





Digitized by the Internet Archive  
in 2012 with funding from  
Boston Library Consortium Member Libraries

<http://www.archive.org/details/quolibetaherueis00herv>



## **Quolibeta Æruei**

### **Subtilissima Æruei Natalis Britonis**

theologi acutissimi quolibeta vnde cincū octo ipsius profundissimis tractatibus infra per ordinem descripsit. Quoru3 oia: demptis tantu3 quatuor quolibetis: nūc primū impressa: atq3 in luce prodata fuerunt: summaq3 diligentia castigata. Additis q̄ pluribus in margine notabilibus: necnō elegantia tabula: que fm alphabetti ordine oēs principales q̄ones mirifice demonstrat.

**C Tractatus. VIII. v3.**

- C De beatitudine.**
- C De verbo.**
- C De eternitate mundi.**
- C De materia celi.**
- C De relationibus.**
- C De pluralitate formarum.**
- C De virtutibus.**
- C De motu angeli.**

Republised in 1966 by  
The Gregg Press Incorporated  
171 East Ridgewood Avenue  
Ridgewood, New Jersey, U.S.A.

**C**abarcus Antonius Simara venerando pro p̄esuli. B. Petru Bonifio  
auunculo salutem dicit perpetuam.

**I**n gratitudinis me fortasse nota sugillabis; q̄ quin & octo iam a patria  
annos abfuerim: nunq̄ ad te visendum: cui plus pene debeo q̄ paren-  
tibus: sim pfectus. Habis tñ facile legitime excusationi veniam: si can-  
didus aure: nec matutina si mibi fronte venis. Ego enim postq̄ pata-  
uium bonaruz artif̄ fontem applicui: ita impensa die noctuq̄ philoso-  
phie studio operam nauqui: vt hic recesserim nūq̄: termporis scilicet ia-  
cturam tantifaciens: quanti mercatores naufragiuz: agricole grandinez: vrbani in-  
cendium. Anno tamē elapso sarcinulas collegerā: accinxeram ne itineri ad te aduo-  
laturus: quādo preter spez academia n̄a ad dignissimā me philosophie lectionē to-  
tis cernicibus succollauit: quā ipse p̄uinciam intrepide susceptaz: nō sine aliqua lau-  
de hactenus sustinui: sustineboq̄ acriter q̄dū honestissimo scolasticoz cetui vide-  
bitur: cum vt familie nostre splendorem angeā: tum precipue: vttibi ipsi obrempe-  
rem: qui me ad virtutez infantulum assiduis cobortationibus incitasti: incitatū libe-  
rali impensa benignissime souisti: cuins officijs in me cumulatissimis quim parem  
omnino gratiā referre vix vnq̄ posse diffidere: nō alienum tamē existimauit meuz in  
te gratissimuq̄ animū aliquo minuscule significare. Herucū igitur dini Thome as-  
seclaz eruditissimū: q̄ bucusq̄ latuit icognitus: diligentissime recognoui: limani: ex-  
polini: plerasq̄ etiaz addidi annotaticulas: quem tibi correctum dicamus: addici-  
musq̄: vt tuo tutus auspicio: tuatantuq̄ vmbra protectus maluoloz ronchos: inui-  
doruz dentes: rabulaz linguas naucifaciat. Vale auuncule paterna mibi semper  
obseruantia psequēde: & maturiores a me in dies fructus expecta.

Ad lectorem Petri partenij carmen.

**Q**ui fueram in cultus: lacer: horridus: inq̄ tenebris  
Attigeram pylis secula longa senis.  
**E**n venio herueus modaci pumice leuis.  
**I**nteger aurato margine conspicuus.  
**Q**uis mibi subsidium tulerit si forte requiris.  
**I**s Simara est: sophie quem schola docta colit.  
**E**rgo quicquid erit: qđ te legisse inuabit.  
**A**cceptum Simare lector amice refer.

BOSTON COLLEGE LIBRARY  
CHESTNUT HILL, MASS

NOV 29 1966

BT  
70  
.H37  
1513a

373880

# Tabula Æruei

Tabula quolibetorum tractatum Æruei brutorum ordinis predicatorum theologi eminētissimi.

B

- Utz **B** E C E R N O eiqd est esse necesse ab alio sibi effectiue repugnet. de eternitate mundi. q.z. car. 26.  
Utz Ab cetero qd per se hz necesse esse cyllo mo ab alio effectiue sit. eo. ti. q. 3. car. 27.  
Utz Ab cetero secundū veritatē creature esse potuerit. co. titu. q. 5.  
Utz Absoluere possit inferior subditum de quibusdā peccatis tantū: de alijs vero ad superiorē absoludū remittere. quoli. 8. q. 22. 156.  
Utz Absoluat si quispiaz aliquē dicēdo. Ego absoluoyos: ille talis absolu' fit. quoli. io. q. 14. 178.  
Utz Absolutio facta a nō suo sacerdote valeat: si sub speransficiōis fiat. quo. i. 8. q. 23. 157.  
Utz Accidēs diuina virtute ppxie essentie terminos sine subiecto retinere possit. quoli. 4. q. 9. 106.  
Utz Accidēs aliquod magis & minus suscipiat. quoli. 6. q. xi. 135.  
Utz Accidentia duo solo numero differentia in eodē subiecto esse valeat. quoli. 7. q. 9. 140.  
Utz Accidens aliqd eiusdē rōnis in corporib⁹ superiorib⁹ & inferiorib⁹ existat. de mā celi. q. 4. 40.  
Utz Actio in ipso agēte sit. quoli. 4. q. 4. 90.  
Utz Actio & passio sint idē re. quoli. 7. q. 13. 142.  
Utz Actio & passio in rōne sua ad agēs & passum relationē includant. quoli. 7. q. 14. 142.  
Utz Actus intelligendi aliquid potentie superadditum dicat. quoli. 3. q. 8. 78.  
Utz Actus fidei & visio sūl existat. qli. io. q. 6. 173.  
Utz Adam edendo ponium peccare potuerit. quolito. 8. q. 9. 155.  
Utz Adulteriū inter minora crimina computandū sit. quoli. 7. q. 24. 147.  
Utz Alteratione in qualibet infinite forme differentes sunt: siue etiam reniūsum & intensum realiter differant. quoli. z. q. 13. 58.  
Utz Angelī cognoscant futura contingentia. quolibet eo. 5. q. 6. 119.  
Utz Angelus senip creē. quoli. 9. q. 3. 160.  
Utz Angelum perfectiorez quolibet dato in infinitū si deus facere posset: oportet eorum quilibet pertinere ad aliquau bierarchiani nunc existētiū. quoli. xi. q. 12. 183.  
Utz Angelus localē moueat. de motu āge. q. i. 108.  
Utz Anima intellectua q homis forma sit determinatiue pb. arti possit. quoli. p. q. xi. 24.  
Utz Animam rationalem ponens separatā post mortem remanere necessario ponere habeat aliqd principium essentiale in homine preter animā rōnalez & primā nām. quoli. z. q. 14. 61.  
Utz Anima christi in sacramēto altaris existat. quolibet. 7. q. 7. 138.  
Utz Animas duas solo numero differētes deus face reposuit nō infundendo eas corporibus. quolibet. 8. q. 4. 149.  
Utz Anima separata per species bic acquisitas intellegat. quoli. io. q. 5. 172.  
Utz Anima separata teneat totuz esse: quo bō totus expītit: cū est aia cuncta. quoli. xi. q. 4. 180.  
Utz Appetitus intellectus in bonum cognitum ferri possit: absq; hoc q ab intellectu apprehensuz

sit. quolibet. 9. q. 10.

168.

- Utz Arbitry libertas in eliciendo actum & tactum iuſpendendo consistat: vel in eliciendo tantum. quolibet. i. q. i.  
Utz Atributorum distinctio per comparationem ad extra accipiatur. quoli. 3. q. 3. 71.  
Utz Atributoruz pluralitas tantum in intellectu nostro existat. quoli. 8. q. 1. 147.

B

- Utz **B** E A T I T U D O sit aliquid creatum in catura. de beati. q. i. i.  
Utz Beatitudo creature omnium perfectionuz creature aggregatio sit: ita q sit quoddam totū oēs creature perfectiones includens: vel sit sicut alii qua perfectio: vt ynuis actus videndi: seu amandi. eo. titu. q. 5. 3.  
Utz Beatitudo in voluntatis vel intellectus actu consistat. eo. ti. q. 3. 4.  
Utz Beatitudo i visiōē reflexa consistat. eo. ti. q. 4. 6.  
Utz Beatitudinis in obiecto formalē sūm q beatitudo sit bonū vel aliquid aliud. eo. ti. q. 5. 9.  
Utz Bonū formalē relationē dicat. qli. 3. q. 2. 76.  
Utz Bonum & licitum aliquo modo esse possit: qd sū se malū & illicitū est. quoli. xi. q. 19. 184.

C

- Utz **C** H A R I T A S q aliquem actuz in patria habet: sustinere rationabiliter possit: ponens voluntatem dictionis actum solum in patria habere. quoli. 5. q. xi. 122.  
Utz Charitas in infi⁹ augeri possit. qli. 7. q. 17. 144.  
Utz Causa efficiens & finalis in creatura sibi inuicem cause existant. quoli. z. q. z. 37.  
Utz Causa recipiēdi magis & munis cui competit sit subiectoruz diuersitas sūm speciez: vel separabilitas a subiecto. quoli. z. q. 9. 51.  
Utz Celestia corpora effectibus necessitate imponat: qui hic ab eis causantur: transcripta actiōe agētis per liberum arbitrium. de mā ccli. q. 9. 51.  
Utz Celum sit compositum ex materia & formā. quo libeto. 3. q. 10. 82.  
Utz Celum sit causa tantum in fieri: & nō causa cōseruans in esse. de mā celi. q. 6. 45.  
Utz Celi motu cessante naturaliter aliqua actio vel passio in istis inferiorib⁹ ē possit. eo. ti. q. 7. 47.  
Utz Celi motu cessante oīa naturalia mixta esse desinerent. eo. ti. q. 8. 49.  
Utz Confessiones audiēdi si alicui sacerdotia domino papa potestas cōcessa fuerit sub hac forma. Damus vobis potestatez absoluendi &c. an in quantum tales a casibus retentis ab episcopo a iure vel consuetudine absoluere possint. quolibet. xi. q. 23. 185.  
Utz Confessor scire teneatur de omnib⁹ peccatis: que sibi in confessione dicūtur an yemalia vel moralia sint. quoli. 8. q. 26. 158.  
Utz Cognitio: qua de⁹ vt qdā amandū vel amabile se cognoscit: sit practica. quoli. p. q. 3. 7.  
Utz Cognitio intuitiua rei cognite neōio presentiam requirat. quoli. 4. q. xi. 110.  
Utz Conscientia ad intellectum & voluntatem sinūl pertineat. quoli. 3. q. 13. 86.  
Utz Conuersione alcuuis animalis in christi corporis facta: adhuc sensitiae potētie remanere possent quoli. 8. q. 6. 150.  
Utz Corpus christi mortuuz: & corpus alterius boni.

# Tabula Heruei

	nisi mortuum statim post mortem ante ultro rem resolutionem snt corpora mortua yniuo/ ce. quolibet. xi. q. 5.	180.	cidentis. de ynitate forma. q. 8.	75.
Utr	Corpus christi: p ab igne comburi non potuerit sit inconueniens fm fidē. quoli. xi. q. 6.	181.	Essentia sit terminus formalis generationis du vine. quolibet. 4. q. 8.	102.
Utr	Corpus id est virtute diuina localiter in diversis locis esse possit: et per se et sine alterius conuersio/ stionis in ipsum. quoli. 9. q. 13.	183.	Essentia esse reale extra deum habeat: anteq; ba beat esse existentie. quoli. xi. q. 1.	179.
Utr	Corpus christi ex pane ex spelta facto confici pos sit. quolibet. xi. q. 15.	183.	Examinati et approbati a certis personis baben tib; ex p̄uilegio p̄tate: post talē approbationē de beat ab ordinarys rccipi ad p̄dicādūz: si doceat se sic exauinatos. quoli. xi. q. 22.	184.
Utr	Creatura ab eterno eē potuerit. qli. 6. q. 10.	134.	Excommunicatio maior sit peccatum mortale. quolibet. 8. q. 18.	155.
Utr	Creatura aliquod esse ab eterno babuerit. quoli/ beto. 7. q. 10.	140.	Excommunicatio in minori existens absoluere possit. quolibet. 8. q. 21.	156.
Utr	Creature eē semper sit in fieri. quoli. 8. q. 7.	170.	Excommunicatus maior excommunicatione se di minis imiscēs mortaliter peccet. qli. 8. q. 17.	154.
Utr	Creatura possit appetere nō eē. qli. 8. q. 8.	150.	Excommunicatus minor excommunicatione ad sa cramenti cōmunionez accedens non absolutis mortaliter peccet. quoli. 8. q. 25.	158.
	D			
Utr	<b>Decimas</b> carius vendere ppter solutio/ nis dilationem lictū sit. quo libet. 10. q. 7.	181.	Facere et conservare vel fieri et conservari sint idem. de eter. mun. q. 1.	24.
Utr	Dependens aliquid ab alio sicut a causa finali ne cessario ab alio sicut a causa efficiente depen deat. quolibet. i. q. 8.	15.	S̄idei repugnet aliqd pplexū esse creatuz ponere et cu eo esse necessariuz. quoli. i. q. 10.	zz.
Utr	Deus si de nature necessitate ageret: omnia etiā de necessitate evenirent. quoli. z. q. 4.	40.	S̄ides eadē que est in via remaneat in patria. quo! i. . q. 15.	63.
Utr	Dei de quidditate vie statu manente quispli co gnitionē expressaz h̄re possit. quoli. z. q. 5.	41.	Fili⁹ fore sc̄ā p̄pis soluere teneat. qli. io. q. xi.	177.
Utr	Deus simul possit charitatem ifundere. et ea in tendere. quolibet. z. q. 6.	43.	Finis ois correspōdens agēti sit aligd acq̄s̄tūm per agētis actionē. quoli. z. q. 1.	31.
Utr	Deo itelligere et dicere idē sit. quoli. z. q. 8.	47.	Forma aliqua substantialis in corpore xp̄i mo tuo fuerit. quoli. 6. q. 9.	133.
Utr	Deus supposito q infinite virtutis sit effectū ifu nitum in actu facere possit. quoli. 5. q. 4.	117.	Forme nāles uibil sint. de yni. for. q. 1.	71.
Utr	Dei de infinitum: creaturaz nobiliorē quacūq; data producere possit. quoli. 7. q. 2.	136.	Forma sit aliquid compositum vel actus sim plex. eo. titu. q. z.	71.
Utr	Deus co:p̄is in spiritum vel eco:tra conuertere possit. quoli. 7. q. 3.	137.	Formarum oniniuz in materia ichoationes pre existant. eo. titu. q. 3.	72.
Utr	Deus ad creaturam referatur: quoniamz ipsa crea tura ad ip̄z refertur: vel eō. quoli. 7. q. 4.	137.	Forme per generationem de materie potentia educantur: vel sint per creationem a datore for marum. eo. ti. q. 4.	73.
Utr	Deus creādi potētiaz creature cōmunicare pos sit. quoli. 8. q. z.	148.	Forma aliquā simplex sit. eo. ti. q. 5.	73.
Utr	Deus in rebus iam factis aliquid influat. de eter nitate mun. q. 6.	32.	Forma oninis uialis sit hoc aliquid et per se subil stens. eo. titu. q. 6.	74.
Utr	Deo tres ynitates vel identitates tantuz insint. de rela. q. 4.	63.	Forma sit suū cē. eo. ti. q. 7.	74.
Utr	Dissō solā formā dicit. de yni. forma. q. 10.	76.	Forme effectus sit ip̄z eē. eo. ti. q. 9.	75.
Utr	Distinctio realis in diuinis esse dicatur. quolibet to. 7. q. 1.	136.	Forma predican possit de eo cuius est forma. eo. titu. q. xi.	76.
Utr	Distinctum esse ab omni alio: quod consequitur ynuū: quod cum ente conuertitur: a re auferri vel tolli possit: re ipsa manēte. qli. 4. q. z.	88.	Formaz pluralitate supposita p̄dicatio supioris de inferiori saluari possit. eo. ti. q. 12.	77.
	E		Forma vna et eadē diuersaz opationū p̄cipū esse possit. eo. ti. q. 13.	77.
Utr	<b>Effectus</b> sine cause conditionem sequatur. quoli. io. q. 8.	174.	Forme ynitate supposita oē corpus necio icoru ptibile sit. eo. ti. q. 14.	78.
Utr	Entis diuisslo in actuū et potentiam sit diuisslo in plura re. quoli. 3. q. 5.	73.	Forme eltoz: et p̄ yni elemēta ipsa actit i mixto maneant. eo. ti. q. 15.	78.
Utr	Entis in omnem rationem intellectus ferri pos sit. quolibet. 9. q. 9.	165.	Forma substantialis materie prime in immediate yntatur. eo. ti. q. 16.	80.
Utr	Esse et essentia in creaturis realiter differat. quo/ libet. 7. q. 8.	139.	Formis eltoz i mixto corrupti aliq̄ qlitates eedē nūero ignato reuancere possint. eo. ti. q. 17.	83.
Utr	Esse duo in xp̄o esse dicant. quoli. 8. q. 5.	149.	Forme plures subales in yno et eodem supposito necio sint. eo. ti. q. 18.	83.
Utr	Esse priusq; essentia creeſ. quoli. xi. q. z.	180.	Formalitates aliq̄ realiter distincte ex nā rci p̄ distinctionem yniū relonis ab alia in diuinis esse dicant. quoli. p. q. z.	5.
Utr	Esse ipsuz quod actus essentie est sit in generē ac/ cidentis. de ynitate forma. q. 8.	147.	Formicatio simplex sit peccatum mortale. quoli beto. 7. q. 23.	147.

# Tabula Iheruei

**H**abitus in oī physica fiat resolo vīqad māz pīmā. qli. 4. q. 10. 109

**H**abitus in essentialibad māz pīmā. qli. 4. q. 10. 109us creaturā essentialē ordinē habentibad māz pīmā. qli. 4. q. 10. 109us sit possibilis processus in infinitum. quoli. xi. qōne. xi. 182.

**H**abitus distinctionē ad actus faciat. quo libeto primo 10. q. 13. 28.

**H**abitus idem actum beatificum et nictitorium elucere possit. quolibeto primo. q. 13. 29.

**H**abitus vel dispositio nihil faciant ad substantiam: vel ad modum actus. quoli. 3. q. 7. 77.

**H**abitu codem in specie deuni et proximum diligans. quolibeto. 5. q. 12. 123.

**H**abitum infusio fidei inforū in voluntate correspondentez ponere oportet. quoli. 5. q. 13. 123.

**H**abitus aliqua ex actibus generet: in ḡb theologia practica: siue prudētia theologica dirigit. quolibeto. 5. qōne. 15. 124.

**H**abitus virtuosus ex actibus acquirat: in ḡbus theologia practica: siue prudētia theologica dirigit. quoli. 5. qōne. 16. 125.

**H**abitus ex actibus acquisitus: in quibus theologia practica dirigit supnālis sit. qli. 5. q. 17. 127.

**H**abitus idem sicut fides per dilectionē operans: et theologia practica. quoli. 5. q. 18. 127.

**H**abitus aliqua ex theologia practica in intellectu generetur. quoli. 5. q. 19. 128.

**H**abitus aliquem gradu in actu faciat quantū ad actus subsistentiam qui actu supernaturalem subuenit: seu ad aliquę supernaturalem quolibeto. 5. qōne. 20. 129.

**H**abitus in appetitu ex actibo acquisitus: in ḡb practica theologia dirigit moralē sit. qli. 5. q. 21. 129.

**H**abito fidei ad salutē necari sit. qli. 5. q. 4. 160.

**H**omo sui actus dominus sit. quoli. 10. q. 9. 175.

**H**oras canonicas dicens: et nō ex corde ad eas intendens: sed alia cogitā mortaliter peccet. quolibeto. 8. qōne. 24. 157.

**I**dentityqua eēntia diuina sibi ipsi causa est: et idētitas: quod psona ē eadē sibi ipsi sint vna idētitas. qli. 4. q. 6. 93.

**I**dentity conuertibilis: et identity conuertibilis diversi modi ex natura rei in diuinis sint. quolibeto. 4. qōne. 7. 95.

**I**mplus in uite pessē possit. qli. 3. qōne. 14. 87.

**I**ntellectus et voluntatis distinctio tolleret obnoxia formalis distinctione remota. quoli. p. q. 12. 26.

**I**ntellectus nostro prio occurrit suba quod accidēs. quolibeto. 3. qōne. 12. 84.

**I**ntellectus et voluntatis distinctio in diuinis personarū emanationē presupponat. qli. 5. q. 3. 115.

**I**ntellectus posito quod separat aliquę actu habere possit. quoli. 5. qōne. 8. 120.

**I**ntellectus creatus plura ut plura intelligere possit. quolibeto. 7. qōne. 16. 142.

**I**ntelligere in angelo et in homine eiusdez rationis sit. quolibeto. 5. qōne. 5. 119.

**I**urare sine periculo possit habens libras centu*legittime*: et centu*libras de vīlura*: se nō babere nisi tñ centum libras propter hoc quod pecunia pluraria in ipsio dñiuz nō trāfit qli. xi. q. 28. 186.

**I**ustitie medius sic medius rei vel sic ratiois et quo

ad nos. quolibeto. E. questione. 13.

153.

**L**umen nāle et supnāle supposito quod rea liter differat ad vnis libito for malū ostensione currere possint. quoli. 5. q. 9. 121.

**L**umen habeat esse reale scuintionale in nē dio. quolibeto. 7. qōne. 18. 144.

**L**umina duo differentia in eadem parte medy esse possint. quolibeto. 7. qōne. 19. 145.

**L**unie de medy potēta educat. qli. 7. q. 20. 145.

M

**M**agister in theologia questiones curiosas tractas: vtiles dimittens mortaliter peccet. quoli. 2. qōne. 16. 65.

**M**agister in theologia exclusionē: cuius cognitio necessaria est ad salutē: litigiosaz et scandalum inducentē reputare debeat. quoli. xi. q. 21. 184.

**M**ateria propriitate diuisibilis sit. qli. p. q. 15. 30.

**M**ateria qualitatē rō receptiva sit. qli. 2. q. 10. 52.

**M**ateria individuationis principiū esse dicat. quolibeto. 3. qōne. 9. 80.

**M**ateria esse sine forma deus facere possit. quolibeto. 6. qōne prima. 129.

**M**aterie dimensio alia sit a quantitatē dīmensione. quolibeto. 8. qōne. 10. 152.

**M**aterie individuationis principium sit. quolibeto. 8. qōne. xi. 152.

**M**aterie sit ponere rationes seminales. de materia celi. qōne. 2. 35.

**M**ateria omnia superiora et inferiora corpora co muncient. eodē titu. qōne. 3. 38.

**M**edium inter idem quicd cum ente conuertit et diuersum dare sit. quoli. 4. q. 3. 89.

**M**iscibilia quantus ad suas formas substantiales in mixto sint. quoli. 7. q. 21. 145.

**M**obile primū reius motū habilius sit de novo incipisse quod fuisse ab eterno. quoli. 3. q. xi. 83.

**M**oueat quod aliqd idem seipsum: vel vtruz idem possit esse mouēs et motū ipole sit. de vbo. q. 143.

**M**ozi alijs possit sine charitate absque hoc quod dā nare. quolibeto. 2. qōne. 17. 66.

**M**ulier in primarē productione fieri debuerit. quolibeto. xi. qōne. 17. 183.

**M**undū fuisse ab eterno ponere sit: si quis ponat creaturā ab eterno fuisse quod ad cē gdditatiūm fm quod in predicamēto est. quoli. xi. q. x. 182.

**M**undū extra istū dcus alia terra eiusde speci cū terra huio mūdi facere possit. quoli. xi. q. 14. 183.

N

**N**atura et suppositū in creaturis idē sint. quoli. 3. qōne. 6. 75.

**N**atura diuina ex nā rei sine intellectus opatiōe plurimi representatiua sit. quoli. 5. q. prima. 113.

**N**atura angelica ex mā et forma composita sit. quolibeto. xi. q. 3. 180.

**N**omē aliqd vnu vnuocū cōmune absoluto et te lato in diuinis esse possit. quoli. 2. q. 7. 43.

**N**otitia creaturarū in patre verbi productionez fm rōnē intelligendī precedat. quoli. p. q. 7. 43.

**N**umerus formā absolutā dicat. qli. 2. q. xi. 55.

O

**O**riginali in petō glōsa virgo concepta fuerit. quoli. 4. q. 15. 13.

Et vtrū fuerit sanctificata in instanti. Infusiois anime sue. quolibeto. 7. qōne. 22. 146.

# Tabula Heruei

	S
Utrz Originale peccatum culpe rōnem habeat. quolibet. 4.q.14.	iiz.
	P
Utrz <b>Danis</b> dimēstiones in corporis xp̄i dimēsiōes cōuerti possint. q.li. 7.q. 6. i38.	
Utrz paternitas in diuinis plurimicari possit. quolibet. co. 3.q. 4.	73.
Utrz paternitas sit pncipiū gnāndi. quoli. 6.q. 5. 13i.	
Utrz peccet magis qui filiam spūalē cognoscit q̄ carnalem. quolibet. 8.q. 29. 158	
Utrz peccatum onuissionis aliquo in actu consistat. quo libeto. 7.q. 25. 147.	
Utrz peccato in mortali existens diu peccatum vita re possit. quolibet. 8.q. 20. 155.	
Utrz personarū diuinarū pluralitate posita fīm fīdez absq̄z determinato numero: ut putasi fides posuisset personas in deo glorioſo eſſe non determinando numerū: oēs quoq̄ doctores cōueniſſent ad tenendum ternariū numerū personarū: que in admodum etiam nunc teneant. quo libeto primo. q.5. 10.	
Utrū persona producēs in diuinis persona producta prior realiter sit. quolibet primo. q. 6. xi.	
Utrz predicationē ad distinctionē aliquid faciat intellectus possibilis operatio. quoli. p. q. 9. 18.	
Utrz Prelatus ecclesiasticus: cuius baltius duellū in propria cura recepit: ipso tamē sciente: et nō ipse diente: cū tamē possit: irregularitatē incurrit: si mors subsecuta fuerit. quoli. 8.q. 27. 158.	
Utrz Propositiones puta. honio est animal: et consumiles: ab eterno vere sint. quoli. 7.q. 25. 14.	
	Q
Utrz <b>Qualitas</b> puta albedo sine quantitate eſſe h̄e possit. quoli. xi. q. 29. 186.	
Utrz Quidditatem ali. quā eſſe eis p̄mo et per se possibile sit. quoli. 9.q. prima. 158.	
	R
Utrz <b>Relatio</b> diuina finita vel infinita sit. quo libeto primo. q. 4. 9.	
Utrz Relatio in diuinis sup essentiā in fundetur. quo libeto. 4.q.ōne. 5. 92.	
Utrz Relatiō actus notiōalis cōueniat. q.li. 5.q. 2. i15.	
Utrz Relatio in diuinis nōneat seu in substantiā trāscat. quolibet. 6.q. 4. 130.	
Utrz Relatio aliqua realis ab eterno inter deum et p̄tinuum sit. quolibet. 7.q. 5. 138.	
Utrz Relatio aliquid reale supra fundamentū addat cum eo compositionē facies. quoli. 7.q. 15. 143.	
Utrz Relationes plures reales diuersa fundamenta realiter distincta requirant: sicut requirunt distinctos terminos. quolibet. io. q. p̄ma. 168	
Utrz Relatio ut relatio personam diuinaz constituit quoli. io. q. 4. 171.	
Utrz Relatio in diuinis realiter ab cēntia differt. de relatio. q.ōne p̄ma. 53.	
Utrz Religiosus pro patris subuentione etiā cōtra prelati preceptū claustrum exire teneatur. quolibet. xi. q.ōne. 26. 185.	
Utrz Religiosus secretum: vel peccatum occultū prelati precipienti reuelare teneat. q.li. xi. q. 27. 148.	
Utrz Res esse in genere ab eterno habeat. quolibet. 7.q.ōne. 12. 142.	
Utrz Restitui sp̄res ablata debeat. q.li. 8.q. 14. 154.	
Utrz Resurgens aliquod humanū corpus sine quantitate idē numero sit. quolibet. 5.q.ōne. 14. 124.	
	S
Utrz <b>Sacerdos</b> pmittens pluribus pro quo libet vnam missam dicere: dicendo tñ vnam pro omnibus satissimat. quo libeto. io. q.ōne. 13. 178.	
Utrz Sacerdos quispiā si per aliquod nemus transire debeat: et sint ibi tres latrones: qui hoc sciāt: et etiā adinuicem iurcent: q̄ in ipso transitu illum sacerdotē interficiant: et ulterius vnu illoꝝ latronū peniteat: et hoc scelus ante factū illi sacerdoti ei cōfiteatur: sacerdos talis per nemus transire teneat. quolibet. io. q. 15. 178.	
Utrz Sapientia vnu habitus formaliter sit. quolibet. 9.q.ōne. 5. 162.	
Utrz Scientia certa ex principiis solū creditis haberi possit. quolibet. xi. q. 8. 184.	
Utrz Seminare si quispiam inter duos discordiaz restit: alter quoꝝ est sacerdos: si talis seminans discordiam in confessione: quam illi sacerdoti facit: dixerit sibi illius crimen ut magnū secretū cōtra quem sacerdotes cōcitat: vult: an magis peccet hoc in confessione dicendo: q̄ si simplici secreto reuelaret. quolibet. io. q. 16. 178.	
Utrz Seruo virtus moralis ēē possit. q.li. io. q. 12. 177.	
Utrz Spē duas equalia se distantes deus facere possit. quoli. 6.q.ōne. 2. 130.	
Utrz Species in deo sine genere eſſe possit. quolibet. 10.q.ōne. 2. 171.	
Utrz Spēra super planū posita sine aliquo impellente vel intra vel extra nioueri possit. q.li. 8.q. 12. 153.	
Utrz Spēra vltimā in loco sit: sive habeat ēē vbi. quolibet. io. q.ōne. 7. 173.	
Utrz Spiritus sanctus per voluntatis modum plurimū filius procedat. quoli. 6.q. 6. 131.	
Utrz Spiritus sanctus a filio distinguatur: dato q̄ ab eo nō pcederet. quoli. 6.q. 7. 132.	
Utrz Sponsalia si aliqua cum aliquo contraxit: et ipse ad longinquas partes vadat: ipsa eius expectare teneat. quolibet. 8.q.ōne. 15.	
Utrz Sponsalia contrabens cum affine occulta: ei debiti reddere teneatur. quoli. 8.q.ōne. 16. 154.	
Utrz Sube corruptibilis eſſe tempore masuret. quolibet. 2.q.ōne. 12. 157.	
Utrz Substantia per propriam speciem a nobis intel ligatur. quolibet. 5.q. 10. 151.	
Utrz Substantiam sine aliquo accidente deus facere possit. quoli. 8.q.ōne. 3. 149.	
Utrz Substantie due seipſis differentes quacūq̄ vir tute fieri possint. quoli. 9.q. 2. 159.	
Utrz Substantia a nobis per propriam species cognoscatur. quoli. 9.q.ōne. 8. 164.	
Utrz Substantie incorruptibiles de mētephī ab alio effectuē sint. de eter. mun. q. 4. 28.	
Utrz Subsistere plura in diuinis sunt. de rela. q. 3. 61.	
Utrz Succurrere idigenti proximo in necessitatē casu cōstituto quilibet teneatur. quoli. 8.q. 30. 158.	
Utrz Suppositū filii humanū suppositū dici debeat. quolibet. 6.q.ōne. 8. 133.	
Utrz Statuto gnāli vel synodi per contrariam cōſuetudinem derrogari possit. quo. xi. q. 20. 184.	
	T
Utrz <b>Transmutatio</b> omnis naturalis isto rū iferioꝝ in causas celestem reducat. de mā cell. q. 5. 43.	
Utrz Trinitate maior in diuinis aliqua pluralitas sit.	

# Tabula Æruei

de relationibus questione secunda.

57.

U

- Utz **V**erbū formās de re p̄ius cognita: verbi formationem in illius re cognitione proficiat. quolibet. 9. q̄one. 7. 164.  
 Utz V̄erbum ipsa species intelligibilis sit. de verbo. questione prima. 10.  
 Utz V̄erbum sit ipse actus intelligēdi. eo. ti. q. z. 10.  
 Utz V̄erbum sit ipsa res intellecta. eo. ti. q. z. 11.  
 Utz V̄erbum sit cogitatio formata: vel conceptus. eo. titulo. q̄one. 4. 12.  
 Utz V̄erbum a lumine separato nobis causetur. eo. titu. q̄one. 2. 15.  
 Utz V̄erbi principiū formatiū sit intellectus posibilis. eodē titulo. q̄one. 3. 16.  
 Utz V̄erbi in formatione seu generatione intellectus agens actuū principiū sit. eodē titulo. q. 4. 16.  
 Utz V̄erbi actio productiva sit omnis opatio intellectus. eo. titulo. q̄one prima. 16.  
 Utz V̄erbum nisi de re aliqua formetur ipsa res precipie a nobis intelligi possit. eo. titu. q. z. 17.  
 Utz V̄erbum ad hoc p̄ de re formet rem preintelligere oporteat. eo. ti. q̄one. 3. 17.  
 Utz V̄erbum expresse intellectionis causa sit. eodem titulo. q̄one. 4. 18.  
 Utz V̄erbum ppter aliquē finē formet. eo. ti. q. 5. 19.  
 Utz V̄erbum simplicium sit: seu de simplicibus formetur. codem titu. q̄one p̄ma. 19.  
 Utz V̄erbum comple x̄ sit. eo. titu. q̄one. 2. 20.  
 Utz V̄erbum formetur de re: que presens est intellectus per seipsum in ratione obti. eo. ti. q. z. 20.  
 Utz V̄erbum in visione dei per essentiam formetur. eodem titulo. q̄one. 4. 20.  
 Utz V̄erbum angelus formet. eo. ti. q̄one. 5. 21.  
 Utz V̄erbum in diuinis pprie sit. eo. ti. q. p̄ma. 22.  
 Utz V̄erbum idem p̄ ydea sit. eo. ti. q̄one. 2. 22.  
 Utz V̄erbum eēntiale vel personale sit. eo. ti. q. 3. 22.  
 Utz V̄erbum soli filio cōueniat. eo. ti. q. 4. 23.  
 Utz V̄erbum relationē ad creaturā dicat. eo. ti. q. 5. 23.  
 Utz V̄erbo eodē p̄ se et creaturā dicat. eo. ti. q. 6. 24.  
 Utz V̄eritas ens rationis dicat vel ens reale. quolibet. 3. q̄one prima. 67.  
 Utz V̄iatoris intellectus ad deum cognoscendū eleuari possit absq̄ hoc p̄ a sensibilibus extrahaf. quolibet. 9. q̄one. 6. 163.  
 Utz V̄irgo glōiosa in instāti in fusionis anime sue sanctificata fuerit. quolibet. 7. q. 22. 146.  
 Utz V̄irgini glōiose melius fuerit esse matrē p̄ esse

virginem. quoli. io. q̄one. io.

177.

- Utz Virtus aliqua actua in natura corporali sit. de materia celi. q̄one prima. 33.  
 Utz Virtutes a nā nobis insunt. de virtu. q. p̄ma. 100.  
 Utz Virtutes in nobis exactib⁹ ḡuenē. eo. ti. q. z. 102.  
 Utz Virtus aliqua moralis infusa sit. eo. ti. q. 3. 104.  
 Utz Virtutes morales que circa passiones sunt. putat temperantia et fortitudo. sint in appetitu sensitivo sicut in subiecto. eo. ti. q̄one. 4. 106.  
 Utz Virtus humane de rōne sit p̄ sit habitus operatus. eodē. ti. q̄one. 5. 109.  
 Utz Virtutes morales in appetitu sensitivo sint: seu in voluntate. quoli. 4. q. 12. cxii.  
 Utz Virtus perfecta exactibus generari possit: ita p̄ homo se perfecte virtuosum facere possit. quolibet. 4. q̄one. 13. cxii.  
 Utz Visio beata in potentia intellectiva: siue in habitur: q̄ lumen glorie dī: esse possit. quoli. 5. q. 7. 120.  
 Utz Unitas impositionis realis ab vñstate: siue identitate diffirat: qua dicitur vñū: qd̄ cūzente cōuerteritur. quoli. 4. q̄one prima. 58.  
 Utz Voluntas nobilior potentia p̄ intellectus sit. quolibet. 8. q̄one. 9. 150.  
 Utz Voluntas duas potentias includat vñā passiuas talia actinā sicut intellectus. quoli. xi. q. 16. 183.  
 Utz Volvens absolute religionis ingressum et intras cum exequendi proposito sic satissicat: p̄ a voto liber sit. quolibet. xi. q̄one. 24. 185.  
 Utz Voto solenitati cōtinentie dispensari possit. quo libeto eodem. q. 25. 185.  
 Utz Usuram cōmittat vendens bladū vel vinuz in augusto pro foro: quo valebit circa festū Ioannis baptiste. quoli. 3. q̄one. 15. 87.  
 Utz Uxorē elemosynā dare liceat sine mariti consenserit. quolibet. xi. q̄one. 8. 181.
- Y
- Utz **Y**dea in deo se habeat in rōne obiecti cognitionis. ppter aliquā ratione p̄ncipiū elicitiū cognitionis. quolibet. 2. q̄one. 3. 39.  
 Utz Ydea sit ratio intelligendi creaturam. quolibet. io. q̄one. 3. 171.  
 Utz Ydea propria in deo et distincta respectu singulis sit. quolibet. xi. q̄one. 9. 182.  
 Utz Yris si ante diluuiū nō fuit: et in signū diluuiū nō futuri data fuit: oportuit virtutes nouas post ipsum diluuiū rebus conferri. quoli. p. q. 16. 30.

C Finis



## Quolibet. I.

**T**Subtilissima brcuei Britonie Theologi eminentissimi et generalis magistri Almi ordinis predicatorum ynde cim quolibeta cum non nullis annotationibus per soleritatem philosophum Marchum Antonium Zimara sanctipe trinatatem in marginibus editis feliciter incipiunt.



**A** nostro quolibet querebat vnu cōmune deo & creaturis itellectua libus. postea querebant quedā p̄tinēcia ad deuz tñ: t q̄dam pertinētia ad creaturā tñ. Illud cōmune deo & creaturis in tellectualibus erat. Utrum libertas arbitry p̄sūstati elicidē actū

**T**et suspedendo actū: vel tñ in eliciēdo. **E**t arguitur q̄ non in eliciendo & suspendendo: qz qd est de rōne liberi arbitry cōuenit omni babenti liberū arbitriū: sed elicer & suspendere nō d' omni babenti lib.ar. ḡ t̄. **P**roba-  
tio minoris: qz deus & beati nō possunt suspendere act⁹  
qib⁹ d' lib.ar. **D**e deo p̄: qz suus actus est sua suba. **D**e  
beatiss: qz nō possunt nō diligere deū.

**In contrariū** est: qz si libertas liberi arbitry  
sisteret in eliciendo trñ: tunc  
conueniret omni ei cui conueniret elicere actus: s: B est  
falsuz: qz conuenit brutis & inaniatis, s. elicere act. g. & c.

**Ad evidētiām** istius qōnis intendo tris  
principaliꝝ facere. p̄ oñdam  
quō lib.ar.se habet in nobis. scđo quō in deo. ⁊ tertio ad  
questionem dicendū.

**Quantum** ad p̄mū ſtēdo facere duo p̄ncipalr.  
p̄ intendo oſſidere od iportat lib.ar.

**C**estū ad B in quo oēs xueniūt. **C** Scđo ingrere qđ sit illud pñcipiū ln nobis cui talia xueniūt: verū. s. itellect vel volūtas vel aliquid aliud. **C** Quātuad pñsciendū φ lib.ar.vocat illud p qd habemus dñiū nroꝝ actuū nō sicut cōiter agēs dñ dñari in passo sed p B ꝑp in potestate h̄stis tale pn̄ est agere vel non agere hoc vel illud. **C** Et vt mel̄ possint colligi dñtriōes talis pñclpy pōt sic describi. ꝑ lib.ar.est pn̄ quo possumus actitie per se p r immediate in aliquē actuū v̄l in eius oppoꝝ h̄rie vel dñitorie circa idem subm: r̄ p̄o eodez nunc r̄ diuissim. **C** Dico aut̄ pn̄ quo possumus: qz lib.ar. ponit pñi alli quoz nroꝝ actuū. **C** Dico aut̄ actuū: qz pn̄ passiuū in eo ꝑ passiuū non includit p se in lib.ar. ita ꝑ nec pñci piū passiuū p se solū est lib.ar. nec cū alio includit i līar. **C** Pr̄imiū pz: qz solū pn̄ passiuū s̄ eēt lib.ar. tunc passiuū ln eo ꝑ passiuū posset extire in actuū p se nullo egen te: sed B est iunpolē. ḡ r̄c. **C** z̄ pz dñpl̄r. p: qz si p pñci piū passiuuz p̄sente actiū haberemus in potestate nra nrm actuū tūc actiū determinato ad agēdū posset passiuū sufficiēter dispositū nō rediū i actuū. B ē fñm. ḡ r̄c. **C** Scđo qz si p pn̄ passiuuz haberemus ln pñate nra actuū nrm p̄sente actiū: aut B eēt: qz pn̄ passiuū habe ret in pñate sua determinare agēs ad agere vel nō age re: vel scip̄ ad pati v̄l nō pati: s̄z neutrū istoz pōt eē: qz sic determinare agēs ad agēdū sportat agere: sic et de terminare ad pati: s̄z passiuū ln eo ꝑ passiuū nō cōpetit agere. ḡ r̄c. **C** Ex B sequit̄ vñu cor̄m. s. ꝑ nō est de rōne lib.ar. ꝑ s̄t aliq̄ poꝝ que mouent scip̄: qz illud qd

## Questio. I.

cōsistit in solo agere p se loquendo nō requirit pñ<sup>m</sup> cui cōpetat mouere et moueri: s<sup>z</sup> pñ<sup>m</sup> mouēs scipias est pñ<sup>m</sup> cui cōpetit mouere et moueri. g. t. C Dico aut̄ p se: qz si aliq̄ pñ<sup>m</sup> actiuū h̄is dñiūm sui act<sup>o</sup> nō possit cāre alii quos act<sup>o</sup> nisi illos qui eānt nati recipi in eadē po<sup>o</sup>: sicut gdā ponūt de volūtate: qd̄ tñ nō credo itelligibile: tūc xueniret lib. ar. p accidēs mouere scipm: qz lib. ar. cēt illa po<sup>o</sup> que moueret scipaz: s<sup>z</sup> nō xueniret sibi p se in co p lib. ar. qz tota libertas sua xisteret in ipsa actiuitate nō in passiuitate. C Dico p ad dñiaz quorūdā actiuū: q sunt in potestate nra p quos possumus in alios act<sup>o</sup>: qui medib<sup>uo</sup> illis sunt in p̄tate nra: sicut mouere baculū v̄l alii gd̄ tale habemus in p̄tate nra medib<sup>uo</sup> aliy actib<sup>o</sup>. Nullus aut̄ act<sup>o</sup> exis in p̄tate nra est lib. ar. qz p lib. ar. itel ligimus illud pñ<sup>m</sup> p qd̄ habem<sup>m</sup> dñiūz ouūz nro<sup>m</sup> actiuū qui sunt in p̄tate nra. C Dico aut̄ i m̄diate ad dñiaz ali quoꝝ p̄ncipioꝝ remotoꝝ. s. oboꝝ: p que sicut p causas rematas: vt ifra dicet: habemus dñiūz actiuū nro<sup>m</sup>: ita q̄ p̄ ista duo p̄ i m̄diate excludūtur act<sup>o</sup> alig medib<sup>uo</sup> ḡ bus habemus alios in p̄tate nra p̄ pñ<sup>m</sup> remota sicut sunt oba. C Dico aut̄ in aliquē actū v̄l in eius oppo<sup>m</sup>: qz per pñ<sup>m</sup> necessario determinatū ad alterꝝ oppositoꝝ nō ha bermus dñiūz actiuū nro<sup>m</sup>: nec p̄ pñ<sup>m</sup> est lib. ar. C Dico aut̄ xtrarie vel xtradictorie: qz nō solū p lib. ar. habemus in p̄tate nra oppositos act<sup>o</sup>: puta acceptare v̄l respuere: sed ēt in p̄tate nra est exercere actū vel cessare abactu: et hoc exprimur in nobis: qz in p̄tate nra est cessa re ab actu volendi: et ab actu ēt xiderandi aliqd oblatu: tñ nō credo q̄ necessarioact<sup>o</sup> sit in p̄tate nra nisi me diante aliq̄ actu p̄ quē habemus dñiūz sup̄ negationes act<sup>o</sup>: qz aliud est nō exire in actū: et h̄e causalitatē super nō exire i actū: qz nulla res h̄z cālitatē positinā actualē sup̄ aliqd affirmatū vel negatiū nīli aliqd agendo: s<sup>z</sup> h̄e dñiūz sup̄ nō exire in act<sup>o</sup> ponit cālitatē actualē sup̄ ilud nō exire in actū. g. t. C Dico aut̄ circa idē subm: ad dñiaz agētis nālis equoci: qd̄ p vñū pñ<sup>m</sup> pōt in diuersis subis cāre oppositos effectus: sicut pēndē colorē pōt sol̄ stringere lutū et dissoluere glaciē. Dico aut̄ in eodem nūc et dñiūz nō referēdo ad diuersa nūc: s<sup>z</sup> referēdo op̄posita ad idē nūc diuīsim tñ. Ad cuius eidētiā sciē dñi p̄ opposita cōuenire alicui diuīsim duplī pōt intel ligi. C Uno mō referendo diuersa illa opposita ad diuersa nūc: vt si dicamus q̄ iste pōt ambulare et sedere diuīz. s. i diuersis nūc: et sic opposita posse inēcē in eodē diuīsim est cōiter notū: allo mō pōt intelligi referendo opposita ad idē nūc: que quidē diuīsim sic itelligēda est p̄ h̄z duo opposita p̄ eodez nūc xunctim nō possint sil inēcē eidēdiuīsim tñ accipiendo ei qd̄ est sub yno oppo sitoꝝ posset aliud oppositū inēcē p̄ eodez nūcauerendo il lūd aliud oppositū cuius ablatio nō est impōlis: cū xtingenter insit. Qz aut̄ ei qd̄ est sub aliq̄ oppositoꝝ alteruz oppositū p̄ eodez nūc possit inesse dñiūsim: et ablatu illo p̄tū ad ea que insunt xtingēter. v. g. q̄ ambulās p nūc p̄ q̄ ambulat possit non ambulare: et hoc diuīsim mō q̄ dictū est: pbaꝝ sic. Quia si nō pōt nō ambulare: aut hoc est: qz non ambulare repugnat subo fm se: aut qz repugnat subo xuncto tali actui: pñm nō pōt eē: qz tūc nūc possit inēcē subo p̄ aliq̄ nūc: si repugnat sibi fm se: nec scđo mō: qz si ponaf q̄ xtingēter ambulat oppositū ei<sup>o</sup> qd̄ xtingēter inest: est pole inēcē. Si dicas q̄ tūc nō xtingenter ambulat: xtra: qz si tūc necessario ambulat aut h̄z istā necessitatē a se vel ab alio: si a se nūc posset nō ambulare: si ab alio quero de illo alio aut est determinatū ad causandū necessario: aut nō: si nō: ḡ xtingenter causat: et illo xtingēter mouet: si necessario est determinū

*Opposita du  
utim alcas  
cōuenire das  
pīr pōr anch  
lisi.*

## Quolibetti

naturā ad hanc causandū aut a se aut ab alio: et si a se nūc poterit nō carē: si ab alio idē quereſ de illo: et sic vel oportet pcedere in infinitū: vel opz deuenire ad aliqd p̄mū q̄ bēat istā necessitatē a seipso: et hypotesi stante oīa de necessitate euenient ex illo: et sic nibil erit p̄tigēs: qd est ipole: et h sufficiat de illo.

Sedm p̄tē  
pale.

**Quantū** ad scdm p̄ncipale p̄ intēdo ponere positiōne aliquo p̄: quā non credo verā: scđo ponā verā. Q̄tū ad p̄m̄ p̄ponā opinione eoꝝ cū suis motiuis. scđo arguā contra eā. tertio r̄ndebo rōnibus eoꝝ. Q̄tū ad p̄m̄ sciēdū ḡ qdā dicūt q̄ istud p̄m̄. s. li. ar. est ipsa nuda poꝝ volūtatis: s̄ illi qui sunt de positiōe ista differunt: nā quidā eoꝝ dicūt q̄ volūtas ad suū actū nō mouet ab obo: s̄ tm̄ a seipso: alii v̄o dicūt q̄ volūtas mouet ab obo et a seipso: s̄ tota libertas est ex pte volūtatis: et vt dicūt obm̄ q̄tū est ex pte sua nālī necessitate mouet: s̄ volūtas que s̄l̄ mouet cū obo et ei cooparā libere mouet: ita q̄ in p̄tātē sua est coopariūlī obo vel non cooparā: et rō totalibertatis illī actū ad quē mouet obm̄ et volūtas est ex pte volūtatis. Q̄ aut volūtas sit tale p̄m̄ pbant sic: q̄ illa poꝝ cui⁹ act⁹ eliciti sunt illi actus qui sunt p̄ in p̄tātē n̄rā: est li. ar. s̄ volūtas est h̄. ḡ. t̄. malozē pbant: q̄ li. ar. est q̄ est p̄m̄ illoꝝ actū ḡ sunt p̄mo in p̄tātē n̄rā. ḡ. t̄. M̄ inorē pbant: q̄ act⁹ ḡ sunt p̄mo in p̄tātē n̄rā aut sunt act⁹ intellectus p̄cedentes oēm actū volūtatis aut sunt act⁹ volūtatis eliciti: aut sunt act⁹ impatiā volūtate. p̄m̄ act⁹ nō possunt eē in p̄tātē n̄rā: et h̄ pbant dupliči rōne: p̄m̄ sic q̄ act⁹ aut mor⁹: ḡ mere est nālīs nō p̄t eē in p̄tātē mouētis. hoc pbant illi qui ponūt volūtate a nullo moueri nisi a seipso: q̄ act⁹ poꝝ passiuē nō sunt in p̄tātē n̄rā salte p̄ illā poꝝ passiuā: sed intellectus est poꝝ passiuā. ḡ. t̄. nec ē illi actus ḡ sunt a volūtate impatiā sunt p̄mo in p̄tātē n̄rā: et h̄ pbant sic: q̄ illi act⁹ qui de necessitate sequunt̄ alios act⁹ non sunt p̄ in p̄tātē n̄rā: s̄ act⁹ a volūtate impatiā sunt hi. ḡ. t̄. Maiorē pbāt: q̄ illud qd̄ de necessitate sequit̄ ad aliū actus nō est in p̄tātē n̄rā: nisi act⁹ ad quē sequit̄ de necessitate sit in p̄tātē n̄rā: et p̄ m̄ ante talē actu opz ponere aliuz actū qui p̄m̄is sit in p̄tātē n̄rā q̄ talis act⁹. minor p̄z 9̄ metaphysice vbi dicit p̄b̄ q̄ volēs et potēs necessario opāt. ḡ relinquit q̄ act⁹ qui sunt in p̄tātē n̄rā sunt actus eliciti ipsius volūtatis. et ista fuit m̄ior p̄ncipalis rōnis. et p̄ m̄ sequit̄ xclv p̄ncipalis. Q̄ M̄ intēdo arguere xtra istā positionē. ista positio ponit trīa: p̄m̄ ē q̄ sola nūda poꝝ volūtatis est lib. ar. scđo q̄ act⁹ qui p̄mo sunt in p̄tātē n̄rā sunt act⁹ eliciti a volūtate. 3<sup>m</sup> ē q̄ voluntas mouet seipso: et h̄ v̄l̄p̄s̄ dicūt exp̄sse vel h̄ seq̄ ex duo bus p̄cedētib⁹: nā s̄ act⁹ volūtatis eliciti sunt act⁹ qui p̄ sunt in p̄tātē n̄rā et volūtas sit lib. ar. illi act⁹ erūt a volūtate effectiue. et constat q̄ sunt in volūtate subiue. ḡ. t̄. Q̄ lōtra p̄m̄ istoꝝ intēdo arguere dupliči rōne. p̄ su- mit ex h̄ q̄ lib. ar. est facultas volūtatis et rōnis. et p̄mo arguo xtra illos q̄ ponūt q̄ volūtas nō mouet a bono cognito aliq̄ mō nec a cognitione boni: q̄ illud qd̄ attri- buit illi soli poꝝ: que cognitionē nō h̄ nec h̄ p̄t nō in- cludit facultatē rōnis fñi se: s̄ fñi illos lib. ar. attribuiet solū tali poꝝ. ḡ. t̄. Maior p̄z: q̄ illud qd̄ icludit p̄ se fa- cultatē rōnis necessario icludit intellectū vel actu eius s̄ illa poꝝ solū p̄ se accepra q̄ nō h̄ cognitionē nec habe- re p̄t neutrū illoꝝ icludit. ḡ. t̄. Minor p̄z: q̄ volūtas cui soli attribuerūt eē li. ar. nullā cognitionē h̄ nec h̄ p̄t p̄t. Q̄ forte diceſ ad h̄ q̄ imoregr̄f̄ act⁹ intelligē di quo oñd̄ volūtati bonū: in qd̄ h̄ tēdere: et sic regri- tur ad lib. ar. act⁹ intellectus. Q̄ illud nibil est: q̄ oñde- re illi q̄ nullius oñsionis est capax: nibil facit ad agēdū

## Questio

vel nō agendū: s̄ nullā cognitionē bñis vel h̄re p̄fē sicut est volūtas nō est capax alioꝝ oñsionis sicut nec lapis. ḡ facere volūtati oñsionē est nibil facere. ergo t̄. Sed forte diceſ ad h̄ q̄ lic̄ volūtas nō cognoscat que elicit actu volēdi: t̄ ille qui vult. s. homo itelligit: et istō sufficit ad h̄ q̄ lib. ar. includat facultatē rōnis. Q̄ h̄ n̄- bil est: q̄ sicut aliud est albū ambulare et ambulare per albedinē: q̄ ad vñu sufficit q̄ h̄at albedinē. Ad aliud aut nō sufficit q̄ h̄at albedinē: s̄ regriſ q̄ albedo sit ambulatiois cā aliq̄ mō. vñ ista est vera: albū ambulat: sed ista est falsa albū ambulat p̄ albedinē īmo īpolis: ita aliud est ponere q̄ intelligēs vult. et q̄ velit p̄ intellectionē. Ad h̄ at q̄ v̄fisicē ista. itelligēs vult. sufficeret q̄ volēs h̄at actu intelligēdi: s̄ ad h̄ q̄ ista v̄fisicē. intelligēs vult p̄ intellectionē. nō sufficit q̄ volēs h̄at itellectionē: s̄ v̄lterius regriſ q̄ intellectio sit cā volēdi: s̄ fm̄ istos nullo mō p̄t saluari. q̄ intellectio sit cā volēdi: et sicut cā sine quia nō: q̄ p̄batū est q̄ illa on- siō quā ponūt est vñu nihil: et sic p̄z q̄ s̄ istos li. ar. nō est p̄ se facultas intellectus et rōnis: et sequit̄ fm̄ eos q̄ bo in actu lib. ar. nō mouet se in aliquo p̄ directionē rō- nis: qd̄ est valde absurdū. Q̄ lōtra aut̄ alios qui ponūt volūtate mouēria se et ab obiecto: sic arguo: q̄ illud in qd̄ actus liber ut liber est nō h̄ reduci nō includit p̄ se in lib. ar. s̄ fm̄ istos actus liber ut liber non reducit ad cognitionē nec in bonū cognitū. ḡ lib. ar. nō includit per se cognitionē nec p̄ m̄is est facultas volūtatis et rōnis: maior p̄z: q̄ lib. ar. est p̄m̄ act⁹ liberi ut liber est. minorē cōcedit ipsi: q̄ ponūt totā libertatē eē ex pte volūtatis coopant̄ obo et nihil ex pte obi: et s̄c p̄z prima via. Q̄ Scđo via sunūt ex h̄ q̄ nō ponūt actus in p̄tātē n̄rā nisi actus deliberati: et arguo sic: non possumus h̄re dñiūz act⁹ p̄ volūtate nisi mediāte deliberationē: nec p̄ m̄is volūtas h̄z dñiūm sui act⁹ nisi mediāte deliberatio- ne: aut ḡ mediāte deliberationē elicita vel impata. non elicita: q̄ deliberare nō est actus eliciti a volūtate: sed a rōne. ḡ mediāte deliberationē impata: s̄ volūtas nihil p̄t impare nisi mediāte actu elicito aliq̄. ergo volūtas nō h̄z dñiūz sui act⁹ nisi mediante aliquo actu īpante deliberationē: s̄ volūtas cū tali actu īpante nō dicit nudā poꝝ volūtatis. ḡ. t̄. Si dicat ad h̄ q̄ s̄ p̄cedat deliberatio: tñ libertas arbitry nō s̄sistit in deliberatio- ne: sed in h̄ q̄ in deliberationē cōplēta p̄t volūtas ac- ceptare vel nō accepiare illud qd̄ deliberatū est. Q̄ lō- tra h̄ arguitur dupl̄r. p̄mo q̄ aut deliberatio necessario requirit ad libertatē arbī. aut nō. si sic. ḡ sola voluntas nō sufficit ad libertatē ar. ut oñsum est: si non. ḡ penitus actus nō deliberati sunt plene in p̄tātē n̄rā: et p̄ m̄is ple- ne nobis imputabiles: qd̄ est falsum et erronē. ergo t̄. Q̄ Scđo arguī sic: q̄ xcluso p̄ deliberationē q̄ aligd̄ est. p̄ nūcoino eligēdū si stāte hypoſi volūtas p̄ nūc nō p̄t nō eligere: sequit̄ q̄ ista electio nō fuit in p̄tātē n̄rā per h̄ q̄ volūtas cōplēta deliberationē potuit eligere vel nō eligere. sed p̄ h̄ q̄ potuimus a p̄ncipio delibera- re: et de h̄ et de eins opposito. Q̄ si aut̄ ponat q̄ volū- tas possit nō eligere: aut h̄ est respondo vel nō excū- do in aliquo actu: p̄m̄ nō p̄t esse. q̄ tūc exiret volūtas in actu sine obo: q̄ tūc illud nō p̄ponit c̄ respicidū: nec z̄ p̄t esse q̄ volūtas nō h̄z dñiūz sui actus sup̄ nō exi- re in actu: nisi mediāte aliquo alio actu: cuius act⁹ op̄z teret ponere aliqd̄ obm̄: illius aut̄ actus nō p̄t poni ali- qd̄ obm̄ protūc q̄ nibil p̄ponit volūtati ut tunc nisi il- lud cōclusuꝝ ut eligēdū: et sic ille actus erit sine obo. qd̄ est īpole. Q̄ lōtra et z̄ q̄ dicit̄ q̄ p̄m̄ actus q̄ sunt in p̄tātē n̄rā sunt act⁹ volūtatis eliciti. Q̄ lōtra. q̄ illud

Q̄ liberum  
arbitriū non  
sit nuda vo-  
lūtatis poꝝ.

Q̄ p̄m̄ act⁹  
q̄ sit in p̄tātē  
n̄rā nō s̄ act⁹  
volūtatis eli-  
cti.

qd est in potestate nostra mediatae deliberatioē p̄ius p̄tinet ad voluntatē. vt imperantē q̄d vt ad elicientez; sed illud qd se h̄z ad voluntatem vt ad imp̄tātē; se habet vt actus iperattus. ergo actus iperattus p̄ius est in p̄tate nostra q̄d elicitus. **C** Itē illd qd est p̄mo i p̄tate nra; vel ē deliberatio. vel eius p̄. q̄r oia alia sunt in potestate nra mediatae deliberatioē. sed neutrū istoz est act⁹ voluntatis elicitus. ergo r̄. **D**e tertio aut̄ qd dicit p̄ idez t̄ fm idē mouet t̄ mouet. tot dicta sunt p̄ vix aliqd noni potest dici: t̄ q̄uis ipsi respōdeat ad omnia per distōnē quā dicit p̄ idē potest ēē in actu virtuali t̄ in potētia for malit: tñ ipsi nō vadit ad mētez p̄hi. nñ qñ dicit p̄ ino uens mouet fm qd est in actu. Aristō itēlligit de esse in actu formalī: Non qdem de esse in actu eius. qd d̄z fieri vel forme fiēde: sed de ēē in actu formalī per aliquam formā per quā agat. Uñ illa distinctio nō est fm mēte p̄hi: nec refert vtrū ponaf p̄ aliqd p̄ seip̄z solū moueat seip̄m vel cū alio: q̄r semp moues inq̄tum moues: siue moueat per se: vel cū alio d̄r esse in actu: t̄ iō ponere idē mouere: siue per seip̄m solū: siue cū alio moueat. ita p̄ moueat t̄ moueat fm idēz est semp incouenies. **A**d motiuā aut̄ eoz p̄t faciliter r̄ideri. Ad maiore ergo qñ d̄r p̄ illa potētia: cuius actus elicitus sunt actus q̄ p̄mo sunt in p̄tate nostra est libe. arbitriū. hoc yez esset. si illi actus essent illius potētiae vt p̄cipi⁹ actiuī: sed sic actus voluntatis elicitus nō sunt ipsius voluntatis. s. vt p̄cipi⁹ actiuī: nō plus dico p̄ nullus actus voluntatis v̄l intellectus: quātum ad intellectu⁹ p̄lēm est isto mō ab istis potentys imēdiatē: vt a p̄incipio actiuō: sed mediātib⁹ aliquibus actibus istaz potentiaz sumus cā aliorum actiuū mō quo ifra declarabie. **C** Ad mino. etiā qñ d̄. p̄ actus voluntaris elicitus sunt p̄mo in po⁹ nostra. dico p̄ nō est. verum. ino actus qui p̄is est in p̄tate nra ēē deliberatio vel p̄ deliberationis. Qñ vero d̄r p̄ nullus actus intellectus p̄uenies oēm actum voluntatis est in potestate nra. Dōm p̄ yez est. nec etiā aliquis act⁹ voluntatis p̄uenies deliberationē. est in potestate nra: non tñ segtū quin per actus intellectus t̄ voluntatis p̄uenientes deliberationē: habeamus dñiū nostrorū actuum: q̄ illud per qd p̄mo habemus dominium nostrū actiuū: nō est in potestate nostra. q̄ idē ēē causa suis ipsius: qd est impossibile. Et quādo d̄r p̄ per istelle etiū nō habemus dñiū nostrō actiuū: q̄ est passi⁹. dico p̄ yez est: sed ex hoc nō segtū. p̄ per aliquos act⁹ intellectus: vna cum actu voluntatis nō possumus habere dñiū nostrorū actiuū: q̄r l̄z po⁹ de se sint passi⁹: actus tamē eaz possunt esse actiuī respectu alioruz: t̄ quādo vltērū dicit: p̄ actus voluntatis iperati⁹: non possunt esse p̄mo in potestate nostra. dico p̄ ino. q̄r d̄liberatio t̄ eius p̄ sunt actus imperati voluntatis: t̄ isti sunt p̄mo in potestate nra. Et quādo d̄r p̄ actus imperati⁹ voluntate de necessitate sequitur ad actum elici⁹. Dōm p̄ h̄ habet veritatē de actu imp̄ato respectu particularis eligibilis: vt qñ aliquis cōpleta electionē ellgit ambulare vel comedere: nō aut̄ est verum de p̄ne particulari: respectu actus eligēdi ēē deliberādū: simo electione illa eligēt expectari diligētē inquisitio⁹: per qd habet via in dñs t̄ contingens ad diuersas p̄nes. Et sic patet. p̄ motiuā eorum non valent.

**Modo restat** ponere p̄nē quam credo ēē veram. est ergo p̄ principalio quā stēdo tenere: p̄ libertas arbitriū nō fundat in istis nudis potentys: sed fundat in aliquibus actib⁹ earum mediātibus quibus habemus dñiū super alios actus. **C** Ad cuius evidētiam p̄mo p̄mittas distinctiones q̄s

dam: quarūz duis mēbra probabo. q̄r forte ab aliquib⁹ negātur. Scō ostendaz p̄ mediātibus aliquibus actibus istarū potētiaz: qui nō sunt in potestate nra. habemus dñiū aliorum actiuū: t̄ qualiter h̄ sit. Tertio ostēdam qualiter ista positio cordat cū dictis sanctoz t̄ phorum: t̄ cuz apparetib⁹. Quarto mouebo quedā dubia: t̄ ea solua. **P**rīma distinctionē est: q̄d ad mo⁹ mouendi istas potentias: t̄ est p̄ aliqd mouet intellectū t̄ voluntatē q̄tū ad determinationē actus: t̄ aliqd mouet q̄tū ad exercitiu⁹ actus: q̄ qdem distinctio nō sic intelligenda est: p̄ sint duo exercitiu⁹ actus t̄ determinatio⁹ eius: simo sunt vñnum r̄idē fm rem: puta velle ire ad ecclesiā t̄ exercere illum actū: vñus t̄ idem actus ē accep̄tus in speciali t̄ in cōmuni: sed sic intelligēda est ista distinctionē: p̄. s. vñus t̄ idem actus habet reduci in diuersas causas diuersimode se h̄ntes in causando: t̄ ille act⁹ magis fm vñaz rōnem reduc̄t in vñaz illaz causaz: t̄ in aliam fm aliaz rōnem. **C** Ad cuius evidētia sc̄endū p̄ aliqd potest facere ad aliquā motionē duplī. Uno modo directe t̄ imēdiatē. s. imprimēdo ipsaz motionem molī. Alio modo mediātē: applicando. s. tale mouens ad suum passiuū. U. g. ad calefactionē aquē: ignis directe agit imprimendo ipsaz calefactionē per calorem suum. homo p̄t etiam facere ad istaz calefactionē applicando vñuz alteri: primo modo oba mouet dictas potentias. s. imprimendo directe actū itēlligendi vel spēmi intellectū: t̄ actum volēdi voluntati: scō modo illud qd applicat predicta obita predictis potentys qcquid sit illud: obiectuz ergo d̄r mouere q̄tuz ad determinationē actus: inq̄tū per formam suam est determinatū ad vñaz motionem faciendaz. **S** applicans obiectuz inq̄tū potest diuersa obiecta applicare ad diuersas motiones: t̄ inq̄tū potest applicare vel nō applicare ad hoc p̄ exeatū vel non exeatū in actu: dicitur mouere quantuz ad exercitium actus. ita p̄. vñus r̄idē actus reduc̄t in obiectū: fm p̄ est determinatus actus: sed applicans fm hoc p̄ est exire in actu: t̄ sic intelligo predictam distinctionē. Et si. non placeat talis modus loquēdi dicatur: p̄ duplex est motionuz illarū potētiarū. s. obiectū: t̄ illud qd applicat obiectuz. **C** Sc̄edū tamē p̄ ad motionē dictaz potentiarū nō solum facit obiectum: t̄ applicās ipsum: sed etiā aliq̄e dispositiones facte in potentys ipsie: per quas aliqd fit cōforme t̄ cōueniens ipsi habēti potētis: qd prius non erat: vel saltem magis q̄d p̄is ēē: t̄ tales dispositiones quādoq̄ sunt a deo imēdiatē: t̄ tūc dicitur homo moueri diuinō in instinctu: quādoq̄ q̄tuz ad appetituz sensibiliuz: qui multū trahit ad se voluntatem: quādoq̄ siūt a corpore celesti vel dispōne continētis: t̄ tunc dicitur homo moueri a fortuna: inquantū homo ex tali dispositionē inclinatur ad aliquid: cuius rōnez ignorat: quādoq̄ vero talis dispositio acquiritur ex actib⁹: t̄ illud qd causat dispositio talem magis dicitur mouere. quātū ad exercitiū actus: q̄r non semper necessario determinat ad vñum actum: t̄ sic patet de p̄ma distinctionē. **C** Secunda distinctionē est de obiectis que mouent quantuz ad determinationē actus: p̄ quedā eoꝝ necessario mouent quātū ad determinationē act⁹: quedā autē non. sed cōtingenter taz in speculabilib⁹ q̄p̄ in practicis: t̄ in practicis tam ex parte intellectus q̄p̄ in parte voluntatē: t̄ de speculabilib⁹ ad nunc dimittat. de practicis qdēz: q̄r magis pertinet ad p̄positū prose: quēdū est. **C** Sc̄edū ergo p̄ in eligibilib⁹ t̄ respūbilib⁹ que p̄tinent ad bonū humānum: quedā sunt que quātū ad determinationē actus mouent necessaria.

Verueus. A 3

Distō est sen  
cū Tho. t. z.  
q. 9. ar. p in  
corp. q. t. q.  
10. ar. z. i cor  
porē qdē ēt,

Prīs exp̄  
dēc distū,

Alla exp̄  
de code.

## Quolibetii

**D**e fini illi  
qua volibi-  
lia necio q  
ad determinatōz  
actus. finit et  
sua dñi ibo  
mei vñib⁹  
dūtate i mā  
zz. q. s. Esi  
b⁹ pie fāme.  
q. s. z. ar. p. b  
ē sensit Eg  
di i qlibero  
s. q. s. Vide  
opositorum a  
sibūl Scio i  
p. s. i. z. d. p.  
ma. q. 4. Et  
i. 4. sent. dis.  
4. q. 9. vide  
ēi opiniones  
euidē beati  
Thos. i. pma  
scō. q. lo. ar.  
l. t. z. quam  
imitatur do  
ctor hic.

**b** Rōes iste  
et si fini euidē  
teorū i cre  
do q. fini de  
mōstratiōe:  
na adūsari⁹  
ad pma dice  
ret negando  
fistudies: qz  
sec⁹ ē d vola  
tale immobi

modo quo exponetur: et quedaz que dīngenter tas  
ex parte intellectus qz ex parte voluntatis: yoco autem ne  
cessario mouere quātum ad determinationē actus: nō  
qz necessariū sit semp esse in actu intelligendi vel volen  
tiā talia: sed qz intellectus vel voluntas si debet exire in  
actus sunt determinati ad alterā partem: pura qz intellectus  
est determinatus ad asserēdū: qz ita est: nec potest iu  
dicare oppositū: et simili est de voluntate: qz. s. respectu  
aliquoz sic determinata est: qz si debet exire in actu nō  
potest exire in actu: nisi acceptādī: sicut respectu ei⁹ qd  
est esse beatū in eodē modo est determinata ad respuē  
dūm miseriaz: vnde bonū habere simpliciter: fm se acce  
puz nō potest respuz: sed semp si voluntas debeat exire in  
actu respectu talis oblit⁹: exhibet in actu acceptādī: respectu au  
tē male habēdī fm se acceptā: sive respectu miserie sem  
per exhibet in actu respectādī: tamē qz ad exercitū act⁹  
non mouēt talia necessariō: qz sicut dictū est: nō est ne  
cessariū intellectus et voluntatem semp eē in actu volen  
tiā et intelligendi talia: smo in p̄tate nostra est recedere a  
taliciū cuius cā infra dīcē. **C** Aliis autem sunt que non  
necessario mouet ad determinationē actus: et talia sunt  
illa qz hñt cōnexiones cōtingentes cū per se: et p̄mo voli  
bilitib⁹ et respūbilib⁹. Hātū dīpl. Uno modo qz cū  
bene habere est admixtū aliquō malū habere: pura i actu  
meritorio cū bono meriti est admixtū malū laboris: et  
cu bono delectabili est admixtū aliquō turpe: vel aliquō  
alitudi malū: et ideo qz in talib⁹ sunt tales cōditiones: qua  
rū vna est appetibilis: et alia respūbilis: iō nō hñt cōne  
xione necessariam ad per se et p̄mo volibilitā: vel ad p̄ se  
et p̄mo respūbilis: qz possunt ex istis diuersis conditio  
nib⁹ vel respūpi vel acceptari. **C** Alio mō potest h̄ contin  
gere: vel ex h̄ qz aliquid nūl faciat ad bene vel male  
habere nostrū: sicut. v. g. qz sint duo vel tres lapides  
in loly nō habere vel ad male meū: et  
ideo nō est necessariū me appetere talia vel respūre: et  
oia particularia bona ad que: vel circa que sunt act⁹ hu  
mani altero istoz modoz sunt dīngenter volibilitā: qz v̄l  
habēt admixtione alicuius defectus: vel nūl ad bñ hab  
ere: vel in male bñt nostrū faciunt: excepto deo nude vi  
so in cui⁹ vñsōe et sequitione cōsistit beatitudo perse  
cta et pfecte bene bñt sine admixtione alicui⁹ malit⁹: et iō  
vt sic necessario mouet ad amorem sui: et sic p̄ de distin  
ctiōib⁹ istis. **C** Probo qz qz sunt qdaz volibilitā ne  
cessario quātum ad determinationē actus: mō quo expo  
stuz est: et h̄ pbo 3. b. P̄ro sīc. qz sic de se h̄ ad volen  
duz suū bene habere: ita suo mō creature hñtes intelle  
ctum et voluntate: se bñt ad volēdūz suū bene bñt: s̄ de  
necessario vult illa que p̄tinent ad sunz bñt habere: siue  
ad suam p̄fectionē: ergo a simili et creature hñtes intellectus  
et voluntatem necessario volunt illib⁹ qd pertinet ad  
suuz bñt habere inquātū bñt: et s̄t respūt male habe  
re: fm qz bñt qd dico: qz cum adiūgitur cum male habe  
re bonū: nec necessario respūt: nec necessario appetit.  
**C** Scđo sīc. qz sicut intellectus se bñt ad aliquō per se nota  
ita: voluntas ad aliqua per se necessario volabilitā: s̄ tel  
lectus habet aliquō per se nota: et necessario euidē i sua  
veritate: ergo et voluntas h̄ qdām per se necessario vo  
labilitā. **C** Tertio. qz in cōtingenter volabilitib⁹: op̄z nos  
regulari per aliquō per se: et p̄mo volabilitā ad que sunt re  
ducta et necessario reduceā cōtingenter appetibilitā: s̄  
hoc nō est nisi essent aliquō p̄mo et per se volabilitā. g. r̄c.  
**C** Nec valz si dīcā. qz illud qd est qdām necessariū  
ad qd reducūtur dīngenter volabilitā et voluntas: qz illib⁹  
ad qd tāqz ad regulā debent reduci dīngenter volabilitā  
Dz esse tale: qz ab eo habeant dīngenter volabilitā rōsē

## Questio

que appetibilitatis: sed h̄ nō est voluntas. g. r̄c. **C** Neva  
let etiā si dīcā. qz est dare aliquā regulam talium ap  
petibilitū fm debitu appetēdī: non aut fm actualē mo  
tionē ad appetendū: qz si illud a quo accipit rō talis b  
abilitā: cōtingenter mouet: nō erit regula dīngenter mouē  
tiū: et sic patet de isto secundo.

**A**unc restat ponere h̄ne principale s. ostēdere quo  
libertas arbitrii non fundat̄ super istas nu  
das potētias: sed super aliquos actus eaz: mediabit⁹  
quib⁹ habemus dñiūm alioz aciuū: et ynde h̄ sit. et qlr.  
**C** Ergo ita sit p̄bonya breui rōne sīc. qz prim⁹ act⁹ qz  
est in potestate nostra: vel est deliberatio: vel h̄ delibe  
rationis: sed neutrū istoz est in p̄tate nostra per nudas  
potētias predictas. ergo r̄c. maior p̄z. qz aliter actus pe  
nitutis indeliberatiā eēnt penitus i p̄tate nostra: qd falsuz  
est. minor p̄b. qz deliberatio vel h̄ deliberationis nō  
potest esse actus voluntatis elicitus. ergo oportet qz sit  
actus eius imperatus: cū libez arbitrium includat vo  
luntates: sed voluntas nō potest impare aliquoz actum:  
nisi mediante aliquo actu elicito. ergo libertas arbitrii  
qua habemus in potestate nostra deliberationē vel cō  
clusionem deliberatiōis: nō fundatur in nuda potentia  
voluntatis: sed in aliquo actu eius elicito quo alia impe  
ratūr: et idēz potest ex intellectu: qz ante oēz actuz  
voluntatis oportet ponere in intellectu actū ei respondē  
tem: et ideo sicut in voluntate est actus aliquoz precedēs  
deliberationem et imperatā: ita oportet et in intellectu esse  
aliquē actum precedēt actum voluntatis imperatēz:  
et sic patet minor. **C** Unde autē hoc habeat esse: et qua  
liter vide mīhi: qz prima radix libertatis arbitrii est con  
nexio dīngens aliquoz volilibū ad per se: et necessari  
o volabilitā et noticia talis cōexionis cōtingentis: vñ  
in illo qui vno intuitu videret omnia: libertas arbitrii  
vt mīhi videat dīsisteret in hoc qz vidaret qz talia essent  
cōtingenter in sua appēc cōnexa: et qz connexio eēt vi  
sa. In nobis autem qui inquirendo: et per diuersos di  
scursus peruenimus ad talez cōexionem cognoscēdū:  
referendo. s. talia cōtingenter volabilitā in per se volibū  
lia. **C** Libertas arbitrii consistit in hoc qz in nobis est  
expectare et referre talia volabilitā per deliberationē et p  
quisitionē in per se volibūlia: et posse nō referre. **C** Ad  
cuīus euīdētiam vt melius appareat: qualis hoc sit. sciē  
dūm qz sicut dictū est: predicte potētiae mouentur ab  
obtūs: et ab applicantibus oba: ista autem applicatio quā  
doqz nō sit a nobis: sed ab extra: vt quādo aliquod ap  
pel⁹ occurrit: vel ēt respūtib⁹: vel a motu interiori na  
turali insurgente: et tunc actus subit⁹: ad quos mouēt  
subito a talib⁹ subito occurritib⁹ nō sunt i potestate  
nostra quantū ad exercitūz actus: qz nō est in potesta  
te nostra: qz pponantur sub ratione appetibilitis vel res  
pūtib⁹: et idēo non est in potestate nostra qz determi  
nate acceptēt. vel determinate respūtāt. statim ta  
men ad illud occurrit illa expectatio: qua. s. expectatur  
perfectus cōsensus et prosequitio: quousqz talia occur  
rentia referātūr ad bene vel male habere illius cui ta  
lia occurruunt: et per h̄ qz sic indicat esse expectandum et  
ingredendum et voluntas acceptat hoc: habet in volun  
tate sua: siue potestate: et referre: siue deliberare. saltem  
quātum ad p̄tractionē: et etiam referre sub rōne et  
spūtib⁹ vel acceptib⁹: et h̄ quantū ad cōtingenter vo  
labilitā quātum ad determinationē actus. Primū p̄p

ut: et sec⁹ dī  
tabilis. Ad se  
cūdā portior  
mū negat su  
militudo. et  
rō dūtūs et  
qz itellis me  
re nāt agit  
et scipic eir  
ca sūt p̄mū  
actū p̄ quem  
tendū circa  
obm sūt: vo  
lūs dī p̄s  
fōrāt libat⁹.  
Ad iūrā  
qz sūt duen  
re i aliq p̄vo  
lūs illa nō  
sī necio vol  
ta. s̄t p̄igē  
quare r̄c.

**C** Qz libertas  
arbitrii nūl  
datur sup na  
des pōs: s̄t su  
per aliq act  
us eaz. vide  
p̄b būm iho  
mā. i. q. d  
vītate. In ma  
z 4. q. 4. t  
6. et i pma  
te sūmc. q. s. p  
ar. z. z. 4. o

et. qz dictam rōnis iudit<sup>io</sup> fm talem modum inquisitionem expectandaz: et acceptatio voluntatis: que nata ē sequi: est sufficiens pncipiū ad mouēdū ad ingrendū: et sufficiens ad expellendū omne impedīēs occurrēs nō necessariū determinatū ad alterum: sed per tale pncipiū habemus in potestate nostra expectationē et præstationem deliberationis. ergo t̄c. Scdm patet sic. qz per illud pncipiū per qb possumus referre aliquid contingenter volibile: ad per se volibilia et respuibilia subdivisus rationibus app<sup>ro</sup> et voluntatis habemus in potestate nostra qz talia determinate appetantur: vel determinate respuātut: sed per tale pncipiū: qb est exceptare et ingrere modo quo dictū est possumus referre quecumqz particularia bona: circa que sunt actus humani: vel sub rōne respuibilia: vel sub ratioe accep<sup>to</sup>. g. t̄c. Sic ergo per tale pncipiū per qb mouemus nos applicando oba habemus in potestate nra respectu talium: mediāte deliberatione: referre vel nō referre talia in p volibilia: et referre ea sub hac rōne v̄ illa: et per qz re taliaz est in ptate nostra appetere vel nō appetere: et appetere vel respuere: respectu autē primo et per se volibiliuz et respuibilia habemus in potestate nostra exire in actu: vel non exire in actu: sed nō est in potestate nra certa talia indifferenter respuere et acceptare. Istud scdm p5 ex premissis: qz supra ostēsum est qz sunt qdam volibilia per se que nō possumus respuere: sicut bñ b̄e fm se: et quedā respuibilia que nō possumus acceptare: sicut misē esse. Primus aut. s. qz talia sunt in ptate nostra quātu<sup>r</sup> ad b̄z qz exerceam<sup>o</sup> vel nō exerceam<sup>o</sup>: pbo sic. qz in potestate nostra est considerare de talibus. g. et in potestate nra est exercere actu<sup>r</sup> volēdi circa talia. Sequētia p3. qz nibil appetitur vel respuī n̄i cognitū: sed cōcedens pbo. qz actus cōsiderandi talia est gdā act<sup>r</sup> particularis hñis amīxtū malū cū bono: qz dū talia cogitamus impedimur ab aliquibus aliis vtilibus. v. g. dū ego cogito de beatitudine: spēdior a cibo vel aliquid vtili: sed actus qui bñ malū amīxtū cū bono potest respuī et acceptari: et est in potestate nostra ipm respuere vel acceptare. ergo in ptate nostra est respuere vel acceptare talia vel considerare: sed qb est in potestate nra respuere vel acceptare: est in ptate nostra proseq vel dimittere: quātu ad ea que subdūtur motionē nre. ergo in potestate nostra est talia considerare vel nō considerare: et sic p3 ait. per istū ergo modū videt mibi qz habemus dominū nostrop actiu<sup>r</sup>. Nec aut positiō cōcordat cū dictis sanctoz et phoz qui cōiter ponūt. qz libertas arbitry est facultas voluntatis et rōnis per se: qb optime verificat fm istam positionē: qz per intellectū et voluntatem imperatē delibera<sup>r</sup> habemus dñiū nō rōniū actiu<sup>r</sup> modo predicto. Item ista positiō concordat cum experientia: qz experimur in nobis nos b̄e dñiū nō rōniū actiu<sup>r</sup>: mediāte deliberatione et tali expectatiōe et hoc etiā omnes cōiter dicūt. Nec etiā positiō redidit cām quare bruta aialia: licet habeat cognitionē et appetitū: nō tamē habet libez arbitriuz: qz. s. non habent diversa appetibilis: quoqz vnu necessario appetat: alid contingenter: sed equē necessario ola sunt eis appetibilis: nec in potestate eoz est referre vnu appetibile ad alid: nec videre cōgētē cōnectionē vni appetibilis ad alid.

**Nunc** restat mouere dubia que sunt septē. Primi muz est qz fm istaz positionez videt qz libe. arbitriū nō sit potētia: sed actus. qz fm istam positionē: nō habemus dñiū nostrop actiu<sup>r</sup> per potentia voluntatis et intellectus: sed per act<sup>r</sup> eoz: qb videtur lōcūtus. Scdm dubiū est de hoc qb dicit qz pncipiū pach

plum in eligibilib<sup>z</sup> sine appetib<sup>o</sup> est bñ habere esse eligendū: qz sicut in speculabilibus: nullus pōt opinari oppositū pncipiū: ita in operabilib<sup>z</sup> nullus pōt eligerre oppositū pncipiū appetibilis: s; aligz potest appetere nō esse: qb excludit bñ habere. g. Tertiū dubiū est. vt<sup>r</sup> deliberatio sit in potestate nra: si dicas qz nō. tra. qz liberare est referre cōtingenter volibilia in per se volibilia: sed b̄ est in ptate nostra. ergo t̄c. Itēz si deductio p̄nis nō est in potestate nra: nec p̄. sed deliberatio ē deductio p̄nis practice. ergo si deliberatio nō est in potestate nra: nec p̄ practice: nec per qz electio sequēs: et sic nihil est in ptate nostra: qb est incōuenies. Si sic tra. qz nullus actus est in potestate nra: vt videt n̄i mediāte deliberationē: qz vt v̄: nullus actus est in ptate nra: ergo deliberatio est in ptate nra b̄ est mediāte deliberationē alia: et illa mediāte alia: et sic in infinitū: qb est incōuenies. Quartū dubiū ē quis actus sit p̄mo in ptate nra: vtruz. s. actus intellectus vel voluntatis. Si dicas qz actus intellectus. tra. qz qualis est ynusquisqz talis sibi finis v̄: s; nō est in potestate nostra quales simus. ergo nec in ptate nra est qz iudicium habemus de app<sup>ro</sup>. Si ponatur qz actus voluntatis. tra. qz ille actus qui sequtur iudicium rōnis: nō potest ē p̄mo in potestate nostra: qz nō potest esse in potestate nostram iudicium precedens esset in potestate nostra: sed actus voluntatis sequtur iudicium precedēs. s. iudicium rationis. ergo t̄c. Quintū dubiū est. qz illis actibus, positib<sup>z</sup> mediātib<sup>z</sup> quib<sup>z</sup> possumus habere dominū actiu<sup>r</sup> alioz: aut seqnūtū de necessitate ali⁹ act⁹: aut non. si sic. ergo nō habemus dñiū super illos act⁹: nec plusqz super p̄mos: qz quādo aliqua duo sic se hñt: qz vnum de necessitate sequtur ad alterum: qb non habet dñiū super primuz: nec super scdm. et sic nullum dominū habemus super actus nostros. si nō. sequitur qz actus primus nō fuerit sufficiens causa sequentium actiu<sup>r</sup>: qz posita causa sufficiente de necessitate sequtur effectus. ergo preter actus illos oportet ponere aliquid aliud: quo posito necessariū erit alios actus sequi. et sic adhuc sequtur qz de necessitate oportet ponere act⁹ nostros sequi ex sua causa: et per cōsequens non esse in potestate nostra. Juxta qb etiā quero vtrum actus nos striqui sunt in potestate nostra: sint actus imperati vel eliciti. Sextū dubiū est. qz si voluntas semp sequtur iudicium rōnis. sequitur qz voluntas nibil appetet: n̄i qb ratio dicit esse bonuz: et sic nullus velle malū scienter: sed b̄ est falsuz: et cōtra ar<sup>10</sup> ep: qui dicit qz ratione existente recta in vniuersali et in particulari qz voluntas nō possit in oppositu<sup>r</sup> est error. Septimū dubiū est per quid determinabitur illud indifferēs p̄ncipium ad alterū oppositorum: aut. s. per se: aut per aliud: non per se: qz est indifferens: indifferēs autē vt sic non est determinatum ad alterū: si autem per aliud. sequtur qz non sit in potestate nostra nos determinare per ipsi: qb est incōueniens. Ad primū dicēdū. qz si potentia vocetur omne pncipium actiu<sup>r</sup>: etiā actus voluntat et intellectus possent dici potētia: nō gdē potentia que est intellectus vel voluntas: sed qz per istos actus sum<sup>r</sup> causa alioz. Unde dato qz poneremus libez arbitriū. esse tales actus. nō tamē sequtur quin sit p̄m actiu<sup>r</sup>. Et si dicas. qz saltez libe. ar<sup>m</sup>. non erit voluntas vel intellectus qz posset videri incōueniens. dico qz p̄prie loquendo libez arbitriū nō est voluntas nec intellectus: sed p̄tinet ad voluntatē et intellectū. inquitum tales actus bñtes indifaz ad multa: nō possunt esse n̄i in voluntate et intellectū. Ad secundū. qz p̄m p̄m in appetibilib<sup>z</sup> est bene habere. Veracius. 21 4

Quolibetti

per se acceptū esse eligendū. nō autē babere amictum  
cū malo. **D**uisq; autē bene babere sīm se acceptū: opp<sup>m</sup>  
nullus pōt velle: r q̄ dī. q̄ imo; q̄ pōt velle nō eē: r ad  
nō esse segunt nullū bonū h̄re. dico q̄ nullas pōt velle  
nō eē sīm se: sed alijs pōt velle nō h̄re esse mixtū cum  
malo: q̄ tale eē est q̄dāz bene h̄re siūctū cum malo: r  
q̄ dī. q̄ qui vult nō esse. vult carere oī bñ h̄re. dico q̄  
falsūz est: s̄ vult carere isto bene h̄re cōiūcto malo: nec  
vult carere oī eē p̄ se loquēdō formalr. q̄ libēter h̄cet  
bñ eē si possit: sed q̄ ad istd nō eē: q̄d q̄ vult sequat ca  
rere oī esse. bñ nō est: q̄ carere oī eē simplr cadat sub yo  
lūtate illi<sup>s</sup>. **A**d 3<sup>m</sup> dōm. q̄ deliberatio pōt alicui oc  
currere duplī. **U**no mō vt obm p̄ se: ita q̄ nō occurrat  
alius actus: de quo deliberēt: sed ipsa dīberatio occur  
rit: vt p̄ncipale obm refel<sup>m</sup> in alia volilibilia: r tūc dīber  
ratio est in ptāte nrā: sicut r alia eligibilis q̄ nobis oc  
currut vt deliberāda: sīc qñ alijs siderat. vtrū dībeat  
deliberare: alio mō pōt accipi dīberatio: vt me<sup>m</sup> referē  
di alia q̄ occurrut: vt qñ occurrit alīcni: de mercādo v̄l  
de studendo occurrit sibi vt delibereret: vtz hoc sibi sit  
bonū: r tūc cū non sit abire in iſſinitū sibi occurrit bñ eē  
bonū: nīli alīas sit determinat<sup>m</sup> ad bñ: r tunc acceptatio  
deliberādi p̄ma: nō ē in ptāte nrā: q̄ tūc deliberare nō  
imp̄tāt vñā singulare actionē: sed iportat q̄dāz cō:  
r indifferens ad multa: sed p̄tractare iſſā deliberatēz: r  
p̄ducere vel nō p̄ducere ad determinat<sup>m</sup> nē: ē i po  
testate nrā: q̄ ante q̄ pertractem<sup>m</sup>: possunt nobis occur  
rere aliq̄ ipdientia deliberationē: puta laboz vel aliqd  
tale: quo potiu<sup>m</sup> repellere p̄ bñ q̄ aduertim<sup>m</sup> nos de be  
re deliberare: r sic l̄ acceptatio deliberatiōis nō fuerit  
in ptāte nrā: tñ p̄tractatio ei<sup>m</sup> fuit i ptāte nrā. **E**t si argū  
q̄ ad acceptationē deliberatiōis. segt statiz dīberatio.  
**D**ōs: q̄ nō oī. **U**lt̄ sciēdū q̄ volūtas qñq̄ acceptat p̄se  
cta electiōe aliquē actū p̄ticulare: sicut sitiē statim b̄i  
bere acceptat hūc potū oblatū: r tūc statiz segunt p̄secu  
tio: qñq̄ vero volūtas acceptat aliqd gnāle: vt qñ alijs  
acceptat ingrēre q̄dō bene habeat: r ad tale gnāle non  
statiz segunt p̄sequutio: q̄ cū bñ possit diuersimode fie  
ri: pōt manere in iſſpōlo aīq̄ de illis vys diuersis icū  
piatringere: r per p̄n<sup>m</sup> illō pōt se mouere ad diuersa: cō  
tingēter tñ ad bñlīz. **A**d illud qd̄ opponit in ūiū:  
q̄ opz bñ fieri inediāte dīberatiōe. dōm q̄ nō opz: s̄ p̄  
acceptationē deliberādū: r p̄ aduertere deliberādū eē: ē  
in ptāte nostra deliberatio q̄tuz ad p̄tractationē eius  
mō quo dcm ē. **E**t qñ dī. q̄ nō oī: q̄ nullus act<sup>m</sup> ē in  
potestate nrā: nīli actus deliberatus. dōm q̄ si accipiat  
actus deliberatus p̄ nē vltima practica: sic actus dīb  
eratus p̄fecte est in ptāte nostra: r q̄tuz ad accepta  
tionē eius: r q̄tuz ad totū: actus autē deliberādīcīz nō  
sit in ptāte nostra q̄tuz ad acceptationē eius p̄mā: tñ in  
potestate nrā est: q̄tuz ad p̄tractationē ei<sup>m</sup>: sicut dcm ē.  
**U**el pōt dīci q̄ actus deliberatus q̄ dī in potestate  
nrā est oī actus qui segunt. postq̄ bñ aduertit delibera  
dū eē: siue sit p̄tractatio deliberatiōis. siue sit vltima p̄  
practica. **A**d 4<sup>m</sup> dubiū dōm. q̄ p̄mis actus qui ē in  
potestate nostra: est actus intellectus siue sit delibera  
tio: siue xclusio deliberatiōis: vt dcm est. **A**d obtiōnes  
in ūiū soluit sic. vno mō: q̄ si in potestate nostra ē q̄  
sumus tales q̄tuz ad passiones r habitus: r q̄tuz ad bñ.  
minor est falsa. q̄tuz ad ea autē gbus nāliter sumus ta  
les q̄tuz ad ea que p̄tinēt ad corpus: nō opz q̄ quales  
sumus q̄ talis nobis finis videat ppter bñ: q̄ sīm rōne  
possimus iudicare q̄ cōes rōnes agibilium bona aliq̄  
corporalia eē q̄uixta malo: ex eis autē quib<sup>m</sup> sumus ta  
les fin voluntatem r intellectū nō necessario concludit

## **Questio**

determinate altera p*s* circa q*o*c*u*q*b* p*t*<sup>r</sup>e agibile. **C** Alter p*o*t*s* solu*i* & breuiter. **q**.**s**. illa q*b*<sup>r</sup> sumtis tales n*o* necessario co*clu*dunt circa q*o*c*u*q*b* p*t*<sup>r</sup>e agibile altera p*t*<sup>e</sup> determinate: q*r* in quo*c*u*q*b p*t*iculari agibili inuenitur aliqd accept*a*d*u* & respuend*f*: sicut q*r* est dilectabile b*z* venerea: & q*n*iq*b* punibile fugible vel turpe: & sic d*al*y*s*. **C** Ad 5<sup>m</sup> dubiu*m*. cuius i*t*us stat in hoc q*r* c*a* sufficienti posita ne*c*io seg*f* eff*c*us. d*dm* q*r* ista pp*o* n*o* e*v*era. Un*sc*ieduz q*r* c*a* posita sufficieti non pon*i* eff*c*is necessario dup*l*r *tingit*. vno modo. q*r* c*a* p*o*t*s* ip*ed*iri ab alio: & b*z* con*tingit*: t*a* in n*al*ibus q*b* in ag*e*t*b* libero arb. sed aliter & aliter: n*a* in agentib*m* n*al*iter non b*z* agens in p*t*ate sua repellere impedimenta: sed in ag*e*t*b* libero arb. occur*r*ia p*tractati*on*i* deliberation*i*: q*r* distract*h*ut & possunt i*p*edire: possunt repell*a* tali ag*e*t*b*: per istud p*n*<sup>m</sup> gn*ale*: quo querit deliberad*u* esse: & i*o* posito illo p*n*<sup>m</sup> gn*ali* n*o* necessario seg*f*ur eff*c*us. q*r* p*o*t*s* ip*ed*iri. n*o* t*u* necessario ip*edit*ur: q*r* b*z* in p*t*ate sua repellere impedimenta: alia c*a* p*o*t*s* e*e*: q*r*. s*illa* c*a* effectiu*a* b*z* c*o*tingentem hab*e*tudine ad sum*u* eff*c*is: p*ut* est effectiu*s* ex suo m*o* eff*c*iendo: q*d* est singulare et*a* in p*posito*: sicut q*n*<sup>m</sup> x*clud*itur aliqd *tingeter* e*e* yole*d*u*m*: ex tali p*ne*. natus e*se* qui motus *tingenter*: ita q*r* si talis c*a* habeat effectum su*u*: n*o* t*u* necessario. **C** Ad 6<sup>m</sup> dubiu*m*. q*r* aliqd p*o*t*s* dup*l*r velle aliqd malu*m*. vno modo q*n*<sup>m</sup> b*z* aliqd *z*ne**<sup>rc</sup> cum aliquo bono: & sic sc*e*s e*a* p*pter* bonu*m* q*d* ei *ane*c*ti*tur: eam vult t*u*c d*r* velle malu*m* sc*e*nter: & in hoc t*u* seg*f* i*ndic*iu*m* r*oni*is: q*r* r*o* i*ndic*at b*z* q*d* est malu*m* appeted*u* p*p* bonu*m* ibi e*ps*: q*n*<sup>m</sup> vero tale malu*m* ignorat adi*uctum* d*r* velle malu*m* igno*z*ater: semp ergo vol*u*tas seg*f* i*ndic*ius rationis: siue velit malu*m* sc*e*nter: siue n*o*. **C** Ad articuluz e*pi* dico. q*r* sicut d*cm* est. s*siue* pon*a* lib*z* or*m*. e*e* pot*er*ia n*u*da vol*u*ta*s*: siue pon*a* esse aliq*u* actus. dico q*r* p*mi* actus q*c*quid pon*a* lib*z* ar*m*. op*z* q*r* sit c*a* x*tin*gens n*o* necessario p*duc*eb*s* effectu*s*: & pro cod*e* n*u*c p*o*t*s* in opposita di*uisi*m: sicut declarat*u* fuit: lic*z* i*u*ctiz n*o* poss*u* in o*pposita*. Dico g*z* q*r* si*c* dicere q*r* lib*z* arb*m*. p*co*d*e* illo n*u*c quo elicit actu*s* su*u* non poss*u* in opp*m* di*uisi*m & ab*m* e*st* erroneu*m*: q*r* se*q*ret q*r* eff*c*et c*a* determinata ad alteru*m* necessario opp*m*: ita etiam dicere q*r* stante r*one* recta in v*n*uersal*z* & particular*z*: vol*u*tas n*o* poss*u* in o*pposita* ab*m* & di*uisi*z es*et* error*z*: sed sicut dicere q*r* lib*z* arb*m*. q*n*<sup>m</sup> elicit su*u* actu*s*: simul & i*u*ctiz n*o* pot*est* non elicer*z*: q*r* ip*ole* e*st* contradiction*i* in*e*de*z* fil*m*: n*o* e*st* error*z*: ita e*st* dicere q*r* stante r*one* recta in v*n*uersal*z* & particular*z*: vol*u*tas n*o* poss*u* in o*pposita* ab*m* & di*uisi*z es*et* error*z*: sed sicut dicere q*r* lib*z* arb*m*. q*n*<sup>m</sup> magis ad v*n*am part*e* q*b* ad alia e*st*: q*r* b*z* con*clud*it magis eliged*u* q*b* alius: vnde aut*h*oc c*o*tingit. dico q*r* n*o* e*st* dare v*n*am c*a*m per se necessaria & determinata*z*: sed p*o*t*s* esse ex multis causis indiffereter ad hoc co*cur*rentibus: & qu*ad*oc*z* e*st* p*pter* rectam r*onem* perfecte deliberat*em*: qu*ad*oc*z* aut*h* e*st* ex hoc q*r* v*n*uz magis co*ueniens* e*st* deliberanti q*b* aliud: pro tunc: & hoc p*pter* dispositione*s* eius: qu*ad*oc*z* vero p*pter* di*uersa* occur*r*ia: vel ab extrinseco: vel a motibus interioribus: quo*p* tam*e* nullum habuit necessariam habitudinem ad determinationez faciendam: nec tam*e* ex hoc seg*f*ur: quin illa determinatio n*o* sit sequuta: q*r* non seg*f*ur q*r* si ali*quid* non necessario determinet q*r* ab*m* non determinet. **C** Q*r* antez dic*u*t ali*quid* qui pon*u*nt n*u*do*s* potent*ia* vol*u*ta*s* esse lib*z* arb*m*. s*si* q*r* n*o* e*st* querenda alia causa: q*r* magis inclinatur ad v*n*am part*e* q*b* ad aliam: nisi q*r* e*st* potentia ad opposita: & ideo pot*est* in b*z* vel in illud: & ego

Digitized by srujanika@gmail.com

**Ad sextam.**  
Etia ita me  
la publicationes  
anexa alicui  
bono.

Ed. Septem.

**Mota ex qui  
bus causis  
provenient et  
agescit libet  
arbitri. dicerias  
magis ad rind  
peccatum ad ali  
us; et poteris  
diuersuz mo  
dui rindendis  
thomistaz et  
scoultaz i B**

Dico quod idem possit dicere de eo quod pono lib. ar. est et querenda alia causa quare determinatur ad hoc plus quam ad illud: nisi quod per se potens se determinare ad ipsum vel ad illud. Item non sufficienter respondeat ad quoniam: quod ex hoc voluntas potest in hoc vel in illud habet quod voluntas potest in opposita: sed non habetur adhuc: quod re plus determinatur ad hanc partem quam ad aliam. Quod autem dicunt ali: quod ratione plus determinatur ad hanc partem quam ad illam: quod plus placeat sibi: hoc est diversorium: quod dicere quod plus vult istam partem quam illam: quod plus placeat sibi ista propter quam aliam: nihil est deinde quod plus vult ista partem: quod plus vult ista parte: quod nihil est dictum: sicut nihil est dictum: ambulat quod ambulat: et vadit quod vadit: quod nulla res est sibi causa: quod re alicuius est: et ideo omnino sicut. secundum est: et sic propter ad illa dubia: et sic propter etiam primum principale. sed quoniam liber arbitrii se habeat in nobis. Secundo ostendatur quoniam liber arbitrii se habeat in deo. Ad cuius evidentiā sciendum quod actus volendi in deo duplū potest considerari. Uno modo secundum illud quod est in se. Alio modo secundum quod comparatur ad obiectum: ut ad voluntatem: si primo modo consideratur est necessarium: sic esse deum: quod sicut velle: est sicut esse: si consideratur secundum modo: sic propter considerari: vel ad omnino intrinsecus: vel ad obiectum extrinsecus: si ad intrinsecus: sic habet oīno habitudinem necessariam: quod omne quod est in deo formaliter est necessario voluntate diuina: si autem comparatur ad obiectum extrinsecus: puta ad creaturas: quantum ad suum esse posse: sic enim vult eas necessario: sicut necessario vult omnipotētiam suam per quam sunt posse: si autem comparatur ad eas quantum ad suas existentias actuales: puta quantum ad fieri vel non fieri: vel quantum ad fore vel non fore antīxippe: vel aliquid tale: sic habitudo voluntatis diuine ad tales obiectū: non est necessaria: unde mūdū fieri vel non fieri: non est necessario voluntate: et similiter fore vel non fore antīxippe: unde liber arbitrii vult talia obiecta: et in hoc concipiunt omnes. Unde sciendum quod secundum oīno lib. arb. non est in deo ad oppositos actus cum non sit ibi nisi unum actus volēdi necessariissimum: sed bene est ad obiecta oppositorum loquēdo de cātis obiectis: sicut ad fieri vel non fieri mundū et in hoc concipiunt omnes. Qualiter autem hoc sit. dicūt quodammodo: quod duplū potest assignari ratio huiusmodi: uno modo sic. Quod si actus de volēdi: quo vult talia obiecta: et in eodem instanti eternitatis: in quo est secundum se: terminetur ad ista obiecta: quod sicut ille actus est ab eterno: ita ista obiecta sunt volita ab eterno: sed istud instantis: quod est unum in se potest dividiri in duo instantias habitatio ordinis nature: in quorum primo consideratur et in se: in secundo autem consideratur et terminatus ad illa obiecta: put ergo iste actus consideratur et in primo instanti: vel secundum se et ab aliis: est indifferens ad ipsum quod tendat in illa obiecta: vel ex oppositorum: puta fore vel non fore antīxippe: nec ad alterius oppositorum: et sic est determinatus: et ideo ut sic habet habitudinem contingenter: et non necessariam ad talia obiecta: et per consequens ut sic potest determinari vel non determinari ad illa. Alium modum ponunt: quod ipsa voluntas diuina potest considerari duplū: uno modo ut est elicitiua actus volēdi secundum se: alio modo ut est constitutiva talium obiectorum: voluntatum in esse volito per talē actum volēdi: primo modo voluntas diuina necessario vult: quod necessario elicit actum volendi: et ut sic adhuc est indifferens ad constitutendum obiecta illa extirpata in esse volito per actum suum volendi: ut si faciat actus suum volendi et est tendentia in hoc obiectū: vel in eius oppositorum: et isto modo est vult talia liber arbitrii. Sed istud licet sit subtiliter dictum: non videtur miseri: quod sit sufficienter dictum: nam quod primo dicitur: quod actus volēdi dei in primo instanti non consideratus est indifferens ad talia obiecta: huius est petere principium: quod est quod queritur: unde secundum voluntas dei habeat: quod contingenter: et non necessario terminetur ad talia obiecta: in quocunq; instanti hoc fiat. Itē illa distinctio instantis in duo instantia non est: aut facit aliquid ad propositum: aut nihil: si nihil: ad nihil ergo et pro nihilo ponit. Si aliquid: quo ratione ista distinctio sit secundum rem: vel secundum rationem intelligendi tamen. Secundum rem non potest esse: quod secundum rem ipole est duo instantia secundum rem esse in eternitate: si secundum rationem intelligendi tamen. Secundum rationem non potest esse: et ideo aliquis secundum rationem intelligendi non est sibi ratio quod aliquid deniat sibi realiter: et realiter deo posse velle vel non velle talia liar. quod p̄dicta distinctio video nihil facere ad propositum. Secundum similiter non valit: quod quando dicunt quod voluntas dei potest considerari ut constitutiva talium obiectorum in esse volito: nihil aliquid est quod constitutre actum volēdi quo obiecta sunt volita: et tunc quero: ratione voluntas constitutat actum secundum rationem intelligendi. Secundum ratione non potest esse: quod actus volendi dei nullaz causaz constitutivam habet secundum rem: si secundum rationem intelligendi tamen: tunc per talē constitutio ne non conueniet deo realiter talia velle libero arbitrio sed hoc est falsum: ergo tamen. unde non bene intelligo istam positionem. Et ideo aliter video mihi esse dicendum. Ad cuius evidentiā resumendum est illud quod dicitur est de contingentiā liberi arbitrii respectu eligibilium: quod si contingenter eligi: et non necessario alienit eligibilibus in particulari: quod non habet connectionem necessariam in sua appetibilitate: ad primo et per se appetibiliā: hoc autem est in quantum primo et per se appetibiliā possunt sufficienter sine illis haberi: unde volēdi necessario bene habere non necessario vult illud sine quo potest bene habere: nūc autem ita est: quod bene habere dei in nullo dependet ab existentia creature: quod in se perfectissimā habet bonitatem circumscrip̄ta existētia actuali cuiuscumque alterius: nullum etiam creature esse importat malum aliquod a deo respūibile necessario vel repugnans bonitati diuine: deus etiam iudicio sui intellectus videt ista contingentes habitudinem creaturārum in sua appetibilitate ad bonitatem diuinam: et si iudicat ea appetenda non necessario: quod sic iudicat ea appetenda quod si non essent: nec appeterent nullum malum culpe vel pene in deo sequentes: et ex hoc posset talis ratio formari ad propositum: quod talia que connectionem habent in sua appetibilitate contingentes ad bonitatem a deo necessario volibile et voluntate: et quorum talis contingēs connectionē est nota deo: non sunt de necessitate voluntate vel non voluntate: sed existētia creature sunt huiusmodi. ergo tamen.

**Sed** contra hoc sunt quedā dubia. Primum est quod ex quo existētia creature nūl faciunt ad huiusmodi habere deum: nec etiam aliquid malū important: vel est repugnans bonitati diuina: sequitur ut video quod nec contingenter: nec aliter erūt appetibiliā: sed erūt neutre: ita quod nullum actum volendi deus habebit circa ipsas. Et ad secundū quod deus nūl extra se vult: vel amat: et ex quo bene habere acquirat: nec etiam respectu alicuius habet nūl: ita quod illud nolit tantum possit sibi esse malū: vel repugnans: et precipue quantum ad existētias creature: quod dico propter culpā de qua quoniam repugnat deo: nūl ad propositum: et quantum ad hoc nec creature sunt volibiles deo per quas possit bene habere: nec respūibile per quas possit male habere: et sic sunt neutre: quia ut sic: nec nolite: nec volite: sed deus ea que sunt extra se vult: ut ea quod bonitas sua ē cōcibilis: et que sunt posse habere bonitatem a deo: et ex hoc quedā decentia est: quod bonitas sua cōcitetur eis: ab hoc tamē necessitate indecētē in opposito: ita quod oppositū ponat necessario indecēs eē: et sic p̄sist

## Quolibet

et vel nolite vel volite: si aliqd est in eis pp ordine rerum, vel vniuersi voliti decēt eē: pōt eē volitum: et sic existit rex possunt eē a deo volite: et q̄ntum ad aliquid nolite: et sic nō oꝝ ꝑ semp neccio sunt neutre. ¶ z<sup>m</sup> dubium ē gd determinet voluntate dei indifferentez q̄z ē d se ad alter. Et ad h̄ dico ꝑ i istis p̄t eē z<sup>x</sup> idēntia re<sup>x</sup> oīn. vna s. q̄ntū ad h̄ ꝑ ille existit possunt eē vt volite vel nō volite: alia in comparatiōe vni<sup>x</sup> existit ad alia. q̄re. s. illa existēria ē volita: et ista ē nō volita. tūc dico probabilitr̄ serendo. q̄ pōt eē rō dterminatiois lndrie: qz meli<sup>x</sup> ē aliquas creaturas ordiari in deū q̄ nullā: q̄ quidem melioritas ponēda est in creature: non in deo: qz sibi nihil melius. ¶ Ratio determinationis secūde indifferente: q̄re. s. iste sunt volite: et isto modo: et nō alio nec aliter: pōt esse forte: qz sic ordinantur melius in deum q̄ aliter considerādo statū totius vniuersi: qz istd melius et illud nō ponit aliqd melius in deo: nec eius opposituz oligz indecētiam: tale melius sic facit ista determinate volita. ꝑ non necessario: forte enīz considerando statum toti<sup>x</sup> vniuersi: sicut ab<sup>x</sup> posset fieri melius: vel iſtud: vel aliud vniuersum: tamē melius non posset manifestare forte bonitatem diuinam: nā liz perfectiores bonitates entitatis et essentie: si essent ab eterno forte manifestaret magis magnitudinez potestie dei: tamen temporalitas eorum magis manifestat dei sufficientiam in se: sine q̄ibus habuit simū bene habere ab eterno: creature enim defectuose vel deficiente magis manifestat dependētiā eam earuz ad deū q̄ si nulla esset dependēs sive b̄ficiens: si posset esse talis. sic ergo videt probabiliter ꝑ h̄ possit esse ratio determinationis: quare quedaz creature sunt nolite: et quare be: et non ille: et hoc dico salvo secreto diuino: qz non puto ꝑ aliqua creatura quantū cunq̄ alta: nisi videat nude essentiam diuinam possit reddere rationes libertatis arbitry in deo: quomō. s. contingenter velit ista: et quare determinatur plus ad hec q̄ ad ista. ¶ Tertium dubium est: quomō potest stare contingentia ad h̄ ꝑ istud sit volitum vel nolituz supposita necessitate actus in se: qz aut est h̄ ex contingētia obiecti voliti. s. ex contingētia istaruz creaturaruz: aut est ex contingētia sola ipsius respectus rōnis ad obiectū volitum. primū nō pōt esse: qz existentie creaturarū: iō sunt contingentes: quia sunt contingenter a deo volite et nō eī. ideo. n. erit antixps contingenter: qz deis vult ipsius fore contingenter. ergo impossibile est ꝑ contingētia in existētis rerum sit ratio quare contingenter: sunt volite vel nolite: immo magis econverso. nec potest dici ꝑ ista contingētia sit p̄mo in ipso respectu ratiois: qz in illo qd de necessitate sequitur ad aliqua presupposita nō potest esse prima contingētia: qz nisi sit contingētia in ipso presupposito impossibile est ꝑ sit contingētia in eo qd sequitur ad ipsum: sed respectus de necessitate sequitur possitis extremis. ergo impossibile est ꝑ prima contingētia sit in ipso respectu. Nec potest dici ꝑ prima contingētia creaturarum est non in esse actuali: sed in esse potentiali: qz creaturam cē possibilē: est omnino necessariū. ¶ Di cēdum ꝑ prima contingētia est in cōnexione eētia ꝑ creaturaruz in sua appetibilitate ad primū et per se volituz necessario a deo. s. ad suam bonitatē: qz vere et realiter sunt appetibiles contingētia: ppter bonitatem diuinam: qz nō est necessaria ad bene habere dei creaturas existere. Et si petas: vñ hoc: dico ꝑ ex natura ipsius rei: sicut non est necessariū ad bene habere mei forte ire ad forum vel nō: et exemplū magis conueniens posnamus: sicut non est necessarius ad bene habere meus effectus meus quo in nullo indigeo. ista ergo est p̄ma

## Questio

contingētia p̄m rem: ex hac sequitur secūda: q̄ creatram. s. fieri sit contingētia volitū: vel nolituz: et ad hāc sequitur tertia contingētia. s. rem fore vel nō fore contingētia. ¶ Sic ergo q̄n querit in quo inueniāt p̄ma ista contingētia. vel in actu: vel in obō: vel in habitu: dñe actua ad obm. dico ꝑ nō est in obō: quātū ad suā actualē existēria: qz in ipso est ultima ḡtia<sup>x</sup>. nec i acru f̄z se nec in habitudine ḡtia acrum: vt iam dcm est. s. p̄ma contingētia realiter est in obiecto: quantuz ad suā apē<sup>x</sup>: ppter rationem que dicta est: tamen ipsa contingētia apē<sup>x</sup> est necessaria: sicut contingētia eē contingētia est necessarium: et etiā deus iudicat talē cōnexione esse contingētē: et hoc bonum esse contingētia volibile: non tamen iudicat necessario hoc bonum eē volendum: sicut etiā deus iudicat contingētia esse necessario esse: et hec sufficiant de dubijs. ¶ Ad tertium principale. quādō querit. vtrum libertas consistat in eliciendo: et suspendendo actuz simul: vel in eliciendo tantu. dico ꝑ suspendere actum duplīciter pōt accipi. uno modo pro eo ꝑ est aptum natuz impēdere actum opē natūmen enire ne veniat. sicut si oīquis suspēderet cōficationem subrahendo ignem. alio modo minus p̄prie posse in oppositum ipsius actus: quo opposito actus posito: actus aliū nō est: si accipiatur primo modo: sic certum est ꝑ deo non potest conuenire: quia si uis actus volendi non potest suspēdi absolute et fīm se: in nobis autem non semper est ita ꝑ liberum arbitriū consit in suspēdēdo actū: nisi vel respū actus delibera tū occurrit nobis blberare de aliq; aut sentire i p̄m: vel qn̄ blberam<sup>x</sup> de ipsa suspēsiōe. utz sit acceptādav̄l nō acceptāda. Respcū autē blberatiois babem<sup>x</sup> lib. ar<sup>m</sup> sive libertate arbitry. alio ꝑ h̄. s. ꝑ possū*i* h̄ vel i ei<sup>x</sup> opp<sup>x</sup>: si autē accipiat scđō mō sic bz locū i nobis re<sup>x</sup> oīs act<sup>x</sup> cui<sup>x</sup> sum<sup>x</sup> dñi: sed in deo nō. qz ipse nō pōt i oppositos actus: sed in opposita obta: sic contingētia volita vel nolita: b̄ficia cōnexione ḡtigēt i sua apē<sup>x</sup> ad suū p̄mū volitū. sicut ꝑ lib. ar. gnalr̄ uenit deo et nobis in h̄ ꝑ ē posse i opposita ḡtigēt: s. alr̄ i deo et i nobis: qz in deo ē posse in obta opposita: i nobis autē ē posse i aliquē actū et ei<sup>x</sup> opp<sup>x</sup>: et h̄ posse qn̄qz ē cū suspēsiōe ppter dicta actus: et quādoqz non.

## Ad rōnes

vtrūqz p̄t. et p̄ ad p̄mā qn̄ dñ i ma iore ꝑ illō qd ē d rōne liberi arb. dñ uenire oī h̄tū: dī cēdū ꝑ vez ē loquēdo d eo qd ē de rōne liberi arbitry p̄t ē cōe oī nāe itellectuali: s. nō oī ꝑ illō qd ē d rōne lib. arbitry i nā dterminata ueniat oī h̄tū li. or<sup>m</sup>. posse autē i oppositos actū: vel qn̄z suspēdere actū nō ē d rōne lib. arbitry. coiter dicti. ¶ Ad alia rōne i opp<sup>x</sup> dōz. ꝑ de rōne li. arbitry. nō ē tm̄ elicere actū: s. posse i opp<sup>x</sup> p̄ eūdē actū: vel i oppositos actū: iō ad h̄tū lib. arbitriū n̄ sus ficit posse tm̄ elicere actū: nisi possit in opposito altero istoz modoz: nūc autē non omni po<sup>x</sup> elicere actū: ne nit sic posse in opposito: et p̄ p̄ns nec libero arbitrio.



## Ostea

q̄ebant qdā p̄tinētia ad deū. quox yñ ē cōe cētialib<sup>x</sup> et notionalib<sup>x</sup>: et ē vtrū i dinis ppter distonē vni<sup>x</sup> relonis ab alia sint qdā formalitates realē distictē vel sint aliquid formalē disticta ex nā rei. ¶ z<sup>m</sup> erat q̄tū ad eētia tm̄ p̄tinēs. et vtrūz cognitio q̄ cogitit se de<sup>x</sup> vt bonū amādū vel amabile sit practica. ¶ 3<sup>m</sup> p̄tinebat ad relonē tm̄. et est vtrū relatio diuina sit formaliter finita vel infinita: quedā autē alia pertinebant ad personas constitutas ex relatione et cō-

# Primi

sentia.

Questio.

II.

**P**rimū istoꝝ sic pcedit. Et vñ ꝑ relonis ab alia sint aliq formalitates reali disticte et nā rei. qz fm Auic. agēs per solā ubam nō agit: nisi vno mō. Et idē ē. si agēs agat per vñ pñm formale qdcūqz: sed in diuinis sūt diuerle pductōes diuersoꝝ modoꝝ. s. gnō et spiratio. g in dinis sūt disticte formalitates pcedētes emanatiōes et relones per ḥns. ergo pter distinctionē relonuz erit distincio aliquarū formalitatū ex natura rei.

**I**n contrariū ē. qz diuersae formalitates sūt diuersae res: sed in dinis nō est dare diuersas res nisi diuersas relones. g t̄c.

**A**d evidentiā istiꝝ qōnis. pñm intēdo pone. re intētionē inēā: qd. s. p̄ istaz qōnē intelligē. Et z° ponā q̄dā opionē fz illū iellz cū suis motiūis. 3° ponā opionē quā credo cēverā cū suis motiūis. 4° rñdebo ad inotiua p̄ pma opione.

**Q**uantū ad pñm sciendū qz nō qz hic supposito attributa distinguant sola rōne: vtꝝ ista distincio accipiat per cōparationes ad extra vel ad intra: sed hic q̄rit vtꝝ attributa diuersa: puta sapia et iustitia dicāt diuersas formalitates ex nā rei circūscripto omni actu intelligēdi distictas: ita qz ista distincio nō sit fm actu intelligēdi tm̄. sed ex nā rei: et iō nō intēdo itro mittere me: vtrū distincio istoꝝ sit ab extra vel ab itra: nisi inq̄tū solo aliquoꝝ argumētoꝝ regret: sed intēdo pertractare: vtꝝ disto ꝑtoꝝ in suis formalitatibꝝ sit ex nā rei circūscripto oī actu intelligēdi. **Q**uantū ad z° sciendū qz quedā est opio que ponit qz attributa dīna et eēntia et relo adinīcē cōparato dīt diuersas formalitātes distictas ex nā rei: nō fm actu rōnīs: ita qz dīt qz sapia et iustiꝝ: et filiū deitas et paternitas dīnt formalit ex nā rei. Dicunt tm̄ qz ista dīnt formalit sunt nū ynum idēptice: ita qz ista est vera: sapia formalit nō est iustitia ex nā rei. et ista filiū sapia ē iustitia. s. idēptice: et dicūt qz nō solum ista in 3° sunt vnuꝝ idēptice: sed et inter se: ppter eoꝝ infinitatē. nā vt ponūt illi: qz libz abꝝ formalitātes in diuinis est formalit infinita. Nullū aut̄ infinitus pōt cōpati secum in eodē subo aliqd aliud qd nō sit idē cum eo idēptice: et ideo qz oī ista sunt infinita formalit̄ sunt ynuꝝ mutuo idēptice nō solū in 3°. sed et inter se: fz eēntia et relo: qz vnuꝝ est infinitū formalit et aliud nō: habent vnitatē idēpticā: sed nō mutuaz: qz essentia ppter suam infinitatē est vnuꝝ cum relone idēptice: et nō econ̄tiero. qz aut̄ sit ibi talis distincio ex nā rei pbant gbusdam rōnibꝝ: quaz quedā sunt cōes oībꝝ diuinis: qdām sunt p̄prie quibusdam.

**Q**uantū ad pñm ponunt quinqz rationes. **C**ad cuius evidētiā sciēdūm qz pñmo pbant qz ista s. sapia et iustiꝝ t̄c. Sunt formalit̄ in deo: et h̄x nā rei. z° hoc pbato pbant qz distincio eoꝝ sit ex nā rei. **P**rimū pbāt sic. oē illud qd dicit pfectiōē simpliꝝ est in dō for malit̄: fz sapia et iustiꝝ et alia attributa dīt pfectiōē siml̄. g t̄c. Probō maioris. qz in eo qd est vtrū pfectiōē ē forma literoē illud qd dicit pfectiōē siml̄. **S**z de' ē b̄s. g t̄c. Probō minoris. qz illud dicit pfectiōē siml̄: qd tale ē qz melius est b̄s ipm qz nō b̄s: fz b̄s sapiam et iustiꝝ et filia est melius nō b̄te. g t̄c. **M**odo hoc pbato pbant qz distincio formalis istoꝝ sit in deo ex nā rei qnqz rōnibꝝ: quaz p̄ma talis est. Iustitia et sapia in deo aut̄ signiant ens rei tm̄: aut̄ ens rōnīs tm̄: aut̄ cōposm̄ ex his. nō ens rōnīs tm̄: qz cum sit ens b̄minutu nō dicit pfectiōē siml̄ nec et cōpoꝝ exente rei et ente rōnīs:

# Secunda

5

qz tunc sapia et iustitia dicerent vnuꝝ per accīs. et tunc deberet resoluī in duos cōceptū: et duo significata qz nō cōpetit cōceptui sapie vel iusticie: qz iportat cōceptum simplicē pfectiōē realis. g signātū ens rei. **S**z perte nulla distincio est iter ista ex pte rei. g ista h̄t ynum formale signātū. **S**z noīa h̄tia ynuꝝ formale signātū sunt synonima. g iustiꝝ et sapia dicta de deo sūt synonima: hoc est falsuꝝ. g t̄c. **S**cda talis est de' cognoscit ista attributa disticte cognitione intuitiua. **S**z illud qd auenit rebꝝ fm actū intelligēdi tm̄: nō cognoscit cognitiōe intuitiua. g distincio istoꝝ nō est fm rōnē intelligēdi. Probō ma. qz ad cognitionē dei beatificaz pertinet cognoscere ista disticte. fz cognitiō dei beatifica ē cognitiō intuitiua. qz cognitiō intuitiua est perfectior cī alia cognitione. cognitiō aut̄ beatifica debet ēē pfectissima. ergo t̄c. Probō minoris. qz illud qd auenit rei fz rōnē intelligēdi tm̄: nō auenit ei in existū reali sua: fz cognitiō intuitiua nō terminat nisi ad extēs: vt extēs est in rei rōnē nā. g t̄c. **3°** rō talis est. ista distincio attribuit nō nā rei: sed intellectui. **S**ic quero vtrū nā rei et intellectus aliquoꝝ differant: aut̄ nō. si non. ergo qz qd attribuit vni dō attributi alteri: qz quecūqz sunt idūiūlī et idūstincta qz qd attribuit vni dō alteri attribui inq̄tū indistincta sunt. **S**i aut̄ sunt disticta aut̄ ex nā rei: aut̄ fm rōnē intelligēdi tm̄. **S**i ex nā rei h̄t ppositū. **S**i fm rōnem intelligēdi tm̄. **L**ōtra. qz nulla distincio pcedit pñm distinctiū in illo genere. Sed pñm distinctiū in distincione fm rōnē intelligēdi est opatio intellect⁹. ergo distincio que pcedit operationē intellect⁹ nō est distincio fm rōnem. Sed distincio qua distinguit intellectus a nā rei: ad hoc qz attribuit intellectui distinguere fz rationem et nō nā rei pcedit operationē intellectus. g t̄c. **S**i dicāt qz pro tanto attribuit distincio fm rōnē intellectui: et nō nature rei. qz si per ipole sepen̄t realit̄ illud cōueniret intellectus: et nō nā. **L**ōtra. qz qz cōqz per ipossibile separata: si nō habet distictas rōnes nihil pōt attribuit vniquin attributū alteri. qz separatio alicuius ab aliq nō dat sibi nisi qd auenit sue rōni. qz si album separet ab albo per ipole: albo nō aueniret nisi qd auerit rōni albi. sed fm rem intelligi et nā in nullo dīnt in suis formalibꝝ rōnibꝝ. g si per ipole separat qz qd conueniret vni aueniret alteri. **4°** talis est. qz si sapia infinita est formalit̄ iustiꝝ. g et sapia in cōi formalit̄ ē iustiꝝ i cōi: **S**ta est falsuꝝ. g et aīs. falsitas iustiꝝ p̄z. qz seq̄rēt qz oī sapia esset iustiꝝ: qd falsum est. pbō 2nē. qz gradus finitus vel infinit⁹ alicuiꝝ pfectiōis nō tollit rōnē eius. **S**i ergo rō alicuiꝝ pfectiōis est disticta a rōne alteri fm se et in cōi: seḡt qz et gradus infinit⁹ illiꝝ pfectiōis nō tollet istas pfectiōes. **5°** rō talis est. qz act⁹ distinguit. 7. meta. **S**z ista sūt actualissime i dō. g disticte t̄c. **E**c. 40.

# Postea

addun̄ qdā rōnes p̄prie gbusdam dinis. **E**t p̄ arḡt ex pte emanationuz dupl̄. p̄ sic. qz opz dare rōnē: qre filius sit filiꝝ et pcedat p̄ moꝝ nāe. et qre spūs. s. pcedat p̄ moꝝ volūtatis. Sed ista rō istius distictiōis non pōt dari: nisi ex distōne formalē pfectiōez actiūez. ergo t̄c. Probō minoris. qz ista distincio vel est ex pte relonū vel ex pte pfectiōez actiōnū nō ex pte relationū: qz omne relatiū naturaliter exigit suū correlatiū. ergo penes relations non est distincio fm modū naturalem: et fm modū volūtatis. **S**i dicāt qz ista distincio pfectiōez est fz rōnē intelligēdi tm̄. **L**ōtra. quia distincio fm rōnem intelligēdi tm̄: non est causa distinctionis realis. Sed distincio emanationis est realis. ergo t̄c. **S**ecundo ar. gultar sic. pfectiōis productuum idem re et ratione

## Quolibetti

qua rōne pōt in dno eadem rōne pōt in infinita; qz non pōt dari rō que determinet ipm ad certum nūerū. Sed pncipiū pdictiū personarū diuinarū nō pōt nisi in duas personas. qz qcgd pōt ibi esse neccio ē: t ibi non sunt nisi duo. ergo opz qz pdictiū pncipia dinersarum personarū differant re vel rōne. Si re habet ppositū. Si rōne. Lōtra. qz distictio rōnis nō sufficit ad cāndiū distinctionem realē. Si dicat qz relones de terminant. Contra. qz illud qd nō est rō pncipiū t est posterius pncipiū non determinat pncipiū ad pncipiū plura vel paucā: sed relones sunt b̄. ergo t̄. C Silt idez pōt argui de personis t pncipie de pdictiis: qz pncipiā tur. ergo nō determinant pncipiū. Ex parte pprietas t cōsentie arguit qd rōne. Prio sic. quecūqz sūt idē realiter t formaliter. ita qz ex parte rei nullā h̄it distōnē: cuicūqz coicāt realiter vnum: t alteruz ei coicāt. Sed pprietas non coicāt omni illi cui coicāt essentia. g t̄. Minor p3. qz nō omni cui coicāt essentia coicatur parturit. Major etiā p3. qz quecūqz sunt omnino indistincta in qz vnum indistincta sunt: qcgd auenit vni d̄ alteri. Scdo arguit sic. illa in quoqz altero aliqua cōueniūt realiter. t t̄ altero differūt realr nō possunt eē oīno idem re. qz qua rōne eset cōuenietia cū vno realiter: t cum altero. sed persone realr cōueniūt in eētia: t differunt in pprietasibz. qz pprietas est realr incoicabilis. ergo t̄. Tertio sic. de eis que sūt idem totaliter re nō possunt verificari opposita realr. Sed pprietas est realr incoicabilis. essentia est cōicabilis: que sūt opposita. ergo t̄. Quarto sic. due relones in patre sūt realr due res: t t̄ ille due res sunt vnu idēptice. alioqz facerent cōpositionē. g distictio realis stat cum idēptica vnitate. Ita positio cōfirmat auctoritatibz lctōrum: t qz multe illarū auctoritatū vadūt ad hoc pbandum qz ista sunt in deo formaliter: qz t̄ parū facit ad ppositum: ideo ptermitto. Illas aut que vident dñe qz differant ex natura rei adduco: qz faciūt ad ppositum: vna est Aug. h̄ maximū. vbi dicit. Si potes p̄rem cōcedere simplicē: t t̄ esse sapientem t bonuz t̄. vbi arquit Aug. qz si deus p̄t esse bon⁹ sapiēs t̄. absqz cōpositione t partialitate. possūt etiā esse tres persone in vna essentia absqz cōpōne t partialitate. Sed si Aug. intelligeret qz ista differrent sola rōne: arg⁹ sūi nulluz eset: qz nō sequit. qz si differat sola rōne nō faciūt ppositione vel partialitatē. qz dñia re nō faciūt persone autem re differūt. ergo t̄. Alia est eiusdē. h̄ de trinitate. cap. 3º. vbi vult qz ista sint equalia. s. sapia bonitas et cōsimilia. sed equalitas nō est eiusdē ad scīpm. ergo t̄. Si dicat qz est ibi equalitas fm rōne t̄. sicut t pluritas fm rōne. Lōtra. qz tūc sequit. fm re nō sūt equalles. g fm remi sunt iequalles: qd est falsum. t̄ si sit verū habet ppositū. qz realr iequalia sūt disticta re. Itē dicit ibidem de trinitate qz nō eo pater quo deus. Sed pater est pateruitate: t deus deitate. g p̄nitas formaliter nō est deus. sic ergo p3 z⁹ pncipale.

Opio pprius

**Apostolo** restat. 3º peōre opionē quā credo eē vera. Ad cuius evidentiā sciendū qz iste formalitatis. s. iustitia sapia t cōsilia: possūt accipi duplī. vno mō in eō anologo nō descēdēdo ad aliquā nām in spe ciali. Alio mō put sūt in determinata nām: puta in deo vel creatura. Si accipiāt pmo mō ynitatis realis eis nō cōuenit per se: nec ēt distictio realis: nec ēt ista eis repugnat per se: qz illa que sūt ppria inferioribz: nec per se cōueniūt superioribz: nec ei repugnat per se: qz qd auenit per se alicui superiori: auenit omni per se: tētento sub eo. Silt qd repugnat superiori per se per se repugnat oī cō-

## Questio

tento sub eo. nec per vnu pōt esse ppriū alicui cōtentū sub eo: sed vnitatis realis t distictio realis inter ista sūt ppria aliquoꝝ inferiorum cōtentoz sub eis. vnu in deo sunt vnu in creatura sunt diuersa. ergo t̄. Si autem accipiant ista. put sunt in determinata nām: put sunt in deo nō sunt realr disticta: sed vnu. in creatura autē est ecōuerso. saltem quātū ad aliqua: qd dico ppter vnu t verum t bonū. accipiēdo ergo ista. put sunt in deo: sic queritur ista ex natura rei dīlīfigui duplī pōt intelligi. Uno modo qilla distictio dicatur ex natura rei: sicut ex fundamento remoto: mediante tamē actu itellect⁹: vt sit sensus: qz distictio attributorum nō possit accipi: nisi qz rōnes quas important attributa accepta i cōmuni: in alib⁹ ex natura rei t realiter differūt: ex qd cōintellectis possit itels cōcipe distōnē rōnis inter ea: vbi sunt vnu re. t sic ponere distinctionē attributoruz ex natura rei est opio illorum: qui ponunt qz distictio attributorum est in deo fm rōne per cōparationē ad extra: quā credo esse vera. Sed de h̄ nō agit nūc video ptermitto. Alio mō pōt ponī ista distictio ex natura rei: sic vt nō mediate actu intellectus: ita qz circūscrīpto actu intellect⁹ iste formalitates in deo fm suā formālem entitatem differūt abīnūtē. Itud nō credo esse verū. t p̄ hoc pbo sic. qz ista distictio que ponit ex parte rei. aut est distictio realiss: aut nō. Assūpta p3. qz cōtradictionē iplicit realē t nō realē sunt contradictionia. ergo t̄. sed nō est realis. Ergo distictio fm rōnem intelligendit. Probō 2ntie. qz omnis distictio vel est fm esse in aia t̄: vel est fm esse extra animam t est realis: sed positū est qz nō est realis. ergo t̄. Probatō maioribz. qz passio alicui⁹ vel illud ad qd aliud se habet per modū passionis non exceedit illud cui⁹ passio est. Sed vnu t multa: distinctū t indistinctū: sūt passiones entis. ergo non exceedit ens. Sed oē ens vel ēens in aia sūe ens rōnis: vel extra qd est ens realē. ergo oīs distictio vel est fm rōne t̄: vel fm rez extra. Si autē ponat qz sit distictio realis. Lōtra. qz que distinguitur realiter opz qz sūt diuerse res: sūt diuerse realitatis: quarū vna nō est alia: sed sapientia dei t iustitia dei: nō sunt h̄. qz h̄ ē vna. sapientia dei est iustitia realis. g t̄. Probō maioris quātū ad duas partes eius. Et p̄mo quātū ad illam. que distinguunt realr opz qz sūt diuerse res: qz sicut indistinctio ad vnu. ita distictio ad plura: sed indistincta re iquātū indistincta: sūt vna res. ergo disticta realiter in eo qz disticta realiter: sūt diuerse res vel realitates. Qz autē sequat qz vna nō sit alia. pbō. qz h̄ est h̄ signat vnitatē p̄dicati eūz subo. h̄ non est h̄ signat distinctionē p̄dicati sūe diueritatē a subo. Sed pbātū est: qz vbi est distictio realis oī pōne re diuersas realitates. g vna non est alia realr. Et sic p̄ maior. Si dicat qz iustitia dei est eius sapientia realiter: sed tamen iustitia nō est formaliter sapientia. Lōtra. qz formalitas vniuersiūsqz perfectiōis cōsistit in h̄ qz h̄ēns eam est ea formaliter tale: sed formalitas sapientie consistit in h̄ qz aliquis sit ea sapiens: sed fm beatū Aug. dens eo qz sapiens est iustus t bonus t h̄. ergo formalitas vniuersis est formalitas realiter alterius. Si dicatur ad hoc qz formalitas vniuersis est formalitas alterius idēptice t realiter: sed ille formalitates non sunt idem formaliter. Contra hoc arguo duplī. Et p̄mo cōtra h̄ qd dīf qz ille due formalitates nō sunt idem formaliter: qz differre formaliter ē differre formalibz. ille g formalibz qbus sapia t insti⁹ differunt: aut sūt ille formalitates: qz rū vna est alia: aut sūt alie simplices formalitates: qz rū vna nō est alia. p̄mū nō pōt esse: qz formalitatis: quāp-

Barbula vt  
sūt in deo dī  
singui ex nā  
rei intelligib  
duplī.

Mis lta. qz  
distictiorum  
opz accipere  
altera ḡs.

Vna est alia sunt vna formalitas: qz pdicatio dices B. denotat vnitatem subtali cū pdi: sed illa nō differunt formaliter que habet vnam formalitatem: sicut illa nō differunt personaliter que habet vnam personalitatem: sic ergo sapientia et iustitia nō dicit illis formam: quaz vna ē alia. Scdm ēt nō pōt esse ēt fm auctores pdicte opinio. s. qz in deo sunt aliae formalitates: quaz vna nō sit alia: sequeret ēt qz formalitatū sunt formalitates: et multa qz p̄mitto: que sunt manifeste icouenientia. Cz arguit B qd dī qz sunt vnu idēptice: et quero vtrū idēptitas importat aliquā vnitatem vel nō: nō pōt dici qz nō: quia constat qz idēptitas importat aliquā vnitatem: aut ergo vnitatem maiorem qz vnitatem: aut minorē: aut equalē: non pōt dicere maiorem vel minorē: qz tunc esset aliqua vnitatis maior vel minor vnitatem. Et si obteret dicere vnitatem maiorem vel minorē magis oporteret qz dicere maiorem qz minorē: quia inter modos vnitatis quos ponit Arist. vnitatis que importat per idēptitatem est maxima. s. vnitatis in suba. Et sic ponere aliqua esse vnu idēptice est ponere ea esse vnu maxime: sed que sunt maxime vnu sunt vnu formaliter. g. r. Si aut dicat vnitatem equalē: tūc dī vnu idēptice erit negotio addendo idem ad seipm nominaliter et aduerbialiter acceptum: sicut si dicere vnum vniuoc idem idēptice B ē inconveniens. ergo r. Dicere forte ad hoc qz dī illa distinctio realis nō qz sunt ibi diuersae realitates: sed qz hz ortum a natura rei. Cōtra. si hz ortum a re aut hz est effectus: aut formaliter: aut aliquo alio modo. si ponatur habere ortuz a re effectus et realis opz dare in re aliqd quo illa distinctio hz esse realis et formalis. aliogn cā efficiens esset sine effectu. Et sic adhuc opz ponere diuersas formalitates sive realitates quibz ista formaliter differant realis. Ciaut ponat qz ista distinctio hz ortu a re formaliter opz dare diuersas realitates qb extrema iustius distinctiois realis distinguant. Et sic idēz qz p̄us. Tertiū aut nō pōt singi. Ex dictis ponentium arguit sic. pmo. qz quero vtrz formalitas sapientia et iustitia sunt in diuinis formaliter infinita. si sic. ergo formalitas sapientia est formalitas iustitiae: qz fm eos nullū infinitū pōt cōpati: cum in aliquo cōposito aliud re diuersuz ab eo: sed ille formalitates: quaz vna est alia sunt vna formalitas. g. sapientia et iustitia est vna formalitas. g. sunt vnu formaliter. Sed forte dicere qz vna formalitas est alia idēptice nō formaliter: nō valer: qz istud est reprobatum p̄us. Forte est dices. qz oēs formalitates sunt infinite: sed non formaliter. Cōtra. qz fm oēs oia ab in diuinis sunt infinite formaliter: et in hoc differunt a re. Itē illa que nō sunt formaliter infinita posunt secū cōpati in eodē supposito diuersa reab eo: quoz vnu nō est alterum: sicut ponunt exēplū de paternitate et spiratiōe in patre. si ergo formalitates iste nō sunt formaliter infinite: vna nō est altera. hoc est cōtra eos. g. r. Cōdo argū sic. dī. n. qz ista distinctio nō est simplē realis: sed. qz vtrualis: inq̄stuz vna res cōtinet eminēter duas realitates: et illi duplii realitati in tali vna re cōtentē z illud qd est. ppriū vtriqz realitati: ac si eēnt reali disticte. Cōtra. sapientia creata que reali est a iusti disticta facit esse sapientem: et ipsa nec fm idēptica vnitatem: nec fm vnitatem formaliter est illud qd facit esse iustū formaliter: et per h̄is: nec fz re sapientia facit esse formaliter iustū in diuinis: hoc est falsuz: g illud qd est. ppriū vtriqz quād sunt reali disticta nō conuenit eis quando sunt realiter vnitatis. Si dicas. qz non sequit qz faciat B qd faciebat quād erat disticta: sed facit B: et adhuc amplius: qz facit sapientem et iustuz: et B nō valer. Cōstat enī qz nō facit deum sapientes et iustuz

nisi formaliter. ergo in deo sunt idem sapientia et iustitia formaliter. Cōterio sic. qz dī qz cōntia que est formaliter infinita est eadē ipsi relatio: qz est secuz in eodē supposito: sed nō est ibi vt dī idēptitas mutua. Cōtra. qz qz quid est idē alicui eodem modo quo est sibi idē: et econuerso: aliud erit sibi idē: sed fm te cēn est idē reloni. g. et ecōuerso. Sed illa: quoz vnu est idē alteri. et hēt mutua idēptitatem. ergo r. Unde nō video qd vclit dī. dicēdo qz est ibi idēptitas nō mutua: nisi vclit dice re qz nō sunt idem conuertiblē: qz cōntia est idem proprietati relatiue et omni illi cui proprietas relatiua est idēz: sed nō ecōuerso. Cōteno ergo pro h̄ic qz nulla distinctio realis est in diuinis: quarucqz formalitatuz nō distinctio que est inter plonas et reles oppositas. Cōtū ad maiorem evidentiā istius qōnis: et ppter solonem arguētoz. Notandū qz cuiz ista dicāt differre adiuicē inq̄stuz vnuquodqz p̄cise accipit: et quodāmō p̄cēdendo oē aliud duplē pōt intelligi ista p̄cīsio. Uno qz fiat ista p̄cīsio fm rem: et B est ipsoſible: vt dīctū ē. Alio mō pōt accipi ista p̄cīsio fm rōne: et B duplē. vno: quasi intellectu simplici cōcipiēdo vnuquodqz istorū nō includendo alterum in suo cōceptu: nec excludēdo a re cōcepta. sicut quād hō cōcipit sapientiam in cōi nō cōcipiendo iustitiam vel sapientiam dei nō cōcipiēdo iustitiā eius: et sic circūscribere nō conuenit perfecte intelligēti. nā perfecte intelligēs oia intelligibilia: nō pōt sic circūscripte intelligere aliqd intelligibile. vnde de nibil sic intellegit circūscriptiū. sed hō pōt sic intelligere sapientias vliuſtiam circūscriptiū. Alio mō pōt ista circūscriptio fieri intellectu enūciatiuo et circūscribente a re cōcepta. et B duplē vel ab: vt intellectu dicat. sapientia nō est iustitia vel cum reduplicatione. vt si dicat. sapientia vnde sapientia non est iustitia. Et qdibz etiā istorū pōt accipi duplē vel in cōi vel in natura determinata. In cōi dīcendo. sapientia nō est iustitia. vel sapientia vnu sapientia nō ē iustitia. Et isto modo vō intellectu pōt vtrūqz dīc. nā illud qd ē inferioris pōt dīc ab: de superiori. et qz cuiqz sapientia qz non sit iustitia. iō pōt ab: dīc sapientia nō est iustitia: sic pōt ab: dīc qz aiale est rōnale vel non rōnale: et etiā cum reduplicatione: vt tamen intelligat reduplicatione esse negata: quia qd est inferioris nō conuenit superiori per se. vnde ista est vera qz sapientia vnu sapientia nō est iustitia sive nō conuenit esse iustitiam. Si autē accipiāt in natura spāli: aut in deo: aut in creatura: si in deo accipiāt ab: ista falsa est. sapientia dei nō est iustitia dei. Si at accipiāt cum reduplicatione fm hūc sensum qz reduplicet tm qz intellectus diuinus vel aliquis aliud intelligat sapientiam diuinam nō esse iustitiam in eo qz sapientia. Et sic est intellectus verus: quia qzqz conuenit sapientie in eo qz sapientia conuenit omnī sapientie. cōstat aut qz nō omni sapientia conuenit ē iustia. Si autē fiat reduplicatio ad totū aggregatū qd est sapientia diuinā erit falsa. vnde ista est falsa. sapientia diuinā in eo qz sapientia diuinā nō est iustitia. imo sapientia diuinā in eo qz sapientia diuinā est omnis perfectio simplē dicta et formaliter formalitate reali. Si autē accipiāt in creatura sic vtrōqz modo erit verum. qz sapientia creata ab: et sapientia creata in eo qz creata non est iustitia. Cōp̄cīsiones que faciunt ad propositū. s. quādo sapientia concipiatur nō concepta iustitia intellectu simplici: vel quando concipiatur intellectu enūciatiuo. quia sapientia dei vnde sapientia nō est iustitia: vel qz sapientia in cōmuni vel ab: vel vnde sapientia non est iustitia habent ortum a re: sicut a fundamento recto. qz A sapientia in nulla rebaberet diuersitatem aliquam

De nibil cō  
cūscriptiū v  
elligit. Etide  
x B et p̄mē  
tatorum. Iz.  
metas. cō. 54

Quolibetti

Quid sas  
rectum

realiter q̄ insititia nūc posset concipi nō conceptio sūst  
tia: nūc ēt esset verū q̄ sapia diuina vñ sapia: nec sa-  
plentia in cōi vnde sapientia non esset insititia. Sed ta-  
les precisiones nō competūt rebus nisi mediante actu  
Intellectus: qz constat q̄ sapia in cōi nō est alicubi sine  
bac sapientia: nisi tñ in intellectu obiectu, preciso ēt  
alicuius a sapientia vnde sapientia est, et nō vnde h̄ sa-  
piētia non est alicubi nisi in intellectu obine. illa aut̄ q̄  
competūt reb⁹ vt sūt obiecte in intellectu sūt entia rōnīs et  
cōpetūt reb⁹ mediāte actu intellect⁹. q̄ tales p̄cisions: et  
per dñs distinc̄ōes sunt fm actū Intellect⁹: et fm rōnem  
lic̄ habeāt fundamentū remotū in re.

**A**modo restat soluere ad motiuq; eoz. Ad p̄mū ergo dñm q̄ sapia & iustitia & similia sūr formalia in deo & reali; sed distinctione sapie & iustitiae & precisionis nō est in deo reali; sed s̄m rōnem intelligētū. Ad p̄mū h̄ hoc dico q̄ iustitia & sapia non signant ens rōnis; nec signant xpositū ex ente rei & ente rōnis; sed ens rectū; sed precisione iustitiae dicit ens rōnis tū; & iustitia precisa vel p̄cise intellecta dicit ens cōpositū ex ente rei & ente rōnis; & q̄i yltra dicit q̄ iustitia & sapia in deo dīt vnu significatū formale; q̄ dīt vna realitate formale; & supponūt q̄ solam rem signant. Dico q̄ licet significet vna formalitatē realem; signant tū illaz nō s̄m eandem rōnē; q̄ illa dno significata dīt h̄z rōnem. Et tu dices qd de dñia rōnis. cum dñe ille ratiōis nō significant. Dico q̄ l̄ sapientia nō significant precisionem; signat tamē p̄cise; sicut intelligit p̄cise. vnde sapietia & iustitia intellecta & significata p̄cise differunt rōne s̄m precisionē hanc vel illam. nō sicut per illa que intrent quiditatē eoz; sed accidētāliter; sicut in esse reali differt bō albus & equi niger. S̄z adhuc videt remanere difficultas; q̄ cū sapietia & iustitia nō significant hanc precisionē vel illam; sicut bō & equis; non significant albedinē vel nigredinem. videt adhuc Idem esse significatū formale vtrūsq; & per cōsequēs q̄s sūt synonyma. Ad hoc dico dupl̄. Uno modo q̄ licet ista nomina eandē realitatem significet in deo; tū neutrum signat illam perfecte in deo. Modo dico ad hoc q̄ aliqua noīa sint synonyma regis q̄ non sint diversae significations imperfecte qui tūcūq; res signifata sit vna. Scđo dico q̄ l̄ sapientia diuina vt diuina est; & iustitia; vt diuina est dicant vna rem; tamē sapia ab<sup>c</sup> accepta; & iusti ab<sup>c</sup> accepta in cōmuni nec se icludunt; nec se excludunt p̄cise & realiter; nata tū sūt inueniri in aliqua re in qua sunt diuersa re. & tunc se p̄scindunt & excludunt realiter; sicut in creatura. Et hoc sufficit ad hoc q̄ possint diuersimode intelligi & significari in quacūq; re. Ad z<sup>m</sup> dico q̄ si accipiat cognitio intuitiva p̄ cognitionē enīdē sic de<sup>d</sup> cognitionē intuitiva cognoscit q̄cqd cognoscit. Si autē accipiat cognitio intuitiva p̄ cognitione terminata in existiā reali ad rem; sufficit distinguunt quidā in deo inter notitiā vissionis; & notitiā simplicis intelligētis; sic dico q̄ de<sup>d</sup> cognoscit ista s̄. sapiam & institiam & h̄ cognitionē intuitiva; sed distinctionem eoz nō; quia ista non consequitur reni in sua existiā reali; sed tū s̄m esse rōnis. & q̄i dicit. q̄ imo; q̄ ad cognitionē beatificam dei pertinet cognoscere ista. Dico q̄ ad cognitionē dei beatificam pertinet cognoscere ista & distinctionē eoz; & oē qd q̄literūq; est intellegibile. Et h̄, pbo. q̄ ex dicto tuo notitia beatifica dei est notiā infinita; sed notitia dei nō est infinita nisi ea cognosceret oē qd ē cognoscibile q̄literūq; eodēacū. Aliogn estet limitata cognitio ad certa obita. q̄ cognitio dei qua cognoscit omne cognoscibile est cognitio beatitudo.

## **Questio**

fica ens. Et quod dicitur ultra cognitione intuitiva est nobilior abstractiva. cognitione autem beatifica deus est nobilissima. dico quod cognitione intuitiva est notior quam abstractiva excludens intuitivam; sed cognitione intuitiva non operatur quod sit nobilior quam cognitione includens abstractivam et intuitivam; sicut unus nobilior sit cognitione dei: quam cognitione creature excludingens cognitionem dei: tamen cognitione dei non est nobilior quam cognitione includens cognitionem dei et creature. Ad tertium dico duplum. primo quod illa ratio procedit ex malo intellectu. nam quod dicitur quod illa distinctione est secundum rationem: et non ex natura rei: non sic intelligitur distinctione intellectus a distinctione naturae. put intellectus est quedam res: quod operatio intelligentiae est ab intellectu realiter: et non a quoque ratione reali est in divinis: sed ista distinctione intelligitur sic. quando dicitur quod est secundum rationem: et non ex natura rei quod ibi distinguuntur ens secundum rationem contra ens in rebus naturae. Et isto modo ens secundum rationem distinguuntur contra ens secundum intellectum. put est quedam res in reribus naturae existens. sicut contra naturam. Unde id est: ac si dicere quod ista distinctione est ad esse rationis: et non ad esse reale extra animam. Et si arguat ultra quod istud esse secundum rationem habent res secundum intellectum et non secundum naturam rei: et constitutum tale esse magis attribuitur intellectui quam nature. Dico quod realiter loquendo in divinis non plus constituit istud esse rationis intellectus: quam nature. quod totum est idem ibi realiter. Et quod distinguitur. quare ergo non dicitur ex natura rei. Dico quod huius dicitur non devenire intelligi: quod sit ibi distinctione realis. Alio modo possim dicere ad istam rationem: quod ista rationis distinctione attribuitur plus intellectui quam naturae non propter diversitatem que sit in eius in divinis. sed quod accepta nata sunt esse in rerum natura diversa: et habere diversas operationes: et ideo attribuitur in divinis hoc magis intellectui quam nature. scilicet distinguere secundum rationem: et si per impossibile distinguere in divinis intellectus a natura: sicut in creaturis: sic distinguere attribueretur intellectui: et non nature. Ad hoc quod dicitur contra hoc quod si aliqua per impossibile separantur non posset aliquid convenire yni: quoniam convenire alterius nisi ratio quiditatis yni differret a ratione quiditatis alterius. sicut si per impossibile separaretur albus ab albo non convenire albo: nisi quod pertinet ad rationem albi. Dico quod si aliqua separantur per impossibile quod nihil copeteret yni quod non copeteret alterius: nisi ratione quiditatis yni differret a ratione quiditatis alterius realiter: vel in oibus in quibus innueniuntur: vel in aliquo eorum: nunc autem ita est quod ratione quiditatis intellectus: et ratione quiditatis nature innueniuntur distinctione realiter in aliquo habente eas. Ad quartum dicendum quod si sapientia infinita est formaliter iustitia: sequitur quod iustitia est. Dico quod formaliter potest accipi pro perseitate: ut sit sensus: quod si sapientia infinita in eo quod infinita sapientia est iustitia. Et isto modo illa sequentia est nulla. quia non sequitur quod illud quod per se est in inferiori per se conueniat superiori: sapientia autem infinita est quoddam inferius ad sapientiam in communione. Sed bene verum est quod illud quod conuenit inferiori in predictatis essentialibus quod conuenit superiori absque nota perseitatis vel reduplicationis. Unde si sapientia est iustitia infinita. bene sequitur quod sapientia ab accepta est iustitia. Sed hoc verificatur de ea non pro omni contento sub ea: sed pro aliquo: scilicet pro sapientia infinita. Id est possum arguere contra te de tuo idemperio: quia ista est vera. sapientia infinita per se est iustitia identice. Et tamen non sequitur quod sapientia communiter accepta sit per se iustitia idemperio: quia conuenire omni sapientie: quia per se est quod conuenit omni contento sub aliis quo communione. Si autem formaliter non importet naturam perseitatis: si denotet yniatorem in sua quiditas.

te reali bene se qui tursa pientia infinita est formaliter iustitia: ergo sapientia communiter accepta est formaliter iustitia: non tamen cum nota perfectatis vel reduplicatiois. Et tunc non sequitur quod aueriat omnis sapientia: sed cuiusdam. Et quod dicitur quod gratia perfectiois finitus vel infinitus non tollit ratione perfectiois illius: cuius est gradus. Ut etiam est quantum ad illam perfectionem in illo gradu. vel est quantum ad ratione perfectiois coiter accepte: tunc tollit ratione illius perfectiois: ut est contraad oppositum gradum. Modo dico quod ratio sapientie ut coiter accepte: non est distingui realiter a iustitia. Sed bene de ratione sapientie contracte ad sapientiam creatam est distinguere realiter iustitia. et ratione sapientie sic contracte excludit sapientiam infinitam. Ad 5<sup>o</sup> dicitur quod quoniam dicitur quod actus distinguunt: si intelligatur de compositis ex materia et forma planum est quod per formam est prius distinctionis: sed nihil ad propositum: quod attributa diuina non sunt diversae forme informates nam. Si autem intelligatur generaliter. Tunc dicitur quod actus distinguunt non ab eo quod est ipsum: sed diverso ab eo: modo attributa diuina non dicitur re adiunxitur. et ideo ratione non valet. Ad 6<sup>o</sup> dicitur quod illa ratione videtur mihi includere falsum. quod si principia istarum emanationum formaliter differant ex natura rei. Tunc quero: utque illa formalitas que est prius filii: ut est distincta formaliter a formalitate que est prius. scilicet actus generalis: aut non. si non. ergo formalitas sive distinctione formalitatum nihil facit. Si autem illa formalitas: ut est distincta ab alia formalitate elicit actu generandi. Littera. quod omnes formalitates yidentur prius importare quam una formalitas precisa est: sed secundum te una formalitas precisa est prius elicite: di actu generandi sive ratione formalis. quod omnes formalitates simul accepte excedunt prius formale generaliter. Sed omnes formalitates abscoideantur filio per generationem. ergo sequitur quod coicantur per generationem excedent formale principium et totale coicantur sive generandi. sed hoc est inconveniens: sicut inconveniens est quod effectus excedat causam. quod et ceterum. Itē nullum productum habet per se ex sua productione nisi quod virtutem. littera continet in suo formaliter prius. sed ratione formaliter productum: sed formalitas voluntatis: ut est distincta formaliter contra alias formalitates non continet per se nisi quod pertinet ad yellem et amorem. quod spissitudine non habet ex sua productione nisi quod pertinet ad yellem et amorem. et sic non habet per se ex sua productione intelligere. Quod dices quod non intelligitur ista distinctione formalis principiorum quantum ad distinctionem in principiis elicitiis? Quod eentia diuina continent omnes absolutum est principium elicitiuum utrobiusque: sed alium modum elicendi habet in una quam in alia. quod in una elicere naturam: in alia libere. Quero quod intelligitur per libere: aut per liberum intelligi libertatem arbitrio: aut libertatem a coactione. Si primo: cum libertas arbitrio contingenter importet: ut supra dictum est. tunc. scilicet contingenter producetur: quod est nefarium dicere. Si secundo: tunc illud est quod ei quod agit aut patitur secundum propriam inclinationem. quod sicut violentum et nobile se habet in natura: ita coactum et volitum in voluntate habentibus: et coactum in talibus non est nisi determinata violencia. Sed in nulla productione diuina est violentia vel coactio. quod ambe sic sunt libere. Ad hoc dicitur quidam quod in virtutibus emanatione est necessitas. Sed in prius enim casus puenies actu. In quo autem coconitatis et non puenies: et quod habet librum. Littera. necitas in prius ad elicendum actu est necitas puenies actu: scilicet et ipsum prius est puenies actu: sed nullus actus est necitas nisi in prius suo sit necitas ad elicendum: dicitur ipsum. quod et ceterum. probatio minoris. quod si actus est necitas non potest non esse. Si autem in prius non est necitas ad elicendum actu potest non esse. sed si in prius non est necitas ad elicendum actu: et actus est necitas. et ambe sic sunt libere. Ad hoc dicitur quidam

quod filius dicitur esse filius et hinc modum istellis plus quam scilicet. quia productum in natura intellectuali puenies ad intelligere non necessario est ab alio producto: sed productum puenies ad voluntatem necessario est ab alio producto: quod velle est a bono cognito mediante cognitionem. In diuinis autem oibz puenies habet velle intelligere: et quelz est quod natura subtilis et intellectualis: et quod est ibi persona producta solu a non producto: id habet modum intellectus et naturae: alia persona est de cuius ratione est ea productio et a persona non producta ab alia. id habet modum voluntatis: sic alia diffusa ostendit. et sic realiter sunt ibi ista: ita realiter est ibi filius et spissitudine: et sic est impossibile quod persona producta a solo non producto sit puenies producta ab alio producto: et ab aliis non producto: sic est impossibile est quod filius sit spiratus: vel est spiratus sit filius. Ad 6<sup>o</sup> dicitur quod illa ratione non plus pertinet de prius habente plura producta quam de prius habente unum soluz: quod sicut de prius producte duo: contineat reddere rationem quae duo et non plura. sic de prius producte unum oportet reddere rationem: quae unum et non plura. Et si tu dicas. quod id unum et non plura: quod illud unum prius est adequatum unius producti cameto et non plura nec pauciora. ita dico tibi quod id prius principium productum duas personas et non plures: quod due puenies sunt principiis adequatum sibi. Dico quod ratione quod in natura diuina una et ratione eius non est prius productum: sed prius productum adequatum sibi. Et fundari tales puenies super duas productiones est totaliter adequatum ipsi entia divinae: pote est prius: et hoc fide teneo: sicut fide teneo ibi esse tres puenies. Ad 7<sup>o</sup> dicitur quod tamen facit hoc: sicut hoc me: quia sicut tu arguis. quecumque sunt id est formaliter cuiuscumque unum eius est idem et alterum: ita argua tibi. quecumque sunt totaliter idem re idem et alterum: et essentia et relatio sunt totaliter unum et idem re idem et relatio. ergo cuicunque unum eorum est idem realiter et idem et relatio: et relinquuntur: sed hoc est falsum. nam essentia est eadem re idem et relatio filiationi. non tam paternitas: et ideo idem sequitur littera te: sicut contra me. Dico ergo quod illa que totaliter sunt idem re formaliter sic quod conuertibilis sunt idem re quod cuicunque eius est unum idem et alterum erit idem: sed essentia: et relatione: licet sint inter se totaliter idem re et formaliter: non tam conuertibiliter. quod non cuicunque est essentia paternitas: neque a quo cuicunque distin paternitas distin essentia: ideo non oportet quod cuicunque essentia est eadem et paternitas sit eadem. Sicut queratur quanto modo puenietas et essentia cum sint realiter eadem inter se et formaliter possint sic se habere quod unum eorum possit esse idem alicuius a quo alterum est diversum. Dicitur alius: qui quod hoc ideo est: quia relationes per se adiuicent habent oppositionem. essentia autem non importat oppositionem ad relationes: et ideo relatio una non potest esse altera. sed essentia potest esse utramque relatio. Sed hoc non soluit: quia supposito quod relationes sunt opposites et una non possit esse altera queritur quomodo aliquid quod est idem unius istorum oppositorum non repugnat alteri. quia videtur quod illa que sunt idem re cuire repugnat unum et alterum. et ideo dico quod non video aliam rationem nisi infinitatem diuine essentie: que sicut propter infinitatem suam est sapientia et iustitia et conscientia: que non possunt esse idem per essentiam in creaturis. sic etiam possunt esse opposites relationes: quod non potest esse in creaturis. Ad octauum patet per predicta: quia eandes virtutes habent cum precedente. Ad nonum dicendum quod illis que sunt eadem co-

## Quolibetti

tertib[us] ille modo predicto nō possunt dici opposita: s[ed] de illis que sūt idē realiter: sed nō cōvertibiliter possunt dici opposita: et nō solū p[re]dicia opposita. s[ed] cōicabile et cōicabili: sed et in alijs terminis. s[ed] eē p[re]m et nō patrē esse filiu et nō filiu: nā eē est p[re] et filius nō est p[re]. tñ sciēdū hic q[uod] loquēdo de p[re]dicatione iu qua p[re]dicat aliquid pertinēt ad esse reale: et ad formalitatē realem paripas su currit affirmare et negare aliquid formaliter: sicut affirmare et negare aliqd formaliter: et ideo cū ita sit q[uod] eē sit eadē omni ci q[uod] est realiter in diuinis: et p[ri]metas sit eadē realiter cum eē distincta realiter ab oī oppo sita relatione. omnis p[re]dicatio que solū iportat idēp[er]itatem essentie cū quacuq[ue] p[ri]metate est vā: vnde ista est vā. eēntia ē gnāre, eēntia est que generat et consilia. Et omnis p[re]dicatio que iportat cū vnitate eēntie ad p[ri]metatem aliquā distinctionē eius realē ab alia est falsa: q[uod] falsum est ipam esse distincta ab aliquo diuino eēntia liter. et iō licet ista sit vā. eēn[uod] est illa res que est incōicabilis: q[uod] nō iportat nisi eēntie idēp[er]itatem cu[od] p[ri]metate: enī nō cōcedit ista. eēn[uod] est incōicabilis: q[uod] cū idēp[er]itatem ad p[ri]metatem iportat distinctionem ab alio: et sūt ista cōcedit. eēn[uod] est guāre: et res generās: nō tñ ista. eēntia generat. q[uod] p[ri]mū dicit solūmodo idēp[er]itatem essentie cu[od] p[ri]metate. z[uod] aut cū idēp[er]itatem ista ad p[ri]metatem iportat distinctionē ab alia: q[uod] generare est h[ab]ere filiu opp[ositi]. sūt ista. pater est illud q[uod] est cōicabile: nō tñ concedit ista. pater est cōicabile. q[uod] p[ri]ma iportat vnitatē p[ro]sone cū eēntia: alia aut cū illa vnitatē iportat vnitatē vni p[ro]sone cum alia. Ad x[uod] dōm q[uod] oīs relōnes existētes in patre sunt vnu realit: et oīs ppō denotās vnitatē realē inter eas est nulla: sed tñ ad q[uod] sunt nō sunt vnu. vnde ipm h[ab]ere filiu: et ipm h[ab]ere spūm scī ex pte ipfū habitationis est vnu h[ab]ere realiter. Sed nō est vnu habitu q[uod] s[ed] h[ab]etur ex parte terminoz. Modo ad auctoritates Ad p[ri]mā dōm q[uod] licet in deo ista formaliter sint idē re. non enī in omni nā in qua inueniunt[ur]: et in hoc tenet arg[umentum]. q[uod] si illa que in alijs h[ab]et tantā diversitatē: sicut sapia et iustitia inueniunt[ur] sine cōpōne in deo: multo plus illa possum inueniri in deo sine cōpōne que minorē diversitatē faciunt in alijs: sicut sunt fundātū et relō. Ad aliam dico q[uod] equalitas q[uod] tū ad hoc q[uod] iportat p[ro]uōnez defectus et excessus i perfectiōe est realit in diuinis: sed q[uod] tū ad hoc q[uod] dicit relōnem realē habente reali oppositos terminos nō est in diuinis. vnde termini eq[ui]tatis intelligēti sunt ibi tñ distincti sūm rōnē itelligen di. Ad z[uod] dōm q[uod] licet Aug. s[ecundu]m dicere in ab[uod] eo iustus q[uod] sapies: non tñ consuevit dicere: q[uod] eo deus quo pater: licet in veritate sint vna realitas: ne intelligatur q[uod] cuiucuq[ue] uenit esse deū deitatem cōueniat esse patrem paternitate. et id est: ac si dicat: ne intelligat q[uod] conuertibiliter se cōsequant[ur].

**Ad rōnē** p[ri]ncipale in opp[ositi] dōm q[uod] agens p[er] vnu p[ri]mū re et rōne nō agit nisi vno mō si sit agens limitatū: et re[e]ffectū adeq[ua]tū. nūc aut dico q[uod] p[ri]mū actiuū in diuinis est illimitatū: et eius p[ri]mū adeq[ua]tū non est vna sola p[ro]ductio: sed ambe.

Q[uod] III.

**S**ic scđm sic p[re]cedit. Et videt q[uod] cognitio qua deus cognoscit se ut quoddā bonū sit practica. q[uod] cognitio que h[ab]et ordinē ad aliquā opationē extra intellectū regulandū per eā que vere est praxis est practica: sed p[re]dicta cognitionis est h[ab]et g[ra]m. tñ. Maior p[ro]p[ri]etatis. q[uod] intellectus ex tentione ad praxis regulandā per notitiam est practicus. Minor p[ro]p[ri]etatis. q[uod] per talē notitiam regulat amare dei: sed amare dei est quedā opatio que

## Questio

vere est p[ra]xis: et est opatio extra intellectum. ergo tñ. q[uod] aut tamare dei regulet per talem notitiam p[ro]bat sic. quia aut regulatur a scipio: aut ab obo sine cognitiōe: aut ab obo mediāte cognitiōe. nō aut a scipio: q[uod] idē nō est regula sui ipsius nec ab obo sine cognitiōe. q[uod] obm in cognitioni nō mouet. ergo ab obo mediāte cognitione: et per consequens a cognitione.

**Contra** notitia practica respicit opabile. Sed nū bil est opabile in diuinis. ergo tñ.

**Ad evidentiā** istius q[uod] nō sunt facienda. p[ro]mo videnduz est que sit illa opatio que d[icitur] p[ra]xis: et a q[uod] intellectus d[icitur] p[ra]ctic[us]. z[uod] quo se b[ea]t intellectus ad talem opationē. 3[uod] q[uod] ista se b[ea]t in diuinis. 4[uod] soluēda est q[uod] p[ri]ncipal[is].

**Quantiū** ad p[ri]mū d[icitur] quidā q[uod] p[ra]xis a q[uod] d[icitur] itel lectus p[ra]ctic[us] est actus voluntatis elicit[us] vel iperatus. Et hoc p[ro]bat sic. q[uod] actus qui dicit p[ra]xis a quo intellectus dicit p[ra]ctic[us] d[icitur] esse alterius potest: actus ab intellectu que sit in actibus suis posterior intellectu ordine nā: et sit actus nat[uralis] elici conformiter notitia intellectus: sed omnis talis actus est actus voluntatis elicit[us] vel imperatus. ergo tñ. Probatio maioris quatuor ad tres p[otes] eius. p[ro]mo quatuor ad p[ri]mam. s[ed] q[uod] illa p[ra]xis dicit esse alterius potest: ab intellectu. Q[uod] intellectus p[ra]cticus h[ab]et p[ra]ctic[us] ex tentione qua tendit extra se: sed intellectus nō tendit extra se nisi in ordine ad operationē alterius potest: ergo tñ. Secdo p[ro]boscēdam partē. s[ed] q[uod] illa potentia d[icitur] esse posterior intellectu actibus suis. q[uod] notitia practica dicit respectu p[ra]xis: cuius notitia est p[ri]ncipiū regulatiū: sed oē regulatiū est posterius p[ri]ncipio regulante. ergo tñ. T[ercio] p[ro]bō tertia p[ro]p[ri]etatis. q[uod] sit actus natus elici conformiter ipfū notitia. q[uod] oē regulatiū aptū est elici sue regule formiter: sed p[ra]xis a quo intellectus d[icitur] p[ra]actic[us] est actus regulatus a notitia intellectus: sicut a p[ri]ncipio suo regulatino. ergo tñ. Probo minorem dupl[icem]. p[ro]mo sic. Q[uod] nullus actus extra naturam intellectus potest inmediate regulari ab intellectu nisi actus voluntatis elicit[us]: sed p[ri]mū actus regulabilis ab intellectu ex his alterius potest: est ille actus qui solis immediāte est regulabilis ab intellectu. ergo oīs actus p[ro]mo regulabilis ab intellectu est actus voluntatis elicit[us]: et p[ro]nis segf q[uod] nullus actus regulabilis ab intellectu nisi me[re] actu elicit[us] voluntatis. Sed oē q[uod] regla ab intellectu me[re] actu elicit[us] voluntatis est actus elicit[us] vel iperatus. gois actus a quo d[icitur] intellectus p[ra]actic[us] est actus voluntatis elicit[us] vel iperatus. Q[uod] solus actus voluntatis elicit[us] imē regle ab intellectu p[ro]p[ri]etatis: q[uod] actus sensitivus p[ro]p[ri]etatis intellectus nō regulantur ab eo: nec et actus sensitivus p[ro]p[ri]etatis sequēta intellectum regulantur ab intellectu nisi me[re] actu elicit[us] voluntatis. et sic h[ab]etur p[ro]p[ri]etatis. Secdo sic. q[uod] p[ra]xis a q[uod] d[icitur] intellectus p[ra]cticus d[icitur] eē in p[ate] nra. Q[uod] oīs actus ex his in p[ate] nra est actus voluntatis elicit[us] vel iperatus. g[ra]m. minor supponit. p[ro]bō maioris. q[uod] oīs actus regit virtutē morales in p[ate] nra. alioquin actus moralis nō eē i[st]ipotibilis nobis. Q[uod] oīs actus regit virtutē morale. g[ra]m. T[erti]o minoris p[ro]p[ri]etatis. q[uod] oīs actus regit p[ra]xis vel est op[er] artis vel opus prudentie: sed opus artis indiget morali virtute. q[uod] sūm p[ro]p[ri]etatis. et artifex indiget virtute morali. g[ra]m. tanto plus actus iperatus prudētie nihil aliud est: q[uod] actus elicit[us] a virtute morali. ergo tñ. Ex hoc vltierius concludunt: q[uod] actus imperatus a voluntate nō est p[ro]mo p[ra]xis nec per se: sed per accidens. nō p[ro]mo: quia nō est p[er] in p[ate] nra. nec et p[er] nat[uralis] est elici formiter intellectu: sed mediāte actu voluntatis. Ex hoc et p[ro]p[ri]etatis non per se: sed per aliud. q[uod] mediante actu voluntatis habent esse

Scor[us] in p[ro]logo p[ro]misit tenetaruz. in q[ua]nto de p[ri]ci

In potestate nostra: et regulari ab intellectu

**Circa ista** habeo tria dubia. Primum est de hoc quod dicitur quod actus voluntatis elicit? et prius actus est in parte nostra. Quod non videtur inibi quod ita sit. Et hoc probo dupl. Primo sic. Quod actus qui est primo in parte nostra est actus deliberandi vel actus deliberatus. Secundum conatur quod actus deliberandi non est actus elicitus voluntatis. Actus est deliberatus ad quem primo attingim? mediante deliberatio non est actus elicitus voluntatis. Probat. Quod primo actus ad quem terminatur deliberatio est notitia sensus practice. sed notitia sensus practice non est actus elicitus voluntatis. ergo prius actus qui est in potestate nostra non est actus elicitus voluntatis. Tertio sic. Quod electio que est actus elicitus prius est in parte nostra prior est actus iperatus quod putatur actus elicitus. Probat. Quod omnis actus deliberatus est actus iperatus a voluntate ratione. Quod selectio est in parte nostra in quantum est actus deliberatus. quod prius est in parte nostra in quantum est actus iperatus quod in quantum est actus elicitus. nec est est inconveniens quod actus alius voluntatis sit imperatus per aliquem actum et alium potius elicitum. Ad motuum autem eorum faciliter ruitur. quod licet actus qui primo et immediate sequitur iudicium intellectus sit actus voluntatis elicitus? non tamen opere prius actus qui est in potestate nostra sit actus elicitus voluntatis. quod non oportet actus elicitus voluntatis sunt in parte nostra. sicut patuit in prima ratione. Secundum dubium est de hoc quod de praxis a qua de intellectus practicus per se est actus elicitus voluntatis et quod ab aliis actibus quod sunt imparata voluntate de practicus per accidens. quod istud non videtur propter duas rationes. prima talis est. quod illa sola praxis a qua per se aliquis scia practica denotatur. deinde per se denotare etiam. sed non oportet scia practica. denotari per se practica a solo actu voluntatis elicito. ergo recte. probatio miosis. quod ars domesticativa de per se practica a domesticatione et sicut medicina a medicacione. sed ista non sunt actus voluntatis eliciti. ergo recte. Tertium talis est. quod illa operatio quae in generali suo potest rectificari ab intellectu voluntate existit non rectificari. non habet rectificari ab intellectu per voluntatem. sed illa operatio quae potest rectificari ab intellectu non per voluntatem non habet per se praxis rectificata ab intellectu per voluntatem. quod practicus est quod est regulabile ab intellectu. sed aliquis operationes sunt habentes. ergo quod medicatio et domesticatio possunt rectissime fieri ab hinc pessimam voluntatem. etiam circa istos actus inquam malo fine aguntur. Dicatur forte ad hoc quod licet voluntas non sit recta moraliter. non potest tamen talis operatio fieri nisi ipsa per se rectitudinem in exequendo operi. Hoc non videtur. quod sicut ille quod non potest facere operem rectum nisi operatio rectitudinem operis. ita non potest facere operem rectum. nisi brachia mouentur recte. sed nullus diceretur quod domesticatio habeat per se praxis ad rectam motionem brachiorum. ergo recte. licet non possit esse recta operatio. nisi ipero voluntatis. non tamen opere praxis per se ab ipero voluntatis. Ad motuum autem faciliter solutum. quod de ethycorum partitum idiget virtute moraliter non est intellectus sed bene voluntas arte sua et agat bono fine. Ad alium motuum quod dicitur. quod intellectus habet regulare actus iperatos per alium. ergo per accidens. domum quod non omne per alium deinceps per accidens. prius per accidentem distinguunt contra per se. aliquis nihil conveniret alicuius per se mediante actionem. quod falsum est. sed tamen conveniens per alium est per accidentem quod est tale aliquid quod per se ex nam non habet necessariam habitudinem. quod non est in proprio. ergo recte. Tertium dicitur. quod virtus a qua dicitur intellectus practicus est in hoc

Tertia

testate nostra. qd̄ non videt̄ vertuz. Pr̄imō q̄ iudiciorū intellectus de acceptatione finis est notitia practica: s̄z acceptatio finis. saltem q̄tū ad determinationē actū nō est in potestate nostra. vt dictū est in prima questione. ergo t̄c. Sec̄do. q̄ p̄hi vt teneo: posuerunt intelligētias habere notitiaz practicaz de motibus obiūz etorū effeciib⁹. q̄ sunt causa eoz per intellectum et volūtatem: sed p̄hi posuerunt intelligētias velle necessario quicqđ volunt. ergo t̄c. Dico ergo q̄tū ad istū ar̄ticuluz p̄praxis a qua dicitur intellectus practicus est operatio impata: ad quā cōparatur notitia practica vel actualiter vel habitualiter. vt directiuz effectiue inclusa ī per se obiecto intellectus practici. Dico autē imperata. q̄ operatio intellectus elicta vt elicta est nō ē notitia practica. alioquin omnis notitia intellectus ēt practica. q̄ omnis notitia est elicta ab intellectu. Dico autē imperataz operationē ad quā cōparatur notitia practica. vt directiuū effectiue: q̄ iperiuū intellectus resp̄ū operatiōnis iperate: nihil aliud est q̄ regulare et dirigere effectiue in operatiōne illa. naqđ fm p̄m. ḡ. metaph. ars reducitur ad p̄ncipiū effectiue. Dico aut̄ inclusa ī per se obo: ppter duo. p̄mo q̄ sc̄ientia dicitur practica. vt suppono ē suo per se obiecto. sed sc̄ia d̄ practica a praxi q̄ ē op̄atio talis. ḡ. praxis talis v̄l op̄atio includit̄ ī per se obiecto sc̄ientie practice. Sec̄undo. q̄ sc̄ientia: aut attingit suū ī per se obiectū mediate speculatiōe tm̄: aut mediate alia operatiōe: si mediate speculatiōe tm̄: tunc erit solū speculatiō: si aut̄ mediate alia op̄atione. ergo obiectū illud cum tali operatiōe erit primo et per se cognitū a tali sc̄ientia: q̄ in nulluz rem tendit̄ intellectus: nisi mediante sua operatiōe elicta. et per h̄is in nulluz potest tendere nisi in cognitū. sed illud qd̄ includit̄ ī p̄mo et p̄ se cognitō alicuius sc̄ie includit̄ ī p̄mo et per se obiecto ei. ḡ. t̄c. Dicei forte ad hoc q̄ nō op̄z p̄ formale obiectum sc̄ie practice includat proxim: sicut in rōne formalī vt ē obiectū talis sc̄ie: sed sufficit p̄ virtualē cōtineat p̄ moduz passionis. p̄bante de subito. L̄atra. magis b̄z dno: minari vnaqueqđ sc̄ia fm p̄ attingit p̄mo et per se obiectū fm p̄ attingit suā ppriaz passionē: sed stante hypothētis sc̄ia suū propriū obiectū attingit speū tm̄: q̄ in mediate actu elicto tm̄: passionēz vero practice. ergo talis sc̄ientia magis est speū q̄ practica. Item p̄bo p̄ hoc habeatur p̄positum. q̄ notitia h̄is que cōsiderat passionem: vt in subiecto includit̄ ī suo formalī obiecto cum subiecto: alioquin non differret ab intellectu simpliciuz: sed fm̄ te talis sc̄ientia: prout respicit illam praxiz est practica. ergo adhuc habet p̄ in formalī obiecto scientie practice vt practica est includit̄ praxis. yñ dicitur sc̄ientia practica. Itēz sc̄do arguo sic. q̄ sc̄ientia practica attingēs obiectū tale mediate actu elicto: et mediate actu imperato aut intendit̄ ī ea p̄ncipali: attingere obiectū mediate actu elicto. aut mediate actu imperato. si mediate actu elicto. ergo est principaliter et simpliciter speculatiua: si autem mediante actu imperato. sequitur p̄ principale cōsideratuz in tali sc̄ientia est obiectum vt attingibile a tali actu imperato: sed p̄ncipale cōsideratum in vnaquaqđ sc̄ientia est suū formale obiectum. ergo formale obiectum talis sc̄ientie est ipsum obiectum: vt attingibile operatiōe imperata: sed vt sic includit̄ operationem. ergo t̄c. De hoc autem alibi diffusius dicetur. Hic sunt tria dubia. Primuz cum logicas sit de actu intelligendi qui est quoddā operabile a nobis vt vñ ergologyca erit practica. Sec̄uz est p̄ frequēter attingit vñ actu intelligēdi regulari per alium: et tunc actu per quem aliud regulatur dicitur

## **Epioppa.**

Exodus

## Quolibet

practicus: quod non videtur vero. **C** Tertius ergo est omnis actus intelligendi qui eligit a voluntate et iperat et practicatus: quod non videtur vero: quod genere actus intelligendi circa quodcumque intelligitur potest eligi a voluntate et pari. **C** tertius ergo non oportet talis actus est practicus. **C** Ad primum dicitur ergo quod voluntadis logica non sit de actu intelligendi: ut de obo: sed de entibus rationis consequentibus res ut sunt obiectus intellectus: que non sunt a nobis per habitum logicum: sed sunt in nobis ab ipsis rebus sic enim sua ordinata mouentibus intellectum nostrum. **S**ed dico quod dato quod actus intelligendi esset obiectum ipsum logicum: non tamen ipsa logica esset practica: quia actus intelligendi quod consideratur in logica non fit in nobis prologica: sed fit in nobis naturaliter ab obiectis. **V**ero hoc prologica non consideratur qualiter faciat actu intelligendi: sicut naturaliter non consideratur qualiter faciat digone: sed consideratur qualiter ista fuerit naturaliter in nobis. **S**ic est logicus consideratur qualiter actus intelligendi sit ab obiectis naturaliter in nobis. **C** Et si arguatur hoc docet facere solum ergo tamen. **C** Ratione si intelligas per facere solum sic ordinare voces significativas. **S**ic potest fieri per logicam solum. **S**i autem intelligas per facere tale ordinem motionis intelligendi res: sic logicus non facit talem ordinem: sed nam rei: sic mouetur. **C** Si dicas nonne in parte nostra est formare exceptum non formare. **G** Vero ergo est scia sperata formare tales exceptus sit practica. **C** Ad hunc dicetur in tertio dubio. **C** Ad secundum dicitur quod si homo in quantum scia procedit a premissis ad sensus: hoc non habet actus intelligendi regulatum per prius et per se obo: nec per sensus notitia premissarum est practica: quia scia est practica que ordinatur ad actum iperat ut ad obiectum scie practice: sed obiectum per sensus scie est res intellecta per tales conceptus motuens naturaliter intellectum ad suu cognitionem in tali ordine circa quam talis scia non habet nisi actus elicitorum: licet illi actus eliciti quoddam ordine eliciantur. **C** Ad tertium dubium dicitur quod differt scia que habet iudicare notitiam speculabilitatem esse quoddam bonum eligibile: et scia quae consideratur illud speculatio: quia scia prima habet pro primo et per se obo habitum vel actum speculativum: ut quoddam bonum eligibile. **S**ed hoc non habet actu vel habitum pro primo et per se obo: quia tamen ipse actus vel habitus eius est et obiectum ipsum: sed falsum est. **D**ico ergo quod bene respectu cuiuscumque habetur speculatio potest esse in nobis scia practica iudicans considerationem vel habitum speculativum esse quoddam bonum eligibile. **E**t ad hoc potest sequi electio et imperium voluntatis: sed illa scientia practica erit prudenter iudicans speculationem esse eligendam et beatificationem: sed speculatio vel habitus electus non erit habitus practicus: quia non habebit per primo et per se obiecto operationes imperatorias: sed aliud non imperatur a nobis: sicut quando nos consideramus intelligentias vel aliud tale: et per consequentes in nobis potest esse scientia practica iudicantis eligendum: et imperata quaecumque acutum intelligendi quantum ad exercitium actus: sed ex hoc non sequitur quod quicunque actus intellectus in nobis existens sit practicus: quia actus elicitus non est practicus: et illa scia que sic imperat sola est prudenter: non aut logica que non considerat actu eliciendi ut quoddam eligibile iperandium: sed considerat qualiter talis ordinatio est in actibus intelligendi: prout naturaliter motuatur ab obiecto secundum talenm ordinem: et sic patet primum principale. **C** Quatuor ad secundum. **S**i qualiter notitia practica se habet ad proximum illud. dictum est in parte secunda quod se habet ad illam: ut regula ad regulatum: et non semper actu: sed aperitudine, aliorum medicinae in dormiente non est practica. **C** Additum quod tercium. **G** Dicitur ergo quod notitia talis de agibilitate quam dicunt per se et immediate respicere actu voluntatis ut praxis: quod intellectus per se dicitur practicus: duplum potest habere ad voluntatem. **U**nus modo ostendit ut non determinante: ita

## Questio

quod ostendat ipsum eligibile: et non determinante voluntatem ad ipsum: nec plus quam si unus iudicaret de actu faciendo ab alio: sed cum si hoc iudicaret celum esse mouendum ab angelo. **A**lio modo potest se habere non solum iudicatio: sed etiam determinatio. **C** tertius ad primum videtur determinare magis se ad hoc. **S**i ergo illud iudicium non sit simpliciter practicum. **D**e sciendo autem dicitur quod est simpliciter practicum: quod autem sit verum est hoc ad istud tertium ab eis dicimur quantum pertinet ad presentem questionem dicere in solone secundum principale questionis. **C** Quartum ad tertium principale dicitur quidam quod non determinante respectu qualiter quod amabilium se habet iudicatio: et non determinante respectu quidem intrinsecorum amabilium: quia licet ordine naturae cognitio procedat actum voluntatis: tamen voluntas divina respectu eo non determinatur ab intellectu: nec regulatur determinatio ab eo: et ratione eo potest: quia illa voluntas quod pfectissima est in bonitate per seipsum sufficiens est ad determinandum se ad recte volendum quodcumque volabile: sed voluntas est hoc: et ratione. **C** Ista ratio cocludit respectu quodcumque amabilium: sed respectu extrinsecorum addunt quādam spatielle rationem: et intendunt probare quod ante acceptiores voluntatis divine nullum extrinsecum iudicatur faciendum vel eligendum: quia iudicio tali facto: aut voluntas divina potest discordare tali iudicio: aut non. **S**i sic ergo potest deficere: quia nolle illud quod est iudicatum esse eligendum recte ratione est deficere. **S**i non sequitur quod de vellet necesse alia a se. **H**ec est falsum ergo ratione. **C** De isto tertio differuntur invenientur versus ad solonem principalem questionis. **C** Quantum ergo ad solonem questionis dicitur isti quod nulla notitia dei de agibilitate vel amabilibus obiectu quod est practica simpliciter: quia illa notitia que circa amabilia se habet tamen iudicatio non est simpliciter practica: sed notitia dei circa quaecumque amabilia se habet tamen iudicatio: ut probatur est hoc eos ergo nulla notitia dei circa quaecumque amabilia est practica. **C** Lautra istam positionem arguo sic. intellectus divinus respectu amabilium a deo aut opponit sibi obiectum vel ut amandum vel ut respondeendum ab ipso: vel ut neutrum. **S**i primo modo tamen arguo regulatio intellectus practici consistit in ostendendo aliud esse amandum vel eligendum vel respondeendum: sed secundum hypothesis intellectus divinus ostendit aliud obiectum amandum vel respondeendum. ergo ibi est regulatio intellectus practici: et per se regulatio determinata. **C** Si autem ponatur ut neutrum. **H**oc ille quod non opponit sibi obiectum voluntatis est vel amandum bonum vel malum respondeendum: sed impossibile est voluntates velles sine obo. ergo impossibile est voluntatem dei habere actu aliquem volendi non indicante intellectu alii quod esse amandum vel volendum. ergo si intellectus divinus ponatur ut neutrum: nunquam voluntas divina habet actum: Et ista ratio cocludit de omni amabili intrinsecorum: et ex hoc sequitur quod voluntas divina nullum amare vel velles habuit respectu extrinsecorum: et per se non potest agere: et per se non est aliud a deo. **C** Dicitur forte ad hoc quod intellectus divinus iudicat aliud esse amandum vel volendum: sed non potest hoc regulare determinatio: quia non mouet voluntatem: sed ipsa mouet seipsum. **C** Lautra hoc arguo sic. quod saltem ista ratione non evadit inconveniens respectu extrinsecorum: quia ergo si indicium dei est de aliquo eligendo vel respondeendo voluntas divina non potest non eligere vel non responde: quia hunc est deficere ut tu dicis. ergo secundum viam tamen oportet quod intellectus divinus ponatur vel ut neutrum vel quod voluntas divina neccio eligat: quoque virtus est falsum. **O** de aliud est se vellet neccio falsum est: et quod voluntas vel quaecumque alia possit habere actu circa illud quod est neutrum ut probatur est supra. **C** Secundo sic. quod aliud qui sunt isti opinionis ponunt quod obiectum in nullo mouet voluntatem. **S**i ergo ad rationem stellorum practici re-

# Primi

quiritur motio voluntatis ab obiecto. sequitur p̄z eos q̄ nullus intellectus sit practicus. Tertio arguo cōtra eos qui ponūt q̄ obiectū vna cū voluntate mouet: qz p̄z eos: vt pbatis fuit in alia q̄stione: actus liber vt liber nō reducitur in obiectū: sed in voluntatem. si ḡ motio obiecti regritur ad hoc q̄ intellectus sit practicus. sequitur q̄ nullus actus liber vt liber est: ptineat ad intellectus practicum. Dicet forte ad hoc. q̄ voluntas dicit non regulari determinatiū ab intellectu: nō q̄ obiectū nō moueat fm̄ rōnem intelligendi: sed qz voluntate mota vna cuz obiecto ex sua maxima p̄fectione quātū ad illud qd̄ ex parte sua est nō indiget aliquo regulante ad bene volendū. Contra illa voluntas que rōne errāte nō potest bene velle: non est sufficiēter z per se determinata ad bene volēdū sine indicio intellectus regulāte qualitercūq; sed voluntas dei est b̄z ergo z̄. maior p̄z probatio minoris. qz voluntas dei eligens cōtra iudiciū intellectus iudicātis aliquid esse amandū: vel eligendū est ex hoc deficiēs: vt tu dicis. ergo si stante tali indicio voluntas diuinā non eligit deficit: si etiam sequitur iudiū deficit: qz omnis voluntas sequēs iudiciū intellectus errantis deficit. ergo voluntas dei stāte errore in iudicio intellectus necessario habbz deficere: z sic p̄z minor. z p̄sequens &clusio p̄ncipalis. s. q̄ nulla voluntas p̄t esse sufficienter determinata ad regulandū z ad bene volēdū sine iudicio rationis. Ad motiuū aut̄ eo p̄z quādo dicūt q̄ illud qd̄ iudicatur bonū vel amandū nō potest nō amari sine defectu: dico q̄ si illud iudicāt amandū necessario: z non posse iudicari oppositum bñi posse fieri: nō potest non amari absq̄ defectu: nunc aut̄ ita est q̄ nullū bonum creatūm sic iudicāt a deo vt amandū: alio modo iudicāt aliquid a deo vt amandū nō necessario: sed contingenter: qz vtrāq̄ partem potest z sic oē bonum creatūm a deo iudicatur amandū vel eligen dū. s. contingenter: qz. s. contingenter est amabile ex eo q̄ habbz cōexionem cōtingenter in sua appetibilitate ad p̄mo z per se amabile. Et si arguat. oppo" cuiuslibz boni est malū: z per sequens oppositum boni creati: sed voluntas volens bonuz creatūm vult eius oppositū. ergo si voluntas dei posset nolle bonū creatūm posz eē in alia. Ad hoc p̄t dici duplī. Uno mō sic q̄ oppositum cuiuslibz boni contrarie vel priuatue est malum: z op̄positum &radiciorie: nō oportet q̄ sit malum vel bonū: qz nō entitas fm̄ se formaliter accepta: nec bonū nec malum dicit: z precipue nihileitas. Scđo potest dici: z melius q̄ opposituz cuiuslibz boni est: vel malū culpe: vel cuiuscūq̄ defectus: malū culpe nō p̄t velle: malū aut̄ defectus qd̄ est malum hūc tamē est bonū simpliciter: sicut p̄cōrem priuari vistone diuina est malū peccatoris: tamē est bonuz simpliciter: tale aut̄ malū est oppositū bonitati entis createnqz non eē isti creature malū est isti creaturesed potest eē bonū simpliciter: si per nō esse istius creature fm̄ aliquā rōnem: vniuersuz melius ordinetur in deū: vel saltem si nō minus bene ordinatur ablata ista creatura: uolle tale bonū z velle eius oppositū potest eē absq̄ defectu. Ex his p̄z. q̄ additamētum qd̄ isti fecerūt de iudicative z d̄ter minatiū z assignatio quā fecerūt i dinis nō hz vitatē.

Solo ad q̄s  
ne p̄ncipale,

Ad questionem ergo p̄ncipalez. dico q̄ notiā dei de q̄cūq̄ amabilis intrinsece nō est practica: respectu vero extrinsecuz vere est practica. p̄mu z probō sic: qz notiā realiter practica habet regulare effectiue operationez vel operabile a qua vel a quo dicit practica: sed in diuinis nō est aliqua operatio: vel aliquo intrinsecū qd̄ bēae

# Quarta

cansam effectiue realiter qualitercūq; ergo respectu talius nulla est notiā practica realiter: minor patet. q̄ nullum diuinū p̄t dici realiter effectus. maior faciliter patet: qz ex hoc dicitur notiā practica q̄ est regulatiua effectiue operatiōis: sicut supra dictuz est. Et ideo s̄ nō est realiter effectiua nō ē realiter practica. Scđz patet sic. qz illa notiā que cū voluntate est regulatiua effectiue alicuius factibilis vel operabilis est notiā practica: sed notiā diuinā cū voluntate est regulatiua realiter oīum extrinsecuz: vt quorūdam factibilium vel

Ad rōnem Operabilium. ergo z̄. in oppositum dicēdū. q̄ notiā dei ad eius amorez nō habet ordinem realē: nec respectu eius hz effectiuitatez realē: sed omnia ista ponuntur ibi tm̄ fm̄ rōnem intelligendi: z nihil eoz fui rē: z ideo nō est realiter notiā practica respectu amoris diuinis: vel cuiuscūq̄ intrinseci.

Questio. III.

**B** tertium sic procedit. z vide formaliter finita vel infinita accipiēdo infinituz negatiue proeo qd̄ est non finitū: qz de quolibz affirmatio vel negatio: z finituz z infinitum accipiēdo pro eo qd̄ nō est finitum se habent sicut affirmatio z negatio. ergo de quolibz alteruz verificatur necessario: z per sequēs de relatiōe diuina.

In cōtrarium est. qz relatio diuinā non est finita: qz tunc esset creatura: nec etiā est formaliter infinita: qz formaliter infinituz nō compatitur secum in eodem supposito aliquid re diversuz ab eo. sed in deo paternitas compatitur secū sp̄ratōem in eodez supposito: que ē diuersa re ab ea. ḡ z̄.

Ad evidētiam istius q̄stionis. Primo ponaz vnam opinonē cum suis motiuis. Scđo ponā rōnes contra illā opinionem. Tertio ponam opinonē quā credo esse veraz. Quarto respōdebo ad motiuū pro prima opinione.

**Quātum** ad primū scienduz q̄ quidam ponit q̄ relatio non est formaliter finita vel infinita: z q̄ nō sit formaliter finita p̄z. qz tunc esset creatura. q̄ autē nō sit formaliter infinita: pbant ex q̄tūoz cōditioibz infiniti. Prima cōditio infiniti est: qz infinitū in perfectione dicit perfectionē simpliciter. z hoc p̄z. si diceret perfectionē limitataz: z fm̄ quid non eē infinituz in perfectione. Scđa conditio est. qd̄ dz contiene, re oēm perfectionem simpliciter: qd̄ patet per simile d infinito simpliciter in q̄tūate qd̄ continet oēm dimensionez. Scđo etiā patet. qz si non contineret oēm perfectionez iam eē limitatum ad aliquā vel aliquas: z sic nō esset vniuersalē infinitū. Tertia cōditio est. q̄ dz esse vnum tm̄: z hoc pbatur quadrupliciter. Primo p̄ simile de infinito in quātitate: qz impossibile est eē nisi vnu corpus infinitū cōtinēs oēm dimēsiōnē. Se cūdo qz est cōtinens oēm perfectionez simpliciter: z tale nō potest plurificari. probatio. qz tale est cōtinēs oēz perfectionem existēt in alio a se formaliter vel eminētēr. si ergo essent duo talia infinita oportaret q̄ vnu esset formaliter alterū: qd̄ est impossibile: qz duo essent vnu: vel q̄ vnu contineret alterū eminētēr et conuerso. qd̄ est impossibile. qz iam vnu esset maius altero z eō. qd̄ est impossibile. Tertio q̄ infinitum vlr in perfectiōe terminat oēm dependentiam z pfecte. qz si nō terminaret oēm dependentiaz z perfecte esset determinatū ad terminadū modo determinato: z sic nō esset vlr perfectuz: sed tale nō p̄t plurificari: qz positis duos talibz nullū eōz necessario terminaret aliquo de-

Verueus, B

Opio scđi  
q̄libet. q. 6.  
ar. 2. t. 11. 6.  
dū. p̄m. q. 6.

# Quolibet

pendentia: quod quocumque eorum ablatio aliud totum terminaret. **C**uarto. quod infinitum tale est adequantum omnem intellectum infinito: et tale non potest plurificari. probatio. quod intellectus infinitus est quod potest intelligere omne intelligibile: ergo talis intellectus intelligenter utrumque infinitum. quia utrumque est intelligibile. ergo neutrum est adequatum. quod potest plura neutra est adequatum. Et si dicatur. quod unum illoque intelligatur in alio et illud sit ratione intelligendum alterum: et illud erit omnem adequatum. **C**ontra. quod existimat pluribus infinitum vel quod ratione unum est omnem adequatum eadem ratione et alterum: et sic vel ambo erunt adequatum omnem: quod est impossibile vel neutrum: quod sicut est impossibile: quod omnem adequatum intellectui infinito est aliquid infinitum. **C**ontra. quod conditio est. quod non competit secundum in eodem supposito aliud re diversum ab eo: et hoc propter. quod essentia divina per infinitatem suam non competit secundum aliquod re diversum ab ea. quod ratione. Et ex istis quatuor conditionib[us] accipiuntur rationes ad probandum quod ratio divina non sit formaliter finita. prima talis est. infinitum formaliter dicit perfectionem simpliciter. sed nulla ratio divina dicit perfectionem simpliter. quod ratione maior propter ex prima conditione infinitum. minor probatur duplum. primo sic. perfectio simpliter dicit illud quod sic se habet et melius est hunc non habere: sed hoc non potest dici de ratione divina: quod tunc hunc paternitatem esse melior filio qui non habet paternitatem: quod est falsum. quod ratione. scilicet ratione secundum quod non oportet divina persona habere oportet perfectionem simpliter: quod nulla persona habet oportet relationem: hoc autem est falsum. ergo ratione. **S**cilicet ratione est. infinitum formaliter continet rationem perfectionem simpliciter: sed nulla ratio divina continet oportet perfectionem simpliter: sic habet propositum. sed ratione non dicit perfectionem simpliter: vel quod paternitas non continet oportet perfectionem: et sic adhuc habet propositum. sed rationitas non erit infinitum formaliter. **T**ertia talis est. infinitum formaliter est unum tantum: sed rationes diversae sunt plures realiter. quod ratione minor propter de se est formaliter propinquum fidei. maior propter ex tertia conditione infinitum. **C**ontra talis est. nullum infinitum formaliter continetur secundum in eodem supposito aliud re diversum ab eo: sed rationitas continetur secundum inspirationem que est alia res ab ea. ergo ratione. minor supponit. maior propter ex quartu conditione infinitum: et sic propter principale.

**S**ed omnis principale est ipsius quantum opio, non secundum.

**Q**uantum ad secundum intellectum contra hoc adducere quatuor rationes. quibus intendo probare quod oppositio rationis divina sit formaliter finita vel infinita. **P**rima talis est. sicut se habet finitum et infinitum in quantitate molis: ad quantum quantitate molis: ita se habet infinitum et finitum in perfectione et entitate ad quantum in quantitate entis et perfectio: sed oportet quantum quantitate molis est finitum vel infinitum. ergo omnis quod dicit entitatem vel perfectionem aliquid est finitum vel infinitum in quantitate perfectionis: sed oportet ratione dicit entitatem: et per consequens perfectionem aliquam. oportet ratione ergo est finita vel infinita. **D**ices forte. quod ratione finita est vel infinita: sed non formaliter. Contra. ratione ratione est formaliter entitas aliqua: aliquo est nihil. ergo formaliter finita vel infinita. **D**ices quod ratione quantitate ad id quod est ratione nullam praeter entitatem dicit formaliter. **C**ontra. ergo sequitur quod quantum ad illud quod est primum rationis formaliter est nihil: quod nihil et nulla entitas equi pollet. unde est simile aliquod alterum per nihil. **D**ices quod quod dicit quod omnis ens vel est finitum vel infinitum quod vel ratione habet deente participantem vel participato. ratio autem non est sic ens. **C**ontra. quod ens principale nihil aliud est quam ens diminutum hunc entitatem: et quasi parte entis: ens autem principale dicitur ens hunc plenitudinem entitatis supremam.

# Questio

nenter: cum participatione alia sunt entia: sed oportet ens quod cum sit illud vel est ens diminutum: vel est ens superemans. ergo oportet ens: et per sensus relatio si aliquid entitatem habet est ens participatum vel principale. **S**cilicet ratione talis est. partitas divina: aut est maioris perfectionis formaliter quam paternitas humana: aut non. si sic. ergo importat formaliter perfectionis quantitatibus: sed oportet talis est finitum vel infinitum. quod ratione si non. ergo sequitur quod genitio divina non esset maioris perfectionis quam genitio humana. quod videtur mihi non sane dictum. Dices quod illa est maior propter yniatatem ideopterica in essentia. non tam formaliter est maior. **C**ontra. quod illa formalitas quam tu dicas ex nam rei distinguere ab essentia: vel sic percisa ab essentia: aut est maior paternitate humana: aut non. si sic. ergo habet propositum. si non. ergo aliud realitas formaliter divina non est maior aliud realitate creata. quod videtur mihi valde absurdum. **T**ertia ratione talis est: quod illud in quo invenerit magis et minus: vel maius et minus est finitum vel infinitum: quod quantum: sed relatio est habere. ergo ratione. probatio minoris. quod ponatur quod aliquid sit summe calidum: et quod sint aliud alias minus calidae secundum diversos gradus: certum est quod quanto alio quod illoque esset magis calidum: tanto etiam magis similic summe calido: et similitudo ad summe calidum tanto est maior. sed hoc non est: nisi in ratione invenerit magis et minus. quod ratione. **D**ices quod magis et minus invenerit in ratione per maius et minus in quantitate: cuius solius utrum est formaliter est suscipere magis et minus. **C**ontra. sic relatio habet magis et minus qualitate: quod est suum fundamento: ita est habere entitatem: sed postea habet et qualitate a quantitate: quod est suum fundamentum non sequitur quin sit aliquid ens formaliter: ergo nec ex hoc quod habet magis et minus ex fundamento sequitur quin secundum sibi magis et minus formaliter. quod autem dicitur quod plus videtur esse. quod soli qualitati coenientia suscipere magis et minus intelligendum est primo: relationi autem secundum ex consequenti: sicut etiam est. **C**ontra. quod ratione est finitum et infinitum esse: sed omne creatum est finitum: quod est ens participans: et hoc formaliter. ergo omne creatum est infinitum formaliter: sed ratio divina est quoddam creatum. ergo ratione. et sic propter de secundo.

**M**odo restat ponere tertium. sive opinionem quam credo esse veram. Ad cuius evidetiam primo tres distinctiones. **P**rima est de infinito: quod sive potest accipi duplum. Uno modo formaliter pro ipsa negatione finis. Alio modo maliter pro ipsa non in qua fundatur talis negatio. **A**lia distinctione est de infinito maliter accepto. sive de ipsa non in qua fundatur talis negatio: quod sive potest esse infinita vel ratione vel finita: vel in genere: sicut infinitas figurarum: vel in determinata specie: sicut sunt aliqua linea vel charitas infinita: ista non est infinita secundum quod in prima est limitatio ad genus in secunda ad speciem. Infinitum autem universaliter est: quod nulla species nullum generem includit: sed secundum perfectionis est eminenter includit. **T**ertia distinctione est. quod unum potest prescindere ab alio duplum. Uno modo secundum sicut suscipiat secundum cum precisione reali iustitiae. Alio modo secundum rationem: sicut si unum prescindere ab alio secundum rationem modo quo delatum fuimus in secunde ratione.

**H**ec dictis descendendo ad questionem et dico quod si infinitum accipiatur formaliter pro ipsa negatione finis sic nulla res creata vel increata absoluta vel respectiva est formaliter infinita: quod nulla ratio quiditatibus aliquibus positiva est negatio. cuiusque entitatis enim ad unum quiditatem sequatur negatio alterius: tam ratione quiditatibus: unus non est negatio alterius: nam licet ad frigidum sequatur non calidum: non tam frigus est formaliter non calidum: quod unum frigus est posset nihil: quod ipsum nihil secundum non caliditas: sed infinitum sic acceptum formaliter dicit negationem finis. ergo nulla res.

**T**ertio principale et opinio propria.

formaliter. i. quiditatiue est sic infinita. C Si autem quodatur utrum infinitus sic acceptus pertinet alicuius per modum passionis et non quiditatiue. dico quod sic. quod talis negotio potest per modum passionis consequi aliquam naturam putam diuinam. Si autem loquimur de infinito materialiter. i. de illa natura in qua fundatur talis negotio. tunc dicto quod queritur. utrum relatio diuina sit formaliter infinita vel finita. i. sicut natura illa formaliter cui competit finis vel eius negotio. sicut dico quod oportet dicere quod sic. et hoc probatum est ex rationibus precedentibus. C Si autem queratur quod isto significetur. utrum infinitum vel finitum. dico quod non solu de reione diuina: sed de quocumque diuino accepto per modum subiecti: vel per modum cuiuslibet attributi si accipiatur cum precisione alioquin licet posset esse infinitum sed quod modo quo esset charitas infinita: vel quidam color infinitus: infinitum. s. infra determinatae spem: tamen nullum eorum cum precisione acceptum esset infinitum: vel ita si accipiatur cum precisione reali non erit realiter infinitum: si enim ratione precisatur non erit infinitum sed ratio nem uniuersaliter. et hoc probo una ratione: quod illud non est infinitum uniuersaliter. quod excludit aliquod illorum quod includit in eo quod est infinitum uniuersaliter. Sed quodcumque diuinum sive absolute: sive relativum sive dicat primam perfectionem: sive secundam: acceptum cum precisione alioquin excludit aliquod illorum quod includit in eo quod est formaliter uniuersaliter infinitum. ergo secundum. maior pars de se: sed probatio minorum: quodcumque diuinum acceptum cum precisione aliorum excludit omnia alia diuina. verbi gratia. scientia accepta cum precisione iustitiae: sapientiae: et hoc excludit alia quae prescinduntur ab eo: sicut sapientia precise accepta excludit iustitiam etiam. ergo omne diuinum acceptum cum precisione aliorum excludit aliquod quod continetur in uniuersaliter infinito: et sic per minorum. Si autem accipiatur illa que sunt in deo sine precisione: sicut dico quod omne quod est in deo formaliter est uniuersaliter infinitum. i. talis nam in quantum fundatur talis negotio. et hoc probo de reione. quod plater agitur: quod vero est eadem formalitas est uniuersaliter infinitum: sed eadem infirmitas formalis est uniuersaliter infinitum: et certum est quod per se sine precisione realiter acceptum. ergo relationis etentie est eadem infinitas formalis: sed nullus dubitat quin entia sunt formaliter infinita realiter: quod comprehendit oenam perfectiones simplices. ergo relatio est infinita formaliter eadem infinitate: et sic per ad questionem.

Perfectio  
simpliciter  
modis sunt  
potest.

**modo restat** pro aliis opinione. C Ad primorum ergo secundum quod aliquid potest dicere perfectionem simpliciter tribus modis vel quatuor. Unummodo per perfectio simpliciter dividatur comprehensio totalitatem cuiuscumque perfectionis non importans aliquid imperfectionem. Secundum modo potest dici perfectio simpliciter non importans aliquid repugnans taliter totalitatem. Tertium modo per perfectio simpliciter illud quod habens est melius omni alio non habere. Quarto modo per perfectio simpliciter que talis est quod nullum non habens eas est melius omni habente. accipiendo ergo primo modo perfectio simpliciter nullum diuinum acceptum cum precisione dicit perfectionem simpliciter: quod nullum diuinum ut sic dicit totales perfectiones: quod semper excludit aliquid ad perfectionem pertinentes: similiter nullum diuinum acceptum cum precisione dicit perfectiones simpliciter accipiendo secundum modo perfectiones: quod precisione repugnat taliter totalitatem: et ideo quodcumque acceptum cum tali precisione dicit imperfectiones repugnantes taliter totalitatem. Si autem accipiatur aliquid diuinum sine precisione: tunc quodcumque diuinum absolutum vel relativum dicit perfectio-

nem simpliciter utroque modo: quod quodlibet acceptum sine precisione est formaliter et realiter illud quod continet omnia et quod est omnia. s. essentia: si autem accipiatur tertio modo: tunc distinguo de alio: quod aut accipitur aliud distinctum supposito et natura: aut aliud distinctum supposito in eadem natura numero. Si primo modo: sic quodlibet relatio diuina dicit perfectionem simpliciter: et habens qualiter relationem diuinam est melius non habente distincto supposito et natura. Si secundum modo: tunc dico quod non est de necessitate perfectio simpliciter quod habens eas sit melius omni non habente distincto supposito tamen in eadem natura numero: quod in tali natura quicquid accipitur sine precisione est illa natura: que est omnia: et que habent ab omnibus: et per consequens quodlibet illorum est illa res: scilicet diuinitas quam habens est melius omnino non habente. Si autem accipiatur quarto modo perfectio simpliciter: sicut quicquid est in deo sine precisione acceptum est perfectio simpliciter: et quocumque relatio: quod nullum suppositum potest esse quod sit melius habente paternitatem: et hoc sufficit ad perfectionem simpliciter. s. quod nulla res possit inveniri melior habente eam: sicut ergo pars ad maiorem quod do dicitur. quod infinitum formaliter dicit perfectiones simpliciter. verum est primo modo. s. quod illud quod totalitate perfectionis includit: et per consequens infinitum formaliter dicit perfectio simpliciter: secundo modo non includens aliquid repugnans taliter totalitatem. Ad minores dico per intermissionem accidens relationem diuinam sine precisione: quod accipiendo relationem diuinam est formaliter illud. s. diuinitas: ut probatum fuit supra: quod dicit totalitatem perfectio. Et tunc ad probationes. dicendum ad primos quod quis habens paternitatem non sit melior omni non habente distincto in supposito tamen et non natura: tamen paternitas est illa res. s. diuinitas quam habens est melior omni non habente ipsa: etiam est talis res quod non potest inueniri aliquid melius supposito habente eam: et hoc sufficit ad perfectionem simpliciter. C Ad alias probationes. dicendum propter aliam rationem: sicut vna relatio non sit alia relatio realiter: nec vna persona habeat relationem oppositam alterius personae: tamen omnis persona habet illud quod est realiter et formaliter omnis relatio diuina: et hoc sequitur quod omnis persona habet omnem perfectionem quam dicit quocumque relatio in habendo istaz essentiam. C Ad alias rationem dicendum. ad minorem quod licet vna relatio realiter non sit relatio sibi opposita: quilibet tamen relatio est illud quod continet omnes relationes diuinam: et quod est omnis relatio diuina: et hoc sufficit ad hoc quod relatio sit infinita realiter et formaliter. s. quod sit illud formaliter et realiter. quod continet oenam perfectionem: et est omnis relatio: unde licet vna relatio non continet sibi sic oppositam relationem: quod sit ipsa: quilibet tamen relatio est illud quod est relatio opposita. C Ad tertiaz dicendum. quod licet tres relationes non sint vna relatio formaliter: tamen sunt illud vnuus quod est tres relationes: et ad hoc quod sint infinitae realiter sufficit quod sicut tale vnum et vel talis vnitatis sit ex hoc vna cum illo uno: relationes omnes sine precisione illius accepte sunt vnuus terminatuum omnis dependentie: et sunt vnum obiectum adequatum intellectui infinito: et sunt illud quod est continens omnem perfectionem simpliciter et realiter. Exemplum autem de corpore infinito non valit de quacumque creatura: etiam si esset infinita: quod in creatura impossibile est iuenerire tres res relatives quarum quilibet sit illud quod est oea. C Ad quartaz partem ex supradictis in secunda questione. quod ego nego quod parentitas quamcum ad illud quod est non sit spiratio activa. Et per hoc per ad rationes factam ad principale quod ista fuit.

Veruens. B z

## Quolibet



**Q**uesta querebantur quidam perturbantes ad personas distinctas ex relatione et essentia. et sunt tria. Quorum primum pertinet ad pluralitates realium earum: et est utrum posita pluralitate persona est secundum fidem absque numero determinato. sicut si fides posuisset personas esse in deo non determinando ternariis numeris: utrum fuerint omnes doctores ad tenendum ternarius numerus personarum: sicut nunc tenent. Sed est de ordine reali eorum: utrum s. persona producatur sit prior realiter persona producta. Tertium pertinet ad ordinem rationis: et est utrum non creaturarum in praeprecedat secundum rationem intelligenti productio verbi.

Q. V.

**D**e primis sic proceditur videtur quod stante ypo<sup>s</sup> predicta doctores tenuissent ternarium numerus personarum: sicut modo: quod doctores stante ypo<sup>s</sup> posuerint attingere ad cocludendum duas personas tam esse productas: sed concluso quod sint tam due persone producte: potest necessario concludi ternarius numerus personarum: ergo etiam peribatio maioris: quod posuerint attingere ad sciendum esse tam operationes in diuinis. s. velle intelligere: sed secundum pluralitatem operationum: est pluralitas productorum: ergo etiam peribatio minoris: quod existentibus solis duabus personis productis posuerint probare quod per eas oportuerit dare aliam unam sola non productam: quod autem oportaret dare personam non productam: quod aliter ieretur in infinitum. quod autem solam patet: quod due non producte non distinguerentur nisi in absentia: in diuinis aut nulla est distinctio per ab<sup>1</sup>. g. et ceterum.

**In contrarium** est quod in libro ex quibus presuppositis alia inuestigantur non habent in quantum talia: unde possint inuestigari: sed omnia que pertinent ad pluralitatem personarum inuestigantur ex trinitate personarum presupposta. ergo etiam maior patet: quod si illud per quod alia inuestigantur per illam: tunc in notificando unum per aliud esse circulationem: et hoc est inconveniens: quod sequeretur quod illud esse notius et minus notum seipso: nam illud per quod inuestigatur aliud est notius inuestigato per ipsum: et illud quod inuestigatur per aliud est minus notum: eo per quod inuestigatur. ergo etiam minor per alium: quod ex trinitate personarum presupposita inuestigamus per pluralitatem personarum et emanationem.

**Respondeo** quod ad istas questiones dico quod posta secundum fidem pluralitate personarum: et nulla maior secundum fidem habita determinatio: licet doctores possent ex codicte vel actu venire ad tenendum numerum ternariis: et hoc non determinando sed opinando: sicut modo quidam tenent duas relationes in patre esse duas res: opinando tamquam ex aliqua eidem ratione posita tali ypo<sup>s</sup>: non video quod possint evidenter excludere ternarium numerum personarum: et hoc quod si haberetur: stante ypo<sup>s</sup> aliquam efficacem rationem ad concludendum ternarium personarum: quero utrum excluderent ternarium quem ponimus. s. patrem et filium et spiritum sanctum: aut alterius ternarium. Non aliud: quod talis est impossibilis: sed ad impossibile perbandum non potest habereri efficax ratione: nec per demonstrationem: quod semper est veri evidenter: nec per fidem: quod sibi non subesse potest falsum. g. et ceterum. Nec certe potest habereri ratio ad perbandum istum ternarium quem ponimus: stante ypo<sup>s</sup>: quod ista ratio accipitur: aut ex parte principiorum: aut ex parte emanationum: aut ex parte proprietatum: sed nullo isto modo potest accipi ratio efficax ad predictas conclusiones. ergo etiam maior per se: quod non videtur quod aliquid

## Questio

possit dari: ex quo possit probari predictus numerus personarum: nisi aliquo isto modo. minor probatur quantum ad tres partes eius: et primo prima quantum ad hoc quod non potest ista ratione sumi ex parte principiorum actiuorum: et accipio hanc principium actuum non suppositum agens: sed principium agentis quo agens agit: et hoc probabo sic. Quod autem ista distinctio est secundum rem: aut secundum rationem tam nihil facit ad propositum: quod distinctio que est secundum rationem tam non potest causare nec principiare distinctionem realem: qualis est distinctio personarum: ergo etiam si secundum rem: quero utrum distinctio ista secundum rem in principiis actuum sit etiam diversas realitates principiorum actuum: vel secundum diversum modum agendi: sed ne neutrum istorum modorum potest esse ut probatum est in secunda questione de formalitatibus: ubi est solutus fuit illud dubium quoniam stante ypnate principium actuum filius habet quod sit filius: et quod non sit spiratus: nam quodam distinctio quam quidam ponunt de diverso modo producti. s. quod una productio est per impressionem: alia per expressionem ab eodem principio nihil valit: quod ista impressio et expressio: aut est secundum rem: aut secundum rationem intelligenti: si secundum rationem intelligenti nihil ad propositum: sicut dictum est de alia diversitate: si secundum rem hoc est impossibile quod fiat aliqua impressio realis aliquam in aliquo: nies illud realiter differat ab alio et faciat compositionem cum eo: sed nihil tale est in diuinis: ergo etiam in diuinis nulla est expressio realis: nisi expressio realis dicatur expressus principium a principio: sed in hoc modo differunt personae: quod hoc est communis utriusque ergo etiam si patet minor quantum ad primam partem: secundum probo eam quantam secundum scilicet s. quod ista distinctio non possit esse ex parte emanationum: quod distinctio emanationum non potest accipi: nisi expressio voluntatis et intellectus: vel penes velle et intelligere: sed ex nullo isto modo potest cocludi distinctio emanationum: ergo etiam non primo modo: quod accipere distinctio emanationum: sicut peribatio penes voluntatem et intellectum est accipere distinctio eam penes diuinis distinctio principiorum: sed hoc reprobatur est: ergo etiam. Ita ad idem: quod intellectus et voluntas in diuinis differunt secundum rationem: s. secundum modo. s. penes velle et intelligere: quod si sic accipiatur: aut hoc est sicut penes principia diversa actitia: et hoc non potest esse sicut peribatio est: aut quod dicunt ipsas productiones diuinis: et hoc non potest esse primo quod productiones in diuinis sunt realiter diversae: velle autem et intelligere non sunt realiter diversae: ergo etiam secundum quod illud producent et productum non est productum et productum: quod producere venient soli productum et produci soli productum: sed unum et idem intelligere et unum et idem velle cum sine absoluta venientibus personis producentibus et productis: ergo etiam nec ex parte proprietatum: primo quod ratione pertinatis: et ratio spirationis et distinctionis unius ab aliis sicut prius probatum fuit: est penes hoc quod unum est ab uno et aliis a duobus: sed stante ypo<sup>s</sup> non haberetur aliqua in diuinis: ex quibus possit probari quod unum est ab alio et aliis a duobus: quod nec ex principiis: nec ex emanationibus: nec ex quocumque alio: ergo etiam secundum quod ista sunt que debet probari: et ideo non potest probari per seipsum: g. et ceterum. Cetera premissa arguit duplum primo arguendo contra nos: cetera hoc quod dicitur quod ea que dicunt unam regem non sunt diversa formaliter ex natura rei: secundum soluedo ad rationes et ostendendo eas non valere.

**Quatum** ad primum adducunt quatuor rationes in communi. Quarum prima talis est: relatio et fundamētum differunt formaliter ex natura rei: s. non constat: quod dicant diversas res: ergo differentia forma-

Rationes aliae  
quod probatur  
quod cum idem  
ex reali stat  
dusto formaliter

lis ex natura rei potest stare cu idēptate rei: minor p<sup>g</sup>, q<sup>r</sup> pro dubio habetur q<sup>r</sup> relatio et fundamentuz sint diuerse res, pbatio maioris, q<sup>r</sup> que se totis differunt: for maliter differut ex natura rei: sed relatio et suuz fundamētuz cum sint diuersa predicationēta differunt se toti: q<sup>r</sup> predicationēta in nullo saltez vniuoco ueniūt, g<sup>r</sup> t̄c. Secūda talis est, de h<sup>r</sup> q<sup>d</sup> est vnuz formalr et conce ptibiliter nō potest formari nisi vnu conceptus: sed s<sup>z</sup> te simplex est vnum formalr, et per consequens conce ptibiliter, ergo nec de deo nec de aliquo simplici potest formari nisi vnu conceptus: q<sup>d</sup> falsuz est. Tertia talis est, impossibile est idem: et fm idēz formaliter exceedere et nō exceedere mām: s<sup>z</sup> aia prout est forma corporis nō exceedit materiaz, fm vero q<sup>r</sup> est nata esse sine corpore exceedit materiaz, ergo aia nou fm idem formaliter ex natura rei habet ista duo: sed cōstat q<sup>r</sup> anima dicityna rēsimplices, ergo in eadez re simplici sunt diuersa formaliter: siue differētia ex na tura rei. Quarta talis est, q<sup>r</sup> illud fm q<sup>d</sup> aliquid est obiectum adequatum visus et illud fm q<sup>d</sup> non est obie ctus adequatum visus nō sunt idem formaliter ex na tura rei: sed albedo fm q<sup>r</sup> color est obiectus adequatum visus: non autēz fm q<sup>r</sup> albedo, ergo albedo et color dis ferunt formaliter ex natura rei: s<sup>z</sup> albedo et color dicūt vnam rem simplicem, ergo in vna simplici re sunt di uersa differentia formalr ex natura rei.

**Postea** arguunt in speciali de relatione et essen tia in diuinis et adducūtur quatuor ra tiones. Quarū p̄ma talis est. Illa que dant diuersa eē formaliter non sunt idē formaliter: sed in diuinis essen tia et relatio sunt h̄z, q<sup>r</sup> essentia in diuinis dat personis cōuenire formaliter: relatio autēz dat eis differre. Conuenire autēz et differre d̄nt formaliter, ergo t̄c. Si dicatur q<sup>r</sup> ratio nō probat, nisi q<sup>r</sup> non sunt vnum ade quate et formaliter et realiter ex natura rei: quero utrū hoc q<sup>r</sup> non sunt vnuz adequate cōueniat eis ex natura rei: aut non, si cōuenit eis ex natura rei habetur proposi tuz, s<sup>z</sup> q<sup>r</sup> ex natura rei nō sunt vnum adequate: et per co sequens aliquo modo differunt ex natura rei: si non se quīt quantuz est ex natura rei q<sup>r</sup> sunt vnuz adequate: et cūcugz cōuenit essentia: et relatio: q<sup>d</sup> falsuz est, ergo t̄c. Secūda ratio talis est, q<sup>r</sup> illud in quo aliqua con tie nūt realiter: et illa in quibz differunt realiter magis dis ferunt realiter ex natura rei q<sup>r</sup> illud in quo aliqua cōue niunt fm rationēz t̄fī: et illa in quibus differut realiter: sed illud in quo aliqua conueniunt fm rationēm: puta aial: in quo cōuenit homo et equus fm rationē: et rōnale et irratiō, in quibus ista fm rem et rationēm differunt formaliter ex natura rei, ergo in diuinis multo plus es sentia et relatio differut formaliter ex natura rei: in quo rōz vno sunt idem realiter: et in altero differut realiter, pbatio minoris, q<sup>r</sup> si animal et ratio nō differunt realiter nō plus conueniret vnu homo cū alio cum quo cōuenit in rōnabilitate: q<sup>r</sup> homo cū bruto cum quo conuenit in animalitate: et a quo differt in rōnabilitate. Itē non videf, pbabile q<sup>r</sup> fm idem ex natura rei homo et brutum cōueniant et differant, ergo t̄c. Tertia rō talis est, non in eo est de quo pater fm Augu, sed docē

eset verum si diuinitas et paternitas nō differēt ex na tura rei, ergo t̄c. Deinde obiciunt soluēdo ad ratio nem in contrariū: et q<sup>r</sup> ratio inferebat: q<sup>r</sup> si aliqua ex nā rei non sunt idem formaliter: q<sup>r</sup> ex hoc sequitur q<sup>r</sup> non sunt idēz realiter: et dicūt q<sup>r</sup> non sequitur p̄mo quia vt dicūt est ibi fallacia p̄ntis p̄cedendo a pluribus cau sis veritatis ad vnuaz: q<sup>r</sup> vt dicunt: q<sup>r</sup> aliq non sunt vnu formaliter potest cē dupliciter, s<sup>z</sup> vel q<sup>r</sup> non sunt vnum formaliter realiter: sed plura: vel q<sup>r</sup> est contētuum plu rium virtualiter: et ideo ex nō esse vnum formaliter nō potest inferri t̄fī alterum non esse, s<sup>z</sup> non eē vnum rea liter. Secūdo dicunt ad idēz q<sup>r</sup> non oportet plurifi cari illud q<sup>d</sup> excedit aliqua plurificatis illis que exce dūt: vnde non oportet plurificari totum plurificatis partibus: q<sup>r</sup> totum excedit partes, sic etiam eis res ex cedat formalitates: q<sup>r</sup> vna res potest cōtineare plures formalitates: non oportet plurificatis formalitatibz plu rificari rem. Tertio dicūt ad hoc q<sup>r</sup> nō sequitur, ista non sunt formaliter vnum, ergo sunt formaliter plura: q<sup>r</sup> aliud est: vt dicūt: negatio per seationis: et per seationis negationis, formalitas autēz: vt ipsi dicūt: importat qdā per seationem, quando dicitur, ergo istanō sunt formalr vnuz, hic nō est per se cōueniat non esse vnum, sed est sensus q<sup>r</sup> istis per se non cōuenit: ita q<sup>r</sup> est negatio per seationis: et ideo vt dicūt, non sequitur, si aliqua non sunt vnum formaliter, q<sup>r</sup> ipsa sunt formaliter non vnum vel formaliter plura.

**Contra** ista intendo p̄mo ostendere q<sup>r</sup> rationes prime stent: et q<sup>r</sup> solutiones date non sufficiant. Deinde respondebo ad obiecta. Quātum ad p̄mū sciendū q<sup>r</sup> rationes adducte in secūda questione: et in ista duce banē ad probandum q<sup>r</sup> in diuinis exceptis relationibz non sunt aliqua differentia formaliter ex natura rei, vt aliq formalitates ex natura rel differentes, q<sup>r</sup> si po natūr aliqua duo talia differentia formaliter ex natura rei: puta iustitia et sapientia: aut differut formaliter et rea liter: aut nō: si sic, ergo sunt due realitates: quarum rea literyna nō est altera: sicut satis fuit deductū in secūda questione: si non, aut hoc est: q<sup>r</sup> nec formaliter nec rea liter differunt: et sic habetur propositum, s<sup>z</sup> ibi non sunt aliqua formalr ex natura rei differentia: aut hoc est, q<sup>r</sup> formaliter et nō realiter differunt: et tunc sequit q<sup>r</sup> for malitas non sit res extra animaz: q<sup>r</sup> plurificato iferori plurificatur supius: sed stante hypo plurificatis for malitatibus nō plurificantur res extra animam, ergo for malitas non continetur sub re extra animam: nec erit res extra animam. Itē saltem habetur q<sup>r</sup> illa differen tia nō erit realis: ex quo nō differut realiter. Si dicat q<sup>r</sup> non dicitur differentia realis: q<sup>r</sup> sint ibi plures res: s<sup>z</sup> dicitur dīa ex natura rei: q<sup>r</sup> habet ortum a re: queram fm q<sup>d</sup> genus cause habet ortum a re: et sicut deductum est in secūda questione: nec inneniri poterit nec singi: et de hoc pertranseo: q<sup>r</sup> de hoc ibi satis dictum est: aut h̄ est: q<sup>r</sup> illa differunt realiter: sed nō formaliter: et tūc ha betur plus q<sup>r</sup> propositū: q<sup>r</sup> tūc habere q<sup>r</sup> essent diuer se res et non diuerte formalitates. Q<sup>r</sup> ergo dicitur p̄mo respondēdo ad rationem istaz: q<sup>r</sup> aliquia non esse vnu formaliter vel eē plura formaliter ex natura rei habet duas causas veritatis, s<sup>z</sup> diuertates realēm: et cōtinētiā plurium virtualem: non valet: q<sup>r</sup> nulla continentia plu riaz: nisi sint diuersa et plura realiter: et per cōsequēs plu res res sufficit ad hoc q<sup>r</sup> aliqua dicant differre forma liter realiter ex natura rei: vt dictum est, vnde falsum ē q<sup>r</sup> tales due cause veritatis possint poni de dicta propo

Verius, B 3

## Quolibet

sticē. Scđz etiaz qđ dicitur qđ multiplicato excesso nō multiplicatur excedens: si intelligat de eo qđ excedeat: sicut superius excedit inferius falsuz est. qđ plurificato inferiori plurificatur superioris: sic autē res extra aīam excedit quodcūq; reale extra in spāli sumptum: loquēdo autem de eo qđ excedeat: sicut totum integrale veritatez habz qđ dicitur: dū tamen cōtineat aliqua plura: quorū vnum realiter nō est alteruz: qđ non habz locū in re simplici. Et autē dicit tertio: qđ si aliqua non sunt vnum formaliter qđ nō sequitur qđ sint plura formaliter. qđ ad negationē per seitatis non seguntur per seitatis negationis tē. nihil facit cōtra rationem predictaz: qđ soltem habemus negatiuaz veram. s. qđ illa videlicet eētia & relatio: vel quecūq; attributa nō sunt differētia formalis. & habemus etiaz qđ nō sunt plures formalitatis: nec plus per illud habet: nisi qđ vnitatis taliuaz. s. iusticie & sapientie in deo non est vnitatis per se: & sic tollitur diuersitas formalitatum: reputo etiaz esse falsum qđ assumitur. s. qđ iustitia & sapientia in deo nō sunt vnu per se: dū modo reduplicetur totum aggregatum sub h̄ sensu: iustitia diuina in eo qđ diuina est sapientia.

**Modo** restat respondere ad argumenta in oppositio-  
nē. Ad p̄mū ergo dicendum qđ eodē modo cōstat qđ relatio & suum fundamētū differat for-  
maliter & realiter: sicut cōstat qđ sint diuerse res. Ad  
illud qđ adducitur. qđ que se totis differūt. dicendū qđ  
verum est fīm ratione. qđ ratio vnius predicati non est  
ratio alterius: quomō autem differant fīm rem vel nō  
differant patet in questioē de distinctione predicatorum.  
Ad scđm dicendū. qđ minor est falsa. qđ l3 fīm  
rem simpliciter sint idēz formaliter realiter: non tamē  
segrū qđ sint idēz cōceptibiliter. i. vno modo tr̄m con-  
cepibile. Et qñ tu dicas qđ non. qđ nō essent correspō-  
ndentia illis diuersis conceptib⁹: dico qđ i: no: qđ res i  
ordine ad diuersa re. extra respondent illis conceptib⁹:  
Et qñ dicitur qđ nō: qđ correspōndentia debet esse in il-  
la re que cōcipitur. dico qđ illa correspōndentia debet esse  
in illa re: siue debet conuenire illi rei que concipitur vel  
concepte fīz se vel accepte in ordine ad aliud. Ad 3<sup>m</sup>  
dicendū. qđ accipiat excedere p̄ non dependere: nō  
excedere pro aptitudine in formandis: sic maior est fal-  
sa: qđ idem fīm idēz formaliter realiter est natū informa-  
re materiaz: & non dependere ab ea: & h̄ cōtuz ad aīam  
rationalem. Si autē accipiat excedere & nō excede-  
re pro dependere a materia: sic maior est vera. sed minor  
erit falsa: qđ tu ad hoc qđ dicitur. aīaz fīm qđ est forma  
corporis nō excedere in materia: dū modo fiat reduplica-  
tio eius qđ informat corpus: nāz fīm illam entitatem qđ  
informat corpus non depēdet a materia licet nata sit i-  
formare eam. Ad 4<sup>m</sup> dicendū qđ minor est falsa: h̄  
s. qđ albedo in eo qđ color est obiectuaz adequatū visus: qđ  
albedo nullo mō est obiectum adequatuz visus: sed  
bene verum est qđ color in eo qđ color est obiectū ade-  
quatū visus: si tamē solus color est visibilis: non aut  
albedo est obiectum adequatū visus: nec in eo qđ ali-  
bedo: nec in eo qđ color: causa autem h̄ est: nō qđ color  
& albedo dicāt diuersas realitates realiter in eodem: s̄z  
qđ color potest accipi pro aliquo colore realiter diuerso  
ab albedine. Ad p̄mū autem qđ arguitur in speciali  
de relatione & essentia. dicēdū qđ differre qđ dat reso  
& cōuenire qđ dat essentia sunt idēz realiter formaliter  
inter se: nam essentia patris est realiter sua relatio quis  
differt a filio: sed nō sunt idem adequate: qđ nō cuicūq;  
qđ essentia & relatio: & h̄ sufficit ad hoc qđ vnum de  
differre: & aliud cōuenire. Et quando dicitur qđ si non

## Questio

sunt vnum adequate ex natura res alio modo diffe-  
runt ex natura re: dico sicut dictū est in secunda questio-  
ne. qđ eo modo quo non sunt vnum adequate ex nā re  
eo modo differūt ex natura re realiter: qđ sicut ex natu-  
ra rei non sunt vnum conuertibiliter realiter. ita ex nā  
rei differūt realiter: qđ licet sint inter se idem re: tamen  
vnu eorum & realiter vnu: qđ non cōuenit alteri. Ad 2<sup>d</sup>  
scđm dicendū. qđ minor est falsa: qđ analitas & ratio  
non differūt realiter in homine: nec ex natura rei. Ad p̄-  
bationē dicendū. qđ nihil prohibet idem per eāde rea-  
litatem magis & minus cōuenire cum aliquib⁹ duobus  
differentibus specificē: & ideo nihil prohibet hominem  
per eādem realitatēz magis cōuenire cū homine alio  
qđ cum bruto. Ad aliud quod dicitur vterius qđ hō  
& brutum non potest cōuenire per idem & differre. dū  
cēdū qđ fālsum est: qđ nihil prohibet aliqua duo per  
eādem realitatem cōuenire fīm ratione: & differre fīz  
rem: & de his qualiter possit magis patēbit in questioē  
de distinctione predicatorum. Ad tertiu dī. cī.  
dū. qđ illa ratio duplicitē deficit. p̄mo qđ essentia di-  
uina & relatio non sunt proprie in aliquo predicatione  
sicut nec iustitia: nec sapientia eius sunt in aliqua spe-  
cie: & ideo proprie loquendo non sunt plura predicationē  
ta. secūdo qđ quādo dicitur qđ duo predicationē diffe-  
runt se totis: p̄taz quāmodo debeat intelligi in solutio-  
ne p̄mī argūmenti facti de formalitatibus in cōmuni.  
Ad quartu dicendū. qđ pro tanto Augustinus intel-  
ligit nō eo pater quo deus: qđ paternitas & diuinitas nō  
sunt conuertibiliter idem: qđ non cuicūq; cōuenit reali-  
ter deitas cōuenire paternitas: & hoc voluit dicere: nō  
eo pater quo deus: nō autem voluit dicere quin pater-  
nitas sit realis deitas. alioquin tradiceret fibyptis: quia  
ipse dicit qđ ppter sūmaz simplicitatem diuinā de⁹ est  
quicq; habz: excepto hoc qđ vnum correlatiōz: habz  
aliud: nec est illud: sicut pater h̄ filii: nec est filius: vñ  
fīm hoc pater vel deus h̄ paternitatē: & est paternitas  
& habz deitatz: & est deitas: & deitas etiaz p̄mītas.

**Ad rōnem** in oppositum. p̄z qđ per intelligere  
& velle nō potest ibi probari queq;  
dualitas: sicut supra probatū est.

Qđ. VI.

**Scđm** sic procedit. & arguit qđ  
in diuinis persona produ-  
cens sit realiter prior p̄sona producta: qđ in-  
ter produces & pductum est ordo realis: sed  
omnis ordo realis videſ importare prius &  
posterioris. ergo tē. minor supponit. pbatio maioris. or-  
do qui est in diuinis inter pductus & pductū: aut itel-  
ligitur fīm rōnem tr̄m: si fīm rem habet ppo-  
sitū: si fīm rōnē itelligendi tr̄m. Lōtra. qđ ordo qui ē iter  
pducens & productū non est ordo qui est eiusdē ad se-  
ipsum: qđ nulla res pductus seipsum: sed ordo rōnis potest  
ēs eiusdē ad seipsum. ergo tē. P. in eis que nō habet  
ordinem realē: sicut indiuidua eiusdē sp̄cē: non est aliq;  
multitudine determinata: qđ cuicūq; data posset ē maior.  
sicut patet in hoībus: sed in diuinis est certns nūmerus:  
ita qđ impossibile est ēēmagiorē vel minorē. ergo in eis  
est ordo realis fīz se. P. Augu. p̄ de tr̄ni. ca. p̄mo. di-  
cit. qđ impossibile est qđ aliquid producat seipsum: vel  
in creaturis: vel in diuinis: qđ idē est et prius & posteri⁹  
seipso: aut ergo intendit log⁹ de prius & posteri⁹ re: aut  
ratione: si de prius & posteriori re haberetur propositū:  
sc̄z qđ producens est prius re producta in diuinis: si ra-  
tionē. tra. qđ tunc sequeretur qđ propositio Augustini  
est falsa. s. qđ idem nō potest esse prius & posteri⁹ seipso:  
qđ loquēdo de prius & posteriori fīm rōnem: idēz pot ec-

prīns & posterius.

**In contrariū** est auctoritas Athanasij qui dicit q̄ in trinitate sibil est p̄us neq̄ posterius. **Ite argū ratiōē:** q̄ si est aliqd p̄ius: aut q̄tū ad absoluta: aut q̄tū ad relata: non q̄tū ad absoluta: nā omnia absoluta sunt vñū in diuinis: sed eiusdē ad seipm̄ non est ordo realis: nec etiā q̄tū ad relata: q̄ omnia relativa sunt simili nā. ergo t̄c.

**Respondeo** ad euidentiā istius q̄stionis intē do facere q̄tuō. **Primo** ponam opinionē quā nō credo esse veraz cū suis motiūs. **Se- cūdo** arguaz cōtra eā. **Tertio** ponā opinionem quā credo verā. **Quarto** r̄ndebo ad motiuā p̄ alia opinione.

Op̄io sc̄ri i  
quolbēt. q.  
4.

**Quantum** ad p̄imum dicūt q̄dam q̄ est triple prioritas & posterioritas duratione natura & origine: & dicunt q̄ sicut simultas duratione p̄ot stare cum priori & posteriori in nā ita simultas nāe p̄ot stare cū priori & posteriori origine. dicūt ergo q̄ in diuinis psōna p̄ducens non est prior p̄ducta duratione vel nā. sed b̄s psōna producēs est prior psōna producēta origine. p̄ma duo faciliter probāt ex rōne cōi. **Primo** q̄ non est prius durationē ibi: q̄ oia sunt ibi coetera: nec etiā prius natura: q̄ aut eēt q̄tū ad absolnta: aut quantū ad relones. non q̄tū ad absoluta: q̄ oia sunt vñū: & eiusdē ad seipm̄ non est ordo realis: nec q̄tū ad relata: q̄ sunt s̄l natura & vñū natura nō est p̄us al- tero. **Tertiū** probāt duplicitē rōne. **Primo** sic. q̄ sic prius & posterius ordine nāe se habent ad simultate du- ratōis: ita prius & posterius ordine originis se habent ad simultatem in nā: sed prioritas & posterioritas p̄ot stare in natura cū simultate durationis. ergo prioritas & posterioritas origine p̄ot stare cū simultate nāe: & si- multas relationū est simultas nature. ergo cū simulta- te relationū p̄ot stare prioritas & posterioritas originis. **Sc̄do** sic. fīm Auic. causa fīm q̄ causa est prior effe- ctū: sed fīm q̄ non potest reduplicare absolutū: q̄ cā importat habitudinē ad effectū. ergo reduplicat ip̄ius relatiūm: sed certū est q̄ illa p̄oritas que est prioritas relatiūi nō potest eē prioritas nature: q̄ relativa sūt si- mul natura: ergo est prioritas originis. ergo psōna produ- cens p̄ot esse prior origine psōna p̄ducta: licet sint simul natura. **Preter** istas possunt adduci tres rōnes ta- les. **Primo** sic. illud a quo aliud depēdet est prius: s̄z pdn- ctum vt vidēt depēdet a producēte. ergo p̄ducēs ē p̄us producto quocūq; pbatio minoris. q̄ illud q̄d nō p̄ot esse circūscripto omni alio a se vidēt dependere ab illo: q̄ vñū quodq; vidēt posse eē circūscripto omni alio a quo nō depēdet: sed p̄ductū non p̄ot esse circūscripto omni p̄ducēte. ergo t̄c. **Sc̄do** sic. q̄ sicut prius & po- sterius dicūt relations oppositas re: ita p̄nitas & filia- tio: sed paternitas & filiatio possunt se cōpati in vñā es- sentia. ergo & prioritas & posterioritas. **Tertiū** sic. q̄ prius in eo q̄ prius & posterius in eo q̄ posterius dicūt relationē: sed prius semper est prius re posteriore. ergo ali- qua prioritas & posterioritas potest stare cūz simultate relationū. Et sic patet primum.

Impugna-  
tio illi⁹ op̄io-  
nia.

**Contra** istā positionem adducō vñaz tales rōne: q̄ aut est ibi ordo prioris & posterioris i- absolutis: aut in relativis: nō in absolutis: q̄ oia absolu- ta sunt vñū resed eiusdē ad seipm̄ non est ordo realis. ergo t̄c. nec etiā in relativis: & hoc p̄bo dupliciter. **Primo** q̄ illa que sic se habet: q̄ ablativo no aufer faltez. & t̄. & equalr hinc inde re & intellectu iter illa non est ordo prioris & posterioris: sed oposita relativa fīm q̄ b̄s sic se habet. ergo t̄c. maior parer. q̄ prius saltem manet in

Intellectu ablato posteriore & nō eē. minor aut p̄z: q̄s. relativa se posita ponūt & perempta se perimunt equa- liter hincinde. **Secūdo**. q̄ q̄ dicit. vna psōna origi- ne est prior altera: iste relones prioritatis & posteriori- tatis: aut sunt idē cū paternitate & filiatiōē: aut nō: si sic. ergo p̄ in eo q̄ pater est p̄z: q̄d est Incōueniens: si nō. q̄ in diuinis est alia distictio realis q̄ per relones que sunt paternitas & filiatio & spiratio activa & passiva: q̄d est in- cōueniens. **Si** dicit. q̄ ibi dicit prius & posterio origi- ne nō q̄ origo ordinē. sed q̄ est cā ordinē. **atra**. q̄ aut b̄ est cā effectua: aut fundamētalis nō effectua: q̄ nul- lus respectus est p̄m̄ effectuū: nec fundamētali: q̄ fun- damētū vniuersiūsc̄p̄ relonis d̄z eē absolutū. Et sic pa-

**Quantū** (tet de secundo principali).

ad tertiu p̄ncipale p̄mo videndū est qd origo importat in creaturis. **Sc̄do** qd in diuinis. **Ter- tio** ad questionē. **Quātum** ad p̄imum dico q̄ origo in creaturis dicit: vel p̄ductionē actualēz vñis ab al- tero. s. actionē vel passionēz: vel relationes vñtes actio- nem & passionē: & satis faciliter p̄z. q̄ origo seḡi agēs & passuz in actu: sed qd sequit agēs & passuz in actu in co- q̄ b̄ est actio vel passio: puta producere vel, p̄duci vel relationes vñtes ea. ergo t̄c. Utrū autē actio & passio sint ipsa forma p̄ducta in passo vel sint resp̄cūs mutui agētis & passi: vel eē. vel qualr aliter se habeant: dicit in questionē de distinctione predicamētoz. **Quantū** ad sc̄dm p̄tinens ad istū articuluz. s. quid dicat origo in diuinis. dico q̄ origo in diuinis dicit relationē: & hoc p̄- bo. q̄ aut dicit absolutū: aut relatum: si relatum habeo p̄positum. si absolutuz. **Cōtra**. q̄ aut dicit vñū absolu- tum: aut plura. si vñū. ergo non est nisi vna p̄ductio in diuinis: & producere & p̄duci erit idē re: qd est falsum. si plura. ergo plura absoluta erūt in diuinis: & psōne in di- uinis distinguēt per absoluta: qd est falsuz. relinquit. p̄m̄ igl̄. q̄ s. dicit relationē. **Et** affirmatur rō. q̄ in diuinis nō est nisi vñicū absolutum cū respectib⁹ a quo aliis & qui ab alio: sed cōstat q̄ origo nō dicit illud ab- solutū: cū sint plures origines: vt dc̄m̄ est. ergo relinquit q̄ origo dicit p̄dictos resp̄cūs a quo alius & q̄ ab alio. **Ex his ad questionē** q̄s querit. vtrū persona produ- cens & producta t̄c. dico q̄ nulla persona p̄ducēs p̄or psōna producta: & b̄p̄z ex dictis & specialiter de p̄orita- te originis. put in diuinis p̄ot accipi origo: q̄ ibi origo dicit relatiōem: sed in eē relatiōo: vt est relatiōi non p̄cē eē prius & posterius: vt pbatum est. s. ergo t̄c. **Hoc** idē pbatur auctoritate Augustini. distinctionē. z. librisen- tentiaz. ybi dicit. nec cū d̄f filius ex patre genitus non ostēdit inqualitas sube: sed ordo nāe: nō quo alter sit prior altero: s̄z quo alter sit ex altero. Nec potest dici q̄ ibi logtur de ordine nāe: & non originis: q̄ simplē exclu- dit ordines prioris & posterioris: & hoc sit dc̄m̄ de q̄one. **Ad** primū motiuū ergo alioz d̄m̄. q̄ois ordo p̄o- ris & posterioris: vel est fīm p̄us & posterius duratione vel fīm prius & posteri⁹ nāe. **Ad** cuius euidentiā sciē- dum q̄ ordo durationis nō distinguēt cōtra ordinē nāe: sic q̄ nullo mō ordo durationis sit ordo nāe: itno ordo durationis est ordo nāe effective & fundamentalē. effe- ctuū: q̄ ex nā re p̄cēt effective talis ordo ir̄ effecti- b̄is h̄ntibus successionem: & etiam ex nā rei talis ordo fundat: vel q̄ in natura eoz est habere partē & partem successiōē: sicut est mot⁹ & tēpus: & sic ordo durationis est ordo nature. i. ex nā rei: vidēt igl̄ mibi q̄ sic obeat accipi diversitas ordiniz prioris & posterioris: q̄ ordo prioris & posterioris accipitur: aut fīm moduz intelligē- di: & sic dicit ordo rōnis: aut ex natura rei extra aīam: &

Quid origo  
sporat i tres  
rūtio.

Quid origo  
dicū in diu-  
nis.

Solo rōnis  
p̄būtā in di-  
uinis cē p̄us  
& posterius.

Alio q̄ ordo  
vare: tōis cē  
ordo nāe & ef-  
fective & fun-  
damentulz.

## Quolibetti

Ne dicitur ordo nāe: sed ordo nature subdividetur: quod quidam est ordo nature cū successionē: et iste vocat̄ ordo durationis: alius est ordo sine successionē: et iste retinet sibi nōmē cōmūnē: et vocatur ordo nature: et iste distinguuntur fīm diversos ordines: vel cause ad effectū: vel dignioris ad idignius: et sic de aliis. ¶ **L**ausa autē q̄re ordo qui est in successionē habet nōmē specia'le est ista: qd ille ordo est maxime notus a deo: qd vulgus cōmūniter nō intelligit per prius et posterius nisi prius et posterius duratiōe. Dico ergo ad rōnes qd supponit falsuz s. qd ordo originis est ali⁹ qd ordo nāe: etimo ordo omnis realis est ordo nāe: maxime si sit ordo aliquo ppter ordinatōrum per se: qd dico ppter aliqua ordinata per accīs. sed verū est qd ordo nature quādōqz est cū successionē: et tunc dicit̄ ordo durationis quādōqz sine successionē: et tunc retinet sibi nōmē cōmūne qd est ordo nature: et hoc probō. qd fīm te cā precedit origine effectū: s. qd vñqz ad tempora ista ordo quo cā precedit effectū dicit̄ ordo nature: qd in causis que simulstant cū suis effectibus conseruit dicit̄ qd cā talis precedit naturaliter effectū talez. ergo r̄c. ¶ **A**d scđm dicendū. qd ibi Autēna reduplicat̄ cām quantum ad actualitatē illaz quā importat: et qd dicit̄ qd causa importat habitudinē ad effectū: si accipiat̄ cā pro principio effectivo dico qd non importat relationem formalē: sed fundamentaliter tñm: et ideo qd ipsa causa dicat fundamētālitatez: put dicit fundamētā habitudinem ad relationē fundataz in eo: qd est relatiō rōnis tñm: sed dicit illam rē absolutaz in qua fundat̄ relatio: que qdēm relatio quādōqz non habet non en distinctionē a suo fundamēto ppter cām predictā. ¶ **A**d 3<sup>m</sup> dicendū. qd maior est vera: ad minorē dico qd produciū ab alio producētē differentē in essentiā absoluta ab eo dependet a tali ppterente: sed productum ab alio ppterente cōueniente cū eo in eadē essentiā absoluta nūero: et differentē ab eo sola relatiōe non est verum: qd in corelativis in eo qd correlativa sunt non plūs depēdet vñum ab alio qd eñ. Nec etiā qd̄tuz ab absolutū potest esse dependētā iter talia: qd omne absolutum in eis est vñi omnino re: et eiusdem ad seipm dependētā nō est. Ad pbatōnēm in minorē. qd illud qd non manet circūscripto alio nato manere sine ipso illud depēdet ab illo: verūz ēlēz non sic sit b̄ qd facta circūscriptiōe ppterē nō manet sine ppterē. ¶ **A**d quartū dicendū. qd non est simile: qd in esse relatiō nō potest esse prioritas vel posterioritas: vt relatiōnēz est: sicut pbatus est. Et ideo oꝝ ponere diuersitatē p̄orōis et posterioris in absolutū: ppter qd diuersitas quā importat p̄is et posterius nō potest stare cuius vñitatis absoluti: sed distinctio quā importat p̄nitatis et filiatio directe est in eē relatiōo: et ideo non ita repugnat vñitatis absoluti: sicut diuersitas prioris et posterioris. ¶ **A**d quintū dicendum. qd quādōqz vñimur istis nominib⁹ pro ipsis relationib⁹ prioritatis et posterioritatis et fundamēto: modo accīdō ipsas relationes ipsius prioritatis et posterioritatis vñna nō ē p̄or alia: sed sunt simul nā: vnde relatio prioritatis non est prior relationē posterioritatis: nec eñ. sed accīdō p̄ fundamentis sic vñum est prius altero: et sic verum est qd prius semper prius est posteriorē. ¶ **A**d p̄iam rationē factam ad principale dicendum. qd minor est falsa: quia nō omnis ordo et specialiter in diuinis importat p̄is et posterius: et hoc patet per Augi. supra. qui dicit qd ibi ē ordo nāe non quo alter sit prius altero: sed quo alter ē ex altero. ¶ **A**d secundū dōm. qd sicut dictuz est qd licet nō sit ibi ordo prioris et posterioris fīm rem: est tamen ibi ordo quo alter est ex altero per se fīm quez or-

## Questio

dinem nō possunt ibi ē nisi tñ tres persone. quay vñ est ab vñatā tñ: et alia a duabus: sicut magis deductū est in secunda questione. ¶ **A**d auctoritatem Augu. Vno mō potest dīci qd illa auctoritas non inuenit ab eo posita in predicto loco. dato etiā qd inueniretur aliquid tāle dictū ab eo. dicendū qd non est intentio Augu. qd p̄ducens sit prius producto quādō producens et producētū sunt eiusdem essentie numero: immo ad hoc qd p̄ducens et productum differant sufficit incompossibilitas relationum eius a quo est alius et qui ab alio: quando autem differunt in essentia absoluta est cū hoc prioritas et posterioritas realis que arguit in creaturis differentiaz realēti prodūcentis ad productum. et ex hac differētia in creaturis: sicut a signo potest argui de differentia personaꝝ: non autem pot ex differētia prioris et posterioris argui distinctio personarū diuinarū: sicut ex eo qd est in diuinis: qd talis differentia ibi nō est: nec Augustinus intellexit ea esse. ¶ **S**ed nostra premisa arguit probando qd actio maneat in diuinis. scđo qd manet vt distincta nostra relationēs. p̄num p̄batur trūpliciter. p̄mo qd principiatio dicit actionem: sed principiatio manet: qd vna persona principiatur ab alia. qd r̄c. ¶ **S**cđo qd paternitas manet in diuinis. ergo et actio. ans patet. p̄batio cōsequenter. qd vbi manet paternitae manet illud qd supponit a paternitate: sed actio presupponit a paternitate: sicut id est super qd fundatur. qd r̄c. ¶ **T**ertio qd ratio eius qd est dicere manet in diuinis: sed dicere dicit actionēs. ergo r̄c. ¶ **S**cđm. qd actio maneat in diuinis vi differens realiter a relationē probat quin qd rationib⁹. ¶ **P**rimo quia cum relatio et actio se totis differant: vt diuersa genera sequitur qd formaliter sc̄p̄ls differunt. ergo r̄c. ¶ **S**ecundo quia actio dicit causalitatem in vno respectu alterius: sed relatio non dicit talem causalitatem. ergo vt videtur actio et relatio differunt formaliter in quibuscūp sint. ¶ **T**ertio. qd actio dicit actum scđm. sagere: sed relatio dicit actū primum: qd dicit per modum forme: p̄uta paternitas. ergo r̄c. sicut prius. ¶ **Q**uarto. quia actio dicit hoc ab hoc: sed relatio dicit hoc ad hoc. ergo r̄c. ¶ **Q**uinto. qd actio dicit principiacionem: sed relatio non: sed habitū dinem. ¶ **E**t confirmatur primo per Simplicium suū per predicamenta: vbi dicit qd quidam contradicūt ad distinctionē Aristotelis volentes agere et pati esse re latiuā: non ratione antez: qd esse eorum non est in habitudine. ¶ **C**ontra ista quantuz ad hoc qd ponitur actio manere in diuinis distinctionē a relationē. arguo dupliciter. p̄mo sic. actio in diuinis: aut dicit aliquid absolutū: aut relatum: et ista distinctionē patet. qd fīm Augi. omne qd est. aut est aliquid ad se: aut ad alterum: si ad se ē ab solutum: si ad alterum est relatum. si ergo in diuinis actio dicit relatiū habetur propositum. s. qd actio non manet in diuinis distinctionē a relationē: si aut ponatur qd dicat aliqd absolutū. ¶ **O**tra. qd sequeret qd in diuinis cēnt aliqua absoluta realiter distinctionē: qd ibi sunt plures origines realiter distinctionē. ¶ **S**ecundo sequitur qd prima distinctionē realiter in diuinis sunt absoluta: qd vbi est distinctionē realis fīm absoluta et relata: sicut absolutū p̄cedit relatum: ita distinctionē fīm absoluta p̄cedit distinctionē fīm relata. ¶ **T**ertio sequitur qd prima distinctionē p̄sonaz si fīm absoluta: quia prima distinctionē in diuinis videtur ēē p̄ma distinctionē ēē p̄sonaz: sine suppositoz qd oīs sūt falsa et h̄ vñitatis et h̄ Boetii. qd dīci qd sola relatio multiplicat trinitates. et c. idē sīaz accordat Aug. i multis locis. ¶ **S**i dīcas ad b̄ vt qdā dīcūt. qd nō op̄z dicere qd actio sit relatio: sed sufficit dicere qd distinguatur con-

tra substantiam. Contra. qz si actio distinguit 5 subam aut distinguunt contra subam: sicut relatum est absolutum: aut distinguunt 5 eam: sicut absolutum dicens secundum pfectioem absolutam: et quasi per modum accidens 5 absolutum: qd dicit secundum nostrum modum intelligendi primam perfectioem: et per modum sube: sicut si distinguuntur in dinis iustitiae 5 subam. Si primo modo ppo habet. s. q actio dicit relationem in dinis. Si secundo stat adhuc q actio dicit absolutum: et sequuntur tria predicta secundum. C. z arguo sic. Ad cuius evidentiem sciendum q in creaturis ut coiter ponit forma predicta in passo est actio ab agente: pte denotat agentem ut a quo est. Et propter hoc differt a relationibus que sunt inter agens et passus. Ex quo sic arguo ybi non est aliquid absolutum predictum ibi non est actio vel passio differens ab istis respectibus: que sunt a quo aliud et a quo ab alio. Sed in diuinis non est aliqua forma absoluta et producta: vel aliquid absolutum predictum ergo t. C. Ad primum ergo qd ipsi adducunt ad predictum q actio manet in diuinis. Dico q manet in diuinis quantum ad relationem quam portat. Quod ergo arguit pncipia, dicit actionem. Dicendum q pncipatio non dicit actionem differentem a relatione que est a quo aliud: quia non potest dicere formam absolutam predictam denotantem agentem. C. Ad secundum dicendum q paternitas non presupponit actionem ut quoddam differens ab ea nisi secundum modum intelligendi. Et quando dicit q imo: q fundatur super actionem: dico q falsum est ppter loquendo secundum rem. Imo fundatur supra essentiam: pte est primum predictum filii. Unde paternitas et generare dicunt unam relationem et eandem secundum diuersos modos significandi. C. Ad tertium dicendum q dicit manet in diuinis non quantum ad predictionem actionis intelligendi vel aliquod absolutum: sed quantum ad respectum qui est a quo aliud per modum intellectus. quo modo autem dicitur predictum ducere filium per modum intellectus non pertinet ad istam questionem discutere. C. Ad primum autem qd adducunt ad predictum differentiam actionis a relatione. dicendum q in diuinis non est aliquid genus proprium loquendi. unde sic secundum subiectum et essentia non pertinet ad diuersa genera. Ita nec relationes et actiones. C. Ad secundum dicitur q actio non ponit causalitatem: ita q ipsa sit causa cum ipsa sit forma effecta ut denominat agentem ut dictum est. sed bene presupponit causalitatem in agente. similiter et relatio agentis hoc supponit licet diuersum mode. q actio supponit causitatem agentis: sicut effectus eius denominatur ipsum: sed relatio supponit eandem causitatem ut fundamentum: in diuinis autem in quibus non est absolutum predictum actione non aliter supponit causitatem agentis q relatio: qz utrumque supponit eam ut fundamentum. C. Ad tertium dicitur q illa ratione nihil valet in se. nam illud qd est forma in se potest esse secundus actus et respectus alterius: sicut calor effectus ab igne in aqua effectus ignis. Et ad hoc sequitur relatio hincinde: ceteras relationes agentis et formae effectivae: in diuinis autem in quibus non est absolutum: secundus actus q est predictum nihil aliud est q respectus qui est a quo aliis. vñ ibi secundus actus et forma relativa id est. C. Ad quartum dicitur q relatio dicit formaliter: et hoc ab hoc. et hoc ad hoc. et secundum q sunt diuersae habitudines. Sed secundum diversum mode hoc ab hoc vel hoc ad hoc. unde dicere q actio distinguunt contra relationem. qz s. actio dicit hoc ab hoc et relatio hoc ad hoc nihil est dictum: Cum Anselm. de pcessione. s. s. dicat: et etiam oes sancti tractantes de ista materia dicant q relatioes diuine sunt a quo aliis: et qui ab alio. C. Ad quinto ppter ex dictis q pncipatio pte est in diuinis non dicit nisi respectus eius a quo est aliis licet in

creaturis importet aliquam formam effectivam denotantem agentem. C. Ad auctoritatem simpliciter dividendum q ipse loquitur de actione prout innenitur in creaturis.

Questio. VII.

**B** tertium sic procedit. Et arguitur q notitia creaturarum i patre procedat secundum rationem intelligendi predictionem verbi. qz omne qd coicatur ab aliquo predicto primo intelligitur in predictum alicui predicto. Sed notitia creaturarum coicatur a patre verbo. ergo notitia creature in patre pntelligitur productioi verbi. Minor ppter qz quid babet verbum coicatur ei a patre.

**In Contrariu** est. qz ois relatio divina ad intra pte est omni relatione ad extra: sed productio verbi importat relationem ad intra notitia creaturarum relationem ad extra. ergo t.

**Respondeo** ad evidentiem istius quoniam sciendu pte cum queritur hic utrum notitia creaturarum procedat in patre predictione verbi ppter supponitur hic q persona patris procedat aliquo modo secundum rationem intelligendi predictionem verbi: et q persona predicta pntelligatur ipsi predictioni: qz cum queritur utrum notitia creaturarum procedat in patre predictione verbi: nulla est questionis nisi patre aliquo modo secundum rationem intelligendi procedat predictione qua predictum verbum. Et iuste pmo videtur est quomodo persona predicta pntelligatur sue actioni. Secundo de principali questione.

**Quantu** ad primum dico q quidam ponunt q persona predicta pducent prentelligitur predicto et predictioni secundum ordinem originis: et ista prioritas stat: ut dicunt cum similitate nature. quia similitas relationiorum in natura est qz vnu non potest esse sine alio: sed cum hoc stat ordo prioris et posterioris origine qui stat in hoc a quo aliud et qui ab alio. C. Sed istud parum valet. pmo: qz licet haberet aliquem colorem comparando personas predictas ad predictam. tam non habet aliquem colorum comparando personam predictam ad originem actionis: qz procedere secundum rationem aliquam: sed nulla origo est pte origine actionis per quam predictas possunt dici priora. ergo persona predicta non dicit prior origine respectu originis actionis. C. Si dicatur q imo quia ex hoc ipso q actio est a producente ex hoc ipso predicta est prior origine actionis sua. s. actione: non valet: quia supponitur q predicta sit secundum rationem intelligenti priori sua actione. Sed queritur quid est illud quod constituit personam inesse personaliter intellectus ipsius origini. Hoc autem non potest esse origo. non enim potest esse prior scilicet nec re necessaria. C. Secundo. qz esse a quo aliud et qui ab alio in diuinis dicunt formaliter ipsas relationes predictas et producti. ergo posse ordinem in personis secundum hoc qui ab alio: et a quo aliud est posse ordinem prioris et posterioris in esse relationem et relatiuum est. Docutez et falsum etiam secundum eos. C. Tertio. qz secundum Augustinum ordo originis est ordo quo est hoc ex hoc: non quo est hoc post hoc. Sed ille ordo in quo non est hoc post hoc nihil facit ad ppositum: qz querimus de priori et posteriori. ergo t. C. Et ideo aliter dicitur communiter. quia licet in diuinis relatio et ipsa productio actua et proprietas constitutiva personae in esse distincto ab alia sint eadem res totaliter nullum realem ordinem prioris et posterioris habentes: tamen secundum ordinem intelligendi per similitudinem ad illa in quibus ista sunt distincta res. scilicet plus intelligimus personam in eis personis non distincto constitutam, et secundum intelligimus eam ut

ppter articulus,

## Quolibetti

agentem, et 3<sup>o</sup> ut relatum ad personam pductam: sic est illa ppropietas relativa ut est ppropietas constitutiva psonae inesse psonalitati distincto pntelligitur sibi ut est origo: et ut est origo pntelligitur ut est relatio. et fm duo pma pducens psona fm rone intelligendi pntelligitur psonae producte. Sed autem tertium. s. ut est relatio. nec re nec rone pntelligitur pducens producto. ¶ Sed extra hoc obiectum per illos: quorum positio reprobata est. qz ppropietas qualitercumqz tu accipias eam realiter est relatio. et sic non potest esse pro relatione: nec per cōsequēs psona pducens fm eam potest esse prior qz pducta. ¶ Sed ista obvio nulla est in se: magis etiam est contra adducentes eam qz contra alios: qd patet. qz p̄us et posterioris ratione: non impedit idēptitatem realēm p̄oris et posterioris. sed h̄ querimus de priore et posteriori fm rone. ergo cum idēptitate reali ppropietatis constitutiva et relationis stat qz yna sit ratione prior altera. Et sic patet qz obiectio nulla est in se. ¶ Scđ et p: quia qd magis dicit formaliter relationem min⁹ potest eam pcedere: sed origo in diuinis: puta generare: realiter dicit relationes. et magis formaliter qz ppropietas constitutiva. ergo origo ut origo minus potest precedere relationē qz ppropietas constitutiva: ut talis est: qd est dicere contra eos.

¶ articulus.

## Quantum

ad pncipalem questionem sciendū qz hic non queritur: ut p̄ notitia creaturarum in patre precedat generationem filii ut filius est. qz generatio ut generatio importat coicationē super que subapntelligitur ipst̄ yelle et ipst̄ intelligere. et ideo non videtur pcedere generationes ut generatio est vel filium ut filius est. Sed intelligitur de pductio verbi ut verbum est. quia pductio verbi ut verbum est includit communicationem notitiae.

## Circa

ergo istam qōnem sciendum qz h̄ sunt tres opinōes. yna media et due extreme. Prior ergo ponam duas extremas cum suis motiuis. ¶ Se cudo. qz non credo eas esse veras addiccam contra eas rationes. ¶ Tertio declarabo illaz opinionē mediā quā credo esse veram: et confirmabo eaz sicut potero. ¶ 4<sup>o</sup> respondebo ad motiuā eoz. ¶ Quantū ergo ad p̄mū est quedā opinio qte ponit: qz notitia creaturarū in patre pcedit pductionem verbi: sine aliqua distinctione. Et hoc pbant qdūplīt. ¶ Primo sic. psona pducens et quid eam de necessitate cōsequit pcedit omnē pductionem: cuius illa persona pducens est pncipiū. ¶ Et notitia creaturarū cōsequitur personā patris necessario. qz notitia creaturarum pcedit omnē pductiones in patre cuius pater est pncipiū: et per consequēs pductiones verbi de qua cōstat qz pater est pncipiū accīo pncipiū qd agit. ¶ Scđo sic. omne illud qd de necessitate cōsequit pncipiū pductum in pductu pcedit omnē pductionem: cuius est illud pncipiū pductum: s:z notitia creaturarum in patre cōsequit de necessitate pncipiū pductuum verbi. ergo t̄c. maior supponit. minor pbatur. quia notitia essentiae in patre est pncipiū pductuum verbi. sed ad notitiāmē de necessitate sequitur notitia creaturarū. Saltez quātū ad suas rōnes quiditatibus. qz cognoscendo cōntiam suam de necessitate cognoscit eas ut sic. ergo t̄c. ¶ Tertio sic. illud qd cōmunicat a producente ipsi producto: et maxime si de necessitate cōsequitur producēs pntelligitur ipsi cōmunicationi in ipso producente. Sed notitia creaturarum que de necessitate cōsequitur patrem cōmunicatur verbo a patre. ergo talis notitia in patre pntelligitur cōmunicationi sue: et per consequēs productōi. ¶ Quarto sic. illud qd potest cōuenire patri et de neces-

## Questio

itate circūscriptio verbo in patre pntelligitur ipsi verbo: et sue pductionis: vel saltem non presupponit verbū: sed notitia creaturarum posset conuenire ipsi patri circūscriptio verbo. qz pater nullam notitiam habet a verbo fm Augu. in pluribus locis. ergo t̄c. ¶ Alia est opinō que tenet aliud extremū totaliter: et dicit qz simpli citer pductio verbi et cuiuslibet persone diuina pcedit notitiam creaturarū in patre: et probant hoc. 6. rōnib<sup>9</sup>. ¶ Primatalis est. pductio verbi precedit ideas. ergo et notitiam creaturarū. Probatio antecedētis. qz idee constitutivū per notitiam expressam. et per cōsequēs notitia expressa precedit ideas. Sed notitia exp̄sa est verbum. ergo verbū et eius pductio precedit ideas. probatio cōsequentie. quia qd precedit pncipium pducendi precedit operationem. Sed idee sunt pncipium cognoscendi creature. ergo qd pcedit ideas precedit notitia creaturarum. Ex quo sequitur qz si verbū pcedit ideas qz precedat notitiam creaturarum. ¶ Scđo sic. qz ille actus elicitor equi pmo ab omnibus personis: cui pncipium actuum est eodem modo in omnib<sup>9</sup>: sed actus intelligendi creature est h̄. quia intellectus est eodem modo in omnibus personis: ergo et notitia creaturarū in aliqua persona diuina non pcedit alias psonaz vel ei productionem. Ex quo eque pmo cōuenit omnibus. ¶ Tertio sic. quia illud precedit in patre notitiāz creaturarū: quo remoto non remanet pater: nec in re: nec in intellectu. sed hoc est generare. ergo t̄c. Probatio mōris. quia remota generatione non remanet pater: nec in re: nec in intellectu: sed remota creature actuali et possibili: et per cōsequēs remota notitia creaturarum potest intelligi pater manere. ergo t̄c. ¶ Quarto sic. illud qd pductur per p̄mū actum intelligendi: non op̄z qz p̄supponat z<sup>m</sup> actum intelligendi. Sed verbū pductur per p̄mū actum intelligendi patris. ergo non op̄z qz presupponat z<sup>m</sup>. Sed p̄mū actus intelligendi ipsius patris est intelligere cōntia. Scđo est intelligere creaturā. qz il lud qd pductus per intelligere cōntia: non op̄z qz p̄supponat notitia creature: sed verbum pductus per actū intelligendi essentia in. ergo t̄c. ¶ Quinto sic. ars p̄intellēgitur cognitioni artificiorum. Sed verbū est ars patris: et creature sūt artificiata. ergo t̄c. ¶ Sexto sic. notitia omnium illorū que realiter sunt in diuinis pcedit notitiam cuiuscumqz creati vel creabilis. Sed noti presupponit esse obiecti cogniti. ergo notitia creature presupponit quicqd est realiter in diuinis. et per h̄is p̄supponit omnē productionē personaz diuinarū. Et sic p̄z p̄mū de ista qōne pncipali. ¶ Quātum ad scđm intendo arguere contra vtrāqz opinionē. Et pmo contra p̄mam sic. Qz ydeſ m̄hi qz illa rō qua dī qz verbum pductus per p̄mū intelligere. salte qz ad hoc qd v̄bus est representativū patris cōntiae eius: sicut et cōcludat qz omnī notitiē creature pntelligit perfecta noti cōntia fm se: sicut magis patebit in sequēti rōne. Sed isti notitiē oportet dare verbum correspondens. ergo verbum ut sic pcedit notitiam creature. ¶ Ad istud respōdetur dupliciter. primo qz nulla persona pductus p̄telli gere: sed per dicere. ¶ Ita risio non sufficit: qz licet nulla pducatur per intelligere: sicut per ipsam pductionē actuum vel passiū: tñ per intelligere aliqd pductus: sicut per actū pncipiū. Per dicere autem sicut per actionē. sicut per calfactum non producit inesse calfacto per calere vel calidū esse agentis: sicut per actionem que est calfacta re: tamen per calidū esse agētis siue per calorē pductus: sicut per pncipiū actū. ¶ Scđo r̄ndet sic. qz p̄mū et scđs actus intelligendi non accipitur in ordine ad pro-

¶ articulus.

¶ articulus.

Seconda

Tertia

Quarta

¶ articulus.

dactum p̄mū sed in ordine ad p̄mū et z<sup>m</sup> obm. **C** Ita respōsio nō sufficit: qz sicut p̄mus et secūdus actus accipiuntur in ordine ad p̄mū et scđm obm: ita oportet correspondere duo verba fm rōnem. quoꝝ p̄muz verbuz correspōdeat pmo actui: et secūdus scđo. et p̄mū verbuz fm rōnem intelligēdi p̄ntelligit scđo actui: et verbū si bi correspondenti: et hoc magis patet in declaratione in die opinionis. **C** Scđo arguit sic. ex parte idearuz: illud qđ p̄t esse circūscripta omni idea non p̄supponit cognitionē creaturaruz: sed, pductio verbī est h̄z. ḡ z̄. Probatio maioris. qz qđ p̄t esse circūscripto p̄ncipio opatiōis nō p̄supponit opatiōē: sed idea est p̄ncipiū notitia creaturarū. ergo qđ p̄t esse sine idea siue circūscripta idea nō p̄supponit notitiā creaturarū. Probatio minoris. qz posito illo actu intelligēdi qui p̄t eē cir cūscripta idea verbū correspondē illi p̄t eē circūscripta idea. Sed actus intelligēdi eēntiam vt eēntia ē: cui correspondet verbū vt est rep̄sentatiuuz eēntie: potest ponit circūscripta omni idea. ergo z̄. **C** Adhuc probō minorē istius rōnis. qz circūscripto eo qđ non est per se obiectum alicui<sup>o</sup> determinate notitia nec p̄ncipiū ei<sup>o</sup> potest esse sine illa notitia. Sed idea nō est p̄ncipiū cognoscendi diuinam essentiam nec notitia diuine eēntie habet ideam vt per se obiectum. ergo z̄. Et sic pat̄z q̄ pductio verbī vt est rep̄sentatiuuz diuine eēntie nō p̄supponit notitiā creature ab<sup>c</sup> et fm se. ergo nec p̄stip, potuit eā iūt est in persona determinata: puta in patre: qz esse alicuius in aliqua persona presupponit eē eius ab solutuiz. **C** Tertio arguo sic. et fuit sexta ratio opposite opinionis: z̄est: qz omne qđ est realiter in diuinis p̄pus est obiectuiz notitia diuine: q̄ quecunqz creature exīs vel possibilis. Sed omnis pductio personarū est realiter intra. ergo z̄. mino p̄. pbaē. qz quāto aliquod obiectū intelligibile b̄z magis neccario et per se habitu dinem ad pmo et per se obm alicuius notitia: tanto magis per p̄us est obm illius notitia. Sed omne qđ est in era in diuinis magis per se h̄z cōnexionez et habitudine ad pmo et per se obiectū notitia diuina: qđ est eius eēn<sup>a</sup> q̄ quecunqz creature vel creabile qđ est extra. ergo no cītia cuiuscūqz existentis intra p̄o est notitia creaturārum: sed notitia p̄supponit esse obiecto cogniti. ergo ois productio et omne qđ est in diuinis ad intra dicēs habitudinem p̄ns est omni notitia creature. **C** Ad hoc dici tur dupl̄r. pmo q̄ licet creature sint posteriores omnib<sup>b</sup> que sūt in diuinis realiter. nō tū oportet q̄ notitia creaturārum sint posteriores. sed notitia eorum que realiter sunt in deo nō p̄t precedere illa: et ideo posterioritas creature ad illa non concludit posterioritatem notitia creaturārum ad notitia illorum. **C** Ita respōsio nō sufficit: qz nō arguitur q̄ notitia personarū diuinarū precedat notitiā creature. ppter posterioritatem creature inesse. Sed ppter b̄z qđ diuina queqz intranea vt talia sunt in rōne obiecti terminatiū p̄us terminat notitiā diuinam q̄ quecunqz obm creatum. et ex hoc sequit̄ q̄ cum fm eos et fm veritatez omnia diuina quesunt in era vel simul sunt cum sua notitia vel pcedūt suam notitiā. ppter terminatiū ad ea vt ad obta: q̄ oia diuina nō dicentia respectū ad extra in existētia sua pcedūt notitiā creature. **C** Scđo responderē ad hoc q̄ l̄z terminatiū notitia diuine ad creaturā vt ad obm cognitū sit posterior eiusdē notitia ad diuina intra. tñ ille act<sup>c</sup> quo cognoscunt creature in se et ab<sup>c</sup> accept<sup>c</sup> nō ē posterior notitia dino p̄. Hoc non sufficit: qz nō querit d̄ actū intelligēdi dei: p̄t quedā res est in se: sed p̄t terminatur ad tale vel tale obm. et sic videt mībi q̄ prima poss

tio nō ster. **C** Contra scđam arguo sic. qz illud idē nūero qđ est in pducēte et pducto p̄ntelligit in pducēte ipsi pductioni qua cōicat. et si alio modo maxime non p̄t baberi a pducto q̄ per productionē illam. Sz notitia creaturarū sic se h̄z respectu verbī vt verbū est re presentatiū creature. ergo notitia creaturarū in patre precedit fm rōnem intelligēdi pductionē verbīt sic: videlz vt pductio verbī est representatiū creaturez. Dico aut̄ illud idem nūero: qz si pducens cōicet pducto nō aliqd ab<sup>c</sup> idem nūero existens in eo sed aliud: nō op̄z p̄ntelligere cōicat ipsi cōicationi: imo magis ecōuerso: sicut calor effectus in aqua nō p̄ntelligit ipsi calefactioni: imo magis ecōuerso. Dico aut̄ si alr nō potest haberī a pducto nisi per pductionē. qz si per ipso sibile aliqd eēt idem nūero in pducēte et pducto: qđ tñ babereſ a pducto nō per pductionē: ex quo per pductionē nō habet nō op̄z p̄ntelligere in pducēte ante pductionē. Sz ex quonō p̄t hēri nisi per pductionē: op̄z ip̄m ante ip̄m pductionem p̄ntelligere in pducēte. Dico aut̄ p̄t verbū est rep̄sentatiū creature: qz pductio verbī vt est rep̄sentatiū eēntie: et vt ei cōicat essentia et notitia eius nō necessario p̄supponit notitiā creature nec in se nec in patre: sed p̄t ē rep̄sentatiū creature: et p̄t est productio eius est cōunicatio notitia creature p̄supponit notitiā creature in patre: et sic maior patet ex istis declarationibus. Minor aut̄ sat patet de se: qz constat q̄ eadem notitia creaturarū numero est in patre et filio: et qđ filius nō habet eam nisi per cōicationē factaz a patre. **C** Dicēt forte ad hoc q̄ pater cōunicat filio notitiā creature nō in se: sed in quantū cōunicat virtutē ei elicitiū p̄dicte notitiē: et ideo nō oportet q̄ notitia illa precedat in patre pductionem verbī: sed bene op̄z q̄ p̄ncipiū elicēdi notitiā creature precedat in patre fm rationē intelligēdi pductionē verbī: nō tamē op̄z q̄ p̄cedat illud p̄ncipiū ut eliciens actū: sicut de p̄ncipio creandi: nec creare p̄cedit in patre pductionē verbī. **C** Lōtra hoc est: qz pater per p̄n<sup>m</sup> illud aut p̄t elicere notitiā creature: ante pductionē verbī: aut nō. si sic. ergo p̄n<sup>m</sup> elicēdi vt eliciens est intelligēdi in patre ante pductionez verbī. Si non. ergo videur q̄ pater habeat a filio notitiā creaturārum: hoc est falsum. ergo z̄. **C** Dicēt q̄ nō sequit̄ patrem babere a filio notitiā. Sed q̄ per p̄us pducere verbū consequit̄ eēntiam patris: q̄ notitiā creaturārum elicere: nō q̄ verbū sit sibi ratio elicēdi notitiā creaturārum. Sed qz pducere verbū magis consequit̄ eēntias neccio: q̄ elicere notitiā creature. **C** Nō sufficit. qz licet verbū vt est rep̄sentatiū eēntie p̄cedat essentia vt est elicitiū notitia creature. qz magis necessario cōsequit̄ eēntiam ip̄m. q̄ elicere notitiā creature. tñ verbū vt est rep̄sentatiū creature nec pductio eius vt est cōicatio talis representationis: non magis necessario consequit̄ eēntiam nec p̄ns q̄ elicere notitiā creature. **C** Dicetur forte ad hoc q̄ non op̄z q̄ productio verbī vt est rep̄sentatiū creature p̄supponat notitiā creaturārum in patre. quia in pductio ne verbī cōicatur ipsi notitia creaturārum nō in se: sed in suo p̄ncipio elicitiū. et ideo pductio verbī p̄supponit in patre p̄ncipiū elicitiū illius notitiō ip̄m notitiā: sicut productio verbī non p̄supponit creare in patre: sed p̄ncipium creandi. **C** Istud non valet. pmo. qz de rōne dicētis est p̄ntelligere illud saltem simplici notitiā de quo format̄ verbū. et ideo p̄us intelligitur pater vt simplici vel essentiali notitia intelligens creaturām: q̄ pducēs verbū vt rep̄sentatiū creature

## Quolibeti

**C**Sco. qz sicut pncipiū eliciēdī illam notitiā pntelli gitur in patre: ita ēt illam elicere in patre pntelligit il li qz est elicere eā in verbo: tper 2nū illō elicere in pa tre pntellsgif pductioni verbi: prout est cōlcatio talis pncipiū cuz elitione talis noti<sup>a</sup>. **C**Ou aut addis de crea tione: dico q non est simile: qz creare denominat deus creante denominatione extrinseca a suo effectu: qz crea re nihil aliud est qz habere aliquid creatum a se: t ideo ille actus nō pōt cōicari: nisi inq̄stum cōmunicat virt<sup>a</sup> que est causa creature: sed noti<sup>a</sup> creature est aligd for maliter existēs in deo: t ideo nō solum pncipio noti<sup>a</sup> cō petit cōicari: sed etiā ipsi noti<sup>a</sup>. Sic ergo neutraꝝ istaz opinionum credo esse veram. **C**tertia opinio est me dia quā credo esse veram.

**E**tatis opio  
qua inscitur  
doctor iste.

**A**d cuius euidentiā premitto tres distinctiōes. **C**prima est. qz sicut ponuntur duo obiecta noti<sup>a</sup> diuines. s. ipsa eēntia t ipse creature relucē tes in ea. ita ponuntur due noti<sup>a</sup> fī rōnē. t sicut due noti<sup>a</sup> fī rōnem: ita duo verba fī rōnē t duo dicere fī rō nem. t sicut noti<sup>a</sup> essentie vt eēn<sup>c</sup> est fī rōnē precedit notitiā creature. ita dicere vt est pductio verbi repres entatiū eēntie: t ēt ipm verbu vt est representatiū eēntie pntelligit ipsi dicere: t ipsi verbo put dicere est p ductio verbi repres entatiū creature. **C**Scoa distinctio est. qz verbū pōt cōsiderari dupl. s. vel vt est repres entatiū per vbi modū: qd est ei pprīt: v. put est suppos itum habēs eēntia t notitiā t qdcūqz dūmū sibi cōsciatum. **C**Tertia distinctio q aligd pōt dīcl pīus conuenire alicui dupl. Uno mō. qz illud pīus est rō posterio rīs. Sicut calor prius cōuenit igni qz calefacere. Alio<sup>n</sup> nō. qz vnuum sit ratio alterius. sed qz vnuuz magis de ne cessitate cōsequit ipm qz alteruz. sicut si ponat qz hūditas per prius cōuenit aqua qz frigiditas. dato qz frigi ditas non sit ratio humiditatis.

**H**is premissis rīdeo ad qōneꝝ. t pono tres inclusiōes. **P**rima ē. qz noti<sup>a</sup> creature nec in se nec in patre pcedit pductionē vbi v. vbu vt est repres entatiū eēntie: vel vt est suppositū habēs notitiā ipsius eēntie: sed potius ecōuerso. s. qz vbu pcedit notitiā creature. **C**Scoa xclio pbat sic. talis dīz eē ordo fī rōne inter dīa rōne: qlis ēt iter ea realis. si diffireret re: s. si noti<sup>a</sup> eēn<sup>c</sup> t creatureꝝ diffireret re: noti<sup>a</sup> eēn<sup>c</sup> t vbu sibi corrīdes pcederet nā v. tēpore notitiā creatureꝝ: t vbu ei cor respōdes. g. tē. **C**Scoa xclio pbat sic. qz illō a quo p̄ nūbil h̄z vel accipit nō est patri rō noti<sup>a</sup> creature: s. ver bum est h̄z. qz p̄ nūbil h̄z a vbo vel filio. g. tē. **C**3<sup>o</sup> con clusio pbat sic ppter rōnes supza inducas. qz noti<sup>a</sup> sim plicer alicuius obiecti pcedit in dicēte pductionē vbu de eodē: sed noti<sup>a</sup> creature in patre cōparat ad vbu: vt est repres entatiū creature in patre: sic noti<sup>a</sup> simpli crea ture exis in dicēte vbum de eadē. **C**Sz cōtra pmissa arguit. Et pīmo arguit contra distinctionē quadrupl. **P**rimo: qz vel ē falsa vel impropria. Et hoc pbat sic. qz vbum nō est verbum nisi dicētis vel pncipiū dicēdi: led creature non comparatur ad verbum nec vt dicēs: nec vt pncipiū dicēdi. ergo dicere qz verbu pōt accipi vel vt essentie vel vt creature est falsuz qz tū ad ultimā partem: quia falsuz est vbum esse vbu creature. **C**Si dicatur q nō est vbum creature vt dicētis vel vt pnci

## Questiō

plum dicēdi: sed vt rei repres entate per ipsum. **C**ontra. qz verbū nō pōt dicitur verbū rei repres entate p ipsum. t sic sequit̄ quātum ad scdm mēbū qd ista distinctio sit falsa vel impropria. **C**Sco. qz ista distinctio nō videt̄ ee ad ppositū. qz hic nō querit̄ de ordine verbi ad no titiam creature: put ē repres ent: vnuuz pīi obiecti: qd est eēntia diuina: v. scdm obiecti que est creature. Et hoc p batur. qz h̄z qrltnr de ordine vbi ad notitiā creature p ut est quoddā suppositū pductum in se cōsideratū: sed vt sic in eo nō est ordo pīi t secūdi. qz eiusdem ad scipm non est ordo. ergo hic non querit̄ de ordine verbi ad notitiā creature: put ē repres entatiū pīi vel secūdi obiecti. **C**3<sup>o</sup>: quia pfecta notitia eēntie includit notitiā creatureꝝ. Sz illa notitia que includit notitiā creatureꝝ non dīz distingui cōtra notitiā creatureꝝ. ergo male distingui dupl. notitia eēntie t creature.

**C**Quarto: qz fī Augu. verbū gnātū ex tota notitia patris: sed tota notitia patris includit notitiā eēntie t creature. ergo vna notitia nō deb̄z distingui cōtra aliā. **C**Lōtra pīma cōclusionē. s. qz verbuz vt repres entatiū eēntie pcedit notitiā creatureꝝ in patre. Arguitur sic. qz si ita ēt: esset aliqua mutatio in patre saltē fī rōnē. sed hoc est falsum. ergo tē. Probatio cōsequētē. qz si pīmo intelligat pater pducere verbum qz habere notitiā creature pīus intelligitur pater carere notitiā creature: t postea babere. sed hoc importat mutationē. ergo tē. **C**Ad rōnem qua pbat pīma cōclusio dicūt qz illa ratio bene pbat q notitia eēntie sub pōre rōne est pncipiū producēdi verbū qz eliciendi actū intelligē di creatureꝝ: sed nō pbat: quia eēntia cuz notitia crea ture in patre pcedat pductionē vbi. **C**Ad pīmū istoz dicēdum qz distinctio est vera t pprīa. Ad illud qd dīcitur cōtra hoc. Dicēdū per interemptionē maioris. qz verbum nō solum est verbum dicentis t pncipiū dicē di: sed etiam rei repres entate per verbuz licet nō vnuoce dicatur verbum dicentis t verbum rei repres entate: t qz ita sit probō auctoritate t ratione. auctoritate quia fī Auguſtinum conceptus formatus de temperantia est verbum temperantie. Sed cōstat qz nō est verbum tē perantie: nisi vt rei repres entate per ipm. ergo tē. **C**Ratiōne sic. quia verbum est vere verbu eius qd dicitur verbo. sed illud quod repres entatur verbo dicitur ver bo. ergo tē. **C**Ad secūdum dicēdum qz questio querit ab vtrū notitia creatureꝝ in patre pcedat pro ductionem verbi. t quia verbum t eius notitia diuer simode possunt accipi: vt dictum est. Et fī vna ratiō nem precedit. t fī aliam sequitur. t ideo nō est respō dendum simpliciter: t vno modo: sed cuz distinctione modo quo dictuz est. **C**Ou aut dicitur qz hic querit̄ de ordine verbi ad notitiā creature in patre: prout cōsideratur vt quoddam suppositū consideratum in se. Dico qz sic questio nulla eset. quia omne suppositū di uinum fī se acceptum siue vt prodicens: siue vt pro ductuz prius est omni eo qd importat habitudinez ad creatureꝝ. **C**Ou autē dicitur qz in verbo prout est quod dam suppositū productum nō potest accipi ordo po ris t posterioris. quia eiusdem ad seipsum nō est ordo. dicēdum qz eiusdem ad seipsum non est ordo realis. t sic licet in verbo t in eius productione non posset eē or do prioris t posterioris fī rem. tamē potest ibi eē or do fī rationem prout fī diuersas rationes pōt accipi: sicut dictuz est. **C**Ad 3<sup>o</sup> dīm qz lī perfecta notitia essentie includat notitiā creature: vt est eadem cum ea loquēdo fī rē: tñ cum hoc stat qz differant fī rōne. vnde si in deo eēt pcessus in cognitiōe obtop: sic est in

nobis: quādō deducimur ex cognitiōe vnius in cognitiōe alterius. tunc cognitio eētia nō includeret cognitiōe creature: vt eandē rē cum ea: sed includeret eam virtualiter: et vt causa eius: et sicut in nobis respectu diversorum obiectoꝝ ordinatorum est diuersitas et ordo realis notitiaꝝ sūm̄ rem: ita ponimus in deo sūm̄ rōnē. Ad quartū dicēdū sicut ad tertīū videlꝫ ꝑ sūm̄ rē yerbū p̄ducitur ex tota notitia patris: sed illa tota noꝝ importat diuersas notitias sūm̄ rōnē differētes quibus correspondēt diuersa verba sūm̄ rationē. Ad illud qđ obicitur cōtra cōclusionē pōt̄ dici tripliciter. Primo dico ꝑ illa cōsequētia teneret. si verbum p̄cede-  
ret vt ratio cognoscēdi creaturam in patre. Secundo di-  
cō ꝑ illa consequētia nō tenet nisi ponatur successio  
vel sūm̄ rem vel sūm̄ rationē inter carere notiꝝ et habere  
illam. nunc aut̄ nō omnis ordo importat ordinem suc-  
cessionis: sicut ordo qualitat̄ et qualitat̄. Tertio di-  
cendo ꝑ non est inconueniēs ponere mutationē ꝓ ratiōne  
intelligēdi in deo. et idem ēt sequitur sūm̄ te saltez  
de mutatione veni agere in agere. quis sūm̄ te pater  
babz prius notitiam creaturarum ꝓ producat verbuꝝ.  
ergo in illo priori caret hoc qđ est p̄ducere. et postea in  
sequēti instanti fit producēs: et sic de non producēte fit  
producēs. Ad responsonē ad istud argumētū dicē-  
dū ꝑ illa respōsio includit cōtradictoria. quia actuū  
illorum qui sunt ab eodem p̄ncipio ille est prior qui est  
ab illo p̄ncipio sub priori ratione. sed sūm̄ te productio  
verbi: et notiꝝ creature sunt ab eodē p̄ncipio. s. ab essen-  
tia. et productio verbi est ab illa subpriori ratiōne. ergo  
productio verbi precedit notitiaꝝ creature sūm̄ te in pa-  
tre. Sed tu ponis cum hoc qđ notitia creaturarum cu-  
essentia in patre p̄cedit productionem verbi. ergo p̄ce-  
dit et nō p̄cedit: sequitur et nō sequit̄: qđ est ḥdicere.

**modo** restat r̄idere ad rōnes vtriusqꝫ opiniōis  
extreme. Ad p̄mā ergo rōnē p̄me opinio-  
nis dicēdū ꝑ illa maiorest falsa: quādō illa p̄du-  
ctio eque neccario vel magis consequitur illud p̄ducēs  
ꝓ aliquid neccarium. nunc aut̄ producere verbum non so-  
lum eque necessario: sed magis consequēt patrē et eius  
eētiam ꝓ notitia creature. Ad secōdū p̄atz per idez:  
quia illud p̄ncipiū qđ est p̄ncipiū producēdi verbuꝝ  
in patre in magis neccario consequitur dicere verbum: vt  
est verbum essentie ꝓ notitia creatureꝝ. Ad tertīū  
dicēdū ꝑ illa ratio nō concludit nisi ꝑ notitia crea-  
ture in patre precedit verbum: vt est representationū crea-  
ture: et vt habēs notitia creature. B concedo nec in B  
ipsi concludunt ex forma arguēdi quā accipit̄. Unde  
opoz̄ addere ꝑ illud numero existēs in p̄ducēte cō-  
municēt productio qđ ipsi nō faciunt. Ad quartū di-  
cēdū ꝑ illud qđ cōuenit patrī circūscriptio filio: non  
opoz̄ ꝑ non sit posterius filio: nisi ponere tū ꝑ filius  
esse prior eo vt causa. Et ratio būt̄ est. nam ablato eo  
ꝓ conuenit alicui prius: quia magis neccario nō oport̄  
auferre illud qđ est posterius. qđ min⁹ necessario: sicut  
ablato a celo qđ sit stellatum: non sequitur ꝑ non mot-  
ueatur: et tamen magis necessario consequit̄ celuz̄ esse  
stellatum ꝓ moueri. Ad primā rōnez alterī opini-  
onis dicēdū ꝑ illa ratio de ideis p̄t̄ inducitur nō  
concludit. quia idee quātū ad representationē crea-  
turarum non constituit̄ ex opere rationis: sed ex na-  
tura rei. Sed distinctio earum est ex opere rationis: nec  
tamē opz̄ ꝑ illa distinctio presupponat verbuꝝ ex rōne:  
quā illi ponunt. qz. s. ad B regrit cognit⁹ exp̄ssa: qđ cognit⁹  
eq̄ p̄fca eq̄ exp̄ssa ē in solo p̄t̄: sic in oīb⁹ p̄sonis. Ad z⁹  
dōm ꝑ minor; est falsa. s. ꝑ p̄ncipiū eliciēdi notitiaꝝ

creature eodes modo est in personis omnib⁹. qđ in vna  
persona est vt nō ab alia: in alia aut̄ vt ab alia. Ad ter-  
tium dicēdū ꝑ illa ratio non p̄bat: nisi ꝑ filius vt fi-  
lius et inquitū relatiū non presupponit patrē vt pa-  
trē tamē probat ꝑ filius vt accipiens notitiam a  
patre nō presupponat patrem: vt dantē sūm̄ ratioē in-  
telligēdi. Ad quartū dicēdū ꝑ illa ratio sane in-  
tellecta est pro nobis. Ad quintū dicēdū ꝑ ita bene  
pater est ars qua cognoscuntur creature: sicut et filius: et  
ideo rōne talis artis non oport̄ ꝑ notiꝝ creature in pa-  
tre presupponat filium ex ista causa. Ad sextū dicē-  
dū ꝑ illud est pro nobis.

**Ad rōnez** ad p̄ncipale facez p̄z ex dictis: quia  
illa suit tertia pro p̄ia opinio. Et ꝑ  
hoc patet ad questionem istam.

**Ostea** quereban̄ quedā pertinē-  
tia ad creaturas tū: quoꝝ  
quedam pertinebāt ad omnes gnāliter. et  
quedam ad quasdam spāliter. pertinen-  
tia ad omnes gnāliter sunt tria. Quo-  
rum vnu pertinet ad depēdētiaz eaz  
in suo esse reali a suis causis. Et est vtruz aliquid depē-  
dens ab alio: sicut a causa finali depēdēat necessario ab  
aliqua causa efficiente. alia duo pertinent ad creaturas  
in ordine ad intellectum. Quorum p̄nū pertinet ad  
eas in ordine ad intellectum simplicem qui est simpli-  
cium. et est virum ad distinctionem p̄dicamentorū re-  
quiratur opatio intellectus possibilis. z⁹ p̄tinet ad eas  
in ordine ad intellectum componētem et diuidentez: et  
est vtrum repugnet fidei ponere aliqd complexuz esse  
creatum. Et cum hoc esse necessarium.

## Questio.

## VIII.

**Primi** sic p̄cedit. Et arḡ ꝑ  
nō omne qđ depēdet ab  
alio: sicut a causa finali necio dependeat ab  
alio: sicut a causa efficiente. Quia quāto effi-  
ctus est nobilior tanto depēdet a pauciori  
bus causis. Unde videmus ꝑ quedaz sunt que nō de-  
pendent a causa materiali: nec per cōsequēs a causa for-  
malis. quia solius cōpositi est habere cām materialem et  
formalem: sed in talibus entibus que sunt forme subsistē-  
tes aliquē sunt infuse: aliquē supreme: et ille supreme nō  
necessario depēdet a tot causis: sicut infuse. qđ sicut di-  
ctum est p̄fectiora indiget paucioribus causis: sed infi-  
me in talibus entibus que sunt forme nō depēdet nisi  
a causa efficiente et finali. Ergo supreme in eis nō depē-  
det nisi a causa finali. P. potio depēdet a sanitate  
sicut a causa finali. sed potio nō dependet a sanitate: si-  
cuta causa efficiente: cum potio p̄cedat sanitatem et esse  
ctus non possit p̄cedere cām. ergo z̄. P. Si causa fi-  
nalis requirat cām efficientem. hoc nō est nisi inquitū  
finis et bonum mouent appetitum agentis per intellectū  
et voluntatem. Sed ponēdo sic habere causalitatem in  
nillo differt causalitas efficientis et finis: qđ est inconni-  
niēs. ergo z̄. Probatio maioris. qđ ablata causa efficiente  
per intellectū et voluntatem auferit causa efficientis quā reg-  
rit finis vt finis est. Sed finis vt finis est non requirit  
causam agentem per intellectū et voluntatem: nisi in-  
quantum mouet appetitum talis cause. ergo z̄. Et sic  
patet maior. sed probo minore: n. quia bonum et finis  
mouet appetitum effectivū et appetitus motus mouet

## Quolibetū

effectiue alia que sunt per appetitū, ergo a pmo ad vltimum tota causalitas est causalitas effectiua, et sic in nullo differente causalitas finalis et effectiua, ergo tē. C P. omnes cōcedunt quod oia dependent a deo: sicut a causa finali. Sed tamē saltem nō potest demonstrari: quod oia sunt a deo: sicut a causa efficiente, ergo saltem nō poterit probari demonstratiue quicquid dependet a deo: sicut a causa finali: dependeat ab eo: sicut a causa efficiente, probo minorem, quod nō potest probari demonstratiue: quoniam aliqua sunt necessaria ab eterno: et talia nō possunt non esse. Sed quod nō potest nō esse nō habet causam efficientem, quod habens causam efficientem habet ordinem ad esse: et potest incipere esse. C P. quod dependet a posteriori nō potest quod dependat a posteriori. Sed calitas causa finalis est post causalitate cause efficientis, ergo tē.

**In contrariū** qd̄ aut causa finalis aliqd̄ influit in effectiū: aut nō. si non, ergo nō est causa, ergo nec causa finalis a superiori ad inferius. si influit ex causa efficiente, ergo tē.

**Respondeo** Ad evidentiā istius questionis intendo principaliū facere tria. Primum est ponere positionē quā credo esse verā. 2º ponā quasdam difficultates et respondebo ad illas. 3º obviā contra dicta et soluam.

**Quantum** ad p̄mū p̄mo ponam duas suppositiones. Ex quibus arguendū est. scđo ponam rōnes ad p̄positū. C Prima suppositio est. quod omne quod per se depēdet ab aliquo in aliquo genere cāe requirit cām educentem ipm de nō esse ad esse. Et hāc p̄bo. Quod omne quod sibi derelictum est non ens: requirit cām educentem ipm de nō esse in esse. Sed oē quod per se depēdet ab aliquo in quocūqz genere cāe, sibi derelictum est nō ens, ergo tē. Maior p̄z, quod quicquid sibi derelictum est nō ens semper est non ens: nisi ab alio deducatur a nō esse ad esse. Minorem p̄bo, quod illud quod subtrahito alio a quo tenetur in suo esse est nō ens: sibi derelictum est non ens. Sed depēdere per se ab alio: est iniuriae in suo esse alteri, a quo tenetur in suo esse: quo subtrahito: innitens nō manet in suo esse, ergo omne depēdens per se ab alio sibi derelictum: est nō ens. Et sic patet p̄ma suppositio. C Secunda suppositio est. quod oē quod depēdet per se ab aliqua causa finali: depēdet necessario ab amore: sive intentione finis. Et hoc p̄z per quid nominis, quod Aristotle, ybi cūqz diffinit cām finalē: vel describit: vocat eam gratia cuius, et hoc est dicere: quod est causa: amore cuius habet aliquid esse vel fieri, et hoc dicit ybi cūqz Aristotle, tractat de causis. Unde p̄mo me dicū sic. Cuius causa actu trāmutatiōes et motus quodā modo dicunt cām. Ita vero nō dicunt: neqz quod vere naturū est. Nam intellīm quidem dicentes aut animalitatem: aut bonum quoddam bas causas ponūt, nō tamē ut gratia horum: aut existens: aut factum aliquid entium. Et postea interpositis quibusdam dicit: quod dicere et nō dicere aliqualiter accidit eis bonū cām: nō enīz simplē. Sed fīz accidēs dicit tē. Ex quo manifeste apparet: quod p̄mū finis est amore cuius sive intentione aliquid habet esse vel fieri, et quod illud in suo esse depēdet ab aliquo intendente finem, et illud quod est ad fines in ordine ad ipsum finem.

**modo** intēdo adducere rōnes ad p̄positū. Ad duco p̄mo unā rōnē ex p̄ma suppositiōe que talis est, omne quod requirit cām reducentem ipsū de nō esse ad esse: de necessitate requirit cām efficientēs. Sed omne quod per se depēdet a causa finali, requirit de necessitate cām reducentē ipm: de nō esse ad esse, ergo

## Questio

omne quod depēdet a causa finali per se: ne tē regrit cāz efficientē: et per dñs depēdet necō a cā efficientē, et ista ē conclusio p̄ncipalis. Maior p̄z scđo, quod nihil reducitur de nō esse ad esse nullo efficiente, alioquin nulla necessitas esset ponendā cām efficientem: quod qua rōne ponitur ab illo: quod p̄t poni aliqd̄ reduci de nō eē ad eē nullo agere: eadem rōne potest ponere omnibus alijs: que reducuntur de nō esse ad esse. Minor autē p̄z ex suppositiōe premissa. Et sic p̄z p̄mo ratio. C Ex scđo suppositione, adduco tres rōnes: que ut mibi videbāt quantū ad omnes efficaciter cōcludūt. Et quartam fīm opionem illorū qui ponunt voluntatez moueri metaphorice a fine et a bono. C Primo talis est, illud quod depēdet per se ab intentione finis: necessario depēdet a causa efficientē. Sed omne quod per se depēdet a fine: depēdet necessario ab intentione finis, ergo tē. Minor p̄z ex secunda suppositione. Maiorē p̄bo, quia omne quod depēdet ab intentione finis depēdet ab intendente ordinare illud ad finem suum. Sed omne quod depēdet ab intendente ordinari p̄ ipm ad finem: depēdet a causa efficiente: quod quā nullā causa efficiente depēdet: a nullo habet ordinari in aliquid: nec subest intentioni alicuius quod ordinetur vel nō ordinetur, ergo tē. C Si dicāt ad hoc, quod ex seipso est ordinatum in illud: nec indiget alio ordinante: non valet, quia tunc non depēderet ab intentione finis: cuius oppositum probatū est. C Secunda ratio talis est, illud quod depēdet ab intentione finis: aut depēderet ab ea: ut a causa efficiente: aut non, si sicut a causa efficiente habetur propositū: quod quicquid depēdet a fine depēdet ab intentione finis: ut dictum est: et per consequens quicquid depēdet a causa finali depēdet a causa efficiente. Si non depēdet. Contra, quia si depēdet ab intentione finis per se: quero in quo genere cause depēdet ab eo: aut in genere cause formalis: vel materialis: vel efficiētis: vel finalis: nō in genere cause materialis: vel formalis, ut de se patet: quia intentio finis non intrat essentiam eius quod est ad finem: ut forma vel materia: nec etiam depēdet ab ea in genere cause finalis: quod intentio finis et finis ipse non sunt idem nec dicunt eandem causalitatem, ergo tē. C Tertia ratio talis est, quod causālitas per intellectum et voluntatem est causalitas effectiua: sed causalitas intentionis est causalitas per voluntatem: et per consequens per intellectum, ergo tē. C Quarta ratio est fīm opinionem illorum: qui ponunt voluntatem moueri metaphorice a bono si vera est: et est talis, quia fīz istos causalitas cause finalis est in mouendo metaphorice voluntate. Sed ista causalitas nō sufficit sine causa efficiente, alioquin voluntas nullo agere extaret in actu, ergo tē. Et sic p̄z de p̄mo p̄ncipali.

**Quantū** ad scđm vidēt circa premissa: et circa causalitatem cause finalis esse quatuor difficultates. C Prima est quātum ad entitatem cause finalis, utrum sit vere causa: aut nō. C Secunda difficultas est, de differentia eius ad cām efficientē. C Tertia est, de ordine istarum causalitatis adiunicez: que istarum cārum sit prior. C Quarta est, de hoc quod dicīt quod quicquid depēdet a fine depēdet ab intentione et maxime si intentione finis sit a fine effectiua. C Quantum ad primum videtur posse probari dupli positione: quod causa finalis nō sit vere causa. C Prima sit talis, illud cuius amore aliquid agitur dicit esse causa finalis re illius quod amore eius agit. Sed illud cuius amore aliquid agit nō potest habere aliquā verā cālitate respectu eius: quod amore eius agit, ergo causalitas cāe finalis nō est vere aliqua causalitas. Maior p̄z ex quid nominis,

minorem probo: quia nullum ens in potentia tñ: pñt babere causalitatem respectu eius qđ fit vel est actu. qz effectus in actu requirit cām in actu: sed fine existēte in potentia tñ: illud qđ amore eius agitur est vel fit actu: sicut patet de potionē et sanitatem ad quā ordinat ut ad finēs: quia quidem sanitatem existente in potentia tñ: potionē est vel fit actu. ergo r̄c. **S**ecunda ratio talis est, quia finis cuius amo realiquid agitur est effectus eius: qđ est ad finem in genere cause efficientis. S; illud qđ est effectus alicuius cause efficientis: nō videt babere aliquā cālitatē respectu eiusdeꝝ, ergo finis nō videt babere aliquā veraz cālitatē respectu eius: qđ est ad finem. Maior p̄z per exēplū de potionē et sanitatem. nāz potionē est causa effectiva sanitatis. Minorē p̄bo duplī. Primo. qz cā nālis est prior suo effectu: sed ipossibile est qđ aliquid sit p̄ius et posteriꝝ alicoꝝ. qđ ipossibile est qđ aliquid sit causa et effectus respectu eiusdeꝝ: sed vt dñm est vere potionē est cā effectiva sanitatis. qđ nō pñt esse effectū eius. **S**cđo sic. qz si ita est qđ sanitas est cā potionis: et cōuerſo. mutuo depēdēbūt ex seiniucē. sed b̄z est iposſible. ergo r̄c. Nāz p̄z. qz vñiquodqz depēdet a sua cā: et ideo que sibi inuicē sunt cāe ex seiniucē depēdent. p̄bo ipossibilitatē r̄tis. qz si aliqua depēdēat ex seiniucē aliquid dependet ex seipso. hoc est falliūt et ipossibile, ergo r̄c. Impossibilitas r̄tis p̄z: qz ipossibile ē idēz dependere ex seipso: sicut ipossibile est idē esse cām sui ipsius. Nam p̄bo. qz q̄cqd dependet a dependente ab alio: dependet ab illo a quo illud depēdēs depēdet: sicut si b. dependet ab a. q̄cqd dependeta. b. dependet ab a. sed sanitas dependet a. potionē: sicut a cā efficiente. ergo. et sicut ponitur potionē dependet a sanitatem: sicut a causa finali. ergo a p̄mo ad ultimum potionē dependet a seipso. **S**i dicāt ad p̄mam iſtarū rōnūz: sicut solet dici: qđ licet finis sit tñ in potentia: quātum ad esse qđ natum est habere in p̄pria natura: dum actu est: vel fit qđ est ad finem: tñ est actu qđ h̄z in intentione agentis. **L**ōtra. qz habere esse in intentione agētis est habere esse diminutum: et est habere esse rationis em: sed nulli competit vera causalitas fīm esse rationis em: respectu entis realis. ergo r̄c. **S**ecundo ad idem. qz contineri in aliquo virtualiter: sicut in cā efficiente nō ponit causalitatē in contento. Sed magis rōne effēctus. Sed finis vt est in intentione agentis est in ea virtualiter: sicut in causa efficiente: nam intendens sanitatem est efficientis sanitatem mediātē potionē. ergo r̄c. **S**i dicāt ad scđam rōnem. quantū ad p̄mam pba- tionem minoris. qđ nō est inconveniens finē: et qđ est ad finem: putat sanitatem et potionē: esse p̄ora et posteriora seiniucē mutuo diuersimode: ita. s. qđ sanitas in intentione agentis sit prior: et potionē posterior: sed cōuerſo in existentia p̄prie nāe potionē sit prior: et sanitas posterior. **L**ōtra. qz esse p̄ius finēs in intentione agentis: nō est ēē: cui competit causalitas realis. ergo adhuc stat: qđ finis nō precedat. vt habens cālitatē respectu eius qđ est ad finem. **S**cđa difficultas est: de differentia cause finalis: ad causam effectuāz. qz p̄ma causalitas cause finalis ut videt est mouere appetituā ad finem amandum: et illud qđ est ad finem. Sed bonum et finis mouent appetituū effectiuē. ergo p̄ma causalitas cause finalis ē effectiuē mouere. et sic nō differt a causa effectiva. **S**i dicāt ad hoc: qđ finis et bonum mouet effectiuē appetituā ad amandum: et respectu eius est causa effectiva: sed respectu amati ppter finē qđ est in ipsum finem ordinabile: habet causalitatem finalē. verbi gratia. vt dicatur qđ sanitas est cā effectiva amor

ris quo amatūr sanitas et potio. sed h̄z ē causa finalis potionis amate propter sanitatem. **C**ontra hoc arguo sic. quia: nō p̄mum est causa secūdū: et z̄m est causa tertij in eodem genere cause. Sequit̄ qđ primū est causa tertij in eodem genere cause. verbi gratia. si angelus est causa motus celi effectiva: et celum motum vel motus celi sit causa generationis effectiva et corruptionis in istis inferioribus. sequitur qđ angelus sit causa generationis et corruptionis in istis inferioribus. Sed bonū et finis mouent appetituē effectiuē ad appetendum. verbi gratia. sanitas mouet hominem ad appetendum sanitatem et potionem ppter eam: appetens autē causat per amorem et appetitum illud qđ est ad finem effectiuē. ergo a p̄mo ad ultimum: finis respectu eius qđ ē ad finem habet causalitatem effectivam. **T**ertia difficultas est de ordine istarum causarum adiunctorum ordinatarum. quia fīm p̄mū: et Lōmentatorem: et fīm oēs finis ponitur esse causam causarum: et per consequens prima. **I**tem agens agit ppter finē. ergo causalitas causae finalis precedit causalitatem cause efficientis. S; contra hoc arguitur sic. Quia p̄mā causalitas eius qđ est finis est mouere appetitum ad appetendum. Scđa autē causalitas eius est respectu amati ppter finē: sed causalitas quā habet in mouendo appetitū: est effectiva. qđ causalitas effectiva prior est causalitate finali. **E**sdi catur ad hoc qđ causalitas finalis non consistat in mouere appetitum: ad amandum illud qđ est ad finēs: sed in hoc qđ illud qđ est ad finem ex ordine ad finem habet quādam bonitatem et appetibilitatem. et istud precedit motionem appetitus. **C**ontra hoc arguo duplīciter. Primo sic. quia ppter talem appetibilitatem: nō sequitur effectus nisi adhuc intentione agentis: sed intentione agentis pertinet ad causam effectuāz. ergo vt viderur causalitas effectiva precedit causalitatem finalez. **S**e cundo sic. illud qđ precedit omnem amorem et omnes intentionem finis est p̄mā causalitate finali: sed causa effectiva est h̄z. ergo r̄c. Probatio minoris. quia motio intellectus ab obiecto precedit omnem amorem et intentionem finis. Sed obiectum mouet intellectū effectiuē. ergo r̄c. **Q**uarta difficultas est. De hoc qđ dicitur qđ omne qđ dependet a fine: et ab intentione finis. et cū hoc qđ actus intendendi sit a fine effectiva. Contra h̄ arguo sic. primo. Quia omne qđ ē effectiva ab alio dependet ab aliquo fine: sed vt ponitur actus intelligendi finem sine amor finis est effectiva a suo fine. S; omne qđ fit ab aliquo agente dependet ab aliquo fine. ergo illa intentione dependet ab aliqua causa finali: dependet ab intentione finis. aut ergo a seipso aut ab alia. non a seipso. quia impossibile est idem dependere a seipso. ergo ab alia. et cū illa alia sit effectiva ab aliquo fine alio: quia amor sine intentione finis est effectiva ab ipso bono: et fine: oportet qđ habeat causam finalez. et per consequens qđ dependet ab intentione finis: non a se. sed ab alia intentione: et illa ab alia: et sic in infinitum. **S**ecundo arguo ex parte finis sic. quia omne agens agit intendens in finem. sed fini non competit intendere: sed intendi: qz finis est qđ intenditur ab agente. ergo finis non mouet effectiva ad actum intendendi: qđ est contra opinionē commentatoris qui ponit voluntates moueri a bono et fine effectiva.

**A**d evidētiā ergo istorūz. Primo vidētiā. dum est que sit causalitas finalis. Secundo distinguendū est de finibus. Terziū vidētiā de habitudine cause finalis et effectiva.

## Quolibetti

**Q**uantū ad p̄mū dicūt quidā q̄ causalitas cause finalis. cōsistit in mo<sup>do</sup> volūtate metaphorice. **A**d cuius cūdēntiā sciendū q̄ cum omne mouēs moueat intendens aliquē finem: loquendo de mouēte effectiue: omne mouens vel causans aliqd effectiue est mouēs p̄ intellectū & voluntatem: vel est mouēs motū ab agente per intellectū & voluntatē. Unde p̄mū mouens esse ciue est agens per intellectū & volūtatem. Dicūt ergo isti: q̄ in agente per intellectum & voluntatē est cōsidērare duo. s. bonū ostensuz volūtati qđ mouet metaphorice: vt dicūt: i ipsam volūtate que mouet se ad actuū volendi effectiue. Tūc ergo dicūt q̄ causalitas cāe finalis cōsistit in hoc qđ est mouere metaphorice volūtate: causalitas aut̄ effectiua cōperit volūtati reducenti se ad actum volendi. **S**ed istud nō videt mihi verū. p̄mo fin q̄ cōiter arguit̄ tra eos. Si volūtias mone ret se effectiue ad actum volendi realiter loquēdo idē fin idē reduceret se de potentia in actū: qđ est inconueniens. ergo r̄c. **S**cđo. qz sicut dictū est: ḡcqd depen det a fine dependet ab intentione finis. Sed actus intendendi finem qui ponit effectiue a volūtate dependet a fine. qz quicquid habet cām effectiua habz cāz finalē. ergo actus intendendi finem dependet ab intentione finis: non a seipſa: sed ab alia: t illa similis ab alia: t sic in infinitū: vt dictum est. t hoc. si ita est: q̄ causalitas finalis: sit in mouendo metaphorice: modo p̄dicto: t volūtias realiter dicatur se mouere ad actum volendi. **S**i dicatur ad hoc q̄ intentio finis nō dependet ab intentione finis. sed ab ipso fine tūt & volūtate. Lōtra. qz omne agens: t per cōsequēs p̄mū agens agit intendens finem. ita q̄ intētio finis includit in rōne sc̄riptia omnis agentis. t per sc̄riptia p̄mū agentis. Sed illud qđ includit in rōne actua p̄mū agentis: nō p̄t esse effectus ipsius p̄mū agentis. ergo impossibile est q̄ p̄ncipiuz p̄mū mouens siue motiuū sit volūtias sola mouēs p̄modo ad actū intendendi fine. **T**ertio. qz quādo tu dīcis. q̄ finis mouet metaphorice volūtate: t volūtias effectiue: queror vtrū id mouens metaphorice realiter hēat causalitatē respectu actus volendi: aut non. s. nō. nihil ad p̄pō de talū mouēre. qz nos querim⁹ de causis habentibus causalitatē realē. Si sic. aut est respectu actus volendi dei: aut respectu volēdi creature. non respectu actus volēdi dei: qz illius nulla est cā fin rem: nec etiā respectu act⁹ volēdi creature. qz illa causa: cuius causalitas p̄supponit aliquē effectum iam pdictū nō ē p̄ma causa. Sed ostēs boni facta intellectui creato p̄supponit intellectui creatum: siue intellectualē creaturā iam pdictam. ergo si bonū ostensum nō hz causalitatē nisi respectu actus volendi creati bonū ostēs siue monēs metaphorice nō erit p̄ma causa. Sed fin te bonū ostensuz mouens metaphorice est cā finalis. ergo cā finalis nō est p̄ma cā. qđ falsuz est. **A**d hoc sequit̄ ēt aliud icōveniens. s. q̄ erit aliquis effectus qui nō hēbit aliquam cām finale. qz illud qđ p̄cedit oēm causalitatē finale: nō hz causal finalē. Sz si bonū ostensum intellectui creatui: creato mouens metaphorice ad actus volendi intellectui creatui: t solum hoc sit cā finalis op̄z ponere aliquē effectus precedere oēm causalitatē finalē. s. intellectualē creaturam: vt dictū est. ergo r̄c. **E**t iō aliter videtur mihi dicendū. s. q̄ causalitas cāe finalis in hoc cōsistit: q̄ aliqd hēat bonitatē aliquā & appetibilitatē ex ordine ad ipaz: ita q̄ p̄ter hoc q̄ talis res est bona formaliter ulterius ex illo qđ dicit̄ finis ei⁹ habeat q̄ sit bona ordinabiliter. t ex ordine ad illud. verbigrā. medicina for maliter est bona in q̄tuz est dulcis vel būlda vel aliqd

Reprobatio  
veruela

Bide in quo  
p̄stū cālitas  
caule finalis  
sz istud doco  
rē. r̄vō i hac  
mā sc̄ript. Ebo.  
i p̄. p̄c. q. is.  
e. l. z. q. s. t.  
83.

## Questio

tale. t preter hoc est bona ex hoc q̄ valet ad sanitatem etiā si nullaz aliaz bonitatē haberet. Sic ergo dare bonitatem & appetibilitatē alicui ex ordine isto modo ad ipz est dare sibi bonitatē & appetibilitatē finalē. t in B vt mihi videtur cōsistit rō cāe finalis siue cālitas: ita q̄ sicut cālitas effectiua: cōsistit in hoc qđ est dare eē alteri. ita causalitas finalis cōsistit in hoc q̄ est illud in qđ aliud est reducibile. s. vel ad ipm̄ bonozadū vel ad ipz cōseruandū vel aliqd tale. t B p̄t persuaderi sic. qz fūnā correspōdēs agenti per intellectū & volūtatem est aliqd bonū intentu rōne: cui⁹ aīgd est amabile in ordine ad ipm̄: sed omne qđ fit: sit me⁹ vel immē⁹ ab agente per intellectū & volūtatem. ergo rō finis correspōdens cuicūqz cause efficiēti est in hoc q̄ aliqd sit amabile p̄pter ipm̄. sed omnis finis corrisctat alicui cāe efficienti: vt pbātū est supra. ergo rō finis generalis cōsistit in B qđ est illud ex ordine ad qđ aliud hz appetibilitatem. **Q**uantū ad sc̄riptū sciendū q̄ dupl̄x est amabile: vñ qđ est amabile amore amicitie. t hoc est illud qđ amamus: vt cui bonū volum⁹ gratia sui: sicut hō amat seipz deum vel p̄mū: vt h extēndamus nomē amicitie: nō solū ad amicitiā stricte acceptā: que est solū ad alterū. Sed ad oēm amorē quo amamus. omne illud cui vo lumus bonū gratia sui. aliud est bonū amabile amore cōcupiscentie: t est illud bonū qđ volum⁹: vt cum volūmus nobis bonū vel alteri: sicut amamus sanitatem vel sciam q̄tū ad perfectiones quib⁹ formaliter sum⁹ p̄fici vel potū & cibū: t cōsmilia: q̄tū ad bona extrinseca. Modo oīa que amam⁹ amore cōcupiscentie amamus in ordine ad illud qđ amamus amore amicitie. qz illud amamus gratia sui: t oīa alia p̄pter ipm̄. Scđm̄ hoc ergo inuenit̄ triple ordo in fine: t in eis que sūt ad finem. vñus p̄t ordinat̄ vñum amabile amore amicitie ad alterū: sicut hō est amabile in ordine ad deū: alius est ordo p̄t ordinat̄ amabile amore cōcupiscentie ad amabile amore amicitie: p̄t eger diligit sanitas ad virtutē. Modo licet cā finalis in ordine amabilium amore cōcupiscentie nō semp sit in actu ante effectū suum: tñ op̄z ponere aliquā cām finalē saltē illam que est amabile amore amicitie actu ante effectū. verbi grā. licet sanitas nō sit actu ante portionē: t ille in ordine ad quem sanitas est amabilis. s. sanādus ipse in actu ē an potōz & sanitatem. **Q**uantū ad 3<sup>m</sup> p̄mū videndum est de dīa finis & efficiētis. t deinde de habitudine eoꝝ adinuicē. **Q**uātum ad p̄mū aliquo modo p̄z ex dictis: nā sicut dictuz est. Ratio causalitatē finalis: stat in hoc q̄ aliquid hēat bonitatē aliquā & appetibilitatē in ordine ad ipaz qui gēlem ordo multplex est. naz qñqz illud qđ est ad finem ordinatur ad finem. sicut potētia ad actū vt mā ad formaz. t potētia sensitiva ad actuū sentiendi. qñqz vero sicut inst̄alis causa ad effectū. Sicut portio ad sanitatem. Dico aut̄ instrumētalis: qz aliud esset de p̄ncipali: vt dicetur infra. qñqz vero ordinat̄ ad finēs illud qđ est ad finem. sicut conseruans ipm̄ per modū quo nutritum conseruatur per nutrimentū: quādoqz ad solam manifestationem: sicut oīa sint p̄pter dcū. Lausilitas vero efficientia cōsistit in eo q̄ intendens eam: effectiue educat illud in actum qđ est ad tales finem. **Q**uantū vero ad scđm̄. s. de habitudine istorū ad inicem. sciendū q̄ causa finalis & efficiēs nō semp sūne diuersae res: imo frequenter sunt idem re: t quidem in p̄ma causa efficiēte hoc p̄z. nam p̄mū cā efficiens cum

agit ppter finem: qz omnis cā efficiens agit intendens finem: aut agit ppter finem aliū a se aut nō: si nō habetur propositū. qz pma causa efficiens et finalis sunt idē re. si sic. cōtra. qz quicqz dependet a causa finali: dependet etiam ab aliqua causa efficiente: vt declaratum est. si ergo causa efficiens agit ppter alium finem a se depē debit in agendo ab aliqua cā efficiente alia a se: et p sequens aliqua causa efficiēs erit prior pma: et pma nō erit prior: qd est inconveniens. ergo r̄c. Unde scienduz qz quādo dicīt qz omne agens agit ppter finez qz ly ppter nō dicit causalitatē in fine respectu sui agentis: ita s. qz semp omnis agentis sit dare causam finalē: qz sit causa ipsius agētis: sed ly ppter. dicit causalitatē respectu ipsius effectus: vt sit sensus qz omne agens vel intendēs finem agit ppter finem que sit causa finalis sui effectus. Unde oī dicimus qz deus agit ppter finem non est intelligēdū qz deus agat ppter finē que sit cā finalis ipsius dei: sed que sit cā finalis sui effectus: in hoc tamē differet inter pme agens et alia agentia per intellectum et voluntatez: qz in pmo agente per intellectuz et voluntatem finis intētū et intentio eius qua intendēt: et causa efficiens sunt vñū re totaliter. et quantum ad idē prītatem cause efficientis et finalis patet ex dictis: de intentione autem et fine p̄z: qz in agente per intellectuz et voluntatem intentio finis includitur in causalitate effectuā eius. In alibz autē agentibus per intellectuz et voluntatem in quibz intelligere et velle differūt ab intelligentē et volente intentio differt re ab intento: vñū et idem in qz dat alteri amabilitatez et appetibilitate in ordine ad ipsum est causa finalis ei: et est causa efficiens respectu ipsius actus intendendi: quo. s. intenditur finis: et aliud in ordine ad ipsum: nam vt suppono nūc finis et bonum mouent effectuē voluntatez ad actū volendi: nec habeo pro inconvenienti qz in eodem uno fundet vñaqz causalitas formalis et effectuā: vnde ea dem forma qua agens existit formaliter: et que est causa formalis eius: est principium effectuum sui effectus: eadē enīz forma que est formalis causa generatiōis ignis est principiū effectuū respectu ignis generati. C Un sciendū qz est considerare tria in motione et cālitate suis. ipsum finē et amorez ad quē mouet: et illud qd est amabile aut amatūr gratia suypsi. s. g. sanitas et amor sanitatis et potionis: et ipsa amara portio ppter sanitatez: modo sanitas vel saltcz homo: ppter que amatūr sanitatis: dat appetibilitatem ipsi potionis: et est causa finalis eius et mouet ad amorem quo amatūr sanitatis: vel ipse homo sanandus: et potio ipsa mouet ad amore vñiqz: ita qz homo sive sanitas est causa finalis ipsius potionis: et est causa efficiens amoris: et vñterius mediante amore ipsius potionis: ita qz est causa efficiens et finalis ipsi potionis: causa vero efficiens ipsius amoris quo amatūr finis: et aliud in ordine ad ipsum. C De hoc dubiaz est. que sit causa finalis ipsius intentionis: qz si dicatur qz ipse finis qui mouet ad actum intendendi sit causa finalis ipsius intentionis: oportet tunc qz intētio effectuē dependeat ab aliqua intentione illius finis: non a se ipsa: sed ab alia: et illa ab alia: et sic in infinitum: et finis est cum sit agens intendat: que videntur inconvenientia. C Ad hoc dicendū. qz ipsius actus intendendi nihil p̄biber ipsum finem mouentez esse causam efficiēt et finalē: efficientem in quātum reducit effectuē voluntatem de potentia ad actum: finalē vero inquantum ipse amor potest habere aliquā proprietatem ex ordine ad ipsum finem: et quādo dicitur. ergo intentio depēdit ab alia intentione: et sic in infinitum: dico qz omnis

intentio agentis per intellectum et volūtātē in quo dif fert volens et intelligēs depēder ab alia intētōe quo usqz veniat ad intentionem pmi agentis que nō est cā effectuā ab ipso fine: sed est ipsem finis: et prima causa efficiēs: et ibi est status: qd autē dicitur qz seguitur qz finis intendat: dico qz finis et bonum creatum non intendit. qz habēs actuz volendi: qz obiectum saltem creatuz nō mouet per actū intendēdi qui sit in ipso: sed sicut dā rectus ab aliquo dante sibi talē inclinationem ad mouendū: sicut sagitta tendit ad signū per intentionem sagittantis: et si illa intētio fierit causata habebit eādcm habitudinem respectu obiecti: sicut et pma quo usqz veniat ad intentionem icreatā: que sit finis ipse intētus vt dictuz est. C Per ista pōt solui ad difficultatēs pcedentes. C Ad primū ergo pertinens ad difficultatem pulmā dicenduz: qz sicut supra dictū est: oportet dare ali quem finē semper pcedere in omni motione in essentia actuali: qui vel sit intentio qua intēdīt: vel moueat ad intentionē illam: et mediante illa ad aliam. C Dealys autē finibus qui non pcedunt in existētia actuali sufficit qz precedat in intentione agētis. Et quādo dicīt qz eē in intentione agentis est eē diminutum r̄c. Dico qz esse qd: habet sanitas: non adhuc facta etiam in intentione agētis est duplex. s. ipsa habitudo sanitatis ad actū amādi: et istud esse est eē diminutum: nec habet aliquā causalitatem respectu effectus: aliud esse est ipse actū amādi qui est ipsius sanitatis: vt obiecti amati: et ipsi amatis vt subiecti: et istud eē est reale et perfectius omni accidēte corporali. C Ad secundū dicenduz: qz licet sanitas sit aliquo mō causa potionis et ecōuerso. nō tamen fm idē esse: qz fm suam existētiam actualem est effectus potionis. Scđm eē autem reale qd habet in intentione agētis: modo quo dictuz est: est causa eius. Vcl potest dici qz nihil prohibet aliqua duo depēdere ex se inuicem diuersimodēsue in diuerso genere cause: et sic nihil p̄biber aliquem fine non omnez depēdere ab eo qd est ad finez: vt acusa efficiens: et eē illud qd est ad finem a fine: sicut a causa finalis sicut materia depēdet a forma et ecōuerso forma a materia. Et qzdo dicitur qz go quid depēdet a depēdēte: depēdet ab eo a quo depēdet. Dicēdū qz verum est quādo tertium eodem modo depēdet a secūdo: sicut scđm a pmo: sicut forma depēdet subiecti a materia: et accidēs sequēs vtrū qz ab vtrōqz: quādo aliter depēdet tertiu: et secūdo: et secūdum a pmo: non oportet qz illa propositio habeat veritatem: vnde licet forma depēdet a materia: nō tamen oportet qz materia que depēdet a forma depēdet a scipsa: qz aliter depēdet forma a materia subiecti: et aliter materia a forma. s. terminatiōe inquantū eius potentialitast terminatur per formam: vnde sicut non oportet qz materia sit subiectus suypsius: qz depēdet a formaciōe est subiectum: qz non depēdet ab ea subiecti: ita nō oportet qz depēdet a scipsa. C Ad primū ergo qd pertinet ad secūdam difficultatēz dicēdū. qz sicut patet ex dictis: causalitas cause finalis nō consistit in mouendo appetitus ad amandum: sed in h̄z qz in ordine ad ipsum aliquid habet bonitatem et appetibilitatem: ad hoc autē sequitur aptitudo ad mouere appetitum: sicut ad esse in actu sequitur aptitudo ad agere. C Ad secundū dicendū. qz nihil prohibet idēm re cā causam finalē et efficientem respectu eiusdem: vt supra dictum est. Unde finis est causa finalis eius qd est ad finem: sicut sanitas respectu potionis inquantuz ex ordine ad ipsam habet appetibilitatem: et inquantum mouet appetitum: a quo postea sit potio: est causa effi-

## Quolibetii

cens. Ad tertiaz difficultatem patet. qz causalitas finis saltem fm rationem precedit causalitatem effectivam; qz prima ratio agendi est amor seu intentione alicuius finis; sed finis precedit amorem seu intentionem qua intenditur. ergo tc. Ad primū qd dicitur contra hoc. dicendū qz maior est falsa. qz prima causalitas finis vt finis est: non est mouere appetitum: sed dare appetibiliatatem predictam ei qd est ad finem. Ad scdā dicendum. qz illa ratio non probat qz causalitas effectiva pcedit causalitatem finalē: sed qz causalitas finalis p se sola non sufficit sine causalitate effectiva. Ad tertiu dicendum. qz licet motio intellectus ab obiecto pcedat omnē intentionem finis: et omnē actum voluntatis: tamē ipse finis vel eius causalitas precedit etiam motionem intellectus et motionem voluntatis: ut obiectū natum mouere intellectum ad actum apprehendendi ipsum: et voluntatem ad actuū armandi: et hoc in illis in quibus intentio et cognitio finis differt a fine quousq; perueniatur ad vrāz in quo ista totaliter sunt vnu. Ad quartaz difficultatem patet ex supradictis: ybi ostētū est: quoniam intentio effectiva causatur a fine: et quoniam intentio sic effectiva causata ab alia intentione dependet quousq; perueniatur ad intentionem: que non sit creata a fine: sed qz sit idem re qd ipse finis.

**Contra** h̄emissa arguunt quidāz. et pmo contra propositionem cui in initio prima ratio qua dicit. qz omne qd dependet ab alio in quociq; generare cause sibi derelictū: est non ens: qz non habet veritatem in causa finali: sed in causa efficiente: qz causa efficientis est: a qua res habet esse: et ideo sine ipsa non potest esse. Et cōfirmant per exempluz: qz homo est causa finalis asini: et si asinus non haberet causam efficientem: nū bilominus asinus et adhuc ppter hominem: sicut ppter finēz: et tamē stante hypothēsi: si asinus remoto nomine relinqueret sibi: non ierueret qz esset non ens: et sic nō ē vera illa ppositio de dependentia finis. Secūdo obyciunt. qz accipiendo finem pro eo qd intendit ab agente: prout hic accipitur: tūc sequeretur qz intelligentie essent causa effectiva dei: qz fm te omnis finis ē intentus ab aliquo agente: sed loquēdo de fine: qui est in intentione ageris: finis est effectus eius: qd est ad finem in genere cause efficientis: sicut patet de potionē et sanitate. ergo fm te: omnis finis est effectus eius qd est ad finēz in genere cause efficientis: sed deus est finis intelligentiarum. ergo est effectus earum in genere cause efficientis. Tertio arguunt contra hoc qd dicitur qz finis et efficientis incident in idē: qz p̄hus pmo metaph. dicit. tertiam cām. vnde pncipium mortis: quartaz vō causam ei oppositam qz est cuius causa et bonum: finis enim et motus generationis hec est. ergo fm eum causa finalis est opposita cause efficienti: sed opposita non incidit in idē. ergo tc. Quarto obyciunt: contra hoc qd dicitur qz dicuntur qz demonstratiue potest pbari qz quicqd dependet a fine: dependet a causa efficiente: qz demonstratio non potest fieri per id qd est occultum: qz demonstratio facit noticiā eidē: sed causalitas cause finalis est occulta: vt potest patere ex dictis: qz occultū est qualis sit: et qualiter differat a causalitate effectiva. qz tc. Quinto et ultimo ostēdūt ex quodam dicto fratris Thomas. qz saltem non est de mente p̄hi: qz intelligentie habent causas effectivam: cum tamē ipse ponat qz primū sit finis earum: nam frater Thomas dicit. 8. physcorūz. qz p̄hus non defecit circa creationē nisi quātum ad modum: modus autē iste consistit in hoc qz est aliquid fieri ex nūbilo. ergo fm fratrem Thomas p̄hus non intel-

## Questio

lexit qz aliquid posset fieri ex nūbilo: sed intelligētē non possunt fieri nisi ex nūbilo. ergo tc. Ad primū ergo istorum dico qz contra ipsum sequitur tria inconvenientia. Primū est: qz includit contradictionē: qz dicere alio quid depēdere ab aliquo: et qz sibi derelictū ab illo maneat est contradictionē: qz dependere ab aliquo idem est qd initiū illi et teneri in suo esse ab illo: sed illud qd omnī alio sublatō libypsi derelictū permanet: nulli in initio, ergo ponere qz libypsi derelictū maneat: et qz depēdeat est ponere qz dependeāt: et qz nō dependeāt: qd ē contradictionē. Secundū inconveniens est: qz illud qd est per se necesse esse: et nihil beat ab aliquo: habeat causaz ppter quā: qz illud qd non habet causam efficientem nūbil habet ab alio: et est per se necesse esse: sed scdā te qd non habet causaz efficientem habet causam ppter quā: s. causam finalē. ergo tc. minor patet per te, pbo maiorēz. qz illud qd tu ponis non habere causam efficientē: aut potest nō esse: aut nō potest non esse: si pōt nō esse. ergo haber causam efficientē: qz qd potest nō esse indiget eā efficientē: si autē nō potest non esse. ergo est necesse esse: et si ē nece ē: aut ē nece p se: aut nō p se: si nece ē ipz ē p se habet ppo: si aut nō ē nece esse per se. ergo sibi derelictū: non habet aliquid causam essendi: et per consequētē sibi derelictū est non ens: vel pōt non esse. s. oē tale indiget causa efficientē. ergo illud qd non b̄z causam efficientem est necesse ē per se: talē etiam ens vt sic nūbil habet ab alio: et hoc sequitur fm te qz tu dicas qz causa efficientis est a qua res habet esse: et sic p̄z maior. Qz autēm hoc sit inconveniens. s. qz aliquid sit per se necesse ē: et nihil habens ab alio habeat causaz ppter quā satis videt mibi manifestū: qz ponere qd aliquid sit causa ppter quāz per se a quo res nihil habet: et quo remoto: nihilominus res est cnius ponitur cā: videtur manifesta absurditas: sed qz per se necesse est esse: nihilominus res est omni alio remoto: et nihil habet ab alio. ergo tc. Tertiū inconveniens est qz equaliter ens et non ens poterunt terminare dependentiam alicuius dependentis: qz illud qd sibi soli derelictū: nihilominus est ens: nō minus est ens existente alio qz nou existente alio: sed fm te illud qd sibi derelictū: nihilominus est ens dependet per se ab alio. ergo illud aliud: siue sit: siue non sit: equaliter terminat dependentiam illius qd ponitur dependere ab eo. Ad ista respondeat quadrupliciter. Primo qz dicetur qz effectū cause finalis non dependet ab ea: quantū ad esse absolute esz qz, tum ad esse utiliter: vel quātum ad non esse frustra: sicut portio nō dependet quantū ad esse absolute a sanitate: sed quantū ad utilitatem: et ideo nō sequitur qz illud qd dependet a fine non sit remoto fine: sed qz non sit utile. Secūdo dīcendo. qz illud qd habet causaz efficientem: et non habet finalē dependet a fine quando est: et quādō non est non depēdet. Tertio dicendo. qz illud qd est ad finem non dependet a fine quantū ad illud qd est absolute in se: sed quātum ad habitudinem que est inter ipsū qd est ad finem: et finē ipz. Quarto dīcendo. qz ista inconvenientia non sequitur ex positione quā ponitur qz aliquid habeat causam finalē et nō efficientem: sed ex alia hypothēsi ipo<sup>11</sup>: quā ego pono. v3. qz finis illius qd habet causam finalē nō sit: qd est impossibile. Prima autē istarum respondionū non valit. qz dīcitur qz illud quod non dependet ab alio in bonitate vel entitate: alio nō existēre est frustra: est derisibile: sed nō habēs causam efficientem cū sit p se necesse est bui. ergo tc. Secūdo. qz nihil dicitur frustra nisi illud qd ordinatur ad finem: p̄z mediūz qz

sequēdi ipsum: qz id cui acquiritur finis non dicit frustra. Unde homo balneandus si nō sanetur non dicit frustra: nec finis dicitur frustra puta sanitas: sed mediū assequendis sanitatem puta balneum: tamen dico de bovine et de quo cūqz alio: quantu ad hoc qz non sint frustra: qz hoc non competit eis. nisi inquitū ordinat ut medium ad alterum: sed ponere aliquid ut mediū assequendi finem et non esse intētū ab aliquo ordinante ipsum in finem actu vel aptitudine est manū inconveniens. ergo ponere qz aliquid sit frustra qd non habet causam intendētem ordinare ipsum in finem: et per cōsequens qz non habeat causaz effectuām est iaconueniens. ¶ Tertio. qz adhuc data ista solutiōe habet p̄positum: qz vñuquodqz quantum ad id qd sibi derelictū est non ens regit necessario causam efficientem: sed fm te illud qz dependet perse a fine remoto fine sibi derelictū est non vtile. ergo qd perse dependet a fine quātū ad utilitatem requirit perse causam efficientem: et ulterius sequitur qz quātū ad illud: quantū ad qd dependet aliquid a fine: dependet a causa efficiēte. Secūda responsio similr nulla est. qz qd dependet perse necessario ab aliquo: semper dependet ab eo: qz qd perse in est: semper inest: sed illud qd perse habet causam finalēm: perse dependet a causa finali. ergo impossibile est qz quādōqz dependeat: et qnqz nō. ¶ Satis etiam friuoluz videt dicere. qz aliquid quādōqz beat causam: et quādōqz non: qz licet ita sit qz quandoqz aliquis effectus dependeat a diuersis causis: et a neutrō necessario et determinate: sicut calor causatur a lumine et motu: nec dependet necessario ab aliquo eoz et determinate: tamē impossibile est aliquem effectus dare: qn per se et necessario dependeat ab aliqua causa: qz habere causam et non habere causam: non cōsequitur res p̄ accidens: et cōtingenter: sed perse et necessario. ¶ Tertiā responsio nihil valz. qz dependētia cāe et effectus non attendit penes relationes: qz vna relationē nō dependet ab alia: sed ambe dependēt a fundamētis suis: et ideo oportet qz dependentia primo et per se attendatur penes absoluta. ¶ Secūdo. qz adhuc babetur propositum: qz quantu ad habitudinem quantu ad quā dependet illud qd est ad finem sibi derelictū est nō ens: et per cōsequens quantu ad hoc requirit causam efficientem. ¶ Quarta responsio nulla est. nam quādo ponit qz aliquid non habēs causam efficientez habeat per se causaz finalē: ex tali hypothēsi directe seguitur. qz aliquid dependeat: et qz nō dependeat: et cuz vtrūqz sit per se neesse esse ponere hoc vel illud nō esse: est positio impossibilis: et quicqd ex hoc seguitur. seḡ ex impossibili hypothēsi: sed ista sequētia qz aliquid qd per se dependet ab alio sibypsī derelictuz sit non ens: est ita ex natura rei: nec seguit ab aliquo impossibili: licet carbo inter quas est sequentia sint impossibilis. ¶ Qd autem assumitur qz causa finalis est ppter quaz: et causa efficientis est causa a qua nibil est dictu: qz hoc est distinguere superius cōtra inferius: sicut animal cōtra hominem: qz ois causa est ppter quā vt patet secūdo physicoꝝ vbi dicit. que autem sunt cause. et qz sint tot numero quo diximus: māfestū ē. tot. n. nuero pp quid sp̄bēdit. ¶ Exemplum autem qd adducitur otra ad affirmationez respōfionis premisse infert vtrāqz partem contradicōis: qz ponere qz asinus maneat in natura asini: et qz nō habeat causam effectuaz infert babere causam effectuaz et non habere: qz vna pars ponit non babere causam: ad aliaz autem que ponit qz maneat in natura asini: sequit habere causam: qz de necessitate ad naturam asini: legi-

tur habere causam: qz vt dictum est habere causam de necessitate seguit res de natura sua: et id est seguit de cā finali. s. habere causam finalēm: et non habere: vnde ex ista rōnenon seguit qz aliquid possit dependere per se a causa finali. Et qz sibi derelictum maneat ens. ¶ Ad scđm dicendum. qz maior non est vniuersal̄ vera. s. qz omnis finis intentus ab agente sit effectus eius qd ordinatur ad finem in genere cause efficientis: qz agēs nō semper intendit finem: vt p̄ducenduz p̄ eu: imo qnqz intendit aliquem finem: vt in quē lā p̄cēxistē aliud effectus ordinat: sicut si aliquis aliquid facies propter amicum: sicut ppter finem non intendit amicum vt faciendū per ipsum: sed intendit amicuz vt in quē p̄cēxistē ordinat illud qd est ad finem effectus: planuz est etiaz qz nutritum est finis nutrimenti: et tamen nutritum non est effectus nutrimenti in genere cause efficientis. Et qd dicitur qz imo sicut partē de potiōe respectu sanitatis. dicēdum qz ipse decipitur per fallaciam p̄sequentis inferendo ex particulari vniuersalem: qm si in fine aliquo hz veritatem: sicut in sanitate et potionē: videlicet qz finis sit effectus eius qd est ad finem in genere cause efficientis: nō tamē est ita in omnibus: imo an omnes talem finem oportet dare alium p̄cēxistentem in quē talis finis ordinatur: sicut ad fine ulteriore: sicut p̄ de sangando in quē potio et sanitas ordinant. ¶ Sz contra hoc ipsi obviat. qz sanitas: aut est finis vt intenta: aut vt non intenta: sed vt facta: si vt intenta. contra. qz vt intenta habetur anteqz fiat: sed habito sine cessat motus: ergo anteqz fieret sanitas cessaret motus ad sanitatem: qd est inconveniens. Si autē est finis vt facta habetur p̄positum. s. qz finis vt finis est effectus eius qd est ad finem. ¶ Ad hoc dico qz ista ratio p̄mo peccat fm p̄sequēs sicut et p̄cedēs: qz dato qz haberet veritatem in aliquo fine: vt in sanitate: nō tamē in omni vt probatus est. ¶ Secūdo qz non dicitur finis ex hoc qz intentus vel habitus: sed ex hoc qz aliud natū est habere habitat et appetibilitatē ex ordine ad ipsum: imo oportet necessario qz ipsa ratio finis presupponat ipsi intentioni vt obiectum actui: et quādo dicitur qz habito fine cessat motus per qz videtur qz finis erit terminus et qui sit per motus: dicenduz qz finis quandoqz est terminus acq̄ situs per motus: dicenduz qz finis quandoqz est ad fine: est cā illius motus: sicut p̄ de sanitate et potionē: qnqz vero finis nō acgritetur per motu hz ad illud qd est inse: nec habz esse per motu illū: sed p̄cēxistēs in se acq̄ris huic ordinato in ipsum: sicut quando alius bono rat deum iste asseguit deum vt fines sui operis: qui tamē deus non habz esse per niotum illum: sed p̄cēxistēs est illi motui: per illum motum acgritetur huic: vt finis: et sic patet qz non oportet deum ponere effectum intelligentie in genere cause efficientis: licet sit eius causa finalis. ¶ Ad tertiu: dicendum. qz dato qz illud dictum haberet colorēm fm illos qui ponunt voluntatē non moueri ab obiecto effectuē: ita qz idem sit causa finalis et effectua fm rēnō possunt illig ponunt voluntatē moueri a bono effectuē: nisi velint sibypsī ſādicere: cu bonū et finis sint per se obiectū voluntatis: et phis scđo phyc. dicit. qz finis et effectua coincidū salte i idēz fm spēm. Dōm ergo ad dictū phyc. qz vel intendit de fine qz esse per motu ordinatu in ipm: et tūc finis et efficiētēs opponunt fm p̄us et posterius in ordine ad tertiu: qz. s. efficiētēs precedit motu: finis autē in eē seguit: vel loquuntur de oppositis rōnibꝫ: fundatis tñ in eadē re ita qz vñ et idē: vt efficiētēs p̄cedit motu: vt autē acq̄ situs huic Verius L 2

## Quolibetii

rel. segitur, nam eadē forma p̄cētiā nutriti est p̄ncipū effectū nutritionis; et ipsa eadē ut acq̄sita māe nutritiē; et ut pfectio eius ē finis et forma; forma in q̄tū formal' p̄ficit; est finis in q̄tū b̄z bonitatem ex ordine ad actum. Ad 4<sup>m</sup> dōm. q̄ dato q̄ esset occultū q̄liter cālitas finalis et effectua ad innicem differūt; tamē nō est occultum; immo manifestū q̄ dependens ab alio per se; sibypp̄si derelictū est nō ens; et super illud manifestū fundat ratio p̄cedens. Ad q̄ntum dicendū. q̄ frater Thomas intellexit q̄ Aristoteles ignorauit creationē quantū ad modum qui est habere nouitatē essendi; nō antea q̄ptum ad modum; qui est p̄ducinullo subiectū presump̄tū; q̄ ignorare tales modūs est ignorare totaliter creationē accipiendo creationē p̄prie dictā; p̄ ut nunc accipimus; et sic frater Thomas accipit q̄n̄ dicit. q̄ Aristoteles nō errauit circa creationem; sed circa modū; utruq; autē motus orbū de ḡbris constat q̄ habent cām effectuā possint habere deum; pro cā finali et nō de efficiēte; de hoc poterit alius inuestigari.

Hic solvit  
ad rōn̄s p̄n-  
cipales.

**Eld primum** ergo in oppositū dicendum. q̄ quando dicit q̄ quāto effectū ē nobilior; tanto depēdet a pauciorib; causis; q̄ illud nō est vniuersal' verum; siue referēdo ad diuersa genera cārum; siue referendo ad diuersas causas in eodē generare cause; sicut p̄z cōparando; simplicia ad mixta; siue cōparando mixta ad inicū; vsq; ad supremū q̄d est bō. vnde nā op̄z q̄ illud q̄d est nobilis habeat pauciores causas; nā manifeste p̄z. q̄ mixta non habet pauciores causas q̄ simplicia; lic̄z sunt perfectio et simplicib;. Iteruz etiam si illa; p̄positio esset vera de generib; causaz sequeret q̄ post quartū gradum in entib; incipiendo ab infinitis; nullū esset ens q̄d haberet cām; q̄d est manifestū falsū; q̄r in q̄mōr prūmis generib; acciperent oīa genera cārūz q̄ sunt q̄mōr. Dōm ergo q̄ q̄sto aliq; sunt perfectiora; tāto min⁹ depēdet a causis siue pfectiōi repugnāib;. Nūc autē depēdere a cā efficiēte nō reputat pfectiōi aliqui effectus; q̄ de necessitate oē dōpendens sibi derelictū ē non ens; et per h̄s regrit cām efficiēte; ut declaratū ē. Scinduz tñ q̄ in causis efficiētib; eiusdē generis; puta in genere cāe efficiētis; q̄sto aliq; inter ea tenet altiorē gradum; tāto depēdet a pauciorib; causis illi⁹ generis. V.g. scđm dependet tñ et p̄. et tertii depēdet a scđo et p̄mo; et s̄cēdēdo usq; ad ultimū effectū. Ad 2<sup>m</sup> dōm. q̄ effectus cause finalis lz nō semp̄ depēdeat ab eo q̄d ē finis eius; ut a cā efficiēte; tamē op̄z q̄ oē q̄d depēdet a fine depēdeat ab aliq; ut ab efficiēte. Ad 3<sup>m</sup> p̄z ex dictis ex p̄ncipali solo; ne; vbi ostēsum est quō causalitas cā finalis et causalitas effectū se habeat; et quō different ad inicū. Ad 4<sup>m</sup> dōm. q̄ cū z̄cedant deū esse cām finalē oīum; necesse habet z̄cedere ip̄m esse cām efficientem eoꝝ; p̄ut p̄batūz ē. Et quō dicitur q̄ nō p̄t demōstratiue pbari q̄ aliqua alia a deo nō fuerint necessario ab eterno. Acedat. Et quō vlt̄ri⁹ arḡ. q̄ ex hoc seguit q̄ nō p̄t dōmō; stratiue pbari q̄ habeat cām effectuā. dico q̄ nō se quī. Et quō pbāt q̄ imo; q̄ q̄d b̄z cāz effectūa potest nō esse; q̄d autē est necessario ab eterno; nō potest nō ēē; et sic q̄d nō est necessario ab eterno p̄t nō ēē. dico q̄ il- lūd q̄d b̄z cām effectūa; si cā sua ēēt eterna et necessaria aḡs tale nō posset nō esse q̄stūcūq; haberet cām effectūa. Et p̄g hoc nō seguit. q̄ si nō p̄t aliq; pbari esse z̄tingēter; et posse nō ēē; quō possit pbari aliq; haberet cām effectuā; sufficit enī ad pbādū aliq; b̄z cām effectūa; q̄ s̄t depēdēs; et sibi derelictū nō ens. Ad q̄ntū dōm. q̄ptum ad p̄positū spectat q̄ quādo aliqua

## Questio

dū sic se b̄st quō ynu est prius; et aliud posterū non segurt quin illud q̄d depēdet a priori; etā depēdeat a posteriori q̄n̄ prius nō p̄t totaliter terminare depēdē; tiam alicuius depēdētis; sic autē est in p̄posito. q̄r neu tra istarū cārum sufficienter terminat dependentias effectus cuiuscūq; sine alia.

Questio. IX.

**Aeritū** Utrum operatio intellect⁹ p̄lō faciat aliq; ad distinctionē p̄dicamētōꝝ. Et videt q̄ non. nā ad distinctionē entiū realiter extra aīaz existētiū n̄bile operat intellectus; s̄z distinctio p̄dūcamentoꝝ est b̄z ergo t̄c. maior p̄z; nā opatio intellect⁹ p̄lō nō videt aliq; facere nisi ad eē fm̄ rōnē et distinctionē rōn̄s; n̄bile babet. 6. metaph. vbi distinguunt ph̄s ens in aīa h̄ens extra aīam; q̄d diuīdit in io. p̄dicamēta. **Contra** q̄r diuīsio in entia rōn̄s fit per opationē intellectūs p̄lō; sed diuīsio p̄dicamētōꝝ ē b̄z ergo n̄c. p̄bo minoꝝ. q̄r diuīsio in p̄dicamēta ē diuīsio in vīta; sed vīle dicit ens rōn̄s. ergo z̄c.

**Ad evidentiā** istius q̄n̄s. Primo est dāns intellectus q̄stionis. Secundo dicendum est ad questionem.

**Quantū** ad p̄mū sciendū q̄ cū querit. vtrū aliud quid faciat opatio intellectus; distinctionē; practica et specula- tiva; mō illud q̄d fit opatione intellectūs practici in obto cōsiderato nō distinguēt cōtrāē realē; nā notitia practica realē est cā illoꝝ op̄z realiter; quoꝝ dicit practica; sicut p̄z de operib; moralib; que p̄tinēt ad p̄ndētioꝝ; et in factionib; exteriorib; que p̄tinēt ad arte; vnde ista questio nō q̄rit. vtrū p̄dicamēta distinguunt opa- tionē intellectūs practici. Alia est notitia speculatiua; et ista nihil realis causat in obto suo; sed accipit transitiū in ordine ad obiectū suū tñ fm̄ rōnē; vt cum dī q̄bō intelligit celū; intelligere accipit ibi trāsitiue grāmatice loquēdo in ordine ad celū. Ita ēt reb; vt obiectū sūe in intellectū speculatiuo z̄ueniūt aliq; fm̄ rōnē intelligēdi; sicut eē abstractū vel in determinatū; sicut q̄n̄ bō in- telligī separatus a singularib; ista abstractio seu sepa- ratio nō z̄ sibi fm̄ eē realē; q̄d b̄z extra anīam; sed p̄ne b̄z esse obiectū i intellectū cognoscētē eū separatū o singularib; et talia dicunt z̄uenire reb; fm̄ rōnē; et ex parte intellectū speculatiuo; vñ de tali opatione intelligit ista questio. Unū n̄bile aliud est q̄rere; vñz talis op̄tio faciūt ad distōnem p̄dicamētōꝝ q̄; q̄rere vtrū distinctio p̄dicamētōꝝ sit fm̄ rōnē intelligēdi tñ.

**Hoc** ergo supposito nūc dōm est ad questionē q̄ di- uidenda est in duas ptes; nā p̄videndū est q̄lū ter se habeat illa q̄ p̄tinent ad ordine vni⁹ p̄dicamentis et q̄liter distinguant. scđo qualiter vñnum; distinguat ab alio. Quātū ad p̄mū p̄mo ponā opionē quā non cre- do esse vcrā. Scđo adducā rōnes p̄tra eaz. Tertio pos- nam opinionē quā credo esse verā. Quarto r̄idebo ad motiua alteri⁹ opionis q̄; nā nō credo ēē verā. Q̄tū ergo ad p̄mū sciendū q̄ cū genus gnālissimū descendat; vñq; ad sp̄s specialissimas; et vñq; ad idiniūda p̄dīas; ad vidēdū qualr̄ ista se habeat in ordine p̄dicatiꝝ et qua- liter dīant; vidēdū est qualr̄ se habeat genus ad dīas et sp̄s et eꝝ; et qualr̄ dīe se habeant ad inicū. Dicūt ḡ quidā q̄ gen⁹ et dīa dicūt diuersas formalitates realē differētes; sp̄s aut̄ differt a genere et dīa; sicut comple- ctens duas formalitates reales; vnde sp̄s se b̄st ad ge- nus per additionē realis formalitatis. Sp̄s aut̄ realē dīnt nō se totis; q̄r in genere z̄ueniūt; s̄z differētis dis- ferēt; dīe aut̄ se totis dīnt. Dicūt q̄t̄ s̄tligi distictio so-

Lxx. cōd. 4.

Op̄io scđi  
7. mea. q. 4.

malitatis. maior est in creaturis quod in diuinis disto forma-  
litatu et differt hec ab illa in hoc: quod formalitates in diuis  
quatuoribus abstracte et precise accipiant per infinitatem suam:  
una est alia idem. In creaturis autem non est sic. Vnde in creatu-  
ris qui accipiunt formalitas quam dictum est et formalitas quam  
dicit genus in abstracto: una non est alia idem. Vnde enim  
eos rationales nullus est aialitas. **C**ontra autem positiones  
quatuor ad distinctionem generis et dictum per hanc tribus rationibus:  
quaeritur prima talis est. Illa duo in quoque uno aliqua conve-  
niunt in aliis differunt non sunt idem formaliter et realiter ut  
verum: sed due species conveniunt in non generis ut hoc et quis in  
aialitate et differunt deinde: puta rationale et irrationaliter.  
ergo rationales et aialitas non sunt idem in hominibus rea-  
liter. **C**ontra dicitur ad hoc quod duae species ut homo et equus ha-  
bent similitudinem et unitatem secundum conceptum. **L**etra. primo quod si  
habeant unum conceptum: aut hoc est ex non rei: aut non: si hoc  
est ex non rei hoc non videtur esse animalis in utroque  
habet unitatem realis quam non habet dictum: et sic habet propositum. s.  
quod conveniunt in non generis: et non in non dictum. **S**econdo. quod  
homo et equus conveniunt in aialite: sed aial non dicit conceptum me-  
tis: sed dicit ratione conceptum quod est obiectum intellectus: et est res  
extra intellectum. ergo vero. **C**ontra si dicatur ad hoc quod conveniunt  
in aial non secundum rem: sed secundum rationem tamen. **L**etra. quod conve-  
niunt eoque in aialite est in eo quod dicit aial: sed aial non dicit  
ens rationis: sed ens realis. ergo similitudinem eoque est in esse reali.  
**S**ecunda ratio talis est. quoniamque aliqua duo sunt realiter  
idem quod repugnat vni repugnat alteri: sed non oportet quod  
repugnat generi repugnat specie. ergo species dicit alterius  
rem differentem a non generis: sed non nisi dictam. ergo vero.  
**M**aior videtur plana. **M**inor probat. quod specie specialissime  
repugnat dividendi in duas species: et non repugnat generi: et  
eide speciei non repugnat dividendi in uno dividendo: id est  
aut repugnat. ergo vero. **C**ontra tertia ratione talis est. si species non  
dicit rem aliquam differentem a non generis: tunc illud quod con-  
veniret alicui per non est similitudine alicui sibi per nam gen-  
eris: sed hoc est falsum. ergo vero. **C**ontra p. falsitate sequitur  
eis probant. quod homini per humanitatem convenit esse risibi-  
le: non autem per aialitatem: quod homo non in  
eo quod aial est risibilis: aialitas autem sibi per nam gen-  
eris. ergo falsum est. quod illud quod alicui per naturam  
speciei conueniat sibi per naturam generis. ergo differ-  
unt realiter genus differentia et species.

**C**ontra istas positiones arguo quoniam rationibus.  
**P**rima talis est. si natura generis dif-  
fert realiter a non differentia. sequitur quod sibi liber in dividendo  
sit compositionem ex totius rebus quae sunt inter generalissimum  
et specialissimum: sed hoc est falsum. ergo vero. **L**oquen-  
tia p. quod omnis unitas: autem est per compositionem: aut per  
simplicitatem: sed dividendo cuiuslibet generis est unus  
per se. ergo vel per simplicitatem: vel per compositionem: non  
potest dicitur per simplicitatem: quod simplicitas excludit oportet  
pluralitatem: realiter a simplici: sed secundum eos quodlibet dividendo  
in dividendo includit plures res. s. generalissimum cum omnibus differ-  
entibus intermedias. ergo si dicta addita differt realiter  
ab eo cui additur: quodlibet dividendo erit compositionem ex  
totius rebus quae sunt inter generalissimum cum omnibus differ-  
entibus suis intermedias. **G**eneralitate sequitur p. quod in  
dividendo quoquedam generis sunt formae simplices: sicut  
dividendo qualitas est hec albedo vel hec nigredo: s. simili-  
tudo repugnat esse compositionem. ergo vero. **S**ecunda  
talies est. quod predicta positione natura generis differt realiter  
a natura differentia: et determinatur per ipsam: sicut  
potentia per actum: et per sequentes natura generis est in po-  
tentia ad non differentia: puta animalitas ad rationalem.  
**D**oc ergo suppositio est sic. Omne quod realiter in

potentia ad actus oppositos natos fieri circa ipsum potest  
transmutari ab uno in aliud: sed secundum istam positionem aialita-  
tas est in potentia ad actus oppositos: qui sunt rationales et  
irrationales. ergo una et eadem non generis poterit trans-  
mutari ratione in irrationalitate et vice versa: et per hanc idem  
aial poterit esse: quoniam rationale: quoniam irrationalis: quod est absurdum. **C**ontra dicitur quod natura generis est in potentia ad  
nam differentiam secundum rationem tamen: tunc habeo propositum. quod  
ad hoc quod aliquid dicatur esse in potentia ad alterius rationem sufficit  
quod dicitur ratione: et sic genus et differentia non differunt re: sed ratione tamen. **C**ontra tertia ratione talis est. animali-  
tas hominis et animalitas equi circumscribitur omni alio  
differentiali re ab eis: aut differunt species: aut non. si differunt  
species. ergo per idem conveniunt generis et differunt species: quod  
per aialitatem: et sic habet propositum. s. quod genus et dictum  
dicunt eadem rem. Si non differunt species. sequitur quod animal  
dicit species specialissimam: quod natura non continens sub se di-  
versas species est species specialissima. sed hoc est falsum.  
ergo vero. **C**ontra si ille duae aialitates non differunt  
species per se: sed per adiuncta: hoc non valit. quod ratione que cope-  
tit alicui per aliquam rem sibi adiuncta est accidens. sicut dif-  
ferunt homo albus et niger. si ergo aialitas non differunt nisi per  
adiucta. sequitur quod aialitas secundum rationem et essentialiter considerata  
erit una species specialissima. **C**ontra quarta ratione talis est. si ita  
esset quod animalitas diceret aliam rationem a rationalitate de-  
terminabilem per eam. sequitur quod animal quod est homo  
circumscribitur omni alio esse genus et non genus: quod est fal-  
sum: quod implicare est contradictione. ergo vero. p. ratio ratione: quod  
animal quod est homo circumscribitur omni alio aial ab ho-  
mine dicit nam determinabilem per dictam: ut dicit ista  
positio: sed oportet esse genus. g. vero. **S**equitur etiam quod non  
sit genus: quod posito quod non posset esse aliud aial ab ho-  
mine: tunc aial non predicaret de pluribus differentiis species ac-  
tus vel aptitudine: sed quod non predicatur de pluribus differentiis species  
actus vel aptitudine non est genus. ergo vero. **C**ontra quinta ratione talis est. si dicta differt realiter a non generis: et eam deter-  
minat: sicut actus potentiae re differentia ab eo. sequitur quod or-  
do predicamentalis sit ordo realis realiter non res in esse  
realiter: et non in esse rationis: sed nihil tale pertinet ad considera-  
tiones logicas per se. ergo ordo predicatur quod non pertinet ad  
considerationes logicas: quod est falsum.

**N**unc restat ponere opiniones quae credo esse verae.  
**A**d cuius evidenter p. primo intendo ostendere quod in uno et eodem dividendo genus generalissimum  
et omnes differentiae intermedie dicunt unam et eandem  
rem et sumuntur ab una et eadem re. **S**ecundo intendo  
ostendere quod ille differentiae intermedie: quartus una est  
comunior altera fundatur in illa re in ordine ad diversa.  
**T**ertio ostendaz quoniam in uno et eodem dividendo  
duo in ordine ad diversa possunt fundari tales differ-  
entiae. Et hoc mouendo quedam dubia et soluendo ea.  
**P**rimus patet ex dictis. quod si in sorte substantia cor-  
porum viarum sensibile rationale dicerent diversas res  
sequitur quod in uno et eodem esset aliqua differentia re  
differentia a natura generis. hoc autem est improbatum.  
ergo vero. **S**ecundum probo sic. si in eodem: ut in hoce differ-  
entia magis communis et minus communis: ut ratione et sensibili  
acciperent in ordine ad eadem rem precise: sequeretur  
quod a quocumque differet homo in eo quod ratio differret in  
eo quod sensibile: sed hoc est falsum et impossibile: quod in eo quod  
sensibile non differt a bruto a quo differt in eo quod ratio.  
ergo vero. causa autem huius infra magis patet.  
**N**unc autem restat ostendere quoniammodo in uno or-  
dine ad diversa fundantur talia: et hoc mouendo  
quedaz dubia: sunt autem dubia quinq; ex quorum so-

## Quolibet

litione poterit patere: quomodo hoc est. Impolle. **C**um dubium est, unde accipiatur generis unitas vel spēl vel cuiuscōm hūdū: et ratio dubitandi est: quod cū in illis de quibus aliqd p̄dicalē p̄dicatur: puta in hominē et equo de ḡbus aīal p̄dicat: nō sit aliqd vnu in quo cōueniantz sicut in aliquo vno re ita q̄ in eis nō est aliqua vna animalitas: quomodo dicant cōuenire iā alio: vel habere unitatem generis. **S**edm dubiuū est. quod dicitur q̄ sunt vnu fīm conceptū inquantuū mouent ad vnum conceputum: quomodo talia diuersa possunt monere ad vnu cōceptum. **T**ertiū dubium est. quomodo vna res in ordine ad diuersa mouet ad diuersos cōceptus: quorū vnu magis confuse representat rem q̄ alius. v.g. sor. mouet intellectū aliquādo ad conceptuz quo concipiēt ut hō: aliqñ ad conceptum quo cōcipiēt ut aīal. et sic ascenden do vsc̄ ad generalissimū: et ratio dubitādē est: quomodo p̄ vnam et ēadem formam p̄t mouere ad tot diuersos cōceptus. **Q**uartū dubium est. quomodo aliqua duo per vnam et ēadem realitate in cōuenient ad inicem et differunt: et mouent ad vnu confusum conceptū: et ad diuersos determinatos conceptus. v.g. homo et equus dīnt per rationalitatem et irrōnalitatem: que in unoquoc̄ eo, rum sunt idē. s.in aīalitate in qua cōueniunt: et per easdē realitates differūt et mouent ad conceptū quo concipiuntur ut aīal tū: et ad distinctos conceptus ḡbus cōcipiuntur: ut homo et equus: et ratio dubitandi est: quod cōuenire et differre per idē: et mouere ad vnu conceptuz confusum: et ad plures conceptus distinctos per idē videntur esse opposita. **Q**uintū dubium est. quomodo dīant genus nāle et logicum. quod si in nullo genere cōueniunt aliquia realis unitas: nisi fīm rōnem: cū in omni genere logico inueniat unitas fīm rōnem. tunc nō differret genus logicus et naturale: cū tamē omnes dicāt q̄ illa que cōueniunt in genere naturali cōueniunt in aliquo vno reali. **A**d primū ergo istoz dicūt qdām p̄ unitas cuius, cūq̄ predica<sup>lio</sup> accipit ab unitate alicuius apparentis: et fīm q̄ illud apparenz cōuenit paucioribz vel pluribz: fīz hoc unitas accepta ab illo appente dicitur maior vel minor. v.g. ab isto apparetē qd est ratiocinari accipit spēi unitas in hominē: ab apparenz autē qd est sentire accipitur unitas generis in aīali: et sic ascendēdo vsc̄ ad generalissimū. **S**ed hoc nō videt mībi vpx p̄ tria. p̄ q̄ illud apparenz a quo accipit unitas generis: aut habet unitatē mīore: q̄ sit unitas generis: puta analogia: aut unitatē generis: aut unitatē speciei sp̄alissime: si p̄ mo mīhi ad p̄positū: q̄ minor unitas nō infert maiorem. **S**i scđo modo idem dubiuū erit de unitate illi<sup>o</sup> apparentis: sicut de unitate illius cui<sup>o</sup> unitas dī accipit ab eo. **S**i tertio mō. dītra. q̄ unitas generis vel cuiuscōm alterius nō accipit ab eo qd hīz rōne oppositā illi<sup>o</sup> unitati: sed genus et sp̄es hīt unitates oppositaz rōnū. ḡ et. **S**ecundo. q̄ cū illud apparenz sit qd reale exīs iā aliquā generē: eadē erit questio a quo accipit unitas illi<sup>o</sup> apparentis: sicut de alio. **T**ertio. q̄ cōueniētia aliquorū in aliquo p̄camēto cōtentia est cōueniētia ipsoz in illo q̄ eis p̄ circūscripto omni diuerso p̄cētia ab eis: s.z cōteniētia sp̄erūm in genere accipiendo species et gen<sup>nō</sup> pro intentiōb<sup>z</sup> ipsiis: sed pro reb<sup>z</sup> in ḡbus fundat sp̄es et genus est cōueniētia in p̄dicatio fito essentiali. ḡ cōueniētia sp̄erūm in genere nō est accipienda ab aliquo differente per cōtentia ab eis: sed illud apparenz qd ponit dicta positio ē diuersuz per cōtentia ab eis. ergo et. **E**t ideo v̄ mībi aliter dīm. Ad cuius euīdētiā sc̄iedūm q̄ sicut diuersio fīm rōnez hīz orū a re: sicut a fundamēto remotō: mediate tūlēceptu intellectus: sicut dcīm est in

## Questio

q̄one de formalitatibus: ita etiā cōuenientia: sive vnuū aliquoz fīm rōnē: sicut in diuersis q̄ cōueniūt i spē: et spēies q̄ cōueniunt in genere: hīz orū a re: sicut a fundamēto remotō: mediate tūlēceptu intellectus. **U**nū sc̄iedū q̄ inter diuersas res ex nā rei circūscripta omni opatione intellectus est p̄formitas: et ista inuenit maior vel mō respectu diuersoz: et ista conformitas nō est ipsa vnuū rōnis: sed est sui fundamentū remotū. **E**t cui<sup>o</sup> cōuenientia notādū q̄ aliqd p̄t esse duoz duplī. Uno mō. q̄ sit amboz subiectū: et accipio hic cōuenire pluribus subiectū: nō restringendo ad modū quo accēns ē in subiecto: sed p̄ cōuenire aliqd iforū: matrū: vt ita dicāz: sive per idēp̄tatez: sicut aīal cōuenit boi et equo. sive per ibē rētiā: sicut accēns p̄ subito: et vnu sic cōe pluribus ē vnu fīm rōnē: et est ipm vle: de quo tractat Porphyri. Alio mō p̄t esse aliqd plurū: vnuū vt subiectū quo ē: et alterius vt termini ad quē est: et isto mō vna silūtudo nuō ē duoz: ipsius. s.in quo est: sicut in subito: puta silūtudo. lōtis est ipm vsubi: et respicit aliū tāq̄ terminū ad quē: puta platonē: vel quēcūq̄ aliū: et illud vnu qd est duoz isto mō nō est vnu fīm rōnē tū: sed est vnu fīm rem. Et isto mō est p̄formitas iter res ex nā sua: vel q̄tū ad naturā subaleni: vel q̄ptum ad accētalez. v.g. iter duos homines est p̄formitas in hūanitate: et p̄formitas vni<sup>o</sup> illoz ad alterez est vnaūero: exīs quidez vni<sup>o</sup> vt subiectū alterius vt termini et eō. Et sile est de p̄formitate duoz aīalium in aīalitate: s.z nō sit tanta q̄ta p̄ma. Et ab ista p̄formitate q̄ est in reb<sup>z</sup> ex nā rei accipit unitas fīm rōnem. que est unitas generis: vel cuiuscōm alterius p̄dī, q̄<sup>lio</sup>: sicut a fundamēto remotō: nā duo hoīes ex tali conformitate natūlē mouere ad vnu conceptum: qui ē vnu fīm rem: cui vt vnu obiectū rīdet homo indeterminate sine sorte et platone. Et unitas isti<sup>o</sup> obti que sibi cōuenit: vt sic est in intellectū obiectū: sicut cognitū in cognoscēte: eiusq̄ separatio a singularib<sup>z</sup> est unitas et separatio hīz ratione: et simile est de p̄formitate hoīis et equi in aīalitate: per quā mouent ad vnu conceptum: cui rīdet vt vnu obīm aīal interminatū et separatum a singularib<sup>z</sup>. Et sic p̄ ad primū dubiuū: quōd accipit unitas cuiuscōm p̄reditio: q̄ ab illa p̄formitate reali accipit: vt a fundamēto remotō: sed a conceptu intellectus ideterminate rep̄nitāte rem intellectaz accipit illa unitas inmediate put ideterminate respōdet illi vni conceptui. **L**ā autē q̄re illa plura poterāt mouere ad vnu conceptū fuit illa p̄formitas realis: de qua dcīm est: sicut suo mō cōueniētia in p̄n<sup>o</sup> actiū est cā quare duo calida faciūt vnu calidum: vt in tertio: nec sī hīt unitates: sed rōnein et cōueniētiaz repugnat ei qd est ecē diuersuz fīm rem. Et iō non op̄z in boi et equo ecē vnu aīalitatē realē: sed sufficit q̄ sit p̄dicta p̄formitas. Et per hoc patz ad scđm dubiuū. q̄ ex iā dictis p̄z quō non obstante reali diuersitate p̄p diuersaz p̄formitatē p̄dictā plura p̄t mouere ad vnu conceptum. **C**Ad tertiu dubiuū dicendū. q̄ licet vnum et idem: et fīm eadē formā nō possit habere maiore et minore p̄formitatē ad aliqd vnu et idēz: et fīm idē conceptum: tīz nībil p̄hibet vnu et idēz: habere maiorem et minorem p̄formitatē ad diuersa: unde soz. per vnam et eadē formā habet p̄formitatēm cū platone et cum equo: et cū lapide: et cum quacūq̄ substātia: sed minorez habet cū equo et cū platone: et similr minorem habēt cū planta et cū equo: et sic ascendendo donec deficiat cōformitas quā regrit vnuocatio generis. sic ergo posse habere maiorem vel minorem cōformitatē ad diuersa est causa: quare idem per eadē formā p̄t mouere ad diuersos conceptus magis et minus p̄fusē rem

representantes. vnde non obstat ynitatis forme accepte in uno et eodem; quod ynitatis forme per quam potest huius maior et minor conformitas sufficit ad predicta. Ad quartum dicendum. quod aliqua duo conuenire sunt rationes et differre sunt opposita; et sic etiam duas animalitates differre realiter in homine et equo; et conuenire sunt rationes et differre in ipsa animalitate non est inconveniens; si autem loquamur de conformitate reali non est inconveniens aliqua duo esse conformiora sicut quod: et difformiora simpliciter et sicut possunt mouere ad unum conceptum confuse et indeterminate representantes ea; et sunt rationes difformiora simpliciter possunt mouere ad diuersos conceptus determinate representantes ipsa. Ad quintum dubium dicendum. quod illud dubium procedit ex falso intellectu philosophi in. s. metaphysica. Iazaph non accipit sibi genus logicum pro quoque predicali genere; siue in naturalibus; siue in quibuscumque; sicut est ynuis animal; vel aliqd tales sed accipit genus naturale pro subiecto transmutabili communis; per quem modum materia prima potest dici subiectus respectu oium transmutabilium; et aqua liquido; ignis calido; et sic de aliis; et verum est quod tale genus dicit aliquam ynam naturam existentem in pluribus successiue que ex ea; sicut ex subiecto generant; et sic patet ex his ad quinque dubia. Patet etiam ex solone tertio dubio quomodo in uno et eodem sunt rationes difformes predicatorum a genero generalissimo usque ad speciem specialissimam; siue sunt differentie; siue genera subalterna; in ordine tamquam ad diuersa. Sed ynuis dubium videtur esse de illa conformitate; verum, sicut relatio vel non. quod videtur quod conformitas importet relationem. Si autem ponatur quod relatio sit causa ynitatis ynuis uscunscorum predicatorum. sequitur quod unum predicamentum sit ratio sumendi ynitatis in omnibus aliis; quod non videtur inconveniens. Et ad hoc breuiter dicendum. quod illa conformitas prius hic de ipsa loquimur; non est relatio; licet posset esse fundamentum relationis; et sicut relatio similitudinis sequitur fundamentum tale; ut quedam passio; ita consequitur ipsorum modo quo dictum est ad modum ad ynum conceptum.

**Hunc** restat quarto respondere ad motiuam illorum. Ad primum ergo dicendum quando dicitur. quod illa in uno quoque aliqua conuenientur et in alio differunt non sunt idem. dicendum quod illa maior possit habere veritatem; si accipiatur conuenire et differre eadem modo; sed quod aliqua sicut eadem rem differant re adiunctum et conuenient sicut ratione non est inconveniens; similiter quod aliqua res in entitate sua reali differant; et conueniant in uno conceptu representante eas confusa non est inconveniens; quod quidem conceptus est ynis re licet obiectum ei respondet non sit ynuis re; non est inconveniens; loquendo etiam de conuenientia reali quam habet res ex natura rei non est inconveniens aliqua duo per eandem rem esse conformia sicut quod: et difformia simpliciter; tunc dico ad minorem quod homo et equus et quocumque species conuenient in natura generis quantus ad rem intellectus sicut rationes; et differunt sicut rem; et conuenient in conceptu et disconuenient in re intellectu per conceptum; et sunt conformia sicut quod et difformia simpliciter ex natura rei; et ideo non est inconveniens quod per eandem sicut conuenient et differant; et per sequens quod eadem naturam dicant genus in quo conuenient et differant in quibus differunt. Ad illud ergo quod primo dicitur extra hoc quantum ad ynitatem conceptum. Dicendum quod ex natura rei habent quod mouent ad ynum conceptum; sed hoc non est propter ynitatem realem sicut

. sicut in homine et equo; sed propter conformitez predictas quae non habent res diuersorum generum; sicut albedo et homo; sed eas habent res eiusdem generis ut homo et equus. Ad secundum quod adducitur extra solutiones dictam dicendum quod homo et equus conuenient in re concepta sicut rationem sicut in animali. Ad illud ergo quod dicitur contra hoc dicendum quod conuenientia hominis et equi in animali potest attendi quantum ad duo. scilicet ad hoc quod animal conuenit homini et equo; et quantum ad hoc est ex natura rei; et est quid reale; quod ex natura rei homo habet quod sit animal; et quantum ad ynitatem ipsius communis; et quantum ad hoc est sicut rationes tripli; quod ynitatis et indeterminate obicitur animal; ut ynuis obiectum indeterminatum ipsi intellectui sequitur animal ut est obiectum in intellectu; licet habeat fundamentum a re; ut dictum est.

Est autem quod dicendum quod sicut sicut rationem composta ex materia et forma puta ignis et aqua aliter conuenient in materia; quod forme ipse; quod composita conuenient in materia; sicut in parte quam includunt in centia sua; forme autem noui; sed conuenient in ea; sicut in aliquo diverso per essentias ab essentia earum determinabili per eas; ita suo modo species alicui conuenient in genere; et aliter differentie; nam species conuenient in genere; sicut in co quod includunt in nomine earum; sed differentie conuenient in genere; sicut in quodam determinabili per eas est rationem; quod est extra intellectum earum; ita tamquam quod cōpositio specierum ex genere et differentia; et distinctio generis a differentia totum est sicut rationem; ut dictum est.

Notandum est etiam aliud. scilicet quod differentia pertinet ad ens rationis; non quoniam species realiter differant; et quoniam distinctio sit sicut rationem ad hoc quod differentie ponuntur dividere genus; que quodammodo divisione ex parte ipsius dictum non est realis; quodammodo realis requirit quod aliquod ynum sicut rationem ad diuersa modo genus non dicat aliquid ynum sicut rationem; sicut dictum est; quantum ergo ad hoc quod est dividere id quod est; sicut ynum sicut rationem

**Ad secundum** principale dicendum. quando dicitur

in maiori. quod quando aliqua duo conuenient et sunt idem res quicquid repugnat yni et alteri. Dupliciter potest dici. uno modo quod illa maior habet veritatem; quando sunt idem realiter et conuenientibliter. nunc autem natura generis et species licet sunt idem realiter; ita quod non dicunt diuersas naturas; non tamquam sunt idem conuenientibliter. Alter potest dici ad istam maiorem. quod quoniam aliqua duo sunt idem realiter et. Dicendum quod verum est quando sunt idem et supponunt per eodem; ynde quod repugnat homini repugnat animali; per ut idem est cum homine et supponit pro eo. Ad minores quod dicitur. quod illud quod repugnat species non repugnat generi. Dicendum potest duplum quod duplum factum responsiones ad maiorem. Primo dicendo quod ideo quod repugnat species non repugnat generi; quod non sunt idem conuenientibliter; licet dicant eadem realitatem in eodem. Alio modo potest dici quicquid repugnat speciei repugnat generi est quod est idem cum illa specie; ynde quod repugnat homini. repugnat animali; put animal accipitur per hominem. Ad proportionem quando dicitur quod dividit in diuersas species repugnat specie non generi. Dicendum primo quod dividit in partes subiectivas; put genus dividitur in species et species in individus; dualiter pertinet ad ens rationis. Et ideo repugnantia penes dividit et non dividit; sic dicitur sicut rationes sicut rationem; et ideo ad hoc quod dividit repugnat species et non generi sufficit quod differat sicut rationem. Unum ratio procedebat de reali ynitate et repugnantia. probatio autem procedit de repugnatis

Ynitatis et ins  
dicimur quod  
obicitur animal.  
ut ynuis obiectum  
intellectui pote  
qui animal ve  
bitur est in  
tellest. Scio  
autem ynuis  
naturalis et in  
determinatum  
ipsi intellectui  
sequitur animal ut est obiectum in in  
tellectu; licet habeat fundamentum a re; ut dictum est.

## Quolibetii

Si m̄ esse rōn̄ia. Sc̄do dici potest. q̄ nāe generis; p̄t accipitur in sp̄ determinata; puta nature animalis; q̄ est homo repugnat dīvidi; sicut et nāc specie; et quādō dicitur q̄ animal dīvidi in plures species. dōm q̄ non ē epx de natura animalis; q̄ est homo; put accipit̄ precise p̄ animal q̄ est homo. Q̄ autez animal in determinate acceptū possit dīvidi in plures sp̄es et nō homo. hoc ē. q̄ istā minores conformitatē quā habz hō ad equum; magis q̄ ad alii hominem natum est obyci intellectui; vt obiectum magis indeterminatum et ad plura minus cōformis se extendens. Et si dicatur etra premissa. q̄ nō videt̄ animal p̄ueribile esse cū homine vt idē; q̄ animal īne- nitur in alio in quo nō inuenit̄ homo; et sic animalitas et būanitas differūt re. Dicēdū q̄ animalitas que est ī ho- mine nō inuenit̄ in aliquo alio ab homine. s. eadē re: s. bū inuenit̄ eadem fm̄ rationem in alio ab homine; et ista idēptitas inuenit̄ maior vel minor fm̄ q̄ inuenit̄ ma- ior vel minor cōformitas predicta. Ad tertium quan- do arguit̄ q̄ homo fm̄ q̄ homo est risibilis. et nō h̄z q̄ anima! t̄c. dōm q̄ illud nō est ppter hoc: q̄. sanalitas homis nō sit realiter humanitas eius; et quin quantū ad rem illud q̄ est animalitas hominis sit cā risibilitatis ei?: sicut eius humanitas; sed hoc dī ad demōstrandū q̄ risibilitas nō sequitur hominem; et oīa alia animalia q̄ h̄nt cōformitez diminutā cū eo que dīnit̄ sub animalitate; vnde ista reduplicatio qua dicit̄ fm̄ q̄ bō non fm̄ q̄ animal precidit nō animalitatem hominis in sua būanitate; s. p̄scindit alia animalia cū quibus habz cōformitez diminutā in ordine ad cōcandum in tali predicatione. Un̄ reduplicat̄ humanitez cum p̄cisione eoz q̄ sunt conformatia diminute; et idē est si dicat̄. q̄ animal in eo q̄ animal est sensibile; et non in eo q̄ corpus; q̄ ista reduplication reduplicat̄ animalitatem cum p̄cisione min? cōformiuz. Si autez querat̄ causa hui⁹ ex parte rei. di- co q̄ causa hui⁹ ex parte rei est: quia quedaz accidētia sunt q̄ requirunt maiorem et minorem conformitatē in sub- iectis iu quib⁹ sunt; et fm̄ hoc magis et minus cōia; et p̄- passiones magis et minus cōmūnia.

Sc̄do p̄ bū-  
dīps q̄onis.

**Quantū** aut̄ ad secūdam partē questionis. s. de distincione predicatione p̄ adiuntem  
p̄mo ad intellectus questionis; videndū est de diverso modo accipiendi p̄dicamenta. Sc̄iēdū ergo q̄ p̄dicamen- ta vel genus generalissimum dupl̄ potest accipi. Uno modo p̄ ipsis intentionib⁹ p̄dicabilitatis et gnālitatis; alio modo p̄ reb⁹ in ḡb⁹ tales intentiones fūdāt. et p̄ mō dīr̄ etia rōnis et intentiones secude. secudo modo dicit̄ ens realis in quo tales intentiones fundāt̄ur. accipiendo ergo p̄mo modo p̄dicamentum; et genus p̄dicamenti. diuīsio p̄di- dicamenti absolute accepti in hoc p̄dicamentū. et ge- nericis in hoc genere; et illud est diuīsio intentionis in inten- tiones et entis rationis in entia rōnis: diuīsio vero entis realis in genera vel p̄dicamenta est. q̄ diuīsio subti in accidētia: modo quo entia rōnis accidunt entib⁹ reali- bus; fed diuīsio entis realis extra aiām in subam qualitatē et q̄titatē; et sic de alijs est diuīsio entis realis ex aiām in entia realia extra animaz. Quādo ergo querit̄ vtrum operatio intellectus possibilis t̄c. nō accipiunt̄ p̄dicamenta pro intentionib⁹ secūdis; sed pro reb⁹ in ḡbus fundāt̄; quādo ergo querit̄ etiaz de operatione intellectus nō querit̄ de operatione intellectus practici; sed speculatiū: modo quo dictū est. vnde sensus ques- tionis est. vtruz subā quantitas t̄c. distinguātur solum fm̄ rōnem. Circa quā questionem iūtendo sic p̄ce- dere: nāz supposito q̄ tria predicta p̄dicamenta. s. subā quantitas; et qualitas differēt realiter. p̄mo ostēdere intē-

## Questio

do: quomō relatio distinguitur a suo fundamento: sicut ab eis. Sc̄do quomō alia sex p̄dicamenta vltima distin- guant̄ a primis quattuor; videre autez quō relatio dī- stinguatur a tribus primis p̄dicamentis nihil aliud est q̄ videre quomō relatio distinguit̄ a suo fundamento: Circa q̄d intendo facere ḡnq̄. Primo ponā quādē op̄inōes cum suis motiuis. s. duas. Sc̄do arguam cōtra eas. Tertio ponāz op̄inōem quā credo esse verā. Quarto respōdebo ad motiva illarūnū op̄inōū. Quīto mouebo quedam dubia et soluam. Prima op̄inio ponit q̄ relatio et suū fundamento nō differunt: sicut diuersae res facientes cōpositionem adiuntem: sed t̄m differūt ex natura rei: et quodāmodo realiter: q̄ ut dicunt: differunt sicut diuersae formalitates: sicut diuersi modi: q̄ illud q̄d aliqui vocāt formalitates alyvocante modū: nec est diuersitas: nisi in nomine. Alij dicunt q̄ relatio et suū fundamento differūt: sicut diuersae res: ita q̄ vna facit cōpositionez cum alia. ita q̄ similitudo fundata in albedine facit cōpositionem cū ea in suo simili. Iste aut̄ duc op̄inōes aueniūt in hoc q̄ vtra: q̄ ponit q̄ relatio et suū fundamento quodāmodo dif- ferunt realiter: et quantum ad realitatē quā ponit rela- tio in suo subiecto seu fundamento: et hoc p̄bant tribus ra- tioniib⁹. Prima talis est. diuīsio entis extra aiām. in entia extra aiām dīz esse in diuersas res. sed diuīsio enti in subam t̄c. est h̄z. ergo relatio dicit̄ diuersaz rē a subā et quātutē et qualitatē: et sic de alijs in q̄nb⁹ fundat̄. Si dicat̄ q̄ non oportet q̄ distinctio eoz sit fm̄ rē: sed sufficit q̄ vnumq̄dē eoz sit ens realē extra aiāz. Cōtra. q̄ diuīsio que est per se entia extra aiām dīz esse per diuersas entitatis extra aiām: sed diuīsio entia in subam: q̄titatē: et sic de alijs est diuīsio per se entia ex animaz. ergo t̄c. maior p̄z faciliter: q̄ sic qualitas per se nō dicit̄ nisi per entia pertinētia ad qualitatē: ita nee ens realē dicit̄ nisi per entia realia: vnuquedēq̄ diuīd̄ per se in entia sui generis. minor etiaz satia p̄z per plūm̄ in s. metaph. vbi distinguīt̄ ens diuīsum in subam q̄titatēz: et sic de alijs etra ens in anima. Sc̄da ratio ta- lis est. relatio a suo fundamento: aut ē ens realē: aut nō: si sic habeo p̄positū. s. q̄ dicit̄ aliam realitatē a suo fun- damento. q̄ illud q̄d dicit̄ ens realē circūscripto alio dī- cit alia realitatē ab eo: si secūdo mō: tunc relatio circū- scripto fundamento eēt nihil: vel ens rōnis: sed in nulluz istoz diuīd̄ ens realē. ergo ens realē nō diuīd̄ in rei- lationē. Si dicat̄ q̄ relatio non circūscribit̄ suū fun- damentū: sūc sequit̄ q̄ relatio sit formaliter suū funda- mentū. s. qualitas quantitas t̄c. sed q̄d est formaliter q̄- litas quantitas nō est distinctuz p̄dicamentū ab eis. ergo t̄c. Tertio sic. nulla res accidit sibi p̄s: sed rela- tio accidit suo fundamento: alioquin non faceret disti- cūm p̄dicamentum ab eo. ergo est alia res ab eo. Secūda opinio que ponit relationē et fundamentoz esse diuersas res et facere compositionez addit̄ vlt̄ ra- tiones predictas alias duas ad probandū hoc. Primi- ma talis est. relatio precise accepta se habz per additio- nem ad suū fundamento: aut ergo addit̄ aliud ens realē diuīsum q̄ suo fundamento: aut non. si sic. cū ad- ditio alicuius rei ad aliam diuersaz re ab ipsa faciat cō- positionem cum ea: sequit̄ q̄ relatio faciat cōposi- tionem cuz suo fundamento. si non. sequit̄ q̄ relatio precise accepta non sit ens realē: q̄d falsum est. Secūdo sic. de nullo potest̄ verifyari aliquid realiter q̄d p̄s non erat verū: nisi prius fiat acq̄sizio alicuius rei de nouo acquisite: et per sequētas facientes cōpositionē cuz p̄cedentib⁹: sed de aliquāfīcal q̄ sit silis cū p̄s nō cēta-

ergo aliqd est ei realiter acquisitū faciēs cōpōnez cum p̄cedentib⁹; sed hoc q̄nq; nō est nisi ipa s̄litudo. q̄z alib⁹ p̄t fieri siliis nulla mutatiōe facta in eo fm aliquid absolutū ḡsilitudo facit cōpōne realr cū suo fundamēto. Ista sūt motiua dīaz opionū z ponētiū eas. Cōtra aut̄ p̄mā opinionez arguo duplī. z pbo. q̄ si relatio diceret rē differentez a suo fundamēto faceret cōpōne cum eo. Cō primo sic. ois vniitas autest vniitas simpli citatis vel cōpōnis; s̄z vniitas simplicitatis excludit oēz diuersitatē realē in eo q̄b dicit̄ sic vnuz. ergo si relatio z suum fundamētu dicūt diuersas res facint cōpōne. Cō secō sic. quecunq; sunt diuerse realitates simpli z in actu ex̄ntes sunt diuerse eēntie; sed diuerse eēntie nō possunt facere vnu niss per cōpōne. ergo r̄c. Cōtra sc̄dāz opionē arguit̄ duplī. p̄mo sic. si relo diceret ali quid diueruz a suo fundamēto faciēs cōpōne cum eo sequeret q̄ agēs in eo q̄b agēs patere. sed hoc ē falsū. ergo r̄c. pbo. q̄ illud q̄b recipit aliquid de nouo: quo p̄ius carebat faciēs cōpōne cū eo patit; sed si relatio ēt alia res a fundamēto z recepta in relato agēs in eo q̄ agens recipit aliquid de nouo diuerstum a fundamēto. s̄. si suam relonem. ergo si relatio dicat aliquid diuerstum a fundamēto faciens cōpōne cū eo receptū in ipso relato; q̄ agens in eo q̄ agens patiet. falsitas aut̄ cōle quentis p̄z. s̄. q̄ agens in eo q̄ agens patiat̄; q̄ oppo sita inessent eidem per idez. Cō secō rō talis est: nibil p̄t de nouo advenire allci diuersum a precedēte z faciens cōpositionē cū eo sine mutationē sūt; s̄z relatio aduenit fundamēto absq; mutationē sti. ergo r̄c. minor p̄z per p̄lm q̄nto physicoz. maiorez pbo. q̄ illud q̄b suscipit aliquid de nouo faciens cōpōne cu zeo se bz nūc aliter q̄p̄us in se; s̄z habere se nūc aliter q̄p̄us est mutari. ergo r̄c. Cō si aut̄ dicat q̄ Bristo. intellexit de relatione rōnis. Cōtra. q̄r Brist. vult. p̄bare ibi q̄ ad relationem nō est motus. per hoc q̄b acquirit sine motu z mutatione. Si ergo quando dicit̄ relatio acquirit sine motu intēderet de relone rōnis. Tūc rō sua nullū esset; q̄r si motus nō terminat̄ ad relationē rōnis. nō sequit̄ quin nō terminet̄ ad relonē realē. Cō si dicat q̄ intendit q̄ motus nō terminat̄ ad relonē. sicut ad termi nū p̄mo z per se; sed sicut ad terminū p̄acciis z ex̄ntū. Cōtra hoc arguo duplī. p̄mo. q̄ terminū p̄mari z secūdarī mot⁹. semp acquirit in eodē subo: q̄tū ad illud q̄b acqrit terminū motus per mutationē sūt; sed relatio acquirit in alio q̄b in illo in quo est per se terminū motus. q̄ dealbato aliquo silitudo acgrī in alio in quo nō fuit acquisita albedo que erat per se terminū motus: supposito q̄ aliquis p̄ius esset albus. ḡsilitudo acquirit in aliquo sine sile mutationē. sed hoc nō posset esse: vt dictū est. si relatio diceret diuersam rē a suo fundamēto. ḡr̄c. Cō secō sic. q̄ illud q̄b p̄mo acquirit z solūt̄ z p̄mo imobili per motu est per se terminū mot⁹; sed quādoq; aduenit alicui de nouo sola relo. sicut qn̄ aliquis existēs p̄ius albus fit similis alicui dealbato. ḡ si relatio quādoq; de nouo acquirit: acquirit per motu eius q̄b per eam referit. sc̄q; re f̄ q̄ relo quādoq; ēēt terminus mot⁹; q̄b est incōuent̄s. Cōtra vtrāq; opionē stimul adduco vnu rōne: que talis est. relo nō differt a suo fundamēto niss per terminū quē ip̄t̄at̄: sed relo nō ponit terminū ad quē in subo in quo est suū fundamēto. ḡ relo nō ponit aliquid in suo subo aliud a suo fundamēto. Maior p̄z. q̄r relo nō differt a suo fundamēto niss per illud per q̄b differt ab absoluto: sed relo nō differt ab ab⁹ niss per hoc q̄ importat terminū ad quē. ḡr̄c. Minor p̄z. q̄r relo nō est eiusdē ad seipz; s̄z est

semp ad altez. ḡ nō ponit ter⁹ ad quē est in suo subo. Hunc 3: ponā opionem quā credo ēē verā. Ad cuius evidentiā sciēdū q̄ relo ip̄t̄at̄ duo. vnum in recto q̄b ponit in suo subo. z aliud in obliquo. s̄. terminū ad quē. verbi grā. p̄nitas q̄ est relo p̄fis ad filiū ip̄t̄at̄ aliquid in recto q̄b est in p̄fe subiue: z filiū vt terminū ad quē est in obliquo vtrāq; est de rōne ip̄i⁹ relonis. Cō enī illud q̄b ponit in subo sit de rōne relationis q̄ referit. p̄z sic. de rōne relonis est q̄ sit alicui⁹ vt subi relati per ipam: ita q̄ sicut q̄litas est q̄ q̄lia dicunt̄ aliquid formalr. ita relo est qua subi h̄is cā formāliter refert. sed hoc nō ēē nisi in sua rōne includeret il lud q̄b ponit in subo q̄b refert. Cō aut̄ includat terminū ad quē est in sua rōne. p̄z duplī. p̄mo. q̄r illud quo remoto relo nō manet nec in rene in intellectu includit̄ in rōne relonis. sed terminū ad quē est bz. ḡr̄c. Maior p̄z. q̄r vnuq; q̄b p̄t̄ manere saltez in intellectu sine eo q̄b non est de rōne eius. Minor ēt p̄z. q̄r ablato termino ad quē est relo illa talis relonon est nec in rene in intellectu. Cōdo q̄r rōne relonis cōsistit in hoc q̄b est ad aliquid se bēre: sed illud ad q̄b se bz est terminū ad quez. ḡr̄c. Dicit̄ ḡ ista positio. q̄ relo q̄tūz ad id q̄b dicit̄ in recto z ponit in subo nō dicit̄ alia rez a suo fundamento: smo eandē: sub alia rōne tñ: sicut albedor su militudo. sed q̄tū ad terminū ad quē est dicit̄ alia rē a suo fundamento: ita q̄ positio ista stat in hoc q̄ relo non dicit̄ alia rem a fundamento suo nisi terminūz ad quē. Et hoc pbamr per rōne supra addictā cōtra duas opinones. q̄r. s̄. relo nō differt a fundamento; nisi sicut ab absoluto: sed nō differt ab absoluto: nisi per hoc q̄b ip̄t̄at̄ terminū ad quē. ergo r̄c.

Hunc vero restat ridere ad motina eoz. Ad p̄mū ergo dicendū q̄ relatio dicit diuersaz rem a q̄litate z a qualibetabsoluto. s̄. terminū: quē im portat in obliquo. z hoc sufficit ad diuersitatem realēz ab aliis p̄dicamētis. Et per hoc p̄z ad sequētē instatiā. q̄r nō op̄z dare talem solonē q̄lis ibi datur. Ed sc̄dāz dicendū q̄ relatio nō circūscribit realitatem fundamēti: sed rōne relonis circūscribit rōne q̄litas. Et q̄i dī q̄ ex hoc segtur. q̄ relonē differt a suo fundamēto. Di cendū q̄r. smo: sed aliquid dī differe ab alio duplī. Uno modo. q̄r dicit̄ rē forinalr circūscribet̄ illud: sicut mā differt a for⁹. Alio mō per additionē ad illud: sicut p̄stū differt a mā. q̄r addit̄ formā. nūc aut̄ relo differe a fundamēto nō p̄mo mō: sed per additionem termini quem importat̄ obliquo: sed q̄r istaz realitatē nō ponit in subo: nec includit vt p̄tem sui: sed vt terminū ad quē est: nō facit cōpōne cū eo. Ad 3: dōm q̄ relo dī accidere fundamēto rōne termini ad quē est: quē ab⁹ nō includit in sua rōne: nec in aliquid sua realitē. vñ ad verificandū de aliquo q̄ sit albū vel nigrum. Ad p̄mā rōnem p̄secūda opinione qn̄ dicit̄ q̄ relo p̄cise accepta se bz per additionem ad suūz fundamētu. Dōm q̄ se bz per additionem ad suūz fundamētu: nō sicut excludēs fundamētu: sed sicut icludēs fundamētu cū realitate sua alia. s̄. terminū quē ip̄t̄at̄ in obliquo. s̄. terminū ad quē. Ad sc̄dāz dicendūz q̄ verificari aliquid de aliquo de nouo p̄t̄esse expliciter. Uno modo quātūz ad hoc q̄ sit aliquid per se. Alio modo quātūz ad hoc q̄ sit al teri⁹. p̄mo mō nibil p̄t̄ v̄ificari de aliquid sine mutatione sui. fed z: mō bz. z isto mō relo verificatur de nouo de aliquo sine mutatione sui. sicut qn̄ aliquid sit albū ali quo dealbato incipit esse simile.

Opio ppila.  
Relatio das  
spousat. vñ. et  
ut est ad.

## Quolibetii

**Hunc** vero mouēda sunt. q̄ tuor dubla & solueda.  
**C** Prīmū q̄ videtur q̄ relo sit plures res.  
 rō aut̄ dubitādi est. qz relo importat res diuersas. s̄ qd  
 est tale nō dicit aliquid ynum simplicē & per se. ergo re/  
 latio nō dicit aliquid vnu simplicē & per se qd est incon/  
 ueniens. **S**cōm dubium q̄ fm̄ premissa relatio nō  
 videt habere vnum simplicem conceptū: cuz plura po/  
 nantur de eius rōne: sed hoc est inconueniens: cum vnu  
 quodqz generalissimū dicat vnum simplicē conceptū.  
**C** Tertiū dubius est. q̄ fm̄ p̄missa videat q̄ due rela/  
 tiones opposite nihil aliud sint re q̄ duo fundamenta  
 absoluta. verbigrā. similitudo sortis ad platonē in albe/  
 dine. & ecōuerso. similitudo plōonis ad sor. nihil aliud ē  
 q̄ albedo platonis prout exigit albedinē sortis. **C** 4<sup>m</sup>  
 dubium est. q̄ fm̄ p̄missa sequit̄ q̄ relatio facientis ad  
 faciū & similis ad similem sit eadem fm̄ rem saltem  
 in agentibus vniuersis. Vbi grā. quādo calidū agit in ca/  
 lidū. tunc in calido agente relatio agētis nō dicit ali/  
 qd diuersum re ab ipso calore: q̄ sit in ipso agente. Si  
 militē relatio similitudinis fundat̄ super eundē calo/  
 rem. vt dicit aliquod diuersū re ab eo in subo in quo ē.  
 similiter nec ex parte termini: cuz utraqz relatio termi/  
 netur ad calorem. p̄dictum. cum ergo iste due resones  
 eandem rem importent: & quātum ad illud qd ponunt  
 in subo: & q̄tum ad realitatē quā requirūt in termino:  
 si relatio nō differret a fundamēto nisi per diuersitatē  
 termini: videat q̄ iste due resones sint eadem fm̄ rem.  
**C** Ad p̄mū ergo istorum dubiorū dicendū q̄ fm̄ pre/  
 missa nō sequit̄ q̄ relatio sit plures res. p̄prie loquen/  
 donec etiam includit plures res ex quibz: sicut ex par/  
 tibus integratur. s̄ est aliqua vna res in se & est alteri<sup>r</sup>  
 rei vt termini. rem autem esse in se & illam rem esse per  
 se alicuius nō tollit illam rem esse vnu aliquid. **C** Ad  
 scōm dubium dicendū q̄ relatio quātū ad illud qd est  
 nō ip̄t̄at nisi vnu simplicē: & p̄mū q̄tū ad illud qd im/  
 portat in recto nō importat nisi vnu conceptum simpli/  
 cem. Uel p̄t̄ dici q̄ cōceptus generis generalissimū: s̄  
 sit simplex quātū ad illud quod nō resoluit̄ in duos  
 conceptus vniuersos: quoz vnis est generis & aliis dis/  
 ferēt̄: nō est tamē inconueniens q̄ genus generalissimū  
 includat plura: quoz vnum cōtrahat alteruz: sicut ana/  
 logū ad analogata. **C** Ad 3<sup>m</sup> dubium dicēdū q̄ licet op/  
 posite relationes nō dicant aliquid diuersum re ab am/  
 bobus fundamētis simul acceptis: tamē vnaqueqz eai/  
 rum importat aliquid diuersum re ab unoquoqz abso/  
 luto per se accepto: nam similitudo sor. vna cum albedi/  
 ne. sortis importat albedinē platonis: vt cuius est: & ecō/  
 uerso. sed albedo eius fm̄ se accepta nō importat albe/  
 dinem platonis: nec ecōuerso. simuletiā accepte ambe/  
 relationes nō eodem modo important illas duas reali/  
 tates: sicut absoluta: nam resones simul accepte vt sic  
 mutuo se important: sed absoluta mutuo se nō ip̄t̄at  
 vnde ad verificandū de platonē q̄ sit similis sorti reg/  
 ritur aliqua realitas que nō requirit ad verificandū q̄  
 sit albus. **C** Ad q̄rtū dubium p̄t̄ dici p̄mo: q̄ dato q̄  
 illa rō concluderet q̄ esset dare resones diuersarū ra/  
 tionum: q̄rum vna nō differret realiter ab alia: tamē non  
 concludit q̄ relatio nō differt realiter ab aliis predica/  
 mentis. ita q̄ adhuc differret eē calidū & esse simile: vt  
 alia relatione relatum. Ulterius ēt p̄t̄ dici q̄ nō sequi/  
 tur oīno illas duas relationes esse eandem relationes  
 re. quia illa realitas p̄mo vt est relatio agentis nō ip̄t̄at  
 aliam realitatem nisi calorem productū ab illo agē/  
 te: vt aut̄ est similitudo potest importantē quēcīqz aliis  
 calorem. Secūdo. quia illa realitas vt est relatio agen/  
 tis.

## Questio

tis requirit: q̄ calor productus quē importantē ne quan/  
 doqz sit non ens vel sibi ipsi derelictus sit non ens: sed  
 vt est similitudo hoc non importantē. si per impossibile  
 neuter calor eēt̄ p̄ductus: nec esset nauis sibi ipsi dere/  
 lictus esse non ens: adhuc ea que b̄rent eos eēt̄ silia.

**A**d q̄onez quantū ad istaz partē p̄p̄ponit̄:  
 vtz. s. opatio intellectu possibilis faciat  
 ad distinctionē relationis atribus precedentibus pre/  
 dicamentis patet: quid accipiendo totam realitatē re/  
 lationis ex natura rei sine operatiō intellectus distin/  
 guitur ab aliis p̄pter terminū importantum: licet in suo  
 subiecto nihil ponat diuersum re a suo fundamento.  
**C** Quantum ad alia sex predicamenta. scilicet actio/  
 nem ip̄passiōnē rē. Primo ponam duas opiniones  
 quas non credo veras. Secundo arguam contrreas.  
 Tertio ponam opinionem quā credo esse veram cum  
 sua declaratione. Quarto mouebo quedam dubia & sol/  
 uam. **C** Quantum ad p̄mū sciendum q̄ quidam po/  
 nunt q̄ predicta sex predicamenta dicunt solos respe/  
 ctus extrinsecos & dicunt respectus extrinsecos illos eē  
 qui positis fundamentis non necessario sequuntur fun/  
 damenta. Sicut positis actiō & passiō nō necessario  
 sequitur agere & pati & in hoc differentur vt dicunt a rela/  
 tionibus pertinentibus ad genus relationis. **C** Alii ve/  
 ro dicunt q̄ predicta predicamenta dicunt absoluta cū  
 relatione. verbi gratia. vbi dicit absolutū qd est locus  
 cuius relatione ad locatum. **C** Contra primam opinio/  
 nem arguitur quatuor rationibus: quarum p̄ma talis  
 est: predicti respectus aut eorum esse consitit in ad aliud  
 se habere: aut non: si sic. ergo sunt de genere relationis.  
 quia scōm philosophū in predicamentis relativa sunt:  
 quorum esse consitit in ad aliud se habere. si non. ergo  
 sunt absoluta. quia omne qd est ens vel est ens ad se vt  
 est ens ad aliud. si est ens ad se est ens absolutum. si est  
 ens ad alterū eius esse consitit in essendo ad alterū:  
 & per consequens pertinet ad genus relationis. ergo im/  
 possibile est ponere aliquos respectus extrinsecos qui nō  
 pertineant ad aliquā absolutā vel ad genus relationis.  
**C** Secunda ratio talis est. quia fm̄ te respectus perti/  
 nens ad genus relationis: sunt qui positis fundamen/  
 tis de necessitate sequuntur ad ea: sed respectus agentis  
 ad passim. & econuerso sunt h̄. ergo tales respectus per/  
 tinent ad genus relationis: nec per consequens faciunt  
 genus distinctus a relatione. Maior patet fm̄ eos. Mi/  
 nozem probō. quia fundamenta istorum respectuum nō  
 videntur esse nisi forma fluens que ponitur in passo et  
 p̄ncipium actiū in agente: sed istis omnibus positis  
 de necessitate sequitur mutuo respectus agentis & pas/  
 si adiutuicem. ergo rē. **C** Si dicatur q̄ positis p̄ncipis  
 actiū & passiū: nō sequitur actio & passio quas vocat  
 respectus: nihil est: quia relatio agentis & passi non sup/  
 datur super p̄ncipiū passiū ex parte ipsius pas/  
 si: sed super formam fluentem: vt dictum est. qua pos/  
 ita necessario sequuntur predicti mutui respectus.  
**C** Tertia ratio talis est. philosophus loquens de rela/  
 tione in quinto metaphysice dicit. q̄ quedā sunt relatio/  
 nes que consequuntur agens in actu & passu in actu. si  
 igitur respectus isti sunt alij a predictis respectibz quos  
 vocat etiam relationes & ad genus relationis pertine/  
 tes: sequitur q̄ ad agens & passum in actu: vt talia pre/  
 ter sua absoluta consequantur duo paria respectuum:  
 qd videtur inconueniens. **C** Quarta ratio talis est. qz  
 sicut qualitas necessario consequens suum subiectum  
 & qualitas non necessario consequens se habent ad va/  
 riandum genus qualitatis: ita respectus necessario con/  
 sequit̄.

Op̄. kōst.  
 r. q̄one quo/  
 liberoy.

Op̄. egid.

Lxx. 28. 28.

sequens suum fundamentum: et respectus non necio dicitur se habere ad variandum genus respectus. Sed quodlibet necessario dicitur et non necario consequitur non variat genus quodlibet, ergo recte. Et confirmatur ratio: quod necessario consequtum est non necessario consequi: sed habet sicut accidentis separabile et accidentis inseparabile: sed talia non variantur genere: ut per ipsum, ergo recte. Contra secundam opinionem arguo tribus rationibus. Quarum prima talis est, nullus unius predicamentum includit conceptum duorum predicamentorum: sed formos sex ultima predicamenta includunt in sua ratione ab solutum cum relato: que pertinet ad diversa predicamenta, ergo recte. Secunda ratio talis est, omnis forma absoluta est subalbae qualitas vel quantitas: et omnis respectus de necessitate pertinet ad genus relationis: ut probatum est, sed hinc te sex albae predicamenta sunt quodlibet absolute sub respectu, ergo sequitur quod sex ultima predicamenta non dicant aliam rem diversam a quatuor primis. Tertia talis est, denominatio quam faciunt sex ultima predicamenta: aut est ab aliquo extrinseco: aut ab intrinseco formaliter pertinente ipsum denominatum. Si prius modo non oportuerit addere sub respectu, his sufficit ad distinguendum ea ab aliis: sicut infra patet, dicere quod importat denominatio ab aliquo extrinseco. Sinullo modo sic predicta sex predicamenta non dicunt aliquod absolutum nec aliter se habent quam tria prima: quod omne per se est aliquid intrinseco vel est subalba vel qualitas vel quantitas.

Opio pppria.

**H**unc tertio restat ponere positionem quam credo esse veram. Ad cuius evidentiā sciendū quodlibet potest denominare aliquid duplū. Uno modo quod sit denominatio ab aliquo intrinseco ipsis denominatis: quod si sit formaliter in ipso formam id est tantum: sive per inherentiam. Et hoc adhuc contingit duplū. Uno modo quod denominatio ipsum in se et ab eo: sic denominat tria prima predicamenta: ut quando dicimus sortem esse subam. Quantitas vel qualitas. Alio modo quod sit talis denominatio ab intrinseco: importando tamen aliquod extrinsecum ut terminum ad quem se habet illud quod denominatur. Et isto modo denominat relatio quando dicimus sortem esse silem vel dissimile seruum vel distin. et sic de aliis. Alio modo sit denominatio ab intrinseco ab eo. scilicet non est in denominatio formaliter. et sic sit denominatio a sex ultimis predicamentis. Unde quando dicitur quodlibet esse agens vel locutum vel aliquod tale est denominatio ab aliquo extrinseco. Ethoc pbo: quod quando dicitur agens esse agens ista denominatio: aut est a relatione agentis ad passum: aut est denominatio ipsius agentis a relatione passum ad agentem: aut ab ipsa forma fluente que acquiritur in passo. Non primo modo: quod denominatio uniuscuiusque a relatione qua refertur pertinet ad genus relationis: ut probatum est. Nec secundo modo: quod esse agens non importat relationem passum qualitercumque ut de se per ipsum. Religatur ergo tertium. scilicet quod est denominatio agentis a forma fluenti: sed forma fluens dicit extrinsecum ab solutum ab agente: cum sit in passo subiectum. ergo recte. Et ideo dico quando aliquid dicitur locatum: et sic de aliis. Ad quodlibet ergo quod queritur utrum sex predicta predicamenta differant ab aliis realiter. Dicitur: quod quatuor ad nam denominantur non differunt a tribus predicamentis absolutis primis. sed quatuor ad id quod denominantur requirunt aliud realiter denominatum ab eo quod denominantur, put denominantur denominatio extrinseca. Vbi ergo calor calidus in passo ad hoc quod denominatur aliquid calidum que est denominatio intrinseca nihil aliud regrit: ut sit quod denominetur per ipsum nisi subiectum in quo est. unde si per impossibile ponere est quod calor esset in subiecto et non haberet causam effectuam adhuc verum esset subiectum esse calidum, sed ad hoc quod denominatur aliquid ut calefac-

cens de necessitate necessario requirit alia rem a subiecto, scilicet effectuam caloris, et simile erit de loco et superficie: quod ad hoc quod superficies dominatur ut superficies puta corpus esse latum: non requirit nisi subiectum in quo est. Ad hoc autem ut denominetur ut locus locatum requirit aliud a subiecto superficie. Sic ergo talia ut sic denominantia denominatio extrinseca importat aliquam realitatem quamcum ad rem denominatam ab aliis precedentibus predicamentis, put denominat denominatio intrinseca: que diversitas sufficit ad distinguendum predicamenta, licet ipsis res a quibus accipit ipsa denominatio sit eadem hinc inde.

**H**unc autem quarto mouenda sunt sex dubia, quorum primus est, quod non sunt aliquod predicamenta denominantia denominatione extrinseca a relatione sumpta: sicut sunt sumpta ab absoluto: cuicunque ut videtur: aliquid possit denominari a relatione extrinseca: sicut ab extrinseco ab eo. Secunda dubia est de passione, quod non videtur quod passio denominetur denominatione extrinseca: cum passio denominetur passus et sit in passo: sicut in subiecto: puta calefactio passio est in calefacto et denominatur calefactum. Tertius dubium est de situ et ubi, quod non videtur quod habeatur aliquam differentiam: nam esse ab eo in loco etesse formam talem dispositionem partium non videtur differre saltem realiter.

Quartus est, quod videtur importare quodammodo habitudines et quodammodo respectum: quod habere a se aliquid productum: quod pertinet ad actionem: et habere locum: et sic de aliis: videtur quodammodo habitudines. Quintus est, quod formam hoc videtur quod subiectum possit pertinere ad genus accidentis: quodlibet potest denominari a subiecto denominatio extrinseca. Sextus dubium est, quod mouet aliquid se ipsum: ita quod est id est se ipsum motu et actione et passione cuicunque ut videtur: tunc enim non videtur quod denominatio agentis et passus ab actione et passione sit denominatio ab extrinseco. Ad primus ergo istorum dicendum: quod denominatio ab extrinseco requirit aliquam per se habitudinem inter extrinsecum denominans et denominatum ab eo: quod opus est per se ex conditione rerum talis modus denominandi consequitur eas: et ideo oportet quod illud a quo sit talis denominatio sit fundamente per se alicuius habitudinis: et quia habitudo non est per se fundamentum habitudinis, alioquin iuretur in infinitum: ideo talis denominatio non sit a respectu sive ab habitudine. Est autem notandum quod licet sit inter denominans et denominatum habitudo sive respectus per se: tamen illa predicatione non dicunt illos respectus, immo pertinent ad genus relationis. Sed illa sex predicamenta solum dicunt absolutum ut denominandas extrinsece: ut dictum est. Ad secundum dubium dicendum quod quibusdam videtur quod passio non denominatur denominatione extrinseca nec in hoc differt ab aliis quodlibet priuatis et precipue a tribus primis. Sed in hoc differt ab eis quod dicitur formam in fluxu: puta calefieri vel frigesceri. Sed alia dicunt formam in permaneti esse: puta calidum vel frigidum, tamen licet non sic denominetur extrinsece ponitur post actiones propter connexionem quam habet ad eas. Vnde potest dici et credo quod melius quod passio prout est unum de sex predicationis ultimis non dicit formaliter ipsam formam in fluxu: sed magis dicit denominationem extrinsecam a causa efficiente, ita quod forma sive ponatur in fluxu sive in permanenti esse: si accipiatur: sive per possibile: sive per impossibile sine causa efficiente: subiectum habens eam non denominatur sed in eam fieri vel factum esse. Unde denominatio que est secundum fieri vel factum esse nibil aliud est quam habere causam effectuam in fieri vel

## Quolibetti

sacto esse. vnde quādō dicitur hoc calefit idem est. ac si diceretur hoc sūm calorem habet causam effectiām: sicut ecōuerso quādō dicit agens agere est denomiatio agentis ab actu effecto. vnde nihil aliud est calefaciēs calefacere: q̄ calefaciēs habere calorem effectum a se. et quādō dicit p̄ passio est in passo. Dōm p̄ verum est accipiendo passionē pro forma in fluxu: sed accipiendo passionē pro eo a quo fit denomiatio sūm fieri vel factū eē. sic quātū ad hoc passio non dicit formā aliquid existēs in passo: sed dicit formā effectiā ut denoiantēz passum sūm formā effectiā que est in eo. ¶ Unde hic notandū p̄ forma in fluxu que est ipse mot⁹ sūm se accepta nō dicit aliud p̄dicamētū: a forma ab⁹ dicta: puta calor in fluxu et calor sūm se dict⁹. Et ppter hoc dicit p̄ motus pertinet ad illa p̄dicamēta in quib⁹ sunt res acquisiſte per motū. Prout vō denoiantur ut habēs talem formaz a causa effidente talis denomiatio pertinet ad passionem: put est p̄dicamētū: sed ecōuerso denoiantio agentis ab effectuā forma pertinet ad p̄dicamētū actionis. ¶ Ad tertii dubiū dōm: p̄ q̄ manente codē toto locato: et eodem toto loco possunt partes diuerſe locati diuerſis partibus loci applicari: ideo est aliqua diuerſitas inter cōparationē totius locati ad totum locū et partium ad partes. ¶ Ad quartum dubium dōm: p̄ qui īdōq̄ habere importat relationē realem: sicut quādō dicit p̄ patre habēs filiū: et ecōuerso. quādōq̄ vero dicit habitudinē rōnis tñ subtū ad p̄dicatū sūe cuius cunq̄z denominati ad dōminās: put dicim⁹ p̄ homo habet humanitatē et albiū albedinē. Quādō ergo dicit p̄ locatū eē est habere locū ly hēre ibi nō importat relationē realem: sed importat habitudinē denoianti ad de nominans ip̄z: qd cōe est in omni dōminatiō extrin ſeca vel intrin ſeca. ¶ Est autē notādō p̄ licz inter talia sit relatio realis: tamē denomiatio p̄dicta extrin ſeca nō dicit talem relationem nec habere tale denomiſans extrin ſeci importat relationē. ¶ Ad 5<sup>m</sup> dicēdū p̄ alia est accidentalitas quātitatis et qualitatis: et alia etiā relationis: et alia istoz sex p̄dicamentoz. nam accidentalis quātitatis et qualitatis consistit in hoc qd aduenit enti in actu per inherentiam. Actualitas autē reloniſ consists in hoc p̄ accidit for⁹ vel magis cōpoſito ex subto et forma hēre terminū ad quē fit: accēntalitas autē alioz p̄dicamentoz cōſistit in hoc: p̄ aliquid extrin ſecuz accidit alicui: sicut vestis vestito: vel locus locato. p̄mo mō impossibile est subani accidere alicui: q̄ ipossibile est subsistens adherere alicui. sed scđo et 3<sup>o</sup> modo nibil p̄hibz subaz q̄tū ad id qd est accidere alicui: ita p̄ illa accidētalitas nō dñenit sibi sūm rōnez qua suba est: sed sūm p̄ pot importare cālītatem vel cōformitatē ad aliqd: vel aliā habitudinē. et hoc quātū ad accēntalitatē reloniſ: vel. put importat denomiſationē alicuius extrin ſeca. et p̄ quātū ad accēntalitatē sex ultimoz p̄dicamētūz: et isto solo modo accēntalitatē pot salvari p̄ actio sit accidens: supponēdo p̄ forma acgſita in passo: put dōnati agentem sit actio. nā forma talis quādōq̄ est subaliſ: et talis forma. put est nata denoiantio denoiantiō extrin ſeca cām suā dicit accidens accēntalitatē tali extrin ſeca. ¶ Ad sextū dōm p̄ quādō idē mouet ſeipm nō videſ mibi qd sūm illud idē p̄ncipiu reale sūm p̄ mouet possit moueri. vnde op̄z dare duo p̄ncipia diuerſa re: quozq̄ vnum sit actiu et aliud passiu. vnde quōcūq̄ concurrat in idē ſub oaccīs: tñ p̄ se loquēdo ages ut ages de noiat denoiantiō extrin ſeca ſaltē a p̄n⁹ actiuo.

**Eld rōnes** vtrūq̄ pris pot patere ex dictis: nā distinctio entis in ſubam q̄titatē t̄c.

## Questio

est distinctio vel in diuerſas re: vel in ea que aliquā di uersam realitatē importat: modo quo expōitūz est. Et ēt q̄tū ad hoc uihil facit opatio intellect⁹: q̄tū autē ad distinctionē entis in iſta put p̄dicamēta ſunt: put. s. p̄di camentum accipit pro ſecunda intentione: cum vt ſic di cant entia rōnis ad diuiffionez entis in ea: vt ſic accipiū tur facit operatio intellectus poſſibilis eo modo quo ſa citad entia rationis.

Questio. X.

**B** tertii ſic pcedit. Et argui p̄ re pugnat fidei pōere aliqd complexū eē creatū. et cū hoc eē nečiū: q̄ re pugnat ponere aliqd incōplexū eē creatū. et cum hoc nečiū. p̄bō aſtis. q̄ ponere aliqd incōplexū eē creatū: et cū hoc nečiū ſunt ponere aliqd creatū a deo de necessitate. quia omne creatū ſunt a deo me⁹ ſuē immediate. ſed hoc repugnat fidei que ponit deum agere libero arbi⁹: p̄ aut ſtilibero arbi. nō eſt neceſſe eſſe. ergo t̄c. pbatio aſtie. q̄ ponere cōplexū eſſe creatū et necessarium nō repugnat fidei. niſi ppter hoc: qd creatū ſunt nečiū: ſed in hoc ſūm hypothēſi conueniūt cōplexū et incōplexū. q̄ vtrūq̄ ſuē crea tum necessarium. ergo t̄c.

**In contrariū** eſt. q̄ incōplexū eē creatū et necessariū: nō repugnat fidei. ergo nec cōplexū. aſtia ſuponit. p̄bō aſtis. q̄ crea tura poſſibilis eſt nečia: ſed creature poſſibilis hz cām. ergo t̄c. pbatio minoris. q̄ ſicut deus creās ad creatūrā creatam: ita deus poſtēs creare ad creature poſſibi lem creari. S3 de⁹ actu creans eſt cauſa creature actu create. ergo t̄c.

**Circa** iſta queſtione p̄ncipalē ſunt duo faciēda. Pri mu eſt videre de cā iſtorū cōplexoz: q̄ dicū tur eſſe nečia. s. vtrū habeant cām. z' r̄idebit ad qōnē.

**Quantum** ad p̄mū quatuor ſunt faciēda. nam p̄mo ponā opionem vna quā nō cre do verā. 2<sup>o</sup> argua h̄ eā. 3<sup>o</sup> ponā opionē quā credo eē verā. 4<sup>o</sup> ad rōnes alioz r̄idebo. ¶ Quātū ad p̄mu ſciēdū p̄ qdā ſuonū indiſtincte p̄ nullū cōplexū nečiū hz cām effectiā. Et hoc p̄bant q̄tuor rōnib⁹: quaz p̄ talis eſt: nullā res hñs cām agētē libero arbi. eſt nečia: ſed talia cōplexa ſuonū nečia. ḡ talia cōplexa non hñt cām agentem libero arbi. ſed omne qd hz cām effectiūam hz cām agentē libo⁹ arbi: q̄ ſia reducunt me⁹ v̄l ſuē immediate in deū. ḡ talia nō hñt cām effectiā. ¶ Si di catur ad hoc p̄ talia habent neceſſitatem nō abſolutā: ſed connexiōnis. Contraria. quia cōnexio preſuponit con nexa. ergo neceſſitas cōnexiōis preſuponit neceſſitatē cōnexiorū: ſed cōnexa cum ſint ſimplicia nō poſſunt hēre neceſſitatē. q̄ tu aliqd eē creature ſunt nečiū. ergo nec cōnexio poſterit eſſe nečia. nec per ſuū ſoſterit ibi eē nečitas cōnexiōis. ¶ Secunda rō talis eſt. omnia cōplexa nečia equaliter ſunt nečia: et per ſequens q̄ rōne vnum hz cām et aliud: ſed cōplexa aliqd nečaria ſunt: que nō bēnt cām: ſicut cōplexa diuina: puta deū eē vnu: vel deum eē trinū. ergo t̄c. ergo nullū cōplexū nečiū hz cām. minor p̄z. maior pbat. q̄ illa cōplexa nečia: quozq̄ oppoſita ſunt eq̄liter ipoſſibiliā ſunt eq̄liter nečia: ſed oppoſita oīum cōplexoz nečiōrū ſunt eq̄liter ipoſſibiliā: q̄ ſia ſuē ipoſſibiliā in q̄tū includūt h̄dictoria. ſia autē que includūt h̄dictoria eq̄liter includūt h̄dictoria. ergo t̄c. ¶ Tertia talis eſt. quia illud qd c̄q liter conuenit enti et nō enti non habaz cām effectiām. S3 ratio talis neceſſatis eq̄liter ſuēnt enti: et non enti. ergo t̄c. Maior p̄z. q̄ nō ens non hz cām. Mi. probō. quia ratio talis neceſſatis eſt idēptitas p̄dicati eſt

Prima opio

subti. Sed vñuquodqz est sibi ipsi idem: siue sit flue non  
sit. ergo t.c. Et confirmat ratio. qz contingens necessa-  
rio est contingens. Et hoc ppter idemperitatem pdicati et  
subti. sed contingens nō habet cām effectuaz qz sit con-  
tingens. qz contingens est anteqz sit: et per h̄is anteqz ha-  
beat cām. ergo t.c. Quarta rō talis est. qz qd auenit  
ipossibilib' nō h̄z cām: qz ipossibilita non h̄nt cām. Sz  
talis necessitas cōplexo p cōuenit ipossibilibus. nā chy-  
meram eē chymerā est ne cīum. ergo t.c.

**Contra Impugnac** istam positionem arguo tribus rationibus: quia  
rū pīma talis est. ecce aīal qm̄ dicim⁹ boīez  
ecce aīal aut dicit rem vera exītez in re⁹ nā extra aīaz;  
aut non. si sic; aut dicit eē creatū; aut dicit eē increatū.  
qm̄ omne eē extra aīam est alterū istoz. si dicit eē crea-  
tum. ergo est de⁹; et eē aīal est eē de⁹. qd̄ est absurdū. Si  
dicit eē creatū. dicite eē cātu; et sīchabēt ppositū. Si di-  
cāt qm̄ eē aīal nō dicat eē reale extra aīam. ergo eē aīal  
est eē fīgmentū; tūc in nullo differt eē aīal et eē chy-  
meram; qd̄ est absurdū. ergo z̄. Ad hoc ydeſ possē  
siderit tripli. yno mō dicēdo. qm̄ dīci hō est aīal; qm̄  
eē ibi nō dicit eē reale; nec eē fīgmentū; sed dicit eē qd̄  
dicit veritatē ppōnū; siue pīuenientiā pīdicati cū subto.  
qd̄ est cōe rebus et fīgmentis. Haec sicut ista est vera. hō  
est aīal. ita ista chymera est fīgmentū; et tale eē nō op̄ qm̄  
bēat cām effectiuam. Secūdo dō qm̄ eē dicit ibi esse  
eēntie; nō eē exītie. pīnuze nō hō cām. sed z̄. Terciū  
dicēdo qm̄ eē dicit ibi eē possibile creature vel eē nō re-  
pugnans. talc autē eē nō op̄ qm̄ bēat cām. Prīma  
rīslo nō valet ppter duo. Prīmo. qm̄ qm̄ querit vtrum  
talib⁹ cōplexa bēant cām. puta. hō est aīal. vel vītates eo-  
rum. Intētio qm̄nis non est querere de istis quantū ad  
id qd̄ pīuenit eis ex parte intellect⁹; siue de eē rōnis; qd̄  
pīuenit eis in habitudine ad intellectum. Sed est intētio  
qm̄nis qm̄rere de fundamento veritatis ex pte rei. vt  
queraſ vtrū fundamētu veritatis talib⁹ cōplexorūz; qd̄  
būt ex parte rei bēat cāz. Unde rīslo nō est ad ppōm⁹.  
Terciū. qm̄ est. qm̄ dicit veritatē ppōnū; qm̄ est tertio adia-  
cens dicit eē qd̄ est in alio. s. in pīdicato; et per vīs ad ve-  
ritatez ppōnūs in qua est z̄ adiacēs regrit eē qd̄ medi-  
catum dicit. ynde ad veritatē talis ppōnūs regrit esse  
reale. si pīdicatū dicit eē reale. qm̄ tale eē ibi regrit qm̄le  
pīdicatum dicit. Sed qm̄ dicit. hō est aīal. eē aīal. dicit  
ibi eē reale; vt pbātū est. ergo veritas hūi ppōnūs reg-  
rit eē reale; et per vīs hō cām modo quo eē aīal habet  
cām. s. ex parte fundamēti rei. Terciū respōsio nō valz;  
pter duo; qm̄ eē et eēntia vel sunt idē re; vīsaltez sunt  
inseparabilia; si sunt idē re. ergo si vñū hō cām. et reli-  
quium. pbātio cōsequentie. quia fm pīm. 4. metaphys.  
ens et vñium sunt idem. et hoc pbāt. quia nō separant̄ in  
generatione et corruptiōe; et multo minūs illa que sunt  
idem re separant̄ in habendo cāz vel nō babēdo; si nō  
sunt idem re; sed sunt inseparabilia quādōcūqz ē vñuz  
et alterum; sed si eēntia creature non hō cām eēntia est  
ab eterno. ergo et eē. sed hoc est falsum. ergo falsum est  
eēntiam creature nō habere cāz effectiuā. Secūdo. qm̄  
qd̄ nō habet cām est increatū; sed fm te eēnt⁹ creature  
non hō cām. ergo est ens increatū; sed ens increatū est  
deus. ergo eēnt⁹ creature est de⁹; qd̄ est absurdū. Terciū  
rīslo nō valet. ppter duo. pīmo qm̄ dīci qm̄ hō est aīal.  
Si homo et aīal supponit ibi pro ente possibili sequeret  
qm̄ eēt bona pīna. homo in potētia. ergo homo. qm̄ fm te  
homo vīr acceptus supponit pī homīne exīte in poten-  
tia. et ideo hō existēs in potētia pōt iserre boīez simpli-  
tate; sed hoc est falsum. ergo z̄. Secūdo. quia homo et aīal  
aut supponunt quādōcūz saltez pro ente in actu; aut nō

Si nō. Contra. qz terminis dū supponere pro illo cui cō-  
venit perfectissime res signata per terminū: sed res su-  
gnata per istos terminos. bō. aīal. perfectissime s̄ueniūt  
bōi & aīaliū in actu. ḡ t̄c. Et sic hētūr q̄ bō & aīal: saltem  
q̄nqz supponūt p̄ hoie & aīaliū in actu. Cū ergo q̄ro  
de ista. p̄pōne. bō est aīal. quādo bō & aīal supponūt p̄  
hoie & aīaliū in actu. aut est nečia: aut non. si est nečia. ḡ  
aliquād cōplexum nečium habet cām efficiētēm: qz ho-  
minem in actu eē aīal actu. babz cām efficiētēm. Si di-  
catur q̄ non est nečia. Contra. qz s̄ eos cā nečitatis in  
talib⁹ complexis est idēptitas per eēntiam predicati-  
cum subito. sed homo in actu: & aīal in actu sunt idē per  
eēntiaz: sicut etiā bō in potētia: & aīal in potētia sunt idē.  
ergo t̄c. Item si ista. bō est aīal: quādo termini sup-  
ponūt p̄ ente in actu non est nečia: eius opposita est  
contingēs. s̄ homo nō est aīal. sed ad hanc. homo nē est  
aīal. sequit̄ ista. bō non est bō. qz ad non aīal. sequit̄ nō  
homo. ergo ista. bō non est homo. erit contingēs: qd̄ est  
p̄tra veritatē. & contra eos. qz ista. bō nō est bō. implū  
cat contradic̄tio salte in sensu composito: modo quo  
exponetur. p̄positio aut̄ implicans p̄tradictoria: & fm̄  
veritatem & fm̄ eos est ip̄ossibilis: & per p̄ns ei⁹ opposi-  
ta est nečia. & sic ēt bō est bō. & bō est aīal: p̄t ēt oppo-  
nunt p̄dictis ip̄ossibilibus sunt nečie. Scđa rō p̄ncipalib⁹ talis est. istud complexū. bō existit in actu. s̄z eos  
est nečiu⁹: vt pbabo: s̄ illud complexū. bō existit actu.  
bz cām. ergo complexū nečium habz cām. Ml. p̄z qz  
hoiem existere in actu bz cām. Ma. probatur. s̄. qz fm̄  
eos p̄dicū complexū sit nečium: qz fm̄ eos cōplexū in  
in quo p̄dicatū & subin sunt idē re: & per eēntiam ē nečiu⁹:  
& fm̄ eos talis nečitas est cā totalis necessitatē. S̄z s̄z  
eos bō & tē suum sunt oīo eadē res per eēntiam. qz fm̄  
eos eēn⁹ & eē in creaturis nō differit. ḡ t̄c. Ad h̄ vi-  
det posse dari dupl̄x r̄nsio. p̄ma sic. qz qñ dicit bō exi-  
stit importat plus: q̄z terminis sibi sp̄ls nō repugnare.  
in complexis aut̄ necessarys non importat nisi q̄ ter-  
mini non repugnant. z̄ sic. quia lic̄z esse nō differat ab  
eēntia: tamen dicit aliam formalitatē: & ppter ista for-  
malitatē est qd̄ nō op̄z verificare esse de quo verifica-  
tur essentia. Cū p̄ma responsio nō valet. ppter duo.  
P̄mo. q̄nia illa responsio si aliquid valeat eadem est  
tamen cum illa que ponit q̄ termini supponūt pro eē  
possibili: que reprobata est. Scđa. qz si ad necessitates  
p̄positionū sufficit non repugnantia terminorum. ista  
p̄positio. homo est albus. eēt necessarya. qz termini nō  
repugnant. Scđa r̄nsio non valet propter duo fili⁹.  
P̄mo qz positionē de formalitatib⁹ nego. z̄? qz etiā si  
illa positio esset vera nihil ad p̄posituz. qz que-  
cūnqz sunt oīo inseparabilia: q̄tūcūnqz differant for-  
maliter: cui s̄uenit vnu⁹ & reliquū salte in cōcreto. vnde  
cūcūnqz s̄uenit eē q̄tūcūnqz s̄uenit de necessitate eē figu-  
ratuz: q̄tūcūnqz q̄titas & figura differant formaliter: sed  
esse & eēntia sine sint eadem formaliter sine differant:  
cum sint eadem res per eēntiam fm̄ eos: s̄t oīo insepa-  
rabilia. ḡ ip̄ossible est vnu⁹ eoꝝ verificari de aliquo sal-  
tem in cōcreto: quin verificetur alterum. ita q̄ quicqd̄  
est ens fm̄ esse essentie de necessitate est existens: & co-  
dem modo quo conuenit vnum & reliquim. ita. s̄. qz si  
vnuz s̄uenit in actu & aliud in actu: & si vnu⁹ in potētia:  
& aliud in potentia. Cū rō p̄ncipalib⁹ talis est. qñ aligd̄  
p̄supponit aliez vt passio vlp̄ modū passiōis se h̄ns: si  
illud qd̄ p̄supponit bz cām: sequit̄ q̄ ip̄z p̄supponēs bz  
cām: sed idēptitas vni in sciusqz sic se habz ad ip̄m. er-  
go idēptitas eorum que habent causas habet cām: sed  
res importate p̄ p̄dicatū & subz in creaturis h̄nt cāz.

## Quolibetti

iam creatura h<sub>3</sub> cām:puta hō et risibile r<sub>2</sub>silia. g̃ idē  
ptitas eorum h<sub>3</sub> cām:sed veritas et necessitas istorum co/  
plexorum fundat super idēptitatem p̄dscati et subti fm̄  
eos.ergo veritas et necessitas talū cōplexoz h̄nt cām.

**M**UNC tertio restat ponere positionē quā credo ve  
rā. Circa quā tria intēdo facere. Prīmū est  
ostēdere q̄ talia cōplexa etorū veritas eodez modo  
babēt cām quo et termini ex quib<sup>9</sup> sunt cōplexa. Scđo  
ostendēt qui termini: et que cōplexa babēt cām effecti-  
uam. Tertio q̄lē necessitatē babeāt talia cōplexa. Pri-  
mū pbo dupli rōne. Prīma rō talis est. illud q̄b  
nīt alicui fm̄ ilud q̄b est eodez modo h<sub>3</sub> cām: sicut et il-  
lud cui xuenit: sed veritas talium cōplexoz xuenit re-  
bus de qbus talia cōplexa formant fm̄ id q̄b sūt: quia  
veritas talium cōplexoz consistit in hoc q̄ vñū inclu-  
dit alterum.puta hō fm̄ q̄ est includit aial: et sic de cōst  
milibus.ergo veritas istorum cōplexoz sicut h<sub>3</sub> cām: si-  
cūt et res signate per terminos ex quib<sup>9</sup> cōponunt fm̄  
id q̄b sunt. Scđa rō talis est. q̄ veritas talium cōple-  
xzum sicut h<sub>3</sub> cām: sicut et eoz idēptitas: sed idēptitas  
eorum sicut h<sub>3</sub> cām: sicut et termini ex quib<sup>9</sup> cōponūt: ut  
supra pbatū est. ergo r̄c. Et sic p̄z p̄mū. s. q̄ talia cōple-  
xa et eoz veritas eodē modo habēt cām: sicut et ter-  
mini ex quib<sup>9</sup> cōponūt. Quātū ad scđm scienduz  
et termini quādoqz signant ipossibilita sicut chymera:  
et cōsimilia: quedā signant ens diuinū: sicut deus trini-  
tas omnipotētē: et cōsimilia: quedā signant creatureas:  
sicut hō aial: et similia. Quātū ergo ad p̄mā. s. quātū ad  
ea que dicūt ipossibilita talia nō habēt cām: q̄ omne il-  
lud q̄b h<sub>3</sub> cām est vel p̄t esse: q̄ omnis causa dicit re-  
spectu alicui<sup>9</sup> esse existētis vel possibilis: sed nullū ipos-  
sibile ut sic est vel p̄t eē. ergo r̄c. Quātū ad scđa. s. ad  
diuina: q̄tum ad ea que pertinēt ad intra. s. eē deū: vel  
eē omnipotētē r̄c. Certum est q̄ nullā cām h̄nt. q̄ de<sup>9</sup>  
est p̄mā causa. Qūtū ad tertia. s. q̄tum ad entia creata  
distinguo: q̄ talia possunt accipi fm̄ eē in actu: et fm̄ eē  
in potētia. Si loquamur de eis q̄tum ad eē in potētia.  
tunc dico duo. p̄mū est: q̄ q̄tum ad possibilitatē suam  
nō habēt cām: nec actu: nec potentia: scđz ē q̄ illud cni  
attribuit talis possibilitas. s. ipsa creatura que dī eē pos-  
sibilis h<sub>3</sub> cām in potētia. p̄mū pbo vñica rōne sic. quia  
possibilitas creature accipit penes potentia diuinam et  
non repugnantiam ad eē: sed neuter istorum habēt cāz  
actu vel potentia. ergo r̄c. Maior p̄z: q̄ nihil est ratiōe  
cuius creatura dicatur possibilis ante q̄ sit nisi potētia  
creantis et nō repugnantia eius ad eē. Minor etiā sati<sup>9</sup>  
p̄z: q̄ potentia dei qua deus dicit potēs et creature dicit  
ur obiective possibilis nullā cāz h<sub>3</sub>: sicut nec de<sup>9</sup>. Sill  
nō repugnatia creature ade eē que nihil aliud est q̄ ne-  
gatio ipossibilitatis ad eē: nō habēt cām. scđmēt p̄z. s. q̄  
creatura cui talis possibilitas attribuit h<sub>3</sub> cām in potē-  
tia. s. cām potentem dare ei eē: q̄ omne nō ens actu po-  
tentis esse h<sub>3</sub> cām in potētia. s. cām potentē dare sibi eē:  
sed creature cui attribuit talis possibilitas ante q̄ sit ē  
nō ens potens eē. ergo r̄c. Loquēdo aut de entib<sup>9</sup> crea-  
tis qui tū ad entia in actu: certū est q̄ oīa talia h̄nt cau-  
sam effectiū in actu. q̄ omne aliud a deo ens actu h<sub>3</sub>  
cām actu: sed omnia entia creata in actu sunt h<sub>3</sub>. g̃ r̄c.  
Quantū ad tertiu. s. quale necessitatē h̄nt h<sub>3</sub> cōple-  
xa sciendū q̄ duplex ponit neēitas quedā dicit ab<sup>9</sup>: et  
q̄dam dicit z̄nexionis siue in cōparatiōe. absolutā vo-  
co neēitatez: qua aligd in se et absolute ipossibile est alr  
se hēre: sicut deus haber neēitatē absolutam: neēitas dicit  
z̄nexionis siue in cōparatiōe dicit nō q̄ ipsa z̄nexionis  
fm̄ q̄ est fm̄ se et absolute accepta sit quoddaz necessari-

## Questio

rum. q̄ ipsa z̄nexionis sit subm necessitatē. Sed dicit  
necessitatē z̄nexionis qua ipossibile est aliquid eē sū  
ne alio: sicut ipossibile est hoīem eē sine aial: vel sine  
risibili: sive illud aliud sit idē cum eo per essentia: sicut  
aial cum bonie: siue differat ab eo: sicut volitio nō p̄t  
esse sine cognitiōe que re differtab ea: ita q̄ ipsi termi-  
ni sunt subm necessitatē. Sed ipsa z̄nexionis dicit modū  
eius: ita q̄ hoīem eē aial est necessariuz. Idem est ac si  
dicat q̄ hoī inest necessitas nō eēndi sine aiali: ista autē  
duplē necessitas. s. ab<sup>9</sup> et z̄nexionis p̄t accipi et affiri-  
matiue et negatiue: tam in simplicib<sup>9</sup> q̄z in cōplexis. In  
simplicib<sup>9</sup>: sicut de<sup>9</sup> dicit quoddā ne cōsum positiue: chy-  
mera autē dicit quoddā ipossibile eē: q̄b est quedā neē-  
tas negationis. In cōplexis autē sicut deū eē trinum dū  
cit neēesse eē positiue: deū autē nō esse trinū dicit q̄b  
dam ipossibile: siue neēnō eē.

**H**is p̄missis dico q̄ illa cōplexa que dicūt ea que p̄t  
nent ad diuina intrinseca: et illa que pertinent  
ad possibilitatē creature babēt yrāqz necessitatē. s.  
absolutam et z̄nexionis: q̄ ipossibile est talia alr se ha-  
bere qualrcūqz: ipossibile est et in talibus subm eē sine  
p̄dicato: sed p̄mū istoz pertinet ad necessitatē absolu-  
tam. scđm aut ad necessitatē z̄nexionis. g̃ r̄c. Quātū  
aut ad cōplexa p̄tinētia ad eē actuale creature. q̄tuz. s.  
ad illa cōplexa que dicunt eē per se: vt hō est aial. hō ē  
risibili. et sic de alijs talia habēt necessitatē z̄nexionis  
in sensu p̄posito. modo quo exponef: sed nulla talia ba-  
bēt necessitatē absolutam p̄bat: q̄ illa cōplexa dū-  
cuntur hēre neēitatē absolutam: que nullo mō qualr-  
cūqz aliter possunt se hēre. s. nec in sensu p̄posito nec di-  
uiso: sed p̄dicat cōplexa: licet in sensu cōposito in quo de-  
notatur subm nō posse esse sine p̄dicato nō possint alr  
se habere. tñ ab<sup>9</sup> et in sensu diuiso possunt alr se habere.  
q̄ termini et eoz z̄nexionis simplicib<sup>9</sup> et ab<sup>9</sup> possunt nō eē:  
sicut statim apparet. ergo talia nō h̄nt neēitatē abso-  
lutam. Ad cuius maiore euidentia sciendū q̄ sicut  
ista. albū est albū: et album disgregat vñsum: et currēs  
currit: et currēs mouetur: et negatiue opposita possunt  
distingui fm̄ sensum cōpositū et diuisum: ita etiā homo  
esta aial. et hō est risibili in actu eodem modo possunt di-  
stingui. Sciendū ergo q̄ albu<sup>9</sup> de necessitate est albu<sup>9</sup>:  
p̄t habere duplē sensum vñū cōpositum vt sit sen-  
sus. album de necessitate r̄c. i. album nō potest manere  
album: quin sit album. et idem de disgregatio: album  
non potest manere album: quin sit disgregatio: et sic  
est vera. albū de necessitate est album. vel de necessi-  
tate est disgregatio: et eius opposita est ipossibilis. q̄  
album non est albu<sup>9</sup>. est impossibile in sensu cōposito:  
alium sensum potest habere. s. diuisum. s. quando dicit  
album de necessitate est album vt sit sensus q̄ album  
absolute loquēdo et diuisum nō potest nō esse albu<sup>9</sup>: ita  
q̄ supponēdo subm: nullo mō possit esse subm sine p̄di-  
cato: et isto mō p̄positio est falsa: et eius opposita est con-  
tingens. Nam ista. album p̄t nō esse album. vel eē nī-  
grum. est vera in sensu diuiso. et per z̄nē ei<sup>9</sup> opposita ac-  
cepta in eodem sensu nō est necessaria. vnde in talibus  
complexis yrāqz pars contradictionis in sensu diuiso  
est contingens. Sed in sensu p̄posito affir<sup>9</sup> est neēta et ne-  
gatiua est ipossibilis: vt deductū est. et idē est de ista. hō  
esta aial. et de qbus tñqz p̄ponib<sup>9</sup> per se p̄tinēb<sup>9</sup> ad eē  
actuale creature. et p̄mā ratio hui<sup>9</sup> contingētie in sensu

Notis q̄tū q̄  
bz ppō perti-  
nēto ad esse  
actuale crea-  
ture p̄t acci-  
pi in dupli-  
citu,

Divisio est contingēs habitudo terminorū in esse suo ad suam cām. ad quā vlt̄ sequit̄ contingēs conexio terminorum inter se in sensu diuisio. qd aut̄ necessitas istorum cōplexorum sit necessitas conēxionis p̄bo per dictū aduersarioz: qz ipsi dicunt qd simplicia ex qd talia cōplexa cōnectunt̄ nō sunt necessaria: sed dicit qd ipsa cōplexa sunt neccia: t̄ nō alī: sed necessitas que capetit cōplexis vt cōplexa sunt est necessitas cōplexiōis: qd id est qd necessitas cōnexiōis. ḡ t̄. Et sic p̄z quātā necessitatē bñt talia cōplexa. C̄ Hic vident̄ duo dubia. Primum est de hoc qd dicit qd sicut albū de necessitate est albū vel p̄t esse nō albū. ita posset ista distingui. homo de necessitate est aīl t̄. qz qd album p̄t nō esse albus distinguit̄ fm̄ sensum cōpositū t̄ diuisum: ideo est: quia iste termin⁹ albū p̄t supponere v̄l p̄ subo h̄ste albedinem: qd est māle in signato termini: v̄l p̄ ipsa albedine accepta: qd est formale in signato termini. Sicut nō p̄t esse de hoīe: qz hō nō importat aliquod subiectum diuersum realiterab h̄uanitate: ita qd qnqz possit supponere pro humanitate: t̄ qnqz nō. C̄ Scđz dubiū est. qz fm̄ p̄missa ista esset necessaria. homo actu existit: qz accipiendo hoīem qd ad hoīez in actu subm nō p̄t esse sine p̄dicato: qd vide ē inconueniēs: qz non est necessariū hoīem esse. C̄ Ad p̄mūz istorum dico: qd nō solum ista est distinguēda. albus. vel eius opposita: quia. s. album p̄t accipi vel pro subto v̄l pro forma: sed accipiendo ēt p̄ ipsa forma t̄. distinguenda est fm̄ qd subiectum t̄ p̄dicatu: quātū ad ipaz formaz ab' pos sunt uō esse in actu: t̄ per consequēs v̄nū p̄t nō esse alterum in actu: qz albedo que nūc est in actu ab' p̄t nō esse in actu: qd pertinet ad sensum diuisiōis: t̄ fm̄ qd v̄nū in actu nō p̄t esse sine alio in actu: qd pertinet ad sensū cōpositū. C̄ Ad scđz dicēdū qd ista. homo existit. distinguenda est: sicut ista. hō est aīl in actu: t̄ in sensu cōposito est vna necessaria: sicut alia vnde ista. hō in actu existit. est necessaria. qz ipossibile est hoīem ponere in actu sine existere: t̄ qn̄ dicit qd existere nō ē necessariū. Dico qd verū est in sensu diuisio. qz accipiendo hoīcz ab' nō est necessariū ip̄m existere: sed accipiendo in sensu cōposito: necessariū est hoīem in actu existere: qz ipossibile est v̄nū esse sine alio: vnde dictū est. C̄ Ad p̄mū ergo motiuū in oppositu dicēdū qd necessitas ab' repugnat effectui cause agentis libero arbitrio. qz neccitas ab' effectus est qua ipossibile est ip̄m ab' nō esse. hoc aut̄ repugnat effectui cause agentis libero arbitrio. qz talis effectus ab' p̄t nō esse: sed necessitas in cōxiōis nō repugnat effectui cause agentis libero arbitrio: qz nihil phibet aliqua contingēter p̄duci a cā agēte libero arbitrio: licet v̄nū nō possit esse sine alio: qd pertinet ad necessitatem conēxionis. C̄ Ad p̄bōne que adduci in dīū dicēdū qd illa rō p̄redit. ac si necessitas cōxiōis itet ligat̄ sīc. v̄t. s. conēxio dicat quoddam ens: qd sit subz ab' necessitatis. nūc aut̄ nō est ita. imo necessitas cōexionis dicit modū necessitatis: quo vno posito necessarium est aliud ponere: t̄ qua v̄nū nō p̄t esse sine alio. vnde est idem: ac si dicat qd istuz terminū de necessitate consequitur conēxio ad alterum. Et hoc in sensu cōposito. Et quād dī qd conēxio p̄supponit cōnexa: si accipiant cōnexa formalr: falsum est: qz cōnexum vt includens conēxionē magis supponit conēxionē: qz econseruo: sicut concretū supponit abstractum. t̄ ideo vt sic nō op̄z qd conēxio presupponat cōnexa: vel necessitas conēxionis presupponat necessitatem conēxorum: vt ultam ab ea. Si aut̄ accipiantur cōnexa mālter sic cō-

nexo saltem fm̄ rōnē presupponit cōnexa. s. illos terminos qui cōnectunt̄. sed nō op̄z qd necessitas cōnexio nis presupponat aliquam aliam necessitatē ab ipsa in ipsos terminis cōnexis. quia cum contingēta absoluta quia aliqui termini absolute sunt contingētes in suo eē: stat necessitas conēxionis qua v̄nū non potest esse sine alio. C̄ Ad scđm dicēdū qd maio: est falsa. Ad probationem dico qd minor que accipit̄ ad p̄bandū illam: h̄ s. qd omnia ipossibilis sunt equaliter ipossibilis est falsa. Ad p̄bationē eius dico: qd nō omnia ipossibilis eq̄li ter includunt cōtradictionēz: sicut p̄t patere ex dictis quedam p̄positiōes ipossibilis includunt cōtradictio nem in vitroz sensu. s. p̄posito t̄ diuisio: t̄ tales maxime implicant cōtradictoria: t̄ maxime sunt ipossibilis. alie aut̄ p̄positiōes includunt cōtradictoria solum in sensu composito. nō aut̄ in diuiso: t̄ iste minus implicant contradictionia: t̄ min⁹ sunt ipossibilis: imo plus dico qd nullā negatiua implicat cōtradictoria: nisi ppter necessitatēz affirmatiuc opposite. vnde ista. deus non est nec̄io. non includit contradictionia: nisi inquātū ista. dīcis est. est necessaria: t̄ sicutyna necessitas p̄t esse maior alia: vt ad nūc suppono: ita etiā vna impossibilitas potest eē maior alia. C̄ Ad tertīū dicēdū qd maior est falsa: qz idēptitas p̄dicari t̄ subiecti que ponit̄ esse causa necessitatis in positiviis nō codez modo cōincit enti t̄ nō enti. qz enti in actu cōuenitens in actu: nō enti aut̄ possibilis sc̄e in potētia: t̄ sicut illa idēptitas quādoqz conuenit enti actu: t̄ habet cām effectuā: ita etiam necessitatis cōsequens eā habz cām effectuā in actu. C̄ Ad cōfirmationēt̄ qd idem in dīclū cōt̄ de cōtingētia t̄ possibilis creature t̄ codē modo dōm est de vitroz: t̄ sic possibilis creature est necessaria. nō t̄ creatura que est possibilis. C̄ Ad qrtū dicēdū qd quādo dicit̄ chymera est chymera: t̄ consimilia qd illa necessitas est negotiata fm̄ rem loquēdo: qz nihil alīnd est qz dicere: imposibile est ipossibile: t̄ talis ipossibilitas est impossibilitas absolute: nec talis ipossibilitas bz cām nec est simile de tali necessitate: t̄ neccitate positiua qd p̄plexis importantibus esse creatuz in actu. quia ista necessitas habet causam vt dictum est.

**E**x his ad qnē quādo querit: vt̄ repugnat pos nere aliqd complexus necessariū: t̄ habe re cām effectuā. Dōm qd sic loquēdo de neccitate ab': nō aut̄ loquēdo de necessitate cōxiōis. Prīmū p̄z. qz neccitas ab' positiua est qz nūllo mō absolute alīḡ p̄t nō eē vel nō p̄t alīter se bēre: s̄z h̄ repugnat oī effectus cause efficiētis fm̄ fidē: qz fm̄ fidē omnis effectus cāe efficientis p̄t eē t̄ nō esse: t̄ alī se bēre ab' loquēdo: qz fz fidē p̄ma cā oīuz agit libero arbitrio. ḡ t̄. C̄ Scđz p̄z. qz sicut dīm̄ est nihil phibet alīq̄ duo contingēter p̄duci libe. arb': quo p̄z v̄nū nō p̄t eē sine alio: sed necessitas in cōxiōis v̄sistit in hoc qd v̄nū nō possit eē sine alio. ergo t̄. C̄ Ad rōnē factaz. ad p̄mā partē dōz qd cōntia est nulla. Ad pbationē dōm qd neccitas simplicis repugnat fidei: qz nō p̄t habere nisi necessitatē absolute qd repugnat effectui agentis lib: ar: neccitas at̄ p̄plexi p̄t eē neccitas in cōxiōis sine neccitate ab': qd neccitas cōxiōis nō repugnat effectui agentis lib: ar: vt̄ onīsu ē. Et qd dī qd stāte hypōi vitroz z̄ in h̄ qd ē eē necciu t̄ h̄se cāz. dōz qd lz aueniat̄ i neccitate gnālī dcā: nō t̄ aueniat̄ eodes mō neccitatis: qz vni z̄ t̄mō neccitas ab': aliū vero z̄ neccitas in cōxiōis. C̄ Ad rōnē factā ad alīā p̄t qd p̄ creature polis est neccia: t̄ bz cāz i pō. Dōz qd creature qd est polis nō ē neccia. vñ creature cui attribuit̄ politas

## Quolibetti

essendi nō habet necessitatem absolutam: sed est potēs esse & nō esse: & h̄z cām in potentia: sed eius possiblitas h̄z absolutā necessitatē: nec habz cāz vt declaratū ē in p̄ncipali solone. vnde creaturā esse possibile est ab' ne cessari. H̄z creaturā q̄ est possibilis nō ē ne cīz eē. Ex hoc p̄z q̄ necūm ab' non habet cām.

Q. XI.

**Ostea** querebant quedā de crea-  
tura in spāli. Et p̄mo de pu-  
re spūali. 2° de pure corporali. 3° de  
cōposita. Quātū ad creaturā pure spi-  
ritualem querebāt p̄mo vñū tñū q̄tū  
ad subam: postea querebāt aliud q̄tū  
ad accentia. Illud vñū pertinēs ad subam est: vtrūz  
determinatiue possit p̄bari q̄ ania intellectua sit for-  
ma hominis. Et arguit q̄ nō. q̄ nulla forma indepen-  
dens videſ pars esse alicui⁹ p̄positi. Sed aia intellectu-  
ua est forma īdependēs. ergo nō p̄t esse pars alicui⁹  
cōpositi: nec per s̄ns p̄t esse h̄c cōpositi qđ est homo.

**Contra** q̄ nō minus me⁹ est vñū cūz extremis  
q̄ extrema adinuicēs: sed intellectus est  
mediū inter intelligēs & intelligere. ergo nō min⁹ ē idē  
intelligēs & intellect⁹: q̄ intelligēs & intelligere. sed in-  
telligens & intelligere sunt vnum subo. ergo intelligēs &  
intellect⁹ sunt idē subo. sed bō intelligit. ergo bō et intel-  
lectus sunt idē subo. sed hoc nō esset: nisi q̄ intellectus  
esset forma hominis. ergo r̄c.

**Respondeo** ad euidentiā istius qōnīs p̄ncipa-  
liter sunt duo faciēda. p̄mo ostendere p̄positū. 2° quid de hoc senserit Aristo.

**Quantū** ad p̄mū facienda sunt duo. 1. p̄mū est  
adducere p̄batōes ad p̄bandū intētū  
s. q̄ aia intellectua sit forma bois. 2. r̄ndendū est ad  
quedā que ḡdam addicūt ad colorandū positionē Lō-  
mentatoris. Quantū ad p̄mū p̄bande sūt tres xclu-  
siones: in quaꝝ p̄batione ppter breuitatē semp̄ intēdo  
vti hoc nomine intellect⁹ pro aia intellectua. Prima cō-  
clusio est. q̄ bō vel est intellect⁹ vel h̄nis intellectū par-  
tem sui accipiēdo intellectū modo p̄dicto. Sc̄da cōclo  
est. q̄ bō nō est solus intellectus: sed habēs intellectus  
partē sui. Tertia xclo est. q̄ intellectus est pars que est  
forma. Ad euidentiā p̄me cōclusiōis sc̄dum q̄ h̄c  
loquitur de aia intellectua que dicit̄ intellectua ab  
actu intelligēdi quē experimur. Stultū epiz̄ esset q̄rere  
vtrūm aliqd p̄cipiū intellectuū qđ dicit̄ intellectuū  
nō ab aliquo actu quē experimur i nobis sit forma no-  
stra. Hoc supposito arguo sic ad ppo⁹. et adduco vñaz  
rōnem talē. omnis intelligēs est intellect⁹ tñ: vel habz  
intellectū partē sui. Sed bō est intelligēs. ergo bō ē in-  
tellectus vel habēs intellectū partē sui. Minor p̄z per  
experimēti. q̄ experimur in nobis nos bēre talē actuū  
ln quo excedimus bruta qui dicit̄ act⁹ intelligēdi de q̄  
actu loquitur quociqz uōie vocet. Maiore p̄bo. q̄  
oē qđ est subm act⁹ intelligēdi est intellect⁹: vel h̄z intel-  
lectū partē sui: sed omne intelligēs est subm actus intel-  
ligendi. ergo omne intelligēs est intellect⁹: vel h̄z intel-  
lectum partē sui. q̄ r̄ receptiu actus intelligēdi ē po-  
tentia intellectua. Mi. p̄bo. q̄ illud cui cōuenit al-  
quis actus manēs vel īmanēs vel vt īmanēs est subm  
illius actus: sed intelligere cōuenit intelligēti vt actus  
īmanēs. ergo r̄c. Et sic p̄z p̄ma cōclusio. Sc̄da cō-  
clusionē. s. q̄ homo nō est solus intellect⁹. p̄bo vñica ra-  
tione sic. q̄ nulla res cui competit sentire est solus intel-  
lectus. Sed bō sentit. ergo r̄c. Mi. p̄z per experientiaz  
apertam q̄ bō sentiat. Ma. p̄bo. q̄ nulla res cui cōue-  
nit bēre organū corporale est solus intellect⁹: sed omni-

## Questio

sentiēti cōenit bēre organū corporale: q̄ operatiōes  
sensiōne partis exercēti per organū corporeū. ergo r̄c.  
Et sic habet sc̄da cōclusio. s. q̄ bō nō est solus intellect⁹  
Ex quo relinquit q̄ est h̄nis intellectū partē sui. Tercia  
cōclusionē. p̄bo. s. q̄ intellect⁹ est pars que est for-  
ma. q̄ intellect⁹ est pars bois: vt p̄batū est: aut ergo est  
pars bois que est forma aut pars que est mā. nō est yō  
que est mā: Tum q̄ sequeret q̄ intellect⁹ ēēt pura po-  
tentia: Tum q̄ sequeret q̄ omne qđ h̄z māz posset in-  
telligere. ergo relinquit q̄ est pars que est forma. Et si  
dicat ad ista. q̄ iste rōnes p̄bant q̄ homo est subm po-  
tentie intellectue. nō aut q̄ habeat aīam intellectuāz  
partē sui. Si sic dicat nihil est. q̄ cū potētia intellectuā  
na īcessario fundet in aliqua suba intellectuali. nā oē  
accidēs semp̄ fundat in alīq suba sibi p̄portionata: im-  
possibile est q̄ aliqua suba sit subz potētia intellectue:  
nisi habeat aliquā subam ītellecualē partē sui: vclnīs  
sit ipsa suba ītellecualis.

**Ad ista** r̄sident quidā sex modis. q̄ colorādo po-  
sitionē Lōmetatoris. Primo sic. Ad cui⁹  
euidentiā p̄mittunt tres supponēs ab illis q̄ opponūt.  
Prima est. q̄ intelligēs que nō est forma corporis simū  
p̄t esse cū fantasmatē. q̄ intelligēs p̄t esse simū cum  
quociqz corporeo. Sc̄da est. q̄ forma intētionalis syna  
exīs p̄t esse in pluribz subis. Ex his vltērius inferunt  
tertiā suppositionē. s. q̄ spēs eadē p̄t cē in fantasmatē  
et in illa intelligētia sicut in subto. Et ex his arguunt sic  
ad p̄positū. q̄ illi conuenit intelligere. qđ est subm spēi  
elicitis actum intelligēdi: sed bō dato q̄ intelligētia  
nō sit forma eius: p̄t esse subm spēi elicitis actū intel-  
ligendi. ergo r̄c. M. p̄. ex p̄missis sup  
positionibz vt videſ. q̄ vt positū est in sc̄da suppositōe  
eadem spēs nūero p̄t esse in fan⁹: et in illa intelligētia  
separata: sicut in subto: et sic bō in eī fan⁹ et intelligēs  
separata est subm illius spēi: sed illa spēs p̄t est in intel-  
ligentia p̄t elicere actū intelligendi. q̄ bō p̄t esse subz  
spēi elicitū actū intelligēdi. et hoc p̄t fieri vt dictū est  
absqz hoc q̄ aliqua suba ītellecualis sit forma ei⁹. Et  
forma ergo argumēti q̄ dicit̄ q̄ omne qđ intelligit cē  
subm actus intelligēdi: dicit̄ q̄ nō opz: sed sufficit q̄ sit  
subm spēi elicitis actū intelligēdi: et hoc p̄t fieri vt  
dictū est absqz hoc qđ intellect⁹ sit forma bois. Se  
cundo sic. q̄ fīm magros in vīstione beata. esentia diuī-  
na assilens se habet in rōne forme per quā intellectus  
creatus beatus intelligit. et tñ esentia diuīna nō est for-  
ma īherens ip̄i beato vel intellectui eius vel forma  
que sit pars eius. ergo nō oē q̄ forma ītellecualis per  
quā aliquis intelligit sit forma veniēs in cōpōnē eius:  
vel qđ sit pars eius. Tertio. q̄ natura hūanā sic in-  
tīmat diuīno supposito absqz īherētia: et absqz hoc qđ  
sit pars eius: q̄ operatiōes manētes nature hūane dno  
minant suppositū diuīnū. nam vera est ista. de⁹ sentit. q̄  
a simili natura intellectuāl poterit ita intimari hoi abs  
qz īherentia: et absqz hoc q̄ sit pars ei⁹: q̄ opatio ma-  
nēns que est intelligere poterit deniare hoīem: vt be-  
ne dicat homo intelligit. Quarto. q̄ fīm Lōmetato-  
rem lux se h̄z ad colorē vt forma eius. et tñ lux nō īhe-  
ret colori nec est pars eius. ergo a simili nā ītellecualis  
poterit aliquo mō ēē forma bois absqz hoc q̄ īhe-  
ret sibi vel sit pars eius. Quinto. quia dato q̄ bō se  
experiatur ītelligere nō sequit̄ vt videſ q̄ sit subiectū  
actus intelligēdi. nam bō dicit̄ experiiri illa quorūz bō  
nō est subm. naz bō dicit̄ experiiri calorē ignis et frigus  
aque: quorum nō est subm aliquā. et sic ppter p̄dictā ex-  
perientiam nō oportet ponere hominē subm act⁹ intel-

ligendi. C Sexto sic. qz frater Thoñ. dicit qz accidit sp̄ei inherere ad hoc qz eliciat acutū intelligendi. ergo fm eum nō est incōueniens qz aliquis intellectus intelligat per formaz que nō inheret sibi: nec est ps eius et ex hoc videt sequi qz nō est incōueniens qz hō intelligat p̄ formam que sibi nō inheret: nec est pars eius. C Ad p̄mūz ergo isto p̄ dico qz videt mībī satīs qz illa obitio sit frī uola: qz bñ deficit in quinqz. C Primo in hoc qz vī po nere qz subī spūalis sit i loco: sive in corpore situat. qz sit subī propīngtatis vel distātīe: quā habitudinē: vt yī de fī magnis: nō bñ subī spūalis ad locum: videtur enīz līmaginari qz subī spūalis sit simul cuz organo fantas. C Simultate situatī vt sic situata suscipiant idem accīns. C Secūdo. qz ponit idē accidēs in pluribus subīs: cū accidens habeat entitatēz et ynitatēi a subito: nec valz si dicat qz nō est verum de accīns intentionib⁹. iiii p̄ bo. qz sequat plus de istis qz de illis: fz eos: qz vīnum quodqz accidēs quāto babz debilioz entitatēi: tanto magis depēdet in entitatē et ynitatē a suo subito: sed fm eos predicta accīstia debilissimam entitatē hñt. qz tē. C Tertio. qz p̄cessō predicto impōlī. s. qz idē accidēs possit esse in diversis subīs: duz tamē ynuquodqz illoz eset natū recipē illud accidēs: nullum tñ accidēs po test babere pro subito illud qd non est natū recipē ipm: nūc autem intellectus nō est natū recipere spēm: nisi intelligibilez: et eadem spē fm hoc erit sensibilis et intel ligibilis. C Quarto. qz nō videtur rō quare illud qd ē subī spēi intelligibilis nō possit ēē subī actus intelligēdi: fm aut̄ eos spēs illa que est in fan⁹ est realr spēs intelligibilis que est in intelligentia. C Quinto. qz fm eos sequieret qz intelligētia qz est in aere eēt subī lu minis: qz fm eos lumen est forma intentionalis: et eset subī intentionis coloz: que oīa sunt absurdissima. C 6: qz tot absurditatib⁹ cōcessis adhuc nihil ad ppositū: qz intelligere cōparatur ad intelligēs: sicut opatio imanens: et per psequens sicut ad subī: vñ oportet qz intelligēs sit subī actus intelligēdi a quoqz elicitur ille actus effectivē: sed oībus istis positis nō saluat adhuc quin hō sit intelligēs: et per consequēs quin hō sit sub lectum actus intelligēdi. ergo tē. Quādo ergo dicūt qz nō oīz qz intelligēs sit subī actus intelligēdi: sed suffi cit qz sit subī speci elicitēis actum intelligēdi. Dico qz ytrūqz est falsum et impossibile: qz impossibile est qz opatio imanens cōparetur ad aliquid vt operatio ei⁹ imanens nisi ad id in quo est: sicut in subito: ita qz ex B dicit operatio manens: qz manet in operatē: nec potest fungi aliū modus manēdi: nisi sicut in subito: sicut ē in intellectu creatori: vel per omnīmodaz idēptitatem: sic in deo. C Sēcdū etiā falsuz est. qz ad hoc qz alijs itel ligat non sufficit qz subī sit spēi elicitēis actū: accīdēti elicer actuz pro effectivē causare: qz obīa mediate vel imediate causant actū intelligēdi: nec tñ intelligēt: in tellectus etiā agens et species fz illos qui ponit qz spe cies se hñt actiue ad actū intelligēdi: nec tñ eis p̄ itel ligere: esse. n. subī principy actiui quo subī talis pncipy actiui agit in aliud subiectū: est cōditio agētis actio ne trāseunte: vñ videt mībi qz ista p̄ma instātia conti net tot incōuenientia et improbabilia quot vība. C Ad secūdū dicendū. qz in ystone beata: creatura beata i telligit per essentiaz diuinaz: sicut per pncipiū effectiū illius visionis beate: qua visiōe non denominatur de: nec essentia diuina videns et intelligēs: sed per poten tiam p̄p̄tū intellectuaz creatura beata videt deum: cui soli sicut subiecto videndi cōuenit esse videns et in telligēs: et sic ad hoc qz homo intelligat: nulla ymlo suf

sicut nisi sit subiectum actus intelligendi. CAd tertium dicendum. quod nūquā deus diceret sentiens per humanitatem nisi humanitas esset idē supposito cū eo; et per hanc nisi suppositū diuinū p̄ humanitatē illaz aliquo modo dicereb̄ subm̄ illius factionis: mō quo subiectum dicitur suppositū hanc aliquā naturā: et accēntia sibi inherētia: et iō si homo posset assumere nām spūalem in ynitate suppositū: modo quo humanitas est assumpta a verbo posset denominari ab operatione īmanente ei: nūc autē isto modo nulla suba pōt̄ itimari homini. Ez iō q̄ suba spūalis sit eadē supposito cū eo et denoīet ab operatione eius: op̄z q̄ sit forma subalisa eius vel accidentalis: et q̄ accidentalis eē nō pōt̄. ideo r̄. In alio etiam deficit ista instantia: q̄ supposito per imponē q̄ sit assumere talem nām: tū homo assumens nō experiret se eē subm̄ actus intelligēdi: sic experit̄: et suba assumpta hoc experiret. CAd quartū dicendum: q̄ si cōmetator intēdit de lumine et itentione coloris in medio: cū ista duo recipiant̄ in eodē subo et ynu eoꝝ possit esse rō susceptiua alterius: tunc fallsum supponit̄ in instantia: q̄. s. ynu nō inheret alteri: modo quo aliqua forma inheret sue rationi susceptiua. Si autē cōmetator loquat̄ de colore: et lumine: yt. s. ynum istoꝝ nō est receptiū alterius: tūc dicendum q̄ equocat̄ de forma: nā yno modo dic̄it forma p̄prie illud qd̄ formalit̄ p̄ herētiā perficit alterū. Alio mō aliqd̄ dic̄it forma vel formale respectu alterius qd̄ sc̄. est pfectioꝝ eo: sicut si nā humana dicat̄. q. qd̄d̄ formale respectu inferiorū hoie: q̄ est pfectioꝝ eis et talis formalitas non sufficit ad hoc q̄ illud qd̄ verificatur de tali forma vel formali verificat̄ de eo respectu: cui⁹ dicit̄ forma vel formales: sicut nō op̄z verificari de bove qd̄ verificat̄ de hoie. CAd quintū dicendum q̄ quando aliq̄ experit̄ aliqd̄ extra se sicut quādo bō experit̄ calorē ignis op̄z q̄ bō sit exp̄ies p̄ aliquā actū cognoscēdi: cuius est subm̄: tūc ergo si bō experit̄ illū actū: qui est in illa suba separata sicut in subo: tūc bō experit̄ illū actū per aliquā actū: cuius ipse bō est subm̄. Et tūc quero de illo actū: aut est actus intelligendi: aut actus sentiendi. Si actus intelligendi habetur, p̄positū. s. q̄ est subiectū alius cuius actus intelligendi: et stat nra p̄ primo deducta. Si autē ponāt̄ q̄ sit actus sentiendi: se p̄ ac̄ intelligēdi sit obz sensus: qd̄ ē absurdū. CAd 6<sup>m</sup> dōz q̄ bō accidit spēi intelligēdi ad hoc q̄ moueat effectiū ad actū intelligēdi q̄ inheret: sed nō accidit intelligēti ad hoc q̄ intelligat̄: q̄ sit idē cū actu intelligendi vel subo: sicut in creatura: vel per essentiaz sicut in deo. Unde si aliqua spēs subsisteret et moueret ad actū intelligendi receptiū in alio: spēs nō esset intelligens: sed intelligere faciens: sed illud in quo reciperet actus intelligendi eēt intelligens: et sic patet de p̄imo principali.

In tñtare  
doctoꝝ recte  
exclusit illam  
rñstionem illog  
præve inculci  
gñtia. Lõmē  
cautor. vñ tñt  
slo illa data  
sunt ex pñco s  
tellu xboruz  
Lõmentos  
ris: nñ cõmés  
taor. cõ. 5. vñ  
dñe q̄t illeclis  
speculativa eõ  
stñru: q̄duo  
sbita: q̄p vñt  
est gnñra: i: t  
spñuz phatâs  
ma: t alid est  
nõ gñatu: t e  
lhe itellecru  
polis: q̄t e se  
satio h̄z duo  
sbita: vñt per  
qđ e x̄a: alid  
q̄d e rñm  
entit. Et fui  
rñt isti dece  
pil p̄ aquoca  
tioni m̄t: nos  
mis subz: s  
bz i via Bz.  
2 Lõmento  
ris sumis p̄ s  
lo cui aliqd  
formalit lhes  
rei. qñqz x̄o  
sumis p̄ obio  
a q̄d alid op̄s  
op̄deet vñt:  
q̄s smcueret  
vñt: q̄s a ter  
mündic: q̄s p̄  
z. d. gñanc: s.  
c. 7. idē p̄ sp  
z. d. sis. te. e.  
14. 4. vbi dñ  
vnusqz q̄d  
q̄d fñsuo sbit  
sensibil e: ita  
et Lõmento  
ris h̄z sumis  
bz in duplicit  
sensi illa an  
ctoritate sic  
p̄z. Illud rati  
qđ possz dici  
bz viacq̄ ad  
b̄ argin qđ  
magnipédit  
ab oib̄ e: nñ  
ita argücties  
patul p̄tles  
istatia dcele:  
celu. n. bz p̄  
pateticos dñ  
vñt intellig  
t appetere: t  
in itellecito n  
recipitur in  
ipso subtilis  
aio sp̄. z. ce.  
Et p̄z e: exp̄  
ca. d. sba orbo  
t sc̄ solutur  
kñtia solut  
h̄c sic seto.

Quolibet!

**L**e<sup>c</sup>t<sup>o</sup> **P**ra<sup>r</sup> **A**rt<sup>o</sup>. p<sup>a</sup>re<sup>s</sup> aias itelluas c<sup>e</sup> formaz bo- mis. v. vi i<sup>g</sup> **L**o<sup>m</sup>e. z. de aia. p. 30. **E**t p. 5. liu<sup>d</sup> d<sup>a</sup>la- illu diff<sup>o</sup> aie n<sup>e</sup> vnuo e<sup>n</sup> n<sup>e</sup> equo e<sup>d</sup> di- cia d<sup>o</sup> oia aia: s<sup>d</sup> s<sup>d</sup> p<sup>u</sup>z<sup>d</sup> positi<sup>v</sup>. **E**t z. **A**p. z. de aia p<sup>l</sup>clu<sup>d</sup>e<sup>s</sup> d<sup>f</sup> s<sup>o</sup>n<sup>e</sup> d<sup>a</sup> aia p<sup>u</sup>nti<sup>o</sup>al<sup>s</sup> lo- g<sup>l</sup> d<sup>i</sup>c<sup>e</sup>s: s<sup>i</sup> d<sup>l</sup> aliquid co- **G**ist<sup>r</sup> infro. c. p. x. i<sup>g</sup>. **A**m- pl<sup>o</sup> d<sup>u</sup> mafse s<sup>i</sup> s<sup>i</sup> s<sup>i</sup> ania ac<sup>c</sup> e<sup>c</sup> opio s<sup>i</sup> na- uia nauis. **E**t miz e<sup>c</sup> si ex d<sup>o</sup>ne il- la p<sup>u</sup>o data a pho. i. 1. 2. 7. apperz aias i tellec<sup>u</sup>esse fo- forma bala- t<sup>d</sup> ifo<sup>s</sup>ia<sup>o</sup>ez re- f<sup>o</sup>pe<sup>d</sup> hois: quo ip<sup>e</sup> po- steg<sup>a</sup> i. x. d<sup>l</sup> c<sup>o</sup> imafseuz e. **I**mm<sup>o</sup> **A**p. sibi i. 1. 2 breui spacio d<sup>o</sup>ceret. ill<sup>d</sup> l<sup>g</sup>f q<sup>d</sup> addu- cit doctor sal- ug. pace n<sup>e</sup> v<sup>e</sup> fac<sup>e</sup> ad p<sup>o</sup>poli- tu suu<sup>s</sup>. **G**ist<sup>r</sup> q<sup>d</sup> d<sup>l</sup> ip<sup>e</sup> i<sup>v</sup> morialitaz ale n<sup>e</sup> e<sup>c</sup> mai- festa<sup>s</sup> ite<sup>d</sup> **A**tu<sup>r</sup> ip<sup>e</sup> po- u<sup>g</sup> mafseuz te<sup>c</sup> oppo<sup>s</sup>ituz ill<sup>d</sup>. **N**ati<sup>o</sup> m<sup>l</sup> locis: ut allegabat d<sup>l</sup> mis<sup>s</sup> ill<sup>d</sup> sub dubio. z. 13 in h<sup>d</sup>c<sup>u</sup>lois c<sup>o</sup> curat et eo- en. i. 4. 1<sup>l</sup>. 8. 43. q. z. i<sup>l</sup>am salua pace co- ruz d<sup>o</sup>cerem<sup>s</sup> **V**ib. n<sup>o</sup> dimi- si ill<sup>d</sup> s<sup>b</sup> du- bio i<sup>l</sup>lo loco vbi erat p<sup>o</sup>lo<sup>s</sup> d<sup>l</sup>erim<sup>s</sup> nadi ill<sup>d</sup> q<sup>d</sup> ne. z. 2. 1. 3. de aia. vbi d<sup>l</sup> plu- rib<sup>d</sup> omfoni- p<sup>l</sup>clu<sup>d</sup>li in- tellec<sup>u</sup> e<sup>c</sup> ab- straci<sup>s</sup> i<sup>m</sup>ma- leia p<sup>u</sup>z<sup>d</sup> i<sup>v</sup> coripubles s<sup>i</sup> b<sup>i</sup> t<sup>e</sup>lega- ter disputat dicit ibid<sup>e</sup> potentioru aut ale que dicte sunt: alijs q<sup>d</sup>es insunt oes z. et subdit. Potentias aut dicimus vegeta- tiu: se<sup>s</sup>tiu: et appetitu: motiu: s<sup>z</sup> locu: et intellectiu: ex quibus apparet q<sup>d</sup> homini insunt omnia ista. scz in- tellec<sup>u</sup> cu preceden<sup>t</sup>ibus: q<sup>d</sup> non esset veru si ho<sup>s</sup> et aia essent diversae substantie supposito distincte: q<sup>d</sup> ridicu- lum esset dicere q<sup>d</sup> illud q<sup>d</sup> conuenit yni sube conueniret alteri sube supposito distincte ab ea. Iteru etiam ex his pat<sup>s</sup> q<sup>d</sup> Aristo. loquitur de intelligentia potentia: sicut de quad<sup>a</sup> potentia co<sup>c</sup>urrente in ead<sup>e</sup> essentiam aie cu alijs: et manifestius hoc apparet ex quod<sup>a</sup> dicto sequen- ti: n<sup>e</sup> infra dicit. Semp in eo q<sup>d</sup> est vnr potentia q<sup>d</sup> pri<sup>o</sup> est in figuris et in aiatris vt in tetragono trigonu: z. et ve- ducedo dicit. Ultimu aut et minimu ratiocinatu: et in- tellec<sup>u</sup>: quibus eni est ro corruptibilis bis et reliqua oia. Ex quib<sup>s</sup> manifeste vult q<sup>d</sup> sicut cotinet vegetatiu: in sensu: ita vegetatiu: et sensituu: et intellectuo. Hoc aut no esset nisi vegetatiu: sensituu: et intellectuu: co- current in eandem essenti<sup>a</sup> aie. sed constar q<sup>d</sup> aia vege- tativa et sensitiva sunt forma hominis. g. z. Itz dat et intelligi in pncipio tertiu de aia vbi dicit. de parte aut qua sapit et intelligit aia. ex quo apparet q<sup>d</sup> ipse loquitur de potentia intellectus sicut de quad<sup>a</sup> parte adiutia co- tra illas. scz vegetatiu: et sensituu: et currere cu eis in ead<sup>e</sup> essenti<sup>a</sup> aie: t<sup>i</sup>n idem totu. Manifestis aut hoc ostendit in. xi. meta. vbi dicit. Motetes igis c<sup>o</sup>at velut prius facte existentes. que aut vt ro simul: quando eni sanat homo tunc et sanitas est: et figura enee spere simul et enea sprea. Si aut posterius aliquid manet perscrutatum est. in quibusda eni nihil probibet vt si est aia tale non ois sed intellectus: vbi manifeste distinguos ill<sup>d</sup> q<sup>d</sup> est ppxie forma c<sup>o</sup>positu: h<sup>c</sup>as agetes in hoc q<sup>d</sup> ca ages precedit forma aut non: reliquit sub dubio. vtrum ali- quia forma remaneat post c<sup>o</sup>positu: et dicit illa formaz de qua reliquit sub dubio. vtrum remaneat post compo- situz ee aiam intellectua: ex quo manifeste apparet q<sup>d</sup> expresa sententia Arist. est q<sup>d</sup> aia intellectua est forma bois: et pars essentialis c<sup>o</sup>positu: q<sup>d</sup> est homo: nec hoc re- linquit sub dubio: sed tm reliquit sub dubio vtrum re- maneret post corruptioez hois. **[Q**uatu<sup>o</sup> at ad z. s. q<sup>d</sup> aia est subm actus intelligendi no mediate aliqua dispo- sitione corporali: manifeste babe<sup>s</sup> sua snia in 3<sup>o</sup> de aia. vbi ex intentione pbat intellectu: ee oino imixtuz et ab omni dispositione corporali denudat<sup>s</sup> ad hoc q<sup>d</sup> itelli- gat oia. vnde fm intentione eius sola aia est subm pot- tie intellectue accipiendo subm pro ratione susceptiu. **C** De tertio aut. s. vtruz aia intellectua remaneret post corruptioez hois: aut no: no b<sup>f</sup> expsa snia eius: n<sup>e</sup> in. xi. metaphy. loco predicto relinquit sub dubio vtrum mane- at post corruptionez c<sup>o</sup>positi. p<sup>o</sup> eti<sup>a</sup> de aia. in probe- mio relinquit sub dubio vtruz aia realiter separat a corpo- re: an solu sit separabilis fm sola potentia intellectua: et operatione eius. Et ponit ex emploz de enea sprea cui- zuenit tangere planu: in puncto: no in eo q<sup>d</sup> enea: sed in eo q<sup>d</sup> sprea. **[A**d cuius c<sup>o</sup>identia sciendum: q<sup>d</sup> sicut spe- ra enea tangit planu: in puncto: et ad hoc nihil facit q<sup>d</sup> se natura enea vt talis: nec calidu: vel frigidu: vel humi- diu: vel siccuz: vel aliquid aliud nisi sola sphericitas ei<sup>s</sup> ita sensit Arist. q<sup>d</sup> sola aia est susceptiu actus intelli- gendi et ad recipiendu tal<sup>e</sup> actu nibil per se facit inate- ria v<sup>l</sup> calidum vel frigidum nec aliqua dispositio cor- palis. Sz ibi et alibi dimisit sub dubio vtruz sic sphaera vel sphericitas non potest separari fm rez a corpore na- turali. quin s. sit in corpe naturali. Ita etiam anima no- po. sit separaria corpore ita q<sup>d</sup> corpore corrupto per se.

Questio

ipsum solam maneat quāuis ad aliqua p̄tneplia his vñ  
deatur magis sequi: q̄ aia quantū ad operationē sit se  
parata: et non quantū ad hoc q̄ possit per sc̄iplas mane  
re corpore corrupto: quedaz tamen verba ius vident  
sentire oppositum: nā in sc̄do de aia dicit q̄ intellectus  
separat ab alijs: sicut ppteriu a corruptibili: et in tertio  
dicit de intellectu agente: separatum autē h̄ q̄ vere est.

**Contra** *premissa autem vident quedam dubia e  
videt qd Aristo non senserit animam esse for  
mam corporis. nam pbs de animalibus dicit qd intellectus  
est ab extra. i.e. deo: sicut a deo nihil immediate est nisi eter  
num: qd oia que incipiunt esse vel desinunt possunt fie  
ri mediante motu celi: qd formam eorum ab eterno immobili n  
ibil de novo procedit nisi mediata aliqua mutatione: ergo  
formam eum anima intellectiva est eterna: sed nulla forma  
eterna formam eum potest esse formare generabilis: qd tunc for  
ma precederet compositum: qd est contra eum. Item ex  
presse ponit in tertio et in scđo de anima. vt dictum est qd in  
tellectus est separabilis et incorruptibilis ex quo sequuntur  
duo. primum est qd formam eum intellectus non erit forma  
aliquius generabilis: qd formam eum esse incorruptibile est per  
petuus: et per sequebras formam eum intellectus est perpetuus.  
nullum autem perpetuum formam eum potest esse forma aliquis  
generabilis: qd tunc forma procederet compositum: qd est con  
tra eum. Secundum est qd non videtur dubium apud eum. utrum  
animam intellectivam sit incorruptibilis et separabilis. uno vi  
dei esse sua similitudine expressa in predictis locis. Tertio  
qd non videt qd Aristo dubitauerit qd si anima est forma  
utrum remaneat post corruptionem compositi: qd tunc dubi  
taret de demonstrationibus suis. nam ipse reputauit se  
demonstrasse generationem hominum esse eternam. Repu  
tauit etiam se demonstrasse qd finita actu non possunt  
esse: sed posita generationis hominum infinitate: si anime  
remanebant post mortem essent iam infinitae anime in  
actu. ergo ratiocinatio. Ad primum istorum dicendum qd ab eterno  
immobili aliqd procedere mediata aliqua nouitate potest  
intelligi dupliciter. uno modo vt nouitas ponatur circa  
agens: sicut ad hoc qd sol de nono calefaciat hoc vel il  
luminet: opusq; de novo fiat applicatio eius ad hoc qd  
directo aspectu recipiat talē locū. Alio modo potest intel  
ligi ita qd nouitas ponatur circa passionem recipiens. sicut si  
sole manet immobili super eadē parte aeris vel terre si  
aliqua noua dispositio ab aliquo alio fieret in illa terra  
sole immobilitas et invariabilitas habente posset fieri  
nouus effectus in illa terra sic disposita. Modo dico qd  
intentio fuit Aristo qd ab uno eterno immobili nihil de  
novo procedit nisi mediata aliqua nouitate vel ex pre  
agentis mediante quo agit: sicut contingit in his que si  
unt a virtute celesti: vel mediante nouitate dispositio  
circa passionem. modo non fuit forte inconveniens apud  
Aristo. qd licet ponere deum immobilem: et necessario agere  
tempore qd ipse de novo crearet aliquam formam. sicut intellectus  
mediante nouitate circa dispositionem materie re  
cipientis. ita qd ipse immediate produceret ipsos animos et non  
mediante aliquo agente attingente effectu ad essen  
tiam anime: licet produceret eam mediante agente di  
spONENTE ad receptionem eius. Ad secundum dicendum  
qd ex verbis illis non habetur expresse vt videtur multo  
qd Aristo senserit animam intellectivam esse separabiles  
et incorruptibiles: sed solus qd habet aliquam similitudinem  
cum substantiis separatis incorruptibilibus: quia  
dicit qd separatur ab alijs sicut perpetua a corruptibili  
bus: in hoc scđ qd est ad operationem intelligentis sepa  
ratur ab omni conditione materiali etiam sicut incorruptibilia.  
hoc quantu ad auctoritatem primam sumperaz de scđo*

**L**e*xi. 3* **E**lio  
**x**adrū. ibidē  
**I**cōm̄tio mā  
**gno.**  
**L**e*x. com. 2b*

Σαχαρά

**I**ts respond  
no ad primis  
salus tenet &  
ua iacti docio  
ri non vnius  
bi op si vera  
ad mentem p̄p̄  
q̄ partim  
ter possit sol  
vi oēs rōnce  
eius i octauo  
physicop vob  
demfaror  
cierūtūcūm

de aia. quātū autem ad illud qd dicitur in tertio de aia. de intellectu agente qd yides expressiū: dixerūt aliqui qd Aristo. sensit qd intellectus agens qui dat virtutē rebus materialibus: ad mouēdū intellectum possibile est aliqua substātia separata: t liz expresse experiamur nos intelligere: nō tamen ita expresse experimur quid est illud qd dat virtutē fantasmatiād mouēdū intellectum possiblēz. Uel potest dici qd intelligit ipsum eē immortale qdū est ex parte sua: qd nibil ei est contrariuz liz rōne adiuncti: qd. s. fundatur in forma innitēte materiae subiecte contrarietati. Ad tertium dicendum: qd liz sicut dictū est: ad pncipia Aristo. magis sequat anima intellectuā nō manere qd oppositum: tamen de hoc non habetur eius expressa sūa: non enī oportet qd quicquid implicitē cōtinetur in pncipiis alicuius: vel quicquid sequitur ad ipsa sit eius expressa sententia: Et sic patet de scđo pncipali t de tota questione.

**Ad rōnem** in opposituz dicendum qd accipie: do independens pro forma possibili manere: maior que dicit qd nulla forma independens potest esse pars essentialis compositi est falsa: quia qd essentialis compositi: constituens. scz vnam essentiam compositam cum materia non includit in sua ratione semper non posse esse fine materia. **Questio XII.**



**Ostea** querebantur de creatura in speciali quedam de eētia eius quantum ad eius accidentia. Primo querebatur vnum quantū ad potentias t illud vnu est vtrum distinctio intellectus t voluntatis tolleretur remota distinctiōe formalī obiectoz. Targuntur qd sic: quia remotis pncipijs distinctiōe tollitur totaliter distinctio: sed principia distinctiua potentiarū sunt obiecta formaliter. ergo tc. maior patet: minor probatur per auctoritatēz phī. scđo de aia. vbi dicit: qd potentie distinguuntur per actus: t actus p obiecta: t sic actus t obiecta sunt pncipia distinctiua.

**Contra** diversi modi tendēdi in idem obiectum sufficit ad distinguendum potentias. sed manente eodē obiecto formalē possunt esse diversi modi tendēdi in ipsum. ergo tc. maior supponit: minor probatur: quia tendere in aliquo obiectum patiendo ab eo: t tendere in ipsum non patiendo ab eo: sed mouēdo se in ipsum est diuersus modus tendēdi in obiectum. Sed primum conuenit intellectui ex natura sua: quia Intelligere est quoddā pati fīm phīm: scđma tēte xenie voluntati ex natura sua. scz non pati ab eo: sed mouēre se in ipsum: alioquin periret liberuz arbitriuz: vt quidā dicunt. ergo stante eodem obiecto formalē possunt potentie diuersum modum habere tendēdi in ipsum.

**Respondeo** Ad euidentiā istius questionis: quia tuoz sunt facienda. Primum est videre vnde aliquid habet distinguiblē ab alio. Secundum est quomodo potentie distinguuntur per obiecta. Tertiuz est inferre quomodo obiecta distinguantur iter se. Quartum est soluere ad questionem.

**Quātum** ad primum sciendum qd sicut res habent esse per pncipia intrinseca t extrinseca: ita t distinguuntur: quantū ergo ad pncipium itersecum loquendo de distinctione specifica t formalī de qua bic loquimur: vnumqdqz distinguuntur ab alio vel se toto: sicut simplicia: vel aliquo sui. scz ipsa forma: sicut composita: ita qd formale distinctiū intrinsecuz rei est vel ipsa tota essentia eius sicut simplicia distinguuntur ab inicem: sicut albedo t nigredo scđps distinguuntur

vel pars que est forma: sicut in cōpositis: sicut homo t equus distinguuntur per suas formas: forma autē t materia scđps distinguuntur. Per pncipia vero extrinseca distinguuntur res: sicut per fines: t causas efficientes: per finem sicut serra t volabla distinguuntur per diuersimode secare ad qd ordinātē. Dicunt ergo aliqua distingui per finem inquātū diners fines requirunt diuersa media formaliter differentia quibus attinguntur. per causas autē effectiū dicuntur res distinguiri duplicitē. Uno modo quia facit multa ex uno sicut ex una massa lutifiat potus quantū ad vnam partem: t quantū ad aliam gotetus vel aliquod aliu vas. Alio modo qdū aliqd vel aliqua plura efficientia consistit aliqua plura que nunquā sunt vnu nec nata fieri ex uno: sicut si aliqua causa ponatur esse causa plurim intelligentiarēz t sic distinguuntur res per cām effectiū. Quantus ad scđm sciendū qd potentie t actus etiam earum non distinguuntur per obiecta sicut per pncipium intrinsecum: intrans essentiam rei: quo formaliter vnum distinguuntur ab alio. t illud potest breuiter probari vni ca ratione tali: quia primum t per se obiectuz alicuius actus t potentie non est ipsa potentia vel actus vel aliū quid essentie sue: sed sicut dictum est primum distinctiū intrinsecū est tota essentia rei vel aliquid eius: ergo tc. Et ideo loquēdo de distinctione intrinseca potentie: cū sint quedam forme simplices: t similiter actus scđps distinguuntur: vt albedo t nigredo: vt erit vero potētic distinguuntur per actus sicut per fines: t hec ratio aliqualiter patet ex dictis. Nam illa que ordinant ad aliquos fines quorū diuersitas requirit diuersitatē formae in medys ordinatis ad finem dicuntur distinguū per fines. Sed ille potentie ordinant ad suos actus: sic ad fines. scz ad velle t intelligere: qd quicquid sit de potentia activa: non est dubium quin potentia possit ordinari ad actum suum: sicut ad finem: predicti etiam actus habent talem diuersitatem que requirit diuersitatē formalem in pncipijs receptiū illorū actū. ergo predicte potentie que sunt pncipia receptiū illorum actuum distinguuntur per illos actus sicut per causas efficientes: t per terminos extrinsecos. Ad cuius euidentiā sciendū qdī positionē queponit illas potentias moneri ab obiecto: quā ad nunc teneo: actus earū comparantur ad obiecta duplicitē. vno modo sicut ad mouēndū inquantum obiectū causat actus intelligēre t velle volēndū: t sicut ad terminū inquantum intelligēre t velle terminātū ad obiecta sua vt ad cognitum t volitum: accipiendo ergo predictos actus prout cōparātur ad obiecta: vt ad motiū distinguishingū per obiecta: sicut per causam efficientēz: qd distinguiri per causas efficiēntem est quādā plura formaliter distincta sunt ab aliqua causa effectiū vna v̄ pluribus: ita qd causalitas illa se extendit ad causandum pluralitatem illam effectiū: prout vero comparantur ad obiecta illa sicut ad terminos sic dicuntur distinguiri per ea sic per terminos aliquo modo. Nam distinguiri per terminos: vt hic accipit est terminuz vel vnum vel plures posse terminare diuersos actus natos terminari ad diuersos terminos vt tendere in eundem terminū diuersimode: sic autem est in proposito: nam actus qui sunt velle t intelligere terminantur ad volitum t ad cognitum: vel sicut ad diuersos terminos: vel sicut ad eundem terminuz diuersimode per tales actus attinctum sive habitum. Quid autem sit de hoc: vtrum scz volitū t cognitum sint diversa vel vnam: de hoc habetur in quarto articulo. Por

Veruero D-2

Quid est aliqua p fines distinguuntur.

Quid est aliqua per cām efficientes dīstinguuntur.

Qd potētic distinguuntur g actus t actus per obiecta.

## Quolibet

gentile autem distingui dicuntur per obiecta prout sunt motiva sicut principia passiva dicuntur distinguui per invenientiam sua: quod quidem sit quoniam motuum natum est causare diversos actus requirentes diversa principia receptiva: sic autem est in proposito: nam obiecta mouentia ad yelle et intelligentem causant diversos actus requirentes diversa principia receptiva: prout vero comparatur ad ea ut ad terminos: distinguuntur per ipsa: sicut per fines. Ad cuius ins evidentiam sciendum: quod finis aliquius dicitur duplicitate: scilicet res extrinseca quia quae sequitur: et assecutio ipsius rei: sicut finis avari est pecunia ut res: et possessio pecunie ut assecutio rei: finis autem istarum potentiarum: ut assecutio rei sunt actus sui. scilicet yelle et intelligere: sed finis ut res quam habens potentias mediantibus actibus earum assecuit est obiectum: et sicut actuum diversitas que requirit diversitatem principiorum receptivorum dicitur causa finalis diversitatis potentiarum accipiendo finem pro assecutione rei: ita etiam quando obiectum yel vel plura naturam est attingi diversis actibus requirentibus diversitatem talium principiorum receptivorum dicitur esse causa finalis talis distinctionis talium principiorum accipiendo finem pro re quam quis assecuitur per actum suum: et sic patet quoniam distinguuntur potentiae per actus et actus per obiecta. Quantum ad tertium. scilicet quoniam modo distinguuntur ab inuicem primo ponat que sint obiecta formalia istarum potentiarum. scilicet quoniam modo distinguuntur ab inuicem. tertio ponam quedam dubia et soluam. Quantum ad primum si accipiat obiectum formale intellectus secundum statum presentis vite illud quod prius occurrit intellectui videtur mihi quod formale obiectum intellectus nostri secundum statum vite est natura sensibilis: quia videtur mihi quod illa qui occurunt sensui yident mihi prius nota quo ad nos. Secundum autem quid res sensibiles sint nobis prius note: utrum secundum substantiam aut secundum accidentem pretermitto ad hunc. quantum autem ad obiectum voluntatis mihi videtur quod obiectum voluntatis formale includat duo. scilicet bonum ipsum volentis: vel alicuius ad quem volens se habet sicut ad seipsum: et cognitionem talis boni: quorū primum. scilicet esse bonum est principale in obiecto voluntatis: quod autem bonum sit formale obiectum voluntatis secundum quod bonum: probo per dictum p̄bi primo ethicorum. ubi dicit. quod bonum est quod omnia appetunt: que quidem descriptio est a posteriori: quod scilicet describit ipsum per hoc quod hominis appetitus tendit in ipsius in eo quod tale: ex quo habetur quod omnis appetitus in eo quod talis tendit in bonum sicut in per se obiectum in eo: quod tale: sed voluntas est quidam appetitus. ergo ratiōne. De autem beatitudine in bono voluntatis: siue alicuius ad quem se habet sicut ad seipsum: probo. quod omnino quod amamus: vel amamus amore amicitie: vel amore concupiscentie: sed quicquid amatur quocumque istarum modorum est bonum amantis: vel amici ad quem se habet sicut ad se. ergo ratiōne. maior patet: minor probo: quia quicquid amatur amore amicitie amatur: ut cui volumus bonum: sed illud quod amatur ut cui volumus bonum sicut nos ipsi: vel amici. ergo ratiōne. Quantum ad alterius amorem: probo minorē: quia omne quod amamus amore concupiscentie amamus ut bonum quod volumus nobis vel amicis: sed tale bonum est bonum amantis vel amici eius: ergo ratiōne. Ita quod videtur mihi quod bonum quod est per se obiectum voluntatis est bonum volentis vel amici eius ad quem se habet: sicut ad seipsum. Tertium scilicet quod esse cognitionem aliquo modo includatur in obiecto voluntatis probo et ex natura rei: quod appetitus sensitivus et intellectus differunt in hoc ab appetitu naturali: quod sequuntur cognitio-

## Questio

appententis quam habet de bono amabili: quod non esse nisi aliquo modo in obiecto voluntatis et appetitus sensitivus includeretur esse cognitum ab apperente: et per dictum commune magistrorum qui ponunt quod voluntas non potest yelle in cognitionem: quod tunc vellet sine obiecto: quod non est verum si esse cognitionem non includeretur in obiecto voluntatis: sic ergo per de obiectis istarum potentiarum. Quatum autem ad differentiam istarum obiectorum scientium et differentiationem eorum duplicititer potest accipi. vel secundum rationes: vel secundum rem. Si loquamur secundum rationem: oportet concedere quod ista obiecta differunt secundum rationes: et hoc supponatur adhuc: quia impossibile est aliquid respicere ad divisionem: quin aliquo modo differat secundum rationem: potest autem predicte realiter differunt. ideo ratiōne. Si autem loquamur de differentia istarum obiectorum secundum rem: tunc possumus accipere duplicititer obiectum voluntatis: uno modo per ipsum bono tantum exclusa cognitione. Alio modo accipiendo ipsum bonum et esse cognitionem eius. Si primo modo sit ut mihi videtur: obiectum voluntatis et obiectus intellectus differunt sicut superior et inferior: quod obiectum voluntatis est bonum malum et volentis vel eius ad quem se habet sicut ad seipsum: obiectus autem formale intellectus est ens communiter dictum: sed licet bonum in communione conuertatur cum ente. tamē tale bonum huius voluntatis vel illius non conuertitur cum ente. immo ens se habet in plus. ergo ratiōne. et ideo obiectum voluntatis differt ab obiecto intellectus sicut superior et inferior. Superius autem realiter differre ab inferiori potest intelligi duplum. uno quod id quod dicit superius: et id quod dicit inferior in eodem sententiā diversa re. ut s. in sorte illud quod dicit aīal: et id quod dicit homo: sententiā diversae realitates: et hoc est impossibile ut probatum fuit in questione de predicatione. Alio modo ut dicatur superior differre realiter ab inferiori: quod se extendit per predicationem ad aliquod diversum re ab omnī contento sub determinato inferiori: et talis distinctione competit superiori respectu inferioris. s. extendere se ad aliquod diversum ab omnī contento sub determinato inferiori: sicut animal se extendit ad aliquod diversum re ab omnī homine: et talis differentia est inter obiectum intellectus et voluntatis accipiendo autem obiectum voluntatis hoc totum quod est bonum cognitionem includendo etiam ipsum esse cognitionem in obiecto voluntatis: tunc dico quod preter predictam differentiam obiectum voluntatis differt ab obiecto intellectus realiter: quia addiditum diversum ab obiecto intellectus. s. cognitione: nisi quando idem actus intelligendi est bonum cognitionem: et est actus cognitionis et elicitus similis: quod quidem in deo est esse. Nam idem est ibi obiectum cognitionis et bonum cognitionis et actus cognitionis et elicitus. Si tamē aliquid debeat dicitur ibi elicitus. Utrum autem in intellectu creato aliquando possit esse aliquis idem actus cognitionis et elicitus dicitur ad presens. De autem predicto modo differat obiectum voluntatis ab obiecto intellectus. scilicet addiditum sic cognitionem probo: quod respectu boni quod voluntas vult et intellectus intelligit in obiecto intellectus non includit ipsa cognitionis elicitus ut elicitus: vel esse cognitionem quod est diversum ab ipso bono cognitionis: sed hoc includitur in obiecto voluntatis. ergo ratiōne. minor patet ex premissis. s. quod est cognitionis includit in obiecto voluntatis. maior probo. quia in per se obiecto intellectus non includit actus elicitus eius: et sic patet quoniam obiecta predicta dif-

Duo differunt obiectum in intellectus et obiectum voluntatis,

Superior rebus lucet distinguens ab inferiori duplicitate poterit intelligi.

Solo ad questiones paci palam,

*ferant ab iniicem.*

mo q̄ si intelligat questio de distinctione formalis & in-  
trinseca: et ut sit sensus q̄ queratur utrum preter obie-  
cta habeant iste potentie aliqua formalia intrinseca di-  
stinguentia. Dico q̄ sic: nullo alio q̄ seipso distingui-  
tur formaliter: ita q̄ circumscripta omni re de mundo  
alia ab eius: adhuc si ponantur: necesse esset ipsas seipso  
distingui. Si autem queratur utrum remota distinctione  
obiectorum remaneat necessitas essendi tales poten-  
tias in ordine ad talia obiecta ut ad finem vel ad mo-  
tus: tunc aut queritur de distinctione rationis aut rei.  
Si loquamur de distinctione rationis: tunc questio qua  
queritur utrum remota distinctione obiectorum remo-  
teatur distinctione potentiarum. dupliciter potest accipi. scz  
causaliter & cōsecutivē. causaliter ut sit sensus: q̄ querar-  
tur utrum remotio distinctionis rationis obiectorum  
sit causa remotionis distinctionis realis potentiarum.  
& dico q̄ non: quia sicut distinctione finis rationes non est  
causa distinctionis realis: ita remotion non est causa re-  
motionis. Imo ecōuerso: quia teneo q̄ omnis distinctione  
rationis h̄z ortum a distinctione reali: sicut a fundame-  
to remoto. Si autem teneatur cōsecutivē vel ut sit sen-  
sus querere: utrum ad remotionem distinctionis ratio-  
nis in obiectis sequatur remotio distinctionis realis in  
potentias: tunc dico q̄ sic: quia impossibile est q̄ illud  
in quo est nulla differētia rationis respiciat diuersa re:  
q̄ ex hoc ipso q̄ aliquid respicit diuersa re sequitur q̄  
in ipso sit aliqua differentia rationis: sicut etiā ex hoc ip-  
so q̄ aliquid est homo sequitur de necessitate q̄ sit risu-  
bile: & idco ad non risibilem siue ad remotiones risibilis:  
sequitur remotio hominis. Si autem loquamur de di-  
stinctione reali obiectorum: utrum scz remota distinctione  
reali obiectorum remaneat necessitas habendi tales po-  
tentias: tunc si accipiamus obiectum voluntatis p̄ bo-  
no tantū excludēdo cognitionem: tūc videt mihi q̄ da-  
to q̄ hoc sequeretur grā materie: qz scz de ratione intel-  
lectus est babere obiectum cōmuniū q̄ sit obiectum  
voluntatis: & per cōsequens hoc ablato tollere ē natura  
potentie: & per cōsequens eius distinctione a quolibet: ta-  
mē nō videtur mihi q̄ teneat cōsequētia gratia forme.  
Dico autem teneri gratia forme. ita scz q̄ ipsa ablacio  
siue remotion distinctionis realis talis obiectū sit ra-  
tio precisa inferendi remotionē distinctionis potentia-  
rum: siue accipiantur obiecta ut motiva potentiarum  
siue ut terminatiua: qz illud q̄ manet cū vnitate forma  
li obiecti: qz q̄ tollitur ablata distinctione non manet  
cum sola vnitate: sed necessitas distinctionis istarū po-  
tentiarum: stat cū yno & eodem formalī obiecto: abla-  
ta etiam distinctione reali: ergo t̄c. maior patet: mi-  
nor probatur: quia eadem bonitas & fin q̄ bonitas rea-  
liter est: quā intellectus intelligit & voluntas vult: ita q̄  
eadem bonitas & fin eandem rationē formales mouet  
ad intelligendū & amandum. alioquin aliquid incognitū  
posset esse amandum: sed manentibus actibus aman-  
di & volendi manet necessitas distinctionis predictarū  
potentiarū: qz ut dictum est isti actus requirunt diuer-  
sa receptiua. ergo existente eodem formalī obiecto ut  
.notio remanet necessitas distinctionis dictarū poten-  
tiarū: ex hoc etiā patet q̄ necessitas distinctionis ista-  
rum potentiarum manet respectu vii obiecti forma-  
lis ut termini: quia manente eadem bonitate ut termi-  
no natū sunt esse diuersi actus. scz intelligere & amare  
mediantibus quibus dicte potentie obtersimode ten-  
dant in eundem terminū cognitū ramatum. Ad hoc  
videres posse responderi sic q̄ liz idem sit cognitum

ramatum: non tamē idem est formale obiectum intellec-  
tus & voluntatis: imo ut videtur: ilud q̄ est cognitus  
ab intellectu ut obiectum formale: est ramatum a volun-  
tate ut obiectum materiale. & ecōuerso. vbi grā. In isto  
bono est cōsiderare duo. scz esse ipsius bonitatis: & bo-  
nitas ipsius essendi. modo obiectum formale intellecti  
est ipsius bonitatis: scz materiale obiectum est ipsa bo-  
nitas: & ecōuerso est de voluntate. Ita responsio nō  
valet propter tria: primo quia ut suppono ad nūc boni  
tas & essentia bonitatis non differunt nisi fin rationes  
sed distinctio fin rationem nihil facit ad distinctiones  
realem. ergo t̄c. Secundo quia ipsa bonitas fin ra-  
tiones qua bonitas cadit sub obiecto intellectus: & per  
consequens bonitas fin q̄ bonitas potest esse formale  
& per se obiectus intelligendi. Tertio quia est.  
quādō est tertio adiacens dicit ens q̄ est in alio. scilicet  
in predicato. ergo quando intellectus iudicat aliquid  
esse bohuz: esse q̄ est ibi tertio adiacens nihil dicit nisi  
bonitatem: & ideo illius actus quo iudicat esse bonum  
formale est bonitas si accipiat obiectum voluntatis  
bonum cum esse cognito: & queratur utrum remota di-  
stinctione inter obiectum voluntatis & intellectus que  
est per additionem esse cogniti: q̄ addit obiectum vo-  
luntatis supra obiectum intellectus. dico q̄ remota ta-  
li distinctione remouetur distinctione potentiarū: ita q̄  
ad remotionem talem sequeretur remotio distinctionis  
predicte salte grā materie: quia in natura istarū po-  
tentiarū includitur habere talia obiecta: & ideo ablata di-  
stinctione predicta predictarū obiectorū auferre ē natu-  
ra obiectorum: & per cōsequētia auferre ē potentie ipse q̄  
determinant sibi talia obiecta. Ablatis autem potentias  
auferre ē distinctione earum: ita q̄ in istis potentias bene  
sequitur q̄ ablata distinctione predicta obiectorū mo-  
uentium auferre ē distinctione potentiarū mobilium: scz nō  
videtur mihi v̄l. ter necessariuz q̄ remota distinctione  
reali formalī principiū motū necessarium sit remoue-  
re diuersitatē principiorū receptiū mobilium quia  
videtur mihi q̄ vnum agens per vnum principiū for-  
male excedens possit causare diuersos actus requiren-  
tes diuersa principia receptiua: & hoc sufficiat de questio-  
ne. Ad rationem in oppositum dicendum q̄ philo-  
sophus ibi non ponit q̄ actus vel potentia distinguunt  
per obiecta: sed q̄ prius determinandum est de obie-  
ctis q̄ de actibus: & de his q̄ de potentie: quia obiecta  
prius sunt nota quo ad nos: & ex his inuestigantur alia.  
Et si p̄s diceret q̄ per ea distinguuntur potentie. dicēdū  
q̄ hoc debet intelligi: sicut p̄ principia extrinseca: & grā-  
tia materie modo quo exppositum est.

Circa istam questionem occurruunt multa dubia: &  
primo q̄ dicitur q̄ potentie non distinguunt  
formaliter per obiecta: quia cōiter dicit p̄ formalis di-  
stinctione potentiarū accipitur penes obiecta. Secun-  
do dubitatur circa prīmam differentiam obiectorum q̄  
dicitur q̄ differunt: sicut superius & inferius cōtra q̄  
arguit sic: quia omnis creatura intellectualis debet ama-  
re omne bonum q̄ est ad honorem dei. Sed omne bo-  
num q̄ est ad honorem dei includit simpliciter omne  
bonum: ergo voluntas cuiuslibet volentis habet p̄ for-  
malis & per se obiecto vniuersaliter omne bonū: sed tale  
bonum conuertitur cum ente. ergo obiectum volunta-  
tis conuertitur cuz ente: q̄ est obiectum intellectus: &  
sic non est inferius eo. Secundo arguo cōtra se-  
cundam distinctionem qua dicitur q̄ obiectum volun-  
tatis differt ab obiecto intellectus: quia addit super ip-  
sum cognitionem siue esse cognitum. contra. quia illud  
venieus D 3

## Quolibetii

q̄ est quoddam bonum non dicit aliquā rationē obiectū voluntatis per additionē esse cogniti. Dicendū ad primum q̄ illud qd̄ est quoddā bonū prout accipitur qd̄ dā bonū nō se h̄z p̄ additionē ad bonū cōiter dictū: tñ illud qd̄ est bonū in se accepū: vt qdaz circūstātia alterīns bonī se habet per additionem ad illud bonū: tñ sic cognitio prout accipitur vt quoddā bonum in se propo situm vt quoddā eligibile; licet vt sic non habeat p̄ additionem ad obiectum intellectus. imo proponat: vt sic ipsi intellectū vt ipsum obiectum volibile: tamen cognitio qua aliquid cognoscitur se habet vt circūstan tia illius boni cogniti: tñ se habet per additionē ad illud bonū vt est obiectū intellectus: noui autem vt est obiectū voluntatis. imo includit obiectū voluntatis modo quo dictum est. Ad secundū dicendum q̄ quādo cognitio proponit intellectū vt quoddā bonum ppter cognitionē que ponit obiectū cognitū: op̄ pone re cognitionem elicitā in qua cognoscitur: tñ illa non includit in per se obiecto intellectus: quia actus elicit potentie vt elictus non includit in per se obiecto ei: tñ talis se habet p̄ additionē ad obiectū intellectus: nō autē se habet per additionē ad obiectum voluntatis: s̄ includit in per se obiecto eius: modo quo dictum est. Ad tertium dicendum q̄ non est ita per se ordō iter sensū et intellectū ex natura istarū potentiarū p̄cise acceptarū sicut inter intellectū et voluntatem: alioquin sicut impossibile est velle aliquid non cognitum in quoque statu: ita impossibile esset intelligere aliquid non sensatum in quoque statu: tñ sc̄a separata non possit intelligere: qd̄ fallū est: vnde ordō iste nō cōuenit istis potentias ex ipsis suis naturis p̄cise acceptis: sed ex cōiunctione intellectus ad corpus: sed ordō intellectus et voluntatis est p̄ se ex ipsis naturis potentiarū vnde et licet intellectus coniunctus non possit cognoscere nisi sensibilia vel ea que concluduntur ex sensibili bātamen bene potest cognoscere aliquid q̄ directe nō ca dit sub sensu: sed voluntas nō potest velle q̄ directe nō cadit sub cognitione intellectus. Ad illa que arguitur de quarto principali. sc̄a cōtra principale cōclusio nem. dicendum ad primum q̄ obiectum formale potētia: non oportet q̄ sit adequatū ei quin possit respicere aliam potentiam per eandē rationē formale realem: q̄ uis quantū ad hoc aliquā adequationē habeat ad potētiām: q̄ ad omne contentū sub eo aliquo modo se extēdit potentia. Ad secundum dicendum q̄ maior et minor sunt falso in obiectum non est causa effectiva potentie: licet sit causa effectiva ipsius actus potentie: sicut motor non est causa effectiva mobilis: sed ipsius motus: obiectum autem comparatur ad potentiam: sicut motū ad mobile: minor etiā est falsa: q̄ vna causa excedēt et immēdiata potest habere plures effectus. Ad probationem eius dicendum. q̄ si ponam q̄ sol sit causa immediata plurim. sc̄ilicet a. et b. non dicitur q̄ sol sit causa excedens: quia causa ipsorum a. et b. excedat causam ipsius a. fm rem: quia sunt idēz fm rem. sed, dicitur excedens. quia potest in effectum excedentes fm rem a. quia potest in a. et b. autem et b. excedunt a. fm rem: sicut totum partem. Ad tertium dicendum q̄ maior est falsa: quia obiectum non se habet ad potentiam: sicut perfectio formalis ad perfectibile per eam. Sed sicut perfectum effectuum et motuum ad mobile et perfectionem: nunc autem licet idēz non posset esse plurim vt forma formaliter perficiens. tamen idēz potest esse plurim vt motuum et perfectum efficiere.

## Questio



**Ostea** querebantur duo de habitibus. Primum erat de causitate habituum in generali, et est utrum habitus faciat ad substantiam actus. Secundum pertinet ad determinatum habitum in ordine ad diuersos statu: et est utrum idem habitus possit elicere actuū beatificum et actuū meritorium. **Questio. XIII.**

**A** **P**rimum sic proceditur et arguietur: non faciat ad subam actus: quod quādō in effectu sunt duo et in causa alla duo: vide ḡ vñ in effectu correspondat vni in causa: et alterum alteri: et non idem in modis: sed quando potentia habituata elicit actu in effectu sunt duo. scz substantia actus et modus: et in causa sunt duo. s. potētia et habitus, ergo ut videtur substantia actus erit a potētia et modus ab habitu. **S**ecundum quia fīm p̄lm scđo ethicoꝝ per potentias operamur absolute: per habitus autem bene vel male: sed operari absolute pertinet ad substantiam actus bene vero vel male ad modum. ergo r̄c.

**C**ontra quod suba actus et modus eius aut sunt idem re: aut non: si sic sequitur quod quicquid est causa realis vni et etiam alterius: sed potētia est causa substantiae actus: ergo et habitus: si non: tūc ergo suba actus et modus erunt due res habentes duo p̄ncipia per quorū vñ habens illud est potens in vñ illarū rerū et alio in aliā: sed illud quo aliquid est potens est potētia. ergo habitus erit potentia.

**R**espōdeo ad evidētiā istius qđnō: quattuor sūt facienda. Primum est ponere quādā op̄i. quādō credo verā cū suis motiūs. Scđo arguā cōtra eā. Tertio ponā opinionē quā credo verā. Quarato respondebo ad motiua illorum.

**Q**uantum ad primum scđū qđ hic nō intendo descendere ad habitus supernaturales. Sed intendo istam qđnē de habitu in ḡnali. utrum scz de ratiō habitus: vnde talis sit posse in modū acētim: et nō in subam: et dicūt quidā qđ sic: et hoc nitū p̄ba re quattuor rōnibꝫ: quarū p̄ma talis est: si per habitū possemus in substantiā actus: habitus esset potētia: sed hoc est falsum. ḡ r̄c. falsitas sūtis p̄z: qđ ipole est qđ habitus sit potentia: cū ex opposito distinguitur. p̄bo sūtis. qđ illud qđ est cā sube actus est illud quo aliquid est potens absolute scz illud qđ aliquid est potens absolute est po". ḡ illud p̄m p̄ qđ aliquid est cā actus sube est potētia. Si ergo habitus esset causa sube actus: habitus esset potētia: et sic p̄z sūtis. **S**cđo rō talis est fīm p̄lm scđo ethicoꝝ per potentias operamur absolute: et habitus vero bene vel male: sed operari absolute pertinet ad substantiam actus: bene vero vel male ad modū. ergo r̄c. et ista ratio est tacita in opponēdo. **T**ertia rō talis ē: qđ ibidē dīc p̄lō. qđ potentia non laudamur: neq; vituperamur: sed habitibus laudamur et vituperamur: sed hoc nō esset uisi qđ potentie faciunt ad subam actus absolute: habitus autē ad modū. s. ad malitiā vel bonitatē. ḡ r̄c. **Q**uarta talis est. sanitas est habitus aut dispositio qua alius disponitur ad operā suā. scz ambulandū vel aliuz aliquē motū localē: et tamē sanitas nō facit ad talis actus subaz. alioquin sanitas esset principium ambulandi: et potētia motiua: qđ est falsus. ergo r̄c.

**A**unc scđo intendo arguere h̄ dictā potētia et contra p̄mā ratione adductā pro ea: et hoc quadrupliciter. **P**rima ratio talis est: substantia actus et modus aut sunt idē re aut diuersa: si sunt idē re quicq;

est causa vnius et alteri⁹ realiter: s̄ potētia est cā substātie actus ergo et habitus. Si aut̄ sunt diuersa res: tūc potētia et habitus erunt diuersa p̄ncipia per que possumus esse causa diuersorum: sed fīm rationē quā ipsi adducunt illud quo possumus esse causa alicuius est potētia. ergo r̄c. et hoc tactū est in argumento. **A**d hoc respondet dupliciter. uno modo dicēdo qđ multa sunt de quibꝫ dubitatur utrum sint idē vel diuersa: et de illis est actus et modus eius: et ideo ratio fundata super idē titatem et diuersitatem eorum fundat super dubitū. Se cundo modo dicēdo qđ non esse p̄ncipiū actiuū et passiuū est potētia: sed p̄ncipiū quo aliquid potest in substantiam actus est potentia: quo autem potest in modū nō est potentia: sed habitus. **P**rima responsio nō vallet: qđ licet dubitū sit de actu et modo: utrum sint idē re: certū tamen est qđ sunt idē vel diuersa re: et ideo ratio illa que cōcludit quacūq; parte data est certissima: nec fundat super aliquid dubitū: qđ certū est qđ op̄z alterā dare partē: sic autē est de ratione posita: qđ supponant̄ esse eadē re: et concludit qđ habitus est causa substantiae actus. Si autem ponant̄ esse diuersa re: cōcludit qđ habitus est potētia: qđ per ipsum aliquid est potens absolute in aliquā rō. ecōtatio vero illa rō que cōcūq; parte data est nulla: vel continet falsitatem certissimam habitus nō posset in subam actus: si sunt diuersa op̄z ponere vel qđ habitus sit potētia: qđ ipsi negant̄: vel qđ nō omne illud per qđ aliquid potest causare aliquā rō absolute sit potētia: cuius oppositū ipsi ponunt̄. immo plus dicō qđ si potentia dīc illud per qđ possumus in quo cōcūq; sūt modus sūt aliud debet dici potētia. **S**e cunda responsio etiā nihil valet: qđ si substantia actus et modus sunt diuersa res: cū potētia sit illud per qđ possumus in quodcūq; nō videt̄ aliqua rō qđ vñ illorum p̄ncipiōrū dīc potētia: et nō aliud. Si dicāt qđ immo qđ modus h̄z diminutā entitatē respectu sube actus nihil est dictu. Primo qđ eadē ratione posset dici: qđ p̄ncipiū accidentis nō est potētia: sed tñ p̄ncipiū substantiae: qđ oē accidentes respectu sube est ens diminutū. **S**cđo: qđ sīc posse ad posse: ita potētia ad potētiā: sed posse in subam actus et posse in modū non distinguunt̄ fīm posse et non posse: sed fīm posse in maius: et fīm posse in minius. scz in minorē entitatē habentur. ḡ et p̄ncipiū non debet distinguiri fīm potētia et nō potētia. **S**i dicāt illud quo possumus i subaz actus dīc potētia: qđ illud ad qđ ordinat̄ h̄z subaz. scz actus: sed modus nō h̄z subaz: et iō p̄ncipiū eius nō est potētia. **I**llud si alius diceret derisibile ēēt: qđ si accipiat̄ suba p̄prie p̄na subſiſtentē: nec actū nec modus h̄z subam: si aut̄ accipiat̄ pro ḡdditate et ēētia: tūc cū dicant̄ entia realia op̄z qđ tā modus qđ actū habeat̄ subam sic dictā vel eadē vñ alia et alia. **S**cđo arguit̄ cōtra predictā solonē sic: qđ nihil est cā modū nisi sit causa gnōnis modi: sed illud qđ est causa gnatiōnis est causa sube actus alicuius. scz ipsius gnatiōnis: qđ derisibile ēēt dīc aliquid esse cām ipsius gnatiōnis: et nō sube eius: sed fīm te habitus est cā ipsius modi. ergo est cā gnatiōnis substantiae eius. **S**ecunda rō talis est: qđ illud vt videt̄ facit ad substantiā sūtis quo nō pot̄ aliquid exire in illum actū ipsa potētia habita. sed habitus potētia visua nullus potest exire in actuū videndi nisi habeat̄ preter eam alias potentias organicas. ergo alius quid qđ se habet per modum habitus vel dispositionis facit ad subam actus: et hoc est directe cōtra positionē et contra rōnem: qđ ex hoc apparet qđ nō omne illud: sine

## Quolibetti

quo nō potest aliquid exire in actu et quo habito potest exire in actu est potentia per potentiam distinguuntur contra habitum. Tertia ratio talis est: quod per hoc in genere numerat artem iter potentias actius: sed secundum te potentia passiva potest in substantia actu. ergo ars potest in substantia actu: sed constat quod ars est quidam habitus. ergo et ceterum. Si dicas ad hunc ibi loquuntur per hoc de potentia largo modo. scilicet per omnius eiusmodi quod est principium subiecte actus vel modi. et ego dico quod nihil valit: quod ostensum est per opus ponere habitum esse principium subiecte aliquius actus: sive modus et actuus differant: sive non. Quarta ratio talis est: et est directe contra rationem illam per quam dicitur quod oportet illud quo possumus absolute in aliis quae est potentia: quod certum est per pervelle et intelligere possumus mouere potentias inferiores ad actuus suos: et si ne illis absolute non possemus. ergo si illud quo possumus in aliquem effectum debet dici potentia: sequitur quod predicti actuus. scilicet velle et intelligere debeant dici potentia: si autem illud non est verum non sequitur quod si possumus per habitum in substantia actu per habitus sit potentia. Ultimo arguitur. scilicet contra rationem secundam et tertiam: quod oportet actuus in suo genere est bonus vel malus perfectus vel imperfectus. Sed secundum te malitia vel bonitas actuus pertinet ad modum: cuiusmodi secundum te habitus est causa: ergo secundum te oportet actuus procedit ab aliqua potentia huius per habitus malum vel bonum. hoc est falsum. et ceterum. Si dicas quod non intelligitur de quacumque bonitate: scilicet de bonitate moralis que non inuenitur in omnibus actibus. Contra quod habitus et dispositio inveniuntur in aliis actibus non moralibus. ergo bonitas et malitia que dicunt bonum et non responderet habitus non debet restringi ad bonitatem vel malitiam moralis.

Nunc tertio principali intendo ponere ponendum quam credo vera: circa quod intendo facere tria. Primum supposito ex premissis rationibus: quod utrumque scilicet potentia et habitus sint causa utriusque. scilicet subiecte et modi actionis: primo ostendo quoniam differunt potentia et habitus. Secundo utrum possit saluari aliquo modo per subiecta actuus reducatur in unum et modum in alterum. Tertio mouebo quodam dubia et soluta. Quantum ad primus per premissis quod est potentia et habitus non distinguuntur penes hoc quod est esse principium: quod utrumque est principium: ut per ipsum in multis locis nec etiam penes hoc quod est esse principium actuus et principium modi ut ex dictis per ipsum. Et ideo aliter videtur mihi dictum quod differunt sicut duo principia diversimode cocurrentia ad eundem effectum. Ad cuius evidenterem premitto tria. Primum est quod potentia potest accipi uno modo large pro omnibus principiis actionis vel passuum: et sic non solum habitus potest dici potentia: sed ipsi actuus intelligendi et volendi possent dici potentia: quod sunt principia aliorum effectuum: sicut dictum fuit. Alio modo potest accipi potentia magis stricte. scilicet per principium actionis vel passuum manente: et sic actuus trahentes non possunt dici potentia: sed habitus isto modo possent dici potentia: unde etiam per hoc aliquam habitum vocat potentia sicut patet de arte. 9<sup>o</sup> meta. Tertio modo adhuc magis stricte potest accipi potentia. s. pro principio actionis vel passuum non presupponendo aliquod principium sui generis modificabile per ipsum ad agendum vel patiens modo quoniam exponetur: et sic dicta potentia distinguuntur a habitu per se apparebit. Secundo premitto quod non per principium actionis vel passuum non est sufficiens per se ipsum ad excendendum perfecte in actu: et tale principium non requirit dispositionem vel habitus: quod vero aliquod principium actionis vel passuum non est sufficiens per se exire in actu saltem perfecte: sive aliquo alio principio cocurrente eiusdem generis cum eo et voco principium eiusdem generis. quodam scilicet si unum est actuus et reliquum: et si unum est passivum et reliquum. et in tali co cursu unum se habet ut

## Questio

potentia et reliquum ut habitus. Tertio premitto quod co currentibus talibus unum eorum disponitur et determinatur per alterum ad agendum vel patiens absolute vel talmodo: et unum eorum dicitur potentia et retinet eius nomen: et aliud vocatur habitus.

**Hic premissis** dico ad questionem quod quando duo talia co current: illud principium quod non presupponit aliud sui generis: ut per determinetur per ipsum et habitetur ad agendum: hoc vel illud isto modo vel illo: et idem dico de patiendo: hoc inquantum principium retinet nomen potentie et est principium distinctum pro tra habitu. illud vero principium co currentem quod presupponit aliud ut per determinetur et habitetur per ipsum dicitur habitus et ex hoc accipit nomine habitus per presupponit illud sui generis per determinetur vel habitetur per ipsum ad agendum vel patiendo hoc vel illud vel isto modo vel illo: sic ergo ista videtur mihi differentia inter potentiam et habitum in potentibus habitibus habitu: per potentiam dicitur illud quod non presupponit aliud principium vel habitus per ipsum: et se extendit ad oportem modum et actuus illius generis: scilicet intellectus qui se extendit ad oportem actuus et modum intelligendi potentia intellectua dicitur: sed illud quod habitat eum ad hunc actu vel ad illum: vel ad hunc modum vel illud dicitur habitus: qui tam est habitus vere est potentia accipiendo potentiam pro omni principio actu vel passivo. Exemplum sensibile possum habere de hoc. V. gra. de duritate et figura: nam durities videtur esse quasi potentia quedam secundaria: figura vero est habitus ad secundum sic vel aliter. verbi gra. figura dolabre: figura serre: figura terebri disponunt ad secundum diuersis modis et ad casum diuersas sectiones: et sic patet ad questionem.

**Nunc** restat scilicet ostendere quod bis non obstantibus aliquo modo substantia actu redundat in ipsorum potentiam et modum in hunc utrumque secundum secundum rationem et modum in alterum. Ad cuius evidenterem sciendum per quoniam plures causae eiusdem generis co current ad eundem effectum: ille effectus licet sit ab utrueque magis reducitur in unum illarum causarum secundum unam rationem et in aliis secundum alteram. verbi gratia. ad generationem equi concurrens semen equi: et virtus celi: modo iste celerius equus magis reducitur in virtutem celestem quam est quoddam corpus generabile: quia virtus celi se extendit ad omnem generabile et corruptibile: sed in secundum equi habet magis reduci in quantum est tale generabile: quod est equus. Similiter actus intelligendi et quantum in quantum actus intelligendi reducitur in intellectu agendum qui se extendit ad omnem actum intelligendi: sed in speciem vel fantasma equi magis habet reduci ut est talis actus intelligendi. illo modo etiam dicitur substantia actus magis reduci in potentiam: sed modus in habitu: licet utrumque sit causa utriusque.

**Nunc** tertio mouenda sunt dubia et solienda quod sunt tria. Primum est quod cum forma substantialis vel saltum forma uniuscuiusque eius materia reis sit primum principium actionis vel passuum quo unum quodque agit vel patitur omnia alia super eminentia cruce determinantia et habitantia predicta principia. scilicet formam et materiam ad agendum vel patiendo quodcumque et per consequentes omnia accidentia superuenientia habebunt rationem habitus et nullam rationem potentie: quod est inconveniens. Secundum est. quod si illud quod presupponit alterum dici habitus: tunc potentia uniuscuiusque per se presupponat disponentes organicas deberet dici habitus: quod est inconveniens. Et tertiū est. quod per principium oibus principiis actionis et passuum in rebus corporalibus. Si ergo per presuppositionem aliquid quod per ea determinat eent habitus: sequeretur quod oportet superuenientia

*Nota defensio  
sive potentias  
et habitum i po-  
tentiae principiis  
habitu,*

quantitatē essent habitus: quod similiter est inconveniens. Ad primum isto per dubiorūz potest dici duplū. Uno modo. quod omne pñm instrumentale imanens non presupponet aliud pñm instrumentale; illud debet dici pñ. ita quod potentia non dñ pñm principale oīuz: in quo potest aliqua subaparticularis. sed pñm instrumentale non presupponens aliquid pñm instrumentale sui generis. sicut etiāz et agentia principalia dicunt instrumenta. et sic intelligit illa propō. quando dñ: quod quādōcūz concurrunt duo pñ ad eūdēm effectum. quo per unum determinat et habilitat per aliud illud quod per aliud determinat retinet nomen pñ. illud quo terminat dñ habitus. Alio modo potest dici quod forma cuius mā: et sustentat per modū subi omnia accētia. non tñ sunt rōper se necia agendi vel recipiendi. oīa: que a suba hōte talia accētia agunt vel recipiuntur. ita quod l3 cōpositiūz mā: et forma sustentat predicta pñ actiua et passiua. nō tñ dant rōnes actiuitatis vel receptiuitatis. l3 rō actiua et receptiua abeis sustentat. Unde illa que si per ipole ponant esse sine subo et per se: adhuc agerent et paterent: l3 sustentat per subam subi. nō tñ determinat ipsam subam ut pñ actiua vel passiua ad agēdū et patiēdū. et ideo talia nō opz bēre rōnem habitus vel po. Unde quod calor posito quod sit sine suba adhuc calefaceret. respēci aut sube nō hōz rōnem habitus s3 potētie. Et si arguat p̄tra hoc: quod saltez in gnōne sube forma hōz rōnes actiui pñcipiū. et sic est po. Dōm quod fm quosdam nullū incōueniens est ponere formā subalem esse potentiam respēci gnōnis sube. puta quod forma ignis sit po ignitiua: l3 hoc non agat: nisi mediāibus accētib⁹. Vel potest dici quod in rebus nālibus nullum agens artingit formā subalem: nisi mediāre aliqua alteratione facta fm aliquā accēs. cuius alteratio terminus pñs est acq̄sito forme subalis. Qui aut ad aliquem motum inter se hōz aliq̄s terminus et extrinsece: pñ actiua in eēndo: tñ in ordine ad vidēndū presupponit potētiaz visiua. quod nō pñt facere ad vidēndū: non determinādū ipsam potētiaz visiua. vel subam habēs ipsaz. Sicut et si figura serre fieret in aliquo non duro: quod postea fieret durū: figura serre non necio presupponeret in eēndo duritatem. Unde presupponeret eam in secādo. quod nihil posset facere ad secādū: nisi durū determinādū sic vel sic. Ad 3m dōm. quod quantitas presupponit oībus pñcipiūs actiuis et passiuis corporib⁹. ut sustentat ea que sunt rōnes agendi vel patiēdi. Sed ille rōnes dant nouam rōnem agendi per se: vel patiēdi. ita quod per se ipso tñt tale pñ actiua vel passiua. non in determinādū quantitatē ad agēdū vel patiēdū: l3 sustentat in quātitate. Unde calor nō presupponit in calefaciēdo pñ sui generis: quod determinat ad calefaciēdū.

**Nunc** quarto restat respōdere ad motiuā eorum. Ad pñm ergo dōm. quod habitus pōt dici po: accipieōdō potentiam pro quoīqz pñcipio actiui et passiui. sed accipieōdō potētiam pro pñ actiui vel passiui. nō presupponēt aliud pñm sui generis. quod determinat vel habilitat per ipsum ad agēdū vel patiēdū. sic habitus nō est po. et contrapotentiam sic dicta distinguere: habitus: non quod faciat ad modū tñ: et po ad subam actus. Immo pñrūqz est causa pñrūsqz. sed diffe-

rūt modo quo dēm est. qz. l. habitus facit ad pñrūqz determinando et habitādō aliud presuppositūz sui generis. po aut facit ad pñrūqz nō sic habitādō aliud pñm presuppositū. Ad secūdū dōm. quod non est identio pñcipiū dicere: quod po precīse causat subam actus: et nō modū. habitus autē pñ. quod nō credo quod identio Aristo. fuit quod bonitas formalis actus differat ab eo reali. Sed hoc pro tanto dicit ppter hoc quod ille effectus procedes ab vtrōqz fm vñā rōnem magis habēs reducī in potentia. l. fm rōnem: que est gđam actus. et fm rōnem qua est habēs talem modū: magis habēs reducī in habitū. Ad 3m dōm. quod minor est falsa. quod cā quare vitupamur et laudamur habitib⁹ et nō potētias. non est quod po facit ad substatia actus et habitus ad modū. Et quod in potestate nra est habere vel nō habere habitus bonos vel malos. quod actus ḡbus acgrunt sunt in potestate nra. et ideo laudamur vel vitupamur eis. Unde si bēre vel non bēre habitus bonos vel males nō cēt in pñtate nra: sicut nō est in pñtate nra bēre potētias: nō pñs laudaremur vel vituparemur habitib⁹ qz potētias. siue facaret ad subaz: siue ad modū actus. Unde quod sanitas est gđam habitus qz non semper est in potestate nostra tali habitu: inquātuz nō est in pñtate nra nō laudamur vel vitupamur. Ad quartū dōm. quod sanitas eodez mō facit ad actum amulādi sicut ad modū. nec facit ad pñrūqz sicut pñm motiū vñ non est po motiū. nec ēt facit determinādō potentiam motiū ad agendū. Et ideo non hōz rōnes habitus respēci potētie motiū. sed facit ad pñrūqz bñ disponēdo subam receptiūm potētie motiū. qzto ante subam alicuius forme est melius dispositū: tāto illa forma pōt pfectius factus suos. Unde sanitas est habitus sincōspō pñcipiū receptiū pōdīce virtutis motiū. Qd. XIII.



**B** scđm sic procedit. et arguitur quod idem habitus non possit elicere actum beatificiū et meritiorū. quod idem habitus dñ semper elicit actus eiusdem rōnis. sed actus beatificiū et meritiorū non sunt eiusdem rōnis. ergo rē.

**Contra** quod idem habitus potest elicere diuersos actus: variato motiū potētie. Sed motiū voluntatis manēt eadez charitate: variat in via et in patria. Nam in via motiū voluntatis est bonū diuinū creditū. in pñia autem motiū eius est bonū diuinū visum. ergo potest charitas elicere in via et in pñia actus diuersaz rōnum. et per cōsequens supponendo quod beatificiū sit actus voluntatis: idē habitus potest elicere actū beatificū et meritiorū.

**Respondeo** ad evidētiām istius questionis: facienda sunt tria. Primo videntur quid importat meritiorū. Secundo quid importat actus beatificiū. Tertio dicendum est ad questionem.

**Quāntūm** ad primum sciendum quod meritiū qd cōsistit in aliquo actu: respectu cui ille cui attribuitur. l. meritiū dñ esse dominus. et qd a tāli cui attribuitur. l. meritiū: libere potest impendere ei a quo expectatur merces: siue premium. qui quidē actus videtur dici meritiū: quia facit merente dignum mercede. vel facit mercedē debitam merenti. Quātūm ad secundūm sciendum quod actus beatificiū duplīciter potest accipi. Uno modo pro omni actu pertinēte ad statū beatitudinis. Et sic certū est quod tāz actus voluntatis et actus itels sunt beatificiū. immo accipieōdō isto mō beatificiū. l. omne illud quod pertinet ad statū beatitudinis. et iaz

## Quolibetti

dotes corporis possunt dici quedam beatifica. Alio modo potest dici actus beatificus ille actus in quo vel solo vel principaliter consistit beatitudo. et de actu beatifico isto modo secundo intelligitur hec questio proposita: quandoque ritur utrum idem habitus possit esse elicitius actus meritorum et actus beatifici. Ex his respondeo ad quoniam: quando queritur utrum idem habitus possit elicere actum beatificum: actum meritorum. Dico quod alius potest mereari sibi vel aliis. Si loquamur de merito quo alius mereatur aliis sic dico. quod idem habitus potest elicere actum meritorum: et ipsis beatitudinis ad actum beatificum: et per eadem operem. Ad cuius evidentiam sciendum: quod sicut voluntas per charitatem potest una cum delectatione quam habet de deo. ut est quoddam communem: et cum amore amicitie quo amat deus ut amicus. haber quisdam actus quibus eligit aliqua in ordine ad deum lib. arbitrio. si etiam christi eligebat sustinere penas. Ita est videtur quod intellectus per habitum gloriosum preter visionem beatam potest habere aliquam notitiam supernaturalem correspondente ratione electioni voluntatis. Ex his arguo ad conclusionem positionem sic. Ille habitus potest elicere actum meritorum: quoque meretur alteri. et ex parte intellectus: et ex parte voluntatis: quod potest elicere notitiam: qua iudicetur alius faciendum propter deum. Et elicere actum eligendi hoc quod est in ordine indicatum ad obtinendum alteri: et premium est etenim quod est beatitudo: dummodo sit in statu merendi. Sed alius habens actum beatificum per charitatem: et habitum gloriosum intellectus: quorum alter necessario est elicere actum beatifici potest elicere taliter notitiam: et tales electionem. ergo tunc. Maior patet: quia mereri est elicere actum: cuius eliciens habet dominium: et liberum potest exhibere eum illi. sicut expectatur premium. Minor per de christo. qui habens actus beatificos voluntatis et intellectus: meruit omnibus aliis: etiam ipsam beatitudinem per electionem voluntatis elicita a charitate: et iudicium correspondens intellectus: quod potuit elici ab habitu glorioso. ut dictum est. Et sic per habitus elicenterius actus beatifici potest elicere actum meritorum: quo alius meretur alteri. et ipsum beatitudinem. Si autem loquamur de merito: quo quis meretur sibi ipsi aliud. aut illud meritum est alicuius alterius a beatitudine. aut ipsis beatitudinis. Si loquamur de merito: quo alius quis meretur aliud a beatitudine. Sic adhuc dico quod habitus elicitius actus beatifici potest elicere actum sic meritum. Et hoc similiter per de christo: qui beatus est animatus meruit sibi resurrectionem: et dotes corporis. Et constat quod potuit ista mereri per predictos habitus: sicut et potuit mereri alteri. Si autem queratur de merito quo quis meretur sibi ipsi beatitudinem ipsam: tunc est duplex opinio circa hoc. Nam illi qui ponunt quod beatitudo consistit in actu voluntatis: vel solo vel principali non necesse habent concedere quod idem habitus est quod actu elicit meritum: quo quis meretur sibi beatitudinem: et qui elicit actu beatificum: vocando actu in quo solo vel principali consistat beatitudo: quod secundum eos charitas patrie elicit actu beatificum sic dictum. sed charitas vie qua quis elicit actu quo meretur sibi beatitudinem: est eadem cum charitate patrie numero: vel saltem specie. ergo tunc. Ista opinio non videtur mihi vera propter duo. quod quicquid sit de delectatione qua delectamur in deo sicut in bono communione: tamen amor amicitie quo amamus deum ut amicum: videtur esse eiusdem rationis in via et in patria: quantum ad illud quod est principale de ratione talis amoris. quod talis amor est eiusdem potentie: et eiusdem habitus: et eiusdem forma:

## Questio

lis obiecti quantus ad illud quod est principale in talis formalis obiecto in via et in via: sed actus qui sunt eiusdem potentie habitus et obiecti formalis: videntur esse eiusdem rationis. ergo tunc. Ex hoc arguo ulterius sic. quod amor vie et patriae sunt eiusdem rationis. ut dictum est. sed amor vie non est beatitudo. ergo nec patria. Si dicatur ad hoc quod obiectum formale non est idem: quod in obiecto voluntatis includitur esse cognitum. nunc autem non est idem esse cognitum et in via et in patria. quod in via creditum: in patria visum: non videtur sufficere. quod quod cognitionis non est in ipsum bonum principaliiter amatum. ipsa cognitionis non est illud quod est principale in obiecto voluntatis. Sed ipsa bonitas cognita et amata: id non possit amari sine cognitione propter essentialiter ordinem istarum potentiarum. Et ideo manente eadem bonitas et formalis videtur quod maneat idem obiectum formale: quantum ad id quod est principale in potentia. Secundo: quod enim istam positionem status vie et patriae est principaliiter solum penes actus non penes habitus. hoc autem videtur inconveniens. ergo tunc. Quod autem talis distinctione non sit enim habitus: sed enim actus. probo: quod si status patriae distinguitur a statu vie enim habitus: status beatitudinis debet distinguiri a statu vie principaliiter. precipue per illum habitum qui elicit actu in quo principaliiter consistit beatitudo. quod talis habitus quantum ad habitus pertinentes ad statum patriae: maxime constituit statum patriae. quod status patriae est status beatitudinis. Et hoc est falsum. si ponit quod beatitudo principaliiter consistat in actu voluntatis: quod in habitu voluntatis: quod est caritas: convenienter status vie et status patriae. ergo tunc. Quod autem sit inconveniens hoc probo. quod sicut status gratiae quo quis disponitur ad hoc quod possit mereri vitam eternam: distinguitur a statu patriae: in quo homo non est dispositus ad tales actus: non solum per actus: sed per habitus: quibus homo disponit ad tales actus. Ita etiam status patriae deber distingui per se a statu vie: non solum per actus: sed et per habitus: et precipue per illum habitum quo homo disponit ad actu beatificum. Sed positio quod non distingunt predicti status per habitus non est ubi talis distinctio. ergo talis positio est inconveniens. Est autem sciendum quod non intendo hic tractare illam questionem. utrum beatitudo consistat magis in actu voluntatis: quod in actu intellectus. vel etiam. nisi forte qualiter tangit istam quoniam. Alia est opinio que ponit beatitudinem consistere in actu intellectus perfecti per lumen glorie: quod est habitus intellectus in patria: quod nunquam habetur nisi cum actu beatifico: enim communem cursum. Et enim istos ipsos est quod habitus eliciens actu beatificum: possit elicere actu meritorum: quo alius meretur beatitudinem sibi ipsi. Ad cuius evidentiam est sciendum: quod non dicitur simpli beatus: nisi ille qui habet actu beatificum ut simpli suum in perpetuum habendum. Ex hoc sic argumentatur ad questionem premissam. quod nullus potest mereri quod est iam suum simpliciter: quod mereri est exercere actu ad obtinendum aliquid quod non est suum. sed enim predictam positionem impone est aliquem habitum habere beatificum. quod non habeat beatitudinem ut sua. quod enim cursum communem a deo rebus inditum impone est habere lumen glorie: quod habetur visio beata. que ponitur beatitudo ab istis. ergo impone est quod quod per habitum increatur sibi ipsi beatitudinem.

**Ad rationes** utriusque partis respondendus est. quod quicquid sit de veritate questionis rationes non necessario concludunt. Ad rem ergo factam ad partem negatiuam dicendum. quod actus

eiusdem habitus debent esse eiusdem rationis in generali. Puta quod omnes actus charitatis sunt caritati, et non solum actus unius habitus, sed etiam actus unius potest debent esse unius rationis in generali. Unde non plus concludit de habitu quod de potentia. Sub ratione ista tamen una generali possunt esse actus diversarum rationum in speciali. Sicut per actibus intellectus: qui est una potentia: quod diversi actus eius qui habent unam rationem in generali possunt esse diversarum rationum in speciali, et pertinere ad diversos status vie et patrie. Ad rationem ad partem oppositionis dicendum. quod deficit in duobus. Primo: quod ponit beatitudinem principaliter consistere in actu voluntatis. Secundo: quod formalis obiectum amoris amicitie: quod est principale in eo non variatur in via et in patria.



**Ostea** querebantur duo pertinentia ad creaturam pure corporealem. quorum primum est commune omnibus rebus materialibus. Et est, utrum materia sit diuisibilis per quantitatem. Secundum pertinet ad passionem cuiusdam corporis specialis. Et est, utrum pars non apparuit ante diluvium: et fuerit data in signis diluvii. Utrum fuerint collatae nouae virtutes rebus universalibus post diluvium.

Questio. XV.

**A**utem de primum sic proceditur, et argumentum. Sit diuisibilis per quantitatem. quod diuisio illorum quorum distinctio pre intelligitur quantitatatione est per quantitatem. sed distinctio partium materie pre intelligitur quantitatate. ergo diuisio materie in partes suas non est per quantitatatem. Maior per. quod posterior non est causa prioris, et per consequens distinctio in posteriori non potest esse causa distinctionis in priori. Minor per etiam faciliter. quod sicut suba composta ex materia et forma procedit accidentia, et per sequentes quantitate. ita distinctio talium subarum procedit distinctionem quantitatis: et cuiuslibet alterius accidentis. ergo tunc.

**Contra** quod illud quod est indiuisibilis sine quantitate, et quantitate habita est diuisibile: non est diuisibile nisi per quantitatem, sed materia est huius. quod secundum philosophum non est possibile.

**Respondeo** ad evidenter questionis facienda sunt tria. Primo distinguendum est de partibus. Secundo ponenda est solutio questionis. Tertio pone quodam obiectum.

**Quantum** ad primum sciendū quod partes aliquas duplē accipiuntur. Uno modo pro partibus subiectivis. sicut sol, et plato. dicuntur ptes hois subiecti, et homo et asinus animalis. Alio modo accipiuntur partes integrales. Et he sunt duplices. nam quedā sunt que integrant essentiam subiecti composite. quarum unaqueque per se accepta non est nota naturaliter esse sine alia: sicut forma et materia. Alies sunt partes eiusdem rationis. quae unaqueque diuisio tota nota est esse. sicut diuisio ligno in duo ligna unaqueque partium per se potest esse. et hec est primum quod in eo quod est ratione. secundum philosophum. quanto metaphysice. Modo istaz rationem intelligo: non de partibus primo vel secundo dictis. sed de tertio.

**Aunc** secundo dico ad questionem. quod loquendo de partibus tertio modo dictis. materia non est diuisibilis in partes tales sine quantitate: quod illud quod est per se et primo per quantitatem in eo quod est ratione non conuenit alicui sine quantitate. sed diuidi in tales partes est passio-

quantitas in eo quod est ratione. ergo tunc. Maior per. quod imponit est passionem iuueniri sine eo cuius est passio. Minor per secundum. scilicet metaphysicum. ubi dicitur quod dividitur in partes eiusdem rationis. quarum unaqueque nota est manere post divisionem: puenit quanto in eo quod est ratione.

Ex. cō. 181

**Aunc** tertio ponenda est quodam obiectum contra hoc et solvenda. Obiectio talis est. Illud quod habet partes diversas per essentias a partibus quantitatibus est diuisibile in illas partes: circumscripta quantitate. sed non est huius. ergo tunc. Maior per. quod illud quod habet partes potest diuidi in illas partes circumscripito alio. Sed illud quod habet partes per essentias diversas a partibus quantitatibus: habet partes circumscripta quantitate. ergo tunc. Probatatio minoris. quod sub diuisis partibus quantitatibus ligni sunt diverse partes materie. et hoc magis patet infra.

sed partes non sunt quantitates. sicut nec materia est quantitas. ergo materia habet partes per essentias diversas a partibus quantitatibus. Ad hoc respondeo duplexiter. Uno modo sic. Dicunt enim gradum: quod omne quod est quantum est per accidens: sive sit materia sive subiectum compositionis: sive qualitates: sive essentiae: quodam quantitate: et quedam dimensiones. nec enim eos est inconveniens quod plures quantitates vel dimensiones sint simul: dum vna sit sub alterius. sicut non est subiectum alterius: sicut non est subiectum quantitatis: et qualitas qualitatibus: ita quod secundum eos quantitas non dicit aliqd diuisuum a subiecta quantitate: et qualitate quantum. Ista responsio videtur incurrire quatuor inconvenientia. Primum est. quod subiecta corpora et qualitas erunt species quantitatibus. quod probo sic. Illa que per se est essentia distinguitur et specificat aliquid communem eiusdem rationis vnuoce: videtur esse per se species eius. sed subiecta corpora et qualitas secundum istos sic se habent ad quantitatem. ergo tunc. Maior etiam suppono. minor etiam probo. quod quantitas continua: de qua nunc agitur: est unius rationis. que est vel diuidi in infinitum in partes eiusdem rationis. vel habere partes copulatas ad eisdem terminum. tunc ergo aut ista ratione inuenitur in esse subiecta et qualitatibus: aut noui. si sic: tunc subiecta corpora et qualitas specificat et determinat aliquid communem eiusdem rationis: et videtur esse species quantitatis. si non. sed quod subiecta et qualitas non habeant partes copulatas: vel in quas secundum diuidantur. scilicet quod nec subiecta nec qualitas est quantitas. sicut continua de qua logitur. Si tu dicas quod sunt quantitates: non tamen eiusdem rationis cum quantitate habente sic partes: tunc nihil facit ad propositionem: quod de tali quanto habente sic partes: et de eius divisione habetur logarithmus. non autem de eo quod potest dici equum de tali quanto: et de quoque alio. quod liber potest pro liberito vni rationibus: et vocare anglum quantitatem si vult.

Secundum inconveniens est: quod quantitas que est de genere quantitatis erit species subiecta: quod substantia corpora est per se species subiecta: et estens per se subsistens. Sed si substantia corpora est essentia distinguitur quantitatibus continua: tunc erit species quantitatibus. ergo tunc. Tertium inconveniens est de hoc quod ponuntur due dimensiones simul. quod impossibile est aliqua duo simul esse manente per se ratione: per quam impossibile est aliqua esse simul. Sed secundum philosophum. quarto physicom. ratio quare duo corpora non potest esse: non est alia quod dimensiones eorum. quod imponit est duas dimensiones manentes duas esse simul. Quartum inconveniens est per quod ipsi volunt responderem ad tertium. videlicet. quod una dimensione sit subiectum alterius. Quia illa que sunt eiusdem rationis specialis: vel eiusdem speciei specialissime impossibile est unum esse subiectum alterius. quia subiectum et forma qua per-

Ratione nomi-  
natum,

Imponit

Ex. cō. 76.

## Quolibetti

Sicut oportet esse diuersarum rationum. Sed si substantia corporea et qualitas sunt quantitates habentes tri-  
nam dimensionem sunt quantitates eiusdem specieis spe-  
cialissime. ergo *re*. **C**Si dicas quod non. quod corpora di-  
duntur per bicubitum et tricubitum: tunc arguo quod si cor-  
pus subiectum est bicubitum: et qualitas eius saltus qua-  
tum ad qualitatem qualificantem ipsum per totum erit  
bicubita. et sic virumque erit corpus bicubitum. accipien-  
do corpus pro quantitate habente trianam dimensionem.  
Si dicatur quod erunt diuersarum rationum. quia una erit  
ens per se. et alia erit in alio. hoc nihil est dictum. quia dis-  
tinctum per se quantitatis non est ens in alio. sed habe-  
re sic vel sic partes vel esse sic vel sic dimensio. Unde  
sic respondere est petere principium. quia hoc est quod  
queritur: quomodo. sive quantitates existentes eiusdem  
specieis specialissime in entitate quantitatis siccis habeant:  
quod una sit subiectum alterius. Et quia una sit ens per se  
et alia ens in alio. **C**Alia responsio est que totaliter est  
opposita huic. Dicunt enim quidam quod materia et sub-  
stantia composita est individualis oino. et est tota in to-  
to quanto: et tota in qualibet parte: sicut de anima ratione  
liponit forte moti proper predictam instantiam. ne s.  
ponendo substantiam aliquo modo habere partes. vi-  
deantur substantiam ponere esse diuisibilem sive quan-  
titate cuius oppositum vult plus primo physicorum.  
**C**Sed nec ista ratio continet veritatem. quod diuisio ligno  
in duas partes. aut est eadem forma et eadem in aliis in veroque  
ligno. aut non. si sic. ergo virumque lignum diuisum saltem  
quantum ad substantiam sunt unum et idem lignum nu-  
mero. quod si edeni sunt partes: et idem est totum. Sed hoc  
est falsum et contra sensum. ergo *re*. si non. sed alia materia  
et alia forma est in alio et alio ligno diverso. Tunc aut hoc  
est per nouam generationem forme. aut per nonam gen-  
erationem substantiae in suas partes. non per nouam genera-  
tionem formae. et multo minus per nouam creationem tamen  
quod nullus ponit nouam creationem ibi. et non appareat noua  
generatione alicuius formae. ergo relinquimus quod hoc sit per  
diuisione substantiae in suas partes. ergo non est verum  
quod subiecta quantitatis sit oino individualis. **C**Et  
ideo videbitur mihi aliter esse dicendum. Videlicet quod aliquid  
dicitur dupliciter habere partes. Uno modo non sicut  
illud quod est ipsa formaliter partialitas. sed sicut illud quod  
est subiectum partialitatis. Et isto modo subiectum qua-  
titatis continue dicitur habere partes integrales. Alio  
modo dicitur habere partes: sicut ipsam et formalis  
partialitas. Et isto modo quantitas habet partes: quia  
ipsa est quedam partialitas formalis. Sicut etiam  
aliquid potest dici habere naturam coloris: vel quod est  
ipsa formaliter natura coloris sicut albedo. vel quod est sub-  
iectum habens naturam coloris: sicut corpus et superficies.  
Quando ergo dicitur quod illud quod habet partes diuer-  
sas per essentiam a partibus quantitatis potest diuidi si-  
ne quantitate. Dicendum quod non est verum. si sic habet  
partes sicut subiectum partialitatis non includens eten-  
tialiter partialitatem. quia tale subiectum circumscribi-  
ta predicta partialitate formaliter: nec diuisibile est: nec  
partes habet in quas diuidatur. Isto autem modo dici-  
tur substantia habere partes alias a partibus quantita-  
tis. Et ideo non oportet quod sit diuisibilis circumscripta  
quantitate. unde partes subiecte differunt a partibus  
quantitatis. Sicut subiectum partialitatis differt a parti-  
bus formalibus quantum sunt subiecta.

**A**d rationem in oppositum quando dicitur  
in minori: quod diuisio partium  
sive sive materie preintelligitur quantitati. Dicendum

## Questio

Quod si intelligatur de diuisione in partes subiectas nibil ad  
propositum. quia ad nunc non loquimur de talibus par-  
tibus. loquendo autem de diuisione in partes integras  
eiusdem rationis. dico quod minor est falsa. Ad pro-  
bationem dicendum. quod licet partes subiectae vel tamen  
quantum ad hoc sunt precedentia quantitatibus ipsam.  
non tam quantum ad hoc quod esse diuisum sit. Et ideo  
sic non potest diuidi sine quantitate: sicut etiam licet suba  
cui attribuitur esse album fuit id quod est sit prior albedine.  
non tamen quantum ad hoc quod est esse album est prior  
albedine. unde nec potest esse alba circumscripta albe-  
dine.

Questio. **XVI**

**B**scdm sic procedit. et argui-  
tur quod si viris non sunt  
ante diluvium: et sunt data in signum di-  
luii non futuri: quod oportuit ferre ali-  
quas nouas rebus virtutes post diluvium:  
quia cum posita causa naturali ponatur  
effectus: si viris que habet causam natu-  
ralem non fuerit ante diluvium sed post: non videtur hoc  
esse: nisi quia causa eius non fuerit ante diluvium sed  
post: aliquae virtutes fuerint collatae rebus post diluviu-  
m. ergo *re*.

**C**ontra quod fuit August. talios doctores omnes  
virtutes naturales tam actiue quam passiue  
quibus res peragunt cursus suos fuerint collatae reb-  
us in primis sex diebus. ergo nulle tales virtutes fuerint col-  
late post diluvium.

**Q**uantum videtur mihi huius implicantur tres qua-  
stiones. Prima est. virum viris fuerit  
ante diluvium. Secundo: si ponatur quod viris fuerit ante  
diluvium: cum hoc possit stare: quod ipsa post diluvium fuerit  
in signum diluii non futuri. Tertia est. virum si viris  
non fuerit ante diluvium: sequatur quod post diluvium fuerit  
de novo aliqua virtus natales collatae rebus non libet.

**Q**uantum ad priam questionem teneo pro con-  
clusione quod viris fuerit ante diluvium scilicet  
cum post: excepto forte vicino tempore ipsius diluvii: in  
quo forte potuit talis mutatione aeris fieri: quod in illo tem-  
pore talis impressio non potuit generari. quantum autem fue-  
rit id tempus nec auctoritate nec ratione potest efficaciter  
conuinci. Quia aut ita sit probo. quod si viris non sunt ante di-  
luvium. aut hoc fuit propter defectum causarum viridis: quod si  
cause non erant. aut propter voluntatem dei volenter in ta-  
lam effectus impedire. Non primo modo. quod viris causarum  
ex opponere solis ad nubem roridam. Sed nulla ratione po-  
test ostendere quare causa illa non fuerit ante diluvium.  
ergo *re*. **C**Nec secundo modo. quod de eis que non sunt a  
causis naturalibus: sed dependet a sola voluntate diui-  
na: non habemus certitudinem: nisi quantum potest habereri ex  
auctoritate sacre scripture. Sed ex sacra scripture non ha-  
bemus evidenter quod non fuit viris ante diluvium. ergo *re*.  
**C**Si dicas quod uno. quod auctoritas diuinorum ponit eas data  
in signum diluvii non futuri. Sed illud quod precedit di-  
luvium non videtur signum esse diluvii non futuri. ergo *re*.  
Dico quod illud pertinet ad secundam questionem: et in solu-  
do eam soluerit. **C**Quatum ergo ad secundam questionem  
sciendum est primo quale signum est viris. Secun-  
do dicetur ad questionem. **C**Quantum ad primus sci-  
endum: quod viris dicitur signum diluvii non futuri: non quod  
ad placitum: sicut voces sunt signa rerum: sed naturaliter. mo-  
quo una res naturalis dicit in cognitionem alterius.  
Sicut fumus est signum ignis preteriti vel presentis.  
**C**Ad cuius evidentiam sciendum: quod sicut dictum est.  
viris causatur ex oppositione solis ad nubes roridas. que

quidem nubes rosida non potest esse in aere: quod est magna abundantia humidi, vel magna siccitas. Et ideo requirit aerem quantum ad ista medio modo dispositum. Dispositio autem media inter ista repugnat abundantie humidi: et inundantie aquarum. Unde pris est signum diluvii non futuri. non quidem nunquam; sed non futuri de vicino. sicut effectus aliquibus cause est signum remotionis opposite. Tunc ergo dico quod pris potuit dari in signum diluvii non futuri. tripliciter potest intelligi uno modo: ut una pris sit signum diluvii nunquam postea futuri. Secundo modo: quod una pris vel plures sit signum diluvii non de vicino futuri. Tertio modo quod frequentia pridum semper usque ad finem continua: ea sit signum diluvii nunquam postea futuri. Dico ergo quod cum primo non stat: quod pris fuerit ante diluvium. sed bene stat cum secundo et tertio. Primum pridem. quia illud quod primo est diluvium non est signum diluvii nunquam futuri. Sed si aliqua pris precessit diluvium post illam pridem fuit diluvium. ergo si una sola est signum diluvii nunquam post futuri: nulla pris precessit diluvium. secundum faciliter probatur. quia illud quod est signum diluvii non de vicino futuri potest precedere diluvium: dummodo non precedat de vicino: sed secundum modum pridem ponitur signum diluvii. non quidem non futuri: sed de vicino non futuri. ergo tunc. Tertium etiam faciliter patet. quia illud cuius continua frequentia usque in finem est signum diluvii nunquam futuri potest procedere diluvium. dummodum non procedat isto modo. s. cum continua frequentia usque in finem. isto modo: quia interrupta fuit. Sed pridem non fuit ante diluvium: quia. s. non fuit continua frequentia usque in finem. quia saltem tempore diluvii fuit frequentia eius interrupta propter aeris contrariam dispositionem. ergo tunc. Et sic patet ad secundam questionem. Per hoc pridem ad obiectiōnēm que siebat: quia. s. cum hoc quod pridem fuit data in signum diluvii non futuri secundo vel tertio modo stat quod potuit precedere diluvium. et per sequēns ex tali signo non sequitur quin de facto precesserit. Sed verum est: quod si fuisse data in signum primo modo: ut scilicet una sola apparito pridem fuisse signum diluvii non futuri: cum hoc non potuisse stare quod precessisset diluvium. Modo dico quod non fuisse data in signum diluvii non futuri isto modo: sed secundo vel tertio modo. Quādūcum ad tertiam questionem. quia queritur verus si pridem non fuisse ante diluvium sed post. nec sequeretur quod non virtutes fuisse collate rebus. Dico breuiter quod non. quia effectus qui dependet ex pluribus causis indifferenter non necessario inserit aliquam illarum: sicut pridem de concitatione pulsus: que potest esse a motu vel a fibra. Unde neutram illarum causarum de necessitate fert. Et ideo dico de negatione effectus: quia non sequitur. iste non habet pulsus concitatum. ergo ex hoc est quod non mouetur. Sed pridem non fuisse ante diluvium: et fuisse post: potest contingere ex duplice causa. s. ex hoc quod nulla causa eius preexistebat ante sed post. vel ex hoc quod postea omnibus causis naturalibus eius: impeditur voluntate diuina. ergo ponere pridem non fuisse ante sed post non inserto necessario causas eius naturales non fuisse ante: sed post. et per consequens non sequitur quod post diluvium fuerint aliquae virtutes rebus collatae. que virtualiter non continentur in virtutibus actualibus et passibus collatis rebus in primis sex diebus. Ad rationem in oppositum dicendum. quod postea causa naturali sufficiens non sequitur effectus: dummodo causa sit impeditibilis. Nunc autem causa pridem est impeditibilis.

saltem a deo. Et potest impedita deo non per modicum tempus: sed in perpetuum si vellet. ergo tunc.

Explicit pridem quodlibet fratri Heruel natalis britonis: de ordine fratrum predicatorum: doctoris in sacra theologia.

Quolibet secundi.

Questio. I.



## A nostro

quolibet secundo querebatur unum commune deo et creaturis: postea que rebantur quedam propria deo: et quedam propria creatura. Illud unum omnis deo et creatura erat. Ultrum omnis finis correspondens agenti sit

aliquid acquisitum per actionem agentis. Et arguitur quod sic. quod philosophus primo metaphysice sic dicit. Quatam vero causam ei oppositam. scilicet agentis. et quod cuius causa et boni. tunc. Ex quo videtur quod causa finalis opponitur efficienti: que oppositio: ut videtur: non potest intelligi nisi secundum quod habetur in termino motus: opponitur ei quod est ante in motu. ergo ut videtur finis est illud quod habetur in termino motus. Sed illud quod habetur in termino motus est aliquid acquisitum per actionem agentis. ergo tunc.

Contra. quia illud quod est extra effectum omnis cause efficientis non est aliquid acquisitum per actionem agentis. Sed aliquis finis est huius. ergo tunc. Maior patet. quia omne acquisitum per actionem agentis: est effectus agentis alicuius. Minor etiam patet. omnis effectus agentis habet causam finalem. sed nihil potest esse causa finalis suipius. ergo extra effectum omnis agentis est aliqua causa finalis.

Circa istam questionem tria sunt principaliter facienda. Primum est probare quoddam dictum: quod abs possum. Secundum est ostendere qualis est causalitas cause finalis: et cause efficientis. et qualiter se habet ad inveniendum. Tertium est respondere ad quoniam.

Quantum ad primum primo ponam rationes quia intendo probare. Secundo ponam obiectiones: quas quidam ponunt in contrarium et respondebo ad eas. Tertio ponam rationes quibus respondent ad rationes: et ostendam illas esse nullas. Dictum autem quod probare intendo est. quod omne quod dependet ab aliqua causa finali: vel a quacumque alia causa: necessario habet causam efficientem. ratio talis est. Omne quod sibi derelictum est non ens habet causam efficientem. sed omne quod dependet a quacumque causa est huius. ergo tunc. Maior probatur. quia omne illud quod ordinem nature vel ipsius est prius non ens quam ens: requirit causam efficientem ad hoc quod sit. quia regitur omne illud per quod itur de non esse ad esse. Omne autem tale requirit causam efficientem. Sed omne illud quod sibi derelictum est non ens prius habet ordinem nature non esse quam esse. alioquin propter ablationes cuiuscumque alterius non caderet a suesse. quod tunc probatio mihi quod si dependet causa manet: derelictum ab eo a quo dependet: tunc non

## Quolibetii

plus dependeret ab eius esse: quia non esse. quia equaliter est isto ente; vel non ente. Sed impossibile est aliquid dependere a non ente; vel non esse. ergo impossibile est quod dependens ab aliquo sibi derelictum maneat ens. et per consequens oportet quod sibi derelictus sit non ens. Contra istam rationem obicitur a quibusdam probando: quod talis conclusio non potest probari efficaci ratione. Quia illud quod est contra apparentiam efficaci ratione non potest probari. Sed omne illud quod habet causas finalem habere efficientem necessarium est contra apparentiam. quod tamen maior praeceptum est: quod omnis humana ratio habet originem ex apparentibus. minor praeceptum est: quod apparentiam omne generabile est corruptibile. et per consequens omne habens causam efficietem est corruptibile: quod illa sublata non est. sed ex apparentibus non potest ostendendi efficaci ratione: quod omne illud quod habet causam finalis est corruptibile. alio cum celestia corpora habeant causam finalem secundum oculos essent corruptibilia: quod ex apparentibus ostendit non potest. quod secundo sic. quod illud quod ratione efficaci demonstrari potest: non est articulus fidei. Sed secundum a deo creatum et preceptum quantum ad suas principales partes est articulus fidei. ergo secundum vel celum habere causam efficientem: efficaci ratione demonstrari non potest. Si dicatur ad hoc quod secundum vel celum esse a deo creatum ex tempore est articulus fidei: quod demonstrari non potest. Secundum mundum habere causas per simplicem emanationem dampnum sibi esse non est articulus fidei: et demonstrari non potest. Contra. quod in symbolo non dicitur creator est celum ex tempore: sed creator est celum et terra absolute. ergo tamen dicatur ad hoc quod in principio. id est in filio. alio modo in principio temporis. ergo non potest alterum in ferri. Secundum videtur esse deceptio per equocationem. Tertio sic. quod non videatur probabile quod philosophus senserit oppositum eius: quod potest efficaci ratione probari ex apparentibus. Sed philosophus senserit multa esse que non habent causas efficientem: que tamen habent causam finalis. ergo tamen. Malor supponitur. quod ut dicunt sui expositores. philosophus posse est. ut regula nature in distinctione veritatis ex apparentibus. Minorem probant. quod secundum secundum metaphysicam. ybi dicitur sic. In principio creavit deus celum tamen. Contra. quia in principio multipliciter accipitur secundum doctores. Uno modo: in principio. id est in filio. alio modo in principio temporis. ergo non potest alterum in ferri. Secundum videtur esse deceptio per equocationem. Tertio sic. quod non videatur probabile quod philosophus senserit oppositum eius: quod potest efficaci ratione probari ex apparentibus. Sed philosophus senserit multa esse que non habent causas efficientem: que tamen habent causam finalis. ergo tamen. Malor supponitur. quod ut dicunt sui expositores. philosophus posse est. ut regula nature in distinctione veritatis ex apparentibus. Minorem probant. quod secundum secundum metaphysicam. ybi dicitur sic. quod propter semper existentium principia semper esse verissima necesse est. non enim quodcumque vera: nec illis aliquid est causa ut sint: sed illa aliis. Ex quo praeceptum secundum philosophum: quod plura sunt que non habent causam efficientem: quod loquitur in plurali dicendo. Nihil est causa illis ut sint. sed illa aliis. Sed hoc non potest intelligi de causa finali: quod ipse ponit omnia alia a principio ordinari ad principium sicut ad finem. igitur intelligit de causa efficiente. Secundo sic. quod secundum metaphysicam. et secundum physicam. ipse dicit: quod ex nihilo nihil fit. sed omne quod fit: fit de aliquo. igitur secundum eum. oportet quod fit: et habet causam efficientem: fit ex aliquo presupposito. Sed non omnia alia a principio possunt fieri ex aliquo presupposito: cum non omnia habeant causam finalis. sicut de celo et intelligentias. igitur tamen. Tertio sic: quod secundum philosophum: senserit intelligentias habere causam efficientem: hoc maxime dixisset. id est metaphysicam. sed ibi de hoc nihil dixit. igitur tamen. Probatum mihi. quod in toto. id est metaphysicam. philosophus non ponit aliquam differentiam inter primam intelligentiam et alias: nisi secundum magis et minus nobile. Sed aliqua dif-

## Questio

ferre secundum magis et minus nobile non importat aliquam causalitatem effectivam in uno respectu alterius. quod tamen. Quod autem ipse non ponat differentiam nisi secundum magis et minus nobile patet. quod in omnibus aliis que determinat de eis communiter conuenient secundum eum. scilicet in eo quod non est mouere motum perpetuus. et in hoc quod unaquam earum potest esse actum purum. et sic de aliis que ibi probat de eis. ergo tamen. Quarto sic: quod ipse ponit ibi quod motus perpetuus nec sit nec corrumperetur. et per consequens non habet causam efficientem. et sic sequitur quod non omnino alia a primo habent causam efficientem. Ex hoc segundum viterbus: quod nec celum nec intelligenter ipsum mones habet causas efficientes inobligato. quod eius motus. et adhuc minus motor quam mobile. ergo tamen. Quinto. quod processus philosophi de motu eterno non staret: si aliquid fieret per simplicem emanationem modo quo theologi ponunt celum et intelligenter fieri a deo. quod ipse probat motum esse eternum per hoc quod impossibile est dare primum motum: vel primam mutationem. Hoc autem probat sic: quod aut existente mobilite et moto: incipit motor mouere: aut non. Si sic: opere posse aliquam causam quare motor incipit mouere: cuius prius non moueret. Et secundum eius non potest dari alia causa: nisi quod aliqua mutatio facta est de novo in motore vel in mobili: ad hoc quod motor de novo moueat mobile. Et sic ante primum motum quo ponebatur motor mouere mobile precessit aliqua mutatio: per quam aliqua iuoxatio esset facta in motore vel in mobili: ad hoc quod de novo moueat. Si autem ponatur quod non existebat ab eterno motor et mobile: adhuc sequitur quod ante primus motus sit aliqua mutatio: vel aliquid motus prior. si ipsius factio mobiles: que esset. ut ipse dicit: quedam mutatio sed hoc non oportet si esset aliquis modus producendi per simplicem emanationem: que non esset mutatio. igitur secundum eum non est ponendum talis modus producendi. Preter predictas auctoritates philosophi adducuntur ab eis multe auctoritates Lombardei: que expresse videntur negare causalitatem effectivam esse in eternis. et tamen ponit multa alia eterna a primo. igitur tamen. Ad quas: quia uno modo respondebitur non oportet eas hic ponere. Sed quia ipsi imponunt philosopho: quod secundum istius opinionis. Ideo primo antequam respondam ad rationes eorum: intendo totum ostendere oppositum: secundum quod nunquam fuit ipsius opinio. Et primo ex secundo metaphysice. ybi dicit paulo superius: antequam verba prius per eos allegata: sic. Uniquodque vero maxime ipsum aliorum dicitur: secundum quod in aliis inest unius loco. putaignis calidissimus est causa aliis huius caloris. quare videtur verissimum quod posterioribus est causa ut vera sint. Ex quo manifeste apparet secundum eum: quod est dare aliquid verissimum: quod posterioribus est causa ut sint vera. Quod Lombardeus exponens dicit sic. Determinatum est in scientia naturalium: quod illa causa est magis digna in esse: et in veritate: quam alia entia. Omnia enim alia entia non acquirunt esse: nec veritatem: nisi ab ista causa: que est in uno per se et vera per se. Et omnia alia entia sunt vera per esse: et veritatem eius. ex quo manifeste apparet secundum eum: quod omnia alia a primo acquirunt esse et veritatem ab eo. Acquirere autem esse ab alio non conuenit nisi habenti causam efficientem. Ideo etiam Lombardeus dicit secundum metaphysice. in disgressione contra Anselmum: qui posuit datore in formari sic. In parte est ut intelligentie separe dent aliquas formam intelligentiarum mixtarum quod virtutes intellectuales apud ipsa non sunt mixtae cum materia. Unde necesse est ut illud quod est non mixtum

Sec. c. 36. t.  
utre.

Sec. c. 4.

Sec. c. 22.  
Sec. c. 34.

Sec. c. 36.  
Sec. c. 37.  
Sec. c. 38.

Loc. 2.

Capitulum 46 cum materia generetur quoquo modo a nō mixto cum materia: quē ad modum necesse est: ut omne mixtū cū materia generetur a mixto cūz materia. C P. Phs loquens etiam de potentia & actu. 9. metaphy. dicit sic. qd primo intēdit determinare de potētia que dicitur quidem proprie & maxime. non tamen est utilis ad qd voluntus nunc. In plus enim potentia & actus eorum que dicuntur soluz fm motū: sed cum dixerimus de hac in determinationibus & de actu ostendemus & de alijs. ex quo apte apparet fm Aristotle. qd potētia se hz in plus qd motus p̄prie dicitur: qd potētia dī fm quā dī gd posse agere vñ pati. igī agere & p̄ducere in plus se hñt qd mouere vel cāre per motū. Et in eodē Lōmen. dicit. quātum aut de po<sup>m</sup> que ē fm motuz. dīcī est: de actu aut de terminemus qd est actus: & quale gd. & enim pole simili m<sup>m</sup> erit vñidērbus: qz nō solū B dicimus pole qd aptū natuz est mouere aliud: vel moueri ab alio: aut simpli: aut mō quodaz: sed & alr. Et quapropter & querētes de bis supueniemus. Ex quo apparet fm euiz: qd po<sup>m</sup> & pole nō tr̄m mō nata sunt innenirī in motore & moto: qz et in alijs. & sic idē qd p̄prie. C Itz. i.z. eiādem libri dicit: qd motus eternus regrit motorē actu ab eterno: qd mouēs est cā effectua motus. igī motus eternus hz cām effe, ctiā fm eum. C Sz ad hoc ipsi r̄sident dicētes: qd motus eternus hz bñ cām mouētes: sed nō hz cām effectiuam: qz in plus est mouēs qd efficiēs: qz cā efficiēs ē motuēs: sed nō e. C Sed ista r̄silio est absurdā & derisibilis: qz mouēs aut est aliqua cā motus: aut nulla. Si dicat qd nulla: absurdū est. Si est cā: quero i quo gñie cā: nō pōt finge qd sit cā in alio gñie: qd in gñie cause efficiēs. vt p̄z de se discurret per alia gñia cāz. igī z. C Ad hoc ipsi dicit: qd līcīz sit motus: non tr̄ debz dīcī cā efficiēns: nissi moueat ex tpe. Qz phs dicit: qd cā efficiēs est p̄prium vñ motus. solū igī fm eum. cā efficiēs motus dī qui est p̄n<sup>m</sup> motus ex tpe: qd nō hz locuz in p̄posito. C Sed illū decipiunt per equocationē p̄ncipī: qz ibi nō accipit phs p̄ncipī motus pro p̄n<sup>m</sup> durationib: sed pro p̄ncipio effectivo. Et hoc oñdo. qz sicut mouēs p̄ vñam diem se hz ad motuz vñius dīlet: ita mouēs ab eterno se hz ad motū eternū. Sz mouēs per vñā diem est cā effe, ctiā motus: ex hoc qd mouēs est. ḡ & mouēs ab eterno est cā effectua motus eternī: ex hoc qd mouēs est. ḡ z. C Qd aut ipsi dicit scđo: qd mouēs est in plūs qd cā efficiēns: qz finis moneret: qz tr̄ non est cā efficiēs: cū ab ea dī linguaē: sicut aliud genus cause. Nihil valet: qz si finis mouet metaphorice. vt qdam dicit: nō sufficit ad esse rei: nissi vñterius ponat mouēs p̄mū. Si aut finis mo, veat effectiuē: sicutal ponū respectu voluntatis: que na, ta est reduci de potētia in actu volēdi: adhuc op̄z po, nere cālitēz effectua cūz fine. C P. Motus eternus aut hz cām finalē tr̄m: aut nō. Si causam habet finalē fine efficiēte suo potest manere in esse suo: quātuz ad id qd est ablata causa finalē: qz fm eos. id qd habz causam finalē fine efficiēte nō dependet a causa finali: nissi qd ad hoc qd ē habere ordinē ad aliqd nobiliss se: nō aut quātuz ad illud qd est. Usi fm eos ablata causa finalē remanet qd ad id qd est: līz nō maneat qd ad ordinē: qd habet ad nobiliss se: & sic nō dependet motus a motore fm eos qd ad id qd est: qd est absurdū. C Item phs. i.z. metaphy. postqz ostēdit qd entia de, bent habere cōexionem ad inicem. dicit concludens. Uniuersum esse ordinatū ad vñum p̄ncipē. ergo vñus p̄nceps. sed vñum p̄ncipem esse importat causalitatem effectuam: respectu quorum dī p̄ncipali. ergo z. C Et ad hoc ipsi respondent dīcētes: qd non op̄z ponet

re efficiētiam in principe respectu subdīctoz: nissi quādo sunt negligentes: qd non habet locum in proposito. C Sed hoc derisorium est: qz aliqua bene agere & sine negligētia agere nō importat habitudinem sic agētū ad aliqd vt ad principem: si hoc fiat nibil eo agente: sed fm te itelligētē agunt illa que agūt: deo nihil agētē vel imperante. ergo z. C Item aut itelligentē agūt illud qd agunt: intēndentes deum vt ultimum finē aut non. si non. igīz aliquid aliud deo habent pro fine. & p̄ p̄s non ordīnāntur ad deum: sicut ad ultimū finez. Si sic. ergo primū & per se obiectū earum est deus: sicut sume ab eis desideratū & amatum. Sed oīs amor habēs pro primo & per se obo: differētis realē a se. Dependet ab illo quātum ad id qd est: alloquin amor quātuz ad id qd est: posset esse fine suo primo & per se obo. qd est inconveniens. ergo z. C Item phs octauo physico. contra Empedoc. dicētem: qd lite dīante oīa segregabuntur. & amicitia dominatē omnia aggregantur. & qd in temporib: medys erat quies: & qd ista siebant equalibus temporib: bus. Dicit qd nō sufficit hoc dicere: sed op̄z causam hui<sup>m</sup> reddere. Sed qz iste dīcebat qd non erat causa reddenda semp entium. Dicit Aristotleles: qd non bene dicebat in hoc. qz lic̄z hoc verum sit in gñisdaz: qd non sit ponēda. nō tamen est verū de omnib: semp entibus: qz nū bil prohibet aliquoꝝ necessariowm & semp entium ēē aliquam causaz. Illud aut qd primi dicunt ad hoc. s. de intellectu & causa cognoscēdi alterum. & de neccitate p̄positionū. quarū vñā est causa cognoscēdi alteram. Nū bil valet p̄pter duo. Primo: qz non solū logitur ibi pho de necessariis: quoꝝ necessitas potest accipi pro necessitate rerū: vel pro necessitate p̄pōnum. Sed loquitur de semp entibus d. qd aliquoꝝ semper entium nū bil prohibet esse aliquam causam. Unde dicit sic. ipsius autem semper voluit p̄ncipium querere in quo reprehēdit eu. Secundo: qz certum est qd loquitur ibi de causa in eē rea, li. Nam querit ab Empedoc. causam qd amicitia quādoꝝ aggregabat. & lis quandoqz disgregabat: & quandoqz erat quies. C Item in eodem vbi dicit: qd op̄z ponere motu semipermanē: qd p̄bat p̄ hoc qd oīz dare aliquis causaz semipermanē generationis: & semipermanē successio, nis in gnatione. Quare. s. quedam generant & quedam cornumpunē. Et dicit qd impossibile est aliquod vñum generabilium & corruptibiliū esse causam huius: qz tu, le non est semper nec oīa: qz tunc aliquis effectus depen, deret ab infinitis causis: qd est incōneniens. Et ex hoc vñterius concludit: qd op̄z ponere aliquam causam vñā extra oīa gnabilium & corruptibiliū: qd sit causa gnationis semipermanē gnabilium & corruptibiliū. Et huic etiā cōcordat qd dicit in. i.z. metaphy. d. Amplius p̄pter quid semper erit generatio. & que est causa generationis nūl, us dicit. Ex quo apparet fm euiz: qd semipermanē genera, tio fm totam suam semipermanitatē habet cāz effectiuā. C Ad primuz ergo qd adducunt aduersary in oppositum dicendum. qd minor est falsa. Et ad probationem dōm: qd verum est: qd omne generabile ē corruptibile. Sz p̄tia que adiungitur est falsa. quando dicitur per dōm esse qd habet causam efficiētem: qz non omne qd sit: fit per generationem: sed per creationem. C Et hoc als efficaciter probauī: quam probationem nūc breviter repeto. quia omne quod fit: aut est omnino simplex: aut compositum. vt de se patet. si omnino simplex sit. non sit ex aliquoꝝ presupposito: quiaals non esset omnib: no simplex. vt de se patet. Si autem compositum sit ex materia & forma oportet ponere qd habeat causam effectiuam quantum ad vñtraz: & quantum ad formam.

## Quolibetti

planum est. et quantum ad materiam oportet hoc concedere. quia si non est per se necesse esse: quod non est verum. cum hoc igitur soli deo coeniat. aut hoc est possibile esse. aut non esse: et per hunc opus quod beatum cam effectivum. aut haec necessitatem essendi: sed per aliud. et per hunc haec cam per quas est: et oportet haec cam efficientem: quod subtrahio illius est cum sibi non essendi: et per hunc haec pures non esse ex ordine nature. Ad secundum dicitur quod aliquid potest dici articulus fidei duplum. Uno modo. quod sola fides tenetur. Et isto modo mundum esse creatum ex tempore: est articulus fidei. Aliomodo potest aliquid dici articulus fidei: non quia non possit aliter quam per fidem attinigi. Sed quod ille qui non potest per rationem attinere ad hoc tenet illud ex fide credere. Et isto modo mundum creatum esse absolute a deo est articulus fidei: quod quilibet tenetur credere absolute mundum esse creatum a deo. non aut articulus fidei primo modo. quod huius mundus esse creatum a deo: sive ex tempore: sive ab eterno efficaci ratione potest probari. Ad alium autem quod hoc obyicte. dicendum quod licet non ponatur in symbolo. deus esse de novo creatorum celi et terre: tamen intelligitur. et hoc est in principio genit. ponit. ubi dicitur. In principio creavit deus celum et terram. quod opus ad literam intelligi de principio durationis: sive sunt alii sensus: sive non. Et hoc probatur. quod aut ex fide tenemur credere deum esse creatorum ex tempore: et per hunc opus ponere quod vel ex symbolo: vel ex sacra scriptura hoc accipiat. Unde illud quod ipse dicitur quod exponentes illud dictum in principio creavit et ceterum de principio durationis vel temporis illi qui inferunt alterum sensum decipiunt per evocationem: et falsum dicitur. quod sic expondere: non est deus per equum. Ad aliam quoniam dicitur in maiori quod non est probabile quod Aristoteles senserit oppositum eius quod efficaciam ratione. pbari potest. et supponit eam tanquam vera. dico quod non videtur mihi vera. sed econuerso videtur mihi falsa. quod non est in conuenientia aliquam inuenire veritatem per investigationem nalem: ubi defecit Aristoteles. quod licet Aristoteles inter eos qui locuti sunt finis ingenii nalem. plura bona et vera dixerit: in multis tamen ille manifeste defecit. et illos est qui sustinent eum. que cum breuitate ponere hic omitto. Nullum enim probabit aliquam minoris ingenii dante se totaliter vni macte inuenire aliquam veritatem. quia non inuenit alii minoris ingenii: nec est Aristoteles. senserit illud. quod nullum semper in haec cam effectivum. Ad primam gauctem quas inducit de secundo meum. dicitur quod vel illud verbum intelligentium est cum reduplicatio et sit sensus: quod non habeat eam in quantum talia: sed sunt cum aliis non aut intelligentibus simpli. ita quod sunt plura principia semper existentia: quorum nullum aliquam cam habeat. Vnde est intelligendum sic. quod ibi plurale accipit pro singulari: sicut aliqd quod vni soli conuenit accipit eum signo distributionis: ut si diceretur quod omnis cum prima est talis conditionis. quod nihil haec ante se. Et sic etiam intelligitur quando dicitur quod principia semper existunt. id est illud cui copertit esse principium semper existit. et pbo quod oporteat sic intelligere. arguedo contra ipsos ex eadem auctoritate: quod autem ipsi intelligunt illa auctoritate de principiis cognoscendi que sunt propontes: aut de principiis in eendo. Si primo modo visibilis facit ad ppositionem. quod nos non querimus nisi de principiis in eendo. Si secundo modo quoniam dicitur quod plura sunt principia semper existentia que non habent causam: sed ipsa sunt causa aliis. aut intelligit de causa efficiete: aut de causa finali. Si de causa efficiete. ergo aliqua semper entia habet cam efficientem finem propriam: quod est contra eos. si de causa finali. ergo sunt plura que non habent causam finem.

## Questio

lem. quod similiter est contra eos. quod ipsi ponunt omnia alia entia a primo ordinari ad unius finem. ergo nihil est finis eos quod non ordinatur ad finem extra se excepto primo. quod ipsis sibile est quod ipsi exponant istam auctoritatem: nisi altero dictorum modorum. quo ego eam expono. Ad secundum auctoritatem de septimo metaphysicae. et de primo physicae. sive ex nibilo nihil fit: et quod omne quod fit fit ex aliquo. Unde quod physica intendit de fieri quod est per transmutationem: sive per generationem. Nunc autem non omne quod fit est tale est finis eius. Et sic expresse ponit Lomentator in de subiecto orbis. Ad tertiam auctoritatem dicitur quod dato quod Aristoteles. non posset expresse causalitatem effectivam in libro metaphysicae. in prima intelligentia respectu aliorum: Non tamen ex hoc sequitur quod ipse senserit oppositum eius quod ego teneo. sive quod ipsa habeat causalitatem effectivam respectu aliorum intelligentiarum: sed bene sequitur quod non expressit intentionem suam de pposito. sive de illa celeritate effectiva. Secundo dico quod minor illius rationis que fit ad hoc probandum est falsa. Et ad probationem dicitur quod maxima est falsa. quod non solum ponit physis differentias inter intelligentias finis magis non et minus non. immo ponit duas inter eas que est inter principiantem et illos quibus principiantur. Hoc autem importat causalitatem effectivam: sicut supra deductum est. Ad quartum dicitur quod Aristoteles accipit fieri duplum. Uno modo pro eo quod est habere esse ab alio effectivum cum nouitate eendi: et isto modo nec motus eternus: nec aliqd eternum potest dici fieri quod habet esse ab alio cum nouitate essendi et eternum continet. Alio modo accipit physis fieri: pro eo quod est esse ab alio effectivum non includendo nouitatem eendi. Et isto modo certum est: quod ipse ponit motum eternum habere cam efficiemt. unde ipse probat ibidem quod intelligentie semper actu ab eterno mouentur: quod semper est motus ab eterno: motus autem non est nisi ab aliquo mouere: mouens autem effectivum est causa motus: nisi apud ignorantem propriam vocem: quod mouere est agere sive efficiere. Ad quintum dicitur dicitur quod processus Aristoteles stat in hoc quod impossibile est dare primam motionem vel mutationem antecedens nulla alia. et per hunc quod motus est eternus: quod ad hoc quod inciperet motus de novo opus aliquam mutationem procedere in mouente vel in mobili. Unde est et si aliquis crederet de novo finis eius non posset hoc fieri sine aliqua mutatione facta de novo in creatione: per quam nunc crearetur non prius: ita quod finis ipsum quod fit a tali agere: per creationem non fit de noto: sed ab eterno et necio. sicut si lumen est subsistens: et emanaret a sole ab eterno: et taliter actionem celum esse de intentione Aristoteles. dicit expresse Lomentator in de subiecto orbis. ubi dicitur quod celum habet causam efficiemt: et quod dicitur quod accipit ibi efficiens pro fine. multum est ridiculum dicere: et propter aptam mentem ipsius: quia ipse dicit quod finis significat efficiens significacione necessaria: tunc quero utrum accipiat efficiens pro causa efficiete distinctionem autem non. si sic habebet proprieatem. si non: tunc faceret villissimam petitionem principium: quod est idem ac si dicere est quod ad finem sequitur finis: et si finis est finis est: quod est in conuenientia. Unde Lomen. distinguens ibidem de duplice agente: et dicit quod quod dicitur est agens: quod precedit tempore suum effectum: sicut de uno: quod agere particulariter: quod agit per motum et transmutationem: cuius actio est causare esse cum nouitate eendi. Alio est agens quod non precedit suum effectum tempore: immo similiter est duratione cum ipso: et loquendo de tali agente dicitur Aristoteles. sensisse celum habere cam efficiemt. quod ergo dicit Lomen. quod nullum eternus fit: vel haec cam efficiemt: intelligit de fieri et effectu: que sunt posteriora causa efficiemt: et de fieri quod est causa cum nouitate essendi: non autem intelligit de fieri et effectu: que sunt causa finalis cum causa. Et isto modo potest responderi ad oportentem auctoritatem Lomentatoris. Diversaque nesciunt est ad obonevum quod

Liber 8.

Liber 2.  
Nota est alias  
causiones alio  
rum reproba-  
tas a doctore  
Istra quibus  
lo. 4. q. 9.

Sunt contra h<sup>oc</sup> p<sup>ro</sup>dicta cōclusio nō pōt efficaci rōne p<sup>ro</sup>bari: nūc vero ponēde sunt respōsiones date ad p<sup>ro</sup>bationes quibus probat. Ad maiorē autē p<sup>ro</sup>bationē p<sup>ri</sup>ncipalis rōnis qua d<sup>r</sup> omne qd est sibi derelictū: est non ens. dicunt q<sup>uod</sup> verū est de derelicto a causa agente: et cōseruāte libere totū esse rei: nō qūt habet veritatē de dere licto ab alio ad qd ipsuz derelictū h<sup>oc</sup> cōexionē: sive ta li causalitate: sicut dicunt q<sup>uod</sup> mā derelicta a forma cade ret in nō esse: et tamē formā nō est cā efficiens mā: idē dicunt de subto respectu p<sup>ro</sup>prie passionis. Et similiter dicunt de relatiis modo dicūt q<sup>uod</sup> nō pōt p<sup>ro</sup>bari q<sup>uod</sup> itellēgentia aliqua sic se habeat ad p<sup>ri</sup>ma cām: vt ad causam cōseruāte: nec p<sup>ro</sup>nū se h<sup>oc</sup> vt ad illud qd natū est dereli quia cōseruāte: q<sup>uod</sup> vt dicit Aristo. i<sup>m</sup>a. itellēgentia est per se necessaria: q<sup>uod</sup> quelib<sup>z</sup> est ingnabilis et incorruptibilis: vt ibidē dicit. Ad p<sup>ro</sup>bationē autē minoris p<sup>ri</sup>ncipalis rōnis qn dicīt qd id qd h<sup>oc</sup> nō esse prius q<sup>uod</sup> eē habet cāz efficiētē: dicunt q<sup>uod</sup> verū est si h<sup>oc</sup> nō esse ante eē posito aliquo possibili: sed si habet nō esse ante esse posito aliq<sup>uod</sup> impolē: sequit<sup>r</sup> q<sup>uod</sup> h<sup>ec</sup> cām efficiētē: sic autē est de eo qd ponit derelictū ab eo qd nō pōt esse sine ipso cū quo babz cōexionē necessaria. Dico q<sup>uod</sup> respōsio quā dāt ad maiorē deficit in tribus. Primo in hoc q<sup>uod</sup> ipsa p<sup>ro</sup>prietatis restrīngit ad cām efficiētē libere agente: q<sup>uod</sup> illud sequitur de causa necessario agente: et nō necio agente: q<sup>uod</sup> id qd ex sua derelictione a cā agente: sive agat necio sive libere cadit in nō esse habet cām efficiētē: q<sup>uod</sup> omne derelictū a causa efficiente habet causam efficiētē: alioquin nō posset derelinqui a causa efficiētē: vnde ita est verū: de lumine q<sup>uod</sup> habz cām necessaria. s. solē q<sup>uod</sup> ba bet cām efficiētē: sicut de scāno q<sup>uod</sup> habz causam libere agentem: et ita verū est q<sup>uod</sup> lumē ex sua derelictione a sole caderet in non ens: sicut si sol libere ageret: vnde ita verū est q<sup>uod</sup> habz causam efficiētē: sciz solem: licet necessario agat: sicut scānu habet cām efficiētē: que libere agit. Secundo deficit in hoc q<sup>uod</sup> dicta p<sup>ro</sup>prietatis restrīngit ad causam totius esse quia idē est de eo q<sup>uod</sup> est causa totius: et de eo qd est causa qz ad aliquā p<sup>re</sup>tz ei<sup>z</sup> sicut patet de sole: qui est causa ipsius lucidi quantū ad lumen nō quantū ad totū: q<sup>uod</sup> nō est cā quantū ad subz: saltē quātū ad partē subiecti: que est mā. Tertio deficit in hoc q<sup>uod</sup> negat q<sup>uod</sup> nō est verū vñliter. sciz qd dependens a quacūq<sup>uod</sup> causa dependeat necessario a causa efficiētē: q<sup>uod</sup> hoc est necessarium q<sup>uod</sup> omne dependēs a qua: cūq<sup>uod</sup> causa dependeat necessario a causa efficiētē: q<sup>uod</sup> oē dependens ab aliquo subtrāctio cause illius est sibi cau sa non essendi: et per p<sup>ro</sup>nū positio illius cā est sibi causa essendi: vt laterius habet prius nō esse q<sup>uod</sup> esse ordine nāe et oē tale requirit oē id necessario q<sup>uod</sup> itur de nō eē ad esse: et per p<sup>ro</sup>nū habet cām efficiētē. Exempluz autē qd adducunt de materia et forma: et de subto et passione est cōtra eos: q<sup>uod</sup> ipsi dicunt quādo dicīt q<sup>uod</sup> oē illud q<sup>uod</sup> sibi derelictū est non ens tē. nō habet veritatē de cōnexo: ybi est cōnexio sive dependētē et causalitate: sicut pat<sup>r</sup> in predictis exemplis fm eos: q<sup>uod</sup> certū est eni<sup>m</sup> q<sup>uod</sup> mā de pendet a forma: et recōuerso: et ambo etiā a tertio: aliquā q<sup>uod</sup> liber eoz esset per se necesse esse: q<sup>uod</sup> est falsuz et preci p<sup>re</sup>ve de materia. Si nō habet cām efficiētē: vt ipsi p<sup>ro</sup>nūt Aristo. sensisse de forma: aut dicūt manifestā abstrāditatē: q<sup>uod</sup> forma idēpendēs a materia nata est per se sub sistere: q<sup>uod</sup> falsuz est de formis materialibus: de quibus nūc loquimur: et ideo manifeste falsuz est materia et for ma habere cōexionē sine dependentia. Similiter de subiecto et passione dicūt manifestū falsum: quia planuz est q<sup>uod</sup> passio dependet a subiecto: et nō econservo: q<sup>uod</sup> certū

est q<sup>uod</sup> enī non dependens a subiecto est substantia. p<sup>ro</sup>ficio autē est de genere accidentis: et si dicatur: sicut quidam dicunt: q<sup>uod</sup> passio non differt realiter a subiecto: tūc nihil facit ad p<sup>ro</sup>positum: q<sup>uod</sup> tunc nō est ibi connexio: sed idēpitas. Hic autē loquimur de diversis realiter: quorū vñ dependet ab alio: q<sup>uod</sup> idēma seipso nō depēdet: q<sup>uod</sup> etiā dicitur de relatiis: nō vñ: q<sup>uod</sup> hic loquimur de eo qd dependet ab alio quātu ad id qd ipsuz sit tale q<sup>uod</sup> est oē babens causaz quācūq<sup>uod</sup>: nō autē de hoc q<sup>uod</sup> id qd est sit ali cuius. Relativa enī sunt simili natura. nec attēdiut in ter ea dependentia p<sup>ro</sup>prie dicia. Sed coexistētia. vnde q<sup>uod</sup> dicit q<sup>uod</sup> id qd sibi derelictū est non ens habet causaz efficiētē: intelligit de eo: q<sup>uod</sup> dereliquit abeo a quo de pendet: cuius derelictio est sibi causa nō eēndi: sicut sub tracto subto passio nō solū nō esset alicuius: s<sup>i</sup> etiā nō eēt in se. R<sup>ati</sup>o*ni*atā quā dant ad p<sup>ro</sup>bationē maioris p<sup>ri</sup>ncipalis rōnis nullael: qn dicūt q<sup>uod</sup> illud cui cōpetit ordi ne nature: nō esse prius anteq<sup>uod</sup> esse requirit omne illud per qd itur de nō esse ad esse: q<sup>uod</sup> hoc nō habz veritatem de illo cui cōpetit nō esse p<sup>ri</sup>us ordine nature anteq<sup>uod</sup> esse posito aliquo ipossibili: sic autē est vt dicunt in p<sup>ro</sup>pōsito fm Aristo. q<sup>uod</sup> subtracto deo bene desineret celū eē et in tellēgentie inferiores: sed deū suberabi vel nō esse ē ipossi bili: q<sup>uod</sup> ista responsio cōtinet falsitatē: q<sup>uod</sup> posita ista cau sa necessaria: et necessario agente: sicut si intelligentia in mouēdo celū fm phm nō minus est verū q<sup>uod</sup> posito hoc impossibili qd est intelligentia nō mouēre celū: vñ nō eē: ita sequeret motū nō esse et habere nō esse ante esse p<sup>ri</sup>us ordine nāe: et requireret causam efficiētē: sicut si contingenter ageret: vnde et simile modū procedēdi habz Aristo. in scđo meta. et in 8<sup>o</sup> physico. in probando pri mā cām effectū esse et p<sup>ri</sup>iuū mouēs: cuius rō est talis Ablato primo mouēte tollis ois motus: q<sup>uod</sup> primū est cā oium alio: sed motus est: vt apparer ad sensum: ergo opz ponere primū mobile: certū autē est q<sup>uod</sup> in hoc q<sup>uod</sup> Ari. accipit nullum motū ē ablato motore. primo: supponit ipole. s. pmū mobile nō esse: et tū hoc nō obstante: reputat se p<sup>ro</sup>bare q<sup>uod</sup> oē qd mouēt: mouēt ab aliquo p<sup>ro</sup>bat per hoc. Qd id cuius motus cessat ad quietē alteri<sup>m</sup> mouēt ab alio: q<sup>uod</sup> eius motus depēdet ab alio. Sed oē qd mouēt est balz: qd pbat: q<sup>uod</sup> oē qd mouēt est diuīstibile in partes. Motus autē totius cessat ad quietē p<sup>ri</sup>is quātū ad hoc saltē inquātū totū nō est p<sup>ri</sup>o: et per se motū: ecce hic Aristo. probat q<sup>uod</sup> illud qd mouēt: mouēt ab alio: supposto q<sup>uod</sup> pars mouēt seipsum. Et sic supponit q<sup>uod</sup> illud cui cōpetit p<sup>ri</sup>mo et per se moueri quietē: qd est impossibile. Item est hic notandum q<sup>uod</sup> motus totū dependet ex motibus partū: sicut totū dependet a partibus: tū dependētia totius a partibus nō est depēden tia effectū: et tamē Aristo. cōcludit ex hoc: omne qd mouēt dependere ab aliquo motore effectū: qd nō ēēt verū: nisi ouine dependēs a quacūq<sup>uod</sup> causa requireret causam efficiētē: licet nō ois dependētē sit dependētia cāe efficiētē. Dicēdū ergo q<sup>uod</sup> ybi arguit ex hypothē si falsa: nō orguis ex falso qd supponit: sed ex additionali quevera est quātūq<sup>uod</sup> sit false cathegorice. vnde si orguatur sic: si sol subtraberef nō esset lumen in aere: sed hoc nō ēēt nisi vñuz dependerer ab alio: vel nīl aliquā cōnexio saltem esset inter ea: igitur aliqua cōnexio est in tera. Ita xclusio nō cōcludit: ex isto falso: qd est solē subtraberef: q<sup>uod</sup> fm Aristo. hoc simili impolē est. s<sup>i</sup> ex alia cōditionali. s. si sol subtraberef lumen desiceret: q<sup>uod</sup> igitur dicitur q<sup>uod</sup> illud qd est nō ens prius ordine nāe q<sup>uod</sup> enī. tē. q<sup>uod</sup> est verū deo qd est nō ens prius ordine natu

## Quolibet

re q̄ ens supposito quodā possibili: et nō de alto faltuz ē. Imo ita bene sequitur supposito impossibili: sic possibili: dūmodo cōdītionalis sit vera: nūc autē sic est in p̄posito: nā ista cōdītionalis est vera. s. q̄ si aliquid depēdet p̄ se ab olio q̄ tū est ex se p̄us ordine nature cōpetit sibi nō esse: q̄ sua derelictio ab alio esset sibi causa nō eēendi. Et sic ista cōdītionalis sequens est vā. Si est nō ens ante q̄ ens p̄ prius ordine nāe requirit oē illud per qđ itur de nō esse ad esse: et ex his p̄ditionibus veris excluditur ista cōclusio vera: q̄ requirit causam efficientē quantūcūq̄ cathegorice sint false: vnde yides ista respōsio p̄cedere ex ignorantia logicæ: q̄ nesciunt distingui inter veritatem cathegoricarū ppōnum: et veritatē cōdītionalium: q̄ veritas ppōnis cōdītionalis: stat cū impossibilitate cathegoricarū: vnde ista: si sol est homo: sol est animal: est vera: sicut ista: si sol est corpus lumenosum: sol illuminat: et tñ carbe p̄cie p̄ditionalis sunt impossibilis: cathegorice vero scēde cōdītionalis sunt vē. Qđ autē dicūt q̄ illud qđ est nō ens p̄us ordine nāe: q̄ ens supposito quodā polibz cām efficientem: q̄ p̄t esse et nō esse: nūbly alet: q̄ eē pole esse et non esse: non est ratio requirendi causam efficiētē absolute: sed est signum q̄ habbz cām cōtingenter agentē. In cā autē necessario ente etiā necessario agēte: sicut nō p̄t cā nō agere. ita nō p̄t effectus non esse: et ideo nō oportet q̄ effectus cause agentia: semp sit polis esse et nō eē: nisi solū effectus cause agentis cōtingenter et potentis agere et non agere. Ad probationē minoris quādo dicitur: q̄ omne qđ dependet ab alio sibi derelictū est nō ens. dicunt q̄ verū est quātū ad id qđ dependet: nūc autē ita est q̄ effectus cause finalis non dependet a causa finali q̄tū ad id qđ est in se. Sed quātū ad hoc q̄ est habere ordinem ad aliquid nobilius se. vnde dicit philosophus. 7° politice q̄ semp minus perfectus est pp̄ magis perfectū: et quātū ad hoc non manet illo sublato. vnde dicunt q̄ sicut celū z̄ nō dependet a primo: nisi quantum ad hoc q̄ est h̄c ordinē ad aliquid corpus nobilius se. ita intelligentia secunda non dependet a p̄manisi fm̄ talē ordinē: et hoc yides p̄hs dicere. iz. metaphy. vbi dicit sfc: q̄ quidē similit̄ sicut substātie et harū a p̄ma: et que sc̄a fm̄ eundē ordinē rationibz astro rū palā. ex quo yides p̄hs ponere simile ordinē inter intelligentias: sicut inter orbes. Ista respōsio in multis deficit: primo q̄ habitudo minus nobilis ad magis noble nō est habitudo causa salitatis: nec sicut habitudo minoris in quātitate mobilis ad magis in quātitate mobile. alioq̄ oē nobilius eēt cā finalis cuiuslibet minus nobilis: qđ est fallsum: sicut etiā nec q̄libz ens actu est causa cuiuslibet entis in potētia: sed determinatū est cā deter minati: ita etiā est in cā finali. Sc̄do deficit: q̄ si ita est q̄ illud qđ est ad finē nō dependet a fine quātū ad id qđ est: ita q̄ p̄t manere ablato fine: sequit̄ q̄ idē quātū est de se natū est quādoq̄ habere cāz finalē: et quādoq̄ non habere causam finalē: q̄ fm̄ eos idem p̄t manere ente: vel non ente sua causa finali. et yterius sequitur q̄ tñ facit ad esse effectus simul existētia cā finalis: quātū nō existētia eius: sed nō existētia siue nō esse alicui? cāe nō p̄t aliquid facere ad esse alicuius: sicutur est alicui causa: s. causa finalis: q̄ nō facit ad eē rei cuius est cā: qđ est absurdissimū. Si dicāt ad hoc q̄ nō sequit̄ q̄ talia eterna nō habet causam finalē quantum ad id qđ sunt: sed tñ quātū ad istū ordinē qui nō manet sublato fine. Lōtra: q̄ tunc sequeret̄ q̄ nō oia quātū ad oia que sunt in eis haberent deū cāz finalē: qđ est vera eos. Ad dictū autē p̄hi. 7° politice q̄ dicit q̄ minus perfecta sunt pp̄ magis p̄fecta. dico q̄ verū est: sed nō est iſeb

## Questio

ligendū q̄ q̄libet minus perfectū sit ppter q̄libz magis perfectū: sicut ppter finē: sed determinatū est ppter determinatū: sicut medicina ppter sanitatem nō autē la p̄is aut venenū. Tertio deficit: q̄ sicut nō manet minus nobile quantū ad ordinē quē habz ad magis nobile sublato magis nobili: ita nec econuerso. magis nobile nō manet quantū ad ordinē quē bz ad minus nobile sublato minus nobili: et sic nō plus dependet effectus finalis a sua causa finali q̄ econuerso. qđ est absurdum. Quarto q̄ illud quātū ad qđ effectus cause finalis dependet a cā finali: aut ē respectiū: aut absolutū: si abolutū: igitur effectus cause finalis q̄tū ad id qđ est absolute dependet a sua causa finali nec manet illa sublata. Si est respectiū quero qualis sit ista relatio: et non p̄t esse: nisi dependentia ipsa: et tunc quero in quo fundetur. ytrū in absoluto: vel relato: nō in relato: q̄ sic iretur in infinitū. igitur in absoluto: et sic illud absolutum est dependens: q̄ illud in quo fundat dependentia: op̄g. q̄ sit dependens: sed illud non est relatio minus nobilis ad magis nobile: ut dictū est: sed est ipsuz absolutū: igitur effectus cāe finalis quātū ad id qđ est absolutū dependet a sua causa finali: et nō quātū ad talez relationem. Quinto deficit q̄ cōtradicūt sibi ipsi: dicūt. n. q̄ tñ derelictio ab eo a quo res dependet sit causa nō essendi. derelictio tñ a cōnexo sine dependentia et causalitate: nō est cā nō essendi: talē autē cōexionē dicunt esse iter deū et intelligentias et inter celi et intelligentiā ipsum mouēt. fm̄ hoc igitur ponut q̄ nec est dependentia aliarū intelligentiarū ad deū: et tñ cuz hoc ponunt q̄ id qđ est ad finē dependet aliquo modo a fine saltē quātū ad il lam habitudinē: et deū ponunt esse fine aliarū intelligentiarū: igitur ponunt intelligentias habere dependentiā ad deū et nō h̄c. Lōtradicūt etiā veritati dupliciter. p̄io q̄ ex hoc dicto eoū: sequit̄ aliquē effectū cāe finalis esse qui nō dependeat a deo: q̄ ponunt intelligentias nō dependere a deo: quē tamē ponunt finē eius. Se cūdo q̄ si intelligentie ordinant̄ ad deūn sicut ad finē diligunt eū: ut ultimū finē suū: et per deūn est primū: et p̄ se obiectū amoris eoz: sed actus voluntatis habens p̄ primo et per se obiecto aliquid realiter diuersum ab eo dependet ab illo: igitur tñ. Dico autē quando obiectum primo et perse actus est diuersum ab eo realiter: q̄ si actus et obiectum actus essent idē: vnum non dependet ab alio: q̄ idem nō dependet a seipso. Contra autē illud q̄ dicunt q̄ inter aliqua ablata est cōnexio sine aliqua dependentia a causalitate vnius ad alterū: vel amboū ad tertiu: ita q̄ tamē subtracto uno subtrahitur reliquū. Arguo primo sic: q̄ queror qualis est ista cōnexio: vtrum cōnexio materie ad formam vel subiecti ad accidens: vel cause ad effectū: vel partis ad partē eiusdem totius. Siconexio materie ad formā talis nō est sine dependentia et causalitate: cum ista ad se inuicem dependeant: et etiā econuerso a tertio: ut dictū est: sed et si sit ibi connexio accidentis ad subiectū nō est cōnexio sine dependentia: quia certū est q̄ accidentis dependet a subiecto: qđ est causa eius: q̄ ens non dependēta a subiecto est substantia. Si est ibi cōnexio cause ad effectū est dependentia cum causalitate: si autē ibi est cōnexio partiū alicuius totius: sc̄z vnius. Tunc arguo q̄ non videantur partes alicuius totius minus habere talē cōnexionez: ita q̄ vna nō possit esse sine alia: nisi q̄ vna dependet ab alia vel ambē a toto. vnde partes nō habentes talē dependentiā ad se inuicē vel a toto: vna potest eē sine alia: sicut p̄t hō cē sine pede: et p̄s sine manu: et econuerso: et plus multo portes vniuersi: que non habēt tantā cōne

gionē sicut partes vnius totius habentis vnuā formam. Igitur ipole est ponere talē cōnexione: sine dependētia vnius ad alterū vel aborū ad tertiu. Scđo qz ista duo que ponis habere cōnexione sine dependentia: aut ambo sunt per se necessaria esse: aut neutru: aut vnum est per se necessariū esse: et alterū dependens. Si ambo sunt per se necessaria eē qdlibet eoz natū est manere altero sublatō: qz qd est per se necessarium esse: manet quolibz alio sublatō quz intuz est de se: ideo dico qz dato qz ita sit qz vnuā nō possit esse sine altero: qz qdlibet ponitur p se necesse esse: ppter qd neutrum horū pōt nō esse: tamē hoc non est ex per se cōnexione vnius ad alteruz: sed est mere per accidens: qz esse vnius nihil facit ad esse alterius: nec nō esse ad nō esse. Si autē neutru est per se necesse esse: tunc ambo dependent ab aliquo alio. aut igic ambo dependent ab inuicem: aut vnum dependeret ab alio: et nō ecōuerso: et sic quocūqz istorū dato est inter ea cōnexio cū dependentia. Si autē ita est qz neutrum dependeat ab alio: sed ambo depēdent ab aliquo uno alio vel pluribus: sequitur qz ista cōnexio sit ppter cōnexio nem illorum: vel illius a quibus: vel a quo dependent: sicut habēt suum esse ab alio: ita etiam oportet qz cōnectantur ad inuicem in suo esse qd habēt ab alio: nec etiā hoc inuenitur fm apparentia: seqz qz in illis quorū vnuz nō dependet ab alio aliquo modo vnuā non possit inueniri sine alio. Unde quia lapis non dependet a rosa: nec ab aliquo alio flore: nec ecōuerso: lapis inueniāt sine rosa: sine aliquo alio flore: et ecōuerso: et hoc vxp est generalis: nisi qz causa vtriusqz est necessario dterminata ad producendū vtrumqz. Tertio qz qn̄ tu ponis qz snt cōnexa sic qz subtractio uno subtrahit reliquū: aut subtractione: vnius est causa aliquo modo subtractionis alterius: aut nō. Si sic: igitur in eius esse est causa esse alteri: quia sicut negatio est causa negatiōis: ita affirmatio est causa affirmationis. Si nō: cōtra: qz si subtractione vnlus non est causa subtractionis alterius: sequiū qz aliqd ens desinat esse sine aliqua causa ipsum corrumpēre vel influentiam subtrahente: qz est absurduz: qz sicut impossibile est qz illud qz nō est ens possit eē ens nīl per alia causam: ita impossibile est qz illud qz est ens actu sit nō ens nīl per alia cām ipsuz corrupente vel ppter subtractionem alicuius influentie cause ipsum cōseruantis.

Quarto qz etiā si fictio ista eēt vā: scz qz aliqua eēt ad secōnxa sine aliqua dependentia ad se inuicem: v̄l ad tertiu: ad huc hoc nō ficeret ad propositum: quia nū loquimur hic de derelicto ab eo a quo dependet sicut a sua causa finali: de quo constat qz sua derelictio a talia causa est sibi causa nō essendi: vnde questio fuit mota. vtrum qzgd dependet a causa finali depēdeat a causa efficiēte. Responsio autē quā ipsi dant. scz qz effectus finalis dependet a sua causa quantū ad relationē: ita est friuola: sicut patet ex dictis. Ad rationē autē per quā ipsi pbant talē cōnexione esse iter aliqua sine dependentia: que initū verbo phī. scđo ce: et mun. dicētis qz si deus est celū mouetur. alioquin deus eēt ociosus: et si celū mouet oportet ponere terrā circa quā moueat. et si terra est oportet ponere ignē: qz sī vnuā strarorū est in nā et reliquiū: et qz ista duo sola sunt extrema op̄z ponere alia duo elementa media que aliquo mō īrāf extremitis: et ex hoc cōcludit vltius generationē et corruptionē ex quo volunt probare qz de mente phī est qz terra nō pōt esse sine ignē: nec ecōuerso: et qz subtractione uno subtrahit reliquū: licet non sit inter ea cōnexio cū dependentia causalitatis. Dico ad hoc qz fm p̄m connexio delictum mobili est cōnexio cāe cum effectum

Lamen com  
militato: scđo  
celi. 17. 2. 21.  
conf. 2. 12. me  
taphy. conf.  
36. v̄t esse &  
līus optato.

Subtractio  
aliquo snt  
subtractioz  
alteri: vel il  
latine v̄d cāl  
ter.

Scomptu  
cipate.

Lōn̄xio autē celli et motus ciuis cū terra circa quā mouetur: et cum igne est cōnexio cause vnuā ad suos effectus: quia celum est causa terre et ignis. cōnexio autē terre cū igne et aliorū duorum elemētorū est cōnexio quatuor esse triū quā h̄st inter se ex cōnexione ad tertiu: qd est eoz causa: et talis est cōnexio cōtrariorū oīum quā habet ad truicē. qz autē dicit qz si deus non moueret orbem esset ociosus: nō sic est intelligendū sicut aduersarij exponut qz deus ordinet ad motu sicut ad finem: vel ad aliquid causatum. dicūt enī qz licet vnuās ppter deū sit prima ria intentione: tamē vt dicunt: deus est propter alia a se secundaria intentione: qd est absurdū: qz sicut impossibilis est qz p̄me cause efficientis sit alia causa efficiens qua litericūqz. ita impole est qz vltimi finis sit aliquis alius finis qualitericūqz. Dicendū igit̄ qz ista ociositas de qz loquit Aristo. nō importat deūm carere aliquo sine ad quē sit: sī importat hoc qz est deū eē qz est vltimus finis nō dabere effectum suum ordinatū in ipsum sicut finez si non moueret. Ad hoc autē qd ipsi discunt vltima qz fm p̄m sicut subtracto deo sequeret subtractio terre. ita etiam ecōuerso: subtractio terra: sequeret etiā subtractio dei: et tunc etiā alio subtracto deus esset nō ens: et tñ deus nō dependet ab alio: nec h̄z causaz efficiēt. Dicendū qz ad subtractionē aliquis sequi subtractionem alterius dupliciter cōtingit. uno modo illatiuetris: sicut ad subtractionē passionis sequi subtractione subjecti. Alio modo causaliter: sicut subtractione subjecti insert subtractio etiā subtractione: et causa eius existit. Modo qz dicit qz illud qz subtracto alterius est nō ens: h̄z cām efficientem stelliguit de eo qz est nō ens altero subtracto: cuius subtractio est sibi cā non essendi: et sic subtractione dei insert et est causa subtractionis terre et oīum alteriū a deo: et nō ecōuerso. Ad illud autē qd dicunt ad hoc qz nō refert vnuā subtractione sit causa subtractionis alterius: vel nō dūmodo subtractione vnuā inferat subtractionē alterius et econverso. Dico qz in omnī multū refert vtrū illa subtractione sit cū causalitate: vel nō ad cōcludendū vtrum h̄ sit causa alterius vel nō: qz certū est qz cā que de necessitate insert suū effectū simul est. et nō est eūz suo effectu: in hoc tñ differt qz esse et nō esse: est causa essendi et nō eēndi: et non ecōuerso nisi illatine tantum.

**Quāsum** ad scđm principale. s. qualis sit causa finalis et efficiētis et qualiter differunt. Pimo intendo de hoc agere in generali. Scđo in speciali. Quātuad primū sciendum qz de hec sunt tres op̄iones. Quarū prima est qz causalitas cāe finalis est habere habitudinē ad aliud sicut ad minus nobile et effectus cāe finalis est habere habitudinē ad aliud sicut ad maius nobile: sed qz ista positio supius est multipliciter reprobata: ideo ad presens de ista p̄rāleo. Alia est opinio que dicit qz causalitas cause finalis est nō dare esse rei que ordinat ad finem: sed vltitatem: ita qz cā finalis est causa eius qz est ad finē: nō qz tū ad id qz est: sed solū quantū ad quandā vltitatem. v. grā. dicunt enim qz finis securis qui est seccare nō dat securi esse quantum ad id qz est: sed solū dat sibi quandā vltitatem: et hoc probant sic: qz illud qz est inesse ante aliud non h̄z esse ab eo. quia nullū prius ens habet esse a posteriorē ente. sed id qz est ad finē quantū ad id qz est sine prius est: sicut securis est prior quantū ad id qz est ipso seccare qz est eius finis. igit̄ et. Sed ista positio nō pōt stare. p̄ qz securis et alia que dicunt ordinari ad finem sicut securis ad secundū et dolabrum ad dolandū: babent cām efficientem quantū ad id qz sunt: sed talia fm istam positionem non habent causam finalem quantū ad id qz

Denuo 2

## Quolibetti

Suntq; causa finalis sicut eos nō est eius qd est ad finē quantū ad id qd est: ergo effectus cause efficientis cātū ad illud qd est effectus cāe efficiētis: nō habet cām finē: qd est absurdū et derisorium. **C** Secūdo quādō dicit qd cā finalis est cā eius qd est ad finē quantū ad vtilitatem sive quantū ad esse vtile: nō autē quantū ad id qd est: sicut in exēmplis positis patet de securi et dolorib; quero quid per illā vtilitatē intelligunt: qz aut ipsaz securi: que est finis securis: aut ipsam formam securis: per quā ordinat ad sectionē istā: si primo modo. sequit qd ipse met finis ē causa finalis suipius: et nō eius qd ē ad finē: qz sicut eos ipsa sectio est finis et vltimū: et hz eos ipsa sectio est ipsa vtilitas cuius cā est ipse finis: qz finis non ponit causa finalis eius qd est ad finē: nisi quantū ad ipsas vtilitatē quā dicūt esse iāpaz sectionē: et sic sectio est causa finalis sectionis: qd est impossibile. scz qd id est causa finalis ipsius securis quantū ad id qd est: qz forma pertinet ad quiditatem rei. **C** Tertio quia finis aut est causa finalis eius qd est ad finē: quantū ad id qd est absolute: aut quātū ad solā habitudinem quā habet ad ipsum finē: aut quātū ad nibil. Si quātū ad id qd est absolute: habebit ppositū et oppositū positionis predicti: que dicit qd cā finalis nō est cā el: qd ē ad finē: quantū ad id qd est: sicut patet ex superiorius habitis: si quātū ad solā habitudinē: hoc superiorius est improbatū. Si quātū ad nibil hoc derisorium est. scz qd cā finalis sit cā eius qd est ad finē: quātū ad nibil: qz oīs causa dat aliquod esse suo effectui: sive facit aliqd ad suū effectuz. alr p nihil diceret eius causa. **C** Et ideo est talia opio quā credo esse verā quā stendo tenere. s. qd causalitas cāe efficiētis et cālitas cāe finalis nō sic differunt: qd. s. vna illā sit causa rel quātū ad vnu: talia quātū ad aliud. immo ambe cālitates sunt cā rei quantū ad vnu et id: ita qd si res hz cām efficientē quantū ad substantiam: habebit similiter cām finale quantū ad substantiam: et si quantū ad accidens habebit similiter quantū ad occidens. Alioquin res haberet cāz efficientē quantū ad aliqd: quātū ad qd non haberet causaz finale: qd est absurdū hz oīs et cōuerso. **C** Similiter res posset h̄re cām finale quātū ad aliqd quantū ad qd nō h̄ret cām efficientē qd superiorius est multipli improbatū. **C** Est igit̄ cālitas cāe efficiētis rem efficere: sive per motū et mutationē: sive per simplicem emanationē: sive cū nouitate essendi: sive sive nouitate. Causalitas vero cāe finalis loquēdo de cōpleta causalitate ipsius: est esse illud: amore cuius aliqd agitur: et accipio hic agnō solū profieri prout distinguit ab esse. Sed etiā pro eo qd est ē effectus ab alio: qd cōpetitri create sicut totū suā durationē et hz totū esse sicut respectu alīnius cāe efficientis: vnde sciendū qd primū qd est de rōne finis in cōparatione ad illud qd est ad finē est dare sibi quandā bonitatē in ordine ad ipsum: et p̄ dās amabilitatē. ita scz qd est ad finē preter bonitatē et amabilitatē quā hz in se sicut se cōsiderat: habeat bonitatē et amabilitatē ex hoc qd ordinat ad finez: sicut in medicina p̄ter bonitatē quā in se habet ex hoc qd ē dulcis vel aliquid simile. habet bonitatē ex hoc qd habet ordinē ad sanitatem sive ad hoīez sanandū: qz sicut supra probatū est nibil dependet ab alio: vta cā finalis: nisi habeat cāusam efficientē: ideo cōsequēs est qd illud qd est ad finē de necessitate intendat ab aliquo agente. Intendente huic dare esse ppter finē: sicut statim pbabatur: et iō dixi qd causalitas cause finalis est ē illud amo-

## Questio

re cuius vel intētione aliquid agitur ab alio: modo quod supra expositū est: et de causalitate quidē cause efficientis hoc per se nonū est: et ab omnibus cōcessum. De causa salitate autē cāe finalis pbo dupl. **C** Primo sic. causalitas cāe finalis est esse illud cuius grā: sed esse illud cuius grā nihil aliud est qd esse illud amore cuius aliquid agit ab alio et effectus hz esse ab alio: igit̄ causalitas cāe finalis est ē illud grā cuius aliqd agit ab alio: sine habz esse effectus ab alio. maior cōcedit ab oībus: et sic etiā a p̄bo vbiq; diffinitur. minorē probo: qz ē illud grā cuius aliquid agit nihil aliud est qd esse intētū p se: sed nibil pōtponi esse intētū ab intendēte finem p se nisi intendē finē per se sit agens ppter finē: agit esse illud cuius grā aliqd agit nihil aliud est qd esse intētū ab agente ppter finē: vel esse illud amore cuius aliquid agit. maior istius pūlli p̄z: qz esse illud grā cuius aliquid agit nihil aliud est. qd esse intētū vt finis: et aliud amari ppter ipsum. minorē pbo: qz illud intendē finē aut est finis ipse: aut illud qd est ad finē: aut agens ppter finem: nō est ipse finis: qz finis inquantū talis non intendit: sed intendit: nec est illud qd est ad finē in eo qd tale proprie loquēdo: qz intendere pprie loquedo nō est ordinari in finem. sed est magis aliquid ordinare ad obtinendū finem. Relinquit igit̄ qd intendens istud sit agens ppter finem. **C** Ad evidētiā autē secūde rōnis sciendū primo qd in agente per voluntatē et intellectū intelligere et velle facere effectū est simplex ratio agendi: vnde agens tale facit effectū vt amatū: quē scz amatū vult facere esse: facere autē effectū quē amat: vel ppter aliud vult facere: opz qd amer vel ppter se tū: et vt vltimum finē: vel ppter aliud et grā alterius amore cuius vult hoc facere. Primiū est impōle: qz tunc effectus agentis pncipalis eset nobiliōr sua pncipali cā: nā finis pncipalis: sicut est illud qd propter se tū amat: et vltius finis est nobiliōr his que sunt ad finē. immo opz qd sit nobiliōr oī alio diuisio a se: si sit tale qd ppter se tū: et vt vltimus finis amet. nā h̄ est cōditio vltimi finis. relinquit igit̄ secundū. s. qd effectus agentis pintellectū et voluntatē ametur sic ab ipso: vt illud qd amat facere et dare ei esse grā sive amore alterius: illud autē grā vel amore cuius agēs per intellectū et voluntatē agit et vult agere est finis intentus ab eo: igit̄ finis respōdēs per se effectui agētis per intellectū et voluntatē est illud grā vel amore cuius aliqd agit: et h̄ est cālitas cāe finalis respōdētis p se agētis per intellectū et voluntatē. **C** Secūdo sciendū qd sicut probatū est supra qcūd habet finalem cām hz causalitas efficientē: et per oīs sequiū qd oīs cā finalis et eius causalitas respondet alicui cāe efficienti per se. **C** Ex his arguo sicut cālitas cāe respondētis p se agenti per intellectū et voluntatē est esse illud amore cuius aliqd agit: et hoc p̄z ex superiorius habitis: sed oīs cā finalis de necessitate r̄ndet talū agenti: et p̄cipue vltimus finis. igit̄ cālitas cāe finalis respōdētis per se agenti per intellectū et voluntatē est ē illud amore cuius aliqd agit. p̄atio mī. qz oīs cā finalis de necessitate et p se responder alicui agenti: qz pbatū est supra qd cām finalez per se habet cām efficientē respondentē sibi. Sed oīs effectū efficientis est effectus agentis per intellectū et voluntatē mediate vel immediate qz sicut pbatū fuit in quadaz qōne ordinaria: primum agens in qd oīs effectus redūcit est cā agens per intellectū et voluntatē: ergo cālitas oīs finis et p̄cipue vltimi finis qui respōdet primo agenti est ē illud cuius aliqd agit inō quo supra expositū est. **C** Cōtra autē ista arguit multipli. Primo h̄ id qd p̄ finis est esse illud cuius amore aliqd agit: qz illud

qd est cā nō solū q̄ res agat: sed etiā q̄ sit: nō dīfīnīrī per hoc q̄ est tale: cuius amore aliqd agit: q̄ illud qd est tale nō est cā q̄ res sit: sed solū q̄ agat: sed nō soluz finis est cā q̄ res agat: sed et q̄ sit: q̄ est cā rei i in esse & in fieri: sicut b̄r p̄ meta. ḡ r̄. Scđo sic: q̄ finis ē illud: ḡa vel amore cuius nō solū agēs agit vel aliqd agat: sed et illud ḡa cuius mā materialat: & forma i format: sed materialare & formare: nō est idē qd agi v̄l agere. ergo nō bene dicit q̄ finis est esse illud: amore cui aliqd agit. Cetero sic: q̄ p̄hi & sci diffiniētes finē dicunt q̄ est ḡa cuius: nō autē dicunt q̄ sit illud amore cuius. ḡ male dicit q̄ finis est illud amore cuius aliqd agit. C Quarto sic: q̄ si aliqd amōr p̄ris sui sanat aliquē ista sanitas agit amore p̄ris: & tamen p̄ non est finis: sed sanitas vt v̄l. ḡ non videtur q̄ illud cuius amore agit sit finis. C Quinto. q̄ finis p̄mū est in intentione & vltimū in executione: quero igit̄ quo est cā: q̄ aut est p̄mū in intentione: aut vt est vltimū in executione. C S p̄mū mō: h̄: q̄ causalitas finis vt est p̄mū in intentione nibil aliud est q̄ ip̄ime re amore: vel aliqua inclinatione ipsi agenti aā agendū sed sic ip̄imere nō differt a cālitate effectua: igit̄ causa/ litas cā finalis: & cā efficientis nō differt: qd est inco/ tenies. Si autē vt est vltimū in executione: tūc non ens erit cā entis: qd est incoueniens. igit̄ r̄. C Si dicat ad hoc q̄ mām̄ materialare nibil aliud est q̄ mām̄ esse sub/ strata forme: & formā i format nibil aliud est q̄ ipsam formā p̄sicerē mām̄ licet ita sit q̄ mā q̄ essentia suā: & nō per aliu in ḡie cā mālis materialaret: & sic forma p̄ suā essentiā i format: & nō per aliu in ḡie cā formal. tñ vtrūq̄ est per aliu effectiu & finali: & neutrū ipsoz posse esse pars alicuius cōpositi: vel alicuius depēdētis nīl b̄ret cām effectiu agēre amore alicuius finis: & nīl etiā effet aliquis finis: amore cuius agens ageret & cau/ saret illa: vnde sunt ad finē: inquāt̄ agunt̄ amore alicuius finis. C Lōtra h̄ tñ obycurit sic: p̄ q̄ fīm p̄hīm. p̄m̄ politice. mīnus p̄fecta sunt p̄ magis perfecta: sicut p̄ finē: sed circūscripto agente mā est mīnus p̄fecta q̄ for/ ma & ambo q̄ cōpositū. igit̄ r̄. C Scđo sic. q̄ mā de/ pendet a forma: & ecōuersto: & tñ mā nō est cā effectiu forma: nec ecōuersto. igit̄ nō op̄z q̄ illud qd dependet ab alio dependeat ab agente. C Si dicat ad hoc q̄ nō ois dependētia est dependētia cā efficientis: & per nō op̄z q̄ q̄cqd dependet ab aliquo dependeat ab eo: sicut a cā efficiente. tñ nō est aliqua dependētia sine depēdē/ tia cā efficientis: & quicqd depēdet ab alio in quocūq̄ ḡie cā op̄z q̄ dependeat ab alio vel ab eodē in ḡie cā efficientis. C Lōtra hoc arguit̄ sic: pbando q̄ mā que dependet a forma nō h̄ cām efficiente: q̄ illud nō est cā efficien̄s alicuius: cuius i fluentia plene posita circūscri/ pto q̄cūq̄ alio nō est illud cuius ponit̄ cā: sed posita ple/ ne influentia dei respectu māe remoto quocūq̄ alio. pu/ ta forma nō est mā: q̄ fīm magnos nulla virtute potest mā esse sine forma igit̄ q̄ mā que depēdet a for/ ma nō depēdeat a cā efficiente. & idez dicunt de passione & incorruptibili: sicut de quātitate celi qd licet depen/ deat a subō: nō tamē a cā efficiente. C Sed si obycurit̄ cōtra eos qui sic ponūt: q̄ eadē rōne: nec passiones rep̄ corruptibiliū h̄sit cālitate effectiuā si ad esse accidentis nō suffic̄ cālitas effectiuā sine cālitate subtinuā: sicut subtinuā Dicūt q̄ nō valz q̄ eiusdē rōnis ē ponere subz b̄fē cāz effectiuā: & passionē: & iō passiones rep̄ factibiliūz b̄fē cāz effectiuā. b̄ alys āt nō op̄z. C Si dicat ad. 5<sup>m</sup> q̄ nō ē v̄p̄ de oī fine q̄ sit vltimū in executione sic. l. q̄ oī finis sit aliqd effectiu p̄ actionē agenti p̄tius itēdē finē: & postea p̄ actionē exiſt̄s: & q̄ semp̄ est dare aliquē finē super-

tientē in actu aā actionē agentis. v̄bi ḡra. q̄ sanitatē quā diligō vt finē acgrēdū per actionē diligō p̄p me qui actioni p̄reexistō: & similiter aliqd acgrere volo p̄p deū q̄ p̄reexist̄ actiōi. C Lōtra. si ago p̄p deū: aut agor̄ sit aut vt bñ sit. si primo: frustra agerem: q̄ nīl p̄t boni deo accrescere exaciōne mea. C Si dicat q̄ p̄p bono rē dei vt deū ip̄se honore. C Lōtra. q̄ honor est i ho/ norātē: & de noī aliqd acquisitū p̄ actionē per quā ho/ norat: sed talis finis vltimū est in executiōe. ergo er h̄ b̄r q̄ p̄ncipalis finis est vltimū in executione tñ p̄xist̄ ip̄st̄ actioni. C P. amor quo amo deū est quid nobis lius & melius q̄ honor. sed illud qd est minus bonū nō p̄tē p̄ncipalis finis melioris & nobilioris bons. igit̄s honor deī nō p̄tē esse p̄ncipalis finis intentus. C P. vñusquisq̄ honorat deū p̄p meritū. sed illud qd ē p̄p̄ter ineritu nō est p̄ncipalis finis: nec etiā p̄reexist̄ actioni agentis. igit̄ r̄. C Si dicat ad hoc q̄ oī ista sunt pro/ pter vltiorē finē. s. p̄pter deū. tūc argueāt̄ sicut prius. s. quereāt̄ vtrum agam honorādo deū: vt deūs sit: aut vt bene sit: & sequit̄ idēz incouenies qd p̄us. C P. si dicat q̄ ego veliz p̄curare sanitatē p̄p me: q̄ro v̄p̄ p̄p me: vt sim: vel vt bñ sim. Si p̄ frustra fieret: q̄ iā slz. Si secun/ do mō igit̄ ly. bene acquirit̄ vt finis: qd quidē bene est vltimū in executione. C P. honor deī est aliqd exhibi/ tū in testimoniu virtutis. si igit̄ honorē deū p̄pter ip̄su deū: v̄deāt q̄ ego honorē deū p̄pter dei virtutē: aut igit̄ vt dei virtus sit aut vt bene sit: sive sic dicat: sive sic r̄l/ dicilū v̄deāt q̄ aliqd honorē deū vt virtus sit in eo: vt vt bene sit in eo. igit̄ r̄. C P. q̄ videbaſ̄ istis qui argu/ unt q̄ ego dixeriz q̄ finis qui amāt̄ amore cōmodi est vltimū in executione. nō autē finis q̄ amāt̄ amore iusti. Lōtra hoc sic: quicqd in me retorqueo atmo amore com/ modi: sed iusti in me retorqueo: q̄ amo iusticiā vt per/ ficiar ea. igit̄ r̄. C P. sive ponat̄ aliqd finis p̄cedere actionē agentis: sive non. adbuc restat vtrū finis sit cau/ sa: put est in intentione agentis: ait alar. s. prout est in reē reali. si primo modo: tunc vt dictū est: nō differt a causa/ litate effectiuā: si autē vt est in esse reali. adbuc stat q̄ nō ens est causa entis: q̄ salte sūt aliqui fines qui vltimi sūt in executione. s. secūdarie fines: sicut est sanitas respectu hominīs: quoū effectus sunt: illa que ordinant̄ ad ipsa sicut ad finē sunt actu ī esse entis ante q̄ tales fines sunt: & sicut nō ens in esse reali erit cā entis: sed hoc est iconue/ niens. igit̄ r̄. C Q. autē hoc sit incoueniens probatur sic: q̄ sicut secūdarie cause in genere cause efficientis se/ habent ad suos effectus: ita secūdarie cause finales ad suos effectus: sed in genere cā efficientis nō ens nō po/ test esse causa entis: nec quantū ad principalez cām: nec quantū ad secundām. igit̄ sūt erit in causis finalibus. C P. quero qd mouet agentē ad intentionē vel de side/ riū finis. Si dicatur q̄ finis. cōtra. aliqui sunt fines qui non habent esse: sed non ens non p̄t mouere ad aliquē actū. igit̄ r̄. Si dicatur q̄ finis qui p̄exist̄ mouet. Lōtra: q̄ nō solū p̄ncipalis finis est causa finalis: s. ali/ secūdarie fines. ergo illi ali secūdarie fines mouet ad sui desideriū & itēdēz: s. vt dīz ē tales secūdarie fines q̄ nō sunt. igit̄ adbuc sequit̄ q̄ nō ens mouet: qd est icō ueniens. Si dicat ad hoc q̄ causalitas finis de necessi/ tate: & per se importat mouere agens ad sui desiderium vel amore per quē agit: sicut patet de primo agēte qd p̄pter finem non mouentem ipsum ad amore per quē agit. Sed causalitas finis est esse illud qd intendit̄ v̄l qd aptum natuz est intendi. C Contra quia causalitas vñusquisq̄ consistit in hoc q̄ est aptum natum causa/ re. Sed aptum natum causare non dicit causare: sed ap/ venit̄ E 3

Quolibet

et undanez ad causandū. igit̄ t̄. **S**exto sic agere amore alterius solum conuenit agenti per intellectū et voluntatem ut videtur; sed nō oē agens agit per intellectū et voluntatem; igit̄ nō oīs finis respondēs agenti; est illud cuius amore aliqd agit. **S**eptimo sic: q̄r nō solūmō aliquid agit amore finis; s̄z etiā desiderio; et etiā dilectione finis; igit̄ insufficienter dicit̄: cū dī q̄ finis est; illud cuius amore aliquid agit; sed deberet addi amore cui⁹ vel desiderio; vel cuius dilectōe aliqd agit; igit̄ t̄. **O**ctavo sic: q̄r finis est cā cārū; sed nō posset dici cā cāruz; n̄ illi esset cā oīs cā efficientis. ergo oīs cā efficiens b̄z cām finalem; sed nō oīs cā efficiens b̄z cām efficiēt̄; aliogn eēt processus in finitu in cāis efficientibus; qd est iconuēns fm p̄bm. scđo meta. igit̄ nō oē b̄n̄s cām finale b̄z cām efficientē. **S**i dicat ad hoc q̄ pro tāto finis dicit̄ cā causalit̄; q̄r sc̄z cālitas finis est nobilior re v̄lratione cālitate cuiusq; alterius cāe nō q̄ sit cā fm rez oīs alterius cāe; sicut patz de p̄rio agente cuius causalitas effectiuā; nō b̄z cām finale; que sit causa finalis ipsi⁹. **L**ōtra. q̄r licet in p̄mo cā efficiens nō habeat cāz finale ppter quā sit. tamē in secūdīs agentibus; alijs a p̄mo cā efficiens habet cām finale ppter quā sit; et talia agencia sunt totall ppter suos fines; qui tñ sunt secūdary; s̄z fm te finis est cā dane esse effectiu; q̄r exponis effectus cāe finalis dependere a fine quantū ad esse. igit̄ secūdary fines sunt cā secundōp̄ agentiū quantū ad suū totale esse; et per oīs causant̄ qd falsum est. **P**. ignis agit ppter assimilationē vt assimilet sibi passum; sicut ppter fines; sed ignis; nec eius actio dependet ab assimiliatiōe passū; cū talis assimilatio sit quedā relō; igit̄ effectus cāe finalis nō depēdet ab ipso fine. **D**. causalitas finis nō solūmō est q̄ amore eius aliqd agat; sed etiā est illud amore cuiusq; grā cuius mā subyci forme; et grā cui⁹ forma format ipsaz; subyci vero et formare nō est illud cuius amore aliquid agitur. **A**d prīmū istorū dicēdū q̄ nō accipit ibi fieri stricte put distinguēt cōtra eē; siē est in eis que acquirūt esse p̄ motū et trāsmutationē; sed accipit ibi fieri pro eo qd est h̄re esse ab alio effectiu siue cū nouitate essendi; siue sine nouitate eēndi per quē modū mundus esset a deo effectiu si esset ab eterno; et hoc in precedentia articulo magis dictum est diffuse. **A**d secūdū dicēdū q̄ illa respōsio est bona. Et ad id q̄ p̄rio obycurt in cōtrariū dicendū q̄ min⁹ nobile est ppter magis nobile; sicut ppter fine; et ideo materia est ppter formā; sicut ppter finem; sed ex hoc non seḡt q̄ minus nobile nō habeat aliqd in ḡne cause efficientis ppter formā per quā sit effectiu; nec etiā q̄ minus nobile sit ppter qdlibet magis nobile; sicut ppter finē; sicut supra p̄batū est; sed illud minus nobile est ppter alio magis nobile; sicut ppter finē ad quē est ordinabile ab ali⁹ quo agente; sicut medicina est ppter sanitati; siue ppter boīeu sanandū; sicut ppter finē ad quē ordinat ab agēte medicinā. **A**d tertīū qd 2tra hoc obycurt dicēdū q̄ respōsio data est bona. Ad illud aut̄ qd 2tra ea obycurt dicēdū q̄ minor est falsa. Et ad probatiōne dicēdū q̄ maior vt ponitur est falsa et ridiculosa; et q̄ credere ea esse veram; vna cū minorū assumpta eēt erroneous in side; q̄r fm hoc sequeret q̄ deus nō eēt cā effectiuā materia p̄me; cū ex veris nō possit sequi nisi verū. Talis et erraret in p̄bia in his que sunt manifesta ad sensum; q̄ si ita esset q̄ illud non eēt causa efficiens alciuius rei cuius influentia posita nō ponit̄ res quocūq; alio remoto; sequeretur q̄ agens naturale nibil posset efficere. vnde minor qd bō sani capitū posuit talē rationē vt credes eam valere. Dico igit̄ q̄ illud nō est cā sufficiens rei

# Questio

perfecta in genere cause efficientis quo posito non est res illa: cuius ponitur causa circumscriptio quocumquez alio effectivo: siue in genere cause efficientis: sed non sequitur quod illud non sit causa perfecta rei in genere cause efficientis: cuius influentia perfecte posita non est res remoto alio ad aliud genus cause pertinente: sicut sol remoto subiecto quod est diaphanum non causaret lumen: et tamquam perfecta causa est luminis in genere cause efficientis. Ad tertium dicendum quod idem est dicere gratia cuius et amore cuius: quod gratia finis aliquid esse vel fieri nihil aliud est quam intentione siue amore finis aliquid esse vel fieri. Sed contra hoc obicitur: quod non solum aliquis agit amore finis: sed etiam desiderio et dilectione finis. Ad hoc dicendum quod istud est valde frivolum: quod genitrix agit desiderio finis: agit etiam amore finis. Unde siue amor se habeat ut genus ad species ad desiderium et dilectionem: siue ut passio distincta precedens eas quicquid agit desiderio vel dilectionem: agit enim amore: et non auctoriter: et id melius dicitur amore cuius quam desiderio vel dilectione cuius. Ad quartum dicendum quod minor est falsa: quod si aliquis sanatus aliquem amorem prius ita per amorem prius hoc fiat principaliter: pater erit finis: quod autem dicitur quod sanitas est finis: dicendum quod est finis sub fine: et quod plus est sicut infra probabitur: omnis agens intendit aliquem finem extra totum effectum suum. Ad quintum dicendum sicut tactus est quod illa prima propositum finis est primum in intentione: et ultimum in executione non est ylliter vera de omni fine: accipiendo finem quantum ad illud quod est: quod semper operatur accipere aliquem finem: qui per se stat in esse rei que est ad finem: hoc etiam loquendo de fine respondeat ipsi agenti: quod id dico non quod finis virtute sit aliquis finis quod non rideat agenti: sed hoc dico propter opinionem illorum qui dicunt aliquid babere causam finalem et non agentes: quod omnis agens propter finem agit propter finem existentem extra totum effectum suum: sed id quod est extra totum effectum agentis non est aliquid acquisitum huic: igitur oportet agens agit propter finem aliquem non productum per actionem eius: maiorem probo: quod totus effectus cuiuslibet agentis est propter aliquem finem intentum ab agente: aliquidquin aliquid baberet cum efficiente quod non habet causam finale intentam ab agente: sed nihil est causa finalis supervenientis. Sicut igitur operatur in omni agente quod sit aliqua causa finalis intenta ab eo extra totum effectum eius: ista fuit maior: minor patet: quod quicquid est productum ab aliquo agente includitur in totali effectu eius: et ideo illud quod est extra totum effectum eius non est productum per actionem eius. Ad omnia autem que dicuntur contra ista: quod ad dicuntur quod si facio aliquid propter deum: scilicet propter finem: aut facio ut sit aut ut bene sit: et idem est de quocunquez alio preexistente ante actionem agentis propter finem. Dicendum ad omnia hec: quod non solum agens agit propter aliquem finem ut sit: sed etiam oportet quod agat propter aliquem finem: quia talis est: scilicet aliquis exhibens honorem: etiam propter virtutem suum: sicut propter finem: non ut virtuosus sit: sed quod siam virtuosus est. Unde propter finem productum actionem agentis propter quem agens agit ut sit oportet dare fines preexistentem actioni agentis: propter quem agens agit: quod est talis non ut sit: unde et deus et omnia alia agentia agunt propter finem qui deus est non ut sit: sed quia est talis quod vero est talis ideo omnia ordinanda sunt in ipsum. Ut binc potest accipi distinctionem in qua rationalis est: vel delictum quod quidam est finis propter quem agens agit ut sit: et quod agit: quidam propter quem agens agit: quidam est: et in omni actione acquiritur aliquo modo finis vel in se: sicut iste finis propter quem agit agens ut sit: vel acquiritur huic in se per existentem finem: scilicet propter quem agens: quod est: ordinando scilicet alia in ipsius: quidam talis est. Sed distinctione quae videtur

Difícil de  
lumbres,

Intraere alij est irrationalis: quia dividit inferius in suis superioribus et eius oppositum: sicut si aliquis diceret albedo diuinum: quedam est color: quedam non est color: nam ois causa per se est talis quod ab ea dependet effectus per se. ut dividere causam finalem in illud a quo dependet res: et in illud a quo non dependet res: dico quod quidam finis est a quo non dependet: et quidam a quo dependet: est dividere ceterum finales in suu superioriu. scilicet in illud a quo dependet res: et in suum oppositum. in illud a quo non dependet res. Ad illud autem quod ipsi imaginantur me dixisse. videlicet quod quidam finis est qui amatur amore comodi: et quidam qui amatur amore iusti: et quod ista distinctione nulla est: quod iustum est quidam comodum. Dico quod ista distinctionem nunquam posui: sive sit bona: sive sit mala. tamen obiectio facta in contrarium parum valet: quia sicut delectabile dividitur contra honestum non accipiendo delectabile in generali: cum honestas sit delectabilis: sed accipiendo delectabile pro determinato delectabili. ita etiam in accipiendo comodum pro determinato inato comodo: comodum potest distinguiri contra iustum. causa autem quare: poterit dici quidam erit oportunum. Ad illud autem quod queritur utrum finis sit causa prout est ultimum in executione: aut prout est proximum in intentione: dicendum primo quod non potest est ultimum in executione propter duo. Primum est: quod non omnis finis est ultimum in executione. ut probatum est. Secundo quod esse ultimum in executione conuenit sibi prout est effectus cause efficientis: esse autem effectus alicuius causae non importat causalitatem aliquam in quantum huius. licet illud quod est effectus alicuius causa: causaliter sit causa alterius: esse etiam proximum in intentione: vel etiam in intentione dare sibi causalitatem finalem dupliciter potest intelligi. uno modo quod intendit de sibi proximus rationem causalitatis finalis. ita scilicet quod sit finis: quod intendit: et in modo non est verum: quod non est finis: ideo quod intendit: sed id ipsum intendit: quia finis est: vel saltez quia apparet esse finis. Sed prima ratio causalitatis finis est dare bonitatem et appetibilitatem alteri ex hoc quod habet ordinem ad ipsum. Alio modo potest intelligi quod esse proximum in intentione finis sit causa: quod scilicet non consequitur effectus suu nisi cocurrente aliquo intendente finem et ordinante id quod est ad finem in ipsum: et sic verum est quod finis habet quod sit causa per hoc quod est intendi sicut per causam aliam necessariam cocurrentem cum eo: ad hoc quod habeat effectum. Et quidam dicitur quod non: quod tunc non differt causalitatem efficiens et finalis: quod causalitas finis ut est proximum in intentione est imprimere effectum aliquem amore vel aliquam inclinationem ipsi agenti. Dicendum quod quidam causalitas finalis et efficiens sunt idem: re quantum ad entitatem illarum que est causa finalis et efficiens: et quod diversa re: tamem semper sunt diversa ratione. nam sicut dictum est. Causalitas causa finalis consistit in hoc quod est dare bonitatem et appetibilitatem alicui ex ordine ad ipsum. ita quod ex hoc quod aliquid ordinatur ad aliud ut ad finem habet quidam bonitatem et appetibilitatem propter bonitatem et appetibilitatem quod habet ex eo quod formaliter est in ipso circumscripto omnialio. Causalitas autem cause efficientis stat in hoc quod est effectum mouere: sive ordinare aliquid ad finem: quidam igitur ita est quod agens est in potentia ad amorem: finis: tunc contingit quod finis et bonum et est causa effectiva: et est causa finalis. causa effectiva in quantum mouet effectum voluntate ad amorem sui. scilicet finalis in quantum modo predicto dat bonitatem et appetibilitatem alteri: nec est inconveniens quod idem per eentiam aliquando habeat utramque causalitatem sicut nec est inconveniens quod idem per eentiam habeat causalitatem formaliter et efficiens: nam id est calorem per eentiam qui sicut igne formans

calidum est principium quo ignis calore facit alterum: quidam autem aliquid agit propter finem: ad cuius amorem non est in potentia propter finem alterum a se: sicut quod dicimus quod deus dat gratiam alicui propter gloriam: sicut propter finem que quidam gloria non est causa finalis dei: sed genitrix quidam dicitur quod agens agit propter finem. propter finem non dicitur causa finalis agentis: sed sicut effectus: sicut patet in exemplo proposito: et tunc causa finalis effectus quantum ad finem propinquum sunt diversa re: sicut patet in exemplo proposito de deo causante gloriam propter gloriam: sicut propter finem propinquum est. sic igitur patet quod causa finalis effectus sunt quicunque idem re: quidam diversa re: semper tamen sunt diversa ratione: sicut patet ex dictis: quidam igitur dicitur quod causalitas causa finalis: put primus est in intentione: est imprimere aliquid effectum ipsi agenti: dicendum quod falsum est. immo causalitas eius est dare bonitatem et appetibilitatem alteri. ut dictum est. Ad omnia autem alia que obyiciuntur se ponatur quod causalitas finalis sit in hoc quod est ultimum in executione. prout ratiō: quod hoc non ponit. Ad illud quod ultimus obyicitur quando queritur quod mouet agens ad amorem vel desiderium finis: dico quod non est ultimus verum quod agens mouetur ad amorem finis: sicut patet in agente proximo. unde hoc accedit in quantum agens est in potentia ad amorem finis: quod causalitas finis est dare bonitatem et appetibilitatem alteri: et quod aptum natum sit intendi. Et ad aliud quod obyicitur contra hoc quod dicitur quod causalitas uniuscuiusque cause consistit in hoc quod potest causare: non autem in hoc quod est esse apropinquatum intendi: fruiculorum est: quod dicitur. nam hoc ipsum est: quod est ipsum aptum natum intendi: ut et quo bū bonitatem modo predicto est causalitas finis: et per hoc non solū bū posse causare: sed etiam causare modo quo copit fini causare: una cum agente intendente ipsum finem: quoniam autem agens est in potentia ad amorem finis per quem amorem mouet alia ad fines: tunc aliquid existens actu mouet: puta finis preexistentis actu mouet ad amorem sui et aliorum non existentium ordinabilium in ipsum. nam aliquid actuens potest mouere ad cognitionem et ad amorem non entis. Et quando dicitur quod etiam aliud secundary rationes quae nondum sunt debent mouere. Dico quod non est quod ad hoc quod aliquid sit finis: sufficit quod det bonitatem et appetibilitatem alteri: ut dictum est. aliquid autem non solus habet bonitatem et appetibilitatem ex hoc quod iam est ascensus finem: sed etiam ex hoc quod oī est ad executionem finis non est existentia: sicut prout de potionem et sanitatem et prout hoc ens in potentia cum intentione agentis ipsum potest esse causa finalis: licet non sit nec finis principalis moueat actu: quia sufficit quod aliquid mouerit ad amorem eius. Ad illud quod obyicitur extra hoc: quod secundaria agentia mouent et non solummodo proximum ita ut videat secundary rationes debent mouere: et non solummodo proximum. dicendum quod non sequitur: quia causalitas finis non est mouere: sed est dare appetibilitatem et bonitatem predicto modo: et ideo non sequitur quod si illud quod est secundario finis secundario moueat: sed sufficit quod aliud moueat: vel possit mouere ad eius amorem vel quod amor de eo habeat absque motione: sicut prout de eo quod non est in potentia ad amorem finis: nec eius quod est ad finem sicut de deo patet. Causalitas autem causa finalis consistit in modo effectu: et ideo non potest copetrere alicui qualiter: cum quod sit causa efficientis vel prima vel secundaria nisi moueat: et ideo non est simile de causa finali et efficiente. Si autem queratur quod in quocumque genere cause non ens possit esse causa entis. Dicendum quod in nullo genere cause non ens potest esse principialis causa entis. unde oportet etiam in genere cause finalis ponere aliquem finem principalem actu preexistente omni ei quod ordinatur in ipsum: si

## Quolibetti

secundarie cause finales possunt esse in potentia. ita q̄ ens in potentia pōt esse causa finalis secundaria: qz aliquid pōt habere bonitatem et appetibilitatem ex hoc ipso q̄ est in potentia; ut per ipsum attingat finis non existens; unde pōt būdi finē per ipsum dat ei bonitatē; et per tale ens in potentia attingibile per ipsū pōt esse causa finalis secundaria antecē sit in actu. vñ hoc est singulare in generale cause finalis q̄ sit ens in potentia; cū actuali intentione eius ad quā moueat principalis finis sit causa secundaria finalis eius q̄ est ad finem. Ad sextū quando dicitur q̄ agens agit amore finis: vel q̄ finis est amore cuius agens agit. Dicendū q̄ non accipit ibi amor pro acto appetitus sequente cognitionē existentē in appetito. Sed accipitur ibi pro appetitu naturali im̄p̄lo ab agente primo agente per voluntatē quibuslibet agentibus et mobū effectus suos in finem prestitum a primo agente. Ad septimū dicendum q̄ illa ratio est valde frivola: qz amor ibi accipitur p̄ omni appetitu quo finis potest appeti: sed melius ponit am̄o: q̄ quecumq; alia passio: qz vel amor est q̄daz cōe p̄dicabile de qua cūq; passionē: vt quidā dicunt: vel saltem nulla passio est sine ipso: qz q̄cqd desiderat vel delectat amat: et ideo in hoc includetur et desiderium et delectatio. Ad octauū dicendum q̄ ista respōsio est bona. Ad illud q̄ obijcitur in oppositū dicēdū q̄ quando dī aliqd agens: vel primū: vel secundū agere propter finē: ppter: nō dicit causalitatem in respectu agentis: sed respectu effectus agentis. vñ quando dicimus deus agit propter finē: ppter: nō portat causalitatē finalis respectu dei: sed respectu effectus eius: qñ igitur dicitur q̄ secundaria agentia sunt ppter suos fines si intelligat q̄ secundaria agentia sunt ppter suos effectus: sicut ppter suos fines falsū est: quācum ad principalia agentia: qz p̄cipiale agens est nobilis suo effectu vel eque nobile: magis aut nobile vñ eque nobile non ordinat ad minus nobile: vel eque nobile: sicur ad finē. Sed si intelligat q̄ secundaria agentia non solum non agant ppter finē: sed etiā sunt ppter aliquē finem q̄ sit cā finalis eorū: hoc etiam verū est: quodam ordine vt si dicamus q̄ vegetabilia agant ppter sensibilia: et ista ppter hominē: et hō ppter deum. Sed non est verū q̄ aliqd agens secundariū sit ppter aliqd cātū: sicut ppter finem totālē. Imo oīa sunt ppter vltimū finē totālē qui est deus: et ideo si finis etiam effectu causaret nō sequeretur q̄ aliqd finis causatus causaret. Itē etiā finis in eo q̄ finis: sicut ostensum fuit supra: non habet suām cālitatē in efficiendo: sicut nec forma: et ideo si aliqd esset totaliter ppter aliquē finē in genere cā finalis nō sequeretur q̄ esset finis causatus causaret. Et ideo etiā finis in eo q̄ finis: sicut ostensum fuit supra: non habet suām cālitatē in efficiendo: sicut nec forma: et ideo si aliqd esset totaliter ppter aliquē finē in genere cā finalis nō sequeretur q̄ esset finis causatus causaret. Et ideo etiā finis in eo q̄ finis: sicut ostensum fuit supra: non habet suām cālitatē in efficiendo: sicut nec forma: et ideo si aliqd esset totaliter ppter aliquē finē in genere cā finalis nō sequeretur q̄ esset finis causatus causaret.

## Questio

teria: et hoc nihil aliud est q̄ dicere q̄ causa finalis est cā materie mālū et formalis. Sed istū nō cōpetit finē: nisi inquātū aliqd agens cū fine intēdens finē: effectu causaret mām et formā et subcyeretur alteri. Illud autē q̄d ostensum est supra. contra hoc ostensum fuit manifeste falsum et erroneum in fide et in phia: et sic patet in' gñali de causa finali et efficiente et de earū causalitate. **Aunc** ante videndū in spāli qualiter se habeat causa finalis et efficientis: et primo q̄ se habeat p̄imum efficiens et vltimus finis. secundo q̄ se habeat secundary fines et secundaria agentia ad primum agens et ad finem vltimū. tertio quomodo secundary fines et secundaria agentia se habeant inter se. Quantū ad p̄imum pono duas cōclusiones. Prima est q̄ vltimus finis nō habeat cām efficientē: et per h̄is est per se necesse ēē. Secunda cōclusio est q̄ p̄mū agens et vltimus finis sūt necessario idem. Prima cōclusio p̄ ex dictio: qz sicut supra ostensum est op̄z ponere aliquē finē extra omnes effectū cause efficientis. Aliqñ nō oīs effectus cāe efficiens habebet cām finalē vel idē esset causa finalis sup̄p̄sius: quorū vtrūq; est impole: sed illud q̄d est extra omnē effectū cause efficientis nō h̄z cām efficientē: et p̄ h̄is est per se necesse esse. ergo op̄z ponere aliquē finē qui non h̄z cām efficientē: est etiā per se necesse ēē. Talis autem finis est vltimus finis et solus: quia finis non habens causam efficientē a quo stat est finis non ordinatus ad alium finem vltiore: quia vt probatum est supra: qd ordinatur ad alium finē a se habet causam efficiētē: sed solus vltimus finis est huius qui non ordinatur ad alium finem. ergo r̄. Secunda autē cōclusio. scz q̄ p̄mū agens et vltimus finis sūt idē necessario pbatur tripli medio. p̄mo sic: qz q̄cquid est aliqd ab vltimo fine ordinat in vltimū finem: sicut in causaz finalē: sed p̄mū agens non habet causam finalē que sit causa finalis ipsius. ergo impossibile est q̄ p̄mū agens sit aliqd ab vltimo fine. ma. p̄z. qz oīs ponunt totū vniuersum ordinari in vnu finem vltimū: et per cōsequens q̄cqd est aliqd ab vltimo fine ordinat ad ipsū sicut ad cām finalē. mi. etiā faciliter p̄z: qz sicut supra ostensum est: quicquid habet causam finalē habet causam efficientē: sed p̄mū efficiens non habet causaz efficiētē: qz iam non esset p̄mū efficiētē. ergo r̄. Secunda ratio talis est. P̄mū efficiens aut agit amore sui vltimi finis: aut nō: si sic h̄z p̄positū. si nō: cōtra. qz oī agens qd agit amore alterius a se: vt vltimi finis dependet in suo amore quo agit ab alio ppter qd vt ppter finē agit. sed hoc est impossibile de amore quo p̄mū agens agit: qz sicut probatum fuit in quadaz questione ordinaria: velle et intelligere primi agentis est per se necessaria esse. igitur impossibile est q̄ p̄mū agens agat amore alterius a se vt vltimi finis. mi. p̄z. iam. ma. pba: qz actus amandi necessario dependet a primo et per se obiecto: si obm̄ est diuersum ab amore: qz remoto primo et per se obiecto actus amandi: oportet ipsum actū amandi cadere in non esse: sed id qd agit amore alterius a se vt vltimi finis habet vt primo et per se obiectum amoris suū aliquid a se. igitur omne agens qd agit amore alterius a se vt vltimi finis dependet in amore suo ab alio a se: et sic patet maior. Tertia ratio est talis. Si p̄mū agens est aliqd ab vltimo fine: quero vtrū depēdet in agendo ab vltimo fine: aut non: si non: tunc effectus p̄mū agentis nihilominus esset posito fine vltimo vel non posito: sed illud qd nihilominus est posito fine vel non posito: non dependet per se a causa finali: igitur effectus p̄mū agentis non habet causam finalē per se.

qd est falsum. si sic sequuntur qd p̄imum agens in esse, dō dependeat ab alio: quia illud cuius ratio actiua est sua subā a quo depēdet in agēdo; depēdet in essendo. sed vt dc̄m est. rō actiua qua agit p̄num agēs est sua substa-  
tia. igitur si p̄num agēs dependet in agēdo ab alio: de-  
pendet ēt in essendo ab alio. Sed omne qd depēdet ab  
alio habz cām efficientem. vt supra probatū est. et sic fm  
hoc p̄num agēs haberet cām efficientez: qd est impole.  
Et sic p̄z qd p̄num agēs et vltimū finis sūt necessario  
idem. Quātum aut ad scdm. s. quomō secūdaria agē-  
tia et secūdary fines se hñt ad p̄mū agens: et ad vltimū  
finem: p̄z ex dictis: qz oia reducūtur in p̄num. fm vtrū  
qz genus cālitatis. s. effectiue et finalis. qz quicqz habet  
cām finalē habet cām efficiētem. et econuerso. vt supra  
probatum est. Sed ois finis secūdarius nīl haberet  
aliū finē vltimōrem se: qz eset finis eius: nō dicere finis  
secūdarius. nec simplē cā secūdaria effectiue. dicere  
tur secūdaria nīl haberet cām effectiū p̄orem se. igit  
oia alia a p̄mo reducēt in p̄num. sicut in p̄mū agens  
et vltimū finez. Sc̄idūm aut qd deus quādoqz d̄r  
agere ppter finē aliū a se. et tūc ly ppter. dicit cālitates  
finalē respectu effectus dei: et non respectu ipsius dei.  
Sicut quādo dicimus: qd deus fecit celū ppter electos:  
sicut ppter finē. finis qz est ipsius effectus est aliū ab agen-  
te. s. a deo. istum enī finē qui est aliū a deo: op̄z reduci  
in deūm sicut in vltimū finē: qz deus facit electos ppter  
se. Et econuerso quādo d̄r: qd homo agit ppter deūm. si-  
nis est aliū ab agete secundario. qz homo d̄r agere ppter  
deūm: sicut ppter finē. tamen p̄num agēs in qd  
oīz reducere hoīez agētem ppter finem: qui est deus:  
est idem cum fine ppter quē agit homo quādo agit ppter  
deūm: qd homo nō potest agere propter istuz finez:  
nīl motus a deo. Quātum aut ad tertium pertinens  
ad istum articulū. s. quomō secūdaria agētia et secūda-  
ry fines se habent inter se. Pono tres cōclusiones. Pris-  
ma est. qd effectus p̄ncipalis agētis nunqz potest ēt finis  
p̄ncipalis eius. Secunda est. qd effectus aliquit agētis p̄n-  
cipalis cāti p̄t esse subfinis ei. Tertia est. qd effectus cāe  
instralis p̄t esse p̄ncipalis finis eius. Prima p̄clusio  
p̄z sic: qz finis p̄ncipalis d̄z eē nobiliōr eo qd est ad fine.  
sed nullus effectus est nobiliōr sua cā p̄ncipali. ergo t̄c.  
Sc̄da xclusio declarat sic. Ad cuius euidentiaz sc̄idū  
qd subfinis d̄r finis determinatus in vltimōre fine: qui  
tamē subfinis est neciū ad assequēduz vltimōre fine:  
sicut necessaria vite corporalis sunt necessaria ad vitas  
vtrōsam agendū. et talis subfinis sic se hñt in ḡne cāe fina-  
lis: sicut se hñt cā instralis in ḡne cāe efficiētis. Ex hoc ad  
ppositus sic. h̄ere cām finale et subfinem: nihil aliud est  
qz ordinari ad aliquē finem scdm necessariuz ad sequen-  
duz fine p̄ncipale. Sed nihil phibet aliquē agēs p̄ncipa-  
le ordinari ad aliquē effectū a se: vt ad fine secūdario in-  
tentum necessariuz ad assequēduz p̄ncipale finē. Sic  
dicimus qd medicina vel medicus est ppter sanitatem:  
qd nō potest intelligi loquēdo de fine p̄ncipali: cum que-  
cūqz cognitio intellectu nobiliōr sit sanitate: et quocūqz  
alio accē corporali. igit̄ nihil phibet quādoqz agēs p̄n-  
cipale ordinari ad suum effectū vt ad subfinē. Et co-  
firmat ista rō: qz sicut se habz cā instralis in ḡne cāe effi-  
cientis: sic se hñt subfinis in ḡne cause finalis. Sed nihil  
phibet aliquē minus nobile eē cām instrumentale alīcui  
effectus nobiliōris se. igit̄ sīl nihil phibet in ḡne cāe fi-  
nalis aliquē per modū subfinis esse cām finale aliquis  
nobiliōris se. et per oīs nihil phibet qd effectus cāe p̄n-  
cipale sit subfinis eius: modo quo expositiū est. Uli no-  
randū: qd quādoqz d̄r aliquē esse ppter alīcui sicut ppter

finez mīnus nobiliō se. vt cum dicimus qd ars medicine  
est ppter sanitatē sicut ppter finem. que qdē ars medi-  
cine est multo nobiliōr cā sanitas. Non accipit ibi finis  
pro p̄ncipali fine. s̄z pro subfine: quo mediāte attingim⁹  
ad p̄ncipale finem: qz est operari vtrōse. Nam si accipe-  
retur ars medicine finis: et sanitas finis se non ordinādo  
in aliud ars medicine icompabilis est melior et nobiliōr  
sanitate. sicut p̄fectio intellect⁹ est nobiliōr p̄fectione cor-  
poris. Tertio xclusio p̄z sic. effectus cāe isti finis ē no-  
biliōr cā instrumentali salte quādoqz. sed illib qd est nobiliōr  
ius alio p̄t ēt p̄ncipalis finis eius. ergo t̄c. Et sic patet  
tres cōclusiones premisse.

**Alli**c tercio p̄ncipali residēdu ad qōnez: qua que-  
ritur. vtrū oīs finis sit aliqd acq̄situs per  
actionem agētis. ad qd dico: qd aliqd acq̄ri per actionez  
agētis duplē p̄t intelligi. Uno modo: qd acq̄ri per actionē  
agentis in se: vt qdām productum per actionem eius.  
Alio modo qd acq̄riatur per actionē agentis. non qdēm  
in se: sed huic: qz. s. ip̄suz p̄ceq̄s acq̄ritur huic. s. per hoc  
qd hic mouetur vel ordinatur in ipsum ab agente. Acci-  
piendo ergo p̄mo modo non oīs finis respondēt agen-  
ti est aliqd acq̄situs per actionez agētis. qz illud qd nō  
habet causam effectiū: nō est aliqd p̄dictum per actio-  
nem agentis. Sed sicut supra probatum est: op̄z ponere  
aliquem finez respondēt agenti: non habētē cām effi-  
cientem. ergo t̄c. Si vero aliqd acq̄ri per actionem agē-  
tis accipiatur secundo modo. s. acq̄situs huic: sic oīs finis  
est aliqd acq̄situs per actionem agentis. qz sic. s. finez  
acq̄ri nobiliō aliū est qz id qd est ad finem consequi finez:  
fm qd est ordinabile in ipsum. Sed nulla res que est ad  
finem consequit finem: nīl aliquo agente ordināte eaz  
in finem effectiue. qz sicut probatum est: quicqz habet  
causam finalē habet causam efficientem ordinātem  
ipsum in finem. ergo t̄c. Unde non op̄z qd finis intentus  
ab agente sit effectum ab eo. Imo potest esse aliqd pre-  
existens actioni agentis: in qd per actum agētis ordinā-  
tur illa que sunt in ipsum ordinabiliā. Et sic p̄z ad que-  
stionem p̄ncipalem. Ad rōnem igit̄ in oppositū  
dōm. qd vel p̄hē logitur de finibus ppter quos agit agē-  
tia vt sint. et de talibus verum est qd acq̄runtur per mo-  
tum. et qd non habentur nisi in termino motus. vel si lo-  
quitur vniuersaliter de fine intelligendi est: qd nō omnis  
finis sit talis: qd in se nō sit aī terminuz motus. quia vt  
ostensum est: aliquis finis est qui est per se necesse esse.  
sed ostendit qd omnis finis sit talis. vel qd acq̄ritur in se  
in termino motus. sicut patz de sanitate. vel acq̄ritur  
huc in termino motus: ita qd l̄z in se sit ante motum: nō  
tamen acq̄ritur ei quod est ad finem ante terminum  
motus vel actionis. et quātum ad hoc potest intelligi ēt  
aliquo modo. qd omnis finis est vltimū in executione.  
non quidem qd in se semper finis sit vltimum in execu-  
tione. Supra enī hoc reprobatū est. s̄z acq̄satio ei qd est  
ad finez est vltimū in executione.

Qō. II.

**Arta** hoc qd tangit materias  
istam querebat vnu  
lz pertineat ad creaturam. Utrum. s. ēt  
in creatura causa efficiens et finalis sint  
ibi cause innicem. et arguebatur qd sic.  
qz fm philosophum sc̄do phy. ambula-  
tio est cā effectua sanitatis: et sanitas est  
causa finalis ambulationis. ergo t̄c.

**In contrariū** est. qz si sanitas esset causa am-  
bulationis in aliquo ḡne cau-  
setum cu sanitas nō sit dum exercet ambulatio non  
enēt et causa entis. et idēz legitur in oī fine qui est effo-

Tertii p̄clus  
cipale qōnez  
Aliqd acq̄ri  
p̄t actionez  
agentis p̄o  
bas modo ē  
telligi posch.

Exclusio.

## Quolibetti

equis in genere cause efficientis eius quod est ad finem. sed hoc est inconveniens. ergo tamen.

**Respondeo** circa questionem istam duo sunt principali facienda. Primum est respondere ad questionem. Secundum est monere quedam dubia et soluere. Solutio questionis per ex precedenti questione. nam sicut in precedenti probatum est. quod causa effectiva instrumentalis potest ordinari ad suum effectum sicut ad subfinem. sed ordinari ad aliud sicut ad finem: vel sicut ad subfinem est ordinari ad illud sicut ad causam finalam secundariam vel principalem. igitur quandoque aliquid est causa efficientis eius quod est causa finalis ipsius. et sic mutuo sunt sibi cause. Alia etiam ratione potest idem probari sic. quod unumquodque entium est causa finalis alicuius: in quantum dat bonitatem et amabilitatem alterius in ordine ad ipsum. Sed nihil prohibet aliqd habeat bonitatem et amabilitatem ex his quod est ordinari ad hanc quod est aliqd producatur per ipsum sicut per causam efficientem. sicut per de potionem et sanitatem. quod ipsa potio habet bonitatem quamdam: et amabilitatem in ordine ad sanitatem acquirendam per ipsum. quam non haberet si sanitas per ipsam non esset acquisibilis. imo finis se esset horribilis. et precepit potio amara. et sic per primo principali.

**Quantum** ad secundum scendum: quod hic sunt tria dubia. Primum est: quod est commune huius questioni et precedenti. que est illa bonitas quam habet illud quod est ad finem ex ordine quem habet ad finem. quod autem ista bonitas est aliqua perfectio absoluta existens in eo quod est ad finem. aut est ordo eius ad finem. Si prius modo tunc non differt esse formaliter bonum. et esse bonus; finaliter per aliqd. et per se sequens non differt causalitas formalis et finalis: si idem est finaliter esse bonum per aliud et esse bonum formaliter. Si autem ponatur quod illa bonitas sit ordo eius quod est ad finem ipsius. Arguo contra hoc duplex. Primo quia tunc bonitas ex fine est pura relatio. sed hoc est inconveniens: cum relatio non dicat aliquam perfectionem simpliciter. vel saltem ut multo dicunt non dicit aliam perfectionem a fundamento. ergo tamen. Secundo: quod relatio eius quod est ad finem ad ipsum finem est formaliter in eo quod est ad finem. Sed finis ista relatio est bonitas qua aliqd de bono. igitur bonitas qua aliqd de bonum finaliter est eadem bonitas: et per consequens est eadem causalitas formalis et finalis: quod est inconveniens. Tercium dubium est. quod sicut tactus est in opponendo non ens est et causa entis: quod est inconveniens. Tertius dubium est: quod finis hoc idem dependet a seipso. quod quid dependet ab aliquo dependet et ab omnibus a quibus illud dependet. Sed finis te finis dependet ab eo quod est ad finem sicut a causa efficiente. et illud quod est ad finem dependet a fine. igitur a primo ad ultimum: idem dependet a seipso: quod est in conveniens. Si dicatur ad hoc quod non eodem modo dependet abiunctorum. et non est circulario. nec per se ipsum idem per se dependet a seipso. Cetera. quod in agentibus que sunt super ad amorem finis: finis agit effectivum ad amorem per quem agit agentem. ubi. g. sanitatis mouet ad amorem sui. sed ulterius amor per quem mouet finis effectivum carum ipsum finem. sicut cum per amorem sanitatis aliqd in mediante ratione carum effectivum sanitatem. et sicut primo ad ultimum finis: putat sanitas est causa effectiva sui. Et sic est circulario in causis efficientibus: quod est inconveniens. ergo tamen. Ad primum istorum dictum. quod illa bonitas qua aliqd quod ordinatur ad finem de bono finaliter. non est aliud quam bonitas ipsius finis. sicut nec entitas per quam aliqd est effectivum est alia entitas propter ultimum effectivum ipsius agentis. Et per hoc per quod non semper per idem est aliqd bonum formaliter et finaliter. ita quod illud quod est ad finem

## Questio

per id quod est in ipso formaliter ordinabile in fine est bona formaliter. sed per finem finaliter. sicut est in effectu cause agentis: effectus per illam entitatem que causata est ab efficiente: et est in eo formaliter est formaliter. sed per causam efficientem a qua hoc hunc est effectivum ens. Ad secundum dictum: quod illud quod est simpliciter non ens: nec in ratione: nec in intentione alicuius. non potest esse causa alicuius rei. Illud enim quod non est ens actu potest tamquam esse: et est in intentione alicuius agentis: potest esse secundaria causa in fine finis. quod unumquodque est causa in genere finis secundum quod dat amabilitatem. non solum autem ens actu dat amabilitatem: sed est ens potest dare potest amabilitatem illi: per quod potest fieri: vel per quod potest attingi: sive effectivum sive subiectum. In virtute finis tamquam alicuius agentis in actu. quod oportet finis non ens actu sed in potentia operis quod habeat suam causalitatem finaliter ab aliquo fine ente actu. sicut patuit ex precedente questione. Unde causalitas finis non est in actu: est causalitas secundum quod respectu finis principalis. Sed contra hoc obviatur duplum. Primo. quod sicut est in causis efficientibus: ita videtur in causis finalibus. sed in causis efficientibus non est ens non potest est causa secundaria. ergo tamen. Secundo: quod causalitas finis in intentione non differt a causalitate effectivum. sed causalitate finali non differt a causalitate effectivum est inconveniens. ergo tamen. Ad primum istorum dictum: quod non est idem optime ad hoc de fine et causalitate: quod causalitas effectivum est inserviare actualitatem alicuius: quod non potest competere nisi ente in actu. Sed causalitas cause finalis est dare amabilitatem alicuius: ita quod aliqd sit amabile propter ipsum. non solum autem aliqd est amabile propter aliqd ens actu. sed est propter alicuius aliqd accreditur in posterum. et ideo aliqd quod potest est esse in posterum: id non sit ens in actu potest habere causalitatem finaliter. sed non est causalitate et effectivum. Ad secundum dictum. quod de finis intentionis. Nam intentionis finis est actus voluntatis respectu finis. quod actus in agente per voluntatem et intellectum est causa effectivum: sive per effectuum. sed finis in hoc quod dat amabilitatem alicuius in actu propter ipsum habet rationem finaliter. et ideo quod de finis intentionis causalitas finaliter. et ideo quod de finis intentionis causalitas effectivum. falsum est: id est causalitas intentionis que est de fine sit causalitas effectivum. Secundum dictum est viterius quod nihil prohibet utrumque causalitate effectivam. s. et finaliter in idem cocurrere per eentias: ita quod id est per eentias est efficientes causa finalis. ut per primo agente et ultro fine. nec haec est inconveniens: quod causalitas formalis et finalis: et est effectivum id est in idem. Nam forma per quam aliqd est ens actu: est causa formaliter ei: et eadem forma est finis materie. et ipse motus per quem accipitur est et per effectivum per quod tale ens agit. Ad secundum dictum: quod illa ratione est bona: et ad illud quod obviatur in tertiarum dictum: quod bonus potest non ens actu unumque mouet effectivum: sed aliquod bonum ens actu. et id positum ens actu mouet effectivum ad cognitionem suam: et ad cognitionem boni polis: et amore. vtriusque. v.g. finis tristis mouet patrem ad cognitionem boni: quod est ipse filius. et ad cognitionem sanitatis polis: si ipse est actu firmus. et ad amorem vtriusque: et per amorem illum per ultra agit ad habendum remedium. per sanitatem accredita. Iste autem finis qui per se existit non est aliquid effectivum ab eo quod est ad finem. et ideo non est circulario. Per hoc per quod ratione factum in oppositum in obviando.

Qd. III.



**Ostea** querebantur quedam pertinencia ad creatorum trinitatem. Et primo querebantur quedam pertinencia ad essentiam: sive ad absolutum. Secundo querebantur quedam pertinencia ad comparisonem absoluti ad relatum. Quatum ad essentiam sive ad

Nota dilecta  
intentionis  
finis est in  
cognitionem tamen.

Absolutum p̄mo querebat vnu pertinens ad essentiam in cōparatione ad itra. Secundo querebant plura in cōparatione ad extra. Illud vnu per comparationem ad intra est, vtrum ydea in deo se habeat in rōne obiecti cogniti: vel in rōne p̄ncipij eliciti cognitionis. Et arguitur q̄ non in rōne obiecti cogniti, q̄ illud obiectum cognitum qd dī ydea: autest res, pdicibilis: aut nō. Si p̄mo modo, contra, q̄ ydee sunt eterne, non aut res producibilis, ergo t̄. Si secundo mō, cōtra, q̄ cognitio illi⁹ obiecti nihil facit ad cognitionē rerum pdicibiliū: nec ad earum productionē: sicut nec ydee platonis: nec cognitionē earum facit ad cognitionē rerum generabilium et corruptibilium, ergo t̄. Qd autem non se habeant in ratione p̄ncipij eliciti arguitur sic, quia non sunt plura p̄ncipia elicita actus intelligendi, sed ydee in deo sunt plures, ergo t̄.

**Respondeo** ad evidētiā istius questionis tria sunt facienda. Primum est videre unde deus habeat q̄ cognoscat omnia distincte. Secundum videre qd importatur noīe ydee. Tertium est videre de earum pluralitate.

**Quantum** ad p̄mū sciēdūm: q̄ aliqua videri vel cognoscī distictē duplīt̄ est. Uno modo ex parte ipsius cognoscentis: siue ipsius cognitionis. Alio modo ex parte rei cognite. Primo mō videre plura distictē est videre plura plurib⁹ et diversis cognitionib⁹, vt si ego cognoscere equum vna cognitione: et asinū alia: et isto modo nō cognoscere res deus distictē. Nec habet distinctā cognitionē de rebus, q̄ oīa nouit vniū sola cognitione. Lognoscere autē res distictē ex parte rei cognite: est cognoscere in spāli naturā vniuersū, iusq; earum: per quā vna distinguēt ab alia. Et isto modo deus omnia nouit distictē: nō solum, put distinguuntur specificē: sed eti⁹ vt distinguuntur numerali, q̄ vnuq; q̄z qui, ituz ad suā entitatē in diuiduā: qua distinguēt individua ab alio nonit. Et de isto modo cognoscēti res distictē: querit quomō deus vnicā cognitione sola nouit res distictē. Et ad hoc dico: q̄ nec diversitas p̄ncipij: nec diversitas intelligendi actus erit rō: quare deus oīa sic distictē intelligat. Et hoc p̄bo vnicā rōne sic, q̄ si distictio hec vel illa facit ad cognitionē rerum predicto mō, aut distictio est fm rem: aut fm rōnem tñ, nō est distictio fm rem, q̄ in deo nulla ē distictio vel diversitas fm rem absolutorū. Nec ēt ibi potest esse p̄mū fm rez alicuius absoluti, vnde in deo non est p̄ncipium aliquod, pdicitiūz fm rem actus intelligēdi, et per h̄is p̄z fm rem ydee non sunt p̄mū in deo intelligēdi diuersa, nec ēt distictio seu diversitas fm rōnem potest esse rō hui⁹. Iz ad hoc possit sequi distictio rōnis: q̄ ens rationis nō potest esse ratio qd aligd conueniat alicui rea liter, sed deo cōuenit realiter cognoscere oīa distictē predicto modo, ergo t̄. Que est igit̄ rō quare deus cognoscit sic oīa distictē? Dico q̄ non v̄t mibi alia rō querēda nisi eminētia cognitionis dñe, q̄. s. in ea continetur eminenter qcgd perfectionis continēt in alijs cognitionib⁹: siue in cognitione quacūq; alia eate vel possibili. Dico aut̄: qcgd perfectionis cōtinēt in alijs cognitionib⁹, q̄ perfectionis est: et in generali et in particula ri: v̄sq; ad ultima distingētia cognoscere. Sed illa cognitione qua cognoscit vnu sic q̄ nō cognoscat aliud est imperfectionis. Quādo autem dī: q̄ qcgd perfectionis est in alijs cognitionib⁹ est in cognitione dñe, intelligēdum est eminēter: q̄ s. cognitio diuina vna existens includit omnes alias: sed supereminēter, et q̄ ista supremātia perfectionis in cognitione diuina sit rō cognoscē

di omnia distictē p̄dicto modo, probo vnicā rōne sic. Qd ratio cognoscendi omnia distictē a deo, aut est aliqua diversitas in cognitionē diuina, aut predicta eminētia: q̄r alius modus non potest vari. non diversitas aliqua in cognitione diuina, q̄r nec diversitas rei nec rationis: vt probatum est. Relinquitur igit̄ q̄ predicta eminētia sit ratio cognoscendi plura distictē. Sed contra hoc obyctetur tripl̄t̄. Primo: q̄r eētia diuina aut est ratio cognoscendi plura fm q̄ vna, aut fm q̄ aliquo modo plurificata. Non fm q̄ vna: q̄r vnum fm q̄ vnu non videtur esse p̄ncipium cognoscendi plura. Si scdm q̄ aliquo modo plurificata: sequit̄ q̄ aliqua distictio rei vel rationis sit ratio cognoscendi plura distictē: qd est h̄te. Si dicas q̄ nec fm q̄ vna: nec fz q̄ plurificata s̄, q̄ aut fm q̄ vna: aut fm q̄ non vna: non potest dici q̄ fm q̄ vna, vt probatum est. sequitur ergo q̄ fm q̄ non vna: quia alterum illorum op̄z dare vt videtur: cum vt videtur sit contradictione. Si autem essentia diuina est ratio cognoscendi multa fm q̄ nō vna, sequitur q̄ sit ratio cognoscendi multa: fm q̄ importat multitudinem aliquam vel distinctionem: et sic idem qd p̄mis. Secundo sic, quia deus cognoscens equum: aut cognoscit equum cognitione adequata: aut excedente. Si dicas q̄ cognitione adequata, tunc sequitur q̄ illa cognitione deus non cognoscit nisi solūn equum, et sic ad cognitionē nem alliorum op̄z ponere aliam cognitionē differētem re vel ratione. Sed hoc non esset nisi ad cognoscēdūm aliquo mō requireret aliqua pluralitas in cognitione, ergo t̄. Si dicas q̄ cognitionē excedēte: ita, s. q̄ deus cognoscit equum cognitione in qua est excessus respectu cognitionis equi, iste excessus cognitionis respectu cognitionis equi videt importare aliquā diversitatem rei vel rōnis excedentis velexcessi, igit̄ ad cognoscēdūz equū cognitione excedente: regreditur aliqua diversitas, et sic idē qd p̄mis. Tertio sic, dicit Augustinus lib. 83, q. 4. 6. q̄ alla rōne cōditus est homo, et alia ratione cōditus est equus, sed hoc non esset: nisi ad cognoscēdūz hominē et equum distictē regreretur aliqua distictio rōnum cognoscendi in deo, ergo t̄. Ad p̄mū illorum dicendum, q̄ essentia diuina nec in eo q̄ vna: nec in eo q̄ plures: ē p̄mū cognoscēdū plura, s̄ in eo q̄ eminēs, q̄r nec pluralitas rei que ibi ēt nō potest: nec pluralitas rōnis est sibi ratio intelligendi multa: vt dictuz est, nec ēt vniitas q̄tuz ad id qd formaliter importat, s. p̄uationē diuisionis: sed predicta eminētia. Et quādo dī v̄terit: q̄r aut intelligit plura in eo q̄ vna, aut in eo q̄ nō vna, dico q̄ neutra est vera: sicut nec est verum: q̄ homo ambulet in eo q̄ album, vel q̄ ambulet in eo q̄ non albus, quia sicut albedo vel noui albedo: non est causa homini q̄ ambulet, ita vnum esse vel noui vnum: nō est ratio eētiae diuine q̄ plura intelligat. Et quādo dicitur q̄ imo, quia semper altera pars contradictionis est vera: et ista videntur opposita contradictione. Dicendum q̄ falsum est: quia vtraq; est affirmativa cum predicto reduplicato negato. Et ideo sciendum: q̄ in propositione habente predictum reduplicatum: negatio potest fieri ad tria. Uno modo ad ipsam compositionē principalem, vt si dicatur, non currat homo in eo q̄ albus, et tunc accipitur contradictione ad p̄positionē affirmatiā reduplicatē, vnde altera illarum de necessitate semper est vera, homo currat in eo q̄ albus, vel homo currat non in eo q̄ albus, et ista habet duplicem causam veritatis, quia hominem non currere in eo q̄ albus potest esse verus: vel q̄ homo nō currat: et sic non currat in eo q̄ albus: vel q̄ bō currat, sed nō currat per

Lōra op̄io/  
nem docto,  
P̄lumārē

Sc̄ber,

Tertiar̄,

Ad p̄miss,

Note.  
In prop̄pē  
būt̄ p̄mis res  
duplicata nec  
ratio p̄t̄ sic  
et ad trīa.

## Quolibetti

albedinem. et ideo non in eo quod albus. ¶ Alio modo potest fieri negatio ad ipsam reduplicationem: ut si. negetur causalitas reduplicacionis respectu inherentie predicationis ad subiectum. ut quando dicitur homo currat: non in eo quod alb<sup>9</sup>. ista est affirmativa: in qua attribuitur currere homini negare calitatem albedinis respectu inherentie cursus ad hominem. ¶ Tertio modo potest fieri negatio ad additionem reduplicata manente reduplicacione affirmata: ut si dicatur homo currit in eo quod non alb<sup>9</sup>: et tunc denotat predicatum in eum subiecto: et quod negatio additionis reduplicate sit causa inherentie: unde quod deus currit in eo quod non albus. sensus est: quod cursus numerus homini et quod non esse albus sit sibi causa currendi: quod falsum est. Sic et dico in proposito: quod iste tres proprieates possunt accipi per ordinem. Prima est ista. non intelligit de plura per entiam suam in eo quod una. Istam potest brevi duplicem intellectum. unum. scilicet quod de non intelligit plura. et per hanc non intelligit plura in eo quod una. et iste intellectus est falsus: quod deus intelligit plura. alium intellectum potest babere. scilicet quod deus intelligit plura. sed veritas non sit sibi ratio intelligendi ea. et iste intellectus est unus. ¶ Secunda proprieitas est ista. deus intelligit plura per entiam suam non in eo quod una. et ista habet unum intellectum. scilicet quod deus intelligit plura per entiam suam. et quod veritas non sit sibi ratio intelligendi plura. et iste intellectus est verus. ¶ Tertia proprieitas est ista. scilicet deus intelligit plura per essentiam suam in eo quod una. ita quod negatio sequitur reduplicationem: et hoc unum intellectum. scilicet quod deus intelligit plura per essentiam suam in eo quod non una. et ista habet unum intellectum. scilicet quod deus intelligit plura per entiam suam. et iste intellectus est falsus: unde non opus est quod deus intelligat plura per entiam suam. in eo quod una. vel in eo quod non una. sicut ut dictum est: quod non opus est quod homo currit in eo quod albus: vel quod currat in eo quod non albus: quod neutrum est sibi causa currendi. ¶ Ad secundum dictum: quod excessus in cognitione divina: respectum equi vel alterius potest duplum accipi. Uno modo ex parte cognitionis: ita. scilicet in cognitione divina sit dare excedens et excessum: scilicet scilicet aliqua cognitione divina excedat cognitionem dei de equo. isto modo. In deo non est dare cognitionem excedentem secundum rationem: et excessus respectus cuiuscumque: id possit ibi accipi excedens et excessum: secundum rationem intelligendi trinitatis: quod nihil facit ad intelligendum unum vel plura. ¶ Alio modo potest accipi ibi excessus ex parte rei cognitae: ut quod deus cognoscit equum cognitione excedenter: sit sensus. quod deus cognoscit illam: cognitione qua cognoscit equum. et non solus equum: sed multa alia et in spiritu. et isto modo: deus cognoscit equum cognitione excedenter: quod scilicet cognitione se extendet ad plura quam sit equus. ¶ Ad tertium dictum: quod quid dicit beatus Augustinus. quod alia ratione conditus est equus: alia ratione conditus est homo. duplum potest intelligi. Uno modo. quod diversitas relationis inter cognitionem dei de equo: et de homine: sit sibi ratione intelligendi equum: et hominem in spiritu: et efficiendi. Et iste sensus videtur falsus. nec credo quod sic in tellexerit Augustinus. quod ens ratione nihil faciat ens reale. Alio modo potest intelligi: quod dicatur deus alia ratione cognoscere vel condere equum. et alia ratione condere vel cognoscere hominem. quod sua entitas est sibi ratione cognoscendi utrumque et secundum: et in eo quod est distincta in cognitione alterius et alterius in spiritu. Et iste sensus est verus. quod nisi haberet de eis cognitionem: ut sint distincte res et absolute ab unicem: non faceret talia diversa. ¶ Sed si videris dedicatur per quid entia divina cognoscit talia ut discreta. Dicam quod non per entiam suam in eo quod plura re vel ratione. sed in eo quod est eminens talis cognitionis qualitas dicta est supra.

Secunda opinio  
lucis pacifici  
in quod agit quod  
est ydea.

**Quantum** ad secundum principale. scilicet quod sit ydea sunt quoniam opiniones. quarum primas quatuor non credo esse veras. Prima est. quod ydea sit ipsa quiditas creature cognita ab intellectu divino. Et hoc per

## Questio

babitur duplicitate. Prima talis est. ydea de genere logiarum sunt plures. sed in intellectu divino cognoscere creaturas non potest esse alia pluralitas ex parte sua: sed solum ex parte creature cognite. ergo tunc. ¶ Secunda talis est. quia cognitio vel quiditas uniuscuiusque rei est illud per quod unaqueque res propriam cognitione cognoscit: tunc enim cognoscimus uniusquodque propriam cognitione. quandoque quod est eius cognoscimus. sed illud in deo deus ydea: per quod unaqueque creatura propria cognitione cognoscitur. ergo tunc. ¶ Sed istam opinionem credo esse falsam. et eius falsitate ostendo duplicitatem brevi. Primo sic. quod creatura cognita non est eterna. sed ydea secundum Augustinum sunt eternae. ergo tunc. Maior pars. quod aut intelligis per esse cognitionem creature. quod aut intelligis per esse cognitionem dei de creatura. et tunc sequitur quod creatura non est eterna: sed cognitionis dei de ea: aut intelligis per esse cognitionis esse creature: quod deus novit: et tale esse non est eternum: quod nullum reale extra deum est eternum. Aut intelligis per esse cognitionis habitudinem rationis: que est iter creaturae cognitionis et deum cognoscere. Et ista habitudo non est creatura cognita: quod creatura non dicit habitudinem rationis. nec est talis habitudo potest esse ydea. Et ideo non potest dici: quod aliud ex parte creature sit eternum: quod possit dici ydea. ¶ Secundo sic. secundum beatum Augustinum ydea est per productionem creaturam. sed creatura cognita vel non cognita non est per productionem scilicet. ergo tunc. ¶ Ad primum in oppositum dicendum: quod pluralitas ydearum est pluralitas secundum rationem: non secundum regula. et talis pluralitas potest esse in deo. ¶ Ad secundum dicendum: quod ratio per quam uniusquodque cognoscit cognitionem propriam: sicut per medium per quod aliiquid cognoscit: non est semper quiditas rei cognitae. Nam aliud cognoscit per aliud informans intellectum sicut per spiritum secundum ponentes spiritus. Aliud quid est cognoscit per aliud: putum una res cognita ducit in cognitionem alterius. sicut quando cognoscimus effectum per causam. vel eodemmodo. et tunc illud quod cognoscit per alterum: non cognoscit per quiditatem suam immediate. Et isto modo ydeatum cognoscit per ydeam. Et ideo non opus est quod quiditas creature sit illud quod cognoscit sicut per ydeam. licet uniusquodque non cognoscatur cognitione propriam: nisi quando cognoscit qualiter ad suum quod est: id non semper quod est sit illud per quod immediate cognoscit. ¶ Secunda opinio est que dicitur. quod ydea est actus intelligendi. Et hoc probat duplicitatem. ¶ Prima ratione talis est. ydea est ratione rei cognitae: cuius est ydea apud intellectum. sed ratione rei apud intellectum nihil aliud est quam actus intelligendi. ergo tunc. ¶ Secunda talis est: ydea est illud per quod agens per intellectum et voluntatem producit ydeatum. sed nihil est apud agens per intellectum et voluntatem: per quod rem producat nisi actus intelligendi: et actus voluntatis. ergo ydea vel est actus intelligendi vel voluntatis: sed non est actus voluntatis: ut de se per ipsum. ergo tunc. ¶ Ista opinionem non credo esse vera. Et hoc ostendo unica brieve ratione. Quod ydea est exemplar: ad cuius imitationem artifex producit alterum. sed exemplar ad cuius imitationem artifex agens non est actus intelligendi eius. Non enim dicimus quod exemplar secundum cuius imitationem pictor facit imaginem: vel scriptor facit librum: sit ipsis actus intelligendi. ergo tunc. Hoc autem non ideo dico quoniam ydea in deo realiter sit actus intelligendi: quod ydea in deo est ideo per etiam: quod per misericordiam intellectu et actus intelligendi. ¶ Ad primum in oppositum dicendum: quod ratione relata apud intellectum non solus est actus intelligendi: sed etiam aliquod exemplar ducent in cognitionem rei exemplare et etiam species intellectus secundum opinionem ponentium species. ¶ Ad secundum dicendum: quod ydea est illud per quod agens per intellectum et voluntatem agit: non sicut per actum intelligendi et

Opus opere  
et loco p. sen.  
di. 35. q. p. m.

Cetera primas  
opiniones.

Tercia opinio.

Quarta opinio.

## Secundi

volendi. sed sicut per exemplari mouens ad intelligendū.

**C**ertia opinio est: que ponit: quod ydea formalis est respectus. et hoc probat yntica tali rōne. quod ydea in deo aut dicit respectum: aut absolutū. Non absolutū: quod in deo sunt plures ydeas: et non sunt plura absoluta. relinqut igit̄ quod dicat respectum.

**S**ed nec ista opinio yst mihi vera. et hoc probat duplīcē rōne. Primo: quod ipsi ponunt ydeam esse p̄n̄m et cām ydeari. sed respectus formalis non b̄z rōnem p̄n̄cipi vel cāe. ḡ t̄. **S**ecundo rōne talis est. Ad c̄evidētiam sciēdū: quod isti ponunt: quod ydea non est p̄n̄m intelligēdi. est tri p̄n̄m et cām ydeate rei. Lōtra quod sic arguo. quod in agēte per itellēm et voluntatē nihil est p̄n̄m vel cām effectus: nisi yelle et itellētē. et illud quod est cām istowz. quod illud quod est cām cāe: est cā causati in p̄se ordinari. Et fīm eos ydea non est cā intelligēdi vel volēdi. igit̄ non est cā ydeari sive p̄ducti per itellēm et voluntatē: quod est h̄ eos. **A**d rōne in op̄positū dōz: quod ydea dicit qd̄ absolutū. Et ad illis quod dī in dīz. Dōm quod sicut in deo non sunt plura absoluta fīm rez: ita nec p̄n̄t̄ esse p̄les respectus fīm rōne: nisi respectus originis: quod non sunt respectus ydeales. Et sic p̄n̄t̄ ibi p̄les ēē respectus fīm rōne. ita p̄n̄t̄ ibi ēē plura absoluta fīm rōne. plitas aut̄ ydeaz est plitas non fīm rem: sed solū fīm rōne.

**Q**uartā opinio est: quod ponit: quod c̄entia dīna fīm rōne absolutā: qua est talis c̄entia: est ydea. Et hoc probat duplīcē. Primo sic. quod c̄entia dīna est ydea: put p̄fecte rep̄nitiat deū: et oīa alia. sed hoc cōpetit sibi fīm rōne absolutā: qua est talis c̄entia. ḡ t̄. probat mī. quod rep̄nitare sic oīa aut cōpetit sibi fīm rōne absolutā: aut fīm rōne respectuā. non b̄z rōne respectuā. vt de se p̄z. ḡ t̄. **S**ecundo sic. quod ydea est p̄n̄m ydeati. sed h̄ z̄uenire c̄entie dīne b̄z rōne absolutā. ḡ t̄. probat mī. quod aut cōpetit sibi b̄z rōne absolutā: aut b̄z rōne respectuā. non b̄z mō. quod relatio non est p̄n̄m vel cā alterius. ḡ t̄. **I**sta ēt̄ opinio non yst mihi vera ut ponit. Et hoc probat yntica rōne: quod talis est. quod c̄entia dīna aut b̄z eādez rōne est rō cognoscēdi seipsum: et cognoscēdi creaturā. aut fīm alia. Si fīm eādez rōne tūc arguo. quod c̄entia dīna est rō cognoscēdi creaturā ut ydea. sed fīm te fīm eādez rōne est rō cognoscēdi seipaz et creaturā: ut ydea. ḡ ipsa est rō cognoscēdi seipsum: et sic ēē c̄entie erit ydea in deo. quod est absurdū. **A**d h̄ dīt̄ q̄ tenet̄ p̄dictā opinio nem z̄. p̄ q̄ non sequit̄ quod si fīm eādez rōne est c̄entia diuina rō cognoscēdi se et alia. et est ydea: put est rō cognoscēdi alia. p̄ sit reū ipsius sui. quod ut dīt̄ non sequit̄: quod si iste canis est pater: et est tuus: quod p̄pter h̄ sit p̄ tuus. **S**ed ista rōne penitus nulla est. quod si per eādez rē et rōne oīno aliqd̄ esset tua possessio: et tuus p̄r̄: ita quod eādez rō tuistatis: ut ita liceat log: et v̄trobiquz: non posset ēē tuus p̄r̄: quoniam esset tua possessio: et eādez sicut ipole est idē non esse idē: vel fīm rem si sit idē fīm rem. vel fīm rōne: si sit idē fīm rōne. **E**t ad h̄ adhuc dicūt̄: quod non est sille de tua possessione: et de tuo p̄r̄ eādez canis. et de rōne rep̄nitandi c̄entia dīna: et creaturā in deo. quod ut dīt̄ est: esse tuū ypatrem: et esset tuū ut possessione: non est idem fīm rem. sed in deo esse rep̄nitatiū dīne c̄entie et creature: est oīno idē fīm rē. **S**ed nec h̄ rīt̄ valz. quod bicō querit̄ de distinctione fīm rem iter ydea et aliqd̄ aliud exīs in deo. puta rep̄nitatiū c̄entie dīne: et rep̄nitatiū creature. **S**ed que ritur de dīa rōne que est iter rep̄nitatiū c̄entie dīne: et rep̄nitatiū creature. Et si nulla dīa est fīm rōne cum sub rōne ydee sit rep̄nitatiua creature: oīz quod sub ratione ydee sit rep̄nitatiua sui ipsius. Si aut̄ est dīa fīm rōne iter v̄trobiquz rep̄nitatiū querit̄ que est rō ydee per quaz fīm rōne non distinguunt̄ a rep̄nitatiuo c̄entie dīne. **E**t si dicas quod fīm rōne absolutā: que est talis c̄entia. sed c̄entia diuina absolute. hoc est ipole fīm te: quod fīm te. fīm hac

## III.

rōne est ratio representādi seipsum. et sic rō ydee non differt a rōne rep̄nitandi c̄entie diuine. Et sic v̄terius et legit̄ cōclusio p̄ncipalis: quod c̄entia diuina ut ydea est rep̄nitatiua sui ipsius. **S**ecundo r̄ndente dō: quod non est in conueniēs dicere: quod c̄entia diuina rep̄nitans est ydea sui ipsius: in quātū ipsa relacet in seipsa. et sic ut ydea representat seipsa. Sed ista respōsio nō valet p̄pter duo. Primo qd̄: quod l̄z gl̄ber possit ut in oībus sic ur̄ placet: et vocare ydeas qd̄cūqz obiectū cognitū. hic tñ nō loquimur de ydea qualitatūqz et quoce dicta. sed de ydea p̄ue dicit aliqd̄ dīsersuz ab ydeato: et est p̄n̄m ipsi p̄ducitū fīm rez. sed hoc est ipole cōuenire c̄entie diuine resp̄cū sui ipsius. quod ipole est ipsam differre re a seipsa: yele ēē p̄n̄cipiūz et cām sui ipsius. **S**ecundo: quod non oē illud in quo aliqd̄ reliques qualitatūqz dī ydea relucētis. nā sic cūz oē quod intelligit̄ relucet in seipso vel in alio. oē quod intelligit̄ stelligerē per ydea. et oē etiam quod intelligit̄ per seipsum et nō per aliud: et ydea sui ipsius: quoqz v̄trobiquz est incōueniēs. et iōneutra p̄dictaz rōne valer. **T**ertio posset dici ad hoc: quod c̄entia diuina que est rep̄nitatiua duox̄ obix̄. s̄. sui et creature. ut est rep̄nitatiua obi: quod est creatura: dī ydea: nō aut̄ ut est rep̄nitatiua sui. **I**stud aut̄ licet verū sit: non sufficiat tamē qōni. qz nō reddit̄ cām quare magis dicāt ydea ut est rep̄nitatiua vnius obi: quod ut est rep̄nitatiua alterius. **Q**uinta opinio: quā credo esse verā est: quod l̄z in deo nulla sit distinctio fīm rez nisi inter p̄sonas et relationes originis. **I**n accipiēdo ydea put ratione distinguit̄ ab alijs que sunt in deo. Dico quod ydea ē c̄entia diuina put in ea relucet aliud a se p̄ducible ad imitationē. s. ipsi: siue magis p̄prie: ut monēt ad cognitionē talis relucetis in ea. **A**d cuius c̄evidētiam sciēdū: quod ydea est idē quod forma et exemplar sive exemplar. Exemplar aut̄ p̄prie respicit scīoīz artificis: ut artifex est. **C**irca scire aut̄ et stelligerē absolute fīm ponētes sp̄es est considerare lex. Et hoc dico quod si intellectus mouet ab obo ad itellēdū. nam ibi est p̄mo obm p̄mū ipsūmē suā sp̄em. Secundo est ibi ipsa sp̄es ipsella. Tertio est ibi actus intelligēdi. Quarto est ibi cōsiderare ipsum obum p̄mū ut itellecnum in se. Quinto est ibi cōsiderare obm p̄mū: put ducit̄ in cognitionē alterius relucētis in ipsius siue cognoscibilis per ipm. ut quādō vna res cognita dicit̄ in cognitionē alterius. Sexto est ibi cognitio quia cognoscit̄ tale obm ducere in cognitionē alterius: ut quādō intellectus reflectit̄ sup cognitionē suam. **S**ecundū aut̄ nō ponētes sp̄em: nō sunt ibi nisi gnqz. s. obm: put preintelligit̄ ante oēm cognitionē ut monēt ad actuū itellēgendi. **S**ecundū est actus quod est respectu p̄mitatū obi. Terrium est ibi cōsiderare ipsum obiectū ut in se cognituz. Quartū est cōsiderare ipsum obiectū ut mouēs ad cognitionē alteri relucētis. Quintū est ibi cōsiderare causitatem ipsius obiecti p̄mī: in monēdo ad cognitionē secundi. ut quādō intellectus reflectit̄ sup suum actuū. Modo nō oē ducēs in cognitionē alterius qualitēcū: quod relucētis in ipsum est ydea eius: sed op̄z quod relucēs in ipso sit p̄ducible ad imitationē eius. et hoc p̄z in artifice creatore: applicādo predicta ad scientiā artificis. Nam quādō alijs artifex facit aliqd̄ ad exemplar alterius: il lud exemplar ad cuius imitationē alterius debet fieri: nō dicitur ipsum obiectū: pur mouet ad cognitionē sui in se. quod qd̄libet obiectū mouens ad cognitionē sui esset exemplar sui ipsius: quod est falsum. hec est actus intelligēdi et exemplar ut sic: nō quod forma ad quāa sp̄cies agēs per intellectū agit dī exemplar. s. ipm respicere siue stelligere quo aspicitur siue stelligerē nō est forma. ergo t̄. nec etiam ipsūmē obiectum ut in se intelligit̄ babz

Quinta opinio  
et doctoris  
Bide. s. X.  
in p̄ma p̄fī  
me. qd̄ s. a. z.

13. quid se  
ydea fīm mē  
ten doctoris  
Bide.

## Quolibetti

rationem ydee vel exemplaris. Nec etiam cognoscere. qd hoc qd ducit in cognitione alterius est exemplar sive ydea. si obm vt in se intelligit; vel ipsum cognoscere non ducit in cognitione alterius. ergo nullum cognoscere est exemplar. **C** Relinquit ergo qd obm pnum; put monet ad cognitione alterius relucetis in ipso: est exemplar sive ydea. sed no o e tale. sed illud solu mouens ad cognitionem alterius relucetis in ipso pducibilis ad imitationem eius. Unde imago ad quam pictor aspiciens facit imaginem aliam ad eius imitationem: dicit exemplar sive ydea respectu illius alterius imaginis facte ad eius imitationem. Et similiter de libro respectu scriptoris scribetis vnu librum ad imitationem alterius. Sic igitur applicando ad propositum videtis mihi qd sicut exemplar sive ydea: qd idem est in generali: dicit obiectum mouens ad cognitionem alterius relucetis in ipso qd producitur ad imitationem ipsius. Ita in deo speciali essentia diuina iam preintellecta vt pnum obm: prout fm nostrum modu intelligendi mouet ad cognitionem creaturarum relucetis in ipso: et producibilius ad imitationem eius est ydea: prout ydea rone distinguitur ab aliis que sunt in deo. **C** Usi sciendum: qd scdm negates spes in intellectu scdz ponentes solam actu intelligendi: de quibus facta est mentio supra: in processu intellectus diuini fm ronem posui gnez. Primu fuit ipsa essentia diuina: vt precedens oem actum intelligendi mouens ad cognitionem sui. Secundu fuit ipsa essentia dinina vt intellecta in se. Tertium fuit ipsa vt obm intellectum pnum elicens actum intelligendi creaturam relucetem in se: et pducibilez ad imitationem ipsius. Quartum fuit ipsa creatura intellecta. Quintum fuit ipsam essentiam diuinam vt est tale exemplar sive ydea: et ipsam creaturam vt qdam ydeau. Et dixi qd vt copet sibi pnum vel scdm no est ydea. sed vt copet sibi tertiu: sic est ydea: ita qd tertiu spontat formalr ydee ronem in deo. Quartu et qntu no dicunt formalr ydeau. qd creatura intellecta non est ydea. vt dico est. Quintu et qd pertinet ad cognitionem ydee no est ydea. qd cognitionem ydee no est ydea. Ita qd tertiu: lz sit ydeau formalr: no tni in scdo vel in tertio cognoscit ydea vt ydea. Et posui ex eius qd tertiu ad ppositum pertinet. Qd sumus dicentes ad cognitionem ignis pmo mouet ad cognitionem sui. et motione facta iam est in se cognit. Tertio dicit in cognitionem ignis: sicut effectus dicit in cognitionem cause. Quarto est ignis cognitio. Quinto vero: qd intellectus reflectit sup actum suum cognoscit suum fuisse cdm cognoscendi ignis: qd no o ad hoc qd sumus sit medium cognoscendi ignem: qd pertinet ad 3: qd cognoscit ipsum tale esse medium. **C** Latra ista obycurta quibusdam multipliciter atra hoc pmo qd dr: qd essentia diuina est ydea: put in ea relucet alia. qd esse illud in quo relucet alia vt dicit importare quodamz imitabilitatem. et per qns quedamz respectum. sed ydea no dicit respectum formalr: et fm me. igit videt qd male dicit qd ydea sit illud in quo relucet alia. **C** Secundo sic. qd in 3 no accipit ydea vt ydea. sed accipere ydea vt non ydea: est accipe ipsam no formalr: qd vnuqdz formalr accipe est accipe ipm vt est tale. puta ydeaz vt ydeau. igit in tertio non accipit ydea vt ydea. Et hoc est atra me: qd pono qd 3 dicit formalr ydeaz. qd aut in tertio non accipit formalr ydea. pbat: qd vt dicunt in 3 no cognoscit ydea vt ydea: lz solum in 5: sed cognoscere ydea vt ydea: est accipe ydeaz vt ydeau. qd in solo qnto accipit ydea. put ydea. Et vltimo concludunt: qd pnm cognoscendi qd accipit in tertio non est formalr ydea. **C** Tertio: qd videtur fm pone me: qd tertiu et qntu non differunt. qd fm me in 3 accipitur

## Questio

ydea formalr: et per qns accipit vt ydea: et simul in qnto accipitur vt ydea. lz ydea formalr accepta no differt ab ydea accepta formalr. ergo re. **C** Quartus sic. qd put dr in qnto: ydea formalr accepta no potest intelligi sine ydeato. sed illud qd no potest intelligi sine alio dicit formalr illud. ergo dicit ydea formalr respectum. et hoc est contra me. **C** Quinto sic. qd vt videtur si est aliqua dria iter tertiu et qntum: vt videtur: no potest accipi nisi fm absolutu et relatu. ita qd in 3 dicit absolutu: qd est pnm cognoscendi. sed in 5 dicit relone ydee ad ydeatuz. lz vt dictu est in 5: accipit ydea formalr. et sic ydea dicit formalr respectu. et sic idem qd pns. **C** Sexto sic. qd ens ronis nihil facit ad ee reale. nec p qntu ad hoc qd sit pnm cognoscendi. lz ydea vt vt dicit ens ronis: cu sint ples ydee in deo. et plitantes ydeaz uero pnt esse nisi fm rone. qd. **C** Ad pmus istoz dom. qd imitabilitas pot accipi et. Uno modo p relone imitatis et imitati. et isto modo o e illud in quo alia relucet no dicit imitationem. Alio modo pot accipi imitabilitas p forma: qd est fundametu talis imitabilitatis: in qd fit imitatio. et talis imitabilitas no dicit respectu: imo dicit formam absolutam. et isto modo o illud in qd alia relucet dicit imitabilitate. Et ex b p accipi d similitudine: qd alioq accipit pro relone formalr. et alioq p for in qua fundat talis relo. Unus et et spes intellegibilis qd dicit formam absolutam: d similitudo rei cui est similitudo qd formalr accepta no dicit relone. **C** Ad z dom: qd ytrebqz accipit ydea formalr. s. in 3 et in 5: lz in 3 accipit ydea formalr fm ee. in 5 aut fm cognosci. Nam ex B qd est tale pnm sic moues est formalr ydea in ee. lz no o qd tuc cognoscit vt ydea. In quinto aut accipit ydea fm cognosci. qd 5 est qd cognoscit tale pnm vt est ydea. **C** Ad illud aut qd obycurt atra hoc. qd. s. cognoscere ydea vt ydeae: est accipere ydea vt ydeam fm cognosci. Sed no seqz qd ydea no possit esse vt ydea: anteqz cognoscit. **C** Longa istam ruissonem obycurt. qd illud qd est medium cognoscendi. no pot cognoscit: nisi cognoscit sub rone medi. Et vt est causa cognoscendi. sed fm te ydea est medium cognoscendi. et illud medium est pns cognituz fm te: qd sit medium: vel causa cognoscendi. qd fm te vnu obm cognitionem vt est pnm ducendi in cognitione alterius est ydea. Igit simili sunt ista duo. s. ydea vt ydea: et ydea cognita et per qns tertiu et qntu sunt simili. Probatio maioris. qd medium demrationis pp qd fm pnm. p posteriorp est qd no solu cognoscimus causaz in se. sed qd est ca eius qd concludit. sed cognoscere medium qd illius est causa: et cognoscere medium vt medium. ergo no pot cognoscit illud qd est medium cognoscendi: nisi cognoscit vt me tale. **C** Ad illud dico: qd maior est falsa. no. n. o. qd alioz cognoscit vna re per alia que est medium cognoscendi: sic aliquo cognoscit p sumu cognitum igne qd statim cognoscit ipm ee tale medium: vt ducens in cognitionem ignis. Multi enim rusticci videtes sumu: et ex hoc plecturates igne esse ibi no aduertut sumu esse medium moues ad cognitionem ignis. **C** Ad probationem aut huius facile est respondere. nam qd dicit phs qd in deinstatione ppter gd: opz cognoscere no solu cdm: lz qd illius est ca. Dz qd no itellr de ca cognoscendi: put ca est medium cognoscendi: sed itellr de ca eendi. vni in deinstatione excludete qd aliqd corpz graue descedit deorsuz ppter grauitatem: no sufficit cognoscere grauitatem in se. lz opz cognoscere qd grauitas sit ca istius descensus in ee. nec tunc oqz qd cognoscit cognoscit grauitatem ee ca in fine rone mouetez ad cognitionem descensus. qd multi cognoscit pmus: no aduertentes de secundo. **C** Sed atra hoc obycurt. qd lz de eo cuius ratio non est

ēē medium cognoscēdi possit ēē verum q̄ possit cognoscēdi ut medium cognoscēdi. tamē de isto cuius rō est ēē medium cognoscēdi nou pōt cognosci nisi ut mediū cognoscēdi. Et ad hoc dico: q̄ lī medium cognoscēdi: nō possit cognosci nisi. s. ut mediū cognoscēdi tñ mediū cognoscēdi pōt ēē medium. tñ nō cognosci ut mediū cognoscēdi. q̄ sicut alie res possunt ēē tñ nō cognosci: ita medium potest ēē medium: tñ non cognosci sub rōne medy. Hoc est enīz cōmune oibis tñ medio cognoscēdi tñ aliis: q̄ nō possunt cognosci fīm rōnem. p̄p̄iam: tñ nō cognoscantur fīm q̄ talia sunt formalr. sed nō op̄z q̄ sequiat. q̄ si sunt talia formalr q̄ cognoscantur talia ēē formalr. Et si dicat q̄ imo de illis quoꝝ ēē est in cognosci. Ad hoc dico p̄mo: q̄ rō medy cognoscēdi non est in cognosci: lī in facere cognoscere alterꝝ: nec oꝝ q̄ facere cognoscere alterꝝ statim cognoscā cum est. Dico et q̄ nec illa quoꝝ est rō in cognosci. s. q̄ sit cognitio: qua cognoscit alteruz: de necessitate congnoscuntur quando sunt. Alioꝝ quādo aliquod obiectum p̄num cognoscit: sequeretur q̄ eius cognitione sibi respondēte actu reflexo cognoscat ante primum. Ad tertium dicēdum: q̄ tertium tñntuz differunt: sicut ēē rei tñ eius cognitione. Unde in tertio accipit ydea formalr fīm esse. In quinto autem accipit fīm cognosci formalr. sive eius cognitione qua cognoscit eius formalitas. s. ydea ut ydea. Ad quartum dicenduz: q̄ minor est falsa. accipiēdo relationē sine respectū formalr. q̄ multa sunt que nō possunt intelligi sine invenientem que nō dicunt relationem formalr. sicut potentia tñ actus. tñ sicut materia non potest intelligi ab intellectu nostro: sine habitudine ad formā. Ex hoc p̄z ad qntuz. q̄ dīa tertii tñ quarti nō est fīm absolutum tñ relatuꝝ. lī est fīm esse tñ cognosci eiusdem rei absolute. q̄ in 3° accipit esse ydee. in 5° oꝝ eius cognitione. Ad 6° dīdum: q̄ sicut in diuinis nō est plītas ydeaz fīm rem: imo nec aliqua plītas est ibi fīm rēnīlī plītas relonus originis. Ita etiā nec est ibi p̄n° cognoscēdi fīm rem. Et iō in diuinis non est ydea realr ut p̄n° cognoscēdi. Quid ligit in dīnis est ydea realr? Dico q̄ i dīnis eētia dīna est realr tñ cognitione tñ obz cognitū. Et oia alia a deo relucet in eētia dīna: vt in qdīa cognitione. vt i obo cognito. Utq̄ ad hī i dīnis realr ydea: q̄ alia ab ip̄a relucet i ea vt i obo cognito: tñ vt pducibilia ad imitationē aliquelz ipsi. Sz hic nō q̄rit qūo differat ydea ab eētia diuina realr. Nec et querit que sit rō ydee per quā differat realr ab aliis que sunt realr in deo. Sz querit que sit rō ydee: per quā fīm rōnez dīt ab aliis que sunt in deo: tñ que sibi compertit: in illis in qbus p̄n° cognoscēdi: vel exēplar dīta cognitione. Etiā forma arguēdi nulla est. q̄ dī. q̄ ydea dicit ens rōnis. q̄ in deo sunt p̄les ydee: que nō p̄les p̄nt esse nisi fīm rōnem. q̄ isto mō posset concludi q̄ sapia tñ iustitia dei sunt eētia fīm rōnem. q̄ ista in deo sunt plītas fīm rōnem tñ. Unī differt aliquaeſſe in deo realr. tñ obz plītas formalr esse in deo formalr. q̄ in deo realr est sapientia: iustitia: tñ bonitas. Sz eoꝝ plītas sive distictio nō est in deo realr. Sīlī essentia dīna est ydea equi: tñ ydea hoīs tñ assīni realr. nō accipiēdo ydeaz pro p̄n° cognoscēdi: sed pro eo in quo: sicut in aliquo cognito relucet alia pducibilia ad imitationē eius. q̄ eētia dīna nō est fīm rem p̄n° alicuius cognitionis quam habeat de se: vel de alio. q̄ talis cognitione nulla est cā vel p̄n°. Et ex hoc p̄z quoꝝ ydea p̄uenit deo fīm rem. tñ quo nō. q̄ si accipiat p̄ eo in quo sicut in obo cognito alia relucet pducibilia ad imitationē eius. sic ydea est in deo realr. tñ non tñ plītas ydearum est in deo realiter.

**Quantum** ad 3° principale. s. vnde pluralitas ydearum fīm rōnem hēat ortū. Ut detur mībi q̄ dīa rōnis tam in ydeis q̄ in alijs semper accipit̄ per compationē ad diuersa re. tñ talis diuersitas sequit̄ res formalr. put̄ obīue sunt in intellectu. Et iō vīdet̄ mībi q̄ essentia dīna put̄ accipitur in 3° modo non sp̄t̄ diuersitatē ydearum formalr: sed solū fundamētalr. Sed in qnto: put̄ essentia itelligit̄ ut ydea hīlī vel illīa est ibi plītas rei: in q̄num. s. intellectui dīno obīcīt̄: ut qdīaz cognitū resp̄cīt̄ alia diuersa: a gbus hīz diuersas rōnes. Sz cōtra hī pōt̄ obīcī duplī. q̄ fīm hoc: vt vīdet̄: deus nō intelligeret plā: q̄ p̄chabz p̄les ydeas illoꝝ. imo eꝝ. q̄ intelligit̄ plura hīz p̄les ydeas de eis: qdī vīt̄ incōuenīt̄. Sc̄do sic. q̄ sīlī hīz vñūqdīaz este: tñ vñitātē vel plītātē. sed vt dīm est: ydea hīz ēē formalr in 3° ḡ t̄. Ad p̄mūz istoz dīdū: q̄ est considerare ydeam: tñ ydee plītātē. Si ligit considerēt̄ absolute ydeā: put̄. s. eētia dīna dī ydea put̄ in ipsa: sicut in obo cognito relucet alīḡ pducibile ad imitationē ei⁹. sic accipiēdo. non iō deus hīz ydeā: q̄ cognoscit alia. imo eꝝ. q̄. s. hīz talem ydeā. ideo cognoscit. Et autē per hāc cognoscat plura nībil facit plītas rei q̄ ibi nō ē. nec plītas rōnis. sic dīm ē. Sz tñ ad hī sc̄c superinētā istī reputatiū. vt sup̄za dīm est. Dico ligit: q̄ lī deus iō cognoscat res: q̄ hīz ydeā: vel tale reputatiū: nō tñ cognoscit plā vt plā. q̄ est distinc̄tio rōnis iter ista. imo eꝝ. Unī non hēo pro incōuenīt̄ q̄ cognitione diuīsoꝝ alioꝝ a deo: sit rō plītātē fīm rōnē in ydeis. Ad 2° dīdū: q̄ lī sīlī tpe hēat res ēē tñ vñitātē tñ plītātē: tñ forte alijs diceret q̄ p̄ns est considerare rē hīz eētīa absolute: q̄ fīm ei⁹ vñitātē vñplītātē. Quicq̄d aut̄ sit de ordine ipsius rei q̄tū ad suā vñitātē vñplītātē: q̄tū ad suū esse reale: q̄tū tñ ad esse rōnis nihil p̄hibz rez p̄cedere suā pl̄tātē tñ vñitātē fīm ēē rōnis. nā illīd pōt̄ p̄cedere ad sc̄bz ēē rōnis: qdī pōt̄ ēē obīue i sc̄ellū sine alio. tñ nō eꝝ. nūc aut̄ ens vel rei vñplītātē possimus considerare: nō considerata ei⁹ vñitātē vñplītātē. Ad qdī nemigit: qñ q̄rit. vtrūz ydea se hēat in deo: in rōne obīt̄ cogniti: vel in rōne p̄ncipū elicitini. Dico q̄ accipiendo ydea q̄tū ad ēē qdī hīz in deo fīm re. q̄ ydea nō se hīz in rōne p̄ncipū elicitini: nō iō soluz. q̄ ponunt̄ in deo p̄les ydee. Sed et q̄ cognitione dīna nullū p̄n° hīz fīm rez. Sz ydea dicit ibi obīm cognitū in qno. sic in obo cognito relucet alia pducibilia ad imitationē ei⁹. Et qñ obīcīt̄ in hīz: q̄ cognitione alterī obī: qdī est alīd a creatura nō facit ad cognitionē creature: sic nēt̄ ydea plōnīs. Dīco q̄ imo. dūmodo creature relucet in illo obīto: qdī est alīd a creatura. nam vna res bñ dicit in cognitionē alterius rei. Nec et est simile de ydeis plōnīs: accipiendo eas sicut Arist. iponit sibi. q̄ in illis ydeis nō relucet gnābīlia tñ corruptibilia. Si autē accipiat ydea p̄ut fīm rōnez distinguat̄ ab aliis que sunt in deo. sic se hīz tñ in rōne obī cogniti: tñ in rōne p̄ncipū cognoscendi: q̄ se habbz in rōne p̄nī obī mouentis ad cognitionē alterius relucēt̄ in ipsa: tñ producibilia ad imitationē eius. Et hoc p̄bō duplī rōne. quaruz p̄ma talis est. q̄ ydea aut̄ dicit obiectum p̄num: vt mouēt ad spēm. aut̄ dicit spēcīm ipressam. aut̄ actum intelligēndi. aut̄ ipsū obiectū p̄num prout̄ est in se cognitionē. aut̄ obiectum p̄num mouēt ad cognitionē alterius relucēt̄ in ipsa producibilia ad imitationē eius. aut̄ obiectum secundarīt̄ sic in ipsa relucens: non p̄num: quia tunc om̄ne illud qdī immediate iprimeret suam spēm eset ydea. qdī falsum est. Itē ipsa essentia diuīna vt mouēt fīm rōnē ad cognitionē sui eēt̄ ydea suūp̄sūs. qdī sīlī est falsum. nec sc̄dm. q̄ nullus ponit spēm esse ydea. nec 3°. q̄

Tertī artīcī  
lus p̄ncipal.  
Et qd̄ pona  
tur ydearum  
plītas. vñd̄ 10.  
annez dc̄bas  
chōne. p̄mo  
sen. dī. 30. ar.  
3. q. 1. Et vide  
ibi pugnōt̄  
opītō do  
corūlī hī.

Zuolibetti

**S**upra om̄n̄m est: q̄ actus intelligēdī nō est ydea. nec s̄m.  
q̄ ēt supra om̄n̄m est: q̄ creatura que est ydeata nō est  
ydea. Relinguit igit̄ q̄n̄ta. i. q̄ essentia diuina; put ē  
prestellelecta motus fm rōnē ad cognitionē alterius re-  
lūcentis in ipsa pd̄ducibilis ad imitationē eius sit ydea.  
**S**cda talis est. q̄ sic se habz ydea; put distinguitur  
ab alijs que sunt in deo fm rōnē. Sicut se hz exēplar  
ad artificē creatū. Sed exēplar dī illō qd̄ mouer ad co-  
gnitionē alicuius alterius relūcētis aliquo mō in ipo p-  
ducibilis ad imaginē eius. igit̄ t̄. **A**d illud qd̄ oby-  
citur in cōtrariuz: qñ dī. q̄ ydea sunt plures. z in deo nō  
sunt plura p̄n̄ cognoscēdi. Dōm q̄ in deo nō est alioq̄  
p̄n̄ cognoscendi fm rez: nec vñ nec plura. Et sicut ibi  
potest accipi p̄n̄ cognoscēdi fm rōnē. ita possunt ibi  
accipi plura p̄n̄ cognoscēdi fm rōnē. z plures cogni-  
tiones. **A**d rōnē quarte opinis qñ dī. q̄ eēntia di-  
uina aut ē ydea sub rōne absoluū: aut sub rōne respectiv-  
ui. Dico q̄ absoluū dupl̄r accipiē. Uno mō puto distin-  
guīs xtra respectivū. put dicim⁹ q̄ hō dicit aligd abso-  
lutū: z pater dicit respectivū. Alio mō dī absoluū: put  
accipiē cōtra cōtractum vel determinatū. put dicimus  
q̄ aial absolute cōsideratū vel acceptū: nō significatio ho-  
minē vel equū. z aial sic absolute cōsideratū distinguīs  
cōtra hoīem z equum xtrahēta ipsum. Et ēt xtra sc̄p̄z  
vt xtractum per hoc vel per illud: z absoluū sic decim⁹.  
et ēt cōtractum z cōtrahēta discunt̄ absoluta. put ab-  
solutū distinguīs xtra respectivū. Qñ igit̄ dī. eēntia diu-  
na. aut est ydea sub rōne absoluū: vel sub rōne respectiv-  
ui. Dōm q̄ sub rōne absoluū: put absoluū distinguīs  
xtra respectivū. sed accipiēdo absoluū: put distinguīs cō-  
tra xtractum vel determinatū isto mō. Essentia diuina  
est ydea: nō sub rōne absoluū. i. nō sub rōne indetermi-  
nati. imo est ydea fm rōnē terminatā absoluū: put  
absoluū distinguīs xtra respectivū. alioq̄ nec re nec rō-  
ne distinguere ab essentia diuina: vt rep̄t̄at̄ua ipsius  
Dei. vt deductū est. Unde illa rōne eius p̄bationes pec-  
cant per illā equocationē de absoluū. **Dō.** IIII.

**S**tea quereban⁹ quedam de po⁹  
dei in cōpatione ad extra.  
Et p̄mo querebat vnu in generali. ⁊ po⁹  
stea quereban⁹ dñs in spāl. Illud vnu⁹  
questum in gnālē est. Utz si deus age⁹  
ret de necessitate nature oia de necessita⁹  
te enenfrēt. Et arguebat q̄ sic. q̄ posita  
cā sufficiēt non ipedibili agente de necessitate: necessa⁹  
rio ponit effectus. Sed deus est cā sufficiens ouiz: ⁊ nō  
spedibilis: ⁊ fm hypotesim ponitur agere de necessitate  
nature. ergo r̄c.

**In contrariū** est, qz posito qz deis ageret de necessitate nāe: adhuc in deo esset agere per modū nāe: et per modū voluntatis: qz in eo esset nāe volūtas. Sed in agēte per volūtatez nō oponere qz posita cā ponat effectus, erat z.

**Respondeo** ad euidētias istius q̄onis. dno sūt  
p̄ncipalr facienda. Prīmū est pre-  
mittere quedam que valēt ad declaracionem p̄positi.  
Scōm est r̄sidere ad p̄positum. Quātum ad p̄mittim  
premitto tria. Prīmū est videre quomō itelligat deus  
agere de necessitate nature.

**Circa** qd sciendum est: qd deum agere de necessitate nne dupl r potest intelligi. Uno mō qd dicitur agere de necessitate nne: qd agit per nām: vt preuenies velle & intelligere. ita s. qd non agat per velle & intelligere. sed per aliquid aliis ad ista. Sicut homo dī agere de necessitate nne in digerendo cibum: qd sibi non competit per

# Questio

velle & intelligere. Et isto modo nullus posuit deum agere de necessitate nostra. Et loquor de illis qui per phisiam veniunt in cognitionem dei. Quod est phisicorum venerunt in cognitionem diuinae caritatis posuerunt deum esse causam agentem per intellectum & voluntates. sed tale agens agit per velle & intelligere. ergo et ceterum. Alio modo potest intelligi deum agere de necessitate nostra. quod est necessario vult res creare: precepit illas que immediate procedunt ab eo. Ad quod velle sum phisicorum sequitur effectus volitus. modo quo exponetur statim quod est necessario velle. & isto modo posuerunt alii phisicorum agere de necessitate nostra. Secundum est ostendere quoniam oligo dicitur velle aliquid necesse. quoniam prout ibi est diversus sensus. Est ita quod sciendus est quoniam aliquid dicitur velle necessario potest tripliciter intelligi. Unum modo. quod necessitas feratur ad actum voluntatis. ut sit sensus: quod dicitur iste vult illud actu voluntatis est necessarius in se. Et isto modo accipiendo quicquid vult deus vult necessario. id est actu voluntatis est necessarius in se. Alio modo potest referri necessitas ad rem voluntatis ut sit sensus: quod dicitur iste vult hoc necessario. id est vult regi istam habere esse necesse. sicut ego possum velle deum habere esse necessariu. Tertio modo. potest referri necessitas ad ipsam habitudinem voluntatis ad ipsum volitum. & tunc est sensus: iste vult habere necessario. id est vult hoc: & non potest non velle hoc. vel non potest habere habitudinem nolentis ad hoc ut ad nolitum. Et iste modus necessitatis pertinet ad propositum. Unde quoniam dicitur deus agere de necessitate nostra. si hoc ei contineat: est vellet illa quae facit necessario esse fieri. accipitur hic necessitas: potest fieri ad habitudinem voluntatis ad volitum. Ita. sed quod si deus ageret de necessitate: hoc ideo est. quod si vellet ea que facit facere: & non posset non velle hoc. sicut non potest non vellet bonitatem suam. Tertium est ostendere: quod aliud est velle necesse contingentiæ causa in cuncto: & contingentiæ effectus in hismodi causa est causa. & velle simpliciter necessario causa causa: & effectum simpliciter esse. Et hoc accipiendo velle necessario tertio modo. Nam cum voluntate volenter necesse contingentiæ causa in agendo. & contingentiæ effectus in eendo. dato quod voluntas est talis: quod ad ipsam de necessitate sequatur voluntum: stat quod causa contingenter agat. & non necesse. & quod effectus contingenter est & non necesse: quod cum talis voluntate stat quod quid stat cum necessitate contingenter. quod ista voluntas non vult necesse nisi contingentiæ. Sed cum contingentiæ causa in cuncto: & contingentiæ necessaria stat quod contingenter agit & non necesse. & effectus contingenter est. & non necesse. quod non oportet causa contineat de necessitate posse agere: de necessitate agit. ergo et ceterum. Sed cum voluntate volenter simpliciter necesse causa agit. & volenter simpliciter necessario effectus est. si sic talis voluntas ad quam de necessitate sequitur voluntum. non potest stare quod causa contingenter agat: vel quod effectus contingenter sit: quod cum talis voluntate non potest stare quod causa non agat: vel quod effectus non sit. Sed si causa contingenter ageret. vel effectus contingenter est. causa posset non agere: & effectus non est ergo et ceterum.

**Quantum** autad z<sup>m</sup> pncipale. s. vtrū si de<sup>o</sup> age  
ret de nēcitate nāe. oia d<sup>o</sup> necessitate  
euenirēt. Dōm q<sup>o</sup> cuius deuz agere de nēcitate nāe sit idē  
q<sup>o</sup> velle necio creare res; quarum est cā: r dare eis esse.  
dupl<sup>r</sup> pōt intelligi. Uno modo. q<sup>o</sup> deus oia alia a se velit  
necessario cāre r dare eis eē. ita q<sup>o</sup> quodlibet in se velit  
necessario absolute eē. Alio modo. q<sup>o</sup> ipse deus ista que  
l'mediate pcedūt ab eo; velit neçario creare; r dare eis  
eē. r velit ea necessario hēre habitudinē contingentem  
in cāndo. Si pmo modo accipiat hypotesis; sic oia de  
necessitate euenirēt. q<sup>o</sup> posita cā sufficiēti in cāndo t<sup>n</sup>b  
spedibll: r volūtate: necessario de necessitate sequtur vo-  
litum. Sed fin pinam scelitum hypothesis donit q<sup>o</sup> deus

necessario velit omnia alia a se causare et dare eis esse et quilibet in se. ergo stante tali hypothesi omnia de necessitate euenient. Si secundo modo: non sequitur quod oia de necessitate eueniant: quod velle necessario causam habere contingentiā in agendo: non insert necessario nisi contingētiā cāe in agendo. Sed cum necessitate contingētiā cause in agendo stat quod causa non necessario agat: et quod effectus non necessario sit: ut supra ostensum est. igitur posito deum agere de necessitate nature. isto modo non sequitur quod omnia de necessitate eueniant. Aliter potest formari ratio ad istam partē sic: quod ab agente per voluntatem et intellectum quantūcum velit necessario: non procedit effectus nisi taliter qualiter vult tale agens effectus ab eo procedere. Sed accipiendo finem intellectum hipothesi: deus vult aliqua procedere a se meā causis secundis contingenter: quod ponitur quod vult contingentiā causarū istarū secundarū in agendo. ergo stante hypothesi finem intellectū aliqua procedunt a deo mediatisbus causis secundis contingēter: sed quod procedit contingēter non enenit necessario. igitur et ceteri. et isto modo: ut credo: posuerunt phisi dei agere de necessitate: et voluerunt cum boc salvare contingētiā in rebus: quod ea que procedunt immediate ab eo necessario voluit causare ab eterno. Itēz finis eos necessario voluit causas secundas habere habitudinem contingētiā in agendo: et ex hoc volebat salutē contingētiā in rebus cū necessaria voluntate dei: quod agere non sit necessarium. Sed una difficultas iminebat eis circa quā fuit multipli errati: utrum s. deus vellet non solum necessariā contingētiā secundarū causarū in agendo: sed etiā vellet ipsum effectū contingēte esse determinante: an solum vellet contingētiā istarū secundarū causarū. non autē determinante vellet effectum contingētem esse. ita scilicet quod voluntas diuina determinaret determinante ad esse effectus contingētis: vel etiā ad non esse ut ad volitū: et quocumque istorū posito videbat sequi contingenētiā. Et dato quod intellectus humanus non possit satisfacere illis difficultatibus: tamen facilius posset euadi prius difficultas quod scda. Nam potest dici ad primam difficultatē quod non sequitur quod si effectus dei est contingens quod possit aliqd fieri extra voluntatē suā: quod dato quod non sit necessitas ab inter effectū dei et eius voluntatem: est tamen necessitas sequentie: ita quod si deus vult hoc supposito necessario sequitur effectus: et hoc sufficit ad hoc quod nihil fiat contra voluntatē suā: et ad hoc quod illud quod vult fieri impossibiliter fiat: nec tamen antecedens est necessariā necessitate absoluta: nec sequens: ita quod in sensu diuisio: deus potest non velle quod vult. licet in sensu composito: deus non possit velle et ceteri hoc simul nolle: nec ideo est: quod actus volendi dei in se non sit necessarius: sed quod habitudo eius ad volitum causatū: non est causa necessaria: nisi ex suppositione: supposito scilicet quod velit. Et ex his potest aliquo modo ostendi probabilitas fidei nostre ad hoc quod ponit deum agere non necessitate nature: sed libero arbitrio: quia si manente simul habilitate voluntatis diuina finis phisi potest habere effectum contingētis mediatisbus secundis causis: quia sequitur vult necessario finis eos causas secundas habere con-

tingētiā in agendo: cum quo stat contingētiā effectus in esse: et per consequens cū immutabilitate voluntatis diuina non minus poterit dici ut videtur deum velle necessario se contingēter agere: ita quod se posse agere vellit necessario: non tamen necessario agat: nec effectus eius immutatus necessario eueniat: quod cum necessitate eius quod est posse agere sive cum necessitate contingētiā in agendo: stat quod effectus similiter sit contingēns. immo necessario sequitur ita: s. quod in actu volendi necessario et immutabiliter velit habere contingētiā in agendo sive contingēter se agere: ita quod actus volendi sit necessarius: sed habitudo eius ad effectū volitum sit contingēns sive non necessarius loquēdo de necessitate absoluta. Causa autē quare non necessario absolute deus vult causare alia a se est: quia sicut dixi in quolibet nrō primo: prima questione. bonitas diuina non habet necessariā habitudinem ad res causatas: ita quod non posset amare sine illis amatis: ita quod nec in se: nec in sua amabilitate depēdet ab eis: et ideo deus volens necessario bonitatē suam: non necessario vult creaturem eē vel fieri: sicut vult necessario beatitudinē suā et perfectionē: ita vult neccio posse se agere: cū posse agere talia sit de pfectione sua: et vult neccio se posse agere ea libero arbitrio: quod posse aliquid agere libero arbitrio nobilius est ceteris paribus quod agere de necessitate nature. Et si dicatur quod sicut supra dictū est quod ad hoc sequitur quod aliquid possit fieri contra voluntatem diuinam: quod si effectus contingēns est a deo volitus cū effectus contingēns possit non esse illud quod deus vult esse: poterit non esse: et sic poterit oppositū voluntatis diuina esse vel fieri. Et ad hoc dico: sicut supra dictum est quod non sequitur propter necessitatē cōsequentie: ppter actum volendi et suum volitum: et vterius dico: quod ista difficultas ita sequitur contra phos ponentes deū agere realiquos effectus contingētes mediatisbus causis secundis. ita quod non sequitur magis inconveniens contra fidèles ponentes deum agere non necessitate nature immedietate quod contra phos ponentes deū agere aliquos effectus contingētes mediatisbus causis secundis. ut ex supra dictis patet. Ad rōnes vtriusque partis soluendū est. Ad rationē ergo pro parte affirmativa quando dicitur quod oia euenient de necessitate: quod posita causa sufficiet et ceteri. Dicendū quod verum est finis primi intellectū illius hipothesi: s. si deus necessario simpliciter vellet oia esse: sed non est verum accipiendo z. intellectū ipsius hipothesi: sed si poneretur deū velle necessario simpliciter illa que immedietate procedunt ab eo et velle alia procedere ab his contingēter. Ad rōnem in oppositum quādū dicitur quod adhuc esset ibi modus voluntatis distincti et modus nature. dicendū quod accipiendo modū voluntatis pro libero arbitrio vel agente libero arbitrio: ibi non esset modus voluntatis distinctus contra modū nature put modus nature necessario dicuntur determinari ad alteram partem: ita quod non est in potestate agentis vel non agere vel agere hoc vel illud.

Questio.

**O**stea querebantur duo de potentia dei in comparatione ad extra in speciali. s. in comparatione ad homines: et primo in comparatione ad intellectum: et erat questio vtrum manente statu vie possit aliquis habere expressas cognitiones de quidditate dei. Secundo per comparatione ad effectum: et erat questio vtrum deus simul posset infundere charitatem et intendere charitatem simul. Ad primum sic proceditur et arguitur quod manente statu vie aliquis posset habere expressas cognitiones

Verius.

S



extra in speciali. s. in comparatione ad homines: et primo in comparatione ad intellectum: et erat questio vtrum manente statu vie possit aliquis habere expressas cognitiones de quidditate dei. Secundo per comparatione ad effectum: et erat questio vtrum deus simul posset infundere charitatem et intendere charitatem simul. Ad primum sic proceditur et arguitur quod manente statu vie aliquis posset habere expressas cognitiones

Verius.

S

## Quolibet

de quidditate dei: quia quicquid est clara aperta; visio-  
nem dei sive crita cognitionem intuitivam stat cum sta-  
tu vie: sed ut quidam ponunt per cognitionem abstra-  
ctiuam potest cognoscere quidditas dei expresse: non habita  
visione vel cognitione intuitiva. igitur tamen.

**Contra** quia si quiditas dei non habita eius cogni-  
tione intuitiva potest expresse cognoscere:  
hoc est per aliquam rem causatam representantem quid-  
ditatem eius: sed hoc est impossibile: quia nulla res causata  
posset sufficienter representare quidditatem eius ergo tamen.

**Respondeo** ad euidētias istius questionis facie-  
da sunt duo principali. Primum est  
videre utrum cognitione abstractiuam quidditatis diuine  
talis qualiter quidam ponunt possit habere in via. Secundum est vi-  
dere utrum talis cognitione posita habens eam sit extra  
statu vie. Quādū ad primum p̄io ponā itelegū que-  
stionis. Secundo ponā opinionē quā non credo verā cū suis  
motiuis. Tertio ponā opionē quā credo esse veram.

**Quantum** ad primum sciendū quod si illi qui po-  
nunt duplicem cognitionē de re. scilicet  
intuitivam et abstractiuam: cognitionē intuitivā vocat co-  
gnitionē terminatā ad actualē existentiam rei: sicut q̄n  
video sole moueri habeo cognitio intuitivā de motu eius: et  
similiter quādū video rosam esse habeo cognitionē in-  
tuitivā de rosa: cognitionē vero abstractiuam vocat co-  
gnoscere qd sit res et q̄lis nāc sit: sive sit i rerū nāc: sive  
non: sicut quādū aliquis considerat qd est rosa: non cōsi-  
derando utrum sit in rerū natura: vel non sit. Est igitur  
intellectus questionis querere: utrum aliquis possit ha-  
bere expressam cognitionē de quidditate diuina. scilicet qd  
sit talis essentia cū tali trinitate personarū non cōsidera-  
do utrum sit vel non sit ita q̄ cognitione eius terminetur  
ad quidditatē diuinā sub rōne quidditatis: et non ad ei⁹  
existentiā. ita q̄ cognoscet quidditatem et non cognoscet  
eam esse. Quantū ad secundū sciendū quidam ponunt  
talem cognitionē possiblē haberi de quidditate diui-  
na: et hoc probatā tripli ratione. Prima talis est qd  
quid deus potest facere in intellectu in rōne obiecti na-  
turaliter mouentis et presentis in suo esse potest facere  
per voluntatē absq̄ h̄ obiectū intellectū fīz talē pre-  
sentiam essendi. Sed deus in rōne obti naturaliter mo-  
uentis et presentis in suo esse potest causare in intellectu  
noticiā expressam sive quidditatis. ergo per voluntatē po-  
test causare talem noticiam sive quidditatis: sine hoc q̄  
objiciatur intellectui in ratione presentis in esse: et per co-  
sequēs talis cognitione abstractiuam potest haberi de deo.  
Secunda talis est: quecumq; rōne differūt possunt si-  
ne innicem intelligi: sed in deo quidditas et esse saltem ra-  
tione differunt. igitur quidditas dei potest intelligi sine  
esse: sed cognitione qua cognoscitur aliqua quidditas sine  
cognitione ipsius esse dicitur cognitione abstractiuam: igitur tamen.  
Tertia talis ē paulus post raptū vnyūdē habuit no-  
ticiam quidditatis diuine: qd non videt q̄ illud qd vi-  
derit in raptū statim dederit obliuionis. Et ista noticia quā  
habuit post raptum non fuit visio essentie diuine: sive  
cognitione intuitivā. igitur abstractiuam cognitione quiddita-  
tis diuine p̄t haberi sine cognitione intuitivā. Itaz  
opionem non credo esse verā: et qd pbatio opposite op-  
positionis est iprobatio istius. ideo non arguo cōtra positio-  
nem: sed cōtra rationes: et primo cōtra primā: que tres  
habet defectus: primus est: qd supponit quoddā falsum.  
secundus est: qd si illud suppositū falsū esset verū: adhuc  
tamē maior p̄positio esset falsa. tertius defectus est: qd  
non plus concludit de abstractiuam q̄ intuitivā. Primi-  
mū p̄atet: qd maior p̄positio supponit qd deus impo-

## Questio

mat visionem ipsi intellectu beato sicut naturale mo-  
uens vel sicut agens de necessitate nature: quia nullum  
agens libero arbitrio agit naturaliter sive per modū agē-  
tis naturalis: sed quicquid deus facit in creatura agit lib-  
ero arbitrio. Secundū p̄atet. qd quādūcūg aliquid cō-  
uenit naturaliter habenti voluntatē illud non subest  
voluntati eius cui tale conuenit naturaliter: vnde quia  
esse risibile conuenit homini naturaliter non subest vo-  
luntati eius qd sit risibilis vel non. Sed si te mouere  
ad cognitionem intuitivam in ratione obiecti naturaliter  
mouentis cōuenit deo naturaliter: vt supponit in maio-  
ri. igitur si hoc suppositū esset verū maior esset falsa. scilicet  
qd quicquid deus potest in ratione obiecti naturaliter  
mouentis potest per voluntatē tamen. qd si accidere sibi na-  
turaliter non subest voluntati eius qd hoc fieret vel non  
fieret: sicut non subest voluntati patris qd generet filius  
vel qd sit deus. Tertium etiā p̄atet. scilicet qd ista rō non  
plus concludit de cognitione abstractiuam q̄ intuitivā: ga-  
si quicquid deus potest in ratione obiecti naturaliter mo-  
uentis et presentis potest per voluntatē tamen. cuip̄ ipse pos-  
sit in ratione obiecti mouentis et presentis facere cogni-  
tionem intuitivam: sequitur qd per voluntatē facere po-  
test cognitionē intuitivam: sine presentia obiecti existen-  
tis: et sic ita sequitur de cognitione intuitivā: sicut de ab-  
stractiuam. Et ulterius qd constat qd impossibile est co-  
gnitionem intuitivā esse sine obiecto presente in sua exi-  
stentia: et cognito quantum ad suam presentiālitarē: et  
ideo planū est qd ratio eoz est nulla. Contra se-  
cundam rationem arguo: qd si ita est qd quecumq; rationē  
differunt possunt sine innicem cognoscere: ita qd cognitione  
potest haberi de uno non cognito altero: cuip̄ esse differat  
ratione ab essentia: sicut econuerso: sequitur qd sicut potest  
haberi cognitione de essentia sine esse: ita etiam poterit ha-  
beri cognitione de esse sine essentia: sed hoc est falsum: qd  
tunc videns deum cognitione intuitivā posset sic vide-  
re deum et non habere cognitiones sive quidditatis: qd est  
falsum sicut oēs: vel igitur non est vniuersaliter verum qd  
quecumq; rationē differunt qd possunt cognoscere sine innicem.  
Si dicas qd verum est qd istud non est vniuersaliter verum. Sed in illis est verum vniuersaliter que sic  
rationē differunt qd vnum non est de ratione alterius  
nunc autem ita est qd esse non est de ratione essentie: sed  
bene econuerso: essentia est de ratione esse. Lōtra. qd  
quid sit in alijs in per se necesse eē ita est de ratione eē  
tie esse: sicut econuerso: sed deus est per se necesse eē. igitur  
tamen pbatio maioris: quia illa que sunt equaliter de ra-  
tione aliquius entis equaliter vnum est de ratione alte-  
rius: et econuerso. Sed in per se necesse esse equaliter est  
de ratione talis entis esse sicut essentia: ergo tamen.  
Contra tertiam rationē arguo sic: qd sicut in raptu paulus vidi  
essentiam dei: ita vidi eius esse et existere: si igitur non  
obliuisci eius qd vidi in raptu post raptum habuit no-  
ticiam de quidditate diuina: ita etiam in raptu post raptū  
habuit noticiam de eē diuino: et sic non habuit noticiam  
abstractiuam de quidditate sine noticia ipsius eē.  
Dices forte qd de vtroq; sive de essentia et esse habuit noticiam qd  
differunt sciendo. scilicet qualis sit essentia intuitivā et quale sit  
sum esse. Sed nesciuit qd deus eē in rerū natura. Noc-  
nihil est: qd quero ad quid immediate terminabatur noti-  
cia pauli post raptum. Si dicas qd immediate ad quiddi-  
tatem diuinam et ad esse: tunc ita habuit noticiam termina-  
tam ad esse sicut ad essentiam: et etiam ad hoc qd deus  
esser: qd impossibile est habere noticiam immediatā de eē  
et essentia rei et ignorare ipsum. Si autem noticia ei⁹ non  
terminabatur immediate ad essentiam eius et ad esse: sed

ad aliquid manet in intellectu vel in fantasmate in quo representabat. Contra quod illud representatiuum manens apud paulum representabat essentiam diuinam per modum obiecti medy: sicut aliqd vel in speculo. Sed ergo sit de spe in visione beata: nullus tamen vncius posuit quod aliquam creaturam posset representare expresse quidditate diuinam per modum medy obiecti: ut est in se. igitur et. Ad rationem de paulo. dicitur quod licet post raptum in paulo potuerit remanere aliqua impressio per quam confusa apprehendebat se vidisse dei. non tamen remansit apud eum noticia expressa quidditatis diuinae. Sic etiam in labuchodonosor remansit quedam impressio per quam apprehendebat se somniasse aliquod magnum: non tamen remansit apud eum expressa noticia obiecti somniati. Alia opinio est quam credo esse veram: quod est impossibile taliter cognitionem abstractiuam haberi de deo qualem isti ponunt. Ad cuius evidentiam premitto primo duo: et postea descendam ad propositum. Primum est quod habere noticiam de quidditate dei duplum continet. uno modo contingit in geniali scientia quod essentia dei est quedam substantia vel intellectus et hoc per creaturas. Alio modo potest cognoscere a nobis quidditas dei in speciali: quamcum ad hoc quod est quedam essentia habens trinitatem persona rum in unitate essentiae: et hoc duplum uno modo credendo alicui dicenti deum esse talis nam. Alio modo manifeste apprehendendo eam vel in se est. ita videlicet quod noticia terminatur immediate ad quidditatem diuinam in se: put est in se talis quidditas. Secundum quod permitto est: quod prius obtinet in existentia sua duplum se potest habere ad intellectum: loquendo de intellectu que mouetur ab obiecto ad intelligendum. Uno modo sicut mouens ad actu cognoscendi. Alio modo sicut terminatus ad quem terminatur ipsa cognitione sicut ad obiectum cognitum: et ista duo differunt. nam quod contingit quod aliquod aliud ab obiecto mouet ad cognitionem ipsius obiecti nam ens mouet cognitionem non entis: ita quod cognitione potest quidam terminari ad non ens: sicut ad cognitionem tamen non ens non potest mouere aliqd. Iterum non est dubium quin deus possit causare in intellectu alicuius cognitionem alicuius quod non mouit ipsum ad cognoscendum: et sic talis cognitione terminatur ad illud sicut ad cognitionem non tam est ab isto: sicut a mouente. His premisis dico ad propositum quod non est dubium quod presentia dei in sua essentia siue ipse deus vel presentes in sua essentia requiri ad cognitionem expressam sive quidditatem vel in se habet rationem obiecti mouentis ad taliter cognitionem expressam sive quidditatem: quod nihil mouet nisi vel est actu existens. Sed nulla res potest mouere ad taliter cognitum nisi solus deus. igitur et. Utrum autem secundo modo requiri presentia dei in sua existentia: scilicet vel terminus ad quem sicut ad obiectum cognitum terminatur cognitione. Dico quod si loqueretur de cognitione sensu quam huius viator deo per creaturas naturales et de cognitione expressa tali qualiter potest habere per fidem: sicut posset haberi cognitione deo abstractiuam: nam quis in via potest considerare quid importat per primam causam: non considerando utrum sit vel non sit: et aliquid etiam fidelis potest considerare quid importat per hoc non omnem trinitatem: non considerando utrum sit vel non sit. Sed quod aliquis possit habere cognitionem de quidditate dei immediate terminata ad ipsam vel in se est: et ignorare ipsam: an sit vel non sit: est impossibile. Ratio prima est ista: quod deus a nobis in via vel naturalem vel per fidem non cognoscitur nisi putetur in creaturis: vel putetur relucere in aliqua imagine sua quam aliquis finalis audierit ea que fides ponit de eo format vel in suo intellectu: vel in sua fantasia. Sed ista quod imperfectissime representat deum possunt representare cum quantu ad quid nolle: vel considereretur quid importetur

per nomine: non considerando utrum res sit vel non sit: et quam doce deducere possunt representare quod id quod importatur per nomen est vera res in rerum existens: et tunc considerat ut existens. Secundum: quod impossibile est quidditatem dei cognoscere expressa terminata ad ipsam immediate quam ad entitatem quam habet in se: et ignorare eam quantu ad existentiam faciliter posset probari finis illos qui ponent: quod omnis cognitione terminata ad aliquod presens in existentia ipsius intellectu vel aliquod representatiuum est: sicut imago rei absens est presens in fantasmate: et hoc supposito patet faciliter propositum sic: quod talis cognitione quidditatis diuinae: aut terminata ad ipsam vel presentem in existentia sua: aut ad aliquid aliud ab ipsa presens in existentia sua intellectu et representans ipsas. Sed tertius est impossibile: quod sicut dictum est: impossibile est aliquam creaturam representare etentiam diuinam per modum medy obiecti. igitur et. Si autem ponatur quod non opere obiectum esse presentes in existentia sua: nec isto modo: nec illo: et quod sola cognitione rei apud intellectum facit re esse presentem intellectum non in ratione existentis: sed in ratione cogniti: adhuc posito teneo quod impossibile est deo habere taliter cognitionem abstractiuam quidditatis: et non habere cognitionem de esse. Et hoc probo tripli ratione. Prima talis est: quod ois cognitione priora quam nulla alia procedit: videtur terminari ad rem vel est in entitate sua: sed cognitione quidditatis dicitur in immediata est huius. ergo et. Ad evidenter autem maioris scientiam quod finis quodam et probabilitate videtur: cognitione quam nulla alia procedit dicitur cognitione naturalis: quam sive intellectus non formando sibi determinatum conceptum de re sub ratione vel ista intelligit realem entitatem ipsius rei: de qua talia sunt formalia. Sed cognitione que terminatur ad entitatem realem ipsius rei absolute non sub hac ratione vel ista distincta contrahente terminatur ad entitatem rei: vel in se est. igitur et. minor etiam faciliter probatur: quod si ista cognitione quidditatis diuinae huius cognitione alia procedente ipsas: aut est cognitione alicuius alterius a deo in quo deus relucet: aut cognitione ipsius deus: non prior: quia impossibile est quidditatem diuinam relucere in aliquo cato. sicut in obiecto cognito: ut sepe dictum est. Si secundo modo: aut illa cognitione dei precedens est cognitione eius: aut quantu ad quidditatem: aut quantu ad eius esse: non quantu ad quidditatem: quod cognitione eius quantum ad quidditatem est illa cognitione de qua loquimur. et idem non potest procedere seipsum: nec etiam cognitione dei quantu ad esse: quia sequeretur oppositum propositum. sive quod quidditas non possit cognosci sine esse: quod posterior notum quo ad aliquem non potest cognosci ab illo sine prius non potest. Sed finis istaz hypothesis esse prius cognoscitur quod quidditas. igitur et. Secunda ratio talis est habens taliter cognitionem quidditatem deo: quam tu ponis: aut solum non nouit quod non de subiecto: aut quid retinet: si quod non nouit tamen sicut hoc huius imaginatione de figuris: de quibus non nouit utrum sint vel non sint. Tunc arguo. talis non nouit quod rei ipsius dei: sive iste qui non nouit quod rei ipsius dei non nouit quidditatem realem deo. igitur talis non habet noticiam realem de quidditate dei. Dices quod immo habet noticiam realem de quidditate dei sic quod nouit quidditatem dei que est quedam res: sed non nouit quod illa quidditas sit quedam res. Sed hoc nihil est: quod impossibile est nosse inferius et ignorare totaliter illud quod est de ratione eius: sed de ratione vniuersitatis viri entis: est quod sit res quedam ens vel nata esse. igitur et. Si dicatur quod habens taliter cognitionem nouit quid rei deo. Tunc arguo. cognoscere quid relatur in quoque est cognitione ipsum vel habens quandam naturam existentes in sermone naturam vel rationem esse. Sed impossibile est.

## Quolibet I

cognoscens perfecte et residenter essentiam diuinam cognoscat eam ut possibiliter est: et non actu entem. ergo et. probatio mihi quia sicut de ratione aliarum rerum quantus ad suum quid reale est esse quamdam quidditatem entem in rerum natura: vel natam esse. sic de ratione dei est esse quandam naturam entem. Sed nullus potest scire de aliis rebus a deo quid rei: nisi cognoscendo eas ut quidditate existente in rerum natura vel natam esse. igitur impossibile est quod aliquis cognoscatur de deo quid est nisi cognoscendo eum ut habentem naturam necessario existente. Et ideo impossibile est cognoscere quod rei de deo cognoscendo ipsum ut habentem naturam possibilem esse: et non cognoscere ipsum ut habentes naturam actu existentem.

**C**ertitia talis est: quod enim prius est nosse an est quod quid est: loquendo de quid rei. sed posterius notum non potest cognoscendi sine plus noto. igitur de nulla re potest sciri quod rei: et ignorari ipsam esse. In aliis quidem ignorare ipsam esse actu vel aptitudine. in deo autem ignorare ipsam esse actu: et sic ut mihi quod sit talis cognitio abstractiva deo esse impossibile. Ad rationem autem positionis per ex supradictis.

**Q**uantum autem ad secundum articuluz. utrum solum talis cognitio abstractiva siponatur possit stare cum statu vie. dico ut mihi video quod non: quod cognitio perfectissima uniuscuiusque est cognitio eius expressa quantum ad quod quid est rei. Sed cognitio potissima dei non potest stare cum statu vie. et per consequens impossibile est quod cognitio expressa quidditatis diuina sit cum statu vie. maior pater: quod cognitio consistit in assimilacione cognoscitur ad rem cognitam. assimilatio autem ad rem cognitam attenditur potissimum in forma et quidditate ipsius rei cognitio. igitur et. minor etiam faciliter patet: quod cognitio potissima dei vel est beatitudo vel salte non est sine beatitudine. sed beatitudo non stat cum statu vie. igitur et.

**A**d rationem in oppositum dicendum quod maior enim rei veritatem est vera: quod quicquid est circa apertas visiones dei stat una cum statu vie. sed mihi quia illi ponuntur. sed quod expressa noticia quidditatis diuina immediate terminata ad ipsas possit haberi circa visionem est falsa: posita tamquam hypothese si: quod talis cognitio beatitur: talis cognitio ponet boies extra statum vie: et tunc maior est falsa. sed quod quicquid est circa visionem statet cum statu vie: et sic patet ad quoniam et rationem. **N**on nondum quod positio que ponit quidditatem dei immediate cognoscitur in se et ipsam non videri intuitu ponit contradictionem ut mihi videtur.

Question. VI.

**B** secundum sic procedit et arguitur quod deus non potest simul infundere charitatem et intendere ea: quia deus non potest intendere aliquam charitatem. igitur non potest simul et intendere: sicut per ipsum: quod non potest in altera parte copulari: non potest in tota. probatio istis: quod supposito: ut quidam ponunt: quod ipso sit eandem formam esse intensam et remissam: si deus intendit charitatem: aut intendit precedentem: aut sequentem: non precedentem: quod illa corrupit: quod autem corrupit non intendit: nec sequentem: quod illa tota de novo generatur: sive producitur: non est autem idem formam non preexistente generare et intendere. igitur et.

**C**ontra quod deus plus potest quod actus moralis. Sed actus moralis statum cum est: potest intendere habitum. igitur deus ut videtur potest simul infundere charitatem et intendere.

**R**espondeo ad evidenter istius questionis. duo sunt facienda. Primum est ponere intellectum questionis. Secundum est solvere quod sequitur.

## Questio VI.

**Q**uantum ad primum sciendum quod ista questione potest babere duplice intellectum. Unus potest esse: ut quod utrum deus possit charitatem vel quamcumque formam infundere simul et augere. Alius potest esse: ut queratur utrum deus absolute possit aliquam formam infundere et augere quantum ad formas que recipiunt magis et minus. **P**rimus autem intellectus simultatis subdividit: quod se queritur utrum deus possit charitatem vel formam simul infundere et augere. Uno modo ut quod utrum utrum in principio quod deus infundit charitatem possit eam infundere in gradu intensu: ita quod infundere et augere nihil aliud sit quam infundere vel in principio eam facere in gradu intensu. Alio modo ut queratur utrum possit facere in eodem instanti remissa et charitatem infundere et augere finis primi intellectus subdividiuntur nihil aliud est quam infundere charitatem in gradu intensu: sed deus potest charitatem vel quamcumque aliam formam suscipiente magis et minus efficere vel infundere in quocumque gradu non repugnante rei. igitur et. Sciendum tamquam istud non est proprie intendere formam: sed proprius est formam a principio gaudiare sicut non evidentem primo quantum ad sui totalitatem de nostro producere. nam hic accipitur generare prout se extendit conter ad oem producere: nam intendere proprius est de minus talis facere magis tale: non autem facere de simpli non talis tale. **S**i autem accipiatur secunda intellectus de intellectibus subdivisi: ut queratur utrum deus possit in eodem instanti facere charitatem remissa et simul cum hoc facere eam intensam. dico quod non: quod nullum virtutem possunt simul fieri opposita in eodem: sed charitas remissa et intensa sunt opposite. igitur impossibile est quamcumque virtute quod aliqua qualitas sit remissa: et quod in eodem instanti quo sit remissa sit intensa. maior patet: quod contradictionem non possunt vere risicari quamcumque virtutem eadem simul: sed contradictionem includitur in omni opponere. ergo et. minor etiam patet: quod charitas remissa et intensa se habent vel sicut priuatim opposita: vel sicut contradictiones: quod finis quosdam charitos remissa dicit charitate cum priuatione gradus ulterioris: quem importat intensa. Secundum alios autem: qui ponunt quod impossibile est quod eadem numero sit intensa et remissa: charitas intensa et remissa se habent sicut forme contradictiones. quarum una est perfectior alia. igitur et. **S**i autem accipiat secundus intellectus questionis simpli ut queratur utrum deus possit charitatem vel formam aliquam simul intendere et infundere. dico quod finis ponentes quod impossibile est eadem formam numero esse intensam et remissam: quod impossibile est deus vel quodcumque aliud agens intendere aliquam formam: quod si aliud agens formam pruis remissam intendit: aut remissa manet aut non. Si manet facta intensa: aut non: si sicut. igitur est falsa illa positio que ponit quod forma que prius fuit remissa non sit eadem cum prima que postea est intensa: si non: sequitur quod due forme eiusdem specie i differentes numeri sint simul in eodem subiecto: et quod prius est: quod duo opposita simul possint esse. nam finis oem intensum et remissum habent aliquam oppositionem contradictionem vel priuationem: ut dictum est. **S**i autem ponatur quod remissa non maneat. Tunc remissa corrumpitur. Sed quod corrumpitur non intenditur. igitur prius remissa non intendetur: nec etiam sequentem: quod denouo generari et intendi non sunt idem: sed sequentem formam de novo totaliter generatur. igitur et. **S**i dicatur ad hoc: quod dicitur forma intendi non propter unitatem formae intensae et remissae: sed propter unitatem subiecti: quod finis

Mores rationes  
et quod probatur  
ut et eadem  
numero est for  
ma intensa et  
remissa

Idem subiectum sit de minus tali magis tale. **C**ontra. subiectum licet dicatur fieri de minus tali magis tale; non tamē subiectū dicit intendi et remitti; sed forma ipsa sicut quā subiectū de minus tali fieri magis tale; sicut forma non posset dici intendi ppter nisi illa eadem que fuit remissa fieret intensa. igitur et ista est yna ratio per quā probat qd eadem forma numero est intensa et remissa; et sic patet ad questionē. **C**ontra rōne. ad ppterā partē faciat inquantū est cōtra positionē dicendum. qd ipse intendit precedentē. Et quā dicit qd non; qd precedē corrumptit. dico per iteremptionē. s. qd non corrumptit; qd teneo qd forma eadē numero que prius fuit remissa postea ē intensa; et de hoc etiā. s. etiā eadē forma sit remissa et intensa diceat iſra diffuse; qd de hoc questio est mota. **C**ontra rationē etiam factā ad alterā partē. inquantū est contra positionē dicendum qd licet actus moralis statū cū est possit intendere habitus preexistentē; non tamē statū cū est habitus in gradu remisso generatus in eodē instanti in quo est generatus in gradu remisso potest ipsum facere intensum esse.

## Questio. VII.

**Ostea** querebātur duo de deo cōparando absolutū ad relatiū. Et primo querebat ynu de hoc in generali; et est. ynu in diuinis possit esse aliqd ynu nomē yniuocū cōe absolute et relato. **C**ontra querebat in spāli. s. ut dicens in diuinis sit idē qd intelligere.

**Et primum** sic proceditur et arguit qd ynum nomē yniuocū possit esse in diuinis cōmune absolute et relato; qd nomē persone est yniuocū. Sed nomen persone conuenit absolute et relato. Igitur et. maior patet. ppter minoris; qd persona est aliqd in diuinis; qd intelligitā fidelibus et ab ifidelibus; s. et fidelib⁹ itell⁹ et relata. ab ifidelib⁹; qd absolute; qd non ēt nisi possit accipi aliqd cōe abs⁹ et relato. igitur et.

**Contra** minus possunt habere ynu nomē yniuocū cum absolutū et relatiū qd duo ppterāntia absolute. Sed duo ppterāntia absolute non possunt habere ynu nomē yniuocū; cū ppterāntia nihil sit cōmune yniuocū. igitur et.

**Respondeo** ad evidentiā istius qōnis duo sunt ppterāliter facienda. Primo videndum est: qualiter de hoc sit in creaturis. ynum sicut in creaturis absolute et relatiū possint h̄re ynu nomen cōmune yniuocū. Scđo videndum est: qd sit de hoc in diuinis. ynu absolute et relatiū habeat ynu nomē cōe yniuocū.

**Quantum** ad primū sunt quattuor facienda. Primo vidēdū qd ipso yniuocū; et distinguēdū de yniuoco. Scđo ostendet super qd sunt detur yniitas yniuocū. Tertio ostendet quomodo differunt yniuocū equiuocū et analogum. et quarto dicit ad propositum. **C**ontra ad primū sciendū qd cuz ita sit qd yniuocū dicā illud nomen qd fm eandē rōnem ppterātū de pluribus; quorū est ynu nomen et yna ratio fm illud nomen. Primo videndum est quō aliquorū est idem nomē. Scđo quō accipiat ratio quādo dicitur qd ratio yniuocū est eadē. **C**ontra ad primū sciendū qd aliqua possunt habere ynu nomen tripli; quantum ad ppterāns pertinet. Uno modo sicut partes integrales ipsius significati ppterāliter; sive fm rem sicut illud qd significat cōpositionē ex materia et forma cōprehendit ynu nomē includens materiā et formā; non ut significatū ppterāciale et ppterāsum; sed ut partes integrales ipsius significati; vel fm rationē; sicut nomē speciei significat genus et differentiā; sicut homo qd est ynu nomē significat

āl et rōnale; non ut ppterālia significata et ppterā; sed ynu partes integrales fm rationē ipsius significati ppterālis; et nomē ynu sicut cōprehendens multā non dicit non men yniuocū; nec equinocū ad illa. Alio modo qd aliquod ynu nomen imponat ad significandum plura ita qd ynu qd eoū in speciali significat per illud nomen fm propriā rationē; sicut canis significat sicut canis celeste; et canem latrabilem; et tale nomen est nomen equinocū proprie; qd iponit ad significandum plura sicut plures rōnes. **C**ontra mō aliqua possunt habere ynu nomē sibi yniuocū; sicut qd illud nomē neutrum illorum significet in speciali et fm propriā rationē. Sed significet aliquā yna rationē coēm his que ytricq; conueniat sicut vbi gratia homo non significat sortem nec platonem; sed significat yna rationē cōmune his. s. substantiā animata sensibilē; et tale nomen dicitur ppterā yniuocū cōmune talibus contentis sub illa yna rationē cōmuni.

**Quo traditū**  
sunt qd noī  
yniuci est ea  
dem ratio;

**Sicut** vero  
dicit illa vnu  
tatem esse ex  
naturali.

**Uniuocū dīg-**  
plex denoī-  
tūmū, et cō-  
tale.

## Quolibetti

Dico nolam.

autē similiē habitudinem: qz si aliqua diversa haberent habitudinē ad aliquā vñā entitatē formalē: si haberent diversas habitudines ad illā diversas rationū nō denominaret ab illa vniuoce, et propter hoc licet sanitas dicat vñā entitatē vnius rationis: qz tamē aīal et medicina et vrina habent diversas habitudines ad illā. non dicunt sana vniuoce. sed si aliqua sit entitas formalis vnius rationis: et plura habent similiē habitudinē ad illā: illa plura poterunt denominari vniuoce ab illa: quantūcūqz nō cōueniant in vna eēntiali ratione: vnde licet substātia quātitas et qualitas nō habeant vñā essentialē rationē cōez eis: qz tamē habent similiē habitudinē ad cognitionē intellectus: qdlibz eorū potest dici cognituz ab intellectu vniuoce: illa etiā que nō cōueniūt in vna ratione specifica et essentiali: vel etiam in genere ppinqo possunt denominari vniuoce vniuocatione que est fm speciem specia lissimam: sicut homo est albus: et nix est alba, vtrumqz dicitur album vniuoce vniuocatione speciei specialissime: qz albedo a qua denominat dicit vñā specie specia lissimā: licet homo et nix in essentialia sua nō cōueniant in genere propinquō: et sic patet primum. scz quid impo ret peryniniocū et quale sit vniuocū: de quo hic loginur scz vniuocum essentialē. Quantū ad secundū: scz sup gd fundat vñitas rationis ipsius vniuoci. dicūt quidaz qz fundat super vñitate conceptus mentis: vt. s. dicatur vñā ratio vniuoci inquātū per vñā cōceptum intelligit res que dicitur fm vñā rationē intelligi. Sed b̄ nō videb̄ mibi esse verū: qz illud scz potest habere duplices intellectū. vñā v̄ dicit ratio noīs vniuoci esse vna pro ptery vñitate cōceptus: qz scz ipsa ratio est ipse conceptus et illud est falsum: vt probat̄ est supra; qz supra ostensuē est: qz qui ido dicitur: qz vniuocū est cuius ratio est eadē: ratio ibi nō accipitur pro conceptu mentis: sed pro re intellecta per conceptū. Aliū intellectuz potest habere vt dicat ratio termini vniuoci vna propter vñitate conce putus: qz scz vñitas conceptus dicit vñitate rei intellectuē. vt scz fm vñā rationē obiectuā obyciatur intellectui: et hoc similiē est falsuē: qd patet dupl̄r. Uno modo. primo qz existente uno cōceptu in deo: nō ppter hoc sequit̄ qz oīa que sibi obyciunt̄: obyciant̄ ei: fm vñā solā rationē obiectuā: qz plura fm ppterias rationes nō possunt oby ci fm vñā rationē obiectuā: sed deo intelligit plura fm ppterias rationes. igitur t̄. Si dicat ad hoc qz licet deus intelligat plura et fm rationes plures quantū ad secundaria obiecta: tñ quantū ad p̄mū et perse obiectū qz est essentia suā fm se accepta obiectū sine cognitiōis est vñū et vnius rationis. scz ipsa essentia sua fm se accepta: non val, primo qz illa plura obiecta: sive vñū sit principale et aliō secundariū: sive sint plā secundaria manet plura sal tem aliquo modo non plurifacit cōceptu qualitercūqz vel p̄ncipaliſ vel secundario: sed hoc non eēt si pluralitas obiectuā: vel vñitas fundare super vñitate vel plura litatem cōceptus. scd̄ qz ex hoc qz vnius cōceptus deī est vñū p̄mū et perse obiectū: scz ipsa eēntia diuina: nō sequitur qz vñitas obiectū habeat ex vñitate conceptus sed magis ecōnsero saltē fm nostrū modū intelligendī: sicut patebit in sequenti ratione. Secunda ratio talis est: qz illud a quo habet res entitatē: habet vñitate. scz cōceptus habet entitatē: et etiā ipsa cognitio ab obiecto. igitur et vñitate: et hoc p̄b̄s et oēs concedūt. s. qz fm diversitatē obiectuā est diversitas cognitionū: et fm vñitatez vñitas: et maxime regulariter in cognitione adeqta: et iō vñitas ista op̄z qz fundet super rem: sicut super fundamen tuū remotū. Sed in hoc est diversitas inter aliquos nā quidaz ponūt qz vñitas ista fundat super plura ex par

## Questio

te res vel sicut saltē ex parte fundamenti remoti sup vñitatem alicuius apparentis ex habitudine ad qd ista di cūt̄ habere vñitatē: vt si dicas qz ratio aīalis babz vñitatem: licet aīal cōueniat diversis aīalibus ppter habitudinē ad vñū apparēs: qd est sentire. Sed illud nō videtur mibi verū: et ratio hui⁹ ostendit̄ in precedenti quolibet. et inter alias rationes induxi illā: qz querā de illo appartenit: a quo tu dicas qz accipit̄ vñitas generis. vtrum sit vnius specie specialissime: vel vnius generis tm̄: si vñ⁹ specie specialissime: videſ qz a tali nō debeat accipi vñitas generis: sed vñitas sibi proportionata. scz vñitas spe ciei specialissime. Si est eiusdē generis tm̄: eadē questio est de isto: sicut de primo. vnde scz bz vñitatē. Dicūt aliqui ad hoc qz istud apparenſ habet vñitatē analogie et ab ista accipit̄ vñitas generis. Cōtra. qz vñitas minor nō pot̄ esse causa vñitatis maioris. sed vñitas analogie est minor vñitas qz vñitas gn̄is: igitur t̄. Itē qro de isto apparente: sicut p̄uis aut est idē spē specialissima aut idē genere tantū. Si idē genere tm̄: erit eadē qstio de isto sicut de alio: vt dicit̄ est. Si idē specie specialissima cuī idem specie dicit̄ vñū fm rationē: quero vtrum istā vñitatē habeat a seipso: vel ab alio apparenti: si a se ipso. igitur ex natura rei puenit istā vñitas: sicut ex parte fundamenti remoti. sicut supra dicebat̄. Si dicat ad hoc qz vñitas rationis que est fm speciem specialissimā non puenit ab vñitate alicuius apparentis alteri⁹ ab ipsa resed ex ipsa re que dicit̄ vñā specie: tamen vñitas generis puenit ex vñitate alicuius apparentis alteri⁹ ab illo: qd dicitur esse vñū: hoc non videtur valere: quia qz vñitas specie sunt ex natura rei: que dicit̄ esse vñā specie hoc est ppter hoc: qz illa que sunt eiusdē spē bñt cōformitatē et similitudinē inter se: et ex natura rei. Sed sicut ea que sunt eiusdē speciei habent simpl̄r cōformitatē et similitudinē ex natura rei: ita etiam illa que sunt eiusdē generis ex natura rei habent cōformitatē et similitudinē licet diminutā respectu similitudinis et cōfor mitatis speciei. Aliogn̄ nō plus eēnt ei⁹: idē generis homo et equus qz homo et albedo. Et ideo videb̄ alys qz talis vñitas obiectuē vel spē vel generis habcat fundamētuū remotū cōformitatē realē que est inter res qz sunt eiusdē speciei vel generis: qz quidez cōformitas cōuenit eis in esse reali: qz sicut diversitas rationis se habz ad diuersitatē rei: ita vñitas rationis ad vñitatē rei vel cōformitatē: sed fm opionē cōiorē quā credo vñiorē diuersitas fm rationē habz ortuā a diuersitate reali: sicut ad fū damento remoto. igitur t̄. Sed cōtra hoc videb̄ eē difficultas: qz cū cōformitas vel similitudo sit eoz que sunt diuersa realiter: et diuersorū reali non sit aliquid cōe vñū realiter: sed tm̄ fm rationē videb̄ qz on: nis cōformitas et similitudo dicant aliquid vñū fm rationē tantū: sed fm te vñitas speciei et generis: que est vñitas fm rationē fundat super cōformitatē vel similitudinē: igitur vñitas rationis fundat super vñitatē rationis: qd est in cōueniens: et cōtra propositum. Ad hoc dico qz aliquid vñū potest esse duorū dupliciter. Uno modo qz sit vtrū usqz per predicationē: sicut homo est quid cōmune sorri et platonī: et isto modo non pot̄ esse aliquid vñū duorum. nisi fm rationē. Alio modo potest aliquid esse duo: um vnius vt subiecti in quo est: sive vt eius de quo predicit̄: tur. et alterius vt termini: sicut cōformitas sive similitudo sor. ad plato. et eodē modo hui⁹ equi ad hunc equuz: et bec cōformitas est ipsius sor. vel istius equi vt subiecti in quo est et est ipsius platonī vel istius hominis vt termini ad quē est: et isto modo vñū et idem numero: qd est vñum fm esse reale: potest etiam esse duoru: sicut disip

se declarat in precedenti quolibet: et ista formitas vniuersi rei ad alteram: et conuerso est causa vnitatis obiectum. Et rationem: et etiam vnitatis conceptus quantius ad illos intellectus qui uno conceptu non possunt considerare nisi vna ratione obiectua: sicut potest ponere exemplum de pluribus calidis que si mouent aliquod unum subiectum ad calorem non mouerent nisi ad unum calorem propter conformitate quae habent inter se: sicut diffuse dictum est in precedentibus quilibet. Dico autem res esse fundamento remoto: quia talis vnitatis obiectua non conuenit rebus nisi prout sunt obiectua in intellectu: et ideo tales vnitates habent a re: sicut a fundamento remoto mediante intellectu qui ab eis natus est moueri: sicut ad apprerendendum vna ratione obiectua: et sic patet de scdō. Quatum ad tertium: qualiter scz differant equiuocum et vniuocum et analogum difficile est videre: quod difficile est videre quod possit dari medium inter vniuocum et equiuocum: quia vel videtur oē nomine vel est equocum vel vniuocum: quod probatur sic: quod omne nomen vel significat vna ratione vel plures vel nullam: si nullam nihil significat: et sic non est equiuocum: nec vniuocum: nec analogum: quod nec ē vox significativa: si significat vna rōne tr̄m est vniuocum: quod nomine ē vniuocum vbi est vnitatis nois vnitatis rei significata per illud nomine. Si significat plures rationes: tunc est nomen equiuocum quia nomen equiuocum est quādo est vnu nomine et plures res significate per illud nomen: et sic oē nomine: vel est vniuocum vel equiuocum si accipiat nomen pro voce significativa: et hoc credo esse verum et necessarium: quod omne nomen vel est vniuocum: vel equiuocum: et credo quod alij sdein tenent: et quod dicitur quod est quoddam nomen analogum praeter vniuocum et equiuocum: siue cum vniuoco et equiuoco: de hoc potest esse diuersitas quid verius conueniat analogo: si esse vniuocum vel equiuocum. Dicunt ergo quod in specie specialissima est perfecta vniuocatio: quod ibi est una ratio sigillata per terminum et equaliter conuenies contentis sub termino: iū genere autem est vniuocatio imperfecta: quod licet res sit signata per terminum: non tam equaliter conuenit contentis sub termino: nam semper genus dividit in diuersas species: quarum una est perfectior altera. Analogum autem ut dicunt: nec dicitur vnam rem simpliciter: nec equaliter conuenientem contentis: sed dicitur vnu fīm proportionē. Sed illud non videtur nisi dicū quādū ad hoc quod dicitur quod licet rō generis sit una: non tam equaliter conuenit contentis sub generis: quod ista equalitas quia dī rō spēi conuenire p̄teris sub ipsa equaliter: et ista inequalitas qua dicitur genus non conuenire equaliter contentis sub ipso: aut dicunt equalitatem: aut inequalitatem essentialitatis: ut: si eque essentialiter conuenit spēs ipsis individualiis: puta homo sol: et platonis: et animal quod est genus essentialiter conueniat homini et equo non eque essentialiter: aut dicunt equalitatem vel inequalitatem imperfectionis in contentis sub ratione communis rei. Si primo modo falsum est: quia eque essentialiter equus est animal sicut homo: licet non sit ita perfectum aīl. Si secundo modo nihil ad propositū: quod inequalitas contentis non respicit directe et primo et per se habitudinem contentorum maiore vel minore ad ipsum cō: sed respicit habitudinem vniuersi ad alterum prout vnu suum propriū excedit alterū: non autē quod vnu excedat alterū in communis quod ei conuenit prout accipit in communis. Secdo quod cū linea maior sit perfectior minore: sequeret quod nec in specie specialissima esset perfecta vniuocatio. Dico ergo quātū ad hoc quod vniuocatio cōtentiale: de qua loquimur: est: quod scz una ratio conuenit pluribus que est essentialis cuiuslibet de illis pluribus: ita quod vni conueniat ex attributione

ad alterū: sed vnicuique ex seipso: et ex natura sua formaliter conuenit illud cōmune: quod tunc est vniuocatio cōtentiale de qua loquimur. Et verum est quod talis vniuocatio minor est in genere quod in specie specialissima: non propter illaz causaz quā illi dicebant: quod scz genus iequaliter conueniat suis speciebus: licet spēs sint in equales: quod aliud est aliquid iequaliter conuenire pluribus: et illa quibus conuenit esse ineqaulia in propriis suis: sed quia minor vntatis videtur esse in illa ratione quā importat genus: quod in illa quā importat species: sicut etiam in fundamento talis vntatis est minor cōformitas inter res diuersarū specierū eiusdem generis quod inter individua eiusdem speciei. Hinc autem talium vnitates non conuenient cōformitas cōtentiale non habent aliquod vnu nomen vniuocum cōtentiale: licet possint habere vnum nomen vniuocum denominariū. Quomodo autem dicant quēdā equiuoca: et quedā non: videtur mibi quod ista sit causa: quod cū ita sit quod equiuocus dicitur illud nomen quod significat plures res: iste res possunt accipi absq; aliqua cōexione iter se vel in tertio. ita quod nec vna habet attributionē ad alterā: nec ambe ad tertiam: et nomen significans tales plures res dicitur nomen mere equiuocum: et equiuoca talia etiā dicuntur quibusdam a casu equiuoco: sicut si aliquis non attendens aliquā similitudinem inter aliqua duo idem nomen imponat eis. Alio modo aliquod vnu nomen potest significare plures res. Quarum vna habet attributionē ad alterā: vel ambe ad tertiam: et tale nomine est quoddam simplē equiuocum: sed tamē propter cōexionē talē que est iter res significatas per terminū dicitur analogum siue proportionabile. vbi ḡra. sanum de aīali et sanū de medicina dicunt diuersas res. Quaz vna habet attributionē ad alterā: nam medicina dicitur sana: quod est effectiva sanitatis: que est in aīali. aīal autem dicitur sanitum: quod habet in se formaliter istam sanitatem: cuius medicina est effectiva: sanum autē dictū de medicina et de vrina dicitur fīm diuersas res habentes attributionem ad tertiam: nam ambe sanitates dicte de vrina et de medicina habent attributionē ad sanitatem: que est in animali: nam medicina dicitur sana: quod efficit illam sanitatem. Urina autem quia indicat eandem: unde sanū de vtrō dicitur analogice: italia igitur equiuoca quorum rationes habent tales cōexiones vel fīm causalitatem effectuum: vel fīm habitudinem signi ad significandum: vel fīm aliquā aliam habitudinem dicuntur analogia. alia autem non significantia diuersas res non habentes talē cōexionē vel attributionem dicuntur mere equiuoca. Non tandem tr̄m est: quod licet aīal medicina et vrina dicāt sana eque: tamē oēs medicine dicūt sane vniuoce: et similiter oēs vrina vniuocē denotatiue: quod scz oēs vrina habent similem habitudinem ad sanitatem aīali. scz indicatiuaz: et similiter omnes medicine habent similez habitudinem. scz effectiuam: et sic patet de scdō. scz qualiter differant vniuocum: equiuocum: et analogum. Quantū autem ad tertium: si vtrū diuersis predicamentis sit vnu nomen cōmune vniuocum: sciendū quod duplē est nomine vniuocum sicut dictum est: si. denominatiū et essentiale: si logmū de vniuoco denominatiū: sic nihil prohibet: ut mībī videtur: aliquod nomine esse vniuocum cōmē diuersis predicamentis: quia illa que simile habitudinez possunt habere ad aliquod vnum vniuersi rationis: possunt habere vnu nomine vniuocum vniuocatione denominatiua: sed diuersa predicatione possunt simile habitudinem habere ad aliquod vnum vniuersi rationis. igitur t̄c. ma. p̄z ex dictis. probatio mi. quia quādo dicitur substātia est intellecta ab homine: et similiter qualitas et qualitas sunt intellecta ab homine: nequa ista habent similem habitudinem ad intellectū hoc.

*Nota. quāst  
analogū sub  
equoco cōtē  
nēt̄ ista etiā  
sanū aīali doce-  
t̄ h̄g p̄dicti-  
cōmento.*

## Quolibet

minis. scz habitudinē obiecti ad qd terminat cognitio  
vt ad obiectum cognitū. Omnis enī stellec̄tio huma-  
na est eiusdem rationis soltem quantūad unitatem ge-  
neris. igitur zc. C Puto etiam quantum mib⁹ occurrit  
nunc qd esse in: sicut in subiecto vniuoce dicit quantum  
ad ipsam habitudinē quā importat in: de qualitate & quā-  
titate: licet enim essentia que formaliter & essentiale p̄dicat  
de qua itate & qualitate non dicat de eis fm quosdam  
vniuoce: tamen ista habitudo importata per in: denomi-  
natice: siue sit habitudo rei siue rationis vniuoce conve-  
nit eis predicatione denomi inatiua: qd illa habitudo nō  
dicit formaliter ipsam essentiam quātitatis vel qualita-  
tis: dato etiam qd nullam rem addat super essentia acci-  
dantis: & super essentiam substātie in qua est. alioq; nul-  
lum accidens posset esse nisi in subiecto virtute q̄cūq;  
Etiam entia rationis vniuoce. qd cōueniunt eis ut mibi  
videtur. vnde albedo & hoīno sunt species specialissime  
vniuoce. similiter quātitas qualitas sunt genera gene-  
ralissima vniuoce. C Quantū ad vniuocum essentiale.  
verum scz vnu nomen cōmune vniuocū vniuocatione  
essentiali possit esse cōmune differens p̄dicamentis: sunt  
tres op̄iones. Quorum vna dicit qd sic: & hec probatur  
i4. rationib⁹. C p̄io sic: qd illud qd dicit vnu concep-  
tum abstrahentem ab aliquibus & cōmune illis vide-  
tur esse vniuocum respectu illoꝝ: sed sic se habet ens ad  
substātiaz & accidens. igitur zc. Probatio ma. qd illud  
qd dicit vnum conceptum dicit vnam rationē obiectiuā:  
sed illud qd dicit vnam rationē obiectiuā cōmune pluri-  
bus est vniuocum: vt patet ex dictis. igitur zc. Minor  
autem probatur: qd ens dicit vnum conceptum: vt videt:  
abstrahentē a conceptu substantie & accidentis: qd illud  
qd habet conceptū certū alius existentibus dubiis dicit  
conceptū abstrahentē ab illis: sed conceptus entis est cer-  
tus de aliquo: existente dubio conceptu substantie acci-  
dantis: sicut patet qd scimus qd poterit animē sunt entia  
& ignoramus vtrum sint forme substātiales v̄l acciden-  
tales. ergo zc. C Secūdo sic: qd illud qd dicitur tale ab  
aliquo cōmuni vnius rationis est vniuocuz: sed ens est  
buiꝝ: qd ens dicit ab esse qd videt esse vnu rōnis: qd zc.  
C Tertio sic: qd nomen cōmune in equiuociō p̄t vere  
negari de quolibet cōtentorū ratione alterius significa-  
ti. vnu ista est v̄a: canis nō est canis: nā canis latrabilis nō  
est canis qui est piscis marinus: v̄l sidus celeste: sed ens  
non potest negari de ente vere. Vnde p̄bs p̄ pbv. cōtra  
parmenidez h̄z per inconvenientiū qd ens sit nō ens: v̄l qd  
ens cōmune sit obiectus formale intellective potentie.  
Igitur zc. C Quarto sic. vnius sciētiae debet ēē vnu obm  
souiale vnius rationis. Iz ens cōmune est buiꝝ: quia est  
subiectū formale in metaphysica. igit̄ zc. minor pater. p̄  
batio ma. qd oīs dem̄atio debet habere terminos elus-  
dem rationis. Alioquin sills demonstratiuū & paralo-  
gism⁹ non different: sed demonstratio nō p̄t esse eiusdē  
rōnis nisi obm esset vnius rōnis. igit̄ zc. C Quinto sic.  
qd p̄ma p̄ncipia cōplexa habent terminos vnius rōnis  
vt videt. alioquin aliquis posset decipi in eis. Luius cō-  
trarium dicte p̄bs. 4. meta. Sed p̄ma p̄ncipia cōplexa  
cōponunt ex terminis cōmuni bus q̄bus p̄dicantur  
sicut ex ēē & non ēē: sicut qn̄ d̄ qd ipole est idē ēē & nō  
ēē: & per qd̄s ens & nō ens sunt termini vnu rōnis: siue  
termini quoꝝ vnuquisq; dicit vnu rōne: sed terminus  
dices vnu rōne est vniuocus. igit̄ zc. C Sexto sic:  
qd quātitas estens vnius rationis: fed de quātitate p̄t  
sciri qd sit ens: existente dubio verū sit substātia vel acci-  
dens. Quia vt p̄z 7. metaphy. multi dubitanterunt vtrū  
quātitas esset accidens & haberet aliquid p̄us se in quo-

## **Questio**

et sit sicut in subiecto. ergo it. **C** Septimo sic: qz passio-  
nes comunes debet. uenire aliqui comuni vni<sup>o</sup> ronis.  
sed qdā sunt passiones qz cōsequit̄ ens cōe in eo qz ens.  
ergo cōe ens dicit vna rē: p 2̄ns est vniuocū. ma. p. qz  
passiones cōes cōueniunt illis ḡbus cōueniunt p vnam  
cām cōem. mi. etiā patet per p̄b̄m. 6<sup>o</sup> meta. vbi dicit: qz  
metaphysicus considerat que cōueniūt enti in quātū ens.  
**C** Octavo sic: qz ens magis dicit aliqd vnu cōe vniuo-  
ci predicable de diuersis predicamentis: qz aliquid aliud:  
qz eis est magis essentialē qz aliquid aliud. Sed aliquid  
aliud pdicat de diuersis pdicamentis. s. accīs qd̄ est vni<sup>o</sup>  
ronis: qz accīs dīc illa ronē qz est adeē: et abē pter subti-  
corruptionē: que rō iuēnīt cōiter in oī accidēte. igitur it.  
**C** Nono sic: qz vnu vt vnu est cōe diuersis pdicamentis:  
sed vnu vt vnu est vnius ronis: qz dicit ronē indiuisio-  
nis. igitur it. **C** Decimo sic: qz qd̄ si est: est qd̄ vna: s. nō  
est qd̄ vna si ens nō est vnius ronis. igitur it. **C** Un-  
decimo sic: qz si ens vel ee nō diceret vna ronē cōe: nō  
differret qd̄ si est: et qd̄ qz est: hoc autē ē falsuz. igit̄ it. fal-  
sitas: vnius p̄z per p̄b̄m ḡ scđo postle. ponit eas ee diuer-  
sas qd̄nes: pbatio 2̄ntie: qz si ens nō dicit vna rē: s. plu-  
res tū idē eēt querere si bō est: et si bō est suba vel accī-  
des: s. qz rere si bō est suba vel accīdes est qd̄lio qz est: s. in  
qōne si est: est est. scđo adiacens. igit̄ it. **C** Duodecimo  
sic: qz si idē est dīc. oīs bō est ens. et oīs bō est suba: tunc  
ita vere negaret bō de aliquo per nō esse ens. sicut p nō  
esse subam. hoc est falsuz: qz homo negat de albedine p  
hoc qz albedo nō est suba. nō aut p hoc qz albedo nō sit  
ens: qz albedo est ens. ḡ it. **C** Decimotertio. qz illud cui  
rīdet oppositū vni<sup>o</sup> rei est vnius ronis: sed ip̄sī ee rīdet  
oppositū vni<sup>o</sup> rei. ḡ it. minor p̄ Aug<sup>m</sup>. de immortalitate  
aie dicēte qz ip̄sī nō est nō est trū nīsi ee: et eō. **C** Deci-  
moquarto sic: qz plus pōt cōuenire vnu cōceptua vni<sup>o</sup>  
ronis diuersis pdicamentis qz enti reali et enti ronis: s. z  
cōceptus vnu ronis pōt cōpetere enti reali et enti ronis.  
ergo it. pbatio mi. qz possūm scire per certitudinē me  
cogitātē aliquid: et dubitare vtrū illud aliquid sitens ra-  
tionis: puta figmētū vel ens reale: sed hoc non esset nisi  
illud aliquid cognitū diceret aliquid vnu conceptū vni<sup>o</sup>  
ronis cōem enti reali et enti ronis. ḡ it. **C** Scđa vero  
opio ponit qz bene diuersis pdicamentis cōuenit aliquid  
nomē vnu cōe vnius rationis: tamē non ponit qz illud  
sit p̄prie vniuocum. Primum ostendit per rōnes supra  
positas. Scđz vno. s. qz illud nouē sit vnius ronis nō p̄  
p̄rie vniuocu declarant sic: qz vt dicunt vniuocum pro-  
prie est illud qd̄ dicit vna ronē cōem multis: que eodez  
modo cōuenit illis multis: sed illud nomē vnius ronis  
qd̄ cōuenit diuersis pdicamentis nō cōuenit ipsis eodē  
modo: qz suba: zaccīs: alio et alio mō sūt entia nā accīs  
est ens in alio: suba vno est ens p se. **C** Tertia opio ponit  
nō obstatibus oībus bis qz nō est aliquid cōe vniuocu di-  
uersis pdicamentis: nec etiā aliquid cōmune vnius ratio-  
nis: et loquor hic de vniuoco essentiali: sicut est de colore  
respectu albedinis et nigredinis: et sic de oīibus. **C** Ad  
cui<sup>o</sup> euidentia sciēdū qz alr cōpaſ vox ad diuersa signata  
p̄ ipaz equoce et alr vniuocu cōe ad ptes subiuas conten-  
tas sub ipso. nā vox equoce signans pla cōparat ad qd̄:  
libet illorū: sicut ad illud qd̄ significat per ipsam: quan-  
tum ad suam p̄prie rōnem. verbi grā. canis imponitur  
ad significandū canē latrabile quantū ad suas p̄priam  
ronē: et similr pīscē marinū: et ppter hoc dīcīt nomē eg-  
uocū: qz partes plures significat subiectuas imediate.  
Nomē vero vniuocu nō cōparat ad ptes subiuas: sicut  
ad significata propria: vnde nō significat totā ratione  
p̄paz vniuocu s. qz Xētoz sub ipso. Aliogn signaret plu-

res res: nec posset dici vniuersum ab vnitate rei significatae per ipsum. Unusque genere tota ratione inferiore vel saltem aliquo genere rationis sit extra intellectum superioris. et propositum. Et hoc apparet ex exemplo ratione ex exemplo: quia si quod est vniuersum entiale huius et equum non significat huius vel equum sed totam rationem huius vel eum: aliognus non per unam rationem praedicari potest de utroque. quod. Et propter hoc in ratione huius est aliognum quod est extra intellectum, lectum formaliter analiticum. et propositum. quod analiticum est extra intellectum formaliter rationis. Hoc idem per rationem quod illud coeatur significare totam rationem utriusque intentio: aut non. si sic: igitur significare plures rationes. et per se non est vniuersus rationis: nec per se vniuersum. sed magis equum. Si non: igitur aliquid contingit in ratione intentio: sub coeatur vniuersum diversum saltem enim rationem a significato coeatur. Sed illud quod est diversum rationis non est de intellectu formaliter eius. nec est ergo ratio. ¶ His premisis arguo ad propositum. Si diversum praedicamentis posset esse aliognum coeatur nomine vniuersum entiale: hoc estens vel entia. sed nullum istorum est vniuersum esse entiale diversum praedicamentis. quod tamen per ipsum est dare aliognum nomine entiale vniuersum cetero pilibus: opus in ratione illo plurium aliognum includi: extra cuius intellectum est illud coeatur. et propositum ex dictis. Sed ipso est quod ens coeatur habens ad diversa praedicamenta paraliquid quod sit extra intellectum eius. et propositum. quod tamen minor est istius pysis adhuc per ipsum. quod illud extra cuius intellectum formaliter estens cetero dicuntur: dicit aliognum diversum formaliter ab oī ente. sed illud quod dicitur aliquid diversum formaliter ab oī ente: dicit formaliter nihil. quod si ens sicut vniuersum entiale habetur ad diversa praedicamenta. habetur per rationem rationis: quod est diversus rationis: et de ratione subiiciendi rationis. et de ratione subiecti rationis. igitur si ens habetur ad praedicamenta sicut supradictum entiale ad subiectum: praedicamenta includerent in sua ratione nihil: vel aliquid prout ratione vel negatione: quod est inconveniens. quod in ratione formaliter alicuius positivum numerum strat formaliter aliognum negatum: vel prout positivum. ¶ Dices forte quod ens habetur ad diversa praedicamenta non per nihil: nec per diversas entitates: sed per diversos modos eendi. quod si subiectum estens per se: et accusans estens in alio. ¶ Istud non valet propter quatuor primum: quod quero utrum isti modi eendi in sua ratione includant ens coeatur vel non. si sic: extra. sic dicitur est. ratione habens aliognum coeatur ad subiectum sub ipso intentio: dicitur extra intellectum et rationem coeatur. et propositum. Sed enim te ens coeatur habetur per istos modos. igitur ens non est de ratione istorum modorum: nec est. ¶ Si non: igitur isti modi sunt diversi ab ente in eo. et per se non ab oī ente. sed quod est tale est simpliciter non ens et nihil. quod tamen. ¶ Secundo sic: quod quoniam in dictione: quod ens habetur per diversum modum eendi: quod subiectum estens per se: accusans vero in alio. quero quod si subiectum estens per se: non potest dici possit. utrumque per se dicitur habitudinem possit vel negationem. si possit. extra. quod dicere aliognum est per se possit: est dicere quod ipsum est causa sui ipsius. sed hoc est ipso in quoqueque genere cause. ergo quoniam de ratione subiecti estens per se: non potest dici possit. si negatione ita quod sit sensus quod subiectum estens per se: non potest dici: sicut per quod sustentetur subiectum. sequitur quod ens habetur ad genus subiecti per negationem. Sed illud per quod supradictum habetur ad subiectum: est de ratione subiecti: et de ratione subiecti rationis. quod aliognum negatum est de ratione subiecti: quod est falsum. ¶ Si dicatur ad hoc quoniam de ratione subiecti estens per se possit: et quod hoc de ratione possit: et quod licet aliiquid non sit subiectum causa eendi enim rem. enim triplex nostrum modus intellectus potest esse et subiectum causa eendi. ¶ Nihil valit. quod tamen ens rationis extrahens est de ratione praedicamenti realis: quod est in conuenientibus. ¶ Tertio sic: quod quoniam de ratione accusans estens in alio: istud esse in alio dicitur habitudinem accusantis ad subiectum in quo est. tunc quero de ista habitudine quod omnes dicere rationem realiter per rationem. Si ratione: tunc ens rationis coeatur.

## Quolibetti

dentales eius accipiendo accidentale quod est extra formam  
litatem alicuius. Unde inherere se habet ad qualitatem et  
qualitatem: sicut quedam habitudo rei vel rationis ad abso-  
lutum, et similiter non inherere se habet ad substantiam, quia nega-  
tio inherentie non potest esse de formalitate alicuius pos-  
itivi, et talis conceptus certus rei inheredit vel non inheredit.  
Secundo potest ad idem dicitur: quod ex hoc quod ego  
scio aliquod ens quod est in potentia: et ignoratio vestra sit subiecta  
vel accidentis, non sequitur quod iste conceptus entis quod est  
in potentia sit unus conceptus essentialis substantiae vel  
accidentis: vel unus uniuocum entiale, sed unus deno-  
minativum: prout ea denominatur ab effectu. Nam nihil  
aliud est dicere quod hoc est aliquid principiatum vel  
cattatum alicuius. Et ignorare: vestrum istud principium sit  
in se subsistens vel inherens. Unde non includit nisi quod  
esse aliquid principiatum conuenit eis; quod quidem non con-  
uenit eis ut essentiale communem, sed ut quoddam denominati-  
vum. Tertio ad idem dico scilicet: quod quando dicitur:  
quod de aliquo potest esse certum quod sit ens, et dubius vestrum  
sit determinate qualitas: vel aliquid aliud: hoc non est.  
quod unus dicat unam rationem simplicem uniuocam essen-  
tiam istis predicationibus, sed hoc est, quod conceptus dis-  
tinctus potest esse certus: veritate dubia cuiuslibet partis  
distincti per se accepte. Unde possunt esse certus quod sicut  
vel stat vel sedet, et ignorare que illarum partium sit ve-  
ra, et tamen stare vel sedere non dicit aliquem unus conceptus  
simplicem essentialiter alicuius rei conuenientem. Ad secun-  
dum dicendum: quod idem est de esse et de ente. quod neutrum est  
unus rationis. Ad tertium dicitur: quod nec in equocis nec  
uniuocis est coquendum: quod idem terminus negatur de  
se ipso nisi cum distinctione: ne denotetur quod id est simili-  
tudinem negetur de leiblo. Unde non est similiter coquendum: quod  
homo non est homo: vel quod canis non est canis: vel quod sanum  
non est sanum. sed secunda distinctione potest negari unus de  
alio accepto vestrum determinate. Unde possum dicere,  
hic homo qui est sicut non est homo qui est plus. Et similiter  
cauis latrabilis non est canis marinus: tamen distinctio hinc  
et inde sit alia talia. Nam distinctio uniuocis est in partes  
substantiarum, distinctio vero equocis vel analogi est in diversa  
significata. Auctoritas est adducta non est ad propo-  
stum. quod Aristoteles in primo physico, arguens contra perimeni-  
deos: qui sophistice probabat tamen unus esse: concludebat sibi  
quod ens est non ens, non quod negatur unus equocum de alio.  
Sed ostendendo quod nihil denominaret ens sicut: quod ponebat  
quod ita est tamen unus ens, et per sequentes omne aliud ab illo  
erat nihil. Et ex hoc deducebat Aristoteles ad istud inconveniens: quod ominus nihil denominaret ens. si illud unus  
ens ponetur subiecta esse: vel quod ens denominaret nihil: si il-  
lud unus ens poneretur esse accidentes. Ad quartum dicen-  
dum est: quod ad unitatem obiecti potentie sufficit unitas  
analogie: seu proportionis: et precipue illius potentie que  
deducit ex uno in cognitione alterius: cuius est intellectus.  
Nam nunc logmum de potentia cognitiva: cum est sensus se  
extendat ad res diversorum generum: puta ad qualitatem et  
quantitatem. Ad probationem est dicitur: quod est ad unitate  
obiecti scientie sufficit unitas analogia in obiecto: et quando dicitur  
quod non: quod demonstrationes procederent in  
equoco. Dico quod aliquam demonstrationem procedere  
in equoco diversiter intelligi potest. Uno modo: quod ignota di-  
stinctione equoci ex uno sensu concludatur alterius: et sic prece-  
dere in equoco est deceptio et fallax equocationis: et isto mo-

## Questio

Bernardus non procedet in equoco. Alio modus: non  
distinctione ostendatur illud quod cocluditur de equoco  
conuenire sibi secundum omnem sensum quem potest habere: et maxime ubi est conexio inter rationes plures signifi-  
cata per terminum equocum sive analogum. et sic procedere in equoco non est decipi secundum equocationem: sed  
est demonstrare et gnare scientiam veram: tamen illa demon-  
stratio non sit ita simplis: sicut illa que procedit in uno  
uoco: immo est aliquo modo plures non tamquam hoc facit ad  
deceptionem: ut dictum est: salutis conditionibus pre-  
missis. Ad quintum dicendum. quod prima principia comple-  
xa sic habent unitatem sicut et termini: et pluralitatem sicut  
et termini ex quibus componuntur. Et quando dicitur quod plurali-  
tas terminorum induceret deceptionem. Dico quod non est in-  
conveniens: non facta distinctione. ut si aliquis crederet quod  
impostum est esse subiecta et non esse accidentia. Sed facta distinc-  
tione nullus sciens quod terminorum potest decipi in eius et  
in materia determinata. Unus nullus potest decipi in eius  
quod credit hoc esse. ignorare et non ignorare et hoc esse albus et non  
albus pro eodem. Ad sextum poneatur ex dictis ad primis: quod  
quoditas non est habet ut communem uniuocum entiale subiecta et  
accidentia. ut de se poneatur. Sed se habet ad inherere et non inherere.  
sicut quodam absolutum ad quadam habitudinem: et ad  
eius oppositum. Ad septimum dicitur: quod accipiendo pri-  
mam passionem pro aliquo diverso realiter a subiectu est  
passio: sic ens communiter dicitur: non habet aliquam passionem  
positivam: quod impostum est aliquod esse positivum realiter diversum  
ab ente communiter dicitur: quod est nihil: et ideo si aliquis  
dicant se habere per modum passionis ad ens coiter dicitur: os  
quod vel dicatur passionem: sicut unus quod dicit passionem for-  
maliter: vel quod dicatur ens rationis: sicut esse genus vel species.  
sic de aliis. vel quod unus ens accipiat sicut passio alterius.  
Tunc ergo dico quod non est aliquod una passio realis unus rationis  
commodis omnienti. nec per se est nisi querere in ente communi-  
tamen coem respectu talis passionis. Unus si bene aduertatur  
sit iterum dicitur unus: quod si ens coiter dicitur: quod se exten-  
dit ad oenam: est ea alicuius passionis: illa passio erit di-  
uersa ab oenae: quod idem non est ea sui ipsius. sed quod est di-  
uersum ab oenae est nihil. igitur ista passio erit nihil. Et quod  
est nihil: non est passio alicuius. igitur ponere sic passio  
nem entis est negare passionem entis. Nec valde pone-  
re quatinus formalitate: ut dicas quod formalitas passionis  
est diversa a formalitate entis: quod si formalitas pas-  
sionis est aliquod entitas: non erit diversa ab entitate vel en-  
te coiter dicitur. Si autem formalitas ista nullam entitatem per-  
mitus dicatur: erit nihil. Ponendo autem passiones entis ens ra-  
tionis vel aliqd passionis. si ista passio est est passionis alicuius  
formae unus rationis: sicut surditas. tunc oportet quere-  
re aliam uniuocam formam positivam passionis per istas pas-  
siones. Sed sic non est hic: quod diverso quam priuat unitas di-  
versimodo iuenerit in diversis: nisi quod est ibi unitas secundum  
proportionem. Hoc autem simile habitudine ad istellam potest  
cooperare illis que non sunt aliquod uniuocum entiale: sicut  
super dictum est. et ideo non est inconveniens si conueniat eis ali-  
quod esse uniuocum: sicut esse genus et esse species: et sic de aliis.  
Ad octavum dicitur. quod verum est quod ens est uniuocum essen-  
tiale coem subiecta et accidentia: si aliquod tale uniuocum possit eis  
conuenire. Et quod dicitur quod aliquod uniuocum conuenit diversis p-  
dicamentis: puta accipitrem conuenit quantitatibus et qualitatibus. Dico quod  
illud non est uniuocum entiale de quo logmum. sed est  
uniuocum denominatum et accidentale: modo nihil prohibet  
aliqd denominatum uniuocum conuenire pluribus que non  
conveniunt in aliquo communem uniuocum essentiali. Ad nonum poneatur ex dictis. Ad decimum dicendum. quod que-  
stio si est. in eo in quo est. puta in substancia vel accidente

est questio vna vnius rōnis: vniuoce accipiendo. s. esse pro esse istius vel illius determinate. Sed accipiendo esse in generali: dico q̄ non est vna questio nisi vnitate analogie. Ad vnde dicendum: q̄ istas questiones differre potest dupliciter intelligi. vel quātūz ad formā querendi: vel quātūz ad realitatem questionis. Primo modo differunt iste questiones. quia in prima est. est. secundo adiacens. sed in secunda est tertio adiacens. Si autem loquamur quātūz ad realitatem questionis: fm istos qui ponunt: q̄ esse et essentia non differunt realiter. questionis si est. et questionis q̄ est. sunt idem realiter quādoqz. Nā questionis si est. realiter idem est. ac si querat utrum hoc de quo queritur sit quedam essentia in rerum nā: vel habens essentiaz. qd pertinet ad questionem q̄ est. Sed ybi predicatum ipsi adiunctum diceatur aliquid non ens sicut figuratum. tunc questionis si est. et questionis q̄ est. non sunt idem. Unde non est idem querere utrum chimera sit: et utrum chimera sit figura. qz querere si est: est semper querere de esse reali. sed querere quia est: est querere de inherentia predicationis ad subiectum: qd quandoqz est de esse reali. ut quādo queritur. utrum bono sit albus. et quādoqz pertinet ad non esse reale: sicut quādo queritur: utrum chimera sit figuratum. Dico igitur quātūz ad rem pertinet: q̄ querere si est. est querere utrum sit realiter substantia vel quantitas. et sic de alijs. Qz querere de essentia non est querere de aliquo vniuoco. ut dictum est. Ad duodecimum dicendum: q̄ non est idez negare aliquid de homine per hoc q̄ non est substātia. et per hoc q̄ non est ens. non qz ens dicat aliquem vnum conceptum cōmūnem sub: et cūdā alteri. sed qz dicit saltem vnum cōmūne analogum: qd nō debet negari de alio a substātia: nisi distinctione scā. et hoc idem hz locum in pure equino. co. Unde non debo dicere q̄ canis latrabilis nō est canis: nisi prius distinctione scā: qz. s. nō est canis marin? Ad decimūtertium dicendum: q̄ ipsum esse non hz vnum oppositum vnius rōnis. Et quādo dī q̄ August. dicit in de immortalitate anime. q̄ ipsi esse est contraria non esse. et tecūverso. Dicendum: q̄ non dicit q̄ ipsum esse vel ipsum non esse uno modo dicatur. imo stat cum dicto suo q̄ diuersimode dicatur. et cuiusbz modo affirmatio respondet sua negatio. Scēdūm autem: q̄ esse et nō esse opponunt non h̄rie p̄prie loquēdo: s. magis h̄dīctio. Usi ibi Augu. nō accipit h̄rietatē p̄prie s. large: p̄ omni repugnātia. Ad decimūquartum dicendum: q̄ ista rō est mirabilis: que ponit q̄ vniuocum vnum entitiale conuenit enti et non enti. qz figuratum: accipiendo figuratum pro representato per talēm imaginē: quā singentes faciunt est nō ens. Et qd dicunt q̄ nō accipitur figuratum in rōne eorum: prout dicit oīnō ens. sed prout includit illud qd formatur in anima. Hoc nūbil est. qz illud qd formatur in aia siue sit conceptus verius: siue sit conceptus falsus. res vera est. nec est ens rōnis distinctuz contra esse reale. Et ideo ponere aliquod cōmūne esse huic et cūdā alteri reali: non est ponere cōmūne enti rōnis: et enti reali. sed est ponere aliquod cōmūne pluribus entibus realibus. Dicendum igitur: q̄ quādo aliquis concipit rem verā: vel figuratum esse conceputum: vel esse cognitionem: predicator de ytroqz predicatione denominativa. et per consequē nec esse cōceptum nec esse cognitionem dicit aliquod vniuocū essentiale cōmūne eis. supposito q̄ diversis predicatis non sit aliquod vniuocū essentiale. ut dictum est. Tunc restat video utrum ens vel aliquod cōsimile conueniat eis mere equinoce vel analogice. et hoc dicunt omnes q̄ an-

logicē. Circa hoc igitur ponunt quidā: q̄ duplex est analogia: quedā est in qua significatum termini forma liter iūlētūr in omnibus contentis sub termino analogo. Et dicunt q̄ talis analogia est inter substātiaz et alia duo predicamenta. puta quātitatem et qualitatē: respectu entis cōmūnis. qz formalē suba quātūz et qualitas quādām entitatem dicunt. tñ ista entitas formalē cōvenit eis analogice. qz nec vniuoce nec equoce cōuenit eis: s. analogice. Alia est analogia in qua significatum per terminum vni soli cōuenit formalē: alijs autem nō cōuenit nisi fm denominationē ab extrinseco. sicut denominatē cā ab effectu: vel signum a significato. vel alio cōsimili modo. sicut sanum dī de animali in quo solo est formaliter. et de medicina et vīna: et dieta in quibus nō est formaliter. sed soluz cōnominātur sana a sanitate: que est formaliter in aiali. Et isto modo vt dicunt in alijs septem nō iūlētūr formalē entitas. sed est ibi denoīatio ab extrinseco. Quādo dī relo est ens: vel actio: vel passio est ens. Sed istud nō videtur bñ dictum. p̄mo quidez quātūdā hoc qd dī: q̄ ens dī de tribus p̄mis predicationis: nec vniuoce: nec equoce: sed analogice. qz sicut supra probatum est. oīs terminus vel est vniuocis velegocius. qz aut significat plures res: aut vna s. aliqd significat. Scđo videē deficere illud primum dcm. qz dicit q̄ ens dī analogice de illis p̄mis tribus: et non vniuoce: qz dī de vno per attributionem ad alteruz: ita qz cā sit ista quare nō sit vniuocum: qz. s. dī de vno per attributionē ad alterum. Qz ista attributio qua vnum dī per attributionem ad alterum: aut est fm formalitatē vniuocis: qz. s. vnum eorum nō importat formalitatē nisi ex quādam habitudine ad alterum. aut ista attributio est fm cālitatem: qz vnum. s. bz entitatem ab alio: saltem a cā subiectiuā. Si p̄mo modo incidit in idem cūm secunda analogia: qz in vno saltem formalē iūlētūr significatum termini. In alio vero importatur quidā attributio ad illud. Sisēcudo modo. cōtra. qz sīc effectus cā subiectiuā hz attributionem ad suam cām sicut ad illud a quo dependet. ita ēt et effectus cause efficientis ad cām efficientem. sed hoc non obstante idem cōuenit vniuoce cā efficienti et effectui eius. ergo t̄c. Probatio mi. qz certum est q̄ corpora inferiora depēdēnt a corporibus superioribus: sicut a cā efficiente. et tamē corporis vniuoce dī de eis vniuocatione logica: de qua loquimur. prout etiā quodlibet genus generalissimū dī vniuoce de entitatis subeo. ergo t̄c. Secūdo. qz non solum substātia dī causa subiectiuā siue susceptiuā respectu accidentis. sed etiam vnum accidēs respectu alterius: in quātūm vnuz accidēs reperitur in subiecto mediāte alio: sicut lumen in aere: mediante dyaphanitate: ita q̄ dyaphanitas est aliquo modo cā receptiuā luminis. et tamē qualitas dī de lumine et dyaphanitate vniuoce: non obstante tali attributione. ergo t̄c. ita q̄ attributio vnius accidentis ad alterum: sicut cause ad effectum: non tollit vniuocationem. Sicut vidētur isti dicere: qz l̄ attributio vnius rationis ad aliam rationem supposita diuersitate rationis: modo quo infra dicetur facta ad analogiam. tamen attributio vnius ad alterum: sicut effectus ad causam non tollit vniuocationem siue vnitatem rationis vniuoce dicte. Quātūm etiam ad secundum videē mībi: q̄ mībi nō dicunt: q̄ septe predicationē vltimā nō dicunt aliquā entitatem formalē: et q̄ dicant entia de noīatione ab extrinseco: ita q̄ in se nullā entitatem formaliter habeant: qz illud qd nullā entitatem formaliter importat est nūbilis: qz nulla entitas et nūbil equipollent.

## Quolibetti

Capitulum 4.

sed fīm istos vltima septem predicamēta nullā entitatē formalr dicunt. Igitur formalr sunt nibil: qd est inconueniens. qz fm philosophum. sexto metaphysice. ens reale extra animā diuiditur in decem predicamēta. Et sic ens extra animā diuidetur in ens et nūbil. et sic aligd diuidetur in ipsuz et suum oppositum. sicut si diuidetur habitus in habitum et priuationē. Aliud enim est ali quid nullā entitatē formalr dicere: et non formalr inesse ei qd denominat. locus enim formalr dicit quādā entitatē: lz non formalr perficiat illud qd denominatur ab eo. s. locatum. Nec sufficit qd dicūt: qz. s. illa septē vltima predicamēta dicāt ens rōnis. qz fm philosophū vbi supra. ens reale diuisum cōtra ens rōnis diuidit in decē predicamēta. Dices qz illa septē predicamēta nō ideo nō dicuntur importare formalr entitatē: qz fm illud qd sunt nō dicūt aliquā entitatē formalr. sed qz eis non cōueniunt formalr: que ab eis denominātur. nā lz locus dicat formalr aliquā entitatē. non. tñ cōuenit locato formalr qz denominetur ab eo. Non valz. qz hic nō queritur vtrum septem predicamēta vltima formalr conueniat his que denominātur ab eis: vel nō. s. queritur vtrum entitas cōmuniter dca formalr conueniat in se talibus denominatiis. et est certum qz sic. nā locus formalr quedā entitas est: lz non sit formalr entitas locati. Etia deficiunt in hoc qd dicunt relonem dicere tales denominationē extrinsecā. qz quādo dicitur: pī. quero vtrum pīnitas sit formalr in eo qui dicit pī. aut non. s. sic. igitur denominatio a pīnitate non est denominatio ab extrinseco. s. nō. igitur pīnitas aut ē in filio aut in aliquo alio a pīe et filio. aut in nullo. Dicere qz pīnitas sit in filio: et filiation in pīe est inconueniens. Dicere ēt qz pīnitas est in aliquo alio diuerso a pīe et filio est inconueniens. Si in nullo. aut hoc est. qz dicit entitatem per se existētem. aut qz dicit nullā entitatē. Si pīmo modo. igitur pīnitas est suba: qd est inconueniens. Et adhuc ēt hoc cōcesso nō euaditur inconueniens: qz dato qz suba non sit in aliquo sicut in subiecto pīsupposito. tñ est in aliquo hñte ipsam: qd est formaliter tale per ipsam. Si secūdo mó. tunc aliquis est pī et filius nibilo: qd est inconueniens. Item redibit error porreñāti: qz posuit in diuinis relones assistentes: et nō insistētes: ponēs pīnitatē nō formalr esse in pīe: nec filiationē in filio. Et ideo alī est dicendum: qz enoyel qdcūqz pdicamentum essentiale dictuz de diuersis predicamētis: nō dicitur fm ynā rōnem vniuocā de eis: imo dī fm diuersas rōnes. et ideo omnia talia nō sunt equiuoca. Sed duplex est genus equocorum. nā quoddā est equocum qd significat diuersas res fm illud qd formaliter importat: nullā cōexionem hñtes inter se. Aliud est ens equocū: qd significat diuersas res connexionem hñtes inter se: fm illud qd formaliter importat. Nec est distinctio in equiuocum et analogum. sicut in illa quoqz vnuz in nullo cōueniat cum alio: imo est distinctione in equiuocum hñt rōnem spālein equocationis. qz. s. cum plūate rōnum importat cōexionem earum. sicut ēt predicable diuidit in accidēs et propriū: cum tñ propriū sit quoddā accidens. Dico igitur qz cum in analogo sint duo: quorum pīnum est diuersitas rōnum significataꝝ partientium analogum. Secūdum est illas res hñre cōexionez fm attributionem vnuis ad alterum. vel ambarum ad ali quā tertia cāz analogie īter diuersa predicamēta. Quātum ad pīnum. s. quātum ad plūatem rōnum: est deſctus predicte ſorūtatis a qua accipitur vnuis rōnis obiective circūscriptis differentiis quibus differunt. et propter hoc non potest in istis accipi vnuis nomen: s.

## Questio

gnificās vnam rem obiectinam. cīcūscriptis differētis quibus differtur. Sed semper oportet imponere nomen ad significādum illa plura differentia abinuicē. vel vnum nomen. et illud nomen dicitur analogum. sicut ens vel plura nomina vniuoca: sicut substātia: quātitas: q̄litas. et sic de alijs. Lā autem secundi est: qz. s. in suis formālibus hñt cōexionem adinuicē: fm attributionem vnuis ad alterum: sicut est de substātia et q̄titate: vel de substātia et q̄litate. vel ambo habēt attributionem ad tertium: sicut quātitas et qualitas ad substātiā. Ad cuius evidentiā sciendum: qz ad talē cōexionem que facit analogum: non sufficit cōnexio in esse reali quātum ad cālitatem. vt supra dictum est. alioqz corpus diceretur analogice de corporibz superioribus et inferioribus: qd est falsuz. Et similr canis diceretur analogice de cane latrabilī celesti et marino. qd similiter est falsum. qz ibi est mera equiuocatio. qz dato qz sydnus celeste sit cā canis latrabilis: tñ canis non imponitur ad significādum istā cām et habitinez eius. sicut attributionem cause ad suum effectum: nec imponitur ad significādum ipsum effectum eius et attributio nem cāe ad ipsum. sicut iponitur sanitum prout dī de animali: et de medicina. Nā sanitum prout dī de ipso animali significat formalr ipsam sanitatem: quia animal dī formalr sanus; put vero dī de medicina nō significat ipsas medicinā: put est qdā res pīcise in se: sed pīt bī attributionē efficiēt ad sanitatē aīalis. Sic autē est īter pīdicamenta adinuicē. Nā si accipiat ens in cōcreto: put ens pīt dici de ipīs in cōcreto. Dō suba est ens: q̄titas est ens. et sic de alijs. Ens put dī de suba: dicit id qd simplr est. put vo dī de q̄titate et q̄litate. et sic de alijs. Dicit illud quo aligd est. illud aut qd simplr est: et illud quo aligd dī tale: vel tñ: aliquā cōexionez hñt adinuicē. Sicut si accipiat in abstracto. puta eētia: put dī de suba importat id qd simplr est ens: put dī de q̄titate et q̄litate dī id quo aligd est ens fm gd. puta q̄trum vel q̄le: et sic de alijs. et ista ēt hñt connexionem adinuicē. Et sic pī ad pīnum principale.

**Quantus** ad scdm pīcipale. s. vtrum aliqd vnuum nōmē cōmune vniuocū xueniat in diuisis absoluto et relato diuersimode. Dō est fm diuersas. nā si relo in diuinis dicat rem diuersaz a fundamento. vt quidā ponūt. tunc videſ qz relo diuina ēt determinata ad predicamēta. et similr suba. Et idēz ēt iudicium de ipīs sicut de suba et relone in creaturis. Primo igit̄ videndum est. vtrum ista differat reali in diuisis. Scđo. vtrum relo in creaturis addataliam rem supradfundamētū. Tertio patebit ad propositum.

**Quantum** ad pīnum dicūt quidā: qz relo in diuins reali differat a fundamēto. Et hoc probat pīmo sic. qz illa quo: um vnuum iuenerit realiter sine alio: videntur differre realiter. Sed eētia diuina et relo sunt hñi. ergo tē. Maior supponit. minor de se pī. qz eētia iuenerit in pīe sine filiatione. Et secundo sic. qz que nō sunt oībus modis idem reali: differunt reali. Sed essentia diuina et relo non sunt omnibz modis idem reali. ergo tē. Maior supponit. minor probatur. qz illa que non sunt idem xueribili realiter: non sunt idem omnibz modis realiter. qz esse idem cōxeribili realiter est quidam modus identitatis realis. sed essentia diuina et relatio non sunt idem convertibili realiter. vt de se patet. quia sequerentur qz filiatione esset paternitas. ergo tē. Et tertio sic. qz si essentia diuina in nullo esset differēt realiter a relatione: tunc per syllogismum expositiorum concluderet vna relatio de

Ita opio do  
cioz ē exp  
se de iūtione  
pī. 4. meta.  
i.c. 4. Et ea  
vōlqz iūtue  
pmēta. zōē  
anqui gīp  
ihētu

Scđo artīc

alia sic. dec essentia est p̄nitatis: hec essentia est filiatio. ergo filiatio est paternitas. qd est inconveniens. ergo r̄c. **C**Quarto sic. qz p̄t & filius realis differunt. qz oppositū est hereticum. aut igit̄ differunt realitate fundamēti: aut alia realitate. nō realitate fundamēti. qz hoc fundamētum est eētia dīna. & sic differret in deitate: qd falsum est. igit̄ differunt alia realitate. s̄ realitas illa in qua differunt p̄t & filius est realitas relonis. igit̄ realitas relonis est alia a realitate fundamēti. & sic sunt diuersae res. **S**z illud non videt̄ mihi verum. put̄ ponit̄. sicut als ostēdi supra in precedentib⁹ quolibet. Et b̄ pba. pmo sic. qz ois res vel est deitas vel creatura. sed relo dīna non est creatura. igit̄ est deitas. sed illud qd ē alia res a deitate nō est deitas. igit̄ relo diuina non est alia res a deitate. **C**Ad hoc respondet̄ ali⁹ quādo dī. qz ois res aut ē deitas aut creatura. dicunt qz nō est verum. sed dici debet qz omnis res aut est deitas aut creatura: aut p̄prietas deitatis s̄lue dei. **S**z istud dictuz videt̄ mihi male dictuz. qz si ista distinctio ēt̄ bona: tunc rō Boethi cōtra Porretanum: que a tota ecclesia reputat̄ bona: esset nulla. qz sicut ipse arguit contra porretanum. omne qd est aut est creator aut creatrix eētia: aut creatura. Et p̄ hoc probat ipse: qz relo non se bz vt assūtes vel vt diuer sum qd a deitate vel a deo. vt ponebat Porretanus. se queret etiā qz aligd diuersum a deitate vel a deo esset p̄ se necessario esse. qd est falsum. **C**Secundo sic. qz si p̄prietas est differēs realis ab essentia in diuinis: erit quāternitas reruz. qz ois res diuina ab alia ponit in numerum. Sed illud est error condēnatus in concilio generali extra de si. ca. firmiter creditur. **D**ices qz illud sc̄z ponere quatuor res in diuinis nō est error condēnatus: qz ad hoc in diuinis sint quatuor res. s̄ quātum ad hoc: vt vide f. qz ioachib⁹ ponebat in diuinis quatuor personas: t̄ essentiam quādam personam distinctā ab alijs. **S**ed hoc nihil est. pmo quidem: qz sicut p̄z ex textu illius decretalis: ioachim nūc posuit essentiam esse quādam personam distinctam ab alijs personalit̄. s̄ posuit eam esse rem distinctā a personis: que quidem res nec generat nec ḡnātur: nec spirat nec spiratur. Hoc etiā p̄z ex textu illi⁹ decretalis. s. qz falsum sit dicere: qz essentia sit deitas realis differēs a psonis: vel proprietatisibus personalibus. Nā ibi dicit̄ sic. nos autē confitemur: qz vna quedā res est incōprehēsibilis qdem & ineffabilis: que veraciter est p̄t & filius & spū sanctus. & est simul tres persone ac singulatim quelib⁹ earum. & ideo in deo solūmodo trinitas est: non quaternitas. qz quelib⁹ triā personarum est ista res. yidelicet. substātia essentia s̄lue notitia diuina. **T**ertio sic. qz vbiqz est vnum compositum ex pluribus differētibus re: est vera compositione. sed relo cum essentia h̄st̄ aliquam unitatem: aliquā persona vna nō cōprehēderet vtrūqz. igit̄ si relo realis differt ab eētia reali faciunt compositionē. **M**inor p̄z de se. maior ēt̄ facilis p̄z. qz illa que sunt vnum: vel sunt vnum vnitatis implicitatio: ita qz sunt vna res simplex: vel sunt vnum compōne. **C**Ad hoc dicunt ali⁹: qz non op̄z qz illa quē differunt reali: sicut modus rei & res cuius est: faciat compositionem: sicut fīm eos est de relo: ne & fundamēto in creaturis. nā modus eēndi ad aliud differt a fundamento reali. non tamē facit realis compositionē cum eo. Sed istud nihil est: qz iste modus aut ē aliqua res in rerum nā: aut nulla. si nulla: igit̄ nihil. si est res aliqua aut est alia res a fundamento: aut non. si non. hoc est cōtra eos. si sic. tunc op̄z dicere: qz illud qd est vnum ex modo & fundamēto sit realis compositum. qz sc̄t̄ deductum est in precedenti quolibet. omne qd

est vnum ex his: r̄t non est hoc & hoc est: compositum. s̄z si fundamētum & relatio dicat diuersas res illud qd est vtrūqz comprehēdens: hoc est vnuqz ex his. & non ē hoc & hoc. Ergo si dicatur qz illud vnum comprehēdens: hoc est qdlib⁹ illorū reali: tunc eadē res ēt in creaturis est diuersae res. & per h̄is est eadē cum qdlib⁹ earum. & multo plus in diuinis. eadē eētia potest ēt̄ eadē reali cuz qualib⁹ proprieatē: qd est cōtra eos: l̄z sit verum qz B̄ est singulariter in diuinis. Et qz l̄stam mām diffuse tractauit in p̄cedēti quolib⁹. iō quo ad nūc sup̄sedeo plura de eo dicere. **C**Ad p̄mum igit̄ in opposituz dōm ad maiorem: qz aligd iueniri sine alio intelligi pot̄ dupl̄r. Uno mō: qz iueniāt̄ illo alio simpl̄r non ente: sicut hō posset iueniri: si nulla ēt̄ albedo: & istud qd isto modo pot̄ iueniri sine alio dicitālā rem ab alio: vel saltē connotat: qd dico ppter relonez in creaturis. qz l̄z rei non dicat aliquid in relatione differēs reali a fundamēto: tñ connotat aliquid rem aliā differentem reali ab eo: rōne cuius relo potest desinere eētātē fundamēto quātum ad id qd conuenit sibi absolute. In diuinis tamē l̄z vna relo sit realis distincta ab alia: tñ relo in diuinis nō cōnotat aligd diuersuz re a fundamēto. Alio modo pot̄ dici aligd iueniri sine alio: non qz B̄ sit: alio simpl̄r nō exīte. sed qz est aliqz res que non est illud aliud. & qd iuuenitur s̄lue alio: non seguit qz sit sup̄pl̄r diuersum reab eo. sed sufficit qz non sit idem conuertibilis cuz eo. Et isto modo eētia diuina iuenit̄ sine relone. non p̄mo modo. Nā essentia diuina non pot̄ esse non existēte p̄nitātē s̄lue filiatione. sed bñ essentia diuina est p̄nitatis que non est filiatio. & essentia diuina est filiatio que non est p̄nitatis. **C**Notādūm tñ qz nō est concedēdūm sim pl̄r. qz filiatio nullo modo sit in p̄re: vel qz essentia sit ita in p̄re sine filiatione: ita qz nullo modo filiatio sit in p̄re. Sed cōcedēdūz est qz filiatio nō est sic in p̄re vt illib⁹ quo formalis p̄ est p̄. sed qz formalis aliquā esse in aliquo videntur importare ēētē in illo: sicut illud quo formalis est tñle. ideo non cōcedēt̄ simpl̄r: qz filiatio sit in p̄re: ne denotet̄ qz filiatio sit in p̄re: sicut illud quo formalis p̄ est p̄. tñ vere potest dici qz filiatio est illa res que est in p̄re: qz sc̄z est eētia que est in p̄re. Unde qz illud qd significat nomines sup̄positi non dī ēētē in aliquo: sicut illud quo formalis est tale. Ideo concedit̄ simpl̄r: qz p̄ est in filio: & filius in p̄re propter idētātēz eētē: que est in vtrūqz sup̄posita eorum distinctione. qd ideo dico: qz idēz propriæ non est in seipso. **C**Ad secūdūm dicēdūm. ad ma. pmo qz non seguit: qz si aliqua duo non sunt idem reali omni modo: que realis differat: ita qz B̄ realis nō sit illib⁹. Unde albedo & color non sunt idem conuertibilis. & tñ in eodem non sunt diuersae res ab inuicē. Sic ēt̄ dato qz essentia diuina non sit idēz conuertibilis cum p̄nitatis. non seguit qz in eodem vel ēt̄ inter se eētia & p̄nitatis sunt diuersae res. **S**z in hoc differt iter eētia & proprieatē ex vna parte: & colorem & albedinem ex alia pte. qz eadem essentia numero est p̄nitatis & filiatio. s̄ idem color numero vel spē non potest ēētē albedo & nigredo. & sic de alijs. **C**Secundo dico ad eādem maiorem: qz illa que non sunt omni modo realiter idem differunt alii: quo modo realis: eo in dī. s. quo nō sunt vnum realis. **M**ō dico qz p̄nitatis & eētia non sunt idē realis conuertibilis. Et ideo quantum ad istum modum realiter differunt: non qz vnum nō sit res que est alterum fīm se accepta. sed qz non sit omnis res que est illud alterum. & sic est in p̄posito. Nam paternitas non est ois res que est eētia: qz non est filiatio. est tñ realis idem qz eētia: non dīcēno rem aliā ab eētia: sed dicit bñ rem aliā ab aliquo:

Aliqd ēē fine  
alio dupl̄r po  
test capi.

## Quolibetti

qd est idem realrum esseentia. Ad 3<sup>m</sup> dicendum. qd syllogismus expicatorius non hz locuz: qd subin utraqz prone est in plus qd qd predicate. Unde no secur. homo est sor. homo est plo. igitur sor. est plo. Nunc autem ita est qd eentia divina in plus se habet; qd h relo vel illa. qd vna et eadē eentia numero est h relo et illa. et idem est in creaturis: si idem homo ee posset sor. et plo. Et certuz est qd si ista rō esset bona: sequererit qd plo est filius. qd sit de primitate et filiatōe. qd nullus fidelis negat ista. hic dō est plo. thic deus ē filius. et tu no seqt. hic plo est hic filius. Dōm igitur qd si eentia et relo eent idem conuertibl: ita qd vnu non eet in plus qd aliud: sequererit infallibiliter qd syllogismū expicatoriū: qd vna relo eet altera. Ad quartum dōm. qd qui querit. utrum plo et filius differat realitate eentie: aut alia realitate: qd non est cōcedendū simpli qd realitate essentie. Nec et est concedendū simpli qd differat realitate que sit simpli alia ab eentia. qd eentia est ille due realitates: ḡbns plo et filius differunt realiter. Sz dicendum est. qd differunt realitate que no est idem conuertibl cum essentia. et est tu essentia.

**Quantum** ad secundum. utrum relo addat aliquid reali dōm a fundamēto. Dicunt qdā qd sic. et hoc probat. pmo sic. qd aduenit alicui de nouo: dicit aliqd diuersum ab eo. sed relo pot aduenire sum fundamēto de nouo. ergo tē. Scdo: qd illa quoqz est idem esse dicunt diuersas res: quorū est vna alteri addita. Sz relo et fundamētu sunt huius. qd relationis est referre vnu alteri. sed fundamētu no est referre vnu alteri. g. tē. Tertio sic. qd sic se hz relo ad fundamētu: sicut modus eēndi ad subam et accēntis. Sed modus eēndi sube et accēntis dōt ab eis reali. ergo tē. Maior p5. pbaro mi. qd que pnt iueneri sine iuice dōnt re. Sz accēns pot iueneri sine suo mō essendi. sicut in sacro altaris: qd ibi nō hz eē in. cū tu modus accēntis sit esse in. ergo tē. Quarto sic. qd si tu dicas: qd relo differt a fundamēto: qd cōnotat aliqd aliud. Cōtra. qd cōnotatio predica: aut est quātuz ad nomē tm. aut est qdū ad re. Si pmo mō nihil ad pposituz. qd hic qdūtū non de noī: sed de re. Si qdūtū ad rem. cōtra. qd illa que sunt idem fm rem: qcuid cōnotat vnum et alterum. Sz fm te fundamētu: et relo sunt idem fm rem. ergo quicqd cōnotat vnu et alterū. igitur impole est qd relo cōnotet aliqd reali: qd non cōnotet fundamētu si sic: sunt idem re. Sed his no obstatib. sicut in precedenti quolibet diffuse tractauit. relo in eo in quo est subiū no addit aliqd rem sup fundamētu dūner sam ab ipso: Sz solūmodo cōnotat vel dicit coexēntiaz alii cuius alterius ad qd relm dō. et illud diffuse tractauit in predicto quolibet. Ubi ostēdi: qd si relo eet aliud reali a fundamēto: qd faceret compōnem cum ipso: qd est cōtra nos. Ad pmo igitur in oppositū dicendum. qd aliqd de nouo aduenire alicui duplē est. Uno mō per inherētiā: sicut albedo aduenit de nouo ei qd pmo non erat album. Alio mō per coexēntiaz: sicut si aliquo coexistēte albo aliud fiat albū: illud aliud albū aduenit albo p coexēntiaz: et vt ad qd dō de nouo p formationē: non aut p inherētiā. Qn igitur dō qd illud qd aduenit alicui de nouo differt ab eo reali. Si adueniat de nouo p inherētiā dōt ab eo reali re absolute: et faciat compositionē cumeo. Si aut adueniat ei p coexēntiam: vt ad qd est cōforme de nouo: non opz qd aliqd ponat de nouo in eo cui aduenit: qd sit in eo subiective. Sed sufficit ad hoc qd talis cōformitas dicatur sibi aduenire de nouo: qd aliqd aliud coexistat sibi de nouo ad qd dicatur: ipso in se in nullo mutato. Dico igitur qd relo dicatur aduenire fundamēto: non per alicuius aduetuz sibi inheren-

## Questio

tis et diversi ab eo: sed per aduetum alicuius coexistētis de nouo. ad qd de nouo dicitur per illud qd p̄is erat in eo. Ad secundum dicendum. qd cōfundamēti et esse relationis quātum ad illud qd sunt vnius et idem actus eēn di: aliter et alii cōceptus. qd fm qd est actus alicuius fm qd est in se tale: puta album vel nigrū dicitur eē fundamenti: fm autem qd illud idem esse dō ad alterū: est esse relationis. Ad tertium dicendum. qd modus esendi ipsius accēntis non dicit aliquā rem diversam tertiam a substātia et accēnti. sed cōnotat aliquā rem alia: cuz qua cōsistat compositum ex substātia et accēnti. rōne cuius cōnotati pōest iueneri accidē sine tali modo. Sic etiam relatio rōne coexistētē alterius quā importat: vt dictū est. dicit quedam modum fundamēti ad alterū: rōne cuius alterius: si anferatur desinētē relatio manētē fundamēto: non aut ppter hoc qd aliqd addat super fundamētum in eodez sicut in subiecto: qd de nouo desinat esse manētē fundamēto. Ad 4<sup>m</sup> dōm. qd ista cōnotatio est ex pte rei. qd ex pte rei aliud est in se existere et coexistere alteri. et aliud regritur ad verificādū aliqd existere in se. et aliud ad verificādū aliqd coexistere alteri. Et quādō dō qd illa que sunt eadē fm rem quicqd cōnotatur per vnu et p alterum. Dico qd verum est de illis que sunt eadē re. ita qd vnu non se habeat per additionē ad alterum: nec fm inexistētā: nec fm coexistētā: nunc aut l3 relatio no addat aliqd super fundamētum per inherētiā: addit tamē aliqd per coexistētā eius ad qd dō illud qd refertur.

**Quantum** ad tertium p̄inet. qd quātum ad p̄ positum. vtrū. s. sit aliqd vnum noum cōmune relatio et absoluto in diuinis. Dōm qd no. qd in diuinis relo no dicit aliqd ens determinatū ad p̄ dicamētum. sed tam relo qd absolutū dicunt rem quādā illūnstatā ad qdūcūnqz p̄dicamētu. Un qdūtū ad rem p̄inet nomē impositū ad significādū relonē diuinā: vt dina est: iimplicitē iportat totuz qdā infinitū: et sūr nomē qd significat absolutū: nec p̄sona significat aliqd cōmune vniuocuz his: itmo in suo significato iplete vtrūqz: sicut quodāmodo bō in suo significato complectit animal et rōnale. Ad rōnem igitur in oppositū dicendum: qd qdā p̄sona apud fidēles significat relo: nem. Dōm qd no solum relonē: sed et subam complectētes vtrūqz nō predicto. Et qd dō qd apud gētiles significat absolutū. dico qd apud gētiles no pōest significare absolutuz solū: put absolutū distinguit cōtra relatu nō significatione eius. Sz si occipit qd apud eos signat absolutū: vel put distinguit cōtra ūtū ad terminatū moduz incommunicabilitatis. qd. s. apprehēdunt qdā lūstīstens iōcīabiliē qualrcūqz hoc sit: isto mō intelligūt absolutum. Sz illud absolutum no est absolutū: de quo logmur distinctum ē relatum.

**Ostea** querebat de compatione absoluū ad relatu in spāli: et est. vtrū in deo sit idem intelligere et dīcere. Et arguit qd sic. qd actus intelligēs in eo qd intelligēs est intelligēre. Sz actus intelligēs in eo qd intelligēs est dīcere. Igitur intelligere est idem qd dīcere. et econtra.

**Contra** qd dicere iportat p̄ductionē in dīnis. Sz i tellēre nō iportat p̄ductionē. ergo tē. **Respondeo** ad evidētiā isti questionis duo sunt facienda p̄cipalē. Primum est videre quō intelligere et dicere se habeat in nobis. Se cundum est videre quō se habeat in deo. Quātuz ad p̄imum tria sunt p̄cipalē faciēda. Primum est videre quo



differant operatio immanes et operatio transiens. Secundum est videre utrum intelligere sit operatio immanes vel operatio transiens. Tertius est videre quomodo differt dicere et intelligere.

**Quancū** ad primū sunt tres opiniones. quia p̄nas credo esse falsas. Prima est: q̄ operatio immanens dicitur illa: quia aliquid idem subto mouet seipsum; vel producit aliquid in seipso. Operatio vero transiens quā mouet aliquid aliud differens subto ab ipso. et ad hoc adducit talis ratio. Quia ut istis videtur oīs operatio est producere. et p̄duces operatio tam manens et transiens est quādā producta cere. Et p̄ducere ut videtur non potest distinguiri in productiones manentes et transientes: nisi per hoc q̄ aliquid p̄ducit aliquid in seipso. Et per hoc q̄ aliquid p̄ducit aliq̄ in alio. ergo r̄. Sed ista opinione credo esse falsam. et hoc p̄bo dupl̄. Primo sic. q̄ operatio manens comparatur ad illud cuius est operatio manens sicut ad illud in quo est fīm q̄ tale: s̄z p̄ducere non est operatio ipsius productus: sicut illi<sup>o</sup> in quo est fīm q̄ tale. igit̄ p̄ducere non est operatio manens ut ipsius productus. Unde p̄ducere non dicit operationē manentem ut sic. dico aut̄ in eo q̄ tale. q̄ dato p̄ posse vel ipso q̄ aliquid produceret aliquid in seipso. iste actus productus put̄ respiceret illud in quo est: non respiceret illud ut actuum: sed magis ut passionum et receptiōnium. Secundo sic. si operatio manens esset producere: intelligere esset producere actum intelligendi. s̄ma p̄z. q̄ oīs ponunt intelligere operationem intellectus permanentem. falsitas h̄is facili p̄z. q̄ ista est vera et propria. deus intelligit. sed ista est falsa. deus producit actum intelligendi quo intelligit. q̄ nullum absolutum in diuinis est productum. ergo r̄. Ad rōne autem quā illi adducunt dō n: q̄ non omnis operatio est producere: sicut infra patet: quādō ponetur vera opio. Secunda opinio est: q̄ ponit: q̄ agens q̄nīq̄ nihil aliud cāt preter ipsum actionem: nem: et tunc est operatio manens. q̄ ut dicunt: p̄ter actionem quā ponunt in agente: nihil per tales operationes extra rem est: p̄dictum vel operatum. Alia est action: ut dicunt: in qua p̄ter actionē agentis producitur aliquid extra: sicut calefacere et similia. et talis operatio est transiens. et probat duplicitē rōne. Primo sic. q̄ action manens est action manens in agente. sed ut videtur in agente non est nisi sola action. non autem aliquid productum per actiones. ergo videtur q̄ illa action dicitur action manens in qua agens solam actionem cāt: et nihil producit per actiones. Secundo sic. q̄ fīm p̄mo ethico. in quibusdā artib⁹. operationes sunt fines sicut in arte fistulatiua. s. citharizatione. in quibusdā autem fines sunt operata sicut in dominicatiua. Et hoc non eēt nisi esset quedā action in qua nihil est productum p̄ter actiones. et quedā in qua est aliquid operatum p̄ter actionē. ergo r̄. Et h̄is ista opinio improbabilior est p̄ma. q̄ omne producēs aliquid producit. sed sicut se h̄z producēs ad producēre ita se h̄z id q̄d agens producit ad produci. igit̄ vbi cūq̄ est p̄ducere ibi est aliquid produci. sed vbi cūq̄ est produci: ibi est productum esse. Igit̄ impōle est dare actionē vel operationes que sit producere: q̄ sit ibi aliquid productū per illam operationem. et per cōsequens impōle est dare tales operationes: sine operato per ipsum. Secundo sic. q̄ fīm ista opinione videtur q̄ agens in agendo aliquid causet in seipso: q̄d vocat actionem. sed omne illud in quo aliquid cātetur de novo in quo prius non erat mutatur. igit̄ omne agens in agendo mutatur: q̄d est falsum. q̄ non possit esse aliquid agens immutabile. q̄d est falsum. Si viciat ad h̄z q̄ illa action est quādā relō agentis: q̄ non possit aliquid absolutum in ipso. p̄ter relō agentis pro-

ducentis: aut est ad aliquād absolute productū: aut non. si sic. igit̄ semper est aliquod productum et operatum per ipsam operationem: volēdo operationem produce re. si non. quero ad qd est illa relō: et uō pot̄ faciliter fingi. q̄ ista relō aut esset ad seipsum: aut ad aliā relōnes: non ad seipsum. q̄ nulla relō est ad seipsum. si ad aliā: quero de illa alia in quo fundat. nec potest fingi in quo fundatur nisi in aliquo producto ab agente. Dices forte q̄ fundat in ipsa actione: et p̄ducēs referit ad ipsa actionem: nem per quā nullum est productum. put̄ ponit. Cetera. q̄ nihil referit realiter ad relōnem qua refertur. q̄tunc relōnes irent in infinitum. Sed fīm te ista action est relō qua producēs referit: q̄ est relō ipsius productus subiectum. ergo r̄. Tertio sic. q̄ action manens non differt fīm te a transiente: nisi q̄ in actione manente nihil est productum p̄ter actionem ipsum: quam ponis in agente. sed in actione transiente nihil ponitur mauere in agente: nisi relatio ad productum. ergo operatio manens erit pura relō. sed illud quod est pura relō est in genere relōnis. ergo operatio manens est in genere relōnis. q̄d est falsum. Sequeretur etiā q̄ illa relō sit ad nihil: q̄ non videtur posse fingi q̄ producens ut producens referat nisi ad productum. Quartu sic. q̄ ista action quam tu dicas producere: aut comparatur ad producens ut ad cām efficientem: aut non. si sic. igit̄ comparatur ad ipsum: non sicut ad illud in quo est: sed sicut ad illud a quo est. q̄ cālitas cā efficientis non consistit in hoc q̄ sit illud in quo aliquid recipitur subiective. et sic talis operatio non est operatio manens in producente vel agente p̄ se in eo q̄ tale. Et sic diceretur operatio manens per accidens: inquit accidit ei a quo aliquid producitur esse receptuum eiusdem. si non. ergo producens non est cā efficientis: q̄d est absurdum. Iterum non pot̄ fingi aliud genus cāe: in quo producens sit cā ipsius operationis que est p̄ducere. Quinto sic. q̄ sicut supra dictum est. intelligere est operatio manens ipsius dei: sed deum intelligere non est deum producere aliquid: s̄z p̄ intelligere producat alia: igit̄ falsum est: q̄ operatio manens sit producere aliquā operationem: vel actionē sine opato.

**Ad rationes** autem eorum facile est responder. Ad primā igit̄ dicendū: q̄ glibet pot̄ ut equo noībus sicut placet. et ideo pot̄ aliq̄ vocare actionē: vel illud q̄d pertinet ad genus actionis: et sic action est ipsa forma p̄dicta: ut denotat agente. prout dicit q̄ action est in passo. Alio modo potest accipi actionē propriæ. s. relō agentis ad ipsum p̄ductum. et ista pertinet ad genus relōnis. Et ideo non est dare actiones pertinentes directe ad genus actionis: accipiendo actionē p̄ eo q̄d est producere: que sit subiective in agente. sed solū consequitur quedā relō in ipso agente ad ipsum productum. Ad secundū dicendum. q̄ non est intētio Arist. dicere. q̄ sit aliq̄ operatio sine effectu aliquo productū. sed intendit dicere q̄ aliqui effectus aliquarū cārum non manent nisi ad presentiā agentis p̄icularis extinuerit: que actiones quādōq̄ sunt cum motu: sicut citharizatione vel fistulare. quedā vero sunt in quibus sunt quedā operata: que manet absente p̄iculari agente: et ipso non agente. et ideo in illis dicuntur operata fines. in aliis vero dicuntur operationes esse fines: non quin in illis et sint quedā operata: sed q̄ non manent nisi p̄iculari cā actu agente. q̄d p̄z. q̄ per citharizationē et fistulationē cātur sonus: qui est quedā cālitas absoluta producta. et tamen in istis dicit Arist. operationes esse fines. Alia est opinio quā credo esse verā. s. q̄ operatio manens non est aliquid p̄ducere vel efficere. s̄z vel est recipere cātu ad in māle.

Solo ad rōnes aduersarij.

Opio beret vtra.

## Quolibetti

vel est facere formal' tale: q̄tum ad p̄ncipiū formale.  
**C** Ad cuius cūdētiā sc̄dūm est: q̄cūz quatuor sine p̄n<sup>a</sup>. s. finalē: et efficiēs: māle et formale. tribus istoz p̄n<sup>c</sup>, cipio: um attributū operatio. s. p̄n<sup>d</sup> māli: cuius operatio est recipere actuz et perfectionē. et p̄n<sup>e</sup> formal' cuius operatio est facere formal' tale. prout dicimus q̄ albedo facit formal' album: per quem et modū facit itellec̄tio formal' itelligen̄tē: et relo relatum. et sic de alijs. Et p̄n<sup>f</sup> effectiu cuius operatio est aliqđ efficere sicut calefacere. p̄n<sup>g</sup> vero finali non conuenit attribui operatio distincta ab operatione cause efficiētis: q̄ eius cālitas in doc̄sūt: q̄ eius amore vel grāagens agit. Modo operatio p̄ncipy passiū et operatio p̄ncipy formalis dī operatio manēs in eo q̄ talis. Sed talis operatio p̄ncipy actiū dī trāstens per se loquēdo: dato q̄ per acc̄ns posset eē operatio manēs: si alijs faceret aliquem actuz in seipso: si tamē hoc est pole. **E**t hoc qdē q̄tum ad p̄n<sup>h</sup> passiū satis p̄z: q̄ opatio p̄ncipy passiū sive receptiu et recipere actum: sive actus receptus. Sed vtrūqz illoꝝ respicit p̄n<sup>i</sup> passiūm sive receptiu: sicut illud in quo sūt: sive manent. i.ḡl p̄ncipy passiū in eo q̄ tale: et operatio manēs. s.līl est de p̄n<sup>j</sup> formalis. nāz operatio p̄ncipy formalis est et eē formā qua aliqd est tale formal'. Puta operatio ipsius albedis albere: et lucis lucere. sed lucere et albere sunt: et manēt in lucente et albete in eo q̄ huīs. ergo t̄. **E**st tamē sc̄dūz: q̄ alr dī operatio p̄ncipy passiū manēs. et alr operatio p̄ncipy formalis. vñ differunt duplī. Primo: q̄ operatio manēs ipsius passiū est in ipso p̄n<sup>k</sup> passiū subiue. sicut recipere vel actus receptus est in ipso p̄n<sup>l</sup> receptivo. operatio vero p̄ncipy formalis que est esse formal' tale. non est pprie in ipsa forma quasi q̄dam diuersum ab ipsa receptum in ipsa. sed est in habente formā: sicut lucere in lucēte: et calere in calente: sive illud habēs formā sit compositū ex forma illa et quodā altero. sive illud sit forma per se subsistens. sicut dicimus deum formal' in istrum esse: volētem esse: et itelligen̄tē esse. et sic de alijs. **S**c̄do differunt: q̄ operatio p̄ncipy semper preter p̄n<sup>m</sup> passiūm h̄z p̄n<sup>n</sup> actiūm. nam operatio p̄ncipy passiū est recipere actuz ab alio: sicut a cā efficiētē reducēt ipsiz de po<sup>o</sup> in actū: operatio vo forme absolute accipieō: qđ est esse forma: liter tale: nō importat esse ab alio: sicut a cā efficiētē. Ut lux l̄z habeat cām efficiētē: nō lucere nō importat ta lem cālitatem. pp̄ter qđ ēt ea que ptinet ad p̄n<sup>p</sup> formalē cōueniunt deo qui nō habet cām efficiētē. vnde cōuenit deo itelligen̄tē velle et esse iustū. et cōsilia. **T**ertium ēt. s. q̄ operatio p̄ncipy actiū sit operatio trāstens per se loquēdo: et non manēs per se loquendo. pbaf. q̄ operatio transiens dī illa que respicit illud cuius est talis operatio in eo q̄ huīs: vt a quo est: et non vt in quo est. sed operatio actiū p̄ncipy sicut effectiu respicit illud cuius est operatio vt p̄n<sup>q</sup> effectiu vt a quo est. et non vt in quo est nisi per acc̄ns. Ut si cōcurrerent in idem p̄n<sup>r</sup> actiūm et passiūm: qđ credo impole est. s. saltem q̄tum ad idem per essentiā. ergo t̄. Et cōfirmatur rō per dictū Arist. s. metaphy. qui dicit. q̄ potētia actiua est p̄n<sup>s</sup> cipium transeūdialiud in eo q̄ aliud. Unde talis actio transit vel in aliud simplī: vel saltem inquātum differt aliquo inodo a p̄n<sup>t</sup> actiūo. et sic p̄z de p̄mo. **N**otādūz tamē: q̄ bene dī operatio manēs: et operatio trāstens. q̄ opatio est qđā cōmune ad recipere et ad efficere. et ad facere formal' tale. Si aut̄ iueniatur actio manēs et actio trāstens: op̄z accipere actionem equoce: sicut accipere facere equoce: quādo dī q̄ pictor facit parietes albus effectiu: et albedo facit parietem album formal'.

## Questio

**Q**uantū ad sc̄dm. s. qualis opatio sit itellec̄tare. **D**ōz q̄ operatio iamanēs pertinēs ad p̄ncipiū formale. Primum xcedūt omnes. s. q̄ itelligen̄tē sit operatio iamanēs. Et ēt potest ratione probari. q̄ operatio iamanēs dī illa que respicit illud cuius est talis operatio vt in eo in quo est. sed itelligen̄tē respicit itelligen̄tēm cuius est operatio vt in eo in quo est. ergo t̄. **S**c̄dm p̄z. s. q̄ ptinet ad p̄ncipiū formale. q̄ oīs operatio manēs vel ptinet ad p̄n<sup>m</sup> māle vel formale. sed itelligen̄tē vt sic non dicit aliqd formal' pertinens ad p̄ncipū materiale. ergo t̄. Maior p̄z ex dictis. probatio minoris. q̄ vt dī est: operatio p̄ncipy mālis importat hēre cām effectiu: a qua p̄n<sup>m</sup> māle recipiat illud qđ recipit. sed itelligen̄tē cōuenit nō habēti cām effectiu actus ut telligen̄tē: sicut p̄z in deo. ergo t̄. Unde itelligen̄tē pprie loquēdo importat hēre actum itelligen̄tē. nō includendo cām passiū vel effectiu: l̄z aut̄ itelligen̄tē formal' ex suo modo significādi non importet: talem cām effectiu: vñ vel passiū. tñ q̄tum ad rez pertinet in rebus creatiis h̄z vtrāqz cām. Et idem dico de lucere et de quacūqz forma creata recepta in aliquo subiō. Forma aut̄z crea- ta subsistens non h̄z cām receptiū: h̄z tñ cām efficiētē. Unde oīs forma creata q̄tum ad rem pertinet respectu aliquius agentis: a quo est effectiu dicit actiones trāseuntez. l̄z respectu subiecti vel suppositi h̄ntis dicat operationem manētē. **S**ed hic solum restat vñum dubium. s. qualis res sit actus itelligen̄tē: de quo quidā dicunt: q̄ oīs habitus et operatio tā itellec̄tus q̄ sensus. tñ appetitus viriꝝ respōdentis sunt pure relones. Ego aut̄ teneo q̄ sunt quedā qualitates absolute. et funda- menta tñ quoūdā respectuum ad ipsas cōsequentia. sicut probabīt in 3<sup>o</sup> quolibet. Si aut̄ queratur quare frequentius dicātur sentire et itelligen̄tē operationes: q̄ calidum esse vel frigidum esse. Dico q̄ hoc ideo est. q̄ depēdet a presentia agentis p̄ticularis: pp̄ter qđ yides q̄ eē eōꝝ p̄sistat in quodā fieri: alie aut̄ non.  
**Q**uantum aut̄ ad tertium. s. quomodo se habēat in nobis dicere et itelligen̄tē vñdenda sunt duo. Primum est videre qd sit verbū. Secundum est videre quomodo intelligere et dicere se habēat. Quātum ad p̄nūm est duplex opio. Prima est: q̄ verbū est idem realr qđ actus itelligen̄tē et precipue expressus. Et hoc p̄mo probatur auctoritatibus. Primo p̄ Augustinū. is. de trini. vi. dicit. q̄ verbū est illud qđ nascitur ex memoria. sed illud qđ nascitur ex memoria est itelligen̄tia. intelligentia aut̄ est actus itelligen̄tē. ergo t̄. **S**c̄do. q̄ idem Augu. dicit q̄ verbū est amoris' no- titia. sed notitia itellec̄tus dicit actum itelligen̄tē. ḡ t̄. **T**ertio per Anselmu: q̄ dicit: q̄ dicere est cogitādo intueri. Logitādo aut̄ intueri est actus itelligen̄tē. ḡ t̄. **H**oc idēz probat rōne. p̄mo sic. in itellū nō sunt nisi actus itelligen̄tē: et habitus: et dispō. sed verbum non est habitus vel dispositio: aliogn maneret in non itelligen̄tē actu. ergo t̄. **S**c̄do sic. verbum est manifestatiū essentialis. sive ipsa manifestatio essentialis. sed nihil est apud itellec̄tum manifestatiū p̄re essentiā: nisi actus itelligen̄tē. ergo t̄. Dicunt tñ q̄ actus itelligen̄tē expressus magis h̄z rōnem verbi q̄cōfusus. et actus reflexus q̄ rectus. **P**rimū probat. q̄ cum verbum sit mani- festatiūm: ille actus h̄z magis rōnem verbi: cui contie- nit magis manifestare. sed actus expressus est h̄z. ḡ t̄. **S**c̄dm probat sic. q̄ verbum pprie est actus quo lo- quimur nobiscum in mente. sed actus reflexus est h̄z. ergo t̄. Istria dicit. Primum est: q̄ oīs actus itelligen̄tē dī est verbum. Sc̄dm est: q̄ expressus magis dīcat ver-

bum q̄ consutus. **Tertiū** q̄ reflexus est magis verbus q̄ rectus. **Primum** nō pōt stare; hoc p̄bō nica rōne: q̄ omne verbū est ab aliquo dicente; sed non oīs actus intelligendi est in nobis ab aliquo dicente. igit̄ non oīs actus intelligendi est in nobis verbū. ma. patet: q̄ v̄bus est aliquid productū per dicere: et iō oē verbū est ab aliquo dicente. mi. p̄bo duplīc. **Primo** sic: q̄ aliquid intelligere est in nobis a solo oīto: etiā fīm istos qui nō ponunt itellim agentē: s̄ illud q̄ est a solo oīto nō ē a dicēte: cū oīz nō sit dices. igit̄ r̄. **Si dicas** q̄ itellere tali actu intelligendi est dicere. **Lōtra.** q̄ dicere est producere verbum: et per cōsequēs si verbū est actus intellectus dicere est producere actū intelligendi. Sed intelligere nō est producere actū intelligendi: vt probatū est. ergo ex hoc q̄ hō vel itellit intelligit tali actu nō pōt vere dici dices. **Scdō** sic: q̄ dicere est manifestare sibi: loquendo de dicere mentali. Tūc quero de isto qui manifestat sibi aliquid per actū dicendi: aut h̄ facit illud preintelligens: aut non: si sic. igit̄ ante oēm actū dicēdi est actū intelligendi in nobis: quo intellectus est preintelligens ante q̄ dicat sibi: sed illud q̄ p̄cedit oēm actuz dicendi nō est verbū: q̄ omne verbū est per aliquē actū dicēdi. ergo in nobis est aliquis actus intelligendi quinon est verbū. **Si dicas** q̄ nō oī ad hoc q̄ dicat q̄ sit preintelligens: et q̄ in p̄ducendo prīmū actū intelligendi sit dicens. **Contra.** q̄ siue ponat intellectus agens: siue non: motio ad actū intelligendi facta a non preintelligēte equaliter se habet ad obiectū: sicut ad intellectū: si in intellectū est aliqua virtus activa ad producendū actū intelligendi: et per cōsequēs equaliter poterit cōuenire ipsi obiecto dicere: sicut et intellectui: sed obiecto nō cōuenit dicere. igit̄ nec intellectui mouēti absq; h̄ p̄intel ligat: et sic patet illa minor. **Secūdo** p̄ncipalr sic: q̄a nostrarū verbū habet aliquā similitudinē cū verbo diuinō: sed non oē intelligere in diuinis est verbū: q̄ intelligere essentiale: sicut absolutū nō dicit̄ verbū. igit̄ nec in nobis. **Scdm** et q̄ dicunt nō pōt stare: quia sic verbū eset genus vel spēs ad oīa verba: q̄ lic̄z vna spēs sit nobilior alia: nō tñ genus conuenit vni magis q̄z alii vt partitum p̄cedēti q̄one. **Itein** falsum supponit: vt patet ex dictis. scz q̄ omnis actus intelligēdi: tā expressus q̄ cōfusus sit verbum: **Tertiū** dictum eoru est in se fatiūm: et scdō cōtradicit. prīmū patet sic: q̄ fīm eos actus intelligendi quo quis dicit sibi est reflexus: sed omne illud quo quis dicit sibi est verbū mentale. ergo oē v̄bus mentale est actus reflexus fīm eos: q̄ actus intelligēdi nō pōt esse verbū vocale. ergo oīs actus intelligendi est reflexus: q̄ est falsum. **P.** in omni scientia iuenitur verbū et dicere sibi: sed nō in oī scia est actus reflexus. ergo non omne dicere sibi est actus reflexus. ma. patet: q̄ secū cogitare est dicere sibi: et hoc iueniū in omni sciētia: mi. etiam faciliter patet: quia actus reflexus est cogitare se cogitare: sed nō oī scia cōsiderat se aliquid considerare: quia tūc oī scia cōsideraret de actu cōsiderādi: siue intelligendi: q̄ est falsum. ergo r̄. **Secundū** etiā: scz q̄ istud tertiu cōtradicit scdō: nā dicunt in scdō q̄ actus expressus cogitandi est verbū. in tertio vero dicunt q̄ actus reflexus est verbū: sed actus reflexus non est expressior cognitio q̄ actus rectus. igit̄ r̄. p̄batō mi. q̄ obiecta p̄mā que primo occurruunt itellēctui expressius cognoscunt q̄ illa que cognoscunt ex eis. Sed respectu obiectorū primo: que primo occurruunt intellectui est actus rectus. respectu actū aut̄ intelligēdi q̄ existit obiectis cognoscunt est actus reflexus. igit̄ r̄. **Item** illa ex quorū cognitione venimus in cognitio

ne aliorū sunt expressius & magis nota: sed obiecta exte-  
riora que actu recto intelligunt sunt huius respectu actuum  
intelligendi qui intelligunt actu reflexo. igitur  $\tau\zeta$ .  $\square$  Itē  
hoc idem sequit̄ sicut eos ꝑ ipsi arguendo cōtra aliquos  
dicunt: ꝑ noticia quātō est remotor a primo mouēte. s.  
a p̄mis obiectis: tāto est minus expressa: s̄z noticia refle-  
cta est: ꝑ magis remota a primo mouēte. s̄z a primis obie-  
ctis. igitur  $\tau\zeta$ .  $\square$  Et hoc qđē est cōtra istos qui accipiū  
istā maiore vniuersaliter vera yngredio cōtra alios: que tñ  
nō est vniuersaliter vera: vt patebit infra.  $\square$  Quantū autē  
ad illud qđ principale est in isto tertio. s̄z qđ sit verbuzi-  
licz probabilit̄ possit teneri ꝑ actus intelligendi expres-  
sus sit verbum: z ꝑ dicere sit producere talē actū intelligen-  
dī: non tamē minus etiam probabilit̄ teneri pōt ꝑ ver-  
bum sit quedā forma specularis: in qua. s̄z quasi in qua  
dā forma speculari cognoscat̄ veritas de omnibus exte-  
rioribus: siue istō formē in intellectu subiective: siue for-  
mē in fantasmatē: vt quidā dicunt: ita tñ ꝑ siue sic si-  
ue sic ponat̄ semper habeat vt forma in qua speculatur  
intellectus obiectū suū. Teneo tamē vt probabilius ꝑ  
in intellectu formē quidā actus intelligendi: qui sit ta-  
lis forma. Et hoc probo tripliꝫ. Primo sic: qđ respectu cō-  
plexorū oīs actus intelligendi videat eēvel dubitare vel  
assentire: vel dissentire. sed cōceptus mentis accipiendo  
cōceptū mentis pro verbo nullum est istorum. ergo  $\tau\zeta$ .  
ma. videat̄ esse probabilis. Probatio mi. qđ illud qđ stat  
cū quolibz istorū nō est aliqd istorū: qđ vnum istorū nō  
stat cū alio: qđ pare dubitans non assentit nec dissentit:  
nec assenties dissentit: vel ecōterio: sed similis cōceptus  
mentis stat cum quolibz istorū: nā formando cōceptus  
quē ista p̄positio significat. s̄z ꝑ stelle sint pares v̄l im-  
pare: quādoꝫ cōtingit dubitare: qđ assentire: qđ ꝑ  
dissentire. ergo  $\tau\zeta$ .  $\square$  Secundo sic cōtra idē. simile cōceptū  
cōplexus format ille qui discendo errat: z ille qui assen-  
tiendo scit. verbi grā. iste qui credit primā cām non esse  
errando: z iste qui scit primā cām esse veritatē attingen-  
do formant simile cōceptū de cōplexo cui assentis vel  
dissentitur. s. existentia prime cāe. Sed opinio erronea &  
noticia scientifica non sunt similes actus intelligendi. ꝑ  
conceptus non est actus intelligendi qui habet de re cō-  
cepta.  $\square$  Sed forte diceat ad ista: ꝑ iste cōceptus de quo  
quādoꝫ dubitatur: quādoꝫ assentis: quādoꝫ dissentis-  
tut est noticia quid noīs. s̄z qđ est illud qđ dicit̄ per illud  
cōplexū: sed assentire vel dissentire est cognoscere: quia  
ita est vel ita non est.  $\square$  Lōtra. noticia quid noīs: aut est  
idem cū assentire vel dissentire: aut non: si non. igitur sunt  
duo actus intelligendi simul. si sic: sequit̄ ꝑ similis con-  
ceptus non pōt stare cum dissentire & assentire: qđ assen-  
tire non potest stare simul cū dissentire: cuius oppositū:  
s̄z ꝑ similis cōceptus stat cū vtrōq; actu: est ostensum.  
 $\square$  Tertio principaliter: qđ sicut est in sensu ita suo mōdd  
est in intellectu: sed in sensu est dare tale idolum in quo co-  
gnoscitur res: nec est noticia rei. igitur  $\tau\zeta$ . Probatio mi.  
qđ fm p̄m in libro de memoria & reminiscētia: qđ qđ  
homo per sensum vt itur imagine existente in sensu: siue  
tali idolo vt imagine: & medio ducente in cognitionē al-  
terius: quādoꝫ vt re cognita: sicut quādo in somnis ap-  
prebendunt aialia ipsas imagines vt quādā res: hoc nō  
esser: nisi in sensu esset dare aliqd idolum qđ nō est noticia  
rei: sed imago i qua res cognoscitur. ergo  $\tau\zeta$ .  $\square$  Quarto  
sic: quia verbum nostrū dicit̄ ad similitudinē verbi diuinis: s̄z  
in diuinis verbum patris dicentis: nō se habet ad p̄m  
vt noticia qua cognoscit̄: sed vt illud in quo productio ꝑ  
modum intellectus cognoscit̄: igitur & in verbis nostris  
non se habet ad dicentē vt noticia qua cognoscit̄: sed  $\tau\zeta$

## Quolibet

Als in quo cognoscit. sic igitur probabiliter potenteri ꝑ verbum non est actus intelligendi: sed aliquid aliud in quo res cognoscitur. Dico igitur sicut als dixi: ꝑ verbus nō est actus intelligendi: sed est quædam forma specularis in qua res cognoscit. ita quædam ipsa forma aliquo modo est nota: et homo per talern formam in se consatam. alio modo per actum intelligendi confusus. Supposito etiam intellectu agente et specie intelligitur res expressus ꝑ intelligitur per primum actum confusum. ¶ Hic tria ponuntur. Primum est ꝑ talis forma producitur per actum confusum intelligendi. Secundum est: quod in tali forma speculari cognoscit res. Tertium est ꝑ in ista forma expressius cognoscit res quam per primū actū intelligendū qui causat immediate ab obiecto. ¶ Cōtra primum arguit tripliciter. Primo sic: quod per actionem manentem nihil producitur: sed intelligere est operatio manens: igitur per ipsum nihil producitur. mihi patet. Probatio ma. quia sicut se habet operatio transiens ad hoc ꝑ aliquid per eas producatur: ita operatio manens ad hoc ꝑ nihil per eas producatur: sed in omni operatione transiunte aliquid producitur. Sicut in nulla operatione manente aliquid producitur. Si dicatur ꝑ operatio manens est per quam nihil producitur extra: licet aliquid producas per eam intra. Cōtra. quod quādō dicit p̄hs ꝑ operatio manens est per quam nihil aliud producere ridiculosus fuisset dicere: ꝑ ideo dicit operatio manens: quod per eam nihil extra producitur: nec p̄hs dixisset: quod planū est ꝑ per talē operationem nihil ex produceatur: nec p̄hs dixisset illud verbū ꝑ est ita planū nisi vltierius intellectus est ꝑ per talē operationem nihil vniuersaliter producitur. ¶ Item p̄hs ibidē. et primo ethi. dicit ꝑ tales operationes sunt finis. Sed non esset si aliquid aliud ab ipsa esset operatum per ipsas: quod illud operatum esset finis. ¶ Secundo sic: quod istius conceptus expressi quē tu ponis: aut sola spēs intelligibilis est causa: aut species cum actu confuso: nō sola species intelligibilius: quod tunc effectus esset nobilior sua causa: nec species simul cum actu cōfuso: quod tunc essent simul duo actus intelligendi: quia simul esset actus intelligendi confusus cuius species talis expressa: quod simul est causa cū effectu: sed cum tali species expressa: siue conceptus expressus est actus intelligendi expressus ergo a primo ad ultimum cū actu intelligendi expresso est actus intelligendi cōfusus: et sic erunt duo actus intelligendi sunūl. ¶ Tertio sic: sicut se h̄z sentire ad sensū. ita intelligere ad intellectū: sed per sentire nihil producitur in sensu. igitur nec per intellectū in intellectu. ¶ Si dicas ꝑ licet per sentire nihil producatur in sensu: producitur tñ in alio: quod per sentire sensus exterioris producitur aliquid in fantasia: et per fantasiam producitur aliquid in intellectu. ¶ Cōtra: quia sic dicitur: sicut se habet actio transiens ad producere. Ita operatio manens ad nō producere: sed per actionem transiunte semper aliquid producitur. ergo per actionem manentem nō producere aliquid: nec in se: nec in alio. ¶ Ad primum istoru dicendum. ad ma. ꝑ aliquid produci per alterū potest dupliciter intelligi. Uno modo sicut per actionem que est productio ipsius: sicut per calefactionem producitur calidum: vel calor in calefacto. Et isto modo nihil producitur per operationem manentem: quia operatio manens non est in producere: nam omne producere est operatio transiens: ut supra dictum est. Alio modo dicitur aliquid produci per alterum: sicut ꝑ habere principiū actiuū quo producens producit: sicut calidum calefacit per hoc ꝑ habet calorem vel calore. Ita ꝑ calidū et per calefactionem et per calorem per calefactionem calefacit: sicut per illud quod dicit formaliter ipsos

## Questio

productionem eius: sed per calorem: sicut per illud quod importat agens habere calorem qui est principiū per quod agit: et isto modo omne quod fit: fit per operationem manentem: quia omne agens agit per aliquid principiū formale per quod agens habet esse tale formaliter ꝑ pertinet ad operationem manentem pertinentem ad principiū formale: et vltierius per idē principiū habet producere aliud quod pertinet ad operationem transiumentem. ¶ Et ad probationem quando dicitur ꝑ sicut operatio transiens se habet ad producere tē. Dicendum ꝑ verū est accipiendo hoc verbum produci formaliter ut sit sensus: ꝑ sicut oīs operatio transiens est formaliter ipsum producere: ita nulla operatio manens dicit formaliter ipsum producere: licet dicat habere principiū per quod producens producit: sic etiam dico in proposito ꝑ licet intelligere non dicat formaliter dicere vel producere: verbum tamē dicit habere actum per quē mens se mouet ad verbum producēdum: siue verbus sit actus intelligendi siue aliquid aliud: quod quidez producere est dicere: ꝑ autem per intelligere cōueniat alicui agere: et similiter per velle: sicut per illud per quod agens agit: siue sicut per illud quod importat habere principiū per quod agens agit: faciliter patet: nam dicitur aliquas causas agere per intellectum et voluntatem. ¶ Igitur quero atque intellectus accipitur pro potentia: vel pro habitu: vel pro actu: si accipias pro potentia vel pro habitu. ¶ Cōtra. quod tunc non intelligens ita ageret per intellectū et voluntatem: sicut intelligens et volens: quia in non intelligente potest esse potentia et habitus: et similiter posset agere per intellectū et voluntatem dormiens: sicut vigilans: quod est manifeste falsum. ¶ Linquitur igitur ꝑ per actum intelligendi voleādī agens per intellectum et voluntatem agat: et sic per operationem manentem competit alicui agere: nō sicut per illud quod dicat formaliter ipsam actionem: sed sicut per principiū actiuū: siue per habere principiū agendi. quocquid igitur de cōclusione certum est ꝑ ratio nulla est: et procedit ex hoc ꝑ ignoratur natura operationis manentis et transiuntis: et ex hoc etiam ꝑ illi qui eam faciunt ignorantem modo diversimode aliquid producitur per operationem transiumentē: que est ipsius formaliter producere: et per operationem manentem: que est principiū formale tale habere per quod agens agit. ¶ Ad secundū dicendum ꝑ quando dicitur: aut sola species tē. Dicendum primo ꝑ proposito ꝑ sola species esset causa immediata illius cōceptus expressi. Nullum tamē inveniens sequitur: et quando dicitur ꝑ imo: quod effectus esset nobilior sua causa. dicendum ꝑ idem sequitur de actu intelligendi cōfuso: quod nobilior est quam sit species: que ponitur eius causa ab omnibus qui ponunt species. Dicendum igitur ꝑ non est inconveniens effectum esse nobiliorum sua causa immediata: dummodo illa causa immediata agat in virtute aliquius nobilioris cōcurrentis cum ista causa ad effectum producendum: et sic ponitur in proposito de intellectu agere et species: sicut etiam ponit a negantibus speciem de intellectu et fantasmatice respectu actus intelligendi confusi. unde ista ratio non compellit ad ponendum ꝑ intelligere sit causa verbi producere: sed ꝑ aliud est ꝑ magis intelligat et ꝑ plus aliquo modo intelligat illud de quo formaliter verbum. ut probatum est supra: et quādō vltierins dicit ꝑ hoc post: sequit̄ ꝑ uno actu intelligendi sint simul. Dico ꝑ ista difficultas equaliter currat cōtra ponentes verbum esse actum intelligendi: sicut cōtra non ponentes: et similiter cōtra ponentes verbum non produci per actum intelligendi confusum. Sicut cōtraponentes verbum produci per actum: quod cum omnes concedant ꝑ sed

actum intelligendi expressum attingitur immediate actu  
diffuso intelligendi; et per consequēs q̄ actus intelligendi  
confusus est eius causa qualitercūq; et per consequens  
simil erunt. Ad istam difficultatem posset faciliter  
dici s̄m illos qui ponunt q̄ non est inconveniens duos  
actus intelligēdi ordinatos ad inuicem simul esse. Sed  
posito q̄ duo actus intelligendi non possunt simul esse.  
Dico q̄ cum homo ad oēm actus intelligēdi fantasmati  
me diante attingat: q̄ intelligere ipsum cōfusus dicit  
causare vel verbū: vel intellectiōē expressam in qua-  
tū obm mediante tali actu causat amorem talis intelle-  
ctionis expresse: et amor talis est cā motionis fantasmati  
qua quidē motione facta: que non sit in instanti: mo-  
uetur intellectus vltierius ad verbum vel ad expressam  
noticiam: quādo ergo dicitur q̄ intelligere cōfusus stat  
cū verbo: siue cum noticia expressa cum sit causa eius.  
dicendū q̄ non op̄ de eo q̄ est causa alterius mediante  
aliquo alio motu: sicut apparet de sagitante: nūc autē  
ita est q̄ noticia cōfusa est cā verbī siue noticie expresse  
mediente motione successiue facta in fantasmati. Ad  
secundū patet ex dictis: quia nec in sensu: nec in intelle-  
ctione operationem manente aliqd producit: sicut per  
ionem: sed nihil prohibet q̄ per operationē ma-  
ligd pducatur: sicut per illud q̄ est habere p̄n  
uo agens agit: ut supra dictuē est. Utrū autē  
oueat seipsum: sicut intellectus: nihil ad propo-  
sūl pertinet ad ppositū ostendere quomodo  
fiat per operationē manentez: et quonuodo non.  
Contra secundū arguit etiā tripliciter. Primo sic: qz  
qd q̄ est notuē: et mediū cognoscēdialterū est magis  
notū illo altero: s̄z v̄bū vel aliqd ex̄s: sicut in subo ma-  
nēte nō est magis notū obis exterioribus q̄ cogiscunt p̄  
ip̄z: q̄ verbū nō se haberet vt forma specularis in qua no-  
ta cognoscat aliqd. Secundo sic: qz illō cuius actus co-  
gnoscat actu recto et ipsum cognoscit actu recto: sed s̄m  
te verbū q̄ est acris mentis cognoscit actu recto: ergo  
et ipsa meus cognoscit seipsum actu recto. Tertio sic:  
qz sicut intellectus se haberet ad intelligere: ita se habet vo-  
luntas ad velle: sed in voluntate ad volendum nihil po-  
nitur preter potentia et habitū et actum. igitur nec in intel-  
lectu: sed verbū non dicit potentia nec habitum: igitur  
dicit actum: et per sequēs nō est talis forma specularis  
in intellectu vt tu ponis. Ad primū istorū dicenduz  
ad ma. q̄ ista nō habet veritatē vlr: sed habet veritates  
tm̄ de illis que nata sunt se offerre intellectui magis vt  
obiectum cognitionis: q̄ vt cognoscendi mediū: et ppter  
hoc lic̄ ydolū in fantasmati possit accipi vt res cognita  
vt medium cognoscendi: non tm̄ op̄ q̄ sit magis notū  
q̄ res: cuius est idolum. Similē est q̄ utimur vocibus  
ad docendū alterū: nō q̄ q̄ voces significatiue sint ma-  
gis note q̄ res: quarū sunt signa. Ad illud autē q̄ in-  
ducant ad cōfirmandū istam rationē dicentes q̄ homo  
videns imaginē alicuius existētis retro in speculo ma-  
gis nouit imaginē existētē in speculo: q̄ illō cuius est.  
Dico q̄ accidit hoc inquantū ista imago magis nata est  
se offerre vt obiectum: q̄ vt medium cognoscendi: sicut  
etiam accidit de imagine herculis: illo cuius est. Sed  
si illa species magis nata eet se magis offerre: vt mediū  
cognoscendi q̄ vt obiectū cognitionis: nō ita esset sicut p̄  
de idolo fantasmati. Ad secundū dicendū q̄ nō se  
quitur q̄ si actus alicuius cognoscitur actu recto: q̄ ei  
subiectū cognoscatur actu recto: et loquēdo de cognitione  
q̄ actus cognoscitur q̄tuz ad id q̄ est. nō autē de co-  
gnitione qua cognoscitur q̄tū ad rōne accidentalitatis  
sue que cognitione non potest baberit nisi aliquo modo co-

gnito suo obiecto: sed illud q̄ est accidentalitatis potest  
cognosci ignoto vtrum habeat aliquo subiectū: sicut pat̄z  
de quantitate de qua multi ignorauerunt vtrum habe-  
ret subiectum cui inesset: sicut patet 7° meta. vnde etiā  
formant sibi conceptuz aliquēz: et lic̄ aduertatse in tali  
conceptu intelligere rem aliquā: nō tamē statim pro tūc  
aduertunt de subiecto talis conceptus: sed postea q̄ nam-  
do principaliter considerat de tali conceptu: et aduertit q̄  
est quedam res adueniens de nouo alicui: statim cōside-  
rat aliquo subiectuz q̄ habet in nobis. Unde sciēdū  
q̄ duplex potest esse cognitio talis conceptus. vna qua  
per ip̄nū et in ipso aliqd cognoscit p̄ncipaliter: et talis cogni-  
tio est actus rectus: alia est cognitio qua talis conceptus  
cōsideratur s̄m illud q̄ est in se p̄ncipaliter: et talis cogni-  
tio est reflexa: sicut quādo aliquis cōsiderat de ipsis co-  
ceptibus qualis nature sunt et quales res. Ad tertiuē  
dōz q̄ a multis et maior et minor illius rationis negātur.  
maior quidē: quia cum intellectus moueat immediate a  
fantasmati: q̄d nō est eius sufficiens motiuū requiritur  
alid voluntas nō mouet ab intellectu facto in actu: sicut  
a sufficiens motiuō: ideo plus requiritur a parte intellectus  
ad hoc q̄ recte moueat ad intelligēdū: q̄ ex parte vo-  
luntatis ad hoc q̄ recte moueat ad volēdū: vnde et ma-  
gni ponunt q̄ respectu actuū moralium non requiritur  
habitū aliquis in voluntate: lic̄ in intellectu requirat  
prudentia: que sufficit ad hoc q̄ intellectus ratione mo-  
ueatur ab obiecto: et ad hoc q̄ recte moueat voluntatez.  
minor autē negatur a multis qui ponunt preter actum  
volendi quasdam affectiones in voluntate: que in volū-  
tate correspondent speciebus impressis vel expressis ex  
parte intellectus. Lōtra tertiuē arguitur tripliciter.  
Primo sic: qz si talis conceptus cui soli competit omne  
verbū formaret ad expressius intelligēdū: actus cō-  
fusus non esset verbū: qz per ipsum non expresse cognos-  
citur res: sed hoc est falsum. igitur T̄. Istia supponit  
falsitas T̄. p̄ba: qz vox significat v̄bū mētis: vel saltez  
q̄d cogiscit v̄bo mētis: sed vox iponit ad significādū et  
que intelliguntur actu confuso. igitur actus confusus est  
verbū. Secundo sic: qz illud q̄d immediatus reci-  
pitur a re magis eam representat: sed species impressa  
mediatus recipit a re: q̄ species exp̄ssa quā tu ponis.  
igitur illa species quā tu ponis nō exp̄ssius representat  
rem: q̄d est contra te. Tertio sic: qz tu ponis q̄ verbū  
in visione beatificatur non ad expressius cognoscen-  
dū: et sic contradicis tibi dicendo q̄ verbū format  
ad expressius cognoscendum rem. Ad primum istorū  
dicendum q̄ voces bene significant non solū illud  
q̄d intelligitur intellectu confuso: sed etiam illud q̄d sen-  
titur: et q̄d pducitur a fabro: nec verbū est q̄d vocibus  
signatur. sed res rep̄ntata per verbū: vñ v̄bū d̄ illud  
mediente quo imponimus voces ad significandū: vnde lic̄  
significetur illud q̄d intelligit intellectu confuso: sicut  
etiam significatur illud q̄d sentitur sensu exteriori: nūc  
tamen solum mediante actu confuso imponit vocem  
ad significandū: sicut nec mediante actu sentiendi exte-  
riori. Unde ratio non plus concludit de actu intelligen-  
di confuso: q̄ sit verbū: q̄ de actu sentiēdi: vel etiā ca-  
lefaciēdi: qz et q̄d sentitur et q̄d calefit bene significat vo-  
ce: sed non mediantibus talibus conceptibus: imo oportet  
semper ad imponendum vocem ad significandum  
habere conceptum expressum ab imponente. Ad se-  
cundū dicendum q̄ illa non est vniuersaliter vera. s̄z  
oporet q̄ accipiatur ceteris paribus: vnde lic̄ imedia-  
tius instrumentum recipiat motionem p̄ncipalis age-  
tis q̄ p̄ncipalis effectus: qui p̄ncipaliter intēditur: nō  
Denius B z

## Quolibet

tamen magis impunitur similitudo ageris instrumento q̄ effectui. immo q̄ minus. ita etiam immediatus res una cum intellectu agente cāet specieū impressam q̄ expressam: vel etiam q̄ intellectionem confusam; non tamen oportet q̄ expressum representetur res per illā que agit ut in instrumentis obiecti et intellectus agentis q̄ per species expressas: que inter species est vltimū finis et effe ctus et principaliter intentus: nec est aliq̄d inconveniens q̄ intellectus agens cuī pluribus motionibus factis in fantasmate ad babendum expressam cognitionē attin gat ad perfectiorē cognitionē: q̄ sit ista que habetur per unam simplicem motionem a principio: quicquid autem sit de veritate conclusionis certum est q̄ ista ratio concludit falsum: quia quicquid sit de speciesbus: cognitio confusa immediatus est ab obiecto: q̄ cognitio ex pressa aliquo modo: saltez quia nūc q̄ in nobis in cognoscendo reducitur de potentia ad actum: nec peruenit in nobis ad cognitionē expressam nisi mediante confusa. Ad tertium dicendum q̄ quādō dixi q̄ format verbum ad expressius cognoscenduz intellexi fm cursum cōez et naturaleū qui apparet in nobis: nō āt de forma tione verbī: qd est vīsionē beata: si quid tale est: qd per tinet ad statum supernaturālē future vite: causa autem est: qd operatio intellectus in istis rebus in infinitū defi cientibus ab intelligentia divina: potest in plus q̄ res fm se. In vīsionē autem beata quecūq̄ cooperatio intellectus: nec potest in plus: nec etiā in tantū: sicut potest ipsa res presens: et ideo quicquid formet ibi intellectus non attingit ad causandū ita expressas cognitionē: sicut vīsionē impressa ab obiecto ad quā qdē vīsionē ista vīsionē faciunt. vt alī dixi. sed ad alia alīquā cognitio nem possibilem coexistere illi: sicut etiam noticia crea turarū in propria natura stat cū predicta vīsionē. Ad auctoritates Augu. quas illi inducunt pro se qui ponunt actum intelligendi esse verbum. Dicendum q̄ in illis auctoritatibus est predicatione qua effectus p̄dicatur de causa: eo modo quo dicimus q̄ latio solis super terram est dies: quia est causa diei: vnde omnes auctoritates q̄ dicunt q̄ verbum est noticia vel intueri: vel aliiquid tale sunt predicationes causales: quia sc̄z verbum est causaliter talia. Ad rationem autē primā quā adducunt. dicendum q̄ verbum se habet per modū habitus: siue dispositionis: non quidē accipiendo habitum pro eo qd̄ habet permanētiaz cōtinuam: sed accipiendo habituz siue dispositionē: que non est actus: sed disponit poten tiam ad actum: licet non sit nisi solum cum actu. Et ad secundū dicendum q̄ verbum est manifestissimum essentialiter accipiendo manifestissimum pro eo qd̄ est principium actuum manifestationis formalis: que est actus intelligendi: ita q̄ verbum dicitur manifestare: non sicut ipa manifestatio formalis: sed sicut causa actua talis manifestationis: sic patet quid sit verbum. Quāliter autē se habet dicere et intelligere dicūt illi qui p̄nus q̄ dicere idez est qd̄ intelligere: et dicūt q̄ dicere est operatio manens: quia vt dicunt: sicut se habet verbum ad actum intelligendi: ita dicere ad intelligere: sed sicut supponnt se probasse verbum est actus intelligendi. q̄ z. Sed istud non potest stare: quia aut dicere dicit producere formalis: aut non: si sic. igitur dicere non est operatio manens: quia fm̄ eos per operationem manentes nibil producitur: qd̄ est cōtra eos qui ponunt dicere esse operationem manentem: sicut et intelligere: si nō: sequit̄ q̄ verbum non importat aliiquid producere: quia illud qd̄ correspondet operationi: que nō est producere: non dicit aliiquid productū. Sed verbum correspondet ope-

## Questio

rationē: que non est p̄ducere: quia fm̄ istos dicere non est producere: igitur z. Et ex hoc vterius sequitur: q̄ verbum in diuinis non importat aliiquid productū: qd̄ est manifeste falsum. Sed ad hoc dicunt q̄ vībū prout pars est imaginis dicit aliiquid productū et dicere p̄ducere. Contra: quia dicere prout pertinet ad imaginem: aut est propriæ dicere: aut non: si sic: igitur accipiendo propriæ dicere est p̄ducere: sed intelligere non est producere. ergo intelligere non est dicere: et sic contradicunt sibyp̄sis. si nō: igitur verbum non importat p̄prie aliiquid productū: et sic accipiendo verbum p̄priesicut et intelligere propriæ: propriæ loquendo non plus competrat filio: q̄ sit verbum: q̄ competat patri: qd̄ est falsum: quia si dicere propriæ acceptu non est p̄ducere: ita nec verbum p̄prie acceptu dicit aliiquid productū. Iterum quādō dicunt q̄ dicere est p̄ducere prout verbum est pars imaginis: quero cuius est dicere vt producētis. vīrum sc̄z obiecti ipsius solius: vel sit ipsius mentis per aliiquid existens in ea: siue sit illud sp̄s: siue intelligere confusuz. Si dicāt q̄ dicere est solius obiecti vt p̄ducentis. Lōtra hoc arguitur quadrupliciter. Primo sic: quia tunc rei exteriori: puta lapidi conueniret dicere vel saltem fantasmati: per qd̄ immediate mouet intellectū: qd̄ ē falsum. Secundo sic: qz omne dicere mentale est dīcere sibi: sed obiectum non dicit sibi: siue obiectum accipiat res extra: siue fantasma: quia propriæ loquendo non dicitur aliqd alicuinisi intelligenti. ergo z. Ter tio sic: qz sic se habet intelligere in nobis respectu obiecti: suo modo: sicut in deo. Sed intelligere qd̄ fm̄ modū nostrum intelligenti in deo immediate sequitur obiectū: non importat dicere cum sit absolutum: nec etiam dici. ergo nec in nobis necessario motio immediate facta ab obiecto importat dicere vel dici: et per cōsequēs dicere nō est ipsius obiecti: vt producētis. Quarto sic: quia si dicere pertinet ad obiectum extrinsecum: verbum non esset proles memorie: sed hoc est falsum. ergo z. falsitas p̄sequentis patet: pbatio zātē: qz nihil pertinet ad memoriā p̄prie loquendo nisi vis receptiva mentis vel id qd̄ est in ea subiective: siue hoc sit species: siue nō. Ez obiectum extrinsecum nihil est horū. q̄ z. Si autē dicāt q̄ verbum est ipsius mentis: vt producētis. ita q̄ mēs vel aliiquid existens in ea sit principiū actiuū ipsius p̄ductionis et verbi producti. Contra: quia fm̄ oīs operatio que non transit in aliud est operatio manens. sed si mens per seipſaz vel per aliiquid existēs in ea subiective est p̄ncipium actuum productū verbi: dicere erit operatio nō transiens in aliud salte subiecto. igitur fm̄ hoc dicere erit operatio manens: sed tale dicere: vt dictum est: est producere: per omne autē producere ali quid producitur: qd̄ est zātē. Dico igitur ad propo situm siue verbum sit actus intelligendi siue forma spe cularis: de qua dictum est q̄ dicere formalis non est intel ligere: et si quidē verbum sit forma specularis: sicut dicitur est: tunc differunt dicere et intelligere: sicut producere talē formam et intelligere per eam: quia sc̄z dicere est p̄ducere verbum. Si autē esset actus intelligendi: tunc dicere et intelligere differunt: sicut producere actum in intelligendi: et intelligere differunt. ista autē differunt: qz vīnum dicit producere actum intelligēdi: aliud vero dū cit esse tale per talē actum formalis: et differunt que dā modo: sicut calere qd̄ est esse tale per calorem formalis et calefacere qd̄ est producere calorem: vnde et dicere est operatio transiens formalis loquendo: licet sit manens per accidens. Unde scienduz q̄ operatio manens dicitur per se propriæ loquēdo respectu eliciūs qd̄ se habet

**S**ed id per se et in eo quod talis: sicut ad illud in quo est: sicut intelligere se haberet ad intelligens: et calere ad calens: et lucere ad lucens: actio vero transiens dicitur per se proprie loquendo respectu alicuius ad quod se habet per se vel quo est: et sic omne et producere erit actio transiens per se loquendo: quia producere respicit produces ut a quo est: et similiter dicere dicentes: licet per accidentem possit recipere illud idem ut in quo est: non in quantum est agens: sed in quantum est recipiens: hoc enim ponentes quod idem potest mouere seipsum: et sic dato quod actus intelligendi est verbum: ad hunc dicere non est intelligere: unde ista via que dicit quod sicut se habet verbum ad actum intelligendi. ita dicere ad intelligere: falsa est: sicut falsum est dicere quod sic se habet calefacere ad calere: sicut calor ad calorem: nam respectu eiusdem caloris numero aliud sponte calefacere: quod est ipsum calorem producere: et aliud importat calere quod est esse formaliter calidum per ipsum calor: et sic patet quod se habito dicere et intelligere in nobis.

**Quantum** autem ad hoc quod questionum fuit. scilicet quo se habent dicere et intelligere in deo: satis patet ex dictis: nam se habent: sicut actus notionalis et essentialis: nam intelligere dicit actum essentialium. scilicet esse in actu intelligendi. dicere vero dicit actu notionalem. scilicet per modum intellectus: unde sunt idem re sicut essentia et proprietas: non tamē sunt idem conuertibiliter. modo quo expositus est in precedenti qōne.

**Ad rationem** in oppositus dicendum. quod sicut calentis possunt esse duo actus in eo quod calens: sicut calere: et calefacere: ita et intelligentis in eo quod tale possunt esse duo actus. scilicet intelligere quod se habet sicut calere: et dicere per modum intellectus producere quod se habet: sicut calefacere. Secundum tamen quod dicere non est sic actus intelligentis quod de necessitate consequatur esse intelligens: sicut intelligere de necessitate consequitur esse intelligens: quod cum intelligere sit esse tale per actum intelligendi: et intelligens sit ille qui est talis formaliter per talem actum. dicere vero cum importet actum producendisper modum intellectus: non oportet quod conueniat omni intelligenti: quod non op̄z quod omne habens principium actuum semper agat. Si autem tu dicas quod salte sequitur quod possit agere: et per hanc quod cum filius et spūscus intelligant possint dicere: ad quod sequitur quod actu dicatur: quod in diuinis quocquid potest esse qualiter ad intrinsecā est ibi actu: et sic filius et spūscus dicent. Dico quod non sequitur: quod ad hoc quod conueniat alicui producere: non soluz requiri quod habeat principium actuum. Sed etiam requiri ex parte producibilis aptitudo ad producere tali habente tale principium actuum. modo dico quod in diuinis non potest esse aptitudo ad producere per modum intellectus nisi in una persona. scilicet in filio: et huius ratione abs satis dixi. Et sic p̄z ad questionē et ad argumenta. Questio. IX.

**Ostea** querebant quedam pertinencia ad creaturam. Et p̄ querebatur vnam pertinens ad creaturam genitale. Deinde querebant quodam pertinencia ad creaturā corporalē. Tertio querebant quedam pertinencia ad creaturā compositam ex spūali et corporali. scilicet ad hominem. Illud pertinens ad creaturā in generali est. Ultrum causa recipiendi magis et minus in accidēte cui competit sit diversitas subiectorum formā speciez: vel separabilitas a subiecto: et arguit quod si quis omnis varia- tio accidentis accipitur in habitudine ad subiectum: sed non videt quod varia- tio in accidēte in habitudine ad subiectum possit accipi nisi altero modō. sicut et major p̄.

q̄cum accidentis esse sit inesse variatio eius occipien- da est penes illud cui inest. mi. etiā ut video est planus: quod non video quod possit accipi variatio in accidente in co- paratione ad subiectum: nisi vel quod respicit diversa sub- iecta: vel quia potest esse et non inesse eidem subiecto.

**Contra** si separabilitas accidentalitatis est ea et suscipiendo magis et minus. Tunc omne accidentis separabile suscipiet magis et minus: et sequens est falsum: igitur etiam: nūtia patet: falsitas consequen- tis probatur: quod rectitudo anguli: vel rectitudo linee non recipit magis et minus: sed utrumque ut patet in multis ista sunt separabilia. igitur et ceterum.

**Relpōdeo** circa istam questionē est triplex opinio. Prima est: quod causa recipiendi magis et minus est predicta habitudo ad subiectum diversa que dicta est. Secunda est: quod causa recipiendi magis et minus est latitudo: sive diversitas graduū formae esse: et non forma essentiam. Tertia est: quod causa huius est latitudo formae essentiam: modo quo infra exponeam. Prima opinio probatur duplicitate. primo per rationē factam in opponendo ad istam partem. Secundo sic: et reddit in idem: quia accidentis esse est inesse: ut dictum est: ex quo arguitur sic: varietas in accidente non potest accipi nisi finitaria varie- tate in iberetia: sed varietas in iberetia non potest accipi. ut video nisi quod vel potest inesse vel non inesse: vel quia potest inesse diversis subiectis. igitur et ceterum. Sed illud non video mibi esse verum. Primo: quod illud quod conuenit accidenti in habitudine ad idem subiectum numero: non requirit diversitatē subiectorum: sed magis et minus sufficiunt ei de numero in habitudine ad idem subiectum numero. igitur et ceterum. etiam patet: quod quod conuenit ei de numero non requirit diversitatem formae secundum spēm. mi. etiam patet ad sensum: quia unum et idem subiectum numero est quāduplicata magis et minus calidum et frigidum. et sic de aliis. Si dicatur ad hoc: quod quāduplicata diversitas subiectorum habet quāduplicata separabilitas. Lōtra: quia sicut dictum est in arguēdo rectitudo est accidentis separabile a linea vel angulo: et tamē linea non recipit magis et minus. ergo et ceterum. Si dicatur quod utrumque requiri. contra: quod quāduplicata alicuius accidenti inseparabilis quod coparationē ad unum et idem subiectum numero non requirit separabilitatē: nec multitudinem subiectorum: ita quod non requirit ambo simul: nec alterū: sed aliquod accidentis est recipiens magis et minus in habitudine ad idem subiectum numero a quo est inseparabile: sicut est calor ignis et humiditas aque. igitur et ceterum. Uni sciendum quod licet diversitas subiectorum: quāduplicata possit facere ad recipiendum magis et minus formam quod subiecta sive magis et minus disposita ad recipiendum formam perfectam vel minus perfecte: tamē rō formalis per quam inuenit formam magis et minus: non est diversitas subiectorum: cum formam quod dictum est: in eodem subiecto numero inueniat formam recipere magis et minus: ita quod preter diversitatē subiectorum op̄z ponere quandam latitudinem in ipsa forma. Secundo sic: quod illud per quod aliquid formaliter est tale includitur in sua ratione formaliter quia dicitur tale: sive recipere magis et minus non includit in sua ratione formaliter pluralitatem subiectorum vel separationē vel ambo simul. igitur et ceterum. Ad primū igitur quod isti dicunt dicendum: quod illa ratio procedit ab insufficienti: quod variatio accidentis in habitudine ad subiectum: non solū modo attenditur formam multitudinem subiectorum vel separationē a subiecto: sed etiam penes hoc quod est subiectum reduci magis et minus perfecte in actu formam illam que recipit magis vel minus: et per hoc patet ad secundū: quod variatio in ipsa in iberetia non solū modo attenditur penes sive diversis subiectis

## Quolibetii

vel penes posse inherere vel non inherere: sed etiam penes reduci in perfectione actu inherentie. **Sed** opio est que ponit quod magis et minus conuenit forme secundum gradus in esse et non secundum gradus in entia: quod probatur sicut quia opus quod magis et minus conueniat talibus formis: vel secundum diuersos gradus in esse: vel secundum diuersos gradus in entia: sed non conuenit eis secundum diuersos gradus in esse. **Maius.** autem probatur quod dupl. Prior sic: quod si ponatur latitudo secundum gradus in esse: aut secundum gradus continet in alio eminenter: sicut vegetatum in sensu: aut quod secundum gradus additur ad alterum precedentem: non primo modo: quod tunc magis et minus differunt species: sicut pure vegetatum et sensuum differunt species: nec secundum modum: quod tunc diversae forme eiusdem species sunt in eodem subiecto: quod ibi diversi gradus: quo secundum gradus additur alteri essent diversae forme eiusdem rationis. **Secundo** sic: quod secundum auctoribus lib. 6. principiorum. forma est simplex invariabilis et indivisiibilis essentia consistens: sed illud quod est tale non habet diversos gradus. igitur in entia alicuius forme non sunt diversi gradus. **Tertio** sic: quod p. 33 dicit. 8. meta. quod forme sunt sicut numeri: quod secundum subtractione graduum secundum magis et minus non variari possunt forme: igitur tales gradus non sunt accipendi in entia forme. **Quarto** sic: quod illud quod secundum aliquid habet certitudinem debet esse secundum et indivisiibile. Sed secundum Alium. secundum quod habet certitudinem per seam formam. ergo tunc. **Sed** ista opinio non videtur mihi vera: quod quando dicunt quod gradus accipendi sunt in esse et non in essentia: aut intelligunt quod in ipso actu entia sunt diversi gradus: et non in ipsa essentia: aut intelligunt quod nec in entia: nec in actu entis sunt diversi gradus: sed utrumque sit indivisiibile: sed gradus sunt in habitudine ipsius ad subiectum recipiens formam secundum maiorem et minorer immitationem. **Primum** non potest esse: hoc probatur tripliciter. **Primo** sic: quod si aliquid est actualius tanto est indivisiibilis: sed si esse et essentia differunt realiter: esse est actualius quam essentia forme: ergo est magis indivisiibile et minus possunt in eo esse gradus: quam in entia forme. **Tertio** sic. secundum istos in eodem non est nisi unius actus essendi. scilicet actus essendi subiecte per quem subiectum est: sicut illud in quo est esse: alia esse oportet: ut dicunt: sunt in iusto mente: scilicet in subiecta habete et esse: ex quo accipitur ista maior. scilicet in omni entia non est nisi unicus actus subiectus: sed secundum esse vel subiecti non sunt gradus etiam secundum eos. igitur tunc. **Tertio** sic: quod in eo ponendis sunt gradus: quod dicitur magis vel minus: sed secundum eos et secundum veritatem conceditur quod una virtus est maior: alia: et una quantitas maior est alia: ut patet ad sensu: igitur in entia virtutis et quantitatis sunt diversi gradus: igitur nullum est dicere quod in essentia forma non sunt diversi gradus. **Secundus** modus non potest stare. scilicet quod sunt gradus in ipsa habitudine actus essendi ad subiectum existentibus esse et essentia indivisiibilibus. ita quod propter hoc dicantur gradus in esse et non in entia: et hoc probatur tripliciter. **Primo** sic: quod secundum eos et in entia subiectum est diversitas graduum: ex quo arguo sic: quod indivisiibile additum indivisiibili potest secundum magis et minus intimari: sed tam etiam subiectum est essentia talis forme et eorum esse ponuntur etiam indivisiibilia. ergo impossibile est gradus esse in terminacione unius ad alterum istorum. **Secundo** sic: quod non potest esse latitudo in relatione nisi sit latitudo in absoluto: sicut per se similitudine in quo non potest inneniri magis et minus simile

## Questio

nisi innenial latitudo in qualitate: que est fundamente: sed predicta latitudo ipsius est vel ipsius entie ad subiectum est relatio rei vel rationis. ergo tunc. **Tertio** sic: quod non minus: ut videtur: potest forma intimari magis et minus secundum subiectum esse: cum utrumque sit indivisiibile: sed secundum te propter magis et minus intimari subiectum sunt gradus in esse. quod et in essentia. **Ad primum** igitur quod ipsi dicuntur dicendum primo quod illud argumentum ita arguit contra eos: sicut contra alios: quia queruntur de illis gradibus essendi: utrumque enim continet in alio eminenter: et si sic differet species: et tunc magis et minus differunt species: et sic addetur gradus ad gradum eiusdem et in eodem subiecto: et sic duo erunt esse eiusdem species in eodem subiecto: quod non est minus inconveniens: quam de diversis formis eiusdem species. **Sed** dico ratiōne ad rationē: quod unus secundum continet in alto eminenter: sicut minus perfectum in magis perfecto: et quando dicunt quod sequuntur quod differunt species. dico quod non sequitur: quod diversitas graduum secundum magis et minus perfectum: non solū innenit in diversis speciebus vel attendit perfectum et imperfectum secundum diversos gradus species. sed etiam innenit diversitas graduum secundum magis et minus perfectum in gradibus distinctis non in forma eiusdem species: sicut est in omnibus recipiente magis et minus. utrum autem aliqua qualitas cuius intenditur fiat additio gradus ad gradum in diversitate essentie: aut corruptio patet essentia et generis altera: aut eodem modo prius existens fiat perfectior. dicitur infra. **Ad secundum** dicendum quod intentio auctoris lib. 6. principiorum est quod forma est individualis divisione: que est in materiali et formalium: aliognosis forma vel est esset indivisiibilis oportet: tunc quantum est esset indivisiibilis: quod est falsum. Similiter intelligit quod forma est indivisiibilis: propter hoc quod non est subiectum variatio vel motus: non autem quod secundum ea et ei latitudinem sit motus et variatio: immo oportet motus proprius dictus est secundum aliquam formam habentem latitudinem. **Ad tertium** dicendum quod prior non intelligit de subtractione vel additione secundum gradus intensi et remissi. **Ad quartum** dicendum quod secundum formam secundum quod habet certitudinem specificam: quod secundum est per eam certum quod est absolute: et ideo opus quod forma sit indivisiibilis secundum gradus specificos: non autem secundum gradus intensi et remissi forte forma subiectus. **Et** ideo est tertia opinio quam credo esse vere: secundum quod ratione recipiendo magis et minus intranscendentia et formaliter est latitudo forme: licet cum hoc concurredit subiectum et agens. Et diversa dispositio subiectorum. ita unde ad hoc quod aliquid sit tale: puta album requiritur albedo: ut quia formaliter est tale preter agens et subiectum. ita etiam ad faciendum magis tale: puta magis album requiritur maior: perfectio in albedine preter agens et subiectum: ita quod potest formari etiam talis ratio ad proportionem: quod sicut se habet albedo ad faciendum formaliter album: ita perfectio albedo ad faciendum magis album: sed ad faciendum formaliter album preter agens et subiectum requiritur albedo: ut quia aliquid formaliter est album: quod ad faciendum magis album requiritur perfectio albedo: siue albedo maior in perfectione preter agens et subiectum: sed maioritas et minoritas in perfectione dicitur latitudinem forme. quod tunc unde diversitas agentis potest facere ad magis et minus: et respectu eiusdem subiecti secundum quod secundum agens est virtuosius altero: et etiam diversitas subiectorum respectu eiusdem agentis potest facere ad magis et minus secundum albedo: sed maioritas et minoritas in perfectione dicitur latitudinem forme. quod tunc unde diversitas agentis potest facere ad magis et minus: et respectu eiusdem subiecti secundum quod secundum agens est virtuosius altero: et etiam diversitas subiectorum respectu eiusdem agentis potest facere ad magis et minus secundum albedo: sed maioritas et minoritas in perfectione dicitur latitudinem forme. **Notandum** autem quod si queratur per quod secundum subiectum est magis dispositum quam aliud. Dico quod quoniam per hoc quod magis et minus participante etandem formam spe: sicut aer est

alo invario  
bilio,

magis dispositus ad lumen q̄d aq̄: q̄ est magis dispositus. **S**i autem vellet quis queratur quare est magis dia phanous q̄d aqua: dico q̄ propter diversitatem specificam forme subtilis in aqua: et in aere: quā sequitur talis passio in tali gradu: et ibi est standū quātū est ex diversitate q̄ ex parte subi est. **A**d rōnem in oppositū p̄ ex dictis.

**Ostea** querebantur quedā pertinētia ad creaturā corporalē: et primo in generali. scđo in specia- li. In generali querebantur duo. Quoꝝ p̄ inīu pertinet ad quantitatē continuā: et est. utrum materia sit ratio receptiua quātitatis cōtinue. scđm p̄tinet ad quātū tatem discretam: et est utrum numerus dicat formam absolutam.

## Questio.

X.

**P**rimū sic proceditur et argui- tur q̄ materia non sit immediatum p̄ncipiū receptiū quātitatis: q̄ diuer- sorū actuū habētiū diuersas rationes forma- les sunt diuersa receptiua immediata: sed quā- titas et forma substancialis sunt tales. igit̄ idē nō est recep- tiū utriusq; actus immediatum: sed mā est immediatum re- ceptiū ipsius forme subtilis: nō q̄ ipsiū quātitatis. **L**ō- tra. q̄ si mā non eset immediatum receptiū ipsius quātū tatis supposita vnitate forme in hoie sequeret q̄ aia ra- tionalis in hoie est immediatum p̄ncipiū receptiū quātū tatis: sed hoc est falsum. igit̄ et primū. **A**ia p̄: q̄ cū in ho- mine nō sunt nisi duo p̄ncipia essentialia fm̄ opione de- vnitate forme. s. mā et aia rōnalis: op̄z alterū istud esse im- mediaiu receptiū p̄ncipiū quātitatis: et iō si mā nō est im- mediaiu receptiū p̄ncipiū quātitatis: op̄z q̄ aia sit im- mediaiu receptiū eius: falsitas etiā nō est appet: q̄ id q̄ est immediatum receptiū quātitatis: op̄z esse quantū saltē per accidēs: sed aia rōnalis: nec per se: nec p̄ accidēs est quanta. igit̄ et.

**R**espondeo ad evidētiā istius qđnis: cū tota difficultas eius habeat ortū ex ho- mine: si ponat in eo sola aia rōnalis esse forma: ideo po- nēde sunt diuersae opiones de vnitate et plalitate forma- rū in hoie: et fm̄ illud iūstigare illud q̄d p̄tinet ad pro- postam questionem.

**S**cindū est igit̄ q̄ de hoc sūt due opinio- nes in ḡte. Quaꝝ vna ponit plal- itatē formarū in hoie: alia vero ponit vnitatē. Ponens plalitatem formarū in hoie subdit in dī. nā illi qui ponunt preter aiam rōnalem aliā formā: dupl̄r possunt h̄ intelligere. Unū modo q̄ ista forma que est cū aia rōnali sit forma cor̄tū nō includens vegetatiū vel sensitū: sicut nec aiam rōnalem: et alia forma sit aia rōnalis continēs et includēs per essentiā vegetatiū et sensitū. Alio mō q̄ illa forma que est cū aia rōnali sit aia sensitū conti- nēs etiā actualiter in se et essentiā vegetatiū et cor̄tū: et alia sit ipsa aia rōnali: et iste due opiones auenīt in B. q̄ ista forma alia ab aia rōnali: sive sit aia sensitū continua aias inferiores: sive sit forma corporeitatis tm̄: est im- diatū receptiū quātitatis q̄d est extensim per accidēs.

**C**ontra istas autē duas opiones sunt quedā incō- ueniētia cōia utriusq; quantū ad aliquā. **P**rimū est: q̄ cōtra utramq; istarū opionū est: q̄cquid est h̄ plalitatem formarū. **S**cđz est: q̄ fm̄ quodā ad- buc stat q̄ aia sit extēsa per accidēs: q̄ fm̄ eos q̄d recipit per se in extēso est extēsus saltē per accidēs: s. fm̄ utrāq; istarū opionū aia recipit perse in extēso. igit̄ et. **T**ertio q̄ fm̄ quodā illud q̄d est cōpositū ex parte que nō est extēsa: nec per se nec per accidēs debet dici extensus.

sed fm̄ utrāq; istarū opionū adhuc stat q̄d bō sit cōpostū ex aliqua parte: que nō est extēsa: nec per se: nec per accidēs. scđz aia rōnali. igit̄ fm̄ hoc bō non eset extēsus: q̄d ē falsū. **Q**uartū ē: q̄ posito q̄ adhuc rā eēnt que dicūt quidā: sequeret q̄ bō nō eset corpus in p̄mo modo dicendi per se: q̄ fm̄ eos illud est corpus in p̄mo modo dicendi per se: cuīus forma per quā est tale est rō receptiua quātitatis: s. fm̄ utrāq; opionē forma p̄ quā bō est homo nō est receptiua quātitatis siue extēsōis. ergo homo fm̄ q̄ bō nō est corpus saltē per se in primo modo dicendi per se. **A**d primā opionē sunt duo in- cōuenientia. **P**rimū est: q̄ si ponat alia forma in hominē ne preter aiam rōnalem: sequit̄ q̄ ille forma in hoie sine alie ab aia rōnali: que nātē sunt deduci de potētia māc: in aliis ab hoie: sed sensitū et vegetatiū nata sunt edu- ci de potētia māc in aliis ab hoie. Igit̄ in hoie sensitū et vegetatiū debet ēē alia forma ab aia rōnali: s. in ho- mine alia est forma ab aia rōnali: q̄d est cōtra primā op- ionē. **S**cđm est: q̄ illud q̄d est subm quātitatis per accidēs: videſ esse quātū per accidēs: et esse vt videſ receptiū quātitatis: sed aia sensitū in hoie est huius: et multo magis vegetatiū. igit̄ et. ma. videſ esse pbabilis. pbatio mi. q̄ potētē organice et actis eaꝝ: vt videſ multis: insunt quātitati per accidēs: vel sunt quātē per accidēs: sed iste insunt roti rōne aie: et per cōfēquēs re- cipiuntur in aia. igit̄ et. **L**ōtra autē secundā opionē: que ponit illa formā alia ab aia rōnali esse aiam sensitū et cōtinente gradus inferiorū: sunt tria incōuenientia. **P**rimū est: q̄ hoc videſ esse cōtra appentia: q̄ minu- sidentur differre ab aia rōnali illa que nō possunt separari ab illa q̄ illa que possunt separari: q̄ illa sidentur esse plus diueria in hoie que possunt separari ab inticē: q̄ illa que nō possunt separari ab inticē: s. fm̄ appentia magis possunt separari ab inticē in hoie forma corporei et sensitū: q̄ aia rōnalis et sensitū: igit̄ cōtra appen- tia est ponere q̄ sensitū et vegetatiū et corporeū sunt idē per essentiā: et differunt re ab aia rōnali. ma. est pro- babilis. mi. etiā quantū ad alterā suspartē p̄z ad sensur: scđz q̄ in hoie intenſ corporeū remanere sine sensu. Et si dicās q̄ nō est eadē corporeitas. **L**ōtra. primo q̄ hoc est falsum fm̄ ponētes plures formas. **S**cđo quia saltē aliqua corporeitas remanet in hoie mortuo sine sensitu: sed nunq; intenſ in hoie sensitū: sine aia rōnali vt statiz patebit: et hoc sic. **P**riō q̄ si sensitū remaneret in hoie separata aia rōnali posset horū separata aia ra- tionali remanere quantū ad animalitatē. hoc autē est fal- sum. et cōtra experimentum. igit̄ et. **S**cđo. q̄ si sensi- tū possit separari in hoie ab aia rōnali in illis homi- nibus qui aliquando amittunt vslū sensu et rationis pbabile videſ q̄ possent reduci sanitate recuperata ad sensitū: sine aia rationali: sed hoc nunq; appetet. igit̄ et. **S**cđz incōuenientia est: q̄ hoc est exp̄sse xtra determi- nationē p̄hi. in fine p̄imi libri d̄ aia. in illa parte: ybi dī. qm̄ autē cognoscere aie est sentire et opinari et. Ubi lic̄z inquirat utrū scđz ista. vegetatiū: sensitū: et collectiū: sint diuersae partes aie: vltierius inquisitio sua tendit ad hoc. utrū sint diuersae aie: et cōcludit finaliter q̄ non: q̄ nō au- eniēt q̄ idē cōtineret eas et facere eas vnuz: sicut ipse deducit ibi. **T**ertiū est: inconveniens q̄ est cōtra au- citoritatē lib. de ecclesiasticis dogmatibus. ybi dī: neq; enī duas aias esse dicimus in hoie yno: sicut Jacobus et ali syrorū scribunt vna aiam qua'siēt corpus: et mixta sit sanguīn: et aiam rōnalem que vivificat. Sed dicim⁹ vnam eē aiaz in hoie que corpus sua societate vivificat et semetplaz sua rōne disponat. Nec valz q̄d dicit̄ alig- Verenus 5 4

## Quolibet

ad hoc q̄ ista auctoritas reprobendit illos syros quantum ad hoc q̄ dicebant animas descendere a stellis corporalib⁹ ad eas redire: q̄ in ista auctoritate non dicit: neq; dicimus animas descendere a stellis corporalibus: et ad eas redire: sed dicit. neq; duas animas dicimus. et neq; cocludit q̄ aie nō descendant: neq; redeat ad illas stellas: licet hoc sit verum: sed cocludit sic. dicimus unam animam que corpus sua societate et. unde patet q̄ ista expositione est contra mentem auctoris illius libri. Unde etiam illi qui ista expositione dederunt cōpul si sunt postea dicere illum librum non esse autenticum: licet salua eorum reuerentia: non ira dicere debuissent. **C** Alia positio est que ponit in hicie solū unā formā animā rationalem: et fīm istos de rōne receptiua quātitatis in hicie pōtē triplex opio. **C** Prima q̄ ratio receptiua extensionis est anima rōnalis: que sit extensa per accīns. **C** Secunda q̄ ipsam est anima rōnalis sit receptiua extensionis: nō tamē sit extensa per se vel per accidēs: ita q̄ sufficit ad hoc q̄ sit receptiua extensionis q̄ sit in qualib⁹ pte extensi. **C** Tertia opinio est q̄ aia rōnalis nō sit receptiua extensionis in hicie: sed sola materia. **C** Lōtra primā opinionem sunt tria inconuenientia. Primum q̄ subīn actus intelligēdi eēt in extenso: sicut in subō: qd videt̄ inconueniens: q̄ actus qui est in extenso. sicut in subō videt̄ esse actus organicus: et vt videt̄ actus intelligendi non posset plus representare rem vniuersalē q̄ actus sentiēdi qui est organicus. hec autē sūt inconuenientia. Secundo: q̄ inconueniens est: q̄ sequeret̄ vel q̄ eiusdē hicie possent esse plares aie rationales. Quatuor una esset saluata et alia dānata: vel q̄ aia rōnalis esset corporalis: q̄ forma extēsa per accīns diuiditur ad diuisiōne corporis: absciso iugur aliquo membro: puto manu illa pars aie que erat in manu aut corrumptitur: aut manet: si corruplatur: tunc aia rōnalis esset corruptibilis: si manet: op̄z q̄ vel dānēt vel salutē: et si ista saluata: ut pote q̄ homo erat bonis q̄ manus fuit absēta. Alio pars que remanet poterit dānari: q̄ de bono potest fieri malus. et econverso. dñrāta vita ista. Tertium inconueniens est: q̄ aia separata erit quāta per accīdens: q̄ illud qd cōsequit̄ ad immediate et per se et ali: nō īest nīl mediāte illo primo separato. talis passio remanet cū eo: et hoc patet in sacro altaris in quo remanente quātitate post cōversionē substātie remanent accidentia que cōsequunt̄ quātitate: sed fīm ista opinionē quātitas cōsequit̄ imēdiate aiam rōnalem: sicut suu receptiū: et sicut quantū per accīns: ergo aia separata remanebit quāta per accīns: et non solū quāta per accīns: immo retinebit figurā hicie: et etiā colorē: et sic aia egrediet̄ de corporib⁹: sicut cōiter pingitur in pariterib⁹. **C** Nec valeat dicere ad predicta: q̄ aia īquantū rationalis est diuisibilis: sed īquantū est corporeā forma vel sensitūa est extensa. Primo q̄ per syllēm expōsitorū. hec aia est diuisibilis: q̄ aia rōnalis. hec aia est forma corporis: et q̄ cōsequens diuisibilis. igitur hoc indiuisibile est diuisibile. ita q̄ idē fīm rē erit diuisibile et diuisibile: et per q̄ fīm diuisibile et nō diuisibile: q̄ omne diuisibile est nō diuisibile: et sic cōtradictoria verificabunt̄ de eodē: qd est inconueniens. **C** Secundo q̄ si ista respōsio esset bona: eodem modo poterit dici: q̄ aia sensitūa in hicie erit corruptibilis fīm q̄ sensitūa est: et est incorruptibilis fīm q̄ rationalis: qd falsū est fīm oēs: q̄ aia etiā sensitūa in homine nō ponit̄ corruptibilis etiā fīm q̄ aia sensitūa: dum modo fiat reduplicatio ipsius aie sensitūe quantū ad essentiā eius: licet potentie: que sunt accidēta. **C** Tertio q̄ poterit dici q̄ fīm q̄ est anima rationalis est diuisibilis: sed fīm q̄ est aia sensitūa est diuisibilis

## Questio

codez nō dici poterit etiā dānata et salvata. **C** Quartus sic: q̄ quicquid cōuenit alicui cū reduplicatione formaliter et simplē accepta: menit sibi etiā per se accepto. vñ si bō in eo q̄ bō est quātus: bō simplē est quantus: et sic de aliis: igit̄ si aia rōnalis in hicie: in eo q̄ rōnalis est in diuisibiliis simpliciter aia rōnalis est diuisibilis: et silt̄ si aia sensitūa in hicie in eo q̄ sensitūa ē diuisibilis anima sensitūa simplē est diuisibilis: et tunc arguo sic: quia si cū aia rōnalis se habet ad sensitūa: ita diuisibile ad diuisibile: sed aia rōnalis fīm ponētes vñā aia in hicie est sensitūa. igit̄ in hicie similē diuisibile est diuisibile: qd est inconueniens. **C** Sed h̄ hoc forte diceret alijs q̄ bec est vera: ethiops fīm dentes est albus: et tamen ethiops nō est simplē albus. igit̄ et. **C** Itē ad idē sic: q̄ dicimus q̄ homo non fīm q̄ aia est risibilis: sed fīm q̄ homo est risibilis: igit̄ aia rōnalis est diuisibilis: et fīm q̄ sensitūa est diuisibilis: vt vñ. **C** Ad primū istorū dōm q̄ qñ dī q̄ ethiops est albus fīm dentes: nō est ibi reduplicatio p̄p̄rie simplē et formalē accepta. vnde ly fīm. magis accūp̄ ibi expōstiuē: qd reduplicatiue: vt sit sensus q̄ ethiops sit albus quantū ad talē partē. si autē accipiatur ly fīm. respectu eius cui zuenit albedo cū reduplicatione. tūc simplē sequeretur q̄ illud esset simplē albus. vnde si ista est vera. dens ethiops fīz q̄ talis dens est albus: sequeret̄ q̄ talis dens simplē est albū. **C** Ad secundū dōz q̄ in ppōne reduplicata: vbl̄ est negatio: qñq̄ reduplicatio manet affirmata et negatio refert̄ ad predictatiū respectu: cuius accipit̄ reduplicatio: et tūc denotat̄ pdicatum repugnat per se subō: et tūc p̄positio. si predictatum repugnat per se subō: est vera: sicut ista est vera. bō fīm q̄ homo non est hinnibilis: si autē predictat̄ non repugnat per se subiecto: de virtute sermonis erit falsa: vt se dicat q̄ homo in eo q̄ homo est nō albus: q̄ tūc denotatur q̄ non albus cōuenit homini: et q̄ hūmanitas sit sibi nō īēcīdī albus: et sicut manente hūmanitate nūc̄ homo esset albus: qd falsū est. quādoq̄ vero negatio fertur ad ipsam reduplicatiōnem: et tunc non denotatur simpliciter predictat̄ non īesse subiecto: vt repugnat subiecto: sed denotatur q̄ illud ad qd ponit̄ reduplicatio non est ratio predictatiū in subiecto: vt quia nullo modo est ratio predictatiū: sicut si dicat q̄ bō non in eo q̄ albus est risibilis: vel q̄ illud ad qd ponit̄ reduplicatio nō est precisa rō predictatiū vbiq̄ īueniāt̄: sicut si dicat q̄ homo non in eo q̄ aia est risibilis: et sic bene affirmatiua et negatiua sic accepit̄ possunt verificari de eisdem acceptis cum reduplicatione: dummodo vñum se babeat in plus q̄ alterū: sicut verbū grā. homo in eo q̄ homo est risibilis: homo nō in eo q̄ aia est risibilis: quoniam homo et aia in eodē sunt idem: tamen simpliciter affirmatiua et negatiua noui possunt conuenire eidem: vt scilicet homo sit risibilis et nō sit risibilis. Nunc autem qd dicitur q̄ anima rōnalis in eo q̄ talis est diuisibilis. sensitūa in eo q̄ sensitūa est diuisibilis. v̄trobīq̄ remanet reduplicatio affirmata: et denotatur in una q̄ diuisibilis repugnat aie per se: et in alia denotatur q̄ diuisibilis non repugnat: sed zuenit per se anima sensitūa: que est eadem per essentiam cum rationali: et hoc est impossibile. Si vero fīm rem esset vñum q̄ anima rationalis esset diuisibilis: et q̄ rationalis nō īēcīdī sibi ratio diuisibilitatis: tūc posset dici q̄ anima rationalis est diuisibilis nō in eo q̄ rōnalis: sī in eo q̄ sensitūa vel aliquid tale: sed tūc nō posset simplē verificari de ea q̄ nō īēcīdī diuisibilis: vel q̄ ēēt diuisibilis. **C** Contra autem secundam opinionem: que s. poneret

*Nota de pōne reduplicatiōnē causa ī q̄ est negatio.*

nam rationalem esse rationem receptivam extensionis: et non esse extensam: sunt quatuor inconvenientia. **C**ontra primū est: quod adhuc stat in hoc est una pars: que nec per se nec per accidēs est extensa. s. aia: quod videtur illis inconveniens quod dicunt: quod illud totus cuius aliqua pars nec per se nec per accidēs est extensa: non potest dici extensus. et sic homo non posset dici extensus. **C**ontra secundū inconveniens est: quod adhuc stat quod aia recipitur in extenso: quod videtur inconveniens illis qui dicunt: quod quicquid recipit in extenso est extensum per accidēs. et per consequētia aia rationalis est extensa per accidēs: quod est contra istam positionem. **C**ontra tertium inconveniens est: quod adhuc op̄z ponere quod aia rationalis in hoc cum sit eadem cum sensitiva sit subiectū alicuius quantitatis per accidēs. s. potētiāz et actuum organi-  
coz: quod non videtur posse conuenire nisi extenso. **C**ontra quartum est: quod videtur nichil difficultius. s. quod aliquod accidēs recipiatur in aliquo sicut in ratione receptiva. et non denominat ipsum formaliter quale vel quantū. sed aia rationalis fīm istam pōnē ponit ratio receptiva quantitatis: et tñ nō de-  
nomina quāta: et fīm istam positionē. ergo rē. **C**ontra igīt̄ tertiam opinionē de istis tribus ultimis: quā credo esse veram. s. quod in hoc sola mā est ratio receptiva quantitatis: videtur eē plura de istis inconvenientibus supra po-  
sitioz. Nam tria inconvenientia que sequuntur cōtra pri-  
mas duas opinionez: ponētes pluralitatē formarūz. se-  
quuntur et contra istam. s. quod aia recipitur in extenso: quod s.  
In mā extensa. et quod homo pōnēt ex aliqua parte: que nec  
pō se nec per accidēs est extensa. s. aia. et quod vt videtur hō  
in eo quod hō non eēt corpus: quod fīm quod hō non conuenit sibi  
quantitas. **C**ontra secundam opinionē de primis tribus: videtur sequi contra  
istaz. quod op̄z ponere quod aia rationalis sit in hoc subīm alicui-  
us quantitatis per accidēs. s. potētiāz et organicoz: et earum  
actū: ex quo nō ponit in hoc nisi una forma. **C**ontra  
tertia inconvenientia adducuntur multa alia ab alijs.  
**C**ontra primo sic. quod illud quod conuenit pō se superiori: conuenit oī-  
bus contētis sub eo. s. corpori pūt stat pro subā conuenit  
pō se eē q̄tuz: igīt̄ per se cuilibz contēto sub eo. sed hō est  
contētus pō se sub subā: que est corpus pō se. ergo eē q̄tum  
conuenit hō pō se: s. si for̄z boīs non eēt q̄tia sine extensa: nō  
conueniret hō esse quantū pō se: quod est hō per suam for-  
maz. ergo rē. **C**ontra secundo sic. quod sequeretur vt videtur: quod hō  
non eēt pō se contētus sub corpore: quod est subā. quod corpus  
quod est subā dicit nō solum mām: sed mām et formā: sine  
cōpositū ex mā et formā: quod sequitur quantitas. s. fīm  
te in hoc q̄tia nō sequitur cōpositū nec mām et for-  
mam. ergo hō pō se nō continetur sub nā cōposita quā cō-  
sequit̄ quantitas pō se: et per q̄tia nō conuenit per se sub cor-  
pore quod est subā. **C**ontra tertio sic: quod subā pīma est subīm oīz  
accidētum. sed mā non dicit subā pīma. ḡ rē. **C**ontra  
quarto sic. quod extensum aut conuenit māe pīme pō se: aut per acci-  
dens. nō per accidēs fīm te. igīt̄ per se. aut igīt̄ per se et pri-  
mo: aut per se et nō pīmo. Non per se et nō pīmo. quod si con-  
ueniat ei per se et nō pīmo: conueniret sibi pō aliud. et hoc ē  
falsum. quod illud aliud ēt̄ forma: et in hoc nō pōt̄ conueni-  
re mām eē extensam per formā fīm te: quod ponis: quod in ho-  
mine nulla forma est extensa. ergo conuenit māe pīmo et pō  
se. sed illud quod conuenit alicui pīmo et per se: conuenit sibi cir-  
cūscriptio quocūqz alio. igīt̄ eē q̄tum conueniret māe cir-  
cūscriptio oī alio. et per q̄tia circūscripta forma. s. hoc est  
falsum. ergo rē. pō falsitatē pītis. quod in per se ordinaria  
scīm nō potest eē sine pīmo. s. forma subālīs est pō  
omni accidētē. igīt̄ nullum accidēs pōt̄ inesse māe: nec pō  
q̄tia quantitas sine forma subālīs. **C**ontra quinto sic. quod idem  
subīm est dīmēsionum terminatū et terminatū: sed

sola mā nō est subīm terminataz dīmēsionuz. ḡ rē. pō  
mi. quod cōpositū nō est subīm per illud dīmēsionū termi-  
nataz: pō qd̄ cōpositū nō h̄z esse terminatū. s. cōpositū  
nō h̄z ēe terminatū per inām s̄ magis pō formā. ergo rē.  
**C**ontra sexto sic. quod illi nō conuenit eē q̄tuz: cui nō conuenit eē  
illud quod est. s. māe nō conuenit eē illud quod est. s. subē cōpo-  
site. ḡ rē. **C**ontra septimo sic. quod nō est rō augmēti in viuo  
nō est ratio recipiēdi quantuz sine quantitatē. s. mate-  
ria non est ratio augmenti in quocūqz viuo: quia ratio  
augmēti in quocūqz viuo est anima. igit̄ materia nō est  
ratio per quā quantitas inest alicui. **C**ontra octavo sic. si mā  
est cā extēsionis: aut est efficiēs: aut formalis: aut subīm:  
aut vt ratio in qua recipit̄. non pīmo modo. vt de se pō.  
nec secundo: quod extēsio sine quantitas nō per mām forma-  
liter inest: nec ēt̄ vt subīm in quo. quod hoc est ens actu. mā  
aut non dicit ens actu: nec vt rō in qua: ita. s. quod ipsa sit pō  
in qua recipit̄ quantitas in cōposito: quod accidēs quod est in so-  
la parte nō denoia totuz nī illa pars sit pīncipalior: vt  
maior: vel illud accidēs determinet sibi illā partem: sicut  
albedo ex hoc quod est in dētibz nō denoia totū hoīcm: quod  
nō est in pīncipaliori pte. sicut albedo que ē in facie. nec  
est in maiori pte: sicut albedo in maiori pte hoīs. nec ēe  
determinat sibi pte: que sunt dētes: quod in alijs pībus po-  
test ē albedo. s. mā nō dicit pte pīncipaliorē nec ma-  
lorem cōpositi. nec quantitas determinat sibi mām: cum  
inueniat in celo in quo nō est mā: vt dicunt qdam. et iue-  
nūnt ēt̄ multe forme per accidēs quāte: et nō soluz mā.  
ergo rē. **C**ontra nono sic. quod subā vt videtur per illud est re-  
ceptiva quantitatēz et cuiuslibet accidētēz: per quod differt  
subīm forme accidētalisa subō forme subālīs. sed illud ē  
forma subālīs. ergo rē. **C**ontra probatio mi. quod per hoc differe  
subīm forme accidētalisa subō forme subālīs: quod subīm  
forme accidētalisa est ens actu. subīm vero forme subālīs  
nō est ens actu. sed ens in pura potentia. Ex hoc arguit̄  
sic. quod subīm forme accidētalisa differt a subō forme subā-  
līs per eē ens actu simplr. s. omne cōpositū est ens actu  
simplr per formā subālīs. ergo oē cōpositū est subīm cu-  
iuscūqz accidētis per formā subālīs: et pō q̄tia quantitatēz.  
**C**ontra decimo sic. quod ratione mā est rō receptiva in hoc:  
eadē ratione et in alijs. quod cā cōcis dīz corrīdere effectū cōi.  
cōcis aut̄ effectus hōi et pluribz alijs est q̄tia. s. in alijs  
ab homine mā non est receptiva rō quantitatēz. igīt̄ nec  
in hoc. **C**ontra probatio minoris. quod in celo rō receptiva q̄tia-  
tis nō est mā: quod ibi nō est mā: vt quidā dicunt. nec in  
alijs corporibz inferioribz ab hoc: cum in eis tam mā  
q̄tia forma sit extēsa. ergo rē. **C**ontra undecimo sic. quod si in ho-  
mine sola mā ēt̄ receptiva quantitatēz: tūc nulla necessi-  
tas ēt̄ ponēd i quācūqz formā quantam per accidēs: sal-  
tem quantam ad formulas subālīs: que precedit̄ quantita-  
tēz in materia. sed multe forme subālīs sunt quante per  
accidēs. ergo rē. **C**ontra duodecimo sic. quod nō plus conuenit  
cōposito per mām q̄tiam extēdi: qd̄ vel moueri: vel ēt̄ fa-  
tigari. sed ista conuenit forme per accidēs. ergo rē. **C**ontra  
tēt̄ sic. quod homo et brutuz vñiformiter mouent̄: et sunt in lo-  
co. sed moueri localiter et ēt̄ in loco conuenit vñicūqz per  
quantitatēz. igīt̄ vñiformiter conuenit hōi et bruto esse  
quantum. sed anima in bruto est q̄tia per accidēs. igīt̄ et  
in homine. **C**ontra iāt̄ sic. quod nulli conuenit moueri localiter  
nī quāto. quod esse quantum est illud per quod conuenit alicui  
moueri localiter. sed anima in hoc mouetur localiter.  
quia motis nobis mouentur et ea que sunt in nobis. er-  
go rē. **C**ontra iāt̄ sic. quod cui conuenit antecedens et cōsequens.  
ergo cui non conuenit cōsequens nec aīs. sed ēt̄ rationem  
receptivā quantitatēz in homine est antecedens ad omnes  
rationes receptivaz quantitatēz simplr. sed māe non cōne-

## Quolibetti

nō esse rōnem receptiū q̄titatis simp̄r. q̄r in omnib⁹  
eret rō recipiū q̄titatis: q̄d est falsum. ergo nec in ho-  
mine rō receptiū quātitatis est mā. **C**ic⁹ sic. q̄r fīm fra-  
trem Thomā et Auicen. corpus q̄d est suba est illud in  
quo est trina dimensio. sed corpus q̄d est suba non dicit  
solam mām. ergo r̄c. **C**ic⁹ sic. q̄r potētia remota nō re-  
cipit immediate illud resp̄ciū cnius dī potētia remota: sed  
mā dicit potentias remotam resp̄ciū quātitatis ergo r̄c.  
**C**ic⁹ sic. r̄ est tactū in pponendo questionē: q̄r diuerso-  
rum actū non est idem immediatum p̄n⁹ receptiūz: sed  
forma subalib⁹ et accidentalis sunt diuersi actus. ergo r̄c.  
**C**ic⁹ sic. q̄r access⁹ diffiniē per subm: led per mām nihil  
diffiniē cuī sit ignota sicut ens potētiale. ergo r̄c. **C**ic⁹  
sic. q̄r entitas subta quātitati: non est mā fīm te: q̄r tu nō  
ponis q̄r mā sit subum quātitatis. nec ēt forma fīm te: in  
hoie saltem. ergo nec ēt compositum: cū compositū non  
dicat entitatem diuersam ab entitate oīum suarum par-  
tium. Et si dicas q̄r composituz siue entitas composita  
sit subum quātitatis. igit̄ et partes. et multo plns illa pars  
que est perfectior: puta forma. **C**ic⁹ sic. non minus expe-  
rit homo se habere carnez q̄tam: et ossa quāta: q̄z itellū-  
gere se. sed ppter hoc q̄r homo experit̄ se itelligere: tu cō-  
cludis q̄r itelligere est actus bois vt subi: et q̄r aia est for-  
ma eius. igit̄ per eādem rōnem debes concludere q̄r ca-  
ro et os sunt subum quātitatis in hoie. sed caro et os nō di-  
cunt solā mām: sed mām et formaz. ergo r̄c. **E**t sic in  
ynierto contra istā pōnem vident̄ esse. zō. inconveniē-  
cia. **A**d p̄mūm istoꝝ dicendum: q̄d nō est inconveniens:  
q̄r aia recipiat̄ in extenso: dūmō extensum: nō rōne qua  
extensum sit perfectibile per ipsaz: nec dependēs ab ea.  
Unde ad ma. quādo dī: q̄d illud q̄d recipit̄ in extenso est  
extensum. Dico q̄r non h̄z veritatē de eo q̄d recipit̄ in  
extenso: ita q̄r extensio nō est rō recipiū: nec ab ea de-  
pendet. Nec ēt de eo h̄z veritatē q̄d est in extenso sicut  
terminus extensis: sicut p̄z de puncto. Illa autē rō ad-  
huc magis esset cōtra ponentes plures formas in hoie.  
q̄r sit recipī in extenso est rō q̄r aliqd sit extensiūz: tūc ei cō-  
petit esse magia extensum: cui competit recipī in exten-  
so: fīm q̄r est extensum. sed fīm ponentes plures formas  
et quantitatē consequi formam in coꝝ magis conuenit  
anime rōnali recipī in extenso: in eo q̄d est extensiūn: q̄z  
ponendo q̄r recipiat̄ in mā extensa: que dicit̄ extensa vt  
illud rōne cuius extensio inest toti. ergo r̄c. Probatio mi-  
noris. q̄r illi qui ponunt q̄r aia recipit̄ in composito ex  
materia et forma corꝝ extenso quānum ad ytrūqz per  
quātitatiē: ponunt q̄r aia requirit̄ vt quoddā perfectibilis  
compositū extensum. Sed illi qui ponūt. q̄r aia reci-  
pit̄ in mā que est extensa: ita q̄r extensio non est rō rece-  
ptiū eius: sed preintelligitur magis aia vñiri materie:  
ante q̄z extendat̄: modo quo ostendat̄ infra. non ita po-  
nunt animā requirere vt per se perfectibile quātum in  
eo q̄r quātum. ergo r̄c. **A**d scdm dicendum. q̄r se-  
quitur. q̄r homo est compositus ex aliqua pte que nec  
per se. nec per accidēs est extensa q̄r homo non sit exten-  
sus. **S**ed contra hoc obyct̄: q̄r homo non dicit̄ pura  
potētia: q̄r est compositus et aliqua parte que non est  
pura potētia: nec per se nec per accidēs. s. ex forma. er-  
go a simili non dicit̄ extensis: q̄r est compositus ex par-  
te: que nec per se nec per accidēs est extensa. **D**icen-  
dūt q̄d illud penitus nihil valer: q̄r aliud est esse partē:  
vt esse accidens ipsius partis. et denominari a parte: vt  
ab eius accidente. Modo ita est q̄r esse purā potētiam  
vt esse in pura potētia est esse inām. et ideo non potest  
dici: q̄r homo sit pura potētia. vt q̄r sit in pura potētia.  
q̄r non est mā: sed bene denominata mā: q̄r est res mā:

## Questio

**I**ls. et ista ēt est vera. homo est babens paras potentiam  
partem sui. Unde certū est q̄r homo vere dicit̄ crispus.  
et tamen est compositus ex aliqua parte: que nec per se  
nec per accidēs est crīpa. sicut ex pede vel oculo vel na-  
so. sic ēt l̄z homo uō sit anima: nec ex fīto: nec mā: tamē  
homo est q̄ddam animatū: et q̄ddam extensum: et q̄ddā  
materialuz: et nō solum homo: sed etiā animatuz est ex-  
tensem. et extensem est animatū. quedā autē dicunt̄ ab  
his contra hoc: que īfra tangent̄ in solone argumentoz  
quoūdam. **A**d 3⁹ dicendum: q̄r adhuc stat q̄r homo  
fīm q̄r homo sit corpus: q̄d est suba. Et quādo dī q̄r non.  
q̄r corpus est illud q̄d per se seḡt quātitas. dico q̄r ve-  
st: vel rōne vtriusqz partis: vel rōne alterius. Et quan-  
do dicit̄ vterius: q̄r saltem homo in eo q̄r homo est cor-  
pus: q̄r homo est homo per aiam rōnalem. Dicēdūz q̄r  
homo nō solum est bō per aiam rōnalem: sed etiā per  
mām. vnde nec aia separata est homo. sed est verū q̄r bō  
est homo per animā rōnalem p̄ncipalr. et ideo homini in  
eo q̄r bō conuenit nō solum illud q̄d inest sibi rōne for-  
me. sed ēt q̄d inest sibi rōne māe. nec oī ad hoc q̄r aliqd  
sit corpus per se: q̄d est in genere sube: q̄r sua forma sit q̄r  
se vel paccn extēlo. sed sufficit q̄r dicat nām compositu-  
m quā de necessitate consequit̄ quātitas: vel rōne to-  
tius vel rōne alterius partis. **S**ciēdūm eiā: q̄r quā-  
titas īsequit̄ hoiez rōne aie: nō sīc rōne p̄ncipu receptiū-  
ui. sīc rōne ei⁹ q̄d in suo receptiūo regit̄ talēm dispō-  
nē: et p̄cipue in ordine ad suas operationes. Ista ēt rō  
est p̄tra oēs ponētes in hoie esse alias formā ab anima  
rōnali: dum tñ ponanta iam rōnalem esse indiuisiblēz:  
q̄r si proper hoc homo nō est per se corpus q̄d est suba:  
q̄r non cōuenit sibi esse quātum per se per illud per q̄d  
homo est: cum nō sit homo: vt ipsi ponunt̄ nisi per alios  
rōnalez. Seguit̄ q̄r homo per illud per q̄d est homo: vt  
in eo q̄d est homo nō est corpus. Si dicatur ad hoc q̄r i-  
mo per aliquā formaz sūi est quātus. nō valet. q̄r homo  
formalr non est homo: nisi per aiam rōnalem. sicut nee  
album forinalr nisi per albedinē. q̄r quicqd ponet̄ p̄-  
ter aiam rōnalem cum mā: per illa siue per compositio-  
nez ex illis nō est homo formalr bō: sed solūmodo sub-  
iectine. dato q̄r ista alia cēnt q̄daz forme: sicut dato q̄r in  
subo forme albedinis sint multe forme ppter albedinez:  
per nullā aliaz albiuz est albū formalr: nisi per solaz al-  
bedinē. **A**d 4⁹ dōm: q̄r fīm illos qui ponūt q̄r poten-  
tia aie nec earūz actus sunt extensi. facile cēt soluere ne-  
gādo q̄d astiunitur. s. q̄r aliqd extēlo sit in aia rōnali sū-  
cūt iū subo. posito ēt q̄r ista sint extēla per accidēs. adhuc  
non sequit̄ q̄r aia sit extēlo: q̄r rō recipiūtaliu⁹ p̄ncipia  
liter nō est extēlo: nec esse extēlo: et ideo nō op̄z q̄r aia  
sit extensa. sed sufficit q̄r compositū q̄d est subm com-  
pōne illo win: rōne alicuius sui sit extēlo. **A**d 5⁹ q̄d est  
p̄m⁹ de inconvenientib⁹: q̄d adducunt̄ ab alios dōm: q̄r bō l̄z  
sit bō p̄ncipalr p̄formā: nō tū p̄ solā formā: nisi accipiāt̄  
cum determinatione: q̄r per suā formā est solū formalr  
bō. vnde per se cōuenit hoc q̄d cōuenit sibi rōne māe. q̄r  
homo est per se cōpositū ex mā et forma. et ytrūqz est p̄n-  
cipium eius cēntiale. Ista ēt rō erit cōtra ponentes plu-  
res formas in homine. nam si ponerētur in hoie ppter  
animā rōnalem mille milia forme. tamē homo per solā  
animam rōnalem formalr est homo: līcē subiective sit  
per alia homo. modo quo supra dicunt̄ est. et ideo si bō  
non est per se q̄tus nisi forma p̄ quā formalr est homo  
sit quāta siue extēla. seḡt vel q̄r bō nō sit p̄ se q̄tus: vt q̄r  
anima rōnalis sit extēla. quorum ytrūqz est falsum.  
sufficit ergo ad hoc q̄r homo sit quātus per se: q̄r quanti-  
tas consequatur oīquod p̄ncipium essentialē suum: vel

Imediate vel mediate. Unde et hoc videmus per simile in partibus rationis, nam id homo non sit formaliter homo per formam sensitivam: in eo quod sensitiva est, alioquin omne habens animam sensitivam esset homo. tamen illud quod consequitur hominem in eo quod sensitivus est: per se conuenit homini: et non solum modo illud quod pertinet sibi in eo quod rationalis: ita etiam illud quod consequitur sibi per qualiterque partem essentialiorem realiter constituentem ipsum: siue sit anima rationalis: siue aliud: conuenit sibi per se. Ad sextum dicendum: quod id qualitas non consequatur compositionem in ratione virtutis: qualiterque partiis: consequitur tamen ipsum ratione alterius partis in nomine: et forte in omnibus. quod illud quod est simpliciter quod est compositionis: quod et compositionis est illud quod est. sed illud ratione cuiusque inest quantitas: non est tota nam compositionis: sed altera pars eius: ita quod homo dicitur ratione nam compositionis essentialiter ex nomine et forma: que continet sub nomine corporis: quod dicitur subiectum. sed propter hoc non opus est qualitas consequatur eam ratione virtutis qualiterque partis: saltem susceptive: id forma possit esse cum qualitate in alio genere cause: sicut forte infra dicitur. Ad septimum dicendum: quod accipiendo subiectum pro supposito habent: sic subiectum prima est subiectum oium accidentium. sicut consequatur compositionem ratione forme: sine ratione nomine. Accipiendo autem subiectum pro ratione receptiva: sic subiectum prima non est semper subiectum omnium accidentium: ita quod ratione parte sui sit ratione receptiva: sed nomine in modo est subiectum extensionis: sicut et si dicere quod qualitas est subiectum coloris. Quod contra hoc illi dicunt: quod qualitas de aliquo modo colorata: sed nomine non de extensa: sed ratione extensionis receptiva. Et ad hoc ego dico quod vel isti loquuntur sicut ignorantes nam rei. vel sicut ignorantes quod dixerim. Nam ego dixi et dico: quod nomine est ratione receptiva extensionis: et est etiam extensa e modo quo vel qualitas de colorata nomine genus causae susceptive. vel calor de calefacere nomine genus causae efficiens. Si ratione philosophi de metaphysica. neccolorum prout calefacit: sed suppositum habens eum. et similiter nec qualitas proprius loquendo est alba vel colorata: sed suppositum huius. et isto modo intellectu in natum proprius loquendo non esse ipsum qualitatem: sicut illud quod est: et suppositum huius: id quod ita sicut qualitas colorata ut qualitas est subiectum: ipsum suppositum huius est qualitas. Ad octavum dicendum: quod nomine est qualitas ita per se in modo supra dicto. Et quando de aliis: aut primo et per se: aut per se: aut per se: non primo. dicendum: quod qualiter de per se et primo. vel per se et non primo: ordo quem importat primum et non primum potest accipi vel ratione diversas res. ut si dicatur quod qualitas vel qualitas primo et per se figurata: subiectum autem est figurata per qualitatem. vel ratione diversas rationes eiusdem rei. ut si dicatur quod esse figuratum conuenit corpori primo et per se: non autem homini vel animali. hic non de corpore quod dicitur subiectum et animal et homo in eodem genere dicuntur diversas res: sed dicuntur diversas rationes eiusdem rei: qualiter sunt in eodem. sed unum est est communius altero. Ideo illud quod conuenit ratione in sua communitate et generalitate: et nullus alius de ratione pertinet sibi primo et per se. alius autem est inferioribus cum quibus passio superioris non est conuertibilis: de ratione conuenire per se: et non primo. Siquidem accipiat subiectum qualitatis primo et per se: et non pro ratione susceptiva. sed pro supposito habente cuius pertinet esse illud quod est subiectum: sic primum subiectum et per se qualitatis est corpus: quod est subiectum in eo quod tale. Si vero accipiat subiectum illud quod est ratione susceptiva qualitatis cuius pertinet esse illud quo qualitas est qualitatem subiectum: istud quo. vel est nomine in oibus: vel ratione quodcumque in quibusdam est nomine sicut in sole. in quibusdam vero forma sola sicut in celo. nisi celum non est compositionem ex nomine et forma: ut quodcumque

est: quod tamen credo esse falsum. In quibusdam vero non composta ex nomine et forma: sicut illa que habet formam educatas de primo nomine: et extensionem extensionis qualitatis. Nec est incommunicabiles quod aliqua causa passionis sequuntur aliquas nam diuersarum rationum: id in quantum est legem eas talis passio conuenit in aliquo. et quod non est illud nosciendum: et quod non est notandum. sicut dicit physicus primo post. Si vero prius accipiat et non primo ratione in ordine diuersarum rationum realiter differetur. Sic dico quod in hoie: et credo quod in oibus qualitas conuenit primo et per se nomine: ut ratione suscipiatur. Et quod de ratione non: quod tunc sequeretur quod non est separata a forma esset qualitas: quod ut dicitur est falsum. Loquendo igitur hanc scilicet ratione posset esse sine forma: quod non est qualitas. Nego falsitatem igitur sub supposita ratione. Ad probationem dico: quod in per se ordinatis ita quod in omnibus eventu est respectu cuiusque ageris habet per se ratione ordinem: manente tali ordine prius non potest esse sine ratione. Nunc autem ita est: quod ratione in illos quod ponere debet deus posset facere materiam sine forma: et ratione subiecta ad accidentaliter: que est qualitas: non igitur eam de necessitate et actu in compagatione ad prius agens quod est deus. sicut est per se in sacro altaris. quod accidens quod est qualitas est sine forma subiecta: et sine nomine et non compositione: id natus loquendo subiectum sit prius ratione accidente. dato est quod deus non posset facere materialis sine forma: et quod istud non sit factum ipso. scilicet ratione non posset esse qualitas. quod qualitas pro tanto dependet a forma subiecta. in quantum ratione eius receptiva que est ratione determinata. que ratione suscipiatur si non dependeret a forma subiecta nec qualitas. Ad nonum dicendum: quod subiectum ut ratione suscipiatur quarumcumque divisionibus est ratione. Et quod de ratione non: quod per rationem est ideterminata res. Dicitur quod id res per rationem sit ideterminata ad diuersas formas subiectas: et ad diuersas qualitates: magnitudinem. vel parvitudinem. et ista determinatio sit per alind susceptiuam a ratione: ita quod oporteat pone ratione formam susceptiua determinante qualitatis: quod illud quod est subiectum qualitatis secundum sit illud est in determinate ad magnitudinem et parvitudinem: salte utique ad aliquas terminas in generibus et corruptilibus. Sed ista determinatio sit per efficiens et finem: quod quodcumque efficiens in ordine ad finem dat ratione qualitatem non maiorem. Ad decimum dicendum: quod ratione non est qualitas ut subiectum eius acutum: et sicut id cui competit esse id quod est: sed bene est qualitas sicut ratione receptiva qualitatis. sicut qualitas ratione colorata: quod non est quod est id quod. Ad undevicesimum dicendum: quod ratione non est ratione augmenti in viuo: et termini eius. Qualitas accipite per augmentum: non ut subiectum vel susceptiva sed effectiva: quod si aia in viuis est percussa ratione recipiendi qualitatem: tunc ut videatur sequeretur saltem ratione istos: quod non viuentia non habent qualitatem. nam ipsi volunt quod illud quod est ratione receptiva in aliquo debet esse ratione receptiva in oibus. Ad duodecimum dicendum: quod ratione non est cum qualitatibus efficiens nec est formalis: nec est se habens ad qualitatem ut subiectum ens actum: sed est bene causa ut ratione receptiva. Et ad illud quod de ratione in contrarium dicendum: quod accidentis determinans partem sibi ex natura rei: sicut ista sit prima et posterior sicut non. denominatio totum: quod ista partem sibi determinat. Dico autem ex natura rei: quod id ratione ab albedo determinat sibi prius. puta dentes: hoc non est ratione humana naturae: sed hoc est per accidentem: in quantum scilicet ratione est nutritus. Ad illud quod de ratione in contrarium dicendum: quod qualitas non determinat subiectum: quod invenit in celo: in quo non est ratione: et in formis extensis per accidentem in rebus materialibus: possum respondere duplum. Primo negando illud quod assument de celo. scilicet in ipso non est ratione. Et sicut negando quod in

## Quolibetti

a Sedz illuc.  
ponere in ce-  
lo eē mā; nō  
dicim' formā  
eē rōne re-  
ceptiua cōulta-  
tis in rōne su-  
ceptiui. Nam  
forma cellē i-  
telligēta fm  
ipsum: forma  
inquaꝝ dans  
opariꝝ: t̄z ab  
ea hēat cōulta-  
tē i rōe sūnt  
nō in rōne  
susceptiui. t̄ i  
rōne mā; sed  
vi sic cōpēit  
sibi rōne suis  
qz celā secul-  
sa intelligēta  
fm Auer. Iz  
possit dici mā  
l'acta seu l'sz;  
nō id pōr dicit  
sōz: sē mīt  
male itelligē-  
tes sibi impo-  
nū. vi tu clā-  
re videre pos-  
teris ab ipso  
nono meta,  
com.17,

formis alijs a forma bois inuenias quantitas: sicut in rōne susceptiua: qz liz sint extense: non sequitur qz sint ratio susceptiua extensionis. Alio modo dicendo: qz da-  
to qz quantitas in alijs ab homine: non determinet sibi mām: sed in quibzdam sola forma sit rō susceptiua: si-  
ent in celo: si sit verum qz non habet mām. In gbusdam vero nā composta. In homine tamen determinat sibi mām. Et hoc sufficit ad hoc qz denominet totuz. Ad decim' tertium dicendum: qz quādo dī: qz per illud reci-  
pit suba accidens: per qd differt subiectum forme sub-  
stātialis a subiecto forme accidentalis: non opz; accipiē-  
do illud per. sicut per qd receptiue aligd est subiectum  
veriusqz forme: sed sufficit qz per illud per qd differunt  
aliquo modo subiectum vnius a subiecto alterius. s. effe-  
ctuē: vel finalr: vel qualrcuzqz aliter differt subiectum  
vnius a subiecto alterius. Modo dico qz subiectū quā-  
titatis: accipiendo subm illud qd est habens: est compo-  
situm ex māz & forma subali. qz tale ens solum est illud  
qd est: Iz illud quo susceptiua sit sola mā. accipiendo sub-  
iectum aut illud quo aligd susceptiue inest: dico qz mā  
absolute. s. illud qd est subm forme subalil: mā autē ve-  
lam ordine nature preeexistens pars talis compositi est  
rō receptiua quantitatis. qz p̄ia ordine nature est mām  
esse partem compositi ex māz & forma subali qz ipsaz re-  
cipere quodcuꝝ accns. Sed contra hoc obyic̄t ab  
alijs. qz esse partem aut dicit aligd diuersuz ab essentia  
māe: aut non. Si non. i.ḡ cum subm accidētis non dif-  
ferat a subo forme subalil: n̄i per esse partem predicto  
modo. seq̄ qz subm forme subalil & accidētis non diffe-  
rent re: fed tñmodo rōne. sed dīla rōnis nihil facit ad  
esse reale. ergo z̄. Si sic: queru vtrū relo vel qbsolutuz:  
non relo. qz relo non est rō receptiua cōtitatis. Si abso-  
lutum: aut mā aut forma. non mā: qz rūc̄ esset ibi mā su-  
per mām. Si forma: aut subalil: aut accidētis. non accidē-  
tialis: qz nulla forma accidētalis: vt videtur: precedit  
quātitatez subo. Relinguit igit̄ qz forma subalil est rō  
receptiua cōtitatis immediate. Ad hoc dico: qz eē par-  
tem non ip̄orat aligd diuersuz ab eētia māe qd sit rō  
receptiua in suis quātitatis: tñ ip̄orat aligd diuersuz ab  
essentia māe: o quo depēdet mā in esse in reruz nā. s. for-  
mam subalem: que vna cum mā cōstituit compositum.  
Et qn̄ dī qz dīla rōnis nihil facit ad esse reale. Dico qz  
verum est: nec est dīla h̄ rōnis: sed dīla rei. qz subm for-  
me subalil non regrit secum aliud re dīns ab eo: ad hoc  
qz sit subm vel receptiua forme subalil. Iz ad hoc qz sit  
subm & rō susceptiua cōtitatis regrit secum formā suba-  
leni: non qdem vt illud qd sit rō susceptiua cū ea: sed vt  
illud a quo dependet: vt sine quo nō posset esse nec reci-  
pere. vt ordo iste quo mō presupponit: vt pars compositi  
ante recipere cōtitatem: nō est ordo eiusdem ad seipuz  
fm rez. sed est diuersaz dependentiaz: quarum vna p̄-  
cedit alterā ordine nāe. Nam p̄usopz determinare de-  
pendētiam quābz mā ad formā subalem. In essendo: qz  
determinez depēdetia accidētis qd recipit in mā. Ad  
i.4." oōn dupl. Primo: qz possum dicere: qz in oībus so-  
la mā est ratio receptiua quātitatis. Nec probat oppo-  
situm efficaciter per quācuꝝ rōne adhuc factam.  
Et quādo dicunt qz i.m. qz Lōmentator & Henricus &  
Hodo. negant mām in celo. Et ego nego hoc: quousqz  
rōne eoz melius confirmant qz fecerint vlfqz modo.  
Alio modo posuz dicere: qz dato qz in celo rō receptiua  
esse forma: t̄ in inferioribus alijs ab hoie nā composta:  
tñ non sequitur qz in hoie rō receptiua sit alia a mā. Et  
quando dī qz effectus cōmuniis debet habere cām cō-  
munem. Dico qz verum est: qz debz habere cām cōmu-

## Questio

nem: sed non eiusdem rōnis in specialiis cruxibz. Et  
hoc necessariū est in proposito: si rō receptiua in celo  
sit sola forma: t̄ in inferioribus nā composta ex mā et  
forma: qz ista non sunt eiusdez rōnis in spāli: sed sufficit  
qz conueniat in aliquo cōmuni analoga ēt habēdo. s. si  
mīlem proportionē ad habendū partes quātitatiuas  
vel aligd tale. Ad i.5" dicēdum. Primo dicendo: qz lz  
alie forme subales in alijs ab homine sunt quāte: per ac-  
cidens: non tamen sunt rō receptiua quātitatis: vt dcīm  
est. Alio modo dicendo: qz dato qz in hoie rō recepti-  
ua quātitatis sit sola mā: t̄ in alijs ab hoie nā compo-  
sta: non sequit̄ aliquid inconvenies: qz illa que sunt di-  
uersaruz rōnum in speciali: dūmodo conueniant in ali-  
quo vno cōmuni proportionabilis possunt esse causa vel  
subm alicuius cōmuni passionis. Ad i.6" dicenduz:  
qz pati: accipiendo pati pro recipere: non conuenit com-  
posito per formā: sed per solam mām: loquendo de re-  
ceptione forme substātialis. Et quando ipsi dicunt qz l-  
mo: qz abstractio vnius est causa introductionis alterius.  
hoc nibil est: qz hoc non est ponere vna formā esse causā  
introductionis alterius. sed magis est ponere p̄ua-  
tionem sive absentiam vnius forme esse cām sine qua  
non introductionis alterius: que absentia est cā vt re-  
motio phibentis. Et sīt etiaz per solam mām sicut per  
rōnem receptiua cōuenit homini esse quātum. De fe-  
tigari aut̄: t̄ alijs similibus non est simile: t̄ de quātitate  
qz per ista denominant illa que non informant̄ per ista.  
quātitas autem non denominat aligd vt extensem n̄i  
qd informat: vel vt totum rōne partis: vel vt partem. t̄  
ideo anima rōnalis non est extensa vt pars recipiens  
extensem. nec vt totum: qz anima nō supponit pro to-  
to. sed bene ipsum animat̄ est isto modo extensem. t̄  
fatigari non proprie cōnenit animē: loquēdo salte de fa-  
tigatione corporali: sicut uel ambulare. ridiculuz enim  
esſet dicere qz anima ambulat. Ad i.7" dicendum: qz  
vniformiter conuenit hoī & bruto esse cōtūm: quantum  
ad id qd formalis importat quātum: qz quātitas eiusdez  
rōnis vtrobiqz est. quātum autem ad illud qd est rō re-  
ceptiua quātitatis posset adhuc concedi qz vnliformiter  
conuenit vtrbiqz. Nec sequitur tamē qz forma vnius sit  
extensa sicut forma alterius. nam qz forma bruti sit ex-  
tenſa potest contingere non ex hoc qz ipsa sit ratio rece-  
ptiua quātitatis. sed qz est dependens & educta de potē-  
tia materie. t̄ video consequebitur conditionem materie in  
cōmuni in hoc qd est extendi. Tertio etiā posset dic̄:  
dato qz non esſet eadem ratio receptiua vtrobiqz: nō ta-  
men sequitur quātitas sit vnliformiter & eiusdem  
rōnis vtrobiqz quātum ad illud qd est formalis er quā-  
titas. per consequens vnliformiter conuenit eis moueri  
locali: qz aliqua vnapassio cōmuni potest consequi alii  
quod genus entium: sub quo continent̄ diuise species:  
que inquātum conuenire in aliquo vno nō specifico;  
sed analogo: habent vnam talem: sicut dictū est: passio-  
nem. Et si dicāt qz non. qz talis passio inest mediāte  
vno alio accidente specifico. Contra. qz de isto acciden-  
te queror utrū inest mediāte diuersis speciesbus. aut  
mediante alio accidente. Si p̄mo modo habet̄ proposi-  
tum. s. qz vnum & idem accidēs: t̄ vna & eadez passio po-  
test consequi mediāte diuersas species. Si secundo mo-  
do: ibit in illūfinitum: quia de isto accidente queretur  
utrum inest mediāte vel mediāte: t̄ sic in infinitum.  
Ad i.8" oōm: qz soli quāto moueri p̄ se. Iz ad B  
qz aliquid moueat̄ per accidentis: non opz qz sit cōpiuz:  
nec per se nec per accidēs: sed sufficit qz sit aliquid quā-  
tū. sicut p̄z de puncto & sic est de anima rationali. Ed

19<sup>o</sup> dicendum: qd licet cui conuenit antecedens conuenientia consequens. non tamen sequitur: qd illud qd est cā precisa aūtis; sicut cā precisa aūtis: qd cum consequens in plus se b3 qd aūtis: opz qd precisa cā psequētis sit illud qd in plus se b3: qd illud qd est cā precisa aūtis. et ideo si ita esset ut ipsi imponunt mibi: qd in hoc mā esset cā precisa quātitatis hoīs: non tū sequeretur qd mā esset precisa cā quātitatis in omnibus. Sciendū etiā qd illud qd est cā aūtis est et cā psequentis absolute accepti. Unde mā si in homine est cā quātitatis humanae: est et cā quātitatis: absolute loquendo. sed non opz qd illud qd est cā aūtis sit cā consequentis vñl: et in sua vñiuersitate accepti. et hoc est necessarium de oī passione que consequitur diuersas spēs: qd non opz qd illud qd est cā passionis illius in yna spe: sit cā illius passionis vñiuersitatis in quocūqz. Ad 20<sup>o</sup> dicendum: qd corporis qd est subiectum actus est subiectum dimensionis: modo quo subiectum accidentis dī suppositum ens actus. sed accipiendo subiectum pro rōne receptivus non opz. Unde notandum: qd ista rō procedit ex duplicitate deceptiōne. qd ibi sunt due fallacie consequētis. nā qd scī. quātitas consequitur subiectum composta. igit̄ rōne forme est fallacia consequētis: procedēdo a pluribz causis veritatis ad ynam. nā quātitas psequens subiectum composta potest eā conseq: aut rōne mā: aut rōne forme: aut rōne vtriusqz. Similiter si dicat scī: quātitas conseq: subiectum composta rōne forme. igit̄ forma est rō receptiva eius. non legit̄: ita procedit a pluribus causis veritatis ad ynam. nā forma potest dici cā accidentis in subiecto vel effectiva vel finalis vel subiecta. et hoc ipsimet dicunt. s. qd quātitas in vtriusqz et figura que eā consequitur: est propter operationes forme: vt. s. auerterat operatiōibus forme. Ad 21<sup>o</sup> dicendum: qd respectu accidentis: vel aliquid est forme est duplex mā. s. manens et trāiens: manens si, cut lignum est inā domus: trāiens sicut farina et aqua sunt mā panis. Nō dico: qd quādō dī aliqd esse in potentia remota: itelligit̄ de potentia ināe trāseuntis. nam loquendo de potentia māe permanentis in effectu nū qd aliqua talis potentia est remota: accipiendo eam fīm se, sed solum hoc accidit prout talis potentia accipit ut cōiuncta actui opposito effectui. sicut si dicerebim⁹ qd semen arboris est in potentia remota ad formā hoīs. vel semē herbe ad formaz bouis. modo mā non dicit potentiam remotā sic ad quātitatem. qd fīm illud qd est nō b3 respectu quātitatis rōnem māe trāseuntis: sed permanentis. Si autem dicat quādōqz in mā remanente potentia remota: hoc est in quātūm ynuū inest mediata altero quodā ordine. vt si dicat: qd mediata quātitate inest figura: et mediata figura inest sic vel sic moneri. et sic dicere mām in potentia remota ad quātitatem: est dicere mām recipere quātitatem mediata alio receptivo. s. forma. et hoc est petere pīm: qd h̄ est qd queri. Sciendū tamen qd forma subiectum dī per prius perficere mām: qd quodāqz accidēs: non fīm ordinez susceptibilitatis: ita qd forma sit rō receptiva in mā cuiuslibz accidentis: sed fīm ordinem dependēt: qd cum mā depēdet a forma subiectu per prius respicit eam: qd quodāqz accidēs a quo non ita dependet. Ad 22<sup>o</sup> pīz ex dictis. nam ostensuz est: qd mā eadem est immediatus receptivū vtriusqz quātūm ad hoc qd non est alia rō media receptiva. sed quodām ordinem dependentie: vt dictum est. Ad 23<sup>o</sup> dicendum. qd ad hoc qd aliqd diffiniat per alterum: non opz qd sit magis notū eo qd diffiniat per ipsum quātūm ad. quia est. sed sufficit qd sit prius notum illo quātūm ad. qd est. et hoc loquendo de vñfōne propria: que est a priori et per causam. modo dico. qd h̄ mā non sit prius nota

ipso composite: vel alius existentibus in ipso: mā tamen est prius nota: qd sit nota causa precisa quātitatis in composite. Ad 24<sup>o</sup> dicendum: qd entitas subiecta quantitatē est entitas composita: rōne tamen partis. sed illud qd est entitas subiecta ut rō receptiva ē ipamā. Et quādo dicunt qd non. qd fin me mā non est subiectum. dico qd immo est subiectum modo predicto ut rō receptiva: h̄ non sit subiectum ut suppositum habens. Ad 25<sup>o</sup> dicendum: qd homo experit se bēre carnez et ossa quāta. sed qd hoc in sit carni et ossi rōne virtusqz partis substancialis non experit: sed in rōne cuius inuestigamus fīm conditionem forme et māe: ex ḡbus res componit. et similiter nos intelligere experimur sed rōne cuius inest nobis per rōnem attingimus.

Qd.

**B** scđm sic procedit: et arguit̄ qd numerus sit nō forma absoluta: qd illud qd dicit formam absolutaz non advenit alicui preter suā mutationez. h̄ numerus advenit alicui sine sui mutatiōe. ergo z̄. Probatō mūnoris. ponat qd sunt tres hoīs: et postea

deus de nouo creet quartū: quaternarius numerus advenit illis isto de nouo creato sine eoꝝ mutatiōe. ḡ z̄.

**C**ontra qd qd pertinet ad predicaturū absolutum dicit formā absolutam. sed numerus est buī: cum pertineat ad pdicaturū quātitatis. ḡ z̄.

**R**espondeo ad euidentiam illius questionis. tria sunt facienda: Primum est vñdere an numerus addat aliqd super quātitatē cōtinua: diuersum reab ea. Secundū est vñdere qualez vñtate b3 numerus. Tertio ad propositum.

**Q**uantum ad primum sciendum: qd nullus dubit quin numerus habeat eē realiter: vt quedam multitudo: quia circūscripta omni operatione intellectus adhuc inueniunt̄ in rerum nā tria vel quatuor corpora. Sed quātūm ad hoc est tota dividatio. vtrū. s. numerus dicat aliquam entitatem realiter differentem a quantitate cōtinua. Et circa hoc duo sum facienda: Primum est ostendere qd numerus dicet aliam entitatem realem realiter differentem a quantitate continua. Secundū est ostendere quid addit quantitas discreta super continuam. Primum ostēdo duplicitate rōne. Primo scī. qd ille dñe quantitates differunt realiter: in quāp yna realis vñuenit plus: sine hoc qd inueniatur plus in altera. sed quantitas continua et discreta sunt huius. ergo z̄. Maior pīz probatio minoris. qd diuisa quantitate continua in plures partes non est ibi plus quātūm ad rōnem quantitatē continue qd ante. qd oēs iste partes non cōstituunt aliqd longius qd ante: sed ibi est plus fīm rationem quantitatē discrete: qd ibi sunt plura qd ante: ita qd sic formatur ratio: plus vel minus fīm quantitatē cōtinuam attendit̄: vel fīm longius vel fīm latius vel profundius. plus vero et minus fīm quantitatē discretaz attendit̄ fīm plura vel pauciora. sed contingit babere plura diuisio continuo qd ante: et non habere longius latius vel profundius. ergo z̄.

Sed ad hoc posset aliqd dicere: qd babere plura vel pauciora diuisa quantitate continua: non est habere aliqd diuisum a quantitate continua. sed est habere in diuisum a quantitatē continua. Hoc non valet: quis partes subiective quantitatē continua sunt partes integrales quantitatē discrete. et ideo diuisio continuo non solummodo sunt plura individua quantitatē continua: et plures partes subiective respectu totius yniuersalis. sed etiam est ibi maius totum integrale discrete



## Quolibetti

sum: habens plures partes q̄ ante. Unde manente equali longitudine sit maior numerus diuisione facta: licet non fiat maior longitudo: ita q̄ inuenit majoritas in uno illorum totoꝝ non existente majoritate in alio. Secundo. q̄ iste due quātitates quarū vna habet partes aliter realiꝝ q̄ alia differunt realiter. sed quātitas continua & discreta sunt huiꝝ. q̄ vna carus habet partes diuisas adiunictem. alia haber partes diuisas realiter. ergo r̄. Quātum ad secundum primum videtur est: qd addit continuum super vnum qd conuertit cum ente. Secundo: qd addit vnum qd est principium numeri: in quantū est principium numeri super continuū. Tertio: quid addit numerus super vnitates. Quarto: qd addit totū discretum super totum continuū: sive quo differt vnu ab alio. Quantū ad primum sciendum: q̄ continuum & vnu qd conuertitur cum ente se habent sicut superius & inferius saltem: sicut superius analogū. Nam vnum qd conuertitur cum ente dicit indiuisionem in quāciꝝ entitate. Continuum autem dicit indiuisionem in entitate determinata. In hoc etiā videtur differre ab vno qd conuertit cum ente: fm illud qd nonen prima facie videtur importare. Nam vnu qd conuertitur cū ente accipit priuatiue. s. pro priuatione diuisionis. Continuum vero videtur. q. positiue accipi: sicut & compositū: & lī fm rem compositum & continuum dicant indiuisionem partū cōtinuatarū: vel compositarū. Unum vero qd est principium numeri addit supra continuū absolute acceptū esse aliquotā partē totius discreti: nā eē p̄tū nū absolute acceptū nō importat aliquotā p̄tē totius discreti: s̄z importat bre tales pres indiuisiones ab iulcez. Unū vero vt dictum est: qd est principiū numeri importat eē aliquotā partē totius discreti. Qd p̄z. q̄ illud per qd respondet ad questionem factā per quot: dicit aliquotū. Sed quādo queris quot sunt. respondet vnuꝝ vel duo vel tres. & constat q̄ ibi responderet: vnu qd est principiū numeri. ergo vnu qd est principiū numeri dicit aliquotū pertinens ad quātitatem discretā. sed non dicit aliquotū qd est totū discretum. i. dicit aliquotaz partem ipsius discreti. Et ḡbusdam etiā videtur: q̄ quātitas discreta proprie dicta inuenit in omnibus. & per cōsequens etiam vnu qd est principiū numeri in omnibus: ita q̄ fm hoc vnu qd est principiū numeri supra vnu qd conuertit cum ente in quocūq; genere nō addit: nīl esse aliquotam partem totius discreti. Ita q̄ quādo dī angulū vnuꝝ prout vnuꝝ pertinet ad quātitatem discretam: dicit illū angulū esse aliquotam partem totius multitudinis angulorū. Unū vero: qd dī cōsider conuerti cū ente: nō dicit nīl indiuisionem entis cui attribuit. Dixi aut qd cōsider dī conuertit cū ente: q̄ fm opiones que dicit quātitatem discretaz inuenit in omni ente: vtrūq; vnu conuertit cū ente. Accipiendo aut vnu fm opiones cōmuniore: vnu qd est principiū numeri differt duplī ab vno qd conuertit cū ente. Primo: q̄ vnu qd conuertit cum ente inuenit cū omni ente. vnu vero qd est principiū numeri in determinato ente. s. in continuo actu: ex cuius diuisione dī causari. Scđo differt in hoc: q̄ vnu qd conuertit cū ente videtur importare absolutam indiuisionē. vnu vero qd est p̄n numeri importat esse aliquotā partem totius discreti. vt dī est. Quantū ad 3<sup>m</sup>. s. qd addat numerus super vnitates dico: q̄ numerus nihil aliud addit super vnitates nisi qd addit totū super suas partes. qd aut addit totum super suas partes integrales patebit in illa questione. quia querit. vtrū fm sola mā & alia rōnalis eēnt partes essentiales in boīe: homo posset corrupi. Quantū ad quartū dī: q̄ totum discretū

## Questio

addit supra continuū babere partes. s. diuisas: & per hoc differt realiter ab ipso. Sed cōtra ista obyic̄ triplī. Primo sic: q̄ sicut in alijs rebus multitudo se habet ad vnuq; illoꝝ multoꝝ: ita vt videtur multitudo quātitatis continue ad quātitatem continuā: sed in alijs a quātitate continua multitudo non facit speciem diuersam a spē vniuersiūsq; illoꝝ multoꝝ. ergo r̄. Secundo sic: q̄ nullū reale replicaſ super seipsum. sed numerus replicaſ supra seipsum. i. numerus non dicit aliqd dī uerum realiter a continuo. Major supponit. minor facit p̄z: q̄ non solūmodo dicimus duo vel tres vel quatuor: lī et dicimus duos binarios: & tres ternarios: & quatuor quaternarios. Tertio sic. q̄ si numerus diceret alī gd realiter diuersum a partibus numeratio: sequeret q̄ in numeris procederet in infinitū: datis ēt solum duobus continuis. sed hoc est falsum. ergo r̄. falsitas ētis p̄z. Probatio nīe: q̄ datis duobus vnu illoꝝ est vna res. & alī illoꝝ est vna alia res. & preter ista fm te binarietas est tertia res. & eadem rōne qua binarietas est quedam alia res diuersa ab istis duobus: eadē rōne trinarietas est quedā alia res diuersa ab istis duobus: & a binarietate eoꝝ: i. sic trinarietas ē ḡta res: & ista quaternarietas erit ḡta res. & sic in infinitū. Ad prīmū istoꝝ dī: q̄ fm illos q̄ ponit quātitatem discretam inueniri in oībus. minor est falsa: q̄ fm illos in oībus entib; multitudo dicit qdā totū discretū diuersum ab vnoquoq; istoꝝ. & fm eos vnuq; illoꝝ istoꝝ fm suam nām absolute acceptū est in diuersis generibus. puta bō in gīle sube: & albedo in gīle q̄litatis. sed illud per qd inuenit vnicuiq; eoꝝ esse aliquotā p̄tē discreti pertinet ad genus quātitatis. Sustinendo aut cōtorem opionez dī: q̄ in alijs a quātitate continua multitudo non facit distinctā spēm ab vnoquoq; illoꝝ multoꝝ: vel distinctaz totalitatē spēa totalitate p̄fectionis eoꝝ: q̄ in alijs nō inuenit majoritas in multitudine: gn sit majoritas in p̄fectione vel item siue vel extēsiue. v.g. si procedeat in spēbus: sicut est ibi dare plura: ita ēt est ibi dare plus de p̄fectione similiꝝ in idemisib; v.g. plura est de p̄fectionib; i. plib; iste collectionib; q̄ in vna sola saltem extensiue. Nō sic aut est de continua quātitate & discreta. nā possunt cē plura discreta quātitatis discrete: absq; hoc q̄ sit maior p̄fectione qdā diuisa quātitate continua in plures partes nō est ibi maiori lōgitudo realiter. & tamē sunt ibi plura discreta. Ad secundū dicendū. q̄ nihil realiter replicaſ super seipsum replicatione reali. sed bñ p̄tē replicari sup seipsum replicatione fm p̄ceptū mentis. Ad illud qd dī cōtra hoc dī: q̄ quādo dī: q̄ quatuor possint diuidi in duos binarios: vel nouē in tres ternarios. Dico q̄ quatuor non possint realiter diuidi in duos binarios differentes realiter a quatuor vnitatisib; vel dicentes alia tota in actu a totō quaternario. & ideo replicatio illa quādo dī. q̄ nouē diuiduntur in tres ternarios. v.l. quādo dī tres ternary. i. trinitas ternarioꝝ: non dicit aliud re a nouenario. & sic de alijs. Ad tertium dī: q̄ si realitas totius essee qdā distinctum: vt quedā tertia pars a realitate portionum aliarū iret in infinitū compōsitio ex diuersis realitatib; totius & partiuꝝ. Unde sicut philosophus docet in 7<sup>o</sup> metaphysice. sicut totū componit ex mā & forma: ita componere ex istis partibus: & ipsa totalitate qdā alterū totū. Et ita quereret de isto toto: vtrū compōneretur ex quadam totalitate & partibus: & iret in infinitū. & ideo realitas totius non se habet ad realitates partium: sicut includens aliquid ex quo sit preter partes. sed sicut includens strāq; partē differt a qualibet illarum. & ideo ternarius vel ternareitas ipsa dicit rem

Unde trascendens p̄nū.

Unde p̄ncipio  
nūcī respō  
pnū.

Mō. h̄z istū  
qd addit vnu  
qd ē p̄ncipiū  
nūcī sūpnū  
trascendens.

Hic vide q̄  
vnu transcen  
dēs duplī dī  
ab vno qd est  
p̄ncipiū nū  
meri

Diversam a qualibet unitate non numerabilem cum illis: sicut pars numeri cuius part. et ideo realitas illa cum realitate partium. si trium unitatum non facit quaternarium: sicut nec realitas totius compositi ex materia et forma dicit aliam realitatem preter materiali et formam: ex qua componitur quoddam aliud totum diversum a compositeo ex materia et forma. unde non opere procedere in infinitum in talibus realitatibus.

Sed artic.  
Art. natus  
Hoc aliquos  
enarrat.

**Quantum** ad secundum. si quantum ad unitatem numeri dicunt aliqui. quod nullaz unitatem habet et hoc probat quadrupliciter. Primo sic. quod simpli citer plura non sunt unum. sed numerus dicit pluram. ergo et. probatio tripla. quod plura numero sunt plura similes. puta plures hoies et plures lapides. sed numerus dicit plura numero. ergo et. Secundo sic. quod ponere unus accens numero in diversis subibus. quorum unus est ultra mare: et aliud circa est inconveniens. Sed si numerus haberet simpli unitatem. unus accens esset in diversis subiectis. quorum unus est ultra mare: et aliud circa mare. quod binarius qui est se est unum accens simpli posset esse in duobus hoibus: quorum unus est ultra mare: et aliud circa. ergo et. Tertio sic. quia unitates non magis sunt unum in numero: quod si non essent in numero. sed si numerus diceret aliquod unum simpli: maiorem unitatem haberent unitates existentes in numero: quod si non essent in numero. ergo et. Quarto. ut videtur per ipsum. quod illud totum in quo partes non habent maiorem unitatem: quod si non essent in toto. non habent ut videntur unitatem simpliciter. Maior est faciliter per ipsum ut videntur: quod si accipiant sex hoies ut videntur: non habent maiorem unitatem: ut sunt partes senariae: quod si accipieret glibet per se. Quarto sic. quod unus accens numero est in uno subo numero. ergo unus senarius numero est in uno subo uno. si subi senarii sunt sex in uno. quod unus uno erit sex uno: quod unus senarius numero erit sex numero: vel saltem sequeretur quod unus accens numero erit in sex subibus differentibus numero. Et si dicatur ad hoc quod numerus non est unus numero. Contra. quod non est unus numero non habet unitatem realem: quod unus est in uno subo numero. igitur numerus non habet aliquam reale unitatem. Sed hoc stare non potest propter tria. Primo: quod nullam unitatem realem habet: nullam entitatem habet: et unus est unus conuertuntur. sed numerus et unitas realem: ut dicitur est. ergo et. Secundo sic. quod est plenum. s. metaphysice. senarius non est bis: sed est semel. 6. sex semel importat unitatem eius cui additur. igitur numerus dicit aliquod unum simpliciter. Tertio sic. quod accepto aliquo numero signato uno. puta accepto hoc senario quero: utrum sit, unus senarius numero: aut non. si sit. igitur senarius est aliquod unus numero. sed quod est unus numero simpliciter est unus. ergo et. Si non. igitur hic senarius est plures senariae. sed plures senariae comprehendunt ad minus. ita. igitur hic senarius comprehendetur. ita. quod est impossibile. igitur hic senarius est unus. et per se est unum est unum est simpliciter. Sed contra hoc potest obici sic. quod est unus numero est pars numeri. sed est in hoc senarius est unus numero. igitur hic senarius est pars numeri. sed pars numeri non est numerus. ergo et. Si dicatur ad hoc quod senarius non est pars numeri: est senarius: sed est pars numeri maioris. puta duodenarius: tunc sequeretur quod est in duo denariis dividetur in duos senarios. et eadem ratione. 9. in tres ternarios. et sic numerus replicabitur reali supra seipsum: quod est contra premissa. Ad hoc est dicendum: quod est in re loquendo unus numero quod est pars numeri: non est unus.

numerus numero. sed est unus continuum numero: vel unus numero tale quod est indivisible in plura numero: prout est unus numero: quod est pars numeri. quod id dico: quod illud quod est unus numero: puta lignum unus quod est pars numeri posset dividiri in duo ligna. sed facta divisione iam non est unus lignum numero: quod est per realiter ipsius numeri. Et ideo est sequitur si ponatur quod numerus et unus quod est principium numeri sit in aliis rebus a continuo. quod unus quod est pars numeri in quicunque quod hoc sit: non est numerus aliis: sed est omnino indivisibile in plures unitates. puta unus angulus vel albedo una: et sic de aliis. Unus autem numeris non est unus numero: quod est pars numeri loquendo est in re: ita homo est in conceptum possit dividere unus numero in tres numeros: sed quod sibi placet. puta. ita. in tres quaternarios vel in quatuor ternarios. Ad primum quod inducit ab aliis dicendum: quod partes numeri sunt simplices divisiones per oppositum ad unitatem continui: quod sunt simplices divisiones continua. sed cum hoc stat quod constituit unus simpliciter discretum. unde ista duo stant simul plura continua simplices. et unus discretum simpliciter constitutum ex his: sicut etiam unitas parietis simpliciter sicut totius cum pluralitate lapidum. Ad secundum dicendum: quod illud non videtur aliqd valere nisi ad inducendum ibi quadam admiracionem. quod non est inconveniens plura quantitatis quod distantia constitueret unus discretum. nec est inconveniens unus accidens discretum esse in pluribus subiectis quantitatis quod distantibus. Ad tertium dicendum: quod interemptio numeri. quod unitates si non haberent aptitudinem aliquam constituendi unus discretum non haberent tales unitates totius constituti ex eis sicut habent. quod in unitate continuitatis quam unaque quod habet in se posset habere: sive esset in toto sive non. sicut etiam lapides habent in toto pariete constituto ex eis: quod non haberent si non haberent aptitudinem ad constitendum totum. Ad quartum dicendum. quod non est inconveniens: quod unus accidens numero discretum sit in pluribus subiectis numero continuo: quod unitas discreti stat cum pluralitate diversorum continuatorum. Nec ex hoc sequitur quod unus numero sit sex numero. sed sequitur quod unus discretum numero componitur ex sex continuis. Et ideo concedendum est: quod numerus habet unitatem. de cuius unitate sunt due opiniones. Quedam est que dicit numerus habere unitatem a quantitate continua divisa: ita quod eadem est unitas numeri et quantitas continua: ex cuius divisione catur: ita quod eadem unitas specifica est unitas unitatis. quod in hoc ut dicitur differt. quod continuum et eius unitas importat copulationem partium usque ad aliquem terminum communem. sed unitas numeri importat priuationem talis copulationis. Et hoc probant quadrupliciter ratione. Primo sic. quod si numerus non haberet unitatem a continuo: numerus non esset simpliciter unus: cum pars eius sint simpliciter diverse. sed numerus habet unus unitatem simpliciter. ergo et. Secundo sic. quod numerus et continuus non differunt nisi sicut unus et plura una: et per consequens non differunt nisi sicut album et alba. sed album et alba non differunt specie. ergo unus continuum et unus numerus non differunt specie. et per consequens habent eandem unitatem specificam: sicut unitas est in specie reducitur in esse reali ad aliquod unus numero. ergo unitas realis numeri et continua sunt eadem. Tertio sic. quod mensura et mensuratum sunt eiusdem rationis. sed unus numero quod est continuum est mensura numeri. ergo continuum et numerus sunt eiusdem rationis. sicut que sunt eiusdem rationis sunt eiusdem speciei: et sic idem quod prius.

Et est in Mag  
opinione a q  
bz numeris  
valentem,

## Quolibetti

**C**uarto sic: quod sicut magnum et paruum in magnitudine: ita multi et paucum in multitudine: sed magnum et paruum in magnitudine non differunt species: igitur nec multum et paucum in multitudine: et per unum maior et minor numerus non differunt species: sed non esset nisi numerus haberet unitatem specificam ab unitate continua. ergo tunc. **S**ed hoc non potest stare propter quatuor. primo: quod numerus non est unus illa unitate: que non est actu quod est numerus. sed unitas continua ex cuius divisione consurgit numerus: non est actu quod est numerus. quod continua facta divisione non manet continua. nec est unitum actu continuum ad illud continuum quod prius erat actu. Quod ideo dicimus: quod unitas et unitas manent in partibus totius divisionis. sed non manet unitas totius divisionis. ergo tunc. Minor probata est. maior de se per quod unitas unitusque est actu quod ipsum est actu. **S**ecundo sic: quod si ab eadem unitate formaliter haberet continuum et discretum unitatem: tunc formaliter unitas continua et discreti esset eadem. sed hoc est falsum. ergo tunc. Non per quod probo falsitatem unitatis. quod illa unitas que non compatitur secum in illo uno cuius est unitas plura continua: non est eadem cum illa unitate: que competit secum in illo cuius est unitas plura continua. sed unitas continua non competit secum in illo cuius est unitas plura continua. unitas autem discreti competit secum in illo: cuius est unitas: plura continua. ergo tunc. **T**ertio sic: quod si eadem esset unitas specifica continua et numeri cōsurgentis ex divisione continua: tunc eadem esset unitas specifica ternary et quaternary. et sic deinceps. sed hoc est falsum. ergo tunc. Non per quod ex uno et eodem continuo possunt per divisionem diversi numeri: puta ternarius quaternarius. et sic deinceps. sed non potest pccidere divisione. igitur si eadem esset unitas specifica continua: ex cuius divisione catur numerus et numeri. sequitur quod eadem esset unitas specifica diversorum numerorum. falsitas per quod per primam etiam metu. ubi dicitur. quod quelibet unitas subtracta vel addita variat secundum numeri. Et est dicitur. quod forme sunt sicut numeri. quod sicut quelibet unitas subtracta vel addita variat secundum: quia libet unitas subtracta vel addita variat secundum numeri. **A**d istas duas ultimas rationes dicunt illi de alia opinione: quod unitas continua et unitas numeri vel ipsum compositum et numerus non differunt per se: sed per accidentem. quod unus ex eis dicit aliud positivum. scilicet continua: quod dicit copulationem ad aliquem terminum. ut secundum est. sed numerus dicit propagationem eiusdem. **S**ed ratio est impensis. primo quod divisionis generis in specie non est per propagationem proprie dictam: sed est semper per differentias positivas. igitur falsum est dicere. quod continua differt a discreto: quod continua dicit positivum et discretus propagationem. **S**ecundo: quod actio positiva terminatur ad aliud positivum. sed divisionis continua est actio positiva. sed divisionis continua terminatur ad discretum. igitur discretus quod surgit ex non divisione continua dicit formalem propagationem. **T**ertio: quod divisionis generis in specie non est per differentias accidentales: sed essentiales et per se. sed divisionis qualitatatis in continua et discretum est divisionis generis in specie. igitur falsum est dicere: quod continua et discretum differant per accidentem. **E**x hoc per rationem: que ponit: quod continua et discretum et unitas utriusque differunt sicut propria et habitus. quod sicut dictum est: divisionis generis in specie non est in propagatione proprieta loquendo et habitu: immo est semper in diversis divisionibus possit. et rationes: propria enim nullius generis est differentia vel specie. **A**d primum igitur inducitur ab eis secundum: quod partes numeri sunt simpliciter diversa continua: et tam totum discretum constitutum ex eis est simpliciter unum discretum. et ista duo sunt simul: sicut supra dictum est. **A**d secundum secundum

## Questio

**G**o continua et numerus non differunt proprietate: sicut unus continua et plura continua una. sed sicut unum discretum constitutum ex pluribus continua vnius. et iter illa plura continua ex quibus constituitur. et istud constitutum est tria totius integralis: et partium ex quibus integratur. Trium autem que est iter unum continuum et plura una continua est tria que est iter partes subjectivas et totum vel. nam plura una continua se habent ad continuum unum absolute acceptum: sicut partes subjectivas ad totum vel. sicut et plura alba comparantur ad albus absolute acceptum. Unde secundum quod plura continua possunt comparari et ad continuum in eis acceptum: sicut partes subjectivas ad totum vel. Et sic non differunt species unitus continuo absolute acceptum: et plura continua. Alio modo possunt comparari plura continua ad unum discretum constitutum ex eis: sicut partes integrales ad totum integrale: et talcs partes comparentur ad tale unum non habent unitatem eiusdem species: quod alia est species discreti et sue unitatis: quod fit species continua et sue unitatis. **A**d tertium secundum: quod non opus est primo: quod mensura et mensuratum sunt eiusdem ratione: vel eiusdem species plausissime. et ideo dato quod unum quod est principium numeri: esset mensura numeri secundum rem. adhuc non sequeretur quod essent eiusdem species plausissime. **S**ecundo secundum: quod unitas que est per numerum non est eius mensura: nisi continuum ad notificacionem. in continuum per receptionem unitatis inotescit quantum est numerus. **T**ertio: quod vocando mensuram quod aliquotum vel aliquoties acceptum reddit totum: quilibet pars uniformis cum alia parte totius potest dici mensura: dato quod non esset uniformis cum toto. **A**d quartum dicendum: quod continuum ad hoc est simile de parvo et magno in magnitudine: et de multo et paucu in multitudine. quod sicut magnus et parvum sunt passio magnitudinis: ita multum et paucum sunt passio multitudinis. Sed continuum ad hoc non est simile: quod sicut magnus et parvum consequuntur: et secundum species in magnitudine: ita multi et pauci consequuntur eadem species in multitudine. Unde non sequitur: quod si eadem species magnitudo est magna et parva: quod eadem multum et secundum species: sive numerus formaliter sit multus et paucus. Et ideo est alio secundum: quod numerus huius unitatem specificam: et unitatem numerale. unitate quod est specifica huius ex seipso formaliter: quia unaqueque non est specifica a seipso: est formaliter talis natura: et talis species. sed per illud quod competit alicui quod sit talis species: competit sibi quod sit unus species. ergo tunc. **Q**uatus vero ad unitatem numerale: si ita est: ut quidam discunt: quod unaqueque res seipso formaliter est una numero: et non per aliud: tunc numerus seipso formaliter sive per suam essentiam est unus numero: et non solus unus species. Sicut ita est videlicet dicunt: quod omne accidentes huius unitatem numerale sunt subiecto: tunc secundum secundum est quod numerus est huius unitates numerale ex unitate sibi: ita quod unus numerus numero est proprietas signata easdem numero. Quicquid autem sit de hoc: utrumque sive unaqueque res sit una numero formaliter seipso. an per aliud dicetur infra in sequenti quolibet. **S**ed contra hoc quod dicitur est nunc: potest obici duplum. Primum sic: quod unum numero est pars numeri. sed pars numeri non est numerus. igitur non est dare aliquem unum numero unum numero. **S**ecundo sic: quod ut videtur: subiectum numeri sunt prius eius. sed prius numeri non sunt unum numero. et per alias nec numerus. **A**d primum istorum secundum: quod prius numeri est unus numero continua. et tale unus numero non est numerus. aliud est unus numero quod est unus numero discretus: et tale unus numero non est prius numero. sed est ipse numerus. **A**d secundum secundum: quod prius numeri non sunt totus numerus: ita nec sunt totus subiectum prius numeri. Sed illa plura continua que dicuntur subiectum

**V**nitatis numeralis cōpetētis cūlibz ipsorū sunt vnum  
subm nuō ipsius numeri: ita q̄ diuersitas: que est inter  
ptes numeri nō facit diuersum subm nūeri: sed diuersi-  
tas oīuz p̄iū nūeri a diuersitate oīuz p̄iū ipsius nūeri.

**Quantū** aut ad pncipale. s. quātū ad qōnē ppo-  
stā. vtrū scz numerus dicat formā abso-  
luta dōz gō sic: r b p̄ dup'. p̄ qr ē spēs pdicamēti abso'.  
s. spēs pdicā' abso" dicit formā absolutā: igit̄ t̄. Scđo  
qr illud fm qd aligd ad se r nō ad alterū dī tale est for-  
ma absoluta: sed numerus est huius. ḡ t̄. pbatio mi. qr  
decē hoies vel nouē hoies: nō dīr nouē hoies vel decē  
per cōparationē ad alterū: sed in se. **C** Sed xtra b pos-  
set obyci sic: qr mēsura r mensurā dīr relative: sed vt  
videt̄ numerus dicit mēsura vel mensurā. Igit̄ t̄.  
**C** Scđo sic: qr ynu qd ē pncipiū numeri saltē dicit mē-  
surā: r numerus dicit mensurā p̄ tale mēsura: igit̄ vt  
videt̄ numerus ynu qd est p̄n" numeri dicit̄ relones.  
**C** Ad p̄mū istoz dōm ḡ mēsura p̄t dici duobus mo-  
dis. yno mō minus pprie. id quo aligd est quātū vel  
quotū: r mēsura sic dicta nō dicit relone formāliter: lic̄  
possit dicere illud qd est fundamētū relonis: r illud dī-  
cit̄ relatiū fundamētālī. Alio mō p̄t dici mēsura ip̄o  
habitudo ad illud per qd ab extrinseco mēsura: aligd:  
sicut per ylnā mēsura: pānus: r talis etiā mēsura: qd̄tū  
ad id qd est nō dicit relone formālī: nec diciſ relative  
formālī: sed fundamētālī. Imo dicit aligd absolutū de-  
nominās alterū extrinsecū extrīseca denotationē: prout  
factū est in p̄cedēti quolibz. in qōne de distinctione pre-  
dicāmētōz: sed bñ ad hoc sequiē relo: vel rōnis vel ret.  
**C** Ad scđm dōm ḡ nec ynu qd est p̄n" numeri dicit for-  
malī mēsura: saltē qd̄tū ad habitudinē quā mēsura for-  
malī ip̄oportat: nec similis numerus dicit formalī mēsura  
tū qd̄tū ad habitudinē quā mēsura formalī ip̄oportat.  
Sed ynu qd est p̄n" numeri dicit aliquotā p̄tē discreti. vt  
dictū est. numerus vero dicit totūz discretūz resultans  
ex talibus partibus. **C** Ad rōnē in oppositū dicēdū ḡ  
numeris nō aduenit alicui sine eius mutatione vel fm  
totū vel fm partē vel saltē sine nona creatione. r tūz dī-  
co ḡ existentibz tribus hoibz: si de nouo crearet̄ qr  
tūs nouitas est in subo numeri saltē quantū ad partes.  
scz quantū ad istū nouiter creatum.

**O**stea quereban<sup>f</sup> de creatura ge-  
nerabili & corruptibili duo.  
primum pertinet ad mensuram sui esse: & est  
utrum esse sine corruptibili mensuram  
possit. Secundum pertinet ad alterationem: & est  
utrum in qualibet alteracione infinite for-  
me differentes sint: siue si remissus in  
tensum realiter differant. Questio. XII.

## Questio. XII.

**P**rimum sic procedit et arguitur  
q; sic: qz esse substantie  
corruptibilis mensurat tripli: qz aut mensu-  
rat eternitate aut euo: aut tpe: nō eternitate:  
qz ista est ppxia mēsura solitus dei: nec euo: qz  
euo ē mēsura icorruptibiliū: relingēt igf qz mēsura tpe.  
et ēt qz mēsura successior: sed in eē sube-

**Contra** *terp' est meliora lucellina dicitur in esse libe  
corruptibilis non est successio. ergo rc.*

**Respondeo** ad evidentiā illius qonis: sciendum  
q̄ ista q̄ dñr mēsurari respiciūt du-  
plicē c̄titatē: vñā sc̄z qua sunt c̄ta formalr in se: aliam  
respectu aliquis tis extrīseci q̄ qd̄ mēsuret extrīsece et de-  
noiet deno iatione extrīseca. v. grā. pānus q̄ mēsuratur  
ab vlna: respicit c̄titatē q̄ formalr est quātus. Itē respe-  
cit c̄titatē vlna qua mēsuraet extrīsece: et illr est de du-  
ratione rez: put duratio accipit in rōne c̄ti. v. grā. cele

factio vel frigesfactio: q̄ sunt q̄daz alterationes lseriorū  
co<sup>m</sup> bñt q̄titatē quādā i trinsecā: q̄ formalr dī duratio  
ipsoꝝ tāto: circuſcripto quo cūq̄ extriſecā: rpter h̄ re-  
ſpiciunt q̄titatē extriſecā: s̄c q̄titatē mot⁹ p̄mi mobilis  
fīm quā mēſurāt mēſurātē extriſeca: r fz̄ hāc denoſa-  
tionem dicit duratio vel mēſura mēſalis vel annūlis.  
r sic de alijs.

**Hoc igitur** p̄missio circa istā q̄onē facienda sūt  
duo p̄ncipalē. Primum est videre q̄  
q̄titate i triseca talis eē sube corruptibilis. vtrū sc̄z q̄tis-  
tas ei⁹ sit successiva; vel nō; et q̄ sit illa: siue successiva sit  
siue nō sit. Sc̄do ē videre de q̄titate extriseca et de me-  
sura extriseca talis esse.

**Quantum** ad primum sciendū q̄ in ḡstali duplex  
est duratio. qdā successiua: & qdā nō  
successiua. Nō successiue aut̄ sunt q̄tuor. sc̄ eternitas: euil  
nūc t̄pis discreti: & nūc t̄pis cōtinui. Duratio aut̄ successi  
ua diuidit in duas. sc̄ cōtinuā & discreta. d̄ria aut̄ inter  
durationē successiua: & nō successiua: satis p̄ de se: qz ex  
h̄ ipso d̄m̄t: qz yna ex nā sua h̄ successionē itrisece. alia  
aut̄ nō. Dico aut̄ ex nā sua: qz si aligd succedit alteri per  
acc̄ns: & nō ex nā sua: tali nō cōpetit p̄ se duratio successi  
ua. vt v̄grā ext̄te aliquo q̄t̄to sup̄ueniat albedo iter q̄p  
titatē & albedinē vel successionē vnī: & successionē alte  
ri: nō ē p̄ se successio: qz q̄t̄u est de se s̄l p̄nit stare s̄ esse &  
fieri. Dico aut̄ itrisece: qz duratio indiuisibilis q̄ in se  
nullā successionē h̄ itrisece p̄t̄ coexistere alicui dura  
tioni successiue: sicut eternitas coexistit toti t̄pi: & nūc t̄  
poris discreti p̄t̄ coexistere t̄pi cōtinuo. D̄ria vero iter  
successione cōtinuā & discreta est: qz successio x̄tinua cōd  
sistit in successiua susceptione eiusdem actus nūero: & hoc  
vocat p̄prie loquēdo mot̄: cuius duratio est successiua  
x̄tinua q̄ p̄tinet ad t̄ps x̄tinuum. duratio aut̄ successiua di  
sc̄reta p̄sistit in susceptōe discrete circa idē subz diuersio  
rū actuū icōpoliū: qz vnuq̄s q̄s i sua successiōe ē idiuissi  
bilis: sic p̄z i actib̄ intelligēdi: quoz yn̄ succedit alteri. glz  
t̄i i se & ei successio ē idiuisibilis: & ista duratio p̄tinet ad  
t̄ps discretū: nec solū est ponēda ibi q̄t̄itas discrete: que  
est nūerus: si talis quātitas sit in talib̄ actib̄: sed etiā ē  
ibi ponēda q̄t̄itas discrete: que est vnu t̄ps: qz nō soluz  
modo est ibi dare pl̄a: qz duo act̄ sunt plures q̄s vnu: &

tres q̄ dno: s̄z ētibi est dare plus & min⁹ durare: qd per-  
tinet ad tps: durationes aut̄ nō successiue dñm sic: quia  
eternitas & euū: de quoꝝ dñia adiuvicē nō opz modo lo-  
qui. differēta nūc tpsis discreti vel cōtinui: qz in eterni-  
tate & tuo nō solū mō nō est intrinsece aliqua successio  
cōtinua vel discreta: sed nec etiā ibi est aliqđ idiusibilis  
le succedēs alteri: nec aliqđ idiusibile terminā success-  
sionē: qz talia nō sunt nisi in illis q̄ circa idē subz hñt eē:  
& sūt icopolia s̄l eē in illo. vel saltē ē aliqđ ynū cōtinuū  
successiuz cui⁹ ē idiusibile termin⁹ ei⁹: vt cōtinui suc-  
cessimi. Dico aut̄ in illis q̄ hñt eē circa idē: qz illa q̄ sunt  
in dīversis nō hñt successionē per se loquēdo: qz simul  
p̄nt esse & fieri. Dico aut̄ icopolia circa idē: qz illa: q̄ sunt  
copolia circa idē subz: nō hñt p̄ se successionē: cū se com-  
patiat s̄l eē & fieri: sicut dictū est de cōtitute & albedie.  
et hoc cōtitū ad nūc tpsis discreti. [Quātu aut̄ ad nūc te-  
poris cōtinui: satis pz: qz se bz vt termin⁹ cōtinui succes-  
sivi. In eternitate vo & tuo nibil tale pōt eē: qz act⁹ cui⁹  
est eternitas: nō est in subo actus illi⁹: cui⁹ est euū: s̄z hoc  
est eē ipsius euī termini: & dñat esse ab eēntia: licz posset  
dici aliquo mō talis act⁹ in subo: scz in nā vel supposito:  
cui⁹ est eē: tñ nō est natū aliquo ei oppositū vel incōpole  
succedere in codē subo: qz nulla res pōt manere sub op-  
posito sui eē: & sic pz dñia durationis idiusibilis que en-

## Quolibetti

eternitas et in a duratione idivisibili que est nūc tps discreti: vel xtinui: qz in pmissis duab: vt dictū est: nō solum nō est successio itrinseca: s; et nec in eis vnu succedit alter: nec in eis est aliquod idivisibile: qd sit terminus coti- nui successiui. In alio aut sc; in nūc tps xtinui et discre- tiale nūc idivisibile vel est terminus xtinui successiui: vlt vnum idivisibile succedit alteri: nūc aut tps discreti: et nūc tps xtinui dnt. p; qz nūc tps discreti nō est ter- minus alicui successiui xtinui: sicut est nūc tps xtinui. Secundo hqz in successione xtinua: nūc et tps nō plus sūt qz tps ipm: ita qz nūc nō facit ibi plus in duratione ppe sicut nec puctus facit plus in li qz qz ad lōgitudinē in epe autē discrete nūc facit plus in duratione: qz qdlibet nūc additū facit plus in duratione. Tertio qz nūc tem- poris xtinui nō est ps eius: qz oē xtinuū semp diuiditur in xtinua: et nūc in idivisibilia simplr: s; nūc tps discre- ti est pars eius: qz esse discretum resolutur ad idivis- bilita: sicut ad partes suas.

**H**is premissis dico ad qōnē qz ee sube gñabilis et corruptibilis: sine qz ad ee forme. sive qz ad ee tori: qd bz a formahz: dura- tionē nūc tps discreti: et bz pbo duplr. Prio p locū a di- visione sic: qz oē p talis ee rñdeat vel eternitas: vel euu vel successio xtinua vel discreta: vel nūc tps ipsius suc- cessiui cōtinui: vel nūc successiui discreti: nō eternitas vlt enū: vt de se pz: nec etiā duratio successiua cōtinua vlt dis- creta: qz in tali actu vno nō est aliq successio: nec in ei successio: nec etiā pōt correspōdere nūc tps xtinui: ga- illud cui per se correspōdet nūc tps cōtinui nō pōt co- existere cōtinuo successio: sed ee sube corruptibilis co- existit alicui successio: sicut tpi: vt de se pz: relinquit qz etiā ei corrisdeat nūc tps discreti: sive successio: discre- te. **S**ecundo bz idē pbo ex rōne nūc tps discreti: sive suc- cessionis discrete: qz illud nūc in se respicit illud qd in se est idivisibile et eius suscepit: cui natū est aliud succede- re in eodē: et ipsuz etiā natū est succedere alteri: sed talis est actus sube gñabilis et corruptibilis: igit z. ma. patec ex rōne nūc tps discreti. minor etiā facilr pz: quātū ad tres suas partes. primo quātū ad hāc. s. qz in ipso ee sube gñabilis et corruptibilis nō est successio aliq: qz hoc nul- lis ponit: nec ēt in ei susceptione: qz introductio forme subalis est in instanti: et pōt succedere aliqd idivisibile scōpolē cū eo circa idē: qz vna forma subalis ēadē mā succedit alteri: rest ei icōpolis: et sic pz p̄mum. **L**otra hoc obyct gñbz rōnib: p. sic. qz idē acr in eodē subo ppetuari vlt nō ppetuari: sicut viatio btā in itellī creato- brifico: et sic idē acr poterit mēsurari: qz ipso euo: qz nūc tps discreti: vt vr. **S**ic qd qñqz pōt mēsurari euo: qñqz nūc tps discreti nullā istaz mēsurari sibi deter- minat p se: igit tal'act p se nō bz aliq mēsurā extirsecā vlt itrinseca. **Z**o sic: qz acr p̄m et act scōpolē: vt vr nō bz ēadē mēsurā: s; actus p̄m est ee subale: operationes autē create sunt actus scōpolē: sed nunc tps discreti rñdet vni opationi creature itrellectualis. igit tale nūc nō rñdebit ipsi esse subali: qd est p̄m actus. **T**ertio sic. qz fm te: nūc mēsurat actū cū succedit alteru: circa idē subm qd manet cū vtroqz: sed ee subale nō bz aliq succedes sibi circa idē subz manēs cū vtroqz: g. z. pbatio mi. quia subm actus eeendi subalis vr ee ipsa suba: s; corrupto ee nō manet eeendi suba: g. z. **4**o sic. qz actui alicui de necessitate succedit alter: nō rñdet sibi mēsura: s; actui cui d neccitate succedit alter: s; actui volēdivel intelligēdi creature intelligibilia nō neccio succedit aliq acr: actui vr eeendi sube corruptibilis neccio succedit aliis. g. nō eeendi mēsura rñdet vtric actus: s; vnicuig actui intelligēdi et

## Questio

volēdi p se accepto rñdet nūc tps discreti. Igit tale nō nō rñder p ppa mēsura ee sube corruptibilis et gñabilis. **Q**uinto sic: qz fm te quor sunt mor' tot sunt successio- nes in illis motibus: s; vt vr tps nibil aliud est: qd successio in motu: qd quot tales successiones pñt sileē tot tps pñt sileē: s; ples tales successiones pñt ee tot s; sicut ples mot' i diversis substātis. igit pla tpa poterūt sili ee: qd est h̄phm. 4. pbi<sup>r</sup>. **A**d p̄m illo p vdm qd aligs actus pōt bre aptitudinē ad ppetuitatē: sive ad eius oppositū duplr. Unomō ex pte subi et forme: et tunc dī actus bre aptitudinē ad ppetuitatē subi et forme qz subm est ppe euu. nec est in po ad actū oppo talia actua: qz actus sup- uenies nō corrupit nisi p p corruptionē subi p se loquēdo: vel pp h̄riū qd introducit: et hoc loquēdo ex pte subi et forme: qz vo act talis est: qz ei subm ē in po ad actū oppo: ei qz ēt ex pte subi et forme: talis act nat' est carere ppetuitate: ex pte vo agētis p̄t aliqs act' bre apti- tudinē ad ppetuitatē vel ad eius oppo: fm qz ages pte agere cōtingēter: vel neccio: et fm qz pōt mutari quantū ad id p qd agit nā deus q agit nō neccio pōt ppetuare vlt nō ppetuare fm qz sibi placet suū effectū: si aut ageret d neccitate nā: eūc de necessitate ppetuaret suū effectū sal- tē imediatū. In nā aut itrellectuali creaata que agit p in- telligere et velle: qz pōt mutari eius electio p quā agit: et etiā ei itrellectio: ei effectus bz aptitudinē ex pte agēt ad carēdū ppetuitate. **T**ūc dico ad rōnē: qz iste actus q ex pte subi: et ipsius actus bz aptitudinē ad ppetuitatez qz ēt de se bz aptitudinē vt mēsuret euo: qd est mē- sura actus idivisibilis ppetu: cui nō succedit alteruz de facto. illā quātū vo ex pte agētis pōt durare ppetuio vlt nō ppetuio pōt mēsurari euo: et ēt nō mēsurari euo. **M**odo qz expone. nā si accipiat euu p mēsura idivisibili act' cui nō succedit p se ali' act' sibi opposit' facies p se suc- cessionē cū eo discretā: sicut talis act' sine ppetuet ex pte agētis: sive nō ppetuet mēsurat euo. Si aut accipiatur euu p mēsura idivisibilis oē: que de facto sunt ppetuas: tūc talis actus eo qz nō est ppetuus nō bre euu p mēsura. **S**ed tunc est dubiu que ēt mēsura eius: et pz qz tps nō ēt mēsura ei: cū sili idivisibilis: nec ēt eternitas: vt de se pz: qz est ppa mēsura ipf' dei: nec etiā mēsura nūc tps cōtinui: cū coexistat alius tpi cōtinuo: nec etiā nūc tps discreti: qz nūc tale nō ppetuer ad aliqd idivisibili: nī ad illud qd p se facit successionē cū alio discretaz: talis aut actus qui desinit nō p introductionē alliū sibi oppositi nō bz p se facere successionē cū illo idivisibili: tio nō vr qz mēsuret nūc tps discreti. **U**nī notandum qz aliud est subz ee in po ad oppositū actū et aliud ē subz ee in po ad puationē actus: nā p mō act' opposit' cū actus desinēte ee facit successionē fm reni: et p se: sed priuatio cū nihil positiuū dicat: nō constituit cū alio aliquā suc- cessionem: cuius successio vna ps sit nunc actus cor- rupti: et alio pars sit nunc ipsius priuationis: qz priuation nullū nūc bz nisi forte p coexistentiā si coexistat alius nūc: nec ēt bz ipz dī ppe: qz ppe loquēdo priuatō nullā bz exptiā vlt coexistia. Quid igit erit mēsura tal'act' loquēdo de mēsura itrinseca de q lognur. Quātū aut ad nūc vr mībi ee dōm qz vr euu: si euu voce: vt dicū est: mē- sura act' nō substitutēs cū alio p se successionē: vt nūc euu vt dicat nūc euu illud qd mēsurat actū g nō bz in se nec cū alio successionē per se. dato qz nō semp duret. Si cūt aligs act' cūnatus est succedere alius ppetuet de facto licet accidat sibi mēsura euo: vt accipit fm sua rō- nē specificā: qz scz nat' est d se mēsurari: nūc tps discre- ti: tūc vt sic perpetuatur nō accidie sibi mēsurari euo. **A**d secundū vdm qz ad hoc qz aliqui actus mēsurenē

Text. class.

Dubitatio  
Soluto,

aliqua mēsura nō resert: vtrū ambo sint actus p̄m v̄l secudi: vel vnus sit p̄m & aliis scđs. vel vtrū vn̄ subal. alius accidentalis: dūmō zueniat in sili rōne duratōis: vñ in celo eē subale & eē q̄g vtrūq̄ mēsurat euo. Silis aut̄ rō durationis accipit in actib⁹ f̄m q̄ iuuenit h̄re v̄l nō b̄re successionē f̄m modos sup̄ius positos. Ad tertiu dōm q̄ ad hoc q̄ aliq̄ act⁹ heant successionez di- screta adiuicē nō resert vtrū id circa qd b̄nt esse sit ens actus: sicut succedunt diuerte forme accītales circa sub- stātiā: v̄l sit ens in po⁹ pura: sicut est mā circa quā succe- dunt diuerte forme subales: q̄ aut̄ d̄r q̄ act⁹ eēndi sub- stātiālis est in forma: sicut i subto: que forma nō manet. Dico q̄ si ponāt esse differre ab eēentia q̄ actus talis cū forma a q̄ est ilegabilis succedit alij actui circa idē subz salte remotū: & hoc suffic ad B q̄ quilibz eoz mēsuref nūc t̄pis discreti. Ad 4.º dōz q̄ ista rō magis arguit oppositum itētōnis arguētis q̄ p̄positū: q̄ necessitas successionis q̄ nece est actū idūnūsibilē succedere actui i- diūnūsibili est causa q̄ in talibus est mensura discreta: & nūcdiscreti t̄pis. t̄o si in suba grābilis & corruptibili est maioz necessitas talis successionis q̄ in actibus intelli- gendi & volēdi. magis deberet xcludere q̄ eē talis sube mēsuref nūc t̄pis discreti: q̄ act⁹ itēligēdi & volēdi. vñ magis deberet xcludere q̄ op̄ationes angeloz veletiā itēlla hūani nō mēsuref t̄pe discreteo: q̄ nō oꝝ in eis po- nere successionē: ita q̄ vñ nō nēcio succedit alteri. dōz tñ q̄ in talib⁹: & f̄m aptitudinē est successio: q̄ sunt oppo- si actus circa idē natūsuccedere: & de facto etiā: quia sic de facto sibi succedunt. si autē de facto v̄tute diuina vel alia p̄petuaref aligs actus itēligēdi nālis: cui nat̄ eēt alius succedere talis actus de facto mēsuraret euo mō quo supra. Ad q̄ntū dōm q̄ si accipiat improprie te- pus pro q̄cūg successionē exīte in motu s̄cplata p̄ta sūt simul: nec hoc reprobat p̄hs: q̄ certū est q̄ q̄libz mot⁹ est successiūs successionē formalē sibi inherente: q̄ sibi cōpeteret circūscripta omni alia successionē: vnde si ro- ta figlīmoueret cessante omni celi motu: adhuc in mo- tu rote figuli eēt successio: alioqñ ibinō eēt p̄us & poste- riūs: qd est falsum & ipole. Si autē accipiat t̄ps non p̄ quacūg tali successionēs: pro successiōe ad quā iudica- tur de alia successionē vel aliy successionib⁹ plus vel minus durare: opz accipe vñū t̄ps respectu oīum alioz que b̄nt cōparari ad illō f̄m plus vel minus durare: cu- lus rō est: q̄ plus & minus durare opz accipe f̄m vñū & eēdē motu nuō: & sic q̄ mot⁹ simul exītes siue in eodē subo: sicut alteratio & motus localis siue sunt in diuersis subis: sicut qñ aliqua diuera mouenē localr: nō faciunt plus vel minus f̄m durationē: vñ opz accipere semper plus & minus in t̄pe f̄m vñū & eēdē motu nuō: & sic v̄le p̄hs q̄ respectu oīuz taliū est vñū t̄ps: put. s. mēsurat sibi inuicē mot⁹ in plus vel in nō durando. Unū sci- dū q̄ in hoc differt iter p̄tes subiuas cōtitatis que est di mēsio: & p̄tes ēt subiuas successionēs que p̄tinēt ad t̄ps: q̄ p̄tes subiuas dimēsionis: sicut sunt p̄les p̄tes subiective: ita etiā faciunt plus f̄m totuz integrāle si cōiunganē q̄ vna solū: accipiēdo ea/dē partes: lic̄ possit aliq̄ subiuas p̄s ac- cipi que plus cōtinuat q̄ p̄les alie: sicut si accipiat vna linea circularis & plures līnesemicircularēs: si est sem perverū q̄ due p̄tes subiuas edē in dimēsione cōstituit plus in dimēsione q̄ vna sola: p̄tes v̄o subiuas successio- nū nō faciūt plus in successiōe: q̄ vna sola: vñ plus & mi- nus opz ibi accipe f̄m successionē vnius mot⁹ nuō: & sic stellexit p̄hs eē vñū t̄ps oīum epaliū: mō quo expositū est: & sic p̄z de p̄rio. s. q̄lis est cōtitas q̄ formalē est quātū eē substantie grābilis & corruptibiliis: q̄ de tali quātū

**Quantum** autem ad z<sup>m</sup> principale. scz quantum ad  
measurum extrinsecā talis eē que cōsistit  
in quadā cōmēsuratione vnim ad alterū: duo sunt cōside-  
randa ibi. Prīmum pertinet ad eē reale: fact. l. qui ynum eoꝝ  
que durant realitcōmēsuram alteri. nā in eis quod durat in-  
uenim ynum durare plus quod alterius: t minus t equalitr: sed  
etiam in quātitate premanēt iuuenim ynum maius alio t mi-  
nus t egle ex nā ref. Scdm est ibi: qui magis pertinet  
ad eē aie: in quātum. l. vna quātitas nata est ducere in co-  
gnitionē alterius: sicut per quātitatē motr diurni iudic-  
camm de quātitate motum aliorū. Dicūt igis quodā qui du-  
rationes ipsom corruptibiliū t gñabiliū t opationū an-  
gelopro nullo istoꝝ modoꝝ hñt measura vel adiuicē cō-  
mensurationē: t qui nō hñtant talia cōmēsurationē adiu-  
vicim prebat dupliꝝ rōne. Proprio sic: qui illa in quibn nō inue-  
nit plus t minus: nō hñt cōmēsurationē adiuicē: sed in  
predictis nō iuuenim plus t minus: cū oia sint idiuisibilitia.  
qui rec. Scdo sic: qui mensuratum vel measurable nō inue-  
nit sine sua per se measura: sed ynum istoꝝ pot est sine alio:  
cū ynum non sit cā alterius: igit ynum istoꝝ nō est measura  
alterius: nec qui vñs but per se cōmēsurationē cū alio. Dicūt  
igis istiꝝ prepar loquēdō nō ē measura t measuratū nissi ybi  
quititas diuidit in plura: t nissi ybi ynum est cā alterius: ybi  
dicit qui cōmēsuration requirit cālitatē diversam respectu  
measurati. Quantum etiam ad scdm. qui scz pertinet ad eē  
aie. put scz quātitas ynlm nata est ducere in cognē alte-  
rim nō est ibi etiam cōmēsuration: qui talis cōmēsuration nō  
est nisi inter illa: qui ynum sui replicatione notificat alte-  
rim: sed ynum istoꝝ sui replicatione nō notificat alterū: cū  
oia sint idiuisibilitia. igit rec. Lotra primum istoꝝ arguo  
sic: t primo ḥ illud quod dicūt: qui ista sunt idiuisibilitia nō  
hñt cōmēsurationē adiuicē quod ruper. Proprio sic. qui cui cō-  
uenit per se durare cōuenit per se passio durationis: sed  
oibn talibn actibn cōuenit per se durare. qui oibn talibn actibn  
cōuenit per se duratiōis passio: sed vna passio duratiōis ē du-  
rare tem vel quod. qui oibn talibn cōuenit durare tem vel quod:  
sed cui cōpetit tem vel quod eidē cōpetit cōmēsuration: qui  
est passio quititatis. ergo rec. Scdo sic: qui i nā eoꝝ aut  
est durare plus vel minus: vel neque plus nec minus: t pro  
prins equalitr: sed plus vel minus durare vel equalitr dicie  
measurationē. igit rec. Et si dicas qui nō: qui nō plus vel  
nō minus nō facit egle: nissi supposita quititate: t ibi non  
est quititas. Lotra: quoris cōcipiēs aliqd durare cōci-  
pit ipsim durere tantum vel quod. igit rec. Tertio sic: qui  
in quititatibn perfectionalibn rerū fact. qui vna est perfectio  
altera innenit cōmēsuration fact. qui vna res iuensurat in  
sua perfectione palia: t tem tales quititates perfectionales sunt  
idiuisibilis: igit nō est vcrū qui si aliqua sint idiuisibilitia  
qui nō iuueniat iter ea aliqn measuration. Quarto sic: qui  
oia euitera hñt durationes idiuisibilis: sed iter euiter  
na ponit cōmēsuration: cū euūponam measura duratiōis  
eoꝝ. igit rec. Quinto sic: qui tem discretum est quātitas  
successiva discreta: sed oia quito hñt cōmēsurationē: cum  
cōmēsuration sit passio quātitatis: igit salte ille quātitati-  
es discrete babebūt cōmēsurationem. Scdo arguo  
quod ad primū: quod ad illud quod dicūt qui ybi est cōmē-  
suration requirit cālitas in measura respectu measurati. du-  
plr. Proprio sic: qui illud quod notū nō dicit in cognē alterim  
quititatis nō facit ad cōmēsurationē vnim ad alterū: sed  
nota cālitate alicuim respectu effectus: nō inotescit quod  
sit effectus. igit rec. prebat om̄i. qui noto qui itelligēta mo-  
net orbēnō pper hoc inotescit quititas motr. Scdo sic:  
qui iter motus celestes est cōmēsuration: t tem ynm nō est  
cā alterim. igit rec. Quantum yō ad scdm quod dicūt qui ynum

Sce anta  
lne,

## Quolibetti

nō dicit in cognē alterius. Cōtra qz pfectus & simplicius & certius natū est ducere in cognē minus perfecti & minus certi quātū est ex pte sua: sed in istis inuenitur vnum pfectus simplicius & certi altero. Igī rē. C Et ideo ppter istas rōnes vñ mibi alr dōz: qz in istis iuuenit mēsura & mēsuratio. Sciendū tñ qz in istis ē triplex cōparatio. vna est vnius idiusibilis ad aliud idiusibile. Alla est ipsi qz discreti ad ptes suas, scz ad nūc ex qz cōponi. Tertia est vnius successionis discrete ad aliā successionē discrete. In pria cōparatio est talis cōmēsuratio sicut est iter euaterna in qz eoꝝ durationes sunt idiusibiles. In scda vñ cōpatione est talis cōmēsuratio qdā mō sicut mēsurat nūerus p vnitate: qz illud nūc aliquoties sumptū reddit totū discretū. In hoc tñ differt inter nūerū absolute acceptū & tps discretū: qz qz ad nūez ppter attendit qz snt ples vel pauciores vnitates: qz vñ ppter ad tps discretū nō solū attēdit qz snt ples vel pauciores nūc: sed ēt qz fm ea ptingat plus vel min⁹ dūrare: sicut etiā tertia cōparationē est ibi sīlis cōmēsuratio sicut est iter successionē diversorū motuū: nisi qz in hoc differt: qz scz in motibus est successio cōtinua: in istis vñ est successio discrete. C Sed cōtra hoc obycent qdaz: qz si qz titas successioꝝ continua est tps: cuꝝ qz titas successioꝝ continua iuuenit in istis inferioribus qz cōuenit quando: tūc nō differtē tēpns & qz: t ad hoc dōm qz sicut dicū est supra. tps pōt diuersiōne accipi. s. p oī successioꝝ continua: t isto mō etiā tps iuuenit in diuersis subys: t tps sic dictū est cōde ad qz: t ad tps. alio mō pōt accipi tps magis, ppe p illa successionē ad quā sit cōmēsuratio alterius: t isto mō se bz quodāmō tps ad talē successione: sicut locis ad superficiē corporis cōtinētis: sed qn̄ dūcit eē in tali tpe: sicut in mēsura: sicut ybi dicit eē in loco: t isto mō dīnt: qn̄ t tps. C Ad p̄mū igī in oppositū qz alii dicunt dōm qz nō solūmō iter diuisibilia: que diuisiōne in ptes reales integrales iuuenit plus vel minus: qz sufficit ad cōmēsurationē: sed etiā in illis que sūt indiuisibilia fm re: quoꝝ vñ fm se totū excedit alterū: sicut forā itēsa respectu remissiōe: t sicut ēt in pfectiōnibus spēcificis rerū: quarū vna ponit esse mēsura alterius: vnde ilcz ibi nō sit plus & minus fm pte signata distincēa ab alia in eodē: est tñ ibi plus & minus fm excessiōne totius nāe ad totā nām. Et si dicāt ad hoc qz talis cōmēsuratio nō est cōmēsuratio fm durationē: sed fm qz titatē pfectiōnē: nō valz: qz in durationē quātitatis pfectiōnalis & durationis idem est sicut in quātitate dimēsua qz titas pfectiōnalis: t qz titas dimēsionis eadē est. C Sz circa b posset alijs obytere: qz dicimus qz fm quātitatē pfectiōnē albedo excedit qz titatē dimēsua: t in qz titatibz etiā dimēsionis dicim⁹ vna excedere alia: qz titi ad illas qz dīnt: sicut superficies linea: nō tñ dicim⁹ in qz titatē dimēsionis qz vna excedat alia: sicut qz vna linea excedit pfectiōnē alia. C Et ad hoc dico. qz licz qz titas vna dimēsua eiusdē spēi nō excedat alia in qz titatē pfectiōnali specifica: vna tñ excedit alia in qz titatē pfectiōnali indiuisibiliā linea lōgior est perfectior breuiorē & pp hoc dico ad hoc qz in qz titatē dimēsua nō differt qz titas pfectiōnalis: t dimēsionis: nec sīl in durationē differt quātitas pfectiōnis & durationis nīl qz vnum se bz in plus: qz alterū. C Ad scdm dōm qz mensuratiū nō pōt esse quo ad hoc qz est mēsuratiū ēē: sine mēsura actu nec mēsurabile in eo qz tale pōt ēē sine mēsura actu vel aptitudine: mēsuratiū tñ qz titi ad illud qz est in se: posset ēē si mēsura nō ēē sicut p̄ de motu lune qz posset esse si p̄mū mobile nō moueret: vñ cālitas nihil facit ad cōmēsuratiōne qz se sic dictū ē. C Et si dicas qz tūc accidit cō-

## Questio

mēsurari pquo possunt esse sine utice. C Ad hoc dico qz sicut accidit eiis coexistere: ita & cōmēsurari: sed ipsi coexistētibus duobz qz tis nēcio bñt cōmēsuratiōne: licet accidat eiis coexistere. C Ad tertium qz iducit hō notifica tionē vnius qz titatis per aliā: dōm qz ad hoc qz qz titas vnius notificet p qz titatē alterius nō opz qz hoc fiat per replicationē alicuiꝝ pter its grātis totū: sed sufficit qz qz titas vnius: qz licz qz sit illa: sit ex nā sua simplicior & perse citor: t p̄ vñ notior: tñ mēsuratio tps discreti p nūc po test fieri p replicationē pter qz aliquoties sumpta reddit totū: cōmensuratio etiā successionis discrete per aliā p̄ fieri per explicationē cuꝝ vna qz bz partē. Et sic pat̄ ad qōnem. C Ad rōnem etiā factā in opponēdo p̄z: qz tale est nō mēsurat eternitate: nec euo: nec tpe cōtinuo: nec nūc eius: sed mēsurat nūc tps discreti. Qd. XIIII.



B scdm sic pcedit & argī qz s̄ intensuz & remissum eēnt diuerse forme realr differētes qz in qualibz alteratione eēnt infinite forme realr dīntes: qz si itēsz & remissu dīnt realr: tot sūt diuerse forme realr dīntes in alterationē: quot sūt dīrie fm magis & mi nus: sz dīrie bz magis & min⁹ sūt infinite. ḡ rē. maior p̄z: qz magis & minus se bñt: sicut intensum & remissum. mi. p̄z. qz tot sūt dīrie fm magis & minus quot nūc p̄nt accipi in tpe alterationis: qz in tpe alteratiōis nō est dare duo nūc in qbus mobile sit eque intēse alteratū: sz in quolz tpe p̄nt accipi infinita nūc. Igī rē.

Contra vbi nō est nīl vnicū mutatiū esse in actu nō est nīl vna forma: sed in alteratione nō est nīl vnicū mutatiū esse in actu: igī nō est nīl vna forma: tñ hoc nō obstatē multi ponūt qz intensuz & remissum sunt diuerse forme realr: ergo nō obstatē qz itēsum & remissuz sunt diuerse forme realr: nō opz qz in alteratiōe sunt diuerse forme realiter differentes.

Respondeo in ista qōne intendo pncipalr uno facere. Prīmū est rīdere ad questionē qz qz titis deista cōfita. vtrū. s. si intensuz & remissuz sunt diuerse forme realr differētes rē. Scđo inquirā de ante: vtrū scz intensuz & remissuz sunt diuerse forme realr.

Quantum ad prīmū breviter teneo qz ista p̄se queria vā est. qz scz si intensuz & remissum semp sunt diuerse forme realr qz in qualibz alteratiōe semp sunt infinite forme realr differētes: t ad hoc sufficit deductio facta in opponēdo: nīl alius velit dice re qz oīs alteratiōe sit instantanea: qdā nōmo ponit. Isti at rōni rīdet dupl̄ ab alijs. Prīo dōo qz licz in alteratiōe sunt diuerse forme dīntes fm dīriaz intensi & remissi. tñ sunt idē in cōtinuitate. Scđo dōo qz iste infinite forme sunt ibi in potētia. infinita aut̄ esse in potentia in aliq nō est icōueniens: sicut in cōtinuo sunt infinite diuisioñes in potentia. C Lōtra p̄mū arguo dupl̄. Prīo sīc qz si forme iste que ponūt in motu alterationis sūt vñ nūo in extinuitate: cū vñ extinuitate sit vñ nūo. omnes iste forme erūt vna nūo: sed si oīs iste forme sunt vna nūo forma: cu ꝝ ibi iuueniant dīrie intēsi & remissi forma intēsa & remissa erit eadez forma nūo: qdā est hō istos. C Scđo sic: qz si inter tales formas vel inter tales gradus qdā est intensuz & remissuz est cōtinuitas: siue vñitas cōtinuitatis: aut̄ hoc est ppter vñitatē numeralē forme: aut̄ ppter vñitatē subtīlē: aut̄ pp vñitatē: siue extinuitates tps. Si p̄mū mō: hoc est hō eos: qz oīs iste dīrie intensi & remissi bñt vñitatē pp vñitatē numeralē ipsius forme intēse & remissi: t sic eadē forma nūo pōt esse intēsa & remissa successive. C Si scđo mō: cōtra: p̄rio qz si vñita-

subti sufficeret ad ynitatem continuitatis eoz: quod sunt in subiecto eodem: tunc illa oia que essent in eodem subiecto essent ynu cōtinuitate: quod falsum est: quod duae qualitates diversarum spērum non possunt cōtinuari: nec etiam duo motus secundum diuersa ḡna vel spē: sicut alteratio et motus localis: qui tamen per se in eodem subiecto. Secundo sic: quod ynu quodque h̄is ynitatem habet aliqd quo formaliter et cōntinentaliter sit ynu: sed forma non habet formaliter quod sit ens vel ynu per subiectum: quod per subiectum hoc esse subiectum non formaliter. igit in motu operi dare aliqd formaliter per quod formaliter motus est ynu non: sed illud non potest esse aliud nisi forma fluens: que cōiter ponit esse ipse motus. igit in tota alteratio non est nisi yna forma numero: non obstante diuersitate intensitatis et remissione: sed per se idem quod per se. Si dicatur tertio modo: hoc arguo quod duplicitate ratione et auctoritate. Primo sic: quod in tempore cōtinuo contingit esse motus oppositus: sicut se habentes: sicut h̄is in 8. phys. sed secundum tempore cōtinuitas epis sufficit ad ynitatem motuum: igit oppositi motus sicut se habentes prout esse ynitati: quod est hoc per se ibidem. Secundo sic: quod si ad ynitatem motus sufficit ynititas epis: tunc operationes angelorum que per coexistentiā sunt in tempore cōtinuo faciunt ynu motu cōtinuum: sed hoc est falsum: quod etiam falsitas sequitur per se: probatio sicut per se ex primis. Si dicatur ad hoc quod operationes indiuisibilis et discrete: sicut sunt operationes angelorum non sunt in tempore cōtinuo: sicut in propria mensura: sicut est motus qui est in tempore: sicut in propria mensura non valit: quod per se dare ratione quod motus est in tempore cōtinuo: sicut in propria mensura: et non tales operationes: nec poterit iueneri: nisi quod motus per se quādā ynitatem cōtinuitatis in se ipso: quā non habet iste operationes: et tunc quod est ynu per se ynitatem continuitatis in seipso intrinsecā saltem subtūlū: nec ad istam ynitatem sufficit ynititas subiecti: nec epis: ut dicatur est. Et ideo oportet ponere ynitatem forme secundum quam est motus. Tertio: quod cessante motu celi ponamus aliquos alterationes que est motus etiam quācumque virtute fiat: tunc quod de ista alteratione virtus putes eius habent aliquam ynitatem cōtinuitatis iter se: aut non: si sic: igit ppter ynitatem quod est in motu celi: cuius successio vel qualitas ponit tempus: oportet ponere ynitatem continuitatis in istis ab aliquo alio tempore: nisi quod velit vocare tempus successionē cuiuslibet motus: si non: igit talis alteratio non est motus: sed est cōposita ex mutationib⁹ instantaneis. Quarto: quod dicimus est: quod oportet quod est ynu operi ponere hanc ynitatem per aliqd intrinsecum subiecti: sed alteratio et omnis motus est aliqd ynu realiter: quod oportet quod est in rerum natura est ynu non realiter: igit oportet ponere aliqd intrinsecum per quod ynu sit motus vel alteratio: sed non potest dari ppter subiectum et tempore nisi forma secundum quam est motus: igit et. Auctoritate etiam philosophi hoc per se in 5. phys. ubi dicitur. Simpleriter autem ynu motus est quod subiectum quod est ynu et non est: quis autem huius sit manifestum est dividenter. Tria enim sunt secundum numerum secundum que dicimus motus ynu: quod: in quo: et quantum: quod quantum necessari est aliqd esse quod mouet ut huiusmodi aut aurum: et in aliquo hoc moueri: ut in loco: aut in passione: et quantum ut in tempore: et eni quod inueniatur horum: aut genere quod aut spe esse ynu est in re in qua mouetur: habitum aut erat in tempore: simper autem ynu in omnibus est: et namque in quo est: ynu operi esse et diuisibile ut spiritus ut quantum ut ynu et. Et ex his apparet secundum philosophum quod ynititas motus requirit non solum ynitatem subiecti et temporis: sed et forme ad quam est motus: sed sic in toto motu alteracionis in quo sunt diversae intensitatis et remissiones est yna sola forma motus. Sed forte diceat ad oiam ista: quod licet forme intensitas et remissio plures non sunt in alteracione: tamen ea per se successio est yna et cōtinua et dat ynitatem et cōtinuitatem motus. Cōtra duplum primo: quod successio aut est spiritus motus: aut passio eius: si est motus eadem qualiter est de ynitate ipsius successione: sicut de ynitate motus.

Sicut sit passio motus cū ynitas et entitas passionis magis depēdeat ab ynitate et entitate subiecti: qz ecōverso. sequitur qz motus nō h̄eat ynitatem a successione illa: s̄z ab aliо quo alio. scilicet a forma. bz quā est motus. ¶ Si dicatur qz motus habet continuatatem a semiperfō: sed ynitatem continuatatis habet a successione. non valz: qz opz ynuz motu esse ynius successionis: et yna successionē ecyius motus: tūc igit̄ quero de ynitate entialia quo bz eam ipē motus. nō sufficit dicere a subiecto a tempore. vt dictū est. Relinquit igit̄ qz requirat cū bis ynitatis forme: bz quā est motus. phs etiā in. 5. phy. dicit exp̄sse: sicut secundū est modo: qz ynitatis motus regit ynitatem forme: fm quā est motus: nec suffic̄ qz cūqz ynitatis sine ista. Secundū sic: qz forme diuersa que ponuntur in yna alteracione quā tu possis esse yna; ppter yna successionē aut finite sunt: aut infinite. si ponat qz finite. Lōtra. qz tot sunt ibi diuersitates formarū: quot diuersitates fm intensuz et remissuz: qz fm te eadē forma nūc nō potēt ētēla et remissa: sed in qualibz p̄tinua alteratioē sunt infinite diversitatis et remissi: qz tot diuersitates ibi sunt itēla et remissi: quot p̄nē accipi nūc in tpe: in q̄ est talis alteratio: in tpe aut talip̄nt ifi<sup>ta</sup> nūc accipi. igit̄ rē. Si at ponat qz sunt infinite: bz est inconuenientē et impole. s. qz in yna readez alteratioē corrūpanū et generēt infinite forme. Nec valz dñe qz sunt ibi in potētia: sicut statim patet. ¶ Lōtra tñ ista arguit qz drupl̄ ab alijs. ¶ Primo sic: qz in toto motu locali: qui ē ynuis: non est idē ybi. ḡ non opz qz in tota alteratioē sit eadē forma. Secundū sic: qz si alijs vadat p̄ aliqd spatiū ybi esset ignis: vel aliqd fili nō esset eadē sensatio p̄ totū: et tamē sensatio cōtinuaret: igit̄ a fili nō oз qz in motu sit idē actus vel eadē forma: licet sit cōtinuus. Tertio sic: qz phs in. 6. phy. ybi probat qz ante qdls mutatu esse est mutari: et ante mutari mutatu ēē in motu: et hoc in infinitū dicit sic. Eadē autē demonstratio et in nō continuis. accipiemus enīz tps in quo est motus rē. Et sic vñ dicere qz nō oз qz alteratio sit cōtinua: sed ppter p̄tinuitate motus requirat ynitatis forme: et non ppter aliud. ḡ videt qz nō requiri in alteracione ynitatis forme. ¶ 4. sic: qz vñ dicunt cōtinuitas p̄prie dicta nō est nisi in cōtinuitate dimensionis: sed alteratio non dicit talē quātitatem. igit̄ rē. ¶ Ad primum illos rō dicendū qz mobile nunqz dimittit totū ybi p̄mū qñ mouet ad secundū: sed semp̄ cōtinuat precedēs ybi sequenti: et vñt̄ oibz illis ybi in qbz nō facit interpolationē: vt in potētia: qd nō potē dici de formis totali r̄ diuersis: vt satis citio patet. Unde semper in tali toto motu nūc dimittit totū ybi primū sūl̄ nec simul occupat totū secundū: sed manente aliqua pte primi: successione occupat pars post partē secuti. ¶ Ad secundū dicendū qz in motu alteracionis dupl̄ potē ēē successio: uno modo ex parte mobilis: prout forma etiā bz esse extensuz per accidentem: sicut si successione calefiat aqz pars post partē: ynitatis talis motus requirat ynitatem cōtinuitatis quā bz forma per accidēta: sicut p̄ dñ albedo tota alicuius subtilitatis discontinuata esse yna: et sic de alijs accidēta: cōtinuitatis p̄accidēs: et si ētale molē scilicet rē qz quātu ad aliqd sui forma corrumperet et qz ad aliqd sui de nouo acquireret: sicut cōtingit in illuminatiōne aeris a sole: qui vertit circa aerem: cōtinuitate enī ex parte yna deficit lumen: et ex alia acquirit fm motum solis: cōtinuitas talis illuminationis puenit ex hoc qz aliqd prioris luminis: semper manet cōtinuitatē cū p̄st̄: et sic etiā dico de sensatione: si est cōta per accidentem: qz cōtinuat transiendo per aliqd sensibile per hoc: qz aliqd prioris remanet cōtinuitatē cū secūdo: et sic deinceps: si ētale portare speculū iuxta parietē albū cōtinua imutatio

## Quolibet

In speculo cōtinuaret per hoc q̄ aliquid p̄me smutatōnis semper maneret cōtinuū cū secūdo. **C** Alio mō pōt esse successio fīm intēsum r̄ remissuū iū eadē parte mobilis r̄ successio cōtinua in talibus op̄z q̄ sit: vel per hoc q̄ totū acceptū remaneat idē cum sequēte: vel per hoc q̄ aliquid preaccepti remanet idē cū sequēte: aliter ens nō posse saluari ynitā in tali successione inter priūnū r̄ secūdū. **T**ertia autē ratio aperte est cōtra arguentes r̄ directe cōtra veritātē: cōtra arguentes: q̄ ipsi dicunt q̄ in alteratiōne est ynitā cōtinuitatis: r̄ p̄fis cōtinuitas p̄prie dicta. vnde ipsi dicunt q̄ iste forme que sunt in alteratiōne sunt ynuū cōtinuitate: r̄ sic redarguunt se ipsos. Dicunt etiā trāveritatē: q̄ nō solū modo iū quātūtate dimēsiua p̄manente inueniūt cōtinuū r̄ discretuū: sed et̄ in successiuā. Dicunt etiā cōtra p̄fīm exp̄esse: q̄ ipse dicit q̄ nō solū in motū locali: sed in alteratiōne continuitate accipe moneri ante mutatiōnē esse: r̄ mutatiōnē eē an morierī in infinitū: sed sic accipere ynuū ante alterū in infinitū nō cōtingit nisi in cōtinuis. igīz r̄c. **A**d tertium igīz dicendū q̄ illud qd̄ assumūt. sc̄z q̄ cōtinuitas p̄prie dīera iūenit solū in quātitate dimēsiua: simplū est falsum. **A**d quartū dīm q̄ Aristotle dicit verbū illud nō quia ponēt alteratiōne non eē cōtinuā: q̄ sua dem̄ratio alr nullā esset: quia intēdit pbare moneri in talib⁹ ante mutatiōnē esse r̄ ecōuerso in infinitū: sed sua intētio est q̄ quādo est successio in motū alteratiōnis per hoc q̄ eadē ps subiecti magis ac magis alterat: nō pōt accipi medium ad probandū cōclusionē predictā ex partibus cōtinuis mobilis vel ex parte etiā partii figurabilū forme: f̄z se accepte: sicut p̄t accipi in spatio: r̄ ideo oportuit q̄ acciperet mediū ex parte tēporis: p̄t medietas alteratiōnis sit in medietate tēpis cōrespođētis: r̄ medietas medietatis alteratiōnis in medietate medietatis tēpis: r̄ sic in infinitū: r̄ sic pat̄z de cūtia ista. **R**esponsio etiā secūda quād̄ q̄ ifinīte forme iste sunt ibi in potētia: nihil valz. q̄ aliquid pōt dici dupl̄r in potētia in aliq̄. vno modo sic forma q̄ aliquid subz simplū caret dīr esse in illo: sicut si dīceret q̄ calor est in potētia in aqua frida. **S**ecūdo mō dicit aliquid esse in potētia in alio: sicut partes r̄ p̄cipue partes cōtinui sunt in toto: r̄ tales partes dīr eē in potētia in toto: nō q̄ tales partes nō sunt actu in toto: cū q̄z pars habeat formā totius actū perficiētē eaz formalis: q̄ forma ignis est in qualib⁹ p̄te ignis: licet nō tota loquēdo detotalitate quād̄ bz, p̄t ē extesa p̄ accīo. **S**ic dūr eē in po⁹ in toto: q̄ sūt i po⁹ ad b̄ q̄ sint diuise: nec actu sūt diuise ut singule enīz babeat eē suū diuise ab alia: q̄z diu sunt in toto: r̄ isto modo ifinīta possunt esse in potētia in solo cōtinuo: q̄ ergo dicit q̄ in alteratiōne possunt esse ifinīte forme in potentia: aut accipiunt esse in potentia p̄mo mō: aut secūdo. **S**i p̄mo mō: tūc illud qd̄ calefit duz calefit nihil bz de calore: sicut nec aq̄ frigida: qd̄ falsum est r̄ cōtra sensum. **S**i sc̄do modo tūc op̄z ponere inter istas formas ynitātē cōtinuitatis simplū: r̄ b̄ nō pōt eē. si oēs abinnicē sunt diuise numero simplū: tūc enī eēnt ifinīte forme simplū actu diuise. vt dīctū fuit: q̄ ad ynitātē numerālē alteratiōnis op̄z ponere ynitātē numerālē forē: fīm quād̄ ē alteratiō: r̄ sic p̄z q̄ r̄fīso vtrāḡ nlla ē.

**Quantū** ad sc̄dm p̄ncipiale. vtrāḡ sc̄z eadē forma nō possit eē intensa r̄ remissa intendō facere tria. **P**rimū est ondēre q̄ eadē forma est intensa r̄ remissa. **S**c̄dm ostēdere qualib⁹ hoc sit. **T**ertio obvīcere r̄ solnere. **Q**uantū igīz ad primū sc̄diū q̄ intēsum r̄ remissum possunt cōparari ad inūcē: vel sicut p̄manens ad perīanēs: vel sicut fluens ad p̄manēs: v̄l sicut fluens ad fluens. v̄. ḡra. ponat q̄ aliquid remisse co-

## Questio

lidū calefit. v̄lterins pōt esse qd̄: v̄trāḡ calidū qd̄ p̄mis erat in esse permanēti sit idē cū calore q̄ b̄ in termino motus: vel pōt eē qd̄: v̄trā calor qui erat in fluxu alteratiōnis: sit idē cū calore q̄ erat terminus a quo: r̄ idē cum calore: qui erat terminus ad quē: vel v̄trā intēsus r̄ remissus in motu alteratiōnis sit eadē forma numero. **S**i igitur loquamur de cōparatiōne intēsus r̄ remissi: prout sunt in fluxu forme p̄z ex dictis: q̄ op̄z q̄ sint eadē forā. q̄ aliter sequeret: vt probatū est q̄ sint ifinīte forme in actu in eadē alteratiōne: vel q̄ nulla alteratiō eēt contiūna: qd̄ est falsum r̄ impole. r̄ ideo aīs ex quo sequitur. **S**ecūdo idē p̄z: q̄ si nō eēt latitudō in yna r̄ eadem forma numero fīm intēsum r̄ remissus: quelz alteratiō numero esset acceptio alicuius indiūsibilis numero: s̄z acceptio idiusibilis nūo est instātanea. ergo quilibz alteratiō esset instātanea: qd̄ est falsum. **S**i autē cōparetur forma que est in termino a quo ad ipsaz formā fluentē. oīz ponere q̄ sit eadē forma: sic intendat: sic remittatur: r̄ hoc p̄bo tripl̄r. Quarū due p̄me rōnes sunt cōes vtrāḡ mō. **P**riox sic: q̄ illa forma remissa: aut abyct̄ in tēpe: aut in nūc solū. **S**i in tēpe. igīz in tēpe alteratiōnis precedēs forma remansit cū eo qd̄ acq̄situū est per alteratiōnē: r̄ per p̄fis forma p̄t p̄manēs cedit in cādē eēntiam cū forma fluentē: q̄ die forme solo nūero diffētēs: nō p̄t cē in eodē subo. **S**i dīcas q̄ in instanti eadē rōne se quēs forma erit acq̄sita in instāti: r̄ sic oīs alteratiō erit instātanea. **D**ices q̄ abiectio p̄me erit instantanea. r̄ introductio secūde erit instātanea: sed intēsio: ita itroducte erit successiuā. **L**ōtra. p̄io sic. q̄ ista sc̄dā in sua introductione: aut est intēsor precedēte: aut nō: si nō: igitur nō plus facit ad intēsionē sequentē q̄q̄ precedēs: r̄ oportebit eū ita expellere: sicut precedēnē: q̄ fīm te intēsō nō pōt stare cū remissa: r̄ sic redibit etiā eadē qd̄. v̄trāz ista remissa abyct̄ in tēpe: vel ibit in infinitū. **S**i autēm ista sequēs sit intēsor: in sua receptione sequīz q̄ alteratiō nō requirit successiōnē: nec p̄pter receptionē forē: nec p̄p intēsionē: nīst tu velis dicere: q̄ parua intēsio nō requirit successiōnē sed magna: qd̄ est quedā fictio. **I**tē quād̄ sit motus de hīo in hīu nō statim in instanti abyct̄ p̄xīa forma: q̄ sensiblē apparet q̄ qū fit dī calido frigidū: nō statim calor abyct̄: sed fīm te intēsōz r̄ remissum se bāt sicut hīe forme. ergo qū fit ex remissō intēsū: remissus nō abyct̄ in instāti. **S**ed p̄cipalī sic: q̄ sicut yr̄: sicut se bz forma p̄manēs remissa ad motū sequētē vel formā fluentē sequētē: ita in forma fluentē remissum ynius nūc se bz ad intēsū alterius nūc: sed remissus ynius nūc in forma fluentē r̄ intēsū alterius nūc sunt yna forma numero. igīz r̄c. minor probata est. maior etiā faciliter p̄z. q̄ nūc in quo termī natur motus: posset v̄lterius fluere absq̄z interpolatiōe: r̄ etiā in quolibz nūc ipsius fluxus posset terminari motus: sed si illud qd̄ terminaf̄ v̄lterius flueret sic se habērent adiūnicē: sic fluens ad fluens. ergo etiā si terminat̄: r̄ v̄lterius flueret: sic se habebit ista forma permanēns a qua incipit motus ad formā in fluxu: sicut ynius gradus ynius nūc in fluxu ad gradū alterī nūc in fluxu. igitur r̄c. **T**ertio sic: r̄ hoc pertinet p̄ncipalī ad formā permanētē in cōparatiōne ad fluxū qui est remissio: vt quād̄ aliquid frigidū remittit calorē: querovtrūm aliquid faciat inmittendo: vel non: si non: inmittendo igitur nihil est ibi de nouo: qd̄ prius nō esset. **S**ic p̄s erat ibi iste calor qui erat intēsus. igīz nullus calor est ibi de non nisi ille qui erat ibi prius: intēsus igīz calor q̄ erat ibi p̄t intēsus r̄ remissus sunt eadē forma. **S**i remittit inmittendo: aut inmittit calorē aut frigiditātē nō frigil

ditatē. qz p̄ ad sensum q̄ ibi est calor: nō calorē: qz frigi-  
di nō est calefacere. Ad hoc dicunt alij q̄ frigidū remit-  
tit calorē imitēdo calorē remissum: nec est inconveniens  
vt dicunt: qz frigidū imititat calorē: qz nō vincit ex toto  
passum: qd est calidū. [Contra hoc est: qz illud vincit  
calidū qd formā calorē totalr corrūpit. Sed fm istos  
frigidū corrūpit totalr calorē intensuz: z per q̄s simplr  
vincit passum. Dices qz ordo est formarū q̄ subz nō  
potest transire ab extremo in extremū sine medio z p̄:  
pter hoc frigidū nō potest a principio introducere frigi-  
dū nīsi mediāte calorē remisso. Sed nec hoc valz: qz  
dato q̄ ita esset q̄ requireret q̄ est ab extremo in extre-  
mū trāstre per mediū: tamē op̄ dare agens proportionati-  
nū effectui: sed frigidū nō est agens proportionatū ca-  
lido: cum calidū z frigidū quātū ad id qd p̄mo iprimū  
sint agentia vniuoca. igit̄ z. Secdo ad idē sic: qz pe-  
to vtrum calor intensus abyca ē in tpe: vel nūc. si in re-  
pore. igit̄ aliqd calorē intensi remanet cū remissa: z ce-  
det in eadē spē cū ipso: cū due forē eiusdē spēi nō possint  
esse in eodē subo: si in nūc: eadē rōne tūc q̄ calor intensus  
abyca ē in nūc: eadē rōne calor remissus introduceſ: in  
nūc: z tūc non erit ibi aliqua alteratio successiua: s̄ in  
stantanca. Itē quero vtrum aliqua introduc̄o ali-  
cuius calorē remissa sit successiua: vel nō: si nō: hoc est ſ  
sensuz: qz appetet aliquā remissionē ē ē successiua: si ſic.  
ita ſez q̄ introductio alciuins calorē remissi successiua  
ſit: nūc queror vtrū eque remissa sit in tota successione v̄l  
remissione: aut nō: si dicat q̄ ſic: hoc est ſ sensum: qz ap-  
petet in motu remissionis q̄ nō est dare duo nūc in q̄  
bus eque remissum sit qd remittit: z ſic eadē forma po-  
test esse magis z minus remissa: z per q̄s magis z mi-  
nus int̄ſa. Cōparando autē motū ſine fluxū ad formā  
permanente: prout pertinet ad terminū ad quē. spāliter  
op̄ dicere q̄ forma fluens que in tpe fluxus est remis-  
ſor q̄ in termino ſite eadē cū illa que est in termino: qz  
fm coloře optionē: z v̄riōrē vt credo: forma que agrif̄  
per motuz z motus ſunt idem re. ita q̄ dicunt eandem  
re. Sed motus dicit ea: z est in fluxu z in fieri. termino  
aut dicit ea: z est in eſſe p̄manēti: z ſic fm hoc foſo  
que est in fluxu z eſſe magis remissa q̄ in termino ſaltez  
quantū ad aliquā partē fluxus est eadē forma. Sec-  
undo ſic: qz ſi qualitas acquiſita per alterationē nō eſſet  
eadē cū qualitate que est in fluxu in alteratione: qualis  
tas acquiſita per alterationē nō plus eſſet terminina in-  
trinsecus alterationis: q̄ alteratio terminat ad ḡnōnē  
ſube q̄ introductio ſubaliſ ſoune. hoc eſſet falſum: qz in-  
eroductio forme ſubſtātialis ponit terminus extrinsecus  
alterationis. Sed ſ hoc poſſet obyci: qz qualitas que  
est in alteratione precedēti in ḡlatione ſubē corrumpit  
z etiā qualitas que introducit cū forma ſubaliſ eſſet diuer-  
ſa ab ea: z eſſe eiterminus extrinsecus: igit̄ z. Et ad 3  
dicendū q̄ hoc eſſet per acciſ: qz qualitas que est in alte-  
ratione p̄cedēte corrūpit corruptione ſubi: ſed manēte  
eadē ſubō ſemp qualitas que est in acquiſitione z fluxu  
ſemper eſſet eadē cū ea que est in acquiſito ē. S̄ de for-  
ma ſubaliſ aliter cl: qz ipſa nō p̄t eſſe eadē cū qualitate  
existente vel in fluxu vel in facto eſſe: qz forme diuersa  
rū ſpēri vel diuersorū generū nō poſſunt eſſe in eodēz.  
zio ſemp introductio forme ſubaliſ eſſet terminus extrin-  
secus alterationis precedētis. Cōparando autē formaz  
permanente remissam que eſſet terminus a quo in motu  
intensionis ad formā intensam permanentē que eſſet ter-  
minus ad quē respectu eiusdē motus. Dico q̄ ſunt eadē  
formaz: z hoc p̄bo dupl̄. Primo q̄ ſicut dicit̄ eſſet forma  
que eſſet remissa: que eſſet terminus a quo: eſſet eadē cū fo-

ma: q̄ eſſet in fluxu: z illa eadē in fluxu eſſet eadē cū forma  
intensa: que eſſet terminus ad quē: igit̄ a priō ad ultimū  
forma remissa que eſſet terminus a quo: z forma intensa  
que eſſet terminus ad quē eſſet eadē numero. Secundo  
ſic: q̄ ſit de remissa calido int̄ſe calidū: ant illa eadē  
ſorta: que ſuit remissa eſſet postea int̄ſa: ant nō: ſi ſic: ha-  
bet propositū: ſi non. igit̄ forma que ſuit prius remiſſa:  
nō intendit: ſed noua ḡnat: qd eſſet cōtra illud qd oēs  
cōcipiunt de intensione formarū. Et ad hoc dicunt  
alij q̄ intensio dicitur fieri per hoc q̄ idē ſubz de min-  
taliſ ſit magis tale: nō fm eandē formā: ſed fz diuersas.  
fm tū idē ſubm. Sed hoc nō valz: qz non ſolum dicunt  
idē ſubm fieri de nō minus taliſ magis tale: z ſolum re-  
quiraſ vniuariati. ino etiā dicitur q̄ ipsaue forma  
intendit q̄ nō poſſet eſſe niſi eadē forma que ſuit remissa  
eſſet postea intensa. Quantū autē ad ſecundū p̄tinens  
ad illud ſecdo p̄ncipalē intendit. ſ. qualis intensuz z re-  
missum ſint vna forma. Dico q̄ quantū ad int̄ſu: z re-  
missum prout in fluxu ſunt: vnu op̄ ſe idē cū alio alte-  
ro duoz modoz: vel toto p̄bus accepto remaneſt: qd ſu-  
peruenit cedat in vnitatē cū eo: ſicut ſi cū eo qd nutritur  
mā tota precedēte manente iſta que ſupuenit cedat in  
ideptitatem cū precedēte: vel q̄ aliquo precedētis manē-  
te qd ſupuenit cedat in ideptitatem cū illo manēte. Non  
rū p̄mū videt mihi probabilius. Primo qz nō videtur  
quare ſedus gradus ſit intensionis q̄ p̄mū: z tertius q̄ ſede:  
ſi ita eſſet: q̄ motionis ſiat. ſez q̄ aliqd p̄cedēs ex-  
pellat q̄ aliquid ſequens introduc̄t: ſicut etiā nec mo-  
bile maius vbi habet in quacūq; parte ſpaty: qz nō acq-  
rit aliquid de nouo niſi cū expulſione alicuius pertinē-  
tis ad precedēns. Secundo qz ita difficile eſſet videre  
q̄o aliquid ipsius precedētis cedat in vnitatē cū ſequē-  
te: vel d̄rat ab eo: ſicut ſi totū precedēns ponat remane-  
re. Qualis autē precedētis ſequens ſint vnu: vel etiā di-  
ferant. dico ſicut als dixi. q̄ ipsum intensionum diſſert a re-  
miſſo precedēnti: ſicut ipsum habens: z plus: non fm p̄-  
tes ſingulares: ita q̄ vna poſſit ſignanter diſtingui ab alio.  
ſed ſicut totū perfectionale cōprehendens aliqua: nō  
ſicut partes ſignabiles diſtinctas. Et de hoc poſui duo  
exempla alibi. p̄mū eſſet de coniunctione māe aliumenti  
in nutritū: vbi mā adueniens nō poſſet ſignanter diſtingui  
a precedēnte. Et ſimiliter quādopellis efficitur maior  
per extenſionē: maioritas adueniens non p̄t diſtingui a  
p̄cedēte: z idē eſſet ſi hoc ſiat per rarefactionē: qz corpn̄  
rarefactū ſit maius: z maioritas adueniens nō p̄t diſtingui  
a ſimiliter ſit quādopellis. Lōtra hoc obyctur multipli. Pri-  
mo ſic: qz agens intendens aut imprimet aliquid diuer-  
ſum a precedēnte: aut non: ſi non: igit̄ nulla variatio eſſet  
in intensione: qd eſſet cōtra ſensum: ſi ſic. igit̄ forma in-  
tensa quā imprimet eſſet diuersa a p̄cedēnte: z ex hoc v̄te  
rius ſequitur q̄ iſta remissa corrumpiūr: qz due forme  
eiusdem ſpeciei non ſimil ſunt in eodem ſubto. Sec-  
undo ſic: quia variatio que eſſet in motu intensionis: aut  
eſſet in ipſa forma: aut in aliquo alio. ſi in ipſa forma: igit̄  
ſunt ibi plures forme: qz variatio v̄tvidetur non eſſet niſi  
inter diuila. Si dicas q̄ ſunt ibi diuersi gradus illi ſit  
eadē forma. Lōtra. p̄zio quero vtrum gradus illi ſit  
idem cum eſſentia forme: aut non: ſi non. igit̄ mutatio  
fm gradus nō eſſet mutatio fm formā: nec per cōsequēs  
eſſet alteratio: qd eſſet falſum. Item etiam idē diuila  
eſſet de illis gradibus. vtrum vnu maneat cū alio: ſicut  
de formis. Si autem illi gradus ſint eſſentia forme: ūc  
ponere diuersos gradus eſſet ponere diuersas formas: z  
ſic adhuc ſtat q̄ intensionem z remiſſum aliquo mō diſ-  
tinent realiſ: ſed quecūq; diſferunt realiſ differunt numeri  
Verueus D 4

# Quolibet I

ro: qz que non differunt numero sunt idem. Igitur forma intensa et remissa sunt diverse forme numero. **Quarto** sic: qz si intensus habet plus qz remissus: aut est hoc succedente forma forme: aut manente eadem forma. Si prius modo habet propositum. scz qz intensum et remissum sunt diverse forme: si secundo modo: tunc nulla est ibi variaatio. **Quinto** sic: qz si forma remissa manet in intensa aut manet in propria forma: aut non: si manet in propria forma non manet virtualiter in intensa: qd est contra me. Si autem non manet in propria forma igitur differt realiter a forma intensa: in qua non manet sicut propriam formam. **Sexto** sic: et est confirmatio precedentis: qz qd continetur virtualiter in aliquo differt ab eo realiter: sic patet de creatura et deo in quo continetur virtualiter creatura: et de miscibilibus et mixto in quo continetur virtualiter miscibilia: sed ut videt sicut meremissum remonet virualiter in intensu. igitur zc. **Septimo** sic: qz frigidus remittens calidus: aut aliquid imprimuit: aut nihil: si aliquid. hoc non potest esse nisi calor remissus: nec potest de novo imprimere calorem intensum: nisi remouendo calorem remissum: qz aliter duo calores simul essent. Si dicatur qz nihil imprimuit. **Lootra**. qz si nihil imprimuit nihil agit: et sic agens remittens nihil agit. Secundo qz agens pricilare nihil imprimuit nisi oppositus remouendo. sed agens remittens remonet intensam. igitur zc. **Si dicat** qz remittat calor spediendo actionem conservantis calorem. Lootra. qz tunc debet ponи frigidus iuxta conservans qd dicit spidi per frigidus: et non iuxta calidus: igitur zc. **Octavo** sic: qz in omni motu abducitur terminus a quo. sed in motu intensonis terminus a quo est forma remissa. igitur in tali motu forma remissa abducitur: et per consequens non manet eadem cum intensa. **Si dicat** ad hoc qz forma remissa non est per se terminus: sed prius materialis gradus que non inanet. **Lootra**. qz terminus motus sunt positivi: qz sicut phiz. s. phy. motus est a subiecto in subiecto affirmato in affirmatum. Sed prius materialis non dicit aliquid positivum. ergo ppter priuationem oportet ponere aliud qd positivum: qd sit terminus a quo ipsius motus intensonis qui abducitur: sed hoc non potest esse nisi forma remissa. igitur zc. **Nono** sic. sicut in remissione tendit ad priuationem et non esse. ita in intensione recedit a priuatione et non esse: sed in remissione tendit ad non esse forme que accedit: et per consequens illa forma que acquiritur per intensiōnem non preexistebat: nec est eadem cum precedentem: nec per secum cum forma remissa. **Decimo** sic: qz motus ictus possibilis debet esse sicut formas ictus possibilis: sed motus intensonis et remissoris sunt incompossibilis sicut se totos. ergo et forma intensa et remissa sunt incompossibilis: et per consequens non potest esse eadem forma. **Undecimo** sic: qz si eadem forma manens variat sicut gradus sequitur qz forma sit sub variatio: qd est fallacio. igitur zc. **Duodecimo** sic: et est contra illud dicendum qd dicit qz intensum continet remissum et plus non sicut partes signabiles: qz sicut phiz. 4. phy. id qd excedit alterum dividit in id qd excedit et in reliquum: sed sicut te interclusum excedit remissum: qd dividit in id qd excedit et in reliquum: sed hoc non potest esse nisi illud qd excedit et reliquum possint distinguiri per signabiles partes. ergo zc. **Ad primuz** igitur dicendum. qz imprimere a precedente hoc potest intelligi duplicitate. Uno modo: qz facit de novo formaz oino distinctam a precedente: ita qz in nullo sit eadem cum ea: et isto modo non imprimit diversum a precedente. Alio modo potest accipi scz imprimere diversum a precedente facere precedens perfectius: et sic facit diversum a precedente modo quo idem magis perfectum differt a se minus perfecto. Si

# Questio

autem fiat visus nomine impressionis potest dici: qd non imprimunt de nouo: sed impressus perficit: et sic agit. **Ad secundum** dicendum. qz est variatio in ipsa forma: et quando infertur. igitur sunt plures forme. dicendum qz non sequitur. immo est fallacia consequentis a pluribus causis veritatis ad ynam: quia ista variatio potest esse: vel quia sunt plures forme: vel quia una forma est minus et magis perfecte habita. Ad illud quod dicitur in contrarium: quando queritur verum gradus sint idem cum forma. Dico qz sic: et qz sicut una forma est intensa et remissa: ita idem gradus remissus. postea est ille qui est interclusus: et interclusus dicitur a remissis: sicut includens ipsum et plus: non sicut partes signabiles eodem modo: sicut dictum est de forma intensa et remissa. **Et si dicas** qz si non est nisi unus gradus non est aliqua variatio. dico qz verum est si ille gradus non posset habere latitudinem sicut esse magis et minus perfectum. Si autem facias ym in hoc qz dicitur gradus. ita qz dicatur gradus remissus ipsa forma cum precisione minoris perfectionis: et gradus interclusus ipsa forma cum inclusione maioris perfectionis: tunc isti gradus differunt: non sicut diuersae essentiae diuersarum formarum: sed sicut eadem essentia accepta cum priuatione maioris perfectionis: et accepta cum inclusione maioris perfectionis. **Ad tertium** dicendum qz interclusus et remissus aliquo modo differunt realiter: nec tamen sequitur qz differat: sicut diuersae forme numero: sed differunt sicut eadem forma magis et minus perfecte habita. Et quando dicitur qz illa que non differunt numero: sunt idem: verum est qz idem sunt numero: qz eadem essentia numero: tamen non sequitur qz illa que non sunt diuersae essentiae numero: non differunt realiter: sicut eadem essentia magis et minus perfecta. Unde quando dicitur differunt realiter. igitur sunt diuersae essentiae numero. fallacia consequentis est: sicut prius. **Ad quartum** dicendum qz intensum habet magis qz remissum manente eadem forma. Et quando dicitur qz non: quia tunc non esset variatio. dicendum qz immo: quia non solum potest esse variatio sicut susceptione forme post formam: sed etiam sicut qz eadem forma potest esse magis et minus perfecta: vel etiam magis et minus perfecte habita. nam ibi etiam est fallacia consequentis. **Ad quintum** dicendum. qz forma remissa quantum ad illud qd est positivum in ea manet in propria forma. id est quantum ad essentiam ipsius forme: cum maioritatem perfectionis: ita qz intensum etiam includit eam: et aliquid plus: non sicut partes signabiles: ut dictum est: et propter hoc illud plus non est signatum distinctum a precedente: sed est ipsam formam precedens facta perfectior. Et quando dicitur qz hoc non potest esse: quia sicut remissum continetur in intensu virtualiter. Dico qz aliquid continetur in aliquo virtualiter tripliciter est. Uno modo sicut causaliter effectuum: sicut effectus consequentis continetur in causa. Alio modo sicut dispositioines materie transiuntur aliquo modo virtualiter continentur in effectu: sicut dicuntur miscibilia manere in mixto qd generantur ex miscibilibus: sicut ex materia transiuntur. Tertio modo aliquid dicitur virtualiter esse in aliquo continentiam formalem: sicut dicitur vegetativum esse in sensitivo: et sensitivum in intellectivo. Modo illa que continentur primo modo virtualiter. et secundo modo in aliquo differunt realiter ab ipso: sed illud qd continetur virtualiter tertio modo in aliquo quando accipiuntur in eodem: non differunt realiter ab illo in quo continentur virtualiter. Unde in homine non differunt realis sensitivum ab intellectu: nec vegetativum ab aliquo virualiter tripliciter accipiuntur.

tatiuum a sensitu. Isto autem modo quantum ad aliqd continentur remissum in itenso; quod forma itensa continet illam et aliquid plus formaliter; modo quo expositum est. differunt tamen in duobus hinc inde. quod tantum vegetatiuum et sensituum et intellectuum in diversis differunt specie. sed itens et remissum in diversis differunt numero. sed non differunt specie. quod dicunt perfectum et imperfectum in una specie. In alio differunt; quod vegetatiuum et intellectuum in eodem sunt simul. et similiter sensituum et vegetatiuum. et pro eodem numero verificatur unus de alio. est enim verum dicere. hoc vegetatiuum est hoc sensituum. et sicut sensituum est intellectuum. sed in remesso et itenso non est sic. Unde non est verum pro eodem numerico remissum sit intensum. sed bene verus est quod forma que plus fuit remissa; numerico est intensa; cuius causa est; quod remissum dicit formam cum precisione maioris perfectionis sine proportionatione. sed item dicit formam cum inclusione maioris perfectionis. et ideo non potest dici quod eadem forma sit simul intensa et remissa. sed in boe vegetatiuum non importat sensituum exceptiorem. sed nec sensituum intellectuum nisi forte finitum vocatur. quod vox significativa hoc non significat illud. et ideo possunt verificari de se uicem. Ad sextum prout ex his que dicta sunt ad primam rationem. Ad septimum dicendum; quod fridum remittet calidum; non imprimit aliqd ipsius calido; sed diminuit calitatem ipediendo actionem conservativam. Nec sequitur quod si nihil imprimit nihil agit. sicut est corruptus in eo quod corruptus nihil imprimit; sed subtrahit. Et si est deus anibilaret res nihil imprimeret; sed subtraheret. quod quomodo possit fieri; et quomodo intelligi ad presens non pertinet. Unde agere sic extenditur large; et ad imprimentium actum; et ad remouendum actum. Et quando dicitur quod tale friduz deberet ponere in extrema conservatis aeges. Dicendum; quod non opus est. quod non solum aliquod aeges potest impedire actionem alterius aegit; remouendo virtutem actionum eius; vel debilitatem; sed est ex parte subtili in quo agit impediendo; ne heat perfectum diffundatur super ipsum. vel introducendo formam de nouo; vel seruando eam. Ad octavum dictum; quod in motu intensio terminus a quo. et ab initio est prius intensio posterioris perfectionis; que non manet forma secunda intensa. non autem ipsa essentia forme quantum ad illud quod est; quod in fine manet. Ad decimum autem philosophum; quod philosophus intendit dicere; quod motus dicitur a generatione et corruptione in hoc quod motus est a generatione et corruptione in hoc quod motus est ab affirmato in affirmatum. Alius vero non. non quod motus non icipiat quandoque a generatione; et terminetur ad aliquas generationes. sed quod in sua ratione non includit sic icipere a generatione; et terminari ad generationes; sicut generatione et corruptione. quod per unum. sicut generatione et corruptione. quod in fine terminatur ad non esse regnante. et alterius. sicut corruptione huius terminari ad non esse illius quod corruptum. vel forte pro tanto decimus est; quod in utroque termino motus subiectus aliquod ens actu. non sic autem aliis. Quod autem non est intentio Aristoteles; quod motus non icipiat aliquando a generatione; prout ex hoc quod dicit in fine illius capiti. quando cocludit quod motus est a subito in subito. dicit est; quod generatione accipienda est pro simili. sicut pro affirmato. et quod quaque generatione affirmatiue determinatur ut nundum. Ad nonum dictum; quod in remissione quandoque iterum non ad totalem non esse formam. sed ad non esse intensum vel perfectum. et similiter in intensione non icipit semper totali non esse formam que intendit; sed a non esse perfecto vel intensu. Ad decimum dictum; quod intensio et remissio sunt incomponibilis motus; non quod sint secundum diversas formas; sed quod sunt secundum generationem et rationem eiusdem forme totius; vel secundum rationem et generationem alicuius perfectionis maioris in eadem forma. unde sunt incomponibilis sicut per generationem eiusdem. Ad undecimum dictum; quod quandoque dicimus illud secundum quod aeges agit agere;

sicut dicitur quod calor calcaneus. et sic etiam dicimus quod in forma est variatio intensi et remissi. non quia sit subiectum talis variationis. sed quia secundum eam sit. et hoc non posset esse nisi haberet latitudinem tales sicut dictum est. Ad duodecum dicendum; quod philosophus in quarto physiologum. volens probare; quod motus non esset in vacuio nisi in instanti. vult ostendere hoc; quod nulla proportionatio est plena ad vacuum; sicut est. proportionatio plena ad plenum; quod tunc unum sit plenum magis subtili. et aliud minus subtili. Et vult hoc probare per hoc; quod illud quod excedit aliqd est divisa in illud quod excedit in reliquo. nunc autem plenum non est divisa in vacuum; et in illud quod excedit vacuum. quod vacuum nihil est. Et ex hoc non vult probare quod subtilius comparatus minus subtilius videtur in partibus signabilibus. quod hoc est contra istos. quod sequeretur tunc quod forma intensa se habet ad remissam in eadem subiecto; sicut totum ad partem signabilem in ipso; quod totum intensum dividitur in ista forma remissam; sicut in partem signabiliter distinctam alicuius. quod est contra ipsos. Est igitur intentio philosophi; quod excedens aliqd didicit in illud; vel sicut in partibus signabilibus; vel sicut in partibus non signabilibus. neutro illo modo; etens dividitur in aliqd et nihil. unde ens non potest habere proportionem ad nihil; vel plenum ad vacuum; vel secundum partes signabiles; vel secundum non signabiles. Unde sicut non potest dici quod ens dividatur in aliqd et nihil; vel quod nihil sit aliqua pars entis. ita non potest dici quod nihil est aliquam proportionem minus calcificat; quod ens. vel aliqd simile pertinet ei in compositione ad ens. Et sic per ad questionem. Ad rationes autem in opponendo satis probatur; quod sicut in alteratione non est nisi unum mutatum esse in actu; ita non est ibi nisi una forma.



**Ostea** querebant quatuor de creatura composta ex natura corporali et spirituali. sicut de boe. primus pertinet ad eius subiectum. et est; utrum ponens aiam rationalem se patet remanere post mortem necio huius ponere aliud principale in homine preter aiam rationalem etiam rationalem etiam primam. Secundus pertinet ad actus importantes perfectionem. et est; utrum eadem fides numero sit in via et in pria. Tertius pertinet ad effectus culpe. et est utrum magistri tractantes questiones curiosas disimilares utiles ad salutem peccantem mortaliter. Quartus pertinet ad defectum penitentiae. et est; utrum aliquis possit mori sine charitate; ita quod non damnetur.

Qd.

XIV.

**B** **Primum** sic procedit et arguit quod ille qui ponit animam rationalem manere post mortem: necessario beat ponere aliud principale in homine: preter aiam rationalem etiam rationalem etiam primam. quod manentibus principiis essentialibus semper manet res cuius sunt. sed non semper manet homo manentibus etiam rationali. Si anima rationalis manet post mortem: igitur qui ponit animam rationalem manere post mortem: necessario huius ponere aliud principale essentialiale in homine: preter animam rationalem etiam primam.

**Contra** quod ad verum non sequitur falsum. sed hominem corrupti est verus; quod est apparent ad sensum: etiam rationalem remanere post mortem est verum. quod est tenet fides. igitur ad ista non sequitur falsum. sed ponere aliquod principale in homine preter animam rationalem etiam rationalem etiam primam est falsum. igitur non opus est si ponatur anima rationalis remanere post mortem: homo corrupti; quod sequitur quod sit in homine aliquod principale essentialiale: preter animam rationalem etiam rationalem etiam primam. Quod autem

## Quolibetti

aliquod principium essentiale esse in homine preter aiam et  
mam primam. pbo. qz illud non aut est aliqua forma: aut  
mam primam. non forma subtilis: qz ut ceteri ponit: non potest esse  
plures forme subtiles in eodem: ne et potest esse una prima:  
qz in eodem essent due mae primae. ergo re.

**Respondeo** circa istam questionem tria sunt primum  
cipit facienda. primum est videre in  
quo stat difficultas questionis: et stat in hoc ut videbitur  
quoniam differt totum a partibus. Ideo secundo  
hoc est videndum. s. quomodo totum differt a partibus.  
Tertio dicendum est ad questionem.

**Quantum** ad primum sciendu: qz unitas vel plu-  
ralitas forme non facit difficultates  
in proposito: qz quis forte possit videri alicui. Ad cuius  
evidentiam sciendum: qz de unitate et pluralitate forme  
in hicie sunt tres opiones in genere: qz ad propositum  
pertinet. Prima est: qz in hicie non est aliqua forma subtilis: nisi aia rationalis. Alia est: qz preter aiam rationalem quam  
ponunt unam et eadem esse vegetatiuam et sensitivam: ponunt  
aliam formam: quam vocant formam corporeitatis: et ponunt  
istam remanere post mortem saltem ad tempus. Alia est  
que ponunt talem formam corporeitatis cum anima: et in hoc  
conveniunt cum secundis: et ponunt eam remanere saltem  
post mortem: saltem in christo post mortem miraculose. Iz in  
aliis ponunt eam corrumptinalem. Ex his accipio: qz  
fm omnes opiones istas non oportet in morte hominis corrum-  
patum alicui principium essentiale. qz non oportet corporum  
aia rationalis. qz nullus hoc ponit. nec est forma corporeitatis  
qz oportet qui ponunt eam dicunt eam remanere in mor-  
te: vel in aliis in omnibus: vel saltem miraculose in chris-  
to: qui fuit mortuus sicut et alii homines. Ex his accipio  
hoc: qz non est principium essentiale in hicie fm opiones  
currentes usque ad temporis ista: nisi vel aia vel forma cor-  
poreitatis predicta: vel maa prima. sed fm qualiter opio-  
nem non est necessarium aliquid isto: corrumpti in  
morte. igitur pluralitas vel unitas forme non facit principale  
difficultatem in questione: quia queritur. utrum homo  
possit corrumpti vel mori. si sola anima rationalis est forma  
subtilis eius. qz siue ipsa sola sit forma subtilis eius: siue  
non. omnes ponunt qz homo potest mori siue corrumpti  
manentibus principiis essentialibus eius. Sciebat me  
qz non intendere quoniam difficile sit videre quoniam cor-  
rumpat homo: manentibus eius principiis essentialibus.  
Sed est intentio mea dicere: qz non est maior difficultas  
quam ad hoc que sequitur contra ponentes solam aiam  
rationalem esse formam hominis: qz contra alios. qz fm omnes  
homo potest corrumpti: vel manentibus eius principiis essentialibus:  
vel natr: vel saltem miraculose. Et ideo tota dif-  
ficultas est in videndo quoniam differt totius a partibus:  
ut viso hoc possit videri quoniam totum hoc possit corru-  
pi manentibus partibus.

**Quantum** autem ad hoc quod est principale secundum. scie-  
dū qz sunt tres opiones. quarum duas  
primas existimatio falsas. et tertiam verā. Prima ergo ponit  
qz totius differt a partibus: qz addit super partes quosdam  
modos. Nam una ps hz modum eius in quo est aliud:  
sicut in maa et subto. Alia autem hz modum essendi in alio:  
sicut perfectio formalis in perfectibili. Et dicunt qz istimo  
di essendi in quo est aliud: qz est in alio differunt realia  
a partibus quare sunt modi. nec tamen faciunt componeas cuicunque  
eis. Et qz differunt realia ab eis probatur sic. qz sicut se habet  
modus subtilis ad subtilam: et modus accidentis ad accidentem: ita  
modus talium principium ad ipsas partes. sed modus subtilis dicitur  
realia ab ea: et similiter modus accidentis ab accidente. ergo re.  
Maior supponitur. probetur. qz illud a quo potest aliud

## Questio

separari differt realia. sed subtilia potest a suo modo separari rea-  
liter. sicut ps de natura humana in christo: que non habet modum  
essendi per se: et subtilia accidentis potest separari a suo  
modo. ut ps in sacramento altaris. de quantitate que non ha-  
bet modum essendi in. ergo re. qz autem non facit compo-  
sitionem dicunt: qz modus non facit compositionem cum re-  
cuius est modus. Item autem opinionem reputo falsam  
quoniam ad tria que ponuntur. Primum est: qz totum dif-  
fert a partibus per tales modos: qz ego reputo falsum.  
Primum: qz tales modi aut sunt partes totius: aut passiones  
principium: aut ipsum totum. si dicas qz sunt partes totius.  
contra. qz totum non differt ab omnibus partibus per aliquas  
partes. si ergo isti modi sunt partes totius: totius per istos  
modos non differt ab omnibus partibus. si dicatur qz tales  
modi sunt passiones totius: sequitur qz totum a partibus non  
differt essentialiter per tales modos. qz nihil differt essentialiter  
ab alio per id quod est posterius eo. ergo re. Si dicatur qz  
sunt quasi passiones principium. contra. qz nulla res differt ab  
alia essentialiter per illud quod est passio alterius ab eo. Iz fm te  
isti modi sunt passiones partium. ergo totum non differt  
essentialiter per istos modos a partibus: nisi tu velis dice-  
re: qz totum nihil aliud est quam passio principium. et sic nullum to-  
tum quoniam ad totalitatem suam est subtilia: sed solum erit  
quoddam accidentis partium. Si diciras qz isti modi sunt  
ipsorum totus. contra. pmo: qz fm te tales modi non sunt res  
existentes in predicamento. sed multa tota dicuntur res in predi-  
cameto: ut subtilia composta: puta homo: bos: et celsilia. qz re.  
Scio sic. si esse totum id est: qz esse in alio: vel esse  
illud in quo est aliud: semper totus regreter aliud dixerit  
sum a se: qz esset in ipso: vel in quo esset ipsum. hoc est fal-  
sum. ergo re. Item manifeste appetat: qz hz est dictio  
partium esse illud in quo est aliud: vel esse illud quod est in  
alio. Scio principale sic. qz isti modi essentialiter illud per quod  
sunt: maliter totum dicitur a partibus: cuiuslibet totius essent due to-  
talitates. qz est falsum. igitur etiam. Salustias sentit ps: qz  
sicut homo hz esse unus homo ab una humanitate: ita totum  
unum totum ab una totalitate. Probo nam. qz totum dicitur  
formaliter a non toto per suam totalitatem. sed fm te illud per  
quod formaliter dicitur totum a partibus sunt illi modi. igitur illi  
modi sunt totalitas ipsius totius. Iz illi modi sunt diversi:  
si: et in quolibet toto est illud in quo est aliud: et qz est in  
alio. Tertio sic. qz si isti modi dicuntur totalitate: p. quod  
dicitur totum a partibus. sequitur qz omne totum etiam compositus  
dicat habitudinem formaliter. qz est falsum. ergo etiam.  
Salustias sentit appareat. qz tunc nulla subtilia composta di-  
ceret ens absolutum: vel esset in genere absolute: qz est  
manifeste falsum. qz etiam faciliter ps: qz esse illud in quo  
est aliud: et esse illud quod est in alio: sunt illi modi de quibus loquitur. igitur si totum per tales modos differt a par-  
tibus: ita qz dicat formaliter tales modos: sequitur qz omne  
totum dicatur formaliter habitudinem: nec aliquod totum di-  
cat aliquod absolute. et sit ps etiam. Scimus enim dictum eo  
rum est falsum. s. qz iste modus essendi in quo est aliud:  
vel esse in alio sunt quedam res diversa tertia ab ipsis par-  
tibus. qz talis modus non est ipsius totum: ut pbatus est. nec  
potest esse et quarta res diversa a partibus et a toto: qz que-  
ram de illa re: aut est ens in alio: aut est ens existens in  
quo est aliud: aut neutro modo. si est existens in alio: vel  
in quo aliud est. iste modus etiam habebit modum dicitur  
a se realiter. et eadem ratione ille modus aliud. et sic in infinitu:  
Si neutrino. aut qz iste modus est subtilia simplex nulli  
componibilis. aut qz est totum cuius non copet esse in alio: vel  
esse in quo est aliud. dico etiam in quo est aliud: sic ps in parte: Iz  
sufficiat totius: et illud in quo est aliud: sic ps in toto: et si po-  
nis isto modo modum illud esse in toto sicut ps in toto: tunc

Primum ar-  
ticulus.

Uide optionem  
scoti ponentes  
formam correi-  
tatis in hicie  
hier aia et tel-  
lectinam. 4.  
sent. di. xi. q.  
5. ar. 2. Uide  
in favore do-  
ctoris h. Sie-  
gorum arum/  
nesez. z. sent.  
d. i. 6. q. 2. Vbi  
tenet nullam  
formam preter  
aia et telliu-  
am in hicie.

Secunda articula-

modus iste est ps totius. nec per istum modum totum dicitur a pluribus omnibus. **C**erte dices quod illi modo non competit esse illud quod est in alio; vel esse illud in quo est alterum; sed est illud quod coenit entia in alio quod sit in alio. **C**ontra. primo: quod cum sit res quedam distincta ab aliis. ut tu dicis. non videt gaudium talis res vel sit in alio; vel sit aliud in ipso; vel quod sit quoddam subsistens separatum non compositum; nec componibile; quod est manifeste impole. **S**ecundo: quod omne quod est; vel est subiectum vel accidentis. Si est accidentis pater; quod est ens in alio. et sic est ens cui competit talis modus. Subiectum de se patre; non potest esse. si enim est subiectum oportere quod est in qua nulla forma est subiectalis vel accidentalis. Alioquin est ens in quo est aliud. et esset ens cui competenteret modus. ergo tecum. et quod illud est alius iprobatus a multis: ideo super se deo adducere plura. **T**ertium est deinde ex parte est falsum: scilicet quod iste modus differat realiter ab eo cuius est modus. et non faciat compositionem cum eo: quod omnis unitas vel est unitas simplicitatis: vel est unitas compositionis. si igitur modus illud cuius est sunt unitas. hoc autem per modum compositionis: aut per modum simplicis unitatis. Si primo modo habetur propositum: quod est ibi compotum. Si secundo modo contra. quod illud quod est unitas unitate simplicitatis: non habet plura realia realiter distincta: nisi est aliqua essentia absoluta: que propter infinitatem suam possit esse opposita rectiones: quod solido coenit. sed finitudo modus iste: et cuius est sunt diversae res. igitur non possunt habere unitates simplicitatis. **S**e cuncta opio est que ponit: quod totum non dicitur ab omnibus pluribus simul sumptis: sed est ipse pars simul sumpte. et dicitur a quilibet parte per se accepta: sicut omnes pars sunt simul sumpte dicitur a quilibet parte per se accepta. Et finitudo nullum totum de novo corruptum. nisi aliqua pars eius corruptum est. et nec est generaliter nisi aliqua pars eius generaliter. **D**uo hec de causa reputo esse falsa. **P**rimum est. quod totum nihil aliud est quam pars eius simul sumpte. Secundum est: quod non potest corruptum totum: nisi corrupta alia eius parte generaliter. **G**alitatez primo probabo sic. quod totum integraliter comparatur ad partes ut existentes ille. sed ut existens ex ipsis. et in hoc dicitur totum integraliter a toto visum: quod est sive pars subiectum. sed si totum integraliter nihil aliud est quam pars sue simul sumpte: totum integraliter comparatur ad suas partes ut existens ille. ergo tecum. **S**ecundo sic: et est confirmatione precedentis rationis: quod sicut se habet quod est ex alio ad eundem id ex quo est compositum: sicut se habet illud quod ex aliis ad eundem illa ex ipsis componitur. sed nullum totum est aliquid ex ipsis ex ipsis componitur. Alioquin totus esset pars. igitur nec aliquid totum est omnes partes simul sumpte ex ipsis componitur. **T**ertio sic. quod si accipiat unum totum compositum ex a. et b. modo finitudo istud compositum est illa duo a. et b. et poterit dici quod illud totum est ista duo a. et b. sed illud est impole. ergo tecum. Quod autem hoc sit ipole. pbo. quod non est. non est a. et b. et hoc pater. quod quilibet copulativa si fert utraque pars sui. et ideo impole est quod illud quod est a. et b. vel non sit a. vel non sit b. sed hoc totum non est a. alioquin pars integralis predicatur de suo toto. ergo ipole est quod hoc totum sit a. et b. **S**i tu dicas quod hoc totum non sit a. et b. diuisum sed sive coniunctum. **C**ontra. aut tu ita intelligis quod totum sit a. et b. coniunctum et non diuisum propter hoc scilicet quod quilibet illo per se acceptus non potest verificari de toto sed coniunctum de toto: ut scilicet dicatur quod est hoc et illud scilicet a. et b. hoc est extra nam copulativa: ut deinde est: que quilibet pars sui similitur in fere. Et sic respondes negando nam copulativa. **S**i autem per simul coniunctum: et non diuisum intelligas: quod partes quando sunt diuisae abiiciuntur

non sunt ipsum totum. sed quando sunt unitae: ut perfectio perfectibilis. **C**ontra. quod non solum totum non est pars diuisa ab alia: sed nec est pars coniuncta cum alia. alioquin pars in toto integrali predicitur de ipso toto. ergo a simili non est ipse partes coniuncte. **I**tem ad idem. quod adhuc stat ratio precedens: quod si est huius pars et illa coniuncta. igitur et est pars: et est alia propter nam copulativa. quod est falsum. **I**tem si totum est quedam pars simul accepte coniuncte: tunc igitur totum quod est compositionis ex his erit ipsum compositum cum hoc: quod partes sunt composite cum hoc: licet non exhibeat compositum ex hoc potest competere simplici. et sic compositionis ex his erit plura similitudines. **I**tem quarto sic. quod igitur unitum non est plura. sed finitudo et omnia est plura. quod est sic pars. ergo nullum totum est unitus similiter. **A**lternatur deinde. sicut totum non corruptum nisi corruptum eius aliqua pars videatur esse falsum. quod igitur ad temporum illa nullus posuit quod necessario in morte hominis aliquod eius per rem esse corruptum: quod illigat ponunt solidam animam rationalem esse formam: non ponunt aliquod per rem esse rationalem animam. nec materialis. quod incorruptibilis est. Illi igitur ponunt cum anima formam corruptam in homine: non ponunt eas neccesse corrupti in homine quoniam in morte. vel saltez miraculose in homine christo. **S**ecundo sic. quod multi ponunt quod deus posset separare in quoniam compositione subiectam ab accione: et materialia forma: seruatis in omnibus simplicibus: quod non est si ad corruptionem totius regredire corruptionem cuiuslibet pars. **E**t ideo est tertium opio que ponit: quod totum dicitur a pluribus: non per aliquod quod sit aliquod ipsius toti: et non ipsum totum: sed ipsum totum seipso dicitur a pluribus. et quod non differat a pluribus per aliquam rationem que sit aliquod ipsius toti: et non ipsum totum: pars diuisus rationibus que possunt accipi ex divisione. quarum prima talis est. quod si totum dicitur a pluribus per aliquam rationem que sit aliquod sui: et non ipsum res illa aut est pars ipsius aut passio. non pars: quod totum potest differre ab omnibus pluribus per aliquas rationes. quod illa pars differret ab omni parte. et sic non esset pars. nec potest esse passio. quod per illud totum non dicitur a pluribus: quod presupponit totum constitutum ex pluribus. sed passio presupponit totum inesse totali suo. ergo tecum. **S**e cuncta ratione talis est. quod si totum differt a pluribus: non per se sed per aliquid sui: illud aut est aliqua pars totius. aut est unitio partis cum parte: non aliqua pars totius. ut pars ex dictis. Nec etiam unitio partis cum parte. quod illud per quod formaliter et essentialiter differt totum a pluribus: includit in sua ratione essentiali. sed totum non includit in sua ratione essentiali illud quod formaliter importat unitiones. quod unitio importat formaliter divisionem divisionis: vel respectum unitum partis ad alteram. non autem omne totum dicitur formaliter divisionem divisionis vel habitudinem. sic igitur totum differt a pluribus seipso: et non aliquam rationem que sit ipsius: et non ipsum totum. **S**ed contra hoc obviatur multipliciter. primo: quod que differunt seipso differunt per quodlibet sui. sed totum non differt a pluribus per quodlibet sui. quod tunc differret a pluribus per quodlibet partem. ergo tecum. **P**roblem. Que differunt seipso in nullo coenientur. sed totum et pars in aliquo coenientur: cum quelibet pars sit aliquod totius. ergo tecum. **T**ertio sic. quod si totum differt a pluribus: aut differt seipso toto: aut non. **S**i differt seipso toto. contra. quod differre seipso toto est differre secundum quodlibet sui. sed totum non differt a pluribus finitudo quodlibet sui: quia tunc differret a pluribus per quodlibet partem. ergo tecum. **S**in non seipso toto: sequitur quod nec seipso differt a pluribus: quod est contrapositionis. quod autem hoc sequatur pbo. quod si p-

## Quolibetti

totum non est aliud q̄ ipsum totum. igitur si non differt se toto ab aliquo: non differt seipso ab illo. si igitur non differt partibus seipso toto: sequitur q̄ non differt q̄ partibus seipso. **C** Quarto sic. qz totum aut est aliqd preter ptes: aut non. si non: redibit scda opio: que dicit: q̄ totum non est aliud nisi ptes simul sumpte. si sic. sequitur vt videtur: q̄ saltem vture diuina totum possit esse sine partibus: qz illud qd aliquid ppter ptes vt videt: vture diuina potest esse sine partibus. s̄z hoc est ipole: q̄ totū sit sine prib. ḡ r̄c. **C** S̄ sic. qz aut totū addit aliquid supra partes: aut nihil. si nihil: igit̄ non differt a partibus. z sic redibit opio scda: vt dc̄m est. si aliquid. hoc non videt̄ esse nisi vnius ptes cum pte. z istud non est pole: qz tunc sequeret̄ vt dc̄m est: q̄ omne totū et omne compositū diceret formam: vel habitudinem: vel puationem diuisionis: qd falsum est. **C** Sexto sic. qz composituz d̄r a compōne. sed compō non videt̄ aliud esse nisi vnius ptes cum pte. ergo videt̄ q̄ compositū preter ptes dicat talē vniōnem formam: z q̄ differat formaliter per talem vnfōnez a partibus. **C** Septimo sic. qz ista entitas que corrūpt̄ toto corrūpto: z quā ponis alia a partibus aut redibit in resurrectione. aut nō. si non. igit̄ non redibit idem totum. nec idem homo in resurrectione. si sic. cōtra. qz de toto nihil remanet nisi partes. s̄aia z mā pīma. totum residuum cedit in nō ens formaliter: saltem per putrefactionem. sed illud qd cedit in non ens non redibit idem numero: vt videt̄ ergo ista entitas quā tu ponis alia a partibus nō redibit eadem numero. ergo r̄c. **C** Ad euidentiam autē istoz sciendum: q̄ aliquid distinguunt seipso ab alio dupl. Uno modo: sicut illa quoꝝ vnum nō solum nō est alterū. s̄z nec vnu est aliquid alterius: nec etiam aliquid vnius potest esse aliqd alterius. z isto modo d̄r̄ duo anglī differre seipsis: vel corpora superiora z inferiora. qz nec vnu est alterum: nec vnu est aliquid alterius. nec illud qd est vnius potest esse aliquid alterius. isto autē modo nō d̄r̄ totuz a partibus seipso. Alio modo aliquid d̄r̄ differre seipso ab alio: non qz illud aliud nō sit aliquid eius. vel ecōuerso. sed ex entitate sua formaliter: q̄ nō sit illud. nec ecōuerso. z isto modo differunt totum sive nā composita z ptes. puta homo z humanitas: z mā z forma. nā homo z humanitas ex entitate sua: que est talis nā composita h̄z q̄ nō sit mā vel forma. sed est ex eis. s̄. mā z forma. z ecōuerso. niā z forma h̄z ex sua entitate qua sunt talia entia: q̄ nō sunt homo vel humanitas. s̄z q̄ sint illa ex qbus ista componunt. z in tali dīa non opz q̄ illud qd d̄r̄: sicut totuz a pte differat ab eo: fm qdlibz sui. qz illud a quo d̄r̄ aliquid est sui. z plus dico q̄ nō opz: q̄ illud qd d̄r̄ ab aliquo isto modo differat ab eo per aliquid sui: qd non sit ipsum. Unde totū non differt ab oībus partibus simul suuptis per aliquid sui: qd non sit ipsum. sed ex nā sua qua est composituz h̄z q̄ non sit ipse ptes sed ex partibus. Unde non est imagināda dīa totū a partibus: sic differunt plura ab unoquoqz illo pte: sed sicut aliquid vnum comprehendēs multa d̄r̄ a quolibz illo pte: z ab oīb̄s: qz nō est illa: sed ex illis. **C** Ad p̄m igit̄ in oppositum dōrum: q̄ illa que differunt seipsis p̄mo modo: differunt quolibz sui. sed illa que differunt secundo modo seipsis: modo quo totuz differt a partibus: non opz q̄ differat quolibz sui. sicut p̄z ex dictis. **C** Ad scdm p̄z ex dictis. qz illa maior est intelligenda de his que differunt p̄mo modo seipsis. **C** Ad tertium dicendum. q̄ totum p̄t accipi prout est distributum totius integralis pro partibus suis. z q̄ conuenit alicui toti isto modo conuenit sibi z cuiuslibet parti: z fm quālibz prem. z isto modo non d̄r̄ totum distinguiri se toto a partibus: qz non distinguitur fm quālibz partem sui a partibus.

## Questio

Alio modo potest totum accipi: non prout est distributum totius integralis: sed pro nā composita totali comprehendente ptes et totus. Isto modo distinguiri se toto a partibus: non importat totum distinguiri a partibus: fm quodlibz s̄i. sed importat totum distinguiri partibus ex nā sua composita totali. que nā ex nā sua qua est talis nā b̄esse q̄ non s̄t ipse partes s̄z ex partibus. **C** Ad quartum dicendum: q̄ proprie loquendo totuz non dicit aliquid preter partes: q̄ proprie illud d̄r̄ aliquid preter alterum: qd nec est illud: nec illud est aliquid eius. sicut una pars se h̄z ad alteram in toto. modo l̄z totum non sit ptes: nō tñ est ita diuolum a partibus: q̄ partes non sint aliquid eius. z ideo proprie loquendo non dicit aliquid preter partes omnes: non tñ legitur q̄ redeat secunda opio. s. q̄ totum est ipse ptes omnes simul sumpte. qz l̄z totum uon includat aliquid in sui ee: qd sit aliquid preter omnes ptes. qz hoc est in pte. tamē ipsum est aliquid in sua nā: q̄ non ipse partes est: sed ex partibus. vt frequenter dictuz est. **C** Ad quintum dicendum: q̄ illud qd componit cum aliquo bene dicit aliquid per additionē ad illud cum quo cōponit sicut formabz dicit aliquid p̄ additionē se h̄s ad mām. sed illud qd est cōpositū ex his nō dicit aliquid additum ad partes: ex qbus componit proprie loquendo: qd sit aliquid sui distinctum contra alias partes. sicut una pars contra aliam. sed talis nā composita scipsa ex hoc q̄ est talis natura non proprie per additionē predictam. sed ex seipso est talis nā q̄ non est partes: sed ex partibus. **C** Ad sextum dicendum. q̄ est compositio cuz aliquo: z hoc conuenit parti qd vnitur cum alia. z dicit habitudinem partis ad partem. z ista compositio nō est totius qua totum d̄r̄ composituz. alia est compositio ex his. z ista compositio est compositio totius. z nihil aliud est q̄ ista nā composita. puta humanitas in hoie: z beatitas in bone: sive sit in fieri quādo composituz fit: sive sit in esse. vt quādo compositum est iam factum. **C** Ad septimum dicendum. q̄ ista entitas quā totum dicit non est talis entitas que sit preter partes: que. s. nec sit partes: nec pars sit aliquid eius. sed estentitas que nō est partes. z quicqz sit descendendo in non ens: dico q̄ redibit eadem in numero. qz teneo q̄ deus illud qd decidit in non ens potest reparare idem numero. Utrum autem ex vicinitate totius ad partes quā h̄z totum ad partes: sequatur q̄ remanentibus partibus redeat idem homo numero. sive idz corpus nihil ad propositū. **C** Ex his iam p̄z ad questionē. ynde dicendū q̄ stante hypothesi q̄ in homine non sint alia p̄ncipia essentialia: nisi anima rōnalis z mā pīma. adhuc potest totum qd est homo corrupci. qz sicut iam dictum est. totū sive natura composita: qd idem est: quātum ad proposituz pertinet: dicit quādam entitatē que non est partes: l̄z sit ex partibus. sed ista entitas que non est partes potest corrumpi partibus manentibus quātum ad id q̄ sunt. l̄z nō maneat actū partes. nec minūs seguit fm cōmūnem doctrinam. si ponatur in eodem solūmodo: vt principia essentialia. mā pīma. et anima rōnalis: qz si cum hoc ponat forma corporeitatis: qz fm eos ista non corrumptur in morte necario: qz vel manet nāliter: vel miraculo in christo. Notandum autē q̄ manētibus partibus totuz p̄t corrumpi. sed non ecōuerso. z in ista corruptione non d̄r̄ totū corrumpi: qz qdam modus p̄tū corrupt̄ diuerens a qlibz pte. vt pīma opio ponebat: q̄ modus est habitudo vnius ptes ad alia. s̄z qz corrupt̄ compositū ex his sive nā p̄posita ex his: ita q̄ ibi corrupt̄ compō. nō p̄t compō dicit habitudine ptes ad ptem: s̄z p̄t compō dicit idem qd nām composita. sed partes non p̄nt corrumpi

aliquid seipso  
ab alio differ-  
re dūpt̄ p̄t  
est.

manentib[us] tuto ēt quātūm ad illud qd sunt: loquendo b[ea]tū p[ri]ncipalib[us] p[ri]b[us] totius: qd l[et]z totum nō sit p[re]tes: tū totum non potest esse nīsi ex p[ri]b[us], t[er] ideo ip[s]is corruptis impōle est totum manere. p[re]tes autem quātūm ad id qd sunt non includunt necessario semper ēt aliquid ipsius totius. t[er] ideo possunt manere aliquād quātūm ad id qd sunt: tuto corrupto. Dico autem quātūm ad id qd sunt. qd l[et]z p[ro]p[ter]e rōne in qua est p[ro]p[ter]e in actu non possit ēē nīsi ut pars totius. t[er] per consequens non possit esse sine toto vt sic. tū quātūm ad id qd est potest manere vt dictum est. Ad illud autem qd alij de prima opinione dicunt in oppositum. s. qd inherētia est gdam modus accidentis: re differens ab eo: qd potest accidentis remanere sine eo. vt p[ro]p[ter]e in sacramento altaris. Dicendum qd accidentis posse remanere sine inherētia actuali: non ideo est: qd inherētia dicat quādām rē tertīā diuersam ab accidēte t[er] subiecto in quo est. sed qd vt sic significat ipsum accidentis connotādō alterum. s. subiectum vel compositum ex subiecto t[er] accidente. nam real[is] existētia accidentis est inexistentia sua. t[er] tamen existētia eius potest manere non manente actu eius iexistētia: propter hoc qd inherētia vel inexistentia connotat vltra existētiam accidentis quoddā alterum: vt dictum est. sicut ēt dicitur: qd manente scia dei: eius scia non possit esse presciētia si nullum futurum esset. non qd presciā dicat aliam rem diuersam sive modum a scia dei t[er] rebus scitis. sed qd imponat futuritionem rerum scitarum: qua ablata non ēt presciā. Qd ēt dicitur qd in xpō substātia est sine suo modo: hoc non potest esse: qd modus sube dicat aliam rem diuersam a substātia. Imo dicit negationem modi: qd esse per se qd competit sube non d[omi]n[u]s positive: qd ipsa sit cā essendi subiupsi: qd impōle est qd aliquid sit sibi ipsi cā essendi. sed d[omi]n[u]s negative. s. qd babet ēē non per aliquid cui inititur: vel per modum accidentis: vel per modum partis. t[er] hoc dico loquendo de suba completa que est suppositum: vel que nata est esse suppositum. t[er] ideo nā humana in christo non dicit aliquid separati ab aliquo positivo reali: sive ab aliquo modo substātiae: que sit diuersa res a substātiae in alijs. sed dicit aliquid positivum scilicet habitudinem ad aliquid cui innititur per modum partis: non qd competit alijs naturis completis non sic assumptis. Ad rōnem in oppositum dicendum: qd maior non est necessario vera. s. qd totum compositum maneat: manentibus p[ri]ncipis essentialibus eius quātūz ad id qd sunt: l[et]z bene maneat totum semper manentibus p[ri]ncipis essentialibus eius: prout sunt constitutio eius. Sed cōtra hoc posset alij obyccere: qd p[re]tes eētiales aut sunt constitutio rei per essētiam suam: aut per aliquid aliud. si per essētiam suam. igitur qd diu manet in suis essētis semper constituant. si non per essētias suā: sed per aliquid. videt qd illud aliud sit modus de quo alijs dicitur. s. modus eētī in alio: vel in quo aliud. Ad hoc dico qd partes essētiales per essētiam suam sunt constitutio totius in genere cause sibi competentis. puta materie in genere cause itālis. forme in genere cause formalis. nec tū sequitur qd semper constitutio acti: qd p[re]ter constituentes in gne cause mālis vel formalis regnatur constituentes in genere cause efficientis: qd efficientis quidem constituit effectiue totum: non solum faciendo mām quātūm ad id qd est: vel formā quātūm ad id qd est: sed etiam faciendo nām compositas ex veraq[ue]. sicut etiā forma subsistens seipso est talis forma formalis. nec tū semper est talis forma: qd preter se regnit aliquid per qd effectiue qd non dat sibi semper effectiue qd sit talis forma.

Qd.

XV.



**B** scdm sic proceditur. t[er] arguiēt  
eadem fides que ēt  
in via remanet in p[ri]a. qd eadē charitas  
que est in via remanet in p[ri]a. igitur ea  
dem fides probatio sequentie: qd ma  
nente posteriorē manet p[ro]p[ter]e. s. charitas  
p[ro]lippit fidez: vt qdāz p[ro]p[ter]e. qd t[er]

**Contra** qd magis videtur de charitate qd rema  
neret eadem in via t[er] in patria qd de fide.  
eadem charitas non remanet in via t[er] in patria. ergo t[er]  
p[ro]bō ini. qd si eadem charitas que remanet in patria re  
maneret in via. sicut in p[ri]a beatificat: ita beatificaret  
in via: quod est falsum.

**Respondeo** ad evidentiam istius questionis  
tria sunt facienda. Primo viden  
dum est qd auctoritas se h[ab]et ad intellectum: t[er] ipse habi  
tus fidei: t[er] ēt actus credendi. Secundum est videre  
quomodo se habeat fides ad scientiam. Tertius est re  
spondere ad questionem.

**Quātūm** igitur ad p[ro]mūm sciēdūm. qd aucto  
ritas dupl[ic]r potest se h[ab]ere ad intellectum.  
Uno modo: vt obūm cognitūm tm. Alio modo. vt me  
dium cognoscendi alterum: vel assentiendi alteri. accū  
piendo medium ex parte rei cognite. prout vna res co  
gnita h[ab]et ducere in cognitionem alterius. verbi. g. si ali  
quis dicit mibi: qd rota sit rotunda. istud dicere sive li  
lud dictum quātūm ad actum dicendi potest accipi vt  
objecum cognitūm: prout scio istum mibi dicere talia.  
Et de auctoritate sic dicta non habet fides. Imo est eni  
dens notitia. qd ad sensum mibi apparat istum mibi di  
cere talia. Si autem accipiat talis auctoritas vt me  
dium cognoscendi. sic non solūmodo accipio dcm istius  
vt cognitūm a me. sed ēt vt inclinans me ad credendū  
rotam esse rotundam. ita qd alia est notitia quā habeo de  
auctoritate: vt tm se cognita. qd ista notitia est evidens.  
t[er] alia est notitia quā habeo de re significata p[ro] auctorita  
tem: de qua non habeo nisi credibilitatez: que credibilitas  
qualis sit infrapatebit. Simil[er] habitus qui est fides  
dupl[ic]r potest se habere ad intellectum. Uno modo per  
modum objecūt cogniti: sicut quādō alij considerat ha  
bitum fidei. Alio modo: sicut per modum habitualiter in  
clinatis ad elicētūm actum credendi. sicut quādō alij  
quis yrini fide ad credendum illud quod d[omi]n[u]s in aucto  
ritate. Simil[er] actus credendi dupl[ic]r potest se habere ad  
intellectum. Uno modo vt objecūt cognitūm. vt quādō  
aliquis considerat de actu credendi. Alio modo: vt  
actus elicitus quo intellectus alind credit ab actu credē  
di. Ulterius sciēdūm: qd auctoritas prout est mediūs  
credendi. dupl[ic]r potest se habere. Uno modo: qd sit per  
se notum illā dici ab eo qd non potest mentiri: sive falsūz  
dicere. t[er] talis auctoritas facit sciam proprie dictam: qd  
scia proprie dicta cātūr quādō premisse sunt per se note:  
sed quādō per se notum est auctoritatez dici ab illo qui  
non potest falsūz dicere: premisse: ex g[ra]b[us] assentitur re  
dicta per auctoritatem: semper sunt per se note. ergo t[er]  
probatio minoris. qd premisse ex g[ra]b[us] assentitur rei di  
cte per auctoritatem sunt: qd talis auctoritas d[omi]n[u]s a tali. t[er]  
qd talis nō potest falsūz dicere. s. iste sunt per se note stātē  
hypotesi. s. qd p[ro]p[ter]e notum sit auctoritatez dici. t[er] qd auctoritas  
dicta sit a tali: qd non potest falsūz dicere. Alio modo po  
test in se h[ab]ere auctoritas ad credibilitatez: qd. s. non sit per  
se notum auctoritatē dici ab illo qd nō potest falsūz dicere:  
vel qd non est per se notum ipsum non posse falsūz dice  
re: vel qd nō est per se notū auctoritatē dici ab eo: vel qd salte  
neutrū istoꝝ modoꝝ p[ot] deduci ex per se nota: t[er] tunc

Primum ar  
taculus.

## Quolibetti

anterioritas non generat scientiam: nec notitiam etiudem, tem: sed credulitatem inevidenter.

*Sexto artic.*

**Quantum** autem ad scdm principale. s. qm se habeat fides et scia. scieduz qm in hoc prueniunt. fides: qm ecuqz sit illa: et scia: qm vtrqz dicit notitiam per medium. s. in hoc dnt: qm fides que facit sciati: qm. s. per se notu est auctoritate dici ab illo qm no potest falsum dicere: se bz in minus qm scia: et scia in plus: qm fides sic dcā dicit sciati procedentem per determinatum medium euidēs. s. per auctatem talem. s. scia cōiter dicta importat pcessum per mediū euidēs qdūqz sit illud. s. fides per quā assentit per auctatem: de qua no est per se notu: qm dicatur ab illo qm non pot falsuz dicere: dnt a scia: sicut habitus procedes per medium inenidēs ab habitu pcedente per mediū euidēs. et hoc pz. qm quacūqz pmis sarum exīte in euideēte mediū in seres est ineuides. s. in tali habitu est alia pmissa inenidēs. ergo r̄c. qm vel ineuidentis est auctatem dici a tali: v̄l ineuides est talē no possiblum dicere. Qm autē nunc logmūr de fide: vtrū posse stare cum scia: logmūr de fide scdo mō dicta: que. s. facit assentire per auctatem: de qua no est per se notum qm dicat ab illo qm non pot falsum dicere. et talis est et fides nostra. Nam dato qm eēt per se notu: qm dens non posset falsum dicere. non tm est p se notum illa que ecclesia tenet eē dicta a deo. sed bñ per expientiaz per se notum est ecclesia sive collegium fidelium tenere ea eē dcā a deo. Ut ecclesia hoc tenere no est creditū: s. euideretur notu. s. illa eē vera vel eē dcā a deo est creditū.

*Septimo artic.*

Vide in hac mā bñ Th. in pma pietū me. q. i. ap. z. Vide pīche scidū in pīll mā. in. 3. sent. dñz 4. q. 6.

**Quantum** autē ad tertium pncipale. s. vtrum fides possit stare cū scia de eodez obo formalis. Dico qm fides et auctas et actus credēdi in rōne obi cogniti possunt stare cū scia de eodē: de quo sunt habitus et auctoritas et actus cogniti pdicti sub hoc sensu. s. vt adueniēt scia de aliquo ille qm habet scias pot habere notitiam de auctate alicuius: quia illud scitū dñ. qm. s. illud scitū dñ illa auctate: et pot scire et qm habuit habitu credētiū de isto scito: et qm habuit actū credētiū de isto scito: nec hoc est idem eē credētiū et scitum de eodē: qm notitia qua cognoscit actus credēdi no est notitia oppositi credēti. Nam ifidelis et bz certitudinē euidentem de acris suo credēdi: s. no bēat certitudinē euidentie de re credita que est obm actus credēdi. **S**ed hoc est dubitatio vtrum cuz scia maneat fides vt est habitus inclinās ad credēduz: vt formalis inheret itellectui: et auctas vt mendiz cognoscēdi: loquēdo de auctate de qua no est notu p se: qm dicat ab illo qm no pot falsum dicere. et ipse actus credēdi elicitus: quo. s. itell formalis sibi inherente credit illud qm est scitū ab eodē. **E**t circa b est quedam opio talis. s. qm ola pīt manere cum oībus. s. fides cū scia: prout dicunt habitu et medium cum medio. s. auctas de qua dcā est: et mediū demātiū: ita qm vtraqz maneat vt mediū cognoscēdi: et actus cū actu. s. credere cū scire. Et hoc pbāt multipli. Primo adducit talem rōnez pncipalē. s. qm illi habitus et actus no sunt incōpoles quorum rōnes formales no sunt incōpoles: sed actus credēdi et sciedi sunt bui. ergo r̄c. Maior pz. minor pbāt: qm rō formalis credēdi cōsistit in hoc qm est assentire p auctoritatē. Rō aut formalis sciedi cōsistit in hoc qm est assentire per mediū demātiū: sed ista no habet incompossibilitatē. ergo r̄c. Maior illius pīlī pz ex rōne terminoz. **M**inor pbāt quadripli. Primo sic. illud qm stat cum demātione pot stare cuz scire. sed auctas stat cuz denātione. et pīns et assentire p auctatē. ergo assentire pauctatez no est ipole stare cum scire: nec pīns cu assentire per mediū demātiū. **S**ecundo sic. qm ponat

## Questio

qm aligs credat auctati alicuius dicētiū: et postea iweniat illud qm dcā est sibi ab isto p demātione esse vpx: non minus credit auctati illius habita demātione: qm ante vt vide: imo magis. qm qm inuenit dcā alicuius euideēter magis credē ei qm an. sed no habita demātione credebat illud qm erat dcā a tali per auctates eius. igit demātione habita adhuc assentiet pp auctatē talis. et sic assensus per auctates stat cum assensu per demātione. Si dicat ad hoc qm habita demātione no assentit pp auctoritatē eidē rei de qua bī demāratio pp hoc qm habeat euiderēta pp demātione: sed bñ assentiret ei in alijs. **C**ontra. qm qm rōne assentit ei in alijs et in isto pp auctatē suā: qm oēs auctates eiusdē sunt equlis efficacie. g etiā respēciū eius de quo bī demāratio assentit auctatē ei. **T**ertio sic: qm si assentire per demātione et auctatē no stant sīl. aut hoc est pp repugnatiāz mediorū: aut oboz: aut actuū. non pīmo mō. qm vt dcā est. auctas et demātio stant sīl. nec scdo mō. qm ponit a multis qm idez obm formale pot eē fidei et scie: et opionis: et ipsius visionis. nec 3. qm si ita eēt b eēt pp repugnatiāz actē euiderēt et ieuiderēt. s. talis repugnatiā no est iter fidē et scire. qm s. fides no faciat euiderēt: no tm facit ineuiderēt: sicut licet albedo no faciat videre: no tm facit cecū esse. g r̄c. **4.** **S**ic. qm no videē plus repugnare sibi scitū et creditū: qm p se notu et demātū. s. idem pot esse p se notu et demātum. g r̄c. pbō mi. qm pīn sciesubalternate sunt p se nota in scia subalternata. et tm sunt demātata in scia subalternata. **S**cdo pncipali sic. qm no pls repugnat fidei scia et opio. sed opio et fides pīt stare sīl. **P**robō mi. 6. rōnibus. **P**rimo sic. qm si opio no pot stare cū fidei: b no est nisi qm de rōne opionis est formido. s. b est falsum. g r̄c. pbō mi. pīmo: qm qdā no formidat qm i qlibz corruptio ne sube fiat resolo vīqz ad mām pīnāz. s. b no bñt nisi p opionē. qm cū hoc sit falsuz et xrasensū hoc no pot bñt p sciam. igit de rōne opionis non est formido. **S**cdo sic. qm sīl Aug. in pīn libri de mēdaciō. ista est dīa inter credere et opinari: qm ille q credit pīcipit et cognoscit et facit se no scire qd credit. opinans vō se existimat scire qd opinat. s. ille q existimat se scire non formidat. ergo r̄c. **T**ertio. pībs 6. eth. dicit: qm qdā opīnatiū no dubitat s. existimat se scire certitudinalē. s. sic idē qdā pīus multe et auctates similares adducunt: que habent cādeē virū. **Q**uarto. a probabilibus oēs deuenire ad pīma pbabiliā. alr esset pīcēs in ifinitū. s. de illis pīnīs pbabiliibz no est hesitatio vel formido: cū pp ea assentia talis: et tm de his est opio. igit opio no regrit formidine. Itē qm stet opio cū fide arguit sic. qm sci doctores ad ea qm sunt fidei adducunt aliquas pīuasiones nāles. igit iste pīuasiones cānt aliquā notitia: aut no. si no. igit frusta adducunt: qd est incōueniēs. si sic. aut cānt sciam aut opionem. no sciam. qm illa que sunt fidei et trāscendunt cognitionem nālem: no possunt sciri et nālibus. ergo causant opionē. et sic de eodem de quo est fides pot haberi opio. **T**ersto ad pncipale sic. qm no plus repugnat fides scie et opio. sed opio stat cum scia. ergo r̄c. Maior pz. qm dato qm opio posset bēre formidine; tamē fides no habet. et ideo minus repugnat scie et opio. **P**robō mi. dupl. pīmo: qm pībs postqz probauit tentū suū adducit auctoritates ad cōfirmandū. Tunc quero de illis auctoritatibus vtrū aliquā notitia cānt: aut non. si no. igit frusta adducuntur: qd est incōueniens. si sic. aut causant sciam: aut opionem. non sciam. qm locutus ab auctoritate humana no causat scientiam. igitur opionem. et sic legitur: qm de eodem obiecto formalis possit haberi scia et opio. **S**econā ad idem sic. qm pīngit aliquē bīmedīu desirā-

*Lep. x.*

tinum et probabilius: et contingit eundem obliuisci ad tempus saltem mediū demūratuum. et tunc uti medio probabilitad opinādūz: ex hoc sic arguit: ut deū est: potest uti medio probabilitad opinādūm. si non est verisile quod talis amiserit scia: et suā: et tunc nō vitat ea. igitur sicut stat opio cum scia. ¶ Quarto ad p̄ncipale. quod fidèles multi h̄tū demūrōnez de aliqbus de q̄bus est fides. sicut de hoc quod est deū esse vnu. sed hoc non potest ē nisi de codē possit eē fides et scia. ergo r̄c. ¶ Si dicat quod de talibus demūratis ille qui habet demūrationē non habet fidem postquam fuerit demūratū. ¶ Lōtra. quod non est ponendum quod in his qui laborant ad demonstrādūm talia tollatur vel minuuntur meritū fidei. sed si demonstratio vel scientia adueniē tolleret fidem in illis qui laborant ad talia demōstrandā tollere ē meritū fidei. ergo r̄c. Probo mihi quod h̄stes demūrationē de talib⁹. ¶ Et si ad ista non h̄berent meritū fidei. sed non h̄beret q̄tum ad ista meritū fidei est diminuere meritū fidei. ergo r̄c. ¶ Quā autē q̄tum ad ista tales non h̄bant meritū fidei. p̄bat sic. quod meritū virtutis non est in eo in quo non est virtus. sed in talibus non est fides q̄tum ad talia demūrata. igit̄ nee meritū fidei. Si dicat ad hoc p̄mo. quod in his manet meritū fidei p̄p̄mittitudinē animi. Lōtra. quod minus ē h̄bere solam p̄mittitudinē ad credēdūz quod credere: et h̄bere p̄mittitudinē ad credēdūm. sed in illis summe que habet demonstrationē de talibus est solū p̄mittendo ad credēdū sine credere. ergo adhuc stat quod in his minuuntur meritū fidei. ¶ Quinto p̄ncipalius arguitur sic. quod non plus repugnat fides et scia ut videt. quod clara et obscura cognitione. si clara et obscura cognitione possunt haberi de eodem obiecto formaliter. ergo r̄c. Major p̄z. pb̄o mihi. quod creature cognoscunt a beatib⁹ maturinga cognitione in verbo. et est clara. et cognitione vesprina que est per mediū p̄p̄rium: que est obscura. ergo r̄c. ¶ Sexto p̄ncipalius sic. quod paulus in rapto habuit visionē claraz. sed in paulo in rapto mansit fides eius. igit̄ fides potest stare cum visione clara. et multo magis cum scia. h̄ igit̄ est opinio vna. et h̄ sunt motiva ad persimilādūm eam. ¶ Istam opinionē credo esse falsam. Unde sciēdūm quod vtrū maneat habitus fidei quādū ad illud quod est in visione b̄tā: vel cum scia non est mihi evidēs: quod h̄tū multe auctoritates scōrum posant fidem euacuari in p̄fia: tamē non habet expressa auctoritas ad hoc quod non possit stare cū visione vel cum scia. nec ēt ex hoc quod h̄tū actum p̄trarium actū scie. quod si actus vnius est actus inēvidēs: et actus alterius est actus evidēns: potest excludi efficaciter: quod vterque habitus non possit stare: quod nihil p̄b̄het oppositio et incompossibilium actuum esse p̄ncipia non opposita: nec incōpossibilīa. v.g. si ad duas ponat super ferrū imprimit sibi quādāz declinātionē per quā ferrum mouet sursum ad adamātes ipsum: et cum inclinātionē mouēt sursum ferrū stat gruitas per quā dīz moueri deorsum: ita quod due inclinātiones habituales ad diuersos motus stant simul: et illi motus non stent simul. Item ēt quod cōmuniter ponit: quod fides manifesta in rapto pauli: qui habuit clarā visionē dei. multum est dubium vtrū in fidei possit stare in visione b̄tā. sed quod fides cum scia non ē spedita habeat effectū sui: quod est credere ppter talē auctoritatē qualis dicta est. Et quod talis auctoritas maneat ut medium inclinātiones ad assentiendum rei dicte. et quod talis assensus remaneat ut actus elicitus: quo alius credit ppter talē auctoritatē teneo esse impōle: et multo impossibilis est quod talis auctoritas occurrat cum medio demonstratio vel obiecto presente ad causandum eūdem effectū. s. actum vidēdi vel sciedi. ¶ Et hoc p̄bo triplici rōne. Prima talis est: quod īmpōle est fidē esse evidēs et inēvidēs. sed credere modo predicto. s. per

auctoritatē non evidētes est assentire nō evidēti. scire autē est assentire evidēti. ergo r̄c. Major p̄z. quod evidēs et inēvidēs respectu eiusdem subtū et obiecti sunt opposita. ergo r̄c. Minor ēt p̄z: q̄tum ad hoc quod scire vel videre est assentire evidēti. q̄tum autē ad hoc quod credere ppter auctoritatē talē sit assentire inēvidēti. Probo: quod assentire ppter mediūz incertū et inēvidēs est actus inēvidēs. sed assentire ppter talē auctoritatē est assentire ppter mediūz incertū et inēvidēs. ergo r̄c. ¶ Ad illam rōnē duplī rōnē detur. Primo dō: quod h̄tū non possit esse evidēs et inēvidēs eidem per medium idē: et h̄tū potest esse evidēs et inēvidēs eidē ppter diuersa media. et sic est in pproposito. quod si idem poterit ēē eidem evidēs per mediūz demūratūz vel visūz. et inēvidēs ppter mediūz quod est auctoritas. Unde dicunt quod in predicta rōne est fallacia vñtis. quod non sequit̄ quod si aliqd est inēvidēs ppter mediūz quod est auctas: quod simplē sit inēvidēs: quod simplē inēvidēs se h̄tū in plus q̄d inēvidēs per tale mediū. ¶ Sed respondeat sic ad idem: quod non sequit̄ quod si fides non facit evidētias. quod faciat inēvidētiam: quod ppter de predicto īfinito vel negato nō īfert pponē de p̄dicato p̄uato. vñ nō sequitur. nō est iustus. ergo est iustus. et sic nō sequitur. non facit evidētiam. ergo facit inēvidētiam. et quod nō sit de rōne fidei h̄tē obīm p̄uatiūz p̄bante sic. quod habet p̄positūz nō dīz dicere obīm p̄uatiū. si fides est habitus p̄positū. inēvidēs autē dicit p̄uatiōnem. ḡ r̄c. ¶ Rōnē nō valz. quod disputa p̄nt vñtēre oīciū ppter diuersa media. tñ īmpōle est quod opposita conueriant eidem ppter quēcūz diuersa media. et hoc p̄z inducēdo in oībus oppositis: vel in oī ḡsē oppositionū. si idez esse evidēs et inēvidēs sunt opposita p̄uatiōne. ergo r̄c. Nec est ibi fallacia vñtis: ut ipsi dicunt. ¶ Ad cuius enīdētiam sciēdūm: quod aliud est negare aliqd simplē de aliquo subo: et ponere aliqd esse in subo: quod nō est cā opposite affirmationis. sicut aliud est ponere aliquē nō vidēre: et aliud est ponere aliqd quod non est cā visionis. Nam p̄mū nō potest stare cum visione: quod īmpōle est quod vidēs sit non videns per quēcūz media: ita quod vtrūqz simplē sciēniant sibi. Scīdūm autē potest stare simplē cum visione: quod ista duo possint simul stare. s. quod aliqd sit vidēs: et h̄tē beatitudo p̄mittitudinē vel aliqd tale: quod nō sit cā visionis: quod hoc nō est negare actū vidēdia tali: et est negare cālitatē in ipsa crisitudo respectu actus videndi. Item et sciēdūm: quod aliud est ponere aliqd non h̄tē cālitatem respectu alicuius p̄positū. et aliud est h̄tē cālitatem respectu negationis opposite. Sicut aliud est dicere crisitudo non ēē h̄tē cām vidēdi. et aliud est dicere crisitudo cām ēē non vidēdi: quod in p̄mō negat cālitas respectu p̄positū. et potest stare cū p̄positū: respectu cuius negat cālitas. nam crisitudo non ēē cām vidēdi potest stare cū vñdere. In scīdū vero ponit cālitas affirmata respectu negationis opposite. et opposita affirmatio nō potest stare cū ea. Vñ ista duo nō potest stare. s. quod h̄tē sit vidēs. et quod crisitudo vel qdcūz aliud faciat eum nō vidēti. igit̄ qñ dicunt: quod idem potest ēē evidēs et nō evidēs per diuersa media: ipsi ponunt diuersa media in eodē ēst cām affirmationis et negationis: vel p̄uationis. si hoc est īpōle: ut oīsum est. quod īpōle est quod cuīz aliqua affirmatione stet: quod aliqd sit cā opposite negationis in eodē: ut oīsum est. et sic falsa est illa solutio que dicit: quod idem evidēns et non evidēns possit ēst esse eidem per diuersa media. si autem vñtē dicere quod non ēē intendunt quod fides in habente fidē facit non evidētiam vel inēvidētiam: quod est ponere causalitatem in fidei respectu evidētiae vel non evidētiae. sed intendunt dicere quod fides non facit evidētiam: quod est negare causalitatem in fidei respectu evidētiae.

## Quolibetti

Estne responsio data nibil facit ad propositionem: quod habere evidentiā per medium evidens, et non habere evidentiā per fidem vel auctoritatē: non est habere evidentiā et in evidentiā per diversa media. sed hoc est hēre evidentiā per unū medium: et non hēre per aliud: sicut videre oculum et non videre per pedē: non est videre et non videre per diuersa media: et iō rīsio data non est vera: sed vel est falsa vel nihil facit ad ppositū. Quod autē dīgibz ibi est fallacia p̄tis: quod non sequitur quod si non est evidēs per fidē: quod non est evidēs simplē: quod in plus se habet evidēs simplē: quod evidens per fidē: sic pcedit ab inferiori ad superius nō gādo. Dico quod vero ē si finitā formā argueret. s. quod non est evidēs p̄ fidē: ergo non est evidēs: sed sic nō arguit. Sed arguit supponēdo quod illud de quo habet fides modo p̄ dicto est inevidēs: vel nō evidēs habēti fidē: hoc autem probat per hoc: quod assentire per mediuū certū est actus incertus et nō evidēs: et hoc magis ē statim patet. Et dico vñterius: quod si argueret finis responsonē ab eis data non argueret dōbō: nō est evidēs per fidem: ergo nō evidēs: sed argueret sic: per fidē est inevidēs vel nō evidēs: ergo est evidēs vel nō evidēs: et tunc h̄ nō est fallacia cōsequētis: quod inferit per inesse per talē cām: inesse simplē: vel per eē cātūm a tali cā inesse simplē ei in quo ē cātūz. Quod oporteat aut actum cātūm per talē auctatē esse in evidētem vel nō evidētem: probo. Afirmādo rōnem superius datā: quod talis auctoritas aut cāt actum evidētez: aut inevidētem: vel neutrū: nō potest dici quod causet actu evidētem: quod per medium certū nō potest cāriactusevidens: nec neutrū si causet aliquē actum: quod oīs actus est evidēs vel inevidēs: igitur relinqutur quod causet actū in euidēte: et per oīs quod obīm cui assentī per tale mediū sit evidēs assentī. Si dicāt ad hoc: quod fides vel auctoritas talis nō causet evidētiā vel non evidētis: sed cāt subam actus sine quocūqz istoz: sed mediū evidēs cum eo cāt evidētiā. Contra p̄tio: quod vidēntur isti ponere quod actus et evidētiā sit diuersa: quod est falsum: siē ponere ei quod lumen et claritas luminis ēēt diuersa est falsum. Scđo: quod si actus se habet ad evidētiā: vel nō evidētiā: sicut subam ad habitum: vel ad priuationē: seq̄t quod idem actus possit quādoqz ēē evidens et nō evidens: et possit quādoqz ēē opinari: et quādoqz scire. Et per hoc etiā p̄tio: quod satis frīnolū est dicere: quod nō op̄z quod mediū alii quod causet actū cognoscēdi: ita quod nō causet actū evidētez vel inevidētem: sicut ut dicit. qui facit aerē nō facit obscurum vel clarū: quod compatio actus ad evidēs vel non evidēs: nō est sicut compatio aeris ad clarū et obscurū: quod compatio actus ad evidēs vel nō evidēs: est compatio actus in cōmuni ad actū perfectū: et actū ip̄fectum ei oppositiū: sed compatio aeris ad clarū et obscurum est compatio eiusdem subi numero ad habitū et priuationē. Sed verum est quod compatio intellectus ad actū stellā gēdi evidētem vel inevidētem: est sicut compatio aeris ad clarū et obscurū. Et ex hoc sequitur: quod qui facit intellectum nō facit evidēs vel inevidēs: non aut sequitur quod quis facit actum intellectū nō facit actum evidētem vel inevidētem. Quā autem dīgibz habitus positiū nō potest esse obīm formale aliqd priuationū r̄t. ideo inevidēs non est obīm fidei. dico quod vero ē. s. quod inevidētiā nō est obīm formale quod credit: nō potest esse obīm formale aliqd mediū habere: re talem modū imp̄fectū: mouēdi ad cognitionē: quod excludit modū p̄fectum: et sic fides habet obīm inevidēs: obīm etiam. s. imp̄fecte cognitū. Scđo ēt responsio nō valz: primo: quod imp̄ole est non solū idem esse evidēs et nō evidēs evidēs eidem per idē medium. sed imp̄ole est simplē idēz esse evidēs et nō evidēs evidēz: cum evidēs et nō evidēs

## Questio

sunt tradictoria. Scđo: quod falsum est: quod ad negativam respectu subiecti susceptibilis seguit affirmativa de predicato priuato. Unde omnis bō capax rōni: qui nō est iustus est iniustus. et similiter oīs cognitio non evidēs est iō evidens. Sciēdum tñ ḡ non pono evidētiā se habere ad cognitionē sicut ad subm̄: sed magis sicut dīa essentia taliā eius. Scđo rō tallis est: quod scies vel videns non potest moueri ad assentendum opposito rei vīse vel scite: quocūqz alio dicēte oppositū: sed ille q̄ potest moueri per auctoritatē talē incertam qualis dicta est: potest moueri ad vtrūqz opposito p̄ q̄tūz est ex dispōne sua alio dīte opposita diuisim. igitur imp̄ole est sciētē vel vidētē moueri ad assentēdum per auctoritatē incertam. Maior p̄tio: p̄batio mi: quod si assentit per auctoritatē: de qua incertum sibi sit: vtrum sit vera vel falsa: et vtrūqz dicat ab illo qui potest verū vel falsum dicere: q̄tūz est ex parte sua aptus est ad assentēdum cuiuslibz p̄tio: quā talis: cuius est talis auctoritas: possit dicere. sed talis q̄tūz est de se: si aliqz dicat opposita natus est assentire oppositis diuisim: quod per se notū est opposita non posse simul eidē inesse: et ppter hoc dico diuisim. Lōtra hoc forte posset obīci sic: quod idēz ut vidēs sequitur de auctoritate: de qua costat dīgibz ab illo qui nō potest falsum dicere: quod si talis diceret opposita assentēs eis assentiret oppositis. Di cendūm quod nō est simile: quod talis sicut non potest falsum dicere: ita quod nō potest dicere opposita: et per se notū est assentienti talē non posse dicere falsum: nec posse dicere oppositum. ideo nō est natus moueri ad opposita aliquo mō. sed ille q̄ assentit auctoritatē incerte: dato quod ille q̄ loquitur nō possit dicere falsum neqz opposita: quod tamē non b̄z proper se noto talē nō posse dicere falsum vel opposita talis q̄tūz est ex parte sui natus est moueri ad opposita. ergo r̄t. Tertia rō: talis est: quod sicut opponuntur opinio: fides: et scia: ita opponuntur fides et scia inter se: sed opinio nō potest stare cuīz fide et scia: ergo r̄t. Maior p̄tio: quod sicut repugnat certitudo et certitudo: sicut sit certitudo evidētiā: sicut adhesionis: ita repugnat evidētiā et in evidētiā. Minor et p̄tio: q̄tūz ad alteram partē: s. quod opinio non potest stare cum scia: per p̄bām p̄mo post: et q̄tūz ad alteram partē p̄tio: quod fides et opinio opponuntur finē certitudinem et incertitudinem: vel finē opinionē et firmam adhesionē. Ad istam rōnē dīcunt quidaz quod non op̄z quod de rōne opinionis sit formido: et ppter rōnes prius ad hoc adductas: addūcunt duas alias rōnes. p̄rimo sic: quod de rōne opinionis nō est nisi quod sit assensus per mediū p̄babile: sed assentire per mediū p̄babile non est formidare. ergo r̄t. Scđo sic: quod si opinās necissario formidat: nō posset haberet opinio vera de quocūqz scibili: sed hoc est falsum. ergo r̄t. falsitas p̄tis supponit p̄batio p̄tis: quod si opinās formidat de cochlussione: opinās opinatur istam exclusionē posse alī se habere: sed impossibile ē conclusione scibilem alī se hēre. igitur si opinans semper formidat: imp̄ole est hēre opinione veram de re scibili. Ad primum dōm: quod moueri per medium p̄babile īportat p̄babilitē assentire. s. p̄babilitē assentire est assentire sine certitudine: alioqz nō differt a scia et a fide: assentire autē sine certitudine est assentire cuīz formidine: nō accipiendo formidine pro passione appetitus: quod est timor: sed prout dicit dubitationē intellectus. Unde dato quod ita ēt: quod opinari formaliter nō sit ipsum dubitare: quod aliqz potest dubitare nullo mō habito medio ad quācunqz partem. et opinari non excludit talē dubietatē: ppter defensionē certitudinis in medio probāte. Ad secundū dōm: quod formido que est in opinione non est accipiendo respicū rei credere in se: sed finē p̄portionē medy ad exclusionē

Certificandā ita q̄ opinans nō semp̄ opinat cōclusionē esse cōtingentē. Imo q̄icq; opinat esse necessariā: sed sic assentit alteri partī q̄ dubitat de opposita. ppter incertitudinē medy: opinari autē aliqd eē necessariū: qd de se est necessariū: et dubitare vtrūq; ita sit. ppter hoc q̄ inediū nō facit plenā certitudinē: nō est opinari falsuz: et sic p̄ ad q̄onein. Ad primā rōnē principale adductam ab alys in oppositu dicendū q̄ minor est falsa. Ad probationē illius minoris dōm q̄ minor illius pbationis est falsa. Ad primū iūḡ per qd illa minor illius prosylli, p̄bat v̄d̄z q̄ licet auctoritas possit stare cū dem̄fatione: et scire. vt obm̄ cognitu: nō p̄t tñ stare vt mediū assentiēdī: vt supra patuit accipiendo auctoritatē de qua logitur. Ad scđam pbationē eiusdē v̄d̄z q̄ q̄ inuenit dictū aliquis cuiusvis credebat eē euidēs per dem̄fationes magis credid̄ ei postea q̄ ante: quantuz ad ea que nata sunt credi: et q̄ illud qd iaz est euidēs nō est natū credi: cū sciaſ. ideo quātū ad illō nō credit nisi quātū ad pm̄ ptitudinē animi. Ad illud qd dī contra hoc dōm q̄ oēs auctoritates eiusdē sūt equalē credibiles: dūmodo credens equali dispōne sūt ad oēs: nūc autē nō s̄līr est dīspositus ille qui audit auctoritatē respectu eius: qd est p̄ se sibi notū: vel ab eo scītū: et respectu ei⁹: qd est sibi ignotū: et iō nō op̄z q̄ si opinat vel credat illud qd nō est sibi notū q̄ possit opinari vel credere illud qd est ab eo per se notū vel scītū quantūcūq; v̄trūq; dīcaſ ab eodem. Ad tertīā pbationē dicendū: q̄ credere et scire non p̄nt stare. ppter repugnantia in ter actus fm̄ euidens et ieuīdēs. dōm q̄ falsum est: et dato q̄ fides non faciat euidētiā: nec ad h̄ sequat q̄ faciat ieuīdētiā: ita q̄ cā sīc directa p̄uatiōis. tñ ōz q̄ faciat actu euidētē: vel nō euīdētē: et si facit nō euidētē: op̄z q̄ faciat ieuīdētē: qz ōs actus cognoscēdiest euidens vel nō euidēs. Itē etiā qualiterūq; accipiat ipole est: q̄ idē actus numerō lit euidens et non euidens: et ideo op̄z q̄ vel fides faciat actu nō euidētē vel non euidētē: nō p̄t actu cū euidētē: cū non possit occurrere cū medio demonstratio ad euidētē actu: qz illud facit actu euidētē. Et si dicat q̄ nō facit actu euidētē: quātū ad hoc q̄ sit causa ipsius euidētē: est tamē sub actus qui est euidens: ostensum est etiā supra q̄ ē valde frivoli et hoc in corpore q̄onis: et iaz qd inducit pro s̄llinō est sile: qz albedo non facit actu vidēdi: nec potētiā v̄issuam: nec aliqd ad qd necessario sequitur cecus vel videntis: sed fides necessario facit actu ad quē necessario sequit̄ euidens: vel nō euidēs: qz omnis actus cognoscendi est euidens vel nō euidens. ergo. t̄c. Ad quartā pbationē dicendum q̄ maior est dubia: qz non sic forte includit scire nō esse p̄ se notū: sicut credere tale de quo loquitur: qz ad credere de quo loquitur: vt dictum est: sequit̄ posse moueri ad v̄trāq; partem cōtradictionis: non sic autē per se nosce est scire que determinata sunt necessario ad alterā p̄tē. ideo ista nō repugnat ad inicē: sicut credere repugnat cuilibet eorū: quicquid autē sit de maiore minor nō est probata: qz p̄ncipia subalterna sunt per se nota in sciētia subalterna quantū ad qr est: sed sunt demonstrata in subalternante quantū ad ppter quid est. Ad scđam rōnē principalem dicendū q̄ minor est falsa. Ad probationē dicendū q̄ proprias opinans opinas cū formidinē. Si autē aliqua non habet sciam: sed tantū medium probabile et reputat se certū errat: sed ppter non se habet

vt opinās: n̄t opio accipiat: p̄ omni cognitionē alia a schre et per se noscē: et si cōclusio talis esset: qualis opinans opinatur: erraret tamen in hoc q̄ se reputaret certū: cū non sit: siue autē talis opinās dicatur opinans: siue non: tamē opinio quecūq; nō stat cum fide: qz opinio vel est cū formidine vel est erronea: quo p̄ neutrū stat cuī fide et p̄ hoc p̄ ad auctoritates Augustini et p̄hi: et alias similes. Ad tertīā rōnē qua probat q̄ opio stat cuī fide: dicendū q̄ de primis probabilitibus est opinio: et q̄ opio de talib⁹ est cū formidine. Ad illud autē qd dīcēt in cōtrariū dicendū: q̄ propter prima pbabilitia credit̄ alys: non sicut ppter oīno certa: sed sicut magis pbabilitia. vnde opio non de toto excludit dubiū vel formidine. Ad quartā pbationē dicendū q̄ rōnes adducte a sacris doctorib⁹ ad ea que sunt fidei nō cānt scīaz de eis que sunt fidei: nec etiā opinionē: nec tñ sequit̄ q̄ nū laž noticiā causent: nec q̄ frustra adducant: qz causane noticiā: qz tales rōnes possunt adduci ad probandum ea que sunt fidei illis qui nō habet fidei: vnde tales doctores nō vtū talibus medy ad probandum eis ea q̄ sunt fidei dem̄fatiue vel opinatiue: sed vtūtū talibus meydys et habitudinibus eorū ad ea que sunt fidei vt obto cognito. Ad tertīā rōnēm p̄ncipale dicēdū: q̄ minor est falsa. Ad primā rōnēm dicendū q̄ p̄hs ad oīa q̄ sunt demonstrata per ipsum adducit auctoritates aliorū nō ad causandū in illo vel in quoq; alio cni cōclusio demonstrata est scīaz vel opinionē per auctoritatē būanā: sed ad ostendendū q̄ dicta aliorū cōcordant cuī dicto suo: vt illi qui non capiunt demonstrationē: assentiant propter auctoritatē. Unde adducit illas auctoritates ad cōfiruandum nō sibypst: sed alys dicta sua. Ad scđam pbationē dicendū q̄ rō illa non probat: n̄t q̄ habet fidei et scīaz possunt stare simul: vel q̄ v̄sus vnius p̄t stare cū altero habitu. Nō autē pbat q̄ v̄sus v̄trūq; habitus possint stare simul: et multo minus q̄ possint eē idēz actus: de hoc autē non agitur: nec puto q̄ aliquis habet scīam possit v̄ti medio probabili ad opinandū respectu eiusdē: n̄t forte habitus per aliquā dispositionē impenitus: qz obm̄ scībile occurrēt habent scīam non ipeditā natū est mouere ipsum ad sciendū: cū quo etiā nō potest stare opio: vt dictū est. Ad quartā rōnēm p̄ncipale dicendū: qd minor est falsa. Ad pbationē dicēdū q̄ adueniente dem̄fatione de his q̄ sunt fidei in illo q̄ ante de his habebat solā fidei: et tunc non habet v̄lūm fidei quantū ad talia. Ad illud qd dixerint in h̄riū: dicendū q̄ in talibus respectu talium demonstratorū nō remanet meriti fidei respectū talius formaliter. ita scīz p̄ habeant meriti actus elicitia fidei respectu talii: sed in eis manet meriti fidei fm̄ equipollentia: et propter p̄mptitudinē animi ad credendū: si non scīta essent: et propter hoc defendēdo fidei per tales rationes: ita possunt mereri sicut credendo: si nō haberet scīaz. Ad illud autē qd dicitur cōtra hoc: q̄ scīz plus meret qui credit: et habet p̄mptitudinē animi: qz qui habet promptitudinē animi tantū. parū valz: qz qui credit: et habet promptitus dinem animi: licet plus mereatur extensio: qz pluribus modis meret: nō tñ ōz q̄ intensio: imo p̄t eē mai⁹ meriti in nō h̄ntē fidei aliquā qz in h̄ntē aliquā fidei: vt i xp̄o. et si fiat vis de hoc q̄ saltē non est in eis meriti fidei respectu talium. Dico q̄ verū est formaliter et elicitiae: vt dictū est: nō tamē sequitur quin habeant meriti equib⁹ pollens vel excedens meritorū: etiam respectu talium. Ad quintā rationē p̄ncipale dicendū: primo q̄ saltem impossibile est eandē cōclusionē numero eē claraz et obscuram: et fm̄ hoc saltem sequitur q̄ impossibile est

## Quolibet

Eundem actum esse scire et credere tale quale dictum est: cuius oppositum quidam dicunt. Secundo dicitur est quod maior non est euidens: nec forte vera: quod babere noticiam mensuram perfectam: et babere noticiam magis perfectam non habentes oppositum modum cogunt: et non est ita impossible sicut babere noticias habentes oppositum modum motiendum: nunc autem cognitione creature per proprium medium non dicit obscuritate proprie loquendo oppositam claritatem visionis gratiae: sed dicit imperfectionem: siue actu imperfectum dispersum. Tertio dicendum quod minor est falsa: quod non id est obiectum formale visionis beatae et cognitionis creature per proprium medium: quod obiectum formale visionis beatae est essentia divina. obiectum autem creature proprium est ipsa creatura: licet creatura in visione beata sit obiectum secundarium. Ad sextum principale dicendum. quod illa ratio non cocludit nisi quod habitus fidei maneat in raptu pauli cum visione clara: non autem quod actus fidei tunc maneret: et de hoc agitur.

Lectio art. 2.  
Secunda.

**Ad questionem** autem principalem sicut finitima qua proponebat dominus quicquid de posse sit de facto nulla fides remanebit in pria: etiam in quantum ad habitum fidei: quod huic magis concordant dicta sanctorum: et quod nihilominus remanebit in persona eadem caritas que fuit in vita. Ad rationem in oppositum dicendum quod non dicitur fides propter charitate finitima de pedem etiam universaliter accepta: sed quoad statum et quo aduersum inquietum actus voluntatis dependet ab actu intellectus: sed non opus est actus voluntatis determinante ad credere: vel scire: vel videre: sed ab hoc vel illo indeterminate. Quantum autem ad esse ipsorum habituum. dico quod non dependent ab innicem: quin deus possit conseruare unum sine alio: et econuerso.

Dicitur XVI.



**B** tertium quod pertinet ad defecatum culpe sic procedit: et videtur quod magister in theologia tractans quoniam curiosas et dimittentes utiles: non peccat mortaliter: quod magister in theologia nihil facere potest peccatum mortale: sed multi magistri hoc faciunt. quod vero quod facere contra preceptum apostoli est peccatum mortale: sed apostolus precipit questiones vitare tales. primo Thesis. 6. ideo vero.

**Respondeo.** Primo intendo distinguere de curiosis. Secundo de modo tractandi tales quoniam. tertio ad quoniam. Quoniam ad primum sciendum quod ut mihi videtur generaliter loquendo quoniam curiosas sunt illae in quibus non innaturae utilitas ad salutem ordinata. hoc autem triplex contingit. Uno modo: quod mens de quibus sunt illae quoniam non est utilis ad salutem. ita est in salutez. sicut mens artis nigromantiae: vel si in aliqua tractaretur quanto aliisque suraretur: vel ad iniunxit voluptates inordinatas prohibitas. Secundo modo possunt dici curiosas: quod quantum est ex parte mens non habet aliquam utilitatem ordinatae ad salutem: nec etiam oppositam: sicut sunt quoniam geometrie. Tertio modo possunt dici quoniam curiosas: non quod sunt prohibite nec directe tractant ea que pertinent ad salutem: sed per reductionem possunt valere ad ea que pertinent ad salutem: sicut est de doctrinae et suppositi: et de reductione omnium ad unam causam primam et de consimilibus.

Primum et  
secundum.

**Quantum** ad secundum sciendum quod aliquis potest tractare quoniam duplum. Uno modo ingredendo veritatem: et ad coprobandum approbanda et reprobandum reprobanda. Alio modo ad fulcendum determinatam partem et ad confirmandum.

Secundus et  
tertius.

## Questio XVI.

**H**is premissis descendendo ad quoniam prius intendo ostendere utrum tractare quoniam curiosas sit peccatum. Secundo utrum tractare quoniam curiosas cum omissione utilium sit peccatum: et quale sit peccatum. Quantum ad primum dico quod tractare quoniam curiosas qualitercumque dicatur curioso primo modo ad inuestigandum veritatem: vel reprobando reprobanda: vel approbando approbanda sicut se non est peccatum: quod si querere veritatem: ut peruenient ad noticiam veritatis nullum malum importat. ita bonum. Sed sic tractare est inquirere veritatem ut peruenient ad noticiam veritatis. sicut et. Et plus dico quod tractare isto modo quoniam perniciose artis. sicut est nigromantia: non solum non est peccatum: sed etiam potest esse meritorium quantum est de se: quod sicut studere ad confirmandum ea que sunt fidei est meritorium. ita etiam studere ad reprobandum et extirpandum ea que sunt contra fidem est meritorium: sed tractare isto modo quoniam perniciose et studere est extirpare ea que sunt contraria salutis. quod et.

Terminus artis  
culus.

Dico autem quantum est de se: quod si esset prohibitus ab ecclesia studere in talibus: studens qualitercumque peccaret non super hoc haberet licentiam ab eo qui potest. studere autem in mens indifferenti: sicut studere in geometricis quantum est ex parte mens non importat meritorium vel demeritum: licet finitima intentione studentis possit esse meritorium vel demeritum. studere autem in quonibusc reducibilibus ad declarationem fidei: ad hoc scilicet declarari fides: est meritorium. studere autem in eis alia intentione potest esse indifferentis: sicut in geometricis. Nam studens in talibus si studeat causa solatii moderati bene agit: sicut etiam yentes virtute interpolie quae quis ytitur ludo contineat ad getem virium interiorum. Si autem propter iactantiam vel aliam vanitatem quis stude ret in eis peccaret: sed non semper mortaliter: sed tunc peccaret mortaliter si per preceptum ab eo qui possit: esset libenter interdictum ne in talibus studearet: vel si vacaret talibus tempore quanto ex precepto tenetur aliis vacare. Quantum autem ad alteram partem questionis. utrum scilicet studere in talibus questionibus: seu eas tractare obmittendo questiones utiles sit peccatum mortale. Dico quod omittere quoniam alias utiles pro istis contingit tripliciter. Uno modo quando nulla necessitas est: vel etiam evidens utilitas tractandi quoniam utiles: quod scilicet sufficenter tractate sunt ab aliis: nec impugnantur ab aliquo. Secundo modo. quando scilicet aliquis utilitas potest eueneri de tractando tales quoniam: non tamen est talis necessitas quod si omittatur tale studium veritas periret vel impugnetur. Tertio modo. quod scilicet est talis necessitas tractandi quoniam utiles quod nisi tractentur veritas periret vel imineat periculum errandi in talibus. Primo modo studere in quonibusc curiosis omittendo utiles potest esse sine quoque peccato. ita aliquando expediat quod homo studeat pro recreatione sua in talibus: sicut et quandoque per ludum. In secundo autem modo adhuc non video quin in talibus studere possit esse sine peccato: quando sit causa recreationis: nam aliquando utilia intermissione sunt propter laborem: et ideo quando studium utilium quoniam est laboriosum et studium curiosum est delectabile potest intermittere ad tempus studium utilium absque peccato. Si autem propter vanitatem aliquam fieret possit esse peccatum: sed non mortale quantum est de se. In tertio autem modo teneo quod esset peccatum mortale quantum ad illum qui posset defendere veritatem: dato etiam quod hoc non haberet ex officio magistri: vel prelationis: quod potens resistere periculo animarum et terrori per quem noticia veritatis diminutorum necessario ad salutem periret: et non resistere cum posset omittit contra charitatem proximi: et contra charitatem dei: sed hoc est peccatum mortale sicut et. In

alio autem casu omittere utiles pro curiosis non videat nisi  
bius sit peccatum mortale quantum est de se: licet ex intentione  
ne studet posset esse peccatum mortale ut si faceret ex  
coelesti dei vel fidei: vel simili mala intentione. Ad  
tunc vero vires partis est respondendum. Ad illud autem quod in  
ducit pro prima parte dicendum quod si magis in theologia  
omittat tractare in tertio casu quoniam vires pro curiosis  
peccatum mortale: nec magistrum in theologia peccare mor  
taliter est impone. Ad aliam in oppositum dicendum quod non  
precipit apostolus studium talium quoniam evitare simpliciter: sed preci  
pit vitare errores quos quidam contra ea que pertinet ad  
fidem et ad mores seminabat. Unde supra illud prie thei. c. lan  
guens circa quoniam et pugnat verbo. dicit Augustinus in  
glosa. quidam dicebat nullum debere esse servum: tu quia  
ex eiusdem parentibus permisisti: quod oes redempti erat per christum:  
et dicebant apostolum esse Christum euanus. Iohannes euangelista  
dicit. quod si filius vos liberauerit vel liberi eritis. Apostolus  
autem monebat seruos qui erant conuersi ad fidem manere  
in subiectione domino suorum: que illi credebant esse contra  
rianos attendentes fratres inter libertates corporis et aie  
vel mentis. nam participantes in liberatione facta per christum  
vere liberi sunt mente: cognitis aliquantum sunt serui corpore: sic  
igitur apostolus non prohibet studere in quoniam curiosis nisi  
per errorem. an enim quod aliquantum accidit circa studium talium quoniam  
vel in casu in quo ex precepto tenetur vacare aliis questionibus: sicut supra dictum est.

## Questio. XVII.

**B** quartum quod pertinet ad defectus penae  
sic procedit et arguitur quod alius possit mori sine charitate absque hoc quod damnaretur: quod nullus danatur nisi per peccato originali  
mortalium actuali: et alius potest mori sine charitate et peccato originali  
et mortalium. igitur secundum maior patet. probatio minoris: quod chari  
tate habita tollitur peccatum originalis: sed aliquis potest puni  
ri charitate habita: sine peccato mortali: quod magis ponit  
quod potest diminui per peccata venialia: et per alias tollit. igitur secundum.

**Contra** oes saluabuntur vel dannabuntur: sed nullus po  
test mori sine charitate quoniam datur. igitur secundum.

**Ad evidentiam** istius quoniam tria sunt facie  
da: primo est videre in quo consistit difficultas. secundum est dicere ad quoniam. Tertius est obsecrare contra positiones et solvare.

**Quantum** ad primum sciendum quod ista questio non  
est mota propter dubium de quoniam que  
sita: quod secundum cursum coem quilibet qui nunc est quando mo  
ritur: vel moritur in charitate: vel moritur in peccato  
originali: vel cum mortalium actuali. secundum non est mota  
ista questio propter hoc dubium quod posset haberi de hoc: utrum  
scilicet si aliquis decedens in solo peccato veniali: sine gra  
tia punire pena eternam: licet hoc in se posset habere dubium.  
Sed est mota quod secundum propter dubium tactum in arguendo ad  
primam partem. utrum scilicet charitas diminui posset et non tolli  
totaliter. Circa quod vterius est secundum: quod non est dubium quod  
ex parte dei absolute quod possit charitas et diminui  
et angari. ita scilicet quod ipse de potentia absoluta potest cha  
ritatem diminuere et augere: et in quantum gradu voluer  
it saltus poli infundere vel etiam cōseruare. Itē etiam  
non est dubium ex parte nostra quod peccatum mortale non di  
minuit charitatem aliquid relinquendo: sed totaliter tollit.  
Relinquit igitur hoc dubium solum. s. utrum ex parte no  
stra cessatio ab actu vel peccatum veniale possit diminu  
re charitatem. Ponere autem cessationem ab actus causaz dis  
tinutionis charitatis duplum potest intelligi. Unomodo per

modum subtractionis cōseruantis. Alio autem modo per moi  
num demeriti: quod charitas nec gigni habet nec cōseruari ex  
actibus nisi pro quanto actuus noster a principio disponit ad  
eā per modum meriti dicitur: et per hanc cessationem ab actu  
non potest facere ad diminutionem eius nisi per modum deme  
riti. Si autem ponatur cessationem ab actu diminuere charitatē  
per modum demeriti. istud demeritum vel est peccatum venia  
le vel mortale. si mortale non diminuit aliquid relinquē  
do: sed totaliter tollit: si veniale tunc totum dubium stat in  
hoc. licet utrum peccatum veniale omissionis vel commissoris  
diminuat charitatē: et sic patet primum. s. in quo est diffi  
cultas questionis.

**Quancum** ad secundum sciendum quod charitatē di  
minuit potest intelligi tripliciter. Uno mo  
do quantum ad gradum in esse vel in entia. Secundo modo  
quantum ad radicationem eius in subiecto. Tertio modo quantum  
ad seruorem. Quantum ad primū si intensio formarum  
intelligatur quantum ad gradus in esse vel in entia. dico quod  
charitas non potest diminui per peccatum veniale: ita quod cha  
ritas in se remittat: et hoc duplicitate ratione patet. Prima ra  
tionis est: quod si veniale peccatum remittit charitatē: aut est per  
modum contraria vel per modum demeriti: non primo modo.  
tum quod peccatum veniale potest stare cum charitate. Contraria  
autem simul stare non possunt: tum quod non sunt respectu  
eiusdem formalis objecti: quod charitas est circa deum quod est  
finis: venialia peccata sunt circa ea que sunt ad finem: et si  
aliquantum actus veniales sunt circa finem motus sunt subiecti quod  
non contrariantur habitui: et sic per modum Christi veniale non  
diminuit charitatē: nec etiam per modum demeriti: quod pena  
non debet excedere culpā: sed si charitas diminuerit per pec  
catum veniale per modum demeriti pena excederet culpā: et  
cum gradus charitatis excedat malitia peccati ve  
nialis. Secunda ratio est talis: illud quod diminuit ali  
quod finitus aliquantum repetitum potest tollere totum. Sed im  
possibile est charitatē tolli per sola venialia qualitercumque  
et quotiescumque repetita. igitur secundum maior probat per plures. 6. phys.  
qui dicit deinde aliquo finito de aliquo finito: toties potest  
diminui quod illud finitus totaliter consumif. minor est communiter  
supponitur ab oibus ipsis ad tempora ista. scilicet quod impossibile  
est charitatē habitui per sola venialia tolli. Sicut loqua  
mur de diminutione charitatis quantum ad radicationem: duplum potest intelligi. Uno modo ut maior vel minor  
radicatione accipiatur secundum magis et minus perficere subiectus  
secundum gradus entis vel esse. et isto modo charitatē diminui  
potest radicatione est charitatē diminuit primo modo.  
scilicet secundum gradus in esse vel in essentia: et isto modo non potest  
charitas diminui per venialia: sicut nec primo: et hoc potest  
probari per eadem media quod probatur illud de primo modo.  
Alio modo potest accipi diminutio quantum ad hoc  
secundum quod homo redditur minus promptius et firmius ad re  
sistendū temptationibus quibus tollit charitas: et isto mo  
do potest radicatione charitatē diminui per peccatum venia  
le: et non solū per veniale peccatum: sed etiam per aliquantum cor  
poralem indispositionem: quod homo non solū resistit temptationi  
bus per charitatē: immo etiam potest magis vel minus di  
sponit ad resistendū per dispositiones corporis: quod aliter  
resistit temptationibus infirmis et aliter sanus: et aliter ca  
lidus et aliter frigidus: et etiam secundum dispositionem mentis in  
hīc que directe non pertinent ad charitatē: sicut aliter re  
sistit temptationibus superbie magnus clericus in secula  
ribus: et aliter rusticus inscius: et hoc etiam patet in ipsis  
possessionibus: quod aliter resistit patitur aliter dīces. Quātus  
ad aliquantum tentationes: sed ista dicuntur posse facere ad di  
minutionem radicationis charitatis: que possunt facere ad  
minus resistendū temptationibus: ergo dispositiones: que

Secunda  
causa.

Lxx. c. 4.7  
et inde.

## Quolibet

non sunt peccata possunt facere ad diminutionem radicationis charitatis modo predicto: et multo plus peccata venialia et dispositioes derelictae ab eis. ¶ Si autem loquamur de tertio, scilicet de diminutione feruoris charitatis. Scilicet est quod feruor charitatis tripliciter potest accipi. Primo quantum ad intensitatem habitus. Secundo quantum ad intensitatem actus eliciti qui est intense amare. Tertio quantum ad intensitatem imperati a viribus sensitivis: prout obediunt ratione et voluntati. Quatuor ad primum feruor charitatis non potest diminui per peccatum veniale: quod feruore charitatis primo modo acceptum diminuit est idem quod charitate diminuit quantum ad gradus in esse vel in essentia: sed sicut probatur est: sic non potest diminui per peccatum veniale. Igitur tunc. Si autem loquamur de feruore secundo modo: scilicet quantum ad intensitatem actus eliciti: vel est actus imperati: quod pertinet ad tertium modum: sic feruor actu virtutis dum actu venialis peccat non diminuitur per peccatum veniale aliquid relinquendo: sed totaliter tollitur: quod impone est simul elicer actu peccati venialis et exercere actum voluntatis meritorum vite eternae elicium vel imperatuum. tam non potest relinquere aliqua dispositio trahente actu peccati venialis que facit actu voluntatis sequentem elicium vel imperatuum esse minus intensum: et sic peccatum veniale ratione dispositionis derelictae potest facere ad diminutionem feruoris actus eliciti vel imperati: quod dispositiones derelictae a peccatis venialibus non minus potest facere ad remissionem actus charitatis eliciti vel imperati quam dispositiones prouenientes: sine aliqua culpa possunt facere ad remissionem talis actus: sicut potest patere de facilis inducendo per multas dispositiones que faciunt hominem remissione affici ad deum: vel ad ea que sunt dei: sicut infirmitas lassitudine et multa commissilia. Igitur tunc. ¶ Secundum tamquam licet ista possint facere ad remissionem talis actus: non tam de necessitate faciunt taliter remissionem: et sic patet ad questionem.

Secundo articulo,

**Modo** restat dicere quantum ad tertium. scilicet obyctum contra positionem et soluere. primo igitur obyctum a quibusdam contra rationes. Deinde contra positionem istam. ¶ Contra rationes arguitur sic primo. et primo contra primam rationem: et primo contra primam partem minoris illius rationis qua dicitur quod peccatum veniale non diminuit charitatem per modum contrary. scilicet probationem illius minoris quia dicitur. quod contrarya non possunt esse similares. arguitur sic. quod non tollit totaliter alterum potest stare cum eo. sed aliquem gradum: sed unum trium a principio non tollit totaliter alterum sed remittit. alioquin nullus motus est remissio forme. Igitur unum trium a principio potest stare cum alio in aliquo gradu. Igitur tunc. ¶ Secundo autem arguitur sic contra primam partem probationis illius minoris quia dicitur quod non sunt contrarya: quod non circa idem obiectum: quod non est circa finem: et aliud est circa ea que sunt ad finem. Contraria hoc arguitur dupliciter. Primo quod qui plus amat finem plus amat ea que sunt ad finem: et qui minus amat ea que sunt ad finem minus amat finem: sed peccatum veniale secundum te facit minus amare ea que sunt ad finem. ergo facit minus amare finem: sed illud quod minus facit amare finem videtur contrariu[m] amoris finis: et per consequens charitati: igitur peccatum veniale est unum charitati: et est etiam circa idem cum charitate. scilicet circa finem cuius amorem facit remissum. ¶ Secundo sic: quod quedam sunt peccata venialia: que sunt quidam motus infidelitatis: sed tales motus sunt circa finem. scilicet circa deum. Igitur peccata venialia sunt circa idem cum charitate. ¶ Contraria secundam partem illius minoris quia dicitur quod peccatum veniale non diminuit charitatem per modum demeriti. arguitur duplicititer. Primo sic: quod sicut ante infusionem charita-

## Questio

tis peccatum veniale se habet ad reddendum hominem indignum maiori charitate infundenda: ita se habet ad faciendum hominem indignum tanta charitate iam habita. sed ante infusionem charitatis peccata venialia reddunt hominem dignum magna vel maiori charitate. quod tunc. ¶ Tertio sic: quod illud quod non excedit alterum in infinitum potest esse finis aliquem gradum adequari: sed charitas in bonitate non excedit in infinitum bonum dignum diminui vel remoueri: propter demeritum peccati venialis: nec per consequens excedit in infinitum penam debitam peccato veniali. igitur diminutio charitatis finis aliquem gradum potest esse pena adequa ta peccato veniali. ¶ Ad primum istorum dicendum quod non quod contrario possunt similares esse circa idem finem quemcumque gradum intensum vel remissum: quod manente contrario etate illa quibus conuenient contrarietas non possunt manere circa idem: quod huiusmodi facit ipsa esse incompossibilitas circa idem: sed contrario etate formari contrario manet manere in aliis quidditatibus earum: quod contrario etate competit eis finis suas rationes quidditatibus ergo impone est quod manentibus quidditatibus earum possint esse in eodem simul. ¶ Ad illud autem quod dicitur quod illud quod a principio non tollit alterum stat cum illo altero: concedatur. Ad minorem quod dicitur quod unum contrario a principio non tollit alterum. dicendum quod unum contrario tollere alterum duplum est. effectuiter et forma liter. Effectuiter sicut calor ignis tollit frigiditatem aque vel remittendo eam vel tollendo totaliter illam per calorem ipsius. Formaliter: sicut calor impressus a quo tollit frigiditatem ei. Quod igitur de genere huiusmodi non tollit totaliter alterum ut est accipiendo tollere effectuiter: sicut non opus est ignis applicatus a quo tollat frigiditatem aque a principio: sed loquendo formaliter de tollere falsum est: nam impossibile est si calor imprimit aque formaliter quin totaliter tollat frigiditatem ita quod non maneat finis aliquem gradum eius: nunc autem sicut peccatum diminueret charitatem per modum contrary: hoc certe tollendo eam formaliter. Igitur tunc. ¶ Ad illud autem quod dicitur contra probationem eiusdem dicendum quod ille qui minus diligit ea que sunt ad finem: ut sunt inductio finis minus diligit finem: sed non oportet quod ille qui minus diligit ea que sunt ad finem non prout sunt inductio finis: sed propter aliam causam diligit minus finem: sicut non opus est quod ille qui minus diligit potionem amaram propter eius amaritudinem: quod minus diligit sanitatem. sicut autem dicitur peccans venialiter diligere minus ea que sunt ad fines non prout sunt inductio finis: sed propter aliam causam. ¶ Ad secundum quod est contra illud dicendum. quod motus infidelitatis: sive sint circa idem obiectum cum charitate: sive non: non contrariantur charitati: neceps actui directe: quia actus intellectus non opponitur directe actibus charitatis: nec simpliciter etiam deliberata infidelitas tollit charitatem per modum contrary: sed magis per modum demeriti: vel per modum contrary non directe habentis contrarietatem ad charitatem: sed ad antecedens. scilicet ad veram cognitionem et habitualem de deo. illi autem motus infidelitatis subiti: nec charitati: nec habitui: fidei sunt contrary: cum stent cum eis: et ideo nec tollunt nec diminuunt illatos habitus fidei et charitatis per modum contrary: nec etiam per modum demeriti. Et si dicatur contra hoc: quod adhuc secunda probatio non valit: quod adducitur circa idem: dicendum quod imo: quod intelligentur est circa idem secundum eandem rationem formaliter: et secundum modo: motus illi subiti si sunt motus infidelitatis vel non sunt circa idem secundum eandem rationem formaliter: sicut quando motus infidelitatis sunt circa alia: quod circa honestatem diuinam prout est obiectum charitatis: vel non eodem modo: quia unum respicit illud obiectum secundum actum subiti: prout peccatum veniale: et ad

aliud fin habitū. puta charitas quātū ad habitū charitatis; qz nō semper actus est contrarius habitū & p̄cipue subitus: etiō si actus pertineret ad voluntatē: vt si eēt subitus motus ody. qd tamē non posset esse inquantuz deus est finis: licet posset esse inquātū deus est punitius vel aliquid tale. Et si dicāt vltra q̄ diuersitas rōnis nō faciat ad contrarietatē realem: dicēdūz q̄ diuersitas rationis nihil facit directe ad diuersitatē realē vel contrarietatē: excessus tñ obti in quo inueniunt̄ diuerse rationes: quibus excedit hoc vel illud iudiciū rōnis potest facere ad contraria iudicia rationis amabilitatis vel oppositati fin q̄ est amatius vel punitius. Ad primum qd dicitur contra probationē secūde partis illius minoris dicendū q̄ peccatum veniale nō reddit hominē idignū magna charitate vel parua. Sed verū est q̄ peccans venia liter non facit se dignū magna charitate vel parua: sicut nec etiā dormiens facit se dignum vel indignū magna charitate vel parua: tamē potest aliquis per peccatum veniale disponi ad minus intendendum ad habendum charitatē: & per cōsequēs ad habēdū minus de charitate q̄ quis anteq̄ habeat meret de congruo per conatu suum: non tamē postq̄ illam habet aliquis potest aliqd demererī vel ad eius diminutionē: qz deus nō tollit charitatem: nec etiā diminuit nisi per demeritū de cōdigno. Ad secundū dicendū ad idem: q̄ licet charitas creata non excedat in infinitū simpliciter bonū ablātu per peccatum veniale: tñ charitas excedit in infinitū fin quid tale bonū vel penā debitā tali culpe: ita q̄ si multiplica renē in infinitū nō adaptarent gradum quātūcūq̄ charitatis: sicut nec nigredines si multiplicarent in infinitū adaptarentur cuicūq̄ gradui albedinis. Contra secundū rationē arguit primo soluēdo eam: & hoc tripliciter. Dicēdo primo q̄ diminutio charitatis procedit fin eandē proportionez. verbi gratia. q̄ primo tollat medietas charitatis: & secundo medietas medietatis: & postea medietas residui: & sic diuissio potest procedere in infinitū non consumpto totalē primo: sicut patet in diuissione cōtinui. Scđo videt̄ posse dici q̄ in ratione supponitur falsum: scđ q̄ si procedat in venialibus q̄ tandem nō sit necessarium deuenire ad peccati mortale: & sic tolleretur charitas non solum per peccata venialia: sed etiā per peccatum mortale ad qd necessarium est deuenire per peccata venialia aliquorū repetita. Tertio: qz videt̄ q̄ busdam q̄ non habet ex fide: quin aliquis propter peccata venialia possit priuari charitate & dānari. Contraria eandē rōnem arguit & tra arguedo: tpmo sic: qz qua ratione charitas finita potest tolli per ipsa venialia peccata aliquorū repetita si charitas diminuat per eaēdem rōne totus feruor & totus actus poterit totalē tolli per peccata venialia: cuz ponat q̄ feruor actus: vel ipse actus feruoris diminuat per ipsa venialia. Secundo sic: qz ego video. q̄ quāto minor est circulus: tanto minor est angulus: & tamē hoc potest procedere in infinitū q̄ detur semper circulus minor circulo: & angulus minor angulo: & tamē hoc non obstante non potest veniri ad vñnum angulum: quin semper angulus maneat. ergo a simili potest in infinitū charitas fieri maior & minor per venialia: nec tamē oportebit deuenire ad nullā charitatem vel ad totalē ablationē charitatis. Tertio & est idē cū secundo: qz manēt eadē base quāto plus protrahūtur linea tanto sit minor angulus: sed talis minoratio anguli: sicut & tales protractiones & minorationes linearum possunt procedere in infinitū: absq̄ hoc q̄ perueniat ad nullum angulum. ergo a simili minoratio charitatis potest procedere in infinitū absq̄ hoc q̄ deueniat ad nullum

lam charitatem. Quarto sic: qz scilicet dictū est radicatio charitatis potest diminui per peccatum veniale: sed hoc non obstante radicatio charitatis non potest totaliter tolli per peccatum veniale quantūcūq̄ multiplice. ergo a simili charitas poterit diminui per peccatum veniale absq̄ hoc q̄ per peccatum veniale posset totaliter tolli. Quinto sic: qz dispositio que est ad charitatis admissionem: non ita vadit in infinitum: quin alioquin oporteat venire ad tale punctū: q̄ op̄ illam dispositiō nem: & per cōsequēs charitatē amittere: sed peccata venialia disponūt ad amissionē charitatis. ergo per peccata venialia potest veniri ad tolē punctū: q̄ oportet charitatē amittere: & sic nō est inconveniens amittere charitatem per sola venialia. maior patet: qz nullus habitus vñ etiā dispositio procedit in infinitū. minor etiā cōceditur ab omnibus: scđ q̄ peccatum veniale disponit ad amissionem charitatis: qz disponit ad mortale per qd tollit̄ charitas. Ad primum istorū dicendū q̄ ista responsio est fuga: & non est bona: sed solū quantū ad apparentiaz. pmo qz licet in rebus mathematicis fin cōsiderationez mathematicaz sit procedere in infinitū fin talem modū quantū ad considerationē mathematicā: tamē hoc non habet̄ veritatē de rebus naturalibus in esse naturali: vel etiā de supernaturalibus: nos tamen loquimur de charitate existente in determinato gradu. Scđo q̄ talis diuissio fin taliē proportionē non est in diminuione charitatis: sic scđ q̄ pmo tollat̄ medietas: & postea medietas medietatis: & sic deinceps: qz in talibus ablationib⁹ semip minus tollit̄ in secunda q̄ in pmo: si autē diminuit̄ charitas per peccatum veniale: non op̄ q̄ minus diminuit̄ per secundū q̄ per primū. inoyiderē q̄ plus p secundū q̄ per primū inquantū potest ibi eē maior: prauitas. Ad secundū dicendū q̄ deficit duplicitē. pmo: qz impossibile est per peccatum veniale deuenire ad talēm punctū: q̄ oporteat pcedentē vltra peccare mortale: qz etiā existente in peccato mortali nō est necessariuz peccare mortali vel absolute. vt sit. si necessariū ipsuz peccare: vñ mortali vel veniali: & multo min⁹ hoc est necessarium de existente in solis venialibus. Secundo: qz siue falsuz sit siue verū id qd supponit̄: tamē ista sentia est vera q̄ si peccatum veniale diminuit̄ charitatē: q̄ per sola venialia aliquotiens reperita tolleret̄ totaliter charitas. si sola venialia esent̄ vel possent̄ esse: qd est falsum. I. q̄ p sola venialia charitas posset amitti qualitercūq̄: nunc autē super veritatē illius sentie fundat̄ processus illius rationis. Ad tertium dicendū q̄ illud non est bene: sed temere dictum. scilicet p̄ sola venialia possit charitas amittit̄: q̄ priuatio grevel dānari est mors aie: a qua d̄ peccatum mortale: ynde dicere q̄ aia viua per grām fiat spūaliter mortua per amissionē grē sine peccato mortali est ignorare p̄priam vocē: & quid est peccatum mortale & quid non mortale. Ad primum qd obycurit̄ contra arguendo dicendū q̄ feruor actus nō diminuit̄ per peccatum veniale: quādo actu exercet̄ aliquid relinquēdo: sed totaliter tollit̄ & feruor & actus: vel magis proprie impecditur. Sed quantū ad dispositionē derelictaz a peccato veniali feruor actus sequentis diminuit̄: non tamē segregatur q̄ possit totaliter tolli: qz diminutio feruoris actus nō procedit sic: qz plures diminutiones sunt circa idem sicut in charitate: imo si sunt plures diminutiones sunt in pluribus actibus: nec etiā sequitur q̄ posterior actus semper sit minoris feruoris: quia nulla dispositio potest inducere necessitatē eliciēdi tepide vel minus feruide. Ad secundū dicendū q̄ licet procedendo fin eandē proportionē & in circulo & in angulo possit pcedi in infinitū

## Quolibet

nisi non veniendo ad nullum circulum et angulum: sicut et in divisione triunum, diminutio autem charitatis non est fin eandem propositionem: ut dictum est. Itez ille diminutiones sunt in diversis circulis, iste autem in eadem charitate. Ad tertium dicendum, primo quod diminutio in angulis constitutis a diversis lineis est diminutio multiplicata in diversis angulis: sed diminutiones charitatis sunt in eadem charitate, unde non est simile. Secundo quod licet mathematico loquendo talis processus sit possibilis in intellectu: velima ginatione: non tam est possibilis in esse reali actuali: nam basis a qua possunt linces extrahiri vices ad extremum mundi non posset in esse reali ultra peribari: nec minor angulus fieri. immo nullus est ultra angulus vel linea: nunc autem hic loquiur de charitate finis esse reale. Ad quartum dicendum, quod radicatio charitatis quantius ad eius esse vel essentiam non potest diminuiri: nec quantius ad aptitudinem virium naturalium subtrahendo: nec per consequētis tolli. sed illa dispositio que est in viribus deservientibus charitati potest diminui et totaliter tolli. unde radicatio: quod est ex parte charitatis et virium predictarum tota manet. propter quod tota radix charitatis non potest tollini nisi quantius ad illam dispositionem virium inferiorum: ut dictum est quod ablatu non oportet charitatē tolli vel diminuiri. Ad quintum dicendum quod peccatum veniale non disponit ad annihilationem diminuendo charitatem: vel etiam tollendo aliquid quo ablatu necesse sit charitatē amittere: vel etiam induendo disponere quo necesse sit amittere charitatē: unde dispositio habituали possita: quod tam possunt facere venialia non est necesse charitatē amittere. dispositio ergo habitualis derelicta a venialibus non vadit in infinitum. dispositio autem que est actus potest procedere in infinitum: quia actus possunt multiplicari in infinitum.

*Tertius articulo,*

**O**nus ponez arguitur sic. primo quod dicit Augustinus lib. 83. quoniam vinculum charitatis est spes adipiscendorum vel retinendorum spiritualium: nutrimentum eius diminutio cupiditatis: perfectio eius nulla cupiditas. ex hoc arguitur sic. sicut diminutio cupiditatis se habet ad augmentum charitatis: ita augmentum cupiditatis ad diminutionem charitatis: sed diminutio cupiditatis est augmentum charitatis. ergo augmentum cupiditatis est diminutio charitatis: sed charitas non potest diminuiri per peccatum mortale. igitur et ceterum. Item sic: quod sicut se habet disponens ad actuū charitatis ad augendū eā a principio. ita actus disponens ad annihilationem se habet ad eius diminutionem: sed actus disponens facit eius augmentum. ergo et ceterum. Tertio sic: quod peccans venialiter minus diligit deum. tunc quero: aut hoc est actualiter: aut habitualiter: non primo modo: quod peccans venialiter semper non diligit actualiter: si habitualiter habet propositum. scilicet quod peccans venialiter habet minorē charitatē ad diligendū deum. Quarto sic: quod peccatum veniale diminuit aliquod bonū: sed hoc non facit totaliter tollēdo charitatē. ergo diminuendo. Si dicas quod tollit charitatis feruorem essentialiter: aut iste feruor est intensior habitu: et sic habetur propositum: aut intensior actus: et sic nihil est dictum: quod ambulare vel dormire potest totaliter tollere actus vel intensiōne eius. Itē ad idem: aut feruor dicit intensiōne charitatis in ordine ad obiectum: et sic dicit intensiōnem habitus et habet propositum: aut dicit aliquid pertinens ad redundantiam in viribus sensitiuis: et hoc non est actus charitatis cum non sit actus voluntatis. Ad primum contra conclusionem dicendum quod licet maior possit concedi respectu charitatis acquirende: non tam habet veritatem respectu charitatis acquisitae: quod licet diminutio cupiditatis possit meritorie augere charitatem habituā

## Questio

vel de condigno vel de congruo: non tamē augmentos cupiditatis potest mereri diminutiones charitatis si sit veniale de congruo: deus autem non auferet donū gratuitū collatum nisi sit demeritū de condigno. Ad secundum dicendum quod maior est falsa: quod quicquid non requiritur dispositio ad infusionem vel augmentum nisi de congruo: sed ad annihilationem: et diminutionem requiritur demeritum de condigno: peccatum autem veniale non demerit qdūcūq; istorum de condigno. Ad tertium dicendum quod peccans venialiter non diligit actu nec minuit habitus: licet possit derelinquerre dispositionem ad tepidius desideranduz vel diligentius postea. Ad quartum dicendum quod non oportet quod adiuat habitu sed adimit actu: non tollēdo existentem: sed ipediendo possibilē vel aptū natūrā esse. potest etiam adiuat tollendo vel diminuendo aliquā dispositionem virium inferiorum. Ad quintum dicendum quod non oportet quod tollat feruorem actus vel habitus: sed adimit siue tollit simpliciter actu modo quo dictum est: quod autem dicitur quod redundantiā que fit in viribus sensitivis non est actus charitatis nibil est: quia non actus elicitus: est tamen actus charitatis imperatus.

**E**xpleto secundo quolibet fratris Beruei Natalis brutorum: doctorie in sacra theologia ordinis fratrum predicatorum.

Incipit tertium



## A nostro

tertio quolibet. Primo querebant quidam pertinentia in generali ad creatorem et creaturā. Secundo quedam pertinentia ad creatorē tantū. Tertio quodam ad creaturam tantū. Pertinentia ad creatorem et creaturam erant duo. Primum

pertinet ad intellectū et est virtus veritas dicat ens rationis. Secundum pertinet ad obiectum voluntatis: et est virtus bonū dicat formaliter absolutū vel relatum. Quidam. I.

**A** **P**rimum sic proceditur et arguitur quod veritas non dicat ens rationis: sed ens reale: quod bonū alicuius nāe dicit ens reale: quod bonū et malū sūt in rebus. Sed veritas est bonū intellectus. qdūcū et ceterum.

**C**ontra quod omne illud quod distinguitur contra ens reale generaliter dicitur: non est nisi ens rationis: sed finis phis. & metaphys. ens verius distinguitur contra ens distinctum in decē predicatione. qdūcū et ceterum.

**R**espondeo ad euidentiam istius questionis. quatuor sunt principali facienda. Primum est videre quid importatur per ens rationis. Secundus est videre quid importatur per veritatem. Tertium est applicare ista ad propositum. Quartus est respondere quibusdam obiectiōnibus in contrarium.

**Q**uantum ad primum sunt duce optiones de ente rationis quid sit: quarū altera bifurcatur. prima est: quod ens rationis dicitur finis quosdam illud quod est subiectum in anima: alia est que ponit quod ens rationis dicitur aliquid sequens rem: ut est obiectum in intellectu. ita quod non ponit aliqd subiectum existens in aliquo

Ter. cōd. 4.

Primum et ceterum,

## Tertii

Em rem. Prima opinio adhuc bifurcat. nā vna ponit q̄ illa que sunt subiective in aia dūr absolute accepta ens rōnis: co q̄ sunt subiective in anima. Alia vero ponit q̄ conceptus mentis vel actus intelligēdi dicunt entia rationis nō sūm se accepta & absolute: sed prout accipū curvīce rerū de quibus sunt. vnde dicunt q̄ actus intel ligendihominē est. q̄ quidaz homo intellectus & homo vniuersalis. Ratio prie opinionis videt mibi accipi ex hoc q̄ entia rōnis dicunt entia in anima: sed vt vide tur illis talia entia non p̄nit dici cē entia in aia nisi vt in subiecto vel subiectiue. ergo t̄c. Ista opinio nō vndeatur mihi posse stare: t ad hoc adduco vna rōnem princi palē talem: q̄ ens rationis distinguit contra ens reale cōmuniter dictum: sed illud q̄d est in intellectu subiectiue sicut conceptus mentis & actus intelligendi nō p̄nit distingui contra ens reale cōmuniter dictum. igitur t̄c. maior patet per p̄lm. 6. metaphys. vt dictum est. patet etiam ex cōmuni modo loquendi doctorū. nam quādo concluditur q̄ aliquid est ens rationis statim cōcludūt doctorē cōmuniter q̄ eo ipso non p̄t facere ad cē reale: q̄d non esset vnu n̄l ens rationis distingueret tra ens reale generalē dictum. minorē aut̄ p̄bo: q̄ illud q̄d dicitens reale non distinguit contra ens reale generalē dictum: sed ista que sunt in intellectu subiective sunt entia realia. igitur t̄c. minorē istius proflī probō quatuor rationib⁹. Primo sic: q̄r ista que requirant causas na turales reales sunt entia realia: sed omnia que sunt in intellectu: siue sunt habitus: siue actus sunt huius. igitur t̄c. Secundo sic: ista de quibus considerat naturalis sunt entia realia: sed naturalis cōsiderat de habitu & actu in intellectus. ergo t̄c. minor patet. 3° de anima. vbi determinatur de eis in quantum passiones aie absolute. Tertio sic: q̄r majoris entitatis sunt ea que sunt in intellectu & in subito q̄ ea que sunt voluntatis vel sensus. sed act⁹ voluntatis vel habitus: t similē actus sensus habent cē reale. igitur t̄c. Quarto sic: accidentia aie habet per sectioē & nobilioē entitatē q̄ quecumq̄ accidentia ma terialia: s̄z ea que sunt in anima subiective: sunt accidentia anime. ergo illa que sunt in anima habent majorē realitatem: & sunt magis entia q̄ accidentia corporalia: sed accidentia corporalia sunt entia realia. ergo t̄c. Secundo principaliter sic: illa que sunt in predicamento rea li non distingunt contra ens reale generalē dictu: sed illa que sunt in intellectu subiective sunt in predicamento: sicut sciētia & quicūq̄ habitus intellectualls: nā sunt in predicamento qualitatis. sc̄z in prima specie eius. igitur illa que sunt subiective in intellectu non dicunt entia rationis. Ad rationē autē istorū facile est soluere. nā q̄d dicitur q̄ entia rationis sunt entia in aia: non est intel ligendū q̄ dicunt entia in aia subiective: sed obiectiue modo quo iſtradicetur. Opinio secunda que ponit q̄ ea que sunt in intellectu subiective: sicut conceptus me tis vel actus intelligēdi sunt entia rationis prout accipiunt vice rerum de quibus sunt: sicut de obiecto for mali: istis rationib⁹ mota non ponit q̄ talis actus vel conceptus sūm se acceptus sit ens rationis: sc̄z vt vice obiectus. Ratio autē quare ponit q̄ talis actus vel conceptus sit ens rationis. vt vice obiecti accipit: q̄ res sūm se accepte in esse reali non habet tale esse rationis. puta vniuersale. & similia. t̄deo ponit q̄ actus intelligēdi nō sūm se acceptus: sed vice obiecti est huius. sc̄z homo v̄lis: & sic de alijs entibus rationis. Sed cōtra istaz ratio nez arguitur dupliciter. Primo q̄ illud q̄d est formalē vniuersale predicat de pluribus. Quorum vnumq̄d ipsum est: sicut pater de homine accepto in vniuersalē

## Prima

predicatur de sorte & platone: t sic de alijs: sed actus intel ligendi quo sic res vniuersalē intelligimus. puta actus intelligēdi hominē non est huius. ergo t̄c. p̄atio mī. q̄ actus quo aliquis. puta sor. intelligit hominem in eo q̄ homo est actus singularis: qui non predicatur de multis. Itēz si predicatur de multis non predicaretur de multis contentis sub obiecto suo: nec de aliquo etiā: quia actus intelligēdi hominē de nullo homine predicatur. Si dicatur adhuc q̄ licet homo qui intelligit non sit in intellectu subiective: tamē eitis vniuersalitas est in intellectu subiective. Contra quia vniuersalitas vniuersalē vniuersalē est in dīa ei⁹ ad plura: quorū vnuq̄d est ipsum: sed hoc non cōpetit actui sūm⁹ quo sor. vel plato. intelligit hominem: q̄ actus cum sit singularis non est indifferens ad plura: quorū vnuq̄d est ipsum. Notandū autē hic q̄ actus intelligēdi potest accipi duplē. Uno modo prout est actus singularis intelligēdi hui⁹ vel illius quo intelligit aliud ab actu intelligēdi: t isto mō est quoddā singulare: sicut & alia entia in suo reali & singulari esse. Alio modo potest accipi vt obiectum cōsideratum prout aliquis cōsiderat de actiū cōsiderāti vel intelligēdi: t isto modo: sicut & alia entia prout sunt cōsiderata potest esse vniuersale. nam actus intelligēdi in cōmuni acceptus est cōmuniter pre dicibilis de isto actu vel de illo. Secdo sic: vniuersale non est separatū a singularibus. immo realiter est vnuq̄d corū: sed actus intelligēdi est separatus sūm se ab unoquoq̄ cōtentō sub suo obiecto. Unde actus intel ligēdi hominē realiter est diversus & separatus ab omni cōtentō sub homine. ergo ista vniuersalitas debet attribui non ipsi actu intelligēdi: sed suo obiecto. Etideo est alia opinio secunda p̄ncipalis. d. q̄ entia rationis nō dicunt aliquid existens realiter subiective in intellectu vel in aliqua natura reali: sed dicunt ea que cōsequunt̄ re. put est obiective in intellectu. Ad cuius euidentiā inten do declarare. p̄rio p̄nem. sc̄do. pbare. tertio obycere & soluere. Quantū ergo ad primū sciendū & aliqd duplē dicitur esse in intellectu. Uno modo sicut in subito: sicut actus intelligēdi & conceptus mentis: & habitus intellectualls: & cōsimilia: & ista sunt in intellectu: sic quecumq̄ accidentia sunt in eis: quorū accidentia sunt: sicut in subiecto. alio mō dicitur esse in intellectu obiectiue. Esse autē in intellectu sic: idem est: q̄ esse in prospectu intellectus: sicut cognitū in cognoscēte: eo modo quo dīr esse in prospectu alicuius totū illud q̄d vides: mō entia rōnis non dicunt esse primo modo in aia: q̄r vt sic illa q̄ sunt in aia illo modo sūt quedā entia realia: sicut & alia: illa autē que sunt in aia sc̄do modo. sc̄z obiectiue sub dividunt̄. nam quedā dicunt̄ esse in aia obiectiue: sicut obiectū cognitū. & isto modo potest esse ens & nō ens in aia cognoscēte obiectiue: tens rōnis & tens rci. & q̄ oia ista possunt esse intellecta & cognita. Alia sunt que dīr esse in intellectu obiectiue. sc̄z quidā modis q̄ cōsequunt̄ talia cognita prout sunt obiectiue in intellectu: sicut ho minē obyci intellectui siue p̄ticularibus: puta sorte & platone: & istud est quidam modus cōsequens hominē: vt sic intelligitur. ita q̄ talis modus non semper est obiectus cognitū: sed est motus ipsius rei cognitū: & dicitur esse in intellectu obiectiue in quaē nunq̄ cōsequit̄ rez. nisi vt est obiectiue in intellectu: t sic p̄z de primo. sc̄z de intellectu positionis. Quantū ad sc̄dō p̄probo. p̄positū tripli rōne. primo sic: q̄r existentia obiecti vniuersalē intel lecti: sine particularibus quantū ad id q̄d est formaliter ens rōnis. puta existentia hominis sine sorte & platone: aut est in re extra in esse reali: aut in intellectu: aut nullūcūbi

Actio sc̄li  
sendi duplē  
capi potest.

Opio docio  
ris que eius  
sc̄li est p̄o  
parte.

Aliqd eē in  
intellectu du  
pliciter dicit

## Quolibet

non in re extra in esse reali: quod tunc rediret opio platonis nec in intellectu: sicut in subto: quod nulla res existens in intellectu: sicut in subiecto est diversa secundum rationem triplex a contentis sub nomine. immo realiter. ergo illud quod dicit formaliter ens rationis nullus est subiectus. ergo recte. Secundo sic. quod illud quod subiectus est in aliqua natura reali realiter non distinguitur contra ens reale communiter dictum: quod tale ens est ens realiter: sed ens rationis distinguitur contra ens realiter communiter dictum: ut habet. 6. metra. ergo recte. et ista ratio fuit tacta supra. Ad istam rationem dicunt quidam quod non fuit intentio phisicorum distinguere ens rationis contra ens realiter communiter dictum: sed contra entia alia ab illis entibus: que sunt in anima. Sed hoc nihil est dictum: quod spissum distinguit ibi ens in anima siue ens rationis contra ens distinctum in decem predicamentis et contra ens: de quo intendit tractare in metaphysica: sed illud est ens realiter communiter dictum. ergo recte. Secundo quod ista distinctione non plus copeteret enti in anima quam enti in quocumque alio: si intelligitur de ente in anima realiter: quod sicut ista: que sunt in anima realiter distinguuntur ab omnibus aliis rebus: que non sunt in anima: ita et illa que sunt realiter in quolibet predicamento differunt realiter ab omnibus aliis: que sunt extra. Tertia ratio principalis est talis: quod ens rationis copet ut videtur precipue ubi invenitur transitus secundum rationem intelligentiae: sed in intellectu et in tabulis: que sunt tantum obiectiva in aliquo absque actione traductae: realiter est traductus rationis. Unde intelligere accipitur ut quoddam transiens in rem intellectam secundum rationes intelligentes tantum: quod in talibus obtineat se habentibus de intelligentia ens rationis: nec solus tale est rationis iuuenit in obto intellectus: sed etiam aliud est quod ad aliud est iuuenit in obto sensus: nam albedo lactis est in prospectu visus sine sapore: quod quidem sibi non copet: nisi ut sic est in prospectu visus: sed in hoc videtur esse differentia inter intellectum et sensum: quod in sensu ista quoque vnuo potest esse obiectiva in sensu sine alio: licet sint idem subiecta non tamem sunt idem per essentiam. In intellectu autem eorum que sunt vnum per essentiam: vnuo potest esse obiectus sine alio: sicut pater de albedine: et bac albedine: et sufficiat de secundo. Tertio contra hoc obiectetur: quia si ens rationis distinguitur contra ens realiter communiter dictum: tunc ens rationis erit nulla res: et per consequens nihil realiter: sed est hoc inconveniens. ergo recte. Quod sequentia patet: probo falsitatem consequentis. Primo quod ens non dividitur in ens et nihil: sed ens dividitur in ens rei et rationis. ergo recte. Secundo sic: quod illud quod est nihil non predicatur de aliquo ente reali: quod ista est falsa: ens realiter est nihil: sed ens rationis saltem denotatur predicatur de ente reali: ut cum dicimus homo est universalis: vel homo est species. ergo recte. Ad hoc autem dico. quod ens rationis non dicit ens realiter aliquod: nec aliquam entitatem realiter formaliter: sed supponit aliquod esse reale: videlicet actu intelligentiae: et etiam aliquod obiectum cognitum: quod quidem ipsum ens rationis consequitur: ut est obiectiva in intellectu. uno modo predicto. similiter etiam cecum esse non dicit aliquod reale positivum esse formaliter: sed supponit. Quod autem dicit quod ens rationis dicit nihil: non audiatur quod aliquid dicere nihil potest esse duplit. Uno modo nihil non ponendo. Alio modo nihil negando: nihil non ponendo dicitur dicere nihil id quod formaliter nihil ponit: et isto modo cecitas dicere nihil: siue nullam entitatem formaliter. dicere autem nihil negando est oportem entitatem vel negare. unde isto modo cecitas non dicit nihil: quod cecitas non negat oportem entitatem: sed entitatem determinat: puta potentiam visus: nullam tamem ponit formaliter. Ad rationem ergo quidam dicitur. quod si ens rationis distinguatur contra ens realiter communiter dictum: sequitur quod ens rationis

Lex. c. 4.

Sicut in solo differt a thomista hoc modo: quod huius modi ens rationis forma littera sumptuosa sit subiectum extra nec entia in intellectu. in est subiectum in obto cognito: cui ut sic correspoderet aliquantitas et non res: et tu con sideras.

Mis pulchra distinctiones de leibniz.

## Questio

nihil sit secundum re. Dico quod verum est: et quod ita est nihil: accipiendo secundum rem nihil: illud quidem non ponit aliquam entitatem et dicit nihil non ponendo. Et quod dicitur quod hoc est inconveniens nego. Et quod tu dicas quod immo: quod ens non dividitur in ens et nihil. Dico quod licet ens non dividatur in ens et nihil: quod est nihil formaliter negando oportem entitatem: tamen nihil phisicorum dividitur in ens simpliciter: tamen illud quod nihil ponit licet supponit: sicut entia quoddam est ens priuatum quoddam ens non pati uatur: et ista divisione non est divisione in aliqua duo perfecte principia rationis termini cois: sed in duo: quorum alterum perfecte participat et alterum imperfecte et diminutus: sicut divisione hominis in hominem vivum et hominem mortuum. Ad secundum dicitur quod licet ita sit: quod illud quod dicit nihil negando non predicatur de aliquo positivo: quod hec est falsa. alius quod ens est nihil: tamen illud quod dicit nihil non ponendo. scilicet quod dicit spissum negationem alicuius entis: que tamem nihil ponit: scilicet de cecitate potest predicari de aliquo positivo. nam ista est vera. homo est cecus: modo ens rationis non dicit nihil negatione oportem entis. immo supponit: et non esse sine foro. et plato. obiectum in intellectu non dicit negationem oportem entis: licet realiter nihil ponat vel auferat: et ideo potest predicari de aliquo ente positivo.

## Quantum

ad secundum articulū principale quod ipso vertit veritas sunt duae opiniones. Quaz una ponit quod veritas realiter est relatio realis actus intellectus ad rem intellectam: unde dicit quod dicit adequatio actus intellectus intelligendi: vel etiam ipsum actum intelligendi: ut adequatus ad rem intellectam. Alia vero opinio ponit quod dicit ens rationis. Prima opinio subdiuidit. non quoddam ponit quod copando rem intellectam ad actum intelligendi speculatum: quod veritas non est in re nisi tantum causaliter: unde adequatio rei non est veritas formaliter: sed adequatio intellectus ad rem intellectus: sed comparando rem intellectus ad intellectus practicū qui est causa rei. dicunt quod veritas simplex et formaliter adhuc est in intellectu: et est adequatio intellectus: quoniam veritas huius quod formaliter est in re est adequatio rei: et primū probat sic: quod relatio que est inter mensuratum et mensuram est solū in mensurato formaliter: et non in mensuram: sed veritas formaliter dicit relationem: que est inter actum intelligendi et rem intellectam: sicut iter mensuratum et mensurā: quod veritas est formaliter in mensurato: sed actus intellectus speculatus se habet ad rem intellectam: sicut mensuratio ad mensurā: ergo recte. Ratio autem quod veritas simplex est in intellectu practico formaliter secundum quidem in re extra est ista: quod ut dicunt non quilibet adequatio est simplex veritas: sed adequatio manifestatio: siue adequatio manifestatio: sed in intellectu practico respectu rei intellectus: manifestatio est formaliter: et non in re extra. ergo recte. Quod autem sit in re extra respectu intellectus huius quidem probatur sic: quod veritas dicit rationem mensurati: siue adequationem ut dictum est: sed respectu intellectus practici habet rationem mensurati: quod est effectus eiusdem. et recte. Cetera primum arguitur tripliciter. Primum: quod in cogitatione de eiusdem veritas respectu sui obiecti propositum: sed inter actum intelligendi deum et obiectum suum non est relatio mensurati: quod iter etentia del intellectus: et eius actum cum sit idem per essentiam non potest esse relatio mensurati ad mensuram. ergo recte. Si dicatur ad hoc quod non est relatio mensurati ad mensuram nisi secundum rationem. Adhuc arguitur duplum: primum: quod ex hoc habet propositum: quod in deo simpliciter est veritas: sed in deo non est inter actum intelligendi et rem intellectam: relatio nisi solū rationis: ergo sola relatio rationis est veritas: et hoc est propositum quod intenditur hic. Secundo sic: quod vbi est relatio que est inter mensuratum et mensuram: non dicitur esse in solo mensurato: nisi quod est in eo realiter et in alio huius rationem tamen. sed vbi est relatio mensuratis secundum rationem tamen: non

Secundus et  
tertius.

est plus de resone reali in uno q̄ in alio: nec minus de relatione rōnis. ergo vnu non plus h̄z rōnem mēsurati q̄ aliud. **S**ed p̄ncipaliter sic. qz dī q̄ res est mēsura itellectus practici. aut accipit̄ ibi mēsurari et mensurare fīm rōnem efficiendi: vel effecti: aut fīm rōnem representantis et representati: exclusa cālitate effectiua. Si p̄mo mō: tunc veritas diceret resonem oēm: que est iter cām efficiet̄ et effectum: qui mensurat a cā efficiēte effectiue. Si scđo modo: tūc arguit̄. qz exclusa cālitate effectiua īter rem itellectā et itellectum: ita q̄ res itellecta nō moueat itellectu: nō plus videſ q̄ res mēsurer actum itellectiū: q̄ ecōuerso. sed fīm te veritas est relo mensurati. ergo veritas nō plus esset in uno q̄ in altero. **T**ertio sic. qz contingit q̄ aliquid moueat itellectum ad cognoscendū rem: que itellectum adhuc nō mouet. sicut deus p̄t mouere itellectū meū ad cognoscendū antichristū futurū. sed in tali cognitione est veritas. ergo ad veritatem nihil facit: q̄ intellectus moueat ab obo vel non. nec per dīs q̄ vnu dicat mēsuratum ab alio. **L**ötra z̄ ar̄ arguit̄ sic vna rōne breuiter. qz aut de rōne veritatis est mēsurati adequatio: et adequatio manifestatio- nis: aut alterū sufficit. si ad rōnem veritatis vtrūqz regri- ritur. segitur q̄ in itellectu pratico nō sit simpli veritas respectu rei itellecte. qz fīm eos actus talis itelligēti nō h̄z rōnem mēsurati: imo res itellecta. Si autem alterū sufficit. si adequatio manifestationis pro nullo adductū fuit in p̄ncipio ad probādum veritatem esse in itellectu solo: qd̄ erat relatio mēsurati. qz certuz est q̄ manifestatio est in solo itellectu. et per sequēs adequatio: siue ponatur mensurabilis vel mēsurans: siue nō. **A**ly ponūt tenēdo. si. q̄ veritas sit adequatio itellectus ad rem itellectā: et q̄ veritas est formalis in itellectu. si. predicta adequatio. sed in re est cāliter non qualrcūqz accepta: sed in re ab- stracta per actum itellectus agētis: qz sic potest mouere itellectus. **E**t ad hoc adducit̄ duas rōnes. Prima ta- lis est. quādociūqz aliquid dī tale ex ordine ad aliud in quo sistitur. et dī tale primū: dī tale cāliter et formalis. sed res dī vera isto modo ex ordine ad itellectum. ergo t̄. Maior p̄z et declarat̄ per exēplū. nā qz medicina dī sa- na ex ordine ad aīal sanum in quo sistitur. medicina dī sa- na cāliter: et aīal formalis. Minor probat̄: qz vbi est p- cessus a mouente ad motū: in re mota sistit. s̄ in proces- su a re ad itellectū est processus a mouente ad motum. ergo t̄. **S**cđo sic: qz veritas est rectitudi passiua. si. rectitudi eius qd̄ rectificat̄: qz est imago et exēplatus. s̄ itellectus se h̄z ad rem itellectam: sicut passiūz ad mo- uens. ergo adequatio itellectus est veritas formalis. et in re est solum cāliter. et vt sic est cāliter vera. Et si obiecta- tur cōtra eos. qz ecōtrario est in itellectu pratico: qz ipē est cā reitellecete. Respondeſ q̄ iter itellectum practi- cum et rez itellectā est duplex habitudo. si. habitudo effi- cientes ad effectū: et cognoscētis ad cognitū. Nō dicunt q̄ dicta veritas de qua logmūr nō consistit in prima ha- bitudine. aliogn inter omnes causam efficientem et effe- ctum esset habitudo veritatis proprie dicte. sed est in ha- bitudine secunda. si. cognoscētis ad cognitū: prout. si. itel- lectus praticus iudicat rem operabilem debere esse ta- lem vel tamē. et tunc dicunt q̄ in ista habitudine itel- lectus praticus est adequatus: et non adequās. nam ve- dicunt res operabiliſ relucens in aliquo: anteſq̄ intellic- gatur ab itellectu pratico mouet ipsum ad tale iudi- ciū: prout qd̄ itellectus praticus in indicādo fīm q̄ conuenit sibi rō veritatis est adequatus et passiūs. et sic videtur eiſ stare adhuc q̄ veritas est adequatio passiūs. **C**ontra p̄mū illoꝝ. si. q̄ res abstractas mo-

net. arguo duplicit̄. Primo sic. qz omnis actio realis est singularium: qz est in re fīm suum esse extra animaz. sed motio qua mouet itellectus ad actum intelligendi est motio realis et reductio de potentia reali ad actum reale. ergo nō conuenit rebus fīm esse abstractū. **E**t si dicatur contra hoc: qz itellectus facit vniuersalitatem: abstracto a fantasmate. et sic res abstracta est que mouet in virtute itellectus agentis. **R**esponsio. dico q̄ pro tāto hoc dicit̄. qz fantasma in suo esse singulari vir- tute itellectus agentis qualrcūqz intelligatur: mouet itellectum ad speciem vel ad actum intelligendi represen- tante rem: cuius est fantasma: et res iam sic indetermi- nate itellecta: dicit̄ habere vniuersalitatem et abstractio- nez proprie dictā. **S**ecundo sic. qz ita est ista vera. sor. est sor. sicut homo est homo. sed res itellecta itellectu enunciatiuo: sortes est sor. dicēte est singularis. ergo res in esse singulari est ita fundamentum veritatis: sicut in esse abstracto. **C**ontra z̄ qd̄ ponunt: q̄ adequatio pas- siua itellectus sit ipa veritas. Arguo quadrupliciter. Primo sic. qz fīm eos veritas est in adequatione que est fīm ha- bitudinem cognoscētis ad cognitū: exclusa omni cāli- tate effectiua. sed habitudo cognoscētis ad cognitū ex- clusa cālitate effectiua non importat passiūam adequa- tionem: qz passiūa adequatio est facti ad efficiens. ergo veritas non est adequatio passiūa. **D**ices: q̄ licet non sit adequatio passiūa rei. est tamen adequatio passiūa intelle- ctit. **C**ontra. qz hoc est dictum ad placitum et sinc. p- batione. qz ad hoc q̄ vnum se habeat ad alterū fīm ha- bitudinem cognoscētis ad cognitū: non requiritur ibi adequatio nisi illa fīm quā adequatur cognoscens ad cognitū: et a quo nō refertur q̄ ut a quo fiat. Secundo etiā: qz non omnis itellectus praticus h̄z adequationē passiū- uam fīm rem: sicut p̄z de itellectu diuino: siue in iudi- cādo: siue cāliter cūqz. **S**ecundo p̄ncipaliter sic. qz inter itellectum diuinum et obiectum suum: ex nulla pte est adequatio passiūa: et tamen est ibi veritas. ergo t̄. **C**ertio sic. qz contingit intelligere illud qd̄ h̄z entita- tem aliquā: sicut privationem vel negationem. sed talia nihil posunt adequare. ergo t̄. **Q**uarto sic. qz contin- git itellectum inotieri: nō a re itellecta: sicut deus posset mouere itellim meū ad cognoscētis antichristū futurū. Inde arguo sic. itellectus motus sic h̄z habitudinem passiū uad solum mouens. sed habitudo talis motus ad tale mouens nō est habitudo veritatis: imo habitudo rei ad rem itellectā. ergo adequatio passiūa nō pertinet ad veri- tam. Dices q̄ adequatio passiūa non pertinet ad verita- tem: qz adequatur ipsi agenti. sed qz adequatur rei repre- sentate passiūe. Contra. qz si aliquis cognoscat aliquid esse futurū: ille qui facit rem esse futurā adequat rez quā- tum ad id qd̄ intelligitur de ea ipsi intellectui: vel intel- ligenti. et sic adequatio passiūa est in re itellecta. ergo ade- quatio passiūa nihil facit ad veritatem: nec plus q̄ actu- ua. **E**t ideo est secunda opinio p̄ncipalis: que ponit q̄ veritas est quedā conformatitas rei ad id qd̄ de ea intelli- gitur z̄is rem: vt est obiectum in itellectu enunciatiuo. **C**ad cuius evidentiā tria sunt facienda. Primum est distingueſ de veritate. Secundo ostendere in quo con- sistit formalis ipsa veritas. Tertio ad propositum appli- care illa. **Q**uātum ad p̄mū sciendum. q̄ veritas di- citur dupl̄. Uno modo de entitate cuiuslibet rei fīm q̄ dicimus: q̄ aliquid est de veritate humana: vel cuiuslibet rei: qd̄ est de ipsius entitate vel quiditate. Secundo modo dicitur veritas de actu cognoscendi: siue de voce significativa. Tertio modo potest dici veritas de obiec-

## Quolibetti

eo intellectus enī iactui, sicut dicimus hominem esse animal verum. **C** Veritas p̄mo modo dicta non dicitur formaliter; sed potius māliter et fundamētār: qd p̄, qd vox significat talem rem: sicut sunt voces significantes simplicia: non significat verum nec falsum. sicut homo: bōs. et similia. Unde ēt philosophus sexto metaph. circa finem dicit: qd nec ēt in mēte circa simplicia est verum vel falsum. sed hoc non esset si entitas rei formaliter diceret veritatem formaliter dictā. ergo r̄c. **C** Veritas autem secundo modo dicta, scilicet de enūciatiōne et conceptu mentis dicta p̄ accipi dupl̄. Unū mō. scilicet vel cōtradic̄tū ad eē vel cōtradic̄tū ad rep̄sentatōrem. quātūz ad eē in eis veritas sua esse entitas: sicut in alijs rebus. quātūm ad rep̄sentatōrem dicit eoz veritas inquātūm rep̄sentat̄ et veritatē. Et qd aliter dicatur veritas hinc inde. p̄ ex hoc. qd propositio et conceptio mentis que dicuntur false rep̄sentare quātūz ad esse reale habent veritatem: qd vere sunt quedā res. **C** Tertio modo. scilicet conformitas rei fm illud qd est ad illud qd ad ea intelligitur enūciatiōne et affirmatiōne. sicut qui idō dī. homo est animal. vel negatiōne. sicut quādō dī. homo nō est asinus. dī formaliter veritas. Et hoc probatur tripli rōne. **C** Primo sic. qd in eo est veritas formaliter qd respōdet ei qd est verum rep̄sentatiōne. sed si cōstensu nō est. propositio et conceptus mentis dicuntur vere rep̄sentatiōne. ergo illud qd est rep̄sentatū per ipsas est verum formaliter. sed illud qd est presentatū per ipsas est obm̄ intellectus. ergo veritas formaliter conuenit obto intellectus non in esse reali: qd omnes negāt. ergo in eē obino. nec hoc pertinet ad obm̄ intellectus simplicis. ergo pertinet ad obm̄ intellectus enūciatiū. **C** Si dicatur ad hoc: qd verum est de p̄pōne que est vera rep̄sentatiōne. actus autem intellectuū verus est formaliter. **C** Contra. qd illud idem qd per actus intelligendi intelligitur per propōnēm significat. sed illud qd intelligit per actum intelligendi non est actus intelligendi: sed eius obm̄. ergo illud qd rep̄sentat̄ per propōnēm est obm̄ intellectus: et nō ipse actus. sed vt dī est: illud qd rep̄sentat̄ per p̄pōnēm est formaliter verum. ergo r̄c. **C** Sed dices. qd p̄positio significat rem mediātē conceptū. et propter hoc est veritas in cōceptū formaliter. **C** Contra. qd quādō dī. eo sic. oīs homo est animal. vel omne qd mouet: mouet in tempore. aut intelligit qd talis p̄positio significat rem mediātē conceptū: ita qd sit medium significatiū. aut tu intelligis qd p̄positio significat rem mediātē actū vel cōceptū intelligendi: ita qd non sit significatus: sed faciēs ad significationem. Si p̄mo modo. contra. qd significatum huius p̄pōnis. oīs motus est in tempore. ē motū esse in tempore. et nihil plus nisi apud proteruentē. sed motum est in tempore: nihil dicit qd sit subiectiū in intellectu. ergo r̄c. Si scđo mō. tunc dī illud nihil est ad p̄positum. qd venit est qd actus intelligendi est necessariū ad significatiū rem: qd nullus p̄t significare nisi qd actus intelligit. et id p̄m̄ significat qd per actus intelligēti intelligit. hoc autē est res intellectu. qd r̄c. **C** Unū notādūm qd id p̄m̄ qd actus intelligendi reūt̄ intelligenti vox significativa rep̄sentat̄ alijs. **C** Scđo p̄ncipali sic. oīs qd dī. p̄pōne p̄dicati cū subo: est esse qd dicit veritatē formaliter fm p̄m̄. scilicet meta. et scđo p̄rier. sed tale esse dicit vnitatē p̄dicati cū subo: qd talis ad affirmatiōnē: vel dinērē: et cōplexum ad negatiōnē. hoc autē est obm̄ intellectus enūciatiū. qd r̄c. **C** Tertio sic. dī est: qd illud qd distinguit̄ ēesse reale gnālter dī est enō rōnis tū. scilicet fm p̄m̄ & meta. ens vel eē qd dicit veritatē distinguit̄ alia ens reale gnālter dī. ergo r̄c.

Lect. 4.

Lect. artic. **E** Et hoc p̄ ad p̄positum qd est 3<sup>o</sup> dī. scilicet veritas formaliter accepta est cōformitas rei fm id

## Questio

qd est ad illud qd de ea intelligit̄ in intellectu enūciatiōne. qd sicut ex dīs p̄: veritas dicit qdā formatare. aut ergo rei ad intellectū: aut intellectu ad reūt̄ aut rei ad illud qd de ea intelligit̄. nō rei ad intellectū. vel ecōuerso. sicut patuit ex p̄missis: qd veritas non possit in intellectu formaliter: nisi sicut in rep̄sentatōre. et ideo seguit qd nō est formaliter in actu intellectu. sed in re intellecta. nec in re intellecta in habitudine ad rep̄sentans: sic. scilicet qd talis sit res: qd est suum rep̄sentatiū. sed in hoc qd sit talis qd̄ rep̄sentatur. sed qd̄ rep̄sentari dicit qd̄ intellectum rep̄sentatiū vel intellectuā. ergo veritas formaliter possit in formitate rei: fm qd est ad seipsum fm qd intellecta. aut ergo in intellectu simplici aut enūciatiū. nō intellectu simplici. qd in eo non est veritas: ēt si cōstens in rep̄sentatōre formaliter. qd est put est in intellectu enūciatiū. **C** Unū notādūm qd quedā entia rōnis sine scē itenūtiones sequunt̄ intellectū simplicē: sicut yle singulare: sive cōsilia quedā sequunt̄ rem ut est obino in intellectu enūciatiū: sicut est oppōndi dictio: cōrietas: veritas et falsitas. quedā sequunt̄ rem. put est in intellectu discursu. sicut qd̄ & qd̄: et cōsilia. et sic p̄ ad p̄positum p̄ncipiale. scilicet qd veritas dicit habitudinē rōnis: sive ens rōnis.

Quarto articulo,

**Quantum** ad quartum principale contra hoc obicitur sex rōnisbus. **P**rimo sic. qd sicut in opponendo tacitum est. bonum vniuersitatis rei est ens reale. sed verum est bonum intellectus. ergo r̄c. **S**ecundo sic. si veritas segiur rem. put appetit intellectu: tunc veritas rerum consistit in appennia. sed hoc est falsum. qd r̄c. **N**ā supponit. **F**alsitas p̄tis probat. qd si veritas rep̄ esset in appennia: tunc ḡcqd appetit hoc et verū. et sic dicitur et esset vera. **C** Scđo: qd si veritas rep̄ est in appennia: tunc lapides qd sunt in p̄fundo maris et appetere nō p̄t nō h̄erent veritatē: qd est falsuz. **C** Si dicat qd simo. qd appetit intellectuū diuino. **C** Contra. qd si p̄ ipole deus nō intelligeret lapides illos: adhuc essent lapides veri. qd r̄c. **C** Tertio sic. qd sicut veritas simplex qd est rei entitas se b̄z ad rem. ita veritas cōposita se b̄z ad intellectū. sed veritas simplex qd est rei entitas: est in re formaliter et subiectiū: qd r̄c. **C** Quarto sic. qd fm istam episōnem videt qd veritas sit cōformitas rei: fm illud qd est ad seipsum: fm qd est intellecta. sed reduplicatio qd reduplicat rem fm qd est intellecta reduplicat actus intelligendi: ut videtur. qd videtur qd veritas sit cōformitas rei ad actus intelligēti. et ecōuerso. et p̄ qd̄ qd veritas sit formaliter in actu intelligendi. **C** Quinto sic. qd dī qd veritas et falsitas est in intellectu sicut in cognoscēte: vel diuidente veritatē vel falsitatē. **C** Otra qd arguo sic. qd cognoscere veritatē non est decipi. sed credens albiū esse nigrū. vel boiem esse equū. quoqz vtrūqz est falsum decipit. ergo falsitas in tali intellectu nō est sicut in cognoscēte falsitatē. **C** Sexto sic. qd intellectus simplex et sensus dicunt̄ veri reū obnoz suo. sed cognitiones tales nō sunt cognitiones enūciatiōne. qd veritas non est in intellectu enūciatiū obine. **C** Ad p̄mūm̄ istoz dōm. qd qd̄ dī. qd veritas est bonū intellectus: qd vel intelligit̄ de veritate rep̄sentatiōne: que est ipse actus intelligēti: vel intelligit̄ de veritate fundamētali et māli: que est in re ipsa: que mouet ipsum intellectū ad eam intelligendā. veritas autē formaliter dī est qdā 2<sup>o</sup> bonū intellectus. Et si arguif̄ alia hoc: qd veritas fundamētalis qd est entitas rei non mouet ad intellectū cōplexum: sed ad intellectū simplicē: non valer. qd ista veritas mouet ad vtrū: qd quādō ordine: in qd̄tūz mouet ad cognoscendū rez: sic cū mouet ad actum rectū et perfectū: sed cōformitas rei ad illud qd est de ea intelligitur illo actu recto: non dicit perfectionem simplicē sed supponit. **C** Ad scđum dividendum: qd non in quacūqz apparet̄ est veritas: ēt sic

in signo. nec per dñs in obo qualicūqz stelleto. sī in ap-  
parentia est veritas: in qua videā res talis q̄lis est. talis  
autem semper est vera. Unde nō op̄ p̄ q̄cqd appet alicui  
q̄ semper sit verū. C Quāt̄ dī de lapidibus: q̄ fin eos  
non essent veri lapides. Dico q̄ si a nullo itellecū itelli-  
gerentur essēti veri lapides veritate inālī: t̄ fundamen-  
tali. sed eis non competere veritas formalis: excluso i-  
tellecū. C Ad quartum dñm. q̄ maior est falsa. q̄ en-  
titas rei: que dī veritas simplex: est in re formalī. veri-  
tas autem for: nālī dā est in itellecū obiectivū modo quo  
dcm̄ est. C Ad quintū dñm: q̄ cognoscere falsitatē pōt̄  
duplī accipi. vno modo q̄ per hoc qđ est cognoscere in-  
telligatur habere notitiam verā de falsitate. sicut ille q̄  
sciret hoīem esse equum esse falsoz. t̄ isto mō cognoscēs  
falsitatē non decipit. Alio modo pōt̄ dici cognoscere fal-  
sitatem: accipiēdo cognoscere pro quacūqz extimatione  
vera vel falsa. t̄ isto mō cognoscere. i. extimare aliquod  
cōplexū falsoz ē decipi: imo ē ipa deceptio. t̄ sic cogno-  
scit falsoz ille q̄ extimat hoīem esse asinuz: vel aliquid  
tale. Unde est notandum yl̄r: q̄ ille q̄ habet falsoz cogni-  
tionem de re: dī non cognoscere rem. nō q̄ nulluz actū  
cognoscendi habeat: sed q̄ nō h̄ rectum actū cognoscē-  
di. C Ad sextū dñm: q̄ sensus t̄ itellecū simplī di-  
cuntur veri: q̄ sunt signa veritatis materialis. i. entita-



## Questio. II.

**B**icōm sic proceditur et arguitur: quod bonū dicat formaliter cōuenientēs eiusius est bonū, sed cōuenientēs dicuntur formaliter relōnem conuenientis ad illud cui cōuenit, ergo rē.

**Contra** qz boniz in deo non dicit relationem. ergo nec in creatura. **Primitia** p3. qz bonum in deo et creature habet quādam similitudinem salte analogie. **Probatio minoris.** qz si bonum in deo dicit relationem. aut h[oc] est relatio rationis. aut realis. si dicit relationem rationis. tunc bonum dicit ens rationis. qd est inconveniens. qz bonum et malum sunt in rebus. **Si realē.** cōtra. qz aut ad itra. aut ad extra. nō ad itra. qz relationes reales ad itra nō sunt cōmunes oibus plenis. bonum aut est cōmune oibus personis. **Si ad extra.** contra. primo: qz multi ponunt: qz deus nullam relationem realēm h[oc] ad extra. Secundo: qz sequeretur qz esset bonus ex habitudine ad creaturam. et per cōsequens qz sua bonitas dependeret aliquo modo a creatura: qd falsum est.

**Respódeo** ad euidétiām istius questionis faciēda sunt duo pncipalr. pñnum est vdere vtrum bonū dicat formalr relatum vel absolutuz. Scdm est videre que sit rō formalis boni. Quātum ad pñnum pñmo ponam opinionē quā credo esse falsam cuius suis rōnibus. Secundo adducā rōnes contra eam. Tercio ponam opinionē quā credo esse verā. Quarto ostendam rōnes illius opinonis nō cē efficaces ad ppositū.

**Quantum** ad primum ergo dicunt quidaz q[uod] bo  
num dicit formaliter relationem. Et hoc  
probant quatuor rationib[us]. sicut primo. q[uod]z sicut in argumen-  
to tactum est. bonum dicit coenientes. sed conuenientes di-  
cit relationem. ergo r[ati]o. Secundo sic. q[uod]z sicut se habet  
verum ad intellectum: ita bonum ad affectum. sed verum  
dicit relationem. ergo bonum. Tertio sic. q[uod]z op[er]a q[uod]  
r[ati]o boni differat a ratione entis communiter dicti. alioquin  
nec ratione differunt: q[uod] falsum est. sed nullum ens absolu-  
tum differt ab ente communiter dicto. ergo ratione quam impor-  
tant bonus est ratione relativa. Quarto sic. q[uod] quando de op[er]a  
ense est bonum. vel bonum est ens. aut ista propositio est

II.

per accidens: aut per se. Si per accidēs: tunc impōle est  
q̄ bonum dicat ens absolutum: qz nullū ens absolutum  
accidit enti cōmūniter dicto, vel ecōuerso. Si per se, aut  
in secūdo modo est, aut in p̄mo. si in secūdo mō dicendī  
per se: tunc est impōle q̄ bonum dicat aliqd absolutum  
ens. qz in secūdo modo dicēdī per se rō ynius est extra  
rōnem alterius, vnde accidit alteris: sicut hūi, p̄ priuz aci-  
cidens, sed nullum ens absolutū potest isto mō se habe-  
re ad ens cōmūniter dictū, ergo r̄c. Si ponat in p̄mo  
modo dicēdī per se: tunc nō differret rōne: qd̄ est falliuz.  
relinqtur ergo q̄ bonum nō dicit nisi relationē. Esta  
opinio nō videt mibi vera, targuo cōtra eam quatuor  
rōnibus. Primo sic, qz nulla relatio dicit formālī perfe-  
ctionē, sed bonuz formalī videt importare perfectionē.

qz vnuqdqz in tatum est bonum iuquatum perfectum.  
¶ Seco sic. qz illud qd couertif cum ente essentialr: no  
potest dicere solam relationem formalr: qz no oinre ens  
dicit ens relatiuum formalr: sed bonum couertif cum en  
te et essentialr: vt multis videt. ergo zc. ¶ Tertio sic.  
illud qd dicit formalr relationem dicit illud qd dicit vt ad  
alterum: vel vt alicuius. sed bonu non est huic. qz bonu  
non ipsoat semper et necessario esse alicuius bonu. Un  
Augustinus frequenter dicit: qz bonum iustum et silia a se  
dicunt. ¶ Quarto sic. qz sicut in opponendo tactum est:  
non potest iueneri relatio que in deo dicat bonu: nec rei:  
nec ronis. ¶ Quatum ad tertium videz mibi: qz bonu  
dicat vel tñ absolutuz. vel dicat commune absoluoto: et re  
lato. ¶ Ad cuius cvidetiam scienduz: qz aliquid pot con  
uerticum alio duplr. Uno modo essentialr. alio modo dei  
noiatue. Primo modo sicut entitas et realitas auertun  
tur: qz ois entitas est realitas. reconuerso. Seco modo:

quādo vnum essentialr & formalr nō est alterum. vnuz tñ non incēnitur sīc alio. sicut eis creatū & relatio. qz da to q̄ ita sit q̄ non ois essentia creata sit relatio. nulla tñ essentia creata est vel innenit sine relatione. ynde con uertunt̄ denominatiue. sit ergo ita q̄ sic bonū & ens cō uertunt̄ primo modo tñ: ita q̄ ois entitas sit bonitas. & ecōuerso. tñc op̄z dicere: q̄ bonū vel bonitas dicat ali qd cōmune absoluto & relato formalr. qz stante hypote si: op̄z q̄ bonū dicat aliqd cōmune essentialr ois enti ab soluto & relato. Si aut̄ ita sit q̄ bonū conuertat̄ cuiz ente scđo modo: ita q̄ bonitas nō dicat formalr omne ens: s̄z aliqd. tñc videt̄ mihi q̄ dicat absoluti: non aut̄ relati. qz sicut infra p̄habit. bonum dicit formalr p̄fectionē: vel ad perfectionē ordinatur. sed sola absolute formalr dicunt perfectionē: si p̄fectio & bonū non conueniunt̄ ois enti formalr: qz nulla relatio dicit p̄fectionem aliam ab absoluto: super quo fundat̄ opposita relatio. ¶ Quātuſ ad quartum sc̄iēdum: q̄ rōnes pro p̄: ecedente opinione nō concludūt quicqd sit de veritate questionis. ¶ Ad p̄imum ergo de cōuenienti dicēdum. q̄ cōueniens qd i portatur per bonū formalr. nō dicit relationē formalr: sed fundamentalr. nam cōueniens sic acceptū nihil aliud est q̄ perfectuum rei: sicut eius perfectio vel ad perfectionem pertinēs. perfectio aut̄ vel ad perfectionē per tenens nō dicit relationē formalr sed fundamentalr. Et si dicatur q̄ l̄z bonum nō dicit relationē formalr: bonitas tñ dicit relationem formalr: qz d̄r̄ bonitas alicuius bonitas. & ēt s̄l̄r̄ cōuenientia. ¶ Hoc non valet propter duo. Primo: qz illa que dicuntur relationē important̄ re lationem in concreto sicut in abstracto. vt p̄z de patre & p̄r̄: itate. Scđo: qz esse abstractum ex suo modo signifi candi importat q̄ sit alicuius. nō sicut correlatiū: s̄z sic suppositiū h̄ntis: sic būnitas ē bois: & albedo albi. & sic & alijs. ¶ Ad scđm dicēdñz: q̄ manifeste maior est falso.

**Et** qd puer  
et cù alio das  
pfr pñngu.

## Quolibetti

qr alr se hz bonum ad affectum: t vez formalr dcñ ad strellectum: qz bonum dicit obm voluntatis: veritas autē dicit relonem rōnis: vt dcñ est: cōsequētem obm cognitum: vt est obiuie in itellectu. C Alio autem dne rōnes non plus concludūt de relato qz absoluto: qz nuluz ens reale relatuz vel absolutū potest accidere enti cōmuniter dcōienti dico reali: modo quo aliqd diversum a suba accidit sube. qz nullum re diversum abente reali cōmuniter dcō: dicit aliqd esse reali absolutum: vel relatum. C Notādum tñ qz absolutuz potest dupl̄ accipi. Uno modo pro nō determinato: vel pro nō contracto: sicut si diceretur qz aīal dicit nām sensitū absolute: non vt cōtractum ad hoīem t equum. t absolutum sic acceptum non distinguitur contra relatum: sed contra cōtractum. Alio modo dñ absolutum prout distinguitur cōtra ad aliquid se hēre. t isto modo absolutū distinguitur cōtra relatum. t si sic accipiat opz ponere qz bonum dicat: vel ens absolutuz pmo modo: si cōuertitur essentiali modo predicto cum ente cōmuniter dcō. vel qz dicat ens absolutum scđ modo dcñ. si non cōuertatur cuz ente pmo modo. ppter predictā rōnem. Ad illas autem duas rōnes in fine respondebitur.

Sed oīc.

**Quantum** ad secūdum articulū pncipale. s. que sit rō quā formalr importat bonum: videtur mihi iportare perfectionē: vel ad pfectio- nem ordinatum: ēt vt sic. C Et hoc probō vnicā rōne sic. qz rō boni dicit finem: vel illō qz est ad finē: t vt sic. sed qdlibet illoz dicit perfectionem: vel illud qz est ordinatum ad perfectionem. ergo t̄. Maior p̄z: qz rō oīs boni consistit in hoc qz est esse finem: vel ad finem ordinatum. Minor de facilī probat. s. qz rō finis t̄ eius qz ē ad finem sit tale: qz vel sit perfectio vel ad pfectionem ordinatū. Qz duplex est finis itra t extra. finis itra sicut forma ē finis māe: t totū finis p̄tūz. Finis extra sic dicimus: qz hō est finis oīum qz sunt ifra se: deus est finis oīum rerum absolute. t vtroqz modo finis semp dñ finis ex hoc qz est aliqd perfectum vel simpl̄ vel in ordine ad alterum. sicut forma dñ finis māe: qz perfectior ea: t totū finis p̄tūz: qz pfectius qz ptes. t s̄l̄ in alijs finibus extrinsecis: qz homo dñ finis alioz ifra se: in q̄ntuz est aliqd perfectius ipsis. deus autē est finis oīuz: in qua- tuz est qd pfectissimū. C Ex hoc posset formari brevis rō sic. oīs finis est finis itra vel extra. sed finis tam itra qz extra dñ finis ex hoc qz dicit aliqd perfectuz. ergo t̄. t sic p̄z qz oīs finis ex hoc est finis: qz dicit aliqd perfe- ctum. Ex hoc ēt p̄z qz ea que sunt ad finem dicuntur bona: ex eo qz ordinātur: vel pertinet ad perfectionem. qz vñquodqz qz ordinatur ad finem hz qz sit bonum: in quātum ordinat ad finem: vt finis est: sed rō finis vt fi- nis est rō perfecti. ergo ea que sunt ad finem dicuntur bona: in q̄ntum ordinatur ad pfectionem: vt sic. t sic p̄z illa mis. qz glibet illoz predictorz dicit perfectionē: vel illō qz ordinatur ad pfectionē. C Qz autē dñ qz bonuz dicit cōueniens: non intelligit de cōuenientia predictatiū cum subo: qz sic: potest cōuenire malo sicut bono. sed accipit cōueniens illud qz dicit perfectionem alicuius: vel qz ad perfectionem ordinatur: t redit in idem cum pmo. C Sed contra hoc obyic̄ tripl̄. Primo sic. qz non oī enest perfectum. sed omne ens est bonū: qz bonuz con- uertitur cum ente. ergo t̄. C Secō sic. qz nō omne qz est: est cōueniens ei cuius est modo predicto. sicut p̄z de calore febrili: qz non est cōueniens: iīmo valde disconue- niens. sed omne qz est bonū est: qz bonū conuertit cum ente. ergo t̄. C Tertio sic. qz rō quā bonuz formalr dū cit: debet differre saltem rōne ab ente gnāliter dicto. sed

## Questio

Illud qz differt ab ente gnāliter dcō: dicit nibil formalr. en- go rō boni iportat nibil formalr: qz est absurdū. C Ad p̄mum istoꝝ dñm. qz omne esse realē: t omne ens preci- pue absolutū dicit pfectionem: vel aliqd ad pfectionem pertinēs. Et qz dñ qz nō omne ens est pfectū: dicēduz qz non omne ens est pfectū: vltimata t completa pfectio- ne. tñ omne ens t omne esse dicit talē pfectionem sal- tem respectu alicuius: vel aliqd ad talem pfectionem per- tinens. t hoc sufficit ad rōnem boni. C Ad scđm dñm: qz omne qz est: t omne esse est cōueniens alicui: licet non cōuilibet. vnde bene stāt ista duo. s. qz aliqd sit cōueniens absolute: non tñ huic: t bonum absolute nō tñ huic. sicut vñū est bonum absolute: non tñ infirmo. t s̄l̄ calor fe- brilis: iz non sit bonū huic febricitati: est tñ qdām bonum in se. C Sed cōtra. qz iste calor febrilis nō est al- cūiū alterius ab illo febricitate: sed non est bonuz illi. ergo nullius. C R̄sio. dico qz lz non sit bonum: istius fm qz est tale aīal. puta indigens sanitatem: est tñ bonum būi in q̄ntum est q̄ntum. qz nullus calor repugnat q̄nto: sed est pfectio eius: vel alicuius aītis quantū. puta māe. C Ad tertium dñm: qz qz dñ: qz rō boni differt a rōne entis generali dicti. non est sic intelligendum: qz rō boni dicat aliqd diversum re vel rōne ab omni ente. vel ab oī modo entitatis. sed hoc dñ qz dicit aliqd diversum saltem ab eo qz pmo occurrit de q̄libz entitate: prout in quocūqz iuenerit. hoc autē qz pmo occurrit de qualibet entitate est qz fm eaꝝ dicat aliqd tale esse. puta fm albe- dinē album: fm calorez calidum. t sic de alijs. Bonum autem dicit eādem entitatem: put pertinet ad pfectionē alicui. vñ sic dñia: puta rōnalitas: accipiendo rōnalis- tam pro subali dñia aīalis. non dicit aliqd diversum re ab aīalitate cōmuniter dcā. sed dicit aīalitate in sub spā- li rōne. vt est talis t cōtracta: t propter hoc dñ dicere ali- qd diversum rōne ab aīalitate: qz fm illud qz rōnalitas differt rōne ab eo qz pmo occurrit de aīalitate in quo- cūqz sit: ita ēt bonitas dicit entitatem sub determinato mo essendi: qz differt rōne ab eo qz pmo occurrit de en- titate in quocūqz sit: t cōnscūqz sit. Sed in hoc differt iter istam determinationē t istam. nā determinatione ge- neris per dñiam est ad partem subiectuam: puta ad esse hoc. t ppter hoc nō iuertitur cu genere. vnde nō omne aīal est rōnale. sed determinatio entis per bonū non est ad partē subiectuam: qz conuertunt. vnde nō est ad eē hoc: t nō ad illud. sed ad esse hui. nam aliqd esse est esse hui. qz nō est bonum hui. t tñ illud esse iz non sit bonum huius: est tñ simpl̄ bonum. sicut vñū est bonuz: t tñ non est bonum ifrīmo. nec ad aliquā eius pfectio- nem pertinens vt infirmus est. t sic apparet qz ens t bo- num conuertunt: qz lz aliquod ens sit qz non sit bonuz huius: vel ad pfectionem eius pertinet: vt tale est: ta- men nulluz ens est qz absolute nō ptingat ad pfectio- nem: vel saltem non sit aptuz pertinere ad pfectionem alicuius. t ideo est bonū absolute: lz nō sit bonuz huius. C Et ex hoc p̄z qz accipiat dñia boni t entis ex par- te rei: qz lz sit qz nulla entitas sit que nō pertinet ad pfectionem respectu alicuius. t per dñis non sit aliqua entitas: que nō sit realr aliqua bonitas: tamē aliqua en- titas realr bonitas est: que est entitas huius: nec tamē bonitas huius fm qz talis: iīmo destrictua pfectio- nis huius: sicut p̄z de calore febrili respectu homini: qui fa- cit ipsum calidum: non tamē facit ipsuz esse perfectum: pfectio debita homini vt homo. C Sed cōtra hoc posset obyic̄ sic: quia si determinatio entis per bonum est fm qz est esse huius. puta ad pfectionē eius ptinget videtur qz bonum dicat formalr relationē: qz est cons-

Finis du-  
plex finis. s.  
Intra: t finis  
extra.

M. qz bo-  
num pueri  
cum caue.

tra premissa. Ad hoc dicendum. quod aliquid potest dicere relationem duplum. Uno modo formaliter: sic. si. quod dicat ipsas habitudinem vel respectum. et isto modo bonum non dicit quod relationem. ut dictum est. Alio modo potest aliquid dicere relationem fundametaliter. scilicet rei: scilicet rationis: eo modo quo oia abstracta dicimus esse alicuius. puta pfectio nre alicuius perfecti: et calorem calidi. Non enim ipsa habitudo formaliter accepta facit quod hoc sit ad pfectio nrem cuius pertinens: immo ipsa non absoluta: ad quam sequitur talis habitudo. Ex his potest faciliter responderi ad duas rationes superius dimissas. Nam quando de bonum dicit aliquam rationem differenter a ratione entis. vero est quod ad illud quod primo occurrit de ente in quocumque sit modo quo supra expositum est. Et quod de illa non potest dicere aliquid absolutum: quod nullum absolutum potest dicere aliquid differens ab ente coiter deo. Dicendum: quod in nulla ratione realis. scilicet finita est rem absoluta vel relata possit esse diversa ab ente coiter deo: quod ista ratione ita cocludit de uno sicut de alio: aliqua tria rationes determinato modo accepti potest differre ratione abeo quod primo occurrit de quolibet ente in quocumque accepto: propter dictam rationem. Ad aliad rationem quod de ens est bonum. vel eodem verso. virtus hec proprie per accidens vel per se secundum modo: vel proprio modo. Dico quod accipiendo per accidens per re ad dicitur: sicut homo est albus per accidens: quod non est ibi predicatione per accidens. quod nihil absolutum nec est relatum potest esse diversum ab ente coiter deo. et sicut non ibi esse potest secundus modus dicendi per se: si accipias cum diversitate reali predicatione et subtili. sed accipiendo predicatione per accidens: quod ratione vniuersus non dicit formaliter rationem alterius. sicut est de deo et genere sic est ibi per accidens. accipiendo ens per eo quod primo occurrit de ente in quocumque sit. saltez quantum ad hoc quod ratione boni accidit ratione entis: quod non est de ratione alicuius ex hoc ipso: quod facit aliquid esse tale: quod pertineat ad pfectio nrem eius: sicut patuit in exemplo secundo de calore febribus respectu bovis: et de vino respectu infirmi.



**Ostea** querebatur duo pertinentia ad solas creatorum: quorum unum pertinet ad essentiam. et est. utrum distinctio attributorum in deo accipiat per compationem ad ista vel extra. Secundum pertinet ad proprietatem personalem. et est: utrum primitas possit in diversis plurificari.

Qd.

III.

**A**d primum sic procedit et arguit: quod distinctio attributorum non accipiat per compationem ad extra. quod circumscripsa est creatura ente et poli: adhuc deus esset intelligens et volens: et ista differentia ratione: sed exclusa est creatura ente et poli: non posset aliquid esse extra: a quo ista diversitas acciperetur. ergo sic.

**Contra.** si se habet ens rationis ad ens reale: ita pláticas ad pláticas et realitatem: sed omne ens rationis accipit ab aliquo esse reali. ergo pláticas rationis habent ortum a plática reali: sed ista pláticas rationis non accipiunt a pluralitate reali intra diuinitatem existente. ut magis infra apparet. ergo sic.

**Respondeo** ad evidentiā istius questionis quod tuorū sunt facienda. Primum est ostendere quod sit distinctio attributorum. Secundum est: supposito quod hec distinctio sit finis rationis: unde distinctio habet ortum. Tertium est applicare ista ad ppositum. Quartum est ponere quida obiones contra predicta et solvere.

**Quantum** ad primum sciendum: quod distinctio rea-

lis differt esse a non esse bovis simili realis: non quod negatio sit aliqua res positiva. sed quod est negatio rei. Unde dicimus aliquem realis cecum vel priuatum: non quod cecitas vel priuatione aliquam rem positiue dicat. sed quod dicit priuationem vel negationem vere rei in determinato subiecto. Alio modo de distinctio realis: distinctio iter diversa re alia positiva. sicut distinguuntur qualitas et quantitas: vel una qualitas ab alia. modo si ponatur distinctio realis iter attributa dicens oportere ea ponere non primo modo: sed secundo. quod libet attributum diuinum dicit ens positivum. De hac autem distinctione alia dixi. primo quolibet. quod non secunda. quod ipse erat quod esset realis: arguedo contra quos dicas: ponentes ea distinguiri realiter et formaliter. Ad hoc autem adduco adhuc yna rationem ad probandum. scilicet quod nulla est iter ista distinctio realis. que talis est. quod iustitia et scia in deo: aut differunt re aut non. et in ista divisione primum: quod operari alterius: quod est per immediata et per contradictionem. Si autem non differunt re. ergo differunt ratione sola. probabo. quod ois distinctione est aut rei: aut rationis. et hanc probabo. quod illud quod se habet ad modum passionis non extendit se ultra proprium subiectum. sed distinctum et id distinctum se habet per modum passionis ad ens: quod non se extendit ultra ens. et per consequens ois distinctione est vel finis eius rationis: vel finis eius reale. Si ponatur distinguiri re. tunc arguo. oia ista que distinguuntur realiter. quorum qualitas est positivum dicunt divisiones res. quarum yna non est alia realis. sed in deo iustitia est scia realis. quod oppositum est falsum et erroneous. ergo iustitia et scia non differunt realiter. Minor primum: probabo maius. quod ois distinctione est iter plura: quorum ynum non est alterum. quod illa quod ynum est alterum sunt ynum in quantum huius. et per consequens id distincta. sed sicut distinctione generaliter se habet ad plura: ita distincta re ad plures res. ergo illa que sunt distincta re: quorum qualitas est positivum dicunt plures res. quod yna est alia. Dices quod sunt ynum re idem: sed sunt plures res formaliter. Contra. si scia et iustitia in deo differunt formaliter et realiter. sequitur quod iustitia et scia in deo dicunt divisiones formaliter. quorum yna non est alia. consequens est falsum. ergo et antecedens. quod yna primum ex dictis. quod ois distinctione est iter illarum quorum ynum non est alia: et nam illa: quorum ynum est alterum: in quantum huius sunt distincta. Quod sequitur probabo. quod formalitas yni sciuimusque forme est. scilicet aliquid sit formaliter tale. v.g. formalitas iustitiae est: quod aliquid sit ea iustus. Sed finis beatum Augustinum dicens est eo iustus quo sapiens. ergo iustitiae formalitas est formalitas sapientiae. et per consequens oppositum est falsum. scilicet quod formalitas yni non sit formalitas alterius. Dices quod non de distinctio realis: quod distincte res: sed quod habet ortum a re. Contra duplex: primo: unde cum illa distinctio habet ortum. quero utrum illa sint distincta re vel ratione. si distincta re. ergo sunt due res: quare yna non est alia. si ratione. ergo habetur ppositum. Secundo sic. quod autem ista distinctio debet habere ortum a re mediante operatione intellectus: aut non. si mediante operatione intellectus tunc nihil aliud est dicere: quod ponere rem esse remotum fundamentum huius distinctionis. et opus rationis est inmediatus fundamentum. sed hoc copertit distinctionem rationis: finis illorum quod dicunt quod ois distinctione rationis accipit per compationem ad divisiones res: et sic hoc ponere est incidere in illa opinionem. Si autem ponatur ista distinctio habere ortum a re: non mediante operatione intellectus. aut habere ortum a re: sicut a distinguere ea formaliter: aut habere ortum a re. sicut a distinguere ea effectu. Si primo modo: oportebit ponere divisiones formaliter. quod yna non est altera: et redibit idem quod prius. Si secundo modo sequuntur duo inconvenientes.

Quolibetti

nientia. Primum est: qd aliquid ex his in deo formaliter et realiter: hinc enim effectuum, quod est absurdum. Secundum est inconveniens plus positius, s. qd opere ponere diuersas formalitates, quod una non est altera realiter: quod nullum agens efficit re diuersa: nisi efficiendo diuersas realitates: quod unum una non est altera. ¶ Dices: qd deus hic est origo re neutro istorum modorum: sed quod unum non affirmatur de alio cum reduplicatio. V.g. non dicimus quod iustitia in deo sit sapientia in eo quod iustitia. ¶ Contra: quod hoc in quantum hoc non sit illud non provenit nisi ex hoc quod aliquo modo sunt distincta. Et hoc est quod dicunt: quod ideo distincta sunt: in quantum hoc non est illud: et tunc remanet questione sicut plus dicendo: aut sunt distincta re: aut non: et sic redibit idem quod plus. ¶ Notandum autem hoc: quod nunquam aliquid posset negari de alio cum reduplicatione negata: nisi alia aliqua inuenientur diuersa realiter ab iuicem. unde et in deo ista attributa si negentur ab iuicem cum reduplicatione in comparatione ad illud in quo sunt unum: et in quo nullo modo possunt differre formaliter et realiter propter falsa. unde ista sapientia divina in eo quod divinitas non est iustitia. falsa est. Si autem referatur ad illud conuerso. in quo potest accipi aliqua diversitas realis est vera. Dicendo sic: quod essentia divinitatis non in quantum sapientia est: est iustitia eius. ratione est. quod nulla divinitas que non est eadem numero sit iustitia et sapientia. sed bene est aliquid sapientia que non est iustitia. et conuerso. Dicit autem cum reduplicatione negata. ¶ Ad cuius evidentiam sciendum quod in propinquibus negatiis in quibus ponitur reduplicatio: quod vero reduplicatio est negata. et tunc non denotat nisi quod predicatio non est per se. sicut si dicatur. animal non in eo quod animal est rationale. quod vero reduplicatio in manet affirmata: et tunc denotat predicatum quod se repugnare subeo: quod si predicatum remotum attribuitur per se subeo. vt si dicatur quod animal in eo quod animal est lapis. unde finitum sensum ista erit falsa. quia in eo quod animal est rationale. Unde quando deus iustitia non in eo quod iustitia est sapientia: tunc intelligitur reduplicatio negata: quod predicatum non pertinet per se. et est vera. Si vero ponatur reduplicatio affirmata: vt sit sensus iustitia in eo quod iustitia est quod non sit sapientia. denotaretur predicatum per se subeo repugnare. et per sensum hoc cōtentum sub eo. et per sensum esse falsa ista. aliquid iustitia est sapientia. Dicendum igitur quod ista distinctio est distinctione finitae rationis. ¶ Ad cuius evidentiam sciendum: quod ratione potest accipi tripliciter. Uno modo pro entitate reali formaliter in iuicemque. sicut ratione albi deus albedo. et ratione hois deus huminitas. Secundo modo ratione conceptus rationis de re: quod est in mente subiectum. Tertio modo deus ratione illud quod respondet tali conceptui: vel ipsi actu intelligendi de re. put dicimus quod aliis conceptis deum finitam rationem iustitie. ¶ Modo quod deus ratione talis distinctio est finitam rationem: non intelligitur de re per modum modi dicti: quod hoc est differre realitatibus formalibus. sicut dicimus quod minus superiorum et inferiorum differunt ratione. nec secundo modo: quod finitum differre ratione est diuersos conceptus realiter diuersos esse de aliquo: sive illis conceptibus respondeat ratione obiecta formalis. sicut de ratione sapientiae est diversi conceptus apud diuersos: vel finitum diuersas rationes obiectas formales. sicut quod aliis conceptis deum ut sapientiam: aliis ut iustitiam. quod diuersitas predicationis rationis est diuersitas realis: id in obiecto non sit diuersitas realis. Unde quando logitur de ratione rationis de tertio modo intelligimus: quod si una res nata est obiecta finitum diuersas rationes obiectas ipsi intellectui: vel unius vel plurimis. ¶ Quod autem ista distinctio sit distinctio finitae rationis duplicitate medio brevi: quod ipsi distinctio est finitum rem vel finitam rationem. sed ista distinctio non est realis: vel finitum rem. ut probatum est. nisi accipias finitum re finitum fundamentum remotum: quod est rea. ergo et.

Questio

**S**cōs sc̄. qz sicut se bñt plura re ad vnum: ita vna re ad plura. sed plura re nō sunt vnum nisi fm rōnem. ergo vna res simplex nō est plura nisi fm rōne. **L**etra istam rōnem pōt sic obyci: qz mā t forma sunt diuerse res: t tñ sunt vniū totū: t sic plures res sunt vnuū res: vt vidēt. **A**d hoc dōrum: qz mā t forma non sunt vna res: nisi fm rōnem. sed sunt vniū rei ptes. vnde ipole est qz plures res sunt vna res: nisi fm rōne: t sic plures res possunt esse vniū vt ptes. ita vna res potest eē plurimū différētiū realit̄: sicut eadē mā per essentiam est qz gnati t corrupti ex ea. sed nunqz eadē res est pl̄ fm rem. nec plura sunt vnuū fm rem.

**Quantum.** ad secundū principale. supposito quod ista distinctio sit rōnis. ynde scilicet ista distinc-  
tio accipiat. Dicunt qdā quod est ab intellectu negocia-  
te: et compante ista ab iuicem. Contra compare poste-  
rius est distōne comparationis. ergo ista distinctio nō est ab  
intellectu compante. Respondeat: quod ymo loquendo de  
relatiis: quoz esse cōsistit in quadā compatione. Contra.  
qr dato quod simul sint compari: et constitutio relatiō-  
rum: tñ constitutiū pñm est de se pñis relatiis cō-  
stitutis: et eoz constitutione. Respondetur quod nō h̄z  
veritatem de constitutio formalis: quod simul h̄z esse cū eo  
qđ cōstituit: sicut albedo et esse albū. Contra. qr dato  
quod compare. i. esse compabilitas ad alterū sit simul cum cō-  
stitutione relatioꝝ. tñ compare ipsius intellectus: quod ni-  
bil aliud est cōsiderare relatiua in compatione ynius  
ad alterum: est posterius qđ relatiua distinguuntur: et cōstituit  
in esse relatioꝝ. qr nullus intellectus cōstituit suum obiectum:  
precipue intellectus speculativus in esse obiecto. sed supponit.  
ynde rōnes procedunt ex equivocatione compationis.  
Et ideo alii videntur mihi dicēdū et melius. quod oīs di-  
stinctio rōnis h̄z ortum ab aliqua distōne reali: mediā-  
te compatione intellectus. Ad cuius evidētiā scien-  
dum: quod cū ens rōnis cōsequatur rem ut obiectum est in in-  
tellectu. Uno mō in intellectu simplici: in qua tñ yna rō  
obiua rei potest obiecti intellectui: et nō alia. sicut qđ alii  
concepit deum ut iustum: uou tñ ut sapientem. et hoc  
prouenit ex excessu intelligibilis: et defectu intellectus non  
potēt omnes rōnes obiectas rei uno cōceptu intelligere.  
alio modo in compatione ad intellectum enūciatiūm:  
sicut si intellectus diceret: quod homo in eo quod aīal nō est rō-  
nalis. vel quod in deo iustitia in eo quod iustitia non est sapientia.  
et ytraꝝ modo videtur quod differentiā rōnis proueniat  
ex aliqua differentia reali: scilicet ex fundamēto remoto:  
ut dictum est. Et probo duplicitē rōne. in generali primo.  
secundo in speciali. rōne p̄p̄riaynicuꝝ dictoꝝ modoꝝ.  
Primo sic. qr sic se h̄z ens rōnis ad ens reale. ita plūta  
rationis ad pluralitatis realē. sed omne ens rationis  
habet ortum a re mediante operatione intellectus. ergo  
pluralitas rōnis a plūtate reali. Contra sic. qr sic ali-  
dicunt: quod aliqua res fīm diuersas rōnes obiecta  
tur rōni et nō alia: op̄z quod h̄z aliquem ortum a re. s̄z nō  
posset ortuꝝ h̄bere a re: nisi talis distinctio aliquo mō me-  
diata operatione intellectus acciperet a re ergo rōne. Pro-  
pria rōne ēt ynicuꝝ predictoꝝ modoꝝ probat idem.  
Primo sic. qr quod aliqua res cōcipiat sub yna rōne ab in-  
tellectu simplici: et nō sub alia nō videat conuenire intellectu  
cui videnti rem de se. sed ut videt eam in se per aliquod  
medium eam sic representat. ergo si hoc cōtentit sibi in  
qua tñ videt eam per aliquod medium: representans rez  
sub yna rōne: et nō sub alia. et p̄p̄is intellectus cognoscere  
rem fīm diuersas rōnes: ita cognoscit quod non sub ytraꝝ  
rōne simul videat prouenire: et cognoscit eā per diuersa media.  
Si prouenit or̄z cognoscitur diuersa media h̄tetur

Sche stück

**No** vñ puer  
ai q̄ rna rō  
obieccua sli  
citus rei pōe  
objici nells  
finc alia.

propositum. s. qd diversitas rōnum talium oritur ex diversitate reali medio. s. aut media differunt rōne: ita qd sit vna res rōne differēs: idem iudicūz erit de illa re: sicut de pīma. s. qd non poterit itellectus diversa rōne: nisi per alia: et ibit in infinitū. et hec rō pcedit de medio itellectus. sīm qd vna res dicit in cognitionē alterius. ¶ Accipiendo aut̄ medianū pro cōceptu rōnis: in quo mens rem cognoscit: impole est qd yno cōceptu mens cognoscat diuersas rōnes distinctū: ita qd nūc vna nunc alia. Si autem dicāt qd vnuis cōceptus oēs illas reprēsentat: vt distinctas ex pte rei itellecte. hoc est qd sic intelligit talia qd intelligit vnum sine altero: et distinguunt ab altero. et hoc nō potest esse nisi falso itellectus: accipiendo ea ī eo in quo sunt vnuis: et vt sic. Ui itellectus apprebēdens iustitiā vt est se diuina non esse sapiaz falsus esset. si aut̄ intelligat vnuis non esse alterum cū reduplicatione negata accepta in gnāli mō supposito dōo. qd iustitia dīna in eo qd iustitia absolūte nō est sapia: tunc erit vera. sed nō poterit hoc verifica ri sine diuersitate alſqua reali. qd qd hoc ī eo qd būn nō sit illud vlr hoc non puenit nisi qd vnum īvenit sine alio aliquo mō. sed hoc nō potest esse: nisi aliquo mō impoſtarent aliquā diuersitatem realē. ergo ¶ Per hoc ēt pīz: qd diuersitas scđo mō accepta: penes. s. itellectū enunciatiūm: qd. s. enūciatiūe dicit hoc absolute acceptum: in qd huius nō esse illud qd accipit̄ penes aliquā diuersitatem realē. Et ſirmatur rō sīm dīn antiquum et cōe. vnuis sīm se acceptū: et vt tale non hz nisi vna rōne. sī illud qd non hz nisi vna rōne: vt sic non dīt rōne. g. ¶

Contra artic. **Quantum** autem ad tertium pncipale. s. qd tūm ad applicationem predictorū ad ppositum pbare pīmo illud itendo. s. qd nō oīs attributorū distinctio sīm rōnem pōt accipia distinctione reali itra in diuiniis. Scđo pbare proposituz. ¶ Prīmū pīz sic. qd distinctio illoꝝ que vniſormiter se hñt ad oīa dīria realr in dīnis nō potest accipie ex dīria reali exīte in dīnis. sed multa attributa sunt talia. sicut pīz de iustitia et misericordia: et de multis alijs. ergo ¶ Scđo ex hoc ad ppositum sic. distinctio rōnis sive attributoꝝ: sive quorūcumq; alioꝝ hz ortum a distōne reali: vt pbatum est. sed nō oīs distinctio quorūcumq; attributoꝝ dīlīnoꝝ pōt accipi ex diuersis re itra. vt iam pbatum est. ergo distinctio ſaltem aliquoꝝ attributoꝝ dīlīnoꝝ accipit̄ per compationem ad aliqua extra. Unde sciēdum: qd lī distin ctio quorūdaꝝ attributoꝝ sīm rōnem pōt accipit̄ per compationem ad distōnem realē itra: sicut distinctio relonis et eſſentie. nā eſſentia eſt eadez realr cum aliquo a quo relatio in spāli accepta. puta pīmitas diuining rea litera filio. v. dīlīnem realē itra: sicut eſt distinctio relonis et eſſentie. et ideo lī quorūdaꝝ distinctio rationis pōt accipit̄ per compationem ad intra: ybi. s. aligd tale inuenitur. In alijs tamē opz qd accipiat̄ per compationem ad extra.

Quodnam et  
scilicet. **Quantum** ad qd tūm sciēdum: qd alia hoc oby citur multipli. Et pīmo contra illam ppōnem que dicit: qd oīs distinctio rōnis hz ortum a re tonq; a fundamēto remoto. ¶ Prīmū sic. qd sicut se hz vnum rōne ad plura re: ita plura rōne ad vnum re: sed plura re īueniunt̄ esse vnuis rōne: non ppter aliquā vnuitatem in eis. ergo ¶ pbō mi. qd duo idiuindua vnuis spēi: vel due spēi vnuis generis non hñt aliquā vnum re: com mune eis. ¶ Scđo sic. qd pīculare et singulare et indiui duum īueniunt̄ alicui vnuis: exīte vna re ſola. sed iſta diſ ferunt rōne. ergo dīria rōnis pōt eſſe ſine aliquā diuersitate reali. ¶ Tertio sic. qd illud qd īuenit alicui circūscripto pīol opere itellectus īuenit ſibi ex ſcipio: circūscripto

omni alio. sed singulare et idiuinduum īuenit alicui vnuis ſoli numero: non mediante operatione itellectus. ergo ¶ probō mi. qd idiuinduum eſt vnuis numero. singulare eſt ens nō cum alio. Iſta aut̄ īueniunt circūscripta oī operatione itellectus vni ſoli. ¶ Et ex hoc hñtur duo. vnuis eſt: qd diuinctio rōnis hz ortum a re: nō mediate opere itellectus: nec opz qd hñat ſemper ortuſ a diuersitate reali. Scđo eſt. qd iſta nō dīct̄ intentiones ſecūdas ſed paſtas: qd hñt eē mediate operatione itellectus. ¶ Quarto ſic. qd genus: spēs: et idiuinduum diuerſit̄ rōne exīte vno ſolo. ſed hoc nō eē ſi dīria rōnis orīet a diuersitate reali. ergo ¶ probō ma. qd nō ſolum aīal. homo. ſor. diuerſit̄ rōne in diuersis. ſed ēt in eodez. ¶ Quinto ſic. qd in angelis in qbus ſīm quosdam gl̄ibet angelus eſt vna spēs diuerſit̄ rōne cōceptus spēi: et cōceptus idiuindui: et vnuis eſt cōmuniōr et vlior altero. ſed hoc non eſſet niſi diuersitas rōnis poſſet acclpi ſine diuersitate reali. ergo ¶ Quātum autem ad pposituz dī ſpecialr. contra hoc obycurit octo rōnibus. Prīmo ſic. qd illa que deus prehabet aīcīg creature: non hz per compationem ad creaturā. ſed deus habet oīa iſta. s. iūſtūm: bonum: et ſiliq: ani teq; creature ſīm Diony. ergo iſta nō accipiuntur in deo per compationem ad extra. ¶ Scđo ſic. qd ſīm beatum Dionysium. creature dī ſiliis deo in sapia: qd pīcipiat ab eo sapiam. ergo deus nō dīct̄ sapiē per compationē ad creaturā. ſed magis econuerſo. ¶ Tertio ſic. qd non dīt plus iustitia a sapia rōne: qd relo ab eſſentia. ſed circūscripta omni creature diuiningreſ ſelo ab eſſentia rōne. ergo ¶ Quarto ſic. qd illud qd eſt cā maioris pōt eſſe cā minoris. ſed eſſentia diuina eſt cā maioris diuinationis: qd ſit diuinctio rōnis: puta realis diuonis iter psonas. ergo ¶ Quinio ſic. qd nulla proprietas diuinguſit ab alia rōne: per illud qd iſrat eſſentiaz ſuā. ſed habitudo ad extra nō iſrat rōne iustitie vel sapie dei. g. ¶ Sexto. qd qcuid deus nūc intelligit itelligeret circūscripta oī ente vel poli creature. qd remoto posteriori remanet pīus. Intell: gere aut̄ deī pīus eſt qd creature. ſed deus nūc intelligit ſe ſub diuersis rōnibus: vt totus iūſtūs eſt sapiens et bonus. ergo circūscripta oī creature deus adhuc itelligeret ſe ſub diuersis rōnibus: vt eſt iūſtūs: sapiens: et bonus. ſed hoc non eſſet ſi iſta diuinctio acciperetur per compationem ad extra. g. ¶ Septimo ſic. quia deus intelligit alia a ſe. et illa que ſunt in eo per hoc qd intelligit ſe. et non econuerſo. non enim intelligit ſe: et ea que ſunt in ipso per hoc qd intelligit alia a ſe. ſi hoc nō eſſet ſi diuinctio attributoꝝ acciperetur ab itellectu dīno: ſaltem per compationem ad extra. ergo ¶ Octavo. qd non plīs hz accipit̄ per compationem ad extra diuinctio attributoꝝ: qd diuinctio ydearum. ſed diuinctio ydearum non acciperetur per compationem ad extra: cū diuinctio ydearum ſit cā diuonis rerū creatarū. g. ¶ Ad pīmū eoz que obycurit ad iſta in gnāli dicendum: qd mīnor eſt falſa. Ad probōnem dōm: qd lī diuersorum puta ſor. et plōnies: et huiꝝ boīs: et huiꝝ equi. non ſie aligd vnuis re: qd ſit ipsorum formalr et ſobiue. nī ſorte quātias diſcreta. puta numerus. tñ ipsorum potest eſſe aligd vnuis numero: ita qd vnuis ſit vt ſubi. alterius vt termini ad quem. Uñ vna numero cōſormitas que eſt in ſorte ſubiue: vel in horīe eſt ad plōneni: vel ad huiꝝ equi: vt ad terminū ad quem. et ſuper hāc conformatiōnem fundat̄ vnuis rōnis spēi: et generis cuiuslibet: vñq; ad gnāliſſum. ſicut alī diffuse tractans. ¶ Ad ſecundū dīm dōm: qd pīculare et idiuinduum īueniunt vni et ei dem re. ſed non īueniunt̄ vt diuersa rōne exīte vna re ſola. vnde pīculare dī. q. pī ſubiectū. vnde non poſſet

## Quolibetii

Convenire alicuius nisi esset aliqd commune conueniens pluribus; sicut pribus subieciuntur. Individuum est prout dicit puationem divisionis spei ad individua non conuenire alicuius; nisi esset plura actu vel potentia; in que possent dividiri species vel genus. prout autem dicit indivisiones reali conuenire rei uno solo ex parte. Singulare autem prout dicit illud quod conuenit vni soli et non pluribus; prout si est secunda intentione prius conuenientia ad plura non conuenire rebus; nisi esset aliqd unius conueniens pluribus. et per hanc erunt plura in potentia. Prout autem dicit ens non cuius alio; bene conuenire alicuius soli ex parte. sed non credo quod aliud quo uno solo ex parte simplici intentione exclusa; alienas vel exclusio alienatione posset concepi ab aliquo intellectu.

**C** Ad tertium dicitur: quod illa ratione procedit ex ignorantia illorum vocabulorum singulare et individuum; quod possunt accipi pro ente rationis; seu pro secundis intentionibus; et pro lege reali. nam si accipiatur individuum prout dicit puationem alicuius divisionis communis in suas partes subiectas; sicut dicit indivisionem rationem rationem. Sicut et divisione in opposita accipit rationem; ita tamen quod intelligit ista divisione sic esse rationem rationem; non quod ipsa ex hoc sint soli rationes distinctae; puta soli et pluri. sed de proportionate ratione ratione. quod illud quod dividit non preexistit divisioni vni ratione; sed unum rationem rationem tamen et propter hoc non est ibi aliqua divisione realis vniuersitatis ratione divisioni. sicut quando dividitur qualitas praecoxitatis vna in duas partes; et est divisione vni eius quod est rationem rationem tamen. Si autem accipiat individuum pro eo quod est unum numero et individuum in pluribus; sic individuum conuenit rei circumspecto opere intellectus; nec dicit rem secunda intentionis. Similiter dico de singulari. nam si accipiatur pro eo quod est aliqd esse solitarium; non cuius alio communicare; sic dicit esse reale. et sic potest conuenire rei circumspecta omni operatione intellectus. Si autem accipiatur pro eo quod est conueniens vni soli et non pluribus; sic dicit puationem ens rationis. quod dicit puationem conuenientie pluribus. Unde secundum quod in natura speciei fundatur duae intentiones. scilicet vnuus conuenire pluribus; et dividendi in pluram. Modo singulare prout dicit secundam intentionem dicit puationem propriam. individuum autem puationem secundam: tamen sive sic accipitur sive non: numerus conuenire vni vel diversitate ratione exclusa oportet ratione reali. Nam dato quod uno solo ex parte verum est ipsum esse vnu numero; nec divisionis realis in pluram re: et nullo alio coextende cum alio. tamen scilicet hypothese ista non maneret vel distincta ratione. nec alienas possint dici ab intellectu; nec eius oppositum. Ad quartum dicitur: quod maior est falsa; si sic intelligatur; quod ex parte uno solo actu et potentia; ita quod impotest est plura conuenire ratione generis; speciei; et individui. quod ipso est salutare rationem generis: nisi in eo sub quo continentur rati diversa formaliter et aptitudinaliter. quod omnis genus dividitur in oppositas rationes. et illud quod vni sollicet conuenit imponere est esse tale.

**A**d probationem dicitur: quod in eodem. puta in sorte possint fundari iste rationes. non tamen in compositione ad idem. nam super sortem in compositione ad plures fundatur ratione speciei. et super eundem in compositione ad equum: cum quo minor est conformitatem habet: fundatur ratione generis. et sic videtur ad genus generalissimum. Si autem dicatur quod res subtractis istis intentionibus conueniunt vni et eadem. puta sorti esse boiem et aiam. circumspecta diversitate reali: et compositione intellectus. Dicendum quod verum est quantum ad illud quod absolute dicuntur. sed ut ratione ratione non conueniunt circumspecta diversitate rati: et operatione intellectus.

**A**d quintum dicitur: quod maior quo ad aliqd est falsa: quod ratione illarum opinionum que posse vnum solu angelum in una specie ratione dividendum: accipiendo dividendum pro dividendo re: et ratio speciei differunt. Nam ratione

## Questio

speciei ratione illa opinionem accipitur in eis: non enim hoc quod est esse predicable de pluribus individualibus actu vel aptitudine. sed ratione hoc quod determinativa est genere vel tractu. Unde et Porphyrius duplex diffinit speciem. Uno modo per predicari de pluribus differentibus numero. Alio modo per hoc quod est esse sub genere: vel contrabere genus. sed tamen ista non possent accipi vel diversa ratione: circumspecta diversitate reali. quod nisi cu[m] angelo dato acciperet alius angelus diversus ex parte sub aliquo communione angelus datum non esset determinatum illius communione: nec tale commune posset accipi ut dominus ratione ab individuali. **C** Quantom ad aliud quod dicit illa maior. quod statim opinionem illa conceptus speciei esset et communior quam conceptus individualis. Dico quod est falsa: loquendo de conceptibus quibus angelinati sunt stelligi. scilicet ratione sunt in se: et intellectus noster: qui intelligit angelos ratione quoddam similitudinem ad malitia: in quod plura sunt sub eadem specie: imaginatur conceptus magis et minus communem ratione individualium et ratione speciei. **C** Ad evidenter tamen autem eorum que dicenda sunt ad illa argumenta: que sunt contra positionem directe. premitto duo. Primum est: quod quod distinctio de ratione attributoz accipitur per comparisonem ad extra: quod non sic est intelligentium: quod illa attributa conuenient deo ex habitudine ad creaturam vel compositionem ad extra. puta esse iustum: sapientem: et filia. Sed est intellectus generalis: quod eorum distinctio ratione accipitur per comparisonem ad extra. ita scilicet ratione intellectus aliquo ratione per compositionem ad diversam re dupliciter potest intelligi. Uno modo: quod in ratione eorum importatur habitudo aliquo: saltem fundamentalis ad diversam: sicut pars de diversitate ydearum: vel de diversitate prescie: vel predestinationis: vel est principium et finis: vel in puncto. Secundo modo de ratione rationis accipitur in compositione ad diversam re. quod in illo in quo sola ratione differunt non sicut aliqd de ratione vniuersitatis: ratione rem loquendo: quod non sit de ratione alterius: tamen in sua communitate accepta natu sunt conuenientia diversa re in aliquo non in qua vnu est realis de ratione vniuersitatis: quod non est de ratione alterius: sicut iustitia et scientia sunt vnum realis in deo: et quicquid est de ratione vniuersitatis: est de ratione alterius: in quantum sunt in deo: tamen absolute accepte conuenientia diversa re: et aliqd est de ratione vniuersitatis quod non est de ratione alterius: sicut in creatura intellectus. **C** Secundum quod premitto est. quod quoniam dicitur quod distinctio rationis talium accipitur per compositionem ad extra: non sicut intelligentium est quoniam logitur de cognitione divina. quod scilicet cognitio carent ab aliquo extrinseco ratione rem: vel est ab aliud quanto ita: quod cognitio divina nullam causam habet ratione rem: immo loquendo ratione rem debemus imaginari cognitionem diuinam: vel quoddam cognitionem ex seipsa comprehendentes se et alia re vel ratione divina nullam causam habent. Sed accipiens est talis ordo ratione rem intelligendi. ita scilicet dicitur: quod in deo yelle presupponit intelligere: ita quod si non esset intelligere non esset yelle. ita est ratione nostrorum modum intelligendi: intelligere plura ratione presupponit intelligere plura re: et hoc est intelligere plura ratione et distinctionem eorum ratione rem accipiri per compositionem ad diversam re. quare talis distinctio nunquam posset esse: nisi preintelligeretur diversa re.

**H**is premissis respondendum est ad rationes separatas directe contra positionem. **C** Ad primam ergo dicitur: quod prima ratione non excludit quod attributa prius sunt distincta ratione: non accipiuntur quantum ad suum esse distinctum ratione per compositionem ad extra modo predicto. sed excludit quod illa attributa quantum ad

Mota quitter intelligit quod distinctio attributorum accipitur per compositionem ad extra.

q̄d q̄ dicunt absolute nō cōueniunt deo ab extra. s. ipsius esse iustus vel sapientē ex creaturā: hoc est vix. Ad scđm patet q̄ idem: qz licet deus non habeat q̄ sit iustus bonus vel sapiens ex creatura. ita ecōuerso. qz creatura hoc habet per participationē similitudinis diuine: tñ illud distingui ratione accipitur per cōparationē ad ex- tra modo predicto: qz sc̄z distinctio eoz fīm rationē pre-supponit cognitionē distinctioz fīm rem: licet nulla res causa sit cognitionis diuine. Ad tertium dicendum q̄ si- ue paternitas ponat differre plus vel min⁹ ab eētia: qz būticia vel sapia: tamen distinctio rationis inter sapiam et essentiam non est reducibilis ad distinctionē intra: sic distinctio paternitatis et eētiae: sicut patuit supra. Ad quartum dicendum q̄ sicut non oꝝ q̄ illud qd est causa ma- lois semp sit causa minoris nisi sit tale minus qd sit in- clusus in maiorū: sicut pater de boue qui est causa bouis: nec tamen est causa canis qui est minor boue: sic etiā nō oportet q̄ illud qd est causa maioris distinctionis sit ca- minoris: nisi sit talis minor q̄ sit reducibilis semper ad maiorē: nunc autē licet realis per sonarū distinctio in di- uinis sit maior: qz distinctio attributorū est reducibilis ad illā: vt pa- cult supra: et ideo oportet aliquorū attributorū distinctio nem reduci ad aliam distinctionem realem. Ad quin- tuum dicendum q̄ nihil distinguere ab alio rōne nisi per illū qd intrat rōnem suā: vel illud in quolibz inueniatur vel salte in aliquo. nūc autē licet iustitia diuina nō includat aliquid in sua ratione: vt est deus: qd nō includat in rōne sapientie: et ecōuerso: tamē iusticia et sapia absolute dicta inueniunt in aliquo in quo aliquid est de rōne yni⁹ rea- liter: qd non est de ratione alterius: et econverso: et ex hoc accipit differētia eorum fīm rationē in eo in quo sunt vnum fīm rem. Ad sextum dicendum q̄ illa maior ma- nifeste est falsa: qz certū est q̄ exclusa omni creatura en- te et possibili deus intelligeret creaturā: vt possibilē: et in eam nunc sic intelligit. Similiter exclusa diuersitate pos- sibili ipsius creature a cognitione diuina: excluderet et distinctio rationis predictorū. Ad probationē dicendum qz licet cognitio dei fīm idem qd est absoluta sit prior crea- tura existēt et possibili: et tamē cognitio dei: vt est crea- tura vt obiecti non est prior creature in esse obiectu: vt relucet. sc̄z in essentia sua: nec etiā per cōsequētē cogni- tio sua vt habet pro objecto distinctionē illā attributo- rū fīm rationē. Ad septimum dicendum. q̄ loquendo de prima ratione intelligendi deus intelligit se: et ea que in ipso sunt realiter. i. per hoc q̄ intelligit sc̄z: et ea que in ipso sunt realiter intelligit omnia alia: et illa etiā que in ipso sunt fīm rationē intelligendi: intelligit vero alia a se nō q̄ ea que in ipso sunt fīm rōnem intelligendi sine rōne intel- ligendi alia. Ad octavum dicendum q̄ minor est falsa. Ad probationē eius dicendum q̄ similiter illud qd adducit ad probationē eius est falsum. sc̄z q̄ distinctio rationis idealū sit ratio creature: qz nullum ens rōnis est causa alicuius entis realis. ppter qd distinctio idealū fīm rai- tionem non solum non est causa creature sed nec etiam distinctionis.

**Questio.**      **III.**

**B** scđm sic procedit & arguit  
qđ paternitas in diuinis possit plurificari: qđ si paternitas in diuinis non plurificatur: aut hęēt vt paternitas absolute: aut vt diuina. nō p̄sio modo: quia tunc non esset in mundo nisi una paternitas: qđ falsuz est: nec secūdo:  
qđ p̄iunctio cōmunicabilis cū cōmunicabili nō facit in-  
cōmunicabile: sed ponere paternitatē diuinā p̄i diuinā

**est nō est nisi ponere cōunctionē que est de se cōmuni-  
cabilis cū essentia diuina:que etiā de se est cōmunicabili-  
lis.igitur tē. C In cōtrariū est fides.**

**Respondeo** ad istā questionē put ponitur sa-  
tis facile est respondere scz ostēdē  
do q̄ impōle est paternitatē in diuinis plurificari; et hoc  
quantū ad ipsum;qz est;qz in per se necesse esse quantū  
ad id qd̄ puenit sibi in se qd̄ nō est; ipossible est esse; sed  
in diuinis nō est nisi yna paternitas ergo ipole paternit  
atem plurificari in diuinis. Quia forte hoc nō satis  
facit intellectui querētis;qz vidē intentio sua querere;  
vnde est q̄ paternitas non possit plurificari ibi. Ad  
hoc autem primo ponā opiones quas non credo veras.  
scđo ponā opinionem quā credo veram.

**Quantum** ad primum sciendū quod sunt due opinio-  
nes: quarum nullus vide ē mihi vera co-  
gens. Prima ē que dicit quod paternitas non potest plurifica-  
ri ppter hoc: quia impossibile est quod prius pluralitas sit  
pluralitas differentiū solo numero: sed prima plurali-  
tas est diuinarum personarum. ergo impōle est quod illa  
sit plurimū fīm numerū. mi. p. maiores probant: quod illi rei  
cui potest conuenire pluralitas numeralis quia ratione subi-  
no repugnat dualitas eadē ratione nec infinitas numero.  
Si ergo non repugnat primis distinctiis pluralitas nu-  
meralis cīs non repugnat infinitas: sed in primis quia sunt p-  
se necesse est quod non repugnat in esse. ergo ibi est infinitas  
numericalis. ¶ Istud videt mihi deficere in duobus. p.  
quod non reddit rationē: nā ducere ad inconveniens: nisi ita  
sit non est reddere causam et rationem. Sed probare quod ita  
est nec realiter differt a ratione supra posita probante: quod ita  
est: quod non facit nisi accipere ibi conuersam illius: nam ibi  
dicitur quod in per se necesse esse quod non est: non est posse esse. Dic  
autem accipit quod illud quod non repugnat per se necesse esse de ne-  
cessitate: ita est: nisi quod bic accipit ista minor. scilicet quod si ipsi  
non est repugnans dualitas: nec infinitas: que tamē non  
est evidens: sicut statim patet. Scđo de ficit: quod si cī sta-  
tim dictū est: non est evidēs: quod ylre ei cui non repugnat  
pluralitas numeralis nec infinitas: quod dato quod ita sit: quod il-  
lud cui non repugnat pluralitas numeralis accepta abso-  
lute: et ut illa plura non cōcurrunt ad cōstitutionē vnius: et  
non repugnat infinitas: tamē nihil prohibet quod aliqua sint  
talia que prout concurrunt ad cōstitutionē illius determinan-  
tia: sicut sibi aliquē numerū: ita quod non possint esse plus  
vel minus: sicut patet de tribus angulis cōstituentibus  
triangulū: qui ut formaliter cōstituunt triangulū non patet  
plures esse vel pauciores: ita dicunt aduersarii quod tri-  
nitas requirit talē ternariū formaliter solo numero differē-  
tē. ¶ Alio. op̄o est quod rō quod non sūt plures paternitates  
in diuinis est: quod ut dicunt: cū non sint nisi duo modi p-  
ducendi. s. per modū nāe vel intellectus: et per modū vo-  
luntatis: et uno modo non possit p̄duci nisi vnius: quod qdlibet  
quilibet modo productū adequat totā potentia p̄ducē-  
tis: et uno modo non potest esse productio nisi vnius p-  
ducētis: et iō nō est ibi nisi vnius p̄ducens mō nāe vel i-  
tellectus qui dicit pater. et iō nō est nisi vna paternitas.  
¶ Istud autē et si sit quedā persuasio probabilis: nos cō-

## **Primos en ciclos.**

Paula opio

五



*Der neue K*

## Quolibet

est in una sola persona: quantum in tribus etiam loquendo de adequatione secundum perfectionem tantum adequat una persona potentia productis: quantum certum si essent: unde adequare vel non adequare potentia productua propter perfectio- ne suam non facit quod sint plures vel pauciores.

**Responsio** autem que mihi videatur ad hoc habere efficaciam est ista. quod in diuinis pater dicitur qui a nullo et a quo alius filius dicitur qui ab alio: et a quodam aliis. spuiscus dicitur qui ab alio et a quo nullus: et proposito qui a nullo videtur habere rationem principiantibus solitez secundum rationem: et secundum rem est ipse a quo omnes alii orti habent: et ideo dicitur habere modum naturae. In alia autem productione que supponit alias productiones filii a priori dicitur habere modum voluntatis: quod velle supponit intelligere, put alibi et alia tractauit diffusus. quicquid autem sit de hoc probare de extremis quod non possunt plurificari ibi facile est. scilicet quod non est ibi dare plures quia nullo vel a quibus nullus. **C**ad cuius evidentiā presuppono unam propōnē quam omnes cōcedunt: licet ex diversis causis. scilicet quod quecumque duas personas in diuinis cōpate adiunxit: opus una procedere ab aliis. Hanc enim propōnē omnes cōcedunt. sed quidam hanc ponunt propter hoc quod in diuinis non est distinctio inter personas: nisi propter hoc quod una non est ab aliis. Alii vero ponunt eam propter hoc quod in diuinis non est dare plures personas: quoniam una cōmunicet alteri omne illud in quo non opponitur sibi. una autem non opponitur alteri: nisi in quantitate una est ab aliis: et ideo si ponas ibi duas personas illa quam ponis non esse ab aliis necessario ponis cōmunicare aliis illud quod habet: et sic opus de quibuslibet duabus personis in diuinis quod una sit ab aliis: vel eōdūcendo. **E**x hoc statim probat propositum scilicet quod ipso est ibi dare plures personas que a nullo: quod in illa in quo quecumque duas persone accepte de necessitate una est ab aliis non possunt dari plures persone que a nulla: quod in illis personis que a nulla: una non est ab aliis. Sed in diuinis impossibile est dare duas personas: quoniam una non sit ab aliis. ergo ratiō. **C**odē modo potest probari secundum impossibilitatem dare duas a quibus nulla: quod in illa non in qua impossibile est dare duas personas: quoniam una non sit ab aliis impossibile est dare plures personas a quibus nulla: quod ille a quibus nulla una non esset ab aliis: quod si una libet ab aliis: illa est a qua aliquatenus in natura distinguitur non est dare duas personas: quoniam una non est ab aliis. ut dictum est. ergo ratiō. **Q**uare autem non sunt ibi plures que ab aliis: et a qua aliis non video aliam rationem nisi quod formalitas trinitatis cōcludit in isto trinario: sicut forma litas trianguli in tribus angulis: et ideo non potest esse ibi nisi una talis. unde non potest esse plures vel pauciores quam tres. **C**ontra autem quod duo modi sunt et non producunt per unum modum nisi una: non videtur mihi sufficere: sicut supra patuit. **A**d rationem in oppositū dicendum: quod paternitas non potest esse plurificabilis: unde diuina. Ad id quod dicitur contra hoc: dicendum quod cōiunctio paternitatis diuina cum diuina essentia: non est cōiunctio plurificabilis vel formalis nichil cū cōmunicabilitate: quod licet paternitas in cōmuni analogo accepta: put cōuenient creatori et creature dicat aliquid plurificabile: quod sub ipsa continet omnes omnes paternitates. et tamen si primitas creatura dicat aliquid plurificabile: tunc primitas diuina non dicit aliquid plurificabile.

**Ostea** querebant duo pertinentia ad creaturā tamen. Et primo in generali. deinde in speciali. In genere quod querebant duo. Quoniam primum pertinet id differenter ad accidentem et substantiam: et est utrum diuisio entis in actu et potentia sit diuisio in plura re. **S**ecundum pertinet ad substantiam

## Questio

permanē in cōparatione ad creaturā: et est utrum in creaturā suppositum et natura sint idem. Tertium pertinet ad creaturā in ordine ad operationē suā: et est utrum habitus faciat aliquid ad subiectum vel ad modum actus. Quidam. V.

**P**rimum sic proceditur et arguitur quod diuisio entis in actu et potentia sit diuisio in plura re: quod diuisio que cōuenient enti secundum esse quod habet esse extra viam dicitur in plura re. Sed diuisio entis in actu et potentia est huius. ergo ratiō. maior probat: quod illa diuisio de qua tractat metaphysicus per se est diuisio entis extra viam: cum metaphysicus de ente reali consideret: sed diuisio entis in actu et potentia est huius. ergo ratiō.

**C**ontra quod illa diuisio que cōuenient enti unius et eidem non est diuisio in plura re: quod idem non est diversus a seipso realiter. Sed diuisio entis in actu et potentiam est huius. ergo ratiō.

**P**robo mihi quod diuisio entis in actu et potentia cōuenit cuiuscumque enti: quod quoniam est in actu quoniam in potentia. sed quod cōuenit cuiuscumque enti: quod quoniam est in actu: quoniam in potentia cōuenit unius et eiusdem enti. ergo ratiō.

**R**espondeo circa ista quoniam sciendū est: quod aliquid distinguere inter actu et potentiam quia actus de potestate: et distinguere inter ens in actu etens in potentia: sicut aliud est distinguere inter albedinem existentem actum et albedinem existentem in potentia quod ipsa est possibilis esse. Primo ergo videndum est quoniam distinguuntur ens in actu et potentia qua de potestate ante quod sit. Secundo quoniam distinguuntur ens in actu et ens in potentia.

**Q**uantum ad primum sciendū quod potentia putatur principium actionis: vel passuum quo aliud de potestate distinguuntur: ut de se per se in potentia actuorum quod aliud de potestate agere: et potentia passiva quod aliud dicitur posse fieri vel moueri. preter hoc autem dicitur tertio: potentia vel magis possibilis: ipsa non repugnat terminorum.

**L**oquendo ergo de potentia actua. si queratur questione utrum actus potest et potentia qua de potestate differat. nihil aliud est quam querere utrum per se in potentia actus per se aliud est de potestate differat: et ad hoc dico quod si loquimur de principio productionis et actu ab eo producitur non est quod realiter differat: quod nihil est productionis sui ipsius. Si autem loquamur de actu productionis secundum quoniam actus producendi nihil aliud est: ut dicunt quod actus productus ita quod quoniam dicitur ignis calefacere: nihil aliud importat quam denotionem ignis extrinsecum a calore producto: ut est in fieri. unde idem est ac si dicatur quod ignis habet calorēa se effectiva: nec ponit aliud formaliter inherens ipsi agenti. Unde secundum hoc actus producendi et actus productus non differunt nisi sicut forma in fieri: et in factu esse: et secundum istam positionem idem iudicium est: de distinctione actus productionis et principii productionis: quoniam opinionem non credo vera: prout ea diffusus tractauit de distinctione predicamentorum in primo quoniam. **S**econduum autem alios actus producendi idem est quod quoniam respectus fundatus super per se in potentia productionis: et secundum hoc per se in potentia productionis et actus producendi differunt: sicut relatio et fundamentum eius. De differentiatione autem relationis et fundamenti eius. alio dixi. videlicet. quod non differunt re intrinsecā: sed solum re extrinsecā. id est trisece importata: seu annotata: et de hoc dixi diffuse alio.

**S**i autem loquamur de potentia passiva quod dicitur aliud potest subiective vel passiva. Dicunt quidam quod talis potentia in subiecto mobili ad formam est duplex: una est potentia susceptiva motus per quem subiectum mobile mouetur ad formam: et alia est potentia cōducens in subiecto secundum quoniam dicitur forma posse esse. Et quod iste due potentie distinguantur probant: quod aliud est posse moueri ad formam et aliud formam posse esse.



Sed prima potētia est illa per quā submoueāt ad formā. scđa per quā forma pōt esse. ḡ t̄. pbatio mi. qz illō cui cōpetit moueri ad formā nō est actus ad quē est in potētia. Sed illud qd pōt esse est illō qd postea est act⁹ vel acutu. ergo nō est idē posse moneri ad formā et formā posse esse. Dicunt ergo qđ in subto mobili ad formaz: sicut sit subalīs: sicut accidētalis: est quedā potētia ad eē forme prēter istā potētia que est ad motū: et ista potētia vt dicunt est ipsa forma essentialiter. Sed fīn aliū modū essendi possiblē: qđ talis possiblitas. scđ que est ipsa forma sit ibi. pbant triplici rōne. Primo sic: qz vel diuersum a forma pōt esse forma: qz que sunt diuersa per essentiali ipole est ynu esse alterqz. Sed talis po⁹ pōt esse forma: qz talis po⁹ fīn eos nihil aliud est qđ forma polis esse. ergo t̄. Secundo. qz ex diuersis nō pōt esse aliquid ynu per se: s̄z ex potētia et actu sit ynu per se. ergo potētia et actus: cuius est dicunt yna rez: et per h̄is talis potētia nihil aliud est qđ actus fīn ta lē modū accept⁹. Tertio sic: qz si nihil forme yl act⁹ est in subto mobili ad formā. forma nō educere ē de potentia subi vel māe: sed hoc est falsum. ergo opz ponere fore aliquid in mā ante qđ submoueāt ad formā: sed illud est potētia per quā pōt esse forma. ḡ t̄. Sz istō stare nō pōt: et hoc pbo quatuor rōnibus. Primo. quia per idē est aliquid in potētia ad motū et ad formā: cum forma et motus sint idēnisi qđ motus dicit formā vt ē in fieri que postea est forma: vt est in factōe. ḡ ipole est qđ sit alia potētia et alia per quā aliquid est in potētia ad motū et ad formā. Secundo. qz sicut forma potest eē ante qđ sit. ita motus pōt esse ante qđ sit: sed fīn te potētia que est ad esse forma opz qđ sit aliquid forme yl forma preexistens in re. ergo potētia per quā est motus opz qđ sit ipse mot⁹ vel aliquid ei⁹ p̄exīs in subto: et sic i subto ppter potētia que est ad moueri est ibi potētia per quā pōt eē motus: et sic dicit duplex potētia respectu motus: qđ est satis derisibile. Tertio sic: qz oēs cōcedit qđ impole est qđ idē sit actu et in potētia loquēdo de esse in potētia formalī salte. nam licet aliqui ponat qđ aliquid pōt eē in actu virtuali et in potētia formalī fīn idē. nullus tū pōnit qđ aliquid sit in potētia: ad hoc qđ sit formalī tale in actu formalī per idē et fīn idē: sed illud fīn qđ aliquid est formalī tale: et est forma et actus. ergo ipole est: qđ illō qđ est aliquid in potētia tale sit formalī actus. Quarto sic: qz ille motus si est in rerū uā in existētia reali aut est subsistens: aut inherens: si est subsistens non pōt esse idē subo cū aliquo alio diuerso a se: nec per h̄is aliquid diuersum a forma poterit facere aliquid idē subo cuz forma si aut est inherens: cuz omne illud qđ est in existētia reali inherens sit actus iā erit actus. Dices forte: qz id est actus nō gdē actus existens: sed actus possibilis: et sic est actus in potētia: et inherens erit in potētia. Lōtra. qd intelligis per actu pōlem: aut intelligis per actu pōlem actu extētē nūc in rerū nā in entitate ppriā et distincta et suis causis aut actu nō existentez: nūc in se et in esse distincto a suis causis. Si pmo mō tūc contradic̄tō est dñe sp̄iam actu pōlem et tūc extētē in actu distinto a suis causis in rerū nā. Situ vis distinguere esse pole qđ esse actu qđ esse in rerū nā in existētia reali distincta est esse in actu ppriā nāe. Siscdo mō. ergo iſe actus simplē nō est: nec per h̄is inherenter alteri informando. Et cōfirmat rō. qz qn̄ dicitur qđ ipsa formayna et eadē per eētia ante qđ moueāt subm est fīn ynu modū: puta fīn esse in potentia in rerū nā: et fīn aliū modū non. puta fīn esse actu. quero vtrū ille modū essendi in actu sit polis: aut non. si non: possibile est ipsum esse pro quoqđ repōre: si sic.

opz qđ iste modū habeat duos modos. modū essendi in actu: et modū eēndi in potētia: et queret similē de illo mō eēndi in po⁹: et sic ibit in infinitū et tot icōuenietia pūt adduci h̄ istam pōnē: ḡ stultus est hoc qđ dñ. qđ hoc qđ oporteat adducere inconvenientia ad probandum ipsam. Et iō dñm. qđ potētia passim que est ad aliquę actū et actus ad quē in subo in quo est differūt reali: qđ p̄ ex ista rōne cōmuni que dicit qđ ipole est idē: et fīn idē eē in potētia et actu salte formalī simul. Secundo. quia ipole est aliqd stare simili cū suo opposito. sed potentia ad actū stat cū opposito actus: sicut potētia ad albedinē stat cū opposito albedinē. scđ nigredine. ergo t̄. Et hec est rō Aristō. ad probādū p̄ ph̄. q̄ ppter duos terminos motus oppositos oī dare tertiu. scđ uāz subiectā. Ad rōne ergo quā faciunt ad pbandū qđ alia est potētia qđ est ad motū et alia que est ad esse formū. dñz ad maiorem qđ qn̄ dñ qđ aliud est posse moneri ad formā et aliud formā posse esse. Dico qđ ista alicetas nō est p̄ alietatē potētie: quarū yna esset ad motū: et alia esset ad formā: sed ppter alietatē potētie et actus ad quē ē. ynde ista alicetas ponit distinctionē inter potētia et actū qui est polis: vel est dñia inter potētia passim et potētia que est nō repugnātia terminorū que inuenit in oī factibili. Ista aut nō repugnātia terminorū nullū esse regale ponit in rerū nā ppter pncipii rei et actualē essentiali eius. ut infra dicetur. Ad pīn autē qđ inducunt ad pbandū qđ possibilū tas forme ante motū ad formā sit aliqd forme in subto motus. dicēdū qđ minor est falsa: qz dicit qđ potētia per quā forma est polis pōt esse forma: qz licet forma possibilis sit postea forma que est in actu: mō quo infra diceā. tū po⁹ que dñ polis nō est ipsa: nec pōt esse ipsa: sicut etiā liber: qui dñ Aristotelicus denominatiue: sicut a cā efficiētē nō est ipse Aristō. Ad scđ dñm qđ maior est falsa loquēdo de yno qđ est cōpositū per se. smo argumen tu est ad oppo" eius qđ intendūt excludere: qz nullū realiter cōpositū est nisi ex diuersis simpliciblēs: quorum ynu nō est realiter alterū. Ad tertiu dicēdū qđ educi de potētia māe nō est formā p̄existere in mā: vt supponit rō. qđ ergo est educi de potētia māe. Dicunt qdā qđ educi de po⁹ māe est formā educi de latēti ad appārens ab agente creato. Hoc aut nihil est. et pmo qdē qđ de latēti ad appārens: qz aut loquūt p̄prīe: aut metaphorice: si loquūt p̄prīe idē est ac si dicerēt formā educi de nō cognito ad cognitū: vel de obscure cognito ad clarū cognitū: sed hoc nihil est: nec facit ad p̄ductiōnē rerū: vt de se p̄z: nisi forte quantū ad ea que fiunt ab arte būana. ergo t̄. Si loquūt metaphorice vt per la tentiaz intelligent potētia que minus est intelligibilis qđ actus: et per potētia intelligent actū: tunc nihil aliud est educi de latēti ad appārens: qđ educi de potētia ad actū: et hoc est qđ querit. scđ qđ est educi de potētia ad actū: et p̄ h̄is nihil de hoc dicit. Tertio illud dictū deficit quātū ad hoc qđ dñ ab agente creato: qz illud qđ solum iportat habitudinē forme ad mām non habz qđ sit tale vel tale ex hoc qđ est a tali vel tali agente: sed solū ex. B qđ sic se habz ad mām: sed formā educi de potētia māe dicit solū habitudinē ad mām. ḡ t̄. De hoc aut multa alia dicūt. de qbus als diffuse tractauit: et iō pretermittit. Dico ergo sicut als dixi breuiter qđ formam educi de potētia māe nihil aliud est qđ fieri forme: eo modo quo forme cōpetit fieri depēdēter in esse suo: et fieri a māvel subo in quo est: et hoc tanto magis proprie dicit qn̄ subz p̄existit forme pducibili: et p tanto tale fieri dicit educi: qz nō pōt cōpetere sibi fieri ppter tale dependentiā nisi inquantū ex quodā alio possibili: et ipsa fit cōpositū.

## Quolibet

¶ P̄cipue sicut dictū est: hoc cōperit qñ ordine t̄pis p̄t existēte tali potētia fit cōpositū: qz tūc fit reductio quēdā vel reductio ex nō tali ad tale. Qñ aut̄ totū cōpositū fit quātū ad vtrāq sui partē nullo presupposito: tūc licet tale fieri sit ex p̄tibus: tūc tale fieri nō est reductio ex nō tali p̄bus t̄pe ad actuū: t̄ iō nō est ita p̄prie hic reductio de potētia māe: licet sit talis dependētia ymīs ad alterum. ¶ Lōtra premissa arguit. Primo sic: qz forme priorū indiuiduōz nō sunt edictere: t̄ nō dependent a subo. ḡ r̄. ¶ Scđo. qz grā dependet a subo: t̄ tamen non edicetur. ergo r̄. ¶ Tertio sic: qz educi p̄portat qđdā fieri t̄ non ipsum esse forme. ḡ ad educi nibil facit formā dependere in esse a subo. ¶ Quarto sic: qz educi de potētia māe videt̄ dici ad similitudinē cuiusdā motus localis. Sed talis dependentia a subo: nō b̄z similitudinē ad motus localē. ergo r̄. ¶ Ad p̄mu dōm qz in primis idividuis factis a deo: ipsuz fieri cōpositi t̄ forme in cōposito: t̄ ēt ipsum esse dependebat ab ipsa potētia māe: t̄ quantum ad hoc est ibi educi. Sed qz illud educi nō fuit de potētia p̄existente t̄pe: sicut est in cursu nāli rerū nō p̄prie t̄ stricte ponit̄ ibi educi cōiter a doctoribus. ¶ Ad scđz dōm qz grā ponit̄ educi de potētia obedientiali subiecti sicut als dixi. ¶ Ad tertiu dōm qz fieri p̄ se loquēdo nō addit̄ sup̄ ee rei facte n̄lī solā denominationē ab agē te: t̄ esse in fluxu quantū ad ista quo:ū eē est successiuū: quātū aut̄ ad alia quo:ū nō est successiuū fieri eorū: fieri nibil aliud est: qz nunc p̄uo esse ab agente: fm qz cōis v̄lus loquēdi bz: vñ dicim̄ mūdū factū suisse a p̄ncipio t̄ modo esse in nō fieri vel absolute esse ab agente ab sc̄bz determinatione aliqua nūc determinati inchoantis vel terminatis: t̄ si aliquid esset factū a deo ab eterno: eius fieri nibil aliud esset: qz ipsuz h̄c esse a deo ab eterno. Qñ ligit̄ dōr qz educi dicit fieri t̄ nō esse. Dicidū qz fieri dicit esse: etiā rei facte vt est ab agente. sc̄z esse a cā effidente. t̄ video ad sic vel sic fieri facit qz esse rei solū dependeat vel nō dependeat. ¶ Ad quartū dicendū. qz nō est ibi filitudo motus localis. quantū ad hoc qz forma per capillos trahat̄ de fundo māe ad superficiē. ¶ Est ibi similitudo motus quātū ad hoc qz aliquod subm̄ de non ee talis reducat̄ ad esse tale: t̄ hoc fm cōēm cursum: nāe in quo oē qd̄ sit: sit ex subo p̄supposito ordine t̄pis. ¶ Un̄ notandum qz quia motus localis inter alios motus est notior quo ad nos: ideo ea que p̄prie p̄tinent ad motus localē transferunt̄ ad alios motus: t̄ ideo vocant̄ exit̄ vel eductio vel bz: non qz fm p̄prietate talis sitibz exīt̄us vel eductio: prout dicunt̄ motū locale. ¶ Quantus autē ad potētia tertio modo dictā: que est nō repugnātia terminorū: nō videſ̄ mibi: dicat aliquid diversum a re producibili n̄lī exclusionē impo<sup>18</sup> tantū: vnde c̄quis ita sit. nō video qz res dicat polis n̄lī a potentia actiua: sicut dicimus pole cāri anteqz causef̄: vel a potētia passiua: sicut res generāda dōr polis rōne potentia passiua: de qua est educibilis: t̄ vlt̄erius includit predictā nō repugnātia: que nō dicit aliquid diversuz a re producibili: vt video mibi. ¶ Sed cōtra hoc qd̄ dicit qz est quadriplex potētia. sc̄z potētia passiua: actiua t̄ potētia que est nō repugnātia: t̄ p̄ter has est potētia obiectua: t̄ dicit qz potētia actiua non est ad esse: sed ad facere. potētia etiā passiua nō est ad esse: sed ad pati: vt fieri. potētia autem que est nō repugnātia: nec est ad fieri: nec ad ee: nec ad facere etiā. potētia aut̄ obiectua est potētia ad esse nō ad fieri vel facere. ¶ Qd̄ aut̄ p̄dicta potētia obiectua sit potētia ad esse nō ad fieri: nec facere: t̄ qz sit alia a nō repugnātia terminorū. p̄bat̄ sic: qz in deo est nō repugnātia terminorū: non t̄n̄ est ibi potētia obiectua qua ḡliquid

## Questio

dicit̄ pole. ergo r̄. ¶ Qd̄ aut̄ differat a potētia actiua. pg qz potētia actiua est potētia entis in actu ad agere. potētia aut̄ obiectua est potētia nō entis in actu ad esse: sed bec nō est illa. ergo r̄. ¶ Qd̄ aut̄ potētia obiectua nō sit potētia passiua arguit̄ sic: qz potētia passiua: vt dicūt̄: est potētia ad fieri t̄ ad pati. Sed potētia obiectua nō est potētia ad fieri vel pati. ergo r̄. p̄bat̄ mi. qz aliter mā est in potētia ad esse anteqz sit: t̄ alr̄ in potētia qn̄ ia est: sed mā est in potētia ad pati t̄ fieri anteqz sit: que est potētia passiua. ergo r̄. ¶ Ita aut̄ non vident̄ bene dicta: t̄ p̄mo qd̄e hoc qz dōr pole obiectue qz dicat ab aliqua potētia p̄ter actiua vel passiua: supposita tamē repugnātia terminorū: qz pole obiectue dōr ex hoc qz est obm̄ vel natū esse obm̄ alicuius potētiae realis: sed pole sic obiectue. deinde non p̄t̄poni obz esse alicuius potētiae realis n̄lī actiue vel passiue. ergo r̄. p̄bat̄ mi. qz potētia: cui<sup>19</sup> dōr esse obm̄ aut̄ est ipsum inqz: cuius dōr esse obm̄: aut̄ aliquid diversum ab eo: nō potest esse ipsum in qz: in esse p̄re reali ipso possibile est ipsum in metesse obm̄ suypsius p̄ducibile. sc̄z a seipso. ergo relinquit̄ qz aliquid sit diversum ab eo: tunc arguit̄: potētia cuius obz est p̄dificabile pole est eam esse pn̄ "per qd̄ illud obm̄ p̄us nō ens p̄tētiae. Sed p̄ncipiū qz qd̄ nō ens p̄t̄ esse: nō est n̄lī pn̄ actiuz vel passiuz: nec Aristo. somniauit̄ plus. ergo r̄. ¶ Scđo sic de hoc qz distinguunt̄ potētia nō entis ad esse cōtra potētia ad fieri: qz oē potētia cuiusqz nō entis: aut̄ est potētia ad esse factū: aut̄ ad ee nō factū: si ad esse nō factū: ergo illud esse nō habet̄ efficientē: sed tale ee qd̄ non est factū est esse increatū: ergo esse increatū est pole esse: qd̄ est absurdū. ¶ Si autē est potētia ad esse factū. tūc arguo. oē factū est factū per aliquid fieri: sed talis potētia fm quā tu ponis nō ens p̄iūs esse in potētia ad esse: est potētia ad esse factū. ergo op̄z qz ista potētia sit aliquid fieri p̄ qd̄ illud est factū. ḡ r̄. ¶ Unde ponere aliquid posse bre esse factū: t̄ nō posse fieri est cōtradictio t̄ ignorare p̄pria vocē. ¶ Itē ponere potētia ad facere t̄ non pole fieri est cōtradictio: qz nibil p̄t̄ facere n̄lī qd̄ p̄t̄ fieri. ¶ Dōm ergo qz p̄ter potētia que est nō repugnātia terminorū nō est aliqua potentia n̄lī actiua vel passiua a qz aliquid fm rez dicat̄ pole. ¶ Ad cuius evidentia sciendū qz pole dōr p̄t̄ denominatedū aliquā a potētia. vnde nō est idē ponere plura polia t̄ ponere plures potētias. Notandum ergo qz vna t̄ eadē potētia est a qua sibi iexistente vel inherente: agens dōr potens: t̄ obm̄ natū fieri per ipsum dicit̄ pole obiectue: nec in obo poli obiectue oē ponere aliquā potētia p̄ter nō repugnātia terminorū ybi totū ens p̄duciū nullo presupposito: qz illa potētia: vt p̄bat̄ est: est potētia per quā aliquid p̄t̄ habere ee factū vel fieri: sed oīs potētia per quā aliquid p̄t̄ fieri ē actiua vel passiua. Sed vbi aliquid producit̄ nullo presupposito nō est aliqua potētia passiua fm rem loquēdo: t̄ ideo tale pole fieri dōr pole fieri denotatione extrinseca agentis: vt natum est esse effectus eius. ¶ Et si dicatur nōne fieri dicit mibi qd̄dā pati. dōm qz pati proprie est qd̄dā fieri in quo aliquid subyicit̄ motui t̄ forme facte p̄ existens t̄pe ipsi forme introducende: t̄ non oē fieri est tale pati: qz creari nō est tale pati. Alio mō p̄t̄ accipi pati minus p̄prie. sc̄z pro obiectue se babere vt effectus. factus ad potentia actiua: t̄ accepto sic iproprie pati oē fieri esset pati: sed non omne tale fieri regrit subm̄ recepiū ex parte producti: sicut dictū est de creatione. sicut potētia passiua p̄prie dicta fm quā aliquid est susceptiuū actus vel forme denotat̄ subz receptiuū t̄ formā receptibilem subm̄ quidē receptiuū: vt subm̄ in quo est illud p̄ncipiū per qd̄ p̄t̄ recipere. vnde dōr potētia recipere vel

Op̄io doc̄ris proprie.

Eadē est potētia p̄ qua agens dōr p̄t̄ potētia: t̄ p̄t̄ obm̄ usūm fieri per ipm̄ dē possibile.

Dōc̄to de pati.

sole subtiae. formā autē ut obz talis potētia: qz est rece-  
ptibilis. nā sicut factū vt sic est obz potētia actiua: ita et  
receptibile in subto est obm potētia receptiua: nec est q  
rere aliā potētia in subto receptiua: pter nō repugnatiā  
terminou. **U**nū notādū qz qnī dī ḡ potētia actiua ē  
ad facere q̄lī potētia qdā ordinata ad recipiēdū actū ll  
lum: qui est facere: t sic est falsissimū: qz tunc esset idez  
agere t pati. alio modo pōt intelligi qz potētia actiua ē  
ad facere. i. bz ad hoc ordinē qz habeat effectū factū: t  
illa eadē potētia est ad fieri: qz illa eadē potētia bz ordi-  
nem: nō qdē ad hoc qz agētis fiat: sed ad hoc qz p agētis  
potētia aliqd aliud fiat: t id qd̄ sit passiua dī qz respicit  
potētia agētis: vt per quā est: nec oī qz respiciat aliquā  
potētia: per quā res incipiat. **S**it potētia esse ad  
fieri dupliciter pōt ite: ligi. vno mō qz dicat potētia pas-  
siua ad fieri: qz s. est receptiua alicui⁹ actus facti: vñ for-  
me facte. t talis potētia ad fieri est potētia passiua. vel  
subm talis potētia cū sua potētia nō dī. ppe fieri: s. fie-  
ri hoc. vñ qz aliqd subm dealbat: nō dī subz simplr fie-  
ri: sed fieri albū. **A**lio mō pōt dici potētia ad fieri: qz  
bz ordinē ad hoc qz aliqd per ipsam fiat modo: quo iaz  
dictū est. **E**x parte etiā pdicū dī pole fieri: vel a poten-  
tia actiua: per quā pōt fieri vt dictū est. vel a potētia ēt  
receptiua qz in ipsa pōt recipi. sīc albedo anteq̄ fiat dī  
possibilis fieri. t illud dī pole obtiue. supposta nō re-  
pugnatiā terminoꝝ: qz natūest ēē obmalici⁹ potētia  
actiue vel passiue. **E**x hoc p̄z qz qnī dī qz potētia acti-  
ua est ad facere t nō ad ee nihil est dictu: qz ita se bz ad  
ee factū sicut ad ipsum facere: cui⁹ qdē ee facti ipsa est  
causa effectiua. t sitr potētia passiua: qz est ad fieri. est  
etiā ad factū ee: qz derisso est dicere qz sit ad fieri: t non  
ad factū est: cū oī fieri terminēt ad factū ee. potētia autē  
nō. ppe dī: sed magis oī dī pole obtiui: qz s. natū est  
ee obz potētia actiue vel passiue vel vtriusq. **A**d p̄m  
ḡ qz ipsi dicū qz potētia obtiua est aliud a nō repugnā-  
tia terminoꝝ. dico qz ppe loquendo potētia obtiua est  
nihil dictu: sed pole obm. qd̄ ḡ dī qz potētia q̄ est nō re-  
pugnatiā terminorū est in deo: nō tñ potētia obtiua. dī  
cedū qz potētia q̄ est nō repugnatiā est in deo: sed potē-  
tia obtiua: quibil est dictu: nō est in deo: nec ēt pole obi-  
ue: qz nō ē obm a icu⁹ potētia actiue vel passiue. **S**it  
autē qraſ̄ quio se bz pole obiue ad nō repugnatiā termi-  
noꝝ. vt p̄z. s. c̄ oio idē: dōz qz nō: qz sīc dc̄m est: pole obi-  
ue dī a potētia actiua vel passiua. **S**z poꝝ q̄tū ad nō re-  
pugnatiā terminoꝝ dī qz anq̄ tale ens sit est nō ens: cui⁹  
nō repugnat ee. vñ nō repugnatiā terminoꝝ in gnali ac-  
cepta iportat pdicatu nō repugnare subto. vñ pōt au-  
rire deo t creature. qz vñ dī de creatura q̄ nō est: t pōt  
ee: vt qz dicim⁹ qz creatura a nīq̄ sit pōt ee dī d̄termi-  
natā nō repugnatiā terminoꝝ d̄termiati subti ad deter-  
minatū pdicatu. s. creature polis ad ee. **A**d z⁹ dōm  
qz potētia actiua est poꝝ entis in actu: vt h̄ntis ipsas t d  
noīati dōnatiōe iſriseca ab ipa: t ista eadē poꝝ est: p̄ quā  
effect⁹: ḡ est obz talis poꝝ: est pdicibl̄ ab ipa. t pdicē  
qnī fit. t sitr poꝝ passiua ppe accepta ē poꝝ: p̄ quā aliqd  
subtiue t passiue pōt moueri t reduci ad actu quē reci-  
plt: t p̄ adē poꝝ dī ac⁹ ille recept⁹: t anq̄ fiat recepti-  
bil̄: t pter istas duas poꝝ nō oī pōere aliquā poꝝ: p̄ quā  
effect⁹ sit pdicibl̄ excepta nō repugnatiā terminoꝝ. **P**er B p̄z ad 3⁹: qz vñ est qz mā alr̄ est in poꝝ anq̄  
sit in rex nā: nec fiat p̄ creationē vt ps xpositi: t alr̄ ē i  
poꝝ qnī īā est in rex nā vt recipiat actu q̄ caret. nā p̄ mō  
dī poꝝ ee p̄ poꝝ agētis: re⁹ cui⁹ dī polis obtiue. **S**e  
cundo autē mō dicit̄ ee in potētia passiua respectu ac⁹ i  
ca polis fin quā potētia dicit̄ mā ee possibil subtiue: t

actus receptus in ea dicitur polis obtineat: et ex hoc non sequitur quod per non repugnatiā terminoꝝ et potentiā actiuā et passiuam sit quarta potentia.

**Quantum** ad 2<sup>m</sup> pronunt consideritur. sed sit distinctio inter ens in actu: seu existentia actualē entis et ens in potentia. dicūt quod est distinctio eiusdem rei formativis diuersos modos reales: ita quod ynnus modus realis est esse in actu: et alii esse in posse. res autem prebendit utrumque modū. Quod autem ita sit: quod isti modi duo sint realiter duo modi diversi ab invicem per se supposito quod esse in actu dicat modū realē: et supposito quod modus existit in posse non sit idem cum modo existentiae actu. vñ probat eoꝝ testit ad hoc quod modus existit in posse alicuius nihil de re sit: vt creature alicuius creetur. sit quod modus realis: et hoc probat 4<sup>r</sup>. Primo sic. quod iter deum intelligetur et creaturaz intellecta est relo realis ab eterno: quod inter cognoscēs et cognitū: et inter potentiam et obiectum est relo realis. relo autem realis non est nisi ad aliquod reale. gratia et eadē est ratio quam quod faciunt quod ydeas differunt realiter ab ydea: sed ydea est ab eterno. gratia. Secundo sic. quod res sunt in genere ab eterno: sed esse in genere dicit esse reale. gratia. Tertio sic. quod hoc alicuius esset: aut habebat quod erat possibilis ex natura rei plus quam chimera: aut non. si non: quod nūc potuisse fieri. si sic: ergo realitate habebat: per quam erat possibilis. Dices quod vero est quod habebat realitatem: per quam erat possibilis. sed ista realitas erat potentia agentis. Cetera. quero utrum illud quod habebat istam realitatem esset aliquod reale aut nihil. si nihil: sequitur quod nihil sit aliquod reale. si erat aliud: habebat propriositum. sed quod homo alicuius sit sit aliud reale. Quarto sic. quod autem esse potest creature alicuius sit dicit aliquod esse reale: aut non. si sic: habetur propriositum. si non: videtur quod divisione entis realis in actu et potentia sit divisione in esse rei et esse rationis. hoc est inconveniens. gratia. Cetera ista positione arguo 4<sup>r</sup>. propositio. quod quandoque sunt eadē in tercio proprientia sunt inter se eadē: et propricipie de absolutis habet veritatem in quacumque non creata vel increata: sed fuit te unusquisque secundum modorum sunt res ipsa proprientia cuius sunt modi. gratia inter se sunt idem res: liter: et unus realiter est aliis. et per alias non sunt distincti modi sicut res. Secundo sic. quod isti duo modi aut sunt due res: quia una non est alia: aut non. si sunt due res: quarum una non est alia: et sunt due res create: siue creabilis: operatio: quod quelibet eam habeat duos modos. sed modus entis in actu: et modus entis in potentia: quod quilibet est creabilis: et sic ibit in infinitum. ergo totem. Si vero non sunt due res non habebat distinctionem reale. probatio. quod differre realiter est differre divisionis realitatibus: quia una non est alia: sed vobis sunt due realitates diuise ad invicem: sunt due res distinctione realiter. ergo totem. Tertio sic. quod sicut se habet creatum in actu ad creabile: ita annihilatum in actu ad annihilationem: sed fuit te creabile et creatum in actu dicitur diuersos modos eiusdem rei. ergo annihilationem et annihilationem dicunt diuersos modos eiusdem rei: et certum est quod non alterius rei: nisi annihilationis: fuit quod aliud dicitur annihilatione in potentia: et annihilatum in actu. tunc quero de isto modo quo aliud est annihilatione antequam sit annihilatum: aut est aliud: aut est nihil. si aliud: sequitur quod aliud sit annihilationis: quod fuit te modus iste est res ad quam terminatur annihilationis fuit rem. Si autem tu ponis quod modus sit nihil: ergo iam est rei annihilationis nihilitas antequam annihilationetur. quod est inconveniens. Ex hoc potest confirmari alia potentia: fuit quod aliud dicitur creabile fuit potentia actualis: quod per idem aliud dicitur factibile non nibilo et vertibile in nibilo: seu annihilatione. non autem potest dici res annihilationis nisi per potentiam actualiam ageret: puta dei. ergo totem. Quartus sic. quod si ex parte rei creabilis antequam crearet esset aliquod et

Secundus  
etiamne,

## Quolibet I

reale distinctū ab esse dei: creatio nō supponeret nūbilū in mo aliqd. sed hoc est falsum. ergo r̄c. **C** Ad hoc respondeat q̄ creatio nō presupponit aliqd subiectū; in quo sit; sed supponit aliqd obiectū. **C** Lōtra. quero cui⁹ potētia obiectū presupponit; aut potētia actiua; aut passiua. nō passiua: q̄ ante creationē nulla est potētia passiua sicut te et sicut anima. sicut est esse gensis et spēm: et cōsimilia. distinctio sicut rationē est q̄ illa q̄ dicuntur dītingui nō habet diversitatē realem; sicut utrumq; dicat ens rei. sicut homo et animal. siue ens rationis. sicut gensis et spēs; ut illi cōde multis. et est ut est p̄ter multa. vñ in p̄ modo qui sit distinctio in ens rei et ens rationis. ens rationis se habet ut alterū membrū distinctionis cōtra aliud distinctū; sed q̄ dicuntur distinctio sicut rationē; ibi esse rationis dicit modū distinctionis. sic ergo patet ad q̄onē: quō. i. diuisio entis in actu et potētia ē dū nūfisio realis; et quō nō. **C** Ex hoc ḡ patet ad obta. nā ista ratio c̄ p̄bat q̄ est diuisio in diversa re: q̄ est diuisio fū esse reale. vñ cōcludit quantū ad hoc q̄ ens in actu est diversum re a potētia p̄ quam est pole. alia aut̄ ratio q̄ p̄bat q̄ nō est diuisio in diversa re: q̄ cōuenit vni et eidē bū p̄bat q̄ diuisio nō est in diversa re quātū ad hoc q̄ ens actu quādō est ipsūmet est pole atēq; sit q̄tū ad se ut est pole nō dicat re alia diversaz a se in actu: q̄ sit qdā res 3<sup>a</sup> ab extētia actuali: et a po<sup>a</sup> actiua vel passiua.

**B** **S**ic p̄cedit et arguit q̄ natura et suppositū nō sūt idē in creaturis; q̄ illa duo; quorū vnu est assūptū realiter: et aliud nō est assumptū realiter; nā sunt idem; sed in incarnatione filii dei nā est assumpta realiter; suppositū autē nō. ḡ r̄c.

**C** **O**ntra. si suppositū differt a nā: aut per accidēs: aut per substantiā. nō per accidēs: q̄ tūc indiuiduū includeret accidens. nec per substantiaz; q̄ hoc esset vel materia vel forma; vel nā composita. nō p̄ materia nec per formā que includuntur in ea; nec p̄nāz p̄positā: q̄ illa est eadē sibyp̄si. ergo r̄c.

**R**espondeo circa istam questionem. intendo primo excludere trēs opiniones: quas non credo veras. secundo ponam opinionez; quā credo veram.

**P**rima opinio est q̄ suppositū super naturā adi-  
dit quēdā modū: qui qđc modū: ut dū-  
cunt: differt realiter a natura: nō tūc dicit alia rem a na-  
tura: et ponunt exemplū de materia affecta quantitate.  
nam: ut dicunt: quantū ad hoc materia affecta quātitate,  
te dicit quēdā modū: qui: ut dicunt: differt realiter a na-  
tura accepta: q̄: ut dicunt: aliud est mā nō affecta q̄tū  
te: et mā affecta q̄tūtate. et dicit q̄ hoc s̄tūtū suppositū  
supra naturā: s̄cisse affectā quātitate et accidētib;. et q̄  
hoc sp̄edit predicationē nature de supposito: ut nō dica-  
tur q̄ hic homo vere est humanitas. tria ergo dicit isti  
p̄m̄ est. q̄ talis modū differt a natura realiter: nec in ē  
alia res ab ea. z̄ est. q̄ talis modū cōstituit suppositū  
in esse suppositi. z̄ est. q̄ iste modū sp̄edit predicationē  
nature de subito posito. **C** Lōtra primū arguo sic.  
q̄ talis modū aut est aliqua res aut nulla res. si nulla  
res: sequuntur duo incōuenientia. primum est q̄ modū  
realis sit nūbilū: q̄ nūlla res est: nūbilū est. z̄ est q̄ ad-  
ditio istius modū ad naturā nō erit additio nisi nūbilū. et  
per h̄is ad aliqd esse realē nihil facit: cū tūc ipsi dicāt q̄  
constituit suppositū. Si autē est aliqua res: aut eadem  
res cū natura: aut alia. Si dicit eandē rez cū natura nō  
differt a natura nisi rationē: q̄ eadē rez a seipso nō dis-  
fert nisi rationē. et per h̄is eius additio ad naturā non  
erit additio nisi foris sicut rationē: cui⁹ oppositū ipsi vo-  
lunt. s. q̄ sic esse affectum aliquid addit diversum a na-  
tura. Si dicāt q̄ dicit aliqd: ut modū realē dei. non  
autē rem. querā sicut p̄is vtrū modū iste: z̄ nō sit res  
ipsa: cui⁹ est modū: an sit in re aliqua res: aut nūbilū nō

## Questio

est inuenire medium: quod ista sunt contradictionia. alioqua res: et nulla res: et redibit idem quod prius. **C**ontra 2<sup>o</sup> arguo 2<sup>o</sup>. pro dic. quod est posterius accidente non constituit suppositum: sed talis affectio est posterior accidente. ergo et. **M**aior patet. quod suppositum precedit de accidente cum dicit individuum substantie. minor etiam patet. quod ista affectio resultat ex subiecto et accidente: et ideo posterior est accidente. **S**ed sic. illud quod habet minimum de entitate non constituit ens perfectissimum: sed affectio est huius cum resultat ex coniunctione accidentis cum subiecto. et suppositum dicit ens completissimum. ergo et. **C**ontra 3<sup>o</sup> arguitur sic. quod si eos: sicut. se habet natura ad suppositum: sic materia ad materiam affectam: sicut materia affecta est materia. ergo natura erit suppositum. et hoc clarius patet sic. suppositum est finis eos natura affecta: sed natura affecta est natura. ergo natura est suppositum. **Q**uod autem dicunt: quod materia precise et sine affectione accepta non est idem quod materia affecta: verum est si esset aliqua materia non continua qualitatibus: quod non est idem materia sine qualitate et materia cum qualitate. Sed manente coniunctione qualitatis ad materiam: semper verum est dicere quod materia est materia affecta qualitate. et sicut etiam cum natura semper sit coniuncta cum accidentibus quibusdam: verum est dicere quod natura est natura affecta. Vnde sciendum quod ab abstractu de concreto non predicitur in creaturis accipiendo ea univociter. sicut dicitur albedo non est alba: triplex accipiendo ab abstractu finis una formam: et concretu finis alia predicitur unum de altero. sicut dicimus quod albedo est quara: qualitas est alba: cuius ratio infra dicetur. **S**cindit etiam quod albedo quid dicunt compositum 2<sup>o</sup>. uno modo compositum ex his. alio modo compositum huic. in primo modo compositum sic diciatur non predicatur de altera parte. vni si aliquid ponereatur ad significandum compositum ex qualitate et albedine non quod predicaret de altera parte: propter quod compositum ex materia et forma non est forma vel materia: sicut 2<sup>o</sup> modo compositum. s. propinquum huic predicatur de altera qualitate parte. nam compositione nihil aliud est quam coniunctum huic cum compositione. esse autem coniunctum hunc conuenit utriusque parti. nam unaqueque pars est coniuncta aliis. vni esse coniuncta in materie conuenit forme: et ecouerso. triplex nulli partis conuenit esse coniunctum sibi ipsi: accipiendo proprie coniunctionem. et quod natura esse affecta accidentibus nihil aliud est quam natura esse coniuncta accidentibus. ideo natura affecta est natura coniuncta. et ecouerso. **S**ed opio est quod natura differt a supposito: quod suppositum includit actu essendi. non aut natura ita quod suppositum se habet ad naturam per additionem actus essendi. **L**oqua hoc arguo sic. quod aut suppositum additum esse supra nam ita quod suppositum dicit compositionem naturam coniunctam ipsi esse. non aut compositionem ex proprio. Si primo modo. contra hoc arguo 3<sup>o</sup>. pro quod sequerentur quod species non predicaret de individuo: quod si finis species: puta homo: dicit naturam. hoc est inconveniens. ergo et. Inconveniens patet. cōsequētia etiam patet. quod altera pars non predicatur de composito ex his. nec ecouerso. **S**ed sic. quod si secundum est causa quod natura non predicitur de supposito: quod suppositum includit esse: sequitur quod in illo terminis concretis: qui non includunt esse. abstractum predicitur de concreto: sed isti termini communes homo: et animal: et cuius non includunt esse. ergo bene dicitur. homo est humanitas: et animal est animalitas. quod falsum est. **T**ertio sic. sicut se habet individuum accidentis ad naturam accidentis: ita individuum substantie ad naturam substantie. sed individuum accidentis nullum esse accidentis includit. ergo nec individuum substantie. sed suppositum dividit individuum substantie. ergo et. Si autem ponatur scio

modo quod suppositum dicat non compositum ex natura et esse: sed natura coniuncta ipsi esse: tunc suppositum predicatur de natura: et ecouerso. nec est ista opinio fratris Thome. ut quodam volunt dicere. et hoc patet ex suo. xi<sup>o</sup> quolibet. ubi querit an suppositum et natura differat in angelio. **C**ontra eius opinio est quod natura dicit sola formam. suppositum autem dicit compositum ex materia et forma. **C**ontra hoc arguo 2<sup>o</sup>. quod sequeretur quod distinctione substantiarum compotitarum esset per additionem: sicut distinctione accidentis: quod in distinctione substantiarum talium: sicut patet. 7. metaphysica. ponitur materia. sed illud quod distinguatur per illud quod est diversus a quiditate sua distinguatur per additamentum. ergo si materia non esset de quiditate substantiarum talium: distinctione eorum esset per additamentum. **T**ertio sic. quod substantiens in humanitate est homo. Sed anima humana separata subsistit in humanitate: sed ipsa est humanitas: ut dicunt. ergo anima separata erit homo. quod est falsum et finis veritatem et finis eos qui ponunt quod homo dicit compositionem ex materia et forma.

**E**t ideo quodta opinio: quaz credo verioriem: est quod natura et suppositum differunt: sicut diuersae res quantu ad qualitatem naturae: que alteri inititum: sicut omnis natura accidentalis in creaturis: et natura humana in christo: quod tales nature initiantur alteri in suo esse loquendo autem de natura que non innititur alteri in essendo: sicut est quecumque natura substantie completa in creaturis: quod dico propter materiam et formam. et natura divina in deo accipiendo ista finis abstractum et concrenum. In deo quidem non differunt recte: nec quantum ad illud quod per se important: nec quantum ad connotatum. et propter hoc ostino ibi concretum predicatur de abstracto: et ecouerso. tamen in creaturis concretum descendens a natura substantiale: sicut homo ab hoc quod dico humanitas aliquid connotat ex modo significandi: quod non notat abstractum. **A**d cuius evidenter tria sunt facienda. pro est quod importat suppositum realiter ostendere. 2<sup>o</sup> est distinguere de diversis modis significandi. 3<sup>o</sup> est applicare illos modos significandi diversos ad naturam et suppositum: et quia ista applicare ad questionem. **E**t quanto ad primum sciendum quod suppositum per concretum accipitur: dicitur finis rem illud quod habet esse non in aliis alteri suppositione: quod est non in aliis alteri per inherentiam: sicut accidentis substantiae: vel sicut pars toti: sicut brachium corporis: vel per modum partis se habentis: sicut natura humana initiat supposito in christo. Ita quod habens esse nullo modo istorum modorum initendo suppositionem dicitur. natura autem in abstracto accepta: puta humanitas vel deitas vel aliquid tale dicit ut quo aliquid est tale formaliter: sive innitatur alteri: sive non. natura autem sic dicta quantum ad rem peiner potest 3<sup>o</sup> se habere. uno modo quod nulli innitatur: nec aliud sibi. alio modo quod ipsa innitatur alteri. tertio modo quod alterius innitatur sibi: et non ipsa alteri. **Q**uantum ad 2<sup>o</sup> dicendum quod est modus significandi. s. abstracte et concrete. concrete dicitur 2<sup>o</sup>. s. substantiae et adiectiue: ut humanum: vel aliquid tale. ab abstractu autem semper importat naturam: in qua aliud est tale: puta humanitas: illud quo homo est homo formaliter. concretum autem semper significat ut habens sive per modum habentis: sive sit substantiu: sive sit adiectiu: um. vnde quantum ex modo significandi importat semper naturam in oblique: puta albus habens albedinem: et homo habens humanitatem. sed in hoc differt inter substantiam et adiectiu: quod substantiu importat habens per modum substantialis. vnde et adiectiu quando substantiatur per modum significandi stant pro existente bau-

Text. c. 37.

Secundus et  
tertius.Quid dicit  
suppositum co-  
cretu sive  
parte.

# Quolibet!

bente adiectiuū: qd stat pro habente qualiterū: sive  
sive subsistens sive nō: sive habeat illud vt formā super-  
venientē: sive vt subiectū preexistens. sicut quādo dicit  
superficies est alba: albū stat pro habente albedinez vt  
form i sibi inherente. e cōuerso autē quādo dicitur. albe-  
do humana. humanū qd predicator de albedine ibi nō  
stat pro habente humanitatē vt sibi inherente. Sed p  
habente humanitatē: vel bovinē vt subiectū substratū  
pōt ēt esse denominatio ab extrinseco. sicut quādo dici-  
mus. ille effectus est diuinus. ibi diuinū adiectum acce-  
ptum supponit pro habente deū vt causam. ¶ Ulteri⁹  
est alia differentia inter concretū substantiū et adiecti-  
num: qz a concreto substantiū descendit concretū ad-  
iectiuū: sicut humanū ab homine. sed a cōcreto adiecti-  
uo nullū concretū descendit. ¶ Quantū ad 3<sup>m</sup> sciendū  
qz isti modi significādi adaptātur sic naturis rerū: qz si  
omnēs nature rerū essent subsistentes: ita qz nulla inni-  
geretur alteri: tunc quantū ad denominationē intrinse-  
cam eo p que sunt idē supposito realiter: nulla esset dif-  
ferentia fīm rem inter abstractū et concretū: nec quantū  
ad illud qd expresse dicunt: nec quantū ad id qd impo-  
rāt: qz cū differētia cōcreti et abstracti sit per modū quo  
differt habens et habitū: vel per modū quo differt bīs  
et id quo habens est formaliter tale: puta humanitas et  
habens humanitatē: cū nō esset ibi aliquid habēs alte-  
rum diuersum a se: nō esset ibi aliqua differētia inter cō-  
cretū et abstractū. ppter qd vnu predicare de alio: si  
cūt in deo. deus est diuinitas: et cōuerso. nec forte esset  
talis diuersus modus significādi: sed vno modo signifi-  
candi significare ipa natura rerū: vt natura simplex  
et subsistens: esset tamen tunc concretū denominatiū: qz  
aliquid denominaret ab extrinseco. nā diceret de⁹  
et diuinū. nā effectus dei dicceret diuinus: qui nō est de⁹:  
vel diuinitas. nūc autē qz in alijs a deo: puta in creatu-  
ris sunt diuerse nature: quaz vna ianititur alteri. et per  
qz aliquid est habēs aliquid diuersuz a se in eodē supposi-  
to: vel sicut subiectū habet formā sibi inherente: vel e  
conuerso. forma habet subiectū sibi substratū. ideo ibi  
habens et habitū differunt: et concretū significat p mo-  
dum habētis: et ipsa natura aqua aliquid dicit talc: que  
significat per modū habitū. yndē vnu ex suo modo  
significādi iportat aliquid diuersuz ab alio. nec ex hoc vi-  
citur qz diuersitas modoz significādi aliquid variet in  
re. Sed qz exsistētē tali diuersitate rex requirunt tales  
modi intelligendi et significādi eas ad hoc qz illud qd  
sic de eis cōcipitur et intelligitur verificetur de eis: et qz  
minus pportie dicit aliquid habere seipuz qz habēs alte-  
rum a se. ideo in talibus vbi est compositio pluriū na-  
turarum concretū nō predicator de abstracto alterius  
fīm eandē formā: vt dicendo. albedo est alba. Sed con-  
cretum vnius predicat bīi de abstracto alteri⁹: vt di-  
cendo. quantitas alba: et albedo est quanta. ¶ Ex hoc  
etī poter ratio dicit superiorius postū. quare concretum  
vnius predicat de abstracto alterius. nō autē concretū  
predicat de abstracto fīm eandē formā. ¶ Vtis premis-  
sis descendendo ad ppositū certū est qz nulla natura s-  
nitens alteri est suppositū quantū ad rationē suppositū  
qz suppositū dicit nō initēs alteri: vt dictū est. ¶ Quā-  
tum autē ad naturā que nō innititur alteri:qua. s. sub-  
sistens subsistit suppositū. i. illō qd subsistit: sive id qd ha-  
bit talē naturā qz ad illud: in quib⁹ nā nō pōt subsiste  
re sine qbusdā adjunctis: sicut est in oī nā creata. suppo-  
situm. i. habēs talē naturā qz ad id qd expresse et ipsi-  
cite iportat nō dicit aliquid diuersuz ab ipsa nā: qz nō pos-  
set ex hoc: nisi accidēs. suppositū autē hoc est id iūdiciū

Questio

in genere sube nō ipso:rat directe et per se aliqd accidēta  
ideo r̄c. [Quātu ad hoc q̄ ex mō significādi cōnotat  
q̄ babēs aliqd pōt b̄re cū eo aliqd alterz. babēs talē na-  
turā sic acceptā ex tali mō significādi 2 babēs illa alia  
q̄ babēn̄ cū ipso nā. et ideo rōne cōnotati talis supposi-  
tum differt a nā: pppter qd in naturis talib⁹ differt qd ē  
et quo est: pppter tale cōnotantiā: siue accipiat in substā-  
tūs: siue accipiat in alijs: puta qd subsistit et quo subsis-  
tit: qd est albū et quo est albū. qd est agēs. [Notādū  
aut̄ q̄ cōcretū aliqn̄ iportat aliqd an̄s ad formā a qua  
descēdit: sicut albū iportat subaz babēte albedinē. et nū  
q̄ talis forma est suppositū: nec id quo suppositū subsis-  
tit: qz nā qua suppositū subsistit nullā naturā cui inita-  
tur presupponit. quādo vō cōcretū nō iportat aliqd an̄s:  
cedēs ad formā a qua descēdit. sicut homo in alijs a xpo  
nō iportat aliquā naturā cui nā humana initiat: lz pos-  
sit p̄notare aliqd posterius: qd pōt haberi cū nā huma-  
na. [Ulterius autē sc̄dū q̄ nā in abstracto accepta  
q̄tū ē ex suo mō significādi. siē nō excludit aliqd supe-  
rius posteri⁹ qd secū babeat: sic nō icludit aliqd an̄s: qd  
ipsum babeat. et hoc ex suo modo significādi. vñ q̄ hoc  
excludat vel nō excludat: sp̄det ex ipso nā rei: fm quā  
aliquā nā pōt initi vel nō initi alteri. Sed cōcretū sub-  
statiū ex suo mō significādi excludit aliqd diuersuz et  
se prius iplo cui initiat: qz suppositū siue accipiat subsis-  
tens: vt subsistens est: siue accipiat vt subsistens babens  
hāc formā vel ista: dūmō accipiat vt subsistens babens  
formā nō initiat alicui p̄existēti: qz sic nō esset suppositū  
vñ lz nā humana initiat alteri in xpo: etn̄ homo put stat  
pro supposito babēte humanitatē etiā in xpo: nō initiat  
alteri. [Contra autē ista obiect⁹ 4. p̄ sic. qz illud p qd  
aliqd differt ab olio vidēt esse de eentia eius. Sed fm  
te suppositū differt a nā per tale p̄notatū: qd qn̄c est ac-  
cidens. ergo accidenā est de essentia suppositi: sed hoc ē  
incōueniēs. ergo r̄c. [Sicdō sic. qz vidēt q̄ accidens  
sit de ratione individui substātie: qz accidens iportat in  
supposito fm te. sed hoc est incōueniēs. ergo r̄c. [Ter-  
tio. qz fm premissa vidēt q̄ differētia suppositū et natu-  
re: salte illius nature quo subsistens subsistit: sit vt diffe-  
rētia cōcretū et abstractū: sed differētia fm cōcretū et ab-  
stractū nibil: vt vidēt: facit ad differētia realē: cū dicat  
solū diuersos modos significādi. ergo vidēt q̄ ex parte  
rei nulla sit diuersitas inter suppositū et naturā: vel iter  
quo est et qd est. [Quarto. qz fm istam yiam ratione  
connotati differunt quo est et quod est in illis: in quibus  
preter naturā quo subsistens subsistit habetur aliquod  
aliud. differunt supposituz et naturā ratione connotati.  
Sed in xpo p̄ter naturā diuinā quo subsistit suppositū:  
b̄r etiā alia nā. s. b̄uana: qz in xpo differt nā et suppositū:  
puta deus deitas: fili⁹ et filiatio. qd est incōueniēs. [Ad  
p̄m̄ isto p̄ dōz q̄ ista maior bz veritatē de illis q̄ differunt  
per se et essentiālē. fm illud qd preciscē dicūt: p̄ se et essen-  
tiālē. fm illud at p̄cise differūt etiā q̄tū ad ista: qb⁹ cēn-  
tiālē differūt. nō autē habet veritatē de illis que diffe-  
runt accidētālē. nō enim est essentia rei oē illud p qd  
accidētālē differt ab alio. nūc aut̄ nā et suppositū sic dif-  
ferunt. s. accidētālē q̄tū ad naturā dico quo subsistens  
subsistit: inq̄tū. s. ista nō iuueniē cū qbusdā accidētib⁹: si  
ne qb⁹ nō est in rerū nā. [Ad z⁹ dōz q̄ nō ōz q̄ acci-  
dens sit de rōne individui sube. vñ sic xcretū accidētio  
nō iportat formalē l̄ bz: ita xcretū sube nō iportat acci-  
dēs: lz nō excludat pp̄ tale p̄notationē. [Ad z⁹ dōz q̄  
modi signdi nibil faciunt ad eē reale cālē: tñ modis ta-  
lib⁹ signandi ōz vt fm diuerstāte rep̄ ad bz q̄ dc itel-  
ligāt: et pp̄ bz i obusdā reb⁹ aliqd iportat xcretū et aliqd ab-

tractū. ¶ Ad 4. dōz q̄ nō est sile de nā q̄ deus subsi-  
stit in habēdo humanitatē: et de alijs: qz in alijs naturis  
subalibis habēe eā non pōt subsistere nisi cum gbusdā  
alijs: sed humanitas in xp̄o siue hoc q̄ habet a nā diuī-  
na ipsa bene potest subsistere: et ppter hoc nā diuina pōt  
dici subsistere siue habeat aliud cū ea siue nō. ¶ Ad rō-  
nē ad p̄ncipiale factā dicēdū. q̄ q̄tū ad hoc in creaturis  
ex sp̄ititudine sua in cōparatione ad v̄tūtē diuīna differt  
nā et suppositū: qz virtute diuīna pōt fieri de quacūq; nā  
creata q̄ initia alicui nature pozi: et ppter hoc nec realit  
est idē cū supposito: qz nō ē nā subsistēs qd̄ subsistit. nec  
p̄notatū q̄ subsistēs xcretive dcīm iportat anter est idē  
cū nā q̄ initia sicut diuīc: vñ loquēdo de deo: subsistēs  
babet humanitatē puta homo p̄notat alīq; nām diuer-  
sati. s. istā cui inititur. Questio. VII

sam. ista cui inititur. Questio. VII.

**B**certium sic peccatur et ar-  
guitur quod habebit vel  
disponibil faciat ad subiectum vel ad modum  
actus: quod nullus respectus est principium alicuius  
actuum vel possit. Iz habitus formaliter  
dicit respectum. quod est. maior. per. minor etiam  
per ipsum. 7. physico. vbi dicit quod ha-  
bitus et dispositio et similia dicuntur ad aliquid.

**Contra.** qd illud qd sic se bzad subaz vsl ad modu  
acr' grillo habitu būs ineli' operatur qd  
pus facit ad subam actus. sed habēs habitu promptius  
z melius agit qd non habens. ergo r̄c.

**Respondeo** ad evidenter istius questionis  
duo sunt facienda primū est quid  
importatur per nomē habitus secundo ad ppositū.

**Quantum** ad p̄mūz, p̄mo itēdo ponere opinio-  
nē quoūdā cū suis motiuis quā nō  
credo verā. z° ponā illā quam credo verā cū suis moti-  
uis. 3° r̄idebo ad motiua p̄me opinionis. ¶ De primo  
sciēdū q̄ gdā dicūt q̄ bābit? t̄ dispō t̄ sc̄ptie itellectua-  
lis dicunt reſonē formalr; t̄ adducūt pl̄tres rōnes. p̄mo  
sic. qr illud q̄ nō pōt absolui ab itellectu respectus siue  
eius q̄ est eē alteri? ydeſ formalr dicere respectum: z̄  
bābitus t̄ dispō sunt b̄g. ergo z̄c. p̄bo mi. qr sc̄tia est ba-  
bitus itellectualis: z̄ sc̄tia non pōt absolui ab itellectu  
sc̄ibilis. ergo z̄c. z° sic. qr si sc̄tia dicceret aligd abiola-  
tū generatū ex actibus. qua rōne p̄ma demīratio genera-  
uit sc̄tiā: eadē ratione t̄ alia vel salte intēderet p̄cedē-  
tem: sed vtrūq; est fallsum: qr sequeret q̄ in eodem t̄ de-  
codē essent plures scientie vel q̄ in ifinitū itenderētur.  
¶ Tertio sic. qr qua ratiōc illud q̄d generat ab itelligi-  
bili in itellectu est aligd absoluiti: eadē rōne illud q̄d ge-  
nerat in imaginatione ab imaginabili: sed hoc est fallsum  
ergo z̄c. nō patet. p̄bo falsitatē p̄tis qr si in imaginā-  
tione vel fantasía sit lūdo ipressa esset aligd absolutum:  
sequeret q̄ essent plura eiusdē speciei in eodem subo: qr  
sit lūdo plūm eiusdē speciei puta plurium hominū ip̄l  
mit in fantasía: z̄ hoc est icōueniēs. ergo z̄c. ¶ Quarto  
sic. qr illud q̄d dicit formā absolutā: nō desinēt esse nisi p̄  
corruptionē a xtrario vel subtractionē seruatis. z̄ sc̄tia  
desinēt esse: et nō aliquo dictoꝝ modoꝝ. ergo z̄c. ma-  
ior patet. p̄bo mi. qr planū est q̄ sc̄tia non corrupit  
a xtrario: cū nihil sit ei xtrario: t̄ q̄ etiā corrupit p̄ solas  
obliuionē: que vt videſ non dicit corruptionē a xtrario  
nec etiā per subtractionē seruatis: qr aut hoc esset itel-  
lectus agens: aut actus ex quibus generali: non p̄mo modo  
qr itellectus agens nunq; anime subtrahit. nec actus qr  
sc̄tia manet non manetibus actibus: effectus etiā vel  
non manet subtrahēta causa seruante. ¶ Quinto quia si  
bābitus dicceret absoluitā manēs in potētis animeſcē

retur q̄ in potentia sensitiva essent aliqui habitus ex frequentia actuum: in quibusdā animalibus brutis quevi dentur suscepitūa discipline: sicut simia et canes et humi, modi: q̄ est iconueniens. q̄ sic in eis videt esse meritum et demeritum. ¶ Sexto per auctoritatē phisi. 7. physicoꝝ ubi dicit q̄ in habitu et dispōne nō est modū: q̄ sunt ad aliqd. Si dicat ad h̄ q̄ nō sunt ad aliqd formaliter: fundamen taliter. ¶ Lótra. q̄ dicere q̄ talia nō eēnt ad aliqd nisi fundamen taliter nō valeret aliqd. Ad probationē. Aristo. Ibi q̄ intēdit per hoc probare q̄ non est in eis motus: sed in eo q̄ est fundamen tum relationis est bene motus sicut in calore frigore et h̄. ¶ Septimo sic. si scientia dicere formā absolutā due sciētū non possent esse in eodē sub lecto: sed hoc est falsum. ergo r̄c. falsitas sequētis apparet. probatio psequentie. q̄ omnes doctores dicunt q̄ duo actus intelligēdi nō possunt esse simul. q̄ sunt formae eiusdem generis p̄tinqui. sed oēs scītū sunt eiusdem generis p̄tinqui. ergo est ipsole si dicunt formā absolutā q̄ plēs scītū sint unus. ¶ Quātū ad z̄ dīcedū. q̄ videt mīhi q̄ ista positio sit impossibilis: yidelice: q̄ habitus dicat formālē relationē: l̄z dicat fundamentalē relationē: s. aliqd absolutū ad q̄ segnū relatio. sicut et potētia. et hoc pbo. 7. cōnibus p̄mo q̄ speciaꝝ p̄dicariēti absoluti est forma absoluta: habitus est h̄. q̄ est in p̄ma specie q̄litatis. ḡ r̄c. ¶ Scđo q̄ ph̄us dicit. z. ethi. q̄ habitus generatur ex actibꝝ salte de q̄busdā habitibus. q̄ ergo ad qd terminat generatio ista habituū: aut. s. ad formā absolutā aut ad relatā si ad formā absolutā: habeb̄ p̄positū. q̄ habitus dicit aliqd absolutū. si ad relatā. p̄mo hoc est extra oīum opinione. ḡ. s. gnātio sit ad aliqd: et hoc ipsiusmet allegant de. 7. pby. vt dīcī est. ¶ Scđo q̄ si p̄stā generationes causat sola relo noua ipsius potētia. q̄ro de illa rōne noua vtrū terminat ad aliqd extremitū absolutū: aut non. si nō. erit relo potētia ad aliqd p̄existētis sibiip̄si. si sic: nō videt ibi esse relo noua: nisi ampliatio potētia ad aliqd p̄existētis: et hoc est fīm informationē: et tūc sequuntur duo. vnu est q̄ forma ad quā terminat generatio habituū p̄ existēt ante istā generationē: et vniuersit de nouo potētia sicut aliq̄ forma subsistens dicere vniuersit de nouo alicuius subo: qd est absurdū: aut fīm p̄inquationē ad aliqd co existētia: et hoc videt iportare morti localeē quē ibi ponere est derisio. ¶ Et p̄firmat rō. q̄ eis mutatio videtur ēē vel mor̄ ad formā vel ad locū: penere mortū ad locū rei est derisio: vt dictum est. si ad formā aut ad formam p̄existētē et sequitur inconvenientia premissa: aut ad formā de nouo acquisitā in potētia. et sic habeb̄ p̄positū. ¶ Dices q̄ relatio acquiritur de nouo in aliquo absq̄ hoc q̄ acquiratur. s. aliqua forma p̄existens: vel noua sicut aliquid sit simile nulla forma absoluta acq̄ista sibi de nouo. hoc non valeat. quia l̄z dici possit de altero corre latiuꝝ: nō tamē de vtrōq; quin. s. in altero acquiratur forma de nouo ab<sup>ii</sup>: vel saltē fiat applicatio alicuius p̄existētis ab<sup>ii</sup> ad aliquod ab<sup>iiim</sup>: quorum neutrum potest ponere in p̄posito. nec vere nec apparet. ¶ Tertiō sic. quia quero de isto extremito correspōdētē illi relationi quā dicunt scītū: aut est obiectu in se q̄tū ad suū esse reale. aut similitudo eius in intellectu. nec primo modo. quianō existētē re sicut pater de rosa: potest haberi scītū de ea. relatio autē nō potest manere nō existētē extremito. si similitudo in fantasía peto vtrū ista similitudo sit forma absoluta vel relata. si absolvit eadē ratione potest ponere habitus intellectus esse forma absoluta: si relata oportet dare extremitū ad extra fantasias. et quero quid sit illud: an sit species in sensu exteriori: an res extra si species in sensu exteriori sedlibet idē qd p̄as

Quolibet

qz aut dicit formā absolutam aut relatam. Tres extra  
pera qz re nō existēte contingit ea fantasiam & imaginari: &  
idē sequitur etiā de sensu: nā contingit aliqd fantasiam aliquis  
absqz hoc qz sensus exterior sit in actu. Si ponat gō spe-  
cies obiecti in intellectu sit extremū aliud tunc querit  
de ista specie. vtrū sit forma absoluta vel relata: si relata  
tūc oportet dare aliud extremū. s. in fantasiam vel in sensu  
vel in re extra & sequuntur inconuenientia que p̄s. si ab-  
soluta cadē rōne etiā sc̄iēta: si nō differt a specie & si dis-  
fert idē iudicium erit de uno sicut de alio. Itē nō possunt  
se iuuare de vna specie cū oēs species negāt. [Quarto  
sic. qz si ponatur gō sc̄iēta sit relatio. aut est egēdē relatio  
sc̄iēta ad obiectū: & potētia ad ipsū: aut a lia. si eadē seq̄t  
gō nō potest haberi sc̄iēta de nouo: nisi potentia habeat  
de nouo: qd̄ est inconuenientia: si alia seq̄t p̄mo qz sup̄ idēz  
absolutū respectu eiusdē. s. ipsius obiecti fundentur due  
relationes habituales: gō nō videtur pbabile. [Sed  
qz iste relationes aut fundantur sup̄ potentiam in habitudi-  
ne ad obiectū eodem modo se habēt. aut alio & alio mō.  
nō p̄mo modo qz ipso. s. bili est duas relationes funda-  
ri sup̄ eandēz potentiam respectu obiecti eodem modo  
se habētis. nec secūdo mō: qz ista diuersitas modi se ba-  
bendi in obiecto nō videtur nisi fin' actualē presentiam  
obiecti aut potentialez. sed hoc nō potest esse: qz sc̄iēta &  
potētia possunt eē absqz actuali presentia obiecti. Dices  
forte qz presentia obiecti est duplex. s. in essendo quādo  
est in se. vñ in sua similitudine. aut in mouēdo. quādo. s. actu  
mouet potētia: & forte dices qz potētia respicit obm̄ qzū  
ad esse: sed sc̄iēta qzū ad aliquā similitudinē existentē in  
aliquo potētia respicit obiectū. [Sed xtra. qz hoc nō  
potest stare. qz sequerētur oia inconuenientia posita in p̄ce  
dēti rōne. [Quinto sic. qz illud qz est formalr relatio:  
nō est ratio agēdi vel patiēdi vel alt' operandi. sed habi-  
tus est p̄ncipiū operādi. ergo z̄c. maior patet. minor p̄ba-  
tur qz beatū angustinū de bono iugali qui dicit qz habi-  
tus est quo quis agit cū opus est. & cōmentator. 3. de aia.  
habit' est quo aliqz agit cū voluerit. [Sexto sic. qz fz  
eqz relatio nō dicit p̄fectionē formalr. sed habitus est p̄  
fectio potētiae cuius est habitus. ergo z̄c. p̄batio minoria  
p̄mo ex cōmuni dicto doctoꝝ dicentiū. qz habitus est p̄  
fectio potētiae habentis habitum. sc̄do ex dicto p̄hi. d. 7.  
physicoꝝ loquēdo de virtute que est habitus virtuosus  
dicit virꝝ p̄fectio qdā est ergo z̄c. [Septimo sic. qz in  
libro de memoria & reminiscētia p̄hs dicit exp̄sse. qz ista  
similitudine que i memoria est potest aliqz vti vt re i simi-  
litudine. sed hoc non esset nisi talis similitudo esset aliqz for-  
ma in se. ergo z̄c. eodē mō videt de similitudine rei in itel-  
lectu esse. [Nūc restat tertiu. s. respōdere ad rationes  
eoꝝ. [Ad primū dicendū. qz absolui ab intellectu rela-  
tiōis duplī potest intelligi. uno modo ex parte intelligētis  
alio mō ex parte rei itellec̄te: ex parte intelligētis triplī.  
uno mō. qz nō intelligit: nec pōt intelligi nisi intelligēdo simi-  
lētationē & sic accipiendo ma. nō est vlt̄ vera: qz aliqz sunt  
absoluta qz per alia cognoscunt nec possunt cognosci nisi  
in habitudine ad alia vt mā nō nisi i habitudine ad for-  
mā: nō enīz qz omne illud cū quo de necessitate aliud  
intelligit sit illud. z̄o mō qz itellec̄tu vero nō pōt intelligi  
nisi intelligat esse fundamētum relationis & isto mō ma.  
simplī est falsa qz illud qz non pōt intelligi nisi vt funda-  
mētū relonis nō est relatio formalr. 3° mō. s. qz itellec̄tu  
vero nō pōt intelligi nisi vt relo vel qz sit relo & sic ma. est  
vera. & mi. simplī falsa: qz l3 sc̄ientia nō possit absolui ab  
eo qz est esse fundamētū relonis ad ōm̄ tñ itellū vñ absol-  
uit ab eo qz ēē reloniē formalr. & itellec̄us intelligēs h̄iū  
est fantasticus & falsus: & credo qz si sc̄ientia occurreret no-

## **Questio**

bis in se ut imago herculis veeremurea q̄tq̄ vt s̄lūq̄  
ne ob̄ sicut et imagine herculis. Ex parte aut̄ rei Xingie  
hui⁹ absolutionē fieri dupl̄r. videlicet duob⁹ modis cor-  
respōdētib⁹ p̄mis duob⁹ modis ex parte itelligētis possi-  
tis. vno mō q̄ dicāt aliquid absolui nō posse ab itellecū  
relonis. qz nō pōt ista res itelligi nisi vt fundamētu re-  
lationis et sic maior est falsa. alio mō vt dicāt non posse  
itelligi nisi vt formalis et essentialis relo exīs et sic maior  
est vera. et minor est falsa vt dcm est. Ad 2⁹ dicēdū. q̄ ista ratio nullā apparētiā habz qz sic posset argui de  
oī genere suscipiēte magis et min⁹: ita q̄ diceret: q̄ sicut  
p̄mis calor generauit calorē. ita calor ipse secūdus gnāt  
z⁹ calorē: et sic de alijs et ideo dicēdū. q̄ p̄ma demō-  
stratio causat habitū: scđa aut̄ demonstratio nō. qz iā gnā-  
tus est: nec etiā itēdit l̄z faciat forte ad p̄seruationē eius  
nō itēdit dico si puenerit ad simū cōplēmētū. Ad 3⁹ di-  
cēdū. q̄ sequēs qd ponit esse falsuz nō est falsuz. Ad p̄-  
bationē sue falsitatis dicendū. q̄ respectu eoz que sunt  
eiusdē rōnis specificē silitudo exīs i fantasía: est eiusdē  
spēi q̄tū ad hoc. q̄ ista sunt eiusdē spēl. l̄z qz talia in alijs  
variant q̄tū ad spēz. puta q̄tū ad figurā vel sitū partū  
in toto vel in loco. et sic de multis alijs: rōne taliū potest  
ibi eē diversitas fin quā pōt distictē fantasía imaginari  
diuersa. Ad 4⁹ dicēdū. q̄ ista rō est p̄tra eos: sicut cō-  
tra alia partē. qz sciētā cū ponat ens reale extra animā  
aut desinit esse nulla mutatione facta in sciētē: vel i alio  
aut nō. si sic. oīs mutatio est de nō ente ad ens syl acon-  
trario corrūpētē vel a subtractione p̄seruatīs: et sic oīs q̄  
de sciētē fiat nō sciētē aliquo istoz modop̄ quoq̄ hoc  
fiat. si non. ergo aliquid de tali reali fit nō tale agēte nullo  
in ip̄z vel aliud vel nullo actionē eius subtrahētē: q̄ est  
satis mirabile. Dices q̄ fit hoc mutationē facta in alio. s.  
in obo. Cōtra hoc dupl̄r. p̄mo qz seq̄ref q̄ mutationē  
que sunt in actib⁹ et in babitib⁹ aie fiat mutatione facta  
in obo: et nō in itellecū: qd est icōueniēs. scđo q̄tū sicut  
q̄tū est: qz vel illa mutatio circa obin fit vel in esse rea-  
lē: vel in esse qd bz in sensu vel fantasmatē et sequētē incō-  
ueniēs vt p̄us. Dicēdū ergo ad rōnem. q̄ corruptio  
q̄tq̄ fit p̄ h̄riū: sicut dabit⁹ falsidic⁹ corrūpīt adueniēte  
habitū veridico: et econtrario: q̄tq̄ vero p̄ subtractionē  
p̄seruatīs q̄ dicit corruptio p̄ obliuionē: qn̄ aut̄ q̄tq̄ gd  
est illud p̄seruās qd subtrahit⁹: dico q̄ frequētia actuū et  
qñ dicit̄ xtra hoc nō: qz subtractio actu adhuc manet ba-  
bitus. subtracta aut̄ cā p̄seruātē nō manet effectus. Dicē-  
dū q̄ subtracta cā p̄seruātē p̄ncipali nō manet effectus  
sz bene subtracta cā iſtrumentali mediante q̄ agēs effēctū  
ſfuat manet effēctū. nūc aut̄ ſfuās cā respectu talii ba-  
bitū poliū amitti est itellecū agens: et si q̄ habit⁹ ſunt  
nāles p̄moz p̄ncipioz de neccitate nātēs nāz: cā aut̄ in-  
ſtrumentalis sunt act⁹ quoq̄ continuatio nō est neccaria: sed  
frequētia. Ad 5⁹ dōz. q̄ nullū icōueniēs est in virib⁹  
ſensitūis aliq̄s dispōnes et habit⁹ remanere fin q̄ ſunt  
act⁹ mobiles a rōne vel in eodē ſicut mouen̄ vires ſen-  
ſitūe in boie a rōne vel ab alio. vt puta q̄tū ad aſalia  
alia q̄ ſunt aliquo mō ab boie disciplinabilitia. Or̄ aut̄  
df q̄ seq̄ref q̄ eēt in eis meritū et demeritū derisorius  
est: qz b̄re vel nō b̄re habitū: nō facit ad hoc q̄ actus ſit  
meritor⁹ vel demeritor⁹: l̄z b̄re dñiūz ſui act⁹ ſine act⁹  
iſte exerceat p̄ potentia ſine p̄ habitū ſupadditū. Ad  
6⁹ dōz. q̄ p̄b̄ ſ accipit ibi eē ad aliquid nō formalis l̄z ſun-  
damētali. Ad illd qd df in h̄rlū dōz. q̄ l̄z in alib⁹ q̄ ſun-  
damētali ſunt rela ſoſſit eē mutationē ſit p̄batū ēb̄ calido  
et frigido: nō tñ in babitib⁹ put ip̄e tractat ibi. vt in fmo  
et p̄ ſe termino mot⁹. nā put ip̄e dicit ibi in ſanitate non  
ſit mutationē p̄mo et per ſe ſed in quedam antecedenteſ.

In humoribus: ut in calido et frigido et h. ex quibus res ultat sanitas. vñ nō est intérto Aristó. q̄ ideo mot⁹ non sit in sanitate vt in pmo et p se termino motus q̄ est for malr relatio sed q̄ est q̄daz absolutū cuius esse et fieri dependet a quodā alio puta calido et frigido et sile est de sciētia respectu mutationis facte in sensu. [ Ad 7<sup>m</sup> dicē dū q̄ sīla est falsa et interimēda vnde certū est q̄ durū et siccum q̄ sunt qualitates tāgibiles sunt illas: et sunt in eodez subo et sic pōt exemplificari de multis alijs. [ Ad p̄bationē dōz q̄ nō ois diuīsio generis sit per oppositā dīsias oppōne dicente incōpossibilitatē diuidentiū circa idē subz l3 saltē q̄tū ad genera absoluta diuīsio generis fiat per opposita incōpossibilita circa eādē essentiā. dico aut̄ circa eandē essentiā: quādo. s. impossibile est q̄ vnum eentialr sit altez: vt q̄ durities sit siccitas et sic de alijs.

Scđa art.

Bideas i bac  
mū henricus  
de gaudauo  
libero. 4. q.  
sc̄. Scoti et  
p. sc̄. dt. 17.  
Ex in quolū  
debat. q. 18. vi  
de beatū tho  
mū in p̄mis  
scđe. q. 4. p  
sc̄. 3. et in p  
sc̄. dt. 17.

Exercitio  
Capit. II.

**Quancum** ad scđz p̄ncipale vtp. s. habit⁹ faciat q̄ sunt tres op̄. p̄ma est q̄ habitus nihil facit ad subam nec ad modū actus: scđa est q̄ ad modū nō ad subaz. tertia q̄ ad vtrūq̄. [ Prima opinio pbaſ tripli rōne p̄mo sic. q̄ omne p̄ncipiū actiū vel passiū alicuius est potētia: sed habitus nō est potētia. ergo non est p̄ncipiū actiū vel passiū alicuius. sed q̄d nō est tale nō facit ad subaz actus. ergo r̄c. [ Scđo sic. q̄ ego video q̄ in gnātionibus et corruptionib⁹ regriſ ad agēdū determinat⁹ sic: et tu sīl nihil facit ad actū. q̄ silr habit⁹ bñ regriſ ad agēdū: sed nihil facit ad actū. [ Tertio sic. q̄ nullum agēs potest agere sine respectu: et tu respectus nō est p̄ncipiū agēdi. silr licet habit⁹ regraſ ad agendū nō tu est p̄ncipiū agēdi. [ Ita positio est ipolis et primo est tra experientiā p̄mo q̄ experimur q̄ postq̄ est habit⁹ alijs pōt operari aliqd q̄d p̄us nō poterat vel alr saltē q̄d p̄us ergo habit⁹ facit vel ad subaz vel ad modū act⁹ saltē. [ Scđo q̄ h̄ est tra auctoritatē exp̄ssam p̄hi. g. meta. vbi dicit q̄ ars est p̄ncipiū trāsmutati alīud fz q̄ alīud ars aut̄ est habit⁹. g. r̄c. et p̄mo ethicoz vbi dicit q̄ vnu bonū facit habetē et opus ei⁹ bonū reddit. et tra auctoritates augustini et p̄metatoris pallegatas. quoq̄ vñ dicit q̄ habit⁹ est quo alijs agit cu⁹ op⁹ est. ali⁹ vero dicit q̄ habit⁹ est quo alijs agit cu⁹ voluerit. [ Ad p̄mū q̄ boz patetib⁹ ifra. [ Ad scđz dicēdū. q̄ aliqd facit ad agēdū vel ad aliquē actū dupl. vno mō cāndo illū actū direc̄te. sic calefacies calidū calefacit p̄ calorē. alio mō antecedēter. puta illud q̄ disponit subz ad receptionē ei⁹: et sic sit⁹ in corporalib⁹. l3 nō faciat directe ad agēdū: causando directe actionē: tñ facit antecedēter q̄ ppter hoc q̄ virtutes actiue et passiue taliū sunt q̄tē paccis q̄ actiū et passiū disponi fm determinatiū sit ad hoc ut agat in altez vñ nō videat pbabile q̄ aliqd de necessitate regriſ ad agēdū antecedēter mō quo exponit̄ infra et non faciat ad agere. [ Ad 3<sup>m</sup> dicendū q̄ aliter agēs nō pōt agere sine respectu et alr sine habitu. vñ bene vep̄ est q̄ agēs nō pōt agere sine respectu et nō actionē: et ideo non oīz q̄ aliqd faciat ad actionē. Et agēs nō pōt agere sine habitu antecedēter se hñte et ad agēdū eentialr aliqd faciēte sicut patuit p̄ experiētā et auctoritates superi⁹ positas. [ Scđo opinione et tractaui satis diffuse in nostro p̄mo quolibet: et de eadē replico vñ breue et est ostendere q̄lis forma absolute sit habitus. Ad cui⁹ euidentiā sc̄edū q̄ habit⁹. put nūc lognur de habitu q̄ volo mō distingue, re diuersā acceptiōne habit⁹. fz q̄ nomē habit⁹ est disponit̄ p̄ quā disponit̄ ad actuz: puta habit⁹ itells ē quo potētia intellectua disponit̄ ad sc̄edū. circa cui⁹ habitus declarationē est notādū. q̄ q̄icq̄ actiue vel passiue sufficiet aliqd p̄ncipiū q̄ se ad agēdū vel patiēdū pfecte et p̄s.

p̄e: et B̄ p̄cise est l̄potētys determinatis ex seip̄sis ad agēdū: sicut color ad colesfaciēdū: et sic de filibus. q̄icq̄ aut̄ tale p̄ncipiū actiū et passiū nō est ex se ipso pfecte determinatū ad p̄op̄te exēdū in actū: sed oīz q̄ plura cōcurrat: quoq̄ vñ est determinatiū alteri⁹. cui⁹ exēplū possum⁹ videre in iſtrumētis mechanicis in q̄b⁹ vides mus q̄ duz nō pōt scindere nisi p̄t determinat̄ actiue sicut in securi et dolabro et diuersimode diuidit p̄t diuersimode determinat̄ acutine ut p̄z in dolabro et te, rebro quoq̄ vñ scindit in rectū: et aliud perforat. tale ḡ p̄ncipiū xcurrēs ad agēdū et patiēdū vi determinatiū alteri⁹ p̄ncipiū actiū et passiū cu⁹ q̄icq̄ vocat⁹ a p̄ho potētia vñ et arte vocat potētia. g. meta. sed pprio noie vocat⁹ habit⁹. [ Causa aut̄ q̄re potētia tale p̄ncipiū vocat⁹ et nō habit⁹. nō est q̄ habit⁹ faciat ad modū et nō ad subaz act⁹: vt gdā dicūt. q̄ hoc est ipole vt p̄baſ in p̄mo quolibet n̄o. sed ideo dī habit⁹ q̄ non xcurrat ad actionē et passionē n̄iſi vt determinat̄ et habitat habitum: et q̄re sic vocat⁹ habitus. [ Est aut̄ notādū q̄ q̄icq̄ alijs effect⁹ reducit̄ in diuersas causas: nō fm diuersa re: fz fz diuersa rōne tm̄. vbl gra. vt si dicam⁹ q̄ in pforatē quā facit terebrū est diuīsio: et diuīsio talis. s. pforatio: et dicat̄mus q̄ iste actus qui est diuīsio fm q̄ diuīsio reducitur in duz fm q̄ se extēdit ad omnes diuīsiones. in q̄tum aut̄ est talis diuīsio puta pforatio reducitur in duz in qua tū est habēs talē formā puta terebrū. sic etiam si inueniatur q̄ actus absolute reducat̄ in potentiaz: et vt talis reducatur in habitū: non sic est itelligen dū quasi actus et modus: vnde est talis sint diuersa re: ita q̄ potētia causet vñ partē et habitus alia partē: sed quia vñus et idem effectus: qui est actus talis causat a potētia et habitu re a p̄ncipiō sufficiētē. reducit̄ saltē fm rationē in potentia fm q̄ est actus absolute: sed in habitu fm q̄ est talis: et sic intelligit̄ verbū Aristō. z. ethicop. d. q̄ potētys operamur absolute: habitibus aut̄ bene aut̄ male ac si dicere ē duro sit absolute diuīsio: sed diuersis figuris in duro sit talis vel talis diuīsio. [ Ad argumētū aut̄ q̄d idicuit̄ in tra rōni: et q̄d fuit tactuz in p̄ma opinione: q̄. s. habitus est potētia. si habitus faceret nos posse in actū vel in modū act⁹. dicēdū q̄ l3 accipiēdo large potētia. p̄ omni p̄ncipiō agēdi qualitercuq̄ dicis habitus potētia etiā et p̄ho dicit: tamē accipiēdo stricte: et pprie q̄tū ad suā rōnem ppriā put bunc determinatiū modū p̄ncipiādī nō oportet q̄ p̄ncipiū q̄ est habitus sit potētia: quia p̄ncipiū xcurrēs cum alio ad agendū vel patiēdū determinatiū alicuius p̄oris nō habet rationē potētiae: put potētia distinguit̄ tra habitū: et haber rationē habitus quia haber rationē habitat̄ et aliqd p̄ncipiū prius ad sicut vel sic agēdū et illud q̄d p̄ se ipsum potest in actū vel preexistit̄ vt determinabile per tale p̄ncipiuz superueniens dicit̄ potētia pprie. Multe aut̄ rōnes adiecte sūt pilla scđa opinione quas i p̄dicto nostro quolibet solut: et iō dimittit. Teneo ergo tertia opinionē. s. q̄ habit⁹ facit ad subam actus et ad modū sicut in p̄mo eā in p̄dicto quolibet p̄baui. [ Ad rōnē in oppositū r̄fideo p̄ iterēptionē illius ppōnis que dicit q̄ habitus dicit respectū cuius falsitas p̄ ex supradictis. Qd. VIII.



**Ostea** querebatur vnuz pertinēs ad naturam intellectuez et est vitrum actus intelligēdi dicat aliqd superadditum potentie. et arguit̄ q̄ non q̄d dicit puruz respectū nihil addit̄ su p̄a id in quo est. actus intelligēdi est bñ ergo r̄c. maior supponit̄. p̄batio minoris: q̄d nō potest absolui ab intellectu relonis dicta forma

## Quolibet

Uer respectu. sed ois cognitio est bni. qz cognitio nō potest absoluī a respectu ad obm. ergo z. **S**cō: qz ois forma absoluta est p̄mū actus. sed itelligere non est p̄mū actus. ergo est forma relīua.

**C**ontra. qz ois actio realis terminatur ad aliquā formā absolutam superadditam passo. sed actio realis itellec̄tus agentis et fantasmatis terminatur ad itelligere. ergo z.

**R**espondeo circa istam questionē p̄ncipaliter duo sunt facienda. p̄mū est ostendere qd queritur. Secundum est ostendere a quo efficiue est actus intelligendi.

**Q**uantum ad p̄mū sunt due op̄iones: circa qz ruz p̄mā sunt facienda q̄tuor. p̄mū est dare itellec̄tum op̄ionis. Scō est adducere rōnes qbus probat. Tertium est ip̄obare ea. Quartū est respondere ad eius rōnes. Quātum ad p̄mū sc̄eduz q̄gdam dicunt: q̄ actus itelligēdī nihil addit sup̄ potestiam. Ad cuius evidētiaz fm̄ eos sc̄eduz. q̄ actus p̄mū et sc̄ds qñqz nullā habitudinem importat ad aliqd aliud: sicut lux lucere. et talla sunt semp̄ fil̄ actu. vñ q̄diu est lux: semp̄ est lucere. qñqz vñ iportant habitudinem ad extra: sicut calefactiu ad calefactibile. et calefaciens ad calefactū. Mō dicunt q̄ in istis semp̄ sunt simili forma aqua aliqd d̄r̄ eē calefactiu: et esse calefactibile. qz calefactiu iportat calefacere fm̄ esse pole. nunc aut̄ l̄z calefactibile semp̄ nō sit prelens calefacto. tñ semp̄ est ap̄tū endine et politate. l̄z calefaciente et calefacto forma p̄ qua cōuenit alicui calefacere: calefacies et calefacere nō semper sunt s̄l. vñ non semp̄ est s̄l calor et calefacere. Mō dicunt q̄ itellec̄tū et intelligibile sic se h̄nt sicut calefactuum et calefactibile. itelliges aut̄ et itellī sicut calefaciens et calefactū. et dicunt q̄ sicut itellec̄tū nihil addit super potentia intellectus nisi respectū ad obm presens aptitudine vel potētia. ita itellī supra potētia nihil addit nisi habitudine ipsius potētiae ad obm presens. et pp̄ hoc: qz nō semp̄ est obm presens: l̄z semp̄ itellī sit itellec̄tū: non tñ semp̄ intelligit. Oz aut̄ itelligere non dicat formā aliquā absolutam: sed soluz respectū probant quatr̄pl̄. Primo sic. nulla forma absoluta est opatio: itelligere est opatio. ergo z. minor p̄cedit ab oib⁹. Major tripl̄ pbatur. Primo sic. qz id nō est p̄n̄ sui ipsius. sed forma absoluta est p̄n̄ opationis. ḡ z. **S**cō sic. illa que ex opposito distinguunt: vñz nō est alterum. l̄z actus p̄mū et sc̄ds qui se h̄nt sicut forma absoluta: et operatio ex opposito distinguuntur. ḡ z. **T**ertio sic. qz si opatio et forma absoluta: illa forma absoluta posset habere opationē: et tūc querā de illa: vtrū sit forma absoluta: aut̄ nō. si nō: eadē rōne standū fuit in p̄ma. si sic. ḡ ista forma h̄ebit opationez alia. et sic ibit in iſinitū. **S**cō p̄ncipal̄ sic. qz in opatione itra manēte: que non iportat nisi respectū quedaz ad extra: forma et opatio non d̄r̄ nisi fm̄ modū signandi noialr̄ et verbalr̄: sicut lux et lucere. et per vñs vñz nihil addit sup̄ alterū. sed intelligere est opatio manēs. ḡ videt q̄ itelligerenihil addit super itellec̄tū. vnde dicere q̄ itelligere aliqd addit sup̄ itellec̄tū: est dicere q̄ calere addit sup̄ calorē: q̄ est absurdū. **T**ertio sic: qz si itellī dicit formā absolutā deus posset separare itelligere ab itellī: qz deus p̄t quecūqz absoluta separare: dūmodo dicāt actum q̄d d̄r̄ pp̄ mām p̄mā. vñs est falsum. qz hoc deus nō p̄t facere. qz esset itellī sine itelligēte. **Q**uarto sic: qz si itellī diceret aliquā formā absolutam. ḡ et sentire. Nequens est falsuz. ḡ aīs. p̄bo falsitatē vñtis. qz s̄l et semel aliḡs videt albu et nigrum. aut̄ ḡ eodē actu: aut̄ pluribus. si plib⁹: tūc plures

## Questio

actus sentiendi in uno sensu p̄iculari. puta vñs sunt s̄l: q̄d est incōueniēs. si vñ. et iste vñs actus ē absolutus. seguit q̄ vñ et eodē actu sentiī albu et nigrum: q̄d est incoueniēs. qz diuersitas oboz facit diuersitate actiūz. ḡ ponere actu sentiēdī esse aliqd absolutū additū potētiae: est falsum et incōueniēs. Ista p̄o vide ē mibi falsa et ipso sibilis. et arguo p̄mo xtra p̄nē. scō xtra modū ponēdī. Cōtra p̄nē arguo tripl̄. p̄mo ex nouitate et mutatiōe: q̄ in itelligēdo apparēt. z̄ ex nā ipsius retonis. 3̄ ex his que attribuit actu itelligēdi. Et p̄mo arguo 4̄. p̄mo sic. ista mutation noua qua sit de non itelligēte itelligēs: aut̄ terminat ad aliquā actu absolutū in potētia: aut̄ ad hoc q̄ obm fiat: aut̄ ad hoc q̄ vñz applicet qualitacūqz ad alterū. si p̄mo mō h̄t intētū. si scō mō: legē q̄ itelligere fiat nō per aliquā mutationē factā in po. l̄z in obo: q̄d est absurdū. Si tertio mō: quero q̄lis est ista applicatio: aut̄ fm̄ locū. q̄d est manifeste falsuz: aut̄ fm̄ iformationē: vt. l̄. objectuz iformet potētiaz: q̄d est s̄l absurdū. et tamē etiaz. ppter hoc habeat̄ propositum: q̄. l̄. addit aliqd absolutū sup̄ potētiaz iformas ipsaz. aut̄ fm̄ presentia: aut̄ fm̄ coexistētiaz. th. et sic: cuz deus coexistat cuilibet itellec̄tū: semp̄ itelligere a quolibet itellec̄tū: q̄d falsum est. aut̄ fm̄ disþōnem mouēt et mobilis. tunc quero. aut̄ hoc est per hoc q̄ itellec̄tus mouet obz. et hoc dicere esset absurdū. aut̄ hoc q̄ hoc q̄ obm mouet potētiam: et tunc querāt ad qd sicut p̄is. **S**cō sic. et affirmatio p̄cedentis: qz isti dicunt: q̄ ista nouitas p̄uenit pp̄ nouitatē p̄nitie obti latētis: quero qd itelligūt per nō latētiam presentie: aut̄ per non latētē p̄sentiam. itelligunt purā negationē. aut̄ aliqd positivū. si puram negationem. ergo itelligere formaliter nō dicit nisi puram negationē. si aliqd positivū hoc nō est nisi manifestatio. ergo manifestatio siue cognitio est aliquid aliud preter potētiaz et obm: et ppter p̄n̄qz siue coexistētiam vtrūqz. et q̄ro qd sit illud: vtrū aliqd creatū in po. vel in obto: et seguit idēz qd prius. **T**ertio sic. qz vbiqz aliqd sit de nouo qd prius non siebat. op̄z q̄ hoc fiat aut̄ p̄ remotionē phibētis: sicut graue mouet deorsuz remoto detinēte. vel per hoc q̄ passuz appropinquat agenti: vel ecōuerio. tunc ergo qñ de nō itelligente sit itelligen: quero quid istorum sit ibi de nouo. si dicāt q̄ remotion probilētis: quero qd est illud phibēta qd remouet: et qd id remouet. si dicāt q̄ est remotion phibētis ne. qz. s. ab sentia obi prohibebat: sicut absētia acris prohibet corpus luminosuz ne illuminet. hoc est ignorare. pp̄ia vōcem: qz hoc non est remouere prohibēs proprie loquendos: sed est applicare ipsum passuz ad agēs. si secūdo modo: tunc se babeat̄ obm et potētia: sicut mouēs et motum. et quero vt prius qd mouet et quid mouet. et iteruz quid facit vel faciat mouēs in moto. **Q**uarto sic. qñ aliqd videt de nouo deum. quero vtrū aliqua noua mutation fiat ibi vel non. si non. ergo eodez modo se bz beatus et non beatus. si aut̄ aliqua mutation fit: quero aut̄ in potētia: aut̄ in obto: aut̄ in vtrōqz. Dicere q̄ in obto. l̄. deo vel vtrōqz est absurdū: qz in deo nulla cadit mutation. si in po: aut̄ hoc est acceptio alicuius absoluti. et sic babeat̄ p̄posituz. aut̄ terminat ad relationē tñ: nulla mutationē sc̄a in absoluto: nec per se nec fm̄ applicationē vñius ad alterum: qd s̄l est absurdum. Si ponat q̄ fm̄ applicationē vñius ad altez: quieref qualis ē applicatio vt p̄us: et nō poterit singi. **E**x p̄e anteze relonis dupl̄ arguo. Primo sic. qz ista res quā tu dicis itelligere: aut̄ ē relorei aut̄ rōnis tñ. si rōnis tñ: tūc itelligere erit ens rōnis tñ: et tunc ens rōnis bifificabit hoies: qd est satis absurđū. si realis. ergo in deo nō est itelligere. qz iter itellec̄tū

diuinitum et suū per se obīm nulla est relo realis. Scđo sic. qz si intelligere nō addit aliquā absolutuz super poten-  
tiam; sed dicit tm respectum nullā compōnem faciētem  
cum eo: intelligens nō est pfectior qz non intelligēs. Sz hoc  
est sūr absurdum et impōle. probō z̄nam: et fm eos et fm  
veritatē. fm eos. qz vt ipsi dicūt: respectus nullaz perfe-  
ctionē dicit p̄ter ipammet pfectionē: que ē fundamētū.  
sed fundamētū equalr est in intelligēte et non intelligēte. g  
si intelligere nibil dicit nisi talem respectū: eque pfectus  
crit intelligens sicut non intelligēs: et nō plus. hoc ēt pz fm  
veritatē: qz pfectio videtur dicere formā pfectibilis ali-  
cuīus differētem re a pfectibili. Sed fm istam pōnez sū  
telligere nō dicit aliquā pfectionem differētez reab itel-  
lectu. ergo z̄. Falsitas autē p̄ficiā est manifesta. s. qz non  
intelligens sit pfectus sicut intelligens. Primo: qz ad hoc  
segrur qz equic pfectus eset beatus et nō beatus. sicut po-  
nar b̄tūdō in vīstōe: sive in dilectione. qz idē iudicū  
est de v̄troqz. Scđo: qz sequeret: qz oia intelligere eiusdē  
intelligētis essent eque pfecta. qz fundamētuz ip̄sus itel-  
ligere: qui respectus ponit est cōmune oibus. et sic pz fal-  
sitas p̄ficiā. Sed ad hoc dicūt: qz lz intelligēs et non intelligēs  
sint eque pfecti per se loquēdo: tñ per accīs intelligēs  
est magis pfectum. sicut graue dcozum est magis  
pfectum qz graue sursuz. Lōtra. sicut vñūqdz se bz  
ad pfectum ee: ita ad pfectionem h̄re. sed itellectus fm  
eos nullā bz pfectionem plus qz non intelligēs: qz nō bz  
nisi respectum qz non est pfectio saltem alia a fundamē-  
to: et fm eos et fm veritatē. ergo z̄. Qd autē d̄ de gra-  
ui falsum est: in quocūqz loco sit. si est eqle graue est eq/  
liter pfectum: lz in uno loco magis conseruet qz in alio  
loco. Et hoc autē qd attribuit actui intelligendi arguo sic.  
nullus respectus est pn̄ agēdi. sed intelligere et velle sūt  
pn̄cipium agēdi. ergo nō sunt respectus. Maior pz. pro-  
batō minoris. qz agens qz itellm et volūtatem: aut agit qz  
ipsas solas potētias. et sic ita agit dormiēs sicut vigilans:  
aut p actus et sīchēo ppositū. Contra et modū ponen-  
di arguo sic. qz sicut ipsi dicūt actus pn̄ius et secūdus: sive  
forma et opatio: puta lux et lucere in illis in qbus non  
dicūt respectū: sunt semper simili. nec differunt nisi sicut no-  
minalr et verbalr dicta. ex v̄troqz istoz ostēdo qz contra-  
dicunt sibi. Ex p̄mo sic. qz illud qd nō dicit respectū di-  
cit formā absolutā. sed vt ipsi dicunt: quedā sunt in qui-  
bus actus secūdus non ip̄portat respectū. ergo de necessi-  
tate fm eos in illis dicit formā absolutam. sed cum hoc  
ipsi accipiunt v̄l: qz nulla opatio dicit formā absolutam  
in p̄ma eoꝝ responsione. ergo manifeste contradicunt sibi.  
Scđo sic. in illis forma et operatio: puta lux et lucere  
non differunt nisi vt nominalr et verbalr dicta: sed sunt  
idem. sed ea que nō differunt nisi vt nominalr et verbalr di-  
cta: nulla d̄fiam realem dicunt absoluti ababsoluto: vel  
absoluta relato: vel relati a relato. cum oia talia equa-  
liter possint dici et verbalr et noīalr. Scđo qz ipsi di-  
cunt est: qz itellectuum et intelligere ip̄portat qdām ha-  
bitudinē: sicut calefactiū et calefacere. Lōtra hoc arguo  
sic. qz calefacere dicit cālitatem effectiuaz aptitudine et  
actu. ergo si simile est de intelligere et itellectuo: dicit cā-  
litatem effectiuaz aptitudine et actu. et sic intelligere eset effi-  
cere actum intelligēdi. sed hoc est falsum. et fm opionem  
coēz et veritatē. qz sic deus nō diceret intelligere: nisi qz  
efficit sūi actum intelligēdi: qd est absurdus. Si dicas  
qz nō est simile quārum ad hoc qz hinc inde ip̄portentur  
respectus cālitatis effectiue. sed q̄tuz ad hoc qz hinc in-  
de est respectus aptitudinalis et actualis. Contra. qz  
qz dicimus itellectuum: aut dicit actiū p̄prie d̄m et fm  
rem: aut passiuū fm rem: sed actiū fm vocē. sicut reci-

pere significat actiue aut neutrū eoꝝ. si p̄mo mō. ergo  
intelligere erit p̄prie facere. si scđo mō. ergo itellectuum  
est receptiū alicuius actus. et quero qz sit iste actus sic  
prius: et nō potest singi nisi abolutū. si neutrō mō: quero  
in qua habitudine se bz itellectuum ad intelligere: vel in  
habitudine receptiū: vel in habitudine actiū: vt dictuz  
est. vel in habitudine fundamēti illius respectus: quē d̄l  
cit intelligere. et tūc mirabile est quomō aliqd fundat no-  
num respectū nulla mutatione facta in ipso: vel in alio:  
vel in applicatione ad alterū. et quero que est illa appli-  
catiō sicut prius: et nō poterit iueniri. Ad solutionem  
autē argumentoz premitto quedā que dixi de opatione  
manente: et de principio opationis cuiuscūqz in nostro se-  
cundo quolibet. Ad cuius cūdētiaz sciēdūz: qz sicut  
sibi d̄cīn fuit preter cām finalē ponunt̄ tria pn̄cipia. s.  
formale receptiū et effectiū. operatio pn̄cipiū forma-  
lis est facere formalr tale. puta albedo facit formalr al-  
bum illud cuius est forma. opatio autē pn̄cipiū receptiū  
est vel ipsa forma recepta: quātum ad rem loquēdo: vel  
recipere ipsam formā: qz qdē ex mō significandi dicit  
habitudinē receptiū ad ipsum receptū. Operatio autē  
pn̄cipiū effectiū est efficere actū: ita qz effectus fm se ac-  
ceptus d̄r a seipso: vt opus v̄l opatio efficiētis: sicut for-  
aliq fm se absolute accepta: et accepta put denoīat cām  
efficiētem. vnde tenco qz actio nihil aliud sit qz effectus  
cause efficiētis: vt denoīat cām efficiētem. vnde calefa-  
cere nihil aliud est qz h̄re calorem a se scīn. Opatio autē  
pn̄cipiū formalis qz tūm ad illud qd est: nihil aliud est qz  
ipsa forma. qz ipsa forma nihil aliud dat a se ipsa pfectibi-  
li. nec eius opatio ip̄portat aliqd aliud ab ea: nisi qz d̄cīz ha-  
bitudinē ad pfectibile qd perficit forma. Opatio autē  
pn̄cipiū passiuū nihil aliud est qz actus vel forma recepta:  
nisi qz ex modo significādi ip̄portat habitudinē ipsius  
recipiētis ad formā receptam. Descēdendo autē ad  
ppositum dico: qz in potētia itellectua qz aliqd actū i-  
telligit fit qdām actus absolutus: qz formalr nō dicit re-  
lationē: lz relo consequēt ad ipsum. et intelligēs d̄r for-  
malr intelligens tali actus subiectiua a potētia itellectua:  
effectiue ab obo et itellu agēte: vel a spē fm alios.

**H**is premissis dōm est ad rōnes. Ad p̄maz  
dicō qz maior est falsa: prout  
pponit. nāz opatio pn̄cipiū formalis est ipsamet forma  
absoluta: et opatio pn̄cipiū receptiū est ip̄amet forma re-  
cepta absoluta. Ad p̄mā ergo probationē ipsius ma-  
dōm: qz qz d̄r nihil est pn̄cipiū sui ipsius. dōm qz in ope-  
ratione pn̄cipiū formalis p̄prie loquēdo: vñū non est cā  
alterius et pn̄cipiū nisi inquātum ex modo significādi  
ip̄portat cuz forma h̄ns formā: qz ex ea pfectur. et ex hoc  
ponitur pn̄no iter formam et composituz: non aut qz pre-  
ter formā et pfectibile qd per ipsam pfectit: et ipsum totū  
sit aliqd aliud effectus forme diuersus ab his. et sic nō oz  
qz in tali pn̄o qz pn̄o operationis non includat in ipsa ope-  
ratione: vel qz sit diuersuz ab ea. In alijs autē bene pn̄m  
est diuersum ab opatione cuius est pn̄m. sed nō seguit qz  
si forma sit pn̄m istius opationis: qz ista opatio nō sit for-  
ma absoluta. qz vna forma pōt esse pn̄m alterius: et rece-  
ptiue et effectiue: sed bñ seguit qz ista forma nō est ista  
opatio cuius est pn̄m. Ad scđo p̄bōnez dōm: qz illa qz  
ex opposito distinguunt̄ vt sic. vñū non est alterꝝ. et ideo  
actus pn̄m nūqz est actus secūdus: resp̄cū cuius d̄p  
mus. excepto pn̄o formalr et opatione ipsius. lz iste qz est  
scđo actus resp̄cū vñius pōt et eē pn̄m resp̄cū alteriꝝ. sicut  
illud qd est effectus respectu vñius pōt esse cā respe-  
ctu alterius: quonqz pertinet ad ultimum effectum  
et ad ultimum actum: fm quem differt a p̄mo actu. non su-

Eida p̄chre  
et in p̄ficiā mā  
scōz in qz  
betis. qz d̄cīz.

## Quolibetti

ut respectu formaabsoluta recepta a recipiente: et esse et a efficiente. Ad tertiam probationem dicendum: quod in per se ordinatis non opus est ista ratione quod sequatur processus in infinitum; quod peruenire est ad ultimam formam que est operatio sui effectus precedentium, et hoc dico in per se ordinatis. sicut si dicat: quod operatio celi est ait effectum a celo, et operatio animalis est ambulare, et ibi est status, in per accidens autem ordinatis non est inconveniens dare processum in infinitum: ita quod sic non erit deuenire ad aliquam operationem et ultimam que non sit principius alterius. ut si calefactum a sole calefaciat quoddam alterum, et illud quod a dom alterum, et sic in infinitum. Ad secundum dicendum. quod ibi equocatur intellectus, nam intellectus potest accipi pro sola potentia intellectiva: vel actu sibi inherente, modo quando dicimus aliquem intelligere operationem manes que est intelligere: et intellectus prout stat pro actu intelligendi non sunt diversa re: sed idem nominaliter et verbaler dictum, vel sicut lumine in aere: et lucere, sed intelligere qui est idem realiter: quod actus intelligendi et intellectus prout stat pro potentia intelligendi sunt diversa re. sicut lumine aeris et dyaphanitas. Unde dicere: quod intelligere additum aliud super intellectum qui est actus intelligendi esset idem inconveniens; sicut si diceretur quod lucere additum super lucere: vel calere super calorem, sed dicere quod intelligere additum rem absolutam super intellectum qui est potentia intelligendi non est incidere in predictum inconveniens, sed idem ac si diceretur quod lucidum additum super dyaphanitatem aeris lumine: quod hinc veritatem. Ad tertium dicendum. quod maior et minor sunt dubie, quod dubium est, an deus posset separare quecumque absoluta ab unicem, posito est quod possit separare quecumque absoluta ab unicem, non est certum quod ipse possit non separare quodcumque inter creatum aliud ab intellectu cuius est. nec sequitur quod intelligere sit sine intellectu: sed quod tale intelligere sit intelligere subsistens; sicut qualitas separata est qualitas subsistens. Et si dicatur quod solus deus est intelligere subsistens. dicendum quod verum est actu et aptitudine: quod intelligere dei nec actus nec aptitudine potest inherere. tamen autem intelligere creaturam est actus subsistens, aptitudine tamen esset inherens. Ad quartum dicendum, cuius vis consistit in hoc: si sentire est actus absolutus eodem actu videre et album et nigrum. Dicendum quod ista ratio ita cur retinet contra eos: sicut contra me, quod non differt positio eorum qui ponunt: sentire est respectum a parte eius: qui ponunt sentire esse quoddam absolutum de novo scilicet in potentia: nisi quod primi ponunt absolutum antiquum, scilicet potentiam, et alii ponunt absolutum nouum, scilicet actum: quod oportet concedatur quod in aliquo absoluto sive sit potentia sive actus fundatur respectus cognoscitivus ad cognoscibilium. Unde sicut ipsi posunt dicere: quod in eodem absoluto: quod est potentia fundatur diversi respectus ad diversa, ita etiam possunt dicere illi qui ponunt novum absolutum: ibi, scilicet actum: quod in eo fundatur diversi respectus ad diversa. Dicendum ergo quod eodem actu absoluto possunt sentiri talia: et quod obiectum talis sensationis est unius, puta dextra alba et nigra, quod sicut sensus communis apprehendit dextram obiectorum diversorum: diversorum sensuum: puta visibilis, audibilis, ita sensus particularis apprehendit dextram circa suum proprium obiectum.

Secunda parte.

**Quantum** ad secundum principale, scilicet quod causam met ponunt tres conclusiones. Prima est, quod talis actus non causatur a specie vel obiecto. Secunda est: quod ab obiecto sicut a causa sine qua non. Tertia: quod causatur a dante potentiam intellectu: sicut a causa propter quam sit. Quattuor ad prius adducunt rationes. Primo ad probandum spaltum quod non est specie. Secundo: ad probandum quod non ab obiecto. Tertio: rationes

## Questio

comunes quod a neutro. Primum probat quadruplicem rationem, quod intelligere potest esse sine specie, ergo species non est prius eius. An per ipsum, puta in visione brachii. Probatio tertie: quod intelligere est actus manes in eo cuius est actus, ergo non est effectus illius: sine quo vel extra quod manet, ergo si manet sine specie, species non est eius causa. Si dicatur quod deus potest facere effectum speciei sine specie, quod potest facere effectus secundum ceterum, sine ipsis non valet ut videtur: quod ideo possum facere effectum cause efficiens sine causa efficiente quantum ad actiones transientes: non tamen quantum ad actiones manentes: que debet manere in suis principiis. Secundo: quod ibi equocatur intellectus, nam intellectus potest accipi pro sola potentia intellectiva: vel actu sibi inherente, modo quando dicimus aliquem intelligere operationem manes que est intelligere: et intellectus prout stat pro actu intelligendi non sunt diversa re: sed idem nominaliter et verbaler dictum, vel sicut lumine in aere: et lucere, sed intelligere qui est idem realiter: quod actus intelligendi et intellectus prout stat pro potentia intelligendi sunt diversa re. sicut lumine aeris et dyaphanitas. Unde dicere: quod intelligere additum aliud super intellectum qui est actus intelligendi esset idem inconveniens; sicut si dicere: quod diversitas receptorum impedit: quod aer non est receptivus actus sentientiae sic potentia sensitiva. Tertia: quod cum sit operatio manes: et species sit eius causa erit receptio eius species, et si sit species similis in utroque: sicut potest in uno ita in altero. Tertio: quod species aut requiriatur ut medium cognoscendi: quod est cognitum, aut similitudo sola cogniti, non primo modo: ut auctores illius opinionis dicunt de species. Probatio: quod nec secundo modo, primo: quod talis similitudo ut dicunt est eiusdem speciei cum eo cuius est similius, sicut albedo et similitudo eius in aere: ut dicunt: est eiusdem speciei cum re malo cognita, ergo tertius. Secundo: quod aliquid dicit in cognitione alterius ut similitudo eius: non dicit in cognitione eius: nisi prout assimilari sibi, sed res extra non potest assimilari speciem in intellectu, ergo tertius. Quarto: quod si ponentes species species maneret sine actu intelligendi, hoc autem est inconveniens, scilicet plures species eiusdem generis propinquae sint in eodem obiecto ut dicunt. Quod autem non ob obo probatur. Primo: quod effectus esset notior sua causa, quod actus intellectus est notior obiecto, si dicatur quod non opus est, quod concorditer intellectus ageret. Contra: quod in sensu non est sensus ageret, ergo nec ibi. Si dicatur quod obiectum sensibile mouet sensum in virtute alicuius intelligentie, Contra: quod intelligentia non causa nisi motu locali, mouens autem locum minus facit ad actionem quam ipsum quale: quod monetur sic localiter, ut agat, sicut minus calefacit applicatus calidum calefactibili, quam ipsum calidum, ergo minus facit ad sensationem applicatus sensibile, quam ipsum sensibile, et per hanc non potest dici quod sensibile faciat effectum nobiliores, sed in virtute intelligentie. Secundo: quod si obiectum mouetur, tunc intelligere est pati, et intelligere est agere, et hoc est inconveniens, ergo tertius, probatio tertie: quod intelligere se tenet ex parte potentie mobilis intelligentie ex parte obiecti monentis. Probatio falsitatem tertis, quod si intelligere est mouere, et intelligere est moueri, intelligere est nobilior quam intelligere: quod est falsum, quod intelligere non convenit nisi nobilioribus entibus: intelligi conuenit omnibus. Tertio: quod est confirmatione rationis precedentis, quod si intelligere est moueri, et intelligere est mouere, sequitur quod ideo intellectus intelligit: quod res intellecta intelliguntur, et non econverso, sed hoc est inconveniens, ergo tertius. Si dicatur quod intelligentia non est moueri: nec mouere, ut videtur, et lumen in aere, sed ista secundum Augustinum, semper sunt in fieri, ergo opus est dicat mouere vel moueri. Quarto: quod si obiectum regratur ut mouens: tunc deus potest facere actum intelligenti sine obiecto cognito: quod potest facere actum secundum cause sine ipsa, docet autem est inconveniens, ergo tertius. Si dicatur quod deus potest facere cognitionem sine obiecto mouente, non tam est sine obiecto terminata ipsam cognitionem. Contra: quod est, scilicet terminus presupponit primum, scilicet

mouēs esse. **T**ox autē a neutro pbāt. pmo sic. qz actis vitalis qzlis est itelligere debet esse a principio viuēte. sed spēz et obm non sunt huij. ergo t̄c. **S**ecundo sic. nulla res idiget aliquo extrinseco ad suā operationēz. sed propria et nālis operatio itellectus polis est itelligere. ergo non indiget ad hoc spē vel obiecto que sunt quedaz et extinseca. **T**ertio: qz si actus itelligendi esset aliquid cātum a spē vel obiecto. diuersoz obiectoz et diuersarum spērum essent diuersi actus itelligendi specifici. hoc autē est in conueniens. ergo t̄c. **A**ntīa p̄z. Probo falsitatem conse- quētis: qz p̄prietas specieis spālissime est spēs spālissima. sed homo est spēs spālissima. ergo nō p̄nt plā itelligere boīs differre specie. **S**ecundā conclusionē. s. qz obm regratur: sicut cā sine qua non. probāt ynico medio sic. qz fm Bugu. sexto de trini. ad cognitionē regritur p̄ntia obiecti non latentis. sed p̄ntia obiecti non regritur vt cā propter quā sit. ergo regrit soluz cā sine qua nō. **T**er- tiam conclusionē. s. qz dans formā. s. dans itellectum cāt intelligere: probant dupl̄r. pmo sic. qz sic sebz itelligere ad potentia intellegiuā. sicut descendere ad grauitatem. sed fm p̄b̄m. 8. p̄b̄sco p̄. descendere grauis est a dante grauitatē. ergo itelligere est a dāte potentia intellegiuā. **S**ecundo sic. qz fm p̄b̄m. exīs in potentia actuali ad actum nō indiget noua forma: ad hoc qz in actu exē- at: sicut p̄z de graui qd non indiget noua forma: vt de- scendat. sed bñs potētiam itellectiuā est in potentia itel- lectuali vt itelligat. ergo t̄c. **H**ec propō videtur mibi falsa et impolīs. qz ista pmo ponit: qz actus itelligēdi est oīate potentia itellectiuā: sicut a cā propter quā sit. talia autē exēunt in actuū nīs prohibeātur. et per conse- quens ad hoc qz de nouo exēat in actuū: regritur remo- tienā prohibens. Arguo contrapōnem dupl̄r. pmo yno modo ex pte motionis. Secundo modo ex pte prohibētis. **P**rimo sic. qz dans formā nō dī mouere formā: ita qz dare formā sit ipsum mouere. sed dare potentia intel- lectiuā esset ipsa motio. qz dī itelligere formalr loquen- do: qz dī maneret potētia itellectiuā maneret ipsum in- telligere. ergo dādo formā que dī potētia itellectiuā dī dare motum: qui dī et est actus itelligēdi cāliter: in quā- cum dī formā que est cā talis actus. et tunc quero: aut est cā talis actus effectua tm. aut passiua tm: aut ytroqz modo. si effectua tm. ergo potētia itellectiuā cābit actuū itelligendi in quodā alio. qd est incōueniens. **P**rimo: qz itelligere non esset opatlo manēs itellectus. **S**ecundo: qz non p̄t singi in qd aliud hoc fieret. si ponāt qz passiua tm. ergo opz dare aliqd qd moueat ipsum passiū: qd q- dem opz eē aliquid aliud ab itellectu: et a cā dante itelle- ctum: vt sic. qd ideo dico: qz lz deus possit mouere ad co- munem actuū. hoc tm non est dādo potentia passiūaz. Si autē ytroqz modo. tunc idem fm idē est actuū et passiūum. qd qdēm priuilegiū lz quidā sequētes suum bñspla- citum: non rōnem; dederūt voluntati. nullus tm hoc vn- qz dedit in itellectu. **E**x pte remotionis prohibētis: arguo sic. qz quido itellectus de nouo incipit itelligere cum illud qd ē in potētia actuali ad hoc qz exeat in actuū non indigeat nisi remouēt prohibēs. tūc quero qd pro- bibens remouēt hic. et qd remouet. si dicāt qz remouē- tur prohibēs priuatiū. s. absēntia obiecti: sicut applica- cans calefactibile ad calefactiuū remouet absēntiā ca- lefactibilis. **C**ontra. qz remouere illud prohibēs nū- bil aliud est qz applicare ipsum per se p̄nciplū passiūum actionis ad ipsuz agēs. et per p̄ns talis applicatio est ap- plicatio obiecti ad recipiēdum ab itellitu: qd ē absurdū. si autē ē econuerio. s. applicatio mouētis ad mobile: tūc ba- betar propositiū. s. qz obiectum mouet potentia ad itellitu

gendū. Itē quero qd est qd remouet prohibēs: aut ll- lud qd facit obiectū in suo esse reali: aut illud obiectum mouēs sensum et fantasiam. on pmo modo: tum qz cōtin- git aliquid intelligi non existēt actu: tum qz non semp re existēt intelligitur. si secundo modo babeāt qz obiectum mouet sensum et fantasiam: vel ad actuū vel ad spēm. et eo- dem modo debet cōcedi qz et itellectum mouet mediā- tibus illis. et qz istud est satis iprobabile nō p̄ls deduco. **A**d p̄num ergo qd opponiēt de spē dicēdum: negādo p̄nam. Ad probationē dico. qz actus itelligēdi non est operatio manēs ipsius spēi: vel alicuius alterius: a quo sit effectiue. imo videtur mibi. qz dicere operationē esse manētem: qz sit in eo a quo est effectiue: est ignorare p̄- priam voce. operatio ergo spēi non est itelligere. sed itel- ligere facere. sed itelligere est operatio ipsius itellectus polis vt receptiū. illud autē a quo aliquid formalr est itel- ligens: est ipse actus itelligēdi. als autē de hoc diffusē lo- cutus sum. **E**x dictis p̄z ad instātiāz additā isti rōni: qz procedit ex ignorātia eius: qd dī actio manēs. **A**d scđm dupl̄r potest dici. Uno mō qd non est similis spēs in sensu et aere. loquor autē de spē que est in organo: nō p̄t est dyaphanum trñ. sed prout est in cōposito ex potentia et organo. prout sunt coniuncti subīm sensitū. **A**lio modo dicēdo: qz p̄pter diversitatē receptiū est qz nō est sensatio in aere: sicut in organo: dato qz sit similis spē v̄trobīqz. **A**d illud autē qd dicitur contra hoc dicēdum: qz p̄cedit ex simili ignorātia: sicut precedēs. s. ex igno- rātia operationis manētis: qz nībil se habet in ratione operationis manētis: respectu eius a quo est effectiue. Unī dato qz illud subiectū mouere et se ipsum: iste tm motus vt actus non se hēret illud totum quātū ad qd sebz est cā efficiens. **A**d tertium dicēdum: qz regritur vt similis tudo informās itellectum: et mouēs ipsum ad cognoscē- dum: et non vt mediū cognitionē. prout una res cognito- ducit in cognitionē alterius. Ad probationē autē que ad- ducitur in contrariū dicēdūz. qz illa rō peccat in duobz. **P**rimo: qz illa similitudo p̄cedit de similitudine in eē. nos autē logmūr de similitudine que est fm repreäsentationē: prout similitudo exīs in itellectu representat itelligib- le. **S**ecundo deficit: qz p̄cedit ytdō simili: vt medio cognito ad probādum alterum. sicut si probare ē aliquid de nitre alba: in eo qz alba. et ex hoc concluderēt qz cōue- nirēt lapidi albo. nos autē logmūr de similitudine que est rō cognoscēdū: ut medium cognitū. **A**d quartū p̄z ex dictis in precedēti questioē: ybi ostēdi quomodo plures spēs eiusde generis possunt stare simul. Si autē queras qre due spēs possunt stare simul: nō duo actus intelligēdi. Quātū ad nunc p̄tinet dico: qz nībil p̄bībz actus alios habere repugnātiam: lz eoꝝ p̄ncipia non bas- bent repugnātiam. sicut p̄z de impressione fcā cum ma- gnete in ferro: que stat cum ferri grauitate. quādō tamē impressio lz inclinationē ad oppositum grauitatis qnā- doqz. puta ad ascensum sursum: quādō magnes ponitur sursum. vnde lz motus sursum et motus deorsuz sint re- pugnātēs: tm p̄ncipia ista eoꝝ non sunt repugnātia: qz stant simul. **A**d p̄num qd dī de obiecto dicēdum: qz illud est facilē soluere fm eos qz ponūt: qz actus itelligē- di est relatio. et si sit minimū absolutum: cū plus habeat de entitate bz plus de nobilitate qz relatio. **S**ecundo autē veritatem dicēdum: qz non opz effectum nobilioē esse sua cā. qz concurret cum obiecto itellectus agentis. Et ad illud qd dicunt contra hoc dicēdum: qz Arist. lz non in- ueniatur postulat sensuagentē: tm nō iuēnit eū negasse. Et Lōmen. videtē ponere ipm motus bac rōne. qz re ait Arist. nō postulat sensuagentē sic intellectus agentem. Dico

*Nota quare  
Arist. nō me-  
muit de sen-  
su agēte.  
Secundo de eis  
cō. 60*

## Quolibetii

de ratio  
imitatur  
in rome,  
i suis qu  
is.

qz qz non euideter excedit sensus qualitates sensibiles; sicut intellectus qditates maledes. Alter et posset dici ad hoc: qz s. in virtute alicuius spiritualis virtutis sensibile moner sensum. Qz autem dicit contra hoc: qz. intelligetia non facit nisi motu localem. parum valet. qz preter intelligentiam daret motu orbi: ozi dare aliam intelligentiam: a qua hz esse orbis: in cuius virtute agat orbis. Ad secundum dicitur. qz intelligere sit qdactus qui est effectus ab alio efficiete: et receptus in aliquo: tunc ut sic non dicit formaliter agere vel pati. sed hinc actum intelligendi. intelligere non dicit ipsa actione omoventis. qz hoc dicit intelligere facere. sed dicit omen terminum ad quem. ut ad cognitum terminatur actus intelligendi. et per hoc p. qz non sequitur qz intelligere nobilis qz intelligere. Forma autem arguendi nulla est: qz non opz qz illud qz est proprium genitum creaturis nobilibus sit nobilis eo qz est commune oibus. prout accipit in natura determinata. qz esse qz est commune oibus. prout accipit in natura diuina: est nobilis ozi intelligere: et ozi rocinari. et ideo non sequitur qz si intelligere conuenit oibus qz sit ignorabilis omni intelligere et ozi rocinari. Per hoc p. ad tertium: qz non sequitur qz ideo intellectus intelligit qz res intelligit. qz intelligi: ut dicunt est: non dicit mouere. nec intelligere moueri. Sed verum est qz intellectus qz educit de potentia in actu non intelligit: nisi qz obtemperat vel aliqd vice obtemperat intelligere facit. Ad illud qz contra hoc dicitur: qz intelligere semper sit in fieri. qz continetur deinde a sua causa proxima. tunc intelligere non importat ipsum pati vel fieri: vel ipsum facere formaliter. sicut nec aerem lucidum esse non importat formaliter lumine facere: vel lumine fieri. Ad quartum dicendum: qz deus potest facere actu intelligendi sine obiecto mouere: non tunc sine obiecto cognito. Et ad illud qz dicit contra hoc dicitur: qz obtemperat cognitionem presupponit motionem ad intelligendum: non tunc semper ab obiecto. Ad primum qz obiectum de virtutibus dicitur: qz illa ratione deficit in tribus. Primo. qz potest dici vitalis a principio passivo: qz s. est actus ipsius viuis subiectus. Secundo deficit: qz est et ipsius viuis actus: cum ponatur intellectus agentis ibi actionem hincere. Tertio. qz spes ita est intranea ipsius viuenti sicut actus ipse virtus enim est accessus ipsius viuentis. Ad secundum dicitur: qz maior est falsa: qz actuum agendo regredit passiuum: et passiuum actuum. Sed verum est: qz nulla res ad propositum actum et naturalem respectu cuius est sufficiens: non regredit aliqd aliud in suo genere. puta actuum non regredit aliud actuum: et passiuum non regredit aliud passiuum. sed hoc semper passiuum regredit actuum: nunc autem intelligere est prius actus possibilis intellectus vel passiuum. hoc autem non tollit regredit actuum. Ad tertium dicitur: qz illud argumentum fundatur super unum manifestum impole. s. qz omne intelligere habet sit eiusdem speciei. Primo: qz hoc est contra doctrinam phisicorum: qz dicentes. qz actus diversificatur per obiecta. Secundo: qz oes actus intelligendi est eent equi perfecti: qz ad eos perfectionem intrinsecam et specificam. Tertio sequeretur qz oes essent beatitudo: vel non beatitudo. si ponatur qz beatitudo et non beatitudo sint eiusdem speciei. Si dicatur qz non: ppter relonem ad diuersam. quero utrum actus intelligendi dicatur formaliter relonem ipsam vel absoluutum. si absolutum illud est unum et id est: et tunc sequitur predicta inconvenientia. Si relonem formaliter. quero utrum oes actus intelligendi relonem eadem specie dicatur. si sic: id est inconvenientia qz prior. si non: ratione est nulla que dicitur: qz qz intelligere est propria species specie specissime: non potest differre specie. Dicitur ergo qz propria species specie specissime quandoque est unius specie specissime: maxime de illis que de necessitate consequuntur: sicut visibilis in bole: et potentia intellectus cuius. qz autem propria species specie specissime dicit plura sub quadam indifferentiia. sicut propria species specie specissime linea est rectitudine vel curvitas;

## Questio

7 curvitas potest esse arcualis vel circularis. Quattuor ad secundam eoz conclusionem: qz. obtemperare est causa sine qua non. ratione eoz non probatur. sed qz fundatur super rationibus: quibus creditur se probasse qz obtemperare non regratur ut causa propter quam sit. ostenditur autem qz iste rationes non valent. Qz autem dicunt tertio: qz dans forma est causa propter quam sit. s. dans potentia intellectiva. dicitur qz dans forma pro parte dicitur causa alicuius: in quantum dat formam propter quam est actus. et si forma ista sit principium passiuum: sicut dyaphanitas in aere: dans tale principium dat pati. et hoc non excludit regredire actuum: sicut dare aeris dyaphanitatem non excludit regredire corpus illum: inatum. Si autem sit principium actuum: tunc dans forma dicitur agere: sicut datus calor est dicitur calefacere. nunc autem intellectus possibilis est principium passiuum: et receptivum respectu actus intelligendi. et ideo dans intellectus potest non excludit necessitate regredi actuum: sicut hoc sit intellectus agens: sicut obtemperare: sicut virtus. Ad illud autem qz dicitur de esse in potentia actuali. scilicet qz ista verba esse in potentia actuali vel essentiali: non sunt directe verba Aristoteles in physica. sed sui commentatoris. qz in dictione vel detur acceptissime ex verbo Aristoteles. ibi. qz dicit qz aliquid est in potentia ad esse sursum illud qz est in potentia latere: et in potentia ad esse sursum. et aliquid qz est latere actu: et est in potentia ad esse sursum. primum quoqz vocat Commentator esse in potentia essentiali. secundum autem esse in potentia accidentalis. Ad cuius evidenter sciendum: qz secundum virtutem potest aliquid dici in potentia essentiali et accidentalis. secundum generale potentia actua dicitur esse in potentia essentiali: qz est in potentia ad hunc ipsum principium actuum ad agere secundum ipsum. sicut dicere est in potentia essentiali ad calefacientem illud qz est in potentia ad calor: et ad agendum per calor. In potentia vero actuali qz actus calidus est: et non calefacit: ppter aliquod prohibens. et tale ratione esse in potentia accidentalis ad agentem: qz qz non agat: non est propter aliquod qz regreditur ex parte sua: sed ppter illud accidentem prohibetur. Et sicut est ex parte potentiae passivae. non non habens potentiam passivam ratione in potentia essentiali ad ipsum: et ad pati secundum eam. habens autem eas et non recipiens actus secundum eam: ppter aliquod prohibens: ne recipiat actionem agentis: est in potentia accidentalis secundum eam. sicut aer qz non recipit illuminationem: ppter interpolationem fenestre ratione esse in potentia accidentalis ad illuminationem. qz ergo ratione qz illud qz est in potentia accidentalis per se vadit ad actu remoto prohibetur. verum est actus vel passio: nunc autem habens intellectum potest est in potentia accidentalis ad invenientiam. Et arguitur qz non: qz illud quod est commune non est principium individuationis numeralis. sicut mā est huius. ergo tunc.

Qd. IX.



Ostea querebantur quoniam gnat per tinens ad compositionem ex parte et forma. et test. utrum in talibus mā sit principium individuationis. Et arguitur qz non: qz illud quod est commune non est principium individuationis numeralis. sicut mā est huius. ergo tunc.

Contra.

qz secundum ppter. gnāns gnāt id est spē

ppter formam: sed aliud numero ppter mā.

Respondeo ad evidenter isti qōnis tria sunt facienda. Primum est ostendere in quo stat difficultas qōnis. Secundum est recitare optiones. Terium est eligere illud qz videtur probabilitus.

Quantum

ad primum sciendum: qz cuī individuum

est ad rem pertinet aliquod

Ex. ch. 2a

vnum numero. vnum autem est illud qd est indivisum in se. et diuisum ab omni alio. qd re per qd aliqd est idividuum est qd re per qd aliqd est vnu in se: et diuisum ab alio. **C**Quatu ad pnu. si qrat per qd est aliqd idividuum in se. scidum qd idividuo est duplex. vna est qua aliqd est idividuum a seipso. alia est qua vna pars in ptnuo est idisa ab alia: pnt ptnuu dicim? cui? partes sunt idivise ab iulce. pma idiviso inest vnicuic a seipso. vnuqdc. n. seipso est ipsummet. et p vnu est diuisum a seipso et hoc tagit pthu. 7. meta. qd dicit: qre vnuqdc est ipsummet et no plura. dicit qd no est dada aliqua causa ieriseca qre vnuqdc est ipsummet: seu idez sibiipst: nisi ipsummet. alia aut idiviso quayna pars est idivisa alteri in ptnuo puenit pmo et p se qtitati: et alys qbus puenit: puenit p qtitate sicut et diuisio ei opposita. nam diuidi in partes eiusde ronis et diuisio ei opposita: sunt passiones qtitatis ptnue. **C**Quatu aut ad scdm. s. qdtu ad distigui ab alio. scidum qd duplq aliqd distinguis ab alio. vno mo si cut distiguunt plura diuersaz spex: et planu est de talibus qd talia pncipalr distiguunt p formas suas ab iuice: alio mo sicut distinguunt plura eiusde sp. sicut albedo ab albedine. et terra a terra: et ista distiguunt p illud per qd plurificatur. **C**Ad cui? euidetia scidum qd duplex est diuisio. qd est diuisio alicui? vni? numero in partes integrales eiusde ronis. sicut qd distinguunt vnu lignu numero in duo ligna: et vna aqua in duas aq. et sic de alys silib: et ista est saltē pncipalr per qtitate et immediate mo quo exponet ifra. alia est diuisio in partes subiuas. que gdē no est alicui? vni? numero fz re. fz vni? fz rone sic dividit bo l sorte et plone et lignu in coi in fz lignu: et illo. **C**Et de talib partibus subiuas est totu dubiu. s. per qd partes subiue eiusdez ronis multiplicant et distiguuntur ab iuice. Est aut notandum qd aliqui vtragi diuisio bz ex eodē ortum: nā diuiso aliquo ligno vno in duas partes integrales. iste due partes quaz vnaqueq est lignum et sunt due parties subiue ligni cōter dicti: et fuerūt partes integrales ligni p cui? diuisione fuerunt multiplicate ita qd in talib ex eodē bz ortu multiplicatio partiū integraiu et multiplicatio partiū subiuaz eiusdem ronis sub vno cōmuni et distinctio eoz ab iuicem.

**Quantum** ad z<sup>m</sup> pncipale scidum qd sunt tres opiniones de ista mā. Prima est qd vnuqdc seipso solo est formalr distinctu ab omni alio. **C**Sorda est qd talis distinctio in reb<sup>m</sup> alib<sup>b</sup> fit p qtitatem. Tertia est qd nec sic nec sic: sed vnuqdc est distinctu sic p sua hecctate sicut soz p sua sorteitate. Prima opinio pba. pmo generalr in oibus. qtuor ronib<sup>b</sup>. et in substatis specialr. **C**Prima rō talis est. vnuqdc gen<sup>b</sup> bz pprua idividua nihil icludetia: nisi re sui generis. sed hoc non esset nisi vnaqdc res cuiuslibet generis seipso p essentia sua idividuare in seipso: et distingueret ab omni alio. ergo t̄. minor p̄. maior pba. qd si qdlibet genus no h̄ret suu idividuum nihil icludens extra rez sui generis: no differer vle essentiale. puta gen<sup>b</sup> sp̄s qd descendit in idividua p drias essentialessa toto in mo: qd descendit in partes subiuas suas p drias accitales. vel per aliquid diuersum ab essentia sua: qd vtrobiq fieret descensus ad partes subiuas per aliqua diuersa p essentia ab ipso ptra eto qd descendit in eas. si idividua genez et spex essent idividua et distincta ab iuice per aliquo diuersum ab essentia generis et sp. Si dicat ad hoc qd pnu idividuum cuiuslibet generis qdtu ad id qd est distinctu no dicit alia re ppter essentia generis. si ipsum distinctu quo distinguit dicit diuersam rem ab ipso. **C**Latra. qd vnuqdc icludit formalr illud quo formalr dicit tales: qd distinctu formalr

dicitur distinctu distinguente formaliter intraneo. ergo ipole est qd distinctu formalr intrancu sit distinctu a distru: crivo: et no sit formalr icludum in ipso. **C**Scda rō talis est. qd ab eodē bz vnaqdc res entitatē et vnitates essentiolē que auertit cum ente de quo logmunt. sed vnaqdc res bz entitatē formalr seipso. ergo et vnitatē. **C**Tertia talis est. nulla res formalr bz qd sit vna numero p id qd est diuersum numero p essentia ab ea: sed saltē loquēdo de reb<sup>p</sup> pdicamētoz absoluoz vnaqdc res est diuersa per essentia numero: numerositate essentie ab alia. ergo nulla res talis bz esse vna numero vel distigui numero p alia. **C**Quarta rō talis est: qd illud qd no addit supra nā nisi negationē: no bz alia causaz sue vnitatis qd nā. sed idividuum et qdtu ad diuisione et qdtu ad distinctionē ab alio: no addit supra nā nisi negationē. ergo t̄. maior p̄. qd negatio no videb habere alia entitatē vel vnitatē qd nā in qua fundat. minor pbat. qd idividuo no addit aliqd supra nām cuius est nisi negationē diuisione. silr nā esse aliqd distincta nihil addit supra nā illā: nisi negationē alterius nature ab ea. ergo t̄. **C**Quatuarez ad subaz qd ei? idividua bēant vnitatē et distinctionē numerale: qd lz per essentia mā: et no per aliqd additum pbat sic: qd si suba bz vnitates per aliud a se aut hoc est qd mā bz talē vnitatē p formā: aut forma p mā: aut ambo p qtitate: sed nullo illoz modoz nā subalis pot idividua rī p aliqd diuersum a se. ergo t̄. maior p̄. qd no videb p nā subalis idividuc p aliqd aliud a se nisi per aliquē istoz modoz. minor pbat. qdtum ad tres partes quas ipsa ponit. et pmo pbanc due partes simul et hoc duplci rone. pmo sic. illa duo no habet vnitatem numeralē ex iuicē: quoz vno plurificato no plurificat alterz. sed sic se babet mā et forma: et hoc p̄ dupl. pmo qd eadem mā numero stat cum diuersis formis specie et numero: sicut p̄ in generato et corrupto. scdm qd virtute diuina posset eadē anima formare plures et diuersas partes materie. **C**Tertia rō talis est. qd anime separate manet distincte numero: sed hoc no esset si per māz forma idividuaret. ergo t̄. ma. p̄ p fidē. minor et. pba. qd ablato pncipio formal non manet efficius formalis. et ideo si mā esset id quo formalr plurificant forme ablata mā no maneret pluralitas eaz. **C**Quatu ad partem tertiam. s. qd cōpositū ex his. s. ex mā et forma no idividuare p qtitatez. pbat qdrupl. pmo sic. qd p̄s no bz vnitatē numeralē p posterius: sicut nec entitatē sed suba est p̄z accidente qd est qtitas. ergo t̄. scdm sic. qd illud quo idividuum est idividuum est de rone eius: sed qtitas no est de rone idividui sube puta. soz et platonis. ergo t̄. alioq posterior esset de rōe p̄zis. **C**Tertio sic. qd illud qd remanet idē numero: cu diuersis qtitatibus numero no est vnu numero p qtitate: sed mā pma manet eadem numero fm magis cum diuersis qtitatib numero. ergo t̄. pbatio minoris qd fm magis in generato et corrupto non manet aliqd idē numero: nec qtitas nec aliud qdciq nisi mā pma. **C**Quarto sic. plus videtur qd accidentia qd se quā qtitatē habent vnitatem numeralē et qtitate: qd a suba: sed talia accidentia salte no semp habet vnitatē numeralē per qtitate. ergo t̄. pbatio minoris qd illud qd plurificatur manente vnitate numerali qtitatis: no bz pluralitate et qtitate: sed aliqua accidentia talia possunt plurificari manente eadē qtitate. nā pot idē frigfieri et calefieri manete eadē qtitate: et sic manente eadez qtitate numeralr sunt duo caloresnumerale. **C**Latra ista opinionē obyct ab alys dupl. pmo sic. qd illa qd seipso formalr distinguit in quocuq pcurrat retinet suu distincione formalen. sicut p̄. de colore et calore in quocuq berueus **L**

## Quolibet

currant: et per sequens si quecumque individua eiusdem specie se ipsius formaliter distinguenter possent retinere suam distinctionem formalem: etiam si occurseret in idem subiecto hoc est ipso. s. q. accidetia omnia solo numero occurserat in idem subiecto. ergo tamen. Si dicatur ad hoc quod duo accidetia solo numero omnia non propter hoc non possunt occurserre in idem subiecto: quod hoc dato non possunt retainere suam unitatem formalem: sed quod una potentia non potest in actu per plures actus differentes solo numero simul. Ceterum. quod non minus ut per definitionem potest una potentia reduci in actu per plures actus differentes solo numero simul: dummodo illi actus formaliter se ipsius distinguantur et distinctionem suam retineant quod possit una potentia reduci in actu simul per plures actus differentes species: sed una et eadem potentia potest reduci in actu per plures actus differentes species: puta per albedinem et calorem. ergo tamen. maior pars. quod non plus opponunt actus differentes solo numero quod differentes species. mihi etiam per exemplum positum patet de albedine et calore. Sed dicitur quod due potentiae respondent calor et albedinem. Ceterum. quod aut illae due potentiae reducuntur ad unam cuius sunt actus: aut non. si sic habet propositum. quod eadem potentia reducitur in actu per diversos actus. si non: queretur de illis potentias et ibit in infinitum. Dices quod albedo et calor reducuntur ad duas potentias: sed hec non reducuntur ad alias: quod una erit resumptiva alterius. Ceterum. quod utrum una illarum immedia te recipiat calor et albedinem aucti. si sic. habet propositum adhuc. si non. ceterum. quod prima illarum recipiat immedia te recipit calor et albedinem: aut non. si sic: illa recipit immedia te recipit duos actus. scilicet potentiam et albedinem: et habet propositum. si non. aut hoc est: quod ambo. scilicet albedinem et calor recipiunt immedia te secundam potentiam: et sic habet propositum. vel quod illa secunda potentia recipit unum illoque mediate altero: et hoc est ipso: quod neutrum est ratio suscepit alterius. ergo tamen. Secunda ratione est. quod sicut dictum est ex eodem habet originem divisionem in partes subiectivas: et in partes integrales divisionem: sicut pars de aqua vel ligno divisionis. sed divisionis in partes integrales conuenit primo et per se quantitatibus aliis per quantitatem. ergo saltem materie que dividuntur in partes integrales que sunt valde plura plurificantur et dividuntur per quantitatem. Dices forte quod non oportet ratio forte sunt talia. puta aqua lignum. non nobis vel homo. que per talen divisionem non dividuntur in partes subiectivas. Ceterum. primo quod saltem habet per hoc quod quedam subiecta dividuntur per quantitatem: quod est valde difficile: sicut pars ex supra positis rationibus. Secunda. quod non solum illa debent dici per quantitatem plurificari que actu dividuntur divisione et quantitatibus in partes integrales: sed etiam illa quod apta natura sunt dividendi. sed tota natura generabilium et corruptibilium est huius: quod igitur dividatur in duos boues: sicut in partes integrales: tamen tota natura bouis dividitur in duas partes integrales: quia facta divisione sunt ibi due partes eiusdem rationes. ergo ut videatur distinctione numeralis in partibus totius materie generabilium et corruptibilium est per quantitatem. Et propter istas rationes quod tenent per divisionem numeralis est vel per divisionem subiectorum sicut in accidentibus vel per quantitatem sicut in substantiis materialibus generabilibus et corruptibilibus: sed isti igitur habeant probabiles rationes. tamen non satisficiunt rationibus alterius opinionis superpositis: que non videtur minus esse difficiles. Tertia opinio probatur per ymaginem ratione talis: quod nihil est determinate hoc ex eo quod est idem sibi et pluribus aliis: sed materialis et forma sunt communis pluribus. ergo per materialis et formam non est aliud hoc signatum: sed per illud per quod est aliud hoc signatum est illud per quod est hoc dividendum. ergo tamen. sic pars per materialis vel formam est aliud dividendum. Quod autem beccitas sit illud per quod dividendum est dividendum per quod est aliud hoc signatum.

## ~~Questio~~

per hoc qd est sibi soli propriu. sed heccitas vniuersu*s* qd est illud qd sibi soli est, p*p*riu*e*. ergo r*c*. ¶ Contra ista arguo sic. qr quado dicit: illud qd est cōmune m*ltis* nō est p*ncipiu*m** id*ividuationis* aliqd ip*o*: aut intelligit dc eo qd est cōe h*z* r*e* aut fin r*ōnē*. si de eo qd est cōe fm rez. puta de eo qd est vnu numero in plib*u*. sic nec m*a* nec forma est cōis salte s*l*l*e*ntib*u* acut: qd ideo dico: qr eadē m*a* p*et* e*e* in gnato & corrupto. si aut stelligaf de eo qd est & h*z* v*n*it*tate* fm r*ōnē*. tunc heccitas est ita cōis sicut m*a* & forma isto m*o*. qr hec heccitas. est heccitas. ergo & illa heccitas & sic de alys: & sic nō plus id*ividuationis* heccitas q*d* m*a* & forma. ¶ Dices q*d* heccitas in cōmuni nō est p*ncipiu*m** id*ividuationis*: sed heccitas sig*o*. puta sor. & platonis. ve s*or*eitas & platonitas. ¶ Contra. qr sicut heccitas sig*o* nō est cōis h*z* pp*ri*a ita m*a* & forma signata. & p*o*sis non plus id*ividuationis* heccitas signata q*d* m*a* & forma vt signata. Dices q*d* y*mo*. qr heccitas dicit signatione forme: & ideo dicit ipsam signatione q*d* quā aliqd est id*ividuationis*. ¶ Lōtra. cū heccitas possit accipi vt cōis e*v*t signata sic forma: nō d*at* ratio quare dicit signatione forme plusq*e* ecōuerlo n*isi* qr placet sibi. ¶ Itē q*rov*tr*u* ista heccitas quā tu dicas sit aliqd diversu a m*a* & forma signatis per ipsam. aut nō. si nō. ergo ponis idē p*ncipiu*m** id*ividuationis*: qd etiā m*a*. si sic. qr aut est suba aut accidentis aut n*hi* bil. si est suba aut est suba cōposita aut m*a* aut form*g*; et adhuc i*cidis* in idē cū alys. s*f* q*d* m*a* est p*ncipiu*m** id*ividuationis*: vel q*d* suba cōposita est id*ividuationis*. Si accidentis sit i*cidis* in idē cū alys: qr illud acc*n*s non p*ot* esse relatiū formalis: qr illud est posterius omni ab*o*. nec etiam aliqd posuit q*litatē* esse p*ncipiu*m** id*ividuationis*. & ideo relingut q*d* si aliqd acc*n*s sit p*ncipiu*m** id*ividuationis* q*d* hoc sit q*rtitias*: & hoc est q*d* ponit aliqd plurificari ad 3<sup>o</sup> vidēt m*ib*i. q*d* ista positio vlt*ma* sit nulla: qr ista heccitas non p*ot* esse aliud n*isi* aliqd premisso*x* vt deductu*est*. alie autē due pōnes videtur m*ib*i habere aliqd veritatis & habere per se rōnes difficiles hinc ide. sed neutra videtur m*ib*i sufficere. ¶ Adenidētiā s*l*l*r* b*o* p*mo* vidēd*u* est in generali quā aliqd plurificari per alter*x* & p*cip*ue** numero. sc*ud* ovidēd*u* est hoc in speciali: & tūc patet*bi* ad p*positū*. vltimo moreb*ūt*ur q*d*ā dubia & respodēbi*z*. ¶ Quantum ad p*mo* sc*iedū*. q*d* aliqd plurificari & distingui p*aliqd* exigit dupl*r*. vno m*o* itranee. q*z*. distingui*nt* illud q*d* est itranee & essentiale eis: sc*do* m*o* extrin sece sicut etiā aliqd h*z* esse per aliqd itranee essentiale: puta per essentiā suā: & per aliqd extrisecū. pura per causas extrisecas. voco autē h*z* extrisecū q*gdqd* est diuersum essentialiter ab aliquo q*rticū*: illud sit idē subo cū eo: extrinsece autē zuenit vel p*ot* aliqd plurificari per alter*x* vel effective: vel finalē: vel subiue: vel dispositiue: effective dicit aliqd plurificari per alter*x*: qr est effectiua sue pluralitatis. finaliter vero qr est causa finalis sue pluralitatis. subiue autē qr est causa dispositiua sue pluralitatis. ergo loquendo de eo. q*d* est causa effectiua pluralitatis rez: s*line* r*ume*raliter siue specificē. certū est q*d* hoc est causa effectiū: q*d* tū ad res habētes causas: qr sicut res habētes causas bascent esse a sua causa: ita h*z* i*pl*uralitatē: & s*l*l*r* a sua causa finali fm genus suū. ¶ Res tū habere pluralitatē ab alio dupl*r* p*ot* intelligi. vno m*o*. q*d* illud q*d* dicit habere pluralitatē ab alio. dicā*z* habere pluralitatē ab alio plurificato: ita q*d* pluralitas in vno sit causa pluralitatis in altero: & vnitatis vnitatis: & isto m*o* causa effectiua nō est cā pluralitatis i*s* suo effectu*z*: p*cip*ue** numeralis: qr vna & eadē cā numero potest efficere diuersos effectus numeri*z*: puta idem calidū potest efficere diuersos calores n*ip*.

**Secunda opi-  
nio quā mīti  
et homīste se-  
grantur,**

**Lettia opio**  
Scot. in. 7.  
metr. suc. q.  
13. t. i. z. s. n. i. a.  
r. d. d. l. 3. q. 6.

mero in diuersis subis: et etiam idem agens equiuocum potest facere diuersos effectus specie: plura aut agentia numero possunt facere eundem effectum numero in eodem subo: et de fine pot est esse idem: quod unus finis numero pot est esse causa finalis plurium: illud autem quod est causa subiuncta plurium numero est ad simul existentia est causa pluralitatis eorum: sicut et pluralitas in uno est causa pluralitatis in alio: ita quod non potest esse pluralitas in effectu quin sit pluralitas in causa: sicut inferius dicitur: et super illud quod est causa pluralitatis in alio dispositio est ad hoc quod est causa dispositio: ita quod sicut entitas est causa dispositiva entitatis alterius: ita etiam et pluralitas pluralitatis: sicut est causam est causa dispositiva pluralitatis sube in plures partes saltem integrales: ita quod pluralitas partium existentiarum diversitas est causa pluralitatis in substantiis. ¶ Quatuor ad secundum descendendo ad propositum dico quod loquendo de traneo et essentiali principio distinctionis numeralis: quod in unoquoque dividendo illud principium est sua essentia: ita quod uniusque dividendo formaliter et traneo distinguuntur ab alio per essentialia sua: et hoc: ut video mibi: excludit tres rationes prima facte ad primam opinionem: quod quarta ratio non ita efficaciter excludit sicut apparebit: loquendo autem de principio extrinseco effectivo et finali: id res habeat sicut suum esse ita et distinctionem a causa effectiva et finali: non tamen semper causa pluralitatis in illis est causa pluralitatis in illis: nec semper unitas sicut supra patitur: loquendo autem de principio distinctionis subiective video mibi quod oia accidentia simul existit actu: et principie hoc apparere de aliis accidentibus: a existentia quod habet pluralitatem et distinctionem numerali a suis subiectis: non solu quod dependet in suo esse a suis subiectis: et per se in sua pluralitate: sed etiam quod pluralitas eorum dependet a pluralitate subiectorum: ita quod non possunt plurificari nisi plurificatis subiectis: quod nec plurificata possunt esse subiectum eiusdem accidentis numero: nec idem accidentia numero pot est in diuersis subiectis simul: de existentia etiam putem dependet a subiecto est vero quod non pot plurificari in diuersis partes subiectivas non plurificato subiecto in diuersis partes subiectivas: ¶ videtur mibi quod differt de existentia et aliis accidentibus in hoc quod alia accidentia non sunt causa pluralitatis suorum subiectorum ita quod pluralitatem in eis plurificari subiecto: licet non possit esse sine pluribus subiectis: ¶ existentia est causa dispositiva pluralitatis existentis in subiectis existentia: putem ex eodem habere ortu divisionem in partes integrales et divisionem in partes subiectivas ut supradictum est. ¶ In accidentibus autem non simul existentibus non solu pot est esse plurificatio propter pluralitatem subiectorum: sed etiam propter pluralitatem existentiarum successivae: una cum interruptione essendi quod sunt cause dispositiva ut mibi video pluralitatis numeralis accidentium in eodem subiecto successiva: ut si aliqd idem frigescat et postea calefiat: prius calor et secundus differunt numero: propter predicationem ceteram: ut video mibi: quod illud quod non pot plurificari simul video habere ceteram sue pluralitatis ex diuersitate que est in existentia successiva: Sic ergo video mibi quod accidentia simul tempore existentia habet pluralitatem a pluralitate subiectorum predicto modo. ¶ Et accidentia successiva a existentia successiva: de existentia autem permanente et subiecto: mutuo sunt subiecta causa pluralitatis: nam pluralitas subiecti est causa subiectiva pluralitatis existentiarum: existentia autem ecouerso est causa dispositiva pluralitatis in subiecto uno solu existentia ad hoc: quod idem numero dividatur in plura sicut cum dividitur lignum: ¶ et existentia ad hoc quod aliqd idem numero generetur: quod non posset fieri nisi mala existere sub alijs parte existentiarum: comparando autem mala ad formam subiectalem magis video mibi: quod forma plurificetur per numerum et ecouerso existentia ad formas simul existentes in mala: quod magis video mibi quod existentia segregatur compositione ratione materie quam ratione formae hoc susceptetur: quod existentia

plurificat dispositivam subiectam: ut dictum est: existentia antea ad formas succedentes subiectum circa eadem numerum causat pluralitatis numeralis dispositiva est diversitas in existentia successiva ut si ex aliqua mala generetur bos: et postea corrumpatur: et ex eadem mala iterato per circulationem generetur bos. ¶ Quatuor autem ad tertium sciendum: quod circa permissa sunt quatuor dubia: primum est de pluralitate alicujus rationum: que videtur per solas suas essentias distinguuntur numeraliter: nec est aliquod causa ut videtur pluralitatis eorum: et ad hoc dico quod animalia rationales ex hoc quod sunt forme unib[us] materie segregantur quod sine plurificabili numero sicut susceptiva eorum sunt plurificabilia numero: sed quod actualis susceptionis in diuersis materiae: et habitudo ad diuersas manus sit causa plificationis non video: probabilitate tamen posset dici: quod in natura sua ex hoc quod sunt tales forme habentes taliter imperfectionem: et taliter potentialitatem quod note sunt esse partes subiecte composite ex mala: sicut nate sic plurificari: nec hoc est ponere quod plurificantur per actualis susceptionem in mala: vel per diuersas habitudines ad mala: sed per suas essentias in existentia in tali gradu entitatis sic potentiales sunt: unde forme non unib[us] que sunt altioris gradus forte non sunt sic plurificabiles sicut multi ponunt de angelis. ¶ Secundum dubium est: quod videtur quod idem accidentes sit simul in diuersis subiectis: perha[bit] dualitas in duabus subiectis: et ad hoc dicendum: quod impossibile est quod idem accidentes accidat in pluribus subiectis: non in sua totalitate: licet idem accidentes totale habentes partes possit esse in diuersis subiectis suis subiectis: non in diuersis subiectis partes suas: unde dualitas tota est in eodem subiecto numero habentes diuersas partes: vnde illa ut sunt subiectum dualitatis sunt unius subiecti numero: et habent unam dualitatem numero: in diuersis tamen partibus suis sunt diuersas partes dualitatis. ¶ Tertiu[m] dubium est de hoc quod dicitur quod existentia haec diuersitate numerale per subiectum: et subiectum per ipsam: quod virtute diuina possunt fieri diuersae existentiae numero differentes sine subiectis: et ecouerso: ut videtur: diuersa subiecta existentiae possunt fieri virtute diuina sine existentia: ad hoc quod est in cursum generali quem videtur in rebus pluralitatibus in uno isto modo dependet a pluralitate alterius et ecouerso modo quibus dictum est: vnde quod deus possit facere pluralitatem in uno sine pluralitate in alio separando unum ab alio: hoc est quod non posset facere recte nec eius pluralitates sine hoc quod est essentialis sibi: tamen potest facere ut quod busdatur videtur existentia et pluralitatem rei sine causis exterioribus vel subiectis vel dispositiis: ut autem talis separatio possit fieri aut non: nihil ad propositum: ¶ tamem prout quod qualiter non possunt fieri diuersae materie eiusdem rationis: ut partes subiective diuerse: nisi tales: que saltem natu sunt esse partes integrales alicuius unius totius eiusdem rationis: que quidem partialitas est in existentia: et ideo remanet semper aptitudo in mala ad hoc quod per existentiam mala dispositiva plurificetur: licet possit ab hoc actu suspicere virtute diuina: sicut etiam accidentes ab actuali inherentia. ¶ Quartu[m] dubium est: quod si uniusque per essentiali numerali distinguuntur ab alio: quod duo accidentia solo numero diversa non possunt concordare in idem subiectum: recipiendo suam distinctionem: Et ad hoc dicendum: quod licet unaque res non habeat distinctionem interne: non in alijs existentia: tamem istud principium in quibusdam non sufficit saltem natura litera sine alijs concurrentibus subiectis vel dispositiis: et ideo sicut ipso est subiectis h[ab]eas partes integrales sine existentia. Ita videtur quod ipso est accidentia plurificari in eodem subiecto quod dicitur a subiecto dependet propter hoc quod sibi deest: illud quod natum est ipsum plurificare subiectum. ¶ Ex istis ut videtur posset faciliter ruderis ad rationes inducendas ad duas prius opiniones: quod aliqd existentia rationis: nam prius tres rationes inducunt ad primam opinionem bene excludunt: quod uniusque distinctas numeratim ab alio quod sunt essentias: sicut per principia determinata L 2

Mores de l'Id  
du siècle des  
modernes  
épiscopales.

# Quolibet

Intraneum sed quod preter hoc non requiratur aliquid aliud principium extrisecum suadium vel dispositiuum non excludens sed hoc quod quilibet genus habeat in dividua includentia praece re sui generis; sufficit quod illa dividua: duarum quantitatibus ad hoc quod sunt et quantitate ad hoc quod distinguuntur numeraliter intraneae distinguantur per essentiam suam: nec sequitur quod aliquid extrisecum non faciat et ad esse et ad pluralitatem eorum: et per hoc etiam per ad distinctionem eorum: quod res distincta in sua ratione essentiali includat suum principium distinctiuum et essentiali: non tamen opus est includat in sua ratione essentiali distinctiuum extrisecum. Sed bene in ratione per quam distinctas res per suas causas extrisecas includit aliquid extrisecum a re: sicut quod distinctus accidens per subiectum: vel subiecta per causam efficientem vel finali: et per hoc per ad secundum: quod inveniatur sit ens per essentiam suam intrinsecum: et sicut in ratione universalis numeri nihilominus in extrisecum potest habere et entitatem et pluralitatem ab alio a se. [Ad 3<sup>m</sup>] quod dicitur. quod nulla res plurificari numero essentialiter: quod id quod est diversum ab ea per essentiam suam. vero est: sicut per principium intraneum modo quo dictum est: sed non opus est per aliquid diversum a se possit plurificari sicut per principium extrisecum: non quo dictum est. [Quarta ratio] non excludit in oem euem. nam quando dicit quod dividuum siue dividuatio non addit supra nam supra quam fudatur: nisi negationem posito quod vero sit: non valeret quod de hoc quod in ista duplex negatio equilatera: in media te fundetur in omnibus: vel univite nature conveniat per alium: quod si unius per alium ita dicatur dividuari per aliam in quantitate in fundando ista duplice negationem dependet ab alia. [Quintum autem] ad rationes que inducunt ad probandum: quod subiecta non dividuatur per alium a se: dicitur quod illa maior est vera s. et quod maius non dividuatur per formam: vel ex uno verso. vel subiecta composta ex uno per quantitatem: sicut per distinctiuum principium intrisecum. Sed uniusque scilicet sicut est distinctus ab alio s. sicut per principium intrisecum et essentiali non tamen sequitur quod bene possit distinguiri per alium extrisecum aliquo predictorum modo. [Ad probationem] quantitate ad hoc quod forma non plurificari per maius: nec ex uno verso. dicitur: quod ista ratione non excludit quod forma nunc plurificari per maius: sed quod non plurificari per maius: sicut in formis que plurificant in eadem in successione vel etiam si qua forma est que virtute diuina possit esse successione in diversis materiae: quoniam autem forme simul existentes in maius: et maxime per formam cursum naturae: dependet a materia in sua pluralitate dependeat in maius non excludit. [De eo autem] quod obiectum de pluralitate ait: rationali supradicta non excludit nisi quod non pluritas formarum dependet a maius: quod vero est. [Ad rationes autem] que inducunt ad probandum: quod subiecta non dividuatur per quantitatem dicendum: quod non excludit quod subiecta dividuatur per quantitatem ad hoc quod plurificari et esse per illud quod est posterius simpliciter dispositiuum et per dictum subiecta dependere a suis disponibilibus: et in subiecta dividua simpliciter sit per quantitatem in subiecta dividua: per ad dividuationes eius facit quantitas dispositiuum: est posterior ea per formam generaliter: nec hoc est inconveniens. quod illud quod est per simpliciter alio sit posterior per formam generaliter: quod est in accertim: sibi circa idem subiecta succedentib: ita est per quantitatem sic de aliis accertim: generalib: et corruptibilib: ita quod quantitas permanens per longitudine latitudine et per plenitatem per quantitatem successiva: nec talis pluralitas successiva in quantitate est causa pluralitatis subiecta essentialis vel dispositiuum: sed plenitatis quantitatis permanet in similitudine et per quantitas est bene causa plenitatis.

# Questio

ralitatis subiecta dispositiuum: nec possunt dari simul: plures tales quantitates in eodem subiecto vel in eadem materia. [Ad 4<sup>m</sup>] dicendum: quod pluralitas in quantitate est ea subiecta pluralitatis accidentium simul tamen exsistenti: licet non sic accidentium circa idem subiectum successione existenti: et sicut est causa dispositiuum pluralitatis subiecto: quantitas ad simili existenti: et non sit causa pluralitatis formarum circa idem susceptiuum successione existenti. [Rationes autem] que inducuntur ad probandum: alia opinio: ne videlicet quod non dividuatur res: nec plurificari numeris per suas causas: non excluditur quod res plurificantur per suas essentias sicut per principium intraneum: modo quo dictum est: sed bene excluditur quod illud principium intraneum non semper sufficit sine intrinsecis subiectis vel dispositiis. [Ad rationem] factam ad primam partem dicendum: quod nullum communem pluribus formam ratione esse principium formale pluralitatis eorum formam ratione: sed bene illud quod est coepluribus formam ratione potest esse principium pluralitatis eorum: et ratione sicut patuit in dicto ad rationem tertie opinionis. [Ad argumentum] autem factum ad aliam partem de animabus separatis: patet ex dictis.



**Ostea** querebant duo de nam corporaliter ingenerabili et incorruptibili quod per misericordiam patet ad principia ex quibus componuntur. et est utrum celum sit corporis seu ex materia et forma et per misericordiam patet ad durationem eius et sue passionis in operatione ad cognitionem nostram: et est utrum per habilius sit principium mobile et motum eius inservisse de novo: et eius oppositum scilicet quod fuisset ab eterno. Quid. X.



**Primum** sic procedit: et videtur quod celum non sit corporis et formae: quod ex illo non est corporis et celum per quod res potest esse et non esse: et in materia est hoc. ergo etiam maior per ipsum: quod posse esse et non esse est aditio generabilis et corruptibilis: celum autem non est genitibile: nec corruptibile. ergo etiam minor etiam per ipsum et corruptibile: metatorum: quod in materia est illud per quod res potest esse et non esse.

**Contra**. quod non est actus purus videtur esse communitum positum ex materia et forma: sed celum non est actus purus. ergo etiam.

**Respondeo** dicendum: circa ista questione duas esse opiniones et primo ponam opinionem quoniam non credo veraz cum suis motiis et iprobationibus: deinde ponam illam quoniam credo esse veram.

**Quancum** autem ad primum sciendum quod generaliter ponuntur per dictam: que est subiectum forme subiectum: et hoc probatur etiam per illud quod est posterior: et non est subiectum per quantitatem ad esse et non esse: et hoc probatur etiam per dictum subiecta determinata sibi esse simpliciter: nec enim est oppositum: et per hanc est id ester ad esse et non esse: et in materia est hoc: quod est in potentia ad esse simpliciter: ergo etiam. [Alia] potest formari ratio ista sic: quod illud quod est in potentia ad esse simpliciter: nullam formam sibi determinat: et per hanc est id ester ad diversas formas oppositas: et per hanc est principium generationis et corruptionis: sed nihil tale est in celo: ergo etiam. [Si dicas] quod in materia determinatur ad formas diversas per habitudines: et hoc: s. quod est in potentia ad hanc formam et ad illam: tunc sequitur quod in materia determinatur ad diversas formas per relationes: quod est inconveniens. [Secunda ratio] sumitur ex dicto communem per primo et secundum: ubi dicitur quod operatio materie est transmutatio de forma subiecti ad formam subiectam: ergo etiam. [Ista] opinionem non credo esse veram: et quod per quantitatem existentem ad positionem ipsam iprobabile probando opposita opinionem: et primo arguo: contra primam rationem sic: quod sicut in materia est in potentia ad formam subiectam: et per hanc ad esse simpliciter: ita subiectum est

7. Met. de c. 22. e. 53  
et p. eccl. de c. 136. e. 2. 8  
ge. et. c. 50

Potius art.

Com. 20.

In potentia ad accidens: sed videmus aliquod subiectum sic esse in potentia iuncta cum actu accidentaliter: quod non est in potentia ad eius oppositum. scilicet ad non esse eius. sicut per ipsum de celo respectu figure rotunde. ergo recte. Si dicatur quod non est simile. quod subiectum accidentis est ens actu simplex. ideo potest sibi determinare accidentis. nam vero est pura potentia. ideo nihil sibi determinat: non valet: quod si subiectum determinat sibi accidentem. aut actiuem aut passiuem aut essentialiter: non actiuem: quod hoc est propter antores ponens: qui ponunt quod nullus subiectum est causa effectiuem accidentis sui: nec essentialiter: ita quod determinat sibi accidentem per essentialiam suam ut existens de natura sua: quod accidentis non est de essentia subiecti. quod relingtur per passiuem: quod si. natura est recipere tale accidentem: et non eius oppositum. Item quod dicitur quod mā est in potentia ad esse simplex: et eius oppositum: vel accipitur esse simplex per ente vel dicto: vel accipitur esse per aliqua forma subiectum determinata hac vel illa. Si primo modo: quod non dicitur quod mā est in potentia ad esse simplex: et eius oppositum. scilicet non esse simplex: utrum mā dicatur esse in potentia ad non esse simplex. quod ipsa manens et carens omni esse simplex est in potentia ad babendum esse simplex: et hoc est falsum et ipso. vel dicatur esse in potentia ad non esse simplex: quod potest non esse per adhibitionem ratione virtute diuina. sicut et quilibet alia creatura: et isto modo non solius in natura: sed etiam in oīis creatura virtute diuina est in potentia ad non esse simplex: nec tamen propter hoc in omni creatura est principium transmutationis vel generationis et corruptionis. Si autem accipiat esse simplex secundum modum. non per ipsum putetur distinguere simplex. Protra tractus: sed proesse quod dat forma subiectum hec vel illa. tunc mā non dicatur esse in potentia ad esse simplex: nisi per existentes sub una forma est in potentia ad aliud: sed isto modo non oīi oīi mām esse in potentia ad esse simplex: sicut non omne subiectum est in potentia ad esse secundum quod oppositum ei: quod non habet partem tantum partem sui: sicut celum non est in potentia ad oppositum figure rotunde. Secundus etiam modus formandi ratione non valet. nam quod dicitur. illud quod est in potentia ad esse simplex: nullam formam sibi determinat. si accipiat esse simplex vel per se vel ipso. sic ipso est mām esse in potentia ad esse simplex. isto modo loquendo de potentia distat ab actu vel carere. quod ipso est aliud esse in re: non in actu: quod careat omni actu eendi. Si autem accipiat esse simplex: pro quo cōceptu esse quod dat hec forma subiectum vel illa. non oīi oīi mām habeat veritatem: nisi loquendo de potentia carere actu: ad quem est in potentia. quod sicut lepe dictum est: sicut quodā subiectum determinat sibi passiuem quodā accidentem: ita quod ex parte potentia semper est iuncta actu. ita nihil prohibet aliquod mani: que est subiectum forme subiectum subiectum determinare aliquod formam: ita quod non potest esse nisi iuncta illi subiectum actu. Item maior manifeste accipiet deo vel: putetur exterritus ad oīes formas: falsa est: quod illud quod non nullam formam sibi determinat est id differens ad suscipiendum oīes formas secundum te. sed hoc manifeste est falsum: quod mā non est susceptiva forma per se subsistentiū: culsummodi sunt angeli. ergo illud quod est in potentia ad esse simplex: putetur mā dicatur esse in potentia ad esse simplex. determinat sibi alias formas quam est susceptiva: ita quod ipso est quod sit susceptiva alias. Si dicatur ad hoc: quod intelligit de formis vniuersibus materie: et non de aliis protra. quod secundum te mā ex natura sua determinat sibi passiuem quoadam formas quibus est vniuersibilis: et alie sibi repugnat: quod ipso est eas sibi vniuersi. ita nihil prohibet: nisi aliter probaretur: ponere mās diversarum rationum: quarum una determinata est vniuersibilis etiam a forme vniuersibili: et oīes alie sibi repugnant: et per omnia omnino non est in potentia ad formam oppositam ei quas non. Et secundum hoc respōdeo: ad formam arguēdi. Ad primum quādō dicit: quod illud quod est in potentia ad esse simplex recte. accipiendo esse simplex pro hac forma subiectum vel illa. dicendum quod non habet veritatem nisi de illo quod est in potentia ad actum quo

caret. Ad secundum dicendum: quod potentia ad esse simplex determinat sibi passiuem: modo quo dictum est aliquod formam. nec ego ponio quod tales materie diuerse distinguuntur per diuersas habitudines: sed per essentialias suas: ita quod seipsum sunt diuersae sicut forme specificae: etiam seipsum diuersae sunt suo in modo. Ad dictum auerrois comē. dico quod ipse errauit: quod magis est operatio materie sub esse forme actu perficiēti ipsa: quod transmutari de forma in formam: quod etiam in illis in genibus est ytriusque transmutatio est propter esse actu sub forma. Cetera autem ista: quod secundum ad hoc ponuntur materie diuersarum rationum. obiectum quodā. primo sic. quod sicut in actu puro non potest esse aliquod diuersitas: ita nec in pura potentia. Sed secundum quod potencia pura est mediū iterens et nihil: ita quod non potest fieri descendens sub potentia pura: nisi ad nihil: nec assensus nisi ad ens actum: sed hoc non esset vere: si possent esse plures potentiae diuersarum rationum: quod posset una accipi sub alia absque hoc quod descendere ad nihil. ergo recte. Cetero secundum. quod ipso est dare diuersas res diuersarum rationum equae a deo distantius. sed si essent plures potentiae pure distaret equae a deo. quod in pura potentia non est dare magis et minus distare. ergo recte. Sed ista excludere non videntur necessario. Ad tertium ergo dicendum: quod non est simile de actu puro et potentia pura. primo quodā quod pura potentia non sic dicitur pura potentia: quod sit vel possit esse non iuncta actu per seipsum. Secundum dicitur pura potentia: quod non habet partem sui: purus autem actus non habet potentiam partem sui: nec est vniuersibilis alicuius potentiae. et ideo non est in eo aptitudo ad plurificationem sicut in pura potentia. unde quidquid sit de multiplicatione ista. tamē ratio nihil valet: quod ita bene excluderet quod non sit nisi una mā numero: sicut excludit quod uno sint plures materie diuersarum rationum: quod si ita est quod pura potentia non potest plificari sicut nec actus purus: segnatur quod sicut non est nisi unus actus purus numero: quod non sit nisi una potentia numero pura. Secundum non est simile: quod purus actus vel satis potest per partem faciliter apprehendere quodquid perfectionis simplex est in rebus. et ideo non potest plurificari specificem secundum diuersas rationes: quod in talibus semper una est perfectius altero: sed de pura potentia non oīi sic esse. et quod quilibet pura potentia quodquid est ibi intentatis et polaritatis habeat ad recipiendum oīes formas: et ideo non est simile. Ad quartum dicendum: quod pura potentia potest accipere duplex. uno modo per hoc determinata pura potentia. alio modo per pura potentia in communione. si primo modo. tunc non oīi oīi quod pura potentia sit tale mediū iterens et nihil. quod si non possit fieri descendens sub ea: nisi ad nihil: nec ascensus nisi ad ens actu: quod sicut suppono possunt esse due potentiae pure: quare una est nobilior et alia: et accipiendo nobilior absque hoc quod sit fieri descendens ad nihil: et tecum vero accipiendo ignobilior absque hoc quod sit fieri ascensus ad actu potest fieri ascensus ad nobilior absque hoc quod sit fieri ascensus ad ens actu. accipiendo autem puram potentiam in communione sic pura potentia in communione accepta est mediū interens et nihil: quia non potest fieri descendens sub ea nisi ad nihil: nec ascensus nisi ad ens actu: quod sub pura potentia in communione accepta non potest fieri descendens nisi ad nihil: quia illud ad quod descendere non potest esse pura potentia: nec ens actu. et similiter est in ascensi super potentiam in communione acceptam. quia illud quod acciperetur super ipsam non potest esse pura potentia. et similiter possimus hanc videre: quia iter subiectus separatas et materia prima est mediū subiectum composta ex materia et forma: et super subiectum composta ex materia et forma communiter dicta non potest fieri ascensus nisi ad subiectus separatas: nec descendens nisi ad materiam primam: et tamē non sequitur quod sint plures subiectus composta ex materia et forma diuersarum rationum. et si acciperetur determinata una illarum possit fieri ascensus super illa: absque hoc quod fieri ascensus ad subiectum separatum L. 3

Imitatio egli  
dij romani l.  
q. pp. 8 et seq.  
cc.

## Quolibet

rat: t' descensus sub illa absq; hoc qd fieret descendens ad materia primam. verbi gratia. si accipiatur hec suba cō posita qd est bos possit fieri ascensus & descensus absq; hoc qd fieret ascensus ad subas separatas: uel descensus ad māz p:imā. Ad 3<sup>m</sup> dicēdū. qd minor est falsa. nō. n. o. 3 qd si ponunt plures potētie pure: qd equē distet a deo. vel qd yna nō plus distet qd alia: qd sicut ponit magis & minus nobile in actibus pfectiōibus mām. ita nō videtur iconueniens quin possit ponit magis nobile & minus nobile in substantijs perfectibilis.

**Sed** art. Ad b:z p:ib. dicit qd celus secula uicissim non ē forma iactuā. qd & corp<sup>o</sup> quid similes nō cō possum. Ad duo sequētia dicit qd accidens celis & accidentia uerborū st alteris rōis. qd eīno & ḡnabili uulnifluo cū b:z p:ib.

Ex. 6.

**N**ec te si sit tenet fides catholica qd i eccl. ē malta. **M**ihilomin salua reuerentia doctoris ista non sufficiens Aristoteles. Igit. l. 8. me. tex. c. 4. Nō. n. nece ē siq; dē māz b:z lo calē b:z & ḡnabile & corru publē hie. qd a. dīa sum. p:it fieri & nō similes qd iactuā. qd ē. c. i. fra i. cō. i. c. iz. pfectio h: cē. t. i. t. o. 3. cda. cōfēcē i. nālīd. qd ē. c. p:iternis aut ibiē alta rō. Forse. n. qd da. h̄t māz



**B** secundum sic pceditur & videt qd p:babilius sit primū mobile: & motū eius incepisse de nouo qd fuisse ab eterno. qd p:babilius est deū esse virtutis infinite qd oppositū eius. ergo videt p:babilius ēē primū mobile & motū eius incepisse de nouo qd fuisse ab eterno. Antecedēs sumit ex quadā determinatione mea in qstionibz ordinarys. Probatio p:ue. qd si deū est virtutis infinite: pōt facere qdqd nō implicat contradictionē: sed p:imum mobile nullo semp̄ p:supposito p:duci ex nibili nō icludit contradictionē. ergo si deū est virtutis infinite: deū p:ducere p:imum mobile ex nibili: est p:babilius qd oppositū. Sed illud qd p:duci ex nibili pōt p:duci de nouo: qd potest p:duci absq; trāsmutatio ne. ergo tē. & per sequens deū p:duxisse p:imum mobile de nouo & motū eius. & per qdcepisse videt p:babilius qd eius oppositū. ergo tē. **P**reterea. virtus ifini-

## Questio

ta plus potest super totam rem ex nibili producendash: qd virtus finita sup formā. Sed virtus finita pōt p:duce re de nouo formā. ergo virtus ifinita potest de nouo p:ducere totam rem. s. totum p:imum mobile.

**I**n contrariis qd p:babilius est omne qd fit de nouo fieri per trāsmutationē qd eius oppositū: sed si omne qd fit de nouo fit qd trāsmutationē: op̄z p:cedere in infinitū in motibus: accidē p:ido motū an motū & trāsmutatōe an trāsmutationē sicut p:bat p:bs. 8. p:hy. t. c. 37. & ifra. & ylteri<sup>m</sup> p:bat qd oēs istas trāsmutations op̄z reducere in aliquē vñū motuz p:petuū. qd est i oliquō mobili p:petuo. qd p:babilius est p:imū mobile & motū ei<sup>m</sup> fuisse ab eterno qd ei<sup>m</sup> oppositū.

**R**espondeo ista qstio mota est ppter hoc qd ego dixi in qstionibz ordinarys qd deū esse infinite virtutis pōt p:bari rōne p:babilius qd ueniat in oppositū. vnde circa istā qstionē sunt duo facta. p:mo vidēdū est vtrū p:babilius possit ostēdi deū esse infinite virtutis: qd eius oppositū: secūdo vidēdū est vtrū sequat ad hoc qd p:babilius sit motū & mobile icepisse de nouo qd fuisse ab eterno.

**Q**uantum ad p:imū dico. sicut dixi in q. ord. qd efficaciori rōne potest p:bari deū ēē infinite virtutis: qd eius oppositū: & rōnem quā ibi diffuse posui breuiter hic tāgo: qd deū est entitatis & pfectiōis infinite. ergo virtutis: sequētia patz. qd in deo sunt idem virtus & sua pfectio essentialis: vnde si vñū est infinite & reliquū. Quātū ad illud qd est antecedēs p:baui sic. qd illud qd est illimitatū p:ma limitatione entis que oēs limitationē icludit est simpli illimitatū: sed pfectio diuina est b:z: ergo tē. maior p:z. qd omne limitatū est aliqua limitatione limitatū. sed illud qd nō est limitatū prima limitatione entis quā oēs limitationes icludit: nulla limitatione est limitatū: & p:z nō est illimitatū. ergo tē. anī noz p:baui. qd p:ma limitatione entis quā oēs alie icludit est limitatione ad genus: sed pfectio diuina nō est limitata ad genū quā oīs limitationes icludit: qd limitatione ad speciē icludit limitationē ad genus: & limitatione ad individuum p:se: limitationē ad speciē. qd autē pfectio diuina nō sit limitata ad genus probati diffuse in q. ord. p: hoc. s. qd qd est pfectionis simpli in quoq; genere icludit in vñica simplici pfectione diuina. Notādū autē qd sicut ibi dixi limitatione pōt duplū accipi. uno mō p: limitatione pfectionis qd ita p:dicat de b:z qd nō de alio: & talis limitatione sit limitatione debeat dici: uenit deo qd p:dicat de seipso & nō de alio. Alio mō dicitur limitatione p:rie dicta. s. limitatione pfectionis: ita. s. qd si babeat pfectionē limitati & determinati gradus pfectionis: sicut iustitia creata b:z limitationē ad tale species: qd est ita iustitia: qd non supra vel substantia & sil suba creata est ita suba qd non supra nec iustitia & sic de alijs. Sed alia hec obycit. p:mo alia positionē. s. qd pfectio diuina nō sit simpli infinite & hoc qnque rōnibus. p:mo sic. qd alia p:fectio pure potētie & cōditio puri actus sunt opposite. Sed alia p:fectio pure potētie est infinite. ergo eius opposituz. s. finitas debet uenire p:riro actui. s. deo: maior de le p:z. minor etiam p:z. qd pura potētie nuncq; finitur. sic p: vñū actū: quin semp sit in potētie ad aliū actū. Scđo sic. qd illud qd b:z terminus est finitus. s. omnis res quecūq; sit illa siue sit deus siue sit creatura b:z terminus. ergo tē. maior p:z. p:balio mi. qd qditas vñius cuiusq; est eius terminus & propter hoc dicit qd diffinitio est terminus: qd significat qditate sed deus habet qditate sicut alie res. ergo habet terminum. **P**reterea. nibil attribuedū est deo qd est imperfectio nō sed nō finiri vel nō finitū est imperfectionis. qd nō

**L**ect. ch. 3.  
extra,  
est finitum est in potentia ad habendum finem. ergo  $\tau\bar{c}$ .  
**C**Quarto sic. qz fin p̄m. 3. physi. totū et infinitū repugnant. sed totū sicut et perfectū suerit deo. qz fin p̄m totū et perfectū sūt idē. ergo  $\tau\bar{c}$ .  
**C**Quinto sic. qz infinitū est cuius est semp. aliquid sumere extra. si ergo deus esset infinitus tota ei⁹ essentia nō posset videri a bto: s̄z sempali-  
gd esset qd extra sumere: s̄z hoc est sc̄uenies. ergo  $\tau\bar{c}$ .  
**S**i dicat ad hoc qz tota essentia videt: sed nō totaliter.  
**A**stra. qz in deo est idē totū et totalitas. ergo  $\tau\bar{c}$ . Alter pos-  
set formari ratio sic. infinitū est cuius est semp. aliquid su-  
mere extra. sed in deo nihil est perfectiōis diuine qd sit  
assumēdū extra iam assumptū. ergo  $\tau\bar{c}$ .  
**A**ly aut̄ nitū  
tur ipugnare rationē respōdēdo ad eā triplr. pmo sic. qz  
licet deus nō sit limitatus ad genus nō segatur qz sit infinitus simplr: sed qz maius sit toto ente existēte in genere.  
et totū ens existēs in genere sit finitū: nō segatur nisi qz sit  
maiuss aliquo finito: et ex hoc nō segatur qz sit infinitus: qz  
esse maius finito nō includit qz sit illud infinitū.  
**S**cđo sic. qz ex hoc qz deus nō est limitatus ad genus: nō segatur  
qz sit simplr illimitatus: sed qz non ita limitata sicut illa  
entia.  
**T**ertio sic. qz vt multis videtur quedā alia entia  
a deo sunt que nō sunt in genere: et nō tamē sunt illimita-  
ta sunplr cuiusmodi sunt sube separate vt quidā dicunt.  
**C**Ad p̄m ergo factū atra positionē dico qz additiones  
pure potētie et puri actus sunt opposite. s̄z ista oppositio  
nō est finitatis et infinitatis: sed est oppositio diversarū in-  
finitū. Nā etiā iter infinitates est oppositio licet uen-  
ant in cōi rōne coloris. Ista aut̄ oppositio infinitū est: qz  
infinitas pure potētie est: qz non potest finiri ultimū aciu-  
quin sit potētie adhuc ad vltiorē aciu. Sed infinitas  
puri actus est exceedere in pfectio existēte actu infinitū  
omne aliud a se.  
**C**Ad 2<sup>m</sup> dicēdū. qz illud verbū b̄z ve-  
ritatē. s. qz qditas est terminus vniuersitatis rei qz ad  
qditates existētes in genere: que nō habent locū in deo.  
vel intelligit de determinatione s̄z pdicationē: put vnu,  
qz per essentiā suā est hoc: et nō illud et talis terminatio  
pot esse in deo. qz ibi est hoc qz nō est illud: et cū tali ter-  
minatione stat illimitatio pfectio. **C**Ad 3<sup>m</sup> dicēdū.  
qz nō finiri per actu ad quē aliquid est in potētie est iperse-  
ctionis. sed nō finiri ad gradū limitatiū est pfectio. p  
hoc qz actu excedit omne aliud finitū in pfectio nō est  
iperfectionis: ymo est summe pfectio. **C**Ad 4<sup>m</sup> di-  
cēdū. qz infinitū et totū repugnat: loqndo de infinito qz cō-  
sequit̄ ens in potētie: cuius infinitas est nō reduci ad vlti-  
mū actu vltra quē nō sit adhuc in potētie. sed infinitū sic  
infinitū: qz eius pfectio actu existēs in infinitū excedit oēz  
alia naturam et totū nō repugnat: et tale totū suerit deo.  
**C**Ad 5<sup>m</sup> dicēdū. qz infinitū qz est in potētie est illud ex-  
tra qz semp est aliquid accipe in eendo et in cognosci. etiā  
est semp aliquid extra sumere apud intellectum qui nō pot  
simul totā talē potētiālitatē intelligere. Sed apud illum  
intellectū qui simul totā potētiālitatē potest intelligere nō  
opz: qz semp sit aliquid extra accipere et totū cognosci: nec  
hoc intellectus p̄m. loquendo de infinito aut actu. s. de illo  
cuius pfectio excedit omnē alia pfectio in infinitū: nō  
oēz qz semp sit aliquid extra accipere in eendo: qz totū est  
simul. nec opz etiā qz semp sit aliquid accipere extra. in co-  
gnosci: sicut qz vna pars cognoscit alia ignota. qz nō est  
ibi pars et pars. S̄z bene est ibi aliquid extra sumere qz  
ad hoc qz talis essentia nō ita clare et lūmpide cognoscit:  
sicut est cognosci ab intellectu finito. hoc est qz cōmuni-  
ter dicit a doctorib⁹: qz tota essentia cognoscit: qz nō est  
sbi pars et pars: sed nō totalit̄. qz. lūmpiditas cognitiōis  
create nō adequaſ intelligibilitati rei intellectu. et qz dī  
qz in deo totū et totalitas est idē. yez est referēdo ad res

diuinā abstractiue et heretice significat: qz ibi est idem  
heretū et abstractū: totū et totalitas. deit̄ et deitas: sed to-  
talitas modi cognoscēdī ex pte cognoscētis nō est idē cū  
totalitate essentie diuine: et istū modū cognoscēdī ex par-  
te intellectus creati: puta modū lūmpiditatis create cogni-  
tionis nō oēz adeq̄ri illi intelligibili qd est deus. et hoc intel-  
ligit qz dī totā essentiā diuinā intelligi nō totalit̄: qz. s. talis  
cognitio in lūmpiditate nō adeq̄tur cuſ totalitate diuine  
essentiē: nec alicui ī deo exigit: et sic p̄z ad formā arguēdī ī  
isto argumēto: qz argumētū fīrmā formā pcedit qz  
ad extra sumere et cognoscit: et qz ad altā formā pcedit:  
qz ad extra sumere in essendo.  
**C**Ad 6<sup>m</sup> dicēdū. qz  
duplex est determinatio sicut p̄z ex dictis. vna fīz pdica-  
tionē put aliquid est b̄z et nō illō: et qz ad hāc determina-  
tionē plus bz determinatio fieri ad idividuū: qz ad gen⁹  
vel speciē: qz idividuū est magis determinatu in pdicā-  
do: qz pdicat de vno solo: qz genū vel spēs: que pdicant  
de plurib⁹. Alia determinatio est qz ad gradū finitū et  
determinatuz pfectio. put illud qd est ita iustitia qz  
nō est sapiētia est determinatū ad speciē tales iustitia: qz  
nō potest esse extra illā: qz per vnu et idē per essentiā est  
iustitia et sapiētia: et sic de aliis pfectioibus: et loquendo  
de tali determinatione nō est magis determinari ad id  
ividuū qz ad genus et speciē. dūmodo illud idividuū sic  
ens vnu in numero cōprehēdat pfectio diuersorū ge-  
nerū. ppter qd existēs est extra omne genus: et tale vnu  
numero est deus: et ideo non oportet qz terminet in gra-  
du pfectio: et terminatus sit in pdicādo. sicut es et  
vna qzitas numero infinita. eset quidez numero ideter-  
minata et infinita: qz ad hoc qz nō determinaret ad ali-  
quē certū gradu qzitatis. Sed eset determinata qzituz  
ad pdicationē: qz ita eset hec qzitas qz nō illa.  
**C**Re-  
spōsiones etiā ad rōnes nō valēt: nā quādo dicit qz totū  
ens creatū est finitū: et ideo nō segatur qz illud qd excedit  
tale ens sit finitū: qz nihil excedit ibi nō ens finitū. dicē-  
dū qz ad hoc qz aliquid excedat finitū aliquid indetermi-  
nate nō segatur qz sit infinitū: sed si aliquid excedit omne fi-  
nitū: segatur qz sit infinitū. qz si eset finitū excederet sc̄ipz.  
nūc aut̄ deus excedit omne ens finitū. nā nulluz ens est  
finitū nō illud qd est limitatiū ad genus: et istud est limi-  
tatiū per modū partis: puta sicut suba intellectualis: vel  
qz est cōpositū ex limitatiū. puta cōpositū ex suba intelle-  
ctuali et sapientia vel iustitia. deus aut̄ neutrō modo est  
limitatus: qz nec eius suba limitata ad genus vt dicit cō-  
positū ex limitatiū ad genus. Sed dicit aliquid excedens  
omne limitatiū vel per modū partis vel per modū cōpo-  
sitū ex partibus limitatiū. et per hoc p̄z. qz illa determina-  
tio nō valet: qz nō solū segitur. qz deit̄ nō sit finitus sicut  
alio: sed etiā segitur qz simplr. sit finitus: qz nulla limita-  
tione finitū: qz nec per modū partis finitū: sicut finitū cēn-  
tia limitata ad genus: nec per modū cōpositū ex partib⁹  
limitatiū. sicut est cōpositū ex pluribus generibus sicut  
homo albus vel homo iustus.  
**T**ertia rīslo nō valet.  
qz aliqua entia nō esse in genere duplū pot intelligi. vno  
mō qz nō sunt in genere directe. ppter iperfectionez sue  
entitatis: qz sunt indirecte in genere p reductionem: sicut  
mā et forma in genere sube: et pūctus in genere qzitatis  
et talia sunt bene limitata ad genus per reductionē: et sunt  
iperfecta et minus bñtia de entitate qz illa que sunt in ge-  
nere: allo mō aliquid pot dici nō eē in gñe sicut excedēs p  
fectio oīuz genez: et isto mō nulla res est extra gen⁹ ni  
si solus de⁹. vt pbau in. q. ordinarys.  
**S**cđus arti.  
**Q**uartum ad 2<sup>m</sup> pncipale. vtrū. s. ad infinitatem  
essentiē diuine. sequas nouitas essen-  
di in creatura gnāliter vel in primo mobili et leuis motu  
benieu. L. 4

et dī dī ē pse  
ctōis tīnū  
fūdām̄ p̄pa  
tēceoz nō p̄  
probari. mo  
ipsi oppōsi-  
tūtūr. nā  
cā oēs b̄a ī  
tēlūalit̄ fīm  
ip̄os fit appli-  
cata alicui or-  
bt: p̄fūrūtū  
oēz tale b̄z  
limitatōz ī b̄z  
tēceoz p̄ p̄n  
b̄z idē tēceoz  
b̄z do. v̄a si alt̄  
qz infinitū vigo-  
ris cēi mor⁹  
te ī dītā. pue-  
nre s̄c̄ dī  
cu p̄m. i. z. ee  
li. cō. oē. et al-  
bi frēq̄n. qd  
dī dī qz oēq̄  
dī fēc̄tū oī si  
mito infinitū ē  
dīstinguēdū ē  
qz si p̄pau-  
lātā ad enē si  
nūc ētā tēc  
negat̄ p̄phio  
fito p̄pauo  
dīstribūtō fē  
ret ad oē enē  
dīsoluit̄. mas-  
ta cēi ī tēc  
mī. est s̄a fīm  
ip̄os. p̄vz dī  
lūgrec̄or oī  
cētū sūtū ab  
solute: qz nūc  
de cēi p̄seōz  
sc̄ipōtū ip̄s  
fīz p̄hos fini-  
tū. v̄z qz  
tō si s̄tātā  
pciat p̄nci-  
pium. Non  
ē dubiū cuā  
fīm ip̄os qz  
n. h̄cū ē ī  
p̄nō v̄ p̄z p̄  
auroi s̄ug p̄  
p̄prio ca. de  
līp̄e. t. i. z. ee.  
c. 4. 9. t. m. gg  
b̄ nō oē qdīz  
at infinitū ee.

## Quolibet

specialiter. **C**Dico q̄ non. quia ad hoc q̄ nouitas sit in effectu nibil facit directe finitas vel infinitas virtutis cā; sed magis modus agēdi. s. q̄ cā vel agat mouēs mota: et sic pōt habere effectū nouū. vel agat libero arbitrio. ita q̄ in potestate sua sit agere vel nō agere tpe magno vel parvo. vnde si esset aliq̄ causa ab eterno q̄ ex necessitate nature ageret: statim cū esset siue esset virtutis finite siue infinite haberet effectū eternū. Si libero arbitrio ageret m̄ p̄dictio posset habere effectū nouū. siue eē finite virtutis siue infinite. Ex hoc formo tale rōnē ad p̄incipale. q̄ illud nō legitur ad infinitate virtutis cuius oppositū pōt stare cū infinitate virtutis q̄tū est ex parte sua. **S**i oppositū nouitatis essendi q̄tū est ex parte sua pōt stare cum infinitate virtutis. q̄r vt dictū est virtu infinita si esset ab eterno posset habere effectū eternū. ergo t̄c. vnde licet infinitas virtutis faciat ad hoc q̄ p̄ducatur ē nullo p̄supposito. q̄r q̄to maioris est virtutis tanto ad plura se extēdit. tñ q̄tū ad nouitatē vel eternitatē cēndi directe nibil facit: et si deberet facere aliqd ad nouitatē vel eternitatē essendi magis videt facere ad eternitatē essendi fm p̄mū q̄ posuit q̄y virtus mouēs in tpe infinito est infinita. **C**Quid aut̄ p̄babilius sit; vtrū. s. q̄ res sit de necessitate ab eterno. sicut posuit p̄hus. An sit vel potuerit esse de nouo sicut fides ponit. credo q̄ hoc depēdet ex p̄babilitate modi in deo agēdi. s. vtrū agat de necessitate nature illa que immediate pcedunt ab eo. vel libero arbitrio. q̄r si p̄mo mō nibil pcederet ab eo immediate de nouo: sed necessario ab eterno. si aut̄ scđo mō. tūc posset de nouo totū cns pducere q̄r est causa toti⁹ entis a se. sicut p̄baui in q̄stionib⁹ ordinarijs. **C**Quis aut̄ isto p̄ modo sit p̄babilius. videt mibi q̄ q̄tū pōt p̄bari ex apparentibus nobis magis apparer humano itellectui deū pducere de necessitate illa que. pducere immediate q̄ oppositū. lscet sit fallū. **C**Ad rationē factū ad partē p̄ma que est in oppositū. R̄deo per iteremptionē. sequētive nō legit̄ ē virtutis infinite. ergo facit de nouo. Ad p̄ma p̄bationē dicēdū. q̄l p̄ducere totā ē nullo p̄supposito nō iplicet cōtradictionē. ymo deū esse cām totius nullo p̄supposito vel de nouo vel ab eterno pōt demōstrari. tñ deū ē cāz alicuius rei de nouo: diceret q̄dā ipole: cum suo modo agēdi si deus pduceret res de necessitate nature. **C**Ad z̄m dicēdū. q̄ peccat fm figurā dictionis mutādo q̄tū in quādo. nā quādo dicīt q̄ plus pōt virtus infinita q̄ finita accipit̄ q̄tū. quādo aut̄ accipit̄ in minori. sed virtu finita pōt de nouo: ibi accipit̄ quādo. et si acciperetur in maiori q̄ plus pōt virtus infinita supra totā rez de nouo q̄ virtus finita. dicēdū. q̄ vtrū est. si suo mō agēdi repugnet de nouo agere: q̄ infinitas virtutis nō facit nouitatē essendi: vt supra pbatū est.

## Questio XII.

**O**stea querebas de nā cōposita ex utroq; ex itellectuali et corporali. s. de homine. et p̄mo q̄rebātur duo p̄inentia ad itellectū. quoq; p̄mū p̄inet ad itellectū ab<sup>1</sup>: et vtrū p̄mū et per se obiectū itellectus nostri sit suba vel accidens. z̄m p̄inet ad itellectū practicū et est vtrū p̄cietia p̄neat ad itellectū ab<sup>1</sup> vel voluntatē. tertiu p̄inet ad statū platoꝝ. et est vtrū īp̄nius iuste possit p̄esse. quartū p̄inet ad exteriorē actū. et est vtrū vēdētes bladū in angusto foro quo valebit in festo beati Iohannis cōmittat vñtrā.



**B**primum sic pcedit et arguit̄ q̄ p̄mo occurrat itellectū nro suba q̄ accidens q̄r illud q̄d ē p̄us altero tpe diffōne et cognitōe p̄us occurrit itel-

## Questio

lectui nostro q̄ aliquid alterū. sed p̄mū p̄n: 7. metu. suba est prior accidens cognitione diffōne et tpe. ergo t̄c. **C**ontra. occurrit illud q̄d ē p̄mo sensibile: s̄z hoc est accidens. ergo t̄c.

**R**espondeo circa istā q̄nē sunt q̄tuor facienda. primū est dare q̄nōs itellciū. z̄m ē ostendere q̄ suba nō est id q̄d p̄mo occurrit itellciū nro. Tertiū est ostendere q̄ illud q̄d p̄mo occurrit itellciū nro ē aliquid accidens sensibile xcretiū acceptū mō quo expōnet. Quartū est obyccere p̄tra p̄missa et r̄ndere.

**Q**uantum ad p̄mū sciēdū. q̄ aliquid p̄mū obz pōtētē vocat̄ illud sub quo p̄tinentur oia illa ad que potētia se extēdit: et hoc obm̄ p̄mū itellec̄tus nostri est ens cōe: vel ens babēs attributionem ad sensibilitā: ex ḡbus vt credo cognoscim⁹ q̄cūq; cognoscimus. Utrū aut̄ hoc vel illud sit p̄mū obm̄ itellec̄tus nostri nibil ad p̄sens: q̄r nec de tali p̄mo obo hic q̄rit. sed itētio q̄stionis est q̄rere vtrū illud q̄d iter p̄tentia sub isto cōi p̄nū q̄d occurrit itellciū nro sit suba vel accidens. et sic p̄z itellcius q̄stionis.

**Q**uantum ad z̄m. teneo istā xclusionem q̄ iter p̄tēta sub cōi obo itellcius suba non est illud q̄d p̄nū occurrit itellciū nro. **C**Ad cui⁹ euidebit̄ sc̄iēdū est. q̄ subaz p̄nū occurrit itellciū nro dupl̄ pōt itellciū. Uno mō q̄ suba p̄nū occurrit itellciū nro q̄tū ad sua rōnē gnālē q̄ est esse nō in alio. siue eē ens p̄ se. Alio mō q̄tū ad nām hāc vel illā in qua talia rō fūndat̄: et neutro mō suba est illō q̄d p̄mo occurrit itellciū nro. Et p̄mū p̄bo. s. rōnib⁹. Quaz p̄ma sumit̄ ex hoc q̄ illa rō dicit̄ ē disticta p̄tra alias rōes. sic. Illud q̄d p̄mo occurrit itellciū nro: nō est res sub determinata rōne: disticta p̄tra alias rōnes: s̄z suba accepta p̄mo mō est b̄. ergo t̄c. minor p̄z. p̄bō ma. dupl̄. Primo. q̄r cognitio rei p̄ma est illa: qua cognoscit̄ in suo esse reali. put̄ in suo eē reali est: quā qdā vocat̄ itellciū. et b̄ dico de reb⁹ q̄ p̄mo occurrit p̄ se. **S**i res in suo esse reali nō determinata suba b̄c rōne vel illā: put̄ de ea sunt diuerse rōnes p̄ceptibiles: s̄z est fundamētu talū rōnū. ergo t̄c. Scđo. q̄ fm magnos et ples diuerstas rōis b̄z orū ex diueritate rei: et q̄tū ad esse et q̄tū ad cognosci. q̄r vt dicit̄ itellcius nūc̄ formaret diuersas p̄ceptiones de re. nisi p̄cōḡseret aliqd̄ realē diuersitatē. s̄z illud cuius cognitio b̄z orū ad diuerstatē in esse reali: p̄supponit cognitionē rei in eē suo reali. ergo cognitio alicuius fm hāc rōnē vel illā disticta ab illa p̄supponit cognitionē in suo eē reali fm sua entitatē in se: et p̄nū p̄ma cognitio de re nō pōt eē illa fm quā cognoscit̄ sub determinata rōne disticta p̄tra alias. **C**lōtra b̄ aut̄ pōt sic obyci. q̄r aut̄ res occurrit itellciū nro sub aliq̄ rōne cōi: aut̄ sp̄l̄: aut̄ sub nulla: si p̄mo vel scđo mō hoc est p̄tra te q̄ ponis q̄ nulla res occurrit p̄mo itellciū nro sub aliq̄ rōne determinata disticta p̄tra alias. **S**i z̄m mō. t̄c nullo mō coḡscit̄. **C**Ad rōnē dōz. q̄ rō pōt dupl̄ accipi. vno mō p̄ se. put̄ r̄ndet determinatio cōceptui disticto p̄tra alias. vt si dicerem⁹ q̄ rō albedinis in eo q̄ color: est illud q̄d de ea r̄ndet p̄ceptui itellcius z̄c p̄t̄is eā gnālē: et isto mō accipieido rōnē res nō occurrit p̄mo itellciū nro: vt mihi videt̄ sub aliq̄ rōne bac vel illa disticta p̄tra alias. Alio mō accipit̄ rō entitatis rei q̄ quā ē i⁹ re p̄ nā talia: et isto mō rō ē fundamētu oiu⁹ alias rōnū. p̄mo mō dictaz̄ et fm istā rōnē. s. entitatē suā realē p̄ quā est talis in re p̄ nā occurrit p̄mo itellciū. vñ fm nullā rationum p̄mo dictaz̄ occurrit p̄mo res itellciū nro. sed solū fm rōnē secūdo modo dicit̄. Unde eḡ. uocatio est de rōe. **C**Secūda rō p̄ncipal̄ sumit̄ ex ge-

Primi p̄cipale.

Secūda p̄cipale.

Rō dupl̄ m̄tar.

neralitate predicte rōnē: qz illud videt p̄mo occurrere intellectui n̄o: cui sp̄s p̄ sp̄mūt̄ intellectui: nec refert ad p̄sens vtrū sp̄s differat ab actu intelligēti: v̄l n̄o: sed sp̄s ip̄esse intellectui n̄o sūt di: ecce ipsaz n̄arū specifū carū s̄t̄tudines. ḡ p̄ qd̄ occurrit intellectui n̄o est n̄a spe cīfīca rei. et hoc dico q̄tū ad illa q̄ p̄ nata sūt occurrere i se intellectui n̄o: qz de illis in quo p̄ cognitionē ducimur ex alijs eēt forte aliud. ma. p̄. mi. et facilr̄ pbaf. qz eidē r̄ndent sp̄s et yde: s̄ue q̄s posuit plato separatas: s̄ue q̄s posuit fides i deo: s̄z oēs r̄cē directe r̄ndet nāis specifi cīs: qz plato n̄o posuit ydeas generū. ḡ r̄c. ¶ Cōtra hoc obyct z. p̄ qz p̄m p̄bz. i. pbv. magis p̄fusa sūt nob̄ nota p̄us. ḡ r̄c. z. qz bz Auct. p̄m qd̄ xcipit ab ite n̄o ē ens. ḡ r̄c. ¶ Ad p̄m dōbz p̄ fūsūz p̄t accipi. vno p̄ ideter miato p̄dicabili eēntialis: sīc color se bz ad albedinē et ni gredinē. alio p̄t accipi fūsū p̄ accīte ideterminato re diuersoz s̄ bz: qz p̄t ee i diuersis subis: sīc est q̄titas. mō dico p̄ p̄m fūsū n̄o ē illō qd̄ p̄ occurrit nobis: s̄z z. nā q̄t dīc p̄bz p̄ q̄t aligd̄ a remotis v̄l p̄us cognoscīta nob̄: q̄tū ad b̄ ḡ ē corp̄: q̄tū ad b̄ ḡ ē aial. b̄ iō est: qz p̄us ē nob̄ nota q̄titas: q̄ ē ens d̄terminatū ad sp̄em i se: cōe tn̄ p̄lib̄ subis q̄ sit illō accīs: p̄ qd̄ distinguit aial a nō aial. et illō posteri cognoscīt q̄tū a remotis. v̄l q̄tū ad illa q̄ p̄ occurrit intellectui illō qd̄ p̄ occurrit ē nā alīq̄ specifica. b̄ illis at̄ i quoz cognitionē ducimur ex alijs p̄t ee alr̄. ¶ Ad z. dcm̄ dōbz p̄ ens ee qd̄ ab i intellectu p̄ cognoscīt z. p̄t ee. vno p̄ ens in coi q̄tū ad rōnē p̄p̄ia distictā z̄ alia p̄ xcipit ab ite. et sic ē falsū. nec sic intellexit Auct. vt credo. qz mlt̄ s̄t̄ et q̄ negat ēns i coib̄e rōnē p̄p̄ia distictā z̄ alia rōnes sp̄lū entū. ¶ Alio p̄t intellegi p̄ ens ē p̄m qd̄ xcipit ab ite p̄ tāto qz q̄cūq̄ intellegit xcipit aliquā nās entis xcipit ip̄sīcīte ens: nō v̄l ȳ distictū re v̄l rōne z̄ bāc nāz v̄l illā: vel qz oia xceptiblā ab ite xtinēt sub eo. ¶ 3. rō p̄n̄ sumit ex b̄. p̄ illa rō sube icludit habitudinē: et tal. qz illō qd̄ p̄ occurrit intellectui n̄o est habitudo saltē q̄tū ad illa q̄ cognoscīfū imediate i se: s̄z ee n̄o p̄ aliud subistēs dīcens cu habitudinē saltē negatiue sup̄ta. nā ee p̄ se: v̄l n̄o per aliud substāclue dīc negonē habitudis ad altez. et sic dīc habitudinē negatiue. ḡ r̄c. ¶ Quarta rō sumit ex b̄. p̄ illō qd̄ p̄ occurrit intellectui dz ee aliq̄ positiū. et est ta etum in rōne p̄cedēte: qz illō qd̄ s̄portat p̄n̄tiōne n̄o po test occurrere intellectui p̄: s̄z illō qd̄ rō sube p̄dicta ad dit ad ens cōmune: per qd̄ z̄bit̄ ad gen̄ sube dicit p̄ua tione habitudinis ad aliq̄ subistēs: qz dīc ens n̄o sub stētātū p̄ aliud. ḡ r̄c. Et si dīcēt̄ z̄ b̄. p̄ i mo dīc ens p̄ se qd̄ videt̄ esse positiūn̄b̄il̄ valet. qz ens per se si accipiat̄ positiūe importat p̄ si per se: sicut per causam et per consequētū p̄ ipsum sit causa sibi essendi. quod est im possibiliue de quocunq̄. et ideo quādo dīcitur ens per se: oī p̄ accipiat̄ negatiue vel prīnatiue. s. ens non p̄ aliud subistēs: s̄z aliqua suba possit̄ esse per aliud effectiue. ¶ Quinta ratio talis est. qz illa que p̄mo occurrit intellectui n̄o debent esse nota omnib̄ entib̄ habentibus v̄sum rationis: sed esse vel n̄o esse per aliud substātue n̄o sunt nota omnib̄ habentib̄ v̄sum rationis: qz mult̄ s̄t̄ sunt qui n̄ibil sciunt de talib̄. ḡ r̄c. ¶ Sexta ratio est talis: qz illa n̄o p̄ occurrit intellectui: q̄ possunt ee dwbia alsq̄o alio noto. Sed esse vel n̄o esse per aliud substātue possunt̄ esse dubia aliquo alio noto. ergo r̄c. ma. patet. pbatio mi. qz multi scientes quantitatē et aliquid esse quantū dubitauerunt vtrū aliquid subesset quanti tati: vel non. et vtrū quātūas esset substātia vel n̄o: sīc patet per p̄bm. 7. metaphy. ergo r̄c. ¶ Quantū autem ad z. modū accipiedi substātia: p̄ n̄ pac; vel illa in q̄

sala ratio fundat̄: p̄bo q̄ substātia sc̄ accepta n̄o sit s̄ lud qd̄ p̄ occurrit intellectui n̄o z. p̄ rō sumit ex b̄ p̄ cognitio intellectu n̄i bz ortū a sensu: qz illi intellectui cui p̄ cognitio p̄ ortū bz a sensu p̄ occurrit illud qd̄ est sensibi le: s̄z intellectu n̄i est bz. ḡ illō qd̄ est p̄ q̄ se sensibile cuiq̄ est accīs p̄ occurrit n̄o intellectui. mi. p̄z p̄pbz i p̄ post. yb̄ dīc q̄ oī n̄ra cognitio bz ortū a sensu. et q̄ caret alīq̄ sensu caret sc̄a sensibiliū illi⁹ sensus. ma. et feciſr̄ p̄z. qz n̄o videtur q̄ ppter aliud dīcāt̄ cognitio nostri intellectus dependere a sensu: nisi qz p̄mo cognita a nobis: ex quib̄ alia cognoscimus sunt sensibilia. ¶ Si dicatur ad hoc p̄ ideo dīc̄t̄ ortū habere a sensu: n̄o qz sensibilia nobis p̄mo s̄rt̄ nota: sed qz ex sensibilibus accipiat̄ cognitio eorū que p̄mo sunt nobis nota. ¶ Hoc n̄o potest habere veritatem. p̄mo quia illa que sunt nobis s̄p̄ nota debet esse certissima: sed illa que sūt remota a sensibilibus: vel que n̄o sūt sensibilia n̄o sunt nobis certissima. Imo valde dubia: vt patet ex dictis. ergo r̄c. Et confir matur ratio. quia ex sensibilibus certificamur de alijs: sic p̄ malis inconveniens ad quod aliquis potest deduci est quādo dīc̄t̄ aperte cōtra sensum. nā etiā p̄cedēdo cōtradictoria aliquis dīc̄t̄ cōtra sensum: sicut plane deducit p̄bs. 4. n̄capb̄y. qz dīcens idem est p̄teus et n̄o p̄teus: ignis et n̄o ignis dīc̄t̄ aperte cōtra sensum: quia nec sensu sic apprebedit ille qui talia dīc̄t̄. alioquin eq̄ liter intraret ignem et n̄o ignē. ¶ Sc̄do quia imago rei sensibilis n̄o videt p̄ primo inoveat ad similitudinem vel cognitionē illius: cuius est imago. ergo illius cuius similitudo p̄is recipit intellectus est aliquid sensibile. ¶ Cōtra hoc obyct̄ sic. qz qd̄ ip̄ossible est idem esse et n̄o esse est certissima: et tamē hoc n̄o cadit sub sensu. ergo r̄c. Ad hoc dico p̄ etiā ad istam certitudinē pertinen̄ tur ex sensibilibus: qz prius est cognoscere esse et n̄o esse q̄ cognoscere illud p̄ncipiuū complexū p̄: impossibile est idem esse et n̄o esse simul. Notiā autē ipsius esse oī ac cipere a sensu cognoscendo hoc ens vel illud. inter autē entia que p̄mo occurrit̄ intellectui est ens sensibile r̄c. ¶ Sc̄da ratio talis est. qz si illa natura in qua fundat̄ talis modus essendi. esse per se eset̄ illō qd̄ p̄ occurrit̄ intellectui in vnoquoc̄ talis natura ēt̄ nobilior et cer tior: quo ad intellectū nostrū quocunq̄ alio. sed hoc est falsum. quia multis quib̄ notū est aliquid esse quantū est signotū virū aliqua talis natura sublit̄ quātitati: vel non. ergo r̄c. ¶ Tertia ratio talis est. qz n̄o videt p̄ in intellectus in aliquo habeat dubium: vel erret circa existētiā illi⁹ qd̄ p̄ occurrit̄ intellectui n̄o de vnoqueq̄.

Tertia p̄p̄ale. ad 3. p̄ncipiale. s. q̄ accidēs sensibili le cōcretiū dīc̄t̄ sit p̄mū qd̄ occur rit intellectui nostro patet ex his que dicta sunt ad pro bandū p̄ suba n̄o est illud qd̄ p̄mo occurrit̄ intellectus. et hoc quantū ad hoc p̄ accidēs sensibile est illud. quantum autē ad hoc p̄ accidēs sensibile cōcretiū acceptū sit illō qd̄ p̄mo occurrit̄ intellectui nostro p̄t patere sic. cognoscere alīq̄ sub ratione abstracti est cognoscere illud ut quo aliquid est: sed intellectus nōst̄ nec sensibili cognoscit accidēs p̄ ut quo aliquid est: qz tūc cognoscere habitudinē ad illud qd̄ est tale. qd̄ est inconveniens. ¶ Sciendū tamē p̄ alīq̄ cōcretiū cognoscit p̄z Intellegi. vno modo p̄ explicite cognoscit ipsum ut cōcernens aliquid aliud a se. et isto modo nec intellectus nec sensus quantum ad primā notiā simplicium co gnoscit accidēs concretiū: quia tunc simul prima cogitatione cognoscet accidēs et substātia cui ieserit. alio p̄ potest intelligi accidēs concretiū primo cognosci p̄ sīlo: q̄ intellectu⁹ opp̄b̄dit ipsuz v̄o opp̄b̄det̄o ut s̄c̄

## Quolibet I

qua aliqd alind est tale. vñ credo q̄ t̄ sensu nostro r̄ collectui quantu ad illud qd p̄ occurrit intellectui de notitia simpliciu est illud p̄ occursit q̄ signamus bis nominib. albu nigrū q̄tū t̄ sic de alijs. Et credo q̄ quatu ad illud qd p̄ percipit sensus t̄ intellectus nō differunt nisi q̄tū ad hoc q̄ illud qd percipit sensus particulariter percipit intellectus vñ vniuersalitate spēi.

Motu dū  
spale,

**Quantum ad 4<sup>m</sup> p̄ncipale.** s. quō intellectus no-  
ster deducit in cognitione subsci-  
dum q̄ z̄ hoc cōtingit. vno mō in gnālēq̄. s. intellectus  
deducit ad cognoscendū q̄ i rerū nā ē aliqd ens nō subi-  
stēs per aliud. alio mō in speciali q̄tū ad hoc q̄ intel-  
lectus noster deducit in cognitione substātie lapidis v̄l  
assī vel alicui talis. [Quantum ad 5<sup>m</sup> modū videtur  
mibi q̄ iste sit modus q̄ deducimur in cognitione sube.  
nā aliqd vidēs q̄ vñ t̄ idē numero nūc est calidū nūc  
frigidū: nūc albu nūc nigrū; t̄ sic de alijs. statim conclus-  
dit q̄ talia in sunt alicui subo: qd manet subvteroq; t̄ qd  
manet ablato q̄: oculūq̄ eoz. t̄ ex hoc vltierius cognoscit  
rationē nō inberēti: siue nō inberēdi. t̄ ex his vltierius  
deducit ad cognoscendū q̄ opz. pcedere in infinitū ad  
hoc q̄ vñiz inberēat alteri. vel q̄ sit deuenire ad aliqd  
ens habēs esse nō per inberēti ad alterū. t̄ cū ipole sit  
pcedere in infinitū in entib: statim cōcludit q̄ oꝝ pone-  
re in entib aliqd ens: qd nō habeat esse per inberēti  
ad altez. t̄ hoc vocat suba q̄tū in se stans t̄ substātis omni-  
bus alijs. vñ credo q̄ sicut ex effectib ducimur in co-  
gnitione causaz t̄ p̄me cause q̄ est cā cōndi oibus alijs:  
t̄ ipsa nō b̄z causaz: ita ex variatiōe accidentiū circa idē  
subiecti deuenimus in notitia sube cui inberēti talia: t̄  
q̄ nō b̄z esse per inberēti ad altez. [Quantum ad 2<sup>m</sup>  
modū. s. quō venimus in cognitione subiectis huius sub-  
stantie: vel illius: credo q̄ hoc est ex p̄p̄ys accidēti.  
nā vidētes q̄ qdā accidēti sunt nā aliquā substātiaz  
q̄ impossibilia sunt inesse alijs. ex hoc cōcludimus bāc rē  
habere alia accidentia q̄ illa. nā statim cū videmus q̄  
ppriū qd inest homini nō p̄t inesse equo: cōcludimus  
q̄ hoc nō est rōne quātitatis: q̄ est in vtroq;. Nec eriaz  
rōne alicui posterioris quātitatis: sed alicui prioris: qd  
subest quātitati. t̄ ex hoc vltieris cōcludimus q̄ substā-  
tia nō est quātitatis: sed aliqd qd subest ei. t̄ vltieris cōclu-  
dimus q̄ illud qd subiectis quātitatis in isto: t̄ ad qd seq-  
tur tale accidens qd repugnat ali⁹ differt specie ab illo  
qd subest quātitati in alio. aliter similia accidēti in spe-  
cie possent esse in vtroq;. si ēēt eiusdem speciei. t̄ quanto  
plures p̄p̄ties cognoscunt de reb⁹: tanto habeb̄ in  
speciali perfectior cognitio de substis eaꝝ. Ita ḡ sit vle  
quib⁹: vt mibi videt: intellectus noster venit in notitiis  
sube reꝝ: nec alia viā video quantum ad presens.

Motu dū  
ter venim⁹ in  
cognitionem  
subiectis l⁹ ḡ  
nerali t̄ etiāz  
in spāli. vide  
in hac mate-  
ria Bodenm  
de tandem i  
p̄dāia. q. io.

Motu dū  
spale,

C. et. 5.

**Quantum ad 5<sup>m</sup> p̄ncipale.** obyct. p̄ sic. Q̄ illud videſ p̄ occur-  
rere intellectui: in quo perfectius saluat rō obti intellectus. Sed rō entis: qd est 5<sup>m</sup> obm̄ intellectus: perfectius  
saluat in suba q̄ in accidēte. ḡ r̄c. [Sic. q̄ fm̄  
p̄m̄. 7. metaphy. dubiū fuit apud aliquos de accidēti-  
bus vtrū essent entia. de suba autē nō fuit dubiū: q̄ sim-  
pliſter est ens. ḡ certius est quo ad intellectu nostru es-  
se sube q̄ accidēti. Sed illud qd est certius quo ad in-  
tellectu nostru est prius notū. ḡ r̄c. [Tertio sic. prior  
est notitia absoluti q̄ relati. sed ratio sube est rō absolu-  
ti: q̄ nō b̄z dependēti ad altez. rō aut accidēti est rō re-  
spectu: q̄ accidēti est ens per inberēti ad alterū. ḡ r̄c.  
[Quarto sic. q̄ aut dabemus qditatē sube distinctaz  
a qditate accidēti: aut nō. si nō. sequit q̄ nō cognoscis-  
mus suba: put distinguit ab accidente, qd est incōue-

## Questio

nens. si sic: ḡ qdlibet eo p̄ pot̄ per se cognosci. t̄ per p̄lo  
per se t̄ imēdiate offert se intellectui. ḡ r̄c. [Quinto sic.  
in demōstratiōe ppter qd p̄us est nota cā passionis q̄  
passio: i suba est cā passionis: t̄ passio est eius accidēs. ḡ  
saliē q̄nq̄ suba cognoscit p̄us q̄ accidēs. [Sexto sic.  
q̄ fm̄ cōmētatore cognoscere idividuū sube p̄ pdicam̄  
ta cōntialia est manifesti cognoscere ipsum q̄ p̄ pdica-  
mēta accidēta: q̄ fm̄ ipm̄ suba idividuū nō possum⁹  
cognoscere p̄ quale t̄ q̄tū: i p̄ pdicamēta subalia: vt di-  
ctu est. i suba nō ēēt vez: nī suba ēēt p̄us nota intelle-  
ctui nō q̄ accidēta. ḡ r̄c. [Septimo sic. q̄ qd qd est  
est p̄ t̄ p̄ se obm̄ intellectus: t̄ p̄ nō est p̄ notū ō alio. sed  
qd qd est dicit subam̄ rei maxie. ḡ r̄c. [Octavo sic. q̄  
illud qd mouet intellectū in virtute sube ip̄imit̄ intellectui  
similitudinē sube. i ō accidēs mouet intellectū i  
virtute sube. ḡ ip̄imit̄ ō accidēs p̄ intellectui similitudinē  
sube q̄ suā. Mi. supponit̄. ma. facili p̄z. q̄ illud qd agit i  
virtute alteri ip̄imit̄ similitudinē ei⁹: in cui⁹ virtute agit: sic  
p̄z de iſtrumento t̄ artifice. ḡ r̄c. [Novo sic. q̄ ad illud  
mouet̄ imēdiate intellectus ad qd mouet estimativa: sed  
estimativa mouet ad similitudinē seu cognitionē sube. er-  
go r̄c. ma. p̄z. q̄ intellectus imēdiate accipit ad estimativam  
q̄ est sup̄na vis in pte sensitiva. Mi. et facili p̄z. q̄ esti-  
mativa attingit ad cognitionē sube p̄icularis. [Deci-  
mo sic. q̄ sic se b̄z mā ad formas māles: ita se b̄z intellectus  
etius ad formas: seu spēs intelligibiles: i p̄us recipiunt̄ i  
mā forme subales q̄ accidētales. ḡ in intellectu p̄ recipi-  
tur similitudo sube q̄ similitudo accidēta. [Undecimo sic.  
adduciā autētas illa p̄hi. 7. metaphy. q̄ posita est obyctie  
do. [Ad 5<sup>m</sup> q̄ illud est p̄us simili quo ad intellectū no-  
tū: cui⁹ cognitio ē a p̄o: in q̄ iuenit pfecti⁹ rō entis: sed  
q̄ ad stellm̄ nr̄z: cui⁹ cognitio ē a posteriori: nō oꝝ q̄ illud  
sit p̄us notū: q̄ iuenit pfecti⁹ rō entis: vñ qd ē ens pfe-  
cti⁹: ito pfectissima i entib⁹ sūt ei valde ignota: fm̄ q̄  
vīc p̄hs. z. meta. [Ad 2<sup>m</sup> dōz q̄ illud v̄bū p̄hi itelligit̄  
postib⁹ intellectus venit i cognitionē distinctā sube t̄ accū il;  
q̄ aliq̄ dubitanter vtrū accidēta obēat dici absolute ens  
p̄p̄ ipfēctionē sui eēt. nō āt dubitanter ut gn̄ illo qd ē acc-  
dēs: p̄ta albu t̄ q̄tū: i sic d̄ alijs: eēnt i rep̄ nā. nō āt i  
telligit̄ d̄ poꝝ ūfusa cognitio: quā b̄z intellectus nr̄ d̄ reb⁹:  
i q̄ nō format̄ sibi d̄termīnatā rōne sube distinctā t̄ rōne  
accidētis: vle. i occurrit sibi res ipa: i q̄ tal rō fundat̄: pu-  
ta albu: nigrū: q̄tū: i sic d̄ alijs: sic sup̄i ē exp̄slū. [Ad  
3<sup>m</sup> dōz q̄ aliq̄ accidēta sūt absolute q̄tū ad b̄z qd nō dōne  
formalr respectū ipm̄: i ad ipa ūfē respect⁹: vt ad sum-  
damēta. md dico q̄ illud absolute de accidētis est illud qd  
p̄mo occurrit intellectui nō: t̄ nō ipse respect⁹. Ita etiā  
ratio pcedit: ac si illud quod de necessitate p̄mo occur-  
rit intellectui ūfē ratio cōmuniſ accidentio. s. esse per in-  
berēti ad alterū. hoc autē est falsum. sed illud quod  
p̄mo occurrit de accidente intellectui est illud absolute  
tum̄ quo fundat̄ talia respectus. [Ad 4<sup>m</sup> dicendū  
q̄ habere cognitionē distinctā de suba z̄ pot̄ intelligi.  
vno modo ex parte rei cognite. s. q̄ cognoscit q̄ sit  
quedā res distincta. t̄ isto modo possumus habere co-  
gnitionē de suba distinctā ab accidēte. alio mō p̄t intel-  
ligi ista distinctio ex pte cognitionis sic q̄ accidētis t̄ suba  
cognoscant̄ diuersis t̄ distinctis cognitionib⁹: ita q̄ ac-  
cidētis cognoscit̄ vna cognitione t̄ sola substātis alia  
cognitionē. t̄ isto mō nō oꝝ subam̄ distincte cognosci ab  
accidēte quantū ad nos: ito per ip̄uz accidētis: t̄ cū ip̄o  
accidente simul vna cognitione numero cognosciur:  
sicut quantitas simul cognoscit̄ cum colore t̄ p̄. colo-  
rem. Sic ergo dicēdū est q̄ suba nō habet distinctā co-  
gnitionē a cognitione accidentis: ita q̄ cognoscit̄ sine ac-

7. met. c. 2.  
et cōm. 4.

L. c. 5.

Web cogni-  
tionē distinc-  
de substātis  
p̄t dupl̄ ic-  
ligi.

cidente: *Iz* distincta cognoscatur *q̄tū ad hoc q̄ cognoscit esse* qdā res distincta ab accidēte: *z hoc sufficit ad hoc q̄ cognoscat in spāli*: *putet distincta res ab accidēte*. *[Ad 5<sup>m</sup>] dicendū q̄ habere notitiā ppter qd de aliq̄ cōtingit z'*. *yno modo q̄ causa prius nota sit causa cognoscendi effectū*. *z isto modo: vt credo: nullus habet notitiam ppter qd de predicatione immediate fundata supra substātiā: sed tūc solū: vt puto: ex causa venit in notitiā effectus*: *q̄ causa cadit sub sensu: sicut si cōcludam' q̄ ex aere turbulēto seqr̄t pluuiā: vel aliqd tale. alio modo dicit aliq̄ habere notitiā ppter qd de aliquo: ga. scit illud habere causaz: *Iz* no veniat in notitiā effectus per causam: *sed magis ecōuerso. z isto mō pōt aliq̄ h̄c notitiā: qz suba est causa accidētis. z ex hoc nō sequit q̄ suba sit prius nota accidēte: sed q̄ finalr intellectus venit in notitiā q̄ suba est causa accidētis. Uel posset dici q̄ notitia cōfusa accidētis pōt est q̄ notitia cōfusa substātiā: *sed notitia cōfusa s̄be pōt q̄ perfecta notitia accidētis: tñ p̄ma respōsto videt eē melior**. *[Ad 6<sup>m</sup>] dicendū q̄ nō est intētio cōmetatoris dicere q̄ prius cognoscatur quo ad nos suba q̄ accidētis: sed est sua intētio dicere q̄ suba indiui<sup>n</sup> nō cognoscit: q̄tū ad naturā suā q̄diu nō cognoscim' de re: nisi quantū z quale z talia q̄ nō dicunt substātiā rei. qd autē dicit q̄ prius cognoscitur per predicata eēntialia nō intelligit q̄ prius cognoscatur ista predicata subalitā q̄ accidētalia: *sed q̄ prius cognoscit ista predicata subalitā q̄ cognoscit bec suba indiuidua**. *[Ad 7<sup>m</sup>] dicendū q̄ obiectū intellectus est qd qd est vel sube vel accidētis. nō autē soluz qd qd est sube: z illi quidē intellectui qui cognoscit a priori prius notū est qd qd est q̄ accidētis. intellectui autē nostro q̄ cognoscit a posteriori est ecōuerso*. *[Ad 8<sup>m</sup>] dicendū q̄ nō est semper verū q̄ quicqd agit in virtute alicui<sup>n</sup>: qd sp̄imat similitudinē eius: in cuius virtute agit z nō suā: alioquin calor ignis nunq̄ sp̄imeret calore: *sed formā substātiālē ignis. qd est manifeste falsum. Sed hoc pōt habere veritatē de hoc qd agit in virtute alteri<sup>n</sup>: nō per formā imanentē: sed per motū transeuntem. sicut sunt instrumenta artificis: puta securis z dolabra z similia. Iterum etiā fm̄ quosdā accidens nō agit in viriute substātie actiue: ita q̄ accipiat virtutē actiua a substātia. z hoc est verū fm̄ illos qui ponūt q̄ subiectū nō est causa effectiva accidentis. sed pro tanto dicitur agere in virtute substātiae: qz nec esse nec agere potest: nisi vt initēs subiective ipsi. qd autē sic agit nō oportet q̄ sp̄imat similitudinē eius: in cuius virtute agit. sed magis suā*. *[Ad 9<sup>m</sup>] potest z' dīci. yno modo q̄ intellectus non solū mouetur ab estimatiua: sed a fantasmate: qd immediate sequitur sensum cōmūne: z per prius a fantasmate q̄ ab esti matiua. Et q̄ dicitur q̄ imo: qz estimatiua est suprema in viribus sensitiuis: dicendū q̄ nō oportet q̄ intellect⁹ solū moueat ab eo qd est supremū in potentis sensi tivis. qd autē dicit cōmūniter q̄ inferiora attingunt in suis supremis sua superiora in suis infimis: nō est intel ligendū semp in agere z pati: *Iz* fm̄ nobilitatē. Alio modo potest dici q̄ estimatiua nō attingit ad substātiā rei: *Iz* attingat ad aliqua sensibus ppter particulariū sensuum: *puta q̄ agnus cōprehendit matrē vt habentem lac: z cuius apprehendit festucā vt aptā ad nūdificandū: vel aliquid tale*. *[Ad 10<sup>m</sup>] dicendū q̄ nō oportet q̄ similis ordo sit inter formā substātiālē z accidentalem in essendo in materia. qualis ordo est inter earū simili tudes vel notitias apud intentionē: qz in essendo est prius semper a quo aliud dependet in suo esse. in cognoscendā antez nūb̄ ppter illud qd dependet ab alio qd est****

posterus in essendo ducere in cognitionē prioris: sicut effectus ducit in cognitionē sue cause. *[Ad 11<sup>m</sup>] qd pōnit in obyciendo dicendū q̄ quādo dicit p̄hs q̄ substantia prior est notitia vel cognitionē q̄ accidēs: qz ibi loquit de prius noto simpli: nō de prius noto q̄ ad nos vñ Iz suba sit prius nota simpli ex natura rei q̄ accidēs intellectuad hoc pportionato: nō tamen quo ad nos. z sic patet ad questionem.* *Questio. XIII.*



**B secundum** sic pceditur z videtur q̄ cōsciētia pertineat ad intellectū z volūtatem simul: qz cōscientia est sciētia cū alio: *sed illud aliud pertinet ad volūtatem: sed illud qd est tale pertinet ad intellectum z voluntatē. ergo z̄c.*

**Contra.** quādo aliqd pdicat de aliquo in recto z in abstracto illud de quo tale qd pdicat est illud solū qd pdicat de eo: ita q̄ nō includit aliqd diversuz ab eo. vñ albedo q̄ est color nō includit aliqd diversum a colore: *sed sciētia pdicat in recto de cōsciētia. nā sciētia est qdā sciētia: sed sciētia pertinet ad intellectum solum. ergo z̄c.*

**Respondeo.** ad euidentiam huius questionis duo sunt principaliter facienda. primum est videre ad quā potentia pertinet conscientia. z̄ est videre vtrū sit potētia vel habitus vel actus.

**Quāntum** ad p̄m sunt tres opinione. p̄ma ponit q̄ cōsciētia equali p̄tinet ad intellectū z volūtatem. z̄ ponit q̄ p̄tinet ad volūtatem tñ. 3<sup>m</sup> ponit q̄ p̄tinet ad intellectū tñ. prima opinio. pbaf dupli ratione: quaz p̄ma sumit ex interpretatione nois: qz scia est cū alio scia: *Iz* qn aliqd bz eē cū alio: bz vñ copulatiue. z est idē dicere: sic si dicerebz est bz z alid. ḡ scia est scia z qdā alterū: *Iz* illbz altez nō pōt eē alii qd nist p̄tinēs ad volūtatem. ḡ scia ē scia z aliqd p̄tinēs ad intellectū z volūtatem. s. actus vel habitus volūtatis. z p̄bz scia icludit qd est intellect⁹ z volūtatis. *[Se]cunda rō sumit ex p̄dictio acz: z est talis. illbz qd icludit testificari z remordere icludit aliqd p̄tinēs ad intellectū z volūtatem: sed scia est huij. ḡ z̄c. Tertiā rō talē: qz sic sinderesis se bz ad agibilitā i vñ: ita cōscia ad agibilitā i p̄ticulari: *Iz* sinderesis p̄tinet ad intellectū z volūtatem. ḡ z̄c. pbō mi. qz fm̄ nois interpretationē sinderesis ē electio cū alio: *Iz* electio p̄tinet ad volūtatem. id āt alid n̄ p̄t eē nist p̄tinēs ad intellectū. ḡ z̄c. *[Ista opio vñ mihi cē falsa pp̄ tres rōnes: qru p̄ talis ē. qz diuersi act⁹ vñ habit⁹ diuersaz potētiaz nō p̄nt facere nūlynu p̄ accns: *Iz* scia vñ dīcere aliqd vñ p̄ se. ḡ z̄c. ma. p̄z. qz nūq̄ ē aliqd ens p̄ se ex p̄lbz: nīl p̄positu ex mā z for⁹ subali. ḡ m̄lto min⁹ illa qz vñ nō informat altez vñt cōstituere aliqd vñ p̄ se: *Iz* act⁹ vel habit⁹ diuersaz po⁹ sūt plura: qz vñ nō informat altez. ḡ z̄c.* *[Ad cuide tiaāt z̄ rōnes ē notāduz q̄ aliq̄ z̄ p̄nt dīci cōpolia cē. vñ subo: sic calidū z fridū. alio fm̄ eēntia: qz. s. ipole ē q̄ bz eēntia sit illa: sic color z sapor: qz Iz lde possz cē calidū z sapidū: ipole tñ ē q̄ calor z sapor. z i vtrisq̄ ē rerū q̄ illi cuius xuenit vñt tale: ipole ē q̄ reliquū xueniat. vñ ipole est q̄ idē subo sit calidū z frigidū. z silt ipossibile est q̄ idē per essentiā sit calor z sapor. z doc argnōfic. illa que sunt incōpossibilia fm̄ eēntia ita q̄ ipole est vñ eēntia eē alterā cui p̄neit vñt illoz q̄ eēntia ipole**

parte art.

Enī q̄ esse iēc possibilia du pliciter con ungū.

## Quolibet

est alioz in esse per essentiā eidē: sed conscientia est sciētia per essentiā. ergo ipole est qđ illud qđ nō cōcurrerit cū sciētia in idē per essentiā sit cōscientia. Sed ipole est qđ actus vel habitus cōcurrat voluntatis in idē per essentiā cū sciētia: qđ habit⁹ et actus intellect⁹ differt ab actu vel habitu voluntatis per essentiā. ḡ t̄c. Tertia ratio talis est. quelibet copulatiua infert quālibet partē sui. vñ il- lud qđ est calidū et sapidū est illud qđ est sapidū. ḡ si cōscientia est sciētia et actus vel habitus voluntatis. ḡ alijs actus vel habit⁹ voluntatis est sciētia. et iste syllogismus est in 3<sup>o</sup> figura. sed actu vel habitu voluntatis esse sciētia est absurdū. ḡ t̄c. Et ad hoc idē p̄badū est etiā ratio facta in opponēdo: qđ est ad partē istā: quā diffuse als d̄duxi in his q̄ facta sunt ḥ hoc. Ad istas rōnes respon- dent ipsi. qđ aliqd pōt hoc esse et aliud z̄. vno mō cōiunctum: sicut si dicat qđ totū cōpositū ex mā et forma con- functum: et illud qđ est isto mō hoc et illud nō oꝝ qđ sit ḥ simplr: vel illud diuīsim: nec per ḥs valet qđ vnu illo- rum sit alioz. et isto mō cōscientia est sciētia: et aliud qđ p̄- tinet ad voluntatē: et ideo nō oꝝ qđ vnu sit alioz. alioz po- test aliqd esse hoc et illud diuīsim: ita qđ est hoc simplr et illud simplr: et isto mō ipole est qđ aliqd dicat hoc et il- lud de ḡbuscūq̄ diuersis simplr: et sicnō dicit cōscientia sciētia: et qđdī alioz: sed p̄ modo. Sed hoc nibil est dictu: qđ in hoc differt copulatiua et disiunctiua: qđ disi- ctiua nullā partē infert simplr: sed copulatiua vtrāq; p̄ tem infert. vñ si sor. currit et disputat absolute: sequitur sor. currit absolute: et sor. disputat absolute: qđ totū isert. qđ sūt dicit qđ cōpositū ex mā et forma est mā et forma sūmū. falsum est. qđ si esset mā et forma: esset mā absolu- te et forma absolute: quaz vtrāq; est falsa. vñ videt hoc procedere ex ignorātia habitudinis totius ad partē: qđ to- tum non se habet ad partē: sicut illa q̄toꝝ vnuqđc̄ sit totū vel diuīsim vel coniunctum: qđ sicut totū nō est ps diuīsa: ita nō est ps cōiuncta: sed totū respicit ptes: vt ex quib⁹ est. vñ iste. totū est ps: et totū est ps et ps. sunt false semp. sed ista est vā. totū est ex partib⁹ cōiunctis. Ad p̄mā ergo rōnē qđ inducit ad p̄bandū istā opinionē di- cendū qđ cōscientia ēē sciētia cū alio z̄ pōt intelligi. vno modo existēter: qđ. sc̄t sciētia: et illud aliud: sicut si dice- retur. homo est aial cū rōnali: qđ est aial et rōnale. et isto modo cōscientia nō est sciētia cū qđdā alio p̄tinēte ad vol- lūtātē: alioz pōt intelligi cōscientia ēē sciētia cū alio cōco- mitātē: sicut si dicere qđ electio est actus voluntatis cū cō- filio. nō qđ sit ipſuz cōfiliū formalr: sicut cōcomitātē: et isto mō dici pōt qđ cōscientia est sciētia cū aliq̄ p̄tinēte ad vol- lūtātē: qđ cōscientia est applicatio sciētiae v̄lis ad p̄cūlare agibile: et ideo cōscientia iportat sciētia cū qđdā applicatiō ei⁹ ad p̄cūlare agibile: qđ qđe applicatio est aliud a sciētia. Ad z<sup>m</sup> dōz qđ altera ps mōris est falsa. s. qđ remordere sit actus voluntatis: et illr. pbō iclūdit falsū. s. qđ remordere sit tristari de eo qđ sit volētib⁹ nobis: uno remordere est iferre tristitiae voluntati: qđ p̄- tinet ad intellectū practicū: prout mouet voluntatē. vñ sciē- dū qđ aliqd p̄tinet ad intellectū practicū: vt op̄ manēs l̄ ipso: sicut indicare d̄ agibilib⁹ sic eē v̄l nō eē. alioz p̄tinet ad l̄pm: vt motio qđ mouet alioz p̄ tale iudiciū: sic qđ mo- uet voluntatē ad acceptādū v̄l respuēdū ad gaudēdū v̄l tristadū: et talop̄ intellect⁹ practici ē remordere. Ad z<sup>m</sup> dōm qđ mi. est falsa. s. qđ sūnderessa sit electio fm for- malē p̄dicationē: et si iuuenias in aliq̄ doctore autētico qđ sūnderessa sit electio: accipitēdū fm p̄dicationē causale:

## Questio

qđ sūnderessa est causa electionis. Sed op̄inio est qđ dicat qđ cōscientia solū p̄tinet ad voluntatē: et dicūt qđ cōscientia est in clinatio voluntatis: put sequit̄ iudiciū rōnis. Qđ ēē cōscientia solū p̄tinat ad voluntatē et nō ad intellectū: p̄bat vnicā rōne tali. qđ si cōscientia diceret illō qđ p̄tinet ad noti- tiā tñ: in illo ēē maior cōscientia: in q̄ ēē maior notitia agi- biliū. s. hoc est falsū. ḡ t̄c. cā āt: vt dicūt: qđ re vbi est ma- ior notitia agibiliū nō est maior cōscientia: qđ voluntas pōt agere fm rōne et ḥ rōnē. S. isti deficiūt in duob⁹. p̄ qđ rō quā iducit̄ ḥdīc rōni: et quā allegat p̄ pōne sua: ḥdīc pōni. p̄m̄ p̄. qđ fm eos in sua pōne cōscientia est in clinatio voluntatis: put sequit̄ iudiciū rōnis: s. clinatio qđ sequit̄ iudiciū rōnis vt sic dōz eē maior in illo in q̄ ēē maior no- titia eoz: qđ īēdīt talis clinatio. et sic fm pōne sequit̄ p̄ sibi est maior cōscientia: vbi ēē maior notitia agēdōz: s. cōscientia dīc solā clinatio voluntatis: put sequit̄ iudiciū rōnis. In mōri āt rōnis facie ad pōne accipī oppositū. s. qđ n̄ vbi est maior notitia agēdōz: ibi ēē maior cōscientia. Se- cūdū āt p̄. qđ: vt dicūt: cā qđ nō oꝝ qđ vbi ēē maior no- titia agēdōz: qđ vbi sit maior cōscientia ēē qđ voluntas pōt age- re et fm rōne et ḥ rōnē. S. ḥ nō ēēt vñ nisi voluntas: vt est cōscientia: possit agere ḥ rōnē: qđ si nō possit agere ḥ rō- nē: vt est cōscientia: tñ: s. vbi ēē maior notitia possit eē mōr voluntas: nō mō mōr cōscientia. S. cōscientiaz agere ḥ rōnē repu- gnat pōni: qđ dīc p̄ clinatio voluntatis: put sequit̄ iudiciū rōnis: est cōscientia. Ad rōnē āt eoz dōz p̄ l̄ notitia v̄lis agibiliū: et qđi speculatiue possit eē maior vbi ēē minor cōscientia: tñ notitia agibiliū i p̄ticūlē: put iudicāt̄ i p̄ticūlē. ḥ statu ēē nūc vitādū oio. et ḥ statu oio p̄ nūc p̄sequēdūz nō pōt eē maior vbi ēē minor cōscientia. ad suā qđe notitia mōr tu pōt facere dispō affect⁹: qđ q̄lis est vñusq̄sc̄: talis: bi si nō v̄l fm p̄m̄. Tertia op̄io quā credo p̄babile est. qđ cōscientia qđtū ad illō qđ ēētēt p̄tinet ad solū intellectū. et hoc ostendo ex quatnō: sicut alibi feci. primo ex hoc qđ cōscientia est scientia: vt supra habltū est. quia quod est scientia per essentiā non includit aliquid diuīsim essentialiter a scientia: sed conscientia est essentialiter scientia. ergo t̄c. Secundo ex his que attribuantur conscientie. nam respectu preteriti attribuantur accusa- re et excusare: testificari et remordere. accusare autem et excusare et testificari: vt de se patet: pertinet ad solū in- tellectum. remordere etiam ad intellectum practicū: prout mouet voluntatem: vt supra dictum est. respectu autem futuri dicitur conscientia obligare vel instigare. certum est autem qđ illud obligare est obligare volun- tam ad volendum. Sed instigare vel obligare volun- tam ad volendum est intellectus practici: prout mouet voluntatez ad volendum que dicitur esse eligenda: vel respuendū etiam illa que lunt respuēda: nec talis actus in aliquo est actus voluntatis: qđ ipsa nec obligat nec instigat se ad volendum. ergo t̄c. Tertio probo idem ex auctoritate sacre scripture. nāz dicitur ecclesia/ stici. 7. sc̄t enim conscientia tua qđ tu crebro maledix̄/ stiāly: sed sc̄re pertinet ad intellectum soluz. ergo t̄c. Quarto idem patet ex communī modo loquendi. nam cōmuniter dicit̄ hoc dicit̄ mīhi conscientia mea. Sed dictare pertinet ad solū intellectū. ergo t̄c. Ad rationem autem factam in arguendo patet in corpore questionis soluendo rationes p̄me opinionis.

**Quantum** ad z<sup>m</sup> p̄n<sup>k</sup>. s. qđ sit cōscientia. vñ mībi qđ plāct: et vocare cōscientiaz ipaz sc̄iaz v̄l habitū sc̄ie ei⁹ vñuo applicādo. s. ad examinationē p̄ticūlūz agibiliū: cōscientia in vñde mībi fm qđ maiores doctores tenent meli⁹ qđ dī- cat actu p̄pter duo. p̄ qđ cōscientia vñde sporare vñuo

Scientie s. applicatione scientie ad examinationem partculerii agibiliu. sed hoc dicit actus ergo r̄c. Secundo q̄ conscientie attribuunt instigare et rem ordere: sed habitus nec instigat nec remordet nisi mediata acut. ḡ r̄c. Sed contra hoc obycurit z̄. p̄mo q̄ sicut sinderesis se habet ad principia yniuersalia iuris naturalis: ita cōscientia se habet ad principia circa particularia agibilitas sed sinderesis dicit habitus et nō actus ergo r̄c. Secdo. actus nō est actus: sed actus est potentie vel habitus. s̄z dicimus q̄ remordere a: cusare excusare sunt octus cōscientie. ergo conscientia nō est actus: sed potētia vel habitus. vnde dicit q̄ valde ridiculosuz est dicere q̄ cōscientia est actus: et q̄ actus sit cōscientia: sicut si dicere tur q̄ videre est ipsius videre: et calefacere ipsius calefacere. Tertio sic. q̄ conscientia est in dormiente: sed actus nō est in dormiente. ergo r̄c. Ad p̄mū istoz dīcenduz q̄ l̄z sinderesis quantū ad aliquid sic se habeat circa p̄ncipia iuris naturalis: sicut conscientia circa particularia agibilita: qz. s̄. vtrūq; in hoc xuenit: q̄ pertinet ad intellectū circa talia: tñ simpliciter nō sic se habaz sinderesis circa p̄ncipia yniuersalia iuris naturalis: sicut conscientia circa particularia agibilitas. sed sinderesis dicit habitus vel potentia: conscientia autē dicit actus scientie s. applicatione predicta. Ad z̄m̄ potest dici z̄. p̄dicendo q̄ quādo aliqd motu mouet: iste motus quo mouetur est actus illi⁹ subiectiu: et mouere alteruz est act⁹ eius actus. v.g. quādo baculus meus motus frāgi potum motus baculi est eius actus passiu: et subiectiu: et mouere alteruz est actus eius effectiu. et s̄līr quādo ob⁹ mouet voluntate mediata actu intellectus. intelligere est actus intellectus subiectiu. Sed per tale intelligere remordere vel instigare voluntate est actus eius effectiu. et isto modo nō est inconveniens q̄ viuis actus sit alterius actus: immo ybicūq; aliqd sic mouet motuz est necessariuz: q̄ suū mouere pcedit ex suo moueri. Secundo deficit ista ratio: q̄ actus in xcreto dicit act⁹ eiusdem actus forme in abstrato. sicut dicimus q̄ albedo facit albū esse: codē modo dicimus q̄ actus intelligēt facit intelligēt esse formaliter. et isto modo potest dici q̄ conscientia facit scire vel cōscientē esse: sicut actus in abstracto dicit facere tale formaliter in cōcreto: nō autē sic potētia: vel habitus causat actū differentē a se. Tertio deficit: q̄ quedā sunt locutiōes trāstītuē fīm voluntate in que tñ sunt intrāstītuē fīm rem. sicut dicimus q̄ beatitudo est in actu: que tomē est ipse actus: et dicimus creaturā salis i. creaturā que est sal. et isto modo potētē dici actus conscientie. i. actus q̄ est cōscientia. vñ nō oportuit q̄ ille qui ex ignorātia istoz fundavit se sup istā ratione: ita subsannaret fratré Thomā: qui ponit q̄ conscientia dicit actū p̄ma pte. q. 7. articulo ultimo. Ad z̄m̄ dicendū q̄ in dormiente dicit eē cōscientia: l̄z sit actus: q̄ est in eo fīm aptitudinē. sicut dicimus de aliquo homine dormiente q̄ iste bō bñ videt.



**D**tertium sic pcedit et vñ det q̄ ipius iūste possit preesse: q̄ q̄ sit auctē diuina iūste sit: sed ipius preest anctē diuina. ḡ r̄c. maior patet. minor p̄baē per illā iunctioritatez Job. 24. vbi dicit. qui facit regnare ypokritā p̄p̄ peccata poplī.

**Contra.** per hoc q̄ ad titū dicit q̄ op̄z ep̄m sine crīmne esse: sed uon oportet ep̄m sine crīmne esse: si ipius posset iūste preest. ḡ r̄c.

**Respondeo.** ad evidētiā illius questionis p̄mo exponendum est quid im-

portatur per impietatē et iniustiam. secundo applicandum est ad questionem.

**Quālūm** ad p̄m̄ sciendū q̄ ipietas sicut et pie

*Postmodum etiā  
scilicet,*

q̄ sunt ad deū et ad parētes: tñ aliquā occipiē ipietas pro oī eo qd̄ fit ī deū vel p̄ximū: vt quādo fit ī p̄ceptū. et h̄ est in oī peccato mortali: q̄ oī peccati mortale est contra reuerentia dei mediate vel immediate: l̄z qdā peccata sunt in deū: et qdā in p̄ximū immediate. s̄lī iūstia p̄e accipi z̄. vno modo p̄ut ip̄orat debitū legale: quorū homo obligat alteri. alio mō p̄ut ip̄orat debitū mortale. s. cuiusda decentie. et isto mō oī virtus est qdā iūstia. modo hic iūstia accipit: vel iuste. nō solū pro iūstia p̄p̄ et stricte dicta: sed p̄ iūstia: p̄ut est oī virt.

**Quālūm** ad z̄m̄ s. ad q̄onē applicādo: dico q̄

*Sedētus et  
necesse,*

pietas i. peccati illi⁹ q̄ dicit ipius p̄cedere acḡsitionē iuris in p̄latiōe: vel potest cē in ipsa acḡsitionē: vel in vslū potestatis acḡsite. Si p̄cedat acḡsitionē p̄lationis sicut iurisdictionis quā h̄z platus: aut est tale peccatū qd̄ facit ineligibilem et iprouisibilē: aut nō. si sic: in iuste preest: q̄ ille in iuste preest: qui vslū pat potestate: in qua nullū ius habet: sed talis est buīz: q̄ fīm veritatē si est ineligibilem et iprouisibilē nullū ius sibi acquirit in p̄latione. si nō: tunc nō preest in iuste. i. illicite: sed indecenter. sed ppter hoc nō oī p̄ renūciet p̄lationē: sed peniteat de peccato: q̄ ad hoc q̄ alii quis possit iuste preesse nō regri⁹ nisi q̄ tollat illud qd̄ est in eo in iuste. Sed quantū ad babendū ius in p̄latione nō est ibi aliquid iūstie. Sed q̄tū ad indigne preesse ppter peccatū cōcomitās. et ideo sufficit absolūtio talis peccati per penitentiā. Si autē illa ipietas vel peccatū sit in acquisiōe: aut directe est in ipso actu acquirēdi: qz. s. adeptus est p̄lationē vel per violētiā vel per symoniā vel per aliqd fīle. et sic iūstie preest: sicut ille qui nō habet ius in p̄lationē quā occupat: aut se habet illa ipietas concomitatiue: sicut si aliquis ad collationē talis potestatis accederet superbe: vel cū p̄posito nō cōtinēdi: si sic: in iuste preest. i. illicite et idigne: l̄z nō sit ibi iūstia quantū ad hoc q̄ occupat potestates in qua nō habet ius. Si autē illa ipietas sit in vslū: aut hoc est directe et per se: vtcndo. i. male potestate sibi cōmissa ut habet in decretis: mercē būficiuz amittere: qui p̄missa sibi abutitur potestate. v. g. vt si precipiat que nō potest: vel nō debet: dico q̄ iūstie preest: sicut ille qui excedit limites sue potestatis. et si qdē precipiat illicite: nō est ei obedientiū. si autē precipiat licita q̄tū in se est: ad que subditus nō tenet. v.g. vt si precipiat subditū q̄ det sibi. zo. sol. vel aliqd tale: l̄z subditus possit hoc face re licite: nō tamen tenet ei obedire: nisi ad vitadū maius malū. Si autē illa ipietas se habeat ad vslū concomitatiue. v.g. qz est incorūens vel vslūarius: vel aliqd tale: tūc dico q̄ l̄z nō possit iuste p̄esse q̄tū ad h̄ et vslū per p̄tātē quā n̄ h̄z: vt q̄tū ad h̄ q̄ excedat limites sue p̄tātis: tñ p̄st in iuste. i. illicite et idigne: et q̄tū ad hoc in iuste. i. viciose: et hoc p̄cedit oēs: q̄i est eius peccatū p̄blicū et notoriū et scādalitātē. q̄tū vo ad peccatū occultū q̄uis qdā dicāt q̄ talis illicite nō p̄st: tñ magis vñ mūbiū olysq; tal illicite p̄st: q̄ si ee mis̄p̄ p̄tōrē i. p̄specū h̄p̄lē illicitū: mltō magis i. p̄specū dei ē illicitū. Et talē ē i. p̄specū dei mltō p̄tōrē. ḡ r̄c. P. mis̄p̄ p̄tōrē publice p̄sse: aut scādalitātē: q̄ p̄tōrē tñ: aut q̄ mltō p̄tōrē. si scādalitātē q̄ p̄tōrē tñ: tñ idē eēt iūstia d̄ q̄cū q̄ p̄tōrē: s̄cē d̄ mltō vñ p̄lato. Si at scādalitātē q̄ mltō p̄tōrē: h̄ n̄ ē nisi q̄ mltōrē tñ p̄tō ex na sua ē illicitū. ḡ mis̄p̄rē tñ p̄tō occētōlē māfē: q̄ ē illicitū. et sic p̄

*Gloria cōtra  
glorias nostra  
tempora,*

*Voca etiā  
concentus.*

## Quolibet I

ad questionē quantū mībi videtur. **C**ontra autē premissa pōt obyci z<sup>r</sup>: qz maior potestas est p̄ministrādī sacra qz p̄tā iurisdictiōis. Sed nullū crīmē facit hominem in habilem respectu potestatis ministrandi sacramenta: quia deus confert istam potestatē malis: immo quādōg pessimis. ergo r̄c. **S**cđo potest obyci totū līter ad oppositū būi<sup>r</sup>. s. qz oē crīmen reddit hominem in habilem: et impedit iusta acquisitionē in prelatione: vel ius in prelatione: qz nulla collatio facta a ministro contra intentionē principalis dominī vālet: sed collatio que confertur alīcui peccatorī prelato quecūq; est contra intentionē dei: qui est dñs p̄ncipalis. ergo r̄c. **A**d primū iſtorū dicendū qz ad habendū ius in prelatione cōcurrīt consensus hominis superioris: sine quo ius nō habetur. et ideo ille: cuius cōsensus requiritur: potest facere in habilem vel habilem: et sic sit quādo per statuta p̄pālia aliqui ppter aliqui crīmina reddunt ad prelationem in habiles. ad collationē autē potestatis ministrandi sacramēta nō requiri cōsensus hominis superioris: sed sola dei volūtas: que nullū volentē recipere hāc potestatē vellent reddere in habile ad eam. causa est autē ppter nostrā indigentia: ne s. salus nostra sit in dubio: cū nullus possit esse certus qz ministrans sacramēta sit peccator: an non. **A**d z<sup>m</sup> dicendū qz collationē factā a ministro cōtra intentionē dñi p̄ncipalis potest intelligi z<sup>r</sup>. uno modo qz p̄ncipalis dñs collationē factā nec approbarē nec permitteret si posset: et collatio sic facta a ministro cōtra intentionē dñi p̄ncipalis: qz s. nō approbat: permittit tamē. et collatio sic facta a ministro dñlo p̄ncipali nō approbāt: tamen permittente tenet quātū ad hoc qz ius acquiritur ei cui fit collatio. modo nihil potest conferri alīcui a ministro dei contra intentionem dei p̄mo modo: qz nihil potest fieri qd deus nō vult permittēre: sed scđo modo potest aliquid fieri contra intentionē eius ipso nō approbante: permittente tamen. **A**d rationē in oppositū dicēdū qz minor est falsa. s. qz impius regnet a voluntate diuina p̄prie loquēdo: et quātū ad hoc qd est ibi de iūpietate et malitia: sive in acquirendo sive in vēndo. qd autē dicitur qz facit regnare ipocritam. hoc est intelligendū permissiōne. non autem dando auctoritatem.

## Questio XV.



**B** quartum sic proceditur et videat qz vēdens bladū vel vinū in angusto pro foro quo valebit circa festū Joānis baptiste nō cōmittat ysurā: quia omnis ysura est illicta: sed talis contractus est licitus. ergo r̄c. probatio minoris. quia qd sit ex amicitia est licitus: sed talis cōtractus sit ex amicitia: quia ex amicitia prouenit qz aliquis vēlit dare bladū in angusto pro foro quo valebit circa festū beati Joānis baptiste.

**C**ontra. quia vendere dilationē temporis videat ad ysuraz pertinere: sed iste vendit dilationē temporis. ergo r̄c. probatio minoris. quia communiter plus vales circa festū beati Joānis baptiste qz in angusto. ergo r̄c.

**R**espondeo. ad euidentiam istius questionis tria sunt facienda. p̄mū est videare quid sit ysura. z<sup>m</sup> est videre vtrū in casu p̄posito sit ysura. z<sup>r</sup> est vtrū talis cōtractus saltē licitus sit.

**Q**uantum ad p̄m sciendū qz ysura potest z<sup>r</sup> accipi. uno modo p̄prie: et alio modo interpretatione. p̄prie autē ysura dicitur quādo aliquid accipitur plena sorte pro mutuo. s. ultra id quod vales

## Questio XV.

quādo. s. pro v̄lu rei: cuius v̄lus ē cōsumptio retialiquia accipitur v̄lera valorem eius. In talibus enim est proprie mutū: sicut est in pecunia: blado: et vino. et sic de aliis. vnde et ysura fīm interpretationē nominis v̄l detur importare accipere aliud pro v̄lu eris vel pecunie: quia idem iudicium est de illis que suo v̄lu dicit v̄lura. **U**surā interpretatione dicta est quando aliquis nō sub titulo mutū tradit rē nō vendendo v̄lum eius: sed vendit eam plus qz in presenti valeat propter dilationē solutionis: et dicitur ysura interpretatione: quia lz nō vendat v̄lum rei fīm formaz expressam contractus: tamen quia accipit aliquid in venditione v̄lera valorem rei: videt interpretatione vendere v̄lum eius in illo modo tempore.

**A**liquis autem potest vendere rem suam plus qz valeat z<sup>r</sup>. uno modo fīm determinatum precium in presenti: vt si aliquis mensuram bladi: que nō valet in septembri nisi s. sol. eam vendit tunc p̄ 7. sol. recipiendis in festis Joānis baptiste. hoc est ex p̄prie ysura interpretatione. alio modo fit pro precio in determinato expectando precium futuri temporis: si, cut est in casu p̄posito. et tunc distinguo: quia aut est eque dubiū vtrum in illo tempore futuro valeat plus: vel non. si est eque dubium: nō est ibi ysura propriæ interpretatione: immo est contractus licitus: quia talis non vendit v̄lum rei propter dilationem temporis: sed magis cōmittit se fortune dubie. et si talis plus accipit: quia fortuna currit quandoq; pro eo non accipit illud propter dilationem temporis: sed propter hoc quod exposuit se fortune dubie. et ad hoc fac illa decretalē de ysuris. Nauigāti: vbi dī qz iste q accipit fortunā maris sup se potest vendere merces plus qz valeant in presenti: qz hoc non facit propter dilationem temporis: sed ppter dubietate fortunē: vnde non vendit v̄lum ibi: sed hoc facit propter eque dubietatem fortunē damnū et lucru. Si autem non est eque dubiū vtrū res valeat in tempore futuro plus vel minus: sed semper plus et raro accedit oppositū: tunc videtur mibi qz ibi sit ysura interpretatione: quia tunc absq; dubio et periculo vendit rem plus qz valeat tempore contractionis. Sed hec est manifeste ysura interpretatione. ḡ r̄c. Vēl aliter posset formari ratio: quia accipere de re in futuro plus qz valeat in presenti non licet nisi ratione dubiū: nec etiā tunc: nī si quando dubiū est equale hinc inde: quia altera pars claudicaret: sed in casu p̄posito non est eque dubium bīc inde. ergo r̄c.

**Q**uantum ad z<sup>m</sup>. vtrū. s. talis contractus sit licitus: vīcō qz non. quia est ysurarius interpretatione. Sciendū tamen qz petere plus in tempore futuro qz valeat in presenti: quando traditur potest z<sup>r</sup> accipi. uno modo per dilationē temporis: et tunc est illicitus: quia tunc est ysura propriæ vel interpretatione. alio modo propter eque dubiū bīc inde: et tunc licet: quando autem non est equale dubium: sicut est in p̄posito: nō licet. tertio modo ppter interessē vel dānu.

**C**onclusio tertii quolibetti.

**T**Incipit quartum quodlibet magistri Veruel.



## A nostra

4° generali dispensatione querebantur quedam pertinencia ad ens commune enti creato et enti creatoro. Deinde querebantur quendam pertinencia ad ens creatum specie liter ad deum: deinde ad ens increatum.

De primo. que rebatur pro qua cum ad esse. scilicet quantum ad fieri. Quatum adesse querebantur tria de uno quod conuertitur cum ente. Primum est de habitudine unitatis entis communis ad unitatem determinata. et est. utrum unitas sive identitas qua dicitur unum idem differat realiter ab unitate compositionis. Secundum erat de quadam proprietate talis unitatis et est. utrum ab uno quod conuertitur cum ente ipso remanente si aliqua materia possit vere tolli hoc: quod est etiam distinctum ab alio. Tertium fuit de operatione duarum proprietatum talis unitatis. utrum. inter idem quod conuertitur cum ente et diversum sit dare medium.

Questio. I.

**R**imo ergo queritur utrum unitas compositionis differat realiter ab unitate sive identitate qua dicitur unum quod conuertitur cum ente: et videtur quod non: quia sicut entitas ad entitatem: sic identitas ad identitatem. Sed nulla specialis entitas sive compendi sive simplicis differt realiter ab entitate communis. g. t.c.

**C**ontra. identitas qua dicitur idem unum quod conuertitur cum ente est indiuisio: sive in distinctione alicuius a seipso. Sed indistinctio alicuius a se non est compositio: quia nulla res componitur cum seipso. ergo t.c.

**R**espondeo. hic tria premitur: 1. 4° dividendum est ad questionem.

Primo ponenda est una distinctione communis de identitate: ubi sciendum est quod ponit conuertitur quod unitas vel identitas et accipit. uno modo pro entitate indiuisa. alio modo pro indistinctione entitatis. et hic accipit pro indistinctione.

Ratio autem distinctionis est: quod unum mebet dicit positivum in quo fundatur proutatio sive negatio divisionis. alio modo dicunt ipsas proutationes formaliter fundatas in tali positivo: et differunt etiam realiter: non sicut diverse res: sed sicut res et negatio alterius rei. ut enim sive et indiuisio ei non sunt identia: ad unum fundamentalem sequuntur alio: sive ad alterius dividitur non nigredo: et non nigredo vel non entitas nigredinis non est formaliter albedo. ut per dictio etentia. Ut beatus albedo est etentia non entitas nigredinis. eum falsum: quia nulla negatio est de etentia alicuius positivum fundat albedo non est: quia ad albedinem sequitur non nigredo.

**S**ecundo videndum est de identitate ponens: ubi sive videtur unitas ponens. De per scientiam quod est posse est modum significandi videat sive portare re in fieri: quod compunctionis videtur sive portare actionem vel passionem: tamen secundum veritatem dicere aliquam naturam hanc esse permanens: sive et alienae res: et ista res: ut alia diffuse determinatum est: est ipsa natura ponens: puta buanitas vel equitas: et sic de aliis: ita quod totum de natura compunctionis resultat ex his. sive partibus: prius videtur dicuntur ponens

sive est cōsūmēt. i. simul luncēt: ex quibus hanc ponit esse. et quod alia de hoc diffuse locutus sum: sufficiat de hoc pronuntiare. Quatuor ad tertium de unitate ponens scientiam secundum quod unitas ponens potest accipi: 1. pro modo intrāstutus: sicut dicimus unitatem salis. i. creatura: quod est sal: et sic nihil aliud est unitas ponens quam ipsa positione. Et hoc modo accipit unitas per fundamento idiuisio: putatur deinde unitas entitas: quā totus dicit. Secundo accipit unitas ponens translatum secundum regnum: et tunc id est quod idiuisio vel indistinctio fundata in talia non ponit. In talibus autem non potest accipi idiuisio: quā ratione realis est: et realis differt ab alia. una etiam idiuisio est: quod opponit divisioni actuali totius in partes: et particula ab invicem: quod est divisionis separatio ab invicem: et extrema istius idiuisionis et divisionis opposita sunt partes. Alia est idiuisio talis naturae: quod sive est idiuisio: sive idistinctio a seipso: et extrema istius idiuisionis extrema in quod negative sumpta sunt ipsa tota res sive accepta secundum intellectum: quod secundum hoc est ipso. vii ista idiuisio opponit divisioni ipsibili: quod est aliud realis dividendi a seipso. Et sicut dictum est: iste due idiuisiones sunt diverse. et hoc propter distinctionem: quod idiuisiones diversorum extremonum sunt diverse: sed predicate idiuisiones sunt hanc: et extrema sunt opposita: et divisiones sunt partes ponentes. extrema vero alterius divisionis sunt tota ipsa natura ponens secundum intellectum accepta: sive ista extrema sunt diversa: ut de se per se. g. t.c. Itaque propter modum secundum hanc divisionem est extremonum: quod est divisiones realis discrēta: quiaque extrema realis se habet diversimode: sive predicate idiuisiones sunt hanc: et extrema non sunt realis distincta alterius aut non: ut de se per se. g. t.c.

**T**ertio videtur est de identitate quod deinde id est unum quod est aliud unum quod sive est cum ente: ubi sciendum est quod unitas sive idistinctio est idiuisio sive per idistinctio et potest accipi. uno modo idifferenter: et per quodcummodo unitas sive idiuisio repto in aliis entibus: et sic unitas conuertitur dicta se extendit ad omnem modum unitatis cuiuscumque rei. alio modo potest accipi per determinato modo unitatis: quod est omnis entitas sive idistinctio rei a seipso: quod est idistinctio est communis omni enti. alioquin alius quod ens esset: quod est esset distinctum et diversum a seipso. et ista unitas differt ab alia: quia alia se extendit ad plures res. Et hoc de tertio.

**Q**uarto ad questionem patet ex dictis: quia accipiendo unitates pro entitate indiuisa non est dubium quod sic non differunt: quod unitas ponentis est unitas communiter dicta: quia compositionis est quedam entitas saltem actu indiuisa. et per consequens sub unitate communiter dicta continetur. Accipiendo autem unitatem compositionis pro indiuisione partium: vel totius in partes: et unitatem conuertibilem cum ente pro quoconque modo unitatis adhuc sic ista unitas compositionis non est alia ab unitate communiter dicta: quia unitas compositionis est aliqua unitas: et aliquis modulus unitatis. Si autem accipiat unitas compositionis pro indiuisione actuali partium: vel totius in partes: et accipiat determinatus modulus unitatis: scilicet idiuisio rei a seipso: que se extendit ad omnem ens: hoc modo accipiendo hinc inde unitas compositionis realiter differt utrumque unitas: scilicet idiuisio actualis totius in partes vel partium adiuvantem: et idiuisio tertius compositionis se totum: tum quia ut ostensum est habent diversa extrema: tum quod diversimode se habent extrema in utrumque. Accipiendo vero unitatem ponens pro indistinctione compositionis vel naturae compunctionis a seipso: et unitate

tertio dividens

quarto.

## Quolibet I

conuertiblē cum ente pro individualiōne cuiusq; rei a seipso vñitas sic dicta compositionis est quedā vñitas contenta sub tali vñitate conuertibili cum ente: nec rea līter differt ab ea: est enim individualiō quēdā alicuius rei a seipso. Ad rationes patet: nam prima ratio pcedit de vñitate: que est vñitas individualiō: et illa continetur sub entitate individualiō communiter dicta: nec differt ab illa. Alla vero ratio pcedit accipiēdo vñitatē compositionis pro individualiō actuali partiū ab inuidē: vel toti in partes: et accipiēdo ex parte alia vñitatē cōmuniter dicta pro individualiō rei a seipso: vñu est qđ ille dixerit: se sunt: vi patuit.

### Questio II.



**E**cundo querit vñu distinctū esse ab omni alio qđ consequit̄ vñu qđ ariet̄ cū ente possit tolli vel adifferē re ipsa manere. Et videtur qđ sic: qđ remoto posteriori potest remanere prius. Sed iter duas proprietates vñius qđ conuertitur cū ente prius est esse indistinctū in se: et posterius est esse distinctum ab alio. ergo r̄c.

**C**ontra. illud qđ implicat contradictionē est impossibile: sed tollere distinctionē vñi qđ conuertitur cū ente ab omni alio a se implicat contradictionē: qđ qđ aliquid nō sit distinctū ab eo qđ est aliud ab ipso est ponere qđ sit distinctū et nō distinctū. ergo r̄c.

**R**espondeo. vno sunt facienda. p̄ponet opinio

Palmae  
tacita,

Martini,

Sac. 17.

Impugnatio  
opinione su  
reto.

ad p̄m penetur positiō cū sua declaratiō. Scđo improbabilit̄ ipsa positionis. Tertio reprobabit̄ declaratio positionis. Quātū ad p̄m dicunt quidā qđ est z̄ identitas: p̄ter identitatē compositionis de qua dictū est. s. identitas absolute et identitas relativa: ita qđ utrāq; identitas est eo p̄: quod vñu est eentia alterū: ita qđ eo p̄ est eadē rea lītas eentia literā: nō differunt: vt dicunt: qđ vna dicit negationē distinctionis alicuius rei ab alia: ita qđ vna priuat distinctionē rei a seipso. s. prima. alia autē priuat distinctionē rei ab alia: que distinctionē sequitur vñu qđ conuertitur cū ente: et hoc in determinata mā: sī dicunt se p̄bare per exempla sequentia. Nam autem positionē declarant per exempla ratione supradicta: qđ plus potest absolute ab aliquo posteriori. Idem etiā declarant per exempla diversa. Et ppter breuitatē accipiantur vñu. s. superficie et figurā sp̄hericā: vel levitatem et gravitatem: et breuitate quācūq; passionē comparata ad suum per se subiectū. dicunt qđ passio nō est idē cū suo subiecto identitate absolute: que est individualiō rei a seipso: qđ passio nō est subiectū: nec figura sp̄herica est superficies: tamen sunt individualiōes passionēs a subiecto: ita qđ passionēs eentia nō est diuisa a subiecto essentia. Qđ pb̄at sic. Quod nec esse nec intelligi nec diffiniri potest sine alio nō est diuisa ab illo vel distinctū: sed eentia passionēs sic se habet respectu subiecti: vt patet per p̄m. 7. metaph. ēentia passionēs nō est diuisa vel distincta ab eentia subiecti. Ex hoc sic arguitur ad p̄positiū: qđ fm qđ probatū est: et vt videāt eis: passio individualiō est vel individualiō realiter ab essentia subiecti: sed nō potest dici qđ illa i diuisio sit eiusdem a se ipso: qđ passio nō est subiectū. ergo oportet ponere alia individualiōne preter istaz: sed hoc nō videtur aliam nisi relativa. ergo r̄c.

Quātū ad z̄. s. ad reprobationē istius p̄onis pono vñu r̄dō: ad cuius evidentiā est sciendū qđ et p̄t intelligi negatio distinctionis alicuius ab alio. vno modo qđ nega-

tio neget distinctionē et alietatē sub hoc sensu. vñ. qđ p̄t inueniri aliquis res: que sit alia et alia. aliam dico nō re: sed ratione: qđ iam poneretur alietas realis: que nec distinctionem nec alietatem habet ad illā. et hoc verum est in omnibus que vñu et eandē r̄sonabilitē dicit: sicut diffinitio et diffinitum: species et differentia eam cōstituens: superior et inferior quantum ad id quantum ad quod superior verificatur de suo inferiori: sed illa negatio distinctionis alicuius a seipso. Quod p̄bo sic: qđ dicit: qđ. s. vñu qđ conuertitur cū ente est indistinctū in se et distinctū ab omni alio. ly alio: qđ est relatiū diversitatis: accipitur per oppositū ad idē fm qđ dicitur rea indistincta in se vel a se. Tunc arguo. ad negationē vñius immediaete opposto: si nō ē mediū: sequitur positio alteri. vñ ad nō aliquid sequitur nibil: et ad nō nibil sequitur aliud quid. sed illud quod accipitur quādo dicitur vñu: quod est individualiō in se et diuisum ab omni alio dicit per oppositum ad idem predicto modo sumptū. ergo negare predictū aliud: siue negare predictā alietatē est icidere in idē qđ conuertitur cū ente: sed identitas qua vñu sic dicit idem est idē qđ absolute identitas: qđ indistinctio eiūdē a se. ergo r̄c. Alio modo potest intelligi qđ negetur distinctionē vñius ab alio re: sic qđ distinctionē sit negata: et alietas affirmata sub hoc sensu. s. qđ in rerū natura inueniatur aliquid: qđ nō sit distinctus ab aliqua re: que realiter est alia ab illa re. Et istud est impossibile: quia istud ponere eset contradictoria de eodem verificare: qđ hoc ponere est ponere qđ sit distinctū et nō sit distinctū. Ex hoc ad p̄positū. si identitas relativa est negatio distinctionis vñi: qđ cōuertit cū ente ab alio: aut hoc est fm primū modū: aut fm z̄ modū. si p̄mo modo accipiat: tunc identitas relativa est identitas absolute: qđ est identitas qua vñu qđ conuertitur cū ente dicit idem sibyp̄si. Sed hoc est cōtra te: qui negas vñitatem relatiū esse eadē cū idētate absolute. ergo r̄c. Si scđo modo: tūc illa identitas relativa: quā tu p̄nis: fundabitur super contradictionia. et per dñs est impossibilis. ergo tua idētatis relativa nullo modo potest esse eo modo quo tu p̄nis eam: qđ s̄deo dico: qđ si alijs vocaret identitatē relatiū identitatis compositionis: p̄ut importat individualiōne partiū compositi oppositā se parationē eaz: verū est qđ talis identitas posset dcl̄ idētatis relationē: vel identitas relativa: sed illa nō tollit diversitatē realē extremitū fm essentiā: immo oē cōpositum habet plures partes realiter differentes: aliter nō differre et a simplici. Quātū ad z̄ pertinet ad istū articulū. s. de reprobationē declaratio. p̄. s. Qđ ad sup̄ qđ suaz fundat rationē: qđ identitas relativa que negat distinctionē vñius qđ cōuertitur cū ente ab omni alio est indeterminata mā. ostensum est p̄mo sensu qđ nibil valer pro eis: et in scđo sensu cludit h̄dictoria. Qđ at dicit qđ hoc potest esse in determinata mā: nibil valer qđ in nulla mā contradictionia possunt eē simul vera. z̄: qđ illa passio que est distinguenda ab altero consequitur oē eius respectu oīs qđ est aliud ab eo. Quantū autē ad exemplū dico qđ absurde adducitur: qđ adducere aliquod exemplū ad p̄bandū aliquid p̄positū qđ directe probat oppositū p̄positū est multū irrationalib: sed sic est in p̄posito. qđ r̄c. p̄ratio minoris. qđ si accipias illa mā soz isto modo: sic se habet illa que sunt eadē identitate relativa. sicut quātitas et qualitas: vel sicut quantitas et substatia: sed illa discutitur realiter. ergo illa que sunt idētate relativa eadē differunt realiter: cuīs tamen op̄positū volunt auctores dicte positionis. p̄bare autē qđ

Etia different realiter p̄z tripliciter. **C** Primo q̄ predicatione sunt realis et essentialis iperinertia. salte q̄tū ad ab<sup>o</sup>. **C** Secdo q̄ p̄bus p̄mo posteriori p̄ba statu in p̄dicamentis dicit q̄ in negatione statut in negatione vniuersitatis dicamēti de alio. puta: dicēdo nulla subā est q̄ritas vñ q̄litas. Iḡt ista differunt reali. **C** 3° q̄ sunt vñ p̄cōpositionem. **C** Ad ista dicū duplī. Primo q̄ nō est iter illa distinctio mutua: q̄ l̄ essentia subi sit distincta ab eēntia passionis vel accidit. nō tñ ecōuerso: q̄ eēntia passionis nō diuidit ab essentia subi. **C** Secdo q̄ vt dicū exēpla debet accipi: exclusa oī iperfectione tā cōpositionis quā vniuersitatis realis: tūc essent ad p̄positū. **C** Lōtra p̄mā r̄missionē arguit. q̄d r̄mō. **C** Primo q̄ seq̄ret q̄ accidēt est subā: q̄d p̄z sic. q̄ vñiq̄d q̄ est essentialis illud q̄ quo est idistictū fm̄ essentia: sed fm̄ te p̄cise capiēdo passionis p̄ accidit est idistincta essentialis ab essentia sube. ergo t̄c. Idez sequet de q̄ritate respectu figure. **C** Secundo. q̄r̄ segunt ecōuerso q̄. s. essentia sube erit eēntia accidētis: p̄ x̄ersionē p̄pōnis idifinita sic. eēntia accidit: est eēntia sube. ergo eēntia sube est eēntia accidit. t̄ p̄z erit mutua idistictio: q̄d est x̄ra re. **C** Tertio fm̄ rōnē tuā aliqd erit idistictū ab idisticto oī se: q̄ subā fm̄ te est distincta ab eēntia accidit: q̄ est idisticta ab ea. Et ecōuerso aliqd erit idistictū a disticto ab eo. s. eēntia accidit erit idistincta ab eēntia sube q̄ p̄oī distincta ab ea: q̄ oīa iplicat ̄ditionē. **C** Quarto q̄ accidit q̄ sunt in sacramēto alaris manebūt sine sua eēntia: vt magis patebit in q̄one octaua. **C** Si dicāt q̄ nō est idistincta eēntia accidit ab eēntia subi sed idiuisa. **C** Lōtra. p̄mo q̄ aut tu itelligis idiuisa: q̄r̄ p̄cōpositionē permixta: t̄ sic eēntia vñ erit distincta ab eēntia alteri. q̄d ē x̄ra tuū p̄positū. **C** Secundo q̄ q̄d in xp̄o stat: ita est idiuisum subm̄ ab accidite: sicut ecōuerso l̄ vñ depēdeat i esse ab alio t̄ nō ecōuerso. **C** Secda etiā r̄missio sua uibl̄ valet: q̄r̄ sic facile ēt p̄bare vñ oppositū de alio: remoto. n. omni eo in quo differunt statū seq̄tur q̄ vñ erit alte p̄. Et si dicāt q̄ isto mō trāfferim̄ ad diuina ea q̄ reperiunt̄ in creaturis: vñ est nō fm̄ illūtudinē sp̄ei vel generis cuiuslibet: sed fm̄ x̄riūtū remottissime analogie: t̄ magis manuducēdo ad id q̄d est suppositū: q̄ pbādo. **C** Iste aut voluit p̄ tollo exēpla pbare vel ēēt vel nō repugnare tale duplīcē idētitates in diuinis: quā nullus somnianit vñq̄ ad tpa ista. **C** Secundus aut est de pbatione coeteritatis filij cū p̄fē: nā hanc sacra scriptura testāt: t̄ supposita tali gnōne rō suicit. Et q̄tū ad p̄positū iuenerit in creaturis exēplū. s. coeteritatis p̄ncipiy effectiui ad suū p̄ncipiatū: sine q̄cū que negatione. q̄tū ad p̄positū p̄tinet: q̄r̄ nihil ad ppo. sūtū q̄ coēua sunt subā vel accidit: dū nō p̄ncipiū t̄ p̄ncipiatū sunt coēua vel subā sunt vel accidit. **C** Itē aut in solo deo ponis istā duplīcē identitatē: aut nō. s. sic: fngis t̄ nihil pbās: q̄d b̄bebas ex creaturis pbare. s. nō: cū B̄ ponis in creaturis. tūc dicāt tibi. da exēplū t̄ vere poteris dicere: q̄d nō est paratu ad aliqd pbādū n̄isi totū oppositū. **C** Ad rōne aut facile est soluere. quia nō oī omne p̄bus absoluita suo posteriori fm̄ esse reale. sicut non p̄t absoluita creatura a relatione ad causam efficientem.

**C** Ad secundū. **Quantum** etiā ad 2<sup>m</sup> p̄ncipiale q̄tū ad vitatē. q̄ tria p̄mitto. p̄mū ē exponere gd ipōtat stū p̄ quo supponit̄ ly aliud: q̄n̄ dī q̄ vñ q̄d x̄uertit̄ cū ente est idistictū i se: t̄ distinctū ab omni alio. ad q̄d p̄ statū q̄ accipit̄ ibi aliud p̄ omni eo q̄d nō est idē cū re q̄ dī vñ idētitate q̄ x̄uertit̄ cū ente. q̄r̄ p̄ oppositū ad tale vñ accipit̄ ibi aliud. **C** Secd̄ q̄d p̄mitto est q̄ sicut supradictū est: q̄d duplī p̄t itelligi q̄ tollat̄ distinctio alicuius rei ab alia. vno modo q̄ tollatur distinctio sub sensu

supra exposito t̄ tunc vñ est q̄ negatio vere tollit distinctionē t̄ alienatē rei ab omni alio: q̄d est aliud: fm̄ rōnez tñ: t̄ idē cū re a qua tollit̄ eius distinctio fun eēntia sit q̄ ex̄p̄ sit vna eēntia. **C** Accipieō vñ distinctionē negata: t̄ alienatē affirmata sub hoc sensu. s. q̄ ab aliq̄ re tollat̄ distinctio respectu eius q̄d est aliud ab ea. **C** Et hoc p̄t stelli dñob̄ modis. s. in sensu x̄posito: ita videlicet q̄ illa res alia maneat t̄ nō sit distincta ab illa re respectu cuius est alia. t̄ sic est ipole: q̄r̄ iplicat ̄dictoria. vñ. ēē distinctū t̄ nō ēē distinctū aliud t̄ non aliud: alio mō p̄t itelligi in sensu diuisio sic. s. q̄ dicas q̄ possit tolli distinctio talis rei ab eo q̄d est aliud ab ea reali p̄ ablatione alteri rei: ita q̄ illa que sunt in se distincta possunt nō ēē distincta altero ablatio: vt si dicerē q̄ deus p̄t ēē nō distinct⁹ actu a creatura. q̄r̄ creatura possit nō ēē: quo facto deus nō haberet a quo distingueret eēntialit̄. t̄ isto mō p̄t ēē vñ q̄ talis distinctio tollere. Et sic p̄ ad q̄onez. **C** Ad illud aut q̄d obvici in ̄riū de passione dico q̄ passio non p̄t ēē sine subo: t̄ enī p̄pter hoc nō iferit q̄r̄ eēntia passionis nō sit diversa ab essentia subi. multa. n. sunt q̄ nō possunt ēē sine iū: cē: q̄ tñ sunt distincta fm̄ essentia. sicut relativa: t̄ sicut effect⁹ nō p̄t ēē sine cā: t̄ tñ b̄ eēntia distinctam a causa. **C** Qd aut addit̄ q̄ passio nō p̄t diffiniri sine subo: nō valit: q̄r̄ hoc nō est p̄pter idistinctionē passionis a subo: sed q̄ p̄fecta notitia nature passionis nō p̄t haberi nec ēē sine suo subo cui⁹ est passio: vñ in diffōne passionis ponit subz: nō sicut eēntia elius ex̄n̄: sed sicut cā a qua eius notitia depēdet. vñ p̄bus. in. 7. meta. dicit q̄r̄ passio diffiniūt p̄ subm̄ sic p̄ additamētū alteri⁹ rei. t̄ q̄d vñteri⁹ dī: q̄ accidit nō p̄t itelligi sine subo: dico q̄r̄ aliqd nō possit itelligi sine altero: p̄t duplī itelligi. vno mō ex̄ p̄t itelligi q̄d qdē p̄t accipi vel p̄pter p̄fectionē act⁹ itellige di sicut deus nō p̄t itelligi seip̄z sine alius reb⁹: q̄r̄ sua itellatio se extēdit ad oīa necessario. **C** Aliqd vero hoc accedit p̄pter iperfectionē itelligētis q̄ aliquid nō p̄t venire in notitia vñtu rei n̄isi ex̄ notitia alterius rei: sicut venimus in cause notitiam per effectum: q̄n̄ vero hoc x̄igit ex̄ parte rei itellecētē t̄ hoc p̄t esse multipli. vno mō q̄r̄ nō p̄t itelligi res sine alio. q̄r̄. s. nō p̄t vero itellecētē itelligi t̄ p̄fecto: nisi vt ex̄n̄ illud eēntialit̄ sicut se b̄z b̄ respectu aīalis: sed de accidite respectu subi falsum est: t̄ ipole: q̄r̄ x̄cipiēs passionē ēē eēntialit̄ subi false x̄cipit: alio mō: q̄r̄ nō p̄t vero itellecētē itelligi ēē sine illo: t̄ sic est de accidite respectu subi saltē fm̄ cursum cōem: q̄r̄ vel vñ est de rōe alterius extrisece: sicut vñ correlatiōz est de rōne alterius: est tñ extrisece ab eo. modo dico q̄ accidit nō dī posse itelligi cognitiōe cōpleta sine subo nō p̄mo mō. s. q̄d nō possit itelligi nisi vt ex̄n̄ eēntialit̄ subz. B. n. est absurduz: s̄z B̄ itelligi: q̄r̄ nō p̄t itelligi ēē sine B̄ q̄s illi subo. vñ nihil valet ad ppo. rō sua. Qd. III.

**B** Certium sic procedit t̄ ar. q̄d x̄uertit̄ cum ente t̄ diversum sit dare mediū: q̄r̄ passio t̄ subm̄ nō sunt idē: idētitate q̄ x̄uertit̄ cū ente: nec etiā sunt dū uersa. ergo t̄c. q̄r̄ nō sint idē p̄dicta idētitate p̄z: q̄r̄ passio nō est subm̄. q̄r̄ etiā nō sint diversa p̄z: q̄r̄ illud nō p̄t ēē diversuz a subo: q̄d nec ēē nec diffiniri nec itelligi p̄t sine subo: s̄z passio t̄ subm̄ sunt b̄z. vñ p̄bus p̄z. 7. meta. ergo vt videāt̄ est dare mediū iter idē q̄d x̄uertit̄ cū ente t̄ diversum. **C** Itē secundū cōmēta. 3. celī. t̄ mūdi. cōmēto. z. mā differt a nūbilo: q̄r̄ est in ente in actu. a quo est idistincta: t̄ p̄z ab ente in actu non est distincta vel diuisa: nec p̄t etiā dici. q̄r̄ sit eaēcē cū ente in actu identitate q̄ x̄uertit̄ cū ente: cū mā sit bēneſio II

Lxx. c. 8. l. 7.  
Aliqd si p̄t  
se multiſ sine  
alio duplī p̄t  
tempo.

Lxx. c. 8. l. 7.

## Quolibet

In potentia ergo mā nec est eadē quā ente actu idētate q̄xertit cū ente nec etiā est diuersa ab ea. ḡ t̄.

**Contra.** sicut idē et diuersum fīm rōnē se habent ad esse reale; sed inter idē et diuersum fīm rationē non est dare medium in esse rationis. ergo t̄.

**Respondeo** circa istā qōne sic pcedā. q̄ pmo ponet qdā opinio falla cū lūis declarationib⁹. [S]cō oñdet q̄ fīm illā oñ dare mediū. itē idē qd̄ xerit cū ente et diuersū. [T]ertio reproba bo dictā opinionē. [Q]uarto ponā vītātē de qōne.

Dīo exco.

**Quantum** ad pīmū scīedū. q̄ sicut dictū fuit in pcedēti. q̄ est qdā opinio q̄ ponit p̄ter vītātē cōpositionis: de qua supra dictū est: duplice idētātē eo q̄ sunt idē regnū p̄ eēntiā. s. idētātē relatiūā et idētātē ab⁹. q̄ dñt idētātē ab⁹ idētētē rei a seipso: relatiūā vero vocat idētētē rei q̄ tollit disti- cōtēnē eius a quadā alia: q̄ nec est eadē cū illa a q̄ dīf̄ non diuīsa idētātē ab⁹: nec etiā diuersa. declarat aut̄ istā disti- cōtēnē ponendō iter sua mēbra q̄d rōplicē differētōz. [P]rima est. q̄ vt dīcūt pīma idētātē tollit disti- cōtēnē rei a seipso: sc̄da vero tollit disti- cōtēnē qua dīf̄ ens disti- cōtēnū ab omni alio: q̄ sicut fuit dictū i determinata mā. et de hoc ponit exēpla talia: q̄līa posita fuerūt in pcedēti qōne. [S]c̄da dīa est. q̄ vna tollit disti- cōtēnē itēseca rei. vbi grā. idētātē ab⁹ boīs tollit disti- cōtēnē qua bō distinguit i boīs. idētātē vero relatiūā tollit disti- cōtēnē alicuius extrīseca re. sicut disti- cōtēnō rōsibili respectu hominis est disti- cōtēnō sive cuiusdam extrīseca. [T]ertia dīa est. q̄ illa que sunt eadē idētātē ab⁹ re spiciunt se recto aspectu. sicut bō et aīal. illa vero que sunt eadē idētātē relatiūā respi- cīt se idērēcto aspectu sicut deducit de supficie et figura sperica: et ideo dīcūt q̄ idez est de essentia et relatione in diuinis. [Q]uarta dīa est. q̄ relatiūā idētātē supponit ab⁹: qua res est indiuīsa a seipso: sicut idētātē passionis et subiecti presupponit idētētētēz qua passio est eadē sibi. Et idētātētēz qua subiectum est idē sibi.

Sedēt. ad.

**Quantum** ad 2⁹ pīncipiale facile est ostēdēre p̄- positū. q̄ fīm istā positionem segatur q̄ sit dare mediū inter idē qd̄ xerit cū ente: et diuer- sun: q̄ fīm istos illa que sunt eadē idētātē relatiūā nō sunt diuersa realiter. nec etiā sunt eadē idētātē que cō- xerit cū ente: etiā fīm eos: q̄ illa idētātē ab⁹ est idētātē qua aliqd̄ est idētētēz a seipso. idētātētēz relatiūā non est bēc. ergo t̄.

Sedēt. ad.

**Quantum** ad 3⁹ pīncipiale simul intēdo repro- bare positionē cum suis declaratio- nibus: q̄ sue declaratio-nes nō sunt aliud q̄ respōsiones. q̄bus respōdet ab eis ad pīmas respōsiones. vnde repro- batio declaratio-ū erit affirmatio rationū ḡra p̄dictaz opiniōē idēcēdaz. [C]ōtra aut̄ istam opinionē si opī- nio debeat dici et nō magis sīctio: pono septez rōnes ad quas oēs alie possent deduci. [P]rima ratio sumis ex eo q̄ xclūsū est in pcedēti q̄stionē: videlicet q̄ oīs res cō- parata aliud vel est alia ab ea alietate que opponit imē- diate idētātē: que xerit cū ente vel est eadē cū idētātē que xerit cū ente. que est idētātē ab⁹ vt sepe dictū est: sed h̄z te istoz que sunt eadē idētātē relatiūā vnu nō se h̄z ad aliud sicut ad idētētētē ab⁹: nec si- cut ad aliud alietate illi opposita. ergo talis idētātē est spōlis. [E]t affirmāt ratio. q̄ illa idētātē aut̄ negat oēz disti- cōtēnē realē: et alietate iter illa que sunt eadē: aut̄ ita est: q̄ disti- cōtēnō sit negata: et alietas affirmata. si pmo mō. nūc sicut p̄batū fuit in pcedēti q̄stionē talia in idētātē

## Questio

ab⁹ sc̄dāt: q̄ in idētātē que xerit cū ente: si sc̄do mō tūc illa idētātē fundat sup̄ ḡrādōtōria si accipiāt in sensu cōposito. vt in pcedēti q̄stionē est ostēsum. ergo illa media idētātē fīm vtrūq̄ est ipōlis. Si dicatur ad hoc q̄ idētātē qua aliqd̄ dīcīt idē qd̄ xerit cū ente est i plus q̄ idētātē ab⁹. [C]ōtra. q̄ h̄z te vnu qd̄ xerit cū ente h̄z duas p̄prietates. s. esse idētētēz in se: et esse idētētēz ab omni alio. ergo fīm te idētātē qua dīcīt vnu idē qd̄ xerit cū ente est idētātē qua aliqd̄ dīcīt idētētēz in se: sed talis dīcīt fīm te idētātē ab⁹. ergo t̄. [S]c̄da rō sumis ex ipsa rōne ipsius nominis: quāz ipsi donūt: dīcīt. n. q̄ illa idētātē dīcīt relatiūā nō posītū: q̄ nō ponit relationē: sed negative. negat. n. vt vīcūt rela- tionē que est disti- cōtēnē: sed oīs idētātē est h̄z. ergo oīs idētātē est idētātē relatiūā. pbario mi. q̄ oīs idētātē tollit disti- cōtēnē illoz que sunt eadē saltē in q̄ntūtum sunt eadē. ergo t̄. [A]d hoc rīdet p̄ quādā declarationē supra posītā. s. q̄ duplex est diuīsio vel disti- cōtēnē. i. trīseca sicut boīs in boīs. Alia extrīseca sicut homis a rōsibili vel rationali. [C]ōtra tripli. pmo q̄ q̄n diuidit homo in boīs ista diuīsione nō diuidit homo in cōmuni p̄tra idīaīdua: sed diuidit vnu idīaīdua p̄tra aliud: t̄ p̄n̄s est diuīsio qua diuidit vnu idīaīdua boīs ab alio idīaīduo: sed fīm te diuīsio que est ab alio est diuīsio extrīseca. ergo ista diuīsio q̄ntū ad illa in que fit diuīsio est extrīseca. t̄ itēp̄ fīm te diuīsio extrīseca p̄tinet ad idētātē relatiūā. ergo negatio diuīsionis quā ponis p̄tinere ad idētātē ab⁹ p̄tinet ad idētātēz relatiūā. [S]c̄do q̄ si ita est q̄ disti- cōtēnō quā negat idētātē ab⁹ est disti- cōtēnō su- perioris in partes subliwas eēntiāles: puta boīs in boīs: tūc dicam. p̄tra. q̄ idētātē ab⁹ est negatio disti- cōtēnōis eiādē a seipso: que qd̄ disti- cōtēnō est ipōlis: sed disti- cōtēnō superioris in iſerīo non est ipōlis: ymo est in omni mā in qua iuenīt pluralitas idīaīduo: in eadē specie. ergo idētātē ab⁹ nō est negatio disti- cōtēnōis superioris in iſerīo. puta boīs in boīs. cui⁹ oppositū tu ponis. [S]i dicaf ad hoc: q̄ illa diuīsio in cōmuni polis est: nō tamē in idīaīduo: vnu negatio talis disti- cōtēnōis in idīaīduo dūcīt idētātē ab⁹: qua aliqd̄ homo dīcīt idē sibi ipsi: tūc q̄ro. vnu illa negatio negat disti- cōtēnē rei a seipso: aut̄ di- sti- cōtēnē eiās ab alio. si illa idētātē ab⁹ negat disti- cōtēnē rei a seipso: q̄ro de idētātē relatiūā. vtrū negat disti- cōtēnē rei a seipso: vel ab alio. si a seipso: tūc nō differt ab idētātē ab⁹. si ab alio: aut̄ hoc est negata disti- cōtēnē: et alietate sicut fuit deducit supra in pcedēti q̄stionē: aut̄ negata disti- cōtēnē: et alietate manēte affirmata: si primo modo tūc identitas relatiūā est indistinctio eiusdem a seipso: vt supra p̄batū est: et sic erit eadē cū ab⁹: si sc̄do modo tūc iclūdit ḡrādōtōria: vt deducit est. [T]ertio q̄ sicut diuīsio qua diuidit homo in boīs est diuīsio itēseca homini: ita diuīsio qua diuidit aīal in sua aīalitā puta i rationale et in irrationalē est diuīsio itēseca aīali. sed fīm te disti- cōtēnō boīs ab irrationalē est diuīsio extrīseca. ergo diuīsio boīs ab irrationalē erit diuīsio extrīseca: in q̄ntūtum est homo et in q̄ntūtum homo est aīal est itēseca: q̄ sicut diuīsio homis est itēseca homini. ita diuīsio aīalis est itēseca aīali: et sic vna et eadē diuīsio fīm illā viā erit extrīseca per cōparationē ad iſerīo et itēseca per cōparationē ad suū superius. Et tūc vltērius querā de idētātē p̄sequēte et correspōdēte vtrūq̄. vtrū sit eadē vel diuīsio: si eadē. ergo idētātē ab⁹ quā tu ponis negare diuīsionē itēseca: et idētātē relatiūā: quā tu ponis negare diuīsionē extrīseca erit eadē idētātē: qd̄ ē p̄tra te. si nō. ergo in eodē idīaīduo erit tot idētātētēz ad quō su- periora possit cōparari: et b̄ etiā per cōparationē ad ynum

erit idētitas ab<sup>10</sup>: et per cōparationē ad aliud erit relatiua: puta idētitas qua homo est idē sibi ipsi est ab<sup>10</sup>: inq̄tū est idē sibi in eo q̄ homo: et erit relatiua inq̄tū bō est sibi ipsi idē: fīm q̄ erit aīal: ita q̄ idētitas bōis ad se erit ab<sup>10</sup>: idētitas bōis ad aīal erit relatiua. **Quarta rō p̄ncipalis.** ad p̄ncipale p̄positū sumit ex parte extre, moꝝ sic. **Ad cuius euīdētiā sc̄iēdū.** q̄ sicut diuīsio b̄z extrema positiua: ita etiam negatio diuīsionis habet ex, trema negatiua: eadem n. extrema negat negatio vel p̄, watio diuīsionis que ponit ipsa diuīsio. vnde arguiꝝ sic. eorūdē extremoꝝ negatoꝝ est eadē idētitas: s̄ idētitas illoꝝ q̄toꝝ est vna et eadem realitas oīno idēsticta sunt eadē extrema negative accepta: iūt̄ talis idētitas non p̄t esse nīs vna: sed in diuīnis fīm te essentia et paternitas sunt vna realitas oīno idēsticta. ergo illoꝝ nō est nī, styna idētitas cuius oppositū tu ponis. **Ad hoc respō, dēc̄ tripl̄r.** Prīuō q̄ idētitas nō differūt realiter sicut diuīse res positiue: sed sicut negationes diuīsaꝝ multitudinū. vnde vt dicūt idētitas patris et idētitas essentie negat diuīsas multitudines. **Sedō q̄z l̄ sint eadeꝝ res:** nā vnu nō x̄cipit x̄cipiēdo aliud. recto aspectusꝝ q̄s in obliquo sicut x̄piciēs x̄caūum nō x̄spicit x̄xū recto aspectu. vnde x̄piciēs essentiā diuīnā: non x̄cipit directo aspectu relatione: nec ecōuerso: et sic est de oībus que diuītūt eadē idētitate relatiua. **Tertio riūdē dicendo.** q̄ licet extrema vtriusq; idētatis puta idētatis essen, tie ad se et idētatis patris ad se sunt eadem. q. māl̄. q̄. s. sunt eadē res: tñ formaliter sunt diuīsa. Inq̄tū sunt. extre, ma diuīsaꝝ idētitatū: sicut s̄ idē corpus albū et calidū dica ē diuīsa q̄lia formaliter: ppter diuīsas q̄litates: licet realiter sit idē subū habēs ambas q̄litates. **Prīma mī, siō illoꝝ nihil valet.** hoc p̄z. p̄mo accipiendo diuīsionem et diuīsionē simul sc̄. Eorūdē extremoꝝ ipole est esse plures diuīsiones. et per vñs p̄les oppositas idētatis: sed diuīsionū vel oīpositoꝝ idētatis istaz reꝝ: quiaꝝ est vna realitas simplex: sunt eadem extrema realiter. ergo ipole est taliū esse plures diuīsiones vel idētatis ex nā rei siue realiter. **Sedō idē p̄z de multitudine.** **Ad cuius euīdētiā sc̄iēdū** q̄ diuīsas multitudinis p̄t ac, cipi dupl̄r. vno modo ex sua p̄pria specie. sicut ternarius et quaternarius. vnde in eadē nā numerat̄ differūt tria et quatuor. s̄z alio mō p̄t accipi diuīsas multitudinū ex parte illoꝝ que dicunt̄ multa: sicut differt multitudo equoꝝ et multitudo canū. sed neutro illoꝝ modoꝝ p̄t plurificari multitudo manētibus eisdē terminis: q̄z stā, te ypotēsi nec possunt esse inulta alia: ex parte rei nume, rate: nec plura nec pauciora: p̄ q̄d possunt ibi plures sp̄es multitudinis accipi. **Et adhuc magis derisibile est q̄d** dic̄t̄ in p̄posito de diuīna essentia et de patre: q̄z si mul, titudo eētiae differt a multitudine p̄sonae. puta patris: aut hoc est māliter: q̄z res que dicunt̄ inulta: sunt alia et alia res: puta pater et essentia: et hoc est manifeste falsum: aut q̄z diuīse species multitudinis iūenitūt̄ in eis: et hoc est valde derisoriuꝝ. vñ. q̄ in patre iūenit̄ quaternarius nu, merus: et in essentia ternarius. vnde illa respōsio est per oīa friuola. **Sedō etiā sua respōsio nulla est:** nā quan, do dic̄t̄ q̄ x̄piciēs vnu recto aspectu: nō x̄cipit aliud nisi obliquo actu intelligēdi: aut tu intelligis q̄ ista obliquitas est fīm modū intelligēdi tñ: vñt̄ tñ fīm modū significādi grāmaticalē: nulla diuīsate respōdetē ex parte rei: su, cut si p̄struimus personā sortis cuī sorte in obliquo: aut aliquā diuīsas est ex parte rei. si p̄mo modo nihil ad p̄positū. q̄z sola dīa rōnis nihil facit ad idētitatē vel diuīsitatē realē. si secūdo modo: hoc est p̄tra te: q̄z fīm te in re nulla diuīsas est. **Nec yalet q̄ dicūt q̄ ibi est**

obliquitas ex parte rei recedēdo ab idētitatē ab<sup>10</sup>: nō tñ incīdendo in diuīsitatē realē: q̄z vt probatum est supra in precedēti q̄stione: omne q̄d est p̄paratū aliū vel est idē ei idētitatē que x̄vertit̄ cum ente: que est idētitas ab<sup>10</sup>: veleſt aliud ab eo: et hoc habeſt expresse a p̄bo. io. meta. ergo si recedit ab idētitatē que x̄vertit̄ cum ente: neces, sario icidit̄ in diuīsitatē realē. **Tertia etiā sua respō, sio omnino friuola ē: nā p̄mo petūt p̄ncipiū. nā quādō di, cīt: q̄z eorūdē extremoꝝ nō est nīs vna idētitas: et post respōdēt q̄y p̄z est accipiendo extrema māliter nō for, maliter: q̄z s. diuīse idētitas faciūt eam formaliter diuī, uīra extrema diuīsaꝝ entitatū idētitatū: manifeste est petere p̄ncipiū: q̄z cum arguiꝝ p̄tra te. vñtas idētatis ex vñtate est extremoꝝ: et tu respōdes q̄z exēpla sūt idē māliter et plura formaliter: q̄z sunt exēpla diuīsaꝝ idē, titatū: statim supponis eorūdē extremoꝝ ex parte rei et ē plures idētitas: ita q̄z quādō pbatur ex vñtate extre, moꝝ vñtas idētatis statiz tu accipis supponēdo nō p̄bādō diuīsitatē idētatis ad pbādū diuīsitatē forma, iem extremoꝝ. **Secūdo nō valet.** q̄z sicut iam p̄ba, tum est idētitate reali extremoꝝ manete: nō potest plu, rificari formaliter fīm re diuīsio vel multitudō formaliter vñtate māliter vnde truffa est q̄d q̄d dicit̄. **Quarta ratio p̄ncipalis** pcedēt p̄tra idētimationē quā stinet p̄pō quā assūmūt ad sui p̄positi declarationē: dicētes q̄z abs̄ que repugnātia intellectū est pole iūenire in rez nā alia: quā rem idīuīsam in se nō diuīīam a quadā alia re: et ar, guīt̄ sic. illa res a qua dic̄t̄ quedā res idīuīsa que in se nō est diuīīa: aut est illa res a qua dic̄t̄ nō diuīīa aut non: si sic. ergo repetitio istius et illius rei est repetitio eiusdem rei: q̄d est p̄tra te. si nō. ergo est alia res: q̄d est contra te. **Irē aut est alia res** dec̄ ab illa aut eadē: si alia hoc est p̄tra te: q̄z nō est diuīīa siue idēsticta realiter ab illa. si eg, dem. ergo idīuīso eaz est idīuīso eiusdem a seipso: sed dec̄ est idētitas ab<sup>10</sup>. ergo eoz est ab<sup>10</sup> idētitas: q̄d tu simi, liter negas. **Ad hoc respōdetur q̄z in istis argumētis** est falla sequētis: vel procedēdo a superiori ad inferius affirmādo: vel pcedēdo a pluribus causis veritatis ad vñā: nam quādō dicit̄ q̄ aut est eadē res aut alia vel diuīsia. Et vñterius dicēdo. si non est alia vel diuīsia. ergo est eadem idētitate ab<sup>10</sup>: pcedēt a superiori ad inferius affirmādo. vnde nō sequit̄. sunt eadē res. ergo sunt eadē idētitate ab<sup>10</sup>: q̄z idētitas se haber in plus: q̄z ab<sup>10</sup> idētitas: et idētitas nō p̄uenit tantum ab<sup>10</sup> ymo etiā relatiue. **Est etiā ibi: vt dicūt: p̄cessus a duplicitate veritatis** ad vñā causā. Nā quādō dicit̄: tales res si nō sunt eadē res ab<sup>10</sup> siue idētitate ab<sup>10</sup>. ergo sunt diuīse: non sequit̄: q̄z q̄ alique res sunt non eadē res potest p̄uenire ex du, plīci causa: vel quia. s. vna es̄ diuīsa ab alia: vel q̄z sunt eadem res idētitate relatiua: vnde quādō arguitur. non sunt eadē res idētitate ab<sup>10</sup>. ergo sunt diuīse. procedit̄ a pluribus causis veritatis ad vñā. **Sed q̄z ista respō, sio supponat falsum patet ex dictis: nā in q̄stione prece, dēti pbātū est: q̄z omnis res cōparata cuīcūq; rei est ea, dem cum illa idētitate que x̄vertit̄ cum ente: vel alia ab ea. vnde omne q̄d est: est idēstictū siue idīuīsam in se: et distinctū ab alio realiter: q̄d isto modo nō est idē necel, sario cū eo: vñt̄ idēstictū ab eo. S̄z talis idētitas est ab<sup>10</sup>: et ideo nō est dare mediū: vt tu false supponis: iter idē idētitate ab<sup>10</sup> que est idīuīso rei a seipso. et aliud seu diuī, sūz. Et sic patet falsitas opinionis. **P̄z etiā ex dictis** q̄z siue declarations nulle sunt: nā sicut patet ex pcedēti questione. declaratio que fundatur super negationē di, stinctionis vñius: q̄d x̄vertit̄ cum ente ab alio in deter, minata nā: nulle est. **Secūda etiā declaratio que fūs******

## Quolibet

datur super divisionem: vel distinctionem strictam ostendit est nibil tale valere: et similiter ostensum est de recto et oblique aspectu. ¶ Quid autem dicitur quod una idem est alia supponit est assumptio falsa: hoc propter dictis eorum: quod in eadem re simplici impossibile est esse ordinem realis positis et posterioris: sed enim eos quodlibet istos quoque est idem est relativa est una simplex realitas. ergo et ceterum. Exemplum autem quod adducitur de unitate specie figure cum superficie est multum impetu ad propositum: quod ipsi deberet iuuenire exemplum talis ordinis in re simplici: et ipsi ponunt exemplum in re corporis ex subiecto et accidente: modo quo unum accidentem est subiectum alterius accidentis: in quo non est mixtus: si unitas corporis presupponit unitatem partium: sicut et entitas entitatem. Sed quod in una re simplici sit talis ordo realis est absurdum.

Questionem. **Quantum**

ad quod principale. scilicet veritate questionis. Secundum ponetur veritas de questione. Tertio ex veritate probata inferetur correlativa: quod predicta opinio improba est manifeste falsa: ita quod unitas istius questionis erit una ratio ad improbadum dictam opinionem. Quattuor ad primum sciendum quod questionis ista non querit utrum res aliqua sibi ipsi comparata tamen sit sibi eadem vel diversa: quod altera pars necessario est vera: et altera impossibilis: similiter etiam ista questionis non querit utrum aliqua res comparata tamen ei quod est aliud ab ea: sit eadem cum tali re: quod certum est quod non. ita quod pars altera necessario et manifeste est vera: et altera impossibilis. Sed questionis querit utrum quecumque res idem est: reter comparata cuiuscumque necessario sit eadem cum ea identitate que pertinet cum ente. scilicet quod aliud est idem in se: siue idem in se: et diversum non sit dare medium respectu cuiuscumque rei: et sic patet de primo. Quatuor ad secundum. scilicet ad veritates questionis simplius procedendum est: quod omne quod est comparatum cuiuscumque est idem cum illo identitate que pertinet cum ente: modo quo dictum est: vel diversum ab eo: ita quod non est dare medium: et hoc patet duplicitate ratione. Prima sumitur ex determinatione questionis precedentis: et est talis quia sicut ibi probatur est. Omne quod est se habet ad omne illud ad quod comparatur sicut ad illud quod est idem cum illo identitate que pertinet cum ente: vel sicut ad illud a quo est distinctum. quod sicut ibi dictum est: unum quod est pertinere cum ente est distinctum in se: et distinctum ab omni altero: quod isto modo non est idem secundum. Sed omne aliud est diversum ab eo respectu cuius est aliud. ergo et ceterum. Secunda ratio sumitur ex hoc: quod secundum principium meta et etiam secundum omnes idem predicto modo acceptum et diversum sufficienter dividunt totum ens: sed iterum sufficienter dividunt aliquid sub altero. ergo et ceterum. Ex hoc tertio potest includi falsitas predictae opinionis de duplicitate identitatis: quod sicut ex dictis patet. Omne quod est comparatum alterum: vel est idem cum eo identitate que pertinet cum ente: et per consequentiam idem est absolute: vel diversum ab eo: sed secundum illos illa que sunt eadem identitate relativa nec sunt eadem identitate absolute: nec diversa. ergo impossibilis est talis identitas relativa. Ad primum in oppositum. scilicet de passione et subiecto. patet in precedenti questione. Ad secundum. scilicet ad dictum communem. dicendum. quod quando comeditatores dicitur quod una est idem in ente actu: vel ab actu: non intendit loqui de distinctione essentiali: quod scilicet una per essentialiam non sit alia ab essentiali forme. Unde etiam esset etiam: cum eadem una numero sit cum formis impossibilibus: propter quod prius necessario habuit ponere preter formas proprias: sive prius formam et proportionem subiectum communem: sed intentione sua est ipsa materiam non esse distinctam ab actu: ita quod per se separata ab actu possit esse. Sed oportet ipsam semper esse alicui actu possit esse.

## Questio

tum. summa est autem aliud esse summa aliqui subiectum: et esse aliud essentia aliter. Questio. III.



Linde de rebus in generali quere batur unum quod ad fieri. scilicet utrum actio sit in agente: et arguitur quod sic: quod in illo habet forma aliqua esse quod ab ipso denominatur: sicut albedo est in eo quod vicitur album: sed agens denominatur ab actione. ergo et ceterum.

**Contra.** commune dictum est quod actio et passio sunt in passo.

**Respondeo.** circa istam questionem facienda habent duo principia. primo videtur est quid sit dicendum de questione. accipiendo proprie et stricte actionem put distinguit contra genus relationis. Secundo ostendetur quod sit dicendum propter actionem extensam ad significandum ipsam relationem agentis ad ipsum productum: prout etiam actione transvertitur ad diuinam.

**Quantum.** ad primum primo ponetur et probabitur yes- ritas questionis. secundum mouetur quod dubia et solvuntur ad maiorem declarationem veritatis.

Quartus ad primum pro exclusione tenetur quod actione stricte accepta non est in agente: et hoc probatur unitate ratione: que talis est. si actione est in agente ipsa actione aut est ipsa forma que est principium per quod agens agit: aut est aliquis respectus agentis ad passum: aut est aliis actus ab aliis acquisitus in agente duabus agit quod sit fundamentum talis respectus. Sed nullus istorum modorum est impossibilis. ergo et ceterum.

Maior patet. quod nullus imaginari potest: in agente enim quod agens nisi alterum praedictorum trium. Minor probatur. quod est ad tria membra. et primo quod ad primum: et hoc duplex. primo sic: quod actione propria dicenda non est principium actionis. Sed principium actionis quod agens agit est realiter principium actionis. ergo et ceterum. Secundo sic: quod illud non est actione: quod posito non necessario ponit aliud agens agere. Sed posito principio actionis quod natum est agens agere non necessario ponit agens agere. potest enim principium actionis inesse alicuius ipso nihil agente. ergo et ceterum.

Secundo probatur illa secunda. quod ad secundum membrum. scilicet quod non potest esse: quod actione propria sit relatio: vel respectus agentis ad passum: quod illud quod formaliter est relatio non pertinet ad genus alium extra genus relationis. Sed respectus agentis ad passum est formaliter relatio. ergo et ceterum.

Ad hoc autem respondendum dicendum sic dicendum. quod duplex est respectus. unus interior qui sequitur rem ex natura sua sicut parentitas et filiatione. alius est respectus qui non sequitur rem ex natura sua. tales dicuntur actionem et passionem et generaliter quod volunt. scilicet principia. Sed hoc est impossibile: quod quando dicendum est quod est secundum respectus exterioris: quod dico respectum esse exterioris secundus: quod non est aliquid existens in eo cuius est respectus formaliter sive subiectum. Secundo modo: quia respectus exterioris ad passum est formaliter relatio. ergo et ceterum. Secundo modo: quia respectus exterioris secundus aliquid in habitudine ad id quod denominatur. Tertio modo quod non sequitur rem cuius est per se. sed iesi et per accidentem. prius modo non potest esse. quod omnis respectus est subiectum illius cuius dicitur respectus: alioquin in nullo esset formaliter sive subiectum. Secundo autem modo omnis respectus et omnis relatio est exterioris: quod non est relativa dicitur: ad aliud dicitur: esse enim relativa est ad aliud se habere: sed enim respectus exterioris non pertinet ad genus relationis. ergo nullus respectus pertinet ad genus relationis: quod est manifeste falsum. Si tertio modo accipiatur exterioris secundus impossibile est quod dicitur propter tria. Primo quod sequitur per se subiectum: vel non sequitur: non variet ratione predicamenti: sicut patet de qualitate: ita enim qualitas separabilis a subiecto.

Burcolus. et  
istius opinionis  
et est scotus. u.  
quodlibetop. et  
dicto suorum. d.  
iz. q. kar. p.

cto: vel nō per se sequēs subiectū est in genere q̄litatis. sicut qualitas p̄ se sequens subm. Similiter de relatione. **C** Scđo q̄ ois respectus siue per se sequēs subm: siue nō. est ad aliud. Sed esse ad aliud: est formaliter ratio relationis que est p̄ dicamētū determinatū qđ dicit ad aliqd. ergo t̄c. **C** Tertio q̄ de istis rebus que fundant̄ super agere et p̄t̄i exēplificat p̄bs. h. meta. caplo de ad aliquid dicēs ista p̄tinere per se ad genus relationis. isti etiā respectus sequunt̄ necessario et per se illa quo p̄ sunt positi. tis extremis sicut et in alijs relationib. **C** Certi etiā est qđ paternitas et filatio sunt respectus qui sequunt̄ agēs et passum: quos tñ dicit p̄tinere ad p̄dicamētū relationis: ynde dicere qđ respectus sequentes agēs et passum nō p̄tineat ad genus relationis: et cù hoc ponere qđ paternitas et filatio p̄tineat ad gen' relationis est dicens eidēter. **C** Tertio p̄bat tercia pars illius p̄ncipalis mī. s. qđ actionē nō pot̄ esse aliq̄ actus absolutus acq̄situs in agēte dum agit: et hoc p̄bo tripli. p̄mo. qđ p̄cederet in actionibus in finitū: qđ p̄z sic. qđ ille actus est effectus alicuius p̄ncipij actiū: sed ois effectus sit per aliq̄ actionē. tūc qđ vtrūq̄ actio p̄ qua talis actus absolutus sit in agēte sit ipse actus factus? vel nō. sì nō. ergo est dare quedā actū aliū per quē sicut per actionē iste actus qui est p̄ductus effectus ex exterioris causā in agēte: et de illa actione q̄ret sicut de p̄ma et ibit in ifinitū. **C** Si aut̄ iste actus qui dicit actio. que ponit̄ subiue in agēte. qui est qđ effectus factus in eo ut ostēsuz est: ipsa actio qua p̄dictus actus dicit fieri: eadē rōne stādū fuit in p̄ma. s. qđ actus factus siue sit in eodē subo cum agēte: siue in alio sit ipsamēt actio agētis realiter et nō aliqd existēs in agēte in eo qđ agēs. **C** Scđo sic. qđ omne illud in quo aliqd sit in eo qđ tale se habet in rōne acti vel facti: et nō in rōne agētis vel faciētis. Sed si aliqd actus acgr̄t. in agēte dum agit tūc agēs in eo qđ agēs se habebit ut in quo actus acgr̄t. ergo agens in eo qđ agēs erit sc̄ri saltē subiue siue motū: qđ est impossibile. **C** Tertio qđ illud in quo est mutatione vel motus in eo qđ b̄y mutat vel mouetur: tñ si aliqd actus acgr̄t in agēte de nouo dū agit oī qđ aliq̄ mutatione: vel motus sit in agēte. ergo si agēti in eo qđ agēs p̄uenit aliqd actus de nouo in eo subiue receptus sequit̄ qđ agēs in eo qđ agēs mutet̄ vel moueat: qđ est ipole. **C** Sic ergo p̄z ad illud qđ directe q̄rebat. **C** Quātū ad dubia sciēdū. qđ circa ista sūt tria dubia. **C** Primum est in quo sit actio subiue. **C** Se, cūdū que res sit. **C** Tertiū quō actio denominat agēte: si actio nō sit subiue in agēte. **C** Quātū ad p̄mū dico. qđ actio est in passo modo quo exponeat. **C** Ad cuius eidētiā sciēdū qđ dupl̄t̄ p̄uenit alicui se habere passiue. s. subiue: et obiectiue. vbi ḡfa. quādo aliqd subz sit calidū. fieri p̄uenit subo et forme et p̄posito: subo qđ fieri fieri nō simpli. sed cum determinatione. s. fieri hoc. ynde quādo aqua calefit aqua nō sit simpli: sed scđm quid. qđ. s. fit calida: et hoc dicit subiue fieri calidū. Lator aut̄ dicit fieri. et passiue se habere obiectiue. qđ. s. est obiectiue formale corre. spōdēs p̄ducēti. **C** Lōpositū aut̄ dicit fieri simpli: nam in calefactione aque. aqua calida dicit simpli facta: et se habet obiectiue: ita qđ cōpositū se bz obiectiue sicut cui p̄uenit p̄prie esse p̄ductū: sed forma se habet obiectiue ut terminus formalis: q̄ etiā dī effectus formalis de quo l̄fra dicit. Tūc dico duo. **C** Primum est qđ actio semper est subiectiue in passo siue in eo qđ dicit passiue. **C** Secundū est qđ diversimode hoc esse in. p̄uenit ei respectu diverso. **C** Primum faciliter p̄bo. qđ oportet qđ actio subiue: et accipio subiue large: sicut apparebit: sit in agēte vel in passo. Sed ut p̄bat est nō est in agēte. ergo relinquitur qđ realiter illa res que dicit actio sit subiectiue in

passo. **M**inor p̄z. ex dictis. Major etiā de sep̄z sati: qđ actionē op̄z esse vel in agēte vel in eo qđ agit. **C** Scđm aut̄. s. quomodo esse in. p̄ueniat actioni diversimode respectu diverso p̄atebit oīlo que res sit ipsa actio: ad qđ dico qđ ipsa actio formaliter dicit ipsam formā factā: accipiendo p̄prie actionē: put distinguit̄ contra p̄dicamētū relationis. qđ p̄bo dupl̄t̄. p̄mo sic. quia sicut p̄batum est actio est i passo. **S**i i passo nō potest eē aliqd qđ sit actio: nisi forma facta: siue actus factus. ergo t̄c. **M**inor p̄z. ex dictis. **M**inor p̄bo. qđ in passo in eo qđ bz nō potest pot̄ nibil vel forma facta: vel cōpositū vel habitudo passi ad agens. Sed nulli isto p̄uenit qđ sit actio nisi forme facte. ergo t̄c. **A**dbuc probō mī. istius p̄sillogismi: qđ cōstat qđ subm nō est actio: cum actioni quādoq̄ p̄exiū stat. nec cōpositū. cum aliqd eius quandoq̄ toti actions p̄existat. s. subm. nibil aut̄ qđ sit de essentia actionis pot̄ toti actioni p̄existere. Nec etiā relatio passi ad agēs: cūz p̄tineat ad genus relationis: non aut̄ ad genus actionis. ergo nihil potest esse in passo qđ sit actio nisi actus factus: vel forma facta. **C** Ex his pat̄z. de scđo supra dimisso. s. quomodo actio dicit̄ diversimode eē in passo siue in p̄ductoyel facto: quia si accipiāt̄ passum: pro eo qđ dicitur fieri subiectiue: sic actio est in passo sic accepto: sicut forma vel actus est in subiecto: et accipio hic subm nō solum pro subo forme accidētalis: qđ est suba actu ens. sed etiā pro subiecto: siue pro eo qđ subiecti forme subali: sicut est mā: sicut etiā forma facta se extendit ad formā subalē et accidētale: et istud p̄bo sic. qđ p̄t̄ actioni esse in passo q̄tū ad rez p̄tinet: sicut forma facte: cū actio sit ipsa forma facta realiter: ut p̄batū est: sed forma facta est in passo sic dicto sicut in subo: ut de se patet. ergo t̄c. **C** Si aut̄ accipiāt̄ factū: non pro eo qđ sit subiue: sed pro eo qđ dicit fieri obiectiue. cū fieri obiectiue p̄ueniat cōposito et forme: et si passum: vel magis factū accipiāt̄ obiectiue pro cōposito: tūc actio esset in passo sic dicto: sicut pars in suo loco: et hoc p̄bat per idē per qđ p̄bat p̄cedens: qđ forma facta: se bz ad ipsuz cōpositū: qđ sic dicit fieri sicut pars ad totuz. **C** Si aut̄ accipiāt̄ passum pro eo qđ dicit fieri obiectiue: sicut effectus formalis qui est tantū forma facta: tunc p̄prie actio nō deberet dici esse in isto facto vel passiue dicto: quia hoc eēt̄ ponere idē in seipso: nibilomū nū tamē si forma subsistens fieret sicut si deus ficeret q̄titatē sine subiecto: tūc aliquo modo dicere actio sine forma facta eē in tali passo: siue in tali sic facto: modo quo dicere aliquid in seipso accepto in abstracto et xcreto: sicut dicimus deitatē esse in deo. ynde si deus ficeret q̄titatē esse sine subiecto per se: tale factum posset dici et q̄titas facta et q̄tū factū: et q̄titas facta diceret: in q̄tū facto: sicut abstractū in xcreto: non aut̄ sicut forma in subiecto: scđm ypotēsim ponit̄ q̄titas fieri sine subiecto: et talis est factio formaz separataz: ut multi ponit̄. **C** Quantū ad tertiu dubiū. s. qualiter actio denominet agēs cum nō sit in eo subiectiue. dicit q̄ quibusdā et satis communiter qđ motus vel forma facta in subiecto: put respicit agēs ut a quo est dicit actio: put vero respicit subiectū ut in quo est dicit passi. **C** Sed illud nō videtur esse yez: p̄mo quia. si fieret forma subsistens sine subiecto: sicut dictum est de q̄titatē ibi esset fieri et facere: nec tamē ibi posset accipi fieri per cōparationē ad subiectuz in quo recipere forma facta. ergo t̄c. **C** Secundo q̄ possito per impossibile: qđ calor esset in subiecto et nō haberet causam efficientē dicere qđem subiectū esse calidū nō tamē calefactū: vel calefieri. Sed tamē ibi esset habito do forma ad subiectū stante ypotēsi. ergo forma que sit que dicitur effectus formalis nō habet qđ sit passiō vel

## Quolibet

¶ Si fieri ab ipso subiecto. siue prout respicit subiectum.  
 ¶ Et ideo aliter est dicendum. Ad cuius evidentiā sciēdū ꝑ forma que haber causam efficiētē habet triplicē denominatiōnē. s. denominationē fīm quā denominat illud cui⁹ est subiectū: siue formaliter fīm rationem p̄prie speciei circumscrip̄tū omnī causalitate. sicut aliq̄ dicit calidū eē vel calore a calore: quā qđē denominationē facere p̄ue viret calorū: si per impossibile nullā causaz haberet: t̄ talis denomination nō xuenit alicui forme nisi in cōparatione ad illud in quo est subiectū: siue qđ pficit formaliter. alia est denomination fīm quā forma habēs causam efficiētē denominat suā causaz efficiētē. a qua. s. effectū h̄z eē: t̄ sic dicit actio: qđ p̄z sic. qđ actio est illud a quo denominat agēs vt agēs: siue a quo dicit agere. sed agēs dicit agere denominationē ab acta facto: qđ agere nibil aliud ē ꝑ habere actum a se factū ergo. ¶ Alia est denominatiōnē qua ipsamē forma facta vel cōpositū habēs eaꝝ denominat a causa efficiētē: t̄ sic dicit passio vel passiue se habere obiectū: subīm vero in quo recipit subiectū dicit fieri fīm eā: quādō est actus receptus subiectū in alio a se: qđ patet sic. qđ passio p̄ut est determinatū p̄dica mētū vel est relatio passi ad agēs: aut est forma facta p̄ut denominat subīz in quo est. aut est ipsamē forma p̄ut denominat agēs: siue causam efficiētē: aut p̄ut denominat a causa efficiētē. ¶ Primū nō potest esse: qđ relatio siue respectus passi ad agēs p̄tinet ad genēs relationis. qđ est genus distictū a genere passionis. ¶ Secundū etiā nō potest esse: qđ sicut dictū est posito per impossibile ꝑ exsistēs forma in subiecto nō haberet causam effectū: t̄ haberet subīm: subīm nō dicere fīm eā fieri: si etiam eēt̄ forma sine subīo: dū tñ b̄ret causam effectū adhuc dicere fīm passio t̄ dicere fieri. ¶ Nec etiā tertīū potest esse. quāa p̄ut forma facta denominat agēs: dicit actio vt pbatus est. Relinquitur ḡ q̄rtūz. s. ꝑ passio dicit forma facta. p̄t̄ denominat a causa effectū. vnde fieri formaliter nibil aliud est ꝑ esse actū habētē causam effectū: t̄ sic p̄z. ꝑ forma p̄ut denominat absolute illud qđ pficit formaliter nibil plus sp̄cūdō ꝑ dicere calidū esse: vel q̄tū eē formaliter loquēdō: nō dicit actionē vel passionē. p̄t̄ vero forma facta denominat agēs mō p̄dicto: sic dicit actio. p̄t̄ vero eccl̄i ip̄a forma facta denominat a causa efficiētē dicit passio. fīm ꝑ passiue se habere ad causam agētē: xuenit habētē eā. ¶ Ex hoc etiā p̄z ad rationē. nā nō oꝝ ꝑ ois denominatio que xuenit alicui forme: xueniat ei tñ in habitudine ad illud cuius est subiectū: t̄ ꝑ p̄ficit formaliter. ymo xuenit ei aliq̄ denominatio qua denominat illud cui⁹ est obiectū: vt cause efficiētēs: ymo fīm talē modū denominādī nō xuenit denominare illud cuius est subiectū vt sc̄. nī per accidēs: vt si aliquis moueat seipsum. puta calefaciat seipz: ip̄a calefactio calorū siue calor factus nō denominaret agēs vt agēs sicut illud in quo est. ¶ Sed alia hoc q̄drupl̄ obyct̄. p̄mo sic. quāa ois forma facta sit per aliq̄ actionē. Sed nulla res sit p̄ seipsum. ergo forma facta nō est actio. ¶ Secundo sic. calefieri est pati: t̄ per sequēs passio: sed calefieri nō importat denominationē forme facte. a causa efficiētē: sed magis denominationē subiecti a forma facta. ergo passio nō est forma facta. p̄ut denominat a causa effectū. patet mihi nam calefieri xuenit aquē: que calefit: vel aliū subiecto: t̄ ista denominatio qua dicit aqua vel aliud subīm calefieri nō est vt de se patet denominatio a causa effectū. s̄z a calore factio. ergo. ¶ Tertio. q̄y t̄ mlti ponūt in motu locali nō acgrīt̄ aliqua forma vel alius actus absolutus: s̄z tñ relo. ꝑ actio nō ē forma facta vt alius act⁹ absolutus factus. ¶ Quarto. qđ si actio non est in agēte. non vi

## Questio

def sup quo fundat̄ relatio agētē ad passum: qđ nō sup actionem: cum non sit in agente. nūc autem fundamen̄tū relationis t̄ relatio dicūtur esse in eodē subiecto. nec etiā sup p̄ncipiū actū: cum sup illud fundat̄ relatio motū ad mobile: nō aut̄ relatio mouētis in actu ad motū: siue passum in actu. ergo vt videt̄ oꝝ ponere: vel ꝑ actio sit subiectū in agēte: qđ est p̄positū: vel ꝑ in agēte non sit relatio aliqua ad passum in actu. qđ est iconveniens. ¶ Ad p̄mū p̄mo potest dici. ꝑ quādō dicit forma fieri p̄actionē aliq̄ ꝑ hoc est fīm modū intelligēdi: qđ fīm modū nostrū intelligēdi: motus vel mutatio siue quecūq̄ factio videt̄ via in formā: siue fluxus forme: cuī tamē vius teneat̄ fīm veritatē: ꝑ sit ipsamē forma fīm esse ipse: ctū: t̄ p̄cipue q̄tū ad motū vel formā in fluxu: t̄ ic̄ eo imaginatur omne faciū: siue sit effectus formalis: siue p̄positū fieri per actionē: sicut per quādā viā in rē factā. Iz forma facta fīm rē: t̄ ipsa actio nō sint diuersae res. nec milz. qđ aliqd̄ frequenter obstruit̄ trāstītū cū eorum quo est idē realē: sicut dicimus personaz sortis: t̄ dicimus ꝑ deus habet ꝑ sit deus formaliter per deitatem. ¶ Secundo potest dici. ꝑ aliqua forma dicit̄ facta per actionē: nō sicut diuersum per dīnerū: sed sicut aliqd̄ dicit̄ tale per illud formaliter qđ est de rōne suā: aut̄ de rōne forme facta nō fīm ꝑ forma est absolute. sed fīz ꝑ facta est: est esse formā habētē causaz effectū: t̄ sic dicit̄ forma facta esse facta per actionē: in q̄tū de ratione eius est ꝑ sit forma babēns causam effectū in q̄tū facta est. ¶ Uel potest dici: ꝑ dicit causalitatē formalē abstracti respectu xcreti: sicut dicit̄ aliqd̄ q̄tū per q̄tūtatem: ut̄ dicit̄ facta: qđ qđ factū est ipsum xcretū: vel magis p̄prie res cuius est talis forma dicit̄ fīm eā facta: quāa ip̄a forma facta denōminat agēs: dicit̄ actio vt pbatus est. Relyqtur ḡ q̄rtūz. s. ꝑ passio dicit̄ forma facta. p̄t̄ denominat a causa effectū. vnde fieri formaliter nibil aliud est ꝑ esse actū habētē causam effectū: t̄ sic p̄z. ¶ Ad tertīū dicēdū. ꝑ illud cuius est dicit̄ factū. ¶ Ad secundū dicēdū. ꝑ quādō aqua dicit̄ calefieri est denominatio subiecti ab ip̄a passionē: nec tamē habet hoc ꝑ dico calefieri ratio: nē passionis: ex hoc ꝑ denominatio subiectū. Sed ex hoc ꝑ implicat causam efficiētē: nā calefieri nō est denominatio subiecti a forma absolute acceptūz: ymo est Denominatio subiecti a forma implicatē causam efficiētē: nōz calefieri dicit̄ esse calidū calore habētē causam efficiētē: ita ꝑ in passione formale est esse habētē causam efficiētē: materialeyero esse actum cui xuenit sic habere causam. ¶ Ad tertīū dicēdū. ꝑ illa difficultas. vtrū. s. illud qđ acgrīt̄ per motū localē sit actus absolute vel solus respectus siue relatio nō p̄tinet ad p̄positū: qđ siue sic siue sic semp illud qđ est effectus formalis: siue actus factus vel absolute vel respectivus. habet ꝑ sit actio ex eo ꝑ denominat agēs: mō quo dictū est: t̄ passio ex hoc: ꝑ de: nomina ſ ab agētē. s. ex hoc ꝑ habet causam effectū: modo quo dictū est: nec sequitur ex hoc ꝑ actio vel passio sit relatio agētē vel passi fīm ꝑ buiū. licet sequatur ꝑ quādō aliqua relatio est actio vel passio: si aliqua relatio sit ip̄a effectus formalis sicut patet in p̄positū: nā si relatio vel respectus locati ad locū acgrīt̄ per motū localē: vt effectus formalis planū est ꝑ respectus locati ad locū nō est respectus agētē ad passum per se loquendo: vnde qualitercūz sit de effectū formalē. s. siue sit actus absolute siue respectivus semp tamen actus factus est ip̄a actio t̄ passio modo quo expositū est. ¶ Ad quartū dicēdū ꝑ relatio agētē ad passum nō fundat̄ sup actio: nem: sed super p̄ncipiū actūz: put ei respēdet ex parte passi forma facta. Et ad illud qđ dicit̄ alia hoc dicendū ꝑ nihil p̄baret diuersos respectus fundari super idēz in ordine ad diuersa: t̄ sic est in p̄positō: nam p̄ncipiū actūz est fundamen̄tū relationis motū ad mobile: p̄t̄

Ista et ē via  
p̄mē. s. p̄b.  
cō. 9. ꝑ motū  
etimā motū  
non dīc̄ nisi  
sicut p̄secūt̄  
a dominatio.

ex parte passi responderet tantum subiectum natum motuerit: put vero ex parte passi responderet sibi actus iam factus: fundat in eo relatio agentis ad passum vel mouentis ad motum. **C**Si autem illud quod sit esset forma subsistens: tunc super principium actuū non fundaretur. relatio ad subiectum mobile: quia tale quid est non esset.

**S**ecundas et **Q**uartas ad secundū principale. s. accipiendo lar-

titudine siue relatione agentis ad passum: siue e contrario sic intendendo declarare tria. **P**rimū est ostendere in quo differunt tales respectus ab actione et passione. **S**econdū est ostendere in quo subiectum sunt tales relationes. **T**ertium est ostendere quid ista transferuntur ad diuinam. **Q**uantum ad primū dico quod sicut alii dixi: relatio siue illa que pertinet ad predicamentū relationis: in hoc differunt ab actione et passione et ab aliis predicamentis sequentibus: quia licet relatio dicatur in habitudine ad terminū extrinsecū: tamē illud cuius est ut relatio denominatur ab ea. denominatione intrinsecā subiectum verbi gratia. licet paternitas denominetur pater in habitudine ad terminū extrinsecū: qui est filius: tamē paternitas denominatur patrem sicut intrinsecā subiectum ei quod denominatur: nam paternitas est subiectum in patre. quia denominatur pater a paternitate. **A**lia autem. s. predicamenta denominant illa quae sunt: unde talia sunt: extrinsecā denominatione subiectum accipiendo: vel saltē ex eo ratio in eo quod talia accipiuntur secundum aliquā denominationē extrinsecā. verbi gratia. actio est in eo quod actio: non denominatur illud cuius est ut actio denominatione intrinsecā: ita quod dicatur esse eius cuius est actio subiectum: ymo actio habet denominare illud cuius est ut actio ut a quo est: non ut in quo est. unde agens cuius venit quod dicatur agere: non dicit agere vel agere: eo quod actio sit in ipso: sed quia est ab ipso: sicut dictum est supra. **P**assio vero id est denominatur illud cuius est ut subiectum sicut dicimus aquā calefieri: non tamē ex hac denominatione habet quod sit passio: sed magis ex hoc quod implicat denominationē a causa efficiente. unde secundum calorem nunc dicunt aquā calefieri: nisi calor preter hoc quod est ex calore ipsorū taret esse calor ē habentē causā efficientē. Ita quod sunt tres modi denominandi: ynuus modus est: quod aliquid denominatur illud cuius est subiectum non in habitudine ad quodcumque extrinsecū: sicut esse corpus ex quodcumque esse albū: et iste modus pertinet ad tria prima predicamenta. Alius est modulus denominandi quo aliquis res denominatur illud cuius est subiectum in habitudine tamē ad aliquem terminū extrinsecū: et iste modus venit relationi. Alius modulus est secundū quod res aliqua importat in ratione sua aliquo modo denominationē siue qua denominatur: siue qua denominatur ab aliquo: vel per se alius cuius non est subiectum ut sic. Et iste modulus rigitur ultimis sex predicamentis et sic patet quomodo differunt relationes agentis et passi. ab actione et passione. quod relationes veniunt eis secundum denominationē intrinsecā: non sic actio et passio. quia actio et passio sunt ipsummet actū factus: sed quod implicat diuersas denominations extrinsecas: relatio autem agentis est aliquid fundatum super principium actuum: per cuius correspōdet actus factus. relatio autem passi est aliquid fundatum in actu facto. Ex hoc patet ad secundum. nam relatio agentis est in agente subiectum: sicut et eius fundamentū: quia sicut dictum est: habet denominare ut relatum illud cuius est subiectum: et relatio agentis denominatur agens ut relatum ad passum. ergo ratiō. **E**t idē potest dici de relatione passi ad agens. Et ex hoc vltius patet quod si accipiamus large actiones pro tali relatione. Actio sic dicta est in agente subiectum: causa autem transferendi sic nomina actionis et passionis ad

significandum etiam ipsas relationes eorum adiutare est penuria nominum: et proximo. et conuenientia aliqualis: quam habent adiutice in hoc: quod veniunt agenti et passo est in eo et huius: licet aliter et aliter: ut deductum est: et sic patet quod accipiendo actionē large pro respectu agentis ad passum: sic actio est in agente. **Q**uartum autem ad tertium istius ultimi articuli. s. qualiter ista transferantur ad diuinam: scīdū et fīm et pōnūt doctores communiter: in diuinis de his que pertinent ad actionem et passione non remanent nisi relationes opposite producibilis ad productū: et productū ad productens. **E**t ista videtur sententia anselmi de processu. s. l. ybi dicit quod in diuinis sunt iste habitudines. s. qui ab alio: et a quo alius: et ille sole habitudines faciunt distinctionē in diuinis. **A**d cuius cūdētiā sciendū pīno. quod in diuinis de pertinentibus ad agere et pati: vel ad agēs et patiēs non iuenerit nisi una forma absoluta cōcata cum oppositis respectibus cōmunicans: et illius cui fit cōmunicatio: et quod actio pīne distinguitur extra relationē agentis ad passum dicit aliqd ab solutū omnino illud a quo est: id est in diuinis non iuenerit simpliciter actio: put pīnet ad genus actionis distinctus extra relationē nisi fīm quod et quasi equivoce. quod sic patet. quia sic iuenerit in diuinis actio pīne ad predicamentū actionis: put distinguitur extra relationē sicut iuenerit aliquid ab solutū esse ab alio. Sed in diuinis nulli absolu-  
to venit esse simpliciter ab alio: sed tātū secundū quid. ergo ratiō. **M**aior patet. ex rōne actionis modo predicto accepere. dicit enim aliquā formā absolutā put denominari illud a quo est. **M**inor etiā faciliter patet: quod nulla res est simpliciter a se ipso: vel ab eo quod est ipsamē: licet aliquid possit esse a se ipso in hoc. **S**ed omne absolutū in diuinis est idē realiter cum omni eo quod est in diuinis et ideo nullū absolutū potest similitudinem esse ab aliquo in diuinis: licet aliqd absolutū possit esse ab aliquo in hoc. sicut dicimus quod esse est a patre in filio. unde ista de virtute locationis est falsa. esse simpliciter est a patre. Ista tamen est vera. esse est a patre in filio. Et sic pīne quod in diuinis pīne loquendō manet actio pīne dicta: quodū ad pīne rationē similitudinem: relationes autē eius. s. qui ab alio. Et eius a quo est alius: remanent ibi similitudines. ideo ratiō. Et sic patet de tertio istius ultimi articuli. et pīne sequēs. pīne ad quoniam. Et ad argumentum factū pro parte falsa.

**O**stea querebāt quedam pīnētia ad creatorem trīm. et primoper cōparationē ad itra. deinde per cōparationē ad extra. Per cōparationē ad itra pīmo querebāt de cōparationē essentie ad relationes. Secundū de comparationē essentie ad actus notionales. **Q**uartū ad pīmū querebatur unum et est. **Q**uestio.

**E**lestio utrum relatio in diuinis fundatur super essentiam. Et arguit quod non: quod si in diuinis relatio fundaretur super essentiam: essentia esset perfectibilis: sequens est falsum. ergo et antecedēs. falsitas pīne sequentis patet: quia purus actus non potest esse perfectibilis: sed quādā etiā patet: quod relatio respicit fundamētū ut subiectum illud quod se hīz ad alīnd in rōne subiectum est perfectibile. quod ratiō. **C**ontra. rationē aliquius nature necessario fundatur super ipsam nāz cōmunicatā: sed relationes diuinē veniunt pīsonis hīz cōmunicationē nature diuinē que cōmunicat yni pīsonē ab alia. ergo relationes diuinē fundantur super cōmunicationē nature diuinē: vel super nām diuinam cōmunicatā: non super cōmunicationē cum cōmunicatio beruens. **M** 4

## Quolibet

sicut et actio in diuinis dicat relationem: nec una relatio saltem realis fundatur super aliam. ergo relinquitur quod fundetur super naturam diuinam.

**Respondeo** circa istam questionem sunt duae opiniones.

**P**rima est quod relatio diuina non fundatur in essentia et possunt motuum quod potest induci ad hoc est istud: quod si relatio diuina fundatur in essentia: sicut relatio diuina differret realiter ab essentia: sed hoc est ipso. ergo ratiocinio. **L**oquaciter probat quod duplex est ratio sic nulla res fundatur seipsum: alioquin idem esset plus et posteriorius se ipso. nam illud quod fundatur alterius est plus ipso: et si fundatur seipsum realiter erit prius seipso realiter. Sed nulla res potest realiter per vel posterioriter seipso esse. **S**ecunda quod quoque est eadem realitas non videtur ratione ratiocinio possit dici realiter plus fundamentum alterius: quod secundum ratione. si ergo relationis et essentiae est eadem realitas non videtur ratione essentia plus sit fundamentum relationis: quod secundum ratione. et per sequentes. si relatio fundatur in essentia sequitur quod relatio realiter differat ab essentia. ipsilateraliter autem sequentia probat. quod primo quod essentia esset quoddam subiectum perfectibile per relationem: quod est ipso. **S**ecunda quod relatio in diuinis est accidentia. **T**ertio quod esset compositione in diuinis: quod etiam est ipso. **Q**uarto quod sequitur quod in diuinis esset non solu tripartita res: sed etiam ternitatis: si propter tres relationes platonicas essentia sit quoddam ratione res. realiter ab eis differens: quod est error danganus per xilium generale. **I**sta autem positione. scilicet quod relatio simpliciter non fundatur in essentia videtur primo esse contra doctores modernos: qui ponunt quod relatio est in platonis: sicut in eo quod referuntur: sed etiam sicut in fiduciam. **E**st etiam contra Augustinum qui ponit quod omne quod relative dicitur est aliud excepto eo quod dicitur relative: sed illud aliud non videtur regi nisi ut fundamentum in quo relatio fundatur: sive sit aliud re sine aliud ratione. ergo ratiocinio. **E**tiam est contra veritatem: et hoc per tripliciter. primo quod opere ponere quod relationes aliae sint in platonis: quod in essentia: sed hoc non esse nisi essent in essentia sicut in fiduciam. ergo ratiocinio. **M**aior per hoc quod si non esset alia in essentia: quod in platonis: sequitur quod in diuinis relatio distinguere essentiam: sicut distinguunt platonas. **M**inor est per hoc quod relatio per se loquendus non habet esse in aliquo: nisi vel sicut in fiduciam: vel sicut in relato. **Z**ecundum quod illud sine quo sicutur aliud relatio: non sicutur omni relatio: nec per quod sicutur relationi in eo quod relatio est: sed babere absoluimus in quo fundatur sicutur relationi in eo quod relatio est: hoc enim itellegit Augustinus quando dixit. omne quod relative dicitur est aliud excepto eo quod relative dicitur. ergo ratiocinio. **N**ec potest dici. quod hoc non itellegerit de relatione diuina: cum ibi ubi becponit agat de relationibus diuinis specialiter. **T**ertio quod sicut in creaturis principium actuum et forma producta se habet ad fundandum respectus productus et quod productum: ita in diuinis principium productum et forma comunicata productum se habet ad fundandum respectus platonis productus et platonis productum. **S**ed in creaturis respectus productus et productum fundantur super principium actuum: et super formam: sive actum productum. ergo in diuinis productus respectus fundantur super principium actuum et formam coincidat. sed per hoc est essentia principium actuum est ipsam et essentia: ut suppono nunc. quod relones productus et productum fundantur super essentiam.

**E**t ideo aliter est dicendum ad cuius cvidetiam primo videtur est. quod in creaturis relatio se habet ad suum fundamentum. secundum ex hoc declarabitur propositum. scilicet quod relatio in diuinis se habet ad hoc quod fundatur in essentia. **T**ertio ratiocinio debet ad obam. **Q**uartum ad primum sciendum quod omnis relatio respicit duo. unum ut illud cuius est ut subiectum quod subiectum. sicut illud quod referatur per ipsam: et aliud: quod respicit ut terminum ad quem est. ubi ergo paternitas respicit patrem et filium: patrem.

## Questio

sicut illud cuius est ut subiectum: filium ut terminum ad quem respicit vel referit. Similiter similitudo sororis ad proximum respicit sororem: cuius est subiectum: et proximum ut terminum ad quem est. **B**ut si hypothetico sciendum quod de habitudine relonis ad fiduciam in creaturis est duplex opinio. **U**na est quod relatio addit ad fiduciam aliud re aliud a fiduciam faciet propone cum eo: scilicet albedo cum superficie: ita quod relonus fudatur in aliquo ab uno est ipsa dependere a tali ab uno: scilicet a subiecto: quod formaliter perficitur supposito tamen termino ad quem est sine quod non potest esse. **A**lia opinio est quod ponit quod relatio non addit aliud re super fiduciam aliud faciet propone cum eo. **S**ed dicit ipsa fundamentum cum implicatio termini ad quem est unde per hoc eos similitudo soror: albi ad proximum albus nibil aliud dicitur ita secundum quod ad illud quod est ipsa similitudo nisi ipsa albedine soror: ultra quam tamen relonus fudatur in creaturis in aliquo ab uno: non est se habere ad illud quod est ut ad subiectum proprium dicitur: quod perficitur formaliter ut re aliud cum quod faciat propone: sed persistere aliquod ab uno ad quod se habet aliquod modo per additionem non ita secundum. **S**ed extrisecatur quod si propter ab uno: quod est in relato: quod quod est ab uno realiter est ipsa relatio: regreditur terminum extrisecum ad quem sit ipsa: sive magis proprie ad quod relatus referatur per ipsum: ad hanc autem in creaturis est vel sequitur dependetia relonus a fundamento: quod in creaturis oppositae relones non potest fudari super illud ab uno: unde omnis relatio in creaturis dependet a diobus ab uno: sicut ab aliquo potest: quod licet una relatio proprie non dependeat ab aliis: sed ea exigatur: tamen quilibet dependet ab utroque fundamento: quod quilibet relonus exigatur et per exigatur: utrumque ab uno: quod illud quod se habet ad aliquod per additionem alicuius diversi ab illo per exigatur illud: et aliquo modo dependet ab illo: sed ut dictum est: sicut se habet in creaturis relatio ad fundamentum suum: ergo ratiocinio. et bec sufficiant de primo.

**Q**uantum ad secundum dico tria. primo est quod relatio in diuinis nec dicitur nec importatur aliquod posse diuinum vel distinctum realiter ab uno vel ab essentia. **S**econdum est quod relatio in diuinis includit in sua ratione aliud distinctum ab ipsa relone: ita scilicet quod relatio importetur in sua ratione brevi aliud. distinctum a se: sive aliquod re distinctum a se realiter. **T**ertium est quod brevi tale distinctum sicutur relonus aliquo modo per ipsam essentiam: sive per aliquod ab uno: ita quod relatio habet ab essentia quod sibi sicutur brevi tale distinctum. Et ex his apparebit quod sicutur relonus fudatur in essentia. **P**rimum per hoc quod si essentia differret realiter ab aliquo existere in diuinis: aut hanc esse ab uno: aut relatum: non ab uno: quod plura ab uno non potest esse in diuinis: nec etiam relatum. quod ratione realiter distinguere est ab una relone loquendo de relone reali: et ad ratione et ab omni: et sic in diuinis esset quod ternitas: quod essentia ponatur in numero cum relonibus. **S**ed hanc est error danganus per xilium: ergo ratiocinio. **S**ecundum per hoc quod relatio in diuinis nata est brevi aliud oppositum a se distinctum: puta filiationem vel ecclasiem: aut hanc est quod illa alia fundatur in alio ab uno: aut quod id est ab uno sicut ex infinitate sua sicut ex secunditate potest esse relones opposites. primo non potest esse: quod in diuinis non potest esse plura ab uno: relinquitur ergo secundum: scilicet quod quilibet relatio diuina nata est brevi aliud oppositum: per hanc id est ab uno potest esse relones opposites. **S**ed illud cuius sicutur brevi relonus oppositum per hanc id est ab uno potest esse relones opposites habet aliquo modo: ab illo ab uno: sive per id est absoluto: ergo ratiocinio. **Q**uartum ad quartum. scilicet quod his suppositis relazioni in diuinis sicutur fundari in essentia: sciendum quod si de recte eius quod est fundatur relonus in essentia est relonus esse in essentia sicut in subiecto realiter diverso ab eo: et facilius propone cum eo: in diuinis quod est maneret relatio realiter: quod ibi est et se habere ad aliud: sive ad aliud: non tamen relatio esset ibi realiter fundata in aliquo: sed tamen ratione intelligendi: sicut si dicatur quod iustitia vel sapientia in

diuinis fundet vel sit in suba. Si autem fundatio relatiois in aliquo importet esse illud quod dicuntur fundamentum importare aliqd realiter diversum ab eo quod dicuntur fundamentum sic adhuc in diuinis non posset dici relatio fundari in essentia; quia in diuinis nihil est quod sit diversus ab essentia. Iz. n. filatio sit distincta re a paternitate: non tamen est distinctione realiter ab essentia: in qua ponitur paternitas: ut in fundamento. ¶ Si autem fundatio relatiois in essentia importet requirere aliqd ad rationem suam pertinens: preter hoc quod est esse essentia: quod aliquo modo habet ab essentia quod dicatur sufficere ad rationem fundamenti sic realiter relatio habet fundari in essentia. ¶ Et hoc videtur quod possit per suaderi quantum ad duo: que hic ponuntur. et primo quantum ad hoc quod relatioes requirere aliqd ad suam rationem pertinentia: preter hoc quod est esse essentia: et maxime si hoc quod habet ab essentia sufficiat ad hoc quod essentia sit fundamentum illius: quia sicut in creaturis se habet relatio ad absolutum: ita etiam in diuinis exclusa omni imperfectio sed secundum opinionem quam credo veriorum in creaturis relatio non debet solu esse realiter per ipsum nam ab solutu: sed secundum fundari in ea: quiarequirit preter hoc quod est esse talis natura aliquid diversum ab ipsa relatione: quod non est ipsa: ad quod tamen est ipsa relatio. ergo ad hoc quod in diuinis relatio realiter fundetur in essentia sufficit quod relatio preter hoc quod est esse essentia requirat aliquid a se distinctum: ad quod ipsa sit. ¶ Mihi declaro. quia in creaturis quod relatio dicatur non solu esse natura absoluta: quod dicuntur eius fundamentum: sed etiam fundari in ea. hoc non est formaliter. et hoc per se. quia importat aliud absolutum. sicut similitudo sive importat alia albedinem ab albedine sortis: sed propter hoc quod preter esse albedinem importat necessario habere aliquem terminum distinctum a se: sed quia in creaturis diversae relationes opposite non possunt fundari in eodem absoluto: ideo ex consequenti relatio importat aliquid absolutum. ¶ Secundum etiam probo: quod si relatio in diuinis est. v.g. paternitas non solu importat esse essentia: sed ultra hoc importat habere realiquid distinctum a se: ad quod se habet ut ad distinctum: quod tamen paternitas non importat aliqd quod sit diversus ab essentia: tamen proximitas importat esse distinctum ab aliquo: et hinc illud ut distinctum a se. ¶ Sed hoc quod est esse essentia non importat hinc aliqd distinctum a se. g. relo: propter hoc quod est esse essentia: importat realiter aliqd: sicut negatiue. v.g. esse essentia non importat esse distinctum ab aliquo ex parte in diuinis. esse autem patre importat esse distinctum ab aliquo. ¶ Ex his ad rones dicendum quod nostra est falsa. ¶ Ad primam probationem dico quod illa ma. h. 3. virtute de illis reb: quod sic sicut vna: quod uno nihil aliud importet in sua ratione quam est altera. nunc autem in essentia et relatio sunt vna res: tamen relo: propter hoc quod est esse essentia: importat aliqd saltus negatiue. s. hinc aliqd a quo sit distinctum. ¶ Ad illud quod dicitur hoc: quod si fundamentum est prius fundato: dico quod non est vltius: nisi importet diversa ab aliis: nunc autem in diuinis relatio est ab aliis non importat diversa ab aliis: nec prius nec ex parte. et ideo in ibi sicut in omnibus aliis relatiois: ut relatio sunt sit coextingentia: non tamen est dependentia vel prioritas. Per hoc pater ad secundam probationem: quia de illis quorum est eadem realitas quantum ad illud quod sunt: potest reddi ratio quore unum dicitur fundamentum alterius: et non econuerso. dum tamen vnum ex parte importat aliqd vel affirmatiue vel negatiue: quod non importet alterum: quod illud quod in ratione sua importat aliqd siue affirmatiue siue negatiue ultra alterum dicitur fundari in illo altero: et non econverso. falsitate certis pcedo. s. q. in diuinis relo: ne est esse aliud re ab essentia est falsus et erroneus. non tamen est falsum pererroneum relatum in diuinis distinctum realiter ab aliquo

**A** & q̄ nō distinguit realr eēntia: i&mo oppositū ē hereticū.  
**Q**uesta quereban̄t̄ duo de eēntia  
p̄m erat de habitudine ad psonas.  
ēm idētitatē: z est vtrū idētatas q̄ eēntia  
est eadē sibypsi: z idētatas q̄ psona  
est eadē sibypsi sintyna idētatas realr.  
z̄ erat de mō hui⁹ idētitatib⁹: z est vtꝝ  
identitas cōuertibilis z identitas incōuertibilis sint di-  
uersi modi reales in diuinis: siue vtrū cōueniant dicū-  
nis ex natura rei. **Questio.** VI.  
**P**rimū idētatas q̄ eēntia dñi  
na est eadē sibypsi: z idētatas q̄ psona est ea  
dem sibypsi nō sint vna idētatas: qz ille idē-  
tates q̄ rū vna stat cū opposito alteri⁹ non  
sunt vna idētatas. Sz sic ē de idētitate eēntie ad seipſaz  
z de idētitate psonie ad seipſaz. ḡ t̄. m̄. p̄. qz nihil ē qđ  
stet cū suo opposito. m̄. etiā: vt videt̄: facilr p̄. qz idēti-  
tas eēntie stat cū pluralitate psonarū. Sz pluralitas pson-  
arū opponit̄ identitati persone. ergo t̄.  
**C**ontra. qz quoꝝ est eadē entitas: siue realitas:  
eoꝝ est eadē idētatas: qz ens z vnu puer-  
tū. Sz eēntie z psona est eadē entitas: siue realitas: cuꝝ  
psona z eēntia sint idē realr in diuinis. ḡ t̄.  
**R**espondeo. circa istā qōnē sic pcedā. qz p̄ pos-  
nam quandā opinionē falsam cū  
suis motiuis. z̄ ponā rōnes sprobates p̄dictā falsam  
opinionē z pbātes verā. 3° respōdebo ad rōnes indu-  
ctas pro falsa opinionē.  
**Q**uantum ad p̄m sciedū ḡ: sic dcm̄ fuit. s̄. i isto  
q̄l̄. i z. 2. 3. qōlie. qdā ponit̄ duplice  
idētitatē. s. absolutā z relatiā z mod⁹ q̄ hec ponit̄ fuit  
ibi posī. Dicūt̄ et̄ isti ḡ in q̄lbz psona sūt tres idē-  
tates realr diuerte: z differētes: dues. s. ab⁹: z 3° relati-  
ua. dicūt̄. n. q̄ idētatas q̄ eēntia est eadē sibypsi: z idēti-  
tas q̄ relo vel psona est eadē sibypsi sūt due idētatas  
ab⁹ z realr diuerte: z p̄ter bas duas est 3°. s. idētatas eēntia  
ad relonē: ita q̄ idētatas q̄ p̄ est idē sibypsi: z idēti-  
tas q̄ deitas est eadē sibypsi sūt due diuerte idētatas  
ab⁹. Idētatas aut̄ q̄ eēntia est eadē cū p̄re: vel cū p̄ri-  
nitate est qdā 3° idētatas diuersa realr a p̄dictis duob⁹:  
z est: vt dicūt̄: idētatas relatiua. Primū. s. diuersitatē  
illorū duorū idētitatū absolutarū pbāt plurib⁹ rōnib⁹: z  
possunt oēs rōnes reduci ad tres vias. p̄m via pcedit ex  
hoc q̄ qdā p̄pā cōueniūt̄ psonis: in qđ: vt videt̄: nō cōi-  
cat eēntia. 2° via pcedit ex aliqui oppōne psonaz z es-  
sentie: vel iter se vel in xparatiōe ad altez. 3° via pcedit  
ex habitudine psonie ad eēntiā fm̄ rōnē toti⁹ v̄lis z  
ptis subtue. Octū ad p̄m viā ponit̄. s. rōnes. p̄ talis  
est. sic se hñt psonie ad bñdū p̄pas affirmatiōes: in qđ  
nō cōicat eēntia: ita se hñt ad bñdū p̄pā idētitatē: in q̄  
nō cōicat eēntia: sz psonie hñt qdā p̄pas affirmatiōes: in qđ  
nō cōicat eēntia: sic ec̄ disinctū ec̄ oppositū rela-  
tione. ḡ t̄. m̄. p̄. qz eēntia nō cōicat cū psonis in hoc: qđ  
est ec̄ disinctū vel oppositū relatiue. m̄. et̄ facilr pbāt.  
qz sic psonie se hñt ad p̄pas affirmationes: ita ad p̄pas  
p̄uatiōes. sz idētatas dic̄ p̄uationē diuisionis vel distin-  
ctionis. ḡ t̄. Secunda talis est. sic se hñt psonie ad habē-  
dū p̄pas p̄uatiōes mō q̄ p̄uatio p̄t̄ eē i diuinis in illis  
p̄uationib⁹: in qđ eēntia nō cōicat cū psonis. sic i eo qđ  
nō est eē ab⁹ v̄l̄ cōicabile: sic: vt v̄l̄: se hñt ad bñdū p̄-  
pā idētitatē: i q̄ nō cōicat eēntia: sz psonie hñt qdā ad  
aliqua p̄prias negationes vel p̄iuationes: in quib⁹ nō  
cōmunicat essentia: sicū dictuz est de incōcabilis. ḡ t̄.

Digitized by  
Gutenberg

Opis serca,

## Quolibet

**C**ertio sic. qz ilud cui cōuenit aliqd fin psonā allq; tatez; qd nō cōuenit eēntie; habet psonā aliquitatē distin-  
ctas ab aliquitate eēntie; et per h̄is psonā idētitatē alia  
ab idētitate eēntie. Sed psonē fin psonā aliquitatē cō-  
uenit aliqd qd nō cōuenit eēntie. sicut hoc qd est esse in-  
cōmunicabile; qd ita cōuenit psonē qd nō cōuenit eēntie.  
g. r̄. **Q**uarto sic. sicut se habet psonē ad habēdū  
psonā multitudinē: in qua nō cōicat cu eēntia: ita et  
se habet ad habēdū psonā idētitatē. Sed psonē habet  
psonā multitudinē in qua nō cōicat eēntia: qz sunt tres  
psonē: et nō sunt tres essentie. g. r̄. **Q**uinto sic. qz cui  
cōpetit fundare psonā distinctionē sine eēntia: ei cōuenit  
habere psonā idētitatē alia ab idētitate eēntie: qz vnu;  
qdg sicut se habet ad fundandā psonā distinctionē: ita  
ad fundandā psonā indistinctionē. Sed psonē cōuenit  
fundare psonā distinctionē sine eēntia: qz vna psonā  
est distincta ab alia: in qua distinctionē nō cōicat eēntia:  
qz nulla psonā est distincta. g. r̄. **Q**uatū ad 2<sup>o</sup> viā  
qz pcedit ex oppōne arguit ad ppositū. s. rōnib. **P**ri-  
o sic. qz ille idētitates sunt diuersae: qz sunt opposite. et hoc  
p. qz nulla res est suis oppositū. Sed idētitas eēntie et  
idētitas psonē sūt būi: qz idētitas vna est cōicabilitas.  
alia vō icōmunicabilitas. g. r̄. **S**cdo sic. qz ille idē-  
titates differunt realiter. fin quas psonē opposito mō se ba-  
bet: qz eadē et fin idē nō videt se habere opposito mō:  
sed psonē opposito mō se habet fin vtrāqz idētitatē: qz  
fin idētitatē essentialē sunt vnu: fin idētitatē psonalez  
sunt plures. g. r̄. **C**ertio sic. qz illa idētitas nō est ea  
dem cu idētitate psonali: qz stat cu eius opposito. qz: vt  
videat: nulla res stat cu suo opposito: sed idētitas eēntie  
stat cu opposito idētitatis psonalis: qz cu pluralitate p-  
sonarū. g. r̄. **Q**uarto sic. qz illoz nō est vna idētitas  
qz fundant opposita: sed essentia fundat idētitatē cu qz lū-  
bet persona. vna vō psonā fundat distinctionē ab alia: et  
idē est de relationibz oppositis. g. r̄. **Q**uinto sic. qz  
ille idētitates sunt diuersae: que opponunt̄ diuersis mul-  
tidinibus: sed idētitas essentie et idētitas psonē vel re-  
lationis opponunt̄ diuersis multidinibz. g. r̄. **M**a.  
supponit. **D**i. pbaſ 2'. p. sic. qz sicut idētitati eēntie nō  
opponit̄ pluralitas relationū: ita nec ei opponit̄ plurali-  
tas paternitatū: sed idētitati essentie opponit̄ plurali-  
tas eēntiaz. g. r̄. **S**cdo sic. qz sicut plures similitu-  
dines sive pluralitas similitudinē nō opponit̄ essentie:  
sic nec ei opponit̄ pluralitas paternitatū: vel patrū. **S**z  
pluralitas similitudinē nō opponit̄ idētitati eēntie: cu  
alii doctores ponat̄ plures similitudines in diuinis: nō  
obstante idētitate eēntie. g. idētitas eēntie nō opponit̄  
multitudinē paternitatū. g. idētitas nō op-  
ponit̄ eidez multidinē: sed diuersis multidinibus.  
**S**cdo 3<sup>o</sup> viā arguit 2'. p. sic. idētitas eēntie et idē-  
titas psonē se habet sicut idētitas toti vniuersalis et idē-  
titas pris subtiue. s. idētitas toti vniuersalis et idētitas  
partis subtiue nō sunt vna idētitas: cu ita sit qz cu iden-  
titate toti vniuersalis sit̄ pluralitas partis subiectiue.  
g. r̄. **S**cdo sic. qz ille idētitates differunt realiter: quorū  
vna intrat multidinē psonaz: vt ps subiuia: et alia nō,  
sed idētitas psonalis intrat multidinē psonarū: vt ps  
subiuia: nō sic idētitas essentialis. g. r̄. **C**ertio sic. qz  
si eadē multitudine vel pluralitas opponere idētitati es-  
sentie et idētitati psonē: vtrāqz idētitas per eadē viam  
posset iprobari. **N**ō est falsus. g. r̄. **N**ō p. qz idē er-  
ror pereadē viā pōt iprobari. Sed si multitudine opossi-  
ta idētitati eēntie et opposita idētitati psonē esset eadē  
multitudine: idē error esset ponere plures paternitates;

## Questio

vel filiationes: et ponere plures essentias. ergo r̄. falso-  
tas dñis patet per Aug. cōtra maximū hereticū: qz ad  
improbandum pluralitatē filiorū nō vtitur identitatem es-  
sentie: nec etiā doctores cōmuniter hoc modo vtruntur  
ad probandum identitatem generationis diuine: vel filia-  
tionis. **P**reter istas vias adducunt vna rationē ex  
separabilitate persone ab essentia sic. idētitas illius nō  
est identitas essentie: quo non manente manet essentia:  
quia essentia non potest manere sine identitate sua.

Sed fin Augu. si deus nō eēt pater: adhuc remaneret  
deus ingenitus. et per consequēt remota persona patris  
remaneret essentia. ergo r̄. **S**ecundū autē. s. qz idē-  
titas essentie cu persona vel relationē sit alia a predictis  
duabus identitatibz. s. essentia cu seipsa: et identitate per  
sonae cu seipsa: probant quatuor rationibz. **P**rimo sic.  
quia ille identitates sunt diuersae: quarum vna compa-  
titur affirmationem et negationem. alia vero non. Sed  
sic est de identitate essentie vel persone ad seipsa: et de  
identitate essentie ad personam. ergo r̄. **M**aior: suppo-  
nitur. minor: probatur. quia identitas essentie et perso-  
ne compatiuntur affirmationem et negationem: quia  
affirmatio et negatio verificantur de persona et essen-  
tia: puta communicabile et incommunicabile. non au-  
tem de sola persona: aut essentia. ergo r̄. **S**ecundo.  
quia identitates ille sunt diuersae: quarum vna est iden-  
titas adequata: et alia nō. sed sic se habent identitas es-  
sentie vel persone ad seipsam et identitas essentie cum  
persona: quia vna est adequata. s. identitas persone ad  
se: vel essentie ad se. alia vero non: quia persona non ad-  
equatur essentie. ergo r̄. **C**ertio arguitur eodē mo-  
do de conuertibili et inconuertibili. **Q**uarto. quia ille  
identitates differunt realiter: quarum vna presupponit  
aliā: sed identitas essentie cum persona presupponit  
identitatem absolutam ad se ipsius essentie et persa-  
ne ad se. ergo r̄.

**Q**uantum ad secundum principale. s. quantū  
ad improbationē istius opinionis  
vel ut meli dñca fictiōis: breuiter me expedio. dicūt. n.  
duo. s. qz idētitas relativa distincta est realiter ab idē-  
titate absoluta: quia essentia vel persona est eadem si bū  
ipsi: et qz idētitas essentie ad se et idētitas persone ad  
se sunt diuersae identitates absolute. **P**rimuz autem  
istorum in generali et in omni natura est reprobatum  
in secunda et tercia questione: et responsum ad obiecta:  
preter ea vero que ibi adducta sunt adduco vnam ra-  
tionē specialiter ad propositionem.

**A**d cuius evidentiā scienduz qz de habitudine totius  
vniuersalis ad partes subtiue in creaturis: et de habitu  
dine eēntie ad psonā in diuinis quantū ad aliqd est dis-  
simile: et quantū ad aliqd simile. **Q**uantū ad hoc est  
dissimile: qz in creaturis vniitas totius vñis quia dñ vnu  
in pluribz nō est vniitas realis: s. tm rōnib. qz soz: et pla-  
to nō sunt vnu bō realis: s. tm fin cōceptionē: sive fin  
rōnē. in diuinis aut eadē eēntia numero est plures psonē.  
eadē enīz nūero eēntia est tres psonē. vñ vniitas eēntie  
in tribz psonis est realis circumscripsiō ope intellect⁹.  
**E**x ista differētia sequit scđo. qz in creaturis nā cōis-  
puta horo: nō habet vna et eandē idētitatē realē in di-  
uersis partibz subtiue: sive in diuersis idētitatibus. v. g. In  
soz. cōf. sicut nec in eis est eadē humana ſt̄ realē: s. tm  
fin rōnē. Sed eēntie diuina est vna et eadē idētitas rea-  
liter in tribz psonis: sicut et eadē essentia. **I**n alio autē  
conveniunt. s. quantum ad identitatem realem individui  
et nature cōmuniis quantū ad illud individuum. vnde  
sicut est eadē idētitas realis dominis: qui est sortes: et

Ipsius sor. ita etiā est eadē idētitas essentie & persone in diuinis. Et multo plus q̄r eentia siue accepta cōcretiuē: puta deus: siue abstractiuē: puta deitas est int̄imior p̄sona cuiuscq; quecūq; natura creata supposito cuiuscq;. Ex hoc ad p̄positū sīc. q̄r nō minor idētitas realis ē inter eentia & psonā in diuinis q̄b inter naturā cōmē: puta hominē & indiuiduū: puta sor. in creaturis. & hoc q̄stū ad illud p̄ quo stat nā cōis p̄ illo supposito: siue indiuiduo. Sed nā cōis sic accepta & indiuiduū: puta sor. & bō. quantū ad illud q̄d de sor. verificat bñt vna & eadē idētitatē realē. ḡ r̄. Ma. p̄z. q̄r: vt dicitur est: int̄umor est de patri & filio q̄b hō sor. M̄. ēt de facilis p̄z. q̄r si quātū ad realē idētitatē superi⁹ & inferi⁹ in eodē nūero haberet diuersas idētitates q̄dlibet indiuiduū eēt ynus saccus plenus. q̄. innumeris idētitatib⁹ fm̄ nūero pdicabiliū p̄nibiliū in recta linea fm̄ sub & supra. Et ista rō cōcludit q̄stū ad vtrūq; sīc q̄ idētitas qua eentia est eadē psonis & ipsa & eentia sunt eadē sibypsis est vna & eadē idētitatē eas. Rōnes ēt q̄ pbāt̄ ip̄ossibilitatē illi⁹ idētatis relativiū: q̄ sit alia ab idētitate q̄ aliqd est indiūctū a seipso: q̄ dic̄t̄ idētitas: q̄ eouertit cū ente: sīc aduersary dīcunt: sunt directe & z̄m̄ dictū: quo dī q̄ in vna q̄libet psona sunt diuersae idētitates ab⁹: q̄ eouertit extremp̄: nō est nīl vna idētitas: i⁹ idētitas eo p̄ quo p̄ est vna simplex realitas ē idētitas eouertit extremp̄. & multitudo vel disto el opposita ē eouertit extremp̄. ḡ r̄. Itē vt p̄z ex dicitis: idētitas eentie cū psona est idētitas ab⁹ q̄ idētinctio eiusdē a scipso: vt pbāt̄ est. ḡ eentie & p̄sona est eadē idētitas ab⁹. Sed illi⁹ cui⁹ est eadē idētitas ab⁹ nullo mō possunt tē plures idētitates ab⁹. ḡ ipole est eiusdē p̄sona q̄litterūq; realr̄ loquēdo eē plures idētates ab⁹. Et hoc sufficit de scđo.

**Quantum** ad 3<sup>m</sup>. s. quantū ad solōnes oboz: siuē ad p̄mas duas vias. Quantū ḡ ad p̄mā viā q̄ p̄cedit ex hoc q̄ qdā p̄pā dicunt cōuenire psonis siue esentia: siue in qb̄ nō cōicat eentia cū psonis. Scēnduz q̄ aliquid cōuenire psonis siue huic psoni siue illi q̄ nō cōueuit eentie: siue in q̄ nō cōicat eentia cū psona & p̄t in telligi. vno q̄ eentia nō xcurrat cū psona: vt exiſtens illi⁹: siue illa psona cui attribuitur tale pdicatu siue affirmatiue siue negative. alio⁹ dicat q̄ aliquid xuenit p̄sona: in q̄ nō cōicat eentia cū psona recipiēdo pdicatio⁹ nē illi⁹ pdicati: sīc recipit psona. p̄ mō falsuz est de q̄cūq; pdicato. z̄ mō p̄t bre veritatē de aliquid pdicatis. v.g. q̄ dicat q̄ eentia nō xcurrat cū psona in hoc q̄d est esse diūctū ab altera psona si intelligat p̄ mō falsuz est: q̄r tūc lensuēt q̄ psona sīc est diūcta ab alia psona: q̄ eentia nō est illa psona: q̄ sīc ab alia est diūcta. & b̄ est falsuz & erroneū. nā eentia est tres psonē: q̄ sūt diūcte abiūcē: & q̄l̄z eouertit. Si intelligat z̄ mō veritatē b̄z. nā sensus est q̄ psona aliquid est diūcta ab alia. & eentia nō xcurrat cū ea: vt diūcta: vel vt recipiēs. sīc p̄ xuenit etiā pdicationē talis pdicati. s. ei⁹: q̄d est eē diūctū. & eo dē mō cōuenit aliquid pdicatu eentie: in q̄ nō cōicat nec cōcurrit psona pdicto mō. nā eentia est cōcibilis: nō āt psona: i⁹ psona sit illa res q̄ est cōcibilis. hoc aut nō p̄xuenit p̄p̄ diūsitatē idētitatū iter eentiaz & psonā: siue nec p̄p̄ diūsitatē realitatū: q̄r sīc p̄tēbit deducēdo pdicte rōnes: ita xclūdit diūsitatē realitatū: sīc & idētitatū: i⁹ illi⁹ p̄xuenit: q̄r vnu se b̄z in plus fm̄ pdicationē q̄b aliquid: q̄r sīc vnu pdicat de plurib⁹ q̄b aliquid eentia. n. realr̄ & veraciter pdicat de plurib⁹ q̄b aliquid psonaz. Quan tu ad 2<sup>m</sup> viā q̄ p̄cedit ex aliquali oppōne eentie & p̄sona: vt iter se: v̄l in p̄partiōe ad altera fm̄ oppōnē vnu⁹

& multi premiato tria. p̄m̄ est de diūsictiōe vnitatū. z̄ de diūsictiōe multitudinū. 3<sup>m</sup> de oppōne eo p̄ adiūcē. Quātū ad p̄m̄ sciēdū q̄ in diuinis possum⁹: imaginari q̄dripliē vnitatē siue idētitatē. s. vnitatē siue idētitatē eentie: fm̄ quā sīc dicim⁹ eē vna eentia in diuinis: q̄ ḡdē vnitas & estynitas eentie: vt a q̄. s. eentia est formalr̄ vna: est ēt aliquid mō vnitas psonaz: in q̄tūz psonē sunt vnu in eentia: & sūt vna eentia: & in q̄tū. s. idētitas cuiuslibet psonē est ipsa idētitas eentie: i⁹ nō xuerat̄: vt suppono p̄bat̄. alia est vnitas: & nō dico ita alia: q̄ alietas realis sit iter p̄m̄ & z̄m̄ s. vnitas: siue idētitas q̄ vnaq̄ psona est vna. s. vnitas p̄ris & vnitas fili⁹ & vnitas sp. sā. Tertia vnitas est q̄ realr̄ psona est eadē res cū eentia: ista idētitas nō dīc aliquid idētitatē realr̄ differētē ab idētitatib⁹ psonē & eentie: nec est in diuinis aliquid realitas alia a realitatib⁹ psonaz & a realitate eentie: & iste idētitates sūt vē & nečie. Quartā idētitatē p̄t̄ aliquid imaginari ibi. s. idētitatē q̄ oēs psonē sint vna psona. Et ista est ipolis. Quātū ad 2<sup>m</sup> sciēdū ḡ 4<sup>o</sup> ēt multitudines istis oppositas p̄t̄ q̄s ibi imaginari. s. multitudinē vel pluralitatē essentiāz & pluralitatē q̄ vnaq̄ psona sūt plures psonē: p̄ta p̄ plures p̄res: & sīc de filio & sp. s. Et pluralitatē realē psonē & eentie: & pluralitatē triū: q̄ s. p̄ & fili⁹ sp. sā. sūt plures psonē. Prime tres pluralitatis sūt ipoles. 4<sup>o</sup> vō est nečia. Octū ad 3<sup>m</sup> sciēdū q̄ pluralitas psonaz: q̄ s. tres psonē p̄t̄ fili⁹ & sp̄s sā. sunt plures psonē: nō repugnat vnitati eentie: nec vnitati q̄ vnaq̄ psona est eadē sibypsi: nec vnitati q̄ vnaq̄ psona est eadē cū essentia. Et hoc patet z̄. p̄ sīc. q̄r illa nō opponunt adiūcē: que se cōpatiunt: sed pluralitas qua tres psonē sunt plures psonē se cōpatiuntur cū predictis vnitatib⁹. vt de se patet. ergo r̄. Scđo contra hoc z̄ p̄t̄ obycl. p̄ sic. vnu & multa sunt opposita: i⁹ pluralitas psonarū & vniſras vniſciuſq; ea p̄ se habēt sicut vnu & multa. ḡ r̄. Scđo sic. illa se cōpatiuntur adiūcē: que possunt simul cōuenire eidē. Sed in diuinis opposita cōueniunt eidē etiā numero: q̄r eidē essentie xuenit pater & fili⁹: que sunt opposita. ḡ r̄. Ed p̄m̄ dicendū. p̄ ad maiore: q̄ vnu & multa vel quecūq; silia que dicunt̄ ipliēare oppositu nō habēt oppositu: nisi accipiant̄ circa idē: nō in plus se habēt fm̄ predicationē & respectu eiusdē. dico autē circa idē: q̄r si accipiant̄ circa dīuersa: nō haberent oppositu. sicut albedo in sor. & nigredo in platone. dico etiā nō in plus se habēt fm̄ predicationē: q̄r eidē in plus se habēti possunt conuenire forme opposite. sicut homo p̄t̄ eē albus & niger fm̄ diuersa indiūdua: q̄r in plus se habet fm̄ predicationē q̄b cūq; illorū: & i⁹ idē homo numero nō se habeat in plus fm̄ predicationē q̄b qdūcūq; indiūduorū: tamen idē seq̄ retur: si idē numero homo esset sor. & plato. sicut & eūdē hominē numero esse albū & nigrū fm̄ diuersas partes integrales nō ipliēat repugnantia. Et idē sequeret etiā fm̄ partes subiectiwas si idē hō numero possit habere diuersas partes subiectiwas. dico autē respectu eiusdēz. nā aliquid esse indiūctū a se: siue per cōparationē a se & diūctū ab alio nō iportat repugnantia vel oppositionem. Ad minorem dicendū q̄ pluralitas personarū: qua. s. vna psona habet pluralitatē cū alia: & vnitas qua vnaqueq; est vna in se: & in se indiūcta nō accipit per cōparationē ad idē. nā vnu illo p̄ xuenit psona p̄ paraſionē ad seipsaz. s. eē vnu in se: & esse aliud cōuenit ei per cōparationē ad aliqas. Ex dicitis ad maiorem p̄z ad 2<sup>m</sup>: q̄s esse patrē & esse filiū xuenit essentie: vt in plus se habent̄ fm̄ predicationem. Secundo patet idē. s. q̄ p̄dicta pluralitas nō opponit: nec repugnat pdictis vnu

## **Quolibet**

## **Questio**

est ipsa essentia: et conuerso. et sic concurrit essentia cum persona respectu talium: ut quod est cui talis conuenient. Et sicut dictum est ad primum: ista ratio magis haberet cocludere diversitatem realitatum quam identitatum: quia realitates personalium sunt illud quibus talia conuenient. Ad tertium patet quod nulli persone conuenit finis quacumque aliquam partem suam aliquid predicatum: ad quod non concurrat: et in quo non comunicet essentia cum persona modo predicto. Est autem notandum quod ista ratio directe concludit. si debet aliquid cocludere quod alia est realitas essentie et realitas personae: quia cocludere quod persona habeat propriam aliquitatem in qua non concurrat vel non communiceat essentia est cocludere quod alia est quod dictas ytriusque: et per consequens realitas. quod falsum est et hereticum etiam finis opinionem aduersariorum. unde in omnem eventum falsum concludit. Quod autem hic implicatur de hoc quod dicitur propria aliquitas persone dupliciter potest intelligi. uno modo quod persona habeat realitates aliquam: in qua non communicant aliae persone: sicut existentes illa realitas. et sic verus est quod persone habet propriam aliquitatem vel realitatem: que non conuenit aliis personis. alio modo potest intelligi quod persona habeat propriam aliquitatem: scilicet propriam realitatem: in qua non communicet essentia: ut existens illa realitas. et istud est falsum et hereticum. et idem dico de identitate. Ad quartum patet per idem: quia iesus essentia non sit formaliter multa: sic scilicet quod multitudo ponatur circa ipsam sic quod sicut multe essentie: tamen essentia est ille res quibus conuenit ipsa multitudo: est enim tres persone: et est trinitas. et sicut ipsa est tres personnes: ita etiam sua entitas est tres unitates personarum. unde: sicut dictum est ad precedentes: ita dicendum est ad istam. quod scilicet concurrit essentia: sicut illud quod est ille res: quibus conuenit multitudo. Ad quintum patet per idem: quia sicut essentia concurrit cum persona in aliis: ita etiam in fundamento distinctione propriarum. Ad primum quod procedit finis secundam viam dicendum quod minor est falsa. Ad probationem dicendum quod identitas essentie non est communicabilitas: iesus sit communicabilis sicut et ipsa essentia: quia communicabilitas essentie est conuenientia eius quia conuenit multis. identitas vero eius est individualis vel individualis eius a se: que ei conueniret si soli yni persone conueniret. Et similiter idem: etiam proprie persone non est incomunicabilitas: iesus sit incomunicabilis: quia incomunicabilitas persone est negatio conuenientie: qua conueniat pluribus personis: sed identitas eius est negatio distinctionis: quod ipsa sit distincta a se. Ex hoc autem quod una identitas est communicabilis et alia incomunicabilis: non sequitur quod non sint eadem identitas: sicut nec de eadem realitate: quia eadem realitas que est persona incomunicabilis: et est ipsa realitas essentie: que est communicabilis. ad ytriusque enim sufficit hoc non esse illud conuertibiliter. Ad tertium dicendum quod minor est falsa: quod personalia esse idem realiter in entia: et esse plures personalia non sunt opposita: sicut nec identitas entialis et pluralitas personalis sunt opposita. yni. s. pbatu. est et sicut personalia esse una entia: et entia plures personalia non sunt opposita. sicut yni est quod tres personalia esse una personalia finit idem realiter in entia et esse plures personalia est opposita. Quod autem dicitur quod personalia sunt yni in entia intelligit quod sunt una entia. non quod in entia vel quod alter sint yna personalia. Ad tertium dicendum quod minor est falsa: quod identitas entie non opponit pluralitati personalium: quod si personalia sunt plures adiunxit. Sed tamen ad rem primit oppositum pluralitatem: quia unaqueque persona poneretur esse

plures, ut ostensus est. Ad quartū dicēdū. pmo q̄ maior in diuinis nō est vā: q̄ sequeret q̄ eadē essentia nō possit fundare oppositū relōnes. q̄ est falsū. Se cundo dico q̄ psonā eē distincā a psonā: et eētia eē eādem cuī q̄libet psonarū nō sunt opposita: sicut idividua adiuicē distingui: et oē eē idē cuī vnoquocq; eō p̄ nō sūt opposita. Sed verū est q̄ psonā eē distinctā a psonā: et psonā eē eandē cuī psona illa: a qua ponit̄ distincta sunt opposita. Tertio dico q̄ ista ratio plus concludit diuersitatē psonae ab essentia q̄tū ad realitatē q̄tū ad idētitatē: q̄ idētias p̄pē nō fundat idētitatē vel distinctionē: sed ipsa realitas cui xuenit esse eandē vel distinctionē. Ad 5<sup>m</sup> dōm q̄ minor est falsa. Ad p̄bationē diendū q̄ major illi<sup>m</sup> p̄bationis est falsa. q̄: sic p̄batū ē. nō sic opponit̄ pluralitas psonaz vel relōnu ynitati eētiae: sic pluralitas quā ynaqueq; psona ponere est esse plures psonas. Ad 7<sup>m</sup> p̄bationē dōm q̄ minor est falsa: q̄ l̄z pluralitas similiū possit stare cuī idētitatē esentie: nō tñ pluralitas similitudinū. et hoc sequit̄ ē fīm aduersarios: q̄ h̄l̄ios assumūt̄ istā vt verā: et fīm rē est vā. s. q̄ in diuinis nulla ē realis distinctione: nisi p̄ relōnes originia. Ad p̄m de 3<sup>m</sup> vā dōz q̄ minor est falsa. Ad p̄bationē dōz q̄: sicut dōm fuit: pluralitas partiū subiua rū adiuicē p̄t stare cuī reali ynitate totū v̄lis: q̄ realis est vniū in ynaq; pte subiua. nō āt pluralitas q̄ ynaq; q̄ partiū subiua p̄t plures. alioq; vt dōctū fuit: q̄ libet idividū eēt vniū saccus plenus idētitatib;. Mūrū autē ē de istis: cuī ipsi r̄ndēdo ad istū saccū plenū idētitatib; dicāt q̄ idētias supioris et iſerioris ī eodē nō difserat nisi fīm xceptū: siue h̄z rōnē. Ad 7<sup>m</sup> dōz q̄ ma. est falsa: q̄ sic eadē est realitas cuīusq; p̄tis subiue strās m̄stitudinē p̄tis subiua p̄t realitate totū v̄lis: ita et idētias cuī idētitatē. Ad illō q̄ adducit̄ de aug. h̄ maximū hereticū dōz q̄ nibil penit̄ fāc ad p̄positū: q̄ ille maximū nō ponebat plures filios in diuinis: l̄z negabat filiū oīpotētē: q̄ nō poterat gnāre alii filiū. Cōtra quē arguit̄ Aug. q̄ gnō diuina eēt imoderata si ad h̄ q̄ filiū eēt oīpotēs gnāret alii filiū: nec oī q̄ si alioq; est eadē idētias q̄ idētias vniū p̄ idētitatē alteri<sup>m</sup> p̄betur: q̄ p̄t eē q̄ idētias vniū sciuūq; ad sc̄ ē magis eul̄des q̄ idētias vniū cuī altero: v̄l̄ simpl̄r: v̄l̄ q̄ ad h̄c. et p̄ h̄ et p̄z q̄ nō est mirū si doctores nō pbauerūt vniitas psonae hui<sup>m</sup> v̄l̄ illi<sup>m</sup> p̄ vniitatē eētiae: v̄l̄ eō. q̄ vniitas vniūsciuūq; ī se magis nota ē q̄ vniitas vniū cuī alio. Ad aūctēz Aug. q̄ dīc q̄ si p̄ nō genuisset adhuc remansisset de<sup>m</sup> ingenit̄ v̄l̄ inascibilis. dōm q̄ illa rō nō plus excludit diuersitatē idētitatū iter eētiae et psonā q̄ diuersitatē realitatū: q̄ nō min<sup>m</sup> est ista maior vā q̄ dicere. ille realitates nō sunt eadē realitas: quaz vna remanet alia remota: et tūc accipio minōrē: l̄z Aug. remota p̄mītate remaneret de<sup>m</sup> inascibilis. q̄ r̄c. Et tñ fīm aduersariū et fīm vītātē h̄ est falsa. dico q̄ si Aug. itellexit de remāstōe ī itellectu: sic. s. q̄ remota p̄mītate fīm itellectu: adhuc ī itellū remaneret de<sup>m</sup> inascibilis. et h̄ verū est. l̄z tūc nibil fāc ad p̄positū. Si at itellū gatur fīm rē: tūc adhuc v̄na erit vā. l̄z tñs et tñs sūt iposibilia. Et v̄traq; p̄s h̄dictiōis sequit̄ ex vna ypoteſi. s. q̄ de<sup>m</sup> est adhuc inascibilis: si maneret de<sup>m</sup> et nō eēt p̄. et alia p̄s h̄dictiōis seq̄ret̄ ex nā rei. nā ponēdo deū inascibilez ponit̄ de<sup>m</sup>: et ponēdo deū seq̄et̄ ex nā rei q̄ necōfit̄ p̄. et sic est i oī ypoteſi ipolī. nō tñ dico q̄ v̄traq; p̄s h̄dictiōis directe sequat̄ ex ypoteſi. l̄z vna p̄s sequit̄ directe ex ypoteſi. alia v̄o indirecte inq̄tū ypoteſis aliqd supponit̄ p̄tīnes ad naturā rei. s. deū remanere. ex veritate at talis vñē nō excludit diuersitas iter realitatez v̄l̄

ydētatez eētiae et psonae: v̄l̄ eētiae et p̄tis. l̄z solū sequet̄ q̄ de<sup>m</sup> v̄l̄ nō est eodē p̄q̄ inascibilis: v̄l̄ q̄ saltē nō codē cōuertibl̄r est p̄t̄ et inascibilis: t̄ q̄tū ad h̄ q̄ Aug. intēdit̄ pbare verū est. q̄ de<sup>m</sup> p̄t̄ nō eodē ē p̄t̄ et inascibilis. nō q̄ dicāt diuersas res positiue: l̄z vnu dīc rē positiuaz s. rēlōne gnāntis. alid v̄o dicit̄ p̄uationē cuiusdā alteri<sup>m</sup> rei: q̄ dīc p̄uationē gnōnis passiue accepte. Si at argueret̄ sic. s. q̄ de<sup>m</sup> nō genuisset: adhuc maneret de<sup>m</sup>. q̄ nō eodē est de<sup>m</sup> q̄ gnāns: v̄l̄ q̄ est p̄: dico q̄ v̄l̄ nō seq̄et̄ ab<sup>m</sup>: v̄l̄ ex nā rei: nec ex ypoteſi: l̄z seq̄et̄ q̄ v̄l̄ nō eodē eēt p̄t̄ et p̄t̄: v̄l̄ saltē nō codē cōuertibl̄r: et isto z<sup>m</sup> dīc̄ dīc̄ Aug. q̄ nō codē de<sup>m</sup> q̄ p̄t̄. Ad rōnes q̄b<sup>m</sup> cōcludit̄ q̄ idētias q̄ eētiae ē eadē sibi: et idētias q̄ psona ē eadē sibi nō est eadē cuī idētitatē q̄ eētiae est eadē cuī psona. r̄ndendum ē. Ad 5<sup>m</sup> dōm q̄ nō seq̄et̄ q̄ nō sint eadē idētias: l̄z q̄ vna nō ē idētias extremp̄ cōuertibiliū: sic altera. Ex h̄ aut̄ nō seq̄et̄ q̄ sint diuersae idētates: sic nō seq̄et̄ q̄ sit alia realitas q̄ eētiae ē eētiae: et q̄ eētiae ē p̄t̄. Et si arguat̄ q̄ iste idētates v̄l̄ b̄re diuersa extrema: et p̄ 2<sup>m</sup> s. l̄z diuersa. dico q̄ nō h̄nt̄ diuersa extrema: īmo eadē: l̄z nō sint eadē cōuertibl̄r. Ad 7<sup>m</sup> dō. q̄ idētias q̄ eētiae ē eadē cuī psona nō dōz dīc̄ idētias īadeq̄ta: q̄ ista idētias ita ē īadeq̄ta sibi: sic idētias eētiae ad eētiae ē sibi īadeq̄ta. l̄z dōz dīc̄ idētias extremp̄ nō īadeq̄to rū: siue h̄ cōuertibiliū. Ex h̄ nō seq̄et̄ q̄ idētias eētiae ad se et idētias ē p̄t̄ cuī psona sint diuersae idētates: sic p̄z ex solone p̄cedētis rōnis. Ad 3<sup>m</sup> p̄z p̄ idēt̄: q̄ idētias esentie cuī psona nō dōz dīc̄ idētias nō cōuertibl̄is: sed dōz dīc̄ idētias extremp̄ nō cōuertibl̄is. Et ex h̄ nō seq̄et̄ diuersitas istap̄ idētitatū. vt ex dictis p̄z. Ad 4<sup>m</sup> diendū q̄ minor est simpl̄r falsa. q̄ in diuinis fīm rem nec est prius nec posterius. Iterū idētates nō possunt b̄re ordinē cuī sint priuationes nisi fīm ordinē eo p̄ quo rum sunt ynitates. vnde identitas accidentis nō est posterior identitate substātie: nisi quia accidens est posterior substātie. Sed inter realitates esentie et persone: etiā fīm aduersariū non est ordo realis: cum sint yna realitas. ergo r̄c.

Questio. VII.

**B secundum** sic p̄cedit̄. et idētias cōuertibl̄is et idētias īcōuertibl̄is sint in diuinis diuersi modi ex natu ra rei: q̄ illi duo modi sunt diuersi ex nā rei: quoū vniū cōpatiū affirmatio nem et negationez sine contradictione. alius autē nō. Sed predicti modi sunt h̄nīs. nā extrema idētitatis īcōuertibl̄is. s. pater et essentia cōpatiūt̄ affirmatione et negatione: sicut eētiae īcōmunicabile et esse nō īcōmunicabile. Extrema v̄o idētitatis cōuertibl̄is nō compatiunt̄ ista. q̄. s. essentia sit cōmunicabilis: et q̄ ipsa eadē sit nō cōmunicabilis. ergo r̄c.

**Contra.** quia omnis distinctione realis in diuinis est per relationes originis oppositā: sed cōuertibile et īcōuertibile nō dicūt̄ tales relōnes. q̄ r̄c.

**Respondeo.** circa istā. q. sic p̄cedā. q̄ p̄dab̄ intellect̄ q̄onis. 2<sup>m</sup> ponet̄ veritas quā sentio de q̄onē. 3<sup>m</sup> ex veritate illa declarata oīdetur q̄ p̄ ea euadunt̄ īcōuertibl̄ia que apparēt̄ in diuinis p̄ hoc q̄ ponit̄ vna eētiae nūero esse tres psonas. 4<sup>m</sup> oīdet̄ q̄ nō ē alia v̄ia euadēt̄ illa īcōtēnētē.

**Quantum** ad primū sciendū q̄ ego nō dīxi: ni si forte in concursu verborum hoc acciderit: q̄ identitas cōuertibl̄is est identitas īcōuertibl̄is: v̄l̄ econverso. Sed dīxi q̄ identitas cōmunicabilis est illa identitas que est īcōmunicabilis

## Quolibet

Mit d' hoc  
qd dicunt ex  
natura rei.  
Alioq' c' in  
alia triplicis  
telligi pot.

Sicut realitas cōcibilius est illa realitas q' est incōcibilius: pura cēntia est pī: q' tñ facta est mētio de xueribili & icōuertibili: de vtroq' pseqmur. p' q' q̄tū ad p' arti culū: q' ex intellectu termino p' depēdet itellect' cōplegorū: ideo p' poneat itellect' termioz: deinde itellect' qōnis. ¶ Q̄tū ad p' p' oīdēt qd est hoc qd dī ex nā rei. 2°: qd est b' qd dī cōicabile & icōicabile. 3°: qd est b' qd dī xueribile & icōuertibile: qd est dictu idētias xueribilis & idētias icōuertibili. ¶ Q̄tū ad p' sciēdū p' illū dī xuenire alicui ex nā rei: siue realr p' oppositū ad b' qd est xuenire alicui rei fm eē qd b' in aia. ¶ Ad cuius evidētiā sciēdū p' aligd p' dici in aia 3'. vno sīc effe cito dī eē in cā effectua s. virtualr. Et isto artificia lita: pura dom': scānū: & sc̄ilia dīr eē in itellu humano: & oīs creatura in itellectu diuino. ¶ Alio p' dici aliud qd in aia eē sublie: siue sīc in subo: sīc sc̄ietia & act' itellb' gēdi dīr eē in aia. ¶ Tertio dī aligd eē in aia: siue in itellectu obiue: sīc res cognita dī in cognoscēte. Nūc at sta est p' entia q' dīr eē in aia p' vel z' mō nō dīr entia rōnis: vñ fm aia: tñ accipēdo ens rōnis: pur distiguūt dī eē reale: q' talia: pura domus: scānū: & sc̄ia: & q' cūq' bñt eē in aia p' & z' mō bñt verū eē reale in rerū nā. vñ habit' itellect' & ei' act' bñt veriorē & pfectiorē entitatē q' cūq' accīte corpali. ¶ Q̄tū ad 3' modū eēndi. s. esse obiue in itellectu p' b' distinguaē dī eē reale z' p' itelli. vno p' dicat p' illū qd est obiue in itellu nō sit res bā in rerū nā. & b' mō est falsuz. q: sīc dcm est: eē obiue in itellectu est eē sīc cognitū in cognoscēte. S' itellect' nō solū cognoscit entia rōnis: imo ēt entia exūtia i' rez nā. alioq' nulla sc̄ia eset nīl. de entib' rōnis: siue de sc̄is intētionib': qd est falsuz. ¶ Alio p' intelligi p' illū qd xuenit rei fm eē qd b' obiue in ite' distinguaē. Attra eē reale nō quantū ad illud quod est obiective in intellex: sed quantum ad sīc esse obiective in intellex: quia sci licet illud quod conuenit rei fm sic esse distingui: ut contra illud quod conuenit rei in esse reali. Et sic est verus intellectus. verbi gratia. homini esse abstractuz a sorte & a platone hoc non conuenit in esse reali. Sed tñ prout obycurit intellectus: vt cognituz in cognoscente sine illis. sc̄ilicet forte & platone & consimilibus. ¶ Quantū ad secundum sciendum est p' communicabile siue esse cōmunicabile idem est qd conuenire pluribus qd quā doq' xingit esse fm esse reale: quandoq' fm esse ratio nistū. ¶ Ad cuius evidētiā sciendum p' conuenire pluribus importat ipsam conuenientiam qua cōmu ne cōuenit plurib' & vñitati ipsius cōmunis qd dicitur vñi in plurib' & ipsam pluralitatē illoz: quib' cōuenit. ¶ Ipsam autem conuenientiā esse reales dupl' potest intelligi. vno modo. q' accipiendo pro quadam relatio ne extremoz cōuenientiū sibynicē: vt si imaginemur p' conuenientia hominis ad sor. sit quedam habitudo: sor. ad hominem: & hominis ad sor. Et isto modo conuenientia cōmunis nō dicit esse reale: quia inter illa: quorum vñi est essentialiter: alterū non est habitudo realis: siue inter sor. & hominem. alio modo potest intelligi: per talem conuenientiam illud quod ex parte rei est fundamentuz veritatis propositionis que dicit hoc est hoc: sicut si vocetur conuenientia hominis ad sor. illud quod ex parte rei est fundamentuz veritatis huius propositionis. sor. est homo. esse n. hominē conuenit fort. in esse reali: & identitas realis sortis cum homine est funda mentum huius veritatis. ¶ Quantū autem ad vñitatem cōmunis sciendum p' tunc vñitas cōmunis dici tur esse realis: quando. s. illa vñitas conuenit illi cōmu ni in esse reali circūscripto soli eē obiectivo; sicut si ego

## Questio

dicerem p' vnum & idem subiectum est cōmune pluribus formis adiuicem succendentibus. vñitas enim talis subiecti non conuenit sibi fm esse obiective in intellectu tñ: sed fm esse reale est enim vnum subiectu nūmero plurium formarum succendentium sibynicem. ¶ Unitas vero fm rationem dicitur quando non conuenit rei talis vñitas: nisi p' est obiective in intellectu sicut dicitur vnum specie vel vñū genere. nō enim idēz homo est qui est sor. & qui est plato: nisi fm rationem in telligendi. Iz enim inter ea sit similitudo speciei: non tamen inter ea est identitas proprie accepta. ¶ Quantū vero ad tertium: sc̄ilicet quantum ad pluralitatem: tūc dicitur pluralitas realis quando pluralitas conuenit illis pluribus realiter circūscripto esse obiective in intellectu: sicut tres homines sunt plures homines realiter: & tres p'sone diuine sunt plures p'sone realr. ¶ Quādo vero pluralitas conuenit ipfis pluribus solum fm esse quod habet obiective in intellectu: sic ut pluralitas qua dicuntur voluntas & intellectus iustitia & sapientia eē plura attributa in diuinis: tunc diciuntur pluralitas fm rationē intelligendi tñ. ¶ Ex his potest accipi p' quādo aliquid dicitur esse cōmune pluribus p' talis cōmunitas p' xuenire ipsi cōmuni: vel fm rez vel fm rōne fm p' predicta tria possunt inueniri in diuersis vel fm rem vel fm rationem. ¶ Quantum ad tertius autem pertinens ad istum articulum: sc̄ilicet de conuertibili & inconuertibili dicenduz p' conuertibilitas & inconuertibilitas accipienda est penes adequationem & inadequationem eius fm p' dicuntur conuerti. vnde identitas conuertibili dicitur illoz: que fm idētatem sūt sibi adequaata: ita. s. p' cuicūq' vñumeorum est idētu & reliqui: & ecōuerlo. ¶ Illa vñ dicuntur babere idētatem inconuertibilem vel sunt idem inconuertibiliter magis proprie: que non sunt sic aliquid adequaata: p' s. cuicūq' vñumeorum est idem & reliqui. ¶ Aduertendū tamen p' conuertibilitas & inconuertibilitas potest referri ad ipsam identitatē absolute: vt sit sensus p' quedam est identitas conuertibilis absolute: & quedam inconuertibilis. Et idem dico de realitate: vt si diceretur p' quedam realitas est conuertibilis & quedam inconuertibilis. Et isto modo nihil est dicitur: quia sicut nihil dicitur equale vel inequale sibypst: sed in comparatione ad aliquid re vel ratione differēt ab eo: ita etiā nihil dī xueribile & icōuertibile ab' sibypst: p' loquēdo. ¶ His premissis quantū ad intellectu. q. quādo queritur vñr cōmunicabilitas vel inconmunicabilitas: conuertibilitas & inconuertibilitas in diuinis dicant diuersos modos realiter: dico p' differt querere vñr ista differēt realiter in diuinis. Et vñr ista sunt realiter in diuinis: nam quedā sunt realiter in diuinis: que tamē nō habet diuersitatē realiter in diuinis. sicut patet p' voluntas & intellectus sunt realr in diuinis: tamē nō habet diuersitatē realē. ergo quādo queritur vñr cōmunicabilitas & inconuertibilitas vel idētias conuertibilis & inconuertibilis sunt realr in diuinis videf intellectus questionis esse: vñr. s. ista sunt realiter in diuinis: & dicāt diuersos modos realr in diuinis. Et sic p' de intellectu. q.

Quantum autē ad z' articulū principale. s. de veritate qōnis. p' mo ponā ea que oī tenere fm fidē in diuinis. sc̄do descendā ad illud qd p' tinet ad z' articulū. ¶ Quantū ad p' mū sciēdū p' fm meū modicū iudicū: & fm determinationē conciliū generalis de sū.ri. & fi.ca.ca. Dānamus. oī cōcedere istas tres ppōnes. p'ma est p' nō est in diuinis maior pluralitas reali: trinitas: q' gdē plalitas est plalitas p'sonaz:

Vnde ibi dicitur q̄ in diuinis tantummodo est trinitas et certum est q̄ loquit̄ de reali pluralitate; quia de pluralitate rationis falsus esset. Nam ut de se pater; ibi est maior pluralitas differentium ratione q̄ trinitas.

**C**Secunda propositione est q̄ essentia est ille tres res et quilibet earundē scilicet pater et filius et spiritus sanctus. **T**ertia propositione. q̄ essentia eadem est omni rei q̄ est in diuinis. Et ista sequit̄ ex illis duab. et b̄ p̄ sic. q̄ ex p̄ ppōne habet q̄ in diuinis nō sūt plures res q̄ tres; s̄ ex z̄ ppōne b̄ q̄ eentia est ille tres res et q̄l̄ ea rūde; q̄ eentia est oī res; eadē est oī rei q̄ est in diuinis.

**E**xistit sequunt̄ 4. p̄ est q̄ in ppōnib̄ affirmati uis oēs ppōnes ille q̄ iportat̄ idētitatē realē essentie cū q̄l̄ re exīte in diuinis; dū tñ nō plus iportet sunt̄. q̄; vt p̄ sic est in re. Q̄es vō ppōnes affirmatiue iportatē idētitatē realē psonaz iter se iportādo. s. q̄ vna eaz̄ sic alia: oēs sunt false et heretice. Dico at̄ iter se; q̄ ppōnes iportantes identitatē earundem in ab<sup>10</sup>; vt q̄ sint idem ab<sup>11</sup>; vel q̄ sint idē in ab<sup>12</sup> vere sunt. **Q**uantū vō ad ppōnes negatiuas oēs ppōnes q̄ iportat̄ distinctiones realē eentie a q̄cūq̄ realitate exīte in diuinis sūt false. q̄; vt patr̄: oppositū est verū. **Q**es vō ppōnes iportatē distinctionē psonaz adiuniciē illo mō q̄ exposituz est sūt vē; q̄ sic est in re; vt de se p̄. **Q**ētū at̄ ad vītate q̄ p̄ dicet̄ de cōicabili et incōicabili; postea de cōuertibili et incōuertibili. **Q**ētū ad p̄ sciēdū q̄ cōicabili z̄ p̄t accipi. s. fm̄ trāsfusionē; sic q̄ dī q̄ essentia cōicat̄ filio vel spūi san. alio<sup>o</sup> fm̄ p̄dicationē; sic b̄ q̄ dīco. eentia ē q̄ddā p̄dicabile cōe de psonis; et tale z̄ p̄t z̄ accipi. vno<sup>o</sup> p̄ eo q̄ est z̄ plurib<sup>o</sup>; nō tñ est idē in eis fm̄ re; sic bō ē cōis for. et ptoni. nō tñ ē idē bō fm̄ re q̄ conuenit for. et plato. nō. n. for. et plato sūtynus bō nuō. Et sic aliq̄ mō p̄sona est cōe q̄ddā trib<sup>o</sup> psonis; q̄ tres psonē nō sūt vna psona realr; tñ in b̄ differt iter creaturas et psonas diuinias; q̄ in creaturis illa q̄ cōicat̄ vel conuenit in aliq̄ cōi p̄dicabili nō conuenit in aliq̄ re vna nuō; s̄z psonē diuine lñ non sūt vna psona; sunt tñ aliq̄ vna res ab<sup>13</sup>; q̄ sunt vna eentia nuō. **A**lio<sup>o</sup> p̄t p̄dicabile cōe accipi q̄ vnu z̄ idē nuō ens conuenit plurib<sup>o</sup>; sic ī diuinis vna et eadē esentia nuō est p̄les psonē. Et istud est in diuinis singule. **C**dis p̄missio ponit q̄tū ad p̄positū 4. p̄nes; s̄ue p̄pones. p̄ est q̄ cōicabili et incōicabili sūt realr̄ diuinis. et accipio ad nūc cōicabili p̄ eo q̄ dī q̄ e<sup>o</sup> fm̄ p̄dicationē. z̄ p̄ est q̄ aliq̄ mō; sic expone; iportat̄ dīaz realē. z̄ p̄ q̄ fundamēta istoz modoꝝ nō differūt realr̄ iter se; ita q̄ dicat̄ diuersas res; s̄ue fundamēta accipiat̄ p̄ reali latib<sup>o</sup>; q̄ru vna dicat̄ cōicabili et alia incōicabili; s̄ue accipiant̄ p̄ idētitatib<sup>o</sup> realitatū. 4. p̄ est q̄ lñ fundamēta nō differāt iter se; tñ dīnter se bñt ad 3<sup>m</sup> realr̄. **P**ria p̄ p̄ sic. q̄; sic expositū est; cōicabili q̄tū ad nūc p̄tinet est illud q̄d est cōe plurib<sup>o</sup>; s̄z ī diuinis realr̄ est aligd q̄d realr̄ est z̄ plurib<sup>o</sup>. ḡ r̄. ma. p̄. ex rōne termoz supra posita. mi. pba. q̄. sic dīn̄ ē an; aliq̄ vnu q̄d realr̄ est vnu conuenit illis q̄ realr̄ sūt pl̄a; et ex pte rei rñdet fundamēta vitatis ppōnī; in q̄ dī q̄ illud cōe ē vnuq̄dē illoꝝ; et vnuq̄dē illoꝝ est illud cōe; tūc in q̄cūq̄ inuenit tale cōe; ibi inuenit cōe s̄ue cōicabili realr̄. S̄z sic ē in diuinis nā eentia vna exīs realr̄ conuenit oīb<sup>o</sup> psonis et cuius eaz̄; q̄ sūt p̄les realr̄; et ex pte rei ē fundamētu fm̄ q̄ rei; rū est q̄ vnaq̄p̄ psona realr̄ est eentia. ḡ r̄. ita q̄ veri<sup>o</sup> et reali<sup>o</sup> ē in diuinis talis cōitas q̄ in creaturis; q̄ lñ in creaturis inueniāt p̄alitas real p̄tū subtiuaz̄; et fundamētu realre fm̄ q̄ cōe vē et realr̄ conuenit vnicūq̄z p̄tēto sub eo; sic p̄ de boie; for. et plo. tñ defic̄ 3<sup>m</sup>; q̄ cōe nō est bē realr̄ in plurib<sup>o</sup> p̄tib<sup>o</sup> sc̄tūlū. for. et plo nō sūt idē

bō realr̄. In diuinis vō eadē nuō eentia est q̄ ē p̄les p̄so ne. **S**cōa p̄ ūnis. s. q̄ ibi sit cōicabile fm̄ p̄dicatio nē realr̄; p̄z sic. q̄ ibi est cōicabile realr̄ vbi ē aligd qd̄ conuenit realr̄ vni soli; ita q̄ nō plurib<sup>o</sup>; s̄z p̄t x̄cēt ita vni realr̄ q̄ nō p̄lib<sup>o</sup>. ḡ r̄. **S**cōaz̄ ūne p̄bo. s. q̄ aliq̄ mō dīnt realr̄; s̄ue fm̄ re; q̄ nego vel p̄uatio alicui<sup>o</sup> positiui nō est ip̄m; s̄z cōicabile s̄ue cōicabilitas dīc p̄uatio nē cōicabil<sup>o</sup> s̄ue cōicabilitatis. ḡ r̄. **N**otādū q̄ ista rō nō x̄cludit q̄ ip̄m qd̄ dī cōicabile et ip̄z qd̄ dī cōicabile realr̄ dīnt; q̄ b̄ eēt oppositū 3<sup>m</sup> ūnis; s̄z q̄ isti modi. s. cōicabilitas et cōicabilitas nō dīnt idē realr̄; cū vnu dicat p̄uationē alteri. **T**ertia p̄ p̄ sic. q̄ fundame ta cōicabili et cōicabili sūt eentia et psona; vel idēti tas eentie et idētatas psonē. s̄z psona et eentia; vt als pba tñ est; nō dīnt; nec ēt idētatas eentie et idētatas psonē dis ferūt; sic ēt p̄cedētib<sup>o</sup> ūnis p̄batū est. ḡ r̄. **Q**uartā p̄ p̄ sic. q̄ ūcūḡ se bñt realr̄ ad aliqd 3<sup>m</sup> fm̄ affirmationē et negōnē diuersimode se bñt realr̄ ad illud 3<sup>m</sup>. sed sic se bñt eentia et psona aliq̄ determinata; puta eentia et p̄ ad aliquā psonā; putat̄ filiū; q̄ vē et realr̄ p̄ nō est filius. eentia vō vē et realr̄ est fili<sup>o</sup>. ḡ r̄. **L**ōtra b̄ arguit̄ z̄. p̄ q̄ opposita nō conuenit eis q̄ sūt oī idē; sed; sic dictū est; cōicabile et cōicabile iportat̄ aliquā dīaz realr̄; et iportat̄ aliq̄ mō oppositū; q̄ nō p̄t conuenire eis q̄ s̄t oī idē. S̄z ista conuenit eentie et psona huic v̄ illi; puta p̄fī. ḡ p̄t et eentia q̄ sūt fundamēta cōicabili et cōicabili nō sūt oī idē. z̄; q̄ plus est iter se aliq̄ differre q̄ se bñt diuersimode ad 3<sup>m</sup>; q̄ p̄p̄ b̄ p̄t se bñt diuersimode ad 3<sup>m</sup>; q̄ aliq̄ mō dīnt iter se. s̄. n. nullo<sup>o</sup> iter se differre; nō v̄ quo dīnter possit se bñt ad 3<sup>m</sup>. **A**d p̄ istoz dōz q̄ z̄ ēt oppō. vna fm̄ affirmationē et negōnē alicuius forme absolute; et illa ḡb<sup>o</sup> conuenit opposita isto mō nō p̄t ee idē re; imo v̄ q̄ neōcio sint diuerse res. alia est op positio q̄ est fm̄ b̄ qd̄ est conuenire plurib<sup>o</sup> v̄l nō plurib<sup>o</sup>; et opposita tali oppōne p̄t conuenire eis q̄ sūt idē re; dum tñ nō sūt idē adeq̄te fm̄ p̄dicationē; sic. s. q̄ nō q̄cḡ ē idē realr̄ vni et alteri; et ecōuerso. sic p̄z de boie et for. q̄ru vnu est cōicabile et aliq̄ incōicabile; nō tñ q̄tū ad boiem supponēt p̄ for. ēt iter ea diuersitas realis. nā bō et for. sunt vna res in sorte; nō tñ sūt idē adeq̄te et cōuertibili accipiendo hominē absolute. **A**d z̄ potest dici z̄. primo q̄ illa maior nō habet veritatē. de differētia cuis membra nata sunt accipi in habitudine ad aliud; sicut patet de linea equali et inequali in comparatione ad diuersas lineas; quia equalitas et inequalitas in hac linea non supponit aliquam diuersitatem aliam ab illa; vel preter illam que conuenit ei in habitudine ad alias lineas. et sic non oportet q̄ essentia et pater habent diuersitatem realē in se; preter hoc qd̄ est diuersimode se habere ad filium fm̄ affirmationē et negationē. **S**ecundo potest dici et forte magis ad propositionē q̄ non oportet ad hoc q̄ aliqua se habent diuersimode ad tertium fm̄ affirmationē et negationē. q̄ realiter sic inter se differant q̄ vna res non sit alia; sed suscit q̄ non sit idē adequate et cōuertibiliter. Ex hoc enim q̄ vnum cōuenit pluribus q̄ aliud potest vnum eorū de aliquo negari; de quo affirmatur aliud. s. illud quod pluribus conuenit. **C**ontra istam solutionem fuit sic argumentum. primo assumendo duas propositiones, prima est q̄ tres persone vel quelibet earundē singulatim est predicatum adequatum ipsi essentie. **S**ecunda propositione est ista. q̄ istud. s. tres persone vel quelibet earundē nō est cōmunicabili; tñ eentia est cōicabili. **E**xistit arguit̄ sic ad p̄positū. opposita nō conuenit illis que sunt omnino idē. Sed essentie ex

## Quolibet I

yna parte et tribus personis vel cuiuslibet earum est ex alia  
veniunt omnino opposita. s. comunicabile et incommunicabile; quia essentia est communicabilis. tribus autem perso-  
nis; vel cuiuslibet earum non conuenit communicabile; ergo  
eentia et tres personae vel quibus earum non sunt omni-  
no idem. non potest autem dici quod ibi desit identitas adequate-  
tionis; quod enim prima propositione et essentia et personae vel  
quibus eorum ponuntur esse idem adequate; ergo relin-  
quitur quod inter eentia et tres personae vel quibus ea-  
rum sit aliqua non identitas alia a non identitate adequate-  
tionis; et hec videtur non identitas absoluta. ergo re-  
t. **S**ecundo sic. identitas eentie cum patre est identitas ex parte  
morum inconvertibilius; sed identitas eentie ad seipsum  
non est extremp inconvertibilius; ergo demonstratiue; ut  
videatur; sequitur quod hec identitas non sit illa. **T**ertio sic.  
illis que sunt oīo eadē et in ordine ad idem non conve-  
niunt opposita. Sed eentia et patri vel paternitati in or-  
dine ad idem. s. in ordine ad personas conueniunt oppo-  
sita. s. predicari de totis et non predicari de totis; quia essentia  
predicatur de omnibus personis. pater vero non predi-  
catur de omnibus; nisi de yna. ergo re-  
**A**d ista dicen-  
dum primo quod accipiēdo adequate fīm predicationē pri-  
ma ppositio. s. quia essentia sit tres personae vel quibus  
earum est adequate est heretica; quod sequeretur infallibiliter  
quod yna persona esset alia. quod est manifeste hereticus. quod  
autem hoc sequeretur; pater. quod adequate fīm predicationē  
est quando est ita quod aliqua se habent sic; quod de quocūq;  
predicatur ynu et reliqui; et cōuersto. ergo si eentia et  
tres psonae vel quibus earum se habent adequate fīm  
predicationē; sequitur quod de quocūq;  
predicatur eentia.  
predicatur etiā tres personae vel quibus earum est; sed es-  
tentia predicatur de patre et alijs personis. ergo pater  
est alie personae; et quibus earum est. ergo re-  
**S**cđo di-  
co quod si accipiatur hoc quod dico adequate; et hoc quod dico  
communicabile et incommunicabile fīm predicationē et p-  
positio contradicit pme. nam in prima propositione accipi-  
tur quia eentia et illud predicatum. tres personae vel que-  
libet eorum sit idem adequate fīm predicationē; sed adeq-  
ui fīm predicationē importat quod cuicūq;  
conuenit ynu et reliqui. ergo fīm propositione prima babemus istam con-  
clusionē; quod cuicūq;  
conuenit eentia; illi conuenit illud  
predicatum. s. esse tres personas vel quibus earum est. In  
scđo vero propositione dicitur quod ynu est communicabile. s.  
essentia; et aliud non. s. ipsum predicatum. et hoc accipiendo  
communicabile fīm predicationē; sed non cuicūq;  
conuenit eonunicabile fīm predicationē conuenit incommunicabili  
et ei oppositū. ergo fīm secundā propositionē babemus quod  
non cuicūq;  
conuenit eentia ei conuenit illud predicatum  
s. tres personae re-  
t. **S**ed hoc est contradictoriū eius quod  
fuit conclusiū ex prima propositione. ynde accipiēdo ade-  
quate et communicabile fīm predicationē scđo ppositio  
contradicit pme. **S**i autem ly adequate accipiatur ali-  
ter quod fīm predicationē nihil facit ad ppositū; quod quan-  
do dicitur quod eentia est communicabilis et persona incommunicabilis; vel quod eentia predicatur de totis. non autem perso-  
na respondet; quod hoc ideo potest conuenire eentie et  
non persone; quod non sunt adequate idem. certum autem est quod  
hic accipiatur adequate fīm predicationē; quod s. non cuicūq;  
quod conuenit ynu et reliqui. **D**e cōmunicabili autem et  
incommunicabili fīm transfiguratione magis infra dicetur.  
**E**x his patet quod prima ratio non valeret; cum quod prima pro-  
positio est falsa ex qua proceditur; cum quod prima contradicit scđo. **A**d formā ad mā. quando dicitur quod opposi-  
ta re-  
t. dicendū quod opposita talia que sunt esse cōmū. non  
esse; et vel non predicari de totis et predicari de totis non re-

## Questio

quirū diversitatē realē; vel non identitatem simpliciter;  
inter ea: quib⁹ veniunt; sed sufficit quod non sint eadē ade-  
quate et cōvertibiliter. et sic est de eentia et persona. **E**t  
quādō dicitur ylterius quod eentia et tres personae et quibus  
earum sunt idem cōvertibiliter et adequate ostēsus  
est quod hoc est falsum accipiendo adequate fīm predica-  
tionē; et ideo ratio non valeret; quod supponit falsū. **A**d  
z⁹ dicendū quod si identitas eentie ad personā est iden-  
titas extremp inconvertibilius; et identitas eentie ad  
seipsum non est identitas extremp inconvertibilius; non  
sequitur quod hec identitas non sit illa: nisi assūmat ista p-  
positio. nulla identitas extremp inconvertibilius est iden-  
titas extremp; que non sunt inconvertibilia. Et ad istaz  
dico quod est falsa. nā sic eadē realitas potest esse eoꝝ quod non sunt  
cōvertibilia; et eoꝝ quod sunt cōvertibilia; sic pꝝ quod eadē reali-  
tas est eentie et sapientie et primitatis; ita etiā eadē identitas  
potest esse horū et illoꝝ. ynde etiā in creaturis eadē est  
identitas qua homo est idem cum animali rationali; et qua est  
idem cum sor. et identitas qua pater est idem sibypsi est illa  
eadē identitas qua est eentia eadē sibypsi; et yna idem  
itas non sit alia cōvertibiliter. **E**x dictis patet ad z⁹  
quod s. eis que sunt eadē possunt conuenire opposita; de qui  
bus loquimur. s. predicari de totis et non predicari de totis in  
ordine ad idem; dum tamen non sunt idem adequate et co-  
vertibiliter. **C**ontra ista obiectū multipliciter. primo  
quod datus quod tres personae vel quibus eorum singulatim non sunt  
predicati adequate et eentie ipsi; et tres psonae yl alij psona-  
riū est p̄dicatū adequate ipſi eentie; quod quicq; eentia vel est  
tres psonae yl alij psonaꝝ. **E**x hoc arguit sic ad ppo-  
sitū; quod ea quib⁹ conueniunt opposita; quod eentie conuenit  
cōmunicari per transfigurationē. Et istud non conuenit illi to-  
ti disjuncto; yel cuicūq; et partis s. cōmunicari per trā-  
figurationē; ergo eentia et toti disjunctū predictū non sunt  
oīo eadē. **S**ed hoc non potest dici quod hoc sit ppter  
hoc; quod non sunt idem adequate; cum oppositū bū ostē-  
sum sit; ergo oportet quod aliquo modo sint non eadē; et sic  
ut videatur; non sufficit dicere quod ideo possint eis conuenire  
talia opposita; quod non sunt eadē adequate. **S**cđo con-  
tra modū respondē arguit sic. quādō dicitur quod cōmu-  
nicabile potest conuenire yni et non conuenire alteri; quod  
s. non sunt ynu adequate et cōvertibiliter ostenditur quod  
talis modus respōdendi non sit ad ppositū; et scđo quod sit  
nugatorū. **A**d evidentiā istius sciendū primo quod sicut  
dicitur; et male et ignoranter; adequate cōvertibilitatis p-  
redicationē qua eadē dicuntur adequate quarti cōvertibiliter  
fīm predicationē; et requirat quod de quocūq;  
predicatur ynu et reliqui; non tamen requirit quod quicq; predicatur  
de ynu et de reliquo predicitur. ynde; ut dicitur; de illis q-  
cōvertibiliter sunt eadē isto modo yni eoꝝ potest aliqd  
conuenire; et non aliud. Et hoc pbant sic. quod bonū et verū sunt  
eadē cōvertibiliter; et tamen aliqd predicatur de bono  
quod non predicatur de yero; sicut esse oblectū voluntatis.  
ergo re-  
**S**cđo idem pbant per aliud exemplū; quia  
homo et risibile sunt idem cōvertibiliter; non tamē quicq;  
predicatur de homine predicatur de risibili; quod homo est  
substantia; non tamē risibile est subā. et risibile est ens p-  
accidē; ut dicitur; non tamē homo est ens per accidē. Et  
idem est; ut dicunt; in pposito. nam; ut dicunt; eentia et il-  
lud totū disjunctū sunt cōvertibiliter et adequate idem;  
et tamen cōmunicari per transfigurationē conuenit yni; et non  
conuenit alteri. **E**x hoc arguit cōtra dictū modū di-  
cendi dicendo quod non est ad ppositū; quod reddere causam  
quare predicata opposita possunt inesse aliquib⁹ per il-

Iud qd nibil fac ad hoc q talia opposita issint aligb: nibil fac ad ppositu: s sic e bic. g. r. **M**a. p: mi. facil pbat. qz illb nō facit ad b q opposita pdicata possunt iesse aligb vel nō possint: quo posito adhuc ponit op posita pdicata possunt iesse: s posita adeq*i* ioe. s. uer tibilitate terminoz adhuc talia opposita pdicata possunt iesse eis. s. adeq*tis* uertibl*r*: sic pbatur est. g. ad red dēdū cām qre opposita pdicata possunt iesse vel nō in ee aligb nō sufficit: imo nō valer dicere: qz sūt adeq*tas*: vel nō adeq*tas* uertibl*r*. **E**t sic: vt v: p: illa re spōsso nō est ad ppositu. **C**ūtū ad aliū scīdū q illa rī slo ē nugatorū: pbāt sīc. qz reddere rōnē b eodē r p idē ē nugatorū: sīc est in pposito. g. r. **M**i. pbo. qz idē est aliqd pdicatu ueniire alicui: qd nō cōuenit alteri: z ee inadēq*ū* fm pdicationē. g. reddere rōnē pynū pdicatu cōueniat vni r nō alterip hoc: qd est cē inadēq*ū* fm pdicationē est reddere cām de codē p idē. **S**cōdo ad idē: qz vt dicūt iter cēntiā r psonā r illud totū disiūctū nō est aliqd inadēq*ū* pdicatiōis: nisi fm hoc qd est inadēq*ri* in hoc pdicato: qd est cōicari vel nō cōicari: z sic idē qd p̄us. s. q declarat idē p idē: z reddit causa de eodē p idē. **T**ertio sīc. qz si ad oīdēdū ūdictoria posse iesse eisdē suffic dicere q nō sunt idē adeq*tē* fm pdicationē: tūc faci*r* possit oīdi ūdictoria posse iesse eisdē in qlibet pposito: qz de gbuscūq ḡb attribuunt ūdictoria poterit dici idē. s. q nō sunt adeq*tas* fm pdicationē: hoc autē est inadēq*ū* s. g. r. **A**d p<sup>m</sup> dēdo q eēntiā r talli totū disiūcto possunt iesse sīue ueniire talia op posita: de ḡb logmūr. s. cōicabile r icōicabile: et fm pdicationē. z qn̄ d̄r q sunt adeq*tē* idē fm pdicationē: nego. z qn̄ d̄r q i mo: qz qcqd est eēntiā: vel est tres psonae: vel aliq: vel aliq: nego. qz eēntiā est iūncti tres psonae r aliq r aliq r qlibet. nulla aut p̄s totū illi<sup>m</sup> disiūcti est ista iūnctum: nec totū disiūctū est ista iūncti. Et si dīcat qz salte totū iūnctū acceptū cū toto disiūcto: vt si dīcat oēs psonae sīue tres psonae: z qlz: z aliq: z aliq. v̄l tres vel aliq: vel aliq: est pdicatu adeq*tū* eēntiē. **D**ico q falsuz est: qz totū iūnctū acceptū vt p̄s ppōnis disiūcte nō valer plus q̄tū ad hoc: qz ppō sit vā qz totū disiūctū tūc p̄g. ppōne disiūctiu: qz ppō disiūctiu verifi cat p̄ yna pte si eēntē et oēs alie ptes false. v̄l totū iūnctū acceptū vt p̄s alicui<sup>m</sup> ppōnis disiūcte nō eēt pdicatu adeq*tū* ei cui uenit totū disiūctū p̄ se: z totū iūnctū p̄ se: qz recipie pdicationē totū iūnctū p̄ se: z recipie pdicationē ei<sup>m</sup> sub disiūctō ad alterū i plus se b̄z q̄ recipie pdicationē totū disiūcti: v̄l iūnctū sub disiūctō ad alterē tūc. **U**nī dīco qz i diuinis nullū pdicatu ē pdicatu adeq*tū* ipi eēntiē: nisi solū ab<sup>um</sup>. Et rō hūr<sup>e</sup>. qz i diuinis illb cōe qd ē eēntiā alī se b̄z ad psonas: z cōe i creaturē: v̄l ēt cōe qd ē psona. **N**ā i cōi: qd ē psona respectu psona: rū p̄t inueniri aliqd pdicatu disiūctū adeq*tū* buic cōi: qd est psona. vt qn̄ d̄r q oīs psona vel est p̄r vel est fili<sup>m</sup> vel spūs scūs. Et sīl*r* in creaturis. oīs bō vel est sor. vel est plato. z sic de alys. qz nullus bōvnu existēt est oīs bō: vel plures hoies. Et sīl*r* oīs psona diuina vel est p̄r vel est fili<sup>m</sup> vel est spūs scūs. qz nulla psona est oīs psona: vel plures psonae: tūc oīs psona est oēs psonae: vel hec vel illa: vel tertia. z hoc rōnē p̄tis totū disiūcti: qd est hec: vel illa: vt tertia psona. Sīc hec est falsa simplē. oīs psona est oēs psonae vel plures. sic hoc qd dīco. oīs bō ē oēs hoies yl plures: vt sor. z plato. Et tūc rōnē alteri<sup>m</sup> p̄tis totū disiūcti est vā. eēntiā aut r oē ab<sup>um</sup> est oīs psona: z qlibet: z oēs sīl: z nō solū p̄pa psonaz vel psonae verifi canē de eēntiā: sīc ēt qdā q de nulla psona possunt verificari sic trāfundē r cōlcari p̄ trāfusionē: z hoc est qz no

tionalia simili sumpta vel diuinis nō se habēt adequata ad essentiā fm pdicationē. **A**duertendū vñ est q p̄pa psonaz ueniūt cēntiē: dū tñ nō iportēt distincio nē essentie ab aliq psona: vel ab aliq existēt in diuinis: qz illa q iportat tale distinctionē ei nō ueniūt. vñ cēntiē nō cōuenit nec gnāre nec gnāri: vel opponi relative vel ee incoicabile: z ipsa sit id qd generat r qd generat z qd opponit: z sic de alys. z sit ipse actus generat: z ppter iū adequationē iā pdicāt fm pdicationē r speciale modū: quo cēntia est cōis plurib<sup>m</sup> multa ueniūt essentie. sic sunt illa q iportat unitatē ei<sup>m</sup> cū oībus vel pluribus psonis. sic cōlcari ēē oēs psonas r qlibet eaz: z vñ milia. psonis vñ o aliq ueniūt: in gbus nō cōicat cēntia. sic sunt illa q iportat distinctionē ab aliq existēt in diuinis. sic incoicabile distinctionē ee: opponi: z silia. **O**d autē dictū est q eēntia nō cōicat cū psonis in pdictis pdicatis nō sic est accipendū q eēntia nō sit illa qd pdicata ueniūt: z qz illa pdicata nō ueniūt eēntie rōne distinctionis iportate. **A**d z<sup>m</sup> dēdū q minor q d̄r q adequatio vel inadēquatio uertibiliū fm pdicationē nē nibil facit ad hoc q aliq opposita possunt vel nō possint ueniire aligb est falsa. **A**d p̄bationē ēt dēdū q minor illi<sup>m</sup> p̄sylogismi est falsa. s. q nō oīs qcqd pdicat de uno eoz q uertibiliū se habēt: z q de scīnūce v̄l pdicat pdicat de altero: dū tñ nō variet suppositione termini: vel in modis pdicāti: imo hoc dicere est ignorare p̄pria vocē. z hoc p̄z. **P**runo qn̄cūq aligd pdicat de aliq v̄l: vel ecōuerso oīs q affirmatiua de subiecto inferat affirmatiua de pdicato: z eoz q sunt uertibiliū idē vñ eoz pdicat v̄l de alio: z ecōuerso. q affirmatiua de vno infert affirmatiua de alio: z ecōuerso. Et p̄ p̄s ipole est aligd affirmari de vno gnaffirmēt de alio. **E**x hoc ēt v̄lteri<sup>m</sup> p̄z qcqd pdicat de vno pdicat de altero. **M**a. p: qz supēa fundat locus ab inferiori ad superi<sup>m</sup> affirmādo: z locus a diffōne ad diffōnitū: z ecōuerso. z locus a descriptōe ad descriptū: z ecōuerso. ex hoc. n. idefinita de subito aliq isert idefinita de pdicato: qz subito ueniūt v̄l pdicati. **M**i. ēt p̄z. s. q uertibilia v̄l de scīnūce pdicant. **S**cōdo idē p̄z q uertibilia affirmatiue indefinite: z arguit sīl. sī ita est q nō qcqd pdicat de vno uertibiliū pdicat de altero. g. nō de qcūq vñ eoz pdicat z reliquū. p̄s est falso. g. z aīs. p̄batio p̄fīe. **A**d cui<sup>m</sup> cūdētiā accipiat hō r̄sibile q sunt uertibiliā: z accipiam<sup>m</sup> illud pdicatu qd tu dīcis pdicari de vno z nō de alio: z sit illud pdicatu b. z accipiam<sup>m</sup> illud pdicatu b. ueniire homini: z nō risibili tuā p̄tēsim: ita qz hec sit vā. hō est b. ad hāc necessario sequit qz hec sit vā. b. vel qdā b. est hō p̄ uersiōne idefinita affirmatiue. Inde arguit sīc ad p̄batio nē dicte p̄fīe. qz fm te hō pdicat de b. sed risibilem nō est b. nā si risibile ēt b. sequeret qz b. ēt risibile q p̄ uersiōne idefinita affirmatiue. g. si b. pdicat de boie r nō d̄r sibile: sequit qz nō de quocūq pdicat bō r risibile. z sic p̄z p̄fīe. **T**ertio p̄z idē a obstructiōe p̄fīis ad destructionē antis sic. si hō est b. sequit qz risibile est b. supposito qz hō r risibile sint cōvertibiliā. sī nō sequit: da op positiū. oppostiū aut hūius. risibile est b. est vñiversalis negatiua: qz idefinita vel p̄ticularis affirmatiua: z vñiversalis negatiua ūdictorie opponunt. s. nullū risibile est b. z qdā risibile est b. **I**nde sīl*r* arguo sic. nullū risibile est b. oīs bō ē risibilis. g. nullus bō ē b. ista ē op posita antis illi<sup>m</sup> p̄fīe: qz dicebat. si hō est b. sequit qz risibile est b. g. ista p̄fīa qz sīt p̄ma p̄fīa sīt bona. z sic p̄z qz qcūq sunt uertibiliā adūnūcē sic se habēt: q. qcqd pdicat de ynor de reliquo: sic cūcūq uenit vñū r re

## Quolibet

liquiū: dñ tamen accipiāt suppositio terminoꝝ: vel modus p̄dicādi fīm illū modū: fīm quē sunt conuertibilia. si aut̄ varieꝝ suppositio terminoꝝ: vel modus p̄dicādi a modo illo: fīm quē sunt cōuertibilia: tunc nō oꝝ ꝑ ḡc-  
qd conueniret, vni conueniret reliquo: nec ēt oꝝ ꝑ c̄n-  
cūḡ conuenit vnu conueniat & reliquī: qd tñ aduersa-  
tu concedūt de conuertibiliib⁹, v.g. quādo dicim⁹ ꝑ bō  
& risibile cōueriūn⁹ hō supponit pro habēte humanita-  
teꝝ: & risibile pro habēte aptitudinē ad ridēdū: & hoc si-  
ue ꝑ se s̄lue ꝑ accidēs: sine qualitercūḡ aliter: ꝑ. s. illud  
qđ habet humanitatē est illud qđ habet risibilitatē: si-  
ue illā aptitudinē: & ecōuerso, vñ si dicat. ois bō est risu-  
bilis: & ecōuerso. s̄z risibile significat accidēs, ꝑ hō signi-  
ficat accidēs: nō sequit̄: qz risibile in minori nō signifi-  
cat: s̄lue nō supponit pro habēte humanitatē quātū ad  
lpsam rē: sed pro dictione significat̄ talē rē. [¶] Silt si  
dicat sic. cuicūḡ p̄nit hō ei conuenit risibile: sed cōne-  
nit sorti ꝑ sit hō: & hoc p̄ se ꝑ modo. ꝑ sorti p̄nit risibi-  
le in ꝑ modo dicēdū ꝑ se. nō sequit̄: qz illa conuertibili-  
tas inter hominē & risibile nō intelligit̄ fīm p̄m modū  
dicēdū ꝑ se: qz ista est falsa. cuicūḡ cōuenit hō in ꝑ modo  
dicēdū ꝑ se ei conuenit risibile fīm eūdē modū p̄dicādi:  
qz conuertibilias inter ea intelligit̄ quātū ad veritatē  
s̄lue fīm veritatē p̄dicationis: s̄lue ꝑ se s̄lue ꝑ accidēs: si-  
ue ꝑ se ꝑ modo p̄dicādi ꝑ se: s̄lue z°, vñ est ibi fallacia ꝑt̄l  
p̄cedēdo a cōi mō p̄dicādi ad specialeꝝ modū p̄dicādi:  
& ēt est ibi fallacia figure dictionis mutādo p̄uenire in  
qualr̄ p̄uenire. vñ nō sequit̄. hoc bñic p̄uenit. ꝑ sic cōue-  
nit. [¶] Ad p̄m ꝑ hō dicēdū ꝑ illa p̄positio q̄ dicit ꝑ  
verū nō est obiectū voluntatis est falsa. s̄z verū est ꝑ ve-  
rum fīm rōnē qua verū nō est obiectū adequatū volū-  
tati. [¶] Nunc aut̄ conuertibilitas eoꝝ nō attendit̄ fīm  
rōnē qua verū est vel bonū: & fīm quā acceptiōnē veri  
vel bons dicat: s̄z tātū q̄stū ad illud qđ est verū vel bo-  
nū. qualr̄ aut̄ differat verū & bonū: & fīm acceptiōnē ye-  
ri vel boni dicant̄ verū & bonū connerti non p̄tinet ad  
p̄positū. [¶] Ad illud exēplū dicēdū ꝑ ibi variāt̄ suppo-  
sitio terminoꝝ. s. quādo dī ꝑ homo significat substatiā.  
ꝑ autē dī ꝑ hō est subā: & ꝑ risibile nō est subā. si acci-  
piat̄ subā pro concreto s̄lue: ita sequitur ꝑ risibile est  
subā. sicut sequit̄ ꝑ risibile est animal ydeē enim ꝑ isti  
ignorēt locū qui est ab inferiori ad superius. quicqđ n.  
p̄dicat̄ de inferiori p̄dicāt̄ & de superiori. vñ sequit̄ ꝑ si  
homo est risibilis ꝑ subā est risibilis accipitēdō substatiā  
pro concreto subā: & adhuc sequit̄ ꝑ conuersionē  
idefinite ꝑ risibile est subā. [¶] Qđ aut̄ hic dī ꝑ risiblē  
est ens ꝑ accidēs: qui hoc dicit nescit quid dicit: qz ho-  
mo qualis vel quantus vel qđcūḡ p̄dicatū vel species  
p̄dicat̄ accepta concretine vel abstractine nō est ens ꝑ  
accidens: sed illud qđ complectit̄ directe & explicitē  
diuersa p̄dicamēta. sicut homo albus: vel quale quā-  
tum: vel albū in scū: & talia dicunt̄ entia per accidēs.  
vnde homo risibilis si dicat̄ ens per accidēs. hoc ideo  
est per accidēs: qz vnu conuenit alij per accidēs per  
oppositū ad primū modū dicendū per se: & tunc est mu-  
tatio modū p̄dicādi. [¶] Ad illud quod dicitur in p̄-  
posito ꝑ illud totum disiunctum non est cōmunicabi-  
le per transſuſionē: sicut essentiā: cū tñ vt dicunt̄ sit ade-  
quatū p̄dicatū ipsi essentiē pater & falsum supponit:  
quia ostēnum est ꝑ illud totum disiunctive acceptus  
per se vel acceptum cum toto coniuncto: tñ sub disiun-  
ctione non est p̄dicatum adequatū: nec totum con-  
iunctum per se acceptum: & causa est ista: qz vnu nume-  
ro est plura & coniunctum & disiunctū: ꝑ nulli persone  
conuenit: nec omnibus p̄sonis sunul sumptis. sicut fuit

## Questio

victu. Ad p̄mū qd adducit ad probanduz q̄ respō-  
sio sit nugatoria: dicendū p̄mo q̄ oblectio ista est satis  
frivola: ga nugatio est repetitio inutilis eiusdez rei fm̄  
rem & vocē. hic aut̄ quādo dicit̄ q̄ opposita possunt p̄i-  
dicari de essentia & p̄sona: qz sunt inadequata fin predi-  
cationē salte non est repetitio fm̄ vocē. Ad minorē  
q̄ dicendū q̄ reddere rōnē de eodē p̄ idē re & voce est nu-  
gatio: lz tūc mior māifeste est falsa: nec ēt ibi est petitio  
p̄ncipiy: qz petitio p̄ncipiy ē quādo declarat idē p̄ idē eq̄  
vel magis ignotū. Sic aut̄ nō est hic: qz inadequari  
aliqua fm̄ predicationē in plus se bz q̄ hoc qd̄ est oppo-  
sita simul posse illis conuenire: z iporetat aligd p̄ns & no-  
tiis. s. vñ conuenire pluribz q̄ aliud. vñ vñ aligd cō-  
uenire pluribz differentibz realr est p̄m̄: z ex hoc sequit̄  
q̄ conuenit pluribz q̄ aliud: qd̄ est q. fundamētu ieqlē  
tatis fm̄ predicationē. sicut vñā quātitatē esse maiore  
alia est fundamētu inēqualitatē in quātitate mol: z ex  
hoc sequit̄ vlt̄ri q̄ ēt aligd possit predicari de vno: qd̄  
nō de alio. z nō solū q̄tū ad hoc qd̄ est cōe ee & nō cōe:  
sed ēt quātū ad alia. sicut quātū ad hoc qd̄ est ee distin-  
ctum vel nō distinctū. vñ sicut ee cōe conuenit supioz: z  
vel se habēti p̄ modū supioris: ita ee distinctū conuenit  
vñ parti subiūe in comparatione ad alia: qd̄ nō cōne-  
nit supioz vel ei qd̄ se bz p̄ modū supioris: ita q̄ p̄ma  
ratio cols̄ est aligd conuenire pluribz realr differentibz.  
Ad z̄ dicendū q̄ ma. est manifeste falsa: qz p̄ma cā  
inadequationis: z fundamētu eī est aliqd vñu re p̄di-  
car de pluribz differentibz re: z hoc est bū singulare: ga  
in alys nō inuenit vñu aliqd re predicatione essentiali  
p̄dicari de pluribz: ex quo sequit̄ inadēquatio: z ex hoc  
vlt̄ri sequit̄ q̄ nō possint verificari affirmatio & nega-  
tio de talibz: sicut sunt ee cōe & nō ee cōe: ee distinctū &  
nō distinctū: patrē nō ee filiū: filiū ee cēntiuz. Ad  
3̄ dicendū q̄ nihil valer: qz nō est sunitis ratio in hoc  
& in alys: qz nec similis inadēquatio q̄ sit ratio qua alys  
possint iesse affirmatio & negatio. Quantū aut̄ ad il-  
lud qd̄ dī de idētate cōvertibili sc̄idū q̄ ponere idē-  
tate vel realitatē conuertibilem: vel in conuertibilem  
absolute nihil ē dictu: qz nulla res vel idētitas est uer-  
tibilis vel icōvertibilis p̄pē nisi in habitudine ad alte-  
rum re vel rōne differens: sed verū est q̄ in diuinis est  
idētitas aliquoz extrempoz: q̄ sunt eadē conuertibili: z  
ē idētitas aliquoz extrempoz: q̄ et si sint idē: n̄ tñ cōver-  
tibiliter. z q̄ quis fm̄ re nō sit dare extrema talium idētū-  
tū q̄ differat re: cū talia extrema dicāt eandē realita-  
tem: vñ ibi quātū ad talia nō sunt p̄pē extrema: nisi ne-  
gatiue quītū ad hoc qd̄ est ee extra inūsc̄: tñ vñ & ex nā  
rei sunt ibi aliqua q̄ sunt ibi eadē uertibili: z qdā q̄ nō  
sunt eadē uertibili: qd̄ p̄z. qz illa dicunt̄ uertibili: ea-  
dez q̄ sic se habēt: q̄ cūcūqz vñu eoꝝ est idē & reliquū:  
& ecōuerso. lz in diuino sunt aliqua talia ex nā rei. sicut  
sunt oia absolute accepta: z oia p̄tinētia ad vñā  
solā p̄sonā eadē nō uertibili: dicunt̄ illa q̄ sic sunt idē  
re: qd̄ nō cūcūqz vñu eoꝝ est idē re: & reliquū est idē re  
ex nā rei. ex nā. n. rei eēntia & p̄r sunt vñā realitas: & sūt  
idē re: nō tñ p̄r est idē re oī ei cui eēntia est eadē. nā rea-  
liter eēntia est eadē res q̄ est filī: p̄r vñ nō est eadē res  
q̄ est filī: qz p̄r nō est realr filī: lz sit illa res absolute: q̄  
est filius. sunt. n. vñu absolute: lz vñu nō sit alind. vñ lz  
qñ p̄nomēnū relatiū refert essentiā verificet de filio i  
habitudine ad patrē: dicendo q̄ vep̄r est illud qd̄ est fi-  
lius & ecōuerso. tñ q̄i refert p̄sonā esset falsuz. ista. n. est  
falsa. p̄r est ille q̄ est filī: & ecōuerso. Ad maiorē er-  
go euidentiā p̄missopz: z ēt sequētū p̄ resument aliquā d  
cōlegabili & incōlegabili, z: de uertibili & incōvertibili.

Cōcēdiblē et  
incōmunicabili  
dilecti dūplici sū  
mī possunt.

**Tertio** de habitudine et differentia istorum adinuicem.  
**Quarto** dicetur specialiter de conuertibili et inconuer-  
 tibili quantu ad questionē ppositā. **Quantu ad p<sup>m</sup>**  
 sciendū q̄ sicut supra dictu suit: cōmunicabile et icōmu-  
 nicabile z' possunt accipi: vel p̄ transfusionē: et hoc tam  
 in creaturis q̄ in diuinis: sicut dicimus q̄ generās cō-  
 municat naturā suā genito: siue q̄ istaz cōmunicationē  
 generās comunicet eandē naturā spē cū illa quā habet  
 sicut in creaturis est: siue cōmunicet eandē naturā nu-  
 mero: quā habet sicut est in deo. et hoc est ibi singulare:  
 vel p̄ accipi cōmunicabile fm̄ p̄dicationē: qz. s. con-  
 venit plurib<sup>z</sup>. Et sīl r̄ incōmunicabile p̄t accipi p̄ oppo-  
 situm ad qdlibet istoz cōmunicabiliū. **Cōmunicabili**  
 vo et incōmunicabile fm̄ p̄dicationē adhuc distin-  
 guuntur: qz quoddā est cōmunicabile vel cōe: qd̄ realr  
 vnu et idē nūero conuenit plurib<sup>z</sup>: nec plurificat in eis:  
 sicut essentia diuina conuenit plurib<sup>z</sup> p̄sonis vna nū-  
 ero existēs: nec plurificat in ipsis. et hoc est singulare in  
 diuinis quantu ad p̄dicata eēntialia: qd̄ ideo dico: qz  
 aliq̄ substū p̄t eē cōe plurib<sup>z</sup> accidētib<sup>z</sup> a seintacē: et a  
 subrō realr differētib<sup>z</sup>. **Aliud** est cōe qd̄ cōuenit plu-  
 ribus: nō tñ est vnu nūmero et realr in illis plurib<sup>z</sup>: iteo  
 plurificat in illis realr. sicut in creaturis nā specifica plu-  
 rificat in idividuis et nā gni in spēbus. vt p̄sona ē qd̄  
 dam cōe p̄dicabile de plurib<sup>z</sup> p̄sonis: et plurificat in plu-  
 ribus p̄sonis: qz in plurib<sup>z</sup> p̄sonis nō est vna et eadē p̄so-  
 naliitas nūmero: diff̄rt tñ in creaturis et p̄sonis diuinis:  
 qz l̄ p̄sona diuine nō cōueniant in eadē p̄sonalitate re-  
 et numero: tamē sunt vna res numero absoluta: nō sic in  
 creaturis. **Et vlti<sup>z</sup>**: sicut supra dictu est: ex hoc seg-  
 tur q̄ p̄dicatu qd̄ est p̄sona qualiter aq̄ sumptū nō  
 p̄t adequari fm̄ p̄dicationē p̄dicato: qd̄ est eēntia p̄  
 p̄ter aliū et aliū modū cōmunicatis. Nā essentia est oia  
 p̄sona et oēs et quilib<sup>t</sup>: t̄ qd̄ nullo modo p̄t auenire cōt:  
 qd̄ plurificat in illis quib<sup>z</sup> auenit. **Quantu ad z<sup>m</sup>**. s.  
 de conuertibili et incōuertibili sciendū est q̄ cōuertibili  
 le et icōuertibile ip̄portat idē qd̄ equale vel inequale fm̄  
 p̄dicationē: ita tñ q̄ cōuertibilitas et incōuertibilitas est  
 p̄petras duo p̄ re vel rōne differētib<sup>z</sup>: quoq̄ vnu dī cōuertibilē  
 vel incōuertibilē alterū: ita q̄ cōuertibilita sunt illa  
 q̄ sic se habet: q̄ quicq̄ p̄dica t̄ deyno et de altero: et eō.  
 Et hanc ex parte rel̄ ridet illa sic se h̄re: q̄ cuiuscq̄ vnu  
 cox̄ est realr idē et altepx̄: et ecōuerso. **Incōuertibilita**  
 vo sunt q̄ se habet sic: q̄ nō de quoq̄ p̄dicas vnu ne-  
 cessario p̄dicas et reliquū. et hoc cōtingit z<sup>r</sup>. vno modo  
 qz vnu excedit alterū: sic bō sorē. alio modo qz se habet  
 sicut excedēta et excessa: sic albu et musicū. et huic r̄ndz  
 ex pte rei: q̄ vnu cox̄ q̄ sic sunt eadē est idē realr alte-  
 ri siue alicui: cui alterū nō est idē realr: ita q̄ nō necessa-  
 rio cui vnu cox̄ est idē sequit̄ q̄ reliquū sit idē. **Octu**  
 ad 3<sup>m</sup> sciendū q̄ cōmunicabile et incōmunicabile differēt  
 a cōuertibili et incōuertibili: ita q̄ cōmunicabile differēt  
 a cōuertibili. p̄ q̄ cōicabile dī de aliquo p̄ coparationē  
 ad plura quib<sup>z</sup> auenit. **Cōuertibile** vo dī de aliquo  
 p̄ coparationē ad aliqd̄ eque cōe: vel eque p̄p̄iu cū eo.  
**Et** ex hoc sequit̄ z<sup>o</sup> differētia: qz cōicabile dī de al-  
 tero extremoz̄. s̄ cōuertibile dī de vtroq. Incōicabile  
 aut̄ et incōuertibile differēt. p̄ q̄ incōicabile dicit̄ priua-  
 tione aueniēdi plurib<sup>z</sup>. Cōuertibile vo dicit̄ in adeq̄tio-  
 ne isti<sup>z</sup> aueniēre inter illa q̄ dicunt̄ incōuertibilita: ita q̄  
 nō cuiuscq̄ auenit vnu et reliquū. **Sexto**, qz incōuer-  
 tibile dī tā de eēntia q̄ de p̄sona: qz vnu excedit altepx̄  
 fm̄ p̄dicationē: et dī de vno p̄ xparationē ad altepx̄. nas-  
 sentia est incōuertibili fm̄ p̄dicationē ipsi p̄sona: et p̄so-  
 na eēntie. incōicabile vo tñ auenit p̄sona. **Septu** ad

4<sup>m</sup> sciendū q̄ sicut dictu est absolute accipiendo con-  
 uertibile et incōuertibile q̄s vnu cōueniat, vni extre-  
 mo et aliud ali nibil est dictu: qz hincinde sem p̄ op̄ accipe  
 duo extrema: quoq̄ vnu dicat conuertibile alteri vñ i-  
 cōuertibile. **Et** tūc intellect<sup>z</sup> q̄onis erit. virū cōerti-  
 bilitas extremp̄ cōuertibiliū: et incōuertibilitas extre-  
 morū incōuertibiliū dicāt diuersos modos reales: siue  
 ex nā rei in diuinis. Et q̄tiz ad hoc ponā quinq̄ p̄nes.  
**Prima** est q̄ conuertibilitas et incōuertibilitas sūle  
 realr in diuinis. **Secunda** est q̄ ex nā rei ip̄portat aliq̄  
 differētia. **Tertia** est q̄ illa differētia nō ip̄portat dī  
 stinctionē realr inter illa q̄ dicunt̄ cōuertibilita adinuicē  
 ad ipsa q̄ sunt eis incōuertibilita: ita q̄ hoc realr nō sit il-  
 lnd. **Quarta** z̄ est q̄ illud qd̄ dī incōuertibile: et illd  
 cui est incōuertibili diuersimode se habet ad aliqd̄ tertii.  
**Quinta** z̄ est q̄ illa q̄ sūt adiulcē cōuertibilita nō p̄t  
 sic se h̄re realr ad tertii. **Sixta** p̄ p̄ ex supradictis. qz  
 in diuinis sūt aliq̄ realr q̄ sic se habet: q̄ cuiuscq̄ vnu cox̄  
 est realr idē et reliquū: et ecōuerso. sic sunt oia absoluta  
 adinuicē: et oia q̄ sunt p̄p̄ vni p̄sona: ibi et sunt aliq̄ q̄  
 sic se habet: q̄ sūt idē realr: nō tr̄ cuicūq̄ vnu cox̄ est idē  
 realr: et alterū. sic p̄ de eēntia et p̄sona hac vel illa: pura  
 de p̄sona patris. **Sexta** z̄ p̄z. qz eē talia q̄ cuicūq̄ vnu  
 cox̄ est idē realr et altepx̄: et esse talia q̄ nō cuicūq̄ vnu  
 cox̄ est idē realr et altepx̄ ip̄portat aliquā differētia ex nā  
 rei. s̄ eē idē cōuertibilr alicui: et eē idē incōuertibilr ali-  
 cui sunt buiū. q̄ ip̄portat aliquā differētia ex nā rei: vel q̄  
 differētia talia adinuicē: vel q̄ saltez diuersimode se habet  
 ad tertii. **Septima** aut̄ z̄ p̄z facili. qz quecūq̄ sunt idē  
 eēntialr inter se absq̄ quacūq̄ cōpositione nō possunt  
 esse distincta realr, sed q̄ sunt idē in diuinis inter se: siue  
 sunt idē conuertibili: siue nō conuertibili: sunt isto  
 modo idē. ḡ. z̄. **Dico** aut̄ inter se: qz l̄ p̄sona sunt idē  
 in tertio: qz sunt vnu in essentia: tñ inter se nō sunt vna  
 res relata: nec vna p̄sona: et habet inter se distinctiones  
 reales. **Quarta** conclusio facili p̄z. qz quecūq̄ sic se  
 habent q̄ vnu cox̄ est idē realr alicui: cui aliquid nō est  
 idē realr: diuersimode se habet ad tertii. sed illd cui ali-  
 qd̄ est idē nō cōuertibilr sic se bz respectu illi<sup>z</sup> qd̄ est el  
 idē nō cōuertibilr q̄ vnu cox̄ est realr alicui: cui aliud  
 nō est idē realr. ḡ. z̄. **Quinta** z̄ de se p̄z. s. q̄ cōuertibil  
 liter eadē nō possunt se sic habere diuersimode ad ter-  
 tiū: qz talia sic se habet: q̄ cuicūq̄ vnu cox̄ est idē realr  
 et altepx̄. **Contra** p̄missa arguit: p̄cipue quantu ad  
 hoc: p̄ o: vt dicūt qdā: supponere isti idētūtati nō cōu-  
 vertibili extremp̄ aliquā nō idētūtati iter illa extrema  
 in conuertibilita. Et hoc, pbant, p̄mo ex parte fundamē-  
 ti talis idētūtatis. z<sup>o</sup>: ex parte ipsius idētūtatis. z<sup>o</sup>: ex par-  
 te ipsius in conuertibilitatis. **Pri** ergo arguunt ex  
 parte fundamenti sic: qz quero quid fundat illam idē-  
 tūtatem nō conuertibile: puta idētūtatem in conuertibi-  
 lē: que est iter essentia et personā patris: qz aut̄ eēntia  
 simū cū persona patris circūscriptis alijs personis sum-  
 dat istam identitatē cōuertibile: aut̄ essentia cū p̄sonis  
 aut̄ essentia habet hoc a p̄sonis. s. q̄ fundet talem idē-  
 tūtatem: aut̄ hoc bz ab aliquā nō idētūtate: q̄ fit iter ipsaz  
 et p̄sonā patris. nō p̄ modo: qz exclusis alijs p̄sonis eēntia  
 nō esset cōuertibile eadē p̄sona patris: qz statē p̄pos-  
 tesi nō esset eadē alicui realr differēti a p̄sona p̄ris: nec  
 z<sup>o</sup> mō: qz alie p̄sona nō habet idētūtatez realē cū p̄sona  
 p̄ris. et p̄ o: nō possunt fundare nec p̄ se nec cum alio  
 idētūtate cōuertibile cū p̄sona p̄ris. **Item** z<sup>o</sup> mō: qz  
 essentia est fundamētu talis cōuertibilitatis rōne sue  
 cōditatis: quā non bz a p̄sonis. Relinquit ḡ. 4<sup>m</sup> modus  
 s. q̄ fundamētu isti cōuertibilitatis sit aliq̄ nō idētū

## Quolibet

tas essentie cum patre. **S**ed arguit ex parte identitatis 3'. p. qz illa identitas qua res habet seipsum p. extremitate identitatis: nō est eadem illi identitate in qua res nō habet seipsum p. altero extremitate. sed in identitate q̄ essentia est eadē sibypst̄ eentia habet seipsum p. altero extremitate identitatis. In identitate vero qua essentia est eadē patri: essentia nō habet seipsum p. altero extremitate: sed patre. ergo z̄. **S**ed sic. qz essentia nō eadē modo est eadē sibi et patri: alioquin esset eadē sibi icōvertibiliter: sed idētates quib⁹ aliquid res diversimode est eadem aliquib⁹ videlicet eē diversae idētates. ḡ z̄. **T**ertio sic. idētates qua aliquid coe est idē sibypst̄ nō est eadē cū illa qua cōe est idē alicui parti subiungit: sed idētates qua essentia est eadē sibypst̄: et idētates qua est eadē cū psona se habet sicut idētates qua aliquid coe est idē sibi ipsi: et idētates qua est idē parti subiungit. ḡ z̄. **E**x parte autē conuertibilis et inconvuertibilis 4' arguit. p. sicut op̄ posita nō conueniunt eidē: sed conuertibile et inconvuertibile sunt būi. ḡ z̄. **S**i dicat q̄ conuertibile est inconvuertibile inconvuertibili: ita posset dici q̄ rōnale est irrationale irrationabile. qd est nimis irrationabile. **S**i dicatur q̄ nō est inconvuertibile aliqd eē inconvuertibile et inconvuertibile respectu diversorum: sicut si dicat q̄ eentia est eadē inconvuertibili cū seipso vel cū sapientia diuina: et eadē inconvuertibili cū psona. qz habitudo eentia ad ista est habitudo rōnis: sed ad differētiā inconvuertibilitatis et inconvuertibilitatis nō sufficit differētiā rōnis. ḡ z̄. pbo minorē z̄. p. qz habitudo sive differētiā rōnis p̄supponit aliquā differētiā realē: vel saltem nō idētate realē: et sic adhuc sequit̄ q̄ inconvuertibile et inconvuertibile p̄supponit aliquā differētiā: vel nō idētate realē. **S**ed sic. qz differentia rōnis nō sufficit ad verificandum contradictionem de aliis quib⁹: sed de inconvuertibili et inconvuertibili verificant̄ h̄dictoria. ḡ z̄. **T**ertio p̄ncipalit. qz si idētates qua eentia est eadē sibypst̄: et idētates qua psona est eadē sibypst̄: et et idētates qua essentia est eadē cū psona sunt eadē idētates: queritur de idētate illaz̄ triū: aut est eadē cū illis idētatis? inconvuertibili aut inconvuertibili: et sive sic sive sic quieret de idētate illaz̄ triū cū 4' idētate: q̄ ponitur eē idētates illaz̄ triū: et sic in infinitū: nisi ponat q̄ idētates extremoz̄ conuertibili et inconvuertibili sunt diversae idētates. **T**ertio sic. qz idētates eentia cū parte aut est idētates eiusdem ad seipsum: aut nō. si nō: ergo alia est idētates qua eentia est eadē sibypst̄: idētates q̄ eentia est eadē cū patre. si sic: tūc arguit sic. sicut idētates eentie cū p̄ se habet ad eentia et psonā patris: ita si conuertibilitas eentie cū p̄ se habet ad eentia et ad partem: vel psonā patris. sed sicut te idētates cū p̄ se est idētates eiusdem ad seipsum. q̄ in convuertibilitas eentie cū p̄ se est inconvuertibilitas eiusdem ad seipsum: et sic sequit̄ q̄ essentia est inconvuertibili sibypst̄: et p̄ tñ sequit̄ q̄ eentia est eadē alicui: cui eentia nō erit eadē: qd est ponere contradictionia. **Q**uarto sic. et est tactu in p̄ponendo q̄onē: qz oī distinctio realis in diuinis est p̄ relatas originis oppositas. sed conuertibile et inconvuertibile nō dicunt̄ opposita relative. q̄ ipsoz̄ tñ differētiā rōnis: et p̄ tñ p̄ tales differētias vel rōnes nō possunt verificari h̄dictoria. **Q**uartū ad p̄m qd accipit ex parte fundamēti scie dū q̄ illud argumentū querit sup qd fundet idētates inconvuertibiliū extremoz̄. Circa qd sciēdū q̄ idētates alioz̄ q̄ozi p̄fundēt sup eentitatē vel realitatē ipsoz̄: fm qui dicunt̄ eē eadē: q̄ idētates sive vnitatis nihil aliud est q̄ entitas: Atque realitas indivisa: sive individualis ipsius realitatis: ita q̄ idētates illoz̄ extremoz̄ fundatur sup eoꝝ realitatē. **S**i aut ylteri querat sup qd fundat̄

## Questio

ipsa inconvuertibilitas extremoz̄: dicendū p̄ sup excessum vnius illoz̄ respectu alteri⁹ qd excedit. et hoc accipiendo excessum fm̄ predicationē et fm̄ identitate: que est fundamentū veritatis ppositionū: in quib⁹ predicitur hoc de hoc. **E**t istud declarat sic. qz sicut inequitas fundata sup quātitates molis fundat sup excessum vnius quātitatis in habitudine ad alia excessam: ita inconvuertibilitas q̄ est inadēquatio fm̄ predicationē: sive fm̄ tale idētate fundat sup excessum fm̄ p̄dicationē alioz̄ sic excedētis in habitudine ad illud qd sic excedit. s̄z inequitas nō fundat sup aliquā eentitatē absolute acceptā: sed sup eentitatē excedētē in habitudine ad eentitatē excessaz̄: vel ecōuerterio ita q̄ inequitas vni⁹ fundat sup excessis in p̄paratiō ad excessuz̄: et inequitas alteri⁹ fundat sup illud qd excedit in p̄paratiō ad excedēs: et q̄ iste excessus ex pte eentia iportat p̄ cōitatem: q̄ est cōmunis plurib⁹: et ipsius excedi iportat p̄ cōitatem vel nō cōitatem psonae bus⁹ vñ illius: fm̄ quā. s. psonae nō aueniunt tot quot aueniunt eentiae: ideo talis inconvuertibilitas fundatur sup eentia: vi est tōis plurib⁹ in p̄paratiō ad illud qd auenit alicui: nō tñ tot sile eentia: et ex alia pte fundatur sup illud qd deficit a tali cōitatem in p̄paratiō ad illud qd sic coe est. **A**d formā ḡ argumēti dicendū q̄ nec sup eentia exclusis alys psonis: nec sup eentia vna cū psonis: ita. s. q̄ alie psonae dicant̄ h̄bre idētate iſconuertibile vna cū eentia: nec ēt sup eentia: vt bz aliqd s psonis qd nō babeat a seipso: sed fundat sup eentia: vt babz pdicta cōunitatē: quā s̄z nō babeat sine psonis: tñ nō bz ab ipsis psonis quib⁹ d̄r̄ cōis in p̄paratiō ad illud qd nō est sic coe: et sic nō oꝝ dare illā nō idētates fieri: ad quā infallibiliter sequit̄ diversitas: sicut. s. deducit. fuit. nec aliquē illoz̄ modoz̄ triū. vñ ratio procedit ab insufficiēti. **S**ed: vt videat: h̄ hoc qd d̄r̄: q̄ iconuertibilitas fundat sup excedēs pdicto modo in cōparatiō ad excessuz̄: arguit sic. qz si inconvuertibiliitas fundatur sup excedēs in p̄paratiō ad excessuz̄: tūc videat q̄ ista inconvuertibilitas q̄ videat qd̄a habitudo inequitas s̄z pdicationē fundēt in p̄paratiō excedētis ad excessuz̄: s̄z p̄paratio videat iportare quādā habitudinē. ḡ habitudo fundabili in habitudine: qd est inconvuertibile. **A**d h̄ dōz̄: q̄ qñ d̄r̄ q̄ inequitas fundat sup excedēs in habitudine ad excessuz̄. ly in. nō dicit habitudinē fundamēti: ita q̄ in habitudine stndet habitudo: s̄z denotat expō termini: ad quē dōz̄ eē habitudo vt sit sensus q̄ talis habitudo est habitudo talis excedētis ad talē terminū. s. ad excessuz̄. **A**d p̄m qd arguit ex pte idētatis dōm: q̄ idētates qua aliqd est idē sibi: sive qua habet seipsum: et alio extremitate nō est idē cū illa qua res habet aliqd p̄ alio extremitate aliquo modo sit diversum ab ea re: q̄ nulla res pōt̄ ēē diversa a seipso realē: tñ illa idētates q̄ aliqd res habet seipsum pro alio extremitate pōt̄ esse eadē cū illa qua habet aliqd pro alio extremitate: qd essentialiter est idipsum quod ipsa: s̄z nō adequate: prout expōsum est. **I**n sōr. enim eadē idētates est qua homo ē idem sibi: et qua homo idē sorti: et idem etiā sequeretur si vnius homini numero ēē eentia s̄z sōr. et plato. **N**otandum q̄ nō est simpliciter cōcedendū q̄ idētates eentiae cum patre sit idētates eiusdem ad seipsum: sed debet dici q̄ est idētates alicui⁹ ad illud qd simplicissime est ipsum: s̄z nō adequate. **A**d z̄m dico q̄ mior est falsa. qñ diversitas modi accipit tñ fm̄ adequtionē et iadē q̄liōnē. s̄z pdicationē. nā nibil. pbibz vñ et idē et pēdē idētate ēē idē vni⁹ inadēqute et idē alteria dequte: sic dictus est de hoīe respectu sui et respectu sortis: et plus de essentia respectu sui et respectu psonae. **A**d 3̄m dico q̄ ma-

sor est falsa ēē fīm aduersarios alioqñ sc̄alias fuit de-  
ductū: i vno idividuo eēt nūlē idēpūtates fīz mltitū  
dinē p̄dicabiliū exītiū recta linea iter gen⁹ ḡnaliſſū  
mū: r qdlibz idividuiū ei⁹. Ad p̄m qn̄ argu⁹ ex p̄tē cō  
vertiblē r icōuertibilis dico. q̄ loqndō d̄ his: q̄ ip̄tāt  
oppōez fīm b̄: q̄ ē p̄dicari de tot: r nō p̄dicari de tot: v̄l  
fīm adeq̄ri: r nō adeq̄ri. fīm p̄dicationē: vel fīm iden⁹ em⁹  
ei corruſdētē. Iz vō p̄ueniat eis: que sunt idē adeq̄te: vel  
alicui i cōpatōe ad illō: cui ē idē adeq̄te: tñ bñ p̄nt p̄ue  
nre alicui ihitudic ad illō: cui iz sit idē: nō tñ ē idē ade  
quate: vñ talia oppō p̄nt p̄uenire eis: q̄ sunt idē realr  
r simplicissime: dū tñ nō sunt idē adeq̄te: uno ex termi  
nis idētitatis eiusdē: q̄ ē idētitas icōuertibilis: talia op  
posita p̄nt p̄uenire: q̄ eo ipo q̄ s̄ eadē icōuertibilis: vñ  
eo p̄ re' alicui: cui aliō nō ē re' idē: r vñ eo p̄ non  
p̄dicat d̄ tot: de quo p̄dicat alter⁹. Ad p̄mā istatiā  
b̄ hoc factā dico. q̄ illa istatiā ē multū irrōnāl. q̄ nō ē  
sūlis oppō iter p̄uertibile r icōuertiblē: sc̄ iter rōnale  
r irrōnale. nā oppō: q̄ ē iter rōnale r irrōnale: ē iter dū  
as formas absolutas fīm se r absolute lūptas. Inter cō  
uertibile aut r icōuertibile ē oppō nō fīm formas abso  
lutas r absolute acceptas. Sed ē oppō: q̄ p̄uenit alicui  
in hitudie ad diversa p̄dicata: quo p̄ vñ ē idē adeq̄te: r  
aly est idē nō adequate. Ipsi et icōuertibilitas p̄porta  
talē oppō iter ipa extrema idētitatis icōuertibilis. vñ  
ēt ipm rōnale r irrōnale alr dicūt oppōne sue opposi  
tas dīas r" alia sp̄z: r alr dūt dīas oppositas fīm  
adeq̄tionē r adeq̄tionē fīm p̄dicationē ipius boīs re'  
asialis: r eiusdē re' rōnal. Ad sc̄dāz istantiā dōm: q̄  
iz hitudo eēt ie ad psonam si hitudo rōnis: tñ ē hitud  
do ad illud: q̄ nō ē idē sibi fīm p̄dicationē adeq̄ta: re'  
ita q̄ est hitudo ad nō adequatu: re': r ex b̄ segt: q̄ līc  
nō dīant re' iter se sic. q̄ hoc re' nō sit b̄: tñ p̄portā dīā  
fīm q̄z diuersimode se hūt ad 3" ex hoc: q̄ re' vñ nō ē  
re' idē adequate alteri. Ex hoc p̄z: q̄ b̄ sufficit ad b̄  
q̄affirmatio r negatio eiusdē possint verificari de his  
que sic sūt eadē icōuertiblē. Ad z" p̄ncipale dico:  
q̄ idētitas eētia ad se: r idētitas psonae ad se: r idētitas  
eētia ad personam nō dīr eadē idētitas fundamēta  
liter loquēdo fīm re': q̄s fīm rez sūt fundamēta idētit  
atis: sic ipsa realitas talū extremoz dī fundamēta sue  
idētitatis. sed dīr eadē, put vna ē alia, vñ nō  
oz, pcedere i ifinitū q̄rendo idētitatē idētitatū. Nō est  
ēt q̄rendū vtrū idētitas sit eadē p̄uertiblē: vel icōuert  
iblē cum alys: q̄z b̄ p̄cedet ex falso imaginatiōe. q̄s  
idētitates sūt fundamēta idētitatū. Sed yeruz est  
q̄ sic realitas pris est realitas eētia: non tñ est eadē q̄  
ta fīm p̄dicationē: ita idētitas pris nō ē idētitas eētia:  
nō adeq̄ta ei fīm p̄dicationē: ita q̄ idētitas pris ē eadē  
cū idētitate eētia icōuertiblē: nō p̄ idētitatē funda  
tam in eis nisi fīm rōnē: sed q̄ vna ē alia: sic vna reali  
tas est alia realitas: ita q̄ sic se b̄z fundamētu vñ: idē  
titatis ad fundamētu alter⁹ idētitatis: ita idētitas fū  
data ad aliam idētitatē fundatā. Ad 3" dōm: q̄ idē  
titas eētia cū p̄re nō p̄pse dīz dici simplē idētitas ali  
cuius ad sc̄pīnū: Denote: q̄ idētitas eētia cū p̄re cō  
sequaf ipam eētia fīm suū totū ambitū: ita q̄ talis idē  
titas cōscq̄ f̄ eē idē cū oī eo: cū quo eētia ē eadē. Sed  
dīz dici. q̄ est idētitas alic⁹ rei ad illud: q̄ ē ipsamet re'.  
nō tñ adequate: sic idētitas boīs cū sorte nō dīz dici ab  
solute idētitas eiusdē ad sc̄pīz pp̄ p̄dictā cām: Iz sit idē  
titas rei ad illud: q̄ est ipa: iz non adequate. Et sūt  
icōuertibilitas eētia ad p̄rem nō dīz dici icōuertibili  
tas alie ad sc̄pīz simplē r absolute. Sed cū determi  
natiōeyt dīcat: q̄ est icōuertibilitas eētia cū eo: q̄ ē

ldīpm q̄ eētia nō adequate. sic si dicere: q̄ icōuertib  
ilitas boīs ad sor. est icōuertibilitas nō boīs ad sc̄pīz  
simplē r absolute. q̄ icōuertibilitas boīs ad illud: q̄  
est ip̄sernet hō: nō tñ adequate: iz in b̄ differat: q̄ idem  
hō nūero non p̄t eē sor. r ali⁹ hō a sor. Si tñ ita eēt. hō  
ēt idē cū sor. icōuertibilitas: sic cū illo: q̄d est id ipsū qd  
sor. nō tñ adeq̄te. hoc enī solū facit: q̄ aliqd nō sit idē  
re' adeq̄te cū alio: q̄ vñ eo p̄t supponere, p̄ aliquo  
q̄d est aliud re ab alio. Ad q̄rtū dico: q̄ oīs dīā r dī  
stinctio: q̄ ē idividū: ē p̄ relatōes oppositas v̄l formalr  
vel radicalr: formalr gdē q̄rtū ad ea: q̄ sic dīā v̄l disti  
guunt ab iūicē: q̄ vñ nō staliud realr: nulla, n. distō  
real: qua b̄ non sit aliud re': p̄t eē in diuinis nī p̄ op  
positas relatiōes origis: radicalr aut sunt alie dīrie: q̄ n̄  
important talē distōne realē: inter q̄ dīr differrē: sicut  
eētia r psona p̄portā dīā fīm eētē cōe r nō cōe. r b̄z  
ētē distinctū ab aliq̄ psona: r nō eētē distinctū: nā eētē eē  
ētē nō distinctū ab aliq̄ psona dīā p̄uenit re' eētia: sed  
esse nō cōe r eētē distinctū ab aliq̄ psona dīā p̄uenit re'  
buic psona vel illi: q̄ gdē dīā p̄uenit magis eis in hūdo  
se diuersimode ad tertiu: q̄ inter se: r hec ēt dīā habet  
originē ex relationib⁹ originis oppositis: q̄ ex hoc: q̄  
ibi sunt oppō relatiōes cū vna eētia b̄z ortū q̄ eētia:  
r q̄b̄z isto p̄pō oppositoz relatiōes hūt talē dīāz fīm cōe  
r nō cōe. r fīm distinctū r nō distinctū. Et sic p̄z de sc̄dō  
articulo p̄ncipali. s. qd sit sciendū de dīā cōicabilis et  
nō cōicabilis: vel ēt p̄uertiblē r nō p̄uertibilis.

**Hunc restat** ostendere de tertio articulo p̄n  
cipali. s. q̄ p̄ istam viā euadunt  
inconuenientia: que videnē sequi in diuinis ex idētitā  
te eētia r psona fīz q̄ pole ē viatoritalia euadere: p̄tē  
aut illa inconuenientia reduci ad tria. Primum ē quo p̄tē  
verificari affirmatio r negatio fīm eētē reale de eētia r  
psona: si sunt oīno eadē res: q̄z affirmatio r negatio eius  
dem de eodē r fīm idem sunt dīctorie opposita. Sed  
opposita dīctorie ipole est p̄uenire eidē, q̄z. Se  
cundū est: quo si eētia r psona sunt oīno idē sic: q̄z  
psonaz est idē oīno cū eētia: q̄ ēt est eadē nūero cum  
q̄libet psona, q̄o psona adiuuice nō sunt idē inter se: b̄  
enī v̄l eētē b̄ illud p̄m": q̄d est cōe in oīmā, q̄d q̄ vñ iē  
eidē sunt eadē: ipsa inter se sunt eadē. Tertiū quo  
eo p̄z: que sunt eadē res oīno vñ nō p̄t multiplicari vel  
plurificari: reliquo nō multiplicato: vel plurificato: vel  
q̄o p̄t inseri: multiplicari supiori suo nō multiplicata  
to fīm rem saltez. Ad p̄m isto p̄z fīm istam viā p̄tē  
responderi: q̄ si eētia r psona eētia sic oīno eadē re'  
q̄eēt eadē adeq̄te re' fīm p̄dicationē r idētitatē ve  
ritati, p̄ponis corrispondē ipole esset v̄ficiari de esen  
tia r psona affirmationē r negatio eiusdem reale. Sed de eis: que sunt eadē res: vel idē re' nō ade  
quate: iō nō oīno sic illa: que sunt adeq̄te idē: p̄nt v̄fici  
ari affirmatio r negatio eiusdem: sc̄ut patet de boīe  
r de sor. r eidē esset: si idem hō nūero esset sor. r p̄lo;  
Notandū tñ: q̄ q̄ dīr nō oīno eadē eētia r psona  
nō intellēr q̄ inter ea sit aliqua non idētitas vel disti  
ctio realis. Sed quia vñum isto p̄z non est idem alteri  
. eētia psona fīm totū ambitū illo p̄z: q̄bū eētia ē ea  
deni: r quib⁹ conuenit: ynde idem est ac si dicatur: q̄  
vñum eo p̄z: non est idem re' tot quorū alterū ē idem: r  
respectu eo p̄z: que sic sunt idē affirmatio r negatio eius  
dem non implicat contradictionem: sc̄ut dictum ē de  
boīe r sor. Ad z" p̄z per idem: q̄z ista p̄positio stellar  
de eis: que sunt eadē eidē tertio adequate: q̄ idētit  
as aliquo p̄z cū aliquo tertio in plus se hūste fīm predi  
cationem non concludit idētitatem inter illa: que sunt

## Quolibetii

Md vñ pue  
nici & cum  
eentie & relo  
nis si eades  
realitas relo  
plificat ean  
ua remanente  
implificata.

Eadem eidem taliter se huncit. Ad tertius dicendum: quod hoc est hic singulare. scilicet aliqua sunt idem realia: et tamen unum istorum quatuor ad illud: quod est plurificata realia realitate altera non plurificata: dico autem quatuor ad illud: quod est, quod in creaturis manente eodem fundamento plurificata aliquo modo realitas relationis, non quatuor ad realitatem: quod est ipsa relatio. Sed quatuor ad realitatem: quia sponte extrinsece, scilicet terminus: ac quae est, sicut supradictum albedinem fundat similitudo alicuius ad aliud aliquid: et dissimilitudo ad nigrum. Et ideo secundum illos: qui ponunt: quod relatio non dicit rem alias a fundamento quatuor ad id: quod est realia: tamen aliqua omnia est ibi: quatuor ad esse relationem ratione termini. ideo in eodem quatuor ad id: quod est realia: non possit plurificari res relationis non plurificato fundamento. In diuinis vero manente eodem fundamento absolute plurificata realitas relationis quatuor ad suas realitates: que sunt ipsa, quod est potest esse: per relationem realia plurificata non plurificatur eentia realia, cum eentia et relationis sit eadem realitas. Ad hoc vero posse dici. quod duo faciunt ad hoc, scilicet infinitas eentiae: et ipsorum non includere opponere ad aliquam personam secundum relationem oppositorum oppositorum personarum: quod ex hoc: quod est infinite distinctionis: potest una existere in pluribus suppositis. Ex hoc vero: quod non includere oppositum personarum oppositorum, scilicet non opere eam opponere: tamen personae non opponunt: ita non opere ea plurificari quod in talibus plurificationem plurificatis personis: quod ibi non est plurificatio secundum oppositionem. Ad formam ergo argumenti dico. quod dicitur quod ex quo est una realitas: una non potest plurificari realia alio non plurificato realia: saltem quatuor ad id: quod sunt realia: posset dici. quod non opere habeat veritatem in illis quod ex uno non includere oppositum: per quod sit ipsa plurificatio. sicut aliud: et maxime ubi est distinctionis entitatis infinita. Individuus autem nullum absolutum includere oppositum: scilicet includere relationes. Quod autem additur de superiori ad inferius non cogit: quod eentia respectu platonica non habet proprietas et generis rationem superioris: nec platonica ratione inferioris. ideo ibi sit aliqua similitudo. Et ideo non opere plurificatis personis essentiam plurificari in eis. Contra ista obiectum multiple primo contra primum: et hoc tripliciter. primum quod saltem respectum affirmatio et negatio: que sunt coem. et non coem. non potest dividetur: quod ratione: quia potest auertere eentie et persone sit non adequatio eentiae et persone secundum predicationem: quod idem est essentiam et personam non adequare secundum predicationem: et non cum eadem realitas est ipsius essentia: ut huiusmodi eam cum non cum tali opponere: quod ex eiusdem causa non coem: et sic declaratur idem per idem et idem ponitur esse causa et ratione sui ipsius. Secundo: quod ex quod eadem realitas est eentie et persone non vero quod unum plus possit esse coem quod alterum. Tertio quod non redditur causa vel ratione: quod illud: quod auertere yni repugnat alteri: puta eentie auertere esse coem: et repugnat persone determinante: puta prius ponatur iter ea aliquam omnia: vel aliquod non idem est. Secundo autem secundum euassione: quod dicitur quod quecumque yni et eidem: sunt eadem et ceterum. Quod hoc verum est de illis: que sunt eadem yni et eidem auerribiliter et adequate: quod illud dicere est propter intermissionem absque colore: et non respondere ad positionem: quod idem est quod dicitur: ac si a primo negaret ipsum primo dicendo: quod non est ylterre vero: quod quecumque yni et eidem sunt eadem: inter se sunt eadem. Hoc autem non est respondere ad primo: sed in intermissione ipsum principium. ergo et ceterum. Contra tertium: quod adhuc stat: quod eidem et secundum idem continent opposita: quod yni et eidem. scilicet essentiae: et secundum idem: quod in essentia: non est aliud et aliud. Sed hoc vero ipole ergo et ceterum. Si dicas ad hoc: quod non secundum idem: sed secundum diversa supposita: contra quod dicitur: quod eidem et secundum idem non continent opposita: sed secundum idem non solum intellectus ex parte predicationis: ita quod sit sensus: quod eidem subiecto secundum idem predicationis

## Questio

catum non continent opposita: quod ipole est: quod opposita dicant idem ut idem: ut de parte primo et intellectus ex parte subiecti: alioquin eidem subiecto possent inesse opposita secundum diversa ex parte predicationis: et quod omnia opposita sunt diversa alia quod modo: tunc quecumque opposita possent inesse eidem subiecto quod est absurdum. Sed paternitas et filiatione sunt opposite relationes. ergo non potest conuenire eidem eentie: que sumuntur ex parte subiecti. Contra exempla arguitur: quod non est sile de ceteris in creaturis respectu partium subiectiarum: et de eentia in diuinis respectu personarum. quod in creaturis non inveniuntur idem numerus: et realia in diversis secundum subiectum non plurificatum in eis: sicut una et eadem eentia est in pluribus personis diuinis non plurificata realia in eis. Ad primum illo: quod opponuntur contra euassione: quod enadit affirmationem et negationem de eiusdem non aequaliter non implicare contradictionem. dico quod dato: quod non aequaliter secundum predicationem non sit causa: quod ceterum: et non ceterum continent eentie et persone: tamen inaequatio secundum predicationem est sufficiens causa intermedii istam suam: quod secundum non sequitur: quod si affirmatio et negatio predicentur de eiusdem qualitercumque sunt eadem: quod implicant contradictionem: quod non opere: quod affirmatio et negatio implicant contradictionem circa eadem inaequatio: ut per positionem supra: quod affirmatio et negatio potest se copari vel circa simpliciter non eadem: vel circa eadem non aequaliter. Et quod dicitur: quod idem est esse causa et non ceterum: et adequare secundum predicationem: non est verum. ideo unum sequitur ad alterum: sed prima ratione et fundamentum inaequatio secundum predicationem est ynum predicari de pluribus: quod aliud ad hoc autem sequitur inaequatio et aliud esse non causa: vel saltem minus causa. Ad secundum dico: quod in eadem realitas sit essentia et persone: tamen ista realitas aliquo modo est differenter essentia et persone: nam ista realitas est ipsius personae ut huiusmodi eam cum oppositione ad aliam personam: cui non potest coincidere: nec esse eadem cum ea. Sed ista realitas est ipsius essentiae: ut huiusmodi eam non cum tali opponere: quod ex eiusdem causa non causa: et personam non exire communiter. Et si ylterius obiectum: quod realitas personae vel ipsius rationis includat oppositionem pluribus realitas essentiae: dico quod nulla alia causa est: nisi quod in diuinis nulla alia potest esse oppositione nisi secundum relationem: quod autem dicitur: quod realitas eentiae et realitas relationis est eadem: verum est: ex hoc tamen non sequitur quod essentia vel realitas essentiae includat oppositionem ad aliud: quod in diuinis existens: ita quod persona circa rem essentiae oppositionem: sed bene sequitur: quod essentia et realitas sua est illa res que includit oppositionem: ut denotetur idem est inter essentiam et personam: scilicet non continent eentie: vel realitas eius: quod generet: tamen ipsa est res: quae generat. Per hoc primum ad tertium: quod per hoc repugnat persone: vel relationi esse causa: quod quidem esse causa continent eentie: quod secundum persona includit relationem oppositionem: quod non continent essentia. ideo realitas yni et realitas alterius: et non tamen continebatur et aequaliter: sicut dictum est. Ad illud: quod obiectum contra resolutionem datam ad illam propositionem: quecumque yni et eidem et ceterum. Dicendum: quod illud: quod ibi assumitur est falsum: quod illa respositio non intermititur principiis: sed exponit: quod illud principium non ostendit de illis: que sunt eadem quocumque modo eidem: nam et ex parte illius: cui dicuntur esse eadem: et ex parte modis: quo sunt eadem illi tertio: potest esse instantia. Nam non opere: quod illud: que sunt eadem ei: quod est yni specie vel genere sunt: simpliciter eadem inter se. Et sicut si aliqua sunt eadem yni alicui tertio yni numero: non opere: quod sunt eadem iter se: si non sunt eadem illi tertio auerribiliter et adequate: quod illud principium intermititur de uno tali: quod est yni realia: et non ratione tamen: et quod est yni adequate cum illis: que dicitur esse eadem illi tertio. Et hoc dicitur ipsius meus adversary: qui ponunt: quod non

bz veritate illa ppositio de eis: que sunt idem idētate relativitatis: nūl q̄ in hoc differunt a nobis. q̄ iste modus idētatis fundat: vt in alijs qōnibus patuit: super contradictionia: et sup signata: et super exempla excludentia oppositi. ¶ Noster aut̄ modus fundat super veritatē fidei catholice declarata per cōciliū ḡniale: vbi dī: q̄ eēntia est quedā res summa: que ē p̄ et filius et sp̄us sc̄us t̄res simul persone et quelibz singulatim: q̄rū personaz: vna non est alia: ad qd̄ statiz sequit: q̄ essentia est eadē pluribus: quoꝝ vnu non est alterū: et per h̄is opz: q̄ sit eis eadem nō adequate. ¶ Ad illud qd̄ obycit tr̄tertiū dico: q̄ vni et eadem et fm̄ idem ex pte subi: et in eodem supposto nō p̄nit cōuenire opposita i diversis suppostis: sicut p̄z de mā: que eadem et fm̄ idem subiue pot̄ eē successione sub diversis formis subalib<sup>z</sup> et incōpolibus in diversis suppostis. ¶ Et similiter non est incōueniens: q̄ eidez et fz̄ idem ex pte subi p̄nit puenire opposita simili in diversis suppostis: dū tñ sit natura talis: q̄ eadem simili possit esse in diversis suppostis: qualis ē natura diuina. ¶ Ad illud: qd̄ iducit p̄tra exempla: dico: q̄ creaturis nulla exempla p̄nit iueneri: q̄ ad plenū possint declarare trinitatem: et illi qui voluerant metiri trinitatē fz̄ ea: q̄ appent i creaturis: iciderūt i diversos errores: q̄ ipole est aliqd ad plenū simili iueneri: per qd̄ possit trinitas plene declarari: tñ supposta trinitate satis potest ex apparentibus declarari: q̄ personarum coeternitas non includit aliquā repugnatiā: cū manifeste inueniatur in creaturis coeternitas p̄ncipij et p̄cipiati. ¶ Dico ḡ q̄ nulla exempla i creaturis sufficiunt ad declarandū trinitatē: illa tñ: que posita sunt magis accedunt: illa aut̄: que alijs adducunt oꝝ passiōe et subi: et alijs simipl̄ absurdā sunt: et errores supponunt. s. q̄ ac eidens sit idistinctū essentialiter ab eēntia subi: q̄ ad hoc infallibiliter sequit: q̄ v̄tute diuina non possit esse accidens sine subiecto.

Quartus ar  
ticleus.

¶ **Quantum** aut̄ ad quartū p̄ncipale. s. q̄ non est alia via euadendi inconvenientia predicta p̄z sic: q̄ ad euadendū inconvenientia p̄dicta oꝝ ponere yl̄ q̄ eēntia et persona differat realiter: vel q̄ sufficiat dīa rōnis: vel q̄ ponat idētitas relativitatis dicta est in precedentib<sup>z</sup>: vel q̄ ponat idētitas istoz extremon: inconuentibiliū et inadequatoꝝ. p̄mū. s. q̄ essentia et persona differant realiter. sic. s. q̄ h̄ realiter nō sit illa: est error damnatus per cōciliuz generale capitulo damnam<sup>z</sup>: vbi dī: q̄ eēntia est tres personae: et quelibet persona. ¶ Secundū est insufficiens. ¶ Tertiū ē falsum et ficticiū: relinquit ergo soluz quartū. Maior p̄z p̄ locum a diuissione. q̄ non v̄t alia via ad euadendum predicta inconvenientia. Minorē probō ostendendo primastres vias non valere. et primo p̄z: q̄ prima via nō valz: q̄ ponere diuissitatem inter essentiam et personam est hereticus: vt supradicm ē. Sc̄da via non est sufficiēs nisi aliud addatur: qd̄ p̄z sic: et p̄mo q̄tū ad vitandū contradictionia eidē cōuenire. q̄ affirmatione et negatio ī esse reali non p̄nit cōuenire illis: que sunt eadez regnū: nūl ueniat alia rō quare sint alia q̄ dīa fm̄ rōne tñ. Sed eēntie et persone ueniant affirmatio et negatio ī esse reali: sicut esse oppositū relativē: et non esse oppositum relativē: et esse cōe realiter: et non esse cōe realiter. ergo ad hoc non sufficit sola dīa rōnis. Minor p̄z: maior: sc̄diliter p̄bat. q̄ illud: qd̄ uenit alicui fm̄ rem: et in esse reali opz q̄ illi cōueniat ex parte rei: et fm̄ eē reale. S. q̄ dīa fm̄ rōne tñ non cōuenit alicui fm̄ esse reale. q̄ t̄. ¶ Sed cōtra B̄ forte posset aliquis obyitere: q̄ si eēntia

et persone cōueniat affirmatio et negatio eiusdeꝝ: aut hoc est ppter dīam rei: aut ppter dīam rōnis. nō ppter dīam rei. q̄ ista est impolīs. ergo hoc est ppter dīam rōnis. ¶ Ad hoc dico: q̄ ratio procedit ab insufficienti: q̄ omittit tertium membrum: qd̄ debet assumere: q̄ hoc pot̄ puenire: aut propter differentiā rei: aut ppter dīam rōnis: aut ppter inadequationē idētatis: siue ppter inconvertibilitatē idētatis: qua. s. nō cuicuqz vnu eoꝝz est idez reali: et alterū est illi idem reali: ita q̄ istud tertium exclusa dīa reali interea non sufficiente dīa rōnis sufficit ad B̄: q̄ affirmatione et negatio eiusdeꝝ possint de his verificari sine implicatiōe contradictionis. ¶ Quantum aut̄ ad tertiaz viam euadendi inconvenientia. s. de idētate relativitatis: de qua supra alias dicm est. ¶ Dicūt quidam: q̄ per istud euadunt īconvenientia predicta: et primo quātū ad affirmationē et negationē eiusdem de eodeꝝ. ¶ Secundo quātū ad illud p̄ncipiū: quo dī: que cuicuqz vni et eidem z. ¶ Quātū ad pr̄mū ostēdūt: quo affirmatio et negatio de eadez idētate relativitatis nō implicet contradictionē: et primo ex parte subiecti. deinde ex pte predicati. ¶ Ex parte subiecti sic: q̄ ad verificā dum affirmationē et negationē eiusdem dealiquo subosufficit: q̄ illud subiectū: d̄ quo verificat: sit aliquo mō non idem: sed ea: que sunt eadem idētate relativitatis: sit aliquo mō non idem: q̄ sunt non idem idētate absoluuta: vt dīt: quoꝝ expoꝝ et rō q̄tū ad hoc fuit supra exposta i precedentibus qōnibus. ¶ Ex pte vero p̄dicatione ostēdūt: quo illa īconvenientia de oppositis: yl̄ de contradictione euadunt. ¶ Ad cuius evidentia sciēdūz: q̄ ipsi non p̄nit euadere: quin opposita cōueniant ei: qd̄ est idem idētate absoluta: q̄ esse p̄rem et esse filiū cuicuqz sunt opposita uenient eēntie: que. s. eēntia est eadē sibi sp̄si idētate absoluta. ¶ Ad vidēdū ḡ quo eidē idētate absoluta p̄nit inesse opposita: et opposita ēt eē eadē talī vni: dñt q̄ q̄ opposita sunt idem tertio idētate relativitatis: talia opposita p̄nit esse eadem fm̄ istuz modū idētatis ei: qd̄ est idem ī se idētate absoluta: et q̄ p̄ et filius sunt idem cū eēntia relativitatis idētate. iō absqz implicatiōe contradictionis p̄nit esse sic eadē eidem. ¶ Et ponunt exemplum: q̄ vni et eidem linee p̄nit cōuenire esse duplū et non duplū: qz. s. esse duplū et nō duplū sunt eadem linee idētate relativitatis. ¶ Et per hoc ipse respondent ad illud p̄ncipiū: quo dī: q̄ quecuqz vni et eidem sunt eadem: ipsa inter se sunt eadem: qz. s. illud nō bz veritatē de his que sunt eadem tertio idētate relativitatis: q̄ talia retinent p̄prias idētates absolutas: ḡ vnu qd̄ qz eoꝝz est sibi ipsi idem: et idistinctū a quo cuicuqz alio. ¶ Nec aut̄ possit est falsa et frivola ī se: ponēdo s. talem idētate relativitatis. Et nūl valet ad euasio nem īconvenientiū p̄dictoz. ¶ Pr̄mū fuit p̄batum pluries i precedentibus questionibz: et p̄cipue ī sc̄da et tercia questione. Et q̄ ad vnam illaz rōnū fuit responsū de nouo taliter qualiter. ideo p̄mo intendo reperiere illam rōne. sc̄do ponā responsionē de nouo data. tertio ostendam illam responsionē nullam esse. ¶ Ad evidentia illius rōnis sciēdū: q̄ vnu: qd̄ uertitur cuicuqz ente: accipiendo vnu: qd̄ cōuertit cuicuqz ente determinato modo: prout supra fuit expositum in questione tertia. duo sunt: que p̄sequuntur tale vnum, s. esse indistinctū et esse idistinctū ī se: et esse idistinctū ab omni alio: et de isto vno: quo aliquid dicitur idistinctū ī se: dicit p̄bō q̄ omne ad omne est isto modo idem vel diuersum: ita q̄ illud: qd̄ comparatum ad aliquid: non est idem cuicuqz eo isto modo: est diuersum ab eo realiter. ¶ Ex hoc accū  
Verius N 4

Boreolus.

## Quolibetti

plurillud dcm cōe: qd idem et diuersum dividunt totū ens. Ex hoc ergo arguo: et alias est argutum: quia illud: qd non est idem realis alicui idētitate absoluta et diuersum realis ab eo: sed fīm te illa: que sunt eadem idētitate relativa: non sunt idem idētitate absoluta. qd sunt realis diuersa. Utterī fīm te essentia et persona sunt eadem idētitate relativa: et non idētitate absoluta: ergo fīm te essentia et persona sunt realis diuersa: qd non solum est fallsum: immo hereticū. Sedo sciendū: qd cōtuz ad hoc est data una respōsio talis: qd sicut sunt plures sensus: quib⁹ aliquid pōt dici sensibile: et inter illos est alius quis cōis omni aiali. sensus tactus: nec sequit⁹: qd si al hz allquē sensum aliū a sensu tact⁹: qd fīm illum sensum non sit sensibile: ita ut dīt sunt diuersi modi ipsi⁹ idētitatis entis: et yn⁹ illo⁹ cōis oī enti. si iste: de quo dīcīt est. si quo aliquid est indistinctū in se: et distinctum ab oī alio. Et preter istū modū est aliis modis: ut dīt. si idētitas relativa. Et ideo non sequit⁹: ut dīt: qd si aliquid non sunt idem p̄mo modo idētitatis: qd sunt diuersa: qd p̄nt adhuc manere eadem alia idētitate. si idētitate relativa. Ista autē responsio valde fruola est: qd nullus aliis modus idētitatis est aliis ab isto modo: quo dī idem yn⁹: qd auertit cum ente. qui sit inter illa: que nō sunt distincta eēntia. qd illa: que sunt p̄posita: vel colligata vel signa non sunt eadē realis: qd nibil ponit vel colligat sibi ipsi⁹ per eēntia: ppter qd diuersum est immediate oppositū est: qd est ynum isto modo: et ppter hz: qd non est yn⁹ isto modo: nec essario īcidit in diuersum. Sic autē non se hz sensibile sensu tactus ad insensibile simpli⁹: qd alii sensus non sunt sensus insensibili⁹. sic alii modi a primo sunt modi eoꝝ: que sunt diuersa p̄ eēntiam. Sed illi arguit cōtra me sic: qd idētitas: qd alii sunt eadem inconvertibili⁹ vel non convertebili⁹: ut videt⁹: non est eadē idētitas cū idētitate: que auertit cū ente. sed fīm te illa: que nō sunt eadē idētitate illa: que auertit cū ente: sunt diuersa. ergo ea: que sunt eadē inconvertisibili⁹: sunt diuersa: et per hz eēntia et persona. Non p̄t fīm te. Probatio maioris: qd idētitas: qd yn⁹: qd auertit cum ente dī idem: est indistinctio: siue idētitas alicui⁹ ad seipsum. Sed nulla res est eadē inconvertisibili⁹: sibi ipsi⁹. ergo rē. Ad hoc dico: qd maior ē falsa. Ad probationē dico: qd idez: qd auenit yn⁹: qd auertit cū ente: dī illud: qd est indistinctum in se: et per hz ēt est indistinctū ab omni eo: qd non est ipsi⁹: et sicut aliquid pōt dici illud: qd est ipsum adequate: et qd est ipsi⁹ iadequate. sicut p̄t de hoc: cui conuenit rōnale adequate: et sorti iadequate: yn⁹ aliquid esse aliquā rem: qd ē idēpm inadquate: est quidaꝝ modus p̄tentus sub mō: quo dī idez yn⁹: qd auertit cū ente. Alii autē modi: sicut est cōpositio et colligatio nō dī modū p̄tentū sub illo modo idētitatis: de quo dictuz est. sed dicunt modos distinctos contra eum: ut ostētuz fuit in p̄ma qōne. Appli catio autē nibil valet. Et p̄mo ostendo: qd nō euadit inconvenientia de contradictione: et primo ex pte subi: qd p̄bo tripli rōne. Primo sic: qd eēntia et persona aut sunt idem idētitate absoluta: aut non: si sic: p̄mo hz est contra te: qui hz negas: scđo qd affirmatio et negatio eiusdem non possunt verificari de his: que sunt idem idētitate absoluta: qd respectu talis eiusdem implicat cōtradictio fīm te: et per consequens non poterunt verificari affirmatio et negatio de eēntia et persona: qd est cōtrate et cōtra veritatem fidei: qd vere esse eēntia est fili⁹: et vere persona patris non est filius. Si autē eēntia et persona non sunt idem idētitate absoluta: sequit⁹ qd sunt diuersa

## Questio

realis: qd est hereticū. Qd autē hz sequit⁹ p̄t ex supradicō: qd sicut dcm est sepe loquēdo de eadem idētitate: quo yn⁹: qd auertit cū ente: dictur idem: omne ad omne ē idem vel diuersum. Sed illud: qd dī idem: sic est idem idētitate absoluta. ergo rē. Sedo sic: qd qd eēntia sit fili⁹: et p̄t non sit filius op̄z fundari vel super hoc: qd est p̄t realis non esse eēntiam: vel super hoc: qd est p̄t trem non esse vlr eēntiaz: vel super hoc: qd est eēntiaz vlr non esse patrem: non pōt dari quartū. si vlr eēntia patrem esse: et hz p̄t: qd si eēntia ēt vlr pater et ecōuerso ita. qd oī res: que est eēntia: ēt pater et ecōuerso: ifal libil sequeret⁹: qd si eēntia est filius: p̄t est fili⁹. Et hoc p̄t per tertiu modū prime figure sic. Omnis res: qd est eēntia: est pater. Et hāc oportet p̄cedere: si eēntia est vlr pater. Sed filius est eēntia. ergo sequit⁹ suppositionis p̄missis: qd filius est pater: et per p̄sequens: qd pater est filius. Et sic p̄t: qd p̄pō assumpta est vera. Sed non potest esse: qd hoc: qd est eēntia esse fili⁹ et patrē nō ēē fili⁹ fundet super hoc: qd est patrē realis nō esse eēntia. qd hz est error dānatū: nec super hoc: qd est patrē nō esse vniuersaliter eēntiam: quia omnis res: que est pater: est eēntia: reliquitur ergo: qd affirmationē et negationē fili⁹ verificari de eēntia et patre fundet sup̄ hoc qd est eēntia nō esse vniuersaliter patrem. Sed eēntiam nō esse vniuersaliter patrē est idē: qd eēntia non esse adequate patrē: siue nō esse eandē adequate cū patre. ergo ista nō esse adequate idē est causa: quare possit verificari affirmatio et negatio eiusdem de eis: et nō illa sit idētitas relativa. Et affirmat̄ ratio: qd hz eos illa idētitas dicitur idētitas relativa: que negat relationes distinctionis inter illa: que dicunt sic eadem. Sed negare distinctionē relativa inter aliqua: non est causa: qd de eis possint verificari affirmatio et negatio eiusdem: immo magis est causa oppositi. ergo rē. Tertio sic: qd magis sunt yn⁹ eēntia et relatio in diuinis: siue eēntia et persona qd ea: que sunt eadem sublecto. sicut homo et albu. et albu musicū. sed impossibile est verificari affirmatio et negationē de talibus: dum tamē sunt eadem auertibili⁹. vnde demonstrato sor. albo: impossibile est: qd currere et nō currere: vel esse calidū et non ca!idū verifi cetur de hoc sorte: et de hoc albo. ergo multo minus pos terunt verificari de eēntia et persona propter hoc: qd est esse idē idētitate relativa tñ: nisi sit alia causa. si nō esse idem auertibili⁹ non valet. Et affirmatur ratio: quia inducendo ad inconveniens ex datis fīm formā silogistica non arguitur ex hoc: qd talia sunt silogis sic eadē sed ex hoc qd yn⁹ est: vel non est alterꝝ: quia forma silogistica non solū tenet in propositionibus primi modi dicendi per se: sed etiā in terminis accidētalibus: sicut patet in exemplis positis. vnde si aliquis concederet: qd sor. non currit et demonstrato sor. qd hoc albu currit: concluderetur ei in fallibili⁹: qd contradictione auenirent eidē et esset sub eadem voce sic. hoc album currit. Sed hoc albu est sor. ergo sortes currit: sī fīm albam hypothesim sor. non currit. ergo sor. currit et non currit. Ad istud autē ultimum respondet aduersary dicendo: qd illa: que sunt ynum per accidēs: pura sor. et hoc album: sunt yn⁹ et idem idētitate absoluta: cōtūn ad illud: pro quo supponunt: quia idem subiectū est: qd haber sor. cōtitat et albedinem: et hec est causa: ut dicūt: quare de sor. et hoc albo non potest verificari affirmatio et negatio: sed ut dicunt eēntia et persona non sunt idem idētitate absoluta: sed relativa. Et ideo de eis potest verificari affirmatio et negatio. Sed istud est fallsum et valde fruolū:

**C**um hoc patet propter tria. **P**rimo: quod hoc album ipsi-  
cat in obliquo formam realiter dicitur a forte. s. albedinez:  
persona vero nullam aliam rem implicat nec in recto  
nec in obliquo: que non sit realiter et essentialiter ipsa diui-  
na essentia, et per se sequens adhuc stat: quod est maior idem  
itas inter essentiam et personam in diuinis: quod inter subie-  
ctus et terminum accidentale concretum. **S**ecundo: quia  
persona per eandem realitatem formaliter est persona et  
essentia: non sic sicut per eadem realitatem est fortis et albus.  
**T**ertio: quia maior est identitas: que negat omnem distinctionem  
realem tamen subiecti quam essentiale: vel praedicatio:  
que illa: que negat solum distinctionem secundum subiectum: sed secundum  
istos identitas relativa negat omnem distinctionem realem:  
Identitas autem illa: quia aliqua dicuntur idem subiecto: non  
negat distinctionem secundum subiectum: ergo identitas illo: que  
sunt eadē identitate relativa: est maior quam identitas eorum  
que sunt eadem subiecto: sed illa: que sunt eadem subie-  
cto: non copatiuntur affirmationem et negationem eiusdem  
ut dictum est: nisi aliqua alia causa sit: sicut non auertitur  
esse eadem: vel nisi varietur suppositio termini. ergo mul-  
to minus illa: que sunt eadem identitate relativa: possunt  
copatiuntur affirmationem et negationem eiusdem secundum esse reale  
nisi aliud sit in causa. **Q**uarto sic. quia si ad patientem  
dum affirmationem et negationem secundum esse reale sufficeret  
aliqua esse eadem identitate relativa circumscripta omni  
alia causa: cum secundum eos illa: que sunt sic eadē: sint eadem  
essentialiter: ita quod eorum est eadem simplex realitas: pos-  
sent inveniri aliqua eadem per essentiam et auerteribili-  
ter: que in esse reali copaterentur affirmationem et nega-  
tionem eiusdem consequens est falsum. ergo etiam. Consequen-  
tia patet. quia posita causa sufficiente ponitur effectus:  
sive causa et effectus accipiuntur large: sive proprietas: fal-  
sitas etiam sequentia patet: quia nunc possunt dari duo  
que sunt eadem essentialiter et convertibiliter: que copa-  
tantur affirmationem et negationem eiusdem in esse reali.  
**N**on exempla: que ipsi adducunt de passione et subiecto:  
et de aliis sunt absurdum et falsum: et quantum ad aliquid erro-  
neam. **Q**uod autem dicitur ex parte predicationis. s. quod affir-  
matio et negatio eiusdem possunt conuenire eidem subiecto:  
quando. s. sunt eadem eadem et subiecto identitate relativa:  
sicut duplum et non duplum possunt conuenire eidem linea  
hoc nibil est: quia autem intelligitur per identitatem relati-  
vam idem: que est in terminis relatiis: sive in massima re-  
latiuo: aut intelligitur per identitatem relatiarum: identi-  
tas: que negat relationis distinctionem: sive distinctionem  
realem quocumque inter ea: que dicuntur eadē in quaquam  
materia. **S**i primo modo arguitur tripliciter. **P**rimo  
quia ipsi ponunt exemplum de identitate relativa inter  
passionem absolutam et subiectum. s. inter figuram et quanti-  
tatem: et per se sequitur: quod identitas relativa: de qua  
loquuntur non solum habet locum. sive ex parte subiecti  
sive ex parte predicationis in relatiis: sed etiam in absolutis.  
**S**ecundo: quod secundum eos: ut dictum est: identitas relativa  
dicitur: quia tollit relationem: que est distinctio quocumque  
realis inter illa: que dicuntur eadem: sed talis distinctio  
ita potest negari vel tolli inter absoluta: sicut inter rela-  
tiva. ergo etiam. **T**ertio: quod sequitur: quod in terminis relatiis:  
sive in massima relativa non distingueretur accipere tradicio-  
nem aliquod secundum eos secundum affirmationem et negationem  
terminorum relatiuum: sed ita est: quod in materia relativa  
affirmatio et negatio non repugnant: sed se copatiuntur  
circa idem solum. Consequentia patet. Patet etiam non  
solum falsitas: sed etiam absurditas sequentia: tamen quia  
la omnis materia potest inveniri tradictio: et oportet quod

accipiatur circa idem subiectum quia in exemplo positivo  
sequetur: quod eidem linea: et respectu eiusdem posset que-  
nire duplum et non duplum: quod est manifeste falsum. **S**i  
autem dicatur secundo modo identitas relativa: quia  
s. negat distinctionem realis: que distinctione videtur ipso  
bare quādam relationem distinctiō: tunc etiam patet  
esse fruolum quod dicitur. **P**rimo: quia yane ponitur  
exemplum de duplo et non duplo: quia talis negatio dis-  
tinctionis ita potest accipi respectu albi et non albi. sicut  
respectu dupli et non dupli: et ita est tradictio inter ista  
sicut inter illa: dum tamen accipiuntur secundum illum modum  
secundum quem debet accipi tradictio in relatiis. s. de eodem  
et respectu eiusdem. **S**ecundo: quia sicut patet ex dictis:  
accipiendo sic identitatem relativa: non plus copatiuntur  
illa: que sunt eadem tali identitate affirmationem  
et negationem secundum esse reale quam alia: que sunt eadem idem  
identitate subiecti: immo ut ostenditur est: non est alia talis identi-  
tas secundum rem: quam identitas absoluta: quia aliquid est indis-  
tinctum in se realiter: quia illa identitas non tollit omnes  
distinctiones realis. **Q**uantum autem ad illud principium.  
quecumque yni et eidem sunt eadem et. patet quod non  
nihil valet illud: quod dicitur: quando dicitur: quod non habet  
veritatem de his: que sunt eadem illi tertio identitate  
relativa. Et hoc patet primo ex forma syllogistica.  
quia quando concluditur illa: que sunt eadem in tertio  
esse eadem inter se: non arguitur ex hoc: quod sic vel sic sunt  
eadem: sed ex hoc: quod illud tertium est sic idem cum ex-  
tremitis: quod ipsum est quodlibet extremon: unde sequitur  
in terminis accidentibus sicut in essentialibus. verbi gratia. Si arguatur sic per syllogismus expositorum.  
hic homo est hoc albus: hic homo est hoc musicum: se-  
quitur in fallibiliter. ergo hoc album est hoc musicum.  
cum tamen arguatur in terminis accidentibus. **E**t  
confirmatur ratio. quia omnis forma syllogistica affirmativa  
concludit fundatur super istud principium:  
quecumque yni et eidem sunt eadem et. quia concluditur  
identitas inter maiorem et minorem extremitatem pro-  
pter eorum identitatem in medio: sed forma syllogistica  
super omnes identitatem fundatur: secundum quod hoc est hoc:  
sicut patet in omnibus syllogismis de esse affirmativa  
cocludentibus: cum ergo secundum identitatem relativa illa  
que sunt sic eadē: sic se habent: quod ynum est alterum etiam  
essentialiter: ita habet locum illud principium in eis: que  
ponit ut eadem identitate relativa: sicut in aliis: que dicuntur eadem.  
**S**ecundo sic. quia quecumque yni et ei-  
dem sunt eadem: necessario inter se sunt eadem: eo mo-  
do: quo illi tertio sunt eadem: dum tamen convertibili-  
ter sunt eadem illi tertio: sed pater et filius sunt idem ipsi  
identitate: nisi aliud obstat. Sed secundum te illa: que sunt ea-  
dem identitate relativa sic se habent: quod ynum est rea-  
liter alterum. ergo pater est realiter filius: quod est hereticum.  
**E**t affirmatur ratiō: quod sic: quod sicut albus et musicus sunt idem  
sorti: idem in quoque subiecto. ita etiam iter se sunt idem subiecto. ita  
quod secundum albus est illud. secundum musicus. **A**d hanc ratiōne duplum.  
Primo ad rationem discendo: quod maior non habet ve-  
ritatem de his: que sunt eadē identitate relativa: quia  
talia sunt sibi idem in obliquo: talia autem: ut dicunt: non  
oportet ut sunt sic eadē inter se sicut in tertio. Et ponit  
exemplum de scientia sive disciplina: quia eadē est discipli-  
na hominis ut subiecti: et traria: ut obiecti. Et tamen hoc  
et traria non sunt idem. licet eorum disciplina sit eadem  
qua. sive disciplina est eadē eorum in obliquo: et ita dicunt esse  
de illis: que sunt idem identitate relativa: ita quod essentia re-

## Quolibetti

spicit personā et ecōuerso in obliquo. Ad affirmatio-  
nē dicitur: quod nō est simile de albo et musicō et sorte sicut  
de patre et filio et essentia; quod albedo et musicae pertinunt  
sorti informationis: nō sic pater et filius pertinunt essentiae;  
et ideo nō oportet dicere: quod sicut albedo et musica sunt  
idē subjecto iter se: vel albū et musicū. ita pater et filius  
sunt idē inter se. Ista sunt valde frivola. primo quod  
quia dato quod illa: quoꝝ est aliqꝝ vnuꝝ in obliquo. ita quod  
nullo modo in recto: nō oporteat esse eadē iter se. sicut  
eadē res potest esse possessio plurium hominū: qui non  
sunt unus hō. illud tamen: quod est plurimum nō tū in obli-  
quo: sed etiā in recto et essentialiter qdlibet illoꝝ opꝝ quod  
sit illa: que sunt idē in talī recto. sic quod ipsuꝝ est qdlibet  
illoꝝ essentialiter: et talia nō esse eadē inter se est impossibili-  
tate: si tamē sint illi tertio idez perturbatiblē: unde non  
possunt nō esse eadē iter se. nisi quādo nō sunt eadē illi  
tertio perturbatiblē. Nunc aut̄ ita est vna essentia patris et  
filii. quod etiā eadē essentia essentialiter est pater et filius. Et  
simile: quod adducitur est nimis ipertinens et frivolum: tū  
quod disciplina est ista hominis et contrariaꝝ: quod nec est ho-  
mo: nec est contraria: tū quod disciplina est equoce vtriusqꝝ  
quoꝝ oppositū directe pertinet eentie respectu personaꝝ.  
Item etiā: sicut in q. tertia dicitur: ista obliquitas ni-  
hil valet: quod si accipiatur h̄ modū significati tū. nihil  
faciat ad p̄positū: quod nos loquimur de re. si aut̄ accipiat  
fīm rem: pro reali recessu ab idētate absoluta: incidit  
in diuersitate realē inter essentiā et personā: quod est erro-  
neus. Quod etiā dicitur contra affirmationē rationis p̄z  
nihil valere: tum quod vt p̄batuꝝ est: ea que ponunt eadē  
idētate relativa maiore idētate habet: quod albū et mu-  
sicū inter se: et quod albedo et musica cū suo subiecto: quia  
nec albedo: nec musica est suuꝝ subiectū. sicut persona  
est essentia essentialiter: nec albū et musicū sunt idē per  
essentiā. sicut illa. Quod aut̄ dicitur ultra: quod illa insunt  
sorti per informationē: nō sic persone respectu essentiae  
est valde frivola et ridiculosum. quia multo plus sunt  
vnuꝝ illa: quoꝝ vnuꝝ est essentialiter alteruꝝ: quod illa: quoꝝ  
vnuꝝ in formatu alteruꝝ: sit essentialiter a se differens: primo  
aut̄ modo se habet essentia et persona. secundo aut̄ modo  
se habet albedo et musica ad suuꝝ subiectū. Quod vero  
vlt̄ dicitur: quod nō sequitur: quod persone sunt eadē iter  
se. licet sint eadē ipsi essentiae: quod retinet proprias idēti-  
tates: quia quelibet persona est eadē sibi ipsi: nihil est: quod  
h̄ sequeretur: quod etiā essentia et persona nō essent idē  
idētate relativa: quod retinet fīm eos suas idētates p̄-  
prias et distinctas: quibus etiā essentia est eadē sibi ipsi: et  
sicut persona est eadē sibi ipsi. Sequens aut̄ est falsum et  
hereticū. s. quod essentia nō sit idē cū persona essentialiter  
idētate: quia h̄ essentialiter est h̄. ergo et antecedēs. s. quod  
causa quare persone nō sunt idē iter se: nō est: quod retinet  
proprias idētates: quod vnaqꝝ est eadē sibi ipsi. Et sic p̄z  
ad q̄ntū p̄ncipale. et p̄ z̄ ad q̄nē. Qō. VIII.



Oltea querebatur vnuꝝ de essen-  
tia in cōparatione ad actū  
notionales. Et est. Utrū essentia sit ter-  
minū formalis generationis diuina. Et  
arguitur multipliciter quod nō. primo quod  
terminus nō preexistit via: sed essentia  
preexistit in patre ipsi generationi. ergo  
nō est terminus generationis. Et quod dicebat. quod eentia  
absolute nō erat terminus: sed vt habet esse in persona  
producta. hoc aut̄. s. essentia esse in persona producta non  
preexistit generationi. Contra. quia fīm hoc essentia  
nō erit terminus generationis: sed fīm suuꝝ esse in persona

## Questio

producta. Et ex hoc sic arguitur. quod nulla res est suuꝝ  
esse in aliquo: et per sequentes essentia nō est suuꝝ esse in  
persona producta: sed suuꝝ esse in persona producta est  
terminus generationis. ergo t̄c. Secundo sic. quod terminus  
formalis generationis acgrit suuꝝ esse per generationē  
sed essentia nō acgrit esse per generationē: cū preexistat  
generationis. ergo t̄c. Tertio sic. quod terminus genera-  
tionis diuinae pertinet virtuali in essentia diuina: quod ipsa  
est p̄ncipiū generādi: sed nulla res pertinet virtuali in se  
ipsa. ergo t̄c. Quarto sic. quod generatio specificat p̄ ter-  
minū formale generationis. sed generatio diuina nō spe-  
cificat per eentia cōmuni: vel que cōmuni est virtus  
p̄ductioni. ergo t̄c. Quinto sic. et est elusē virtutis  
cū p̄cedēte. quod terminus formalis generationis determinat  
ipsuꝝ: et p̄ductuꝝ per ipsam: quod nō distinguit: sed  
tū relo distinguit. ergo t̄c. Sexto sic. illud est terminus  
formalis generationis: cuius pertinet recipi in persona  
producta per generationē: sed essentia nō pertinet recipi in  
persona producta per generationē: cū recipi dicat actu no-  
tionalē: quod nō cōpetit eentie. ergo t̄c. Septimo sic. quod  
illud est terminus generationis: cuius cōmunicatio est  
generatio diuina. sed cōicatio diuina nō est gnātio eēn-  
tie: sed magis cōicatio intellectus: cū in diuinis gnātio sit  
p̄ductio vbi. ḡ t̄c. Octavo sic. illud: quod est p̄ncipiū  
p̄ductuꝝ in gnātione: nō est terminus gnātione: quod tūc  
sequret: quod idē p̄diceret seipſ: s. eentia est h̄. cū ponat  
a multis: quod ipsa est potētia generādi. ḡ t̄c. Novo sic  
terminus formalis gnātione se h̄ ad gnātione: sicut ter-  
minus motū ad motū: s. terminus motū est ipse motū: vt  
cōliter ponit. ḡ s. eentia est terminus formalis gnātione  
eentia est ipsa gnātio: sed istud: vt videt: est inconveniens.  
ḡ t̄c. Decimo sic. illud: quod se h̄ ad gnātione vt potē-  
tia receptua gnātione: nō est terminus formalis gnātio-  
nis: s. eentia videt eē q̄si potētia receptua gnātione.  
ḡ t̄c. Undecimo sic. terminus gnātione formalis vi-  
det eē ipz gnātio: cū passio sit effectus illatioꝝ actionis. s. eentia  
nō dī ipz gnātio. ḡ t̄c. Lōtra. quod illud ē forma  
lis terminus gnātione: quod est forma cōicata p̄ gnātione.  
Sed essentia diuina est h̄. ḡ t̄c. R̄no. Ad euidētā  
istiꝝ. q. vidēdā sūt p̄ncipalē duo. Cū p̄mū ē: quō se h̄eat  
in creaturis actio et passio et formalis terminus p̄dictionis.  
Cū z̄ ē: quō se habeat ista tria in diuinis.  
Z̄tūlū p̄mū.

**Quantum** ad p̄mū. dno sunt facienda. Cū p̄ri-  
mu ē videre: quod ipsoꝝ p̄ actionē et  
passionē. Cū z̄ ē quod ipsoꝝ p̄ formalē terminū p̄ductio-  
nis. Quātuꝝ aut̄ ad p̄mū sciēdū: quod circa h̄ est duplex  
opio. Et p̄ pono illā: quā repūta falsam: postea illā: quā  
repūta vera. Quātuꝝ aut̄ ad p̄mā opinionē sciēdū: quod  
qdā ē opioꝝ q̄tū ad h̄ ponit tria. Cū p̄mū ē: quod actio  
in abstracto nō dicit rē p̄dicamēti actiōis. Cū z̄ ē: quod  
actio in abstracto dicit formalē relationē. Cū z̄ ē: quod  
agere dicit rē p̄dicamēti actionis. Et exponētes istā  
rē: q̄ est res p̄dicamēti actiōis: dicitur quod ē forma iterme-  
dia: sicut quod est qdā mediū respiciēt duos terminos. s.  
terminū a q̄: et terminū ad q̄: s. q̄tū ad passū: et dicit  
istā rē eē egressū quēdā. Et q̄: vt dicit: eē fōmā media  
pertinet relationē p̄dicamēti actionis: sicut rei existē-  
ti in talī p̄dicamēto: et etiā. s. p̄dicamēti sequētibus  
post p̄dicamentū actionis: ideo ponūt tale differētia  
inter p̄dicamentū actionis et relationis. Et alia. s. quod  
quando forma media dicit solum p̄nctionem duorum  
extremoꝝ: tūc est relatio. quādo vero dicit causalitatē  
tūc adhuc duplicitē: quia aut̄ dicit causalitatē fīm

rem et verbaliter: sicut frigescere: vel calefacere. et sic est res predicamenti actionis: aut dicit causalitatem nominaliter et secundum modum significandi: et sic sunt: si predica meta sequentia. ¶ Ita ergo in summa dicuntur tria. ¶ Primum est. quod actionis non dicit rem predicamenti actionis. ¶ Secundum: quod dicit formaliter relationem. ¶ Tertium: quod agere dicit rem predicamenti actionis: ut quedam forma intermedia modo: quo expositum est. ¶ Itam autem opinionem affirmat auctoritate simpliciter super predicamenta vbi dicit: sicut ipsi dicit: Aristoteles rem predicamenti actionis noluit nominare nominaliter: sed verbaliter puta secare: vere: et sic de aliis. ¶ Patet similiter hoc per commentatorum: qui vocat actionem iteruum. Et per Aristotelem: qui ponit actionem viae: ut videtur: 3. physico. ¶ Ita opinionem non videtur apud intelligentes debere dici opinionem: sed potius fictionem nullam apparentiam habentem veritatis. ¶ Et arguo primo contra primum dictum. si quod actionis in abstracto non dicat rem predicamenti actionis. et hoc tripliciter: primo ex habitudine generis generalissimi ad ipsum predicamentum. ¶ Ad cuius evidentiā sciendum: quod quando dicimus predicamentum subiectum id est actum diceret coordinatio predicabilium: quoque vnu reducitur ad substantiam. sicut species vel differētia ad suum sup̄mū predicamentum vniuersitatem ad genus generalissimum quod essentialiter predicatur de unoquoque ipsis: et id est de qualitate et quantitate respectu predicamenti existentis et qualitatis. Et sicut de predicamento actionis respectu ipsius actionis. Et ex hoc argui sic: predicamentum actionis est ipsa coordinatio predicabilium: quoque vnuquodque est actio: sicut species: vel differētia est ipsorum genus generalissimum ad quod reducuntur omnia: sicut ad predicamentum essentiale: quod est genus generalissimum: sed illud: quod est tale: est essentialiter omnis res praetenta in predicamento actionis. ergo et actio autem in abstracto est huiusmodi: ergo dicitur rem predicamenti actionis. vnde procedere predicamentum actionis: et dicere quod actionis non dicit rem predicamenti est traditio respōdetur sic: quod non debet dici predicamentum actionis proprius: sed predicamentum agendum: et quod illud: ad quod reducuntur predicto modo predicabiliā illius predicamenti: non est actio: sed agere. ¶ Contra istud est directe secunda ratio: qua arguitur ad principale et simul contra hoc ex habitudine actionis ad abstractum: circa quod sciendū: quod tam actionem verbale: sicut calere: vel calefacere: quam actionem nouinaliter dictum: sicut calidum esse descendit ab aliquo abstracto: et ab aliqua forma. sed quam talia dicuntur esse talia. Et ex hoc arguitur sic: agere quantum aliquid secundum formam abstractam: sicut secundum aliquod abstractum. Sed non potest singi quid sit illud abstractum nisi si actio. ergo actio est illud: sed quam conuenit agere alicui. ¶ Tertio arguitur ad idem: sicut response datam et ad principale: quod sed autem est sex principiorum actionis est sed quam in se: quod subiectum agere dicitur: sed illud sed quod in se quod subiectum agere dicitur: dicit rem predicamenti actionis. ergo et. ¶ Ad hoc dicunt illi: quoque est ista ficta opinio. quod ille loquitur ibi ut plures. ¶ Contra: quod autem loquendo ut plures iste auctor sex principiorum dicitur: veritas: autem non. si sic: babetur propositum: si non: quero. secundum quod agens dicitur agere: si tu dicas quod secundum actionem adhuc babetur propositum. Si dicitur: quod secundum agere. ergo agere conuenit agenti secundum agere: quod est falsum. et in conuenientibus primo. quia hoc est negatio. Secundo quod idem re twoce ponitur esse causa vel ratio sui ipsius: si dicas quod illud secundum quod conuenit agenti secundum agere: qui est agere. contra primo. quod proprie agere vel currere existit ad modum significandi: non dicit actum: sed habere talum actum. Istud enim habere est

illud: quod importat actionem ibi. Et tunc adhuc queretur quod est illud a quo descendit tale actionem. Nec potest dici quod sit actus absolute loquendo: quia non solus conuenit actu: quod denominat agens: immo etiam denominat ens in actu: unde secundum dicitur ens vel esse actu. sicut secundum calorem dicitur calidum esse: et tunc queretur quid addit actu puto denominat agentem: ut sed quod est actu agens dicitur agere super actu absolute consideratum. Et si dicatur quod addit ad illud actu esse actu factum: vel esse actu habentem causam efficiēt: sequitur quod actionis realis: vel res: sed quam aliquid dicitur agere: est actu factus: sive actus: qui habet causam efficiēt: quod ipsi negatur. ¶ Et confirmatur ratio: quod quando distinguitur calefactionis in calefactione actionis: et in calefactione passionis: ista distinctione autem est secundum rez predicationis actionis et passionis: aut secundum rem predicationis actionis. Si primo modo habetur propositum. sicut actionis est: et dicit rem predicationis actionis. si dicatur secundum modo: quero que sunt ista predicationis: secundum quod sunt realitates distinguuntur calefactionis actionis: et calefactionis passio. Si dicatur quod est distinctione passionis contra relationem: contra: quia non videtur ratio quare actionis dicitur relationem plusquam passio: quod ad agens et passus sequuntur proprie relationes: et sic distinctione in calefactione actionis: et in calefactione passionis est distinctione relationis in plures relations: quod est latissima absurdum: quod nunquam aliquis posuit: quod distinctione passionis contra actionem sit distinctione relationis contra relationem: vel speciei contra speciem: immo ponitur: quod est distinctione predicationis contra predicationem. sive distinctione generis generalissimi vniuersitatis predicationis contra genus generalissimum alterius predicationis. ¶ Lócta etiam arguo tripli. primo ex comparatione motus ad relationes sic: nullus motus est relatio. sed actio est motus. ergo et. maior poterit. quod existit ad rez pertinet: forma: sed quam est motus: et ipse motus sunt yna et readē res per essentiam: ut dicit commentator super 3. physico. Minor etiam poterit per plimum. 3. physico. vbi dicit: quod actionis et passus sunt ynius motus. Secundo ex comparatione abstracti ad concretum: actionis est relatio formaliter. ergo agere est referri vel referre. sequentia est fallit. ergo et antecedens. sicut actionis sit relatio. sequentia patet. per locum a iugatis. fallitas etiam sequentia per se patet. tu quod referri sequitur ad agere: et non est ipsum. tum quod secundum etiam aduersarios agere dicit rem predicationis et non relationis. ¶ Ad hoc tamē respondenter taliter qualiter dicendo: quod non sequitur: quod si actionis est formaliter relatio: quod propter hoc agere sit referre. sicut non sequitur: quod si actionis est nomen: quod agere sit nominare. ¶ Ita responsio est valde ridiculosa: et existit ad responsionem ipsam: de hoc: quod negatur sequentia: et existit ad responsionis declarationem: quod valde frivola est. ¶ Quantum quidem ad negationem sequentie: quia negatur inanis feste locū a iugatis absque colore aliquo: et etiam locum ab inferiori ad superiori affirmando. Primum poterit. quia locus a iugatis tenet quod ab abstracto ad concretum procedit verbaliter: vel nominaliter acceptum: acceptum tamē uniformiter existit ad rem significatam licet disformiter existit ad vocem et modum significandi: vel etiam quando proceditur a nomine actionis ad eandem rem adverbialiter acceptam: verbi gratia. existit ad plimum: quia si iustitia est bonitas. ergo iustitiae esse est bonum esse: et hoc procedendo a nomine abstracto ad actionem nominaliter acceptum. procedendo vero a nomine abstracto ad actionem verbale. ut dicas calefactionis est actionis. ergo calefacere est agere. Et idem sequitur in multis et verbis non significantibus actiones. verbi gratia. albedo est qualitas. ergo. albedo

## Quolibetti

est qualere sine quale esse: q̄ cōtum ad rem idem est. Cōprocedendo vero a nomine abstracto vel cōcreto ad idem aduerbialiter significatū: vt inferatur sic: q̄ iustum est: bonum est. ergo q̄ iuste fit: bene fit. Cēcundum p̄z. s. q̄ negant locū ab inferiori ad superioris affirmādo: q̄ sicut qui cederet abstractū inferius iesse alicui: et negaret abstractū: q̄ est superioris ad illud: iesse eidez: negaret locū et sequentiā: que est ab inferiori ad superioris affirmādo. ita qui cederet cōcretū inferius et negaret cōcretū superioris. vbi grā. sicut ille: qui diceret q̄ albedo inest sorti: nō tamē color: negaret sequentiā que est ab inferiori ad superioris: ita etiā ille: qui cederet q̄ aliqd esset albū: et diceret q̄ non esset colorati: negaret sequentiā: que est ab inferiori ad superioris affirmādo. Nunc aut̄ si actio est formaliter relatio: tūc relatio est superiorius essentiale ad actionē: q̄ actio non ponit genus gnātissimū in p̄dicamēto actionis: vñ si ē formalis relatio: oꝝ q̄ sit species relationis. Et ideo manifeste apparet: q̄ si actio est formaliter relatio: q̄ cederet actionē inē alicui: et non eo ipso eidē inesse relationē: est negare sequentiā ab inferiori ad superioris affirmando. Cētā sit eadem sequentiā negat dicendo: q̄ aliqd esse agēs vel agere nō sit relatum esse vel referri. Cē declaratio aut̄ est nimis ridiculosa: q̄ manifeste mutat suppositiones termini. Cē unde sciendū: q̄ aliqua vox potest accipi triplū. vno modo pro re significata per vocē: vt quādō dicit: aīal currīt: vel est sensiblē. alio modo pro ipsa voce tñ: vt quādō dico: aīal est trissillabū. alio modo p̄ ipsa voce h̄ite talē modū significādi: sicut si dicas: q̄ aīal est nomē: et quādō mutat vñ in alīnd: est fallā equinocationis: vel figure dictionis. Ex p̄mo p̄z. q̄ si actio est formaliter relatio: qñ dicit: q̄ actio est relatio: actio nō accipit ibi p̄ ipsa voce: vel pro voce habēte talē modū significādi: ino accipit ibi p̄ ipsa re significata: quādō vo dicit: actio est nomē. ibi actio nō accipit p̄ ipsa re significata: sed pro voce habēte talē modū significādi. sicut quādō dicit: q̄ paternitas est relatio: ibi accipit paternitas pro ipsa re significata: quādō vero dicit paternitas ē nomē: ibi nō accipit paternitas p̄ re significata: sed p̄ voce habēte talē modū significādi: et ideo nō sequitur actio est nomen. ergo agere est nominare: q̄ abstractū s. actio accipit in antecedēte pro voce habēte talē modū significādi: in olequēte vero cōretū verbale nō accipit sic: qñ dicit agere est nominare: ibi accipit agere pro re significata: cui nō cōpetit nominare. sed esse rem significatā p̄ vocez: vñ qñ dicit: q̄ si actio sit formaliter relatio: agere est referri vel relatus esse: nō est sīlis illatio cū illa: qua dicit: si actio est nomē: agere est nominare. sicut nō est sīlis illatio si diceret: paternitas est relatio. ergo patrē esse est referri: vñ relatus esse. Et si diceretur pater est nomē. ergo patrē esse est nominari. Cē unde ista declaratio est deceptio horinīs ignorātis grāmaticaꝝ et logicā. Cē tertio arguo ex diffinitione data ab auctore sex p̄ncipioꝝ supraposita sic: actio est fīm quā in id: qđ subiectū: agere dicimur: sed illud fīm qđ in id: qđ subiectū agere dicimur: non est relatio. ergo r̄c. Maior p̄z p̄ illū auctore. Cē minor aut̄ ceditur ab aduersariis: q̄ fīm illos illud: fīm q̄ agere dicimur: dicit reni p̄dicamēti actionis. Sed fīm eos talis res nō est relatio. ergo r̄c. Cē si dicas sicut supra: q̄ s. logē vt plures: poterit etiā obviā. vt supra. Cē contra terꝝ quo exponit: que res sit actio. arguo p̄tra quatuor: que ibi ponūtur. Et primo p̄tra egressum. Cē secundo p̄tra illud: q̄ est esse formā media. Cē tertio cōtra h: q̄ est esse mediū respiciens duos terminos. Cē Quarto. p̄tra

## Questio

differētia: que ibi ponit inter actionē et alia quae p̄dī camēta sequētia. Et iuxta hoc vlt̄riꝝ p̄tra p̄ma tria sīl. Cēlōtra p̄mū orgūo triplū p̄mo per locū et iugatis sic res actionis sīue res p̄dicamēti: q̄ dicit cōmūter p̄dī camētu actionis: est egressus. ergo agere est egredi per locū et iugatis. Et tunc quero: cui p̄uenit istud egredi: vñ agēti: vel forme effecte: vel culcūq alteri: nō egēti q̄ iste egressus est ab agente: nulla aut̄ res egredi a se ipsa fīm: rem. Cē nunc vero h̄ic loquimur fīm esse realē: q̄ querimus de realitate p̄dicamenti actionis: nec forme: q̄ tūc forma effecta nō esset illud fīm q̄ mobile moueretur: sīd qđ moueretur: qđ falsus est. qđ aut̄ illud cui cōuenit egredi: moueat patet: q̄ egredi est moueri nec etiā potest fingi aliquid alīnd. Cē ipsi etiā met aduersari dicunt: q̄ forma egreditur. Sed actio est egressus. Cē secundo ad idē: q̄ sicut dictū est: egredi est moueri: sed moueri nō dicit actionē sed passionē: et hoc for malū. ergo magis deberet dicit: q̄ egressus est passio q̄ actio. Cē tertio. quia quādō dicit: q̄ actio est egressus quidā ab agente: quero de illo egressu: quonodo ē ab agente: aut sicut actio est a termino: a quo fit: sicut dicitur: q̄ calefactio est motus a nō calido aut frigido ad calorem: aut dicitur egressus ab agente: sicut effectus est a causa efficiēte: nō p̄mū modo: quia termino a quo: et terminus ad quē habet esse circa subiectū motus: sicut circa illud: in quo sunt subiectū. Sed agēs nō sic se habet ad subiectū motus nisi forte per accidētē: quando s. idē subiecto moner seipsum. Cē tē etiā terminus a quo proprie opponit termino ad quē est motus. Sed agēs nō habet talē oppositionē ad terminum motus: imo magis cōuenientiā: cuī omne agens aliquo modo agat sibi simile: reliqtur ergo: q̄ iste egressus respiciat agēs vt causaz: a qua est effectuē: sed respicere agens vt cāz effectuā p̄uenit solū effectuē et rei facte. ergo illud: q̄ tu ponis rem p̄dicamēti actionis: est res facta. Sed in aliqua actione trāseunte: de qua nunc loquimur: sicut est calefacere: frigefacere: et similia: nō inuenit alīq res facta: nisi vel ipsa forma: sīue actus factus: vel cōpositū factū: vel ipsa relatio. Sed cōpositū factū: vel ipsa relatio agētis et passi nō sunt res p̄dicamēti actionis fīm aduersarios. Relinqut ergo: q̄ res p̄dicamēti actiōis sit forma facta. Et hoc est p̄tra eos: qui predictā ponūt opinionē. ergo r̄c. Cē ad hoc aut̄ dicunt illū: q̄ ab agente vt a causa efficiēte sunt duo. s. forma egrediens: et ipse egressus: nunc aut̄ res p̄dicamēti actionis nō est ipsa forma egrediens: sed est ipse egressus. Cē ad istud autē multa incouenientia sequitur: nā ad hoc sequitur p̄mo q̄ forma: que dicitur egredi: nō est illud fīm q̄ mobile moueretur. Sed erit subiectū: q̄ moueretur. Cē secundo sequitur: q̄ illud q̄ ponit res actiōis: est formaliter possit: quia egredi est qđdāz moueri. Cē tertio seguit adhuc: q̄ iste egressus est forma facta: q̄ ille egressus habet causam efficiēte: sed nulla res habet causaz efficiēte: nisi sit res facta. ergo iste egressus est res facta. Maior pater. q̄ nulli rei competit esse ab agēte. sicut a causa efficiēte: nisi: rei que ē res facta: sed. omne: q̄ est ab agēte sicut a causa efficiēte habet causam efficiētem. ergo r̄c. Minor etiam pater. quia nulla res habet causam efficiēte: nisi sit res facta. ergo sequitur p̄clusio. s. q̄ iste egressus sit res facta. Cē hoc vlt̄riꝝ arguo sic: fīm q̄ nūc conclusum est: res p̄dicamenti actionis est res facta. Sed ista res fīm te est forma iter media. ergo ista res est forma facta. Et sic adhuc habetur propositum: q̄ realiter loquendo res p̄dicamēti actionis est forma facta. Cē dicitur q̄ duplex est

forma facta: scilicet illa que efficitur per actionem. Et ipsa actio et prima non dicitur actio: sed secunda. Contra. quia forma que dicitur actio: quam tu ponis formam mediā: aut est facta per aliquā actionē: aut non. Si nō: ergo aliqd sit absq; hoc. qd ei conueniat aliqua actio per quā fiat. qd est absurdū. qd omne qd sit per aliquaz actionē sit. si sic: aut ergo illa actio est in ipsa forma media que dicitur fieri per ipsam: aut non. si nō: ergo oportet dare aliquā formā alia intermédia: que sit actio per quā fiat. Et sic querē de 3° et 4°: et ibit in infinitū. si sic: ergo est aliqua forma facta qd est ipsa factio vel actio qd quā sit: et qua rōne fuit stādū in ista forma quā tu dicas mediā: eadē rōne standū fuit in p̄ma forma: puta in calore vel frigore: ex quo nō repugnat alicui forme facte esse actionē sūm quā sit: vel magis p̄p sūm quā sit compōsitū. Cōtra illud qd dī dī forma media arguit z̄. p̄mo arguit ex parte subti talis forme. quero enim in qd sit talis forma media sicut in subto vtrū in agēte aut in passo aut in neutro. nō p̄t ēē in agēte: qd aut est relatio agentis ad passum sive ad effectū: aut alijs actus abso- lutes: sup quā talis respectū fundēt: aut p̄ncipiū actiū. nō p̄ modo: qd sūm te res predicamentū actionis nō dicit relationē. nec z̄ modo: qd cuz talis actus nō conueniat agenti semp: sed tñ dum actū agit: sequunt̄ duo incon-uenientia. s. qd omne mouēs inoubilit̄: et qd reducēs aliqd agēdo in actū p̄is reducit se in actū qd alio: et p̄ qd se- queret qd impossibile esset venire ad mouēs immobile: vel ad agens qd esset purus actus. Secundū inconueni- ens est qd si actio est actus agentis vt subti: ita qd res pre dicamentū actionis connenit agenti vt recipit actū in se sicut in subto: sequeret qd agenti per se cōueniret agere sūm hoc qd est recipere aliquē actū i se: et nō sūm hoc qd est babere a se: sed hoc est inconueniens: qd agere est ba- berge aliquē actū a se: nec agenti vt agens est cōnenit aliqd recipere in se: et si hoc facit: hoc est per accidēs: quā- do. s. idem mouet seipsum: ita qd tunc per accidēns con- currat habitudo eius in quo aliqd est: et habitudo eius a quo aliqd est: tamen habitudo eius in quo aliqd reci- pitur: non conuenit agenti in eo qd agens est. Non p̄t etiā dici qd hoc sit p̄ncipiū actiū: tū ga hoc est p̄n- cipluz ipsius actionis: et nō actio: tum ga nō semp qd si manet p̄ncipiū actiū oz qd maneat actio. Si vō po- natur in passo sicut in subto: tunc oz qd sit forma facta: qd nibil est in passo qd possit dici res p̄dicamenti actionis nō sive forma facta: vel relatio passi ad agens. sed ista relatio passi ad agens nō potest dici res p̄dicamenti actionis: qd nulla relatio est formaliter talis: vt ipsimē aduersari dicunt. ergo relinquitur qd sit ipsa forma facta. quod illi de predicta opiniōe de forma intermedia negant. Si dicatur qd neutrō modo: sequit̄ qd actio non vertinet ad agens vel ad passum in eo quod huius. Scđo principaliter quantuz ad hoc arguo ex parte ipsius mediationis sic. qd quādo dicitur qd res p̄dicamen- tū actionis est forma media: aut ista medatio: vel ista forma media intelligitur: qd s. sit mediū inter agēs et p̄sūm: vel inter agens et eius effectū. si p̄mo modo: aut est in agēte sicut in subto: aut in passo: aut in neu- tro: et poterit deduci sicut prius qd talis non est nisi for- ma facta: vel acris factus. Si autē dicas qd sit me- dia inter causam agentē in actu et eius effectū. Contra p̄mo. quia causa efficiens vt sic immediate respicit effectum factū sūm qd huius. Et si dicatur qd imo me- dia efficeri nibil est dictu. quia de illo efficeri queri- mus qd sit realiter: et in dicens qd forma media inter effi- cens et eius effectum. quod est impossibile: cum ipsa: vt

probatum est: necessario sit forma facta: sive actus fa- cies. Scđo sequeret qd creatio actio esset quoddaz medium: quod nec esset ipsum creans nec creature. qd est impossibile. Contra 3°. s. cōtra hoc quod est esse mediū respiciēs duos terminos a quo et ad quē arguo 3°. Et p̄mo arguo ex hoc qd ponit respiciēs: qd illud cui conuenit aliqd per se respicere est relatiū vel for- maliter vel fundamentaliter. Sed sūm te agere qd dīc rem predicamenti actionis est quoddā mediū respiciē- ens duos terminos. ergo est relatiū vel formaliter vel fundamentaliter: nō formaliter sicut concedunt aduer- sary: qd agere nō dīc relationē. relinquē ergo qd sit for- ma absolute: et per consequēns vt videt qd nō potest ēē nisi forma facta: vt plurices deductū est. Si dicatur ad hoc: sicut ipsimet dicunt. s. qd nō dicit simp̄l formaz absolute: sed formā respectuā. s. respiciē tales terminos: nec tamen dicit relationē formaliter: qd addit can- saltarez per quā distinguēt a relatione. Contra hoc arguo 3°. p̄ qd causalitas ista aut conuenit p̄dictio me- dio mediāte ipso respicere: aut nō. si sic: adhuc manet qd predictū mediū sit respicitiū vel formaliter vel funda- mentaliter: qd manēt rōne rei manet res quoq; adi- dito: dūmodo illud additū nō tollit rōne rei. Et ppter hoc rōnale adiueniens aīali nō tollit aīali esse. rationale enim est animal: sed bene tollit esse animal irrationa- le. Si ergo ista causalitas nō tollit a medio illo ēē me- dium respiciens non tollit ab eo esse relatiū formalis- ter vel fundamentaliter. Si autē predicta causalitās tollit ab eo esse relatiū tam fundamentaliter qd for- maliter sequitur qd talū rei quam ponunt esse medium causalitatē babens non sit per se loquendo respiciēs quoq; terminos. Secundo. quia etiam sūm eos si actio in abstracto importat causalitatē: quia per hoc arguunt ipsi qd forma finita non potest esse actio: quis sit per actionem. sed cum hoc ipsi dicunt qd actio in ab- stracto dicit formaliter relationē: ergo ex hoc qd pre- dictum medium dicit causalitatem non tollit quin dicat formaliter relationē. Tertio. quia vt dicant: omnia sex yltima predicamenta dicunt intervallum: sive medium. ergo dicunt tale medium vel sine causa- litate vel cum causalitate. si cuz causalitate: sequitur qd omnia illa sex predicamenta pertinent ad predicamen- tum actionis. si sine causalitate: sequitur qd omnia per- tinent ad genus relationis. Si dicatur ad hoc qd alia predicamenta dicunt causalitatē non sūm rem: et in hoc differunt a p̄dicamento actionis: sed sūm rationē intel- ligendi: vel sūm modum significandi: et in hoc differunt a relatione que neutrō modo dicit causalitatē. Iste sunt absurditates manifeste. p̄mo. quia relatio non mis- nus dicit causalitatem sūm modum significandi qd se- dere vel stare vel ybi esse: imo plus. quia ista non ipor- tant causalitatem effectuam nec sūm rem nec sūm mor- dum significandi. referre autem saltem importat cau- salitatem talem sūm modum significandi. Nam re- ferre grāmatice loquendo est verbum actiū. Se- cundo. quia sūm hoc differentia predicamentorum est differētia sūm modum significandi: et pertinebit coruz distinctio magis ad grāmaticam qd ad metaphysicaz. Unde ista sunt derisoria. et de hoc magis patebit quādo agetur de ista differentia. Unde arguo contra 4°. s. contra istam differentiam: quam ponunt: quando dū- cunt qd relatio et actio sive res quāz agere dicunt: diffe- rent: quia unum dicit connexionem sine quacunque causalitate: scilicet relatio. actio vero dicit medium ta- le cum causalitate, et hoc verbaliter: vel per modum

## Quolibeti

verbū, alla vero predicamenta que sequuntur dicitur causalitatem nominalē. Et ego dico q̄ isti in suis dīctis contradicunt sibypsis: et contradicunt veritati: cōtradicunt sib̄: quia dicunt q̄ res predicamentū ipsius agere est forma media: sed forma media non dicit causā solitatem verbaliter: quia esse formam medium non dicit verbū actuum: immo q̄ plus est esse formā medium nec verbalē nec noīalē nec fīm rem nec fīm modū intelligēdū dicit causalitatē effectivā: de qua nūc loquimur. Contadūt ēt veritati rei. p̄mo q̄ dicūt q̄ res alioꝝ p̄dicamētoꝝ dicunt causalitatē noīalē: q̄ sedere et stare dicūt rē p̄dicamēti situs: sed ista nō dicūt noīalē causalitatē p̄dictā: cū nō sint noīa: sed verba. et q̄ plus est nec noīalē nec verbalē nec fīm rem nec fīm rōnē intelligen- di dicūt talē causalitatē. ḡ t̄. Ide p̄t argui de vbi et de q̄: q̄ nec sunt nomina nec verba nec causalitatē talē qualiterūq̄ dicūt. p̄z ēt q̄ p̄dicūt veritati de relatiōe: q̄ sicut iā p̄z dicūt causalitatē fīm modū significādi ver- baliter q̄ dī q̄ relatio resert illud cui⁹ est ad suū corre- latiū. Tertio. q̄ fīz istū modū differēdi p̄dicamēta nō baberet differētiā fīm esse reale: sed fīm modū signi- ficādi: vel fīm rōnē: siue fīm modū intelligēdi: q̄ est ab- surdū. Auctoritates ēt q̄ ip̄si ponūt nō valēt. t̄ p̄ q̄j- tum ad illud q̄ adducit de simplicio sup̄ p̄dicamēta- tu q̄ frequēter nō solū in illis: s̄z et in alijs p̄dicamētis p̄b̄s exēplificat frequēti⁹ in concreto q̄ in abstracto. t̄u q̄ specialē in illis hoc debuit magis fieri: q̄ p̄cēta noī- tora sunt q̄ abstracta. t̄u q̄ ibi valde breviter trādit de illis sex p̄dicamētis. Qd̄ aut̄ dī de cōmētatore q̄ vo- cat interualū dicendū q̄ ip̄se nō loquit fīm p̄prietatē rei: nec fīm p̄pria conceptionē: sed fīm quādā manudic- tionē: vel fīm vulgare dictū: cū ip̄se dicat q̄ de motu s̄t due opinioneſ. vna q̄ dicit q̄ est fluxus forme: siue via in formā. alia vō: vt dicūt: est q̄ est ipsa forma fluēs: et di- cit q̄ p̄ma est cōmūnior: sed z° verior. vñ fīm eū motus et p̄ dīs actio est forma fluēs: l̄z ēt hoc q̄ est fluere nō accipiat. p̄p̄. Qd̄ aut̄ dī de phō. 3. phy. q̄ actio est via. istud est valde mirabile et valde fruolii: q̄ Aristo teles ibi nō dicit q̄ sit via: nec plus ibi loquit de actiōe q̄ de passione: q̄ dicit q̄ sicut est eadez via a thebis in atbenas: et ecōuerlo. ita est idē mot⁹ mouētis et mobilis sed est mouētis vt a quo est effectivē. mobilis aut̄ est vt in quo est sic in subo. Si aut̄ dicaf ad oīa p̄missa q̄ si dī q̄ actio est egressus forma media et iteruallū vel via q̄ est locutio metaphorica: tūc totū nihil facit ad p̄po- sitū: q̄ nos querimus de eo qd̄ tu metaphorice circulo- queris qd̄ sit fīm p̄prietatē rei: et fīm esse reale. vt p̄. s̄it relatio agētis ad passum: vel p̄n⁹ actiū: vel alīq̄ act⁹ absolu⁹ causalatus in eo de nouo: vel sit alīq̄ existēs in passo. Et vlt̄ri⁹ querit vtrū sit actus: et relatio passi: vel si est aliqua res q̄ sit in passo: et si sic q̄ sit illa res fīm p̄prietatē rei. vñ ista opinio nibil dicit ad rem pertinēs: sed solū fruola et absurditatea. Quātū ad verā opio- nem dico q̄ actio et passio et effect⁹ formalis: siue forma lis terminus actionis siue p̄ductionis quantū ad id qd̄ sunt dicunt vñā rem: l̄z hoc qd̄ dico actio et passio ipso- tent circa illā rem differētiā aliquā realē modo quo ex- ponet: et quātū ad hoc fieri tria. p̄⁹ est ostēdere q̄ ita ē. z° ostēdet q̄o sic est. 3° obiectū h̄ hoc: et respōdebis. Quantū ad p̄n⁹ sciendū q̄ sicut dictū fuit. s̄. in. 4. qd̄ ne. 03 q̄ actio sit subiectū in agēte vel in passo. Ad cu- lus euīdētiā p̄ videndū est quo diuersimode p̄t accipi passum. z° quo p̄t dīcialīq̄ subiectū in passo: vel in ali- quo alio. 3° his declaratis: p̄tebit ad p̄positū. Quantū ad p̄n⁹ sciendū q̄ passum z° p̄t accipi. s̄. subiectū et ob-

## Questiō

fective. subiectū dī passum ipsuz subm̄ qd̄ mouēt et reci- pit formā effectivā: sic quādō aqua calefit aqua dī subz passum. dī enim calefieri: qd̄ quidē calefieri cōuenit su- bis: sicut subto. Alio modo dī alīq̄ passum imagi p̄- prie obtine: qz. s̄. est obiectū cause effectivis: et isto modo fieri qd̄ ipso pati cōuenit forme effecte: vel ēt ipsi cō- possit. vñ dicimus q̄ calor effectis non p̄p̄ subiectū: sed et obtine. Et creatura dī creari nō p̄p̄ subiectū: sed obiectū: qz. creatio realē et p̄p̄ loquendo non babet subiectū presuppositū: et quantū ad hoc p̄t aliquo mo- do p̄duci in vivis s̄c. s̄. obiectū dī pati: sicut generari. nā ibi fīm veritatē non est patinē fieri vel generari subiectū: sic ergo contingit alīq̄ z° passus dici fīm q̄ hoc est fieri vel p̄duci. s̄. subiectū et obiectū. Quātū ad z° sciendū q̄ alīq̄ p̄t dici esse in aliquo subie- ctū vel p̄p̄ et realē: sicut calor est in corpore subiectū: et consimilia accidentia babēt esse in suis subiectis. alīq̄ modo dī alīq̄ subiectū esse in aliquo nō sic p̄p̄ s̄. sicut predicto modo: sed large. qz. s̄. est indifferens ab eo subiecto: ita q̄ nō babet habitudinē ad alīq̄ subiectū realiter differēs: sed magis dicit in distinctionē siue indif- ferentiā fīm subiectū ab eo in quo dī esse subiectū: siue si idem cū eo per essentia: siue nō. et isto modo dici- mus q̄ creari subiectū est in creatura: cū tamen vt te- neo ad nūc non differat realiter creatura ab ipso crea- ri quantū ad illud qd̄ sunt. Et dī etiā fīm istū modū: q̄ generari est in filio. Quādō ergo dī q̄ actio necessario est in agente vel in passo subiectū est intelligēdū de passo obiectū: et nō tñ de passo subiectū dicto: sicut expositū est. Quādō etiā dī q̄ actio sit in agente vel in passo: et hoc subiectū ēt intelligēdū est de esse subiectū ue siue p̄p̄ siue large. vnde si fieret aliqua forma sim- plex subsistens suū fieri esset in ea hoc modo subiectū: l̄z siuz fieri: vt magis patebit: non differret re ab ea quantū ad id qd̄ sunt. Ex his statim patet 3°. s̄. q̄ 03 ponere: sicut dictū est: actionē subiectū eo modo quo expositū est esse in agente vel in passo: q̄ ipso possibile est q̄ actio sit distincta subiecto ab ytre. q̄. Sed sicut l̄ predicta questione et nūc in reprobatione precedentis opinionis probatum est actio non potest esse subiectū in agente loquendo per se: quia nec est principium actiū nec relatio agentis ad passum: nec actus absolut⁹ de nouo in agente acquisitus. ergo: vt ex dictis patet: re linquitur q̄ res que est actio subiectū sit in passo. Et ex hoc faciliter potest probari q̄ actio sit forma effecta siue que effectivit. Et hoc patet sic: quia actio est in passo subiectū: sed in passo in eo q̄ passuz nihil est qd̄ pos- sit esse actio nisi forma que sit. ergo t̄. Maior patet ex dictis. Minor faciliter probatur. quia in passo in eo q̄ tale non est aliquid nisi principium passivū: vel forma que sit: vel relatio passi ad agens: vel aliquis actus abi- solutus differens realiter ab illis de nouo acquisitus dū patiens patitur. Sed actio non est principiam passivū: vt de se patet. q̄a presupponit etiam realiter in actio- ne que est motus actioni et passionis: nec etiam potest es- se relatio que est passi ad agens: q̄tē presupponit actio- nem. nulla etiam relatio est formaliter actio: de qua lo- quimur: que pertinet ad predicamentum actionis pro- prie dicēt: prout distinguunt contra predicamentum relationis: nec etiam potest esse actus absolut⁹ realiter differens a forma que sit: quia oportet illum actuz esse rem factam: et queretur de factione illius rei: et sic in in- finitu. relinquit ergo q̄ actio realē loquendo sic ipsa for- q̄ sit. Et sic p̄z p̄n⁹ p̄ncipale. s̄. q̄ actio sit ipsa forma q̄ sit. Et ista dicitur effectus et terminus formalis motus et

generationis: quia forma effecta et terminis formalis et effectus formalis idem sunt: ut de se patet. **Quantum ad secundum.** si quonodo talis forma possit esse actio et passio et terminus formalis sciendu est sicut in. 4. q. fuit dictu illa forma put denominat causaz efficiente ut a q. est effectu hz rone actionis: qz sic ibi fuit dictu agere nihil aliud est qz hre actu factu a se. v. g. nihil aliud est calefacere qz calorez hre actu a se ut a ca efficiete ita qz pot sic formari ratio: qz illud est actio fm qz huius a quo ages fm qz ages denominat ee ages. sed forma qz fit du actu fit est huius. g. tc. **Maior.** p. qz sicut illud est qualitas a quo aliqd d' esse quale: ita illud d' actio a quo agens d' ages esse. **Maior.** et p. satis. qz ages d' esse agens ab ali quo actu: sicut ipsuz nomine iportat. sed ages no pot dici agens pse et prie: et fm qz tale ab aliquo actu: qui recipiatur in ipso: sed magis ab actu qui est ab ipso ut a causa efficiete: g. agens d' ages ab actu qui est qb ipso ut a ca efficiete: s. actus qui est a causa efficiete fm qz huius est actus qui fit. g. tc. **Et si dicat** qz duo sunt ab agente sicut a ca efficiete. **actio siue facio ipa:** et actus scius vel qui fit: no valet: qz vt pbatu est. s. o. z qz ille actio que tu vocas actionem: cu habeat cam efficiete: siue effectuam sit aliqd factu: siue aliquo res facta. Et tunc quereretur utru sit facta p actionem differente a se vel no. si sic: quereretur sicut de illa actio: et ibit in infinitu: vel oportebit dicere qz illa res facta sit facta p actionem no differente ab ea. et p. o. s oportebit dicere qz aliqua res facta sit ipsam actio. et qua rone una respot dici actio qz fit: ead rone alie. si. s. fuit deductu. **Et confirmas ratio:** qz ab eodem ages dicit ee ages a quo potentia activa d' ee activa: s. potest activa d' potentia activa ab actu: que causat in alio i eo qb aliud. g. tc. **Prout vero ipse actus facit denioit a causa effectuabz rone passionis.** **Ad cuius evidentiā sciendū** qz aliqd calefit: s. subiectu caloris facti denioit a calore facto: vel fm fieri. sicut quando dicimus qz tale subiectu calefit s. fm esse factu. sicut quando d' qz est talefactu: tñ quando dicit de calore facto qz est calor factus siue effectus hoc qz est ee factu est denioatio a causa efficiete. qz p. sic. qz ee factu vel effectu: aut conuenit ei qd dicit tale: puta calor facto esse factu fm rone siue speciei: aut fm aliqd a quo ipsuz fit. v. sic. aut fm qz aliqd fit ab ipso: aut fm quicunqz alia habitudine ad qdcu qz aliqd alr se habet. no p modo: qz calor fm qz calor no iportat fieri: nec facit: nec factu ee: nec fecisse: aliquo calor formaliter fm rone ppe spei esset passio. qz est falsuz. nec tertio modo: qz nulla res d' facta ex hoc: qz habet aliqd a sessu a causa efficiete. nec quarto modo: qz passum in eo qb passum no bz habitudine ad aliud aliqd: nisi ad ipsuz ages: vel ad suu subiectu: sed formenō copetit ratio passionis: vel et esse factu in coparatione ad subiectu: puta calor no bz ee factu a suo subo exclusa rone causalitatis effectu: qz circumscribo qz calor si haberet cam effectuam: subto caloris bz aueniret ee causa: lidu: no tñ esse calefactu. vñ relinquit z: g. s. calor couenit ee factu: vel effectus formalis: vel et fieri fm illud a quo est ut a ca efficiete: illa denioatio nvenit aliquis fm qz est ab aliquo. sicut a causa efficiete est denioatio a ca efficiete. g. tc. **Sic qz talis forma facta bz qz sit talis forma facta** put accipit fm se: puta calor vel qz latus. Et bz qz sit effectus formalis: et passio fm qz denominata ca effectua: eo qz sit actio put agens haberet qz denominat ab ea. **Quantum ad 3<sup>m</sup> principale pertinet** ad ista in creaturis multipliciter arguit. p. mo sic. quia actio prie: aut dicitur forma facta prout denominat agens: aut ratione aliquo realis: qz quod conuenit for-

me facte sic denominare. si pmo modo: tñ formaliter actio erit nominatio. quod est falsuz: cu hec dicant ens siue actu ronis. si scdo modo: tunc oportet dare ali: quid reale: preter formam factam: rone cuius conuenit rei ei facere taalem denominationem. et sic actio est aliquid aliud no tm formam factam. **Scdo sic.** quia actio et passio aut differunt fm diuersas denominaciones tm: aut fm diuersas res. si pmo modo: tñ sequitur: ut vide: qz actio et passio no differunt fm re: sed tm fm actu aie. si scdo modo: tñ oportebit qz actio et passio no dicat sola formam: qz illa forma facta no dicit plura realiter differencem. **Tertio sic.** nulla res p supponit seipsuz: sed forma facta p supponit actionem: qz esse factu p supponit ipsuz facere. ergo tc. **Quarto sic.** qz illud qd manet trasciente actio no est actio: qz nihil pot manere sine scipio. s. forma facta manet trasciente actio: ut de se p. ergo tc. **Quinto sic.** qz nulla res fit p seipsuz: sed forma facta fit p actionem: ga qz fd fit forma et compositum. compositum vo fit p actionez. g. tc. **Sexto sic.** qz illud qd fit virtute actionis no est ipsa actio: s. forma facta est huius. g. tc. **Septimo sic.** predicamenta sunt ipermixta ita qz res vni p predicamentu no est res alteri. sed si actio et passio essent ipsa forma facta res vni p predicamenti esset res alteri: et essent eadem res. qd est ipole. ergo tc. **Octauo sic.** qz no minus est inconuenies qz actio sit relatio qz qz sit habere: s. fm te actio est habere: qz fm te actio nihil aliud est qz habere formam factam. g. tc. **Noveno sic.** qz posito aliquo calefactibili inter duos ignes ponamus qz de suspicatur actionem alteri illo igne. Ex hoc arguo sic. stante illa hypothese pot dici qz actio alteri illo igne sit virtute diuina suspensa: sed ista suspensio no pot accipi quantum ad formam: qz ponit qz alter ignis fecit formam in illo calefactibili: ergo no pot dici qz actio qz est calefactio sit forma facta. **Ad maiorem evidentiā solutionis isto p argumento pmitto quatuor.** p. est quo aliqd denominat ab aliq: et qd respodet tali denominationi ex parte rei. **Secundum est ostendere quo intelligi ipermixtio predicatoriorum.** **Tertium est quo si forma facta sit ipsa actio realiter qz manente forma facta et no maneat ipsa actio.** **Quartus est quo dicat qz forma facta fiat per actionem si ipsam est ipsa actio.** **Quantum ad pmo sciendū** qz ppter diuersas habitudines reru qz iportant p predictatum et subiectu oportuit inuenire diuersuz modu predictandi. Inueniuntur autem aliqua sic se habere qz sunt vnum per essentiam: et dicunt ynam et eandem essentiam. sicut albedo et color: homo et animal. quedam autem sunt que no sunt sic idem per essentiam: et ideo inter ipsa oportet inuenire alium modu predictandi preter qz in illis qz sunt idem per essentiam. vnde in talibus non potest dici qz hoc est hoc: puta de homine et albedine. sed potest dici hoc habet hoc: vel hoc est habens hoc. vnde s. no possit dici qz homo sit albedo: potest tamen dici qz homo est albus: vel qz est habens albedinem. vnde et talia que tale habere important dicuntur denominatiua. sicut album: quantum: et consimilia. tales autem denominatio nes non solum sunt a forma que est aliquius ut subiecti in quo est. sicut quando dicimus qz album est nigrum: imo aliquo modo sunt a re extrinseca: vnde locutus denominatur a loco qui non est locati ut subiecti: et etiam effectus denominatur a causa. sicut iste liber dicitur ee Aristotelis: et doctrina Aristotelis: id est edita ab Aristotele. talia autem denominatiua quantum ad hoc qz significant fm talem modu significandi et denominati di pertinent ad actum anime fundatum aliquo modo ex parte rei. **Sed illud qd mider ex parte rei tali modo**

## Quolibeti

Imprimis  
dicam etiam  
dupl. potest  
cap.

Significandi et denominandi, ut aliqua res non est hoc vel illud: sed huius vel illius: et hoc modo vel illo: puta ut subiecti. si albedo est hoīs: vel ut cause. si res facta est facientis: et sic de alijs. et istud pertinet ad esse reale. Et per hoc prout ad proprimum rōnē: quod quā dicitur quod forma facta habet quod sit actio vel passio: sicut quod denotat agēs: vel sicut quod denominatur ab agēte: non accipit istud sicut diuersum modū significandi: sed sicut quod diuersimode ex parte rei effectus est ipsius causa aliter et aliter causa est causa ipsius effectus: et aliud est ex parte rei h̄re effectus a se: ut a causa efficiētē: et aliud est h̄re aliqd ut causam efficiētē cuius sit effectus quod importat fieri et factū ēē. Quādū ad 2um scindū quod ipermixtio pdicamētoꝝ et propriō intelligi. uno modo sicut sicut diversitate pdicamētoꝝ sunt diversae essentiae. si sunt sibi et quātitas et qualitas: et isto modo non credo quod obbeat accipi ipermixtio pdicamētoꝝ: ita quod nulla eadē essentia includat in uno quod includit in alio. Et boc abs ostendit de relone et fundamēto. Et nūc videt mibi satis probabilis de actione et passione et forma: quod oportet quod actio sit aliqua res facta: nec propriō singuli quod sit alia res facta: et nisi ipsem factus qui dicitur fieri per actionem. alio modo: propriō intelligi talis ipermixtio sic: quod vel essentia quod est unius pdicamēti non sit essentia alterius. sicut satis prout tribus proprimis: vel quod existēt yna essentia illa essentia determinet sibi aliquē modū sicut quē realiter sit alicuius f*z* quod non sit cuiuscumque alterius: sicut quē possit accipi, propria ratio pdicamēti: sicut sicut sicut sicut fundamētu veritatis ex parte rei habet denominare réculius est sicut talē modū. sicut illa res que est actio quecumque sit illa denominat agens sicut sicut quod est actio trinitatis ipsius agentis: quia actio ut actio est non est nisi eius a quo est ut ab agente. Et si accipiat sicut sicut est alicuius ut subiecti: tamen non est actio illius subiecti: sed oportet quod sicut allam rationē conueniat sibi esse illius ut subiecti quod sicut rationē actionis: ita quod non in eo quod actio sit eius ut subiecti. passio vero ita sit illius cuius est ut subiecti: non tantum in hoc completur ratio eius: sicut quam realiter conuenit sibi esse passio: immo ultra hoc quod est esse eius cuius est ut subiecti includit habere causam effectuum. verbi grā. ad hoc quod calorū conueniat esse calefactionem passionem includit non solum quod suum subiectum vel illud cuius est ut subiecti sit calidum sicut ipsum: quod quidem esset verum ponendo pro impossibile quod non habeat causam: sed etiam includit quod sicut ipsum subiectum dicatur calefactus: quod nibil aliud est quod esse calidum habens causam effectuum. Et determinatio sicut quam res determinat sibi tamē modū: sicut quem dicitur sic esse huius: sicut quē non est nisi huius modo quo expositum est sufficit ad distinctionem et impermixtionem predicatorum. Quādū ad tertium quantum ad nūc pertinet sciendū quod fieri communitate dictum importat habere vel accipere esse ab alio: et tam dicit manet actio et passio quod dicit aliud accipitur esse actu ab alio successiue. sicut illa que fiunt per motum. quedam vero sunt in instanti. ut quādū introducitur forma substantialis. In proprimis fieri et factum esse differunt: quia fieri importat successionem in acquisitione forme. factum autem esse non dicit successionē in acquisitione forme. Et importat completum esse forme: et in talibus non dicitur forma facta fieri: quia. sicut forma completa non est forma incompleta: nec quantum ad hoc differunt: nisi sicut intentum et remissus: tñ in talibus forma que fit dum sit: et suum fieri non differunt realiter: nisi quod fieri importat causalitatē actualē eiū cui uenit facere ultra rōnē specificas forme: ultra hoc. sicut quod est facere quale vel quod formaliter.

## Questio

Ulterius scindū quod sunt quedam cause que non habent semper causalitatē actualē sup suum effectum. sicut prout de particularibus causis: respectu cuius vel quarum dicitur quod fieri est ipsa forma in fluxu. i. in tali acquisitione successiua: vel esse nūc primo ab eo sicut a causa efficiente. Descendēdo ergo ad propositum dico quod fieri est realiter ipsa forma que sit: et actio est ipsa aedē forma: prout est actu alicuius: ut a quo est actu: sicut a causa efficiente. vnde sicut dictum est actio non adiungit nisi esse actu illius cuius dicitur actio: ut a quo habet actio esse actu: et quia forma que sit potest manere quātum ad illud quod est dato quod non sit talis agētis. s. particularis ut dantis ēē acui. ideo potest manere facta forma non manente hoc quod sit actio talis agētis: nec tamē sequitur quod talis actio non fuerit illa forma propter hoc quod manet post. Sed tamen sequit quod illa forma que fuit alicuius: ut cause efficientis a quo habebat actu esse non sit sic illius nūc sicut erat tunc. et hoc est ipsam non esse actionem. Est autē sciendum quod dato quod talis forma facta non sit semper actio talis agētis particularis: tamen semper est actio alicuius agentis: a cuius causalitate semper actu depēdet. sicut sicut Augustinū lumē semper est in fieri et in facto esse. Quantū ad 4um scīēdū quod quando dicitur quod res facta sit per actiones: quod impossibile est quod propriō importet effectuum causalitatē quā habeat actio: vel respectu forme facte: vel respectu ipsius fieri: et hoc proprie et sicut re. s. quod ipsa actio sit causa effectū: vel habens causalitatem effectuum respectu alicuius istorum. Ad cuius euidentiam sciendū quod illud per quod posset magis videri quod actio importet causalitatem effectuum est: quia idē re est ut videtur agere et causare effectū: sed causare effectū videt importare causalitatem effectuum. ergo tē. Ad declaracionē veritatis circa ista pono quandam distinctionē de causalitate. 2um ponā quatuor conclusiones. Et ex hoc patet veritas. Quantū ad propriō scīēdū quod causalitas cause efficientis propriō accipit. Uno modo pro principio actiuo: quod conuenit sibi agere. Alio modo pro effectu formaliter: eo modo quo effectus formalis: vel obiectū potentiū dicitur nomine ipsius. sicut dicimus rē voluntā esse voluntatē ipsius volētis: et rē ipatā ēē iperū regis: ita quod effectus quod est obiectū causalitatis propriō modo dicte dicat causalitas cause efficientis: si dīmōstrato aliquo effectu alicuius dī. Ecce vigor vel valor vester. i. effectū vigoris vestri. Tertio modo propriō dicit causalitas alicuius: propriō de noīa a causalitate 2um mō dicta. s. h̄fe effectū causalitatis a sc. Quantū ad 2um pono quatuor conclusiones. Prīa est quod actio non est causalitas propriō dicta. Sc̄da est quod causalitas talē nō solū nō est actio: sicut et quod actio f*z* quod huius nō h*z* talē causalitatē respectu cuiuscumque. Tertia est quod actio est causalitas 2um mō dicta. Quarta est quod actio accipiendo terminū formaliter quodū ad modū significādi actio nō dicit causalitatē 2um mō dictā: sicut agere hoc dicit. Prīa propriō sic. quod oportet sicut ipole est quod propriō alīcuius effectū sit ipse effectū. Sc̄da propriō sic. quod propriō actiuo alicuius agentis sicut quod huius est causa effectū: sicut actio in eo quod talis nō est causa effectū: sicut magis effectū alicuius cāe effectū. quodū. Tertia propriō ex dictis. Quādū de se. quod ipole est quod propriō alīcuius effectū sit ipse effectū. Sc̄da propriō sic. quod propriō actiuo alicuius agentis sicut quod huius est causa effectū: sicut actio in eo quod talis nō est causa effectū: sicut magis effectū alicuius cāe effectū. quodū. Tertia propriō ex dictis. quod causalitas 2um mō dicta dicit effectū formaliter: sicut deductū fuit. s. actio ēē eadē res quod effectū formalis: nisi quod effectū formalis noīat illā rē: nō ut in fieri: nec ut est nomine vībale. actio vīo ēē noīē vībale: et significat illū actuū vīl effectū: ut in fieri: et ut

Cālitas cāe  
efficientis trū  
plicū potest  
sumi.

est actu talis esse. C Quantū ad 4<sup>um</sup> dclonē sciēdūm: q̄ licet terminus p̄cret⁹ iportat formā abstractā: a qua deſcedit: ſiue ſit p̄cret⁹ verbale vt agere: ſiue ſit nomē p̄cret⁹ vt q̄le: q̄tū ad modū significādi nunq̄ ipoſtat abſtractū in recto ſed in obliquo. vñ q̄le id est q̄ bñſa q̄litatē: ita q̄ q̄le ipoſtat ipz bñſ in recto: ſed qualitatē ipoſtat in obliquo. vñ q̄tū ad modū significādi eē q̄le nō eſt eſte q̄litatē: ſed eſt eſte bñſa q̄litatē. Accipiēdo vero vñbñſ p̄ cōpoſitionē forme ad ſubm: cuius eſt: vñba neutrā nō dicūt ipſaz formā ſed bñſe formā: ſicut calere & lucere dicūt bñſe calorē & luce: verba vero actiua que nō ſolū q̄tū ad modū significādi dicūt actōez: ſicut videre & recipere: ſed eriā fm re ſicut calefacere & agere vel efficere nō dicūt iſtud abſtractū: q̄d eſt actio in recto: ſz in obliquo. vñ agere nō eſt pprie q̄tū ad modū significādi actio: ſed eſt magis bñſe actionē: ſiue bñſe actu nō in ſe ſed a ſe ſicut a cā efficiēte. C Ex B p̄z dclō 4<sup>o</sup>. q̄ p̄cret⁹ vñbñſale nō dicit formalr loquendo formā abſtractā in recto: ſz dicit bñſe illā. ſlc aut ſe bñſ agere ad actiōne. ḡ r̄c. C Ex B etiā p̄z. q̄ tale cālitatē formalr loquēdo ipoſtat agere: q̄z dicit bñſe actionē ſiue actū a ſe factū q̄ eſt magis pprie. C Ex B etiā p̄z veritas ſupra poſta. ſ. q̄ actio nō dicit cālitatē per q̄factio ſiue cā efficiētiua cuiuincūq̄ in eo q̄bñſ: q̄ ideo dico: quia licet aliqua forma ſcā ſit cā alteri⁹ forme in genere cauile efficiētiu: nō tñ hoc uenit ei formalr fm q̄ ſcā: & p̄t formari rō ſic. effectui formalī nō x̄iēt cālitas effectiu: ſicut ei q̄ fm q̄ bñſ eſt cā effectiu alicui⁹: ſed ſicut dc̄m eſt actio dicit efficiē formalē cauile efficiētiu. ḡ r̄c. Uñ p̄z q̄ efficiētus formalis vt eſt illi⁹ a quo eſt effectiue eſt actio fm q̄ denoſiatione accipiēdo agēs dñ agere. C Tūc ad ppo ſitū. qñ dñ aliquid fieri p̄ actionē ei⁹ B p̄t itelligi dupl̄r. vno mō put actio ſe tenet ex parte eius q̄ eſt agi: & tūc fieri p̄ actionē ſic accipiēdo h̄ eſſet dicere illud fieri paſſionē: nā ſicut eſt dare calefacere & calefieri: ita eſt dare agere & agi: & tūc ſi refert ad ſubz forme q̄ ſit ſic p̄t dicere cālitatē formalē: nā paſſio vel forma q̄ ſit vt icludit bñſe cām effectiu: eſt illud fm q̄ formalr ſubm paſſionis dñ fieri: qñ dicim⁹ aquā calefieri p̄ calefactiones paſſionam. Si aut ſeretal ad formam: vt ſi dicat calor fieri. ſlc adhuc dicit formalē denoſiationē: lic̄z li per nō poſſit dñe cām pprie & fm re. ſed fm modū significādi: ſicut ſi diceret forma intēla fieri p̄ itēſionē: q̄z vt teneo quo ad nūc forma realt nō diſſert a ſua intēſionē: q̄ dñ eſſe intēla fz re: ita vt iter formā intēſaz & ſuā intēſionē ſit talis dñia: q̄ vñu eſſe poſſit cā formalis respectu alte riū: ſicut ēt qñ dicim⁹ deū eſſe deū p̄ deitatiē: li p̄ ibi nō p̄t dñe realē cālitatē: ſed li p̄ p̄t dñe habitudinē medy mō quo mor⁹ eſt inmediū attingēdi terminū motus: & ſic gdē termin⁹ mor⁹ eſt itriſec⁹ ipſi motui: ſicut calefactū eē ſe bñſ ad calefactionē: tūc illud q̄ ſic dñ fieri p̄ paſſionē nō diſſert ſimpl̄r ab ipſa paſſione: ſed tñ ſicut forma in eſſe iperfecto diſſert a ſeipſa in eſſe pfecto: vel fm eē pfectū. Si aut ſit termin⁹ extriſec⁹ motui: ſicut gnātuz eſſe ſe bñſ ad alterationez p̄cedentē: tūc diceret ſc̄m eſſe uenire alicui ſubiu: p̄ paſſionē: q̄ eſt mor⁹: ſicut p̄ mediū dñueruz a termino. Si aut ſeretal ad actionē p̄t ſe tenet ex parte hui⁹ q̄ eſt agere fm q̄ pprie accipitur actio: tūc ſi li p̄ dicat aliquid fieri p̄ actionē: poterit dicere ſicut ſupradictū eſt de paſſione habitudinē medy vñ fz re: ſicut in eis q̄ ſiut ſuccessiue: vel fm modū noſtrū itel Ugedi: q̄bñ maxime note ſunt actiones & paſſiones: q̄ ſiut mor⁹ gdā: formalr vero q̄ ſit nō p̄t dñci fieri p̄ actionē vt ſic: q̄z actio vt actio nō eſt illi⁹ actio culuis eſt vt ſubi cui copertis q̄ ſiat: ſed eſt vt ſic illi⁹ a quo eſt effectiue: &

Si vero dicatur aliquid fieri per actionem. ita quod si p. iporet calitatem effectivam: tunc si p. iporet calitatem effectivam non in ipsa actione respectu ipsius factus: sed in agente sub hoc sensu. si p. fieri hoc esse secundum per actionem. id est hoc quod est olicuius ut a quo est illud: sed p. dicitur formaliter fieri sicut a causa agere: et hoc non est ponere calitatem effectivam in ipso actu: quod est a tali ut a causa effectiva: sed est ponere calitatem effectivam in ipsa causa agere. In ipso vero actu non ponitur calitas sicut in effectivo: sed effectus formalis ut dictum est possit dici calitas agentis: put calitas potius aliquo modo dici formam effectus cause: non autem put calitas sicut effectus formalis. igitur calitas actioni sicut effectus formalis: non autem ut formalis effectus. Ad primum ergo obiectum ab his in oppositum. p. ex dictis. nam predictis denotationibus respondet aliquid ex parte rei: non quod diversitate essentie: sed eadem essentia diversimode realiter loquendo: vel diversitate essentie diversimode realiter loquendo. Ad secundum p. p. id est: quod non oportet quod illis denotationibus respondet diversitate essentie: vel res: quod sunt actio et passio: sed sufficit quod eius realiter aliisque diversa realiter: quod illa res sit diversimode: vel quod illa res se habeat ad aliisque alia re diversimode. Et si dicatur contra hoc quod diversitas: quod est in hoc quod est esse diversimode alicuius videtur proprie relonus: sicut ipso relativo: dico quod talis diversitas non solum sicut relationib. sive relationibus formaliter: immo potius dicere eis: quod sunt fundamenta relationum: sive quod sunt relationia fundamenta: et predicta fundata super illam diversam fundamentalem differunt a re lione. quod relatio ut sic est illius: cuius est relatio ut subiectum: sicut presentia est prior: et suum subiectum et ut sic hoc denotare. Alia autem predicamenta ut talia sunt alicuius cuius sunt non ut subiectum: sicut frequenter explicatum est. unde dicuntur a quibusdam denotationibus ab extrinseco. Ad tertium dico quod res secundum sicut actus factus non possunt ponit actionem sed remissa quoniam res secundum est terminus extrinsecus actionis: sicut subiecta genita se habet ad alterationem procedenter: sed illa suppositio est secundum modum nostrum intelligendam ratione agentis: quod iporet per actionem. Ad quartum p. ex dictis supra. quod licet maneat res facta sicut actus factus: non tamen remanet ut accipies suum esse actu a talis causa: nec tamen recipere esse formam est aliud ab eo: sed talis habitudo ipsius esse non sicut in eo ei actu ad talis causam: quod non iporet per actionem talis cause: ut est actio talis cause: ista autem habitudinem hoc ostendit effectus quod diuidit ad aliisque causam. Ad quintum ex dictis p. ybi ostenditur est: qualiter res secundum dicitur esse secundum vel fieri per actionem: quod non oportet calitatem realiter in actione id est rei facte: sed tamen hoc iporet in agente. unde non oportet facta ceterum ad id: quod est differre realiter ab actione: sed ab agente. Ad sextum dividitur quod minor est manifeste falsa: quod res facta non habet quod sit secundum virtute actionis: sed tamen virtute agentis. unde dicere re factam esse factam secundum virtute actionis est ponere actionem esse ipsum agens: vel saltem virtutem qua agens agit: quod est manifeste falsum: cum probatum sit actionem esse effectum agentis sicut causa effectiva. Ad septimum patet per illud: quod dictum est de impermissione predicamentorum. Ad octavum dico. quod ibi est equiuocatio de habere: nam quoniam dicuntur quod agere est habere actum a se factum non accipitur ibi habere: quod est determinatum predicamentum: sed accipitur ibi habere quod est commune denominatiuum cuiuscumque predicamenti. prout esse album dicitur esse id est quod habere albedinem: et esse agens est habere actionem sive actum factum a se. sive de aliis: et ponere tale habere in concreto cuiuscumque predicamenti respectu abstractum non est inconveniens. Ad novimum dico. quod statim potest est in suspensi forma facta tamen suspendit: quod illa forma facta non est illius ignis: cuius actus dicitur suspendi: sed aut ultra formam

## Quolibetii

bz ipsa actio. s. q sit illo mō alicuius vt talis cause: et ille calor vt talis calefactibilis medu vt sic nō ē ipsi ignis cuius actio dicitur esse suspensa. Et si aliquis querat quō actio illi ignis dicat suspēdi: s. illa nō sit qdā res alia a calore facto. Et ego dico q̄ q̄rēs istam q̄stionē deberet suspēdi ab honore docendi: quia v̄r̄ imaginari actionē suspēdi q̄sl p̄ gulā: cū tū suspensio actionis n̄ib⁹ aliud sit quā ipam ipedita esse: vel ipaz aliquo ipeditē te nō esse. Et illa r̄sūs p̄cedit dato q̄ eadē forma eset facta ab altero illoz igni: q̄ fuisse facta ab ambobus si actio alteri nō fuisse suspēsa: si aut̄ alia forma fuisse facta ab ambobus q̄ illa quā alter fecit tunc illa p̄pō fuisse falsa: q̄ dicit q̄ ignis suspēso a sua actione nō que, niebat nō agere ppter defectū: imo b̄uenisset nō ppter defectū forme q̄ facta fuit: sed ppter defectūz for, me: que fuisse facta simpli: vel salte fuisse facta magis intensa. Et sic patet deprimiti principali.

Sed o art⁹

**Quantum** ad z<sup>m</sup> p̄ncipiale. s. v̄r̄ essentia sit ter, minus formalis gnātiois in diu, nis. Dicūt qdā q̄ nō. Et ponūt tres zclones. p̄ima est q̄ eentia diuina nō est termin⁹ formalis directe ge, nerationis. Alia est q̄ gnāri est termin⁹ formalis p̄ se et directe diuine gnātiois. Tertia zclo est. q̄ eentia est termin⁹ gnātiois idirecte: q̄ est idē re: cum iſo gnāri. Primā zclone p̄bat rōne. q̄ termin⁹ alii: cui⁹ p̄ductionis acgrīt esse p̄ illā. p̄ductionē. Sed eentia diuina non acgrīt esse p̄ gnātioē diuina. ḡ r̄c. Mi, p̄z. s. q̄ eentia diuina nō acgrīt esse p̄ gnātioē diuina. Ma, p̄ba. Et p̄mo auctoritatib⁹ p̄ postea rōne. Primo auctoritate Simplicius sup̄ p̄dicamēta. ybi dicit q̄ actio est cātuua termini: et sic habet q̄ termin⁹ actionis acgrīt esse per actionē. Scđo p̄ cōmentatorē sup⁹ merba. ybi dicit: q̄ agens particularc p̄ducit cōpositū gnāndo formā: quā attigl̄t vt terminū p̄ductū. 3<sup>o</sup> p̄ phm. z. pby. ybi dicit: q̄ gnātio est via: et cōmētator ex, ponit: q̄ est via in formā. Deinde idē p̄bat rōne. q̄ cōpositū p̄ p̄ductionē acgrīt esse. bz nō est rōne māe. ḡ bz est rōne forme cui acgrīt esse: et q̄ est terminus for, malis gnātiois. Si dicat ad bz q̄ eentia bz nou sit termin⁹ gnātiois simpli: q̄ essentia est terminus for, malis generationis: vt in bz puta in filio. Cōtra bz ar, guis. q̄ in gnātio ex aere remanet eadē q̄litas simbola. s. calor. ita q̄ est de nouo in alio subo. Sz hoc nō obstat talis q̄litas nō dī formalis termin⁹ gnātiois in p̄dicta gnātio. ḡ r̄c. Scđo z̄nem p̄bat tripli. Primo sic. quia illud est termin⁹ gnātiois: cui p̄uenit vel acgrīt esse p̄ gnātioē: sed gnāri est huius. ergo r̄c. Scđo q̄ il lud: q̄ est p̄prie effect⁹ illatioq̄ actionis est p̄prie termin⁹ formalis gnātiois: sive hui⁹ actōis sed gnāri est bz. cū dicat actionē: q̄ est effectus illatioq̄ actōis. ḡ r̄c. Tertio sic. illud q̄ r̄det ipsi gnāre vt est actio: est formalis termin⁹ gnātiois. bz illud q̄ for, malr r̄det ipsi gnāre vt ē actio: est ipz gnāri. ergo r̄c. Tertiā z̄ne breuiter p̄bat sic. q̄ illud q̄ est idē cuz termino formalis gnātiois indirecte p̄t dici formalis termin⁹ gnātiois: sed essentia est hui⁹. q̄ est eadē res cū iplo generari. ḡ r̄c. Iste tres z̄nes. put ab istis su, munt sunt false. Et de p̄ma qdē apparebit q̄ ostendetur qd sit termin⁹ formalis: vel termin⁹ generatois diuine. Scđo aut̄ facili p̄bat esse falsa: q̄ gnāri aut̄ accipit ibi p̄ passione: aut̄ p̄ relone: s. p̄ relone. Cōtra p̄mo. q̄ nulli⁹ p̄ductionis relo p̄ se et p̄mo est termin⁹. 3<sup>o</sup> sic. q̄ tū rō z<sup>o</sup> et 3<sup>o</sup> sunt nulle: q̄ relō vt relō est nō r̄det actōi: vt est actio: imo corrñdet suo correlatio: nec relō et est p̄ncipalis et p̄mūs effect⁹ illatioq̄ actōis vt sic: q̄

## Questio

vt ifra p̄bat: termin⁹ est forma cōcata: bz gnāri nō dū cit forma cōcataz. ḡ r̄c. 3<sup>o</sup> q̄ facil p̄bat rōne falsa simp̄lēo modo quo sumit. s. q̄ eentia dicat terminus formalis idirecte: q̄ est idē cu iplo gnāri: q̄ bz gnāri sit eadem res cū eentia: non tamen op̄z pp̄ hoc: p̄ eessen tie p̄ueniat omne illud: q̄ p̄uenit ipsi gnāri: aliogn cui⁹ essentia sit eadē res cū p̄sona p̄ducta et p̄sona p̄ducēt seq̄tū q̄ essentia sit p̄ducēt et p̄ducta. Ad illud ḡ q̄ adducit ad p̄bādū p̄mā z̄ne. Dico q̄ vbi est aliq̄ for, ma absolute non solū cōcata: sed etiā p̄ducta: sicut est in creaturis tunc termino formalis p̄ductionis acgrīt nō solū esse in bz: sed etiā absolute acgrīt esse. vñ q̄ gen, erat ignis ipsi forme ignis gnāti acgrīt nō solū esse in bac inā: vel in bz supposito: imo absolute acgrīt esse: bz signis gnāns cōcāt eadē formā numero: q̄ bz igni gnātio: tuc termino formalis gnātiois ignis nō acgrīt etiā simpli: sed esse in bz: et q̄ in diuinis nō est forma absolute p̄ducta bz cōcata: ideo forme cōcata: que est termin⁹ formalis gnātiois diuine: vt ifra p̄babit: nō acgrīt esse simpli: sed esse in bz: ita q̄ r̄ndendo ad for, ma argumēti est dicēdū ad maiore q̄ dī: q̄ terminus formalis gnātiois acgrīt p̄ illā p̄ductionē esse: dicēdū q̄ nō op̄z absolute loquēdo: sed v̄x est: q̄ tali termino acgrīt simpli in bz vel esse simpli: ideo nō ōz q̄ si eēn, tia diuina est terminus formalis gnātiois diuine: q̄ p̄ gnātioē ei acgrāt esse simpli: sed sufficit q̄ acgrāt ei esse in bz puta in filio. Et p̄ bz p̄z ad c̄es illas aucto, ritates: q̄ loquunt̄ de termino formalis in illis: in ḡbus est forma absolute nō solū cōmunicata: bz etiā p̄ducta. Ad illud: q̄ adducit p̄tra bz de qualitate simbolica dico: q̄ q̄litas simbolica dato q̄ remaneat eadē in ge, neratione et corrupto: nō tū ideo dī termin⁹ generationis ignis: q̄ ei absolute nō acgrīt esse: sed p̄ncipalis terminus illi⁹ gnātiois est forma ignis gnāti. Usi etiā si ca, lor genereē de nouo: sc̄nt alij ponūt: non tū dicereē ter, minus illi⁹ gnātiois: q̄z alius est termin⁹ p̄ncipalis. s. forma ignis: zali⁹ termin⁹ secūdarī. s. calor. Ad p̄mū q̄ adducit de z<sup>m</sup> z̄ne dico. q̄ nō omne illud. cui acgrīt esse p̄ aliq̄ actionē est termin⁹ formalis: sed sola forma absolute p̄ducta vel cōcata. vñ etiā ipsi resōni passiō ad agēs acgrīt esse dicto mō. ppter bz in forma argumēti est fallacia z̄nis p̄cedēdo a superiori ad iterius affir, mando: ppter q̄ nō seq̄tū: q̄ si ipsi gnāri acgrīt esse p̄ gnātioē. ḡ est formalis termin⁹ gnātiois. Scđo tū: q̄ in diuinis p̄prie nō est acgrīt effēndi: licet ibi bz̄ esse: q̄ acgrīt effē p̄portatō depēdētā eēndi ab alio. Ad z<sup>m</sup> dico. q̄ dupl̄r deficit. Primo q̄ ibi est falla, cia z̄nis sicut etiā in p̄cedenti: q̄z posito q̄ esset v̄x: q̄ passio esset effect⁹ actionis: nō tū seq̄ret q̄ esset terminus formalis gnātiois: q̄ nō ōis effect⁹ agētis est passiō. Scđo q̄z falliūlūmī. s. q̄ reali loquēdo: passiō accipieō p̄prie put̄ p̄tinet ad p̄dicamentū distictum p̄tra p̄dicamentū relōni sit effectus actionis: cum fm̄ phm. z. pby. actio et passiō reali sint vñ mot⁹. In diu, nis aut̄ de actione et passione nō remanet nisi relōnes reali loquēdo. Ad illud aut̄ dictū auctoris. 6. p̄n<sup>m</sup> dico. q̄ vel loqtur vt plures: vel loqtur sūi nostrū modum intelligēdi. Ad 3<sup>m</sup> dico. q̄ si sūr ibi est fallacia z̄nis. nā ipsi gnāre nō solū r̄det gnāri: sed etiā genitū esse: et for, malis cōcata p̄gnātioē: et bec sola r̄det vt termin⁹ for, malis gnātiois. Ad p̄bationē aut̄ tertie z̄nis: sicut on̄sum est: sequunt̄ multa iōnenēcia: q̄ si ad idētitatē essentie cu aliquo seq̄ret q̄ il lud q̄ p̄uenit illi p̄ueniret essentie: seq̄ret q̄ esset p̄ducēt et p̄ducta: et disticta et di, stinguēs: et multa alia. Et ideo q̄lter est diēcdun. q̄. s.

Cōmen. sl:

L.c.14.

Reprobatio:

L.c.21

formalis terminus generationis diuina est essentia. Ad cuius evidenter primo videndum est, quod differenter se habet in divinis actio et passio. si tamen debet ibi concedi passio sicut et in creaturis, secundum dicendum est ad propria determinata questionem.

Quatuor ad primum sciendum, quod in divinis aliter se habet actio et passio et terminus formalis productionis; et aliter in creaturis; quod in divinis, ubi non est forma absoluta producta non est actio et passio proprie principis ad genitum actionis vel passionis; nec etiam est ibi effectus formalis; ut ibi non maneat de his; quod pertinet ad actionem et passionem nisi tamen relones opposite productis et productis; et forma coicata ipsi producto a producte; cuius coicatio nihil aliud est quam breve talis formam cum oppositis relonibus coicantis; et eius cui coicatur.

Quatuor ad secundum questionem sciendum; quod in divinis; sicut dictum est; id non sit forma producta est triplex forma absoluta coicata; et huius magis propteruenit ratione termini formalis productionis diuinorum; quam cuiuscumque alii existit in divinis; et accipiam quod ad hoc de generatione diuina; de qua facta est questione et probabitur triplici ratione.

Prima sumit ex similitudine ad terminum formale in creaturis; et talis, quod ille videat pertinere quod sit terminus formalis in generatione diuina; cuius magis pertinere habet similitudinem cum termino formalis productionis in creaturis; sed essentia est huius. Et hoc probatur. quod illud in divinis maiorem similitudinem videat habere cum termino formalis productionis in creaturis quod est ratione formae coicata; quod istud est terminus formalis productionis in creaturis; quod est forma coicata per productionem; quod est non solus forma producta; sed etiam aliquo modo forma coicata; sed essentia est huius. quod ipsa sola est forma coicata. ergo recte.

Secunda sumit ex productionis specificatio; quod videatur quod generatione vniuersitate sit vniuersa; sit equa bona producta ex natura coicata in creaturis; quod etiam est natura producta. ut quod productio aliquis dicatur esse productio humana vel aliqua hoc bona ex natura coicata per productionem illius.

Et ex hoc arguitur sic illud est terminus formalis generationis diuinae; ex quo generatione illa bona quod sit generatione diuina; sed hoc ex natura coicata; quod est ipsa deitas. Et tertia sumit ex ratione generationis vniuersitate sic; quod in generatione vniuersitate illud videatur esse formalis terminus generationis; in quo generatio et genus coicantur; cum tale generatio productat genus productum in similitudine naturae suae; sed in divinis essentia est hoc et nullum aliud; et hoc per se. Et Auctoritas ecclesie plenaria; probatur; facit ad hoc. scilicet quod generatio est via in naturam; et stat quod hoc est natura coicata.

Ad primum ergo in oppositu dico; quod id est essentia diuina per existit generatione; triplex essentia diuina ut habeatur esse in filio non per existit generatione. scilicet autem ponitur esse terminus.

Ad secundum; quod directe contra hoc est dico; quod non est descendere; quod ipsum esse essentia in filio per se accipiendo. scilicet cum exclusione essentie sit terminus generationis; sed etiam ipsa essentia ut huius esse in hoc; quod essentia ut coicata est terminus.

Ad tertium patet ex dictis; quod licet non acgrat essentie simpliciter esse per generationem; quod nec est alicuius proprius in divinis pertinet; et tamen huius esse in filio per generationem.

Ad quartum dico; quod id est essentia diuina non continetur absolute virtualiter in principio generationis; et tamen essentia diuina habetur esse in filio continetur virtualiter in principio generationis; et potest dici quod continetur virtualiter in quantum huius esse in hoc vel acquiritur ei esse in hoc; ut pura in filio.

Ad quintum dico; quod generatione diuina specificatur per divinam essentiam quantum ad hoc quod sit generatione diuina. determinatio autem; quod determinat questionem ad hoc quod sit productio proprie principis in quantum cum determinatione ad individualium quia ad species; licet ibi proprietates determinantes ad supposita differant formaliter et qualiter specificiter. ut una de generatio et alia spiratio; triplex et hoc per productum productio sit determinata productio divina.

nam; hoc huius etiam divina in utrilibus coicata. Per idem propter ad secundum ratione sequentem; quod proprietates determinant quod sit individualiter; sed forma coicata quasi specificatur.

Ad tertium dico; quod quodammodo portat actiones proprias determinatas in habitu ratione productum; et ista non pertinet essentie; sicut generare et generari; quodammodo vero portat habitu ratione formam quod coicatur ad ipsum coicandum; vel ad illum cui coicatur; et talia bene pertinet ratione; sicut hoc quod dico coicari et recipi in persona producta; quod recipi portat distinctionem realem iter recipiendi et receptus; nec etiam collocari portat distinctionem iter coicandi et coicatur.

Ad quartum dico; quod qui dicitur ratione terminus non est entitas sed intellectus; dicitur enim ratione ab intellectu. Sed propter distinctionem extra notionalia; ut quodcumque ad productum pertinet; non refert ratione terminus formalis ponatur essentia; vel natura intellectualis; vel aliud tale.

Ad quintum dico; quod non sequitur quod id est productus et productum; dato quod essentia sit principium generandi; quod in divinis principium generandi quodcumque ad principium quod generans generatur; nec per se nec per accidens generatur; quod in divinis soli supposito productenti pertinet generare. ut quod principium generandi non generatur; sed est principium; quo suppositum generatur.

Ad sextum dico; quod quodcumque ad hoc est simile; quod sit forma vel natura coicata.

Ad septimum dico; quod loquendo realiter minor est falsa; quod in divinis non est aliqua potentia receptiva bona ratione. Ad octavum propter exceptionem percedentis opinionis; et in ratione ad argumentum et hoc. Quidam.

**Ostea** quebatur unum de deo per coparationem ad extra. Et est. Utrum accidens virtute divina possit retinere terminos proprie essentie sine subiecto. Et arguitur quod non; quod illud quod non bona proprios terminos sue entitatis sine subiecto; non potest utre divina retinere terminos proprios sue essentie sine subiecto; sed accidens est bona. quod termini non entitatis accidentes sunt id est realiter ab entitatis subiecto; cum nec intelligi nec diffiniri possit accidens sine subiecto. ergo recte.

Sed contrario tenetur de exactitate in sacramento altaris.

Ratio circa istam questionem tria sunt facienda.

Primum est videtur quod deo sit postea; et secundum quod portatur per terminos proprios accidentis; tertium dicetur ad questionem.

**Quantum** ad primum ponetur quodammodo opinio falsa. Et postea ponetur vera.

Quantum ad secundum sciendum; quod quodammodo circa productum articulatum ponuntur duplex et distinctionem.

Secundo ponuntur tres species et probantur.

Prima distinctione; quod aliud potest dici postea alicuius duplicitate.

Vno modo propter defectum virtutis; sicut ipse est homini mouere celum. Alio modo propter repugnantiam terminorum; sicut ipse est hoies fieri irrationalem.

Secunda distinctione est sub distinctione secundum medietatem; quod est distinguere de repugnante terminorum; quod sicut est duplex modus dicendi postea. scilicet secundum et secundus. ita est duplex repugnatio terminorum; una per oppositum ad primum modum dicendi postea. sicut si dicatur quod hoc non est alicuius; vel hoc non est rationale.

Alia est per oppositum; ad secundum modum dicendi postea. sicut si dicatur quod hoc non est rationale; vel hoc non est risibilis; vel aliud similare.

Tres species; quas ponuntur sunt iste.

Prima; quod deus potest illud; quod est ipse alicuius propter defectum virtutis.

Secunda; quod deus non potest illud quod portatur repugnatio terminorum per oppositum ad primum modum dicendi postea.

Tertia; scilicet quod deus potest illud quod portatur repugnatio terminorum per oppositum ad secundum modum dicendi postea.

Prima etiam faciliter probatur; quod illud quod de ipso alicuius propter defectum virtutis non ipso est illud.

## Quolibetti

**C**uius virtus est infinita. sed virtus dei est infinita. q. 27. **S**e cūda xclo faciliter p. q. illud iplicat directe h̄dictioem: nulli potentie est possibile: sed repugnancia terminorum q. accipit p. oppositū ad p̄mū modū dicēdī p. se est b̄. ergo r̄. **M**a. p. q. h̄dictoria nulla virtute possunt verteificari. **M**i. etiā p. q. g. negat p̄dicatuū essentiale de eo cuius est p̄dicatuū essentiale negat idē de seipso: sed negare idē de seipso: vt q. b̄ non sit b̄ est manifeste t̄ direcione ponere h̄dictoria. q. 27. **T**ertiā h̄nē pba. s. q. illud q. iportat repugnanciam terminorum p. oppositū ad z<sup>m</sup> modū dicendi p. se deo est pole. hoc pbant rōne t̄ exēplis. **R**ōne sic. illud q. nō iportat exp̄sse h̄dictoria ē deo pole: sed illud qd iportat repugnanciam terminorum p. oppositū ad z<sup>m</sup> modū dicēdī p. se nō iplicat exp̄sse h̄dictoria. q. 27. **M**a. vt videtur p. q. non videt: q. aliquid sit simili p. ipole nisi iplicet h̄dictoria exp̄sse. **M**i. etiā p. q. negatio illoꝝ de seiuicē: q. p̄tinēt ad z<sup>m</sup> modū dicēdī p. se nō iportat exp̄sse h̄dictoria: vt si dicat q. q̄titas nō iberet: q. ibi nō negat idē de seipso. Usū licet repugnacia: q. est p. oppositū ad z<sup>m</sup> modū dicēdī p. se iplūcer h̄dictoria argui. nō tū exp̄sse. vbi grā. dato q. q̄titas sit sine subo nō ponit exp̄sse q. nō sit accīns. sed arguitur: vt si dicatur sic. Omne accīns est in subo. sed q̄titas in sacramēto nō est in subo. q. q̄titas nō est accīdens. hoc q. est q̄titatē esse sine subo. nō iportat exp̄sse q̄titatē nō esse accīns: q. est negare p̄dicatuū essentiale. s. esse accīns de eo: cuius est p̄dicatuū essentiale. t̄ ideo illud nō est exp̄sse iplicare h̄dictoria. s. tū arguitur. q. 27. **I**dē pbant ipsi exemplis. Et adducunt exēpla in ḡbus deus p̄t facere t̄ fecit illud q. iplicat repugnanciam terminorum p. oppositū ad z<sup>m</sup> modū dicēdī p. se. Et p̄mo pba. hoc in metaphysicis. q. 27. **I**n mathematicis. q. 27. **I**n physicis siue in natib. q. 27. **I**n metaphysicis pba. q. 27. **P**rimo ex cōpatione sube ad subsistere. q. 27. **E**x cōparatione accīns ad actū iberēdī. q. 27. **Q**uantū ad p̄mū formam sic rō. op̄positū ei. q. xuenit p. se alicui includit repugnanciam terminorum. Sed b̄ fecit deus in incarnatione sua. q. 27. **M**a. videt plana. q. vnuq̄d q. iportat repugnanciam ad oppositū illius q. p. se illi cōpetit. **M**i. pba. q. sube xuenit p. se subsistere. Sed oppositū huius factū est in incarnatione. q. 27. **M**aior isti. psyllogismi adhuc pba. q. 27. **P**rimo. q. hec est p. se passio generis gnālissimi: sed talis passio non min̄ cōperit p. se quā passiones alioꝝ genetix̄ iferioꝝ. ergo r̄. q. 27. **S**cđo. q. q. pprie t̄ p̄ncipalit̄ t̄ maxime xuenit alicui. illud ei xuenit p. se. Sed p̄ sube p̄mo t̄ maxime t̄ p̄ncipalit̄ xuenit subsistere. ergo r̄. q. 27. **Q**uarto sic. q. q. xuenit alicui nō galid a se xuenit ei p. se: sed subsistere cōuenit sube nō galid a se. nā oēs dicūt q. si nā humana separaret a vbo. siue quoctūq. addito xuenit rei subsistere. q. 27. **M**i. etiam p̄ncipalis rōnis p. q. in incarnatione deus fecit p. suba. s. nā humana nō subsisteret. q. nā humana in xp̄o nō subsistit sibi. q. 27. **Q**uantū ad accidēs arguit sic. q. ponere rē sine suo effectu formalē. est ponere repugnanciam terminorum. sed b̄ sit virtute diuina. q. v̄tute diuina sit illud: q. includit repugnanciam terminorum. **M**a. p. q. sit albedo t̄ nō sit esse albu includit repugnanciam terminorum. **M**i. pba. in sacramento altari. q. q. accīns sit sine inberētia est ponere rē sine suo effectu formalē: quia est ponere accīns actu sine accidere. q. est effectus formalis accīns. q. 27. **Q**uantū ad matbema

## Questio

ica p̄t rō formari sic. Illud ipole videtur iportare tēb̄ minorū repugnanciam q. est oppositū xclonis demrāte. sed hoc sit virtute diuina. ergo r̄. **M**a. supponit. **M**i. pba. q. b̄. **P**rimo q. deus fecit duo corpora esse simul cuius oppositū demonstratiū est in. 4. p̄physicoꝝ. q. ipole est ples dīmēstiones esse simul. q. 27. **I**tē demonstratiū est in enclide: q. ipole est esse iter duo pūcta nīl vñā lineā rectas. q. 27. **I**tē q. ipole est duas lineas indirectū applicari vñā lineā: t̄ multa xsimilit̄. quoꝝ oppositū fuit virtute diuina: q. deus fecit duo corpora vel plura eē sūl. q. 27. **D**emonstratiū est etiā: q. ipole est: q. duo corpora sint simul sine tactu. vñā q. dī dīmēstiones sint simul sine cōmēstoratione: qua maior excedit minorē: quoꝝ oppositū fit v̄tute diuina in sacramēto altaris: vbi est dīmēstio panis t̄ q̄titas corporis xp̄i sine predictis. ergo r̄. q. 27. **Q**uantū ad ph̄ysica idē. pba. q. terrā esse rotundā est xclo demonstrata in libro de celo t̄ mūdo. q. 27. **I**tē de grauitate corporis mixti. quoꝝ oppositū fit vel ad minus fieri p̄t virtute diuina. q. 27. **S**pecialiū aut̄ arguitur de creatione sic. Creatio est deo polis: sed creatio iportat repugnanciam terminorum. q. 27. **M**a. p. q. **C**reatio. n. est aliquid fieri ex nibilo. **P**rimo q. pba. illa. mi. ex hoc q. dī ex nibilo. **Z** ex parte ipsi fieri. **3** ex opposito creationis. **S**ex parte annihilationis. **E**x parte eius q. dī fieri ex nibilo. q. ly ex videtur. dīre habitu. dinē aut̄ q. dīc habitudinē negatiū aut̄ positiviū. si positiū: aut̄ dicit habitudinē ad mām. aut̄ dicit habitudinē successiōnis esse post oīo nō esse. sed nec sic p̄t v̄ficari: q. fieri aliquid ex nibilo sine sic. siue sic semp̄ iportat h̄dictoria. q. 27. **O**r. aut̄ ita sit. pba. p̄mo sic. q. si ponat q. ly ex dicat habitudinē ad cām mālē: **B** duplī. **P**rimo sic: q. q. aliquid dī fieri ex nibilo sicut ex mā. aut̄ illud fit ex nibilo p. se. sicut aliquid dī fieri ex p. se mā. vt dom̄ ex lapidibus. aut̄ p. accīns sicut dī fieri aliqd ex p̄uatione. sicut fit ex inmusico music. aut̄ ex te nebrolo lucidū. **S**i p̄mo mō. tūc aliquid fieri ex nibilo ē aliquid p. se fieri ex aliquo. sicut ex mā. ita q. fieri ex nibilo erit fieri ex aliquo: s. aliquid fieri ex nibilo: et aliquid fieri ex aliquo sunt h̄dictoria. q. 27. **A**d ex nibilo. n. seq̄. nō ex aliquo. q. 27. **S**i aut̄ dicit: illud qd ponit fieri ex nibilo qd b̄ fit p. accīns. tunc b̄ erit q. tale factibile sit per se ex subiecto substracto ipsi nibilo: et tunc adhuc sequēt: q. fieri ex nibilo erit fieri ex aliquo: t̄ tūc adhuc sequitur q. nibil erit in aliquo sicut in subo: q. oīa iplicat h̄dictoria. q. 27. **S**cđo ad idez sic. q. b̄ fieri ex b̄: t̄ b̄ fieri b̄ egpollēt. puta albū fieri ex nō albo. t̄ nō albū fieri albo. t̄ preclpue. put ly ex iportat habitudinē subi vel materie. sed nibil fieri aliquid iplicat h̄dictioē: q. tunc factione cōpleta nihil esset aliquid. q. 27. **S**i dicit q. ly ex dicat habitudinē successiōnis. q. 27. **L**ōtra duplī p̄mo. q. q. aliquid succedit alterū: illud q. cedit excludit ab alio. Sed nibil nō potest excludit ab aliquo. q. 27. **P**robatio minoris. q. aut̄ excluderet ab eo qd fit. aut̄ ab yniuerso. q. aut̄ ab aliquo sibi repugnāte: nō ab eo qd fit: quia nō habuit nec iuenit nibil: aliquo simul essent. nec ab yniuerso: q. nibil nūc fuit in yniuerso: nec etiā cū yniuer so vt ab yniuerso posset excludi. Nec etiam ab aliquo sibi h̄dictorio. q. semp̄ nihil est nibil. nec pōt nihil non esse nihil. Nūc etiā fuit verum: q. aliquid eēt nihil. vel b̄ret secū nihil: vt possit excludi p. eū. q. 27. **S**cđo sic. oīs successio est eoz: q. b̄nt eē circa idez subm. sed nibil nō p̄t b̄re subm. q. 27. **S**ic igit̄ p. q. si li ex dicat habitudinē positiū ad fieri ex nibilo implicat h̄dictioē. **S**i aut̄ ly ex dicat ordinē negatiū. ita q. q. dī aliquid fieri ex nibilo idez sit. q. aliquid fieri ex nō subo vel mā p̄sup

posita ordine temporis vel nature. **C**ontra. quod si sit esse: in nullo differret creatio & productio diuinorum personarum. quia productio ea non est productio ex aliquo subo, vel in aliis presupposita ordine temporis vel nature. sed hoc est ipole. s. quod creatio non differret a productione diuinorum personarum. ergo idem. **E**x parte autem ipsius fieri arguitur etiam. **P**rimo sic. quod fieri dicit trahere ad esse; sed nihil trahere ad esse: vel ex nihilo trahere fieri ad esse est ipole: quod vel hoc est: quod nihil per se trahere ad esse: ut. s. nihil habet esse: aut hoc esset per accidens: quod s. substatutus ipsius nihil trahere ad esse: quo per virtutem implicat hancitionem. g. t. **S**ecundo sic. quia fieri est recipere. sed oīo nihil non potest recipere esse: quod nec per se: quod tunc esse recipere est in nihilo per se: nec etiam per accidens ratione substrati: quod tunc nihil habet subiectum: quod omnia implicat hancitionem. **I**sta positio est falsa: et quantum ad aliquid indicio meo erronea: et exempla sua nulla sunt. **A**d evidentiā aliquid sciendū: quod per stringēdo breuiter illā positionē tria ponunt auctores eius. **P**rimū est. quod sunt due connexiones in cōsideratione passionis cū subiecto. et connoxio generalis vel ordinis cū specie. et prima connoxio sive conmixtio pertinet ad tertium modum dicendi per se. et vero pertinet ad primū modum dicendi per se. **S**econdū est. quod oppositū vtriusque connexione iportat terminos repugnantias. et per se oppositū vtriusque connexione implicat aliquo modo hancitoria. s. affirmationē et negationē eiusdem de eodem. **T**ertius est. quod oppositū p̄me connexione iplūcat istam oppositionē arguitur. oppositū vero secundū connexione. s. eō per se pertinet p̄ se. ad primū modum dicendi per se iportat hancitoria oppositū p̄ se directe. sicut dictum est supra. **T**ertiū dictum est. quod deus potest facere ea: que iportant terminos repugnantias oppositū connexione ad connexione passionis et subiecti. **C**ontra istam positionē ego arguo quod ad hanc dicitur: deū posse super aliquid iportat repugnantiam terminos. s. quod ad iportatā repugnantiam terminos per oppositū ad tertium modum dicendi per se. ita quod possit esse et ab eo fieri. **E**t dico quod non est vere. vñ. et. et. dico quod est falsa vñ. quod p̄babeo quod ipole est quicunque virtute fieri illud: quod iportat terminos repugnantias. et. dico quod istud sufficiēter assignat repugnantiam terminos. **C**ontra hoc non sit vñ vere. s. quod deus possit ea: quod iportat repugnantias terminos per oppositū ad tertium modum dicendi per se p̄babo quod tuor modis. **P**rimo quod sum eos hec p̄pō spūs scūs p̄ce. dit a filio pertinet ad tertium modum dicendi per se. **S**ed ipole est quicunque virtute fieri: quod spūs scūs non procedat a filio. g. t. **M**odis. **M**aterialibus ab eis exp̄esse accipit: quod ut dicitur de hanc quod iportat repugnantiam terminos. etra primū modū dicendi per se. non est ipole hypothesis: et oppositū vero huius: quod est spūm scūm procedere a filio. potest esse hypothesis. q̄ris. n. cōsider si spūs scūs non procederet a filio. vñ disligueret ab eo. et ipsum hanc dicitur. g. t. **S**ecundo idem p̄babo. de relone creature ad deū: que dicitur creature non in primo modo dicendi per se. et in ipole est creature separari a talis relone. g. t. **T**ertio idem p̄babo de iheretica habituali accidentis ad subiecta: qua non potest absoluī quicunque virtute. **Q**uarto de similitudine respectu duorum alborum. et curvo et recto respectu lineae et multis similium. **A**d hanc dicunt ipsi breviter: quod repugnantia terminos quod ad tertium modum dicendi per se non est ipole deo nisi inquit ad ipsius segitur repugnans. via terminos quod ad primū modū dicendi per se. vñ. g. t. de relone creature ad deū. quod non potest creature separari a relone ad deū. hanc est. quod segitur quod si ponere sine relatione ad deū. quod non manuteneret a deo. et posito quod est creature necessario manuteneret a deo. et sic sequitur quod manuteneret et non manuteneret a deo. et quod creature non esset creature. **I**sta ratio non valet. quod sicut infra magis patet. **Q**uis repugnantiam terminos hanc fieri. qui nū?

est terminos repugnantiam quod sequitur affirmatio et negatio eiusdem de eodem. si sit vera repugnantia terminos. et hoc ad dictum eorum segitur. qui ponunt quod ad positionem repugnantia terminos iuxta tertium modum dicendi per se segitur affirmatio et negatio arguitur. **S**ecunda probatio. s. quod illa quod iportat repugnantiam terminos nulla virtute potest fieri. et hoc ostendo triplici ratione. **P**rima sicut ex dictis ipoli. ppter repugnantiam terminos ad ipole ppter defectum virtutis ageretur sic. illud quod est pole alicui virtutis non est ipole. ppter repugnantiam terminos. s. omne quod est pole deo: est pole alicui virtutis. s. diuine. ergo nulla res polis deo est ipolis per repugnantiam terminos. **M**inor. s. quod illud quod est deo pole. est alicui virtutis pole p̄babo. **M**aior. quod nulla res polis alicui virtutis est ipolis ex defectu virtutis absolute loquendo. Iz sit ipole buic vel illis virtutis. Sed ipole per repugnantiam terminos diuidit per oppositum ad ipole ex defectu virtutis. ergo nullum ipole quod est ipole per repugnantiam terminos: est pole alicui virtutis. et per se il lud: quod est pole alicui virtutis: non est ipole per repugnantiam terminos. et hoc fuit maior. **S**ed cum datur summa ex eo quod iportat repugnantiam terminos. **A**d cuius evidentiā sciendū. quod repugnantia terminos iter aliqua iportat in impossibilitate illos terminos. sicut suas rationes. sicut quas auenit eis: quod sint tales res. **E**t hanc argumentum sicut. quod ponere quod possit alicui virtutis: ad quod hanc terminos repugnantia est ponere: quod aliquid sit coposibile illi. cuius rōni formalis est in impossibile. **S**ed hoc est ponere hancitoria: quod nullum virtute potest fieri. quia ponere aliquid esse impossibile alicui rei et esse impossibile sive rōni formalis. est ponere ex parte hancitoria. nam manente re. manet sua rōni formalis. g. t. **T**ertia rōni sumitur ex dicto aduersariorum: quod etiam et ex nostra rei est vere. s. quod repugnantia terminos quod ad oppositum secundū modū dicendi per se implūcat hancitoria arguitur. Hanc est ad talē repugnantia hancitoria habebit necessariā rationē. **E**t hoc arguitur sic. nulla virtute potest fieri illud quod vel ex parte iportat hancitoria vel ad quod sequitur necessario hancitoria. **S**ed omne quod includit repugnantiam terminos per se. includit alterum p̄dictum modo. g. t. **M**aior p̄babo. quia nulla virtute potest verificari hancitoria. **M**inor. etiam p̄babo aduersarios. quod ille modus de quo minus vir solle sum eos implicat hancitoria arguitur sed hoc est inferre hancitoria. g. t. **E**t sic p̄babo ista positio vñ est falsa. videtur etiam mihi erronea quod ad aliquid. nam ponere quod illo: quod fides tenet esse polis deo implicare hancitoria qualitercumque est ponere implicite. quod illa sunt deo impossibilia: quod nihil est possibile alicui virtutis: ad quod consequuntur contradictiones. **S**ed sum istos illa. que possunt fides deo possibilia implicare contradictiones arguitur. quod iportat aliquam repugnantiam terminos. ad quod sequuntur contradictiones: quod dicitur sua exempla importare dictam repugnantiam terminorum. ad quod segitur quod implicat contradictiones. ut dictum est. et tamen cum hoc ponatur ea esse possibilia alicui virtutis. **Q**uantum ad conclusionem mirabilē absurditatē dicitur. quod s. creationem importat repugnantiam terminos. accipiendo creationem per rei productionem sum totum esse nullo presupposito: quod sit aliquid ipsius rei: quod per illam productionem non sit producibilis. Sic. n. productione non importat aliquid quod totum rem. quod ad eum illud: quod est de cōsideratione eius habere cām effectum. **H**oc autem potest probari z. **P**rimo quod ad hoc quod est fieri non importat repugnantiam terminorum. **S**ecundo quod ad hoc quod saltē de aliquid debet opere hoc deruens. **D** 3

## Quolibetti

dere. primum p*z* sic. q*r* si habet cām effectiuā q*t* ad totū. q*r* est de sua rōne exp̄ta esse repugnaret alicui ref*h* sc̄p̄t̄ repugnaret sube: que d*r* esse ens p*z* se. Sed sube vnde ens p*z* se. vel vñ suba per se nō repugnat b̄re cām q*t* ad totū illud: q*r* est de essentia eius. g*r* t*c*. Mi. vñ plana. q*r* si alicui enti h̄ repugnaret: tale ens eēt maxime suba. Sed h̄ nō repugnat sibi. s. b̄re cām. q*t* ad totū illud: q*r* est de eius essentia. g*r* t*c*. Probo minore. q*r* illi cui non repugnat fīm totū illud: q*r* est de essentia sua initii cause effectiue: r b̄re cāz effectiuā. q*t* ad totū illud q*r* est de essentia sua. Sed suba vñ suba: vel ens per se mō quo cōpetit omni sube esse ens p*z* se. nō excludit nisi de p̄dētiaz ad subm: vel initia liciui vñ subo. g*r* t*c*. Ad h̄ aut̄ dicūt alij: q*r* sube vñ suba: r enti sic initēti nō repugnat creatio. S*z* h̄ repugnat sibi vñ est factibile. q*r* sicut supponit se p*b*asile aliquid fieri ex nihil. ip̄portat h̄dictoria: s*u*er terminoz repugnatiā: h̄ aut̄ est falsum. sicut patebit in r̄ndendo ad eo p*z* rōnes. S*z* Scdo. p*b*o. q*r* h̄ sit necessariū p*c*edere: r h̄ p*b*o. q*r* suba gn̄abilis r corruptibilis h̄z cām effectiuā q*t* ad omne: q*r* est de sua essentia. Sed q*t*uz ad nūc h̄ vocam⁹ creari b̄re cām q*t*si ad totū illud: q*r* est de essentia sube. ita q*r* nihil ipsi⁹ sube p*s*upponit: q*r* non sit p*d*uctū ab alij cā effectiuā. ergo t*c*. Probo m*a*. q*r* constat q*r* haber cām effectiuā q*t* ad formā. Q*r* aut̄ babeat q*t*u ad mām. p*b*as sic. illud q*r* nō h̄z cām effectiuā: h̄z q*r* se nece eē. Sed ipole q*r* mā sit b*u*iusmōi. g*r* t*c*. Mi. p*z*. q*r* alr circūscripto oī alio ab vniuerso adhuc eēt mā. si ipsa eēt p*z* se nece esse. Mi. p*b*o. q*r* si mā nō b̄ret cāz efficientē r eēt: q*r* o*v*z circūscripto omni alio neceesse eēt mām cē aut non. Si sic habet, p*o*positū. s. q*r* ipsa eset p*z* se neceesse esse. Si nō. g*c*ircūscripto omni alio pole eēt cāz nō esse. r certū est. q*r* sibi nō repugnare eē. g*c*ircūscripto omni alio mā eēt polis eē r nō eē. S*z* h̄ est ipole. q*r* si circūscripto omni alio aligd eēt pole eē r nō eē seq̄ref: q*r* aligd pole posset eē sine quacūq*z* cā effectiuā: q*r* omnino est ipole. Q*r* at modi repugnantiē terminoz iſufficiēter assignātur. p*z* q*r* nō solū ɔnēxa separare ip̄portat repugnatiā terminoz: s*c*m q*t*itatē nō eē in subo. vel aligd s*f*ile. i*m*o etiā ip̄polia ɔnectere. sicut albū cē nigrū: r hoīem esse alīnū. Sed ista distictio nō accipit uisi mō: q*r* accipiunt fīm separationē ɔnexoz. g*r* t*c*. Ad ea aut̄: q*r* dicunt ad p*b*ationē. z*p*nis: q*r* est falsa: est dicendū. Primo ad p*b*ationē: q*r* fit p*z* rōne. ad q*r* dico. q*r* nihil q*r* ip̄portat h̄dictio nein s*u*ue iſplicite s*u*ue explicite est pole cuiilibet virtutis. quia ad q*d*liber illo p*z* seq̄ur verificatio h̄dictioris h̄dictorioz: q*r* qualrcūq*z* est ipole. S*z* C*ertū* aut̄ ad r*u*ſiſiōne argumentoꝝ: q*r* fundat in exemplis. p*m*ito p*m*o. q*r* q*d*: q*r* separatio ɔnexoz: sicut est de passione r subo. vel ɔiūctio incōlūngibiliū. sicut est ɔiūgere duas subas cōpletas in eodē supposito. ip̄portat repugnatiā terminoz. B*est*. q*r* rōni talū repugnat sic separari vel ɔiūgi. puta q*r* rōni accidentis repugnat separari subo. vel q*r* rōni sube repugnet esse in alieno supposito. Ista quidem repugnatiā separationis vel ɔiūctionis pot̄ accipi vel lo quēdo de separatione r ɔiūctione fīm aptitudinez. vel fīm actū. q*r* separatio nō repugnat rōni termini nī in q*t*u ɔnēxio icludebaſ in rōne eins: cui repugnat separatio. r separatio icludebaſ in rōne eins. q*r* ponit ɔiūgi vel separari pot̄ intelligi de rōne vel fīm actū. vel fīm aptitudinē. vbi g*ra*. eē in aliquo pot̄ intelligi de rōne eētie acc̄ntis vel fīm actū. vel fīm aptitudinē. vt si ponat de rōne eē acc̄ntis: q*r* actū ihereat: r de rōne sube eē: q*r* actualiter nō possit esse in alieno subo. vel pot̄ intelligi fīm

## Questio

aptitudinē. vt si dicāt de rōne acc̄ntis esse iſſe nō gdē actualiter sed aptitudinalr. Et tunc d*co*. q*r* si de rōne acc̄ntis ponāt: q*r* actualiter insit. ita q*r* iſſe actū sit de rōne ei⁹ nō est in herere actū. Sed tñ aptitudine: tunc v̄tute dītia poterit separari actū a subo: nō tñ poterit separari ab aptitudine in heredi: gn. s. māfeste eius eētia sit in aata semp in berere. Primum p*z*. q*r* ipole est rē manere: q*r* ei pueniat illud: q*r* est de eius rōne: vel illud q*r* in suba rōne ip̄portat: q*r* ponere rem manere est ponere rōne rei manere: r econuerso: r o*ppos*itū eius includit contradictionem. Sed fīm hypothesis ponitur de rōne acc̄ntis actualis iheretia. g*r* stāte hypothesis ipole est q*cūc* virute fieri: q*r* acc̄ns maneat r nō ibereat actū. E*c*om etiā p*z*. q*r* res pot̄ manere sine eo: q*r* nō est de rōne eius nec habeat necessariā ɔnam: vel ɔnēxionē ad rōne ei⁹. S*z* stāte hypothesis iheretia actualis nō est d*o* rōne ac̄cidētis. nec ex ip̄la rōne eius cludit necāria ɔnam ac̄ua lis iheretie ipsius acc̄ntis. ergo t*c*. Per h̄ p*z* ad oīa illa: q*r* opponunt īcōtrariū. nā illa ɔiūgi: q*r* deus ɔiūxit in incarnatione nō est facere illud: q*r* ip̄portat repugnatiā terminoz. q*r* de rōne sube nō est: q*r* non initiat actū alieno supposito: sed solū de rōne sua: q*r* apta nata sit eē sine tali iūxu. Sed sicut ego credo: nō iherere actū vel aptitudine est de rōne sube. vnde credo q*r* nulla v̄tute possit fieri: q*r* suba ibereat alicui. sic q*r* nō sit apta nō inīti. Et q*r* d*r* de mathematicis q*t*u ad cōpossibilitatē diuersaz dimensionū in eodē situ. dico q*r* separatio taliū dimensionū fīm situ nō est de rōne eaz. q*t*u ad separationē fīz actū. Ita q*r* eē semp separatas: r necessario situ sit de rōne eaz. q*r* tūc manētib⁹ nō possent q*cūc* virtute esse simili. Sed intelligi h̄ esse de rōne eaz fīm aptitudinē. r ad eas etiā h̄ sequit fīm actū: nī h̄ ip̄diāt a v̄tute existēte supra nām. vñ ista: q*r* dicunt circa pdicta icludere repugnatiā terminoz soluūtē a magistris oīdendo ibi nō esse talē repugnatiā modo pdicto. Descendo igit ad singula. p*m*o ad ea: que dicuntur de mathematicis. r dico ad maiore: q*r* oppositū ei⁹: q*r* puenit alicui p*z* se accipiendo p*z* se puenire etiā in scdo mō dicendi p*z* se. q*r* si ɔsegtur necessario ad rōne termini sic ad lineā ɔsegtur rectū vel curuū r ɔsimilia. icludit repugnatiā terminoz. eo modo quo ad rōnes taliū terminoz ɔsegtur necessario h̄ vel illud: vel etiā non esse: q*r* si talia ɔsequētūr ad rōne terminoz fīm actū. oppositū fīm actū icludit repugnatiā terminoz. r si non fīz actū sed fīm aptitudinē. oppositū eē fīm actū nō icludit repugnatiā terminoz. Sed oppositū acceptū fīm aptitudinē tūi. r q*r* d*r* in minori: q*r* subsistere cōuenit sube p*z* se. dico q*r* si subsistere accipit p*z* b̄re esse nō in berens. istud puenit sube sicut illud: q*r* ɔsegtur ad rōne s*u*az: nō solū aptitudine: sed etiā actū. r ideo subaz actū iherere iſplicat terminoz repugnatiā. r etiā h̄dictoria. vñ nulla v̄tute pot̄ fieri: si accipiat p*z* b̄re nō innīxū alieno supposito. sic actū subsistere nō ɔsegtur ad rōne sube. sed subsistere aptitudine vel actū sub disiunctione. r ideo oppositū eius: q*r* est si subsistere: actū pot̄ ei puenire. Mi norē ɔcedo. s. q*r* subsistere p*z* se puenit sube. quero tñ ab istis sic argētibus. q*nō* subsistere puenit sube p*z* se. aut in p*m*ito modo dicēdi p*z* se. aut in scdo. Si in p*m*ito modo tūc h̄dicūt sibi. q*r* fīm istos nulla v̄tute pot̄ fieri oppo sitū eins: q*r* puenit ei in p*m*ito modo dicēdi p*z* se. Si aut̄ dicūt q*r* subsistere puenit sube in scdo modo dicēdi p*z* se tūc ɔsegtur: q*r* subsistere est passio sube. r p*z* nīs q*r* p*m*ineat ad gen⁹ acc̄ntis. q*r* est iconueniēs. r maxime q*t*um ad eos: q*r* ponūt esse nō differre ab essentia reali. vñ isti

De duplicitate  
heretis acc̄ntis  
actuali &  
apputinali.  
vide pulchre  
sc̄mū in. 7.  
metaph. q. I.

nisi plus dicat insufficieretur dicuntur. ¶ Quatuor autem ad hoc ego dico. quod subsistere importat duo: unum positivum et aliud negativum. importat enim actum essendi ipsum sub affirmative. importat etiam quoddam habitudinem ad aliud negativum. quia importat negationem habitudinis huius actus eendi ad aliud cui inhereret. et hoc actu vel aptitudine. quia. scilicet repugnat sibi haberere actu vel aptitudine. vel cui initiat: ut alieno supposito. et hoc quantum ad actu. scilicet actu initi. habet sibi non repugnat. Sed non habet aptitudinem ad non intendendum sibi repugnat similiter. ¶ Quatuor ergo ad negationem habitudinis huius ad alterum reduci habet ad secundum modum dicendi quod se. non quod subsistere sit quoddam accidens positivum. sed quod negatur habitudinem ad aliud ab ipsa subiecta. quod negatio potest tolli actu. quantum ad initium alieno supposito. ¶ Ad secundum quod inducit de accidente. dico quod minus est falsa. Ad probationem dico. quod actu accidentem duplum potest intelligi. ¶ Uno modo per eos quod est ista nam est actu. quod nata est haberere. et iste est effectus formalis universitatis nature accidentalis. a quo quacumque virtute non potest separari. ¶ Alio modo potest accipi accidere actu talis nam est actu. et cum habet actu alterius haberere. ita scilicet quod ytra habet est tales nam est actu; importet quod habebat tale esse in alieno supposito. et tale accidere actu non est necessarium effectus formalis accidentis. sed semper naturae est ei suentre. ¶ Ad ea quod dicuntur de mathematicis per alii modo ex distinctione supra posita. quod si aliquis esse id est possibilis. vel aliquis esse situ separata: quod prius est specialiter ad mathematica includi repugnantia terminorum duplum potest intelligi: et specialiter quantum ad propositum de mathematicis scilicet quod in ratione dimensionum includatur eas esse acta separatas. ita quod habet necessarium sequitur ad rationes ipsorum terminorum. et si ita est eas sicut significatur includeret repugnantia terminorum nec aliquis virtute posset fieri. Sed sic non est: quod enim ad rationem terminorum sic actu separari non sequitur haec dictio. ¶ Ad probacionem: que inducit haec hoc de illis demonstrationibus de proportionibus. et de Euclide dico ad maiorem: quod proporcionaliter est vera: quod aliquis proportionaliter esse demonstratiuam vere: et ipsa est vel posse esse falsam implicat contradictionem. quod scia in proportionate certitudinem veritatis. Sed nihil phibet aliquis proportiones credi esse demonstratiuas. quod sunt erronee et false. sicut Aristoteles credit id est demonstrare eternitatem mortis: et habet falsum est. ¶ Ideo esset si aliis crederet. quod mulier quacumque virtute non posset accipere sine semine virilium. vel quod nullus efficiens possit fieri habere infinitum nisi in motu celi mediate. et sic de multis aliis. unde tam in mathematicis quam in aliis semper quoniam agitur de possibili fieri vel non fieri. videntur determinari non includuntur haec dictio: debet intelligi sic est etiam coem cursum. ¶ Sciedum enim quod quantum ad mathematica. quod una sola linea posse esse iterum duo puncta. vel una superficie iterum duas lineas. et unum corporum iterum duas superficies. vel similia duplum potest intelligi: vel quantum ad puncta: vel quantum ad lineas: vel quantum ad superficies intersecas vel extrasecias. Si quantum ad intersecas. de lineis rectis vero est totaliter. quod nulla virtute potest fieri oppositum. scilicet plures lineae recte perit esse iterum duo puncta eis intersecata. Sed de extrasecias quantum ad virtutem diuinam est falsum. unde si deus faceret duo corpora etiam simul. puta aquam et unum in uno dolio simul. ita quod protraheret doliu corporum aque et corporum vini et inter duas superficies extrasecias. scilicet iterum duas superficies dolij: haberet tamen terminari ad duas lineas superficies intersecas aquae et vini. nam alia est superficies aquae et alia vini: sicut corpora etiam diversa. ¶ Ad illam: que arguitur de dimensione corporis. scilicet vini et panis: et corporis Christi in sacramento altaris. scilicet de factu et comprobacione ita. dico quod iste obiectioe sunt valde rudes. proceduntur. ne ex falsa imaginacione. ac si quantitas corporis Christi sit ibi modo locali: et simili. quod

Salmum est. si mo est ibi fm alium; modū essendi realis p  
trasubstantiationē sube panis in corp⁹ xpī. et potest ponē  
exemplū. qz l⁹ ignis sit in aqua calefacta ab igne. sicut cā  
bz esse in suo effectu. tū nō opz qz ignē et aquam fm talē  
modū eendi. sequatur ille passiones: qz sunt cōmētationes  
et tactus. excedere situatiter vñ excedi: quia tales  
passiones nō consequuntur res fm esse reale. vel fm esse  
causa in effectu. vel eō verso. sed fm esse locale et motū  
locale. s. fm motuz situatē. Iste aut̄ modus essendi: fm  
quē corp⁹ xpī est realis in sacramēto altaris: nō est talis  
modus essendi. C Per pcedentē diuisionē p̄z eliaz de  
bie: qz dicunt de physicis. et illud: qz dictum est demō-  
strato. qz iste ḥnes debet itelligi qz̄tū est de cursu cōmu-  
ni: et fm v̄tutes nāles reb⁹ inditas. qz aut̄ opposita isto p  
nō possint quacūqz v̄tute fieri nō est xclo demonstrata.  
Sed erroris infidelium. qz̄tū ad ea: qz p̄stat esse p̄tra fidē. qz  
aut̄ dicunt: qz duplex est aptitudo: yna. s. ptines ad poten-  
tiā receptiūam. et ista non includit esse actu ut sic. Alia  
vero est determinata. sicut dicunt de aie respectu suaz  
potētiaz. p̄cipue voliūre et intellective et ista includit ee  
in actu. et qz̄tū ad ista nō esse in actu icludit repugnatiā  
terminoz. Ad B dico. qz siue ista determinatio acci-  
piat: qz dicunt passiue siue actiue. dico qz ipole est. qz qz̄  
cūqz virtute fiat illud: qz icludit terminoz repugnatiā  
In quocūqz modo dicēdi p se. qz ois repugnatiā termino-  
z icludit ḥdictoria. ut deductū est. vñ falsuz accipiūt  
qz̄ dicūt. qz terminoz repugnatiā in scđo modo dicēdi  
p se nō icludit ḥdictoria. et ḥdicūt sibi ipsis. qz dicunt ad  
illā repugnantiā terminoz seq ḥdictoria arguitiue. siue  
de potētis aie. siue de quocūqz alio. Quia nō pono vñr  
vñ. qz̄cūqz realis differunt. posunt quacūqz virtute  
separari. et ideo dico: qz eo modo; quo aliqz icludit repu-  
gnantiā terminoz. illo modo sunt absolute ipolia cui-  
cūqz virtuti. siue B icludit fm actu: siue fz aptitudinē.  
C Quantū ad hoc: qz dicunt de creatiōe tria premit-  
to. Primo distinguo de fieri. Secundo distinguo de sie,  
et ex nihilo. Tertio applico ad propositum.

**Quantum** ad p̄imum scienduz qz fieri potest  
alicui conuenire dupliciter. siue sub  
iectiue. sicut aqua dicitur calefieri. quia ipa est subiectū  
calefactiōis. et tale nō dī fieri simplr. sed fm qd. vñ qn  
aqua calefit: non dī qz aqua fiat. sed qz aqua fiat calida  
C Alio modo dī fieri aliqd obiectiue. qz est obiectum  
ipst⁹ cause efficiētis. sicut s̄ dicāt: qz cōpositū qd est ca-  
lidū: vel ipse calor fit. hoc. n. nō pōt itelligi subiecte. ita qz  
s. ipse calor vel cōpositū sit subz talis factionis. cū subz  
mor⁹ vel factionis p̄supponat ipsi factioni. qz nō potest  
dici de ipso subo cōposito. vel forma facta. et istud mani-  
festius appareret. si fieret aliqua forma simplex sc̄b̄si  
st̄s. vel in creatione talis forme vel cōpositi. qz̄ fit nul-  
lo p̄supposito. qz nō sit factū loquendo ex parte obiecti  
factibilis. C Quantū ad z⁹ sciēdū. qz aliqd pōt fieri ex  
nihilo dupl̄r. vno modo fz qz̄ ly ex iportat habitudinē  
ad mām. C Alio modo fz qz̄ ly ex pōt iportare ordinē  
successioni. Primo modo adbuc dupl̄r. vno medo: qz  
dicat ordinez positiviue. ita. s. qz̄ ponāt ordo. ut ad mām  
p̄suppositā ordine epis vel nature. et islo mō aliqd fieri  
ex nihilo implicat ḥdictionez. qz̄ aliqd fieri ex nihilo isto  
modo idē eēt. ac si dicereſ: qz̄ tale factuz est factū ex ni-  
hilo sicut ex mā. et tunc oportet: qz̄ nihil ponereſ esse  
mā talis facti. vel rōne sui: sicut dicunt lapides esse mā  
domus facte: vel rōne alicui⁹ sibi substracti: sicut dī ex  
nō albo fieri albū: et vtrūqz est ipole: et implicat ḥdictionez  
s. vel qz̄ nihil sūt mā alicuius facti. vel qz̄ mā substracta  
nihilo sit mā alicuius facti. C Alio modo pōt aliquid

**S**ecundum hominem  
stas non possunt  
reale disticta  
divinae divinitati  
ab aliis separari  
potest. **F**oram  
lizantes diop-  
positu dicunt.  
**N**on enim ipsos il-  
la et soli illa  
realiter distin-  
guuntur: quorum  
vnu si eis sunt  
alio. **P**rima via  
dicitur quod non lo-  
quatur nisi realis  
disticta: quis  
possit enim  
cessare. **V**e-  
deret performatio-  
nem. **C**edebat at  
ut magis ac  
cepit a morto  
destituto ihesu  
logistis.  
**A** **H**ic taliter  
etiam dicitur.

**A**lign fieri  
ex nihilo du-  
pliciter concipi.  
Vide consilium a  
Scoto. In z.  
mias. dist. ps  
mis. q. 3.

## Quolibetti

De isto du  
plici ordine.  
vide pulchre  
Scotii in q/  
libero. q. 7.  
et bono Tho.i  
tractatu d' an  
geli.

Motu de for  
mis.

Lap. 2.

Motu dicitur  
autem Comme  
tatoris. In. 2.  
ca. d' sba o. b.  
adducta hic  
a doctore ad  
suam ppositionem  
valde accom  
modata quid  
gregorii arti  
minensis i. 2.  
m. 1. 2. et  
q. j. non expo  
nit. si suolu  
tueri.

fieri ex nibilo. ita quod ordo sit negativus sub hoc sensu. scilicet aliquid fieri nullo sui presupposto ut subto. vel manifestum: ex qua siat quod. scilicet non sit productum per istam productionem. et isto modo posse est aliquid fieri ex nibilo. ut supra probatum est. et hoc sensu Aristoteles et commentator: ut infra dicetur. Alio modo loquens potest dicere ordinem cuiusdam successionis. ut fieri ex nibilo sic sit habere esse post non esse per aliquam actionem. Et istud etiam potest accipi dupl. scilicet positivum et negativum. post sensum: ut sit sensus: quod aliquid fiat: vel habeat esse post non esse: vel post nihil. sic quod ipsum: quod non habet esse post factum. non potest esse et nihil. et illo modo est ipso: et implicatur distinctiones. quod aliquid: quod nullum sit factum: dicatur positivum loquendo potius fuisse nihil. et hoc fuisse ratione sui: quod illud: quod nullum sit factum potius erat nihil positivum loquendo. aut hoc est ratione alicuius substantiae subtracti rei facte. ita quod subiectum rei factae dicatur prius fuisse nihil positivum loquendo. et in sensu compósito. et hoc est ipso: quod ens: nec ad quod sit subiectum: vel pars potest esse nihil. Alio modo potest intelligi predictum: ordo esse negativus. ut sit sensus: quod illud: quod est nullum factum: hoc esse post non esse: quod si sit nullum hoc esse: quod potius non habebat esse aliquod in actu proprietatis nature. et isto modo potest dici aliquid fieri ex nibilo. et hinc est post non esse. vel post nihil. ita quod loquens potest non dicat ordinem positivum alicuius ad nihil: sed magis negat ordinem positivum alicuius ad nihil. sed potius durationem. quod si modo est aliquid. vel modo est ens. cuius est non habere ordinem ad aliquod potius. in quo aliquod entitas ei est. vel in quo ipsum nihil est. Et hinc idem operatur secundum formam factis. ut quod dicitur albedo est nullum. et potius non erat. ut si ponatur ibi ordo positivum ad potius sensum est: quod albedo est potius in aliquo potius. in quo non erat albedo: quod implicatur distinctionem. ita quod potius formari potest fieri sic aliquid ex nibilo. sive post nihil. quod hoc aliud est quod negare totam entitatem eius: quod dicitur fieri ex nibilo: habuisse aliquod esse actuale in aliquo potius dura tio. sed hoc non implicatur aliquod repugnantia. videlicet illud: quod nunc est: non habuisse aliquod potius: in quo fuerit. ergo et ceterum. Sic ergo patet. 3. scilicet ad propositum: quod aliquid fieri ex nibilo. potius importat negationem ordinis ad nam propositam. non dicere aliquod repugnantiam. immo creatio sic dicta potest demonstrari. ut supra probatum fuit. et quod hoc fuerit de mente philosophi. p. 12. metaphys. vbi dicitur. quod omnis sit principium in uno universo. Per quod datur intelligere: quod omnia oia reducuntur ad quod dicitur est in eis ad unam principalem causam. nec potest intelligi quod est ad unam causam finalem. ut quod ignorantes dicunt: quod ridiculosum est datur aliquid hinc ordinem ad unam causam finalem. et non hinc causa effectiva ordinantem: sicut p. 12. et commentator in de subiecta orbis. ubi exp̄lissimamente ponit. quod finis necessitatis efficiens. de cuius etiam commentatoris mente est: quod celum habeat causam effectivam. et stat quod non nisi per creationem. et idem ponitur Aristoteles. ut p. 12. in de subiecta orbis. cuius vba talia sunt. Debet bene scire: quod corpus celeste non idigit virtute mouente in loco semper tantum. Sed etiam virtute largiente ei: et in sua subiecta et in sua virtute permanetiam eternam. et qua sit simplex. et non habebat potentiam ad corruptionem. et tantum est finite actionis necessario. quod est finitas dimensionum et determinatio. et a superficie continet ipsa et omne tale cum intellectu potius est esse per se. absque hoc quod largia est aliquid ei permanenti et eternitate. quemadmodum largitur ei motus eternus. et non habet tantum. Sed necesse est hoc esse virtutem: quod largitur ei per primum motum sive actionem. quod est eternitas iter ceteros motus. scilicet motum localem in circuitu. et figuram propriam ipsius motum. scilicet peripheriam et mensuram propriam uniuscuiusque illo per corpora. et coicere iam istera adiunxit in ordine et quantitate. ita quod iam in omnibus pficiat unus actus. scilicet totus mundus. Nulla non est datur inter identitatem virtutis actus. nec in corpore uno simpliciter. aut in uno compósito ex simplicibus huius id differere

## Questio

ter: sive illud corpus fuit generatum: sive non generatum. videlicet celum habere ratione virtutem non tantum mouentem oia. Sed agentem et servantem oia. sicut est dispositio in corpore hois et in corpore facto. propter proprium finem. finis autem significat agens significacione necessaria: sicut motus significat mouens. Sed agens quoddam est agens potius tempore acto. et est omne quod fit in spacio mundi. et isti agentes et acti quodam est natura potius non tempore. et est orbis: quem sequitur tempus: et cui accidit agens orbem. scilicet facies ipsum in disponibilibus suis necessariis. et iuueniendo finem. propter quem sit. et cum bene ignorante rint quodam esse de opinione Aristotelis. dixerunt enim non dicere causam agentem totum: sed tantum causam mouentem. et bene fuit valde absurdum. et non est dubium quod agens ipsum sit mouens ipsum. quoniam mouet ipsum. scilicet motu proprio est illud: quod largitur ei proprio disponente: quod quas motu proprio acgrat. et ista virtus est illa: quam laudat Aristoteles in libro suo de celo et mundo. et videat quod rationes: quae intendunt commentator in isto commentario: possunt reduci breviter ad duas. Prima est quia permanetia eterna non potest esse nisi a virtute infinita. cum permanetia eterna habeat quodam infinitatem. in duratione. Sed in celo non potest esse virtus infinita cum sit finita magnitudinis: et secundum. p. 12. physico. ipso sit in finita magnitudine et virtute infinita. quod secundum est ponere aliquod virtutem infinitam separata: a qua sit ei permanetia eterna. sicut est motus eternus. Secunda ratio est: quod omne ordinabile ad finem habet causam effectivam. Sed celum cum disponibilibus suis: quod secundum ordinatur ad motum est habens: sicut ipse diffusus perambulat in predictis verbis. quod secundum. Ad ista duo dicuntur quodam ratione loquentes absolucionem alicuius perambulationis secundum dicitur: et commentator intelligit subiectam separatam esse causam celum causam quod est ad subiectum non effectivam. ita quod sit causa effectiva. sed exigua. sicut est distatitia datur esse causa huius. quod parallela non occurrit. et certum est: quod egreditur non est causa huius effectiva. Ad secundum vero dicuntur. quod secundum datur: quod omne habet finem. habet causam effectivam: et teligit de fine actionis vel generationis rei. non de fine rei generate. Iste autem rationes sunt valde pterue et stulte. quod secundum celum regreditur illa virtus separatam causam ad calitatem exigua. quod utrumque sit secundum calitatem effectivum. ita quod celum exigat illa virtus tanquam causam effectivam: aut non. Si sic ponuntur commentatori. non dicere quod aliquid exigat aliud ut causam effectivam. et non habebat causam effectivam est commentator. Si autem dicuntur quod non. tunc illa expō est expō aurellani: quod destruit textum. non manifeste patet. causam ad illam deductionem. quod mens commentatoris est: quod utrumque illa largitur ei permanetia eterna. sicut et motus: quem certum est ei largiri effectiva. in alia autem deductione dicit expō quod finis significat effectivum. sicut res mota sit causa mouens. vnde sic respondere est: pterue negare textum. Exemplum autem: quod adducitur: nihil est ad propinquum. quod si egreditur non est causa effectiva non occurrit. est tamen causa reducibilis ad disponentes materias eo modo: quo disponitur est causa spatiandi effectum. sicut si dicatur: quod esse calidum est causa: quod secundum subiectum manente calore non potest esse frigidum. Secunda etiam ratione est manifeste contra textum. quod ipse logitur eiusdem de fine: qui finis est finis dimensionum et figure celum: qui sunt in esse facto et non in fieri. Ceterum hoc ad hoc dicuntur: quod commentator dicit: quod aliquid creari est secundum vulgus: et non habere veritatem. vnde dicitur: quod aliquid fieri ex nibilo est vulgare. et ad hoc ego dico: quod commentator accipit ibi aliquid fieri ex nibilo. per eo quod est accipere esse ab aliquo causa effectivae cum nouitate essendi. per quem modum physis dicit in metaphysica de motu in generali: quod nec sit nec corrumpit. cum tantum secundum secundum omnes motus habent causam effectivam mouentem. Ad rationes autem: quas isti inducunt contra pmissam de creatione. Ad secundum dico: quod minor illius principalis rationis. scilicet creationem importare repugnantiam ter-

Lex. ed. 78.  
2.79.

Rationes che  
meritatae

lx. metap. 1.  
lex. ed. 29.

minoꝝ est falsa. Ad p̄mā pbationē eius: quie accipit̄ ex parte eius: qđ est fieri ex nihilō. dico ꝑ vtroqmodo po test aliqd fieri ex nihilō. s. put ly ex iportat habitudinē ad māz negatiue. tñ put̄ est expositū. ⁊ s̄līr put̄ iportat ordinē successionis eo modo: quo expositū est. ⁊ ad illō qđ dī in cōtrariū q̄tuꝝ ad illū ordinē ex parte materie accipiēdo posse fieri ex dictis. ꝑ sic nō ponitur aliqd fieri ex nihilō. accipiendo aut̄ negatiue: vel nullo p̄suppo sito sic ponit̄ aliqd posse fieri ex nihilō. ad illud aut̄: qđ adducit̄ ḵtra h. qđ si ita eset: nō differret creatio a pdū ctione diuinaz psonaz dicēdum est: per interenuptio nē ḵnī. qđ ḵnīa est falsa. ad probationem dico. ꝑ lꝫ p̄so ne diuine nō pdūcant̄ ex mā p̄supposta. ⁊ in h̄ ueni ant cū creatione. tñ p̄sonaz diuine dicunt̄ esse de aliquo existēte in eis: qđ nō est pdūctū. ⁊ babēt̄ in se aliqd non pdūctū. s. essentia ipsam. s̄līe subam. Nā ⁊ fili⁹ dī gene rari de suba p̄tis: ⁊ ipsū scūs etiā p̄cedere de suba p̄tis ⁊ fili⁹. ⁊ illa suba est in ynoquoꝝ illoꝝ. ⁊ est res non p̄ ducta: ⁊ in h̄ differt pdūctio earum a creatione. Qđ v̄o dī. de successione. Primo. s. qđ p̄cedens expellit̄ a succe dēte. dico ꝑ ista expulsio itelligit̄ non qua aliqd expel lit̄ a subo. sed qua aliqd expellit̄ a ḵrio vel opposito. vt nigrum ab albo vel n̄ albū ab albo. sic aut̄ aliqd expelliab alio p̄t intelligi dupl̄r. ¶ Uno mō: qđ illō ꝑ dī expelle reueniat in esse actuali fīm illud: qđ expellit̄ de aliquo loco. ⁊ isto mō vñū oppositor̄ existētiū cir ca s̄dē subm expelli nō potest ab alio: qđ tūc opposita s̄l̄ essent in eodē. puta albū cū nigro. vel albū cū nō albo. ¶ Alio mō p̄t itelligi talis expulsio. qđ s. factū eē vñī est icōpossibile cū esse alteri⁹. vñ p̄mū esse sequēris est icōpossibile cū esse p̄cedētis. ⁊ ppter h̄ ad p̄mū esse sei quēris seq̄nt̄ p̄mū nō esse p̄cedētis. ⁊ hoc vult Aristotiles d̄r. s. physicoꝝ. qđ dicit: ꝑ nūc: in quo terminat̄ mot⁹ de opposito in opposituꝝ: se tenet cū posteriori pas sione. vñ vt dicit de eo: qđ fit: est dare p̄mū nūc: in quo p̄mo sit. De eo vero qđ corrūpitur nō est dare vltimū nūc: in quo vltimo sit: sed in quo p̄mo non sit. talia aut̄ incōpossibilitaꝝ esse p̄nt accipi vel circa idēz subm. sicut ḵria. s̄līe vt habit⁹ ⁊ p̄tuatio. vel p̄nt accipi absolute. sicut ipole est. ꝑ simul sit ⁊ nō sit angelus. ⁊ ipole est: ꝑ tot⁹ hō simul sit ⁊ nō sit. q̄uis ista nō accipiant̄ circa idēm subm. ppter loquēdo. vtrōbiq̄ tñ dī expelli large acci piendo p̄ icōpossibilitate coꝝ simul in eodē. differt tñ iter p̄mū ⁊ scđz. qđ in p̄mis lꝫ vñū oppositor̄ nō posset dici fuisse p̄us q̄tuꝝ ad illud qđ formalr̄ iportat. tñ p̄t dici q̄tuꝝ ad subm: ꝑ xcretū iportat fuisse p̄us. vt si dicat: ꝑ iter illud: qđ nūc est albū formalr̄ loquēdo. fuit ante nō albū positio rōne subi. lꝫ albedo nūc nō posset dici fuisse ante: vel fuisse non albedo. In illis aut̄ fcis in qb⁹ nullū subm est. sicut in illis: qđ creant̄. nō p̄t dici ꝑ aliqd subm ips⁹ factifuerit possitue p̄us. ⁊ ꝑ in isto priori eset nihil. sicut p̄t dici subm a bedinis fuisse in aliquo p̄ori. ⁊ realr̄ etiā fuisse nō albū. Sed tale factuz p̄t dici esse nūc factū. ⁊ esse nūc nihil eius fuisse etiā in aliquo p̄ori. nō ponēdo possitue: ꝑ suū nihil mensuref ab aliquo p̄ori duratione. sed magis p̄uatue ponendo. qđ s. nulla entitas eius fuit in aliquo priori. ¶ Qđ ergo qđit. quō fit aliqd ex nihilō. ⁊ post nihilii. a quo nihil ex p̄llat. s. nihilitas. vel nō entitas eius: qđ fit: dicendū. ꝑ ab eo: ꝑ fit fīm istū modū expulsionis vel exclusio nis supradicte. s. ppter icōpossibilitatē eius: ꝑ fit cū sua nō entitate. ¶ B̄d illud qđ arguit̄. ḵtra hoc s. illud qđ fit: nō iuenit nihil vt excludat ipm. dico ꝑ ista obiectio ē valde stulta. qđ vñ̄ imaginari: ꝑ ista expulsio: quaynū oppositor̄ expelliab alio. puta tenebra a luce: sit sic.

q; ynu fuerint aliquid in domo sua. et expellit eum per brachia: q; est valde rudit imaginatio. Sed illud quod deus sic excludere suam non entitate vel nihilitate. q; si cōpossibile est suam non entitate esse simul cum eo non solu in eodem subto. sed nec etiam in eodem nunc: q; sit mensura utriusque. Ad 2<sup>o</sup> ad idem dicendum. q; ista proprie: qua deus: q; successio: qua aliquid dicitur esse post alterum. non competit nisi his: q; sunt nata esse circa idem subto. non est ylt vera. q; loquendo de successione: q; est esse post non esse modo: quo competit creature non habere veritatem. q; non deus esse post non esse potest ordinare posse ad aliqd prius. in quo eius non esse sit: s; negando ordinare ad aliqd prius: in quo aliqd esse est. p; qd etiam si omnia creatura dicatur istud faciunt non sicut prius. ly istud non demonstrat subto substratum ipsius esse: vel cuiuscumque passuum: sed demonstrat istam totam re factam: cui competit esse factus obiectum non subiectum. Ad 3<sup>o</sup> illud: qd deus primo ex parte ipsius fieri: qd est transire ad esse: vobis qd si aliqd potest dici transire dupliciter. uno modo proprie: alio modo metaphorice. proprie autem loquendo accipiendo importat motum localem alicui corporis a termino in terminum. et sic stat: qd fieri ylt sit transire ad esse. aliogn nihil fieret nisi per motum localem: metaphorice autem potest accipi dupl. uno modo in primis propriis: qd ipsum fieri est transire de non esse ad esse. et qd aliqd subito transire de mutatione ad habitum. et accipiendo fieri isto modo loquendo de factiōibus nullis non est vex. qd ylt deus. q; non verificari de omnibus: qd durere vere fieri. qd forma non dicatur proprie fieri. tamen siue fieri. non est transire a mutatione in habitum. siue fieri sit talis transire non ipsius forme: sed sui subiecti. Alio modo possit dici etiam magis proprius: qd fieri sit transire ad esse. per eos quod est realiter que prius non erat: qd autem aliqd sicut nūc primo habere esse ab alio. sicut a causa efficiēt. Istud autem proprius non est transire. unde similiter non dicitur transire. et iste est modus quo aliqd deus fieri per creationem ex nihilo. siue huiusmodi ex parte. siue ab eterno. dico quod fieri subiectum. sicut a causa de causa: est bene transire de non esse ad esse. sed fieri obiectum non. Est autem notandum: qd quod dicimus realiter habere esse a causa efficiēt: non est sic intelligendum. qd ipsa res accipiat ut quoddam subiectum: et postea quod habeat esse quoddam superadditum: sed totale esse: et tota realitas: qd est ipsam rem vel aliqd est: huiusmodi causa efficiēt. Ad 2<sup>o</sup> dico. qd si accipiat recipere esse per eum quod est esse subiectum recipiens esse realiter differens subiecto a se. Maior est falsa ylt accipiendo. qd non est fieri est tale recipere. Sed solus illud fieri: qd appetit alicui subiectum. Et quod deus in minori: qd nihil non potest recipere esse. dico quod nihil proprius non potest recipere esse: nec per aliquod factum est. sed aliqd bene fit per aliquod factum: cuius nihil presupponit: ut manifestetur existens illi factum. negando. scilicet ordinare ad tantum presumptum. ut deductum est. vel etiam ad hoc quod realitas non perducatur per istum factum. qd realitas sit de essentia re factae. etiam aliqd potest nūc habere esse ab aliqua causa efficiēt: cuius nulla entitas fuerit in aliquo portio duratione. Et si dicatur: qd non ne ante ipsum creatura crearetur erat aliquo modo saltem in potentia. dico quod sicut forma dicitur esse in potentia ante ipsum fiat compositum. non per aliquod entitas forma existat in materia: nisi enim ponentes iocoationes formarum. que positio est falsa. Sed per tanto huiusmodi: qd in respectu non est potentia passiva nata moueri ad formam. et recipere eam. ita etiam deus creatura esse in potentia activa creatoris. non per aliquod entitas eius sit in esse distincto a creatore in actu. Sed quod est quoddam potentia activa in respectu non est per effectum potest esse. et si dicatur non sequitur. qd est aliquo modo: ex quo est in potentia. dico quod similiter non sequitur. quod est. immo est fallacia enim quod est similiter. Sed bene sequitur quod est possum, et illud esse nihil ponere.

**Nota quod i-**  
**stelligl d3 alli**  
**qñ rē bie effi**  
**cies dans si**  
**bi esse.**

## Quolibetti

nisi potentia actiuā agētis: per q̄ pōt esse effectiū ipsa creatura. Cōtra h̄etia adhuc arguit sic: qz similem spoliatē iportat creatio et annibilatio. Ez annibilatio est spoliaz. ḡ t̄. Probatio minoris: qz si res annibilat: b̄ ē qz resolutiū in nibilū tanq̄ in yltū subm. qd̄ est ipole quia adhuc starer. qz nibil eset aliquid. quia saltē nibil p̄cretum probaretur de suo subiecto. C Ad hoc dico. qz minor est falsa. ad pbationē minoris. dico qz maior est falsa. qz annibilatio nō est resolutio in aliq̄ subm: s̄ est rē p̄s habēte eē: nō b̄ē alīq̄ entitati in aliq̄ duratiōe. posteriori sequēt. vñ sicut dictū est de factōe ex nibilo. qz videt iportare fm̄ nostrū modū intelligēti terminū a quo. s̄. Ez rē nō dicat terminū a quo aliqd moueat: sed tm̄ dicat esse factū nūc: cuius nullā enītas p̄s erat. ita etiā annibilari: qz videt iportare nibil tanq̄ terminū ad quē fm̄ nostrū modū intelligēti fm̄ rē nō est ita. videlz qz sit qd̄ mot̄ ad terminū ad quē pprie dictū: sed sic dictū est: idē est qz rez p̄s existētem nullam entitatem habentem sui babere post.

**Quantum** ad z̄. s̄. qd̄ iportet p̄ pprios termiū nos esentie acc̄ntis. aut logm̄ur de terminis extrisecis vel itrisecis. si loqm̄ur de terminis extrisecis: sic p̄nt dici termini rei cāe rei extrisecē. putā finis vel efficiens inq̄tuz in ordine ad tales cās res bz determinatū este. Si aut̄ loqm̄ar de terminis itrisecis aut logm̄ur de re cōposita. et sic termini intrinseci sunt partes ei⁹ eēntiales: a qb⁹ bz esse determinate. Si loqm̄ur de re simplici termin⁹ itrisec⁹ eēntialis collis rei nō differt a tali eēntia. qz termin⁹ eēntialis itrisecus nibil aliud est qz illud: p̄ qd̄ determinat ad certuz gen⁹ eēntialr spēm. Sed vnaquaq̄ res determinat ad certum genus ppriū: et ppriaz speciem per suam eēntiam. ergo t̄. et sic patet de secundo.

**Ad questionem** p̄ncipalē dico. qz si est ita vt qd̄ ponunt: qz essentia subi est sicut termin⁹ eēntialis ipsi⁹ acc̄ntis. ita qz essentia acc̄ntis sit eēntialr idistincta ab essentia subi. tūc nulla vtrute posset eē: qz acc̄ntis retineret terminos pprios sue essentie sine subo: qz nulla res pōt retinere terminos pprios. p̄ pprie eēntie sine eo: qd̄ inest termino eēntie ei⁹. Ez fm̄ istos eēntia subi est termin⁹ eēntialis eēntie accidētis. ḡ t̄. vñ ad pōnē istā ifallibilr segtū: qz ipole sit q̄titatē esse in sacro altaris sine subo: p̄ nō solū est falsuz: immo erroneū. C Ad qd̄ dicuntilli: qui posuerunt ratiōm pōnē: qz suba est terminus eēntialis eēntie accidētis. sicut pūctus est termin⁹ linee. et sicut deus potest facere linea sine pūcto. vt dicūt: ita pōt facere acc̄ntis sine subo esse. Ez istud nibil yalet: nec euadit sc̄ouenientis supradictū: qz siue deus possit facere linea sine pūcto. siue nō. qro vtrū pūctus sit eēntialis linea idistinct⁹ eēntialr a linea et cōuerso: aut nō. s̄. sic. ponere lineam sine pūctis est ponere ea sine aliquo: qd̄ est de eēntia sua. qd̄ est iplicare h̄dictoria. si nō: tūc exēplū nō est ad p̄posiū. qz nos q̄rim⁹ de termino eēntiali mō supra exposito. C Dico ḡ ad qōnēm: qz q̄n̄ querit. vtrū virtute diuina possit acc̄ntis retinere terminos pprie eēntie sine subo. dico simplē qz sic: qz idē est b̄ q̄rere. ac si q̄rere vtrum eēntia acc̄ntis possit esse sine eēntia subi. Sed p̄star: qz b̄ pōt fieri virtute diuina. qz b̄ tenet ecclia de q̄stitate in sacramēto altaris. ḡ t̄. Ad hoc aut̄ pōt adduci ratio p̄lausua talis. qz in talib⁹ nō possint demōstrationes haberī. C Ad c̄pi⁹ eūdētiaz sciendū: qz ista rō nō p̄bar qz de⁹ possit separare qd̄cūq̄ acc̄ntis a subo idifferēter. s̄ qz nō repugnet accidēti in cōi accepro separari a subo et pōt formari rō talis. Quia hoc pōt facere deus de ac-

## Questiō

cidēte: qz rōni acc̄ntis non repugnat. Sed rōni acc̄ntis nō repugnat actu separari a subo. ḡ t̄. Ma. p̄z. qz deus pōt b̄ facere circa qd̄cūq̄. qd̄ nō iportat repugnatiā terminoz. Sed facere de acc̄ntis: qz rōni eius nō repugnat. nō iportat terminoz repugnatiā. ergo t̄. Mi. nor. p̄bat. qz rōni illi⁹: de cui⁹ rōne est b̄ē aptitudinem ad esse in subo. non repugnat actu esse sine subo. qz ista duo nō repugnat. s̄. qz vñū et idē nō sit actu tale. t̄ qz sic aptitudine tale. Sed b̄ videt sufficere ad rōne acc̄ntis. qz. s̄. sit aptū natūlē inesse. ḡ rōni acc̄ntis nō repugnat nō inesse actu. et sic p̄z maior. Hoc nō accipiedū magis est ex alijs: q̄ apparēt ex fide. qz ex qd̄cūq̄ nālē rōne. C Ad rōne aut̄ in oppositū rōnam est frequēter. qz. s̄. diffinirio acc̄ntis p̄ subz est diffinirio p̄ additamētū: siue p̄ rē alia ab acc̄ntis: et sic p̄z ad q̄stionē.

Questio.

**Ostea** q̄rebant qd̄a ptinētia ad creaturā. Et p̄mo q̄tū ad esse subale. Sc̄do q̄tū ad esse acc̄ntale. C Oxtū ad esse subale q̄rebat vnum. s̄. Utz in omni gnātione p̄physica fiat resolutio vsc̄ ad p̄mā māz. Et arguit qz nō. qz si i genito nō remaneret q̄titas q̄ erat in corrupto. tūc in p̄mo istanti: in quo geniū est oꝝ carere mām q̄titate. qz q̄titas: q̄ in ea erat: corruptū. Sed ipole est mām esse nō q̄tētā p̄ aliquo nūc. quia ipole est mām esse nō q̄tētā p̄ aliquo nūc. ḡ t̄. C Contra. qz ibi est trāsmutatio totū in totū. Ez si remaneret aliqd idē i genito et i corrupto: nō eēt trāsmutatio totū in totū. ḡ nibil remanet idē. et p̄ z̄s fit resolutio vsc̄ ad p̄mā mām. C Rē circa ista qōnē facienda sunt tria. Primo qz in eodē nō est nisi vna forma subalis. Sc̄do qz ad b̄ sequitur p̄babilit̄ salte. qz in omni generatiōe subalē: que est generatio sube: fit resolutio vsc̄ ad p̄māz materia. C Tertio obyjectur p̄tra: et respōdebīt.

**Primum** p̄bo. qz in nulla suba est aliqua alia forma subalis nisi solū illa: p̄ quā est in genere gnālissimo: et in oib⁹ generib⁹: et spēbus subalē terminis inter gnālissimū et spālissimū vsc̄ ad idividuū. Sed vna et eadem forma est in vnoquoq; per qz vñū. qd̄qz est in suba: per qz est in oib⁹ generibus subalternis: et in spē spālissima vsc̄ ad idividuū. ḡ t̄. Ma. p̄z. qz op̄z esse: qd̄ est b̄is alīq̄ formā: esse illā formā in aliquo genere. Sed si in aliquo esset aliqua forma: p̄ qz nō esset suba nec cōpus t̄. vsc̄ ad idividuū: nec reponere ēt in genere sube p̄ tale forma. ḡ per nullā formāz repone ēt in aliquo genere: et per z̄s non esset forma subalis. Mi. Probo videlz: qz per eandē formā oia cōueniūt ei dem: qz si p̄ alia formā zueniret vñū: et aliud p̄ alia legatur: qz dīa ūberet gen⁹ per alia formā ab illa: p̄ qz res generis ponit̄ in genere. Sed hoc est ipole: qz tūc contractio generis ad spēm p̄ dīam nō differret a ūctione totius in mō ad partē suā subiūz: sicut qz dī: aīallium aliud albū: aliud nigru: et tunc ūctio generis ad spēz nō esset subalis sed acc̄ntalis: et hoc sufficiat ad nunc q̄tū ad illud: qd̄ dōm est de formis.

**Ex hoc posse** p̄bari facilēr z̄. Ad cuius eūdentia sciendū: qz subz ponim⁹ esse cāz acc̄ntis sui nō solū q̄tū ad suū fieri: s̄ et q̄tū ad ūseruationem sui esse: siue ponat subm esse cām receptiuā tm̄ sui acc̄ntis: siue cū b̄ cā effectiva. Ex hoc arifici: subtracta causā ūmediate ūseruantē nālētē subtrahit effectus: et p̄ z̄s corrupta cā ūmediate ūseruate corruptū effectus: sed cā ūseruatā ūmediata acc̄ntis est subm q̄tuz ad suū esse subale. vt dīm est: et p̄cipue q̄tū ad illud: per qd̄ bz eē ūmplī. ergo in ūcorruptiōe suba,

P̄dūlīz do  
ctoris roborare  
mā rōne aut̄  
le cōmētator  
is in. p̄ capi  
le de sba ov  
bis. vbi bz q  
vñū ūpōtū  
bz illū vñaz  
formā ē ipol  
fibile: bz ipse  
z̄rī ūdi esse  
videlicet ūfor  
mis elop. z.  
ccl. cō. 67.

**Secundū art⁹**  
Itarō dō  
ctoris ūlum  
p̄cludit ūac  
cidētib⁹ ūmū  
nari. nō dī ū  
terminalē: q  
bz ūmēta.  
fundat̄ ūmā.

¶ et per hanc in omni genere corruptio esse accidens et est pars  
forma subtilis: quod non est nisi vna. quod fit resolo vñqz ad pri-  
mam materiam. ¶ Contra hoc potest obviari 4.º. Primo sic: quod  
si materia dependet a forma in esse: et tamen materia potest esse successiva  
sub diversis formis subtilibus. quod idem accidens potest  
esse sub diversis formis. ¶ Secundo sic: quod sicut est  
tacitum in opponendo: si fieret resolo vñqz ad primam materiam  
sequeretur quod materia in aliquo modo esset non contrafacta: sed hoc est  
impossibile. ergo et ceterum. ¶ Tertio sic: In de generatione dicitur: quod  
eadem qualitas simbolica maneat in genere et corruptio: alio-  
quin in his symbolib[us] symbolum non esset facilior transitus: si eadem  
qualitas simbolica non maneret: quod sita esset ita corrupta  
in transitu coicantium in qualitate simbolica: sicut in non  
coicantium in tali qualitate. ¶ Quarto: quod venerantur cor-  
pora sanctorum. Sed venerari corpora sanctorum: ut videtur  
non esset conveniens: nisi aliqua forma: que fuit in corpore  
vivo remaneret in ipso mortuo. quod in corruptione hominis  
saltem: que fit per mortem: non fit resolo vñqz ad primam ma-  
teriam. Probatio miltores: quod si in corpore alicuius sancti  
mortui non remaneret aliud: nisi sola materia prima: non plus  
deberet honor vel veneratio vel adoratio corporis alicuius  
sancti: quod equo vel asino generato per multas trans-  
mutaciones ex materia: que fuit sub forma ipsius sancti:  
sed est inconveniens: quod tali equo non deberet veneratio vel  
adoratio. ergo et ceterum. ¶ Ad primum ergo istorum dico: quod non sic  
dependet materia ab hac forma vel illa in ordine ad agens  
divinum: sicut dependet accidentia ab hoc subiecto in or-  
dine ad agentes naturale: quod accidentia naturale plus depen-  
det a subiecto quam ad suum effectum: et quam ad entitates. et  
quam ad unitatem numeralem quam dependet effectus cause  
potest: quod est materia: ab hac forma vel illa. et si argueretur  
materia plus dependet finem quosdam a forma: quam accidentis ab  
summa subiecto: dico quod dato quod est verum ab hoc. loquendo sic: si  
referendo verumque ad divinam virtutem: quod materia plus  
dependet a forma quam accidentis absolute a subiecto. et si  
referendo unam dependentiam ad virtutem dominam et  
aliam ad virtutem agentis naturalis non esset verum. sed quod  
materia plus dependet a forma in ordine ad agentes: quod est  
dens. quam accidentis a subiecto in ordine ad agentes: quod est  
naturale. ¶ Nunc vero dico: quod solus deus est agentes attin-  
gens materialis effectuum: et dando esse et conservando: et sicut  
deus potest facere accidentia sine subiecto: posset facere idem accidentia  
successiva in diversis subiectis. Utrum vero possit deus facere  
materialis sine qualibus forma: quod non potest ea conservare  
sine hac determinata vel illa: et sicut quodcumque absolutum ac-  
cidentis sine subiecto: de hoc nihil ad persens. ¶ Ad secundum dico:  
quod summa illa positione non potest ponere materiam in aliquo  
nunc sine quantitate: sicut non oportet quod ponatur in aliquo  
nunc sine forma. ¶ Quoniam ergo dicitur: quod in illo modo resolutionis  
est quod ponit corrupti quantitas eius: quod corruptum est: et non ponere materialis  
sine quantitate accipiendo quantitate illa: quod erat in corrupto:  
quod tunc illa quantitate non est contrafacta. Sed opus tunc quod nulla  
quantitate sit contrafacta quod in illo modo: in quo prout quantitate corporis  
corrupti succedit quantitas: que sequitur formam tunc introductam. ¶ Et si dicatur: quod saltem illa subagenita est post  
quantitatem: si intelligatur tempore post: falsum est. si autem intelligatur  
ordinem namque post: vere est: et ex hoc non sequitur: quod aliquis sub  
corruptionib[us] sit per aliquo nunc prius non contrafacta: quam  
ita quod esse non contrafactam verificetur de ea. Sed quod illud: quod est  
quantitas ut subiectum quantitatis prius quantitas sua ordine negatur:  
sicut causa saltem subiecta est prior suo effectu. ¶ Ad tertium  
dico: quod in his symbolib[us] symbolum est facilior transitus: non quia  
plura corruptuntur quod utramque qualitas est contraria quam  
quod altera non est contraria: sed hoc pro tanto est: quia multi  
potest resistere est in corruptione quam utramque: et corruptio

ptio:que est a cōtrario per te se extendit ad plura:qz ad  
vtramqz qualitatē:qui ytraqz est cōtraria,qñ aut̄ est q̄li  
tas simbolica corrup̄t quidem t: tu a ſōrio p se loquen  
do, sed p accidēs:qz e ius corrūptioſe ad corruptionem  
ſubiecta quo depeſdebat. Ad quartum dico:qz nō  
ſolum bonorant ille res:que fuerūt ſanctor̄:qz fuerūt  
aliq̄ pars ſubc ipsius ſancti, naz r vefteſ r vafa:quibus  
vſl ſunt:veſerant. Sed ex h̄ venerant in veſeratione  
ſanctorū illa:que fuerūt illorū in q̄tū nata ſunt dedu  
cere in memorīa ſctōꝝ:r in ipſos ſctōſ:ita q̄ veneratio  
ipſa refert in eos. Sed equis generatus ex materia:  
que fuit ſub forma ipſius ſancti:nō ita natus eſt ducere  
in memorīa ſancti:vel aliquid aliud ultra ipm equū, deo  
equis nō adoratur vel veſerant cinceres:tr̄ni eſſent col  
lecti de reſiduo ignis:in quo ſctū fulſſet p fide cōbu  
ſtus veſerant. Sz ibi nulla forma:que fuerat in ipo  
ſancto remaneret: quia nati eſſent ducere in memoriaz  
ipſius ſancti

Quæstiō. XI.

**S**tea querebat de creatura q̄ntū ad eē acc̄ntale: et primo que rebant̄ quedā pertinētia ad defec̄tū: et adhuc p̄mo q̄rebat vñ p̄tinēs ad itellectū: postea querebat̄ duo pertinētia ad p̄fessionē affectū: illud vñ p̄tinēs ad p̄fessionē intellius ē. Ut p̄ cognitione ituitiuia requirat necessario p̄nitia et cognite: et arguit̄ p̄mo q̄ nō: q̄z fīm Augu. qui aliquis diu et in tēse respexit sole: si diuertat oculos adduc remanet apud eū visio solle: sed stante hypothēsi talis non h̄z p̄nitiam solis postq; diuertit oculos. ḡ r̄c. **S**edco: q̄z fīm Lōmetatorē in de sōno et vlḡ. sp̄es ex̄st̄tes in memoriā reditūnt̄ ad sensus exteriores: et sit visio et auditio: sed tunc nō sunt p̄nitcs res vise vel audite. ḡ r̄c. **T**ertio sic: vldens a remotis videt rem non presentem: sed contingit q̄ anima videat aliquid a remotis ḡ r̄c. **M**a. p̄z: q̄z remotū nō est presens. **M**inor ēt p̄z: q̄z alquis p̄t̄ videre aliquid r̄e a remotis. **Q**uarto q̄z contingit aliquid videre: qd̄ est rectū ec̄ curuum: sed tunc curuitas visa nō est p̄s. ḡ r̄c. **C**ontra: q̄z realis motio nō sit nisi a motore p̄site: sed in cognitione intuitiuia sit realis motio cognoscētis a re cognita. ḡ r̄c. **R**ideo. **A**d evidētiā istius questionis tria sunt videntia. **P**rimo est videre quid importet p̄ cognitionē intuitiuam. **S**edco qd̄ p̄nitia obi. **T**ertio. quō cognitione dependet a presentia obiecti.

**Quantum** ad p̄mū scendū: q̄ intuitiū idē est: q̄ visuū: vel intuitū idē est: q̄ est vīsum. nā intueri idez est q̄ videre. Propter qd̄ videt: q̄ cognitio intuitiva dī intuitiva ab aliqua sensus p̄prietate: q̄ dī sensus visus p̄prie. **Ipsī** visus aut̄ virū cē quattuor p̄prietates. Prīma est q̄ visus nō p̄su p̄ponit aliam cognitionem: sū q̄ res visa sit p̄cognita: et in hoc differt a viribus interiorebus: que p̄supponunt q̄ttum ad aliquid motū et cognitionē sensuum exteriorū. Dico aut̄ q̄ttum ad aliquid: q̄ lī imaginatio singat aliqua: q̄ h̄ se tota nūq̄ fuerūt in sensu: tñ imaginatio nō p̄t eē nisi de illis: que q̄ttum ad partes: que singunt cōposite fuerūt in sensu exteriori. Scda est: q̄ visus nō terminat ad aliquā similitudinē obiuā specularē: ex qua visus ipse ducat directe in cognitionē vltiorē alteri⁹ rei ab ipsa imaginatiōe vel similitudine: sed terminat ad ipam rē immediate: cuius est ipa visio. Nā et si visus videret aliquā imaginē in speculo tendere vltiorū in illā rem: cui⁹ sit imago: est ipsius intellectus: vel alacrius virtutis sensus ue interioris: et nō ipsius sensus exterioris. Et si arguit̄ q̄ hoc dōo: q̄ aīl bruitū q̄n̄ viderūt imaginē suā in specu-

**T** B mādissētēz  
appetellaz in  
illoloco tēst.  
I.c. 27. scđi d  
generatōctēz  
docti quō ex  
duob⁹ clitis in  
emibab⁹ q̄lūia  
ibus ūrāmūl  
b⁹ sibi p̄t ḡmā  
ritērū. In  
quit enī q̄ ex  
igne t̄aq̄ ḡmā  
tur terra q̄n  
ignis remācē  
in mā fccitē  
z ipsi⁹ aq̄ re  
manet fr̄itas.  
In clitis autē  
symbolis solū  
vnā glātētē  
corrūpi dixit,  
alīa xō remā  
ncre: scđi patet  
ibidē. I.c. 25.  
**S**z. p. doctoze  
dici p̄t q̄ iste  
remācētē ē  
tm spēz nō fz  
ibidūdū t̄rō  
p̄dēra.

64

Environ

四

202/m7050

**Quatuor p  
pudicis w  
fus.**

**Si quis bene  
adūcat sūniām  
p̄hi ibi vīdet  
q̄ Ihevoluti  
q̄litas simi-  
bolas remde-  
re sc̄ fuit sens  
etila Comēt**

## Quolibeti

Io apprehendit illa imaginē quasi quoddam aliud alal  
brutū: ex quo videt q̄ visus in aliquod aliud tendit v̄l  
tra illā imaginē. Ad hoc aut dico: q̄ q̄ ita est: q̄ tūc  
visus bruti nō tēdit in aliud v̄ltra suaz imaginē: q̄ cog-  
scat mediante imagine; sed sūstic in illā imagine non vt  
in illā imagine: s̄z sicut in qdā re vīna: et decipit sicut de-  
cipit sensus cōis in sōnis et in vigilia et in freneticis: et vti-  
mūr tūc illa imagine vt re: ita q̄ sensus visus nō termi-  
nat p̄prie ad aliq̄ similitudinē obiectuā mediā ducē-  
tem in cognitionē alicui. Tertia est: q̄ visus termi-  
nat ad rem put est in extīta actuali: vel fīm veritatē  
sicut q̄ visus nō decipit terminat ad rem coloratā v̄l  
lucidā: put est in sua extīta actuali: vel fīm apparentiā  
in aliqua similitudine modo p̄dicto: vt quadam re: et in  
istis vuenit visus cū aliis sensibus: et precipie in primis  
duabus conditionibus: q̄ q̄ ad 3<sup>m</sup> visus magis dicit  
in cognitionē rei: put est in se: q̄ aliis sensibus: et hoc p̄se-  
ctius vel magis: qd nūc deducere nō op̄z. Quarta  
aditio est: q̄ iter oē sensus exteriores visus est certior:  
pter qd et nōmē vīsus transferit ad alias cognitiōes et  
maxime certas. His p̄missis dico q̄ aliqua cogni-  
tio potest dici intuitiuā vel visua: vel ppter hoc q̄ est  
cognitio immediata rei nō mediāte aliquo cognito du-  
cete i cognitionē rei que dī vīsa: vel s̄c similitudo obie-  
ctuā: vel sicut vna res extra cognoscit p̄ aliā s̄c motor  
q̄tū ad eē cogscit p̄ motū: et sic diceret cognitio intuitiuā  
per oppositū ad cognitionē deductiuā: v̄l ppter hoc  
q̄ terminat ad rem: put est in sua extīta reali: et hoc v̄l  
fīm rem vel fīm apparentiā: vt dcīn est. s̄. q̄ similitudo  
rei accipit vt ipsa res existē: et sic accipit: put distingui-  
tur ab abstractuā: sicut i cognitionē: que dī cognitio gdi-  
catuā tñ: vel ppter certitudinē vt dicat cognitio iūni-  
tuā vel visua cognitione certa: put distinguit contra co-  
gnitionem dubiam.

**Articul⁹ 2⁹**  
Esse cognitū  
ubili reale po-  
nit re iūlē:  
s̄ solū iūlē  
gēre vel i aliq̄  
allo i q̄ cēt ta-  
llo similitudo  
oblig.

**Quantum** ad 2<sup>m</sup> sciēdū: q̄ duplex p̄t eē pre-  
sentia rei. s̄. fīm esse cognitū: et fīm eē  
reale. Presentia rei fīm esse cognitū nibil aliud est q̄ re  
esse in p̄spectu cognoscentis: sicut cognitū: siue sit sic in  
re: siue in sua similitudine oblige: et istud nullū esse reale  
ponit in re intellecta. Sed triū in intelligentē vel in aliq̄  
re: in qua esset talis similitudo obiectuā: vt si baberez  
herculē vt rem cognitā meā imagine sua: et plentia talis  
p̄ncipali est cognitio exstīta cognitionis rei apud itelle-  
ctū. Et si arguit: q̄ rem intelligi p̄supponit eam eē pre-  
sentē. Dico q̄ falsuz est loquēdo de p̄ntia p̄ q̄ aliqd est  
p̄ns vt cognitū tñ: s̄. esset vñz de p̄ntia: quia aliqd est  
p̄ns in rōne mo<sup>th</sup> ad cognitionē. Quantū ad p̄ntiaz  
realē sciēdū: q̄ p̄ntia realis vider importare quādam  
coextīti illius: qd dī p̄ns cum illo cū quo dī p̄ns: et hoc  
q̄tū ad nūc v̄r possit intelligi trip̄l. s̄. vel fīm t̄ps: sicut  
ea que existūt simul t̄pe: vel quo ad locū: sicut cōiter dī  
p̄ns alicui illud qd est ei p̄pinqū: et nō solū hoc sequit  
illud dī p̄ns loco aliquo modo: inter qd et illud cui dici-  
tur eē p̄ns nō est aliqd obstatulū corporale: cui<sup>o</sup> assūm-  
ptum vel influentiā impediat respectu eius: cui dī pre-  
sens: sic sol dī p̄ns de die toti bēmis p̄sio nō: et oib<sup>o</sup> bābi-  
tanibus in eo: et qz inter mouens et motū in reb<sup>o</sup> corpo-  
ralib<sup>o</sup> regrit alicui p̄ntia localis. tertio modo p̄t dici  
aliquid presens alicui illud: quod se habz in tali dispōne  
ad aliqd: q̄ nulla alia dispōne p̄exigita yñum imēdiate  
p̄t moueri ab alio.

**Articul⁹ 3⁹**  
**Quantum** ad 3<sup>m</sup>. s̄. q̄no cognitio aliqd depēdet  
a p̄ntia rei cognite. Sciēdū q̄ res  
cognita in dupli habitudine p̄t se bēre ad cognoscen-  
tē. s̄. fīm habitudinē mouentis ad cognitionē vel qd

## Questio

Ip̄z: qd mouet: vel fīm habitudinē terminat quēyt ad  
terminū cognitū terminat ipsa cognitionē. Quātuz ad  
p̄mā habitudinē sciēdū q̄ cognitionē depēdet ab obto: si  
cūt effectus a causa efficiente: et p̄ p̄ns cognitio p̄ presen-  
tia obiecti sic accepti depēdet q̄tū ad 3<sup>m</sup> modū p̄ntialit-  
tatis: qz effectus formalis dependet ab illa dispōne cau-  
se fīm q̄tū nata est mouere mobile in qua acquirit effect<sup>o</sup>  
ille formalis: fed vt dcīn est p̄ntia tertio modo dicta im-  
portat talē dispōne. ḡ r̄. Ad hoc et sequit. q̄ regrat  
p̄mā p̄ntialitatē: qz impole est aliqua duo sic se habere:  
q̄ vñū moueat actu altez: nīl simul p̄ tūc coexistat in  
re p̄ natura: p̄ntia autē localis nō videt necessaria ad co-  
gnitionē in motione: nisi q̄tū ad nos q̄tū ad ea: que de-  
pendent ex sensibus: quo p̄ cognitionē a motō actuali sen-  
sibiliū depēdet. Quantū autē ad habitudinē h̄z co-  
gnitio ad obm: vt ad terminū cognitū p̄no q̄ttorū con-  
clusiones. Prima est ista: q̄ cognitionē q̄tū ad illud: qd  
est nō dependet a p̄ntia obī in esse cognito. Sed potius  
ecōuerso: s̄z nō posset eē sine tali p̄ntia: qz ab illo nō de-  
pendet ppter cognitionē: q̄ p̄supponit cognitionē: s̄z p̄ntia  
obiecti p̄supponit cognitionē: sicut oē p̄cretū p̄supponit  
illud a quo denoiait. Et hoc q̄tū ad tale eē quo sic de-  
nominait: sicut oē p̄cretū p̄supponit illud a quo deno-  
minat. Secunda sc̄lo est: q̄ nō semper dependet cogni-  
tio a p̄ntia reali obti: qz si ita esset aut hoc eēt ppter mo-  
tionē cognoscētis ab obō: aut ppter terminatiois cogni-  
tionem ad obm. Et nec sic: nec sic. ḡ r̄. Ma. p̄z. qz co-  
gnitio nō regrit obm: nisi altero p̄dictoz modoz: p̄ba-  
tio minoris q̄tū ad vtrāqz partē: et p̄mo q̄tū ad pri-  
mam: q̄ p̄ntia alicui<sup>o</sup> non regrit ad motū sine quo mo-  
tio p̄tē: sed cognitionē alicui<sup>o</sup> rei p̄t fieri ab alio effecti  
ue q̄ ab ipsa recognita. vt de se p̄z. nāz et sp̄s inanentes  
organis inferioribus possunt mouere ad cognitionē re-  
rū nō existētiū. deus et p̄t mouere ad rei cognitionē:  
que nūc q̄tū sicut ergo r̄. secūda p̄z qz cognitionē p̄t ter-  
minari ad rem nō existētē in rerū natura: et ad nega-  
tiones: et ad p̄ntatiōes: q̄ formaliter nihil positiue dicunt  
Tertia conclusio est: q̄ qñqz cognitionē q̄tū ad suā verita-  
tem regrit rei p̄ntiam in eē reale: qz q̄tū ad veritatē  
cognitionis requiri illud a quo h̄z cognitionē p̄t sit  
sed qñqz cognitionē h̄z q̄ sit vñā p̄ntia reali rei cognite.  
ḡ r̄. P̄z ma. p̄batio minoris: qz cognitionē habz q̄ sit  
vera ab ea q̄ est rem eētalem q̄lis app̄hendit: qz sic in-  
telligit illud ab eo: q̄ res est vel nō est. q̄lis app̄he-  
nitur h̄z oratio et cognitionē: q̄ sit veray falsa. Et qñqz est  
aliqua cognitionē: que app̄hedit rem vt p̄ntiam existē-  
tem. ḡ r̄. Ex his ad qōnē: qū querit vtrū cognitionē  
intuitiuā requirat p̄ntia rei cognitē dico: q̄ si accipiat  
cognitionē intuitiuā pro cognitionē non presupponente  
alā cognitionē: vel pro cognitionē immediate terminata  
ad rem cognitam prout distinguitur contra dedi-  
ctuā vel pro cognitionē certa. sic dico: q̄ si sic accipia-  
tur cognitionē intuitiuā nō necessario requirit presentiam  
realē obiecti cognitionē: nec ex pte motiōis: nec ex pte ter-  
minationis. Et h̄z p̄z vñica rōne sic: qz vñtate diuina pos-  
set in aliquo intellectu fieri cognitionē representā rōnem  
qđitatiā alicuius rei create immediate terminata ad ta-  
lez qđitatē nulla alia cognitionē p̄cedēt et certa. Et s̄z  
talis cognitionē nec q̄tū ad existētiā: nec eēt q̄tū ad ve-  
ritatē: requiret p̄ntiam necc̄io realē rei cognite. ḡ r̄.  
Ma. p̄z. s̄. q̄ talē cognitionē p̄t deus facere. Proba-  
tio minoris. s̄. q̄ talē cognitionē si regrat p̄ntiam realē  
obti: aut q̄tū ad ipsam existētiā talē cognitionis:  
aut quantū ad veritatē: aut h̄z esset ex parte motionis:  
aut ex parte terminatiois: nō ex parte motionis: qz esse

Recte dīxū  
doctor q̄ co/  
gnitio dīpēdet  
ab obio moit  
uotanq̄ a cē  
efficiēt et q̄  
p̄ error h̄c  
gōy arimū  
dicēt q̄ obm  
iūlē h̄z hīru  
dīcēt cē effi-  
ciēt: s̄z solū  
habitudinē cē  
sozaliz: et i b  
erore p̄sue  
rāt mūlū mos-  
dernt dicētē  
obm mouere  
iūlē ad iūlē  
lectionē iāq̄  
sozā et nō pa-  
cio idq̄ agēa  
cūtū oppōsi-  
tū exp̄sē scrī-  
bi p̄hā i. 3. d  
asa. i.c. 54. t  
Comētia. 1z.  
metaph. 2. 36  
exp̄sē hēt p̄  
balneū in aia  
mouet vi effi-  
ciēt: et h̄z alibi  
et a nob mas-  
gio ex intēo  
sūtōcīnātū,

netur ad esse  
actuale creat  
ture: et lo se  
us in q̄lbeis  
q̄nōe, s̄, dixit  
q̄ cognitio i  
tuitua est res  
p̄ntia, vi p̄nt  
et exi si vi exi  
stens vel in  
aliquo obo itelle  
bit in q̄ em  
neni punctu v̄  
ali et meli q̄  
illa cognitio  
est adhuc iul  
tua posito q̄  
sp̄es illa i or  
gāo referunt  
p̄ altq̄ ihūs:  
q̄ iminē ad  
huc ad p̄p̄tū  
obz i p̄p̄a exi  
stentia. nā obz  
illī p̄sions a  
quo imediate  
catur illa vi  
sio e lux sol: z  
nō ip̄e sol mō  
lux e sol p̄n  
e casū. q̄re et

effectū canse efficientis p̄t deus per se ip̄m solū facere: ncc ēt ex parte terminatiois q̄zū ad ip̄az exūtia cognitiois: q̄ vt dc̄m est ad ea: que nō sunt actu p̄t termina ri alia cogitatio: ncc ēt q̄zū ad v̄citatē: q̄zū ad ve ritatem cogitatio nō requirit in obo nisi illud: qd̄ apprebē dit in o°: sed talis cognitio. s̄. rōnis quiditatue rei nō ne cessario app̄hendit rem p̄ntem in sua exūtia actualiter non solū p̄ tunc: sed ēt p̄ quacūqz differentia tempo ris. ergo et. Si aut accipiat intuitua cognitio p̄ termi nata cognitio ad rem vt in sua exūtia p̄ntem: ita q̄ sic cognoscēs app̄hendit rem vt p̄ntem in sua exūtia. Dico q̄ intuitua cognitio sic accepta non necessario v̄l re quirrit p̄ntiam realem obiecti. b̄ p̄z sic: q̄ talis cognitio nō necessario regrit obm̄ in esse realr rōne motionis vt frequenter dc̄m est: nec ēt q̄zū ad terminationē ab' lo quēdo: q̄z cognitio falsa nō requirit rem: vt esse tale qua lis apparer: cū ex b̄ dicat cognitio falsa: q̄z res nō est ta lis qualis apparer: sed posle est aliq̄ rem falsam appare re presentē in sua exūtia. q̄ talis cognitio falsa ēt ex pte terminatioia nō regrit p̄ntiam talis rei. Ad b̄ tñ: q̄ talis cognitio eset vera regreret: q̄ h̄eret talem p̄ntiaz obti sui: q̄z ex pte terminatiois cognitio ad b̄ q̄ sit ver a requirit: q̄ obm̄ sit realr tale quale apparer esse. b̄ in cognitioē intuitua sic accepta apparet esse obm̄ p̄ns in sua exūtia reali. ḡ et. vñ ad veritatē cognitiois requiri: q̄ obm̄ sit eo modo p̄ns: quo apparer prius esse: vel p̄ tūc vel p̄ aliqua dr̄ntia t̄pis. Et si argui: b̄ hoc: q̄ idē est qd̄itas cuiuscūqz et suū ess: et sō vt videt idem est co gnitione terminari ad qd̄itatem et ad ipsum esse. Dicendū q̄ ad ip̄am qd̄itatem et ad ip̄am exūtiam actualē p̄t ter minari cognitio mō qd̄itatiuo nō determinando actua lem existentiaz: sed p̄ntialitate alicuius differētie t̄pis: et p̄t terminari ad b̄ vel ad illud modo p̄ncipali. s̄. vt ad quiditatem vel ad exūtiam actualiter existente p̄ aliqu differentia temporis. vnde illa differentia terminatiois nō accipi: fm̄ differentiam esse et essentie: sed fm̄ dif ferentiam modi accipiendi talez naturā. s̄. vt est talis nā possibilis esse in actu: vt nō esse: vel vt iam accipit̄ in actu p̄p̄ie nature: et b̄ nihil plus quo ad nū: alias poterit diffusius tractari. sic ḡ p̄z ad q̄nōe. Quantū ad pri um iḡ dico: q̄ apud sic diuertentes oculos d̄r rema nere visio solis fm̄ apparentia: nō fm̄ veritate: fm̄ aut veritate est apprehensio sensus cōis de aliqui impressioē reali alia visione facta a sole et ad tempus remanente. Ad z̄ dico: q̄ in sono non est visio: que sit composi tio alicuius sensus particularis: sed ibi apparitio reruz que vere nō sunt vt apparent. vñ que in sonys apparer p̄ntia nō sunt p̄ntia fm̄ veritate. Ad 3̄ dico: q̄ illud q̄ est remotū: l̄z nō posset dici p̄ns fm̄ pp̄nquitatē locale: tū p̄t dici p̄ns eo modo: quo sol d̄r esse p̄ns de die totibemperio nro. Ad 4̄ c̄t p̄z: q̄ cognitio c̄t fla loquedo dc̄ visioē p̄p̄dicta nō regrit p̄ntia obti falsa: et q̄zū ad suā p̄ntiā sic apparētis. Qd̄. XII.



Ostea querebant duo pertinen tia ad perfectionē effct̄. Pr̄lm̄ pertinet ad sublim virtutū mora liū. Et est vtrū virtutes morales sunt in appetitu sensitivo. Scdm̄ pertinet ad ea p̄ gnātione: et est vtrū ex actibus pos sit gnāti in nobis pfecta virtus. Ad p̄m̄ sic p̄cedit et argui: q̄ virtutes morales sunt in vo luntate: in illa potentia ponēde sunt v̄tutes: que est ma gis indeterminata ad actu suū: sed voluntas est buiu: ergo et. q̄z faciliter inclinat ad malū. Lōtra: per Cōmē tatore sup p̄m̄ erby. v̄tutes morales sunt in eo: q̄ est

mediuz: et inter rōnale et vegetatiū: sed b̄ est appetitus sensibilis. ergo et. R̄f̄to sciēdū: q̄ circa b̄ sunt tres opiones. nā quidā ponunt oēs v̄tutes morales in vo lūtate: quidā ponunt oēs v̄tutes in appetitu. Quidam tenent vlam mediā q̄z̄ rep̄to pbabiliorē. Ad cuius eui dentiā p̄mo videndū est vñ habeat actus humanus: q̄ sit virtuosus. Scđo videndū est. vñ inest necessitas ali cuius prime potentie b̄idi babitu: q̄ ad q̄nōe.

**Quantum** ad primū sciēdū: q̄ cū fm̄ p̄b̄m̄ p̄ ethy. virtus sit: que bonū facit ba bente: et opus eius bonū reddit: ab eo b̄z actū aliquis rō nem actus virtuosī: a quo b̄z rōnez boni. rō aut boni po test esse in aliquo actu dupl̄. vno mō ex sp̄e actus. allo mō ex dispōne operatīs et modo operandi: bonū aut in operatione humana q̄z̄ ad sp̄em actus p̄sistit in rectitudine rōnis et p̄formitate ad rōnez rectā. It actib̄ v̄o moralib̄ q̄z̄ ad sp̄em operis p̄sistit opus bonū hu manū fm̄ p̄formitatē talū actuū ad rōne rectā. Ex parte aut operantis: et modo operandi p̄sistit bonum in talibus actibus ex dispōne operantis ipsum inclinante ad exercitiū talū operationū modo puenienti: circa q̄o sciēdū q̄ talia opa q̄nōqz fiunt cū difficultate: et ali quali tristitia saltez appetitus sensitivū: que tñ sunt fm̄ dictamē rōnis recte. iō ad b̄ q̄ talia fiant delectabilr et faciliter requirit aliqua dispō ip̄fus operatīs q̄z̄ ad appetitū faciliter et delectabiliter ip̄z̄ operantē ad talia opera inclinās: et q̄ ad actu vtrūqz p̄currat. s̄. cōformitas ad rōnem rectā: et facilitas operandi d̄r actus perfe cte virtuosus.

**Quantum** ad z̄. s̄. vñ requiri habitus in ali qua potētia ad eliciendū actu suū: sciēdū q̄ b̄ puenit ex aliqua insufficientia potētia re spectu sui actus: q̄z s̄. per se ipsa est insufficientia vel ab solute ad eliciendū actu suū vel salte ad eliciendū actu suū facilis: et delectabilr. nam si potētia ad vtrūqz sufficeret per se ipsam nulla necessitas esset ad ponendū ha bitū in potētia: qd̄ p̄z faciliter: q̄z in potētia: que simpl̄ est p̄ncipiu operandi nō requiri habitus: nisi ad hoc q̄ operē faciliter et delectabilr et absqz difficultate: sed ad neutru l̄stop̄ requirit aliqd additū ad potētia sufficie tez per se ad vtrūqz. ḡ et. In potentius v̄o appetitū in quib̄ ponunt v̄tutes morales nō est necessariū absolute h̄ere habitū ad exēdū in actu suū cū ante genera tionē habituū exēant in actus suos: ex quo p̄ frequentia generat habitus: et iō scquīt q̄ in talibus habitus regi rat ad tollendū difficultatē in oppōne.

**Ex hoc v̄terius** p̄t xcludi: q̄ in illo appē ritiū ōz ponere habitus: mō rales: ex cuius parte puenit difficultas in actu. Ex his dicendū ad q̄nōem: circa q̄z̄ p̄no tres xclones. Prima est: q̄ virtutes morales: que sunt circa passiones appetitu sensitivū et circa eoz̄ oba: puta timere et cupiscere et irasci et similiqz: et quecuqz sunt circa eoz̄ obta vt sic. s̄. vt sunt illo p̄ oba: sunt in appetitu sensitivo. Secunda xclo est: q̄ v̄tutes: que sunt circa opatōes: que sunt ad alterum sunt in voluntate. Tertia est: q̄ in voluntate sunt quidā habitus: qui sunt circa passiones appetitus sensitivū: qui nō h̄nt perfectā rationem v̄tutis. Ad euidentiā p̄dictaz xclonū: videndū est. vñ puenit diffi cultas in operatiōibus virtutū moraliū. Ad qd̄ sciēdū: q̄ in talibus inuenit difficultas tñ in voluntario mixto: vocat aut voluntariū mixtu qñ circa aliquo obz̄ con currunt diuise xditiones: quarū vna est xueniens fm̄ se ipsi appetenti vel appetitū: et alia disconveniens. v. g. In p̄fectiōe m̄ eritū in mari est xseruatio v̄teris que cō

Scđo aru.

Eduar.

**Agolibetti**

veniens est et voluntaria sum se. Ibi est est amissio virtus ad observationem viteque pietatis est sum se disconueniens appetitu: et in voluntaria. et sicut in opere fortitudinis est bonus honestatis: et observationis rei publice hostes: que conueniens est appetitu et voluntaria ibi est tolleratio iustum: que est disconuenies et in voluntaria loquendo est se. Similiter est in opere temperantie bonum honestum per sum se est conuenies et voluntarii. et ibi est subtractio delecta belli sum carnem: que est in voluntaria et disconueniens est naturam subiectivam. Chis promissis probo primam conclusionem sic. in illo appetitu est posita virtus moralis ex parte cuius puenit difficultas in operatione bono moralis. Sed appetitus sensitivus est huius ergo tecum. Ma. p. 3 quod habitus moralis inclinans in opus virtuosum morale non requirit vel ponit ultra potentiam nisi ad modum difficultatem operandi: ut ex dictis p. 3: mi. probat: quod ex parte illius appetitus puenit difficultas extra operationem virtuosam: cuius inclinatio est magis prona ad illud quod repugnat rationi recte: sed circa ea: que pertinent ad passiones appetitus sensitivum est magis prona. immo ipsa sola est prona in oppositum rationis magis recte: et magis repugnat rationi recte quam voluntas: voluntas non repugnat nisi ratione appetitus sensitivum et sue inclinatio: unde in bonum castitatis puenit bonum honestum: quod pertinet ad voluntatem: sicut ad rationem rectam voluntas sum se non partitur difficultatem nisi in quantum retrahit appetitum sensitivum: et sum per hoc et sum apostolus ad Romanos ybi dicit: video alia legem in membris meis repugnarem legi mentis inesse. ergo tecum. Cad evidenter scde rationis sciendu: quod aliis non patitur difficultatem in his bonis: que sunt ad se ipsum: nisi in quantum sum aliquid conditione huius aliquid disconuenientiam et ruelos disconuenientias et malitiae quantum ad ipsimmet: et quod ut dicimus est in his: que pertinent ad nam sensitiuorum: ut talis homo est per coparationem ad aliquid sui patitur difficultatem propter diversitatem appetitus sensitivum et intellectuum. ita difficultas in talibus puenit ex parte sensitivum: quod nature sensitiva sunt tamen disconuenientia ea: quod sunt conuenientia sum ratione: quantum autem ad ea: que sunt ad alterum: non solu inuenit difficultas propter conuenientiam eorum: que sunt sum appetitu sensitivum vel sum nam sensitivorum: que quidem conuenientia repugnat bono rationis: immo est in talibus: que sunt ad alterum inuenit repugnantia etiam quantum ad ea: que transcendunt nam sensitivam: sicut per in honoribus et obediencia et in consimilibus. unde subtrahere sibi aliquid ut impendat alteri importat spalem difficultatem ex hoc quod est illud: quod si uero est de factori: vel de iure impendere alteri. ideo in talibus inuenit difficultas repugnans bono rationis: non solu quantum ad appetitum sensitivum: sed et quantum ad voluntatem: que aliquis nimis prava est ad bonum proprium: et quod in talibus principalis difficultas provenit ex parte voluntatis: que nimis prava est ad voluntum proprium bonum magis quam alienum: ybi est est proprium bonum cum aliqua mala ratione subtractionis predicte. Co virtutes tollentes difficultates in bono rationis circa talia ponenda sunt in voluntate. Ita quod sic formatur ratio: quod in illo appetitu sunt ponenda virtutes morales: ex cuius parte puenit difficultas in bono rationis: circa nam morale. sed voluntas est huius: quod tecum. Ma. et minor: possunt patere ex predictis: signum est huius pronatais inordinate est: quod nullus potest velle se esse miserum: id possit velle et velut frequenter alium esse miserum. Ctertia ratio probat: quod satis probabile est in voluntate esse aliquos habitus etiam respectu sensitivarum passionum ad resistendum tractus earum vel appetitus sensitivus: quod

Questio

sunt ad resistendū tractū earum: nec habent rationēm perfectam virtutū cū nō tollant difficultatē in operan do. ḡ r̄c. ¶ Ad rōnes verius qz r̄ndendum est. Ad illud igit: qd̄ d̄r de volūtate: q̄ in ipsa virtutes sunt ponēde: qz indeterminata est. Dōm q̄ indeterminatio nō sufficiat ad necessitatē hñdi habitū: sed cū hoc requiriſt diffi- cultas determinatiōis: talis aut̄ difficultas nō est in vo- lūtate fm se resp̄cū oīum pertinētiū ad materiā mo- ralem. ¶ Ad rōnem alterius partis dōm: q̄ inter rōna- le p̄ essentiā & vegetatiū nō solū mediū est appetit⁹ sen- sitiūus: imo vterqz appetitus. Qd̄. XIII.

Qó. XIII.

**B** secundus sic procedit: arguit q̄ ex actis ibus possit generari perfecta virtus siue q̄ hō possit se facere perfecte virtuosum: qr̄ in eo d̄tingit venire ad pfectum esse: cuius augmentū non vadit in infinitū: qr̄ inclinatio nālis nō tendit in infinitū. ḡ r̄. Contra. qr̄ fz phz p̄ magnop̄ moralium. homo nō pōt se facere virtuosissimum. Sed qui nō pōt se facere virtuosissimum nō pōt se facere perfectū in virtute: cū a virtuosissimo esse deficiant aliqui gradus. ḡ r̄. C. Rādeo. circa istam. q. p̄mo videndū est gd imponat perfectio virtutis. scđo dicet ad q̄onem.

10

Prin'aru  
Z.G.Zh.

**Quantum** ad prim sciendum: quod sicut dicit philosophus.  
metaphy. perfectum potest dupl*r* accipi  
simpl*r* & vlr: & sic solus deus est perfectus: & est pfectuz  
in genere: sicut homo perfectus: vel perfectus equus: &  
sic de alijs. Si ergo loquamur de viriute & perfectione  
generali in hoc: quod est esse virtuosissimu: sic solus deus  
est perfecte virtuosus: quod in eo solo est plenitudo ois bo  
mini. Si aut loquimur de perfectio*e* virtutis in genere  
. l. de pfectio*e* virtutis humanae: sic adhuc potest distingui  
. l. quod sum ad virtutes naturliter acquistas: & quod sum ad vir  
tutes infusas. Quantum ad virtutes infusas sunt diuise  
opiniones: & precipue de charitate: vtr*u*. l. possit venire  
ad tale perfectione: quod vltra non possit proficere: & de hac  
virtute ad prins supsedeo: quod non videt quod mota propter  
hoc. Quantum aut ad virtutes naturliter acquistas: & ac  
cipiamus gratia exempli de virtute morali. Utr*u*. l. ex  
actibus possit homo se facere pfecte virtuosuz. Et quod tu  
ad hoc distinguendum est de perfectio*e* talis virtutis: quod  
aut loquimur de tali perfectio*e*: que. l. excludit omnem  
imperfectione: quod sum ad bonum ronis: & oem defectuz in  
bono ronis in moda morali: aut de perfectio*e*: que consue  
tit fm cursum contem inueniri in oibuis circa tale modz.

Scōe gr̄.

**E**r his ad qōnē dico: q̄ certiū ē: q̄ hō nō pōt  
ex actib⁹: nec ēt ex ifusione  
ptingere ad vleüz pfectionē vltis gnālē accepte. qz boc  
est pprū soli⁹ dei. vī dcīm ē. Si āt siat qō dc vltute acqſi  
ta ex actibus ēt in spāli mā. puta in mā morali. ad hoc  
dico: q̄ hō ex actibus non pōt pertingere ēt in mā solo  
moralī ad illā perfectionē: que excludat oēm defeciūz  
circa bonū rōni in tali materia: qz expuris naturalib⁹  
ipossible ē appetitū sensitiūz vel ēt appetitū intellecti  
uum q̄tum ad ea: que sunt ad alterū: ad plenum subyici  
rōni recte sine quocūqz defectu. sed perfectio predicte  
virtutis consistit in tali rōne. ḡ rc. Si aut̄ loquamur de  
perfectione nata inueniri circa talem materiaz fm cur  
sum cōeni eoz: que impendunt studiū tali bono rōnio:  
dico q̄ sic: qz eo ipso q̄ hō ponit fm cursiuñ cōem mō  
predicto acceptū: actius natus hēre talē perfectionē po  
nitur ipm inpendente studiū ad hoc posse pertingere.  
Si aut̄ querāt vtrum ynuis homō possit pertingere ad  
tantam perfectionē virtutis humagne: z i omni materia

**N**on vidco et  
ego ipso ita  
h<sup>o</sup> n<sup>o</sup> loq<sup>n</sup>  
do: qd. n. ipsi  
ca<sup>z</sup> hoic vni  
h<sup>o</sup> opum  
ipsionis ipsa  
metum posse  
o<sup>e</sup>s fcias acq  
rere: cū fciis  
et si oia scit:  
et ita erit o<sup>e</sup>s  
morales h<sup>o</sup>l<sup>o</sup>  
tusi sicut dicit  
tur q<sup>z</sup> h<sup>o</sup> e<sup>z</sup> q<sup>z</sup>  
dicuitate vi  
te. S<sup>z</sup> hoc ni  
h<sup>o</sup>l<sup>o</sup> e<sup>z</sup> q<sup>z</sup> h<sup>o</sup>  
vitae vite pos  
set i<sup>e</sup> pedit: ip<sup>z</sup>  
a cognitio et  
se ip<sup>z</sup> et p<sup>z</sup> u<sup>z</sup>  
tione: n<sup>o</sup> ip<sup>z</sup>  
dixerit ip<sup>z</sup> a co  
gnitio h<sup>o</sup>ra p  
doctrinam: et  
sic glo<sup>z</sup>. dicit  
p<sup>z</sup> i. z. mcta  
phy. ad p<sup>z</sup> n<sup>o</sup>  
piu. rbi h<sup>o</sup> p  
signu<sup>z</sup> diffi<sup>z</sup>  
lantigrade ve  
ritatis et neg  
digne adiipi  
scit ipsa que  
h<sup>o</sup> v<sup>z</sup> e<sup>z</sup> ex se  
ip<sup>z</sup>: s<sup>z</sup> ab alio  
n<sup>o</sup> e<sup>z</sup> ipole. Ei  
illatut glosa  
L<sup>o</sup>m<sup>o</sup>ta. ibid  
vbi ipse inq<sup>z</sup>  
q<sup>z</sup> signu<sup>z</sup> diffi  
ciliaq<sup>z</sup> e<sup>z</sup> est  
q<sup>z</sup> nullus sine  
coicidio alte  
ri<sup>z</sup> sciunt ip<sup>z</sup>  
tare de eo fm  
q<sup>z</sup> o<sup>z</sup>. n<sup>o</sup> e<sup>z</sup> du  
biuz e<sup>z</sup> apud  
L<sup>o</sup>m<sup>o</sup>ta. po  
nentie inelst  
adep*z* istud n<sup>o</sup>  
e<sup>z</sup> ipole. sicut  
p<sup>z</sup> ab ip<sup>z</sup> 3. d  
aia. com. 36.  
q<sup>z</sup> zc.



**Q**uesta pole. Ituz ad diversos homines circa diversas  
mas. vt si pr. v<sup>z</sup>: p<sup>z</sup> aliquis vnius bō possit attingere in  
oi virtute intellectuali et morali ad tantā perfectionē i  
omni materia ad q<sup>z</sup> tam possent diversi in diversis ma  
terias attingere. Istud nō vide<sup>z</sup> bene possibile: q<sup>z</sup> nāli  
ter loquēdo nō v<sup>z</sup> facultatē appetit<sup>z</sup> et intellectus in uno  
solo homine ita perfecte posse attingere ad diversa: sicut  
in pluribus hominibus: credo et q<sup>z</sup> nullus homo natu  
raliter loquēdo pertingit in vita ista ad tantā perfectio  
nez virtutū qn si plus viveret plus pficeret in bona di  
spositiōe: et virtutū acquisitionē. Utrum autē bō possit in  
virtutibus pficeret in infinitū q<sup>z</sup> tam ad intensionē vir  
tuoso et habituū p<sup>z</sup> termito quo ad p<sup>z</sup> s. Ad rōnez  
facta ad primā partē dico: q<sup>z</sup> dato q<sup>z</sup> augmentū virtutū  
non vadat simpli in infinitū: tñ virtutū augmentū cir  
ca diuersas materias in diuersis boib<sup>z</sup> p<sup>z</sup> tñ excedere fa  
cultatē vnius hominis circa totū materias dato e<sup>z</sup>: q<sup>z</sup> aug  
mentū virtutū non vadat in infinitū: sicut q<sup>z</sup> quocūq<sup>z</sup> gra  
du dato sit adhuc gradus intensionis. tñ sic veniens ad sic  
perfectionē talē possibile non p<sup>z</sup> ppter defectum nāe  
pertingere ad excludendū oēni defectū circa bonū rō  
nis. nec ad talem perfectā sublectionē appetitus respe  
ctu rōnis. Ad auctoritatē et Aristō. p<sup>z</sup> dicit: q<sup>z</sup> licet  
senserit: q<sup>z</sup> aliqui perueniant ad perfectionē sic nata ba  
beri: tñ cū hoc vadi: q<sup>z</sup> ista p<sup>z</sup> fectionē nō possit attigere  
excludēdo oēz defectū in bono rōnis. Qd. XIII.

**Q**esta querebāt duo pertinētia  
ad defectū: quo p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> nō est  
verū petri originale hēat rōnez culpe.  
et arguit p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> nō: q<sup>z</sup> fm Augustinuz  
vena e<sup>z</sup> malū q<sup>z</sup> patimur. culpa vō ma  
lum q<sup>z</sup> agimus. sed originale p<sup>z</sup> nō  
est malū q<sup>z</sup> agimus. ergo zc. L<sup>o</sup>tra  
est magister sniaz. lib. z. dist. 3. vbi p<sup>z</sup> bat diuersis aucto  
ritatib<sup>z</sup> sanctor<sup>z</sup>: q<sup>z</sup> peccatu<sup>z</sup> originale est. p<sup>z</sup> prie culpa.  
R<sup>o</sup>. Circa ista q<sup>z</sup> nō sunt due opinionez: si tñ de  
beat prima dici opio: et nō error manifestus. P<sup>z</sup>rima  
opio est: q<sup>z</sup> p<sup>z</sup> nō originale nō est. p<sup>z</sup> prie culpa: sed reat<sup>z</sup>  
pene. hoc p<sup>z</sup> bat quattuo rōnib<sup>z</sup>. prima sumis ex modo  
strahendi p<sup>z</sup> nō originale: et est talis: p<sup>z</sup> nō originale d<sup>z</sup>  
trāsire in oēs p<sup>z</sup> originē. sed petri ade nō trāsire in alios  
q<sup>z</sup> tñ ad actu: in quo v<sup>z</sup> sit rō culpe: sed q<sup>z</sup> tñ ad reat<sup>z</sup>  
pene in quātū p<sup>z</sup> amur donis collatis ppter peccatu<sup>z</sup>  
eius. ergo zc. M<sup>o</sup>noz p<sup>z</sup>. q<sup>z</sup> id actu: nō trāsire de subie  
cto in subn<sup>z</sup>. p<sup>z</sup> bo maiorē dupl<sup>z</sup>. P<sup>z</sup>imo. q<sup>z</sup> p<sup>z</sup> nō origia  
le. q<sup>z</sup> d<sup>z</sup> p<sup>z</sup> nō nāe non p<sup>z</sup> dici p<sup>z</sup> nō nisi p<sup>z</sup> tato. q<sup>z</sup>  
aliqua persona infecit naturam. et omnes participates  
ad illā naturā suo p<sup>z</sup> t. Sed adam i<sup>e</sup> cise totā naturā  
suo p<sup>z</sup> nō v<sup>z</sup> esse alind: q<sup>z</sup> p<sup>z</sup> nō ade e<sup>z</sup> p<sup>z</sup> toti<sup>z</sup> nāe:  
et participantium illam naturaz per generationē. ergo.  
p<sup>z</sup> nō origiale d<sup>z</sup> trāsire. in alios per generationē in qua  
cum actuale p<sup>z</sup> nō ade sit aliquo modo peccatu<sup>z</sup> aliquoz  
genito<sup>z</sup> ab ipso. tñ sic p<sup>z</sup> maior. Scdo. p<sup>z</sup> bat eadē maior  
auctoritate apostoli ad ro. v. sicut per vnius hominis de  
lictū p<sup>z</sup> nō intravit. et sequit<sup>z</sup> in quo oēs peccauerūt. s. pec  
cato. q<sup>z</sup> fin btm Augu. p<sup>z</sup> exponi in quo boie vel i quo  
p<sup>z</sup> oēs peccauerunt. et sic vt v<sup>z</sup> oēs descendentes ab  
adam fm seminalē rōnem peccauerunt in illo p<sup>z</sup>: q<sup>z</sup>  
nō esset veruz: n<sup>o</sup> illud p<sup>z</sup> nō aliquo modo esset pecca  
tum descendētiū ab adam. Scda sumis p<sup>z</sup> compara  
tione meriti xpi ad demeritū ade: et est talis. nō min<sup>z</sup>  
debuit xps transfundere suum meritū in alios. q<sup>z</sup> adam  
suū p<sup>z</sup> nō v<sup>z</sup> esset meriti sui in alios quantū ad rōnem  
meriti propriez: sed q<sup>z</sup> tñ ad absolutionē pene. ergo nec

adam transfudit suū demeritū in alios quātū ad rōnē  
demeritū p<sup>z</sup> in quo v<sup>z</sup> sit ratlo culpe. sed tñ q<sup>z</sup> tñ  
ad reatū pene. Tertia rō sumis ex eo q<sup>z</sup> ponit p<sup>z</sup> nō  
originale. et est talis. Caretia instinc originalis debite in  
esse dicit<sup>z</sup> originale in nobis. Sed talis caretia origin  
alis incōtinētē debite nō h<sup>o</sup> p<sup>z</sup> rationem culpe. g<sup>z</sup> zc.  
M<sup>o</sup>noz probat. q<sup>z</sup> talis caretia magis  
habuit rōnez culpe in adam peccante q<sup>z</sup> in nobis. q<sup>z</sup> in  
ipso magis habuit rōnem voluntary q<sup>z</sup> in nobis: sed in  
adā nō habuit rōnem culpe: q<sup>z</sup> in eo nō fuit culpa origin  
alis: q<sup>z</sup> eam nō cōtraxit per originē. nec actualis. quia  
culpa actualis eius fuit transgressio p<sup>z</sup>cepti q<sup>z</sup> cōsistit in  
actu. Quarta rō sumis ex d<sup>z</sup>ia culpe et pene q<sup>z</sup> Aug. po  
nit p<sup>z</sup> de lib. ar. vbi dicit: q<sup>z</sup> pena est maluz q<sup>z</sup> patimur.  
culpa vō est malū q<sup>z</sup> agimus. sed p<sup>z</sup> nō originis non est  
malū q<sup>z</sup> agimus. g<sup>z</sup> zc. Q<sup>z</sup> autē iste reatus dicat p<sup>z</sup> ec  
catū nō est incōueniens. vt dicit. q<sup>z</sup> iste modus loquēdi  
vt dñt inueniēt in lacra scriptura. vnde in Joanie d<sup>z</sup> in  
p<sup>z</sup> vro moriemini: q<sup>z</sup> vt dñt nō p<sup>z</sup> intelligi culpa: cu<sup>z</sup>  
actus in quo v<sup>z</sup> sit culpa transferit: sed vt dñt intelligi  
tut de reatu pene. Alia est opinio: que magis dicēda est  
snia fidei catholice q<sup>z</sup> opio. l. h<sup>o</sup> q<sup>z</sup> p<sup>z</sup> nō originale e<sup>z</sup> p<sup>z</sup>  
culpa. et p<sup>z</sup> mo. p<sup>z</sup> bat: q<sup>z</sup> ita sit. Scdo osdetur quo h<sup>o</sup> pos  
sit esse. P<sup>z</sup>rimuz p<sup>z</sup> bat. p<sup>z</sup> auctoritatibus: quas magister  
adducit. 3. lib. sniaz. dist. 30. que valde expresse sunt: in  
ter quas sunt due: q<sup>z</sup> sunt Augustini. que expresse h<sup>o</sup> dñt:  
quaz est vna talis. et est in lib. de nā et g<sup>z</sup>o. p<sup>z</sup> n. p<sup>z</sup>  
bois nō solū ipm: sed oēnocuit genus humānū: q<sup>z</sup> ex eo  
dānationē et culpā suscepimus: ecce q<sup>z</sup> tñ expresse ponit  
culpā distinguēdo eam extra penā q<sup>z</sup> vocat dānationēz.  
Ideo sup<sup>z</sup> p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> dicit. nemo nascit̄ nisi trahens penam et  
meritū pene: h<sup>o</sup> meritū pene est culpa. g<sup>z</sup> zc. Secūdo  
idē p<sup>z</sup> bat: et hoc duplici rōne p<sup>z</sup>ma sumis ex dicto aduer  
sario<sup>z</sup>. Ad cui<sup>z</sup> evidentiā sciendū. q<sup>z</sup> aliud est aliqd sub  
trahi alicui lanq<sup>z</sup> a reo pena. et dignus tali subtractione  
sue indigno talis beneficj collone. et aliud est tale bñ  
ficiū alicui nō dcbere. v. g. Pater ppter fore factum  
suū priuāt hereditate sua et caret ea. filius succedens ei  
dein de iure caret eadem hereditate. Sed alr et alr. naz  
pater caret. sicut reus et dignus p<sup>z</sup>ari. filius autē non ca  
ret ea tāq<sup>z</sup> in aliquo re<sup>z</sup> et tali priuatiōe per suū reatum  
dignus: sed tāq<sup>z</sup> h<sup>o</sup> nō ius succedendi in tali re: que p<sup>z</sup>  
p<sup>z</sup> rem facia est aliena. et a p<sup>z</sup> et ab oī bñte successionē  
vel ius succedendi ab eo. sic iglē p<sup>z</sup> aliquis priuari aliud  
qua re sub conditione sibi aliquo modo debita qnq<sup>z</sup> si  
cut bona patris sunt debita filio. si bona permaneant  
in iure pris in morte: et p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> priuari alig<sup>z</sup> sine p<sup>z</sup>to: non  
tñ iuste p<sup>z</sup> priuari tāq<sup>z</sup> reus talis pene sine peccato. Ex  
hoc p<sup>z</sup> formari vna rō talis: nullus est pene reus vere  
pprie accipiēdo: nisi ppter culpā. q<sup>z</sup> esse reum pene p<sup>z</sup>  
prie loquēdo est esse dignū pene ppter culpā: sed fm te  
p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> est p<sup>z</sup> reatus pene. g<sup>z</sup> in eo est p<sup>z</sup> prie culpā: nec  
p<sup>z</sup> dici fm te: q<sup>z</sup> iste reatus sit ppter culpam pris: q<sup>z</sup> si  
cut iam patuit: h<sup>o</sup> aliquis ppter culpā pris p<sup>z</sup>ue<sup>z</sup> aliq<sup>z</sup> re  
quā habitur erat: si p<sup>z</sup> nō peccas: nō tñ priuaf tāq<sup>z</sup> re<sup>z</sup>.  
vñ ibi nō est nec fuit culpa p<sup>z</sup>riene reatus pene p<sup>z</sup>pe.  
ppter q<sup>z</sup> venerabilis doctor frater Thomas dicit illā  
opinionē: que ponit in parvulis reatu pene sine culpa  
esse erroneā et blasphemā. Scda rō sumis ex forma  
et mā baptisimi et est talis: in forma et in mā baptisimi im  
portat: q<sup>z</sup> s. sit ibi absolo ab aliqua sorde: aut i<sup>e</sup> sordē sorde  
corporali: aut a sorde spūali. Non aut a sorde corporali  
tñ: q<sup>z</sup> tunc effectus baptisimi nō attingeret aiam. Item  
q<sup>z</sup> derisoriu<sup>z</sup> eēt dicere q<sup>z</sup> p<sup>z</sup>ri baptismē ppter forde  
corporale. si aut ponat q<sup>z</sup> ibi fiat ab solo a sorde spūali

Scda opp.  
Et est ma g<sup>z</sup>  
sniaz. dt. 30.  
scd. et edim  
rat. bre. art.  
i cas. dt. q. s.

## Quolibetti

tūc argē sic. qz nullus ablinīt a sorde spūali: nisi ille in q̄ est sorde spūalis. sed sorde spūalis non est nisi culpa. ergo r̄t. **¶** Quantū ad z̄m difficilior est quo mō. s. pecatū originale bōnem culpe. **¶** Ad cui⁹ euidentia sciendū. q̄ culpa p̄prie est malū imputabile. malū vō p̄prie dñm est defectus alicui⁹ debiti in esse. vñ culpa est p̄prie alicui⁹ imputabilis. z vt magis ista descriptio pateat distinguēdū est de caretia vel defectu. **¶** Scđo de hoc q̄ dñr esse debitu. **¶** Tertio de ip̄tibili. Quantum ad p̄m sciendū. q̄ defectus vel caretia dupl̄r p̄t accipi. vno mō p̄ absoluta negotiōe alicui⁹: q̄ alicui⁹ rei nō p̄ueit: nec natū est p̄ueire: sicut caretia visus in lapide: z talis defectus nō h̄z rōnem mali. nō. n. lapis ē malus lapis. qz nō h̄z v̄sum. Alius est defectus alicui⁹ natī in esse. z hoc dupl̄r p̄t eē. vno mō q̄ natū est in eē rei: nō tñ illi rei est debitu vel necessariū in eē in ordine ad p̄priū z debitu finē: z hoc nō h̄z rōnem mali adhuc: verbi. g. sedere vel stare natū est inesse hoī. Jacere vel stare equo. z adhuc talis caretia vel defectus nō h̄z rationē mali. vñ si hōnō sedeat vel stet: nō op̄z q̄ ex hoc sit malus: nisi in casu in quo eēt ad hoc obligatus. Alio mō q̄ nō solū illud sit natū in esse rei: sed ēt est debitus in esse in ordine ad. p̄priū z debitu finē: sicut habere vi sum est debitu in esse equo tāq̄ debitu z necessariū ad debitu finē: g est bene portare hoīem vel aliquid tale. vñ equus cecus est malus: z malū equi esset esse cecuz. Adhuc de debito distigūl̄r p̄t. qz vno mō p̄t accipi de debitu p̄ debito cuiusdā decēt: ita q̄ decētia esset si fieret. sicut s̄ dicere: q̄ religiosus claustraliz dñ audire missas quotidie vel oītine v̄sqz ad prādiū vel esse in orōne. qz si fieret deceret: alius est debitu eiusdē necessariū in ordine ad finē: ad quē est ordinatus. sicut babe re q̄ttuoꝝ pedes est debitu equo. qz est necessariū ei in ordine ad finē: ad quē est ordinatus: z homini est debitu esse illud ad qđ est obligatus in ordine ad deum: q̄ est finis v̄ltimū z principalis: z in ordine ad alia: puta ad rōnem rectā z ad. pximū: z ad q̄cūqz alia medianis bus q̄b h̄z ordinari in deū. Carentia p̄mi debiti. s. decētie non necessario h̄z rōnem mali: z habeat rōnem minoris boni. s̄ caretia debiti scđo mō accepti h̄z simpli rationē mali. **¶** Distigūl̄r ēt de imputibili p̄mo ex parte ipsius rei imputabilis. z ex parteei⁹ cui imputatur. **¶** Quantū ad p̄m sciendū. q̄ aliquid dñ imputabile ex hoc: q̄z est in p̄tate alicuius h̄tis aliquid dñiū super illud. quod. s. in potestate ei⁹ libera sit: q̄ talis res sit vel non sit: z qz soli agenti libero arbi. hoc auenit. hoc aut̄ est illud q̄ agit per voluntatē z intellectū: id ēt q̄ vñ, qđqz dñ in tñ imputabile inquātū est actus v̄l effect⁹ voluntari⁹: z s̄l̄r in tñ dñ aliquid nō imputabile inq̄tuz inuoluntariū. est aut̄ duplex actus voluntatis. s. elicitus z imperatus: z ad actū imperatū h̄z reduci oīs affectus agentis liberi arb. siue agentis voluntary: sive sit p̄natiuus siue positiuus. p̄natiuus sicut omission act⁹ vel alii cuius notitie debite in esse. ppter qđ ignorantia vel caretia cuiuscūqz debiti in esse loquēdo de debito obligationis in cōparatione ad agens h̄z rōnem culpe. sicut igitur generaliter. q̄. p̄t accipi: q̄ ē duplex imputabile. s. imperatū z elicitū. Quantū ad illud qđ est imputandum: sciendū: q̄ imputabile elicitū imputandum est semp elicitū. Imputabile vō imperatū puta occisio: que ē effectus qñqz voluntary agentis semp imputandum est imputanti ipsi. **¶** Quantū ad subm. in quo est: dico q̄ imputabile imperatū p̄t respicere aliqd vt instrumentū cooperans instrumentū p̄ncipal agenti. z sic est ei imputabile: sicut instrumento in bonū vel in malū: z sicut operatio

## Questio

est fm quid ipsius instrumēti. p̄prie tñ est operatio el⁹ ita in cōparatiōe ad instrumētu nō h̄z ita perfecte rōnē imputabilis. sicut in cōparatiōe ad p̄ncipale: licet vere t̄ppe z nō metaphorice tñ in cōparatiōe ad tale instrumentū sit. imputabile: vnde actus vel priuatio instrumenti cooperatis i ordinate p̄ncipali agenti inquātū est p̄ncipium cooperādi tali p̄ncipali agenti h̄z rōnē mali imputabilis: z rōnē culpe: z qz scđo cā est. q̄ instrumentuz aliquo modo p̄ime cause. **¶** Adā sūt est p̄ma cā oīum gnātōis v̄la descendētū: z descendētēs ab eo sunt se cunda causa z. q̄. instrā exequendi operationes suas. iō inordinatio existens in descendantibus ab eo inordinante appetendo fm v̄trūqz appetitū: qz ab eo. p̄cessit volūtarie inquantū volūtarie spoliavit se regulatōis potētiaz dictaz debito in esse eis debito obligatōis: q̄ adaz erat obligatiss cū tota p̄tate sua ad recte appetendū. iō talis inordinatio h̄z rōnem culpe in descendantibus p̄ generationē ab adam: sicut imputabile imperatū h̄z rationē culpe. **¶** Et qz inordinatio ista iustitiae caretia regulatōis: q̄ est iustitia originalis debita in eē. ideo talis caretia vere h̄z rationē culpe: que dñ culpa originalis. sicut ēt caretia notitie debite in esse culpa est actua lis: mō quo ad actū reduci⁹ omission. quo ad actus: ita q̄ p̄t formari ex p̄dictis talis ratio: qz malū imputabile h̄z p̄prierōnem culpe. licet fm diversam rōnem imputabilitatis inueniat̄ magis vel minus perfecte in diversa imputabilib⁹ rō imputabilis z culpe: sed vt oīsum est in paruulis h̄z rōnem mali caretia iustitiae originalis ēt imputabilis. g. r̄t. **¶** Ad p̄m igit̄ in oppositū dico: q̄ minor est falsa. Ad p̄bationē el⁹ p̄m p̄z. q̄ peccatum originalē nō dñ p̄ctū nācē: vt q̄s p̄ctū ade fuit formalē p̄ctū oīum descendantibus ab eo p̄ gnātōne. sed tñ cau saliter. qz s. per p̄ctū el⁹ nā s̄c fuit infecta. z idem p̄ctū fuit causa infectionis spūalis tracte in alys. Ad scđaz p̄bationē dico. q̄ oīs dñr peccasse in illo p̄ctō. sicut i illo: qđ fuit causa oīuz p̄dictoz z tractoz in alys descendantib⁹ ab adā per generationē. sicut supra dictum est. **¶** Ad z̄m dico. q̄ sicut xp̄i meriti q̄tū ad actū qđ exercevit nō sit in aliis. sit tamen in alio q̄tū ad effectū illi⁹ meriti: illis qui applicant̄ ad illud. vel ad xp̄m medianib⁹ sacris: vel mediāte fide. p̄pria q̄ gdē effect⁹ est grā: que est culpe cōtraria: z que reddit bonū ē dignū vita eterna: ita ēt demeritū ade: z nō transeat in alios q̄tū ad actū quē exercuit: tñ trāsfit in alios q̄tū ad effectū culpe originalis: que est ḥtia grā: z reddit dignū pena eterna: z indignū vita eterna. vñ sua rō magis est in oppositū q̄tū ad p̄positū: ita q̄ formaret sic rō. sicut meritū xp̄i se h̄z ad hoc q̄ sit nobis cā grā: ita demeritum ade ad B. q̄ sit cā culpe delēde. p̄ xp̄i grā. Sed meritū xp̄i ē cā meritoria n̄rē grā. g. r̄t. **¶** Ad 3̄m. dico q̄ p̄ua tio iustitiae originalis in adā fuit pena z culpa: pena qui dē inquātū fuit subtractio cuiusdam boni appetibilis: culpa aut̄ inquantū ipse priuatis se regula debita in eē: nec minus h̄uit in eo rōnē culpe: quam in nobis caretia notitie debite in eē: z sicut in nobis defectus directi ui nō solū h̄z rōnē culpe in intellectu: vel in affectu ēt in actu: qui debuit regulari a tali directiōi: ita etiā caretia iustitiae originalis non solū h̄uit rōnē culpe in adā: sed etiā in oībus descendantibus ab eo mō p̄dcō. qui sunt sicut eius instrā. **¶** Ad illud qđ dñ cōtra B. dico: q̄ illa priuatio fuit p̄ctū eius actuale: z ad illud qđ dñ cōtra B. q̄ p̄ctū ade actuale nō fuit nī in obediētā: vel trāgressio precepti: dico q̄ nihil p̄hibet circa vñ actū ēē multas deformitates formalē: z tñ ofille actus tale p̄ctū rōne yñnis illarū deformitatū: z talie dñr cir-

cunstantie: sicut ebrietas habet diuersas deformitates formaliter loquendo. s. gule & imprudetie: iniquitatem. s. exercendo opera gule subtrahit sibi noticiam actualis agibilium debitam in esse. Similiter licet in peccato adeo sint plures deformitates: sicut superbia: inobedientia: & carensia debite regule: qua prouinauit se: & suos posteros voluntarie: tamen illud per principalem vocatur peccatum inobedientie: vel transgressionis precepti: & alie deformitates vocant circumstantie: licet unaqueque illarum per se accepta habeat rationem culpe. Ad quartum potest dici vel quod augustinus non accipit ibi rationem culpe generali accepte: sed culpe actualis: vel potest dici. quod augustinus vult dicere: quod ratio culpe regreditur: quod si alienius libero arbitrio ageret principaliter. ita quod si reducatur in aliquod causale: non haberet rationem culpe: non tamen negat quin possit esse seruus alicuius ut in strumento habentis ad principale agens ut instrumentum motum.

Questio. XV.

**Eundem** quod querebat pertinet ad defecum est. virtus beatam virginem fuerit accepta in peccato originali: & arguit quod non: quod enim in sensu. Decus est ea ea puritate niterere: qua sub deo maior nequit intelligi. Sed si fuisset concepta in peccato originali inueniretur puritas maior puritate eius sub deo. scilicet puritas angelorum qui nunquam fuit in culpa. ergo recte. Contra enim apostolum ad Romanos 5. Petrum adeo transfluit in oes hominis. ergo in beatam virginem. Rudeo circa istam rationem videnda sunt tria. primo quid fieri ponuit. secundo quid decuit fieri. tertio quid tenendum est de facto.

Primas &  
tuncles,Sed contra  
me.

**Quantum** ad primum non est dubium. quoniam deus potuerit absoluere loquendo facere: quod beatam virginem non conciperet in peccato originali: quod non est dubium. quod deus potuit aliam eius creare in gratia. et per nos non fuisset in originali peccato concepta.

**Quantum** autem ad secundum. scilicet quid decuit fieri scientiam. quod magis cedit in honorem dei: licet enim ad honorem filii pertineat puritas misericordiae: tamen ad honorem dei pertinet magis tota natura humana descendente ab adam per generationem indigere redemptione facta per ipsum: quod aliquos indigere: et aliquos vel aliquam non indigere: et magis pertinet ad honorem suorum. quod ipse solus sit mortuus non debitor mortis: sed liberator omnium: a morte per suam mortem: quam ponatur aliquis non debitor mortis: et non indigena liberari a morte per mortem christi: et magis pertinent illa ad honorem christi quam puritas matris quam ad vitationem culpe originalis. Et hoc patet sic. quia illud pertinet magis ad honorem christi quam pertinet ad generales influentias sue bonitatis in alios: & quantum ad remotionem materialis: & quantum ad collationes boni: & quod magis hanc influentiam bonitatis manifestat quam illud quod pertinet ad dignitatem alicuius persone attinente eis ei enim humanitatem. sed sic se habent predicta de generali redemptione: & de indigentia generali omnium respectu christi in comparatione ad hoc: quod est beatam virginem concipi in peccato originali: quia hoc importat solam dignitatem persone singularis attinentis ei enim humanitatem. ergo recte. Et confirmatur ratio. quia illud magis pertinet ad honorem christi: quod magis pertinet ad honorem eius enim quod est deus quam quod pertinet ad honorem eius enim quod est homo. Sed influentia generalis redemptionis pertinet directe ad honorem christi sed quod est deus: quia generalitas ponitur ratio quare persona divina fuit incarnata: puritas autem matris pertinet ad

honorem christi directe nam quod est homo: quia licet vere beata virgo sit mater dei: tamen non est mater dei secundum quod deus. Ergo generalitas redemptio magis pertinet ad honorem christi quam predicta puritas matris sue. Si dicatur autem hic: quod ipsa fuisset redempta per christum: dato quod fuisset sine peccato originali: quia ipsa fuisset liberata a captivitate culpe futura non valet. quia licet posset dici aliquid a malo futuro preservatum: nunquam tamen potest proprium dictum redemptum: nisi actu prius venditum: vel a malo subingatum.

**Quantum** ad tertium dico. quod tenendum est de facto beatam virginem in originali peccato conceptam: & hoc probatur sic. quod illud tenendum est de facto in illa materia: quod magis decuit: & magis sancto dicitur: & sacre scripture congruit. sed ipsam esse conceptam in originali peccato & magis decuit: & magis dicitur sanctorum & scripture sacre congruit. ergo recte. maior patet. minor etiam per quod quantum ad hoc quod magis decuit: quantum ad hoc quod magis sacre scripture congruit patet per apostolum ad Romanos 5. unde dicitur: peccatum ad transire in omnes. quod autem dicitur sanctorum magis congruat patet. quod beatus Bernardus in hac materia expresse. s. de conceptione beate virginis finaliter hoc tenet. Ex dicens autem beati Augustini expresse hoc habetur de fide ad premium: ubi contrarium dicere indicat esse hereticus. unde capitulo 23. dicitur. Firmissime tene: & nullatenus dubites: omnem hominem: qui per concubitum maris & feminine concipiatur cum originali peccato nascit impietas subditum: mortis subiectum: & ob hoc filius ire natura nasci: de qua dicit apostolus. Eramus enim & nos natura filii ire sicut & ceteri: a qua ira nullus liberatur: nisi per fidem mediatory dei & hominum iherusalem christi qui sine peccato conceptus: & sine peccato natus: & sine peccato mortuus: hostia pro nobis factus est. id est sacrificium pro peccatis nostris factus est. Item in eodem libro. capitulo 40. Hoc itaque secundum regulam vere fidei firmissime pertinentia fideliter credere: fortiter veraciterque: & patienter defendere: & si quem contraria habebit cognoventer dogmatizare tanquam pestem fuge: tanquam hereticum abye: ita enim ista: que possumus: fidei catholice congruunt: ut si quis non solum omnibus: sed etiam singulis voluerit contrarie: in eo quod singulis horum contumaciter & pertinaciter repugnat: & his contraria docere non dubitat: hereticus: & fidei christiane inimicus: atque ex hoc omnibus catholicis anathematizandus appareat: & idem dicitur de consecratione dominicae 4. capitulo. firmissime. Ad rationem dico: quod sub deo non est maior puritas puritate beate virginis quam cum ad intensiorem gratiam non tamen quantum ad continentiam culpe cuiuscunq;

Tertius articulo.

In hac questione vide p. 16 oppositum a Scoro in tercio in iter uo Sniardoli. q. 1. & gregorii grimmen se i. z. Sniardoli. q. 2. ubi solutum rondo sco. ab ipso. & declinat ea opione docet in hac materia cc.

**Explicit** quartum quodlibet magistrorum Verucorum.

## Quolibetti

**C**oncepit quintū quodlibet magistri Beruci. Qd. L.



## **Questio**

effectuā: id *xuenire* nō est sine ope *stella*, q̄ cōuenit p̄ opus itell̄ sicut p̄ cām effectuā. Isto mō cōueniūt per opus itell̄ illa: quoꝝ cā est intell̄ practicus, et illa quoꝝ cā est intell̄ speculatiꝝ. vt si ordo in acib⁹ intell̄ gēdi sit talis, q̄ per p̄mū cāetur scdm̄: et per scd̄ tertiu. et sic de alijs vſq; ad vltimū: et p̄ oppositū dī *xuenire* ali quid isto mō sine ope intell̄: cuius neutro mō p̄dicto actus intelligendi est cā. C Tertio mō dī aligd p̄uenire sine ope itell̄ alicui q̄ cōuenit ei nō pp̄ hoc: q̄ est in intellectu obiective nibil ponente in ipso realr vt sic: q̄ intelligere vt intelligere nibil ponit in obto intellectu uo vt intell̄m est tñ: nec formalr: q̄ nō dicitactū transiunt̄ vt transiunt̄: vt calefacere: nec ēt dicit p̄m̄ actū transiunt̄ vt sic: q̄ nibil ponit intell̄: nec actus eius in re intellecta vt est itellecta tñ: ppter illa q̄ respiciūt intell̄m practicū: q̄ nō solū respicit obm̄ intell̄m vt itellectū: sed etiā vt opabile per ipm̄. Et per oppositū dicit̄ aligd cōuenire isto mō per opus itell̄, q̄ cōuenit alicui rei vt est obiective in intellectu vt obm̄ intell̄m est tñ. sicut vbi grā. esse vle: esse genus: esse spēm et cōsilia: esse enī se paratu singularibus non xuenit boi, vel cuiuscq; aīali in esse reali. q̄ que sunt separata in eē reali impole est q̄ ynu sit alterū. Nunc autē realr for. est bo, et plō, et sic de alijs: nec etiā talis separatio fm̄ rōnē intelligēdi tñ possit cōuenire alicui rei existēti in intellectu sicut in subiectu actui vcl spēi: q̄ talia differunt realra for. et plōne q̄ hoc realr nō est id. sed illa que differunt̄ fm̄ rōnē. sic se bñt q̄ ynu realr est alterū. ergo z̄. separatio ergo q̄ aligd dī separati a singularib⁹ nō cōuenit rei in eē rea li extra: nec ēt xuenit alicui exnti in intellectu sicut in subiectu: sed xuenit ipsi obo. s. ipsi boi put obiue rñdet yni xciptui. vel yni actui itell̄gedi nō cū intellectis for. et plōne et alijs. Et sicut dixi alias: licet res sit fundamētu remotū talū cōuenientiū fm̄ rōnē intelligēdi: in quantuz cōuenientia realis vel diuersitas realis est causa mouēdi intellectū ad diuersos cōceptus vel ad ynu. tñ imedia tu fundamētu est res: vt est obiective in intellectu: et talia xueniēta isto mō reb⁹ dī xuenire fm̄ rōnē intellectēdi. Et vñ q̄ isto mō intellectā qđo. s. vñz nā dīna sit rep̄ntatina plū sine ope itell̄. C Quātū ad 3<sup>m</sup>. s. quot modis dī aligd rep̄ntare aliō sciēdū: q̄ aligd p̄t ee rep̄ntatiū alteri tripli. p̄ mō sic obm̄ ducēs in cognē rep̄ntati. vt imago herculis rep̄ntat hercule. C Z̄ sic spēs rep̄ntat rem: cuiua est spēs: et mouet ad actuū intelligēdi fm̄ possentes spēs. C Tertio mō sicut actus itell̄gedi: q̄ qđē actus intelligēdi est rep̄ntatio formalis rei apud itell̄: alia sunt rep̄ntatiua: puta obm̄: et spēs sunt rep̄ntatiua in quātū rep̄ntationē formale: que est ipse actus intelligēdi: nata sūt efficere. C Quātū gād scd̄ p̄ncipale. s. solutiōne qđnis. p̄ intēdo rñdere ad qđnē. scd̄ ad id qđ for malr ex p̄posito querebat vel intēdebat. C Quantuz ad p̄mū. p̄tio ad hoc intēdo qđtū ad distinctiones p̄misas ponere īnes: quas intēdo soluere: et eaꝝ pbōnes: etiā ad obo rñndebo. Circa B ergo pono tres v̄l q̄ttuoꝝ īnes p̄ria ī. q̄ si q̄rat de rep̄ntatio p̄ modū obi v̄l sp̄ciale mouētis quocuq; accipias rep̄ntare ex nā rei: et accipias tur cōuenire sine ope itell̄ cōuenire nō fm̄ rōnē intellectēdi tñ. sed in eē reali. isto mō dico q̄ eētie dīne non xuenit rep̄ntar nec p̄ ynu nec p̄ plā ex nā rei: et sine ope itell̄. et B dico rei sui eē. et B p̄bo accipiendo ex nā rei. et z̄ mō. s. q̄ xuenit alicui fm̄ eē reali: et nō fm̄ rōnē intellectēdi tñ: q̄ sīc dc̄m̄ ī aligd dī xuenire alicui isto modo ex nā rei et sine ope itell̄ q̄ xuenit ei realr et eē reali: et nō fm̄ rōnē intellectēdi tantū. cui nō cōuenit mouere ad

nec plā. isto modo ex natura rei. maior p̄z ex qd nois: fm distinctionem premissam. m̄nor etiā satis patet. qz illud cuius nulla est causa vel p̄ncipiū in quocūq; gene re cāe nō habz allud motivū ad ipsum vel. p̄ductiuim ipsius. sed actus intelligendi: in quo deus intelligit est b̄z. quia nullum absolutū in diuinis producſ. ergo r̄c. etiā illa que producunt ibi realr loquēdo nō p̄ducunt ab aliquo per moduz obiecti vel speciei mouentis dixi respectu sui: qz essentia diuina non sit p̄ncipiū agens vel mouens respectu cognitionis: qua deus intelligit p̄ modū obiecti mouētis: potest tñ isto mō esse mouēs respectu cognitionis b̄o p̄z: qua beati eū vidēt: multo aut̄ plus p̄z: qz nō cōueniat esse nāe diuine isto mō vel vñū vel plura representare ex natura rei accipiendo ex natura rei p̄z: qz eē ex nā rei p̄z addit ad esse ex nā rei scđo mō perficitatem: t̄ necessariā fñlā ad nām rei. vnde dī cōuenire in esse reali t̄ p̄ se. sed vt oñsuz ē. essentie respectu sui nō cōuenit repn̄tare ex nā rei scđo mō. ḡ nec p̄io. **S**cđa h̄ p̄ncipalis ē. qz si accipiatur repn̄tare p̄ modū q̄ intellectuū repn̄tatio rei formaliter apud itellec̄tu accipiatur cōuenire ex nā rei scđo mō sc̄z qz cōuenit alicui realr: z nō fm rōne intelligēdi tñ. **I**sto mō dico qz essentie diuine cōuenit expn̄a rei repn̄tare etiā tam polia qz existit: z nō solū entia realia: sed etiā entia rōnis: que dñr scđe intētiones: qz esse isto mō ex nā rei representatiū plūm est esse realr actū intelligēdi plura: hoc est oia qz p̄dicta sunt. ergo r̄c. maior patet. ex qd nois fm distinctionē p̄missaz. probo minorē tr̄plici rōne. **P**rima talis est: qz sicut realitate actus intelligēdi intellectuū b̄z qz sit intelligens realr: ita b̄z qz ab eadem realitate res intellectuū b̄z qz sit intellectuū realr. sed intellectuū dei dī intellectuū nō fm rōne intelligēdi tantū. sed ēt fm rez: dūmodo realr in se actū intelligēdi b̄at. ḡ intellectuū aliq̄ actū intelligēdi habēt: qz sint intellecta realr. sed sicut dicitur est. nō solū plura. sed ēt oia qz dicta sunt: sunt intellecta per actum intelligēdi dei. ergo r̄c. **S**cđa ratio talis est. illud qz cōuenit alicui fm rōne intelligēdi tñ: simp̄l ei disconuenit: z simp̄l enuncia tū de illo est falsum simp̄l. sicut vbi gr̄a. qz esse separatū a singularibus cōuenit boi fm rōne intelligēdi tñ. id ei simp̄l disconuenit. vnde ista. hō est aliqd separatū a singularibus est falsa simp̄l. sed ista. oia sunt intellecta a deo: vel etiā omnia intelligit. non est simp̄l falsa. sed īmo est simp̄l vera. ergo itelligere oia: z per oia repre sentare oia p̄dicto modo conuenit deo in esse reali: t̄ non fm rōne intelligēdi tñ. **T**ertia rō talis est. qz illa dñr cōuenire fm rōnem intelligēdi tantū. z nō fm esse reale. que cōsequunt̄ rez prout est obiectuē in itellec̄tu: sed deum in intelligēdi oia: z per cōsequēs isto mō repn̄tare oia nō cōsequit̄ deū vel cōuenit diuinā: p̄ut est obiectuē in itellec̄tu. ergo intelligere plura. īmo oia. z per cōsequēs isto mō representare oia cōuenit eentie diuine non fm rōnem intelligēdi tñ. sed in esse reali. **T**ertia h̄ p̄ncipalis est. qz si accipiatur repn̄tare isto modo: qui dicitur est nūc. Et accipiatur cōuenire ex nā rei primo mō. qz conuenit alicui in esse reali per se: z de necessitate: isto mō essentia diuina etiā oia representat ex natura rei: quantū ad suas naturas absolute possibiles esse. z quantū etiā ad essentias ipsas possibiles esse. Nō tamē isto modo repn̄tare ex nā rei illa: qz fuerunt: vel sunt: vel erunt: quantū ad hoc qz sint actū in p̄ priā nā. **P**rimum patet sic. illud dicitur conuenire ex nā rei primo mō. qz cōuenit in esse reali t̄ necessario. Sed oia quantū ad suas nās abstractas t̄ possibiles esse r̄c.

presentare cōuenit diuine essentie accipiendo represen tare modo: qui dictus est realiter t̄ necessario. ergo r̄c. maior patet ex quid nominis. m̄nor p̄z. quantūad hoc. qz essentia diuina isto mō realiter representeret oia. Qd autē talia representeret necessario. p̄bat sic. quia represen tare isto modo aliqua est ea intelligere: vel esse actum intelligēdi eoz. qz qz nō subest libero arbitrio dei sum pliciter est necessarium simp̄l. sed talia esse possibilia. t̄ esse tales quidditates possibiles non subest libero ar bitrio. ergo talia esse possibilia est necessarium. maior patet: minor probat: quia qz est impōle respectu eius: t̄ deus est potens nō facere illud: est necessariū: ex quo sibi est impōle. sed possibile est qz deus non possit facere qz est possibile. ergo necessariū est posse facere qz est possibile t̄ per cōsequēs necessariū est id: qz est pole deo esse possibile. sed qz est ignotum deo non est pole. ergo oē possi bility necessario est notum deo. **E**x hoc arguitur dire cte ad propositū. repn̄tare modo predicto est idē qz in telligere repn̄tatur: vel esse actū intelligēdi repn̄ta rum. sed deus necessario intelligit esse qualitētūq; in telligibile: aliter sibi eēt ipole. ergo r̄c. ergo isto modo essentia diuina necessario repn̄tatur oēm vñm possi bility: t̄ omne pole qdūq; sit illud: t̄ per cōsequēs ex natura rei repn̄tatur oia talia. **S**cđam etiā patet. s. qz essentia diuina non necessario repn̄tatur res. quantū ad hoc actu p̄o aliqua hora tēporis: qz qz subest libero arbitrio nō potest intelligi necessario sic esse: qz si intellectuū intelligeret in actu sic esse: cum non sit necessariū. iste intellectus esset falsus. sed qz res sit in actu p̄o aliqua differētia tēpis subest libero arbitrio diuino. ergo r̄c. Qd autēm essentia diuina representeret isto modo res sine opatiōe intellectuū se habēre modū cāe efficiētis. p̄z. qz istud repn̄tare nullā b̄z causaz realē. Ultimo qz tale repn̄tare non possit esse sine opatiōe intellectuū: accipiendo opus intellectuū. p̄actu intellectuū ēē sine actu intelligēdi put acci piētē sine opatiōe intellectuū: quo intellectuū formaliter intelligit p̄z. qz sic repn̄tare nibil aliad est qz esse actū intelligēdi: qz est repn̄tatio rei formaliter apud intellectum. sed actus in telligēdi non potest esse sine seipso. ergo r̄c. Et sic patet ad dclones itemtas in ista qōne. **S**ed alia premissa potest obisci multipliciter. Cōtra p̄mā arguit sic. quia sicut deus est realiter actus intelligēdi: ita realr deus est oēm intellectuū. ergo videſ qz qua rōne repn̄tare formaliter realr per itellec̄tionē: siue per modū itellec̄tionis. ita videtur qz representet per moduz obiecti in intellectuū. **E**t si dicatur ad hoc qz nō. qz ibi nō est oēm monēs. **C**ōtra. quia obiectuū nō solū babet ad intellectuū habili tudinē mouentis. sed habiliud in intellectuū. z iste dñe fuit diverse habitudines. nā alicuid p̄t esse intellectuū. qz nō mouet ad itellec̄tionē. sed in obo prout se babet p̄ modū obiecti intellecti p̄t aliquid allud relucere: t̄ per cō sequēs repn̄tari. ergo essentia diuina potest aliquid re presentare per modū obiecti: z non solū per modū itellec̄tionis. Iterū b̄z affirmat sic. intellectuū diuine sunt duo oba. essentia diuina t̄ creature: z babēt ordinē ad inuicem. sed talem ordinē non baberet nisi. vñū reluc eret in alio: sicut in obiecto: siue per modū obiecti. ergo r̄c. **I**tem arguit cōtra scđam cōclusionē sic. Et est ratio facta a p̄ponente. qz. s. essentia diuina represen tar plura per moduz repn̄tationis intellectuū. t̄ eētia diuina referit ad plura realr: z per oia in ea sunt plus res relationes reales nō tñ ex tpe: sed etiā ab eterno. Si ponatur p̄lo. intelligere ab eterno: cōsequēs est fal sum. ergo z antecedens. fallitas cōsequētis patet: qz nul lus ponit in deo relationem realem necab eternitas Veretus p̄z

## Quolibetii

Zar. 4. 20.

ex tempore ad creaturam. Et si aliquis ponat aliquas realitatem relations in deo: nullus tamē ponit ab eterno. cōsequentia etiam probatur per p̄m. qui dicit quinto metaphysice. q̄ scientia et sc̄ens realiter referunt ad sci b̄ile. licet nō eōnseruo: si dicāt q̄ non omnis sc̄entia realiter refertur et sp̄aliter sc̄entia dei. Contra. quia nō sc̄entia vel representatio talis formalis aut est realiter representatio illorū representatiū: sicut q̄ non solum est quedam res in se: sed etiā est realiter illorum fm̄ istud genus essendi alterius: aut non. Si sic. contra. q̄ esse sic alterius realiter est habere relationē ad id. si ergo eēntia diuina est realiter representatio alterius habet relationem ad alterū realem. q̄ est contra datum. Si hon. cōtra. quia si essentia diuina non est realiter representa tūa alterius. ita sc̄z q̄ istud cōe sit alterius realiter. seq̄ tur q̄ representare alterū: vel esse representatiū alterius non conuenit sibi realiter: sed fm̄ rationem. q̄ est contra positiū in cōclusionē. Iterū habitudo intellectū ad intelligentem: et esse terminuz actus intelligendi ni bil ponit fm̄ rem in re intellectū. sed illud qđ nihil reali ter ponit in re intellectū non videt ponere aliud esse nisi esse rationis. ergo plura esse intellectū a deo non dicit aliquid conueniens nisi fm̄ rationē. ergo et deum intel ligere plura dicit eria in aliquid conueniens deo fm̄ ra tionem tantū. non ergo in esse reali. q̄ est contra dclō nem istaz. Item vt videtur nihil conuenit fm̄ rem ali ter q̄ conuenit tantū in habitudine ad esse rationis. q̄ intellectū dei fm̄ te est intellectū: quia intelligit non so lum entia realia. sed etiā entia rationis: et per cōsequēs cognitio taliū conuenit deo in habitudine ad esse ratio nis tantū. ergo saltem respectu talium cognitio talium non conuenit deo realiter. sed fm̄ rationē tantū. Ad primā obiectiōē contra cōclusionē primā dicendum. q̄ illa solutio est bona. que ibi datur. scilicet q̄ obiectum non presentatur nisi per modum mouentis: q̄ cum rei presentatio formalis rei op̄id intellectū non sit aliud q̄ ipse actus intelligendi. vt dictum est: nulla res habet rationē representatiū nisi inquantū facit ad actionē intel ligendi: obiectū aut̄ non facit ad actum intelligendi ni si mouendo. et ideo vbi non est obiectū realiter mouēs non est representatio per modum obiecti. Ad secundū. q̄ est directe contra hoc dicenduz. q̄ obiectū prout est obiectum iam intellectū: sive prout est terminus iam actu cognitus non se habet vt sit in ratione representan tis formaliter per ipsam intellectiōē et effectiōē prout est mouens ad talem intellectiōē. si haberet causaz es fecimā. Ulterius vō si aliquid relucet in eo q̄ intel ligatur per ipsum: et q̄ representatur per ipsum per modum obiecti: hoc est inquantū illud obiectū mouet ad cognitionē illius alterius: vel ad hoc q̄ cognoscit vna cu ipso: sicut essentia diuina mouet intellectū beatū ad cognitionē suam et aliorū vel diuīsim: sicut aliquid co gnoscitur primo in se. postea mouet ad cognitionē aliorū: sicut patet in cognitione discursiva. Ad tertius dicendū. q̄ obiecta intellectū habere ordinem inter se potest intelligi duplī. uno modo fm̄ esse naturale suū in se et absolute non incomparatione ad intellectū: sicut causa habet ordinem ad effectū: sive p̄us intelligatur: sive posteriorū: et talis ordo non requirit: q̄ vnu sit repre sentatiū alterius: vel q̄ vnu dependeat ab alio: quā tum ad cognitionē fm̄ solum suū esse reale absolute. Alio modo potest esse ordo inter cognita vel intellectū in habitudine ad intellectū: et hoc dupliciter. uno modo q̄ vnum dicatur prius: quia p̄ncipalius obiectū: sicut dicitur. q̄ album et nigrum habent ordinem in cōpa

## Questio

ratione ad vñsum: quia album est p̄ncipalius obiectū. vel nobilius q̄ nigrum: et talis ordo bene potest esse in ter obiecta intellectū a deo: que sunt essentia sua et crea tura: quia essentia sua est p̄ncipalius obiectū. Si talis ordo non requirit: q̄ vnum sit representatiū alterius: sicut albus nō est representatiū nigrū apud vñsum: quo modo potest esse ordo inter intellectū in ordine ad intel lectū: quia. s. vñsum facit ad cognitionē alterius p̄ mo dum obiectū representantis. Et hoc modo aliquid mouet ad cognitionē sui vel aliorū vel alterius cōiunctū vel diuīsim: modo quo expositum est. et talis ordo non est inter obiecta intellectū a deo fm̄ rem: q̄ ad ta lem cognitionē nullum obiectum mouet realiter. Ad primū q̄ dicitur h̄ sc̄d̄ p̄nes dicendū. q̄ nō semp scientia vel sc̄ens referunt ad sc̄ibile realiter: alioquin aliquid refereret ad seipsum cum in aliquo sicurū in deo sc̄ientia et ipsum sc̄itū sit eadem res per essentia. Ad secundū dicendū. q̄ dicitur directe contra hoc: q̄ esse realiter busus non semper importat relationē realem ad id. tum quia aliquando tales constructiones sunt in transiūre fm̄ rem: sicut potentia creating dicitur cōpo tentia dei realiter: et tamē inter potentia dei et deus nō est relatio realis. et simile est quando dicitur q̄ deus co gnoscit seipsum: et q̄ cognitio cū est cognitio essentie ei⁹ vt obiecti aliquādo autē contingit q̄ non sequitur rela tio realis ex hoc. q̄ hic est realiter: q̄ est buius fm̄ gd. sicut rep̄nitio formalis vel cognitio bui⁹ nō est cognitio simpliciter: q̄ ad hoc q̄ cognitio dicat alicuius nō sequit̄ q̄ sit actus vel potentia: q̄ et priuationes et negationes: et ipsum nihil cognoscimus: et eorū cognitio est cognitio vt cognitorū etiā realis: nam realiter cognoscimus talia et cognitionē reale talium non importat: q̄ aliqua realitas sit in ipsis vel habitudo realis ad ipsa. sed pos nit: q̄ ipsa cognitio est talis res: que est representatiū istorū: et esse sic istorum est esse fm̄ quid. Ad formā dīcēdū. q̄ esse huius rei nō est b̄is habitudines reales ad hoc: q̄ est bui⁹ fm̄ quid vt trāstitū. Ad tertium dicēdū. q̄ licet cognosci vel intelligi nihil ponat in re intellectū nec sic. ponit tamen aliquid in intelligente realiter que res non solum est ipsius intelligentis. vt in quo est realiter. sed etiā est ipsius rei intellectū realiter. modo quo expositū est. s. modo quo aliquid dicit̄ esse alterius fm̄ quid. Quando ergo dīc̄ id qđ nihil ponit in re intel lectū fm̄ rem qđ nō pot̄ dici fm̄ rem ipsius rei intelle cte. yerū est si nō est ipsius: vel simpliciter: vel fm̄ quid. et nihil poneret nec in re intellectū: nec in intellectū: nūc autē contrariū est in proposito. Ad quartū dicendū. q̄ id qđ conuenit alicui in habitudine ad esse rationis nō conuenit ei realiter: nec ponit relationē realem in ipso. Dīcēdū q̄ lī esse rationis nō dicat ei realiter: tñ aliquid po test conuenire alicui per modū representationis talis qualis dicta est realiter: nā qua rōne possunt negationes et priuationes cognosci realiter: eadē rōne etesse rōnis: nec sequit̄ hoc ē cognitum. ergo realiter est. Si aut̄ querat iuxta tertiam cōclusionē. in quo mō dicēdī per se est. quādo dicitur qđ deus cognoscit creaturā per se ex natura rei. Dīcēdū est: q̄ lī p̄mo modo quātū est ex parte cognitionis ipsius talū: sed prout ista cōnotant aliquid extra. put talis cognitionē dicit̄ cognitionē creature: quātū ad h̄ haberet reduci ad fm̄ modū dicēdī per se per modum passionis: nec tamē sequit̄: q̄ aliquid accidens sit in deo: vel deo in herēs: q̄ sicut dictū est esse sic talū nō ponit ali⁹ gd absolutū vel relativū in deo realiter differens ab ei⁹ essentia: tñ q̄ sit cognitionē talū q̄si p̄ modū accidentis se habet inquātū cōnotat̄ ibi aliqd diversuz ab essentia

dei scilicet obiecta talia. Et sic patet ad questionem prout proponebatur et ad obiecta talia, ponente quoniam non facta. Si autem extendatur quomodo ad id: quod forte proponens intendebat. Et queratur utrum conueniat deo plura secundum quoniam: que quidem unitas conueniat deo ex natura rei et realiter: an enim per plura: que quidem pluralitas non conueniat deo enim rem. sed enim ratione intelligenti. Tunc dico quod deo non potest intelligere plura sed quod ipse qualitercumque plurificatur. ita quod pluralitas in eo existens sit ratio intelligentiae plura. quod illa pluralitas aut est enim rem: aut enim ratione intelligentiae: non enim rem. quia talis pluralitas inter absolute in diuinis est impossibilis: nec enim ratione: quod ens enim ratione nihil facit ad id quod conuenit alicui realiter: nunc autem intelligere plura conuenit deo realiter. ut dictum est. Si autem queratur utrum enim per quoniam intelligat plura. Dico quod si reduplicatio sit materialis ut sit sensus ut queratur utrum per illam rem: per quam conuenit sibi: quod sit unitus vel per quam ipsum consequitur unitas intelligentiae plura. Dicendum est quod sic isto modo: quod per essentiam suam: ad quam consequitur unitas sua conuenit sibi formaliter quod cognoscat plura. Si autem fiat reduplicatio formalis. ut queratur utrum illud quod dicitur formaliter unitas sit sibi ratio intelligentiae plura. Dico quod non. quod si per impossibile intellectus diuinus multiplicaretur nihil minus intelligeret plura. et sic intelligeret plura absque unitate: et per consequens unitas formaliter accepta non est sibi ratio intelligentiae plura. Dico quod ratio: quia conuenit deo intelligere plura et quod sit intellectus plurius manente unitate. ita quod unitus se extendet ad plura est. quod est representativum eminentius: sive excedens unitum quodque representatorum talium: quod unitum quodque vel effectuum: vel representativum quanto est eminentius tanto potest se extende: re non solum perfectius ad unitum quodque. sed etiam ad plura. Et ideo quia essentia diuina est representativum eminentius conuenit sibi intelligere plura simul. Sed contra ista potest sic obieciri. et primo quod deus enim per quoniam non cognoscat plura: sive accipiat reduplicatio materialiter: sive formaliter. quia unitus enim ratione non est semper facere unitum: enim videtur ponere philosopho. secundo generatione. ergo a simili unitus ut sic non representat plura. ergo et ceterum. Item licet eminentia possit facere ad perfectius attingendum idem manente unitate representativum: non tamen ut videat manente unitate tali se extendet ad plura: quia ut dictum est: unitus ut sic debet respicer unitum: sed eminentia unitus non tollit sibi unitatem: nec per consequens leges unitatis. et ceterum. Ita autem intellegit plura formaliter in eo per unitus: aut in eo per non unitus. Si prius modo sequitur quod dens in eo per unitum accipiendo reduplicatio formaliter intelligat plura: quod contra possum est. Si secundum modo: sequitur quod intelligat plura in eo per plura aliquo modo. quod non est unitus est plura: vel nihil. Si dicis quod cognitione de se extedit ad plura quia est excedens quodlibet illo per. Contra hoc arguitur. quod cognitione: quod cognoscit plura: aut excedit cognitionem quod cognoscit unitus: quodque illo per rem: aut enim ratione. Si prius modo: hoc est impossibile: quia idem enim rem non potest excedere seipsum. Sed cognitione: quia dens cognoscit plura et unitus quodque illo per est eadem. ergo et ceterum. Si dicatur quod excedit enim ratione. Contra: quia sicut pluralitas enim ratione nihil facit ad hoc: quod deus realiter cognoscat plura: quia ratio nihil facit ad esse reale. ergo et ceterum. Ad primum modum dicendum: quod illa obiectio procedit ex malo intellectu pribus: quia pribus non ponit: quod

unitum natum est facere unitus. sed unitus tantum non possit fieri nisi ab una causa effectiva una numero: vel specie nisi sit causa uniuoca. sed intentio sua est dicere: quod ideo manens idem eodem modo uniformiter se habens in agente naturali est natum facere idem vel eadem: sed non opposita. unde ipse volens ostendere que est causa diversitatis: que est inter illa: que sunt in hysmete et in estate dicit: quod causa istius diversitatis est motus solis in obliquo circulo. quia enim per ipse dicit ista diversitas operatur quod sit a diversis agentibus: vel ab eodem diversissimo de se habente: et quod in corporibus celestibus semper manet idem sol et luna: et sic de aliis. ideo cocludit quod causa huius diversitatis est idem multiformiter se habens. Nam aliter se habet ad nos sol in hysmete: et aliter in estate: et ex hoc processu fundatur se super ista maximaz non quidem quin idem possit facere multa manens idem: sed non opposita. unde si sol semper eodem modo formiter se haberet ad nos bene faceret plura: sed non opposita. Ad secundum modum dicendum: quod eminentia non tollit leges unitatis: et quod dicitur quod lex unitatis est. quod unitus unitus natum sit facere unitum. Dico quod falsum est. et procedit ex malo intellectu illius auctoritatis: ut dictum est. unde sicut quanto eminentior est virtus tanto magis potest attingere hoc vel illud: ita est quanto eminentior est virtus. tanto potest plura attingere. Ad tertium modum dicendum: quod deus intelligit plura: non tamen in eo per unitum: nec in eo per non unitum: sicut etiam non operari alterum istorum dare: quod sor. amat in eo per album: nec in eo per non album: quia ne calibuni: nec non album est sibi ratio amandi. Unde secundum quod negatio posita in propositione reduplicatio potest ferrinum ad reduplicacionem: sed ad reduplicacionem manente copula principali affirmativa. Et tunc denotat: quod predicatus principialis propositionis inest subiecto: et quod causa inherenter est ipsius negati. ut si dicatur sor. currit in eo per non album: sensus est quod cursus inest sor. et quod non album sit sibi ratio currendi: et talis negatio non facit contrariactionem ad aliam propositionem affirmatiuam: quod ambo possunt esse simul false. sicut patet in proposito: quod dicitur sor. currit in eo per non album vel in eo per album. quod vero potest ferrum ipsa negatio ad ipsam reduplicacionem manente copula principali affirmativa. ut si dicatur sor. currit in eo per album. Et tunc denotat predictum inesse subiecto: et quod album esse non est causa inherenter: et sic est vera. Ad tertium modum potest referri ipsa negatio ad totum. ut si dicatur: non sor. currit in eo per album. et ista habet duplicitem causam veritatis. Quia potest verisificari vel quia sor. simpliciter non currit: et sic non currit in eo per album: vel quia currit: sed esse album non est sibi ratio currendi: sic est in proposito. deus intelligit plura in eo per unitum falsa est. quia unitus non est sibi ratio intelligentiae plura. Sicut ista. deus intelligit plura in eo per non unitum falsa est. si ista. deus intelligit plura non in eo per unitus vera est. quod non ponit non unitate esse rationem intelligentiae plura. sed negat unitatem esse rationem intelligentiae plura. similiter ista. non intelligit plura in eo per unitum: que contradictionia affirmativa reduplicacione non est. Habet tamen duplicitem causam veritatis accipiendo formaliter. scilicet vel quia non intelligit plura. vel quod si intelligit plura: unitas non est sibi ratio intelligentiae plura: et in isto sensu est vera. Ita quod ego dico. quod deus intelligit plura: non in eo per unitum: nec in eo per non unitum: nec in eo per plura: nec in eo per non plura. sed in eo per eminentias reputatiuas modo quo dictum est. Ad quartum modum. quod cognitione: quia deus cognoscit plura non excedit fere cognitionis: nequa cognoscit unitum quodque illo per. ita per excessus

## Quolibetti

Si ex parte cognitionis sum rem: ut cognitio dicatur excedere cognitionem. sed est excessus hoc ex parte obnoxia per comparationem ad diuinam cognitionem. ita quod obnoxia excedit ita scilicet quod hoc est vera. deus cognoscit hominem. sed plus cognoscit hominem quam equum: et adhuc plus. ita quod dicitur cognitio excedens respectu uniuscuiuscumque. quia realiter maius obiectum habet: quod sit unumquodcumque istorum per se acceptorum: et sic pater ad id quod opponens intendere putabatur. **Questio. II.**



**Q**uesta querebatur: utrum actus notionalis conueniat relatio. et arguitur quod non. quod actus sunt suppositorum. relatio non est suppositum. ergo recte. **C**ontra. relatio est eodem cum supposito cui conuenit actus notionalis. quod recte.

**R**espondeo dicendum. quod actus notionalis vere potest enunciari de relatione propter identitatem realis personae et relationis. quod que sunt idem realiter respectu cuiuscumque predicationis. in quo non differunt potest unum supponere pro alio quantum ad veritatem locationis: scilicet non quantum ad proprietatem: nec forte cum reduplicacione. sed persona et relatione pater et paternitas sunt idem realiter et conuertibiliter. quod pater non se extendit per predicationem plus quam paternitas: nec conuersio respectu huius predicationis: quod est generare non habent inconuenientiam ad inuicem: nec repugnantiam. ergo recte. **C**ontra tamen ista ad maiorem evidenter eorum obvicius duplum. scilicet essentia et persona sunt idem: sicut persona et relatione. sed ista est falsa. essentia genetrix. ergo ista parentitas generat. **S**ed sic. si propter identitatem realis inter essentiam et personam conuenit persona conuenit relationem cum inascibilitate et spiratio activa conuenientem patrem. sequeretur quod spiratio et inascibilitas genera ret. sed hoc videtur inconveniens. ergo recte. **A**d primum ergo listorum dicendum: quod licet essentia sit eadem res cum persona. quod ipsam essentiam est personam non conuertibiliter. quia essentia est aliqua res: que non est persona sed vel illa: pater et filius: qui non est pater. Et propter hoc quod importat distinctionem ab aliquo existente in diuinis non conuenit essentie: potest cum conuenire persone. quia una persona realiter distinguitur ab alia. Nunc autem generare non solo importat identitatem inter id: cui attribuitur et actus generandi: sed etiam importat habere genitum: et per consequens distinctum a se. **E**ssentia autem non distinguuntur ab aliis existente in diuinis sicut persona: unde in hoc disconveniunt. Non sic autem relatione: sive parentitas. quia utrumque sive parentitas et persona est idem quod generare: et virtus est distinctum genito. Unde notandum. quod oea propositiones que important identitatem essentie cum aliis quod existente in diuinis sine implicatione alicuius diuerstatis reales sunt vere. Unde essentia est pater: essentia est filius: essentia est res que generat: et consimiles sunt vere. oea autem propositiones que important diuersitatem realem a quoque existente in diuinis sive explicite: sive implicite sunt false. ubi gratia. Si dicatur essentia non est pater: parentitas est falsa: sumit si dicatur: quod essentia non est generandi actus vel persona que generat: falsa est: quia aliquid generare importat illud aliquid habere genitum a se. quia nulla res producit seipsum. Quod autem dictum est. quod propositiones importantes distinctionem secundum rem inter essentiam: et quocumque existens in diuinis sunt false intelligendum est quoniam ad illas propositiones: que important quod essentia non est id: vel quod realiter distinguitur ab aliis: sic quod unum non sit realiter alter: propositiones tamem: que important differentias ex natura

## Questio

ra nec inter essentiam et personam quantum ad hoc: quod essentia non sit persona conuertibiliter: nec conuerso essentia vere. quia verum est quod essentia non est conuertibiliter persona: nec conuerso. sed ex hoc non habetur: quod essentia non sit persona: vel conuerso. sed quod essentia sit aliqua res: quod non est: vel sit hec persona determinata vel illa. quod essentia est filius: qui non est pater: et est pater: qui non est filius. **A**d secundum dicendum: quod quantum ad illud quod dicitur de spiratione non video quoniam quantum est ex parte rei possit vere dici. scilicet non proprieate et formaliter: et cum reduplicacione spiratio generatur: et parentitas spiratur. sicut vere dicitur pater spiratur: et persona spiratur: licet non equum proprietate. **C**ontra ad id quod dicitur de inascibilitate. si accipiatur formaliter pro priuatione nascibilitatis. sic nec generare nec spirare sibi conuenit: quod formaliter loquendo nullam priuatione est aliqua persona: nec alicui priuationi conuenit actus quicunque naturalis vel essentialis. **S**i autem accipiatur pro entitate: in qua fundatur talis priuatione: tunc illa priuatione fundatur super essentiam diuinam. id est diuinum est de ista. In nascibilitate generatur. quantum ad id possit generare: et de ista: essentia generatur. de qua per quod falsa est: et sicut alia. **S**i autem ista priuatione fundetur super sonas: tunc idem dubium esset de ista: in nascibilitate generatur: quantum ad possumus in quo fundatur: et de ista: persona generatur: quarum virtus est vera: licet non equum proprietatem sicut alia. **S**i autem queratur utrum proprietas conuenit generare: ut principio generandi. Dico quod licet principium generandi. quod est ipsa essentia: ut suppono formaliter: si id est realiter cum proprietate propter identitatem essentiae et proprietatis. tamen teneo. quod sicut ista est falsa. Essentia generatur: ita ista est falsa. potentia generandi generatur: et sic alias distinxit dixi de hoc. licet in diuinis potest generari: et principium quo suppositum generatur: non tamem est principium generans. **Q**uando igitur queritur virtus parentitatis: vel alicui proprietas conuenit generare ut principio. dico quod non accipiendi relationem cum precisione entis. quia relatione sicut accepta: non dicit tale principium: nec potest esse eadem cum essentia: quod non est eadem conuertibiliter cum ea: et propter hoc sicut non conuenit essentie generare: licet sit eadem cum persona generante: ita nec tali principio conuenit generare: licet sit idem cum proprietate secundum rem. **A**d rationem in contrarium dicendum: quod suppositorum veraciter est agere proprietatem: sed agere potest attribui veraciter propter identitatem cum supposito. licet non proprietate. In istis autem locutionibus proprius bene magis una est propria quam alia. sicut ista: proprietas generat magis quam ista essentia genetrix: et ista: spiratio generat magis quam ista parentitas generat et cossimiliter de pluribus aliis: et sic patet ad questionem et ad obiecta. **Questio. III.**



**Q**uesta querebatur: utrum distincio intellectus et voluntatis in diuinis presupponat emanationem per sonarum. et arguitur quod non. quod aut esset realis: aut secundum rationem tamen non realis. quod in diuinis realis non est nisi per opposita: nec secundum rationem: quod illa sumitur a distinctione reali. ergo recte. **C**ontra. quod si distinctione intellectus et voluntatis in diuinis non presupponeret emanationem per sonarum: non plus dicetur filius verbum quam spiritus. nec spiritus plus amor quam filius: hoc est inconveniens. ergo recte. **R**espondeo ad ista questionem dico similiter. quod nec emanatio: nec distinctione intellectus et voluntatis in deo. et hoc propter unica ratione tamen. quod illa distinctione aut est secundum rem: aut secundum rationem tamen. si secundum rationem tamen. illam non

presupponunt emanationes personarum. Et hoc pbo, duplci ratione. Pria talis est. Ille emanationes et distinctione eaz nec presupponunt. Id qd nibi facit ad emanationes; et distinctione earum: cum ista sint entia realia: etens rationis nibi faciat ad ens reale. ergo tc. Secunda ratio talis est. quia prius non presupponit posterius. sed emanationes et distinctiones earum sunt priores omni eē rationis in deo. ergo tc. maior patet. minor etiam faciliter ostenditur. Quia illud qd cōuenit alicui realiter: et ex natura rei per prius conuenit sibi: qd illud qd conuenit sibi sicut rationem intelligendi tantum: sed emanationes; et distinctio earum: conuenient deo realiter et ex natura rei. ergo tc. Processus autem: que tenet opponens nō valet. Qd omnis distinctio rationis rediatur ad distinctionem realem non videtur nihil valere: quia dato qd distinctio rationis inter intellectum et voluntatem in deo non posset reduci ad aliquam diuersitatem realem in deo: posset tamen reduci ad aliquam diuersitatem in comparatione ad creaturas. Si autem ponatur: qd distinctio intellectus et voluntatis in diuinis sit realis. probo qd istud sit impossibile vnsica ratione tali. Nullum necesse esse presupponit impossibile. sed emanationes personarum: et earum distinctione sunt quedā necesse esse in deo. distinctio autem realis inter intellectum: et voluntatem in deo est quodammodo impossibile. ergo tc. maior faciliter patet. qd qd presupponit alterum non potest esse sine illo. ergo qd presupponit impossibile: non potest esse sine impossibili. sed qd nō potest esse sine ipso: nō ē ipso esse: qd si necesse esse presupponit impossibile: necesse est esse impossibile: qd est contraria verificari de eodem: quia necesse et impossibile sunt contraria. minor etiam quantum adynas partē est euidentis. s. qd emanationes diuinae et earum distinctione sunt quedam necesse eē: quia quicquid est in deo realiter: est necesse esse. Aliam autem partem minoris. s. qd distinctio realis inter intellectum et voluntatem in diuinis sit impossibilis: pbo. Et primo in generali. Postea improbadō quodammodo distinctiones: quas aliqui ponunt: vel dant. Adhuc prius pbo qd distinctio realis inter intellectum et voluntatem in diuinis sit impossibilis in eē: scđo in principiādo. Primum pbo triplici ratione. prima talis est. si ista duo differunt realiter: scđ intellectus et voluntas in diuinis: oportet qd essent vnu per compositionē. sed cōpositio in diuinis est impossibilis. ergo tc. Impossibilitas sequētis est p. s. impossibilitas cōpositionis. pbaat atcōsequētis. s. qd si ista duo different realiter: non possent esse vnu: nisi si per compositionē: qd ista aut sunt vnu per hoc qd vnu realiter est aliud vel alterum: scđ ut esse deī est sua iustitia: vel sua voluntas: aut sunt vnu: qd vniūtūr in aliquo uno toto resultate ex eis: aut sunt vnu: qd vniūtūr in alio: quo tertio simplici: quo p. vnumq. est id ipsum simplex: scđ ut pater et filius vnu in essentia diuina: quo rūrum quislibet est ipsa essentia diuina: vnu tamē non est alterum: qd pater nō est fili⁹. Si primo mō ponat tunc ponit cōtra positū. s. qd differūt realiter sunt vnu realiter: qd illa quorū vnu est alterū realiter sunt vniūs realitatis: et distincta realiter essent vnu realiter. Si scđ modo sequeat manifeste: qd illa vniūs sit inter ea per cōpositionem: qd vnu illo: quorū vnu non est alterum: sed vniūtūr in tertio instituto ex eis: est vnu per cōpositio nem: istud autē est impossibile. Lū Augu. dicit libro de trinitate: et in multis locis. Qd in deo idem est velle: non scđ: et esse. Nullus etiam ponit quecūq. duo absolute in diuinis vniūi tertio sicut in essentia: ita qd vnum illo: rum non sicut alterum. Secunda ratio est. quecumq.

differunt realiter in diuinis: ita qd hec res non est illa sunt diversa supposita: et differunt suppositaliter. sed intellectum et voluntates differre in diuinis supposito est impossibile: nec vñq fuit aliquis ita delirus: qui b̄ ponere. ergo tc. minor patet. pbatō maio. qd si distinctio in eo qd dicit minorem entitatem in creaturis in diuinis facit diuersa supposita. qd ois entitas in diuinis existēt: est subsistens: multo plus distinctio in eo qd importat maiorem entitatem in creaturis. sed absoluta in creaturis importat maiorem entitatem qd relationes. ergo si distinctione in esse relatio facit et cōstituit diuersa supposita in diuinis: ppter hoc qd non est subsistēt: multo plus distinctio realis in esse absoluto deberet ibi facere diuersa supposita: cum diuersa esse absoluta non minus sunt subsistēta: qd diuersa esse relativa. Si dicatur qd non: quia illa sunt desperata. ista vero opposita: non valet: qd non minus sunt distincta realiter diuersa supposita disperata: sicut for. et plato. que non sunt opposita: qd rationale et irrationalē: que sunt opposita. Tertia ratio talis est sicut dictū est modo. intelligere et velle dei est suū esse: sed in eis que sunt realiter idē: et cōvertibiliter. multiplicato yno realiter multiplicatur aliud realiter. ergo si velle et intelligere in deo differunt realiter: oportet dare in deo duo esse absolute realiter differētia. Si dicatur ad hoc qd non: qd sc̄t essentia: et relatio sunt idē re in diuinis: nō tamen plurificata relatione in diuinis plurificatur essentia. non valet: quia dictū est: si sunt idē cōvertibiliter re. Non sic autem est de relatione. et cōnūtia: sed intelligere et essentia in diuinis sunt idē realiter in diuinis. et cōvertibiliter: et cūcūq conuenit esse. et intelligere. Si dicatur ad hoc qd v. p. idē est in deo esse: et nosce. qd intelligit de eē superadditō: nō de eē substātiali. Istud nibil est: quia etiam in creatura esse superadditū et nosce sunt idē. Augu. autem vult dicere: qd in hoc differt iter deū: et creaturā: qd in deo nosce est esse. In creatura autem non est sic: quia nibil esset dēfī. nō intelligeret de esse substantiali rei nullus etiā ponit in deo esse absolute superadditum. Qd autē nō differunt realiter in principiando pbo sic. qd aut essentia diuina est principium generandi sibi filiū: vt est precise intellectus: et principium spirādi. s. s. vt est voluntas precise: aut est principium producendi vtrumq. vt complectūtur vtrumq. s. intellectum et voluntatem. si primo modo scđ cum precise sequuntur duo inconvenientia. Primum est. qd cōmunicatum ab agente excedit principiū formale productiū: qd filio cōmunicat a patre: quicquid in diuinis est absolute pertinens ad intellectum et voluntatem. vel qdēq. aliud attributū. sed scđ intellectus est precisely principium cōmunicandi ista. ergo cōmunicatiū per talem productionē excedit principium cōmunicandi. Secundū inconveniens est. qd quicquid pertinet ad voluntatem cōuenit filio per accidēns: et quicquid conuenit productō: preter illud qd obrecte babet per se a principio productiū suo conuenit ei vt tale per accidēns. sed sicut te qui ponit principium productiū filii intellectū precisely tale productiū vt sic nibil habet directe et per se ex suo principio productiū. nisi qd pertinet ad intellectum. Et sic omnia talia esse. puta esse volentem. esse iustum. et consimilis conueniūt sibi per accidēns. et eodez modo posset deduci de voluntate respectu spiritus sancti: si ponatur voluntas precisely principium spiritus sancti. Si autem ponatur scđ modo. scilicet qd essentia diuina vt complectitur vtrumq. scđ intellectū et voluntatē ee principiū productiū in vna: quaq. productionū illarū sequitū propostū. s. qd nō dū venetus p. 4

## Quolibetti

Singulatur in principiando: intellectus et voluntas: ita quoniam sit principium alterius. **C** Idem pro ex auctoritate Augustini que talis est. Quod filius nihil habet nisi natum: et eodem modo spousus eius nihil habet nisi spiratum. Quod non sic est in intelligendo: quod quicquid huius filius a patre est natum: quod essentia in filio nec est natura: nec est genita. Et eodem modo est de spiritu sancto. Sed sic intelligendum est. quod quicquid habet filius a patre vel ipsum est natum: vel est natuitate communicatum. **C** Ex hoc arguo sic. illud quod habet ut natum: et natuitatem communicatum habet ex parte principii natuitatis: sed ex auctoritate promissam quicquid habet filius a patre: huius ut natum: vel ut natuitatem communicatum: ergo quicquid habet filius: habet ex parte principii natuitatis. Sed si filius habet quicquid pertinet ad intellectum et voluntatem: puta intelligere: yelire: et sapienter esse: iustum esse. ergo oportet ista habet ex parte principii natuitatis: sed hoc non posset esse: si intellectus cum positione aliorum esset principium natuitatis: quia tunc non haberet ex parte principii: nisi quod pertinet ad intellectum. ergo ratiocinatio. Et idem potest dici de spiritu sancto respectu voluntatis. **C** Nunc restat ostendere in specialibus modis: qui ponunt ab aliquibus non valent. **C** Sciedi ergo. quod in uniuerso videntur ponit ab aliquibus tres modi de differentia istorum. **C** Primus modus est. qui ponit differentiam inter ista non solius in principiando. sed etiam in essendo. Si dicunt. quod intellectus et voluntas: et alia attributa. puta. scia: et iustitia. et alia attributa differunt in deo formaliter realiter: et non formaliter. et non formaliter yna est formalitas alterius realiter et idem. Sed ista videntur mihi passim implicare predicationem. Quia quoniam differunt realiter differunt diversas realitatibus. quoniam yna non est alia: sed est in ipsis et voluntas differunt realiter formaliter. ergo dicunt diversas realitates: quarum yna non est alia: sed hoc est falsum: quod esse: yelire: noscere: et consimilatio: totum in deo idem sunt secundum Augustinum. quod ratiocinatio. Quod autem illa: que differunt dicunt diversas realitates: quarum yna non est alia. proposito: quia illa que ponuntur differunt realiter. aut dicunt yna realitatem aut diversas. si diversas habet propositum. sed que differunt realiter dicant diversas realitates: quarum yna non est alia: quod yna exigit: que sunt diversa: non est aliud. si dicant eandem realitatem. ergo sunt ynum realitatem: sed illa que sunt ynum realitatem. non differunt realitatem: et non realiter ytradicatio: non realiter. aut dicunt yna realitatem aut diversas. si diversas habet propositum. sed que differunt realiter dicant diversas realitates: quarum yna non est alia: quod yna exigit: que sunt diversa: non est aliud. si dicant eandem realitatem. ergo sunt ynum realitatem: sed illa que sunt ynum realitatem. non differunt realitatem: et non realiter ytradicatio: non realiter. aut dicere quod talia differunt realiter: et hanc ynam realitatem est contradicere sibi. Dices quod dicunt eadem realitatem idem: non tamen formaliter. **C** Contra hoc arguo. Primo quia ibi est nuptio turpis: cum yna idem sit sicut idem. ergo dicere quod talia differunt realiter: et hanc ynam realitatem est contradicere sibi. Sicut si idem significetur verbaliter et adverbialiter: ut si dicatur currir. **C** Secundo arguo idem de formalitatibus: sicut de realitatibus: quia sicut ista duo intellectus et voluntas differunt formaliter realiter: oportet quod differant diversas formalitatibus: quarum yna non est alia: sed hoc est contra eos: quia ipsi dicunt: quod formalitas yna est realiter formalitas alterius. ergo ratiocinatio minor habet ab eis. maior etiam faciliter patet. Quia si differunt formaliter: aut yna formalitate: aut pluribus: quarum yna non est alia. Non yna: quod yna ad seipsum non est diversitas realiter: ergo oportet quod si differant formaliter realiter: quod differant diversas formalitatibus: quarum yna non est alia. Et sic iste modus videtur mihi importare inconveniens multa. **C** Alius modus est: qui po-

## Questio

nit. quod iste due emanationes differunt penes modum nature: sive intellectus: et penes modum voluntatis: sicut penes necessitatem et libertatem agendum: quod in modo operatus intellectus est necessitas agendum: et sic producitur necessario filius et verbum. In modo autem libertas voluntatis est. Et isto modo producitur. **C** Sed re vera. salua reverentia ponentium: vide et mihi minus probabile quod dicitur. quod oporteat improbare. **C** Et extra hoc adducit breviter duas rationes. **C** Prima talis est. libertas quam tu ponis in productione. sive aut est libertas arbitrii: aut est libertas a violentia: vel coactione: si est libertas arbitrii. ergo productio. sive erit contingens: quod est absurdum: quia quicquid est in deo ab intra: est necessitas esse. Dico autem ab intra. propter quedam: quod conueniunt sibi in habituadine ad creaturam: que possunt esse: et non esse. Si autem loquaris de libertate a violentia: vel a coactione: eque libera est productio filii. sicut productio. sive nullata actione vel productio in divinis est coacta: vel violentia. **C** Secunda ratio talis est. quod ceterum dictum magistrorum et sanctorum est: quod licet dicatur. sive produci per modum voluntatis: tamen producitur per modum voluntatis: ut voluntas natura est: ne videtur per modum voluntatis: ut voluntas agit libero arbitrio. **C** Ex hoc sic arguo. id quod pcedit per modum voluntatis prout voluntas est natura equa lem necessitatem habet: sicut illud quod procedit per modum nature: quod in illa productione: qua producit voluntas: voluntas natura modus voluntatis est modus nature: sed enim importat ut natura sed est necessitas: que est in coactione filii: est necessitas agentis per modum nature. ergo similis necessitas est in productione. sive sicut in productione filii. **C** Si dicatur ad hoc. sicut ipsi fingunt quod necessitas productionis filii est necessitas preueniens acrum nihil est. Primo. quia sicut est dictum ipsi ponunt necessitatem preuenientem in eo quod agit per modum nature: sed ostensum est. quod in productione. sive est modus nature: quod ibi voluntas agit ut natura: ergo in illa productione necessitas est preueniens: sicut in productione filii. **C** Item illa necessitas preueniens: aut est necessitas agentis in agendo: aut est necessitas ipsius actus in eendo. si primo modo ytradicatio est ista necessitas: quod ytradicatio agens necessario agit necessitate immutabilitatis naturae. et sic penes talern necessitatem non differunt. Si autem loquaris de necessitate actus in essendo: ytradicatio talis necessitas est necessitas subsequens saltus secundum modum intelligendi: quo ytradicatio necessitas in essendo se habet per modum passionis secundum nostrum modum intelligendi. **C** Tertius modus est: qui dicunt. quod iste due productio nes differunt penes modum secundum expressionem et impressionem. **C** Ad cuius evidentiem est sciendum: quod sicut dicunt modus producendi per modum nature et intellectus est producere per impressionem eius. quod est formale in stampa materiali: sicut cera figurata fit per impressio nem figure in cera: sed productio per modum voluntatis est producere per expressionem formalis de materiali. sicut dicunt: producitur flama de carbone. Iste autem modus est alios vel iter alios est rudior: et improbabilior: et in eo nullaz apparerentia video. **C** Ad cuius eiusmodi est sciendum: quod impressio proprie loquendo non habet locum nisi in corporalibus. Unde opus: quod habet accipitatur impressio: putat importat modum essendi: quo aliquid est in alio subiectu vel secundum rem: vel secundum rationem intelligendi. Similiter expressio non potest accipi pro exitu corporali alicui de aliquo. propter impressionem factam in eo. sicut exprimitur aqua de spoglia: sed opus quod accipiat in certi pro aliquo modo eendi ab aliquo qualitercumque. **C** Ulterius sciedi: quod ipsi dicunt

q̄ stud māster: de quo p̄ducitur persona in diuinis eē sp̄m essentiā. Formale autē p̄prietas p̄sonae p̄ducte. **C** Istud autē: v̄t mīhi vides. est irrōnabile. Primo q̄ iter essentiā: et p̄prietatem nō potest esse rō inālis et for malis. p̄prie dicta fīm rem. sed solū fīm rōnem intelligitū: q̄ nō est ibi subiectū realis recipiens: nec forma recepta: sed ponere rōnem distinctionis emanatio num id: qd̄ cōuenit deo fīm rōnem intelligēdi est incō ueniens. q̄ r̄c. **C** Secdo q̄ etiā accipiēdo talez im̄p̄ssio nem fīm modū itellindi nō plus est de im̄p̄ssione in h̄yna q̄ in altera: q̄ im̄pressio sic dicta nihil importat q̄ alv quid esse in aliquo subiectū fīm r̄e: vel fīm rōnem in telligēdi: sed p̄prietas sp̄us. s. est itrinseca essentie: sicut p̄prietas filij. et eōverso. ergo r̄c. **C** Tertio q̄ non est plus de im̄p̄ssione in sp̄u sc̄o q̄ in filio: q̄ p̄prietas sp̄i ritus sancti nō plus est ab essentia: nec plus exiit essentiā q̄ p̄prietas filij. et eōverso. ergo r̄c. **C** Secdo. q̄ vni versaliter impossibile est: q̄ alqua se habeat p̄ modū materialis et formalis fīm rem: vel fīm rōnez intelligēdi: nī si inquātū vnum perficit alterum: et est in ipso: sicut for ma in subiecto: sed nō potest sibi accipi im̄pressio. nisi es set isto modo. ergo omnis p̄ductio alicuius cōstituti et māli et formalis: est fīm im̄pressionē. **E**xemplū: q̄ inducit de carbone: est valde rude. q̄ carbo nō est mā flāme. p̄prie loquēdo: sed fūmus resolut⁹ a carbone. et ad buc talis fūmus nō est mā permanēs: sed est mā transiens. ex quo. s. corrupto generat flāme: qua generata: sine in cuius generatione im̄primit̄ forma sua materie flāme. **D**ico ergo ad questionē: q̄ emanatio p̄sonarū nō presupponit quācūq̄ distinctionē intellectus et voluntatis: quantū ad absoluā: que dicunt nec in esendo: nec in principiādo: vt deductum est: nec aliquis illo rōz modorū: fīm quo distinguitur ab alijs inter intellectum et voluntatē yalet ad p̄posituz. **S**ed contra h̄ potest obyci duplēciter. Primo ex p̄prietate persona rum et emanationū. **S**ecundo q̄ nulla diversitas est inter intellectū et voluntatē in diuinis. Nō v̄t quō possit dici plus vna persona p̄duci per modū intellectus et voluntatis: nec etiā vides: q̄ vna p̄sona plus debeat dici verbuz et alia. sicut a p̄ponēre est obiectū. **S**e cunda rō est talis. et sumitur ex sufficiētia emanationū sic. q̄ qua rōne idem principiū re in nullo diversificatur est principiū duaz emanationū. eadē rōne plurū sed fīm te principiū vtriusq; emanationis est vnu re in nullo realiter diversificatū. ergo eadē rōne: qua possit poni due emanationes: possit poni ples: et sic nō pot redi ratio sufficiētē eoz. s. q̄re sunt tot: et non plures neq̄ pauciores. **A**d p̄imum isto p̄ dōm: q̄ licet in diuinis nō sit diversitas inter intellectū et voluntatē: ve dicūtū est: tamē in diuinis est aliqua persona p̄ducta a nō p̄ducto tñ: et alia p̄ducta ab utraq; alia p̄ducens. et no p̄ducta fīm ordinem: q̄ ponit Aug. ibi. i. ordinem. non quo vna est p̄ter aliam: sed quo vna est ab alia. et ordo iste terminat in sp̄u. s. q̄r v̄tra non est productio. filius autē in diuinis est medius. q̄r est qui ab alio. et a quo est aliū. Nunc autē in natura intellectuali: in qua ista differunt realiter re absoluta actus intelligendi. et eius emanatio precedit realiter ēt ordine nature actus voluntatis: et in actu voluntatis: sive in eius emanatione terminatur totus processus infra naturā intellectualem: et ideo in diuinis: vbi nō possunt absoluta realiter distinguunt illa persona: que est ab alia. et a qua est alia. q̄ est fīm talem ordinem media: habet modū intellectus. illa autem que est ab alia. et a qua nō est alia. in qua oīdo terminatur: habet modū voluntatis. **S**ed contra

hoc potest obyci: q̄ fīm hoc vt videtur filius nō ex p̄prietate rei h̄z: q̄ sit verbū. vel per modū intellectus: sed magis ex quadaz similitudine ad c̄reaturam: sicut dicit̄ leo. vel agnus. vt videtur. **C** Ad hoc dicendū. q̄ licet ex c̄reaturis trāferatur ista nomina. s. modū intel lectus. et modū voluntatis. et inātitā: et paternitātē. et similitudinē dēū: nō tamē sequitur: quin ex natura rei talia sint in deo. sicut esse patres. iūsum: et simili de alijs. ita etiā filiū esse v̄bū: et b̄re modū intellectus predicto modo. et similiter habere modū voluntatis. **C** Secundo mo do cōuenit deo ex natura rei licet in cognitionē istorum nō deueniam⁹ nisi ex c̄reaturis. nec sequitur: q̄ ista conueniant deo. sicut leo. vel agnus. Q̄r leo vel agn⁹ dicūtur de deo trāsumptū ppter hoc: q̄ iūnitur qdā similitudo analogā inter ea in aliquibus: que p̄prie cōueniunt hic inde in māstitudine. vel fortitudine. Unū sciēdū. q̄ q̄dam dicuntur de deo. que significant c̄reaturas. Et ista dicuntur de deo trāsumptū tantū: et nō ex p̄prietate res sicut esse leonē: quedā autē dicuntur de deo ex p̄prietate rei: tamē in eorū cognitionē nō deuenimus: nisi ex eis: que vides in c̄reaturis: et talia sunt filius: et sp̄us sc̄us: et habere p̄ modū intellect⁹. et voluntatis. sicut etiā esse patrē: vel filium. vel misericordē. **C** Ad secundū dōm q̄ sufficiētia emanationū. vel productorū per eas nō semper accipit̄ ex principio effectivo. Primo ali quando accipit̄ ex formalitate p̄ductoz fīm q̄ p̄ducta non possunt esse plura. nec pauciora quacunq̄ virtute. sicut triangulis quacūq̄ virtute: vel quocūq̄ principio effectivo uno vel pluribus non potest fieri: nec essē v̄t habēs tres angulos: nec plures: nec pauciores: q̄r b̄z ex sua formalitate essentiali. Ita etiā dī eo de tristate. q̄ ipsa essentialia diuina ex sua formalitate essentiali haber: q̄ sit vnum absolutū. et talia tria re lativa: nec plura: nec pauciora. nisi sua formalitas: q̄ for malitas est talis. **C** Et quecunq̄ alia rō adducitur ad sufficiētia talium istaz emanationū videtur mīhi ad duci poti⁹ ad quādaz adaptationē q̄ ad necessitatē: et sic patet ad qōnem. et ad obiecta. **Qō.** **III.**

**I**ste q̄rebatur. supposito q̄ de⁹ sit infinite virtutis. Utrū posse facere effectum infinitū in actu. Videntur q̄ sic. quia deus p̄t facere q̄ nō implicat contradictionē. q̄ r̄c. **C** Contra nullū infinitū clauditur terminis: q̄z creatura clauditur terminis: q̄ similitudinē. ergo r̄c. **R**espōdeo ad istaz qōnē dōm. Quod infinitas potest accipi: vel in magnitudine: vel in multitudine. In magnitudine adhuc duplēciter. vel in magnitudine molis: vel in magnitudine virtutis: sive vigoris. Quantū ad magnitudinem molis nō situr p̄bs in. 8. physi. p̄bare q̄ impossibile est esse magnitudinez infinitam: vel corpus infinitū. Ubi ēt p̄bat: q̄ impossibile est: q̄ virtus infinita: sive vigor sit in corpore finito. vel finita in infinito. Et q̄ rationes sue p̄cedunt de corpore nāli habēte gratitatem. vel lenitatem. vel vigorem in aliquē mouendi forē nō cōcluderent respectu agentis q̄ potest facere corpus sine talib⁹: vel salte quatitatē sine suba: et talib⁹ q̄litatib⁹. **C** Rōnes etiā q̄s adducit in 3⁹ physi. respectu talis agētis non vident̄ necessario cōcludere: q̄ fundātur super motuz. q̄ necessario con sequitur corpus nāle fīm eum: vel super hoc. q̄ est occupare totū. Ad qd̄ sequere f̄: q̄ duo corpora essent simul. cū multa corpora appareat in rerū nā. Qd̄ mediū non concideret respectu illius: qui p̄t facere plura corpora esse simul. Et si cōcluderet aliquo mō: non tamē con

Infinitas de plex.

L.c.70.  
71.

L.c.97.  
et usq;

## Quolibeti

cludetur. qd quātū vel quātū infinitū nō posset esse absolute, sed qd nō possit esse stante multitudine corporū. qd videmus: tñ posset rō p̄b̄ sic formari. qd si quantum aliquid infinitū potest esse: etiā tales vīgores in finiti possunt esse: puta grauitas infinita: vel levitas infinita: vel lumen infinitū. nū s est falsus. ergo et impossibile. vt ipse pb̄at. ergo et aīs. s. qd aliquid quantum infinitū possit esse: qd semper legitur et valē tam in p̄positionib⁹ de inesse qd in p̄ponib⁹ de possibili: qd si aīs est impossibile et nūs. nō tamē et cōuerso. vnde si ista est bona. si a. est impossibile b. est impossibile ad oppositū cōsequētis sequitū oppositū antecedētis. s. si b. est impossibile. et a. est impossibile. Ex natura etiā quanti potest talis rō accipi sic. pb̄abilr: qd sicut passio linee est rectuz et curuū: ita passio corporis est esse sphericū vel tetragonū. vel aliqua alia figura figuratū: sed impossibile est aliquod quantum infinitū eē tale. ergo impossibile est aliquod infinitum quantum eē. Maior p̄z. qd sicut passio linee est rectum vel curuū. ita passio quanti qd dicitur corpus est sphericū. vel aliquid p̄simile. Major nota est per se. qd oppositū implicat contradictionē. s. qd sit finitū vel infinitum. qd oē sphericū. vel aliqua figura figuratū est finitum. vnde ponere qd sit sphericū et infinitū est ponere contradictionis. Si dicatur ad hoc. qd sic se habet sphericū ad corpus. sicut curuū vel rectum ad lineaē. qd posito per impossibile. qd linea esset infinita. adhuc esset curva vel recta. sed si ponatur corpus infinitum. nō posse esse sphericū. nec aliqua figura figuratū. Contra. qd tres sp̄es quātitatis cōsequitū vt per se passio quedā proportionaliter. puta longitudinē: quedā latitudinē: quedā profunditatē. ergo sicut passiones cōsequētes longitudinē nō possunt separari ab ea: ita nec passiones cōsequētes corporis possunt separari ab eo. et ideo qd repugnat talibus passionibus repugnat corporis sine quāto qd est corpus. sed infinitū repugnat manifeste talib⁹ passionibus. ergo r̄c. Idē poset pb̄ari sic. pb̄abilr: et cōfirmatio precedētis rōnis: qd corporis qd ponitur infinitum: aut est infinitū negatiue: qd nec b̄z finez: nec natum est babere. sicut d̄s deus infinitus. aut est infinitū priuatiue: qd nō b̄z finem: sed aptum natuz est habere. Primo modo nō p̄t esse: qd saltem passio nō p̄t separari a subiecto aptitudine: sed terminations suppositae sunt passiones corporis. vt dictū est actu. vel aptitudine. ergo impossibile est: qd fiat aliquid corpus. qd sit negatiue infinitū: nec priuatiue: qd priuatiue infinitū dicitur qd caret fine. et qd natu est babere: sed corpus infinitum nō est natu terminari: vel fieri sine illo: sine quo natum est corporis terminari. figura spherica: vel tetragona: vel allatā qualitate. ergo r̄c. pb̄atio ini. qd si infinitū natu est p̄dicto modo terminari. aut est b̄ aliquo dēpto ab eo. aut nō dēpto. aliquo nō dēmpto nō potest esse: qd adhuc manet infinitas. cui repugnat terminari. si aliquo dēpto: aut id dēptum est finitū: aut infinitū: si finitū: adhuc qd remaneret esset infinitū. qd infinitū excedit finitū in infinitū. si illud qd demēt est infinitū. quero virum illud qd remanet sit finitū: aut infinitū si sit infinitū. erint duo infinita. et cūlibet eorum repugnat terminari. si finitū. tunc illud qd dicitur remanere est quedā pars finita infiniti. et dēptū adhuc est infinitū: cui repugnat terminari. Si dicatur qd illa passio sufficit ad hoc. qd illa passio cōueniat aptitudine quāto infinito quātū ad aliquaz partez finitā eius. Cōtra. qd talis passio nō legitur quātū b̄z aliquaz signata partē eius: imo sequitur quātū in eo qd quātū: qd aut sequitur quātū in eo qd quātū debet cōueniēti.

## Questio

re toti quāto. Item ista pars infinita: que p̄ponit cer-  
minali manēt actu corpore infinito aut accipit finita  
fm signationē aīe: aut in esse reali. si fm signationē aīe  
tunc in esse formalī nihil b̄z de finitatiō: si autē in esse  
reali: quero quō diuiditur et sequestrat a toto infinito.  
siz aut situ et loco. et hoc est impossibile. cū corpus infinitum  
occupet locū. aut per incisionez: siue per aliam dis-  
continuationē: sicut si aliquid corpus sphericū esset in  
aliqua discontinuitate partiuū: et nō ab aliqua. et istis nō  
valet. qd tunc etiā pars est infinita in actu. et sic adhuc  
monebit: qd infinitū in actu nec quātum ad se totū: nec  
quātū ad portē eius manēt posset fieri in esse reali.  
Et sic p̄z qd quātum nō p̄t esse infinitū negatiue: quia  
tunc repugnaret sibi sua passio etiā aptitudine. nec pri-  
uatiue. vt deductū est. Item posset similr argui sic.  
qd passio quātū est esse cōmēsurabile quāto. sed infinito  
nō conuenit hoc nec actu nec aptitudine. ergo r̄c. sicut  
prius. Item esse qdū p̄t dividiri in duo media vel  
fm rez. vel saltē fm signationē aīe: qd dico. ppter cor-  
pora celestia. que forte non sunt diuissibilia in esse reali.  
Sed talis diuisio repugnat quāto infinito actu et apti-  
tudine. ergo r̄c. probatio minoris. qd in illo: in quo oīa  
sunt equaliter media vel nō media nō p̄t dici vel da-  
ri mediuz terminate fm rem vel fm signationē aīe.  
Sed in quāto infinito oīa sunt equaliter media: qd ex-  
quo nō sunt ibi extrema: nō est ibi signare mediaz par-  
tem in quocūq signo. ergo r̄c. Si autem querat de  
infinito in vigore: siue i perfectiōe. dupliciter adhuc p̄t  
tale infinitū intelligi. Uno modo qd dicitur infinitū id  
qd excludit oīem finez. et terminū: quo ens terminatur  
vel ad gen⁹ vel ad sp̄em. Alio modo qd excludat deter-  
minati gradū intēssionis in vigore: vel perfectione: qd  
impossibile sit fieri virtute diuina infinitū. Primo mō  
dictū potest faciliter pb̄ari. qd tale infinitū si esset: esset  
equalis perfectionis cū deo: sed hoc est impossibile. er-  
go r̄c. Antecedētis p̄z. qd ista infinitas est infinitas perfe-  
ctionis diuine. s. nō finiri ad genus vel sp̄em. tideo nō  
potest iueneri talis infinitas in perfectiōe equalis: perfe-  
ctionis diuine. impossibilitatē aut p̄tis qd est nota con-  
cedunt oīs. Et p̄z ēt rōne. qd infinitas est infinitas perfe-  
ctionis diuine. s. nō finiri ad genus vel sp̄em. tideo nō  
potest iueneri talis infinitas in perfectiōe equalis: perfe-  
ctionis diuine. impossibilitatē aut p̄tis qd est nota con-  
cedunt oīs. Et p̄z ēt rōne. qd infinitas est infinitas perfe-  
ctionis diuine. s. nō finiri ad genus vel sp̄em. tideo nō  
potest iueneri talis infinitas in perfectiōe equalis: perfe-  
ctionis diuine. impossibilitatē aut p̄tis qd est nota con-  
cedunt oīs. Quid & de-  
terminari ad  
genus vel ad  
sp̄em et quo  
modis con-  
tingat,

Dicat aliquod cōe existentibus in genere: sed qz in uno simplici et eadē nūero cōtinet perfectionē oīuni generū: quātum ad id qz est simplr perfectionis in eis: sicut si aliqua res eadē nūero esset: que per vna et eadē simplicē essentiā haberet subsistere: vt lūstū esse: volentem esse: et sic de alijs: talis res cēt extra genus: non qz diceret aliquid cōe multis: sicut precedētia: sed qz vnu numero existēs includit id qz est perfectionis simplr in diversis generibz: et tale ens est ducus. Nulla autem creatura est tale ens: vt pbatur est superius. Unde per oppositū ad non lūmitatū sīc ad genus: oīis creatura est lūmitata ad genus: et ad species vna numero existēs: qz ḡcd est in aliquo genere: est i aliqua eius spē vna qz lūmitatē et ad spēm. Dīc p̄missis qz queritur. Vtrū aliquid possit esse infinitū in vigore scđ modo sic. s. qz haberet infinite perfectionis. ifra tñ lūmitēs spēi: ita qz si ponerem⁹ vnam charitez determinatā ad spēm esse infinite intensionis. Dīc qz isto modo nulla creatura potest fieri infinite perfectionis in actu: et hoc p̄bo illa forma aut habz latitudinē fm magis et minus: aut nō: si nō p̄bo qz nō potest esse infinita in actu: nec ēt in potētia vna et eadē numero existēs: qz oīis creatura lūmitata ad spēm sive ad gradum specificū nō h̄is latitudinem intensi et remissi est necessario et simpliciter finita: sed qz est siuipr finituz ex natura sua impossibile est esse infinitū actu vel potētia. ḡ t̄c. Ml. patet. Maior etiā de facilipotest ostēdi: qz infinitatio talis nulla est finitatio ad spēm. infra qz nullam latitudinē bz: et ideo finitari vel lūmitari ad spēm est ipsaz esse finitam simplr. Si autē habeat latitudinez intensi et remissi. Adhuc p̄bo qz impossible est: qz sit infinita in actu: qz autbz latitudine intensi et remissi vñqz ad certū gradum lūmitatū et finitū. aut nō: si sic habetur p̄positum. qz habēs lūmitatū graduz perfectionis nō potest infinitū esse in actu vel potētia. Si autem nō habeat lūmitatum gradum: quin vtrū quilibet possit accipi maior. Adhuc p̄bo. qz aliqua forma sit actu infinita extēsionis. Et hoc p̄bo dupl̄r. Primo qz illa forma infinita extēsionis aut p̄t remitti aut nō: si nō p̄t remitti: ergo nec corrupi: nec etiam annibilari per subtractiōnem cuiuscūqz cōseruantis: qz forme intēsibile est. aut sicut possunt fieri. ita et corrupi: et sicut possunt remitti: ita et intēdi: sed hoc est falsum de omni creatura: qz oīis creatura est annibilabilis. ergo t̄c. Si potest remitti. Quero vtrū demptū per remissionē vel remanēs post talem demptionē sic se habeat: qz vtrūqz sit infinituz. aut vtrūqz finitū: aut vnu finituz et aliud infinitū: si vtrūqz infinituz: ergo facta remissio manēs adhuc ē in finitū: et est infinite intensionis: sed nō videt qz possit esse maior intēsio qz infinita. ergo remanēs et aliud demptū non est maioris intēsionis qz alterum tm̄: et segnur qz remanens post remissionē factā est eque intēsium: sicut prius: que videntē in cōueniētia: sed vtrūqz est finituz. ergo cōprehēdet vtrūqz gradum infinite intēsionis: qz ē contra positū. Si aut altez est finituz: et alterū infinitū: tunc cōstitutū ex vtrūqz non est maius qz alterum: cum infinito nō sit dare malus: et sic se agtū idē in cōueniens qz prius. Secunda rō talis est: qz si aliquid est infinitum aptū natum h̄e finem: videt qz infinitas ei⁹ nō sit in fil' accipiēda: sicut successiue accipiēdo ḡ t̄c. Minor etiā potz faciliter: qz si aliqua esset natura intēsibilis et remissibilis: que nō posset habere finem: impossibile esset qz fieret nisi infinita. sed h̄ est impole. ergo t̄c. T̄ia p̄z. probō impossibilitatē cōser quētis dupl̄r. Primo ex parte forme: qz forma intensibilis sicut remissibilis pot fieri intense et remisse: sed illa que nō pot fieri nisi in finita nō pot fieri intense et remisse. ergo t̄c. Item ad idem ex parte forme: qz si est aliqua nā talis possibilis fieri: pbabile esset qz iam facta esset: qz pbabile est: qz deus faciat aliquam rem possibilē haberet simul et in actu: vlera quā nō possit abs quod maius haberet: si aliquid vnu tale pot esse. Ex parte etiā dei in elus potestate est facere intēsibilitatē et remissibilitatē intense et remisse. Tertio pot ad idem argui sic. pbabilitē qz infinitas dei. vt videt opposito modo se habet ad finitatem creature: sicut infinitas dei consistit in simul habēdo totā infinitatē. ergo infinitas: que possibilis est creature. se h̄eret opposito modo. s. in successiue accipiēdo vnu post aliud in infinitū. Quarato posset idem. pbari pbabilis sic. qz aliqua talis infinitas ordinata ad actu posset habere actu infinite intensionis. T̄is est impole. ergo t̄a. Impossibilitas cōsequētis pot apparere pbabilis: qz videt qz impole sit: qz sit creatura: que possit habere effectū infinitū. T̄ertia etiā facili p̄z: qz cā infiniti vigoris pot habere effectū infinitū: si tñ talis infinitas nō repugnet actu: qui ē effectus forme: que est principiū eius: nisi forte sit actus in clēdē successionez in sui rōne qz nō opz in oīibus sic vt p̄z in rebus cātis non pot esse infinituz in vigore in actu. Quantū ad infinitum in multitudine videtur etiā qz nō possit esse multitudino infinita in actu vtrūte quacūqz: et si agatur de multitudine differenciarū fm spēm: facilis h̄ p̄z: qz talis infinitas non pot esse in actu: nō ponatur aliqua creatura infinita in actu per modū infinitū in vigore: de quo dictū est. sed hoc est impossibile. ergo t̄c. Impossibilitas T̄antis: p̄z ex dictis. Ex hoc ēt segnur: qz sint infiniti gradus inter istaz signata: et quācūqz alia datā: qz in distātia infinita nō possunt esse infiniti gradus: et istud est oppositū antecedentis hui⁹. s. qz essent infiniti gradus specifici: sed ad oppo⁹ T̄antis segnūt oppositū antētis. ergo sequētia p̄ma fuit bona. Ideē etiā possz pbari ex rōnibus factis de vigore: que ēt sāfient de multitudine numerali cōtēnum ad multitudinem numeralē in eadē spē. Hocidem pbatur sic. et qdē si ponatur: qz numerus dicat aliquā vnam formā extra aīam: fm qz accipiant spēs numerop̄. s. ternary quater nary t̄c. facile esset pbare sic. qz esse creatuz: sive sit in multitudine: vel alias lūmitatū ad spēm est finitū: sive supra patuit: sed multitudino infinita nō cōtinetur in aliqua spē. ergo impole est aliquā multitudinē creatā esse actu infinitaz. Sed qz hoc est dubiū apud aliquos: pot idē pbari de omni multitudine numerali gnāliter sic. Primo duabus rōnibus factis: qz infinitas multitudinis create est infinitas illius: qz natū est habere finē et deducat postea sicut prior rō. Secundo qz oppositū modo se habet ad infinitatē dei: et dedicatur rō sicut prius. Et cōfirmatur rō: qz infinitas talis qualis est in creaturis opposito modo se habet ad actuū cōpletū: et ī ratio eius nō est in habēdo successiue vnu post alteruz. Quarto qz facta multitudine in actu vel deus posset facere alia multitudinē vel nō: si sic posset face re infinites infinita: qz qua rōne pot facere aliquā multitudinez infinitā in actuēde rōne allam: et sic in insi

ei⁹ infinitas nō est in fil' accipiēda: sicut si h̄z aliqua infinitate: oīz qz infinitas ei⁹ sit: vel in fil' accipiēdo. v'l in successiue accipiēdo ḡ t̄c. Minor etiā potz faciliter: qz si aliqua esset natura intēsibilis et remissibilis: que nō posset habere finem: impossibile esset qz fieret nisi infinita. sed h̄ est impole. ergo t̄c. T̄ia p̄z. probō impossibilitatē cōser quētis dupl̄r. Primo ex parte forme: qz forma intensibilis sicut remissibilis pot fieri intense et remisse: sed illa que nō pot fieri nisi in finita nō pot fieri intense et remisse. ergo t̄c. Item ad idem ex parte forme: qz si est aliqua nā talis possibilis fieri: pbabile esset qz iam facta esset: qz pbabile est: qz deus faciat aliquam rem possibilē haberet simul et in actu: vlera quā nō possit abs quod maius haberet: si aliquid vnu tale pot esse. Ex parte etiā dei in elus potestate est facere intēsibilitatē et remissibilitatē intense et remisse. Tertio pot ad idem argui sic. pbabilitē qz infinitas dei. vt videt opposito modo se habet ad finitatem creature: sicut infinitas dei consistit in simul habēdo totā infinitatē. ergo infinitas: que possibilis est creature. se h̄eret opposito modo. s. in successiue accipiēdo vnu post aliud in infinitū. Quarato posset idem. pbari pbabilis sic. qz aliqua talis infinitas ordinata ad actu posset habere actu infinite intensionis. T̄is est impole. ergo t̄a. Impossibilitas cōsequētis pot apparere pbabilis: qz videt qz impole sit: qz sit creatura: que possit habere effectū infinitū. T̄ertia etiā facili p̄z: qz cā infiniti vigoris pot habere effectū infinitū: si tñ talis infinitas nō repugnet actu: qui ē effectus forme: que est principiū eius: nisi forte sit actus in clēdē successionez in sui rōne qz nō opz in oīibus sic vt p̄z in rebus cātis non pot esse infinituz in vigore in actu. Quantū ad infinitum in multitudine videtur etiā qz nō possit esse multitudino infinita in actu vtrūte quacūqz: et si agatur de multitudine differenciarū fm spēm: facilis h̄ p̄z: qz talis infinitas non pot esse in actu: nō ponatur aliqua creatura infinita in actu per modū infinitū in vigore: de quo dictū est. sed hoc est impossibile. ergo t̄c. Impossibilitas T̄antis: p̄z ex dictis. Ex hoc ēt segnur: qz sint infiniti gradus inter istaz signata: et quācūqz alia datā: qz in distātia infinita nō possunt esse infiniti gradus: et istud est oppositū antecedentis hui⁹. s. qz essent infiniti gradus specifici: sed ad oppo⁹ T̄antis segnūt oppositū antētis. ergo sequētia p̄ma fuit bona. Ideē etiā possz pbari ex rōnibus factis de vigore: que ēt sāfient de multitudine numerali cōtēnum ad multitudinem numeralē in eadē spē. Hocidem pbatur sic. et qdē si ponatur: qz numerus dicat aliquā vnam formā extra aīam: fm qz accipiant spēs numerop̄. s. ternary quater nary t̄c. facile esset pbare sic. qz esse creatuz: sive sit in multitudine: vel alias lūmitatū ad spēm est finitū: sive supra patuit: sed multitudino infinita nō cōtinetur in aliqua spē. ergo impole est aliquā multitudinē creatā esse actu infinitaz. Sed qz hoc est dubiū apud aliquos: pot idē pbari de omni multitudine numerali gnāliter sic. Primo duabus rōnibus factis: qz infinitas multitudinis create est infinitas illius: qz natū est habere finē et deducat postea sicut prior rō. Secundo qz oppositū modo se habet ad infinitatē dei: et dedicatur rō sicut prius. Et cōfirmatur rō: qz infinitas talis qualis est in creaturis opposito modo se habet ad actuū cōpletū: et ī ratio eius nō est in habēdo successiue vnu post alteruz. Quarto qz facta multitudine in actu vel deus posset facere alia multitudinē vel nō: si sic posset face re infinites infinita: qz qua rōne pot facere aliquā multitudinez infinitā in actuēde rōne allam: et sic in insi

## Quolibetii

nstrum. Et sic pot plus quam infinitum in actu: et sequitur etiam quod vitroque modo est infinitas in multitudine talis, et in la accipere: et etiam in accipiendo multitudinem infinitam unam post aliam. Si in modo aut hoc est propter defectum materie: aut propter defectum agentis virtutis: aut propter repugnantiam infinitatis ad multitudinem creatam. Non propter defectum materie: quia agens non presupponit maius sed producit non impeditur agere propter defectum materie. tale agens est deus. ergo ita. Nec propter defectum virtutis agentis: quia infinitum excedit quodlibet finitum; nec etiam propter repugnantiam infinitatis ad multitudinem creatam: si aliqua multitudine creata potest actu fieri: quia ratione potest fieri una multitudine infinita: eadem ratione et infinita infinites: quia in qualibet multitudine creata potest ponere infinita infinites. Et per quod si ponatur quod de potest aliquam multitudinem infinitam in actu facere: quod possit facere infinitas multitudines infinites. Quod non videtur probabile: quia aliquid esset maius infinito: et infinitum esset pars infiniti: quod est inconveniens. In spatiis autem corporibus possit hoc dici: quia corpora infinita facerent unum corpus infinitum per contactum: sed corpus infinitum est impossibile esse. ut probatum est. ergo ita. In separatis autem a materia facile esset hoc probare: si non possunt plures eiusdem speciei esse. Et sic per ipsum ad quoniam. Ad rationes in oppositum dominum quod minor est falsa. Cetera prima posset sic argui. Primo quod non videtur inconveniens esse aliquid maius infinito: quia multi ponunt quod modulus potuit esse ab eterno. et per hanc potuit tempus infinitum precedere nunc presentem: sed hoc non obstat posset addi tempus ad nunc presentem: ut de se per additionem temporis ad tempus totum tempus fit maius. ergo ita. Item arguit contra hoc quod dominus. quod de potest facere successione infinita multitudinem et non similiter. Et similiter de vigore: quia infinitum multitudinem potest deus facere successione tota potest facere simul. ergo si non potest facere simul multitudinem infinitam: et nec successione: et si successione et simul: non per ipsum. primo antecedens: quia si deus non potest facere tantam multitudinem simul quantum successione: aut hoc est ex parte virtutis agentis: aut ex parte rei factibilis: non ex parte virtutis agentis: quod est infinita: nec ex parte rei factibilis. et hoc probatur duplum. Primum sic: quod sicut se habet similitas loci ad locationem plurium corporum: ita se habet similitas temporis ad fractionem plurium factibilium. sed secundum probandum. 4. probatur. quia ratione possunt fieri duo vel tria simul: ledet ratione et infinita infinitum est ex parte factibilium. Is non potest esse maior multitudine multitudinis infinita. quod est infinitum potest facere successione potest facere simul. Secundo sic: quod non possint sicut fieri totum successione hoc est in illis: in quibus est unum ante alterum accipere: quod si ambo sunt impossibilita esse simul: sicut impossibile est simul esse aliquid albus et nigrus: et ideo ad hoc: quod aliquid sit albus et niger opus quod fiat sicut successione. Et quod impossibile est mobile esse simul in pluribus locis: opus quod fiat successione: sed iter partes multitudinis create non est talis oppositio: quod oporteat accipere unam ante alias: ita quod oporteat primo accipere unum: et deinde duo: deinde tria: quare deus potest facere simul mille milia si vult. ergo ita. Tertius arguitur contra illud quod dominus omnis creatura est terminata ad spem: quod illud non videtur terminatum ad spem: quod continet quicquid est perfectio simplis in pluribus spibus: sicut aliqua creatura est bene. ergo ita. probatio minoris: quod homo continet quicquid perfectio est in bruis: plantis: et in animaliis: puta esse sensituum: corporeum: et simplis esse secundum diuersas spes: immo etiam diuersa genera. ergo ita. Ad primum dominum: quod infinito simili ex omni parte non potest esse aliquid maius: ut

## Questio

si ponamus aliquam linea ex utraque parte infinita nullo puncto terminata: tali linea non potest esse aliqua alia linea maior: nec ei potest additio fieri: sed si ponatur aliqua linea infinita ex una parte: ita quod ex una parte trahatur in infinitum: et ex alia parte sit terminata ad punctum ex illa parte: quia est terminata ad punctum potest fieri additione ad lineam: que est ex alia parte infinita: et posset esse aliqua maior ea: sic est de temporibus suo modo: si ponatur enim ab eterno: quia a parte ante est infinitum. sed precessit: et est finitum ex parte post: quia terminat ad nunc presentem: et ex ista parte potest fieri additione sibi: et tempus maius inueniri. Ad secundum dominum: quod aries est falsum. Ad primam probationem dominum: primo quod maior est falsa: quia non sunt incon possibilis plures factiones in pluribus factibilibus in eodem nunc: sicut sunt in possibilis duo corpora in eodem loco. Nam primum potest fieri naliiter: sed non. Cuius ratione non potest esse. quia sunt in eodem loco non solum non habent habitudinem ad extra: sed opus inter se aliquo modo unum in eodem situ: quod repugnat distinctioni qualitatis naturaliter saltus: sed diversae factiones in diversis factibilibus non opus quod habeat aliquam unitatem inter se: sed solus ad mensuram extrinsecum: quod est nunc temporis vel temporis datum etiam quod maior haberet veritatem. Dicendum autem est ad minorem: quod qua ratione possunt esse duo corpora sicut eadem ratione et infinita qualitas est ex repugnante pluralitate corporum a binitate loci: sicut non possunt infinita corpora esse in eodem loco per comparisonem ad factibilitatem et ad esse: quod multitudini infinite repugnant esse in actu completo: et sibi certum est ex repugnante identitatis ad ipsum nunc: quia ratione possunt esse plura et infinita: si infinitum est reducibile in actum completum: non est autem ita: sicut patet statim in solone scidi argumenti. Ad quod dominum: quod non solum causa quare sit successio in acceptione aliquorum est impossibilitas partium vel acceptorum: sed quod de ratione talis actus est proximitas potentie: propter quod non potest produci visus ad ultimum actu. ubi gratia. Non enim propter hoc concidentem procedere in infinitum: quod ponatur figura triangularem esse: et sic deinceps: quod deus possit facere simul unam figuram habentem mille milia angulorum: sed non potest facere figuram angulariter quia adhuc sit in potentia ad secundum illius figure lineam: quod semper est actus permixtus potentie. Circa quod etiam non videtur: quod nulla virtus potest fieri infinitum in actu vel successione: quod nulla factio instantanea vel successio terminatur ad infinitum: vel ad eam alicuius infiniti: sed sic deus intelligi: quod processus videntur in infinitum: quod scilicet quodlibet ultimus procedere. Ad tertium principale dominum ad maiorem: quod id quod continet quod est perfectionis simplis in pluribus spiritibus: quantum ad id quod est proprium eius exclusa imperfectione non est limitatus ad spiritum. Unde etiam nec illud quod est in spiritu conuenit eius unitio: sed analogice: sicut substantia dei continet instantiam qualitatem ad id quod est proprium iustitiae exclusa omnem imperfectionem: quod limitari et inderere posset: sed id quod continet id quod est perfectionis in aliis spiritibus non qualitas ad id quod est ceterum genere: non opus hoc dicere in omnibus genere. sed quod ratione spes sit prior aliorum: et continet id quod est ceterum ambo: et eminentior modo et perfectionem quam alium. Ad maiorem dominum: quod hoc non continet quod est perfectionis simplis est in aliis entibus corporalibus modo predicto: sicut aliud quo modo continet et in aliis modo et perfectionem quam aliud. Ad maiorem dominum: quod hoc non continet quod est perfectionis in aliis entibus corporalibus modo predicto: sicut aliud quo modo continet et in aliis modo et perfectionem quam aliud.

creata insititia. Nō aut rōne eius: q̄ est formale de sua rōne exulta imperfectione.

Qd. V.



**T**rum intelligere in āngelo: et in hoīmine sit eiusdem rationis. Primo dūdus est intellectus q̄ōnis. Postea respōdendū est ad questionē. Quātū ad primū sciendū est: q̄ Iz ratio accipiatur multis modis: hic tamē accipitur rō p illo formaliter: per qd yna queq̄ res reponitur in spē spālissima. Qz nō videat m̄bi dubiū: q̄ oēs actus intelligēdi homīs vel angeli s̄nt elusdez generis pp̄nqui vel remoti: ita. s. q̄ sit sensus q̄ stionis. Utrum i. actus intelligēdi in angelo: et in hoīe sit eiusdem spēi. Et qz in eode intellectu possunt esse diuersi actus intelligēdi diuersarū rōnum: accipitēdo rationez modo predicto respectu diuersorū obiectorū formalium: sicut etiā sunt diuersae scie op̄z restringere questionē ad actuz intelligēdi in vtrōqz. s. in hoīe et angelo respectu eiusdem obiecti formalis. Ut queraſ vtrūq actus intelligēdi in angelo: et actus intelligēdi in homīe respectu eiusdem obiecti formalis sunt eiusdem spēi: et accipiendo b̄ formalitatē ex parte. s. rei intellectē q̄̄tum sc̄z ad formalitatē: q̄̄ habz ex natura sua specifica. vbi grā. Si vtrūq intelligeret ut formale obiectū naturā humānam vel equinaz: et sic de alijs. Et sic p̄ intellectus questionis. Quantū ad questionē pono tres conclōnes. sicut pbabiles. Prima est: q̄̄ quantū ad cognitōez nālem generalē actus intelligēdi in vtrōqz nō est eiusdem rōnis accipiendo intellectum q̄ōnis modo quo expōstū est. Secūda est: q̄̄ visio patrē est in eis eiusdem rōnis. Tertia est: q̄̄ supernālis cognitionē vte nō est in eis eiusdem rationis saltem quātum ad omnia. Quātū ad primū intēdo ostēdere cōclusionē predictaz quātuz ad triplex genus intelligibillum. Et p̄ quātuz ad ea: que cognoscit immediate. Secōdū quātuz ad ea: que vterq cognoscit mediate. Tertio q̄̄ tum ad illa: que vterq cognoscit immediate. Ad eiusdētiaz p̄mī sc̄idū est: quod in cognitionē nrā generaliter ponūtur trīa. s. cognoscēs cognitū et mediū. vbi grā. in vīsione sensitīa vidēs. coloratu: et mediū: et in cognitionē nostra intellectū intelligens extētora sensibilia et intellectū: fantasma est mediū: et illa media sunt media in mouendo ad mlnus: licet autē cognoscens et cognitū se habeat ut extēta: tamē ex parte vtrōqz accipitur mediate cognitionē ex parte eiusdem cogniti: prout dicit sp̄s esse mediū cognoscendi: ex parte autē obiecti put̄ yna res cognoscit per alia rem cognitam: q̄̄ quidē pot̄ cotigere uno modo sicut cognoscit̄ causa per effectum vel ecōverso: sicut aliqd cognoscit̄ in sua ymaginē: puta in speculo: vel alio p̄missū modo: hic loginur de mediatione precipue ex parte obiecti. Quādō dī actus intelligēdi in angelo et homīne q̄̄tuz ad ea que angelus intelligit immediate et homo mediate nō sunt eiusdem rōis. Et hoc p̄bo tripl̄. Primo sic. qz nō videat: q̄̄ cognitionē per pp̄riā spēm sit eiusdem rōnis cum cognitionē et per spēm alteri<sup>9</sup> per qd cognoscit̄; sed immediate oblatā intellectū cognoscit̄ per pp̄riā spēcīem: mediate autē cognoscit̄ per spēm alioz in qua relūcent. ergo r̄c. et si non esset spēs: sequeret̄ idem: q̄̄ ex diuerso modo imutādī intellectū est: q̄̄ ponat q̄̄ immediate habeat pp̄riā spēm s̄m ponētes spēs: nō autē illa que cognoscit̄ per alia. Secūdo sic. et cōfirmatio precedētis. q̄̄ intellectū vñiformiter cōformat̄ per id q̄̄ libi ip̄mitur ab obiecto sicut sit spēs: sicut actū intelligēdi rei immediate et in se se offerētis intellectū rei:

que non est in se offert intellectū: sed trī cognoscit̄ p̄ ut p̄t relucere in alio: s̄z deformitas talis: que est in cōformitatibus alicuius ad diuersa facit̄ vñiformiter tales cōformitates esse diuersarū rōnum. ergo r̄c. maior p̄z. qz impōle est: q̄̄ intellectū eque exp̄esse et vñiformiter cōformat̄ rei tū ex alio note. sicut rei que in se offer̄tur intellectū: qz semper exp̄ressio illa magis cōformat̄ rei a qua immedite ip̄mitur. Secōdū p̄z. quia talis disformitas nō p̄t esse oīum s̄m differētiaz nūrealem: qz disformitas inter talia: que nō est nisi s̄m intensum et remissum nō est nisi per accidēs. sed ista diuersitas est per se et ex formalī rōne vtrōqz cōformitatē. Et cōfirmatur rō. qz nullus ponit: q̄̄ cognitio rerū in verbo: que est cognitio per medium: et cognitio earum per pp̄riā naturā: vel in pp̄riā naturā: que est cognitio earū immedita sit eiusdem rōnis. Non dico tū: q̄̄ cognitio rex in pp̄rio genere semp sit immedita precise in oībus viatorib⁹ qui sūt in patria. Quarto idē p̄t ex cognitionē cōplexorū: qz q̄̄ rōne cognitionē mediate et cognitionē immedita sunt diuersarū rōnum eodez modo et in alijs: sed in talib⁹ per se notorū cognitionē et immedita est alterius rōnis. ergo r̄c. Probatio ma. qz id q̄̄ diuersificat habitus multo plus ut videtur diuersificat act⁹: sed talis diuersitas in cōplexis diuersificat habitus: qz yna p̄tinet ad habitū: qui dī intellectus: sicut hoc sit alijs quidē superadditū potētie: sicut sit potētie. Alia vero p̄tinent ad habitū sc̄iētē. ergo r̄c. Secūdo ostēdit idē de eis: q̄̄ vterq cognitionē mediate. s. de diuinis: q̄̄ vtrūq offertur in se et directe: sicut offertur in vīsione beata. Et hoc vñica rōe: que sumitur ex diuersitate mediocritatis rōnum. qz cognitiones que sunt per diuersa media diuersarū rōnum ēt in reputatione intellectus vident̄ diuersarū rōnum. sed sic est in cognitionē boīs et angeli rei respectu p̄missōz. ergo r̄c. Maior p̄z. qz ad diuersitatez formalē imutationē sequitur diuersitas cognitionum Mlnoz etiā facili p̄z. qz hō cognoscit̄ predicta. s. diuina per sensibilia. angelus tam per effectus excellētiores: qui sunt ipsi angelō: in qbus clarius et evidēt̄ relinet ipsa diuina q̄̄ in sensibili: q̄̄tum vero ad illa: que cognoscit̄ immedite ab vtrōq aliquo modo: dico autē aliquo modo: qz licet inter intellectū nrā et sensibilia nō eadat medium: q̄̄ babeat rōnem principalis obiecti in actu recto: forte tū fantasma cadit̄ in medium speculare: ista q̄̄ intellectus vtit̄ eo ut ymaginatiōe. Et hoc videt̄ Ar. sentire. 3: de aīa. vbi dicit: q̄̄ ad inuenētēz et actu cōsiderant̄ op̄z fantasmata speculari: quicqđ tū de hoc sit: certū est q̄̄ intellectus in eo a principio nō occurrit nisi id q̄̄ appetet de reb⁹ in fantasma. Et ex his formatur sic rō. qz illi actus vident̄ diuersarū rōnum s̄z quōz ynu intellectus apprebēdit rem nō solū q̄̄tum sed id q̄̄ est in se: sed put̄ est in se: s̄m autē alioz apprebēdit rem aliquo modo q̄̄tum ad id q̄̄ est in se: no tū ad hoc attīngit: nisi put̄ apprebēdit ab aliqua potētie. s. fantastica: sed sic se bz intellectus angelī et boīs respectu predicto. ergo r̄c. Et cōfirmatur rō. qz enī intellectus noster no potest attīngere ad istas essentiās istoꝝ sensibiliū immedite: inde ē q̄̄ frequēter circa talia errat sicut p̄z de illis: qui posuerūt qualitatē esse subām rex. vtbabet p̄ metaphy. Et qd ametiaz nrā tpe posuerunt qualitates nō solū quartē spēi: sed etiā tertie esse qualitatēz essentialēs: sicut est albedo et nigredo. Una ēt rōne quantūz ad oīa intelligibilia p̄t ostēdī: q̄̄ actus intelligēdi sit diuersarū rōnum nō solū in hoīe et angeloz: sed etiā in angelis superiorib⁹ et inferiorib⁹ saicē q̄̄tū ed aliquos p̄z illā opinionē: que ponit q̄̄ in superiorib⁹

## Quolibetti

angelis sunt vñiores sp̄es & cōceptus accipit̄do vñinē  
salitatē pro eo: q̄ est extēdere se ad multa etiā ln sp̄alī  
sic. qz illi duo actus intelligēti etiā respectu eozūdem  
objec̄toz sunt diuersarū rōnum: quoꝝ yñus ex nā sua  
se extendit ad plura objec̄ta formalr̄ dñia etiā in sp̄alī  
qz alter: sed fm opinionē predictā sic est nō soluz in bo  
mine: sed etiā in angelis superiorib⁹ & inferiorib⁹. ḡ tc.  
p̄bat̄o majoris. quādociūḡ duo act⁹ formaliter & spe  
cifice differētes regnunt ad aliqua plura objec̄ta tr̄el  
lecta formaliter dñia impole ē: q̄ aliquis illoꝝ sit eius  
dem cū illo actu: qui yñus & idē existens se extendit ad  
oia illa: qz si esset yñus alijs illoꝝ minus vñiversaliuꝝ  
idē sp̄e cū eo: qui se extendit ad illa plura: ille qui ponit  
se extēdere ad illa plura: nō posset se ad illa plura: extē  
dere quād yñus se extendit ex natura sua ad plura qz  
alter: sed q̄ in illo st̄lectu: in quo est ille actus: qui ad  
panciora se extēdit ad hoc posset oia alia tr̄elligere: po  
natūr yñus alius actus sp̄e differeſ: qui se extendat ad  
alia: qz diuersorū objec̄toz sunt diuersi actus sp̄e: quan  
do sunt talia: que yno actu nō possunt intelligi. ergo tc.  
Secundaz cōclusionē pbo yñica rōne supponedo q̄  
cōis doctrina & sancti vidētur supponere. s. q̄ aliq ange  
llerunt equales hoīb⁹ in beatitudine & in visione bea  
ta: q̄ aliqui hoīes excedent in his aliquos angelos. &  
ecouerlo: de q̄lo nō est dubiuꝝ: & tales differētē specifi  
ce sic se habēt: q̄ necessario yna est necessario altera: ta  
liter q̄ nihil cōditionum sub tali specie inferioꝝ possit  
adequari alicui cōtentu sub superiori: & nihil nūlūs ex  
cedere illud. sed fm premissa de doctrina cōmuni: &  
dictis sanctoruz: visio beata aliquoꝝ boīum erit equa  
lis visioni beate aliquoꝝ angeloz: vel alicuius angel⁹  
& visio beata aliquoꝝ saltez xpi & beate vñinis excedet  
visionē beatā angelozū oīuꝝ: & recouerso visio beata ali  
quoꝝ angelozū excedet visionē beatā aliquoꝝ homi  
nuꝝ. ḡ tc. minor p̄z. fm dicta cōia. maior p̄bat̄ q̄tū ad  
vtrāq̄ partē. Et p̄mo q̄ differentie specifice differunt  
fm maiorenō nobilitatē & minorē ita q̄ nō possunt ea:  
que sunt diuersarū sp̄ez adequari: qz sicut simile ineq  
uitate. ita equale in quantitate molis vel virtutis: sed su  
mille requirit yñu ln sp̄e. ergo & equale. & per cōsequens  
inter duas sp̄es nō pot esse equalitas. Secundo ad  
idē. quia sp̄es sunt sicut nūeri. sed impole est inuenire  
diuersos numeros sp̄e equales. ḡ tc. Tertia xclo. s.  
q̄ cognitio vie supernālis sit in eis alterius & alterius ra  
tionis ppter duo. Primo qz ab eis alter recipit aucto  
ritas diuina qz a nobis: qz reuelatio fit in nobis sub sumū  
studiō sensibilium no sic in illis: qz tali cognitioni su  
pernāli vie deseruit cognitioni nālis: que variatur in no  
bis & in eis. Sed cōtra hoc est p̄mo: qz si in homine  
& angelo differūt sic actus cognoscēdi. videntur p̄por  
tionabilr̄ differre actus amādi: & sic in actibus yie: in q̄  
est status merēdi: nō adequatur homo angelis in talib⁹  
bus actibus: nec per p̄ns vt videt̄ adequaretur in me  
rito: & vltierius vt videtur nec in premio: q̄ est contra  
premissa. Ad hoc p̄t dici dupl̄r. uno modo dicēdo  
q̄ dato q̄ actus intelligēti supernālis yie differant in  
hoīe & in angelo sp̄e: nō tñ opz q̄ actus amādi ex chari  
tate differat i cōs sp̄e respectu boni diuini: q̄ līc̄ cogni  
tio regratur ad amādū: nō tñ id q̄ formaliter amatū  
est cognitioni ipsa. sed bonū amatū. Et ideo formale obz  
volūtatis: in q̄ sp̄alī tendit: p̄t esse idē in vtrōq;: p̄t  
esse eodē modo dispositus fm voluntatez: sed ex parte  
intellectus p̄mū cognitū nō p̄t esse aliquod diuinū.  
Secundo modo p̄t dici: q̄ quātitas meriti nō soluz  
attēdūt fm valorē actus in se: puta si yñus esset sicut

Questio

**curū allus sicut argētūz; sed etiā fñl cālum agentis in  
habitudine ad actu: quē exercest put. s. plus & minus co-  
nas il surgere in actu: quē exercest: supposito tñ statu me-  
rui binc inde: sicut plus imputadū est alicui ad meritū  
dare duos denarios q̄ si daret centū. ḡ ic.** Qd. VI.



**T**riū angelicōgnoscāt futura cōtingētia. **C**ad eūidētiām huius qōnis. Primo distingueđū est de modo cognoscēdi rei. s. ex parte obiecti cogniti. Secdo ex parte cognoscētis. Tertio ad qōnez. **C**Quantum ad primū sciendū est: q̄ ex parte rei co-duplex modus cognoscēdi: q̄ res p̄t cotuz ad suas rōes quidditatius sciēdo. s. quidditariua yntusciūlq; accip̄ido rāceperū respōdeti vt obiectū cognitiū: vel s. existētis: cognoscēdo. q̄p sunt in effe-ctua existēta actuali: q̄p sic nō est intelligere as rei sit alia res: yl̄ modus ali⁹ diuersitatis: q̄ ad eādē cognitionē: siue ad idē ge-sis perrūnēt coguoiçere nām rerū et eartuz ad suas rōes quidditatius: ita q̄ anq̄t cognosci qualis nata sit esse nā essentielle est intelligēduz: q̄ yna est cōsideratio reactione: que est fm̄ rōnē rei: put abstra-ctētia t̄ in actu: ita q̄ talis res sic abstra-pōt cōsiderari vt in potētia t̄m fm̄ aliq̄ os: t̄ fm̄ actuū silr fm̄ aliquā differētiā cognoscet tales rē pro tali dřia téporia esse soluz in actu. s. in tali p̄terito: p̄nti: yl̄ su-tereo cognitioni. s. abstracta dicit̄ absoluta-ty. Substālia aut̄ dř cognitionis existēdi-vtrū res tunc vel nō tunc sit sic stimul yl̄ sufficiat ad hoc quantum ad p̄positum: l̄z et magnū tractatuz. **C**Quantū ad scōm̄ diuersos modos cognoscēdi ex parte co-endū est: q̄ aliquis intellectus potest cognoscēdi vel intelligēndi dupl̄r. Uno-eat a re intellecta: sicut 2<sup>o</sup> In nobis: t̄ q̄-ctū saltēa principio: t̄ quātuz ad sensum. moueatur ab aliquibus similitudinib⁹ intelligēte existētibus: sicut intellectus no-si p̄ebus laz acquisitū: siue in ipso existē-riasmate: licet fm̄ statuz p̄ntem: vt ponit sp̄s acquisitē nō sufficiat in fantasmatē: ne rerū similitudines existētes in absen-tielligēte possunt dupl̄r haberi. Uno mo-ze datea cōferente nāz. Et isto modo po-dam sp̄s in angelis: que sunt similitudinēs mouent ad intelligēduz res: quāz sunt Alio modo q̄ tales sp̄s acquirātur a re-sit in nobis fm̄ ponētes sp̄s. Et fz oēs quis aliique similitudines rep̄ siue sint in fantasmatē: siue in ytrōq; a ḡbus: t̄ p̄ rad intelligēduz res absentes: siue sint uiz ad locū: siue q̄tū ad existētiā actuaglē. diuersum modum cognoscēdi ex parte ex parte obiecti sciēdū: q̄ res p̄t cognoscēdo in se. Alio modo sicut in obiecto quo relucet: sicut cognoscitur causa in ef-ficio. **C**Ex his ad qōnem: sciēduz ē igit̄. tenēt: q̄ angelus nāli cognitione et certa a cōtingētia: t̄ p̄cipue xtingētia ad vtrū: m̄ assiguarē facile est fz illos: qui ponūt s̄i in cognitionē mouent a reb⁹: q̄ intellus

qui nō mouetur a reb<sup>o</sup> cognitis non pōt intelligere nisi  
preterita; vel p̄ntia; vel que ex talib<sup>o</sup> possunt deduci. s<sup>i</sup>  
futura cōtingētia nō sunt p̄terita; nec p̄tentia; nec ex ta-  
libus possunt efficaciter deduci. ḡ t̄c. maior p̄z. q̄ nullū  
mobile pōt moueri vel motus esse nisi ab eo q̄ est vel  
q̄nq̄ fuit; q̄r a nō ente actu nihil mouēt s<sup>i</sup> p̄tētis  
ponitur angelus nō posse intelligere nisi per hoc q̄ mo-  
uetur a rebus cognitis; nec res cognite possunt mouere  
nisi ad cognitionē sui r̄ eoz que ex eis possunt deduci.  
ergo t̄c. minor ēt faciliter p̄z. s. q̄d futura cōtingētia nō  
sunt p̄tentia vel p̄terita. q̄r hec futuris repugnat. nec  
erit ex eis possunt efficaciter deduci; q̄r nec sicut ex esse  
ctū; q̄r posterius nō est cā prioris; nec sicut ex cā; q̄r esse  
ctū cōtingētis ad vtrūlib<sup>z</sup> nō h̄z certitudinē puit est in  
cā; sic aīngēter se h̄z ad effectū habētē. ḡ t̄c. Sc̄d̄ aut̄  
ponētes q̄ angeli cognoscūt res per sp̄es inatas diffici-  
lius est; q̄r si per tales sp̄es cognoscūt res quātū od oīa  
que nata sunt cognosci ab angelis de reb<sup>o</sup>. s. in v̄lī r̄ par-  
ticulari; r̄ q̄tū ad r̄ones suas quidditatibus; r̄ q̄tū  
ad esse vel nō esse tali vel tali dñia r̄ eoz; non v̄lī q̄r q̄/  
cūq̄ cognitionē eoz de rebus preteritis p̄tibus r̄ futu-  
ris depēdat in alijs ab actuali existētia rez; sed cogni-  
tio in nullo dependet ab actu; ali exētia rez; q̄r pōt esse  
sta respectu futuri; sicut respectu p̄ntis. ergo t̄c. pbatio  
maioris. q̄r stāte p̄tētis si intellectus angelicus non  
pōt cognoscere futura cōtingētia quantū ad quid deter-  
minate erunt r̄ nō erunt; out hoc est p̄p defectū mouē-  
tis vel mobilius; aut ppter defectū assimilationis inter  
rez intellectū r̄ sp̄em; vel sp̄tū actus intelligēdi. Non  
p̄mo modo; q̄r intellectus qui est semp̄ens presens suf-  
ficiēter mouēt ad cognitionē a sp̄ebus innatis; que s̄lī  
ponūtis ppter presentes. ḡ t̄c. Nō ppter fīm; q̄r assimi-  
latio; que est inter intellectū; r̄ rem intellectū; r̄ sp̄em nō  
est q̄r v̄nū sit tale quale est alterū; sicut assimilatio duo  
rum alborū p̄sistit in hoc; q̄r v̄nū ē tale quale est alterū  
sed talis assimilatio est; q̄r v̄nū sit tale quale reprētitur  
ab alio; sed nihil p̄hibet aliquid presens esse reprētituz  
aliquius futuri; licet actu nō s̄lī; sicut p̄z de reprētione ef-  
fectū; que sit in causis habētib<sup>z</sup> necessariā habitudinē  
ad effectū. ergo t̄c. minor ēt p̄z. q̄r cōtingētis futu<sup>r</sup> nō dī  
posse cognosci certitudinali nec ppter existētia vel ha-  
bitudinis necessarie ad cām. Si aut̄ ponatur tertio  
modo. s. q̄r angelī per sp̄es inatas habēt perfectā cogni-  
tionem rez quātū ad r̄ones quidditatibus suas; quātū  
ad quid cognoscāt an sint vel nō sint; q̄tū ad aliquā  
differentiam temporis moueantur a rebus tunc posset  
saluari dictū cōe. s. q̄r angelī habeat cognitionē per spe-  
cies inatas q̄tū ad id q̄ directe pertinet ad perfectio-  
nem intellectus. s. quātū ad cognitionē quidditatibus  
renū absolute; r̄ q̄ nō cognoscant futura cōtingētia cer-  
titudinaliter quātū ad hoc q̄ sint vel nō sint. Et de  
p̄mo patz stante p̄tētis; etiā de sc̄do similē; q̄r posito  
q̄r in cognitione; qua cognoscunt de rebus. an sint in  
actu; vel futura sint mouētūt a rebus; sequitur q̄r de  
futuris cōtingentib<sup>z</sup> nō habēat certam cognitionem;  
q̄r nec mouēt ab eis cum nō sint; nec a cā cum cā con-  
tingēt ad vtrūlib<sup>z</sup> nō possit mouere ad certaz cogni-  
tionem effectus. Et hec positio videt p̄babilius; quia  
licet habēamus in nobis sp̄es rez r̄ i intellectū r̄ in fan-  
tasmat; tñ p̄ter hec ad cognoscēdum futurū; aīngētis  
certitudinaliter requirit q̄d moueant a sensibilib<sup>z</sup> exte-  
rioribus. Et videtur magis cōsona dictis sācti Dōme  
qui ponūt sp̄es inatas. Si aut̄ non ponant p̄dictio mo-  
do mouēti a reb<sup>o</sup>; nescio quō angelus vel cognoscat de-  
termine futurū cōtingens r̄ anteō s̄t; vel vt nūq̄

cognoscat. Et si aliter sensit sanctus Thomas; vel alii;  
ego nō possum videre aliud.

Qđ. VII.

**T**rum visio beata possit ēē in po-  
tentia intellectua sine ha-  
bitu; q̄r dñ lumē glorie. Ad evidētia  
istius q̄onis p̄misso duo. Primū est  
q̄ ad hoc; q̄ alīgēt sit in alio subiective  
op̄z ponere in illo subo p̄m<sup>m</sup> receptiu<sup>z</sup>

ita q̄ aliter fieri nō pōt; q̄ illō qđ est in  
aliquo subiective; est sicut receptū in recipiēte; nō dico  
localiter; s<sup>i</sup> subiective; sicut quodcūq̄ subiectū recipie  
id q̄ perficit ipsū formaliter; sed impossibile est q̄ alī  
quid sit in aliquo sicut receptū in recipiēte r̄ rōnem re-  
ceptiu<sup>z</sup> habeat respectu ipsius recepti; q̄r tunc seque  
retur q̄ impossibile recipere actu recipere; q̄ est impli-  
care cōtradictionem; q̄r impossibile recipere nō recipit  
sed fīm p̄tētis ponitur; q̄r impossibile recipere recipi-  
t; q̄r potentia receptiu<sup>z</sup> est impossibile recipere; sequi-  
tur ergo q̄ recipit r̄ nō recipit. Unde impossibile eset  
angelus vel punctū figurari quacūq̄ virtute; q̄r in eis  
nō est ratio receptiu<sup>z</sup> talis actus. Sc̄d̄ q̄ p̄mitto  
est; q̄r duplicitē pōt cōtingere; q̄r alīquis actus nō reci-  
piatur in aliquo. Uno mō q̄r potentia receptiu<sup>z</sup> ta-  
lis actus ei simpliciter repugnat; sicut āge-  
lo repugnat figuratio; r̄ quecūq̄ potentia receptiu<sup>z</sup> ta-  
lis actus remota vel p̄pquia. Alto mō q̄r si sibi sim-  
pliciter nō repugnat; tñ in eo vel nō est potētia recepi-  
tu in mediata sed remota; sicut si subiectū eset sine qua-  
titate nō posset figurari; q̄r immediatiū receptiu<sup>z</sup> figure  
est quātū; vel q̄r potētia; que inest ei; nō est sufficiens;  
sicut se habet aer r̄ diaffanitas ad receptione luminis.

Certio etiā posset dici q̄r aliquid recipitur ad talez  
receptionē nō simplē r̄ absolute; sicut quātū ad figurā;  
sed ad bene esse; sicut regritur molle ad figurationem.  
Modo dico q̄r intellectus nō se h̄z ad visionē p̄mo nō  
q̄r tunc impossibile eset visionē beatā esse in intellectui hu-  
mano quacūq̄ virtute; si aut̄ se haberet tertio modo  
tunc virtute diuina posset ei inesse talis visio sine quo-  
cūq̄ habitu lumis; sicut posset figurari molle sine mol-  
litie. Si aut̄ sc̄do modo tūc visio beata posset iesse intel-  
lectui creato; sed nō sine lumie; sicut nec figura pōt inē  
substantie sine quātitate; nec lumē aeris; sine diaffanita-  
te. De p̄ 2 stat. s. q̄r visio nō repugnat mō intellectui crea-  
to; q̄r nūq̄ posset inē. Sz q̄r modus sc̄ri<sup>r</sup> sc̄ds v̄l  
tertius credo q̄r a viatore p̄ certitudinē sc̄ri<sup>r</sup> non pōt; r̄  
sō q̄l; illoꝝ modoꝝ pbabilis teneri pōt; q̄r tñ lumē glo-  
rie regrat altero duoꝝ modoꝝ vltioꝝ. s. sc̄do mō; v̄l<sup>z</sup>  
doctrine cōi; r̄ dc̄s sc̄oꝝ. r̄ sacre scripture zgrult. Ex  
his p̄z facilē ad q̄onē. q̄r q̄cūq̄ p̄s def p̄babili teneri  
pōt. Sanct<sup>r</sup> v̄o T̄bo. teneri hūc modū r̄ posset p̄suaderi  
r̄ licet nō regrat respectu cuiuscūq̄ p̄fectionis supnālis  
neccō p̄cedēs dīspō supnālis; alī. n. ireē in infinitum; tñ  
pbabile est; q̄r sicut in eētialli sc̄ds ac̄ p̄fec<sup>r</sup>; q̄ est ope-  
ratio p̄fecta regrit potētia p̄fectā fīm actū p̄mū; qui est  
habit<sup>r</sup>; sicut p̄z de scia r̄ de p̄sideratione; ita ēt debeat eē  
de p̄fectiōib<sup>z</sup> r̄ acib<sup>z</sup> supnālibus.

Qđ. VIII.

**T**rum posito; q̄r intellectū separa-  
tur queritur an posset  
habere aliquē actuz. Arguitur q̄r sic. q̄r  
eadēz sunt p̄incipia effendi r̄ cognoscē-  
di; sed posito hoc haberet esse. ergo r̄ in-  
telligere. Oppositum arguitur. q̄r sei-  
queretur q̄r intellectus separatus possit  
beatificari. Ad evidētia istius questionis puit p̄-  
ponit tria ostendēda sunt. Primo quid importat r̄

Aliquē actū  
nō posse re-  
cipi i aliquo  
plūtūt dupli-  
ci de cā.

## Quolibet

receptio alicuius forme essentia; vel accessitatis; siue cuiuscumque actus. Secundum quis differat ratione receptiva et subiectum. Tertio ad quoniam. Quantum ad primum sciendus est; quod ratione receptiva cuiuscumque forme vel actus id est per quod unum talis actum est natum recipere talem actum; et facere unum cum eo: sicut potentia receptiva cum actu verbis gratia. Si dicimus quod ratione receptiva figura sit quantitas per quam significatur: siue habebis figuram facit per se unum cum figura talis unitate: qua potentia facit unum cum actu: sicut dictum est. Ulterius quantum ad talis potentiaz passiuas: siue receptivam sciendum est; quod quandoque ad rationem tales suscepit una res sufficit: sicut dictum est de quantitate respectu figure: quod non sufficit una res: sed requirit plura. et hoc duplum. uno modo quod illa plura regrantur ut per se simpliciter necessaria respectu talis actus a quocumque sic scimus quod non potest esse in aliquo nisi in habente illa plura. ratione quorum pluri id: quod huius est natum esse subiectum talis actus vel habere talis actum in se: sicut in subiecto: sicut si dicamus: quod respectu luminis non sufficit quantitas sola: nec etiam sola diafanitas. sed virtusque. Alio modo possunt plura requiri sic quod unus requiratur ut potentia receptiva per se nata facere unum cum illo actu. Sine quod ille actus non potest recipi in aliquo: sicut dictum est de quantitate respectu significationis. aliud autem regatur ut quedam dispositio respectu determinati agentis determinato modo mouentis ad actum. Ut si dicatur quod respectu figure preter quantitates requiritur mollescentia respectu agentis per impressionem. et flexibilis vel aliquid simile respectu figurantis per sculpitionem: que tamen cum hoc figura insit tali subiecto non requiriunt: sicut pars de celo: in quo est figura sicut in subiecto: nec tamen huius aliquam tam dispositionem: et hoc sufficiat de primo. Quantum ad secundum sciendum: quod ratione receptiva alicuius actus siue primi siue secundi est ipsummet subiectum: quod quandoque vero non accipiendo subiectum simpliciter modo quo exponetur. Ad cuius evidentiem maiorem notandum est: quod aliquid potest initiis alterius quantum ad prius tripliciter. Uno modo sicut effectus cause efficientis precise conservatio. Secundo modo sicut pars vel modus partis habens initium ei: cuius est pars. vel eius respectu cuius habet modum partis: sicut ponitur de humana natura in christo: vel per inheritance sicut accessus initiat subiectum intermedium vel immediate. De primo modo intendi nihil pertinet ad propositum. Sed de secundo et tertio: et precipue de secundo: constat enim quod esse non initia aliquo duorum modorum ultimo: et tunc est ens subsistens: vel opus quod aliquo illorum duorum modorum infinitatur. Et tunc est ens initens modo predicto. Ulterius sciendum est: quod subiectus alicuius actus duplum potest accipi. Uno modo pro ipso subsistente habente rationem receptivam talis actus: sicut si dicatur subiectus figura substantia quantitas: vel ipsa ratione receptiva sufficiens: sicut si ponatur subiectum sic acceptum non est ipsa ratione receptiva: quod tamen non est id: cuius initiat. sed secundum hypothesis ratione receptiva initiat subiectum: quod predicto modo de subiectus: quod est. Si autem ratione receptiva esset subsistens vel ex naturae aptitudine: sicut ipsa substantia: que est suppositum: vel per miraculum: sicut quantitas subsistit in sacro altaris: que ratione receptiva figura est: ut sepe dictum est: tunc subiectus sic dictum et ratione receptiva sunt idem. Accipiendo autem subiectum per ratione receptiva non semper idem sunt. Quantum ad tertium: si ad quoniam sciendum est: supposito quod intelligere sit idem quod habere actus intelligendi in se: sicut ego teneo

## Questio

ad presens. Si intellectus esset sufficiens ratione receptiva actus intelligendi: sicut dictum est de quantitate respectu figure: et etiam respectu alicuius accidentis tunc si poneretur intellectus separari posset habere actum intelligenti. Et ratione huius est: quod stante hypothesi: sicut quantitas separata se habet ad habere configurationem: vel etiam aliud accidens: puta albedinem: vel aliud tale respectu cuius quantitas est sufficiens ratione receptiva: ita intellectus separatus ad habendum actum intelligendi. Sed quantum separata potest habere tale accidentem: sicut pars in sacramento altaris: ubi quantum est subiectum figure: et quorundam aliorum accidentium. ergo secundum. Si autem intellectus non esset ratio receptiva sufficiens respectu actus intelligendi predicto modo: tunc intellectus separatus accipiendo intellectum per potentiam intellectuam non posset habere aliquem actum intelligenti: quod impone est aliquid habere aliquem actum subiectum in ipso manente: quod non habet rationem receptivam sufficietem ipsius. sed stante hypothesi intellectus separatus non haberet rationem sufficientem receptivam respectu actus intelligendi. ergo secundum. Utrum autem potentia intellectuam si ponatur esse olicuid absolute superadditum substantiae intellectuali sit per se sufficiens ratio receptiva aliquorum accidentium: quod non: sed concordat ad rationem receptivam actus intelligendi cum potentia intellectuam ipsa intellectualis substantiae: sicut enim diafanitate concordat quantum ad diafanitatem ad sufficiendum rationem receptivam luminis non miseri occurrit: nec credo quod intellectus platonis possit ad hoc bene attingere. Sed contra hoc posset sic dici vel obuci: quod ut videtur non potest minus deus facere actum intelligendi sine receptivo quod facere accidentem sine subiecto. sed deus potest facere accidentem sine subiecto. ergo secundum. Et ad hoc dicitur: quod facere actum intelligendi sine receptivo duplum potest intelligi. Uno modo quod in nullo est receptus: sicut si ponatur actus intelligendi simpliciter separatus et a substantia: et a potentia intellectuam. Et isto modo concedatur maior quantum ad sensibilia: sicut sit dubium. Quod dubium est: utrum actus intelligendi vel sentienti possit separari per se: sicut quedam alia accidentia. Alio modo potest intelligi: quod actus intelligendi sit in aliquo receptivo sine receptivo: et in isto sensu non concedo maiorem: quod aliquid recipi in aliquo sine receptivo implicat contradictionem: quod secundum hypothesis esset receptum et non receptus: quod esset receptus sine receptivo recipiens et non receptus. Si autem vis de hoc: utrum potentia intellectuam possit separari a substantia intellectuali: vel aliqua propria passio a subiecto. Dico quod si qua passio est: que nullaz rem addat super subiectum facientem compositionem cum eo: sed solum quoddam apertitudinem ad aliquos actus: sicut quidam dicunt de risibilitate: et de potentia animae: quod tales passiones nulla veritate possunt separari manente essentia quin sequatur hereticus. Et contra hoc potest obuci: quod esse formam corporis haereditate per essentiam: et rame potest non esse actum formam corporis. Respondeo et dico: quod anima est forma corporis in actu: non aliquid in actu aliud ab anima. s. totum. cuius est pars: sive coniunctione actuali cum aliis parte: ratione cuius connotati potest anima manere absque hoc. quod sit actu forma corporis: sicut etiam talia habentia aliquas aptitudinem ad aliquos actus: possunt manere absque actu coniunctione ad aliquos actus ad quos habet aptitudinem: sicut sensibile potest non esse actu coniunctione actu ridendi. Dico ergo breviter: quod talia que non per aliud additum ad essentiam suam habent aptitudinem ad aliqua possunt absoluiri coniunctione actuali illorum ad que habent aptitudinem non tamen a coniunctione virtuali. Quantum autem ad

Illas passiones: que addunt aliquid absolutum supra subiectum: sicut quantitas est passio corporis de genere substanciali. magis est dubium: quod inseparabilitas non causa semper ex dependentia: sed etiam ex coniunctione: nam qualitas non potest esse sine figura: non quod dependeat ab ea: sed propter coniunctionem: quod habet cum ea ponit etiam a multis quod qualitas sensibilis non potest separari a quantitate: quod si non esset quanta per accidens. vide etiam quod nec actu: nec aptitudine esset qualitas sensibilis: et per consequentes trahetur extra naturam sui generis. ita quod non esset qualitas sensibilis. ita quod talis qualitatibus couenienter species: puta esse albedinem: et non genus: puta esse qualitates sensibiles: quod est implicare contradictionem. Utrum autem talis coniunctionis sit inter potentiam intellectus: et suum subiectum: sive non: non multum potest apparere intellectui humano. tam non videtur quod apparenter sequatur contradictione: ponendo potentiam intellectus separatam a suo subiecto: sicut ponendo qualitatem sensibilem separatam a quantitate: quia non ita apparet quod per talem separationem trahatur potentia intellectus extra naturam sui generis: sicut apparet de qualitate sensibili: si separetur a quantitate: et sic patet ad questionem. Ad rationem factam ad partes affirmatiuam dicendum: quod habens esse potest habere operationem conuenientem suo esse: sed potentia intellectus separata non esset sufficiens ratio receptiva actus intellectus: habere actum intelligendi non esset coueniens suo esse. Ad rationem in oppositum dicendum: quod ponens principium. scilicet potentiam intellectus separari non haberet pro inconvenienti sum. scilicet intellectus separatum de potentia absoluta dei posse beatificari.

## Questio. IX.



**I**trum supposito. quod lumen naturale: et supernaturale differt realiter possunt concurrere ad ostensionem unius obiecti formalis. Arguitur quod non. quia aut ista essent principium unius actionis: aut plurium: non unitus: quod non sunt unitus ratione: actione: aut diversitate: quod plures actus intellectus eentur in intellectu possibili. Et falsum. quod rati-

**O**ppositum arguitur. quod secunda agentia supernaturaliter bene coocurrunt ad productionem unius effectus. ergo duo lumina.

**Q**uantum ad istas questiones. primo ostenditur ad unum. quod utrumque lumen concurredit de facto ad ostensionem eiusdem obiecti formalis: accipiendo ostensionem pro quacumque noticia sive cognitione: et accipiendo formalitatem obiecti ex parte rei intellectus. scilicet formalitatem sive realitatem intellectus. Primum patet duplice ratione. primo sic. quod ad actum assentiendi est: que supernaturaliter credimus: coocurrerit cum lumine fidei: quod est supernaturale: lumen naturale: sed obiectum talis assensus est id est obiectum formaliter. ergo ratiō p. b. atque malorū. quod ad assentiendum illi complexo coocurrerit lumen naturale: de quo habetur per lumen naturale quod non est: et quantum ad simplicia: et quantum ad ipsum complexum: sed per lumen supernaturale habetur noticia de talibus creditis: et quantum ad simplicia: et quam eius ad complexa: alioquin non posset fidelis cum infidelis disceptare de talibus: cum infidelis non habeat lumen supernaturale: nec possit disputari cum ignorantiae quid non est. ergo ratiō. Et sic habemus: quod ad assentiendum talibus concurredit lumen naturale: sed constat quod ad assentiendum talibus: in quibus fideles assentiantur: concurredit lumen fidei: quod est supernaturale. ergo ratiō. Secundo sic. quod ad illam cognitionem: ad quam non requiritur lumen naturale intellectus nostrus: non requiritur fantasma: vel cognitio

gnitio quaecumque sensitiva: sed ad cognitionem nostram intellectualem quocumque supernaturalium: seu naturalium: requiriunt fantasma: vel aliqua cognitio sensitiva. ergo ad omnē cognitionē nostrā sum cursum presentis vite concurredit lumen naturale intellectus nostri: et certum est quod ad aliquā noticiam nostram concurredit lumen supernaturale. scilicet lumen fidei: et per consequentes utrumque lumen concurredit ad aliquā cognitionē. Quod autem ad illas noticiā: ad quam non concurredit lumen naturale intellectus nostri: non requiriunt fantasma: vel cognitio sensitiva. probo sic. quod illud quod ad cognitionem nostrā intellectualem requirit ppter nostrū conaturalē modū intelligit: sum statum presentis vite non regredit nisi ad illa: ad quae se extendit lumen naturale intellectus nostri: quia talis modus intelligenti directe respicit ipsum lumen naturale intellectus nostri: sed ad illa ad quoque noticiā non concurredit lumen naturale nostrū non se extendit predictū lumen. ergo ratiō. Et confirmatur ratio: quia in raptu est cognitio: ad quam non requiriunt fantasma: nec cognitio sensitiva. immo est abstracta a sensibilibus. Tunc ego quo ratiō utrum ad illam cognitionē nihil faciat lumen naturale nostrū: vel non. si sic. ergo multo fortius facit ad cognitiones alias: ad quas concurredit fantasma: et cognitiones sensitiae. si non: videtur quod hanc sit causa: quod non concurredit fantasma quid non est. ergo ratiō. Et sic habemus: quod ad assentiendum ad talē cognitionē regredit cognitio sensitiva: et per talib[us] concurredit lumen naturale. si constat quod ad lumen supernaturale non requiriunt fantasma: vel cognitio sensitiva. Quaniū ad secundum qualiter hoc sit sciendū quod plura concurrent ad aliquā actionem: vel passionem. duplū potest esse. Uno modo in diversis generibus cause. ita quod yniū concurredit in ratione principiū acutū: aliud in ratione principiū passiuū: et isto modo non est dubium. quod in actione qua aliquis agit in subiectū p̄suppositū. quod dico ppter causationē: que non requirit subiectū p̄suppositū: vel principiū passiuū: et diversa principiū. scilicet principiū acutū et principiū passiuū: que sunt diversa saltē in aliquibus: quicquid sit de oībus. Alio modo in eodem genere cause. ita scilicet quod ad eandem actionem coocurrant plura principia actiua vel passiva. et hoc potest fieri multipli. Uno modo sicut principiale: et instrumentale agens: et virtus quocumque aliquid agit per virtutem receptam ab illo concurrente cum eo: dando ei virtutem agendi. Alio modo sicut agens disponens: et agens introducens formā principiales: sicut in ratione hoīis agens naturale: et agens introducens aīam rationale. Tertio modo sicut duo principia actiua concurredit ad aliquā actionem: vel productionem: quod tamē yniū nihil recipit ab alio: sed ambo concurredit ut yniū principiū sufficiens ad unum effectū: ad quē neutru eoū per se sufficeret: sicut te rebri forma et durities ferri faciunt ad perforationē lūgini. Modo dico: quod utrumque predictum lumen non concurredit ad aliquam cognitionem: que quidem cognitio est actio alicuius agentis: et passio alicuius recipientis. ut duo principia diversorum generum: quorum yniū sit actiuum: et aliud passiuū: et hoc patet sic. quia si alterum illorum concurredit passiuū ad cognitionē: quā habemus de supernaturis: hoc esset lumen naturale intellectus agentis: sed hoc est falsum. ergo ratiō. consequentia patet: quia in actu credēti supernaturali lumē supernaturale debet esse habere nobilioī modo quod lumē naturale: sed si lumen naturale esset actiuum: et lumen supernaturale passiuū nobilioī modo se haberet lumē naturale quod supernaturale in tali actu. ergo relinquitur quod si yniū esset actiuum: et alterum passiuū. scilicet quod id passiuū sit lumen supernaturale. Quod autem

## Quolibetii

hoc sit falsum patet. Primo quia ut dictum est: lumen naturale requirit ad cognitionem, put habebus ordinem ad fantasmatu: si lumen niale non se habet ad fantasmatu passiu: ergo re. Secundo. quod in eo in quo cōcūmūs cu: in fidelibus: lumen niale non se habet passiu: sed in talibus cōplexis ad fidē pertinetibus salte quantu: ad qd nois tā simplicū qd cōplexoꝝ cōcūmūs cū infidelibus: alio nō possemus disputare cum eis: sicut dictum est supra: ergo re. Tertio: quod lumen niale se habet in tali cognitione ex parte obiecti crediti p̄ficiati aliquo modo i fantasmatu: sed lumen niale imotione: que fit a fantasmatu nō se habet passiu: sed actiu: ergo re. Similiter etiam non videt mihi: qd si cōcurrat ad tale actu credendi: qd vnu recipiat virtutē ab alio ad mouendū ad tale actu: quia si vnu reciperet virtutē ab alio ad mouendū ad talenu actu: lumen niale reciperet a supernālē. Sed hoc non videt posse: p̄batio: quod aut reciperet ab eo virtutē supernālem mouēdū: aut nālem: nō nālem. quod ipsum est p̄ciplū sufficiens mouendi naturalē: nec supernaturalez. Prior: qd suffici lumen niale fidei absq; alio impresso. Secundo: quod quereret utrum lumen niale cōcurrat cu: illa virtute supernāli actiu: vel passiu: non passiu: tñ: ut p̄batum est. Si autē ponas qd actiu: tñc superflue poseret illa virtus supernālis: quia sufficit supernāle lumen fidei cum lumine nāli. Dico ergo qd lumen niale cōcurrat cu: lumen supernāli in talibus actibus certitudini: sicut duo principia agentia: quoꝝ vnu: scz lumen naturale cooperat superhāli dupl. Uno modo antē dēter: i dispositiue. Alio modo cooperando ad effectuz principali: scz ad ipsum actu credendi. Primum p̄z sic: quod id qd facit cognoscere quid nois de talibus cōplexis: i quātū ad simplicia: scz quid est dictu: deus est trinus et vnu: facit dispositiue et antecedenter ad assensum: quo assentit talibus cōplexis: quod cognoscere qd nois modo predicto est primum et dispositiū ad talem assensu: si lumen naturale causat talem noticiā: ut supra dictū est: ergo re. Secundum p̄z dupl. scz lumen niale cooperat lumen fidei. Primum: quod lumen niale cooperat ad illaz noticiaz: que includit noticiā quid nois: sed assensus includit noticiaz qd nois. ergo re. maior patet: quod ut frequenter dicuntur ei: qd nois de talibus scritius per lumen niale. minor etiaz latius patet: qd nullus assentit ei: qui ignorat qd nois. scz qd ē dictu: qd ē per orōnē. Secundo sic: quod ad id cooperat lumen naturale ad qd mouet obiectū presentatum a fantasmatu: et hoc supra patuit: sed ad tale assensum mouet obiectū credibile presentatum in fantasmatu. ergo re. Et sic patet ad qōnem. scz qd lumen niale et supernaturale possunt cōcurrere ad noticiā vnu: obiectū formālis. Ad rōnē in oppositū descendū: qd non op̄z: qd illa que concurrunt ad vnu actionē in eodē genere cōi. sciz actiu: sunt eiusdem rōnis fm id qd sunt in se: sicut nec operari: qd ea que concurrunt passiu: ad vnam motionē sunt eiusdem rationis fm specie specialissimā. sicut pars qd calefactio potest fieri a lumine: calore: et a sole: i posset dici: qd talia aliquo modo sunt eiusdem rationis in beatitudine ad talem effectum.

## Questio. X.

**T**rium substantia intelligatur a nobis per proprias speciem. Arguit qd sic: quod eadē sunt principia eēū et cognoscendi. sed vnaꝝ qd res habet esse per suam proprias spēz: qd p̄ciplū cognoscendi. Hoc confirmat per p̄hōm p̄ de alia. qui dicit. qd accidentia maximā partem conferunt ad cognoscendū quod quid est. Ad evidētiā illius questionis. Primum videndū est

## Questio

quid importet nomine spēi. Secundo videndum est de eō dñe intelligibilium quantū pertinet ad propositum. Tertio distinguendum est de boc. qd dicitur proprius. Quarto ad questionem.

**Quantum** ad primū sciendū: qd quantū ad p̄s spectat: potest accipi spēs tripliciter. Uno modo p̄q nā specifica: in qua fundat intentio logica: que vocat spēs: sicut nos dicimus: qd in specie humana intentionis talis conditio vel talis. Secundo modo dicit spēs aliqua similitudo impressa intellectui a fantasmatu: sive a re intelligibili mediane fantasmatu: qd fm quosdam est quedā res alia ab actu intelligendi. Tertio modo dī species ipsa cōceptio intellectus expressa: que dicitur verbū: sive sit idem qd actus intelligēdī: sive ab eo efficiens. Quarto mō dī species ipsa intentio logica.

**Quantum** ad secundū sciendū: qd intelligibilia possunt habere duplices ordines ad inuicem. vnu ex natura rei absolute: aliud in ordine ad intellectu nostrū fm modū: quo nunc intelligit. Ordo intelligibilium ex natura rei absolute est: qd dicitur esse plus in ordine intelligibilitatis absolute: qd habet plus de entitate et actualitate: et quia tale habet plus de intelligibilitate: qd fm p̄hōm. 9<sup>o</sup> metaph. actus est magis notus qd potētia: quod aliquid est actualius: tanto notius: et id qd h̄z min⁹ de entitate et actualitate ē isto modo posterius intelligibile. Per comparationē autē ad nos ordo intelligibilitatis attendit fm qd aliquid prius occurrit intellectui nostro. Ad cuius maiore intelligētiā sciendū: qd quedā sunt: que in seip̄s immediate occurrit intellectui nro. scilicet que immediate mouent ad cognitionem sui nullo alio precognito: illa sunt: ut mihi vñ ea: que cadunt sub sensu: et dicuntur per se nota: sive p̄ nota: quasi nullo alio precognito nota. Quedā autē alia sunt: que nō sc̄ immediate mouet ad cognitionem sui p̄ modū obiectū ad cognoscendū: sed cognoscunt mediante aliis alijs precognitis: que sunt p̄mo nota: de quibus dictum est: qd mouent ad cognitionē alioꝝ per modū obiectū cogniti: sicut vbi ḡra: qn̄ videmus motū: vel aliquid tale: qd cadit sub sensu statim mouetur ad cognitionē ita lectuale ip̄s motus: vel alicuius alterius confusum. Motor autē: qui in se non occurrit intellectui nostro: non statim videtur a nobis: sed mediate motu: qui motus mouet ad cognitionē sui: et etiaz ipsius motoris: per modū obiectū intellectualis.

**Quantum** ad tertium sciendū: qd aliquid habendo specie secundo mō. scz p̄ similitudine impressa ab obiectū: qd quidā ponit ut re alia ab actu intelligēdi. Ad eiuscēdū actū intelligendi potest intelligi dupl. vno mō qd dicit spēs esse p̄pria ex parte ipsius cognitionis: qd elicit. alio modo ex parte rei intellectus: ex parte cognitionis ad hoc duplicitate. Uno modo qd dicatur species esse propria alicuius: quia scz dicit in cognitionē alicuius: que cognitionē est ipsius solitus: ita qd non dicit in cognitionē alicuius alterius: nisi in cognitionē illius. Alio mō potest dici species propria alicuius adhuc ex parte cognitionis: quia scz dicit in immediate in cognitionē illius: et non in cognitionē alterius: nisi in immediate in illo. qd pertinet autem rei intellectus potest dici propria species: quia dicit in cognitionem talis rei quantū ad sua propria. ita. scz qd non solum habere facit generalem cognitionem de re: cuius dicitur esse p̄pria: sicut si cognoscatur homo in eo qd corpus: sed specialez: sicut si cognoscatur homo in eo qd est homo. Quantū ad quartum. scz quātū ad qd ne principale sciendū: qd qd non intelligit de specie: qd

Bugd h̄ere  
spēs ad circū  
du acūm du  
plicis potest i  
telligi.



**Mors en sub  
stancia in medi-  
ata p. pprius  
speciem.**

dicitur nā specifica: in qua fundat intentio logica: nec de specie que dicitur intentio logica: nec etiā de spē expressa: que dicitur verbum: sed quæstio intelligit de spē scđo modo dicta: s. de similitudine impressa ab obiecto: mediante qua elicetur actus intelligentis: vi ponit a quibusdam. **C** Et tūc dico ad quæstionē quia querit. vtrū substātia intelligatur per propriā specie a nobis: accipiendo esse specie ppriā ex parte obiecti: qz. id in cognitionem refert quantū ad sua ppria. Dicō qz substātia isto modo in telligatur per ppriam spēm nō qz babeat spēm aliām a specie accidentis: per quā intelligat: sed qz per species accidentis ducit in cognitione sube quantū ad illud: qd est sibi pprium: siue cōparando sube gnālem ad acci- dens: qz scz intelligat substantia quantū ad qd est ei. p. priū in cōparatione ad accidēs: siue cōparando vnā sube stātiam in specie ad alias: siue qz cognoscatur ignis in cōparatione ad alias spēs sube: putat in cōparatione ad aquā: terrā: z hā. **C** Et hoc p̄z vnicā rōne sic: qz illō dicitur cognosci per propriā specie ex parte obiecti: qd cognoscit quantū ad id: qd est sibi proprium. sed sube cognoscitur a nobis quantū ad id: qd est sibi ppriū in cōpa- ratione ad accidentis: et quantū ad id qd est ppriū vnius specie in cōparatione ad alia: ergo zc. maior patet ex dif- citis. probatio minoris: qz nullus potest discernere inter aliqua plura: nisi cognoscatur illa: que sunt ppria vnicius in cōparatione ad alterū. Sed intellectus nō pertinet ad no- ticiam: quia discernit inter subam et accidentis: et vna spe- ciem et aliā: pura bolez et equi: igne et terrā. g. zc. **C** Ad bu- buc maiorē istius p̄ sylli probo. qz nullus potest discernere inter aliqua: nisi sciat illa in gbus vnuis discernit ab alio. s. illa in quibus vel fm que vnu distinguit ab alio sunt illa: que sunt ppria vni in cōparatione ad alterū: quia nihil distinguuntur ab alio fm id: qd est cōe vtricqz. ergo zc. minor aut istius pro sylli de se p̄z. s. qz discerni- mus inter substantiā et accidentis: et inter vna specie sub- stātia et aliā: alioquin de talibz nullus sermo fieret a nobis: cū de nullo possimus loqui: nisi de hoc qz intellectus: per quē modū fiat dīci diffuse in quæstione vlti- mi quodliberti: qua qz: vtp suba sit id: qd prius occurrit intellectus nro. **C** Si aut spēs ppria est alicuius ex par- te cognitionis: qz scz ducit in cognitionē illius solius: et in cognitionē cuiuscumque alterius: vel etiā qz ducit in cognitionē illius immediate. ita qz nō in cognitionē alterius alluciū nisi mediante illo: isto mō videt mībi fm curi sum cōdem presentis vite: qz suba non intelligatur a nobis per propriā specie: qz id qd cognoscit per ppriā species aliquo istoz duorum modoz cognoscit nullo aut alio p- cognito modo: quia substātia non cognoscit isto modo ab intellectu nostro. ergo zc. maior patet faciliter quantū ad vtricqz partem. **C** Et primo quantū ad partem illā: qd id qd habet specie ppriā ducitē in cognitionē illius: ita qz nō in cognitionem alterius potest cognoscit nullo alio presupposito precognito: qz qz nō pot cognoscit nisi alio precognito nō pot habere specie ducitē in cognitione nē eius: nisi spēs illa anteducat in cognitionē illius pre cogniti: et per qz illa spēs ducit in cognitionē illius: et alterius pcogniti: s. illud qd est tale nō pot habere spe- cies deducitē in cognitionē illius solius. g. zc. Patet etiā quātū ad alia partē: s. qz id qd cognoscit per ppriā specie ducitē immediate in cognitionē eius: et in nulluz alio nisi mediante illo cognoscit nullo precognito: qz si spēs duceret in cognitionē alterius iaz nō duceret in cognitionē illi⁹ immediate. maiorē ego pbo sicut et alias probani duplicit rōne. Prima sumit ex actu cognitionis nostre in intellectu. qz sola illa que cadit sub sensu videt

tur esse p̄atio nota illi intellectus: calus cognitio oritur a sen- su: sed talis est intellectus n̄. ergo zc. minor p̄z: per phz. p̄atio posterior: vbi dicit: qz deficiente uno sensu deficit scia illius sensus fm illū sensu. Et auctoritate bti Dyo- nisy: qui dicit: qz impressa est nobis aliter tradiare diuinū lumen: n̄ sacris vel minimis circuuerat. i. signis sensi bilibus. p̄z experimento: qz non possumus intelligere su- ne fantasmate: innotescit p̄z facili: qz cognitio illius in- tellectus: qui pot intelligere immediate illa: que sub sensu nō cadit: nō necessario brevis ortu a sensu: qz respectu ta- lium intelligibilium nō presupponit intellectus sensationē talium. **C** Scđo probat illa minor principalis rōnis. scz qz op̄z dare aliqua p̄ma nota: que sunt certissima cu- ex eis habeat noticia et certitudo de alijs: sed talia sunt illa: que immediate occurrit intellectui nro. qz illa que im- mediate occurrit intellectui nro debet esse notissima. et certissima. sed suba est hā. ergo zc. probatio istius mi- noris vltimae: qz idem error. ergo zc. Ista minor vltima patet per phz in p̄ncipio metaphys. vbi dicit qz aliqui dixerūt suboz reru mām solā zc. Hoc etiā appetet in sa- cramēto altaris: in quo fm inuestigationē nālem intellectus nō possum⁹ scire. vtp remaneat ibi suba panis: an nō: vlti- alla suba: Iz fide reueamus qz nō maneat ibi suba panis. **C** Sz h̄c vltimū possit obiecti sic: qz angelus cul⁹ co- gnitio non habet ortu a sensu: sed hz noticiā intellectuale de suba immediate possit videre nāliter. vtrū suba panis maneret aut non: sed hoc vtp incōueniēs. qz angelus nā- liter cognoscit sup nāle. ergo zc. **C** Ad hoc dōz: qz qua- tum occurrit mihi: qz angelus videt vtrū suba panis sit ibi aut nō: sicut homo pot scire aut non de lumine p̄te subi. vtrū habeat oculū aut nō: sicut pot scire: vtrū h̄ eius quātitas maneat aut nō: etiā si quātitas et quātū annibilarēt nālē. **C** Ad id aut qz dī cōtra hoc: dōm qz nālitas alicuius obiecti cognoscibilis duplīcē pot accipi. Uno modo in se: qz est res quedā supnālis: sicut esset re- stitutio oculi eruti: vel brachy abscisi. Alio mō pot acci- pi supnālitas talis obiecti in cōparatione ad potentia cognitivā: quia cognitio talis obiecti est super naturālē potentie talis: et per sequēs est supnālis respectu talis potentie: mō dico qz licet existentia in sacro altaris: vel subtractio sube panis sit p̄io mō supnāle in se: tamē cognitio absentie illius quanti scā anni- bilatione nō est mībi supnālis: et sic p̄z ad qōne. **C** Ad rationē factā in oppositū dōm. qz illa p̄positio qua dī. qz eadem sunt p̄ncipia essendi et cognoscendi pot intelli- gi accipiendo p̄ncipiū ex parte obiecti mouentis put aliquis mouēt ad sui cognitionē et in cognitione que est apriori: non autem intelligitur de principio elicitiō. qz ponit subiectum in intellectu: qualis est spēs: de qua lo- quimur: nec intelligitur de cognitione a posteriori: in in- noticiā accipitur species pro nā specifica sube vniuersi- usqz ret: qz tō autē intelligit de spē: qz est impressa ab obiecto intellectui. **C** Et si dīcat: qz saltē illa spēs impressa erit impressa immediate noticia specifica sube. **C** Dōz qz nō oīz: qz pcessus intellectus n̄ rī nō est spē pot. Q. XI.



**E**rum ponens voluntatez habe- re soluz actum dilectionis in patria posse sustinere ratiōabilē: qz charitas habeat aliquē actū in patria. **E** ad evidētiam istius qd- dum: qz cum delectatio cōfquat ex cō- Denieu. Q. z

## Quolibetti

secutione alcultus boni: siue in conuenienti bo-  
no habito: ita quod illa habbitio sine consecutio vel comprehen-  
sio sit appre hensio: non est intelligendu quod delectatio si-  
ue gaudium voluntatis cauise vel cōsequit solū ex hoc  
quod ille: qui delectatur: cōsequit tale bonū conueniens. sī  
ex hoc: quod amicus eius cōsequit: vel habet tale bonum:  
sicut enim non solum amamus: vel desideramus bona  
nobis: sed etiam amicis: tamen solum delectamur in bo-  
nis: que consegnur: sed etiam in bonis: que amici habent  
vel consequit. **S**ecundū sciendū: quod iunctio boni dele-  
ctantis cum illo: qui delectat. accipit vel potest intelligi  
dupliciter. Uno modo per modū perfectionis formalis illū  
qui delectat perficiuntur. Alio modo per modū: quo co-  
fugit mouens moto: verbi gratia. quādā aliquis delecta-  
tur in cibo vel potu: cibis vel potus cōfugit ei: ut mo-  
tua mobilis inquantū facit aliquā imitatioē circa ta-  
ctum vel gustum. ipsa etiā imitatio sic facta coniungit  
tali per modūm perfectionis ipsius formalis perficiētis.  
**T**ertio sciendū: quod apprehensio: quā presupponit de-  
lectatio: duplī se potest habere ad delectationē. Uno mō  
quod sit ipsius bonū p̄ncipalit̄ delectans: sicut q̄n aliquis  
de aliqua re p̄ncipalit̄ appetit ipsaz cognitionē & in tali  
cognitione p̄ncipalit̄ delectat: sicut in cognitione trian-  
guli: vel aliquid cōsimilis speculabilis nibil appetitur  
nisi ipsa cognitione: que habet p̄ncipalit̄ delectat. Alio  
modo potest se habere apprehensio ad delectationem  
nō ut sit p̄ncipalit̄ ramatu bonum: vel desideratus: vel  
delectana: sed ut ostensio talis boni: quod p̄ncipalit̄ amat:  
& p̄ncipalit̄ delectat. sicut quādo aliq̄ delectat in lotio-  
ne balnei: p̄ncipalit̄: ibi amatu vel delectans nō est ipsa  
cognitione balnei: sed ipsa lotio: vel aliq̄ imitatio in corpo-  
re facta ex illa lotione. **Q**uarto sciendū est: quod aliquis  
in patria de deo potest delectari multipliciter. Uno mō sicut  
de amico: de cuius bono potest aliquis delectari etiam cir-  
cūscripta ipsa utilitate. Alio modo sicut de illo: de quo  
recipit aliquid cōmodū: quod est eius pfectio formalis: qua-  
riū delectationū: prima respondet amori amicitie: quo  
aliquis amat deum amore amicitie: secunda respondet  
amori cōcupiscentie: quoniam aliquis amat & desiderat per-  
fectionē suā cōsequi ab alio in prima delectatione: & p̄s  
moamorem diuinū bonū bonū est p̄ncipalit̄ in se ama-  
tū: & p̄ncipalit̄ delectans: in scđo autē amore: & secunda  
delectatione p̄ncipalit̄ amatu & desideratū est ipsa uita  
dei per eēntiā: quod illa est maior pfectio q̄ possimus  
habere a deo loquēdo de perfectiōib⁹ secūdis siue ac-  
cidentalibus. **Q**uito sciendū: quod de dīa isto p̄ scilicet  
amoris: & desiderii: & delectationis est triplex opinio.  
**P**rima dicit: quod amor ab aliis duobus differat: sicut  
habitualis inclinatio voluntatis: siue illa habitualis in  
clinatio habitum dicat superadditū voluntati: siue dū-  
cat ipsam nām voluntatis: que inclinationē habet in bo-  
num. **A**lia opinio est: que dicit: quod amor dicit actum  
realiter differentē a desiderio & delectatione: & talis actus  
ut dicunt est preuius utrīq̄ desiderio & delectationi: sic  
quodā modo noticia premisse p̄via est noticie cōclonis  
vel noticie simplex noticie complexe. **T**ertia opini-  
o est: que ponit: quod amor dicit actū: sed non dicit dif-  
ferentiā a desiderio gaudio vel delectatione: quod omnis  
amor ut dicunt: vel est desideriu: vel gaudiū: vel dele-  
ctatio. **D**is p̄missis dicendū est ad q̄onē: quod aliud est  
querere de veritate istius antecedētis. utrū si in patria  
sit aliquis aliud actus preter delectationē voluntatis.  
Et aliud est querere de veritate istius cōsequētis. utrū  
si voluntas habeat actum solū delectationis in patria.  
sequat̄ quod charitas nō habet aliquā actū in patria. Et

## Questio

de hoc videt̄ esse ista questio. s. de illa p̄sequēt̄: quādō  
querit̄ utrū ponens voluntatis habere solum actum  
delectationis in patria possit substīnere rationabiliter: quod  
charitas habeat aliquā actū in patria. **E**t ad hoc dī  
co: quod stante ypothesi charitatem non habere aliquā  
actum in patria potest accipi vel cōcludi ex parte ordi-  
nis actuum: vel ex parte obiecto p̄. Si ergo attendatur  
ad ordinem actuum: finē p̄mitam opinionem: que ponit  
amorem esse habitualem inclinationē & non actualez.  
Et finē opinionem tertiaz: que ponit amorem differre a  
desiderio & delectatione: ponens voluntatē habere actū  
tantū delectationis in patria possit substīnere: quod chari-  
tas habeat aliquā actū in patria: quod si hoc non posset:  
aut hoc esset propter subtractionē amoris vel deside-  
riū: que videntur antecedere delectationem: sed new-  
tro istorum modorum impeditur: quin stante ypothesi  
charitas possit habere actum in patria. probatio maiori  
ris quantū ad utrīq̄ partē. Et primo quod non impedit  
ppter subtractionē amoris. Et primo quantū ad p̄mā  
opinionē: quia ille qui ponit voluntatē non habere al-  
lium actum in patria nisi delectationē non tollit habi-  
tualem inclinationē voluntatis in id: in qđ delectatur: quod  
exceptio vel exclusio importata non excludit nisi actū  
alium delectatione: non aut̄ habitum: sed finē p̄mitam  
opinionē amor dicit habitum: tamen actū. ergo rē. Idē  
patet secundū tertiam. opinionē: quod finē tertia opionē dele-  
ctatio est taliter amor. ergo excludens actū alium a de-  
lectatione non excludit aliorum salte yniuersalit̄. Sicut  
etiam non potest impeditiri stante ypothesi ppter secundū  
opinionē. s. ppter subtractionē desiderii: quin charitas  
habeat actum in patria: quod non necessario semper dele-  
ctatio p̄exigit desideriu: nec ynḡ statcum desiderio. sī  
excludere id: quod nec p̄exigit necessario ad delectationē:  
nec ynḡ stat cuz delectatione nō tollit delectationē.  
ergo non sequit̄: quin excluso desiderio adhuc possit eē  
delectatio in patria. & per cōsequēt̄ quin charitas possit  
habere aliquā actum in patria. sc̄ delectationē ipsam.  
**S**ecundū autē aliaz opinionem. sc̄ secundam que ponit amo-  
rem re differentē a desiderio & delectatione: aut talis  
actus est preuius: vel manens cū ea: aut non. si non. tūc  
adhuc nō video: quoniam ex parte actū ponens solum actū  
delectationis in patria possit substīnere: quin charitas  
habeat actū in patria: quia non video quin absolute sal-  
tem virtute diuina actus: qui natus est succedere alterē  
cedenti & desinenti esse possit fieri resē sine actu tali p̄-  
cedenti: licet nō maneat sub ratione succendentis: quia si  
virtute diuina potest fieri qđ id possit esse: quod natū est  
ab alio dependere sine illo: a quo natū est depēdere sic  
multo plus potest facere id quādū id: quod natū est succede-  
re realiter sine illo vel illo non precedente: iterum etiam  
hoc necessarium est ponere in patria. si amor non potest:  
quod certum est delectationem esse in patria. Si autem  
amor sit aliud actus a desiderio & delectatione: ordines  
tamē habens ad utrīq̄: & stans cuz eis. si de ratione tai-  
lium actuum est talis ordo. sicut actus cognitionis pre-  
uius est actū voluntatis: isto modo non video: quod po-  
nens non habere in patria nisi actum delectationis tamē  
potest substīnere rationabiliter: quod charitas ha-  
beat aliquā actum in patria: vel non habeat: quia po-  
nens contradictria neutrām partem poterit substīne-  
re: sed talis saltem implīcite ponit contradictionia. ma-  
ior patet: quia ponendo ynam partem contradictionis:  
interim alia & ecōuerso. & per h̄is nullā partē potest substī-  
nere. probatio mihi. quod illi q̄ ponit tamē delectationē eē in  
patria: ponit delectationē eē in p̄mā: quod p̄positio in

qua ponit dictio exclusiva p̄supponit suā p̄iacētē. iterū negat delectationē ēē in patriā saltez ip̄sīcīte: q̄ ille qui negat id esse in patriā: ad cuius nō esse sequit̄ non ēē delectationis & desiderii negat in patriā & desideriū & delectationē. sed ille qui ponit tū delectationē ēē in patriā: negat amorem ēē in patriā: & per dñs negat id ad cuius non ēē sequit̄ nō ēē desideriū & delectationis: & per cōsequens negat oēm actum voluntatis. sc̄z amo- rem: desiderium: & delectationē: & etiā charitatē p̄ con- sequens. ergo talis negat cōtradictoria. sc̄z q̄ charitas habeat aliquē actum: & q̄ non habeat aliquē actum in patriā. & sic patet minor. **S**i aut̄ ex parte obiectorū accipiatur ista cōfēquētā. sc̄z q̄ qui ponit voluntatem habere solum actum delectationis in patriā. q̄ non pos- sit substīnere. q̄ charitas nō habeat aliquē actum in pa- triā. **D**ico q̄ nō sequit̄. quia ille potest substīnere q̄ charitas habeat aliquē actum ex parte obiectoꝝ in pa- triā: quia saluat tam p̄imū q̄ sc̄dū obiectum charitatis in patriā: sed ille qui ponit volūtātē habere tantū actū delectationis in patriā. dum modo non obſer predict̄ ordo actuum saluat obiectū charitatis tam p̄imū q̄ se- cundū. maior patet. q̄ non tollit actus ipsius habitus ex parte obiectoꝝ. n̄is q̄ tollitur vel p̄imū vel secūda rūm obiectum. p̄bat̄o minoris. q̄ sicut ex superioribꝝ patet. non solum aliquis delectatur in bono ipsum for- maliter perficiente. sed etiam in bono amici. vnde dele- ctatio potest habere pro p̄mo: & p̄ se obiecto bonū amici. q̄ est deus. sed deus vt amatus amore amicitie ponit̄ primū & per se obiectū charitatis. ergo t̄c. Qd aut̄ dicitur bicaluoz amicitie: ex redendū etiā est ad ipsas delectationem: quia sicut dictum est. aliquis delectatur in bonis amici: vt amicus est: sicut & potest amare: quā- tum autē ad delectationē pertinente ad amorem cōcu- pīscētē: quia aliquis concupiscit sibi aliqđ cōmodum. Primū obiectū est visio. si ponat q̄ habitudo p̄ficiens nos formaliter sit visio. sed visio erit in patriā. ergo p̄mū obiectū pertinens ad delectationē pertinente ad amo- rem concupiscentie erit in patriā. **S**ed cōtra ista pos- set obiect̄ & dici. q̄ fīm hoc delectatio: que p̄tinet ad amo- rem amicitie respectuē & equaliter est in via: sicut in pa- triā: q̄ delectatio est respectu boni habitū. sed bonū di- viuūz scrip̄t̄ est a deo habitum: siue amicus eius sit in patriā: siue in via. ergo equaliter amicus dei delectat amo- rem amicitie: siue in patriā: siue in via. q̄ videt̄ incōueni- ens. **E**t ad hoc oscendū. q̄ ad delectationē non solū facit bonū. de quo quis delectat siue in se: siue in alio. sed etiā ad hoc facit modus cognoscēdi id: qd cognoscit̄ siue in se siue in alio. & quia aliter cognoscit̄ a nobis bo- nū diuinū hic & in patriā. & sic patet ex predictis. q̄ ma- lor est falsa. scilicet q̄ delectatio non potest esse de bono creato.

## Questio. XII.

**T**rūm eodem habitū in spē dili- gamus deum & proximū. arguit̄ q̄ sic. quia habitus trahit spēm ab obiecto. sed idem obiectū est dilectionis specie. sc̄z deus: q̄ etiā p̄pter deum diligimus proximū. ergo eodem habitū specie diligimus deum & proximū.

**O**ppositum arguitur. sicut se habet habitus p̄ncipioꝝ ad cōclusionem. ita se habet charitas dei respectu proximi. sed diversi sunt ha- bitus cōclusionū & p̄ncipiorū. ergo diversi sunt habi- tūs in dilectione dei & proximi.

**R**espōdeo quātū ad istā questionē. pono tres cōclusiones. Prima est. q̄ yna est so-

la charitas: qua diligunt̄ oīa: que ex charitate diligunt̄. **S**c̄da est. q̄ respectu aliquoꝝ diligibiliū ex charita- te requirunt̄ aliqui alii habitus in appetitu: vel sensibiliū: vel intellectivo preter charitatem ad hoc q̄ prompte diligentur absq̄ difficultate. **T**ertia sc̄lo est. q̄ quātū ad nunc mīhi occurrit ad diligendū proximū abso- lute & fīm sc̄z ut proximū cōsideratū sufficit charitas. Sed ad diligendū proximū sub aliqua cōditione deier- minata cōsideratū prompte & absq̄ rebellione non suf- ficit charitas. **P**rima cōclusio patet sic. q̄ sicut se ha- bet lumen naturale respectu oīu intelligibiliū natura- liter: vel lumen fidei respectu oīu credibilium super- naturalr. sic se habet charitas respectu oīu diligibiliū ex charitate. sed lumen nāle: quo intelligimus oīa a no- bis intelligibiliū naturalr: & similr lumen fidei: quo cre- dimus credibilia quodlibet illorū est ynum & idez: ita q̄ ynum lumen naturale est: quo intelligimus oīa natu- raliter intelligibiliū: & similr ynum lumē fidei: quo cre- dimus omnia credibilia supernaturalr. ergo t̄c. maior patet facilr. quia sicut luui naturale respicit ynu pri- mo & per se obiectū: ad qd oīa alia intelligibiliū natura- liter habent attributionē qdcunq̄ sit id: & qualemcunq̄ ynitatē habeant: & similr sicut lumen fidei respicit ynu primo & per se obiectū: ad qd habet attributionē oīa su- pernaturalr credibilia. ita etiā charitas habet ynu pri- mo: & p̄ se obiectū: ad qd oīa ex charitate diligibiliū ha- bent attributionem: minor etiā patet: q̄ nullus illa lu- mina plurificari ponit. **A**d maiore aut̄ declarationē eoz: que dicta sunt in ista rōne & sequenti: lic̄z yna sciē- tia non se extendat ad scibilia alterius. tamē lumē nāle se extendit ad omne intelligibile naturalr: & similr lu- men fidei ad oē credibile supernaturalr. lic̄z cū h̄ sint ali- qui habitus acquisiti. Ita etiā charitas se extendit ad oīa in- telligibiliū naturalr. sic se habet charitas ad oīa ex cha- ritate diligibiliū. sed lumen naturale se extendit ad que- dam intelligibiliū naturalr medianibꝝ aliquibus ha- bitibus saltez ad hoc: q̄ prompte ea intelligent. sicut pa- tet de habitibus scientificis. ergo t̄c. **S**ecundo patet idem ex parte virtutum moraliū onīsa opera virtuo- sa sunt diligenda ex charitate. sicut id qd debemus dili- gere nobis vel proximo. sed talia diligimus dilectione electiua mediantibꝝ habitibus virtuosis. ergo t̄c. **N**otandum autem circa hoc. q̄ licet talia non dili- gamus vt amicū: tamen diligimus ea etiā amore amicitie: siue charitate: sicut ea: q̄ nobis vel amico ama- mus. **T**ertia cōclusio quantū ad primā parten. sc̄z q̄ charitas sufficit ad inclinandum ad dilectionē proxī- mi absolute & fīm se cōsiderati sine alio habitu medio in appetitu: quia respectu illius: cuius respectu appetit̄ non patitur difficultatem de amato ad amandum tale quid vt videt̄ non requirit̄ in appetitu alius habitus preter charitatem: & per cōsequēs sufficit charitas. sed proximus fīm se & absolute cōsideratus est h̄. ergo t̄c. maior faciliter patet. quia non requiritur vt videt̄ ha- bitus in potentia: n̄is ad eliciendū potentiaz: vel ad tol- lendū difficultatē. sed charitas sufficit ad eliciendū potentiam: stanteautē ypotbēsi nō requiritur habitus ad tollendum difficultatem: quia ponit̄ q̄ respectu ta- lis obtideo amato nō patit̄ difficultatē appetitus. ḡ t̄c. minor est p̄p̄z. q̄ in h̄ p̄aliḡ velit bonū sc̄liū suo vt sic nō patit̄ difficultatē: ita magna adhuc b̄ziclinationē.

## Quolibetii

**Q**uantum ad scđam. s. qđ ad hoc p̄ proximus sub aliquā determinata cōditione cōsideratus diligat prompte & absqđ difficultate non sufficit charitas solum: quia diligendo id respectu cuius appetitus patitur difficultates etiam deo amato saltem quantum ad hoc: qđ diligatur prompte: & absqđ difficultate non sufficit charitas. sed proximus sub aliqua cōditione cōsideratus pōtē eā quā dōḡ tale obiectū. ergo r̄c. probatio ma. qz ad tollendū difficultatē: quā nō tollit charitas regit alius habitus a charitate. Iz illa difficultas: que manet deo amato nō tollit per charitatem. ergo r̄c. minor etiā faciliter probatur: qz proximus pōtē cōsiderari vt inimicus vel cui qđ conserat bona sua ad supplendum iudicantia suā & plures tales cōditiones possent inueniri: sed diligere proximum sub talibus cōditionibus. scz vt existente inimicus vel vt cui quis cōserat bona sua etiā amato deo habet quādam difficultatē: quia qui nō patit difficultatē in diligēdo deum potest pati difficultatē diligēdo proximum. vt sic ergo r̄c. ita qđ preter charitatem: ad hoc qđ aliquis non recedat ab amare salte. p̄mpte inimicus pōtē cooperari alia virtus. s. patiētia: & ad hoc sili. qđ p̄mpte diligat qđ proximum: vt enī vult dare sua regit mīa: vel liberalitas: & sic de alijs: & per hoc patet ad qđonē. **L**oncedo ratio nem ad istam partē factā. **A**d rationē in cōpositū diēndū. p̄mto ad maiore. qđ licet sit simile de dilectione dei & dilectione p̄ximi cognitione principiorum & p̄clonū quād hoc qđ sicut p̄ncipia sunt ratio cognoscendi p̄clones. ita deus est ratio diligendi p̄ximū. non tamē est simile de habitu. quo cognoscunt p̄clones ex yna parte: & de habitu: quo cognoscunt p̄clones ex yna parte. Et de habitu: quo diligat p̄ximus ex alia parte. quia dilectio deo respectus proximi fīm se diligēdi nō est aliqua difficultas in appetitu respectu cuius requirat habitus alius a charitate: sed notis p̄ncipis in se: & non dilectis potest esse ipēdimentū respectu recte noticie p̄clonū. ppter qđ requiritur habitus alius ab habitu p̄ncipio: & similē etiāz requirat respectu p̄ximi: vt dictū est: alius habitus a charitate: puit cōsiderat sub cōditione determinata: modo quo dictū est. sed hec nō est charitas: que media te vel immediate se extendit ad deum. & ad oīa oīa diligibilia ppter deum. sed est vel patiētia: vel mīa: vel pie tas: vel aliqd huius: vel tale. **A**d minoē eriāz dōm: qđ habitus p̄clonū qui est p̄p̄nū earū est alius ab habitu p̄ncipiorū: non tanē oīa habitus qui qualiter cūqz facit ad noticiam cōclusionū: quia ipso remoto tolleret oīa noticia cōclusionū. & ppter hoc idem lumen nāle est respectu oīiū nālīter cognoscibiliū: licet preter illud sit alijs alius habitus respectu aliquoz cognoscibiliū: & sile est de charitate: & quibusdā alijs habitibus respectu cui diligibiliū ex charitate. **P**osset autē ad primā cōclusionem induci quedam ratio talis: que in virtute est cum ratione iam facta: quia siue in yi cognitiona: siue in appetitu ille habitus qui respicit p̄ximū: & per se obiectū id qđ est ratio cognoscendi vel diligēdi alterū ille in quā habitus ynu & idem existens respicit illa ambo. s. id qđ est ratio cognoscendi vel diligēdi alterū: illud alterū. sed charitas respicit deum vt p̄prium: & per se obiectuz: qui est ratio diligēdi proximū. & oīa alia diligibilia ex charitate. ergo r̄c. minor patet. probatio ma. qz in obiectis cognoscibiliū diligibiliū qđ se ordinatis: qz facit ad cognitionem vel dilectionem primi facit ad cognitionem vel dilectionem secundi: qz non attingit ad cognitionem vel dilectionem secundi: nisi mediata cognitione & dilectione p̄xi. sed illa quoqz ynu est per se

## Questio

ratio cognoscendi alterū vel diligēdi sunt obiecta cognoscibiliā & diligibiliā qđ se ordinata. ḡ r̄c. Qđ. xiiii.



**T**rūm oporteat ponere aliques habitū infūsum in voluntate correspondentē fideli informi. arguitur qđ sicqz aliter voluntas non posset mouere intellectū ad actū nālē credēdi. **C**ontra quia talis habitus estet

charitas. Iz charitas nō potest stare cū peccato mortali: cū quo stat fides informis. ergo r̄c.

**R**espondeo ad evidētiā istius qđonis p̄mto vidēdū est: quo fides se extēdit ad appetitū. Circa qđ est sciēdū. qđ fides se extēdit ad duo gnā cognoscibiliū. s. speculabilita & practica. Nā nō solū fides se extēdit ad credēdū deum esse trinum & unum mundum esse creatū ex tempore. sed etiā ad credēdū deū esse colendū: & deū esse super oīa omādū. talia ppter deū. & sic de alijs: & vñqz ad p̄clones yltias respectu quaz h̄r prudentia acquisita vel infusa. Scđo vidēdū est. vel potius recitandū id qđ dictū est in qđi nībus de p̄ncipio de diuersitate opionuz de yrtutibus moralib⁹ pertinētibus ad ciuitatē xpianā qđnum ad cāz effectuā. **C**irca qđ est sciēdū qđ gdā dicūt. qđ oēs habitus virtuosi. preter dona & yntutes theologicas acqrunē ex actib⁹. **A**ly vo dicūt. qđ oēs yntutes tā theologicā: qz morales pertinētes ad ciuitatē xpianā h̄r per infusionem: & cum his possumt stare yntutes possibiles acquiri naturalē. **S**cđo vidēdū est de diuersitate opionū quantū ad subm yrtutū moralū. Circa qđ est sciēdū. qđ quidā dicunt oēs yntutes morales in voluntate: sicut illas que sunt circa operationes: puta iustitia & liberalitatē & p̄siles: alias vo ponūt in appetitu sensitivo. pura illas. que sunt circa passiones: sicut sunt temperantia: foritudo: & p̄siles. **T**ertio reducēdū est ad memorā de p̄ncipio. s. qđnib⁹ p̄b̄bet ppter habitus virtuosos. qui. dicunt simplē yntutes siue sint iuse: siue acquisitae esse dispositions aliquas in potentib⁹ anime que vel sunt subiecta yrtutū: que aliquo mō deseruūt: siue ipsis yrtutibus in operationibus aliquālē coope rantes ad opera yrtutū bene etiāz possunt esse aliue dispoñētes inclinatētes in illa opa: que sunt de genere operum virtuosorū. saltem quantū est ex genere operis exterioris. puta ad continentū quid iusteagendū: vel ali quid tale: que nō sunt p̄prie yntutes. qđ p̄z qđ carēs ali qua yntute morali nullā yrtutē tale habet: qz omnes cōtinēt in prudentia: que nō pōt haberi sine oī yrtute morali. sed carens aliquā yrtute morali pōt habere tales inclinatētes: sicut carens castitate pōt habere inclinationē ad actū iusticie: vel etiā sobrietatis. ergo r̄c. **A**d qđonē igitur: quo querit. yrtū fidei informi respondeat aliquis habitus in voluntate. **S**i queratur yrtum fidei fīm qđ informi est respondeat alijs habitus in voluntate. Dico qđ non. qđ priuationi: vt priuationi non respondet aliqd positū. sed informitas fidei dicit priuationē. s. priuationēz formalitatis qz fides ponit. Et qzqz alia yrtus charitate. ḡ r̄c. **S**i autē qzqz yrtū fidei informi respondeat aliquis habitus in voluntate quantū ad id. qđ positū est in fide informi. dupliciter pōt intelligi: qđ fidei informi respondeat aliquis habitus in voluntate. Uno mō qđ ei r̄ndeat alijs habitus necio eū cōcomitans. Alio mō: qđ alijs habitus possit esse ei respondens in voluntate actu charitate carente. sic scilz qđ hoc sit possibile. qđ voluntas actu careat charitate. tamen in ea sit aliquis habitus respondens non necessaria

fidei informis. Primo modo nullus habitus correspoderet in voluntate: nec in aliquo appetitu fidei informi. qz aut est habitus acquisitus: aut infusus: nō infusus: qz st̄ esser habitus infusus: aut esser spes: aut charitas: aut aliqua virtus moralis: nullus enīz habitus infusus preter istas ponitur ab aliquo in voluntate: sed nullus istorū habitus respondet predicto modo fidei informi. ergo rē, probatio mi. qz ille habitus nō est spes: qz fides informis potest remanere in desperata. Nāqz desperati credunt id qd tener fides catholica: licet desperet de salute: nec charitas: qz fides informis quātū ad suā iformitatem nō pōt stare cū charitate: nec charitas cū ea: nec etiā virtus moralis: qz sūm ponētes virtutes morales infusas simul tollunt ablata charitate et habent enīz charitate: nec etiā habitus acquisitus correspōdet pōdēto modo fidei in formi: vel etiā formate: qz id qd innēnitur sine quocūqz habitu acquisito nō necessario habi tūm acquisitūm acquirit vel requirit quēcūqz. sed fides potest haberī sine quocūqz habitu acquisito: sicut patet in parvulis ergo rē. Si dicāt qz fides parvulopz ē fides formata nō valer. qz formata nō necessario requirit talēm habitum. ergo multo minus informis. qz si fides que erigit appetitū regulatū; qualis est fides formata non requirit habitum acquisitū in voluntate multo mi nus fides informis: que minus requirit appetitū regulatū. Si aut̄ querat vtrū in voluntate correspōdeat aliquid habitus fidei in forma. scđo mō. scz vtrū possit esse qz in voluntate sit aliqz habitus corrispondēt fidei informi. qz ille habitus in appetitū dicit̄ correspondēre habitui intellectus: qui inclinat appetitū in id in qd dirigit habitus intellectus: sed fides informis in illa in que speranda inclinat spes: qz fides info mis dicit̄ aliquid sperandū: in qz spes inclinat. ergo rē. Alius autē habet infusus quicūqz non correspōdet in voluntate fidei in formi: qz si aliquid talis habitus esset in voluntate: h̄ cēt virtus moralis infusa. sed talis non remanet sine chari tate. ergo rē. Et sic patet ad qdē. s. qz non soluz non est necessarium ponere aliquē habitū infusum in volunta te corrispondēt fidei informi: sed similiqz fidei in formi nullus habitus infusus in voluntate corrispondet fidei informi preter spem. que tñ non correspōdet ei necessario: qz vt dictum est: desperati possunt habere fidem: et quantū ad habitū: et quantū ad actū. Ad rationē in contrariū dicendū. qz actus quo imperat voluntas actum credendi voluntate carente charitate et spe non est supernālis: scz actus credendi: prout elicitus a fide sit supnaturalis. Ad cuius supernālitatē sufficit supnaturālitas pncipy elicitui. Nō enī oportet qz qcd occurrit ad actū supernālem sit supernāle: alioquin potest: que cocurrunt ad actus supnaturales cum habi tibus essent supernaturales.

Questio. XIII.

**T**rium aliqd corpus humanū resurgens sine quātūtate sit idem in numero qz prius. arguit qz sic. quia in hoc potest aliquid esse vnum. qz est in diuisiuz quantū est diuisibile. ergo per hoc qz non habet quātūtate habet vniūtatem. Opposituz arguit. qz quātūtis est pncipium individuationis: et per cōsequētis vniūtatis: qz lgit̄ non habet quātūtate: nec vniūtatez.

**R**espōdeo ad evidentias istius qdē. Primo ad questiones dicendam.

**Q**uantum ad primū sciendū est. qd hic nō que rit de isto antecedente. vtrum deus possit facere corpus sine quātūtate: accipiēdo corpus p. ut supponit precise pro suba. s. pro cōposito ex mā et for ma subali. Sed querit de ista vntia: vtrū. s. si corpus hu manū: accipiēdo corpus modo predicto resurgere sine quātūtate: siue per pole. s. qz corpus sic dictū possit esse sine quātūtate: siue per impole qz hoc nō possit fieri. seq̄ reū qz esset idem numero qz prius.

**Q**uantum ad secundū sciendū. qd illa cōsequētia est vera. s. qz si corpus humanū resurgit siue cuā quātūtate: siue sine quātūtate resurgēt est idem numero. qz fuit prius. s. qz cecidit a vita: siue ab eē. qz qz resurgit aut est necessario idē qz prius. s. id qd cecidit per mortē: aut nō. si sic habet pposituz. s. qz necessario sequit̄. qz si aliquid corpus resurgit qz sit id idē numero qz fuit p. ius scz id qd cecidit. Si nō: contra. qz resur gerit non est nisi reparatio eius qz cecidit. sed si id qd resurgit non esset idem numero qz cecidit: resurrectionis non esset reparatio eius qz cecidit. sed productio noua non prius existentis. ergo rē. Et sic p. qz ratio resurrectionis p. prie dicte nō stet nisi idem qz prius fuit resurgat: siue cuā quātūtate: siue sine quātūtate. Sed ista forte nō est intentio querētis. s. vtrū manente rōne resurrectionis p. prie dicte: sequit̄ qz resurgens sit idem numero: qz fuit prius: siue resurgat cum quātūtate: siue sine quātūtate. Sed forte intentio querētis est querere. vtrū per ablationē quātūtatis pole esset corpus humanū esse sine qz tate: quia ablata quātūtate tolleret illa idētatis. et per cōsequētis tolleret ratio resurrectionis proprie dicte. Et ad hoc dico. qz duplicitē pōt aliquid tolli ad ablationē alterius. s. Secutiue: qz. s. remotō vno sequit̄ remotio alterius: licet eius remotio non sit causa remotionis alterius. sicut tollit homo ablatō risibilis: qz sequit̄: qz si non est risibile. qz non est homo. licet ablatō risibilitatis nō sit causa ablationis homis. sed potius econverso. Potest et intelligi aliter. qz. s. ablatō vniū sit causa ablationis alterius: sicut ablatō subo auferet passio: et ad ablationē cause effective seruantis auferet effectus. Et breuiter ad ablationē culisūcā: cā: aqua depēdet esse effectus tollit effectus. Si ergo querat. vtrum ablata quātūtate tollat predicta idētatis. et ratio resurrectionis proprie dicte loquēdo secutiue. Dico qz sic. si sita est. qz nūla virtute corporis humanū potest fieri sine qz tate. qz ablato eo sine quo non potest esse corpus humanū qua cūqz virtute auferet corpus humanū: et per cōsequētis est idētatis saltem cōsecutiue. sed stante potest corp̄ humanū nō potest quacūqz virtute esse sine quātūtate. ergo rē. Si autē virtute diuina posset fieri corpus huma num sine quātūtate. Dico qz ablata quātūtate nō oportet tollere idētatis corporis humani in cadente. scz in resurgentē: qz illo ablatō sine quo corpus humanū pōt eē: nō oportet tollere idētatis corporis humani numero. sed stante ypothesi virtute diuina pōt corpus huma num esse. Et primo ante casuz: et post potest repari post casum. ergo rē. maior p. scz qz nihil pōt esse in rerū natura nisi existens vnum numero. minor patet etiam stante ypothesi. Utrum autem corpus humanū quacūqz vir tute possit fieri sine quātūtate: sicut dictuz est. non per tinet ad p̄tēm qdē. Et si autē querat vtrum ablata quātūtate tollat idētatis. Et loquēdo cāliter. ita scz qz ablatō quātūtatis sit causa ablationis idētatis. Dico qz non. siue corpus humanū possit fieri sine quātūtate siue non. Et hoc probo duplicitē rōne pro dūrissimē quātūtatis in generato et corrupto. Prima rōtalis est. quātūtatis in generato et corrupto. Prima rōtalis est. quātūtatis in generato et corrupto.

Ablatio ali cū pōp abla tionez akerz duplī p̄tigie.

## Quolibetii

Aduerit ad  
moderno  
res rōmiste  
ponētes quā-  
titate et pnc  
piū idētudua  
tionis a pīo/  
ri et cālīter.

tias non est causa illius idētatis: que pōt stare enz plu-  
ribus quantitatibus: sive quantitate plurificata: sed ta-  
lis est quātias cadentis et resurgentis: maior probatur.  
quia idētatis numeralis alioꝝ non dicit̄ dependere a  
quantitate: nīs quia idētatis numeralis a liorū depēdet  
ab idētate quantitatis: que stat cū pluralitate quātias:  
tis. ergo et̄. minor etiā pater. qz fm etiā cōiorem doctri-  
nam non ponitur saltem necessariū ē eadem numero  
accidentia: que fuerunt prius: reparari etiā de quantita-  
te: que fm cōiorem doctrinaz ponitur corrūpī in corrū-  
ptione substātie. **S**cđa ratio talis est. quantitas non  
est causa ynitatis numeralis ipsius māe in gnāto et cor-  
rupcio. ergo non est causa ynitatis numeralis sube in ca-  
dente et resurgentie. et probō antecedēs: qz quantitas nō  
est causa illius ynitatis: que stat cū pluralitate quātias:  
tis. et hoc patet ex supradictis. s̄z in generato et corrupto:  
que non cōmunicat in aliqua vna forma subali nō ma-  
net aliqua eadem quātias: cuz quantitas presupponat  
subam in actu. Aliqua aut̄ sunt in quibus nō cōmunicat  
generati et corrupti in eadē forma subali. sicut p̄ saltē  
de elemētis. ergo et̄. **P**ntia. pba. quia si nāliter pōt ma-  
nere eadem māe in gnāto et corrupto absq; hoc: qz causa  
huius idētatis sit quātias multo plus virtute diuina  
potest fieri. qz eadem nā numero sit in cadēte et in resur-  
gente absq; hoc qd̄ quantitas sit cā illius idētatis. Et  
sic p̄ ad qd̄nem. **A**d rōne in oppositū dōm. qz sicut  
diffuse possum est in quodā quolibet. in qd̄ne de causa  
individuationis: quantitas non est causa ynitatis nume-  
ralis in alijs quantū ad hoc. qz vnuqdc̄ alioꝝ sit idem  
abi ipsi: nec etiam quantū ad hoc. qz vnu vnius speciei  
cum alio etiam in iſtis inferioribus distinguit̄ numer-  
liter ab alio est causa sola quātias. imo sicut ibi tracta-  
tuſ fuit: vnuqdc̄ numeraliter distinguunt̄ ab alio forma-  
liter et essentialiter per essentia suam. sed bene vnu disti-  
nguitur ab alio numeraliter in iſtis inferioribus per quanti-  
tate dispositiue saltem in ordine ad agens creatuſ: quia  
virtute creata non videſ posse esse: qz diuise partes ma-  
terie distinguant̄ numeraliter: nīs coagat quātias dispo-  
nens materiaz ad hoc. ideo etiā in quātiate potest esse  
causa vnitatis numeralis qua partes continuo quanto  
sunt vnum saltem causa dispositiua respectu sube quan-  
te et in ordine ad agens causatū. Quando ergo dicit̄. qz  
quantitas est causa individuationis. verū est mō quo  
dicit̄ est. nec tamē sequit̄: qz sic causa ynitatis numeralis  
māe in generato et corrupto: vel nature in cadente et  
resurgentie: quia illa ynitatis non est per individuationē con-  
tinui. sed est ynitatis: qua vnumqdc̄ est ides libypsi. quā-  
tias tamē: que est in illa parte māe: que eadem manet  
in generato et corrupto: et que eadem manet in cadente et  
resurgentie distinguunt̄ dispositiue illam partem materie  
ab alijs: sive sit vna quantitas hinc inde: sive sint plu-  
res: quātū vna succedit̄ alijs. et quātū ad hoc facit ad  
individuationem illius partis materie. sc̄z q̄tum ad di-  
stinguendū eam ab alijs partibus. et hoc dispositiue. nō  
aut̄ q̄tū ad hoc. qz remaneat vna in cadēte et resurgēte.



**I**rcā ea: qz correspōdēt theologie  
in appetitu practice querunt̄  
duo in generali. Prīmu est. vtrū ex acti-  
bus: in quibus dirigit theologia practice  
sive prudētia theologica generet̄ alios  
habitūs: et q̄lis sit. Scđz est q̄rere de ei?  
efficacia. **Q**uātū ad prīmu querunt̄  
quinq;. Prīmu est. vtrū ex talibus actibus generet̄ alio-  
quis habitū. Scđm est. vtrū generet̄ habitū virtuosus.  
Tertiū est. vtrū sile moralis. Quartū est. vtrū sit sup-

## Questio

nālis. Quintū est. vtrū possū esse in formis. **Q**d̄. **XV.**  
**B** primū sic procedit. et arguit  
qz ex talibus acrib⁹.  
**A** nullus habitus generet̄: qz ex actibus: in qui-  
bus dirigit non generet̄ habitus nisi virtuo-  
sus: qz theologia non dirigit nisi in actibus  
virtuosis. sed ex talibus acrib⁹ nō pōt gnāri habit⁹ v-  
tuosus: cū aliqui ponant virtutes pertinētes ad directio-  
nē theologie practice esse infusaꝝ. ergo et̄. **P**reterea.  
habitū vt videſ nō requiriſ nisi ad faciendū pmptu-  
dinem in actibus cōsimilibus eis: ex quibus acquirunt̄  
tur. sed ante oēm actum: vel frequētā actuū inuenit̄  
talism̄ promptitudo in actibus: in quibus dirigit theolo-  
gia: sicut pater in multis de nouo conuersis ad deū: qui  
statim promptissimi sunt in eis: que pertinent ad deum.  
ergo vt videt ex frequētā taliū actuū non generet̄ ali-  
quis habitus. **P**reterea. id qd̄ depender ex sola vir-  
tute diuina nō acquiriſ ex actibus. sed habitus qui regri-  
ritur ad actus: in quibus dirigit theologia practice depē-  
det ex sola virtute diuina. Qz dicit̄ sapie. qz Non possum  
esse x̄tēs nisi dēs dederit. qz habitus qui regriunt̄ ad  
actus: in quibus dirigit theologia practice a cqrunt̄ ex  
alib⁹ acrib⁹: sc̄z ex talib⁹ acrib⁹ non gnāri habitus;  
nīs qui requirunt̄ ad tales actus: qz habitus acquisiti  
ex actibus eliciunt actus tales. quales sunt illi: ex qib⁹ acquiruntur. **P**reterea. id qz est necessarū ad salutē  
in actibus. et precipue in actibus: in quibus dirigit theo-  
logia: non est pondēsus. sed talis habitus non videſ ēē  
necessariū ad salutē. qz cū fide et charitate infundit̄  
quicquid est necessariū ad salutē: alioquin existens in  
charitate posset non esse in statu salutis manente chari-  
tate: hoc est inconveniens. ergo et̄. **P**reterea. quam  
docūqz inuenit̄: qz illi de quibus verisimile est: qz fue-  
runt in charitate. etiam multuz perfecti quando cadūt  
a charitate statim efficiunt̄ promptiores ad omnia ma-  
la. sed hoc non esset. si ex talibus actibus generarent̄ ali-  
qui habitus. ergo et̄. maior pater per experientiā. Unde  
in vītis patrū habet. qz aliqui cadentes efficiēbāt sta-  
tim valde malū: et frequenter hoc apparet. minor etiā pa-  
ter. quia habitus acquisiti ex talibus actibus: si cōnt ali  
qui tales remanerent post ammissionē habitū in fusio-  
num: et inclinaret̄ in bonum: et repugnaret̄ malo. ergo et̄.  
**C**ontra quia homo experit̄ se magis pronū ad  
tales actus post lōgū exercitiū. qz pnci-  
pio. sed hoc non esset nīs ex talibus actibus generaren-  
tur alig habitus. ergo et̄. maior pater. pbario minoris.  
quia qz homo sit magis pmptus post q̄z ante. hoc est pi-  
pter aliquid qz remanet̄ in potentia post qz nō erat an,  
et hoc aut̄ est actus: aut̄ habitus: non actus vt de se patz,  
ergo habitus. **P**reterea. non minoris efficacie sunt  
actus correspondentes prudētia theologie quā actus  
correspondentes phisice. sed ex actibus corresponden-  
tibus prudentia phisice generatur habitus. ergo et̄.  
**P**. nō repente fit sumus. sed B nō esset nīs ex ta-  
lib⁹ acrib⁹ generaret̄ aliquis habit⁹. ergo et̄. maior  
pater per actoritatē Gregorij in moralib⁹: minor pba-  
tur sic: qz sumitas vniuersiūqz attēdit̄ in hoc: qz sit  
sumē pfecte et bene dispositus ad operādū bene. sc̄z dis-  
positio ad bene operādū potest fieri per habitum. ergo  
sumitas vniuersiūqz habet esse per habitum. sed si per  
actus nō acquiritur habitus semper a principio hominē  
haberet̄ quicq; pertinet̄ ad habitus. et per consequētia  
esset sumus. qz nō esset vtrū: qz nō repente fit sumus:  
si habitus nō acquirereſ ex talib⁹ actib⁹. **P**. sicut ē  
ex parte intellectus: ita est ex parte affectus: sed ex pat-

te intellectus ppter fidem acquisitum alius habet p studiis: quae  
habet vacates studio theologiae: et quo careret alius ergo et ex parte  
affectus erit alius habitus acquisitus: sed talis habitus non potest esse nisi habitus acquisitus ex ac-  
tibus: in quibus diriguntur theologiae practicae. qd. et cetera.

**Respondeo** ad evidenter istius questionis. Primo videndum est quid importatur nomine habitus. Secundo quid importatur nomine theologie. Tertio ad propositum.

**Quantum** ad primum sciendum est. qd hic lo-  
quimur de habitu vocato habitu quacumque dispositionem potentie ordinatae ad aliquam operationem in actus vel passione. Utrum autem sint aliae dispositiones vel habitus alii ppter istos nihil ad propo-  
sitionem. Accipiendo igitur sic habitum, habitus sic dicitur dicitur aliquid superadditum potentie modificans. et determinans potentiam ad hanc operationem vel illas: vel ad operandum determinato modo. Qd non sic est intelligendum: qd potentia causet substantiam actus: et habitus caet modus: ut quid dicunt: immo totum. s. potentia et actus causat totum. s. acutus et modus: licet absolute magis attribuiatur actus ppter modus habitui. Modo quo declara-  
rati diffusus in quadam questione de quolibet primo. Questio ergo intelligitur de tali habitu vel dispositio-  
ne: ut non fiat vis in nomine: qui vel que additur potentie appetitiva ad prompte et bene operandum in eligibiliibus in quibus diriguntur theologiae practicae.

**Quintum** ad tertium est scilicet ad theologiae practicae et quod disserit a pbris moraliis. illa p theologia: qd tractat de morib[us] hominum qd differt a prudenter p[ro]pria sua moralitate: qd moralis p[ro]pria tractat de iniquis honestis in ordine ad bonum naturale: sive ad perfectionem naturalis hominis: que puris natu-  
ralibus potest haberi. Sed practica theologia tractat de morib[us] hominum: p[ro]ut enim eos homines ordinantur ad deum sicut in ultimum finem: sive etiam ad vitam eternam: que est beatitudo qd expectamus in patria: qd licet sit ultimum finis iter beatitudinis amore cupiscitur: sive amore. s. comodum: non est tam ultimus finis simpliciter: qui pertinet ad sumum amabilem inter amabilia amore amicitie: sicut alias diffuse tractauit. Et sic patet quid appellatur theologiae practica. Et per hoc p[ro]prio intellectus quoniam: qd hic queritur utrum ex actibus: in quibus diriguntur theologiae: quantum ad illam partem: in qua tractat de morib[us] hominum: p[ro]ut per eos sunt ordinabiles in deum: sicut in ultimum finem supernaturaliter acquirendis: sive p[ro]ut per eos homo ordinatur ad beatitudinem futuram generatur alius habitus in potestate appetitiva ad recte et prompte appetendum.

**Quantum** ad tertium videtur probabile: qd ex talibus actibus frequentatis generetur alius habitus: vel alius habitus intedatur. Et acci-  
picio habitum quacumque dispositionem faciente ad promptitudinem actus: sive sit ipse habitus virtuosus: qui principaliter cum potentia ordinatur ad actu virtuosum: sive sit quecumque alia dispositio virtuosa cooperans ad hoc ex parte potentie vel organi quantum ad appetitum habentem organum. De quo in solutione argumentoz. Et in quoniam sequentibus magis apparebit. Quod autem aliquid tale generetur ex frequentia talium actuum: p[ro]babo adhuc uno me-  
dio: qd homo ex frequentia talium actuum inuenitur aliter dispositus qd esset ante frequentiam talium actuum. Sed hoc non esset ex frequentia talium actuum: nisi alius habitus vel dispositio aliqua acquireretur: vel salte preexistens in-  
tenderetur: ergo etiam maior p[ro]prio dupl[us]. Et primo ex parte promptitudinis: qd si homo inuenitur promptior ad actus tales post frequentiam talium actuum qd ante. Secundo

ex remotione difficultatis: qd homo semper vel saltem frequenter inuenitur a principio pati difficultatem in talibus actibus qd post frequentiam non patitur. Et istud patet precipue in his: qui convertuntur de mala vita ad bona. Nam difficultate: qd patiuntur a principio conversionis non patiuntur postea quia exercitati sunt in operationibus bonis. Major sicut probatur: qd aliquis sit aliter dispositus qd ante ad operandum hoc est: aut per actum: aut per potentiam: aut per habitum nouiter acquisitum. Non primo modo: qd actus non manet semper manente promptitudine. Nec secundo modo: qd potentia manet ante et post: nec potentia ponit intendi vel remitti. Relinqitur ergo qd tertio modo: sic habetur propositum. Ad minorem posset alius dicere: qd si homo sit aliter dispositus ante frequentationem actuum: et post: non tamen hoc p[ro]pter frequentationem actuum: sed accidit. Littera qd exercitium actuum: aut facit aliquid ad hoc: aut nihil: si facit aliquid habet propositum. s. qd talis habitus: vel dispositio: vel eius intentio acquiritur non solum post frequentiam vel exercitium talium actuum: sed etiam p[ro]pter talem frequentiam vel exercitium. Si dicatur qd nihil facit. Littera qd sequitur: qd talis dispositio acqueretur sine quocumque exercitio actuum: qd est falsum. Et sic sequitur: qd tale exercitium aliquid faciat: et sic habetur propositum. Ad aliud et posset dici: qd homo est aliter dispositus ad operandum nunc quam prius: et hoc p[ro]pter actum ipsum: et quod ille actus licet non maneat in se: manet tamen in virtute. Littera qd non directus manere virtute ipso trascuntem fuit se: hoc non potest intelligi nisi qd aliquis effectus inaneat. Et tunc quero utrum talis effectus sit actus alius vel habitus. Si dicatur qd actus alius ab illo. Littera qd si aliquis dormire post tale exercitium: et non nullus talis actus manet: et tamen promptitudo. Si autem dicatur: qd talis effectus est alius habitus: vel aliquis dispositio alia ab actu beatitudinis propositum. Et sic p[ro]prio ad quoniam. Ad primum ad primam partem negativam factum dicitur: qd sicut in corpore quoniam tactus: nihil prohibet preter habitationem: cuius est principale inclinare ad actus virtutis quoniam possit esse aliqua dispositio cooperans aliquo modo ad actu virtuosum. Et ideo op[er]o qd id: qd generalis ex talibus actibus sit habitus virtuosus sive virtus: non nomine habitus virtuosi extendat ad oem dispositionem qualitercumque faciente ad actu virtutis. Utrum autem id qd ex talibus actibus generalis sit beatitudinis virtuosus: vel intensio habitus preexistens: vel aliqua alia dispositio in sequenti quoniam dicet. Ad secundum dicitur: qd habitudo est habent aliqui de novo couersti: qd tamen non habent alii. vel est qd habetur ab aliis per acquisitionem potest deus insundere. Et sic non sequitur quoniam ex actibus talibus acquiratur continenter aliquis habitus vel dispositio: et ideo non sequitur quoniam ex talibus actibus aliqua promptitudo. Sed sequitur qd alii quoniam sit aliter in aliis. Ad tertium videtur posse dici qd p[ro]tatio posset intelligi: qd creatura nihil habet a deo: sicut a prima causa. Sed contra hoc est: qd idem est de quocumque alio creato. Et forte ad hoc posset dici: qd hoc dicitur specialiter de continentia p[ro]pter difficultatem: vel melius potest dici: qd hoc intelligit de actu continente merito vite eternae: qui non potest esse sine charitate: que beatitudinem per infusionem a solo deo. sive continentia sit habitus acquisitus: sive infusus. Ad quartum dicitur: qd licet cum fide spe et charitate infundat quicquid absolute sit necessarium ad salutem: nibil tamen prohibet preter infusionem istoz acquiri aliquid faciens ad bene esse laetus. s. aliquam promptitudinem actu meritoriorum: que quam docet habet a principio: qd quoniam. Ad quintum dicitur: qd sicut ex yedem et couersione ad bonum statim quidam

## Quolibeti

effictum perfecti: ita etiā ex vehemēti conuersione ad oppositū virtutis tollitur statim vel satis cito virt<sup>u</sup> vel dispositio acq̄sita cooperās ad actū virtutis: t̄ ideo nō sequitur et tali mutatione: q̄ in talib<sup>z</sup> aut non fuerint habitus acquisiti vel aliqua dispositio acq̄sita. Probationes etiā facie ad alia partē p̄babilit̄ concludunt excepta sc̄da. ¶ Ad q̄ dōz. q̄ si ponatur: q̄ si ex talibus actibus nō acquiritur habitus virtuosus nō est ppter imperfectionē actuū. sed q̄ iam virtutes sunt per infusionem: sicut etiā actus elicit ab actu iaz acquisitione nō minus sunt pfecti q̄ ante acquisitionē habitus: nec tñ per eos generat: q̄ iam est acq̄situs. Qō. XVI.



## B secundum sic procedit.

Et arguit q̄ ex talibus actibus acquirat habitus virtuosus. q̄ in bono fidei sunt talique virtutes acq̄sitas. sed tales virtutes acgrun̄t: factib<sup>z</sup>: in q̄bus dirigit practica theo<sup>z</sup>. ergo r̄c. p̄batio maioris. q̄ homini sūtel nō tollit id q̄ pertinet ad perfectionem nālem boīs cum grā supponat nām sed ad perfectionē supernaturalē boīs pertinet habere aliquas virtutes acq̄sitas. ergo r̄c. Minor: etiā p̄batur. q̄ bonus fidelis oēs actus ordinat in deū: sicut in yltimū fine supernālēz: sūne in vītā eternā. fed tales actus sunt: in q̄bus dirigit theo<sup>z</sup> practica. ergo r̄c. ¶ D. virtutes in oralea fidelluz in q̄z actus dirigit theo<sup>z</sup> practica: aut h̄n̄ p̄ infusionē vel per acq̄sitionē. nō p̄timo modo. Et p̄batur dupliciter. p̄timo sic. min<sup>u</sup> sufficiūt spes: fides: t̄ charitas ad salutēs perfectionē q̄ lumē nālis rōnis: t̄ amor boni ad p̄fectionē nālem. sed lumē nālis rōnis t̄ amoris predicatione modo cōferrant alique virtutes morales. ergo nec cū fide: spes: t̄ charitate ifundunt alique virtutes morales. sed si infunderentur deberet infundi cū illis. ergo r̄c. ¶ Secdo. quia virtus tollit difficultatem in opere vir enoī. sed h̄is fidē t̄ charitatē q̄nq̄ patitur difficultatem in ope virtuoso: sicut p̄z in nouiter conuersis. ḡ r̄c. Si aut̄ ponat q̄ virtutes morales: in quo z actib<sup>z</sup> dirigit theo<sup>z</sup> practica: habent per acq̄sitionem: habitus p̄positum. s. q̄ acgrun̄t ex actibus: in q̄bus dirigit theo<sup>z</sup> practica: t̄ q̄ ex alijs actib<sup>z</sup> pertinēt ad theologiam practicā nō possent generari. ¶ D. fideles h̄nt prudētiā acq̄sitem pertinēt ad theologiam practicā. ergo habent virtutes morales acq̄sitas ex actib<sup>z</sup>: in q̄bus dirigit theo<sup>z</sup> practica. p̄ia p̄z. q̄ sicut prudentia se b̄z ad intellectū practicū: ita virtus moralis ad affectū. p̄batio antecedētis: q̄ fideles aut nullā prudentiā h̄nt: aut habent infusam: aut acq̄sitas: nō est dicēdum q̄ nullaz alioquin nō esset: t̄ virtuosi in morib<sup>z</sup>: nec h̄nt etiā infusaz: q̄ si haberet infusaz: illa ifundere cū fide t̄ charitate: sed nō est sic. nā fidelis adulstis. q̄ habuit fidez t̄ charitatē in baptismo q̄fīz nō b̄z prudētiaz infusaz p̄tinente ad theologiam: q̄ q̄fīz nō b̄z sc̄ia agendoz a fidelibus. relingtur ergo q̄ b̄z per acq̄sitionē. et sic b̄f p̄positū. ¶ Et cōfirmatur r̄o. q̄ q̄ non habet per doctrinaz habitus per acq̄sitionē. sed prudētia fidelū nō habet per doctrinā: q̄ fideles nō habet sciā agēdoz nisi doceant. ergo r̄c. ¶ Si dicat ad hoc: q̄ doctrina requiritur ppter repūtationez obiectoz: lic̄z iam habitus habeat. ¶ Contra. q̄ eodē modo possit dicere qua cūq̄ scientia humana: q̄ p̄positis ordinate obiectis: statim apparet veritas in scientijs bināmanis: t̄ sic n̄m adiscere nō esset nisi reminisci: q̄b<sup>z</sup> improbat p̄b̄z p̄ posterioz. ¶ D. ad p̄mptē elicendū actū virtuosum sufficiunt potētia t̄ habitus virtuosi. sed ad p̄mptē eliciē

## Questio

dum actū virtuosuz: in quo dirigit theologia practica: requirit alius habitus acq̄situs: vt p̄z ex precedētī qōne. ergo r̄c. p̄batio maioris. q̄ ad elicendū p̄mpte actū virtuosum sufficit id q̄ elicit: t̄ q̄ facit p̄mptitudinem in eliciēdo. sed potētia elicit: t̄ habitus facit p̄mptitudinē. ergo r̄c. ¶ D. circa speculabilia habet p̄ter fūde habitus acq̄situs: nō quē h̄nt oēs fideles: sed exercitatus in studio theo<sup>z</sup>: ergo a simili in agib<sup>z</sup> lib<sup>z</sup>: in q̄b<sup>z</sup> dirigit theologia practica oz ponere aliquas virtutes acq̄sitas. Lōtra virtutes: que habet elicere actus: in quibus dirigit theologia practica: habent per infusionez. ergo nō acq̄runt ex actibus. p̄istia p̄z: q̄ iste habitus q̄ habet per infusionē. habet ante oēm actum. t̄ per q̄n̄s nō acq̄rit ex actib<sup>z</sup>. Antecedēs p̄batur sic: Primo q̄r virtutes acq̄sitem nō amittunt per ynu actū malū. sed virtutes: que habet elicere actus virtuosos meritorios vite eterne: quales sunt actus: in q̄bus dirigit practica theologia: amittunt per ynu habitus malum. ergo r̄c. ¶ Et cōfirmatur r̄o. q̄ simpl̄r malus b̄f affectū nō pot̄esse simpl̄r virtuositas: t̄ p̄cipue quātuz ad virtutes suenientes fidelib<sup>z</sup>: in q̄n̄z actibus dirigit theologia practica. sed carens charitate est simpl̄r malus. ergo carens charitate nō p̄t habere tales virtutes: sed aliquis caret charitate p̄rynu actū malū. ergo r̄c. ¶ Secundo p̄batur idē aīns sic. q̄ oēs virtutes: que necessario h̄nt cū charitate: habent per infusionē: sed virtutes: in q̄n̄z actibus dirigit theologia practica sunt b̄z. ergo r̄c. major p̄z. q̄ charitas frequēter habet ante exercitium cuiuscūq̄z actus: i quo dirigit theologia practica: sicut p̄z in baptizatis nō adultis: sed q̄ habet ante exercitium cuiuscūq̄z actus habet per infusionē: q̄ tale quid non p̄t haberi per acq̄sitionē. ergo r̄c. p̄batio minoris. q̄ cū charitate necessario habent oīa. que sunt necessaria ad actus: qui sunt de necessitate salutis. sed act<sup>u</sup> virtutis: in quibus dirigit theologia practica pro loco t̄ tē pore sunt de necessitate salutis. ergo r̄c. ¶ Tertio p̄batur idē antecedēs sic. q̄ a principio cōuerstionis inueniuntur nouiter cōuersi prompti ad opera talū virtutuz sed hoc nō esset nisi tales virtutes simul infunderentur cū charitate. ergo r̄c. ¶ Quarto adidē sic. q̄ inter mouens t̄ motū d̄z esse p̄portio. sed inter vires vel potentias: q̄bus imperat fides: spes: charitas nō esset debita p̄portio: nisi essent informate alib<sup>z</sup> habitib<sup>z</sup> signaturalr infusaz. ergo r̄c. Minorē p̄bo dupl̄r. Q̄ sicut imperans est supernāle: ita id cū in ipatetur d̄z esse supnāle. Secundo: q̄ si vires obedientes dictis virtutibus theologicis nō essent perfecte a lib<sup>z</sup> habitib<sup>z</sup> supernāliter infusis sequeret q̄ non regrere alia p̄portio inter tales vires: t̄ imperās nāle. s. lumen nāle rōnis cū amore naturali boni. t̄ inter vires tales: t̄ imperans supnāle. s. fūdē: t̄ charitatē: q̄ est incōuenientia. ¶ Si dicatur ad oīa ista. q̄ per actus virtutū infusarū acgrun̄t qdā habitus virtuosi alijs ab infusis. ¶ Lōtra. q̄ illi alijs habitus aut essent eisdē spēi: cū infusis: aut nō: si sic. ergo d̄suerit habitus eisdē spēi eēt in codē subō t̄ habitus iussi t̄ acq̄siti eēt eisdē spēi. si nō: ergo habitus acq̄siti nō eliceret similes actus eis ex quibus acq̄riuntur: que oīa sunt incōuenientia.

**Respondeo** ad evidētiā istius qōis. Primo recitande sunt diverse opiniones de cā virtutū moraliz: que cōueniunt fidelib<sup>z</sup>. Secundo videndum est. quid sequitur ad quālib<sup>z</sup> illaz opionum. Et ex his respōdendū est yltimo ad qōnem.

**Quantum** ad primū sc̄iendum est: q̄ sanctus Thomas. t̄ qdāz alijs ponit q̄ vir-

entes morales cōpētētes fideliū infundunt cū charitatem et amittunt amissa charitate. Et spē differunt a virtutib⁹ acquisitis: quas homo pōt acquirere ex puris naturalibus. Alij autē nullū habitū vīe ponunt infusis: nisi si fidē: spei: et charitatē: t. 7. dona sp̄s. s. virtutes aut morales: puta fortitudinē: tēperantia: et similes virtutes dicunt acquiri ex actibus: ita q̄ sicut ex cognitione veri et amore boni nobis nāliter inditiae mediantib⁹ acibus deductis acgruntur virtutes morales possibles acquiri ex puris naturalib⁹: ita q̄ ex fide: spe: et charitate: mediātibus actib⁹ deductis ex his acquiruntur virtutes morales cōpētētes fideliū. Et h̄ subdiuiduntur: nam qdam ponunt tales virtutes acquisitas a fideliū eē eiusdē spēi cū virtutib⁹ acquisitis a phis nō habētib⁹ fidem. alijs ponunt virtutes acquisitas a fideliū in voluntate fidei: spei: et charitatis esse alterius speciei a virtutibus moralibus acquisitis a non fideliū virtute luminis naturalis rōnis: et amore naturalis honi: et sic sunt tres opiniones in yniuerso. **Nā** yna est: que ponit virtutes morales cōrēspōdētes fidei: spei: et charitati: haberi solū per infusionē: et q̄ tales virtutes differunt spē a virtutibus cōrēspōdētib⁹ nāli lumini rationis. **Secunda** ponit: q̄ virtutes morales cōrēspōdētes fidei: spei: et charitati: habentur per acquisitionem et differunt specie a virtutibus cōrēspōdētibus lumini naturali rationis. **Tertia** ponit: q̄ virtutes cōrēspōdētes: fidei: spei: et charitati: et cōrēspōdētes naturali lumini rōnis sunt eiusdēz spēi: et acquiruntur cōiter ex actibus: licet virtute diuina possint per infusionē haberi: sicut etiā pōt fieri iūdīate a deo q̄cqd sit mendicantibus scđis agentibus. Et sic p̄ ad primū. **E**x h̄ p̄ alīqualiter ad scđm quantū pertinet ad qōne p̄ sentē. Qz fm̄ tertiā opinionē planū est: q̄ ex actibus in gbus dirigit theologia practica acgrunt orūnes alie a theologis virtutib⁹. s. fidei: spei: et charitati: qz vt patz ex dictis fm̄ eādez opinionē: eāde spē sunt virtutes cōrēspōdētes fidei: spei: et charitati: et cōsimilis acquiruntur etiā cōrēspōdētes lumini rōnis: et cōsimiliter act⁹. Sed actus in gbus dirigit theologia practica sunt act⁹ virtutū cōrēspōdētū: fidei: spei: et charitati. ergo ex talibus actib⁹ acgruntur predīcte viutes. **E**t si obviatur cōtra istos: q̄ nō videt quō virtutes: que possint acquiri ex puris nālibus eliciant actus meritorios vīte eterne. **R**espōdēt q̄ imo qz per charitatē: que est virtus supernālis ordinant actus eoz in finem supernāture: sicut motus manis vel pedis: qui pōt haberi ex puris nālibus. **Q**uantū ad tertiam opinionem planū est: q̄ virtutes aliq̄ generant ex actibus: in gbus dirigit theologia practica. s. virtutes cōrēspōdētes fidei: spei: et charitati. Nam hoc exp̄esse ponit: sed vīruz ex eisdē actibus: in gbus dirigit theologia practica acgruntur vīruz genus virtutū. s. virtutes cōrēspōdētes fidei: spei: et charitati: et virtutes possibles acgrari ex puris nālibus. Manet dubiū: qz videri possit aliqui: q̄ licet ex actibus pure nālibus nō possint generari virtutes cōrēspōdētes fidei: spei: et charitati: tamē nō videtur sequi ex hoc: qn̄ ex actibus cōrēspōdētib⁹ fidē: spei: et charitati possint generari virtutes possibles acquiri ex puris nālibus: qz nō segnur q̄ si actus min⁹ perfecti nō possint generare actū magis perfectum: q̄ nō possint generare actū minus perfectū. **Q**uantū etiā ad tertiam opinionē est satis planū: qd ex actib⁹: in quib⁹ dirigit theologia practica nō genera virtus moralis cōrēspōdēns fidei: spei: et charitati: salte quantū ad essentiā virtutis talib⁹: qz ponit eaz etē per infusionē.

**S**ed de hoc est dubiū: vīru per actus talium virtutū in fusorum possit acquiri virtus moralis similis possibili acquiri ex puris nālibus: vel saltez virtus infuse intendatur: vel possit habere exercitū talū actuū: vel qualecūq̄ cōplementū. Et videt difficultas qōnis stare in hoc quāntū ad illam tertiam opinionē: qz si ponat q̄ aliqui virtus acquiratur ex talib⁹ actibus: in quibus theologia practica dirigit: cū tales actus sint meritorij vite ceterne: et habitus acquisiti eliciāt act⁹ similes his ex gbus generant: segnur q̄ actus elicitū a talibus habitib⁹ acquisiti sint actus meritorij vite ceterne. Et hoc est cōtra tertiam opinionē. s. q̄ habitus qui elicitū actus meritorios vite eterne sunt tm̄ per infusionē. **S**i autē dicatur: q̄ nullus habitus generetur ex talib⁹ actibus: videtur ēt contra experīētioz: qz homo exercitū in talibus videt habere aliquā pm̄ptitudinē eliciēdi tales act⁹: q̄ nō habui pri⁹: et talis pm̄ptudo manet post peccatū mortale: quo veniente nō manent habitus infusi. **Q**uantū ad tertium principale. s. quid tenēdū sit de qōne p̄posita q̄ ad nūc occurrit pono quatuor cōclusiones. **P**rima est: q̄ fm̄ lllaz tertia opinōne: que est sancti Thome. et quā volo psequi. Dicēdū q̄ ex talibus actib⁹ nō generatur habitus aliquis vīuos salte quantū ad id: q̄ est p̄ncipale in habitū vītū: so: qz ille habitus vītūlīs: aut eset habitus elicitū actus meritorij vite eterne: aut aliū: non p̄mo modo qz fm̄ istam opinionē tertia. s. sci Thome tales habitus habētur per solā infusionē: nec scđo modo: qz habitus acquisiti eliciunt actus similes illis: ex gbus acgruntur sed nullus habitus acquisitus fm̄ sanctuz Thomā elicit actū meritorij vite eterne. ergo nullus habitus acgritur ex actibus meritorij vite eterne: nec per dñs ex actib⁹: in gbus dirigit theologia practica. **S**ecunda cōclusio est: qd ex talib⁹ habitus: quoꝝ actus sunt meritorij vite eterne nō intēdūt: sicut ex causa effectiva: qz nulla cā creata potest attingere sicut cā effectiva ad id q̄ per infusionem habetur modo quo accipimus h̄ infusionem. s. pdictiōem: que est a solo deo: nullo crea to agēte. Qd dico: qz infusio dicatur quecūq̄ pdictio supernālis bene ad aliquod tale posset aliqd creatum instrumentalē cooperari: sicut alias de charitate dictū est. Sed tales habitus p̄ponūtur in isto esse per infusionem fm̄ scđm Thoma. ergo et c. Possunt tm̄ tales actus p̄ modū dispōsītīne meritorio facere ad infusionē talium habituū. Nā per actus meritorios vite eterne possumus meritoria gmetū habitū elicitū ꝑ actū meritoriorū vite eterne: sicut de charitate p̄. Et eadez rōne de alijs habitib⁹ infusi elicitū actū meritoriorū vite eterne. **T**ertia cōclusio est: q̄ ad saluadū experīēta videtur ꝑ oporteat ponere aliquos habitus siue aliquas dispōsītīne habituales manētes in absētia actū ānexos et cooperātes pdictis habitib⁹ infusi qui generarent ex talib⁹ actib⁹: qz experīēta apparet q̄ homo exercitatus in talib⁹ actib⁹ pm̄ptior est ad similes actus taz ex parte intellectus ꝑ ex parte affect⁹: ꝑ ante exercitū: q̄ quidē potest esse: vel qz alīque dispositōes generātū in organis: siue in potētis: per q̄s redundē magis habiles ad obediēdū imperio volūtatis: vel ad eliciēdū pm̄pte vīsa cū ipsa virtute actū virtutis: sicut quāmodo qn̄ yna virtus actū alteri⁹ virtus: cui⁹ actus imperatur: uno potētia in qua est virtus pm̄ptior efficiēt ad obediēdū imperio volūtatis operātis per virtutē: cuius actus imperatur: nec refert quātū ad hoc: vīru illa dispositō se habeat vt cooperans circa eādez potētia ad eliciēdū actū: siue vt cui⁹

Tertiā p̄lin/ cōpale.

## Quolibetii

actus Imperat. Quarta conclusio est. qd hoc babens tales habitus infusos p tpe: quo nō exerceat actus eoz pōt etiā exercere actus boni honesti: qd ex puris nālib⁹ pōt haberet: et acgrere virtutes possibles haberet ex puris nālib⁹ respectu talis boni possibilis nālis: qd non opz qd habēs charitatem semper referat actu qcqd agit in deū: vt i finē supnālez: imo pōt agere multa pp finē nālez: qui est vel cōteplatio virtutis possibilis haberet ex puris nālib⁹: vel est honestas et decētia: qd nāliter bōd⁹ haberet in uxorib⁹: sī sc̄ cogēdo pōt bōd⁹ acqrere virtute possibles haberet ex nālib⁹ puris. ergo tc. maior p̄z. qd nō oī qd vtes petētys nālib⁹ semp actu referat actu earū in finē supnālez. minor etiā p̄z. qd actus exercitū ppter bonū et finē nālem sunt generatiū virtutum possibiliū bēri ex puris nālib⁹: qd talis habir⁹ nō min⁹ videt posse cooperari habitu i fusō ad actum meritoriu⁹ vite eterne: qd qcūq alia dīspō. ḡ r̄c. Secūdo qd oī fidelis semper refert actu vel habitu quicqd agit in finē supnālez: sed id qd sic refertur est meritoriu⁹ vite eterne actu vel saltē habitu ergo tc. Tertio qd fidelis aut pōt talib⁹ possibil⁹ acquiri ex puris nālib⁹ vti ad merendū vitā eternā: aut nō: si sic: ergo superflui⁹ est ponere actus infusos: qd fidelis sufficit habere illa: qd bus pōt mereri vitā eternā. Si nō: ergo in ipso fidelis ē aliquod principiū cooperatiū nō ordinabile in vita eternā: qd est in cōueniēs. Ad primū istop dōm: qd l̄z preter virtutē acqrant̄ aliq̄ dispōnes in organis vel potentys cooperat̄es virtuti vel ad faciliūs operādū vel ad absolute operādū: et sīt dispōnes bone et laudabiles non tñ dī virtus nisi ille habitus: ex quo p̄cipiāliter ex parte operantis actus b̄z esse virtuosus sit. Qd ideo dico ppter hoc: qd actus etiam b̄z ex parte obiecti principalis operabilis: qd est bonū in ordine ad bonū exerceatur qd sit virtuosus. Et qd ex actibus meritoriu⁹ vite eterne nō pōt generari aliquis habitus: ex quo ex parte operatis actus habeat p̄cipalr⁹ qd sit virtuosus qualicunq; virtute: ideo ille dispōnes: que generant̄ ex actibus meritoriu⁹ vite eterne: accipiendo actu meritoriu⁹ essentialr⁹ modo quoexponet infra nō sunt virtutes vel supernāles: qd tales sunt i fusō: vel naturalis acquisibilis: qd habitus virtuosi acq̄siti: sicut dictu⁹ est. tales actus eliciunt quales sunt illi: ex qbus generat̄ur: virtutes aut nāliter acq̄sibilis nō posunt elicere act⁹ meritorios vite eterne: et ideo l̄z ex actib⁹ meritoriu⁹ vite eterne possit acquiri dispositio cooperat̄es virtuti: nō tñ virtus qcūq ppter cām pdicta. Ad scdm dōz: qd fidelē babēt̄e charitatē referre habitu oēm actu suū in finē supnālez: pōt intelligi dupl. Uno modo qd est sic dispositus qd b̄z p̄mittitudinē referēdi: si sit reſerbile id: qd agit si actu aduerteret: Et sic v̄l̄ videt: qd si deles habitu oia referat in deū: sicut in finē supnālez dum modo sunt referibilia: Qd dico ppter peccata venialia. Scđo modo p̄t intelligi: qd s. n̄bil agit: qd nō sit referibile in deū: et hoc nō opz: qd tunc nullus habēs charitatē posset peccare venialr⁹ manēte charitate: qd nullū peccatū veniale est referibile in deū. Tertio modo pōt intelligi: qd habēs charitatē oia habitu referat in deū: qd s. sic habitu dispositus est: qd nullo modo velit facere id: per qd tollere ordo eius: vel referibilias in deū: qd est dicere: qd nullo modo faceret peccatū mortale: per qd tollit finis: et referibiliitas in ipsum. Et sic habēs charitatē refert oia habitu in deū: et sic nō oī qd qcqd agit fidelis sit referibile in deū: et si sit referibile nō opz: qd hoc sit semper: vt meritoriu⁹ vite eterne esentialr⁹ sed sufficit qd imperatiue: sicut patebit dicēdo

## Questio

ad tertiu. Isto modo acquisiti habitus non solam sunt meritoriu⁹ vite eterne: sī etiā mot⁹ pedis et man⁹. Ad tertium dōm: qd aliquis actus pōt esse meritoriu⁹ vite eterne dupl. Uno modo esentialr⁹ et de cōdigno: quādo: s. actus b̄z ex nā sua: qd sit tanti valo ria: et nō ex actu aliquo imperatē: et isto modo actus charitatis est meritoriu⁹ vite eterne: et etiā sīt aliquos actus virtutū moralū infusaz: sī vō alios solus act⁹ charitatis ē isto mō meritoriu⁹ vite eterne. Alio mō dī aliqd esse meritoriu⁹ vite eterne. s. imperatiue: qd s. sperat ab actu: qd est esentialr⁹ meritoriu⁹ vite eterne. et b̄z ab eo valore. Primo modo actus habitu nāliter acquisibilu⁹ non sunt meritoriu⁹ vite eterne: sed secundo modo. meritoriu⁹ aut vite eterne et dō modo nō sufficit nisi supposito meritorio p̄mo mō. Et si dicāt cōtra hoc: qd vt qdaz ponunt solus actus charitatis est p̄mo modo meritoriu⁹ vite eterne: et nō actus virtutū moralū: qui sunt meritoriu⁹ imperatiue tñ: ad qd sufficiunt virtutes acq̄site ēt ex puris nālib⁹. et sīc nō opz ponere virtutes morales infusas. Dicēdū qd imo: qd sīt aliquos nō solū amare deū in se: qd est actus eliciens charitatis est meritoriu⁹ vite eterne: sed etiā appetere abstiner ppter deū: qd pertinet ad tēperantia: et simile est de actibus aliarum virtutū moralū. Vel dico: qd solus actus charitatis est meritoriu⁹ vite eterne essentialr⁹: tum qd appetit⁹ sensi tūus: in quo ponuntur virtutes morales sīt quosdam: vel intellectus: in quo ponuntur pdicere viutes sīt aliquos nō ita obediat ad meritoriu⁹ imperio charitatis et rōnis sicut inēbra ad motū: imo b̄z quandā difficultatez ad hoc: ad qd tollēdaz perfecte opz ponere habitu proportionatum imperio charitatis: ad qd et videtur qui būdā nō sufficit habitus acq̄situs: et si actus virtusq; virtutis: sīt infuse et acquisite possit esse simul: vel sit meritoriu⁹ vite eterne imperatiue tñ actus virtutis infuse habēt p̄cipialiter respectu imperio charitatis et actus habitu acq̄situs p̄scartio: sicut se b̄z inotus mēbroz et actus virtutis acq̄sita. Et sic patz ad questionem.

### Ad primum

ergo in oppositū dōz: qd nō opz qd minor sit vera. Ad p̄bationē dicendū: qd nō oī qd fidelis semper actu ordinat in deū sicut in finē supnālem qcqd agit: imo multa agit pp honestatē humana: que no actu ordinatur in deū: sicut dēm est. Sī verū est qd n̄bil agit qd deulet simpl̄ ab b̄z et ista ordinat in deū qd actu: sicut sunt illa: qd secūdrio sunt in talem finē ordinabilis. sed actus virtutū infusaz sunt ordinabilis aliter: vt ostēsum est. Ad z̄ dōm: qd virtutes morales: in quarū actibus dirigit praecīca sunt per i fusionē. Ad primum aut qd dī contra hoc. Dōm qd l̄z fides: spes: et charitas sunt maioris sufficiētē respectu viriū inferiōr̄ qd lumen rōnis et amor nālis boni: tñ vires inferiores nō sunt nāliter disposite respectu iper dictaz virtutū: et sic requiritur i vires obediētib⁹ dictis virtutib⁹ aliqua dispositio super nālis nō ppter insufficiētaz illarū virtutū imperatiū: sed ppter insufficiētaz viriū obediētū eis. talis autē insufficiētā nō est in virib⁹ obediētib⁹ rōni nāli i ordine ad iperiu⁹ ipsi⁹ rōnis nālīs: qd vires obediētēs rōni nāli pportionate sunt tā iperiu⁹ nālis rōnis qd iperiu⁹ dictarū virtutū supernāliuz. Ad scdm: qd adducit ad idē dōz: qd sic in adamāte per ferz̄ ē inclinatio et motus ad superiorius: et cū hoc stat gravitas inclinās ad oppositū licaz non sunt motus oppositi: ita etiā in nouiter conuerſis pōt esse in appetitu inclinatio supernālis virtutis ad actu virtuostum: et inclinatio somnis ad oppositū: et l̄z tollat difficultatē: que posset esse ex defectu inclinatio-

nis ad superfus. s. in deū nō tollit difficultatem ex toto q̄ facit inclinatio somitis. Ad tertium dōm: q̄ fideles habent prudentiam infusa; et tñ regunt doctrinā ppter representationē obiectoz: sicut ctiā h̄is habitu acquistū indiget p̄stia obiectoz ad actuū intelligendū: nec tñ seq̄tur q̄ nō habeat habitu. Sed in hoc differt inter habitu sc̄tie acquistū et habitu infusum: q̄ h̄is habitu prudentie acquistū: que ex actibus acquistuit ex eisdē actibus ex ḡbus acquistuit habitum: per quē recte iudicat de agendis: acquistuit etiā presentiam obiectoz: et retinet habitualiter: et experitur aliquo modo ex hoc se acquistuisse tale habitu: nō sic autē p̄t haber experientiā de habitu infuso: qui infundit sine experientia nō p̄t actuū: licet aliquo modo in ipso iudicio agēdoz fideles experiantur q̄q̄ ex aliquo instinctu se moueri ad tale iudiciū lūcta id. Unctio vos docebit de oib;. Ad id autē q̄ dī cōtra hoc dōm: q̄ preter presentationē obiectoz et retentionē habitualem eoz est vel in habitu prudētiae: vel quocūq̄ habitu sc̄tifico iudicū de p̄ntatis. Et habitus prudētiae: q̄ ad hoc est per infusionē: Iz presentatio obiectoz p̄ntatoz: retentio eoz habitualis sit pacquisitionē: nec simile est de alijs sc̄tie: in q̄b; presentatio obiectoz et iudicū de p̄ntatis h̄etur p̄r acquisitionē: s. cōferendo diuersa adiuicē: et ex tali collatiōe iudicū acq̄tūre dō. Et de prudētia theologia: que alterū tñ h̄is p̄r acquisitionē s. presentationē obiectoz: vel eoz dīc̄z presentatoz retentionē. Ad quartū dōz: q̄ sicut in speculabili b̄ est aliquis habitus acquistitus in studio explicās ea: que fide tenemus: et docēs ea tenere vel defendere et adducere per luasēces alijs ad ea: ita etiā in agibili b̄ fideliū p̄t esse aliquis habitus acquistitus talis p̄ncipalis autē habitus: a quo p̄ncipaliter est iudicū in talibus est per infusionē: ne autē tollatur studiū exercitiū inquisitionis tenēdo alterā partē tñ. Ad rationē factā ad alterā partē posset dici negādo minorēm. Ad primā p̄bationē posset dici fīm alios: q̄ acutus meritorius vite eterne essentialiter nec habit' potest manere sine charitate: sed habitus cuius est actus meritorius vite eterne sperative sine charitate potest manere: sicut p̄z de fide: cui' act' impat' ē a charitate meritorius vite eterne: tñ p̄t manere sine charitate. Ad confirmationē dōz: q̄ carens charitate est malus similitr. et accipit p̄t distinctū cōtra fīm quid vel absolute: equia absolute malus est carēs charitate: nec tñ est sic malus similitr. p̄t accipit p̄t similitr p̄ vīl. q. carēs omni habitu laudabili. Nam fides et spes possunt remanere sine charitate: et sīl virtutes infuse: Iz tunc actus eaz nō meritorius vite eterne: sicut est de fide informi. Ad sc̄dū p̄ncipiale dōm: q̄ cū fide et charitate infundunt oia: q̄ sunt de necessitate salutis: sed nō oia que faciunt ad bene esse salutis. Nunc autē fī illos virtutes morales semper habere nō est de necessitate salutis: sed faciūt ad bene esse: q̄ faciunt postq̄ sunt acquirent p̄mpitudinem in actu meritorio: sine qua tñ p̄mpitudine actus meritorius et salus possunt esse. Ad tertium dōm: q̄ sicut in alia q̄one dictuz est: p̄mpitudo q̄ non iter conuerst habet in actibus meritorios p̄t puenire ex alijs causis q̄ ex virtutib; moralibus: et ideo ex tali p̄mpitudine nō p̄t cōcludit alis infuso. Ad quartū dōm: q̄ adhuc nō possit talibus virtutib; esset p̄portioninter virtutes theologicas: et vires ḡbus imperant: nec op̄z q̄ si Imperās est supernāle: q̄ imperatū habeat aliquid sup̄ naturale: q̄ dīceret q̄ vires inferiores in puris nālib; obediēt fidei et charitati: sicut et manus et pes. Nec est inconveniens q̄ idem diversis motorib; et per idez sit p̄

portionatū: ita q̄ per solū fluidū: per q̄ est p̄portionatū inferiori motori p̄t moueri a superiori motore: licet ecō verso non sequeretur: q̄ licet sequatur p̄babilis: q̄ id q̄ potest moueri ab inferiori p̄t moueri a superiori nō tñ ecō verso. R̄no autē: que datur in fine omniū ad p̄missa nō valz: et insufficienter improbaſ. Qđ. XVII.

 **D**certiū sic procedit. Et tuus acquistitus ex actibus: in ḡbus dirigit theologia practica sit sup̄nālis: q̄ habitus acquistitus ex sup̄naturalibus actibus est sup̄naturalis. sed talis habitus est buiustmodi ergo r̄c. maior supponit, p̄batio minoris. q̄ actus in ḡbus dirigit theologia practica sunt meritorii vite eterne. sed actus meritorii vite eterne sunt sup̄naturales: alioquin ex puris naturalib; possemus mereri vitam eternam.

**Contra** id cuire sp̄det potētia passiua et potētia actiua in natura humana est nāle homini. sed talis habitus: smo ois habitus humanus est h̄o: vt pbabo. ergo r̄c. p̄batio minoris. Et primo quantum ad potētiam passiua: q̄ potētia passiua: in qua recipitur talis habitus: vt est potētia naturalis bovis: aut est nāle: aut sup̄nālis: si nālis habetur p̄positū: si sup̄naturalis: tunc illa potētia sup̄naturalis est in boe sc̄ient in subiecto: aut ergo m̄cdiāte alia potentia sup̄naturali: aut nō: si sic: querēt de illa: et ibi in infinitum: Si nō: ergo illa potētia: quā tu dicis sup̄nālem est in homine sicut in subiecto mediāte receptio nāli: et qua rōne ponit h̄ in sc̄do vel in 3° eadem rōne in primo. Et h̄ p̄batur quantum ad potētiam actiua: q̄ culz potētia passiua nāli corresp̄det potētia actiua nālis.

**Respondeo** ad euidentiam istius questionis. Primo distinguenduz est de nā sc̄do de sup̄nārali. Tertio ad q̄onem.

R̄a m̄p̄r̄ os

Lcō. 3.

**Quantum** ad primuz est sciendū: q̄d nā tripli ter dī. Uno modo p̄ omni essentia: sicut dicim⁹ nāz humana: vel divinā naturā albedinis et sic de alijs. Secundo modo dicitur nā p̄cipiu; motus et quietis tñ eo i quo est per se: et nō fīz accidēs: sicut diffinitur a phō z° physicoz: et sic nā dī vel forma vel mā rez naturaliū habentū in se p̄ncipiū motus et quietis. Tertio mō dī natura p̄ncipiū p̄ductiu; nascētiū. s. viroz: quorū p̄ductio p̄prie dī nativitas.

**Quantum** ad sc̄dū sciēdū est: q̄ cum sup̄nāle importet aliquid esse sup̄nāle siue excedere naturā. Iste excessus dupl̄ potest intelligi. s. vel fīm nobilitatem esēndi. vt sit sensus: q̄ est nobilioz forma q̄ formē naturales: vel fīm cālitatem: vt sit sensus: q̄ excedit causalitatē virtutiū actiua p̄ et passiuarū rerū naturaliū: siue virtutiū inditaz rebus naturalib;.

**Quantum** ad tertium bis p̄missis accedenduz est ad solutionem q̄onis. Accipiendo ergo naturā primo modo intelligitur sup̄naturale prior modo: et isto modo nihil est sup̄naturale simpliciter: q̄ esse sup̄nāle isto modo nihil aliud est q̄ supereminere in nobilitate oī essentie: q̄ est impolē: q̄ sequeretur: q̄ idem supereminet sībyp̄si: q̄ q̄ supereminet omni su p̄minet sibi: si ipsiū est aliquid: iste autē modus nature vel sup̄nālitatis nō p̄tinet ad p̄positū. Si autē accipiat natura sc̄do modo. s. mā et forma rerū mobiliuz et trāsmutabiliuz: adhuc sic stricte accipiendo nō sufficeret ad p̄positū: q̄ ea que pertinet ad intellectuz et voluntatē sunt extra naturā sic dictant: sed accipiendo naturā magis large p̄ omni virtute naturaliter indita creaturis

## Quolibetii

Ita qd id dicat supernale: accipiendo supnale sedo modo scz fm excedit cälitatis: ideo fm qd excedit causalitate virtutu rebus naturalibz indituz: sic intelligitur qd nostra. Uerū s. talis: de quo loquimur: excedat causalitate virtutu naturaliter rebus inditam: vel simpli- ter: vel quo ad hoiem simpli. s. s. excedit oēm virtutē naturali inditā cuiuscunq; rei quo ad hoiem: et in statu isto: s. s. excedit virtutes nāliter inditas homini: et alys rebus: a qd naturali fm pñtez statu mouet homo ad perfectionez suaz: et isto modo specialiter est dubitatio pñsens. Ad qd dico: qd istud adhuc dupliciter potest intelligi. s. actiue et passiue: actiue quia. s. excedit virtutes actiue: passiue qd. s. excedit virtutes passiue. Adhuc actiue: qd aliquid potest dici excedere actiue virtutes actiue inditas naturaliter rebus dupliciter. Uno modo: qd a tali virtute nullo modo attingitur. Alio modo: quia illa virtus non sufficit sine aliquo principio supernaturali. Accipiendo ergo supernaturale id: qd nullo modo attingitur a virtutibus nāliter inditis rebus: sicut nullus habitus potest haberi siue acquiri ex quibuscumq; actibz humanis: qui sic sit supernaturaliter: quia ad actus humanos semper operatur vel cooperatur aliquantia potentia hominis naturaliter sibi indita: aliquo modo attingitur a potentia aliqua naturali rebus indita: ergo nō potest esse aliquid: siue habitus: siue ad aliud acquisitum ex actibus humanis: qd nō attingatur a potentia naturaliter in ditta rebus. Si autem accipiat supernaturaliter id aliud qd potentia naturaliter indita rebus nō sufficit sine aliquo principio supernaturali. Tunc bz opinionem secundū planum est: qd illa ponit qd ex actibus: in quibus dirigit theologia practica nō acquiritur nisi habitus eiusdem spēi cum habitibus acquisitis ex puris naturalibus. sed ad eam habitus acquisitum sufficiunt potentia naturaliter idite rebus. qd rē. Et autem illaz opinionez que ponit: qd ex talibus actibus virtutes supereminentes virtutibz possibilibus acquiri ex puris naturalibus correspondentes charitati planū est: qd virtutes nate acquiri ex actibus: in quibus dirigit theologia practica sunt supernaturales secundo modo: quia. s. potentie naturaliter indite rebus nō sufficiunt ad acquisitionez earuz sine virtutibus theologicis supernaturaliter infusis: qd ad id: qd supereminet virtutibus ex puris naturalibus acquisitis nō sufficiunt potentie naturaliter indite rebus. sed fm eos virtutes acquisite ex talibus actibus supereminēt virtutibus ex puris naturalibus acquisitis. ergo rē. Loquedo autem fm tertiam opinionē ponēdo: qd ex talibus actibus nō acquirantur virtu aliqua: sed aliqua dispositio cooperat virtuti. Si queratur an talis dispositio acquisita debet dici supernaturalis ex parte principi actiui modo predictio: qd s. potentie homini naturaliter indite: alia naturaliter mouentia nō sufficiunt ad acquisitionez talium dispositionuz quantū ad id: qd occurrit mihi nūc: videtur tñ qd nō: qd puto: qd illa dispositio: que preter virtutem requiritur: precipue est ad tollendum difficultatem: qd facit fames: vel rebello appetitus ad positionē rectā qd bñ nō requiritur ad elicienduz potentiam: nam bñ sit sufficiēter per virtutē infusam: qua infusa abduc nō tollit salte ad plenum ista rebello. Ista autē rebello: ut videntur mihi: pōt similē tolli exercēdo actus virtutum acquisitarū ex puris naturalibz: sicut exercendo actus virtutuz infusaz: qd semper bz diminui exercēdo actū per rectaz rationē: licet bñ fortius faciat exercitiuz virtutum infusaruz: sed ad id qd potest acquiri per exercitiū virtutū acquisitarū ex puris naturalibus sufficiunt po-

## Questio

tente naturaliter indite bonisn: et alia mouentia naturaliter: ergo rē. Sed contra hoc videtur posse obviari: qd s. ablatio talis difficultatis fit per virtutē: et sic habetur: qd per exercitiū actū virtutuz infusaz generantur virtutes naturaliter acquisitibiles. Et ad hoc dicēdū qd licet virtus naturaliter acquisitibiles diminuat talē rebellionem: tamē nō solum habet talem rebellionem di- minueret etiā ad eliciendum actuz cū potentia co- currentez: et preter ipsam potest aliquid ad talem rebel- lionem diminuere: licet nō eliciat cuiz potētia: sicut dimi- nuens humores corruptuz in oculo pōt facere ad visio- nem nō eliciendo actu viēdē: sed remouendo prohibet: et sic nō opz: qd nō diminuēs talem rebellionem sit que- cuiz virtus acquisita. Sed in hoc differunt inter acq- sitam et infusam: qd acquisita: que non habetur nisi per exercitiuz actū: simul accipitur cuiz diminutione qd fit per exercitium actū: sed in infusa que habet ante omnē actuz nō simul accipitur cum tali diminutione: que fit per exercitiuz actū: liz quantū ad aliquid diminuat il- lam: sed in quantum inclinat in bonum rationis recte. Nam sicut patet in exemplo supra posito de adamante qui inclinatura ferro sursum: et a graviitate deorsum: aliquid potest tollere vel impide aliquid inclinationē inclinando in oppositū: qd tamē non tollit forma incli- nantez ad oppositū. Si autem loquamur de super- naturali passiue: s. de eo qd supereminet principio rece- ptivo naturali: tunc distingo de talibus: quod possum⁹ loqui de his: vel quantuz ad id qd sunt: vel put sunt na- turalia principia. Si loquamur de his quantum ad id qd sunt: sic nulla res potest esse in nobis de nono: sicut ē subiecto: cuius principiuz receptiuū nō sit aliqua potē- tia naturalis nostra: vel aliquod principiū naturaliter nobis indituz: siue bñ sit substantia nostra: siue aliquod superaddituz substantie: quia nihil est in nobis sicut in subiecto: cuius ratio receptiva nō sit substantia nostra: vel aliquid existens in ea sicut in subiecto mediate vel immediate. Si ergo aliquid est in nobis de nouo vel per infusionem: vel aliter. Quero vtruz ratio receptiva cuius sit substantia nostra: vel aliqua ratio naturalis no- stra: vel aliqua potentia supernaturalis. Si primo mo- do vel secundo ponatur: habetur ppositus. Si ponatur tertio modo: s. qd illa ratio receptiva sit potentia super- naturalis: pōt qd hoc dici nō potest per ea: que super- dicta sunt rē.

Questio. XVIII.

 **B** questionem qua queri- tur. Utz fides per dilectionem operans et theo- logia practica sint idem habitus. Dico qd nō accipiendo p̄prie vtrūq; Ad cuius evidentiā primo videnduz est quid importetur per fidēz per dilectionem operantez. Secundo quid importetur per theolo- giam practicaz. Tertio dicetur ad qōnem.

**Quantum** ad primum sciendum est: qd sicut per lumen nāle rōnis bēnus facultates cognoscendi speculabilita: et agibilita naturaliter cognoscibilia et possibilia agi: ita qd idēz lumen se extendit ad idem genus cognoscibiliuz: ita etiam qd idem lumen si dei est per qd se extendit ad vtrūq; genus cognoscibiliū supernaturaliter nobis reuelatorū: ita qd ynum et idem lumen fidei est: per qd illuminatur ad speculabilita: et etiā quantuz ad agibilita: et bñ quantū ad credibilita bñncide. Unde per fidem et per dilectionez operantez non intellico aliqd qd ipsum habitum fidei: put dirigit in cogni- tionem supernaturalem agibiluz: quantum ad prima

credibilis agibilis: ad que psequendo inclinamus per cbaritatem. Et sic patet de primo.

**Quantum** ad secundum faciliter patet: quia per theologiam pprle loquendo intelligimus habitum acquisitionem ex studio deductum ex primis credibilibus eorum: que in eis in practica continetur: etiam per tales habitus adducuntur alisque persuationes ad ostendendus probabilitate eorum: que sunt fidei: sive in speculabilibus: sive in operabilibus. Sed quantum ad speculabilia theologia vocatur speculativa quantum ad operabilia autem vocatur theologia practica. Et sic patet quid importatur per theologiam practicam. scilicet habitus acquisitionis per studium deductus eorum: que in primis credibilibus implicite continentur: quantum ad operabilia et adductionem hoc ratione: quod est demonstratio ratiōes quantum ad quedam operabilia: que ponit fides in quantum fides supponit naturam. Ex his faciliter patet ad tertium. scilicet ad questionem. Utrum scilicet fides per dilectionem operantis et theologia practica sint idem habitus: Et planum est quod non: sed premissa: accipiendo virtus proprias. Et secundum patet duplice ratione: que potest accipi ex premissis. Prima sumitur ex habitu principiorum ad habitum conclusionum: et est talis habitus principiorum et habitus conclusionum non sunt idem habitus. sed sic se habent fides per dilectionem operans: et theologia practica. ergo etiam minor patet ex premissis: quia sicut deductum est: fides per dilectionem operans idem est: quod fides que respicit prima credibilita in agibilibus: qui sunt prima principia intelligentiae: ex quibus alia deducuntur theologia vero practica est habitus deductus ex istis. Maior autem patet dupliciter. Primo quod non supponit se ipsum. sed habitus conclusionum presupponit habitus principiorum. ergo non sunt idem. Secundo. illa que sunt idem realiter. vnuz non potest esse realiter sine alio. sed habitus principiorum potest esse sine habitu conclusionum: ut patet tam in naturalibus: quia in eis non omnis: qui habet habitum principiorum: habet habitus conclusionum: qui in supernaturalibus: quia secundum Augustinum non omnis: qui habet fidem: habet theogiam. nam dicit quod plurimi fideles non possunt theogiam: qui possunt fide plurimam. Ista etiam ratio posset adduci ad principale. Secunda ratio sumitur ex comparatione infusionis ad acquisitionem: et est talis habitus infusionis et acquisitionis non idem habitus sunt: sed fides operans per dilectionem est habitus infusionis: theologia vero practica est habitus acquisitionis. ergo etiam minor est plana: quia quecumque requirunt necessario diversa: et diversas productiones: et modus producendi sunt diversa. Minor autem per ex premissis. Et si obviatur contra maiorem: quia quicquid habetur per acquisitionem posset haberi a deo per infusionem. Dico ad hoc quod istud soluitur per probationem maioris: nam uter idem saltem species possit haberi per infusionem et acquisitionem: sicut ideo species posset esse per generationem et creationem: impossibile tamen est: quod illa sint ideo species: quorum unum potest haberi per acquisitionem: et aliud nullo modo potest haberi per acquisitionem: sed tantum per infusionem: sicut impossibile est: illa esse eadem: quorum unum potest haberi per generationem et creationem: et aliud non: sed tantum per creationem: ita quod hoc sibi spectat ex ratione sue spei: quod quidem dico propter prima supposita animalium perfectorum: que non secundum rationem sue species: sed quia prima ea illa est operantur per creationem: fidei autem operantur ex

ratione sue spei esse per infusionem: quod impossibile est dare duas virtutes: nisi quis equiuocet fidem: quia una sit per infusionem: et alia per acquisitionem. Est autem sciendum quod sicut preter fidem sunt quidam habitus per infusionem pertinentes tam ad intellectum practicum: quam ad speculatum: qui vocantur dona: sicut patet de consilio: intellectus: sapientia: et scientia. Ita etiam secundum sanctum Thomam est habitus infusionis pertinens ad intellectum practicum: quae est virtus: scilicet prudentia infusa: que proprie loquendo vocatur theologia practica: quia omnes fideles existentes in charitate habent talis prudentiam: non tam theologaz: sicut patet per Augustinum sive practicam sive speculativam. Qualiter autem illa prudentia se habeat ad theogiam practicam: que nihil aliud est quam habitus acquisitionis dirigens in agibilibus supernaturalibus modo: quo theologia speculativa dirigit in speculabilibus scriptis vobis in quoniam: quod missi vobis per famulorum de robo nomine benedictum. et sic per quoniam. Quidam. XIX. **B secunda** quoniam dico breui: ter: quod ex theologia practica non generatur aliquis habitus in intellectu. Ad cuius evidentiam secundum est: quod aliquid est querere: virtus iter oes: quae pertinentes ad eiusdem habitus una deducuntur ex alia: ut notitiam in habeatur per aliam. Et querere virtutem totius vnu habitus generetur ex alio. Quia primum potest esse in quocumque habitu intellectivo scientifico: vel operativo: vel creditivo: in qua scibiliitate: et similiter credibilitate et opinabili: et sic etiam in theologia practica vna conclusio potest deduci ex alia. Et ex toto habitu: qui vocatur theologia practica generetur alius habitus in intellectu non videtur mihi. Et secundum patet triplice ratione. Prima sumitur ex comparatione habitus ad actus: ex quibus acquiritur. Et est talis: quod talis habitus: qui potest acquiri in intellectu ex theologia practica aut est eiusdem spei cum theologia practica: aut non: non potest esse eiusdem spei: quod impossibile est duo accidentia eiusdem spei esse in eodem subiecto: nec potest ideo esse alterius speciei: quod habitus acquisitionis ex actibus tales actus eliciti: quales sunt illi: ex quibus acquiritur. sed actus ex quibus acquiritur talis habitus: qui dicitur acquiri per theologiam practicam: essent actus eliciti a theologia practica. ergo tales essent eliciti a talis habitu: quales sunt actus eliciti a theologia practica: et circa eadem obiecta: sed actus oio similes: qui sunt eiusdem spei: videntur oio per: edere ab habitu eiusdem spei. Et secundum contra. Non potest dici: quod secundum istam rationem requiretur: quod habitus principiorum et habitus conclusionum sint idem habitus: quod similes actus eliciti sunt: quod p. secundum: quod habitus acquisitionis eliciti actus sunt similares illis: ex quibus acquiruntur. sed habitus conclusionum acquiritur ex actibus eliciti ab habitu principiorum: ergo etiam probatio minoris. quod aut acquirit per actus elicitos ab habitu conclusionum: aut per actus elicitos ab habitu principiorum. Non primo modo: quod tunc habitus conclusionum esset ante quam esset: si ponatur acquiri per actus elicitos ab ipso: quod si elicite est: et quando acquiretur non est: et sic per quoniam. Et ad hoc dico: quod habitus qui acquiritur ex actibus: sive ex assuefactione actuum non est necessarius absolute ad elicendum actus: quos postquam acquisitionis est: eliciti peremptio vna cum potestate: vel habitus innato: si alius talis est: sed ad aliud peremptio elicendum et ideo non est inconveniens: quod actus eliciti ab habitu conclusionum acquisitionis: et ab habitu principiorum sunt eiusdem

## Quolibetti

spēi: et differant quātum ad hoc: qd post acquisitionem habitus p̄mptē eliciantur non sīc ante: sed quod actus eiusdē spēi et similis p̄mptitudinis eliciuntur a diversis principiis nō est rōnabile: Et ideo illa propositio: qua dī: qd similes actus eliciuntur a similib⁹ habitibus: hēt veritatez: ybi est similitudo quantuz ad spēm aciūe: et quātuz ad p̄mptitudinez operādi: qd op̄z ponit in actib⁹ habituū acquistorū ex actib⁹ respectu eoz rēdez obozū. **C** Scda rō tamē ex sp̄atōe p̄ncipioz ad habituū xclo nū: qz vn⁹ habitus nō argf acgrī ex alio: si vn⁹ natus eēt acgrī ex alio: nīl qz vn⁹ accipit p̄ncipia sua ex alio: et hoc saltem in eadē potentia: sed hoc nō cōuenit nīl habitibus. quoz vn⁹ subalternatū alteri. ergo non req̄ritur aliquis habitus per theologiam practicā: nīl sibi subalternetur p̄pila subalternatione. sed sic nullus habitus ei subalternatur: vt suppono ad presens. ergo zc. **C** Contra hoc posset obyci: qd iam dictum est: qd si vn⁹ habitus acquireretur per alii habituū acquistum eēt oīno similis actus: et similes habitus: et tamen scientia subalterna acquiritur ex actibus scientie subalternantis et vtraz est habitus acquistus. Et hoc est cōtra conclu sum in precedentī rōne. **E**t ad hoc dōm: qd līc̄z p̄ncipia scientie subalternate p̄bentur in subalternāte qd̄tum ad p̄pter quid: tamē quātum ad qz est acipiuntur assensu. vnde subalternata p̄prie nō acquiritur ex actibus subalternatis: sed accipit assensu sua p̄ncipia: scut et alia. **T**ertia ratio sumit ex simile ad theologiam speculatiuaz: qz nullus ponit duas theologicas specula tinas: quaz vna acquirat ex alia. ergo a simili nō sunt ponēde due theologie practice: ita qd ex actibus vnius acquiratur alia. Et sīc p̄z: qd ex actibus theologie practice nullus habitus acquiritur in intellectu. **U**traz at ex actibus theologie practice acquiratur oīs habit⁹ in affectu in generali: misi iam vobis per famuluz de ro tho. Qz hoc est idem qd querere: vtrū ex actibus in qui bus dīgit theologica practice: acgratur aliquis habit⁹ in affectu. Quādo aut̄ queritur in spāli: vtraz acquirantur habitus in appetitu intellectuo vel sensitivo. Dico qd ille habitus pertinēt ad appetitum qualitercūg sit idem iudicium est de eo: et de virtutib⁹ moralibus: de ḡbus: in quo appetitu sīt sicut in subiecto: tractat sanct⁹ Thomas in p̄ se de. vbi querit de subiecto virtutū moralium: vbi ponit quasdā in appetitu sensitivo: et quasdā in appetitu intellectivo. Et idem scienduz est de habitu qui acquiritur in appetitu ex actib⁹ theologie practice: licet sit p̄prie virtus: sicut in qōnibus: que vobis iā mihi apparet. **Q**uādo vero vltierius queritur: vrum tālis habitus sit supernaturalis: si queratur de habitu acquisitione in appetitu: misi iam vobis quid de hoc sentio. Si autez querāt de habitu acquisitione in intellectu: qui est theologia vel speculativa: vel practica. s. habitus acquisitionis ex studio deducēt ex puris credibilibus alia. Si accipiatur supernaturale id: ad qd nulla potēta rebus indīta potest cooperari sic: vt p̄z ex iam missis vobis: non potest dici sic supernaturalis habitus alijs acquisitionis ex actibus nostris: qz potentie nostre operantur ad oē id: qz ex actibus nostris acquiritur. Et iō neq; potest dici isto modo supernāle id: qd acquiritur ex actibus nr̄is: et maxime de illis: que acgruntur ex actib⁹ nostris: ita qd directe eo z causalitas: et precipue effectiva contingat illa acquista. Qd dico p̄pter ea: ad que attingunt actus nostri meritorie: vocādo autē supernatura, le id: ad qd sola naturalia p̄ncipia nō sufficiunt: dubiuū ē. Utraz theologia vel practica vel speculativa sit super naturalis. **A**d cuius evidentiā scienduz est: qd requiri

## Questio

rere aliquid ad habitum intellectualē preter p̄ncipia naturalia duplē p̄t intelligi. Uno modo ex parte lumīnis sine dispositione inferiori. Alio modo ex parte obiecti. Primo modo indigere aliquo supernaturali preter p̄ncipia naturalia est indigere aliquo habitu infuso in intellectu: scut ponimus sidez: vel alium habitu supernaturalē. Secundo modo. s. ex parte obiecti est indigere aliū quo reuelate supernaturalē qd per inuētione humana, nō talia nō sunt nata inueniuntur: ex obiectis: in qd est natus intellectus human⁹ naturalē moueri non potest ad talia pertingere. s. qd dens sit trinus et vnuus: et cōsilīa. Si ergo ponat: qd ad talem habituū acquirendū regatur aliquis habit⁹ infusus. Arguitur h̄ sīc. Qz ille habitus: aut regritur ad apprehēdēdū quid noīs vel terminū noīz vel ppōnūz. s. ad scīdūm gd importat per ista nomina: dens: persona: trinus: et vnuus. Uel quid importat per istaz ppōnēm. s. deus est vnuus in substātia: et trinus in personis: aut ad apprehēdēdū aliquo mediūz per qd p̄positioni essentialē. **S**i dicatur p̄mo modo cōtra. qz nullus potest negare vel affirmare aliquā p̄positionē: vel disputare de aliqua p̄positione cōstruenda. s. affirmāda vel interimenda: nīl sciat quid ip̄portat per terminos: et cīaz per ipsam ppōnēm. sed de p̄positionib⁹ nōstre fidei possit disputare nobiscū infideles: qui nō habēt habituū supernāle infusuz: et eos negant. ergo scīunt quid ip̄portat per tales ppōnes. **E**t si dicatur qd scīt quid p̄ negatiuā ip̄portatur: nō per affirmatiuaz: nīl est: qz nullus pot scire gd importat per negatiuā: nīl presciat qd ip̄portat quātū ad gd noīs per affirmatiuaz: qz nullus pot scire quid negatur per ppōnēm negatiuā: nīl sciat quid affirmat per ppōnēm affirmatiuā: qz illud qd negat per ppōnēm negatiuaz est id qd affirmat per ppōnēm affirmatiuā oppositum. qd zc. **I**tez qeūz p̄t scire quid ip̄portat per noīa p̄t scire qd ip̄portat per ppōnēz p̄stitutam ex nominib⁹: qz qui liber p̄t scire: qd p̄positio affirmatiua nīl aliud ip̄portat qd cōuenientia sive inherētia terminoz: et negatiuā discōuenientia: et per ūnū qd scit qd noīs de terminis: scit et qd noīs de ppōnib⁹. s. quid importat per ppōnēz: sed sine quocunq; habitu supnāli pot aliquis scire gd noīs de illis terminis. s. de: suba: trinus et vnuus. qd zc. et sīc p̄z qd nō regrit habitus supnālis ad apprehēdēdū gd importat qd̄tuz ad ipsaz significationē ppōnūz nīrē fidei. Nec ēt vt vī qd̄tuz ad mediū: per qd possit eis assentīre: qz sicut fideles h̄nt: p̄ medio: qd talib⁹ est assentīedū: qz sic tenet ecclesia catholica: ita qd apud multos: qd nō habēt fidē mediū ad assentīedū traditionib⁹ eoꝝ est: qz inueniē traditū a patrib⁹: sed nībīl phibet aliquē in fidelē audientē tales ppōnes a fidelib⁹ tradere illa alia: cui pplo ad decipiēdū ipsum. **S**i ēt de machometo qd̄tuz ad aliqua pertinētia ad legem nostram. Et sic vī qd ad assentīedū ppōnib⁹ fidei nō regritur dispo interius insula supernālē. Utidetur ēt: qd nō regrat ad hoc extrinsecū supnāle. s. reuelatio supnālē: qd aut̄ req̄retetur ad scīdū qd termino: aut qd noīs ppōnūz. s. qd ip̄portet qd ppōnes: aut ad assentīedū. Nō p̄mō: qz si ne quacūq; reuelatione supnāli pot sciri ab hoīe ex puris nālib⁹ qd ip̄portat per ista noīa. s. de: suba: persona: trinus: vnuus: sive qd est dictu vnuū: tria: et cōsilīa: nec scīo modo: qz scīes qd noīs terminoz: scit qd noīs ppōnūz nec pp̄ tertii. **E**t h̄ p̄bas. Primo. qz de qīz ppōne formata: de qua scīt qd ip̄portat per nomē pot hoīe dubitare: et vix pot esse: gn̄ iueniat aliqd mediū: nīl ei⁹ fas̄ sitas per se esset nota: qd nō pot esse de ppōnibus fidei. ergo zc. **S**cīo. qz id extrinsecū est ppō obtūz vt vī

ppositiō obti p̄met ad gd noī terminoꝝ: r ppōniꝝ: r nō ad sensuꝝ. ḡ. t̄. C Tertio: qz p̄t aliḡ talia: q̄tū ad gd noī habita: sine reuelatoꝝ assere: r adducere aliq̄ falsa cōmēta. ḡ. t̄. C Si aut̄ ponat̄ oppōsitū. s. q̄ talis habitus possit acquiri sine aliquo supernāli. C Lōtra. qz p̄uo est acquiri habitu ꝑniz sine habitu p̄nꝝ. sed fideſ est p̄nꝝ habitus: ex qbus acqr̄t theoꝝ. ḡ. t̄. C Se- cūdo: q̄ oēs ponut̄ theoꝝ eē habitu supnāle. s̄z ad talē habitu nō sufficiūt sola nālia. ḡ. t̄. C Tertio. qz pbabi le v̄. q̄ illa: ad q̄ sufficiūt p̄nꝝ nālia sunt ab aliquo ph̄o suuēta. s̄z nullus ph̄s iuēnit talia: que tradūt̄ in theoꝝ. ergo. t̄. C Ad bec aut̄ v̄ mībi dōm: q̄ theoꝝ. v̄z ille habitus: quē fideles acqrunt̄ ex studio: sit supnālis: s̄t fd: ad qd nō sufficiūt sola p̄nꝝ nālia. Et dico: q̄ regriꝝ ali qd supnāle: r ex pte habitus ifus: r ex pte ppōnis obti: ex pte qdꝝ ppōnis obti. s. q̄ ad obm ppōnat̄: qz obm p̄t p̄poni alicui p̄ modū doctrine: vel q̄ adiunctiōne ppriā: sicut q̄ ipsa res ex se: nullo docente: scripto: vel verbo: occurrit alitacii: sed ea que sunt fidei neutro istoꝝ modoꝝ p̄nt p̄ntari sine aliquo reuelate supnāli: saltem q̄tū ad mediū assere: vt veris. ḡ. t̄. maior p̄. p̄ba- tio mino. q̄tū ad duas ptes. C Et p̄ q̄tū ad hoc: q̄ pre- sentatio obti nō p̄t fieri p̄ ppriā adiunctiōne ab hoie p̄ pura nālia: ita q̄ cōplexa: que fides ponit̄: p̄ponant̄ vt v̄a: r hoc eē: aut p̄ hoc: q̄ talis cōlūctio in re se immedia te offerret itellectui n̄fō: sicut sunt illa: que apparēt ad sensuꝝ sine illa: que imediate accipiūt̄ a sensu: aut quia mediū hoc pbans sic se offert: nō p̄ mō: vt pat̄ de se: qz deum esse trinū: non occurrit intellectui n̄fō imediate: nec z̄ mō: qz illud mediū oportet se b̄e p̄ modū esse etus ad cām: s̄z nullus effectus appet nobis: ex quo diu- ceremur etiā apparet̄ in hoc: q̄ deus sit trinus. ḡ. t̄. nec ēt hoc p̄t fieri nālē p̄ modū doctrine siue auētitā hūane: qz nō p̄t doceri ab hoie: vel p̄ auētitā hūanā. s̄z hois in puris nālib̄: dīstutū: n̄fō p̄t b̄i p̄ innētio ne hūanā: s̄z s̄c dīctū est: r pbatiū: ea: que sunt fidei: non p̄nt b̄i p̄ iūtētio hūanā ex puris nālib̄. ḡ. t̄. C Silr v̄ mībi regri habitus ifus: p̄ qz op̄ p̄nꝝ p̄portiona- ri obo: s̄z v̄ p̄nꝝ sufficiēter p̄portionata obo supnālē: n̄fō sit disposita fm̄ aliquē habitu supnālez. ḡ. t̄. Scđo: q̄ aliḡ talibus cōueniēter adh̄ereat̄: r aliḡ ḥdicant̄ equali p̄portionato obo: gdā cōueniēter assentient̄: aliḡ dissen- tiunt̄. ḡ. t̄. nec valz̄ dicere: q̄ hoc sit: q̄ aliḡ termini sūt in sc̄iētys hūanis: r aliq̄ nō: v̄l q̄ isti viderūt̄ miracula: r aliq̄ nō. s. q̄ quidā credebāt̄: r qdā nō. Tertio: qz nō v̄ mībi s̄le: q̄ sine diuina illustratiōe supnāli aliq̄ sit ita dispositus: q̄ in eis que ponūt̄ vt reuelata: resistat falsi tati: r acq̄escat̄ v̄tati: s̄z fideles sunt sic dispositi. ergo. t̄. Et sic p̄z ex his: q̄ ad ea: que sunt fidei: requiriꝝ habit̄ ūtus supnālis: r ēt p̄ntatio obti supnālis. C Ex his p̄ facilr xcludi: q̄ ista regrāt̄ ad theoꝝ: qz id: q̄ requiriꝝ ad adberēdū firmiter talibus p̄ncipys: regriꝝ ad adberēdū firmiter bis: q̄ deducunt̄ ex p̄ncipys: q̄n̄ eis fides adhibet̄ ex hoc: q̄ sequūt̄ ex talib̄ p̄ncipys: r hoc sat̄ planū est: sed sicut p̄z ex dīctis: ad p̄nꝝ theoꝝ deducēda regruñt̄ p̄missa supnālia. ḡ. t̄. C Ad p̄m dōm: q̄ fides regriꝝ ad assentiendū vt v̄o infallibili: r absq̄ errore. C Ad illud: q̄ dīr incōtrariū dōm: q̄ quocūq̄ stingat̄: aliq̄ talia audita a fideliſbus alys recitat̄: cū audie- tes nō eēt sufficiēter dispositi ad assentiēduꝝ talib̄: vt veris: r absq̄ errore: sicut assentient̄ fideles: qz si assen- tient̄ eis: que credūt̄ dicta a deo: r v̄terius crederent̄ ista ēēt dicta a deo: qz talis b̄o dicit̄ ita: qz deuiat̄ ab b̄is: que sunt fidei quātū ad mediū credendi: qz nō est suffi- ciens mediū ad credendū: q̄ iō credat̄ eē doctrina diuī

na: qz talis b̄o dicit̄: si aut̄ credāt̄: qz credūt̄ hec eē reue- lata ecclie: non v̄r pbabile: q̄ fiat b̄ circa aliquos alys ḥdicentibus sine illustratione supernāli aliqua: r dato q̄ sine illustratione talia aliquis posset assentire talibus probabilitib⁹: qz magni dicunt̄: tamē nō v̄l dīct̄: q̄ talib⁹ assentire: vt infalib⁹ v̄ris: modo quo assentient̄ fide les sine tali illustratione. C Ad id: q̄ dīct̄ v̄tra cōtra hec: s. q̄ a multis credit̄: qz dicta a patrib⁹: dōm: q̄ nō eset sufficiens mediū credēdū: n̄fō patres acciperent̄ p̄ cōitate ecclesie catholice: talis aut̄ cōitas nō potest esse sine fide. C Ad scđm p̄ncipale: q̄ inducīt̄ ex parte pre- sentationis obti. Dōm: q̄ presentatio obti ipsius super- naturalis regritur ad assentiendū. C Ad p̄m: q̄ dīct̄ cō tra hoc: dōz q̄ maior est falsa: qz mlt̄ ppōnes possunt formari: de quibus b̄o nō p̄t b̄e mediū etiā pbabile: ad quācūq̄ partē: sicut si b̄o formaret̄ istā p̄positionē In talis pūcto maris est talis lapis preciosus: qz mlt̄ lo- ca sūt in mari: de quibus nullū mediū possit haberis ad probandū esse ibi lapidē preciosus: vel etiā oppositū: r multo minus ad ea: q̄ sunt fidei: r precipue ad ea xclu- denda: vt infallibilis vera. C Ad scđm dōz: q̄ ad assen- tiendū nō suffici p̄sentatio obti q̄tū ad gd noī termi- noꝝ: vel p̄positionū: n̄fō q̄tū ad illa: que in se offerūt̄ intellectui: mo op̄z fieri p̄sentationē medy ad assentiē dū sufficiens. C Ad tertiu dīcendū: q̄ assentio talis nō eset sufficiens medium: n̄fō appareret̄ aliqd supernā- rale confirmans.

## Questio. XX.



**B** v̄ltimam q̄oneꝝ: quā fa- citis. v̄t̄ talis habit̄ faciat aliquā gradū in actu: quā tuim ad subaz actus: q̄ actū sublenet̄ su- pernāliter: siue ad alīquā supernālitā- tē. Dico: q̄ nō sic īmaginādū est: actus talis habitus esse supnālē: sic q̄ primo ordine t̄p̄s: vel nāe fiat suba actus: r naturalr: r postea ordine tēporis: vel nāe eleuet̄ supernāliter: vel ad alī quā supernālitātē: ita q̄ ponan̄t̄ quedā duo fm̄ rē: act⁹: r supnālitas sua: sed dīr supnālis fm̄ rem se totum: q̄ nō habet prem̄ r partē: qz fm̄ se totū est quidā actus ad quē nō sufficiunt̄ sola p̄ncipia nālia: ita q̄ ista eleu- tio supernālis nō erit accipiēda: quasi sit eleuatio alicuius p̄xītis: s̄z facere quedā actū: q̄ in suba sua: siue eēn- tia est altior actū: ad quē sufficiūt̄ sola p̄nꝝ nālia. s. nālē reb̄ īdīta. Et isto mō itellectū actus theologie: vel ēt fidei supnālitas: sicut nunc deductum est.



**B** quādā alia q̄oneꝝ: de q̄ iā diu ē: q̄ mihi i alia ūt̄ petiūt̄ ūt̄. s. v̄t̄ habit̄ acq̄sl̄t̄ i ap- petitu ex actib⁹: in qb⁹ dirigit̄ theolo- gia practica: sit moral. C Dico: q̄ ois habitus: q̄ est i apperitu siue itellectivo siue sensiūtio in ordine ad obo opabilia ab hoie: vel ēt in ordine ad obo: q̄ sūt apperit⁹: est moral. Dico at̄ in ordine ad obo: v̄l opabilis: qz ličz charitas sit bitus appetit⁹: nō t̄i ē moralis p̄p̄: qz nō b̄z p̄ obo sal- te p̄m aliqd opus: v̄l opabilis: s̄z deuī ip̄z. Dico at̄ de ope: q̄ sit obm appetit⁹: qz ab ope: q̄ ē triū actus ei⁹ ellicit⁹: vt sic: nō dīr bitus ip̄z appetit⁹ moralis: aliogn cū talē actū: vel opus bēat charitas: seq̄rēt̄ p̄ ēt v̄t̄. Rōnē aut̄ hui⁹ q̄re. s. talis habit̄ dīr moralis iuēnit̄s in scđo Z̄boma pīna scđo: v̄bī īcipit agere de v̄t̄tib⁹ moralib⁹. Et iō nō op̄z hic ponere: n̄fō si in dictis occurrēt̄ aliq̄ du- bla: possetis mībi scribere: r ego rescriberē. Valete.

(L) Explicit quintuz quolibet.

# Quolibetti

Incipit sextum quolibet Verbi.



## P nostro

quolibet fuerūt q̄stā  
ta quedā p̄tinētia  
ad deū: qdā p̄tinētia  
ad creaturā: per  
tinētiū ad deū que  
dā p̄tinēt ad eētia  
qdā ad relonē: qdā  
ad p̄sonā cōstitutaz  
ex vtrōq: qdā ante  
ad nām assumptaz  
a p̄sona filij. Perti  
nētia ad essentiaz  
erāt tria: q̄tinēt ad eā in ordie ad creaturā. **P**rimū  
erat cōparando eētia diuinā: p̄t est potētia actua ad  
illud: p̄t est potētia in creatura: et est. vtrū deus possit face  
re mām eē sine forma. **S**ecūdū est cōparando eētē potē  
tia dei ad illud: p̄t est ens actu in creatura: et est. vtrū  
deus possit facer duas sp̄es equalē distatē a se. **T**er  
tiū est cōparando essentia diuinā ad intellectū creatū: ye  
obm intelligibile: et est vtrū deus possit ab intellectū  
creato intelligi.

### Questio. I.



**B** primū sic p̄cedit: et ar  
possit facere mām esse sine forma: quia  
deus p̄t facere mām sine eo: p̄t nō est  
eius cā. s̄z forma nō ē cā formalis ma  
terie: sed cōpositi, ergo r̄c. **P**. illū: p̄t  
deus p̄t creare simulacrum p̄t cōseruare  
In eē sine alio. sed deus creat mām sine alio: q̄t nihil aliud  
agit cum deo in creando materiam, ergo r̄c.

**C**ontra non p̄t deus facere aliud esse actu sine  
actu: sed mā p̄ma est ens in po. ḡt deo. nō  
p̄t eā facer sine actu sup̄addito sibi: h̄c actū ē forā. ḡt r̄c.  
**R**espondeo dicūt ydā: p̄t mā b̄z triplex ee. sc̄z  
citas formariū: et esse simpl̄ sp̄ale: qd̄ ē eē capaci  
tias formariū: et esse simpl̄ sp̄ale: qd̄ ē eē fulcimētū  
p̄positi. primū ee k̄m isto b̄z mā a deo. sc̄dm b̄z a po  
pria nā: et ista duo ee: et dñt: p̄t b̄re sine forā: et hoc vtrū  
te diuinā: s̄z tertiu ēē b̄z a forā: nec p̄t b̄re sine forma:  
q̄t mā possit absolute ee sine forā vtrūte dīna pb̄t  
duab̄ rōnib̄ sc̄is ad ista p̄te: et addūt tertia: que talis ē:  
q̄t illū: qd̄ ordine nāe p̄existit alicui: p̄t fieri sine eo: q̄t  
nō depēdet ab eo. s̄z mā ordine nāe p̄existit forē. ḡt r̄c.  
ma. supponūt: mi. pb̄t p̄ aug. li. iz. ifes. vbi dīc mām ee  
denibiliō factā. s̄z sp̄es mudi: p̄t quā: vt isti dicūt: intelligit  
forā: dīc ee factā ex iformā mā: et sic ordine nāe mā p̄xi  
stit forē: s̄z totū s̄lēpē fuerit sc̄m. **I**sta at po v̄r val  
de parū valere. Usū p̄t itēdo ea reprobare q̄tū ad b̄: p̄t  
triplex sit ee mām: p̄t auctores isti p̄mū p̄mittūt: redū  
cūt i diversas cās. z̄ q̄tū ad b̄: p̄t ponūt: p̄t q̄tū possit fa  
cer mām sine forā. **O**ctū ḡt ad p̄m̄ sc̄idū: p̄t dup̄ p̄t i  
telliō reducōt isti triplices ee in diversas cās: vno: p̄t  
oia illa tria ee reducāt i diversas cās: q̄tū diuer<sup>re</sup>cāe  
oīuz illoz triū ee sic: p̄t sint p̄ alīz cāz effectiue: et p̄ alīa  
forāl: et isto nō vñr isti reducere p̄dcā tria ee in divers  
as cās. Alio p̄t reduci i diversas cās sic: p̄t vñu ee re  
ducāt in vñā cāz: et alīd i alīa cāz: ita p̄t illū: p̄t ē cā vñi:  
nō sit cā alteri: et isto vñr isti intelligere salte q̄tū ad b̄:  
p̄t eē simpl̄ māe reducif i deū: sic in cāz: et nō reducāt  
in illud: qd̄ ē cā b̄: qd̄ ēē capacitas forē: v̄l fulcimētūz  
po. b̄ at ē icōueniēs: q̄t aut loquūt ē eē simpl̄ eēn:

## Questio

aut d̄ ee existit: si loquūt d̄ ee existit: tūc tale ee aut dis  
fert re ab eēn: aut nō: si sc̄i: tūc oīz ip̄z reducec̄ nō solū in  
cāz: q̄t q̄tū ē i alīa cāz: q̄t sit el̄ cā p̄ modū subītū sustētā  
tis: et sic mā tale ee simpl̄ nō b̄z solū a deo: q̄t l̄z b̄t a  
deo effectiue: b̄z tñ b̄ ab alio subītū: vt ita dicā: et sit ta  
le ee sp̄ale exiūtē ē a deo effectiue: et depēdet ab altero  
subiectiue: si id ē re sint ee existit: et ee eēn: vt quic  
res b̄i p̄onis ponūt: luc sitr̄ et ee simpl̄. s̄. ee cōiter d̄l  
tūt: et nō d̄ctū ip̄l māe: et ee sp̄ale. s̄. ee talē nāz sp̄alē: qd̄  
est ee capacitatē forā: ē a deo effectiue: et vtrūc̄ et cō  
uenit māe p̄eētia suā forāl: capiēdo forale illūt: p̄ qd̄  
vñuq̄d̄ differt ab alio eētial: mā. n. eētialr̄ ē capa  
citas forē p̄ leipaz. s̄z p̄ deū ē capacitas forē effectiue: et sim  
plicib̄. n. id ē ēa q̄t res ab̄: et ē talis res: et forāl et  
effectiue: q̄t p̄ id ē agēs sit aliqd̄ albu: et q̄le: vñ nihil est  
dīctū reducere ee māe cōiter acceptū: et esse capacitatez  
forāz in diuersas cās: ita p̄t nō in easdē. Qz aut dīctū de  
tertio ee: qd̄ ē ee fulcimētū cōpositi: sitr̄ nihil est: q̄t aut  
intelligūt p̄ ee fulcimētū cōpositi ēē natū cōstiuere cō  
positi cū forā: aut ee actu in cōposito: vt pars eī: si prio  
mō id ē est sic ee fulcimētū cōpositi: et ee capacitatē forā:  
q̄t ee capacitatē forā id ē est: p̄t ee po. m̄ receptiūtā forme:  
māt nō ē nata p̄stituere po. m̄ vna cū forā: hisi iqtā  
tūt ē subz stue po. m̄ receptiūtā forā: ḡee sic fulcimētū cōpo  
siti est id: qd̄ ee capacitatē forā: et p̄tis ab eodē b̄z mā  
ēē fulcimētū cōpo: et ee capacitatē forā: et si vñu b̄z a for  
ma: et alind: si ne vñu: nec aliud: p̄t ēē eos. **S**i aut  
ee fulcimētū p̄positi ēē actu i cōposito: vt ps actu ip̄s  
vna cū forā p̄stituēs: adhuc se icōueniēs ēeos. **P**ri  
or q̄t nec ee capacitatē forā b̄z mā a forā effectiue: ita nec sic  
b̄z ab ea ee fulcimētū po. m̄: nec sitr̄ forā ēē ps p̄dicti ful  
cimētū: sic nec capacitatē: nec p̄tis forā ēē cā foralib̄ p̄dū  
cti fulcimētū: vocādo cāz foralē b̄z ee p̄t eī: qd̄ est forā:  
q̄t forā nō ē ps māe exiūtē in po. m̄: nec ex po. m̄: et sic ex  
rōnib̄ eōp̄ nō se: p̄t mā b̄t plus tertiu ee a forā: q̄t z̄:  
p̄t ēē ēeos. **T**z̄: q̄t si nō p̄t mā ee actu fulcimētū po. m̄  
ex mā et forā subali sine forā: ita et nec suba p̄lecta p̄t  
ee fulcimētū actu p̄positi ex suba et accētē sine forā accē  
dētāli: suba. n. p̄t p̄stituere po. m̄ ex suba et accētē si  
ne accētē: et sic seq̄ret: q̄t nō plus depēderet mā a forā  
subali q̄t subm ab accētē: p̄t icōueniēs. **Q**uatū ad  
sc̄dū itēdo reprobare p̄dictā p̄onē oīndēdo: p̄t nullā vir  
tute p̄t mā ee i rep̄ nā sine forā: et b̄z oīndo 4. rōnib̄:  
q̄t p̄sumif ex oppōne actū p̄t po: et ē talis: nullā res p̄t  
ee i rep̄ nā q̄cūq̄ v̄tute sine actu: quo aliqd̄ est simpl̄  
ens actu forāl: s̄z niā nō p̄t ee p̄t quācūq̄ v̄tute actū: q̄t  
forāl aliqd̄ sit simp̄ ens actu: ḡipole ē māz fieri in re  
rū nā p̄ quācūq̄ v̄tute: sine aliquo actu formallū supad  
ditō: quē voco formāp̄ quā forāl: et ipsa et cōpo. m̄ ex ip̄s:  
et illo actu b̄tēt ee i rep̄ nā: cōfici p̄z: vtrāc̄ p̄mis  
saz̄ pbo: p̄mo p̄mā. s̄. p̄t nullā res p̄t ee i rerū nā sine  
actu r̄c̄: q̄t preter illūt: quo aliqd̄ est effectiue: op̄z dare  
aliqd̄ aliud: quo illū: qd̄ est in rerū nā sit formalr̄ actu:  
nā de ee actu in rerū nā hic ad nūc logmūr. s̄z nihil est  
actu sine actu: sicut nihil est albu sine albedine. ḡnullā  
res p̄t ee actu in rep̄ nā: q̄cūq̄ v̄tute sine actu: quo sic  
formalr̄ ens actu simpl̄: ee eni simpl̄ p̄cedit oē aliud  
ee: et sic p̄z maior: mino ē dup̄l pbo. s̄. p̄t mā nō p̄t esse  
talis actū: ip̄ole ē eni cōuenire rel: p̄t quācūq̄ v̄tute illū:  
cūp̄ oppo. m̄ cōuenit ei p̄t eētia: sicut boi p̄ q̄cūq̄ v̄tutes  
ip̄ole ē cōuenire: p̄t irrōnalis: q̄t oppo. m̄ eī cōuenit ei p̄  
eētia: s̄. ee ēētia: s̄z mā ē po. m̄ p̄eētia suā i ḡne sube: po.  
aut et actū opponūt q̄tū ad b̄: p̄t ip̄ole ē: p̄t po. m̄ sit actū:  
Impole est ḡp̄ quācūq̄ v̄tute: p̄t mā sit actū: quo aliqd̄  
sit formalr̄ ens simpl̄ cū sit p̄oretia ad tele actu ex nā

Alde p̄fem  
rōne ab auer  
tol. z. physi.  
cōmēto. i. z. et  
a bō doctorie  
in pila p̄t sā  
me. q. 66. ar.  
primo,

*Hoc m̄ argu  
mētiū soluſka  
Scoto i ſcō  
ſtiaſ dī.iz.  
q. z. a gr.  
Ariml. in eo  
dē. z. dīſt. iz.  
q. z. ar. z. q dī  
ſtacione v ul-  
gati v via ſa-  
de dñplici v/  
ma formali. s.  
z enuituo.*

**Additio** his rō  
nib⁹ doctoris  
quinti tōnes  
q̄mō ludicrū  
bz magna  
vīz:nd bz ibe  
ologos dēns  
no fit supple  
re vīcē cāe in  
trīseccē bz  
possit supple  
re vīcē cāe ex  
trīseccē: vnde  
ipmēt Scō  
mē in.8. dīl.  
pm̄.q. p̄ in  
solōne sc̄da;  
principalius bz  
ldē p̄cipiat hoc  
enī eſſe ponit  
līmitationēz t  
ipſecutionēz: cā  
igū mā nār  
ſine ſorma nō  
poſſit exiſſet  
q̄ p̄cētani  
dei pōereur  
poſſit exiſſer  
ſine ſoz: a: i  
vī ſeg ex hoc  
q̄ de⁹ ſupple  
re vīcē cāe in  
trīseccē: cui⁹  
oppositionē etiā  
aduersarij ſa  
tērū: nī ſei  
q̄ dēns nō p̄i  
upplēre vīcē  
dēcē trīſeccē  
ſpecū illūtū:  
cui⁹ eſt cā in  
trīſecca: nō dā  
hoc eſt abſolu  
te ſpectu cu  
lūtūqz: cui⁹  
nō eſt cā in  
trīſecca: t̄ta līcē  
de⁹ nō poſſit  
ſacere cōpō  
rū ex mā ſor  
ma ſine mā  
vel ſine ſor:  
pō in ſacere  
materiā ſine

operationē: q̄ cū ſit potētia pura nulluz actū pōt elice  
re: i mo etiā nec facile eſt ſingere opationē: que tali māe  
poſſit cōuenire: z iō mā per ſe ſine formā nō pōt fieri in  
rerū nā q̄cūqz vītū. **Quarta rō ſumēt ex ſparatio  
ne forme t māe ad q̄titatē t figuraz: q̄ ſicut q̄titas ſe  
bz ad diuersas figuraz: ita quodāmō mā ſe habet ad bz  
q̄termīneſt p̄ diuersas formas ſubales: t ad hoc min⁹  
vī. q̄ mā poſſit eſſe ſine forma ſubali q̄ quantitas ſine  
figura: ſi q̄titas nō pōt q̄cūqz vītū eē ſine figura: quia  
tūc ſequiereſt: q̄ eſet q̄titas iſtermīnata t iſfinita: q̄ eſt  
ipole. ergo nec mā pōt eē ſine ſor: q̄cūqz vītū. **Ex  
bis p̄z ad q̄nē: q̄ ipole eſt q̄cūqz vītū mām eē ſine ſor  
ma.** **Ad p̄m ḡin oppo⁹** facile eſt r̄ndere p̄onendo  
q̄ eē differat ab eēntia: q̄ ſi ita eſt poterit dici: q̄ bz ſor  
ma nō ſit cā eē māe in aliquo genere cāe: eſt tñ ſibi can  
ſa q̄tū ad hoc: q̄ poſſit eſſe ſubim eſſendi inquātū eē nō  
pōt in eē alicui p̄me potētia: niſt mediāte actū: q̄ eſt ſor  
ma: ſicut figura nō pōt in eē ſibe: niſt mediāte q̄titate:  
ſi at̄ ponat q̄ eē t eēn⁹ ſunt idē re: tūc dōm: q̄ bz ſor⁹ nō  
ſit cā ſor: malis māe: mō q̄ eſt cā formalis poſſit: q̄ nō  
eſt p̄ ſiuſ: eſt tñ aliquo mō cā formalis eius inquantū  
actū: qui eſt ſorma formalis terminat potētia t ideter  
minationē māe: yl pōt dici q̄ bz ſorma nō ſit cā ſor  
ma ſor: eſt tñ cā formalis totius: cui ſoli cōpēt p̄ ſc eē  
t actus eē depēdet eē māe. **Ad ſorma argumēti q̄n  
dī:** q̄ mā pōt eſſe ſine eo: q̄ nō eſt cā ciſis: dico q̄ nō oſ  
q̄ pōt eē cā alicuius alteri⁹: puit toti⁹: a cuius eē depen  
det eē māe. Ad minorē ēt pōt dici: q̄ ſorma eſt aliquo  
inō cā māe: yl dīctū eſt. **Ad z⁹ dōm eſt:** q̄ līcē deus  
creet mām ſine aliquo ſecū create: nō tñ creat: nec crea  
re pōt mām ſine aliquo formalis ſiūcto māc ſuā inde  
terminationē: t potētialitatē terminante. **Ad tertiu  
dicēdū:** q̄ p̄dicti pro pōne ſua addūct: dōm ad maiorē  
q̄ nō opz: q̄ id qđ ordīne nāe p̄existit alteri: poſſit eſſe  
ſine illo: ſicut p̄z de q̄titatē: t figura. Ad minorē ēt dōz:  
q̄ bz mā ſm ynā conſiderationē ſit prior ſorma: tñ ſm  
alii ſiſiderationē ſorma eſt p̄o: mā iquātū ex ſe iuicez  
dependēt: z iō nō p̄fit eē ſine iuicez: pbatio etiā minoris  
deficit: q̄ Augu, in illo dīcto nō accipit ſpēm mūdi per  
formā: ſed, p̄ ipsa re cōpleta: q̄ mūdiuſ eſt: q̄ ſorma non  
ſit ex mā: fed poſſit: t hac ſpē p̄o: eē mā: ſicut ſimpler  
p̄us eſt cōpoſito: nec opz q̄ tale priuſ poſſit eſſe ſine ta  
li poſteriori.**

## Questio. II.

**B** secundū sic pcedit: et ar-  
guſt: qd' pos-  
ſit facere duas species equali a ſe diſta-  
tes: qz plus pot' dō qz artifex creat'. ſed  
artifex creatus b' p' facere ut vñ. g. z.  
**L**ontra fm pñm. 8° meta. for-  
me ſunt ſicut numeri:  
ne ſpēs numeroꝝ equali diſtātes abyni-  
llir due forme: nec per 2is due ſpēs poſi-  
diſtantes a primo,

Lexicography

**R**espondeo dñm: q̄ impōle est q̄cunq̄ rūtute  
dinas esse sp̄s equal'ra dco distan-  
tes: qz h̄ includeret d̄ictionē. C Ad cui' euidētiā sciē-  
dū: q̄ ec̄ duas sp̄s equal'r a dco distātes est ponere du-  
as sp̄s in eq̄li gradu pfectioñis: hoc aut̄ repugnat plita-  
ti quarūcūq̄ sp̄ez. s. q̄ sint in eq̄li gradu pfectioñis: sic  
id q̄ est h̄ rōne plitatis speciez: sicut suo mō rōni hois  
repugnat ec̄ irronale: attribuere aut̄ alicni: q̄ repugnat  
sue roni implicat d̄ictoria cōuenire edē: qz semp̄ ynum  
oppositoz̄ includit negationē alterius: z iō impōle est  
q̄ deus faciat duas sp̄s equal'r a se distantes. C Q̄ at̄  
b̄e eq̄lē gradū pfectioñis repugnat plitati sp̄erū ad nūc  
pōt ondi duplići rōne. C P̄ia sumit̄ ex distinctione: q̄  
cōuenit sp̄eb̄: z est talie: qz fm ph̄in. io. meta. semp̄ dñi  
slo ḡnis in sp̄s fit p̄ dñias d̄rias: qz diuīsto formalis sp̄  
fit per divisionē oppositionē p̄uationis z h̄itū: vñ fm eū  
in oī oppōne h̄riox vñ se bz yr priuatio respectu alte-  
rīns. sed rōni eoꝝ: que sic se bñt: repugnat per se esse in  
equali gradu perfectionis: cū vñu iportet defectū pfe-  
ctioñis respectu alterius. q̄ plitati specierū repugnat per  
se eas b̄e eq̄lē gradū pfectioñis. C Scda rō sumit̄ ex  
rōne eq̄litatis: qz eq̄litas p̄pe est ynitatis in c̄titate: z si  
mlr eq̄litas in pfectioñe est ynitatis in pfectioñe: inc̄stū  
pfectio c̄entialis cuiuslibz rei dñ c̄ritatis eius c̄entialis:  
vnitas aut̄ in pfectioñe est ynitatis in forma: quia pfectio  
vnitatis rei est suo forma. ergo eq̄litas pfectioñis  
est ynitatis in forma: sine fz formā: lz plitas sp̄ez est plu-  
ralitas fm formā: ynitatis aut̄ fm formā repugnat plita-  
ti fm formā: q̄ eq̄litas pfectioñis p̄ se oppōit z repugnat  
plitati sp̄ez: z iō ipole est q̄cunq̄ rūtute fieri duas sp̄s  
ineq̄li gradu pfectioñis: nec p̄ dñis pōt deus facere duas  
sp̄s eq̄l'r a se distantes. C Ad arg'm in oppositū dñm: q̄  
artifex creatus nō pōt duas sp̄s facere eq̄l'r a se distan-  
tes: vel a quoq̄ alio: nisi alijs velut log de distantia  
locali: de qua nō est sermo ad presens. **Quæsio. III.**

**B**tertium sic procedit: et arguitur: quod deus non posuit a nobis intelligi: quod enim per infinitum est ignoratus: deus est infinitus. ergo est ignoratus: nec per consequētē potest intelligi.  
**Contra** est auctor. Jo. in. ca. sua: qui dicit: quod cum appuerit similes ei erimus: et videbimus eum sicuti est.  
**Respondeo** domini: quod deus a nobis potest intelligi: et in via tamquam nālē iūstigationē rōnīs: quod per revelationē fidei: et in p̄fia per ap̄stolā vīsonē: p̄rīo mō cognoscit de deo quod est in gnālī. Sed cōmō cognoscit de eo quod est magis in spāli: s̄z in obscure: et q̄st in speculo. Tertio mō in spāli et nude: et in sevī sua ēēnū manifeste et clare. Cū p̄mū p̄z: nā ex effectu cognito: quoniam cognoscit ut effūsū p̄t iferri cāz ēē: yl̄ suisse: et si qdē sit cā nō solū in fieri: s̄z ēt i ēē ſuado rē i suo ēē: p̄t ēē effūsū iferri suā cāz si vo sit simpli p̄t cā: in quā effūsū reducitur: et B possit sci ri de ipa: tūc poterit effūcāciter iferri de tali cā ipaz esse: et ipaz nō posse nō ēē: quod ipole ē illud: quod nō h̄z cāz sui esse nō ēē: sc̄z sic p̄z ex p̄cessu phō x̄ possum⁹ scire creaturas quod videm⁹: et euidenter cognoscim⁹ ēē effūsū dei: et depen dere a deo i suo ēē: et reduci i deū: sic i p̄mā cām: et iō per nālē iūstigationē rōnī possum⁹ scire deū ēē: et ipm nō posse nō ēē: possumus ēt p̄ talē iūstigationē scire de eo quod ē in gnālī: quod possum⁹ scire: quod ē suba: tū quod nihil est cā agēs: ut quod agit: nī sit supp̄m subsistēs: tū quod for̄ ibere s̄z nō p̄t ēē p̄mā cā: quod oīs talis cā h̄z cām: et quod ē suba imālis: et intellectualis: sicut p̄z ex p̄cessu phō x̄: qui p̄ solā in

Ex. c. 24.

In codice dei  
climi. 466. 15.

**E**nde p̄ficer  
difficultatem  
huc ab Egis-  
dio in quolū  
beto.3.q. qn-  
ta. rbi querit  
virum iner-  
duas sp̄s im-  
mediatas pos-  
sit virtute del-  
fieri sp̄s me-  
dia.

**P**ropositio  
et propositio pbyli  
xxv. c. 35.



## Quolibetii

uestigationē rōnīa cognouerūt eū. **S**cđ etiā p̄z magis ex auctoritate scripture sacre q̄ rōne: pōt tñ ad hoc aliqualis rō adduci: qz ex quo hō eleuādus est sup suaz nām ad finē supernālē: vt patebit declarādo tertii: z il- lū finē dbeat asequi nō solū ex hoc: q̄ mouetur ab alio in ipsum: sicut sagitta mouet ad signū: s̄ etiā ex hoc: q̄ mouēdo seip̄suz mouet in īpm finē talē: nec se sic posset mouere: nisi eē de tali fine supnālī sufficiēter istructus decuit: q̄ hō b̄ret de tali fine cognitionē aliquā per reuelationē: ad quā non pōt ex purls nālibus attingere. **L**ertiū etiā magis p̄z auctoritate scripture sacre q̄ rōne persuadet: tñ hoc ratione sic: qz hō nālr pōt scire de deo: quia est: z quid est in gnālī modo quo dictuū est. Sciens aut de cā: qz est: z quid est modo predicto naturaliter apperit scire quid sit in spāli: z manifeste itueri. hoc aut nō pōt esse nīl in beata visione videat: verisile est tale desideriū esse in natū creature frustra: z iō pba- bilr pōt rōne persuaderi: q̄ hō debeat p̄duci ad beatāz visionē dei a deo supnālī adiutus: z si pōt a nobis ita li- telligit: multo plus pōt intellegi ab intellectu angelico: vñ potest cognosci ab omni intellectu creato. **A**d argu- mētiū in oppositū dicenduz: sicut vñ cōiter: q̄ ibi loquit̄ p̄s de ifinito p̄uatue: qd seḡt mām: nō aut de ifinito negatue: qd seḡt p̄fectionē fōrē: qle ifinitū est deus.



**O**stea querebat duo p̄tinētia ad relationē: quoz p̄mū pri- net ad relonē diuinā in gnālī: z est vtrū in diuīnis relo trāseat in subam: an ma- neat. Scōpertinet ad specialēm rela- tionem paternitatis: z est vtrum pater- nitas in p̄e sit p̄m gnāndi. Qd. IIII.

**P**rimū sic pcedit: z arguit: q̄ in diuinis nō ma- neat relatio: sed translat in subam: qz si rela- tio maneret: z non trāstret in subaz: esset di- ueris re a substātia: z per vñ faceret cōpo- sitionē cū ea: qd est incōueniēs: q̄ non manet: sed trāsit. **C**ontra est boetius: qui dicit: q̄ in diuinis mane- ret duo p̄dicamenta: substantia z relo.

**R**espondeo ad istā qōnē dicūt quidā: q̄ relo cōparata ad eēntiā nō remanet: sed transit in subam: ita q̄ nec quantū ad rōnē sui gene- neris: nec quātū ad rōnē sui spēi remanet relo: cōpara- ta vero ad eēntiā in cōparatione ad suū oppositū ma- net: quantū ad rōnē generis: nō autē quantū ad rōnēm spēi: sed cōparata directe ad suū oppositū maueret: z quā- tū ad rōnēm gn̄is: z quantū ad rōnē spēi. **S**ed ista positiō lz habeat veritatē quātū ad tertiu: quātū ad p̄- duo vñ mihi falsa: z hoc persuadeo: p̄rio quātū ad vtrū: q̄ simul: postea persuadeo spāliter de scđo. **D**icā positionē esse falsam: quātū ad duo p̄ma simul: qz paternitas culcūq̄ cōparet nō pōt nō eē p̄nitas: qz impole est idē negari vere de seip̄o culcūq̄ comparet: p̄nitas ergo culcūq̄ cōparata manet p̄nitas: sed idē est rē manere z rōnēm rei: sicut idē est manere boiem: z maneret al rōnale mortale. q̄ p̄nitas ɔpata ad eēntiā manet q̄tū ad rōnē p̄nitas: lz rōnē p̄nitas est rō spālis relonis includēs rōnē cōem generis relonis: q̄ p̄nitas cōparata ad eēntiā: siue ad qdcūq̄ aliud semp manet: z quantū ad rōnē gn̄is relonis: z q̄tū ad rōnē determi- nate spēi. **Q**uātū ad scđm spālr dictū oīldo non h̄re veritatē p̄dictā positionē: qz p̄nitas cōparata ad eēn- tiā in respectu ad suū oppositū: qd est filiatio: differt ab eēntiā vt p̄nitas: nā p̄nitas respicit filiationē vt p̄nitas: siue ɔparet p̄ sead filiationē: siue cū eēntia: vel cu-

## Questio

quocūq̄ alto: sed p̄nitas vt p̄nitas dicit nō solū rōnē gn̄is relonis: sed et rōnē spāle relonis: q̄ p̄nitas in diuī- nis cōpata ad eēntiā in respectu ad oppo" manet nō so- lu q̄tū ad rōnē gn̄is relonis: smo et q̄tū ad rōnē spēi. **U**ldeſ at mib⁹ istos fuisse deceptos in hoc: q̄ crede- bat idē eē: relonē ɔpatā alicui nō manere: quātū ad rōnē relonis cōis z spālis: z relonē cōparata alicui nō b̄re ex sola tali cōpatiōe rōne relonis: q̄ nō est idē: qz relo cuiuscūq̄ cōpet bz: q̄ sit relo: z manet relo: nō tñ ex cōpa- ratiōe sua ad qdcūq̄: cui pōt cōpari bz rōne relonis: vñ q̄ sit relo. **E**t iō est aliis modis dōi: q̄ in dinis relo cōpata ad eēntiā est rō tñ: z nō res: z iō trāsit in subaz cōpata ad eā: sed ɔpata ad oppositū est res z manet. **I**ste at modus dōi: q̄uis sit multū cōis q̄tū ad illō: q̄ ista verba p̄tendūt: saluo meliori iudicio nō vñ mihi sufficiēs. Primo qz relo bz p̄cipue: q̄ sit res ex suo fun- damēto: relo aut in diuinis ɔpat ad eēntiā vt ad suū fundarintū: z lō vñ q̄ relo ɔpata ad eēntiā sit res. Scđo qz illud: qd est vere res: nō pōt nō esse res: cuiuscūq̄ cōpa- ref: relo aut realis ponit esse vñ res: lō z c. Tertio: qz de- rōne relonis nō est solū: q̄ est ad aliqd: ad qd refert: lz etiā q̄ sit alsciuū: qd per ipsam refert ad illud aliud. q̄ relo nō solū bz: q̄ sit res: vel relo realis ex eo: ad qd est: smo z hoc bz vna cū alio ab illo: cui est vt subit: sute sup- positi relati. ergo relo in diuinis cōparata ad suppositū cuius est res: sed cōstat q̄ ita est idem re cum supposito cuius est: sicut cum essentia. ergo relatio in diuinis com- parata ad essentiam est res: sed vñ est: q̄ comparata ad essentia non est alia res ab essentia: sicut est alia res a suo opposito. **A**d istam ergo questionē vide mihi dicendū: q̄ relationem manere in diuinis: z nō transfire in substantiam potest dupliciter intellegi. Uno modo q̄ relo in diuinis habeat realitatē re distinctā a realita- te substātiae: z sic est impole relationē manere: z nō trā- fire in subaz: qz sicut arguit: faceret aliquā cōpositionē cum substātia. Alio modo pōt intelligi relationē non manere: sed transfire: qz s. rō relonis non manet: sed so- la ratio sube: ita lz q̄ res: que est essentia diuina: sit ita sube z habeat rōnē sube: q̄ nō habeat rōnē relonis: z sic falsum est relonē trāfere: z nō manere: qz sicut eē- tie diuine conuenit esse rem subsistentē: per q̄ bz: q̄ sit suba: ita etiā est illud: quo vñ suppositū refert ad alte- rū: per qd habz: q̄ sit relo. **S**ed tūc iisurgit vna diffi- cultas: qz cum relo in creaturis sit accidēs: qz est vnuū de decē p̄dicamētis generib⁹ accidētiū: seḡt q̄ si relo: z ratio relonis manet in diuinis: q̄ in diuinis sit accidēs. **A**d hoc dīcendū: q̄ cum impole sit aliquid conteni- re vñuo deo z creaturis: vñ creature z creatori: ipossi- bilitē est: q̄ qñ līta: p̄ta suba: sciētia: relatio: z consimilis transferunt ad p̄dications diuinā: q̄ manent in deo quantū ad omne illud: qd est de ratione eozū in crea- turis: sicut patet de sciētia: de cuius ratione est p̄t est spe- cies qualitatis: q̄ sit habitus: z q̄ sit qualitas: qz genus necessario est de ratione speciei: scia vñ diuina non est qualitas: nec habitus: dicunt ergo talia manere: qz illō qd est formale in vñuo eozū manet: sicut in relatio- ne est formale illud: quo aliquid refertur ad alterum: z in ratione scientie formale est illud: quo habet certa cognitio de re: z ideo sicut vere dicitur manere scientia in diuinis quantū ad specie: z non ad genus: ita etiā ve- re remanet relo in diuinis quantū ad genus: z nō quā- tū ad illud: in quo vñit cū alys generibus accideiū: alia autes genera non manent in diuinis: qz quantū ad illū forale: q̄ ē d rōne eoz: iptat aliqd additū ad subaz: sic q̄litas dīc aliquē modū additū realis ad subam. sic ḡ

Impagnat-  
one ēt iñtis  
modi dicēdi-  
require a sco-  
to in qualeb-  
us. q.3. ar.2.

*An relation i  
diuinitate man-  
ifestari trans-  
fusi. vide pal-  
ebre Scottiz  
in quolibet  
q. 3.*

dico: q[uod] relatio in diuinis comparata ad eentia sue subiecta est res: sed non aliqua res a subiecta: sicut hoc etiam comparatur ad animal est res: id non sit aliqua res ab animali: et manet in quantum est ratione eius propria: qua determinatur ad genus relationis manet: licet non maneat quantum ad illud: in quo conuenit eis aliis generibus. Ad argumentum in oppositum dicendum. q[uod] bene probat: q[uod] ratio non maneat in diuinis: sicut res distincta re a subiecta: non tamquam probat quod remaneat ratio in diuinis realiter: ut differens ratione a subiecta: ita q[uod] eius ratio continet vere eentie diuinam: et non solu[m] ratione.



**B** secundū sic pcedit: et ar-  
guīt: q̄ p̄nitas  
est p̄n<sup>m</sup> gnāndi. qz vnuinqdō agit pro-  
p̄nita actionē eo: per qd est tale ens dter-  
minatū. sed pater h̄z q̄ sit talis persona  
determinata p̄nitate: qz p̄nitate ē p̄.  
ergo p̄ agit p̄p̄ia actionē suā paternita-  
te. sed propria actio p̄tis est gnāre. ergo illud quo p̄ ge-  
nerat est p̄nitas: et per p̄nitas est p̄n<sup>m</sup> generandi.  
**C** D. aut p̄nitas est p̄n<sup>m</sup> generādi: aut cēntia: nō essen-  
tia: qz tunc babēs essentiā posset gnāre: qz p̄ esse falsuz  
In filio & spū scō. ergo relinquitur: qz paternitas est p̄n-  
cipium generandi in patre.

**Contra** illud est p̄ncipiū agendi in agēte: in quo p̄ducens assimilat sibi p̄ductū. sed pater non assimilat sibi filiū in p̄nitate: sed in diuinitate. ergo c̄entia diuina est p̄ncipiū quāndi in patre & nō p̄nitatis.

**R**espondeo dicunt quidam: quod ratio agendi complectitur utrumque, scilicet essentia et pater nitate: ut est proprietas constitutiva; sed formale est pater nitas ut dicunt: cuius rationem assignant duplice. Prima est: quod agens in eo quod agens distinguit a producto: quod nihil producit seipsum: sed agens hoc esse agens per principium agendi. Quod principium agendi formaliter est illud in quo agens distinguit a producto. sed primum distinguit a filio proximitate. ergo proximitas est formale in principio generandi: concurrit etiam ut dicunt ad rationem agendi essentia divina: quod per ea hoc pater: quod ex his deus generet deum: sed tamen proximitas est magis formale in principio genitandi. Secunda ratio videtur ista. quod generans generat simile: sed formale in similitudine est illud: in quo differunt similia: quod propter nulla res est similis sibi ipsi: quod formale in principio generandi est illud in quo distinguitur generans a genitor: et sic idem quod prius. Sed ista videtur parva valere: quod constat quod in istis inferioribus: ex quibus manu discernuntur ad cognitionem divinorum: qualitates actiue ponuntur esse principia formalia agendi: sicut calor et frigus: et constat quod ista non sunt principia individualitatis in istis rebus: nec enim ea distinguit formaliter agens a posso: vel producens a producto: immo magis conuenienter in istis qualitatibus. Ad primum ergo: quod ipsi adducuntur: dicendum est: quod agens non solum hoc est quod sit agens per formam: que est principium agendi: sed etiam per illud quod ipsum sit individualiter agens a passo: vel producens a producto: immo magis conuenienter in istis qualitatibus. Ad secundum ergo: quod ipsi adducuntur: dicendum est: quod agens sit suppositum subsistens: quod est individualiter subiectum: et hoc non sufficit: immo cum hoc opere: quod habeat aliquam formam quam agat: et verum est: quod enim illud: quod requiritur ad hoc quod aliquid sit agens ut principium individualiter agens opere distingui a passo: siue a producendo: sed etiam ad illud: quod agens requirit ut formam: quod agit: sunt quod est in creaturis: producens et productum distincta materialiter loquendo: quod ipso est eadem forma numero: quod hoc coicari a producente in creaturis ipsi producendo: tamen forma: quod agens agit: non est ratio formalis distinguendi: producendum a producendo: alioquin nunquam producens conueniret cum producendo: in eo quod est per se formale agendum: quod falsum est. Sic ergo dicitur est: quod agens in eo quod agens distinguunt a producto in quantum regreditur: quod agens sit individualiter

dui quoddam sub: nō tr̄ opz: q̄ r̄ formalis distinguebit p̄m agendi. Ad scdm dōm: q̄ nō est verū: q̄ disti-  
ctio sit formale in similitudine: imo ynitatis suiuenientia in forma: in qua est similitudo: q̄ aut̄ dic̄t̄ cōtra. q̄ n̄  
bil est sibypsi simile: sed alij a se. ergo alicetas est formalis in similitudine: n̄ibil est: q̄ ita posse: excludere oppositū:  
q̄ nihil est sile nisi cōuenientia cu eo in eadē forma sp̄e. q̄ idētitas est formalis in similitudine: regrit̄ q̄ in similitudine  
et ynitatis sine cōuenientia in forma ē formalis. Tō istimet  
alibi dixerunt: q̄ eentia diuina est p̄m elicitā oēz actio  
nē diuinā: h̄ tū relō vt relō icludit eentia ad agendū: q̄  
vt dic̄t̄ eentia vt eentia nō ip̄portat aliquā inclinationē  
ad agēdū: t̄ id ad hoc: q̄ eentia eliciat actionē: opz itellī-  
gi aliqd ad ipsam addi fm̄ rōnē: q̄ vt videt̄ non est: n̄iss  
relō inclinās ad agēdū. Sed nō v̄z hoc: q̄ nō regrit̄  
aliqd: q̄ iclinet̄ p̄m actiū ad agēdū n̄iss q̄i est idifferēs  
ad agendū t̄ nō agēdū: sicut in habētib⁹ li. arbi. vel q̄i  
est p̄ se insufficiēs ad agēdū: sicut securis nō est de se suf-  
ficiēs ad lecādū sine artifice mouēte: quoꝝ neutrū p̄t̄  
cōuenire p̄ncipio actiū in diuinis p̄t̄ yna persona pro-  
ducit allā. Quātū aut̄ ad illud q̄d dic̄t̄: q̄ eentia vt  
eentia nō dicit inclinationē ad agendū: v̄z est: q̄ eentia  
fm̄ p̄cīas et ḡnāle rōnē essentiā nō dicit inclinationē ad  
agendū: q̄ tunc oīs eentia eset p̄m actiū: q̄ nō ponit̄:  
et sl̄r̄ v̄z est: q̄ rōnē eentie vt eentia oīz addi aliqd fm̄  
rōnē intelligēdi ad hoc: q̄ sibi xueniat esse p̄m actiū:  
sed nō oīz q̄ hoc sit rō relonis: imo est rō alicuius abso-  
luti sp̄alior̄: q̄ rō eentie: puta q̄ eentia fm̄ q̄ nā secūda  
sue fm̄ q̄ intelligēdi sūt p̄m p̄ductiuū: sīc ēt̄ essē-  
tia fm̄ q̄ eentia nō est p̄m intelligēdi: nec tū est p̄m itel-  
ligēdi p̄ rōnē relonis additā: imo p̄ rōnē absoluēta: puta  
p̄ rōnē itell̄s: ita q̄ eentia vt itell̄s est p̄ncipiū intelligēdi.  
Tētio v̄i alr̄ dōm: q̄ videt̄ p̄petras relationē non est  
p̄m gnāndi in p̄re: nec vt relō: nec vt p̄petras cōstitutū  
ua: ita q̄ p̄petras cōstitutua: v̄i talis nō ē p̄m actiū: q̄o  
quo p̄ gnāt̄: h̄ faciat ad gnōnēcōstitutēdo suppoꝝ gene-  
rās. Primū p̄bo trib⁹ rōnib⁹ p̄sumit̄ ex similitudine  
eoꝝ: q̄ iueniunt̄ in creaturis: q̄ i creaturis p̄m actiū: nec  
est relō: nechz relonē p̄te sui: q̄ a sili nec in dinis illō q̄ ē  
p̄m actiū est tale p̄m fm̄ q̄ relō: h̄ tale p̄m t̄ relō sine  
ide re: ans p̄bo: q̄ illō q̄ fm̄ se totū est in ḡne q̄litatis  
nec est relō: nec bz relonē p̄te sui: h̄ poꝝ t̄ actiū q̄ passi-  
ua: que sunt in creaturis: sunt in ḡne q̄litatis q̄tū ad to-  
tū q̄ est de rōne eaꝝ: q̄ poꝝ actiū sue p̄ncipiū actiū h̄  
in creaturis nec est relō: nec bz p̄te sui relonē. Sedā  
sumit̄ specialiter ex rōne relationē: que est inter agens  
producens et productū: fundamentū per se relationē  
realis: in eo q̄ tale non est relationē: nec habz partē sui re-  
lationē: sed p̄m t̄ per se fundamentū relationē produc-  
cētis ad p̄ductiuū est p̄ncipiū actiū: ergo p̄ncipiū actiū  
nō p̄t̄ esse relō p̄ducentis ad productū: nec habz  
partē sui relationē: maior p̄z: q̄ si per se fundamentū re-  
lationē realis ēt̄ relō: vel b̄fet̄ relonē partē suī: tū relō  
nes reales īrent in infinitū: q̄z oportet̄ illaz relationē  
que eset fundamētu yelpars fundamēti fundari super  
alii relonē: t̄ sic in infinitū: minor etiā p̄z: q̄z in agente  
in eo q̄ agens nō sunt nisi p̄ncipiū actiū: t̄ ipsa actio t̄  
relō p̄ducentis ad productū: zipsum suppositiū agens  
q̄d nō ponit̄ esse immediatū fundamentū relonis ad pro-  
ductū: de alijs aut̄ trib⁹ p̄stat: q̄ p̄mū sup q̄ fundant̄  
alii duo: est potētia actiū: t̄ sic p̄z minor. Tētio su-  
mī ex similitate relonū: que sunt iter mouēs t̄ mobile  
t̄ pdūces t̄ p̄ductū: t̄ est talis illud q̄d sequit̄ p̄ncipiū  
actiū: siue potētia actiū in eo q̄d huius non est poten-  
ia actiū: nec p̄t̄ esse aliqd ipsius inclusuz in eentia eius

## Quolibetti

sed relatio producētis ad productū: et p̄ductiuū ad producibile est posterior re vel rōne ipsius p̄ncipio actiuo. ergo t̄c. ma. p̄z; q̄r nihil est posterius se f̄m eandē rōnē: mi. pbo; q̄r potentia actiuā est p̄o vel re vel rōne ip̄o p̄ducibili et relatione eius. sed relatio p̄ductiuī et p̄ducētis est simul nā cū relone p̄ducibilis et p̄ducti. ergo potentia actiuā est prior relone p̄ductiuī vel p̄ducētis re vel rōne: et sic patet minor. **S**c̄m. l. q̄r p̄nitas vt est p̄petras p̄stitutiū nō est p̄n" actiuū gnāndi; l̄z faciat ad cōstitutionē suppositi. pbo ad nūc triplici rōne. Primo q̄r in actione vniuoca illud: in quo cōlicant p̄ducēs et p̄ductū est rō agendi: et p̄n" actiuū in agente: nisi enī vniuocare ēt cōuenirent in eo: q̄d est rō agendi: nō dicere tur actio vniuoca: cōstat autē q̄r actio vniuoca est gnātio filij: quia deus gnāt deū. ergo rō agendi in p̄e est illud: in quo cōueniūt p̄r et filius: hoc autē nō est p̄petras cōstittuina. ergo t̄c. **S**c̄do: q̄r p̄petras cōstitutiua in eo q̄r hui⁹ nō h̄z facere n̄st q̄r aliqd sit in se ultimata idiuisuz: et diuisum a quo cūq̄z alio: hoc autē nō importat agere: sicut importat p̄n" actiuū: q̄r iportat salte ex cōsequēti agere. ergo t̄c. **T**ertio: q̄r vniuq̄d̄q̄z agit per aliquā formā: per quā est actiu: forma autē f̄m absolutā rōne forme nō est rō distinguedi individuali plura exūtia in eadē spē: sed magis h̄z distinguiere specificē. ergo p̄petras prout est cōstitutiua p̄sonae cū in hoc habeat rōnem p̄ncipu indiuiduantis: nō est p̄n" actiuū. **A**d p̄nū ergo in oppositū dōz: q̄r vniuq̄d̄q̄z agit p̄ p̄petra actionē: p̄ quā ētale ens f̄m spēm: nō autē oīz q̄r agat per illud: per q̄d est tale ens individuali: et f̄m numerū: sicut p̄z in creaturis: tamen ad hoc: q̄r aliqua actio sit p̄petra allscuens individuali: op̄z q̄r illa actio pcedat a forma cōmuni: p̄ut est determinata a p̄ncipio individuali: et q̄r dī q̄r pater est talis determinata p̄sona p̄nitate: t̄fī: dico q̄r falsum est: imo pater est talis determinata p̄sona: puta hec p̄sona diuina per essentiā vna cū p̄nitate: q̄r vtrumq; f̄ essentiā et p̄petras sunt de cōstitutione p̄sonae: t̄n verū est: q̄r p̄r est p̄r tātū p̄nitate: si accipiat p̄ adiectiū: sicut albū est albus t̄m albedine: sed accipieō patrē substatiue: s. pro persona h̄ntē p̄nitate nō est t̄m p̄nitate p̄r: vt dictū est: et id essentiā cōs: p̄ut est in p̄e: p̄t esse rō eliciendi actionē p̄petra patris: sicut humanitas p̄ut in sorte p̄t esse rō eliciendi p̄petra actionē sortis generatiū filii. **A**d tertiu dōm: q̄r ad hoc q̄r aliquid agat nō sufficit q̄r h̄eat potentiā actiuā: q̄r p̄ter illud q̄r requiriēt ex pte p̄ducentis requiriēt aptitudo: quia possit p̄duci ex pte p̄ducibilis: nūc autē in nā diuina nō est aptitudo ad hoc: q̄r aliquā p̄ductionē fundet in ea filiationi nisi per solā p̄mā p̄ductionē: que estab vno tū supposito p̄ducētē: et hoc patebit magis in sequēti q̄one: et iō l̄z potētia generatiua: q̄r p̄gnat: que est ipsa essentiā sit in filio: nō p̄t filius ḡla re: nec sp̄us sc̄us p̄t aliquā p̄sonā p̄ducere: q̄r in nā diuina nō est aptitudo ad plures relones p̄stitutiūas: vel p̄t dici: q̄r l̄z ipsa essentiā et nō p̄petras sit potentia actiuā: quia generat̄ generat: nō t̄n nata est elicere istā actionē: nisi prout est in tali determinato supposito: et ex hoc habetur: q̄r p̄petras cōstitutiua facit ad actionē constiuitendo suppositū determinatū: quo agit per formā cōmunē in ipso existentē: non autē q̄r sit potētia actiuā.

**Ertinencia** ad personā erant duo: et pertinebat ambo ad p̄sonaz sp̄us sc̄i in cōparatiōe ad personā filij. P̄t̄mū pertinet ad modū p̄ducendi: et est vtrū sp̄us sc̄us h̄eat magis pcedere per modū voluntatis q̄z filius. Sc̄m erat: vtrū sp̄ritus sc̄us di

## Questio

stinguereſ a filio: sed nō pcederet ab eo. **Qd. VI.** sic procedit: et arguiuntur: q̄r s. s. nō plus p̄cedat per modū voluntatis q̄z filii: q̄r modū quo voluntas agit: p̄t eius actio distinguic̄t cōtra actionē nāe est: q̄r agit libe. arbi. et p̄t in opposita: nā est necc̄t̄ q̄tuz est de se determinata ad vnu: sed p̄t et filius ex nā sua h̄st necessariā habitudinē ad producendū. s. s. ita q̄r nō possunt vtrumq; opposito rū. s. pducere vel non pducere: imo ex natura sua sunt necessario determinati ad producendū. ergo sp̄ritus sanctus non plus procedit per modū voluntatis q̄z filius. **I**n dīriuz sunt multe auctoritates sc̄oꝝ et doctorum. **R**espondeo in ista questione directe intentio est querere: quō sp̄us sp̄is pcedat per modū voluntatis: et nō per modū nāe: et si aliquo mō procedit per modū nāe: quo stet vtrumq; s. modus naturae: et modus voluntatis in eius productionē. **D**icūt ergo ad hoc quidā: q̄r in diuinis natr̄a p̄t accipi quantuor modis. vno modo dī nā ipsa essentia diuina prout quidditas vniuersitatisq; dicit̄t etiā nā. sc̄do modo dicit̄t nā p̄ncipiu naturale nāliter agens. tertio modo dicit̄t nā vis seu potentia nālis: que in re naturali existit: et sic tā voluntas q̄z intellectus dicit̄t nā. quarto modo dicit̄t natura necessitas cōicans actuū. **P**retermissa ergo natura p̄mo modo dicta: que nō videt̄ importare p̄ncipiu actiuū applicando alios tres modos ad p̄ductionē. s. s. dicunt: q̄r in p̄ductionē. s. s. non est modū nāe sc̄do modo dicte sic. s. q̄r p̄ncipiu p̄ductiuū. s. s. habeat modū p̄ncipiu naturalis naturali p̄ducentis: est tamen ibi modus nāe tertio modo dicte: q̄r voluntas: que est vis nālis est p̄ncipiu. s. s. et sīl̄ est ibi modus nāe quartu modo dicte. s. s. necessitas cōicans actuū: q̄r productio. s. s. non est contingēs ad vtrūlibet. **O**r autem modus nature sc̄do modo dicte non sit in productione sp̄us sc̄i ostendunt tali ratione: q̄r sp̄us sc̄us pcedit per modū voluntatis: sic q̄r p̄ncipiu actiuū in p̄ductionē. s. s. est natura diuina: nec est voluntas: sed modus p̄ncipiu naturalis naturali agens: q̄d est natura sc̄do modo dicta repugnat voluntati et mō eius. ergo modus nature sc̄do modo dicte nō est in productione sp̄us sc̄i. ma. supponūt. mi. pbant dupliči ratio ne. Prima est: q̄r modus p̄ncipiu nālis naturali agens est agere per impressionē imprimeudo. s. aliqd ei: de quo dicit̄t res produci. q. materiali: sive subiectiue: sicut aqua fit calida imprimente calorē ipsi aqua: ex quia cum calore fit totum aggregatu: q̄r est aqua calida: sed modus voluntatis est agere per expressionē exprimēdo sc̄ilz aliquid de eo: de quo res sive subiectiue: sicut ex carbōne per sufflationē generatur flāma non imprimente flāmam carboni sed exprimēdo eaē de carbōne. ergo modus naturalis p̄ncipiu in agendo non p̄t stare cū modo voluntatis et sibi repugnat. **S**c̄do ratio ad idem: q̄r modus naturalis p̄ncipiu in agendo est agere cum impetu: et non vltro: vltro libere: modus autē voluntatis est agere vltro: et non cū impetu: ergo unus modus repugnat alio: et sic probata est minor dupliči ratione: sic ergo dicunt isti: q̄r voluntas est p̄ncipiu p̄ductiuū sp̄ritus sancti: et quia voluntas est quedam vis seni potētia naturalis in productione sp̄ritus sancti modus nature tertio modo dicte: et etiā modus nature quartu modo dicte: quia in eius p̄ductiōe est necessitas iniuribilitatis: sī modus nāe sc̄do modo dicte nō p̄t eē in p̄ductione sp̄us sc̄i: vt dicunt ppter rōnem lā dictā. Sed ista videntur mibi magis figura conficta q̄z aliquid: cui natura rei in aliquo respondeat: et p̄mo intendo ostend

dere: q̄ distinctio est nulla: sed q̄ ratio nulla est: q̄ distinctionis nulla sit ostendo primo: q̄ sicut mēbris coincidit cum tertio: q̄ idem est principium actuum nāle q̄ potentia activa nālis. sed potentia activa nālis nō distinguuntur contra potētiam nālē. ita coincidit in idē cū ea: sicut inferi⁹ cū superiori. q̄ rē minor p̄z. m̄a. pbo. q̄ sicut p̄l̄m. s̄. meta. potētia activa nihil aliud est quā p̄n⁹ trāsmutādi aliud sicut aliud. p̄n⁹ aut̄ trāsmutādi idē ē q̄ p̄n⁹ agēdi in eis que trāsmutantur: vñ oīno idē p̄n⁹ actuum & potētia activa: & p̄n⁹ actuum nāle & po⁹ activa nālis. **Sed ad hoc** forte dicet aliquis: q̄ po⁹ nālis: q̄ dī tertio mō nā: nō dicit nālis in eo q̄ po⁹: q̄ nō h̄z modū nāe in eliciēdo actū. sed q̄ nālē sequitur subīn: vel suppo⁹ in quo est. **Hoc** nihil est: q̄ si hoc ita esset: l̄ illud q̄ ipsi dicit p̄o⁹ nālem posset dici accīs: vel passio nālis alicuius subītū: nō tamen posset dici potentia nālls: put̄ potētia nālis distinguēt̄ potētias rōnāles: q̄ se h̄st ad opposita: sicut stālis monachus cēt alb⁹ nō in eo q̄ monachus: non posset dici monachus albus. **Sicut** sc̄s modus & tercūs coincidit cū q̄rto: q̄ nō p̄t dici necessitas nā nisi rōne subtracti: cuius necessitas cōuenit: necessitas. n. idēz est q̄ nō h̄re po⁹ ad aliter se h̄stū: nō h̄re aut̄ sic po⁹: nō p̄t dici nā: sed p̄n⁹ illud p̄t dici nā: qd̄ est nečio agens. tale aut̄ p̄n⁹ nāle nālē agens est po⁹ nālis actua: q̄ in hoc differūt sicut p̄l̄m. z⁹ p̄yer. potētia nāles activa & rōnālibus: q̄ po⁹ nālis est nečio determinata ad alterū oppositorū: po⁹ aut̄ rōnālis non: & iō nā p̄dīta & z⁹ mō dicta icidit in idē cū nā q̄rto mō dēa. **Nunc** restat ostendere: q̄ rō nulla est: est autē tota via rōnis in hoc q̄ modus nāe repugnat mō volūtatis. **Hoc** aut̄ dico esse falsūz: quantū ad illud qd̄ volūtatis nāliter vult: & ad q̄ qd̄ nālē inclinat: & illud qd̄ accipit p̄mō rō adducta ad p̄bādū. s. q̄ aliquid agat p̄ducēdo aliquid ex aliquo subiectū: cū: & q. mālē: & nō faciat hoc per im̄p̄issionē im̄p̄imēdo. s. aliquid formale illi mālē ipole ē: q̄ ad hoc q̄ aliquid fiat ex aliquo sicut ex nālē: op̄z q̄ in illo mālē sit sic in subo p̄lm formale: q̄ nibil vñuz p̄t fieri ex mālē & formalis sine sic coniuncta. **Sed hoc** q̄ importatur in hoc noīe: impressio p̄t dī aliquid fieri ex aliquo mālē p̄ impressionē dicit habitudinē alicuius formalis ad aliqd mālē: in quo formale dī esse: sicut in subto sic accipiat sicut rē sicut fūz rōnē: q̄ imp̄ole est aliquid fieri ex aliquo mālē nō p̄ impressionē. **Exemplū** at̄ q̄ adducit rude est valde: q̄ carbona quo exsufflat flāma: nō ē mā flāme: sed fūmus resolutus a carbonē: cū corrupta forma fūmi im̄primis forma flāme: vñ flāma sit per impressionē sic forme sic mālē: sicut qd̄cūq̄ aliud: flāma aut̄ generata exsufflat a carbōne: q̄ separat a carbōne nō sicut forma a mālē: sed sicut illud qd̄ mouet localē separat a termē: non a quo. Unde p̄z istos fuisse deceptos p̄ fallaciā equiū uocationis: sicut p̄pōnes ex: & in. dicit diversas habitudines. s. locū: vñ mālē: vel alicuius filiū. **Istud** et̄ dicitū istoz p̄z eē valde frivołū si appliceret ad diuinā: q̄ relo: q̄ s̄tituit p̄sona filiū: nō p̄t dici plus im̄p̄ista essentia: de qua dicit p̄sonas qd̄cūq̄ mālē sic subiective q̄ relatio s̄titutes personā. s. v̄trobic̄ enī est relo in essentia: sicut infun⁹: & v̄trobic̄ est idē cū ea re differēs rōne: similē illud q̄ dī de agere cū ipetu nihil est: q̄ si per imperū intelligat coactionē: nō plus de impetu est in productione filiū q̄ in productione spūs sci: imp̄ole est enim deū agere in quaçib⁹ actione per coactionē imo nullū agēs inquātū agit nālē: & fūz inclinatē nāe agit per coactionē: q̄ per nām inclinari ad aliquid & cogi ad illud sūt lucōpolia. **Si aut̄ per ipetu intelligit nečiam inclinatio nāe ad alterū oppositorū**: put̄ ipetus opponēs delibera-

tioni: tñ est de ipetu in p̄ductione. s. s. q̄tū in p̄ductiōe filiū: q̄ sicut in p̄ductiōe filiū nō h̄z locū deliberatio: ita nec in p̄ductione. s. s. Insania. n. magna eēt dīcere: q̄ p̄ & filius deliberēt de p̄ductione. s. s. **Si aut̄ p̄ impetu intelligat necessitatē iponi agentiab alio: tūc magis h̄re locū impetus in p̄ductione spūs sci q̄ in p̄ductione filiū: q̄ filiū q̄ agit vna cū p̄e in p̄ductione. s. s. cōicāt libētā p̄e & agere & necessitas agendi: p̄t aut̄ quis solus p̄ducit filiū nō cōicāt sibi ab alio nec agere nec necessitas agendi. **Silētia** si loquamur de libertate arbitrii nō plus est de libertate in p̄ductione. s. s. q̄ in p̄ductiōe filiū: q̄ talis libertas respectu p̄ductiōis diuinārū personarū nō h̄z locū: libertas aut̄ de coactione v̄trobic̄ est. **Sic ergo** istoz dicta vident̄ mihi nulla. & ideo aliter est dōz. **Ad** euīdētiā at̄ h̄lē q̄onis p̄mitto dīo: p̄mū est: q̄ modus voluntatis vel nāe p̄t p̄siderari vel per cōparationē ad supposita agentia: vel per cōparationē ad ordinē p̄ductionū: vel p̄ cōpationē p̄ncipu actiuū ad actū eliciēdū. **C** z⁹: q̄ p̄mitto ē q̄ modus voluntatis in p̄ductione aliq̄ p̄t referri ad p̄n⁹ actiuū: vt si dicat p̄n⁹ cipiū actiuū h̄re modū volūtatis ad ipm̄ p̄ductum: q̄ sc̄z p̄ductū h̄z modū volūtatis siue amoris: qual̄cūq̄ sit de p̄n⁹ actiuū. **H**is vñs accipio istas tres p̄nes. p̄ma est: q̄ v̄pando p̄n⁹ actiuū ad acrū eliciēdū in p̄dīctione diuinārū p̄sonaz v̄trobic̄ p̄ductio est tri⁹ p̄ modū nāe: & nullo mō p̄ modū volūtatis. **C** z⁹ est: q̄ accipie do modū p̄ducēdi p̄sonas diuinās p̄pationē ad supposita agentia sc̄s. s. p̄cedit p̄ modū volūtatis: ita q̄ p̄ncipiū actiuū h̄z modū volūtatis siue amoris & s. s. habet modū alicuius p̄ducti ex amore filius aut̄ q̄tū ad hoc p̄cedit p̄ modū nāe. **Tertia** ī est: q̄ per cōparationē ad ordinē p̄ductionū sc̄s. s. s. p̄cedit p̄ modū amoris: ita q̄ s. s. h̄z modū amoris: nō aut̄ filius: sed p̄n⁹ p̄ductuūz elūs nō habet h̄z modū amoris: sed modū intelligentie. **P**rimā īnez pbo sic: q̄ v̄t p̄z p̄ p̄l̄m. z⁹ p̄bler. in h̄ differt po⁹ nālis a po⁹ rōnālis: que est p̄tātis lib. arbi. per cōparationē ad actū eliciēdū: q̄ po⁹ nālis est determinata ad vñū oppositorū: nečio ex sua aptitudine nālē: ita q̄ nō sit in p̄tāte eius: qd̄ nāliter agitare vel nō age: reīmo est nečio determinata ad eliciēdū actū: cuius habet potētianālē: nisi aliquid impedit: vel deficiat aliqd qd̄ qd̄ requirit ad actionē. **P**otētia v̄o lib. arbi. ē ad opposita: ita q̄ in p̄tāte agentis est agere vel nō agere: sed in v̄trobic̄ p̄ductiōe diuinaz personaz agens est ex sua nālē habitudinē determinata ad alterū oppositorū tñ. sc̄z ad p̄ducēdū: nec est in p̄tāte agentis agere vel non agere. ergo cōparādo p̄ncipiū actiuū ad actū: quē elicit v̄trobic̄ productio est per modū nāe: & nō per modū volūtatis: put̄ in cōparationē ad actū eliciēdū distinguēt̄ p̄tra nām. **S**ecūda cōclusionē pbo sic. q̄ in agentibus volūtarys itenūt̄ duo agentia eiusdez ordinis. puta duo boies cōcurrere ad eandē actionē: & ad idem cāndū: & v̄terḡ simul quādōḡ nō plus facit nec perficitus cāndū alter tantū: ppter hoc q̄ amor modificat eorū actionē. In agentibus autē naturalibus nunquā duo agentia eiusdem ordinis concurrunt ad vñā actionem: quin vel perfectius vel citius agunt: sicut duo ignes vñ citius vel perfectius calefaciūt̄ q̄ faciat vñus tantū: q̄ non subest eis modificare suā actionē: nūc autē ita est q̄ in productione filiū nō est nisi vñū suppositū p̄fecte p̄ducens: in p̄ductione aut̄ s. s. sunt duo supposita agentia. s. pater: & filius & que perfecte producit vñus sicut ambo non propter hoc q̄ eis subsit modificare suām actionē cū nālē agat: & hoc est: q̄ sunt vñū suba: ragūt̄ p̄eādez vñtē: imo que eque p̄fecte est in vñō sicut in**

Op̄io p̄pā.

H̄d dīz in  
ter agentia vo  
lūtaria & re  
tardata.

## Quolibetti

ambobus. et iō pdictio. s. s. per cōparationē ad supposi-  
ta agētia est p̄ modū amoris; sic q̄ p̄n<sup>m</sup>: quo pdicūt p̄  
et filias sp̄m sc̄m h̄z modū amoris sive voluntatis eliciē-  
tis amorē: et sp̄us sc̄us h̄z modū amoris pcedētis a vo-  
lūtate; filius v̄o: qui pcedēt ab vno solo supposito agēte  
pcedit p̄ modū nāe. **Tertia** q̄nē p̄bo sic. in nā crea-  
ta intellectuali: in qua distinguit̄ reabsoluta velle et in-  
telligere est talis pcessus: q̄ intellectu pfecto per habi-  
tū ex memoria ḡnatur intelligētia actualis: et concipitur  
verbū: ex actuali at intelligētia ḡnā amor: et ibi stat p-  
cessus nāe stelllectualis quātu ad emanationes: que ma-  
net infa nām intellectualē: et iō in nā intellectuali: vbi in-  
telligere et velle et nō differunt̄: sicut est in deo: illa pcess-  
sio: q̄ intelligēt nullā p̄supposita h̄z modū intellētis: et mo-  
dū etiā nāe: q̄ illud: q̄ p̄fnet ad nās: ē p̄us q̄cūq̄ alio i-  
vnoq̄z: pcessio aut̄: cui p̄supponit salte f̄mronem etelli-  
gētia exīs in nā intellectuali: h̄z modū amoris: nūc  
at ita est q̄ pcessionē filii nulla p̄supponit: pcessionē at  
s. s. p̄supponit: pcessionē filii inq̄tu pcedit a filio: pcedē-  
te: iz enī: pcessio filii nō sit prior re: pcessione sp̄us sc̄i: q̄  
In diuinis uibil p̄us aut posterius: est tñ p̄or rōne: et ista  
prioritas fundat super hoc: q̄ pcessio. s. s. a filio: pceden-  
te: et ideo filius pcedit p̄ modū intellētis et per modū nāe.  
sp̄us vōscūs per modū voluntatis: et hoc p̄ cōparationēz  
ad ordinē pcessionū. **Ex** bis p̄z r̄silio eoz: q̄ dīr de  
pcessione. s. s. nam ad dītam filii: qui pcedit per modū  
nāe f̄m q̄cūq̄ cōparationē dīr: q̄ nā diuina vt volun-  
tas est productua. s. s. et hoc verū est per cōparationem  
ad supposita agentia: vt dīctū est: ad dīaz vero: pcessio  
nis creaturaru. que pcedit a deo li. arbi. et non nā dīct  
ur: q̄ voluntas diuina vt nā est p̄n<sup>m</sup>. s. s. et hoc verū est  
cōparando p̄n<sup>m</sup> actiū ad actiū eliciendū. **Per** hoc  
p̄z ad argumētā: nā p̄m bene pbat: q̄ sp̄us sc̄us ita p-  
cedit per modū nāe: sicut filius cōparando p̄n<sup>m</sup> actiū  
ad actiū eliciendū. **Auctoritates** aut̄ sc̄o: et doctores  
q̄ dicūt sp̄us. s. s. pcedēt p̄ modū voluntatis: intelligētia sūt  
per comparationēz ad supposita agentia et ad ordinem  
processionum.

## Questio

## VII.

**B secundū** sic procedit: et ar-  
guerēt a filio dato q̄ non pcederet ab  
eo: q̄ si aliquid rei sunt ples cāe suffi-  
cientes p̄t illa res manere manente al-  
tera illarū causaz. sed preter hoc q̄. s. s.  
procedit a filio est alia cā sufficiēt: qua  
p̄t distingui ab eo extendēdō nomē cāe ad diuina: et h̄  
p̄bas per Anselmū in libro de pcessio. s. s. dicentē: vt iteris  
allā cām dīcā tē. vbi apte v̄ dicere: q̄ diuersus modus  
procedendi f̄m q̄ v̄nus pcedit vt filius: et alius vt sp̄i-  
ratuſ: est alia causa distingueēt sp̄n. s. a filio ab ea cā: p̄  
quā distingueēt per hoc: q̄ v̄nus ab alio: et dīct plus q̄  
si nō p̄ aliquid essent distincti: n̄i p̄ hoc solū eēt diuer-  
si. s. s. ppter diuersum modū ergo. sp̄us. s. s. distinguere t̄  
a filio dato q̄ non procederet ab eo.

**Contra** in diuinis nulla est distinctionē nisi per oppo-  
sitionē relatiuā. s. z. fili⁹ et spiritus sc̄us non  
haberēt relationes oppositas: nisi v̄nus procederet ab  
alio: nec p̄t filius produci a sp̄u. s. s. ergo nō distingueren-  
tur: si sp̄us sc̄us non pcederet a filio.

**Respondeo** ad hoc dicunt quidā: q̄ oīno ypo-  
thesis impossibilis fert opposita.  
sicut si aliquis poneret: q̄ homo eēt asinus: ex ista ypo-  
thesi inferre t̄: boiem esse irrationalē: et nō rationalez:  
et hoc ideo est: vt dicunt: q̄ oīs ppositio imp̄olis includit  
opposita et incōpossibilitia: et ideo q̄ ypothesis: que ponit

## Questio

sp̄um sc̄ū nō procedere a filio est imp̄olis: et f̄deo inclu-  
dit opposita. s. distingui et non distingui pcedere et non  
procedere: q̄. s. s. dicit personā pcedētē a filio: et per h̄  
distinctam: et ypothesis similis ponit non pcedere: et per  
p̄n̄s non distingui. **Sed** hoc non vides bene dīctuz:  
q̄ līc̄ ille: qui poneret. s. s. quādā tertia personā in diu-  
nis distinctā a patre et filio: et ea non procedere a filio po-  
neret h̄dictoria. s. distingui et non distingui: t̄i non opor-  
ter: q̄ qui ponit sp̄m sc̄m nō pcedere a filio: poneret sp̄i-  
ritū sc̄m tertia personā in diuinis: q̄ ppositio negatiua  
nō infert esse sui subt̄: hoiez. n. nō currere: vel nō ambu-  
lare non infert hoiem esse: sp̄m aut̄ sc̄m nō procedere a  
filio est quedā ppositio negatiua: et ideo nō includit ip-  
sum esse tertia personā in diuinis: vnde ex ista ypothesis  
qua ponit sp̄us. s. nō pcedere a filio: non sequunt̄ predi-  
cta opposita: que ipsi dicunt. **Et** hoc etiā ostēdo sic.  
q̄ causa nunq̄z infert oppositu sui per se effectus: q̄ tūc  
oppositi effectus sequent̄ ad eandē causam. v. g. non  
habere pulmonē: q̄ est causa nō respirandi: nunq̄z in-  
fert respirare: nō pcedere aut̄ f̄m isto est cā nō distin-  
guendi: et ideo imp̄ole est: q̄ non pcedere inferat distin-  
gui: vel etiā cōpatiat secū distingui. **Ad** hoc aut̄: q̄ ip-  
s̄ dicunt: q̄ oīs ypothesis imp̄olis includit opposita. dico  
q̄ aliquis ppositio sp̄ol. s. que ponit et dīct̄ ypothesis.  
vbi. g. deū nō esse: includat opposita siue cōtradictoria  
p̄t dupl̄ itelligi. vno mō ex nā rei: et sic verū ē: q̄ ypo-  
thesis imp̄olis includit h̄dictoria: sicut deū nō esse quā  
tū ad nām rei includit h̄dictoria: q̄ deū: et nō esse incō-  
possibilitia sunt. Alio mō p̄t hoc itelligi. s. q̄ includat  
opposita f̄m q̄ ypothesis: et f̄m q̄ ponit: et sic nō opor-  
ter: q̄ si ita eset: sicut ponit: nō sequerēt cōtradictoria  
esse. ver. g. si ita eset: q̄ deū nō eset: nō sequerēt esse  
h̄dictoria. Ita etiā est ex ista parte: q̄ si ita eset: vt ponit  
s. s. q̄ sp̄us. s. nō pcederet a filio: nō sequerēt ipsuſ dī-  
stinguēt: nā līc̄ sp̄us. s. sit ex nā rei quedā tertia persona  
distincta in diuinis: t̄i hec possit̄ non ponit eu esse rai-  
lis nature. **Alij** aut̄ ponunt: q̄ sp̄us sc̄us distinguere  
etur a filio: etiā si nō pcederet ab eo: et ad hoc pbanduz  
preter rōne supra possitā de auīitate Anselmi adducūt  
alios: et sp̄aliter duas. Prima est: q̄ quelibz psona sua p-  
rietary psonali ea cōstīnētē distinguēt a qualibet alia  
psona. sed pproprietas psonalis filii est filiatio. ergo filius  
per solā filiationē distinguit̄ a sp̄u sc̄o circūscripto quo-  
cūq̄ alio: q̄ nō est de rōne filiationis. sed non est de ra-  
tionē filiationis q̄ filius spireret. ergo dato q̄ filius non  
spiraret: adhuc distinguere t̄ a sp̄u sc̄o. **Secunda** est: que  
cūq̄ f̄m se sunt opposita et incōpossibilitia seip̄sis dī-  
stinguēt formāt̄ circūscripto quo cūq̄ alio. sed filiatio et  
spiratio passiuā sunt f̄m se incōpossibilitia: alioquin pos-  
sent cōcurrere in eandē personaz: ita q̄ spiratus posset  
esse filius: q̄ falsum est: nam in diuinis: q̄ nō est: nō p̄t  
ēē. ergo filiatio et spiratio passiuā circūscripto quo cūq̄  
alio sunt f̄m se incōpolia: et sicut sequit̄ idem q̄ p̄ius. s. q̄  
filius per suā filiationē: dato q̄ nō spiraret sp̄m sc̄m dī-  
stinguere ab eo. **Ratio** aut̄ distingueēt f̄m eos est  
diuersa ratio p̄ncipij pdictiū: q̄ p̄n<sup>m</sup> v̄nius est natura  
et p̄n<sup>m</sup> alterius est voluntas. sed q̄ in q̄one precedenti  
ostēnum est: q̄ p̄ncipiū productiuā. s. s. nō habet rōnez  
voluntatis nisi per cōparationē ad supposita agentia:  
h̄re aut̄ rōnem: et modū voluntatis per cōparationē ad  
supposita agentia includit sp̄m sc̄um procedere a filio.  
ita q̄ si procederet a solo patre: processio eius nō habe-  
ret plus rationē: vel modū voluntatis q̄ processio filii.  
ideo imp̄ole est sp̄m sc̄m distingui a filio p̄ talē modū  
procedēti: n̄i q̄ procedit a filio: et iō si sp̄us sc̄us nō p̄-

ypothesis ali-  
quā includere  
opposita du-  
p̄t p̄t capl.

Sc̄o p̄sc̄u.  
dīst. x. q. 2. et  
dīst. 13. q̄one  
vnica eiuides  
prum.

Opio doceo.  
q est et beat  
Eho. in pria  
prie sume. q.  
36. art. 2. Et  
Egidij quoll  
davo. q. 16.

cederet a filio: credo q impossibile esset eū distigni ab eo. Ad huius igitur maiore evidentiā premitto tria. Primum est q. s. s. ex hō solū bō pcedere per modū volū tatis: qz pcedita a patre simul et filio: et hoc pō ex precedē tiqōne. Secundum est: q pmitto q quedā in cōpossibilia sunt: que bene exigunt diuersitatē suppositoꝝ: sed non cōstituunt. verbi grā: albū et nigrū sunt opposita: et in cōpossibilia: et bene exigunt diuersitatē suppositoꝝ: sed nō cōstituunt: quedā aut sunt in cōpossibilia: que et cōstituunt et exigunt: sicut fm illos qui ponit: qz quātitas est causa pluralitatis individuōꝝ in eadem spē: diuersae partes quātitatis existētes in diversis partibꝝ māc sūt in cōpossibiles: et exigunt diuersa subiecta: et ea in talie ē cōstituunt. Tertius q premitto est: qz qz dī aliqua nō distingui aliqꝝ hypothēsi posita duplī pō intelligi: uno modo: q illa ambo remaneat et cōcurrant in idez: sicut circūscripta diuersitate subiecti calor et calor nō distinguent: ita q ambo possent remanere et cōcurrere in idez subiecti. alio mo: q facta hypothēsi alterū non maneat: vt possit esse distinctū quid in rerū nā ab alijs: sicut posito: q homo nō sit rōnalis: sequeret hominē nō esse distinctā spēm a bruto: nō q homo occurret et maneret idē cuꝝ bruto: immo stāte hypothēsi sequeret oīno hoīem nō esse: q tollit rō eius: et per alijs segitur. ipsum nō manere distinctā spēm animalis a bruto. Ex his premisis possunt patere tria. Primum est: q spūs sā. non haberet rōnem spirati: nec per alijs rōnem spūs san. nisi pcederet a p̄e et filio: et hoc pō sic: qz spūs san. hēt ratione: spirati per hoc: q pcedit per modū voluntatis: qz ad illa: que diligim⁹ et desideram⁹ habere dicimus asp̄rare. sed. s. s. nō plus pcederet per modū voluntatis qz filius: nisi pcederet ex filio vna cuꝝ patre: et hoc pō per p̄imā suppositionē. ergo. s. s. nō haberet rōnem spirati: nisi pcederet a filio vna cuꝝ patre. Secundum q pō patere ex dictis est: q posito q. s. s. nō pcederet a filio: seq̄ retur qz nō distinguere ab eo: non ita q maneret. s. s. et cōcurreret in idē cum filio: sed qz eius rō nō manet: vt possit cōstituere tertia personā babētem rōnem spirati distinctā ab alijs personis: et hoc pō ex p̄ma et tertia suppositione: qz vt pō per p̄imā suppositionē: si nō pcederet a filio: non remaneret rō eius: que est esse spiratus: et ideo vt pō per tertia suppositionē facta p̄dicta p̄cipit: si. s. s. nō distinguere a filio vt quedā tertia persona existens in diuinis distinctionis ab alijs duobꝝ. Ex scda aut suppōne pō solo multoꝝ: que addicunt cōtra positōꝝ verbi grā. filius nō solū differt a spū sancto sicut spirās a spirato: q est differre fm rōnes oppositas: sed et fm q generatus et spiratus: q est differre nō per relationes oppositas: sed per diuersum modū pcedēti: qz vn⁹ est ab uno: et iste modus pcedēti est modus pcedēti nāe: accipiendo modū nature per cōparationē ad supposita agētia: et alijs est a duobꝝ: et iste est modus voluntatis: et vn⁹ est nulla p̄ductione presupposita: alijs aut pcedit p̄supposita alia p̄ductione: et licet ista sint in cōpossibilia. s. generari et spirari: tñ ista in cōpossibilia fm q generatus nō pō esse spiratus nō cōstituunt esse persona/le distinctionē filii et spūs san. ita q sint cā distinctionis p̄sonalis: sed exigunt bene personas distinctiones: sed spirare et spirari tñ distinguunt eos personaliter: sicut id q est causa talis distinctionis: sicut nascibile et inascibile sūt in cōpossibilia: et exigunt distinctiones personas: nō tñ sunt cā distinctionis personalis patris et filii: sed tñ generare et generari. Ratio autem quare predicta in cōpossibilia: que sunt filio: et spiratio passiva nō distinguunt personas filius et spū scđ est: qz eoꝝ repugnatia ē fō oppo-

nem vniuersitatis et multi: que opponuntur priuatiue: et sō p̄sonas in esse distincto nāe cōstituunt. Per hoc pō ad secundam rōnem illoꝝ de scda opione: qz lī generari et spirari fm se sint in cōpossibilia: nō sunt talia in cōpossibilia: que possint cōstituere diuersas personas: vel distinctionē personale personaz: in gbus sunt: sed bene tales distinctionē exigunt. Ad primā aut rationē: qz adducunt ad partē oppositaz ei: qz reneo dōm: qz līc filiationis p̄prietas personalis filii quantum ad hoc: qz sufficit ad cōstitutionē personae filii: et est ei soli p̄pzia: nō tamē est ita eius personalis p̄prietas: qz eū vīr ab omni alia persona distinguat: immo talis p̄prietas ē collectio filiationis et spirationis actiue simul: sicut fm quosdā collectio pluriū p̄prietatuz cōstituit individuum in rebꝝ mālibus: veritātē vērū est: qz filius circūscripta spiratione actiua pō intelligi per solaz filiationem nō addita alia p̄prietate. Ad argumētū factū in cōtrariū dōm: qz Anselm⁹ vel intendit log de alia cā nō fm veritatē: s̄z fm grecoꝝ opinionē: cōtra quos ibi disputat: et cuius qbꝝ quedā supponit quoūqz veritatē determininet: vel intendit loqui ibi de alia cā nō essendi: sed inferēdi: nā ex qz busūcōp̄ in cōpossibilibꝝ potest inferri esse: in gbus sunt cāc diuersae. Qz autē additur qz ipse dicit: qz si ppter aliud nō essent distincti: ppter hoc solū ēēt diuersi dōz: qz ly pp nō tenetur ibi cāliter: sed cōsecutiue: vt sit sensus: qz ex hoc solo qz vñus bō modū nāe: et est filius: et ultime modū voluntatis: et est spiratus: segitur ipsos ēēt distinctos: lī hoc nō sit cā distinctionis eoꝝ: et p̄cipue: qz tales distincti modi nāe et voluntatis nō possent esse iter eos: nī vñus eoꝝ pcederet ab alio: vt supradictū est.



**D**icta querebāt duo pertinēta ad personaz filii rōne nāe assumpte: quoꝝ p̄mūz querebat de denominatione personae filii fm nām assumptionē: et est: vtrū supposituz filii debeat dici suppositū humanū. fm pertinet ad formaz: qz corp̄ eius habuit in morte: et est: vtrū in corpore christi in morte fuerit aliqua forma substantialis.

## Questio. VIII.



**B** primum sicut pceditur: et arguitur: qz dōz dici suppositū humanū: qz sicut suppositū habens albedinē se bō ad albedinē ad hoc: qz dīca tur albuꝝ: ita supposituz habēs humanitatem bō se ad hoc: qdīcatur humanū: sed supposituz habens albedinē pō dīcialbuꝝ: ergo suppositū habēs humanitatē pō dīcialhuānū: sed suppositū filii est bō: qz tē.

**C**ontra si persona filii esset suppositū diuinū et humanū esset composita: hoc est inconueniens. ergo tē.

**R**espondeo aliquod suppositū pō dīci humānum: duplī. uno modo: qz dicatur suppositū humanū: qz est istutū per nām humānas: et sic personā filii esse suppositū humanū est impossibile: qz impossibile est suppositū eternū esse cōstitutū p̄ naturā creataz ex tempore: nī si aliquis vēlit dicere ipsūz per naturā humāna: quasi fm quid cōstitutū. s. quātūz ad hoc: qz est esse humanū. Alio modo pō aliquod suppositū dici humanū: qz subsistit in nā humāna: et naturā humāna substātificat: et in vnitate esse personalis suppositi vñit: et sic fm fides opz dicere personā filii ēēt suppositū humanū: qz de nullo pō dici vere: qz sit hominis sit predicto modo suppositū humanū: sed fili⁹ deī nō est homo: et ideo filius dei isto modo est suppositū humanū: et ipsum sic esse suppositū humanū bō

Alliō suppo/fitū pō dīci huānū duplē

## Quolibetti

pbat argumētuz factū ad hanc partem. Ad arg<sup>m</sup> in oppositū dōm: q̄ persona filii ex hoc: q̄ est sic supposi-  
tuz humanū nō opz: q̄ sit p̄prie cōposita: nec sicut illō  
cōposituz: qd̄ cōstituitur ex duobus per inherētiā sibi  
inuicem coniunctis: sicut subā composita cōponitur ex  
mā & forma: nec sicut illud: qd̄ p̄ponit alij per inherē-  
tiā: sicut subiectū p̄ponit accidēti: q̄ nā humana nō  
aduenit filio dei per inherētiā: dī tñ large persona filii  
dei cōposita inquātuze habēs plura in se. s. naturā di-  
uinā & humā: que tñ nō vniūnē per inherētiā: & sic  
psouā filii dei eē p̄positā nō est incōueniēs.



## B secundum

slc, pceditur: & orgultur: q̄  
in corpe xp̄i mortuo non fuerit aliqua  
forma substātialis: quia aut remāsset  
aliqua forma p̄existēs: aut fuissest ali-  
qua noua forma introducta. Primum nō  
pōt esse: q̄ due forme substātiales non  
possunt esse in eodē: sicut nec duo esse substātialia: fm  
etīa nō pōt esse: q̄ si aliqua forma fuissest introducta in  
morte corpus xp̄i mortuū & viuū fuissest allud corp<sup>n</sup> nu-  
mero: q̄ que sunt diuersa spē: sunt diuersa numero: que  
autē sunt diuersa fm formaz: sunt diuersa spē: ergo que  
sunt diuersa fm formaz sunt diuersa numero: stante autē  
ypothēsi corporis xp̄i mortuū & viuū fuissest diuersa fm  
formaz: & ita fuissest diuersa fm numerus.

**Contra** accidentēta nō possunt inesse māe sine for-  
ma substātiali: sed in corpe xp̄i mortuo  
fuerunt accidentēta multa: vt patebat ad sensum. ergo in  
corpe xp̄i mortuo fuit aliqua forma substātialis. **P.**  
generatio ynius est corruptio alteri<sup>s</sup>: sed corpus xp̄i vi-  
uum fuit corruptū per separationēz anime a corpore. q̄  
in separatione aie fuit introducta aliqua for<sup>d</sup> de nouo.

**Respondeo** circa istam qōnem sunt quantuoz  
modi dicēdi. primus est: q̄ i mor-  
te xp̄i nō remansit aliqua forma substātialis in ei<sup>s</sup> cor-  
pore: sed sola p̄ma mā cū accidentib<sup>s</sup>: et  
hoc fm illos: qui hoc ponūt: nō est incōueniens: q̄ de<sup>s</sup>  
posset facere māz esse absq̄ omni forma substātiali vel  
accidentali. **Sed** ista positio nō yideb<sup>s</sup> mihi posse sta-  
rer: p̄mo quātuze ad hoc q̄ ponit mām posse esse absq̄  
omni forma: q̄ oppositū eius ostētuze est in prima qōe  
huius quolibeti. **Sed** quātuze ad hoc: q̄ dicit: q̄ mā  
prima possit esse sub accidentib<sup>s</sup> sine forma substātiali.  
**P**rimo q̄ cū esse: q̄ bz per se perficere primā mām  
sit esse substātiale: & sic esse a quo mā dependet pro se  
impose est māz esse sine forma substātiali. **S**ecundo.  
q̄ dato q̄ posset: nō decuit ita fieri: q̄ debuit esse simili-  
lis fratribus in penalitatib<sup>s</sup>: quas assumpit per eorū  
redemptione: & ideo sicut in alijs in morte nō remanet  
sola mā cū accidentib<sup>s</sup>: ita in ipso decuit eē maxime: cū  
nulla auctoritas canonis: vel alicuius sancti hoc dicat.  
**T**ertio q̄ corpus xp̄i in morte: sicut satis pōt babe-  
ri ex multis auctoritatib<sup>s</sup> canonis & sanctoz: erat vere  
caro & substātialiter caro: sed caro lz quātuze ad esse aci-  
dentialē dicat caro per aliquā qualitatē cōplexionalē  
resultantē ex cōmixtione miscibiliuz: ex qbus generat  
caro: tñ caro nō est caro per solā primā māz cū gbuscū:  
q̄ accidentib<sup>s</sup>: q̄ caro est substātialr caro per aliquāz  
formā substātialez: sive accipiatur caro viua: sive caro  
mortua. ergo in corpe xp̄i mortuo fuit aliqua forma  
substātialis preter formas accidentales: & mām primaz.  
**S**ecundus modus dicēdi est: q̄ in solo homine sunt  
plures forme: s. yna educta b̄ potētia māe: q̄ dicūt  
auctores būius p̄onis formā corporeitatis: & alia q̄ crea-

## Questio

tionez ab extra. s. aia rōnalis & nālter veraq̄ simili  
troducitur: & simili cuz aia separati illa forma corporei  
tatis corrūpitur: & fit resolutio vscq̄ ad p̄maz mām in  
corruptionē cuiuslibet bois fm cōdem cursum nāe: sed  
in xp̄o fm eos illa forma corporeitatis fuit miraculose  
retēta: & hic fm istos in corpore xp̄i mortuo remāsit ali  
qua forma: que fuit in viuo. s. forma corporeitatis. **S**z  
illa positio nō yideb<sup>s</sup> mihi posse stare: nec quātuze ad B  
q̄ ponit in solo homine duas formas substātiales & in  
alijs tm̄ yna: nec quātuze ad hoc: q̄ illa forma miracu-  
lose retēta fuerit in solo xp̄o in morte. **P**rimum. s. q̄  
nō sit cōueniens ponere in solo boie plures formas sub-  
stātiales & in alijs tm̄ yna ostēdo ad p̄sens vnicā ra-  
tione: que talis est: fm auctores predicte pōnis in alijs  
ab boie nō possunt eē plures forme substātiales: q̄ for-  
ma substātialis dat esse simplr: & plures forme dantes  
esse simplr nō possunt esse in eodē: sed non potest redi-  
di ratio quare quelz illaz formaz: que ponuntur in ho-  
mine nō det esse simplr: scit in alijs ab boie. ergo sicut  
nō p̄st esse plures forme subāles in alijs ab boie: ita nec ī  
boie. maior: ponit ab auctoriib<sup>s</sup> dicte pōnis. minorē p̄  
bo: q̄ dare esse simplr aut cōuenit forma substātiali: yna  
subālis: aut nō: s. nō. ergo forma subālis ex alio habz: q̄  
det esse simplr: q̄ ex hoc: q̄ ē subālis: & sic sicut nec in  
boie: ita nec in alijs ab homine repugnat esse plures for-  
mas substātiales ex hoc: q̄ subāles sunt: q̄ hoc non re-  
pugnat: nisi inquātuze vant esse simplr: nec dant eē sim-  
pliciter: vt ponit ī inquātuze substātiales: hoc autē est incō-  
ueniens: q̄ nō est ro: quare non possunt esse due forme  
substātiales ī eodē: sicut due accidentales: & p̄cipue due  
forme accidentales eiusdē generis logici: vt dñe qualita-  
tes: ergo in cōueniēs est ponere: q̄ forma subālis det eē  
simplr: sed nō tm̄ subāles: si autē forma subālis ynde  
substātialis det esse simplr tunc arguo: qd̄ xnenit tali ī  
eo q̄ tale cōuenit oī tali: q̄ pdicata per se ī sunt omni:  
& semp. sed dare esse simplr: vt deductū ē: s. cōuenit for-  
me substātialis ī eo q̄ subālis. ergo oīs forma substā-  
tialis dat esse simplr: sed vtraq̄ forma pdicata: que ponit  
tur ī boie est subālis. ergo vtraq̄ dat esse simplr: & sic  
in alijs nō poterūt diuersae forme subāles dare ynu esse  
simplr: ita nec ī boie. **S**equere ī etiā: q̄ aia eē de eē  
tie corporis ī asinō & nō ī boie: & per oīs: q̄ non eset  
ita nobile corpus humānū: sicut corpus asinī: q̄ est ab-  
surdus dicere. **S**equere ī etiā q̄ anima aliter eset act<sup>s</sup>  
corporis in boie: & ī alijs viuentib<sup>s</sup>: put alias hoc dī-  
fuse deduxi cum respōsitionib<sup>s</sup>: que possent dari ad ea: &  
cū improbationib<sup>s</sup> respōsitionū. **S**ecundo ē v̄ mihi ista  
positio incōueniens & ip̄probabilis quātuze ad hoc: q̄ pōit  
forma corporeitatis miraculose retētz in solo christo.  
**P**rimo. q̄ debuit assimilari fratribz quantū ad oīs  
penas: que totā nān sequunt ex peccato originali: p̄ci-  
pue quātuze ad illas: que sue dignitati nō derogat: illā  
autē formā corrūpti nō derogabat sue dignitati: sicut  
nec aiam separari. **S**ecundo. q̄ posset esse occasio erro-  
ris. si nō fuissest talis resolutio in morte xp̄i: sicut in mor-  
te alioz: q̄ ex resurrectione xp̄i nō posset per simile ar-  
gui ad pbādū resurrectionē alioz: ex quo alij plus re-  
solunt q̄ xp̄s. **T**ertio. q̄ ip̄simet q̄ hoc ponūt: dīt  
q̄ etiāz virtute diuina impole est aiam immediate yniri  
māe p̄me: q̄ impole est formā yniri māe improprio-  
tate & indispōsite: mā autē ī hora mortis erat oī im-  
proprio- respectu illi<sup>s</sup> forme corporeitatis: sicut &  
respectu anime: q̄ per easdē dispōnes disponit ad vtra  
q̄ formā. **Q**uarto. q̄ impole est plures formas esse  
in boie: sicut & ī alijs: sicut p̄batum est sequi ex dictis

et p: nec p: in xp̄o potuerūt esse plures forme substancialis: nec per dñs potuit remanere aliq̄ forma creata in morte in mā corporis sui: que prius fuit in ipso vnuo. **T**ertius modus dicendi est: q: in omnib⁹ alijs a corporib⁹ simplicib⁹ sunt plures forme: et yna naturalitas in xp̄o: q: in alijs pōt remanere alia corrupta vel se parata: sed q: hoc tangit mā de formis: et hoc longuz esset. Ideo prius in isto modo dicēdi teneo ad pīs: q: nō est in yno: nisi yna forma substancialis: et q: in morte xp̄i fuit noua forma introducta in mā eius: q: quicquid aduenit post primā formā est accīs cuius adueniat enti in actu: et iste est quartus modus dicēdi. **A**d argumentum in oppositū dōm: q: corpus nō supponit p corporeitate: alioquin ista nō est vera. s. or. est corp⁹: vel homo est corpus: sed stat et supponit p supposito habente corporeitatē: et ideo illud pōt dici idē corpus nūero qd est idē suppositum numero habēs corporeitatē vel vna vel plures: et ideo licet in xp̄o alia fuerit corporeitas in vita et in morte ppter alia formaz in morte introducī: tamē ppter idētātē suppositi diuinū habētis corporeitatē: qd fuit idē in morte et in vita vere corpus xp̄i fuit idē numero viuū et mortuū: sicut et xp̄s fuit idē numero viuū et mortuū: nā corpus stat pro supposito sic et xp̄s. Et ad illud: qd dī contra hoc dōm: q: ea que sunt diuersa spē: sunt diuersa numero: loquendo de numero essentiarū: sed nō est vxp̄ loquēdo de numero suppositiorū: et ideo sequitur q: sint diuersae essentie corporeitatem: et nō q: sint diuersa corpora: vel pōt dici q: corporis xp̄i viuū: et corporis xp̄i mortuū nō sunt diuersa spē: q: ad illud: pro quo supponūt: sed ambe corporeitates sunt diuersa spē et numero rōne diuersar̄ formaz.



**Ostea** querebatur de creaturis, **P**rimo i generali postea in spāli: in generali querebatur de creaturis duo: vnu quantū ad durationē: et est vtrū creature potuit esse ab eterno: allud erat quātū ad esse accidēte: et est vtrū aliquod accidēs suscipiat magis et minus.

#### Questio. X.



**B** primum sic pcedit: et arguitur: q: creature non potuit esse ab eterno: q: illud qd habet pī: nō esse q: esse nō potest eē ab eterno. creature est h̄o: ergo tē. minor supponit. s. q: creature fīm q: creature prius h̄z nō esse q: esse: maior pbatur: q: qd habet aliquid prius se nō est eternū: quia ante eternū nihil est prius: sed res que h̄z nō esse prius q: esse h̄z aliquid prius se. s. h̄z nō esse: q: res nō durat nisi inquātū durat suū esse: ergo res que h̄z nō esse pī: q: esse nō potest esse eterna. **S**i dicas: q: nō op̄: q: non esse creature pcedat suū esse durationē: h̄z ordine nā tī.

**C**ontra illa quoq; vnu pcedit aliud soluz ordi ne nō sunt simul: q: si nō essent simul: nō soluz inter ea esset ordo nāe: imo esset ordo durationē: sed esse t̄nō esse creature referēdo ad eandē creaturaz nō possunt esse simul: q: tunc sequeret: q: idē numero possit esse t̄nō esse simul: q: est impole: q: sunt cōtradicitoria: et talia nō possunt esse simul. ergo op̄: q: nō esse creature precedat durationē suū esse. **L**atra. illud quod pōt durare in infinitū ex parte ante: pōt esse ab eterno: q: duore in infinitū a parte ante est nō habere initiu suū durationē: sed creature pōt durare in infinitū a parte ante. ergo tē. **M**aior iā p̄z. minor pbatur: q: virtus infinita pōt dare suo effectui durationē infinitā a parte antī et a parte post: sed virtus dei et effectus eius: que est crea-

tura: et ei duratio est infinita. ergo pōt dare creature durationē infinitā et a parte antī: et a parte post.

**R**espondeo multi tenet de ista qōne: q: mundus nō potuit esse ab eterno: nec aliqua creature: et preter rōne suppositū pontint adhuc multas rōnes: de qd ad pīs adduco quatuor. **P**rima talis est: si mundus potuit esse ab eterno: potuerūt eē infinite anime actu: sed hoc est impole. ergo tē. Minor supponit. maior pbatur: q: dens in quolz dī potuisse creare vnu hoīem: et sic suissent infiniti hoīes creati: et per dñs suissent actu infiniti anime: cuī anime humane incorruptibiles sunt. Nec pōt responderi ad hoc per hoc q: posset eē circulatione in vniōne animaz ad corpora: vt per hoc: q: potuit deus mundū creare ab eterno: creato hoī ex tēpōze: q: l̄ per hoc euadat: q: nō sequit necesisario infinitas aias esse posito mundo ab eterno: non tū enaditur: quin sequat infinitas aias posse esse actu: q: qualibz die tēpōz infiniti potuerat fieri vna aia: que maneret incorruptibile: eodem modo facta resurrectione ex corporib⁹ humanis suisset corp⁹ cōtinuū infinitū. Eodem modo solet argui: q: deus potuisset facere lapides infinitos: et per dñs vnu acerū lapidū infinitū: q: est impole. **S**ecunda rō talis est: creature aut sit a dō per motū: aut per simplicē emanationē: si per motū nō pōt esse ab eterno: q: qd sit per motū nō est nisi in termino motus: et tale nō est semp: qd antē est ab eterno ē semp: si sit per simplicē emanationē: si sit nō pōt eē ab eterno: q: qd sit per simplicē emanationē sit in instanti: qd aut sit in instantib⁹ aliquod instās: in quo primo incipit: et tale non est eternū. ergo nullo modo pōt creature esse ab eterno. **T**ertia rō est: q: si mundus esset ab eterno: mundus esset necio ab eterno: sed nūndū esse necessario ab eterno est impole. ergo tē. vtrāq; assūptam pbo. pmo maiore: q: q: est in actu pro hora: quo est in actu: nō h̄z potētia ad nō esse in actu: q: si ita eēt: h̄eret potētia ad eē: et ad nō eē in actu simul: q: est impole: si ergo p hora illa: qua est in actu: pōt non eē in actu: hoc erit per aliquā potētia duratione precedētem: q: nihil pōt duratione precedere illud: qd est eternū: ergo si mundus suisset ab eterno: nō potuisset nō esse ab eterno: et p: dñs sequeret: q: suisset necio ab eterno: minorē simil pbo. s. q: mundū suisse necio ab eterno sit impole: quia nō pōt esse: q: mundus suisset necio ab eterno: nisi necessariū suisset deū mundū: pducere ab eterno: q: necessitas effectus in essendo depēdet a necessitate cāe in causando: sed impole est deū ex necessitate mundū pducere: q: tūc nō ageret libero arbitrio: sed ex necessitate nāe: q: est impole. ergo impole est mundū suisse necio ab eterno: et sic pbata est maior et minor: et segunt cōclusio p̄ncipaliſ: **Q**uarta rō talis est: generata et corrupta nō possunt esse ab eterno: nisi cōtingat pcedere in eis i infinitū: sed nō cōtingit pcedere in eis i infinitū: ergo nō possunt esse ab eterno: vtrāq; assūptam pbo: et pmo primā: q: si nō est in eis pcedere in infinitū: accipēdo vnu ante aliud in infinitū: erit in eis dare primū: et illud nō pōt durare ab eterno: q: nullū generatū vnu ex dñs pōt esse eternū: nec ēt que cōsequunt̄ post illud primū: cuī sint posteriora duratione ipso primo. ergo si generata et corrupta: et generatio et corruptio debeat eē ab eterno: non poterit pcedere in eis i infinitū. Qd aut hoc sit ī possibile: s. pcedere in eis i infinitū: pbo descēdēdo ad terminos spāles: puta ad asinos: q: aut oēs asini erunt creati: aut oēs generati: et nullus erat: aut alijs creati: et nullus generatus esset inconveniens: q: tunc nō esset generatio

**R**atiō opinio  
nis sūt hērō  
cū de gāda  
uo i quolibet  
io p̄q. 7. Et  
quolibet, 9.  
q. 7.

Quolibet

**I**st optionē  
et iū dīcōr in pūma  
pīe sūme. q.  
4.6. art. 2. t  
et in b̄ scōt  
dātīco. z. s̄.  
dīst. j. q.3. Et  
in quolibet  
q.7. t b̄ idez  
iū et dīcōr in  
pūma in irac. d̄  
āgellis. ca. 9.

¶ colleret p̄p̄la opatio in rebus: q̄ est in cōueniēs: nec possunt esse oēs generati et nullis creat̄: q̄ op̄z creaturā esse creatā aliquo modo. Rēlinq̄ ergo: q̄ alīs yñ asinus sit creaturia quo sūt alīs creati p̄ generatione: et ille erit prius: sed ybi est dare primū nō est p̄cedere in infinitū. ergo in generatis et corruptis a finis nō est p̄cedere in infinitū: et eadē rōne: nec in alīs generatis et corruptis: et sic p̄bata est minor: et etiā maior: et sic segē p̄ncipale intentū. Multe alie rōnes adducunt ad hoc quas pretermitto ad nūc: q̄ nimis plixuz esset. ¶ Ad istā aut q̄onē yñ mibi dōz: q̄ mūdus potuit eē ab eterno: licet s̄: et nō eo mō: quo nūc: q̄ nō posset esse ab eterno cū cōtinua generatiōe boīum: nisi ponendo circulatiōe animaz in redeūdo ad corpora. Q̄ aut absolute creature nō repugnet esse ab eterno: p̄bo: thoc p̄mo: p̄bo: quantuz ad ea: q̄ sunt icorruptibilia et mēsurant euos et ad hoc adduco tres rōnes. Prīma sumit ex ipso fieri creature. Sc̄da ex ipsa duratione. Tertia ex eis: q̄ p̄cur runt ad fieri. ¶ Prīma talis est. illud q̄d fit p̄ fieri indiuisibile statim p̄t esse cū est sua cā: dū modo sit cā sufficiens ad agēdū. sed creature icorruptibiles habēt fieri a deo per fieri indiuisibile. ergo creature icorruptibiles possunt cōdurare deo: ita q̄ poterūt esse: ex quo defuit: et per dīs ab eterno: vtrāq̄ assumptā p̄bo: et p̄mo maiore. s. q̄ illud: q̄d fit per fieri indiuisibile: p̄t esse statim cū est sua cā: dū modo sit sufficiens ad agendū: q̄ si effectus nō p̄t esse statim cuz est sua cā: aut est: q̄ fieri precedit factū esse duratione: aut q̄ cā precedit fieri: sicut sunt simul duratione: et nō prius est cā q̄ fieri: et fieri q̄ factū esse: cū factū esse et effectus sunt simul: sequitur: q̄ simūl cū est cā sit effectus: sed q̄m fieri est indiuisibile: simul est fieri et factū esse: cā ēt: que statim cuz est: est sufficiens ad agendū: statim cū est p̄t agere: et maxime agens diuinū: q̄ nihil extra se regit: a quo dependeat sua actio. ergo illud: q̄d fit per fieri indiuisibile: p̄t statiz esse: cū est sua cā: dū modo cā sit sufficiens ad agendū et p̄cipue hoc h̄z veritatē in agente diuino: q̄ nō p̄t impediri in sua actione: ppter defectū alicuius: q̄d regrat extra se: et sic p̄z maior: Minor etiam facit p̄z: q̄ illud fieri indiuisibile: q̄d est sine motu tale: est fieri rerū in corrip̄tibiliū: imo tale est fieri oīum eorum: que p̄p̄re creantur. ergo substatiae icorruptibiles: que p̄p̄re creantur: nec aliter possunt fieri: sunt per fieri indiuisibile: et sic p̄z maior et minor: et per dīs sequiūr p̄ principalis. ¶ Secunda rō talis est. illud q̄d durat tali duratione de cuius rōne nō est: q̄ habeat nunc primū: in quo incipiat: et nūc vltimuz: in quo finiatur: p̄t semper fuisse ab eterno: et semper esse in futurū: sed talis est duratio euertorio: qualia sunt illa: que sunt icorruptibilia. ergo talia semper possunt fuisse et semp fore: vtrāq̄ assumptaz p̄bo: et p̄mo maiorem hanc. s. q̄ illud: q̄d durat tali duratione et c. q̄ duratio de cuius rōne nō est babere primū: nūc: in quo incipiat: q̄ res p̄t esse: et precipue virtute diuina sine eo: q̄ nō ē de rōe sua: nec ad suā rōne sequēt: q̄ necessario habeat: sed q̄ p̄t esse sine p̄mo nūc: in quo incipiat: p̄t semper ab eterno fuisse: q̄r quicq̄d incipit: incipit in aliquo nūc p̄mo: ante q̄d nō erat. ergo illud: de cuius rōne nō est: q̄ incipiat in aliquo nūc primo: p̄t semper ab eterno fuisse: et similiter p̄t fore semp: si nō est de rōne sua habere nūc: in quo terminat ei duratio. Morez silr. p̄bo hanc. s. q̄ enī: q̄ est duratio euertorio: est tale: q̄ de rōne eius nō est babere primū nūc: initias vel vltimuz: q̄ duratio indiuisibilis nullū h̄z principiuz vel finē: q̄r ybi est primū: est date plura. s. p̄ncipiū: et illud cuius p̄n-

## Questio

ciptis, sed enī est duratio idiusibilis. ergo nō h̄z pnci-  
piū: in quo pprie incipiatidico aut pprie: qz licet dicatur  
angelus factus in pmo nunc tēporis: hoc nō est nisi per  
quādā coexistētiaz; qz factio angelī coexistebat primo  
nūc tēporis; ynde in duratiōe angeli ppriē nō est pri-  
cipiū vel finis nisi per quādā coexistētā: ynde ēt circū  
scripta habitudine ad tēpus quodcūqz: licet posset ēt an-  
gelus: t nō esse: hoc tū nō esset h̄z aliqua duo nūc existe-  
tia ī enī: quoz vñū esset initū eū: t aliud eius finis: qz  
nō esse angelī nō opz esse ī aliquo nūc. Ad eviden-  
tiaz tertie rōnis sciendū: qz simul est fieri: t factū ē:  
idē est, pbare aligd qz̄tū ad durationē nō precedere ipz  
fieri: t nō precedere rē factā: fieri aut eoꝝ: que a deo sūt  
immediate per creationē est idiusibile. Voc ergo sup-  
posito arguo sic. illud fieri: qz nō opz respicere: ad qz p-  
cederet ipsuz durationē: pōt esse ab eterno: si aliquid est  
ab eterno, sed fieri per creationē est h̄z, ergo tē. vtrāqz  
assumptā, pbo: t pmo p̄mā bāc. s. illud fieri: qz nō oꝝ tē.  
qz si illud fieri nō pōt esse ab eterno cuꝝ aliquo: qz ponit  
tur ab eterno: oꝝ qz illud fieri respiciat illud existēs ab  
eterno. sicut precedens ipsum duratione, ergo a destru-  
ctione cōsequētis: s. nō ponit illud fieri respicere illud  
qz ponit ab eterno: nec aligd aliud: vt precedēs ipm  
durationē: seguit qz possit esse ab eterno: cū eo qz ponit  
eternū: qzquid sit illud: t per ḡnīs vēz est: qz illud fieri:  
qz nō opz respicere aliquid: qz pcedat ipsum durationē  
pōt esse ab eterno: s. aligd est ab eterno. Miorē hāc. s.  
l̄ fieri per creationē tē. s. l̄ pbo: qz fieri nō h̄z necessa-  
rio respicerentī causaz efficiētē: vel mām: vel formā  
rei factē: vel terminū a quo: sed fieri per creationē non  
opz respicere cām efficiētē: vt priorē durationē: quia  
res statim cū h̄z esse perfectū pōt agere. deus autēz cui  
est creare ab eterno: fuit perfectissim⁹: nec potesse pxi⁹  
imperfectus: t postea pfectus. ergo deus ab eterno po-  
tuit creare: t per ḡnīs fieri per creationem non respicit  
cām efficiētē vt priorē durationē: qz per creationē nō  
fit aliquid ex mā presupposita: ynde nō supponit māz:  
forma aut rei factē nūc̄: precedit in aliquo factione ipz  
fieri: t per ḡnīs nec in creationē: s. l̄ nec in creationē est  
termin⁹ a quo qui creationē precedat: qz creatio nō h̄z  
terminū a quo: quia terminus a quo nō est: nīs vbi est  
mutatio pprie dicta: vbi aligd substractū factio[n]i ten-  
dit a primitio[n]e ad formā illī priuationi oppositaz. In  
creationē autē nō pōt esse talis mutatio: qz enīz dicit: qz  
creari est fieri aligd ex nihilō: ly ex nō dicit ibi habitu-  
dine termini a quo: imo, pprie loquēdo ly ex est nega-  
tiūr: ē sensus: qz creari est fieri aliquid ex nō aliq mā  
presupposta: ynde ibi nō ponit habitudo termini a quo:  
sed negat habitudo ad māz presuppositaz: t sic p̄z maior  
t minor: ynde seguit cōclusio pncipialis: t sic p̄z ex dcis  
qz enītēra: que per solā creationē possunt fieri: possūt  
esse ab eterno. Nunc vlt̄ter⁹ intēdo ostēdere: qz etiā  
motus circularis pōt esse ab eterno: qz ille mot⁹ pōt esse  
aber eterno: in quo nō opz p̄mū ponere idiusibile: t p̄z  
mūz nūc: in quo incipiat. s. motus circularis celi est h̄z.  
ergo tē. vtrāqz assumptā, pbo: t pmo maiorez: qz illud  
qz nō opz habere initū sue durationis: pōt esse ab eter-  
no. sed initū culislibz motus habētis inituz est aliquid  
nūc p̄mū: siue aligd idiusibile ipsius motus respon-  
dens sp̄s nūc: in quo motus incipit. ergo motus ille pōt  
esse ab eterno: in quo nō oꝝ ponere p̄mū nūc: siue p̄z  
niuz idiusibile: in quo incipiat. miorē s. l̄ pbo: qz sic se  
habbz motus ad hoc: qz oporteat ipsuz incipere in aliquo  
nūc p̄mo: vel in aliquo p̄mo idiusibile: scut se h̄z mobi-  
le: qz mouet ad hoc: qz actu vtratur aliquo signo spatū

**M**ota qđosu  
mis ly ex qñ  
đf creati est  
aligd fieri ex  
qiblo sc.

per q̄ est mot⁹: s̄ corp⁹ sp̄bericū: q̄ mouēt circulr: non est neē vti actu aliq̄ siḡ sp̄at⁹: p̄ qd̄ est mot⁹: sicut n. q̄ mouēt motu recto: nō ē neē vti aliq̄ signo medio actu ita nec q̄ mouēt circulariter oz yslactu quocūq; signo ergo in motu circulari celi nō oꝝ dare p̄mū idiusibile: s̄ q̄ icipiat supponēdo: q̄ corp⁹ celeste possit eē ab eter- no: q̄ qd̄ ē p̄batu supra. C Ex h̄ ēt relinq⁹: vt p̄batu est: q̄ ex quo motus celi p̄t eē ab eterno: q̄ etiā gene- ratio ⁊ corruptio possunt cē ab eterno: q̄ canē ex inotu celi: ⁊ s̄c mūdus q̄tū ad oia lcorruptibilla ⁊ motu celi: ⁊ q̄tū ēt ad gnābilis ⁊ corruptibilla potuisse ab eter- no: sicut nūc ē: h̄ forte excepto: q̄ gnātio hoiu⁹ nō potu- it cē euintera nisi ponēdo circulationē aiaꝝ. C Ad p̄m̄ ḡ dōz: q̄ ipole ē: q̄ eē actu simplr: ⁊ nō esse actu simplr creature possint eē s̄l duratiōe: ⁊ iō si de rōne creatu- re eēt qnq̄ simplr nō eē: ipolē cēt: q̄ p̄ illo istati v̄l tpe- dueniret sibi eē: s̄l nō eē aptitudine p̄t stare cu eē: t̄ ta- le nō cē est de rōne creature: nō aut nō esse simplr actu. Uel p̄t dici: q̄ nō eē nō est de rōne creature nisi cuž bac- oeternitatiōe. s̄l nō eē a se: ista aut̄ duo st̄t s̄l aliquid non- b̄e eē a se: t̄t simplr b̄e cē ab alio. C Ad z⁹ m̄ltiplr- rīr: qdā. n. nō reputat lconueniēs ifinitas aias posse eē. Aly dīt: q̄ nō solū nō seḡt ad eternitatē mūdi nō cē i- finitas aias: imo nec seḡt posse eē ifinitas aias: qz l̄z in- quolz d̄se diuisiꝝ possit creari aia ⁊ manere: nō t̄t seḡt p̄ in oib⁹ dieb⁹ diuictiz possint creari i infinite aie: sicut ⁊ i quolz nūc diei posset creari yn̄ agelus: nō t̄t i oib⁹ nūc diuictiz: qz tūc in ifinitis nūc dici fieri: vel fieri possent finiti ageli manētcs actu. C Et si dicat: q̄ idēcēs fuit- et mūdi ab eterno fuisse sine gnōne hoiu⁹ p̄t dici: q̄ s̄z iſtū ordīnē: q̄ nūc ē i reb⁹: cēt idēcēs: potuit t̄t de- liū ordīnē statuere: s̄z quē deceret sic eē: vel posset fie- ri h̄ p̄ circulationē reunionis animaruz ad corpa. s. gnōi- perputa hoiu⁹: ⁊ illa circulatio deceret s̄z alii ordīnē: q̄ eē posz statuere in reb⁹. C Ad z⁹ dōz: q̄ si mūdus fuit et ab eterno: fuisse ab eterno necio: loquēdo de necessi- ate absoluta: qz supposito q̄ mūdus fuisse ab eterno: cu hoc nō potuisse nō fuisse ab eterno: sicut supposito: p̄ de aliquid p̄destinauerit ab eterno: cu h̄ nō p̄t stare nō p̄destinasse absolute: cū potuisse p̄destinare. C Ad illb: qd̄ h̄ b̄ d̄ q̄ eidez nō p̄t inēc potētia ad opposita il: vez̄ ē diuictiz: ita q̄ idē possit diuictiz p̄ eodē nūc eē ⁊ nō eē: t̄t eidez p̄t inēc potētia ad opposita diuisiꝝ: ⁊ ēt p̄ eodē nūc. Ita q̄ in isto nūc absolute ⁊ diuisiꝝ p̄t res- eē: t̄t fūl̄ absolute ⁊ diuisiꝝ nō eē: l̄z nō diuictiz: m̄t. s. q̄ mūdus nō potuisse eē ab eterno necio: vez̄ ēloquēdo de- necitate absoluta: nō aut̄ loquēdo de necitate ex supposi- tione: put maior h̄z vītate: ⁊ iō arg⁹ nō xcludit. C Ad 4⁹ dōz: q̄ nō opz q̄ illb: qd̄ fit p̄ simplicē emanationē: p̄m̄ p̄ creari est p̄ simplicē emanationē: fiat in aliq̄ nūc p̄ i- thoate mēsurā duratiōis ei⁹: qd̄ fit nīl̄ sit mēsurabile mēsura h̄ntē pri⁹ ⁊ posteri⁹: s̄z sufficit: q̄ fiat in mēsura diuisiibili: q̄ nō oꝝ eē fine: v̄l p̄m̄ alict⁹ succesiōis: ⁊ ta- eēt eēt euū. C Itēt supposito: q̄ mundus sit ab eterno: creari nō erit nūc p̄ esse ab alio: s̄z absolute habere totū- lūi eē ab alio: ⁊ tale creari nō respicit aliquid determina- tūi istas p̄v̄l medii⁹: s̄z tota durationē ipsius esse creari. C Ad 5⁹ dōm: q̄ st̄tē p̄potbesi oēs asinū essent gnāt̄: ⁊ p̄es creati: ita q̄ nō gdā gnāt̄: ⁊ gdaz creatus: nec h̄ est in conueniēs: qz st̄tē p̄potbesi asinū quēlibet creari: eēt p̄sp̄m̄ habere totūlūi esse a deo mediate vel immedia- te: sed quēlibet generari est habere per transmutatio- nem naturale suam formam ab agente naturali: ita q̄ quēlibet asinū babere a deo materiam ⁊ formam est insum ergo si habere aut̄ formam per transmutationē



māe est ipsius generati.

**B** secundū sic pcedit: et ar-  
gnis: ip nullum  
accis suscipiat magis et min⁹: qz aut bz  
gradus in eēntia: aut bz gradus in esse  
nō bz gradus i eēntia. qz eēntia cuius-  
libz for⁹ dicitur in idiusibili. idiusibile  
aut nō bz gradū. g t̄c. nec p gradus i eē  
qz si b fieret bz gradus i eē b: fieret p b: g subz eēt ma-  
gis dispostū: et cū dispō: p qz subz disponit: sit qdaz for⁹  
alia recipiēs magis et min⁹: alt bz ea nō posset picipare  
formā bz magi et min⁹ bz gradū i eē: tūc qret de ista for-  
ma: q est dispō: quō suscipiat magis et min⁹: et si dicat: qz  
p gradus i eē: b erit p alia dispōne recipiēte magi et mi-  
nus: et sifr de illa qret: et erit pcessus in infinitū. nullo g  
mō pōt for⁹ recipere magis et min⁹. **C** Itē qz p gradus in  
eēn⁹ nō fiat: pbo: qz eēn⁹ addita aut eēt eiusdē spēi cui  
pexire: aut nō: si nō. g ei addita nō posset ea intēdere: ss  
sic: tūc cū illō: qd addit alicui: h̄c eē distinctū aīqz ad-  
dāf: seḡ qz iste gradus eēntie sit distinctus ab alio: cui  
addit: aīqz ciaddat: t̄z b nō pōt eē: qz distinctio nūcral  
accītū est p distinctionē suboz: ille aut gradus nō potuit  
eē in alio subo ab illo: cui addit: g accītia non pñt susci-  
pere magi et min⁹ p gradus i eēn⁹: qz vñ addit alteri.  
**In Atrariū** est phus in pdicatētis: ybi dicit  
qz qlitas recipit magis et min⁹.

**In strariū** est phis in pdicamētis: ybi dicit  
q̄ q̄litas recipit magis et mirans.

**Respondeo** ad istā qōnē dñm:q accūtia  
recipiūt magl r̄ min' h̄ ḡd̄ns i c̄e

**O**pio hérict  
q̄libero, 14.  
q.3.2 Egldj̄  
romani quo/  
libero, 6. q.9.  
vide et impa/  
gnatōeſ iſlī?  
modi dicēdi  
aſco. i.3. me/  
rapby. q.3.

## Quolibetii

aliqua forma preexistens intendit: non potest terminari ad gradum in ipso in esse: nec per ipsius gradus in ipsa habitu dñe: quod sponte in esse: potest esse ratione suscipiendo magis et minus. **C**redo: quod eo quod que sunt idem sensibilia: vnu non potest esse in alio magis et minus: idem sensibile enim non potest esse in alio idem sensibili magis et minus: sed si essentia accidentalis vel sensibilis non habet gradus secundum intensum et remissum: ut ipsi ponunt: nec est esse habeat gradus: quod necesse est dicere: si essentia non habet gradus: ut dictum est. sequitur quod habet gradus intentionis et remissionis sunt idem sensibilia: et per ipsius legem: quod nec esse in essentia: nec una essentia in alia poterit esse habere magis et minus. **E**t ideo ali ponunt: quod in determinata habitudo accidentis ad subiectum: vel per hoc: quod est accidentis separabile: vel per hoc: quod iuuenit in diversis specie subiectis: est ratione suscipiendo magis et minus: ita tamen: quod est in ipsa essentia forme eiusdem speciei iuuenientem diversi gradus: sicut quod albedo intensa habet perfectior gradus in ceteris quam remissa. Is in eadem forma numero non ponunt tales gradus: vnde dicitur: quod qui ex remissione fit intensum: non remanet eadem forma numero: sed corrupit prius: et introducit de novo alia: et istud ultimum probant sic: quod omnis motus realis terminus ad aliud reale habitum: et non habitum ante terminum motus distinctum ab omni habitu sed motus: quo sit de remissione intensum: est motus realis. ergo terminatur ad aliquid reale prius non habitu: et diversum ab omni habitu: sed hoc non posset esse: si remaneat eadem forma numero: que prius: ergo non remanet eadem forma: que prius erat remissa. **P**ropositionem vel primo assumptam: quod motus intentionis non terminatur ad aliquid reale: si remaneret eadem forma: sicut quod ex intensitate fit remissum: probat sic: quod illud: ad quod terminatur motus intentionis: aut est alius gradus in forma illa facta intensa distincio: ab aliis gradibus: et non posset distingui ab aliis numero: cum talis distinctione fiat per subiectum formis accidentaliibus: subiectum autem in talis motu est equaliter secundum numerum in forma cum forma remissa: et postea habet totum instrumentum forma intensa: nec habet species: quod talis gradus aduenies non posset cedere in idem numero per essentiam cuius forma procedit: nec ipsius per ipsius facit: et intensam magis quam prius: aut est gradus in habitu: quod non potest sponte in sponte: et hoc sicut non potest esse: ut possit est. Relinquitur quod: quod talis motus terminetur ad nouam formam expulsam parte. **H**oc autem non videtur mihi adhuc sufficere: et propter quantum ad hoc: quod ponitur esse ratio suscipiendo magis et minus: quia si ratio suscipiendo magis et minus: est esse accidentis separabile: vel esse in differente ad diversas species: tunc cuius rectitudo anguli recti sit accidens separabile: quod idem est potest diversis figuris: eaque ratione angulus possit esse magis et minus rectus: quod falsum est: accipiendo prius rectum: quod rectum do anguli non potest esse uno modo. **C**redo modo vir vero esse: quod dicitur: quod si sit ex remissione intensum: corrupit prior formam: et nova introducit: quod si non potest eadem forma numero esse intensa et remissa: sequitur quod in eadem alteratio esse essentia infinita formae numero: hoc autem est inconveniens. quod tamen in maioritate: quod aliquid calefit non est dare in tempore calefactionis: nis duo nunc: in genere sit equaliter intensum vel remissum: quod quot nunc possunt accipi in tempore alterationis: sicut ibi differenter secundum intensum et remissum: sed in tempore alteratio possunt accipi infinita nunc: ergo sunt ibi infinitae difference secundum intensum et remissum: ergo si intensum et remissum non possunt esse idem numero: in tali alteratio erunt infinitae formae diversae numero: nec possunt dici infinitae in potentia tantum: quod non possunt dici esse in potentia: sicut forma: que numerus fuit in subiecto: in quo dicitur esse in potentia: quod in illo subiecto: quod mouetur fuit qualibet gradus formae remissae et intensae correspondentes cuilibet nunc.

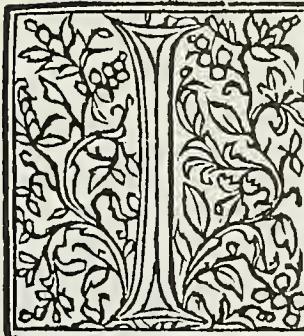
## Questio

Illius temporis: in quo fiebat alteratio: nec possunt dici esse in potentia: sicut plura existentia in aliquo numero: sicut dicunt infinitae partes in potentia esse in quantitate continua: quia si intensum et remissum non possunt esse eadem forma numero: tales gradus non possunt variari in aliqua una forma. **O**ne autem hoc sit inconveniens. scilicet in aliqua alteratio esse infinitas formas: patet quod mutari et mutari esse mutatur in actu secundum numerum formarum: secundum quas est mutatio: possit ergo in aliqua alteratio infinitis formis numero diversis ablinuic sequitur: quod in aliqua alteratio sint infinita mutata esse in actu: quod est impossibile. ergo ratiocinatur. **E**t ideo videtur mihi adhuc aliter dicendum: quod in formis suscipiendo magis et minus: est quedam latitudo graduum: ita quod albedo intensa est quantum ad essentiam suam perfectior quam albedo remissa: non ita: quod ista differencia graduum sit secundum absolutam rationem formae: quia differre secundum absolutam rationem formae est differre specie. Sed quia in natura formae est habilitas ad istas latitudines: graduum habendam in sua essentia: ex hoc: quod non determinat sibi gradum indivisibilis: et praedictum quo participetur a suo subiecto: siue sit accidentis separabile: siue non: sine habeat esse in pluribus speciebus: siue non. **N**otandum autem: quod forma non ita suscipit magis et minus: quod dicatur una albedo magis albedo quam alia et similis unus color magis color: quam alia: quod est particulae tale: sicut corpus est album: non autem proprius de eo: quod est tale per essentiam: et si contingat: quod aliquid dicatur magis tale: quod est idem per essentiam cuius eo: a quo determinatur: sicut si dicatur unus color magis album quam aliis: hoc est in quantum invenitur ibi predicatum aliquo modo accidentaliiter: et per modum participationis conuenire subiecto: tamen forma una est perfectior alia etiam in eadem specie quantum ad formas: que suscipunt magis et minus: una etiam dicitur maior alia: precipue quantum ad illas: quod habent rationem magnitudinis virtualis habent secundum universale: unde una virtus dicitur maior alia: et una potentia maior alia: et consimilitudo. **A**d rationem autem ultime positionis: dico quod motus intentionis terminatur ad aliud reale habitum: quod quidem reale est aliquis gradus formae que prius non habebat: sed ille gradus cedit in eandem essentiam cum preexistente albedine: que ei via advenit effectus perfectior quam prius: et ideo dicitur: quod subiectum per modum intentionis reducitur in perfectiorem actu prius formae: et dicitur quod illud: quod acquiritur per motum: debet esse diversum ab omni habitu: dico quod verum est actu vel habitu: sed non sponte: quod actu: sicut materia alimenti: facta conversione eius in nutrimento: non distinguuntur a reliqua materia nutrimenti: et essentia liter: sed habitus potest dici distincta pro tanto: quia fuit: vel potuit esse alia: ita dico de illo gradu acquisito in formam intentionis: quod est quidem distinctus habitus a forma preexistente: in quantum si agens invenisset subiectum carens illa forma: causasset ibi gradum quemdam: qui non fuisse illa forma: sed alia: sed presupposita ibi consimili forma actu: non potuit distinguiri ab ea. **A**d primum ergo factum principium paliter ad oppositum dicendum: quod ratio speciei cuiuslibet formae specificae consistit in dividibili in plura differentia specie: ita quod cuiuslibet formae specificae secundum speciem specialissimam repugnat dividendi in diversos gradus species differentes.

**C**onclusio quodlibet sextum.

**T**ridimensione  
et invenientur  
in p. sen. diff.  
17. q. 3. et ant.  
andr. l. s. me  
taphys. q. 7. si  
visum videtur  
opinione b. s.  
doc. et diversa  
lat. iter ipsa  
et sco. recur-  
re ad primas  
sco. q. 52. ar  
ti. p. z. z. t. q.  
54. et in p. fe-  
dil. 17. et quo  
libet. 6. et 24.  
sco. q. 24.

C Incipit quodlibet septimum.



**N**ostro quoque libet quā querebant de creatore: quādam de creatura. De creatore autem quedā querebant pertinētia ad nām diuinā quēdā pertinētia ad nāz assūptaz. Pertinētia autem ad nāz diuinaz: quēdā pertinētia ad nām diuinaz in habitudine ad creatureas vnu vero p̄tinet ad nāz diuinā in se: et ē vtr in diuinis sit distictio reali. Q. I.

**Q**uod sic pcedit: et arguit: q̄ in diuinis nō sit distinctionis realis: q̄ in illis: quod est vna cēntia nūero: nō est realis distinctionis: s̄ in diuinis est vna cēntia numero. ḡ t̄. **S**i dicas: q̄ ibi ē distic⁹ p̄ relones. **C**ontra. q̄ relo eiusdem ad se ipm nō est realis: sed relo: q̄ est in diuinis: est h̄o: cū oia sine ibi eiusdem cēntie: ḡ nō est ibi relo realis: nec p̄ p̄ns distinctionis realis p̄ relones. **C**ontra. ibi sunt realis multa p̄la sup̄posita: s̄ b̄ nō poss̄ esse: nisi etē ibi distinctione reali. ḡ t̄. **R**espondeo dicendum: q̄ firmiter tenēdū est: in diuinis esse distinctionē realē: s̄ hoc p̄bare efficaciter rōne est impōle: immo sola fide pncipalē tenet: s̄ aliq̄ rōcs ad hoc possint adduci: nō v̄ efficaciter pbātes: s̄ v̄ aliq̄ liter p̄suadētes. Et v̄ ostendat hoc adducēde est vna rō: que v̄ q̄busdā efficaciter p̄bare distinctionē realē in diuinis: q̄ talis est: oīs opatio termiñ ad aliq̄ p̄ductū p̄ sp̄saz distinctionis ab operāte et p̄ducēte: sed in deo sunt realiter due opatiōes: intellīgēre et velle. ḡ terminanē ad duo p̄ducta: et sic oī in dīnis esse tria sup̄posita: vnu v̄o p̄ducēs: et duo p̄ducta: et dīn: q̄ ista rō eq̄ bene excludit: sicut quecūq̄ rōqua demōstrat nālis phīa. Et autē ita dīe sit incōueniēs: q̄ illa rō excludat efficaciter ostendo: q̄ si ista rō est efficax ex pncipis ei⁹: pbo oppo⁹ excludit per eū sic: q̄ fm̄ pluralitatē realē p̄ductionū: q̄b̄ aliq̄ p̄ducunt: est plalitas p̄ductoz: et s̄: s̄ in diuinis itēlīgere et velle sunt vnum re: et dīn sola rōne. ḡ in diuinis nō est nīs vnu p̄ductū realē: q̄ est oppo⁹ excludit p̄ dīctā rōne: et ē et ī veritatē. **I**te cuicūq̄ auenit operatio: q̄ est p̄ducere: ei⁹ auenit h̄re aligd a se p̄ductū: sed ita p̄fecte auenit itēlīgere et velle sp̄ui scō: sicut p̄ri et simili. ergo si p̄dicta rō est bona: sp̄ui scō auenit h̄re plonā alia a se p̄ductā: et illi ēt p̄sonae auenit h̄re plonaz a se p̄ductā: q̄ erit itēlīgēs et volez: et sic in iſinitū: et sic legitur oppo⁹ excludit p̄sonaz p̄ illā rōne: s̄: q̄ nō sunt tñi tres p̄sonae q̄d ēt est oppo⁹ v̄tatis: si dicas: q̄ itēlīgēre et velle nō est p̄ducere: nisi cū re⁹: q̄ deficit in p̄sona: s̄: s̄. **C**ontra simile est operationē: q̄ est v̄e p̄ducere absoluere a respectu p̄ducētis ad p̄ductuz: qn: s̄: talis respectus neccio seq̄tur p̄ducere in quoq̄ sit: ḡ si itēlīgēre et velle forma liter loquēdo sint operationes: que sunt p̄ducere: et habent terminari ad aliqd p̄ductuz necessario: et in sp̄ui scō: et in quoq̄ cōsequetur eas talis respectus: et sic adhuc stat: q̄ sp̄ui scō auenit p̄ducere alia persona: si intellīgēre et velle sint operationes terminatae neccio ad aliqd p̄ductuz. Dīm q̄ tales rōnes nō sunt adducēde: sicut efficaciter pbātes: sed sicut persuassiones hoc mō: s̄: et b̄ q̄ videm in creatura in vna nā abfolita: item nā: in intelligentiā: et voluntate: credim⁹ nām diuina altiori: immo

do habere in vna essentia plura nō absoluta: sed relata et cōstituere diuersa sup̄posita: et isto mō debent adducti persuassiones ad ostēdēdūz pluralitatē personaz in diuinis. Preter autē persuassione: que solē adduci de memoriā: in tellīgētā: et volūtate: p̄t alia talis adduci. s̄: q̄ sicut ex imēritate diuine essentie: q̄ ei per vna cēntiam auenit ea: q̄ in creaturis sunt itēp̄osibilia in eadē cēntia: sicut habere sapientiam: vel iustitiam: et sic subsistere: et sic de alijs: sic ēt pp̄ imēritate sua essentie auenit sibi opposite relones in eadē essentia: nō solū: q̄ eadē essentia sit fundamētū oppositaz relationū: q̄ in reloni⁹: que sunt inter deū et creatura: eadē potētia dei actiua: vt infra patebit: est fundamētū oppositaz relationū: q̄bus referret de⁹ et creatura: vt creatuz et creabile: sed ēt ipsa relata opposita pp̄ sue maiestatis imēritatē: vel infinitatez iuentanē subsistere in vna essentia diuina: q̄ ḡdē sunt iter se opposita: ita q̄ vnu relatu⁹ nō sit altez et ad essentia nullū eoz h̄eat oppositi⁹: ita q̄ vnuq̄b̄q̄ ipso⁹ sit ipa eēn⁹. **C**ū ḡ tenēdū ē firmiter plalitate et dītā etiōē ēē in dīnis: et b̄ v̄t dīn ē p̄suaderi gdē aliq̄l p̄t: s̄ efficaciter pbāri nō p̄t. **C**ū Ad p̄m ḡ i opp⁹ dīm: q̄ mō sor b̄ v̄tate de distictioē: q̄ fit p̄ absolute: nō autē q̄ fit p̄ relone: q̄lē ponim⁹ in dīnis. **C**ū Ad z⁹ dīm: q̄ relo eiusdem ad seip̄z: ita q̄ relata sunt idē eēn⁹: et sup̄positio ē relo rōis: sed relata q̄ l̄b̄t eadē eēntiā: b̄t distictionez realē sup̄positoz: b̄n b̄t relone realē: et relo vni⁹ ad alterū: s̄ sit vni⁹ eēntiē: est relo realis.

**O**stea querebat de p̄inētib⁹ ad diuinā nāz in habitudine ad creatureas: q̄x q̄dā p̄tinebat ad potētiā: q̄dā v̄o ad relone oīte: p̄tinebat ad p̄o⁹ duo sunt: q̄x p̄m p̄tinet ad p̄ductioē creature: et ē v̄e de⁹ possit i ifi⁹ p̄ducre creature nobilioz q̄cūq̄ creatura data. **C**ū p̄tinebat ad p̄uertere corp⁹ i sp̄ui: et ē. Q. II.

**P**rimū sic pcedit: et arguit: q̄ dīe nō possit in ifi⁹ p̄ducere creature nobilioz q̄cūq̄ data: q̄ in eēntialē ordinatis: nō ē pcedere in ifi⁹: s̄ ḡdus creaturez: s̄ nobilitatē b̄t ordīne eēntiale. ḡ t̄. **C**ū p̄z⁹ p̄b̄y: dīct p̄b̄s: q̄ pcedēdo ad p̄fectionē: et ad actū nō exigit abire in ifi⁹: s̄: p̄cessus ad nobilioz creature ē p̄cessus ad illō: q̄d b̄z rōne p̄fectioē ract⁹: q̄d ē nobili⁹ sp̄b̄z rōne p̄fēonis ract⁹: q̄d ē min⁹ nobile: b̄z rōne pos̄: et ī p̄fecti⁹: ḡ t̄.

**C**ontra iter ea: q̄ distat in ifi⁹: s̄: iſinit gradus poles fieri: sed q̄l̄z creature scā distat in ifi⁹ a deo. ḡiter quāl̄z creature factā et deū sūt gradus iſiniti poles: q̄x vnu semp nobilioz est altero. ḡ t̄.

**R**ideo circa istā q̄nō ē z⁹ opio: p̄p̄ est: q̄ nō p̄abi re in ifi⁹ gradib⁹ creature: et iō de⁹ nō p̄t i ifi⁹ p̄ducere creature nobilioz q̄cūq̄ data: immo possit facere ita nobile: q̄ nī possit ē nobilioz: et illi mouet rōt⁹ tactis i opponēdo: et p̄ter illas adducūt tres: q̄x p̄talis ē: in p̄ se ordinatis dato p̄ et vltio nō p̄t abire in ifi⁹ in medys: s̄: in entib⁹ dare p̄: q̄ nō ē dare aligd p̄t⁹ et nobili⁹: s̄: deū et vltimū: q̄ nō ē dare ifer⁹: s̄: māz p̄m: ḡ iter māz p̄m: et deū ascēdēdo ad deū nō ē dare ifi⁹ sine⁹: et p̄ sp̄s gradus creaturez sūt finiti. **C**ū z⁹ rō talis est: si p̄fectioē creaturez ieret in ifi⁹: p̄fectio toti⁹ vnu iſinitatis creature exītis: et polis fieri etē ifi⁹: et p̄ sp̄s eqlis dīne p̄fectioē: s̄: b̄ ēlōueniēs. ḡ t̄. **C**ū z⁹ talis ē: nō p̄t p̄cessus in ifi⁹ in creaturis: nisi q̄ iter deū: et quāl̄z creature data est distatia iſinita: et q̄ in illa distatia ē dare ifi⁹

Forū opio  
quā v̄i imus  
ri tco. in sc̄s  
wea. q. 6.

## Quolibetti

In finitū dū  
p̄ se dicit p̄t.

tos gradus: s̄z B̄ nō ē ne c̄iūz; q̄r ēt iter vniuersitate crea  
ture polis: r̄ deū ē distātia ifi<sup>10</sup>: r̄ tñ iter deū r̄ vniuersi  
tate creature polis nō est alioz gradus polis. q̄ p̄ talē  
distātia ifinītā iter deū r̄ creaturā datā nō oꝫ. pcedere  
in ifi<sup>10</sup> i gradib<sup>10</sup> creaturaz. C Alia ē opio: q̄ cōi<sup>10</sup> tenet:  
q̄ p̄t: q̄ de<sup>10</sup> p̄t facere i ifi<sup>10</sup> creaturā nobiliorē q̄cūq  
data: r̄ p̄ter rōnē de distātia ifi<sup>10</sup> addūt alia: q̄ tal ē. q̄ cu  
q̄ p̄ se referūt: s̄z vñū eoꝫ bz p̄ h̄ ē finitū: r̄ reliquū. s̄z  
potēs i eo p̄ potēs: r̄ pole in eo p̄ pole sibi corriſdens p̄  
se referūt. q̄ si aliqd pole in eo: q̄ b̄ ē ifi<sup>10</sup>: r̄ potēs sibi  
corriſdens i eo: q̄ b̄ erit finitū: s̄z potēs bz: q̄ sit potēs p̄  
po<sup>10</sup>. q̄ si grad<sup>10</sup> en tū poliū fieri adeo sūt ifi<sup>10</sup>: r̄ po<sup>10</sup> deī s̄b  
rōnē: q̄ po<sup>10</sup> erit ifi<sup>10</sup>. B aut v̄ icōueniēs. q̄ r̄. C Utroq  
lītaz opionū ē satiſ pbabil: tñ h̄ vltia cōi<sup>10</sup> tenet. C Ad  
cui<sup>10</sup> maiore eū<sup>10</sup> sc̄i<sup>10</sup> ē: q̄ ifi<sup>10</sup> p̄t dñi<sup>10</sup> dici: vno<sup>10</sup>: q̄ aliqd  
dicat ifi<sup>10</sup> q̄tū ad rōnē eēn<sup>10</sup>: alio: q̄ aliqd dicat ifi<sup>10</sup> q̄  
ad magni<sup>10</sup> eēn<sup>10</sup> sue determinate: sic ad spēz: vt si dicere,  
sur linea carēs pūctis ifi<sup>10</sup>: vel si dicat ifi<sup>10</sup> multi<sup>10</sup> spēz:  
sic fig<sup>10</sup> i po<sup>10</sup> sūt ifi<sup>10</sup>: p̄ dñi<sup>10</sup> simp<sup>10</sup>: s̄z bz dñi<sup>10</sup> q̄ ad ali  
gd. C Dico q̄ ifi<sup>10</sup> p̄ mō soli deo sūteit: q̄r ee<sup>10</sup> ifi<sup>10</sup>: q̄ ad  
rōnē eēntie e uō terminari aliq fine cuiuscūq̄ etitatis: vt  
pfectiois q̄lrcūq<sup>10</sup>: q̄d ē illi<sup>10</sup> soli<sup>10</sup> q̄ i vno solo simplici bz  
gcqd ē pfectiois i nā toti<sup>10</sup> etitatis: B at soli deo sūteit: q̄  
b̄re oꝫ pfectioē i tota eti<sup>10</sup> polez n̄ p̄t sūteire plib<sup>10</sup> foralr  
d̄ntib<sup>10</sup>: q̄ i eit: q̄ foralr d̄nt: spynū ē pfecti<sup>10</sup> altero: r̄ iō  
nō p̄t eit: q̄ vtrūq<sup>10</sup> b̄eat oꝫ pfectioē: talia ēt: q̄ nō  
posent māl<sup>10</sup> v̄l̄ i māl<sup>10</sup> differre: r̄ iō tal ifinitas vni soli  
puenit: q̄ ē de<sup>10</sup>. Infi<sup>10</sup> at bz determinata rōnē: vt tactū ē: ē  
id: q̄ determinat ad gen<sup>10</sup> determinatū: r̄ ad spēz determina  
ta ētis: r̄ iō ifi<sup>10</sup> q̄ ad aliqd: puta q̄ ad nūex spēz: sic gen<sup>10</sup>  
fig<sup>10</sup>: r̄ gen<sup>10</sup> nūeroꝫ: sub qb<sup>10</sup> p̄tinēt ifi<sup>10</sup> spēz polez: vel q̄  
ad itēde<sup>10</sup>: s̄z sic p̄tāt charitatē posse cresce<sup>10</sup> bz itēsioꝫ  
maiore<sup>10</sup> r̄ mōrē i ifi<sup>10</sup>: v̄l<sup>10</sup> q̄ ad dūn stone: sic si p̄tāt aliq  
liae ēē in ifi<sup>10</sup> extēsa: v̄l<sup>10</sup> extēsl<sup>10</sup>: tal eēt ifi<sup>10</sup>: q̄ n̄ b̄ret p̄  
ctū terminatē eā ad ētēmātū gen<sup>10</sup> mag<sup>10</sup>: talia bz sint  
ifi<sup>10</sup> q̄ ad gd: sūt ifi<sup>10</sup> simp<sup>10</sup>: r̄ determinata ad gen<sup>10</sup> r̄ spēz v̄l<sup>10</sup>  
spāliſiūnā: v̄l<sup>10</sup> subalteraz spāliſiūnā: sic linea: subalter  
nā: sic fig<sup>10</sup>: q̄ ēt 4<sup>10</sup> spēz q̄litatio: r̄ tale ifi<sup>10</sup> v̄r posse sūtei  
re creatur<sup>10</sup>: q̄ ois act<sup>10</sup> creature ēact<sup>10</sup> admixt<sup>10</sup> po<sup>10</sup>: tale at  
Infiniūz cōlequit actū admixtū potentie: q̄r tale infini  
tu<sup>10</sup> nō p̄t eēt i actu: s̄z i pcessu ifi<sup>10</sup> accipie<sup>10</sup> vnu post  
aliqd ifi<sup>10</sup>: r̄ iō nō v̄r gn tale ifi<sup>10</sup> possit sūteire creature: s̄z  
in ea sit pole accipe i ifi<sup>10</sup> sp̄ aliqd nobili<sup>10</sup> q̄cūq<sup>10</sup> dato: sic  
plaine p̄z i nūeris: r̄ figuri. C Non<sup>10</sup> at: q̄ bz sit idē eēn<sup>10</sup>  
liee: r̄ magni<sup>10</sup> oꝫ: aliqd tñ ē p̄tēre linea ēē ifinita bz rōez  
eēn<sup>10</sup>: bz rōez sue mag<sup>10</sup>: q̄r cuiusq<sup>10</sup> eēn<sup>10</sup>: bz p̄ eēn<sup>10</sup>  
se expēdit ad oꝫ ens: siue ad oꝫ eti<sup>10</sup>: r̄ iō liea si diceret  
nō b̄re fine bz rōez eēn<sup>10</sup>: denōrē: q̄ p̄phēderet oꝫ p̄f  
etiōez eti<sup>10</sup> ab s̄z q̄ deter<sup>10</sup> gradu cuiuscūq<sup>10</sup> ḡniis: vel spēz  
ētis: s̄z magni<sup>10</sup> liee nō se extēdit: nisi ad liee eēntia: q̄ ē  
ei<sup>10</sup> lōgi<sup>10</sup>: r̄ iō nō b̄re finē mag<sup>10</sup> liee nō ē se extēderend  
oꝫ pfectioē: r̄ rōez eti<sup>10</sup>: v̄l<sup>10</sup> aliqd eēt p̄tēre liee ēē ifi<sup>10</sup> bz  
rōez eēn<sup>10</sup> ab<sup>10</sup>: r̄ aliqd p̄tēre eā ēē ifinita: bz p̄ talis eēn<sup>10</sup>  
spāliſiūnā: bz p̄ liea: v̄l<sup>10</sup> bz mag<sup>10</sup> em liee. C Sic ḡ ad nūc n̄  
v̄r mihi: qn pbabil<sup>10</sup> possit teneri: qm̄ in gradib<sup>10</sup> creaturaz: q̄z  
vna sit nob<sup>10</sup> alia: sit pole p̄cedēt i ifi<sup>10</sup>. C Ad  
p̄<sup>10</sup> ḡ i opp<sup>10</sup> dōz: q̄ i p̄ se ordiat bz aliqd gen<sup>10</sup> cā ē ipole  
pcedere in ifi<sup>10</sup>: q̄ ipole est: q̄ aliqd effect<sup>10</sup> depēdeat ab  
ifinitis canſis p̄ se: s̄z pcessus in ifinitū in p̄ se ordinatis  
bz ordīnē nobilitatis: r̄ nō bz aliquā cālitatē nō est ipos  
sibillis: talis aut ordo est: que oꝫ p̄tēre iter creaturas in  
Infiniūz pcedētes: sicut ēt p̄tes t̄pis h̄st p̄ se ordinē po  
ris r̄ posteroris: s̄z nō cālitatē: r̄ ēt bz magnos pole est  
in tpe suis ifinitas p̄tes: q̄ ēt eq̄les: puta ifinitos dies  
vel ānos cu<sup>10</sup> ponat mūdū posse fuisse ab eterno. C Ad

## Questio

z<sup>10</sup> dōz: q̄ pcessus ad pfectioē ē actuz: cu<sup>10</sup> nō est polis  
additio: nō vadit i ifi<sup>10</sup> sic: q̄ nō sit dare aliquē actū: vt  
tra quē nō possit ylterior ſuētri: sic existauit ph̄s de  
actu mag<sup>10</sup>: q̄z ad vltimā ſpherā: s̄z nō bz v̄tare de p  
cessu ad actū: r̄ pſcōne: cui polis ē additio: q̄lis est pcel  
ſus creaturaz: cu<sup>10</sup> bz b̄ant actū admixtū po<sup>10</sup>: v̄l<sup>10</sup> p̄ dici  
q̄z nō sit pcedere i ifi<sup>10</sup> v̄tra quēcūq<sup>10</sup> actū datū: q̄ ē  
dare sup̄mū actū: q̄ est de<sup>10</sup>: tñ nibil, ph̄bet in ḡie deter  
minato esse pcessuz in ifinitū: ita q̄ nō sit dare sup̄mūz  
in genere illo: sicut p̄z in figuris angularib<sup>10</sup>: sicut ēt in  
ppositonō est inconueniens in genere act<sup>10</sup> creati pcede  
re in ifi<sup>10</sup>: ita q̄ nō sit dare sup̄mū actū creatū. C Ad  
tertiū dōz: q̄ pposito p̄mo r̄ vltimō nō est dare media ifi<sup>10</sup>  
nūta: s̄z p̄mū: r̄ vltimu accipiant ē in eodē ordine: s̄z si p̄t̄  
neāt ad diuersos ordines: vñ nō ē dare media ifi<sup>10</sup> iter  
p̄mū r̄ vltimū. v̄g. supponēdo: q̄ mūdū fuerit ab eter  
no: iter sole: q̄ est p̄<sup>10</sup> alteras: r̄ vltimuz: q̄ nūc est altera  
tū: essent i finita media generabiliū r̄ corruptibiliū: cu<sup>10</sup>  
en̄ nō essent eiusdē ordinis mediū r̄ vltimū cu<sup>10</sup> p̄: de<sup>10</sup> at  
nō est eiusdē ordinis cu<sup>10</sup> creaturis: r̄ iō iter deū r̄ ifimaz  
creatūrū p̄tēt ēē ifinita media. C Et si tu dicas: q̄ p̄mo  
q̄ v̄tobiq<sup>10</sup> est ordō nobilitatis: nō valz: q̄ ifinitas no  
bilitatis diuine in pfectioē: r̄ gradus nobilitatis creatu  
rarū infinitaz nō sunt eiusdē rōnis bñc ē id: r̄ iō posu  
tio sup̄mū in vno p̄tēt stare cu<sup>10</sup> ifinitis medys in alio.  
C Ad 4<sup>10</sup> dōz: q̄ bz pfectio creature polis sit ifinita q̄  
ad numerū spēz: nō tñ est eq̄lis pfectio i diuine: q̄ ex  
hoc nō ponit v̄l<sup>10</sup> ifinita: s̄z quo ad gd: r̄ si dicas: q̄ opz:  
q̄ sup̄ma habeat ifinita pfectioē in vno: q̄r v̄l<sup>10</sup> q̄  
ascēdit: km̄ hoc addicē ad perfectionē eiusdē: q̄ superi<sup>10</sup>  
est semp nobili<sup>10</sup> p̄tēt adhuc dici dupl<sup>10</sup>: vno mō: q̄ nō ē  
dare in vniuersitate creaturez possibilū sup̄mū: sic  
nec i els: i qb<sup>10</sup> pcedēt i ifi<sup>10</sup> ē dare p̄<sup>10</sup>: nō n̄ d̄r̄ pfectio  
creature polis i ifi<sup>10</sup>: q̄ p̄figat accipe aliqd vñā sup̄ma  
bñtē ifinita pfectōne: s̄z q̄rita accipi<sup>10</sup> vñā post alia nō ē  
fūius: sic r̄ fig<sup>10</sup> polez v̄l<sup>10</sup> ifi<sup>10</sup> km̄ ifi<sup>10</sup> aguloz polez: nō  
q̄ sit dare aliqd figura bñtē ifi<sup>10</sup> agulos: s̄z q̄ i accipiet  
dofigurā post figurā cu plurib<sup>10</sup> agulis: nō ē finis: v̄l<sup>10</sup>  
dici: q̄ si oportet dare i vniuersitate creaturez poliū  
aliqd ſtipmā ifi<sup>10</sup> pfectōne polis: q̄ tñ nō oꝫ: illa creatura  
nō ēēt ifi<sup>10</sup>: v̄l<sup>10</sup> p̄phēdēdo oꝫ pfectōne ēt<sup>10</sup>: vt de<sup>10</sup>: s̄z bz  
q̄d puta i lipiditate cogēdi i aliqd tali: sic si p̄oeret liea i  
finita bz logi<sup>10</sup>: p̄ tñ solo ē melior. C Ad 5<sup>10</sup> dōz: q̄ iter  
creatūrā r̄ deū ēēt distātia ifinita p̄tēt itell<sup>10</sup>: vno<sup>10</sup> q̄  
distātia ifi<sup>10</sup> accipiat p̄ q̄ida lati<sup>10</sup> ifinitoz ḡduū crea  
ture poliū: r̄ isto<sup>10</sup> iter deū r̄ creaturā: q̄bz actu facta ēt  
distātia ifi<sup>10</sup>: r̄ bz regrit ei<sup>10</sup> po<sup>10</sup> ifi<sup>10</sup> ad bz: q̄ sit ifi<sup>10</sup> bz rōez  
po<sup>10</sup>: alio<sup>10</sup> p̄tēt distātia ifi<sup>10</sup> nō lati<sup>10</sup> aliqd p̄ter v̄l<sup>10</sup> q̄  
extremū: in q̄ sint ifiniti ḡduū polez: s̄z dicat distātia i  
finita excessius ifinit<sup>10</sup> vñā extremi respēcū alteri<sup>10</sup>: sicne  
si diceret aliqua calor i finite intēſionis distare in ifiniti  
tū a frigiditate: isto mō eēntia diuina distat in ifinitū  
ab vniuersitate creature polis: nūc q̄t ex ifinita distā  
tia p̄ mōdicta arguit isti: q̄ hāc p̄tēt inter quāl<sup>10</sup>  
creatūrā actu facta r̄ deū ēēt ifinitos gradus possibiles:  
nō aut ex ifinita distātia: sed mō dcā: ēt iter creatu  
rā possibile ēēt deū: r̄ iō rō nō pcedēt. C Qui aut velle  
tenere alia opinionē possit r̄ndere ad rōnes in oppo<sup>10</sup>.  
C Ad 6<sup>10</sup> dōz: q̄ iter quāl<sup>10</sup> creaturā data ēēt deū est da  
re ifinita distātia: nō p̄p ifinita latitudinē gradiuū pos  
sibilūz in creatura: sed p̄pter ifinitū excessum alteri<sup>10</sup>  
extremū: q̄d est de<sup>10</sup>: r̄ iō ex hoc nō leg<sup>10</sup>: q̄ sit pcessus in  
ifinitū in creaturis. C Ad 7<sup>10</sup> dōz: q̄d z: q̄ nō opz:  
q̄ si obm̄ potētē alicui<sup>10</sup> agētis equoc̄ sit finitū: q̄ potētē  
sit finita: q̄ agēs equoc̄ p̄tēt in ifi<sup>10</sup> exēdere suū effēm̄.

**S**ed ista solo poterit hinc instantia: quod si potestia agentis equoci finitam rationem essentie possit esse infinita ex parte suo per se effectu finito: non tamen ut sit infinita sicut ratione potestie; quod posse effectum finitu: et non plus: ut enim posse finitum: et alio poterit dici: quod dato: quod non sit taliter processus in infinito: adhuc esse etius deus in creaturis est infinitus: quod si quod creature sit finita: et determinata ad genus et species: tota universitas creature est actu existens non est finita: vel limitata ad aliquod unum genus: vel ad aliquem unum modum fiendem: et ideo talis esse etius est aliquo modo infinitus: et requirit potentias infinitas.

## Questio. III.

**S**ecundus sic procedit: et ar-  
guit quod deus non  
posset conuertere corpus in spiritum: nec enim est: quod si  
conuersio non est anibilatio. si si conuertet  
corpus in spiritum: vel est fieret conuersio anibili-  
ratio: quod illud anibilat: cum nihil maneat:  
si si conuertet corpus in spiritum: vel est nihil  
conuersi maneret in eo: in quo sit conuersio: cum corpus spiritus non  
veniat in aliquo uno reali: ratione cuius unum possit maner-  
e cum aliquo. Et secundus dicit super Heinrichum ad Ieram: quod  
quodcumque corpus potest conuerti in quodcumque aliud corpus. si corporis non  
potest natura conuerti in spiritum. Si dicas quod Augustinus logit  
de conuersione naturae. Tertia est: quod quodcumque corpus non potest  
naturae conuerti in quodcumque aliud corpus: sed potest de corpore inferiori  
et celesti: ipse autem logit de conuersione: quod quodcumque cor-  
pus potest conuerti in quodcumque aliud corpus. ergo non loqui-  
lur de conuersione naturae.

**Contra** potestia infinita potest conuertere in unicem quod fini-  
te distat. Et corpus et spiritus finite distat. et  
unum eorum potest conuerti in aliud statim infinita deo.

**Respondeo** circa hoc est tertius modus dicendi. Primum:  
mus enim: quod corpus non potest conuerti in spiritum: nec enim est. Secundus: quod corpus non potest conuerti in spiritum: nec enim est.  
Tertius: quod corpus potest conuerti in spiritum: et est. Motiuum pri-  
morum est istud: quod omnes conuersi manere ad hoc: quod con-  
uersio non sit anibilatio. si si conuertat corpus in spiritum aliquid  
conuersi potest manere: quod potest manere enim quodcumque: non sic aut  
si conuertit spiritus in corpore: quod spiritus non habet accidentia: quod possit  
manere: et ideo ut dicit: corpus potest conuerti in spiritum: sed non est. Tertius hoc non videtur dicere: quod illud: quod conuertit anibilat  
spiritum ad se: quod conuersio directe: et per se respicit illud: quod  
conuertit: et illud: in quo sit conuersio: et si conuersus est ad il-  
lud: quod conuertit: anibilat: conuersio corporis in spiritum erit anibi-  
lacio. si autem illud quod conuertitur non anibilat spiritum ad illud: quod conuertit: segniter quod dato quod quodcumque est in corpore subiectum: et causa  
accidentia conuertentur: adhuc conuersio non est anibilatio: et per  
hunc conuersio spiritus cum omnibus accidentiis non est anibilatio: propter quod poterit spiritus conuerti in corpore: sic est. Ad rationem  
autem eorum patet istud: quod conuersio non sit anibilatio nisi con-  
uersus manere in eo: in quo sit conuersus saltem in parte: sed si cor-  
pus conuertetur in spiritum: vel est non maneret conuersus in eo: in  
quo sit conuersus est in parte: quod eorum: quod unum est in alio in  
parte: est aliquod materialis: vel aliquod coenitiale: corporeum autem et spiritus non  
coincident in aliquo uno reali. Et secundus istud non videtur  
dicere: quod nulla causa conuersio regitur subiectum nisi illa: quod  
habet subiectum invenit de forma in formam: talis autem trans-  
itus non est in conuersione supradicta: quod in tali conuersione non re-  
quiritur subiectum commune substratum. Item non potest dici: quod in  
conuersione supradicta maneat illud: quod conuertitur in eo: in quo  
conuertitur in parte naturae: quod nulla forma naturae potest conuerti in aliis:  
nec etiam naturae una forma est in parte in alia: nisi in parte actu-  
aria: vel in parte passiva: quod una natura est esse subiectum agentis: si

cur superficies est subiectum coloris: forme autem: quod una causa  
pertinet in aliis conuersione supradicta: scilicet pars de forma panis: et  
forma corporis christi: non sic se habet: quod una natura sit esse subiectum  
alterius: quod vero una sit causa effectiva alterius: quod non est ista: quo  
tum unum potest conuertiri in aliud tali conuersione supradicta sic se  
habet: quod unum sit in parte naturae in alio: sed solus in parte supradicta  
non ad hoc pertinet: sed ad hoc ut conuertatur: vel aut  
probabit corpus isto modo est in parte spiritus et in spiritu: et est: nec  
videtur: quod aliquis opponit hoc probauerit: quod ut dicunt est: coincidere  
in subiecto conuertit nihil facit ad hoc: et ideo non videtur  
debet: quod oporteat conuersus manere in eo: in quo con-  
uertitur in tali parte supradicta possit corpus conuertiri in spiritu: et est. Et pro  
hoc hoc potest ad motuum eorum: quod ad hoc: quod conuersio non  
sit anibilatio sufficit: quod conuersum maneat in eo: in quo con-  
uertitur in tali parte supradicta: scilicet autem nihil probabit corpus esse  
in spiritu in parte: et est: quod videtur est in parte ad hoc: quod virtute  
divina potest conuertiri in unicem. Et ideo est tertius modus dicendi: quod  
ad nunc videtur magis probabilitate: quod virtute divina modo  
conuersio: quo conuertitur panis in corpus christi: corpus potest con-  
uertiri in spiritu: et quodcumque creaturam in quodcumque creaturam: et est: cu-  
m in parte est: quod illud potest conuertere quodcumque creaturam in unicem:  
quod habet prout est: quod illud potest conuertere quodcumque creaturam in unicem: sed deinde potest  
statim in parte totum esse cuiuslibet rei creare: sed deinde potest quodcumque crea-  
turam in unicem: vel totum in totum: vel per parte: si iter  
eas: quod conuertuntur: sunt aliquod diversa naturae esse: siue unicem: dato  
est: quod non est natura esse: siue unicem possit unum eorum conuerte-  
re: et aliud anibilare. Ad tertium in oppositum dicitur: quod ad hoc:  
quod aliquod conuersum non anibile est: non est: quod aliquod potest  
neat: si sufficit: quod terminus: in quem conuertitur: sit aliquod ens  
quod illud: quod significat per modum mortis et mutationis magis habet  
denominari a termino ad quem quodcumque a termino a quo: terminus  
autem ad quem ipsum conuersio est aliquod positivum: et non nihil  
vel potest dici quod illud: quod conuertitur: manet non in sensu in eo:  
in quo conuertitur in parte supradicta: ut dicunt est. Et ad illud:  
quod dicitur hoc: quod nihil ei manet: vex est in se totum: cum ipsum  
manet in parte in alio. Ad tertium dicitur: quod Augustinus logit ibide-  
de conuersione naturae: et ad illud: quod dicitur hoc dico: quod Augustinus  
dicit ad hoc sicut de opione platonica eorum: quod credidit celum  
esse naturam ignis: et ideo sum cum corpora inferioria possent conuertiri  
naturae in superiora: et est: quodcumque corpus in quodcumque corpus.  
Iz quodcumque per multas transmutaciones hoc oporteat fieri: quodcumque per paucas.

Et hoc est op-  
eratio similitudinalis  
scitur. 4. scimus  
d. x. q. z.

**Ostea** quod rebatur de relonibus: quod sunt  
inter deum et creaturas: et  
querebantur duo. Primum erat quatuor ad  
ortum talium relonum. vtrum sive deus referat  
ad creaturam: quod creature referat ad ipsum  
vel est. Secundum erat quartum ad eas du-  
ratorem et realitatem. vixit. sive iter creaturam et  
deus sit aliquod realis relo ab eterno.

Tertium deo. III.  
de p. b. et ipso  
in quodcumque. q.  
to. art. p. v. v.  
interpretatur  
tertius illud Augustinus  
et tertius Boethius  
lib. de duabus  
naturis et una  
gena est.

**Primum** sic procedit: et arguitur quod non  
potest referat ad crea-  
turam: quod creature referat ad ipsum. si potest est:  
quod potest intelligi de esse causam creature quam intelligi  
est creature referat ad deum. Tertius in quartum  
causam referat ad creature. quod potest intelligi referat ad  
creature quam creature ad ipsum: et per hunc non potest referat ad  
creature: quod creature ad ipsum: est etiam. Quarto non potest creare  
quod creature creaturam: si potest est: quod deo creare creature  
est deo et creature referuntur ad invicem in eo quod creas et  
creaturam. Quinto nullum tempore est causa vel ratione eternitatis: sed  
relo creature ad deum est quod tempore vel deo ad crea-  
turam: qua est creatura est eterna: quia ista ab eterno  
non conuenit deo. quod relo creature ad deum non est causa: vel ratione  
eternitatis dei ad ipsam: sed potius est.

Verbi gratia

B

## Quolibetti

**Contra** sicut btm Aug. de<sup>o</sup> de nouo referat crea  
turā: vt dñe: qz creatura de nouo sibi su  
būcī vel subdit: vt sua: qz de<sup>o</sup> referat ad creaturā: quia  
creatura referat ad ipm: et nō e<sup>z</sup>.

**Respondeo** ad ista qnē vñt gdā: qz de<sup>o</sup> refer  
tur ad creaturaz fm z<sup>z</sup> gen<sup>o</sup> cāe. s.  
formalis exēplaris: efficientis: et finalis. mō vñt: qz relo  
nes: qz sequunt̄ deū fz rōnē cāe exēplaris et efficientis cō  
ueit̄ deo. nō qz creatura referat ad ipz: imo e<sup>z</sup>: relones  
opposite pueniūt creature: qz de<sup>o</sup> referat ad ipsaz: et dñt:  
qz eadē est relo: fm quā creature est creabilis creanda:  
et creatā: sīc ēt ex pte dei: vt vñt: eadē rō est: fm quā de<sup>o</sup>  
est creatiūt: creaturus: et creās: et iż relo effectus cāe effi  
cientis pueniat creature: qz de<sup>o</sup> referat ad ipsam: tñ vñt: qz  
noua noiat̄ bz relonis antiq: qz de<sup>o</sup> dī relatiūt dñs: vñl  
creās ex tpe puenit̄ deo pp nouā relonē creature ad ipz.  
Relo aut̄ exēplaris: qz de<sup>o</sup> referat ad creaturā: vt exem  
plar stituit: vt vñt esse eentie creature: et iż ipsa referat  
ad ipz: vt exēplari: qz ipē referat ad ipsaz: vt exēplar: et n  
e<sup>z</sup>. Relones at: qz pueniūt deo fz habitudine cāe finalis:  
pueniūt deo: qz creatura referat ad ipm: et nō e<sup>z</sup>: qz isto  
mō: vt vñt: referat creature ad deū: sīc mēsuratū ad mē  
surā. In talib<sup>z</sup> aut̄ mēstura referat ad mēsuratū: qz mēst  
rat referat ad ipsam: et nō e<sup>z</sup>. Or aut̄ de<sup>o</sup> fm habitudine  
cāe finalis referat ad creaturā vt mēstura ad mēsuratū.  
oñdūt sīc: qz de<sup>o</sup> est finis inqzū bz in se plenitudinē ois  
pfectiōis: p hoc aut̄ est mensura oīum: qz plena pfectio  
dei itellectu diuino appreheſela et explicata fm diuersos  
gradus imitabilitatis mēsurat oēz entitatē: et pfectiōez  
creature. Ista aut̄ nō vñr mibi bñ dicta: et p qzū ad  
hoc: qz vñt: qz eadē est relo: qua creature est creabilis et  
creata: qz relo: qz seq̄t̄ creature: fm qz est creata: funda  
tur sup eentia creature. relo aut̄: fm qz creature dī crea  
bilis: fundat̄ sup po<sup>o</sup> actiua del. qz nō sunt eadē relo: cu  
nō hēant idē fundamētu: vtrāqz assump̄ta pbo: et pmo  
pma: qz relo: qz creature referat ad deū: vt creatā: est re  
latio realis: talis aut̄ nō pōt̄ fundari sīc aliqd: qz sit in  
deo: cu nō referat relo reali ad creaturā: g oī: qz fur  
det sup nām creatā. Hcdm pbo sic: qz illud: per qd  
creature est creabilis: est fundamētu relonis creature  
inqzū est creabilis: hoc aut̄ est po<sup>o</sup> actiua del. qz tē. Mi  
noz̄ bz pslī adhuc pbo. Ad cni<sup>o</sup> euiderit̄ sciēdūz  
est: qz pole dī dapl̄. vno mō dī aliqd pole subiue illud  
s. qd est in po<sup>o</sup>: vt sit subm alici<sup>o</sup> actiua superuenientis et  
inherētis. Alio<sup>o</sup> dī aliqd pole obiue illud. s. qd natū  
est ee obm alic<sup>o</sup> po<sup>o</sup> actiua pducētis. creature aut̄ nō po  
test vici pmo possibilis creari. sed scđo: qz qd dī pmo  
do pole fieri necio supponit aliqud subm in sua pductōe  
fm qz bz: qz sit pole fm po<sup>o</sup> passiuā: sīc dīcāt pole sub  
lectū recipi ens: sīc illud: qd recipi insubo: sīc ipsum  
cōpositū ex subo et forma acgsita. semp. n. pductōi tali  
possibili pslī pslī aliqd subm pole fm po<sup>o</sup> passiuaz.  
creatiōi aut̄ creature nullū subz vel po<sup>o</sup> passiuā pslī po  
nit, et iō nō pōt̄ dici creature possibilis creari subiue.  
Relinḡ g: qz dī possibilis creari obiue: qz nata ē ee  
obm po<sup>o</sup> dei actiua: qd aut̄ sīc pole bz: qz sit pole a po<sup>o</sup>  
actiua: cui<sup>o</sup> natū est ee obm. po<sup>o</sup> aut̄ cui<sup>o</sup> creature nata ē  
ee obm. pductiū p ipsaz: et p qz est creabilis: est sola po  
tētia dei actiua. qz creature bz: qz sit possibilis creari: sī  
cē qz sit creabilis p solā po<sup>o</sup> dei actiua: et sīc pbat̄ est  
mior pslī. Scđo vñr mibl male dicere qz tū ad bz:  
qz ponit nouā noiat̄ deo puenit̄ fm antiq: relones:  
qz vñuqz natū ē denoiari ab aliq: qd bz tādiu: qd iu  
llud bz: sīc de<sup>o</sup> bz ab eterno relonem dñs et creatis: po  
tuit ab eterno denoiari fm tales relones. Sz forte

## Questio

diceret: qz ē aliqd exēplar: rōne cui<sup>o</sup> dñr de deo: et deno  
minat̄ deum exēpte et nō ab eterno: iż deo pueniat̄. sicut  
actus creandi deo puenit̄ ab eterno: nō tñ ipm denoias  
ab eterno: vt de<sup>o</sup> dīcāt ab eterno creare: qz creare ipo  
tat vñtra actū creādi actualē exētiā creatio. Nō va  
let hoc. p qz saltez vñz eēt dicere: qz in deo eēt relo dñy  
ab eterno: cuius oppositū dicit Augu. Scđo. qz relo  
nō pōt̄ ee sine eo: qz importat extrinsece. s. sine correlati  
uo. relatiua. n. fm qz b<sup>z</sup> sunt silnā: et iż statiz cu est rela  
tio: neclaro oī ponere correlatiū sibi corrīdēs vel fm  
ee reale: vel fm ee rōnis: fm qd relo exigit: et iż nō pōt̄  
relatio ipediri a denoiaendo illud: in quo est pp defectū  
alicui<sup>o</sup> extrinsece iportati. Secus aut̄ eēt de actu creā  
di ponēdo creationē actionē in deo: qz pōt̄ ee absq; eo:  
qz importat extrinsece: qz iż relones sint simul nā: nō  
tñ opz funda<sup>o</sup> ea p eē simul nā. Tertio male vñt de  
hoc: qz ponit: qz relo exēplaris det creature esse eentie:  
vt patebit ifra qnē de eentia et eē. Quarto deficiūt:  
qz illud: qz vñt de relatōe dei ad creaturā fm rōnē cāe  
finalis est h̄ eos: qz sicut non iż deus est cā efficiēs crea  
ture: qz creature est effectus: iż e<sup>z</sup>. Ita et nō iż de<sup>o</sup> est cā  
finalis creature: qz creature ordinat̄ ad ipm sicut ad fū  
nē: imo e<sup>z</sup>: qz de<sup>o</sup> non bz a creature: qz sit cā finalis: si g  
pp p<sup>z</sup> nō iż de<sup>o</sup> referat ad creaturā: qz creature ad ipm:  
iż e<sup>z</sup> fm habitudinē cāe efficiētis. Ita et fm gen<sup>o</sup> cau  
se finalis nō iż deus referat ad creaturā: qz creature ad  
ipm: iż e<sup>z</sup>: cuius oppositū ipsi pontint. Quinto male  
vñt in hoc: qz ponunt deū fm rōnē ee finales in clūram  
creature: qz mēstura ppris dī illud: quo cognoscit̄ quātū  
tas vñiusciuisq; et qz pfectio eentialis vñiusciuisq; rei  
est aliquo mō qz titas eius fm qz dicimus vñā nām b̄re  
maiorē pfectiōe qz alia. iż illud: quo certificat̄ gradus  
nobilitatis et pfectiōis vñiusciuisq; dī eius mēstura.  
hoc aut̄ in vñquocq; gñē pfectissimū illius gñis: gñā  
liter aut̄ respici quoūcūq; entiū sic se bz dēns: iż bz nō  
pueit̄ sibi ex hoc: qz est finis: qz et ipm mēsturatū inueni  
tur ee finis ipsius mēsture: iż nō e<sup>z</sup>: iż hoc pueit̄ sibi inqzū certifi  
cat qz titat̄ cuiuslibz pfectiōis et entitatis: iż ee cām fi  
nalē conuēt̄ sibi ex hoc: qz oīa ordinant̄ in ipm sicut in  
suu bonū: pp qd oīa sunt ipse. n. est bonū et pfectissimū  
ois creature: iż n. rō mēsture requirant̄ in deo  
plenitudinē pfectiōis: tñ illa plenitudo pfectiōis alr  
bz rōnē finis: talz rōnē mēsture. bz. n. rōnē mēsture in  
hoc: qz certificat̄ gradū cuiuslibz pfectiōis: iż rōnē fi  
nis in hoc: qz est bonū: et pfectissimū oīum. Et iż ul  
est dbz: qz qd dī deū referri ad creaturā: qz creature ad  
ipm vel e<sup>z</sup>: ly qz itelligit̄ vel fm qz pōt̄ reduplicare re  
lationē: vel fundamētu relonis: si reduplicet relationē:  
sensus est: qz relo vñl sit cā relonis alteri<sup>o</sup>: sic dico: qz si  
relo rōnis tñ est bincinde: neutra est cā alteri: iż funda  
tur relonis rōnis in deo qz tū ad relones rōnis: que deo  
puenit̄ ab eterno: est cā vtriusq; qz relo rōnis: cum sit  
erdo pñs res itellectas: ex hoc qz nate sunt itelligi in or  
dine adiūcē: pueit̄ ex eo: p qz res nate sunt itelligi in or  
dine adiūcē. Sz pma cā: et rō qz de<sup>o</sup> et creature nata  
sunt itelligi adiūcē fundamētu relonis rōnis in deo: qz  
pma rō: qz de<sup>o</sup> et creature itelligunt̄ vt creatū et creab  
le est po<sup>o</sup> actiua dei: et sīc pōt̄ rō qz intelligunt̄: vt exē  
plar et exēplari est eentia diuina oīa reputās: iż tē. Si  
aut̄ accipiat̄ relo rōnis in deo: et relo realis in creature:  
sic iż relo realis i creature possit ee rō relonis rōnis in  
deo: nō tñ e<sup>z</sup>: et bñus rō est qz tū ad pñm: qz rō relonis  
rōnis est illud: per qd aliqua nata sunt intelligi in ordiē  
adiūcē: iż relatio et dependentia realis alicuius ad alte

rum est nata facere ea intelligi in ordine adiuncte. ḡ t̄. C̄ R̄no sc̄d̄ est ista: q̄ nulla relō: q̄cūq̄ sit illa: est causa saltes actiua alic̄ realis: vel ēt p̄a<sup>u</sup>: q̄ talis cā est p̄a<sup>a</sup> actina: vel p̄a<sup>m</sup>: t̄ iō relō rōnis in deo non est cā relōnis realis creature. C̄ Si aut̄ fiat reduplicatio fundamēti relōnis: sensus ē q̄onis q̄rere: vt̄ funda<sup>u</sup> relōnis: q̄ ē in deo sit cā fundamēti relōnis: q̄ est in creatura: v̄l e<sup>z</sup>. C̄ Et ad h̄ dōm: q̄ semp fundamētu relōnis rōnis in deo est cā efficiēs et finalis fundamēti relōnis realis in creatura: q̄ de<sup>e</sup> ē cā efficiēs et finalis oīs ei<sup>o</sup>: q̄ ē in creatura: t̄ p̄i p̄telligit fundamētu noue relōnis creature se h̄re p̄a<sup>u</sup> ad suā corr̄idētē: q̄ pa<sup>u</sup> se h̄re suā nouā relationē innenit p̄us in eo: in quo intenit p̄us rō pa<sup>u</sup> cuſuciq̄ nouitatis: rō at pa<sup>u</sup> cuiuscūq̄ nouitatis p̄xi<sup>u</sup> iuenit in creatura q̄ in deo: siue illa nouitas sit q̄tu ad ēē reale: resp̄cū cui<sup>u</sup> sola creatura se h̄z p̄a<sup>u</sup>: siue q̄tu ad esse rōnis. Jō p̄us intelligit creature se h̄re passive ad suā nouā relōne: q̄ de<sup>e</sup> ad corr̄idētē relōne rōnis: t̄ q̄tu ad hoc creature p̄us referit ad deus: q̄z e<sup>z</sup>: t̄ sic p̄z: q̄ rō referēdi deū ad creaturā q̄nq̄z est fundamētu relōnis ex̄n̄tis in deo: q̄nq̄ relō realis ex̄n̄tis in creatura. Ad p̄m in oppo<sup>m</sup> dōm: q̄ nō p̄bat: n̄i p̄ fundamētu relōnis rōnis in deo est cā relōnis creature: t̄ sūi cā fundamētu: v̄n q̄n d̄r: q̄ de<sup>e</sup> f̄m q̄ cā efficiēs: vel creāda referit ad creaturā: v̄x est nō formalis: t̄ fundar̄talit̄: q̄ de<sup>e</sup> non referit formalis ad creaturā p̄ illud: q̄ ē cā efficiēs creature: q̄ sua cālitās nō est sua relō: t̄ fundamētu sua relōnis: t̄ p̄ h̄ p̄z ad z<sup>m</sup>. Ad z<sup>m</sup> dōz: q̄ rō illa l̄z p̄bet: q̄ relōnes: q̄ ueniunt deo ab eterno nō ueniunt ei: q̄ creatura referat ad f̄pm: non t̄ p̄bat hoc de relō nib<sup>u</sup>: que ueniunt deo ex̄ tpe. Qd. V.



B secundū sic p̄cedit v̄l: q̄ aliq̄ relō realis sit iter deū et creaturā ab eterno: q̄ relatio creature: vt̄ creatura est ad deus: est relō realis: sed ista est ab eterno: ea dē. n. v̄r esse relō creature: vt̄ est creabilis: t̄ vt̄ est creāda: t̄ vt̄ creatā: cū oīa sibi ueniāt p̄ eadē creationē passiuā: t̄ relō: q̄ sibi uenit: vt̄ est creabilis: vel creāda cōnenit sibi ab eterno. ḡ v̄r: q̄ etiāz relō: q̄ sibi uenit: vt̄ creatā: ueniat sibi ab eterno. C̄ P̄. obm̄ itellus divini itelligētis creaturam ab eterno ē aliquid reale aliud ab eo: aliquis de<sup>e</sup> itelligēs creaturā ab eterno itelligeret nibil: vel signētū: t̄ creatura nō p̄t h̄re ēē reale: gn̄ bēat relōne realē ad deū. ḡ t̄.

**Contra** solus deus est ab eterno: t̄ relō realis creature ad deū nō p̄t ēē de<sup>e</sup>. ḡ t̄.

**Respondeo** dōm: q̄ ipole est relōne realē in actu esse iter deū et creaturam ab eterno: supposita nouitate creature: sicut supposita fides: q̄ oīm relōne realē iter deū et creaturā op̄z fundari super creaturā: q̄ de<sup>e</sup> nō p̄t ēē subīt accītia: t̄ in creatura non p̄t fundari relō realis ab eterno. ḡ t̄. Ma. p̄z. Mi. p̄bo: q̄ relō realis in actu regrit fundamētu realē in actu: q̄ ēē relōnis p̄supponit ēē fundamēti. t̄ milīlū ēē realē in actu babuit creatura ab eterno: vt̄ ifra p̄babūt. ḡ in creatura non potuit ab eterno fundari aliquid relō realis. C̄ Ad p̄m in oppo<sup>m</sup> dōm: q̄ minor est falsa. Ad p̄bōnēm aut̄ dōm: q̄ creatura nō est creabilis: vel creāda p̄ creationē passiuā: n̄i p̄ po<sup>a</sup> delactiā: vt̄ p̄dīctū est: t̄ p̄ ei<sup>u</sup> p̄positū eternū cōuenit creature: q̄ sit ab eterno creāda. C̄ Ad z<sup>m</sup> dōz: q̄ illud: q̄ de<sup>e</sup> itelligit intelligēdo creaturā ab eterno: nō vt̄ enūtibile: t̄ vt̄ sim p̄pliciter est aliquid reale abstrabēs p̄ rōne itellindī ab esse in po<sup>a</sup>: q̄bz in po<sup>a</sup>: t̄ ab esse in actu: q̄bz in tpe. Ita q̄

nā creāda vt̄ sic itelllecta est indēns ad esse in actu et ad eētia in po<sup>a</sup> f̄m aut̄ q̄ de<sup>e</sup> itelligit ab eterno creaturaz vt̄ enūtibile: ita q̄ itelligit ēē enūtido eam eē: vel nō ēē: sic itelligit ēē h̄re eē reale aliud a se ab eterno in po<sup>a</sup> tñ: t̄ habituraz ēē actuale a deo in tpe. hoc aut̄ nō ē oīm nibil vel signētū itelligere: q̄ p̄uz nihil oīm entitatem tollit: t̄ sūr p̄uz signētū. De<sup>e</sup> aut̄ intelligendo creaturā ab eterno itelligit in po<sup>a</sup> sua actina.



**Ostea** q̄reban̄ duo p̄tētia ad nāz assumptā. p̄m pertinet ad uerionē alie<sup>u</sup> in ipsam: t̄ est v̄ru<sup>z</sup> dimētiones panis possint uerti in dimētiones corp̄is xp̄i fz p̄tēt ad eē in sacro: q̄ p̄leḡ uerionē: t̄ est vt̄z aia xp̄i sit i sacro altaris vi sacri. Q. VI.



**B primū** sic p̄cedit: t̄ar: q̄ di- mētiones panis nō pos- snt uerti in dimētiones corp̄is xp̄i: q̄ si dimētiones p̄ais possent uerti in dimētio- nes corp̄is xp̄i: dimētiones diuersor̄z panū in diuersis locis existiū possent uerti in dimētiones corp̄is xp̄i: t̄z h̄ est ipole: q̄ t̄c x̄ps p̄ suas p̄pas dimētio- nes: in q̄s fieret conuersio: eēt in illis diuersis locis: in q̄b erat p̄aēs: quo<sup>z</sup> dimētiones ponunt uerti: t̄ p̄t̄s eēt in illis diuersis locis localr̄: q̄ eē p̄ suas dimētiones in loco: est esse in eo localr̄. hoc aut̄ est impole. ḡ limpole est dimētiones diuersor̄z panū in diuersis locis existen- tiū uerti in corp̄ xp̄i. ḡ t̄.

**Contra** de<sup>e</sup>p̄t facere: q̄ malū est. s. conuertere subām panis in subām corp̄is xp̄i. ḡp̄t facere: q̄ minus est. s. conuertere accidēs vnius in accidēs alterius. s. dimētiones in dimētiones.

**Respondeo** dōm: q̄ de<sup>e</sup>p̄t uerti dimētio- nes panis in dimētiones corp̄is xp̄i: t̄ nō solū dimētiones vni<sup>u</sup> panis: imo ēt pluriū panū in diuersis locis existiū q̄ sicut d̄cīn est: de<sup>e</sup>p̄t uerte- re q̄tūq̄z creaturā in q̄zcuq̄z: f̄m aut̄ oīs de<sup>e</sup>p̄t uerte- re oīs formas: q̄ cōicant in mā in inīcē: t̄z dimētiones p̄ais et corp̄is xp̄i cōicant in mā saltē remota. ḡ t̄. C̄ Ad euidentiaz aut̄ solonis rōnis facte in h̄riū notan<sup>m</sup>: q̄ f̄m q̄sdā corp̄ xp̄i facta uertiōe subē pāls in ip̄z d̄r esse in loco vbi remāet q̄titas p̄ais nō localr̄: vel situālī: t̄z fz q̄sdā relōne realē. Ita q̄ corp̄ xp̄i cōicē sacralr̄ in loco vbi remāet q̄titas p̄ais est ip̄z h̄re relōne ad ip̄z dimētio- nē ex̄n̄tē i loco illo: nec realr̄: t̄ pp h̄ d̄r corp̄ xp̄i eē ibi realr̄ f̄m eē sacrale sibi sacralr̄: q̄ illa dimētio h̄z hitu- dinē ad cōp̄ xp̄i n̄ ex̄ iſtitutōe h̄uana: t̄z ex̄ uertiōe rea- li f̄ca v̄tute diuina: t̄ q̄ nō est icōueniēs idē h̄re relōne realē ad pla ex̄n̄tia in diuersis locis: sō nō ē icōueniēs: nec ipole corp̄ xp̄i eē sacralr̄ in diuersis locis. Unī fz h̄. nō est imaginabile: vt̄ gdā ponūt: q̄ corp̄ xp̄i sitūt in loco dimētioneis: vel applicet ibi localr̄: nec est corp̄ xp̄i in loco dimētionei: n̄i fz dīt manēt dimētiones ille in loco p̄mo. Hoc ḡ sī sit ita: vt̄ ponunt iſtī facia uerionē diuersor̄z panū in diuersis locis ex̄n̄tīz in dimētiones corp̄is xp̄i: aut̄ remāet subjecta dimētionei ueriose in illis diuersis locis: aut̄ nō. sī nō: t̄c dōm est ad argu- mentū: q̄ minor est falsa: cū sua p̄bōne: q̄ f̄m h̄ corp̄ xp̄i: nec per suas dimētiones: nec p̄ aliud est in illis locis: vbi fuerūt dimētiones ueriose: sicut nō manēt corp̄ xp̄i in loco vbi p̄us fuerit subā ueriose in ip̄m: n̄i manētī bus accītib<sup>u</sup>: t̄ fz diu manēt accītia subē ueriose: sī ūt̄ facta uerionē manēt diuerse subē diuersorum panū: quo<sup>z</sup> dimētiones sunt ueriose in illis locis: t̄c corp̄ xp̄i per suas dimētiones erit in illis diuersis locis: nō t̄i lo- derueus S z

Elde p̄fīlēm  
r̄tōnē ad  
banc q̄nē a  
ubrili sc̄o  
in quolibetq.  
q. lo. art. p.

Elde in bac-  
mā de relōne  
deū ad creatu-  
rā dōm̄ p̄sen-  
tā. di. 30.  
per tōm̄z et si-  
vis adhuc cu-  
rit̄ videre  
op̄ione phōz  
circu doc̄ re-  
dras diligē-  
ter Joānē d  
bachōe p̄to  
sc̄m̄. dōt̄.  
z. t̄. 30.

## Quolibetti

caliter: et quod dicitur: quod est in loco per suas dimensiones est esse in loco localiter: disco quod non est verum velut sed solus quod aliud est in loco immediate per suas dimensiones secundum tractum proprium dimensionum ad dimensiones loci: in quo localiter esse dicitur: sed quod aliud dicitur esse in loco per suas dimensiones non secundum tales tractus: sed secundum esse relatum: qualis modus esset dictus est de corpore Christi: esse sic in loco per dimensiones suas non est esse in loco localiter: sed est breve ratione ad locum: et isto modo potest id est esse per suas dimensiones in diversis locis: sicut est idem potest habere ratione equalitatis per suam quantitatem ad illam: quod sunt in diversis locis: et sic corpus Christi per suas dimensiones habet rationem ad diversas subiectas diversorum panum existentes in diversis locis: quorum dimensiones sunt puerse in dimensiones corporis Christi. Quidam autem dicit: quod corpus Christi non est in sacro localiter: quod certitas corporis Christi ibi existens puerat ista opinione: quod est occupare locum non autem puerat actu intrinsecum quod est dare esse certum. et hoc dicit: quod potest esse sub figura hostie. Sed istud non videtur mihi bene dicendum: quod certitas possit absoluiri ab hoc: quod est breve esse se tota aliquod continet: sicut per ipsum de utilitate spiritus non tamen potest absoluiri ab hoc: quod est breve pates situatas ab initio situ distinctas: et idem opus pates corporis Christi ybicum ponant esse situ distinctas: nisi ybi ponant modo relativo: sicut ponunt per potest et idem ipole est pates corporis Christi ybicum quod ponant eo modo quo videtur ista per potest imaginari ipsum esse in hostia non esse magis distinctas quam distinctatio totius hostie: videtur quecumque imaginantur corporis Christi situari in loco hostie: ipole est quod ponant alios pates corporis Christi esse distantes: seu locum proximum hostie: nisi ponant: quod membrum Christi adiuvante pluribus faciet: quia sunt sibi loco in quantum de potest face re duo corpora esse in eodem loco: et duas pates eiusdem corporis adiuvante applicatas: sicut si ponant brachium sibi cum pectore: nubila autem tale ponimus in corpore Christi paterest in sacro: nec deceret: quod hoc fieret. Tunc tota terra posset videtur diuina ueriti in corpore Christi: et tuus oportenter: quod corpus Christi secundum modum: quo est in sacro tota terra occuparet: quod secundum modum predictum est in tota terra: et in quilibet eius pate: nec potest dici: quod darest sibi extenderet se ultra dimensiones suas ad hunc: quod sic est in tota terra: quod hunc est ipole: nisi se extenderet extremitate in proprio loco huic huane: et id videtur mihi scoueniens ponere: quod propter hunc totum corpus Christi possit esse sub figura hostiae: quod certus est non occupat ibi locum: est quod secundum modum esse est: quod ibi est non est nata occupare locum: quod non est ibi per situalem applicatioem: sed illud tantum mediocriter dicitur esse sibi: puta hostia hunc occupare locum: et id tantum locum debet sibi certum hostem: et non auctor nec bimini: et id ista per potest non videtur ubi: nec enim per passus: quod secundum modum est facile sit soluere multa: quod videtur difficultate circa corpus Christi in sacro. Si autem per potest non est ubi nescio potest ostendere modum illud quod corpus Christi sit in sacro: sed prout ueritatem assigno modum illud: scilicet quod modus ille est modus non essendi localiter: et per hunc opus soluere difficultatem: quod sunt circa corporis Christi: quod non est in diversis locis: et eodem modo solueret quod est in diversis locis per hunc: quod ueriter est diversae dimensiones diversorum panum in diversis locis existentes in eis dimensiones: quod per talem uersionem non est esse localiter alicubi: et eadem difficultas est de eis: quod nunc sacratior hunc in diversis locis: et de eis: quod brevi in diversis locis: si ueriter est dimensiones in diversis locis.

**S**ecundum sic procedit: arg: p: ania  
xpi sit in sacro altaris vi sacri: qz illud e:  
in sacro vi sacri: in qd couertis suba pa-  
nis: sed B est etia: pbō: qz forma panis

Qd. VII.

## Questio

**A**uerit in forma subalez corporis xp̄i: nulla aut̄ for<sup>a</sup> subal-  
lis est in corpe xp̄i: nisi alia, ḡ r̄c. C **S**i dicas: q̄ alia ē in  
sac̄o vtute sac̄i nō fm q̄ alia: s̄z fm q̄ for<sup>a</sup> corpeitatis:  
q̄ q̄ ēē corp̄eu: z ēē aliatū sunt intentiōes qdā: Intentiōes  
aut̄ se bñt p acc̄is ad Auerſiōe: q̄ fit in re: ḡēē corp̄eu: z  
ēē aliatū se bñt p acc̄is ad Auerſiōe illā: cū sit Auerſiō  
rei i r̄e: s̄z eoz: q̄ se bñt p acc̄is ad aliq̄z Auerſiōe vnuz  
nō est magis termini: q̄ alind. ḡ nō pot̄ dici: q̄ ania magis  
s̄t ibi fm q̄ dat ee corp̄eu: q̄ fm q̄ dat ee aliatū.  
**C** P. in couersione: cui<sup>r</sup> termini sunt res: equalit̄ res se  
bñt: q̄ sunt eadē res eentialr: s̄z ee corp̄eu: z esse aliatū  
q̄tū ad ee subale sunt eadē res eentialr: ḡequalit̄ se bñt  
ad Auerſiōe: qua Auerit̄ panis realit̄ in corpus xp̄i: z p̄  
p̄s equalit̄ se bñt ad hoc: q̄ sint termini Auerſiōis.

**Contra** q̄ est in sacro x̄citatīe: nō est ibi vtute  
sacri: s̄ aia est in sacro x̄citatīe: vt oēs  
doctores ponūt. ḡ t̄. C. P. corp⁹ p̄stitutū ex aia: r̄ p̄ma  
mā est gen⁹ ad hoīem: r̄ de illo corpe bō nō p̄t dicere  
xuenienter corp⁹ meū: s̄ corp⁹: ḡ sum ego: s̄ic r̄ de aial:  
ḡ ē gen⁹ ad hoīez: bō nō p̄t xueniēter dicere: b̄ est aial  
meū: sed anial: qd̄ suz ego: s̄ corpus: in ḡ fit xuersio pa  
nis: est corp⁹: d̄ quo bō xueniēter p̄t dicere corp⁹ meū.  
vñ r̄ in forma x̄screādi dī: boc est corpus meū. ḡ nō fit  
xuersio in corp⁹ cōpositū ex aia et mā: r̄ hoc nō est nissi:

**Respondeo** Q[uod] nō sit uersio in oīaz. g[ra]m. t[er]t. d[icitur] d[omi]n[u]s: q[uod] circa hoc est 3<sup>o</sup> modus d[icitur] c[on]cedi y[n]us modus dic[et] d[icitur] est: q[uod] corp[u]s: q[uod] est p[ro]p[ri]e[ti]as bo[vi]s: t[em]p[or]e in q[uod] sit uersio panis nō est aliqd sp[iritu]l[em] ex mā t[em]p[or]e suba[li]: s[ed] est ipa mā affecta q[ui]litate: t[em]p[or]e ista p[ro]p[ri]e[ti]as ponit: q[uod] aia nō sit ibi q[ui]liter cu[m] v[er]bi sacri. S[ed] iste modus d[omi]ni nō v[er]bi m[an]i bi verus neg[ati]v[us] q[uod] aut intelligit: q[uod] tot[us] panis ueritat[er] in corp[u]s illud sic docim[us] ita. s[ed] q[uod] mā panis ueritat[er] in māz: t[em]p[or]e panis in q[ui]litate: aut q[uod] tot[us] panis ueritat[er] in māz t[em]p[or]e q[ui]litate sic affectā. [S]i p[ro]p[ri]o. s[ed] q[uod] tūc illa uersio equaliter posset dici trāsaccidētatio: sicut trāsubstantiatio: sed hoc est falsum: q[uod] nullus ponit: vel dicit illa conuersione ē et trāsaccidētationē: s[ed] t[em]p[or]e trāsubstantiō ē g[ra]m[at]icā. s[ed] uersio ē ueritat[er] in corp[u]s: t[em]p[or]e in q[ui]litate: aut q[uod] tot[us] panis in māz: t[em]p[or]e q[ui]litate sic affectā.

pōrē: q̄ sit uersio in cōtitatē: vel quodcuq; accidē.  
¶ Ite nūlūs ponit: q̄ sit ibi cōtitatē: nīl cōmitatiū:  
s̄ illud in qd̄ sit uersio est ibi vi sac̄i: et non tñ cōmi-  
tatiū: ḡnō sit uersio in cōtitatē. ¶ Ite uersio est in  
verā carnē: sed mā sola cu cōtitatē nō d̄stelit verā car-  
nem: ḡ non est ibi uersio in mām et cōtitatē. ¶ Si aut̄  
dicat scđo mō: tra qr̄ uersio sit in subam in actu: sed  
sola mā nō est suba in actu. ḡr̄c̄. ¶ Item conuersio fit  
in verā carnē xp̄i: mā sola nō est h̄. ḡr̄c̄. ¶ Si dicas:  
q̄ mā qualitatibus substrata possit dici vera caro. con-  
tra: qr̄ sola materia substrata qualitatibus nō pōt dici  
vera caro substrataliter: qr̄ caro est caro subaliter pal-  
quā formā subalem: uersio aut̄ fit in illud: q̄ est caro  
subaliter et in actu. ḡr̄c̄. ¶ Itē s̄i sola materia d̄r̄ caro  
per hoc: q̄ substrata cōlitatibus: eodez modo poterit di-  
ci corpus animatū p̄ h̄: q̄ est substrata anime. Ip̄t aut̄  
negant corpus animatū vt animatū eē ibi vi sac̄i. ḡ ea-  
dē rōne: nec eēt ibi caro: nec caro vt caro vi sac̄i: q̄ est  
incōueniens. ¶ Scđus modus dōi est: q̄ in corpe xp̄i  
est aliqua forma subalis p̄ter aiaz: qua b̄z eē corp̄: et in  
istā formā uertit̄ forma panis et nō in aiam: et fīm istā  
positionē aia nō est ibi ql̄tercuq; vi sac̄i: s̄i tñ cōmi-  
tatiū. Doliua aut̄ precipua istoz: et alioz p̄cedentiuz  
posita sunt in ar̄o ad verāq; partē. ¶ Istam aut̄ posi-  
tionem nō credo esse verā: qr̄ nō credo plures formas  
substratales eē in eode: pbare aut̄ hoc ad presens sup-  
sedeo: quia nimis longum eēt. Illud autem: q̄ est quā-  
tus ad istum articulum cōtra ynitatem forme soluam.

R̄n̄lo  
Parlm̄ mor-  
dus dicēdī t̄  
est Egidij ro-  
mani ipsoeze-  
male, ZS. Z9  
t̄. 30.

**Sed mod⁹  
dicendi & est  
scot. 4. sens⁹  
dſt. xj. qđ. 3.  
arilci. 2.**

Gonira

**Lem⁹ mod⁹  
dicēdi tē bñ  
docio. 4. fn.  
dist. allegata  
epio ppaia.**

**C**tert<sup>m</sup> modus dōl est: q̄ sit uersio forma panis in siam: ita q̄ aia sit vi sacri in facto put dat eē corporeū: siue put est forma corporeitatis: sed est ibi xcoitatiue put est aia: t̄ b̄ p̄ videt mīhi pbabilior: t̄ banc intēdo declare: t̄ p̄ q̄tū ad b̄: q̄ ponit uersione fieri in siam. scđo q̄tū ad hoc: q̄ ponit: q̄ sit uersio in siam fin q̄ est forma corporeitatis: t̄ q̄ fm q̄ b̄ est in sacro vi lacrameti. s. fm q̄ forma corporeitatis: fm aut q̄ aia con cōitatiue. **P**rimū p̄z faciliter p̄cedentib<sup>s</sup> sic: q̄ sicut ostēluz est: de p̄t uertere tali mō uersionis qdcūq̄ creatū in qdcūq̄ creatū: vñ p̄t uertere formā lpanis in siam. **Q**uāt ueritat p̄z: q̄z forma panis cōuertū in formā subalē corporeis xp̄i: cu nō ueritat in māz: q̄z tunc totus panis uerteret in mām: cui<sup>m</sup> oppositū est ostēluz: nec ēt ueritū in accīs: vt onīsum est: nulla aut forma subalē: vt suppono ad p̄nū: est i corpore xp̄i: nisi aia rōnalis tū: forma igit̄ panis ueritū in siam. **A**d declaratiōez aut scđi notandū: q̄ q̄f aliq̄ duo realia: q̄ bus in diuersis p̄petūt diuersa: cōcurrūt in eandē essen tiā: aliq̄d reale p̄t dīci uenire illi essentie vnius: ita q̄ nō rōne alteri<sup>m</sup>: ita q̄ illud altez: rōne cui<sup>m</sup> dōf nō uenire se b̄z xcoitatiue. vbi grā. in diuinis nā t̄ voluntas in p̄re sunt idē re per eēntia. In illis aut: in q̄bus nā t̄ voluntas sunt diuersa re: aliud cōpetitū: fm q̄ aliq̄d d̄f agere nāliter p̄ eā: t̄ aliud voluntati fm q̄ voluntas est: t̄ fm q̄ aliq̄d agere d̄f agere voluntarie per eā: t̄ iō dicimus: q̄ in p̄re nā diuina vt nā diuina est p̄ncipiū productiū filij: nō aut vt voluntas: vñ aut voluntas d̄f se b̄fē xcoitatiue ad p̄ductōez filij: t̄ sīlīr si eadē qualitas esset calor: t̄ albedo fm q̄ albedo iniūtarer visuz ad vī dendū: sed fm q̄ calor se b̄eret ad doc xcoitatiue: t̄ accīderet fm q̄ calor: q̄ visum imutaret: sic ēt in p̄posito: Iz eadē sit forma corporeitatis: qua bō formalit: t̄ subalē liter est corp<sup>m</sup>: t̄ aia quā ē aiatū t̄ rōnalis: nibil tñ phibet: q̄ ueniat illi forme: vñ est forma corporeitatis: q̄ sit terminū p̄se uersionis panis forme panis in ipsam: t̄ q̄ sibi fin q̄ est terminū talis uersiōis accidat: q̄ sit aia vel aia rōnalis: t̄ p̄nū: q̄ aia p̄cōpationē ad hoc: q̄ est eē terminū uersiōis se b̄eat xcomitatiue: sicut dñm est de voluntate in p̄re in p̄ducēdo filiū. **L**a aut quare aia est magis terminū būi uersiōis fm q̄ forma corporeitatis q̄z fm q̄ aia est: q̄ vība hoc efficiunt: q̄ figurant: siue signant: signant aut aiam eē ibi fm q̄ forma corporeitatis uenit eē terminū būi uersiōis: t̄ nō fm q̄ aiam. **A**d p̄<sup>m</sup> ḡ dōm q̄ b̄f p̄bat: q̄ res: q̄ est aia: ē in sacro vi lacri: nō vñ aia: Iz vñ for<sup>m</sup> corporeitatis. **A**d z<sup>m</sup> dōm: q̄ eē corporeū: t̄ eē aiatū nō sūt intentiōes: vē cādo intentiōes xcept<sup>m</sup> inētis: vel eius rōnis: Iz eoz dīria sit dīria fm rōne: vñ ar<sup>m</sup> supponit falsum. s. q̄ uersio in siam: put dat eē corporeū: sit uersio in itētiōez p̄dcō mō dictā: t̄ nō in re. **A**d z<sup>m</sup> dōm: q̄ Iz eē corporeū: t̄ eē aia tu sunt idē re p̄ eēntia: nō tñ eq̄līr se b̄nt ad hoc: q̄ est eē terminū uersiōis: q̄ si eēt diuersa re: ita vñ eoz eēt terminū uversiōis: q̄ nō altez: pp qd̄ ēt illa res: q̄ vtrū: q̄ istoz b̄z: q̄ sit terminū uversiōis: vñ forma corporeitatis: t̄ nō vñ aia. **E**t iō dōm est ad maiorē: q̄ in cōuer siōe cui<sup>m</sup> terminū est res: ea q̄ sunt eadē re nō oī: q̄p eq̄līr se b̄eant ad b̄z: q̄ sit terminū uversiōis: q̄n accipitūt cū reduplicatiōe. **A**d p̄<sup>m</sup> ad alia p̄te dōm: q̄ aia ē i sacro xcomita<sup>m</sup> fm q̄ aia: Iz vi lacri fm q̄ est forma corporeitatis. **A**d z<sup>m</sup> dōz: q̄ de b̄: q̄ p̄dicat de hoie: p̄t q̄i q̄ dici ab hoie: hoc ē meū: sic suppo<sup>m</sup> meū: vñ suba mea: sic ēt p̄t dici ab hoie de corpe: q̄ est ipē: b̄ est corp<sup>m</sup> meuz: Iz nō dīca<sup>m</sup> cōiter de aial: q̄ est gen<sup>m</sup> ad hoiez: hoc ē aial meuz: q̄ fm yulg<sup>m</sup>: cui<sup>m</sup> filium in loquēdo oī seq: corp<sup>m</sup> vī

esse p̄s fīm rē:z sīt real'r ipse bō:z p̄s tñfī fīm rōnē: vñ qz  
ania rōnalis mñn' trāscēdīt aial fīm q̄ aial q̄ corp' fīm  
q̄ corp':z p̄p boc nō ȝsuevit ita dici aial:q̄ est gen'ad  
boiem:boc est aial meum: sicut ȝsuevit dici de corpore  
boc est corp' meū:qđ quidez corpus pōt accipi:z vt ge-  
nus: z vt pars fīm rōnem.



**Ostea** q̄rebāt s̄ creatureis de qb̄  
qdā q̄rebant̄ in gnāli:q̄dā  
in spāli. In gnāli q̄rebant̄ 4.<sup>o.</sup> p̄m q̄tuz  
ad differre, z<sup>m</sup> q̄p̄ ad narrare, 3<sup>m</sup> q̄p̄ ad  
opari. 4<sup>m</sup> q̄tū ad referrī:q̄iū ad differ  
re q̄rebant̄ duo. p̄m erat q̄tū ad dñiam  
fōmalē iter eē eē cētiā: eē vīz eē eē  
d̄rant re. z<sup>m</sup> erat q̄tuz ad dñiam nūme  
rē: eē vīz duo actū solonumero dñia  
odē subo. **Questio. VIII.**

## Questio. VIII.

**B** **primū** sic pcedis: et arg: qd eē  
et cēntia dñant realit in  
creaturis: qr nulla res ē in actu t in po<sup>r</sup>e<sup>s</sup>  
eiusdē p idē re: s̄z creature p cēntiā ē i po<sup>r</sup>  
ad h: qd sit ens actu: s̄z p ee bz: qd sit ens in  
actu: ergo t̄c. **C** p. nibil pōt vere separari a se ipo: s̄z essen  
tia separat ab esse cū qnqz vpx est dicere: qd essentia crea  
ta nō sit. ergo t̄c.

**Contra** si esse dicit ab eentia: ee aut est suba: aut  
accis: si suba: aut suba: q̄ est m̄a: aut suba:  
q̄ est for: aut xpo<sup>m</sup> ex bis. s̄ q̄l̄ istoꝝ ē eentia. ḡ si ee est  
suba: ee est eentia: si aut ē accus: tūc scq̄ ḡ suba ē ens p  
accis: cū si ens p ee: qd̄ ē scōnueniēs. Itē et qd̄l̄z accus  
est aliq̄ eentia. ḡ ee ē eentia nō dīnt in creaturis.

**R**espódeo circa h̄ sūt tres opiones. p̄ est: q̄ dīc:  
q̄ eē t̄ cēntia dñt re ab<sup>10</sup>: sicut subm̄  
substractū t̄ act<sup>9</sup> sibi inherēs: t̄ mouen̄ ad h̄ rōnib<sup>9</sup> su  
praposit<sup>1</sup>: t̄ ḡbusdā alijs: q̄rū p̄ talis ē: q̄rū eē nō receperū  
t̄ nō p̄cipiatū ē eē in iſinitū: s̄l̄ iſ i creaturis eē nō differ  
ret ab eēntia: eē creature eētē ē nō receptū p̄cise q̄tuz ad  
eē subale: t̄ p̄n̄s nō p̄cipiatū t̄ iſinitū. s̄l̄ h̄ est incōuen̄  
niēs. ḡt̄. C z<sup>9</sup> talis ē: q̄d̄ s̄le ē nō ens: n̄iſ ab alio bēat  
eē nō ē idē cū suo cē: q̄rū eē q̄tuz ē deſe sp̄ ē: z̄ eēntia crea  
ture d̄ sc̄ ē nō ens: n̄iſ ab alio bēat eē. ḡeēntia creature  
d̄t̄ re a suo cē. C z<sup>9</sup> talis ē: nullū p̄ole fit n̄iſ p̄ h̄ q̄ aliſ  
q̄d̄ sibi ip̄xim̄: p̄ q̄d̄ fit actu aliud ab ip̄so pol̄. s̄l̄ eēntia  
creature est pol̄s eē. ḡnō fit actu ens n̄iſ p̄ h̄ q̄ aliud  
aliud ab ea sibi ip̄xim̄: h̄ aut̄ ē eē. ḡeē t̄ eēntia dñt̄ re  
in creaturis: s̄l̄ subm̄ substratū t̄ act<sup>9</sup> inherēs: s̄l̄ ista p̄o  
nō v̄ mibi vera: t̄ h̄ oñdo z<sup>9</sup> rōne. p̄ talis est. suba z̄ple  
ta nullo idigetē se ad hoc: q̄ sit actu n̄iſ agēte. s̄l̄ suba  
z̄pleta ad h̄ q̄ sit idiget ip̄o eē. ḡeē sube ē aliud. xclusus  
itra subain z̄pleta. s̄l̄ itra suba z̄pleta n̄ihil inclidit n̄iſ  
mā: vel for<sup>9</sup>: v̄l̄ p̄po<sup>9</sup>: q̄rū vn̄uqdqz̄ est centia. ḡeē sube  
create est aliq̄ eēntia: assumptas pbo: t̄ p̄ p̄mā: hāc. s̄l̄  
suba z̄pleta nullo idigetē se ad h̄ q̄ sit actu n̄iſ agēte:  
q̄rū p̄ h̄ dñt̄ suba z̄pleta a fo<sup>9</sup>: q̄ h̄ eē in mā: ra mā ipa: t̄  
ab acc̄n̄te: q̄rū illa idiget aliq̄ alio eē se p̄ter agēs: q̄rū for<sup>9</sup>  
idiget mā sustētēte pa<sup>9</sup>: t̄ mā idiget for<sup>9</sup>: s̄l̄ eo: q̄ h̄ eē  
actu: t̄ terminari ad eē actu: acc̄n̄s aut̄ idiget subo in quo  
sit: s̄l̄ suba z̄pleta nullo eē se idiget n̄iſ agēte. C Q̄ aut̄  
suba z̄pleta idiget ip̄o eē ad h̄: q̄ sit planū est. C S̄l̄  
fore dices: q̄rū ista nō xcludit n̄iſ: q̄ suba cōplete in hoc  
dñt̄ ab alijs: q̄ p̄ se p̄ot̄ esse subm̄ eēndi: nō aut̄ alia. itra  
hoc ar<sup>9</sup> sic: q̄rū esse in po<sup>9</sup> subiuia ad eē simpl̄r est cōdūlio  
p̄ mā: t̄ ei<sup>9</sup> q̄d̄ est pura po<sup>9</sup>. s̄l̄ suba z̄pleta nō p̄ot̄ eē p̄  
mā: vel po<sup>9</sup> pura. ḡ nō p̄ot̄ ee: q̄ p̄petas sube cōplete sit  
ee in po<sup>9</sup> subiuia essendi ad actu simpl̄r. C Si dicas: q̄  
p̄petas p̄ māc̄ est ee in po<sup>9</sup> ad eē simpl̄r loquēdo de ee

## Quolibetti

cēntie: nō aut̄ loq̄ndo de eē ex̄st̄tie: ad qd̄ suba sp̄leta ē in po<sup>o</sup>. non valz: q̄ esse simpl̄r est eē in rex nā i actu: eē aut̄ in rex nā i actu: eē eē ex̄st̄tie actualis: ḡ eē in po<sup>o</sup> ad eē subale acīal ex̄st̄tie: eē in po<sup>o</sup> ad eē simpl̄r: z̄e i puro po<sup>o</sup>: q̄ est cū deo māe p̄: nec pōtez cū deo sube cōplete. Cz̄rō talis ē. Illud eē additū ad eēntia creature: aut̄ est suba. gut occ̄ns: s̄i ē acc̄ns: ḡ suba ē ens p̄ acc̄ns: q̄ est sc̄ouenīes: s̄i ē suba: gut ē suba: q̄ ē for<sup>o</sup>: aut̄ suba: q̄ ē mā: gut suba: q̄ est p̄po<sup>m</sup>: s̄i qd̄lz istoz̄ ē eēntia: ḡ adhuc eē ē idē cū eēntia. C Si dicas: p̄ ē in ḡne sube p̄ redactōez: ita q̄ nō est alīq̄ suba. C Lotra. nihil ē in ḡne sube p̄ reductōez nisi sit p̄n<sup>m</sup> sube: eē aut̄ nō p̄t eē p̄n<sup>m</sup> sube: nissi sit for<sup>o</sup>: v̄l inā: vel agēs: q̄ru qd̄lz ē alīq̄ eēntia: ḡ adhuc stat: q̄ eē est idē re cū eēntia. C Si dicas: p̄ nō est p̄n<sup>m</sup> sube q̄tū ad id: qd̄ ē i ḡne: s̄i q̄tū ad h̄: q̄ ē eē ens actu: nō valz: q̄ illud solū ē in ḡne: s̄i p̄n<sup>m</sup> genis: qd̄ est p̄n<sup>m</sup> rel ex̄st̄is i ḡne q̄tū ad illud solū q̄ ē in ḡne: s̄i nulla res ē in ḡne sube nissi per illud: q̄ est sua essentia: vel pars sue eēntie: ḡ s̄i eē ē in ḡne sube p̄ reductōez: ōz q̄ sit essentia sube: vel p̄s eēntie: z̄ sic idē p̄ p̄us. Cz̄rō opio est: q̄ eēntia creature dīc nāz ex̄st̄ie in ḡne cū re<sup>o</sup> ad ex̄emplar diui nū vel p̄stitutē in eē eēntie p̄ illū re<sup>m</sup>: s̄i z̄ dicit eēntia illā cū re<sup>o</sup> ad deū: s̄i cām efficiētē. Cz̄rō ista p̄ v̄l mībi ip̄probabilior q̄p̄ p̄: z̄ p̄ itēdo eā ip̄probare q̄p̄ ad illō: qd̄ dicit q̄tū ad eē eēntie: z̄ ad hoc additū tres rōnes: q̄ru p̄ talis est: nulla relo ē de integratē cuiuscumq̄ ab<sup>o</sup>: s̄i alīq̄ eēntie create s̄i cēntie ab<sup>o</sup>: s̄i cēntie genez ab<sup>o</sup>: puta sube: q̄titatis: z̄ q̄litatis: dico aut̄ ab<sup>o</sup> nō ab eo: q̄ est eē funda<sup>m</sup> relonis: s̄i ab eo q̄ ē b̄re relonē de integratē sua: ḡ relō ad ex̄emplar nō est de integratē cu iusl: s̄i eēntie. ma. p̄z: q̄z ab<sup>m</sup> z̄ relatū diuidunt ex opp<sup>o</sup>: s̄i p̄z p̄phz. 6. metaph. v̄b̄ diuidit ens in. x. ḡfia: z̄ diuidit relonē z̄ alia gnā: v̄nū āt eo<sup>o</sup>: q̄ ex oppo<sup>o</sup> diuidunt nō est de integratē alteri<sup>o</sup>: nissi forte diuidenter: s̄i p̄s z̄ totū: qd̄ nō p̄t dici z̄ relone: z̄ aliy: q̄ nō s̄i ab<sup>o</sup>: ḡ nul larelo ē de integratē ali<sup>o</sup> ab<sup>o</sup>. Mi. et p̄z p̄phm q̄ in p̄ dicto. 6. z̄ in lib. p̄dscamētoz̄ ponit qd̄a gnā ab<sup>o</sup>. Cz̄rō talis ē. Illud: qd̄ est ens rōnis tñ: nō est de p̄stitutōe vel integratē entis realis: s̄i relo ad exemplar circūscripta p̄ta cālitate effectua ē ens rōnis tñ: ḡ nō ē de integratē: vel p̄stitutōe eē realis: s̄i eēntie creature p̄t eē realis: ḡ talis relo nō p̄t esse de integratē ea<sup>o</sup>. ma. p̄z: q̄z ens rōnis: z̄ ens realē ex oppo<sup>o</sup> diuidunt: z̄ lō v̄nū non p̄t eē de integratē alteri<sup>o</sup>. mi. et p̄z: q̄z relo ad ex̄emplar excepta cālitate effectua est relo reputati ad rep̄ntas: talis aut̄ relo ē rōnis: ḡ relo ad ex̄emplar circūscripta cālitate effectua ē relo rōnis: dico aut̄ circūscripta cālitate effectua: q̄ re<sup>o</sup> ad cām efficiētē p̄tinet ad alīud eē. s̄i ad eē ex̄st̄ie. Cz̄rō talis ē. s̄i aīal i cludit ens: ita aīalitas i cludit eēntia: z̄ p̄nū esse eēntie. s̄i aīalitas nō i cludit illū re<sup>m</sup> vt ipsi met dñt: q̄ re<sup>o</sup> ille fñm eos est alīqd additū ad nāz ex̄st̄ie in ḡne. ḡ eē eēntie i cludit talē re<sup>m</sup> ad ex̄emplar. Cz̄rō ip̄probō pōnē p̄dictā q̄tū ad illō: q̄ dicit: q̄tū ad eē ex̄st̄ie: z̄ ita ad h̄ additū vñā rōne: q̄ ta lis ē. Ille re<sup>m</sup>: quēponūt ad deū vt ad cām efficiētē: aut̄ est realis: aut̄ rōnis tñ: s̄i re<sup>o</sup> rōnis tñ: nō p̄t p̄stitue re eē realē ex̄st̄ie: s̄i re<sup>o</sup> realis. 5. q̄ re<sup>o</sup> realis: q̄ ē iter creaturā z̄ deū: fundat̄ sup creaturā ex̄st̄ez actu in rex nā: z̄ h̄ p̄t patere ex s̄i qd̄ne h̄ qd̄lz. ḡ talis re<sup>o</sup> est posterior ordine nāc̄ actuali ex̄st̄ia creature. ḡ nō p̄t p̄sti tuere tale ex̄st̄ia: cū eā ordine nāc̄ sequat̄. C Et lō ē 3<sup>o</sup> opio: q̄ v̄l mībi pbabilior. v̄z. q̄ esse z̄ eēntia dīt penes diuersos modos signandi p̄ modū v̄bi: z̄ p̄ modū nois. Ad cui<sup>o</sup> eūdētiaz sc̄iedū: q̄ s̄i lux lucere z̄ lucidū dñt: ita eēntia eē z̄ ens: ita q̄ eēntia dicit illud: q̄ alīqd ē ens:

## Questio

s̄i lux dicit illud: q̄ alīqd ē lucidū: z̄ eēbhē eēntia: s̄i lucere ē b̄re lucē: ens v̄o ē b̄ns eēntia: s̄i lucēs est b̄ns lucē: specificādo aut̄ i stud ad creaturas: eēntia creature est: q̄ alīqd ē ens creatū: z̄ eē creature ē b̄re eēntia crea tā: ens v̄o creatū ē b̄ns eēntia creatā. C Ex his ḡ itēdo ostendit quō dñt eē: eēntia: z̄ ens: z̄ eē eēntie: z̄ eē ex̄st̄ie deinde ostendit: quō creature nō sit suū eē: nō obstante idētitate re<sup>o</sup> eē z̄ eēntie: postea r̄ndebo obiectōib̄ aduersarioz̄. C De p̄z. s̄i de dñria eē: z̄ eēntie: z̄ eēntie: esse autē eēntie: z̄ eē ex̄st̄ie sic dñt: fin q̄ v̄bū p̄t accipi in vi v̄bi: vel in vi nois. v̄g. currere q̄nīq̄ accipit in vi nois: vt q̄ dicim<sup>o</sup>: q̄ currere ē qd̄a act<sup>o</sup>: nā, p̄pe loq̄ndo zaccl<sup>o</sup> currere formaliter q̄tū ad modū signandi v̄bale: currere nō ē ip̄e act<sup>o</sup>: z̄ est b̄re actū: s̄i currere nō ē ip̄e cursus: z̄ est b̄re cursuz: q̄nīq̄ aut̄ accipit in vi v̄bi: z̄ sic vt dñti est: currere est b̄re cursuz: s̄i līr p̄ hoc v̄bū eē accipit in vi nois: tūc eē stat nō p̄ h̄: q̄ est b̄re eēntia: z̄ p̄ ipsa eēntia hita: z̄ tūc dīr eē eēntie: q̄nī sic accipit in vi nois: eē v̄o ex̄st̄ie dīr put eē accipit p̄pe in vi v̄bi: z̄ tūc eē idē est: ḡ b̄re eēntia: vt dñti ē: ex̄st̄ia v̄o signat ētīpm mo<sup>m</sup> signandi v̄bale p̄ modū nois in q̄tū itēls p̄t ip̄onere voces ad signi<sup>dum</sup> p̄ modū nois modis itēndi z̄ signi<sup>bi</sup>. C Ōtū v̄o ad z̄. s̄i quō creature nō sit suū eē: sc̄iedū: q̄ creatu ra p̄t signari abstrā<sup>o</sup> z̄ sc̄retiū: s̄i bō z̄ huāntas: q̄x v̄nū signat abstrā<sup>o</sup>: z̄ alīd sc̄retiū. C Ulteri<sup>o</sup> sc̄iedū: q̄ in oī creature subsistēre est p̄p̄ plurū eēntiaz p̄p̄ p̄p̄ nē for<sup>o</sup> subalis cū mā: vel p̄p̄ p̄p̄ nē for<sup>o</sup> acc̄ntalis cum sūbō: illud v̄o: q̄d̄ signat sc̄retiū: sicut albū: vel bō: ip̄orat nō ex p̄ncil<sup>o</sup> signato: s̄i ex suo mō signandi: q̄cqd p̄t b̄ri ab h̄ntē nām: a q̄ termin<sup>o</sup> sc̄retiū accipit: z̄ iō sc̄retiū dīr signari p̄ modū toti<sup>o</sup>: abstractū aut̄ nō signat nissi illā nām: a q̄ ip̄oniū: nec ex mō signandi ip̄orat: smo ex suo mō signandi excludit oē aliud ab illā nām abstracte signata: z̄ pp̄ h̄ in creaturis creature sc̄retiū dicta nō est suū esse eēntie: sicut nec est sua eēntia: puta bō nō est huāntas: z̄ h̄ pp̄ pdictā p̄p̄ plurū eēntiaz: z̄ pp̄ illos diuersos mōs signandi: q̄ru vñus ip̄orat ples eēntias: z̄ alīnō: s̄i magis excludit a p̄dicatione sua: z̄ sua idētitate: s̄i līr ēt acc̄<sup>o</sup> eēntia put signat p̄ modū nois: z̄ eē put signat p̄ modū v̄bi: z̄ eē dñt i creaturis plusq̄ in deo: q̄ pp̄ biuidinē: q̄b̄ hoc v̄bū esse ex suo mō signandi ip̄orat: z̄ pp̄ plalitate eēntiaz in quoīz creaturē acceptū ab alīq̄ eēntia p̄t z̄uenire illi: cui nō z̄uenire ē illā eēntia: vñ h̄ est v̄o. hō albō currit: nō tñ h̄ est v̄a. hō est cursus: v̄l albedo: z̄ pp̄ h̄ ēt h̄ est falsa: albedo est alba: vel cursus currit: q̄ ip̄m b̄re ex mō signandi ip̄oratū nō z̄uenit for<sup>o</sup> h̄tē: s̄i ei q̄ est b̄ns ipsaz: vñ ēt p̄pe loquēdo h̄ est falsa: eēntia est: accipieōdō eēntia abstrācte: puta huāntates, h̄. n. p̄pe est falsa: huāntas ē: s̄i magis dz̄ dīci b̄ns huāntate. C Ō aut̄ in creaturis q̄nīq̄ dīr: q̄ eēntia est pura albedo: vel huāntas est h̄: est ip̄o p̄rie z̄ extēso noie: put eēntia accipit nō p̄pe p̄ b̄re eēntia: s̄i p̄eo: q̄ est illud: q̄ alīqd est: s̄i si diceret, currere z̄uenit illi: q̄ currēs currit: z̄ sic ēt cursus possit dici currere ip̄oprie: s̄i nō sic est v̄sitatuz: s̄i de aliy: sic ḡin creaturis pp̄ p̄p̄ plurū eēntiaz p̄ dīt: mō q̄ dīm ē: eēntia z̄ eē: nō sic aut̄ in deo: in q̄ nulla est p̄p̄ plurū eēntiaz: vñ in deo idē est: v̄p̄ eē deū: z̄ deū eē ip̄sam dīnitate: z̄ v̄e ēt dīr ip̄sa dīnitas eē. C Ad sc̄retiū aut̄ b̄p̄nīs nō adduco nisi ip̄probatiōez p̄max dīnax p̄nū: q̄ ex q̄ eēntia z̄ eē nō dñt: s̄i dicit p̄<sup>o</sup> opio: vel sc̄da: relingt̄: q̄ dñt p̄ modos signandi: s̄i dicit ista 3<sup>o</sup>: z̄ h̄ ēt ipsa voca b̄ula p̄tendit: q̄ru vñu signat p̄ modū nois: z̄ allud p̄ modū v̄bi. C Ad p̄<sup>m</sup> ḡin oppo<sup>m</sup> dōz̄: q̄ creatura nō est in po<sup>o</sup> ad eē actu p̄ suā eēntia: q̄z creatura q̄tū ad eē

tiā sit in po<sup>a</sup> adhuc q̄ sit: tñ sua eēntia nō est sibi rō eēn dii in po<sup>a</sup>. s̄z po<sup>a</sup> dēt: p̄ q̄ est polis fieri: vel nō fieri: nō. n. creature d̄r possibilis creari ab aliq̄ potētia passim sub strata creatiōi: sed a potētia actua creatis: p̄ q̄ est possibilis creari: vel nō creari. Ad 2<sup>m</sup> dōm: q̄ ppc loquēdo eēntia nō separat ab ee: nec ē: t̄ q̄ d̄r: q̄ eēntia creature q̄q̄z nō est: vel fuit: nō denotat sepatio ipsi' ee: s̄z denotat nō entitas vtriusq; Sed q̄ v̄r: q̄n d̄r: eēntia nō est: idē negari de seipso: s̄t eēntia t̄ ee sunt idez re. Ideo norādū: q̄ idē bñ negat de seipso diuersimode acceptuz: sicut homo in potētia nō est homo: t̄ sic quādo dicit eēntia nō est. hoc est: q̄ diuersimode accipiſ. vñ sensus est: eēntia in potentia nō est in actu: vel illud q̄ lud: q̄ fuit eēntia actu a p̄n° creatōis: nō fuit eēntia actu p̄us: t̄ si tu dicas: q̄ nō p̄t negari esse in actu ab eēntia in po<sup>a</sup>: n̄i in creature: s̄c duo: quoꝝ vñ si po<sup>a</sup> ad esse .l. eēntia: t̄ ad act<sup>o</sup> eēndi. l. eē. dico q̄ nō pp d̄riam po<sup>a</sup>: q̄ si eēntia: t̄ act<sup>o</sup>: q̄ si ee in creature d̄r eēntia in po<sup>a</sup>: nō ee in actu. s̄z pp d̄riam po<sup>a</sup> actua creatis adeeēntia creatam: t̄ ad ee creatu. vñ q̄ d̄r eēntia creature est solū in po<sup>a</sup>: t̄ non in actu: sensus est: potētia p̄dictiuā creature ee tunc: t̄ nō ipsam creaturā: vel eēntiaz elius: q̄n v̄o d̄r: q̄ ee creature: q̄ nunc est: nō fuit tūc: diuersitas iportanta p̄ illā negationē fundat sup diuersas durationes entes: vel posles: ad q̄rū vñā eadē creature fm se totam se hñ negatiue: q̄ nō fuit in eo: t̄ ad alioz positivae: q̄ est in ea: nō aut fundat sup diuersa: q̄z vñ si eēntia: t̄ aliud ee: quoꝝ vñ ponat p̄us t̄ aliud posterius. Ad 3<sup>m</sup> dīcedū: q̄ p̄cipatio: vel esse p̄cipiatu q̄q̄z dicit recepcionē eius: q̄ d̄r p̄cipiatu in aliquo subo: q̄nq̄z v̄o dicit entitatē diminutā illius: q̄ d̄r p̄cipiatu resp̄cū alii cuius alterius: vt si dicere calore remissiuē ee p̄cipiatu re<sup>o</sup> caloriz intēsi dato: q̄ vterq; subsisteret absq; subo: t̄ si dicat: q̄ dñob<sup>o</sup> calorib<sup>b</sup> subsisteribus vñ nō p̄t ee intēsior alio: nō obstat: q̄z due eēntie eiusdē spēi subsistētes nō p̄nt inuēiri in diuersis gradib<sup>b</sup> intēsi t̄ remissi: si: due tñ eēntie diuersaz spērū q̄tūcūqz subsistat: p̄nt inuēiri in diuersis gradibus nobilitatis: t̄ s̄l'r eaꝝ esse. vñ dato per impole: q̄ albedo t̄ nigredo subsisteret: tñ vñ eoꝝ b̄ret entitatē minus nobilē q̄ aliud. Nō dico: q̄ ee cuius creature d̄r ee p̄cipiatu: nō pp receptio ne: s̄z pp diminutā entitatē cuiusq; creature resp̄cū entitatis diuine. Non dñr tñ: q̄ vbiq; est p̄cipatio fm diminutā entitatē: est ēt p̄cipatio fm receptioz saltē aliculus accītis. q̄ in quocuq; est entitas diminuta eius subo ita da ei subsistere: q̄ nō opari: q̄ operū saltem immedie p̄ipsam: t̄ oꝝ in ee aliqd additū in berēs. Ad 4<sup>m</sup> dōm: q̄ nō b̄re esse: s̄z per aliud p̄t duplē itelligi: vel fm habitudinē subi ad actu inherētie: vel fm habitudinē subi ad cām efficientē: si accipia tur fm habitudinē subi ad actu inherētie. ma. est vera: t̄ mi. falsa: q̄ creature añq̄ creare: nō d̄r sic eēnō ens, q̄si ipsius submō eēt natū recipe ee: scut actu supadditū: t̄ oꝝ nō sequit: q̄ eēntia creature d̄rat ab esse: scut ab actu supaddito. si aut accipiat fm habitudinē subi ad cām efficientē. sc. ma. est falsa. q̄ q̄ de se hñ nō esse. n̄i b̄eat esse ab alio: scut a cām efficientē: totū ee creature: nō oꝝ q̄ d̄rat a suo ee: per q̄ est formalit: s̄z a sua cām efficientē: p̄ q̄ scut per aliud a se hñ ee effectiue: t̄ oꝝ nō oꝝ. q̄ creature hēat ee paliud formalit: scut p̄ actu inberētez diuersuz a sua eēntia: s̄z p̄ aliud: scut p̄ cām efficientē: Ad 5<sup>m</sup> dōm: q̄ ma. hñ veritatē de possibili subiue: nō aut de possibili obiue: s̄z minor ē hñ vītātē de possibili obiue: nō aut de possibili subiue: q̄ creature resp̄cū dei creatis d̄r possibili: nō q̄ si subm potēs recipe actuū

supadditum: s̄z q̄ est nata ee obm po<sup>a</sup> del creatis: t̄ iō nō op̄t et adhuc q̄ creaturo fiat actu: q̄ aliquid imp̄iatur sue essentie diuersum ab ea: sed q̄ fiat essentia suo in se.

## C. Questio. IX.

 **B secunduſ** sic p̄cedit: t̄ arcidētia solo nuō d̄rio possint ee in eodē subo: q̄ pl̄ificata cā pl̄ificat effectus: s̄z st̄ingit duo cala idē subm calefacere. ḡ p̄st ibi facere duos calores d̄ntes solo nuō. P̄. ponat q̄ a. t̄ b. calefaciant idē calefactibile: tūc q̄ro: vtrū faciat vñi calore: vel duos: si duos: b̄eo, ppo<sup>m</sup>: si vñi. h. q̄ a. per se solū calefaceret: aut ḡ faceret eūdē calore: quē faceret b. aut alium: si eūdē. h. q̄ tūc effect<sup>o</sup> b. posset ee sine b. q̄ est icōueniēs: si aliū: hoc non est nisi: q̄ b. semper natū est facere aliu calore q̄a. ḡ q̄n p̄currūt a. t̄ b. faciunt aliū: t̄ aliū calore: t̄ sic bētūr ppo<sup>m</sup>: q̄ sequit: q̄ si p̄currētia faciūt duos.

**Contra** accīs numerātū numeratōe sui subi. ḡ in eodē subo numero nō possunt ee duo ac cidētia differētia solo numero.

**Respōdeo** dōm: q̄ circa hoc sunt due op̄iones: vna est: q̄ dicit: q̄ duo accītia solo nuō d̄ria: q̄tū est dese: p̄nt ee in eodē subo nuō: t̄ rō eōrū est: q̄ forma exīs in subo: puta caloz: nō cōprehēdit oēz rōnē calidi: nec silralbedo p̄phēdit oēm rōnē albu: t̄ sic de alys formis: t̄ oꝝ subm in actu calidi: vel albi ē adhuc in po<sup>a</sup> ad aliū calore t̄ ad aliā albedinē: q̄tū ē de se: s̄z vēz est: vt dīst: q̄ nō p̄t reduci in actu alterius calozis: vel albedis ab agēte nālē: t̄ hui cām duplicē assīgnāt. p̄ est: q̄ agēs nālē nō p̄t agere nisi p̄ trāmutatiōne: t̄ oꝝ nō p̄t agere: n̄i monēdo de h̄rio in h̄riū: facto aut obo sub actu caloris. vel albedis: t̄ oꝝ nō est sub h̄rio: t̄ oꝝ agēs nālē nō p̄t ampli<sup>o</sup> mouere ad aliū calore: vel albedinē: q̄ si agēs nālē calefaceret illud: q̄d iā calefactū est: nō induceret aliuz calozē: s̄z intēderet p̄extūtē.

C. Alia cā: q̄ assignāt est: q̄ agēs est cā ipsi' fieri: t̄ non ipsi' ee: t̄ oꝝ nō p̄t scrūare formā a se factā in subo: sed oꝝ: q̄ a subo scrūet: t̄ q̄ subm est vñi: nō p̄t scrūare nisi vñā formā: t̄ oꝝ agētis nālis nō p̄t idē subm b̄ere diuersas formas solo nuō d̄ntes. C. Sed ista nō vñr mibñ dicta: t̄ pmo q̄tū ad hoc: q̄ dñt: q̄ caloz in mā nō cōprehēdit oēm rōnē calidi: t̄ oꝝ subm calidū in actu est in po<sup>a</sup> ad aliū calore: q̄ nō cōprehēdere oēz rōnē calidi p̄t itelligi vel q̄tū ad illud: q̄ est de itegritate cōplētē spēi: vel q̄tū ad p̄tes subiūas: t̄ nuāles: q̄tū ad p̄mō nō p̄t dici: gn calidū cōprehēdatoēm. i. totā rōnē calidi: q̄ in hoc dīt totū: itegrale cū sua p̄te a toto vñi cū sua p̄te: q̄ itegre t̄ pfecte nā toti<sup>o</sup> vñis fuaꝝ in q̄l<sup>o</sup> p̄te sua: nō sic nā toti<sup>o</sup> itegralis fuaꝝ in q̄l<sup>o</sup> sua p̄te: t̄ oꝝ nō p̄t dici pp hoc: q̄ duo calores possint esse in eodem subo: q̄ calidū in subo nō p̄phēdit oēm rōnē calidi: s̄l aut dicat calore nō p̄phēdere oēm rōnē calozē: q̄ nō p̄phēdit oēs calores nuō d̄ntes: hoc nō est pp aliud nisi: q̄ caloz exīs in yno subo nō p̄t ee cū calore exīte i alio subo: pp hoc aut nō p̄t dici: q̄ subm calidū actu si po<sup>a</sup> ad aliū calore: q̄ nūq̄ aliqd subm est in po<sup>a</sup> ad calidū exīte in alio subo: l<sup>o</sup> caloz suis nō cōphēdat aliū calore exīte in alio subo: t̄ p̄t: et nō p̄t dici: q̄ pp hoc possint ee duos calores in eodē subo. C. Et fm istaz rōnē multe for<sup>o</sup> māles p̄nt esse in eodē. si pp hoc q̄ for<sup>o</sup> exīs in mā nō p̄phēdit rōnē oīs for<sup>o</sup> s̄līs possent ee p̄tes tales for<sup>o</sup> in eodē subo siue in eadē mā: q̄ v̄r satis friolū. C. z<sup>o</sup> vñ mibñ: q̄ male dicat q̄tū ad cām p̄maz q̄ assignāt. q̄re agēs nālē nō p̄t facere duos calores:

Veretus

S 4

p̄ila op̄io q̄ imuat a sco. i. S. metapb. sue. q. 7. t̄ab. An. an. i. eodē. s. q. v.

## Quolibet

vel duas albedines in eodem subo: si enim eos quantum est de se sit in potestate ples tales. quod si non potest agere nisi transmutando; et per se nisi mouendo a proprio in propriis: quod ad transmutationem non requirit nisi caretia forme cum aptitudine ad eandem. sed si subiectum in actu caloris alicuius est in potestate ad aliud calorem: est proutatio illius secundum calorem in subiecto facta in actu primi: et est in eo aptitudo ad illum quem calorem: et per se natum transmutari ad illum quem calorem: cumque agere naturale quem eos illud possit inducere: quod natum est fieri per transmutationem: et transmutatio habet esse non solu a proprio in proprio: sed etiam proutatio in habitu: unde autem vnu calorem habet proutatio alterius caloris: ad quem adhuc est in potestate: sequitur quod agens naturale possit inducere calorem in subiecto calefactu: nec impediet per hoc quod agit per transmutationem: quod posse inducere plures calores: si id est subiectum: quantum est de se: est in potestate ad eos. Et sicut secunda causa non vniuersaliter: quod inter agentes naturales non sit causa seruata efficiencia in esse: est triplex causa ipsius fieri: et iuxta sicut due seruantes in eis possunt conservare duas formas: ita duo agentia naturalia poterunt dare quem fieri duas formas: et sic poterunt fieri ab agente naturali: duas forme: et poterunt ab agente naturali conservari. Et iuxta subiectum in eo quod subiectum non transmutat nisi per ipsum: et seruans regnit seruans actionem: et iuxta ex uno eis: quod seruans per ipsum: non potest includi unitas formae seruans existens in eo: cum enim eos duo seruanta actione sunt duas formas non distinctes in eodem subiecto. Et tunc vniuersaliter ipso: quod ipso est et ples formas solo non distinctes: quocumque sunt in codice subiecto. Et sic habendo: quod si in omnibus partibus: quod facit aliquid tale esse: et ponere aliquod in trinum: quod sit tale formaliter: ita est per illud: quod facit aliquod esse distinctum: et dare ex parte factio aliquod trisecundum: quo sunt distincta formaliter: vniuersaliter est a quocumque agente fieri duos boves spiritus distinctes: quod non habet aliquod trisecundum: quo differat formaliter spiritus enim quod boniies. sed due forme non non habent aliquod trisecundum: quod sunt due nisi vel quod sunt: vel quod nate sunt esse in diversis subiectis: vel in diversis tripibus in eodem successivo. quod due forme solo non distinguuntur: non possunt esse sicut in eodem subiecto: maior videtur plana. sed quod ex parte formaliter dare aliquod in trinum: quod formaliter distinguuntur. Dinozepbo: quod formae non possunt distinguiri nisi vel quod sunt duas rationes formales: vel per hanc: quod nate sunt esse in diversis subiectis: vel diversis tripibus in eodem subiecto: disto autem formaliter quod sunt duas rationes formales est disto species: quod disto naturae formae non possunt intelligi: nisi per hanc: quod sunt: vel nate sunt esse in diversis subiectis: vel in eodem diversis tripibus: vniuersaliter credo: quod omnes formae: quod nata sunt esse in diversis subiectis: vel in eodem diversis tripibus: et solu talis forma: est talis hanc habet latitudinem non ad intellectum: et remissum. sed ad pluritatem numerorum. excepto quantitate: quod ex parte ipsa habet latitudinem quamdam propriam non non distinctam. Ad prius in oppositum dicitur: quod maior est vera: quando de pluritatem formaliter causae effectivae. sicut quando una causa est calefaciens: et alia dealbans: non autem habet veritatem de pluritate numerorum: et causae effectivae: quod concurredunt ad agentem in id est subiectum: cuius proprio est: quod illud: quod non plurificatur per se: sed rone adiuncti in quantum: illa forma: quod agitur: est in pluribus subiectis sine suppositis. Ad secundum dicitur: quod a. et b. quod si currunt faciunt eundem calorem: et ad illud: quod dicitur hoc: dicitur quod in illo: quod ponuntur: quod eadem forma possit esse intensa et remissa: eadem forma sit ab a. quod agit per se: quod fieret ab a. et b. si curreret sicut in eodem istud: nisi quod fieret a duobus formis gradum intensiorum: quod fieret ab uno solo: et ad illud: quod dicitur hoc: dicitur quod forma quod sit a solo a. non est effectus b. actualiter: sed habitus: quod potuit fieri a b. una cum a. vniuersaliter: qui est ipsius b. habitus in alio non est inconveniens esse sine b. Et secundum auctilio: qui ponuntur: quod eadem forma non potest esse intensa et remissa: dicitur: quod aliud calor est: quem

## Questio

faceret a. per se a calore: quem faceret a. cum b. et quod dicitur hoc non est: quod a. et b. nata sunt semper facere diuersos calores: dicitur: quod non est vere: sed quod quantum agitur diuersum: quod dicitur: sicut nata sunt facere diuersos calores: sed quod quantum sit in idee subiectum: tunc nata sunt facere unum calorem tunc.



**Questa** querebat de creatura tria quantum ad eius durationem: prius erat quantum ad durationem suam realis et est: utrum creature haberent aliquod esse reale ab eterno. secundum erat quantum ad durationem esse in gressu: et est utrum creature habeant esse in gressu ab eterno. **Questio. X.**



**Prius** sic procedit: et arguit: quod creature habuerint aliquod esse ab eterno: quod relationes exemplaris idem et creativitatem: quod in deo sunt ab eterno. tertius terminus: natus ad aliquod: autem quod ad deum: aut ad creaturam: non ad deum: quod tunc de est et exemplarum ydeatur: et creabile. quod est ipso: et terminus ad creaturam: sed non prius tales relationes terminari ad creaturam: nisi heret aliquod esse reale ab eterno. quod tunc. **P.** si creatura non habuerit aliquod esse reale ab eterno: sed tunc esse rationis secretum: quod de faciendo creaturam in eis reali de novo faceret: et quod ens rationis et nihil est ens realis: hoc autem est ipso: quod tunc. **P.** si creatura non habuerit aliquod esse reale ab eterno: de intelligenti creaturam ab eterno non est intellectus: et rationis facta creatura intelligentia aliquod esse creaturam. quod si creatura non habuerit aliquod esse reale ab eterno: deus de novo intelligenter aliquod esse realis: quod non intelligenter ab eterno: quod est inconveniens.

**Contra** quocumque sunt inseparabili vnu non potest esse sine alio: et est existit et est ente sunt inseparabilia: magis quod per accidens et suu subiecto: quod vnu non potest esse sine alio: sed non est ab eterno. quod nec est ente: et per se creatura non habet aliquod esse reale ab eterno.

**Rondo** illi: qui ponuntur: quod respondeat creatura ratione existit et est deus: et creatura habet ab eterno esse entem: et dat ei est existit: et respondeat: quod creatura habet ab eterno esse entem: et actuale per eternum respondit: et exemplaris ad ipsam: et est: et per eternum subiectum ad exemplarum: sed est existit non habet ab eterno: sed est ratione per nouum eternum creature ad deum: et ad rationem existit: et modum ponendi: qui ponit creaturam habere esse entem per eternum ad exemplarum: et habere esse existit: et per nouum respectum ad deum: et ad rationem existit: et existit ad ipsam ponit: quod ponit creaturam habere esse entem per eternum. **Contra** prius adduco tres rationes: prima talis est: ex eo quod aliquod habet rationis non habet aliquod esse reale: sed habere respectum ad exemplarum circumscripita clementia effectiva: est habere rationem et rationis: quod creatura ex hoc: quod habet taliter eternum ad exemplarum: non habet aliquod esse reale: minor per se est illud: quod dicitur est super de est et rationem. **M.** et satis per se: quod dictio exclusiva addita vniuersaliter: que ex opposito dividuntur: excludit reliquum: sed est rationis: et est reale dividuntur ex opposito: et per se per se. **metaphysica**: ex hoc: quod habet et rationis rationem: non habet aliquod esse reale: quod habet et rationis rationem: non habet aliquod esse reale. **Z.** ratiocinatio est: nulla actio realis terminatur ad solum respectum: sed si creatura habet esse reale actuale ab eterno: creatio creature terminaret ad respectum rationis: quod ipso est creatura habere aliquod esse reale in actu ab eterno. **Utrumque probatur: et primo prius.** quod habet rationis rationem: non habet aliquod esse reale. **metaphysica**: in ad aliquod non est motus: sed hoc non est nisi: quod actio realis: vniuersaliter realis productio est: non terminatur ad solum eternum: quod tunc. **Dinotus** sicut pbo: quod

Prima opinio  
qua imitatur  
Franciscus de  
maria: et Hen  
ricus de gar  
diano: cuius  
opinio ipsa  
gnatrices est vel  
de a scio in  
p. scio. dist. 30.  
q. vna.

Z. c. 4.

Z. c. 10.

creature nō sūl ē nisi vel eē eētīe. s̄z b̄z aucto  
res p̄dīte p̄onis eē exūtīt n̄bil addit sup̄ eētīe: n̄s  
r̄specū ad agens: ḡ s̄i creature aī suā creatiōez b̄z eē  
eētīe reale actualeeī creatiō n̄ terminabī nisi ad so  
lū respecti: r̄ sic p̄z minor. C Si dicas: ḡ creatiō termi  
nā ad eētīa: vt lob respecti n̄ v̄z: q̄z ad illud tñ: vt ad  
formalē terminū terminā actio: ḡ n̄ p̄supponi factōu  
s̄z ipsam acq̄rī. sicut q̄z b̄ dealbas: albedo est forma  
lis: r̄ p̄ncipialis termino: q̄z p̄ dealbationē acq̄rī. r̄ deal  
batiōn̄ p̄supponit: sed s̄i creature b̄z in actu esse reale  
eētīe aī suā creatiōez: cīc eētīe creatiōez p̄supponit:  
nec p̄ ea acq̄rī. ḡ adhuc stat: ḡ solū respecti: s̄i forma  
lis termino: ad quē terminat creatiō. C Et si dicas ter  
minari ad eētīa sub respectu: hoc tñ erit rōne respecto  
formalē: sicut dealbatio terminat ad boiem albū rōne  
albedinis. C 3 rō talis est. f̄m auctores p̄dīte p̄onis:  
eētīe: r̄ exūtīa d̄r̄t sicut cursus r̄ currere. s̄z cursus  
n̄ p̄t eē sine currere: nec eē: q̄z ipole est cursum eē: ni  
s̄i aliqd eo currat: impole est et aliqd currere sine cursu:  
ḡa simili eē exūtīe n̄ p̄t eē sine esse eētīe: nec eē: sed  
nullo ponit creature h̄ere eē exūtīe ab eterno. ḡ nec ali  
quis d̄z ponere eā h̄ere eē eētīe ab eterno: n̄si in potē  
tia. Ipsiā aut̄ p̄nē s̄i se improbo ynica rōne: q̄ talis ē  
illud: ḡ p̄ducit nullo sui p̄supposito: nullum eē rca  
le b̄z in actu aī suā p̄ductionē: sed creature est: p̄ducta  
per creationē nullo sui p̄supposito: ḡ t̄c. v̄rāq̄ assūm  
ptā p̄bo: r̄ p̄mo p̄mā: q̄z illud: cuī aliqd eē reale p̄cedit  
suā p̄ductionē: q̄tū ad aliqd sui p̄supponit sue p̄du  
ctiō: sed illud: cuī aliqd p̄supponit sue p̄ductionē: n̄ p̄  
ducit nullo sui p̄supposito: ḡ illud: ḡ p̄ducit nullo sui  
p̄supposito: n̄ b̄z aliqd esse reale aī suā p̄ductionē: n̄si  
tñ in potētia. Minorē s̄i s̄i p̄bo: q̄z creatiō simpli d̄cā:  
q̄ est p̄ductio toti entis: q̄tū ad totum eē: ḡ b̄z in hoc  
d̄r̄ ab alijs factiōib̄: q̄z illud: q̄d d̄r̄ fieri per creationē:  
d̄r̄ fieri ex n̄b̄lo: sed fieri sic ex n̄b̄lo non est aliud nisi  
fieri ex nullo p̄supposito: q̄z p̄ hoc alie factioe d̄r̄t a  
creatiōe: q̄z illud: q̄z p̄ eas sit: fit aliquo p̄supposito: crea  
tura ḡ in sua creatiōe p̄ducta est nullo p̄supposito: r̄ sic  
p̄z minor. C Sic ḡ v̄r̄ m̄bi: ḡ creature nulluz eē reale  
babuit in actu ab eterno: s̄z solū eē in potētia: n̄ q̄cūqz:  
sed in sola potētia creatozi. C Motu aut̄ opinantiū  
tñ tacta sunt in opponēdo: r̄ p̄ter hoc adducit quedā  
alia de veritate p̄poni p̄ se: que formant̄ de creature:  
que p̄tinēt ad sequētē articulū: r̄ iō v̄sq̄ tūc differant̄.  
C Ad p̄m̄ ḡ d̄m̄: ḡ relones exūtīs ydee r̄ creatiū terminant  
ab eterno ad creature: s̄i ad correlatiū istoꝝ:  
r̄ qñ tu dicas: ḡ b̄z n̄ p̄t eē nisi creature h̄eret eē reale  
actuale ab eterno: dico ḡ b̄z n̄ est verū: q̄z iste relones  
sunt relones rōnis tñ: r̄ sufficit eis: ḡz relatī eis corrī  
dēs h̄eat eē rōnis tñ: hoc excepto: ḡ creatiū regrit in  
suo correꝝ eē reale in poꝝ. exēplar aut̄: r̄ ydeā b̄z n̄ reg  
rūt n̄st v̄tra illud: q̄d p̄tinet ad cognitōez ipotētē aliq̄s  
aliā bitudinē: q̄z ex b̄z: ḡ ponit aliqd b̄re eē cognitū: n̄o  
regrit: ḡ h̄eat aliqd eē reale: cuī n̄b̄lo possit itelligi: esse  
aut̄ reale in poꝝ r̄ eē rōnis x̄cedim̄ uenire creature ab  
eterno. C Ad z̄ d̄b̄z: ḡ s̄i qñ sit ex albo nigrū: agēs n̄  
facit: ḡ albu sit nigrū d̄lūcti: s̄z facit: ḡ illud: q̄d prius  
suit albu: postea sit nigrū: ita ēt̄: qñ dē facit creature in  
actu n̄o: q̄z faciat: ḡ n̄b̄lo sit: vel ḡ ens rōnis sit ens  
reale: s̄z facit: ḡ illud: q̄d p̄us n̄b̄ebat aliqd eē reale in  
actu: s̄z tñ eē rōnis loq̄ndo d̄ eē in actu: h̄eat n̄c eē rea  
le in actu: nec tñ oꝝ: ḡ s̄i ēt̄ eo: q̄d sit ex albo nigrū: idēz  
subm̄ substerni successiū albedini r̄ nigredini: ḡ p̄us  
suit albu: r̄ postea nigrū: ita ēt̄ itelligi: ipa eētīa creatu  
re substerni p̄us ip̄s̄ suo n̄ esse aī creatōez: r̄ post crea

lionē substerni ip̄s̄ eē: s̄z p̄ b̄: ḡ d̄r̄ creature p̄iō n̄ exīs  
postea eē itelligi: ḡ creature: q̄ n̄c ē: r̄ b̄z bitudinē ad  
duratōez: q̄ n̄c ē: n̄o b̄z bitudinē aliq̄s duratōis p̄cedē  
te ēt̄ istas sue creatōis: n̄o, n̄o: ḡ illud: ḡ est subm̄ alicui  
pp̄onit: sit abstactū in re ei: ḡ p̄ p̄diū signat: q̄z nec  
b̄ sp̄ signat p̄p̄o, l̄, ḡ illud: ḡ ē subm̄ pp̄onit substernat ī  
rex n̄a ei: q̄d p̄ p̄diū signat vt p̄z: q̄z dicim̄ n̄b̄lo ēn̄b̄lo:  
v̄l chī ē chī. C Ad 3̄ d̄b̄z: ḡ q̄z d̄r̄: ḡ dē n̄o itelligi  
aliqd b̄re eē reale ab eterno: s̄z de nouo ly n̄ ab eterno r̄  
ly d̄ nouo p̄nt v̄ter̄ actū itellindi dei: vt sit sc̄lus: ḡ dē  
oliq̄ actu intellindi: n̄o eterno: s̄z de nouo itelligi aliqd  
b̄re ē reale: r̄ iste sensu ē falsus: r̄ f̄m istu sensum p̄ce  
dit illa obo. C Alio p̄t itelligi: ḡ ly n̄ ab eterno: r̄ de  
nouo determinēt eē rei itellictē: vt sit sensus: ḡ dē ite  
eterno itelligit aliqd n̄o h̄re eē reale ab eterno: s̄z de nouo  
isthe sensus ē ver̄: r̄ sic v̄z ē d̄r̄: ḡ dē itelligēs crea  
turā ab eterno itellindo creaturā: n̄ itellexit aliqd craca  
tū: ḡ h̄ret eē reale actuale ab eterno: s̄z d̄ nouo. Q. XI.



**B secundū** sic p̄cedit: tā:  
vt hō ē aīal: r̄ cōsīles sīnt v̄e ab eterno:  
q̄z de q̄l̄z affirmatio v̄el negō. s̄i ḡ b̄z n̄o  
est v̄a ab eterno: hō ē aīal. h̄erit v̄a ab  
eterno: b̄z n̄o ē aīal: s̄z ad n̄o aīal seg  
tur n̄o b̄z: ḡ b̄z erit v̄a ab eterno. b̄z n̄o  
est b̄z: s̄z b̄z est ipole: q̄z b̄z enūtā oppoꝝ de oppoꝝ. relin  
quiſ igiſ: ḡ p̄z sit v̄a ab eterno. s̄. b̄z est aīal. C **Tales**  
pp̄ones sūt n̄ccīe: s̄z illud ē neccīu: q̄d ipole ē alr̄ se h̄ere.  
ḡ ipole ē: gn̄ iste sīnt semp̄ v̄e: r̄ p̄z s̄i ipole ē: gn̄ sīnt v̄e  
ab eterno. C Si dicas: ḡ illi ēt̄ neccītas n̄ ab̄: s̄z n̄ccī  
tas bitudis termioꝝ. C **Lētra**: illi d̄r̄ depēdet ab alio  
n̄ p̄t eē neccīu: n̄st illud a q̄ dependet: sit n̄ccīu: s̄z bitu  
do termioꝝ depēdet ex ipsiſ termis: ḡ ipole ē ḡ s̄i ibi  
neccītas bitūn̄o termioꝝ: r̄ n̄o neccītas termioꝝ. C **P.**  
neccītas bitūn̄o ter̄n̄o v̄r̄ eē neccītas ex suppōne: s̄z ad neccī  
tate q̄p̄ regrit certī sc̄i ē suffic̄ neccītas ex suppōne: ḡ  
i p̄dictis pp̄onib̄n̄o solū ē neccītas bitūn̄o ter̄n̄o: imo n̄ccī  
tas ab̄ ter̄n̄o: āo v̄r̄ plana: q̄z neccītas bitūn̄o ter̄n̄o est: q̄  
posito vno ter̄n̄o: oꝝ poncr̄ reliquī. mi. p̄bo: q̄z ad n̄ccī  
tate q̄p̄ regrit certī sc̄i ē suffic̄ neccītas ex suppōne: allo  
gn̄ de b̄z: ḡ ē sorte currere ēt̄ sc̄ia: cuī b̄z possit cē n̄ccīm̄.  
for. n. currere: dū currit: ē neccīu: s̄z p̄dīte pp̄oncs b̄z t̄  
neccīm̄: q̄p̄ regrit certī sc̄i: cī ōcs sc̄i b̄uane sīnt d̄ p̄di  
cīs pp̄ob̄: v̄l d̄ p̄ncipys: v̄l s̄b̄n̄b̄: ḡ ad v̄itatē n̄ccīa p̄di  
cīs pp̄onū sī suffic̄ neccītas ex suppōne: r̄ sic p̄z minor.  
**Cōtra** ab eo: ḡ res ē v̄l n̄o est: d̄r̄ pp̄o v̄a v̄l falsa: s̄z  
creature: de gb̄ formant̄ p̄dīte pp̄ones: n̄o  
h̄uerit aliqd eē reale actuale ab eterno: vt p̄missūz ē. ḡ

**Rūdeo** de ista q̄dē dixerūt illi: q̄ ponūt creature  
b̄re eē eētīe actuale ab eterno. istas pp̄ones eē v̄as ab  
eterno: q̄tūz ad eē eētīe actuale: r̄ ḡ v̄p̄ sit: hoiez eē ho  
mine: r̄ hoiez eē aīal actu ab eterno: s̄z b̄z ē. s̄. iprobata: nec  
rōnes adducit v̄itatē pp̄onū b̄z pb̄at efficaciter:  
vt p̄atebit soluēdo eas. C Alij v̄odix̄r̄ absq̄ distōne:  
ḡ ille pp̄oēs sūt v̄e sp̄: sītue res sit: sītue n̄o: q̄z l̄z b̄z: r̄ aīal  
corrūpan̄t ḡtētē: tñ b̄z: ḡ hoiez eē aīal: n̄o ḡtētē: nec  
corrūpit: r̄ iō sp̄ ē v̄c̄z: hoiez eē aīal: r̄ s̄ilia. C **S**z q̄o  
gd̄ sit d̄ v̄itatē illaz: pp̄onū: hoc n̄o v̄feē b̄n̄ d̄c̄n̄: q̄z l̄z  
hoiez eē aīal: ȳl hoiez eē albū n̄ ḡtētē: nec corrūpit:  
tñ ista v̄ificari tñr̄ se b̄z ad gnōnē r̄ corrūptōez: q̄z ab eo:  
ḡ res ē: vel n̄o ē: r̄ q̄m̄ ad eē reale eē aīal corrūp̄tēs ōce  
ptiōi: vel enūtatiōi de re forte d̄r̄ p̄ceptio: v̄l cn̄tatiō  
v̄a v̄l falsa: r̄ b̄z p̄z p̄ph̄z in p̄dicām̄tis: n̄st d̄c̄: ḡ pp̄o:  
q̄ d̄c̄ sorte sedere: dū sedere: ē v̄a: s̄i n̄o sedere: ē falsa: sedere:

Bāc opione  
srcuēt in  
nuit Alb̄. ma  
gn̄ sup̄ p̄o  
p̄ytrio: r̄ sco  
rus i q̄nib̄  
diarmēt. q̄o  
ne. s̄. q̄u v̄p̄  
cefar si cefas  
z cefar si p̄o  
cefare n̄o ex  
stue.

## Uolibetti

aut et non sedere pertinet ad esse reale. sed genere et corruptio facit ad esse reale; et non est. quod significatio proprium enunciatae de creaturis postea se habet ad genere et corruptionem; et per hanc aliam habet hoc ad hoc: quod verificatur de eo esse aiam aut genere et postea et corruptio et postea; et idem vero quod non uniformiter se habent dicte proprieates. ad veritatem quoniam res sunt; et quia non sunt. Et idem est aliam rationem. Ad emendacionem autem huius rationis operis est multiplici distinctione. per distinguendum est: quod iste proprieates possunt dici vere veritate rei: et veritate signi. querere quod utrum sint vere ab eterno veritate rei: est idem: ac si querere tur: utrum iste proprieates fuerint ab eterno in suo modo esse reali: et quantum ad hoc idem iudicium est de eis: et de aliis creaturis. utrum habuerint aliquod esse reale ab eterno. Quemadmodum autem ad hoc dico: quod non habuerint aliquod esse reale actuale ab eterno: sicut nec aliis creature. Si autem quod de veritate significandi est quod significatur: utrum iste proprieates sint vere ab eterno: et querere utrum sit ita utrum ab eterno: sicut tales proprieates significant: utrumque. utrum sit ab eterno hoc est esse aiam: et sic de aliis: hoc autem est esse aiam aliquo tempore: vel aliquod duratio potest designari. sive significatiue: et significatiue: ut quando dicitur hoc est aiam hodie: vel hoc fuit aiam heri. significatiue vero pro hoc: quod secundum ex suo modo significandi importat sive significatur tempus: sicut currunt significatae prioris: sed currens pateritur. Ulterius est distinguendum de supponendo istorum terminorum hoc. aiam: et significandi: quod hoc analogice et ideterminate supponit per hoc in potestate: et per hoc in actu: hoc modo in actu supponit per hoc habens esse in actu per aliquam rationem tempis: hoc modo in potestate supponit et per se per positionem ad potest de per quod hominem quoconque modo possibili a deo fieri: et sile est in aliis terminis. Notandum autem quod hoc ad hoc in potestate: et ad hoc in actu est coem analogum non uniuocum: analogum autem prius pertinet cum termino uniuoco: et prius cum equivooco: nunc autem ita est: quod illud: quod significatur de aliquo supposito termini uniuocum significandi enuntiat de ipso termino uniuoco: ut si vera sit: soritur currere: utrum est significatur de hoc: et hoc per aliquum suppositum significatur de sorte: illud autem quod significatur de aliquo significato termini equi: non enuntiat de eo significatur: sed cum distinctione: ut cum dicimus canem latrabile currere: et idem est: quod per vicinatatem termini analogici cum utroque: quoniam significatur significandi de termino analogico: quod pertinet sibi ratione alterius suppositorum: ut cum dicimus: quoniam subsistit: vel ens accidit: et ex parte predicationis enuntiat significandi terminus analogicus de suo supposito: vel de suis suppositis: ut cum dicimus subiectum est ens: accidens est ens. Dicimus ergo permissis dico: quod quod significatur de istis propriis quantum ad veritatem significatur: utrum sint vere ab eterno: quod idem est: ac si significatur: utrum vero sit hoc autem est esse aiam ab eterno: et loquendo de esse in talis duratio: putat significatur per proprium significatiue: ut cum significatur: utrum vero sit hoc autem est aiam ab eterno. Dico: quod in quantum terminus analogicus potest reddere locutionem veram per quolibet suo suppositum ideterminate: potest ab aliis significari: quod hoc est hoc: et aiam ab eterno: quod hoc et aiam in ista locutione potest reddere locutionem veram pro homine et aiali in potentia: non autem per hominem in actu: vel aiali. si accipiant ex parte predicationis: quod ideo dico: quod hoc non ens actu est hoc et aiam in potestate ab eterno: non autem est hoc: vel aiam in actu ab eterno: non si significatur per quod reddit locutionem veram. dico: quod non per quoniam significatur: sed per hoc et aiali in potentia modo: quod dicitur est. Et ies tales proprieates sic possint significari: et significari: quod hoc est aial. magis tamen significatur et significari: que in quantum terminus analogicus recedit ab unitate termini uniuocum: nec unum contenter: que participat naturam importat per terminum sicut aliud: et non: et quoniam significatur significari: utrum sint vere ab eterno: per quoniam significatur: et quoniam significatur: quoniam significatur: utrum vero sit ens: respondemus cum distinctione dicendo: quod est ens non principiarum per se: sed secundum

## Questio

do: sic ies magis significatur cum distinctione dicere: hominem esse hominem: vel aiam in potestate: quod significatur et significari: quod est esse in potestate: et significatur: utrum vero fuerit hominem esse aiam in potestate ab eterno. concedendum est significatur per sic: quod hoc ab eterno fuit in potestate actiua creationis ad hoc: quod esset animal. vero est et dicere: quod homo in actu fuit animal in potestate ab eterno: quod est aiam in potestate ab eterno significatur de quo: cum significatur hominem habere esse in actu per quoniam significatur tempus. si autem est esse in actu significatur cum predicato tempore: et queratur: utrum ista sit vera: homo est aiam in actu: dico: quod non: immo est significatur falsa: quod veritas per positionem sive enunciacionem ista sit in formitate sui ad esse rei: de qua fit enunciatio secundum representationem: ita. sive talis sit res: qualis enunciatur esse: sive rei significatur per positionem ista: homo est animal actu ab eterno non vere rident per positionem ut sit tale quale per dictum significatur enunciatur: quod ista per positionem significatur creaturam habere animal quod est reale actu ab eterno. hoc autem est falsum: quod omnino est supra quod creatura non habuit aliquod esse reale actu ab eterno. quod per dictum significatur significatur falsa: si autem ex utraque parte adiungatur hoc dico in actu et queretur utrum hoc sit vera: homo in actu ab eterno est aiam in actu ab eterno. dico: quod hoc potest accipi in utroque cathepsie de subiecto significando ut sit sensus: quod hoc actum est homo ab eterno: sit animal actu ab eterno: et isto modo est falsa: propter implicationem falsam factam in subiecto: quod nullus est homo in actu ab eterno. Alio modo potest accipi: quia si in ipso cuiusdam conditionali: ut sit sensus: quod cuicunque conditione habere animal actu ab eterno: necessario ei queiret esse aiam actu ab eterno: et sic est vera: et sit per taliter habitudinem tamen fundat certitudo oium scientiarum humanarum de rebus creaturis habitari: nullum tamen est certus per scientias humanas: utrum homo sit: vel non sit actu tunc: vel tunc tali tempore: vel tali tempore: sed de hoc habere certitudinem: quod impossibile est hominem esse: quoniam animal est modo: quo est homo: et quod taliter habitudo terminorum non coequitur res: sive terminorum res significantes secundum determinatam acceptationem: quod non est necessarium hominem esse aiam in actu tunc: vel tunc taliter tempore: vel tali: sed ut res in generali abstracto a qualibet acceptione determinata: et quolibet tempore. Ideo dico: quod res secundum rationes suas vel habent taliter necessitatem: qualis dicta est: et quod de eis sunt scientiae: si autem loquamur de tempore significando: id est quod significatur utrum sit homo est animal sit vera ab eterno. et queratur: utrum si alios perferret ab eterno istam per positionem: hoc est aiam: tunc est vero per hoc: quod hoc secundum significatur presens tempus: et significatur ad hoc videtur inibi: quod idem est inde tempore significando et significatur. Unde adhuc: quod hoc sit vera: homo est aiam in actu: vel homo currit in actu regnante principia actualia rei: que sic enuntiat per tempore: per quo: et in quo: perferri: et idem breviter dico: quod ad veritatem proprium significatur: quod res per eas significare habent illud esse: quod per positionem enuntiat: et significatur pro tempore: que per verba significant: sicut quando queratur de istis perpositionibus: utrum sint vere ab eterno: per quoniam significatur: et quoniam non. Ad primum ergo dico: quod significatio aiam per aiali in potestate ista est vera ab eterno: homo est aiam: quod tunc accipitur aiam per aiali in potestate: non potest supponere per hominem in actu ab eterno: nisi falso: et idem ad reddendum locutionem veram: opus est significatur per hoc in potestate ab eterno: et sic est aiam ad hoc: quod reddit locutionem veram: opus est significatur per aiali in potestate: et quoniam dicitur quod significatio vel negatio significatur: accipiendo affirmatio et negatio eodem modo: huius loquendo de aiali in actu ab eterno: quod non conceditur de homine: sed eius negatio significatur: et hoc non est animal in actu ab

eterno: et quod est ad non aial segni non habo. vero est accipie  
do uniformiter: et id est haec: habo non est habo in actu ab  
eterno: nec segni: quod opponit p[ro]dicetur de oppo[si]tio[n]e: quod affirma  
tio vel negatio: quia r[ati]o acti vel acti: et altera fuit potest  
sia: non sunt opposita. sic quod est hic: non quod est: habo non est aial  
actu ab eterno: negatio: fuit enim actu ab eterno ab habo in  
potest ab eterno: non potest esse supponere per aliquod: quod ha  
buerit ab eterno actu non habuimus nisi negatio: ut quod ne  
gat de habo: quod sit habo actu ab eterno. Ad 2<sup>o</sup> d[icitu]r: quod ta  
les propontes sunt necessitate necessitate h[abitu]dis terminos: ex B  
at non sequitur vel quod habo sit aial actu ab eterno: quod necessitate sit ho  
minem esse actu ab eterno: sequitur: quod necessitate sit semper co  
modo esse aial: quo est habo. Ad 3<sup>o</sup> d[icitu]r: quod procedit ex falsa  
imaginatio[n]e: supponit. non quod dicat necessitas h[abitu]dis terminos  
r[ati]o: quod sit h[abitu]do sit: quod in se necessaria est: et termini non sunt  
necessarii: quod falsum est: immo ipsi termini sunt necessarii: necessi  
tate h[abitu]dis: quod ipole est ynu[m] e[st] sine altero. Ita quod est sen  
sus: quod ipsi termini sunt talis modus necessitatis sunt necessarii:  
et h[abitu]do ibi dicitur ipsum modus necessitatis. Ad 4<sup>o</sup> d[icitu]r:  
quod non est eadem necessitas h[abitu]dis terminos: et necessitas ex sup  
pone: quod illud: quod est necessitate ex supponere: non est simplis necessitate  
et ex nam rei: sed ex hypothesis data: non. non est necessitate simplis: et ex  
nam rei: sicut currere: sed ex ista supponere: si currat. Illud autem:  
quod est necessitate h[abitu]dis: est simplis necessitate et ex nam rei:  
non. non ex aliquo supponere est necessitate esse habo aial eo modo: quod est  
habo: immo ex nam rei: quod simplis ipole est habo esse sine aiali: yl  
quod sit aial eo modo: quod est dicitur: et qui tu dicas: quod immo: quod ista ne  
cessitas est ex B: quod posito uno necessario ponatur reliqui: dico  
quod non: quod in posito uno necessario ponatur reliqui: non tamen ex B:  
quod ponit alterum ipsum h[abitu]d[em]: quod alius habet necessitate sequitur: immo ex  
B: quod ex nam rei se habet sic: quod unum includit alterum: quod unifor  
miter accipiunt: ipole est uno ponit: quod ponatur reliqui.  
uno sine ponas aliqd: siue non: in ipole est quod unum quod est eo  
modo sit aial: quod est habo: sed vero est: quod aial est esse actu in talis tpe: vel  
ali non est necessitate: nisi ex supponere: quod supponit habo: vel alias  
specie aialis est in illo tpe actu. Dicitur ergo: quod minor illius rationis est  
falsa: et ad probabilem pergit. Et si tu dicas: quod non videtibi necessi  
tas ab aliis: sed magis rebus: et per hanc non esse necessitas simplis. di  
co quod necessitas ab aliis potest et accipi: vel per necessitate: quod aliqd est  
simplis necessitate: et non est secundum quod est: et ex B: ipole est alius se habere: et ista  
necessitas dicitur ab aliis: quod ab aliis et simplis est aliqd ea necessitate. Alio  
modo potest dici necessitas ab aliis secundum quod dicitur spale modo necessitatil  
simplis: illa secundum necessitas: quod aliqd dicitur necessitate: non in rebus ad alter  
ius: sed in se: et isto modo necessitas h[abitu]dis non est necessitas ab aliis.  
Ad artem in oppositio[n]em d[icitu]r: quod ab eo: quod res est: vel non est dicitur  
vero: vel falsa: vero est quantum ad esse: quod per se est significans: n[on] est  
autem quod dicitur: habo est aial ab eterno. vel habo est habo ab eter  
no: non op[er]e per accipiat quantum ad esse actualem: sed potest accipi  
quantum ad esse potentiale: tale autem esse: sicut esse in potentia actiu  
dei habens creaturam ab eterno. Questio. XII.

**S**ertini sic pcedit et argit: quod res h[ab]ent esse in genere ab eterno: quod id est esse in genere subiecto: et esse subiecto: et sic de aliis genibus. Et hoc est via ab eterno. hoc est subiectum: et albedo est qualitas: quod res sunt in genere ab eterno. **C**ontra si res non essent in genere: an quis essent in actuali existitia: tunc id est iudicium esset de ipsis auctoribus essent actu: sicut de chime: ria: hoc autem est falsius ergo res sunt in genere auctoribus in actuali existitia: et sic sequitur quod fuerint in genere ab eterno.

**Cōtra** esse q̄ res h̄z in ḡne est eē reale: q̄ dissō en-  
tia in. x. pdicāmera est diuissō entis realis:  
Is res creare nō habuerūt eē ab eterno. à zc.

**Respondeo** ad ista quoniam dicit qd: q: res huius est  
in genere sum suum esse potest alieno sum

suū eē actuale: et fin istos res sunt simplē in gñē ab eterno: cū hēant eē potētiale ab eterno. **C**ed h̄ vñ mib⁹ iprobabilis dcfi: qz vñūqdg⁹ in tm̄ ē in gñē aliq: in qz tū recipit de pdicatiōez illi⁹ gn̄is: vñ vñūqdg⁹ in tm̄ est in gñē sube: in qz tū ve est suba: vñūqdg⁹ aut̄ veri⁹ est suba: in qz tū est suba in actu: qz in qz tū est suba in po⁹. g vñūqdg⁹ veri⁹ ē in gñē fin suū eē actuale: qz fin suū esse potētiale. falsuz est g dicere sic isti id. s. qz res sunt in gñē fin suū eē potētiale: et nō fin suū actuale. **C**et iō ē alr dōm. videlz: qz cū pdica<sup>rum</sup> dicat nām substratā ordinis rōnis ad h̄: qz aligd sit in gñē: oꝝ tria currere: p⁹ ē qz nā substrata ordinis rōnis: qz dī gen⁹ illi⁹ pdica<sup>rum</sup> aueniat ve ci: qz dī esse in gñē: vñ ad h̄: qz aligd sit in gñē sube: vt sp̄es: oꝝ qz aueniat sibi: qz sit suba: fin est: qz oꝝ: qz tineat iſra limites illi⁹ gn̄is: ita: qz dicat nāz includētē pfectoēz gn̄is sube: et nullā alia pfectoēz cuiuslīqz alte ri⁹ gn̄is: et pp̄ hoc l̄z ens sit vñ suba. nō tm̄ ē in gñē sube: qz nō iſra limites sube tñineat: s̄z se extēdit ad oia gn̄a: et eodē mō ēt de⁹ nō est in aliq gñē. qz pp̄bēdit pfectioēs siuz genez. **C**z⁹ est: qz substernat ordini rōnis. fin qz vñū substernit fin rōnem itel lndi alteri: vt sp̄es gn̄is: et sp̄es spāli<sup>m̄a</sup> sp̄ei subalterne: et idividuiuz sp̄ei spāliſſime. **C**otuz ad p̄ma duo dico: qz res sunt in gñē in po⁹ ab eterno: nō aut̄ in actu: qz eē in gñē s̄be qz tū ad p̄ duo: et ld̄ ē de alijs gn̄ib⁹: est eē subam realr et b̄re nāz limitata ad hoc: qz eē p̄cise eē subaz: s̄z eē realr subaz et b̄re nāz limitataz ad h̄: qz est eē subam p̄cise: ve et realr nō x̄ieit reb⁹ creatis ab eterno nisi in po⁹: sic p̄z ex qōne p̄ce<sup>rum</sup>: qz id̄ ē iuditiū de h̄: sic de vitate aliaꝝ pp̄onū p̄ le de creaturis enūtiabiliū: sic ē hoiez cē aial: et z̄silia: et iō re<sup>um</sup> h̄nt eē in gñē ab eterno: qz tū ad pdicta duo nō in actu: s̄z in potētia. **C**otu<sup>z</sup> vo ad z⁹: habuerūt esse in gñē ab eterno in actu: qz ad h̄ndū ordini rōnis in actu in reb⁹ itel lectis: sufficit qz cū talij ordine sint intellecte in actu: res aut̄ potuerūt esse ab eterno itellecte in actu cū talij ordine: ita qz talis ordo sequar̄ eas puz sunt subiue in itellectu dimino ab eterno: et iō res qz tū ad talē ordini rōnis poterūt esse in gñē ab eterno: nō. n. semp̄ actualitas qz actu itel ligit res depēdet ab actualitatē rei itellecte. **C**Ad p̄m sc̄m ad p̄mā ptez p̄z ex dictis in p̄ce<sup>rum</sup> qōne: qz nō segt: qz aliq creature fuerit suba ab eterno actu: sed po⁹ tm̄. **C**Ad z⁹ dōz: qz nō ē sile de chimera: et de creaturis aniqz sint in exūtia acutali fin p̄missaz potētia: qz chimera est puz figmētuz: nec est ens actu: nec potētia: creature aut̄ aniqz sint actu: sunt entia in potētia: yl sunt in gñē in potētia. **C**Ad aliud ad alia pte p̄z: qz creatura nō habuit eē reale i actu ab eterno: s̄z in potētia tm̄: et iō qz tū ad p̄ma duo nō h̄z esse actuale in gñē ab eterno: sed in potētia: sed eē rōnis potuit creature bēre actu ab eterno ita qz ponat actualitas entis rōnis: nō autez actualitas nāe sibi substrate.

**D**itea q̄rit de creatura q̄tū ad  
opari:qd est agere:z pati:  
z p̄no de idēitate agere:z pati. vtrū,.  
actio z passio sint idē re. scđo de qđita-  
re eoꝝ. vtrū de rōne. s. actoꝝ z passioꝝ  
sunt relatio ad agens z ad passum.

**Quæstio.**      **xiii.**

**P**rimū sic pcedit rār: q actio et pa<sup>o</sup> nō sīnt idēz re: qr̄ es q̄ ptinēt ad diuersa pdica<sup>o</sup> nō sūt idē re: cū diuīsio pdica<sup>o</sup> sit penes diisionē entis regis: z actio et pa<sup>o</sup> sunt diuersa pdica<sup>o</sup>: ḡ t̄c.  
**D**ā sunt incompossibilitia nō sunt idem re: sed agere et pari sunt diuīsio nō: cū nō possunt conuenire eidē. q̄ t̄c.

## **Quolibet*i***

**C**apitulo xvi. spole est eundez actū re esse diuersoz. s̄z actio est  
actus agētis i passio patiētis. ḡ nō sunt idē re.

**Contra** actio i passio sunt vnis mot<sup>o</sup>. sed motus circa quē est actio i pa<sup>o</sup> ē vna res. ḡ r̄c.

**R**espódeo circa hoc est z<sup>r</sup> opio. p<sup>r</sup> est q<sup>r</sup> actio & pa<sup>r</sup> sunt diuersa re cū for<sup>r</sup>: que acq<sup>r</sup> riſ p<sup>r</sup> motu & ab inuicē: r<sup>r</sup> vñt q<sup>r</sup> per actioēz & passionē sit res:nō sicut per cām agentē: sed sicut per quādā viā: si- cut si dicere: aligd mouet per q<sup>r</sup> dā viā vñq<sup>r</sup> ad termi nū vie: ita q<sup>r</sup> via nō est cā agēs: s<sup>r</sup> est inediū: per q<sup>r</sup> sit trāitus. Ita per actionez intelligā agens attingere ad formā p<sup>r</sup>ductā actine: passū v<sup>r</sup> p<sup>r</sup> passioni: épassiuē: ponit tñ vtrāq<sup>r</sup> eē in passo: s<sup>r</sup> q<sup>r</sup> actio & pa<sup>r</sup> ponunt eē q<sup>r</sup> dā res cāte i passo: s<sup>r</sup> in subo ab ipso agēte: q<sup>r</sup> l<sup>r</sup> aut res cāta ab agēte i passo v<sup>r</sup> eē q<sup>r</sup> dā for<sup>r</sup> v<sup>r</sup> for<sup>r</sup>: r<sup>r</sup> act<sup>r</sup> aliq<sup>r</sup> subz i for mās v<sup>r</sup> eē idē: q<sup>r</sup> l<sup>r</sup> aut for<sup>r</sup> sit: poliq<sup>r</sup> actioēz & passionē: r<sup>r</sup> si actio & pa<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> q<sup>r</sup> sunt for<sup>r</sup> sunt idē cū foris: q<sup>r</sup> sūt actio & pa<sup>r</sup>: eadē rōne in alijs: for<sup>r</sup> q<sup>r</sup> acarif d<sup>r</sup> dici actio & pa<sup>r</sup>: r<sup>r</sup> mot<sup>r</sup> b<sup>r</sup> q<sup>r</sup> ipa for<sup>r</sup> in fieri & fluxu: d<sup>r</sup> aut mot<sup>r</sup> v<sup>r</sup> mu ratio fin q<sup>r</sup> cā denouo susceptā subm se b<sup>r</sup> alr nunc & p<sup>r</sup> us: actio vo d<sup>r</sup> fin q<sup>r</sup> denoia tāgēs i q<sup>r</sup> tū agēs fit ea ali gd esse actu: pa<sup>r</sup> v<sup>r</sup> fin q<sup>r</sup> aligd patiēs fit ea actu fin q<sup>r</sup> magis patebit i sequēti qōnc. **C** Sic g<sup>r</sup> é z<sup>r</sup> opī. q<sup>r</sup> pōlt: q<sup>r</sup> actio & pa<sup>r</sup> sint eadē res d<sup>r</sup>ns rōne: put<sup>r</sup> é actio & pa<sup>r</sup>: t<sup>r</sup> h<sup>r</sup> opio ad nūc v<sup>r</sup> mibi magis p<sup>r</sup>babiliſ. **A**d viden- dū quo vna res b<sup>r</sup> diuersas rōnes d<sup>r</sup>stitut<sup>r</sup> diuersa p<sup>r</sup>di- ca: nēta nōndū ē q<sup>r</sup> d<sup>r</sup> ponere aliq<sup>r</sup> duo eē diuersas res rōis: & ponere ea eē diuersa rōne: q<sup>r</sup> qn<sup>r</sup> aliq<sup>r</sup> duo d<sup>r</sup>nr eē duo entia rōis d<sup>r</sup>notat: q<sup>r</sup> ipsa & eoꝝ dualitas p<sup>r</sup>teat tñ ad eē rōnis: sic si ego dicere: q<sup>r</sup> eē gen<sup>r</sup> & eē spēm sūt duo entia rōnis: q<sup>r</sup> v<sup>r</sup> d<sup>r</sup>nr aliq<sup>r</sup> differre rōne: nō opz q<sup>r</sup> ipsa sūt entia rōnis: s<sup>r</sup> q<sup>r</sup> eoꝝ diuersitas v<sup>r</sup> plalitas s<sup>r</sup> p<sup>r</sup>ali- tas vel diuersitas rōnis: v.g. bō & r<sup>r</sup> vñl d<sup>r</sup>nt solū rōne: n<sup>r</sup> en bō & aial p<sup>r</sup>tinēt tñ ad eē rōnis: s<sup>r</sup> eoꝝ diuersitas vel d<sup>r</sup>riappter ad eē rōnis tñ: sic g<sup>r</sup> & i ppo<sup>r</sup> actio & pa<sup>r</sup> d<sup>r</sup>ne res: r<sup>r</sup> vñqdq<sup>r</sup> eoꝝ d<sup>r</sup>ic eē nāz: & nō tñ ens rōnis: s<sup>r</sup> eoꝝ d<sup>r</sup>ia sit d<sup>r</sup>riarōnis tñ: b<sup>r</sup> tñ p<sup>r</sup> fūda<sup>r</sup> rēto l<sup>r</sup>sta d<sup>r</sup>ia rōnis diuersitatē agēt & passi cāe. effi<sup>r</sup>: & cāe mālis: & sic: disfo entia i actoēz & passionē é disfo in ea: q<sup>r</sup> vñu- qd<sup>r</sup> q<sup>r</sup> é nā: s<sup>r</sup> tñ diuersitas eoꝝ nō é rei: s<sup>r</sup> rōnis: disfo. n. entia i gmā: & cuiasls gnis in spēs uō é disfo realis: ita q<sup>r</sup> ipa disfo sit real: q<sup>r</sup> diuisio realis nō é nīse: q<sup>r</sup> fuit p<sup>r</sup> vñu nuō fin re: ens aut re<sup>r</sup> gene<sup>r</sup>: in q<sup>r</sup> didis: t<sup>r</sup> gen<sup>r</sup> re<sup>r</sup> spēx: in q<sup>r</sup> didis nō sūt vñu nuō fin re: r<sup>r</sup> iō nō o<sup>r</sup> d<sup>r</sup>riaz pdica<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> ee d<sup>r</sup>riam realē: l<sup>r</sup> vñqdq<sup>r</sup> eoꝝ dicat rē ve- ram. **S**ic h<sup>r</sup> i<sup>r</sup>slurgit q<sup>r</sup> dā difficultas: q<sup>r</sup> si d<sup>r</sup>ia rōnis fa- cit diuersa p<sup>r</sup>di<sup>r</sup>: v<sup>r</sup> q<sup>r</sup> q<sup>r</sup> d<sup>r</sup>ia rōnis faciat diuersa pre- dicantia: & sic multo p<sup>r</sup>la erūt pdica<sup>r</sup>: q<sup>r</sup>. x. **E**t ad hoc d<sup>r</sup>bz: q<sup>r</sup> nō q<sup>r</sup> d<sup>r</sup>ia rōnis facit diuersitatē pdica<sup>r</sup>: s<sup>r</sup> d<sup>r</sup>ia illaz rōnu: q<sup>r</sup> nō sūt reducibiles ad vñl rōne vñiuocā: talis aut d<sup>r</sup>ia rōnu entium nō excedit nūex. x. generū p<sup>r</sup> q<sup>r</sup> nō sūt nīsi. x. pdica<sup>r</sup>: vt suppono ad nūc. **A**d p<sup>r</sup> i opp<sup>r</sup> d<sup>r</sup>bm: q<sup>r</sup> ma. nō é v<sup>r</sup> v<sup>r</sup>: r<sup>r</sup> q<sup>r</sup> d<sup>r</sup> q<sup>r</sup> disfo pdica<sup>r</sup>: é penes disfionē entia real. Dico q<sup>r</sup> vñz é q<sup>r</sup> tū ad B: q<sup>r</sup> illud q<sup>r</sup> diuidit: r<sup>r</sup> in q<sup>r</sup> diuidit sūt q<sup>r</sup> dā etia realia: nō āt q<sup>r</sup> tū ad B: q<sup>r</sup> disfo sit real: vel d<sup>r</sup>ia corrñdes illi disfioni sit real. **A**d z<sup>r</sup> d<sup>r</sup>bz: q<sup>r</sup> agere & pati sunt scōpossibilia q<sup>r</sup> tū ad illud q<sup>r</sup> denoiant: nō āt q<sup>r</sup> tū ad B: q<sup>r</sup> denoia- tie d<sup>r</sup>ir: q<sup>r</sup> cā effe<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> denoia actio vt agēte: & cā mālis q<sup>r</sup> denoia pa<sup>r</sup> vt patiēte: n<sup>r</sup> p<sup>r</sup>nt eē idē: l<sup>r</sup> eadē sit for<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> é actio agēte: a q<sup>r</sup> d<sup>r</sup> agēs: & pa<sup>r</sup> patiēt: a q<sup>r</sup> d<sup>r</sup> patiēs: sic ēt eadē distatia ē iter sursuz & deorsuz: s<sup>r</sup> illa: g<sup>r</sup> mēnit distare a sursum & distare a deorsuz sūt diuersa re: vt d<sup>r</sup> 3: pby s<sup>r</sup>. **A**d z<sup>r</sup> d<sup>r</sup>bm: q<sup>r</sup> ipole é eūde actū re eē duoꝝ diuersop<sup>r</sup> re vt suboy<sup>r</sup>: nō āt est ipole: eūde actū re ee di

## Questio

*versorū re vniꝝ vt cāē agētis; a q̄ est: r alteriꝝ vt subiꝝ r pa-  
tiētis: in quo est: nūc āt actio r passio est act̄ agētis vt a  
quo: r patiētis vt in' quo.* Q. XIII.

**B** secundū sic procedit: et ad  
cludit in rōne sua relōne ad agēs et ad  
passū, quod est cōe plūb' nō pplet rōne  
alic' eoz: sic aīal nō pplet rōne boīs vī  
asīnī. Is mot' est alīgād cōe actioni et pas-  
sionis. g nō pplet rōne alicui' eoz. Is nibil  
cuī motu vī cōplere rōne actionis et passionis; nisi relō  
ad agēs et passū. g re.

**Contra** de rōne vni<sup>o</sup> pdicamēti nō sunt ea: q̄ p̄t̄  
nēt ad diuersa pdicamēta: s̄z mor<sup>o</sup> & relo  
ad agēs & ad passuz sunt res diuersorū genez: qz cū mo  
tus & terminū prīnet ad idē gen<sup>o</sup>: relones ad agēs & pas  
suz nō sunt de ḡne actionis & passionis. ḡ &c.

**Respondeo** de ista quone dicit qda: quod quidam sunt relo  
nes: quod non sunt de predicatione relonis: et ta  
les sunt relones: quod per stirum et alia. vi. predicationem a primis 4. et  
dicit quod tales relones sunt: quod per ynu referunt ad aliud: tunc enim  
et iohannes: quod sunt ad agenes et passum constituit ratione actionis  
et passus. **C**ontra hunc inibi ipole quatuor duo habentur posita. p. 10  
est: quod sit aliquis relo realis in creaturis: quod non sit in predicatione relo  
nis: quod si relo realis est uno extremitate et non in alio: quod illud est  
in genere relonis cui pertinet ratione relo: sicut ratione relo  
nis pertinet ratione realis: quod cum quatuor sit illa locatio in creaturis:  
quod regit ratione relonis ratione realis: quod sit in aliis: quod ali  
quid realis referatur ad aliud. sicut hoc est ratione relo: sicut ratione  
**C**ontra si autem aliquis dicat hunc: quod de ratione relonis: quod est in genere  
relonis: non solu est illud: quod aliquid realis referatur ad aliud: sicut  
cum habet regit ratione relonis corrigendam in alio extremitate. **C**ontra  
p. 10 dicit in predicatione: quod ratio sunt: quod est ad aliud se habere:  
nec dicit quod est ad aliud se habere: et quod est de ratione relonis  
exstitit in genere relonis est solu modo est illud: quod aliquid realis re  
feratur non atque quod beatum relone corrigendam in alio extremitate.  
**C**ontra p. 10 dicit regreter in alio extremitate ratione corri  
gendi: non videt eis ad propria: quod relones agentes et patientes ad  
iunctum: aut sunt ambo reales: aut non: sicut habet et eos: quod sunt  
eos relones mutue pertinentes ad genus relonis non potest ut ipsi  
dicit constitutum alio genus predicationis ex genus relonis: si non atque  
relones reales: sicut abe sunt relones rationes: vel altera etiam:  
tunc ille due relones ad agenes: et ad passum non constitutum duo  
predicationem realia: quod illud quod est in sensu rationis: non est natura: qui  
tuere predicationem realia. **C**ontra ad 2: non dicit videtur: quod re  
latio sit de ratione actionis et passus: qualiter potest esse et de  
ratione alterius: vel criterium et essentialiter: sicut genus est de ratione speciei:  
vel extrinsecus et per additum: sicut subiectum est de ratione accidentis: p  
modo non potest esse de ratione actionis et passus: quod illud: quod  
est de ratione alterius: p. modo est superius: ad ipsum: ynu aut predicationem  
non est superius: ad aliud: nec est illud: quod est in uno predicatione: sicut  
specie potest esse criterium: ad aliud predicationem: quod nec relo in contineatur: nec  
aliquid relo est de ratione actionis et passus p. modo: nec est et p. modo:  
quod postea non dicit est de ratione poros: relo autem agentis in actu  
ad passum in actu est posterior actio et vel passio: et sicut relo  
passus ad agenes: quod relo ad agens et passum non sunt de ratione  
actionis et passus: et modo: sicut potest est actio et passio sunt de  
ratione talium reloni. **M**as suppono mihi p. 10: quod fundametum  
relonis est plus relo: sicut fundatum passus in actu ad agenes in  
actu est motus: vel mutatione existit in passu: quod est idem quod actio et  
passus: et sunt idem cum foris acquisita per motum: quod actio et passus sunt po  
ses relo passus in actu ad agenes in actu: et per passus relo  
agentis ad passum: quod ratio sunt: sicut suas relones sunt sicut naturae: et sicut  
p. 10 minor. **C**ontra dicit: quod quidam referunt in bitudine dari in  
casus: et relones ille sunt in genere relonis: vel sicut: et ceteris: et

**D**icit scđm  
q̄libet q. xj.  
e in q̄rio sen.  
disti. xij. q. f.  
articulo p.

*Lapio dead  
aliquid,*

quædā vō referunt̄ in bitudine ablativi casus: sīc illud qđ refer̄ ad aliud vt a quo est: & sic refert̄ passum ad agēs: vel in quo est: & sic refert̄ ipsa p̄: siue ipsa forma acq̄s̄it̄ in passo ad ipm passum: & tales relones nō sunt in genere rōnōis: s̄z s̄t̄tuunt̄ rōne actiōis & passionis.

**S**ed hoc rudi⁹ est qđ p̄ op̄t̄at adducere rōnes ad ip̄obandū: statim n. pot̄ apparere cuīz h̄dicti ip̄obabilitas, p̄mo: qđ quædā sunt relones: qđ sub neutri casuū p̄dictor̄ bitudine refert̄. sicut p̄nit̄a & filatio: que refert̄ ea: quoꝝ sunt in bitudine genitiū casus: vt pz: nō ḡ op̄z: qđ illud: qđ refert̄ relone exīte in ḡne rōnōis refert̄ in bitudine dativū casus: vel alteri⁹ determinati casus: qđ quædā refert̄ in bitudine dativū: qđ dā in bitudine genitiū: qđ dā in bitudine ablativi.

**S**c̄do: qđ mai⁹ & min⁹ refert̄ in bitudine ablativi casus: dī. n. mai⁹ in ḡne rōnōis.

**T**h̄ 3: qđ, s. metaph. eodē mō ponit p̄bus relones fundari super potentia actiūa & passiūa & super agere & pati & super numerp̄ vt duplū & dimidiū: & consi milia pertinere ad genus relones: & stat: qđ relones s̄ militudinis & dupli & dimidiū pertinent ad gen⁹ relatio nis. ḡ & relones mouent̄ & moti.

**T**h̄ 4: qđ mouens refert̄ in habitudine accusatiū casus: t̄ nō solū in habitu dine ablativi: dic̄s. n. mouēs rem motā mouens. vñ n̄ bil est dictu: qđ relones: que sunt in habitudine ablativi nō p̄tineāt ad gen⁹ reloniū. s̄z alie que refert̄ in bitudine alioꝝ casuū.

**T**h̄ 5: qđ relo motus vel forme acq̄site ad subm in quo est non est relo realis: nullus n. ponit: qđ forma exīt̄ in aliquo subo h̄eat realez relone ad subm: in quo est: relo. n. passiū ad agēs bū est realis: s̄z nō relo forme exīt̄ in subo ad ipm subm: facile ēt et in tuienire multa alia h̄ hoc.

**N**ec valet: si alsḡs dic̄at: qđ qđ correlatua nō corrisdēt sibi fm̄ bitudinē eiusdē ca sus: s̄z diuersop̄. t̄c nō sunt in ḡne rōnōis: t̄n qđ vt dc̄n est d̄ rōne reloniū: que nō est nisi: qđ sit illud: quo aliqd ad aliud realr̄ referat̄: vt rū aut̄ referant̄ mutuo in habitudine eiusdē casus vel diuersop̄ est p̄ter rōnē reloniū: que est gen⁹: t̄n qđ relones motiuū vel mobiliū: que fundat̄ sup̄ p̄m actiūa vel passiūa nō sunt fm̄ bitudinē eiusdē casus: dī. n. motiuū mobilis motiuū: & mobile a motiuō mobile: & t̄n stat: qđ iste relones sunt in genere reloniū: qđ nō p̄t̄ dic̄t: qđ sint actio & passio: qđ motiuū & mobile aūq̄ mouēt̄ actiū vel mouēnt̄ h̄t tales relatoēs: aūt̄ agere siue mouere in actu nō est actio v̄l passio.

**S**impl̄ ḡ dico ad qđnem: qđ nulla relo est de rōne actiōis & passiōis: qđ st̄ de eaꝝ rōne ēt̄ aliqua relo: illa esset relo agētis & relo passi: s̄z iste relones vt supra patuit nō sunt de rōne eaꝝ: s̄o r̄c.

**S**z t̄c restat ostendere: qđ est de rōne actiōis & passiōis: & ad hoc dico: qđ de rōne actiōis & passiōis sunt agēs & patiēs vna cū motu: agēs de rōne actiōis: & passum de rōne passionis: sed agēs & passiūa sunt de rōne actiōis & passiōis extrinsece: & p̄ additionē: sicut cā est de rōne effect⁹.

**A**d cui⁹ enī dētā nōndū: qđ sicut cōiter dī & z̄ est actio. l. manens in agēte: sicut videre itelligere & cōsilia: & actio sic dicta nō est cāre effective actū: s̄z est idē: qđ ēt̄ in actu. vñ calere idē est: qđ esse in actu calorē: & fm̄ tale actionē dī aliqd facere formalr̄ tale: sicut calor̄ facit illud: in quo est formaliter calidū.

**A**lia est actio trās̄iens: & hoc est face re effective aliquid tale. ver. gra. calefacere non est esse actū calidū: s̄z est efficere calorē seu calidū. vñ actio sic dicta nō b̄z rōnē actionis fm̄: qđ denominat illud in quo est fm̄ se: sed magis p̄t̄ denominat illud: a quo est vt a causa efficiēte: vñ calor factus in aqua nō b̄z rōne actiōis: fm̄ qđ denominat aquā vt calidā: sed fm̄ qđ da

nominat cāz agentē vt calefaciente. **E**x hoc p̄t̄ for marī talis rō. Illud de cuīs ratioē est: qđ sit illud quo causa agēs effectiū facit aliqd tale includit̄ in sua ratio ne causam agentē fm̄ qđ b̄z: sed actio transiens est b̄z: vt p̄t̄ patere ex dictis: ideo r̄c.

**L**onstat aut̄: qđ actio que est spāle genus est actio trās̄iens: & ideo de ratione actionis: que est spāle p̄dicamentū est causa efficiens s̄t̄ ne agēs cum motu: & eodē modo p̄t̄ p̄bari de passo re spectu passiōis.

**N**otandū aut̄: qđ alie s̄t̄ de rōne alioꝝ ab actō: qđ vñūquodḡ habens cām agentē p̄t̄ per eaz diffiniiri agens: tamē cū motu vt motus est: vel cuīz mutatiōe: vt mutatio est: nō compleat̄ nisi rationes actionis traſeūt̄is.

**S**ed cōtra hoc posset obici pri mo: qđ nulla res est formaliter in genere actionis per il lud: quod est in genere substātis: sed causa efficiens qđ: qđ est in genere substātis: & quātū ad illud: qđ agit: & quātū ad illud: qđ est ratio agēdi. ergo nihil est forma liter in genere actionis per causam efficiēte.

**P**rete rca. nulla res est in genere actionis formaliter per illud: qđ nō est in aliquo genere: sed in aliqua actione cā efficiens non est in aliquo generc: sicut in creatione. ḡ r̄c.

**A**d ista dicendū: qđ aliquid p̄t̄ dici ēt̄ formaliter ta le per aliud duplī. vno mō: qđ illud sit forma existens de eētā illūs: qđ dicit̄ tale esse formaliter p̄ illud vel sit forma: que est ip̄met: sicut homo ē formalr̄ homo per animā rationale: & albedo est formaliter albedo p̄ hoc: qđ est color. Sc̄do modo dic̄t̄ aliquid tale p̄ aliud formaliter: quia illud aliud est p̄ncipale in ratione sua magis specificās eam: sicut in eo qđ diffiniī per plures causas: causa efficiēs p̄t̄ dici ēt̄ magis formalis in eius rōne qđ causa formalis & causa finalis magis qđ efficiēs vel formalis: & isto modo p̄t̄ dici aliquid esse formaliter tale. i. p̄ncipaliter per illud: qđ est extra eētā ei⁹. Dicendū ergo: qđ isto modo: & per illud: qđ nō est actio: sed est substātis: sicut in genere substātis: & p̄ illud: qđ est in alio genere p̄t̄ aliquid ēt̄ formaliter in genere actionis: inquātū actio includit̄ in sua rōne causam efficiē tem: vt dc̄n est.

**N**otadū aut̄: qđ fm̄ quædā creatiō nō dicit̄ aliquid: qđ sit in genere actionis vel passionis: & fm̄ hoc secūda ratio supponit falsū. l. qđ creatiō sit ali quid in genere actionis existēs: vt rū aut̄ ita sit: vel nō n̄ bil determinio ad presens: sed dato qđ creatiō sit in gene re actionis p̄t̄ solu secūda ratio modo p̄dicto.

**A**d pri mū in oppositū dīm: qđ ibi est fallatia sequentis: qđ l̄ de ratione actionis sit aliquid p̄ter motū: nō tamē op̄z: qđ sit relatio ad agēs: sed est ipsa causa agēs. similiter dicēdū est de passo & passionē.

**I**llud etiā: qđ est ad partem alia: s̄z sit ad partē verā vt credo nō valet: qđ illud: qđ est in vno predicamento p̄t̄ esse extrinsece de rōne alterius p̄dicamenti siue rei existēt̄is in alio predicame to: sicut est suba de rōne accūtis.

**O**stea querebat vnum de creati ra quātū ad referri: & est vtrūz relatio addat aliquid reale supra fundamentū faciēs compositionē cum eo: & arguit qđ sic: qđ ditissim entis in pre dicamenta est divisiō realis: sed relatio & fundamentū eius pertinet ad diuersa predicamenta: sicut pz de equalitate & quantitate. ergo relatio vltra suū fundamentū addit̄ aliquid reale fa ciens compositionē cū eo.

**P**reterea. relatio plus po nit in subjecto in quo est: qđ in termino ad quē est: sicut paternitas plus ponit in patre in quo est qđ in filio ad quē est: sed hoc nō esset: nisi aliquid adderet supra suū fundamentū in subo: in quo est, ergo r̄c.

## Quolibetti

**Contra** *q* aduēit alicui de nouo sine sui mutatio ne nō facit xpōnē cū eo: qz nō pōt esse: qz aliquid reale addat alicui subō faciens xpōnē cū eo: r̄ qz illud subm nō se hēat aliter nunc r̄ p̄us: r̄ p̄is nō mutat: qz relo de nouo aduēit suo fundafito sine sui r̄ subi in quo est mutatiōe: vt p̄ ex. s. phisi. g. t̄.

Ter. c. 10.

**Respondeo** dōm: qz de ista qōne est: x opio: qz dōz. n. dōt: qz relo realis addit ali qd realr supra suū fundamētu facies xpōnē cū eo: r̄ rō eo: r̄ tacta est in opponendo: nisi qz vltra p̄missa addūt: qz sicut ipole est: qz p̄ eadē eēntia creatura subsistat: v̄ sit q̄lis: vel q̄ta: pp b: qz vna eēntia creata est limitata ad determinatū gen. Ita ēt v̄ eis ipole: qz p̄ eadē eēntia creatura sit q̄ta r̄ relata: vel q̄lis r̄ relata: r̄ pp hāc eadē limitationē. **Alia** v̄o opio est: qz ponit: qz relo dit modū realē p̄ter suū fundamentū: nō tñ est alia res suū fundamēto: nec facit xpōnē cū eo. **Sz** hoc v̄ mihi oio ipole r̄ iprobabile: si intendat: qz iste modū realis sit aliquid realē p̄ter suū fundamētu: qz iste modus real v̄a res est: qz nō sit illa res: qz est modus: qz ois res addita ad illud: qz est aliquid realē p̄ter eā facit xpōnē cum eo. qz si relo est modus realis ex iis aliquid realē p̄ter suū fundamētu: relo cū suo fundamēto faciet realē xpōnē.

Op. bī doc.

**C**ox aut̄ modus realis sit vera res alici p̄z: qz modus non diminuit aliquid de rōne rei: siue realitatis: mō quo ens rōnis diminuit de rōne entis: quādo dī ens rōnis. **Sed** illud acceptū cū hoc: qz dico realē: qz nō diminuit aliquid de rōne realis siue realitatis est v̄a res: qz v̄a res addita ei: qz est aliquid realē: p̄ter ipsam facit cū ipso xpōnē realē: qz xpō nō est aliquid qz v̄i lo illo: qz sūt plura fm rem: si sūt in eodē supposito: v̄n p̄z p̄ncipalis. **Tertia** opio est: qz relo est idē cū suo fundamēto: ita qz suo fundamēto nibil addat: nisi coēxtiā alici⁹ corriūtēis. Ita qz fm eos albedo fm illud: qz est in se: r̄ ab solute est q̄litas facies suū subz q̄le. s. albū: fm v̄o qz b̄z corrīndēcē albedinē in alio: est similitudo: qz subz suū referatur ad altez: sicut ēt idē est p̄ eēntiā superficies: in q̄tū ē termin⁹ intrinsec⁹ alic⁹ corporis: r̄ loc⁹ in q̄tū ēst v̄ltimū x̄tētis aliquid extrīsece: r̄ b̄ opio v̄f mihi ad nūc magis pbabiliis. **A**d p̄m i oppo⁹ dōz: qz diuīsio entis in p̄di camēta est diuīsio entis in ea: quo p̄ vñqdqz est res: qz non opz: qz diuersitas eo: in q̄ diuidit̄ ens sit semp diuersitas realis: vt sup̄i dōcī fuit. **A**d z̄ dōm: qz mūnor est falsa: qz relo nō pp hoc dī plus ponere in subto: in quo est qz in termio ad quez est: qz aliquid addit supra suū fundamētu: qz qz in subto: in quo est: ponit suū fundamētu. In termino aut̄ ad quē est nibil ponit: qz in eo all qd exigat. **A**d p̄m p̄me opionis dōm: qz de⁹ iō dī illimitat⁹ ad gen⁹ r̄ spēm: qz p̄ essentiā suā absqz coēxtiā cuiuscūqz alteri⁹ diuersi⁹ p̄ eēntiā ab eo b̄z qcgd pfectio nis rep̄it in oib⁹ gnib⁹: ita qz p̄tineat similitudē ad pfectio nē: hoc aut̄ nō b̄z alic⁹ res creata: qz nulla res creata ab soluta sine sit q̄titas: siue q̄litas b̄z: qz sit relo sine coēxtiā alici⁹ diuersi⁹ p̄ eēntiā ab ea: qz de⁹ p̄ eēntiā suaz absqz coēxtiā cuiuscūqz alteri⁹ diuersi⁹ p̄ eēntiā ab eo b̄z oppositas relones: r̄ b̄z pfectiōes oīum genēz: puta p̄nitatē: filiationē: institutiā: sciam: r̄ sic de alijs. **Q**ui aut̄ vellet tenere p̄m opionē posset dicere ad argu⁹ in oppo⁹: qz semp relo acq̄rit cuz suo fundamēto: r̄ differe re ab eo: sicut sūl̄ regrit cū calore raritas: nō tñ semper actu refert pp defectū alterius extremi. **E**t qz dicit p̄lo: qz relo aduenit alicui de nouo sine sui mutatiōe nō est itellīndū: qz relo q̄tū ad illud: qz est: adueniat de nouo alicui sine mutatiōe ei⁹: in quo est: siue in quo acq̄ritur: sed itellīndū est: qz p̄ illā relonē p̄us exītē de nouo

## Questio

scipiat referri ad aliud: ad qz p̄pō nō referebat: illo alto facto de nouo. **E**t si dicat: qz regla posita se ponūt: r̄ pempta se p̄imūt: fm b̄ opz r̄siderere: qz hoc itellīndū est q̄tū ad referri in actu: nō aut̄ quātū ad illud: qz relo est in se: alie solones solēt dari: qz ego nō video: qz vadat ad rē: nec q̄tū ad nūc video: qzio alr̄ possit solui.



**Ostea** q̄rbāt quedā p̄tinētla ad creaturem in spāli: quo r̄uz qdā p̄tinebāt ad creaturā pure spūale: qdā ad creaturā pure corporale: qdā ad cōpositā ex vtraqz: Pertinentia ad pure spūale erāt duo: vñu p̄tinet ad intellectū: r̄ est v̄p̄ intellīs creat⁹ possit intelligere sūl̄ p̄la: fm grinet ad quedā habitū voluntatis: r̄ est v̄p̄ charitas possit augeri in ifinitū. **L.** VI.

**B** **primum** sic p̄ceditur: r̄ arguitur: qz intellīs crea tūs possit intelligere p̄la vt p̄la: ille qz intelligit dīria: vt dīria intelligit p̄la vt p̄la qz in telle ctns p̄t intelligere dīria: vt sunt dīria: aliqui nō posset ponere dīriam iter aliqua duo. g. t̄.

**Contra** intelligere p̄la: vt p̄la: est intelligere pluribus actib⁹ itellīndū: qz p̄les act⁹ intelligen dinō p̄st simulē in eodē intellectu. g. t̄.

**Respondeo** aliquid intelligere p̄la: vt p̄la z̄ p̄t intelligi. vno⁹ ex pte intellīs: ita qz ipa p̄alitas ponat ex pte itellīs: r̄ sic itellīre p̄la: vt p̄la: est itellīre plurib⁹ actib⁹ itellīndū: vel plurib⁹ medys: r̄ b̄ est ipole fieri nāl̄ pp b̄: qz ois act⁹ itellīndū: qz b̄nt esse i itellīcū creato nāl̄ sūt eiusdē gnis: nec se p̄nt sūl̄ p̄pati circa eūdē itellīcū: sapnāl̄ tñ b̄ p̄t eē: sic p̄z in btis: in qz erit visio btā vñica sine iterrūptōe: qz videbūt vñbū: r̄ res in vñbo: r̄ p̄ter b̄ac erit alia cognitio: qz videbūt res in p̄po gñle: qz ois sūl̄ stare cū btā vñsōe: cū btā visio nō iterrūpat: cām aut̄ b̄ tractare ad nūc p̄t permitto. **Alio⁹** p̄t intelligit: qz itellīs creatus itellīgat p̄la: vt p̄la: ex pte rez intellectaz: vt sit sensis: qz itellīgat res cū suis mo dis plurificatib⁹ ipsas: r̄ put plurificatū per tales mo dos: vt si aliquis itellīgat plures partes domus in suis naturis p̄p̄ys: quib⁹ distinguunt: r̄ isto mō dico: qz in tellīgere plura: vt plura: qz intelligere sic plura: vt plura: nō cōuenit: nisi vel itellīctū illimitato: q̄lis nō est itellīctū creat⁹: vel itellīctū b̄ntī mediū illimitatuz: quo intelligat: qz similr̄ itellīctū creato nō xuenit nāl̄er: vel uisi itellīctū vtētī plurib⁹ medys intelligēdi dispe ratis: qz etiā itellīctū creato nāl̄er nō xuenit: r̄ ideo isto modo itellīct⁹ creatus nō p̄t intelligere plura: vt plura: ex parte rel̄t̄ intellecte. s. qz b̄nt̄ intelligat pluralitaz eo p̄t nās ea plurificatēs. si aut̄ offerant̄ sibi vt plura adinuicē distincta: nō tamē ita distincte: r̄ pfecte in tellīgat: sicut si vñuquodqz per se consideraret: r̄ isto modo intellect⁹ creatus potest intelligere plura: vt plura: ita tamē: qz intelligat vñu: vt principale obm̄: plura v̄o vt secūdaria oba: ratio primi. s. qz oporteat eum babere vñu: vt principale obm̄: est ista: qz in omni actu intelligēdi opz esse aliquid p̄ncipal: r̄ per se intellectuz: fm qz p̄t cōpetere creature p̄fecte itellīgere: sed vt dōcī est: intellectus creatus saltez similitudē non p̄t in aliquo actu itellīctū b̄cē plura p̄ncipia: r̄ pfecte itellīcta: imo nec q̄litercūqz plura ita p̄fecte intellecta: sicut vñuquodqz p̄ se consideraret: r̄ iō ois: qz in actu intellect⁹ creati sit aliciq̄

Jahē qōne  
de idemūtate  
relationis cū  
suo fundamē  
to: vid̄ diligē  
ter Joānē v̄  
bachōe p̄lio  
sen. dī. z̄s. q.  
puma. v̄bi q  
quēdā spāle  
passuz i p̄fis  
mut demfas  
re relonē dis  
serre realiuer  
a suo fundamē  
mento,

Intelligere  
plura vt plu  
ra dupliciter  
p̄t p̄ung. re.

vnuz re vel rōne p̄ncipal' intellectū vt p̄ncipale obm.  
**C**riso aut̄ scđi. s. q̄ intellatas creatus possit intelligere  
 plura vt plura s̄l ex parte rei intellecte vt scđaria obta  
 est ista: q̄ impoile est intelligere aliq̄ d̄ria vt sunt differē  
 tia: qn intelligas nō solū ipsa d̄ria ipsopz: s̄z et ipse nāe di  
 uerse: et put sunt plures et diuerse: s̄z hec sunt cā differē  
 tie put sunt diuerse: et hoc dico nō q̄i aliquis cōsiderat  
 nām ipsius d̄ntis: sicut facit logicus: sed q̄i considerat  
 ipsas nās d̄ntes: sicut q̄i aliquis considerat quō bos et  
 bō differūt: vel aliquid tale: sed intellectus creatus po  
 test intelligere simili nō solū cōm rōnem differentie:  
 sed et spāles nās d̄ntes: et diuersas naturas earum per  
 quas d̄nt: q̄ intellectus creatus: isto mō pōt intelligere et  
 nāliter plura: vt plura. **A**d rationez vtrāq̄ vtriusqz  
 partis r̄ndendū est. Ad argu<sup>m</sup> scđi ad p̄mā partē obm:  
 q̄ l̄ intellectus creatus intelligēs d̄ria: vt d̄ria intelligat  
 pl̄a: vt plura tāq̄ formalia obta: q̄ nās ipas d̄ntes: tñ  
 intelligēdo d̄ria: vt d̄ntia h̄z p̄ncipali obo vnū. s. i. ipaz  
 d̄riam eoz: que est vna salte fm̄ rōnem: nec tñ illa: que  
 intelligit: vt plura: intelligit ita pfecte: sicut si vnūq̄d̄qz  
 p̄ se cōsideraret. **A**d aliud ad alia partē obm: q̄ nō ōz  
 semp: q̄ intelligere plura vt plura: sit intelligere plurib  
 us actibus intelligēdi: q̄ fm̄ intellectū et fm̄ sensu  
 possunt saltem cognosc̄ scđario plura vt plura ex parte  
 rei intellecte: vt dc̄m est: eodē actu: sicut eodē actu vide  
 tur albedo cōtitas et figura: nec vñr vt vnū ex parte rei  
 vide et multo plus intellectus eodem actu plura cognos  
 cere potest vt plura modo: quo dictum est: vt secunda  
 ria obiecta.

## Questio. XVII.

**B** secundum sic p̄cedit et

arg: q̄ char

ritas nō possit augeri in infinitū: q̄ pfectio creature nō pōt eē maior sua capa  
 citate. Sed ois capacitas creature est  
 finita: cū eē: q̄ est i creaturis sit finitū:  
 q̄ pfectio creature est finita: et p̄ nō nō  
 pōt crescere in infinitū. **P**. q̄ maxie distat nō pāt cre  
 scere: vel augeri in infinitū: q̄ si possent crescere in infinitū:  
 possent semp plus et plus distare: nec eēt vnūq̄ vñre  
 ad maximā distantia: s̄z charitas et diū cū s̄nt d̄ria di  
 stant maxime: ergo z̄.

**C**ontra illud: cui<sup>m</sup> modus est eē: s̄ne mō pōt cre  
 scere in infinitū: q̄ nō bēre certū modū:  
 sub quo z̄tineat: est posse in infinitū trascendere qnēcū:  
 q̄ modū: sed fm̄ b̄tm̄ Bernardū modus diligēd̄ deus  
 est eum diligere sine modo: ḡ z̄.

**R**espondeo h̄ est z̄ opio. **P**ria est q̄ ponit sum  
 pliciter: q̄ charitas non pōt crescere in infinitū: et sunt moti p̄missi rōnib<sup>b</sup>: et q̄dā alia: q̄ tñ  
 lls est: q̄ in eis: q̄ nō depēdet ex seiuicē in suo fieri: et q̄ pōt fieri vnū sicut reliquū: s̄z magna charitas nō depē  
 det ex pua in suo fieri: s̄c nec eō: ḡ deus pōt facere eq̄ p̄  
 magna charitatē s̄c pua: et p̄ nō maximā s̄c minimā:  
 s̄z si charitas cresceret in infinitū: oportet maximā cha  
 ritatē salte polem eē infinitā: ḡ deō possit facere vnā cha  
 ritatē infinitā: qd̄ est incōuenies. **A**ly dñt: q̄ chari  
 tas vie et prie sunt diuersaz rōnu: charitas vie pōt cre  
 scere in infinitū: nec tñ p̄ tale cremetū in infinitū possit at  
 tingere ad charitatē prie: s̄c si linea cresceret in infinitū:  
 nūc attingeret ad cōtitatē supficiē: q̄ vtrāq̄ cōtitas  
 est diuersaz rōnu: linea a. n. q̄tūcūq̄ cresceret: nō bēret  
 nīl lōgitudinē: supficies at b̄z lōgitudinē et latitudinē.  
**A**d h̄ aut̄ pbāduz adducit tale rōne: nō pōt eē aliqu  
 charitas creata maior charitate xp̄i bois: cū ip̄e habue  
 rit spūm nō ad mēlurā: s̄z si charitas prie possit crescere

in infinitū: aliq̄ charitas creata posset eē maior charita  
 te xp̄i bois: cu charitas ei<sup>m</sup> creata sit finita: s̄c tāl̄ crea  
 tura: ḡ charitas p̄sē nō pōt crescere i infinitū. **T**ertia

Op̄. ill. q̄ est  
 docto. h̄ et ed  
 smilitur Jo.  
 dachone. j.  
 sen. dist. 4. 6.  
 q. p̄ma,

opio: q̄ magis placet mibi: est q̄ charitatē possit crescere in infinitū pōt accipi vel in xp̄ōne ad po<sup>m</sup> dei absolu  
 tā: vel in xp̄ōne ad po<sup>m</sup> ei<sup>m</sup> ordinatas: p̄ xp̄ōne ad po<sup>m</sup> dei ab<sup>m</sup> dico: ḡ tā charitas p̄sē q̄ charitas vie pōt cre  
 scere in infinitū: s̄c q̄ deō possit in infinitū facere charita  
 té maiorē quacūq̄ data: et ad hoc adduco duas rōnes.

**P**ria p̄cedit suppo<sup>b</sup>: q̄ in gradib<sup>b</sup> creaturaz possit eē pcessus in infinitū: q̄ vi p̄z ex dicitio statis p̄bab: s̄r pōt  
 teneri: q̄ rō talē: q̄to vna queqz creatura intellectua  
 lis est nobilioz et altioria nāc: et atopōt h̄e maiorē cona  
 tū ad tēdendū in deū: sed q̄to est maior conat<sup>m</sup>: tāto da  
 tur maior charitas: ḡ supposito pcessus creaturaz in infi  
 nitū: sicut nō pōt dari creatura intellectualis: ita nobilioz  
 qn̄ ptingat in infinitū facere nobilioz: ita nō ptingit da  
 re magnā charitatē: qn̄ in infinitū ptingat semp dare ma  
 iorē: situ dicas: ḡ h̄ est vez d̄ charitate vie: et nō d̄ cha  
 ritate prie: q̄ conat<sup>m</sup> p̄tinet ad viā: nō valet: q̄ cōstat: q̄  
 ille q̄ h̄z maiorē charitatē in via: h̄z maiorē charitatez  
 in patria: et ideo sicut nobilioz angelus se ad deū cōuer  
 tens habuit maiorē charitatē vie: ita h̄z maiorē chari  
 tatem patrie: cū ergo deus in statu patre possit in infinitū  
 facere angelū nobilioz quolibet dato. **S**equit̄ et  
 q̄ loquēdo de charitate patrie pōt fieri a deo charitas  
 maior qualibet data: nō pōt ēt dici: q̄ charitas quantū  
 ad essentiā habitus nō sit eiusdem rōnis in via et in pa  
 tria: s̄z ppter absentia obiecti in rōne beatificantis non  
 h̄z oēs actus eiusde rōnis in via et in pria: vnde ēt et q̄dā  
 credunt btām virginē quātum ad ipsum habitum cba  
 ritatis babuisse maiorem charitatēz in via q̄z habecant  
 nunc multi sancti in patria: quicquid aut̄ ponat fuisse:  
 de facto mibinō videt: q̄ efficaciter possit probari: qd̄  
 deus nō possit cōferre in via alicui maiorem charitatē  
 q̄z sit charitas multoqz in patria. **S**ecunda ratio: quā  
 probat idem absqz suppositione talis est: q̄ si charitas  
 nō possit augeri in infinitū: aut hoc est ex parte obiecti:  
 aut ex parte subi: aut ex parte sua: quia creatura: nō ex  
 parte obiecti: qd̄ deus ē: q̄ istud obiectū quātū est de se  
 est in infinitū diligibile: nec ex parte subiectū: quia nō  
 repugnat creature eē in potētiā passiua ad hoc: q̄ in infi  
 nitū perfectius et perfectius gradatim perficiat: sicut  
 aliquo modo p̄z ex scđa qōne istius quolibet: et sicut de  
 quanto aliquo: qd̄ pōt successiue absqz fine perfici figu  
 ris: que in infinitū possunt multiplicari: nec etiā ex par  
 te ipsius charitatis ex hoc: q̄ est creata: q̄ sicut ex ques  
 tione scđa p̄z non: repugnat actui creato posse crescere  
 in infinitū: ita tamē: q̄ nō perueniat ad habēdūm actu  
 infinitā pfectionē: q̄ est actus admixtus potētic. **E**t  
 sic videt probabilē: q̄ per comparationē ad potentiam  
 dei abolutā possit charitas crescere in infinitū. Per co  
 parationē aut̄ ad potentiam dei ordinatā: qua disponit  
 vñciuqz dare determinatā charitatē: vel vñi summā:  
 s̄z decē hominū fm̄ talē potētiā nō pōt charitas auge  
 ri in infinitū: q̄ detur maior qualibet data: et existente  
 in actu: sicut nībil pōt fieri preter destinatōe: et pre  
 scientiā eius. **A**d primū in oppositū obm: q̄ l̄ chari  
 tas creature non possit esse infinita simpl̄r: q̄ est deter  
 minata ad genus: et ad spēz: pōt tamē esse in potētiā ad  
 infinitā fm̄ quid. s. ad suscipiendum in infinitū mai  
 rem: et maiorē perfectionē gradatim. Ita tamen: q̄ nō  
 excedat limites generis et spēciei: sicut corp̄ est in potē  
 tiā ad infinitas lineas et figurās successiue: que continent  
 in eodē genere: similiter etiā nībil probabit creaturam

## Quolibetti

In creatura  
rōnali duplē  
est capacitas  
respē chara-  
tis.

esse in potētia ad infinitos gradus charitatis magis ac  
magis intēsos manētes. Infra eandē spēm. **C** Notandum  
est: qd in creatura rōnali est duplē capacitas respē cha-  
ritatis; siue ḡe: yna per qd aia: vel angelus est natus eē  
obm charitatis; et ista nec angelus: nec diminuit: et de hac  
pcedit data risio: alia capacitas est meritū: quo alijs  
efficit dignus: vel de congruo: vel de condigno hēre: et  
recipie grām: et talis capacitas: sicut et charitas pōt auge-  
ri in infinitū. **C** Et loquēdo de tali capacitate dōz: qd ca-  
pacitas charitatis et si sit finita actu: tū pōt crescere in in-  
finitū: et iō talis capacitas creature: qd est infinita in po-  
tētia respē eius: qd pōt crescere in infinitū. **C** Ad 2<sup>m</sup> dōm: qd aliq̄ maxime distare pōt intelligi duplē. s. qd tuz  
ad rōnes specificas ut sit sensus: qd fm dīcere sitate: que  
est in gradib⁹ specificis per se sint magie distantia: et isto  
mō qdlibet ḥria extrema sunt maxime distantia siue sine  
intensa siue remissa: sicut qdlibet albū: et qdlibet nigruz:  
sunt intensa siue remissa maxime distantia mō: et  
tūc dico: qd charitas: et odiū si sunt ḥria: ut ponūt aduer-  
sari: isto mō maxime distantia: alio mō contingit maxime di-  
stare fm gradus intēsionis in eisdē spēbus: sicut si dīca-  
tur maxime distare albedo sume intensa: et nigredo sume  
intensa: et isto mō nō oī ponere ḥria maxime distare:  
qd nō solū albedo et nigredo intense sunt ḥria: sed etiā al-  
bedo et nigredo remissa: et iō dato qd charitas et odiū  
sunt ḥria: nō oī qd isto mō maxime distant: nec per 2<sup>m</sup>  
oī: qd charitas possit crescere in infinitū. **C** Ad 3<sup>m</sup> dōz:  
qd supponit falsum. s. qd sit dare summā charitatē possibi-  
lem fieri in actu: sicut ē falsum est: qd possit dari supma  
figura possibilis fieri actu. **C** Ad 4<sup>m</sup> dōm: qd fm poten-  
tiā ordinatā: ut deī est: nō pōt esse maior charitas cha-  
ritate xp̄i hoīs: sed sicut deus pōt facere et fecit nobilior  
rem creaturā qd sit humanitas xp̄i: et hoc qdū ad essen-  
tialia: qd qdlibet nā angelica qdū ad sua essentialia ē no-  
bilioz quacūq̄ humanitatem: sic. n. impole est astnū eq̄rl  
equo in subalibus: ita impole est qdlibet humanitatem  
in essentialib⁹ equari cuiq̄ nāe angelice. Ita deus  
de potētia absoluta possit facere charitatē maiore cha-  
ritate creata xp̄i: nec hoc derogat dignitati xp̄i: qd natu-  
ra rei hoc nō patiē: qd sit dare summā charitatē qd deus  
nō possit facere maiore. **C** Notandum tñ: qd pp hoc nō  
sequit̄: qd deus possit facere aliquid nobili⁹ xp̄o: qd xp̄s  
supponit p supposito diuino bñte nām humana: nō  
aut pōt esse melius supposito diuino: gra aut eins inq̄/  
tum fuit dispō gruitatis ad ynonē pōt dici maxima:  
qd est dispō ad maximū bonū: et ad maximā ynonē cū  
deo: qd. i. in ynitate potētiae: rōne cui⁹ pōt dici: qd dat⁹ est  
ei sp̄us nō ad mensuram: qd dat⁹ est illi nāe: qd habens  
eam sit deus: pōt ḡ dici: qd gra xp̄i est maxima dispositi-  
tue: qd disponit ad summū bonū: et ad maximā ynonē  
summi boni: nō tñ opz qd gra: vel charitas creata sit in  
summo gradu intēsionis: quo ab⁹ potētia non posset  
fieri maior a deo.

## Questio. XVIII.

**B** secundū sic pcedit: et ar-  
non bēat esse reale: sed intētionalē in  
medio: qd eodem modo est in medio et  
in organo: sed in organo bñz eē intētionalē:  
sicut in organo visus ergo et in me-  
dio. ma. supponitur. mī. pbaſ: qd sensi-  
bile fm esse reale positiū sup sensum nō facit sensum: sed  
lumen in organo visus facit ynam: et per 2<sup>m</sup> sensu. qd lu-  
men nō est in organo visus realiter: sed intētionaliter.  
**C** P. n̄ h̄l dat alicui: qd nō bñz: sed lumen dat colorib⁹ eē  
intētionalē in medio: qd bñz esse intētionalē in medio.

## Questio

**Contra** Illud: qd est pncipiū actionis realis nō bñz  
tm esse intētionalē: imo esse reale: sed lu-  
men in medio est pncipiū transmutatiois realis: puta  
calefactionis. ergo tē.

**Respondeo** ad hoc dñt gdā: qd lumen bñz esse  
intētionalē et nō reale in medio: et  
sunt moti pmissi rōnib⁹: et vna alia: que talis est. nā subi-  
lecta ḥrichtati nō pōt recipie formā aliq̄ nō hñtem ḥriū  
fm ee reale. s. lumen qd recipit in aere recipit in nā subta  
ḥrichtati: et ē for⁹ nō hñs ḥriū. qd lumen ē aere nō bñz ee rea-  
le. sed qd nō pōt dici: qd lumen in aere non sit aliquo mō  
aliqua res: ideo dicūt: qd est aliqua res: sed qd suum esse  
nō est ratū: nec firmū: sed debile: iō fm eos nō bñz tātaz  
entitatis: qd possit esse in genere: et iō bñz esse intētionalē.  
**C** Sed istud nō videt mihi vxp: ad cuius euidentiaz  
sciendū: qd fm p̄m in. 6. metaphy. ens reale: qd dividit  
in decē p̄dicamēta: distinguit ḥens: qd dīcit veritatem  
ppōni: qd dīcens rōnis: et istud ens rōnis nō ponit aliū  
quā entitatē realē in eo: de quo dīc: vñ de nullo pōt dici  
ens rōnis. Lū ḡens: qd dividit in decē p̄dicamēta: qd  
stingiat distōne imēdiata ḥens rōnis: sequit̄ qd omne  
illud: qd nō bñz esse rōnis tm̄ p̄tineat sub ente: qd dividit  
in decē p̄dicamēta. **C** Ex hoc sic arguo. qd qd p̄tine-  
tur sub aliquo cōl: p̄tinet sub aliquo mēbroz dividit in  
p̄ se: et sufficiēter illud cōe: sed lumen p̄tinet sub ente: qd  
p̄ se dividit in decē p̄dicamēta. qd lumen ē ens reale ba-  
bens ēē in aliquo genere decē p̄dicamētop. **D**a. p3: qd  
mēbra dividetia p̄ se et sufficiēter aliqd cōe ipm totum  
euānt: et per 2<sup>m</sup> nō ibil eius remanet: vel ee pōt: qd nō cō  
tineat sub aliquo illoz mēbroz. **M**i. pbo: qd vt ex pre-  
missis p3. illud: qd nō est tm̄ ens rōnis: p̄tinet sub ente:  
qd dividit in decē p̄dicamēta: sed lumen ē aere non est  
tm̄ rōnis: qd tñ nullā realē entitatē hēret: qd hē tñ ee  
rōnis excludit oēm realē entitatē in rex nā extētē: nō  
pōt aut dīci de lumine: qd nullā talē realitatē hēcat: qd lu-  
men p̄tinet sub ente: qd dividit in decē p̄dicamēta: et idē  
dīco de spē intelligibili: et sensibili: et s̄slib⁹. **C** Et iō vi-  
det mihi alreē dōm videlz: qd lumen bñz in medio ee rea-  
le exis in genere: et aliquo mō ee intētionalē. **C** Ad cu-  
ius euidentia sciēdū: qd aliqd pōt hēre ee intētionalē du-  
pliciter. Uno mō excludēdo entitatē realē: et isto modo  
dīco: qd nec lumen: nec spē coloz in medio: vel organo:  
nec spē intelligibilis bñz ee intētionalē. Alio mō dīc aliqd  
hēre ee intētionalē: qd bñz ee ordinatū ad rep̄tandū ali-  
quid: sicut si dīceret statua herculis hēre esse intētionalē:  
qd facta est ad representandū herculem: et isto modo  
lumen: et spē coloz: et alie spēs habet ee intētionalē: s. ta-  
mē adhuc de isto ee intētionalē distinguēdū est: qd vno  
mō pōt aliquid hēre ee intētionalē: qd principalē est  
ordinatū ad rep̄tandū aliquid: et isto modo spē colo-  
rum in medio: et spē sensibilis et intelligibilis bñt esse  
intētionalē: qd sunt principali ordinata ad rep̄tandū  
aliquid: et isto modo lumen bñz ee intētionalē: qd nō est  
principalē ad hoc ordinatū: qd rep̄tet: imo ad hoc: qd sit  
causa oīs mutatiōis: que sit in istis inferiorib⁹ virtute  
cell: also mō pōt aliquid dici hēre sic ee intētionalē se-  
cūdario: qd. s. scūdario ordinatū ad rep̄tandū: et sic lumen  
bñz ee intētionalē: qd inter alios effectus suos bñz et istum  
effectū: qui est aliquid facere: et ituare ad rep̄tandū: et  
slebz quo lumen ē in medio bñz ee intētionalē: et quō cē regi-  
le: et fm illud ee reale: qd bñz dīco qd est in 2<sup>m</sup> spē qualita-  
tis: qd aliquo mō infert passionē sensu. **C** Ad p̄m in op-  
positū possit dici sicut gdā dñt: qd qd dīc sensibile possi-  
tum sup sensu. tē. vxp est de sensibili: qd est tm̄ sensibi-  
lē: et nō rō sentiendi: lumen aut est ita sensibile: qd cū hoc

Op̄. Egldij  
roma. sup. Z.  
de aia. t i. Z.  
scu. dī. i3. pāc  
cua. opiones  
imēdiatē S. col.  
Z. sen. dī. i3.  
q. j. et Albert.  
magn⁹ p̄ me-  
tauro. trac.  
Z. c. 6. t in. q.  
d. aia. trac.  
3. c. tū.

Esse intētionalē  
nale duplē.

est rō sentiēdū: rō nō sequit̄: qn h̄at esse reale in organo. **C** Aliter pōt̄ dici: rō melius: q̄ sensibile f̄m esse reale posſt̄ sup sensu nō facit sensu illius: qd̄ ponit̄ sup sensu: ita q̄ illud: qd̄ ponit̄ sup sensu sentiat̄: sed aliquid realis posſt̄ super sensu facit sensu cuiusdā alterius: rō illud lumen: q̄ realis est in sensu: nō facit sensum sui ipsius: ita q̄ ipsiusmet̄ videat̄: nisi sc̄ut̄ viſio videat̄ a sensu cō: facit cō sensu cuiusdā alterius. sc̄z coloris: v̄l corpos: lumen in exterioris: vnde nō seq̄t̄: q̄ lumen: qd̄ est in organo sic in subto: nō h̄at esse realis: s̄ll̄ in me, dīo. **C** Ad sc̄dm dōm: q̄ ad hoc: q̄ aliquid det alicui aliud ḡd̄ sufficit̄: q̄ h̄at illud v̄tualit̄: rō ideo nō oꝝ ex v̄l būius argumenti: q̄ lumen h̄at esse intentionale in medio forma literi: q̄uis det esse intentionale: lumen etiā b̄z esse intentionale in medio: put̄ intentionale dicit aliquid deserviēs representandū aliquid aliquo mō: nō autē put̄ cē intentionale excludit esse reale: rō ideo etiā isto mō pōt̄ dare eē intentionale colorib⁹. **C** Ad tertium dōm: q̄ nihil phibet nāz subiectā tr̄terati recipe f̄m esse reale formā nō habētes p̄riū: s̄z verū est: q̄ nā aliquid nō pōt̄ recipe formā aliquas de nouo: nīl h̄at p̄us p̄uationē illius forme: nūc aut̄ in nā in exteriori pōt̄ esse: rō est priuatis lumen. sc̄z tenebra: vnde lumen pōt̄ esse realis in nā in exteriori: p̄stat aut̄: q̄ lumen est realis salte in corpore lumioso: qd̄ āt corpora in exteriori sunt lumiosa: rō p̄t̄ cē in nā in exteriori realis. Qd̄. XX.

**B** terciū sic p̄ce: r̄ arg: q̄ duo lumenia solo nuō dīo possint̄ eē in eadē p̄te medy: q̄ p̄o" aliquid baculus: v̄l aliquid corpe opaco iter duas cādelas facit v̄mbra: ex v̄trāq̄ p̄te. s̄z B nō eēt̄: nīl ille due cādele nō pōne baculi cārēt̄ duo lumina s̄t̄ oꝝ interiecto iter abas cādelas. ḡ r̄. ma. p̄z. mī. pba: q̄ baculū i meo posse nō facit v̄mbra: nīl p̄uādo lumen: baculus āt nō p̄t̄ p̄uare lumen ex v̄trāq̄ p̄te: nīl p̄uādo lumen vnlus cādele ex vna p̄te: r̄ lumen alteri ex alia: q̄ quelz adhuc illuminat aere ex p̄te sua existēt̄ iter ipsaz r̄baculum: q̄ v̄t̄ videt̄ baculus non posset facere illas duas v̄mbreas ex v̄trāq̄ p̄te: nīl due cādele p̄us causassent duo lumenia in toto medio interiecto: quoꝝ vnu manet interposito baculo: r̄ aliquid tollit̄ ex v̄trāq̄ p̄te q̄ v̄trāq̄ v̄mbra: r̄ sic p̄z mīo. **C** Idē est iudicū de lumine: r̄ de intentionib⁹ colorib⁹. sed due intentiones duop̄ alboruz solo numero differētes h̄at esse in eadē p̄te medy. ḡ r̄. ma. suppono: mī. pbo. q̄ imutatōes diuersoz alboruz: q̄ sc̄z transēt̄ p̄eandē p̄te medy ad diuersos oculos diuersoz boium: ita q̄ vnu videt̄ vnu illoꝝ alboruz: r̄ non aliud. Sed hoc nō possit essent̄ in illa p̄te niedy: in q̄ cōcurrūt̄ imutatōes vtrūqz albi ēēt̄ plures intentiones solo numero dīntes: q̄ si eēt̄ vna intentionē tm̄ cāta ex vtrūqz albo diceret oēs vidētes p̄ ei mutationē in cognitionē vtrūqz albi: q̄ salutem est. ergo opz: q̄ in illa p̄te: in qua cōcurrunt̄ imutatōes vtrūqz albi: s̄nt̄ plures intentiones solo numero differētes.

**Contra** acc̄ntia nuānt̄ nuātiōe suboz. sed eadē pars medy est vnu subz. ergo nō possunt̄ eē duo lumina solo nuō dīo in eadē parte medy.

**R̄ndeo** dōm: q̄ duo lumina solo numero dīo nō p̄nit̄ esse in eadē p̄te medy: r̄ būius rō pat̄ ex p̄missio: q̄ suppono ex probatis supius: q̄ lumen b̄z entitatē v̄rā exātem in ḡne: r̄ etiā intentiones colorib⁹. s̄z ipole est duas formas absolutas reales solo nuō differētes esse in eodē subo: v̄t̄ probatū est nona. q. būius q̄ libz: q̄ nec duo lumina solo nuō dīo p̄nit̄ esse in eadē p̄te medy: cū h̄ant̄ eē in eo: sic acc̄ntia realia in subo: v̄nū dīo: q̄ aliquid duo solo nuō dīo p̄nit̄ eē in eodē subo f̄z et

intentionale: acc̄piendo esse in aliquo f̄m esse intentio- nale: nō sicut in subo: sed sicut representatū est in repre- sentante: quia isto mō dicunt̄ aliqua eē in aliquo: q̄ in intentione representativa eius est: in quo differunt sicut esse: nunc aut̄ nō est incoenit̄: q̄ aliquid una mutatio repres- entativa plurim̄ sit in aliquo vno & eodē: r̄ sic nō est incoenit̄: illa plā: quoꝝ una intentione representativa est in aliquo vno eē intentionale in eodē: sicut si idē oculus circunda- tis pluribus albis imutaret̄ ab eis illi: illa plā alba causa- rent in oculo unā intentione illa plura representantes: & essent intentionales in illo oculo per illā intentionē ea representante. **C** Ad prīmū in oppositū dīcēdū: q̄ due candele in toto medio nō causant duo lumenia. sed vnu lumen intensius: q̄ saceret altera carū: r̄ baculus pos- tuas in medio nō priuat precise lumen vnu candeles in vna parte: r̄ alterius in alia: sed faciēdo v̄mbra facit lu- men: q̄ erat prius intensum esse remissum. **C** Ad sc̄dū dōm: q̄ minor est falsa: r̄ ad p̄bationē dico: q̄ p̄cedit ex falso imaginatione. s. imaginando: q̄ illa intentione cau- sata in medio imutet oculū: q̄ est falsum salte loquēdo de p̄ncipali mutationē: q̄ albū imutat totū mediū in- ter ipsum & oculū: sicut etiā corpus luminosum est: q̄ imutat totū mediū vtrūqz ad corpus opacū. Lumen autē creatū a corpore luminoso in aere agendo actione refle- xiā agit quidē: sed debilitē: sicut p̄z q̄ loca: que nō op- ponunt̄ dīrecte soli p̄p̄ aliqua obstatū: h̄at debile lu- men: r̄ s̄it̄ ēē intentionē: r̄ si possit̄ aliquid mō agere: h̄ est debilitē nec sufficeret ad imutādū sensu: ad sentiēdū: s̄z rōne co- lor ad h̄ b̄z p̄n̄ mouere: r̄ s̄z q̄uis vna intentionē cāta a duo bus albīs īeadē p̄te medy opponat̄ duob⁹ oculis f̄m li- neā rectā: nō tñ vtrūqz videt̄ vtrūqz colorib⁹ albū: s̄z vnu: vnu: r̄ aliud aliud: q̄ vtrūqz albus: cuius solus est mo- uere p̄ncipaliter quātū ad mouēs extrisēcū vtrūqz oculi lu- men ad sentiēdū: nō opponit̄ vtrūqz oculo f̄m linea re- cta: r̄ s̄z non videt̄ vtrūqz oculus vtrūqz albus: sed vnu vnu: r̄ aliud aliud: v̄t̄ dictum est. Qd̄. XX.

**B** quartū sic p̄ce: r̄ arg: q̄ lumen nō educat̄ de p̄o" medy: q̄ qd̄ sit in instanti nō educit̄ de p̄o" sui subtū: s̄z lumen sit in instanti: q̄ nō educit̄ de p̄o" medy: q̄ est ei" subz. mī. p̄z. ma. pba: q̄ illō: q̄ nō sit p̄ trasmutatōez: nō educit̄ de p̄o" sui subtū: s̄z q̄ sit ī ista tētā: nō sit p̄ trasmutatōez: ḡ r̄. **C** P̄ illō: qd̄ educit̄ de po- tētia sui subtū manet in absentia sui agentis: v̄t̄ p̄z de ca- lore & frigore: s̄z lumen nō manet ī absentia sui agenti: ḡ r̄.

**Contra** subiecto educitur de potētia sui subiecti: sed lumen est būiusmodi. ergo r̄.

**R̄ndeo** ad istā qōne dimissa opione de ichoatiōe soñaz: r̄ dimissis mītē: q̄ dīrō b̄: q̄ p̄e educi de p̄o" māe vel subtū ī qōst̄: de ḡb̄ diffuse trac. ī ḡbus- dā qōnibus: quas disputaū: dōz simpl̄r: q̄ lumen educit̄ de potētia medy. **C** Ad cui" enidētā: sciendū q̄ dupl̄r p̄t̄ aliquid educit̄ de p̄o" māe: vnu nō per cōparationē ad potētia actiua alio mō per cōparationē ad potētia passiua: per cōparationē ad potētia actiua dupl̄r. vnu mō: q̄ ī mā ī quā forma debet introduci ponat̄ potētia actiua mouens eam ad formā: r̄ qd̄ sit de hoc alias diffuse tractaū: r̄ ideo ad nunc p̄termitto. alio mō: q̄ dī- cas aliquid educit̄ de potētia māe actiua: q̄ sit a potētia actiua collatis rebus mālibus: seu corporib⁹bus: q̄ dico p̄ celū: ī quo qd̄ ponit̄ nō esse mām̄: s̄z sit res corporib⁹: r̄ acc̄piēdo sic educit̄ ī p̄o" māe īstat: q̄ lumen educit̄ de potētia materie: q̄ qd̄ sit a quoūq̄ agente nāl̄: sit & potentij collatis rebus corporib⁹bus & naturallibus: lev-

ilde opione  
Egit̄. z. se-  
tentia. dīst. i.  
in qōne p̄  
de pac mā.

Alliquid ad-  
ducit̄ de  
potētia me-  
tare dupl̄c  
convenit.

**E**nde egidius  
romanu i.z.  
sen. disti. 13. et  
acutem oppo-  
sui in hac. q.

men autem sit ab agente natum. ideo r. C. Non tamen potest educari de potentia medie: quia in medio non est aliqua potentia actuosa mouens ipsum ad acutum luminis. Per coparationem quae ad potentiam passim educari de potentia materie est formam dependere in suo esse: et fieri a materia: ita quod suum fieri: et suum esse fit necessario fieri: et esse eiusdem compositi ex eo: vel subiecto sed lumen est huiusmodi cum sit accidens dependens in suo esse: et fieri a subiecto: in quo habet esse: vel a medio: vel quocunq; dyaphanum: et ideo lumen isto modo educatur de potentia medie: quia est subiectum suum: et a quo dependet. Ad primum in oppositum descendendum: quod maxima est falsa: et ad probationem dico: quod minor est lumen: per syllabum est falsa: quia quod sit in instanti: id non fiat per transmutationem: que est motus: fit tamen per transmutationem: quod est mutatione: quod impossibile est: quod aliquod subiectum recipiat alii quam formam realiter de novo: quod prius existens in rerum natura erat: quin finis eius receptione se habeat aliter nunc et prius: et per se: quin mutetur: et transmutetur: tamen tunc secundum primum formam producitur per transmutationem: quod dependet a subiecto: in quo induetur in suo esse: et in suo fieri: quoniam autem forma aliqua recipitur in subiecto: a quo non dependet: tunc mutatione subiecti se habet cocomitante ad productionem talis forme: sive ad ipsam formam: quia talis forma potest per se fieri absque hoc: quod fiat in subiecto: et ideo absolute loquendo ad eius fieri non requiritur necessario mutatione alicuius subiecti sicut et a via rationis: que posset fieri: si deus vell absque hoc: quod fieret in subiecto sine causa: nec dependet a subiecto. Ad secundum dicendum: quod lumen non manere in absentia agentis non prononcit ex hoc: quod lumen non educatur de potentia medie: sed quia a sua causa effectiva immediata dependet quantum ad suum esse: et quantum ad suum fieri: sicut figura facta in aqua a sigillo dependet ab eo non solus: quod ad suum fieri: sed etiam quantum ad suum esse: et ideo non manet in absentia signilli: et tamen educatur de potentia aquae. Quidam. XXI.



**Gancum** ad miscibilia quere;  
baſ vnū:z est ytruz  
miscibilia ſint in mixto quantū ad suas  
formas: subales:z erguitur q̄ ſic:q̄ aut  
manent in mixto quantū ad mām tñ:  
z hoc nō pōt eſſe:q̄ eadē rōne ynū ele-  
mentū:de quo aliud:poſſ vici manere  
In eo:qđ ex eo generat:q; eadē mā eſt i ytruz ſuccessi-  
ne:z mā corrupti manet in gnāto:nec etiaz pōt dīci:q̄  
miscibilia manent in mixto pp̄ter mām cū qualitatib;  
bus:q̄ aut remanent eedē qualitates numero in mix-  
to:que fuerūt in elemēto:z hoc nō pōt eſſe:q; accidens  
nō migrat a ſubiecto in ſubim:aut manent eedē ſpē tñ:  
z ſic etiā qualitates ſymbole:que fuerunt in elnto:ma-  
nēt eedē in alio aggenerato ex eo:nec tñ ynū elntū dīci-  
tur manere in alio:ſicut miscibilia in mixto:ergo relin-  
quiē:q̄ miscibilia manent in mixto:etiā quantū ad ſu-  
as formas subales. **C. P.** mixta ſunt ex elemētis māliter;  
ſed ſi elemēta manerēt in mixtis fm ſuas virtutes tñ  
mixta nō fierēt ex elemētis māliter:imo magis forma-  
liter:q; virtus ſe tenet ex parte forme. ḡ t̄. **C. P.** mix-  
tum eſt cōpoſitius elnto:fed hoc nō eſſet:ſi non eſſet in  
mixto:nili yna forma ſubſtātialis cum materia:z acci-  
dentialibus:q̄ etiā tanta cōpoſitio eſt in elemētis. ḡ t̄.

**Contra** non possunt esse plures forme substantiales in eodem: sed si entia remanerent in mixto finitam formas substantiales: ceteri plures forme substantiales in eodem. scilicet mixto. ergo sic.

**Respondeo** ad istam questionē dixerūt quidaꝝ:  
scilicet recitat̄ p̄io de ḡatatione: ꝑ m̄i-  
scibilia sunt in mixto per hoc: ꝑ minime partes misciblē

## **Questio**

blūlum sunt in mixto iuxta se inulcē positi: sicut si dicitur  
et ordeū: et frumentū misceri pp hoc: et grana vtriusque  
essent iuxta se inulcē posita. **C**ed hanc opinionē invi-  
probat idē phō: qz sequeret: qz nō qz ps mixtu eēt mix-  
ta: sicut nec quelz ps acerui cōstituti ex ordeo: et fru-  
mentū esset mixta ex vitroqz: accipiendo enī ynu granū per  
se cōstat: qz nō est mixtu ex frumento: et ordeo: sed est fru-  
mentū tñ: vel ordeū tñ. **C**ad hanc autē rōnem respō-  
dent quidā moder: et dicūt: qz posita mixtione ex parti-  
bus miscibiliū sic iuxta se inulcē positis adhuc quekbz  
pars mixtieset inmixta: qz preter formas illaruz par-  
tiū esset ibi alia forma informans totū: et oēs ptes: et ab  
illa forma qlibz ps diceres mixta. **C**ed hoc vñ midi-  
valde incōueniēter dictuz: qz illud nō pōt dici mixtu:  
in quo nō remanet miscibilia aliquo mō: sed pp talem  
formā cōem nō pōt dici: qz in qualz pte mixti remane-  
ant miscibilia: sed ynu in yna parte: et aliud in alia. ergo  
adhuc stat: qz positis talibus partibus miscibiliū iuxta  
se inulcē yna cū tali forma nō qlibz ps mixti sit mixta.  
**S**i aut̄ tu dicas: qz qlibz ps mixti sit mixta pp B qz  
in illa forma cōi virtute cōtinent miscibilia: tunc seque-  
ret: qz illa forma sine quacūqz alia sufficeret ad faciēdū  
mixtu: et ideo pro nibilo ponerent forme subales misci-  
biliū remanere in diuersis pribus: **E**t ideo aly dicue  
qz elemēta maneant in mixto sūm luas formas substan-  
tiales. Ita qz quelz informat totū mixtu. **C**ed hec  
positio videt mibi ipolis: et preter rōnes: que possent in-  
duci ad probandū plures formas subales nō esse in eo-  
dē adduco quatuor rōnes ad pbāndū: qz in mixto non  
remaneant miscibilia sūm suas formas subales. **C**ad  
enidē iā tñ huīne premitto quidā distinctionē: qz aut̄  
ille forme sunt sic in mixto: qz yna insit mediante alia;  
sicut figura insit subē mediāte quātitate: aut concurrit  
inuicem absqz tali ordine: sicut occurrūt albedo: et calore  
in eodē subō: si p mō ponat: ptra hoc adduco: vt pmiss  
quatuor rōnes. **P**rima talis est. subm: qz natū est p:  
et per se: et imēdiate recipi aliquā formā nō recipit eam  
mediāte alia forma: sed mā pma est pmo: et per se: et imē-  
diate subm forme cuiusqz elnti: qz mā nō recipit for-  
mā ynius elnti mediāte forz alterius: puta formā ignis  
mediāte forma aeris: vel formā aque mediāte forma  
terre: et per dñs nō pnt esse in eodē forme plures plūm  
elntoz: ita qz yna insit mediāte alia: ma. p3 in exēplo sen-  
sibili: qz quanlitatis: qz per se: et imēdiate est subm figure:  
nō est nata esse subm figure mediāte alia forma qzūg.  
mino. pbo: qz nullus ho' ponit plures formas subales  
in yno elemēto. sed ybi estyna forma tñ: pta mā est p:  
et per se: et imēdiate subm illius forme subalias. ergo subz  
pmū: et per se: et imēdiate forz subm in quolz elnto:  
est mā pma: et sic p3 minor. **S**cda rō talis est: ille for-  
me: qz yna nata est recipi in subo aliquo mediāte alia;  
sic se habet: qz yna nō abycit adueniente alia: sed forme ele-  
metoz sic se habet: qz yna earū abycit mediāte alia. ma.  
p3: qz pfectibile nō abycit adueniente perfectiōe: qz na-  
ta est ipsum pfectere. sed ille forme: qz yna insit alterius  
subo: situe māe prime: situe alia mediāte alia sic se habet:  
qz yna earū est perfectiōa alterius: et qz nō abycit  
adueniente forma ynius elntabycit forma alteri<sup>o</sup>.  
**S**cdo pbo sic idē: qz forē: qz yna nō abycit adueniente  
alteria simplē pnt deniare idē cōpositū: sic p3 de qz  
tūtate: et figura: et de albedine: et calore: que denominant

**Ita filio ē  
desenvop opí  
monis filii.  
quid ponit ē  
Thomas de  
garbo in sas  
masua in qō  
ue propriedade  
bac materia.**

**O**pio Loffi.  
terio celi eō  
mēo.67. Et  
Alberii ma-  
gni ibidem.

**Ad istas rōnes dicēt cōmētator ad pīmā q̄ forme elītoꝝ dū reñit admīg uonem c̄q̄ pō oēs enī p̄cur runi vi dīspō māc ad soiꝝ mīxit p̄ficiā ducēdā i materia. & h̄z cōmentatoꝝ tāles forme lūcēt dūnk & remītunt insuo eē p̄p̄cas eē me dias iter sub stātū & accītētia medias iꝝ quā ꝑluz ad partīcipatōs nē cōditionātēt & acētūtēt non medias bīm formaz bī aut accīt cō ex sua maxis mā ip̄fectori nē p̄p̄cas eē multū pp̄tis quass nature materie sicut aliū dīfusioꝝ declarauit.**

Idem quandoque sed idem non potest denotari a formis pluri-  
 sum elementorum; alioquin idem esset simplex ignis et aer vel  
 terra et aqua; quod falsum est. ergo forma una abicit adiu-  
 niente forma alterius. **C** Si dicas: quod quando forma ele-  
 mentorum habet esse intensum una abicit allam: non autem  
 est esse remissum: quod habet in mixto. **C** Contra primo que  
 tunc sequeretur: quod forme substantiales recuperent  
 magis et minus: quod est inconveniens. Scio: quod forme qua-  
 rum una nata est esse subiectum alterius: et eius subiectum se co-  
 paciuntur: et non sunt esse perfectissimum: et intensum: si ergo  
 forma elementorum sic se habet: quod una nata est subiectum alterius:  
 ita quod una insit in mediae parte alia copatientur se etiam non  
 sunt esse perfectum: et intensum: si recuperent intensum:  
 et remissionem: et per consequens poterunt denotare idem sim-  
 pli. **C** Tertio: quod forme: que habent repugnantiam ad insinu-  
 tem repugnantiam non sunt esse specificum: et non manente esse  
 specifico talium formarum non potest pati: si autem est in ea non  
 maneat in mixto quantum ad suas formas specificas: sequitur  
 quod non manent in mixto quantum ad suas formas subi-  
 tales: a quibus habent esse: et sic habebunt propositum. **C** Tertia ratione  
 talis est: due forme subietales: que nata sunt dare esse sim-  
 pli: non potest esse in eodem: sed forma cuiuslibet elementi nata  
 est dare esse simpliciter: ergo secundum me: patitur: quod dato: quod aliq-  
 uant plures formas subietales in eodem: nunquam tamen ponuntur:  
 quod quelibet esse simpliciter: quod tunc illud: in quo essent plures  
 tales forme est simpliciter plures subiectae: hoc autem est ipsorum  
 ergo secundum me: quia forma: que dant esse simplices  
 eis: que sunt principales partes mundi: dant simpliciter esse: sed  
 forme elementorum dant simpliciter esse ipsius elementis: que sunt pri-  
 ciples pres mundi. quod forma cuiuslibet elementi est nata dare  
 simpliciter esse subiecta. **C** Si dicaf ad hoc: quod predicte forme  
 quoniam dant esse intensum: et tamen dant esse simpliciter: quoniam autem  
 dant esse remissum: et tunc dant esse diminutum. **C** Quarto. per  
 quod non habet forma subieta suscipit magis et minus: quod est  
 inconveniens. scio: quod forma habet dare esse simpliciter ex sua na-  
 specifica: non ex determinato gradu intensione vel re-  
 missionis: dato quod forma subieta suscipit magis et mi-  
 nus: et ideo manente non specifica forma ignis et aquae da-  
 bunt esse simpliciter ignes: et aquas simplices: et ideo etiam non  
 potest dici: quin illud: in quo sunt illae plures forme: sint plu-  
 res subiectae simplices. **C** Quarta ratio talis est: quod forme elementorum  
 non ponuntur remanentes in mixto: nisi ad hoc: quod per eas  
 remanentes in mixto mixtum habeat: quod sit mixtum: sed si  
 ponantur forme elementorum remanentes in mixto per eentias suas  
 mixtum non habet ex hoc: quod est in mixto: quod pro insubilo ponuntur  
 forme elementorum remanentes in mixto: ma. p. m. pbo: quod ille  
 forme si remanerent in mixto: sic se haberent ad facie-  
 dum mixtione: sic ut quecumque aliae forme remanentes in  
 aliquo: sed forme remanentes in aliquo non faciunt mix-  
 tionem: sicut albedo non facit mixtionem cum quantitate: nec sa-  
 por cum colore: etiam due forme ideo putat albedo: et nigre-  
 do: quod si remanerent in aliquo per eentias facerent ipsorum  
 album et nigrum: sed non faciunt ipsum pallidum: et fuscum: quod nec  
 forme elementorum: si remanerent in mixto: facerent mixtio-  
 nem. **C** Si autem ponantur forme elementorum remanentes in mixto: sita  
 quod una non insit in mediae parte alia: sicut figura iest subiecta  
 mediae parte: etiam remanente in mixto: sed concurrent accidentes: sicut al-  
 bedo et calor. **C** Contra hoc sunt tres rationes ultime: si-  
 pot patere diligenter iudicentur: et preter has est una ratio  
 specialis contra hoc: quod ex his: que sic accidentes concur-  
 runt: non sit unum nisi accidentaliter: sed non eos ex formis  
 sic concurrerent: sit mixtum: quod mixtum nec per se nec in modo oportet  
 per se esse: et sit unum: sed non accidetaliter: quod est inconveniens. **C** Et ideo alii est dominum: quod miscibilis sine elata non ma-  
 nent in mixto: quod una ad suas formas subietales. Ita quod in

se per suas eentias remaneant in mixto: nec etiam solu quatuor  
 ad suas qualitates simplices: que sunt calor: et frigus  
 humiditas et secunditas: sed quod ex earum qualitatibus percepit  
 passim resultat quedam qualitas medietas: que neutra illa  
 rur est: sicut ex humido et secco resultat mollities: quod new  
 tra illarum est. Sed quod virtute continet illas: inquantum  
 sunt proprietates siles virgines illarum: vel molle huius quod ce-  
 dat tangentia: et per hoc assimilat humido. sed ultius  
 huius quod cedat cum divisione superficie: et quod non fixat. **C** Et  
 per hoc assimilatur secco: et hec qualitas sive sit molles  
 sive alia est dispositio ad formam mixtu: et dicatur  
 composita respectu qualitatuum simplicium ipsorum elementorum:  
 non quod habeat partes: ex quibus componatur realiter: sicut  
 sunt materia et forma vel partes quantitative: sed par-  
 tes virtuales ratione differentes inquantum: sicut habet simili-  
 tudinem predictam et vicinitatem in massum cum virgine  
 qualitate simplici ipsorum elementorum: et probabile est etiam  
 quod forme substantiales elementorum simil modo virtualiter  
 continentur in forma substantiali mixtu: sicut continet  
 vegetatum in sensu: et sensitum in intellectu.  
 sic ergo isto modo dico: quod elementa manent in mixto: et  
 non alio. **C** Ad primum in oppositum dicendum: quod elemen-  
 ta non dicuntur manere in mixto: quod latum materialia rema-  
 neant: que fuit sub formis elementorum: vel propter hoc tan-  
 tum: quod qualitates simplices remaneant: vel etiam quod ipse  
 forme elementorum per suas essentias remaneant: sed quod  
 remanent qualitates simplices virtute in illa qualitate  
 media: ynde argumentum procedit ab insufficiente. **C** Ad  
 secundum dicendum: quod mixtum dicitur fieri ex elementis ma-  
 terialibus: et quia sicut fit ex elementis corruptis: sicut ex ma-  
 teria non manent: sed transiuntur: et quod ista qualitas: in  
 qua manent qualitates elementares virtualiter modo: quo  
 dictum est: est dispositio materialis ad formam mixtu. **C**  
 Ad secundum autem: quod dicitur contra hoc: dico quod elemen-  
 ta dicuntur manere virtualiter in mixto: non quod virtus: qua  
 mixtum agit proprias operationes: que consequuntur for-  
 tam eius resultat ex elementis: vel eorum qualitatibus  
 sed propter similitudinem: que est in illa qualitate me-  
 dia: quod est dispositio materialis: et est magis ad pacien-  
 dum: quam ad agendum ad qualitates simplices elementorum. **C** Ad tertium dicendum: quod mixtum dicitur magis co-  
 positum quam elementum: non propter hoc quod maneat forma ele-  
 mentorum non se in mixto: vel tantum eorum qualitates sim-  
 plices: sed propter predictam qualitatem resultante ex eis  
 que dicitur magis composita: quod qualitates simplices  
 elementorum: quo ad partes virtuales ratione differen-  
 tes: ut dictum est.

**Ostea** querebanque quedam pertinet  
 tia ad creaturam corporalem et spirituali non: et erat quatuor  
 primi pertinet ad perfectiones gratiae: et est: utrum beata virgo fuerit sanctificata  
 in instanti creationis: vel infusionis aie-  
 sue. Alia vero tria pertinent ad effectum  
 culpe: quod duo pertinet ad peccatum commissionis: et ter-  
 tium pertinet ad peccatum obmissionis. Primum est: utrum  
 fornicatio simplex sit peccatum mortale. Scio: utrum virgines  
 adulterio debent copulari inter maiora criminis: vel in-  
 ter minora: pertinentem utrum ad peccatum obmissionis erat  
 utrum petrum obmissionis consistat in aliquo actu. Quid. XXII,  
**A** **B** **primum** sic procedit: et arguitur:  
 quod beata virgo fuerit sanctificata in instanti infusionis aie sue: quod non  
 propter aliud negat hoc: nisi quod tunc contrarie  
 peccatum originale: sed hoc non impedit: ut per  
 Veracius 23

## Q nolibetti

babo. ergo tē probatio: q̄ non impeditat quia expellēta: et quod expellit sūt simul: q̄ expellens oportet esse tūm expellit: et qd expellit sūl est: dum expellit sed grā expellit culpas formālē: sicut albedo nigre: dinē: ergo gratia et culpa sunt simul: et sic patz minor. C p̄ ad bonū filiū p̄inet nobilitare m̄ez suā c̄tu po test: sed nobilius fuit et virgine nūc fuisse in pēcato originali: q̄ post q̄ ipsum incurrit ipsam ab eo liberari. ergo filius beate virginis: cū talē nobilitatē potuerit ei conferre: q̄ absolute potuisse ea in instanti infusionis aie sue sanctificare: cū sit deus et omnipotens in predicto instanti ea sanctificauit: nec p̄ctū originale incurrit.

**Contra** q̄ p̄atio et habitus non p̄nt simul stare. sed grā et p̄ctū originale se habet sicut p̄uratio et habitus. ergo non possunt simul stare. sed beata virgo in instanti infusionis aie sue habuit peccatum originalē: cum fuerit concepta fm̄ cōmūnē legem nascientium. ergo in illo instanti non habuit gratiam: nec fuit per consequētes sanctificata.

**Respōdeo** ad istā q̄onem dicitur quidaz: q̄ bīa virgo fuit sanctificata in instanti infusione aie sue: et rō que mouit eos est rō primo facta ad bāc partē in opponēdo: q̄o aut̄ hoc possit esse declarat sic: q̄ in oī mutatione: in qua forma succedit forme: sic Ignatiōne ignis et aere: forma ignis succedit forme aeris: vel forma p̄uationi: sicut grā succedit culpe: sunt semper in eodē instanti opposita simul in eodē subto: sicut q̄i introducit formā ignis in mā: que expoliat formā aeris: in illo instanti introductionis sunt simul ambe forme. s. inducenda et expellenda in mā: et sile est de grā et culpa: in infusione gre. Dicūt tñ: q̄ istud instanti: in quo succedit forma forme: vel forma p̄uationis dividit in tria signa: in quo p̄ intelligit̄ forma abyciēda expelli: et esse in ultimo. In scđo vero subm̄ intelligit̄ esse in quodā transītu a forma in formā: vel a p̄uatione in formā. In tertio vō intelligit̄ subm̄ esse sub forma: q̄ introducit̄: volunt ergo isti: q̄ diuersae forme: etiā h̄rie sunt in eodē subiecto in instanti eodē diuisio in diuersa signa: ita q̄ p̄na sit in uno signo: et alia in alio. Sed ista sati fruoles sunt: q̄ impole est opposita sī esse in eodē: sed que sunt in eodē instanti et precise in eodē instanti nō permanente sunt simul. q̄ impole est duas formas oppositas: vel q̄cūq̄ duo opposita eē in eodē subto. Q̄ aut̄ dī de divisione in instanti in plura signa nibil est: q̄ illud instanti: aut dividit̄ in plura signa fm̄ rē: aut̄ fm̄ rōnē tñ: si fm̄ rationē tñ: tunc sequit̄: q̄ sunt duo opposita in eodē sūl fm̄ rem: hoc aut̄ est impole. s. q̄ sunt fm̄ rem simul opposita in eodē quocūq̄ accipiat̄ diuersum fm̄ rōnē: q̄ et fm̄ rē et eē reale repugnant sibi opposita c̄tu ad eē simul in eodē. Si aut̄ illud instanti diuidat̄ in tria signa: fm̄ rē ita q̄ sit ibi realis diuisio in diuersas res: tūc segatur q̄ istans: q̄ est idiuſibile realiter diuidat̄: q̄ est impole. Et iō isti yſde dixerūt alter. s. q̄ tales forē sunt simul p̄ cōparationē ad agens: nō tñ per cōponē ad subiectū: et hoc declarat̄ sic: q̄ p̄ cōparationē ad subm̄ p̄ns īte: ligat̄ forma abyciēda expelli q̄ intelligat̄ forma introducēda introduci: q̄ subm̄ nō p̄t recipere formā sequentē: nisi p̄ori expulsa: et sō nō sunt simul p̄ cōparationē ad subm̄ sed p̄ cōparationē ad agēs: vt dicunt: sunt sūl: q̄ p̄ cōparationē ad agens formā inducēda prius intelligit̄ introduci q̄ forē abyciēda intelligat̄ expelli: q̄ agēs nō expellit formā abyciēdā nisi introducedo formā oppositā: forma aut̄ abyciēda semp est: anteq̄ expellet: et iō p̄ cōparationē ad agēs: vt dicunt: forma abyciēda sūl est cū alia forma: q̄ introduci ab agēte. S. et hoc est simul r-

## Questio

spole: q̄ illa positio est ipso: ad quā sequunt̄ duo opposita esse in eodē subto in eodē instanti: sed hec positio est bulus: q̄ ad bāc sicut ad priorē legi: q̄ forma abycienda: et forā introducēda sunt in eodē subto: et in eodē instanti hec autē forme ponunt̄ esse opposite: et iō hec positio sic et p̄ma est spole: n̄isi forte ipsi velint dicere: q̄ forā abycienda finit̄ in actu: et forma introducēda finit̄ esse in potētia: sicut fm̄ p̄mū esse in actu: et ideo dicta eorū vident̄ mībi oīno ipolia. Mirum est aut̄: q̄o isti sic posuerūt: cū p̄ha. 8. p̄by. plane veritate bulus q̄onis: qua possit queri: qua forma succedit forme determinat̄. Vbi dicit̄: q̄ forma abycienda et introducēda nō sunt simul: nec est etiā dare t̄pis mediū: in q̄ neutra sit: sed forma abycienda est in toto tpe p̄cedente introductionē sequētis forme: nec est dare ultimū istas: in quo ultimo sit ipsa forma abycienda: sed est dare ultimū instanti: in quo hec p̄mo nō esse: et in quo forma iduēda hec primo esse: et sic nō legi: q̄ sunt simul. s. q̄ cū p̄mo nō esse vñ sit primū esse alterius. Viderit aut̄ mībi q̄ isti decepi fuerunt ex multiū intellectue eius: qd̄ dicit̄ expelli: nā expelli uno modo p̄t accipi pro eo: q̄ est aliqd̄ exīs motu cōtinuo paulatīz aliquo p̄cede: re: vel abyciēda: q̄d̄ sic dī expelli b̄z eē dū expelli: et isto modo dī forma subalīs expelli: q̄n motu alterationis mā eius ei redit̄ indisposita: alio mō p̄t expelli accipi. p̄ eo: q̄ est p̄mo nō esse: sicut q̄ ex aere sit ignis in ultimo instanti alterationis: qua disponit̄ mā ad formā ignis: dicit̄. Introduci forma ignis et forma aeris expelli: et q̄ sic dicit̄ expelli nō b̄z esse: tūc sc̄z q̄n dī expelli: sed tunc p̄mo b̄z non esse: et isto modo dī culpa expelli p̄ grām: vñ nō habet: q̄ simul sunt in eodē culpa et grā. s. op̄z: q̄ cū p̄mo est grā: hec culpa p̄mo nō esse. Qd̄ aut̄ dī: q̄ p̄ua intelligit̄ agens introducere formā inducēdam: q̄ abycere formā expelleādā: intelligēdā est accipiēdo p̄ns ordine nāe: nō ordine t̄pis: q̄ totū sit sūl tpe: et in eodē instanti t̄pis: abyceret̄ dūt siue expellere accipiendo est p̄ eo: q̄ est face re: tūc p̄mo nō esse. Et q̄n dicit̄ ultra: q̄ forma abycienda est semper anteq̄ expellat̄: dico: q̄ verum est si ly anteq̄ dicat̄ ordinē t̄pis fm̄ quē modū nō accipiēt̄ sūl: s. nō b̄z veritate: b̄z q̄ ly anteq̄ dicit̄ tñ ordinē nāe: q̄ nō op̄z formā expelleādā esse in illo: anq̄ p̄cessit̄ suā expulsionē: siue primū siū nō esse tñ fm̄ ordine nature: siue fm̄ rationē intelligendi: q̄ sequeretur q̄ simul fm̄ rem esset: et non esset: nam illud idem instanti in quo forma abycienda est preueniens: fm̄ aliquā rationē precedit̄ ipsūz non esse talis forme: sicut potest patere ex dicit̄: in quā forma abyciēda: etiā formaliter fm̄ rationē intelligendi p̄t intelligit̄ ipsi abiectiōt̄ licet totū sit simul separe: nūc aut̄ sicut patet intuenti ly anteq̄ dicit̄ ordinē nature tñ: nō tēporis. Quando dicit̄: q̄ per cōparationē ad agens prius intelligitur forma inducenda induci quā intelligat̄ forma abycienda expelli: et ideo rationē valet. Dicenduz ergo: q̄ cū beata virgo non solū in coniunctione seminuz: sed et in coniunctione naturarū. sc̄z aie et corporis fuerit cōcepta fm̄ cōmūnē legem nascientiū: et per cōsequēt̄ in ista etiā infusionis aie incurrit peccatiū origingle: q̄ in illo instanti non fuit sanctificata per gratia: cū peccatiū origionale: et grā non possit simul stare: nec op̄z aliam rationē adducere. Ex dictis patet ad p̄mū organū in op̄m̄. Ad z̄dōz: q̄ ad bonū filiū p̄inet nobilitate m̄ez c̄tu congruū est cā nobilitari saūo debito hono-

Lexic. sp.

re filii: non salvare est autem debitus honor filii: ad cuius honores pertinet: quod sit caput totius ecclesie: si eius mater non indiguisset redemui per eum: ideo decuit quod ea permetteret incurrere peccatum originale: et quod ab hoc eam redimeret.

Quæstio. XXIII.

**A** **B secundū** sic procedit: et arguit: quod fornicatio simplex non sit peccatum mortale: quod ex hoc dicitur actus mortalis non esse peccatum: quod ille qui hoc exercet: sentit in sua: sed illi ergo fornicatio consentit in sua: quod ille se dat sibi. g. t. p. fornicatio non dicitur mortale: nisi quod est bonum plures: sed fornicatio ut virtus non est ita. g. t. ma. p. m. p. b. d. dupl. p. quod ille qui accedit ad mulierem fornicariam: potest edere bonum plures: et plerique inducunt educare. sed quod duo sexagenary: si copulet se adiuicent: cum non possint habere plerique non viri: qui faciat contra bonum propositum tenet ecclesia.

Note rōnes  
p. quod p. min-  
tur fornicati-  
one simplicē  
et grauius pec-  
catū q̄ sit sur-  
m. vide et in  
bac materia  
polchis blaz  
Lho. in. 3. cō-  
tra Genitiles  
cap. 12. et in  
Iacobide. q. 6.  
l. 54. ar. 3.

**R**espondeo dicitur: quod sicut contumeliam dicitur fornicatio est peccatum mortale: et grauius peccatum quam sit furtum: cuius ratio est: quod illud est peccatum mortale: quod auferit amicitiam: quod dicitur quod habet ad proximum illud autem: in quo nocuimus fratrem: proximo natum est tollere amicitiam: quod dicitur habere ad proximum: et tanto plus: quod hoc est grauius: grauius autem documentum insertum alicuius: qui auferat ab eo debitam educationem: et suscepit educationem: quam quod aliquid de suo furat: quod perfice ymaginatio idigit conuenienter educatione: et suscepit educationem in proprio: quod dicitur educari: taliter autem educat deinceps: quod si se est auferit: quod fornicari: ipsi prolixi: quod per fornicationem sit certum: cuius filii sunt plures: quod mulier fornicaria: quod rōne potest fornicari cuius vno: et cum alio: quod nullus est obligatus determinate ex actu fornicatio: et dato: quod cum nullo alio fornicaret nisi cuius vno tamen ex conditione talis copule carnalis alijs excepta ipsa muliere sunt certi de parte plures: et semper manet res suspecta: tamen quod dato: quod stataret de parte: non sufficiens est obligatio ad prouidendum plenissimamente mortali- niū: et lo fornicatio simplex est peccatum mortale. Ad p. in oppositum dicitur: quod mulier ab aliquo fornicario non est sufficiens sua fata: quod regreditur nam rei: quod dicitur esse sua perpetua: et sola nisi separantur per mortem proprieatem educationem plures: quod sine utroque non potest fieri. Isto autem modo mulier non est ipsa viri: nec et contra nos nisi per matrimonium. Ad z. dicitur: quod si cum quis accipit re alterius per commutationem: vel per emptionem non sufficit: quod permittit ei soluerit: quod permissione non est sufficiens cautio: ita non sufficit ad faciendum: quod quod dicitur ad plenum habere intentionem educandi: nisi huic certificetur obligationem: quod sit per matrimonium. Ad aliud: quod ad illud inducit dicitur: quod duo antea quod si iugum carnalium: non per matrimonium: dato quod non faciat hanc plures bonum actu: quod proles ex actu eorum: punire non potest: tamen habitualiter faciunt hanc bonum plures: quod sentitur in taliter actu: quod ex parte suo natura est cogere in iniuria plures. Iterum est ex quo sine iugo matrimonij se talibus actibus exponunt licet per accidens non faciat hanc bonum plures: etiam tamen ipsi faciunt hanc bonum plures: et alii in criminiib: quod sunt minoria: per episcopum clericis post partem priorem dispensare: ex parte: quod adulterium debet iter minoria criminis computari. Contra ergo committit adulterium committit furtum: quod usurpat re alienam: sed furtum non est computandum iter minoria criminis. ergo nec adulterium.

**A** **B tertium** sic procedit: et arguit: quod adulterius sit computandum iter minoria criminis: quod dicitur et iudicatur: et alijs criminibus: quod sunt minoria: per episcopum clericis post partem priorem dispensare: ex parte: quod adulterium debet iter minoria criminis computari. Contra ergo committit adulterium committit furtum: quod usurpat re alienam: sed furtum non est computandum iter minoria criminis.

**R**espōdeo hic accipiēdū est minus crimen non per ueniali: sed per eo: quod minorē gratitatem habet iter predicta mortalitatem: et sic accipiēdū dicitur ad quoniam: quod adulterium non est computandum iter minoria criminis computandum et absolute: quod plura sunt minoria: puta furtum: et fornicatio: quod adulterium importat lesionem proximi in persona sibi condicione: quod dicitur esse sibi carior quam res exteriores: que auferunt per furtum: computandum est ledit eum in parte sua: qui facit eum de parte sua incertum: ledit est parte nasciturum: quod ex quanto facit incertum: cuius sit tollit ei debitam educationem: fornicatio autem simplex non facit: nisi ynu istop. scilicet tollere pli generaliter debitam educationem: et ideo adulterium est computandum grauius crimen quam furtum: vel fornicatio: et quam gula: et multa alia peccata. Comparative tamen potest dici adulterium esse computandum inter minoria criminis: quod oia peccata: quibus directe peccatur in deum: sicut sunt illa: que sunt hanc precepta prime tabularum sunt graviora adulterio: quod grauius est peccare in deum quam in proximum: peccatum autem adulterio est peccatum in proximum: hominem ei etiam etiam est grauius adulterio: quod auferit proximo vitam quam est gratia: quam inlustrans ei in persona distincta: vel in parte: vel tollere debitam educationem prolixi: et etiam quod alia peccata sunt graviora adulterio: sicut peccatum hanc nam in quo quod tollit bonum plures: et ledit spiritum humanum: cuius quilibet plures tenet quam cuicunque personae alijs a se: sic ergo dicitur: quod adulterium est magnum: et valde graue crimen: sed comparativa: ut dictum est: potest computari inter minoria criminis.

**A** **B quartum** sic procedit: et arguit: quod peccatum obmissionis consistat in aliquo actu: quod oportet a deo est voluntarius: non est peccatum: sed nihil potest dici voluntarius: ut voluntarius ab actu voluntatis: ergo omne peccatum: et per omnes peccatum obmissionis consistit in actu voluntatis.

**C**ontra obmittere non est agere: sed peccatum obmissionis consistit in obmissione: quod peccatum obmissio-

nis non consistit in agendo: nec per omnes in aliquo actu.

**R**endeo ad hoc dicunt quidam: quod duplex est actus: scilicet volendi: qui est ipsam velle: vel respuere: et actus voluntatis: scilicet honorare parentes est actus: qui dicitur esse voluntas. Dicunt ergo: quod peccatum obmissionis non consistit in actu volito: quem scilicet quis dicitur velle in obmissione actus voluntatis: quod peccatum obmissionis circa honorationem parentum non est in honorando parentes: sed in obmissione actus honorandi parentes: sed dicunt beati: quod peccatum obmissionis semper necesse est consistere in actu volendi: et ratio quod motuet eos inducere est arguendo ad hanc partem. Preterhanc autem potest adduci alia ratione: quod ille cuius factum est preceptum affirmatum: quod est peccatum obmissionis aut renuit facere: cum ei precipit: aut consentit: si renuit manifeste peccat in renuendo illud: quod precipit: et per consequens manifeste peccat in actu volendi: qui est renuere. Si autem acceptat statim facere: et statim facit: non peccat peccato obmissionis: sed implet preceptum. Si autem acceptat facere in posterum: quod adhuc non est tempus impletandi: et postea obmittit: oportet quod hoc sit propter aliquam causam: aut quod illa causa: propter quam obmittit: est in sua parte: aut non: si non: non dicitur sibi imputari: quod si impedit ab implementatione precepti ex causa: quod non potest vitare: non dicitur sibi imputari. Si autem in parte sua sit illa causa incurrit: vel vitare illa causa non incurrit: nisi voluntarie voluntarie autem non incurrit: aliquid nisi per actu volendi: quod cuicunque peccatum per obmissionem: incurrit illud peccatum volendi: et per omnes ei.

## Quolibetti

perit cōsistit saltē in actu volēdi: sic. v. g. cā q̄re alio nō surrexit ad matutinas fuit: qz voluit minus vigilare: z in volendo minus vigilare. q. interpretatiue voluit nō surgere: qz ad vigilare p̄sequeret est nō surgere: z sic peccatū istius cōsistit in volendo minus vigilare. **C** Alio rū vero opinio est: p̄ peccatum obmissionis nō est necesse cōsistere in aliquo actu volēdi: vel volito. sed cōsistit in obmissione actus cū facultate implendi actum. **C** Ad cuius evidētiā sciendū: qz ad hoc: qz aliquid bēatōnem culpe regrātē duo: vnuz est: qz sit ibi defectus: siue carentia alicuius debiti in esse: scdm est: qz in p̄tā illius: qui incurrit illū defectū sit incurrire: vel non in currere: z pp̄ hoc dī imputabile: cōstat aut: qz defectus debiti in eē cōsistit in obmissiōdō actu volitū: qui debuit: z appetit: z ipleri: sicut in obmissiōdō honorare parentes: vel ire ad matutinas: bēatō aut in p̄tā sua hoc icurre re nō op̄z: qz alicui cōueniat p̄ hoc: qz aliquid actu vult: v̄l respuit. **S** z p̄ hoc: qz subest voluntati siue illib respueret: v̄l acceptare: ad iūnplere: v̄l nō ipleri: siue acru aliquid velit: vel respuit siue non: z iō nō op̄z: qz p̄tā obmissionis cōsistat vel in actu volito: vel in actu volēdi: sed in obmissione actus volitū: cū hoc: qd est bēatō in p̄tā sua impleire: v̄l nō ipleri: ad qd nō requiriēt actus volēdi in actu sed in po<sup>o</sup> tñ: qz s. potuit velle. **C** Oz aut nō requiratur actus volendi in actu declarant sic: qz cōtingit qz aliquid circa talia se occupet: ex qbus cōtigit eū obmīttere: que debebat facere: que volēdo in nullo peccat: vt si volebat dicēt psalmos: in hoc nō peccabat: nec optuit: qz bēatō volendo respueret ire ad matutinas: qz cū actu volēdi dicēdi psalmos: p̄tō stare: qz bēatō animū patū velle ire ad matutinas: quotienscūq̄ occurreret siue memorie: q̄stante nec actu: nec habitu respuit ire ad matutinas in volēdo dicere psalmos: dāto etiā qz vigilare in dicēdo psalmos fuerit sibi occasiō si surēgdi ad matutinas: p̄pter hoc qz tarde intravit lectum: z p̄pter hoc non audiuit signum: non tamen oportuit: qz hoc eset peccatum: qz nō op̄z semp̄ cām peccati esse p̄tā: alioq̄ nō ēēt dare p̄tā peccatum: z iō in tali actu volendi: qz p̄tō ēē occāsio obmissiōdō nō op̄z: qz sit p̄tā obmissiōdō possit ēē in tali sicut in cā occasionali. **N** Los aut hūc logmar de cōsistentia peccati in aliquo actu sicut in cā: que nō ēē pec- catū: z iō dicūt: qz p̄tā obmissionis nec est actus volēdi: nec est actus volitus: sed obmissiōdō: actus: vel alterius: qfīq̄ qdē v̄tūlūq̄: vt q̄n aliquid ex aliqua occa- sione non recolit: qd dī facere: qfīq̄ v̄o est omis- sio alterius tñ: s. actus volitū: qfī. factu recolit: z respuit facer: z huic sinie magis acquiesco. **C** Ad arg<sup>m</sup> in oppositum dicendū: qz minorū simpliēr est falsa: qz a iqd dicitē volun- carū nō solū ab actu volendi: sed etiā a facultate volē- di: qz. scz subest facultati volentis illud z velle: z posse p̄sequi. **C** Ad alia rōnē: qz alio vt tactus est in p̄ncipaliū solone adducunt: dicendū qz cā per quā aliquid impediri ab implentiō p̄cepti affirmatiū incurriere dī ēē volun- taria nō ab actu volendi: sed ex hoc: qz subest facultati volentis illā cām incurriere: vel nō incurriere: siue aliquid actu velit: siue nō: vel p̄tō dicitē: qz dato: qz aliquid actu vellet aliquid: p̄ qd cōtingeret ipsi occasionali ipediri ab im- plentione p̄cepti affirmatiū: nō tñ opteret: qz in illo actu volēdi cōsisteret p̄tā obmissionis: sicut in eo: qz est peccatum: z posset esse in eo: sicut in illo: qz est cā occasionalis illius peccati: qz sicut dictū est: nō op̄z semp̄: qz cā peccati sit peccatum: z iō: vt dōductū est: nō oportet pecca- tum obmissionis cōsistere in actu volēdi: vel in actu voli- to: sed tñ in omissione actus cū facultate implendi.

**C** Explicit quolibet septuā.

## Questio

**C** Incipit octauum.

### A nostra

disputatione quere-  
bant quedā p̄tē-  
tia ad deū: quedā  
pertinētia ad crea-  
turās. Eōp̄: que p̄tē  
nent ad deū: vnuum  
erat pertinēt ad at-  
tributa in generali:  
z est vtrū pluritas  
attributorū sit in  
deo: v̄l in intellectu  
tantū. **C** Alia autē

plura pertinebant ad naturā assūptam. **Dō.** 1.

**B** primum sic p̄cedit: z ar-  
guīt: qz plurim  
as attributorū sit tñ in intellectu nō:  
qz oīa: que sunt in deo: sunt vnuū p̄ter ge-  
nerationē: z ingnōnē: z p̄cessionē: i. p̄ter  
resones originis oppositas: sed attri-  
buta nō dicūt tales resones. qz tñ.

**Contra** sicut vere uenit deo esse patrē: ita z esse  
bonum. sed ratio paternitatis vere est in  
deo. ergo z ratio bonitatis: z per vñs alioz attributorū.

**Respōdeo** respondendo ad istā q̄nē: sicut ppo-  
niē dīstinguēdū est de rōne: z de re:  
ratio enī duplī p̄tō accipi: vno enī mō dicitē rō cōceptū:  
quē format intellēs de re: z rō sic dicta ē in intellectu for-  
mantē tale cōceptū sicut in subo: z est accidēs eius: alio  
mō dicitur rō illud: qd respondeat tali conceptui: sicut si  
dicā: qz ratio sapie cōsistit in hoc: qz est illud: quo aliquid  
cognoscāt per altissimas cās: vnde t̄yoces rationes sic  
dictas significat. Hoc enī nō significat proprie  
tātē: qui format in intellectu. sed rationē ei responde-  
tē: que p̄tō dici res concepta. **C** Este aut in aliquo quā-  
tū ad nūc tripliētē p̄tō accipi. scz subiectiū fundamē-  
taliter: z obiectiū: subiectiū dico aliquid ēē in aliquo:  
quādō est in eo: vel sicut accidentis in subo: vel sicut ps  
in toto: vel sicut nā in supposito: ita qz sit ci aliquo mō  
intraneū: fundamentalē dico aliquid esse in aliquo: prout  
ratio: que est cōceptus dicitē esse in aliquo fundamentalē  
z est oē illud: qd prestat veritatē tali conceptui: obiecti  
ue aut dico aliquid esse in alio: cuīq̄ est obiectuz: sicut  
res visa dicitē esse in vidente: siue in p̄spectu videntis.  
**C** Dis premisiō dico: qz loquēdō de rōnibus: que sunt  
cōceptiones intellēs nři: tales sunt tñ in intellectu nřo  
subiectiū: z sunt plures cōceptiones intellēs nři realit̄ di-  
uerse: quās format intellēs de deo: vt qz sit bonus: iustus:  
z sic de alijs. **C** Si at loqmur de ēē in aliquo fundamē-  
talē: isto mō tales rōnes sunt in deo: qz nā dīna p̄habēs  
vntre oīu p̄fessionē p̄stat vītātē oīibus talibnū cōcepti  
bus: z ideo dīrē ēē in deo fundamentalē. **C** Si at loqua-  
mur de rōnib<sup>m</sup> accipiēdō rōnē scđo mō. illib<sup>m</sup>: qd rīndet  
calib<sup>m</sup> cōceptib<sup>m</sup> in re: quā repitātē: sic rōnes attributorū:  
sunt in deo subiectiū: putē ēē alicui<sup>m</sup>: z eēn<sup>m</sup> est in illo: cul<sup>m</sup> ē:  
nā ipsamēt eēn<sup>m</sup> dīna ē qīz rōnū attributaliū sic accepta-  
rū ēēntialē: pura iūstitia bonitas: z sic de alijs: pluritas  
etiā isto p̄ attributorū nō ē nīst aptitudo: que est in deo:  
ad hoc qz de ipso formentur plures rōnes: siue xceptio-  
nes: talis autē aptitudo est in deo absq̄ hoc: qd cōnotet  
aliquid in creatura. s. pluritatē xceptionū nīrātū actu vel  
habitū. **C** Si at loqmur de ēē i aliquo obiectu: tūc dico: qz

Et i p̄tē  
mācīa dī  
tributis. **Zō.**  
de bēdōe p̄  
ser. dīl. z. q.  
p̄ma. z. z. p̄  
tōtū si vis vīd  
phōp̄ ēījī hoc  
videre.

rōnes attributales 2<sup>o</sup> mō accepte: et eaꝝ p̄litas: qd totū n̄b̄l aliud est quā essentia diuina; put est apta r̄sidere diversis cōceptionibus n̄fīs sunt in itellū n̄rō obiectus: qz illud dī eē in aliquo obiectu: qz est eius obm: rōnes aut attributales sic accepte: et earū pl̄itas sunt in p̄spe, et n̄rī stell̄s diuersas xceptiones de dō formatis: sīc ei<sup>o</sup> obm: et iō obiectus sunt rōnes sic idē in itellū n̄rō: s̄z n̄ tr̄ in itellū n̄rō: s̄z ēt iste rōnes: et earū pl̄itas est in p̄spectu itell̄s diuini. **S**i āt q̄raf cā b̄ul<sup>o</sup> p̄litas: vtrū sc̄z p̄ueniat ex pte nr̄a: vel ex pte dei. **D**icūt qdā: qz ista pl̄itas p̄uenit ex pte itell̄s n̄rī: sicut ex pte subi: s̄z ex pte dei sicut ex pte obiectus: sed ex pte vtrūsc̄z p̄uenit: sicut ex pte cāe. **S**ed hoc nihil est: qz si p̄uenient ex pte veriusqz sicut ex pte cāe: h̄ est: vel qz deus est cā efficiēs talū rōni morēdo itell̄m n̄rī ad sui cognē ordi- nās: mōcio itell̄s n̄rī est cā mālis: v̄l subiectua eo mō quo cōvenit accidentiū h̄ emām: vnde distinguere obz et subm respectu istius p̄litas q̄fcunqz est distinguere cām h̄ cām: qd est icōueniēs: qz obm et subm dicūt cāz. **E**t iō dōm absolute: qz q̄rēdo de p̄litate rōnū: qz sunt cōceptiones mētis nr̄e: qz ex pte dei est cā efficiens: et finalis istius p̄litas: s̄z cā mālis est ex pte itell̄s n̄rī: cā formalis est ex pte ipsarū xceptionū. **R**ōbulus est q̄tū ad p̄muz: qz q̄n aligd fit ab aliquo: vt a cā equoca nō adeqta vnius agentis xuenit eē ples effectus ipsuz defectiue limitantes: tales aut cōceptiones causant in intellectu n̄rō a deo mediāribus creaturis: sicut a cā eḡu- uoca nō adeqra: et iō cā efficiens h̄uus p̄litas est ex pte dei. **R**atio sc̄di est ista: qz cōceptiones: quas aligs itell̄s format: ordinant sicut ad finē ad cognitionē illi<sup>o</sup> cognoscibilis: de quo formant: vt. sita p̄fecte cognoscātur sicut pole est ei: quis format xceptiones illas: nō aut pole est: qz vna xceptioē totū q̄g d̄est pole cognosci de deo ab intellectu n̄rō cōcipiat: et iō pp̄ cognē dei p̄fectaz: sicut pole est h̄ri a viatore: et formare de eo diuersas xcep- tiones. **R**ō aut tertij est ista: qz formalis vnaqueqz xceptio created est limitata in rep̄itādo: et hoc h̄z foralr ex se ipsa: et iō ad mīta rep̄itandū et h̄re diuersas cōcep- tiones: hoc formalis p̄uenit ex pte xceptionis creatu- re. **R**ō āt q̄rti est: qz itell̄s n̄rī nō est receptiu<sup>o</sup> alicuius vnius cōceptionis: qz p̄fecte q̄tū ad totū: qd de deo possum cognoscere s̄l vno aspectu possit eū rep̄itare: et hoc p̄cipue et isallibl̄s h̄z v̄tate de cognitionē v̄ier: iō ad hoc: qd illud: qd in ipso recipit: s̄c in subo sit et p̄por- tionatū regis: qz iēde deo diuersae xceptiones recipiat: vnde aut p̄ueniat: qz diuina, eēntia offerat intellectus diuino sub alla et alia rōne ex pte obiecti: put est bon: et p̄t est iustus: ita sc̄z qz deus videat: qz sua eēntia dis- fert rōne: put eē bonitas: et put est iustitia: et sic de alius: cū sit simplicissima: nō intendo mō discutere: qz nimis eēt lōgū: led ad q̄nē p̄rouit p̄ponit: sufficit dicere: sicut dictum est: ybi sit pluritas rationū: et vnde p̄ueniat per cōparationē ad itell̄m n̄rī. **A**d argumētū: qz factus est ad p̄imā partē dicendū est: qz loquēdo de identita- te reali: verum est: qz quicqz est in diuinis: est idez p̄ter gnōnē et ingnōnē: et loquēdo aut de idētitate fīm rōnē nō op̄z imop̄t ibi esse p̄litas rōnum: etiā subiectue: ac cōpiendo rōnē p̄ eo: qd respondeat cōceptionib<sup>o</sup> n̄rī itell̄ctus. **A**d oīa rōne factā ad alia partē dicendū est: qz bene probat: qz in deo sint rōnes attributoz accipiendo rōnem sc̄do modo dīcta: et etiā pluritas talium rōnum: que tñ est fīm rōnez est in deo etiā subiectue: vt dictū est: sed loquendo de rōne p̄mo mō accepta nō p̄bat: qz rationes sic dicere: nec eorū pluritas: que realis est: sunt in deo subiectue: sed fundamentaliter tantū,

**E**inde queris de pertinentibus specialiſ ad potētiā: et sunt tria. **P**rimū ē: vtrū posset cōſerre crea- ture potentiam creandi. **S**econdū: vtrū posset facere subaz sine accidēte. **T**ertiū ē: vtrū posset facere duas aias diffe- rentes solo numero nō infundendo eas corporibus.

Questio. II.

**B** primum sic p̄cedit: et arguit: qz deus possit cōicare creature potētiā creādi: qz de cōculit sacro cālitatē respū grē: qz sit p̄ creationē: s̄z sacra sunt qdā creature: qz creature cōculit potētiā creandi. **S**i dicas: qz sacra nō attingūt effectū gra- tiā: sed characterē: que est dispō ad grām: et iō nō p̄cedit. **C**ōtra. qz illud: qd nō educit de potētiā māeſit per creationē: characterē non educit de potētiā materie: alioquin p̄duceret nāliter. ergo fit per creationē: et per dīs sequit: qz si sacra efficiēs characterē h̄cēant creare. **D**. sicut aligd et n̄b̄l distant in infinitū: ita dens et creatu- ra: sed creatura nō obstante tali distātia p̄t attingere deū vidēdo et amādo. qz a silī nō obstante distātia qz est inter aligd et n̄b̄l: creatura p̄t attingere ad p̄ducendū aliquid de nibilo.

**C**ontra creare nō xuenit nisi po<sup>o</sup> infinite: s̄z i crea- tura nō p̄t eē po<sup>o</sup> infinite: qz po<sup>o</sup> infinite re- gret eēntia infinita: creature aut nō p̄t h̄e essentia in- fītā: qz sic excederet suos terminos. qz creature nō p̄t cōi- cari po<sup>o</sup> creandi: mlnor declarata est: ma. pba. qz potē- tia agendi debet proportionari distātia terminorū: sed termini cause cōis: que sunt aliquid et n̄b̄l distant in in- finitū. ergo oportet: qz potentia creandi sit in finita.

**R**espondeo creare est aligd nullo p̄supposito facere: n̄b̄l aut presupponere p̄t accipiendo dupl̄r: yno mō ex pte agētis: et sic dī agere nullo p̄supposito illud ages: qz nō supponit actionē alicuius superioris agētis: in v̄tute cuius agat. Alio mō p̄t accipi ex pte effectus: siue rei facere: et sic facere nullo p̄supposi- to est aligd facere absqz h̄z: qz aligd subz p̄suppōat: in q recipiāt actio agētis: accipiendo qz p̄ mō creare p̄ eo. sc̄z qz ē aligd facer nō p̄supposta actōe alicui<sup>o</sup> superioris agē- tis: in cui<sup>o</sup> v̄tute agat: planū ē: qz creature nō p̄t cōicari isto mō creare: nec po<sup>o</sup> creandi: nec aligd p̄hs v̄nqā h̄ posuit: qz de rōne effectus est: qz agat in v̄tute sue cāe: et p̄cipue in v̄tute illius cāe: aqua dītū depēdet: creatu- ra aut cū sit effectus creatiōs: de rōne sua h̄z: qz nō possit agere nisi in v̄tute p̄me cāe: aqz totū eē creature depē- det: et iō sue rōni repugnat sic posse creare: et ponere eaz sic posse creare ē ponere dīctoria: accipiendo āt creare: sc̄do mō p̄ eo. sc̄z ē aligd facere nullo subo p̄suppo<sup>o</sup> ex pte reisacte: et aligd p̄hs posuerint qz creature h̄z mō pos- sit creare et creauit: tñ oes doctores theo<sup>c</sup>ōiter tenent mō: qz creare isto mō nō possit cōicari creatū. **D**oc aut declarat et ex pte infinitū po<sup>o</sup> creādi: et ex pte agētis: et ex pte actōis: et ex ordine agētū: et ex totalitate eendi. **C**onātū ad p̄mū ponūt duas rōnes: quaz vna posita est in obiectō. sc̄da aut talis est: supposito: vt tactū est in p̄dicta rōne: qz potētiā in ita nō possit cōicari creatu- re: qz eā ponere extra limites suos: pba. qz po<sup>o</sup> crean- di sit infinita: nec p̄ mō sit cōicabili creature: qz qualis est p̄portio terminoz a qz: et ad quē ipaz actionū: talis ē p̄por<sup>o</sup> illaz po<sup>o</sup> actiūz p̄ reducētū effīm i actuū: s̄z si po<sup>o</sup>: qz facit aligd de nibilo: tēt finita po<sup>o</sup> facēdialigd ex nibilo: et po<sup>o</sup> facēdialigd ex aligd ex aligd p̄sup<sup>o</sup> eēnt p̄portio- biles: qz cuius finiti ad si<sup>m</sup> est aligd p̄portio. qz illa qz

n̄b̄l p̄sup-  
pōat dupl̄r  
capi potētis.

## Quolibetii

stat terminis a quo in variis actione erunt proportionibilia; sed termini sunt aliqd et nibil; g' nibil et aliqd sunt proportionalia; qd est oio; spoliat; g' spoliat; e' p' facie di aliqd ex nibilo sit fr<sup>1</sup>; i' p' nis o' q' sit fr<sup>1</sup>; nec p' nis coicabilius creature. Ex pte agenti pot' rō talis illi soli uenit pducere totū eē rei nullo presuppo<sup>1</sup>; q' ē fr<sup>2</sup> se to<sup>3</sup> in actu. I' solus deus est b'z; q' ipse solus est purus actus. ergo soli deo cōuenit totū esse rei pducere nullo presupposito; nec p' nis pot' coicare creature. Ex pte actionis pot' non talis rō; q' ille solus pot' aliqd pducere ex nibilo; cuius actio est suba; alias regreter aliqd presuppo<sup>1</sup>; in q' sua actio recuperetur. sed in solo deo sua actio est suba; g' soli deo uenit aliqd pducere ex nibilo; t' sic idē q' prius. Ex pte modi agendi ponit talis rō; illi agenti; qd agit nullo presupposito; nō imponit alius modus agendi ab alio; qd diversus modus agendi dependet ex diversa disponde māe presupposite ipsi actioni. sed omni agenti secundum darso iponiē determinatus modus agendi a primo agente. g' nullū secūdariū agens; nec p' nis aliqua creatura pot' aliqd pducere nullo presupposito. Ex pte ordinis agentium arguit sic. sicut cā ad cāz; ita effectus ad effectū. I' cā scda; que est creatura; nēclo presupponit cāz p'mā. ergo et effectus sue cāe presupponit effectū alterius cāe; q' agit nullo presupposito. g' nulla creatura pot' aliqd facere nullo presupposito. Ex pte totalitatis esse arguit sic; q' illib' qd est cā totius esse alicuius rei create; est causa creati in eo. q' ens creatu. sed nulla creatura pot' esse talis; q' tūc eet cā sui ipsius; q' est cā entia creati. Fr' q' huius; est cā ois entia creati. g' nulla creatura pot' aliqd facere nullo presupposito ex pte ipsi effectū. Ne sunt potissime; qd solēt adduci rōnes; t' l' supponam<sup>2</sup>; q' cludit ueritate; q' tū nō ois vītas est nobis demūfabilis; ga multoties desistimus a cōprehendēdo hām rerū. Jo stis rōnibus posset pbabilr rāderi; ita q' istud; q' est creaturā nō posse creare magis est tenendū; sicut p' auctoritatē traditū; qd sicut demūrone conclusuz. Ad p'mū ergo q' dī; q' po<sup>1</sup> dī; pportionari distatē termino; rū; posset dici; q' verū est loquēdo de actione; que p' prie b'z terminos a quo et in quē; sed creatio; qua p' ducit totū esse rei; tū est talis p' prie loquēdo. Ad cuius eiusdētiā sciendū; q' illa actio b'z terminū a quo; et terminū ad quē; in qua substernit realr aliqd vnu cōe subz duo bus icōpossibilibus; q' q' p' spoliat; t' mouet ad acquirēdū scd<sup>3</sup>; sicut q' aliqd dealbas deducit a nigredine; v' allo colore; sub quo p'us fuit ad albedinē. si enī p' duce, ret totū subm simul cū albedine; nō faceret albedinem deducēdo a colore vno in altū; nō enī pot' dici ve; q' aliqd deducat ab eo; in quo; vel sub quo nunquam fuit; t' iō in creatione; que nō requirit subm substratū alicui forme vel p'ivationi; a q' recedat per actionē; que est creatio; p' prie; nō h'z terminū a quo; nec terminū ad quē; sed tū respicit obm p'ductū; vñ q' dī creaturā fieri de nibilo; ly d' nibilo nō dicit; p' prie habitudinē terminis a q'; aliogn nibil in creatione eset mā transītē; qd est absurdū; illud enī ex quo sicut excludēte terminū a quo dī aliqd fieri; est mā trāstens; sicut dī fieri figuratū ex insigurato. stat g' solō in hoc; q' illa rō supponit falsum. scz q' creatio hēat terminos a quo et in quē; t' p' B ad z<sup>1</sup> q' lde supponit. Ad z<sup>1</sup> posset dici; q' op'reat effectū esse in cā nō formalr; sed v'tuall nō o' qd id; qd p' ducit totū eē rei sit fm se totū in actu; l' q' totū eē rei; quā z<sup>1</sup> se to tā pot' pducere sit in ipso; t' in eo q' est eius actus v'tualliter; vñ l' ois creatura hēat in se aliquā ipossibilitate; nō tū repugnat ei totū eē rei pducere; q' poterit dici; q' totū eē vnl' rei est v'tuall in eo; q' est actus alterius; vñ

## Questio

posset dici; q' l' subē māles; que bñ; māz p'fut; nō sine fm se totas in actu sive accipiat actus accidētalis; sive subalib; tñ sube i'māles; que sunt forme subsistenteis sive fm se totas in actu; quantū ad hoc q' hibil est in ele; q' nō sit act<sup>2</sup> vel subalib; vel actus accidētalis; subā earū; q' est in po<sup>1</sup> ad esse accidētalis; est actus; t' qdā for<sup>2</sup> subalib; t' q' dī; q' solus deus est actus purus; q' hoc intelligēdū est pro tāto; q' hoc sibi soli uenit; q' eius suba h'z est in po<sup>1</sup> ad aliqd esse subale; vel accidētalis; forma aut subalib; stene; que est qdditas; t' actus subalib sube separata; l' sit actus in gne sube; q' ē for<sup>2</sup> subsistēs; est in po<sup>1</sup> ad eē; si eē differat ab existēta; t' est ēt in po<sup>1</sup> ad accēs; vñ suba separata nibil h'z; q' nō sit aliqd actus; l' vnu actus sit i' po<sup>1</sup> ad aliū; ex hoc aut; q' actr<sup>2</sup> subalib est in po<sup>1</sup> ad accēdēs nō se<sup>3</sup>; q' attingat me<sup>4</sup> po<sup>1</sup> actiuā ad pdicēdū aliū actr<sup>2</sup> subale; sicut p'z in reb' mālib<sup>5</sup>; t' iō nibil pbibet t' cere; q' suba separata fm se totā agit me<sup>6</sup> v'lime<sup>7</sup>. Ad 4<sup>1</sup> dōm; q' sicut qdā pbabilr dicūt sicut in actione; q' aliqd sit p' motū actio; t' passio realr loquendo sunt; fm qd' acquirit; ab agēte in p'asso; t' aliqd inberēs ipsi agentia ēt dicūt; q' actio dei transiens; q' est creatio actio; t' creatio passio ē ipa creatura; p'ducta; q' at dī; q' creatio est actio trāstens; nō est intelligēdū de transiēndo i' aliqd sic in subm; sic calefactio dī actio trāstens; sed est in telligēndo de trāseūdo in aliqd sicut in obm; q' g' dicitur; q' sol' dei actio est suba; posset dīci; q' nō h'z vītate loquēdo de actionē trāseūte; q' actio creature est ēt suba nō suba; t' suba rei facte; t' bñ v'ez ē; q' q' tū ad hoc; in B deus differt ab aliis; q' in aliis actio manēs; sicut velle et intelligere; nō ē suba vōlētia et intelligētia; sed in ipso deo est suū intelligere; t' suū velle est sua suba. Ad 5<sup>1</sup> pot' dici; q' modus agēdi nō solū est ex pte māe; l' ēt ex pte pncipy actiuā; vñ l' diversa creature faceret aliqua ex nibilo; nō sequeret; quin iponeren̄ eis diversi modi agendia deo nō ex pte māe; sed ex pte pncipy actiuā in quantū daret eis diversa p' actua ordinata ad diners; sicut p' daret vñ vītute; pdicēdū lunā; t' aliqd vītute p'ducēdū solē; vel aliqd tale; t' sic de alijs. Ad sextuz pot' dici; q' effectus cāe scde presupponit effectū cāe p'me; pot' aut dupl' intelligi. vno mō; q' effectus cāe scde p' presupponat effectū p'me; cāe vī subm; in qd agat cā scda; t' sic posset dici; q' nō opz; q' effectus cāe scde presupponat effectū cāe p'me. Alio mō pot' intelligi effectū cāe secūde presupponere effectū cāe p'me; sicut suā cām effectiuaz; a qua h'z esse; sicut motus securis presupponit virtutē moti uani brachy; t' isto mō verū est; q' effectus cāe secunde presupponit effectū cāe p'me; q' cā scda q' presupponit suo effectui est effectus cāe p'me; t' hoc sequit; q' creatura nō possit aliquid producere nullo presupposito ex parte agentis; sed nō opz q' presupponat aliqd ex parte rei subiecte. Ad septimuz potest dici; q' duplex est totalitas entitatis; sive ipsius esse; scilz integralis; t' v'lis; totalitas integralis est; que cōprehendit oē illud; q' est in aliq' re dētermīnate; puta totalitas entitatis bois ē; q' cōprehendit anim' et corpus; totalitas autem v'lis entitatis est; que cōprehēdit; t' cōtinet oēs partes subiectivas entis; sicut superior cōtinet inferiora; loquēdo ergo de prima totalitate potest dici; q' non opz; q' illud qd est causa totius entitatis alicuius fm totalitatē integrales sit generalr causa entis; in eo qd ens; vel entis creati generalr fm q' bulus; q' ens creatum generalr sumptus ad plura se extendit quā sint oia illa; que includuntur in aliquo ente dētermīnato; puta in boie; loquēdo autēz de totalitate vniuersali ipsius entis creati; que cōprehēdit omnes partes subiectivas talis entis; illud qd eset

*Nota p' pte  
loquēdo cre-  
atu' nō h'z ter-  
minū a quo et  
terminuz ad  
quem.*

*Effectus cāe  
totē p' suppo-  
nere effectus  
cāe p'me du-  
bit' p' xangu.*

causa totius esse creati sum talem totalitatem: esset causa entis creati in eo quod huius: nunc autem si poneretur creature plemente aliquid nullo subiecto supposito: et causa totius esse sum primaz totalitatez non sum scimus: quod licet creature posset facere totum quicquid est in aliquia creature determinata: puta in igne: vel in aliquo coquili: non propter hoc oportet: quod posset facere generaliter totum quicquid est in quoque ente creato. **C** Ad alia argumenta facta ad alteram partem: quod supponitur ea concludere falsum: licet forte hoc non possit demonstrari. respondendum est. **C** Ad primum ergo dicitur: quod sicut in actionibus naturalibus sunt diversi gradus: ita et in actionibus supernaturalibus potest esse aliqua: ad quam attingit creature: ut in similitudine: et talis: quod sit per receptionem forme in subiecto presupposito: non potest dici creatio: quod talis ex parte agentis est dare aliquid: quod agit in virtute alterius: quod per supponit: sicut est instrumentum: quod ponitur esse creature: et ex parte recipientis est etiam aliud: in quo forma producta recipitur: et isto modo sit character: unde non operatur: quod illa potentia: que efficit characterem sit potentia creatrix. Alia est factio spiritualis ad quae cura non potest attingere: et ut in instrumento: et illa ex parte agentis de creatio: quod est ab agente: nullum aliud agens per supponitur: et isto modo sit genitrix: quod est de potentia materiali ipsius materialis: creans: quod est in his: quod educitur de potentia materiali creaturae dicitur: quod non operatur: quod est illud: quod non educit de potentia materiali creaturae dicitur: quod non operatur: quod est illud: quod non educit de potentia materiali obediendi: tali sunt diversi gradus: et quod hoc diffusus a tractant: ideo supsedeo ad presens plura de hoc loquuntur. **C** Ad secundum: quod videre deum: et amorem consit in quodam pati ex parte videtur: et amatus: et id ex ipso: quod creature actu videtur: et amatus attingit ipsum deum: quod distat ab ea in infinitum: non sequitur: quod in creature sit potentia activa ad faciendum aliquem effectum infinitum: sed quod possit pati a potentia infinita: vel aliter potest dici: quod creature amando: et videndo deum non transire in infinita distantia est: sed solus est ratione intelligendum: amare. non et videre non transire in amatu et visum sum rem: sed solus sum ratione: sed in creato: operatur quod creans realiter attingat ipsum obiectum creatum: quod distat a nobis in infinitum.

## Q. III.

**B** secundus sic procedit: et ar-

bitur: quod deus non possit facere substantiam sine aliquo accidente: quod deus non posset facere aliquam creature sine reione: qua realiter referretur ad ipsum: sed relatio est quoddam acci-

dens. ergo et.

**C** ontra minus dependet substantia ab accidente: quod accidens a substantia. sed deus potest facere acci-

sus sine subiecto: ut per se in sacra altaria. quod et.

**R**espondeo ad istam questionem unum summissum. s. quod re- puto nimis difficile: immo potius impossibile oportet viatori: ut viator est: aliquid scire: a quo possit deus separare: quod ad hoc oportet: quod non posset comprehendere nam res: et causa dependet ab invenientia non solus in comparatione ad agentem inferiora. sed et in comparatione ad deum: quod in se non videtur habere viatori: hoc enim generaliter verum est: quod oportet deus facere: quod non implicat contradictionem. **C** Quia ergo queritur utrum deus possit facere hoc sine isto illud: de quo queritur utrum unum sine eo possit aliquid fieri: potest se habere ad illud aliud dupli: uno modo in trinsecus: ita quod illud aliud sit pars eius: vel summa res: sicut est pars bovis: vel summa ratione sicut aia et rationale sunt partes bovis: et de talibus constat: quod deus non potest facere aliud sine eo: quod est pars eius: vel summa res: vel summa ratione: per rationem vero est ratione deus. Alio modo potest se habere illa: de quo per separationem queritur: quod sint diversa per essentiam: sicut acci-

tus subiectus: vel in forma: et tunc quis queritur: utrum deus possit unum facere sine alio: dupli potest intelligi: unum non posse fieri: si sine alio: uno modo dependet: s. propter invenientiam dependet unum ab altero: sicut si dicatur quod triplex non potest fieri sine forma: vel e contrario. loquendo de forma triplex lineas ac cedes sine subiecto: nec subiectus sine disponibilibus: quibus conseruantur in esse ab agentibus creatis: sicut soliditas et similitudo partium conservatur a frigore et in congelatis: alio modo potest intelligi aliquid non posse fieri sine alio se habere ad ipsum consequitur: sicut qualitas non potest fieri sine figura: nec linea sine curvitate: et rectitudine: non per dependentiam qualitatis a figura: vel linea a curvitate: sed propter invenientiam ne cessari figura ad qualitatem: et curvitas ad lineam. **D** ico: quod sine eo: a quo dependet res: ut a causa effectuam: sicut dependent corpora inferiora a superioribus: possunt res et fieri: et esse habere a deo: quod ceterum potest de facere mediante quacumque causa effectuam: potest per se inmediate facere. Si autem loquatur de eo: a quo res dependet subiectum: sicut accidentes dependet a subiecto: et forma a triplex: est de eo fieri e contrario consequenter res non potest esse: sicut linea non potest esse sine rectitudine vel curvitate: de oportet talibus dico: quod quacumque facta separatio et actuali non possunt manere infra nam suorum specificarum: sive non possunt retinere rationes sue specierum: vel sui generis: talia quacumque virtute separari absoluuntur non possunt: quod impolle est res manere non manente ratione sue specierum: et sui generis. Illa autem: que facta separatione nata sunt remanere infra limites sue specierum: et sui generis: possunt separari ab invenientia virtutem divinam: quod autem sunt illa capere est valde difficile. **S**ed qualiter ad illud: quod queritur utrum deus possit facere aliquid substantiam sine aliquo accidente ei actualiter inherere: de hoc certe si relatio realis differt a suo fundamento: ut multi possunt. Dico quod sine talis accidente deus non posset facere creaturam non referri realiter ad deum: quod facta est in actu: est posse ea extra limites creature. **C** Ita etiam datus: quod relatio non differat a suo fundamento realiter: adhuc non video: quod deus posset facere aliquam substantialiam creaturam sine aliis accidentibus ipsam consequenter: quod ut credo: hoc est ponere eas extra suos limites: et hoc faciliter possum: in substantiis materialibus: quas non video posse remanere infra nam substantialie materialis sine qualitate: quod non videtur posse esse substantialia materialia sine qualitate. **C** Ita etiam credo: quod qualiter substantialia creatura habeat aliqua accidentia propria: que magis necessario consequuntur ipsam: quod figura sequatur quantitatem: vel curvitas: et rectitudo lineae: de istis autem non videtur mihi: quod possint separari ab invenientia: quod quia tolleret linea curvitate et rectitudinem: tolleret ab ea situm partium: quod manente sit linea operatur: quod medium sit inter extrema: sicut erit recta: vel quod sit extra extrema: et sicut erit curva: et id videtur mihi: quod probabiliter sit: quod nulla substantialia creatura quacumque virtute possit fieri sine aliquo accidente: quod potest. quod credo quod habet ponere ea extra limites sue naturae: et eni de nam non sit accidente: ad rationem tantum substantialie create actu existentis legit necesse inheret actualis aliquatenus existentis. **C** Ita etiam video mihi de qualitatibus sensibilibus respectu qualitatis. s. quod non possint esse qualiter virtute sine qualitate: quod non remanerent in nam qualitates sensibilis: nec sufficeret dicere: quod simili: quod non remaneret aptitudo ad inherendum qualitati: quod nec talis aptitudo remaneret: quod si fieret aliquis qualitas per se subsistens: fieret ad modum substantialiarum invenientiarum: tales enim nullae habentes aptitudines ad qualitatem ut et inheret. **C** Sed diceremus quod habent modum substantialiarum separatarum quantum ad continentum subiecto: non autem quod ad possibiliter inherere. Sed hoc nihil est: quod si ponas: talis qualitas habebit esse

Aliqd si potest fieri ante alio dupl et ceterum

## Quolibetii

In diuisiblē: et ideo per modū puncti habētis sicut cum cōtinuo: quod talis diuisibilitas sibi repugnat: sicut repugnat etiā sit punctus: sed per modū subiectū separatur: ita quod erit quoddā diuisibile extra totū genus quantitatis: sive quantū per se: sive per accidēs transcēdens: et tale nō habet aptitudinē ad quātuz. ¶ Ad rōnem autē in contrariū facile est soluere: quod pcedit accipiendo nō cām p̄cā: quod tota cā: quare aliqd non possit fieri sine alio: nō ē: quod dependet ab eo: sed ē: quod illud aliud habet cōsequētiā necessaria ad ipsius: sicut p̄z de quātitate: et figura: ut supradictū est. Vnde si magis nata sit substātia cē sine accidente quod ecōuerlo: cōsiderata tñ eoz dependētia ab unicē: magis natū est aliquod accidēs esse sine substātia: quod ecōuerlo: cōsiderata sequētia necessaria vñ ad alterū. ¶ Qui autē vellet tenere alias partēnā conferendo adherēdo h̄ dico: possit dicere: quod substātia creata scīp̄a realē loquēdo referunt ad deū: et precipue h̄ b̄ veritatē: si relatio realis nibil addit supra suum fundatum.

### Questio III.

**B** tertium sic pceditur: et arguitur: quod post facere duas animas solo nūero differentes: nō infundēdo eas corporib⁹: quod illud: quod deus pōt facere in animabus post separationē a corpore: potest facere in animab⁹ nō infundendo eas corporib⁹: sed in animab⁹ separatis a corporib⁹ pōt saluare distinctionē numeralē: ergo et ante vniōne ad corpora hoc potuit facere. ¶ Nec pōt dici: quod post separationē a corporib⁹ habeat aliquid: per quod distinguant: quod nō potuerūt habere ante vniōne ad corpora: quod post separationē a corporib⁹ nibil habet: per quod distinguatur nisi habitudinē ad corpora: sed illā possūt habere antecē istandā corporib⁹: quod cū talis habitudine possunt creari. ergo quod possunt habere post: possūt h̄re ante.

**C**ontra. si due anime antecē infunderent corporibus differentiā: hoc est fīm formaz: sed que differunt h̄z formā: differunt spē. ergo ille due anime differunt spē: nō ergo solo numero.

**R**espondeo dico: quod mihi vñ: quod deus possit facere duas animas solo nūero differentes nō infundēdo eas corporib⁹: quod sicut in arguēdo tangebatur: quod deus pōt cōseruare sine alio: potest a principio facere sine illo: sed deus pōt cōseruare alias in idētate specifica: et differētia numerali post separationē eoz a corporib⁹. ergo et a principio potuit eas tales creare nō infundēdo eas corporib⁹: licet enī stante ypothesi crearētur nō infundēdo: nō crearent nō infusibles: vnde autē habeat tales anime plurificari: sicut als dixi: ita dico. et quod in oī forma: quod nata est recipi in mā: est quedā latitudo ad pluralitatem numeralez: ita quod ista pluralitas p̄mo et p̄ncipaliter inneniuir in quantitate: in mā autē per quātitatē: sed in formis per hoc: quod sunt nature vñri māe substrate quātitati: ista autē aptitudo ad vniōne inest forme per essentiā: et ideo in eētā forma rū vñbiliuz māe est quedā latitudo nō fīm intensū: et remissū: sed fīm multitudinē numeralē: et quod h̄ aliū as locut⁹ sum: sicut p̄termitto ad presens. ¶ Ad argumētum in oppositum: quādo dicit: quod tales anime differunt per formas: et per sequētis different specificē dōz: quod differre per formas p̄dūp. vno modo vt sit dīa h̄z absoluta rationē fornī: sicut si dicaretur: quod albedo fīm quod albedo absolute accipiendo differt a nigredie: alio modo vt sit differre per formā nō fīm absolutā rōnem formē: sed fīm q̄ h̄ formā: sicut differre per formā nō est

## Questio

differre specificē: sed numeralē: et isto modo vna fītarū animaz differret ab alia per formā: que est ipsamēt: quod realiter loquēdo se ipsa est h̄: nō tamē fīm suā absolutā rōne: sed fīm q̄ est nata fieri hoc tēpore: vel illo in hac mā: quod ideo dico: quod in eadē parte māe possunt sibynub̄em succedere et plures anīne i diversis tēporibus: qui basdaz alias formis interpositis sicut illud: quod modo est sub forma hominis postea per multas alteratiōes pōt: et sub forma bouis: vel alicuius talis: et post sub forma mēstrui: deinde iterato sub forma bois.



**E**inde queruntur pertinētia ad naturā assumptā: que sūt: duo: primū est vñz in xp̄o sint duo esse: et h̄ q̄ritur ppter cursum vñzq̄ natūre: fīm est vñz facta conuersione aliūciūs animalis in corp⁹ xp̄i possent reinanere potētic seūtive. Qd. V.

**B** primū sic pceditur: et arguitur: quod in xp̄o sint duo esse: quod illud: quod cōsequitur nāz plurificatur in xp̄o: quod nature sunt pluree: et sit vñz suppositū: sed esse cōsequitur nāz. ergo fīm diversitatē naturārū erunt in xp̄o duo esse.

**C**ontra vñz nō est nisi vñz suppositū: nō est nisi vñz esse: quod esse sequitur suppositū: sed in xp̄o nō est nisi vñz suppositū: ergo rē.

**R**espondeo loquēdo de esse essentie nō est dubium: quod sunt plura esse in xp̄o: sicut et plures essentie: sed siue ponant esse existētie realiter differre ab essentia: siue ponat idē cum ea nībi vñ detur saluo melio: i iudicio: quod in xp̄o sint plura esse: et plura in esse siue in existētie: sed nō est: nisi vñz subsistere et būis rō est: quod si ponat esse existētie eē vñz cū essentia realiter: realē plurificato vno est necesse plurificari aliud: si autē ponat esse tale differre ab essentia: adhuc credo: quod impote est: esse nō cōsequit de necessitate essentia: et vñz posse ab inuice separari: quin quecūq; duo existentia in creaturis. In xp̄o etiā debet esse quodquid seq̄t cōiter nām humāna excepto hoc: quod est dare esse suppositi: esse autē consequit oēm naturā humāna naturalē: et si differrat re ab ea: nec oī quod sit esse suppositi: ita quod licet esse nature humane remaneat: nō oī quod remaneat sub rōne subsistēdi: quod est simpli esse suppositi subsistentis: sunt et plura ibi in esse: quod ipm esse pōt dici in eē duplī: vno modo sicut in aliquo supposito sustētante abīcē in berētia: sicut natura humana est in supposito diuino: ita quod esse nature humane est in esse isto modo loquēdo de natura humana xp̄i: alio modo sicut occidens in subiecto sicut multa accidētia sunt in nā humana xp̄i: vnde quot sunt nature aliquo isto modo existentes in xp̄o: tot sunt ibi in esse: sed in xp̄o sunt plures nature tales: puta natura humana: et oīa accidētia existētla in ea. quod in xp̄o sunt plura in esse: plura autē subsistere nō possunt esse in christo: quod subsistere est per se: et nō in alio aliquo predicatori modo existere: vnde quod subsistit nec est in alio: sicut est natura humana xp̄i in supposito diuino: nec ē in alio: sicut accidēs in subiecto: vnde subsistere est per se actus ipsius suppositi: nec plurificari pōt: nisi ad plurificationē suppositi: in xp̄o autē non est nec esse pōt nisi vñz suppositū: et ideo nō est ibi nisi vñz subsistere: et hoc: vt credo est intentio docto. vñne. ¶ Tbo. quod dicit: quod esse simpli: quod pertinet ad suppositū: quod s. est ipsius subsistere in xp̄o: nō est nisi vñz: et illud vnum existens h̄z relationē rōnis ad nām humānā: et nā humana relōnē realē ad ipm. ¶ Ad rōnes autē pōt patere ex dictis: nam

Motī mo-  
dernōrē i hō  
mīste negar-  
ico deū posse  
creare duas  
alias nūo dis-  
serētē nō i-  
fundēdo eas  
corporib⁹ rē.  
Pōdēra in  
h̄ dīcūt quod  
ista plūlitas  
h̄ luēntē i gōt  
rate q̄ sec⁹ ē  
de plūlitas q̄  
cāt ex vno q̄  
ē inonomuz  
enu līc̄ h̄ su  
p̄dixit.  
Differre per  
formas du-  
p̄p̄ plūgūt.

*arg<sup>m</sup>* factū ad primā partē bene cōcludit: q̄ In p̄pō s̄nt plura esse: nō aut̄ plura subsistere ad aliud bene phatur q̄nō est nisi vnicū subsistere tñ: nō aut̄ p̄bas esse ibi vnicū esse tñ vel vnicū inesse. Qō. VI.



**B** secundum sic pcedit: facta cōuersione alicuius animalis in corp<sup>r</sup> xp̄i: adhuc remanere possent potestit sensitivae: q̄ sc̄ut se habet accidentia panis ad remanēdū facta conuersiōe: ita et potētis sensitivae talis animalia: que sunt eius accidētia possunt remanere: Iz accidentia panis remanēt facta cōuersiōe: vt de se p̄z. ḡ r̄c.

**Contra** p̄pria passio non p̄t manere sine p̄prio subiecto: sed dicta cōuersiōe facta nō manet p̄prium subiectū potētiaz lensiuaz. ḡ r̄c.

**Respondeo** dōm est: q̄ aliud est querere: vt p̄dicta cōuersiōe facta et remanēte quātitate sunt nate dicte potētis remanere in eo. i. in quātitate ipsa: sc̄ut alia accidētia: puta qualitatis sensibiles sunt nate remanere in ea: et aliud est querere: vt p̄ aliquo modo deus posset facere q̄ tales potētis manarent sine subiecto: q̄ est substātia viua.

**Quantum** ad primū dico: q̄ nō videt mibi: q̄ dicte potētis sunt nate facta tali conuersiōe remanere in sola quātitate sc̄ut in subiecto: q̄ tunc cū eius sit actus: colus est potētia: sequit et: q̄ quātitas posset sentire: q̄ oīo videtur mibi impossibile quācūq̄ virtute: q̄ parī rōne videret: q̄ quelibz p̄pria ope ratio cuiuslibet rei posset cōuenire cuiilibz alij idēntier.

**Quantum** autē ad z<sup>m</sup> ēt videtur mibi: q̄ nulla potētie sensitivae possint remanere i aliquo subiecto: q̄ hoc esset quātitas: q̄ nō p̄t esse: vt ostēsum est: vnde videt mibi: q̄ sc̄ut figura nō p̄t inherere nisi quāto: ita nec potētia p̄dicta nisi aīali: nec etiā per se viden̄t dicte potentie posse remanere: q̄ tūc sequeret: q̄ quelibz potētia esset vna res per se subsistens habet cōuenientē em̄ si bi actuz: puta visus videre: et auditus audire: et sic de alijs et resistent quasi alia diuersa sine sensu tactus: et sine appetitu: que oīa nec etiā imaginabilia videnti. Ad arg<sup>m</sup> in oppositū dōz: q̄ nō oīa accidētia habet equalē aptitudinē ad separationē a subiecto: nec ad remanēdū in quātitate: vt i subiecto: et ideo nō sequit: q̄ si accidētia panis possint remanere: q̄ ppter hoc oīa accidētia aīias cōversiōe predicto modo possint remanere. Argu<sup>m</sup> etiā ad oppositū Iz cōcludat veritatē: non est efficax ad B: naz in alibz deus bene p̄t acī cōseruare p̄prias passionem sine subiecto: sc̄ut patet de quantitate: que est passio corporis.



**Einde** querebas de creatura: et p̄mo in generali: deide in spāli. In generali quereban̄ duo. p̄mū quantū ad esse: et est: vtrū esse creature sit p̄tinue in fieri. z<sup>m</sup> est quantū ad non esse: et est: vtrum creature possit appetere re non esse. Qō. VII.

**A** **B** primum sic pceditur: et arguitur: q̄ esse creature semper sit in fieri: q̄ esse creature habet se ad esse diuinū: sc̄ut fluxibile ad stabile cū ista duo esse distent in infinitū: sed illud: q̄ bēt esse in fluxu: bēt esse in fieri. ergo r̄c.

**Contra** in permanētibus q̄ fieri nō est. Iz et multaz creaturaz p̄manentiz est nūc.

ergo esse earū non est in fieri.

**Respondeo** scrip̄tō accipi tripl̄r. vno modo pro eo q̄ ad esse per motum ten-

fieri etiā  
capit.

dit: sc̄ut dicūtur fieri ea: que habent fieri per motū: et ta le fieri cōsistit in acquisitione successiva vniuersitatis post aliud: et isto modo nō p̄t cōtingere: q̄ esse cuiuslibet creature sit p̄tinue in fieri: ideo q̄ durāte tal fieri nō habetur cōpletuz esse rei: multe aut̄ sunt creature: que habet p̄plemetūz sui esse: q̄d eis debet: sc̄do q̄ tale fieri est cū successiva acceptance vniuersitatis post alterū: q̄d quidez fieri p̄ motū: vt dictū est: tale aut̄ quid nō p̄t esse nisi in illis: q̄ habet aliquā latitudinē in eodē: vel fin magis et min<sup>m</sup> pertinēt ad genus qualitatibz: vel fin magis et min<sup>m</sup> per tinens ad genus quātitatis: nō oīa aut̄ creature habet talez latitudinez: et ideo impole est: q̄ esse oīum creatu rarum sit semper in fieri: nec etiā esse eorū: que habent talē latitudinē: est sic semper in fieri: tu q̄ nō mouētr acut ad acquirendū q̄cūd eis acquirendū restat: tum q̄ q̄cūd est eis acquisitiū q̄cūd eis p̄tacquiri: aliquā omnīs perfectio talis posset augeri in infinitū: vt ḡdas ponunt de charitate. Aliomodo accipitur fieri p̄ eo: q̄ est nūc p̄mo esse ab alio. Isto etiā modo nō p̄t dīc: q̄ esse creature sit semper in fieri: q̄ Iz oī creature acciūiat esse ab alio: nō tñ cōtentit cuiuslibet creature semper nūc primo esse ab alio: alloquin de quolibet tunc dato posset dici: q̄ esse nullius creature esset ante illud: q̄ est falsius: q̄ i quolz nūc tēporis excepto primo: in quo icepit tēporis: et mūndus: est dare mūlta nūc: in que inūcūt esse multaz creaturaz. Tertio modo dī fieri habere esse ab alio differēte in essentia ab eo: q̄ ideo dico: q̄ vna p̄sona in diuinio h̄z esse ab alia: non tñ differt in ea ab ea: nec ibi p̄prie est fieri: Iz sit p̄duci: et esse sic ab alio differēte in essentia: est esse effectū depēdēs cōtinue ab alio: sc̄ut si sol esset ab eterno: sup eandē partē aeris lumen dī fieri ab eo: nō per motū vel mutationē: vñl p̄f hoc: q̄ est esse nūc p̄mo ab eo: sed per hoc: q̄ est absolu te et cōtinue depēdēs ab eo: et loquēdo sic de fieri eē cu iuslibet creature est in fieri: cui<sup>r</sup> rō est: q̄ sic fieri nihil aliud est: q̄ esse effectū siue faciū ab alio: a quo cōtinue depēdet: sed oīs creature est effectus alicui<sup>r</sup> esse: a quo cōtinue depēdet. ergo esse cuiuslibet creature est sic in fieri. maior p̄z ex dictis. minor declarat: q̄ effectū quantum ad id: q̄d est effectus: nō p̄t manere nisi manēte: et cōseruāte cā: sc̄ut p̄z de fieri: q̄ est per motū: q̄d nō p̄t manere: nisi q̄dū cā mouens mouer: sed oīs creature est effectus alicuius agētis: nō tñ quantū ad fieri: sed etiā quantū ad esse: a quo h̄z absolute esse. ergo oīs creature est effectus alicui<sup>r</sup>: a quo cōtinue depēdet in suo eē et sic p̄z minor: et per sequētis conclusio p̄ncipalis: vnde nullius debet imaginarī tale fieri cuī successionē: vñl cū determinatione alicui<sup>r</sup> differēte tēporis: sed soluz im portat habere esse ab alio: a quo cōtinue depēdet absq̄ aliquā determinatione alicui<sup>r</sup> differēte corporis: licet enīz alīque creature habeat eē a deo quātū etiā de semī lam differentiaz tēporis determinatā cōcernit. Ad primū ergo faciū ad primā partē dōm: q̄ fluxus potest importare successionē: que est acquisitionē vñl post aliud et isto modo nō op̄z: q̄ esse creature cōparatū ad esse diuinū sit in fluxu. alio modo p̄t accipi esse in fluxu pro habere esse ab alio: vt denotet stū esse habere orūm: et dependētia ab alio: et sic esse oīs creature est in fluxu: et ex hoc sequitur: q̄ eē creature sit in fieri nō primo: nec sc̄do modo: sed tertio. Ad aliud ad alterā partē sc̄az dōm: q̄ maior h̄z veritatē de fieri p̄mo modo accepto: nō aut̄ sc̄do vñl tertio: q̄ in ista etiā factiōibz in ḡb

fluxus.

## Quolibetti

nō attendit successio simili fit: et factū est: et multo plus  
in illo fieri: quod nō respicit aliquā differētiā temporis sunt  
simil fieri: et factū esse: ynde non ponit sicut hoc: quod esse  
creature sit semper in fieri sicut illud fieri: de quo verus  
est dicere: quod illud: quod sit: non est: sed sicut aliud fieri: ut  
dictum est.

Questio. VIII.

**B** secundū sic proceditur: et arguit: quod crea-  
tura possit appetere nō esse: quod dānatū  
in inferno appetū nō esse: sed hoc nō  
posset cōtingere: si creatura non posset  
appetere nō ēē: ergo r̄c. **C** p̄ de iuda  
dicit: quod melius erat ei nō esse quod ēē sic:  
sed quod habet rōnem melioris p̄ appeti. ergo r̄c.

**Contra** nō habet appeti nisi sicut rōnem boni: sed  
nō ēē nisi p̄ habere rōnem boni. q̄ r̄c.

**Respondeo** dōm: quod aliquid p̄ appeti dupli-  
citer per se: vel per accidēs: per se  
dī appetibile: quod p̄ se b̄z aliquid bonitatē: per accidēs aut  
dī appetibile: quod nō b̄z aliquā bonitatē sicut se: sed appre-  
titur rōne alicuius boni adiūcti: sicut si aliquis appetat  
amap: quod est sanatiū: modo dico: quod nō esse nō p̄ appeti p̄mo mō: et rō hui: p̄ assignari duplex: p̄ma talis  
est: nō habet est per se appetibile nisi: quod est vere bonū: per  
se bonū: sed nō esse nō est b̄z: ergo nō ēē: nec per se est  
appetibile: nec per se appetit. vtrāq pbo: et p̄mo p̄mā:  
quod illud est per se appetibile: in quod per se et naturalē incli-  
natur appetitus: sed nullus appetitus inclinat per se: et  
naturalē: nisi in illud: quod est vere bonū: quod inclinatio nā  
lis cuiuslibet appetitus est a deo: qui nō inclinat nisi in  
verū: et per se bonū: ergo nō habet est per se appetibile: nisi  
quod est vere: et per se bonū. **C** scđa; s̄l pbo: quod ēē bo-  
num nobis est aliqua perfectio: vel aliquod perfectibili-  
le: sed nō ēē neutrū isto: dicit. ergo nō ēē nō est s̄l se  
bonū. **C** Secunda vero rō ad idem talis est: nulla res ap-  
petit aliqd: nisi sit ei aliquo modo simile: et suenens. s̄l  
nō ēē p̄ habere per se aliquā cōuenientiā cujus creatu-  
ra aliqua: cujus distinguitur a creatura sicut ab ente. ergo  
nulla creatura p̄ appetere per se non ēē: tñ creatura  
p̄ per accidēs appetere nō ēē: tñ creatura carēs co-  
gnitionē quod creatura babēt cognitionē: etiā quantū ad  
creaturam cognitionē carēt: hoc sic pater: quia illud  
potest per accidēs appeti: quod potest per accidēs  
coniungi ei: quod est per se appetibile: sed aliquid non  
ēē p̄t per accidēs colungi ei: ad quod per se inclinat op-  
penitus rei cognitione carēt: sicut p̄z: quod mā existens  
sub forma aeris b̄z inclinationē ad ēē ipsius ignis: quod  
quidē ēē nō p̄t stare cujus ēē aeris: sed b̄z semper con-  
tinuitas nō ēē aeris: ergo creatura cognitionē carens  
per accidēs p̄t appetere aliquid nō ēē. Creatura etiā  
cognitionē h̄is p̄t per accidēs appetere nō ēē: quod illud  
p̄t appeti per accidēs a talis creatura: quod p̄t ei con-  
iungi: quod b̄z apparentiā boni: sed non ēē p̄t alicui talis  
iungi: ergo r̄c. maiorē suppono: minorē pbo: quod carere  
malō b̄z apparentiā alicuius boni: sed ei: quod est care-  
re malō: p̄t cōiungi aliquid nō ēē: sicut p̄z de illis: q̄  
sunt in miseria: quod si careret ēē: carerent illa miseria. q̄  
p̄t appeti per accidēs a creatura babēt cognitionē.  
**C** Ad primum ergo dōm: quod bene p̄bat: quod aliquis p̄t ap-  
petere nō ēē per accidēs: in qua tñ appetit carere mīle-  
ria: nō autē p̄bat: quod possit appetere nō ēē per se. **C** Ad  
scđm dōm: quod illud: quod dī de iuda nō ēē intelligendum lo-  
quēdo per se: sed rōne adiūctū. **C** Rō autē facta in op-  
positu p̄bat: quod nō ēē nō possit appeti per se: nō autes  
quod nō possit appeti per accidēs.

Q̄o. IX.

## Questio



**E**nde querebatur de creaturis  
in spāli: et primo quereba-  
tur de creatura imāli: deinde de māli  
creatura. **C** De creatura imāli quere-  
batur ynu. vtrū. s. volūtas sit nobilior  
potētia: et intellectus: et arguit: quod sic: q̄  
illa potētia: que īmpērat intellectui et  
oibus alijs potētib: et mouet oēs alijs potētias ad actū  
est nobilior oibus alijs potētib: volūtas autē b̄z. q̄ r̄c.

**Contra** sicut Damas. sicut oculus est in corpore: ita  
nobilius oculo. ergo nec in aia est aliqd nobilius intellectu.

**Respondeo** de ista qōne sunt diuerse opinio-

nes: quidā enī dicūt: quod volūtas  
est altior potētia quod intellectus: et hoc p̄bat p̄mo ex par-  
te habitus: quod illa potētia est nobilio: cuius habitus est  
nobilior: sed habitus volūtaris: qui ē charitas est nobili-  
or: quod cōsideratur intellectus. ergo r̄c. **C** Scđo h̄ idez  
ostēdunt ex parte actuū s̄l se et absolute consideratorū  
sic: quod illa potētia est nobilior: cuius actus est nobilior:  
sed volūtas est b̄z: ergo r̄c. p̄bat p̄minoris: quod actū vo-  
lūtaris est mouere intellectū: actus autē intellectus est  
moueri a volūtate: sed mouere est nobilius quod moueri.  
ergo r̄c. **C** Tertio hoc idez p̄bant ex parte sumi obie-  
cti vtrāq istaz: quod ēē potētia est simpliciter nobilior que p̄  
cōparationē ad deū est potior: sed volūtas est b̄z. q̄ r̄c.  
p̄bat p̄minoris: quod amare deū est potius quod intelligere:  
quod p̄z: si separētur ab initio: quod amare et nō intelligere est  
inelitus quod intelligere et nō amare: sed amare pertinet ad  
volūtate intelligere ad intellectū. ergo volūtas est po-  
tior per cōparationē ad deū. **C** Quarto hoc idē ostē-  
dunt cōparando vtrāq potētiaz ad deū sicut hoc: quod est  
magis eo perfici sic: quod ista potētia est nobilior: quod ma-  
gis et intimius perficitur ipsi deo: sed volūta est b̄z.  
ergo r̄c. p̄bat p̄minoris: quod illud magis et intimius per-  
ficitur ipso deo quod trāsformat in ipz quod illud: quod ei q̄bcs  
trāsformationē assimilat: sed sicut voluntate trāsforma-  
tur in deū: sicut autē intellectus assimilat ei trā. ergo vo-  
lūtas magis et intimius perficit ipsi deo quod intellectus.

**C** Quinto hoc idē ostēdunt ex parte finiū sic: quod sicut  
finis sub fine: ita potētia sub potētia: sed finis intellectū  
est sub fine volūtatis: quod cognitio veri: quod est q̄daz spā-  
le bonū: est finis intellectus: et cōlinetur sub uno bono  
generaliter dicto: quod est finis volūtatis: ergo intellectus  
cōlinetur sub volūtate sicut in inferiorē potētia sub  
potētia altiorē. **C** Alia opinio est: quod credo veriorē: que  
ponit: quod intellectus est simpliciter et absolute nobilior: quā  
volūtas ē respectu eoz: que sunt superiora: volēte: et in-  
telligente: et respectu eoz: que sunt inferiora: sed volū-  
tas sicut qd est nobilior respectu superioz. **P**rimuz. s. quod  
intellectus absolute: et simpliciter est nobilior: p̄bo et ex par-  
te nāe imālis: in qua fundat vtrāq potētia: et ex parte  
actuū: et ex parte obiecti in generali: et ex parte obiecti: quod  
est beatitudo. **C** Prima rō: que est ex parte nāe imālis  
talies est: Illa potētia substatim imālis est nobilior: que  
perfectius participat nām imālitatis: sed intellectus p̄fe-  
ctius participat nām imālitatis quod volūtas. q̄ r̄c. maiorē  
videt manifesta: minorē p̄bo: quod illa potētia: que nō so-  
luz habet obm in māle: sed et facit obm suū imāle et vle:  
magis participat nām imālitatis: quod illa potētia: que l̄z  
babeat obm imāle: nō trā facit ipsuz imāle: sed intellectus  
in cōparationē ad volūtate se b̄z isto mō: quod intellectus nō  
soluz obm suū imāle: immo etiā facit ipm imāle: et vle:  
volūtas autē et si inclinet in bonū vle tāqz in suuz obm:  
nō trā facit ipm vle: sed p̄supponit suuz vle ab alio. s. ab

Ps̄ia opt. et  
ēsco. 4. sen.  
vill. 4. q. 4

Scđa opt. et  
ētian. Tho.  
p̄a ḡe sume.  
q. 8. z. art. 3. et  
in qōnb̄ de  
bitare in mā  
12. q. x.

Intellectu. ergo intellectu perfectius participat nāz similitudinis & voluntatis. Secunda ratio: que accipit ex parte actus talis est: qz illa potētia: nō actus non bñ bonitatē nisi ex cōformitate ad actus alterius potentie est inferior & minus nobilis illa alia potētia: sed nullus actus voluntatis potest habere bonitatē nisi ex cōformitate ad iudicium rōnis recte: unde nec de deo: nec de aliq; alio pōt haberet actus voluntatis: nisi sub rōne boni ab intellectu ostēti: unde si cōtingeret per impōle: qz voluntas amaret deū nō finitam aliquā rōnem propositaz ab intellectu: quāsi casualiter appeteret: t̄ in actu eius inquātū est voluntas: nō est bonitas nisi per accidētē: dico aut̄ in quātū voluntas: qz appetitus nātūs tendit in suū bonus absq; cognitiōe: que sit in appetente: sic etiā amare deū sub rōne nō recta: vt si appeteret euz velut: quoddā comestibile: vel quēdā adiutoriē furti cōstat: qz non habebat actus talis inquātū bñ bonitatē: voluntas igit̄ est inferior: t̄ min⁹ nobilis potētia qz intellectu. Tertia ratio: que etiā accipit ex parte actus finitam qz se mouet mutuo talis est: qz in illis potentias: que mutuo se habent mouere: illa potētia est nobilio: que primo habet mouere: sed in voluntate & intellectu: qui mutuo se mouet intellectus prius mouet voluntate qz voluntas possit mouere intellectū: qz bonū ostēsum ab intellectu prius habet mouere voluntate: qz voluntas possit mouere qd̄cūq; aliud. ergo intellectus est nobilio voluntate. Quarta rō accipit ex parte obiectoz absolute acceptoz: qz talis est. Illa potētia: cuius obiectū est vniuersus: t̄ ad plura se extendēt est nobilio: qz cuīus obiectū est min⁹ vniuersale: t̄ ad pauciora se extēdēt: sicut p̄z: qz sensus cōis est nobilio: qz sensus particularis. sed obiectū intellectu est vniuersus: t̄ ad plura se extendēt qz obiectū voluntatis. ergo etiā. mā. suppono. sicut pbabilez: minorē pbo: quia sub se obiecto intellectus cadit: t̄ ens: t̄ oīs rō entis: t̄ si cōtingat: qz aliquis intellectu nō attingat ad oītū rationes entis: h̄ nō est: quia nō cadit sub obiecto intellectus oīs rō entis: sed ppter defectuz intelligibilitatis bñ determinati intellectus: sed sub obiecto voluntatis līcūz cadat ens omne inquātū bonū: nō tamen oīs rō entis: qz nō oīs rō entis est talis: que nota est mouere voluntate ad appetēduz: sed rō boni tm̄: ipsum autē bonū: t̄ rō boni sub se obiecto intellectus cadit: sed nō est p̄mo: t̄ per se obiectū eius: sed scđo t̄ per se: sicut coloratuq; non est p̄mo: t̄ per se obiectuz sensus cōis: sed scđo t̄ per se. qz obiectū intellectus est vniuersus: ad plura se extendēt qz obiectū voluntatis. Quinta rō: que accipit ex parte vltimū finis est talis: totū illud: qz includit in vltimo fine volētis est aliud ab oī actu voluntatis: t̄ nobili⁹ eo: sed aliquid inherens ipsi volēti includit in vltimo fine volētis. ergo in oī volēte creato: in quo differt vellet: t̄ intelligere realiter est aliquid inherens nobilius omni actu voluntatis: sed hoc nō pōt esse nisi intelligere: ergo intelligere est nobili⁹ qz velle: sed vtrāq; assumptaz p̄bo t̄ p̄mū primā: qz p̄mū: t̄ per se: t̄ summū obiectū potentie nō pōt esse actus eius. ergo etiā aliquid inclusuz in tali sumo obiecto pōt esse actus eius: sed vltimū finis voluntis est p̄mū: t̄ per se: t̄ summū obiectū voluntatis sue. ergo totū illud: qz includit in vltimo fine aliud: qz volētis est aliquid aliud ab oī actu sue voluntatis: t̄ est etiā nobilius eo: cuīz actus voluntatis habeat bonitatēz ex obiecto. Similiter scđaz p̄positionē pbo: ad cuius evidētiaz sciendū: qz quādo sic est: qz vna substantia assignatur finis alterius: sicut homo est finis brutorū. Impossibile est: qz vna assignetur esse finis alterius. Is absolutam suam considerationē: sed oportet: qz vna ea,

num sit finis alterius: put illa altera accipitur cuīz quodaz ordine ad ipsam: sicut homo est finis brutorū: pue natu est sustentari pēr ea: sic etiā deus est finis omnium inquātū eius bonitas manifestatur per oīa. Ex his ac cipio istam magoz. s. qz deus est finis cuiuslibet volētis creature inquantū eius bonitas manifestatur: sed h̄: qz est bonitatēz diuinā manifestari finitam quālibet creature includit aliquid inherens ipsi creature per quādā bonitatē diuinā. ergo in vltimo fine cuiuslibet creature: t̄ cuiuslibet volētis creati includit aliquid inherens ipsi creature: t̄ ipsi volēti crea to. Sed ad hoc posiz aliquid dicere: qz manifestatio bonitatē diuinē: que fit per creaturaz: bene includit aliquid inherens creature: nō tamē includit illud ut finez vel ut partē ipsius finis: sed includit illud: vt ad finem: t̄ ideo nō oportet: qz illud manifestas cadat sub primo: t̄ per se obiecto voluntatis: quia tale obiectum est ipse vltimus finis. Sed hoc nō sufficit: qz adhuc habet intentuz: ad cuius evidētiaz sciendū: qz quando aliqd est finis alīcuius alterius impossibile est illud: qz ponitur finis amari: vel appeti: vt est finis illius alterius: nō si vna cuīz illo altero: cuius ponitur esse finis: t̄ eodē actu: t̄ p̄similiter est econversio: qz illud: quod est ad finē: nō potest appeti: vt ad finem nisi simul: t̄ eodē actu cuīz finez: sicut si aliquis potionē appetat: t̄ sanitatē vnuz vt finem: t̄ aliud vt ad finez: necesse est el: qz vtrāq; simul: t̄ vno actu appetat: scđz potionē t̄ sanitatem: secus autē eset: si appeteret sanitatē finis: t̄ absoluere: nō vt finem poisonis: qz tūc nō oportere simul: t̄ eodē actu appetere sanitatem: t̄ potionē. Et ista ad nūc suppono: quia aliud intendo loqui de his diffusius. Ex hoc sic arguo: qz creature volēns: t̄ intelligens eodē actu: quo amat & appetit deū: vt vltimus sui necesse habet amare & appetere aliquid sibi inexistēt ordinatus ad deū: vt ad finem: t̄ hoc patet ex dictis: qz eodē actu oportet appetere realiquid vt finez alīcuius: t̄ qz ordinatur ad ipsum: vt ad finez: put ordinatur in ipsiuz: vt in finem: sed qz quid amat: vel appetitur in illo actu: quo deus amat: vt vltimus finis creature est aliud ab omni actu voluntatis: qz nullus actus voluntatis pōt esse amatus actu illo volēdi: quo amat: vel appetitur p̄mū: t̄ per se obiectum voluntatis: quod est deū: put est vltimus finis creature: ergo in creature intellectuali: t̄ rōnali est aliquid inherens diuinum ab omni actu volēdi: qz potissime: t̄ nobilius manifestat bonitatēz diuinaz: qz aliquis actus voluntatis: qz nō potest esse nisi actus intellectus: vlsalenti illa natura intellectualis: vt habens talēm actum. Notandum tamē: qz licet quelibet perfectio existens in volēte manifestet qz etiam ad aliqd bonitatēz diuinā: t̄ nō quilibet illaruz includit in vltimo fine dominis necessario: sed illa: que habet potissime bonitatē dīnam manifestare. Notandum etiā: qz sicut est duplex amor: si amor amicitie: t̄ amor cōcupiscentie. Ita etiam est duplex vltimus finis: nō vltimus finis respondēs amor: amicitie est solus dens includes manifestationē sue bonitatē: nō vt partē finis: sed vt ad finez: vt modo ostēntum est: iste vltimus finis est vltimū simpliciter gratia cuius: t̄ ad honorez cuius sunt omnia amanda: vltimus autē finis respōdens amor cōcupiscentie est summa & delectabilissima p̄fessio inherēt creature amāti: que est beatitudo: que essentialiter est ipsa perfectio: que est intelligere includens deū in p̄tēs sui: sed vt obiectum: t̄ causam sui: t̄ talij finis est vltimus non simpliciter sed in genere: scđz in genere qmabilitū amore cōcupiscentie. De his autē: qz aliquis diffusius h̄

## Quolibetti

Rōnib<sup>o</sup> doc.  
hic pōt addi  
et suācas Lō  
mēta. q. vi mi  
hi y. in. 12.  
meta. pī. 36  
vī tenerē lect  
lecte absolu  
te nobiliorē  
potētū ē q  
volūtas sū  
gta. Et oīa  
ulta dixit ad  
declarādū q  
cōpa celestia  
cū hīt appetit  
q. g. icellm.  
icellus autē  
mal<sup>o</sup> bonum  
ipso appetit  
pīngit necīo  
q. cōpa cele  
sta appetit  
in hīt mōtū alī  
q. magis bo  
nū ipso tē.  
Hīde egīdī  
tu quolibetō  
z. q. 19. g. 12  
pīceptō i hī  
vī q. dīrīdo  
pīcipalē pī  
stat i acū vo  
lūtātis,

Volūtātis  
transformari  
en deū tripl  
pōt capi.

erūtis sum: et adhuc intendo loqui supersedeo ad pīscētis.  
Dic igitur vīdetur mībi: q. simpliciter loquēdo re  
spectu quo rūcūq. obiecto uī intellectus est nobilior: q  
voluntas: fīz quid tñ respectu eoꝝ: que sunt supra intel  
ligente et vōlentē voluntas potest esse nobilior: s. in sta  
tu: in quo nō habetur plena assēctio eoꝝ: que sunt sui  
pra volentes: et intelligentē: quia melius est tendere ad  
babendū perfectoz assēctionē eoꝝ: quā sūstere in im  
perfecta ipsorū participatione. Per voluntatez autem  
tendimus meritorie ad habēdū perfectā participatio  
ne m̄ dei: cuius in via habemus imperfectoz participa  
tionem: per intellectū autē nō sic: quia omne meritorium  
principaliter venit a voluntate soltē quantū ad hoc: q  
sunt imputabile bonū ipsi faciēti: et dignū remuneratio  
ne: q. per voluntatē habemus dominū nostri actus: et  
sic hīt quid i in via tendēdū ad assēctionē alicui<sup>o</sup> boni  
voluntas est potior. Ad argumētū ergo: q. ali⁹ op  
ponunt dicendū: q. minor est vera: quantū ad habitus  
vie: nō autē quātū ad habitus patrie: q. habitus glorie  
illustrans intellectū erit simpliciter loquēdo nobilior  
q. charitas: lic⁹ charitas: et in patria habeat aliquā pre  
rogatiuāz in hoc: q. ordinabit ad honorez dei illud bo  
nuz: quod pertinet ad intellectū: q. quidē bonuz excel  
lētient manifestabit habitatē dei q. charitas. Illa autē  
potentia: cuius habitus est nobilior in patria est simili  
citer nobilior: nō autē illa cuius habitus est nobilior in  
via. Ad scđm dicendū: q. intellectus: et voluntas se  
mutuo mouet: et per prius mouet intellectus voluntatē  
q. ecōuerso: et ideo quātū ad hoc nō est voluntas potior  
imo intellectus: q. Iz vīterq. cōueniat mouere et moue  
ri. intellectus tamē per prius mouet voluntates: q. mo  
uetur ab ea: vt dictuā est. Ad tertiu dicendū: q. in  
telligere deū: et nō amare vīsionē aptēsi fieri possit: est  
nobilior q. amare: et nō intelligere: si eset possibile: q.  
In amore si possit poni absq. intelligere primo nō possit  
esse aliquod bonuz: nisi casuale respectu amantis: q. nō  
habet amare bonitatē: vt dictuā est: nisi ex cōformitate  
ad rationē recīt: et ideo supposito vīroꝝ amare habet  
magis rationē boni imparabilis q. intellectus: ppter  
hoc q. sicut dictuā est: per voluntatē habem⁹ dominū  
nōtri actus: vnde et est melius: quo ad quid: q. ipsuz in  
telligere inquātū amare bēt ordinare ipm intelligere  
in deū. Intelligere tamē non habet ordinabilitatez in  
deū: et voluntate: sed ex se habet nobiliorē ordinabili  
tate q. amare. Ad quartū dicēdū: q. minor est fal  
sa. q. voluntas intimius perficlat ipso deo q. intellectū  
loquēdo in patria: et quādō dicit: q. imd: q. hīt eam in  
formatur: et hīt intellectū assimilātur tantuz. Dico:  
q. voluntatē in deūz transformari potest intelligi triplū  
citer. yno modo q. cōuertatur in substātiā diuīmz: sū  
cū dīcīmus substātiāz panis cōuerti in corpus xpī. z⁹  
modo: q. dicātū transformari in deūz: q. efficiatur idē  
essentie diuīne: vt forme sibi inherētis: tītis duob<sup>o</sup> mo  
dis impossibile est voluntatē: vt intellectū transforma  
ri in deū. Tertio modo pōt intelligi voluntatē trans  
formari in deūz. s. q. recipit et informatur aliquo perfe  
ctiōe: in qua ei assimilatur: et isto modo transformari lde  
est: q. aliqua formari perfectione: in qua deo assimilāt  
informari: et sic volūtas transformaſ in deū: et similiter  
intellectus: vnde ex hoc nō habet malorē intimationez  
voluntas q. intellectus: sed intellectū poti⁹ et nobilior  
transformatur: q. nobiliorē perfectionē recipit: q. autē  
intuētūtūt aliqui doctores attribuere transformatiōez  
voluntati plusq. intellectui: b. nō est: q. intellectus nō  
q. imo magis et nobilior transformetur q. volūtas: vtrī

## Questio

q. enīz cōuenit informari sed voluntati cum hoc: q. est  
transformari cōuenit transformare meritorie inquātū  
meretur per ipsaz participare perfectionem bonitatis  
diuine in patria. Et si tu dicas: q. ex hoc est nobilior  
voluntas: q. transformare est nobilior q. transformari.  
Dico: q. transformare est nobilior: nec melius q. trā  
formari perfectione patet: q. agēs disponēs nō oportet:  
q. sit nobilior q. effectus: ad quez disponit. sed transfor  
mare inducēdo formā principale: sicut facit agēs prin  
cipalē est nobilior q. transformari: sicut autem nō trans  
format volūtas: sed deus: qui nobis suam vīsionē: et sui  
amorē iprimit in pīa. Ad 5<sup>m</sup> dicendū: q. illud argu  
mētūz bīt multiplicē defecū: primo q. equiuocat vni  
versalitatē finis: finis enīz pōt dīci vniuersalitās dupli  
cīter. s. per predicationē sicut B. q. dīco finis vīt acceptuz  
est quoddā vīt respectu cuiuslibet particularis boni et  
finis: et isto mō nō accipit vniuersalitatē finis phīs in p  
ethīcoꝝ. cuꝝ dicit: q. sicut finis sub fine: ita ars sub arte  
isto autē modo est finis intellectū sub bono: et sub fine cō  
ter dīcto: que sunt obiectū voluntatis. Alio modo vīle  
per causalitatē sicut vīctoria est finis vīlis respectu fre  
nūfactiūe: et iūam artūz faciētū arūa: et docētū dī  
cerē equū in bello: et define vīt isto modo dīcto intellē  
git p ethī. q. sicut finis sub fine: sic est ars sub arte: et isto  
modo nō est verū: q. finis intellectus sit sub fine volun  
tatis: imo magis ecōuerso. q. cognitio veritatis: que est  
finis istellū est finis: et causa finalis amoris: et ouīz actuū  
allaz potētārū: et ex hoc sequit̄ voluntatez magis esse  
inferiorē potentia intellectū: q. ecōuerso. Secūdo  
deficit: q. bonuz generali dīctū: et finis nō cōparant ad  
voluntatē ppter: vi finis: et ppter ut finis ppter: sū  
magis comparātū ad ipsam: vt obiectuz mouens: sed  
amare et delectari bīt bonuz: q. est ppter finis volū  
tatis: alia autē bona: puta bonum: q. est sanitas: vīt bo  
num: q. est intelligere: sunt fines aliarū potētārum: seu  
aliarū rex: et ideo ex hoc nō sequitur: q. finis intellectū  
sit sub fine voluntatis: sed q. finis intellectū sit sub obie  
cto voluntatis: imo potius ecōuerso: obiectū voluntatis:  
et etiāz finis esset sub obiecto intellectus: et ex hoc nō se  
quitur voluntatē esse potentiaz superiorē intellectū: imo  
ecōuerso. Tertiū deficit in hoc: q. dato: q. fines alia  
rum potētārū essent aliquo modo fines voluntatis: tñ  
ex hoc nō sequeretur: voluntatē esse superiorē potētāz  
omnib<sup>o</sup> alijs potētās. Ad cuius evidētā sciendū:  
q. aliquis potest respicere finez duplicitē. Uno modo  
sicut illud: cui acquiritur finis: sicut corpus respicit san  
itatez: sicut illud cui acquiritur. Alio modo potest alijs  
respicere finem: vt medicina respicit sanitatē: nō vt cui  
acquiritur sanitas: sed sicut medīz assequendi finem:  
nunc autem modo nobiliori respicit finem illud: cui ac  
quiritur finis: quā illud: q. est medīz assequendi finez:  
nunc autem ita est: q. finis allaruz potētārū: si debe  
ant esse fines voluntatis nō possunt esse fines volunta  
tis sicut illūs: cui finis acquiritur volūtati: et intellectū  
et consimilia: sed respicunt voluntatē: sicut mediū asse  
quēdā ea: q. volūtas inclinat nos ad assequēdū fines:  
quib<sup>o</sup> caremus: et ppter hoc min<sup>o</sup> nobiliori modo sunt  
fines voluntatis q. aliarū potētārum: nō oportet: q.  
volūtas sit nobilior omnibus alijs potētās: imo po  
test esse aliqua potentia nobilior: ea: nō tamen oportet:  
q. omnes sint nobiliorēs ea: q. lic⁹ ipsa sit mediū acq  
rendi fines alijs potētās: tamē cuꝝ hoc habet aliquēz  
finez ppter: qui ei acquiritur. s. amare: q. est nobilior  
finibus allarū potētārū: sed nō omnīum.

Respicere  
ne pungū du  
plicuer.

## Octauij



**E**inde querebatur de creatura materiali: et primo in generali querebatur duo. Primus est: utrum alia sit dimensione materie: et dimensione quantitatis. aliud erat: quid sit principium individuationis in rebus materialibus.

Questio. X.



**B** primum sic proceditur: et arguitur: quod alia sit dimensione materie a dimensione quantitatis: quod in pugillo terre dicuntur esse plus de materia quam in duabus pugillis aeris: sed illud plus non potest accipi quantum ad dimensiones quantitatis: quod constat quod plus est de quantitate in duobus pugillis aeris quam in uno pugillo terre: quod maior est ibi extensio quantitatis. quod opus: quod intelligatur de alia dimensione: quam de dimensione quantitatis: sed non est dare alia nisi materia. ergo dimensione materie est alia preter dimensionem quantitatis. **C** p. vbi est dare alias: talias dimensiones: est dare alias et alias partes materiae: sed aliae partes materiae sunt a partibus quantitatis. ergo recte. nam supponitur. mihi probatur. quod partes materiae sunt substantie: partes autem quantitatis sunt accidentia: sed substantia et accidentes sunt aliud et aliud. ergo recte.

**Contra** si materia haberet dimensiones: preter dimensiones quantitatis: materia per se circumscripsa quantitate esset dissimilis: sed hoc est falsum. **F**m p. h. m. primo physico. ergo recte.

Text. 6. 15.

**R**espondeo licet quidam propter rationes predictas motu ponant aliam dimensionem materie: preter dimensiones quantitatis: tam accipiendo propter dimensionem que proprie importat longitudinem: latitudinem: et profunditatem: videtur quod impossibile sit aliaz esse dimensionem: preter dimensionem quantitatis: immo eadem dimensione numero est: que est dimensione quantitatis intensiva accipiendo: que etiam est dimensione materiae: ut subiecti habentur: et hoc potest patere multipli. **C** p. r. q. sicut in arguendo tacitur est. Si esset dimension in materia alia a dimensione quantitatis: nisi quis velit equiuocare dimensionem: per quem modum etiam angelua de celo posset dici dimensione: et contraria non de rebus esset: sed de rationibus: sequeretur: quod materia circumscripsa omni quantitate haberet partes per illas dimensiones suas: que ponuntur aliae a dimensionib. quantitatis. **S**ecundo. q. s. sequeretur: quod quantitas non esset quamitas: quod fuit vitates nisi quod equocet dimensionem oportet illaz dimensionem: quod ponitur ipsius materia esse quantitatem: quod opus: quod sit longitude: vel latitudo vel profunditas: ut deductum est. Sed quodlibet tale est quantitas: cum faciat formaliter illud: cuius est esse quantum putat longum: latum: profundum. quod illa dimensione: que ponitur esse materia est quantitas: fuit autem hypothesis sequitur: quod non sit quantitas: quod ponitur alia a dimensione quantitatis: dimensione autem quantitatis est quantitas: sequitur ergo: quod quantitas non sit quantitas. **T**ertio. q. s. sequeretur: quod essent duo accidentia eiusdem speciei in eodem subiecto: quod ut deductum est. opus: quod illa dimensione que ponitur esse materia: et ponitur alia a dimensione quantitatis: dimensione autem quantitatis est quantitas: sit sicut linea: vel superficies: vel corporeitas binis latibus: longum: et profundum: et sic erunt due lineae in eodem: et due superficies: et idem sequitur de tertio. scilicet de corporeitate: sed omnis linea est linea: et omnis superficies cum omni superficie est eadem specie. ergo duo accidentia eiusdem speciei erunt in eodem subiecto. **Q**uarto. q. s. videtur fm imaginationem istop: quod quantitas non faciat materiali quantam: sed effectivam: videtur enim fm imaginationem istop: quod extensio: que est quantitas extendat materiali faciendo in ea quaeque extensionem alteram ab extensione quantitatis: quod est absurdum.

dus: quod sicut qualitas facit formaliter: quale se ipsa non faciendo alia qualitate diuersam a se in eo: quod dicitur quale. Ita qualitas facit formaliter subiectum quantum: in quo est non efficiendo aliquam dimensionem aliam a se. **C** Quidam. si opus: quod oportet illud: quod est coniunctum quantitati et habet partes per accidentem alias a partibus quantumitatis dimensionem habet propriam: sicut opus: quod tot erunt dimensiones in eodem subiecto: quot sunt ibi taliter partes habentia: et cum sunt ibi multa alia preter materiali: quod qualitates: que sunt quante per accidentem: habent partes erunt in eodem multis dimensionibus quantitatis. **S**exto sic: quod illa dimensione materiae: aut pertinet ad genus quantitatis: aut ad genus subiecti: tunc opus: quod sit materia: vel forma subiecti: vel dispositio: et cum coniunctum dimensionem non esse subiectum dispositi: vel formam sequitur: quod sit essentia materiae. **H**oc autem non potest dici dimensionem: nisi aliquis velit equiuocare dimensionem ad quantitatem et ad subiectum eius. **S**icut pertinet ad genus quantitatis: aut erit quantitas: aut principium quantitatis: non ut p. m. quantitatis: quod illud: quod est in genere quantitatis: ut principium: sive quantitatis coniunctum: sive discrete est individualis. illa autem dimensione ponitur habere partes nullo modo potest esse. **C** Si dicas: quod ita non sit p. m. quantitatis coniunctum per modum puncti: est tamen eius principius male et potentiale: tunc quero illud principium male: aut est ipsum subiectum dimensionis: sicut si albedo ad albedinem: que est quodammodo color: et ad superficiem: que est eius subiectum: aut est ipsa essentia quantitatis potest extendi: et contrahendi: et sic non erit alia a dimensione quantitatis: unde recte: quod nihil sit dictum ponere in materia aliquam dimensionem aliam a dimensione quantitatis: nisi aliquis velit equiuocare dimensionem. **S**ed recte est: quod quod quantitas coniunctum dicitur quanta: materia et ipsa quantitas non sunt unum quantum: sed duo quantata: sed non sunt due quantitates: quod materia non est quod quantitas. Iterum est recte etiam: quod propter dimensionem actu existente in materia est alia dimensione in materia: in potentia: in quantum illa materia est in potentia ad aliam dimensionem: quod sit illa quam binum. **C** Ad p. m. ergo in opus: positum dicitur: quod in pugillo terre dicitur esse plus de materia: quam in duobus pugillis aeris: non quod in materia terrena sit in actu aliqua dimensione alia a dimensione quantitatis actu et inherenteris: sed in potentia: quod s. l. materia: que est sub pugillo terrena est in potentia ad maiores quantitates: quam illa: que est sub duobus pugillis aeris: et ex hoc non sequitur: quod propter dimensionem quantitatis sit alia dimensione actu in materia: sed quod potest: per quam materia est subiectum dimensionis: est mobilis ad aliam dimensionem: non est alia a dimensione: et a quantitate. **C** Ad secundum dicendum: quod maior est vera: si vero quod conueniret eodem modo habere partes: sed sic non est in opus: quod dimensionis: sive quantitatis: conuenit habere partes: sicut etiam: quod est etiam ratio subiecti partes: in quo formaliter aliud est proprium: sed materia conuenit habere partes: sicut etiam: quod est subiectum rationis subiecti: et ex hoc non sequitur quod alia sit dimensione materiae: et dimensione quantitatis: quod licet ibi sint diuersa quanta: et diuersa partibilitia habentia diuersas partes: non sunt tamen ibi diuersa partibilitates: vel diuersa formalia: quod aliud est proprium: quod vnum enim est per accidens diuersas a proprieta materiae: et quantitatis: quod per accidens non est per proprietatem materiae: vel quantitatis: binum: et quantitas non est per proprietatem materiae: vel quantitatis: binum: et quantitas non est per proprietatem dimensionis materialis: et dimensionis quantitatis. **O**. XI.



**B** secundum sic procedit: et arguitur: quod materia sit principium individuationis: quod illud cuius defectus conuenit non esse plura id est quidam eiusdem speciei est principium individuationis in eo: in quibus inveniuntur

## Quolibetii

plura idividua in eadē spē sed mā est bēz q̄ per eius ca-  
rentiaz nō possunt poni in angelis plura idividua eius-  
dem spē ergo mā est p̄ncipiū idividuationis. Ceteraz  
videtur q̄ forma: q̄ illud a quo bēt aliquid esse ab illo  
babet esse vñū: sed forma est bēz ergo per formā quelz  
res b̄z esse vñū: sed per illud: per qd̄ aliqd̄ b̄z esse vñum  
b̄z esse idividui. ergo r̄c. Ceteraz cōtrariuz arguitur: q̄  
nūlū. s. illorū s̄e p̄ncipiū idividuationis: a p̄mo de oī-  
bus simili: q̄ illorū: qd̄ iuueniē in pluribz eiusdē spē nō est  
pn̄ idividuationis in aliquo illo: s. p̄dicta oīa iuueniū-  
tur in pluribz: immo in oībz idividuis eiusdē speciei. ḡ r̄c.  
Ceteraz de quātitate sp̄aliter arguitur: q̄ posteri nō est  
p̄ncipiū idividuationis prioris: sed substāta idividua  
est prior: quātitate. ergo r̄c. Ceteraz idividua nō differūt  
nisi per illud: qd̄ est p̄ncipiū idividuationis. si ḡ quā-  
titas esset pn̄ idividuationis substātic sequeret: q̄ sub-  
stātic idividue nō differēt nisi per quātitatē: sed quāti-  
tas est accidēto. ḡ sequeret: q̄ nō differēt nisi p̄ accidē-  
tus accidētālē: hoc aut̄ est incōueniēs. ḡ r̄c. Ceteraz si q̄  
titas esset pn̄ idividuationis sequeret: q̄ esset de roē  
sube idividue: et per tñs suba idividua significaret sub-  
stantia cū quātitatē: hoc aut̄ est falsuz. ḡ r̄c. Ceteraz illud:  
q̄ est cōe oībus idividuis eiusdē spē nō est pn̄ idividua-  
tionis in istis: ut predictū est: sed quātitas est b̄z. er-  
go r̄c. minor p̄z. maior p̄ba: q̄ per illud: qd̄ est pn̄ in-  
dividuationis differt vñū idividui ab alio: sed vñū in-  
dividui nō differt ab alio: per illud: qd̄ est cōe oībus. ḡ  
illud: qd̄ est cōe oībus idividuis eiusdē spē: nō p̄t esse  
p̄ncipiū idividuationis in illa spē. Ceteraz si quātitas es-  
set p̄ncipiū idividuationis plurificata quātitate pluri-  
ficaretur nūeraliter illud cui⁹ essent ille quātitates ples-  
sante. sed hoc est falsuz. falsuz est ḡ q̄ quantitas sit pn̄  
idividuationis. nūla p̄z. q̄ plurificato p̄ncipio idividua-  
tionis necesse est plurificari idividua. Falsitatem istis  
p̄bo. videlicet: q̄ plurificata nūeralē quātitate nō plurifi-  
cetur nūeralē illud cuius est: q̄ quādo generat vñū ex  
olio: pata aqua ex aere: remanet eadem mā numero in  
etroq; et tamē nō manet eadē quātitas: cū b̄z magnos  
in qualibz generatiōe substātali fiat resolo vñq; ad p̄maz  
mam: et plurificata quātitate nō plurificat numerā-  
tū. Ut r̄mā cuius est. Ceteraz magni ponūt: q̄ q̄ extēndit  
quātitas alienius corporis nō remanet eadē quātitas: et  
que pulsus cū tali augmēto: sicut tali extēnsione facta ad  
huc remanet idē idividui numero: sicut idē s̄o. rema-  
net magnus et parvus. ergo nō op̄z: q̄ plurificata quātitate  
plurifice idividui substātale: et sic idē: q̄ plurif.

**Contra** illud videt esse p̄ncipiū idividuationis  
et plurificationis multoz in eadē spē: cui  
p̄t cōuenit habere partes. sed hoc est quantitas. ergo r̄c.  
**Respondeo** ad istaz q̄onem dñs multi: q̄ idividuo  
est per esse: q̄ in esse rea-  
lū nō cōuenit rei vñitas. Ceteraz hoc nō est bene dictu⁹:  
q̄ tñ ipsa vñitas nō sit extra diām: et vñaqueq; res sit i-  
dividua in suo esse reali: nō tñ op̄z ppter hoc: q̄ ipsa id-  
ividuationis p̄ esse: immo essentia magis erit p̄ncipiū idividua-  
tionis q̄ esse: cū ipa habeat rōne mālis magis q̄  
et: et per tñs sit magis nata ad plurificationē et recipia-  
tur in ea esse: sicut in quadā suba: b̄ esse differt ab essen-  
tia. s. aut̄ sunt idē renō p̄t plus poni vñū esse rōnem  
idividuationis q̄z aliud. Ceteraz vero dñs: q̄ mā: ali⁹ q̄  
forma: sed nec hoc sufficit: q̄ diuerso in partes similes:  
sicut quātitas in quātitatē: p̄ et per se cōuenit quātitatē  
et idē op̄z: q̄ a quantitate talis derinet ab alia. Et ideo  
obmīssis diuersis opinionibz: que sunt de bac mā: dico  
q̄ idividuo est per quātitatē partis: partis per alia.

## Questio

Ad enīus cōfidentiā scēndū: q̄ de rōne idividus nō  
est q̄ sit idividuz in se: et diuisi ab oī alio. Idividuo autē ali  
cuius p̄t accipi dupl. vno modo fm q̄ aliquod totuz  
est idē sibypst: sicut totus bō est idē sibypst toti: et si  
diuisi sicut seipso: et similē que libet res potest dici sibypst  
eadem. Alio modo dicitur aliquod idividuum per hoc:  
q̄ vna pars est cōtinua alteri: sicut patet in rebus babē  
tibus quantitatē: et ista idividuo nō est eiusdēza seipso  
sed est vnius partis ab alia parte sic idividuta ab ea: cuſ  
qua p̄t inuaſ. Et vñaq; idividuz b̄z qd̄z idividui  
māle q̄ qd̄z idividui māle est idividuum a seipso: et b̄z  
vñā p̄t p̄tunciaz et cōtinuatā cuſ alia: sicut partes sicut  
distincte sit: quantū ergo ad primam idividuzē qua  
vñūquodq; totuz est idē sibypst toti vñaqueq; res ē  
idividua a seipso: et sibypst eadem per seipsum: sicut p̄z p  
p̄bz circa finē. et metaph. Ita q̄ forma ē eadē sibypst se  
ipso: et mā: et qd̄z aliud: et b̄z dico formalē loquēdo: Iz ab  
alio hēat eē idividui effectiū: et q̄mū ad b̄z suba idividui  
dua b̄z: q̄ sit idividua seipso: et nō per cōtitutes. Alia aut̄  
idividuo: que est partis quātitatiue ab alia p̄t cōuenit  
sube per idividuzē quātitatis: q̄ diuisio: et idividuo:  
s. in tales partes primo et per se cōuenit quātitati. ali⁹ ēt  
cōuenit ex cōsequēti per quātitatē: et per cōsequens  
quantū ad hoc: q̄ est esse sic idividuum habet substāta  
idividua idividuationem per quātitatē: sicut per s̄i  
diuisiōnem quātitatis. Ceteraz autē ad hoc: q̄ in  
idividui sit distinctum specificē a quolibz alio differē-  
te ab eo specie hoc habet a forma fm rationem absolu-  
tam forme specificē: sicut homo per animā rationalē in  
eo: q̄ talis differt specificē a quolibz alio nō habente ta-  
lem animaz: et simile est de ali⁹. Ceteraz autē ad  
hoc: q̄ quodl̄z idividui plurimum: sicut distinctum sit  
ab alio eiusdē spē pn̄ idividuationis suba mālium: est  
cōtitutes: cōtitu⁹ ad ea: q̄ sunt s̄i: q̄ p̄ illud distinguuntur vñū  
idividui ab alio: in eadē spē: cui p̄ et per se vñenit diuidi  
in ptes s̄iles eiusdem spē ex̄s: sed hoc: vñenit primo:  
et per se quātitati: quia materia nō potest diuidi in par-  
tes similes: nūli per quātitatē: nec possunt etiā esse plu-  
res forme eiusdem speciei: nūli in diuersis partibus ma-  
terie saltez in rebus mālibus. quātitati autē per se: et pri-  
mo: circūscriptio quocūq; conuenit habere partes simi-  
les: et ideo quantū ad talē idividuationem: vt predi-  
cum est: substāta habet idividuari per quātitatē.  
Ceteraz notanduz autē: q̄ diuersitas in quātitatē potest ēt  
duplicitē. vna fm situz quantū ad partes quātitatis  
simil existētes. alia fm successionez vñius quātitatis  
post aliam quātitates in eodem subiecto: sicut quando  
corrupta vna cōtitute seruat alio: modo dico: q̄ diuer-  
sitas quātitatis est p̄ncipiū idividuationis rerum  
materialiuz simul existētu⁹ primo autē modo: nō se-  
cūdo modo. Immo dico q̄ diuersitas numeralis quā-  
titatis permanētis: et alioz accidētū sibi in eodē subie-  
cto succedētū puenit ex diuersitate quātitatis successi-  
ve: que est tempus: sicut enim diuersitas rerū materia-  
lium eiusdem speciei: et simul existētū puenit ex di-  
uersitate partiu⁹ quātitatis continue permanētis fm  
sūtū: q̄ et primo vñenit talis diuisio: ita ēt diuersitas  
numeralis in eodē subiecto sibi succedētū puenit ex di-  
uersitate partiu⁹ cōtitutis cōtinuitate successive: que est tps  
cui p̄mo et per se vñenit diuidi in ptes successiuas: et p̄z  
p̄z r̄slo ad arg⁹: qd̄ possit fieri de talibus: q̄. s. plurali-  
tas taliz nō est per quātitatē: et verū est: q̄ nō est per  
quātitatē permanētis: sed successiuas. Ceteraz ad primum  
ergo in oppositu⁹ dñm: q̄ carentia māe tñ nō est cat-  
sequare nō sunt plura idividua etiāz spē in ange-

Indiviso dw  
p̄t capi p̄t

Lxx. 65. 55.

Mō b̄z thomē  
nes q̄ sit pn̄  
cipio idividua-  
tio suba  
nō nō ex-  
istentias.

lis. s; carētia māe cū quantitatē siue q̄titatē habentis. **C**uel pōt dicit: q̄ cā b̄ pōt ecē carētia māe: s; nō p̄ma causa: sed sc̄baria. p̄ma aut̄ causa est nō h̄ere quātitatēz. **C** Ad 2<sup>m</sup> dōm: q̄ ab illo: a quo r̄cs b̄z esse: b̄z esse vnius q̄tum ad aliquid p̄tinēs ad vnitatē eius: non tñ op̄z: q̄ oīno illud: q̄d facit ad ecē rei: de sibz totū: q̄ pertinet ad eius vnitatē. vñ l̄z forma: que dat ecē rei: et etiā ipsa mā faciant ad vnitatē individui quātum ad hoc: q̄ est totā rem ecē individuum a seip̄sa: nō tamē op̄z q̄ dei ei: q̄ vna p̄rs quātitatis non sit diuisa ab alia: imo hoc habet p̄ individuationē quātitatis continue: cuius diuisio et individuū reducat in mām q̄tam. **C** Tertia ratio: quicq̄ sit de veritate q̄on̄s nō excludit: sicut patet statim cū dīceat ad aliud ar̄m. **C** Ad 4<sup>m</sup> dōm: q̄ l̄z suba in dividua: que numerat̄ est distincta ab alia eiusdem sp̄ei: sit prior q̄ q̄titas fm̄ illud: q̄d est suba. ipsam tñ ecē sic distinctā ab alijs nō est prius q̄ q̄titas: sicut suba: que est locata est prior q̄ q̄titas: ipsam tñ ecē locata vel ecē in loco nō est prius q̄ q̄titas: imo econverso. **C** Ad 5<sup>m</sup> dōm: q̄ iridividua eiusdem sp̄ei differunt nnāliter p̄mo p̄ q̄titatē: nō tñ sequit̄: q̄ ab' d̄rānt p̄ solā q̄titatē: imo differunt p̄ sua p̄ncipia cēntialia: q̄z s̄or. p̄ hoc differt a platōe: q̄ b̄z alia formā et aliam mām: sed alia mām et alia formā b̄z p̄ q̄titatē. **C** Posset et̄ aliter dici: q̄ nō est inconveniens in dividua eiusdem sp̄ei numerat̄ differre p̄ aliquod accīns: tāq̄ p̄ rōnē d̄ndi: s; icōueniēs ecē ea differre tñ q̄tū oliud accīns: q̄z oīz q̄ h̄eant diuersas subas: cñ' diuersitatis rō est accīns: in q̄tū diuisio q̄titatis reducat subaz i substratā q̄titati. **C** Posset et̄ dici: q̄ ratio for malis distinguēdi est accīdes: sed ratio passiva et̄ mate rialis ē mā: que nata ē extēdi p̄ q̄titatē: et̄ sic nō sola q̄titas est ratio distinguēdi: nīl adiungat formalē: et̄ sic s; formalē nō est incōueniens ponere solū accīdes: q̄ est q̄titas: ecē rationē distinguishingēdi. **C** Ad 6<sup>m</sup> dōm: q̄ de ratione in dividui sube si dividuiū diffiniret: ecē quātitas nō intrinsece s; extrinsece: et̄ p̄ additamentū: sicut subimponit in diffinitione accidentis: illud aut̄ q̄ sic est de ratione seu diffinitione aliquius r̄ci: nō op̄z q̄ significet p̄ nomē: q̄d significat illā r̄e: t̄iō nō op̄z q̄ dividuiū subeputa s̄or. signif: cet quātitatē: sed q̄ significet r̄e substratōz q̄titati: nec q̄ est q̄titas: nec b̄z partē sui quātitatē. **C** Ad 7<sup>m</sup> dōm: q̄ illud: q̄ est cōe pluribus fm̄ rem: ita q̄ invenias vñū numero in eis: sicut in diuinis eadē cōntia numero est in tribus p̄sonis: tale cōe nō pōte ē p̄m<sup>m</sup> formale: quo plura numerent̄ et̄ distinguant̄ numerat̄ ter: sed illud q̄d est plurib̄z cōe fm̄ rōnē: sicut vñia sunt cōia: et̄ nō est incōueniens ecē p̄m<sup>m</sup> dividuiūtōis et̄ distin ctōis nuālis: imo est ne cariū: q̄ p̄m<sup>m</sup> dividuiūtōis oīz ecē in oībus dividuiūs: et̄ p̄m̄ op̄z esse: q̄ sit cōe pluribus. Illud. n. q̄ est p̄m<sup>m</sup> dividuiūtōis nō est p̄m<sup>m</sup> quo dividuiūa distinguant̄ fm̄ rōnēm cōem: imo op̄z q̄ di stinguant̄ in esse realē particulari: et̄ ideo l̄z q̄titas inueniat fm̄ rōnēm cōem sp̄ei in omnib̄ dividuiūs: nō tñ op̄z q̄ nō sit p̄m<sup>m</sup> dividuiūtōis. **C** Ad 8<sup>m</sup> dōm: q̄ sicut d̄cīn est dist̄ inctio: que est ip̄t q̄titatis fm̄ q̄ in eodes subiuxa gnātur et̄ alia corrumpt̄: nō est causa numerat̄is dist̄ inctōis subarū māliū: nec ipsius māe: sed diuersitas fm̄ situz diuersarū partitū q̄titatis simul extitū: et̄ ideo pōt remane re eadē mā numero succedēt̄ alia et̄ alia q̄titate in eadē mā: et̄ ita erit vna numero: et̄ dividuiūa sub vtraq̄ q̄titate: et̄ erit dividuiūa: et̄ vna p̄ seip̄sam b̄z q̄ vnaqueq̄ res: vt p̄missum est: est dividuiūa a seip̄sa tota: et̄ eadē sibi ipsi: ab alijs aut̄ partibus erit illa mā diuersa et̄ dist̄ inctio p̄ illas quātitates sibi adiuncte succeden te: nō fm̄ q̄ vna cōparat̄ ad q̄dā aliam simul tempore

cū ea existem: et̄ ob ea situ distinetā. **C** Eodē mō dōm: ad 9<sup>m</sup>. si ita sit: q̄ exp̄ario sit magnū efficiāt alia orāt̄os nūero: vt quidā ponūt. **Q**uestio. XII.

**E**nde querebat de creatura mā li in spāli. Et p̄mo q̄reb̄t: vñū q̄tum ad creaturā māle pure corporalem. Deinde quereban̄ multa de creatura māli cōposita ex spāli et̄ corporali. s. de homine. **C** Illud aut̄ vñuz: q̄d querebat de creatura pure corporalē. Ut̄rat. vtrū spa posita sup̄ planuz possit moueri sine aliū quo impellēte vel intra vel extra: et̄ arguit q̄ sic: q̄ cuī spa nō tangat planū: nisi in puncto sequeret̄: si non moueret: q̄ quiesceret̄ in pūcto: sed in puncto sequeb̄t̄ ḡt̄: q̄ sequeret̄ q̄ quiesceret̄ in dividuūb̄l: q̄ est impossiblē: q̄ in dividuūb̄l nō est quies: vt probat p̄hus. 4. 2. 6. physico. ergo op̄z: q̄ spa posita sup̄ plano moueatur nullo impellente.

**L**ontra si debeat moueri nullo impellente: qua ratione moueb̄t̄ ad vñā partē eadē rōne et̄ ad alia p̄tē oppositā: s; non p̄t simul moueri ad partes oppositas. q̄ ad nullā: op̄z ḡ q̄ quiescat.

**R**espondeo dōm: q̄ impole: q̄ ē corpus sp̄icū vel quodcūq; aliud moueri sine aliquo impellēte: vt accipias impellēs p̄ quocūq; mouēre: cuius ratio est: q̄ impole est p̄prium effectū suum ecē sine causa sua a qua depēdet. sed p̄ prius effectus ipsi mouētis in eo: q̄ b̄ est ip̄sē motus: et̄ ēt ipsiū mouere. q̄ impossibile est aliquid moueri sine aliquo mouēte seu impellēte ab intra vel extra: et̄ p̄ consequēs impossible est corpus sp̄ericū moueri nullo impellēte. **C** Ad ratio nē in oppositū dīcīf: q̄d aliquid corpus quiescere in ali quo pōt dicere habitudine loci qui est mēsura extrinseca corporis quiescētis: sicut si dicāt nauim quiescere in aqua. Allo modo pōt dicere habitudine tēporis: q̄ est mēsura ipsius motus p̄mo et̄ p̄ se: sed secundario est mēsura ipsiū quiessētis: sicut si dicāt aliquid corpus quiescere in vna die. Modo dīco: q̄ p̄bat p̄hi qua p̄bat gerēt nō ēē in dividuūb̄l p̄cedit fm̄: q̄ ly in dicit habitu dīne dividuūb̄l in tēpore: non aut̄ fm̄: q̄ dicit habitu dīne dividuūb̄l in loco: fm̄ q̄ ratio p̄cedit. vñ procedit in equitacio de in fm̄ q̄ importat diuersas habitudines. **C** Ulterius ē sc̄iduz: q̄ sup̄posito: q̄ nō possit ēt̄ quies in dividuūb̄l fm̄ locū: puta in puncto: adhuc nō p̄cedit ar̄m: q̄ l̄z corpus sp̄icū: q̄d ponit ecē sup̄ planū: tangat planū in puncto: nō tamē sequitur: q̄ quiescat in dividuūb̄l fm̄ locū: q̄ l̄z illud corpus sp̄ericū illud planū tangat solū in puncto: est tamē in alio cor poze ipsum circūdante et̄ tangēte ipsum fm̄ sup̄ficies: et̄ nō in pūcto: puta in aere: vel aqua: vel aliquo talis: dato ēt̄ q̄ si virtute diuina fieret̄ duc corpora vñū sp̄ericū: et̄ aliud planū: et̄ vñū superponeret̄ fm̄ hypothesis iā factam: et̄ nō esset aliquid aliud corpus p̄ter illa duo: l̄z se queretur: q̄ illud corpus quiesceret̄ super dividuūb̄l nō oportet̄: q̄ quiesceret̄ in dividuūb̄l. **C** Et si queratur in quo quiesceret̄ dōm: q̄ non est de ratione corporis sp̄ericī: q̄ sit vel quiescat in aliquo corpore extra seip̄su continentē: s; sufficit: q̄ sit in loco in potētia per suas partes.

**Q**uestio. XIII. **E**nde querebātur sp̄aliter mul ta de homine. Et primo quātum ad vñitutē. Ecco quātum ad vitium. Tertio quātum ad actus sacra mētales. **C** Quantū ad vñitutē querebātur vñū. s. vtrū medium fuit sit

## Quolibetti

medium rel: vel sit rōnis: et quo ad nos. ¶ Et arguit: qz nō sit mediū rationis: qz si esset mediū ratiōis: aut hoc esset: qz est a ratione apprehensu: aut qz a rōne constitutu: nō qz a ratione apprehensu: qz illud: qz est virtus est finis: sed ratio practica non est finis: sed eorum: que sunt ad finē: ergo mediū circa: qd est virtus: nō pōt esse mediū rationis: qz sit a practica rōne apprehensu: nec etiā pōt dici mediū rationis: qz a ratione constitutu: qz cuiā que sunt ex ope ratiōis cōstituta sunt entia diminuta: et nō habētiū esse in re: natura: sicut sunt vniuersale abstractū: et cōsimilia: sed opus virtuosum: in quo constat mediū virtutis nō est tale ens: simo bz esse ratu: in natura: gmediū virtutis cuiusqz nō pōt dici mediū rationis: qz a ratione cōstitutu.

**In Contrarium** videt: qz si mediū alicui virtus deberet esse mediū rei: hoc esset p̄cipue mediū iustitie cōmutative: sed medium talis iustitie nō est mediū rei: sed tm rōnis: et quo ad nos: ergo t̄c. p̄bat m̄l: qz illud mediū: qd statuit fm indigentiaz m̄am nō est mediū rei: sed quo ad nos: sed mediū iustitie cōmutative statuit fm cōem indigentia cōmunicatis: vñ quando est maior indigentia caritas reddunt: gmediū talis iustitie est mediū: quo ad nos: et non medium rei.

**Respondeo** dōz: qz aliquid pōt puenire ex ope re rōnis dupliciter: uno modo: qz ex opere rōnis aliquid alicui conueniat fm qz p̄siderat: ut obiectua rōne cognitū: nō aut: ut a ratione practica factum: sicut quādo intellectus intelligit aliquā rē abstractū: et vñ illud dicitur intellectū vel abstractū: et vniuersale: et ista nihil reale ponunt in re intellectū: et p̄p̄ter hoc dicūt entia diminuta: sicut vniuersalitas abstractio: et relatio intelligibilis ad intellectū: et isto modo nō est necessaria: qz mediū virtutis dicitur esse mediū rationis: sicut p̄bat ratio ad hoc facta: qz mediū virtutis consistit in aliquo actu reali habētiū esse ratu: in rerum natura: alio modo pōt aliquid conuenire alicui ex opere rōnis: fm qz cōsideret ut qd factū a rōne practica: que mediāre voluntate: et potēta executiva aliques effectū realē efficit: sicut bonū opus sit per prudentiā: et domus per artem: et cōsimilia: et isto modo necessariū est mediū virtutis esse mediū rōnis in illis virtutibus: que habētiū mediū: et de sunt virtutes circa quarū mām conuenit desicere: et excedere: inter que duo cadit mediū virtutis: sicut sterparū comedere: et nimis comedere cadit mediū sobrie comedere. ¶ Rō aut bū? s. qz tale mediū sit mediū ratiōis accipiendo isto modo scđo est: qz virtus vniuersu: lisqz rei est circa bonū eius: et per consequē virtus hominis in eo: qz homo est dirigere: et regulare actus suos fm rōnem et iudicū recte rōnis. ergo mediū virtutis: que est hominis in eo qz homo: est mediū in actibz hominis a rōne recta constitutū: et sic opz: qz sit mediū rationis: sicut a ratione practica effectū et constitutū: accipiendo cōstituta ratione secundo modo. ¶ Supposito: qz mediū cuiuscūqz virtutis humane habētiū medium sit p̄dicto modo mediū rōnis: de hoc aut dubiu est: vt p̄debeat sp̄aliter iniustitia esse mediū circa qz est rei virtus vel mediū quo ad nos. Ad vñdenduz ergo quid sit p̄ hoc: dico qz mediū virtutis pōt dici mediū rei: qz est ens realē et nō ens rationis tm: qz quidez ens: sicut B: qz dico vñle: et cōsimiliū dividit contra ens realē: qd dividitur in decē predicationē: vt p̄z per phisi. 6. metaphysi. et isto modo opz dicere: qz mediū virtutis: sit medium rationis practice efficiētis effectū realē in rerū natura: vt docim est. ¶ Alio modo dicit mediū rei: cuius media

## Questio

lio est mediato fm rem: qz s. ponit inter duo extrema: realiter diuersa a se inuicem et a medio: sicut si ego dicere rem: qz ternarius fm rem sit inter binariū et quaterna rium: ita qz ternarius dicit mediū reale inter ista nō solū: qz est quedam res: sed qz est inter ista: vt inter duo extrema diuersa a se inuicem: et a ternario cadit ternarius mediū: et per oppositū ad hoc: qz quādo alijs seipsum intelligit intelligere dicit mediū fm rōnem intelligendi inter intelligentē et rem intellectā: vñ dicit medium fm rōnem: nō qz ipm intelligere sit qd reale. s. qz nō cadit mediū inter intelligentē et rem intellectā: sicut iter duo extrema realiter diuersa: accipiendo sic mediū virtutis soltē in alijs virtutibz est mediū: qz est inter duo extrema realiter a se inuicem: et a medio virtutis diuersa: quo p̄ vñ est vt defectus: et aliud vt excessus: sicut p̄ de sobrietate et multis alijs: in quibus mediū accipitur inter duo extrema diuersa: et a se inuicem et a medio: p̄nta mediocriter accipe cibū est mediū inter parum accipere et nūmis accipere. ¶ Tertio modo pōt dici medium virtutis mediū relatiū: s. determinatio ipsius medij accepit ex parte rei: et non ex parte nostra: et isto modo distinguunt in virtutibz quo ad nos: qz mediū rei dicitur quādo determinatio medij accipit ex parte rei: que est materia virtutis circa qz: videlicet est virtus: sed ecōverso: mediū quo ad nos dicitur quādo determinatio medij accepta ex parte nostra. ¶ Notandum aut: qz determinatio medij pōt prouenire ex aliquo dupliciter: uno modo si cut ex causa efficiente: et sic determinatio cuiuslibet medij puenit ex parte nostra: qz est quidam effectus a nobis causatus effectus: alio modo pōt determinatio medij puenit ex aliquo: sicut ex eo cui dō actus virtuosus in cōtitute sue materie p̄portionari: et hoc pōt ēē duplū cōsiderat: s. cōmune: et sic determinatio medij in quaçūqz virtute prouenit ex parte nostra: qz omnis actus virtuosus dō ēē talis: qz deceat hominē virtuosum et honestū. ¶ Aliud est p̄portionātū: sicut act⁹ comestionis vñto se dō p̄portionari restauratiū in conuenientiū illius: qui accipit cibū: et de illo ex quo talis puenit determinatio medij logmū modo: vñde qz quādo sic prouenit determinatio medij ex parte nostra: tūc dicitur medium quo ad nos: quādo vñ puenit ex parte rei: que est media virtutis: dicit medium rei. ¶ Quod vt melius pateat pono exēpla de vñroqz: et p̄mo de medio quo ad nos. v. ḡra. soberia comestio dō babere mediū: puta qz tantū accipiat de cibo: illi quo consistat mediū bō virtutis: cuius quidē determinatio nō accipit ex parte cibi: qui comedit: alio quin quādo plures comederēt eundē cibū: deberēt comedere in eadē quantitate: qz falsum est: s. ex parte co-medētis virtuose: fm. s. qz indiget p̄sata eius conditio ne tanto vel tanto cibo. ¶ Exemplū aut de medio rei pōt poni in actu iustitie cōmutative: sicut quādo alijs emit: et allus vñdit: mā virtutis est qz vñterqz dat et accipit: in quibus oī accipe determinationē medij. s. conditionē ipsorum contrabētū fm p̄portionē dati ad rem acceptam. s. qz quisqz det tm in valore cōtum accipit: et hoc cito satis patebit melius. ¶ Sic ergo loquendo de medio quo ad nos: et de medio rei: in quibusdam virtutibus inuenit mediū quo ad nos: sicut p̄cipue p̄z in virtutibus: que sunt circa passionēs: qz sicut docim est: mediū virtutis dicitur mediū quo ad nos: quādo determinatio medij in mā virtutis accipit ex parte nostra: maxime autē accipit ex parte nostra: sicut p̄z deducēdo in omnibus: que sunt circa passionēs: in quibus p̄cipue attendit qz quātias: in qua consistit mediū virtutis proportionēs conditionē opantia actū virtuosum: sicut qz

Determinatio  
medij du  
pliciter con  
tingit.

Mqd pene  
nre ex opere  
ratiōis dupl  
pungit.

Mediū vir  
tus pōt dici  
mediū rei tri  
plicuer.

Lect. 4.

In aggrediendo ardua actus sit proportionatus vtrisq; aggrediētis: et quantitas cibū sit proportionata complexione recipientis. ergo medium in predictis virtutibus est medium quo ad nos. hoc etiam inuenitur in aliis virtutibus alijs virtutibus. sed pretermitto. In iustitia vero precipue commutativa est medium rei et non medium quo ad nos: quia sicut iam dictum est: tunc dicitur mediu[m] rei quādō determinatio medij accipit ex parte materie circa q̄ est virtus: ut cui debet acq[ui]rere virtuosus proportionari. sed determinatio medij in iustitia cōmutativa habet sic accipi ex parte materie: circa q̄ est virtus in iustitia. ergo rē. Maior p[ro]p[ter] ex dictis: et minor probat: quia ex parte illi⁹ accipit medium virtutis: cui maxime habet proportionari cōfinitas rei: circa q̄ habet operari virtus: ad hoc q[uod] inneniat in eius actu ratio virtutis: sed cōfinitas ipsi⁹ rei circa q̄ est virtus: que est iustitia cōmutativa: debet maxime proportionari ipsius materiae: ita q[uod] cū one res sint semper materia talis virtutis. s. datuz et acceptu: ratio ipsi⁹ iustitiae in hoc est: q[uod] vnu[er]z adequa[re]t alio in valore. ergo determinatio medij in iustitia commutativa habet accipi ex parte materie circa q̄ est. vnde ad hoc: q[uod] taxat medium in materia iustitiae cōmutativa nō attendit: vtrū dans vel accipiens sit lanus vel infirmus sic dispositus: sive vtrū sit indigens vel non indigens: aliquis fm diuersas indigentias vendentiū et emētiū statueret preciū rerum venaliū: q[uod] falsuz est: quia tūc in codē foro ille qui magis indigeret re[al]e equalis valoris deberet magis vendere: q[uod] est falsuz. vnde sicut dictū est: in iustitia cōmutativa medium ponendū est de ratione fm proportionē datū et acceptū in equalitate valoris. Notandum autem: q[uod] illi inter quos est cōtractus: in quo d[icitur] seruari iustitia: possunt accipi ut materia virtutis: et ut exercentes op[er]um virtutis. verbi gra. quādō alius vendit et alius emit. si accipias vendes prout est obiectū cui debet emens alius dare: tūc emens se habet ut operans virtuale: sive ut exerces opus virtutis: et vendes se habet ut materia virtutis: econuerso: et si consideret ipse vendens prout recipit ab emente ponēt medium in eo q[uod] recipit: et ipse emens consideret nō ut alius agas: sed prout vendens habet alius agere circa sp[irit]u[rum]. s. dando equale rei q[uod] accipit: emens se habet ut exerces op[er]um virtutis: et vendens ut materia: circa q̄ virtuosus agit: ita q[uod] possunt considerari mutuo: et ut tūc exercens op[er]um virtutis et ut ei⁹ materia. Modo dico: q[uod] quādō pono: q[uod] medium vtrutis non est medium quo ad nos: sed medium rei: circa q̄ est virtus. Intelligendum est: q[uod] non est medium quo ad nos: prout nos consideramur ut exercetes op[er]um virtutis: prout autem consideramur: ut materia virtutis bene potest accipi in iustitia medium quo ad nos: sicut si duo homines diuersarū conditionū venderent in seruitute: medium in talib[us] venditionib[us] acciperet fm conditionē illoꝝ q[uod] venderent: et sic quo ad illos boves bene acciperet medium virtutis iustitiae: sed non prout sunt exercentes op[er]um virtutis: sed prout sunt materia virtutis. Ad argumēta vtriusq[ue] partis: quia aliquo modo falsuz concludit: respondendū est. Ad argumentū ergo factum ad prius partē dicendū est: q[uod] medium virtutis dicit medium rationis: et q[uod] a ratione apprehensum: et q[uod] a ratione cōstitutum: et q[uod] dicit: q[uod] non potest a ratione esse apprehensum: q[uod] medium: circa q[uod] est virtus est finis: ratio autem practica est eoz: que sunt ad finē dicendū: q[uod] ratio practica est eoz: que sunt ad finē ut conclusum: et cum hoc est ipsi⁹ finis ut principiū. Itē etiā: licet ratio practica nō sit ipsi⁹ finis accepti in generali ut cōclusio vñscit ut principiū: q[uod] ratio practica accipit hoc: q[uod] est

sobrie vivere non ut conclusio: et: sed ut principium: cum determinatio talis medij: et talis finis in tali materia: puta q[uod] talis tantum comedat de hoc cibo: potest bene esse conclusio rationis practice. Et quando dicitur: q[uod] non potest esse medium a ratione constitutum: quia tale habet debile esse: et non habet esse ratum in natura: patet per illud: q[uod] dictum est in principali questione: ut dictum est: q[uod] alius duplicitate constitutus ab opere rationis sive a ratione. uno modo habet esse ratum: et alio modo nō habet. medium autem virtutis est ex opere rationis modo quo alius a ratione constitutus habet esse ratum et firmū. Ad aliud factū ad aliā partē discendū: q[uod] duplicitate deficit. primo q[uod] p[ro]p[ter] cōmutantes q[uod] emūt et vendit nō accipit medium per comparationē ad indigentia nostram immediate: sed per cōparationē eius: q[uod] accipit ad preciū: q[uod] pro eo accipit: et econverso. s. per comparationē preciū ad illud: q[uod] est appretiatū. vnde supposito valore rerū: que cōmutantī fm q[uod] plus vel minus indigens fm valorem presuppositū rerū: quas cōmutamus adequaremus vnam alteri: non autē attendimus adequationes eoz immediate ad personas cōmutantes. In alio etiam deficit: q[uod] dato q[uod] in accipiendo medium in prelio rerū venaliū attendat indigentia nostra nō materia in statuēdo tale medium atēdī indigentia nostra: nō putsumus exercentes actū virtutis: sed prout sumus materia virtutis: q[uod] ille qui statuit preciū rerum venaliū fm q[uod] plus vel minus cōitas indiget eis ipsoz statuit medium: nō attendendo indigentia propriā: sed attendendo indigentia cōmutatis et eoz circa quos exercet opus virtutis: et ideo adhuc stat q[uod] medium iustitiae accipit ex parte rei circa q̄ est virtus: et non quo ad nos prout sumus exercentes op[er]um virtutis.



**Einde** querebat de homine q[uod] tum ad defectū vny sive peccati: et primo quo ad peccati entitatem. secundo quo ad peccati cōmissionē. tertio quo ad ei⁹ vitationē. Quo ad peccati entitatem primo querebat: quo ad iustitiam. secundo quo ad inobedientiam: que est adnexa iustitiae. Quantū ad primum primo querebat de restitutione ablati. vtrū. s. de omni ablatu debeat fieri restitutio. Secundo de redditiōe promissi. vtrū. s. si aliqua contraxit sponsalia cum aliis: quo et ille vadat ad lōginq[ua]s partes teneatur ipsa expectare eum. Tertio de redditione debitū matrimoniales. vtrū. s. si alius contraxit de facto cuzea: que erat affinis sua: sed occulte: teneatur reddere debitū.

**Quæstio.** XIII.

**B** primum sic procedit: et a[bl]ata debeat restitu[re]: q[uod] illud debeat fieri sine quo homo manet in peccato. sed non dimittitur peccatum: nisi restituatur ablatum: ergo ablatum est semper restituendum.

**Contra** restitutio ablati fit ut fiat reductio ad eq[ui]litatem: sed ipsa ablato est alteri⁹ redactio: ad equalitatē: sicut quādō alius accipit de bonis alienis ipso ignorante trñ: q[uod] sibi debet. g[ra]m[atica] rē.

**Respondeo** non quecumq[ue] acceptio rei: que est in possessione alteri⁹ propriæ ablato dicitur: sed acceptio iustiæ potest esse duplicitate. uno modo rei accepte: ut quando alius accipit rez non suā: et sic de ablatu tenet auferens facere restitutio[n]em: cui⁹ ratio est: quicquid q[uod] detinet rem alienaz iuxito domino peccat contra dominum rei: quia ei iniuriat: sed ille qui aufer-

Accipio in  
iusta dupli-  
citate pratice.

Vetus U z

## Quolibetti

alcul rem suaz: In qua auferens nō habet lus: sicut hoc faciat furtive: sive palam detinet rez alienā intuito dñi. ergo peccat. igit̄ opz: q̄ restituat si vult vitare peccatum: et de talis ablatio itelegit: q̄ non dimittit peccatum donec restituat ablatum. **C** Alio modo contingit acceptationem eē iniustaz ratione modi accipendi: qz: s. ipse accipiens facit se iudicē: et iniustitiarū in causa suā: nec in accipiendo rem suam sive rem sibi debitam seruat ordinem iuris: sīc si alijs id qd ei debet ab aliquo potete et nolēte soluere certā rē sine iuris ordine accipit: et in tali casu nō tenetur facere restitutionem de accepto: sed tenetur pernitere et satisfacere de hoc: q̄ iuris ordines pretermisi: vel deo soli: si soli deo notum est: vel iudici simul et deo si notoriuz est. ratio aut̄: quare non tenetur facere restitutionem de re sic accepta quantū ad rem acceptā pertineret: tacta est in opponēdo: quia ad hoc sit restitutio ne inequalitys iniurie: que iniustitia quedam est: reducat ad equalitatem iusticie: sed inter illum qui accipit tantum rem sibi debitā: et illū a quo accepit: quantū ad rez acceptā non est inequalitys: sed potius reductio ad equalitatem. ergo talis quantuz est ex accepto non tenet ad restitutione in: sed quia offendit iustitiam quantum ad ordinez iuris tenetur satisfacere de ista transgressione: aut soli deo: vt dicunt est: aut etiam cū hoc iudici et par ei: si sit notoriū: quia vtrumqz s. tam iudicem qz partem offendit quād sit publice. Ex his p̄ ad obiecta.

## Questio. XV.

**B** secundum sic proceditur: et arguitur: q̄ illa que contraxit sponsalia cum aliquo teneatur eum expectare: si vadat ad partes longinquas: quia qui facit contra conscientiam edificat ad gehennam: sed talis debet babere conscientiam de fractioe promissi: si nō expectet. ergo z̄.

**Contra** semper est succurrendū in periculo: sed timendum est de periculo incontinentie si expectet: q̄ non tenetur expectare.

**Respondeo** dicendū: q̄ quando alius pro mittit obligatur ex sua promissione ad reddendū promissum: sponsalia aut̄ est quedam promissio mutua futurā nuptiarū: et ideo tā diu tene tur quis ad futuras nuptias quaz diu manet obligatio ipsius sponsonis sine promissionis: illi ergo qui contrahunt sponsalia: aut̄ ipsi inuenit pactū de mutua expectatione: puta q̄ mutuo promittit sibi: q̄ ad duos vel tres annos expectabunt se mutuo ad contrahēdū: et tunc di eo: q̄ vterqz tenet expectare vloqz ad illū terminū: quia vloqz tunc manet obligatio sponsonis: nisi forte alter eo rum iret ad ita longinquas partes: q̄ nō eēt probable eum redire infra assignatū tēpus: qz tūc videat ille q̄ sic vadit ad longinquas partes resilire a pacto: altero aut̄ resilire a pacto: vt iam patet: ali⁹ nō manet obligat⁹. **C** Si aut̄ nullū pactuz de expectādo vloqz ad certū terminū interueriat: t̄z absqz aliqua determinatōe epis pmittit: q̄ contrahant in posterum: tunc aut̄ persona rei manens prestidit impedimentū matrimonio: aut̄ non, si nō prestidit: tūc licet p̄t cū alio contrahere: et tollitur obligatio vt patet. si aut̄ prestidit: tunc quidem peccat ut prestidit matrimonio impedimentū: et tenet agere de hoc penitentia: qz transgressa est pmissiū: ubi loquens tamē si ali⁹ vadat ad longinquas partes nō tenet eum expectare: qz ex hoc ipso: q̄ vadat ad longinquas partes: t̄z alia voluerit completere pmissum: tuc videat resilire et resiliente altero: vt dc̄m est: altius non manet

## Questio

obligatio: et hoc p̄ ex duobus. primoqz recedente illa cuiuslibet aliqua promissio: ille qui promisit nō ampli⁹ obligat: resiliens aut̄ videat negligere et non curare de pmissio. ideo z̄. **C** Secundo: qz nullis obligat ad impossibile: est aut̄ impossibile matrimoniu fieri nō interueniente mutuo consensu: ille aut̄ qui vadit ad longinquas partes videat dissentire: qz dato q̄ consentiret contrahere in redditu post multa tēpora: dissentit tñ there mō quo erat obligat⁹: qz erat obligat⁹ absqz determinatōe tēporis: et sic ad statū debet: et ideo plena remanens altero eūte ad partes longinquas nō manet obligata: nec per cōsequēs tenet expectare. argumēta ad vtrāqz partem facta parū valent: quād dicit̄ primo: q̄ ipsa debet babere conscientiaz de fractioe promissi. dicendū: q̄ in talicasi nō opz: q̄ maneat obligata ex pmissiōe. **C** Et aut̄ dicit̄ in alio argumento: q̄ timendum est de periculo. dicendū: q̄ non est tale periculuz: q̄ non possit absoluere vitari. vnde manente obligatione ipsius pmissio nis propter ipsum non est frangendā promissio.

## Questio. XVI.

**B** tertium sic proceditur: et arguitur: q̄ contrahēs cum affine occulta teneatur ei reddere debitum: quia qui non peccat non debet puniri: sed illa: que nibil scit de affinitate: et bona p̄scia trahit: nec in trahendo peccat: puniretur si et non illud reddere tur debitum: ergo z̄.

**Contra** nullus d̄z tale debituz reddere: nisi vro ri: sed illa nō est vro: q̄ z̄.

**Respondeo** dicendū: q̄ talis tali non debet reddere debitū: qz redditio debiti presupponit debitū: talis aut̄ tali non debet debitum matrimoniale. ergo nec tenet reddere: immo tenet non reddere: qz non esset actio matrimonialis: sed fornicariis. si aut̄ ignorata affinitatē: et haberet iustam causam ignorandi: teneret sibi inuicē reddere debitū: quousqz veniret ad notitiā alteri eoqz illa affinitas. **C** Ad argumentū in oppositū dicendū: q̄ illa non puniē in hoc: q̄ ille ei nō reddit debitū: qz ille ei tali debitum non debet: qz cū delusus eam cū sciret eā affinē suū: vt ponit debet in alijs satisfacere et emendare.

**Einde** queritur de his: que pertinent ad inobedientiaz: et primo de ipsa inobedientia: vtrum s. excōunicat⁹ maiori excōmunicatio ne imiscens se diuinis peccet mortaliter. secundo querit de peccato inobedientie: et est vtrū minor excōmunicatio sic peccati mortale.

**Contra** inobedientia est peccatum mortale: talis est inobedientis: ergo z̄.

**Respondeo** dicendū: q̄ perfecta ratio precepti cōsistit in hoc: q̄ aliquis facit contra superioris preceptū: non aut̄ si faciat contra monitionem vel consilium: constat aut̄: q̄ preceptū ecclesie est de hoc: q̄ excōmunicatus malorū excōmunicatio ne excludat a diuinis: et ideo quicqz facit cōtra hoc sit excōmunicatus malorū excōmunicatio imiscendo

se diuinis: siue etiam alijs participando cum excōmunicato in eiusdem simpliciter inobedientis ecclesie: et facit contra preceptū ei⁹, ergo peccat mortaliter. Ad rationē in oppositū dicendū: q̄d faciat bonū opus ex genere: nō tamē bene: et ideo peccat. Questio. XVIII.



**B secundum** sic procedi-  
tar: et arguit: q̄ minor excōmunicatio sit peccatum mortale: qz nihil excludit hominem a sacramentis: nisi peccatum mortale: sed minor excōmunicatio excludit a sacramentis. ergo r̄.

**Contra** sicut est in corporalibus: ita et in spiritua-  
libus: sed modicum nōcumentum corporale non infert mortem corporalem. ergo nec loquutio modica vel aliquid consimile: pro quo incurrit minor excōmunicatio infert mortem spiritualez: nec per con-  
sequēs facit incurrere peccatum mortale.

**Respondeo** dicendum: q̄ nulla excōmuni-  
cacio est peccatum: sed est pena pec-  
cati. vnde questio ut fuit p̄posita nulla est: quia nec ma-  
ior: nec minor excōmunicatio est peccatum: s̄z causa pro  
qua infertur excōmunicatio si: iuste infertur est pecca-  
tum. Lausa autem pro qua incurritur excōmuni-  
cacio minor est participatio cū excōmunicato. duplicitur autem potest aliquis participare cum excōmunicato.  
vno modo in crimine: et sic qui participat cum excōmu-  
nicato peccat mortaliter: sed ad hoc peccatum non facit  
excōmunicatio: sed genus facti q̄ perpetratur. Qui enim  
participat cum aliquo in crimen: siue ille cum quo par-  
ticipat excōmunicetur: siue nō: semper peccat mortaliter:  
quia cooperatur peccati mortaliter. Alio modo po-  
test cōmunicare. s. non in crimen: sed in alijs: et hoc du-  
pliciter: quia aut cōmunicat in diuinis: aut in humanis.  
si in diuinis peccat mortaliter: et ratio huius est: quia si-  
cūt cōmuniciter dicitur excōmunicatio est preceptum ec-  
clesie excludens excōmunicandum a cōmunione alio-  
rum fideliū quantum ad cōmunionem inter fideles  
in eo q̄ fideles: cōmunio autem fideliū in eo q̄ fide-  
les est cōmunicatio in diuinis: ergo ex precepto eccliesie  
tenetur quilibet fidelis vitare excōmunicatum in diui-  
nis: sed qui facit contra preceptū: siue contra illud ad  
q̄ tenetur ex precepto: accipiendo preceptū proprie-  
p̄to quod includit obligationem simpliciter ad obedien-  
dum peccat mortaliter. ergo cōmunicans cum excōmu-  
nicato in diuinis peccat mortaliter. Si autem cōmu-  
nicet aliquis cuz excōmunicato in humanis: puta in lo-  
quēdo comedendo bibendo: et sic de alijs. si bec faciat  
nō ex contemptu: sicut cōmuniciter ponitur: non peccat  
mortaliter: sed venialiter: cuius ratio est: quia quedam  
sunt que directe sunt contra preceptum: sicut fornicari:  
vel alliquid tale: et talia sunt peccata mortalia: quedam  
autē sunt que directe non sunt contra precepta: sed sunt  
quedam occasiones cōmittendi ea: que sunt contra pre-  
ceptū: sicut aspectus inordinatus: et talia si fiant ex de-  
liberato proposito in ordine ad ea que sunt cōtra prece-  
pta sunt peccata mortalia. vnde si aliquis ex proposito de-  
liberato intueretur mulierem ad hoc q̄ moueretur ad  
babendum rem cum illa: quia iam soziuntur condicio-  
nem illorum: quoz sunt occasiones. Si autem si sit  
non isto modo: sed ex quadam levitate: sunt peccata ve-  
nialia: sicut si aliquis ex quadam levitate dirigat aspe-  
ctum super aliquam mulierez: nunc ita est q̄ participa-  
re in humanis est quasi quedam occasio participandi in  
diuinis cum nuerant familiaritatem: et ideo si fiant ex

Participare  
cum excōmuni-  
cato p̄tingit du-  
pliciter.

contemptū eccliesie iam ex intentione facientis contra-  
riantur precepto: et ordinantur ad transgressionem pre-  
cepti. si autem si sit ex quadam levitate non īmportante  
transgressionem precepti simpliciter: et sunt peccata ve-  
nialia. Ad ultimum argumentū respondendū: q̄ alii  
quo modo vtrūqz deficit. Ad argumentum. ergo sa-  
ctum ad partem affirmatiuā: dicendū: q̄ per modum  
culpe nihil excludit simpliciter a sacramentis: nisi pecca-  
tum mortale: quia peccatum veniale simpliciter: et fin-  
se: non facit hominem indignum participatione sacra-  
mentorum: sed aliquid potest per modum pene exclude-  
re a sacramentis: absqz hoc q̄ sit peccatum mortale: vel  
etiam peccatum quodcuqz: sicut p̄z de imūditia aliqua  
corporali: isto autem modo minor excōmunicatio exclu-  
dit a sacramentis. Ad aliud autem quando dicitur:  
q̄ illud pro quo incurrit minor excōmunicatio: est mo-  
dicum quid: nec debet inferre mortē spirituale. Di-  
cendum: q̄ quando aliquis absolute participat in diuinis:  
vel si in alijs participet ex contemptu: sicut corporaliter  
sit modicuz: considerato spatio temporis: vel plura-  
litate verboz spiritualiter non pensata quantitate con-  
teptus est valde magnum. Questio. XIX.



**Einde** queritur de peccato quās  
tum ad eius cōmissionē:  
et est vna questio: vtrūqz. s. Adam pecca-  
re potuit edendo pomu: et arguitur: q̄  
nō: quia homo bone complexiōis nō  
appetit cibū inconvenientem et morti-  
ferum: sed Adam ante pomū erat opti-  
me complexiōis: et poinū illud erat cibus mortiferus.  
ergo Adaz non potuit illud appetere. P. omnis qui  
peccat errat: sed Adam ante peccatum non potuit errare  
cū erro: sit quedam pena: et pena non precedat culpa: ergo  
nec potuit peccare.

**Contra** de facto constat: q̄ peccauit: ergo pecca-  
re potuit.

**Respondeo** dicendum: q̄ omnis creatura ha-  
bens liberū arbitriū: considerata  
in suis naturalibus: vel etiam cuz quocuqz dono īsuper-  
naturali: excepta gratia confirmante potest peccare: cu-  
ius ratio cōmuniciter ponitur: quia omne ages: cuius p̄n-  
cipiū actiū p̄t deficere a sua rectitudine: p̄t obliqz  
et defectuose agere: et b̄ p̄z: q̄r̄ actionē siue operatiōez  
zformari p̄n: actiū: s̄z in creatura b̄site libez arb. p̄n  
gdē elicit opōne libe. arb. p̄t deficere: q̄ ic. Ma. p̄z: vt  
dēm ē. Mi. p̄baf: q̄ illud qđ nec est sua rectitudo: nec  
ad ip̄z sua rectitudo nečio sequi. illud p̄ta sua recti-  
tude deficere: tale est illud: q̄ elicit operationē lib. arb.  
In quacuqz rationali creatura nō confirmata: ergo r̄.  
Adhuc minor hui⁹ sillogismi probatur: et primo quan-  
tum: q̄ dēm principiū non est sua rectitudo: quia illud  
q̄ h̄ rectitudinē ab alio ad b̄: nō est sua rectitudo. s̄z si  
ne ponatur sola voluntas esse principiū eliciens opera-  
tionē libe. arb. sine voluntas nota ab obiecto: tale p̄n-  
cipium op̄z babere rectitudinem ab alio. s. a deo: cuius  
voluntas op̄z voluntatez creatam conformari ad hoc  
q̄ sit recta. ergo tale principiū nō est sua rectitudo: nec  
etiam ad ipsum sequit de necessitate rectitudo: nisi con-  
firmetur a deo per gratiam confirmantem: quia quan-  
docuqz aliquid habet regulari et rectificari ab alio: non  
consequitur ipsum necessario rectitudo nisi ex perfecta  
et infallibili coniunctione ad suam regulam. sed liberū  
arbitriū non habet perfectam et infallibilem cōiunctio-  
nem ad suam regulatū: que est deus: nisi per gratiā con-  
firmantem. ergo ad liberū arbitriū: vel ad illud p̄lin-

## Quolibetti

plum: q̄ operationes libe. arbi. creature elicit nō sequitur necessario rectitudi: nisi cōiungat deo per gratiam cōfirmantē: homo aut in statu īnocentie l̄z habere iūsticiā: nō tñ habebat gratiā cōfirmantez: et ideo peccare potuit. **[Si aut̄ fiat esu ita qd̄ sp̄aliter querit vtrum potuit peccare sp̄aliter in esu illius pom̄i. dōm: q̄ sic: qz sicut uenit ī alius īuenire aliqd̄ bonū verū vel apparens cū quodā defectu: rōne cuius boni acceptatur alii quādo illud: qd̄ est simpliciter defectuosuz et malū. Ita et in illo pomo. nā ibi erat bonū apparet̄. s. pmissuz: bonū scientie et bonū verū. s. q̄ erat pulchriū visu: et ad vescendū suave: et erat dñic̄t defectus ī nobedietie ppter p̄hibitionē a deo factā. vñ sicut ī alius: et ita in ipso potuit peccare. **[Ad p̄m̄ in oppositū dōm: q̄ cibū ēē moriferū dñplicier̄ tr̄ingit: vel ex sua cōplexione naturali q̄ habet ex qualitatibus acutius et passius: sicut est vñnenū. vel aliquid p̄triduz. Alio modo ex reatu mortis dñste: sicut quādo aliquis cibū sumit. modo dico: q̄ homo bone cōplexionis non appetit saltem cōmunicer̄ cibuz moriferū p̄mo modo dñf̄: nāz isto modo erat ille cibus morifer: sed homo bone complexioñis p̄t bene appetere cibū morifer̄ scđ modo: sicut p̄z: q̄ latro bone complexioñis existens p̄t appetere et comedere cibum moriferū: p̄ quo postea īspendit: et isto secundo modo erat ille cibū morifer. **[Ad z̄m̄ dñc̄t: q̄ si error accipias ppter pro falso estimatio: non op̄z: q̄ semp̄ error precedat consensum volūtatis in peccatiū: sed sūf̄ sicut non considerare actu illud: q̄ retraberet: l̄z autes falsa estimatio sit pena: nō considerare aliquā conditio nem actu nō est pena: sed defectus naturalis sequens omnē intellectū: qui ppter lūnitionē suam: dū atten dit ad yñū: non cōsistat de alio. de B alias diffusius locutus sūz: et iō p̄transo.******

## Questio. XX.

**Linde** querebas de peccato quā tu mad eius vitationez et erat questio: vtruz existens in peccato mortali posset diu vitare peccatiū: et arguit̄ q̄ sic: q̄ peccatiū precipue mortale: de quo ad nūc specialiter loquimur requirit liberū consensum: et q̄ dñs sit homo sui actus: ita q̄ in potestate sua sit exercere illuz: sed illud: qd̄ sic est in potestate hominis: p̄t homo vita re libere. ergo homo existens in pctō mortali: cū habeat adhuc libertuz arbitriū non obstinatū p̄t vitare etiam diu peccatum mortale.

**Contra** magister z̄. s̄niarū dñc̄t: q̄ gratia est qua assistēte bonū eligit: et qna deserente malū eligit: sed existens in peccato mortali non habet gratiam. ḡ nō p̄t evitare quin eligat malū: et per dñs non p̄t diu vitare peccatum.

**Respondeo** cōmuniciter teneſ a magris: q̄ existens in pctō mortali nō p̄t diu stare quin incident in aliud pct̄m̄ etiā mortale: et hui⁹ ratio potissima: que cōtēt ponit̄ stat in hoc: q̄ ex hoc cōmittit al iquis pct̄m̄ mortale: q̄ cōsentit in aliiquid quod aduertit esse cōtra p̄ceptū dei: etiā si nihil plus fiat: sed existens in pctō mortali nō p̄t diu esse quin cōsentiat in aliiquid qd̄ aduertit esse cōtra p̄ceptū diuinum. ḡ z̄. **[Ultraqz assumpta declaras p̄mo prima: qz ad hoc: q̄ aliquis peccet mortaliter nō requirit factus exterior: sed sufficiū interior: etiam si desit facultas actus exterioris: q̄ aut̄ per consensum interiorē non peccet mortali ter p̄t prouenire ex duobus. s. ex hoc: q̄ subito et aliqd̄ deliberatione consentit: vel ex hoc: q̄ illud in qd̄ cōsen- ut nō est contra charitatem dei: yl̄ p̄ximū. sed est aliiquid**

## Questio

leue ex genere suo: sicut est mendaciuſ sive locustuz: vel aliquid tale: quando autē aliquis consentit in id: quod aduertit esse contra p̄ceptum dñi non p̄t excusari a pctō mortali per hoc q̄ illud: qd̄ consentit non sit de se contra charitatem dei: qz ex suo genere facere cōtra p̄ceptum dei tollit charitatem q̄ debet homo habere ad deū: neqz etiā ex defectu deliberationis: cum ponat q̄ aduertit id: in qd̄ cōsenit: anteqz consentiat esse contra p̄ceptū dei. Relinqui ergo: q̄ ille qui cōsenit in id: qd̄ est contra p̄ceptum dei aduertens illud esse contra p̄ceptū dei peccet mortaliter. **[Secundo etiā assūta declaratur sic: quādōcūqz volūtas est inclinata ad aliquid sive per dispositionē sive per habituz nō p̄t eē quin illud quādoqz occurrat: etiam ea: que ad ei⁹ consequunt̄ vel promotionem conueniunt: placeant: n̄ si impediatur per aliquaz deliberationem: per q̄ illud possit apparere maluz: et debens displicere. sed ille qui est in peccato mortali habet voluntate inclinata in aliiquid: q̄ est cōtra p̄ceptū dei. ergo et illud: et ea que ad eius cōsequentez conueniūt semper quādo occurrit placent: n̄ si impedian̄ per aliquā deliberañonem: per q̄ illud possit apparere malū: vel debens displicere: deliberañon aūt: per q̄ tale aliquid apparet contra volūtam esse: sive cōtra p̄ceptū dei nō sufficit ad hoc: q̄ talē qd̄ appareat malū: et debens displicere: qz iam illud amat supra deū: et ppter illud habendū contēpsit p̄ceptum dei. ergo requiriē vltior deliberañio ex aliquo alijs dñneris: que maiorē diligentia requirat: nō potest aut̄ homo ppter diuersa esse in tāta diligentia: q̄ tantā semper deliberañonē habeat in quolibet facto suo: et in quolibet cōlenisu: q̄ illud ad qd̄ iam habet inclinacionez semqz displiceat quotiēcūqz occurrit. **[Terci autem: q̄ dicita sunt: et q̄z ad positionē: et quantū ad eius ratiōez difficultatē patiunt̄: quantū quidē ad positionem: q̄ sic tactuz est in opponēdo: op̄z ponere: q̄ illud: in quo consistit p̄ctū: sit in p̄tate nostra: et q̄ habeamus dñiuz sūper illud: aliqui nō eēt malū imputabile nobis. Illud aut̄: cuīs habemus dñiuz: et q̄ est in potestate nra possumus vitare: et per magnum tēpns: et per parunz: sicut placet. ergo existentes in peccato mortali possunt vitare mortale etiā per longū tēpus: et etiā tota vita sua: vt videt̄. **[Ad hoc aut̄ cōmūniter et p̄babiliter dicimur: q̄ existens in pctō mortale sic h̄z dñiū sui actus: q̄ p̄t quodlibet pct̄m̄ mortale per se acceptū vitare: qz nō est dare aliquod pct̄m̄. si homo n̄tā illud cūiare: qn̄ possit vitare. sed vitare omnia nō p̄t: qz nō p̄t habere talē curatū reuisuſ cōtra omnia: que cōtinue occurrit indēcēda ad dñsūm̄ taliū: et cūiato vno per tolem̄ reuisuſ incidit in aliud: sicut dñc̄t de existēte in gratia respectu venialū. **[Sed et hoc h̄z difficultatē: q̄ nō posse resistere peccatis venialibz p̄uenit ex hoc: q̄ non est ad plenū in p̄tate eis resiliere: et ideo etiam nec ipsa habent plenam et perfectā rōnem peccati: pct̄m̄ aut̄ mortale h̄z plenā et perfectaz rōnem peccati: ḡ op̄z: q̄ sit ad plenū in p̄tate vitare peccatiū mortale: et in particulari repellendo hoc pct̄m̄ mortale: vel illud: et in vñuersals repellendo omnia. **[Ad hoc p̄t sic p̄babiliter dici: q̄ nihil p̄babit aliiquid eē simpliciter possibile alicui sim plicuer: et tamē esse ei ī impossibile ex suppositione. sicut possibile est simpliciter hominez ambulare: et tamē supposito: q̄ sit ligatus nō est possibile euz ambulare: et sic est in p̄posito: q̄ homo existens etiam in pctō mortali: p̄t simpliciter vitare omne pct̄m̄: inquantū in potestate sua est conuertere se ad deūm̄ et facere: q̄ est in se de dispositione ad gratiam. hoc enīz ynum potest facere:**********

in hoc uno potest omnia vitare in quantum per hoc potest consequi gratiam: qua possunt omnia mortalia vestari. **Sed suppositio:** quod non velit queri: sed velit manere in pto: non potest diu vitare alia: et nunc est ei simpliciter imputandum: et haber perfectam rationem peccati: quia illud non posse prouenit ex suppositione eius: quod simpliciter est in parte nostra: quod si non vult se conuertere ad deum: quod quantum ad dispositionem: que requiritur ex parte hominis: est simili in parte sua: et per hoc propter ad rationem in oppositum. **Quatum autem ad hanc difficultatem:** quod possit aduersari diceretur quod existet in pto mortali potest a dispositione: vel habitu inclinante a pto recedere absque gratia: si cut ille: qui dimittit esse luxuriosus vel gulosus non in quantum ista sunt offenditua dei: sed in quantum vult tenere honestatem in civilitate humana: nam homo potest ex naturalibus repellere habitus vitirosos: et acquirere virtutes humanas acquisitas: et si non infusas: et sic non opus est sequitur talis inclinationes. **Ad hoc autem forte videtur alicuius dictum:** quod cum in pto sint tria consideranda. scilicet actus: et habitus vitirosus derelictus: siue dispositio vitirosa: et reatus: illud: quod dicitur communiter: quod existet in pto mortali non quo ad actu quantu ad hoc pto non existit in peccato: nisi dum actu peccati actu exercet: nec quo ad regum: quod illud non inclinat: cum non sit nisi debitus pene: opus intelligere quo ad habitu: vel dispositionem inclinante: ille autem: qui per virtutes acquisitas repulit habitum vel dispositionem vitirosam solu propter honestatem civilitatis humanae: et sit in pto mortali quantum ad reatum non existit ad habitu: vel dispositionem vitirosam: et ideo de talis non intelligi: quin possit vitare diu pto mortalia: licet autem hoc videatur habere aliquam apparentiam: tamen videatur satisfacere intentioni magistri sententiaz: qui secundum librum sententiarum videtur intelligere: quod nullus absque gratia potest diu vitare pto mortale. Et hec est videtur intentio doctorum modernorum: et ideo posset videri alicuius: quod possit sic rideiri: scilicet quod non maneat inclinatio vitirosa in pto: que ponitur in talis statu: que opponatur virtutibus acquisitis: tamen maneat inclinatio vitirosa: que opponitur virtutibus infusis. **Sed hoc non sufficit:** quod cum non sint in nobis habentes vitiros excepto pto originali: quod acquiritur ex accibus nostris: non est ponere in nobis duplices habitus vitirosos: quorum quidam sint contrary virtutibus infusis: et alijs virtutibus acquisitis: oportet. nam actu pto mortalis gratiam cum virtutibus infusis tollit. **Potest ergo ad rationem predicationis probabiliter dicere:** quod existet in pto mortali huius semper aliqua inclinatione vitirosam: siue sit disproporcionata: et ideo inclinatio ipsius in illud: quod diuino precepto est tristis: quod si diligenter deum super omnia ex charitate constat: quod non est in peccato mortali: si autem diligenter super omnia non ex charitate: huius ex amore naturali: tunc facit quod in se est ad disponendum se ad charitatem: et recedit a pto mortali: si autem neutro modo: opus est diligenter diligenter supra deum: et ad illud huius deum: et diuinum preceptum habebit inclinationem: quod semper opus est: quod huius inter diligibilita habebat aliud summe dilectum: quoniam ergo dicitur: quod potest recedere ab illa inclinatione: quod incurrit perpetradu pto: nec tamen opus est redire ad graz: Dicitur: quod huius possit recedere ab inclinatione hac determinata vel illa: non tamen quod diu est in pto mortali potest recedere ab omni inclinatione ad ea: que sunt contra diuinum preceptum.

**Ende** querebas de bonis: quae tu ad actus sacramenta les: et querebatur tria pertinetia ad sacramentum penitentie. **Primum** erat de potentia absoluendi: utrumque s. existat in minori excommunicatione posset ab-

soluere. Secundum erat de divisione absolutoriorum: et erat questione: utrum inferior possit absoluere eundem ab aliquo pecatibus: ita quod non de omnibus: ita quod absoluente eum a qualibet remittat ad superiorum de aliis. **Tertium** erat de satisfactione: utrum s. absoluacio facta a non suo sacerdotio sub spe ratificatoria valeat. **Questio.** XXI.



**B** **primum** sic proceditur: et ait  
guitur: quod potest talis absoluere: quia plus est confidere quam ab soluere: sed excommunicatus minori excommunicatione potest confidere. ergo sic.

**Contra** minus est recipere sacramenta quam conferre: sed talis non potest recipere sacramenta: quod minor excommunicatione excludit a sacris. ergo sic.

**Respondeo** primo videndum est quid requiriatur ad hoc: quod aliquis possit absoluere: et deinde poterit appearare: utrum aliquid eorum deficiat in excommunicatione minori excommunicatione. **Quantum ergo ad primum**

sciendum: quod ex parte materie requisitur subditus peccator: et enim absolutio fiat a peccato: homo qui nullum peccatum habuit: si aliquis esset talis: non esset materia talis sacramenti. Item etiam non quilibet peccator est materia huius sacramenti: sed peccator subditus. Alioquin quilibet sacerdos posset absoluere quilibet peccatorem: quod falsum est. **Ex parte autem ministeri** requiriatur potestas ordinis: s. character sacerdotalis: et etiam potestas iurisdictionis: quia impossibile est ponere subditum: nisi ponatur aliquis respectu eius superior: qui super eum habeat potestatem iurisdictionis: preter autem ista nihil plus requirit ad hoc: quod aliquis possit informari conscientie absoluere: dicunt tamquam quidam: quod sacerdos non curatus est claves ligatas: ita quod non solus requirit: qui det ei proprium: sed etiam requirit: qui ei amoneat illud ligamentum: et quia ille: qui dat populum: dat potestatem iurisdictio: quia sicut impossibile est esse seruum sine domino: et conuerso: ita impossibile est habere proprium subditum: et non habere potestatem iurisdictionis. Ideo enim istos sequuntur: quod in ministro predicto dupliciter potestat ordinis iurisdictio: requirit adhuc tertium: s. amotio talis ligamenti: unde et dicitur: quod quando dominus papa dat aliis religiosis potestatem audiendi confessiones: ex hoc non sequitur: quod det eis populum: sed tollit predictum ligamentum. **Nocautem** videatur mihi non solus falsum: sed friuolum et erroneum: quia quando episcopus alicui sacerdoti non habenti prius curam confert curam: ipso facto sacerdos potest illos de cura sua absoluere: sed episcopus conferendo curam nihil perfert nisi potestatem iurisdictionis: et per consequens dat populum. ergo preter potestatem ordinis et iurisdictionis non requirit aliquid ex parte ministeri: nisi forte ipsi velint oscere: quod potestas ordinis: et potestas iurisdictio ordinaria sufficit: sed non potestas delegata. **Sed est** valde erroneum: quia tunc ex commissione pape: vel cuiuscumque ordinary nullus absoluere posset: nisi fieret ordinarius: quod est valde erroneum: et contra communem ystem ecclesie. **Ex quo propter quod friuolum sit:** quod dicunt s. quod quando dominus papa dat quibusdam religiosis potestates audiendi confessionem: quod non dat populum: sed tollit illud fictum ligamentum: aut enim aliquid dat: aut non: dicere quod non dat aliquid esset temerarium: quia hoc esse ponere dominum papam deludere illos religiosos: et illis qui confiterentur eis: dat ergo aliquid: aut ergo potestates ordinis: aut iurisdictio: non potestat ordinis: quia hoc datur in ordinatione sacerdotum: nec totus mundus possit: quod est data: potest eas auferre: ergo opus est det potestate.

Denuo U 4

## Quolibetti

iurisdict. sed sicut p<sup>r</sup> ex dictio: sicut impossibile est esse dñm sine seruo. Ita impossibile est aliquem habere votum statutū iurisdictionis: qn habeat ex ipso aliq; vel aliquos super quos habeat iurisdictione. q<sup>r</sup> p<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> si papa aliqd dat: det ppml. **C** Ad qōnem ergo descendendo dōm: q<sup>r</sup> cū ex parte ministri requirant duo. potestas ordīs et iurisdictionis: ex pte aut māe duo. s. q<sup>r</sup> sit subditus: et peccator: p<sup>r</sup> tē ordinis q<sup>r</sup> est ex parte sua auferre vel impeditre nullus nisi solus deus pōt. vnde q<sup>r</sup> potestas ordinis: que est ipse character sacerdotalis: nec euferri: nec etiam impeditri q<sup>r</sup> est ex parte sua pōt: sacerdos qui cūq<sup>r</sup> non pōt impeditri consecrando a quoq<sup>r</sup>: nisi a solo deo: dūmodo habeat materiam debitā: l<sup>r</sup>. n. sacerdos degradatus non possit rite et sine peccato celebra/re: absoluere tamen pōt: ita q<sup>r</sup> si ipse p<sup>r</sup> ferat verba super mām debitā consecratū est: et hui<sup>r</sup> ratio: q<sup>r</sup> ad absolute p<sup>r</sup> sacerdātū nō regrit de necessitate sacramēti cū potestate caracteris p<sup>r</sup> iurisdictionis: p<sup>r</sup> aūt iurisdict. q<sup>r</sup> regrit minister absolūens pōt plenarie resp̄cū cuiuscūq<sup>r</sup> a dōo papa et auferri et impeditri: et ab aliis prelatis q<sup>r</sup> eis concessum est: et q<sup>r</sup> fmitura: excōmunicatio taz major q<sup>r</sup> minor suspendit excommunicatiū durāte excommunicationis ab ysu talis p<sup>r</sup>atis. s. iurisdict. inde est q<sup>r</sup> excōmunicatus excommunicatiō minori nō pōt absoluere. **C** Ad argumentū in oppositū pōt dic: q<sup>r</sup> tum ad formam arguendi paruz valet. nam vis illius argumenti fundat super istam p<sup>r</sup>ositionem: qui pōt plus: pōt et minus: q<sup>r</sup> nō est yslr verū: nisi soluz in his: in quib<sup>r</sup> vnum possibile includit aliud sicut partē sui: sicut portare centum libras includit aliud: sicut partem sui: sicut portare viginti libras nō sic autē consecrare includit absoluere: l<sup>r</sup> pcedant ab eadem potētia q<sup>r</sup> ad characterem sacerdotalem. **C** Potest etiam dici: q<sup>r</sup> absolute consecrare sit plusq<sup>r</sup> absoluere: tamen consecrare in eo q<sup>r</sup> habet potestate ordinis et maioriā preparat: nō est plus: accipiendo plus. i. difficult<sup>r</sup> q<sup>r</sup> absoluere sine debita materia iurisdictionis: ille autē q<sup>r</sup> est excommunicatus minori excommunicatiō caret materia debita: q<sup>r</sup> excommunicatio tollit ei ysum iurisdict. et per consequēns quo ad tunc tollit ei subditum.

## Questio XXII.

**B** secundum sic pcedit: et arguit: q<sup>r</sup> in  
terior non possit absoluere subdituz de  
qbusdam peccatis: tñ et remittere ad su  
periorēz absoluendū de alijs: q<sup>r</sup> tā con  
trito q<sup>r</sup> absoluere regrit ad deletionez  
peccati: sed cōtrito deber esse de omni  
bus: aliter nullū dimittitur a deo: q<sup>r</sup> simili et absoluere

esse de oibus et nō de qbusdam tñ,

**Contra** est consuetudo ecclesie: que hoc facit.  
**Respondeo** dōm: q<sup>r</sup> remissio pōt fieri vla su  
periori ad inferiorē: vel econtra  
s: si flat a superiori: ad inferiorē hec pōt fieri qdruplici  
ter. **P**rimo: q<sup>r</sup> superior absoluere tñ a sententia excommunicatiō: et remittat ad inferiorē quo ad p<sup>r</sup>tā: et hoc  
pōt fieri: vel q<sup>r</sup> illi sñe nullū p<sup>r</sup>tū est annexū: a quo in  
terior non possit absoluere: vt si alijs excommunicatis p  
debito: vel etiaz furto: a quo pōt inferior absoluere: vel  
q<sup>r</sup> si aliqd p<sup>r</sup>tū est a unexū illi sñe: superior cōmitit  
p<sup>r</sup>tē suam et quo ad illud p<sup>r</sup>tū. **S**ecundo modo pōt  
superior remittere ad inferiorē comitendo ei plenam  
potestate suam quo ad peccata: que ille cui remittit ha  
bet: et similiter pōt fieri: nec de hoc dubiuz aliqd est.  
**T**ertio modo hoc pōt fieri sic: q<sup>r</sup> superior totaz con  
fessionē audiat: et ab omnib<sup>r</sup> absoluat: et nibilomin<sup>r</sup> con

## Questio

sistenti imponat: q<sup>r</sup> ad inferiorē vadat ad p<sup>r</sup>itendū ea  
dem: et hoc l<sup>r</sup> possi fieri si cōfitens est voluntari pluries  
confiteri peccata: nō tñ necessariū: q<sup>r</sup> constat: q<sup>r</sup> absolu  
tio superioris sufficit: nec erit inihi videt congruū. pris  
mo: q<sup>r</sup> forte nullo statuto: nō diuino pōt alijs ligari ad  
confitendum bis eadez p<sup>r</sup>tā: q<sup>r</sup> fieret si ille q<sup>r</sup> est absolut<sup>r</sup>  
a superiori remitteret q<sup>r</sup> ad eadem ad inferiorē.  
**S**ecundo: q<sup>r</sup> sic confessio: que fieret superiorib<sup>r</sup>: esset cō  
muniter subditis onerosa: q<sup>r</sup> pauci inueniuntur qui ve  
lent semel bene cōfiteri: et posset reddi odiosa. **C** Quar  
to modo pōt talis remissio fieri sic: q<sup>r</sup> superior non au  
diat: nisi casus speciales pertinentes ad ipm: et ab illis  
absoluat: et q<sup>r</sup> ad alia eū remittat ad inferiorēz: et hoc  
videt mihi in cōueniens: cui<sup>r</sup> ratio est: q<sup>r</sup> cū impossibili  
le sit hominē deo reconciliari: nisi per remissionē oīum  
peccatorum mortaliū: q<sup>r</sup> dimidiā venia: a deo sperare  
est impiū. ideo necesse est: q<sup>r</sup> absoluere sacramētalis se  
extendat ad remissionē omniū peccatorum mortaliū: vel  
non assequēt effectū sūū principalez q<sup>r</sup> est gratia eo mo  
do: quo gratia est effectū sacramētioꝝ. Absolutio aut̄ sa  
cramentalis non se extendet ad peccata mortalia non  
confessa: dūmodo habeant actualiter in memoria: et iō  
oz vt credo: q<sup>r</sup> ille q<sup>r</sup> fit oīnia peccata mortalia: de  
q<sup>r</sup> non est alia recte cōfessus et absoluere: confitetur vel  
q<sup>r</sup> non conseqrat effectū sacramentalis absoluitionis.  
**C** Ab inferiorē aut̄ ad superiorē pōt fieri remissio tri  
bus modis. Primo modo: q<sup>r</sup> inferior inueniens in con  
fidente casum pertinentem ad superiorēz remittit: nihil  
ampli<sup>r</sup> antidat: sed q<sup>r</sup> tum ad omnia peccata sua ad supe  
riorēz remittat: et iste modus remissionis est tutus: nec  
de eo éaliqud dubiū: q<sup>r</sup> a quoq<sup>r</sup> pōt absoluere fierior  
et superior: et adhuc a plurib<sup>r</sup>. Secundo modo pōt q<sup>r</sup> tū  
lis remissio fieri sic: q<sup>r</sup> inferior audiat tñ casus ad cum  
pertinentes: et nibil plus: et absoluat ab illis omnib<sup>r</sup>: et re  
mittit confidentem q<sup>r</sup> uz ad alios casus non confessos  
ad superiorē: et iste modus reprobatur a magistris: nec  
est conueniens: et hui<sup>r</sup> ratio potest patere per rationem  
immediate positiā de remissione a superiori ad inferiorēz  
cū p<sup>r</sup>essione diminita: alia aut̄ ratio solet adduci: sed su  
persedeo. Tertio modo pōt remissio fieri: q<sup>r</sup> inferior  
audiat oīa p<sup>r</sup>tā p<sup>r</sup>itentis: et eū absoluat: et postea remis  
sat ad superiorē q<sup>r</sup> ad casus ad eū pertinentes: et istuz  
modū comprobatur magister: et ecclēsia cōmuniter vt  
eo. **S**ed contra hoc videt esse aliquo modo illud: q<sup>r</sup>  
supra dīcī est: q<sup>r</sup> cū effectū absoluitionis sacramentalis  
necessario se extendet ad oīa peccata mortalia: eo q<sup>r</sup> im  
possibile sit hominē recōciliari deo de uno p<sup>r</sup>tō morta  
li: nō de alio videt: vel q<sup>r</sup> absoluere inferioris nulluz  
effectū habeat: vel q<sup>r</sup> absoluat ab omnib<sup>r</sup>: et si absoluere  
ab oīb<sup>r</sup>: non opz vt videt: q<sup>r</sup> confitens debeat remitti  
ad superiorē. **S**ed alijs forte posset ad hoc dicere: q<sup>r</sup>  
contritio delet omnia quo ad deum: et tñ adhuc manet  
obligat ad confitendum casus pertinentes ad superiorē.  
**S**ed hoc non videtur sufficere: q<sup>r</sup> illa contritio: que  
delz omnia: aut̄ est effectus absoluitionis sacramentalis;  
similiter q<sup>r</sup> absoluere sacramentalis mediante contri  
tione pertingat ad omnia peccata: et sic inferior absoluat  
ab omnib<sup>r</sup>: aut̄ nō est effectus: cui<sup>r</sup> et c. Si aut̄ cōtrito nō  
sit eius effectus aliquo modo: similiter q<sup>r</sup> inferior nulla  
peccata absoluat: q<sup>r</sup> cū absoluere sacramentalis nō per  
tingat ad remissionē aliquid peccati: nisi quādo instru  
mentaliter et dispositiōne gratiam: que causat displicen  
tiam sufficientem ad deletionem culpe: q<sup>r</sup> contritionē  
dicimus: si absoluere sacramentalis nullo modo pertin  
get ad contritionem: non pertingit ad oīcūus peccati

Triple infes  
tor pōt remis  
tere petōrem  
ad fugiōrem.



M<sup>r</sup> sacer  
dos degra  
dar<sup>r</sup> absolu  
pōt celebra  
re: l<sup>r</sup> rite et si  
ne petō cele  
bre nō pos  
st.

Superior ed  
seriorē pōt  
remittē pcc  
catorē qdru  
plicuer,

remissionem: nec per consequens sacerdos a nullo peccato absolvit realiter: sed verbaliter tamen. **C**ed forte dicere est: quod absolutio sacramentalis non causat contritionem: sed eam causatq; inuenit et facit magis intensam: et sic intendendo contritionem se extendat non ad omnia peccata: sed ad aliquem. Hoc non valet. primo: quod illa intentio contritionis non potest ostendit p;ius respicere unum peccatum q; oblitus: quod displicentia si auger respectu unitus peccatum in quantum est offensiu; de necessario auger respectu oium. **C**redo: quod frequenter multi vadunt ad confessionem q; huius displicentia insufficientem: que atritio dicit: non tamen habent displicentia sufficientem: que dicitur atritio: sed eadem consequuntur virtute sacramenti: opus in talibus: quod absolutio se extendat ad omnia: quod ad omnia se extendet: ad que se extendit contritio q; causat. **E**t ideo aliud dicunt: quod utramque absolutio: si inferioris et superioris est quasi una: et per consequentiam simul sumpta habet plenum effectum: quod est absolutio ab omnibus: non autem una per se. **C**ed nec hoc videtur mihi bene dictum: quod si utramque absolutio debet haberi pro una. similiter quod etiam forma verborum utriusque plato debet haberi, pro una: nisi autem est una forma effectus sacramenti non habet utramque ad ultimum instantem in quo completem platio verborum sequeretur. ergo quod facta ab solutione ab inferiori nihil sit sciens in anima confiteentis utramque ad ultimum instantem: in quo plato sunt verba absolutionis a superiori: quod mihi videtur satius inconveniens videlicet: quod prolatio absolutionis verbis ab inferiori nihil sit sciens in anima confiteentis: sed expectant illius absolutionis effectus utramque ad absolutionem postea fiendaz a superiori. **I**tem quod quis ponat communiter: quod plures possent simul consecrare eandem hostiam: non tamen ponitur: quod si unus p;mo p;ferat verba: et alii postea p;ferant: quod alii facerent aliud: dato quod ita esset: quod plures p;ferentes simul verba absolutionis super confiteentem efficiant. quod unam absolutionem non videtur p;ficabile: quod si unus p;mo p;ferat: et postea aliis: quod idem fiat ab utramque. Ita si p;ferrere est a diversis sacerdotibus: vel ab eodem verba absolutionis super eadem peccata non disceretur una absolutione: et multo minus quando p;feruntur non super omnia eadem: sed super unam partem. unde non videtur mihi: quod illud sit nisi figura. **E**t ideo aliter dicitur: quod videlicet: sicut contritio preuenientia confessione reddit hominem absolutum quantum ad deum ab omni peccato: ita tamquam contritio sit cum p;posito confitendi: ita etiam inferioris virtute absolutionis sacramentalis absolutus quantum ad reconciliationem ad deum ab omnibus peccatis: ita tamen quod hoc sit cum p;posito confitendi casus propinquus ad superiori ipsi superiori. **A**d cuius evidentiā sciendum: quod non est idem esse absolutus a peccato et a precepto. nam absoluere a peccato est tollere sive remittere offendit peccati: sive istaz remissionem aliquo modo causare. absoluere autem a precepto est tollere obligationem: qua aliquid est obligatum precepto: que obligatio potest manere sine omni peccato: dummodo pro loco et tempore: in quo debet implere preceptum: non omittatur: ex quo potest accipi: quod bene potest aliquid esse a absolutus ab omni peccato quantum ad deum: et quod facta sit ei remissio omnium peccatorum: et tamquam maneat adhuc obligatus ad confitendum p;receptum: sive p;pter obligationem precepti. Ita quod liberatus a peccato manet adhuc obligatus precepto. **N**otandum autem: quod interest inter contritionem preuenientem confessionem et absolutionem: et inter absolutionem inferioris: quod ille qui contritus est ante confessionem est quidem absolutus quo ad deum ab omni peccato: sed non quantum ad ecclesiam: quia non est consequutus gratiam remittentem per inistrum ecclesie circa se realiter

exhibitum: quod illud habuit in p;posito: sed ille qui absolvitur ab inferiori est absolutus ab omni peccato: quod etiam ad ecclesiam in quantum ministerio ecclesie consequutus est gratiam remittentem vel eius attingentem: et tamen adhuc etiam quantum ad ecclesiam manet obligatus p;cepto confitendi peccata reseruata superiorib; **C**onstat autem etiam: quod quando contritus ante confessionem: vel etiam absolutus ab inferiori confitetur postea et absolvitur: non solus liberatur a transgressione precepti de confessando: sed etiam absolutus ab omni peccato: et si non quod ad ablationem offense: tamen absolutus quo ad diminutionem pene et augmentum gratie. **E**t quod ista sint probabiliter dicta: tam p;ot obyci contra ea. primo: quod videtur: quod absolutio inferioris sit conditionata et quasi datur sub conditione. scilicet si habeat confitens propositum confitendi superioribus ea: que ad eos pertinent: quod non videtur conueniens: quia forma sacramentorum non sunt conditionales: nullus enim absolutus sub hac forma absoluto te: si tu habes tale p;positum. **S**ecundo potest obyci: quia cum p;prima materia absolutionis sacramentalis sit peccator subdatus: cum peccator non sit subdatus inferiori quo ad casus reservatos superiorib; videtur quod absolutio inferioris non se extendat ad absoluendum ab omnibus peccatis: quia forma sacramentalis nihil efficit nisi in materia p;pria. **A**d primum ergo dicitur: quod aliud est aliquid conferri sub conditione: et aliud est aliquid conferri habenti aliquam conditionem sive p;riuatem: nam aliquid conferri sub conditione: est illud conferriri in ordine ad aliquam conditionem: que expectatur in posterum ut confirmans pactum: ut si dicam: do me tibi in conjugatione: si placuerit parentibus meis. **C**onservari autem habenti conditionem est in eo: cui fit collatio exigere aliquam conditionem p;reexistente: et necessarium ipsi collatione: sicut ordo non potest conferri: nisi habenti p;riuatem sive conditionem: que est sexus masculinus: modo dico: quod huius sacramenta non conferantur sub conditione: conferantur tamen habenti conditionem necessariam ad eorum receptionem: et ideo huius absolutionis inferioris sive eius effectus non possit conferriri: nisi habenti p;positum confitendi superiori: et casus ad eum pertinentes: non tamen oportet: quod absolvatur sub conditione. **A**d tertium potest dici dupliciter. uno modo: quod cum ille qui vult aliquid: velit etiam et yelle debeat illa: que sunt necessaria ad illud: et ecclesia velit: quod inferiori remittat ad superiori quantum ad casus ei reservatos: et hoc forte non possit fieri: nisi subdatur aliquo modo inferiori quantum ad omnia: ecclesia intendit eum subdere inferiori: et quantum ad casus reservatos: dummodo habeat p;positum confitendi eos superiori. Ita quod quantum ad omnia peccata confitens est subdatus inferiori aliquo modo: differunt tamen quantum ad casus proprios et quantum ad casus reservatos: quod quantum ad casus proprios est subdatus sine quocumque p;posito confitendi alteri: quantum autem ad casus reservatos est subdatus p;posito supposito confitendi alteri: quod quidem ecclesia rationabiliter ordinat: et ut homines magis timeant incurrire maiora crimina: et ut a superioribus melius consultatur peccatorum in talibus casibus. **V**el potest dici: quod sicut baptismus ordinatur directe contra peccatum originale: sed ex consequenti etiam contra omne aliud peccatum: peccato originali coniunctum tollit: quod non faceret: si non esset coniunctum originali. Ita etiam absolutio sacramentalis quod confert inferiori habet directe effectum sive in confiteente ratione casuum in quibus est ei subdatus: et cum effectus ille non solum tollit illa peccata: in quibus est

illud est p;ferri sub conditione: aliud est conferri habenti conditionem.

## Quolibetti

confitens subditus: immo ex consequenti: tollit etiam ola alia eis coniuncta inquantu[m] ille effectus secundum gratia est contraritus omni peccato mortali. Ad formam ergo argumenti dicendum: quod absolute sacramentalis non habeat effectum suum: nisi in peccatore subdito: non tamen op[er]e: quod tamen absolute: vel ut ita dicas liberet a peccatis: in quibus confitens subditur: sed etiam ab omnibus aliis peccatis: que talibus peccatis continguntur.



### Questio. XXII.

**B** tertium sic proceditur: et arguit: quod absolute facta a non suo sacerdote valeat: si fiat sub spe ratificationis: quia scilicet aliqua sunt a plato sine consensu maioris partis capituli: si postea capituluz vel major pars capituli ratificet: tenet: et sunt valida: ergo a simili: si ille qui potestatem habet in confitentem ratificet talem absolutionem videlicet quod valeat.

**Contra** si aliquis pferret verba prestationis super aliquem panem: qui non esset materia debita huius sacramenti: puta super panem orationem sub spe ratificationis: nulla ratificatio posset facere: quod esset sacramentum: sed absolute facta a non suo sacerdote profertur super illud: quod non est materia absolutionis sacramentalis: quia super non subditum: ergo quocumque ratificatione superueniens non potest facere: quod talis ab solo valeat.

**Respondeo** salvo meliori iudicio mibi videatur: quod ratificatio non potest facere: quod absolute facta a non suo sacerdote valeat: et hoc propter duo. primo quod omnis ratificatio respicit iam factum: quod ratificet: ita quod ratificatio non faciat: nisi dare ius ei: quod actu est de facto: sed absolute collata a non suo sacerdote nihil efficit in anima confitentis: cum propria materia sacramenti penitentie sit vel in toto: vel saltete in parte: ergo ratificatio non potest facere: quod absolute facta a non suo sacerdote valeat: quantu[m] ad hoc: quod aliquid sit puta: remissio peccatorum in anima peccatoris: unde ratificatio non possit ratificare aliquid secundum in anima peccatoris: sed si possit aliquid ratificare: hoc esset sola prolatio verborum: quod nihil aliud est ibi factum. Secundo hoc idem primum: quod illa absolute non sui sacerdotis: qui absolute in spe ratificationis: aut habuit effectum suum in anima confitentis: aut non: si habuit effectum suum: scilicet remissionem peccatorum: qui est effectus sacramenti penitentie: nisi confitens sit factus: tunc quero utrum si ille: ad quem pertinet ratificare: non ratificet: sed tradicat: iste effectus annulletur: aut non: si annulletur sequitur: quod confitens amittat gratiam et remissionem peccatorum: quod sequitur: est sine sua culpa: quod ille: ad quem pertinet ratificare potest sine culpa: scilicet tradicere. Et autem est inconveniens: ideo recte: si autem non annulletur ille effectus: sed sit validus sequitur: quod non habuit ibi locum ratificatio: quia illud: in quo habet locum ratificatio: est validum: et nullum: si contradicat ille: ad quem potest ratificare: si illa absolute: inquit: que fuit de facto nullum effectum fecit in anima peccatoris confitentis: cum ratificare pertineat non ad potestatem characteris: sed tamen ad potestatem iurisdictionis: et potestas iurisdictionis non sufficiat ad causandum effectum sacramenti penitentie: similiter quod confitens per ratificationem non consequatur effectum sacramenti penitentie: et sic nihil valeret sibi absolute precedens cum ratificatione sequente. Sed forte dices: quod absolute non habuit effectum: nec ratificatio sequens per se sufficieat effectum sacramenti penitentie: sed absolute precedens superueniente ratificatione habuit tunc prius suum effectum: sed hoc non potest stare: quia in ipso

## Questio

consequenti: in quo completeretur forma verborum sacramenti: sequitur necessario effectus sacramenti: qui est character: vel qui ponuntur esse dispositiones ad gratiam ad quae disponunt: nisi sit aliquid impedimentum ex parte recipientis: quod impedimentum non est nisi fictio: sed ponitur fictio ex parte confitentis. Ideo non potest dicere quod ex sacramento prius dato sequitur postea per ratificationem effectus. Secundo: quia cum ratificatio non faciat: nisi dare ius ei: quod iam est actum de facto: ratificatio non habet locum in eo: quod includit non soluz illud: quod est factum: sed etiam illud: quod est iuris: sicut patet: quod si aliquis a sententia excommunicationis absolvitur sub quacumque ratificatione a non suo iudice non valet. Similiter etiam: nec sententia lata a non suo iudice sub spe ratificationis: sed in foro conscientie: cum sit quasi quoddam forum iuris divini in quo fertur sententia absolutionis a peccato: et ligationis ad penam: includitur non soluz id: quod est factum: immo etiam id: quod est iuris: et ideo ut mibi videtur non habet ibi locum ratificatio. Ad argumentum in contrarium dicendum: quod non est simile illud: quod inducit pro simili: quia in illo causa aliquid est actum de facto per prelatum: quod potest ratificari. hic autem in anima peccatoris nihil est actum. Item etiam illud: quod fit a prelato et ratificatio: quicquid posse sit a maiori parte: cui pertinet: ad eandem pertinetem: scilicet ad dominium: quod utrumque habet iure illa communione. In casu autem illo non est ita: quia ratificatio respicit potestatem iurisdictionis tantum. Effectus autem sacramenti respicit principaliter potestates characteris: quia potestas iurisdictionis non facit: nisi ministrare ei materia: et ideo non est simile. Questio. XXIII.

**Ostea** querebantur multa. Primum: utrum aliquis dicens horas: et non ex corde intendens ad ea: que dicit: sed alia cogitans peccat mortaliter. Intelligendum est: quod aliter iudicandum est de introitu horarum. Et de processu: in introitu enim debet babere intentionem actuali dicendi horas: quod si non habebat: peccat mortaliter. In processu autem postquam scepit dicere horas: et applicuit se ad hoc per actionem intentionem: sed tunc abstribuitur. Tunc est distinguendum: aut enim aduerit: quod abstribatur: aut non: si non aduerit: tunc amittit meritum horae: nec peccat mortaliter: nec mortaliter. si autem aduerit: quod abstribatur: hoc potest esse tripliciter: aut enim abstribuitur vagando: et vando operam rei licite: ut puta cogitando de sermone: vel lectione: et tunc amittit meritorum horae: sed non peccat aliquo modo. si autem abstribuitur: et aduerit dando operam rei illicite: ut potest considerando de pulchra muliere cum complacentia quadam: et aduentu periculum: tunc amittit meritorum horae: et peccat mortaliter. si autem abstribuitur dando operam rei indifferenti: ut potest considerando pulchram unaginem: tunc amittit meritorum horae: et peccat venialiter: et non mortaliter.

Questio. XXV.

**Ecundo** queritur. Utrum excommunicatus minor excommunicatione ad sacramenti communicatione accedens: non absolutus peccat mortaliter. Intelligendum est: quod circa sunt diverse opiniones. Opilio enim Hofredi est: quod non peccat mortaliter: hoc enim refert inter excommunicatum maiori excommunicatione et minori: quia excommunicatus maiori accedens

ad perceptionem sacramentorum: obligatur ad peccatum mortale: minori non. Sed opinio Henrici est in contrarium: dicit enim: quod excommunicatus minori excommunicatione accedit ad sacramentum peccat mortaliter. Et huius opinio est verior: id alia sit prior: quod talis duplum penam: vel contemptum incurrit. Unus participando cum excommunicatis contra prohibitionem ecclesie. Aliud accedens ad sacramentum excusat. Q. XXVI.



**E**rcio queritur. Utrum confessor teneatur scire de omnibus peccatis: que sibi dicuntur in confessione: in sunt venialla. vel mortalia. Intellegendum etiam: quod peccata sunt duplicita: quedam sunt peccata: quia prohibita: que si non essent prohibita: non essent peccata: et talia tenetur quilibet confessio: scire: nisi habeat causam rationalem: que eum excusat: ut si forte tempore prohibita illos erat in carcere: vel in terra longinqua. Alio sunt peccata non quod prohibita: sed quod de natura sua sunt mala: et iesi sunt non prohibita. Et hoc peccatorum quedam sunt capitalia: et huius tenetur quilibet confessio scire ad minus in generali. scilicet sunt septem capitalia peccata: superbia: luxuria: et bec eniz sunt quasi elementa: et principia: que de necessitate scire oportet. Quidam autem peccata sunt species capitalium: ut illa: que recipiunt horum predicationem: ut fornicatio. ebrietas: et fornicatio enim est quedam luxuria. Et ebrietas quedam gula: et horum peccatorum quedam sunt species: quedam important malum de substantia sui actus: eo quod statim nominatae habent annexum malum: sicut fornicatio: et ebrietas: et de talibus etiam confessio scire tenetur: utrum sint mortalia: vel non. Quidam autem de substantia sui actus non habet deformitatem: sed ex libidine facientis: sicut cognoscere proximum proprium: quia de se non est peccatum: tamen posset fieri cum tanta libidine: quod est peccatum: ut si ea cognosceret etiam si non esset suum: et de talibus non oportet: quod confessio sciat: utrum sint mortalia: vel non: quia nec confitescitur quatenus scire posset. Alio sunt peccata: que sunt quasi filii aliorum peccatorum mortalius: ut illa peccata: quorum fines ordinantur ad fines capitalium: sicut dolus est acquisitio pecunie. Aut alterius rei iniuste: et de talibus peccatis frequenter opiniones sunt contrarie inter doctores. Et de talibus non tenetur simpliciter curatus non ordinarius scire: utrum sint mortalia: vel non. Curatus autem ordinarius: sicut episcopus: et archiepiscopus: et ceteri superiores ordinarii plati tenetur scire: quod ipsi sunt perfectiores: et tenetur alios purgare: illuminare: et perficere: et video tenetur notum: et virtus testamentum scire. Q. XXVII.



**G**arto queritur. Utrum prelatus ecclesiasticus: cuius Baluinus recepit duellum in propria cura: ipso sciente et non impediente: cum tamem possit irregularitatem incurrit: si fuerit mors subsequitur. Intellegendum est: quod omnium non solum est malum: quia prohibitus. Sed etiam de se est malum. Ibi enim spernit deus: nec obstat de duello facto Inter David et Goliam. hoc enim fuit ex praeiuglio speciali: praeiuglio quod paucorum non faciunt legem communem: nullo ergo modo est licitus: sed omnes peccant et indicentes: et imperantes: et suscipientes: unde magis quam alius. Sed ad formam questionis: utrum incorrit irregularitatem: vel non distinguendum est: aut enim Baluinus illius platus facit de speciali mandato domini sui: et tunc platus peccat mortaliter: et incorrit irregularitatem: si mors fuerit secuta: aut hoc facit non de speciali mandato: sed dominus suus bec sustinet: et non impedit:

tamen impedit posse: et tunc adhuc peccat mortaliter: sed non incurrit irregularitatem: sicut quidam dicunt.

Questio. XXVIII.

**G**into queritur. Utrum curatus religiosus: si reuocetur abbatu[m] contradicente episcopo tentetur dimittere curam: et redire ad abbatiam. Dicendum: quod siue iste religiosus curatus sit de iurisdictione episcopi quam tuus ad temporalia: siue quantum ad spiritualia: siue quantum ad verum: siue buiis quantum ad hoc: et illius quantum ad alia: semper tenetur obedire abbati suo. Et hoc propter illum gratu[m] in simili casu: quod si religiosus esset consesus episcopo: et absolutus ab eo: et abbas suus inuigeret sibi: quod iterato diceret sibi in confessione illa: que dixit episcopus: tenetur obedire abbatu[m] contradictione episcopi: multo magis tenetur hic obedire. Questio. XXIX.

**E**xco queritur. Utrum magis pecat qui cognoscit filium spiritualem: quam carnalem. Dicendum: quod ille qui carnalem propter duo: quod est prohibiti scripturis: quod in omni lege natura sit: et positiva. Secundo: quod cognoscere filium carnalem est periculosus: quod maior occurrit oportunitas propter cohabitacionem: sicut propter exemplum: quod auaritia est graui peccatum quam luxuria: quod periculosus et incurabilis: quod auaritia annis crescentibus semper crescit. Unde senes magis sunt attiri quam juvenes: luxuria autem semper decrescit: ut propter. Item cognoscere filium carnalem est magis contra ius naturale: quam cognoscere spiritualem. Una notandum: quod aliquid est naturale tripliciter: vel a natura generalissimi: sicut unum quod appetit esse naturaliter. Vel a natura subalterni: ut inter animalia est natura dulcedio maris: et feminis: vel a natura specialissimi: sicut hominibus: ut coniunctio virorum sita: et non cum aliis: cognoscere ergo filium carnalem est contra ius naturale: et a natura subalterni: et specialissimi: sed cognoscere spiritualem filium est contra ius naturale a natura specialissimi tamen sicut hominibus: quia est contra rationem.

Questio. XXX.

**E**pclimo queritur. Utrum quod liber teneatur succurrere proximo indigenti in casu necessitatis constituto. Intelligentur: quod autem aliquis est presens: cui incumbit ex officio succurrere necessitatibus indigentium: ut elemosynario prelatorum: aut est magis multitudo populo: inter quos potest probabilitate alii habere spem dei in se: aut aliquis qui scit et potest: et in talibus casibus excusat: aut non est presens aliquis predictorum. Itz tunc adhuc est distinguendum: sed autem huiusque amicu[m] carnalem indigentem equum: vel magis: et tunc ex charitate ordinata magis tenetur succurrere amico suo carnali. Si autem non habet aliquem amicum carnalem indigentem: adhuc est distinguendum: quia aut talis habet abundantiam bonorum plusquam requiratur ad decentem sustentationem status sui: et tunc tenetur succurrere: et si non facit mortaliter peccat. Si autem non habebat tantam abundantiam bonorum: sed precise habebat necessaria ad suum status non tenetur ex necessitate succurrere: sed si facit: op[er]e est super errogationis. De prelatis autem forte esset aliud dictum.

Explicit quodlibet Octauum.

Allud est naturale tripliciter.

# Quolibet

Incipit nonum quolibet.

Questio. I.



est ens primo et per se; sed plura sunt talia. g. tc.

**Contra** si aliqua creatura est ens primo et per se: tunc non est ens per aliud: sed fides tenet:

quoniam ens creatum est ens per aliud: ergo tc.

**Ad evidentiā** isti qōnis tria sunt facienda. p  
declarāda sunt in qōne posita et exponēda est intētio qōnis. z: ponēda sunt opiones d  
dria ee et eētiae in creaturis. 3: r̄ndēdū est ad qōne.

**Quantum** ad p̄m sc̄iduz: p̄ cū p̄ sit nota cālita  
tis aligd cōuenire alicui p̄ se pōt z̄  
itelligi. yno mō positiue ut sit sensus: q̄ subz sit cā ip̄i  
p̄dicati: p̄ sibi attribuit in aliquo ḡne cāe: sicut curwz  
d̄r ee in naso p̄mo et p̄ se: et quelz po in suo p̄prio subo:  
q̄ subm est saltē cā subina resp̄cū passionis: q̄gd sit de  
cālitate effectiva. alio mō pōt itelligi p̄uariue siue nega  
tiue: p̄ pdicatu xueniat subo p̄ se. i. nō p̄ aliaz cām: dato  
q̄ subm nō eēt cā pdicati: sicut si dicerem: q̄ deus p̄ se  
est de: vel p̄m ens: q̄ b̄ xuenit sibi nō p̄ alia cāz: et vtrō  
q̄ mō siue ly per se accipiat positiue siue negatiue pōt  
accipi fm diuersa gnā causarū. Ita. s. p̄ se dicat aligd  
xuenire alicui positiue accipieido: q̄ ip̄m subz: cui attri  
buit pdicatu: est cā pdicati in aliquo ḡne cāe. s. subiue  
vel effectiue: et sic de alijs. sūl p̄uariue siue negatiue: vt  
dicat aligd xuenire alicui p̄ se. i. nō p̄ aliaz cām excludē  
do: vel cām effectiuā: vel formalē: vel quācūq̄ aliam  
cām: sic q̄tū sufficit ad p̄positū p̄z quo d̄r aiigd p̄ se  
xuenire alteri. **Quantū aut ad hoc: p̄ vtrē additū**  
p̄mo sc̄idū est: p̄ illud d̄r xuenire alicui p̄mo: q̄ nō cō  
uenit alteri p̄pus: et fm diuersuz modū accipieido p̄i et  
posteri pōt diuersimode aligd xuenire alicui p̄: fm q̄  
magis patet: q̄n solut q̄o: et sic p̄z declatio vboz q̄tū  
ad b̄ q̄d d̄r p̄ et p̄ se. **Est ḡlensus qōnis: vt q̄rat vtrō**  
aliq̄ eētiae vel q̄ditas creata sit ens p̄ et p̄ se aliquo pdi  
ctoz modo: et fm quē modū dicat p̄ se et p̄mo.

**Quantum** ad z̄m nōm: q̄ de v̄fia ee et eētiae i  
creaturis est z̄ op̄io. p̄ op̄io ē: p̄ ee  
et eētiae q̄tū ad illud: p̄ formalr iportat in suo signato  
nō d̄r realr: ita p̄ sint due res diuerse. q̄z yna sit eētiae:  
et alia sit ee: et faciāt p̄pōne: sicut ac̄r et subz recipiē  
actū: s̄z tñ d̄r penes modos signib: ita p̄ eētiae et ee  
d̄rnt: q̄ynū signat p̄ modū nois abstracti. s. eēn: alius  
p̄ modū nois x̄reti: vel p̄ modū participy. s. ens. 3: vo  
signat p̄ modū v̄bi. s. ee. Ita p̄ sicut calor dicit illud: quo  
aligd formalr est calidū: calidū vo dicit b̄ns calorē: ca  
lere vo b̄re calorē. Ita eētiae est: quo aligd est formalr  
ens: ens vo dicit x̄retiue b̄ns eētiae: esse vo est b̄re eētiae.  
**Ulteri sc̄idū est: fm antores istius opionis**  
isti diuersitat modoz signandi r̄ndet aliq̄ diuersitas  
in creaturis: q̄ nō bz locū in deo: nō q̄ ee sit quidā act̄

# Questio

diuersus ab eo essentia creata: s̄z q̄ fm d̄r ente creato p̄se  
cto: q̄les sunt sube p̄me: est p̄pō diuersaz rōnū formaz  
acc̄ntallū cū subo: in subya. n. imālib⁹ creatis: et si nō sit  
p̄pō māe et for⁹: est tñ p̄pō acc̄ntis et subi: et pp̄ b̄ non est  
oio idē in eis b̄re aligd formā v̄l eētiae: et ee illā eētiae.  
v̄l alicui xuenit b̄re aligd formā: q̄ nō est illa for⁹: sic alii  
cui xuenit b̄re albedinē: q̄ nō est albedo: et alicui xuenit  
b̄re aligd eētiae: q̄ nō est illa eētiae. In diuinis aut nō  
est nisi yna essentia simpl̄ illud q̄d bz aligd: et illud q̄d  
bz. v̄l ibi de q̄cūq̄ v̄ificat b̄re aligd eētiae: v̄ificat ēt p̄  
est ista eētiae q̄d bz: et ibi nō iuēit aligd diuersitas r̄ndēs  
istis diuersis modis signandi: sicut iuēit in creaturis;  
q̄ ibi nō est p̄pō diuersaz eētiae. **z̄ op̄io ē totalr**  
opposita huic: que ponit p̄ ee et eētiae q̄tū ad illud: p̄  
iportat de p̄ncipali signato d̄rnt realr in creaturis. Ita  
q̄ ee est gd̄ act̄ d̄rns realr ab eo eētiae creatar et respi  
cit eētiae creatar: sicut p̄p̄i act̄ respicit po⁹m: et vtrūq̄z  
est p̄ vtrūq̄z. nā eēn bz p̄ sit formalr p̄esse: sic p̄p̄iū  
actū: ee vo bz p̄ sit eētiae: sicut p̄p̄iā po⁹m a q̄ depē  
det: ita p̄ sicut mā et for⁹ depēdet a sc̄nuice: ita ee et eētiae.  
**Ulteri d̄nt: p̄ z̄ est ee. s. ee eētiae: et stud est rea**  
liter idē cū eētiae: et ee exētiae q̄d est ip̄e actus cēndi: et  
stud fm eos d̄r realr ab essentia. **D̄nt ēt: p̄ ens z̄**  
accipit. s. no ialt: et sic accipit ab ee eētiae p̄ seip̄m: p̄t et  
accipi p̄ticipialr: et sic accipit ab ee eētiae: et sic nō xuenit  
fm eos eētiae create: n̄st p̄ actū additū: q̄ est ip̄e actus  
exaudi. **z̄ op̄io t̄z mediu interistas dices: p̄ ee et eētiae**  
nec d̄rnt realr: sicut accipit et subm: nec sola rōne: sic  
diffō et diffinītū: vel tñ q̄tū ad modū signandi p̄ mo  
dū nomis et v̄bi. sed fm eos d̄rnt intētiae: sicut genus et  
d̄rntia. Ita opionē nō plus expono: q̄ est inibi in tēllī  
**Quantum** gibilis: et hoc sufficiat de z̄:  
ad subam qōnis itēdo. p̄ r̄ndere q̄z  
tū ad b̄: p̄ q̄tū vtrō q̄ditas vel eētiae creata sit ens p̄ se  
siue accipiat ens ab ee eētiae: siue ab ee exētiae: et q̄ fm  
p̄m opionē vtrūq̄z ee est realr idē cū eētiae creata: idez  
aut nō p̄t ee cā lū ip̄i fm r̄ in aliq̄ ḡne cāe: iō accipitē  
do ly p̄ se positiue: eētiae creata in nullo ḡne cāe p̄t ee  
cā ip̄i ee: et iō q̄ ly p̄ se denotat cālitatē iētiae resp̄cū  
ee nō p̄t v̄ificari de eētiae in p̄pōne ad ee. Idē seḡt s̄z  
sc̄daz opionē q̄tū ad ens: p̄ accipit ab ee eētiae: q̄ fm  
oēs ee eētiae et eētiae sunt idē in creaturis: s̄z fm sc̄daz  
opi. accipieido ly ens ab ee exētiae: sic posset dici eēn ee  
ens p̄ se: ita p̄ ly p̄ se denotet cāz pdicati cū subo: fm p̄  
dictā opionē eētiae re⁹ esse bz saltē cālitatē subiū. vñ  
vñ ee in sc̄do mō d̄di p̄ se: in quo p̄pō predicas de suo p̄ se  
subo. **De z̄ opionē nō iromitto me: q̄ ē eadē realr**  
cū p̄ v̄l nibil d̄c̄: q̄ ponere me⁹ster differre re et differ  
re rōne: ē nihil d̄c̄. si aut ly p̄ se accipiat nega⁹: vt sic  
sensus qōnis: vtrō eētiae creata sit ens p̄ se. s. q̄ hoc nō  
xuelat sibi p̄ alind a se: tūc dico: q̄ si ly p̄ se denotet cāz  
extrinsecā finalē vel efficiētē: p̄ ipole est q̄cūq̄z creatu  
rā: t̄ ipz ee creatū ee isto mō ens p̄ se: q̄ iplicant p̄dictō  
ria: q̄ ee creatū ipoportat b̄re cāz effectiū: oē aut: p̄ crea  
tur vel efficiētē: efficiēt ab alio: et iō ipole est creaturaz q̄z  
cūq̄z b̄re ee sic p̄ se: p̄ nō p̄ alius effectiū: et p̄ z̄ nō seḡt  
q̄ sit p̄ alius: sicut p̄ cām finalē: si aut ly p̄ dicat cāz for  
male: vt q̄raf: vtrō eētiae creata sit ens p̄ se loqndō for  
malr: sic q̄ nō sit ens p̄ alius formalr: tūc si ly ens acci  
piat ab eētiae: eētiae fm oēs opionē creatura est ens p̄  
eēn: q̄ sc̄e ei⁹ ee xuenit creaturā cuiq̄ nō p̄ aliq̄ne actū:  
nā ee eēn: et eētiae iētiae fm oēs sit idē realr. si āt  
accipiat ens ab ee exētiae: seḡt idē fm p̄m opionē s̄z fm  
z̄ opionē accipieido ens ab ee exētiae eēn creatā ē ens  
formalr p̄ alius a se. s. q̄ ee exētiae: p̄ ponū differre realr

Tertia opio  
Henrica de  
Bandano.

Eccl⁹ art⁹

ab eentia in creaturis. **C**Si autem quod est ista propter opinionem sit verius credo: quia credo quod actus quo aliud est ens similius in actu non est nisi forma substantialis; actus vero quo aliquid est ens in actu est quod est accidentis; et sic per quod conuenit essentie creature esse ens per se. **C**Quantum autem ad hoc: dicitur primo si prius et posteriorius accipiatur secundum ordinem cause et effectus certum est: quod esse conuenit primo creatori: quod quicquid conuenit esse et effectui per prius conuenit esse et effectui: et primum est causa ad ea: que dicuntur perfectione simpliciter: et loquendo de causa effectu: et ideo esse dicitur simpliciter perfectio est prius conuenit creatori quam vnicuique creature. Si autem ordo prioris et posterioris sumatur secundum superiorum et inferiorum adhuc esse conuenit per prius enti communem creatori et creature quam ipsa creature. Si tamen habent aliquod commune voluntationis. Si autem ordo prioris et posterioris accipiatur secundum diversa existentia in eodem: sicut in substantia corporali prior est substantia: postea quantitas: et postea qualitas. Sic dico quod secundum primam opinionem: a quocunque esse accipiatur ens questione est nulla: quod esse et essentia et ipsum ens sunt una res: nec est aliquis ordo realis inter ea. Si autem differantur ut ponit secunda opinio: et accipiatur ens ab actu existendi: tunc ens non conueniret primo eentie: nec actu existendi: sed composito ex utroque: quod stante hypothesi de dicta diversitate: nec essentia esset: quod est: sed quo aliquid est. sed compositum ex utroque proprie est illud quod est actu ens: sicut in rebus materialibus: nec materia: nec forma est ipsum quod simpliciter est: sed ipsius compositum: quod est ex utroque: et sic per questionem. **A**d rationes per se de facili. nam quando dicitur: quod vnumquodque separatum est ens primo et per se: potest dici: quod est verum accipiendo ly per se formaliter: quod quodlibet separatum a materia est ens per se formaliter: quod non habet esse formaliter per aliud a se. **E**t quando arguitur ad aliam partem: quod tunc creatura non est ens per aliud: concedo quod non sit ens per aliud formaliter: non tamen sequitur: quod non sit ens per aliud effectu: sicut fides ponit esse aliud a deo effectu: et ad argumenta. **A**d malorem evidentiem istius prime questionis sciendum est: quod si queratur utrum aliqua creatura sit per se necessaria esse formaliter: quod potest esse duplex intellectus questionis. Vnde ut queratur utrum aliqua creatura per suam essentiam formaliter sic habeat necessitatem essendi: quod per nullam aliam causam habet esse vel necessitatem essendi qualitercumque: ita quod ly per se excludatur alia causa formalis ipsius esse creature: que in quolibet genere cause sit causa ipsius esse creature: vel siue necessitatis in essendo. Alius intellectus potest esse: scilicet quod per ly per se excludatur alia causa formalis ipsius esse creature: et siue necessitatis in essendo: ut sit sensus questionis: utrum creatura per suam essentiam formaliter habeat esse et necessitatem essendi: ita quod hoc non conueniat ei per aliam causam formaliter: id sibi conueniat per aliam causam: que est causa efficiens. Si queratur utrum primus intellectus questionis: utrum creatura sit per se necessaria esse formaliter: planum est quod non: quia sic ponere creaturas esse per se necessaria esse formaliter implicat contradictionem: quia creatura est aliquid productum ab alio nullo presupposito. hoc est ex nihilo: et per consequens ponere aliquid esse creatum est ponere: quod habeat causam efficientem quam opere esse aliam ab ipso creatum: quia nulla res facit seipsum. Et ergo ens creatum ponatur sic esse per se: quod non habeat causam siue esse diuersam a se: que sit causa sui esse in aliquo genere cause: est ponere: quod habeat causam efficientem aliam a se: et quod non habeat talam causam: quod est impossibile contradictionem: et ideo ponere crea-

turam isto modo esse per se necessaria esse: falsum est: et non possibile: et hoc satis planum est. **S**i autem queratur utrum secundum intellectum questionis: utrum creatura sit per se necessaria esse formaliter: id est utrum formaliter habeat esse: et necessitatem essendi per suam essentiam: ita quod non per aliam causam formalem: id habeat ista per aliud: sicut per causam efficientem: tunc dico quod hic queruntur duo. **S**ecundum utrum creatura habeat per se formaliter esse: et utrum habeat per se formaliter necessitatem essendi. **Q**uantum ad secundum istorum duorum per dictis in precedentibus rationibus: quod secundum eos quod ponuntur: quod esse differat in creaturis realibus ab essentia: nulla creatura secundum esse formaliter per eentiam suam: immo secundum ista via inveniatur esse per aliquid additum ad essentiam. **S**ecundum autem illos qui ponuntur: quod esse et essentia sunt idem realiter in creaturis: omnis creatura habet esse formaliter: id est per suam essentiam: quia secundum eos illud quo formaliter est creatura est ipsa sua essentia: et non aliquid additum essentie: et de hoc satis dictum est. **Q**uantum autem ad tertium istorum: utrum secundum creatura habeat per se formaliter necessitatem essendi: dico quod cum necessitas eentia dicatur: quod habere sic est: quod non posset non esse necessitas eentia: et duplicitate potest accipi. Uno modo simpliciter: et absolute: ita secundum quod aliquid sic est: quod non potest non esse: nec per aliquam potentiam: que sit in ipso ad oppositum: nec etiam per potentiam: que sit in alio quisquam potentiam: posset subtrahere et creaturam annihilare vel non fecisse. Alio modo potest accipere necessitas essendi non absolute: sed secundum determinatum modum ut discantur habere necessitatem essendi ea: que sunt proprias incorruptionibilia: quia sic habent esse: quod in ipsis non est potentia subiectiva: que manens possit esse sub priuatione opposita ipsi actu sub quo est siue sub opposito actu. Si queratur: utrum creatura sit per se necessaria esse formaliter: loquendo de primo modo necessitatis planum est quod non est: et hoc potest ostendiri tali ratione: quod non est necessaria esse non est per se necessaria esse formaliter: et hoc per se necessaria esse presupponit necessaria esse: sed nulla creatura secundum modo habet necessaria esse: effectus enim causa agentis: que non necessario agit: id habet in potestate sua agere vel non agere: non habet simpliciter necessitatem eentia dicendi modopredicato: omnis autem creatura est effectus talis causae: quia secundum fidem deus agit libero arbitrio. **S**ic: quod in potestate sua est agere vel non agere. ergo et ceterum. **S**i autem queratur: utrum creatura sit per se necessaria esse loquendo de secundo modo necessitatis: tunc dico: quod si necessitas essendi formaliter vocetur priuatione potentie ad non esse: sic nulla res per suam essentiam secundum est formaliter necessaria: sicut etiam si incorruptionibilia formaliter vocetur priuatione corruptionis: nulla res per suam essentiam secundum est formaliter incorruptionibilia: quia nulla res possit secundum formaliter aliqua priuatione: id enim ad positionem ipsius sequatur priuatione alterius: sicut ad positionem albise: quitur priuatione nigredinis: tamen albedo non est formaliter ipsa priuatione nigredinis: si necessitas formaliter eentia dicatur natura illa: in qua talis priuatione fundatur: sic creature incorruptionibiles sunt per se. id per suam essentiam secundum est formaliter: loquendo de secundo modo necessitatis: et hoc siue differat esse ab eentia: siue non: quod in illo primo et per se fundatur priuatione potentie ad non esse: modo quo nunc loquimur de potentia ad non esse cui repugnat habere potentiam subiectinam ad non esse oppositum illius esse: quod habet. sed ipsi essentie creature incorruptionibilia per naturam primo repugnat habere tales potentiam: vel eentia talis potentia. ergo et ceterum probatio minoris: quod creature incorruptionibiles sunt per se ad non esse.

## Quolibetii

simpliciter per aliqd sue essentie. ergo et incorruptibilis repugnat talis potentia: vel per totam essentiam suam: vel per aliqd sue essentie. non potest autem dici: quod per aliqd sue essentie: ita quod non per totam essentiam suam: quod si per aliqd sui repugnaret sibi posse non esse. et non per totum: et similiter corruptibilis. Relingit ergo: quod creature incorruptibiles sint isto modo per se necessae esse formaliter: quod per suam eentiam repugnat eis isto modo potentia ad non esse: creature aut corruptibilis neutro modo est per se necessae esse: sic ergo per se: quoniam possit dici creature per se necessae esse formaliter: et quoniam non. Est autem notandum: quod ratio pascit: quod creature non habent quod se necessae esse non excludendo cum efficientem proprieatem: per se: et loquendo de eo: quod est simpliciter: et abesse necessae esse: non est hoc: quod est esse creatum a alio: sed supposita incorruptibilitate creature cum seu ratio: quod creature isto modo simpliciter: et abesse necessae esse est: quod est a tali agente: quod agit lib. arb. si autem deus ageret necessario que immediate sunt ab eo: sicut posuerunt plato: tunc tales creature simpliciter eent nec certe: ita quod nec possent non esse per potentiam: que eent in eis: quod tales creature non habent potentiam subiectam ad non esse: ut deum est: nec possent non esse per potentiam: que eent in alio: quod sicut eent in agente potentia ad danduz eis esse: quod non possint non dare eis esse: quod eius potentia necessario eent determinata ad alteram partem: et sicut potest ad questionem istam.

## Questio 11.



**E**cundo querebat: utrumque ceterum  
utrum possint fieri due  
sive scissis differentes: et ratiq[ue] q[uod] sic: q[uod]  
plus dependet accidentia substantiae quam sub-  
stantia ab accidente. sed uno accidentia pos-  
sunt fieri scissis distinctas: sicut per in sacra  
metu altaris: quod ratiq[ue].

**C**ontra duo subiecta non possint fieri sine dualitate:  
sed dualitas cum sit numerus aut est quod-  
titas: aut accidentis. ergo et ceterum.

**A**d evidentiā isti q[uod] q[uod] nō. primo ponā vna bre-  
uem distinctionē de accidente. se-  
cundo ponā intentionē q[uod] q[uod] nō. tertio ratiq[ue] ad q[uod] nō.

**Q**uantum ad p[ro]m[er]t sciendū: quod aliqd potest dici du-  
pliciter accidere aliqui. uno modo:  
quod est quedam forma accidentalis ei inherens: sicut ceteritas: et  
ceteritas inheret subiecti h[ab]ent talia accidentia. alio modo potest dici  
aliqd accidere aliqui: quod est extra rationem suam dato: quod ei non  
inheret: et isto modo coexistitia aliqui subiecte potest dici accide-  
re alteri subiecte: accidit. n. isto modo platonis: quod sicut et recon-  
uerso: nec hoc est contra illud: quod dicitur primo physi. l. quod illud:  
quod vere est nulli accidit: quod ibi accipitur accidere per eo: quod  
est alteri inherere: et isto modo: si eent duo angelii: vel  
duo coexistitia vnum dicere accidere alteri: et hoc sufficiat de primo:

**Q**uantum ad secundum sciendū: quod in ista questione  
non querit: utrum deus possit facere  
aliquid subiectum sine quocumque accidente: sed hoc querit: utrum  
deus possit facere duas substantias: ita quod earum distinctione  
ablinuicē non fiat per accidentia: sicut per cum necessaria  
ratio ipsius distinctionis: hoc de scio.

**H**ec premissis vico ad questionē: quod questionē  
put nude pponit: non video  
habere difficultatem: nam si accipiamus duas subiectas specie  
differentes: non credo: quod aliquis dubitet: quin scissis dis-  
tinguat: ita quod non habent aliam cum formalem sue distinc-  
tionis praeter suas naturas: et hoc teneo esse vnum  
de gaudiis scissis fornitis specie differentiis: et ratiq[ue]: ut mihi vi-  
detur: est in p[ro]positu: quod illa: quod ex natura sua repugnat: quod  
vnum sit aliud ex suis naturis habet: quod distinguuntur

## Questio

et hoc satius p[ro]p[ter]e: quod omnis distinctione est inter aliqua: quod:  
rur vnu non est alterum: ita quod ybi ceterum est dare aliquod duo:  
quod vnu non est alterum: sibi est distinctione: et econverso.  
vbi est distinctione op[er]e: dare aliqua duo: quod vnu non  
est alterum: sed quecumque forme sp[irit]e differentes sunt h[ab]ent:  
quod impossibile est: quod forma specifica ab alia differens pos-  
sit esse ista a qua specifica differt: et precise hoc habet ve-  
ritatem in formis absolute: sicut sunt forme substantiales. omne n. genus dividit in suas species per incompatibili-  
ties differentias. Secundo p[ro]p[ter]e idem sic: quod nullus ponit  
aliquid accidentes facere ad distinctionem substantie: nisi certe  
tate: sed enim illos: quod ponit certitudine facere ad distinctionem  
substantie quod latas non distinguunt substantiam specificem:  
sed tamen numeros quocumque intelligantur: ergo subiecte non di-  
stinguuntur specificem per aliquid accidentem: et per sensum seg-  
tur: quod sic distinguuntur scissis: si autem loquamur de differen-  
tia substantia differentibus numero adhuc videatur necessaria  
riū: quod aliquod substantie solo numero differentes differant  
formaliter scissis: ita quod non est dare aliqd diversum re-  
ab essentia earum: per quod formaliter distinguuntur: et quando  
dicuntur aliqui: quod anime distinguuntur in habitudine ad corpora:  
credo quod intendant dicere: quod relatio sive habitudo:  
quod sit accidentes additum super eentiam distinguat eas numeros:  
quod certe est: quod illud quod proponit distinctionem fundame-  
torum magis per illa distinguuntur: quod econverso: sicut sic intelliguntur  
ut credo: quod cum ista sit: quod due aie: differant realiter scissis: ita  
quod illud: quo formaliter differunt: non sit aliud ab animalibus  
natura: hoc tamen habet non animal in ceteris p[ro]p[ter]e et non per aliqd  
accidentes habent: quod sunt tales forme: quod nate sunt physicere  
materias ceteras: ita quod si non copeteret eis ex natura sua: quod  
essent nate physicere materias: non copeteret eis per natum suum na-  
meraliter multiplicari. sicut si dicere: quod deo non com-  
petet scire: nisi eent talis natura: tam ex hoc non sequitur: quod deo  
habet scire per aliud ab eentia sua: quod autem sit de hoc: non est  
quod in se: ut quod satius planū est. p[ro]p[ter]e. due substantie p[er]tinet  
fieri: quod non distinguuntur per aliqd accidentem: sed scissis: et sic  
per ad quoniam. Ad rationem in oppositum dico: quod multipli-  
citer peccat: quod equocat dualitatem: equocat etiam accidentes:  
et procedit ab insufficiet. accipit. n. dualitas diffi-  
cilitate: non est dualitas subiectus: quod constituit ex uno: quod con-  
vertit cum ente: et ista non dicit aliqd accidentes inherentes rei: et  
sine ista non possunt fieri due substantie: et est dualitas ac-  
cidentalis: que est ceteritas discreta fundata in ceteritate con-  
tinua: et sine ista possunt fieri due substantie. unde solu-  
do ad formam potest dici: quod maior loquendo de dualitate pri-  
mo modo dicta est vera: sed loquendo de dualitate se-  
cundo modo dicta est falsa: econverso dicitur est de mino-  
ri: peccat etiam equivocando. non sicut dictum est: accidentes  
potest accipi pro aliquo actu inherente: vel pro eo quod non  
est de ratione alterius: enim quem modum potest dici una sub-  
iectus accidere alteri in quantum accedit alicuius substan-  
tie: quod alia substantia coexistat secundum: et applicando ad pro-  
positum potest dici ad formam argumentum: quod quando  
queritur: utrum due substantie possint esse distincte se-  
scissis: quod intentio questionis est querere: utrum ita sint  
distincte scissis: quod non per aliud: sicut per accidentem pri-  
mo modo dictum: quando vero dicitur in minori: quod dua  
litas est accidentis: secundum quod loquendo de dualitate sub-  
iectiali non potest dici: quod sit accidentis primo modo di-  
ctum: sed secundo modo inquantum cuilibet illarum sub-  
iectiarum accedit: quod alia sit secunda: peccat etiam: quod proce-  
dit ab insufficiet: quod ad probandum: quod due substantie non  
distinguuntur scissis: non sufficit occipere: quod non pertinet fieri  
sine dualitate: dato quod dualitas esset accidentes: sed oportet:  
quod sic accipiatur: quod non possint fieri sine dualitate

Morit aurea  
interpretatio  
moderna tho-  
misticum quo si  
uelindu[m] de[m]i  
scil Tho, di-  
cens aias se-  
paratas disti-  
guig biundi-  
nes ad corps

Duple & du-  
itas tralicen-  
tia & limita-  
ta n[on] v[er]o h[ab]et  
Lometa 4.  
metaph. p. 3.  
2.10. metu. 5.  
2.8. comets  
2.8. Bui. altud  
2.8. vnu q[uod] est si  
nonomu eni  
2.8. aliud est vnu  
q[uod] est principia  
numeris.

Tiō est q[uod] du-  
lias caria ex  
vno q[uod] p[er]  
ut cū ente cā  
tar ex p[er]adi-  
cione. dualis  
tas vero caria  
ex vno q[uod] est  
principia n[on]  
re cdatur ex de-  
finitione copil  
nus: sicut ali-  
bi lat[er] decla-  
raui ubi.

Nō hic q[uod]  
creatura pos-  
sit dici p[er] se ne-  
cessare esse for-  
maliter et q[uod]  
modo non.

Nō quo vnu  
phos enia e  
terna sunt ne-  
cessaria sunt/  
p[er]tuler.

P[er]m[er]t  
Aliqd acci-  
def alicuius du-  
pliciter potest  
intelligi.

L. 30.

Sed etiā

Erat etiā

cas formaliter distinguente; et distinctione formaliter causante; quod non quidem utrum subiectum possit fieri sine accidente; sed utrum possint fieri due subiecta sine loco; quod accidens sit causa formaliter distinctionis ea per se. non dato: quod dualitas illa est et accidens secundum modum adhuc non sequitur: quod illa dualitas sit causa illius distinctionis: immo quod seipso est distincta ab aliis: et ex hoc posteriori sequitur conumeratio unius illarum ad alteram et coexistentialia.

## Questio. III.



**Ertio** querebatur: utrum angelus semper creetur: et unde quod sic: quod conservatio et creatio in angelo sunt idem: sed utrum angelus semper conservatur: quod etenim. p. p. ma. quod conservatio et creatio non videtur differre nisi secundum quod creari dicitur nunc primo et ab alio: conservari vero dicitur continuari in eum accepto: sed utrum dicitur non potest habere locum in eum angelus cum mensuratur a uno: in quo non est successio: quod et.

**Contra** angelus creatus est initio temporis: saltem secundum coexistentialiam: sed initium temporis non potest existere nisi prius. ergo nunc non causatur: et tamquam conservatur. quod creatio et conservatio non sunt idem: et quod consequens angelus non semper causatur.

**Ad evidenciam** istius questionis. primo permittam quodam suppositionem circa illa: quod mensuratur a uno: ex qua iste excludere quodam falsas imaginationes: que possent esse circa talia. sed ostendam quod importat in talibus per circumspectum et conservari: et tertio dicam ad questionem.

**Quantum** ad primum sumitto istam supponem: quod euternitas loquendo intrinseca: nihil trahit in presentium: nec expectatur aliud in futurum quantum ad illud: quod mensuratur a uno: possunt tamquam in his: que mensuratur a uno et: sicut in subiecto: quedam in quibus est successio vel continuatio: sicut apparet in motu celi: vel directa: sicut est in operationibus angelorum. sed in ipsa natura vele euternum nulla successio est: quod si est ibi successio: aut est continua: aut discreta. si continua sequitur: quod ibi est motus: et per hanc euternitatem acgrat per motum: et velut in esse vel cuiuscumque alterius euternitatis est ponere gradus: et quodam latitudinem: quod omnia sunt inconvenientia. si discreta sequitur: quod sunt in diversis actibus corespondentes diversis nunc disceptis: et illi actus non possunt intelligi non esse vel euternitas: et per hanc in uno eterno erunt due euternitatis vel duo et: quorum utrumque est impossibile: ut de se per se: et ideo in talibus nihil trahit in presentium nec expectatur aliud in futurum. **Ex hoc** excluditur imaginatio: quod permanetia talium rerum imaginare cum quadam successione: vel quod est quoddam nunc: in quod est fieri ipsum: et aliud nunc: in quo est conservatio vel permanenteria ipsum: quod in ipsis quantum mad intra non est dare alio et aliud nunc: sed unum nunc indivisibiliter. unde ibi nulla successio est secundum rem. sed si aliquis successio accipitur in talibus: hoc est vel secundum imaginationem: quod intelligimus talia ad modum rerum temporaliu[m] nobis notarum: vel in comparatione ad coextinctionem aliorum: ita quod idem nunc indivisibiliter instantia coexistit in diversis temporibus: et diversis nunc temporibus sibi successerit: per quem modum enuntiamus de deo verba diversorum temporum: secundum quod dicimus: quod fuit: est: et erit: et ex hoc ultius sequitur: quod ibi secundum rem loquendo: nec fieri: nec factum esse est transuersus: sed stans et permanens: sed coexistit alicui transuersus: et sic per se de primo.

**Quantum** ad secundum sciendam: quod in talibus fieri vel causari potest accipere duplum. uno modo ab eo et absque determinatione alio: et hoc modo creari nihil aliud est quam accipere esse ab alio quantum ad totum: quod habet nullum presuppositum: et creari sic acceptum semper

manet: quod semper creature est in accepto et a deo: et semper ei datur esse: sicut est persona precedentes in diuinis scriptis sunt in predicto: eo quod nihil trahit ibi in presentium vel expectatur in futurum. Alio modo potest accipi creari pro eo: quod est nunc primo et ab alio. Ita quod cum habitudine accipendi est ab alio excludatur plus fuisse: non quod in talibus possit accipi prius et posterior per comparationem ad intra: sed tamen per comparisonem ad extra: in quantum coexistit vel coexistere possunt aliquid successiviis: in quibus potest accipi primum et ultimum: et prius et posterius: et sic aliquo modo per predictum importetur per creari. **Quantum** autem ad conservari videtur: quod conservatio importet suare ipsum esse acceptum: vel quod in eius natura ipsum acceptum in sua permanetia. unde videtur secundum modum nimirum intelligentie presupponere esse rei: ita quod videtur importare rem presentem teneri: ne cadat in non esse: et quoniam ita videtur secundum modum intelligentie: tamen non videtur nihil: quod secundum rem omnis conservatio presupponat esse seruat. sed bene insertum rem esse: sicut quod quisque insertum regnum est et quod non.

**Ad cuius** evidentialium sciendam: quod aliud directe. alio modo directe. Indirecte duplum: uno modo: quod probabit corruptum: sicut ille dicitur conservare ouere: quod probabit lupum ne corruptum eam. alio modo dicitur aliud conservare aliud indirecte in quantum conservatur illud: a quo aliquo modo dependet talis res: ita tamen quod super talis rem sic dependentem non beatitudo: sicut si aliquid esset quod non haberet beatitudinem causalitatem super ipsum lumen: sed super aerem: a quo lumen dependet: illud dicitur indirecte conservare lumen: et isto modo generaliter loquitur quod dicitur aliud quod agere conservare: illud: super quod non habet beatitudinem causalitatem: sed tamen super aliud aliud: a quo dependet illud aliquo modo: quod ponit conservari. Directe autem dicitur aliud conservare alterius: quod directe habet beatitudinem super illud quantum ad suum esse et fieri: ita quod directe in suo esse: et fieri dependet ab eo: sicut ab hinc directe beatitudinem super ipsum quantum ad hoc totum. **modo dico:** quod in conservatio eius: quod dicitur indirecte conservare presupponat ipsum esse conservatum: nihil tamquam non videtur: quod loquendo secundum rem conservatio eius: quod directe conservare: aliud per presupponat esse rei: quod per secundum modum duplum: primo sic: illud quod per presupponit alterius potest manere si ablatum: quod ablatum posteriori non debet auferri prius: sed ablatum conservatione directe: impossibile est esse rei conservare manere: quia tunc effectus esset sine causa: quod et. **C**onservatur ad hoc: quod ipsum esse ut in fieri presupponatur conservatione: ideo non sequitur quod effectus sit sive causa: quia in fieri non habet causam conservatiuam: sed faciente: hoc videtur ideo: quod facies euternum et conservans: aut causat idem: aut diversa: non diversa: quod tunc sequitur: quod quando creat et quadam conservat: aliud et aliud esse causaret: et sic in esse euterni aliiquid trahiret in presentium: et aliiquid expectaret in futurum: quod est falsum: ut patuit supra: si idem creat et conservat sequitur: quod facere et conservari sunt diversae actiones: nec fieri et conservari sunt diversae passiones realiter: quod impossibile videtur diversas actiones vel passiones terminari ad eundem effectum formalem: salte immediate: et per hanc secundum esse: et conservatum esse erunt omo idem re: sed est impossibile quod exponit: que sunt unum realiter: unum presupponat aliud realiter: quia tunc idem realiter esset prius et posterius in seipso realiter: conservatio ergo modo predicto sumpta realiter loquendo non presupponit ipsum fieri: nec per consequens presupponit esse refacte. **Secundo** probo idem sic: conservans directe dicitur conservare in quantum tenet rem: ne cadat in non esse: sed conservans quod habet directam causalitatem super ipsum esse rei non tenet rem: ne cadat in non esse: nisi in quantum dat esse: ergo conservans

creari secundum duplex potest accipi.

Aliud conservare aliud duplum compliciter consurgit.

Vide postea decisionem a scio i quatuor dictis. q. 9.

## Quolibet

Nō dīaz in  
ter successus  
e gñabilita  
tē  
uicerna pēis  
hoc qđ est sie  
ri inferre nō  
esse vel non  
suisse.

seruans directe: seruans in qđū semp dat eē: sed dans eē  
nō p̄supponit eē datū: ḡ r̄c. vñ bīc nō isto plus: qz sati  
vñ mibi manife". Cūqū aut ad fieri sciēdū: q̄ in suc  
cessus fieri fieri eē: et est simul cū eē: nec fieri in talib⁹  
In fert nō fuisse: qz puto: q̄ motus potuit esse ab eterno.  
In p̄manētib⁹ aut gnabilib⁹ et corruptibilibus qđū ad  
formas suas: in qđ⁹ est motus fieri: infert nō eē: p̄pletū:  
nā qđ dealbat: nō est complete albū. In formis aut: qz  
quas nō est motus: sed tñ sunt termini exteri⁹ aliquoz  
motu⁹: et acgrunz in termino mot⁹: fieri talib⁹ accipien  
do fieri p̄ motu⁹ ordinato ad ipsas infert simplr nō esse  
ipsaz. sed fieri acceptu⁹ p̄ instantanea introductione ta  
lū formaz ifert nūc p̄mo eē talib⁹ formaz. Ita eunite  
ritatis aut fieri siue ipz creari ipsoz: qđ idē est: ifert eē  
ipsoz: qz in eis simul est fieri: et sc̄m eē. Et si accipiat fie  
ri ipsoz: p̄ eo: q̄ est h̄ere totū suū eē ab alio nō addendo  
aliquz determinatione: sic infert eē: q̄ nō infert: nō fuisse  
infert nō eē a se modo: quo ponimus p̄ opposita patrez  
in diuinis eē a se. si aut accipiat fieri ipsoz cū determina  
tione. s. p̄ eo: q̄ est nūc p̄mo eē ab alio modo: quo inue  
nit ibi p̄mū p̄parationē ad aliqud successiū: cui coexi  
stir: vel possibile est coexistere sic fieri: in ferat esse: ex  
cludit tñ fuisse: et isto modo cōiter accipit in yslu loquen  
tiū creari. Seruari aut nō sic excludit p̄fuisse: nec in re:  
nec in yslu loqndi loquētiū. hoc sufficiat de sc̄bo.

Teru⁹ art⁹

**Aunc tercio** facil ex his p̄ solutio qđnis: q̄  
qđr̄t: vñr̄z angelus semp creer: qz si accipiat creari: angeli p̄ eo: q̄ est accipe totū suum  
eē ab alio. sic creari semp uexit angelo. Ita q̄ vñr̄z eōn  
gelū nūc incipe totū suū eē ab alio: sicut fuit vñr̄z su p̄n  
cipio mundi. qz illud: in quo nibil transit in p̄teritū: nec  
aligd expectat in futurz sic se bz: q̄ quicqđ positiū est  
qñqz: uenit qđū ad rē p̄tinet semp ei uexit. qz si aligd  
positiū sibi in trinsecū qñqz ueniret: tñ nō semp: opos  
teret: q̄ illud vel trāsiret in p̄teritū: vel expectaret in fu  
turū. sed in angelo qđū ad illa: resp̄cū quo p̄ ueniret ei  
creari. s. qđū ad ee et eentia nihil transit in p̄teritū: nec  
aligd expectat in futurz. q̄ qđū ad intra q̄cqd sibi con  
uenit: semp uexit. Sed qñqz verificari de angelo ac  
cipe totū suū eē ab alio. q̄ semp verificari de eo: hoc est  
fieri: siue creari suū ab "acceptu". Si autem accipiat  
creari ageli p̄ nūc eē ab alio cū exclusiōe ipsi⁹ fuisse nūc  
nō est vñr̄z semp angelū creari: qz sic ipsoz: q̄ in quo  
libet nūc: cui p̄t coexistere: posset verificari de eo esse  
ab alio: sed non p̄fuisse: s. nō p̄t verificari de angelo in  
aligb⁹ nūc: qđ⁹ coexistit eē ab alio: tñ nō p̄fuisse: ḡ r̄c. et  
sic p̄z: q̄ vno mō p̄t distingelū semp creari: et alio mō  
nō: qz vere seruari non iportat tale exulsionē p̄fundi:  
nec ex nā rei: nec in tñ yslu loquēdi. Ideo xcedit simplr  
angelum semp: seruari. s. nō xcedit: q̄ semp creer nisi  
cū distōne. p̄ hoc p̄z ad argumēta.

Q. III.

q̄rebaf: vñr̄z habitus si  
deist neçari⁹ ad salutes; arguis: q̄ nō: qz sicut ad sequēdū finez  
regis cognitio: ita et opatio. sed ad opa  
moralia: quibus sequimur fine: nō est  
nobis neçari⁹ habit⁹ infusio: sicut p̄ de  
castitate acq̄ista: que bz cūdē modū cū  
castitate infusa: ergo r̄c.

**Contra** vita grē est altior qđ nā: q̄ p̄ter habitus  
acq̄istos regis ad 2ndū suū sine hitus i  
fusos: et maxime qđū ad cognitionē: cuius est dirigere:  
habitus aut pertinens ad cognitionē est fides. ergo r̄c.  
Ad euidentia isti⁹ qđnis p̄mo ostēdā: quo aligd dicē  
necessaria saluti. sed quo fides salutē sit necessaria.

## Questio

tertio monebo quedam dubia et soluam.

**Quantum** ad p̄m̄ sciēdū: q̄ salus: de q̄ logmtr  
nihil est aliud: q̄ vita btā: in qua fu  
naliter homo summe pficiet: et qđū ad aiam: et qđū ad  
corpus: et ab omni malo in ytrez liberabit. qđr̄t ḡ: vñr̄z  
fides sit neçia ad 2ndū futurā beatitudinē: et boc susu  
ciat de p̄mo: quo. s. aligd dī neçartū ad salutē.

Dīm⁹ er⁹

**Quantum** ad z̄m̄ sciēdū: q̄ aligs p̄t cōseg bea  
titudinē futurā: de q̄ logmtr dupl  
citer. vno mō ex sola liberalitate dei sine qbuscūqz me  
ritis p̄cedētib⁹: sicut aia xp̄i fuit btificata. alio modo ex  
meritis: et hoc v̄l alteri⁹: sicut parvuli ex merito xp̄ieis  
cōicato et sequunt btitudinē: vel ex p̄p̄ys meritib⁹: sicut  
saluans pueniētes ad ános discretois: meritū aut: vt cō  
muniter ponit: duplex est: s. de 2gruo: et de cōdigno: me  
ritū de 2gruo dī: qđr̄t meritor̄i⁹ est: q̄ est aligd bonū  
acceptabile etia quo expectat aligd vt p̄miū: sed nō est  
talis valoris: q̄ sit ei p̄portiōatu: ita q̄ expectatio p̄my  
nō initit iustitie: s. liberalitatē: seruari illud: qđ taliter  
mereti exhibet: meritū v̄o de cōdigno dīcīt: qđr̄t acr̄t me  
ritori⁹ in valore est p̄portionat⁹: sic p̄mio: q̄ p̄m p̄miū  
fit debitu⁹ sic meriti⁹: ita q̄ illa retributio initit iustitie.  
Hoc p̄missio dico: q̄ ad 2ndū btitudinē p̄t aliquid  
duplē et necessariū. vno mō ita: q̄ sit neçiu ad chtinen  
dū btitudinē adhuc nō habita⁹. alio⁹: q̄ est neçiu qđū  
ad exītia btitudinis: sicut multi ponunt habit⁹ gloriosos  
neçios ad btitudinē: qđr̄t qđr̄t v̄l bēre fidē sit neçiu  
ad btitudinē. p̄mo intēdo r̄idere qđū ad p̄m modū ne  
cessary. put aligd dī neçiu ad obtinēdū btitudinē non  
dū habita⁹: et sic accip̄o neçiu fm̄ dluersos modos 2ndi  
btitudinē dluerso⁹ r̄ndebo ad istaz qđnē. nā ad hoc: q̄  
aligs cōsequat btitudinē ex mera liberalitate dei sine  
qbuscūqz meritis non est neçiu p̄existere fidē: nec quē  
cūqz aliu habitū: qđr̄t de⁹ ex sua mera liberalitate posset  
quacūqz aiam in instati sue creatiōis btificare: nullo  
p̄p̄te habitu: vel actu: sicut btificauit aiam xp̄i. stat  
et: q̄ aliquē adulū in puris nālib⁹ exītē posset de⁹ btū  
ficare absqz quoqz habitu: vel actu p̄p̄te. ad hoc  
aut: q̄ aligs possit 2eg btitudinē p̄ meriti alienū ob⁹  
loqndō nō est neçiu p̄cedere quēcūqz habitu vel actu: q̄  
xp̄s posset parvulo cōicare meriti⁹ passionis siue sine  
quocūqz habitu btitudinē p̄cedētē: si de⁹ vellē: sicut et  
posset cōicare meriti⁹ suū sine suscep̄tioē sacrī: s. fm̄ cō  
munē cursum hoc nō fiat. Ad hoc ēt: q̄ aligs p̄ meri  
tum de 2gruo possit 2eg btitudinē ab⁹ loqndō nō v̄l  
deo: qn̄ sicut bo p̄t p̄ meriti⁹ de 2gruo 2eg grām sine  
aliquo habitu sup nāli grām p̄cedētē: ita et posset cōseg  
btitudinez p̄tale meriti⁹: dūmō de⁹ vellē sic ordinare.  
tñ vñr̄z est q̄ fm̄ cursum cōem nō est ita: tñ non video:  
qn̄ fm̄ aliu ordinē: quē de⁹ posset instituere: posset hoc  
fieri: vñr̄z tñ videf mibi pbabile: q̄ tale meriti⁹ de con  
gruo: nō posset eē sine aliquo motione diuina ab intra: vel  
extra: vel p̄ p̄dicationē: vel p̄ inspirationē: qz n̄ nisi aligd  
tale eēt: homo nō ordinaret motionē animi sui ad tales  
btitudinē 2ndā: v̄l qualitercūqz merēdā. Ad aliud  
quādō dicēt: q̄ ad 2ndū btitudinē p̄ meriti⁹ de p̄digno  
videf mibi magis cōsonū cōi doctrine tam sanctoz qđ  
moderno⁹ doctoz: q̄ aligs neget hoc. s. q̄ tales habit⁹  
sint necessary. siue sint neçari⁹ qđū ad subam actus:  
siue qđū ad modū: et boc intēndo pbare: ad cui⁹ p̄ba  
tionis euidentia v̄lo p̄mittere duo. p̄m est: q̄ in talib⁹  
non p̄t bēri demratio. z̄ est: q̄ in talib⁹ videt mibi  
debere sufficere illud: qđ ponit magis cōsonū doctrine  
sanctoz: vel auctoritati sacre scriptu⁹. qđ ei⁹ oppo⁹: dato  
q̄ neutra p̄ possit euidenter excludi aligqz acq̄ere sacre scriptu⁹

Sc̄bo art⁹

Meriti da  
plex de con  
gruo et de cō  
digno.

pture: vel scō p: adduco ergo ad ppositū duas rōnes: q: rū pma est talis. quicūq: meref aliqd de cōdigno facit se dīgnū illi ita q: illud fī iustitiā sibi debet. sed nullus ex puris nālibus pōt se facere dignū vita eterna: ita q: vita eterna sit sibi debita fī iustitiā. q: tē. ma. p: ex dīgnia meriti de cōdigno: t meriti de congruo: mīnor cōcē dīc ab oībus: q: ponere oppositū est heresī pelagiana. Ad istā autē rōnē dicunt gdā: q: nō opz ponere aliqd infusum ad merendū vitā eternā: non tñ seḡ: q: bō ex puris naturalib⁹ mereat eā de cōdigno: q: ad hoc: q: bō mereat vitā eternā p̄ter illud: q: est in hoc: regrī acceptatio dei: que nec p̄tinet ad nālia dei boīs: nec est aliqd ifusuz hōi. Sed hoc nō valz: q: in merēdo nō initū valori actus meritorū in se: sed acceptationi alterius nō est mereri de cōdigno: sed de congruo: pōt enī aliq: acceptare actū alterius quātūcūq: modici valoris sit ad hoc: q: de sibi donū quātūcūq: magnū: sed nō facit: q: iter illud: q: daf: t illud q: accipit sit aliqd condignitas: t iō opz: q: actus bēat in se talē valore: pp: quez bēat acceptari: vt dignus tali renūneratiōe. Se, cūda rō pbāt: q: bō ex puris nālibus nō pōt attingere ad spēz actus meritorū vite eterne de condigno. Ad cuius euidentiā sciendū: q: aligis actus pōt esse meritorius duplī: yno mō ita q: meriti cōsistat in ipso eēntia liter t p̄n: ita q: ipso existente circumscrip̄to quocūq: altero bō meref: t talis actus est actus elicitus a li. ar. alius est actus a lib. ar. impal: sicut manus: vel pedis: modo rō ista pcedit de actū meritorio p̄mo mō dīctor: t est talis. nullus pōt mereri vitā eternā de cōdigno per actus suū nisi actus suis sit talis valoris q: faciat ipm dignū vitā eterna mō p̄dicto: t hoc q̄tū ad p̄mū actū: in quo p̄ncipalē cōsistit meriti. q: ille actus: qui est isto mō meritorius h̄z talē valorez ex sua nā specifica. ergo nullus bō ex puris nālibus pōt attingere ad spēm talis actus: ita q: ex puris nālibus possit elicere cōsimilē actū i spē. ma. p: ex p̄missi: q: aliter meriti de congruo: t meriti de cōdigno nō differrēt. mi. pbo: q: de isto actū: q: pōt talis valoris eē: q: vtrū valore: istū bēat ex se: aut ex a° actu ipz: iperāte nō ex actu iperāte: q: nō ipaf ab alijs. q: potius ipat alios. q: bōz istū valore: ex se. sed valor q: cōperit alicui ex se: cōpētit ei ex rōne sua specifica: quia vñūq: reponit in spē p̄ nobilius sul. ergo tē. vnde: vñū mihi q: ponere tales habitus infusos nēcios ad merendū vitā eternā de dīgnō sit magis. Sonū sacre scripture: t cōi doctrine scō p̄ eius oppositū. Si autē querat vtrū alig habitus supnāles sint necessary ad existētiā beatitudinis: puta habitus glorioſi: videf mihi probabile q: sic. sed q: hoc pbāre nō pertinet ad presentez qōnē p̄termitto. ppter prolixitatē vitandā: q: sine hoc solutū dubiū: ppter qd vt puto p̄posita fuit q̄stio: credo enī q: q̄stio fuit p̄posta ppter dubiū: illud quo, dubitat vtrū habitus faciat ad subam actus: t sic patz de qōnē. Nunc tertio mouēda sunt quedā dubia circa premissa et soluēda sunt in gnāli duo dubia. Prīmū dubiū principale: t qd magis ingerit difficultatē est: vtrū talis habitus faciat ad subam actus: vel ad modū: v̄l ad vtrūq: q: quocūq: dato sequit̄ incōueniens. Naz si ponat q: faciat ad subam actus. p̄mo videf hoc esse cōtrap̄hm: qui videf velle in diuersis locis q: habitus faciunt solū ad modū actus. Secōdo videf sequit̄: q: habitus sit po: q: illud quo aliqd p̄t agere cū p̄bus nō posset vñ po. Sed si habitus est cā sube actus: tūc habitus est illud quo quis p̄t agere cū prius nō posset. ergo tē. Si ponat: q: habitus sit po: sequit̄ q: habēs plures habitus intellectuales beat plures potentias intellectivas:

lmo sequit̄ q: habens intellectū et aliquē habitum itellectualem facientem ad substatiā actus habeat plures potentias intellectivas: t idē est de voluntate et habitu bus suis: hoc autem est inconveniens. ergo tē. Si autē ponatur q: faciat ad modū: videt idem inconveniens sequi: quia iste modū: aut est idem re cum actu ipso: aut non. si est idē re: sequit̄ q: q̄cqd est realis cāvni? sit realis cā alterius: t sic adhuc stat q: habitus est cā substantie actus: si sint respectus diuersi: t habitus sit causa ipsiusmodi: sequit̄ adhinc q: habitus sit potēria: quia adueniens alicui facit ipsiū posse: qd prius nō poterat: potentia est tale quid. ergo tē. Si autē ponatur: q: habitus possit in vtrūq: lequuntur omnia predicta scō: uenientia: vt de se patet. Secundū dubium est: quia tales habitus non ponunt nisi vt actus meritorius de cōdigno sit proportionatis aliquo modo in valore ipsi premio. sed positis talibus habitibus adhuc non talis habetur p̄portio. ergo tē. maior patet ex superioribus. minor probatur sic: q: predicti habitus non possunt facere talem proportionē: quia distantium in infinitū nulla est proportio saltem in valore. sed positis illis habitibus adhuc actus meritorius distat a premio nostro: qd est deus in infinitū: quia deus distat in infinitū ab os creatura. ergo tē. Ad solutionem primi dubij. Prīmo ostendo ostendere: q: illi qui ponunt habitum non posse in substantiaz actus: sed solum in modū: non existant inconveniens: ad qd intendunt ducere alios: qui ponunt habitum posse in substantia actus: lmo pato qd minus vident q: alii: sicut declarabit̄. Z° supposito q: tā potētia q: habitus possunt in vtrūq: scilicet in subam et in modū actus: ostendam quomodo distinguantur: ita q: vñū dicatur potētia: t alius dicat habitus. Tertio ostendam: quomodo teneri potest: q: potētia respicit substantia actus et habitus respicit modū. Quātū ad prīmū adduco rationē: que facta est: t quero vtrū actus et modū differant realiter: an non: si non sequit̄: q: illud: qd realiter est causa vñū: etiam est causa alterius: t sic habitus est causa substatiā actus: t per consequētū finēs habitus erit potētia. Si autē modū differat realiter a substantia actus: ita q: actus et suis modūs sint diuersae res: ita q: per potētiaz causatur actus et per habitum causatur solus modū: adhuc stat q: habitus sit potētia. Si bona est ratio eoū: q: illud p̄ qd aliquid p̄t in aliud: cū prius non posset: sicut actus sine passione est potētia. Sed stante ypothesi habitus est huius: q: per ipsum illud q: h̄z habitū pōt in talē modū: qui est ens reale cū prius non posset. q: tē. lmo videf q: stante ypothesi predicta habitus habeat magis rōnē potētia: quā ponēdo q: habitus vna cū potētia sit causa vtrūq: q: ponēs q: habitus per se nullius sit cā: nō posse q: aliquid per habitū sit simpli p̄tens respectu cū insūq: Sed tantū ponit: q: aliqd per habitū sit potens presupposito: q: prius erat potēs: sed nō sufficiēt sine habitu superueniente. Illi autē qui ponunt q: potētia respicit actū: t habitus modū vi p̄priū effectū: necesse habent ponere: q: aliqd est potēs simpli per solū habitū re: alicuius effectus sibi p̄p̄z: sed illud p̄n": q: qd solū aliqd p̄t in aliquē effectū magis vñ bētē rōnē potētia q: illud p̄n": q: nō h̄z effectū p̄p̄z: nec dat posse sine alio dāte posse cū eo: t ab eo necio p̄supposito p̄ modū subet ipsius p̄ncipiy. q: tē. Ad istud autē vñ posse rīde: ri q̄druplī. Prīmo q: multa sunt: de gbus non cōstat p̄ certitudinē vtrū differat re vel nō: t de talibus est actū et modū: t iō n̄ p̄t bētē p̄ certo: vtrū illud q: sit cā actū: sit cā mōl: t eō. Z° sic po: dicit ad actū: t n̄ ad modū: t iō Venuens X

## Quolibetii

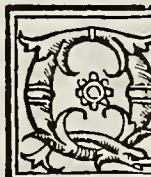
Illud quo aliquid potest in actu dicitur non aut illud quo potest in modu. **I** [3] sic: quod potest in entitate perfecta: et per intentionem a natura: modus autem in entitate diminutum: et intenditur a natura in ordine ad actu. **Q**uarto sic: quod potentia potest in actu et in modu: habitus autem potest in solu modum: et ideo potens in virtute dicitur potentia: sed potest in solu modum dicitur habitus. **S**ed non videtur quod aliquod isto modo sufficiat: quod enim prius dicitur de incertitudine drie actus et modi: non valit: quod quantumcumque sit certum utrum actus et modus realiter differantur: certum tamen est: quod altera pars disiunctio sit vera quecumque sit: certum enim est: quod ambo vel sint idem realiter vel diversi: certum est etiam quod qualitercumque parte data est principia eorum: sequitur quod habitus sit potentia: sicut fuit deducitur: unde ratione stupius facta non procedit: accipiendo per certum alterum pre illius disiunctio: sed accipiendo per certo et necessarium ipsam disiunctinam absolute. **S**ecundum etiam non valit: quod licet modus non sit actus: cuius est modus: est tamen quidam actus: certum est etiam quod licet ille modus non dicatur actum qui est forma: tamen creatio dicit actum: qui est productio: unde ponendo habitus causare modum ponit habitus carere actu: qui est productio ipsiusmodi: et sic ponitur habitus causa alicuius: qui est productio modi: propter quod non potest distinguiri potentia et habitus: sic quod unum respicit actum: et aliud non: immo quodlibet ipsum respicit actuus et respiciunt diversos actus. **T**ertia etiam rursum non valit: quia quantumcumque modus sit ens imperfectum respectu actus: cuius est modus: tamem cum sit ens reale diversum re ab actu: et habens diversas productiones a productione actus: et distinctum a principio ipsius actus non potest dici: quod principium productum modi non dicitur posse: et per se non sit potentia: sed verum est: quod non erit ita perfecta ratio: sicut per se non possit sola accidentia est imperfectus posse respectu posse subiectum: si autem actus et modus una productione non possint: necesse est: quod illud: quod est principium unius sit principium alterius. **Q**uartus quod erat magis apprensus non videtur valere: quod quero virtutem actus et modus eadem productione producunt aut non: si eadem productione producunt: tunc impone est: quod aliquid possit esse productum modi: quin sit productum actus: quod nihil potest esse per se: productum alicuius si non sit per se productio: sicut autem productio actus: et modus dicitur una numero. ergo recte. **S**i autem ponatur diversae productiones: et ponatur sola potentia per se productionis: tunc adhuc quero: virtus per se sola potentiam possit producere ille modus aut non: si ponatur quod per se sola potentia: ergo frustra ponitur habitus: si non potest producere per se sola potentia: sed est necessarium habitus: sequitur quod huius potentia sola non est potest producere illum modum: habitus autem adveniente efficit potest producere illum modum. **I**stum principia illorum: qui ponunt habitum possit in modum: illud adveniens quod non potest per se facit potens ad aliquid producendum est potentia: ergo adhuc stat: quod habitus est potentia. **S**i dicatur quod tale principium non est ratio: quod facit posse in modum: tamen non in actu: non valit: quod sicut patitur posse producere modum: est potest posse aliquem effectum. **S**i dicatur quod habitus non est potentia: quod facit posse in modum: non in actu: non valit: quod sicut patitur posse producere modum: est potest posse aliquem effectum. **S**i dicatur quod habitus non est potentia: quod presupponit aliud principium cui cooperatur: illud autem principium quod nullum aliud presupponit dicitur potentia: ad hoc dico: quod istud est pro me: quod tunc habitus et potentia non distinguuntur: quod unum potest in subiectum actus aliud in modum actus: sed quod unum istorum principiorum non presupponit aliud per se: sui generis animus: et hoc dicitur potentia: aliud vero presupponit aliud principium cui cooperatur: illud autem principium quod nullum aliud presupponit dicitur potentia: ad eundem effectum: et istud dicitur habitus: sic quod videtur: quod illi qui ponunt potentiam posse in actu et habitum posse in modum non enstant inconveniens ad quod deducunt plusquam aliud: immo minus: scilicet quod habitus sit potentia. **N**unc

## Questio

quantum ad istud membrorum intendo sebo ostendere quod potentia et habitus distinguuntur non obstante quod concurvatur ad eundem effectum: scilicet ad actu et ad modum: que non credo differre realiter. **A**d cuius evidentiā sciendū est: quod in principiis tantum acutis est passim: quedā potest esse per se sine quocumque alio sufficiunt ad agere: et pati et ad binum et per se sufficiat ad agendum et patientem qualitercumque non tamen sufficiunt ad hanc faciendum prompte et perfecte sine alio: quedā alia potest esse que per se sola non sufficiunt ad agendum et patientem est absolute: ita quod non sufficiunt per se sine alio adiuncto ad extendendum in actu actione vel passione: et ista talia sunt: que per se non sufficiunt duplē potest esse brevis in hoc quod requiratur aliud secundum sine quo non potest. **U**nus modus: quod illud quod ponit per se non sufficiat sine alio presupposito: quod determinat per ipsum vel ad agendum: vel ad perfecte patientem: et tale per se non sufficiens est sufficiens sine alio est oīs hīt: nam oīs hīt plūppōit aliisque potentia quā determinat: vel ad agendum vel ad perfecte patientem et perfecte: ista autem presuppositio intelligit hanc agere et pati: ita quod oīs habitus est tale per se non sufficiens est aliquid sui gñis. **I**si sit acutum actum: et si passiuū passiuū: quod aliquo modo determinat per ipsum habitum ad agendum vel patientem. Alius modus per se non sufficiens est regredire aliquid ita quod regredit illud vel superueniens per quod determinat ad agendum vel patientem: et tale per se non sufficiens est potentia. differunt ergo ratio et habitus inter se cōcurrunt ad eundem effectum: quod ratio est per se non presupponens aliud per se non sufficiens et determinat per ipsum: et quantum tale per se non sufficiens est per se sufficiens et ratio non indigens habitum: quoniam autem non est per se sufficiens si ne aliquo addito determinante ipsorum ratione indigens habitus: per se non sufficiens est proprium ipsorum habitus: et iō ab hoc accipit nōmē: per se non presupponens aliud sui gñis quod determinat per ipsum retinet nōmē potentiae. **Q**ui autem dicō per se non sufficiens intelligo quod sunt eiusdem gñis et scilicet ambo sunt actus vel ambo passiva: et circa eosdem effectus. **U**lterius notandum: quod potentia se extendit ultra habitum quocumque determinatum: quod si potentia non indigat habitum absolute ad agendum: sed ad perfecte agendum: tunc certum est quod potentia potest in aliquid sine habitu: et non eō sensu. quia semper habitus presupponit potentiam: si autem non possit in aliquem actum sine habitu: tamē in tali potentia inveniuntur diversi habitus: quorum nullus se extendit ad omnes actus potentiae: potentia autem se extendit ad omnes actus omnium habituum: nullus enim habitus intellectus se extendit ad omnes actus intellectus: quod unus habitus non se extendit ad actus alterius: sed potentia intellectus se extendit ad omnes actus omnium habituum. **E**xemplum de predictis possumus accipere in instrumentis artiū mechanicarū: ita quod accipiuntur durities fieri pro potentia secundaria: sed figura serre securis: et do labre: et sic de aliis: accipiuntur quod pro habitibus: modo predicte figure presupponuntur duritiae et determinant ad secundum sic: vel sic: in quibus secundis sectione et modus secundus non sunt diversae res: sed durities regunt predictas figurās: ut per quas determinantur ad sic vel sic secundis: sic etiam in potentia indigentibus habitibus per exiguntur potentiae: et ratione regunt habitum determinant et habitabilitatem ipsorum: et sic per potentia et habitus distinguuntur: dato quod habitus una cum potentia possit in substantia actu. **Q**uantum ad tertium quod: scilicet his substantibus dicatur: quod potentia respicit substantiam actus et habitus modum sciendū: quod hoc dupliciter potest intelligi: uno modo quod actus et modus

Sunt diuersae res: et quod ynu diuersorum cause realiter a sola potestate: et aliud ab habitu: et hoc non ut posse stare: sicut patuit ex premissis. alio modo potest hoc intelligi: quod realiter loquendo utrumque exiret causa utriusque respectu ynu ipsorum magis reducatur in potentiam: et aliud magis in habitu. ut scilicet quod directe habet causam super oem actum habet potest qualiterum fiat. id est actum potest in eodem ratione actum reduci in ipsum: ita quod intelligere secundum huius reducitur in intellectum. sed secundum quod est tale intelligere: et taliter elicetur reducitur in habitum determinante potentiam ad tales actus determinatae: et ad taliter elicentes. Et sicut huius iuuenit in aliis: constat enim quod quia genitrix signis: ista genitrix dicitur et transmutatio: et ignoratio: et statim quod illa transmutatio et ignoratio sunt ynu realiter: et quod est causa ynu est causa alterius: tamen in quantum est transmutatio ad formam. sicut virtute certe: in quantum est ignoratio redit in ignem genitrix: et sic per quod habet quicquid appropriationem dicatur: potentia respicere subiectum actus: habitus vero modum. ¶ His premissis latius faciliter iudicio meo nunc soluit primus dubium nam ad auctoritates probavit: quibus videlicet potestia causat actum: et habitus modum: si enim nullus potest ad oem dicitur: quod habet intelligi secundum predictam adaptacionem: non autem quoniam utrumque sit causa utriusque realiter loquendo: ipse enim probat frequenter facit taliter adaptacionem in reducendo effectus ad casum. ¶ Ad rationem autem quia dicitur quod si habitus est causa substantie actus: quod sequitur: quod habitus sit ipsum: per extensio primo iter habitum et potentiam: dato quod utrumque sit causa ipsius actus. ¶ Ad formam ergo argumentum: quoniam dicitur: quod illud quod facit aliud posse est potentia: dico quod ista proposita ita est: ponentes habitum posse in modum: sicut et ponentes: quod possit in actu: quod posse producere modum est posse aliquem actum. ¶ Ad propositum autem dico: quod illud quod non potest facit posse est ipsum: quoniam ita est: quod non potest ad eius aduentum non presupponit aliud primum illius genitris: quod per illud aduenientes determinatur: habitus autem ois presupponit aliud principium sui generis: quod determinatur per ipsorum modum: quod expositum est. ¶ Si autem intelligatur illa proposita illud quod adueniens alicuius habenti primum imperfectum insufficiens ad agendum vel patiendum non determinatur per aliud supponens sit potentia: domine quod non est verum: nisi accipiat ipsum largo modo: quo est habitus potest dici: et a primo quoniam vocatur ipsum. ¶ Ad secundum dubium dicitur: quod illud primum cuiusdam proportionari actus meritorium in valore aliquo modo: non est deus secundum suam entitatem absolute acceptus: quod certum est: quod iterum deus et creaturam aliam non est aliqua proporcione in valore. sed ista proporcio intelligitur inter actu meritorium et beatitudinem creaturam: que non distat in infinito ab actu meritorio. In utrumque enim taliter in merito: quod in principio creatura rationabilis habet aliquam perfectionem creaturam existentem in se: sicut in subiecto: et habet infinitum bonum: quod est deus per oblationem. ¶ Sed tunc posset hoc obviari: quod non est deus per proportionem alicuius actionis in valorem inter actu meritorium et beatitudinem futuram: quod semper actus beneficiorum excedit actu meritorium. ¶ Ad hoc videtur mihi dicendum: quod sicut est equalitas in computationibus non attenditur secundum valorum rerum naturam: putum yna res in natura sua est eminentior alia: sicut enim omne aurum et argentum non equaret alicui vivo quamcumque vita: sed secundum valorum quem habet in ordine ad indigentiam vel ad ynam horum. Ita etiam proportionem equalis adeptionis inter actu meritorium et premium quod expectatur a deo: non debet considerari quantum ad nobilitatem ipsorum actuum secundum se: sed secundum valorum in ordine ad honorem dei: et ad convenientem vel idoneitatem primum recipientis: et talis adequatio potest esse inter meritum et premium: quod meritorum secundum intentionem facientis ita potest cedere in honorem dei: sicut primum credit in convenientem ipsius: quod recipit primum: quod ille quod vere meretur a deo beneficiari eligetur aut omniteret quodcumque convenientem et facere aliquem

vel cōmīteret aliquid hōnoriē dei: et forte hoc est q̄ fra  
ter Tho. intelligit: q̄ licet actus meritorius nō adequaſ  
ſorāliter ipſi p̄mio in valoře: adequaſ tñ ei aliquo mō  
vtaſt: ſicut etiā in v̄tute ſemis cōtinet aīal pfectu: q̄ ē  
nobilis formaliſ ipſo ſemie: ſic etiā volūtas: q̄ quis vel  
let exponere qdciq̄ cratū p̄ honore dei per ipſaz etiāz  
beatitudineſ iſto modo adequaſt b̄titudinē: nec hoc eſt  
cōtrariū ei qđ dictū eſt ſupra: q̄ meritu de p̄digno d̄z  
ex ſua ſp̄e equari premio: q̄ hoc nō intelligit ſic: q̄ fm  
ſuas rōnes ſpecificas equalē nobilitatez b̄eant: ſz q̄ ex  
nā ſua: ſ. et hoc q̄ ſunt tales habēt talē equalitatē in vo  
lore in ordine ad honoriē dei et cōmodū recipiēntis pre  
miū: mō quo ex nā rei in ordine tñ ad indigentiaz hois  
diceret aliqua mensura bladi valere ynū bouē: et ſic p̄  
ad dubia permitta. Ad rōne iu ſuoppositū dōm: q̄ illa  
rō petit difficultatē ynā: ſ. vtrū ſit ponere v̄tutes mora  
les infuſas: ſuſtinēdo aut̄ q̄ ſint v̄tutes morales infu  
ſe: dico ad argumētū quo obyicit hōboc: q̄ b̄erent ſiles  
actus tñ acquisitos: q̄ hoc b̄z veritatē quantū ad act⁹  
exteriorēs: qui ſunt iejunare: vel morte ſuſtinere: p̄taliſ  
quid taleſtū quantū ad actus interiores nō oꝝ q̄ b̄eant  
ſimiles actus: q̄ Imperiū fidei et charitatis aliter habēt  
monere timores et audacias et ipſas cōcupiſcentias quā  
imperiū dictaminis rōnis nālis: et in ordine ad aliuz ſi  
nem. Dato etiā q̄ b̄erent ſiles actus interiores et ex  
teriorēs: adhuc nō ſcḡ gn ſit ponere v̄tutes morales i  
fuſas: q̄bus appetitus diſponat ad hoc q̄ ſit mobilis et  
tali mouēte: ſ. a rōne et volūtate pfectis fide et charitate:  
nā l̄z idē calor ſp̄e poſſit fieri plurimē et motū et ignē cale  
facienteſ: tñ alia diſpo regriſ in boie ad hoc: q̄ mobile  
moueat ad calorē ab hoc motore vel ab illo: ſicut etiā  
ponit q̄ alia diſpo requiriſ in boie ad hoc: q̄ ſit b̄z mo  
bilis ab iſtinctu ſp̄is ſci: et ad hoc q̄ ſit mobilis a rōne  
et volūtate perfectis fide et charitate: ponēdo et q̄ non  
ſint v̄tutes morales in fuſe adhuc d̄r ad illā rōnem: q̄  
nō eſt ſiliſ neceſſitas reſpcceti v̄tutū moraliū in fuſarū:  
ſic respectu theologicap: nā valor meriti pſiſſit ſimpler  
et p̄ncipaliter in actu v̄tutū theologicānū: et ſau valorē nō  
habēt ab aliquo alio actu imperante illos: ſed ab obo: et  
in ordine ad honore dei: mō quo dictū eſt: ſed actus v̄t  
utū moraliū h̄n̄t valorē ab alio actu imperante: q̄ nō  
h̄n̄t ſufficientē valorēniſ in quaſtū iperant a charitate:  
et iō nō eſt ſimiliſ neceſſitas habēdi v̄tutes ſuſas mo  
rals: et habendi theologicas infuſas. Qđ. V.



**A**lito querebas; ytrum sapia sit  
vnus habitus formalis; et  
arguit; q; sic; q; vnitas obi formalis ar-  
guit vnū habituz formalis. sed sapientia  
bz vnū obm forale. lens fm q; ens fm  
**C**ontra. Auicen. ergo tc.

illud: q̄ cōplectit̄ duos  
habitūs: nō est ȳnus habitus formalis. s̄ sapia cōplecti-  
tur intellectū & sciām: vt p̄ p̄ per ph̄m & ethicoꝝ. ḡ r̄.  
**C** Et q̄ r̄ūdēs dicebat: q̄ sapia p̄p̄ dicta est ȳnus habi-  
tus formalis: de qua non intelligit ph̄s. & ethicoꝝ: argue-  
bat cōtra: q̄ sapia p̄p̄ssime dicta est habitus theolo-  
gie. sed theologia non est ȳnus habitus formalis. Illud  
enī q̄ h̄z oba diuersarū rōnū formaliū: quoꝝ virūq; p̄  
se respicit: nō ē ȳnus habitus: sed theologia est būiūsmōi;  
q̄ est de opabili a nobis: & de nō opabili a nobis. ḡ r̄.  
**C** D. in sc̄ientijs nālibus prouisiū est nobis de dupli-  
ci habitu: uno speculatiuo: talio pratico. ergo & in sc̄ia  
supernaturali: cuiusmodi est theologia. sed habitus spe-  
culatiuus nō est praticus: nec econuerso. ergo theolo-  
gia non est ȳnus habitus.

## Quolibetti

**Ad evidentiā** huius qōnis factēdā sunt  
quattuor. Primo p̄mittē  
da sunt aliq̄ p̄tinentia ad vnitatē cuiuslibz scie. Scđo  
oñdēdū est: qđ oñ diversimode bñt cōnecti in scientiis  
humanitatis inuentis opabilitia: et speculabilitia: et in theo<sup>3</sup>.  
Tertio oñdere itēdo theo<sup>3</sup> et scia: et speculabilitib: et  
opabilitib. Quarto adducā rōnes: qđ sūt in ḥriū: et soluā.

Primum art.

**Quantum** ad p̄mū suppono: qđ ad vnitatē scie,  
rīf vnitatis rōnis formalis obi adequatia habitū scie: qđ  
obis habitus bñ aliquid p̄ se p̄mū obm̄ sibi adequatuz: ita  
qđ tale obm̄ nō excedit habitū: nec habitus excedit vir-  
tualē cōtinētiā talis obi formalis: dico aut̄ virtualem  
cōtinētiā formalis obi: qđ lī habitus scie se extēdat ad cō-  
siderādū aliquid diuerſuz a suo formalib: obi: qđ tñ nō ex-  
cedit ad p̄siderādū aliquid niss inquātū bñ attributionē:  
et cōexionē in sua cognoscibilitate ad suū p̄mū: et for-  
e obm̄: pro tāto dñ nō excedere cōtinētiā virtualē sui pri-  
mi et per se obiecti. Et ex hoc accipio: qđ illa scia: que con-  
siderat aliqđ p̄mū: qđ se obm̄: bñ considerare oia illa: qđ  
in sua cognoscibilitate bñt cōexionē: et dependentia ad  
rōnē sui p̄mū et per se obi: qđ illa que bñt adiuvicez cōne-  
xionē: et dependentia opz: et reducant ad aliquod vnu: in  
qd bñt talē cōexionē: et iō illa: que in sua cognoscibili-  
tate vñ scibilitate bñt cōexionē: et dependentia ad  
talā debet reduci ad eandē scia: cū illo: nec refert vñ  
illa ambo. s. id: qđ reducī: et id ad: qđ fit reducī sūt spe-  
culabilitia: vel vnu speculabile: et aliquid opabile: qđ talis di-  
uersitas nibil facit ad p̄positū: sed sufficit: qđ siue sūt spe-  
culabile siue opabile: qđ bēat cōexionē in sua scibilita-  
te ad rōnē formalē ipsius obi p̄mū: et p̄ se mediate: vel i-  
mediate: sed verū est: qđ hoies magis admirant cōne-  
xionē speculabilitū et opabilitū in scibilitate qđ cōexionē  
speculabilitū adiuvicez: vel opabilitū adiuvicez: et bñ est:  
qđ in obis sciarū humanitatis inuenta: nō iuenit talis  
cōexionē iter speculabile et opabile: et cā diceſ statiz: et bñ  
sufficiat de primo.

Scđo art.

**Quantum** ad scđm scindū est: qđ de cōexionē  
opabilitū ad speculabilitia alr̄ ē in  
scientiis humanitatis inuentis: et alr̄ in theo<sup>3</sup>: qđ in scientiis  
humanitatis nō determinat de aliquo obo p̄io et  
per se: ad cuius rōnē formalē opabilitia et opabilitia sunt  
bēant p̄ se cōexionē ad cognitionē speculabilitū. Lulus  
rō est: qđ in scientiis speculatiuīs humanitatis inuentis  
obm̄ est aliquid speculabile: puta ens in eo qđ ens: vel mo-  
bile in eo: qđ mobile: et sic de alijs: nūc aut̄ nullū specula-  
bile est rō fm̄ sūt rōnē vñem vñose operādi: nibil enī  
est dictū: qđ aliquid aliquid agat: puta qđ abstineat: vel forti-  
ter agat p̄p̄ ens in eo qđ ens: vel p̄p̄ mobile in eo qđ mo-  
bile: p̄p̄ qđ nō est ibi talis cōexionē in scibilitate iter spe-  
culabile et opabile: sed iter sciā: vñ cognitionē specula-  
bilitis et opabilitis vñose est bñ talis cōexionē in scibilita-  
te in scientiis humanitatis inuentis: nā p̄hi posuerūt bñ vñ  
vñose: p̄ qđ sedat passiones ordinari ad speculatiōnēs  
oboz speculabilitū sicut ad finē: et p̄p̄ bñ fm̄ ipsos p̄tem  
platio vñtatis de talibus speculabilitib: est rō: qđ re alijs  
debeat vñose villere: et iō fm̄ eos cōreplatio veritatis: et  
opari vñose bñt cōexionēs in sua scibilitate: sed sic  
opari et obm̄ cōreplationis nō bñ talē connexionē: et qđ  
scia cōsiderās de aliquo obo formali nō se bñ extēdere  
ad illa: que p̄nt h̄re attributionē ad ipaz cognitē actuale:  
vñl vñtualē: et ad illa tñ: qđ bñt attributionē ad obm̄ for-  
male cognitū: iō nō iuenit aliquid scia humanitatis inuenta: qđ  
considēret de speculabiliti et opabili. Sed qđ opabile  
loquēdo de operibus vñtutū ordinat ad ipaz specu-

## Questio

lationē sicut ad finē: et bñ cōexionē ad ipaz cōtempla-  
tionē in sua scibilitate: iō bñ iuentis scia humanitatis in  
uenta: que tractat de opabili vñoso: et de habitibus cō-  
replatiuīs: sicut p̄ in libz ethico, ubi p̄bs agit de vñtū  
bus moralib: et de intellectualib: nō solum practicis  
sicut est prudētia: s̄ etiā de speculatiōnē: sicut est sapia.

**In** theologia aut̄ opposito mō se bñ: nā ipm̄ obm̄ spe-  
culabile. s. deus in eo qđ deus est p̄ncipalis rō bñ virtuo-  
se operādi. Itē dato: qđ nullū aliud cōmodū sequeret et  
quantū ad speculationē vie: et qđtū ad speculationē p̄rie  
adbuc pp̄ deū ipsuz est bene operādi: et qđtū cōteplā-  
tio vie: vel p̄sē possit aliquo mō eē rō bene operādi in-  
quātū bñ opari p̄t aliquo mō valere ad vtrūq: vel p̄  
modū clarificatiō intellectū: vel per moduz meriti: tñ rō  
p̄ncipalis bñ opandi est ipse deus fm̄ se: vñ qđ cognosce-  
ret bñ opari vt ordinabile tñ ad p̄replationē hanc vel  
illā nō h̄ret noticiā qđ theologus dñ h̄re de bene opari:  
qđ ignoraret rōnē p̄ncipalē bñ opandi qđ theologus  
cōsiderat: vnde talis quantū ad p̄siderationē: qđ tradit  
theologus eēt ignorās: et nibil refert: vñrūz dcūs fm̄ qđ  
deus sit ratio bene operādi: vel fm̄ qđ creator: vel re-  
demptor: qđ etiā iste rōnes sūt speculabiles a nobis: vñ  
rō p̄ncipalē bñ opandi: ad quā opari habz ordinari est  
deus quantū ad aliquā rōnē: que est a nobis speculabi-  
lis. **Quia** ḡ rō bene operādi p̄ncipalis in theologia  
nō est ipsa cōsideratio obi speculabilitis: imo ipz obz spe-  
culabile. s. deus quo ignoto bñ opari est ignotū qđtū ad  
noticiā qđ theologus dñ h̄re: ideo bene et virtuose opera-  
ri prout theologus de eo cōsiderat: bñ cōexionē: et de-  
pendentia in sua scibilitate ad ipsuz obm̄ theologie: ita  
qđ de qđ est obiectū theologie est rō p̄ncipalis cognoscē  
di ipsa opabilitia practice: quiscūq; enī nouit deū vt theo-  
logus debet nosse de seipso: qđ ipse debeat bene opari p̄  
pter deū: et hoc sufficiat de scđo.

**Quantum** ad tertium suppono: qđ qđ mota fue-  
rit de sapia: vñrū sit vñbñbitus: mibñ  
tñ vñ qđ magis sūt introducta pp̄ sapiaz: qđ p̄p̄  
metaphysica: qđ cōiter oēs tenet metaphysicā eē sciam  
vnā: et eyni obi formalis: et iō hoc supposito itēdo ostē-  
dere: qđ theologia: que est tā de speculabiliti: qđ de opabi-  
li est vna scia: et ad hoc adduco duas rōnes. **Prima**  
est talis: eadē scia bñ tractare de aliquo formalī: et p̄p̄  
se obo: et de bñtib: cōexionē ad ipsuz in sua scibilitate:  
sed speculabile: qđ est deus: et opabilitia: de qđtū trac-  
tare theo<sup>3</sup> sunt huius: ḡ t̄c. maior p̄ ex p̄mo articulo. mi. vñ  
p̄p̄ ex scđo: maiorē enī dependentia vñ h̄re bñ opari in  
sua scibilitate ad deū: qđ motus ad formā ad motū ad lo-  
cū: qđ magis deus est ratio bene operādi: qđ motus lo-  
calis sit ratio motus ad formā: et lō habet<sup>3</sup> theologicus  
nō plus plurifacē ex eo: qđ tractat de speculabiliti: et opa-  
bili: qđ plurifacē p̄hia nālis ex hoc: qđ tractat de mo-  
bili ad locū: et de mobili ad formā: imo minus qđliscūq;  
sit illa vñtatis: que requirēt ad vñtate scie. **Sed** ra-  
tio talis est: bene et virtuose operari habet maiorem cō-  
exionē ad deū in sua scibilitate: prout theologus habz  
de eis considerare qđ bēat fm̄ qđ p̄bs bñ de eis cōsider-  
rare ad speculatiōnē: vel ad habitus speculatiōnēs. s̄ in  
scientiis humanitatis inuentis eadem scientia cōsiderat  
virtuose opari: siue virtutes morales et habitus specula-  
tiōnēs: qui sunt virtutes intellectuales. ergo t̄c. mi. patet  
qđ de vñtis tractat p̄bs in lib. ethicoz. ma. etiā p̄z: qđ  
deus est magis ratio bene operādi: qđ quecūq; conte-  
platio. **Nunc** quarto ponendē sunt rationēs contra  
premissā et soluēnde: solent autē adduci iō p̄misā gnq̄  
rōnes: quarū p̄ma talis est: in ipole est eandem scientiā

Terminus art.

et de diversis obtis formalib' pñ': ita qd de vtroqz tractat pñcipalr: qz eiusd habitus nō sunt diversa obiecta pñcipalia. s3 theo<sup>o</sup> tractat de deo pñ': qz nō tractat de opabilib' pñ'. g r̄. ma. ē manifesta. ini. pbae dnp': qz tū ad hoc: qd dicit: qd theo<sup>o</sup> tractat de opabilib' pñ': qz tractat de deo pñ' oēs cedut: p pbae sic. Illud considerat a theo<sup>o</sup> pñ': qd considerat ab eo: circucripta qz cunqz alia consideratiōe. s3 theologus bz considerare bñ opari circucripta consideratiōe cuiuscum spe<sup>16</sup>: qz dato: qd theologus nō considereret qz cunqz speculabilia in diuinis: adhuc consideraret opabiliā pp vitā eternā bñdā. Juxta illud Mathet: si vis ad vitā igredi serua mādata. g r̄. C 2<sup>o</sup> scī: nō insinus hz theolog<sup>o</sup> considerare opabilia ciuitatil xpiane: qz phs opabilia ciuitatil hūane: sed in scientiis physiciis est aliq scīa: qz considerat de opabilibus pñ': qz sic de pñcipali obo. g r̄. C Scīa rō talis est: si opavirto sa: de gb<sup>o</sup> tractat theologla ordinaren tū ad cōseplationē: ita qd ad nībilalīud valeret nisi ad serenadū ocullū metis pp speculatōez vie: tūc opabilia nō considerare tur a theologo: nec opteret: qd alia scīa tractaret de speculabili: qd est deus: qd de opabilib' serenatisbus mentez in ordine ad tale speculatiōne: sed predicta opabilia nō ordinant solū ad predictā speculatiōne: imo ordinantur pñcipalr ad vitā eternā. g alia scīa est de pdictis opabilibus quā illa: qz considerat speculabilia diuina. C 3<sup>o</sup> rō format scīa qd gbusdā: nō minus bñ prouisuz est ciuitatis ei xpiane qz ciuitatil hūane: sed in ciuitate hūana habent diverse scīe de spe<sup>17</sup> et opab<sup>18</sup>. g r̄. C Quarta rō est hōnē pōnis: z est talis: tu dicas: qd de deo et opab<sup>19</sup> ē vna si: qz opal<sup>20</sup> hñt attributionē ad deū. s3 oia habet attributionē ad deū. g fm hoc theo<sup>o</sup> nō magis deberet determinare bñ opab<sup>21</sup> qz de gbuscūqz alys: pura deplātis: vel aialibus: yl gbuscūqz alys. C Quito ad idē sic: cōstat: qd oēs virtentes hñt attributionē ad hoiez: s3 fm se eadē scīa bz tractare de aliquo: qd de hñtibus attributionem ad ipm. g scīa tracran de boie in eo qd hō: hñt tractare de oībus vtrutibus: qd vreē falsoz. g r̄. C Ad primā rōnē dōm: qd aliquā scīaz pñ' considerare de aliq pōt intelligi duplt. Uno mō fm qd considerare pñ' distinguit hñt considerare pacēs: qd loquedo de considerare pñcipalr: maior est falsa: qd eadē scīa pñt isto mō considerare de diversis pñ'. i. nō pacēs: cōstat. n. qd scīa considerat p se de suo p: qd p se obo: qd de hñtibus p se attributionez ad ipsum. Alio mō pōt accipi pñcipalr: pura distinguere hñt scđario: qd tūc dñ pñ' considerat illud: qd est p<sup>m</sup> et p se obz et tūc maior est vā: qz ipole est ee duo pma: qd per se obvynius habitus: qd pñm et p se obv est adequatū ipsi habitui: et cuius cōtinētiā vtrualē mō: qz supra expositū est: habitus nō pōt se extēdere: sed m: in or qz tū ad istam sensum est falsa. s. qd theologus considerat opabilia pñ'. i. vrobin p: qd p se considerat: imo considerat ea: vt hñt connexionē i sua scibilitate ad deū: qd est pñm: qd per se obz. C Ad pñm pbationē: qd adducit ad pbādū illā minore dōm: qd pñcipalr et potissima rō bñ opandi est ipse deus fm se: nō aliqd cōmodū, puenies ex bono ope: qd id considerare bñ opari nō vt ordinabile ad honorez dei et ignorare pñcipalē rōnē bene operādi: qd scire minus pñcipalē: vñ mibi vñ: qd deberet dicere opp<sup>22</sup>. s. qd si nullū pñm expectaref: adhuc theolog<sup>o</sup> considerans deo deo fm qd deberet considerare bñ opari in ordine ad honore dei. In alio et deficit illa pbatio: qd theologus nō considerat vitā eternā nīsi in ordine ad speculabile: qd ē deus. C Ad scīam pbationē dōm: qd theologus pse, tūc considerat operabiliā qz phs: nec tm opz: qd theologus hñt aliquā scīam de opabili: vt de p: qd per se obv:

qz licet illud: qd cōsiderat in aliqua scīa p: qd per se persecius est: qz illud qd considerat scđario in eadē scīa: nō bñ tñ phibet cōsiderationē scđariā de aliquo in scīa emūnente esse perfectiore pma: qd pñcipali cōsideratione: qd possit esse de eodē in scīa inferiori: et iōlicet opabile non sit p: qd per se obv theo<sup>o</sup>: sicut est p: qd per se obv lib. ethi. tñ consideratio theologi de opabili est perfectior qz cōsideratio lib. ethicoz. C Lauta aut quare in scīeius bñs nītus inentis nō iuēlūt aliq: que hñat speculabile pro pmo: qd per se obo: qd considerat de bñ opari: dicta est supra ostensuz est: qd nō est sita cā in theo<sup>o</sup>. C Ad scīas rōnē dōm: qd deberet excludere opp<sup>23</sup>: qd sita eēt: qd bene opari ordinare tū ad speculatōez vit: ita qd hñt attritionē ad cognitionē deit: qd nō ad deū ipz: tūc sequetur: qd scīa considerat de bñ opari: qd vñitas scīe nō attēdīs penes attributionē ad cogñē oblecti: qz penes attributionē ad obv cognituz: et iō vñ mibi: qd si opal<sup>24</sup> considerat tū in theo<sup>o</sup>: vt bz attributiōne ad cogñē deit: qd nō ad ipz deū: qd scīa: que considerat de deo: nō hñt de opabili considerare: sicut in scīeius hu manis: scīa: que considerat de aliquo spe<sup>25</sup>: nō considerat de bñ opari: qz fm phos bñ opari ordinat ad speculatiōne. C Dōm est g: qd theolog<sup>o</sup> considerat de deo p ean dē scīam considerat de bñ opari nō pp attributionē quā hñt bñ opari ad cogñē deit: sed pp attributionē: quā bz ad ipm deū: qd est pñcipalr rō bñ opandi. C Ad tertiu dōm: qd illa forma arguedi vñ hz aliquā apparentiaz: qd si xpianis melius pñsuz est de cognitionē spe<sup>26</sup>: et opabiliti: qz phs: non opz qd si phs hñt de his diuersas scīas: qd xpiani hñt et diuersas scīas de eisde: imo ex hoc: qd xpiani hñt perfecta cognitionē de vtrqz: p vñā scīaz ē melius pñsuz eis qz illis: qui nō bñ hñt pfecta cognitionē de eis: nīl p diuersas scīas. C Ad quartu dōz: qd oia: qz sūt: hñt attributionē ad deū: vñ qz qz hñt pfecta cognitionē de deo in eo qd bñ hñt cogñē de oib<sup>27</sup>: iter illa tū: que attributionē hñt in sua scībi<sup>28</sup>: et pçprie quantuz ad nos qz tū ad alia: qd sunt magis necessaria: et iō magi considerant a theologo qz alia: et iter sita est vñū bñ opari. C Ad 5<sup>o</sup> dōz: qd vñtutes nō hñt silem attributionem ad hoiez: sicut ad deū: nō bz sit ille: qd vñtute vñuo se ad essentiā tñ: et nām bois nō segt neccio bñ vñttere: qz ad ipm cōsequē apñludo bñ vñtēdi: nā etiā bois nō ē ita per se rō bñ operādi: sicut de<sup>29</sup>: nā pñcipalr rō bene operādi nō est qz qz bñ per se accep<sup>30</sup>: sed dōcū fm se ē pñcipalr ratio bene operādi: vnde bene operari habet maiorem connexionem ad denim fm qd deus: qz vñtutes ad hominē fm qd homo. Item nulla scientia est: que habeat pro primo: qd per se obiecto hominem in eo qd homo: et forte sit esset aliqua talis scītia haberet tractare de omnibus vtrutibus: quare autem non babes mus talem scientiaz non pertinet ad presens negotiū. Illud autē: qd introducit de theologia humanitus iuēta: scīz de metaphysica: nō credo fuisse de pñcipali in tione querentis: qd credo qōnem fuisse motam propter theologiā nostrā: nam metaphysica supponit eēvna scītia ex vñtate formalis obiecti sicut: et alie scītiae. C Qd autem adducit in contrariū: qd comprehendit duos habitus: scīz intellectū: qui est habitus pñcipioz: et scientiā: que est habitus cōclusionis. C Hoc soluitur tribus modis. Uno modo: qd sapientia non sit essentiāl scīa et intellectus: vel quidā habitus cōpositus ex eis: qz qz vtrqz habitus regri: sic tñ: qd ipsa est vñus illoz habitū essentiāl: s. scīa: et aliū requirit vt adiunctionū: et presuppositum. Iste autem modus soluēdi non videtur mibi satū facere: qz isto modo oīs scientia cōprehendit

Bñ opari  
phos ordinat  
ad speculatiōne pmo  
bñ vñtēdi Rū  
roys. 7. pby.  
cōmen. 20. et  
tertio. 26.

Scīam aliquā  
pñcipalr de ali  
quo dñp̄t fe  
uendit.

## Quolibetti

habitū virūq; s. sciaz et intellectū: qz ois scia pslupponi necessario habitū pncipioz; ex gbus demfr; vñ b non est ppril sapie. **C** Alio mō soluit sic: qz sapia dñ cōprie bēdere sciaz et intellectū: qz respectu pmoz pncipioz; ex gbus pcedit sapia nō requiriſ alig̃ habitus nissola po' itelleciua: z iō dñ sapia scia et itells: qz ipsa: qz eēntialis est ipsa scia: qz est habitus hñuz; dñ esse intell̄s eo qz nullū aliū habitū pslupponi: iperadditū po' itelleciue sicut pslupponi alse ptiuare scie: quoz p̄n⁹ regunt aliquē habitū supadditū ipsi po' itelleciue: qz dñ habitus p̄n⁹. Iste ēt modus non vñ satissfacere p̄: qz posito qz ita eset: sicut ponūt quātū ad hoc: qz habitus p̄mōz p̄n⁹ nibil addit sup po' itelleciua: z habitus alioz p̄n⁹ ad dit: tñ sicut illi habitus p̄n⁹ se bērent ad ipsas scias als a me⁹: ita ēt potētia itelleciua: qz dñ habitus p̄mōz p̄n⁹ ciploz se haberet ad metaphysicā: z aliescīe nō sunt ip̄a scia: z habitus p̄n⁹. qz meta⁹ nō est scia: z po' itelleciua: qz stāte ypoteſi adhuc n̄ vñ: qz sapia. s. meta⁹ sit scia et intells. **C** Scđo: qz nō oēs cōcedit: qz habitus p̄mōrū p̄n⁹ nibil addat iñz po' itelleciua selte quātū ad illos: qui ponūt sp̄es differētes obactu itelligēdi. Tertio qz nō vñ: qz in scia po' itelleciua sufficiat sine habitu respectu p̄mōz p̄n⁹: qn etiā ipsi po' itelleciua sine quocuq; habitu supaddito sufficiat respectu p̄n⁹ aliaz sciaz: que statim occurruit itelleciui: sicut motu ēt: z sic multa alia: que sunt p̄ma p̄n⁹ in mathematicie: z in scia nāli. **C** Tertio inō soluit illa rō: qñ dñ: qz sapia est scia et itells: qz hoc nō itell̄r ex pte cognoscibiliu: qz s. me⁹ nō solū p̄siderat ea: qz ex pncipib⁹ p̄cludunt. sed ēt ipsa p̄n⁹: z alr̄ respicit ea metaphysic⁹: nā talia p̄n⁹ p̄tinet ad itell̄m: qz dñ habitus p̄n⁹ p̄t fm se occurruit itellecius vt vñ absq; q̄cūq; lnquisitione. sed meta⁹ cōsiderat ea alr̄: z hoc dupl̄r. Uno mō vñ hñne pbata: nā meta⁹ talia p̄n⁹ pbat: puit p̄nt pbari. s. a posteriori. Alio mō considerat me⁹ talia p̄n⁹: vt subin: de quo aliq; pbant. pbat eni meta⁹ de istis pncipijs: qz sunt ita nota: qz opposita eoꝝ nō p̄nt mente cōcipi: qz q̄cūq; oꝝ dicat: qz sicut ibi p̄bat: h̄rie opiones iessent eidē: sic qz sequēdo isti modū: qui soluit placet mibi: vñ mibi: qz intērio p̄hi sit: qz sapia. scz meta⁹ est scia et intells: accipiendo ita ex parte cognoscibiliu: qz scz cōsiderat vñraq; obiecta: vt dictū est: nō aut ex parte habitu: sic sciz p̄ meta⁹ sit tales duo habitus: vel aligd xpositū ex eis: p̄ b p̄z ad oba. Q. VI.



**E**xto querit: vñ intellexit via cognoscibiliu: qz cognoscendū absq; hoc: qz abstrahatur a sensibus: z videſ qz sic: qz plus distat intellectus a sensu qz imaginatio. sed fz p̄h̄m i de sōno et vigilia. imaginatio ē in suo actu absq; hoc: qz hō abstrahat a sensu. ergo et intellectus potest esse in quolibet suo actu absq; tali abstractione.

**C**ontra cū venerit qz perfectuz est: enacuabit qz ex parte est fin aplm: sed pfectuz accipit pro visione dei: qz ex parte est pro occupatione circa sensibiliu. qz intellectus viatoris nō pot eleuari ad videndum deū sine abstractione a sensibilibus. **C** Et qz respōdēs tenebat ista p̄t. arguit h̄em tripl̄r. Primo: qz intellectus in via nō intelligit fm qz ipse dicebat nisi ex sensibus. qz nō opz: qz ad intelligentū qdcunq; ab eis abstrahatur. **C** Scđo: qz xp̄ vere fuit viator: z viens sensibus corporis. sed ppter hoc nō spediebas ab itelligēdo diuinā essentia. ergo z. **C** Tertio: qz cognitione ei in pprio genere non impedit visionē nudaz in beatis. ergo nec in viatore cognitionis sensibiliu impedit cognitionem dei.

## Questio

**A**d evidētiam basus qdōla scēdo facere tria. p̄mittā qdā supponē do ea: z° ingrācām illoz sap̄op̄z: z° ex his ridebo ad. q.

**Quācum** pture tenem⁹ paulū fuisse raptūyſq;

p̄m⁹ art.

ad visionē eētē diuine tenet etiā: qz tūc fuit abstract⁹ a sensibus: sic qz p̄tūc non vtebat virib⁹ sensitivis: z hoc accipit ex illo vñbo: qd dñ qd tūc nesciuit: vñfuerit in corpore: an extra corpus: certissima etiā fide tenetius: qz xp̄ fm aiām fuit pfectissimus cōprehēsor videndo deū per essentiā: z fruendo eo: z fuit s̄l cum hoc viator vñtis virib⁹ sensitivis: sicut ali⁹ boles: z ista tria sunt vera. **C** Experimēto etiā z stat nobis: qz qñ aia est mul̄tu intenta circa aliquā opationē ipedit in alys opatioz: nibus: vel saltē quon̄ tu ad hoc: qz minus pfecte p̄t alia opationes exercere: sic p̄z: qz ille galigd fortiter imagi- nat ipedit ab opatione sensus extētoris: z vñbemēs applicatio ad opationes itelleciuales ipedit opationes nutritiue: z ēt opationes vñfū sensitivaz: n̄fisi quātū sensitivae deseruit itelleciue: suppono qz ita sic certa vel ex fide: vel auētate sacre scripture: vel expimento: hoc sit dictum de primo.

Juris illud  
phi in libro d  
lensa et sensa  
to ad alia for  
ueri m̄tē de  
lata sub oclis  
nō videimus.

Scđo art.

**Q**uantum ad scđm sciendū: qz cā q̄re vñ opatio aie: z p̄cipue qñ ad eā multū q̄tē te applicat aia: z ponit cōliter: qz ois po' aie radicant in vna cētē aie: z iō in quib⁹ dā opatio vñi ipedit opationē alterius: z qñc̄ opatio vñi ipedit iūuat aliam per quāndā redundantia: sicut ex imaginatiōe alicuius de lectabilis vigoraf cor: z vñres nutritiue partis. **C** Ed cuius maiorē evidētia sciendū: qz p̄cipue quantū ad illa: que subsunt implo volūtatis: vñres aie vel hō quātū ad tales vñres p̄t moueri a duplii moto: vel a voluntate p̄ impiu⁹ mouente quātū ad exercitū actus ap plicado vel intēlm ad cōsiderandū: vel imaginationē ad imaginandū: vel oculū ad videndū: z sic de ali⁹: vñ ab ipsia obiectis: puta vñlus a coloze: z auditus a sono. In q̄tū ḡ p̄dictē po' mouent̄ a volū⁹ q̄tū ad exercitū actū opatio vñi ipedit opationē alteri⁹: qz vo' nō p̄t itēdere p̄la vt p̄la saltē nō sibi ordinata adinuicem: z iō intērio vo' ipedit ad opationē vñi retrabili ab alia saltē q̄tū ad illa: que nō subordinant̄ adinuicem: secus ēt ēt: si adinuicē subordinant̄. sic ḡ inētio volūtatis ap plicata ad opationē alicui⁹ po' nō solū retrabili ab alia po': vñ ei⁹ opatiōe: verū etiā retrabili totū hōiēz ab opatiōib⁹ aliaz vñlū: z tāto plus q̄tū p̄la itēdit tal opatio: sta qz volūtas vñbemēter applicat̄ aia: in qz talis potētia radicat̄: retrabili ipsaz aiam: z per 2̄s als po' radicatas in ipsa ab opatiōib⁹ aliaz potētia: prout vero dicte potētiae mouent̄ ab obo contingit: qz motio vñlū ipedit motionē alterius: in quātū oēs isti mot̄ vñi sūt p̄mi mobilis: qd est vel aia: vel cōpositū ex corpe et aia: diuersi aut̄ mot̄ circa idē mobile qñc̄ se ipeditū dato: qz iñst illi mobilis fm diuersas rōnes suscepit: sicut motus localis in aqua impedit motū: quo mouet ad similitudines coloru pp eandē cōexionē cōtingit: qz ex vñ potētia sit redundantia in alia in illis: in quib⁹ nō sunt nata se impēdire. sed iūuare: sicut leticia in appetitu sensitiuo iūuat virtutem naturale cordis. sic ergo cōtingit opatiōne potētiae impēdiri vel debilitati: vel lūuari fm quādā redundantia per opatiōne alterius ex causis predictis. **C** Ulterius sciendū: qz vñtē dīna p̄t fieri: qz tale ipeditūtū: vñtalis redūdātia tollat: vñtē vñtē dīna p̄t fieri: vt hō vñbemēter itēt̄ circa opatiōez alicuius potētiae nō spēdias in operatiōibus nōlōrū: p̄t etiā fieri vñtē dīna: qz vñ aia nō fiat redundantia in

**alterā:scit sūmū gaudiū xp̄i de fructuē dei nō redundabat in vires inferiores impediendo:vel diminuēdo dolorē:qui erat in eis:et hoc sufficiat de secūdo.**

**Quantum** ad tertium, scilicet quantum ad solonem quoniam  
qua est: utrum intellectus viatoris possit  
elevaria ad videndum diuinam entitatem: absque hoc: quod abstractio  
bas a sensibilibus: dicitur: quod si est: utrum videtur diuina qualis  
tertius hoc possit fieri: certum est quod sic: et hoc probat ratione fac  
ta de Christo: quod certum est: quod sicut simulus viatoris: et comprehen  
sor videt essentiam dei perfectius quam aliqua creatura vnde  
vidit: et tamen ytebat sensibus: sicut aliis homines. Si autem est  
utrum est cursus eorum talis vite possit fieri sine abstractione  
ne predicta a sensibus: quod alioz videtur diuinam entitatem: ut  
inibi quod non. Et hoc probabilitate potest persuaderi ex primis sic:  
cias multum intenta circa operatione aliqui potest esse iudicatae  
in operationibus aliorum potestiarum quantum ad illas poten  
tias: que illi operationi non subserviantur: nec ad illam ordin  
antur: et quanto plus est intenta: tanto plus impeditur: sed alia vi  
dens nunc essentiam diuinam, in comparatione plus est intenta circa  
operationem illam quam possit esse circa quamcumque operationem naturale:  
et illi operationi in nullo subservient utrue sensibili: nec  
ad ipsas habent ordinem: sed quae una per suauitatem allatae: quod videtur  
quod visio diuina essentie hominem impetrat: et totaliter retrahit  
ab oculis virium sensituarum: nisi tale impedimentum deus tollat: mox  
ex premisis. mihi etiam per quatuor ad utramque partem:  
quod assumitur: quod circa illam visionem est maxima attentione:  
et ad eam nihil facit quamcumque operationem virium sensituarum. **C**onsidera  
contra hoc posset alioz obsecrare: quod quicquid fit in raptu: totum  
fit virtute diuina: sed quod virtute diuina potest fieri: quod vi  
dens essentiam diuinam utrum sensibus: videtur: quod per talam  
visionem non impetrat alioz: quod possit utrum sensibus. **E**t  
ad hoc dico: quod virtute diuina potest in aliquo sensu fieri duo  
effectus: et quicquid potest unum fieri sine alterius modo: dico: quod confer  
re visionem diuine essentiae: et tollere impedimentum sequens: quo  
videt abstrahatur ab oculis virium sensituarum: sicut diversi ef  
fectus sola virtute diuina possunt: et possunt simul fieri: et  
potest etiam unum fieri sine alterius modo. **Q**uando ergo arguitur:  
quod totum quicquid fit in raptu fit virtute diuina: dicendum est:  
quod illud: quod fit in raptu: fit virtute diuina: sed cum duo effec  
ti possint fieri in raptu: ut dictum est: non semper virtus de  
uina se extendit ad utramque effectum: sed ad conserendum  
visionem: et ad tollendum impedimentum sensuum: et tunc  
semper visio est cum predicta abstractione: quando autem vult  
conferre utramque effectum: tunc visio potest esse sine predicta  
abstractione: sicut patuit in Christo: et erit in beatitudine: et sic per  
ad questionem. **A**d primum in oppositum descendit: quod pro  
cedit ab insufficientia: quod non colligitur non est tota causa in  
pedimenti unius potentie per alias: licet hoc requiratur: immo  
cum hoc requiri non subordinari ad unum: quod ille poten  
tia: que sibi subservientur: non impediunt se in suis opera  
tionibus: sed suauant: nunc autem sensus subservient imaginatio  
nem. In illa autem visione nulla vis sensitiva: Alioquin  
confert: ad minorer etiam potest dici: quod iesus imaginatio non sem  
per impetrat sensum: potest enim ita yebemus: quod impetrat alios  
quos sensus saltem illos: qui essent magis remoti ab illo  
imaginabili: in illa autem visione maxima attentione est: et ap  
plicatio: ut dictum est. **A**d secundum dicitur: quod intellectus in via  
nihil intelligit: nisi accipiendo a sensibus loquendo de co  
gnitione naturali: sed loquendo de cognoscitur: qualis est  
in raptu: non est vera: quod talis cognitionis accipiat a sensu.  
**A**d tertium per dictis in principali solone. **A**d 4<sup>m</sup>  
potest dici duplum uno modo: quod ille due cognitioes in his bruis  
aliquem ordinem: et quod una suauat per alias. cognitio rex in  
propria genere per cognitionem rerum in ybo: alioz potest dici: quod sic  
virtute diuina potest fieri: quod in omnibus visionibus essentiae de



Stare vsus sensuum; ita virtute diuisna sit; q̄ ille due cognitiones sunt sit; sic q̄ vna non ipedit alia. Qd. VII.

**E**ptimo q̄ebat: vñz formans  
v̄bum de re p̄is cogni-  
ta p̄ formationē v̄bi pficit in cogñe il-  
li: r̄c̄: r̄arḡ: q̄ sic: q̄z sic se h̄z diffinitio  
ad nomine in declarādo: ita se h̄z noticia  
declaratiua ad noticiā simplicē sed ille:  
q̄ trāfit de noise ad diffōnez pficit in co-  
gnitione. ḡ zille: q̄ de noticia simplici ad declaratinam.

**Contra** q: si formās vbi pficeret in cognitione:  
deus p̄ cū pducat vbi; pficeret i cogne.  
sed hoc est falsum: ḡ t̄c. **C** Ad evidentiā huius qōnis p̄  
dico: q̄ hic nō v̄ mīhi aliq̄ difficultas: qz h̄ nō querit:  
vtrū vbi sit actus itelligēdi; vel aligd dīmersuz ab ipo.  
sed qcqd sit de bochic solū q̄rit: vtrū qn̄ formās vbuз  
formās pficiat ln cogne: z ista qō itelligit de vbo nro:  
z in h̄ nō v̄ mīhi dubiū: qz s̄ ita est; vi qdā ponūt: q̄ ln  
oi acta itelligendi sit formatio vbi; v̄ mībinēce: q̄ for-  
mās vbi vel fiat de nō itelligēte itelligēs; vel de min⁹  
itelligēte magis itelligēs: h̄ qdlibz istoz ē pficere ln co-  
gnitione. ḡ t̄c. ma. pba: qz si in oi actu itelligēdi forat  
vbi: ita q̄ nullus act⁹ itelligēdi possit eē sine foratione  
vbi: certū est: q̄ qn̄ in p̄ actu itelligēdi forat vbuз: fit de  
nō itelligēte itelligēs: habito aut̄ p̄ actu itelligēdi: q̄ ali-  
qd obm̄ itelligi. h̄ vteri⁹ de illo obo forat vbuз: h̄ fits  
ad h̄: q̄ illō min⁹ exp̄sse z d̄termi⁹ cognitū. exp̄sse z d̄ter-  
minate cognoscat: aliogn frustra foraret vbi: si forato  
vbo in nullo plus manifestaret obz cognitū q̄ p̄s: cū  
foratio vbi ordine ad manifestādū. h̄ pccdere de zsu-  
la cogne ad exp̄ssaz determinata: est fieri de min⁹ itellū  
gēte magis itelligēs. ḡ t̄c. mi. at̄ pdicte rōnis de se patz.  
**C** Ad rōnē i opp⁹ dōm: q̄ plus est de dissilitudine iter  
vbi dinū z n̄m q̄ de silitudine. vñ nō opz: q̄ si apud  
nos formās vbi pficiat itelligēdo: q̄ ita sit de vbo dñi  
no: q̄ nō ordinaf ad aliquē finē ex se: ibi. n. ē vñ act⁹ in  
telligēdicōpletissim⁹ z pfectissim⁹: q̄ ē ab yno in aliū p̄  
modū itells: qcūq̄ mō h̄ itelligat. Itē act⁹ itelligēdi ē  
eque perfectus in vtrōqz: in nobis autem non sic habbz  
verbum propter nostrā īmperfectionē. Qō. VIII.



**E**t alio q̄ rebaſ: vix ſubā cogſcāt  
a nob̄ p̄ ppaz sp̄z: t̄ v̄ p̄  
ſic: q̄ eadē ſūt p̄n̄ eendi t̄ cogſcēdi. ſed  
ſuba b̄z eē p̄ ppaz sp̄z, ḡ t̄ cogſci. **L**ō  
tra. ſuba cogſcīt mediatē ipreſſiōe ſcā i  
ſenſu: q̄ nibillē i ſitellecū: qd̄ p̄ua nō ſue  
rit in ſenſu: ſed in ſenſu ſuba nō facit pro  
p̄ua sp̄z: q̄ ſuba n̄ i ſp̄ibl: n̄iſ p̄ accī: ḡ t̄. **E**t q̄ di  
cebaſ: ḡ ſp̄s i ſan̄ mouet itell̄z i v̄tute ſubē: argr̄ ſ b̄:  
q̄ illa v̄: aut eēt ſuba: aut accīs: ſi ē accīs: tūc nō poter  
it illa ſp̄s mouere itell̄z p̄ talē v̄tutē plus q̄ p̄ ſeipſaz.  
**S**i at illa v̄t̄ eēt ſuba: tūc ſeq̄ret: ḡ ſuba ſmeſe moueret  
itell̄m: t̄ ſe cogſcēt p̄ ſp̄em p̄p̄ia. **I**te q̄ dicebaſ: ḡ  
cū q̄rif̄: vtrū ſuba cognoscat p̄ p̄p̄ia ſp̄em, p̄ p̄ot dicer  
habitudinē p̄ncipy cognoscēdi: t̄ ſic nō cognoscit p̄ p̄  
p̄ia ſp̄em: yel habitudinē obtr̄. ſic cogſcīt p̄ p̄p̄ia ſp̄z,  
**C**ontra illa argr̄: ſp̄ ſp̄m ſic: plus diſlat obz a po  
tētia cogſcītina q̄ p̄n̄ cognoscēdi: cū ſit  
mediū iterpo<sup>3</sup> t̄ obz. ſz aliq̄n̄ t̄git ḡ itells t̄ ſitellecū  
ſūt idē realr̄: ſic āgelus t̄ ſaia itelligūt ſeip̄a. ḡ t̄ ſp̄s illa  
q̄ est p̄n̄ illi<sup>4</sup> cognis erit p̄p̄aiſp̄i<sup>5</sup> obtr̄: t̄ ſic ſuba taſc̄ q̄  
gnoscet p̄ ppaz sp̄z: ponedo q̄ly p̄. dicat habitudinē p̄n̄  
cipy cogſcēdi. **L**ōtra z<sup>6</sup> argr̄: q̄ b̄z Alui. v̄x est obz  
itells: z v̄x ē i ſitellecū ſorālr̄. ḡ ſi ly p̄. dicat habitudinē  
obtr̄. ſubſtātia obſeſtū non cognoscēret p̄ p̄p̄ia ſp̄z.

## Quolibeti

**Ad evidentiā** busus qōnis intendo face  
r. q̄tuo. Pr̄mū est dare  
intellectū qōnis. Sc̄d̄ est ponere p̄nē; quā itēdo t̄ per  
suadere eā. Tertiū ē ostendere aliquo mō: q̄ suba cognos-  
cāt a nobis. Quartū est ponere qdā: q̄ vident̄ eē t̄ cō-  
munem intentionem t̄ ea soluere.

**Quantum** ad p̄mū cū q̄rif vtrū suba cognosca-  
tur per ppriā spēm. Dōm: q̄ sicut in  
disputatione ante fuit tactū dupl̄r p̄t intelligi: q̄ suba  
cognoscāt p̄ ppriā spēm. Vno mō ex pte oblecti cogniti:  
vt sensus qōnis sit q̄rere. vtrū suba intelligat p̄ ppriam  
spēm. I. quantū ad nām suā specificā t̄ qdditatiā: t̄ q̄tū  
ad hoc supponat ad p̄mū: q̄ isto mō nō possum⁹ intel-  
ligere subam aliquā per ppriā spēm. I. q̄tū ad suā ppaz  
nāz mō: quo ifra exponer. Alio mō p̄t intelligi q̄ ex p̄-  
te ipsius intelligēti: vt sit sensus: vtrū suba intelligat p̄  
ppaz spēm formalr in intellectū exītē: t̄ qr̄ quidam po-  
nit in intellectu spēs intelligibiles differētes re ab actu  
st̄ intelligēti: qdā nō. Intētio qōnis nō est querere: vtrū  
sit ponere tales spēs. sed vt mibi v̄r intentio qōnis est.  
vtrū idē q̄ imprimit a rebus intellectū p̄: t̄ immediate: si-  
tē sit spēs differētes ab actu intelligēti: siue sit actus intel-  
ligēti sit immediate similitudinē occurrat intellectū: an-  
ita sit: q̄ illud: q̄ p̄mo occurrat intellectū: si situdo ali-  
cuius accidēti: ita q̄ illud: q̄ occurrat intellectū nō  
dereb̄: sit aliq̄ accidēti: t̄ v̄ter⁹ per illud: siue p̄ vñū: siue  
p̄ multa veniamus in cognitionē sube: hūc suppono  
esse intellectū qōnis: t̄ hoc sit dicitū de primo.

Art. p̄mū.

Substantia in  
telligi p̄ ppaz  
loq̄ dupl̄r p̄t  
intelligi.

Credo articula.

Suba dupl̄r  
p̄t nobis ed  
vora.

**Quantum** autē ad scdm: sciendū: q̄ cū intelle-  
ctus qōnis sit q̄rere: vtrū illud: q̄ p̄  
sp̄imis intellectū: sit imediata similitudo sube ducēs im-  
mediate incognitionē eius: tota v̄s qōnis est: vtrū suba sit  
q̄ p̄mo occurrat intellectū nostro: v̄l ita sit q̄ principiū  
q̄ occurrit intellectū nostro sit accidēti: p̄ q̄ accidēs  
inotescat suba. Mibi aut̄ vide t̄: q̄ quo ad nos accidēs  
est p̄us notū quā suba: t̄ suba nobis inotescit p̄ aliq̄ acci-  
dēti p̄us nota. Ad cuius evidentiā sciendū: q̄ suba  
dupl̄r p̄t nobis eē nota. sc̄z v̄l q̄tū ad rationē genera-  
lē sube: que est esse ens non in alio p̄ inherētiā: v̄l quā-  
tū ad ipsaz nām rei: in qua talis rō fundat̄: puta quātū  
ad nām lapidis v̄l ligni: sic et accidēt p̄ nob̄ inotescere  
v̄l q̄tū ad rōnē gnālē accidēti: q̄ est eē ens inherēti: v̄l  
quātū ad nām: in qua talis rō fundat̄: p̄ta albi: v̄l  
nigrū. Modo dico: q̄ mibi v̄r: q̄ suba v̄troḡ mō inot-  
escit nobis ex aliquo accidēte p̄us noto quo ad nos. Et  
p̄mo oñdo: q̄ suba quātū ad rōnē gnālē sube: que est  
esse ens nō inherēti: nō sit p̄mū: q̄ occurrit intellectū no-  
stro: ppter q̄ sciendū: q̄ quātū mibi v̄r: anteq̄ aliquid  
intelligat̄ fm̄ aliquā rōnē determinatā eius distinctā ab  
alijs rōnibus eius: op̄z q̄ precedat aliqua cognitio ei⁹:  
qua illud fm̄ suā entitatē: t̄ intuitiū appareat in se: v̄l  
aliqua alia res sic intuitiū appareat: ex qua talis res sic  
possit cōcipi fm̄ determinatā rōnes: ita q̄ p̄ma noticia  
quā possumus h̄re de rebus: est apprehēsio intuitiū alii-  
cuius rei fm̄ suā entitatē absolūtā: que est fundamētuz  
olium rōnū formalū de ipsa: ita q̄ p̄mū q̄ occurrit in  
intellectū: est ipsa entitas rei fm̄ se t̄ absolute: t̄ non aliq̄  
rō importās habitudinē aliquā vñlus rei ad alia: sicut  
ratio inherēti alteri: v̄l ratio nō inherēti: v̄traq̄. n.  
importat habitudinē ad alterū affirmatiue: v̄l negati-  
ve. Ex his p̄t formari talis ratio ad p̄positū: impo-  
sibile est: q̄ illud: q̄ p̄mū occurrit intellectū: sit aliqua  
determinata rō rei distincta cōtra alias rōnes eiusdez  
rei: t̄ precīs de rōne importāte habitudinē ad alteruz,

## Questiō

Si ratio gnālis sube fm̄ qua cōcipit vt exīs nō in alio p̄  
inherētiā est b̄: ergo impossibile est: q̄ talis ratio sit  
p̄mū: q̄ occurrat intellectū. maio: p̄z: ex p̄missis. mi.  
probab̄. sc̄z q̄ ratio generalis sube sit talis: qualis dicta  
est: qr̄ constat: q̄ talis ratio est distincta cōtra alias ra-  
tiones: que possunt formari de substātib⁹: saltē sicut di-  
stinguitur ratio superioris cōtra rationē inferioris: con-  
stat etiā: q̄ importat habitudinē ad alterū negatiue in  
hoc: q̄ dicit q̄ est ens: q̄ b̄ esse per inherētiā. ḡ ic.  
sic ergo videt̄ mibi: q̄ suba quantū ad rōnē gnālē sube  
nō sit illud: q̄ p̄mū occurrit intellectū nō. C Hoc  
v̄llo intendo ostendere: sc̄d̄ q̄ suba quantū ad naturā  
quidditatiā rerū: in qua talis ratio fundat̄: puta natu-  
ra subali lapidis: vel bois: nō sit illud: q̄ p̄mū occurrit  
intellectui nō: t̄ hoc oñdo dupl̄i ratione: t̄ aucto: ita-  
te. C Ad cuius evidentiā sciendū: q̄ dupl̄r p̄t intelligi  
intellēs dependere a sensibili. vno mō sicut a mouente  
nō ad cognē suū obiecti. sed ad cognē cuiusdā alteri⁹: q̄  
fm̄ se nō est sensatū nec fantasiatū. Ita q̄ licet simili-  
tudo rei fantasiate: siue ipsa fantasiatio dicat̄: vñtere vñ-  
tualr spēm ipsius sube: tamē illud: q̄d imprimit intelle-  
ctui a fantasiate imediata ducit in cognitionē substā-  
tie: t̄ non ipsius fantasiatui vel sensati: quātū ad illud: q̄d  
directe cadit sub sensu: t̄ sub fantasiate: t̄ tunc p̄mūz  
q̄d occurrit intellectui nō non est fantasiatū: quantū  
ad illud: q̄d fantasiatū est: vel sensatū: v̄l dicit̄ intelle-  
ctus dependere a sensu per fantasiatz: qr̄ sc̄z intellectus  
monetur ad intelligendū p̄mū illud: q̄ fantasiatū est: t̄  
sensatū. C Hoc premisso ar⁹ sic ad propositū: q̄ dicit̄  
q̄ intellectus noster dependet a sensu: aut hoc intelligi  
ur p̄mū modo: aut secūdo: si dicat̄: q̄ sc̄d̄ modo habe-  
tur p̄positū: qr̄ si intellectus dependet a sensu: quan-  
tū ad hoc q̄ sint p̄mū intellecta: t̄ p̄mū intellectui occur-  
rentia: que sunt directe fantasiatā t̄ sensata: cuiz res sunt  
sensatae: fantasiate: quantū ad aliqua sua accidentia: t̄  
nō quantū ad suas substātias: sequitur: q̄ illa: que p̄b-  
mo occurrit intellectui nō sint ipsa accidētia. C Si  
autē ponat: q̄ illa dependentia intelligit p̄mū mō:  
qr̄ sc̄z fantasiatā mouet ad cognoscendū res fantasiat-  
ias vel sensatas: vñdentur mibi: sequi duo incontienien-  
tia. Pr̄mū est: q̄ cognitio nostra intellectua nō habe-  
bit necessario reduci ad sensata: v̄l sensibilitas: sicut ad  
obiecta cognita: q̄ est cōtra illud: q̄d quilibet experit̄  
in seipso. Secūdo incoueniēs est: q̄ nō vident̄: quare nō  
possumus imediata: t̄ intuitiū cognoscere quidditatē  
substātiaz separatarū: qr̄ si fantasiatā accidētis mālis  
in virtute substātiae: cuiz est accidēs: potest mouere ad  
similitudinē: que imediata representat substātia: pari-  
ratione fantasiatā accidentis substātiae mālis: puta fan-  
tasiatio ipsius motus celi poterit creare similitudinez  
in intellectu: que sit imediata representatiua ipsius sube  
mālis. C Secūdo rō sumū ex certitudine: t̄ evidētia q̄  
d̄z esse in eis: que p̄ocurrūt intellectui: qr̄ illa: q̄ p̄ocur-  
rūt intellectui: q̄ sunt p̄ nota quo ad nos debēt eē nobis  
ita certa: q̄ circa illa nō ringat errare. sc̄z circa illa: que  
cadūt sub sensu fuerūt: sunt multi errores: t̄ multa du-  
bia: non sic autē est de illis: que cadūt sub sensu: quan-  
tum ad ea: que per se cadūt sub sensu: ergo illa: que sunt  
primo nota quo ad nos: sunt illa que per se cadūt sub  
sensu: talia autē sunt aliqua sensibilitas accidentia: ḡ ic.  
maior pater: quia illa que sunt prīns nota quo ad nos:  
debent esse magis nota posterius notis t̄ evidētiora:  
t̄ ideo si in eis esset erro: non possent rectificari: qr̄ illa  
per q̄ rectificare ille error optaret eē evidētiora quo  
ad nos. mi. etiā p̄z: qr̄ mālis posuerūt: q̄lāt̄as erat suba

rerū. multis etiā negarerūt mām a reb⁹. etiā circa sōfas  
substātales multi errauerūt: sic p3 de ipa aia: qd quib⁹  
daz posuerūt esse igneas: quidā athmos: t sic de alijs ⁊  
hoc vt redderēt cam eop: que apparet: sic ergo videt  
misib⁹ q illud: qd pmo natū est occurrere intellectus no  
stro: nō sit aliq̄ suba: s̄z aliqd accidēs sensibile. Ad B  
ēt est aut̄as metatoris: q dicit: q trāsmutatio fecit sci  
re māz: t opō formāq̄ sūt qdā accidēta: que nō oportē  
ret: si suba p: itultue occurreret intellectus: t sic p3 scđz.

**Quantum** autem ad 3<sup>m</sup>. s. quod veniam in cognitione  
ne sube. vel mihi: quod iste sit pcessus co-  
gnitiois nre: quod per occurrit nobis accidit sensibilitia: non  
quod ad formale ratione inherenterit sue: put distinguishing. sed  
subiecta: ita quod per ipsum: quod occurrit nobis: non est ipsa inheretia:  
sed ipsa: quod inheret: quod tunc ad illud: quod cadit sub sensu. scilicet al-  
bu: nigrum: calidum: frigidum: et sic de aliis: ita quod vel mihi: quod  
quod ad primam mutationem itellera debet in hoc differt itel-  
lectus a sensu: quod illud: quod capitur intellectu in yli: accipiendo yle  
speciem alicuius cognitiois sensibiliis: quod sensus copit in particula-  
ritate: ita quod sicut sensus apprehendit hoc calidum: yli frigidum in par-  
ticulari: ita itellus illud idem apprehendit in yli: postea vero  
quod appetit: quod aliquid vnum et idem: quod prius erat frigidum: sit pos-  
sita calidum: vel est: apprehendit intellectus: quod calor est alius  
quod inheret: et quod presupponat aliqd: cui inheret: et sicut frig.  
Ulterius est hoc: quod recipit: quod talis presupponit aliqd: cui iacet  
per inheretiam: recipit quod est inherere: et ei oppositum. scilicet quod est non  
inherere: et ideo recipit: quod illud: cui talia iactantur oppositum: quod sit non  
inherens alterius: vel quod sit ens: quod non presupponit aliqd: cui  
inheret: et cum non sit procedere in infinito: in accipiendo unum  
inherere post aliud: excludit: quod est in quolibet esse amplectio esse  
aliqd: quod non presupponat aliqd: cui iacet: et per hanc hanc receptum  
de subiecta: quod est ens non inherens alterius: saltem loquendo de subiecta  
amplectio: quod dico per formam: quod est non sit in ente in actu: sicut  
accidens: iest enim ei: quod est pura potest. materialiter per me: et sic veniam  
in cognitione subiecte in genere: sed in cognitione diversarum specierum  
subiecte deuenimus ex diversis accidentibus: propter ipsas sub-  
stantias: unde ex hoc: quod videm in diversis diversa accidentia:  
ita quod accidentia vni sunt in conceptu alterius: sicut accidentia  
ignis sunt in conceptu aquae: et accidentia equi sunt in  
conceptu asini: et sic de aliis: iudicamus: quod subiecta illa: que per  
subiectum illis accidentibus: non est quantitas: in qua oportet talia concipi  
sed aliqd prior quantitate: cui talia iactantur: et cui iest est ipsa quantitas:  
et sic veniam in cognitione hoc: quod in istis sensibilibus  
sunt diverse species subiecte: vna autem species inter omnes plus cognoscibilis:  
mus: inquantitate plura enim accidentia propria cognoscimur. Ille ergo  
vel mihi modus: quo deuenimus in cognitione substantie:  
et hoc sufficiat de tertio.

**Quātūm** ad 4<sup>m</sup> scīēdū: ꝑ ᷂ B arḡ. 7. rōib<sup>p</sup> ꝑ scī  
qd est soli<sup>s</sup> sube pñ<sup>n</sup> faltē est ipſi<sup>s</sup> sube. ꝑ suba est p<sup>m</sup> obm  
intellect<sup>r</sup>. C 2<sup>m</sup> sic. ꝑ phm. 7. metaphy. suba est p̄or acci-  
cidēte tpe: diffōne: et cognitōe. ꝑ suba p̄l<sup>p</sup> cognoscit<sup>c</sup> ꝑ  
accidēs. C 3<sup>m</sup> sic. qz ꝑ eudē ibidez: suba d̄r p̄or diffōne  
qz ponit in diffōne accidētis: s̄z ill̄d: qd cadit i diffōne alii  
cui<sup>s</sup>: ē p̄l<sup>p</sup> notū eo. ꝑ tc. C 4<sup>m</sup> sic. si nō cognoscim<sup>s</sup> subas  
nisi ex accidētib<sup>s</sup> legt: ꝑ nō hēam<sup>s</sup> cognitionē qditatiūā  
de substatiy mālib<sup>s</sup>: sic nec de substatiy sepatls. B ē ii  
cōnenies. ꝑ tc. C 5<sup>m</sup> sic. cōiter ponit a multis doctorib<sup>s</sup>  
ꝑ qditas sube mālis est obz. p̄priū itellus nr̄i: s̄z p̄priū  
obm est ei p̄ notū. ꝑ tc. C 6<sup>m</sup> sic. In dem̄ratione ꝑ qd  
dem̄strat effect<sup>r</sup> p̄cāz: qz tñs in tali dem̄ratioē cā est  
notior effectu: s̄z ill̄d: qd dem̄ratioē tali dem̄strat. ē p̄  
p̄priū accidēs aliciu<sup>s</sup> sube: et illud: qd est cā: p̄ quā dem̄ra-  
tur: est qditas ipſi<sup>s</sup> sube: qz est p̄priū subz accidētis: qz qdi-  
tas sube est cā accidētis p̄priū. ꝑ tc. C 7<sup>m</sup> sic. illud: qd co-

gnoscit sine accidēte: nō oꝝ; ꝑ inotescat ex accidētibꝫ; sed subā pōt a nobis cognoscī fine accidēte, qꝫ r̄c. ma. v̄r pba-  
bilis; qꝫ qd̄ inotescit solū ex accidētibꝫ; nō v̄r posse cognoscī sine eis. m̄l. aut̄ pbaſ; qꝫ aut̄ h̄em̄ p̄priā t̄ distictaz  
cognitionē d̄ subā; put̄ distiguit ab accidēte: aut̄ nō: si sic  
b̄ ppoꝫ. s. ꝑ subā b̄eat p̄priā t̄ distictā cognitionē: qua  
cognoscit sine accidēte: si nō leḡ; ꝑ nō beam̄ cognitio  
nē de subā; put̄ distiguit ab accidēte: t̄ sic nescirem̄ disti-  
guere iter subāz t̄ accidētes; s. B̄ īcōueniēs. qꝫ r̄c. C Ad  
solonē istoz oppōsitor̄ scīedū: ꝑ aligd d̄ pri⁹ notū sim-  
pl̄r: t̄ aligd d̄ notū pri⁹ quo ad nos: pri⁹ notū simpl̄r d̄  
illud; qd̄ est ens pfecti⁹: t̄ actuali⁹: t̄ d̄ pri⁹ notū simpl̄r  
qꝫ qd̄ tu est ex nā ipſi⁹ rei itelligibili⁹: qd̄ est pfecti⁹ in en-  
titate natū est pri⁹ occurrere itellectui pportiōato: ad 15  
s. itellectui: q̄ stelligit res fz quē ordīne bñt ī cēndo. 31  
la v̄o dñr magis nota quo ad nos: q̄ p̄i⁹ occurrūt itel-  
lectui n̄rō t̄ talia sūt sensibilia: t̄ tāto plus aligd ē notū  
nobis q̄to vicini⁹ sensib⁹ in sua cognoscibilitate. H̄o  
p̄niūlīs dōz ad arg⁹. C Ad p̄m dōz: q̄ fz p̄phm. 7. meta.  
subē bñt simpl̄r: ꝑ gd̄ est: q̄ sūt simpl̄rentia: accidēta v̄o  
bñt ꝑ gd̄ est fz gd̄ t̄ diminutū: sicut ēt sūt entia dimiu-  
ta: mō dico: ꝑ illa: q̄ sunt magis entia: nō sunt magis nō  
quo ad nos: l̄ sunt magis nota simpl̄r: ita ēt nec illud: ꝑ  
gd̄ est entis simpl̄r: est pri⁹ notū: quo ad nos: imo ꝑ gd̄  
est entis diminutū: pp B: ꝑ cognitionē nra depēdet a fētu.  
C Ad scd̄ dico: ꝑ i⁹ auctas: qua d̄: subā ē p̄z cogni-  
tiōe: t̄ p̄e accidēte: intelligit de pri⁹ notō simpl̄r nō aut̄ de  
pri⁹ notō quo ad nos. C Ad 3⁹ dōz: q̄ ī diffōne alicui⁹  
pōt aligd poni dupl̄r: ymo mō: qd̄ est de eēntia ei⁹ t̄ essen-  
tialī itrat formalitatē ei⁹: sicut si diffiniat̄ color p̄ qlita-  
tē: alio mō diffiniat̄ aligd p̄oliud: sicut p̄ additamētū: t̄  
exīa diuersiz̄ in eēntia sua ēb eo. Ultim⁹ diffingēdūs  
est de cognitionē: qd̄ qdā est cognitionē pfecto: qua pfecte  
p̄rehēdit̄ res: t̄ quedā ī perfecta t̄ p̄fusa: q̄ quā nō p̄fe-  
cte attingit̄ rō rei. Tūc dōm ad minorem: ꝑ subā itrat  
diffōne accidētis: sicut additamētū: nō sicut exīs de ei⁹  
essentia. C Ad m̄lōrē dōz: ꝑ illud: qd̄ itrat diffōne  
alicui⁹: nō op̄z: ꝑ sit noti⁹ eo: v̄l p̄ritis notū quo ad nos  
q̄i itrat vt additamētū: t̄ hoc quātū ad notitiam eius co-  
susam: t̄ imperfectā: sed vex̄ est: ꝑ illud: qd̄ sic itrat diffōne  
alicui⁹: est pri⁹ notū: q̄ habeat pfecta t̄ p̄pleta cognitionē  
diffinitiu⁹ ipſi⁹: t̄ iō op̄z b̄realisquā notitiā de subā q̄i  
habeat pfecta notitia accidētis: vel ꝑ salte simul acci-  
piēdo perfectā notitiā accidētis accipit̄ notitia subē: q̄  
depēdet. C Ad 4⁹ dōz: q̄ ī B̄ īcōueniēt subē corpales:  
t̄ subē separe: q̄ neutra eaz: p̄ t̄ imēdiate obyct̄ itelle-  
ctui n̄rō fz statū modernū: t̄ ꝑ v̄tragh̄ inotescit ex alijs  
z in B̄ differūt: ꝑ illa: ex qb̄ "deuenīm̄" cognitionē subē  
stantie separe sunt effect̄ exītēs in alijs: t̄ iō sunt ipro-  
portionari ad ducedū in cognitionē determinatā subāz  
separaz: qd̄ nō sunt eis pportiōati: nec adeq̄t̄: t̄ iō ex ta-  
lib⁹ nō possum⁹ venire in notitiā spālē qdītatis eaz: sed  
cognoscimus qdītates eaz ī gnālī. s. ꝑ sunt subē imā-  
les: s. illa: ex qb̄ "venīm̄" cognitionē subāz māliū sūt  
pp̄pria accidētia eārū: t̄ eaz op̄ones: quas cognoscim⁹: t̄  
per quas eas cognoscim⁹: q̄ sunt effect̄ adeq̄t̄: t̄ iō magis  
in spālē possum⁹ scire ea p̄ qdītates: t̄ī nec illaz: nec  
istaz habem⁹ perfectā notitiā qdītatinaz: qd̄ de neutra  
qdītate habem⁹ cognitionē intuitinaz in se: t̄ imēdiate.  
C Ad 5⁹ dōm: ꝑ ordo cognitionis subē mālis pōt atten-  
di: vel in p̄paratiōe ad substātias imāles vel in cōpara-  
tione ad accidētia sensibilia. s. p̄parēt notitia subārūz  
māllū ad notitiā separaz: sic subē māles dñr magis  
note quo ad nos: si aut̄ ad accidētia sensibilla: sic nō sūt  
mixtū note quo ad nos. Qd̄ aut̄ d̄ ꝑ p̄zū obiectus iū

**E**liquid est  
per nos duc  
per pungit

## Quolibetti

collectus nō est qditas subē mālls. dōm: qditas subē māllis nō dī p̄priū obm̄ itellus n̄rī: qz p̄ ei occurrit: sed qz est p̄ximū: qz ei occurrit cognitis acc̄stib⁹: qz p̄ occur runt sensui. Ad 6<sup>m</sup> dōm: qz aliud est venire ex notitia esse prius nota in notitia effectus: et aliud est pertinere ad coḡscēdū de aliquo: qz habeat cām: nā in p̄mo cā est necessario p̄ri⁹ nota qz effectus. In scđo aut̄ effect⁹ qz est prius nota qz effectus: dico: qz in demonstratione pp̄ quid cā sit prius nota qz effectus quantū ad hoc: qz p̄i⁹ est nota: qz talis res est cā predicit: qz qz tale predica tuz inest talis subiecto per talē cām: nō tñ opz: qz ipsa cā: per quā tale predicatu demōstrat: sit prius nota qz ipa res: que predicat̄ quantū ad si est: vel qz est: ynde statiz a principio occurrit tale accidens inesse tali subiecto: et postea inuestigat̄ cā eius: et postremo intelligit: qz tale predicatu inest tali subiecto per talē cām. Si ergo aliquid passio demōstretur de substātia: que imediate cosequatur substātia: ita qz cā inmediata talis passionis sit subā: in quocūqz genere cāe itelligat̄ ista causalitas: ita qz talis demōstratio sit pp̄ quid: nō opz: qz subā sit prius nota qz talis passio: quantū ad si est: et quantū ad illud: qd̄ p̄mo natū est occurtere intellectui nostro: si tamē talis passio cadat sub sensu: sed bene verū est: qz cālitas subē respectu talis passionis est prius nota qz sc̄laſ talis passio inesse substātia per talē cālitas: si aut̄ passio demōstrata sit subē mediāte alio accidēte: qd̄ sit cā talis passionis in aliquo genere cāe: tūc si illud accidens: qd̄ est cā: cadat sub sensu: nō est incōueniēs: qz cā sit prius nota quo ad nos qz predicatu: culus est cā. Sed ex hoc nō sequitur: qz substātia: vel aliquid nō sensatū sit p̄i⁹ notuz quo ad nos qz accidēta sensata: sed sequit⁹: qz ynum accidēta sensatū sit prius notū alio accidente. Ad 7<sup>m</sup> pōt̄ dīci dupl̄r. vno mō distinguedo de eo: qz dī aliquid cognoscit sine accidēte qz p̄t̄ itelligi dupl̄r. vno mō qz cognoscit sine accidēte prius intellector: et sine accidente simul cognito cū eo: qd̄ itelliguntur sic sine accidente nō opz: qz inotescat ex aliquo accidente: et tunc dōm est ad minorem: qz est falsa: qz substātia nō sic intelligit sine accidēte. Alio modo pōt̄ dici aliqd cognosci sine acciden te: qz s̄a p̄ncipio fuerit notū per aliqd accidētes: et siml̄ cū accidēte: tamē postea pōt̄ cōcipi cōceptu p̄prioqz sit ita eius: qz nō accidētis: tūc dicendū est ad maiorem: qz illud: qd̄ pōt̄ sic cōcipit sine accidēte: nō opz quin a p̄ncipio necesse sit ipsuz inotescere per accidētes: ad mi. aut̄ dōm: qz subā ito scđo mō pōt̄ cognoscit sine accidēte: nō ante p̄mo modo. Alio modo pōt̄ respōderi distingueido de notitia p̄pria et distincta: qz p̄pria notitia: et disti ncta p̄t̄ haberi de aliqua re dupl̄r. vno modo ex parte co gnoscētis: vt sit sensus: qz dīcaſ cognitione p̄pria et distin cta alicuius: qz illud coḡcīt illa cognitione: et nibil aliud: et isto modo impōle est habere cognitionē p̄pria: et distincta de multis: qz multa sunt: que nō possunt sic b̄re cognitionē p̄pria: sicut sunt oia illa: que importat habi tudine ad alterū: et sicut illa: quoqz vni est rō cognoscēdi aliud. alio modo potest itelligi aliqd habere cogni tionez p̄pria et distinctaz ex parte rei cognitae: seu intelle cte: vt sit sensus: qz habere cognitionē de spā re: put est distincta ab alijs rebus: iz eadez cognitione cognoscat eu pluribus alijs reb⁹. sic deus bz p̄pria cognitionē de oībus rebus ex parte rerū intellectarū: iz oia cognoscat vno actu: et tunc dōm est: qz de substātia habemus p̄pria: et distincta cognitionē isto scđo modo nō p̄mo:

Alliquid coḡ  
sci sine accidē  
te dupl̄r p̄t̄  
intelligit.

P̄pria et de  
finita cognoscē  
tio p̄t̄ bz de  
aliqd dupl̄r.

## Questio

ppter qd̄ bene possum⁹ distinguere substātia ab accidē te: et cū substātia nō cognoscitur nill per aliquid accidē et simul cū accidēte. Unū argumētum rangebat̄ cōtra illud: qd̄ dictuz est: qz substātia intelliguntur per p̄p̄laz spēm ex parte rei cognitae: qz intelliguntur nā eius: cōtra qd̄ dicebatur: qz obiectū intellect⁹ est verū. Di cendū qz verū nō est obiectū directe apprehēsum ab i t̄ellectu: ito est quedā cōditio 2̄ns rez apprehēsam: qz aut̄ dicebatur: qz p̄ncipiu intelligēdi: dōm esse idē cū re intellecta: qz extrema magis differūt qz mediū: et idem potest intelligere seipuz: dōm qz hoc nihil est: qz ista me diatio: qua dī spēs: vel actus intelligēdi mediū iter in telligens: t̄ re intellectā nō semper est mediatio fm̄ rez i mō est quādoqz mediatio fm̄ rōnē: et in tali mediatiōe possunt extrema magis cōuenire adiunicez fm̄ rem qz cum medio.

### Questio. IX.



**Q**uo queritur vtrū intelle ct̄ possit fer ri in oēs rōnē entis. Et v̄ qz sic: qz qz di stinguunt inter oēs rationes spāles entis oēm rōnē apprehēdit: sed itellec̄t̄ disti guit t̄nter oēs rōnes spāles entis: qz p̄z: qz distinguit inter rōnez albi et nigris: nō solū fm̄ qz entia: sed fm̄ etiā qz bz̄ entia: cū rōnes quidi tatiwas eo p̄ apprehendat. ergo z̄.

**C**ontra si intellectus fereret̄ in oēm rōnez entis fereretur in rōnē boni: sed tunc nō disti gueretur a voluntate: cum bonuz sit formale obiectum voluntatis. Intellectus aut̄ distinguit a voluntate. ḡ z̄. **A**d evidētiām hui⁹ qōnis: qua querit: vtrū intellectus noster possit ferri in oēm rōnez entis: primo premittēde sunt due distinc tiones: secundo ponetur solutio qōnis: tertio mouebo quedā dubia: et solvam.

**Q**uantum ad primū scienduz: qz duplex est gen nus cognoscibiluz: que intelligunt̄ ab intellectu nostro: et loquēdo de intellectu nostro fz statū vie: nā quedā sunt: que per se offerūt intellectui: ita qz eo p̄z simililitudo sp̄ressa intellectui ducit intellectū i mediate in cognitione eo p̄z: et talia sunt ea: que cadunt sub sensu aliquo modo. s. ipsa sensibilita coia: sive p̄pria: puta albū: nigrū: rectū: rotundū: et cōsimilia: alia aut̄z sunt: que nō offerunt̄ imediate intellectui: sed ex alijs: qz imediate se offerūt per quādā inuestigationē intelligū tur: sicut sunt illa: que sunt remota a sensu: vt subē separe: nā qcḡd sit de substātis mālib⁹: de īmālib⁹ tñ sub stanthyz: et separatis certū est: qz nō intelligunt̄ a nobis: nill per ea: que apparet̄ in reb⁹ sensibilibz⁹. Aliaz disti citionē pono ex p̄te modi cognoscēdi: qz cōtingit cognoscēre aliqd in generali: et i spāli. In generali sicut cognisiō: qz oia alia in eo qz talia habet sensum et appetituz in spāli: sicut si vtrūqz oia lēp̄t̄ ad suaz nām specificaz: puta bouez fm̄ qz boas: et sic de alijs: et hoc sit dīm de p̄.

**P**unc secūdo soluendū est ad qōnez: ad quā dico: qz qn̄ querit: vtrū intellectus possit ferri in oēm rōnē entis: si qd̄ querat de oī ente generali pōt̄ se extendat̄ oia ras sensibilita: qz in sensibilita: qz intellect⁹ noster nō se extendit ad oēm rō nem entis sic cōiter dicti cognoscendā in spāli: ita qz qz libet rōnem entis in spāli cognoscat modo: quo in spāli possunt cognoscere albū in eo qz albū: et nigrū in eo qz nigrū. ad oēm tamē rōnez entis sic cōiter dicti cognoscendā in generali pōt̄ se intellectus noster extēdere. **P**rimū p̄bo sic: qz illa: que nō attingunt̄ ab intellectu nostro: nec in se: nec in effectu suo adequato nō pos

Articul⁹ p̄.

Articul⁹ z⁹.

sunt cognoscit ab intellectu nro in spali: quantu ad nras suas specificas: sed multa entia sunt talia: ergo r. pmo pbo maior est cognoscere aliqd in spali quatu ad suam nam specificam est cognoscere ipsum perfecte: et quantu ad si est: et quantu ad quid est: sed per effectum deficiere non pot haberi perfecta cognitione: spalis de ca: qz sicut esse, etus deficit a ca: ita cognitione: que est per effectum deficietur deficit a cognitione spali: et qd ita ipsius cae: ergo illa: que non attingit ab intellectu nostro: nec i se: nec in effectu eius adequato: non possunt ut sic cognosci ab intellectu nostro: quantu ad suas naturas specificas: minor de facili pba: qz quedam sunt entia salte illa: que sunt separata a m: que non offertur in se intellectui nostro: vt de se p: nec etiam attingit ab intellectu nostro per effectum eo: que apparet in istis inferiorib: tales aut effect non sunt eis adequati: ergo r. Secundum de facili potest ostendit. s. qz intellectus nr p in oem rone entis in gnali: qz ille: qui cognoscit ea in generali: in quo conueniunt: cognoscit illa in generali: qz cognoscit ea in quantu conueniunt in aliquo co: qz est cognoscere aliqua in gnali: sed intellectus noster cognoscit aliqua: in qbus oia entia conniveniunt: et ois ro entis: accipiendo rone non per intentio logicali: sed pro re respodente conceptioni intellectus: qz intellectus nr cognoscit actu et po: vnu et multa: et similia: in quibus sub distinctione oia necessario continet: et conueniunt: qz o ens est in actu vel potentia: est vnum vel multa: et sic de aliis cossimilib: siue ista cossimilis sit vniuocata vel analogata: certum est eniz: qz o ens qdcumque sit illud: est aliquid isto: ergo r. Et sic p ad qonem: si intelligatur de o ente coiter dicto. Si aut queratur non de o ente: sed de ente sensibili: qz natu est in se offerri intellectus: sic dico: qz intellectus noster pot ferri in oem rone talis entis in spali: cognoscendo nam specificas cuiuslibz talis entis: puta alb: nigr: sic de aliis: qz illud qz offert se ipsi intellectui: hz care in intellectu ppria: et determinata similitudo dñe sue nre: ipsaz suam nam determinante: et in spali representante: siue illa similitudo sit ipse actus intelligendi: si ne aliqd diversuz ab eo: s. illud: cui similitudo imponitur intellectui: cognoscit ab intellectu in spali: ergo omne ens: qz natu est se immediate offerre intellectui: pot cognosci ab intellectu nro in spali. Hoc est pot patere aliquo modo ex simili in sensu: nam sensus pot mouere spale contentu sub suo pmo: et perse obo: sicut visus mouet color: rem in spali. Illa aut: que in seipsis offerunt intellectui: se habet a liquo modo ad intellectuz: sicut obta sensus ad sensuz: qz in hoc conueniunt: hinc inde: qz talia obta: qz sic offerunt tanta sensu qz intellectui: apprehendunt statim absqz quacumque insessione: et apprehendunt in se: et lo possunt cognosci ab intellectu nro qz tum ad naturas specificas et rones reales: qz i dico: qz intellectus non pot ferri in oem coceptione qz sube separate possunt habere de reb sensibilib: nec et in oem habitudine: qz coceptus circa sensibilita: qz sensibilita habet multas habitudines ad deum: et ad subas separatas: quas nos ignoramus: et sic p solutio qnro: quantu ad illud: qz mibi v. Tertio mouenda sunt dubia et solueda.

**Articul<sup>o</sup> 3.** **Audent ante 3** tria dubia occurrente quantu ad presens. **Primum** est de eo: qz dictu est: qz intellectus nr non pot ferri in oem rone entis in spali: accipiendo ens coiter: qz sicut vrgbusdam primu et per se obm poterit intellectu et loquedo de intellectu nro: vre esse ens coiter dictu de o ente: et pco sequens ens sic coiter dictu est obm adequatum intellectus nostri: sed obm adequatum alicuius poterit nec excedit potentiaria: nec excedit a potencia: ergo ens coiter dictum non

excedit intellectu nr: quin possit ab eo cognosci. **Sic** dicat: qz intellectus noster cognoscit oia entia in gnali inquantu entia. **C** contra: qz potentia ad plura se extedit: vel salte ad ead plurib modis qz aliquis habet potencia: si habeat plures habet: qz alii habet superfluerit: si unus extederet: ad oia obta: et o modo: quo potentia se extedit: sed metaphysica se extedit ad cognoscendum oia entia in gnali: ergo potentia intellectua se extedit ad cognoscendum ea also modo: qz non est: nisi se extederet ad cognoscendum ea in spali: g r. Itel idem pot argui ex sil in sensu: sensus enim se extedit ad oem contentu sub suo obo adequo: sicut visus se extedit in spali ad oem color: **C** Secundum dubium est: et est pto ad istud de hoc ipso: qz dicitur intellectus cognoscit oia entia: qz nullus pot cognoscere aliqua conuenire in aliquo: nisi cognoscatur illa: que dicitur conuenire in illo: et cognoscatur illa esse plura: sed hoc non pot cognoscere: re nisi aliquo modo cognoscatur illa: qz plurificantur: qz plura non pot cognoscere cognoscendo trh illud: in quo coicant: sed cognoscere illa: in quibus plurificantur aliqua est cognoscere naturas eoz: specificas. g r. **T**ertius dubium: qz est tactu in opponendo: qz cu rō boni sit qdaz rō entis: sequitur qz formale obiectum intellectus: et formale obiectus voluntatis non differat: qz videtur esse ptra phz z de aia: vbi dicitur: qz potentes distinguuntur per actus: et actus per obiecta. **A**d primu isto: dubio: dicitur est: qz si accipiatur primu: et per se obiectum intellectus: illud sub quo continetur oem: qz intelligis qualitercum vel vt in se oblatu: vel per inquisitionem ex alio: vel in generali: vel in spali: tunc obiectum sic adequatum intellectui necessario est ens coiter dictu de malib: et imalibus: et ens sic secundum non excedit intellectu nr: quin oem contentu sub eo sit aliquid modo cognituum: iz non oem contentu sub eo sit in spali cognitum: qz intellectus noster non se extedit nuc ad intellectu oem in se: et in spali: ideo obm intelligibile in se et in spali adequatum intellectu in se non est ens coiter dictum: sed ens sensible: et de isto accessu est: qz intellius nr: et in spali se extendit ad oem tale. **A**d illud: qz inducit hoc: qz tunc habet metu: adequaretur potentie intellectus nostro: dicitur qz non segregatur: qz metaphysica tractat de ente in co: non descendendo ad spalia: sed po nra intellectu: iz non possit de reb malib: cognoscere nras specificas: cognoscit trh ea: que sunt generis subalterno: puta ea: qz sunt corporis mobilis: et etiam que spex spalissimam: puta albi: nigri: calidi: et frigid: et sic de aliis: qz non habet facere metu. **S**ed ad illud: qz inducit de similitudine sensus dicitur: qz sensus non habet coferre: nec ex aliqd cognitis per inquisitionem ad alia attingere sicut intellectus: et ideo non appetebet nisi illa: que in se offeruntur sensui: pp qd sensus pot cognoscere oem contentu sub suo obiecto in spali: non aut intellectus qdum ad ea: qz non offerunt in se ipsi intellectui: et id qdum ad h non est sile de feso et intellectu: s. qdum ad ea qz se offerunt intellectui in se: et immediate est sile aliquid sensu et intellectu: qz oia talia pot intellectus cognoscere in spali: et re ta lium obm adequatum intellectu in se non est ens coiter: s. ens sensible: de quo verum est: qz intellius nr pot ferri in oem coiter sub eo in spali: vt dictum est. **A**d secundum dubium: qz aliquis pot dupl cognoscere aliquia: in qbus plura coicant: uno modo qz cognoscit aliqd: qz est coe: et ea: que sequuntur tale coe: sicut nouit aial in eo qz aial: non videt qz aial in eo qz aial coegitur sensus: et appetitus: et co similia: nouit et: qz aial in eo qz aial est qdum coe aliqd: sed non nouit qdum: et quot in spali: et cognoscere sic aliqua: in qbus plura coicant: est cognoscere illa colla ppria: et disticta cognitione determinata: sed pteria sub eis isto modo cognoscunt ideterminate: et in gnali: et ideo non opz: sic

**Cognoscere**  
aliqd in quo  
pot coicari du  
pliciter pungit

## Quolibetii

cognoscētē aliquā cōdīa: in q̄b⁹ plura cōdīcāt cognoscēre; illa plura in spāli: nec illa: in qbus distingunt̄: sed sufficiat: q̄ illa cōtentia sub sillo cōficiat conuenire in eis: que cōsequunt̄ ē illud cōde: q̄ illa plura habēt aliqua: qbus distingunt̄: que cūq̄ sunt illa: et hoc est cognoscere īde: terminat̄: et in generali aliqua disticta: et cognoscere ēt distinctione eoꝝ in generali: et hoc cōuenit itellecū in quantū pōt abstrahere aliquā cōde a cōtentis sub eo: et cōsiderare habitudinē illius cōis ad suas per se p̄p̄lerat̄es. Alio modo pōt cognoscere aliqua plura cōuenire in aliquo vno: q̄ cognoscit illa plura: et cognoscit quot sunt: et hoc pōt esse dupl̄r: vno mō per p̄p̄rios effectus: ita q̄ fm numerū p̄p̄rioꝝ effectuū sit numerus illorū sic cognitoꝝ: et ex tali numero effectuū excludat numerus illorū fm quē modū p̄b̄s. iz. metaph. inuestigat̄ numerū substātiāz separataꝝ ex diuersitate motū ppe- tuoz: quos iudicavit p̄p̄rios effect̄ illaꝝ: et q̄ duo motus nō possent reduci in vna cāz īmediatā: et qui cognoscit sic plura cōueniētia in aliquo vno cognoscit bñ: quot sunt: sed nō cognoscit in spāli: quid sunt habēdo p̄p̄rāz cognitiōne de forma specifica eoꝝ: et sciens sic plura ēt vt plura nō opz: q̄ sciat in spāli formas specificas eoꝝ: qbus distingunt̄: et sciat ipsa esse plura: et distincta īdi- cādo p̄p̄rios effect̄ eoꝝ: vel aliqua signa: ad que necio sequitur ipsa esse plura. Alio mō pōt aligs cognoscere aliqua plura cōueniētia in aliquo cōi iudicādo formas eoꝝ: qbus distingunt̄: et talis cognoscit plura: vel etiāz quot sunt: et qd sunt in spāli quantū ad suas nās ipecifi- cas: sic ergo ille: q̄ p̄mo mō cognoscit plura cōueniētia in aliquo cōi: nō opz q̄ cognoscit quot sunt: vel etiāz q̄ sunt in spāli: et sic in tellecū nř se extēdit ad cognoscēdū oia entia ī generali: et ea: in quibus entia cōueniūt: seu cōficiat: q̄ scit: q̄ nulla res pōt ēt: cui talia cōia nō cōne- niunt: nō tñ opz: q̄ in spāli sciat formā specificā: cuiuslz enīs: sensus aut nō pōt talē cognitionē habere: q̄ non abstrabit: et iō nō pōt īdeterminate cognoscere cōia in aliquo cōi īq̄tū in illo cōueniūt. Ad 3<sup>m</sup> dubium sc̄z quo se habeat obm intell̄s et volūtatis est difficile: vñ sunt de hoc opiones opposite modernoꝝ: nā qdam po- nunt: q̄ obta formalia intell̄s et volūtatis nec re: nec ra- tione differūt sic: q̄ dīa rōnis faciat aligd ad distictio- né realē istaꝝ potētiaꝝ: vel suoz actuū: aliꝝ vñ ponunt totū oppositū. s. q̄ formalia obta istaꝝ potētiaꝝ differe- re: et obta mālia sunt sicut idē re. Potissima rō illo- rū: qui ponūt siue tenēt p̄imā opinionē est ista: q̄ obta istaꝝ potētiaꝝ: aut rōnt re: aut rōne tñ: nō possunt dis- ferre re: et hoc p̄b̄at z̄ p̄mo ex habitudine oboꝝ istaꝝ potētiaꝝ ad inuiice: q̄ obta istaꝝ potētiaꝝ cōuertunt et ī cōcreto et ī abstracto: q̄ oē ens est bonū: et eꝝ: et ois entitas est bonitas: et eꝝ: h̄ aut sunt formalia oba dicta- ruz potētiaꝝ. Sc̄do p̄b̄ant idē ex gnāltate entis: q̄ q̄d est diuersifuz realr ab ente generalr sumpto est nō ens: et iō nibil: sed bonū: q̄ est obm volūtatis nō est nibil: ergo t̄c. Si dicat: q̄ differūt sola rōne accipieđo rōne vel esse fm rōne, puit distinguīt cōtra esse realē. Istud nō vñ ad diuersificādū potētias realr: q̄ ens rōnis: nō est cā effectus realis: nec p̄ 2n̄ dīa solius rō- nis pōt esse cā dīa realis dīa aut istaꝝ potētiaꝝ ē rea- lis: ergo t̄c. Aliꝝ: qui sunt quasi opposite opionis p̄- b̄ant: q̄ obta istaꝝ potētiaꝝ differūt reali trib⁹ medys. P̄iuim̄ est: q̄ fm p̄b̄m. z. de aia. potētiaꝝ distingunt̄ per actus: et acr̄ per obta. ergo t̄c. Sc̄d̄ est: q̄ vt vñ eis: idē īcōueniēa est poneare idē formale et p̄m̄: et per se obm diuersaꝝ potētiaꝝ: et ponere: q̄ eadē potētiaꝝ bēat plura p̄mo: et per se formalia obta: sed fm est impole: q̄

## Questio

ponēdo plura obta formalia etiādē potētiaꝝ: neutrū ade- quatur potētiaꝝ: q̄ et p̄m̄ est impole. s. q̄ duap̄ potētiaꝝ sit idē formalē obm. Tertiū est: q̄ vt vñ eis impole est duos effectus realr differētes esse ab eadez cā natura: liter agēte: et imēdiate: sed actus intell̄s et volūtatis: qui sunt realr differētes: causans ab obiectis: et nāl̄: q̄ obz saltē p̄m̄: et per se nāl̄ mouet potētiaꝝ ergo t̄c. Ita viden̄ potiora media posita ad hāc p̄t. Saluo melio- riū iudicio. vñ mīhi: q̄ p̄m̄ opinio ponit inter obta dictarū potētiaꝝ nīmā vñtate: et sc̄do nīmā diuersitatē q̄tuz ad aliqd mō: quo exponeſ. Ad hūl̄ ergo difficulta- tis enīdentia sc̄endū: q̄ formalia obta intell̄s et volū- tas dupl̄r possunt accipi. vno mō in īparatiōe ad ipsas potētias: accipieđo formale obm: obm adequtatum ipsa potētiaꝝ. Alio mō in cōparatione ad aliquos acr̄ ipsarū potētiaꝝ: accipiendo p̄mo mō formale obm in cōpara- tione ad potētiaꝝ adhuc dupl̄r pōt accipi. vno modo ap- pellādo formalitatē obiecti illud: q̄ est p̄ncipale in ipso sc̄ut in obto intell̄s: illud q̄ directe: et per se est intell̄m q̄ est p̄ncipalis rō mouēdi potētiaꝝ et terminādi actuz eius: et sile in obo voluntatis illud: q̄ directe et p̄ncipalr est volūtū. Alio mō appellādo formalitatē obti totū il- lud: q̄ regriſ ad hoc: q̄ obm sit iſtitutū in esse obiectu- uo: ita q̄ illo posito obm est sufficienter iſtitutū in esse obiectiuo: et illo ablato obm nō manet sufficiēter cōſti- tutū in esse obiectiuo. Sicut ēt formale: quo bōbz esse: pōt accipi vel illud: q̄ est p̄ncipale in cōſtitutiōe bois. s. aiaz vel totū illud: q̄ iportat illud: quo posito: ponit bō et quo ablato auferit: et hoc nō est sola aia: sed tota nā cō- prebēdēs formā: que est aia: et ipsaz māz: et h̄ est huma- nitas: accipieđo p̄mo mō formalia obta istaꝝ potētiaꝝ quantū ad ipsas potētias illud. s. q̄ est p̄ncipale in obte- cītaz q̄ directe et per se est p̄ cognitiū: et p̄: et per se volūtū mō vñ ihibi: q̄ formale obm intell̄s: et formale obm vo- lūtatis nō sunt oio idē: sed hūl̄ se sicut superi⁹ et iferi⁹: q̄ formale obm intell̄s nostri isto mō est vera nā re: formale vñ obm volūtatis nř est illud: q̄ est cōueni- ens volūtatis: et hoc quantū ad amāda et persequēda: vñ illud q̄ est diuersiēs q̄tū ad odīeda et fugiēda: et vñ- co cōueniēs nō fm p̄dicationē: q̄ sc̄ pōt alicui cōuenire illud: q̄d odiet: sicut qñq̄ cōueniūt boi esse totū cecū: vel infirmi: et tñ ista odit: et tñ voco cōueniēs: q̄d ad p̄ficiō- nē alicui⁹ pertinet: vel formalit̄ ipsuz p̄ficiēdo: sicut scie et virtutes sunt cōuenientes boi fm aiām: et sanitas fm corp⁹: vel sicut effectua istorū: vel cōseruatio: vel sicut ea: qbus talia cōicanda sunt: sicut sunt amici: vel in qb⁹ talia relīcēt: sicut aligs armat facta sua. Q̄ aut ita sit. s. q̄ obm formale intell̄s et volūtatis nō sunt oio idē p̄ba- tur trīb⁹ rōnib⁹: quaz p̄ina sumit̄ cōparādo cognitum et cognitionē ad volūtates et est talis. Doctores cōiter distingūt inter offici: q̄ cōtingit alicui⁹: q̄ bō offici⁹ ad cognitionē alicui⁹ re: ad rez aut: que cognoscit p̄z en- titatē: fm q̄bz in se nō afficit: nec amādo: nec odioendo sicut aligs pōt offici⁹ ad cognitionē triāgoli vel eclypsio vel alicui⁹ talie: de quo in se nō curat: sed in talib⁹ obie- cītu formale: q̄d est cognitū: est nā rei fm se: para nā tri- anguli: ergo in talib⁹ illud: q̄d est obm formale cognitū: nō est ipsuz formale volūtū: et per p̄is aligd est formalr cognitū: q̄ nō est formalr volūtū. Sed h̄ hoc posset obyci: q̄ gl̄z amat: a qbus acgrit perfectionē suā: sed oē cognoscēs: vt vñ acquirit perfectionē suā a suo obto co- gnito: q̄ obm cognoscibile mouet cognoscētē ad per- fectionem: que est cognitio: ergo t̄c. Ad hoc pōt dic̄ dupl̄r p̄mo dico: q̄ nō est vñl̄ v̄ra. s. q̄ obm cognoscibi le moueat ad cognitionē: et b̄ p̄z de priuationib⁹: et respe-

Fotolia oba  
tūlēs et volū-  
tatis dupli-  
cit̄ capi p̄m̄.

et illis: et de illis: que per alia cognoscuntur: omnia enim talia sunt intelligibilia: et tamen non faciunt ad perfectionem illius: quia ea cognoscit: id est cognitione faciat ad hoc. ¶ Et potest dici quod dato: quod obiectum cognitionis moueat ad cognitionem: et quantum ad suam entitatem in quantum mouet ad hanc operationem: que est cognitione: non est voluntatis forma: sed solu[m] alterius: sicut volens sanari per me<sup>am</sup>: non habet pro formalis voluntatis medicinam: sed sanitatem: sed autem loquitur de formalis voluntatis: sed ipsa non rei: circumscripsio: quod nihil faceret ad perfectionem cognitionis: est formale obiectum cognitionis. ¶ Secunda ratione sumitur ex comparatione per se obiectum ad potentiam: et est confirmation prioris: et est talis: unaquamque potestia est nata moueri ad presentiam sui per se et formalis obiectum: sive a se: sive ab obiecto: sed multa cognitiones a nobis: respectu quoque voluntas non mouetur ad amores vel odios: persecutionem: vel fugaz quantum ad ipsas res cognitiones: sicut prius de triangulo: et de equalitate angulorum eius: et de consimilibus: in quibus ratione nullum bonum voluntatis includitur. ergo etiam. ¶ Tertia ratione sumitur ex hoc: quod sufficiet distinguit amor sequens rationem in amore amicitie: et amore concupiscentie: et est talis: amatus formaliter amatur amore amicitie: vel amore concupiscentie: vel respicitur: ut oppositum hoc: sed non oportet: quod est formaliter intellectus: sic amat: vel respicitur: vel amor concupiscentie: et amor amicitie: ita quod ea diligamus: sicut amicum: sicut sunt oes creature carentes intellectu: eadem minore probatio quantum ad amore concupiscentie: amore concupiscentie possimus amare aliquid nobis vel amico: loquendo de his: que amamus nobis planum est: quod amore concupiscentie aliquis amat aliquid: quod est sibi proficuum: et respicit quod sibi est noctivum: sed non oportet cognitum est nobis: primum directe: vel noctivum in se: quod patitur ex hoc: quod modo sunt multa: que non erunt post die iudicij: quando completa erit beatitudo elementorum: quod talia si tunc essent non nocerent: nec erent decessent: sed praecessent. ¶ Idem sequitur de amore: quo amamus aliquid angelis vel aliis hominibus: quod non oportet: que nata sunt intelligi: possunt esse priscia: vel noctivia eis: put autem amamus aliquid: ut est ad honores dei: adhuc non opus est amare amore concupiscentie oem: quod intelligentur et formale obiectum amoris: quod illud: quod solus amans ob amorem: propter honorem dei non includit in se: sed in se acceptum rationem formalem amanti: quod si haec est in se includere rationem formalem amanti: tunc esset amabile circumscripsiō quocumque ad honorem dei: et ideo id est oportet entia sint aliquando amabilia propter honorem dei: tamen non includunt in se finititates suas absolute acceptas rationem obiecti formali ter amanti: sic igit videtur mihi: quod obiecta formalia istarum potentiarum accipiendo obiecta formalia predicto modo non habebant taler unitatem: sicut primi ponunt: quod sunt conuertibilia: et quod conuenient sub uno conuineat sub altero: et ceterum. ¶ Ad rationes autem eorum: qui oppositum tenent potest faciliter dicere: quod obiectum voluntatis alicuius non est bonitas ois: que dicit perfectiones cuiuslibet: sed bonitas priscia: et aliquando modo conuenient ipsi voluntati. ¶ Alia opinio ut mihi videtur ponit de diversitate nostris inter predicta obiecta: quod dicit: quod obiectum intellectus realiter differt ab obiecto voluntatis ita quod: si sint oportet dispersata: et realiter diversa ab inuicem: ita quod unum non continetur sub alio: quod supponit: quod ens conuenient est primo et per se obiectum intellectus: modo quo premissum est nihil potest esse diversum a primo et per se obiectum intellectus realiter: quod non si diversum ab ente in sua conuenientate accepto realiter: sed illud: quod est diversum ab ente in conuenientem accepto est nibil. ergo si obiectum voluntatis esset realiter diversum ab obiectu

primo et per se formaliter intelligibile: obiectum voluntatis est nihil: quod est impossibile: et ideo opus est credo: quod se habeat: sic superius et inferius: siue sic superius analogum: siue yniuocum. ¶ Ad rationes eorum: qui tenent oppositum patet postquam dicta sit de sciendo modo accipiendo formaliter obiecti. ¶ Ad cuius enidem etiam sciendum: quod sicut dictum est: scendo modo potest accipiendo obiectum formale istarum potentiarum: accipiendo formaliter: tamen non solu[m] quantum ad illud: quod est principale in ipsis obiectis: quod est directe cognitionis et voluntatis: sed quantum ad hanc oportet que reguntur necessario ad hoc: quod talia constituant inesse obiectum: et isto modo accipiendo formale obiectum voluntatis: oportet illud: quod regitur ad hoc: quod aliquid constituant sufficienter et completem esse obiectum respectu voluntatis: obiectum voluntatis ultra ipsum bonum amatum importat illud bonum esse cognitionis: et sic ultra bonitatem realiter: que est principale voluntatis importat illius bonitatis cognitiones. Et hoc prius duplum est ex ratione rei: quod voluntas sequitur cognitionem eius: quod appetitur: sed voluntas non sequitur cognitionem eius: quod appetitur: nisi ut condicione obiecti. ergo etiam. ¶ Secundo prius idee ex co[m]muni dicto magistro: qui ponunt: quod voluntas non potest acceptare aliquid: quod non iudicatur a ratione esse bonum vel simile vel haec quid: quod tunc sequitur: quod tunc voluntas vellet sine obiecto: sed hoc non esset verum: si cognitionis boni voluntatis non perveneret ad obiectum voluntatis: ita quod sine cognitione haberet completem rationem obiectum: quod non potest dici alia potestia sine obiecto: propter defectum illius: quod non includitur in ratione obiectum eius. ergo etiam: et accipiendo sic formale obiectum utriusque potestie quantum ad illud: quod est principale in utroque obiecto tantum: sic obiectum intellectus se habet ad obiectum voluntatis: sicut superius ad inferius: et dato quod bonum conuertatur cum ente in quantum oportet entitas est conuenientia alicui: vel pertinet ad perfectionem eius: non tamen opus est: quod obiectum formale voluntatis conuertatur cum ente: quod sicut dictum est: non omne bonum est obiectum formale: cum iuslibet voluntatis: sed bonum conuenientia ipsi voluntatis. ¶ Quantum autem ad obiectum totale utriusque potentie: sic obiectum voluntatis addit super obiectum intellectus cognitionem: ut dictum est. ¶ Ex his potest responderemus ad rationes secundae opinionis. ¶ Ad primam dico: quod illa ratio potest tripliciter soluta. prius dicendo: quod distinctio obiectorum modo quo distinguuntur superius ab inferiori sufficit ad distinctionem potentiarum: et hoc prius de intellectu: et in sensu: quod simile est aliquid esse obiectum sensus: quod non continetur sub obiecto intellectus. ¶ Et si dicatur: sed hoc: quod superius et inferioris non differunt nisi ratione: que diversitas non sufficit ad diversificandum potentias realiter: quantitas pertinet ad formam argumenti potest dictum: quod id est superius: put natum est accipere pro aliquo determinato inferiori non differat ab eo nisi ratione: tamen superius potest accipere pro aliquo: quod est realiter diversum ab hoc inferiori vel illo: et ideo non est inconveniens quod potentia: que se extendit ad totum ambitum superioris sit alia realiter ab illa: que se extendit tantum ad ambitum inferioris: quia in ambitu superioris continentur multa: que sunt realiter diversa a toto ambitu inferioris. ¶ Secundo potest diversi: quod licet obiectum formale illarum potentiarum sit idem accipiendo obiectum formale primo modo illud: sed quod est principale in obiecto tamen obiectum formale acceptum

Quolibetti

hō est idem tota sit; quia obiectū voluntatis additū rē aliqā ad obiectū intellectus, s. cognitionē; et hoc sufficit ad distinguendū potētias. Certio potest dici: q̄ dato: q̄ illa obiecta sunt eadē re: et rationē accipiendo rationem illud: qd̄ in ipsa re: que est obiectus; precedit actionem; et motionē potētiārū: tamē adhuc potest dici: q̄ illud ynuz obiectū est causa distinctiōis istaruz potētiārū: et suorū actuum: qz. s. est causa excedens modo: q̄ exponetur statiz. Cropter quod sciendū est: q̄ obiecta nō sunt causa distinctiōis potētiārū effectiū: quia eas presupponunt: nec causa formalis: qz. cum sint quedam forme seip̄s distingūtur formaliter: et ipsorū actuum nō sunt ipsa obiecta causa distinctiōis formaliter: quia etiaz ipsi actus distingūtur seip̄s formaliter: sed obiecta sunt causa distinctiōis actū effectiū supponēdo: q̄ obiecta mouent potētias: et sunt causa finalis potētiārū: loquēdo de fine extrinseco: quia ipse potētie ordinantur ad actus: sicut ad fines inherentes perficiēt eas formaliter: sed in medianib⁹ acibus habet ordinē ad obiecta: sicut ad finem extrinsecum: vel sicut ad terminū: sicut alij dicūt. obiecta ergo dicuntur causa diffinitionis potētiārū inquantū sunt efficiens diuersorū actuū in cōpossibiliū in eadem potentia: et ideo ostendo quomodo idem obiectus potest esse diuersarū potētiārum. Modo dico: q̄ ad hoc: q̄ aliquid per modū effectiū sit causa plurimū realiter diuersorū nō requiritur: q̄ illud effectiū sit plura re: vel ratione: ita q̄ pluralitas rationis faciat ad hoc: q̄ realiter sit causa plurium quia nō video: q̄ illud: qd̄ pertinet tantū ad esse rōnis faciat aliquid ad effectuū realē. Differētia enī ratiōis bene cōsequitur illud: q̄ est causa plurimū realiter: qz. qd̄ est plurimū: potest diuersiū mode cōcipi: sed hoc non dat sibi aliquā causalitatē: et ideo ad hoc: q̄ aliquid sit causa plurium realiter differentiū sufficit: q̄ sit plura non formaliter sed v̄tu aliter: sicut n. ad hoc: q̄ aliquid calcificat nō requiritur: q̄ sit formaliter calidiusē virtutia: q̄ nihil est aliud quā q̄ habeat virtutē effectuū a calorī: ita ad hoc: q̄ aliquid efficiat plura: nulla pluralitas formaliter requiritur in eo sive rei: sive rōnis: sive tātum requiritur: q̄ sit in eo virtus: que sit effectiū plurimū: ita q̄ virtus effectiū ponitur in cā: sed pluralitas formalis ponat tantū in effectu: hoc autē connenit sibi inquantū est causa excedens ynu quodq̄ ilorum effectuum: sic ergo dici potest: q̄ predicte potētie distinguitur per obiectū inquantū est excedens in causando actuū natū recipi in vtrāq̄ illarū nō sufficit ad remouēdū recipiēdo oēs actus: qui v̄tute cōtinetur in oēs. Cad secundā rationem dicendū: q̄ triplē potest intelligi: q̄ aliquid obiectus sit adequare potētie: vno modo adequādo potētiā obiecto: et ecōuerso sic q̄ mutuo se extēdant ad totū suū ambituz: et se concludant excludēdo potētiā ab alio obiecto: vel a quocūq̄ cōtentō sub eo. verbi gratia. si poneretur: q̄ ens esset obiectū adequatum alicui potētie: qz. s. potentia illa potest in oīa contenta sub ente et nō in plura: nec alia potentia possit in B aliquid obiectum cōtentū sub hoc obiecto: q̄ est ens: nec in ipsam ens fī se: et isto modo impossibile est aliquid obiectus adequare cuiuscūq̄ potētie cognitū vel appetitiū: nam intellectus potest mouere esse cuiuscūq̄ sensus: et sensus et appetitus possunt in aliqua contenta sub ente: et ideo nō potest isto modo aliquid obiectū adequare potētie cuiuscūq̄ excludendo ab illo obiecto et a contentis sub eo quācūq̄ aliam potētiā. Credo modo potest intelligi obiectus adequare potētie: non excludendo aliam potētiā ab illo obiecto: sed pro rā-

## Questio

to: quia potentia se extendit ad omne contentum sub eo; et sic quantum ad supposita contenta sub obiecto: quodam modo adequatur potentia obiecto: et non se extendit ad plura: et sic obiectum adequat potentiam: si isto modo quelibet potentia habet obiectum aliquod adequatum: quia unaqueque potencia habet aliquod obiectum sic ad quantum: quod potentia se extendit ad quodlibet contentum sub tali obiecto: et non ad plura: sicut visus ad coloratum et lucidum: et auditus ad sonum: et intellectus ad ens yniuersaliter dicitur. ¶ Tertio modo potest intelligi obiectum adequari potentiæ excludendo aliam potentiam a tali obiecto non totaliter: sed finitam veritate accepito: sicut si dicetur: quod obiectum adequatum voluntatis sit bonus conveniens appetitus: ita quod bonum sic acceptum non potest esse obiectum alteri potentiæ adequatus: sed oportet ipsum accipi ad hoc: quod sit obiectum adequatum alteri potentie in maiori vel minori cōitate: et sic finitam supervisionem ab obiecto adequato intellectus: quod ens est causa quod tale bonus. ¶ Ad formam ergo argumenti quando dicitur: quod idem inconveniens est ponere idem obiectum per se: et adequatum duarum potentiarum: et ponere duo obiecta adequata eiusdem potentiæ: quod verum est loquendo de obiecto adequato primo modo quod est sic adequatur potentia quod non solus potencia potest in eodem contentum sub illo: immo nulla alia potest in ipsum: vel in contentum sub ipso: obiectum enim quod se extendit ad diuersas potentias excedit qualibet illarum inquantum habet: sic autem non ponitur aliquid omnino adequantum alicuius potentiæ: sed accipiendo adequatiōem secundum modum tantum: sive potentiæ se extendit ad eodem contentum sub illo obiecto: et non ad plura: propter non habendam veritatem finitum filios: qui ponunt: quod bonus in cōiectu: quod pertinetur cum ente: sit omnino adequatum voluntatis: et ceterum statim possent assignare: quia ponendo unam potentiæ isto modo habere plura obiecta adequata ponere habere nullum eorum: ut obiectum adequatum: quod isto modo omnino adequatum quod potencia potest in eodem contentum sub obiecto: et non in plura. ¶ Tautem ponant duo obiecta adequata: quod unum non contentur sub alio potentiæ posse in plura quod sunt contenta sub quolibet illorum: et sic neutrū esset adequatus predicto modo adequationis: sed ponendo isto modo idem omnino adequatum duarum potentiarum non includit aliquid impole: quod illi: qui vellent sustinere primam opinionem de obiecto intellectus et voluntatis dicentes: quod nullum inconveniens est ponere idem obiectum formaliter: cipiendo formalitatem ipsius rei sic se habere ad duas potentias: quod quilibet illarum se extendit ad eodem contentum sub illo: et non ad plura: et quantum ad hoc erit obiectum adequatum utriusque potentiæ predicto modo adequationis: quod quantum ad tertiam sub eo neutra illarum potentiarum excedit: sed tale obiectum: et quodlibet contentum sub eo excedit qualibet illarum potentiarum: inquantum quodlibet contentum sub tali obiecto in sua causalitate excedit capacitatē cuiuslibet illarum potentiarum: quod nulla ea quod est capax omnis actus: qui natus est cari a quolibet contento sub tali obiecto: finitum autem alias viam quantum ad intellectum est facile soluere: quod obiectum intellectus: et obiectum voluntatis habent se sicut superius et inferius: et ideo non est idem obiectum primum et adequatum utriusque potentiæ: quod obiectum intellectus se habet in plus. ¶ Ad tertiam rationem potest dici duplē: quod non videtur: quod illa maior sit vera in causis equivoocis: quibus: sive ea: dem causa naturalis reges immediate possit causare diversa species: et hoc ostendit posterius breuitate tali persuasione: quod non minus inconveniens est ponere eundem effectum species cari immediate a diversis causis species quod ponere eandem ceteram species causare diversos effectus species: quod magis habebit plures

Nō qđo pōe  
dīstingunt y  
obia idē reg  
ras ab isto s  
q̄libetō p̄mo  
q. xij.

effectus reduci ad ynā cām q̄ idēz ad diuersas: sed certum est: q̄ idē effectus spē pōt imediate fieri a diuersis causis spē:nā calor pōt causari & a lumine: & a motu: & a calore: que differunt spē: in cō quero aut calor causat a ta libus imediate: aut mediate: si ponat q̄ imediate: bēo p̄posituz: si ponatur q̄ mediate: tūc quero illud mediā te quo lumen est cā caloriz: & mediate quo motus: vel calor est cā caloriz: aut sunt eiusdē spē: aut nō: si sic statiz babetur p̄positū: s. q̄ calor: & lumen: & motus imediate causant effectū eiusdē spē: illuz: s. effectū mediate quo causant calorē: si autē illa mediātib⁹ quib⁹ ista cānt calorē sunt diuersa spē: q̄ rovtz illa diuersa spē: inē: cānt calorē: aut nō: si ponatur q̄ sic statim habeo p̄positū: s. q̄ diuersa spē: possunt imediate causare aliquēz effectū eiusdē spē: si ponat q̄ nō: tunc querat adhuc de illis vtrū causant effectū eiusdē spē: vel diuersorum spē: & ibit in infinitū: vnde credo: q̄ illa maior ē falsa. ¶ Secundo pōt dīcī fīm vīa tactā: q̄ hic nō ponitur: q̄ idē naturalē & imediate sit causa diuersorū effectū specie: sed ponitur: q̄ idē ordine quodā esset diuersa: nāz obm p̄mo mouet itellz ad cogēdūz & mediate motiōe scā in itellū mouet voluntatē ad volēdūz: sic ergo p̄z quo sūt accipienda obiecta istarū potentiarū accipiendo forma: lia obiecta q̄z̄tū ad ipsas potentias: sed accipiendo oba earū q̄z̄tū ad aliq̄ act⁹ determinatos eaz: sicut sūt cogni: tio balneū & volitio eiusdē: nō video qn idē obz formale: & fz rōnez sūptā ex pte rei q̄z̄tū ad illō: q̄ talib⁹ acti: b⁹ est p̄n cognitū & volitū sit obz formale vtriusq; po: q̄z̄tū ad intelligere & velle tale ré: puta balneū: vñ qn cō sidero balneū vt mihi cōuenies: nō video qn balneū vt mihi cōuenies sit formale obm mee cōsiderationis: & cō stat q̄ vt sic est obm volūtatis. ḡ t̄. ¶ Si dicāt ad h̄: q̄ qn considero balneū vt mihi cōueniens: considero duo: esse ipsius cōuenientie sive cōuenientis: & ipsam cōuenientiam: q̄ esse ipsius cōuenientie sive cōuenientis est formale oblectum intellectus: sed ipsa cōuenientia: sive ipsum cōueniens: vt cōueniens est obiectuz volūtatis: nō videtur mihi hoc valere: quia quādo: quādo est predicatus tertio adiacens: sicut quādo dico balneum est bonū vel conueniens: tunc est predicat illud: q̄ est in alio: s. rem predicati: & illō q̄ est formale in obo cognito: vnde cuz quis cōsiderat aliquid cōueniens in eo q̄ conueniens: planū est q̄ ipsum cōueniens est obiectum formale talis cōsiderationis: & si queritur: quō illi actus distinguntur per obm. Dico q̄ distinguntur per obiectū effectū: nō sicut distingūtū plura per plura: sed sicut plura distingūtū per vñ principiū excedens modo: quo premisum est. Si autē loquātur de totali obiecto istorū actuū modo quo supra expositū est totale obz: tūc oba istorū actuū dīnt: qz obz itellū erit solū illō bonū cōuenies nulla cognitiōe p̄supposita: fz obz volūtatis erit idē bonū cognitū: ita q̄ volūtatis p̄supponet i suo obo: rōne cogniti: & sic p̄z ad 3<sup>m</sup>: q̄ multā diffi: cultatē bz. ¶ His p̄missis facilē p̄z ad rōes vtriusq; p̄tis: nā qn dī: q̄ itellū discernit iter rōes spāles ētis vta tē bz q̄z̄tū ad ens: q̄ se offert imediate: tūc se ip̄i itellū: q̄z̄tū aut ad alia: q̄ nō sic offerūt itellū nō p̄t discernēt iter nās specificas eoz. ¶ Q̄ obiectū ad opp<sup>m</sup> solutū ē i solonētertū dubij: vt dī se p̄z. ¶ X. ¶ Ecimo queritur: vtrūz appetitū intellectū possit ferri in bonū cognitū absq; hoc: q̄ sic appre: bēsuz ab intellectu: & vñ q̄ sic: qz vñz extēmū per p̄attigir me<sup>m</sup> q̄z aliud extēmū: sed iter potētias aīe volūtatis



est quass media inter sensum & intellectū cū sit inferior intellectu & altior sensu. ergo imediate mouēt ab appre: bēsū facta in sensu nulla apprehēsione facta in itellū. ¶ Contra sicut se habz appetitus sensuū ad appre: bēsū facta in sensu sensuū: ita appetitū intellectū ad appre: bēsū facta in sensu sensuū: sed appetitus sensuū nō mouetur nisi ab obiecto apprehēsō per sensuū: ergo nec intellectū nisi ab obiecto apprehēsō per intellectū. ¶ Ad hanc q̄ōne dico breviter: q̄ impole est voluntatē velle illud: q̄ nō est apprehēsō ab intellectu & hoc ostēdo triplscī rōne: quarū p̄ma sumit a priori: et est talis: obm per se appetitus sequētis apprehēsionem appetitū est bonū cognitione p̄portionata ipsi appetitu: sed cognitione p̄portionata appetitu intellectu ē cognitione intellectua. ergo r̄t. maiozē faciliter p̄bo: q̄ in hoc differt appetitus naturalis: & appetitū se: quens cognitione appetentis sicut appetitus sensuū & intellectuū: qz appetitus nālis nō sequitur cognitione eius: cui attribuitur tale appetere: sed sequitur cognitionem eius: qui naturā instituit: & ei tales inclinatioēz dedit: appetitus sensuū & intellectuū sequitur cognitionem ipsius appetitū: ppter q̄ in obo talis appetitū includitur esse cognitū ab ipso appetete: sed constat: q̄ illa cognitione: q̄ requirit appetitus sequens cognitione appetitū est cognitione p̄portionata ipsi appetitu: quia mouens dī p̄portionari mobilē: & cōditio per se obiecti debz p̄portionari potentie: cuius est obm. ergo r̄t. Mi nor videtur plana de se: s. q̄ cognitione p̄portionata appetitū intellectu ē cognitione intellectua: ppter h̄ enī dī appetitus intellectuū. ¶ Secunda rō sumit a posteriori: & est talis si volūtās pōt velle nō cognitū ab intellectu: tūc carens totalē vlu rōni habere appetitus rōnaliē: sed h̄ nō vñ. ergo r̄t. ¶ Tertia rō sumit ex cō: paratione diuersorū appetitū ad inuicē: & est talis: sicut appetitus sensuū excessit appetitū vālē in eodē. Ita etiā intellectū excessit sensuū: fz ad hoc: q̄ alige appetat aliqd appetitu sensuū nō sufficit inclinatio nālis: fz regrit: q̄ sit cognitū cognitione & sensuū. ḡ ad h̄: q̄ alige appetat appetitu rōnali sive intellectu ē nō sufficit cognitione sensuū: fz regrit coḡtūlūua. ¶ Rōnū scā ad hāc p̄tē bñ zcludit: vñ p̄cedēda ē. ¶ Ad rōnez in opp<sup>m</sup> diuersimode ēt r̄tēdū fz diuersas opiones de p̄mētētia itellū & volūtatis: nā illi q̄ ponūt volūtātē simplē nobilioē negaret mīorē: & dicerēt: q̄ volūtās nāllo mō est iferioz itellū: nec p̄n ē media iter sensuū & itellū. fz fz locū simplē alterī extēmi. Illiat q̄ ponerēt volūtātē iferioē itellū dicerēt: fz l̄z volūtās fz gradū nobili: litatis sit media iter sensuū & itellū: fz fz ordinē mouēt volūtās nō ē me<sup>m</sup> iter sensuū & itellū: sic si ponam<sup>m</sup>. q̄ sensuū nobilioē ēq̄ appetitū sensuū: fz iter sensuū & q̄li: tates sc̄ibiles appetitū sensuū sit medi<sup>m</sup> fz ordinē nobili: litatis: fz fz ordinē mouēt itellū ē medi<sup>m</sup> iter tales q̄lita: tes & appetitū sensuū. ¶ Si at q̄rāt cū p̄cedēt ī mo: uēdō a sensu ad itellz & vlerī ab itellū ad volūtātē: nā res mediate sensu mouēt itellū: vlerī mediate itellū mouēt volūtātē quō ī p̄cedēdo a sensu ad itellū p̄ce: dī ab ipfecto ad magis p̄fectū: ī p̄cedēdo ab intellectu ad volūtātē p̄cedēt p̄fectio ad inīn<sup>m</sup> p̄fectū: dōz q̄ h̄ est: q̄ ppter sensu & res sensatas regrit alid mouēs: s. itel: lect<sup>m</sup> agēs: fz itellū vñ res intellecta ī scā īmālis p̄ itellz agētē p̄at ad volūtātē: vt cā mouēs p̄fca & sufficiēs n̄ regres alia cāz dātē sibi sufficiētū: & ppter h̄ nō oī: q̄ si sensu ē iferioz itellū: q̄ intellus sit iferioz volūtātē.

¶ Explicit quodlibet nonum.

# Quolibetti

Incipit quodlibet decimus.

Qd. I.



## VII nostra

gnali disputatione.  
Primo quere, baf vnu cōe creatoři et creature. Et postea querebant multa p̄pia creatori. Et alia plura p̄pia creature. Id vnu cōe creatori et creature pertinet id relatiōez. Et est virtus plures relationes reales requirant diuersa fundamēta realiter distincta: sicut regunt distinctos terminos. Et arguitur pmo q̄ nō: qz in diuinis sunt relationes distincte realr. Sed ibi nō sunt fundamēta distincta realr. ergo r̄c. maior p̄z. minor pbatur. qz in diuinis nō est darenisi relationes: et absolutū super q̄ fundatur. Sed absolutū super q̄ fundatur est realr vnum: qz absoluta in diuinis: nō plurificantur. ergo r̄c.

**Contra** qz quecūq̄ sunt vnu re plurificato vno realr plurificat alterum realr: sed relo et suū fundamētu sunt vnu re. ergo r̄c. ma. pbatur. qz sicut se hui ea: que sunt vnu rōne ad plurificari rōne: ita que sunt vnu re ad plurificari re. lz ea: que sunt vnu rōne plurificato eo p̄z vno fm rōne: plurificat alterū fm rōnem: ergo r̄c. pbo. mi. qz similitudines: que sunt inter soz. et pla. nō distingūtūt re: nisi qz albedines coz: que sunt fundamēta similitudinū distingūtūt: sed h̄ nō eēt: nisi similitudo esset idē re cū suo fundamēto. ḡ r̄c.

**Ad evidētiaz** istius qōnis. Primo viden- dū ē qd relo addit supra suū fundamētu. Secūdo vidēdū est: q̄ diuise reloes realr possūt fundari sup idē fundamētu re. Tertio vidēdū ē: quō cū idētātē fundamēti possint stare diuise reales reloes: et q̄līs sit illa diuersificatio reloū.

**Quācum** ad p̄m de eo: q̄ relatio addit supra suū fundamētu sunt tres opinioneſ. Prima opinio est: que ponit: q̄ relo addit supra fundamētu rem aliquā aliā a fundamēto faciente cōpositionē cū eo: sicut suo modo accidēt absolutū: puta q̄titas: vel qualitas addit supra subam rem aliquā facietez cōpositionē cū ea. Ad pbandū aut̄ duo: que pōit ista opinio: adducut auctores hui opinioñis duas rōes precipue: qz ille sūt potiores: qz quis alie possent adduci. Primo ergo pbant: q̄ relo addit rem aliquā diuer sam a fundamēto rōne sumpta a diuisione entis extra aiam: et est talis diuisione entis extra aiaz d̄z esse in diuise res extra aiaz. fm suū reale: q̄ babēt extra aiaz: lz diuiso entis in decē p̄dicamēta est diuisione entis fm ee: q̄ h̄t extra aiaz: ergo diuise p̄dicamēta debēt dice re diuise res extra aiam: quaz vna nō est alia. Sed fundamētu reloū pertinet ad aliud p̄dicamētu q̄ ipa relatio. ergo dicit aliā rem extra aiam relo diuise fm esse reale a suo fundamēto: q̄ aut̄ ī res: q̄ addit relatio supra suū fundamētu faciat p̄positionē cū suo fundamēto pbāt sic: qz due res fz esse extra aiaz realr differētes: ita q̄ realr vna nō est alia nō possūt facere vnu nisi p̄pōne: qz de illis: q̄ sunt vnu p̄eentia nō pōt dici: q̄ realr vnu nō sit altez: sed sicut pbāt est nūc relo et suū fundamētu dicunt diuise res fm esse q̄ h̄t extra

## Questio

giaz: quaz vna nō est alia. ergo relo cū fundamēto nō faciūt nūl vnu per p̄pōne: et sic p̄z fm hoc: q̄ relo facit p̄pōne cū suo fundamēto. Quis aut̄ ista pō sit multū subtilis: et magnoz: et h̄z aliq̄ dubia: et aliq̄s difficultates: vñ et otra ea iter alia adducut tres rōes. Prima sumit ex rōne formalis rōnis relois: et est talis. Illud de cui p̄rōne nō est ponere aligd in aliquo nūl q̄tuz ē dc se addit: q̄ sit ihērēs alteri: vñ alicui: ita q̄ si h̄ esset de nā sua: necō ponere ex nā sua aligd in berēs: sive aligd ex nā alicui: lz relo est h̄z. ḡ r̄c. maior p̄z ex dicitis. mi. pba. qz illud: de cui p̄rōne formalis est solū eē ad alind nō ponit aligd in aliquo: q̄ eē ad nō est vt vñ in B. H̄z relo est huius: qz formalis rō relois est eē ad alterū. Secunda rō sumit ex translatiōe relois ad diuina: et est talis. Illud cui rō manet in diuinis non pōt dicere realitē ab eo: in quo est faciēte p̄pōne cū eo: in quo est: sive sit in illo sicut in fundamento: sive sicut in subo: lz sit distinctio realis iter illud: q̄ est aligd: et illud ad qd est. ḡ r̄c. Tertia rō sumit ex mō acgrēt relo nē: et est talis. Illud: qd aduenit alicui sine ei mutatione nullā rez addit ad illud: q̄ p̄existebat: sed relo aduenit alicui aiz habēt fundamētu relois sine sui mutatione ergo relo nullā rez addit ad suū fundamētu. mi p̄z. per p̄z. 5° phy. ma. et p̄z de facilis. nā id qd addit rez de nouo alicui p̄existēt nō pōt sic aduenire de nouo sine mutatione ei: cui aduenit. nā aliq̄ res diuersa realr ab oī phabito adueniat alicui de nouo: et illud: cui aduenit nō se habeat aliter nū: et p̄z nō vñ intelligibile. Istas rōnes solūt illi: q̄ tenet dicta opinionē. Ad p̄m ergo dñt: q̄ minor nō est simplē vera. s. q̄ relo de sua rōne nō inclusit: q̄ ponat aligd in aliquo: sicut enīz de rōne formalis bois est: q̄ sit aial rōnale: ita ēt de rōne relois est: q̄ sit aligd ī aliq̄: q̄ sit ad aligd: semp enī id: q̄ se h̄z p̄additionē ad altez includit in sua rōne: et nō ecōueris: sicut homo includit animal et non econuerso: quia esse in aliquo nō includit esse reloū. Et si dicat: q̄ h̄ nō conuenit reloū ex sua formalis rōne: qz esse in aliquo nō p̄plet rōne relois non valz: qz aliud est cē formale: et p̄pletūz in rōne alicui: et aliud est aligd ei cōuenire ex sua formalis rōne. nā oē id: q̄ includit in rōne alicui: nō dñt cōuenire ei ex sua formalis rōne: sed illud tñ: q̄ est diffērētia vltia: dñt esse formale p̄pletūz in rōne ipsius rei: et ideo q̄ eē in: vñ dñtū est: et vñ ifra magis patebit. 4° qō, ne. est de rōne relois: lz nō sit illud: quo vltimo rōnez eius cōplet: nō est vez: qz relo de sua formalis rōne non importat esse in: vñ ḡcd sit de veritate: rō ista nō cogit. Ad z̄m dñt: ad ma. q̄ id: cuius tota rō et vniuoce manet in diuinis nō potest dicere rem additam: et facientē compositionē cum eo: in quo est. Et tunc dicunt ad minorez: q̄ relatio: que est p̄dicamētū: vel sp̄s p̄dicamentū nō est in deo fm totū eius: q̄ est de rationē eius: nec est eiusdez rationis vniuoce cum relatione diuina: qz nūl: q̄ est in deo est vnius rationis vniuoce cū p̄dicamētū creature: sive cum aliquo creato: et ideo lz de ratione relationis: que est p̄dicamētu ad qd pertinet sola relatio creature: sed addere aliquid ad fundamētu suūz nō manet in deo fm rōnem vniuocā vnaiz: sed fm quādāz similitudinē analogie: sicut et scientia: que est species qualitatis nō manet in deo fz: q̄ est species qualitatis: et fm suā rationē vniuocam: vt infra dicetur: sed fm quādāz similitudinē analogam. Ad tertiu dñt: q̄ reloū aduenire alicui sine sui mutatione duplē pōt intelligi. Uno modo: q̄ in eo non sit mutationē primo et per se: et sic verum est. Alio modo: q̄ non mutatur in acquisitione relois: nec q̄ senec per accidēt: nec p̄

Impugna-  
tio prime opti-  
onis.

Textus.

nec sacer: et sic dñt: qd nō est vpx. **C** Lz autē vniuersi yd  
def ad p̄mas duas rōnes satissimāt: qcd sit de veritate  
et qōnis. **T**ū non bñ ydēt: qd z̄ rō bñ: et ad rē solvatur.  
**E** Et p̄mo: qd non ydēt solo data pcedere fm mētez  
p̄bi. Cuius mens v̄ esse: qd qd relō acgrī in aliquo sine  
quacūqz sui mutatiōe: iō sequit: qd in relone nō est mo-  
tus: h̄ aut̄ non esset verus si semp: et de neccitate in acqsl  
tōe relonio eēt mutatio: vel p̄: vel p̄nter. vñ v̄ de me-  
re phīcē: qd relō possit acgrī sine quacūqz sui mutatiōe:  
vel p̄: vel p̄nter. **C** z̄ p̄t idem patere rōne lūmpia ex  
ptere. sic qd qd mot̄ vel mutatio terminanē ad oīqd:  
nō p̄: h̄ p̄nter: opz qd llnd: ad qd mot̄ terminanē p̄nter:  
sit illo codē: in qd est illud ad qd terminanē p̄: p̄ se mo-  
tus vel mutatio: sicut si calefactio p̄nter terminanē ad  
raritatē neccē est raritatē eēt in eo in qd est p̄ se terminanē  
refaciōis. s. calor acgrī p̄ calefactōis. vñ calefactio fa-  
cta in uno subo nō posst iudicere raritatē in alio: h̄ relō  
ō nouo acgrī in aliqz in qd nullus p̄ se ter̄ mor̄: v̄l mu-  
tatiōe existit. sicut si aliqz albū alio facto albo fiat eis  
mīle: in eo qd p̄uerat albū nō inuenit nec mutatio p̄ se:  
nec aliqz p̄ se terminanē alic̄ mutatiōis: vel motus: qd in eo  
in quo acgrī sic relō nullus est motus: nec el̄ eēt relō:  
p̄t eē terminus alic̄ mutatiōis facte in eo: vel p̄: vel  
p̄nter. vñ ista rōne facit precipue mibi dubiā ista pōnem.  
**C** Quo aut̄ rūdeat ad rōnes: super quas fundat dicta  
p̄o: qd pcedut ex distōne reali pdicamētōp̄: patebit ifra  
qd ponent rōnes alioz. **C** z̄ opio est: qd relō nō addit  
supra suū fundamētu rē allqz faciente p̄pōnē cū eo: ad-  
dit tū aliqd realē. s. modū realē. **C** Ad cuius cūlētiā sciē-  
dū p̄: qd antōres b̄ opionis dñt: qd in oī pdicamēto est  
considerare duo. s. re: et modū el̄. sicut in pdicamēto sube:  
res pdicamēti est corp̄: vel plāta: et silia, sed modū  
pdicamēti sive rei extētis in pdicamēto est eē nō in alio.  
sicut res pdicamēti q̄titatis est lōgitudō vel latitudō: et  
sic de alijs. **S** modus est eē in alio: et sile est in relone:  
et in alijs pdicamētis p̄tibus. **C** Mō dñt: qd in pdica-  
mēto relonis nō est alia res simpli dicta: p̄ter rē funda-  
menti: que est res p̄tines ad aliqd p̄moz trium pdicamē-  
tōp̄: sed bñ est aliqz modus: et ille modus est modus  
eēndi ad aliud: ita qd modus eēndi ad aliud est modus  
relonis: et aliqz sex pdicamētōp̄ sequētū. **C** Scindū  
est aut̄ fin eos: qd res cuius est modus simpli h̄z rōnes  
rei: cuius est modus: ita qd illa realitas illī modi p̄t dici  
res modalis: vt sic liceat fingere noia. Et qd ita dimi-  
tā realitatē dicit re: rei: cuius est modus: nō facit p̄pōnē cū  
re: cuius est modus: sicut iter accīs: et suū modum eēndi  
in nō est alia p̄pō ab illa p̄pō que est iter subam: et ac-  
cidēs: et sile inter rē: que est fundamentū relonis: et mo-  
dū eēndi ad nō est p̄pō alic̄: et tū alia res est a funda-  
mento aletate rei modalis: put modus realis dicere  
a re: cuius est modus. **C** z̄ dñt: qd ad diuersificandum  
pdicamēto sufficit diuersitas modi realis. Et h̄ quādo  
sic diuersificant: qd nō p̄t reduci ad vñ modū vñmo  
cū: siue vñi rōnis: sicut est modus eēndi ad: et modus  
eēndi in. **C** Rōnes aut̄: gbus ista opio p̄firma sunt in  
parte supra posite. nō qd ad hoc: qd isti ponunt: qd relō  
nō addit supra suū fundamētu rem aliqd simpli dictaz  
faciente p̄pō cū eo: vñi illī rōnib̄: gbus pdicta po-  
silio ipugnat: quia p̄tēt mīhi satiis solubiles fa-  
cilit̄. **C** Sed z̄ v̄ mīhi solubilia male: qcd sit de ve-  
ritate qōnis. **C** Qd aut̄ addit modū aliī realē differē-  
tem a fundamento realitate. s. modū pbāt: quia si nulla  
eēt realis diuersitas inter relonē: et suū fundamētu nō  
pertinet ad diuersa pdicamenta entis realis. **C** Per  
ista rūdēt illī ad rōnes alioz: qd sunt de p̄ma opionē et

dñt: qd diuisio entis ex aīam in diuersa pdicamenta est  
diuisio entis in diuersas res. Accipēdo rem large: tam  
p̄ re: cui simp̄r auenit rō rei: sicut est vnaqueqz cēntia  
vel p̄ mō reali: cui cōpēit iperfecte rō rei: sed accipien-  
do rē stricte solū p̄ vnaquaqz cēntia cui auenit simp̄r  
rō rei: dñt qd nō opz: qd diuisio entis in diuersa predica-  
mēta sit diuisio itales res diuersas: qd diuersitas: qd est  
fm modos reales sufficit ad diuersificadū pdicamēta.  
**C** Per hoc fm eos p̄z ad scdm: qd talis diuersitas vel  
distictio: qd est fm modū realē: nō h̄z tū de diuersitate:  
sicut nec de encitate: qd faciat aliqz p̄pōnē. **C** Ista etiā  
positio lz sit magnoz: tamen ydēt h̄ere multa dubia.  
**C** Prīnū est de hoc: qd distinguūt iter modū realez: et  
rē simp̄r dictā. nā p̄ rē simp̄r dictā: aut intelligit solū  
ens simp̄r: mō quo suba d̄ esse eno simp̄r: et sic: tunc  
oīa accēntia eēt tū modū realis: nec facerēt p̄pōnē cuī  
suba: qd est falsum. **C** Si aut̄ p̄ rē simp̄r dictā intelli-  
git oī id: qd est aliqz essentia: et aliqua res ex animā exi-  
stēs: sic nō v̄: qd debeat distigni modus realis h̄ rē sic  
simp̄r dictā. **C** Et h̄ posset oīdī duplī rōne: p̄t talis  
est: id qd auētēt: qd est simp̄r tale nō diminuit: nec est  
reditio diminuēs resp̄ciū eī inq̄tū tale: sicut illnd: qd cō-  
uēt homini simp̄r: nō est pditio diminuēs: resp̄ciū ho-  
minis: sed eē modū auētēt illis: qd ipsi oīt eē res simp̄r.  
qd eē modū nō diminuit h̄ rōne rei: sive de rōne ipsī res  
lis: nec p̄ p̄tis modus realis d̄z distinguūt h̄ rē simp̄r di-  
ctā. Accipēdo rē simp̄r dictā mō pdictio. s. tā p̄ suba qd  
p̄ accēntē. **D**a. p̄. mi. pbāt: qd h̄ est vera: qd q̄litas est  
modus sube: et sile v̄ez est: qd q̄litas est modus: sed qua-  
litas est res simp̄r dictā mō quo ipst̄ accipiūt rem sim-  
pliciter dictaz: qd eē modū auētēt: qd est res simp̄r dictā.  
**C** z̄ rōne talis est: qd si modus realis distinguūt h̄ rē sim-  
pliciter dictā: aut h̄ est: vel qd nō est res cuius ē modus:  
aut qd nō h̄z tantā realitatē: sicut res cuius est modus:  
aut qd nullā realitatē h̄z. **C** Si p̄ mō. s. qd nō ē res: cuius  
est modus nō sic leḡt: qd debeat distinguūt gnālē h̄ rē ta-  
lē. s. h̄ rem: cuius ē modus: nō. n. leḡt h̄ aliud a re: cuius ē  
modus: qd est aliud a re cōterētā. **C** Si z̄: mō. s. qd nō  
h̄z tantā realitatē: sicut id: cuius ē modus: nec sic leḡt:  
qd debeat distinguūt h̄ rē simp̄r dictā: et in gnāli acceptā:  
qd nō est dare dno pdicamēta: nec diuas spēs pdicamē-  
ti: qd vñi hēat min̄ pfecta entitātē qd aliud: nec tū ne-  
get qd talia minus pfecta sint res simp̄r dicte: alioqz  
res simp̄r dictā soli sumo enti auētēt: qd falsum est.  
**C** Si z̄: mō ponat s. s. qd modus distinguūt h̄ rē: qd nū-  
lā realitatē dicit leḡt: qd modus realis sitnihil: qd illud  
qd nullā realitatē h̄z est nihil: leḡt ēt: qd formale in aliqz  
pdicamētō sit nihil: qd est incōnēmens manū. **C** Ad istas  
aut̄ duas rōnes posset alijs dicere. p̄ ad p̄z distinguēdo  
de mō. s. qd duplex est modus: vñi s. s. qui est sil res et mo-  
dus: et modus sic dicit nō diminuit de rōne rei simp̄r  
dicte. Et est aliqz modus: qd est modus tū: sicut est eē in:  
re se ad: et modus talis diminuit de rōne rei simp̄r di-  
cte: vocādo rem simp̄r dictā q̄cūqz cēntia. **C** Ad z̄  
posset dici distinguēndo de re: qd res p̄t dici vñō oē il-  
lud: qd est aliqd realē: et sic modus qd etiā modus est tū  
est res: nec modus h̄ rez sic dictā distinguūt: imo cadit  
sub se sic dicta. Alio: p̄t accipire res p̄ eo: qd est qdā eē-  
ntia: puta q̄litas: vel q̄titas: et h̄ rez sic dictaz distinguūt  
modus: qd nō ipsoz tātā realitatē q̄taz ipsoz illud:  
qd est cēntia. **C** Et qd v̄: qd etiā pdicamēta: que sunt  
modus: et res puta q̄litas et q̄titas nō dñt tantā realita-  
tē: sicut suba tē. cuius sunt modi: et pp h̄ nō tollit ab eis:  
qui sunt res: posset dici: qd nō est sile: qd talia: que sunt  
modi tres: lz h̄ētēt distōnē resp̄ciū sube vñā etiā spēs

Impuga-  
tio scđe pos-  
tionis.

## Quolibetti

beat diminutā entitatē re<sup>a</sup> alteri<sup>b</sup>: nō tū h̄st diminutā entitate re<sup>a</sup> ei<sup>b</sup>: q̄ dī eentia: r̄ res simplr̄ put vnaqueq̄ eentia est res: sed id q̄ est modus tm̄ dicit diminutā entitatē re<sup>a</sup> ei<sup>b</sup>: q̄ est eentia aliq̄: distinguit ḡ talis modus h̄ re sic dicta: nō qr̄ nibil dicat: nec solū qr̄ dicat diminutā entitatē put acc̄ns ē ens diminutū re<sup>a</sup> sube: vel vna sp̄s re<sup>a</sup> alteri<sup>b</sup>: s̄z put illud: q̄ est modus tm̄: dicit vni- nutā entitatē re<sup>a</sup> ei<sup>b</sup>: q̄ ē aliq̄ eēn<sup>a</sup>. Sed l̄z illud dcr̄n sit subtilr̄: tñ h̄ B̄ sunt due ratiōes. p̄ma sumit ex bitudine ei<sup>b</sup> ad eentia. Ad cui<sup>b</sup> evidētiā sciēdū: q̄ si ita sit: q̄ eē exūtie realr̄ dīrat ab essentia: tunc ens p̄t acc̄pi vel put icludit eē eentie: vel eē exūtie: r̄ ens sic cōiter acce- ptū. s̄ sub idr̄ntia ad hocz ad illud est cōissimū iter con- creta: ita iter abstrata: eentia yl̄ eē sub q̄dā idr̄ia est gd cōissimuz. Ex his sic arguit: qr̄ sicut in cōcretis ens in pdicta idr̄ntia sumptū est cōissimuz: ita q̄ il̄lud: q̄d est ex totū ambituz entis sic accepti est nibil: ita eentia r̄ eē sub q̄dā idr̄ntia sumpta est gd cōissimū inter ab- stracta: ita q̄ il̄lud abstracū: q̄d ē ex totū ambitū ytri- usq; est nulla entitas: r̄ vt ita dicā uibilitas: sed ille mo- dus: quē ipsi ponūt: nō est aliq̄ eentia vt dīt: qr̄ tūc nō eēt modus tñ: nec est ēt eentia: s̄z est vt dīt modus eēn di vel in: vel ad: r̄ sic est ex totuz abitū eē r̄ eentie. ḡ ille modus est nulla entitas: r̄ vt ita dicā uibilitas. Z̄ su- mit ex bitudine acc̄ntis ab<sup>a</sup> ad subaz: cui<sup>b</sup> modus dī eē in suba: r̄ arguit: s̄ci ablata sola suba a p̄posito ex suba r̄ acc̄ntie remāet oīs res in actu: q̄ erat alia a suba. Et hec plena est de se: qr̄ si aliqua realitas diuersa a suba nō re- maneret: s̄z tollere ē ablata suba: iā nō sola suba eēt abla- ta: s̄z in sac̄ro altaris sola suba p̄ais uertif̄ in corp̄ xp̄i. ḡ ḡcd erat oīud a suba panis remanebit ibi in actu. Et fm̄ istos modus eēndi in quē h̄z q̄titas q̄n panis ē: est gdē realis entitas realr̄ diuersa ab ip̄a q̄titate: cui<sup>b</sup> est modus. ḡ sola suba ablata panis remanebit in actu ille modus essendi in: vt q̄dā realitas dīns realr̄ a q̄titate: s̄z hoc est falsuz: qr̄ uerla suba nō uenit q̄titati: q̄ sit in actu aliquo. ḡ ille modus eēndi in uen p̄t dicere ali- quā realitatē realr̄ dīnt a suba r̄ q̄titate. Sed dñm est: quō res: cui<sup>b</sup> est talis modus r̄ ip̄e modus dicāt di- uersa re. s̄. diuersas realitates realr̄ dīntes: r̄ non facien- tes p̄ponē: qr̄ loquēdo de his: q̄ sunt vnū realr̄ non vni- tate tm̄ ordī: vel aggregatois: ea q̄ sūt simplr̄ vnū: vel sunt vnū p̄ vna simplice entitatē: aut sūt vnū p̄ p̄ponē diuersazz entitatū. Nō. n. vider̄ posse dari mediū: qr̄ oē vnū aut est simplex: aut p̄positū: s̄z illa duo. s̄. res: r̄ simus modus nō p̄t eē vnū p̄ vna simplice entitatē: cū dicāt diuersas realitates: qr̄u vna nō est alia. ḡ op̄z q̄ res illa cū suo mō nō faciat vnū p̄ p̄ponē. Ma. p̄z. m̄. pbaf: qr̄ illa: que sunt vnū p̄ simplice entitatē: sic se h̄nt: q̄ vnū simplr̄ est aliud: r̄ p̄nis nō p̄t dici: q̄ iter se sint diuer- sa re: qr̄ cū affirmatio significet vnitatē pdicāt r̄ subi: su- cutnegatio signifat diuersitatez: op̄z q̄ illa: quo p̄ vnum realr̄ est alterū nō sint diuersa re: illa aut que sunt vnū fm̄ vna entitatē simplice vnuz est alte p̄. ḡ si res illa e- mo<sup>a</sup> su<sup>a</sup> sūt vnū p̄ vna entitatē simplicē: nō erūt diuer- sa realr̄: s̄z op̄z q̄ faciat vnū p̄ p̄ponē. Nec valet: q̄ gdā dīnt: q̄ nec re: nec rōne dīnt: sed quodā medio mō. s̄. in- centiōe: r̄ per p̄nis nō op̄z q̄ faciat compositōe: primo: qr̄ nō est dare medium iter differre re r̄ differre rōne: supposito q̄ aliq̄ differāt: sed sicut iter esse fm̄ aiām: r̄ eē ex aiām nō est mediū: differre aut fm̄ eē in aiā tñ est differre tm̄ fm̄ rōne: differre aut fm̄ eē ex aiām est differre fm̄ re simplr̄ dicta. z̄: qr̄ ex quo ponūt: q̄ il- le modus dicit aliq̄ re salte modalez: op̄z dicere: q̄ est dīria fm̄ re: r̄ hoc ipsi p̄cedūt. s̄. q̄ ille modus realr̄: sicut

## Questio

modus realis diceret ab eo cui<sup>b</sup> ē modus. Et sic vñr̄ q̄dā dñ<sup>a</sup> ī ista pōne: q̄ tñ sint alijs bñ solubiliā: tñ mis̄bi sunt valde dubia. z̄ p̄se: op̄io est: q̄ ponit: q̄ relo nō addit re aliq̄: q̄ q̄tū ad id: q̄d est ip̄a: sicut realr̄ dif- ferēs a suo fundamēto ip̄ortat tm̄ extrisece aliq̄ realita- tem: r̄ in obliquo diuerſam a fundamēto. s̄ illud: ad q̄d referē. Ad cui<sup>b</sup> op̄ionis evidētiā sciēdū: q̄ relo r̄ ei<sup>b</sup> fundamēto p̄t considerari vel q̄tū ad illud: q̄ intrinse- ce: r̄ p̄eentia est virūq; vel q̄tū ad aliqd extrisece im- portatū: sicut sup̄ficies: r̄ loc<sup>a</sup> p̄t considerari vel q̄tū ad id: q̄d sunt: r̄ p̄eentia: vel q̄tū ad aliqd extrisece ip̄orta- tū. Nō si considerēt sup̄ficies r̄ loc<sup>a</sup> q̄tū ad id: q̄d sunt p̄eentia vñr̄ re r̄ eandē dīt p̄eentia. vñ r̄ vñr̄ eo p̄ pre- dicat̄ de alio pdicatōe: q̄ est p̄ ydētitatē. dicēdo sup̄fici- es est loc<sup>a</sup>: s̄ue e<sup>a</sup>: q̄ nō eēt vez. si essent diuersae res: vñr̄ tñ eo p̄ip̄otat aliqd extrisece: q̄d nō ip̄ortat aliud. nā loc<sup>a</sup> ip̄ortat h̄re aliqd corp<sup>a</sup> p̄tentū diuersum ab eo: vel a se: nō sic sup̄ficies. sic ēt relo q̄tū ad illud: q̄d eēntia: s̄t nō dicit aliq̄ re eēntialr̄ diuersam a nā: in qua fundat̄: ip̄ortat tm̄ extrisece aliq̄ re: q̄d ex sua rōne non ip̄ortat ip̄a nā: in q̄ fundat̄ fm̄ se accepta: ita q̄ s̄litudo q̄tū ad illud: q̄d p̄eentia r̄ strisece nō dicit aliud q̄d q̄litas: sup̄ q̄ fundat̄. vñ r̄ s̄ci in pdicatiōe mālī: q̄d p̄ ydētitatē ista est vñ: loc<sup>a</sup> est sup̄ficies: ita credo: q̄ ista s̄litudo est ēq̄litas: in q̄ fundatur ip̄a assilatio. vñ albe- do albi est s̄formitas ad aliud albū: loquēdo de pdicas- tilōe: q̄d p̄ ydētitatēz: l̄z pdicatiōe formali vñr̄ de alio: nō p̄cedat: ne denotet: q̄ ḡcd q̄litercuq; est de ratiōe vñr̄ sit de rōne alteri<sup>b</sup>. vñ l̄z p̄cedat: q̄ realr̄ sup̄ficies sit loc<sup>a</sup>: nō tñ p̄cedat formalr̄ loquēdo: q̄d īdē sit eē locū r̄ sup̄ficiē: r̄ s̄lit dato: q̄d ista sit vñ pdicatiōe mālī: alber- do ē s̄formitas: s̄ue s̄litudo: tñ s̄formalr̄ loq̄ndo nō p̄ce- dit: q̄d īdē sit albū r̄ s̄formē: vñr̄ s̄ile ne denotet: q̄d ḡcd ip̄ortat p̄ vñr̄ ip̄otez ēt paltez. Familiare ēt exēpluz p̄t acc̄pi de exūtia: s̄or. in se: r̄ de coexūtia ei<sup>b</sup> cū plone. nā exūtia s̄or. fm̄ q̄d r̄ dīaboliūtē exūtē: r̄ coexūtia ei<sup>b</sup> qua dī coexistētē cū plone sunt vñr̄ re q̄tū ad illud: q̄d sunt. vñr̄ vere p̄t dici: q̄ exūtia s̄or. est coexūtia ei<sup>b</sup> cum plone: exūtia. n. r̄ exūtia cū alio sunt vñr̄ re: l̄z vñr̄ eo p̄ ip̄ortet q̄ddā: cū quo sit illud exūtē: q̄d nō icludit alteru. Qd aut̄ relo q̄tū ad id: q̄d est itrinsece nō sit aliud re a fundamēto videt eē p̄batū ex p̄missis, nam q̄ aliqd reali differat q̄tū ad id: q̄d est ab oī p̄habito: q̄ posiz ei- venire sine militatōe & p̄ponē: nō est bñ intelligibile: sed relo realis aduenit fundamento de nouo sine sui muta- tiōe: r̄ hoc habet a phystico & sine compōsitōe ab alijs. De z̄ op̄ionē ḡ q̄tū ad illud: q̄d est ip̄a nō ydētetur realr̄ differre a fundamento. Qd aut̄ relo supra funda- mētu: n̄iſi ſolā ip̄otationē alic̄ extriseci ponat: p̄t pate- re ad nūc p̄ vna rōne. Ad cui<sup>b</sup> evidētiā sciēdū: q̄ fm̄ oēs ille modus: quē addit relo formaliter loquēdo est aliud: q̄d dicitee ad altez. Ulteri<sup>b</sup> sciēdū q̄d id: ad q̄d est aliq̄ relo: nō est itrinsece ei: s̄z est extrisece ei ex op̄- posito corrñdēte: s̄z ip̄z ad q̄liscuq; ſit modus est itrin- seci reloni: vt r̄ ip̄m ad ē in ip̄o relato. Qd ḡd aliud nē- bil addat ſup̄a fundamētu reloni ſiſi tm̄ ip̄otatio- nem talis extriseci arguit ſic. id q̄ de relone non ma- net ablato quodā extriseco: nō vñ formalr̄ dicere: n̄iſi ip̄otatio- nē cuiusdā extriseci ex oppo<sup>a</sup> corrñdētis. Hec aut̄ p̄ multa ēt dubia h̄z. p̄ q̄dez: qr̄ ſi ita est: q̄d funda- mētu relonis: r̄ ip̄a relo nō differat re q̄tū ad id q̄ ſūt

sq sola rōne redicilla difficultas: quo dīnīslo q̄ diūdīs  
ens in dece p̄dica<sup>o</sup> sit diūslo enīs ex aiam: cuz ista dī  
stinctio istoz duoz p̄dicamēto p. s. relonis z sui funda  
mēti. s. q̄li<sup>o</sup> v̄l q̄litatis sit fm̄ rōne itellndi tñ. C<sup>z</sup><sup>m</sup>  
dubiu est: p̄ si dīntia: q̄ est tñ fm̄ rōne facit diuerfa p̄  
dicamēta: cū dīrē f̄z rōne tñ sint multo plures q̄ sine  
p̄dica<sup>o</sup>: quo ḡnon sunt pla p̄dica<sup>o</sup> q̄ illa: q̄ ph̄s posuit.  
C<sup>z</sup><sup>m</sup>dubiu est: q̄ negare mōs reales differētes ab eis:  
quoz sint modi: v̄l incōueniēs. nam q̄i aliqd respicit  
aliud vt subm in quo est z aliud respicit quoddā alte  
rum: vt causa efficiens respicit effectum non est ibi tñ  
respicere aliud z aliud: q̄ respicere alio z alio mō. nam  
aliter respicit forma subm in quo est: z aliter cā efficiēs  
suū effici respicit: z ita op̄z ponere modos reales aliter  
z aliter se h̄ndi p̄ter res: q̄ruz sunt modi. C<sup>4</sup><sup>m</sup>du<sup>m</sup>: p̄  
mibi v̄l diffidilius est: q̄ si ita est: p̄ relo n̄ibl addat su  
p̄za suū funda<sup>m</sup>: q̄tū ad id q̄d est: q̄z tñ addit iportatio  
nē talis extrin<sup>o</sup>: seḡt p̄ vbi nō est aliud z aliud extrise  
cū iportatū: p̄ vbi nō erit alia z alia relo: b̄ aut v̄l ē fals  
sum. ḡ t̄. Qd̄ sit falsuz p̄z in ageib<sup>o</sup> vniuocis. nā in tali  
bus est z<sup>r</sup> relo iter effici z cām. s. relo mouētis z moti  
z relo silitudis: nec iste due relones ex pte cāe p̄st ipso  
tare duo diuersa z ex pte effect<sup>o</sup>. v. g. si calidū gnāt calli  
dū rōscaliidi gnātis nō p̄t iportare nisi calidū genitū  
sine calore gnātisue accipiat relo: q̄ est elus vt gnātis:  
sue accipiat relo elus: q̄ est el<sup>r</sup> vt sile est: ita p̄ exīte ex  
vtraqz p̄e vno funda<sup>o</sup> vtriusqz relonis: tñ q̄bz eozum  
aliter z aliter referit: ita p̄ permanētē fētūtate rei ab<sup>e</sup>  
sint diuersi modi relatūi: aliter. u. referēt morēs ad mo  
tū z sile ad sile aliter: z illud v̄l multū esse p̄ illa z<sup>r</sup> opl  
nione. C<sup>Ad</sup> evīdētiā lgit p̄mī dubi sciendū est: p̄ oē  
id dīrē ceqd̄ reale ex aiam: p̄ circūscripto ope intelligūs.  
circūscripto oī eo: p̄ est intelligi vel ee obliuein aliq̄ xne  
nit alicui ex nā rei. v̄l ee abstractū v̄l aliqd tale nō dīz  
ens reale ex aiam: q̄z dīct z<sup>m</sup> intentionē: q̄z cē aial v̄l bōt  
b̄ dīct rē ex aiam. n̄tē aut̄ ita est: p̄ ei in quo est for<sup>r</sup> v̄l  
nā aliq̄ nō solū cōuenit ex nā rei ee tale fm̄ se z abso<sup>r</sup>:  
sed ēt ee relatiū: sicut nō solū xneitalici fm̄ albedines:  
p̄ sit albū: imo op̄z ēt qd̄ alteri<sup>r</sup> sit forme sine q̄ciuqz  
ope itellus. sic ḡtā relo q̄z fundamētu dīctū ens reale.  
ex aiaz. C<sup>Ullteri</sup> scīdū: p̄ q̄n dīrē duo entia realia: rea  
litatis p̄t referri vel ad ipsa: que dīrē duo sue pla vt sit  
sensus: vt ipsoz aliqd sit reale aliqd. Allo<sup>r</sup> p̄t referri  
ad eoz dualitatē sine distōne vt sit sensus: p̄ distō co  
rū sit realis z fm̄ re. C<sup>Quātū ad mō</sup> dicim<sup>r</sup>: p̄ in di  
uisis sūt duo p̄dica<sup>o</sup> reali: nō q̄ distō vel realitas eoz  
sit distō vel dīrē fm̄ re: suppo<sup>r</sup> p̄ nō differat ee fm̄ rem  
ab eentia: t̄ sic op̄z: p̄ q̄bz eoz sit in diuinis. C<sup>O</sup>ruz  
aut̄ ad z<sup>m</sup> dicim<sup>r</sup>: p̄ q̄titas z q̄litas sunt diuersa reale  
ter q̄tū ad eentia: q̄z sint vnu subo. C<sup>z</sup><sup>m</sup> scīdū: p̄ diffe  
rentia aliquo<sup>r</sup> nō ee bz rē: sed fm̄ rōne tñ p̄t intelligi:  
vel q̄tū ad re q̄z vñt extrinsece: vel q̄tū ad re extrinsece  
iportatā. C<sup>Dis</sup> ḡ v̄lis dīm est ad p̄<sup>m</sup>du<sup>m</sup>: p̄ ad B: qd̄  
fund<sup>m</sup> relonis: p̄ta q̄litas z ipsa relo p̄tineat ad diui  
sionē entis ex aiam non regrit: p̄ ipsa dīrē vel distō eo  
rū sit dīrē fm̄ re: q̄z sufficit p̄ sit aliqd realē p̄ter op̄nē  
itellus: t̄ sic est b̄. nā ee albū: z ee forme xneitalici p̄  
albedine: z xneitalici circūscripto omni ope intelligūs.  
Si dicat: p̄sunt qdā in diuinis: q̄ p̄tinet ad eentia: que  
da q̄ ad reloni. Ista distō p̄tinet ad ens reale: q̄z ipsa dī  
stinctio nō sit fm̄ re: pp B p̄ ea: q̄ distincta dīrē dīrē rez  
ex aiam: dato ēt p̄ distō aliq̄ mō sit fm̄ re: sufficit p̄ sit  
fm̄ re iportatā: nec op̄z p̄ semp sit q̄tū ad re extrinseca<sup>r</sup>.  
C<sup>Ad</sup> z<sup>m</sup>p̄t dīc: p̄ si ponat̄ ita distō relonis: z sui fun  
damētu nō tñ ee fm̄ rōne: sed fm̄ te iportatē realitate:

tūc nō oportebit multiplicare p̄dscamenta fm̄ q̄cūqz  
multiplicationē dīrē fm̄ rōne: nō ēt sit aliq̄ diuersi  
tas fm̄ aliq̄ realitate salte iportataz: dato ēt p̄ dīntia  
fm̄ rōne ponere distingueret pdi<sup>r</sup> nō sequeret: p̄ q̄bz  
dīrē rōne distingueret ea: q̄z talis dīrē rōne: q̄ nō possit  
reduclad vñā rōne vñihocā: nūc aut̄ ee q̄le: z res actu  
nō p̄t reduci ad vñā rōne vñinocā. C<sup>Ad</sup> z<sup>m</sup>do<sup>r</sup>: p̄  
non negat̄ q̄n sint aliq̄ modi reales: z q̄n relo dīcat mo  
dū realē: sed negat̄: p̄ ille modus q̄tū ad id q̄d est in  
trinsece nō sit aliud re ab ipsa for<sup>r</sup> abso<sup>r</sup>: q̄ realē est re  
latio: p̄t accipit̄ cū q̄dā iportatō talis extīsecti: ita p̄  
albedo est modus quo subm ei<sup>r</sup> est: q̄le est: z modus q̄  
subm cui<sup>r</sup> est: est z forme: sed realē q̄tū ad id p̄ sunt:  
realē intra se: vñ<sup>r</sup> realē est ali<sup>r</sup>: q̄z vñ<sup>r</sup> iportet extīsece  
rem: q̄z nō iportat̄ ali<sup>r</sup>: z isti modi ex nā rei sportant di  
uersas realitates: sicut albedo: p̄t est in: z p̄t est z for<sup>r</sup>  
mītas ad aliqd neccio iportat alia z alia realitate: q̄z  
ipole est: p̄ eadē res ab<sup>r</sup> sit in qua est albedo sīc in sub  
iecto: z ad q̄bz p̄formitatē in spē: q̄z subm z for<sup>r</sup> p̄ficiēs  
p̄t ee eiusdē spē: ēt q̄n ipst̄ modi q̄tū ad id p̄ sunt rea  
liter dīnt: ita p̄ vñ<sup>r</sup> nō p̄t ee realē ali<sup>r</sup>: sicut p̄p̄riū acī  
uum mot<sup>r</sup> z p̄p̄riū passiū nō p̄t esse passiū vna res:  
ēt ab<sup>r</sup> vtputo: q̄z aliq̄ oppo<sup>r</sup> ponant in vo<sup>r</sup>. C<sup>Ad</sup> 4<sup>m</sup>  
dīm: p̄ diffidilius est: facilē p̄t dici: si ponere: p̄ relo  
nes fundate sup vñitatē in q̄tūtate v̄l q̄litate ēēt relo  
nes ratiōis: sed si ponat̄: p̄ sint relones reales: tunc est  
difficultas: ad q̄bz possit vno mō sic dici: s. ad B: q̄ aliq̄  
duo dicant̄ diuerse spēz relonis: sufficit q̄bz ea<sup>r</sup> dīcat  
ens relatūu bz re: ita p̄ illud ex nā rot̄ xueniat sibi: nec  
op̄z p̄ diuersitas ea<sup>r</sup> sit fm̄ re: q̄z sufficit p̄ sit bz rōne:  
ita p̄ suppo<sup>r</sup>: p̄ vtraqz bēat̄ ee relatiū realē sufficit p̄  
ille cāe relatūtē differat bz rōnes diuersas relonis: z sic  
ad diuersa p̄dica<sup>o</sup> sufficit: p̄ q̄bz ipsoz dīcat re v̄eras:  
bz eoz dīrē sit trñ fm̄ rōne: ita p̄ ille rōnes relatiū nō  
sint reducibilis ad vñā rōne specificā. Ad diuersifican  
duz aut̄ talia fm̄ rōnes diuersas sufficit p̄ realē vñum  
possit iueniri sine reliquo: t̄ sic est b̄. nā cōformitas fm̄  
spēz p̄t iueniri sine cālitate: z cālitas sine zformitate.  
sed in eentia caloribz semp manet vñ<sup>r</sup> spē: q̄z calor sine  
calore ee nō p̄t: ita p̄ indīete vna spē q̄litatis fint pli  
res spēz relonis. Uel possit dīci: p̄ falsum assumif. s. p̄  
vñ<sup>r</sup> nō iportat̄ alia realitate ab alio q̄tū est de se: nā cō  
formitas: q̄ est in calorē effectu iportat̄ quēcūqz aliuz  
calore a calorē facto: q̄z calor effectu<sup>r</sup> vt calefactu<sup>r</sup> est  
nō iportat̄ nisi calorē ab eo effectu<sup>r</sup>. vñ<sup>r</sup> nō v̄l: p̄ eadē  
oīno realitate extīsece iportat̄. Quecūqz istaz viarū  
ponat̄ difficultates bz forte tñ ad istā vliumā patiora  
icōueniētia sequunt̄: ḡcqd̄ sit de vīate qōnis.  
**Quantum** ad aliu articulū: v̄l diuerse relatio  
nes reales fundent in eodez abso<sup>r</sup>:  
p̄ v̄l directe queri in ista qōne distiguo: q̄z aut̄ logmū  
de relonib<sup>r</sup> dispatis: aut̄ logmū de relonib<sup>r</sup> oppositis.  
Itēz alia distōne p̄no: q̄z aut̄ logmū de relonib<sup>r</sup> in  
creatūris: aut̄ in dīnīs. Si ḡ loqmū de relonib<sup>r</sup> dispa  
tis in creatūris. Dico p̄ diuerse relones reales p̄t fun  
dari sup idē fundamētu: z si ita est: p̄ silitudo z diffīlu  
tudo sint relones reales: facile est b̄ p̄bare. nā stat p̄  
albedo albū est fundamētu sue similitudis ad aliud ab  
bū: eadē ēt albedo est fundamētu dissimilitudinis ad  
nigrū. ḡ eadē est res ab<sup>r</sup>: que est fundamētu istarum  
duarū relonū. si ponant̄ nō esse relones fm̄ re. Adhuc  
idē p̄t oīdi in alijs relonib<sup>r</sup>. C<sup>Ad</sup> cui<sup>r</sup> evīdētiā scī  
dū: p̄ mobile nō cōparat̄ admouens p̄p̄rie: sicut effe  
ctus ad cām: ita p̄ q̄tū ad id p̄ est si effectus mouē  
tis: ino p̄telligit actiōl mouētis: sed verū est: p̄ mobil  
Verius y 3

## Quolibetti

le fīm q̄ scīn in actu est aliquo mō effect⁹ agentis ⁊ mo  
uentis: ⁊ iō id fīm q̄ mobile fit in actu. s. for⁹ acq̄sita in  
mobili est funda⁹ respc⁹: q̄ effectus: vt effect⁹ refert⁹  
ad efficiens. Ex hoc arguo sic. forma acq̄sita imobili est  
funda⁹ re⁹: quo totū: q̄ est effect⁹ refert⁹ ad efficiens: s̄z  
ipsa eadē pōt eē funda⁹ relonis mouentis ad mobile.  
nā aliquid p̄ formā cātā in eo ab aliq̄ agente pōt eē moti-  
vum alic⁹ alteri⁹. q̄ relō effect⁹ ad efficiens: ⁊ relō motiū  
ad mobile p̄nt fundari sup idē abso⁹ re⁹ diuersoz: sed  
talis respc⁹ sunt diuersae relones dispate. ḡ t̄c. Si aut̄  
loquamar de relonib⁹ oppositio, nō credo: q̄ in creatu-  
ris possint fundari sup idē funda⁹: ⁊ b̄ lati⁹ p̄t iducen-  
do in singulis relonib⁹ motiū: ⁊ mobiliis: q̄d dñt sol-  
te in vō⁹ fundari sup eadē rē ab⁹ qđ nō credo: q̄z nō  
credo: q̄ idē abso⁹ fīm idē ab⁹ possit eē p̄n⁹ actiū ⁊  
passiū re⁹ eiusdez. Hoc aut̄ posset facill̄ p̄bari: si relō-  
nes q̄tū ad id qđ sunt nō dñt rē diuersaz a funda⁹: q̄z  
rōne oīs relonis est q̄ sit ad aliud re q̄tū ad id qđ ē: q̄z  
si nō eēt ad aliud re: cī in rōne relonis sit esse ad aliud.  
si eēt nō ad aliud re: ⁊ z ad aliud rōne: sequeret⁹ q̄ nō eēt:  
nisi relō rōnis: s̄z in creaturis vna relō q̄tū ad id q̄ est  
intrin⁹: non est alius re: nisi p̄ aliud funda⁹. ḡ oppo⁹  
relones: q̄ ad seintuicē dūr in creaturis regrūt necio di-  
uersa funda⁹: siue addūt relones aliq̄ re sup funda⁹:  
siue noui: ex q̄ sunt oppo⁹ relones: v̄r q̄ hēant repug⁹  
⁊ incōpossibilitatē re⁹ alic⁹ in quo p̄sunt vel sint: q̄ nō  
eēt: si eēt in eodē funda⁹: q̄z dñt in quo p̄ est relō est fun-  
dātū. Si aut̄ loquamur de dñnis: ibi est plantū: q̄ sup  
vnū: ⁊ idē funda⁹ fundant̄ oīs relones tā dispate: q̄z  
oppo⁹: q̄z nulla relō realis fundat̄ nisi sup rē aliq̄ abso-  
luta: s̄z iñ dñnis nō est nisi vnū abso⁹ fīm rē. ḡ t̄c. ma-  
p̄z: q̄z res realis nō pōt fundari sup re⁹: m. i. ētp̄z: q̄z in  
dñnis sola relō origis distinguit̄: s̄z iter ab⁹ nō est relō ori-  
ginis. ḡ t̄c. S̄z dicet aliq̄: q̄z iñ creaturis diuersae relō-  
nes: s̄z iñ regrāt diuersas res: regrūt tñ diuersos modos  
abso⁹ sup quos fundēt̄. S̄z b̄ penit⁹ est fruolū: q̄z illi  
modi reales: aut sunt diuersi re: aut rōne tñ. si rōne tñ  
stat. ppo⁹: q̄ diuersae relones fundent̄ sup vnū ab⁹: q̄z  
re. si sunt diuersi re. Quero in dñnis quō distinguunt̄:  
aut p̄ relones origis: aut aliter: non p̄ relones origis: q̄z  
ab⁹ nō distinguunt̄ p̄ talio: nec aliter: q̄z fīm Boetii sole  
relones origis distinguunt̄. C̄. P. illi modi reales q̄ ponū  
tur differre mō reali ab⁹: op̄z q̄ fundent̄ in aliq̄ re: que  
simpl̄ res sit. Mō q̄ro v̄t̄ fundent̄ in vna re ab⁹: aut  
in modis. Si in modis: q̄rā itēz illi modis: ⁊ ibit in  
ffinitū. Si aut̄ fundent̄ in vna re ab⁹: nō v̄f mīn⁹ poſe  
diuersos modos reales fundari int̄: in vno ab⁹ q̄z di-  
uersos modos ab⁹: imo magis: q̄z diuersitas ab⁹: ma-  
ior est: ⁊ ēt entitas q̄z diuersitas vel entitas relatioz:  
iñtū talia: vñ p̄ nibilo ponē tales mō iñ ad fun⁹ relo-  
nū. Qūo aut̄ in dñnis fundent̄ tales oppo⁹ relones sup  
idē ab⁹: q̄ru vna q̄tū ad suā entitatē nō ē alia: nescio  
aliā cāz: nisi b̄ sit ifinitas pfectiois dñe: q̄ sic ex n̄s vna  
res simpl̄ pōt eē sapia: ita ēt pōt eē p̄nitas ⁊ filatio.

**Quanticum** ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>: quō. s. p̄t eē ples relones  
reales cū vno funda⁹ facilr p̄z fīm  
eos q̄ ponūt relones addere supra funda⁹ re diuersaz  
ab eo faciēt p̄pōne cū eo. nā fīm eos: sic p̄la accītia di-  
spata p̄nt stare cū vno subo: ita ples relones reales cūz  
vno fun⁹. S̄bz at illos q̄ ponūt: q̄ addit̄ modū realē.  
Si tñ b̄ veritatē pōt dicit̄ ples relones p̄nt stare cūz  
vno funda⁹: q̄z cū vna re ab⁹ p̄nt stare diuersi modis  
realitate modi. z<sup>m</sup> v̄ illos q̄ ponūt: q̄ relō q̄tuz ad id:  
qđ ē itrin⁹ nibil addit̄ diuersaz re a funda⁹: bñ tñ ipor-  
tat extrin⁹ aliquid re diuersaz a funda⁹ p̄nt stare plures

## Questio

relones cū vno funda⁹: p̄ diversa importata mō q̄ su-  
pra expo⁹ est. Qđ istoꝝ veri⁹ sit nō diffinto. C̄ Ad rōne  
in oppo⁹ dōz: q̄z q̄tū p̄t sunt vñ re plurificaro vno plus  
rificat̄ reliquiū: veyz est: ⁊ in q̄tū sunt vñ re. Et q̄z dr: q̄  
relo ⁊ funda⁹ sunt vñ re: b̄ nō b̄z v̄tate fīz p̄am ⁊ z̄am  
opione: q̄z fīm p̄am relō addit̄ rem alia: ⁊ z̄am relō addit̄  
modū realē diuersum realē realitate modi ab ipso fun-  
damēto: ⁊ q̄tū ad b̄ additū p̄nt plurificari nō plurifica-  
to altero. C̄ Sciedū tñ: q̄ in dñnis est singlare: q̄tū ad  
b̄ q̄ relō: q̄ est eadē res cū fun⁹ plurificat̄ realē nulla  
plurificationē exīste in abso⁹ ex q̄tū p̄te: ⁊ b̄cā est ve-  
credo: ifinitas pfectiois diuine. Enī in b̄ differt in diu-  
nis relō a funda⁹. s. abētia: q̄ relō ex sua rōne forma  
li iportat distōne realē ab aliq̄ a quo funda⁹ siue eē-  
tia nō iportat distōne. nā p̄nitas iportat distōne realē  
a filiatō q̄ nō iportat deitas.



**Ostea** q̄rebanꝝ q̄da⁹ p̄tētia ad

creatōrē tñ: quoꝝ duo p̄tētia ad eētia: ⁊ vñ ad relones. Duoꝝ  
p̄tētia ad eētia vñ p̄tēt ad rōne  
eētia. s. vtrū in deo possit esse sp̄es sine  
ḡne. Aliū p̄tēt ad rōne cogscēdī. s. vtrū  
idea sit p̄n⁹ cogscēdī creaturā. Q. 11.



**P̄mū** sic p̄cedit: ⁊ aī: q̄ sp̄es  
possit eē in deo sine ge-  
nere: q̄z fīm Augu⁹. s. de trini. ca. i. de⁹ est si  
ne q̄titate magn⁹ sine q̄litate bon⁹: s̄z ma-  
gnū eē p̄tēt ad sp̄em q̄titatis: ⁊ bonū eē  
ad sp̄em q̄litatis. q̄ sp̄es est in deo sine genere.

**Contra** nulla res p̄t eē in aliq̄ sine eo q̄ est de ei⁹  
eētia: s̄z gen⁹ est de eētia sp̄ēi. q̄ sp̄es nō  
pōtēt in deo: nec in aliquo alio sine genere.

**Respōdeo** dōm: q̄ sp̄es alic⁹ gn̄is cē in deo sine  
ḡne p̄t z̄ intelligi. Uno: q̄ illud: q̄  
ve est sp̄es alic⁹ gn̄is manēt sp̄es illi⁹ gn̄is sit in deo: ita  
q̄ gen⁹ illi⁹ sp̄ēi nō sit in deo. Aliū mō p̄t intelligi sp̄es  
eē in deo sine ḡne p̄tāto: q̄ illud qđ est formale ⁊ p̄ple-  
tiū in rōne sp̄ēi alic⁹ gn̄is nō fīm eandē rōne specificā:  
s̄z fīm q̄dā silitudinē ⁊ xuenientia analogaz inuenit̄ in  
deo: nō aut̄ id qđ p̄plet̄ rōne gn̄is. Mō dico: q̄ p̄ modo  
sp̄es esse in deo sine genere est impossibile: sed scđo mō  
sp̄es esse in deo est v̄p̄. C̄. P. z̄ p̄m⁹ z̄ rōne p̄t sumiſ ex  
bitudine sp̄ēi ad gen⁹: est talis: q̄z esse sp̄em alic⁹ est eē  
illud qđ signiſ p̄ gen⁹ cū q̄dā determinatiōe: sicut esse  
sp̄ēi q̄litatis este eē quādā determinatā q̄litatē. s̄i ḡ p̄pe  
loquēdo sp̄es q̄litatis manēt sp̄es q̄litatis ponat̄ in ali-  
quo ponit̄ in ea id qđ est quedā q̄litatis ponere. ḡ p̄ sp̄es  
q̄litatis sit in aliq̄ sine ḡne. i. siue q̄litate est ponere: q̄z  
aliquo sit q̄dā q̄litatis sine q̄litate. s̄z b̄ est p̄ponere x̄di-  
ctoria eē in eodē. s. q̄ quedā q̄litatis sit in aliquo ⁊ nō sit  
q̄litatis. ḡ b̄ est oīno impole. C̄. z̄ rōne sumiſ ex bitudine  
dei ad creaturā ⁊ est talis: q̄z si sp̄es alic⁹ gn̄is fīm suā  
rōne specificā q̄ est sp̄es illi⁹ gn̄is manet in deo: seḡ q̄  
idē fīm vna rōne vniuocatōe sp̄ēi x̄ciat̄ deo  
⁊ creaturis: s̄z b̄ est ipole. ḡ t̄c. Impolitas x̄ntis p̄z fīm  
oīs: q̄z nihil vniuocatōe ē cōde deo ⁊ creaturis nō solū loq̄n-  
do de vniuocatōe sp̄ēi. s̄z ēt loq̄ndo d̄ vniuocatōe gn̄is:  
x̄nam pbo: q̄z scīa: q̄ est sp̄es q̄litatis fīm suā rōne speci-  
ficā x̄ciat̄ scīe create cū nihil sit in p̄dica⁹ q̄litatis: nīs  
creata. si ḡ scīa fīm suā rōne specificā: q̄ est sp̄es q̄litati-  
s manet in dñnis: seḡ q̄ scīa fīm suā rōne specificā cō-  
inciat̄ deo ⁊ creaturis: ⁊ scī p̄z x̄na: sequeret̄ ēt: q̄ ea q̄ nō  
x̄ciat̄ in vna rōne gn̄is sint in vna rōne sp̄ēi: q̄ est ab  
surdū. C̄. z̄ s. q̄ sp̄es s̄lo mō possit manere in deo sine  
ḡne: q̄z id qđ est cōpleriuū in rōne sp̄ēi nō vniuocatōe. s̄z b̄

sp̄es aliena  
sine ḡne esse  
in deo dupl̄  
intelligi p̄tēt

qdā uenientiā t̄ similitudinē analogā maneat in deo:nō  
at gen⁹ vel illud; qd est ppletū in rōne gnis p̄ sc:qr  
illud qd dicit sic pfectioē ab⁹: q nullā iportat iperfe-  
ctionē. si fm se accipiat deo uenit: sed q̄qz q̄ uenit q: il-  
lud qd pplet rōne spēi dicit ab⁹ pfectionē absq̄ aliqua  
lperfectionē: sicut cognitio certa de aliquo: qd pplet rōne  
scie saltē put scia accipit p̄ actu nullā lperfectionē di-  
cit fm se accepta. Illud aut̄ qd pplet rōne gnis q̄qz, di-  
cit iperfectionē: sicut eē qlitatē sive modū supadditū p̄  
iheretiā dicit iperfectionē in q̄ dicit rōne qlitatē. ḡllo  
mō pōt manere in deo spēs sine ḡne: id est illud qd est  
cōpletū rōne spēi no fm eadē rōne specificā: sed fm  
uenientiā analogā: nō aut̄ id qd pplet rōne gnis. s. esse  
modū supadditū. Sed h̄ p̄ possib⁹ obiecti: qz nulla res  
creata est: qd nō ueniat cū deo in aliq̄ analogo. ḡ qd̄z ge-  
nus pōt dici manere in deo pp̄ uenientiā in aliq̄ analogo.  
Ad h̄ pōt dici: qd aliud est dicere: qd aliquid ueniat cū  
deo in aliq̄ analogo: t̄ qd ipm fm qdā uenientiā analo-  
gā ueniat. nā vez est: qd nō est aliq̄ creatura: qd nō uen-  
iat cū deo in aliq̄ analogo saltē in h̄ qd est esse ens: sed  
multa sunt in creaturis: qd fm suū esse formale: nec vni  
uoce: nec analogice ueniant deo. vni nullo mō uenit  
deo esse q̄lis p̄ albedinē: nec analo⁹: nec qliterūz alli-  
ter: qz in suo formalī icludūt aliq̄ iperfectionēz: s. scia t̄  
iustitia vere t̄ realr dñr de deo: t̄ pp̄ hoc dñr: qd spēs: que  
est scia q̄tū ad suū formale fm qdā uenientiā analo-  
gam uenit deo. Ad argu⁹ p̄ ex dictie. vadūt. n. v̄s  
suis: nā deus est bon⁹ vel iustus sine qualitate: que dñ  
species qualitat̄.

Qd. III.



**B secundū** sic pcedis: t̄ ar-  
gu⁹: qd idea nō  
st̄ rō itellndi creaturā: qd posteri⁹ intel-  
lectū nō est p̄n⁹ cogscēdi p̄us itellcm̄:  
s. idea est qd posteri⁹ itellcm̄ qd̄ creatu-  
ra. ḡ r̄. ma. p̄. pba⁹: qd itellus rei  
sub eē relato vel cōparato p̄suppōit co-  
gnitionē extremp⁹ fm ab⁹: sed idea dicit qdā uenientiā  
inter deū t̄ creaturā. s. relonē imitabilitatis. ḡ cognitio  
idee p̄supponit cognitionē dei t̄ creature: t̄ per sequēs  
est posterius nota qd̄ creatura.

**Contra** cognitione fit p̄assūlationē: s. idea est simili-  
tudo creature apud deū. ḡ est rō cogscēdi.

**Respondeo** circa h̄ sunt due opinione. p̄⁹ po-  
nit: qd idea s. suū formale nō est  
p̄n⁹ cogscēdi: s. fm suū male. Ad cui⁹ euidentiā sciendū:  
qd fm eos idea iportat qdā imitabilitate: imitabili-  
tas aut̄ ista qd̄ ipotat idea formalē dicit respectū vt dicit:  
s. ināl dicit formā in q̄ talis re⁹ fundat. Et h̄ pbant  
sic: qd formale in idea: aut̄ est abso⁹: aut̄ respectū: s. i-  
respectū b̄ ppo⁹ s. ab⁹. Contra: qd tūc eēt p̄la  
ab⁹ in deo: qd v̄ incōueniēs: s. scie v̄ qd̄ formale in idea  
est respect⁹. Hoc suppo⁹ p̄bat fm. s. qd idea fm suū for-  
male nō est p̄n⁹ cognoscēdi creaturā. Et hoc pbant z⁹.  
Cp⁹: qd nullus respect⁹ est p̄n⁹ alic⁹ opōnis: s. formale  
in idea est respect⁹: vt ē dcī. ḡ idea fm suū formale nō  
est p̄n⁹ alic⁹ opōnis: nec per alia est p̄n⁹ itellndi ali-  
quid. Cz⁹: pbant id p̄ rōne facta ad hāc partē: qd. s. po-  
sterior est cognitio relonis q̄tū cognitio exterioris q̄tū  
tū ad suū absolutū eē. Ista aut̄ p̄: q̄uis sit magnorū  
tū t̄ subtiliū: s. mibi est dubia. Et p̄ q̄tū ad h̄: qd ponit  
qd formale in rōne idee sit respect⁹: qd nō v̄ eē ve⁹: t̄ h̄  
pōt oñdi dupliči rōne. Cp̄: p̄ia talis est: qd idea forma-  
liter dicit formā exēplarē: ad cui⁹ imitationē aliud ē p̄-  
ducibile ab agēte p̄ itellcm̄: s. forma exēplaris: ad cui⁹  
imitatōez vel similitudinē aliud est p̄ducibile nō dicit

formalē re⁹. ḡ r̄. ma. p̄ ex rōne idee. mi. p̄bo: qd for⁹  
ad cui⁹ similitudinē aliud p̄ducit est fundamētu respect⁹  
similitudis: qd est ad id: ad cui⁹ similitudinē p̄ducit: s. funda-  
mētu re⁹ nō est ipse re⁹ formalē: ḡ forma exēplaris: ad  
cui⁹ similitudinē aliud p̄ducit: aut̄ est formalē p̄ducibile  
nō dicit re⁹ formalē: s. forma: qd est fun⁹ re⁹. B̄ et de  
de se p̄: qd nibil est dcū: qd aliquid p̄ducit ad similitudinē  
similitudis accipiēdo similitudinē p̄ re⁹. Cz⁹ rō suinit a si-  
mili: t̄ est talis fm eos q̄ ponit spēs t̄ similitudines rerū  
eē apud itellndi: qd ponit eas p̄n⁹ itellndi. Tūc argui-  
tur h̄. idea sive fo⁹ exēplaris nō v̄ plus importare for-  
maliter re⁹. qd similitudo vel spēs rei exēps apud aīaz: qd  
tā B̄ qd illud ponit vt forma rep̄ntatiua: s. similitudo rei  
apud aīam exēps v̄ dicit formalē ipm re⁹ similitudinis:  
sed ipsaz formā in q̄ talis re⁹ fundat. Qd. n. spēs dñ simili-  
tudo ibi stat nō p̄ re lone: s. p̄ forma in q̄ fit assilatio. ḡ  
a simili idea: qd est quedā forma exēplaris nō dicit respect⁹  
formalē: s. formā in q̄ fundat. Est at sciendū: qd idea nō  
est spēs intelligibilis: s. in B̄ h̄ similitudinē: qd v̄traqz dicit  
formā fm quā fit assilatio. Et h̄ p̄z et: qd rō: qd iducit ad  
pbādū: qd idea formalē nō sit p̄n⁹ itellndi: nō valet: qd  
fundat sup̄ falsum. s. sup̄ B̄: qd est ideas formalē dicere  
respect⁹: quo aut̄ t̄ qualit̄ idea sit p̄n⁹ cogscēdi ifra i alia  
opione dicat. Rō aut̄ qua p̄ba⁹: qd idea formalē dicit  
re⁹ facili soluit: qd cū dñ: s. dicit abso⁹ v̄ cū sint plures  
idee sequit⁹ qd̄ sint p̄la absoluta. Dōm qd eē plura abso-  
luta fm rōne in deo eē nō est iconueniēs: s. qd eēt ibi ples  
re⁹ fm re⁹ fm plalitatē idea p̄ eset incōueniēs.

Sc̄da op̄

**Sc̄da Op̄inio** est: qd idea ē p̄n⁹ cogscēdi idea  
tū. Ad cui⁹ euidentiā p̄ est vi-  
dēdū qd iporet idea. Z⁹: qd̄ le b̄z ad cognitōez. Z⁹ pate-  
bit de qōne. Cz⁹ ad p̄n⁹ omissa recitatiōe diversarū  
opionū: idea p̄plo loquēdo est for⁹ exēplaris: ad cui⁹ si-  
militudinē agea p̄ itellctū natū est p̄ducere alind: ita  
qd̄ illa fo⁹ rep̄tati itellctū nō solū intelligit vt quedā  
for⁹ in se: s. vt qdā forma in qua exēplariter lucet aliquid  
ad ei⁹ similitudinē p̄ducibile. vñ scriptura: ad cui⁹ similitudinē fit  
alia dñ exēplari: h̄ sit dcī d̄ idea. Cz⁹ ad z⁹: quo se  
bēat q̄tū ad p̄n⁹ cogscēdi: sciendū qd fm ponētes spēs:  
duplex e p̄n⁹ cogscēdi: vñ qd̄ est spēs: t̄ istud p̄n⁹ p̄ce-  
dit oēm cognitōez: nec an̄ ei⁹ motoez p̄ntelligit cognitio  
sci an̄qz sit p̄n⁹ cogscēdi: nec mouet ad cognitōez vt  
p̄cognitū. Aliud est: qd̄ est p̄n⁹ sc̄dariū intelligendi: qd. s.  
p̄ntellctū est p̄n⁹ cognoscēdi altep̄: sicut aliqui p̄ esse,  
etū cognoscimūs cām vel eē. Mō idea non ponit p̄n⁹  
cognoscēdi p̄ modū spēi intelligibilis: qd̄ p̄prie forma  
rei exēplaris: nec se b̄z ad itellctū per modū forme in-  
berentis intellectui: s. magis p̄ modū forme intellecte  
in qua: vt dcī est. aliud relucet ad ei⁹ similitudinē p̄duci-  
bile ab agēte p̄ intellectū ad ipsam ideā sive ad formā  
exēplare aspiciēte: sicut p̄ de scriptura vel p̄ciuria qd̄  
sunt exēplaria: fm et illos q̄ nō ponunt spēs est z⁹ p̄n⁹  
cognoscēdi: vñ. s. qd̄ est p̄n⁹: qd̄ p̄ntelligit omni intelle-  
ctō: qd̄ nō mouet vt p̄cognitū: qd̄ ei⁹ motioni nulla co-  
gnitio p̄ntelligit. sicut sunt p̄ma cognita. Aliud est p̄n⁹  
cipiū secūdariū: qd̄ nō mouet nisi vt precognitū. Mō  
idea nō ponit vt p̄n⁹ p̄n⁹: sicut mouēs ad cognitōez pre-  
cogniti: s. vt secūdariū mouēs ad cognitionē secūdi co-  
gniti: t̄ mouere vt p̄cognitū in q̄to aliud relucet. Est  
aut̄ sciendū: qd̄ nō negat: qd̄ idea nō possit eē p̄n⁹ cognitū:  
sed hoc negat: qd̄ idea in q̄tū idea: vel fm rōne qua  
idea nō sit rō cognoscēdi p̄n⁹ cognitū: qd̄ t̄ s. p̄n⁹ cognitū:  
quod est essentia diuina sit idea: non tū vt idea est

Pervetus Y 3

Quolibetti

**p**n<sup>m</sup> cognoscēdi essentia diuinā fīm q̄ idea: s̄z est p̄n<sup>m</sup> in intelligēdi creaturas: q̄ ipsa fīm q̄ p̄ntellecta vt in quo relucet aliquid ad imitatiōez ei<sup>o</sup> p̄ducibilia est p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi illa relucētia. vñ cēntia diuina nō h̄z idea. Tū p̄g B: q̄ nō p̄ntelligit ei aliqd in quo reluceat: nec ēt est p̄ducibilis ad imitatiōez alic<sup>o</sup>. ḡ cēntia diuina bñ est idea: l̄z ipsi<sup>s</sup> nulla est idea. s̄c ḡ p̄z narratiue: quo idea se h̄z ad p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi: z q̄ est aliqd p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi z qualr. C̄ his p̄missis p̄z qd sit dōm de qōne, nā idea est p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi nō qdē p̄n<sup>m</sup> p̄n<sup>m</sup>: z p̄ cognitionis p̄nt aliqd non cognitum mouet ad cognitionēz p̄cogniti: s̄z sicut aliqd s̄a p̄cogniti mouet ad cognitionēz p̄cogniti vel alicui<sup>r</sup> relucētis in ipso. Et h̄ duo volo pbare ad nūc duab<sup>r</sup> rōnib<sup>r</sup>. Et p̄ q̄ sit p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi: q̄ fīm oēs idea est p̄n<sup>m</sup> ideati. Sed h̄ nō posset eē si idea nō eēt p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi. ḡ r̄. Ma. xcedit ab oibus. Mi. pba: q̄ in artifice id qd est p̄nci<sup>m</sup> artificati s̄ue ideati p̄tinet nec̄o vel ad itellcīm v̄l ad volū<sup>r</sup> v̄l ad po<sup>m</sup> executuā: s̄z idea vt d̄ se p̄z nō p̄tinet ad voluntatē vel ad po<sup>m</sup> executuā. ḡ p̄tinet ad itellcīm. Ex h̄ v̄teri<sup>r</sup> arguo nulla res p̄tines ad itellcīi artificis p̄t eē p̄n<sup>m</sup> artificati nūl act<sup>r</sup> itellcīi ḡdēi vel p̄n<sup>m</sup> ei<sup>r</sup>: q̄ agit p̄ itellcīi, z velle z d̄ctu ad itellcīi nihil p̄t eē p̄n<sup>m</sup> in artifice nūl vel act<sup>r</sup> itellcīi ḡdēi vel p̄n<sup>m</sup> ei<sup>r</sup>: s̄z idea, p̄pē nō est act<sup>r</sup> itellcīi. ḡ est p̄n<sup>m</sup> ei<sup>r</sup>. C̄ 4<sup>r</sup> rō p̄bat v̄trūqz s̄l. s̄. q̄ sit p̄n<sup>m</sup> itellcīi: z q̄ sit p̄ncipiū itellcīi mō p̄dicto. s̄. vt q̄dā p̄cognitū: sed illa forma ad cui<sup>r</sup> aspectū artifex p̄cōcipit aliqd p̄ducibile ad s̄lititudinē ei<sup>r</sup> est p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi illud p̄ducibile: z per modū q̄ aliqd p̄cognitū est p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi aliqd aliud se tundo cognitū: sed idea est talis forma. ḡ r̄. Mi. p̄z ex rōne idee. ma. ēt facit p̄z: q̄ illud ad cui<sup>r</sup> aspectū aliud xcipit op̄z ipm p̄ntelligi z aspici aīi talē xceptū z ēt eē cām talis cocept<sup>r</sup>: q̄ ex quo nō nūl ad aspectū eius p̄t aliud concipi. vñ op̄z w̄ aspicere qd ipz sit cā concipienti. ḡ r̄. Et sic p̄z ad qōnem. C̄ Ad rōnē in oppo<sup>m</sup> dōm: q̄ ma. nō est simplē vera. s̄. q̄ id qd est posteri<sup>r</sup> cognitū p̄ nō est p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi alī aliud: s̄l p̄z apud nos vel iter nos, si ponam<sup>r</sup> spēs: q̄ spēs ē p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi aliqd rē ex: z tñ spēs nō p̄ntelligit illū rei: imo est posteri<sup>r</sup> cognitū: q̄ nō est p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi vt qd p̄cognitū. Dato ēt q̄ nō s̄nt spēs: id seq̄t. nā itellcīs ages ē p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi alia: nec tñ p̄cognoscēti aīi illud: imo posteri<sup>r</sup> cognitū: q̄ idētū q̄ illa. Mi. ēt p̄z s̄. q̄ idea est posteri<sup>r</sup> nota q̄ idea: s̄i itellcīt q̄iu<sup>s</sup> ad qdē: z q̄iu<sup>s</sup> ad h̄: q̄ ē q̄dā for<sup>r</sup> falsa est. Rō ad p̄ban dū h̄ adducta nō valer: q̄ supponit fallūm. s̄. q̄ idea sit formalr re<sup>m</sup>: cui<sup>r</sup> oppo<sup>m</sup> est oniuz. Tñ vēp est q̄ rō sue Ideabilitatis est posteri<sup>r</sup> cognitū q̄ ipm ideatū: q̄tū ad illud qdē: s̄z idea fīm q̄ idea z ideatū fīm q̄ ideatū s̄l cognoscētū: ita q̄ iste est ordo: q̄ talis forma: q̄ idea dī. p̄mo cognoscēt fīm eēntiā suā q̄ talis for<sup>r</sup>. z: q̄ alia i ea relucet itellcīt alia in ea. 3: vo cognoscēt: quo in ea rō idee z ideatū ienit: nō. n. o. 0. 0. q̄ si aliqd est p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi alterz: q̄ rō sue p̄ncipiatiōis re<sup>r</sup> talis cognitionis p̄cognoscētur: etiā si sit p̄n<sup>m</sup> cognoscēdi vt p̄cognitū: q̄ l̄z cognitū ei<sup>r</sup> sit cā cognoscēdi id aliud: s̄l si aliqd p̄ sumū p̄cognitū cognoscat ignē esse alicubi: nō tñ op̄z q̄ p̄us cognoscat quo sumū p̄cognitū est p̄n<sup>m</sup> illi<sup>r</sup> cognitionis vel cognoscēt p̄ncipiatiōez sumū respectu cognitionis ignis. Et sic p̄z ad qōnem z ad argumenta.



After

**Ostea** querebat vnu q̄stū ad relationes. Et est vtr̄ relo: vt relo oſtituat pſonā diuinā. Et arḡ ꝑ ſic: q̄ p̄nitas vt p̄nitas oſtituit pa- trē in eo ꝑ pater: ſi p̄nitas vt paterni- tas est relo vt relo: ſormaſr dicit relo

## Questio

nem ut relo est. qz. Ma. pz: qz vnaqueqz forma in eo  
qz talis constituit in tali eē: sicut albedo in eo qz albedo  
constituit albū in eo qz albus; z a sili p̄mitas in eo qz p̄mi-  
tas cōstituit patrē in eo qz pater est. qz. C. P. p̄petas  
constituit aut abso<sup>ta</sup>: aut relata si ut rela b̄ p̄positū. si  
ut absoluta sequet qz erint plura absoluta in diminis: z  
qz p̄sonae diuisne sint supposita ab<sup>ta</sup>: qd est sc̄ouenies: re-  
linquit qz qz relo ut relo est p̄stituat sponā.

**Contra** posteri⁹ nō cōstituit p̄s; sed relo vt relo  
est posteri⁹ suppo⁹ q̄ refert. ḡ r̄.

**R**espondeo ad euidetia b<sup>o</sup> q<sup>o</sup>nis. p<sup>r</sup>io ponen  
dus ē istell<sup>s</sup> q<sup>o</sup>nis. Scđo oñde:  
q<sup>p</sup> reloni repugnat:imo nečio zuenit ponere aliquid in  
relato. Tertio ponent̄ opiones de ista q<sup>o</sup>ne.

**Quantum** ad pm scidū: qo ista qo non est eadē  
cū illa qua qrit gd formalr signifi-

cet psona: vtz s. forniat̄ sportet eēn̄ vel relatōe: s̄z ea  
dē qō posset fieri de pprieteate vt ppetas ē: vtrū s. pso  
na formalis significal eēntia vel ppetatē: vñ ad istā qō  
nē parū facit: q̄ dicat qđ relo pstituit psonaz vt eēntia  
vel q̄ eēntia pstituit psonā vt est relo: vel et̄ pprietas:  
nec ētillig dñt: q̄ psona dicit relonē vt est eēntia nō in  
tēdūt: q̄ ly vt dicat totā rōne pstitutē: ita q̄ eēntia sit  
tota rō pstitutē: s̄z intēdūt q̄ dicat partē rōnis pstitutē  
tis: vt sit sensus qđ relo nō constituit totalit̄ qđ sola relo  
nō pstitueret: s̄z relo vt eēntia & relo s̄l accepta cū eēntia:  
ita q̄ si illa res eēt solū relo & nō suba nō pstitueret  
suppositū. Et ex h̄ pōt patere: qđ rō quoqūdā q̄ h̄ dicūt  
s. qđ relo vt suba pstituit psonā volūt ipnigare paruz  
valeat: dñt. n. q̄ idē ē dicere: q̄ relo s̄l suba pstituit psonā  
& dicere q̄ suba simplr pstituit personā: q̄ q̄ ptenit  
oliscui vt est talia res simplr auenit illi rei. Ad illud aut̄  
facilr p̄z ex dictis: q̄ h̄ vez eēt si ly vt diceret totā cāz:  
s̄z nō est s̄l in ppfistō: nec est intētio illoꝝ q̄ ponunt q̄  
relo vt suba pstituat vel dicit psonā: mo intendūt mō  
quo expositū est: q̄ ly vt eēntia v̄l suba dicit pte rōnis  
pstitutē. ¶ Est q̄ sensus qōnis: vt q̄raf de eo: q̄ pter  
eēntia pcurrit ad pstitutionē psonae sub qua rōne consti  
tuat: vtz fm rōne qua relo est vel aliter q̄z vt relo: nec  
q̄rit h̄ de re ipsa: q̄ stat q̄ res ipsa: q̄ est relo cū eēntia  
pstituit: s̄z de rōne. s. fm q̄ rōne: vtz fm ordinē rōnis  
persona diuina p̄s intelligat esse suppositū q̄z relatiꝝ.  
Et hoc sufficit de p̄imo.

**Quantum** ad z<sup>m</sup>. s. q<sup>r</sup> reloni vñ relo xuenit di-  
cere allgd exis i relato: ita q<sup>r</sup> In rō-  
ne relonis sit q<sup>r</sup> dicat aligd positiuuz in eo q<sup>r</sup> refertur.  
¶ Ad cui<sup>m</sup> enidētiā sciedū est: q<sup>r</sup> allud est dicere: q<sup>r</sup> re-  
latio dicat aliquid in relato dñis realt a funda<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> di-  
cat allgd exis in relato siue differat a funda<sup>m</sup> siue nō.  
¶ Item et allud est dicere: q<sup>r</sup> de rōne relonis tñh relo  
est q<sup>r</sup> aliquid ponati subo relato: et allud est dicere: q<sup>r</sup>  
xpletuū rōnis siue sit h. nā de rōne hois in eo: q<sup>r</sup> hō est  
eē aial:aial aut nō est xpletuū rōnis siue:nec ēt ex hoc:  
q<sup>r</sup> allgd est aial nullo pñs additio bz q<sup>r</sup> sit homo:nō qz  
aial nō sit de ei<sup>m</sup> rōne: s<sup>r</sup> qz nō solū aial est de ei<sup>m</sup> rōne.  
Et si s<sup>r</sup> eē in aliquo nō includit eē relatiñ vel relonē: non  
qz nō eē in relato sit de relonis rōne: s<sup>r</sup> qz nō solū h<sup>r</sup> est  
de ei<sup>m</sup> rōne. Qz autē ponere aligd in subo relato sit de ra-  
tiōe relonis: s<sup>r</sup> ad nūc triplici rōne. ¶ Prīa sumit  
ex bitidine relohis ad duo extrema: et est tall: ois re-  
latio ex eo q<sup>r</sup> relo est duox exiremoꝝ. Tūc q<sup>r</sup> otrus  
relo sit sic illoꝝ extremoꝝ vt sit vñi<sup>m</sup> in quo et alterius  
vt ad q<sup>r</sup>: aut est: q<sup>r</sup> sit vtriusq<sup>r</sup> vt ad q<sup>r</sup>: si vñi<sup>m</sup> vt in quo  
et alteri<sup>m</sup> vt ad q<sup>r</sup> bñ pñsitu. s. q<sup>r</sup> relo dicit allgd in rela-  
to: si autē est vtriusq<sup>r</sup> vt ad q<sup>r</sup>: sequit<sup>r</sup> q<sup>r</sup> pñnit<sup>r</sup> sit ad pa-

Premier

Scdm pncs  
palc.

trem et ad filium; et filatio sit ad filium et ad pres: quod est manifeste falsum. Reling<sup>g</sup> g<sup>m</sup>. s. q<sup>r</sup> relo est: vñ relo dicit aliquid in relato: siue sit viuerum a fundo<sup>o</sup>: siue non. Si dicat: q<sup>r</sup> non op<sup>r</sup> q<sup>r</sup> relo veriusq<sup>r</sup> extremi sit: nec vt ad qd: ita q<sup>r</sup> sit ad vnuq<sup>r</sup>: nec q<sup>r</sup> sit in vno: et sit ad alterum: s<sup>r</sup> est dare mediū. s. q<sup>r</sup> relo h<sup>r</sup> vnu extremū: vt q<sup>r</sup> est ipsa: nō autē in quo sit ipsa: et aliud extremū h<sup>r</sup> ad qd sit ipsa. Cōtra: q<sup>r</sup> sicut albedo: nec est id qd est albū: nec est id qd est p<sup>r</sup>ie: s<sup>r</sup> est id quo aliqd est albū: ita est op<sup>r</sup> dicere: q<sup>r</sup> relatio sit id quo aliqd est relatu: q<sup>r</sup> nō est ipsa relo: s<sup>r</sup> p<sup>r</sup> ipsam referet. q<sup>r</sup> op<sup>r</sup> dicere: q<sup>r</sup> relo respiciat prius extremū ad qd est aliud extremū vt cui<sup>r</sup> est: et nō q<sup>r</sup> ipsa est: et cū nō possit eē illi<sup>r</sup> vt ad qd. aliogn p<sup>r</sup>itas eēt esse p<sup>r</sup>em: op<sup>r</sup> qd sit ens vt in quo. C<sup>r</sup> ratio sumit ex mō denoiaudi quo aliqd denoiait aliud: et est talis. Dis denoiation: aut est ab extrinseco: sicut q<sup>r</sup> forma denomi- nā sit ex denoiaitu: sicut qn̄ denoiait res esse intellecta ab actu intelligendi exīte in alio: aut est denoiait ab in trinseco: sicut qn̄ forma a qua fit denoiation est intrinseca: sicut qn̄ dī aliqd albū ab albedine exīte in eo sicut in subo: s<sup>r</sup> qn̄ dī de aliquo: q<sup>r</sup> sit p<sup>r</sup> nō pōt dici: q<sup>r</sup> sit de nomiatio ab extrinseco: q<sup>r</sup> sit a qua eēt oportet: q<sup>r</sup> forma denominās. i. p<sup>r</sup>itas eēt ex p<sup>r</sup>em vel in alio q<sup>r</sup> per se subsisteret: quo p<sup>r</sup> qd<sup>r</sup> est ipole. Reling<sup>g</sup> g. q<sup>r</sup> talis de noiation est ab eo: qd est in denoiation: et p<sup>r</sup> h̄s relo dicit aliqd in relato. C<sup>r</sup> cōfirmas rō: q<sup>r</sup> in diuinis ponere relones assūstes et nō assūstes reputat erroneū q<sup>r</sup> nō eēt vez: si relo nibil ponere in relato. C<sup>r</sup> 3<sup>r</sup> sumit ex h̄s relo in diuinis cōstituit: q<sup>r</sup> aut cōstituit vt p<sup>r</sup> in tra: aut vt p<sup>r</sup> exēt vt p<sup>r</sup> exēt: q<sup>r</sup> tūc eēt efficiens vel finalis. q<sup>r</sup> vt p<sup>r</sup> in tra: sed id qd cōstituit aliqd vt p<sup>r</sup> in tra dicit aliqd exīs in cōstituto. q<sup>r</sup> relo diuina dicit aliqd exīs in psōna relata. C<sup>r</sup> Si dicat: q<sup>r</sup> nō est aliqd: s<sup>r</sup> ad aliqd. Nihil est: q<sup>r</sup> ēt ipsuz aliqd fm q<sup>r</sup> aliqd dici- tur alter p<sup>r</sup> est aliq<sup>r</sup> res vel mod<sup>r</sup> realis exīs in aliquo cu- sus est modus. Sed verū est: q<sup>r</sup> ex h̄s ille mod<sup>r</sup> est in aliquo nō b<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> sit mod<sup>r</sup> relatus nō cū h̄s: q<sup>r</sup> est in. sic nec ex h̄s seq<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> relo ex rōne sua nibil ponat: s<sup>r</sup> q<sup>r</sup> ex h̄s q<sup>r</sup> ponit aliqd in aliq<sup>r</sup> nō p<sup>r</sup>plef rō ei<sup>r</sup>: et h̄s sufficit de z<sup>r</sup>.

**Quanticum** ad 3<sup>r</sup> sciendū: q<sup>r</sup> de ista qōne sunt due opiniones: quā p<sup>r</sup>ma est: q<sup>r</sup> relo vt relo cōstituit psōna. C<sup>r</sup> Ad cui<sup>r</sup> evidētiā sciendū est: q<sup>r</sup> fm oēs psōna est aliqd subsistens: et incōicabile vlti- mate distīctuz ab omni alio psōnalit: siue hypostaticē. Nō psōna diuina q<sup>r</sup> ad actu subsistēdi quo sibi que- nit eē nō in alio cōstituit p<sup>r</sup>entia diuina in q<sup>r</sup> est qdā nā subalis: sed in q<sup>r</sup> est cōicabilis et distīcta ab alijs psōnis p<sup>r</sup>petatē relatiā cōstituit: q<sup>r</sup> nihil cōstituit i diu- ninis nō p<sup>r</sup> relone origis. C<sup>r</sup> Ulter<sup>r</sup> sciendū: q<sup>r</sup> in diu- ninis illa: q<sup>r</sup> signant p<sup>r</sup> modū actiōis et passionis dīst relo- nes: s<sup>r</sup> dicat eas p<sup>r</sup> modū actiōis et passionis: nā cū ibi nō sit aliq<sup>r</sup> nā effecta: s<sup>r</sup> tūc cōicata de actiōe et passiōe non pōt ibi aliqd remāere nō relones: q<sup>r</sup> sunt iter cōicantē vñā et eāde nām q<sup>r</sup> h̄s et eā cui cōicat. H̄s g<sup>r</sup> isti q<sup>r</sup> relo vt relo cōstituit suppo<sup>m</sup> diuiniū: nec ponut q<sup>r</sup> relo prece- dat re vel rōne suppo<sup>m</sup>: nec eō: immo dīst q<sup>r</sup> sīl re et rōne sunt suppo<sup>m</sup> et actus notionales et relo: puta p<sup>r</sup> gnāre et p<sup>r</sup>itas. Et ad pbādū h̄s. q<sup>r</sup> relo vt relo cōstituit suppo- sitū diuiniū possent adduci due alie ratiōes p<sup>r</sup>ter illas: q<sup>r</sup> posse sunt illi ar<sup>b</sup>. C<sup>r</sup> Quā p<sup>r</sup> sumit ex cōstītoe diuiniū supposti et est talis. Relatīm vt relatīm est cōstitutē per relone: sed suppo<sup>m</sup> diuiniū est suppo<sup>m</sup> relatīm. g<sup>r</sup> ec. vtra et q<sup>r</sup> p<sup>r</sup> plana est. C<sup>r</sup> z<sup>r</sup> sumit ex distīone: q<sup>r</sup> est inter sup- posta diuina et est talis p<sup>r</sup>etas cōstituit suppo<sup>m</sup> diuiniū in q<sup>r</sup> est incōicabile et distīctū: s<sup>r</sup> in diuiniis nulla est

dīstō nō p<sup>r</sup> relōnes originis. q<sup>r</sup> relo origis vt talis est dīstītūto et supposti diuini. Stud autē et si sit subtil<sup>r</sup> dcīm: vñ mībi nō bñi dcīm. C<sup>r</sup> Et p<sup>r</sup> q<sup>r</sup> vñ dīm h̄s: q<sup>r</sup> dīm. q<sup>r</sup> stan- te dicta hypothesis relo vt relo: et suppo<sup>m</sup> sunt sīl fm in- tellectū: ita q<sup>r</sup> vñ nō sit p<sup>r</sup>us altero fm intelligēdi cōstītu- tuto semp et supposto. si q<sup>r</sup> relo vt relo cōstituit suppostū tu vt relo est p<sup>r</sup>or salte fm rōne intelligēdi ipso supposto cōstituto. sicut cōstītūes p<sup>r</sup>us est cōstituto: et sicut simp<sup>r</sup> p<sup>r</sup>us est h̄po<sup>m</sup>, nā relo se b<sup>r</sup> fm rōne intelligēdi vt simplex vel sicut ps<sup>r</sup>; et psōna sicut cōpositū. Hoc ēt q<sup>r</sup> dīm: q<sup>r</sup> sup- postū vt suppo<sup>m</sup> nō sit p<sup>r</sup>us fm rōne intelligēdi q<sup>r</sup> agere: pura gnāre: nec gnāre sit p<sup>r</sup>us fm rōne intelligēdi q<sup>r</sup> p<sup>r</sup>itas vt est talis relo. Nō videt vez: et ad h̄ cā breuitatis adduco vñā rōne: q<sup>r</sup> qn̄ aliq<sup>r</sup> q<sup>r</sup> iueniunt in aliqd<sup>r</sup> dīver- sa reueniunt in aliquo vno p<sup>r</sup>entia q<sup>r</sup>le ordīne bēbant fm re vbi erat diuersa re tale ordinē fm q<sup>r</sup>dā corrīdē- tiā p<sup>r</sup>ortionalē debet h̄re fm rōne in illo in quo stāe vñā re: s<sup>r</sup> stat q<sup>r</sup> illa in q<sup>r</sup> re dīnt ista. s. suppo<sup>m</sup> gene- rās et gnāre et p<sup>r</sup>itas dīnt talē ordinē nāe fm re: q<sup>r</sup> sup- postū gnāns ē p<sup>r</sup>us q<sup>r</sup> gnārc: et gnāre p<sup>r</sup>us q<sup>r</sup> relo. q<sup>r</sup> vbi sunt vñā re sicut in diuinis debet h̄re cōstītūle ordinēm fm rōne q<sup>r</sup> p<sup>r</sup>otionalē corrīdēat ordinē rei. Mi. p<sup>r</sup>. Ma. pba<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> sicut rō ad re: ita ordo rōnis ad ordinēs rei: sed ea q<sup>r</sup> sunt vñā re: et bñt corrīdētiā diuersaz bñt diuersas rōnes p<sup>r</sup>ortionalēr se bñtes ad illa diuersa re. q<sup>r</sup> illaz diuersaz rōniōr dīrō dīrōndēre ordinē diuersa- rū rex corrīdētiā. C<sup>r</sup> Sed forte diceret aliq<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> vez est. si rō illoz diuersoz vñiuoce remaneret in illo vno mō nō manet rō supposti increati vñiuoce cū supposi- to creato: et iō vt vñ nō seg<sup>r</sup>. C<sup>r</sup> S<sup>r</sup> illud nō yalet: q<sup>r</sup> h̄s vñūcōrdo rōniōr corrīdēt ordīnē rex: q<sup>r</sup> ipole est: q<sup>r</sup> illa que sunt re diuersa et alia que sunt vñā re dīntia so- la rōne bēant vñā rōne vñiuocā: voluntas. n. et intelle- citus in deo vel iūstitia vel scientia nō pīt eē vñi<sup>r</sup> rōniōs vñiuoce cu<sup>r</sup> intellēcū et vo<sup>r</sup> et iūstitia et scīa in creaturis. Et ad hoc q<sup>r</sup> in talib<sup>r</sup> dīntibus sola rōne sit ordo rōniōs corrīdēns ordīnē rei vbi italia diuersificant re nō regi- rīs q<sup>r</sup> hīc inde sint vñi<sup>r</sup> rōniōs vñiuoce: sed q<sup>r</sup> rōnes il- le sibi inūcē p<sup>r</sup>ortionalē corrīdēat. C<sup>r</sup> Ad rōnes autes quas inducunt patebit alia opinōe posita et declarata. Est g<sup>r</sup> autē possit: q<sup>r</sup> ponit: q<sup>r</sup> lī ita sit q<sup>r</sup> in diuinis nō sit dīstō: nō p<sup>r</sup> relōnes originis oppositas: tñ ipsa p<sup>r</sup>etas nō cōstituit vt relo siue fm rōne qua relo: s<sup>r</sup> fm rōne qua est p<sup>r</sup>etas distīctūa in eē supposti: siue hypo- statico et eē sic distīctū p<sup>r</sup>intelligēt p<sup>r</sup>enēre ipsi psōne ante q<sup>r</sup> intelligēt relata. C<sup>r</sup> Ad cui<sup>r</sup> evidētiā intendō p<sup>r</sup> declarare tria: q<sup>r</sup> sunt necessaria ad p<sup>r</sup>positū. z<sup>r</sup> adducā vñā rōne tñ ad probādū p<sup>r</sup>positū. z<sup>r</sup> rīndebo ad rōnes in oppositū. C<sup>r</sup> Primo. q<sup>r</sup> declarandū est qd et intelligēt p<sup>r</sup> distīngui in eē supposti. C<sup>r</sup> Ad cui<sup>r</sup> evidētiā sciēdū: q<sup>r</sup> distīctio in eē supposti duplī pōt intelligēt. Uno<sup>r</sup> q<sup>r</sup> sit distīctio in ipso actu eēndi quo simplī suppo<sup>m</sup> est ens nō in quo: ita q<sup>r</sup> in ipso actu eēndi non in alio distīto sit: et sic nō intelligēt: q<sup>r</sup> p<sup>r</sup>etas distīnguit in eē supposti: q<sup>r</sup> tale eē est per p<sup>r</sup>entia et est vñā in trib<sup>r</sup>. Alio<sup>r</sup> pōt acci- pie eē supposti nō pro tali actu eēndi vel existēdi: s<sup>r</sup> pro ipsa suppostalitate: vt ita dicā siue psōnalitate: et sic in- telligēt q<sup>r</sup> p<sup>r</sup>etas in diuinis distīnguit in eē supposti et in ipsa personalitate siue suppostalitate vt ita dicam. C<sup>r</sup> Secō sciēdū: q<sup>r</sup> qn̄ aliq<sup>r</sup> duo sic se bñt q<sup>r</sup> vñā i plus est q<sup>r</sup> alterū: vñā eo<sup>r</sup> est prīns fm rōne q<sup>r</sup> aliud nō so- lū in gñaliz: et in p<sup>r</sup>iculari significato. vñā sicut s<sup>r</sup> rōne prius intelligēt q<sup>r</sup> homo: ita prius intelligēt h̄s p<sup>r</sup>eti- culare fm q<sup>r</sup> est h̄s aial q<sup>r</sup> fm q<sup>r</sup> est h̄s homo: et simili s<sup>r</sup> Veruens Y 4

Quolibetti

**G**itas esser illud qd̄ distinguit supposita in rebus mālibus: q; tñ distingueret in plus q̄ p̄t̄ esse p̄us stel ligereb̄ h̄ q̄tu ee distinctū in q̄tu est h̄ distinctū q̄ fm q̄ est hoc q̄tu: nūc aut̄ ita est: qd̄ l̄z̄ distingueret in ee re latiu no se h̄eat in plus q̄z̄ relo: q; oē q̄ distinguit in ee relatio in q̄tu relatiū est relo: tñ distinguere in ee supposita in plus se b̄z̄ q̄z̄ relo: z̄ ideo dato q̄ in alio nā sola relo distinguit suppo<sup>m</sup>: tñ id suppo<sup>m</sup> distinctū prius intelligit vt h̄ suppo<sup>m</sup> distinctū q̄z̄ vt h̄ suppo<sup>m</sup> relatu. Et q; posset dici: q̄ l̄z̄ distinctiuū suppositi dñimi no est plus q̄z̄ relo: tñ distinctiuū suppositi dñimi no est plus q̄z̄ relo: z̄ iō relo vt relo est de ei<sup>o</sup> p̄stitutione: z̄ iō op̄z̄ ponere ter tñ per q̄ h̄ remouet̄. C<sup>3</sup>; iūḡ sciendū est: q̄ signat̄ alic̄ termini p̄t̄ accipi p̄pe z̄ formalr̄ vel māliter vel q̄s̄ illatue: scut signat̄ vacui p̄prie z̄ formalr̄ loqūdo est loc<sup>o</sup> natū repleri corpe in quo no est corp<sup>o</sup>: fm̄ aut̄ eos q̄ no ponebat aligd̄ nisi corpus vacuū dicebat loc<sup>o</sup> in quo nulla res erat vbi dicit p̄bs: q̄ h̄ non est for male signat̄ vacui: sed tñ se h̄ illatue ad signanduz: tñ dato q̄ nulla res sit nisi corp<sup>o</sup>: seḡ q̄ ybi no est cor p̄ua nibil sit: sic et̄ demrato h̄ anali q̄ est h̄ anal no se h̄ in plus q̄ h̄ bo. Tñ q̄i dico h̄ anal formalr̄ no signifcat h̄ bo: z̄ s̄l̄r̄ quādo d̄r̄ subsistēs diuinū distinctū: l̄z̄ ibi distō no sit nisi per relones no signat̄ formaliter relatū. Et similiq̄ dico distinctiuū diuinū no signat̄ formaliter relo: l̄z̄ nibil distinguit in diuinis nisi relatio. C<sup>4</sup> Dis declaratis breuiter adduco ad p̄po<sup>m</sup> vna rōne. Ad pbādū. l. q̄ relo fm̄ rōne: qua est relo non p̄stitutione il li<sup>o</sup>: q̄ p̄cedit relatū in eo q̄ relatū: q̄ relo in eo q̄ relatio no p̄stitutione nisi relatū in eo q̄ relatū. Bz̄ p̄sona diuina siue subsistēs diuinū distinctū p̄cedit subsistēs diuinū vt relatu. q̄ relo vt relo no cōstituit̄ p̄sonā diuinā siue subsistēs diuinū distinctū. Ma. p<sup>z</sup> de se: ex z<sup>o</sup> declarato: z̄ dato q̄ in diuinis no sit distō nisi per relones: tam formalr̄ distinctū diuinū in esse p̄sonali no signat̄ ipsaz relone vt relo est: l̄z̄ significet p̄prietate vt distinctiū est in ee p̄sonali. C<sup>5</sup> Ad p̄m<sup>o</sup> ḡ in oppo<sup>m</sup>: q̄ aly idu cunct dñm: q̄ ma. est vera. Ad mi. dñm: q̄ supposita diuina sunt supposita relata: ita q̄ sunt supposita z̄ relatua: z̄ l̄z̄ no possint ee non relatiū: p̄us tñ intelligit vt supposita q̄ vt relata: z̄ illa p̄prietas: que distinguit z̄ in ee p̄sonali z̄ in ee relato p̄us intelligit distingueret in esse p̄sonali siue hypostatico q̄ in esse relato: sicut l̄z̄ in deo no sit intellus q̄ no sit volūtas: tñ illa res: que est intellectus z̄ volūtas p̄us intelligit vt est intellus q̄ vt est volūtas. C<sup>6</sup> Ad z<sup>m</sup> p<sup>z</sup> per Idē. nā l̄z̄ in diuinis nulla sit distinctio fm̄ rem nisi per relones: tñ illa distinctio p̄t̄ onpl̄r̄ intelligi. l. prout est distinctio in esse hypostatico: z̄ put̄ est distinctio in ee relato: z̄ illa distinctio: que est vna: z̄ eadē fm̄ rem fm̄ rōne intelndi est p̄o: vt est distinctio in ee p̄sonali q̄ vt est distō in ee relato: z̄ ex hoc sequit̄ q̄ illa res: que est relo p̄stitutione vt est quedā p̄prietas distinctiua in ee p̄sonali: no aut̄ fm̄ rōne qua est distincta in ee relato. C<sup>7</sup> Ad id aut̄ q̄ fuit argutū ad p̄ncipale. Dñm est ad p̄m<sup>o</sup>: q̄ p̄r̄ p̄t̄ accipi adiectiue z̄ substatiue: z̄ si accipiat̄ adiectiue. Tūc p̄r̄ no dicit formalr̄ loquēdo suppo<sup>m</sup>: l̄z̄ aligd̄ se h̄fis p̄ modū cuiusdā occūtis suppositiā p̄nt̄ intellecti. vñ l̄z̄ p̄cedat: q̄ eentia est pater vel q̄ eentia est ille q̄ est p̄r̄ fili: nō tñ p̄cedit: q̄ eentia sit p̄r̄ fili ne intelligat: q̄ p̄r̄ cū adiectiue teneat̄ deter minet̄ eentia: z̄ distinguit̄ in ee relatio a filio. Accipie do q̄ sic p̄rem. l. adiectiue p̄stitutione sic non est p̄stitutione suppositū in esse suppositi: sed est constitutere suppositū preintellectū in ee relato: cui suppositū preintelligit: z̄

## Questio

Ex B̄ nō sequit̄; q̄ relo vt relo p̄stitut̄ suppo<sup>m</sup> in eē sup-  
positi: sed in esse relato vt relatiū est nō sic suppositum.  
Si at teneat substatiue sic stat p̄ supposito: nō tñ p̄ sup-  
posito tñ: l̄z p̄ supposito vt ip̄licat q̄dā additū ad sup-  
positū: sicut si accipiat xcretū sube. Dōo albū currit: yl  
aliq̄d tale. Albū sic substatiuat̄ stat p̄ supposito: nō tñ  
p̄ solo supposito: sed p̄ supposito vt sum̄l̄ cōprehendit  
albedinez sibi lugniente: z iō q̄tūcūq̄ albū staret p̄  
supposito: tñ ipsi forme albedis p̄supponit̄ ip̄m suppo-  
sitū. Ita dico: q̄ qñ i dinīnis p̄ substatiue tenet̄: l̄z stet  
p̄ supposito: q̄ nō stat p̄ eo cōp̄: rebēdēdo q̄dā formā:  
que fm̄ rōnem intelligēdi per additionē se b̄z ad suppo-  
sitū mō quo dēm est. C Ad mi. qñ d̄r: q̄ p̄nitas vt pa-  
ternitas p̄stituit p̄rem vt p̄rem vex est. Non rōne qua  
suppo<sup>m</sup>: sed rōne qua id suppositū vt sic signat̄ cōpre-  
bēdit illā formā: que fm̄ rōnem intelligēdi p̄ additionē  
se b̄z: sicut dñs in diuinis. si tolleret̄ distinctio p̄sonarū  
staret p̄ supposito abso<sup>lo</sup>: q̄ substatiue tenet̄: z tñ rela-  
tio domini nō p̄stitueret id suppositū absolutū. C Ad  
4<sup>m</sup>: q̄ est fm̄ q̄tū ad rōnes factas ad p̄ncipale dōm: q̄  
pprietas nō fm̄ rōnem absolutā: nec fm̄ rōnem relatā  
p̄stituit: sed fm̄ rōnem ab vtrac̄ abstrahentē: q̄ distin-  
guere in esse absoluto vel in esse relato dato q̄ in diui-  
nis grā māe nō se beat in plus: tñ suppositū fm̄ rōnem  
qua subsistēs distinctū p̄intelligit̄ sibūp̄si vt est distin-  
ctum relatiū mō quo declaratū est supra. C Sed h̄ hoc  
obviciunt qdā: q̄ sicut ita est in rōnib<sup>b</sup>: ita z in rebus: l̄z  
in rebus nō est dare aliq̄d rem: que non sit absoluta vel  
relata: q̄ nec in rōnib<sup>b</sup> est dare rōnem: que non sit abso-  
luta vel relata. C Ad hoc dōm: q̄ l̄z inter res z rōnes:  
sit in multis similitudo: q̄ sicut in rebus nō inuenit̄ ali-  
qua res ex aliam: nisi h̄ vel illa. Sic et in rōnibus nō in-  
uenit̄ aliqua rō cois: que nec sit h̄ rō: nec illa. sicut p̄z q̄  
nō inuenit̄ in rebus aliq̄d aial: q̄ nō sit h̄ vel brūti: ta-  
mē inuenit̄ aliq̄d rō cois: q̄ nō includit rōnez hois deter-  
minate: nec rōnē brūti: z sil̄ yñ rōne saltē analogia. s.  
distinctū in esse suppositi: q̄ nō determinet̄ sibi rōne re-  
lati vel absoluti. C Et si obviciat̄ h̄ B: q̄ fm̄ l̄ta circū-  
scriptis pprietatib<sup>m</sup> relativis nō manerent p̄sonē distin-  
cte. C Ad hoc dōz: q̄ circūscribere p̄petates relativas  
pōt̄tingere dupl̄r. Uno mō negatiue. sic. l. q̄ ponant̄  
tales pprietates non esse in diuinis reali: z sic circūscri-  
ptis reloniib<sup>m</sup> nō manerent in diuinis p̄sonē distin-  
cte. Alio mō pōt̄ h̄ intelligi p̄natue. l. q̄ maneat̄ in itellec-  
tus p̄sonē nō coitlectis reloniib<sup>m</sup> sive p̄petatib<sup>m</sup> rela-  
tivis: z accipiendo sic circūscribere p̄petates vt sunt re-  
latiōes z circūscribere eas vt sunt p̄petates distinctiue:  
q̄ circūscriptis p̄ intellectū p̄petatib<sup>m</sup> vt sunt relativae.  
ad huc manet̄ in itellecu tria supposita diuina. yñ q̄ dī-  
cimus tria supposita diuina nō statiz xcipimus tres re-  
lationes: sed circūscriptis pprietatibus fm̄ dēm rōnes  
qua sunt pprietates distinctiue nō manet̄ in itellecu ali-  
quod diuinū distinctū ab alio diuino.



**O**stea querebantur duo pertinē-  
tia ad creaturam pure spū-  
ritualem, scilicet ad animam. Et primū erat  
utrum anima separata intellegatur p[er] spe-  
cies h[ab]eas, et secundū utrum  
actus fidei et visio stent simul in anima  
separata. **C**uestio. V.



**P**rimum sic pedicit: et arguitur: quod anima separata non intelligat per speciem hic acquisitas: et non potest intelligere per speciem: quia non habet anima non habet illas species. q. t. D. A. p. 3.

**M**is probat: qz anima separata bz sp̄s influxas respectu oīum a se intelligibilius. s. g sp̄s h acqsite remanerent in anima separata h̄eret duas sp̄s resp̄u eiusdē intelligibilius: t ille due sp̄s essent eiusdē sp̄e t different solo numero: sed impōle est duo acc̄ntia eiusdē sp̄e solo numero differentia eē in eodem. g t̄.

**C**ontra qz fm quosdā species h acqsite manent in anima separata: sed tales species non erunt ociose: essent aut̄ ociose si anima separata per eas non intelligeret. ergo t̄.

**R**espondeo sicut p̄z ex ar̄to facto ad p̄maz partem h̄ implicant̄ due qōnē. C Pri-  
ma est vt p̄ sp̄s h acqsite maneat in anima separata. C z̄ est: vt p̄ illas intelligat. C Quātū ad p̄mā qōnē bre-  
viter r̄ideo: qz sp̄s h acqsite remanent in anima separata fm illos qz ponut sp̄s: t breuiter dico: qz illud qz acq-  
rit in anima h̄iuncta corpori sive sint sp̄s sive habitus:  
dūmō se h̄eant p̄ modū forme in ianētis: qz dico ppter  
act: t sit tale: qz anima sive corpore sit el̄ subm: qz dico  
ppter ea in qb̄ cōcīant cū corpe remanet in anima sep-  
rata: t h̄ de h̄ sit trouersia: vt p̄. s. sit ponere sp̄s: supposi-  
to tñ qz sint sp̄s nō vidi trouersia: an remaneat i anima  
separata. C Ad ostēdū aut̄ qz sp̄s remaneat in anima  
separata: adduco yna rōne: que satis cōis est: qz nulla for-  
corrumpt̄ nisi ex corruptiōe subi vel a suo h̄rlo vel ex  
subtractiōe cāe seruātis: sicut lumen corrupt̄ in aere p̄  
absentiā solis: t nullo isto p̄ modo p̄ corrupt̄ sp̄s vel  
bitus ḡcūqz intelligus p̄ sepatiōez aie a corpore. ḡ tales spe-  
cies vel bitus manet in anima separata. Ma. de se p̄z. Mi.  
pba. Et qdē q̄tū ad duo mēbra p̄m satis p̄z: qz subz ta-  
lio sp̄e: qz est aia sola intellectua nō corrupt̄: t iō non  
p̄t corrupt̄ corruptiōe subi: nec et̄ corrupt̄ a h̄rlo: qz h̄-  
riū nō h̄et: nec et̄ p̄ subtractionē conseruātis: de quo nō  
est ita planū: qz p̄ separationē aie a corpore nibil subtract̄  
tali sp̄e: nī id qz est ex parte corporis: sed talis species  
nullam causam conseruantē habet ex parte corporis a  
qua cōtinue depēdeat. ergo t̄. Ma. hui⁹ p̄sillogismi p̄z.  
Mi. pba: qz ex parte corporis nulla causa posset dari  
nisi fantasma: sed fantasma nō p̄t eē causa cōseruans:  
nec q̄tū ad actū suū: qz sp̄s non manet in absentia ei⁹:  
nec q̄tū ad potentia: qz illa nō agunt in intellectu. ḡ ta-  
lis sp̄s nō bz ex pte corporis aliqz cāz seruātē a qz conti-  
nue depēdeat: t sic p̄z m̄l. C Quātū ad z̄m qōnē: ytrn̄  
. anima separata intelligat p̄ illas sp̄s: dñs qdā qz nō. Et hu-  
ius rōne assignant: qz opatio totius nō p̄t manere toto  
ablatō: t intelligere p̄ tales sp̄s est opatio toti h̄iuncti. ḡ  
nō p̄t p̄tare anie separate corrupto h̄iuncto. Ma. de se  
p̄z. Mi. pba t p̄hm. p̄ de anima ybi dicit: qz q̄ dicit aiaz  
intelligere idez est: ac si dicat eam texere vel edificare.  
C Ista aut̄ mi. poss̄ melius pbari p̄ id qz exprimitur in  
nobis. nam qz sp̄em habitā nō possumus intelligere sine  
fantasmate: t per q̄tū videt: qz intelligere p̄ tales sp̄em  
non p̄t auenire alicui sive fantasmatē: sed in anima sepa-  
rata non est fantasmatē. ḡ t̄. Alia positio est qz credo ve-  
tore. s. qz anima separata per tales sp̄s intelligit suppo-  
sto qz sint sp̄s: t qz sube separate intelligent per sp̄s.  
C Primo: qz vt argutū est alr̄ essent ociose ille sp̄s: qz  
qua rōne anima p̄t se intelligere per essentiā: t intelligere  
et̄ suū intellectu agentes per se sine fantasmatē: t h̄iuncta  
ista nō posse intelligere salē expresse t decerni  
nate sine fantasmatē: t et̄ nisi in habitudine ad ea: que  
per fantasmatē intelligunt̄: eadē rōne vt videt p̄t intel-  
ligere p̄ easdē sp̄s sine ordine ad quodcuqz fantasmatē.  
Que aut̄ sit cā: quare anima h̄iuncta nibil p̄t intellige  
re sine fantasmatē ydē mibi: qz cōcurrat aliquo mo-

do intellus possibilis ad actū intellndi: t p̄ni fantasmatē  
in idē subm: qz anima: que est subz intellus possibilis est  
vna cū corpore subm fantasmatē: bñ aut̄ cōuēt qz ali-  
qz mobile depēder in sua motiōe ab aliquo p̄currente  
cū eo in eodē subo. Diffuse tñ h̄ tetare esset nimis lōgū:  
nec p̄tinet directe ad hanc qōnē. C Ad p̄m ḡ: qz alij idu-  
cūt dōm: qz id qz est h̄iuncti t rōne h̄iuncti nō manet non  
manete h̄iuncto. Sed illud qz est h̄iuncti rōne pris: que  
p̄t manere sine toto p̄t manere ablato coniuncto: nūc  
est ita qz manete anima h̄iuncta intelligere dñ h̄iuncti: qz  
anima h̄iuncta vt sic nō dicit suppo⁹ opans sed est pars  
suppositiōantis: rōne cui⁹ partis intelligere h̄iuncti to  
ti: t pp̄ hoc dñ: qz bō intelligit t nō anima: qz tñ anima est  
pars: que p̄t manere sine toto p̄t separata exis opō-  
nem intelligendi per tales sp̄em h̄eare. C Ad z̄m dōm: qz h̄  
anima h̄iuncta nō possit p̄ tales sp̄s intelligere sine fan-  
tasmatē: nō tñ pp̄ter hoc sequit̄ qz separata non possit  
intelligere p̄ tales sp̄s sine fantasmatē: sed nec et̄ tales  
sp̄s in rōne obi p̄t intelligere sine fantasmatē: t tñ nō  
est verisile qn̄ anima separata possit videre sine intelligere  
tales sp̄s existes in se: tñ nō h̄eant fantasmatē: t eadē rōne  
p̄t intelligere alia per illas sp̄s ydēdō eas vt medio  
intelligendi. C Ad rōnem factam ad p̄ncipale dōm: qz  
sp̄s acquisita t sp̄s influxa: etiā respectu eiusdē intelli-  
gibilis nō sunt eiusdē rationis: nec eiusdē sp̄e: nec sem-  
per opz: qz sp̄s eiusdē intelligibilis sunt eiusdē sp̄e: nī  
cū hoc ponant esse in eodem. yñ sp̄s lapidis in hoie: t in  
angelo nō sunt eiusdem sp̄e: nī sunt eodem modo acq-  
site: ynde nō sequit̄ qz duo accidentia eiusdem sp̄e sunt  
in eodem subiecto.

Qō. VI.

**S**ecundū sic p̄cedit: t ar-  
gui: qz actus fi-  
dei t visio stent simil: qz illi acr̄ stant  
simil: quo p̄ p̄ncipia possunt esse simil:  
sicut p̄z: qz id cui conuenit esse calidū t  
albū p̄t imitare visum t tactum: sed  
p̄ncipiū videndi deum: puta lumen in  
quo deus videtur t fides stant simul vt patuit in raptu  
Pauli. ergo t̄.

**C**ontra impōle est h̄re de eodē t ab eodē t simul  
cognitionē pfectā t cognitionē imperfe-  
ctam: sed visio est cognitio perfecta: actus aut̄ fidei est  
cognitio imperfecta. ergo t̄.

**R**espondeo ad euidentiam istius questionis  
sciendum: qz actus aliqui possunt  
esse incompossibiles respectu alicuius dupliciter. s. vel  
respectu aliculus vt principiū: sicut imitare visum t im-  
mitare gustum sunt actus incompossibiles respectu  
eiusdem principiū: quia impossibile est qz egreditantur  
ab eodem principio: licet possint esse in eodem subiecto.  
Vel possunt esse incompossibiles respectu eiusdem sub-  
iecti: sicut moueri stirsum t moueri deorsum sunt incom-  
possibiles in eodem subiecto: quia ynu includit aliquo  
modo negationem alterius circa idem subiectuz. Hoc  
viso dicunt quidaz: qz visio t tactus fidei. s. credere sunt  
incompossibiles respectu eiusdem termini: qz cū crede-  
re sit assentire propter solam auctoritatem alicuius as-  
serentis ita esse. Impossibile est qz facit credere faciat  
videre: quia videns nisi assentire propter dictum alicui-  
ius vel cuiuscumqz. Sed propter presentiam rei visibilis  
in ratione obiecti in se cogniti: non tamen sunt magis  
incompossibiles respectu eiusdē obi: qz vt dñt credere nō inclu-  
dit illū qui credit nō videt: ita qz credens non videat:  
sed bñ includit non videre per illud p̄m p̄ qz credit: vt  
dein est: Posset ḡformar talis ratio. illi actus: quorum

## Quolibetti

vnus nō includit negationē alterius respectu eiusdem subi sunt inco possibiles in eodem subo: sū actus fidei et visio sunt huiusmodi. ḡ t̄. Major p̄z de se. Mi. p̄bāt: q̄ negatio vel p̄uatio nūq̄ est de rōne positū: sū actus fidei: p̄uato credere est aliqd positū. ḡ nō includit in sua rōne p̄uationē vel negationē: sū credētē nō videre est qdā nego. ḡ ac̄ fidei siue credere nō includit in sua rōne credētē nō videre: nec p̄ oīs derōne eī est: qd̄ credi tū nō sit visuā credere: sū nō sit visum p̄ bituā fidei. C Ad rōne in oppō statū dñt: p̄ cognitione p̄fecta et cognitione imp̄fecta d̄ eodē p̄t b̄r̄ ab eodē et p̄ diuersa media: sū nō p̄ idē mediū. C Alijs aut̄ v̄ aliter. Ad cuius euidentiā sciendū: p̄ assentire pp̄ dc̄m alterī p̄t xuenire alicui z. Uno: ex dispōne itellis: ita p̄ fm̄ dispōne sui istellus possit sibi cōuenire talis actus. Alio: ex parte yō<sup>10</sup> et fm̄ p̄mp̄itudinē animi: p̄. s. si nō taceret ppter dc̄m illī eē p̄mpe ad assentiedū. Nō dñt: p̄ videns alliq̄ re in se nō p̄t b̄r̄ actū credēti pp̄ dc̄m alterī: p̄ b̄ repugnat dispōni sui intellectus: vtiā oīderet: sed fm̄ p̄mp̄itudinē yō<sup>10</sup> p̄t sibi p̄ueire: q̄. s. b̄ p̄mp̄itudinē yō<sup>10</sup> ad assentiedū sū nō videret. Qd̄ aut̄ ex pte intellexus sibi repugner pp̄ dicta alterī credere duz actū videt p̄bāt s̄c: q̄ nullus assentit pp̄ dc̄m alterius alicui: nisi q̄ credit illī eē certū de illo p̄ nō credētē nō est certū: sed illud q̄d̄ alijs videt nō p̄t eī nō esse certū. ḡ nullus assentit pp̄ dc̄m alterī reī q̄ nō videret. Mi. plana et. s. s. q̄ id q̄d̄ alijs videt in se nō p̄t eī nō esse certū: q̄ videre est cognitione maxie certa. Ma. p̄bo q̄tū ad dñt que posuit. Et p̄ q̄tū ad b̄: p̄ ille q̄ assentit pp̄ dc̄m alterī non assentiret pp̄ dc̄m illī: nisi crederet illī eē certū: q̄ si ille cui credit est solū credēs: ita q̄ credit credēti: q̄ credēs est: nō est rō q̄re magis credēdū est dicto ynī: q̄ dicto alterī: sū vn̄ credēs credit alterī credētē nō credit eī in q̄tū credēs est: sū in q̄tū credit illuz b̄ habuisse ab illo q̄ certus erat: sū op̄z q̄lī assentit pp̄ dc̄m alterius: q̄ sū iō est: q̄ credit q̄ illud est eī certū. C Z. probo: q̄tū ad fm̄. s. s. q̄ nullus nō sit certū credēti: q̄ si alijs duo sunt certīe alijs re nō est alijs rō: q̄re ynī eōp̄ credit melī alterī q̄ ip̄t: vel q̄re credit pp̄ dc̄m pn̄<sup>10</sup>: et b̄ p̄z ex p̄cedēti: q̄ nulli credit nīl̄ b̄eat certitudinē q̄ ha ber vel q̄ credit b̄r̄: cū ḡ v̄terḡ certus sit: nulla rō est: q̄re alter eōp̄ plus credit dicto alterī vel pp̄ dc̄m alterius q̄ pp̄ dc̄m suū. Sed ridiculuz est ponere: p̄ alijs credit pp̄ dc̄m suū: siue q̄ ip̄emē dicit. ḡ id q̄d̄ credit ab alijs pp̄ dc̄m alterī nō est credēdū credēti. Et sic p̄z. ma. q̄tū ad dñt ibī posita. s. s. q̄ nullus credit pp̄ dictuz alterī: nisi q̄ credit illū alterz eē certū de illa re: et q̄ illa nō sit certum credēti fm̄ se certitudine euidentiē: sū certitudine adhesionis teneat illud eē certū: et p̄ oīs p̄z q̄ p̄ncipalit̄: p̄ nullus assentit pp̄ dc̄m alterius reī q̄ videret. C Ad rōnez alioz v̄r̄ facile r̄sideret: q̄ formalit̄ loquedo tñ est h̄eos q̄tū h̄ illos. nā si credētē nō vide re dicit negonē siue p̄uationē: ita et credētē nō videre p̄ p̄n̄ credēdi dicit negonē. Si ḡ pp̄ hoc: p̄ credētē nō videt dicit p̄uationē dr̄ credētē nō videre nō eē de rōne fidei vel credēdi eadē rōne credētē nō videre per si dē nō erit de rōne credēdi. C Et si dicat: p̄ sū credētē nō videre p̄ p̄n̄ credēdi nō sit de rōne credēdi: tñ se quic̄ ad rōne credēdi: ita dñcā: p̄ sū credētē simp̄l̄ non videre nō inheret rōne fidei vel credēdi: sequit̄ tñ ad rōne credēdi: sicut oūlum fuit mō: q̄ ad credēre ppter dc̄m alterius seḡ credētē nō eē certū de illo cui credit pp̄ dc̄m alterī. C Dñz ē ḡ: p̄ sū p̄uationū nō sit de rōne intrinseca positū: p̄t tñ seḡ ad rōne talis positū. s. s. sc̄ im̄fecte. C Ad rōne factā ad p̄ncipale: dñm est. p̄

## Questio

ma. nō est v̄r̄ v̄a. nā aī nōl̄ sūt magis inco possibiles: q̄ eōp̄ p̄n̄: sicut p̄z q̄n̄ adamas attrabit ferp̄ sursum te nef q̄ aligd est impressum ferro: q̄ aliquo mō est p̄n̄ motus sursum: et istud p̄n̄ stat cū granitate: que est p̄n̄ cipiū motus deorsum: et tñ v̄terḡ motus nō stat simul.

C Questio. VII.



Ostea q̄rebafyñū p̄tinēs ad nāz corpeā tñ. Et est v̄r̄ v̄li ma sp̄a b̄eat eē v̄bi: siue sit in loco: p̄ idē est. Et arguit q̄ nō: q̄ illud q̄ non b̄z corp̄: ex se ambiens ip̄m nō b̄z v̄bi: nec esse in loco. Sed v̄ltima spa nō b̄z ex se corp̄ ambiēs. ḡ t̄. Ma. p̄z. Mi. p̄baē p̄ ph̄m̄ lu bro z. ce. et mun. v̄bi dicit: p̄ ex celū nulluz est corp̄ de se: et hoc p̄z: q̄ illud q̄d̄ nō b̄z corp̄ ambiens ipsum ex tra se nō est v̄ltimum corpus.

In contrariū est: q̄ cuicūq̄ cōnenit mouerī localiter eī xuenit esse in loco: sed v̄ltime sp̄e xuenit mouerī localē. ḡ t̄.

Respōdeo ad euidentiā b̄: q̄n̄is sciēdū: p̄ v̄lti-

ri localē forte nō oportet dare eī eē in loco vel saltem min̄ apparet neccitas ponendi ipsam in loco: nūc aut̄ v̄ltima spa siue moueat actū siue nō pole tñ est mouerī sū locū nece iō est ponere eā aliquo mō esse in loco. C Ad maiore ḡ b̄ euidentiam primo videnē est an celū sit in loco: et q̄lo. Sc̄do q̄o p̄ talē moduz eēdī in loco xueniat eī mouerī. C Quātū ad p̄: sciēdū: p̄ q̄ lo-

cū celī arḡ pp̄ motū eī. Dñt gdaz: p̄ celū p̄pē nō est in loco nec eī motus regrit v̄bi v̄l̄ locū in quo sit: sū tm̄ regrit corp̄ circa p̄ moueā. vii nec mot̄ circularis q̄ est mot̄ sp̄e variat habitudinez ad aliqd̄ ex ad p̄ vel in

quo celū moueā: q̄ variat habitudine sp̄e resp̄cū alic̄ circa p̄ moueā. C Ista aut̄ p̄ nō videret posse stare ppter duo. Primo: q̄ sū totū celū fm̄ se totum nō mntet locū sūm̄ et sūb̄tū fm̄ p̄tes variat locū sūm̄ et sūb̄o. naz q̄n̄ sol mouet a pūcto orientis et circūscripto quoqūq̄ in mobili circa p̄ sit: siue circa p̄ moueā. nā eē in pūcto orientis et eē in pūcto meridiei circūscripto quoqūq̄ alio est eē alibi et alibi. C Est aut̄ sciendū: p̄ b̄ nō acci- pio eē in pūcto orientis q̄sī aliqd̄ sit in pūcto: sicut in lo co: sū intentio mea est log de loco q̄ ambit pūctū illuz: ita p̄ eē v̄bi dñr̄ eē sol q̄sī est in oriente: et esse ibi v̄bi sol dñr̄ eē q̄sī est in meridie est esse alibi et alibi circūscripto quoqūq̄ alio p̄tento a sp̄era. C Vis aut̄ viss p̄t inde for marī talis rō: q̄ ille mot̄ q̄ circūscripto oī p̄tentio circa p̄ sit ille motus regrit eē alibi aliquid: et alibi siue in diuersis v̄bi p̄tētū circa p̄ est talis motus regrit diuersa v̄bi ad q̄d̄ lñ q̄d̄ p̄pm̄ est alibi mouet: et hoc pter omne cōtentū circa p̄ est: sed sicut ostēsum est mot̄ cir cularis celi circūscripto quoqūq̄ circa p̄ sit regrit de qualibet parte celi signata: p̄ sit alibi et alibi. ḡ mot̄ ce li: p̄ solē partes celi beant: v̄bi in quo sūt circūscripto quoqūq̄: circa p̄ sit motus celi. C Sc̄dm̄ p̄ est cōtra dictū positionē est: p̄tō yniuerzīz corporeū eēt ynū corpus solidū et continuū: ad b̄ p̄ tale corpus mouerētur: et tñ nō possit sibi attribui motus pp̄ diuersaz habitudinez ad aliud corpus in mobile circa p̄ mouerēt p̄ nō esset dare circa p̄ mouerēt nīl̄ siuez imaginatam quā axem vocamus p̄tractam. s. a polo in polū per cen trum: ḡ motus circularis sp̄e regrit aliter saluari per babere v̄bi per hoc: q̄d̄ est varlati circa corpus imobu le circa p̄ eius habitudo varietur: verūtamen verum est: p̄ stante hypothesis: quelibet pars celi variaretur fm̄ diuersam habitudinem ad centrum et polos: sed tñ

Ita postis  
et chemistis  
qui imitatur  
beat' doctor  
4. physico. lo  
co gallegato  
L.c.34.

men euz hoc oporteret dare diuersa vbi in quib' vna/  
queqz ps celi mota ponere successiue eē. Et iō est alia  
opio: que ponit ultimā sperā esse in loco per partes: nō  
gde in actu lz in po'. Ad cui' evidentiā sciēdū: q̄ fm  
p̄lm. 4. physico. q̄ esse partis in toto tesse locati in lo  
co differūt fm esse in actu: et esse in potentia. vnde fm  
euz: si vlnū in cado: q̄ est ibi: sicut locatū in loco atinua  
ref cado eēt ibi: sicut ps in toto: et q̄: sed aliqd est in ali  
quo: sicut ps in toto. si diuinae acti erit: sicut locatū in  
loco. Ulteri' sciēdū: q̄ in corpe nō spico nō pōt esse  
ois ps in toto sicut in loco. nam si accipiat vn' baculus  
ultima pars: q̄ terminat ad extremuz: b̄ v̄ illud ultra  
id extremū nō bz a quo atineat. vñ in corpe non spico  
nō pōt poni: q̄ ois ps sit atenta iter alias duas ptes: lz  
in corpe spico vbi nō est aliquid extremū in actu: n̄iſ cō  
nexus vocet extremū re' sc̄au: q̄lz ps signata est inter  
alias duas. vñ in corpe spico oes partes sunt in loco in  
po'. vñ dñt ultimā spa eē in loco in po' fm ptes. Q̄ aē  
ultima spa nō sit in loco fm se tota pz: q̄ fm se tota uō  
bz atinens a quo ambiat. q̄ fm se totam nō est in loco.  
Q̄ aut fm ptes nō sit in loco in actu salte q̄tū ad illud  
q̄d est māle in loco. s̄līr pz: q̄ nulla pars spere est diuisa  
in actu ab alijs partib' a qb' atinet. Q̄ aut fm partes  
sit in loco in po'. s̄līr pz sc̄au: q̄ sicut dñi est: nō est da  
re aliq̄ parte in spa: q̄ nō atineat inter alias duas ptes  
a qb' nō est diuisa actu: ita q̄ qlz ps est atines et atenta.  
Cōtra ista pōne arguit qdā sic: q̄ id qd̄ p̄tinet ad si  
tu priū in toto dicit pōnē: q̄ est dñia q̄titatis: lz h̄c possi  
tione siue ordinē priū in totū nō est eē in loco. q̄ spa nō  
pōt dici esse in loco: q̄ sic bz ptes ordinatas in toto. vñ  
dñt q̄ dicere sic sperā p̄ ptes eē in loco p̄ueit ex ignorā  
lia q̄ ignorat vñtia iter sitū priū in toto q̄ p̄tinet ad pō'  
nē: q̄ est dñia q̄titatis et sitū p̄tuz locati in loco q̄ p̄tinet  
ad pdicātū situs. Salua aut̄ reuerētia istoz ille qui po  
nit ista pōnē sc̄iebat bñ dñiam iter pōnē priū in toto: et  
sitū priū locati in loco. Sed de istis pōt poti' dicit: q̄ in  
stū modū eēndi in loco negat t̄ reprobat: q̄ nesciunt di  
stingue iter eē in actu et cē in po'. q̄ sicut māfeste ap  
paret p̄ p̄lm. 4. physi. eē ptes in toto est eē in loco in po  
tētia. Ad rōnē ḡ dōm: q̄ situs q̄ est oido siue positio  
priū in toto nō est eē in loco actu: lz bñ ptes i' toto esse  
est eē in loco in po'. Quō aut̄ p̄ sic eē in loco saluet mo  
tus spere in loco patebit in sc̄do articulo.

L.c.45.

Sc̄do 40

L.c.45.

**Quanticum** qd̄ ad z' art'': quō. s̄l̄ saluer mor' spe  
p̄ tale eē in loco. Sc̄iedū p̄ fm il  
los q̄ ponūt q̄ motus spe regrit corp' circa q̄ moueat:  
nō aut̄ q̄ locū ad quē vel in quo moueat facile esset re  
spōdere. dōo q̄ talis mor' nō regrit locū in quo sit mo  
bile. Sz ista pōt est supra reprobata et ouia ē falsa: oisuz  
est. n. q̄ ois ponere motū spe more nō solū eē circa aliud  
et aliud: lz et eē alibi et aliibi. Et iō aliter est dōm. Ad  
cui' evidētia p̄ ondēdū est: q̄ nō ois: q̄ id qd̄ mouet cir  
culariter fm suā totalitatē eē in loco. Z' ondēdū est:  
q̄ nō op̄z i' p̄m eē in loco fm ptes. 3' q̄ eē in loco fm  
ptes: et lz in po' sufficiat ad motū circularē. Quātū ḡ  
ad p̄m sciēdū: q̄ fm p̄lm. corp' q̄ mouet circulariter nō  
regrit locū q̄ sit ei' fm se totū: q̄ corp' q̄ sic mouet fm  
q̄ ipse ponit. 6. p̄bys. nō mutat locū subo fm se totū. s̄c  
q̄ moueat et trāsferat ad aliuz locū totalē et subo diuer  
suz a p̄: sicut si ferat pila de loco ad locū. Sz si ɔ̄sidere  
tur fm totū. dic q̄ mutat locū aliū et aliū fm rōnem: si  
cūt si ɔ̄sidereb' lineā ductā a pūcto orietis in eūdē pū  
ctū et līnea ductā a pūcto meridiis in eūdē pūctū mer  
diis eadē līnea est subo: sed fm rōnē dīt p̄t sic vel sic  
accipit: s̄c et ponit līpe: q̄ corp' motū circulariter. si fm

se totū ɔ̄sidereb' nō mutat locū. s̄c q̄ fm se totū transfe  
rat ad aliū locū situ et subo a p̄ diuersuz: lz fm rōnē bz  
diuersa loca. Ex his posset formari talis rō ad ondē  
dū p̄m. s̄. q̄ corp': q̄ circulariter mouet nō regrit  
locū fm se totū: q̄ id qd̄ fm se totū sine fm suaz totali  
tate nō mutat locū. s̄c q̄ fm se totū trāsferat ad aliū lo  
cum nō regrit eē in loco fm se totū: lz corp' q̄ circulari  
ter mouet est b̄. q̄ t̄. v̄ traq̄ p̄missa p̄z ex dictis. Sc̄dū  
aut̄. s̄. p̄t̄ talis corporis regrūteē in loco p̄z ex supra  
dictis: q̄ id qd̄ p̄ motū bz cē in alio et alio situ et subo di  
uerso: q̄ p̄ regrit eē in loco: lz q̄libet p̄s p̄ge mote est b̄:  
vt. s̄. offuz est. q̄ t̄. Ad evidētiā z' h̄nis sciēdū: q̄ si  
cūt cōiter ponit: in loco est ɔ̄siderare duo. Quoꝝ vnuꝝ  
est quasi māle. s̄. ultimū corpus ambiētis. Allud est for  
male. s̄. eē in tali habitudine ad polos et centru. Modo  
quātūcūq̄ mutet id qd̄ est māle. s̄. lapſicles cōlinetis.  
Si tñ manet id qd̄ est formale. s̄. talis habitudo ad cētruz  
et polos d̄ res manere in eodem loco: ita eē: manete co  
dē loco q̄tū ad id qd̄ est māle. s̄. q̄tū ad atinēs: q̄ nō  
bz successiue diuersa atinentia mutata habitudine ad cen  
trū et ad polos dicit aliquid mutare locū et tesse in alio lo  
co: q̄ mutat id qd̄ est formale in loco: nūc aut̄ ptes spe  
re: lz nō mutet locū q̄tū ad māle. s̄. q̄tū ad atinēs: mu  
tent tñ q̄tū ad formale. s̄. q̄tū ad diuersam habitu  
dinē ad centru et ad poloe: nec ēt sufficeret ponere cen  
trū et polos: nisi ponerent diuersae partes celi cōtente in  
diuersa habitudine ad centru et ad polos. vñ si in pun  
cio meridi ciue in parte illa punctū illū circūstāte nō  
esser aliquid corp' p̄s: que mouereb' ad locū illū nō mo  
uereb' ad locū: lz potius ad vacuū. Ex his posset for  
maris talis rō ad motū localē sufficere mutare id qd̄ est  
formale in loco manete eodē māli: sed ēt in po' in loco  
nō tollit p̄tib' spere mutari fm id qd̄ est formale in lo  
co: lz maneat id māle: vt pz ex dictis. q̄ mōt̄ localis cir  
cularis stat cū esse in loco in po' p̄dicia modo. Ex di  
ctis pz ad rōnes. nam rō fm se totam: nō tñ p̄bat: q̄ nō sit in loco fm  
ptes. Alia rō p̄bat: q̄d̄ regrit ybi siue esse in loco fm  
partes modo predicto.

In loco duo  
est ɔ̄siderare

**Ostea** querebanē qdā p̄tinentia  
ad creaturā ɔ̄positā ex cor  
porali et spūali. s̄. de hoie. Quoꝝ quedā  
p̄tinent gnāliter ad oes homies. Que  
dam p̄tinent ad aliquos hoies in spāl.  
Pertinētia ad oes hoies generoliter:  
erāt duo: quoꝝ vnuꝝ p̄tinet ad intellegē  
tū. Sc̄dū pertinet ad intellectū et volūtātē stimul. Id  
vnuꝝ pertinēt ad intellectū est: vtrū intellectus agēs  
et fantasma agat in intellectū possibile. Et lz nō ppone  
ref sub hac forma: tñ intentio querētis erat querere de  
hoc pponebas. q̄ q̄: vtrū. s̄. duo agentia diuersorū ordi  
nū possint currere ad vnuꝝ effētū. Qō. VIII.



**B quod** arguebas q̄ non: q̄ effē  
ctus sequit̄ ɔ̄ditionē siue  
cāe: sed impōle est: q̄ in vno simplici sint  
conditiones diuersorū agentiū: que sint di  
uersorū ordinū: ita q̄ vnuꝝ sit spūale et  
aliud corporale: q̄ tūc ille effect̄ inquantū est a virtute  
spirituali esset spūalis: et inquantū est a virtute corpora  
lis est corporalis: s̄c et sit stimul corporalis et spiritualis:  
q̄d̄ est impossibile. ergo t̄.

**Respondeo** ista q̄d̄ mota est: vt credo ppter  
qdā. rōnē q̄d̄ tenui in qdā qōne  
qua querebas: vt̄ intellētū agens aliqd̄ agat in fan'c:  
ybi dīx: q̄ intellētū nbil agit in fan'c: nec eē. Sed ambo

## Quolibeti

agut in 3<sup>m</sup>, s. in itellcni polem. Et q̄tū ad h̄: q̄p duo pos̄ sint agere in 3<sup>m</sup> absq̄ h̄: q̄p vñ agat in alteruz. Adduce b̄: exēplū de duob̄ hoib⁹ trahētib⁹ nauē: quō p̄ ynuis nō agit in altez: sed ambo agut in 3<sup>m</sup>. ¶ Istud aut̄ aliq̄ vñsuz est dū<sup>m</sup>: et q̄tū potui recolligere sunt circa h̄ sex q̄ vñ apud aliquos eē dubia. Quaz p̄<sup>m</sup> est tactū in oppo<sup>b</sup>: q̄. s. effec<sup>t</sup> h̄: ret ne cōsiderat̄ in cōpossibiles. 2<sup>m</sup> est: q̄ si ita est: q̄ ista duo nō h̄: eā inter se ordine: ita q̄ ynu b̄: eat ab alio q̄ agat: vñ q̄ eoz ordo adiuicē sit accūtalis. Et sic segē: q̄d duo agentia h̄: tia tñ: ordine p̄ acc̄ns occurrit ad vñ agat perse intētū a nā: et q̄ est pp̄ia opatio entis nālis. s. homis: q̄ vñ incōueniēs. ¶ 3<sup>m</sup> ou<sup>m</sup> est: q̄ nō vñ alib⁹: quō ista duo ynuant ad vñ facēdū: nec est sile d̄ trahētib⁹ nauē: vt dñt: q̄ illi ynuant in yna corda per q̄ trahēt nauē: nō sic ista duo babēt in quo ynuant. ¶ 4<sup>m</sup> q̄adbuc stat: q̄ corporale pp̄ia viriute agat in sp̄itu: q̄ cū fan<sup>m</sup> nihil recipiat ab itellcnu agēte: vñ q̄ p̄ se et pp̄ia vñtute agat in itellcnu polem. ¶ 5<sup>m</sup> est h̄ exēplū pos̄itū. nā doto q̄ yn<sup>b</sup> h̄ p̄ se nō possit trahere nauē: n̄ posset plurificari. Sic q̄ sufficerat̄ trahendū nauē: et sili pos̄sunt plurificari fan<sup>m</sup>: q̄ sine itellcnu agēte possent mouere itellcnu polem: q̄ est incōueniēs. ¶ 6<sup>m</sup> incōueniēs est: q̄ si intellectus agēs mouet intellectu polem s̄l cū fan<sup>c</sup>: vñ q̄ similitudo ipressa itellcnu poli deberet rep̄ntare itellcnu agēte: ita q̄ itellcnu agēs p̄ occursu statim intelligat̄ a nob̄. Nō obstatib⁹ aut̄ istis nō video gn̄ ma<sup>a</sup> incōueniēta. sequan̄ h̄ alias p̄ones q̄ h̄ ista: q̄. s. ponit itellcnu agēte: et fan<sup>m</sup> eē duas vñtutes: q̄ sunt in 3<sup>m</sup> actiue: ita q̄ yna nō est actiua in alia. ¶ Et q̄tū ad nūc p̄iner itēdo accep̄ duas opiones: q̄ p̄ter istas sunt magis famose. s. illā que ponit remotionē phibētis: et illā que ponit aliqd ipressuz fan<sup>m</sup>. ¶ Ad p̄mā adduco vñ rōnē tñ ad nūc: et postea ponā quō aliḡ r̄dent ad eā: et oñdā: q̄ rñ: nō valz. Rō talis est. nulla res agit p̄ id q̄ suēt sibi fm̄ rōnē itellcndit in s̄lue id s̄lue suētis. si fm̄ rōnē tñ dicat positionē s̄lue remotionē: s̄l ista remotion ponit in fan<sup>c</sup> tñ fm̄ rōnē intelligendi. q̄ p̄ tale remotionē nō suēt fan<sup>m</sup> agere. Di. p̄z q̄ rōnes illi<sup>m</sup> opionis. ma. pbo: q̄ nūla res agit p̄ id de quo veruz est dicere: q̄ nihil ponit in ea vel remotione vel positiove. s. n. alicui suēt agere per remotionē: op̄z ponere illā remotionē in illo cui datur agere p̄ ea. fm̄ id q̄ suēt alicui fm̄ rōnes intelligēdi tñ nihil penit<sup>m</sup> ponit in eo cui suēt fm̄ rōnē tñ: s̄l tñ ponit aliqd in rōcinātē s̄lue intelligēte. q̄ ipole est oino: q̄ aliqd agat p̄ id q̄ sibi suēt fm̄ rōnē intelligēdi tñ. Ma. est satis declata. mi. pbāt: vel ponūt illi q̄ sunt illius opionis et de se p̄z: q̄. s. idē q̄ suēt alicui tñ fm̄ rōnē intelligēdi nihil ponit in illo: s̄l in intelligēte: esse. n. itellcnu tñ nihil ponit in re itellccta: sed in intelligēte tñ. Ad hoc aut̄ qdā dñt: q̄ rō bis valeret s̄lue xcluderet. si poneter tñ remotion fm̄ rōnes intelligēdi: s̄l dñt q̄ plus ponit. s. tact<sup>m</sup> vñtualis. nā ex h̄: q̄ itellc<sup>m</sup> agēs cōnenit cū fan<sup>c</sup> nulla ipressio facta in fan<sup>c</sup>: fan<sup>m</sup> h̄: mouere: ita q̄ mouet fm̄ rōnē qditatis et nō fm̄ rōnē cōditiois individualitatis. Et ponit exēplū de lumine: q̄ s̄lue cōtactu vñtuali dat colori exūti cū dulcedine: q̄ sine dulcedine moueat: ita q̄ tact<sup>m</sup> vñtutis p̄cedit et postea segē remotion in opando: p̄ hoc q̄ agit sine illo. ¶ Istud nō vides mibi euadere et h̄: ret multa dubia. Et p̄ qdē dicere: q̄ nā app̄es h̄: eē abstractū moueat: vñ vñtalias deduxi ipos̄ sibile mibi eē: q̄ oē agens actiōez realē est singularare: et mouet in suo eē singularib⁹: s̄l bñ vñz est: q̄ qñq̄s mouet ad sp̄em rep̄tātē totū in vñ. Si aut̄ dicaf q̄ nō est ibi separatio vñs a p̄ticu<sup>m</sup>: sed separatio acc̄ntis a suba: vele<sup>z</sup>.

## Questio

Nō vñ mibi bñ dcm̄: q̄ credo: q̄ id q̄ est plus sensatū est a nobis p̄us itellcnu: et de h̄ alias diceſ. ¶ 2<sup>m</sup> q̄gqd sit de illo tactu vñtutis. Illa remotion in opādo: s̄l concomiteſ: nihil tñ facit ad agēdū vel nō agēdū. Tū q̄ tñ est ens rōnis. Tū q̄ p̄ aliq̄ virtus agat absq̄ h̄: q̄ aliq̄ q̄litas s̄lbi vñtanta agat: s̄licut q̄ albedo imutet vñtum: sine dulcedie nō est: q̄ dulcedo gl̄ucta albedini faciat aliqd ad imutatōez vñtis vel inuādo vel ipediēdo: s̄l q̄ actio albedis nō depēdet a dulcedie: et iō p̄t agere sine ea: nec ōz q̄ dulcedo dulcedis in eēndo ipediat vñtum. Aliogn calor vñtūc dulcedini vel albe<sup>m</sup>: q̄ calefacit s̄ne illis idiget h̄: ret remouēs vñtutionē illoz sine quibus agit q̄li remouēs phibēs: q̄ satis de se p̄z cē icōueniēs. ¶ 3<sup>m</sup> q̄ ille tact<sup>m</sup> faceret amotionē qua mouet fan<sup>m</sup> itellcnu polem: et q̄ nihil agat fm̄ tale cōtactū in fan<sup>c</sup>: nec occurrit cū eo ad agēdū. s. in itellcnu polez nō video q̄ possit esse. Q̄ queror q̄d intelligat̄ per talē contactū: aut enim intelligunt: q̄ ille due vñtutes habent sua vñtima simul: s̄licut duo corpora: et hoc vt de se p̄z nō p̄tē: q̄ nō sunt corpora: nec sunt ambo forme corpales vt possint h̄: ret talē tactū p̄actū: q̄ altez est forma pure spiritalis: aut intelligit p̄ talē tactū occurrit in idē subm: q̄. s. vñtūc est subm itellus agētis q̄ se. est ēt subm fan<sup>m</sup>: cū alio tñ. s. cū corpe: et talis tactus nō yalet: q̄ occurrit cū aliquo in eodē subm nō dat ei agere. Et tūc sequeret̄ q̄ vñtui vegetatiue daret itellus agens agere. vñ mirabilis vñ mibi: q̄ itellus agēs: vt agēs in fan<sup>c</sup> vel cū fan<sup>m</sup> talitate det ei agere. ¶ Itē q̄ non video: q̄ tact<sup>m</sup> vñtis sit aliqd q̄ s̄licut tactus māe vel cuiuscūq̄ po<sup>m</sup> recepriue fm̄ q̄ b<sup>m</sup> h̄bz ad recipe: ita tact<sup>m</sup> po<sup>m</sup> actiue fm̄ q̄ po<sup>m</sup> actiua le h̄bz ad agere: s̄l mām fm̄ q̄ b<sup>m</sup> tactingere for mā vel po<sup>m</sup> receptiua fm̄ q̄ b<sup>m</sup> tactingere actū est recipe talē formā. q̄a sili po<sup>m</sup> actiua fm̄ q̄ po<sup>m</sup> actiua tactingere aliqd est agere in illud. Si aut̄ dicaf: q̄ tactingere sit agere nō est aliqd posse ip̄alimere. Doc vñ mibi eē ipos̄sible: q̄ ḡ h̄ diceret vñderet ignorare p̄p̄iam vocē: q̄ agere ē actū in alio facere: siue in actū quē non h̄bz reducere. vñ aliqd agere in aliud: et nihil ei ip̄alimere siue in eo nihil cāre est ip̄alicare d̄dictoria. Exēplū aut̄ non est suētis: nec elt ad ppo<sup>m</sup>, nā q̄ lumen faciat ad vñtionez diuersumode ad diuersis ponit: et fm̄ nullā vñtūc exēplū illō yalet ad ppo<sup>m</sup>. Dñt. n. quidā: q̄ lumen facit colores in actu: ita q̄ s̄licut aer d̄estatus in tenebris nō h̄bz colores tridis in actu: s̄l s̄lue in actu: ita dñt: q̄ co<sup>m</sup> terminat̄ in tenebris nō h̄nt colore in actu: s̄l adueniente lumine h̄nt colore: q̄ lumen cāt in eis colores. z<sup>m</sup> aut̄ alios non regrit lumen ad colores q̄ semp̄lunt in actu siue cū lumine siue sine lumine: s̄l pḡ mediūz: q̄ sine lumine nō est sufficiēter dispositū vt sit mobile a colore: s̄licut cera dura nō est bñ mobilis a sigillo. Et ideo s̄licut regrit molities i cera: ad h̄: q̄ sit mobilis a sigillo: ita lumen dispositū me<sup>m</sup> vt sit mol<sup>m</sup> a colore: nūc ita est: q̄ h̄z p̄mā ista p̄ via rū exēplū nō ē ad ppo<sup>m</sup>: q̄ ite<sup>m</sup> agēs nō est cā fantā<sup>m</sup> et si eēt aliqd ip̄alimet salte ip̄m actū fan<sup>m</sup> et ac<sup>m</sup> fan<sup>m</sup> sic ip̄slus sufficeret ad mouēdū. ¶ Nec ēt h̄z alia vñtūc exēplū est ad ppo<sup>m</sup>: q̄ sequeret̄ q̄ intelligēta agēs nullā daret vñtutē fan<sup>m</sup> ad mouēdū: nec remouēdo phibēs: nec alr̄ s̄l disposeret itellcnu polem ad h̄: q̄ esset mobilis a fan<sup>m</sup>: et corporeū: q̄ est in tali motioē esset p̄ncipale agēs: q̄ iducēs p̄ncipale escīn h̄z p̄ncipalita<sup>m</sup> re<sup>m</sup> agētis disponētis. Propter ista et pp̄ alia multa videſ mibi illa positio valde dubia. Alia ēt positio: que ponit aliqd imprimi fan<sup>m</sup> videſ min<sup>m</sup> p̄babiliſ q̄ po ni p̄dicitum cōcurrūt ad agendū in tertiu: q̄ videſ q̄ p̄pter incōueniēta: q̄ h̄z sibi pp̄a: q̄ sunt multa: et forte

Ista opio est  
Bluepace sic  
scribit Com.  
metatoz. z. 8  
anla. cō. 67.

Ista opio est  
Bluepace sic  
scribit Com.  
anla. cō. 67.

Male solubilla est inconuenientia: que sunt 3 predicti. Hoc cur suz sunt haec. Et iter alia ostendo: quod duas virtutes agere in intellectu sunt hanc viam; quare una non agit in altera: et ex his possent deducari alia inconuenientia: si inconuenientia debet dici. Quod autem ita sit, probabo: quod vero utrumque actus est motus intellectus yna cum aliis virtutibus impressa: aut ita est: quod sola virtus mouet aut solus actus est. Si per modum proprium. s. quod due virtutes: quare una non est actio in aliis: et currunt ad mouendum intellectum potest. s. illa virtus impressa est et actus. Nec potest dici: quod una sit actio in aliis: quod ies istellus agens: agat in organo fantasie vel in propria fantastica ipsius modo dicta virtute: non non agit in actu扇: quod non est probabile quod actus operandi recipiat aliqd: et si per modum扇 meum actus recipietur in virtute impressa ab intellectu agente: et est per modum passuum regni non vir: sed tunc actus est per modum actuum in intellectum potest: s. et per modum passuum recipiendi illa virtus: que est actio in intellectu potest. Et hoc est illud: quod ponitur. s. quod actus ille una cum illa virtute est per modum actuum ad mouendum intellectum potest. Si autem ponatur: quod sola virtus impressa ab intellectu agente est per modum motuum intellectus polis: tunc fantasie. s. et actus fantasie non mouebunt intellectum potest: et sic non se habebunt扇: ad intellectum: sicut colores ad visum: quod est proprium. Si autem solus actus扇 est per modum motuum intellectus polis: segnem quod per nihil ponit ipsius illa virtus: et quod sine illa扇 est mouens sufficiens: non idigeret aliquod ad hoc quod moueret intellectum agente: quod est inconueniens. Si dicatur: quod illa virtus impressa et actus扇 occurrit sibi ad banc opone: sicut durities et acuties in doloribus ad secundum: ita quod una disponit aliud. Adhuc habetur propositum: quod acuties et durities non sicut se habent: quod una agat taliter: quod in aliis: nec una per se disponit alterius: quod durities non accidunt: s. quantum in quod est. Et sic hoc in proposito: s. sic vir: quod id continentur: quod est legem ad ponendum: quod ponit predictum occursum: sequitur ad istam ponendum: nec differt ab illa: nisi in tanto: quod illa ponit utraque virtute actum occurrit in idem subiectum immediatum. Alia vero ponit: quod occurrit in idem subiectum remotum. nam ait: quod est sola subiectus intellectus agentis est subiectum扇 una cum corpore. Dato autem: quod auctor illa posse ponens virtute impressam cuius alia ponente occursum in ipso occursum: quod necesse est ponere illas duas virtutes: quoniam una non est actio in aliis agere in intellectu: cum una inconuenientia: quod sequuntur illa pone de occurso sequenti ad ponendum ponente virtute impressam. Si tamen illa debet dici inconuenientia: quod statim rindetur ad ea. Ad evidenter ergo dicte ponitis: scilicet quod intellectus agens et fanus non dicitur occurrire ad 3<sup>m</sup> mouendum: sicut duo supponit agentia: s. sic duae virtutes actives dominantes speciem: quoniam altera non sufficit: sicut dominans aerem et illuminans occurrit ad unum effectum quod est color catus in aere ad quem effectum unum illo modo ageretur non sufficeret sine alio: nisi quod in hoc est difficultudo: quod s. ceterum dominans potest habere aliquod motionem per se in aere: et sine adiutorio illuminantis. s. dominans. s. illuminans potest illuminare sine adiutorio dominantis: fanus autem nullaz motio potest efficiere in intellectu potest sine intellectu agente: s. quantum ad colocationem est sicut: quod quantum ad unum illo modo non potest mouere sine alio. s. nec illuminans sine dominante vel dominans: nec dominans sine illuminante. Exemplum autem de duobus trahentibus nauis ait: quoniam non agit in alterius: s. quantum ad hoc: quod unus non agit in alterius: s. quantum ad hoc: quod nulla motio fit in nauis ab uno sine alio. Quoniam autem ad hoc: quod sunt diversa supponit: s. quantum ad hoc: quod virtutes per quod agunt sunt eiusdem speciei est dissimilitudo. Et hoc sufficiat nunc de hoc: quod alias de hoc diffuse dicimus: et hoc ad nunc sufficiat rindere ad predicta inconuenientia. Ad primum ergo dominum: ad ma. quod effectus segregat predictos sue causas per hoc intellectum ynuco et specie predicatorum de eis: sicut quoniam ignis genitrix signum: et calidus calidum: et sic non ob effectum segregat predictos

nec causas: nisi sit causa ynuco. unde de quo cum nullo effectu accedit in aliquo ynuco. alio potest intelligi: quod effectus segregat predictos causas in aliis: propriebus: s. ut effectus talis sit formaliter qualis est sua causa virtualis: sicut quod non est calidus: qui calidus: sit effectus eius segregat predictos causas: qui aliqd est calidus factus: quod sol et si non sit calidus: est tunc calidus factus: et virtualiter dicitur calidus. Ita dico: quod effectus ille quod est spiritualis habet taliter propriationem ad utraque causam: quod s. utraque virtus sibi accepta virtualiter pertinet illum effectum spiritualiter: ita quod fanus non sit formaliter quod spiritualiter: sicut tamen in virtute effectus spiritualiter accurrete cum eo aliquo virtute spirituali. Quicquid autem sit de proprieate ratione rindere ista oportet: quod oportet illis quod ponuntur: quod fanus moneret quoniamque lumen ab intellectu agente vel impresso vel remonente necesse habuerunt dicere vel ponere quod effectus causas in intellectu potest esse corporalis: ita s. quod effectus causa corporalis sit corporalis: quod enim oportet illis quod ponuntur: quod fanus moneret intellectum potest. Quod autem implicatur: quod sunt virtutes diversorum ordinum: quod s. una est spiritualis: et alia corporalis. Pax valet: quod nihil prohibetur: ea quae sunt aliquando diversorum ordinum in cuncto beatitudine aliquod ordinem in agendo. sicut artifex et inservientibus sunt diversorum ordinum: quod unum est aiatum et aliud in aiatum: tamen in agendo habet aliquod modum ynuco ordinem. Nec ponitur illud exemplum: quod tamen ad hoc est artifex imprimit aliqd istro: s. quantum ad hoc: quod occurrit cum istro ad aliquem ynuco ordinem in agendo. Ad tertium: quod illa agentia dicitur per actionem occurrire ad aliquam actionem: quod ex sua aptitudine naturaliter habet ordinem ad illum effectum: sicut est in illis: quae casti sunt: sicut quod equus venies ad dominum saluat: est a lupo vel sedes sic cecidit: quod est in illa disponere in quod est nata ad hoc ut sedetur super eas: vel quod duo equi occurrat sibi. Aliquid est dicitur duo agentia habere ordinem pacem: quod non est de necessitate effectus: quod illa agentia occurrit ad eum productorem: sicut de necessitate generationis bonis est: quod sol: cum aliquod horum occurrit: s. quod ille homo quod cocurrerit fuerit ab aliquod horum et ille ab illo: vel alio vel usque ad numerum certum: vel usque in infinitum: per actionem se habet ad illum effectum: neutrum autem isto modo occurrit intellectus et eius fanus ad motum intellectus potest: quod ad taliter motionem habet beatitudinem naturalem: et sicut et agentia reguntur. Dominus ergo ad hoc: quod aliquod habet per ordinem in mouendum non est semper necessarium: quod ynuco agat in alterius: s. sufficit quod ab eo sua aptitudine reali habent aptitudinem in mouendum. Ad quartum dominum: quod quoniam duo agentia agunt in tertium: s. oporeat: quod quodlibet eorum sicut diligat passionem: non quod opere mouens esse inveniatur ipsi mobilis: non tamen opere: quod iter se habent aliquod ynuco in aliquo ynuco: quod sit ynuco virtus vel ynuco istud: s. sufficit: quod beatitudines ordinatas ad ynuco effectum in quo per ynuco sunt. Unde et exemplum quod adducitur de tractu nauis. s. quod ynuco in corda: rude est. Primo ergo corda trahit: non quod in quod ynuco ante corda: et si in nullo. ergo non opere ponere: quod agentia in tertium habent animi effectum ynuco in aliquo alio. Ad secundum: quod possent ligari duae corde ad duo latera nauis: et per illas duas cordas possent illi duo trahere: et sic non ynuco animi tractus non est in aliquod ynuco corda. Ad tertium: quod ynuco posset ex parte anteriori trahere nauem: et in aliquod absque corda aliquod: et taliter ex parte posteriori trahere: et sic non ynuco in ipsum tractu nauis. Datum est quod non regrentur aliquod ynuco iter se satius: s. sufficit: quod aliquod modum occurrit in idem subiectum in quantum anima est subiectum intellectus agentis sine corpore ipsa est subiectum fanus cum corpore. Ad quartum dicimus fuit alias: s. quod non est inconveniens: quod corporale occurrit cum spirituali possit agere in spiritu iunctum. Ideo est inconveniens segregare ponentes aliqd ipsum fantasie. nam preter illud impressum fantasie: opere est ponere actum fanus esse per modum actuum regni intellectus polis. Istud est et magis segregare remotionem prohibetur: quod si ita est: quod intellectus non habet faciat: nisi remouere prohibens: et sic actus fanus

# Quolibet

taslandi remoto phibete: est p̄n<sup>m</sup> p̄n<sup>c</sup> actiū. Lū remo  
nēs phibēs nō derūtūtā erat phibita: q̄ sit v̄tus acti  
ua: s̄z solū tollat illud: qd actiōez illi<sup>t</sup> v̄tutis phibebat.  
Et sic leḡ: q̄ san<sup>m</sup> ex v̄tute nāe stie non, phibente mo  
neat itellm polez. Si dicas q̄ nō: qz tollit san<sup>m</sup> q̄tuz  
ad id qd est corporale in eo: r̄ sic solaz spūalitatē dūnit  
tit. Nibil est: qz tollitur a san<sup>t</sup> eē formā: siue actum cor  
porale tollit totalr san<sup>m</sup>: r̄ sic san<sup>m</sup> nullā actiōez hēbit.  
¶ Ad 5<sup>m</sup> sc̄iedū: q̄ qn̄ aligd adduciē p̄ sili. Illud sic ad  
ductū accipiēdū ē solū fz q̄ facit ad ppo<sup>m</sup>: r̄ si in nullo  
facit ad ppo<sup>m</sup>: tūc sile nibil facit v̄l yalest: s̄l aut̄ q̄tū ad  
aligd faciat ad ppo<sup>m</sup>: r̄ q̄tū ad aligd nō: tūc accipiēdū  
est inq̄tū facit ad ppo<sup>m</sup>. s̄l. n. aligs yellet oē q̄ p̄ sili dī  
applican<sup>m</sup>: ad illud p̄ q̄ iducit q̄tū ad oia mūlte absur  
ditates seq̄rent: sic p̄ de ymagie trinitatis in nob. figs  
yellet ea applicare ad dictū q̄tū ad oia: q̄ meniū illi  
ymagini: sc̄q̄ret q̄ p̄sone dīne eēt acciūtia alic<sup>t</sup> subi: r̄  
q̄ de eēt v̄nū suppo<sup>m</sup> bñs pla acci<sup>t</sup>: r̄ multa alia absur  
da seq̄rent. Nō id exem<sup>m</sup> dñau fuit adductū q̄tū ad  
duo. s̄l. q̄tū ad fz: q̄ ibi xcurrūt pla agentia: q̄rū v̄nū nō  
agit in altez: r̄ q̄tū ad fz: q̄ abo nō bñt: n̄s̄l v̄nū effici  
ad quē zueiūt: q̄rū v̄nū nō sufficit sine alio: q̄tū aut̄ ad  
fz: q̄ v̄tutes eoꝝ sunt v̄nī sp̄i nō ē sile: qz itellus agēs:  
r̄ san<sup>m</sup> nō sunt v̄tutes vnius sp̄i: imo diuersaz sp̄ex: r̄  
q̄tū ad istā diuersitatē in sp̄ē magis ē familiare exemplū  
de xđesante aerē r̄ de illuminatē: q̄ sc̄ agētia diuersaz  
sp̄ex xcurrūt ad gnōnē coloz. Opz igit q̄ ad motionē  
itellus polis regrūt diuersē v̄tutes frm sp̄em xcurrētes:  
si altera illaꝝ: puta san<sup>m</sup> multiplicaret i fini<sup>m</sup> nō suffi  
ceret ad mouēdū: sc̄ si v̄t xđesantia multoz multiplic  
caret in fini<sup>m</sup> nō sufficeret ad gnāndū caloz in aere: qz  
multiplica eoꝝ: q̄ sunt eiusdē sp̄i si multiplicarent in  
fini<sup>m</sup> nō faceret diuas sp̄es. Vn̄ ēt: qz ad gnōnē muli reg  
runz aialia diuersaz sp̄ex. s̄l. equ<sup>t</sup> r̄ asina: vel asin<sup>t</sup> r̄ eq<sup>t</sup>  
si multiplicarent asina r̄ asine in fini<sup>m</sup>: s̄l nō ēt equ<sup>t</sup> nō  
gnāreſ mulus. Un̄ illa istātia penit<sup>n</sup> nulla ē: uēc dz idu  
cere du<sup>m</sup> apō aliquē: q̄ fz sc̄iat. ¶ Ad 6<sup>m</sup> dōz: q̄ n̄ oꝝ sp̄:  
q̄ mouēs inducat siliūt<sup>m</sup> siliā: vel q̄ magis mouēti ma  
gis assilat effect<sup>t</sup>. nā p̄ cā pl<sup>t</sup> ifluit q̄z z<sup>t</sup>: r̄ ylis q̄z pti<sup>t</sup>:  
en̄ effec<sup>t</sup> magis assilat ptiu<sup>t</sup>. Nec aut̄ itellus agēs est  
q̄s̄l cā ylis: qz ei<sup>t</sup> cālitas se extēdit: ad oēm actū itellndi:  
fz san<sup>m</sup> fz: vel illud est pti<sup>t</sup> cā: qz ei<sup>t</sup> cālitas nō se exten  
dit: n̄s̄l ad determinatū actū intellndi. Nec fz dico: q̄s̄l  
act<sup>t</sup> aligs itellndi sit s̄ bac via: ad quē nō xcurrat aligd  
san<sup>m</sup>: fz qz v̄nū san<sup>m</sup> n̄ se extēdit ad oēzactū itellndi:  
s̄l se extēdit v̄n<sup>t</sup> r̄ idē intellus agēs. Q. IX.



**D**stea q̄rebat vñū p̄tinēs ad itel  
lectū r̄ vo<sup>etm</sup>; q̄ p̄tinet ad  
libitatē arbitry: q̄ est facultas itellus r̄  
vo<sup>etm</sup>: t̄ e vñz hō sit dñs sui act<sup>o</sup>. Et argē  
q̄ nō: q̄ si hō eēt dñs sui act<sup>o</sup> b̄ esset p̄  
vo<sup>etm</sup> r̄ itellecīm: s̄z hō nō p̄ot esse dñs sui  
act<sup>o</sup> p̄ itellecīm r̄ vo<sup>etm</sup>: q̄ t̄ c. a<sup>o</sup> p̄z d̄ se. b<sup>o2</sup>  
le nō b̄ dñsū sui act<sup>o</sup> yl̄ mot<sup>o</sup>: s̄z hō p̄ itel  
moueat ab obis se b̄z ad act<sup>o</sup> istap̄ po<sup>etm</sup>:  
s̄z sui motū. ḡbō nō est dñs sui mot<sup>o</sup>: yel  
m̄ r̄ volūtate: r̄ h̄ fuit minor.

**In contrariū** est p̄hs: q̄ ponit z̄ ethico. q̄ p̄  
vo<sup>re</sup>sum<sup>o</sup> dñi n̄rōz actiū.

**R**ñdeo de pñe.s.l.qp hñ sit dñs suoꝝ actiuꝝ p itelle-  
ctum ⁊ voꝝ stat nō solii fm fidē ⁊ sc̄tōs  
doctores: s̄z ēt fm sectas phoꝝ q rōnabilr locuti sunt.  
Secra.n.phoꝝ posuit act⁹ hūanos iputabiles hoi ⁊ di-  
gnos laude vel vituprio pena vel p̄mio. vñ iponere phoꝝ  
vñ doctoribꝫ: aliqꝫ ipſi tollat libꝫ arꝫ, ⁊ meritū ⁊ de-

## Questio

meritū, q̄ mībi temerariū: s̄ vez ē: q̄ līmō dīnt: Dīd  
nō itēdo h̄ diffuse oīdere: vt p̄ idē: t̄ p̄ idē: t̄ fm̄ idē ab-  
solūtū sit mouēs t̄ motū: vt qdā volūt de yo<sup>re</sup>: q̄ b̄ nī  
mīs lōgū eēt: t̄ de b̄ tot dīr t̄ dcā sunē: q̄ nīmis est. S̄z  
dato: q̄ ita sit: q̄ nō credo: itēdo īvestigare: vt x̄ modus  
quē illi q̄ b̄ ponūt vel tenēt sit rōnabilis. p̄ ḡ itēdo po-  
nere modū: q̄ qdā volūt saluare libertatē arbitry: p̄ b̄ q̄  
yo<sup>re</sup> n̄ mota mouet seipaz. z̄: itēdo oīdere: q̄ ille mo-  
dus nō ē oīneniēs. 3<sup>o</sup>: ponā modū q̄ ȳ mībi magis zue-  
niēs. C̄ Oītu ad p̄<sup>m</sup> scīedū: q̄ cū ita sit: q̄ p̄ yo<sup>re</sup> sum<sup>m</sup>  
dīl n̄ rōz actuū vt dīt: ita q̄ oīa īputant̄ yo<sup>re</sup> in bo<sup>m</sup> ȳl  
malū. Dīt q̄ oīz dicere: q̄ yo<sup>re</sup> moueat se ipsaz: t̄ q̄ p̄ b̄  
bz dīlū sui act<sup>m</sup>: q̄ s̄. mouet se ipaz nō mota ab obo: t̄ b̄  
p̄cipue volūt pbare p̄ ar<sup>m</sup> t̄ scīm ad istā ptē: q̄ cū mot<sup>m</sup>  
nō sit in ptē mobilis s̄z mouētis. si yo<sup>re</sup> eset ita pa<sup>ua</sup>  
q̄ nō actua nō h̄ret dīlū sui act<sup>m</sup>. Si dicat: q̄ est mota  
ab obo ad volēdū sine in spāli vel gnāli: q̄ p̄ b̄ h̄ mo-  
uet se ad seq̄ntes act<sup>m</sup> re<sup>m</sup>: q̄rū bz dīlūz: q̄ re<sup>m</sup> p̄ru actuū  
nō h̄em<sup>m</sup> dīlū: nō valz: vt dīt: q̄ s̄ illact<sup>m</sup> nō sūt i ptā-  
te nrā: nec act<sup>m</sup> seq̄ntes ex cis vt dīt: q̄ s̄ cā nō ē i ptāte  
nrā: nec effect<sup>m</sup> seq̄ntes ad illā. Et q̄ plus est dīt: q̄ yo<sup>re</sup>  
oīso q̄cūq bono vel malo in nullo mouet vel inclinat̄  
ab obo: ino manet eīlīr idīns: sic pri<sup>m</sup>: ita q̄ iudītio rō-  
nis dictatē yñū yo<sup>re</sup> eq̄ libe pōt in ptē oppo<sup>m</sup> ac s̄ rō-  
nibl̄ dictaret. Ista aut̄ pōdō nō ȳ mībi rationabilis. Nec  
q̄stū ad b̄: q̄ poīt: q̄ b̄ bz dīlū sui act<sup>m</sup>: p̄ b̄ q̄ yo<sup>re</sup> nō  
mota mouet se ipaz. Nec q̄stū ad b̄ q̄ ponst: q̄ yo<sup>re</sup> rō-  
ne dictatē yñū in nullo sit magis inclinata ad illā ptē q̄z  
ad alia: nec plus sit inclinata ad illā ptē p̄iud<sup>m</sup> rōnts q̄z  
an. C̄ Oītu ad p̄<sup>m</sup> scīedū: q̄ q̄tis isti dīsta opione mul-  
tū laboret ad saluādū: quo possit eē eadē res abso<sup>m</sup> p̄n<sup>m</sup>  
actiuū t̄ passiuū. Nūq̄ t̄ vidi quo suppo<sup>m</sup> b̄: q̄ ita eēt  
pole: q̄ ipst̄ p̄ b̄ saluaret libertatē arbitry. Dico. n. q̄ oīz  
q̄ ad b̄: q̄ alīgs h̄ēartdīlū sui act<sup>m</sup> regrat̄ q̄ re<sup>m</sup> ill<sup>m</sup> act<sup>m</sup>:  
cui<sup>m</sup> bz dīlū: alīq̄ mō se bz actiue: q̄tīt b̄ neē sit: q̄ ill<sup>m</sup>  
p̄n<sup>m</sup> p̄ se bz actiue: sit et̄ p̄n<sup>m</sup> pa<sup>u15</sup>: ita et̄ regrat̄ ad bz:  
q̄ alīq̄ p̄n<sup>m</sup> n̄ mo<sup>m</sup> p̄us ab alio moueat seipz: nec p̄lu-  
sionē ad b̄ vidi iudīcta: nec vidi q̄ ipst̄ pbēt: q̄ vbi da-  
re alīq̄ p̄n<sup>m</sup> actiuū t̄ passiuū s̄līl nō dīlū sequat̄  
actio: sic si sint diuersa. C̄ Intēdo ḡ q̄stū ad istud p̄<sup>m</sup> p̄-  
bare tria. p̄<sup>m</sup> est: q̄ idēritas p̄ncipy actiuū t̄ pa<sup>u16</sup> nō pōt  
eē rō b̄ndī sui act<sup>m</sup> dīlū. z̄ est: q̄ ipole est boīcm h̄ēre  
dīlū sui act<sup>m</sup> yo<sup>re</sup>: nīs sit p̄ mota ab obo. 3<sup>o</sup> ē: q̄ b̄  
nō pōt h̄re dīlū sui act<sup>m</sup> yo<sup>re</sup> nūdā: s̄z opz q̄ p̄ aliquē  
actuū yo<sup>re</sup> h̄ēart dīlū i seq̄ntib<sup>m</sup> arbit<sup>m</sup>. C̄ p̄<sup>m</sup> itēdo oīdere  
a pori z̄ rōne. C̄ p̄<sup>m</sup> rō ē talis q̄stō ē maior appropinq<sup>m</sup>  
tio t̄ eentialior ordo iter mouēs t̄ motu suū mobile tan-  
to magis est neēcia bitudo ad motu: s̄z vbl p̄n<sup>m</sup> actiuū t̄  
passiuū sunt yñū mouēs t̄ mot<sup>m</sup> sunt sibi maxie prima:  
t̄ sibi sūt adiutice p̄ntia: t̄ b̄st maxie eentiale ordinē:  
q̄ in talib<sup>m</sup> maxie neēcioseq̄t mor<sup>m</sup>: s̄z vbi est neēitas mo-  
uedi nō ē libez arbi<sup>m</sup>, q̄ rō. C̄ z̄ rō talis est. si yo<sup>re</sup> dī-  
h̄re dīlū sui act<sup>m</sup>: si mouet se ipaz: aut b̄ ē: q̄ vt est mo-  
tua pōt retinere suū actu vel eliceret: aut q̄ est pa<sup>u17</sup> pōt  
recipe ipaz: aut repellere. Si dicat: q̄ iō bz dīlū sui  
act<sup>m</sup>: q̄ vt ē actua pōt retinere v̄l eliceret suū actu. Tūc  
adhuc q̄ro: vt̄ ei z̄ueniat vt̄ est actua tm̄: aut vt̄ acti-  
uu t̄ passiuū est z̄lūctū. si vt̄ est actua tm̄: tūc lequeē q̄  
yo<sup>re</sup> vt̄ est tm̄. actua est libez arbi. sed illud: q̄d z̄uenit  
yo<sup>re</sup> vt̄ ē tm̄. actua: nō regrit: q̄ s̄l̄ sit yo<sup>re</sup> actua t̄ pa<sup>u18</sup>.  
q̄ llītis arbitry non regrit: q̄ yo<sup>re</sup> s̄l̄ sit actua t̄ pa<sup>u19</sup>.  
Si dicat: q̄ yo<sup>re</sup> vt̄ est tm̄. actua nō z̄uenit posse retine-  
re vel eliceret dīlū sui act<sup>m</sup>: siue suū actu: s̄z p̄t actiuū  
z̄lūctū est passiuo. Lōtra: q̄ passiuū z̄lūctū actiuo: nō  
pōt ei p̄ferre: nīs q̄ suūz est: s̄z p̄gssiuū in eo q̄ passiuū

est: nō est nisi recipere. ergo passiuū in eo q̄ busus nullus pōt vare nisi recipe: sed retinere: vel elicere actū nō est passiuū. q̄ passiuū voluntatis p̄iunctū suo actiuo nō facit ad h̄: q̄ illud actiuo possit retinere vel elicere actū. q̄ sequit: vt dcm̄ est: q̄ soli actiuo suenit h̄ere dñium sui act̄. Si dicat: q̄ voluntas vt pa<sup>u</sup> b̄z dñium sui act̄: q̄ vt est passiuia pōt recipe vel repellere suū actū. Que ro rōrum possit h̄ per h̄: q̄ est passiuia tm̄: aut per h̄: q̄ actiuum coniunctuō est passiuo: aut per h̄: q̄ est passiuia tm̄. si p̄ hoc: q̄ est passiuia tm̄. tūc seq̄: q̄ vo<sup>u</sup> vt est passiuia tm̄ est libez arbi. si aut̄ sueniat sibi vt b̄z actiuum p̄iuctū pa<sup>u</sup>. saccipe vel repellere. tūc ōz q̄ vñū suēiat rōne alterius. recipe rōne pa<sup>u</sup>: z posse repellere ratiōe actiuo z tunc quero: vt p̄ posse recipere sit aliqd liberta tis: aut nō. si sic: q̄ ēri patiendo est libertas aliq̄: q̄b̄ est h̄ eos. si nō: q̄ solū posse repellere: vel nō repellere sufficit ad libertatē: hoc aut̄ solii suēiat actiuo vt est actiuū. q̄ illud: q̄b̄ est solū actiuū pōt h̄re dñium sui act̄: non q̄ reg rit: q̄ idē: z fm̄ idē sit sūl actiuū z passiuū. Si dicat: q̄ voluntas b̄z dñium sui act̄ nō solū p̄ h̄: q̄ pōt repellere: vel nō repellere: s̄z per hoc: q̄ pōt repellere vel elicere. Adhuc stat ppo<sup>m</sup>: q̄b̄ cū h̄ totū suēlat ei rōne actiuo soli actiuo pōt suenire habere dñium sui act̄: queris si volūtas h̄ retinere vel repellere actū: aut h̄ facit aliquid agēdo: aut nibil agēdo. si nibil agendo. q̄ aliquid vel h̄: q̄ nibil agit h̄re dñium sui act̄: z h̄re dñium sui actus erit pura negō. s̄. nibil agere. Si aut̄ voluntas aliqd agēdo retinet: vel repellit actū: aut agēdo illū actū: quē retinet: vel repellit: aut nō agēdo illū actū: quē retinet: vt̄ repel lit: q̄ nibil est d̄cū: q̄ aliquid retineat: vel repellat actum quē elicit: vel exercet: q̄ retinere actum: h̄ accipit p̄ su spēdere actū: vt̄ nō sit. Si aut̄ retinet illū actū agēdo z exercēdo quēdā aliū actū: q̄o de illo: aut potuit retine re illū actū: aut nō. si nō potuit. q̄ est dare allquē actum voluntatis salte p̄mū: cui<sup>n</sup> nō h̄z dñium: z tñ ponit: q̄ ipa nō est mota: z mouet se in oī actu. q̄ ipaz nō mota moue re se nō ē cā nō b̄ndi dñiuū sui act̄. si aut̄ potuit retine re illū actū redibit eadē q̄o sc̄ p̄us: q̄ q̄rit vt̄ p̄ potuit itells retinere aliqd agēdo: aut nibil: z si nibil agēdo redibit icōnientiēs p̄us positiū. Si aut̄ aliqd agēdo: queris vt̄ p̄ agēdo illū actū: vel aliū: nō agēdo illū actū: vt̄ de ductū est. q̄ ōz: q̄ h̄ fiat agēdo aliū. Et itez q̄rit de illo alio: z ibit in ifintū: nisi de aliq̄ act̄: quē retinere non fuit in ptā voluntatis: z cū voluntas ponatā eis moue re se in oī actu: in nullo mota ab obo: sequit p̄ ipsaz nō mota mouere se nō est cā b̄ndi dñium sui act̄. Multa et̄ alia possent adduci: q̄ tediū et̄ adducere. A posterio ri p̄bo idē sic: q̄ si voluntas sit nō mota mouere se ipsaz est cā b̄ndi dñium sui actus: seq̄ p̄ re<sup>u</sup> subito p̄ motu bēmus plenū dñium act̄: q̄ tāta rō dñy ponit in h̄ p̄ voluntas mouet se ipsam. Et h̄ fm̄ eos in oī actu: s̄z nō est solū falsuz: s̄z ēt erroneū: q̄ tūc sequeret: q̄ subita p̄placētia: furti: vel fornicatiōis esset p̄ctū mortale. nā talia vbi h̄etur plenū dñium act̄ sunt p̄ctā mortalia. q̄ incōueniēs est ponere: q̄ vo<sup>u</sup> h̄eat dñium sui act̄: p̄ hoc q̄ sic nō mota mouet se. S̄z: s̄. q̄ vo<sup>u</sup> nō mota ab obo nō pōt h̄re dñiuū sui act̄: ad nūc oīdō vñica rōne: q̄ talis ē: oē q̄ mouet fm̄ inclinationē: vel appetitu: nō sequētēz cognitiōez in eo: cui<sup>u</sup> est illa inclinatio: mouet fm̄ appetitu: tūc nālē. Sed id q̄ mouet p̄ appetitu nālē: sicut si aliq̄ mouet p̄ voluntatē nō mota ab appetenti bono: mouetur fm̄ appetitu nō sequētē cognitiōez existēt in appetente. q̄ si aliq̄ mouet fm̄ voluntatē nō mota ab appetenti bono monebit fm̄ appetitu nālē. sed id q̄ mouet p̄ appetitu nālē nō h̄z dñiuū sui act̄: q̄ si aliq̄ mouet p̄ voluntas

tatē nō mota a bono appetētē in talī motiōe nō h̄z dñiuū sui act̄. Qd̄ aut̄ ille. q̄ mouet p̄ voluntatē nō mota ab appetenti bono nō mota: z fm̄ appetitu: q̄ nō seq̄ cognitiōē appetentis p̄bo. q̄ ille appetit: q̄ nō mouet in bonū ap̄phēsuz fm̄ q̄ ap̄phēsuz nō seq̄ ap̄phēsionē. s̄. n. mouet in bonū nō ap̄phēsuz nullā sequelā vel depēdē tūc h̄ ad ap̄phēsionē. s̄z appetit: q̄ nō mouet a bono ap̄phēsō: nec mouet in bonū ap̄phēsuz fm̄ q̄ ap̄phēsuz. q̄ appetit: q̄ nō mouet a bono ap̄phēsō: nō seq̄ ap̄phēsio ne fm̄ q̄ b̄: z p̄ n̄is si app̄e<sup>u</sup> nō mouet a bono ap̄phēsō: ab ipso h̄c appetitu nō seq̄ ap̄phēsionē appetētis. Ma. b<sup>u</sup> p̄slli p̄z. Mi. p̄ba: q̄ illud: q̄d̄ mouet in ap̄phēsuz. ad h̄ q̄ in tale ap̄phēsuz dirigat: op̄z q̄ moueat ab eo: q̄ est dirigere. s̄z h̄ ē ap̄phēsio. q̄ ōz q̄ moueat ab ap̄phēsionē: sicut ab ap̄phēsō. Si dicat ad h̄: q̄ sufficit: q̄ moueat in eē ab ap̄phēsō: z sic ē cā sine q̄ nō: q̄. s̄. ostēt̄ dīf vo<sup>u</sup>: z vo<sup>u</sup> se mouet in illud: nibil est: q̄ ostendere nō videntē est derisorū: vo<sup>u</sup> aūt nibil videt: ostendere q̄ volūtati vt̄ ipsa p̄ se in oīsuz tēdat. idē est ac si dicat: q̄ aliqd ostēt̄ nō vidēti: z in illud tēdit. Exemplū ēt q̄ ip̄i q̄n̄iz idūcūt̄: q̄ itellus dirigit vo<sup>u</sup> nō mouēdo in aliq̄: s̄z sicut portā lucernā aū aliquē: q̄ se mouet oppo<sup>u</sup> lu cerna. est valde in cōueniēs. p̄mo qdē: q̄ lucerna v̄l lu me p̄ponit vt̄ suenies sit obm̄ ad modū illū: q̄ indiget lucerna: z iō si exemplū est suenies: op̄z ponere: q̄ voluntas moueat a bono p̄posito. Qz: q̄ lucerna p̄ponit h̄nt̄ visum. vñ p̄ponit sicut vidēti: voluntas nibil videt n̄ illi de ista opione dēt̄ sibi oculos. Si dicat: q̄ l̄ vo<sup>u</sup> nō v̄deat: tñ h̄o: cui est vo<sup>u</sup> videt. Hoc nibil ē: q̄ obm̄ bñi p̄ponit h̄oi vt̄ visibile vidēti: s̄z obz lā visum nō pōt p̄poni vo<sup>u</sup> vt̄ vidēti: sed solū pōt p̄poni ei vt̄ motor mor bilis. Qz: q̄ ad h̄: q̄ aliqd in motu suo dirigat p̄ ap̄phē sionē nō sufficit: q̄ mouens sit intelligēs. s̄z op̄z: q̄ moueat se fm̄ q̄ intelligēs: q̄ ipole est poni in vo<sup>u</sup>: vt̄ in bo mlne vo<sup>u</sup> re<sup>u</sup> mot̄ voluntatis: n̄ist p̄ intellectū se dirigat: sic. dicit p̄bs. 2<sup>o</sup> ethi<sup>b</sup>: aliud est agere ignorās: z aliud est agere p̄ ignorātia. Ita ēt aliud est agere intelligēs: z aliud est agere p̄ intellectōnē: q̄ ad h̄: q̄ aliqd intellectōs moueat: n̄ist op̄z: q̄ intellectō sit cā illī mot̄: vt̄ si aliqd cadat ad terrā intelligēs casum suū nō cadit p̄ intellectū: s̄z cadat intellectōs: z iō q̄ aliqd dirigat se p̄ intellectū in aliqd: op̄z q̄ h̄ faciat nō solū intellectōs: sed et̄ q̄ h̄ fiat p̄ intellectū. vñ dicere: q̄ vo<sup>u</sup> moueat se in bonū ostēsum nō mota ab oīsio est oīno vt̄ vñimprobabīle. Qz: s̄. q̄ vo<sup>u</sup> nō possit h̄re dñium sui act̄: n̄ist p̄ aliqd yelle: per q̄ h̄ mouet se ad act̄: seq̄tes: q̄ yelle nō fuit in ptāte n̄ia p̄bo vñica rōne ad p̄is: q̄ si voluntas b̄z ptāte suo rō actū: aut h̄z dñium re<sup>u</sup> dñium actū: tā delibera torp̄: q̄ nō delibera torp̄: aut delibera torp̄ tm̄. s̄z oīum: tūc q̄l̄ bet cōplacētia subita z non delibera torp̄ in mā: que de se p̄tinet ad gen<sup>u</sup> p̄ctū mortalis: sicut furtū: homicidū: fornicatio: z s̄fīla est p̄ctū mortale: ex quo bēmus domi niū plenū calū sine delibera torp̄: q̄ est mani<sup>u</sup> fali sum: z erroneū. Si aut̄ h̄z dñium sui actus solū respēcū actiuo delibera torp̄: tūc voluntas nō h̄z dñiuū sui act̄: n̄ist me<sup>u</sup> delibera torp̄. Tunc arguo: voluntas nō pōt h̄re dñium sui actus: n̄ist me<sup>u</sup> delibera torp̄: vt̄ dc̄si est siue oīsum: aut q̄ me<sup>u</sup> ab ea elicit delibera torp̄: aut iperata ab ea: dē: nō mediāte delibera torp̄ ab ea elicit: q̄ delibera nō est actus voluntatis elicitū: q̄ op̄z q̄ voluntas h̄eat dñium sui act̄: me<sup>u</sup> delibera torp̄ impata: sed ipole est: q̄ voluntas im̄perat actū alliarum potentiaj: n̄ist p̄ actū pp̄iū: quo fiat p̄us in actu q̄ iperet: q̄ ipole est q̄ vo<sup>u</sup> h̄eat dñiuū sui act̄: n̄ist poliq̄d yelle p̄us exīs lece: p̄ḡ sportat delibera torp̄: cui<sup>u</sup> act̄ ipsa nō babuit dñium: q̄ s̄

## Quolibetii

habuit: aut h̄ est me<sup>c</sup> deliberatōe: aut nō: nō pōt dici: q̄ nō me<sup>c</sup> deliberaōe: q̄ tūc act<sup>c</sup> non deliberatus in ei<sup>c</sup> p̄tātē eēt: cui<sup>c</sup> oppo<sup>m</sup> oīsuz est mō. Si aut me<sup>c</sup> deliberaōe bz dñium illi<sup>c</sup> oportuit aliud yelle eē an illud: p̄ q̄ voluntas iperavit illā deliberatōe p̄rē: t̄ sic ibit in i<sup>c</sup> finitū. Accipiēdo yelle an yelle: t̄ deliberatōe an deliberaōe: vel erit stare ad aliquid yelle non deliberatū: cuius voluntas nō bz dñium: t̄ per q̄ me<sup>c</sup> deliberatio ne habet dñium sequentiū actū: t̄ sic patent triā: que fuerū p̄posita. Cōtra p̄m: q̄ ponit dicta pō. s. q̄ voluntaōas bz dñiu<sup>s</sup> sui act<sup>c</sup>: p̄ B: q̄ ipsa remota ab alio mouet seipam. Cōz dcī eo<sup>c</sup> est: s. q̄ voluntas post dicta mē rōnia iudicatis aliquid eē bonū p̄sequēdū: vel malū fugiēdū: q̄ voluntas sit ita idēns ad vtrāq̄ partēs oīno: sicut an: t̄ q̄ possit h̄ dictamē rōnia q̄stūcūq̄ rō senten tiet. Cōtōudo falsoz esse dupliciti rōne. Cō primarō oīdit: q̄ B nō sit ve<sup>c</sup>. q̄ voluntas possit h̄ indicū rōnia: q̄stūcūq̄ iudicet alterā p̄tē eē p̄sequēdā: q̄ ipole ē po<sup>m</sup> exire in actū sine obo quoq̄z mō se bēat in mo niedō: s̄l voluntas possit h̄ indicū rōnia q̄stūcūq̄z ali qd iudicēs solū eē fugiēdū: vel solū eē p̄sequēdū: tūc exi ret in actū sine obo illi<sup>c</sup> actus. ḡ tc. Ma. p̄z. mi. p̄bat. s̄l p̄ponat aliquid tm̄ sub rōne boni p̄sequēdī. si voluntas in actū exīt oppo<sup>m</sup> līt<sup>c</sup> actus erit respūere: t̄nīc ac<sup>c</sup> iste respūēdī: aut bz p̄ obo bonū sub rōne boni p̄sequēdī: aut sub rōne mali fugiēdī: aut sub rōne boni fugiēdī: aut sub ratione mali p̄sequēdī: s̄l sub ratione mali. hoc est h̄ hypothesis: q̄ ponit: q̄ nō ɔ̄siderat nīs sub rōne boni p̄sequēdī: sed nō apprehebēs nō pōt eē obm volū tatis. ḡ illud: q̄ ɔ̄siderat solū sub rōne boni p̄sequēdī: nō pōt vo<sup>c</sup> fugere sub rōne mali fugiēdī: q̄ talis pōfz hypothesis nō aliō est: nec bz bonū p̄ obo sub rōne bo ni p̄sequēdī: q̄ bonū sub tali rōne nō est obm respūbile: imo est obm oppo<sup>m</sup>: t̄ oppo<sup>c</sup> rōnia: nec sub rōne boni fugiēdī: q̄ B ēēt ponere oppo<sup>m</sup> in obo. nā rō boni nō est rō fugibilis. leḡ ḡ q̄ iste actus respūēdī stāte hypo thesi nō hēret obm. Cōz forte diceret aliquid: q̄ sub rōne diminuta boni est fugibile: inquātū. s. diminutū est. Cō Sed B nō valeret. p̄: q̄ sicut ipsi dīt esse diminutū bonū nō ɔ̄cludit rōne mali: nīs aut est fugibile: nīs in quātū malū: sicut nihil est p̄seqbile: nīs inquātū bonū: nīs forte inquātū diminutū eēt ipedimētū alteri<sup>c</sup> boni: nō v̄r q̄ bonū diminutū sit obm respūbile: nīs adiun gat alliq̄ rō malū in q̄tū. possit eēt ipedimētū alteri<sup>c</sup> boni. Cōz: q̄ stāte hypothesis nō ɔ̄siderat vt diminutū: s̄l tm̄ vt bonū p̄sequēdū t̄ sic stat ad bac: q̄ ille act<sup>c</sup> nō bz obm. Cō Si dicāt: q̄ p̄ illa bona nō pōt exire in actū oppo<sup>m</sup>. s. in actū respūēdī: s̄l pōt in actū eliciēdī exire: ita q̄ nullum actū elicit respūēdī illius obi: tūc quero: aut in p̄tātē sua est retiere illū actū nihil agēdo: aut ali qd agēdo. Cō Si dicāt: q̄ in p̄tātē sua est retinere actū illū agēdo: B nō pōt stare: q̄ oppositū supra p̄batū est. Cō Si aut pōt repellere v̄l retinere illū actū aliquid agēdo: aut ḡ agēdo illū actū: aut aliū. Cō Si dicāt: q̄ illum agendo: hoc est impo<sup>c</sup>: q̄ nō pōt dici: q̄ aliquid actū retineat: vel repellat quez agit: vel elicit. Cō Si dicāt: q̄ re pellit tale actū agendo aliū actū: tūc sequerēt: q̄ exit in aliū aliquētū actū: aut ḡ respūēdī: vel eliciēdī illud: aut ali qd aliud: nō in actū respūēdī vel eliciēdī aliquid aliud: q̄ aliud nō p̄pōt. ḡ nec B tm̄ sufficeret. Cō Et si dicāt bz B: quodcu<sup>s</sup> p̄ponit vt bonū p̄sequēdū neccio vult volū tas: q̄ est incōueniēs. Cō Ad h̄ dōm: q̄ fm illos qui po nūt: q̄ voluntas solū bz dñium sui act<sup>c</sup> p̄ hoc: q̄ hō fac<sup>c</sup> in actu volēdi finē vltimū: vel bonū in gnāli: vel ēēt fa ctius in actu volēdi: q̄ sibi expedīt. de B q̄ occurrit mo

## Questio

uet se ad sequētēs act<sup>c</sup> mediātē deliberaōe. Nō sequi tur: q̄ illud: q̄ p̄ponit: vt statīz sic p̄positū moueat an cōpletā deliberaōe: q̄ oē q̄ sic accipit vt bonū cōfē ribile ad altez: quoq̄z venia<sup>c</sup> ad p̄clonez spālē: in qua finalr: vt certū oībus sensatis: hoc ɔ̄stet vel appareat p̄re aliis eligēdū: t̄ meli<sup>c</sup> iudicēt nūc oīb<sup>c</sup> dītōib<sup>c</sup> p̄esa tis: q̄ h̄ne finali dicta: nīs aliud ab ex occurreret: semp voluntas moueret: nec tñ tūc mouerefnēcio neci<sup>c</sup> ab<sup>c</sup>: bz nēcitate ex suppōne possit dici tūc moueri: s̄l bz nō est simpl̄r moueri nēcio: s̄l fm opionē illo<sup>c</sup> q̄ ponit: q̄ voluntas nō mouet se p̄ talē actū mō deliberaōe: nīs b̄tēt voluntas: q̄ moueret se ad talē actū: nīs aliqd possit reimouere a se actū nihil agēdo. Cō Dato ēt: q̄ bo no ppo<sup>m</sup> voluntas b̄tēt p̄tātē nō exēudi in actū triū in dītio rōnia: t̄ sic falsam est dicere: q̄ voluntas pōt h̄ iudi triū rōnia q̄stūcūq̄z dīcret aliquid eē bonū v̄l malū. Cō z<sup>c</sup> rō oīdit: q̄ voluntas hīto iudītio rōnia de aliō: q̄ sit bonū vel malū v̄o<sup>c</sup> nō est ita idēns: sicut an: vel ac si tale iudītū nō ēēt: q̄ t̄ bz v̄o<sup>c</sup> oīno idēntē ab B: vel illud nullā difficultatē bz in volēdo q̄dcūq̄z illo<sup>c</sup>: s̄l v̄o<sup>c</sup> in dīcato aliq̄ bono: q̄ bz aliqd malū anexū: bz ex B ipso maiorē difficultatē in volēdo illud: q̄ si nullū malum ēēt ei annexū: sicut p̄z in exītē in pīculo marie: q̄ maio rē difficultatē patit in eligēdo: vel in eliciēdo pycere merces in mari pp saltādā vitā q̄z in volēdo pycere la pides si cōnt̄ ibi. v̄n t̄ magnū pīculū sustinet anq̄z p̄y titat merces q̄usq̄z videat mai<sup>c</sup> pīculū iminere: q̄ nō fa ceret de lapi<sup>b</sup>: t̄ bz nō ē. nīs q̄ pycere merces iudicat b̄tēt malū annexū: q̄ nō iudicat de lapi<sup>b</sup>: falsum est ḡ: q̄ voluntas est eq̄ idēns p̄ iudītū sic an: vel eq̄ idēns quo cūq̄z iudītio dato. Cō Rō aut pōnis eoz. v̄z. q̄ verū ē. nā v̄z est: q̄ illud: q̄ bz ad suū actū vt mobile tm̄ nō bz dītūz sui actūs: t̄ lo regrīt: q̄ ēt sic est in boie re<sup>c</sup> illo<sup>c</sup> actū. q̄rū est dñs. nā sensus in p̄mis actib<sup>c</sup> q̄ non sublūnt dñio nō mouet se ad seqnētēs me<sup>c</sup> deliberaōe: v̄e dcītī est in pte. Et ampli<sup>c</sup> mādabīt: s̄l nō opz: q̄ illud v̄ez sit: quo mouet se: sic voluntas nō mota. Cō Et qñ dīt h̄: q̄ si illi p̄mi actūs nō sunt in p̄tātēra: nec sei quētēs: q̄r in cui<sup>c</sup> p̄tātē nō est cā: nō ē effect<sup>c</sup>. Cō Dico q̄ istud est h̄ eos: sicut h̄ nos: q̄ ipsi pōnūt: q̄ cā actua: q̄ rū sumus dñi est v̄o<sup>c</sup>: t̄ tm̄ po<sup>c</sup> volutiua nō est in p̄tātē nrā: imo neccio bz a p̄a cā: t̄ a nā. Nō ḡoz: q̄ si effect<sup>c</sup> est in p̄tātē nrā: q̄ t̄ cā sit in p̄tātē nrā. Doc ēt p̄z de se: q̄ si aliq̄ cā est in p̄tātē nrāoz q̄ sit in p̄tātē nrā p̄ alia cām: q̄ nulla rea est in p̄tātē alie<sup>c</sup> p̄ seipz: q̄ eēt sui ipsi<sup>c</sup>: t̄ illa cā si est in p̄tātē nrā: opz q̄ sit p̄ alia: t̄ sic oportebit ire in ifinitūz: vel dare: q̄ sit cā in nobis: p̄ q̄z ac<sup>c</sup> dīter fīnt in p̄tātē nrā: ita tm̄ q̄ ipsa causa nō est in p̄tātē nrā. Cō Dōz est ḡ ad formā: q̄ illō q̄d est i p̄tātē nō ē cā: nec effect<sup>c</sup> seqnēs ex cā: si ille effect<sup>c</sup> neccio leḡ ex cā: s̄l act<sup>c</sup> dītēs ex p̄ sunt effect<sup>c</sup> nō neccio dītēs ex ea. Cō Et p̄ B p̄z solo ad ar<sup>m</sup> scīt ad p̄ncipale: ita q̄ nō oporteat redire ad soliēdū illud. Et iō est alia via saluādi libertatē arbi tri p̄ v̄litatē vel indētermīnationē obi: q̄ est natū mo uere voluntatē q̄tū ad p̄mos act<sup>c</sup>: t̄ p̄ ēt cognitōez itel lectuale: q̄ nō solū nata est apprebēdere hoc bonū: vel il lud in singulorū: s̄l ēt est nata: vt p̄ ea apprebēdar v̄l s̄l boni. s. q̄ rei p̄cētē eēt bonā p̄ talē rōne: t̄ cū B ēt ap̄bēdit rōne finis: t̄ rōne eoz: que sunt ad finē: q̄. s. sint v̄tilia: vel nō v̄tilia ad finē. Cō Ad cui<sup>c</sup> euīdētā sciēduz: q̄ cū b̄tēt libēz arbi. vel dītūz sui actū sit hēre sic in p̄tātē suū actū: q̄ in p̄tātē sua sit agere: vel nō agere hoc v̄l illud: opz q̄ p̄m actūū: p̄ q̄ xīcēt alicui b̄tēt dñium sui actūs beat q̄dā bitudinē indēntē ad multa sunt q̄dam indēntia z ad illud: t̄ eius oppo<sup>m</sup> aliogn nō ēēt in p̄tātē

sta agere hoc; vel illud; vel nō agere hoc idē etiā op̄z φ  
et iquo mō agere fm illā īdifferētiā subſit ſibi ita φ  
et p̄n̄ hēat īdifferētiā; et φ etiā ſup̄ īdifferētiā illā; vt ap̄  
pliſibilis eſt ad actū hēat dñiūm. Si enī aliquid br̄er ī  
differētiā ad agendū; vel non adagendū; ita φ illa ī  
differētiā put̄ applicabilis eſt ad actū ſibi nō ſubefet  
nō cēt in p̄tate ſua agere; vel nō agere; ignis enī h̄z quā  
dā īdifferētiā ad caſe faciendū aquā; vel ad nō caſe faci  
endū; qz p̄t ei applicari aqua vel ipſe aque; vel nō ap  
pliſari. Sz illa īdifferētiā nō ſubefit ignis; sz aly; et iō nō  
eſt in p̄tate ſua agere vēl nō agere; nō ita eſt; φ ponēdo  
φ voluntas mouet ſe per actus fm quos p̄ nata eſt mo  
ueriſ ad ſequētes actus hō φ tales actus h̄z habitudineſ  
ad multa ppter vltatem vel indeterminationē obtri.  
Lū enī in creaturis in p̄ticulari nō ſit aliquid ita per oia  
bonū; φ nullā rōnē fugibilis hēat ita φ natū eſt appeti  
a volūtate nō eſt; pseg h̄ in p̄ticulari vel fugere; ſed eſt  
vēl bonū in v̄l; vel ſi aliquid p̄ticularare ſit spāle ſibi oc  
curit de hoc; φ ſibi expedit erit id in qd p̄ mouet volū  
cas; et hoc cuilibz nāle; s. vēl bonū in v̄l; ſue velle φ ex  
pedit de quoq̄ occurreſte φ accip̄e in rōne p̄sequē  
di vel fugiendi; ſicut aut̄ bonū in v̄l nō iſert hoc bonū  
vel illud; ita etiā velle bonū in gnāli nō iſert velle hoc  
bonū; vel illud velle; pseg hoc vel illud; ſed ſub qdā īdifer  
ētiā dicit inclinatioň in hoc; vel in illud; et iō tale p̄n  
cipiū ppter īdifferētiā obtri. s. vēl bonū eſt p̄n̄; φ ali  
quid p̄t īclinari in multa ſub quadā īdifferētiā; ita φ  
ad nullū h̄z habitudine necſariā. Itud aut̄ p̄n̄; φ qdā  
īdifferētiā ſic iſtlnat in multa h̄z applicari ad illa  
mediāte deliberatione rōni; q̄ regrit φ deliberans co  
gnoscat rōnē boni in v̄l et rōnē eoū que ſunt ad finem;  
et eoū habitudine ad finē. Ad hoc aut̄ φ iſta q̄ ba  
beat ſufficit φ in p̄ticulari ſit habituatus; h̄z itellz φ ba  
beat noticiā de talibus quantū ad ſtatū ſuum p̄niter φ  
ſciat cōſerere ei que ſunt agenda; et que nō v̄n et p̄p maio  
rem vel minorē perfectionē in tali cognitione impu  
tatur vnl φ non iſputatur alteri. Iſta autem applica  
tio illius principiū yniuersaliſ ſubefit horini; quia ſicut  
nāliter h̄z hō īclinationē in bonum in v̄l; ita nāliter  
dictat ſibi hō; et ſic occurrit; φ ingrere quo bonū attiga  
tur ſit bonū; φ ante inquisitione nō fiat proſecutio in p  
ticulari; et iō hō eligit ingrere et ſuū cōſenſuſ ſuſpendere  
quouſq̄ ſit dliberatus; et per tale velle bonū; et velle ſic  
ingrere quo attingat h̄z habitudine ad multa; et h̄z p̄tā  
te applicandi mediāte deliberatiō ad qd̄lz illoꝝ; quia  
vſq̄ ad finalē ſtāne deliberatio nō accip̄t aliquid vt ſim  
pliꝝ p̄sequēdu; ſed v̄coſterribile; et iō mediāte tali deli  
beratione habaz homo applicationē illius v̄lis p̄ncipu  
ad ſingularia ad que h̄z habitudine īdifferētiē. Pos  
ſet ergo ſic formari ratio; ad libertatez arbſtray ſuffic φ  
aliquid babeat p̄ncipiū tale h̄z īdifferētiā ad multa  
et poſſe hoc īdifferētiē applicare qd̄libz eoꝝ; ſed hoc h̄z  
homo per modū qui dictus eſt. ḡ t̄c. Et hoc ſufficiat  
quantū ad nūc; qz forte alias plenius diceat et p̄tractabi  
tur. Ad rōnem factā in oppoſitū patuit. Qō. X.



O ſtea q̄rebant plura perāuen  
tia ad hoiem determina  
tum in ſpāli. Et p̄mo querebat vnum  
in cōparatione ad deū; et multa in com  
paratione ad ſtatū. Primi erat. vtrū  
melius fuſt in bā virgine eſſe matrem  
qz cſc virginē. Et arguit φ melius fuſt  
eſſe virginē; qz id eſt melius culus oppoſitū eſt peius. Sz  
oppoſitū virginitatē; φ eſt corruptio; peius eſt qz nō  
eſſe matrem; qz vnu importat malū; aliud non.

In contrarium eſt; qz ſi ſd eſt melius de  
quo magi gauidet bonus.  
Sed elisabeth magis gaufa eſt de maternitate; qz de  
virginitate quando dixit. Unde hoc mihi vt veniat ma  
ter domini mei ad me.

**R**espondeo dicūt quidā; qz ſi iſta duo adintui  
cem diuident. ſ. eſſe virginem; et  
eſſe m̄rem φ melius eſt eſſe virginē; qz eſſe matrē; acci  
piendo eſſe virginē; p̄t includit actū virtutis; sz qz vt  
dicūt nō ſeparat ab eſſe virginē; qz eſſe matrē dei ſe h̄z  
per additionē ad virginitatē; et ad oēm virtutem; qz ide  
cens eſet filius dei cſc filiū mulieris nō viruſe et mu  
līm indecēs eſt deo impole; iō dicūt φ impole eſt dei  
filiū h̄rē matrē nō virginē et virtuſam; iō ſimpliꝝ eſt me  
lius eſſe matrē; ppter hoc φ per additionem ſe habet.  
Hoc aut̄ lz verū ſit quātū ad hoc; φ melius eſt eſſe vir  
ginē; put̄ virginitas includit virtutē; qz eſſe matrē; acci  
piendo diuifim; tñ quātū ad aliud; qz dicūt φ filius dei  
nō poſſet ſumere carnē nīſi de m̄re virgine et virtuſa.  
oīno videſ falſi; qz id non eſt deo impole φ nō impli  
cat contradictionē; ſed filium dei accipere nāz nām de  
mulieri conjugata nō implicat contradictionē. ḡ t̄c. ma  
p̄z; mi. pbaſ; et etiā de ſe plana eſt; qz malitia matris nū  
bil importat φ qd̄ filiū dei h̄rē nām tale ab ea implicit  
contradictionē; qz nām assumpta de bona nō plus babz ne  
cessario de virtute; qz natura assumpta de inala: conſtat  
etiam φ filius dei poſſet auſumere nām egnam de eq;  
ſi velet in qua nulla virtus eſſet; qd̄ aut̄ dī φ eſſet ide  
cenſ; φ qd̄ liber fm iſtum curſum; que deus dem̄rauit  
eſſet indecēns; non tñ fm curſum; que poſſet ſaccre; nec  
plus eēt indecēns ipm eſe de matre nō ſolū v̄gine; ſed  
etiā mala matrē; qz φ fuerit ex pte matris ex parētib  
idolatria; qui ſunt velaui vel atau. Et ideo aliter eſt  
dōm; φ in virginitate aliquid eſt ex parte corporis; et aliquid  
ex parte mentis; ſi accipiat id qd̄ eſt ex parte corporis.  
sz integritatē illā carnalē vel in experientiā viri; ſic me  
lius fuſt ſimpliꝝ eēt matrē; qz eſſe virginē; qz melius et no  
bilis eſt h̄rē relationē maternitatis ad filiuz qz que  
cuncq̄ dignitas carnalis; ſi aut̄ accipiam⁹ virginitatē p  
ut includit illud; φ eſt ex parte mentis. ſ. virtutem; et ex  
alia parte accipiam⁹ maternitatē carnalem; tñc dico  
φ eſe ſic virginē eſt ſimpliꝝ melius; qz eēt matrē carna  
lez; et hoc p̄t patere dupliꝝ. Primo ſic; qz dignitas et bo  
nitas melioris preferenda eſt bonitati minus boni; ſed  
maternitas carnalis quantum eſt deſe tñ pertinet ad  
corpus; dignitas aut̄ virtutis pertinet ad animam; ſiue  
ad inuentem; ergo t̄c. Secdo ſic; quia id qd̄ nō poſſet  
inueniri in persona; que nō ſit digna vita eterna eſt me  
lius ſimpliꝝ qz id φ poſt inueniri in persona; que poſſet  
eſſe digna dānatione; ſed virginitas includendo virtu  
tez non poſſet eēt nīſi in persona; que eſt digna vita ete  
rna; eſſe autē matrē carnalem absolute poſt inuenire male  
mulieri dignemortē eterna; ergo t̄c. Licet autē ita ſit  
φ eſſe virginem ſit ſimpliſter melius; tamen eſe ma  
trem poſſet eſſe fm quid dignius. Nam ex hoc φ habaz  
talem relationē ad personam filii dei habaz aliquaz di  
gnitatē; qz non habet quecūq̄ virgo; ſicut etiam eſſe  
tunicam regis fm quid eſt nobilis qz eſſe dextrariuz  
alterius; propter relationem ad tam dignam; et tam  
personā. Ad argumenta dicendum; φ neutrū cōclu  
dit; nam corruptio; que eſt oppoſita virginitatē quantum  
ad id qd̄ eſt ibi ex parte carnis nō dicit ibi aliquid malū;  
ſicut patet de illa; que in ſancto matrimonio poſſet cor  
rumpi carnaliter. Similiter alia ratio non conclu  
dit; quia id gaudium non fuſt propter maternitatem.  
Verueuo Z

## Quolibetti

sed propter filium: et dato quod esset propter maternitatem, et non propter virginitatem: non sequitur quod gaudia fuerit plus de maternitate quam de virginitate: sed sequitur quod tunc attendebat plus: sicut in ad maternitatem: et non ad virginitatem: unde non comparabat yntum ad alterum.



**Ostea** querebanus duo de boie in comparatione ad aliud. prius primit ad vinculum naturale. Et est ytrum filius nihil habens de bonis paternis teneat forefacta pris mortui soluere de bonis que habet aliunde. Secundus erat: quod pertinet ad vinculum morale: ytrum. scilicet in seruo debeat esse virtus moralis. **Questio. XI.**



**B primus** sic procedit: et arguit: quod filius teneat forefacta pris mortui soluere: quod beneficatus tenet beneficium saltem quantum potest. sed prius habet ytrum beneficium ad filium in se: quod filius non potest recompensare patri equaliter: sicut per se in ethice. ergo tenet quantum potest. sed hoc potest. ergo sic.

**Contra**

bona non obligata nullus tenet dare, sed bona talis filii nulli sunt obligata. ergo sic.

**Respondeo**

domini: quod filius nihil habens de bonis prius mortui: quod nullus de obligari: nisi aut ratione rei quam bene: aut ratione personae sue: non ratione rei: quod illa non fuit res patris ytrum: nec fuit obligata patri secundum se: et si voluntate patre fuisset obligata prior indigentia: hoc non fuisset ratione rei in se: sed ratione possidit rem: sed pro forefacto alicuius nulla res tenet: nisi fuerit sua: ut sibi obligata in se. ergo sic. Nec etiam ratione personae: quod aut pater habebat de suo: ut posset soluere: aut non. si sic: illa bona tenet: et si pater noluit quod de illis fieret restitutio filius non tenet satisfacere pro eo: nec etiam pro eo dicere prius: quod mortuus est cum voluntate detinendi alienum in iuncto domino: et per ipsius est damnatus. Si autem nihil habebat: sufficiebat ei hanc voluntatem reddendam: ut nec ipse prius tenet ad plus: nec est per talis debito punire: quantum ad non soluere: et punire per mala acceptio ne. Et vide quod nihil habens de bonis paternis non tenet soluere debita vel forefacta patris mortui: sed si prius iuvaret: et pro solone debiti sustineret molestias corporales: puta si carceraret filius tenet satisfacere: si posset filius pudere sibi: et prius soloni: quod ratione personae tenet iuvare patrem in necessariis vite et noxiis repellendis. Si autem quereras: ytrum iuvare teneat filius prius: quem credit esse in purgatorio. Dico quod directe ytrum habet ratione obligatio: quod est inter prius et filium primit ad vitam istam: secundum quod conuenit ei prius: filiatione: ytrum quod teneat hanc maiorae affectio ne ad eum quam ad ynum alienum: non tamen ytrum quod illa obligatio ita maneat quod bona sua ita sint obligata per eius necessitate in purgatorio: sicut essent per eius necessitate in hac vita: unde cum omnes existentes in charitate debeant yelle aliis bona spiritualia: filius debet yelle liberationem patris: et pro loco et tempore iuvare cum orationibus: et aliis consimilibus bonis: sed quod ita sint bona sua obligata omni tempore: sicut in hac vita: non videtur mihi. Ad rationem in oppositum dicendum: quod filius teneat sicut bene factori: precipue quantum ad illum statum patris: secundum quem conuenit ei esse benefactorem: et hoc est status vite presentis. Quantum autem ad illud: quod est de forefactis: per se valit: nam si pater nihil haberet non indiget quantum ad illum substantiam illa solutione: dummodo habuerit bona voluntatem in soluendo. Si autem habebat et noluit soluere: nihil valeret ei: quantum ad animam solutionis filii: quod bona eius teneat: et est obligata esse creditoribus: non bona filii. Quidam XII.

## Questio

**B secundum** sic procedit: in seruo non possit esse virtus: quod in eo non habet esse virtus: vel potest: qui non potest eligere: nec consiliari: si unus est buiusmodi: ergo sic. probatio mihi dicatur primo politico: quod mulier habet consiliorum licet debilitate et imperfecta: seruus autem nullus.

**Contra**

homo secundum et homo potest habere virtutem: sed quod conuenit omnibus hominibus secundum quod homo conuenit omni homini: sed seruus est homo. ergo sic.

**Rideo**

sicut brevis virtute morale: et querere utrum in eo unus est seruus secundum et sibi conueniat. Utterius alio est querere: utrum seruus in eo quod est seruus possit habere virtutem: et querere utrum in eo quod seruus requiratur hoc. Quantus ad primus satis planus est. sed quod ille qui est seruus potest habere virtutem morale: et ratio ad hoc facta satis hoc tangit. Posset autem sic formari ratio illa ad oppositionem: quicquid quod habet appetitum conformem rationi recte habet virtutem morale: sed omnis homo qui non est orbatus principis operationis humanae: que secundum quod ois homo: secundum quod homo: potest habere appetitum conformem rationi recte. quod ois homo non orbatus principis operationis humanae potest brevis virtute morale: seruus autem est homo: ut de se per se: nec operis quod sit orbatus principis operationis humanae: vel in eis impeditus: sicut sunt insaniti ergo sic. Quantus autem ad secundum: utrum seruus in eo quod seruus possit habere virtutem morale. Dico quod sic. Ad cuius evidentiem sciendam: quod seruus non conuenit moueri ad non. sicut in anima inanimatum mouet: quod secundum ipse: sicut baculus: nec etiam solus sicut brachium: quod est in instinctu naturalem ad vitandum lesionem mouet: immo invenitur secundum intellectum et voluntatem: et secundum intellectum et voluntatem. secundum capiendo preceptum: et volendo implere id: et postea impledo. Quod autem aliquis adit in hunc penitus hoc non est de ratione seruus: nisi quod malus seruus. Ex hoc potest formari ratione sic: ille potest habere virtutem morale secundum et talis: cuius est mouere et trahere per imperium: sed seruus in eo quod seruus est homo: ergo sic. Utramque premissarum per ex dictis: non moueri per imperium requirit quod sic motus agat imperium implendo secundum intellectum et voluntatem: sed agens secundum intellectum et voluntatem potest habere virtutem morale. ergo sic. Quantus ad tertium: utrum seruus in eo quod seruus hoc requiratur. Dico quod si intelligitur sic: quod non possit conditio seruitutis esse sine morali virtute constat quod non: quod aliquis potest seruus non habens aliquam virtutem: et si queratur quod: utrum ad hoc quod sit bonus seruus hoc requiratur: dico quod sic: et hoc ostendit duplicitate. Primo ex ratione generali virtutis moralis: quod ille qui habet moueri secundum rationem rectam: et appetitum rationis recte conformem debet habere virtutem moralis. secundum bona seruus ad hoc quod sit bonus seruus debet moueri in actibus imperatis: et etiam se debet mouere in actibus imperatis secundum rectam rationem: et appetitum eius conformem: quod secundum quod agit secundum rationem et appetitum requirit ista: ad hoc quod bene agat. ergo sic. Secunda summis ex ratione obediencie: quod obediens punit ad virtutem: sed seruus in eo quod seruus est obediens. Ad rationem in oppositum dicendum: quod iterum Arius est: quod seruus in eo quod huius non habet secundum proprius: quod sequitur nullo alio dirigente: quod semper in eo quod seruus eius motione preuenient ab imperio domini non autem est intentio sua

dicere: qm factio impio dñi hēat intellectū ad capiendū imperiū & voluntate dñi fm quē imperiū p̄t docet ip̄sum exequatur; sicut discipulus inquit būius nō bz sciazi nisi habita ab alio: nō tñ seḡ gn hēat sciazi. Q. i.



**O**stea q̄rebāt qdā de hoīe in cō paratione ad sacra. Et p̄xio vnū in cōpatione ad sacra eucharistie. & est vtrū sacerdos p̄mittēa plib⁹ dñe p̄ quolz vna m̄slam satissimac̄ dīcēdo tñ vna p̄ oib⁹: & arguit q̄ nō: q̄ p̄mis̄ tēs nō absoluñ nisi soluat id qd̄ p̄mis̄, sed talis nō soluit id qd̄ p̄mis̄: q̄ p̄mis̄ cuilbz vna missaz. ḡ r̄. In orariū est v̄sus quarūda ecclesiæ.

**R**espondeo ad istā qōnē dicūt gdā: q̄ p̄mitēs sic missaz plib⁹: aut est sacerdos p̄p̄lus: puta suus curatus: aut exneus: puta religio sus vel sacerdos de alia parochia: q̄ sit sua. Si primo mō tñ dicūt: q̄ sacerdos curatus p̄mis̄ dñe missam plib⁹ p̄ qlz. s. vna satissimac̄. s. dīcēdo vna p̄ oib⁹. sed si sit exneus sacerdos nō satissimac̄. Ad c̄ eui⁹ p̄mittūt diuas distin⁹: & duas suppōnes. Pria distin⁹ ē. q̄ valor misse p̄t accipi vel ex pte sacri v̄l ex pte dñotōis offerētiis: q̄ missa celebrat. Scđa distictio est: q̄ deuotio offerēti p̄t dupl̄r considerari: v̄l bz q̄ bz valore ex pte mistri sacri sc̄z b̄. vel illi⁹ p̄fōne celebrat̄: v̄l ex pte sumi sacerdotis. s. xp̄i: cui⁹ mister. iquātū. s. deuotio ecclie: cui⁹ caput ell xp̄s: p̄currit ad talē missaz celebrādā. Postea ponit duas suppōnes. Pria ē. q̄ missa tñ nō valere plib⁹ q̄tū vni dupl̄r p̄t intelligi. Uno⁹ q̄ valor deuotiois dñi daf̄ i diuersas portiones: ita q̄ glibz hēat portionē suā: & spaz totā deuotioez: qñ. s. missa dñ p̄ plib⁹. s. tota deuotio bz ab yno: qñ. s. missa dñ p̄ yno. Alio⁹ p̄t intelligi: q̄ si sc̄z nō possit bz tāta deuotio ad ples: q̄ta ad vnu tñ. p̄ mō v̄ dicūt nō p̄t ee: q̄ cu deuotio sit indiuisibilis: non p̄t deuotio dñidī ples ptes: ita q̄ diuerte diversis ap̄placet. Si z⁹: p̄t ee: q̄ sacerdos nō possit bz tāta deuotio ad ples: s̄c ad vnu tñ: s̄c ēt fm phz nō p̄t h̄i sta itēta amicitia ad ples s̄c ad vnu: & fm deuotioē sacerdoti nō tñ valz plib⁹ q̄tū vni: pp̄ bz q̄ nō p̄t bz tāta deuotioez ad ples q̄tā p̄t bz ad vnu. Scđa sup̄pō est. q̄ qñ p̄p̄l sacerdos celebrat̄ defect̄ deuotiois: q̄ ē ad ples re⁹ mōtōis dñotōis: q̄ eēt ad vnu: iquāt̄ resp̄cit mistri: supplet p̄p̄z q̄ elūm sacerdos: nō āt qñ sacerdos exneus celebrat. Et h̄i⁹ rōnē assignat̄ p̄ ex pte sacerdoti: q̄ cu xp̄s ordinatisime op̄et: tñc supplet dñe cu deuotiois: qñ cā rōnabilis subest. s. qñ sacerdos p̄ p̄p̄z & ordinari⁹ celebri subest cā rōnabilis supplet̄ de fectū deuotiois ei⁹: q̄ ex off̄ sibi cūbit̄: t̄t mistri ecclie celebrare: q̄ qñ sacerdos pp̄ius celebrat̄ deuotio xp̄i & ecclie: cui⁹ mister est: dñ suppleret: t̄t supplet deuotiois defectū sacerdotis p̄p̄z. Ex pte eti⁹ p̄ q̄ celebra tñc est: q̄ tñc est cu supplet̄: qñ p̄sona p̄ q̄ celebatur magis tenet ecclie. s. q̄ exneus. ḡ r̄. Ex istis satis faciliter p̄bāt̄ duas p̄nes suppōstas. Pria ē. q̄ qñ p̄pus sacerdos celebrat̄ p̄ plib⁹ de cura sua existib⁹: missa tñ valz cuilbz q̄tū valz vni: s. p̄ yno tñ celebraz̄: & bz ex pte deuotiois mistri: q̄ tñc missa dicta p̄ plib⁹ valz tñ cuilbz illoz pliuz q̄tū valeret vni tñ: quando defectus deuotiois mistri: q̄ nō p̄t ee tāta ad ples q̄ta ad vnu supplet̄ p̄ xp̄m sumū sacerdotē. Et bz p̄z ex p̄suppōne: q̄ cā q̄re tñc nō v̄z missa cuilbz pliuz q̄tū vni est nō dñi si valoris deuotiois si defectu⁹ deuotiois: q̄ minor ē ad ples: nō supplet̄. s. qñ p̄p̄l sacerdos celebrat̄: supplet̄ cur talis defectu⁹: & bz ex pte suppōne. ḡ r̄. Z. p̄.

qñ celebrat exneus sacerdos: nō tñ valz: nā p̄bat ex eis dē: q̄ tñc missa nō v̄z tñ cuilbz q̄tū vni: q̄ nō est cā rōnabil supplet̄ dñotōes mistri s̄i sacerdore eñneos n̄ ē cā rōnabil supplet̄ dñotōes mistri: q̄ sacerdos ex os̄: nec v̄t̄ m̄s̄ter p̄blic ecclie: nec p̄t̄ tñ tēt̄ ecclie c̄nēe q̄tū s̄i. ḡ r̄. Ista at p̄t̄ q̄tū sit maiorū v̄r̄ h̄re m̄ta dubia. Et p̄ de p̄suppōne v̄r̄ dn̄: q̄ v̄r̄ ḡ aliḡs non possit bz tāta deuotioē ad ples s̄ic ad vnu: q̄ aut̄ itēlit̄ s̄c: ḡ. s. aliḡs actualr̄ nō possit affici ad ples: vt vnt̄ te accipiant̄ tñ: q̄tū s̄i de vno cogitaret tñ: aut̄ s̄ic itēlit̄ s̄c: ḡ nō p̄t̄ s̄ic affici ad ples s̄ic ad vnu: q̄. s. illa affectio nō ita explicite applicat̄ ad quēlibz illoz: s̄ic app̄li caret ad vnu s̄i tñ: p̄ vno fieret. Si p̄ mō: b̄ nō v̄r̄ v̄z q̄ vbi est rō maioris affectiois nō v̄r̄ ḡ debeat esse m̄nor affectio: s̄z respectu bōis cōis multis v̄r̄ ḡ debeat cē rō maioris affectiois: q̄ bonū cōiter tāto diuini: quāto respectu boni vniū. ḡ r̄. Si aut̄ dīca t̄z. ḡ. s. illa deuotio nō ita explicite applicat̄: nō valz bz dicta coz̄: q̄ bz eos deuotio nō dñ minus valere cuilbz pliuz q̄ vni tñ p̄ divisionē denotionis. s̄z majoritatē vel minoritatē in se fm dicta eoꝝ exūte eqli deuotioē fm se tñ: valer cuilbz pliuz q̄tū vni tñ: s̄i est minor: min⁹ valz taz vni q̄: pliuz cuilbz: nūc aut̄ ad ples vt vnt̄ acceptis p̄t̄ ēt̄ maior affectio: & maior rō affectiois: vt dīca ē. ḡ. Si aut̄ dīca q̄ nō p̄t̄ h̄i tāta deuotio ad plures s̄icut ad vnu: q̄. s. bō sigillat̄z cogitat̄ dñiversis: nūc deyno: nūc de alio: nō p̄t̄ ita offici: s̄c s̄i sp̄ i eadē cogitationē staret. nō v̄r̄ valere: q̄ nō v̄r̄ ḡ s̄c opteat discurrere p̄ singulis. sed sufficit ḡ s̄il ferat itētionē ad illos: ḡ sunt sibi re cornēdat̄ sp̄al̄r̄ in illa missa: & sic v̄r̄ dn̄ id dictū. bz ēt̄ p̄ponit in illa suppōne. s. q̄ valor deuotiois tñ valz cuilbz pliuz q̄tū vni: dñ mō deuotio sit eglis s̄ue eq̄ itēla: v̄r̄ ēē dubiū. q̄ id p̄pregr̄t mai⁹ meriti regrit maiore deuotioē intēstie: vel saltē ples deuotiones extēsue. s̄z maioris meriti est q̄ die celebrare p̄ quolz meritoꝝ q̄ pro vno maioris meriti enī est celebrare omni die saltē pro multis q̄: p̄ yno. ḡ manēte eqli deuotioē nō v̄r̄ ḡ possit in valere cuilbz pliuz q̄tū vni soli. Rōnes aut̄ nō cogit̄: q̄ ḡ nō possit bz eglis amicitia ad plures: s̄icut ad vnu: iō est q̄ amicitia regrit cōiunctū & colloquīt̄ frequēter: que nō possunt ēē ad multis sine magna cor dis dñstratione. Sed hoc nō habz locū in pposito: ga ad oēs illos recornēdat̄ potest simul mente: & vna cogitatione: & actualiter deuotioē ferri. Similiter p̄ dīcitor de indiuisibilitate non cogit̄: q̄l̄z actus deuotiois sit indiuisibilis in partes diuersas re: tñ virtualr̄: & ex p̄te effectus p̄t̄ attendi in ea diuiso: vel etiā indiuisio in quātū maius meriti requiri ad optimēdū pro plurib⁹ q̄: p̄ yno: & ad optimēdū: q̄ mai⁹ est p̄ yno: q̄ ad optimēdū ḡ minus est: sicut etiā supplicatio militis opud regē nō tñ posset optinere p̄ quolz plurib⁹ q̄: pro yno: dato q̄ equali affectione supplicaret. Illud etiam p̄ dīcitor in alia suppōstione. s. q̄ in missa sacerdotis ordinaryl̄ cu rati supplet̄ deuotio nō in missa alterius nō curati: q̄ ille est minister publicus ecclie: iste aut̄ nō vidēt nō esse v̄r̄: q̄ quicunq̄ est sacerdos donec sit precilius ab ecclie celebrat vt minister ecclie: sed non sit minister ecclie cōferendo sacra aliquibus subditis celebrādō: tamē est publicus minister ecclie offerendo id sacrificiū pro bono statu ecclie & p̄ viuis & defunctis de ecclie: alioquin si sacerdos nō curatus existens in peccato moralī cū deuotioē: vt est ex pte talis nūbil aliud est: saltē valeret missa eius nō valeret illi p̄ quo celebrare: q̄ fallū est: tñ ḡcūq̄ sacerdos nō p̄cilius ab ecclie: qñ celebrat: eius missa bz valore ex deuotioē xp̄i: & ecclie

Quolibetti

siue sit malus: siue bonus: siue curat: siue non curat. Qd autem dicitur quod magis tenet ecclesie sue quam alienae. Pax valit propter quod poterat dici: quod etiam ecclesia sua plus tenet ei quam aliena: quod si in aliena dicitur beneplacita multo plus in sua. Secundum quod videtur: quod illud procedat: ac si tales missae fiat pro commode tali ecclesia: quod non est verius: quod perinde sunt per commode sicut. Iterum etiam aliquis sine subuentione tali ex gratia cocedunt tales missae: unde maior obligatio ad subuentiem dum propter ecclesie magis quam alienae parvum facit ad propulsu: prout est eae per ecclesias propria nimis: vel magis habuimus: ita quod forte expediret quicquid per minus habuideret: vel habueret. Et id alio potest dici ad quoniam. scilicet quod intentio petenti missarum: et forma obligationis est attendenda. importat quod quis perpetuum habeat priam missarum: non satisfacit dicendo una per plures: quod cumque valeat missa sua: et recte ducta est in opposito: quod non soluit per missarum ad quod se obligavit. Et quod dicunt alii quod immo: quod non est intentio aliorum obligare sacerdotem ad id quod non potest: non potest autem dicere tot missas. Pax valit: quod si non potest dicere tot missas: potest tamen se non obligare ad totum quod non potest soluere: et potest non permittere se posse: quod non potest. Si autem diceret expresse quod est obligatus aliis: et quod non potest dicere missarum pro illa persona: quod perpetuum nisi ad imponendo ea cum aliis: tunc fortius obligatio non astrigit ipsum ad propria missarum per illa persona. Quid ergo est obsequium de anniversariis: quod quoniam sunt tot in una ecclesia una die: quod ipso est deinde missa propriam per quoniam. Vides obsequium illud perpetuum determinatum numeru missarum: puta quaternarium vel alium numerum: et tunc credo: quod sic permittitur non satisfaciat obsequium una missa pro pluribus: quia videtur esse intentio petenti brevi missarum propriarum: et obligatio de obsequio attendit finem iterationis petenti: alioquin est fraudulenta: et hoc sine sit sacerdos proprius sine exercitu. Si autem non petatur determinatus numerus missarum: sed solu perpetetur quod fiat anniversarii in illa ecclesia: sicut est consuetus non videtur intentio petenti petere quod fiat: nisi quod consuetus est: et illud est: quod una dicatur missa per omnes: quod propriarum missarum dici pro qualibet est quandoque imponeatur: et hoc sine fiat in ecclesia propriarum: siue in aliena: sed est verius quod omnibus aliis existentibus paribus scilicet in ecclesiis deuotio: et locorum indigentia eorum: et aliis obsequiis eorum magis deberet hoc petere in ecclesia propria: quam in aliena: sed propter melioram deuotionem et maiorem: vel per alias causas rationabiliter melius quicquid faceret pertinendo tale anniversarii in aliena ecclesia. Per dicta prout ad obsequium procedunt ypsius suis.

Questio. XIII.

**O**stea querban̄t de hoie in cōpatio  
ne ad sac̄i penitētie tria: q̄ru  
vnū p̄inet ad eētiā sacr̄i. Alio duō p̄inet  
ad obligationē ministri. Illud vnū p̄inet  
ad eētiā sacr̄i: erat vtruz si aligs absoluit  
dicēdo ego absoluo vos: sit aligs absolutus. **E**t arg  
p̄g nō: q̄ sile est de baptismo: t̄ de sac̄o p̄nie. Sz si dicāt  
ego baptico vos: nō est yerū baptismū. ergo t̄c.

**Contra** iste est cōis modus loquendi inferioris  
cū supiori vtli vos stet p te. g valz ac si  
poneret te; sed ponēdo te; eēt absolutus. ergo ic.

**R**espondeo ad etiudētiā istū qōnis sciēdū: qō  
cū ita sit: qō in oī sacrō for<sup>o</sup> vborū  
debeat significare effectū sacrī: t psonā suscipiētē sacrī:  
Iz nō oporteat semp: qō significet ministrū: sīc p̄z in for<sup>o</sup>  
baptismi fīm grecos: q̄s dī: bapticē seruus xp̄i: t in for<sup>o</sup>  
extreme vunctionis apud nos: q̄s dī p̄suaz p̄yssimā r̄c.  
Indulgeat tibi deus r̄c. Dubitatio est in p̄posito: vtrū  
recipiēs sacrī p̄ueniēter significēs dicēdo vos. Ad  
hoc aut̄ est sciēdū: qd̄ li vos p̄t accipi vel quantū ad li-  
lud qō significat ex noīs impositione t p̄petat vocabu-  
li: aut q̄tū ad accomodationē yluis: nā li vos p̄sumptū:

Questio

significat: tū: tū: tū: illē. scđo yō mō sūptū significat idēz: ac si dicāt: tū ex nō psona magne cditionis: vel alicuius reuerētie. **C** Si aut accipiat p̄o li vos. s. p significato: ad qđ fuit xpo<sup>m</sup> ex p̄o significatio: tūc v̄r q̄ nō eēt ab- solutus dicēdo vos: tūq̄ for<sup>o</sup> falsuz tñigeret vel tñine ret dicēdo absoluo te: t̄ illū: vel te: t̄ te: cu non absolutus nec vñ: tūq̄ additio facta foro s̄ne foro pnīe: q̄ est fo- rū secretū: t̄ singularis psone: t̄ nō plūz. **C** Si aut acci- piat li vos fm̄ accommodationē v̄lus vt sit seusus absol- tu vos. s. te reuerēte psonā: tūc nullū viciū v̄r in for<sup>o</sup>: nā additio q̄ nō dñiat: vel corrūpit significationē for<sup>o</sup>: nō i- pedis sacram̄: vel el̄ effectū. Sz additio q̄ intelligit in hoc q̄ dōo vos. s. reuerēda psonā no corrūpit: vt v̄r signifi- cationē sacri: q̄r psonā illā eē magnā vel reuerēdā i nul- lo corrūpit significationē forme: vt d̄ se p̄z. ḡt̄. Sz tūc supposito: q̄ accipiēdo li vos fm̄ illō q̄ significat ex i- positione sua sp̄ediat effectū sacri: q̄ no zuenicēter signi- ficat: vt deductū est: v̄trū m̄inister sacri possit zuenicēter v̄ti hoc vocabulo vos fm̄ cōez v̄lus loquēdi. Et posset videri alicui q̄ nō: q̄r xp̄s in v̄bis sacri fuit v̄lus verbis fm̄ ppriā significatoēz: t̄ illū minister d̄z sacer. **A**d hoc possz dici: q̄r xp̄s nō fuit v̄lus bis v̄bis absoluo vos: q̄r nō exercuit actū buius sacri: formaz tñ dedit alys: t̄ dato q̄ exp̄le dicerit teneatis bāc formā. s. absoluo te. Ille qui dicit absoluo vos nō recedit a significato: q̄ ē te: q̄r significat illud cū additōe nō repugnate: q̄r li vos fm̄ cōez v̄lus significat li te fm̄ q̄ li te accipit in ppriā significatio: l̄z addat aliqd p̄ter illud: q̄ li te significat. B̄ ergo v̄r sufficere: q̄ li te fm̄ v̄lus p̄ter hoc aliqd addat: q̄r in sacro regrit significatio: p̄pa ipsius te fm̄ suā impositio- nē: nō aut ipsius vos: p̄p qđ posset v̄lderi q̄r significatio ipsius vos fm̄ cōez v̄lus quē ipat. ppriū ipsius te: cū ad- ditōe nō repugnate d̄z sufficet: de b̄ tñ nihil diffinio. vñ multo melius t̄ tutius ē v̄ti alia for<sup>o</sup>: q̄ nullū dubii b̄z. **A**d rōnē in opp<sup>m</sup> que inducit de baptisimuz dōm: q̄ idē iudicū est de baptisino: p̄cipue si baptizaret psona alicuius reuerētie. Sz q̄r cōiter mō nō bapticāt n̄fī in- fantes nō vñfī hoīes in bapticādo b̄ v̄bo vos: for<sup>o</sup> ēt alia est tutio: t̄ ca ēt p̄cipue v̄tedū est ad infantes: q̄ nō p̄nt h̄re remediū nisi ab alio: adulti at p̄nt h̄re remediū q̄ p̄prio actu. scilz ex sua contritione: dum tamen non contēnant sacramentum.

 **Ostea** q̄rebāt duo p̄tinētia ad oblī-  
gatiōeꝝ m̄stri; q̄ꝝ p̄m̄ directe  
ptinet ad sigillū p̄fessiōis. z̄m̄ est ānēxū ipsi  
sigillo. ¶ De p̄ pponebaſ talis casus: po-  
naꝝ q̄ alīq̄ sacerdos debeat trāſtre palī-  
q̄d nemus: z̄ ſint tres latrones; q̄ hoc ſciant z̄ iurēt ad in-  
uicē; q̄ in illo tranſitu iterſificet illū ſacerdotē: z̄ ponat  
v̄lterius; q̄ ynuſ illoꝝ latronū peniteat: z̄ h̄ cōfiteat il-  
li ſacerdoti: eſt qđo: v̄trū ſacerdos debeat trāſtre per 'ne-  
mus. ¶ Arguit q̄ tenet: q̄z ad id faciendū tenet ſacer-  
dos: q̄ ſi nō faciat reuelat p̄fessionē: q̄z oly latrones ſta-  
tim ppendēt illū fuſile cōfessuz illū ſacerdoti. ergo r̄t.  
**Respondeo** ad euidentiā buiū q̄onis ſciēdū  
q̄ aliud eſt reuelare illū qui alias  
nouit peccatū peccatoris illius: z̄ aliud q̄ ille qui alias  
nouit peccatum illius peccatoris ſciat illū peccatorē eē  
confefſum: nā p̄mum eſt in preiudiciū peccatoris: quia  
cedit in iſamia elūs q̄ peccatū elūs reuelef̄ alias nesci-  
enti illud. ſed nō ita cedit in preiudiciuz eius. f. q̄ ille q̄  
alias ſciebat p̄tīn̄ elū ſciat eū eſſe cōfessuz z̄ correcū.  
Iz̄ autē reuelare peccatorē eſſe cōfessuz z̄ correcū illū q̄  
alias ſciebat p̄tīn̄ eius nō cedar in preiudiciū p̄fitteri;

cedit tñ in preludio cōfessionis: cuius foꝝ est foꝝ se-  
cretū: et est forū deit: ita q̄ hō nihil scit ibi vt hō: et iō sa-  
cerdos nō solū nō tenet nō reuelare peccatum cōficiētis:  
illi qui nescit: sed etiā tenet nō reuelare ipsū eē p̄fes-  
sum: vnde nulli debet reuelare peccatorē fuisse sibi cō-  
fessum: quantumcūq̄ sciat p̄ctū eius: sed in p̄posito con-  
stat: q̄ sacerdos predictus non cundo p̄ nemus nō re-  
uelat p̄ctū cōficiētis alias nesciēti: qz illi latrones po-  
nunt scire peccatum cōficiētis nō per sacerdotē. Sed de  
hoc posset esse dubium: vtrū sacerdos ex facto suo debeat  
iudicari reuelare illū esse latronē sibi cōfessuz. Ad  
huius igit̄ euidentia sciendū: q̄ aliud est q̄ factū alicuius  
sit tale: p̄ sit natū directe: vel indirecte reuelare cō-  
fessionē aliquā esse factā: et aliud est: q̄ aliḡ cōditiōes  
peccatoris sciens possit sumere occasionē cōiecturandi  
peccatorē fuisse cōfessum aliquo facto sacerdotis: q̄ nō  
est natū quantū est de se ducere in cōfessionis cognēz.  
Nā p̄mū est reuelare cōfessionē: sed m̄ aut nō est reue-  
lare cōfessionē: aliogn nullā penitētiā cōdignā pro pec-  
catis ei iponaret. Ad q̄ ad q̄nē: q̄ sacerdos nō trā-  
sens p̄ nemus: nō reuelat p̄fessionē: qz factū suū quan-  
tū est de se nō ostendit ipm̄ eē peccatorē directe vel idī  
recte: q̄tū est de se: qz ifīnītē cāē p̄nt esse: q̄re dimitit  
trāsire p̄ nemus: led verū ē: q̄ illi p̄ ea que sciebat p̄nt  
occasionē cōiecturādi accipere q̄ sit confessus sacerdo-  
ti. Ad rōnē i oppoꝝ p̄z: qz n̄ reuelat p̄fessionē.



**B secundū** sic q̄ ē annexū sigillo cōfessionis.  
q̄rebās talis casus: ponat q̄ aliḡ velit  
seminare discordiā iter duos: quorū ab-  
ter est sacerdos: tūc in cōfessionē q̄ fa-  
cit illi sacerdoti: dicit sibi crimen illius  
q̄ quē vult sacerdotē concitatē: vt ma-  
gnū secretū: tē ē q̄o: vtrū magis peccet dicēdo B i cōfes-  
sione: q̄ si simplici secreto reuelaret ei: et arguit q̄ sic:  
quia reuelatio in confessione magis offendit deum in-  
stitutorem sacramenti.

**Contra** q̄ infamia q̄to secretior tāto min⁹ pec-  
catū: sed illi reuelatio est secretior: ḡ tē.

**Respondeo** ad istā q̄nē scidū: q̄ biēndō q̄rit̄  
vtrū id crīmē sic in cōfessione re-  
uelatū cadat sub sigillo cōfessionis: qz constat q̄ nō: sub  
sigillo enī cōfessionis nō cadit nisi peccator cōficiētis cui  
suo peccator: ipsa confessio talis vel talis p̄ctū: id autes  
crīmē sic reuelatū nullū istoꝝ est: iō tē. Sed est q̄o  
vtrū sic reuelans magis peccet: q̄ dōo simplici secreto  
extra cōfessionē: et ad hoc vñ dōm: q̄ sic. Ad cui⁹ eul-  
dentiā scidū: q̄ ille qui reuelat alicui crīmē alterius:  
aut hoc facit ad nocendū: aut ad iuuandū: si hoc faciat  
ad iuuandū vel illū cuius crīmē reuelat: vt sic ille con-  
fessor remediū apponat: vel confessorē vt sibi caueat: si  
alios machina ē malū h̄eū: et hoc faciat in casu: in quo l̄  
sibi mellus facit in reuelādo in cōfessione: q̄ in secreto  
simplici: qz in suo facto bono reuelādo in cōfessione ma-  
gis seruat famā p̄ximū: q̄ reuelādo in simplici: sed si re-  
uelat ad nocendū: cū mala itētōne: sicut in p̄posito: qz  
ponit q̄ hoc faciat ad cōcītandū illū cōfessorē h̄ illum  
aliū: q̄ est amicus suis grauiss peccat tūc reuelādo in  
cōfessione: q̄ in simplici secreto. Et rō huius est: qz pei⁹  
est abutī cōfessionē: q̄ in simplici secreto: sed talis abutī  
tur cōfessionē: cū talī intētōne reuelādo et abutereſ sim-  
plici secreto: si simplici secreto reuelaret: q̄ magi⁹ peccat  
reuelādo cū talī intētōne in cōfessionē: q̄ si reuelaret in  
simplici secreto. ma. p̄z: qz maior reuerētia exhibēda ē  
cōfessionē q̄ simplici secreto. mi. etiā satis p̄z: qz q̄cunq̄

abutī cōfessionē vel secreto simplici ad malū finē. ad  
ponēdū inimicitias inter amicos abutī cōfessionē: et se-  
creto simplici. ḡ tē. Ad rōnē in oppositū dōm: q̄ l̄  
su reuelatione facta in cōfessionē sū maius secretū: et ex  
hoc nō sit maius p̄ctū: tñ in tali reuelatione est abusio  
majoris rei: et quantum ad hoc est maius p̄ctū si maio-  
ritas secreti p̄t recopēsare maiorē abusione: qua exhibe-  
retur irreuerētia sacro: cuius reuerētia maior est: q̄  
majoritas secreti. Explicit quodlibet undecimū.

Incipit quodlibet undecimū. Qd. I.

## A nōstro

gnāli quolsbet: que  
rebant multa: pri-  
mo q̄rebās dīo in  
gnāli: quoꝝ p̄mū  
erat: vtrū eēnīa ba-  
beat eē reale extra  
deū: quantū ad esse  
eēnī: aīq̄ h̄eat esse  
existētīe. Secūdū  
erat: vtrū p̄is caule-  
tur eēntīq̄: q̄ esle.

Ad p̄mū sic p̄ce-  
dit: et arguit: q̄ creatura h̄eat esse reale: quantū ad esse  
eēntīe antequā habeat esse reale quantū ad esse exi-  
stētīe: qz sicut creatura quantū ad eē exi-  
stētīe refert ex-  
pte eē realis ad deū: sic ad cāz effectuaz: sic q̄tū ad esse  
eēntīe refert realis ab eterno ad deū: sic ad cāz exēpiōrē  
realē: cū idec exēples sint in deo ab eterno. s̄t relō rea-  
lis regis funda " reale. q̄ creatura ab eterno habuit eē  
eēntīe: aīq̄ h̄uerit eē exi-  
stētīe. Ad p̄mū sic le h̄z mā ad for⁹  
ita eēntīe ad eē. s̄t p̄oꝝ ex mā et for⁹ h̄z eē reale: q̄tū  
ad māz aīq̄ h̄eat eē reale q̄tū ad for⁹. q̄ p̄oꝝ ex eēn⁹  
et eē h̄z eē reale p̄is q̄tū ad eēntīe: q̄tū ad exi-  
stētīe. mi. p̄z. ma. p̄bo. qz si eē nō eēt actus receptus in eēntīe:  
sic q̄dā p̄oꝝ suscepita: sic for⁹ i mā: tūc eē creature eēt  
eēpūp̄ subsistēt abso⁹⁹⁹ ⁊ n̄ p̄tci⁹⁹⁹: q̄ eē icōuētēs. ḡ tē.

**Contra** eēntīe et eē aut sūt idē: aut nō: si sic. ḡ res-  
nō p̄t eē real: q̄tū ad vñū: et nō q̄tū ad  
aliud: si nō: cū ista isepabilītē cōcomitēt: sic mā et for⁹,  
s̄t mā nō p̄t eē sine oī forma: aliogn eēntīe in ea p̄uatōes  
oīum formaz: q̄ est icōuenīēs. ḡ nec eēntīe p̄t eē sine  
aliquo esse existētīe.

**Respondeo** hic sunt duo videnda. Primum  
vtrū esse: et essentia sint idē re in creatura. Sed vtrū  
creatura possit b̄re eē reale: quantū ad eēntīe: et q̄ nō  
habeat esse realiter.

**Quācum** ergo ad p̄mū dicūt q̄dā: q̄ esse et eēn-  
tīa sunt diuersērcs in creatura: sic q̄ eēntīa est potentia  
receptiō ipsius eēt: et eēt actus ei⁹: qd̄ p̄baſ duplī. p̄:  
qz q̄ nō solū nō est h̄ itellētū eēn⁹. s̄t et ē tale: q̄ sub eius  
oppoꝝ eētelligi: nō est idē cū eēn⁹ rei. s̄t eēn⁹ est de itel-  
lectu eēntīe create: et eēntīa p̄t itellētū sub opposito ei⁹:  
qz p̄t itellētū sub oī eē. ḡ tē. Scđo qz sic in ar⁹ p̄ tacū  
est: p̄cipiās nō ēidē q̄ p̄cipiātū. led in creaturis essen-  
tia p̄cipiāt ab eē: vñ eē: aliogn sequerēt multa incōu-  
nētīa: vt dictū est. ḡ tē. Si dīcaſ ad hoc: q̄ eē addit  
supra eēntīa respectū ad deū: sic ad cāz efficiētē: et iō dī-  
te ab eēntīa nō solū rōne: s̄t ētētōne: nō tñ re: iō p̄t dici  
eēn⁹ nō eē: et p̄t dīcaſ q̄ h̄z eē p̄cipiātū: hoc nō valz p̄: qz  
eē simplici supponit ei⁹: qd̄ est ad aliqd. s̄t re⁹⁹⁹ iste ad deū  
dat tñ eē ad aliqd. ḡ p̄suppōt eē simplici. Scđo qz actio  
sp̄ terminat ad ab⁹⁹⁹ aliqd neccio. s̄t actio dīteriat ad eē  
Derueus Z 3

## Quolibetti

creature. ḡ t̄c. Ad huius genitentia sciendū primo q̄ in rerū nā extra intellectū nō ē aliqd q̄ sit eē solū ita sc̄ q̄ rō sua in eēndo sit solū rō eēndī sine appositione alicuius p̄ticularis rōnīs eēndī. Qd sic patz; qz si yl̄ in suo yl̄ eē: et abstrato nō hērēt eē in rerū nā. s̄z t̄m in itel lectu: oꝝ h̄ maxie verificari de maxime yl̄ib⁹, sed ens et esse sunt de maxie yl̄ib⁹. ḡ t̄c. Sc̄do qz si aliqd in reruz nā esset absolute dictū nullā determinatā rōne entis in cludēs: cū oia icludat esse absolute et yl̄r dictū: oia eēnt id ynū esse: et s̄c in rex nā oia eēnt aliqd ynū eē f̄m r̄. sicut posuit ḡmenides: q̄ falsuz est. ḡ t̄c. Sc̄do scien dū est: q̄ ens nō est nomē ynl̄ocū: oib⁹ entibus: nec entia speculabilia se h̄sit ad ens cōe: sicut sp̄s determi nātes ipsuz, sed magis sicut significata eius vsc̄ ad spe cialissima descedēdo: qz semp gen⁹ est ex itellz illi⁹: per qd̄ determinans ad sp̄z: sicut aīal est ex itellm rōnal. ens aut̄ nō pōt eē ex itellz alicui⁹ rei: et iō ens nō d̄r ali qd̄ ynū f̄m intel̄m de oib⁹ rebus: nec t̄m est pure eḡ uocū: sed analogū: nā iter entia est qd̄a analogia: vt propositio s̄ue ordo in essendo: et in signādo: qz in eē: et ita q̄ dā eoꝝ depēdēt ab alys. Et his patēt vno. Primuz est: q̄ nō sic accipieda est d̄fia eē prio ad res creatas: qz ynū eoꝝ dicat t̄m eē absq̄ determinata rōne entitatis: imo qd̄z eoꝝ dicit entitatē determinata rōnīs: nā p̄ia cā nō est yl̄is in predicādo: sicut ipsuz cōe, sed in cāndo. et iō in p̄ma cā debem⁹ itelligere: q̄ sit eē cū plena perse ctione eēndī ad cāndū oia: nō aut̄ d̄z ibi s̄c eē t̄m absq̄ determinata rōne eēndī: b̄z q̄ in rex nā nō est aliquid in rebus creatis: q̄ sit t̄m eē: nec vt participans: nec vt p̄cipiatū: q̄ sit effectu p̄mī entis: et alia agentia causent ens quantū ad formas: qz nihil est in rerū nā: q̄ sup eē absolute dictū nō addat aliquā determinatā rōne eēndī. His premissis offendendū ē: q̄ eē et eēntia nō dicūt diuersas res etiaz in creaturis. Et h̄ oīdet p̄ quattuor rōnībus sumptis ex pte entis: s̄z postea vna rōne sūpta ex pte p̄ponis q̄ sacerdent s̄ue eēntia diuersa. Prima talis ē ens minus h̄ addere q̄ynū: cū in rōne entis includat in oī rōne ynius nō sit rō ynius: q̄ se h̄eat saltē ad rōne entis per additionē. s̄z ynū nō addit aliquid reale super eēntiaz eius de quo dicit. ḡ nec ens: nec p̄mī eē a quo ens dicit. Sc̄da talis est: f̄m p̄b̄m. 4°. metaphy. ens: et ynū sunt ynū iter se: qz nihil addit cui adiungunt: ynū f̄m p̄b̄z h̄ ens: et ynius h̄o: nō dicunt aliqd et aliqd. s̄z idipz, sed hoc nō eēt siens adderet aliquā rez sup eēntia eius dēde quo d̄r ens. ḡ t̄c. Sc̄da rō talis est: et est rō Com. ibidē: ynūq̄bz aut̄ est ens per eēntia suā s̄ue perse: aut̄ p̄ aliqd additū: et illo q̄re t̄: p̄ qd̄ ē ens: et si ē ens p̄ se ea dē rōne standū erat in p̄mo: ponēdo q̄ p̄mū erat ens p̄ se. Si at̄ adhuc ponaf q̄ cui sit ens p̄ aliqd: ita ēt erit de illo alio: et ibit in ifinitū: relinquit ḡ q̄ ynūq̄bz est ens per se: et nō per aliquā rē additā: et sic segunt idex p̄p̄s. Quarta talis est: nomē cōcretuz: et nomē abstratū: et verbū nō dicit diuersas res: sicut p̄ de istis currēns cursus: cōcurrēre: ḡ a sili: nec ista: eēntia: ens: et esse: que se h̄at sicut idē nomē abstratū: et nomē cōcretū et vbu. Si dicat q̄ est nomē nihil addit sup eēntia: sed ens qd̄ est partcipiū nihil est: qz sicut legens s̄ue accipiat vt nomē: s̄ue vt partcipiū semp idē significat cū vbo q̄ est legere: nec ē d̄fia: nisi in mō significādi: sicut p̄z p̄ Boetii sup illud vbu p̄ hermenias: verba f̄m se dicta noīa sunt: vbi dicit Boetius qd̄ legēs noīalr dictū: et le gēs partcipiū: et legere verbū idē dicūt: ynū et p̄b̄s qnto meta. vbi distinguit noīa: vult quotiēs dicitur ens et eē. Rat̄o yl̄tima que sumū ex pte p̄ponis talis est: qz cōpō ex esse et eēntia: aut̄ est cōpositio ex pura po⁹ et actu

## Questio

simp̄: aut̄ est xp̄o ex eo: q̄ est in po⁹ f̄m qd̄: aut̄ ex eo q̄ est act⁹ b̄z qd̄: si p̄mō se: q̄ id q̄ d̄r esse: q̄ ē xp̄o⁹ ex mā et forma sit pura potētia: q̄ est incōueniēs: s̄eḡ f̄m q̄ il lud q̄ ponit q̄ sit eē sit forma subalis: qz actus simplr: nō est nisi forma subalis. si sc̄do mō: tūc est q̄ vocatur eēntialiter forma rōnalis: qz sicut iter actū simplr: b̄z qd̄ actū nō cadit mediū: ita inter actū q̄ est forma suba lis et actuz q̄ est forma accītalis in aliquo ḡne accītis exis̄ nō cadit mediū: qz subm forme subalis preintelli git̄ simplr esse ipsi forme accītali. ḡ suba p̄intelligitur simplr esse ante suū esse: quo ipsa simplr est. h̄ aut̄ ipole est. iō t̄c. et s̄c p̄z ad qd̄nē p̄mā. s̄c esse et eēntia sunt idē in creaturis. Ad secundā aut̄ questionē d̄dm: q̄ si ita esset q̄ esse et eēntia differēt in creaturis re magis posset poni: q̄ creatura posset h̄re eē eēntie: s̄ue esse existētie: q̄ mā possit eē sine forma: q̄ essentia maiore actua litatē includit q̄ mā: l̄z nō sit cāta: q̄ possit eē in rex nā f̄m cōiore cursuz sine esse existentie: hoc t̄m. s̄c q̄ eē non possit h̄re sūi eē eēntie: s̄ue eē existētie nō cōuenit illi pōni: q̄ ponit q̄ eēntia p̄t poni sub opposito ipsius eē sine intelligi: q̄ aut̄ qd̄z eēntia determinat sibi p̄p̄i eē: s̄c ignis determinat sibi calorez: aut̄ nō: sed pōt eē successū ue sib pluribus: sicut mā sub pluribus forma. si p̄mo mō: tūc sicut ignis nō pōt vero intellectu itelligi sub op posito caloriz: ita nec eēntia sub oppo⁹ p̄p̄i eē. Si ponaf sc̄do: tūc l̄z eēntia vel res q̄tū ad eē eēntie possit manere sub alio opposito esse p̄oxi eē: a quo spolia: s̄c ignis quantū ad mām manet sub opposita forma fore ignis: nō t̄m possit intelligi vere res aliqd quantū ad esse manere s̄c: q̄ esset p̄uata oī esse existentie: sicut mā vt cōuis ponit nō potest intelligi manere sub p̄natō oī forme. Et iō bis hoc dimisso et supposito: q̄ sicut probatū est esse et eēntia sunt idē re quantū ad p̄stē p̄nem, p̄z q̄ vnaquebz res h̄z t̄m de eē eēntie: quantū h̄z de eē existentie: et quantū h̄z de essentia t̄m h̄z de existentia: ita q̄ antebz res sunt i actū: sunt in po⁹ quātū ad vtrūbz: et qñi sunt in actu quātū ad vtrūbz figura: s̄c chime ra nullū eē reale h̄nt nec actu nec po⁹: qz iplicat ḥdictio ne. Ad p̄mū ḡ p̄ aliqd idūcūt ad p̄bandū q̄ differant re in creaturis esse et eēntia: d̄dm q̄ aliqd d̄r eē in potētia ad aliqd dupl̄r. Uno mō per aliqd qd̄ est p̄s sui s̄ue aliquo mō intraneū sib⁹ subo: sicut q̄tū est albū in potētia per superficiē: et sic nō d̄r creaēta essentia q̄ sit re spectu dei creatoris in po⁹ ad esse: qz creatura antebz ea creeē nō d̄r esse in po⁹ ad eē per potētia possūi: q̄ sit i ipsa. Alio mō d̄r eē aliqd in potētia per potētia existētē in alio: et per hoc q̄ est icludere ḥdictorio: sicut figura icludūt: et aliqd idē diuersimode acceptum est in po⁹ ad eē: nec opz q̄ ex hoc eē sit alia res ab eēntia: qz et isto mō: et ipm eē est in po⁹ vt sit in actu proprie nāe. Ad sc̄dm d̄dm q̄ nō vere pōt itelligi nō eē vt qñib⁹ vere nō h̄z eē: ita q̄ accipiat in po⁹: et nō eē in actu: qz h̄ est vā: cēn⁹ qñi est solū in potētia nō h̄z esse in actu: ita q̄ ipm esse qñi est in po⁹ t̄m creantis nō h̄z eē actn in p̄p̄a nā: unde tot sit eē q̄tū sūt eēn⁹: et p̄z l̄n ēde vno q̄tū ēde alio: nec est ponēdo q̄ aliqd sit p̄e s̄c p̄ aliqd supadditū eēntie vt qd̄a dicūt de suba: vel p̄e s̄bstatlaz: sicut etiā idex dicūt de oib⁹ agentibus: q̄ babēt esse: qz recipi in ex stēte: qz aīc̄s suba panis cōvertīs quātūas remanēs habet esse: nec tamē habz esse per esse substratū cum sib⁹ non maneat imo est per suuz esse q̄p̄ prius habebat vt

In alio: sic autem ut esse subsistens. Ad id de causa exemplari domini: quod iesus fuit repertus res ab eterno: non tam fuit ab eterno causa exemplaris actu causans aliquod esse reale ab eterno, sed fuit causa in habitu: sive in potestate: et in creature nullum esse reale habuerunt ab eterno. sive in actu: sed tamen in potestate. Ad id quod dicitur: quod esse creature est esse principiatum: et est ex simplicitate: sicut essentia dei simplex non sequitur: quod sicut alius de claratum est ponendo essentia creature minus simpliciter: quod sit essentia dei non opere sed fiat ponendo plena in creatura: quod sine esse et essentia: sive et accessus et subtilitas: sive in omnibus creatura sit aliud quod accessus per subtilitatem eius: quod non ponenter ponere in essentia creature: sed de ipsam est essentia creature principiatum: et etiam compositione: sicut essentia diuina non includendo diuersas res: sive per unum et tandem regem quod sit actus: et potestus: et diversus: quod per essentia unius inspecta: est quod quod potestus: vel quod dominus potestus est regis prefectus: et tamen est quod potestus in se: sicut alias magis diffuse dictum est. Questiones.

## II. Secundum sicut procedit: et ar-

gueatur quod essentia: quod est per unum et tandem regem quod sit actus: et potestus: et diversus: et quod per unum inspecta: est quod quod potestus: vel quod dominus potestus est regis prefectus: et tamen est quod potestus in se: sicut alias magis diffuse dictum est.

**Terterum** 4<sup>me</sup> ppone libri de causis de gratia prius rerum creatarum est esse. quod tamen.

**Contra** In genere compositione prius generalis forma: quod materia: vel eodem modo ergo a simili sicut erit de esse et essentia.

**Respondeo** domini: quod si essentia differt re ab esse: et essentia est ut pura potestus: et esse erit simplex actus: tamen simul duratione producere virtutem: tamen ipsa essentia procederet ipsum esse ordinem: et eodem modo ipsum esse procederet dignitate essentiae: sicut Augustinus ponit. sed distinctionem: quod materia informis procedit formam ordinem: sed forma procedit materiam dignitatem et perfectionem: sive per ambo fuerint secundum tempore.

**Sicut** autem ponat essentia ens actu simplex est in potentia secundum quod: et esse ponat actus secundum quod: tunc iesus producere secundum tempore: sive durationem: tamen essentia ordinem et perfectionem procedit esse: sive per batum est. sed et essentia non differunt re: tamen non est per aliud: nec unius procedit aliud ordinem vel dignitatem secundum re. Illud autem quod dicitur de latitudine: et 4<sup>me</sup> ppone de causa: potest intelligi et secundum platonicos: et secundum piponem. Quod. III.

**Quarta** querebat unius in spacio circa nam angelicam: sive virtutem efficit opposita ex materia et foris: et arguit quod sic: quia nam angelica est opposita ex actu et potentia: cum non sit ita simplex sicut deus. sive actus et potentia sunt ut ut forma et materia. ergo tamen.

**Contra** operatio namque angelice est omnia separata a materia: scilicet intelligere: que et namque cuius est operatio.

**Respondeo** dicunt quod namque angelicam est compositionem tantum ab igne infernali: et passio non est sive materia. Secundum quod sunt mutabiles in omnibus rebus mutabilibus operis ponere materiam. ergo tamen. Quod autem sunt mutabiles per se: quod solus deus est immutabilis. quod tamen est angelorum est subtilior et nobilior quam corporalium: et est ut dicunt idem visibilis. sed ista non valeret. Ad cuius cunctam sciendi: quod essentia que habet rationem potest: habet aliquo modo rationem materiam: et hoc sicut est duplex potest: sive pura: quod est ad actu simplex: et potest secundum quod est ad actu secundum quod est compositionem: ita est etiam duplex ratione: nam et ratione pura: quod est re: et potest secundum subtilitatem: et secundum ratione purum est. Et secundum ratione purum est.

potest secundum subtilitatem: accidens est in angelis: quod subtilitas est subtilitas aliquip accidens: sive materialis est subtilitas propria non potest esse in angelis. Hoc autem per duplicitatem rationis talis est: quod cum coicatur in materia est subtilitas: sive subtilitas sunt adiutrice transmutabilitas: et per suam generositas et corruptibilitatis. sive angelis non sunt tales: quod non coicatur in materia: sive si habetur ratio materiae per sui coicatur cum aliis materialibus: non potest esse in angelis: sive si in materialibus non potest esse eiusdem rationis materialis et eius: aut distinguitur seipsum: aut per rationem ad diuersas rationes: non potest esse ei: quod rationis distinctione est per aliquem actum: ita per distinctionem essentiae est pactum essentiale et distinctione accidentalis per actum accidentale: sive materia de qua logitur non dicitur aliquem actum: sive pura potest: quod tamen nec est per se talis distinctione per rationem: Prior quod cum ratione tales nihil addatur: sicut essentia materialis: et sunt posteriores ea non poterunt esse causa distinctionis materialis et essentiae. Secundum quod sicut diversa ratione ad diuersas rationes facerent diuersas materialias: ita diversa ratione ad diuersas rationes facerent diuersas materialias specie falsius est: quod tamen. Tercium si materia est in angelis saltem materia est in angelis oportet erit eiusdem rationis: et cum aliquip angelis differat species adiutrice: tales erunt adiutrice transmutabiles. Si dicatur ad tertium: quod habet rationem non cocludit: quod ponere potest est ita nobilis quod terminet totum appetitum materialis: non vero: quod de ratione pure potest est bene appetitus ad oenam formam: et non ad unam determinatam: et dum est formata una ista species perfecta est in potestate et informis species ad aliam: non ponere per rationem appetitum totaliter terminatus per unam formam: sive per determinationem materialis ad determinatam formam: sive per nobilitatem et excellitatem virtutis rationis est irrationabile. Secundum rationem principalis talis est: quod cum est intelligere operatio non potest esse in materia materialis: quod est per rationem puram: operatio materialis non potest dependere a ratione: quod est per rationem puram: sive per rationem puram non potest esse intelligibilis ab intellectu: quod mouet a ratione ad intelligibilem multo minus: sed de ratione ratione est talis materia potest esse intellectus vel virtus intelligibilis: sive intellectus: actus: materialis dependens a talis ratione est nimis potest: et deficiens ab actualitate actus intelligibili: sive si in angelis est et materia: quod est pura ratione: vel intelligible angelis est dependens ab aliis: quod forma angelica non ponitur separabilis a tali materia: sive cura separabilis est a materia corporali: quod in angelis non est materia: quod est subtilitas rationis: et habet rationem secundum dictionem Dyonisius: 4. de divinitate. ubi dicitur angelos esse incorpores et in materialibus oes: et locis: vultus enim in illis sit materia sicut dicta in genere est mutatione secundum substantiam.

Ad id quod de passione domini: quod ista passio non est materialis: et non negatur materia: quod est subtilitas rationis accidens: sive negatur materia: quod est subtilitas rationis: sive per rationem dicitur.

Ad rationem primam: et ad rationem secundam: quod id arguit in oenam euangelium non valere: quod nec ponendo compositione esse et materia sicut singulis argumentis: quod habet non queritur de ratione esse et essentia cum alio: sive de ratione: vel simplicitate essentiae in se: si enim compositione cum alio sufficit ad habere rationem essentiae creature recedat a simplicitate dei: tunc suffice reponere in qualibet creature per subtilitatem aliquod accidentis: cum quo ponere possit hoc quod ponatur compositione ex esse et essentia vel ex materia et forma.

Et iuste domini: quod recessus et simplicitate diuina non est per aggregationem plurimum rex: et alio quod ratione potest vel materia non recederent a simplicitate diuina: vel esset compositione intellectus ex pluribus aliis: et returnet in infinitum: sequeretur quod id quod magis recederet a simplicitate diuina: quod esset ex pluribus compositus: et sic elementum simplex minus in rebus recederet a simplicitate divina: quod est per se et minor a diuina simplicitate facit aliquid minus perfectum: hoc esset minus perfectus: quod purum est in natura.

Et iuste domini: quod ille recessus: sicut alias dicitur est: non est includere diuersas res: sed includere potentia littera: et

## Quolibetti

actualitate defectiva: in eadē re simplici: quantum ad compositionem realem.

Questio. IIII.

**Ostea** querebat de nā humana.  
et p̄c rebat vñ quantum  
ad aia: et est virū aia sepatā teneat to-  
tu esse: quo existit totus bō cuz est aia  
cōiuncta: et vī p̄ sic: q̄ alius: aliud ar-  
guit alia et alia eētia: sed aia cōiuncta:  
et sepatā est eadē et eētia: q̄ idē esse b̄z  
sepatā q̄ hēbat iūcta: s̄ aia cōiuncta b̄z esse p̄ illud eē:  
quo tot⁹ bō b̄z eē: q̄ idē est eē totius: et p̄tū s̄ toto. ḡ r̄c.

**Contra** p̄uenit toti p̄ se: nō p̄t p̄uenire p̄ti: sed  
et p̄ se p̄ueit supposito: sicut et ragere. ḡ eē  
q̄ est totius suppositi būnū: q̄ est bō p̄ se: nō p̄t p̄ueni-  
re soli aie. Ad istū q̄onē dīst qdā: q̄ ponut eē: et eētia  
differre in creaturis: p̄ sic in vna re: nō est nīlyna extē-  
sio: per quā oia illius rei sunt extēla: et diuersimodē: nā  
mā ē extēla: s̄c subm extēsiōis alia s̄c accītia supueniē-  
tia sunt extēla: q̄ recipiūt in extēso: s̄c ē albedo: et s̄lūlia:  
ita in vna re nō est nīlyna extēstere: per qd̄ oia existūt:  
ita q̄ suba existūt: s̄c subz extēcl: sed alia: accītia exi-  
stūt: q̄ recipiunt in exēne. Ulterius dicūt: q̄ illū exi-  
stere s̄ns ee p̄n: seḡt formā aliquā: s̄ forz subalē: et illā  
solā q̄ dat eē cōpletū s̄t s̄nt ples forz subalē: et q̄n sepat  
tals forz sepat talis actus eēndi: et q̄n corrūp̄t forz: cor-  
rūp̄t esse: hec aut̄ forz in boie est aia rōnali: et iō in aia  
rōnali sepatā remanet totū eē: q̄ erat in boie: qd̄ aut̄ ita  
sit. s̄p̄ in eodē nō sit nīlyna eē: p̄bat q̄tuor rōnibus.  
P̄ia talis est: esse cōleḡt formā subalē: et solū illā q̄ est  
cōpletū: s̄t denē ples. s̄t in vna re nō est nīlyna talis  
forz: ḡ r̄c. vtraq̄ p̄pō p̄z: vt vī ex dictis. Sc̄da talis est:  
oia q̄ s̄t vñy subo vñr vñy fm eē: sed hoc nō eēt: si i eo-  
dē eēt ples eē: ḡ r̄c. Tertia talis est: accītia nō dīr nīly  
q̄ entis: s̄t hoc nō est p̄p̄alind: nīly q̄ accītia nō būt: p̄  
p̄iū eē: sed solū būt eē: q̄ sunt in exēte. ḡ r̄c. Quarta ta-  
lis est: si ponerent in eodē ples eē vñy eēt p̄ticipet alterū.  
s̄t hoc est ipole: q̄ ipsiū eē repugnat aliquid p̄ticipare. ḡ r̄c.  
Sed hoc stare nō p̄t. s̄p̄ in eodē sit tñ vñy eē possi-  
tis pluribuseētys: s̄t ponant eē: et eētia idē re: s̄t  
dūverso: et si qd̄ eē: et eētia s̄nt idē re: hoc p̄z de se. s̄p̄  
plurificato vno reali plifiscat alterū: si ponat q̄ s̄nt di-  
uersa adhuc seḡt idē. Et hoc p̄z q̄tuor rōnib⁹. P̄ia  
talis est: id in quo sunt ples forme nō p̄t esse vñy ens  
simpl̄t et per se: sed id qd̄ nō est vñy ens p̄ se nō p̄t b̄re  
vñy actū essendi. ḡ r̄c. m. p̄z: q̄ p̄ nō est vñy simpl̄t. s̄t  
tñ p̄ accītia per se loquēdo est ples: q̄ nō posset fieri nisi  
b̄ret ples eē: ma. aut̄ p̄bat: q̄ vñy p̄ se nō faciūt nīly illa:  
quoz vñy est po⁹ pura: et aliud est actus simpl̄t: sed id  
q̄ iā b̄z aliquā formā nō p̄t dici pura po⁹: nec per vñy  
actis supueniēs p̄t dici actus dans eē simpl̄t. ḡ id qd̄  
iā b̄z aliquā forz: cū alia supueniētō nō p̄t eē vñy ens p̄  
se et simpl̄t: et p̄tis p̄z: q̄ id in quo sunt ples nō est vñy  
ens per se: et sic p̄z ma. Sc̄da talis est fm p̄lm p̄ de gnā-  
ne. duplex est gnātio. s̄gnātio simpl̄t: que terminat ad  
subam: et gnātio fm qd̄: que terminat ad accītis. sed ois  
gnātio terminat ad aliqd̄ eē: ḡ p̄ter eē: q̄ seḡt formaz  
subalē: opz ponere aliud eē: q̄ seḡt formā accītale.  
Tertia talis est: eē est actus eētia formal̄ p̄ficiēs ea: z  
sed fm numerū p̄fectibiliū opz ponere numerū p̄p̄ia-  
rū p̄fectionū: ḡ quōt sunt forz in eodē: tot opz ponere p̄-  
ficiēta ipsas: alioq̄ nīly vñaqueqz p̄ficeret suo eē: nō  
existēt. Quartā talis est: trās suba suba panis manēt  
accītia: et būt eē: s̄t nō p̄t dici q̄ q̄titas: tūc et alia accī-  
tia hēant eē: q̄ sunt in exēte substratū: cu b̄ sit suba:  
q̄ nō māet: igit oī dare q̄ tūc q̄titas bēateē p̄ actū eēn

## Questio

di foalt̄ perficētē lpm. ḡ et s̄lū tūc bēbat tales actus  
eēndi: dū esset in subo: si dicas: q̄ nō: q̄ p̄tis erat tñ p̄  
eē sube: et postea b̄z aliud eē: q̄ formal̄ perficētē valz:  
q̄ mutato eē: mutat̄ neēcio: vel fm spēm: vel fm nume-  
rū: et sic nō maneret nīly accītis: q̄ est falsuz. Et sō alr  
est dīm. s̄p̄ in eodē nō est nīly vñy eē simpl̄t: q̄ est esse  
subale: et vocat eē: subsistēt. sed p̄ter hoc eē s̄nt ples  
eē fm qd̄ et tot sunt quot illi forme accītates: et q̄ oia a⁹  
eē initiat̄ illi eē simpl̄t s̄tue accīpiat eē eētia: s̄tue esse  
extētia: iō id eē simpl̄t est aliquo mō eē oium: et q̄tū ad  
hoc dīr oia exītia in vno eē vñy fm eē: inquātū ab eē  
tali oia depēdīt: et s̄c ab eē: ita eētia ab eētia: et ex ista  
dependentia iuenit anologia in entibus: nō aut̄ pp̄ hoc:  
q̄ nō sit ibi: nīly vñus actus essendi q̄litercūqz in eodē.  
et iō aia sepatā nō retinet oēm actū eēndi: q̄ erat i boie.  
cuīus erat forz. s̄t tñ eē a ctuale subale: et eē actualia illo  
rū accītū: q̄ sunt soli aie: et nō iūcti. Et per hoc  
p̄z ad rōnes oppositas. Ad p̄m ḡ ḡ illi de alia opione in  
ducūt dōz: qd̄ illud arg⁹ nō cōcludit: nīly q̄ in eodē nō  
sit nīly vñy eē actualia simpl̄t: nō aut̄ cōcludit: q̄n cuz talis  
eē s̄nt multa eē fm qd̄: q̄ sunt eē accītalia: q̄ id eē sim-  
pl̄t est q̄ seḡt formā subale. Ad z⁹ p̄z ex dictis: q̄  
q̄ sunt in vno: dīr vñy fm eē: inquātū esse simpl̄t est qd̄:  
dāmō eē oium alioz ei in itentiu. Ad z⁹ s̄lū p̄z ex di-  
ctis: q̄ accītia nō dīr eē: nīly q̄ entis: pp̄ hoc q̄ suū p̄  
p̄iū esse nō p̄t b̄re: nīly in iūctū ipsi esse simpl̄t: q̄ est esse  
substantiale. Ad quartū dicenduz: q̄ s̄cītyna cōsen-  
tia p̄ticipat alia. Ita nō est incōueniēs: q̄ vñy eē p̄ticipet  
aliud: et hoc etiā neēe ponere b̄z alia p̄o: cū suba: et eētia  
sube presupponant ut substratū ipsi accītia: suba enī  
nō solū q̄tū ad eētia: sed et q̄tū ad esse in actu presup-  
ponit accītia. s̄lū id de extēsō nō valz: q̄ extēsō dicit  
aligd̄ determinatiū: tñ plifiscabile in eodē. vñ opz q̄ oia  
que sunt in eodē extēsō sunt extensa vna extensione: s̄c  
etiā oia que dicūt alba in eodē sunt alba eadē albedi-  
ne: sed eē est normē ḡtialis rei: et p̄ticipalis in eodez: sicut  
essentia. vñ s̄cītia oia: q̄ sunt in eodē nō sunt q̄lia eadem  
qualitate: nec sunt entia eadem essentia: ita nec sunt exi-  
stentia vno solo actu existēt.



fm fidem.

**Ostea** querebant duo quantum  
ad corpus. Primum erat  
virū corpus xp̄i mortuū et corpus alte-  
rius bois mortuū statim post mortem  
sunt corpora mortua vñiuoce. Sc̄d̄  
erat. virū ponere q̄ corpus xp̄i: nō po-  
uerit cōburi ab igne sit inconveniens

Questio.

V.

**A** **D** primū sic p̄cedit: et arḡt̄: q̄ cor-  
pus xp̄i mortuū et corp⁹  
alterius bois mortuū statim post mortē an-  
teriorē resolone sint corpora mortua vñino-  
ce: et ponere oppo⁹ sit erroneū: q̄tū s̄t b̄z  
vñu ad vñu: ita mortuū ad moriuū. s̄t ponere q̄ cor-  
pus xp̄i vñu: et corpus alteri⁹ bois vñu nō fint vñiōtis  
ce corpora b̄z vñiuocatō spētā. s̄t q̄ nō fint eiusdez  
spētē est erroneū. ḡ r̄c. Et s̄cītia xp̄s vñuū et alius bō  
vñiuocatō bois vñuū: ita xp̄s bō mortuū;  
et alius bois mortuū vñiuocatō bois mortuū vñiuoce: cō-  
trariū dicere est erroneū: sed s̄cītia ad rōnem bois vñuū  
pertinet corpus et alia cōlūcta adlinicēt: ita ad rōnē  
bois mortuū pertinet corpus et alia sepatā: et sic chilus  
mortuū habuit corpus separatū ab aia: et mortuū vñy  
uoce: s̄cītia alii homines mortuū.

**Contra** corpus xp̄i mortuū nō fuit nota forma  
introducta in morte alioq̄ fuisse ibi no-

ua assumptionis, sed in morte alterius hominis: cuiuscumque istro  
ducit nona forma: cu*m* corruptio vnius sit gnatio alteri<sup>9</sup>.  
q*n*o fuit vna for<sup>9</sup> subalii spe in corpe xp*i* mortuo et cor-  
pore cuiuscumque alterius hominis: nec p*ro* x*p* corpus xp*i* fuit corp*u*  
mortuum vniuersorum c*o*ope mortuo cuiuscumque alterius hominis.

**Respondeo** circa ista quoniam sic est procedendum.  
Primo ponemus diversae opiones de  
unitate forme. Secundo ingressus q*uod illa p*ro* est min*or* conueniens*  
*et* tertio concludemus quomodo.

**Quantum** ergo ad p*ro* sc*ientia*: q*uod de unitate for-*  
*me est triplex opio. Prima est que*  
*ponit vna formam in oibus: ita q*uod nec in x*p*: nec in alio**  
*hunc: nec in alia re quamcumque ponunt: nisi vna formam suba-*  
*lem: et ponunt tam in x*p*: q*uod in quocumque homine alio: q*uod in**  
*introducitur vna forma in corpore in morte: q*uod in forma**  
*barbis aia. Tercia est p*otest*: q*uod in hoie et in aliis**  
*salt*e* ex istis el*icitis* p*ro* b*z* p*les* formas: ita q*uod recedere**  
*separa vel corrupta remanet illa: que p*ro* erat vel adue-*  
*nerat. Quarta est si obijiciat h*oc* eos: q*uod nam non intendat principia**  
*alter corruptionem. sed ex istis: q*uod se disponendo ad aliis**  
*formam introducenda redit m*an*u*m*in*disposita* p*ro* forma:**  
*et per h*oc* corrupti p*ro* forma p*ro* acc*essu* et introducit secunda.*  
*p*otest* dici f*actum* eos: q*uod ages corruptos vnuas formam disponit**  
*m*an*u*m*in*disposita* ad ali*am*: non statim introducenda. sed postea facta*  
*alterior resolone: put*er* c*o*plera p*ur*refactio*n*e g*ra*atis ver-*  
*itis: vel el*icitu*: vel a liquid aliud. Secunda opio est: que*  
*ponit in oibus aliis ab hoie t*in* vna formam subalii: in ho-*  
*mine at ponit plures vnuas. sed i*nducta* de p*ro* m*an*u*m*in*disposita* crea-*  
*ta ab e*x*: et p*otest* ista positio: q*uod esse due forme simul n*at*urale**  
*introducunt: et simul cu*m* vna. s*ed* aia r*onalis* separat alia a*  
*corpo si dism<sup>iss</sup>a sue n*aturae*: vnu*s* ipsi ponunt: q*uod in aliis ho-**  
*minibus a x*p*: p*dicta* forma educta de p*ro* m*an*u*m*in*disposita* in sepa-*  
*ratione aie a corpe corrupti: i*n* x*p* aut ponunt: q*uod fuit mi-**  
*raculosa retenta: et ideo ponunt in aliis hominibus a x*p* non*  
*esse idem corpos mortuum et vnu*s*. sed in x*p* ponunt corpos*  
*mortuum vel vnu*s* esse idem non*tamen* quantu*m* ad sup*po*".*  
*Sed etiam quantu*m* ad formam subalii. Tertia at est opio: q*uod**  
*ponit plures formas: et f*actum* res manere n*at*urale separata*  
*vel corrupta posteriori: ponunt q*uod eadem modo op*er* ponere**  
*idem corpos numero quantu*m* ad formam subalii: in aliis ho-*  
*minibus sicut in x*p*. Et ponunt q*uod ita sit errorneum pone-**  
*re q*uod non sit idem corpos numero in aliis hominibus: sicut in**  
*x*p*: et hoc quantu*m* ad formam subalii. Et hoc p*ro* p*er* vnu*s**  
*articulos c*o*d*en*atur in anglia: vbi d*icitur* q*uod corpus vnu*s* cuius-**  
*fus*co*sci*er* v*l* ho*is* ante*co* sit per p*ur*refactione mutatu*m* in*  
*auras: vel in el*icta* non*est* idem nu*s* cu*m* corpe eius v*l* u*n*o ni-*  
*si f*actum* q*uod* sed r*one* m*an*e c*o*l*is*: sicut s*unt* vnu*s* q*uod in i*nvic*e trans-**  
*mutant*ur*: sicut sunt caro et vermis: et r*one* acc*essu* c*o*is.*  
*Sc*ilicet* quantitat*is*: simpl*er* aut*est* diversus corpos mortuum*  
*a viuo spe*m* numero: et habet hoc per errore*m* condemnat*ur**  
*natu*m* est ibi. s*ed* in anglia: non*val* q*uod q*uod* ponunt. s*ed* illi q*uod* s*unt***  
*de tercia opione. v*l* q*uod ille articulus est condemnatus* in*  
*quantu*m* sequ*er* ex v*l* tute scripture: q*uod imo q*uod* videbat co-**  
*d*en*ari*q*uod* illud v*l* s*unt* q*uod* corpus vnu*s* et mortuum non*est***  
*idem numero esse erroneous manifestu*m*: i*o* condensab*le* a*ns*:*  
*q*uod* videbat s*ibi*: q*uod in* d*icitur* e*st* erroneous error. Par-*  
*sus aut*est* non*reputat* vel *de*sequens vel a*ns* p*dictum* co-*  
*tinere errore*m*: v*l* miru*s* e*st*: quo*m* y*l* n*on* p*ro*sis*er* a*sser*it p*ub*lic*o**  
*illos articulos esse: vel in s*ibi* s*ilibus* d*an*atos: non*sol*u*m* in*  
*anglia: sed etiam v*b*lic*o*q*uod*: et denunciat ex*c*o*cc*ato*s**  
*o*e*s: qui illos articulos: aut aliqu*e* ex illis doceret: cum*  
*mal*it* mag*is* in theo*m* n*up* scrip*ser*int: q*uod* n*esciunt* illu*s* ar-*  
*ticul*u*o*s*: quo*m* al*ii* articuli sequ*er* e*st* his*er* p*er* heresi*m**  
*vel erroneous. vnde nec etiam parvissimo b*z* p*er* errore*m*: q*uod* corp*u**  
*x*p*: vel alterius h*oc*: quantu*m* ad formam sit aliud vnu*s**

et mortuum aliud: vel diuersum: i*z* e*st* error ponere de

corpo*x*p**: q*uod non sit idem quantum ad sup*po*sum vnu*s**

et mortuum: in quo non est simile de aliis hominibus.

**Quantum** ad z*et* sci*entia*: q*uod p*otest* que ponit corp*u**

x*p* mortuum: et corpus alterius mortuum

considerare v*l* t*u*q*uod* f*actum* qu*am* b*z* v*l* t*u*q*uod* statu*m* post

morte*as* v*l* v*l*terior resolone e*st* corp*u* mortuum v*l* v*l* t*u*q*uod* y*l* n*on* i*nt*er-

Et h*oc* p*otest* r*one*: et au*ct*itate v*l*der*it* [R*one* sic: q*uod* corpus

x*p*: q*uod* i*cepto* fuit aie v*l*tu*s*: i*z* for*al* a sp*u* sc*o* dispo-

nere*s*: t*u* q*uod* v*l*ni*s* fuit b*z* fid*e*: q*uod* b*uer*it p*is*le*s* disp*o*em:

s*ic* alio*x* bo*is* corpor*u*: ita q*uod* sup*po*sta ista disp*o*ne sup*naturaliter* indu*cta*: ita naturaliter et v*l*iformi*m* v*l*nie-

batur anima christi eius corpor*u* in eius c*o*ceptione: s*ic* in aliis hominibus: g*ra*a simili aia eius separata in morte re-

m*an*it corp*u* i*ll* disp*o*ne: q*uod* ad ea: q*uod* ad corp*u* p*tin*et:

s*ic* corpor*u* alio*x* bo*is* i*ll* morte mortuo*p*er* v*l*z*. Item

ut*li* de ista p*one*: q*uod* ponut p*les* fo*ras* in solo ho*ie*: ponunt

q*uod* ista for*u*: q*uod* e*st* educta de po*m* m*an*e est disp*o* ne*c*tit*as* re-

pectu*aie*. i*z* nulla for*u* n*at* p*otest* separ*at* man*ete* disp*o*ne: q*uod*

est ne*c*tit*as*, g*ra*a x*p* et sup*ta* t*u*ta ei*z* passione: cu*m* ma-

neret f*actum* eos for*u*: q*uod* erat disp*o*ne: q*uod* e*st* ne*c*tit*as*: aia x*p*

n*on* fuit n*at* separata in morte: nec p*ro* v*l*is m*ors* el*icitu* fuit n*at*

lis. i*z* d*icitur* q*uod* imo q*uod* alia disp*o*nes acc*essu*ales: q*uod* disp*o*ne-

b*at* ad v*l*tr*u*q*uod* fo*ras* q*uod* passion*u* illa erat corrupt*e*: et p*ro* v*l*ia

m*an*e erat ip*roportionata* v*l*tr*u*q*uod* for*u*. v*l* sep*atio* for*u*: s*ic* ne*c*tit*as* aie fuit n*at*. i*z* ret*et*atio alterius for*u* fuit miraculosa. i*z* h*oc* n*o*

v*l*z. p*ro* q*uod* illa for*u* e*st* educta p*ri*ncipali illa disp*o*ne ma-

n*ete* sep*atio* aie n*o* fuit ex toto n*at*. Secundo q*uod* cu*m* alia acc*essu*ales

no*n*o disp*o*neret: n*o* mediata*m* ista fo*ra*: q*uod* p*otest* ne*c*tit*as* ad

alii*s*: i*z* ei*z* ret*et*lio e*st* miraculosa: ipsa i*z* ret*et*lio con-

seg*it* e*st* p*pet*as sua n*at*li: q*uod* e*st* ret*in*ere aia*s* in m*an*: s*ic* si

po*m* v*l*isua sup*pn*al*it* sit i*ducta*: n*at*li t*u* ho*ie* videret p*er* e*st*: et

s*ic* m*ors* x*p* erit ita sup*pn*al*it*: et se*par*o*s* aie: s*ic* fui*set* se*par*o*s* n*at*la v*l*nerato*s* sc*ai* i*x**p*. Au*ct*ate h*oc* p*z*: q*uod* Dama*u*. 3. c. 27. Di*c*: q*uod* i*greco* passio significat f*ame* sit*iz*: et p*su* miles

passio*s*: significat e*st* morte*s*: q*uod* se*par*o*s* aia*s* a corpe*s*.

et v*l*ter*u*q*uod* plena*m* resolone*s* el*icitu*: et Di*c*: q*uod* p*ub*lic*o* subst*in*uit

f*ame* sit*iz*: et morte*s*: s*ic* alterius ho*ies*: i*z* n*o* subst*in*uerit pul-

verication*u*: et resolone*s* v*l*ter*u*ma*z*: q*uod* e*st* p*ur*refaction*u*.

et s*ic* v*l* p*er* corp*u* ei*z* fuerit v*l* v*l* corp*u* cu*m* corpe alterius

ho*ies*: s*ic* i*ll* morte*s* mortuum*s*: ex his p*z* de facili*m* ad z*et*. N*at* cu*m*

v*l*ia ne*c*cia ad salut*em* c*o*ll*ist* et circ*ar* rectitudine*s* cred*ed*ox*s*

et age*do**s*: et error*s* recessus*s* a via*s* recta*s*: declinatio*s*

a via*s* v*l*itatis*s*: i*z* aliis sc*ientia*is a theologia*s* simplex fals*is*

is*ta*: in theo*m* at*d* error*s*: et q*uod* altera dictio*s* ne*c*cio*s* e*st* fal-

sa*s*: cu*m* dicte opiones*s* sint circa ea*s*: que sunt fidei*s* altera*s*

q*uod* re*e* ee*st* error*s*: et error*s* ille*s* e*st* culpabil*s*: q*uod* sit maxie*s*

veritas*s* elucidata*s*: vel determinata*s* p*ec*clia*s*: illa t*u* p*o*;

que ponut v*l*iformit*at*e*s* in corpe xp*i* mortuo*s*: et corpore

alterius*s* ho*ies*: q*uod* i*ll* form*at*a*s* spec*ific*ia*s* s*unt* h*oc* sit*iz* p*er* i*tr*du-

ction*em* no*n*at*e* form*at*a*s* p*er* rem*an*ion*em* n*at*le alicui*s* fo*re*

n*at*li*s* v*l*uo*s* et mortuo*s* v*l* min*or* discou*nen*is*s* fidei*s*. et a*z*

v*l* mag*is* erronea*s*: errore*s* i*ll* rem*is*sibili*s*: q*uod* neutra*s* i*z* i*ur*di*cari* heretic*is*: quous*co*s*s* sit declarata*s* v*l*itas*s*. Us*i* nec v*l*itati*s* form*at*e*s* tene*o*: nec p*l*i*ca*te*s*: i*z* v*l*itati*s* ten*uer*is*s*: vi*z* q*o*dd*am*: q*uod* p*ba*bil*s* p*er* subst*in*er*s* cu*m* n*o* vide*o*: gn*ro*nes*s*: q*uod* indu*ci**s*

ad pb*ad* v*l*na*s* form*at*a*s* in aliis ab ho*ie*: et i*ll* p*eb*ent*s* de

ho*ie*. Et s*ten*er*e* p*l*i*ca*te*s* fo*re* i*ll* tener*e* illa*s*: q*uod* ponut p*les**s*: s*ic* q*uod* n*at*li*s* se*par*o*s* v*l*na*s* man*et* alla*s*: t*u* in x*p*: et

f*al*is*s*: q*uod* illa*s* q*uod* p*ot* ab*as* i*ob*<sup>z</sup> ali*s* o*x**p* s*ll* d*sin*ere e*et*: i*z* x*p* at*solo* alter*e* ret*in*eri*s*: alia*s* se*par*o*s* subst*in*edo*s* g*ra*v*is*

v*l*itati*s* fo*re* p*ot* d*ld* ad r*one* in c*o*trari*u*. q*uod* alig*d* p*ot* dici*s*

ass*um*pi*s* a x*p* d*mpl*. Uno m*o* g*le* i*z* directe v*l*iendo i*p*<sup>z</sup>

in suo esse i*post*atic*e*: et s*le* p*ub* de nou*o* nib*u* ass*um*ps*it*

## Quolibetti

nec sic assumptū depositum. Alio mō pōt assūmi large: t  
p accūs. s. ipsi per se assumpto yniri t sic nulla acciden-  
tia assūmptū t depositum. Et ideo dōm: q̄ illa noua  
forma: l̄z esset de nouo introducta: t assūmpta vntata: nō  
enī pp̄ie erat assūmpta: nec rōne ita introduce: vel retente  
forme potuit filius dei dici alterius spēi: q̄ p̄lūs: ita q̄  
nō fuerit tñ homo: sed alterius spēi in morte: l̄z cōpo<sup>m</sup>  
ex illa forma t materia est alterius spēi quā sit bō: q̄  
nō op̄z illā pp̄ie esse assūmptam. Questio. VI.



**B** secundū sic pcedit: t arguit:  
q̄ icōueniēs sit fm  
fidē ponere: q̄ corpus xp̄i non potuerit  
cōburi: q̄ icōueniēs est ponere: q̄ cor-  
pus xp̄i nō fuerit corpus mixtuꝝ ynifor-  
miter: sicut corpora alioꝝ hoīum: l̄z omne  
mixtuꝝ est nālītē cōbūstibile. ergo t̄c.

**Contra** icōueniēs v̄ ponere: q̄ noua forma po-  
tuit yniri de nouo supposito diuino. l̄z B  
seḡ: si ponat corpus xp̄i cōburi: q̄ for<sup>9</sup> ignis introduce-  
ret in māz corporis xp̄i: t p̄ p̄n vniuersit̄ supp<sup>10</sup> dino. ḡ t̄c.

**Respondeo** dōm: q̄ corp<sup>9</sup> xp̄i dupl̄t p̄t p̄side-  
rari. s. absolute t fm suā nāz. igit̄  
fm id: q̄ sibi nālītē p̄uenit derelictā. Alio mō p̄t p̄sidera-  
ri fm q̄ a deo erat p̄ordinatiū ad opus redemptiōis sic  
cōplēdiū: sicut factū est. Si p̄ mō cōsideret sic incon-  
ueniēs eēt ponere: q̄ non potuerit cōburi: q̄ ponere q̄  
corpus xp̄i nō fuerit passibile nālītē: sicut corpora alioꝝ ho-  
minum: t a cōsili agentē a quo erāt passibilia corpora  
alioꝝ hoīuz: t trāsmutabile ad foras: ad q̄s nālītē sūt trās-  
mutabilia corpora alioꝝ hoīuz ē icōueniēs t hereticum.  
Unī t fm btūz Aug. Si xp̄s nō fuissest a iudeis occisus:  
senio defecisset: t viterius fuissest incineratiū corpus ei<sup>9</sup>.  
si nō fuissest p̄seruatū miraculose. Sed ad hoc: q̄ est cor-  
pus xp̄i nō posse cōburi: sequit̄ ipm nō eē nālī passibilē:  
sicut corpora alioꝝ hoīuz: nec p̄ p̄n trāsmutabile t̄c. q̄  
supra posita sunt. ḡ t̄c. Si aut̄ p̄sideret z<sup>o</sup> mō: sic nō  
potuit cōburi: si ponit id qd̄ est p̄nūz a deo nō posse  
nō p̄uenire: l̄z cōsiderādo ipsuz fm nāz suā absolute pos-  
set nō p̄uenire: nec tñ v̄ ex p̄cedēti q̄one. p̄z: seḡ noua  
assūmptio vel ynfo ad diuinū suppositū: nīl̄ valde pac-  
cidēs: mō quo in dca. q. expo<sup>m</sup> est: ex dictis p̄z ad obta-



**Altea** querebantur duo pertinen-  
tia ad actus humanos: quo  
rū p̄mū erat: vtrū liceat carius vendere  
decimas: ppter dilationē solonis. C z<sup>m</sup>  
erat: vtrū vxoz possit facere elemosynā  
in iūito: vel contradicente marito.

Questio. VII.

**B** primū sic pcedit: t argr: q̄ non  
est licituꝝ vēderē decimas  
carius pp̄ dilationē solonis: q̄: q̄ nō ē licituꝝ  
in bonis t̄pālibus secularibus: min<sup>9</sup> v̄ licituꝝ<sup>10</sup>  
in bonis ecclīasticis. l̄z nō l̄z vēdere bona se-  
cularia cari<sup>9</sup> ppter dilationē solonis. ḡ nec bona ecclīa-  
stica: que sunt decime.

**Contra** magne p̄fōne: sicut sunt religiosi: t clerici  
hoc faciūt: sed tales hec nō sacerent nisi  
est licitum. ergo t̄c.

**Respondeo** ille qui vēdit aliqd: aut vēdit ali-  
qd habitū: t sic per vēditionē id  
transfert: q̄ nihil in eo retinet: sicut aliquis vendit bla-  
dū vel vinū collectū: aut vendit id: q̄ habiturus est: sic  
p̄z in locatione predioꝝ: t in summa decimaz t fructuꝝ.  
si p̄ mō: aut vendēs statim vēditurus est rem suaz: aut  
vō: si statim est ea vēditurus nō b̄z ea vēdere p̄ dilatio-

## Questio

ne solonis plusq̄ valebat tpe illo: quo tradit: t vendit  
Et hoc p̄z per illā decretalē ex de yluris. ybi dī. p̄suluit  
nos tua deuotio: an ille in iudicio aiarū debeat ylurari?  
iudicari: qui merces sua lōge maiori precio distrablit:  
si ad solonē faciendaꝝ plix tpis dilatio proroget: q̄ si  
p̄ciū incōtinēti p̄soluat. Et ifratlis iudicādus est ma-  
le agere: t ad ea que taliter sunt accepta restituturum  
in aiarū iudicio efficit iudicādus. Si aut̄ nō est sta-  
tim vēdsturus: sed in posterū: t tñ pp̄ter paupitatē olio  
rū tradit eis bladī vel yinū pro p̄cio: q̄ debeat valere  
certo termino: p̄ta in p̄n<sup>9</sup> Augu. tunc si dubium est: an  
debeat plus vel minus valere tpe: pro quo vendit: q̄  
tpe in quo tradunt: licet sic vendere. si aut̄ nō sit du-  
bū nō l̄z: t hoc v̄ dicere illa decreta. e. s. in ciuitate tua.  
vñ gnālī rē talē nō licet vēdere: plusq̄ valeat pro tēpo-  
re: quo vendit pro quacunq̄ dilatione solonis: licet pos-  
sit vendit plusq̄ valeat in tpe: quo vendit: t tradit: v̄  
in casu predicto. Si aut̄ loquamur de venditione: q̄  
q̄s habiturus erat: sicut vēdū ad tps decime t fruct<sup>9</sup>  
p̄dioꝝ: que nō cōsueverūt solui: nīl̄ de fructib<sup>9</sup> p̄ceptis:  
q̄ nō cōsueverūt solui tpe venditionis. Sciendū q̄  
regris eq̄ilitas iusticie: q̄ tñ ea vēdāt q̄tū valēt: q̄n̄ sūt  
actū: q̄ res nō tñ val; q̄n̄ est tñ in virtute: q̄q̄ n̄ est in  
actu: sed sufficit ad eq̄ilitatē iusticie: q̄ tñ ea emat illes  
qui emit quantū fm cōdem cursum cōsueverat vēdi: tya-  
lere: alioꝝ isti: quoꝝ cēnt talia: nō possent facere vtili-  
tate suā de talibus: sed q̄ emens vult statiz soluere repre-  
ciū: veudens etiā de facto nō p̄t plus vendere talia q̄  
valeant tpe vēditionis: quia emens eēt fatuus: si daret  
plus q̄q̄ valeat cū possit h̄re pro maiori. Si aut̄ vendēs  
vēlēt vēdere p̄ minori p̄cio: q̄ talia cōsueverūt valere tē-  
pore vēditionis pp̄ maiore dilatione solonis: q̄ cōiter  
cōsueverūt dari: tunc esset vēstra t illicitū: si aut̄ ecōuer-  
so emens statim paratus est soluere: t emit p̄ minori p̄-  
cio: q̄q̄ valeant talia cōiter tpe vēditionis: emens pec-  
cat: t tenet restituere: id q̄ res talis valeret v̄lra acce-  
ptū: sicut p̄z de locatiōe domoz. t etiā prediorū: t q̄tū  
ad hoc idem iudiciū est de decimis: t de alys: t sic patz  
ad questionem: t ad argumenta. Questio. VIII.



**B** secundū sic procedit: t ar-  
guīt: q̄ licet v̄xoz  
ri dare elemosynam sine consensu mas-  
triti: quia hoc cōmēdatur in bītā Lucia:  
que sine cōsensu sponsi sui faciebat ele-  
mosynas. ḡ t̄c.

**Contra**

mulier nō debet aliqd  
facere cōtra voluntatē illius: cui debet subesse: t a quo  
debet gubernari: sicut membrū a capite. Sed fm apo-  
stolū ad corin. xi. sic se babet mulier ad ylru: sicut mem-  
brum ad caput. ergo t̄c.

**Respondeo** dīcendū: q̄ licet qdām distinguat  
t dicant: q̄ mulier lucrativa p̄t  
facere elemosynam sine consensu viri: nō lucrativa aut̄  
non potest nisi babeat bona parafrēnalia: tamē tenen-  
dum ylde simpliciter: q̄ mulier nec de vōte: nec de bo-  
nis: que in mītēmonio lucrē: nec de bonis: q̄ an mītēmo-  
niū bēbat: loquēdo i illis locis: in quibus qcqd̄ b̄z mulier  
cōsuevit vir pro dote b̄re: potest facere elyna sine yl-  
su viri: nīl̄ probabiliter presumpto: vel verbo expressa.  
Et hoc patet tali rōne: q̄d qd̄ est de dīo t v̄te alī-  
ciūs: sicut quantum ad proprietatē substātie rei: sicut quā-  
tum ad dispensationē: t administrationē: non potest  
aliquis allius alienare vel distrabere: nīl̄ de licentia il-  
liūs: cuīus viri t dominio subest res illa. l̄z mulier quā-  
rum ad ea que pertinent ad abstinentiam: t omnia bo-

na ipsius mulieris p̄bibita ante matrimonium vel post exceptis parafrenalib⁹ in locis: in ḡb⁹ s̄uerunt talia esse: vel subsunt dñio viri: q̄tū ad ministratioñ durante m̄rimonio. ergo mulier: nec votū abstinentie: nec elemosynā: de dictis bonis p̄t facere sine l̄cetia viri. mapat. m̄snoꝝ. p̄baꝝ primo aucte canonis: dicis. n. 33. q. 5. manifestū est: ꝑ mulier nō p̄t vocare nisi sit actoꝝ p̄mittēdo: et ibidē dī. ꝑ vir est caput mulieris: et ꝑ mulier est sub potestate viri: ita ꝑ pene famula dī dīcl. ¶ Itē tādē. q. s. ꝑ dīpari 2̄senlū dī nihil de tua vestē: vel auro: vel argento: vel de pecunia facere debuisti: ybi dicit glo. ꝑ duplice seruitiā h̄z vir in vxorē. Unaꝝ ad debitu ollā ad ministeriū. ¶ Eadē etiā m̄s. p̄z rōne: q̄ in oī cōitac opz eē vnu caput: ad qđ pertineat disp̄sare bona cōitatis: ad h̄z: ꝑ cōitas sit b̄i ordinata: et sic dī pone re ad solū p̄es familias p̄tinere dispensationē bonop̄: Sic igīs mulier nō p̄t extra voluntatem viri facere elemosynā extra casuꝝ extreme necessitatis nisi babucrit bona parafrenalia: de qđ p̄t facere: ꝑ vult. In h̄z t̄ p̄pabilis supponere voluntatē mariti esse taleꝝ: ꝑ fm facultatē quātitatū suaz: et necessitatē patperū: et maiore cōicationē coꝝ per cognitionem: vel alias possit facere elemosynas mediocres: q̄ in talib⁹ cōiter 2̄sueuit omitti vxorib⁹ a maritis talis disp̄satio dom⁹: sed si exp̄sse p̄biberet eā marit⁹ dare elemosynā: pos h̄z h̄ facere nisi in casu necessitatis extreme: in qua oīa sunt cōia: h̄z maritus male faceret p̄bibeꝝ: sicut etiā cōtra p̄bibilōes mariti nō p̄t vocare: nec votū teneret: h̄z p̄bibeꝝ marle faceret maritus. ¶ Ad rōneꝝ in oppoꝝ dōm: ꝑ valerianus adhuc nō erat maritus cecilic: qn̄ ipsa faciebat elemosynā: h̄z sp̄sus solus. Et ideo de 2̄sensu mariti cuius erāt bona poterat facere elynaz. Qd. IX.



**Q**uesta querebat vnum circa deū. Utz. si deo sit ppzia ydea et distincta re singularis. Et arḡ ꝑ sic. q̄ cū ydee s̄int rōnes cognoscēdi dineroꝝ cognoscibilium sunt in deo diuersoꝝ ydee: sed diuersa indiuidua sunt diuersa cognoscibilia. ergo r̄c.

**Contra** quecūq̄ imitanꝝ eēntiaꝝ diuinā f̄z vnu gradū imitabilitatis h̄st vnu ydeam in deo: cū ydee nō s̄int nisi qđā imitabilitas diuine eēntie: a creaturis: sed indiuidua eiusdē sp̄ei nō se inuicē excedat h̄z diuersos gradus. ergo r̄c.

**Respondeo** dōm simplr: ꝑ h̄z ydee sint diuise sint rōnes cognoscēdi tam sp̄es q̄ idividua eiusdē sp̄ei: tñ ydea p̄mo et per se resp̄det sp̄eb⁹. Et ex h̄z idividua: nec plurificant̄ ydee: nisi f̄z plura, litatē sp̄ez. ¶ Et h̄z p̄z sex rōnib⁹. p̄t talis ē: solū illis respondēt diuersoꝝ ydee: que nata sunt imitari essentialia diuinā: nata fm diuersas formas h̄stes diuersas per se rōnes formales. Et h̄z p̄z cū ydea sit qđā imitabilitas fm rōne forme exēplaris: sed idividua eiusdē sp̄ei nō h̄st per se diuersas formas: nec diuersas rōnes formales: h̄z forma plurificeſ in eis per accidēs. ꝑ r̄c. ¶ Secda talis est: sicut vnlitas que est mēsura oīuz nūeroꝝ: ita eēntia diuina fm diuersas ydeas: sicut f̄z imitabilitates est mēsura oīuz creaturarū. Sed vnlitas eodē mō et per vnaꝝ rōne est mēsura oīuz nūeroꝝ: eiusdē sp̄ei: q̄ vnlitas per eādē rōne mēsurat oīes q̄ternarios: nō tñ per vnaꝝ rōne mēsurat quaternariū: et ternariū. ꝑ a simili essentialia diuina est mēsura: et rō cognoscēdi re oīuz idividuoꝝ eiusdē sp̄ei: per vnaꝝ ydea. ¶ Tertia talis est: iter ydeas nō est ordo f̄z p̄mū saltē: et nō cōfusioꝝ: ita ꝑ eēntia diuina

fm nobilioꝝ imitabilitate resp̄det pri⁹ vnu ydeato: ꝑ alij: loquēdo fm rōne itēligēdi: sed in idividua eiusdē sp̄ei nō est ordo per se loquēdo: nec p̄fecr⁹: nec inin⁹ p̄fecr⁹. ꝑ eis nō resp̄det diuersoꝝ ydee. ¶ Quarta talis est: generi et dīfie nō resp̄dent diuersoꝝ ydee: h̄z hēant diuersas rōes. Et h̄z lō est: q̄ nō h̄st per se diuersitate formale: sed per accidēs dīnt: ꝑ p̄siderationē stellius apprebedētis vnu vt incōpletū: et aliud vt p̄pletū formale. ꝑ a simili cū idividua nō habeat per se diuersitatē formale: nec aliqd formale addit idividuum supra sp̄em diuersis idividua nō poterūt resp̄dere diuersoꝝ ydee multo min⁹ et ꝑ dīfie. ¶ Quinta talis est: sp̄es in mēte ange li deriuant̄ ab ydeis diuinis: sed sp̄es in mēte angeli nō plurificant̄ fm plurilitatē idividuoꝝ: sed triū f̄z plura, litatē sp̄ez. ergo a sili: nec ydee. ¶ Sexta talis est: sicut rō intelligēdi se h̄z ad plurificationē realē in creaturis: ita se h̄z ad plurificationē rōnis in deo: sed in creaturis intellectualib⁹ nō plurificant̄ realē rō intelligēdi fm plurilitatē idividuoꝝ: ꝑ nec in deo: id ꝑ ponit rō intelligēdi plurificationē fm rōne re plurū idividuoꝝ eiusdē sp̄ei: sed ydea ponit rō intelligēdi creaturas aliquo mō. ꝑ r̄c. Hec ēt v̄esse intēcio Aug in ep̄la ad nebridiū. ybi vult ꝑ boīs tñ estib⁹ rō nō h̄st: vel illius: et ꝑ diuersoꝝ rōes reales diuersoꝝ boīs diuersis tēpōis factoz habēt in mēte diuina rōne vnaꝝ sp̄ei: declarās per sile h̄z: q̄ per oēz rōne q̄dratū facim⁹: vel demōstrām⁹ oēm q̄dratuz: nō paliā et alia rōne. ¶ Ad rōne in p̄riū p̄z: q̄ nō q̄ru, cūq̄ cognitoꝝ est p̄t per se ydea: h̄z formalū obtoꝝ f̄z vnaꝝ formalē rōne: et fm talia cognoscibila plura sūt diuersoꝝ ydee: nō autez fm diuersa cognoscibila ex conse, quenti: et materialē differentia.



**Q**esta q̄rebātur duo in gnāli de creature q̄tū ad eē eēn⁹. ¶ Prīmū erat ytz p̄dere eā ab eterno eē q̄tū ad eē q̄ditatiū: f̄z ꝑ est in predicamento sit ponere mūdum fuisse ab eterno. ¶ Z⁹ est: ytruz in gradib⁹ essem tialib⁹ creaturoꝝ habētib⁹ essentialē ordinē sit possibili p̄cessus in infinitū. Qd. XI.

**A** B p̄mū sic p̄cedit. Et arguit̄: ꝑ p̄dere creaturas ab eterno quātum ad esse: ꝑ h̄st in genere: est ponere mūdū ab eterno: q̄ ponere res fm eē: ꝑ h̄st in seip̄s eē ab eterno: est ponere mūdū ab eterno: h̄z eē: ꝑ res h̄st in genere est eē: ꝑ h̄st in seip̄s. ergo r̄c. ma. supponit̄. mī. p̄baꝝ. q̄ res nō h̄z eē in genere f̄z ꝑ est in mēte diuina: q̄ sic est illuminata et extra gen⁹: nec f̄z ꝑ h̄z eē in intellectu creato: q̄ h̄z ē diminutū: nec est in generem nec f̄z eē: ꝑ h̄st in suis p̄nci p̄y: q̄ h̄z est eē in po⁹: et f̄z gd. Relingk ꝑ: ꝑ sunt in gne fm eē: ꝑ h̄st in seip̄s. et sic p̄z. mī.

**Contra** mūdū fuisse ab eterno ē adēnatū: et nō ē ꝑ h̄st in genere. Cū aliq̄ carbolici teneat h̄z. ergo vnum istoruꝝ nō est idez ꝑ aliud.

**Respondeo** ad euidentiā dulcis q̄onis sciēduꝝ: ꝑ h̄z eē p̄pletū dictū: ꝑ dicit vita, p̄ponū sit p̄dicatū de accidēte: nec sit in pdicamento: tñ eē: ꝑ dicit actū eēndi rez: et dī incōplexo: sicut est actū exāndi sube: vel q̄titatis: et sic de alijs: et idē re cū essentia: sicut alias dictū est. Et tñ est res in pdicamento ꝑ ad vnu: sicut q̄tū ad alteꝝ. Et lō tñ est res in pdicamento: ꝑ tñ ad eē exētū: sic est q̄tū ad eē eēntie. ¶ Z⁹ sciēduꝝ: ꝑ res h̄z z⁹ eē. ¶ Uno mō in sola po⁹ dei creatoris: sicut erāt res creabileꝝ anq̄ crearētur. ¶ Altera mode,

## Quolibetti

est potestia propria tamen p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> intrinsecorum: q<sup>o</sup> est p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> ex parte creatorum; sicut rosa a n<sup>o</sup>q<sup>o</sup> sit in actu est in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>; et i<sup>o</sup> p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> agentis, p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> creati. C<sup>o</sup> m<sup>o</sup> sunt res in seipso in actu: sicut quando rosa: vel aliqd est i<sup>o</sup> in actu in re p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> si, ut in propria natura. S<sup>o</sup> h<sup>o</sup> g<sup>o</sup> sicut res h<sup>o</sup> e<sup>o</sup> diversimode: ita diversimode est in genere. accipiendo gen<sup>m</sup> o<sup>o</sup> p<sup>o</sup> in etiōe sed: sed p<sup>o</sup> re substrata intentione: e<sup>o</sup> eni<sup>m</sup> sic i<sup>o</sup> genere subenib<sup>m</sup> aliud est q<sup>o</sup> e<sup>o</sup> subaz. Ulterius sciendum: q<sup>o</sup> vnuq<sup>o</sup>: q<sup>o</sup> gen<sup>m</sup> dividit in actu: et p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: q<sup>o</sup> qdē diuisio nō ē in māz et formā diuisio: s<sup>o</sup> dicit diuersus modū eēndi eiusdem rei sicut dicim<sup>m</sup> boiez in actu et boiez in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: albu<sup>m</sup> et nō albu<sup>m</sup> in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: ita q<sup>o</sup> quodl<sup>m</sup> eo<sup>m</sup> dicit rotū cōpositū: sed ratione māe de eē bō in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: vel albu<sup>m</sup>: rōne aut for<sup>m</sup> de bō: v<sup>o</sup> albu<sup>m</sup> in actu: et q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> p<sup>o</sup>cipie passiva h<sup>o</sup> dīminutā entitatē iō res put est in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> dī bē esse h<sup>o</sup> qd<sup>m</sup>: fm aut q<sup>o</sup> sunt in actu dīr eē simpli<sup>m</sup>. Lū g<sup>o</sup> vt p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> est: sit triplex esse rei: vel magis p<sup>o</sup>prie res h<sup>o</sup> et triplex eē. Uno mō i<sup>o</sup> p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> in actu: sicut q<sup>o</sup> rosa est in actu. Alio mō in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> actiua: et passiva creature: ita q<sup>o</sup> iaz est in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> fm aliqd p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> ex p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> in re p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: natū iterare eēntiā suā: q<sup>o</sup> qdē p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> ē mā: et fm p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: actiuū creatū: et p<sup>o</sup>priu<sup>m</sup>. Tertio mō put sunt v<sup>o</sup>tuall tñ in pagete put erat res a n<sup>o</sup>q<sup>o</sup> crearent: s<sup>o</sup> p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> modū eēndi p<sup>o</sup>prie et simpli<sup>m</sup> h<sup>o</sup> res esse eēntiē: et eē in generē: q<sup>o</sup> bō in actu est simpli<sup>m</sup> bō: et simpli<sup>m</sup> suba: fm aut fm modū h<sup>o</sup> ēē in generē: sed nō simpli<sup>m</sup>: sicut in p<sup>o</sup>: s<sup>o</sup> d<sup>m</sup> dici q<sup>o</sup> h<sup>o</sup> ēē in generē in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: q<sup>o</sup> bō in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: nec debz dici bō in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> simpli<sup>m</sup>: s<sup>o</sup> cu<sup>m</sup> determinatiōe: q<sup>o</sup> d<sup>m</sup> dici in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: et suba in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: et sic est in generē in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: in quātū ei<sup>m</sup> p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: ex mā: et for<sup>m</sup> in re p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> sunt determinata ad genus sube: mō quo p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> rei bñt eē: s<sup>o</sup> reductionē in eodē generē cu<sup>m</sup> re: cu<sup>m</sup> sunt p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>. Et forte itēdū h<sup>o</sup> illi g<sup>o</sup> ponūt: q<sup>o</sup> res q<sup>o</sup> nō sunt in actuali existēta: sunt tñ quantū ad eē g<sup>o</sup>ditū: uū: et p<sup>o</sup>mordiale: qui sunt: s<sup>o</sup> nō simpli<sup>m</sup>: sed in p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> in suis p<sup>o</sup>ncipys p<sup>o</sup>ximis: et sic est de eis scia vera: q<sup>o</sup> sicut q<sup>o</sup>q<sup>o</sup> sunt in actu: p<sup>o</sup>prie nāe: q<sup>o</sup>q<sup>o</sup> in suis p<sup>o</sup>ncipys nō sic bēri posse scia de chimera: vel yrcoceruo: q<sup>o</sup> nullaz realitatē bñt actu: vel p<sup>o</sup>n<sup>m</sup>: sed solū sunt figurēta bñtia tñ esse: fm p<sup>o</sup>ceptū intellē singētis ea. Scd<sup>m</sup> aut 3<sup>m</sup> modū eēndi: put res sunt v<sup>o</sup>tuall iu sola v<sup>o</sup>ture diuina: sicut adhuc misnus p<sup>o</sup>prie sunt in generē: q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> p<sup>o</sup>m: in cui<sup>m</sup> sola v<sup>o</sup>ture sic bñt res esse: nō est in generē aliquo: sed est ex oē genus: eni<sup>m</sup> h<sup>o</sup> tale esse bñt eē aliquo mō in generē: s<sup>o</sup> h<sup>o</sup> quādam aptitudinē: quātū: s<sup>o</sup> nō bñt repugnatiā ad entitatē generis: s<sup>o</sup> sunt nata volūtate diuina p<sup>o</sup>icipare nāz alicui<sup>m</sup> generis: p<sup>o</sup>utia sube p<sup>o</sup>tūtatis: et sic de aliis generib<sup>m</sup>: nūq<sup>o</sup> sunt ab eterno cbimera: vel yrcocerius: q<sup>o</sup> yrcocerū nō habuit nec bñt potuit aliquā v<sup>o</sup>ture p<sup>o</sup>cipiādi q<sup>o</sup>q<sup>o</sup> v<sup>o</sup>ture nāz alicui<sup>m</sup> generis: sicut cernus babuit: cu<sup>m</sup> talis p<sup>o</sup>icipatio repugnat yrcocerio. Nec est h<sup>o</sup> p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> illō: q<sup>o</sup> simplici<sup>m</sup> dicit sup<sup>m</sup> pdicamēta: vbi dicit: q<sup>o</sup> q<sup>o</sup> ad genūs sube p<sup>o</sup>inet nō refert v<sup>o</sup>tu sit in reb<sup>m</sup> an in cōceptu: q<sup>o</sup> ibi logiūt nō de re substrata intentione generis: sed de ipsa intentione: que p<sup>o</sup>uenit reb<sup>m</sup> nō in suo eē reali: sed h<sup>o</sup> esse: q<sup>o</sup> bñt in intentione: fm q<sup>o</sup> eē gen<sup>m</sup> gnālisūnū est eē mai<sup>m</sup>ie abstracti: eē nū gen<sup>m</sup> subalternū est eē min<sup>m</sup>abstracti. Nos aut nō h<sup>o</sup> loquimur de intentione fm esse: vel nō esse abstractas: sed de re substrata intentione: fm q<sup>o</sup> esse in generē substrati: vel nō esse dicimus esse substratiū: vel nō substractas. Ex his patet ad questiones et ad argūmenta. Nam ponere res esse in predicatione ab eterno: primo modo: immo esset ponere mundum eternū: sed ponere eas h<sup>o</sup> esse pdicamētale: secundo modo acceptuz esse ab eterno: non est ponere mundū sim<sup>m</sup>pli<sup>m</sup> ab eterno. Et per hoc etiam patet ad rationes factas.

Quellio. XI.

## Questio

B secundum sic p<sup>o</sup>cedit: Et arguitur p<sup>o</sup> in p<sup>o</sup>fectionib<sup>m</sup> eēntialib<sup>m</sup>: et specificis creatura<sup>m</sup>: sicut p<sup>o</sup>cessus in infinitū: q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>cessus in gradib<sup>m</sup> (specificis creaturarū est h<sup>o</sup> imitationē diuinā: led de<sup>m</sup> ita non p<sup>o</sup>t imitari: et h<sup>o</sup> in infinitū: g<sup>o</sup> tē).

Contra ubi est ordo p<sup>o</sup>le re eēntialis ibi op<sup>m</sup> dare p<sup>o</sup>m ē et ultimu<sup>m</sup> g<sup>o</sup> i<sup>o</sup>eēntialr ordinatis nō ē p<sup>o</sup>cessus in infini<sup>m</sup>: s<sup>o</sup> gradus specifici<sup>m</sup> creatura<sup>m</sup> sunt eēntialiter ordinatis: cu<sup>m</sup> p<sup>o</sup>le yn<sup>m</sup> sit p<sup>o</sup>fectio<sup>m</sup> alio.

Respondeo ad l<sup>o</sup> q<sup>o</sup>nē. Primo est sciēdū: q<sup>o</sup>lia per se: et h<sup>o</sup> eēntialia spē: siue p<sup>o</sup>cedat in eis in infi<sup>m</sup>: siue nō: sicut appet manifeste in numeris: q<sup>o</sup> oēs binary sunt egles. in eis at q<sup>o</sup> dīr nō est uno eq<sup>o</sup>lia dare: q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>le bñt diuersitatē formalē: sicut in numeris p<sup>o</sup>s: in q<sup>o</sup>b<sup>m</sup> duo numeri specificē differētes nō p<sup>o</sup>nt eē eq<sup>o</sup>les. Ponit g<sup>o</sup> qdā: q<sup>o</sup> nō solū in idividuis: s<sup>o</sup> et in spēb<sup>m</sup> creatura<sup>m</sup> sit p<sup>o</sup>cessus in infi<sup>m</sup>: et q<sup>o</sup> l<sup>o</sup> p<sup>o</sup>cessus p<sup>o</sup>nt p<sup>o</sup>rtēdere in infi<sup>m</sup> nec poterit p<sup>o</sup>cessus tñi tēdere: et i<sup>o</sup> me<sup>m</sup> ptingat ad ip<sup>m</sup>: q<sup>o</sup> adhuc sunt infiniti gradus medy poles. L<sup>o</sup> aut h<sup>o</sup> ista pōnez nō idēdū aligd determinādo dicere: tñ p<sup>o</sup>babil<sup>m</sup> plectu rādo poss<sup>m</sup> ei<sup>m</sup> h<sup>o</sup> ponē. Et h<sup>o</sup> p<sup>o</sup>s ex q<sup>o</sup>tuor. Primo ex nāli re p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> appetitu. Unū aī sic id in p<sup>o</sup> tēdit nālis appetitū re p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> siue vniuersitōz ponere: q<sup>o</sup> appetitū nālis nō est frustra: et appetitū nālis tēdit ad pfectissimū q<sup>o</sup> ad actu. g<sup>o</sup> nō p<sup>o</sup>nt dari infi<sup>m</sup> in entib<sup>m</sup>: in infi<sup>m</sup> aut p<sup>o</sup>nt dari. s<sup>o</sup> mā que est pura po<sup>m</sup>. g<sup>o</sup> tē. Irē nā nō ichoat p<sup>o</sup>cessus in infi<sup>m</sup>: s<sup>o</sup> stat q<sup>o</sup> ichoat p<sup>o</sup>cessus q<sup>o</sup> tēdit in infi<sup>m</sup> ad pfectio<sup>m</sup>. g<sup>o</sup> talis p<sup>o</sup>cessus nō p<sup>o</sup>nt ire in infi<sup>m</sup>. Hoc ēt pfirmat p<sup>o</sup> h<sup>o</sup> g<sup>o</sup> vult: q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>cessus in augmētu: q<sup>o</sup> vadit ad formā et ad actu non vadit in infi<sup>m</sup>: et p<sup>o</sup>cessus in divisionē: q<sup>o</sup> vadit ad po<sup>m</sup> siue ad actu p<sup>o</sup>mīxtū po<sup>m</sup> in infi<sup>m</sup> vadit. Augu. dicit in p<sup>o</sup> de va religiōe: q<sup>o</sup> de vniuersitatē re p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> ichoat: et adiūstrat siue p<sup>o</sup>scit: sed id in quo est polis p<sup>o</sup>cessus in infi<sup>m</sup> nūq<sup>o</sup> p<sup>o</sup>scit. g<sup>o</sup> tē. Z<sup>o</sup> idē p<sup>o</sup>s: q<sup>o</sup> limitatio<sup>m</sup> creature: q<sup>o</sup> limitatio<sup>m</sup> creature regrit vniuersitatē creatura<sup>m</sup>: nō solū ex nūtēs et polez claudi: sub determinatis generib<sup>m</sup>: s<sup>o</sup> i<sup>o</sup> eis: q<sup>o</sup> sic claudunt nō sunt poles infiniti gradus. g<sup>o</sup> tē. p<sup>o</sup>batio ma. q<sup>o</sup> Aug<sup>m</sup> dicit. q<sup>o</sup> s<sup>o</sup> p<sup>o</sup> Hēsi. ad l<sup>o</sup>raz. z<sup>o</sup>. c. q<sup>o</sup> h<sup>o</sup> gnā: q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> addid noua cu<sup>m</sup> nulla faceret: q<sup>o</sup> tūc nō facit: mani<sup>m</sup> est. Nō aut gen<sup>m</sup> institutre rōne credi nō p<sup>o</sup>nt: et h<sup>o</sup> eum nō p<sup>o</sup>nt eē plā gnā creature<sup>m</sup>: q<sup>o</sup> sint mi. pba<sup>m</sup>. q<sup>o</sup> nullū gen<sup>m</sup> claudit infinita v<sup>o</sup>ture: q<sup>o</sup> h<sup>o</sup> est soli<sup>m</sup> dei: q<sup>o</sup> est ex oē genūs: s<sup>o</sup> qd<sup>m</sup> genus v<sup>o</sup>ture claudit dīgōs suas. g<sup>o</sup> nullū gnā sunt infinite dīgō: nec p<sup>o</sup> mīs infinite spēs existēs: v<sup>o</sup> poles. Et sic p<sup>o</sup>s q<sup>o</sup> nō p<sup>o</sup>nt eē infinitas in illis: q<sup>o</sup> stinēt sub dīter mistis generib<sup>m</sup>: itēz analogia re p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> regrit: q<sup>o</sup> oīa gnā enītū bēant attributio<sup>m</sup> et ad aliquid p<sup>o</sup>mīlī generis: q<sup>o</sup> sit mēsura illī generis: nō solū sicut mēsura extra gen<sup>m</sup>: sed sic mēsura i<sup>o</sup> generis: s<sup>o</sup> in infinitis nō ē dare p<sup>o</sup>m. g<sup>o</sup> in reb<sup>m</sup> crea<sup>m</sup> tis. v<sup>o</sup> l<sup>o</sup> creabilib<sup>m</sup>: q<sup>o</sup> bñt ēē in g<sup>o</sup>ne: nō est p<sup>o</sup>cessus in infi<sup>m</sup>. C<sup>o</sup> idē p<sup>o</sup>s ex ordine re p<sup>o</sup>n<sup>m</sup> adiūcē sic: q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>cessus rerū nō d<sup>m</sup> accipi p<sup>o</sup>cedēdo ab infimo ad supēmu<sup>m</sup>: q<sup>o</sup> est de<sup>m</sup>: s<sup>o</sup> p<sup>o</sup>cedēdo a p<sup>o</sup>ente: q<sup>o</sup> est de<sup>m</sup> ad infimum. Et h<sup>o</sup> p<sup>o</sup>s p<sup>o</sup>rōne: q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>cessus d<sup>m</sup> icige in vno simplicissimo: nō autē in eo q<sup>o</sup> h<sup>o</sup> multitūdine et potētialitatē. Et p<sup>o</sup> silez: q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>cessus numeroz nō icipit in multitūdine maxia: tendēdo postea ad vnitatē: s<sup>o</sup> icipit ab vnitatē: et p<sup>o</sup> multis auētis p<sup>o</sup>clī. q<sup>o</sup> vult in plib<sup>m</sup> p<sup>o</sup>onib<sup>m</sup>: q<sup>o</sup> oīs multitudi: et ab vno p<sup>o</sup>cedēt: et ad vnitatē reducēt: s<sup>o</sup> talis p<sup>o</sup>cessus nō pos<sup>m</sup> icipe

3<sup>m</sup> p<sup>o</sup>phys.  
L<sup>o</sup> ex. c. 59.

In pmo: q est de: nisi esset pole dare aliquā creaturā se hñtē imē ad deū iter qz et deum nō poss̄ dari mediū: sicut nūri nō īc̄ip̄t ab vnitate nisi eēt alijs nūrius: ita imē se hñs ad vnitatem q nō posset dari mediū alij. q ipole est dare creaturā imē se hñtē ad deū in nobilitate: q nō possit dare alia nobiliore: et immediati se hñtē ita qz ordo accip̄at nō fz pdici in actu: qz de pōt p̄ducere talē p̄t p̄ nobilitate: sed fm gradū nobilitatis: fm quē nō pōt qz vñtate fieri: qz due sp̄s sint eq̄lis nobilitatis. [4] Idē p̄z sic ex distāta infinita dei: et creature: qz si talis pcessus in ifi est polis: seḡ qz tota vñversitas creature icludat infinitatē pfectionū reali disti- cta: sicut eōrlo de: icludit pfectioes infinitas vñtiss. Et de b̄ pōt formari talis nra: s̄ si talis pcessus in ifi ē polis vñversitas creature polis exis in mēte dinia: ve itellecta iportat infinitatē pfectionū: sed id q est tale vñ aliq̄ mō acq̄ri nec distare a deo in ifi: q est icōueniēs. ergo r̄. Nec tñ ex his seḡ potētiāz dei ē finitā vñ ex- hausta q suos effecti: qz nūq̄ effecti adequat cāe i ageti bus equocis: sicut p̄z: q calor ignis dator: q nō possit ē maior calor eo: nō tñ pōtade q̄rī vñtū calefactiue solis. Nō ēt est itelligēdū infinitos: vel diuersos gradus ēē in deo: fz rez: vel fz rōnē sūptā ex pte dei: itmo vnaq̄eq̄ creature imitat rotā essentia dei: et diuerse creature imi- tan ē eādē diuersimode fz rē: fm qz diuersimode crea- ture fz diuersos gradus reales magis ac magi recedunt per opōne et potētiātē a simplicitate diuina. Et ex b̄ d̄surgit distinctio fz rōnē in deo itellecta in habitudine ad diuersas creature. Nō oꝝ q̄ ponere in deo infinitos gradus pfectioes mō quo ymaginat̄ ponētes: pcessum creaturez in ifi: sed sufficit ponere in deo vñ pfectio- nem infinitā et simplicissimā a finitis creaturis imita- bilem.

Qō. XII.

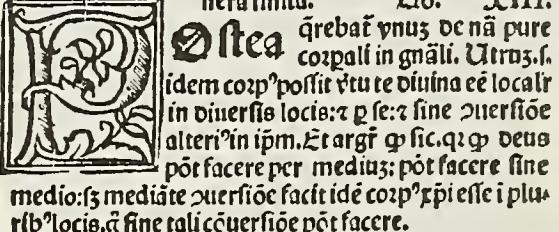


**Ostea** q̄rebat vñu circa nāz an- gelicā. Utq̄ si de p̄ poss̄ fa- cere āgelū pfectiore qz dato in infinitū oporteret quēlē eoz p̄tinere ad aliquā ierarchiā nūc exst̄. Et arḡ q̄ nō: qz in illo: q̄ certis limitibz claudit nō pōt esse pcessus in ifi: sed qz ierarchia certis limitibz clau- dit. q̄ si polis eēt pcessus in ifi in angelis nō p̄st oēs angeli fieri poles p̄tinere ad aliquā ierarchiā.

**Contra** si esset polis pcessus in ifi in vñvētibus mālibz: oporteret tñ oia vñvētia polia fie- ri p̄tinere ad aliquē trī modo p̄ vñtū cōiuz. s̄ ad vegeta- tiū vel sensitivū: vel fm locū motiū: q̄a sili pcedēdo pcessus in ifi in angelis poles fieri p̄t p̄tinere ad ali- quā ierarchiam: nūc exst̄.

**Respondeo** dōm: q̄ pcessus in ifi in āgelis pōt intelligi z. Uno mō q̄tū ad gratuita. Et si poneret sic pcessus in ifi in angelis ad buc maneret iſra ordīnē et ierarchiā nūc exst̄: sicut p̄z de hoibz: qui q̄tū ad gratuita assūmunt ad eq̄litatē angeloz cōiūscūq̄ ierarchie: vel ordīnis: et tñ manebut iſra sp̄s humana. Alio mō pōt itelligi pcessus in ifi in āgelis. s̄ q̄tū ad nālia: et cū tali pcessu in ifi ipole est stare: q̄ oēs angelis poles fieri pertinet ad ierarchi- es et ordīnes nūc exst̄: itmo nec iōseq̄ pcessus in or- dīnibz: et ierarchys in ifi siue ponat quoscūq̄ duos an- gelos nō solū differre sp̄s sed et gñs p̄p̄t siue nō: qz cū ordo oīum entiū: vt supra dictū est: regrat supremū et infi: multo plus vñ ordīno angeloz exigit: q̄ in illo or- dīne sit ita dare iſmū citra que nō possit dari angelus p̄tinere ad illū ordīnē nī. def sic supremū vñtū que nō p̄tinere ad illū ordīnē nī enī def sic supremū vñtū

mūz nō erit ordo cōntialis: sed in iſinitis nō est dare su- premū et iſimū. q̄ ipole est iſinitos āgeloſ poles fieri p̄tinere ad ordīnes finitos: qz ordīnes finiti cuz qz ba- beat supremū et iſimū tñ iſinitos gradus. Et per p̄n̄s ipole est eos p̄tinere ad finitas ierarchias: qz sic ipole est tñ ierarchie vñtū ordīne iſinitas sp̄s: ita ipole est vñ ierarchiā tñ ierarchie iſinitos gradus: vel ordīnes: sed ordīnes ierarchie nūc exst̄ sunt finite. q̄ r̄. Ad rōnē dōm: q̄ ipole est oia vñvētia polia fieri reduci ad istos tres modos generales: de qb̄dōm ē: vel ad quos- cūq̄ modos finitos vñvēdi. Si ponat pcessus in vñvē- tibz in ifi. Unī ponere pcessuz polenī in ifi in vñvētibz et ponere oia vñvētia polia reduci ad dictos tres modos vel ad quoscūq̄ alios modos finitos ē iplicare ḥdictoria: vñ l̄z ponere simplē pcessuz i inifī i vñvētibz nō sit bñ iſtligiblētē absolute ponere talē pcessuz in infi: nō ita evidēter iplicat ḥdictoria sic ponere cū talī pces- su reductionē oiuž poliuž ad modos finitos: siue ad ge- nera finita. Qō. XIII.



**Ostea** q̄rebat vñu dc nā pure corpali in gnāli. Utq̄z. idem corp̄ possit vñtū diuina ēē locali in diuersis locis: et p̄ se: et sine cōuersiōe alteri in ipm. Et arḡ q̄ sic. qz q̄ deus pōt facere per mediuž: pōt facere sine medio: s̄z mediate cōuersiōe facit idē corp̄ xp̄i ēē i pluribz locis. q̄ fine talī cōuersiōe pōt facere.

**Contra** q̄ est alicubi locali: et circūscriptiue ē ita b̄ ponere ipm ēē illū: qz q̄ est b̄ ita q̄ nō alibi: est ita b̄: q̄ cū b̄ este x̄ locū illū. S̄z b̄ iplicat ḥdictoria. q̄ r̄.

**Respondeo** dōm: q̄ aligd z̄ pōt ēē in loco. vno mō p̄ se sine b̄: sicut distinctiue tā- tū pp limitationē nāe: sicut i in creaturis sp̄ualibz: siue b̄ sit s̄l diffinitiue: et circūscriptiue sicut corpora. Allo modo ponit aligd ēē in loco aliquo nō p̄ se: s̄z p̄ altitud: q̄ habz habitudinē: sicut angelus ponit p̄ opōne ēē in loco: in quo est ei opōne: siue in quo est illud: circa q̄ opa: et cor- pus xp̄iponit ēē in altari sacrāl p̄ dimēsiōes panis cō- uerst in ipz. Lz q̄ isto scđo mō. s̄. q̄ altud possit aligd esse s̄l in pluribz locis saltez vñtū diuina. primo tu mō nūlla vñtū pōt fieri vel esse: q̄ idē corp̄ xp̄i dimēsiōes pa- prias sit circūscriptiue i pluribz locis: qz iplicat ḥdictoria. Et b̄ p̄ triplici rōne. Prima est tacta in opponēdo q̄ ēē circūscriptiue alicubi ē claudi illo loco: ita q̄ nihil ei ēē extra illū locuz. q̄ ēē extra et nō extra. Z̄ talis est: sicut z̄mēsūrāt locatū: q̄ p̄ se et locali est in loco fz q̄titatē tñiūā ita. s̄. q̄ locatū nō pōt esse maī loco: nec eō: ita z̄mēsūrāt fz q̄titatē discretā: vt q̄ loca sunt tot s̄l locata: s̄z b̄ posito nō pōt aligd ēē circūscriptiue in pluribz locis: nīl sit reali plura: et nō vñuz. q̄ q̄ ponit vñu et idem corpus esse in pluribz locis ponit id corpus esse vñu et non vñu. Nec b̄ b̄ est: q̄ duo corpora vñtū di- uina p̄st ēē s̄l: qz altez est ibi p̄ se. altez vñ oīs p̄ accēs qz vñtū diuina absoluit et sitū: q̄ est vbi: p̄ q̄ b̄ aligd or- dīne ad locū: et p̄ quē sitū sunt icōpo la p̄la corpora in eo- dē loco: qz directe: et p̄ se nō repngnat corpibz ēē s̄l per cōntiā dimēsiōis: s̄l p̄llnd accēs vñs: q̄ est vbi: a quo pōt corp̄ absolui vñtū diuina. S̄z q̄ illō: qd nō est absolu- lūtū a tali vbi: s̄z est p̄ se in loco circūscriptiue absoluit et a determinatiōe loci: ita q̄ exīs sic in loco nō sit ita de- terminiatū ad locū: q̄ sit ita hic: q̄ nō alibi nō pōt fieri q̄ cūq̄ vñtū. Z̄ talis est. mā p̄ eādē ptez q̄titatis siue mediāte eādē q̄titatē nō pōt ēē subz ad oppositas for- mas q̄cūq̄ vñtū: qz oia opposita icludit ḥdictoria. q̄ s̄

## Quolibetti

sili me<sup>e</sup> eadē sp̄citate: siue sola vna dimēsiōe nō p̄t b̄fe diversa ybi: q̄ sunt f̄z sitū opposita. Ad rōnē i oppo<sup>m</sup> dōm: q̄ nec per mediū: nec sine medio: nec qua līcūq̄ p̄t deus facere: q̄ corp<sup>x</sup> xpi p̄ pprias dimēsiōes: t cīr cūscriptiue sit in plurib<sup>z</sup> locis: q̄ in loco in qb<sup>z</sup> est cor pus xpi sacrāl r nō est p̄ pprias dimēsiōes: sed q̄ dimēsiōes panis cōgerit in ipz: qb<sup>z</sup> dīmēsiōib<sup>z</sup> āmībilatis: vel queris in aliud: vel sic trāsmutatis: q̄ nō fuitz na ta suba panis inanere sub eis: nō māet ibi ampli<sup>z</sup> corp<sup>x</sup> xpi sacrāl r. Un ybi desinerēt ille dimēsiōes esse nō est corp<sup>x</sup> xpi ibi: nec plu<sup>z</sup> h̄: q̄ alibi: nec ē ibi adorādūs pl<sup>z</sup> q̄ alibi: sicut nec est mō ybi fuit localis per ppriam di mensionē: dū ēēt in h̄ inūdo. Suppōdebas q̄ rō faliuz. s. q̄ de<sup>d</sup> faceret corp<sup>x</sup> xpi per mediū esse in plurib<sup>z</sup> locis p̄ ppriā dimēsiōē t circūscriptiue. Qō. XIII.

**Ostea** q̄rebañ vnu ptinēs ad na turā corpale spālez. Et est vtr extra līstū inūdū posset de<sup>d</sup> facere alia terra eiusdē sp̄ei cū terra bui<sup>z</sup> min di. Et arg<sup>r</sup> q̄ nō: q̄ h̄ posito sequeret: q̄ nāle ēēt illi terre esse cum terra bui<sup>z</sup> mūdi cū oia corpora eiusdē sp̄ei habeant eūdē locū nālē. q̄ ista terra moueret nāliter ad centru<sup>z</sup> bui<sup>z</sup> mūdi: sed nō posset nāliter moueri ad centru<sup>z</sup> bui<sup>z</sup> mūdi: nīl ponere nāliter a cēdere recedēdo a centro alteri<sup>z</sup> inūdū. h̄ aut̄ est impole.

**Contra** deus cū sit virtutis īfinite ita p̄t facere plures terras: sicut p̄t facere vna.

**Respondeo** Iz fū viā p̄b̄ de<sup>d</sup> nō posset aliqd de nouo nīl me<sup>e</sup> motu celi. t per nīl nō possz aliqd facere oe nouo nīl ex supposita mā Ad qd statiz legēt deū nō posse facere aliam terrā: sicut nec aliu mūdnī: q̄ fū eu mūdūs el̄ ex toia mā sua q̄lē cūq̄ possibil<sup>z</sup>: fū tñ vitarez sicut potuita p̄n<sup>o</sup> pducere māz: cū nō erat: ita nūc possz pducere dñihilo aliu mūdū ex alia mā: q̄ fū cū inūdū crearet. Ad rōnē in op positū dōm: q̄ oia corpora eiusdē sp̄ei infra idē celū p̄tēta h̄nt vnu locū nālē. Nō opz aut̄ h̄ de corporib<sup>z</sup> eiusdē sp̄ei cōceptis a diuersis celis. Et h̄ iō est: q̄ esse in loco t moueri nāliter ad locū 2<sup>z</sup> corporib<sup>z</sup> per habitudinez ad influētiā celi: q̄ illa terra nō recipet īfluētiā ab isto celo: iō nō moueret nālē ad centru<sup>z</sup> isti<sup>z</sup> celi. Nec oportet etiā ponere yaeū: q̄ vtrūq̄ celū non esset aliqd: q̄ esset aptū natū cōtinere: t q̄ istiē actu nīl imagia tu: sicut mō imagiamur vacuū ex celū p̄dcēm. Q. XV.

**Ostea** q̄rebañ vnu q̄tū ad sacrā istituta p̄p hoiez: t est vtr corp<sup>x</sup> xpi possit cōfici ex pane facio ex spelta. Et ar̄ ḡ nō: q̄ f̄z ritū ecclesie ab aplis traditu mā bui<sup>z</sup> sacri ē pauis trūticeus: sed spelta nō est triticū. ergo tē. Contrarium sit in pluribns locis.

**Respondeo** veritas sacro<sup>z</sup> t efficacia depen det ex iſtitutoe xpi: que nobis innotuit per doctrinā aplo<sup>z</sup>: t scōz q̄ fuerū p̄tes in di era iſtitutiōe. Et p̄ vnu ecclie traditū ab aplis. Et per doctrinā sacre scripture. In h̄ ergo t in alijs diligenter attēdēdus est vnu ecclie. Et iō sicut alias dixi: ita nūc dico: q̄ cū ois vnu ecclie bēat: q̄ alijs pluries sacrāl r. q̄ sitat de eisdē nō ȳ q̄ debeat suspicari: q̄ sacrum penitentie nō bēat effectū re<sup>z</sup> eozdē p̄dictoz: nīl sel: t h̄ ē magis nečiuz: q̄ scire quō ā gelus sit in loco: q̄ iste p̄ais triticū f̄z vnu ecclie t nō ali<sup>z</sup> est mā bui<sup>z</sup> sacriō de eo dz p̄fici. Hoc ēt p̄z: q̄ xps se xpauit grano frumēti: t q̄ credit: q̄ in tali pane p̄fecit t sacrum iſtituit: sō dōz: q̄ si

## Questiō

spelta nō est eiusdē sp̄ei cū triticō: q̄ nō p̄t cōfici in p̄ne facto de spelta. Et q̄ in diuersis locis diuersa blada sp̄e vocant spelta credo: q̄ alij spelta sit idē sp̄e cū triticō. Et de tali spelta p̄t fieri mā cōueniēs buinis sacri. Nec obstat diuersitas magna: que appert in accidētibus extērōib<sup>z</sup>: q̄ in multis alijs īueniē magna diuersitas ī accidētia inter eaq̄ sunt ī eisdē sp̄ei. Et si p̄atz ad qōnem: t ad obiecta.

Qō. XVI.

**Ostea** q̄rebañ vnu ptinēs ad na turā būanā generali. v. vtrum volūtas cēndat duas potētias: vna passiūa t alia actiūa: sicut t itells. Et arg<sup>r</sup> q̄ sic: q̄ mobile opz p̄portōdāri mouēt: sed volūtas mouēt ab itelle cū: q̄ sicut est dare itellz agētē t passiūu z simplicē: ita opz ponere volūtate agētē t passiūu. est q̄ nullus auctor īuenitur h̄ posuisse.

**Contra** ergo tē.

**Respondeo** dōz: q̄ nō oī volūtate agētē t polez ponere: sicut posuerūt de intellin. Et rō bui<sup>z</sup> est: q̄ necitas ponēd intellin agētē: vna cū poli est: q̄ res mālis nō est sufficēs per se po<sup>z</sup> imālē mouēre: t iō p̄ter fantasmatu<sup>z</sup> oī ponere po<sup>z</sup> imālē agētē. s. in tellectū agētē. Volūtas at nō mouet: t iō nō opz pone re po<sup>z</sup> imālē agētē: q̄ faciat rez alquo mō imālē ad h̄ q̄ possit mouere appetitū imālē p̄ter intellin: q̄ qd nō oī p̄pere volūtate agētē t polez: sicut ponit itells agēs t polis: sō si volūtas īme<sup>z</sup> moueref a re māli. nō fca at īmāli p̄ appbēsionē itells: tūc bū oporteret ponere voluntate agētē t polez: sicut ponit itells agēs t polis. Et q̄ ita nō est: iō nō oī ponere talē distinctionē potētiaz in voluntate: sed si ponat tñ actiua: siue ponat passiūa tñ ab obo: t fca in actu postea ponat actiua re<sup>z</sup> alioruz potētiaz: ipellēdo ad exercitiū ac<sup>z</sup> eas. Utz: aut̄ sit pōnēda in voluntate distincio*l*cōmp̄fibilē nībil ad p̄n<sup>o</sup>. Ad rōnē in opp<sup>m</sup> dōz: q̄ ad h̄: q̄ volūtas sit p̄portōdāta re<sup>z</sup> itells sufficit: q̄ sit appetitū imālē nāt<sup>z</sup> moueria a bono apppbēsio īmālē: t ad hoc nī regriē dca distincio*l* voluntate agētē: t polez: v̄ i superiorib<sup>z</sup> patuit. Q. XVII.

**Ostea** q̄rebañ vnu ptinēs spālē ad mulierē. Et est vtr i p̄ rez p̄dactione debuit mulier fieri. Et arg<sup>r</sup> q̄ non: nā a deo optimo nō debuit pducidi: q̄ fuit cā siue occasio culpe: sō mulier fuit bui<sup>z</sup>, ergo tē. Lōtrariū patet hēn. scđo.

**Respondeo** dōz: q̄ decuit deū pducere boiem in vtrōg sexu i signi rez p̄ductōe: q̄ deū cui<sup>z</sup> pfecta sunt opa decuit pducere vnu quāq̄ spēz: t p̄cipiū būanā: q̄ magis itēdī: q̄ cūqz alia crea tura corporalis f̄z rē pfecta sp̄ei t idūdū: nō solū q̄tū ad eē in nā spēi: sō et q̄tū ad īfuationē sp̄ei p̄ propagatio nē nālē: sō spēs būana nō ēēt pfecta t sufficiētē iſtituta ad p̄ propagationē būanā nālēz sine masculo t femina, ergo tē. L. n. de<sup>d</sup> p̄sūt create oēs boies sine p̄paga tōne nālē: nō decuit ita fieri: q̄ posse īseruare p̄ p̄paga tōne nālē p̄tētēr ad pfectōez sp̄ei. Nec h̄ debuit sibi subtrabi: Iz mulier dicat mas occasionat<sup>z</sup>: q̄ nō est de intētōe agētē p̄tētēr. s. v̄t<sup>z</sup> seis viri: q̄ filez in sexu intētōe sp̄ei ad p̄paga tōez nālē ordinat. Usū mulier nō est ita p̄ter intētōe nāe sicut monstra sunt: q̄ vir p̄ t p̄ se est de intētōe nāe mulier aut̄ z: t p̄senō sic mōstra

Ad rōnē in opp<sup>m</sup> dōz: q̄ deū decuit effectū

sinū bonū: sed nō oportuit: q̄ p̄duceret sp̄m talē: q̄ non poss̄ deficere: aliq̄n nō s̄ineret rē agere p̄ prios nōt<sup>o</sup>. Et sic ēt fecit mulierē bonā: t dedit facultatē quia poss̄ vti ad bonuz: sed nō ita in potestate sua eēt deficere. vñ ad ei p̄fectionē p̄riet mala ex qb̄ elicit.



**Q**stea q̄reban̄ duo p̄tinētia ad vtp ex p̄ncipys tm̄ creditis: vel opinatiis possit h̄fi certa scia: h̄z erat vtp id: q̄ fin se est malū t illicitum possit aliquo mō esse licitū t bonū. Qd. XVIII.

**A**d primū sic procedit. Et vñ q̄ ex possit h̄fi certa scia q̄r p̄n<sup>a</sup> scie subalternata sunt tm̄ credita cū ibi nō s̄int aliq̄ p̄ora: qb̄ pbens: h̄z ex talib̄ p̄ncipys elicit certa scia h̄nū. ḡ r̄c. C p̄. theo<sup>e</sup>t est scia: t tñ non habz p̄ncipia nisi credita. ergo r̄c.

**C**ontra Maior d̄z eē certitudo p̄n<sup>a</sup> q̄ h̄nuz: q̄ pp qd vñq̄d q̄ illud magis: h̄z minor est certitudo fidei q̄ scie. ergo vbi est sola fides de p̄ncipys nō p̄t esse scia de xclone.

**R**espondeo d̄bz: q̄ impole est ex p̄ncipys tm̄ creditis elicere certā scia z de h̄ni bus. C p̄io q̄ sicut tactū est in opponēdo certitudo h̄nū nō p̄t trāscēdere certitudinē p̄ncipioꝝ: h̄z poli<sup>i</sup> d̄z esse eꝝ. Sed si ex p̄ncipys creditis vel op̄inatis eliciat scia. s. certa certiendo h̄nū trāscēderet certitudinē p̄ncipioꝝ. ḡ r̄c. ma. p̄z. mi. pbaꝝ. q̄ id q̄ h̄z certitudinē euiū dētie: t adhesiōis trāscendit in certitudine illud: qd h̄z certitudinē adhesiōis tm̄: sed scia h̄z certitudinē euidētie: t adhesionis: fides aut nō h̄z certitudinē euidētie: h̄z tm̄ adhesionis. ḡ r̄c. Opio aut̄ neutraꝝ h̄z. ḡ si scia eliceret ex p̄ncipys tm̄ creditis vel opinatis certitudo h̄nū trāscēderet certitudinez p̄ncipioꝝ. Et sic p̄z mi. C z<sup>m</sup> q̄ id q̄ est iuxta scia nō p̄t eē cā certitudinis scie: sed h̄z Ugonē fides ē ifra scia: t supra opionē. ḡ fides de p̄ncipys nō p̄t cāre sciam de h̄nib<sup>o</sup>: vñ nec theo<sup>e</sup> nec aliis ditus p̄cedes ex p̄ncipys tm̄ creditis p̄t eē scia. pp̄e dicta: t p̄dere tales fictioꝝ de theo<sup>e</sup> multū derogat theologie: q̄ d̄z sūti dīne auēti. C Ad p̄<sup>m</sup> ḡ d̄bz: q̄ nia. est fal sa: q̄ p̄n<sup>a</sup> scie subalternata nō tm̄ credita: h̄z euidēter in se p̄nota nō qdē cognitioꝝ pp̄ gd: sed q̄. Et q̄ d̄: q̄ nō: q̄ nō s̄unt aliq̄ p̄ora q̄ que pbens. C Ddm: q̄ nō d̄z: q̄ cognitio sit a priori: sed sufficit: q̄ sit a posterlozi: t p̄esse etū noui ad sensū. Unū scia subalternata nō accipit d̄ suis p̄ncipys a subalternata: sed a sensu magis. s. sensus t me morie t experientie: h̄z vpx est: q̄ si debeat scire de suis p̄ncipys pp̄ gd: q̄ h̄z fiat p̄ scia: suploꝝ: t iō nō habz ita p̄fectam cognitionē p̄spectiuꝝ: q̄ nō est istruct<sup>o</sup> in geo<sup>s</sup>: sic ille q̄ est istruct<sup>o</sup>: h̄z q̄tū ad cognitionez q̄ est: h̄z scia subalternata euidētiā de suis p̄ncipys inquātuꝝ distinguīt a subalternata nō ab ipsa scia subalternata: h̄z via sensus t memorie. C Ad z<sup>m</sup> d̄bz: q̄ si theo<sup>e</sup> ēt pp̄e subalternata scie b̄tōꝝ op̄eret h̄re in via euidētiāz eoꝝ: q̄ s̄unt p̄n<sup>a</sup> in theo<sup>e</sup> q̄tū ad q̄ est: de qb̄ sc̄i h̄rent notitia pp̄ gd: vñ theo<sup>e</sup> nō est pp̄e scia subalternata scie b̄tōꝝ: h̄z large dicat scia subalternata t scia fidei: q̄ istructio in theo<sup>e</sup> adiuti lumie fidei: t exercitio semper dei h̄fī scia: pp̄e dicta de h̄stia: vt q̄ si x̄ps ē bō x̄ps h̄z aiaz rōnale: h̄z sicut nō h̄z de ante n̄iſ fidei: ita nec d̄ h̄ste: q̄r qualis est euidētiā antecedētiā: talis d̄z eē euidētiā h̄stis: sed maiore euidētiā h̄fī tales: quo sit pole deū icarnari t resurrectionē eēt p̄ole: q̄ simpli laicū fideles: sed nō b̄tēt eēt euidētiā: q̄ sufficit ad scia p̄rie

dicitā. Et lō ēt talis scia theo<sup>e</sup> nō evacuat fidē: ēt h̄z talē modū vocādi scia est intelligēdū id v̄bū Aug. 13. d̄ tri. bac scia nō pollent fideles plurimi: q̄uis polleant fide plurimi r̄c. in sequēti. Qd. XIX.



**B** secundum sic p̄cedit. Et arguit q̄ id q̄ est fin se malū possit esse bonuz. s. q̄ dispēsationē: q̄r h̄re plura b̄ficia est fin se malum: sed h̄z fin licetū per dispēsationē. ergo r̄c.

**C**ontra q̄ est tale fin se ei<sup>r</sup> opp<sup>m</sup> nō poterit q̄lrcū q̄uenire. ḡ ei q̄ ēt malū fin se nō p̄t p̄ dispēsationem vel qualrcūq̄ aliter conuenire: q̄ sit bo num t licitum.

**R**espondeo d̄bz: q̄ trip̄t p̄t aligd esse maluz. Uno mō q̄ h̄z se sic icludat molū t id q̄ discordat a recta rōne: q̄ in nullo casu possit esse bonū: t talia sūt illa: q̄ s̄unt p̄<sup>a</sup> p̄n<sup>a</sup>: vel p̄<sup>a</sup> p̄n<sup>a</sup> iuris nālis: sicut illa de qb̄ s̄unt p̄cepta: sicut furtū: homicidiū: t cō similla: t in alib<sup>n</sup> nō cadit aliq̄ dispēsatio: q̄tū ad ordī nē institutio: quē iportat: vñ nūq̄ p̄ aliquā dispēsationē furtū manēs furtū: et homicidiū manēs homicidiū est licitū: sed quātū ad determinationez circa casus spālos esse vel nō esse furtū: ēt vel nō eē fornicationē: vel adulteriū: t sic de alys: sūnt talia mutabilitia: q̄i q̄ sola auēte diuina: vt h̄re duas uxores: ita q̄ habitā p̄ nō sit adulteriū recipe scdaz: q̄n v̄o h̄z fit statuto h̄uano: vt si p̄ncipioꝝ phibeat aligd sub pena capitis an statutū in p̄dictio calu fuissest homicidiū post statutū est executio iustitie: t nō homicidiū. Et sic de q̄busdā alys: talla q̄ sic h̄z se sūnt mala: sicut furtū manēs furtū t homicidiū t cōsimilia nullo mō p̄t fieri licita per quācūq̄ dispēsationē. Alta sunt fin se mala: q̄ ex istis deducunt q̄si h̄nes nō qdē de necessitate t semp: sed vt in plurib<sup>o</sup>: ita q̄ in plurib<sup>o</sup> discordat a recta rōne: q̄tūq̄ aut̄ ēt expeditū: t opposita eoꝝ: in dicto casu esent mala: vel min<sup>b</sup> bona: t talia sūt q̄si determinationes eoꝝ: q̄ p̄tinēt ad p̄<sup>a</sup> p̄n<sup>a</sup> iuriis nālis: q̄r mutabilitia sūnt vt dicituz est p̄pato certis p̄sonis: v̄l tēporib<sup>o</sup>: v̄l locis nō expeditū: t q̄ nō cuiuslibet potestati subest determinare q̄si ista sūnt mala: t q̄n nō: h̄z rectoz multitudinē talia nō sūnt licita n̄lī p̄ dispēsationē superioris: q̄ h̄z determinare: in q̄b<sup>c</sup> casib<sup>e</sup> expeditū: v̄l facere resideriez in ecclia: cui aligd h̄z curaz cōiter est bonū fin se: t opp<sup>m</sup> est malū fin se: s. nō residerē: tñ in tali casu nō residere poss̄ eē bonū: vel pp̄e cōez utilitati ecclie: vel pp̄e corporis salutē: p̄p̄y. v̄l aligd tale. C Ddm ḡ q̄ id q̄ est isto mō scdō malū fin se respect<sup>o</sup> ei<sup>r</sup> re<sup>r</sup> cui<sup>r</sup> d̄f esse maluz fin se: t in casu in quo est malū h̄z se nō p̄t esse bonū vel licitū: h̄z re<sup>r</sup> dīversoꝝ p̄t eē scic. s. q̄ illō: q̄d est malū fin se: vt in plurib<sup>o</sup> nō sit malū in isto casu talib<sup>c</sup> circūstātis adhibitīs: t talib<sup>c</sup> currētibus. Et ista nō oppontū: s. aligd tē malū h̄z se: vt in plurib<sup>o</sup>: t eē bonū t licitū in casu spāli. C Per qd̄ ēt patet ad arg<sup>m</sup> in h̄riū: q̄r ex h̄z q̄ id: qd̄ fin se est malū: vt in plurib<sup>o</sup> p̄nit bonū t licitū in determinato casu nō ponit q̄ vñū oppositorū cōtentiatōteri: s. h̄nti alterꝝ oppositorū: q̄r sic malū t bonū sūnt opposita: tale ḡ malū q̄i statutū to h̄uano phibeat d̄f eē malū fin se loquēdo: vt in plurib<sup>o</sup> vt dc̄m est: t est malū: q̄r phibituz: in casu ḡ spāli q̄ ex nā rei nō est malū nō p̄t h̄re malicie: n̄lī q̄r p̄bliu tuꝝ: t q̄r dispēsatio superiori tollit obligationem statuti humani tale qd̄ p̄ dispēsationē in tali casu sit bonū t licitū. In casu aut̄ in quo id q̄ fin se est malum ex nā rei nō eēt bonū h̄z malū d̄z superiori dispēsare: q̄r el<sup>r</sup> dispēsatio in tali casu eēt dissipatio: fin q̄ vult Bernardus in

## Quolibetii

epula ad Eugenium papam: et tale malum est hinc plura belli cia sibi, quod sicut ad decorum ecclesie est: quod diversi diuersa officia: et diuersi diuersa beneficia debent ut hinc in globo. sed dist singula: et hoc in pluribus: ita indecessus est: et malum ut in pluribus si unus habeat plura: sed in casu posset esse bonum scilicet ubi esset penuria clericorum: quibus danda essent beneficia vel ubi plena esset tanta paupertas: quod plura valerentur cum vii litati ecclesie: quod plures mediocres: vel qui unum beneficium non sufficit. Tunc enim hinc plura beneficia non est malum: et nunc sine noua dispensatione: et in beneficis annexis: et hinc plura sicut probandum: et archiepiscoporum: et cum nova dispensatione. Cuiusmodi aliqd malum sum se: immo ad bonum sum se: quod tamen est de se est indifferens: et pacem ei oppositum faciat aliquid bonum: sed est malum: quod probabilitatem habuum: sicut comedere carnes feria dominica: et talia possunt esse bona: et licita per dispensationem superioris. Nam cum talia non habent maius nisi per obligationem statuti superioris a mota obligatio statutum cessat et tale malum.

Q. XX.

**Ostea** querebant unius primae ad personam sub ipsam in ecclesia. Et est utrum per duas res suetudinem possit derogari statuto generali vel synodi. Et arguit quod sic: quod cum multi prelati faciat contra statutum de non babendo: vel perferendo ecclesia cum cura alcunam attingat zim anum: et quod facias se infra annum promoueri i sacerdotem: et quod statutum de expellendo usurarios alienigenas: et sic lata sententia contra transgressores. Tunc si non per talia possit derogari statutum multi prelati eent suspesi et irregulares nec possent absoluere subditos: quod est inconveniens.

**Contra** diuturnitas pectorum non diminuit transgres-

sione et in obediencia summa Augustini. quod resuscite refacere statuta generalia ecclesie non derogat statuto.

**Respondeo** obiectum: quod cum statuta burmanum habent vim obligandi ex voluntate divina regulata ratione: quod voluntas prius innotescere non soli scriptio: sed et factio. Nam quod diligenter operatur talia: id est multiplicatos qui faciunt resuertudinem: et hoc scientia et permittere illo cuius ante statutum hinc videtur obligandi potest statutum et mutari: et exponi: et aliqd hoc beatum legem vigorare causari: si tamen resuertudo non sit irrationabilis: nec contra iuris divinum vel nam: nec reprehendatur a iure coi: resuertudo. non irrationaliter vel revocata a iure re vestra illa quod eneruerat libertatem vel disciplinam ecclesiasticam nulla erat. et taliter resuertudo per quam propositum fuit quod: et non fuerit possita in quoniam. sed quod subditus non potest intercedere sacerdotibus: sed eneruerat ordinem ecclesiastice ierarchie. Et sic per ad totum.

**Ostea** querebant tria primitia ad doctores predicatorum et confessores. Primus erat: ut magister in theologia: et clavis cuius cognitione est necessaria ad salutem debeat reputare litigiosas inducere scandalum. Et ob hoc non recipiatur ea. et utrum examinari et approbari a certis personis habentes ex privilegio praeterea post tales approbationes debeant ab ordinarys recipi ad predicationem ut doceant se sic examinatos. tertius erat: utrum cuius commissa est a domino papae potestas audiendi confessiones sub hac formam dam: yobis praeterea absoluendi veniendi ad vos de licetibus pectorum ab omnibus peccatis. Non enim merito sedes apostoli regredia. utrum inquit tales possint absoluere a casibus retentis ab episcopis a iure vel resuertudine habita licet a sacerdotibus parochialibus.

Q. XXI.

**B primus** sic procedit. Et arguit: quod non debeat repudiani recipi: immo recipi: quod magister in theologia obiectum de-

## Questio

terminare veritatem neccios ad salutem. Sed vita dicte quod non ponitur hoc ergo tecum.

**Contra** scire veritatem dicte quoniam morte de prout legio frater est neccia ad salutem: et non repudiat ab aliquo litigiosa et generans scandalum. quod tecum.

**Respondeo** ad evidentiā isti quoniam per scientiam est:

quod tamen ad non obiectum falsitate gloriatur teneatur quod tamen tenet semper ad spiritum: quod est perceptus negatur: non tamen tenet dicere veritatem semper et ad semper: quod hoc est perceptus affirmatur: quod obligatur semper: sed non ad senum: sed per locum et tempore. Et secundum sciendum est quod aliquid quod potest esse litigiosa est. Uno modo pro se: et ex sua parte sicut sunt stulte quoniam: in quibus non est perfectio scientiae: vel eligibilium: vel speculabilium. Et de talibus quoniam de dīz ad Thymo. et quod tales generantur litteras. Et ad litteras stultus quoniam deuita. Alio modo potest esse quod litigiosa non per se: et ex parte sua: sed per occasionem. sed pro aliquo secundum scientias veritatis cuius manifestatio vel tolleret eis aliqd: quod affectat: vel derogaret virtute eorum. Et vita non sit impleta bodie illa prophetaria prophetete viri. sicut apostoli pauli: quod dīz. A veritate quod auditum auerteret ad fabulas aut pertinet: et ad sua desideria coacererabuntur: sibi magistrorum pruriencias auribus volentes audire que desiderant: et non alia: et talis quod non obiectum repudiari litigiosa ex natura est et per se. Ad quoniam non obiectum: quod quoniam cognitione est necessaria ad salutem non est per modum litigiosa: et iustus magister in theologia: quod talis quoniam repudaret per modum litigiosam: et pro hoc non recipiendum fatus est. Sed bene talis quod secundum modum potest esse litigiosa pro aliquo secundum scientias veritatis. Et tunc distinguedi est: aut vita talis quoniam est sufficiens in aia: et propter proficeret dominum magistrum. Et tunc si non recipit ea ut intendat circa magis utilia non malefacit. Si autem eius veritas non est sufficiens in aia: tunc propter scandalum secundum scientiam non obiectum est: immo magis assumere ad defendendum veritatem secundum traductores tales: propter non scandalum pusillo: quod in eius parte sunt fidei secundum scientias magistros et magna auctoritas doctores: sibi secundum scientias possent titubare in eius parte sunt modus recte fidei ad tempus potest permitti nec recipi. Et talis est quod per quam propositum fuit aliud. sed quod de primis legibus fratrum: quod sicut alias declarari non est litigiosa per modum: et sit aliquo modo litigiosa. sed secundum modum. Et de hac videtur prelati intendere quod fuit ordinatum quod magistrum non recipiat quoniam litigiosas: et si fuisse possum extra de ista fuisse statutum secundum obiectum. Unde et illi qui ea receperunt propter utilitatem eius ut magistris in manifestis bene fecerunt. Et illi qui credentes: quod de illa intendebat quod fuit concordatum: quod non recipierent quoniam litigiosae non receperunt ea: sunt aliquo modo excusati. Et per hoc per ad obiectum.

Q. XXII.

**B secundus** sic procedit. Et arguit: quod talis teneat docere de approbatore sua: quod de extra de officio de lege communione: quod cum aliis index mandat vel precipitat sacerdoti aliqui denunciant aliquem excusat: quod sacerdos non tenet hoc facere nisi sibi constitutus de mandato data auctoritate cuius dicit se mandare hoc: ergo et similiter in proposito.

**Contra** est resuertudo collis secundum tales sine tali certificatione recipiuntur.

**Respondeo** domus: quod talis recipiendum aut est per scientiam sine tali certificatione: et potest recipi ex parte papae. secundum diuinum nobilissimum: sed non est dare scripta: immo ut dīz ille fuit receptus ex gratia sine litteris: et iustus non trahendus est in damnationem. Si autem sit in cognita obiectum docere de eo: quod assisterit sicut per p. 42 dist. gescimus: ubi dīz et dices se esse sacerdotem si non sit notus

**D**icitur de B. Ingris: et est hoc more pro allegato ex prius legio fibi aliqd petere docere de priuilegiis. Et per B. p. ad quoniam. et ad obiecta.

Q. XXIII.



**D**icitur tertius sic proceditur. Et ar tales possint absoluere a casibus episcoporum: quod in B. quod in priuilegiis fratrum predicatorum et missorum: quod hinc sub predicta forma: excipiunt soli casus papales: videlicet alius procedit. Et sic videtur concedi casus episcoporum.

**I**n atrium est: quod prelati tales impeditant ne absoluant a cassib[us] suis.

**R**espondeo sic est in privilegiis vobis procedimus: autem apostola presertim ut fratres ac familiarium vestrum ac aliorum fidelium causa detractionis ad vos recurrerent de suo propter licetiam plato et confessiones audire ac eis per commissis priuilegiis insultare valcatis nisi forte talia commiserint super quod sedea apostola sit merito consulenda. Dom ergo quod in simplici commissione intelligatur excepti tam casus papae: quod casus episcoporum in tali autem exceptione: ubi expresse committit totum exceptum casum papalib[us] videlicet concedi casus papales. Primo quod de uno negat: de alio vero videlicet ut b[ea]t[us] z. dist. qualis. Secundum quod cum in commissione generali sine qualib[us] expressione intelliguntur casus papalis excepti ut extra de officiis lega. quod translatione de nullo seruieret illa exceptio: et casus episcoporum non intelliguntur concedi: sed quod prelati habent licentiam procedere m[od]estis istis cui applicet potestem commissam a domino papa: si prelati: puta episcopi absolute dant licentiam nihil determinando tales possunt absoluere a cassib[us] episcopib[us]. Si autem sibi dent licentiam: do licentiam subdiles meis consenserunt vobis: sic quod possitis eos absoluere ab oib[us] cassib[us] exceptis casib[us] retentis ab episcopis: et si non acceptat banc licentiam erit nulla ex nunc. Tunc si acceptat licentiam a nullo modo possunt absoluere a cassib[us] episcopib[us]. Si autem non acceptat a nullo possunt absoluere vel excipere: quod licentia regulans: sacerdotes autem et parochiales quod nihil potest recipere dabo licentiam procedere eis quatum possunt. Ex dictis potest patere ad obiecta.



**S**tea querebant quatuor quatuor que sunt ad obligacionem voti religionis. Primum erat: utrum voluntarie absolute ingressum religionis et transcum pposito excundi latifaciatur sic quod sit liber a voto. Secundum erat: utrum in votu continente possit sic dispescari quod obligatus talis voto possit per dispensationem abstrahere matrimonio nivis. Tertium est: utrum religiosus qui voluntarie obediens prelato teneat contra preceptum plati extre claustrum ad subuenientem necessitatibus parentum. Quartus erat: utrum religiosus teneat reuelare secretum omnium fidei sue vel patrum occulii plato tale reuelationem principiis. Q. XXIII.

**B**ut primus sic procedit. Et arguit: quod talis non liberatur a voto: quod illegit scilicet diminutus est pmissus non libera iuris promissio: sed talis est bonus: quod qui voluntarie ingressus religionis pponeret experiri alio quin indiscretie voluntate. ergo recte.

**C**ontra non voluntarie nisi ingressum soluit. ergo recte. **R**esponeo ad evidentiem bonum quoniam. primo sciendum quod dicitur simplex ppositum et votum. Nam simplex ppositum de aliquo faciendo est: quod si aliquid intendit facere aliqd absolute non obligat hominem ad faciendum id: si mox autem ppropterea id mutare potest placet: nec peccat mutando: sicut transgressor alicuius obligatio est: licet

possit peccare aliter. si mutata ex causa illicita: votum autem addit supra simili pmissum permissione quod homo se obligat deo in his quod sunt deo ad faciendum quod pmissus est post tale obligacionem non potest id ppropterea mutare sine pte. Quod igitur quod videtur utrum aliquis absolute voluntarie ingressus religionis libet retrahere a voto intrando cum pposito excundi. Domine quod sic nec tenet ad aliquam experientiam: sicut nec ad professionem nec ratione voti tenet stare ad horam: sed si scandalum debet retinere ori de B. quod statim exire: tenebat ibi stare tamen quantum sufficeret ad vitiationem scandali: quod peccaret excudo cum scandalio: sicut peccaret ille: quod sine aliquo voto intraret et statim exire: sed quantum ad votum pertinet non est transgressor voti. Et B. p. talis ratione: quod conscientia ita est: quod aliqua sic se habet: quod voluntarius potest cadere sub voto sine alio: quod ratione voti nullus possit pponere ingressus de libera voluntate vel le cui pponat et velit remanere: vel saltu experiri: per talis voluntarie ingressum absque B. quod votum cadat super experientiam: vel professionem: quod recte. ma. p. n. l. p. b. a. f. Primo. quod illa quod sic se habet: quod sunt separabilia re et intentione: voluntarius pot separari ab alio: sed ingressus est re et intentione separabilis ab experientia et professione: tamen non est: quod potest aliquis realiter et de facto trahere et experiri. Et potest et intendere obligare se per votum ad ingressum: ita quod non per experientiam. ergo ingressus potest cadere sub voto sine B. quod sub voto cadat experientia vel remasto. Secundo sic: voluntarie ingressum principalius intendit professionem quam experientiam: sed voluntarie ingressus religionis non voluntarie professionem: quod fatuus esset qui obligaret se per votum professionis ad reges quam ignorat: quod non opus est voluntarie ingressum religionis voluntarie experientiam vel est pmissus experienti. Tertio sic: nullus potest licite iurare alicui mulieri: quod ducat ea in uxorem nisi pponat remanere cum ea nisi forte ad hoc metu mortis cogat: et tamen sub obligacione talis iuramenti non credit remanere cum uxore: sicut p. de illo quod iuravit aliquam dicere: et postea pponit trahere religionem tenet eam ducere: non tamen tenet cum ea remanere: quod alius quod voluntarie ingressum teneat brevi ppositum experienti: non tamen opus est experientiam cadat sub voto. Si dicatur quod non est sile: quod ille dimisit uxori p. melius: p. scilicet: sic autem non est in pposito. Ita si non valet ad ppositum: quod si doperteret implere iuramentum per votum cum pposito quod tenet brevi in iurando vel voluntario: sicut trans religionem non implet votum nisi brevi ppositum remanendi in predicto casu ducens uxorem nisi non implueret iuramentum nisi duceret eam cum pposito remanendi: quod tenebat brevi tale ppositum quod iuravit aliquam scandalizasset mulierem: unde quod ad ppositum est sile. Quarto sic: et est confirmatione rationis: voluntarie ingressum religionis pot est eligi in episcopum ante ingressum: tamen talis non tenetur intrare cum pposito remanendi vel expiandi: cum status episcopalis ad quem est eleuatus sit p. superior: quam status religiosus. quod saltet in tali casu voluntarie ingressum religionis implet votum intrando cum pposito excundi: quod exstet p. maius bonum. Quinto sic: quod autem tenetur experiri ad certum tempus: aut non: si non ad certum tempus: ergo tenebat p. tempore remanere quod nullus ponit: vel erit in certus: quod ipluerit id ad quod tenebat p. est inconveniens. Si autem tenet ad certum tempus putata ad totum annum pponat intrare cum pposito excundi post id tempus: si certificetur ut habeat p. tempore excundi statim vel iuravit: vel post mens: vel annum: quando teneatur brevi ppositum remanendi quod tenebat: et est forte p. accidentes p. scandalum vitandum si intraret excudo. Si dicatur quod tenet babere p. tempore remanendi ad certum tempus et quod de sibi inspirauerit: non valet quod tenet remanere in p. tempore: quod non ponere apte quod dominus inspiraret sibi p. tempore plus quam experiri: sic et posse tenere diffinire et de-

## Quolibetii

terminare q̄tū et dñs inspirasset. Si sic si teneret b̄e p̄positum remanēdi q̄n intrat; aut h̄ est tñ: q̄ p̄positū aut q̄ youit. Nō q̄ tñ p̄positū: q̄ solū p̄positū nō obligat; nec etiā q̄ youit; q̄ aut youit remanere; aut youit p̄positū remanēdi: si q̄ youit remanere tūc licite nū q̄ posset exire; nec ēt q̄ youit p̄positū remanēdi q̄ youit nō cadit sup actū voluntati elicitū; q̄ nullus youit pponere vel velle; sed cadit super actū imperatu quēs q̄s p̄ponit vel vult. Si ergo nec quis youit remanere nec p̄positū remanēdi: sed tñ vnde p̄positū habuit de remanendo: dicere q̄ nō possit mutare p̄positū de remanēdo: sicut nō p̄ot mutare p̄positū de intrādo est dicere cōtradictioia. l. q̄ nō possit mutare p̄positū de remanēdo: r̄ possit nō remanere est irrōnabile. **S**i dicat q̄ dñ intrare cū p̄posito de experieō si placet sibi. Hoc nihil est dictu: q̄ fm se sine qnocūq̄ voto; t̄ sine ingressu habuit p̄positū tale cōditionari. l. q̄ experiat si placet sibi. **S**ed h̄ posset obyici sic: intrare t̄ nō experiri nec remanere nō est bonū. ergo intrare sine p̄posito remanēdi t̄ experieō nō est mā voti; nec p̄t quis licite youere: ita q̄ nō experiat. ergo nec implet licite youit nō intrat cuz p̄posito nō remanēdi; vel nō experieō. **A**d h̄ oīm: q̄ id q̄ non est simplr t̄ vlt bonum p̄ot esse bonū alīciū t̄ h̄ calu: sicut si alijs non posset vitare mortē: nīl vouēdo ingressum religionis cum p̄posito exēundi: l. talis ingressus nō sit simplr bonū ad youendū ei: qui ad h̄ cōpelleretur metu mortis tali non est bonū ad vouēdū: ita t̄ l. intrare cuz p̄posito nō sit bonū: qui nō sit obligatus ad ingressum: q̄ nullus bona intētione h̄ posset facere: tñ iste qui aliquo modo est coactus per votū ad intrādū: t̄ l. nū quodāmodo itrat p̄tlicite itrate: q̄ h̄ bonū facit intētione ad yidēdū. l. vitaz spūale: transgressionē voti: sicut ille etiā qui youit cuz p̄posito exēudi itrate coactus metu mortis corporis licite facit t̄ bona intētione. **A**d rationē in op̄positum oīm: q̄ l. diminute faciat sic strans quantū ad id q̄ p̄positū: nō tñ diminute facit quantū ad illud q̄ youit: q̄ totū quod youit implet. Et sic liberatur a peccato.

Qđ. XXV.

**B** secunduz sic proceditur. Et arguitur: q̄ in solēni voto cōtinētie nō possit dispēsari: q̄ extra de statu monachoz dī q̄ abdicatio p̄petratis: sicut t̄ castitatis adeo annexa est regule monachoz: vt nec cōtra eā sumus pontifex p̄t licētiā impēdere. **C**ontra papa dīspensat in voto obedietie: quādo facit religiosum ep̄m: q̄ tñc absoluuntur ab obedietiā abbatis vel priorū: sed votū obedietie nō est minus voto cōtinētie. ergo t̄c.

**R**espondeo dīm simplr q̄ ad reformatuz paces vbi imineret periculū: t̄ perturbatio ecclesie vel in aliquo tali casu p̄t dispēsari in tali voto. Et ostēditur tali rōne: q̄ si nō posset dispēsari aut hoc esset pp̄ doc: q̄ nō p̄t recōpēsari per equē bonū vel melius: aut pp̄ votū ant ppter solēnitatē voti sed nullū istoz impēdit. ergo t̄c. ma. p̄z. mi. pbattir. q̄ tuz ad tria que ponit. **E**t p̄mo q̄ nō ipēdīatur dispēsatio in tali voto: q̄ nō possit recōpēsari per equē bonū vel maius: q̄ virginitas vel cōtinētie nō est de essentia virtutis cōtinētie quātum ad id qd̄ pertinet principaliter ad perfectionē necessariā vlt humāne: sed est qdā grādus accidētalis eius in quo cōsistit p̄ncipaliter vltus abstinentie: t̄ est quoddā accidētale addituz pp̄ quod celibatus Joānis nō preferet matrimonio abrābe: l. vi-

## Questio

tare periculū discordie ex quo posset preiudicari errore t̄ reformare pacē in tali casu est satis maius bonum q̄ id accidētale superadditū super bonū cōtinētie cōiungalis. ergo p̄t tale accidētale recōpēsari per actus bonū youiz enīz cōe iuelins est t̄ diuinus q̄ bonum singula ris p̄sonē adeo q̄ oī acr̄ maioris perfectionis de sciēte sc̄ actus vite cōtemplatiue: vt exerceant actus minus perfecti. l. actus vite actiue cōtra bonū. Nec est p̄ira h̄ q̄ dīcīf Eccl. 26. nō est digna p̄oderatio cōtinētia: tñ q̄ ibi nō accipitur cōtinētia pro spāli virtutē: sed pro oī virtute: tuz q̄ matrimoniu nō tollit bonum cōtinente simplr: sed totuz quantū ad illū gradū accidētale. Nec etiā obligatio votū impēdit q̄ votū fatuū nō obligat: l. si quis youerit sic seruare aliquid q̄ si totus mūdus periret eslet fatuū. ergo non obligaret tale votū: sufficit enīz q̄ ppter ppriū cōmodū vel ppria sponte nō intēdat q̄ youit mitare: ille etiā cuius est dispēsare in quo casu expedit seruare votū p̄t in dispēsatiōeyti ex de iure. c. veniēre. Nec z̄t̄ ipēdit. l. solēniatō. **P**riō q̄ oē id q̄ ex statuto vlt affirmatiō ecclē h̄z vigore p̄ ecclēsia p̄t mutari: t̄ iō a oīo papa p̄t dispēsari: l. oēs sole niatōes p̄fectionū: t̄ oēs religiōes supadditē religioni xp̄iane h̄t vigore a cōfirmatiōne ecclesie. ḡ t̄c. Sicut enim cōtinētia annēa ordinī sacro est ex statuto ecclēsiae: ita etiā t̄ dicta solēniatō: ppter qd̄ ita p̄t dispēsari i vno: sicut in alio. **S**ecundo. q̄ nulla sacrificatiō homini cōiunctiō religiōis ab hoīe cōficeret p̄t t̄ preiudicāre religioni xp̄iane. ḡ t̄c. **T**ertio q̄ sancti fīatio quia aliquid deputat cultui diuino: l. repugnet actibus honestis in casu necessitatē exercēdis: licet sine simplr minus bonū q̄ actus religionis. l. actus cōtēplatiōis: sicut p̄z q̄ ep̄i pp̄ necessitatē cōitaris tenetur intermitte: e actus tēplatiōis vt vacet actib⁹ vite actiue. Et religiosus ēt vt infra patēbit teneret in necessitate p̄ris istermittere obſtruātias pp̄ labore mantuū ad subueniēndū patris: sed actus matrimoniū sunt actus honesti: l. nō sicut bō: sicut actus religiōis simplr loquēdo tñlū calu tante necessitatē: sicut dictu est: essent magis boni vel magis necessariū q̄ actus religiōis. ergo sacrificatiō religionis nō impēdit quī in casu talis necessitatē possit dispēsari cū religiōis: q̄ t̄rabit. **A**d rationē in opp̄o dīm: q̄ cū dī extra de statu monachoz cū ad monasteriū impositatē: nō dīcīt ipossibilitatē: l. vocat difficultatē: sicut dī nō posse fieri: q̄. l. nō sine magna cā t̄ difficultate magna p̄t fieri. Qđ. XXVI.

**B** tertium sic p̄ceditur. Et arguitur: q̄ talis religiosus nō teneat exire claustrū pro subuentione patris cōtra preceptū prelati: q̄ nullus dñ facere p̄tra votū cū redere q̄ quis youit sit necessariū ad salutē. **S**ed talis youit obedietiā prelati. ergo nō debet cōtra talem obedientiam exēndo claustrum cōtra preceptū prelati.

**C**ontra ad subueniēndū patri tenet ex precepto diuino: sed obedietiāz nō tenetur nisi ex ppria electiōe: sed plus tenet quilibz ad illa ad que tenetur ex precepto diuino: q̄ ad illa ad que tenetur ex propria obligatione. ergo t̄c.

**R**espondeo dīm q̄ religiosus p̄tra preceptuz prelati tenet exire claustrum ad subueniēndū p̄si si p̄t exēndo subuenire nō tñ: vt illa

extrema necessitate subueniat illi: sed est ut subueniat ei fin decetia status sui. Et hoc sic ostenditur: quod ynuusq; q; magis tenetur ad ea ad que obligatur ex diuino pcepto qd; ad ea ad que obligatur ex yoto: quod yotum non absoluunt boies d; pcepto: cum vota: que sunt de his que pertinet ad consilia sicut p; perfectiorē iplationē pcepto: s; gl; ex pcepto diuino tenet subuenire patrem non solū in extrema necessitate: sed est hoc decetia sui statū cītra extremam necessitatē. Ad obedieđū autē prelato in obseruatiō religionis non tenet nisi ex yoto. g. t. ma. vī esse manifesta. mi. pba. q; gl; magis tenet proximo. vt est p; q; teneat alij extranco vt est pximū: s; gl; ex pcepto diuino non tenet subuenire i extrema necessitate cuiusq; exēne vt est pximū. q; p; cui tenet plus: tenet plus subuenire cītra extrema necessitatē in eis q; sunt necia ad decetiam statū sui: ita q; scī religiosus tenet subuenire cuiusq; extra-neo in extrema necessitate exēti est h; pceptū plati: ita tenet subuenire patrem cītra necessitatē extrema mō pdcō h; pceptū plati. Si dicas h; q; plus obligat yotū q; pceptū z; tabule: cū yotū p; in te ad p; tabula sive ad pcepta p; tabule. Dōz q; yotū nō semper p; in te ad p; cepta p; in te tabule: s; p; in te ad pceptū id: circa cuiusq; māz fit reducī rōne vere rei ad id pceptū nō mehaberis: et ex ali yoto: illud pfectū obseruari alioq; scī yotū absoluerit aliquē a pcepto affirmativo scē tabule: ita est posset absoluere a pcepto negatiū. Et sic rōne yoti h; alicui cōmittere furtū h; pceptū plati: q; falsuz est. Nec vī est q; gdā dñt: q; s. necessitas an̄ igresius impedit igressum: ita q; p; eā tenet bō diuertere vel differre igressum. H; dñt q; postq; est p; fessus tūc p; subuētione p; eris necessitatē bītis nō tenet iterinittre obseruatiō regularē: q; mortuus est mūdo: et hoc absoluere ab isto vinculo. Hoc in q; nō valz; q; sicut ministrare necia patri ipedit igresum religiosis: q; h; p; in te ad pceptū necia saluti: ita q; p; eādē rōne iplatio dicē pcepti absoluit eu ab obseruatiō religiosis post p; fessione q; regrit necias patris: q; nulla p; fessio absoluere a pcepto. Qd; autē dñt q; mortuus est mūdo itē lligi dñt: q; q; mūdus sonat in yitū: q; dñt esse mortuū cōcupiscēte iordinate rerum mūdana. H; nō ē mortuū mūdo rex nāliū: qn adhuc vivat in hoc mūdo vita nāli bñs adhuc vīsum rex tpa- liu; q; qn maneat ad h; obllgat ad subueniēdū patri in reb; tpalib;. H; liberaet p; morte spūalē ad hoc q; ē obe-dire patri yolēti eu ipedire ad pfectū religionis ex aseccioē carnali vel mūdana. Ad rōne in oppm dñt: q; obedire plato in his q; sunt ordinis: et non sunt h; pcepta divina est necessitatis: obedire autē in his q; sunt h; pcepta nō est necessariū: nec est licet: sicut est in pposito: q; illud pceptū ē est h; pceptū diuinū. Hoc est confirmat p; illud qd; br; decret. dist. 30. vbi dñt q; si aliq; obietu cultū diuinū reddiderit debitū obsequiū parentibus anathema sit. Qd. XXVII.

**B** quartum sic pcedit. Et arguit q; religiosus teneat reuelare p; dictū secretū vel peccatū occultū plato p; cipieti: quia tenet ei obedire i his: que p; in te ad bo-nū pximū: et bonū cōstatī: et quoq; op-positū cedit in malū: sed reuelare tale secretū est buiū: q; possit per prelatū corrigi. ergo t. c.

**Contra** platus non h; de secretis iudicare extra forū penitētie. ergo nō est necessariū ei reuelare talia extra forū penitētie.

**Respondeo** dñm q; nullas tenet reuelare pre-lato secretū vel peccatū occultū

fratris rōne cniuscūq; pcepti: q; platus faceret super h; l; q; scī reuelaret plato: vt bono hoī nō vt plato. et h; p; charitatē nō p; pceptū plati: q; plati non sebz vt plati reuelat vices cōes nī vel in foro publice correctio-nis: sicut in ca: vel in foro pnī: sed peccatū occultū fratris nō d; reuelare in cap: q; tūc faceret h; pceptū charitatis: quo tenet corrigere fratre: si pōt saluando famā fratris cū h; si h; reuelaret p; modū accusatiōis faceret h; leipz; q; possit deficere in probatione. Et alii negaret: et sic scādalizaret se. nullus autē tenet obedire prelato h; pcep-tū charitatis quo q; tenet saluare famā fratris h; p; et quo tenet. s. nō scādalizare leipz. Nec et in foro pnī d; hō dicere peccata alioz: s; sua tūn. Teneat tū in castu reuelare plato vt bono hoī: et q; q; tenet magis plato h; facere q; alij. Et iō distinguēdū est de peccatis: q; aut agit de p; cōmiso: aut cōmittēdo: si de h; mīlio sic nō d; denūciare plato vt plato. s. per denūciatiōne vel ac-cusatiōne: vt de h; plato fiat iugatio: et correctio publica: q; omittet p; pceptū de correctiōe frīna: fm q; q; te-nēt si pōt corrigere fratre suū saluādo. s. famā: et si nō videt se corrigerē ad dictū fratris nō d; euz corā plato ducere ad corrigēdū eū sup h;: q; fieret deterior: q; pos-set verecūdari corā plato. Et ex hoc moueret de facili sciens q; nō posset pbari: fieret ff; deterior: et sic face-re h; correctionē frīna vbi solū q; rīt bonū delinquentis: sed si magis sperare de correctiōe ei: per plato q; per alij q; possit dici plato vt bono hoī: vel et alij bono vi-to: si speraret q; meli: faceret q; plati: s. mo et si euz pōt duincere p; patuos testes. s. p; duos: si nō currat famā ad saluādū famā fratris fm ordinē charitatis d; eū an corrigere in priuato q; pcedere ad publicā denūciatiōne per q; q; sicut publicā correctio. Ubi autē p; testes non posset cōincere: si ille nō vult se corrigerē d; cōmittere deo. Si autē sit peccatū cōmittēdū: aut cedit tū in no-cumentū peccatis: aut cedit cū h; in nocumētū aliorū. Si pmo mō nō d; ostendit vel reuelari plato: nī sicut dīci est de p; cōmiso: q; in h; silt intēndit p; cipialr bonū delinquentis. Si scđo mō cū h; silt nō solū debeat in-tendit bonū delinquentis: s; debeat caueri nocumēta p; ximū: iō in tali casu d; denūciare plato: in q; tū id pec-catū vertit in nocumētū alioz: nec illud p; in te ad cor-rectionē fraternā: i qua querit p; cipialr bonū delinquentis: sed p; in te ad vtutē iustitiae publice: vt. s. plati caueat bono cōitatis: q; pponēdū ē fame singularia psonae: nec ad h; obligat ex p; cipialr plato: sed ex p; cipialr diuinino pti-nēte ad vtutē publice iustitiae. Si autē vbi q; rīt bonū p; cipialr delinquentis: sicut in correctiōe frīna non d; reuelari plato: vel cuicūq; alij nī p; put possit cedere ad bo-nū delinquentis vt dicit Aug. de vbo dñi super id corri-gē ipz inter te et ipm studēs correctionē et parcēs pudi-ri: forte enī verecūdia incipit defendere p; cipialr suū. Et q; uis facere meliore facis p; cipialr. Ad argm dñt q; in casib; in q; dñm est nō esse reuelādū nō p; in te ad bo-nū pximū. Et silt dñt est de secreto: q; non d; reuelari plato vbi silt in nocumētū alioz. Et tūc d; reuelari nō obstatē fide data de h; xilo: q; in male pmissis rescinden-da est fides. in talib; n. cognitio secretū p; in te ad plato: q; ē p; curare: et itēdere bonū cōe. Q. XXVIII.

**O**stea q; rebat vnu p; in te ad p; in te seculare. s. vtu bñs. c. lib. legitime. t. c. lib. de vltura possit sli-ne periculō iurare se nō bñs nī. c. lib. ppter h;: q; pecunia vlturaria nō transit in dñlum eius. Et arguit q; scī: q; nulli acq; ius in re aliqua contra voluntatē

## Questio

sui dñi veri. Sed alia voluntate dei: qui est verus dñs tenet ysurarius pecuniam ysuraria, ergo illa pecunia nō est sua, et per h̄is pōt iurare se nō b̄re q̄ t̄ p̄ ysurā. **Contra** voluntate sui dñi q̄ tradidit pecunia ysuraria tradita est ei: et translatā: et per cōsequens in eius dñiū. ergo r̄c.

**Respondeo** ad translationē veri dñi alicuius rei in aliquē sita q̄ nō copiat reperitio regr̄ libera voluntas veri dñi q̄ velit sic trāsserere. S̄z sic nō ē in translatione pecunie ysurarie: imo est ibi voluntariū mixtū: et nō voluntas libera: t̄lēdo ysurarius nō est verus dñs pecunie ysurarie quin cōperat repetitio: m̄ l̄z ita sit: si iurat talis se nō habere nisi. c. lib. erit periurus: q̄ iuramenta facienda sunt h̄z cōem modum loquendi: f̄m quez s̄tuerunt recipi: et fieri talia iuramenta: illa pecunia h̄z nō sit simpliciter sua: ē t̄n̄ sua f̄m modum loquendi. Et ideo esset periurus et deberet dicere: q̄ licet habeat ducētas nō h̄z nisi. c. de quib⁹ nō oporteat facere restitutionem. Sed ponatur casus. s. q̄ s̄tient collecte debite in aliqua ciuitate f̄m facultatēz ciuiuz: et ynuis burgensis habeat de bonis alterius. c. per ysuraz quid faciendū est in illo casu: q̄ si nec ille: quo accepte sunt per ysuraz: nec etiā ysurarius qui tenet soluat aliquid de illis centū libr. fraudabitur ciuitas cuz ille. c. pertineant ad bonū ciuitatis. In tali ergo casu tenetur ysurarius dicere centū babeo legitimā: et centū de ysura a tali ciue: si vultis tradā tantū de illis sic q̄sum dederit: tantū ad minus soluendum teneatur. Si autē sit ille a quo habuit talis: qui nō tenet attributē: et debet cauere dicere se nō habere nisi. c. de ḡbus debeat: et possit cōtribuere. Et tunc ē f̄m cōem moduz loquendi dicet verū: q̄ de pecunia ysuraria: non d̄z cōtribuere: nec est sua sic q̄ possit de illa contribuere. Si autē habuit per hurtū: vel per rapinā: sic etiā f̄m cōem moduz loquendi pōt dicere se simpliciter non habere. **C**ad rationē ergo dōm: q̄ h̄z nō habeat illa pecunia pleno iure: nec sit simpliciter sua: est t̄n̄ sua f̄m modum loquēdi: quo s̄tuerunt fieri et recipi talia iuramenta q̄ d̄f̄ in contrariaz nō concludit: q̄ nō fuit illa translationē

## XXIX.

libera voluntate: h̄z voluntario mixto. Qd. XXIX. **Ostea** querebatur viuī quantū ad naturam accidentalez: vix. s. qualitas: puta albedo possit habere esse sine quantitate. Et arguit q̄ s̄ci qz nō magis dependet albedo a quantitate quā quātitas a substātia: sed quantitas pōt esse sine substātia. ergo r̄c.

**Respondeo** dōm: q̄ h̄z quātitas possit esse virtute diuina sine substātia: nō t̄n̄ videat q̄ ita possit esse albedo: vel cōsimilis qualitas sine quātitate. **C** Primo: qz quātitas īmediatiū sequat̄ substantiam q̄ qualitas vel aliud accidēs magis pōt participare moduz substātiae q̄ qualitas: q̄ est esse sine subiecto. **S**ecundo: qz quātitas nullaz formā mālem sibi determinat: sed īdeterminate respicit oēm formā mālem: qualitas autē sibi determinat quātitatē: vnde magis videtur qualitas dependere a quātitate q̄ quātitas a suba: puta albedo nō potest inneniri nisi in sup̄ficie: quātitas autē in oī suba. **T**ertio. qz quātitas īdīviduatur per se: et determinatur ad h̄sc et nūc. **N**ō s̄c qualitas: et ideo qualitas nō pōt habere eē īdīviduū sine quātitate: sed quātitas sine suba. **Q**uarto: qz q̄litas nō est sensibilis sine quātitate: puta albedo non est qd sensibile sine superficie: vel sp̄berico termiato: sicut nec lux sine dyaphano. Et ex hoc sequeretur q̄ albedo esset quedā suba īmālis: et per cōsequens ītellectualis nō corruptibilis nec mutabilis: que oīa poneret albedi nem extra naturaz sui generis. nō autē sic sequitur de quātitate. Et ideo nō videtur q̄ sit separabilis albedo: vel cōsimilis qualitas a quātitate: sicut quātitas a substātia. **A**d rōneim p̄z: qz maior est fallā: qz magis dependet albedo: vel cōsimilis qualitas a quātitate q̄ quātitas a substātia.

**C**heruei batonis doctoris acutissimi vnde cīz qdlibetā quāpluribus cum exemplarib⁹ castigata et recognita: ad omnīūqz studentium utilitatē nunc p̄lmā in lucē edita feliciter expliciant.

## Questio

**C**incipit tractatus de beatitudine editus a magistro  
Verueo ordinis predicatorum.



**Elerit** Utrum beatitudo sit aliqd creature in creatura. Et arguit qd nō: quia si beatitudo creature sit aliqd in ipsa creatura: aut erit substatia: aut accidens: non suba: qz tunc creatura a principio quo habet suā subam eēt beata: qd ē falsum: nec accidens: qz beatitudo est sūmū bonum eius: qd pmi hz: qz suba simplr nobilior est accidens: ergo nō pōt eēt accidens: nec pōt aliqd creatum: sed dicitur: qz suba nobilior sit simplr ipsa accidens: tñ accidens quo ad aliqd nobilior est suba in quantum. s. coniungit deo.

**Contra.** Beatitudo dñi ponit in eo: qd est simplr nobilior et melius: sed illud: qd ē boni simplr est nobilior et melius: qz illud: qd est boni fm qd. ergo beatitudo creature sit esset aliqd creatuū in aliqd eēt suba cuius qz accidens: sed beatitudo nō pōt eēt creature suba: ergo nec accidens. **C. Illud** quo fruimur ē aliqd in creatuū: qz solo dco fruendū est. Sed beatitudine nostra fruimur ut opatiōe: dco aut ut obo. g. **Lōtra.** Qz solo actu delectatio is fruimur: nō opatiōe: s. in beatitudine creatura: vel increata nō est delectatio: s. aliqd aliud delectabili. ergo in beatitudine creatura nō fruimur ut opatiōe: sed ut obo: qz r̄ndēs dicebat: qz duplex est finis. s. finis: qz res extra: et ascensio rei: s. deus: et ascensio dei pōt opatiōne sūt vltimū finis. **C. Lōtra** hoc sicut arguit: qz aut sunt vnu finis: aut sunt duo: si dicat qz vnu: cōtra: qz sunt finis dñi et rōnū: qz vnu ē finis eius: aliud est finis quo: ergo nō sūt vnu finis: si dicat: qz sunt duo finis: alēcēt eoz opz esse vltimū finis. Sed cōstat: qz si alter istoz: qz sunt deo et ascensio dei est vltimū finis: qui erit dcius: ergo solus deus est vltimū finis. cū ergo beatitudo est vltimū finis. ergo beatitudo ē sol dcius: nō ergo aliqd creatuū. **C. Rcs** pnt intelligi manere circūscriptio eo co: qd est ab eis diuersiz. Sed si beatitudo creature cēt aliqd creatuū possit intelligi creature beata circūscripto dco: s. hoc est falsum: qz beatitudo nō pōt ē sine dco: ergo beatitudo nō est aliqd creatuū. **C. Nullus** est ponēdus vltimū finis: et nō in altero terminoz inqzū aggregatum est magis bonū qz aliqd simpli. **S** aggregatum ex deo et aliqua opatiōe creature nō est magis bonū qz solus deus: cū deus solus sit tm bonus: sicut deus et creature. g nō est ponendū: qz deus et aliqua opatiōe creature sit vltimū finis: sicut beatitudo nostra: sed solus deus. **C. Bonū** est simplicis diffusiuū: et sic nō est dare aliquid bonū: qz nō diffundat se pducendo alēcēt: sed i talibus est pcedere in infinitū: nec est dare vltimū. ergo in bonis creatis: quo p̄ vnu pducit aliud nō ē dare vltimū: sed beatitudo est vltimū finis suē vltimū bonū. ergo nō est dare aliqd bonū creatuū. **C. In his:** qz sunt entia rōnis est pcessus in infinitū fm qd. Sed illud: qz ponit beatitudo creature oꝝ qz sit ens rōnis: qz beatitudo cū sit obni voluntatis nō attingit a voluntate nisi p̄ opōnem rōnis. ergo si aliqd ponat esse creature beatu-

## Prima

tudo: in eo est pcessus in infinitū: sed vbi est pcessus in infinitū nō est dare vltimū: et vbi nō ē vltimū non est beatitudo p̄ prie cū beatitudo sit vltimus finis. g non est dare aliqd beatitudo creature creatuū: s. in creatuū. **C. P.** Beatitudo includit onine bonum: sed nulla res creatuū includit onine bonum. ergo nulla creature potest esse beatitudo. **C. P.** Aia in sui creatiōe hz qz ad ipsam p̄tinet de vera beatitudine: sed ad ipsaz p̄tinet gratia et beatitudo. ergo aia in sui creatiōe hz gratia et beatitudinē: et s. in ista vita ē beata. **C. P.** Deus est beatitudo sanctorum: sed nō ē aliqd creatuū: qz rc. **C. P.** Creatuū nulla vltimū cōlātē ē creatuū: s. si deus nō s. se: sed vt adeptus p̄ opatiōne beatificat creature: tūc adeptio: que est aliqd creatuū cēt cā ipsi dco: qd cēt beatitudo creature. g deus solus et nō aliqd creatuū est beatitudo creature. **C. P.** Si deus et adeptio dei sunt vnu finis: qz sint inseparabili rei: s. sint res diuersae: nec rōne cūz sint finis diuersaz rōnū: qz vnu est finis quo: et aliud est finis culis. ergo deus et adeptio dei nō possunt esse vnu finis: sicut vna beatitudo. **C. P.** Qd hz defectibilitate annixā nō pōt eēt beatitudo: cū beatitudo dicat sufficiētiā ois boni: sed ois creature hz defectibilitate annixā cū possit annihilari. g nulla creature ē beatitudo creature. **C. P.** Illud: qd est actus purus et simplissimus nō pōt vnu cū allo ad dñonē alicui tertii: s. deus ē simplicissim. g nō pōt vnu: ncc cōuenire ad dñonē beatitudinis creature. **C. P.** Nullū accidens creature cū sit finitū pōt cōiungere creature ipsi infinito: qd ē deus. ergo nullū accidens creature pōt esse beatitudo eius: s. cōstat: qz suba creature nō est eius beatitudo. ergo nullū creatuū pōt esse beatitudo creature. **C. P.** Illud: qd includit in se aliqua plā nō p̄dicatur dc aliquo illoꝝ: s. cōdom nō p̄dicat dc pariete tecito et fūdmeto: s. vltimū finis: qui est beatitudo includit in se deus et adeptionem eius. ergo vltimū finis creature nō p̄dicatur de dco vel de adeptione eius: sed de aggregato ex vtroꝝ. **S** hoc est falsuz: qz bñ dñcif: qz deus ē vltimū finis creature. ergo falsum est dicere: qz beatitudo includit in se deus et adeptionē dei. **C. P.** Arguit: qz deus nō p̄tineat ad beatitudinem creature: qz illud: qd p̄tincit ad beatitudinem creature dñctatā ē: sed deus nō pōt delectare. ergo r̄t. **M.** Supponit: nūlō p̄baꝝ: qz illud nō delectat creature: qd a creature nō capiꝝ: sed deus cū sit maior nō capiꝝ ab ea: qz capiens dñ esse nātor eo qz capitur. ergo r̄t. **Lōtra.** Uniuscuiusqz vltimū finis est eius opatiōe pfecta: s. vltimū finis creature rōnalis ē eius beatitudo: opz ēt creature est gd creatuū. ergo beatitudo creature rōnalis ē eius operatio. **C. P.** Beatitudo vel est aliqua forma: vel aliqd inherēt et faciēs ēa forma: liter beatā: aut est ipse dñs inqzū gratia ipsius: et ad manifestandū ipsius bonitatē facta est creature. Si p̄ mō bñ, p̄positū. si zō mō dicat. **Lōtra.** Qz sicut glorificatio iustoz manifestat bonitatē diuinā qzū ad misericordiā: ita suo mō dānatio impioꝝ manifestat bonitatē diuinā qzū ad iniuriam. g si solis deus circūscripta adeptione ipsius cēt beatitudo creature: ita deus ēt beatitudo dānatorū sicut iustoz: qd falsum ē. ergo opz: qz aliqd creatuū p̄ter deus sit beatitudo creature. **C. P.** Illud: qd appetit vt bonū et cōmodū appetit grā ipsius: cuius appetit vt cōmodū: sed beatitudo appetit vt cōmodū beatī. ergo beatitudo creature appetit gratia creature. Sed deus appetit ordinato nec appetit: nec diligēt gratia creature: qz creature ponerentur finis eius. ergo beatitudo creature nō ē deus: sed aliqd crea-

## De beatitudine

tū. **C**redo. Dicunt ergo: quod beatitudo consistit in ultimo fine: quod beatitudo importat bonum completum et consumatum: licet autem est ratio ultimi finis. Hoc premisso dicunt: quod beatitudo dicitur esse in aliquo finaliter et formaliter: finaliter in fine ultimo: formaliter in actu voluntatis tendentis in finem ultimum: finaliter autem ad hoc dicitur in aliquo. scilicet finaliter simpliciter et finaliter in genere: finaliter simpliciter est beatitudo in eo: quod est ultimo finis in genere creature: et hec est visio beata: quod ut dicunt ultimo finis siue accipiat simpliciter: siue in genere est primus et per se obiectus voluntatis: actus autem voluntatis non potest esse primus: et per se obiectus eius et ultimo finis in genere creature non potest esse actus voluntatis: sed opus quod sit intellectus aut voluntatis. Et ideo restat ut sit nobilissimus actus intellectus: qui est visio beata. Quod autem beatitudo finaliter et simpliciter non sit aliqua perfectio creaturae: probant quod beatitudo amatitur a beato ut eius ultimo finis: sed nihil creatum potest sic amari. ergo recte. Probatio mihi quod aliqua res exterior amatur ab aliquo propter aliquod perfectionem habendam ab ea: vel propter aliquem eius usum: res illa non amatur ut ultimo finis: sed magis usus eius: ut operatio: et si aliqua perfectio creata ex actione dei esset beatitudo deus uniretur propter aliquam perfectionem ab eo habendam: seu propter eius usum: et sic deus non amaretur ut ultimo finis: sed eius visio: quod est inconveniens. ergo inconveniens est ponere: quod aliqua perfectio increata sit beatitudo. Si dicas: quod animalia sunt ultimo finis. scilicet visio dei et ipse deus. **C**ontra. Quod illa: que sunt diversarum rationum non sunt unus finis: sed visio dei et ipse deus. **C**ontra. Quod alterum est quod voluntatis ratio numeri. ergo recte. et ideo opus: quod alterum eorum sit ultimo finis: et alterum eorum sit ad finem: propter quod opus solu deum esse ultimo finem et rationem eius esse ad ipsum: et dividat sicut ad ultimo finem. **C**onsecutus probant sicut finis ultimo quolibet circumscripsi faciat ad plenam voluntatem creature: et per consequens ipsa beatificat. Sed constat: quod solus deus est ultimo finis simpliciter. ergo solus deus eius circumscripsa visione et quo cunque alio voluntatem creature faciat: ac eam beatificat. **C**onducunt etsi: quod actus voluntatis: qui tendit in deum immediate: in quo consistit beatitudo magis est beatitudo formaliter quam visio beata: de qua tractabimur diffusius suo loco. Sed ergo istam rationem beatitudo formaliter et simpliciter non est aliquid creaturae: ita ratio non videtur mihi bona. **C**ontra. Et primo arguit contra eas quantum ad hoc: quod dicit: quod oportet quod beatitudo sit ultimo finis simpliciter: et per se obiectum voluntatis. Non tamen beatitudo consistit formaliter in actu voluntatis: ita tamen quod actus voluntatis sit formaliter beatitudo creature: quod quicunque ita est: quod ratio alicuius consistit in aliquo: in quo est inordinabile cum aliquo impossibile est: quod ratione alterius significat alterius illi: sicut quod ratione hominis est habere rationalitatem in qua efficitur incompossibilis cum bruto. Sed secundum quod ipsi dicunt ratione beatitudinis consistit in hoc: quod est esse ultimo finis et per se: et primo obiectum voluntatis: ergo nulli actus voluntatis couenit ratione beatitudinis: nisi aliquis vellet equivocare: quod voluntas dicatur tripliciter: potentia. scilicet voluntaria actus volendi: et res ipsa volita: et si ita quod velint equivocare beatitudinem non solus actus voluntatis possunt vocare beatitudinem: sed celum: et terram: mare: et os: que in eis sunt: et quicunque volunt. ergo iuste dicunt: quod ratione beatitudinis consistit in ultimo fine: et hoc est primo et per se obiectum voluntatis: et cum hoc quod aliquis actus voluntatis sit formaliter beatitudo. Si autem velint dicere quod beatitudo sit analogum ad diversa genera cause: sed nec dicit respectu ipsorum: aliquid concomitantibus: sicut causa est aliquid commune ad formam et ad finem: et alias causas nihil est: quod finis non solus non dicit aliquid commune diversis generibus cause: sed nec dicit et aliquid concomitantibus in eodem genere cause: beatitudo non est causa non quicunque: sed specialis. scilicet finalis: et non quicunque finalis: sed finis ultimo creature rationis quam ad illa: quod amantur amore concupiscentie. Itē hoc quod dicit quod beatitudo finalis in genere non potest esse actus voluntatis: id nichil dicit: et tamen eorum ratio supposita eorum positione hoc non concludit: quod si ita esset: ut ipsi dicunt: quod beatitudo creature simpliciter non sit nisi solus deus: nec includit aliquid nisi solus deus: tunc non opus ponere aliquid primo et per se solutum a creature: nisi solus deus: nec aliquid existens in creature aliquo modo ponit ultimo finis et primo et per se voluntum: sed ab eis: quod amantur secundario non opus excludere actus voluntatis ergo a fine ultimo creature: qui cum sit finis ultimo in genere de secundario amantur non oportet extendere actum voluntatis: et per consequens ratione eorum non concludit: quod beatitudo finalis in genere non possit esse actus voluntatis. **C**ontra. Itē quod in eorum ratione supponitur non potest esse quod beatitudo magis sit in actione voluntatis tendentis in deum immediate quam in visione beata: sed eius oppositum: quod unusquidque sicut se habet ad voluntatem sicut ad hoc: quod est esse finem: unde quod est simpliciter ultimo finis est simpliciter sumnum bonum: quod est simpliciter finis ultimo in genere est sumnum bonum in genere: sed etiam eos visio beata est ultimo finis in genere causa: quod hoc non potest esse actus voluntatis: ut dicunt. ergo visio beata est sumnum bonum in genere creature. Sed constat: quod beatitudo creatura magis est in visione beata quam in actu voluntatis aliquo. Quod autem dicunt: quod ultimo finis est simpliciter vel in genere creature est primo et per se obiectum voluntatis: non est vero ex premissis: quod finis in genere est secundum amantur: ut dictum est: unde ista positio non videtur mihi vera: et etsi alii est debet. **C**ontra. Ad cuius evidentiam primo exponendum est quod dicatur beatitudo creature esse in aliquo et quod dicatur aliud esse beatitudo creature. Deinde ponentur conclusiones pone de de questione cum suis motiis et probatioibus.

**Quantum** ergo ad primum sciendum: quod beatitudo creature dicitur esse in aliquo dupliciter. Uno modo essentialiter: put est in eo: quod est ipsa beatitudo essentialiter: put dicimus beatitudinem esse in actu intellectus vel voluntatis: quo eorum est essentialiter beatitudo creature. Alio modo diciatur esse in aliquo obiectu: scilicet in eo quod est obiectum beatitudinis: et cuius consecutio est beatitudo: sicut dicimus felicitatem avaritiae esse in pecunia. Beatitudo autem creature dicitur similiter dupliciter. uno modo causaliter: et alia modo formaliter. Causaliter autem et precipue loquendo de causa exemplari sic dicitur beatitudo creature bonitas divina: ut patet magis infra: ita quod sicut esse diuinum quo deus formaliter habet esse dicitur esse nostrum non formale sed causale: ita bonitas divina: vel beatitudo dicitur beatitudo creature causaliter: ut sicut esse creature naturae ab eis diuino: et beatitudo a beatitudine formaliter: aut dicitur beatitudo creature aliqua perfectio creature: que formaliter facit eam esse perfectam: que est quaedam perfectio creatra existens in eis tanquam

tanq; accidens in subiecto. **C** His premissis accipi-  
mus istas tres conclusiones. **P**rima est: q; præter hoc  
q; dicitur deus beatitudo creature cäliter oportet po-  
nere in creature aliq; perfectionem creatam: a qua de  
noīt formaliter creature beata: et que h̄at rōnē bea-  
titudinis propriam: ita q; creature proprie loquiendo  
nō h̄z denominari beata forma aliter nisi illa perfectio  
ne sibi inherēte: ita q; de rōne cuiuslibet beatitudinis  
sunt tria. s. q; sit forma inherens: vel p; inherētia: vel p;  
identitatē. **S**ecunda cōclusio est: q; causa beatitudinis  
nō cōsūlit in hoc solū q; sit forma: sed op; q; cū hoc sit  
finis oīum: que sunt superaddita ad substantiam bca-  
ti. **T**ertia cōclusio est: q; beatitudo in solo deo con-  
sistit sicut in oblecto. **P**rima cōclusiones p;bo qua-  
duo rationib;us. **P**rima accipitur ex habitudine cause  
ad suū causatum: sicut q; ita est q; aliqd denominat per  
se ab aliqua cā extrinseca: ista denominatio nō h̄z con-  
uenire alicui: nisi ei q; h̄z oppositā habitudinē ad illā  
causā: sicut videmus: q; aliquid denominatur factū  
a causa efficiente: nec vñq; conuenit alicui denominar  
esse factū: nisi sibi conueniat habitudo opposita ad  
faciens. Si ergo denoīari beatum conueniat alicui pro-  
pter aliquę fine extrinsecum: ita. s. q; beatitudo alicui  
nō possit dici nisi illud: q; est realiter cā finalis eius ex  
trinseca de nullo poterit dici q; sit beatus: in quo nō sic  
beatitudo formaliter: ita q; eius forma sit beatitudo:  
sed i; stat: q; beatitudo diuina est forma dei: nec potest  
esse in aliquo extrinseco abeo. ergo sequitur fz hoc q;  
Dens vere nō sit beatus: sicut nō posset dici vere facit:  
q; nō h̄z oppositaz habitudinē ad aliqd facies. Sed si  
obviciatur ad hoc: q; beatitudo alicuius nō semper di-  
citur finis extra: ad quem res ordinatur: sed dicit sum-  
mum rei bonuz: siue sit intra: siue sit extra: et q; creatu-  
ra h̄z aliquod bonum extra se. s. deum: nō autem deus  
qui est sumuz bonū habet extra se: et ideo creature de-  
nominatur q; aliquo beata extra se: nō aut deus. **L**o-  
tra: q; aliquid esse bonum alicuius rei potest eē dupli-  
citer: vel sicut forma faciens formaliter bonuz: vel si-  
cuit finis ad quicm ordinatur. Quero ergo per quē isto-  
rum modop; beatitudo dicatur esse bonū ipsius beati.  
Si primo modo. ergo oīz q; beatitudo sit forma ipsius  
beati sibi inherens: t; per consequens op; q; beatitudo  
creature sit aliquid creatum in ipsa. Si secundo nō:  
sequitur q; dens nō sit beatus cum nō ordinetur: fz te-  
net ad aliquę finem: quod est in conuenientiis: et ideo stat  
ppositum nostrum. **S**ecunda rō sumitur ex habi-  
tudine specialitatis beatitudo. n. ē specialis finis crea-  
ture rōnalis: sed deus circumscripsit omni alio nō est fi-  
nis specialis alicuius creature: sed ē finis generalis oni-  
nū. ergo beatitudo creature nō est solus deus omni  
alio circumscripsit. Sed forte ad hoc dicitur: q; solus de-  
us vt est obiectum alicuius operationis in creature rō-  
nali existentia est eius finis specialis. **L**o-  
tra: q; so-  
lum esse finē deum vt est obiectum alicuius operatiois  
est esse solū finem fm rōne. Sed esse finē solū fm rō-  
nem nō cōstituit finē potētalis creature: q; sic circum-  
scripta omni operatioē enīl ponit nisi ens rōnis. ergo  
deus vt est obm operatiois nō includēdo operationes  
illaz nō est beatitudo creature. **T**ertia rō sumit ex  
rōne beatitudinis: q; beatitudo est bonum diligibile  
amore xcupiscētie: q; beatitudinē diligimus: nō vialis  
Ḡsonam cui vellimus bonū: sed vt aliquid cōmodum  
quod ad nostram appetimus perfectionē: et affirmat p;  
de: q; beatitudo dī merces n̄a: merces aut appetitur  
illo: q; meres sicut qdā modū eius: fz qdā amam⁹

amore xcupie oīz q; sit aliqua n̄a pfectio: vel saltez q;  
includat aliq; nostrā pfectiōne: sicut p;: q; illud: quod  
amore cōcupiscentie amat aquarū ē aliquis actus lu⁹:  
puta possessio pecunie: vel saltez includit actuz tī⁹ vna  
cū pecunia: vt dicas amare pecunia ad p̄sidendū. ergo  
beatitudo n̄a vel est aliq; noster actus vel aliqua p;  
fectio creat: qua attingim⁹ us deū: vel saltez includit ta-  
le pfectiōne vna cū deo. **Q**uartā rō sumit ex diuer-  
sa habitudine finis: q; ali q; dī finis alicui⁹ dipli: que  
q; est: us pfectio: et acgritatur sicut videre et scire dī fi-  
nis boīs: no q; hō sit istoz grā: cū potius sit ecōuerso.  
Sed ista sunt qdā bona: et qdā pfectiōes: quas hō asse-  
quit: aut q; illud: qdā dī finis est grā ipsius: sicut hō dī  
ē finis brutoz animaliuz: q; facta sūt grā boīs. beatitudo  
ergo aut est finis creature p̄mo mō: aut scđo mō: si dī  
catur scđo mō: ita. s. q; deus in qdā manifestat bonita-  
tē sua est grā ipsius creature rōnalis. **L**o-  
tra: q; vñ  
qdq; est ordinatū ad deū sicut ad finē: cuius grā in qdā  
tu manifestat diuinā bonitatē: sed creatura rōnalis et  
dānata suo mō manifestat diuinā bonitatē qdā ad iu-  
sticiā: et est grā bonitatis diuine manifestāde: sicut bēata  
est grā bonitatis diuine manifestāde qdā ad miseri-  
cordiā. ergo si beatitudo creature eēt deus: put est finis  
talis creature: vt. s. cuius bonitatē manifestet: et dānati  
deberent dicti beati: qdabsurdū est. Si aut beatitudo  
est finis creature primo mō seq̄: q; beatitudo creature  
sit aliq; pfectio acḡsta: vel saltez q; includit talem pfe-  
ctiōne cui aliquo exteriore: a quo talē acgrit pfectiōne:  
sicut si dicceret finis alicui⁹ sanitas sua cū aliquo sana-  
tino: et per qns sequeret: q; beatitudo creature eēt aliq;  
pfectio creat: vel q; saltez pfectam includeret talē cuz  
eo a quo talē pfectiōne acgreret. **Q**uinta rō sumit  
ex habitudine beatitudinis ad bonū beatū: q; beatitu-  
do aut ponit aliqd esse reale in beato: aut nō: sinon po-  
nit aliqd cē realē: sed eē rōnis tm̄: sicut eē intelligē-  
te seq̄tur: q; de nō beato fiat btū nulla in eo fēa mu-  
tatiōc: qd̄ est absurdū: fz oīz dicere q; aliqd reale po-  
nit in btō. Tūc gaut bt̄d̄ ponit aliqd in btō effectiū  
sicut ignis ponit in aquā quā calēscit aliqd: aut ponit  
aliqd in btō formalr: sicut calor aq; lm̄ p̄ssus aliqd po-  
nit in ea. primo mō cē nō pōt: q; seq̄re: q; rō beatitu-  
dinis d̄sideret in eo: qd̄ est cā efficiūa alicuius: qd̄ est  
falsū. Itē si bt̄d̄ ponit aliqd efficiēs in btō illud: qd̄ es-  
sicit: aut ē aliqd bt̄d̄: aut n̄: s̄inō: seq̄t q; illud: qd̄ efficiē  
in beato qn̄ efficiēt btū nō sit aliqd beatitudinis: qd̄ est  
iprobabilē. Si āt illud: qd̄ efficiēt in btō ē aliqd beatitudo  
sunt saltez qdā ad hochi ppositū: q; beatitudo creatu-  
re includit aliqd creatū. Si aut beatitudo ponit aliqd  
formalr in btō: oīz q; beatitudo creature sit aliq; pfectio i-  
herens creature beate. **D**ēt rō cōfirmat oīdendo  
q; beatitudo dicit aliqd formalr exis in beato: q; qn̄cūq;  
aliqd efficiēt factiōe reali fm aliq; formam op; q; illa  
forma in eo acgrat: quis dī finis talis sicut in subo: qd̄  
dī finis reale: dico aut factiōe reali: q; fm finis qd̄ est  
fm rōne intelligēdi tm̄: nō oīz q; fm formā fm quam  
dī finis tale acgrat in eo: sed in quodā altero: sicut qn̄  
dī res supintelectanō oīz q; in altero fm quē dī finis  
in re: q; intelligēt fz in intelligēte: sed creatura efficitur  
beata nō factiōe: q; est fm modū intelligēdi: sed factio-  
ne reali aliogn in eo: q; sit beatus: vel accideret sibi rea-  
liter: et p̄m̄s beatitudo fm quā dī finis creature bea-  
ta est aliq; pfectio in creatura acḡsta sicut in subo: et p̄m̄s  
ponit aliqd formalr in ea creatū: et h̄ sufficiat de  
p̄m̄ clone. **Q**uantū ad scđam Iclonē. s. q; rō beatitudo  
Pervetus de bt̄d̄. Ba z

## De beatitudine

ut dñis nō dñst in B solū q̄ sit forma; sed oꝝ q̄ sit fīnis oꝝ p̄fectionū supadditaz ad subaz beati loquēdo de beatitudine creature; de qua nunc logmūr; non opꝝ multū discutere; qz de facili pꝝ; tēt cōstat; q̄ si i B qđ est esse formā ipsius creature beate cōsisteret ratio b̄titudinis; tūc quelibet forma creature cēt beatitudo; qđ falsū ē. Et iō oꝝ dicere; q̄ p̄ter hoc q̄ b̄titude sit forma bti; oꝝ q̄ sit ei<sup>7</sup> summa et nobilissima p̄fectio; ad quā sicut ad finem oꝝ p̄fctionēs ordinant loquēdo de p̄fctionib<sup>9</sup> acc̄scitib<sup>9</sup>; et de hoc l*infī*<sup>10</sup> magis patebit. et sūl pꝝ tertia h̄ de facili; qz cū b̄titudinē oporteat cē nobilis sūl p̄fectionē ipsius beati: loquēdo de p̄fctionib<sup>9</sup> p̄tinētib<sup>9</sup> ad subam obi eius opꝝ q̄ rōnalis creatura p̄ficiat in sūmo obo; ad qđ creatura beata attingere p̄t aliqua p̄fctionē inherēte; hoc autē ē solus dens; ad quē sicut ad obm p̄t creatura rōnalis q̄ suā opationē attigere sicut ad obm nobilissimū. C Ad 6<sup>o</sup> restat soluere rōnes istoz de primā positione. Ad quaz primā dōz; q̄ beatitudo sit vltimū finis simplex; cui<sup>11</sup> grā ament oia; et nō oꝝ q̄ amēt amore amicitie; sed sufficit q̄ sit vltimus finis in gne eoz que amant amiore acupiscētie. De talia autē vltio nō est incōueniēt q̄ aliquid creatū sit; vel saltē q̄ includat aliquid creatū vna cū deo; sed de eo q̄ vltimus finis est in genere eoz; que amant amore amicitie; q̄ sit aliquid creatū cēt incōueniēt; vñ b̄titude creature est grā sue creature ipsius bti; et nō ecōuerso. Creatura autē beata vna cū relatiōe sua est grā beatitudinis diuine manifestande. Qd autē dī; q̄ creatura et dōcūs cū sint diuersaz rōnū nō p̄nt eē vnuis finis nō valet; dato ēt q̄ hēant diuersas rōnes finis; put vnuis qđq̄ est fm se p̄sideratū; qz nihil phibet illa cōcurrere ad rōnem finis aliquid p̄cipue p̄tētū ad rem; q̄ ē p̄ additamētū; sicut subm et accūa; que hūt diuersas rōnes concurrunt ad vñā rēentis; qđ est accūtalr verū in recto; et aliud inobiquo; qz subm est de rōne accūtis; et sic ēt ad beatitudinē creature cōcurrūt; et creatū et de vnuis in recto; et aliud in obliquo vt beatitudo creature nihil aliud sit q̄ vñlo vel apprehensio dei. C Ad 7<sup>o</sup> dōz; q̄ vltimus finis in genere eoz; que amant amore amicitie non satiat appetitum; nisi cū bec. s. habito eo qđ summe amēt amore acupiscētie. Hoc autē respectu creature nō est deus cōscripto quocūq̄ alio; qz circunscriptio oī cōmodo creature nō p̄t ab ea diligi amore cōcupiscētie; et hoc dicta de qđone sufficiant. C Ad 8<sup>o</sup> ergo in oppositū dōm; q̄ b̄titude creature est aliquid accidens; et hoc patebit magis in sequētibus; et ad illud; qđ dī h̄ hoc; dico q̄ beatitudo nō est sumū bonū sūmū plū; sed est bonū in genere eoz; q̄ amant amore acupiscētie; tale autē creature beate ē accidens; nec oꝝ q̄ sit suba crea ta vel increata. Et p̄ hoc pꝝ solo ad 2<sup>o</sup>; qz nō oꝝ q̄ beatitudo sit sumū bonū simplr; ipsius bti; sed sumū bonū in gne acupiscibiliū. C Ad 3<sup>o</sup> dupl̄ p̄t responderi. Uno mō vt frui distinguit dupl̄ p̄ hoc qđ ē summe amare amore acupiscētie. et isto mō solo deo nō ē fruēdū nīsi cū adiūctione; vt dicamus solo deo cē fruēdū vt p̄ et per se obo; qđ mouet nos ad delectandum. Alio mō p̄t dici; q̄ loquēdo de frui quo aliquis fruēt aliquo; vt cōcupito q̄ solo deo est fruēdū; vt p̄ mouente ad delectationē; sicut aliq̄ dī delectari solo cibo; vt p̄ mouente ad delectationē; l̄ delectet et cibo et cōnio; do p̄ueniēt ex cibo. C Dico ēt q̄ deo et visione dei secundario vt quoddā sume amato fruimur amore cōcupiscētie nō obo; formalr autē fruimur actu voluntatis q̄ ē delectatio. Et p̄ hoc pꝝ r̄sio ad 4<sup>o</sup>; qz pono nos frui aliquo obo creato vt obo secundario. C Ad quāntū

dōni l̄z sint duo fines; vt pꝝ ex p̄missis; et hēant rōnes finiū; nec ambo possunt esse fm se vnuis; tñ possunt cōcurrere ad veram rōnem finis alicuius; vnum i recto; et aliud in obliquo; vt dōn̄ est; et dato q̄ ponant diuersi finis; nō tñ opꝝ q̄ solus deus sit beatitudo creature; q̄ l̄z deus sit simplr vltimus finis; tñ aliqd creatū p̄t ēē in genere eoz que amant amiore acupie vltimū; vel saltē p̄t induci in tali vltimio. C Ad 6<sup>o</sup> p̄t dupl̄ dici. Primo q̄ nō p̄t intelligi res manere circumscrip̄to oī diuerso ab eodē q̄tū ad rē q̄ depēdet in suo esse ab ea; nīsi forte i imaginatiōe; nūc autē b̄titude est res; q̄ dependet in suo eē a deo; iō nō intelligit manere circūscriptio deo. Uel alio mō p̄t dici q̄ nō opꝝ aliqd rez manere sub ista rōne quā p̄s habuit ablato oī diuerso ab ea; sicut ablata aliqd supficie; q̄ tīneat aliqd corpus extrinsecū; nō manet sub rōne loci; et sic ēt ablata aliqua vñtōe; q̄ nō sit vñsio dei nō manet sub rōne b̄titude. C Ad 7<sup>o</sup> dōm; q̄ nō solū in illis in ḡb<sup>9</sup> aggregatū ē maius bonū q̄ aliqd simplicissimū ē ponenda b̄titude in plībus et nō in altero tñ. Sed ēt in istis i ḡbus sunt bona pluriū rōnū q̄ in altero tñ; l̄z autē deus aut creature sit maius bonū q̄ alterz tñ. s. solū; cū amo bo sint plura bona pluriū rōnū q̄ solus deus. Uel p̄t dici q̄ l̄z deus vel vñsio beata non sint maius bonū q̄ solus de tñ; tñ ambo sūt maius bonū creature q̄ alte rū tñ; b̄titude autē creature nō dñst in B qđ ē maius bonū simplr et in se; l̄z in eo qđ est maius bonū creativē; et B in genere boni diligibilis amore cōcupiscentie. C Ad 8<sup>o</sup> dōm; q̄ ibi est equocatio vltimiū; qz qñ qđ in gñalib<sup>9</sup> et corporalib<sup>9</sup> nō est dare vltimū ibi accipit̄ vltimū; p̄ternino motus ad quē; qñ yo dī; q̄ b̄titude ē vltimū finis vltimū accipit̄ ibi; p̄ eo; qđ sumē getat appetitū intellectū; quo habito nihil malū querit; et tāle vltimū bñt̄ tīngit dare; l̄z nō tīngat vltimū p̄ nō dōn̄ supposita perpetuitate gnationis. Uel p̄t dici q̄ l̄z in inferiorib<sup>9</sup> p̄ticularib<sup>9</sup> p̄ accidens ordinatis; sicut ēt et in causis efficiētib<sup>9</sup> nō tīngat dare p̄mūz vel vltimū supposita perpetuitate causata in istis q̄ in illis i vno quoq̄ p̄ resp̄m ad casē ex se ordinatas est dare primū et vltimū. Itē p̄m̄ et cā p̄ma est deus aīq̄ nulla alia. Itē finis ēt vltimus vnuis cuiusq̄ cā est assimulari deo q̄m̄ pole est fm suā nāni. C Ad 9<sup>o</sup> dōm; q̄ qñ aliquid dīcīens rōnis dupl̄. vno mō b̄titude alicuius intellecti ad rōnē; sicut B qđ dico ēt intellectū nihil ponit in re intellecta realr; aliqui nihil posset ēt intellectū; qz i nihilō nihil realr p̄tponi; et tens rōnis sic dōn̄ nō est spēs q̄ ēt in intellectu vñl aliqua talis spēs sit vt actus intelligendi; nec aliqd q̄ sit in intellectu sicut i subo et tens rōnis sic dīctū nō est b̄titude; vñl ponere in ea pcessus in infinitū nō multū facit ad ppositū. Alio mō dī esse ens rōnis; res vere q̄ sunt in intellectu sic est spēs; vel hītus scie; vel actus intelligēdi; et de tali re loquido nō ē oīs res realis sed qđa res talis; et l̄z in actu rōnis possit esse pcessus in infinitū; inq̄tū in eodē intellectu aliquo ē infinita successio intellectionū; tñ in vna et eadē intellectione nō oīs ponere talē infinitatem; b̄titude autē non est collectio oīuz intellectioū; q̄pūt cē in eodē intellectū; sed ēt aliqd vnuis actus nūero; et iō nō oīs in b̄titudine ponere tales infinitatē. C Ad 10<sup>o</sup> dōm; q̄ b̄titude creature icludit de bonū necū ad p̄fctionē creature nō essentialr; sed cōicative; qz nulla creature p̄t eē beata; nisi hēat oia; q̄ ad suā p̄fctionē sūt necessaria. Sic autē icludes oē tale bonū nō sicut l̄pm; qđ est b̄titude p̄pē et forma litter loquēdo; sed sicut eius obm; inq̄tū deus est obm b̄titudinis creature. C Ad yndechmūz dōm; q̄ aia in sua creatione

## Questio

suæ creatiōe h̄z q̄cqd est de int̄egritate sūc nāc: nō aut̄ h̄z q̄cqd requiritur ad sūi bene esse: t ad suam pfectiōnē lecudam in qua p̄sistit beatitudo: t iō nō oꝝ ḡ sit beata a creatione. **C** Ad 13<sup>m</sup> dōm: ḡ sicut est dare esse effectus loq̄ndo p̄ter esse diuinu: qđ est cā effectua oīum regritur in creato aliquid cē creau: quo formular ē ita p̄ter beatitudinē diuinā q̄ fruuiur deus ē beatus: t que est cā effectua oīis aliorū beatitudinis regri aliquid creatū in creature beato: qđ sit eius beatitudo q̄ formular est beata. **C** Ad 13<sup>m</sup> dōm ḡ supposito q̄ malor sit va: l̄z creature nō h̄cā cālitatē in deo: cū aliqua creature p̄t h̄cā cālitatē respectu alienis effectus diuini: sicut grā in aīa h̄z cālitatē cā formalis: ita q̄l̄ dī ḡ de<sup>n</sup> nō p̄t facere beatū nisi vt adeptus quadā adeptiōe crea ta nō ponit adeptio cālitatē in deo: sed q̄ sit cā formalis creature beate lnq̄tu beata: sicut albedo est cā formalis albi inq̄tu albū ē: vñ falsa ē minor. **C** Ad 14<sup>m</sup> dōm: q̄ ad h̄z: ḡ deus t adeptio dei sunt vñus finis: vt pdicū ē: nō oꝝ ḡ h̄cā dñersas rōes: l̄z sufficit q̄ pos s̄nt cōcurrere ad aliq̄ vñu rōne vñu in recto: taliū iñ obliquo: sicut ad rōne accidētis currunt suba t genus accidentis: vñ p̄t dici: q̄ inq̄tu currunt ad vñu rōne sunt inseparabilia rōne: l̄z vñu qđ q̄ eoꝝ fm se ppriā ha beat rōne. **C** Ad 15<sup>m</sup> dōz: q̄ beatitudo creature nō ponit q̄ h̄cā defectibilitatē actualē ānexā vel futurā in actu: ita beatitudo creature p̄t cē illud: qđ h̄z defectibilitatē potētialē: t sic beatitudo creature h̄z defectibilitatē: nō aut̄ opz: q̄ p̄rīo mō h̄cā. **C** Ad 16<sup>m</sup> dōni: q̄ actus purus t simplicissimus nō p̄t venire ad institutiones tertii p̄ positionē talis: tū actus p̄t cōstituere rōneni alicuius vna cū alio: t cē de rōne alicui mō quo cā ē de rōne effus: t sic deus cōcurrerit ad rōne p̄ticularis creature. **C** Ad 17<sup>m</sup> dōni: q̄ dato q̄ nullū accīns creature posset cūlūgēre deo: qđ ē bonū infinitū ip̄am crea turā effectuēloquēdo: tū accīns creature p̄t formaliter p̄lūgēre deo. Itēz ēt nō habeo p̄ incouenienti: q̄ aliq̄ res finita t creatā posset ēt effectuē cūlūgēre ip̄am infinito deducēdo ad eq̄litatē nāc ip̄ius infiniti. **C** Ad 18<sup>m</sup> dōni: q̄ q̄l̄d icludit pl̄u vt p̄tes reales sue essentie sic nullū ipoꝝ pdicat de ipso. **S** q̄l̄d icludit pl̄a vñu qđ est reali rōmīmet aliud vt cāni: tūc alteꝝ eoz q̄ includunt p̄t pdicari de eo: qđ includit talia: sicut ca liditas includit q̄litàtē vt genus: t calores vt cāz: q̄rū alteꝝ pdicat de ipso vt q̄litas: nūc aut̄ beatitudo icludit adēptionē dei nō p̄ mō: l̄z secūdo: vñ alteꝝ eoz. s. ade ptio dei p̄ visionē: p̄t pdicari de ea essentiali. **C** Ad 19<sup>m</sup> dōz: q̄ minor est falsa: t ad pbōnem dico: q̄ l̄z nō capiat a creature rōnali captiōe ḡphēnōis: capiat t̄i ab ea captiōe attinctiōis: q̄ ab ea vt cognitū attigēt vt amātūz: t talis captiō sufficit ad hoc qđ deus delectet creaturā. **C** Ad argumēta in ūriū facta q̄tū ad p̄ma duo sunt simplē cōcenda. **C** Ad tertia rōne dōz q̄ ad hoc qđ dicit: q̄ de<sup>n</sup> nō diligē appetitu ordinato grā creature: sicut vt cōmodū creature: dico q̄ vñ ē p̄cipaliter loq̄ndo: sed sc̄ario bñ p̄t diligē appetitu ordinato vt cōmodū creature: vt vt grā creature: ita. f. ḡ deus diligēt a creature: t vt sūi cōmodū: t h̄ amore ḡcupie. Diligat cū amore amicitie: vt ad cuius honorē vult oīa eē q̄ sunt: t ad suā beatitudinē t oīa talia. **C** No tādū aut̄: q̄ q̄l̄ dī h̄z aliquid amari amore ḡcupie nō ē in telligēdu de ḡcupientia sensus: q̄ ē circa delectabilia sensibilla: t p̄cipie circa delectabilia tactus. Sed di cimus amaria amore ḡcupie q̄cqd amāt: vt cōmodū t p̄fectio alicuius grā cuius illud cōmodū amāt: illud at dī amāt amore amicitie: cui aliquid bonū grā sui deß.

## Secunda

3

derat: sicut amītū diligimus: nō q̄ petimus cū ad co medendum: vel ad bibendum: vel aliquid tale: sed q̄ ei volumus bona.

Qđ. II.



**E**cundo Q̄nerit vñus beatitudo creature sit aggregatō oīuz p̄fectionū creature: ita ḡ sit quedā totū oīis creature p̄fectionēs icludēs: vel sit sicut aliq̄ p̄fectio vt vñus actus videndi seu amādi. Et argē ḡ nō sit k̄l̄ q̄s vñ act: l̄z cognitio oīuz p̄fectionū: vel pluriū: q̄ p̄fectū est ex: qđ nibil est: sed beatitudo dīc aliqd p̄fectissimū ip̄st̄ creature beate. ergo beatitudo est aliqd reale extra: qđ nibil ē p̄tēns ad p̄fectionem creature: tale aut̄ nō p̄t cē nisi aliquod aggregatū ex plib⁹: vel ex oīib⁹ creature p̄fectionib⁹. ḡ beatitudo est aliqd tale aggregatū. ḡ nō est aliqd dī vñtra: q̄ vñtra vñ supra cā n̄ ē dare aliq̄ p̄fectionē ea nobiliorē i creature.

**O**ntra. Q̄r qui dicit p̄hs ḡ p̄ficiā est ex qđ nibil dīvīero vel p̄ter: ita ḡ est sensus: qđ p̄fectū ē extra: qđ nibil est. i. p̄fectū est illud qđ icludit totū q̄cqd ad p̄ficationēz rei p̄tinet: sed vt p̄tū dīm est supponit q̄ beatitudo sit aliqd p̄fectissimū. ḡ u suffic ad beatitudinez q̄ aliqd sit supra ipsam vel vñtra nobili ea: sed neccio regrī: qđ nibil ad p̄fectionē p̄tinēs sit ab ea dñersum t nō in ea inclusum. **C** P. Nālis alicuius p̄fectio dī in cludere oēm p̄fectionē. **S** beatitudo vt videā ē nālis p̄fectio ip̄st̄ beati. ḡ beatitudo icludit oēm p̄fectionē t ip̄suis bñi. ḡ nō dicit aliq̄ vñu actū. **C** P. Manēte beatitudine circūscripto oī ab ea dñerso: adhuc p̄t intelligi bñis manere i talli beatitudine: sed nō est dare aliquem vñu actū: q̄ circūscripto ab oī eo dñerso faciat bñi eē beatū: sicut p̄z: ḡ visio sine dilectione t amōre nō posset facere quēcūq̄ bñi est: nec ēt dīlectio t amōr sine vñ sione: beatitudo ḡ nō est aliq̄ vñus actus: sed ē aggregatio oīuz: vel saltē plūni p̄fectionū. **C** P. Illud ad qđ p̄tinēt bona corporis t aīe nō ē aliq̄ vñus act: l̄z aggregatio plūni p̄fectionū beatitudo hoīs est h̄s actus. ḡ tē ma. supponit. mī. pbaī: q̄ ad illud: qđ resūpto corpore fit maius extēsue vel intēsue plūnet vñu cū bonis aīe ad bonū corporis: sed renūciatio sanctoz h̄z oēs resūpto corpore ē maior saltē extēsue. ḡ ad beatitudinē p̄tinēt bona aīe t corporis: sic p̄z maior. **C** P. Illud: qđ requirit p̄les act: nō facit vñ actū: sed beatitudo ē h̄s: q̄ beatitudo nō ē sine vñsioē t amōre dei. ḡ saltē ē plūni aggregatio. **C** P. Oēs p̄fectōes ip̄suis beatī h̄t reduci ad beatitudinē: sed oīa talia nō p̄t reduci ad aliq̄ vñu actū numero. ḡ beatitudo alicuiū bñi nō ē aliq̄ vñ act: nō. Ma. supponit. mī. pbaī: q̄ diuersa spē non h̄t reduci nisi ad vñu. ḡ sīc p̄z: ḡ h̄o t asin: nō h̄t reduci nisi ad aīal: qđ est vñu ḡne subalī tñi t nō vñu nūero: l̄z diuersa p̄fectōes ip̄sū bñi dīnt spē. ḡ oēs p̄fectōes ip̄suis bñi nō h̄t reduci ad vñu nūero: t sīc p̄z minor. **C** P. Beatitudo dicit aliqd p̄ q̄d creature bñtā deo cōlū gitur: sed illud quo creature deo cūlūgitur nō ē aliq̄ actus vñ nūero: sed p̄les: q̄z cūlūgitur t p̄ modūz t per amōre. ḡ tē. **C** P. In visione beata viden̄t pl̄a: l̄z pl̄is cata nō p̄t viden̄t vñu rōne: sicut vñlico actū: q̄ actus h̄t pl̄ificari per pl̄alitatē oīoz. ḡ dato q̄ nō cēt visio bñtā ad h̄s seḡt q̄ nō sit nisi vñ act: nūero: l̄z plures. **C** P. In eo q̄ est vñ act: nūero nō p̄uenit ee. p̄cessus in infi: l̄z beatitudo hoīs icludit p̄cessū i infi. ḡ tē ma. supponit. mī. pbaī: q̄ cū nullū intell̄s creatō ḡphen̄dat deū: pole ē sp̄ eū viden̄t maius t clarius q̄ videat Perueus de bñtē. **A** 3

## De beatitudine

a quocūq; beato: tūc ēt bti appetitus appeteret eū clari<sup>r</sup> videri q; videat: aut nō. Si dicas q; nō. s; nālē ē cui liber appetere maius bonū sibi pole q; sit: aut g; hēbit q; appetit: aut nō: si dicat q; nō: legi<sup>t</sup> inconueniēs. s; q; bti non erit beatus: q; vīsus est bti: nisi q; hz; q; desiderat: si s; ēt habeo pposituz. s; q; si in infinitū plus et plus appeteret deū videre: et in infi<sup>m</sup> plus et plus videbit: q; qualibet vīsiōe data auenit dare vterius perfectionē: et sic ln vīstōne beata erit pcessus ln infi<sup>m</sup>: et per oīs p; minor. C p. Btitudo pfectie faciat appetitus: sed aligs actus vīnus numero nō pōt faciare appetitus vīnū nūero creature beate: q; creature rōnalis oēni ap petit pfectionē sibi debitā. g; nō est aligs actus vīnū nūero: sed est aggregatio plūm pfectionū ples pfectio nes plectens. C p. Btitudo creature dz esse magis pposita beatitudine dimina: sed nō ēt nisi ēt cōposita ex plib<sup>b</sup> pfectionib<sup>b</sup>. C p. Ubi est dare pte et totu<sup>n</sup> nō est dare sūmū bonū sūstere in pte sed in toto: q; totū semp dicit aliqd cōpletius pte: sed aggregatio oīum pfectionū loquēdo ēt de pfectionib<sup>b</sup>: q; amant amo re cōcupiescent ea que aligs diligit vt cōmoduz suū se hñt ad aliquā pfectionē verā: vt totū ad pte. g; sūmū bonū creature beate ēt loquēdo de diligibili amore cō cupiscēti nō est aligs vīnus actus: vel vna pfectionū mero: sed aggregatio oīum pfectionū diligibiliū amore cōcupie: sed sicut superius dcm est sūmū bonū ipsius creature diligibile amore cōcupie ēt beatitudo. g; beatitudo creature nō ēt vīnus actus numero: sed aggregatio om nium pfectionū ipsius. C s; s; pfectio dz ridere pfectibili: sed pfectibile pfectione: q; est beatitudo est vīnū numero: puta hō vel astinus. g; beatitudo creature est ali. q; vna pfectio: sive aligs actus vīnū in nūero: et nō ples. q; one non vidi diuersas opiniōes. et si for

De ista te cēnt rōnes q; possent adduci ad pban dū beatitudinē ēt aggregationē oīum pfectionū sunt ta cte in arguēdo: ad quā nō pūt adduci alie: q; essent ma loris valoris. C Quātū g; de q; one querēdo intēdo probare quātū cōclones. Prima ē: q; suba creature: que dz beatificari nō est beatitudo. Scda ē: q; nec aggregatū ex suba et accīste vno vel plib<sup>b</sup>. Tertia est: q; nec aggregatū ex oībus pfectionib<sup>b</sup> accītalibus. Quarta est q; sit aligs actus vīnus numero. p; pbotrib<sup>b</sup> rōnibus. C Prima talis est: illud q; ēt indifferēs ad vtrūq; op positorū nō est essentialē alterū illoꝝ: et hec satis est plāna: q; q; est indifferēs ad vtrūq; oppositorū pōt stare cū quolz illoꝝ saltē successione: vīnū aut̄ oppositorū nō pōt stare cū altero illoꝝ: ex quoplane accīpt̄ maior accepta. s; q; est indifferēs ad vtrūq; rō. sed suba crea ture q; nata est beatificari ēt indifferēs ad beatitudinē et ei<sup>r</sup> oppositū fm nūseriā: et satis p;: q; idem ēt indifferēs ad hoc q; saluari possit et dānari. g; suba creature: q; na ta est beatificari non est beatitudo. C Scda rō talis est: beatitudo cadit sub merito: sed nullius p; prie loquēdo suba creature cadit sub merito: q; suā meret subaz. g; suba creature: q; nata est beatificari nō ēt eius beatitudo. ma. de seplana est: q; status iste dī status vie: q; status merēdi beatitudinē et pfectiōndi in statu isto ī merito btitudinis. minorē aut̄ declaro. C Ad cuius euīdētiāz est scīdū: q; nullus dī mererit: q; suū est: sive sit suū do nationē: sive aliq; alia rōe: dum dī sit suū simpli: vīnū ali q; n̄ dat alicui equū p; prie loquēdo: sed est reddere vī cīstūdī cuiusfdā rectitudis: vīnū aliq; t; aliqd ita q; dz mererit illb<sup>b</sup> simpli nō ēt suū: t; ēt suū si illud me reat: et si n̄ auferēdu<sup>r</sup> meret sibieē. Lūrō ē q; mererit aliqd est facere illud debitu<sup>r</sup> sibi et debere ēt suū: null?

aūt facit debere esse suū q; īa suū est: ex quo pōt accī pī illa ppō. s; q; nullus meret illud: q; hz; vel illud: q; si hēat si mereat auferat ab eo: s; nulla creatura pī me reri subam suā: q; nō pōt ea mereri vt q; nō hz; q; pūs hz subam q; mereat: q; sive mereat: sive demereat sp sibi remanet suba sua sicut in beatis. g; suba creature: q; nata ēt beatificari nō cadit sub merito: h; fuit minoz. z̄ ēt posset minor pbari: q; mereat aligs sibi in aliquo q; nō est suū ante q; mereat: q; sub merito cadere non pōt. H; nihil prius pōt ēt ipsius creature q; sua suba. g; nō pōt mereri subam. 3; pōt sic pbari ex eis: q; cadūt sub merito habeo laudari vel vītupari: sed ex vīibus nullus laudāt vel vītupat. g; nec nā creature: nec eius suba: nec ea q; ē sequunt ex necessitate cadūt sub merito vel demerito. C Tertia rō talis est: btitudo ēt bonū diligibile amore cōcupie: sed suba creature: q; ē nata beatificari nō ēt bonū sive diligibile ab ea saltē ī ordine ad ipsam. g; suba creature: q; nata est beatificari nō sive diligibilis ab ea saltē ī ordine ad ipsam nō pōt ēt beatitudo. vīrāq; assūmptā pbo: et p; primā. s; q; btitudo n̄ est rō. q; sicut dcī ēt in pītī q; one illud dī amari amore amicitiē: q; aligs diligit sicut qdā psonā cui vult bonū: sicut aligs diligit amicū: illud at dī amari amore cōcupie q; aligs amat vt suū cōmodū: sicut aligs dī diligere vīnū: vel cibū: vel sanitatē: vel aliqd sile: sed ēstat: q; btitudinē nō diligimus sicut qdā psonāz cui bonū vīlinū: sed vt nīm cōmodū. g; btitudo ēt bonū diligibile amore cōcupie. Mi. pbo. s; q; suba creature q; dz beatificari nō ēt bonū sive diligibile. C Ad cui<sup>r</sup> evidētiā sciēdū ē: q; aliqd dī duplī diligere amore cōcupiscētie vno nīo: sīc aliqd pfectio ei īherēs: grā cuius diligit sanitatē vī scīaz: vī aliqd tale. Alio<sup>r</sup> dī aliqd aliqd amari amore cōcupie: sicut illud: a quo puenit talis pfectio sicut si aligs dicat amare mulierē: qua venit delectatio: vel medicinā a qua venit sanitas: nīo sive facilē pōt patere: q; creature amore cōcupie nō diligere suā subaz: q; nō diligēt vt qdā pfectio supaddita vt cui īherēat: nec ēt pī diligēt a creatura suā suba. z̄ ēt nīo: q; qdā diligēt isto mō amore cōcupie ordinat ad illud sicut ad finē: tñ ex cōcupito dz acq; aliqd pfectio sicut medicina ordinat ad illud: qdā sanat sicut ad finē: g; suba creature nō est diligēda amore cōcupie z̄ nīo: et sic nullo mō: et hoc respectu sūt: et hoc iō dico q; respectu alterius creature pōt diligere suā subaz aliquo nīo amore cōcupie: sicut qī diligēt se ēt ad honore: sicut. n. vult se ī ordine ad aliqd quo eius finis īstituit. C Scda pbo scīdāz cōclones. s; q; nō sit aggregatū ex suba et accīte adduci tres rōrōnes: pīnia talis ē: q; nīo aliqd duo fm se tota pponūtūr. ergo illud: qdā est ps btitudinis nō pōt stare cū nīseriā: vt īa dcī est. g; suba creature nō est ps btitudis: et per oīs beatitudo creature nō ēt totū aggregatū ex sub statia et accīte vno vel plib<sup>b</sup>. Dico aut̄ s; se tota: q; nō aliqd duo nō se tota opponerent: vt si ponere: q; alibū et nigrū incladerent formas subluis eisdez: qua pōne facta albū et nigrū nullo mō opponerent fm se tota: s; fm rōnes formales nō fm subas: tūc ps vī bene sta re posset cū altero: sicut pars albi supposito q; albū dīcret totū opositorū ex subo et accīte staret cū nigrō: s; in eis q; s; se tota pponunt: nec totū cū toto: nec ps cu<sup>r</sup> pte pōt stare: sic. n. albedo nunq; stat cū nigredine: ita nec aliqd qdā sit de cēn<sup>r</sup> albedinis stat cum nigredine.

Allgama  
ti amoř cō  
cupiscentie  
duplī con  
tingit.

Exbis

## Questio

Ex his p<sup>z</sup> maior. m<sup>l</sup>. aut supponit: et q<sup>r</sup> miseria et britu  
do fni se tota opponunt. 2<sup>a</sup> talis est illud: qd est indiffe  
res ad aliqua duo nō vñ cē magis ps vñlūs q<sup>r</sup> alteri?  
sed ɔ stat: q<sup>r</sup> suba creature est indifferes ad britudinē et  
miseria: gñō pōt eē pars miseric nea britudinis. 3<sup>a</sup>  
tal is est: tota britudo cadit sub merito. g<sup>r</sup> suba nō pōt cē  
ps britudinis: nec p<sup>z</sup> totū aggregatū ex suba vel ac  
cidēte yno vel plibus pōt et britudo. Sed ad B posset  
aligs dlcere: q<sup>r</sup> sicut agēs nāle: l<sup>z</sup> nō attingat fni se ad  
eētiā mere facienda: tñ attingat ad nām faciendam  
cē sub forma: ita d<sup>z</sup> starc p<sup>z</sup> positū: ita ille: q<sup>r</sup> mere: l<sup>z</sup>  
nō mereaf subam suā fni se: q<sup>r</sup> cū cā forme cū aliqua  
pfectio accītali q<sup>r</sup> expectatā in prima: sicut ē mō vñ  
aligd tale dicē mereri aggregatū ex suba et accītē: t<sup>a</sup>  
fit ad hoc l<sup>z</sup> non sit sic absolute: q<sup>r</sup> suba cadat sub me  
ritovñ q<sup>r</sup> cadat aggregatū ex suba et accītē. 3<sup>a</sup> hoc nō  
valet q<sup>r</sup> l<sup>z</sup> aligd aggregatū mereaf nō mere: illud vt  
beatitudinē: sed mere illud vt beatū eē: sicut in deal  
batiōe faciēs nō facit albedinē p<sup>z</sup> p<sup>z</sup>: sed albu esse ex  
quo sic accītio: q<sup>r</sup> sicut dealbatio ad albedinē et ad al  
bu: ita ē q<sup>r</sup> ad p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> mereri ad beatū eē et  
ad britudinē: sed sic est q<sup>r</sup> l<sup>z</sup> albu eē includit qdāmodo  
aggregatū ex suba et accītē: albedo tñ includit solū q<sup>r</sup>  
litatē. g<sup>r</sup> simpli l<sup>z</sup> bñfī eē includit p<sup>z</sup> britudinē subaz  
beatificā: tñ britudo qua aligs est bñs nō includit nisi  
ptē accītali: t<sup>a</sup> sic p<sup>z</sup> q<sup>r</sup> illud: q<sup>r</sup> cadit sub merito nō q<sup>r</sup>  
remuneratio cadit sub merito nō potest esse aggrega  
tu ex suba et accītē. 4<sup>a</sup> Quarta talis est: britudo vt supra  
dcīn ē bonū diligibile amore xcupie: sed aggregatū  
ex suba et aliquo accītē nō est sic diligibile a creatura  
respectu ipsius. g<sup>r</sup> tē malor p<sup>z</sup> ex dlcis. m<sup>l</sup>. pba: q<sup>r</sup> cō  
positū ex suba creature et aliquo accītē: q<sup>r</sup> est aliq<sup>r</sup> per  
fectio supaddita inherens ipsi creature vt sanitas: vel  
aligd h<sup>r</sup> cū p<sup>z</sup> positū ex suba et accītē nulli inheret: nō  
est aliq<sup>r</sup> ordine ad talē pfectio acgrendaz: cū  
aggregatū ex suba et accītē non ordine ad creatur  
ā sicut ad finē: aliquo aut alioz modo se h<sup>r</sup> creatur  
a ad illud: q<sup>r</sup> ab ea diligē respectu sui amore xcupie:  
vt. s. sibi xcupiscat: t<sup>a</sup> sic p<sup>z</sup> minor. 5<sup>a</sup> Tertiaz: hñē sic. s.  
q<sup>r</sup> britudo nō est aggregatio ex oib<sup>r</sup> pfectio ib<sup>r</sup>: pbo. trī  
bus rōnibus. 6<sup>a</sup> Quaz p<sup>z</sup> talis est: sicut iā dcīn ē tota  
beatitudido cadit sub merito. Sed p<sup>z</sup> ex dlcis: q<sup>r</sup> qdaz  
accīta sunt: q<sup>r</sup> non cadunt sub merito: sicut illa: q<sup>r</sup> conse  
quunt nām et dñr nāles p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> etate: g<sup>r</sup> britudo non est  
aggregatio ex oib<sup>r</sup> accītib<sup>r</sup> supuenietib<sup>r</sup>. 7<sup>a</sup> Sed ta  
lis est: t<sup>a</sup> pba q<sup>r</sup> staggreatū ex oib<sup>r</sup> talibus accītib<sup>r</sup>  
bus d<sup>z</sup> dici britudo: p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> hoc eēt vñ de accītibus:  
que xciuiunt spāliter rōnal creature: sicut amare vñ  
dere et delectari: sed aggregatū ex oib<sup>r</sup> talibus nō po  
test dici beatitudido: ergo tē. Ma. suppono. m<sup>l</sup>. pbo: q<sup>r</sup>  
effectus beatitudinis nō ē ps ipsius: q<sup>r</sup> efficiū nō pōt  
esse ps hie cause: sed delectatio quā h<sup>r</sup> bñs debetudi  
ne est qdā efficiū britudinis et catur a britudine. g<sup>r</sup> talis  
delectatio vt est quoddā accīta et suba spūalis nō ē ps  
britudinis: nec p<sup>z</sup> bñs beatitudido est aggregatio ex oib<sup>r</sup>  
accītibus p<sup>z</sup> tñntibus ad subam spūalem. 8<sup>a</sup> Ter  
tia rō talis est: q<sup>r</sup> si britudo ponit esse aggregatū ex oib<sup>r</sup>  
bus: h<sup>r</sup> nō est nñ p<sup>z</sup> euidentia totius aggregatū ad su  
as p<sup>z</sup> s: sicut aggregatū ex oib<sup>r</sup> accītibus spūalib<sup>r</sup>  
est aliq<sup>r</sup> nobilius aliquo vno illoz ita aggregatū ex  
oib<sup>r</sup> accītibus spūalib<sup>r</sup> et corporalibus simul est p<sup>z</sup>  
ctius q<sup>r</sup> spūalia tñ: t<sup>a</sup> p<sup>z</sup> talē p<sup>z</sup> eminentiam nō pōt  
poni: q<sup>r</sup> britudo si aggregatū ex oib<sup>r</sup> accītibus spūa  
lib<sup>r</sup> et corporalibus: sic p<sup>z</sup> per obm: q<sup>r</sup> l<sup>z</sup> ponat accīta  
corporalia desertere instralr: nō tñ pōt esse de eētiā bñ

## Secunda

4

tudinis vel felicitatis. ergo pp talē p<sup>z</sup> eminentiam totius  
ad p<sup>z</sup> nō o<sup>r</sup> ponere: q<sup>r</sup> britudo sit aliqd aggregatū ex  
oib<sup>r</sup> accītibus: t<sup>a</sup> non sit aliqd illorūz: h<sup>r</sup> et p<sup>z</sup> faciliter  
actus intellectus: t<sup>a</sup> per affectiones q<sup>r</sup> beati intelligū  
res in p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> genere: t<sup>a</sup> ad eas afficiunt: q<sup>r</sup> sibi inuicē fre  
quenter succedūt: est tñ britudo vna et cadē numero i  
p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> permāstura. 9<sup>a</sup> Quartā. s. hñē. s. q<sup>r</sup> sit vñ actus  
pbo: t<sup>a</sup> p<sup>z</sup> sit actus: qui est opatio pbo sic: q<sup>r</sup> beatitudo  
do o<sup>r</sup> q<sup>r</sup> sit illa perfectio in beato: q<sup>r</sup> est actualissima: s<sup>z</sup>  
hee ē aliqua opatio pfectra. g<sup>r</sup> tē. sed ēt opatio manens:  
q<sup>r</sup> britudo est quo beatus efficiū formaliter pfectus: s<sup>z</sup>  
hee est opatio manens: ex hoc. n. q<sup>r</sup> aligs est in actu vo  
lendi vel intelligēdi: h<sup>r</sup> q<sup>r</sup> sit pfectus calcfacere: vel fa  
cere actionē transiunt nō facit agentē ēt pfectū: sed  
supponit ipm pfectū ēt: t<sup>a</sup> iō o<sup>r</sup> q<sup>r</sup> britudo sit opatio  
manens. Q<sup>r</sup> aut sit actus talis et nō aggregatū plūm p  
bo sic: q<sup>r</sup> o<sup>r</sup> q<sup>r</sup> beatitudo inter bona diligibilia amore  
xcupiscētē sit aliqd bonū optimū: vel fñm p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> tñ  
tius ad p<sup>z</sup> put totū est nobilius pte: vel fñm p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> tñ  
diuersi ad diuersum put vna pfectio ē altera nobillor:  
sed non fñm primā: q<sup>r</sup> sequeret: vt dcīn est: q<sup>r</sup> ex oibus  
accītibus eēt aggregatū ergorelinq: q<sup>r</sup> sit bonū opti  
mū et nobiliissimū fñm p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> tñ diuersi ad diuersuz.  
Ex hoc sic arguo vltierius: sicut deductū est: beatitudo  
est actus nobiliissimus: seu aliqua pfectio nobiliissima  
respectu oīum alioz: sed inter plures pfectioes adin  
uicem ordinatas nō est dare nisi vna nobiliissima  
saltē q<sup>r</sup> ad eas: que dñr spē: t<sup>a</sup> iō o<sup>r</sup> q<sup>r</sup> sit solū vna nu  
mero eiusdē spēi: q<sup>r</sup> britudo si ponat ples actus ciusdē  
spēi: aut est plures actus numero simul exūtes: aut suc  
cessive. p<sup>z</sup> mō nō pōt ēt: q<sup>r</sup> duo econtra ciusdē spē  
ciei nō p<sup>z</sup> simul inesse eidē pfectibili: nec scđo mō: q<sup>r</sup>  
britudo ē pfectua vñsio: o<sup>r</sup> dicere q<sup>r</sup> britudo sit aliquis  
actus vñus numero: t<sup>a</sup> hoc idē potest pbari sic: illa quo  
rū vñu est forma pfectioē nō h<sup>r</sup> vñitatē adiuuices  
simpli fñm vñtatem: sed vñtatem fñm qd. s. vñtatem  
ordinis: sicut exercitus vel aliqd tale. Sed si ponat q<sup>r</sup>  
britudo includat ples pfectioes: iste pfectioes nō  
p<sup>z</sup> sic se habere q<sup>r</sup> vna sit forma pfectioē alteram: s<sup>z</sup>  
cū pōt patere p<sup>z</sup> oīs actus deducēdo: sicut pfectioes: q<sup>r</sup>  
ad britudinē p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> tñtē: ergo si ponat: q<sup>r</sup> beatitudo in  
cludat ples pfectioes: t<sup>a</sup> q<sup>r</sup> dicat aliqd vñu fñm qd. s.  
ordine: t<sup>a</sup> non aliquid vñu simpli: q<sup>r</sup> non vñ p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> tñ:  
q<sup>r</sup> britudo vñ importare aliqd vñu simpli: vel sicut ex  
p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> positū: quaz vna sit pfectioē alterius: vel sic al  
quia vna pfectioē: t<sup>a</sup> q<sup>r</sup> nō pōt esse tale totū: vt de se p<sup>z</sup>: g<sup>r</sup>  
o<sup>r</sup> q<sup>r</sup> sit vna pfectioē numero: t<sup>a</sup> h<sup>r</sup> q<sup>r</sup> ad hñē suffi  
ciunt. 10<sup>a</sup> Ad p<sup>z</sup> dōm: q<sup>r</sup> nō est sic intelligendum perse  
ctū est illud ex q<sup>r</sup> nihil est sic q<sup>r</sup> nō est pfectū nñ totū  
vñtatem: sed intelligendū ē q<sup>r</sup> tñtū ad ea: que sūt de  
essentia rei: vt. s. tunc dicat res perfecta q<sup>r</sup> nihil perti  
nens ad eius eētiā sibi deest: t<sup>a</sup> sic dñr beatitudo p<sup>z</sup>  
cta: q<sup>r</sup> nihil q<sup>r</sup> includit in eius eētiā sibi deest: q<sup>r</sup> aut  
dñr q<sup>r</sup> beatitudo ē qd pfectissimū: t<sup>a</sup> ex hoc nō sequitur:  
q<sup>r</sup> nihil sit a britudine diuersū: sed q<sup>r</sup> nihil ē dc eētiā  
britudinis q<sup>r</sup> sibi deest: q<sup>r</sup> cū dlcit: q<sup>r</sup> britudo est qd p<sup>z</sup>  
fectissimū intelligēdū ē nō p<sup>z</sup> p<sup>z</sup> tñtē totius ad p<sup>z</sup>  
que in nobilitate excedit: sed per comparationē di  
uersarum pfectioes adiuuicem: quaz vna est al  
tera nobilior: in quo perfectissimo non opz oīa alia in  
cludit: posset dici q<sup>r</sup> alic pfectioes apertiū: tñz nō  
sunt infra beatitudinem per dignitatez essentie: sunt tñ  
infra eam quantū ad causalitatem: q<sup>r</sup> omnia in beatit  
udinis causalitate aliquo modo includuntur saltem  
fñm genus cause finalis: q<sup>r</sup> pfectioes essentie super  
Verueus de bñt<sup>e</sup>. Ba 4

## De beatitudine

addite ordinantur ad beatitudinem sicut ad finem: et per hoc p<sup>r</sup> ad z<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> fm q<sup>r</sup> inducebat h<sup>t</sup> tñdente nō est h<sup>t</sup> solutione datam. Ad 3<sup>m</sup> d<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> aliqd p<sup>r</sup> o*c*i p<sup>r</sup>fectio v<sup>r</sup>lis alicuius causalit<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> est in aliquo g<sup>n</sup>e cause: q<sup>r</sup> ē cā oīn<sup>r</sup> illo p<sup>r</sup> q<sup>r</sup> ptinēt ad id cui<sup>r</sup> d<sup>r</sup> p<sup>r</sup>fectio v<sup>r</sup>lis co mitatue: q<sup>r</sup>. s. exigūt: c<sup>r</sup>comitatiua oīum illo p<sup>r</sup> q<sup>r</sup> ptinēt ad p<sup>r</sup>fectionē ewis: cuius d<sup>r</sup> p<sup>r</sup>fectio: vel c<sup>r</sup>gregatiue: q<sup>r</sup>. s. est q<sup>r</sup>dā aggregatū ex oībus p<sup>r</sup>ibus ad p<sup>r</sup>fectionē illi<sup>r</sup>: cuius d<sup>r</sup> p<sup>r</sup>fectio v<sup>r</sup>lis sicut ex p<sup>r</sup>ibus: tūc dico ad ma. q<sup>r</sup> eo mō quo aliqd est p<sup>r</sup>fecto v<sup>r</sup>lis alicius eo modo inclu dit oia: que ad esrendi ptinent p<sup>r</sup>fectionē. Ad mi. aut d<sup>r</sup> eo q<sup>r</sup> bt<sup>r</sup>itudo ē perfectio v<sup>r</sup>lis b<sup>r</sup>ti p<sup>r</sup> z<sup>m</sup> mō: et ex hoc se qui ē q<sup>r</sup> beatitudi<sup>r</sup> includit oēs p<sup>r</sup>fectiones b<sup>r</sup>ti: sicut cā includit effūs: non aut sicut aggregatū ex partibus in cludit pres: t<sup>r</sup> iō non seg<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> bt<sup>r</sup>itudo sit aggregatū ex oībus p<sup>r</sup>fectionibus beati: sed q<sup>r</sup> sit cā oīuni p<sup>r</sup>fectionu. Ad 4<sup>m</sup> d<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> q<sup>r</sup> in rōne alicuius aliquo mō inclu ditur extrinsecum sponat manere ablatu illo extrinsecō: l<sup>r</sup> maneat q<sup>r</sup>tū ad illud q<sup>r</sup> est: nō tñ manet q<sup>r</sup>tū ad illā rōne fm quā importabat illud extrinsecū: sicut de rōne loci est q<sup>r</sup> sit superficies c<sup>r</sup>tinēt aliqd i se t<sup>r</sup> aliqd a se diuersiū: vū supposito q<sup>r</sup> nullū corpus c<sup>r</sup>tinēt ab ea: l<sup>r</sup> maneret q<sup>r</sup>tū ad illud: q<sup>r</sup> est: nō tñ maneret q<sup>r</sup> tū ad rōne loci: ita ēt in p<sup>r</sup>posito: q<sup>r</sup> de rōne sue p<sup>r</sup>fectionis ē ad hoc q<sup>r</sup> sit bt<sup>r</sup>itudo: q<sup>r</sup> hēat secūz c<sup>r</sup>comitantiā oīum isto<sup>r</sup>: que p<sup>r</sup>nt appeti: iō alio circucripto l<sup>r</sup> maneret q<sup>r</sup>tū ad illud: q<sup>r</sup> est: non tñ maneret q<sup>r</sup>tū ad rōne bt<sup>r</sup>itudinis: nec ex l<sup>r</sup> seg<sup>r</sup> q<sup>r</sup> includit aliqd q<sup>r</sup>s par te sue e<sup>r</sup>sentie p<sup>r</sup>ter illā p<sup>r</sup>fectionē: fm q<sup>r</sup> exigūt alio<sup>r</sup> p<sup>r</sup>fectionū c<sup>r</sup>comitantiā de eo ad q<sup>r</sup> ptinēt bona corpo ris t<sup>r</sup> aīc: nō p<sup>r</sup> mō z<sup>m</sup>: et hoc nō seg<sup>r</sup> q<sup>r</sup> bt<sup>r</sup>itudo sit aggregatū ex oībus talibus p<sup>r</sup>fectionibus: sed q<sup>r</sup> sit cā ea<sup>r</sup>: vel q<sup>r</sup> ea<sup>r</sup> c<sup>r</sup>comitantiā regrat: t<sup>r</sup> q<sup>r</sup> d<sup>r</sup> q<sup>r</sup> bt<sup>r</sup>itudo sanctoz erit maior corpore resumpto extensu intel ligendū ē nō extensione essentie: ita q<sup>r</sup> hēat plures par tes: t<sup>r</sup> c<sup>r</sup> plus q<sup>r</sup> prius: sed intelligendū ēt de extensiō efficientie sue c<sup>r</sup>comitatiue: q. f. sua efficīt slue sua c<sup>r</sup> comitantiā se extendit ad p<sup>r</sup>la tunc q<sup>r</sup> nunc. Ad 5<sup>m</sup> d<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> p tanto dicit Boetius: q<sup>r</sup> beatitudi<sup>r</sup> est statu oīum bonoz t<sup>r</sup>. q<sup>r</sup> bt<sup>r</sup>itudo est cā finalis exigen<sup>r</sup> c<sup>r</sup>co mitantiā oīum bonoz: que ad bonū ptinēt: non aut p<sup>r</sup> hoc: q<sup>r</sup> includat illa vt partes sue e<sup>r</sup>entie: vt sepe d<sup>r</sup>ctū est. Ad 6<sup>m</sup> d<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> maior h<sup>t</sup> veritatē de hoc q<sup>r</sup> regit plures actus vt p<sup>r</sup>tes sui: q<sup>r</sup>. s. non excludit i uno actu ret: q. f. vnu actus numerotunc aut bt<sup>r</sup>itudo reg rit plures actus isto scđo mō nō p<sup>r</sup>imo. Ad 7<sup>m</sup> d<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> aliqua dupl<sup>r</sup> reducunt ad aliqd sicut aliqd p<sup>r</sup>dicabile de eis: sicut hō t<sup>r</sup> asinus ad aīal: vel aliqd sicut ad cām efficientē vel finalē: sicut oia reducunt in deū: mō d<sup>r</sup>st q<sup>r</sup> ma. h<sup>t</sup> veritatē de reductiōe p<sup>r</sup> mō: nō aut z<sup>m</sup> modo non p<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> oēs p<sup>r</sup>fectiones accentales reducunt ad bt<sup>r</sup>itidē sicut ad cām finalē: nō ad aliqd p<sup>r</sup>dicabile de eis: mīnoz aut econuerso h<sup>t</sup> veritatē de reductiōe p<sup>r</sup>imio mō nō aut z<sup>m</sup> mō: q<sup>r</sup> oēs p<sup>r</sup>fectiones nō possunt rediūci ad aliqd vnu numero de eis p<sup>r</sup>dicabile: l<sup>r</sup> possēt rediūci ad aliqd vnu vt ad cāz. Ad 8<sup>m</sup> d<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> nō oē q<sup>r</sup> creatura beata cōiungit deo est beatitudi<sup>r</sup> fm illud: q<sup>r</sup> sume p<sup>r</sup>iuigē: t<sup>r</sup> p<sup>r</sup>incipalissime tale nō ē p<sup>r</sup>les actus: sed vnu: l<sup>r</sup> plures actus regrat c<sup>r</sup>comitanter. Ad 9<sup>m</sup> d<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> in bt<sup>r</sup>itidine d<sup>r</sup>pl<sup>r</sup> est vt secūdaria oba: sed vnu vt p<sup>r</sup> t<sup>r</sup> p<sup>r</sup>incipale obm: nō aut actus plurificantur fm scđaria oba: sed penes p<sup>r</sup> t<sup>r</sup> p<sup>r</sup> obm: t<sup>r</sup> iō nō oē q<sup>r</sup> in vīsione sint plures actus vidēti sed vnu. Ad 10<sup>m</sup> d<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> ma. h<sup>t</sup> veritatē saltē q<sup>r</sup>tū ad actus in gbus nō est successio: sed ad minorē r<sup>r</sup>nde q<sup>r</sup> interemptionem.

Ad p<sup>r</sup>ationē dico: q<sup>r</sup> l<sup>r</sup> deus s<sup>r</sup> possiblē videri clarū us q<sup>r</sup> videatur: nō tñ beatus appetit hoc: q<sup>r</sup> nihil apperit nisi ordinate: tñ nullus vult a sequi ordinata volūtate: nīll illud: q<sup>r</sup> est sibi debitum: l<sup>r</sup> nullum est debitū videri clarū q<sup>r</sup> videat. Ad 11<sup>m</sup> d<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> beatitudo perfecte faciat appetitum ynacum c<sup>r</sup>comitantibus ipsam: t<sup>r</sup> sic vnu actus cum suis c<sup>r</sup>comitantibus potest faciare appetitum: vel potest dici q<sup>r</sup> remūratio dicit faciare appetitum rōne sue causalitatis inq<sup>r</sup>sum ē ipa cā finalis illorum: q<sup>r</sup> cū ea faciant appetitum. Ad 12<sup>m</sup> d<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> perfectio d<sup>r</sup> inderē perfectibili inq<sup>r</sup>sum perse ctibile est: mō dico q<sup>r</sup> illud: q<sup>r</sup> ē perfectibile i bt<sup>r</sup>itidē l<sup>r</sup> absolute loquendo bēar p<sup>r</sup>les p<sup>r</sup>fectibiles: tñ inq<sup>r</sup>sum i bt<sup>r</sup>itidine perfectibili ē nō h<sup>t</sup> nīll vna potētia p<sup>r</sup>fectibile: nīll accipiant cū bt<sup>r</sup>itidine illa q<sup>r</sup> c<sup>r</sup>comitanter ē: t<sup>r</sup> iō nō oē: q<sup>r</sup> bt<sup>r</sup>itudo sit p<sup>r</sup>les actus ec<sup>r</sup>ciali<sup>r</sup> l<sup>r</sup> vnu. Ad 13<sup>m</sup> d<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> l<sup>r</sup> bt<sup>r</sup>itudo sit aliq<sup>r</sup> actus vnu nume ro: nō tñ i cōpositione inq<sup>r</sup>sum bt<sup>r</sup>itudo oio: q<sup>r</sup> l<sup>r</sup> ille acr nō sponat ex gbus d<sup>r</sup> diversiū p<sup>r</sup>stūtētib<sup>r</sup> ei p<sup>r</sup>ēen tīā p<sup>r</sup>ostis ex aliq<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> est e<sup>r</sup> obm t<sup>r</sup> cui iheret: bt<sup>r</sup>itudo aut diuina nō cōponit ex aliquo: nec cōponit cūz alio. Ad 14<sup>m</sup> d<sup>m</sup>: q<sup>r</sup> accipēdo bonū sumū p<sup>r</sup>co patōz p<sup>r</sup>ts ad torū nō est tale sumū bonū beatitudo q<sup>r</sup> nō includit oē bonū creature: vel partes sue essentie: l<sup>r</sup> d<sup>r</sup> sumū bonū p<sup>r</sup>coparationē diuersaz p<sup>r</sup>fectionū adiulcē: ita s. q<sup>r</sup> dicas sumū bonū: sicut nobilissima perfec<sup>r</sup>to inter alias: t<sup>r</sup> rōne pdicte c<sup>r</sup>comitante pōt dici sūme bonū: q<sup>r</sup> exigūt concomitantiā oīum bonoz: q<sup>r</sup> pos sunt a creatura desiderari. Qō. III.



**E**rcio Querit in quo actu cōsistit bt<sup>r</sup>itudo vtrum in actu voluntatis vel intellectus. Et arguit q<sup>r</sup> in actu voluntatis: q<sup>r</sup> in illo actu est beatitudo: qui est aptior: sed amare est melius q<sup>r</sup> intelligere: q<sup>r</sup> p<sup>r</sup>: q<sup>r</sup> melius ē amare deum t<sup>r</sup> non intelligere q<sup>r</sup> ec<sup>r</sup>uerso. ergo t<sup>r</sup>. P. Beatitudo d<sup>r</sup> cōsistere in actu nobilissimo habitu: l<sup>r</sup> charitas quū ptiner ad voluntatem ē nobilissimus habitus fm aplm: q<sup>r</sup> dicit. maior aut horū est charitas. ergo t<sup>r</sup>. Sed dicens q<sup>r</sup> charitas ē nobilissima in via non in patria. S<sup>r</sup> 3. Beatitudo nō h<sup>t</sup> destruere potentias vel habitus: sed perficere: sed si charitas q<sup>r</sup> est nobilissimus habitus in via non esset nobilissimus in patria: tūc bt<sup>r</sup>itudo destrueret charitatem: q<sup>r</sup> charitas est habitus nobilissimus nō solū in via: l<sup>r</sup> ēt i patria. P. Beatitudo non negat esse in actu voluntatis: nisi q<sup>r</sup> actus voluntatis nō pōt ēē primo t<sup>r</sup> p<sup>r</sup> se obz voluntatis: sed nō opz q<sup>r</sup> bt<sup>r</sup>itudo sit p<sup>r</sup> t<sup>r</sup> p<sup>r</sup> se obm voluntatis: ergo t<sup>r</sup>. Ma. suppono ex dicto cōi. mī. pbo: q<sup>r</sup> cū beatitudo sit quoddā diligibile aniore cōcupie non est primo t<sup>r</sup> p<sup>r</sup> se amatiū: q<sup>r</sup> per prius amāt id q<sup>r</sup> aniat amo re amicitie: sed illud est primo t<sup>r</sup> p<sup>r</sup> se obz voluntatis: q<sup>r</sup> est p<sup>r</sup> t<sup>r</sup> p<sup>r</sup> se amatiū: gōz q<sup>r</sup> bt<sup>r</sup>itudo sit p<sup>r</sup> t<sup>r</sup> p<sup>r</sup> se obm voluntatis: t<sup>r</sup> sic p<sup>r</sup> minor. Preterea. Lōmetator ille ait: t<sup>r</sup> sciētia foris stat ybi intrat amor: sed in illo actu cōsistit beatitudo q<sup>r</sup> supereminet alias: q<sup>r</sup> beatitudo cōsistit in actu amandi t<sup>r</sup> non actu intelligendi. P. cum bt<sup>r</sup>itudo sit sumū bonū beati: beatitudo d<sup>r</sup> magis esse in eo fm q<sup>r</sup> creatura beatifica est magis bona q<sup>r</sup> in eo fm quod h<sup>t</sup> esse fm qd bona: sed fm voluntates dicit aliq<sup>r</sup> sūnipl<sup>r</sup> bonus: fm aut intellim d<sup>r</sup> fm qd bonus: p<sup>r</sup>ta bonus clericis: vel bonus artifex: q<sup>r</sup> beatitudo cōsistit in actu voluntatis. P. In illis q<sup>r</sup> sumt eq<sup>r</sup>lia videtur eq<sup>r</sup>liter cōsistere bt<sup>r</sup>itudo: sed actus intell<sup>r</sup> t<sup>r</sup> voluntatis sunt cōflio. q<sup>r</sup> eq<sup>r</sup>sl<sup>r</sup> est in eis bt<sup>r</sup>itudo. ma. p<sup>r</sup>. nīl. p<sup>r</sup> batur

bat: qz illa: qz sic se habet qz ad augmentum voluntatis sequitur augmētū amoris salte in deo: qz qz plus cognoscit tanto plus diligēt. ergo actus intellectus et voluntatis sunt equeles. ¶ P. beatitudo consistit in summo bono: sed sumū bonū est obnī voluntatis. g beatitudo consistit in actu voluntatis. Sed dicebat qz ex ipso qz beatitudo est sumū bonū: nō seq̄ qz beatitudo sit in actu voluntatis: qz sit eius obz. ¶ Cōtra. qz qz beatitudinis creature sit illud obm̄ est sumū bonū in eo qd h̄: ex quo accipio istā maiorē: qz illa est beatitudo creature: cui p se obm̄ est sumū bonū in qz buiū: sed hic est actus voluntatis cuius obz p et qz se est sumū bonū. g beatitudo est sumū bonū. ¶ P. Beatitudo nō in eo qd nō pot esse: sed fm̄ cuius licet cherubin et seraphin nō videat eentiam dei et videntur: sed in parte sufficiunt: qz nō est in visione eentiae diuinae: et p dñs sequit qz sit in amore. ¶ P. Beatitudo est fructus: sed fructus consistit in cognitione et amore. g beatitudo consistit in actu utriusqz et nō in altero tñ. ¶ P. Qz aliquid duo occurrit ad vnu tertium: et vnu illo p cōcurrunt originalia: talia pplete i eo: ad qd occurrit pplete i eo: ad qd occurrit originalia: qz beatitudo est originalis in visione diuina: in delectatione aut et genitio voluntatis pplete. g essentialius consistit in actu voluntatis qz intellectus. ¶ P. In actu illius potest beatitudo qd pmiari: qz actus voluntatis est h̄. g tc. ma. p. m. probat: qz qd est principale in meritō qd et pncipale in premio: qz voluntas est pncipalis i merito. g tc. ¶ P. Nobilis fui idem mouet ad aliquem terminum: et gescit i eo sic fm̄ idem h̄ moueret ad calorem et eē subz caloris assuefuit: sed fm̄ voluntate habem⁹ moueri ad beatitudinem qd. g p voluntate assuefuit beatitudine: et p dñs i actu voluntatis est beatitudo. ¶ P. In eo qd p se et qz sicut creatura spūalē consistit beatitudo: qz ad creaturā spūalē p se et qz litter pseq̄ intelligere et velle. g qz est in utroqz et nō magis in visione qz in amore. ¶ P. Datus duob⁹ accidit⁹ in isto vñ eē beatitudo cui alteri subiicit: sed intelligere subiicit ipsi velle: intelligimus. n. cū volum⁹. g et beatitudo est in actu voluntatis et nō in intellectu. ¶ P. In merita per se et oē consistit beatitudo eentialia: sed h̄ est charitas vel actus charitatis h̄ aplim: qz dicit super omnia charitatē h̄utes: qd est vinculum pfectiōis. g beatitudo consistit in actu charitatis. ¶ P. Beatitudo est finis theologie et legis diuinae h̄ aplim: qz dicit. qz finis legis est dilectio. g beatitudo consistit in dilectione. ¶ P. Deus est beatitudo sancto p: sed in deo idem est intelligere et velle. g idem est ponere beatitudinem in

Sed contra est: qd dicitur uno sc̄i alio.

Rñdeo dñm: qz de ista qōe sūt diversae opiones: qz dñm. n. ponut beatitudinem i actu intellectus tñ eentialis loquendo: ita qz beatitudo eentialis loquendo est sola vñsio. Alii ponunt qz consilit in actu voluntatis tñ: ita qz amor est eentialis beatitudo. Alii vñ ponunt: qz eentialis consistit in utroqz: ita qz diversimode et visio et amor est beatitudo: quo ppositio in prima qōne sueretur recitata de beatitudine: et adhuc alia breuerter recito qz tñ ad id qd ad ppositū prinet. ¶ Sc̄iēdū g p ipsi ponut qz tñ utrōqz beatitudines: vñ deū ipm: puit est vltim⁹ finis creature: visio ne beatā puit est vltim⁹ finis in genere creature: amorez qz voluntas tēdit in deū imediāte vt in amatu: et amorez qz tēdit i deū imediāte vñsio: vt in id qd amat ad videndum: fm̄ g istos beatitudo creature est visio et vterqz amor et deus ipse: qz beatitudo finalis et simplis: visio aut finalis i genere creature. Amor aut quo tēdit in deū imediāte est beatitudo formalis. simplis. Amor aut quo tēdit in de-

um mediāte vñsio est beatitudo formalis in genere: quia liter aut ista sunt et sequuntur ibi recitatuni est in prima: qōne de beatitudine: et ea que sunt contra premissa recitatua sunt. Unū tamē ibi est omisum ab auctoribus h̄ positiōis qd supplendū est hic: s. quo sit intelligēdū qz voluntas tendit in deū sicut in amatu: qnqz imēdiāte sine vñsio: qnqz mediante vñsio. ¶ Ad cuius eius dētiā sciēdū qz in amādo est aliqd: qd qnqz est mediū amandi tñ et non amatu: vt qnqz aliqd in aliqz genere est rō amandi: et iō eiusdē actus nō est obnī amatu: sic qnqz aliqd ex aliquo habitu inclinat ad amādū aliqd delectabile vel honestū: cui actui nō obyicē vt obnī ille habitus: qui est rō amādū: qz nec de illo habitu aliqd p̄siderat: sed de re exteriori delectabili vel honesta tñ: sicue etiā spēs intelligibilis nouens intelligim̄ esse medium tñ intelligendi et non medium intelligim̄ saltē illo intellectu quo res exteriori considerat: qnqz aliqd qz est mediū amandi et mediū amatu: sicut qnqz resaliqua sic amatur: g p eius amore amādū aliqd aliud vna cūz ea sic mater amat maritū pp amore filij. In hoc aut amore aliud est medium amatum et mediū amandi. ¶ His premissis sciēdū: qz semper vñsio: vel aliquia rei cognitio que dñ amari est mediū amandi: qz nulla res incognita potest amari: sed non ultimus finis in genere: non autē illud: quod dicitur esse beatitudinem finalē simpliciter: et ideo videtur qz nō est beatitudo formaliter et simpliciter: sed aliquid tale esset sic magis beatitudo qz illud: qd est beatitudo finalis in genere. ma. etiam ē falsa similitudine. ¶ Ad z⁹ dñm: qz ma. similitudine non h̄ veritatem. Ad probationem eius dico qz sola voluntas nō coniungit ultimum finis: et sub ratione finis: sed etiam alie potentie: sed differenter: nam voluntas coniungit ultimum finis: sicut potentia: que inclinat se et alias ad assequendum ultimum finem aliquo modo: in qz tñ h̄ mouere alias potentias ad exercitium actus: sed alia potentia coniungit ultimo fini: sic ita cui sumum bonum acgrī: qd pot acgrī creature ab ultimo ipso fine: precipe quantitate: ad finem eoz vltimum dīligūt amore occupatricē: ad quem pertinet beatitudo. ¶ Itē et nō oī qz voluntas sit pot: que maxime coniungit ultimo finis: sed que unā nō mouet alias potentias ad exercitium actus: sicut qnqz quis appetit sanitatem voluntas nō coniungit sanatiū vel sanitati: sed coniungit illis aliqd aliud amatu: p receptione sanitatis. ¶ Posset et ad hoc dicī distinguēdō ma. qz illa h̄ veritatē de ultimo fine in genere eoz: que amantē amore occupat. Ad nūnorē autē dico qz ma. illius proslogismi: non h̄ veritate respectu ipso p̄ quoqz non est nata voluntas in media te: forniār: talia autē non sunt illa extrinseca ab amante: qz amantē amore occupat: qz nō amatur inmediāte ali quo cōmodo: qd acgrī alteri potētē qz voluntatis: sic qnqz quis amaret aliquid delectabile: aut sanatiū: aut ali quid sile: et ideo in talibus nō oī qz voluntas magis coiungat: cū cōiungit p̄anciora media: qz de rōne talis cōiunctiōis est h̄re mediū et amantiū non solū amantiū. ¶ Ad z⁹ dñm: qz ma. non h̄ veritatē: qz intellectus respicit beatitudinem vt forniā sibi inherentem: et obnī beatitudinis: vt obnī a quo sibi tale bonum cuenit: voluntas autē vtrūqz respicit vt obnī tñ: et obi beatificatio nem prout est beatificans respicit inmediāte actu intellectus: qz amat sicut vult ipsū ad videndum. ¶ Ad probationē dico: qz qnqz dñr qz ex hoc aliiquid est beatitudo qd est obnī p̄ et p se voluntatis: dico qz si lī qd teneat calī falsūz est: vt sit sensus: qd obiectū voluntatis ē causa qz aliqd sit beatitudo: in modo si ynum est causa alterius

## De beatitudine

magis est ecclouerso: qd ex hoc qd aliquid est beatitudo est magis obm voluntatis: et verum est: qd actus intellectus in eo quod absolute est actus intellectus non est beatitudo: sed in eo qd nobilissimus actus respectu nobilissime potentie hz qd sit beatitudo: ita qd ista se habet per ordinem: qd ex hoc qd alius nobilissimus actus nobilissime potestate est beatitudo eius respectu nobilissimi obi ex eo auctor qd est beatitudo hz qd sit sume desideratum: et per se obm voluntatis non aut forma voluntatis inherens. Si autem teneat secutio ut sit sensus: qd ex B qd aliquid sit sumu bonu obm voluntatis legi qd sit beatitudo hz yreditate: nec aliquid facit ad ppositum: qd ex hoc aut legi qd beatitudo magis habeat qd sit beatitudo a voluntate qd ab intellectu qd a quoque alio. Ad 4<sup>m</sup> dñi: qd nisi est falsa: qd sicut voluntas iungitur deo fm illud: qd est in seipso essentia ut obo amato: ita intellectus ut obo visio: sicut n. deus qd ad suam essentiam est amatus: ita est est visus. Ad id: qd dñ qd actus voluntatis est motus ab anima ad rem extra: actus vero intellectus a re ad animam: hoc intelligendum est p tanto: qd aliqua re cognita et desiderata et amata qd desiderat ad aliud qd ad intelligendum aliud voluntate mouere potestias ad assequendum talerem: et ad hñdum eam realiter fm illud: qd desiderat de eo qd est ad B non est beatitudo: sicut qui alius appetit aquam ad balneandum ad voluntatem pertinet: qd videat hoieni querere aquam non solu ad cognoscendum: sed et ad hñdum aquam ad se balneandum: ita est qd illa realitas semper accipi non voluntatis: sed alteri potest: sicut p de balneatione: que accipit non voluntatis: sed aliquid appetit ad habendum solu: vel saltem maxime illa realitas: qd modum accipit voluntatis est videre: et est certum: qd accipit magis intellectus qd voluntatis: et illam realitatem magis hz intellectus qd voluntatis: siue loquuntur de ipso videre: siue de re visa: qui dicunt quod magistrum: qd voluntas tendit in eum fm illud: qd est in seipso: non aut intellectus: hoc est intelligendum qui voluntas desiderat ipsam rem alicuius aliud videndum: hz aut non hz locum in pposito. Ad 5<sup>m</sup> dñi: qd sicut p in quone prima de beatitudine: qd ista ma. hz yitare si deus tamen amaretur amore concupiscentie: et si beatitudo esset yitimus finis in generatione eorum: qd amare est amore amicitie: sed non ita: ut p ibi. Alia ppositio est eorum: qd ponit qd beatitudo creature est in actu voluntatis: et est ipse amor: et adducit quatuor rationes. Prima facta est in opponendo: qd s. melius est amare deum et non intelligere qd non amare et intelligere. De cunda est: que est tacta est in opponendo: qd fm voluntate est alius similitus bonus et non fm intellectus. Tertia est est tacta in opponendo: qd s. obni beatitudinis est sumu bonum: qd est obm voluntatis. Quarta rō est: qd in actu illius potestie est beatitudo p quam magis vniuersitatem deo: hec est voluntas. g. rē. pbo int. qd hz intellectus assumilamus deo: s. hz voluntate transformari in deum: transformari at in deum est magis et vice qd ei. g. rē. Et arguit hz: qd beatitudo est primo et p se desideratum et amatum: et actus voluntatis non potest esse talis. ergo rē. Rūdenter qd beatitudo consistit in aliquo exteriori: sicut in deo: et in aliquo interiori sic in amore. Non dicunt qd illud est: in quo consistit sic in exteriori obo: et p et p se amatum: sed illud in quo consistit quatuor ad illud creatum: qd participatur a creatura sibi inherens non opere: qd sit primo et per se obiectum voluntatis. Rūdeo: positio est falsa cuius suis rationibus et figuratis. Unde in primo ostendere: qd positio non habet veritatem quatuor ad hñm quam ponit. Secundum rō: debo ad rationes. tertio oñdam qd ratione hz productam non soluit. Quod g. veritate non habet pbo tribus rationibus: prima accipit comparando acutum ad actu: et habitum ad ha-

bitem fm status diversos: et est talis in illa potentia magis dñ eē beatitudo: que magis diffiniter se habet fm statum vie et patrie qd in illa: que magis uniformiter se habet: sed hic est intellectus respectu voluntatis. ergo rē. utrangu pbo: et pma. qd mutatio fm viam et patriam est directe a non beatitudine in beatitudinem: s. ei hz qd magis uenit aliquid mutatione et terminus mutationis. ergo in illa potentia dñ esse magis beatitudo et non beatitudo: que magis hz mutari fm statum vie et prie. Secundum pbo: qd in voluntate tam in pria quam in via manet idem charitatis habitus saltem spe et forte numero: qd iō dico: qd aliquid dñt eandem formam non manere int̄elam: et remissam: et sicut actus amandi eiusdem rationis: qd ut saltem pbabile: ex quo manet idem habitus et idem obit: ex parte vero intellectus nec manet habitus eiusdem rationis nec actus: qd in via est fides: et credere: in patria autem lumen glorie: aut est habitus oīno alterius rationis a fide. s. nuda visio. Sed forte aliquis diceret contra B qd idem sit habitus voluntatis in patria et in via sc̄ charitas: actus tam diversificatur in quo ponitur beatitudo sistere non quidem ex parte intellectus: sed ex parte obiecti formaliter: qd obm voluntatis est bonum intellectus cognitus: nūc aut sub diversis modis cognoscendi pponit deus obm in pria et in via: qd in via ut creditus in pria ut visus. Cetera B arguit: qd formalitas in voluntatis obmattedit fm idem: qd est amore. formalitas g. in obo voluntatis in via et in pria: aut accipit ex parte rei cognitio: aut ex parte cognitionis: si ex parte rei cognitio non potest dici qd diversificantur formale obm in via et in pria: qd res cognita: cuius bonitas formaliter amata est eiusdem rationis. Hinc inde eadem bonitas: que in via est credita in patria est visa: sed credulitas et visio non sunt idem: que sunt de illa re cognita: et sic adhuc stat propositum. Si autem formalitas obi accipiat ex parte cognitionis est summe desideratum et amatum: aut ergo amore amicitie: qd ad suum accensum sibi inherens nullus hz amore amicitie: nihil. n. esset dictum: qd alius suum videre animaret amore amicitie: ut quodam amatum cui uellet bonum. relinquit ergo qd amore concupiscentie: illud autem dicitur alliuus beatitudo: qd ab eo summe amat amore concupiscentie. qd reliqui genus: qd si sic diversificantur amori p. sens oba formalia: que sunt videre et credere qd adhuc videre sit ipsa beatitudo: sic g. ex dictis sequitur: vel qd animare vie vel prie ibi diversificatur: et sic per p. stabit minor principalis rationis inducta: vel si diversificetur qd B et p. credere et videre sit ipsa beatitudo et qd nostrum sit intentum. Secunda rō sumit ex parte rationis in eriti et amoris amicitie: et est talis: qd si beatitudo consistit in actu voluntatis: aut consistit in amore amicitie vel concupiscentie: vel desiderio: non in amore amicitie: qd pbo duplicitate ratione. Prima talis in exhibendo: siue in pendendo deo: qd aliquid dñ ei impedit non consistit beatitudo in amando deum amore amicitie: siue in pria: siue in via ut pedit: vel exhibet aliquid deo: qd dñ impedit vel exhibere: ergo amor amicitie non est beatitudo creature. Probatio triusq; assumptis et pmo primo: qd ex hoc qd aliquid caret eo: qd dñ alicuius impendere peccat et offendit: s. ex B: qd aliquid caret beatitudine non peccat: qd beatitudo consistit in B: qd alius impendit deo: qd dñ impedit. m. pbo: qd illud: qd maxime dñ aliquid impendere amico est amor amicitie: s. vniuersaliter siue in via tecum ad beatitudinem: seu in hñdo beatitudinem dñ hñ deum p amico. qd amor amicitie est illud: qd vniuersaliter dñ deo impendere: et sic est p. bata minor: non aut potest aliquis dicere ad hoc: qd est ipsam dñ aliquid deo impendere: siue ad honorem dei: sicut

## Questio

dei sicut et amorez amicitie: qz lz beatis debeat velle  
oia qz bz ad honore: tñ hoc velic nō est beatificari: sed  
est opus iā bene ɔnis ipan̄ bcatitudinē: tñ beatitudo  
nō est ipsam ipendere: sed ē ipni: qd impendit ex amo  
re. **C** Secda rō talis ē illud i quo ɔsilit btitudo dz h̄e  
obni: btitudinis in rōne ppry cōmodi in o quo d̄r cō  
modū qd extra: a quo acgrē aligd lps: cui d̄r ɔmodū:  
sed amor amicitie nō bz r̄sū in rōne cōmodi: ḡ r̄c.  
**M** 1. p̄z cx alys qōnb̄. nii. pba: qz obz amoris ami  
citie cest aliq̄ psona cui vult bonū in eo qd bz: sed lz nō  
est h̄e in rōne cōmodi: sed in rōne illus cui vult com  
modū: ergo amor amicitie nō bz sū in rōne cōmodi:  
de quo hic loquitur. **T**ertia talis ē: illud: qd fūda  
tur sup aliqd bonū creatū ab aliqb̄ duob̄ sibl inuicē  
p̄supponit in vtroq̄ qd melius se vel re: vel rōne: sed  
amor amicitie fundat sup aliqd bonū ab amicis sibi  
mutuo cōicatu: ergo amor amicitie p̄supponit in vtro  
qz aliqd melius: vel aliq̄ pfectionē se nobiliorē vel re  
vel rōne: qz ɔis non pōt esse btitudo h̄utis. mi. pbo:  
qz oē illud: super quo fundat ē in q̄tz bz: sed illud: qd  
fūda super aliqd cōicatum r̄c bz illud cognitū: super  
qd fundat: vt de se manifstū ē. ḡ r̄c. mi. p̄z p̄phm: qui  
d̄stinguit bonū vtile delectabile: vt honestuz: t sic p̄z  
vtraq̄ ppositione: scut ergo p̄z: qz nō potest esse qz consi  
stat beatitudo in amore amicitie: nec ē pōt consistere  
ln amore xcupiscentie: qz p̄m t qz se xcupiscibile nō pōt  
ē amor xcupie: qz nullus actus pōt cē p̄ t qz se obni su  
um: sed habitudo est sumnu bonū cōcupitū: vel salte  
concupiscibile in summo xcupiscibili creature verifi  
cat. ergo beatitudo non pōt esse amor xcupiscible: qn̄  
aut xcupiscit sumnum bonū: sive sumū ɔmodū: yteri  
enō pōt esse in desiderio: qz iam aliq̄ in via posset cē  
beatus: nec in delectatione: qz delectat qz in btitudine  
fm oē: t per ɔis non pōt esse beatitudo in actu volū  
tatis: ita qz aliq̄ actus sit eentalr̄ ipa btitudo. **E**x  
pedito ergo illo tntēdo r̄ndere ad omnia coꝝ motiva.  
**A**d p̄m ergo dōm: qz illd p̄cedit supponendo ɔriū. s.  
qz aliq̄ possit amare deum t nō intelligere: vel qz amar  
re possit h̄e bonitatē absqz intelligere: t ideo nō ē mi  
rū si falsum concludit t impossibile. **S**ed oīam  
dici potest: dato qz idem esset possibile: qz amare supra  
ēt: qz possit cē sive intelligere nisi h̄eret aliq̄ enūctiā  
bonitatis super bonitatē rex nālū: qz amare sic nō  
esset nīs inclinatio ad apprehendenduz diuinam bo  
tatem fm qz omnia naturaliter ad deum diriguntur  
etiam si posset esse aliquod amare absqz intelligere: qd  
esset naturale: t appetitum transeenderet nālē: qui est  
omnibus cōmuni. non sequeretur: qz esset melius qz  
intelligere sine amore: sive aliquis deum amaret ad  
faciēdū deo placita: constat qz ipse amor non esset lau  
dabilis: nisi inquantū haberet debitū modum: qui ab  
obicco deniauit in amore niediāte rōnis directione.  
**T**ertio ēt dici pōt: qz dato etiā qz amare esset me  
lius qz intelligere si separaren̄t adiun̄cē: hoc nō potest  
esse: nisi fm boni meritoria rōnē: qz magis est meri  
toriū amare qz intelligere: non aut fm rōnē eius: qz  
dicitur bonum fm le: vel in rōne finis: put illud: quod  
est per se eminentius dicitur melius. **A**d secundum  
dōm: qz aliquod dicitur bonū simpliciter fm volunta  
tē: t non fm intellectum: nō qz actus voluntatis com  
paratus ad actu intellectus sit melior: sed qz actus vo  
luntatis p̄supponit actum intellectus: ideo dicitur ho  
mo melior fm bonū voluntatis: qz voluntas p̄suppo  
nit bonitatē: t ex hoc non seguit: qz amare sit melius  
qz intelligere: sed qz amare simul cum intelligere p̄sup

## Quarta

posito sit melius qz intelligere tātū: v̄l pōt dici qz hoc  
intelligitur qz ad bonum meritorium: qz. s. qz aliquod  
bonū sit dignum merito vel demerito magis depēdet  
ex voluntate qz ex aliquo alio: non aut intelligit dc rō  
ne boni: qua aliquid cē bonū fm se pōt: qz fm se est oī  
uni dici melius: vel potest dici: put intelligit dc boni  
tate qua aliquid d̄r bonū ad alium: non aut dc ea qua  
aliquid d̄r bonū in se: qz per voluntatē bonā quā aliq̄ bz  
i sc cōicat alteri sic fm alias potētias: nisi in q̄tz a vo  
luntate moueat: sed fm bonitatez: qua aliqd bonum  
est in sc eminentior: cest cognitione veritatis qz amare ca  
vel potest dici: qz fm voluntatē d̄r homo melior: nō qz  
formalr̄ actus voluntatis sit melior qz actus intellectus:  
sed qz vterḡ actus t actus t alia p̄tētias reducunt  
ad exercitū actuale magis per actum voluntatis qz i  
tellectum: inquantū voluntas mouet se t allas poten  
tias ad exercitū actus. **A**d tertiam rōnē in questio  
ne patet post illā: ybi querit vtrum formale in obo  
beatitudinis sit bonū cē. **A**d quartū dicēdū: qz mi  
nor est falsa: t ad pbōnē dicēdū: qz si intendit dī  
cere: qz per voluntatē transformēt in deū: t per  
intellectū non: qz. s. voluntas cōuerata in essentiaz di  
uinaz t nō intellectus absurditas magis esset: qz nihil  
conuertit in essentiā diuinam: si autē intendat: qz volū  
tas transformēt t nō intellectus: qz. s. voluntas aliq̄ recipit p  
fectionē: qz informat nō in quocūq̄ p̄cipiat cēntiaz  
diuinam: t nō intellectus falsissimū est: qz sicut volū  
tas informatur actu amādi vel delectandi: qui ē que  
dam perfectio bonitatis diuinæ: ita etiā intellectus actuā in  
telligendi vel videnti: qui est tā moralis perfectio: di  
uina bonitatis p̄cipatio qz actus amandi. Si autē in  
telligatur: qz per voluntate transformēt t non intelles  
tū quantum ad meritum: qz magis tendit volūtas  
in deū per meritum qz intellectus isto modo bz ve  
ritatē: sed ex lz nō segt: qz qz volūtas magis dō vnia  
mir: qz p̄ intellēm: qz sicut volūtas vniū actui amandi  
vt formē sibi inherēt: ita intellectus actui videnti: s  
ex hoc tantuz sequitur: qz per volūtētē magis dispona  
nur ad visionē dispōne in erit. **D**ō IIII.  
**A**eritur Quarto ut p̄ beatitudo  
cōsistat in visio refle  
xa: t arguit qz sic: qz beatitudo cōsistit  
in actu pfectissimo: sed visio reflexa p  
fectioz t qz visio nuda essentie diuine.  
ergo r̄c. t ma. p̄z. mi. pba: qz videre se  
videre deum: quod pertinet ad mate  
riam reflexaz importat videre deū t visionē suā: visio  
autē nuda essentie diuine nō importat nisi videre deū:  
sed illa visio est perfectior: que plura includit. **I**ter  
ad idem. Illa visio est perfectio: que aliam includit: t  
non econverso: sed videre se videre deū est bz: ergo r̄c.  
**P**. Id ad quod imediāt sūma sequit̄ delectatio: q  
est ipa frutio est beatitudo: s̄z nō est visio nuda: ergo  
probatio ini. qz delectatio non seguit̄ imediāt tentio  
nē rei uenientis: sed pceptionē tētio: sed tentio  
p̄tinet ad primam visionē: pceptionē autē tētio: perti  
net ad visionē reflexa. **P**. sic fidēi succedit visio ita  
spei succedit tētio: t hec duo p̄tinet ad beatitudinē: s̄z  
hic non esset nisi beatitudo cōsisteret in vidento se te  
nere. ergo sicut prius. **P**. Beatitudo dz getare appe  
titum: sed nuda visio diuine essentie nō quietat: s̄z ma  
gis generat desideriū transferendi se in deū visum. er  
go nuda visio essentie diuine non est beatitudo: s̄z ma  
gis reflexa. **P**. Ad primum aspectū nude visionis p  
tinet videntē deum sub rōne veri: sed videntē deum sub

## De beatitudine

Rōne venī nō est beatitudo: immo videre sub rōne boni. ergo rē. C. p. Nullus est beatus nisi cōstet se nō amis surū beatitudinē: sed hoc pertinet ad visionē reflexā. ergo. Sed diceret alius: q̄ eodem actū: quo beat⁹ yi det p̄ aspectū nūde essentiā diuinaz: vider ēt se bñm ⁊ se videre deum ⁊ suam securitatem. Sed cōtra. diversa obiecta arguit actus diuersos: sed deus ⁊ vide re deum sunt diuersa obiecta. ergo viderē deuz ⁊ vide re seipsum sunt actus diuersi. C. p. Sentire se sentire est nobiliss⁹ q̄ sentire rem ex cōl. Et hoc ad altiorē p̄nitētiā. s. ad sensum cōeni. ergo a simili p̄fectiū est viderē se viderē p̄m visionē intellectuā. len⁊ q̄ viderē rem extra actū: sed beatitudo conuenit in actū nobilissimō. ergo cōsistit in vidento se viderē. C. p. Nobiliss⁹ est rem iudicare q̄ rem simplici app̄bensione viderē: sed iudicare pertinet ad actū reflexū q̄ supponit simplicē apprehensionē. ergo actus reflexus est nobilior: ⁊ sic id est q̄ prius. Sed dicebat: q̄ eo de actū v̄eentia diuinaz iudicatur de ea: adhuc stat p̄positum: q̄ fīm q̄ de ea iudicatur actus ille h̄z natūrāni reflexe vistontis: fīm vero q̄ simplici viderē vissidē h̄z ipse actus rōneni aspectus recti. C. p. Deus est oblectuā beatificans: aut fīm q̄ est deus: aut fīm q̄ est visus non fīm q̄ est deus: q̄ tunc sequeret̄ beatificare eū p̄ ser: ⁊ de necessitate: relinquitur ergo: q̄ est beatitudinis obm̄ lñq̄tuz vissus. s. ḡ beatitudo sit viderē deum vissim fīm q̄ vissimi est vissio reflexa. ergo rē.

**Lótra** Joan. p. hec est vita eterna rē. non dicit vt cognoscat se cognoscere. ergo beatitudo nō consistit in visione nuda.

**Respódeo** Ad eundem iſtū questionis. p̄ri mo intendo quedam p̄nūttere. Se cundo intendo oppositiones ponere. Quantū ergo ad primum intendo declarare quid sit visio reflexa. Se cundo quō intelligat nuda vissio essentiā diuine.

**Quantum** ergo ad primum sciendū est q̄ in mo tu localt: in quo p̄prie primus mo tus inuenitur: dicit̄ motus reflexus q̄ motus terminū natur finaliter ad eundem terminum a quo incepit: ⁊ per idem medium: vt si aliquis mouetur ab. a. in. b. ⁊ postea redeat ab. b. in. a. ⁊ per idem medium dī motus reflexus. Est q̄t̄ sciendū: q̄ aliquis motus dicit̄ duplex ab uno esse in aliud. Uno mō sicut a termino i terminū: sicut calefactio dicit̄ a non calido in calidum. Se cudo mō sicut ab agēte in passū: sicut calefactio dicit̄ eē a calefactione in calefactionē. C. Scđo l̄z ita sit fīm rē: q̄ calefactio nō sit a caliditate in calefactionē: sicut a termino i terminū p̄p̄loquēdo nisi terminū a quo ⁊ ad quē equocēt: tñ fīm nostrū intelligēdi modū accipiunt̄ vt termini. i. ipm̄ agēs ⁊ ipm̄ passū: ⁊ q̄ i telligēs significat saltē fīm modū significādi grāmati cale q̄cqd sit de re active respectu actū intelligēdi ⁊ re intellectuā passū: iō actus intelligendi significat vt q̄ dā motus incipiens ab intelligēte: ⁊ terminat̄ in re intellectū: ⁊ sif̄r̄ actus volēdi ad re volitam terminat̄ fīz nīrum modū intelligēdi: ⁊ iō q̄n̄ actus intelligēdi terminat̄ ad intellectū fīm q̄ intellectus ēnon ad obz cognitū vere actus intelligēdi terminat̄ ad aliquid a quo incepit: ⁊ sō tūc dī cē reflexus: q̄ vt dcīn est actus reflexus dī q̄ terminat̄ ad id a quo incepit: actus aut̄ intelligendi nec fīm rē: nec fīm rōne intelligēdi est a voluntate vel currente fīm q̄ h̄z: sed ab intelligentē: ⁊ iō nō est intellectio reflexa nisi terminat̄ ad aliquid p̄tinēt̄ ad intellectū vt ad obn̄ cognitū: puta ad spēm intelligibile: vel ad potentiam intellectū: vel ad ipm̄ actū intelligēdi: ⁊ tunc

p̄cipue solet dici actus reflexus q̄ actus alterius potētie terminat̄ ad actū potētie eiusdē sicut ad obz: sicut q̄ alijs intelligit se intelligere: vel vult se velle. Et ex B̄ aliquid mō p̄t patere q̄ nō q̄libet intellectio q̄ pre supponit alia intellectiōē ē intellectio reflexa: vbi p̄re supponit vt obm̄ formale cognitū: ōstat. n. q̄ cognitio termino p̄ supponit cognitionē p̄ncipio p̄ cognitionē p̄nūtiaz cōlonum. S̄z nullus ponit q̄ omnes alie cognitiōēs a cognitione terminoz: siue sint p̄nūtiae: siue p̄t̄nsiones sint cognitiones reflexe: ⁊ video nō ois cognitio: que allā p̄supponit cognitionēz ē reflexa cognitione: sicut. n. in motu rez nāliū quodā ordine p̄cedit ab extremo in extremū p̄ multos motus: quoꝝ vnu alte rū p̄supponit scūt̄ motus: q̄ ē ad formam sanguinis p̄ supponit in motu q̄ est ad formā bovis: nec tū est ibi motus reflexus: ita et̄ quodā ordine mouet̄ intellectus a reb⁹ cognitionis: siue a seipso quodā ordine p̄spēs rez apud se exūtes primo ad cognitionē simpliciū: deinde ad cognitionē cōpositoꝝ: tñ istis primo mō cōfuse p̄ ad certā p̄fectionē ⁊ terminatā: q̄ p̄t̄ in deuz ⁊ sīna certa intellectus: nec in tali p̄cessu in quo p̄supponit intellectio vna alteri ē reflexio: vt q̄n̄ intellectus redit in seipni considerando se vel actū suū. C. Est aut̄ notandum: q̄ l̄z abso lute loquēdo accidit intelligenti q̄ sit intelligēti: non tñ cognitioni reflexe accidit: q̄ obn̄ sit cognitū ⁊ apphē sum sit alijs p̄tinēt̄ ad intelligentē: vñ intelligit non vñ intellectus est intellectio reflexa: sed vnde est sic vt fu sit actu ēē intellectui actui recto: nā sicut alijs p̄tinēt̄ ad actū intelligēdi rectū et̄ obz primū actū reflexo: dīco aut̄ p̄mo: q̄ intellectus in infinitū p̄t̄ reflecti sup̄ suos actus vt intelligat se intelligere rē ex. Et iteꝝ itellegat se intelligere actui reflexo: in quo p̄cessu p̄m̄ actū reflexū h̄z p̄ obo aliquid ad actū recto aspectū: alijs aut̄ actus reflexū post primū actū reflexū p̄nt̄ h̄re p̄ obo co gnoscēdo actū reflexū: ⁊ l̄z sufficit q̄t̄ ad primum. aut̄ s. ad z̄m̄ q̄o intelligat nuda vissio essentiā diuine. Sc̄iedūz q̄ visio aliqua p̄t̄ dlcī nuda vel ex p̄te medy: vel ex p̄te obi. Ex p̄te medy adhuc dupl̄r. yno mō fīm q̄ mediū se t̄z ex p̄te cognoscētis: sīc ponit̄ spēs exīs in potētia cognitū medium: cognoscēdi: ⁊ de tali medio nihil ad p̄sens q̄ de hoc q̄retur vñ deus cognoscat̄ p̄ spēm vel eētiā suā: vt p̄ rōne cognoscēdi: nec ēt̄ ad p̄positā qōne multuz facit: q̄ illud q̄ vñ per spēm p̄t̄ dici nude videri de mō quo logm̄ur h̄sc de nuda vissio. alio mō p̄t̄ dici visio nuda ex p̄te medy fīm q̄ se t̄z ex p̄te obi: vt illud dicat̄ nude videri q̄ in se vñ: ⁊ non nūdian to aliquo alio in quo vissio videaꝝ: sicut si alijs hō sit ex opposito videntis dī talis: ita q̄ in se sine medio nō videaꝝ sine sua specie in speculo resultatē. tūc dī nō vi deri nude apte sic fīm intelligēti q̄ nō vel in se: s̄z in suo effectu: vel in aliquo alio h̄ntē h̄titudinē ad ipm̄ dī nō videri in vissionē: sed p̄ speculū ⁊ obscure: sīc videmus deū in ipm̄: illud aut̄: q̄ absq̄z medio cognoscēti ab intellectu dei cognoscēti nude: ⁊ isto mō cognitio bēoꝝ i patria dī nude vissio. Alio mō dī nude vissio ex p̄te obi: hec aut̄ denudatio fit ex p̄te obi p̄ q̄dā abstractionēz vel verbū aptiū: vt si alijs abstrahat̄ aīal a rōnali: vñ subaz a corpe sensibili cōsideratio sic abstracte sine dif ferētia h̄hente p̄t̄ dici nude cōsideratio talis abstracti respectu cōsideratiōis qua cōsiderat̄ cū dīa h̄hente: vel p̄t̄ cē talis abstractio subi ab accīste: vt si alijs cōsiderat̄ q̄titatē vñ nō fīm q̄ est alba: vel fīz q̄ est nigra: s̄z fīz nude q̄titatis eētiā sepādo p̄ cognitionē ab ea ge gd ad eius eētiā non p̄tinēt̄. q̄n̄ ḡ dī q̄ in prīmā non videtur

## Questio

videt essentia deinde: si intelligit quantum ad denudationem: quod est ex parte medy: prout se et ex parte rei cognoscere: quod non videtur in patria patrum ratione visam et medium: sed videtur inmediate in natura et essentia sua ratione habet: non enim. videtur a beatitudine per se et in enigma: sed facie ad facies. Si autem intelligat de denudatione: que est ex parte obiectus abstractorum velis a particulari: ut scilicet essentia divina videri a beatitudine: non enim quod est talis in speciali: sed in cetero enim esse absolutum: ita quod consideratur in quodam cetero analogo sibi et creature habere est ipso. Tunc quod in cognitione intuitiva quod res in se ipsa absque predicto medio non potest videri in cetero videntia: quod tali visione videtur enim modum quo existit in re non in quo modo non potest separari ceterum a talis entia spirituali. Tunc quod procedere a cetero et considerare cognitionem ad spiritu non est sine discursu: quod in beatitudine non potest: alia est multa potest adduci: sed quod planum est relinquitur. Si autem intelligatur de denudatione: que est subiectum ab accidente: tunc dicitur est: quod cum in deo nullum possit esse accusum enim rem: que videntur dum videtur deum nudum absque omnium accidentem. Sed quod quidam dicunt de deo: que sunt sint accidentia: non tamen enim modum intelligendi se habent per modum accidentis: ut sapientia et scientia: et sic de aliis potest aliis querere utrum deus ita videatur nude in patria loquendo de visione propria ad beatitudinem que videtur: ut quedam subiecta subtiliter et non enim quod sapiens et iustus: vel aliquod tale: dicitur quod omnia ista inquisitione: quia deus super hoc possit facere: videntur enim illud: quod certior ponitur in visione vera: quod deus non videtur genitivus videtur: ut iustus: bonus: et sic de aliis attributis: que sic in se continentur: cum etiam ponatur certior ab omnibus: quod beatitudine videtur deum videant ea: que sunt exteriora: si tunc et viuis: ut quodcumque nunc est enim ratione generum et specierum: et hec sufficiunt de secundo: quod quidam quedam alia possint de hoc dici: tunc quod dictum est: sufficit ad propositionem: ut patet. Nunc restat ponere opinio. Est ergo una opinio: que ponit: quod beatitudo in duobus consistit. scilicet in tentio: que succedit specie: et hoc est inchoatio et visione reflexa: quia videtur se tenere: et hoc completive. Ad cuius evidentiiam scienduz: quod auctores istius opinionis ponunt: quod sex sunt in beatitudine per ordinem se habentia. scilicet visione nuda essentia divina: amor ardens in de cōsurgens: desiderium transformatum in deum: ipsa transformatione: sicut tentio dei: visione reflexa quia videtur se tenere deum: et delectatio ad hoc ratiocinata modo dicitur: quod beatitudo non consistit in primis tribus: nec in sexto: sed in secundo et in quanto modo quo dicitur est. Quod autem in visione nuda essentia divina non consistit beatitudo duplicit: probant ratione. Prima talis est: beatitudo faciat mentem: sed non facit visione nuda divinam essentiam: quod ad eam sequitur desiderium transformandi se in deum: quod etiam. Ad evidentiā secunda rationis sciendū: quod ut dicitur ens verum et bonum: sed idem recte differunt ratione: et inter ea rationes est magis absolute. Ulterius dicitur: quod terminus finis et beatitudo differunt: nam terminus potest dici de principio principio recte: et de eo: quod est ultimus non sit finis. Finis autem est ultimus: quod terminat appetitum: et ideo dicitur alicuius esse finis in eo: quod bonum. Beatitudo autem dicitur spalem terminationem appetitus spiritualium. dicunt ergo: quod deus enim aliquid essentia rationem: est primū principium: et primū ens a quo sunt omnia entia: et ultimus in quod omnia resolvuntur: nam in resolutione entium resolutio stat ad essentiam simplicem enim ratione suam absolute: et enim simplicissimam essentiam. Secundum autem: quod deus bonus terminat appetitum est finis generaliter dictus: sed enim quod terminat sensum in sua effigie. scilicet in aliquo delectabiliter: enim sensus sic est finis terminans appetitum brutorum: sed

## Quarta

enim quod in seipso terminat appetitum intellectuum est finis beatitudinis intellectualis: sicut rationalis creature. Ex his sic arguitur ad propositum essentia divina non est obiectum beatificans sub ratione illa: finis quam respicit omnem ens: quod sic ens est beatificabile: quod falsum est: sed essentia divina finis nuda et absoluta rationem entis est principium omni: et terminus in quod omnia resolvuntur: ut per dictis: ergo visione nuda essentia divina non est beatitudo: quod nec est amor sequens visionem nudam: nec desiderium transformationis lequens dictum amore sit beatitudo: probant: quod neutrum isto quietat et faciat appetitum intellectuale. Quod est tertius delectatio non sit beatitudo: ondum quod delectatio cum sit genitivus in hunc termino non dicit ipsum bonum: quod est beatitudo: sed presupponit hanc: unde relinqitur: quod in secundo et tertio: scilicet in ipsa transformatione sui in spiritu tenere: et in visione reflexa quod videtur se tenere possit beatitudo: sicut non aliis habet deum et non videtur se tenere non quietaret mens eius: nec per omnes est beatitudo. Et de hoc tale ponitur exemplum: quod qui sponsus videtur sponsam sequitur amorem ardenter: et ad hunc amorem legit desiderium tentationis sicut amplexus: et postea videtur se tenere sponsam: et tunc firmiter getat: sic est post visionem nudam divinam essentie sequitur amorem ardenter et desiderium cuiusdam spiritus amplexus: et ipse amplexus: qui est tenere: seu hanc deum et visione qua videtur se tenere et videare deum: et delectatio sequens est getatio voluntatis. Hec autem positio tunc videatur subtiliter: non tam videntur mibi vera: et primo quod ad illud: quod ponitur desiderium: et hunc probo sic: desiderium respicit bonum non habitu: et in quantum non habest bonum: sed beatitudo sicut respicit bonum habitum: ita quod beatitudo non est beatus nisi in hunc modo bonum beatificans: ergo desiderium non stat simile cum beatitudine respectu boni: de quo est beatitudo. Nam per quod omnis ponitur beatitudinem non intendendo in fine: in modo in hunc modo suum fine: qui est sumum bonum. Mihi probatur: quod sicut certior ponitur desiderium et delectatio sicut motus et quicunque: sed motus semper est respectu non habiti: ergo etiam. Propter deponunt istaz dñiam inter amorem et desiderium: et delectationem: et quod amorem est respectu habiti et non habiti: delectatio est respectu habiti: sed desiderium est respectu non habiti in quantum non habitu: quod si aliis habet aliquid respectum ad aliud respectum non habet: puta spiritus habet spiritum ut visum: sed habet etiam non ut amplexus in quantum non desiderat eam ad videndum: sed copulat sibi in ea visa: potest tamen desiderare amplexum non habitu. Sed ad hoc dicitur aliud: quod deus tantum illabitur ipsi beatitudo cum quidam desiderio renovatione non rei habide in posterum: sed habet luxuriam illud frumentum nec fastidium et. Sed haec ratio non videtur posse stare. Primo quod rationem desiderii est quod sit respectus rei habite: ut ostensum est: sicut est ratione secundum: quod sit respectus rei nude in se. Secundo quod non potest esse desiderium renovationis: nisi quod desiderio succedit desiderium: vel quod id est desiderium tantum intendit: sed neutrum potest stare in beatitudine: quod ratione est simile et mensurabile non potest: sed in utroque predicto opere esse successionem: et tunc et quod non videtur: quod nouitas positum est in desiderio desiderante non similitudo: vel re desiderata enim rationes: quibus vnu est desiderans et taliter desideratur: beatitudo autem et bonum beatificans est quod sic se respiciunt in nullo mutantur: alioquin in beatitudine esset mutatio: et non mensurare est eu: sed tempore: ergo etiam quod autem ratione: quod deus continet illabitur beatitudo: si per istam continuitatem intellectus aliquid nouitas: vel aliud successio: falsum est: quod in beatitudine et eo: quod ad beatitudinem pertinet non est successio: nec per continuitatem si est diuvisibilis beatitudo: si autem per continuitatem intelligatur prius actione interruptio in actu qualiter ad illud plicatur: quo deus illabitur beatitudo est actus non interruptus isto modo: vel et quod deus continuo

## De beatitudine

nue illabi<sup>e</sup> beato: sed sic continue illabi beato non potest nouitatem: sed priuat vel negat interruptionem: sicut si dicat q<sup>uod</sup> angelii continet permanent per hoc non intelligi successio nouitatis in actu essendi eoz: sed priuat interruptione actu essendi eorum. Qd autem dicitur q<sup>uod</sup> fruimur: nec fastidium r<sup>e</sup>c<sup>o</sup>.li fastidium non accipit p<sup>ro</sup> desiderio: sed p<sup>ro</sup> caritate fastidio: quia diceret continere delectatur: nec interrupit eoz delectatio p<sup>ro</sup> fastidiis: sic apud nos accedit. Quatuor autem ad visionem nudam tensam et visionem reflexam: sciendis q<sup>uod</sup> ista possunt ponit diuersa: vel fui rem: vel fui r<sup>e</sup>one. Primo ergo considerare intendo: q<sup>uod</sup> non potestponi p<sup>ro</sup>ter visione essentie diuina: q<sup>uod</sup> ponit p<sup>ri</sup>ma et p<sup>ro</sup>ter amoris sequentem nudam visionem: et p<sup>ro</sup>ter delectationis alius actus re diuersus ab istis: q<sup>uod</sup> sit tentio. Ad cuius evidentiā sciendis: q<sup>uod</sup> illa transformatio qua d<sup>r</sup> anima in deū transformari in beatitudine non potestponi q<sup>uod</sup> sit iunctio essentie creature in essentiā in creaturā: q<sup>uod</sup> hoc esset absurdum: sed oī intelligere talē transformationē ēē receptionē alicuius pfectiois a deo: fui cuius perfectionem creatura beata cōformat deo: fui q<sup>uod</sup> possibile est creaturā deo cōformati et vniuersit: hoc op<sup>er</sup> ēē habitum vel actu gloriōsum: et q<sup>uod</sup> nullus ponit beatitudinē cōsistere in habitu: sed in actu op<sup>er</sup> q<sup>uod</sup> sit alius actus gloriōsus: et q<sup>uod</sup> in beatitudine non ponitur actus non intellectus: vel voluntatis op<sup>er</sup> q<sup>uod</sup> sit amare vel videre. Qd autem talis actus: q<sup>uod</sup> ponit tentio non sit amor p<sup>rae</sup>b<sup>as</sup>. Primo q<sup>uod</sup> fui veritatē: et fui istos q<sup>uod</sup> predictam ponunt tentionē cū beatitudo sit summe amatu: et p<sup>ro</sup>p<sup>ri</sup>a et p<sup>ro</sup>se amatu amore p<sup>re</sup>cipientie: ut supra expositū est: non potest ēē alius actus voluntatis: sed illa tentio ponit ēē essentialiter et inchoatiue beatitudo. ergo r<sup>e</sup>c<sup>o</sup>. Secundo q<sup>uod</sup> beatitudo consistit p<sup>ri</sup>ncipaliter in h<sup>ab</sup>endo suū cōmodū. si g<sup>o</sup> tentio ad h<sup>ab</sup>itum: q<sup>uod</sup> est h<sup>ab</sup>ere bonū suū: visio autē reflexa ad viden- dū se h<sup>ab</sup>ere: sc̄etur q<sup>uod</sup> tentio sit vel sola: vel p<sup>ri</sup>ncipaliter ipsa beata visio et reflexa se h<sup>ab</sup>eat secundario adiuicē. si g<sup>o</sup> tentio illa est amor: sc̄etur v<sup>er</sup> q<sup>uod</sup> solus amor sit beatitudo: vel saltē amor sit p<sup>ri</sup>ncipaliter beatitudo. Et hoc est ī auctores dictae positionis: qui saltē ponut: q<sup>uod</sup> beatitudo est p<sup>ri</sup>ncipaliter in actu intellectus. g<sup>o</sup> r<sup>e</sup>c<sup>o</sup>. Tertio q<sup>uod</sup> v<sup>er</sup> triū tentio amor et desiderium sint idē re: aut non: non p<sup>ot</sup> dici idē re: tū q<sup>uod</sup> ipso est idē esse desiderium et desideria tū p<sup>ro</sup>se: q<sup>uod</sup> desiderium non est desiderium p<sup>ro</sup>se tentio autē: q<sup>uod</sup> p<sup>ri</sup>ncipaliter desiderat fui istos: tū q<sup>uod</sup> vt dcm est: īmpossibile est: q<sup>uod</sup> amor et cōplacentia rei habite sit desiderium: nisi alius vellet equinocare desiderium. Si autem sunt diuersi actus re cum amor et desiderium sequens ipm sint respectuclusi: sc̄eg<sup>t</sup> q<sup>uod</sup> p<sup>ri</sup>mus amor respicit z<sup>m</sup> amorē ut obz: nā illud desiderium ē desiderare transformationē seu tentionē: et sic p<sup>ri</sup>mus amor est velle se amare: q<sup>uod</sup> est conueniens: q<sup>uod</sup> autē h<sup>ab</sup>it sc̄onueniens p<sup>z</sup>: q<sup>uod</sup> autē vterq<sup>ue</sup> amor est clūderē rōnis specificū: aut non: si sic sequuntur duo in conuenientia. Primum ē: q<sup>uod</sup> duo accidentia eiusdem spēs sine in eodē. z<sup>m</sup> q<sup>uod</sup> rōne p<sup>ri</sup>mu<sup>m</sup> amare est amare: sive velle se amare eadē rōne: et z<sup>m</sup> erit velle se h<sup>ab</sup>ere: ex quo eiusdem ponunt rōnis: et sic ibi in infinitu<sup>m</sup>. Si autem non sunt eiusdem rōnis: sed sc̄ds amor sit amare deum fui se: primum sit amare se amare deum: sc̄eg<sup>t</sup> q<sup>uod</sup> actus reflexus sit prior actus recto: quod est inconveniens: nec ponit p<sup>ot</sup> eōnverso: q<sup>uod</sup> ex quo ad amorē sequit p<sup>ro</sup> desiderium tertio is: queponit ēē amor sc̄ds: oī q<sup>uod</sup> amor p<sup>ri</sup>mus habeat amorē z<sup>m</sup>, p<sup>ro</sup> oī: sicut deductū ē. Item istū duo amores aut est ita: q<sup>uod</sup> vterq<sup>ue</sup> eoz ē amor p<sup>ri</sup>y cōnodit: q<sup>uod</sup> a q<sup>uod</sup> vterq<sup>ue</sup> amor p<sup>re</sup>cipit: aut vterq<sup>ue</sup> est amor amicitie: aut vnius ē amor amicitie: alter amor cōcupiscētie: p<sup>ri</sup>mu<sup>m</sup> stare non p<sup>ot</sup>: q<sup>uod</sup> in ipso ē q<sup>uod</sup> beatitudo sit amor p<sup>re</sup>cipie: sive p<sup>ri</sup>y cōmodi eēntialē: cū beatitu do sit ipm sumū bonū cōmodū: q<sup>uod</sup> creatura rōnalis p<sup>ot</sup> h<sup>ab</sup>ere: et ipso est: q<sup>uod</sup> idē sit actus p<sup>ri</sup>mus et p<sup>ro</sup> se obz sive ipsius: z<sup>m</sup> etiā non potest esse. s. q<sup>uod</sup> vterq<sup>ue</sup> sit amor amicitie nā vt in rōne est oīsum ad dictā rōne: sc̄eg<sup>t</sup> q<sup>uod</sup> amor p<sup>ri</sup>mus est amare z<sup>m</sup> amore: amor autem amicitie non est amare z<sup>m</sup> amore: sed est velle amico bonū. q<sup>uod</sup> r<sup>e</sup>c<sup>o</sup>. nec ēē tertium stare potest: q<sup>uod</sup> non potest esse: q<sup>uod</sup> p<sup>ri</sup>mus sit amor amicitie: et sc̄ds sit amor p<sup>re</sup>cipie: tū q<sup>uod</sup> sc̄ds amor: vt oīsum est fui dictā rōne: est amare z<sup>m</sup> amore et amare se amore: nā amor amicitie: tū sc̄ds amor: q<sup>uod</sup> d<sup>r</sup> tentio est fui ipso beatitudo: et beatitudo nā ēē amor cōmodū: vt dcm est: nec p<sup>ot</sup> etiā ēē eē: s. q<sup>uod</sup> amor sc̄ds sit amor amicitie: et p<sup>ri</sup>mus sit cōmodū: q<sup>uod</sup> tū sc̄ds amor ēēt amare deū vt amiciū: et p<sup>ri</sup>mus ēēt velle sic le amare deū: et sic ēēt actus reflexus prior recto: q<sup>uod</sup> ēēt non potest. Item videre se amare non plus est actus reflexus q<sup>uod</sup> videre se currere p<sup>ri</sup>re loquēdo: thoc ex p<sup>ri</sup>missis p<sup>z</sup>: l<sup>z</sup> videre q<sup>uod</sup> amare p<sup>re</sup>supponit q<sup>uod</sup> dā aliā visionē sive cognitionē: nā tū op<sup>er</sup> q<sup>uod</sup> ēē p<sup>re</sup>supponat vt cognitū: si ergo tentio ē actus amādi: sc̄etur q<sup>uod</sup> videre se tenere nā erit visio reflexa: q<sup>uod</sup> est ī dictā positionē. sic g<sup>o</sup> nā v<sup>er</sup> q<sup>uod</sup> dicta tentio possit ēē actus amādi. Qd autem tentio p<sup>re</sup>dicta nā sit visio: q<sup>uod</sup> sit actus re diuersus ab ipa po<sup>er</sup> que d<sup>r</sup> nuda: et a visione reflexa qua beatus v<sup>er</sup>det se tenere ostendo q<sup>uod</sup> de istis tribus visionibus quero quō se habeant: q<sup>uod</sup> prima visio: quemda rōne nuda visio diuine essentie sub rōne nude essentie: et alla sit qua videmus sub rōne magis spāli: puta sub rōne boni: et tertia sit videre se sic videre: ita q<sup>uod</sup> vnaqueq<sup>ue</sup> sit simplex visio: se apprehenso. Aut est ita q<sup>uod</sup> prima tentio: q<sup>uod</sup> d<sup>r</sup> nuda visio sit simplex apprehensio diuine essentie: nā solū sub rōne nude essentie: sed et sub oī rōne sub qua nata est videri a beato: et secunda: que vocatur tentio sit apprehensio cōplexa istaz enūciationū. s. bonū de vero: et sic de aliis. tertia sit videre sic vnoquoq<sup>ue</sup> mō velatio talia apphēdere: p<sup>ri</sup>missū esse non potest: primo q<sup>uod</sup> qua rōne oportet videre deum alia visio sub rōne nude essentie: et alia visione sub rōne boni ita oportet eum videre alia visione sub ratione sapientis: et alia visione sub ratioē iusti: et sic de aliis: et sic essent ibi valde multe bone visiones: quod est inconveniens: et fui istos: qui ponunt nā tertii fui veritatē. Secundo q<sup>uod</sup> omnis amor actualis presupponit cognitionem boni: sed fui eos ad visionē primam sequitur amor: ergo ī impossibile est q<sup>uod</sup> prima visione videatur deus sub rōne boni: et sic videtur sub rōne essentie et sub ratioē boni: ita videtur prima visio ne sub aliis conditionibus etiā in oībus. Tertio autē q<sup>uod</sup> non v<sup>er</sup>detur p<sup>ri</sup>bble: q<sup>uod</sup> in beatitudine talis sit processus: a confusa cognitione ad determinatā: q<sup>uod</sup> vt dictuz fuit supra cognitione intuitiva: qua res in se videtur et videtur res fui modū suū realem essendi: in quo nō distinet: sed sinūl comprehendit rōne essentie: et bonitatis et iustitiae: et sic de aliis: tum q<sup>uod</sup> in rōne bonitatis apprehenditur ratio essentie: et ideo non op<sup>er</sup> preter visionē: qua dictū deus sub rōne bonitatis ponit vna visio: quia videtur sub ratione nude eēntie nā possit natura: q<sup>uod</sup> vna precedat aliam triplū et adueniente vna. secunda tanq<sup>ue</sup> perfecta destinat esse prima: quod est in conueniens. Secundo etiā modo esse nā potest: q<sup>uod</sup> multo minus potest esse cognitionē cōplexa in beatitudine q<sup>uod</sup> in cognitionē nāli angeloz ī qb<sup>o</sup> pp suū modū cognoscēdi pfectū cognitionē negat cōplexa: nā. n. cognoscūt dīcēdo et cōponendo: q<sup>uod</sup> l<sup>z</sup> cognoscāt enūciabilitā: nā tū cognoscūt ea cōplexē. Item alia rōne tenere aliquid per visionē

per visionem aliquib[us] aliud est q[uod] habere ipsum ut visum illa visione. ergo ita bene prima visio est tene[re] reflexum secundum nec differunt penes tenere et non tenere: sed sibi tenere alio et alio modo si possumus esse tales due visiones ut ipsi ponunt.

**Quantum** aut ad visionem reflexam ut mihi q[uod] ratione in communem que solet adduci: q[uod] impossibile est: q[uod] ob in formale beatitudinis sit aliquid creaturæ: sed ita est si beatitudo esset in visione reflexa. **Ma.** omnes concedunt. n[on] probatur sic. primo q[uod] satis ostensum est supra: q[uod] prope non dicitur visio vel cognitio reflexa: nisi quod cognitio terminatur ad aliquid ex parte cognoscentis ut cognoscens est: ut formale obiectum cognitorum: et hoc precipue dici solet quando aliquis per cognitionem super suos reflectitur actum sicut super cognitum: sed quicquid accipitur ex parte creature de unius videntis in visione beata est creatura. ergo tunc. Se cundo q[uod] visiones ponentes reflexam dicunt q[uod] visio reflexa est videre et tenere deum: constat autem: q[uod] obiectum formale visionis qua aliquis videt se tenere deum: seu rei aliquam est illius rei tentio. ergo obiectum formale visionis reflexae est dei tentio: sed tentio qua beatitudo tenet est quid creatum. ergo tunc. Sed dicunt q[uod] visio reflexa non habet pro obiecto visum ipsum tentionem: sed deum ut tentum: et ideo non habet re[al]e creatum pro obiecto viso. Sed hoc non videtur valere. primo q[uod] ipse expresse ponit: q[uod] visio reflexa habet pro obiecto ipsum tentionem. Secundo q[uod] ly ut aut accipitur materialiter et cōcomitatiue ut sit sensus: q[uod] beatus visione reflexa videt deum ut tentum. i. videt eum: qui tentatur: sed de tentione nihil videt: et sic videre deum ut tentum non est aliud q[uod] videre eum: qui habet ut visus: et hoc de qualib[us] visione qua videtur deus est rerum: est quasi nugatio: q[uod] quicunque videt aliquid videt illud: quod est visum: siue illud: quod video nihil plus hoc pertinet ad visionem reflexam q[uod] ad aliam. Aut li ut accipitur formaliter ut sit sensus: q[uod] videat sicut formale obiectum: quo deus est a se tentus: siue habitus in talis cognitione oportet ponere: q[uod] ipsa tentio sit formaliter in obiecto cognito: sicut enim in visione qua videtur aliquid in eo: quod album albedo est formale obiectum: ita etiam oportet: q[uod] in visione qua videtur aliquid in eo: quod tentum formale in obiecto sit ipsa tentio. Itē si tentio video deus ut deus absolute et visione reflexa ut deus cu[m] prima visione videatur absolute deus ut deus: que necessitas est ponere aliam visionem preter primā. prima. n. fīm hoc poterit dici tentio. Si autē ponatur: q[uod] visio nuda et tentio: et visio reflexa: sicut unus actus scilicet res differens tū fīm rationes pretermisso alijs descendendo ad visionem reflexam: ut videtur prolixitas: sciendum est: q[uod] ponēdo visiones una fīm res in beatitudine: sicut rei veritas se habet illa visione non potest dici reflexa proprie loquendo: ut dictum est: q[uod] visio reflexa habet pro formali obiecto aliquid pertinentem ad ipsum videntem: hoc autem non potest esse ibi: q[uod] obiectum formale beatitudinis oportet ponere non aliquid pertinentem ad ipsum videntem. Itē visio etiam recta: que presupponit: ut visioni reflexae: et ibi actus videtur: tres visa recto aspectu differunt: operantur q[uod] sint diversi actus visa recta et reflexa: q[uod] diversa habent obiecta formalia precipue loquendo de actu reflexo: prout hic loquimur. Est enīm videre se videre: q[uod] in beatitudine non ponitur visio reflexa super potentiam intellectuam vel speciem: sed super actus: q[uod] ut di-

cunt videt se videre: et si esset visio reflexa proprie dicta differit re a primo et recto aspectu dei: habet tamē visio beata aliquid simile cum visione reflexa: nam si est beatus in deo videt alias reliquias creaturas: ita est probabile est: q[uod] videat actum suum quo videt deum in ipso deo: et sic non sicut primo et per se obiectum: sed sicut secundarium reliquias in principali et per se obiecto potest videre suam visionem in deo viso: sicut alias videlicet creaturas in deo: et in h[ab]et visio beata similitudinem cum visione reflexa: non tantum ex hoc habet q[uod] sit beatitudo: sed sibi est rectus respectus divinitatis essentie fīm scilicet visio beata suam non habet essentiale perfectionem fīm quam ei competit: q[uod] sit nobilissimus actus ex creatura in deo viso: sibi est principali obiecto: quod est deus. **C** Ad motu quibus p[ro]bari videtur opinio predicta respondetur alia posita opinione. Est ergo alia opinio: que ponit q[uod] beatitudo non consistit in visione reflexa proprie dicta: nec etiam consistit in visione recta: prout habet aliquid simile cum visione reflexa: sed in visione nuda divinitatis essentiae fīm se modo quo exponetur. Primum. s. q[uod] non constat in visione reflexa proprie dicta: patet ex dictis: quia: ut sepe dictum est: oportet q[uod] haberet actus ipsius videntis creatum pro obiecto formaliter. Secundum autem. s. q[uod] visio beata aliquid simile cum visione reflexa non habet: q[uod] sit beatitudo: et hoc potest patere de facili: q[uod] actus trahit perfectionem: speciem: et nobilitatem ex principali obiecto: et ita non secundario: sed obiectum principale ipsius beatitudinis: seu visionis beatitudo est ipsa essentia divina: fīm q[uod] divina essentia est: creatura autem quecumque relucet in deo: siue sit ipsa visio: siue alia est secundarium obiectum. ergo patet: q[uod] actus deus videndi sit beatitudo: siue sit nobilissimus actus ad beatitudinem pertinens ex hoc: q[uod] est rectus aspectus: et non ex hoc: quod est simul cum visione reflexa fīm quam rationem respicit secundarium obiectum: quod in deo viso relucet. **C** Secundo hoc ad deum patet: q[uod] deus fīm se est principale obiectum visionis beatitudo est nobilissimum obiectum deus fīm naturam divinam: in qua quecumque creatura relucet in eodem: et ideo ex hoc habet visio dei: q[uod] sit beatitudo: nec est contra quod dā dēm: quod dicunt solēns doctores: q[uod] quanto alijs est magis beatus tanto plures creaturas videt in deo: q[uod] iste qui plures videt creaturas non habet ex hoc: q[uod] videt plures creaturas q[uod] sit beatus directe: sed ex hoc quod intensius videt essentiam divinam: unde visio plurium creaturarum includit magis intensam visionem divinam essentiae: unde in deo divinam essentiam magis intense facit directe: q[uod] videns sit beatus: sibi videt plures creaturas non causaliter: sed consecutivam se habet ad hoc.

**Quantum** ad secundum scilicet q[uod] beatitudo consistit in nuda visione: sciendus est: q[uod] visio beata non dicitur visio dei nuda secundus denudationem: que fit per abstractionem universalis particulari vel supiorum ab inferiori: ut. s. dicatur deus videtur non fīm q[uod] talis est: sed fīm q[uod] absolute consideratur: nec fīm abstractionem eius quod se habet in deo: per modum obiecti eius: quod se habet per modum accidentis fīm nostrum modum intelligendi: ut. s. videatur fīm q[uod] deus non fīm q[uod] bonus vel sapiens: cuius etiam in cognitione naturali angelorum ita sit: q[uod] angelus videt alicuius rei substantiam videat simul ac eodem aspectu eius proprietates: sed intelligitur nuda dei visio per remotionem medij: q[uod] sit ex parte rei cognite: quasi di-

## De beatitudine

catur q̄ videt̄ quō in speculo & in alia re: cum per nō dum speculi representē: sed videre de facie ad facies: sine tali medio. vnde reuerendus doctor frater Thomas: cuius opinionez nō tñm̄ tueri: vt videtur eis pos nens visionem reflexam: dicit q̄ si beatus impone ret nomen rei q̄ videt illud nō significaret tñm̄ c̄ntiaz vel tñm̄ beatitudinem: vel iustitiam: z sic de alijs: sed si gnificaret illud: quod oia comprehendet: & ita visio habet: q̄ sit beatitudo ex hoc qd̄ h̄z p̄ objecto primo: & per se essentiam diuinam: fin q̄ talis essentia. s. diuina est comprehensio onnes perfectiones diuinæ c̄ntiales: vt vias: & non fin q̄ h̄z p̄ objecto creatura in relin centem in ea: q̄ obiectum beatitudinis oportet ec̄ nobilissimū: & fin rōnem nobilissimā: quā pōt̄ attingere beatitudo nobilior aut̄ est rō dei fin q̄ deus q̄ creature fin q̄ in ea relincent: & ideo op̄: q̄ primo & per se obm̄ beatitudinis sit deus fin illud: quod est in natura sua absolute: & q̄ oia alia secundario & minus principaliter se habeat ad beatitudinem: & hoc p̄tinet ad rectū: vt dictum est: & vt rectus aspectus: vnde beatitudo non est in visione reflexta: p̄prie dicta: nec etiam conuenit visioni del: q̄ sit beatitudo scđm̄ illud: in quo similitudine h̄z aliquā cū actu reflexta. Secundus aut̄: quibus alijs mouent ad oppositū non sunt cogentes: noz qd̄ dic̄t: q̄ visio nuda mente non faciat. dicēdū: q̄ falsū ē: & ad p̄bationē dico: q̄ falsū ibi assūnitur visionem primo modo nudam non sequit̄ desideriū: vel amor ad quod desiderium c̄sequit̄: vt supra est ostēnū: s̄ sequitur amor complacentie: quietatio fruitionis: que est delectari in re habita. Secunda aut̄ ratio c̄stat: q̄ quecumq; opinio detur nulla est: q̄ si propter hoc: q̄ deus fin rōnem nude essentia respiciat omnē ens vt p̄ mū principiū: & ultimus terminus nō potest esse obiectum beatitudinis: vel beatificans: q̄ sic omnis creatura esset beatificabilis: quod est falsū eadem rōne fin illā positionē non pōt̄ esse obiectū visionis prime: quā nudam dicunt: q̄ sequeret̄ pari rōne: q̄ ois creatura posset deū nude videre: quod falsū est: vnde sumi li modo sequeret̄ fin dictum eo p̄ deum sub rōne nū de essentie non esse obm̄ visionis principalis: sicut seq̄ tur ipsū nō esse sic obiectū beatitudinis: vel prime visionis: vnde sc̄idū. q̄ istarō istoz tres h̄z defectus. Primus est: q̄ supponit: q̄ illa rō fin quam deus oēz respicit creaturam non pōt̄ ec̄ obiectū nisi illius actus qui cōis est omni creature: quod falsū est: q̄ constat q̄ aliquis potest illam rationē considerare: quecumq; sit illa: ita q̄ per se obm̄ talis considerationis sit illa rō aliquā non possēmus de illa rōne tractare nec log: & tñ considerare non conuenit omni creature. Poteſt ergo dīci ad ma. q̄ fin illam candem rōnem fin quam deus omni respicit creaturam: & ab oī creatura accip̄t: potest esse formale oblectū aliquāns c̄siderationis: que non omni creature conuenit: & erit eadem rō ex parte rei: que ab omni attingatur creatura: & c̄sideratione: sed erit diuersitas ex parte attingentis: q̄ ois creatura attingat eum vt primū principiū: a quo est: & vt terminū resolutionum vt exponet: sed considerans attingēs ipsum vt obiectū: ad quod sua consideratione terminatur: & sic non obstante identitate ratiois: qua attingatur ab omni creature: & a considerante diuersitas tñ est in modo attingendi illā rationē ex parte attingentū erit sufficiens causa: quare considerare non conueniat omni creature: & considerare habeat pro objecto rationē fini quā deus omni respicit creaturam: vnde etiam si aliquis recte consideret non oportet q̄

illa consideratio: que h̄z aliquā rationē cō nunē multis per inherentiā: sicut est vel ens cō multis cōnume cōis: & conueniat illis: sicut per attributionem: sicut prima cā h̄z cōunitatē ad oī effectum de p̄ se obo sit cōis: & cō illis multis non per inherentiā: sed soluz q̄ habeat illa consideratio ad oī illā attributionē: sicut ad cognitā inquantū respiciunt illā rationē cōnu nē consideratā. Secundus defectus est: quō dicit nuda essentia: nam sicut frequenter dictum est: illa denuda tio ex parte obiecti non intelligitur fin abstractionēz vniuersalis subiecti: vel eius: q̄ se h̄z p̄ modū subiecti ad illud: quod se h̄z p̄ modū accidentis: ita s. q̄ deus videatur fin q̄ est essentia quedam abolute considerata: & non fin q̄ est essentia talis. s. diuina: vel nō: vel bonitas: vel sapientia: in eo vt dictū est videbitur insimul h̄z oia h̄z: sed dicētū bī visio nuda essentie ex parte modo quo deū est. Rūsio aut̄ p̄cedit ac si accipere turilla denudatio ex parte obiecti. Secundus defectus est: quātū ad resolutionē quā ponut: q̄ quedā est resolutio ab intra: & quedā ab extra: ab intra duplī uno modo ab intra fini diuersā rez si resolutur substantia composita in materia & formā: ad quas substantiat resolutio salte q̄ peruenit ad primā formā: & ad pri maz materiali si sint ibi plures forme. Alio modo h̄z rationē: sicut homo resolutur in animal ratiōale & in corpus viuū & substancialē: & sic cūndo vsc̄ ad ens cō muniter dictū & neutro istoz modoz resolutur omnis creatura in diuinā essentiā. s. nudā: q̄ diuinā essentia non est de cēnā creature: sicut forma & materia sūt de essentia compositi: vel sicut superius de essentia in fierioris resolutio aut̄ ad extra potest dupliciter considerari: uno modo cōparando plura adiuvicē fini simplicitē maiorem vel minorē: vel fini simplex vel non simplex: sicut q̄ dicatur substantia in materialis in qua non est compositio materie & formē ē prior naturali substantia: in qua resolutionē per recessū a materia venit ad substantiā inmaterialē: & ulterius per recessū a cōpositione essentie: & esse substantiā & accidentis venit ad substantiā omnī modo simplicē primā. Alio modo fini causalitatē: sicut causalitas posterioris cē resoluta in causalitatē prioris: sicut q̄ dicitur: q̄ homo fit per motū celi: & hoc p̄ intelligentiam mouentem: & hoc propter deū: & ibi est status. Prime ergo due resolutiones creature non stant nec terminantur ad diuinā essentiā nudā vel vestitā: sed vel terminantur ad partes substancialē reales cōposite: vel ad ens cōnumis finū. Alio aut̄ duc ad essentiā terminantur diuinā: ita q̄ p̄ terminā ad eā fin q̄ est suū illinā & remōtissima ab oī reali cōpositione: non aut̄ fini q̄ est nuda ratione suorum attributorū differentium ab ea sola ratione. Secunda aut̄ terminā ad eam h̄z q̄ est prima causa: q̄ bene includit cū ratione essentiae intellectum & voluntatem & potētiā executiū. Procedebat ergo ratio predictorum: ac si resolutio creature terminatur sic ad quandam essentiā analogiam abstractanā & denudatam: quod falsū est. Quod aut̄ dicitur: q̄ nec amio: nec desiderium transformationis tē. Dicendū q̄ vbi desiderium non est: nec anioz est: qui desideriū assecuratur: sed est ibi complacētia: & quietatio voluntatis in bono habito. Quod aut̄ dicitur: q̄ visio reflexta necessaria ad beatitudinē pertinet: q̄ non quietat̄ mens beata nisi videret se tenere deū. Ad hoc primo dīci potest: q̄ quādo aliquid est conueniens & delectabile ad videntiū ad hoc: q̄ videns delectetur: & quādam babeat quietationem appetitus: non requiri: q̄ apprebedat

Questio

apprehendat ipsum cōuenientiē: siue cōuenientiā: q̄ est de foenia ei impressa q̄ delectat. sed sufficit q̄ appre-  
hendat cōuenientiā ex parte rei extrinsece delectantis  
que est p̄pria rei visus pulchritudo: vñ bō experit se de-  
lectari in aspectu rei pulchre abfq̄z hoc qd̄ reflectatur  
suū videre qd̄ est de re illa: t̄ etiā i auditu pulchri soni  
abfq̄z hoc q̄ reflectat ad cognoscendā illā auditione. ¶  
¶ Pōt ergo dici q̄ ad hoc: q̄ btūs nuda visione dele-  
ctat sufficit q̄ videat sūmā rei pulchritudinez: quā ba-  
bet: nec op̄z q̄ videat suū videre vel h̄c: lic̄z hoc poss̄  
sequi. ¶ Aliter potest dici: q̄ dato q̄ nō quiccatet ap-  
petitus bene: nisi per visione reflexā: qua btūs videt se  
videre deū: non tñ sequit̄ q̄ visio reflexa sit btitudo: t̄  
nō aspectus rectus. ¶ Ad cuius cūdientiā sc̄lēdū q̄ l̄z  
volūtas nō getet nisi in bono cognito: tñ ipsa cognitio  
talī boni nō est illud qd̄ p̄ncipalē delectat: imo ipsuz  
bonū cognitū: nō enī cognitiō pecunie p̄ncipalē dele-  
ctat auarū vel ambitiosum: sed pecunie possessio & ho-  
noris assecutio: lic̄z nō possint delectari nec appeti nisi  
sint cognita: ita cūlā ponendo: q̄ sūmū comodu & pōt  
h̄c btūs de deo sīc ipsum videre & eius infinitam pul-  
chritudine: dato q̄ nō delectare ēnīsīsī videret se videre  
nō tñ sequit̄ q̄ visio reflexa qua videt se videre sit illō  
qd̄ p̄ncipalē delectat: t̄ q̄ visio ē p̄ncipalis cā delectatio-  
nis. sc̄da aut̄ & valde minus p̄ncipalis: sicut possidere  
pecunia magis delectat auarū q̄ visio possessio: nisi  
ita esset pariz valceret ista distinctio qua vtruntur cōv-  
ter doctores: quia differunt velle rem aliquā cognitā:  
& velle eius cognitionē. Ut̄ dico q̄ talis nō delectat-  
tur in btitudine nisi cognosceret se h̄c beatitudinē: nō  
enī in hoc esset btūs q̄ cognosceret se h̄c btitudinē: sc̄  
nullus est iustus in cognoscendo iustitiā vel in cogno-  
scendo se h̄c iusticiā: sed in habēdo eā. ergo nō v̄ qd̄  
ez̄ motio qui visionē ponūt reflexaz valeant. Et iō  
videt q̄ btitudo conuenit in visione respectu essentie  
diuina fin se mō quo expositū est. ¶ Ad p̄mū ḡ in op-  
posituz dōm: q̄ minor est falsa: t̄ ad p̄batēz dōm: q̄  
nō ē ista visio potior que plura h̄z obo: qz nobilitas vi-  
sionis nō depēdet per se ex pluralitate oboz: sed ex no-  
bilitate p̄ncipalis & formalis obī: t̄ qz in visiōc q̄ deus  
videt h̄m nām suaz diuinā: siue h̄m se: diuina essentia  
est formale obī: que in ifinitū distat: & excellit creatu-  
rā. in visione aut̄ qua quis v̄ se videre deū: obz forma-  
le est visio creata māle: cēntia diuina in tali obo & dei  
visio h̄m se ē nobilior q̄ visio qua videt se videre deū:  
l̄z ista sc̄da plura includat obo: sicut nobilis est cognos-  
cere subbas creatas quā cognoscerere cognitionē qua co-  
gnoscimus. ¶ Ad sc̄dm dōm: q̄ illud qd̄ includit alte-  
ru cōtinēdo ipsum in essentia sua v̄tualit̄: t̄ nō ecōuer-  
so est perfectius: sicut rōnale est perfectius q̄ sensitiū  
respectu: qz esse rōnale includit dicto mō sensitiuz: t̄  
nō ecōuerso: sic aut̄ nō cōtinet videre se videre deū:  
nudam visionem essentie diuinc: sed cōtinet eani: siue  
includit eā: vt obm formale & diuinā essentia vt māle  
sui obī: t̄iō non op̄z q̄ visio reflexa sit perfectior visio-  
ne nuda ex tali inclusione: vñ rō nō cōcludit nisi ponā-  
tur q̄ illa visio que plura icludit vt obo sit potior: h̄z at̄  
non op̄z vt dictū est. ¶ Estaūt notādū q̄ rōnabile nō  
includit illud qd̄ est sensitiuz tñ: sed idē numero vel  
specie sed h̄z idē genere: sicut dicit̄ q̄ sp̄es p̄fectior ali-  
cuius ḡnis cōtinet min⁹ perfectuz. ¶ Ad tertium patet  
responsio ex dictis ex p̄ncipali solone: qz dato q̄ dele-  
ctatio visionē nō sequeret nuda nisi mediante visione  
reflexa: adhuc nō sequitur q̄ visio reflexa sit p̄ncipale  
oblectum p̄ncipaliter delectans amatuz vt patuit ibi.

Quarta

¶ Ad quartum dicendum: quod unum est secundum sucedit specie et fiduci: sed differunt ratione nuda enim visio est obiectus fiduci: et quam spacio: ita et visio: ut est clara et nuda sicut cedit fiduci: sed ut est quaedam perfectio principaliter habita: et quasi quedam tentio succedit specie: potest dici respectu corum in quibus nota est esse species: quod non separatur: de qua cumque enim perfectione: quae habita: et quam non habita: quae continet vel habet. ¶ Ad quintum prout ex dictis in principali solone: ibi enim dicta ratio est sub forma propria soluta. ¶ Ad sextum sicut est solo: quod pcedit ac si nuda visio dicitur visio diuina essentia secundum quod est entia sine visione attributo: vel ipsa videtur sub ratione vii eius attributi: et non sub ratione alterius: quod falsum est saltem certum ad illa attributa gressalia ut bonitas: et consilia ad beatitudinem pertinentia. ¶ Ad septimum et octauum dominum: quod ut de se prout nec percipere beatitudinem: nec habere securitatem: id est certas cognitiones de beatitudine est beatitudo sicut de non admittendo: iustitiam est iustitia: quae dicitur sive istis non est beatitudo: si hoc dicat id est beatitudo: sive causalitate sub sensu: sive talis apprehensio vel securitas beatitudinis sit beatitudo: vel causa beatitudinis falsum est: si autem aliud intelligitur consecutio ut sit sensus quod nullus est beatitudo: quoniam sequuntur talia: bene verum est quod saltem sine his non est perfecta beatitudo. ¶ Ad nonum quo argueretur contra dictum residentis dominum: quod diversa opera primo et per se diversificant actum vel volendi vel videtur: sed diversa obiecta secundaria: que representantur in formalibus oboe vel etiā diversa obiecta: quorum unum est primus et per se obiectum et aliud contrarium non diversificant ipsos actus: sic autem est in opposito: nam visio beatissima haec propter se obiecto essentia diuinam secundum se ipsam: et aliud aliud creatum habet propter se obiecto in essentia diuina relucere: et id comedens accipit potest videri essentia diuina: ut principale obiectum et visio ipsa vel contraria. ¶ Ad decimum dicendum: quod non est sicut de actu secundi respectu sensibilis et de actu volenti deum respectu dei: certum ad hoc quod pari passu currat actus rectus et acutus reflexus utroque: et actus sentiens est nobilior qualitate sensibili sic: non autem actus videtur deus est nobilior deo: et quod dictum est: nobilitas actus est ex nobilitate obiecti formalis. id sentire se sentire est nobilis: quam sentire qualitatem: sicut sentire est nobilis qualitas: sed videre se videre deum non est nobilis quod videre deum: sed visio qua intellectus creatus videt deum non est ita nobilis: sicut ipse deus in se. ¶ Ad undevicesimum dominum: quod sine oīs apprehensio dicat simplicium sive solū apprehensio enunciabilium: thoc apud nos in visione diuina non posse differre re: quod talia non opere differre nisi vobis est discursus intelligendo hoc ex hoc: vel hoc post hoc in visione autem beata simul omnia sunt: immo non videtur differre apprehensio simplicium a cognitione enunciabiliū: nisi vobis conuenit intelligere coponendo et dividendo: et id possit dici quod sicut cognitio simplicium non est reflexa in beatitudine: ita est nulla cognitio enunciabilium: sed quod irradiatio quod saltem iquatum visio beatissima est in deum: et cognitio enunciabilium haec aliquid pertinet ad cognitionem reflexam. dicitur quod non est: nam sicut in principali deum est non est quod oīs cognitio quod supponit aliam sit reflexa: sed tamen illa quod presupponit aliam: vel obiectum consideratur: nunc autem videtur quod enunciabilis: non sapponit aliam apprehensionem simplicem ut obiectum consideratur: quod iudicatur de entib: non considerat suam simplicem apprehensionem: sed considerat illa complexa in quantum ut deum est. res quodam ordinem mouet itelim quo ad cognitionem simplicem et deum ad cognitionem perfectiore: nec in tali processu operari ponere aliquam cognitionem reflexam: non ratiō supponebat falsum: et sic prout ad tuum etiam. ¶ Ad duodecimum quod non est quod illud quod pertinet aliam

# De beatitudinis

cui in eo ꝑ tale conueniat semper et in actu illo mediare tali. sicut patet ꝑ ignis calefacit in eo ꝑ calidum: nec tamē ppter hoc calefacit actu: qd̄ diu est calidum. sed sufficit ꝑ illud qd̄ conueniat alicui in eo ꝑ tale conueniat sibi semper actu vel habitudine quādiu manet tale: iꝫ autem beatificare actu non semper deo conueniat qd̄ diu est deus: tamē beatificare aptitudine semper et de necessitate ei conuenit: aliter posset probari per eandē rationē ꝑ deus h̄ ꝑ deus nō esset obiectū nude visionis: sicut nec visionis qd̄ ponut reflexam: qd̄ non semper et de necessitate deus quādiu est deus est obiectum visionis nude.

## Questio. V.



**Q**uinto querit. vtrū formale in obo beatitudinis fīm qd̄ beatitudo sit bonum vel aliquid aliud: et arguit ꝑ non sit bonum. sed aliud: qd̄ formale obiectū d3 corridere actuū: cuius est formale obiectū: iꝫ actus: qui est beatitudo est visio. ergo illud debet esse formale in obiecto beatitudinis: qd̄ est formale in obo visionis; sed hoc nō est bonum in eo ꝑ bonū est obm voluntatis. ergo r̄. **P**. Formale in obo beatitudinis d3 esse nobilissimum cū actus sit nobilissimus. sed ratio veri intellectus nobilioz est alius qd̄ r̄ bonū sit vñior. ḡ r̄. **P**. Illud qd̄ determinat visionē ad spēm eius forū ius ē qd̄ sit illud ꝑ sic determinat. sed obz beatitudinis cū sit perfectio intellectus est bonū intellectuale ꝑ qd̄ bonū determinat ad hoc ꝑ sit tale bonū. s. bonū beatitudinis. ergo bonū intellectuale est formalius in obo beatitudinis. **P**. Illud qd̄ est primū et per se obm voluntatis nō potest esse formalie obm alterius potētie. sed bonū in eo ꝑ bonū est primū et per se obiectū voluntatis. ḡ bonū in eo ꝑ bonū non potest esse formalie obnū in actu alterius potētie a voluntate: sed beatitudo est actus alterius potētie a voluntate: qd̄ est actus intellectus. vt dictū est supra. ḡ r̄. **P**. Formale in obo illius perfectō is que hoiez perficit in eo ꝑ hō debet esse illud qd̄ est formale in obo rōnis: cū hō h̄eat ꝑ sit hō a rōne. sed beatitudo perficit hoieni in eo ꝑ hō: qd̄ inquantū transcedit creaturas inferiores. ḡ formalis rō i obo. beatitudinis est illud qd̄ est formale in obo rōnis: sed hoc nō est bonū. ḡ r̄. **S**ed diceret alius ad oīa hec ꝑ formale in obo beatitudinis ex pte obi est bonū inquantū bonū. sed formale ex pte potentie. cuius beatitudo est actus. ḡ r̄. **C**ontra qd̄ ratio formalis obiectū d3 accipi fīm proportionem eius ad potentiam et actū: quod est obiectū. si ḡ formale obnū beatitudinis in beatitudine ad cuius est actus beatitudo nō est obnū in eo ꝑ bonū: seq̄ ꝑ simplex rō formalis: qd̄ sumit ex pte obti beatitudinis nō sit bonū. **P**. Rō beatitudo obti d3 ē nobilioz: sed rei existit ignali inquantū ē est nobilioz: quā rō boni. ḡ r̄. pbo. mi. qd̄ illa rō est nobilioz fīm quā pō ad plura se extendit. sed pō cuius rō entis est obz se extēdit ad plura. ḡ r̄. qd̄ dato q. ens et bonū cōuertat fīm supposita: rō cū entis est vñior. sed diceret alius ꝑ in beatitudine sunt dno. scz visio et fruitio: iꝫ ḡ formale in obo beatitudinis qd̄ ad visionē nō sit bonū: tñ inquantū est ibi delectatio h̄et bonū est obz formale. **C**ontra. qd̄ rō formalis obti d3 attēdi in beatitudine ad illud in quo consilit p̄n' beatitudo sed hec est visio: que est ipsa beatitudo et nō delectatio: qd̄ censem. ḡ rō formalis obti beatitudo in beatitudine ad visio: nē d3 accipi: qd̄ rō simplē cōcedi: qd̄ formale obm beatitudinis nō est bonū inquantū bonū. **P**. Rō formalis d3 accipi in beatitudine ad illud qd̄ est p̄ncipale in obo et nō in beatitudine ad illud qd̄ ē qd̄ ꝑ operationē pfectaz

ergo simplē rō formalis obti beatitudinis d3 attēdi in ordine ad visionē: et nō in ordine ad delectationē et sic idē ꝑ prius. **P**. Delectatio nō seq̄ quācūq; cognitionē que est pceptio boni et uenientis in eo ꝑ huius. sed delectatio perfectissima: que est ipsa fruitio cōseq̄ visio: nē verā. ḡ obm visionis nō est bonū in eo ꝑ bonū: nec per h̄is formalis rō in obto beatitudinis est ratio boni. **P**. Res fīm qd̄ sunt in mente h̄nt rōne verū: et non rōne boni: qd̄ verū et falsum sunt in mente: bonū autem et nialū in rebus: sed beatitudo ut frequēter dicitur ē: actus est intellectus. ḡ obm formale beatitudinis p se loquēdo non est bonū. sed verū. **P**. Illa que cōuertat et mutuo se inclūdunt et in abstracto et in cōcreto respiciunt oē illud qd̄ v̄ de vno et de alio. iꝫ sic se h̄nt bonū est verū et tens. si ꝑ ponat ꝑ bonū in eo ꝑ bonū est obz beatitudinis eadē rōne d3 ponit ꝑ verū et tens: et sic saltē h̄t ꝑ bonū nō erit magis obm beatitudinis ꝑ verū.

**C**ontra. beatitudo est ultimi finis cōsecutio sub ultimi finis rōne. iꝫ ratio finis et bonū ē eadem: qd̄ fīm p̄bni finis et bonū coincidunt. ergo r̄.

**R**espondeo ista qd̄ h̄t difficultatē qd̄tū ad illos qui ponut beatitudinē ēē visionē neq; nō vñ ꝑ formale obni alicuius visionis sit bonū in eo qd̄ bonū: qd̄ hoc est formale obm voluntatis nō in tellecr̄: ex alia pte cū beatitudo sit ultimi finis assecutio fīm ꝑ h̄nū op̄ponere ꝑ ultimū finis sit formale obz beatitudinis. ultimū autē finis sub rōne qd̄ ultimū finis h̄t rōne sūmū boni. lō r̄. sustinēdo ḡ ꝑ visio sit beatitudo: et ꝑ formale obm beatitudinis sit bonum r̄ndēt quidā ad istā difficultatē et dicūt: ꝑ aliquādo distictio formalis in obo diuersaz pō nō accipit oīo dispata distictio. Et precipue loquēdo de potētibꝫ adiuicē ordinatis vñrū aliquā accipit fīm supius et scrip̄. ita qd̄ illud est p̄ et p se obni vñrū: et scđo et p se obni alteri: sic de intellectu p̄ et sensu cōi et p̄ticulari: nā obm intellectus p̄ et p se est sensibile nō solū in eo ꝑ ens. inīo inquantū sensibile: nā intellectus p̄t p se cognoscere nām r̄ci sensibilis in spāli fīm illō qd̄ est sensibile: sic etiā se h̄t q̄litas sensibilis: qd̄ est obm sensus cōis calorē et qualitatē tangibile: et isto nō differūt oba intellectus et voluntatis. nā rō boni includit rōne entis et nō eī. lō ens et bonū cōuertant fīm supposita tñ rō entis fīm abstractionē ad plura fīm rē se extendit: et iō lō bonū fīm ꝑ bonū mō p̄ nō sit obz intellectus: s. ens h̄t ꝑ ens. tñ bonū i eo ꝑ bonū est p̄ se z̄ obz intellectus: ita qd̄ intellectus cōsiderat p̄ se nō solū in eo ꝑ ens sūmū qd̄tū ad suā entitatē. inīo etiā in eo ꝑ bonū sūc qd̄tū ad suā bonitatem: aliquā volūtas poscit p̄ns velle icognitū. Ulterius dicunt qd̄ illud qd̄ est obz mō p̄nio et p̄ se alicuius actus vel habitus ipsius pō: sicut albus qd̄ est obm viuis p̄ et p̄ se bñ obm: p̄ et p̄ se est in aliq; visione. s. In illa in qua solum aspectū videat in actu: et tens naturale ꝑ ē obiectū intellectus scđo et perse est obiectū p̄rio et perse scie et sic lō sūmū bonū nō sit primo et perse obiectū intellectus p̄t tñ ēē p̄nio et p̄ se obni in aliquo actu intellectus: et sic dicunt qd̄ visio beatā h̄t pro p̄ se et p̄mo obo sūmū bonū in eo ꝑ huius nō obstante ꝑ bonū in eo ꝑ bonū sit p̄mo et perse obni voluntatis: ita ꝑ sūmū in eo ꝑ huius et est visus et formale obni visionis: et voluntatis et fruitatis: iꝫ diversimode tēdat in ipsum et voluntas et intellectus: intellectus intelligēdo et voluntas amādo: nihil. n. phibet formale idē obz p̄ et p̄ se et fīm candē rōne acceſtū ex pte obi attingia diuersis potentias: ita ꝑ diuersimode et ex pte potentia p̄ attingit agentiū: nō quia ꝑ sit p̄nio et perse virtus potentie in aliquo actu vñrū usq;. licet autem horū sint multum bene dicta: tamē nō yideſt

non videtur satissimamente: quod sicut in arguendo dicebat: cu deus sit obiectum visionis beatitudinis: non est aliis tantum ratione determinata. immo ipsa essentia divina tantum quod est talis essentia: si divina oes tales comprehendens rationes. scilicet bonitatis et sapientie: et sic de aliis est obiectum formale principium et per se formaliter visum: et hoc patet: tu quod famosiores doctores hoc ponunt quod deus absolute est: quod deus non est aliquam determinata rationem est formale obiectum tantum fidei quam visionis beatitudinis: tu quod in visione intuitu: qua res visa presens mouet ipsum ad videndum in sua natura illud: postea videtur in ipso in sua natura: et tantum suam naturam et tantum modum essendi quem habet in rerum natura: in esse autem reali non est in deo distincta ratio bonitatis: et ratio sapientie: et sic de aliis nisi forte virtutis litterae: et video illud: quod principio occurrit intellectui videtur deus nuditus post cognita non videtur quod sit aliqua ratio determinata vel boni vel alterius attributi. immo ipsa natura divina tantum se prout est comprehendens oes istas rationes: et video in obiecto visionis beatitudinis non ponitur: quod ratio non sit magis formaliter quam alia ratio: et patet quod illud dictum non sufficit quod actus beatitudinis debet esse perfectissimus. sed perfectius est cognoscere deus tantum se prout comprehendit omnes tales rationes accidentales quam cognoscere ipsius tantum aliquam rationem determinata quecumque est ipsa ratio: sive bona ratio: sive alia ratio: et video perfectioni derogat ponere quod aliqua determinata ratio sit principium formaliter visum in beatitudine visione. sed forte possit aliis dicere quod licet in visione beata similitudinem rationes formales videantur: tamen ratio boni principalius est cognita. sed illud non valit: quod licet in cognitione in qua cognoscens mouet se quantum ad exercitium actus et format talem qualiter vult conceptus posset esse principalius et formalius considerata ratione boni vel vel quamvis ratio entis tantum in cognitione que puerit ex motione rei presentis visus: et que motu naturali mouentis intellectum ad apprehendendum. s. propter ut est non potest esse: quod magis sit apprehensa ratio boni aut quicunque alia ratio a ratio entis quam ratio entis: actio etiam quedam vero quod prius videatur ut perfectius ratio boni quam alia ratio puta veri vel entis. sed forte diceret aliis ad hoc: quod licet ratio boni non sit magis visa quam alia ratio: tamen ipsa visus est quod sit perfectio ex hoc quod dicitur ratio boni: et ex hoc quod videtur alia rationes: sed tamquam ita est quod ratio boni non sit magis visa: nec ratio videndi alia debet ponit ut magis principalis in obiecto visionis. sed quod est obiectum visionis et tantum non videtur visioni: ut visus est quam alia ratio: predicta positio loquitur de formalibus obiectis cognitis ut cognitum est: ex hoc quod potest quod bonum in eo quod bonum est: est obiectum formale primo et per se alicuius actus intellectus: ita quod cognoscatur per illum actum intellectus bonum non solum in eo quod ei visus et quod bonum sive quantum ad suam bonitatem: ex hoc patet quod dicta positio accipit rationes formales in obiecto visionis tantum quod est visus: et tantum quod respondet visioni: ut visus est. sed deficit illa responsio: quod dato quod visus dicitur aliqua alia ratio specialis perfectius tamen est videtur rationes alias cum ratione boni quam videtur ratione boni tantum: et sic visus magis obserbatponit formale illud quod cum ratione boni comprehendit oes alias rationes quam ratio boni precise. sed dicitur: quia non videtur multas rationes cum intellectus magis perficiatur in cognitione boni quam in cognitione veri: cum in hoc principie ponatur esse intellectus perfectio quod cognoscit non solum re cui conuenit essentia esse veram. sed etiam ipsam ynitatem: et quia verum est quod cognoscit.

**E**xplícit tractatus de beatitudine.

**E**ncipit tractatus Henrici de verbo. Articul. I.



**E** verbo

occurrit nobis quod duplex consideratio prima quid sit verbum essentialiter. Secunda a quo causatur. Tertia quod sit ut alioz representatorum ab ipso per ipsum. Quarta quod sit ut binum: sive subordinatum. Circa primum quatuor quod primus. Pro

utrum spes intelligibilis sit verbum. Secundo utrum verbum sit actus intelligendi. Tertio utrum sit ipsa res intellecta. Quarto utrum cogitatio formata sive conceptus me-

Ceterum sit verbum.

**A**d primum sic procedit videatur quod ipsa species intelligibilis sit verbum: quod omne quod est formaliter in intellectu est forma vel species intelligibilis. sed verbum est quod formaliter in intellectu. ergo recte. Si dicatur quod species intelligibilis est duplex. una quod obiectum imprimatur intellectui possibili: virtute tamen intellectus agentis: quic est principium elicendi actum intelligendi: alia quam intellectus format de se de re quam intelligitur.

**C**ontra si tales duae species sunt in intellectu: opere quod sint similitudo eiusdem rei. sed impole est duas formas eiusdem speciei esse in codice subiecto. ergo Ad principale argumentum. verbum est ipsa intelligibilis ratio. sed species intelligibilis: ut videatur: est ratio quedam intelligibilis: quia si species sensibilis est ratio sentiendi: ita ratio intelligibilis est ratio intelligendi. ergo vero quod verbum sit ipsa species intelligibilis. Propter proprietatem verbis est rem manifesta representare. sed species intelligibilis hoc habet facere cum per ipsam res ab intellectu comprehendatur. quod videatur quod verbum sit ipsa species intelligibilis. Propter secundum per hunc voces significant passiones: que sunt in anima. sed voces interiorum tantum animi significant verba interiora. ergo verba interiora sunt ipsae passiones. sed nihil est in intellectu: cui convenienter ita propriez sit passionis species intelligibilis: quod respectu eiusdem se habet intellectus polis saltem soli passionis. quod videatur quod verbum interior de quo loquimur sit species intelligibilis. ergo recte.

**R**espondeo dicendum: quod sicut in opponendo taliter est in intellectu considerare est duplice formam sive speciem. una quod imprimatur in intellectu poli ab operario: virtute tamen intellectus agentis: que existentes in intellectu est in principiis intelligendi: et actus intelligendi elicendi: ut ceteriter ponatur: nec est curandum ad principia. utrum sit aliqua talis species: quod supposito quod est quod: an ceteris principiis verbum quod sic se habet ad intellectum: sicut species sensibilis ad sensum: et precedit operationem actum intellectus quod sit operatione: quod est principium bonum operari ipsi intellectui excepta operatione abstractu: quia tales species abstrahit a factis materialibus. Alia est forma: sive species intelligibilis: quam intellectus polis factus in actu format de re intellecta: sive formaliter conceptus: et diffinitus: sive enunciatus: quod diffinitio: et enunciatione non sunt conceptus. sed signa conceptus. Quod ergo quod utrum ipsa intelligibilis sit verbum. si qualiter de species intelligibili utrum modo dicta. s. de conceptu: quod non format de verbo: dico quod sic: et hoc ad principium supponendum est: quod in quarto articulo declarabitur.

Veritus de verbo Bb z

## De verbo

Si vero queratur de spē intelligibili primo modo dīcta quā obm̄ intelligibile in primis intellectui possibili virtute intellectus agentis ad elicendū actū intelligēdico q̄ talis spēs intelligibilis nō est vbi⁹ nisi alijs in p̄prie velit ut in oīe vbi⁹. Et huius rō est: qz illud qd̄ p̄ducit per operationē aliquā nō p̄t esse p̄ncipiū elicitū illius opis. sed verbū p̄ducit p̄ operationē itell. ergo verbū nō p̄t esse p̄ncipiū elicitū operationis illius. maior probat p̄nō. s. q̄ p̄ductū per operationē aliquā nō p̄t esse p̄ncipiū elicitū illius operationis per quā p̄ducit: qz idē est p̄ncipiū operationis: p̄ operationē p̄ductū. sc̄ut idē est p̄ncipiū calefactionis: et calorū siue calidi: sed p̄ductū per aliquā operationē non p̄t eē p̄ncipiū sui ipsius: qz nihil p̄ducit seip̄us vt sit. ergo p̄ductū per aliquid operationē nō p̄t esse p̄ncipiū elicitū illius operationis: licet posse esse p̄nō per modū finis. Et si obycaē q̄ idē est in aliquibus: vt quidā dicunt mouens et motū. ergo a sili p̄ducēs et p̄ductū: dico q̄ nō est sile: qz res nota cōparat ad motū: vt su- bjectū ad formā: et nō sicut acquistū per motū: sed pro ductū cōparat ad p̄ductionē: nō sicut subm: sed sicut acquistū per productionē: vnde et subm p̄ductionis nō dicēt productū: sed vt sola forma: que acquirit per productionē vel saltē cōpositū quidē saltē ad formaz. p̄t dici aliqual' acquistū per p̄ductionē. et sic pbata est maior que dicebat. s. q̄ p̄ductū per aliquā operatio nē nō p̄t esse p̄ncipiū elicitū illius operationis per quā p̄ductū et. minor similē declarat: q̄. s. verbū sit quid p̄ductū per operationē intellectus: qz verbū est illud q̄ intellectus p̄ suū dicere format. sed dicere est opatio ip̄fūs intellectus. ergo verbū est p̄ductū per operationē intellectus: et sic pbata est minor. sequit ergo p̄ncipalis cōclusio. s. q̄ verbū nō p̄t esse p̄ncipiū operationis intellectus. Et qz in operationibus intellectus p̄t esse ordo. ita q̄ id qd̄ est p̄ductū per aliquā operationē p̄t esse p̄ncipiū alterius operationis: iō potest saltē concludi q̄ verbū nō po test eē de illis p̄ncipiis: que requirunt an oēm actum: seu operationē intellectus. cū ergo spēs intelligibilis anteq̄ hēc intellectus aliquā operationē intelligēd vel dicēd impiuāt ipsi intellectui: qz nullus dicit: q̄ aliquo mō nō intelligit. sequit q̄ verbū nullo inō p̄t esse spēs intelligibilis. Et si dicat q̄ intellectus anteq̄ recipiat spe ciē operat abstrabendo ipsam a fantasmate. Qd̄m̄ q̄ talis opatio nō p̄t esse ipsum dicere intellectus quo p̄ duicit verbū: qz sicut supra dictū est: nullus dicit q̄ aliquo modo nō intelligit: intelligere autē sequitur spēs intelligibiliē: et ab eo elicit: et ab eodē enī vt ifra magis patet elicit actus dicendi immediate vel immediate. Ad p̄mū ergo dicendū: q̄ bene sequit q̄ verbū est aliquis spēs seu forma intelligibilis. sed nō op̄z q̄ sit illa: que iprimi q̄ obō: vt ex dictis p̄z. Ad id qd̄ icō trariū obycaē dōm̄: q̄ lī spēs impressa ab obō: et rō intel ligibiliē: quā intellectus dicēdō format: que dicēt verbum mentis sit similitudo respectu eiusdem: non op̄z ppter hoc q̄ sint eiusdem spēi. Constat enī q̄ idea: que est in mente diuina et spēs que est in mēte angelī sunt similitudo eiusdem respectu. nec tamē sunt propter hoc eiusdem spēi vel generis et magis sensibiliē hoc apparere p̄t: si aliqd̄ corpus speculare esset hoc sculptū pro imagine aut illud ad cuius imaginē esset factū obyceret sibi in lumī: p̄stat q̄ figura sua et eius similitudo eēt in illa scul ptura resultaret in idem huius corporis: et sic esset illa similitudo duplex siue figure: vna que sequit extermi nationē qualitatis per sculpturā: et alia que resultaret exalteratione spirituali: quā illa imago immutaret id

corpus speculare: nec tamē esset eiusdem spēi: quā p̄ma pertinet ad scđam spēm qualitatis inquantū non soluz color: sed etiam quantitas: et ea que eam consequitur: mediante colore īmutant dyaphanū. Ad tertium dicendū q̄ dupl̄ p̄t aliquid dici utēto intelligibiliē: vel qz est causa: vel p̄ncipiū intelligendi: sicut forma que est principium aliculus operationis dicitur esse rō cpe randi in operante: et talis ratio intelligibiliē est species et se tenet magis ex parte intelligentis inquantū per ipsum fit in actu: nec op̄z q̄ omnis talis ratio intelligibiliē in intellectus verbū dicatur: sed alio modo aliquid dicitur ratio intelligibiliē: qz in ipso intuitū ratio: quare intellectus ad hoc mouet: vt operet circa aliquid intelligendum quasi in quadā forma speculari ītuetur ipsum in telligere: et talis ratio intelligibiliē se tenet magis ex p̄rei intellectu: nec est species intelligibiliē de qua loqui mur. sed sit quedā forma intelligibiliē: vt dictū est: et alia ratio intelligibiliē est verbū. Ad quartū dicēdū: q̄ representare p̄t accipi large p̄prie magis proprie. large dī representare omne illō qd̄ facit aliquo modo ad hoc q̄ res cognoscat: et sic intellectus agēs et species intelligibiliē: et breviter quicqd̄ facit aliquo modo ad cognitionē rei dī aliquo modo representare et manife stare. Proprie vero dicit representare et manifestare: omne illud in quo sensu vel intellectu aliquid cognoscitur: sicut forma existēs in speculo dicitur reperientare rem: cuius est similitudo. magis p̄prie dicitur repre senare et manifestare illō qd̄ istell's ī se format ad hoc q̄ in eo rem ītelligat formando definitionē vel enūclationē: imo vt magis p̄prie loquar cōceptus per diffini tionē: vel enūciationē figurat. modo illud q̄ p̄moyel secūdo modo representat: nō op̄z q̄ sit verbum: qz quā tum ad p̄mū: alia etiā concurrunt ad actuū intelligendi p̄ter verbū. Item etiam quantū ad scđm̄ intellectus potest intelligere aliquid in aliquo qd̄ nō est verbum: q̄ effectus intelligendi ī ea: et cōuerso: sed illud qd̄ tertio modo representat est verbū: vñ de rōne vbi est vt sit quodānō ī eadē forma predicta ab ipso intellectu differēt: vt q̄ in ea rem intelligat. Ad quintū dicendū q̄ tā species intelligendi q̄ verbū q̄ etiā ipsius intelligere dicunt passiones anime: quia omnia illa recipiunt ī intellectu sicut in subiecto: vnde in p̄cessu est fallacia cōsequētis: non enim sequitur voces passiones significat. ergo has passiones que sunt species intelligibiliē: imo est inconveniens. vt dictū est. s. licet etiā ipsa spēs intelligibiliē possit per vocem signifi car. sed non sicut verbum: sed sicut quedam res verbo representata: sicut est de aliis rebus. ita et de specie potest intellectus formare verbum.



**B secundum** sic procedit vñ q̄ actus intelligendi sit verbum: qz fīm Augu. verbum est cum amore notitia. sed notitia est actus intelligendi. ergo actus intelligendi est verbum. Preterea. Nihil videtur esse in intellectu nisi vñ species intelligibiliēs: que est p̄ncipiū eliciendi actum intelligendi vel apprehensio simplicium: vel compositio: et divisione apprehensorū. sed vt probatū est in articulo precedenti verbum non potest esse ipsa species intelligibiliēs. ergo oportet esse aliquod aliorū triū. sed qd̄ libet aliorū triū vñdetur esse quidaz actus intelligendi: vt videtur. ergo verbū est actus intelligendi. P. vt cōmuniter ponitur verbum est expressa notitia. sed omnis notitia est aliquis actus intelligendi. ergo. et. Contra

**Contra** verbū est p̄ voces exteriores significat sed vox exterior nō significat intelligēdo actū ergo verbum non est actus intelligendi.

**Respondeo** dñi: q̄ i m p o l e e t q̄ d̄ verbū sit actus intelligendi. si vtrūq; accipiat p̄ p̄ z: l̄z sit actus itell̄s est. n. qdā forma isorniās itell̄ctū zōis forma est actus eius: cuius est forma dū modo sit eius forma vt for. q̄ hoc ē huius cē dūmō multiplex vt h̄r z̄ elenchoꝝ. Q̄ aūr verbū p̄ p̄ zceptū nō possit cē ipsū intelligere: p̄t ostēdi triplici rōne. P̄tio p̄t oūdi ex hac aditioꝝ verbī: q̄ est ali quo nō obm̄ itell̄ctus. Ex hoc arguo sic: est qd̄ est obz itell̄s & rectā cognitionē & nō reflexā: nō p̄t cē actus intelligēdi. l̄z verbū est aliquo mō obm̄ intell̄s & m̄ re etā cognitionē. ḡ t̄c. ma. patz. q̄ intell̄s nō intelligit fm̄ actuz intelligēdi nisi actu reflext. illud autē q̄ intell̄s intelligit est obm̄ eius: t̄ sic opationis. ḡ verbū intelligēdi: nō p̄t nō cē accus intelligēdi: t̄ sic p̄z maior. nū. similr̄ declarat. s. q̄ verbū est aliquo mō obm̄ intellec̄tus in actu recto. Ad cuius evidentiā sc̄lēdū est q̄ cōuenit aliquid dupl̄ se h̄re ad cognitionē anime ex pte obi cogniti. Uno mō q̄ sic cognoscat ab ipso cognoscē te q̄ vlt̄rius rep̄sentet qdā aliquid q̄ h̄z in ipso cognosci: ita q̄ cognoscēs vta: eo: vt eo cognoscat qdā obz sicut forma specularis videt ab aliquo qui vlt̄rius representat aliquid alius: cuius illa est similitudo: vt vtrūq; dicit cogniti. sed differunt: q̄ forma specularis sic est cognita vel visa: q̄ vlt̄rius est ratio representativa alterius in ipsa: t̄ p̄c̄ ipsūz visibiles nec s̄tit in ea cognitionē sicut in vlt̄rio termino vel cognitiō. sed tendit in aliqd aliud mediāte illa forma: n̄t̄ quādō intell̄s vtitur ea: vt quadā sicut qn̄ alijs vtitur cognoscere naturam cōceptū vel imaginū: que sibi apparent in imaginationē res alia: que in ipsa cognoscit nunq; dicit in cognitionē alterius: sed est vlt̄imus ens in quē tendit cognitionē: n̄t̄ qn̄ vna res cognoscit paliā: sic effect p̄ cān̄ vel ecōuerſo vel aliquot alii mō: sic ḡ vtrq; obiectū cognoscit vt & eius cognitioni vt eius obni. s. respectuz illud in quo res cognoscit q̄ res i quā cognitionē dedit mediāte forma ipsa representante. sed cōstat q̄ verbū sic p̄dictū est qdāz forma est q̄ format intellectus de re vt in ipsa rem intelligat. ergo v̄bū est aliquo nō obm̄ intellectus in actu recto: q̄ vtrūq; videt fm̄ actuz re etuz tā forma representans q̄ re representata: t̄ sic probata est minor: sequit ergo p̄ncipalis x̄lo. q̄. s. verbū nullo mō possit esse actus intelligendi. sed his duabus p̄positionibus posset alijs sic obuiare. Prima qdē que dicit q̄ actus intelligēdi nō est obm̄ intell̄s in actu recto dicit q̄ hoc nō op̄z: q̄ poncrent̄ duo actus intellegendi in intellectu: quoꝝ vnu est obm̄ alterū in actu recto. sed hoc stare nō p̄t: tū q̄z duo actus intelligendi nō p̄nt esse in intellectu sic q̄ vnu possit dici obni alterius: t̄ maxime respectu eiusdē rei: constat aut q̄ si fm̄ intelligere qd̄ ponitur obiectū p̄nii actus intelligendi esset verbū: q̄ tā p̄mū q̄ sc̄dm̄ intelligere esset respectu eiusdē rei intellectu: q̄ verbū q̄ representat & intelligere q̄ ad verbū terminat vt ad obni vel ad rē representata mediāte v̄bo sunt eiusdē rei: ctiā p̄phoc q̄z nō v̄f incōueniēs q̄ per illa duo equē expresse res intelligat: q̄ tūc solū alterū sufficeret nec esset aliqua necessitas ponendī fm̄ actū intelligendi. Slantē eadē res intelligerē cōfuse per vnu & expresse per alterū sequeret q̄ idem simul & semel intelligeretur cōfuse & expresse q̄ est inconveniens sicut sc̄re & opponi illud q̄ habeatur de eodem. Cōtra sc̄dam etiā p̄positionē que dicit

q̄ verbū est obiectū intellectus aliquo modo: q̄ sc̄l̄z res in eo videt̄ buic p̄t obuiari: dicēdo etiā q̄ in actu intelligendi res videt̄. sed non valz: quia si p̄ p̄z volūmus loqui non debet dici res videri in actu intelligendi: sed q̄ intellectus intelligit eam actu videndi: t̄ si dicatur etiā q̄ res aliquo modo videat̄ in actu intelligēdi hoc non erit sicut in re p̄tē qualē res intelligitur in verbo: quia nō dicitur representare: nisi q̄ aliquid itellectui offert: q̄ nō cōuenit actui intelligendi. Sc̄do ostēdit̄ h̄ idē p̄n̄ ex hac aditō & vbi: q̄ est qd̄ p̄ductū p̄ opationē itell̄s: l̄z p̄z intelligere v̄r̄ p̄cedere ab itell̄u sīc opatioab operat̄: t̄ nō sīc p̄ductū p̄ opationē. ḡ v̄bz nō est actus intelligēdi. Tertio hoc idē ostēdit̄ ex eo q̄ etiā inuenit̄ in diuinis: q̄ si verbū esset idē intelligere: tunc verbū alciuus cōpararet̄ ad ipsūz: sicut intelligere. sed filius patris est eius verbū. ergo filius cōpararet̄ ad patrem vt intelligere ad itell̄ctū. sed hoc falsum est: q̄ intelligere patris est idē supposito cuz patre: nō aut filius. Idē intelligere p̄cedit a patre: vt operatio ab operante: t̄ pro eo q̄ sic p̄cedit a diuinis p̄sonis est cōentiale nō personale: nec differt ab eo: a quo p̄cedit nō rōne verbū aut est p̄sonale tm̄: t̄ differt re ab ipso a quo procedit. Impole est igit̄ q̄ verbū sit intelligere ipsius dicentis. si dicat q̄ pater l̄z nō sit idē supposito cuz v̄bo: tū sīc nā patris est idē re cum filio: ita intelligere patris est idē cū filio sine v̄bo re: licet verbū v̄ltra intelligere addat̄ aliquē respectuz rōne cuius distinguunt̄ a patre: hoc nō est verū: q̄ licet nā que est p̄ncipiū p̄ducti filium sit idē cū filio producio: t̄ similiter intelligere patris sit idē cū verbo p̄ducto: tū q̄ in creaturis nā generatis nō p̄t esse idē cuz filio genitoris spē & similr̄ nec intelligere debentis p̄t esse idē cū verbo p̄ducto. Ad primū ergo dñi: q̄ aliquid accipit̄ actus pro habitu: t̄ ecōuerſo: sicut cū dñi: q̄ sc̄tia est quedā notitia: cū tñ sc̄ia nō sit actualis cognitione: sed habitus inclinās ad cognoscendū: ita btūs Aug. accipit ibi notitiā p̄obō p̄xiō: t̄ formali ipsius actus: q̄ est rō tendendi in alterū: l̄z in p̄p̄le hoc dicitur: sicut etiā in p̄p̄le accipit̄ actus pro habitu. t̄ sic p̄z respōsio ad tertiu. Ad sc̄dm̄ dñm: q̄ vtrūq; premis̄ sarū est falsa: licet a multis cōcedat̄: q̄ p̄ter spēni intellegibile & apprehensionē simpliciū: t̄ cōpositionē: t̄ diuisionē eorū est aliquid in intellectu etiā subiectu: q̄ v̄t impendit sc̄ia & oppinari: t̄ dubitare: que sunt in intellectu vt quida actus eius nihil sunt predictoꝝ. Quoꝝ t̄ sic p̄z: q̄ maior est falsa: t̄ sinulr̄ minor: q̄ cōponere & dividere nō sunt intelligere: licet sint formate eo sinil. sed sunt quedā dicere: siue producere verbū: vt iam patet.

**A**rticulus. III.



**B**tertium sic procedit̄ v̄r̄ q̄ verbū sit ipsa res intellecta: q̄ verbū mentis est: q̄ voces significat: sed voces significant rem illā que intelligit. ḡ verbū est ipsa res intellecta: ma. p̄z p̄ Augu. minor etiā declarat: q̄ homo significat nām̄ vel rem in rerum natura existente: t̄ sic est de hac voce: hō ita & de alijs. ergo voces significant ipsas res que sunt obiectum intellectus. ergo ipsa res intellecta que est obiectum intellectus est verbū. Præterea: sicut soli producenti verbum conuenit dicere: ita soli verbo conuenit dici. sed res intellecta est que dicitur: q̄ p̄dicit se. s. creaturā q̄ cēnō p̄t nisi iquatu: t̄ alia intelligēdo. ḡ res intellecta est p̄p̄u v̄bū. P̄. H̄s intellectus dñ facere v̄bū ita dñ facere v̄litatem in rebus

## De verbo

sed res intellecta est ipsum vle put ibi obiectum repre  
sentat intellectu sine conditionibus indiuiduantibus  
q per hoc p q illud qd est in intellectu sortis obiecti  
ue: sive formalit nō conuenit multis: sed solū obiectum  
eius. ergo sifr vbu q intellectus format est ipsa res intelle  
cta. C. P. Ut dictu est verbū est aliquo mō obni intel  
lectus. sed obiectu intellectus est ipsa res intellecta. g t.  
C. P. Uerbū est q representat aliqd intellectui. sed res  
intellecta qicq representat aliqd intellectui: sicut cā effe  
ctu: et conuerso. ergo res intellecta est verbum.

**Contra** si res intellecta pprie loquedo eēt vbu:  
tūc qcd eēt intellectu ab aliquo eēt vbu  
eius. sed h̄ est fallu: q a p̄e intelligē cēntia sua sp̄e. s. et  
etia ipsam et creatura: et nullū hoc p̄ est vbu. g verbum  
non est ipsa res intellecta.

**Respondeo** de ista qōne est triplex opio. P.ri  
ma est: q ipsa res exterior que in  
telligit: que est obiectum in intellectu nō formalit vel  
subiectum est ipm vbu. C. Ad cuius eiusdētiā sciendu:  
q res q intellectu pot̄ considerari ad p̄is dupl̄: vel fm eēt q  
h̄ eēt aiam: sicut lapis est in hoc lapide vel in illo: et hō  
in sor. vel plone: vel fm esse q h̄ in intellectu h̄: q hō  
considerat ut qdā res intellecta p̄ter sor. et pla. mō dicunt  
q res p̄ mō fm q h̄ eēt aiam in ipsis singularibus  
nō h̄ q gruat sibi: q sit vbu vel vle vel pdicabile. s  
fm q considerat ut obni intellectu sor. enī nō est obni in  
tellectus vel vle. l̄z sor. fm quas dā reflexiones intelliga  
tur: ut dicut: q sicut intellectus facit vltatē in rebus nō ipri  
mēdo aliqd rei. sed v̄ causando s̄lititudinē in intellectu  
potētialisue sp̄em intelligibilē: q facit intellectu cognosce  
re rei recto aspectu sine distinctionibus particularibus: enī  
ab oib⁹ peculariab⁹ abstrahit: ita q pp hoc sic vā res  
dī sive vle intellecta pp illud q sit in intellectu de re ipsa:  
et nō pp aliud qd fiat in re ipsa: ita intellectus dī formare  
verbū nō iprimēdo aliqd ipsi rei intellectu: g fm eos ē  
vbu. s pp h̄ q intellecta clariorē et expressioē cogni  
tione de ipsa re format in se: et res fc̄ sit exp̄sse cognita  
est ipz vbu h̄ eos: ita q sic res sit de nouo in intellectu de  
re p̄is nō intellecta pp intellectuē cāta: de ipsa in intel  
lectu: cuius ipsa res nō est subm. sed obz sic nitunt sal  
uare formationē verbi. nā que eoꝝ adhuc pendet: cre  
do q fuit tacta in arguēdo. sed hoc stare nō p̄t: qz fm  
Aug. verbū est cogitatio formatā: q̄ cōstat esse in aia  
formalit: res aut̄ exterior intellectu: que est principale et  
vltimū obni ipsius intellectus nō est cogitatio quicunq  
sive formatā sive informis: nec est in aia formalit: sed  
obiectum. g res intellecta nō p̄t dici verbū. C. P. in  
diuinis pater intelligit se ita exp̄sse et sp̄m sc̄i: sic se: nec  
tū p̄i: nec spiritu. s. uenit eēt vbu: sive accipiatur que  
dā res intellecta sine qualrcungz alr: qz in diuinis esse  
intellectu est cēntiale. sed verbū est personale. C. P.  
l̄z res fiat intellecta vel vlis p̄ intellectu: nō tū dicim⁹  
g ipsa res q est facta intellecta vel vlis p̄ actionē intellectus  
simpl̄ fiat per actionē intellectus. vbu aut̄ q̄tū  
ad illud q est dī simpl̄ esse pdicū p̄ actionē intellectus:  
et nō p̄t eēt q res intellecta: q est eēt qualrcungz sit ver  
bū. p̄p̄ loquedo de vbo: ex quo ēt p̄z q ipsi nō salvant  
formationē verbi: qz illud qd est verbū simpl̄ pdicū  
per actionē intellectus: illud aut̄ qd est intellectu nō simpl̄  
pdicū: sed fm qd. qz res q intelligit non simpl̄ sit de  
nouo. sed fit intellecta: sicut si dicerem⁹ q colūna pp  
mutationē alicuius sit dextra: nō enī sit simpl̄: sed fit  
dextra. Et si dicat q nō sit simpl̄ aliqd vel pdicū in  
formationē vbi. sed qz sola res fiat verbū: ita q illd qd  
est vbu simpl̄ nō pdicū: hoc stare nō p̄t: qz vbu ma

gis assimilat intellectus: q̄ rei intellectu: q̄ sicut stel  
lectio nisi de nouo p̄ducāt: p̄ quā alia res intelligit rō  
ne cuius res de nouo dī fieri intellecta: ita ēt p̄ vbu intel  
ligimus aliquā formā quā intellectus in se format de re: et  
nō rē ipsaz: quā talis forma rep̄itat: vñ sicut intellectu  
ne ipsa intellectus pdicū vere. sed res nō pdicū: sed  
tūf de nouo v̄ sit intellecta p̄ qdā relonē ad intellectu  
ne: ita debere sifr intelligere: q̄ verbū rep̄itans rez vt  
pdicū sicut q̄ hoc de nouo esse p̄ illā p̄ductionē: sed de  
nouo sine simutatione res sit rep̄itata p̄q̄ relonē quā  
h̄ ad vbu rep̄itans. Alii dicunt: q̄ verbū est ipsum in  
tellecu: in hoc cōcordantes cū p̄cedetibus. sed in mō  
ponēdi differūt: et dicūt isti q̄ vbu est qdā forma q̄ in  
tellecu in se format de re: et q̄ res extra aiam est nā  
lis et singularis: in sola aut̄ aia h̄ esse abstractus: quale  
ēē cōpetit intellectu in actu: ideo dicūt q̄ scie nō sūt de  
rebus extra aiam: et nō de ipsi scōceptionibus nā sola  
logica: que est de actu rōnis: et huius rō est: q̄ fm p̄m  
qcd est sive qdditas rei sensibili est obz nr̄ intellect  
scōceptus aut̄ nō est qdditas rei sensibilis: q̄ scōceptus  
solus est in mente: qdditas aut̄ rei est in re: cuis est vt  
pba. 7° meta. et iō nō p̄t dici: q̄ scōceptus mentis sit  
pncipale obm nr̄ intellectus. C. P. Sicut hō semper existi  
mat sic cōcipit: sed existimatio: que cōcordat vbi existi  
matio est vā. g existimatio cuiuslibz hois eēt vā. si oēs  
existimatio es essent de scōceptionib⁹. C. Et iō alr oōz  
est q̄ aliqd p̄t eēt dupl̄ intellectu. vno mō sic id cui⁹  
cognitio pncipalis intēdit: et isto mō i trāsubalib⁹ ipsa  
res exterior est sp̄ni intellectu: q̄ enī aliḡ tractat de  
motu: et de ente nō intēdit tractare pncipalit: que cōce  
ptio possit esse de m otu: vel de ente: vel que nō sed itē  
dit pncipalit q̄rere: que res sit ipse motus: v̄ ipsuz ens:  
vel q̄ nō: et iō talis scia q̄ traceat de motu est extra aiaz  
l̄z tractādo de eis format hō cōceptiōes vt per eas hō  
intelligat ipsas res. vñ cognitio ipsuz rerū est pncipali  
ter intenta: et nō formatio scōceptionu. Alio nō p̄t ali  
quid dici intellectu inquātū intellectus vti eo: vt quadaz  
rōne intelligēdi ad terminū: ita q̄ cognitio intellectus  
nō in eo pncipalit s̄istat: sed mediate eo in quoddā aliqd  
tendat: sicut vidētes im aginē herculis incipimus cōsū  
derare qualis fuit ipse hō ex eis que de ipso i illa im  
agine nobis rep̄sentat: talis qdē cōsideratio vā ferit: qz  
sup̄ im aginē: sed nō pncipalit. vt in ea s̄istat: sed vt me  
diate ea in aliud tendat: iō imago p̄t dici considerata  
nō pncipalit: sed vt qdā mediū nediāte quo in aliqd tē  
dat: g eius imago considerat. C. His g vlsis dico: q̄ v  
bu nō est pncipale obm intellectus sive pncipale intellectu: qz  
hec est res extra aiaz: in q̄ s̄istit cognitio intellectus pncipalit.  
sed est q̄si p̄ alio intellectuali q̄tū ad intētōne intelligē  
tis inquātū intellectus vti eo: vt quodā instro ad intelligēdū  
alterū: vñ sicut motio instri nō itendit pncipalit: ita co  
gnitio vbi: nō illud qd p̄t intēdit in aliq̄ scia nisi in lo  
gica. C. Ad pm̄ arg⁹ g dōm: q̄ sicut uenit vti im  
agine vt qdā re: sic dicimus demonstrata quadaz im aginē  
qz illa imago est lapidea vel sculptilis: vel aliqd tale et  
vtimur im agine vt est ductiu in alterū: sicut diximus  
de dem̄ata im agine herculis: ille fuit p̄bus miles: sic  
cū vbu sit qdā imago v̄ siluendo rep̄itatio rei intellectu  
postuli⁹ vti vbo: vel vt quadā re sic signamus ipsuz: qz  
dicimus: q̄ est verbū: vel scōceptus vel cogitatio forma  
ta: vel vt siluendo ducta in cognitionē alterius: et sic vt  
mure loco alteri⁹: et tūc signām⁹ cū p̄voce alias rez  
non fm q̄ res qdā: sed fm q̄ gerit vices alterius. vñ  
magis debet dici vox significare illud alterum: cuius  
vicem gerit verbū mediante verbo: q̄ significare ver  
bū sicut

## Q̄d̄nis secūde

buni: sicut dicimus de imagine herculis: ille fuit bonus miles: isto modo magis fertur ad ipsum herculem quam ad similem: id est utrumque ferat: in tali igit̄ significatione verbū vox significat et verbū trē representata per verbū: quia nec significat nisi vice alterius: et illo modo intellegit p̄s vox significat passiones animie et isto modo Anguis intelligit quod vox exterior significat verbum interius. Ad scđm dñm: quod quantū ad p̄scens spectat potest intelligi dici aliquid dupl. vno modo fīm quod dicitur accipit pro representari p̄ se verbū: et isto modo auerteretur alterius verbo: quod alia a verbo representantur per verbum: et tunc dicens non producit illud quod sic dicitur. sed representat p̄ducendo verbū in quo representatur sic dicitur. Alio modo dici potest accipit pro eo quod est produci per dicere illo modo taliter verbo auerteretur dici: et si res intellectu nō dicitur nisi quando verbū accipit ut res intellecta. Ad tertium descendū: quod aliter p̄ducit verbū ab intellectu: et aliter res exterior: sicut naturaliter fuit intellecta: ut p̄s inveniāt in representatione p̄me op̄ionis: vñ p̄ adducit p̄ simili nō est sile. Ad quartū p̄s per il- lūd quod dictū est in p̄ncipali solone: quod ut ibi dictum est verbum: et si sit aliqualiter intellectu nō tamē p̄ncipaliter sed vice alterius: de taliter autē intellectu nō nego quin sit verbum: sed de eo quod p̄ncipaliter est intellectu et p̄ncipale obiectū intellectus. Ad quarto dñm: quod ad diffinitio- nē vel rōnem verbinō sufficit quod sit representatiū alterius: et utatur eo intellectus ut rōne cognoscentes: sed ut sit aliquid productū per actionē intellectus aliquid requirit alioquin imago herculis in lapide posset dici verbum eius: vel potest dici quod nulla res manifestat animū: nisi inquit in rōni cōceptus eius est apud intellectus. Unde in agio dñm est: quod cōceptus rei manifestat rem animi. Et quod res que intelligitur manifestat intellectus rem illam: quia res que intelligit non manifestat nisi in intellectu intellectus nō est aut intellecta salte expresse nisi per suum conceptū: et id cōceptus est prima rō manifestandi ppter quod solus cōceptus: ut infra magis pa- tebit est verbum proprie. Articulus. III.



**B** quartū sic procedit videt: quod cogitatio for- ta vel conceptus nō sit verbū: quod cogitatio est quedam opatio intellectus: sed verbū nō est opatio intellectus: ut supra ostensum est. ergo cogitatio forma- ta non est verbū. In diuinis p̄- p̄ie inueniāt verbū: sed verbū diuinū nō potest dici cogitatio formata: quod suū cogitare nō est dicere: et nō in- telligat cum discursu. ergo verbū non est cogitatio for- mata. Verbum est quod intellectus de re format. sed intellectus cōformatas est ipsa veritas. Et verbū est idem quod ipsa veritas: sed verbū nō est cōceptus mentis: quia idem cōceptus ut re formatā potest esse ut verus: postea falsus: veritas autē nō est falsa. Et verbū quo ali- quis loquīt̄ sibi vel alteri est tā in angelis quod in homib⁹. sed aliquā nō potest sibi loqui: nisi verbo nō est. ergo ver- bo nō est quo vñus angelis loquit̄ alteri: sed vñus angelus nō loquit̄ ali per cōceptus seu cogitationes: quod tunc vñus videtur cōceptus alterius: quod falsum est. Et verbū mentis nō est cogitatio vel cōceptus. Si dicat: quod cogitatio potest considerari vel fīm se: et sic cogitatio vñus latet alterū vel inquantū ordinat ad alterū: ut ei manifesteret: et sic videt ab altero: et sic adhuc stabit quod verbū mentis sit cogitatio vel conceptus.

**Contra** verbū vocis platū quo hō loquit̄ alte- ri statim ab auidente p̄cipit vel intelligi-

## Articulus. III.

52

etur velit nolit p̄ferens: si ergo cogitatio est illud quo mi- nus angelus intelligere velit nolit angelus p̄ferens si- ne formis. Et p̄. Nō vñ ne ēū in aliqua operatione p̄- sit aliquid preter agens: et passus et formā que impri- mit̄ ipsi passo ab agente: sed totū hoc inueniāt in intel- lectu intelligēte sine aliquo cōceptu. ergo nō op̄s pone- re aliquē cōceptū in intellectu qui sit mentis verbum. maior p̄z. minor p̄bat: quod ad oēni operationē intelle- ctus sufficiens passum est intellectus polis: principiū autē agens est intellectus agēs vel sp̄s impressa ab obo vñ vtrāq; forma autē videt̄ esse ipsa intellectio. sed nihil hōz est cōceptus. ergo ut videt̄ nihile coꝝ que occurrit ad actus intelligendi est cōceptus. si ergo vñbū est ali- quid eocurrentis ad actū intelligendi sequit̄ quod verbum non est cōceptus. Cōtra fīm Augi. vñbū est cogitatio forma ta quod tē. Et p̄. Verbum est nō illud quod imprini- tur intellectuab obiecto. sed quod intellectus in actu co- gitando in se format. sed tale est cogitatio formatā su- ue cōceptus. Et tē.

**Respondeo** dñm: quod verbū est essentia līr cōce- ptus et cogitatio formatā: vñ illa tria sunt realiter idem sola rōne differētia quod vñbū dicitur q̄z intellectus ipsum p̄ducit ut sibi res in eo manifestet̄. vñ vñbū est quod alius intendens manifestare aliquid sibi vel alteri dicit sine aetū dicendi p̄ducit. sed conceptus vo- cat: quod manet intra p̄ducēt̄ ad modū quo fetus vo- cat cōceptus quod diu manet in vtero matris. sed cogita- tio formatā dicit̄ h̄z quod p̄c discursus rōnis formatur: et p̄p hoc: quod vñbū diuinū nō format̄ p̄ discursus rōnis: sed semper sine aliqua mutatione est p̄ducēt̄: id cōueniat sibi p̄mū et scđm. s. verbū et cōceptus nō tñ sit: cōuenit tertium: quod verbū diuinū nō potest dicere cogitatio formatā: quod non gignit̄ p̄ discursum rōnis. Qd̄ autē idē sit verbū n̄m: quod conceptus mentis sic p̄bat: nā in viuentibus a ḡbus translatus est nominē verbi sensus p̄ducēt̄ ad sū- militudinē p̄ducēt̄ cōiunctus per viaz generatiōis in vtero n̄ris dicit̄ cōceptus. sic quod cōceptus mentis est eo quod p̄ducit̄ a mente in similitudine mentis p̄ducēt̄ iniquātū est formatā sp̄e intelligibili vel obo fīm quos- dam: et manet in mente. ergo verbū est ut realiter cōceptus mentis. Ad evidentiā autē scđi. s. quod verbū potest dici cogitatio formatā: sciendū quod cogitatio potest accipi pro actione vel passione qua p̄ducta: similitudo sic dicit̄ non est verbū nisi forte idē sit realiter actio et passio cū forma p̄ducta: de quo ingrēre nō spectat ad p̄mū. Alio modo po- test accipi cogitatio formatā p̄ forma p̄ducta p̄actio- ne cogitādi: que est ipse cogitatus mentis: sicut si dice- rem albedo est alba forma iquantū est forma p̄du- cta per albationē: et sic accipiēdo cogitatio formatā est vere verbū: unde notabilis dicit Aug. p̄ cogitatio for- ta est vñbū: ut facta dñia inter cogitationē et formatā cogitationem. Qd̄ autē sit ita: p̄bat sic: quod ut dicit̄ est forma per actū cogitandi p̄ducta est cogitatio formatā fīm quod hic vitum ea: sed verbū n̄m est forma p̄actū cogitandi p̄ducta: nisi forte res p̄mū p̄ p̄ncipio p̄ quas sine discursu cognoscimūs. ergo vñbū n̄m et cogitatio formatā. nā p̄z. p̄ā dicta. mī. declat. s. quod vñbū n̄z est forma p̄ducta p̄actū cogitādi: quod vñbū n̄z est forma p̄ducta p̄ actū vñm diecēdi. sed n̄m dicere est cogitare: quod cogitare est cū discursu rōnis: nā sicut mot̄ addit̄ sup actionē simpli dictā mutationē successivaz: ita cogita- tio addit̄ sup dicere discursum rōnis. Et vñbū est forma producta per actum cogitandi: et sic patet minor. Ita qui- tur ergo cōclusio principalis. s. quod verbum nostrum est cogitatio formatā: salte exceptis primis conceptibus.

## De Verbo

**C**Ad primū in oppositū p̄z r̄sū p̄f sā dicta: q̄r Ang. ibi accipit cogitationē formatā pro forma per actū co-  
gitandi, p̄duceā: r̄non pro actione intellectus, per quā  
verbum producitur. **C**Ad scđm etiā pat̄z r̄sū: q̄r nō  
omne dicere est cogitare. s̄z dicere q̄ est cū discursu ra-  
tionis: accipiendo p̄p̄z cogitationē: t̄ ideo non omne  
verbū est cogitatio forniata: licet ecōuerlo: oīs cogita-  
tio forniata sit verbū. **C**Ad tertium dicendū: q̄ r̄ illa  
deficit dupl̄. Primo q̄ nō queūq; cōformitas itelle-  
ctus ad rem intellectā est veritas absolute. sed illa que  
est f̄m itelligere: q̄n s̄z intellectus sicut rez itelligit sic  
se habet. verbū autem nō est ipsum itelligere: vt ostendit  
sum: nec eius conformitas ad rez: sed est quedā for-  
ma specularis: vt sic liceat loquī in qua repūtaſt itelle-  
ctū obz̄ sūt. Scđo deficit: q̄r dato q̄ ipsa cōformitas  
que dicit̄ veritas fundet super ipsa forniā: que dicit̄  
v̄bū adhuc nō sequeret̄: q̄r v̄tas forniata eset v̄bū ip̄z.  
sed solū qd̄ v̄tas eset aliqd̄ fundatū sup̄ ip̄m verbū:  
sicut nō sequit̄ q̄ albedo sit similitudo: sed solū sequit̄  
q̄ sit illud super q̄ fundat̄ similitudo. **C**Ad quartū dōz:  
q̄ qd̄ dicūt q̄ aliqd̄ āgelus loquēdo sibi forniat cogita-  
tionē: que dicit̄ verbū vt largo mō v̄tāmūr nōc̄ co-  
tationis: q̄r p̄p̄z loquendo cogitatio est in solo discus-  
su r̄onis: quale est n̄m̄ dicere iterius: ita q̄ q̄ vult lo-  
qui alteri format in se qd̄dā signū exp̄ssum per qd̄ suā  
cognitionē aly exprimit: t̄ illud signū licet sit verbum  
mentis nō est p̄p̄z cogitatio: nec etiā cōceptus: nec  
fiat vis in v̄bo vocabulo cognitionis: q̄r in angelis nō  
est discursus r̄onis. Et iō f̄m istos r̄ideāt q̄ nō oē ver-  
bum mentis est cogitatio: sed solū illud quo aliqd̄ log-  
tur sibyp̄si. sed hoc non videt n̄ ibi multū r̄onabile: q̄r  
illud signū exp̄ssum: quo v̄nus angelus loquit̄ alteri  
posset loqui sibyp̄si. **C**Itē etiā nō videāt quare illud si-  
gnū nō possit dici cogitatio ex quo est quedā fornia re-  
presentativa reicata ab intellectu angelii in se ad rez nia-  
nifestādā: hoc excepto q̄ sequeret̄: sicut dictū est: q̄ cogita-  
tio nō ita cōicaret̄ intellectui angelico plurib; ver-  
bis: sicut vno. Et ideo p̄t dici q̄ verba q̄bus v̄nus an-  
gelus loquit̄ aly sint eoz̄ cognitiones: nec sequit̄ q̄  
v̄nus videat q̄cqd̄ cogitat alius: q̄ quidem de angelis  
superiorib; respectu inferiorū planū est: q̄z eoz̄ cōce-  
ptiones sunt vñt̄s saliores: t̄ ad plura se extendēt̄: sicut  
et iō nisi dividant conceptus suos p̄ticulariter: sicut  
v̄nus hō intelligens docēs hoīem videre, p̄p̄nes vñ-  
versales n̄i applicaret ad illas exempla sensibilia nō  
apprehēderent ab inferiorib;: nec eoz̄ conceptiones  
itelligeret̄ ab eis. Alio mō cōuenit eos occultare cōce-  
ptiones suas t̄ ille modus est cōl̄s oībus: nāz cogitatio  
angelii hō respectū ad tria. s. ad rem quā representat: t̄  
ad subi. q̄ informat: t̄ ad voluntatē quā inclinat f̄m  
q̄ aliqd̄ voluntarī afficiet̄ ad rem quā cogitat: modo di-  
co q̄ cogitatio verisilē est q̄ v̄nus angelus videat cogitatio-  
nē alterius. **C**Et iō ad p̄mū sic p̄z: q̄r actualiūs habet  
esse cogitatio in mente angelii: q̄ species intelligibilis.  
sed constat f̄m ponentes species q̄ v̄nus angelus vi-  
der sp̄z alterius f̄m esse distinctū f̄m q̄ sunt determi-  
natorib; oīb;: q̄ t̄ cogitationes p̄t videre. **C**Qd̄ autes  
vñ angelus videat alterius cogitationes q̄tū ad scđz  
p̄z: q̄r ex quo videt ipsa z̄ cogitationē: cōstat q̄ videt eā  
inherentē n̄ etiā alterius angelii: q̄ vñs videt talē an-  
gelū cogitante de talī re. **C**Quantū vero ad 3<sup>m</sup>. s. q̄  
cogitatio vñus angelii quātū ad ordinez quē habet ad  
voluntatē quā inclinat lateat aliū angelū: sciēdū  
q̄ est ibi duo cōsiderare. s. actū voluntatis: quo volun-  
tas afficiet̄: t̄ multū rem cogitatam: cuius verbū seu cogi-

tatio est in mente angelii cogitantis: t̄ quātū ad B̄ cū B̄  
sit actualē: t̄ magis actuāle q̄ ipsa potētia voluntati  
vñus angelus p̄t videre cogitationes alterius: sicut t̄  
voluntatem tamē credo q̄ vñus angelus p̄t videre  
actū volendi alterius. Aliud est ibi cōsiderare gd. s. c̄st  
illud in re cogitatio. cuius rōne volūtas afficit̄ ad rem  
cognitionē. vbi grā. si aliqd̄ cōsideret vel cogitat de lapide  
p̄t volūtas eius afficit̄ ad lapide cogitatu: vel vt itelli-  
git nāz v̄l̄ vt edificet vel p̄yciat in aquā: vel vt occidat  
hoīez: t̄ sic de nūlīs aly. Et q̄tū ad h̄ cogitatio vñus  
angelii later aliā. vñ licet videat vñus angelus cogita-  
tionē alterius de aliqua re t̄ videat volūtate eius affi-  
citas ad illam rem: p̄t ignorare quid sit illud in illa re  
rōne cuius volūtas sic afficit̄ ad ipsa: q̄r nūlī cause  
huius p̄t esse: sicut si aliqd̄ videns magnetē trahere  
ferrū p̄t ignorare quid sit in magnetē: rōne cuius ma-  
gnet trahit ferrū: nō enī op̄z: q̄ si aliqd̄ videt aliquem  
actū in re: t̄ rem que causat illū actū cognoscat rōnes  
causalitatis in re causante: t̄ maximē q̄ ex cōditionib;  
pluribus illius rei causantis ille actus cāri potest:  
t̄ sic est in p̄posito: t̄ quātū ad hoc cogitatio vñus an-  
gelii later aliū. habēt aut̄ cōditionē in re intellecta: ratio-  
ne cuius afficit̄ volūtas ad ip̄z: p̄tymus actū mani-  
festare forniando cōceptu de illa cōditione t̄ causalita-  
te eius super actū voluntatis in quo cōceptu t̄ illa cō-  
ditione: t̄ causalitas eius ab alio angelo possit videri: si  
cūt p̄t forniare cōceptu de alys rebus: t̄ sic vñus an-  
gelus loquit̄ alteri. Iz autē vñus angelus possit videare  
cognitionē alterius absolute vt p̄missuz est: nō tñ op̄z  
q̄ oēs cognitiones vñus angelii sint verba quibus lo-  
quit̄ alteri: q̄ cogitatio p̄t cōsiderari vt quedā res itel-  
ligibilis: que p̄t videri sicut lapis: vela sinus ab intel-  
lectu ad hoc p̄portionato: t̄ sic vñus angelus videt co-  
gitationes alterius ipso sibi uō loquēt̄: sicut lapis non  
loquit̄ angelo q̄s itelligit lapidē vel aliqd̄ qd̄ est in eo.  
alio modo p̄t intelligi cogitatio vt aliquid ordinatis  
ad manifestandū sibi aliquid: vel alteri: t̄ sic si intēdīc  
manifestare sibi est verbum quo quis loquit̄ sibi: nec p̄p̄  
hoc op̄z q̄ sit verbū quo loquit̄ alteri: ex quo nō intē-  
dit ei per hoc aliqd̄ manifestare: iz ipse cōceptus iquā-  
tum quedā res sit ab aliquo intellectu excepto or-  
dine ad volūtate: vt p̄missuz est: quando vero intē-  
dit aly manifestare per concep̄: uniuini modo quo  
dictum est: tunc est verbū: quo loquitur aly. sic ergo  
dico ad argūmentū: q̄ onine verbum quo angelus lo-  
quitur sibi vel alteri est verbum rationis: t̄ est cogita-  
tio qualis inuenit̄ in angelis: nec tanē sequit̄ q̄ vñus  
angelus totaliter sciat quicquid cogitat alius: t̄ causa  
dicta est. **C**Ad quintū dicendū: q̄ nō est sile de actio-  
ne volendi t̄ intelligendi: t̄ de alys actionibus naturali-  
bus: passum ab agente dicitur f̄m q̄ stat sub forma p̄-  
ducta ab agente. sed f̄m q̄ stat sub forma cōiuncta ab  
agente est obiectum potentie agentis: ideo ibi non con-  
currunt nisi agens t̄ passu: t̄ forma: que introducit̄  
ab agente in passum. sed volūtas t̄ intellectus habet  
quandoq; pro obiecto actus illud: q̄ nec est agens: nec  
passu: sicut maximē patet: t̄cī quādō deus causat in  
angelo: v̄l̄ in hoīe cognitionē alicuius rei: que nec agit  
in angelum vel hoīez intelligente: nec patitur ab ip̄sio:  
t̄ tanē talis res est ab eis intelligibilis: t̄ sic dato q̄  
conceptus non se habeant ad actū intelligendi: nec ve-  
ges: nec vñ fornia causata ab agente paciū: de quo nūc  
ad p̄sens nihil afferro: q̄ iā h̄ebunt locum ad cōceptus  
requiritur: vt obiectum seu fornia representans obie-  
ctū q̄ sic loquamur de actū intellectus: qui est de re: di-

## Q̄d̄nis secūde

co:tunc q̄ verbū siue cōceptus est forma p̄ducens per talē actū: et sic p̄z quō per actū intelligendi et p̄n<sup>m</sup> q̄ cāt ipsum intelligere: et itellectu possiblēm: in quo cātus est verus conceptus siue verbum.

**D**stea queritur de causis: et circa hoc occurrit triplex q̄d̄. Prīa est de p̄ncipio effectiu. Secūda est de actione per quā p̄ducit. Tertia de fine p̄p quē op̄z forniari v̄bi. Circa priuiz q̄runtur q̄nq̄. Ut rū idem possit eē mouēre et nō mouēre: q̄z h̄ necessariū est ad sequentia. Sc̄do vtrū v̄bū cātus ī nobis a lumine: separato quoq̄. Tertio vtrū causetur in nobis ab intellectu possibili. Quarto vtrū causetur in nobis ab itellectu agente. Quinto vtrū a sp̄e intelligibili: que maxime ip̄sum ab obiecto.

Q̄d̄nis sc̄de. Arti. I.

**B**primum sic p̄cedit v̄detur q̄ sit impossibile q̄ ali quid idem sc̄p̄s moneat: monēs enī ī quantū huius est in actu: motū autē fīm q̄ mobile est in potētia: sed ī ipole est q̄ idem respectu eiusdem sit actu et potētia. ergo ī ipole est q̄ idem moneat sc̄p̄s. Si dicatur q̄ h̄ est verum in corporalib: sed non in sp̄ualib. Cetera ea que fundantur super ea que sunt cōia toti enti equaliter consequuntur totū ens: sed actus et potētia sunt cōia toti enti. ergo cōsequuntur totū ens equaliter. ergo si per repugnatiā ēins: q̄ est esse in actu et potētia respectu eiusdem ī ipole est incorporeū idem esse monens et motu. ergo sīlī ppter repugnatiā erit in sp̄ualib. Cetero si in aliquib⁹ idem ēest ī monēs et motu tunc nō valeret rō p̄hi ad pbandū p̄nūm nō ī monēs ī ī mobile: q̄z rō sua fundatū super h̄: q̄z omne q̄ mouētur ab alio monēt. si ergo in sp̄ualib h̄ nō teneret ēu primū monēs sit nā sp̄ualis nō sequeretur ex hoc p̄n: q̄ primū monēs ēest totalē ī ī mobile: sed soluz q̄ nō mouēretur corporali motu. Cetero si idem ēest monēs et mobile subiecto sequeret q̄ monēs et motu nō differrēt ut v̄ nisi fīm diuersas relēones ad eundē actum ut effectus et subi: sed h̄ est inconveniens: q̄ diuersitas relēonis nō ēst ēa diuersitatib: que est itra p̄ncipiu actuum et passiu: sed potius ecōuerso. ergo inconveniens est ponere idem ēest monēs et motu subi. Cetero Lz forma q̄ cōtinet v̄tute alia formā: sicut grauitas ad locū decorū: et lumen ad colorē sic in eodē subo ēi forma: quā virtute cōtinet: et per cōtēquēs possit ēest ī eodē subo p̄dictiu et forma p̄ducta: sicut ī exēplis predictis p̄z non tū ēoēeditur ppter hoc q̄ idem ēst monēs et motu: q̄z grauitate dāndo forniā ad quā sequit̄ talis mot: et sīlī illuminatū nō mouēt se ad colorē: h̄ illuminatū mediante lumine. ergo dato q̄ possit idem subiecto et ēest p̄ncipiu monēs: et subi monēs et subi motu nec fīm idem nec fīm diuersa. Cetero Quidam que antecedunt aliquę actū ī aliquo subito cōparat ut videat ad sequentē actū: sicut ad vñū subi: sed subi passiu: nō p̄t ēest ī ipsum monēs. ergo subiectū cum oninib⁹ que sunt ī eo nō p̄t ēest monēs suppositū: et habere p̄ncipiu motiu ad formā quā recipit. ergo impossibile est ēest monēs et motu qualitercū. Cetero Lz positi⁹ ēst q̄ sit et nō sola forma. si ergo suppositū q̄ est subiectū formale ex quo et forma sit vñū saltem per accidens monēret sc̄p̄s ad formā quā recipit: sequeatur q̄ idem faceret sc̄p̄s et ēest causa suppositū q̄

## Articulus. I.

6

est ī impossibile oīno. Cetero nō p̄t mouēt a p̄ncipio extrinseco mouēt a se: p̄z omne q̄ mouēt de novo ēiā motus reducitur ī p̄ncipiu extrinsecū. ergo nō p̄t mouēt a se. Ma. patz. q̄z q̄ mouēt a p̄ncipio extrinseco nō h̄ ī sua potestate mouēt et nō mouēt: sed h̄ subiācti potestati p̄ncipij extrinseci: h̄ subiectū ī mouētis se: vt p̄z per p̄cessum. s. p̄physico. et ppter

T.c.32

h̄ dicit̄ q̄ grātia nō mouēt a se: qz no habet potesta- tēi superlū motu: ergo q̄ mouēt a p̄ncipio ex- trinseco nō nō ēur a se. Minoz etiā declarat q̄ mo- tū ansialin⁹ de quo minus videt̄ reducitur a p̄pho in 8° p̄physico in p̄ncipiu extrinsecū finaliter. ergo multo magis motus alioz.

T.c.20  
zinde.

Cetero nō p̄t p̄ducit sc̄p̄s ut sit: sed motus ī aliquo modo p̄: uetus. ergo nō p̄t mouēt sc̄p̄s. Cetero p̄t etiā ostēdi q̄ idem fīm di- uersa nō p̄t mouēt sc̄p̄s: q̄z forma nō agit in subiectū sūi. ergo forma que ēst p̄ncipiu trāmitiā ali quid op̄z q̄ sit ī aliquo subiecto: et sic ī ipole est q̄ ali quid per forniā: que ēst ī co monēat se: vel etiā q̄ illa forniā sit p̄ncipiu monēndi ī ipsum.

Cetera substa- tie ī māles reflectunt̄ super sc̄p̄s: sed h̄ nō ēst nisi q̄ ipse monēt sc̄p̄s ad volēdū: et intelligēdū. ergo salte in substa- tie ī sp̄ualib⁹ idem ēst monēt et motu.

Cetero etiā videat q̄ fīm idem: q̄z sicut substa- tie ī māles reflectunt̄ super se: ita ī potētia ī māles reflectunt̄ sup sc̄p̄s: hoc autē nō ēset nisi idem ēst p̄ncipiu actiū ī passiu. ergo ī substa- tie ī mālib⁹ idem: et fīm idem ēst ī motu et motu ī corporalib⁹ nō īveniat.

Cetero nō negatur q̄ idem se monēat nisi ppter diuer- sitatē monētis et moti: sed hoc p̄t īvenit sufficiētē sine diuersitate alicui⁹ reabsolute ppter diuersos mo- dos reales ī īdem: q̄z si idem monēt se alio modo se

bz fīm q̄bz v̄tutē p̄ducendi formā ī se īiquātū ēst ab agente: et alioz modū bz fīm q̄ est quedā res abso- lute respectu ipsius forme vel actus: et sic īdez re abso-

lute diuersos modos reales poterit ēst p̄ncipiu actiū ī passiu. Cetero quidam idem sit suppositio monēs et motum: p̄ducens et p̄ductu nullus negat:

q̄z cōstat q̄ animal mouēt sc̄p̄s lz fīm diuersas p̄- ges: pars enī ī monēs et pars mota pertinet ad suppo- sitū aīlis monētis: q̄z vñuz ēst: sed tū nō p̄t dic: q̄ pars monēs et pars mota sit idem subo: q̄z vna nō īfor- mat aliam nec anib⁹ īformant tertia: et ideo restat

difficultas vñū idem subiecto ī quo non ēst diuersitas partiū sitū distictaz possit mouēt sc̄p̄s vel fz idem sui vel fīm diuersa: dū tū illa diuersa non sint di- uersa subiecto: et sitū: qz tunc nō ēst dubium ut dictuz est.

Quidam enī ut ītra patebit dicunt q̄ idem et fīm idem re absolute essentialiter: et nō soluz subo: est monēs et motu: sed nō p̄ducens et p̄ductu. Alij vero co- taliter tenent q̄ impossibile est q̄ idem subiecto ī q̄ nō ēst diuersitas partiū sitū distictaz: tertia v̄tute sit monēs et motu vel p̄ducēs et p̄ductu.

Ad horum igit̄ euidentiā scienduz primo q̄ dīnt meueri et p̄duci: q̄z subo cōuenit mouēt in quo actus acquiri- tur: non autē forme vel activē vel exposito ex subiecto et actu nī ī ratione alterius. s. subiecti et ecōverso: autem est de p̄duci: nō enī 2<sup>a</sup> subiecto. nam q̄ p̄duci non

est nī ī termino motus: subiecto: tū autēs motu presupponitur: ideo nō cōnenit p̄duci subiecto: sed h̄ 2<sup>a</sup> et cō- posito: et p̄cipue h̄ cōuenit cōposito: sed ratione for- me siue actus: monēre vero et p̄ducere ad idem: p̄tinēt quando aliquis agit per motum: cuius rō est: q̄ actio per quā subiectū mouēt et actus qui acquiritū nō babet diuersas rōnes ad agēs: et ppter hoc nō ad aliis

## De verbo

perinet mouere et pducere: sed ad idem: sed ad subm  
t ad actu acquisitum hz actio diuersas relationes: qz ad  
subm cōparatur: vt ad id in quo recipitur ad actus vo  
vt ad actus qui per actionē acgritur: et ideo subto que  
nit moueri substanciali forme vo et pposito rōne forme  
cōuenit pduci. **C**ecūdo aduertendū est qz actio ac  
tribuitur duobus: s. pncipio actiuo et supposito agenti:  
sicut dicim⁹ qz ignis calefacit. et calor: ergo sic alicui ⁊  
agere vel sicut pncipio actiuo vel sicut supposito agenti.  
**T**ertio ad hoc sciendū qz possunt esse aliqua idem  
subo dñplr: vel ita qz vnum sit subiectum alterius vo  
cando subiectū qz recipit actu cū dñpositione passiua  
per quā recipit actu: sicut substātia: que mediate quan  
titate est subiectū figure et aia mediate intellectu possi  
bili est subiectū intellectiōis. Alio modo idē subiecto  
aliqua dicitur: non qz vnu sit subm alterius: sed qz in  
eodez subiecto cōcurrunt: sicut lumen et calor in aere:  
cōstat enīz calor nō est subiectū luminiſ: qz hoc est  
eēn⁹ nec est dispositio passiua: qz hoc est dyaphanitas  
et sil ergo lumē nō est subiectū caloris: qz non est aer:  
nec dispositio passiua aligd calorē: qz h̄ est humiditas  
aeris: qz qualitates passiue elementoz sunt humidū et  
sicciū. Quādo ergo qz vtrū sint idēz subiecto. Prio  
modo aut sedoſi queratur vtrū sint idēz subiecto pri  
mo modo. s. qz idē subo dñr vnu: quoqz vnu est subie  
ctum alterius vel dispositio passiua ad ipsum: dñr qui  
daz qz idēz subiecto est niouēs et motū pducens et  
pductūta tñ qz quantū ad niouēs et motū nō solum  
sunt idēz subiecto: sed et essentialiter: ita qz eadez res es  
sentialis est suppositū mouens et suppositū motū et pnc  
ipiz actiuo et passiū loquendo de re absolute: ita qz  
fm̄ eos nō solū est idēz niouēs et niouens: sed et hz idē  
re est aliquid mouēs et motū: sed pducens et pductuz  
sunt idēz subiecto: sicut subiectū et actus eius. n̄ subz  
nō est pductuz: vt dictū est: sed forma que acquiritur  
per motū vel saltez cōpositum ex actu et subiecto: et sic  
fm̄ eos pncipiū pductuz alicuius actus et receptiū  
eiudem in ḡbūsdaz est idēz re: sicut in spūaliib⁹: sed  
pncipiū pducens et actus pductus sunt diuerſa per  
essentialis: sed idēz subiecto pncipio modo: qz fm̄ eos ni  
hil phibet: gn̄ idēz et fm̄ idēz essentialiter sit in potē  
tia formalis respectu alicuius actus: qz cum eo forma  
liter: si tamē actu virtuali: qz est virtus pductua eius  
motua eoz tacta sunt in opponēdo ppter quasdz rō  
nes quas adducūt de volūtate quas ideo pretermittit  
qz spūali tractatuz requirerēt: qz autē h̄ sit impole qz idē  
fm̄ idēz sit in potētia passiua ad formā: et fm̄ idēz sit  
pductūtū forme ostēdo triplr. Pncipio quidez p h̄: qz  
subiectū passiū fm̄ candē potentiaz cōparatur ad for  
mam: et ad agens a quo trāsmutatur. Ita qz sicut subie  
ctum per potētia passiūz subycitur virtuti actiue agē  
tis vt a quo trāsmutatur: sic per eadez potentiaz subyci  
tur forz vt ei qz recipit. Ex hoc autē p accipi duplex me  
diuz ad ppositū. Primū est: qz ex quo subiectū p potē  
tiam passiū nō solū est in potētia ad formā quā re  
cipit: sed etiā respectu virtutis actiue a qua trāsmutatur  
opz qz subiectū per hoc qz est in potētia passiua ad for  
maz careat forma vt sit sil in actu et in potētia forma  
li fm̄ idēz: sic etiā caret virtute actiua: sed illud fm̄ qz  
est in potētia formalis fm̄ idēz adhuc trāsmutetur. Cō  
stat autē vt dictū est: qz fm̄ qz aligd est in potētia: vt  
trāsmutetur est pncipiuz passiū. ergo subiectū fm̄ qz  
est habens pncipiū passiū caret virtute actiua: impos  
sibile est igit̄ qz eadez res per essentialē sit pncipiū pas  
siū: et virtus actiua. Secūdo ex eadē pncipio potest

sic argui. Cōtra illud qz quidā predicti dñt. s. qz subie  
ctum est in potētia formalis: et in actu virtuali: qz fm̄ idē  
fm̄ qz subiectū est in potētia formalis: vt s. formā reci  
piat h̄ illd est in potētia formalis: vt s. a virtute actiua  
possit trāsmutari: sed impole est qz idēz et fm̄ idēz sit  
in potētia virtuali: et in actu virtuali: sicut et impole est  
qz aliquid sit in actu formalis et in potētia formalis vt  
lpsimē dñt: zcōcedunt. ergo impole est qz aliquid subie  
ctu fm̄ pncipiū passiū h̄ qz est in potētia māli siue  
in potētia ad formā sit in actu virtuali: vel sit virtus  
actiua: sic ergo nō potest stare dñm eoz. s. qz idēz et fm̄  
idēz sit in potētia formalis et actu virtuali. **T**ertio pnc  
ipaliter hoc pōt ostendit per hoc qz illud qz pductur  
ē nō solū forma sed cōposituz ex subiecto fm̄ idēz qz est  
passiū ln eo qz subyciūr agēti: et ex ipsa forma: sed n̄  
h̄l est pductūtū spūalius. ergo cū potentia passiua sit  
aliquid pductuz inquantū fm̄ eam subiectū subycit  
actioni agentis: impole est ipsuz esse pncipiū produ  
ctuum. **D**eclaratiōes autē quas illi adducunt ad  
suz ppositum declarādū: nō est difficile tollere: nam  
qz ipsi dñt qz spūalia reflectunt̄ super seipsa fm̄ phos  
h̄ verū est inquātū intelligūt se et amant se: sed h̄ nō  
est mouere se: qz in h̄ qz aligd scipisz auat nō opz qz  
seipisz moueat: qz intelligit se et amat se: sed solū sequi  
tur qz idēz sit fm̄ obiectuz intellectionis vel amoris.  
Ex hoc autē qz aligd est obiectū intellectionis vel amo  
ris nō mouetur nec mouet: pōt enīz aliquid intelligi ab  
aliquo: qz nec mouet intelligentē: nec mouetur ab eo.  
**T**itz dñto qz substātia spūalis moueat se nō opz qz  
h̄ sit fm̄ idēz: sed fm̄ diuerſa pncipiā: qz autē dñr qz que  
libet subz spūalis super scipisani reflectitur. Dico qz h̄  
nō est verū nisi fm̄ intelligere et intelligi: amare et ama  
ri: que nō sunt mouere et nioueri. fm̄ etiā nō valz: quia  
motus spūaliuz et corporaliū nō sunt eiusdē rōnis qz  
tuz ad h̄ qz motus corpori: ilū est successiū: vel est ter  
minus mutatiōis successiū: et cū hoc est inter formas  
cōtrarias: que nō suenūt spūaliib⁹: et spūl̄ ter quātūz  
ad hoc et forte quantuz ad multa alia: sunt tñ similes  
vtriḡ motus: qz sicut in corporaliib⁹ subiectū in quo  
acgrīt actus est in potentia ad actu et agens: qz est i  
potētia vt transmutēt ab agente ad quē pertinet vir  
tus actiua et in potētia vt recipiat actu: ita et in spūaliib⁹  
subiectūcarenſ actu subycitur agenti respectu cu  
iūs est in potētia: vt transmutēt et actu cuius est in po  
tentia: vt in eo recipiat. Illud autē incoporeū ra  
tionē cuius nō possunt esse idēz reprinciū actiūz et  
passiū nō est successio in motu vel cōtrarietas in for  
mis: sed repugnatia eius qz est esse actu et potētia respe  
ctu eiusdem et hz idēz et codē modo: qz virtualiter et for  
maliter vt declaratū est: et qz in h̄ sunt similia spūalia  
cū corporali⁹: ideo efficaciter pōt cōclidi: qz sicut nō  
pōt esse idēz pncipiū in corporali⁹: ita nec in spūa  
li⁹. Tertiū nō valz: qz ibi nō pōt assignari talis diuer  
ſitas nīſi actioni et passioni vel diuersitas relationū vñ  
diuersitas rōniſciusdem rei fm̄ qz ad diuerſa cōpara  
tur. diuersitas autē relationū nō sufficit ad diuersitatē  
pncipiū actiūz et passiūz: qz relones non sunt pncipia  
actiua et passiua: qz fm̄ relationes nihil agit aut pati  
tur: qz relone nō est actionuz vel passionū pncipiū: illd  
autē fm̄ qz aligd agit vel patitur est pncipiū actiūm  
vel passiūm et nō pōt assignari p cā diuersitatē pnci  
piū actiū et passiū diuersitas relationuz: sed poti⁹ ecō  
uerso ppter diuersitatē pncipiū actiū et passiū sunt  
diuersae relationes: nō n. ppter h̄: qz h̄ sit diuersas rela  
tiones: ideo hoc niouet actu vel habitu: et hoc niouet

sed ecōuerso:qr B mouet:z B mouet sunt diuerse relo  
nes:qr relones tales v̄tutes sequuntur z fundant̄ icis  
Si aut̄ aliq̄ dicat q̄ relones nō sunt p̄nctū actiua r̄phas  
sua s̄ rei suenit aliquādo agere z pati f̄ni tales relone  
s. Doc oīno est ablurdū:nā oē f̄ni q̄ alīci cōnenit  
agere est p̄ncipiū actiūm:z simile est de passione vel  
passiō: nec sufficit diuersitas f̄ni r̄onez:nā si ens f̄m  
s̄iam sufficit ad agendū:aliq̄ chimera ageret.naz di  
uersitas que est f̄ni r̄onem tñi:f̄ni aīani non suffi  
cit ad diuersitatē:que regitur inter p̄ncipiū actiūz  
z passiō. Si vero queratur vtrū p̄ducens z p̄ductuz  
possunt esse in eodē subiecto secūdo modo q̄ sint due  
forme in eodē subiecto:quaruz vna sit cā alterius: ita  
q̄ vna sequatur ad alterā:sicut ad suū p̄ncipium esse  
ctiū. tunc distinguo:qr aut accipitū p̄ducens p̄ eo q̄  
est p̄ncipiū p̄ductū:aut pro supposito p̄ducēte. Si  
p̄mo modo queratur:tunc dico:q̄ p̄ducens z p̄ductū  
possunt esse in codez subiecto secundo modo Identita  
tis in subiecto:ita. s. q̄ forma que est p̄ncipium p̄du  
ctū z forma p̄dicta:sicut in eodē subiecto:ita q̄ for  
ma p̄ducens per moduz p̄ncipiū z forma p̄dicta dif  
ferant realiter ab innicēz z a subiecto: tunc p̄ncipiūz  
mouens z subiectu motū essent idēz subiecto primo:  
sed p̄ncipiūz p̄ducens z forma p̄dicta essent idē subo  
scō modo. Q̄ aut̄ ita sit ostendo:qr causa est illud ad  
cuīs esse cōsequitur aliud: sed ad esse lumen in aere  
sequitur de necessitate calefactio aeris:si intendat lu  
men z ad esse calorū in būnido sequitur de necessita  
te raritas ergo op̄z dicere q̄ lumen existens extrinse  
cus nisi informare acr nō possit vltierius causare calo  
rem:z silē est de calore respectu raritatis: sed vltierius  
nō p̄t dici quod lumen in aere sit cā calorū sicut subie  
ctum sive vocetur subiectū supposituz recipiens: qr B  
est ipse acr: sive vocetur subiectū dispō passiō ad for  
mā lumenis: qr hoc est dyaphanitas: nec p̄t dici q̄ lu  
men sit cā calorū formalis vel finalis vt de se p̄z: z iō  
op̄z dicere q̄ lumen in aere existē sit cā calorū sequen  
tis p̄ncipiū effectiū:z sic est de calore respectu rari  
tatis: z de granitate respectu motus graui. Ratio au  
tez quare ifra accidit est illa que cōcludit q̄ vnu subz  
est in potētia ad duas formas quaꝝ vna cōtinet aliaz  
virtute:sicut p̄z in p̄posito: acr enīz est in potētia ad lu  
men z ad calorez: quorū vnu cōtinet aliud virtute: scilz  
ipsuz lumen cōtinet virtute calorem: z cuꝝ cōinuctio  
ne p̄ncipiū actiū z passiō: ipsum passiō reducitur in  
actu: qui virtute est vel cōtinetur in p̄ncipio actino:  
op̄z q̄ subiecto informato illa formia que alīz in virtu  
te cōtinet reducatur in actu illius forme: qr sunt for  
me ordinate respectu talis agētis: etiā introducat vbi  
in subiecto disposito per primā:z ita p̄nia est dispō ad  
secundā:z vt eius p̄ncipiū p̄ductū virtute cōtinente  
z p̄ducente ad quā subm erat in potentia: nec tanē  
sequitur q̄ sit idē suppositū niouens z subiectū mo  
tu: qr lumen nō est p̄ncipiū actiū: quo acr moueat  
se ad calore: sed est p̄nū z instrumētū: vt actionis q̄ ae  
rem illuminādo vltierius monet ad calorez: qr lumen  
nō mouet in virtute aeris: sed solū mouet in v̄tute cor  
poris illuminati. Si vero queratur vtrū supposituz  
mouens z subiectū motū possunt idēz in subiecto esse  
ita q̄ mouens z motū nō differat: sicut diuerse partes  
situ distincte: sed solū sicut habens p̄ncipiū actiūm  
differt a seipso put h̄z p̄ncipiū passiō: sicut si diceret  
q̄ substātia spūalis volēs actu mouet se ad considerā  
dum f̄m q̄ est intellectus in potētia. Tunc dico q̄ si  
cut credo:op̄z B concedere de substātis separatis:z in

aia saltē separata: z B sic p̄bo. Illud quod in nullo actu  
efficit sui actū: sed totaliter in oī actu suo mouetur ab  
extrinseco agentē nō h̄z dominiū sui actus: sed si eset  
imposibile idēi esse supposituz niouens z subz mo  
tu qualiterū q̄. s. siuc f̄ni plura p̄ncipia sive vnu n̄ un  
possibile eset q̄ angelus in aliquo actu suo aliqd effi  
ceret puta in volēdo z intelligendo. ergo impōle eset  
angeluz habere dominū sui actus: ita q̄ in p̄tate sua:  
nō cēt velle respectu cōnūctū rei: z silē est de sidera  
re. hoc autē est falsum z erroneū. ergo z illud ex quo se  
quitur. s. q̄ in substātia spūalis nō p̄t esse idēi subie  
cto suppositū niouens z subiectū motū. Utrāq; assū  
ptaz declaro:z p̄mo p̄mā. s. q̄ illud q̄d nullo modo h̄z  
efficere actū in se existente: sed totaliter in oī tali actu  
mouetur ab extrinseco nō h̄z dominūz talis actus: lz  
enīz de talis posset saluari: q̄ non niouere necessario:  
nō tñi posset saluari q̄ haberet dñiūz sui actus multū  
enīz oī dñnt nō nioueri necessario z habere dominūz  
sui actus: cōstat enīz: q̄ si lignū approximet igni p̄t  
nō cōburi: qr p̄t est adhiberi agens trāriū in p̄tēdēs  
actionez ignis: p̄t etiā lignū subtrahib⁹ igne: sed tñi  
ex hoc nō seguit q̄ sit i p̄tate ligni nō cōburi:z hoc cēt  
solum i p̄tate adhibētis cōtrariū agens vel admouē  
tis ignez: vel subtrahētis lignū: vnde qr lignuz nihil p̄t  
efficere nec p̄t repellere agens nec adhibere trāriū  
nec subtrahere seipz: sicut brutū facit nisi obstat vio  
lentia: sed solū pati nō est in potestate ligni: vt subura  
tur vel nō cōburiat. Sic ergo illud q̄d nihil p̄t efficere  
in suo actu nō h̄z i p̄tate sua suū actu sive trāseat exte  
rius si:z maneat in ipso nō h̄z dominūz sui actus. ergo  
ille qui actu suū existētē in se i nullo efficit: sed formia  
liter mouetur ad illū actu ab extrinseco nō h̄z dominūz  
sui actus: z sic p̄z maior. Minor silē declaratur. s.  
q̄ si eset impōle idēi esse suppositū niouens z subie  
ctuz motū angelus in suis actibus saltē intrinsecis. s.  
velle z intelligere nihil faceret: qr h̄z voluntatē nō pos  
set niouere ad intelligendū nec h̄z intellectū posset se  
mouere ad volendū nec f̄m intellectū agentē vel spe  
ciez intelligiblē ad intelligendū cōfia lita sunt idēm  
subiecto: si tamē intellectus agens est potentia anime  
vel intellectus angelici: nec p̄t dici sequeret q̄ ppter  
hoc angelus aliquo modo se habeat efficere in ea quo  
facto seguit intellectio vel volitio: qr h̄z hoc sequeret  
q̄ si angelus nō posset aliquo modo agere in rez exte  
rioz nō posset habere dñiū super liuos actus exte  
rioz q̄ est incōueniens: qr non ideo angelus vult: qr  
mouet rez exteroz: sed ideo mouet: qr vlt cuꝝ ppter  
hoc q̄ si nō eset aliqd creature nisi vnu angelus cui  
nō haberet aliqd extra se: nisi deū in quē ageret non  
eset in p̄tate sua velle vel nō velle deū: q̄ est valde  
incōueniens: z sic p̄z minor. s. q̄ si idē subiecto nō pos  
set esse suppositū niouens z subiectū motū: q̄d angelus ni  
hil faceret effectiū ad suos actū: iteriores: sed tñi passi  
ne se haberet ad eos: sicut lignū ad cōburi. Et vltierius  
sequit̄ zelus p̄ncipalis f̄ni q̄ nō haberet dñiū suū  
actus: q̄ est manifeste incōueniens. ¶ Si vero dicatur  
q̄ ad habendū dñiū suū actu sufficit q̄ p̄ncipiū  
mouens z subiectū motū sint idēi sicut se habēt graui  
tas z graue vt dicit̄ est. ¶ Dñm q̄ hoc nō est verum:  
qr talia in ḡbus nō est p̄ncipiū motū ad actu: ita tñi  
q̄ f̄ni illud p̄ncipiū actiū nō moueret se: sed moue  
retur ab exteroz: vt de graui ostēlum est: nō habz  
dñiū suū actus: vnu z phūs adducit p̄rōne in. 8. physi  
cop̄ ad p̄bandū: q̄ graue nō mouet se: qr in potestate  
mouētis se est mouere vel quiescere q̄ nō suenit his

## De verbo

que mouentur ab extrinseco per p̄ncipium in eis exīs. Sic ergo p̄z q̄ in creaturis sp̄ualibus op̄z cōcedere q̄ suppositū mouēs & subm nō otū sunt idēs subiecto. Q̄ quidē quo modo in eis posset esse. Hinc cōsiderandum est: q̄z mouens cuim p̄ncipiū motiūz est cognitio & appetitus est ipsuz appetēs & motū in talibus est illud q̄d appetitur tale fieri nō quidē obiectū appetitus: ex hoc q̄ appetitur sit motū vel factū vel mutatū: q̄z possumus appetere celus moueri certū motuz nō caula- mus: sed h̄ ideo dico: q̄z qui.ādo aliquid appetitus fieri in aliqua re: cuius nos sumus cā statim illud facim⁹ siue īmediate per appetituz s̄ appetitus est cā eius īmediate sicut quādo per voluntatē impellimus alias vires ad suos actus siue īmediate sicut ea que facim⁹ in nā exteriori īmediāte nāmū: talys īstrūmentis: nūc aut̄ ita est q̄ appetitus & cognitio ī mālis poslunt habe re p̄ objecto subiectū suū: ita q̄ substantia ī mālis p̄t velle aliqua fieri in se & intelligere quō in se aliquid fūat: q̄ sic p̄t velle q̄ fiat de potētia intelligēte actu itel ligēs. cuz ergo volūtas nō possit solū velle intellectuz intelligere: s̄ et possit eum ipellere ad intelligēdūz: q̄z vt dictum est p̄ncipiū nouens p̄t esse subiectū mo tum: sicut p̄z de lumine in aere: in quo per ynu p̄ducit calor sequitur q̄ angelus ī quātūz vult se fieri intelle ctuie in actu de in telligere in potentia mouebit se ad intelligēdū siue faciet se de intelligentē ī potētia contra in telligētē in actu. In alib⁹ autē brutis nō p̄t esse reflexio appetitus super suū subiectū directe: vt: s̄ appetitus moueat suū subiectū: sed pars in qua est ap petitus mouet aliā partē: & pars ylterius mota mouet aliā a qua prius mouebat: sicut p̄z in animali: q̄ mouet pedes & tibiās per lacertos & nūsculos: in gbus rūgū tur totū corporis & tibie nō ote & pedes ylterius deferuntur totū corporis a quo mouētur: vt etiā pprie loquendo pars est suppositū nouens fm ī alem partē: sicut ī līmī quo mouet. sic ergo dico q̄ in substātīs sp̄ualib⁹ suppositū mouēs. Et subiectū motuz sunt idēs in subiecto. Ad primū ergo in oppositū dicendū q̄ nō est incōueniēs q̄ idēs subiecto sit in actu virtuali & potētia formali & diuersa: q̄ ad h̄ q̄ aliqua oposita repugnant circa idēs subm: op̄z q̄ accipian̄ fm idēs & codē nō modo sic q̄ aliqua sit in potētia formali & actu virtuali nō & subiecto fm idē: sed fm ī diuersa nec eodē modo: q̄ esse virtuāliter & esse formali nō est idēs modus essendi: sed q̄ vt ostēlūz est ei q̄ est in potētia formali cōuenit esse in potētia virtuali fm illud fm q̄ cōuenit sibi esse in potētia formali op̄z d̄re q̄ illud q̄ est s̄l in potētia formali & actu virtuali sic s̄l in potētia virtuali ipole ē & diuersa cōuenire eidēz: vt. s̄ sit in actu virtuali fm potētia acrīuā: sed sit in potentia for malī fm potētia passiua: sed fm idēs ī ipole est cōuenire eidē: q̄ tunc actus & potētia cōueniret eidē fm idē & eodē nō modo. & video rō illoꝝ qui dūt potētia acrīuā & passiua ēē ēādē in eodē respectu eiusdez est ī pōle. Ad z̄ dōm: q̄ illud q̄ sequit̄ diuersitatez actus & potētia op̄z iueniri taꝝ in sp̄ualib⁹ quā in corporalib⁹: & h̄ est diuersitas p̄ncipiū acrīuā & passiua & non diuersitas sup̄positiāgētis & subtī moti: sed q̄ sequit̄ moduz operandi nō op̄z iueniri in eis eodē modo: q̄ nō est idēm modus operādi in sp̄ualib⁹: in gbus appetitus inflectit̄ & in corporalibus in gbus nō reflectit̄. Ad tertius dōm q̄ rō phī est efficac ad pb̄dū q̄ p̄ncipiū mouēs ē in mobile modus eoz que mouent a seip̄sis reduci tū finaliter in mouens extrinsecum: vt pat̄z de motu animaliū: & ideo efficaciter potest concludi: q̄ illud q̄

nō h̄ alq̄d mouens posse sit totaſt immobiſle siue sit corporale siue sp̄uale. Ad quartū dōm q̄ diuersitas relationū nō sufficit: sed bene sufficit diuersitas realis p̄ncipiū acrīuā & passiua: vt ostēlūz est. Ad quintū dōm: q̄ in reb⁹ mālib⁹ in gbus potest esse idēm subto p̄ncipiū mouens & subiectū motum h̄ cōuenit: q̄ appetitus nālis vel sensitiuus nō p̄t reflecti super suū subiectū: vt posset dici appetens se vel appetēs aligd fieri in suo subiecto: & ppter hoc nō p̄t idēm subiecto esse mouēs & motū in sp̄ualib⁹: autē est aliter: & ideo p̄t in eis esse idēm subiecto mouens & motuz. Ad sextū dōm: q̄ maior est falsa: nō enī omne q̄ antece dit actuā aliquē in subiecto aliquo est ynu subiectuz actus sequētis: vel etiā plura: sicut pat̄z de lumine q̄ antecedit calorē ī aere: nec tamē lumē est subiectuz caloris nec sicut suppositū recipiēs: q̄z hoc est aer nec sicut rō partē ī vel recipiēdī ipsuz: q̄z hoc est humīdū vel siccū: vt supra dictū est: mo est eius p̄ncipiū p̄du cīluz. Ad 7<sup>m</sup> dōm: q̄ aliquid d̄r dupl̄ fieri. Uno modo q̄ est per factionē acquistū & illo modo fit fornia: si tñ debat dici fieri. Alio modo q̄ per factionēz fit alicui tantū & nō q̄ ipsum fm suū essentiaz sit per factionē acquistā: q̄ perfectionē nō acquiritur: sed factuz presupponit̄ quātūz ad illud q̄ est: l̄z nō quātū ad esse ynu actui qui acgrītū. Iſtud autēz subiectum vt largo modo loquaniur de subiecto put̄ se extēdit ad mām dupl̄ potest se habere: q̄ illud q̄ est subiectuz factōis aut̄ est ens ī pura potētia actua litatis nihil fm̄ aut̄ est ens actu simpl̄ ī potentia tñ ad aliās act̄. Primo mō nā fit sub fornī. Secundo modo subiectū fit sub accidēte. Si ergo accipiatur factuz illud q̄ est sub factōe & acquistū nullo modo p̄t dici q̄ illud q̄ est factuz vel aliquid eius q̄ sit eius p̄s sit faciens: q̄ nihil q̄ est p̄ factionē acquistū p̄t esse agens vel p̄ncipiū acrīuā siue factōis: q̄ tunc idēm esset cā suip̄sius. Si aut̄ loquaniur q̄ est factuz: q̄ per factionē est actui ynu. dico q̄ si h̄z esse solū ī potentia ī pōle est q̄ sic agens vel fm̄ se vel fm̄ aligd sui vel ei q̄ habeat ī se p̄ncipiū acrīuā: q̄ tunc sequere tur q̄ idēm fm̄ idēs respectu eiusdez: & eodē nō modo ēē actu & potētia: q̄ ex quo ponit̄ pura potētia non p̄t habere diuersa quoꝝ ynu sit p̄ncipiū acrīuā & aliud passiūz: & rō copeteret vt dīm est: q̄ fm̄ idēm esset ī actu & potētia. Si yō sit ens actu simpl̄ & potētia fm̄ quid. ad accidēs aliqd: dico q̄ tale factū pot̄ esse per factionē factū. i. forme ynu fm̄ aligd sui. illō & q̄ est ī potētia vt sit ynu tali actu & nibilomin⁹ potētia esse faciens seu ynu. fm̄ aligd sui. q̄ est ī actu. dū tāniē ille actus nō ordinetur ad actuā sequente acqui rediūz: vt potētia passiua: q̄ nihil phīb⁹ q̄ idēs per es tentiaz respectu diuersorū sit actus & potētia sicut dyaphanitas respectu aeris ē actus: sed respectu lunūnis est potētia passiua: sic ergo p̄z quād p̄t conuenire factū q̄ sit faciens & quād nō fm̄ q̄ factū diuersi mode accipit̄ur. Quādo ergo d̄r q̄ compositū & dico q̄ hoc nō d̄r q̄ quicquid erit cōpositū: sit per factionē acq̄ situz: sed q̄ forma nō p̄t acquiri nisi q̄ vt ynu subo & ideo nō sequitur fm̄ illud q̄ recipit fornī siue actuā aliquē sit actuā vel factū als passiūz fm̄ q̄ ynu actui fm̄ fm̄ aliquod existens in eo sit aligd aliud agens cū nō oporeat q̄ omne q̄d est in eo sit vel acquisitū per factionē vel rō passiūz ynu. nō ad actuā. Ad octauū dōm q̄ maior est falsa. s. q̄ illud q̄d mouēt a p̄ncipio extrinseco siue īmediate siue īmediate nō posit mouēre se ipsum: q̄ sit p̄z in animalibus illud q̄d mouēt a p̄ncipio

principio extrinseco mediata a eo principio intrinseco imediate mouetur a seipso a seipso enixa seipso mouet: et quando probatur per hoc quod illud quod mouetur a principio extrinseco non habet in potestate sua suum actum. dico quod vero est quantum ad motum quo mouetur a principio extrinseco imediate: non tamquam aliquid quod mouetur sit tale quod possit mouere illud extrinsecum a quo mouetur imediate sicut in potestate bruti non est moueri motu appetendo quo motum mouetur imediate ab extrinseco: non tamquam verus est de motu quo aliud quod mouetur a principio extrinseco sicut per motu locali a seipso qui alii modo est in parte eius: ut vult propositus in 8. phys. esse de motu granum et levium. Ad 9<sup>th</sup> dominum sic ad 7<sup>th</sup> quod idem est de producente et producto sicut de faciente et facto: Ad declinum dicendum: quod nulla forma agit in suum subiectum faciendo se in esse subiecto: quod lumen non facit suum subiectum lucidum efficienter sed formaliter tantum: et sic est intelligendum quod nulla forma agit in suum subiectum: nihil tamen prohibetur aliqua forma esse principium perducentum formam alterius vel alicuius actus in suo subiecto. Ad rationes in oppositum que videntur coelinde re quod idem et hoc possit agere et pati. Responsio per predicta in principali solone.

Artic. II.



**B** secundum sic proceditur. Ut detur quod verbis causetur in nobis a lumine separato. scilicet diuino Angeli. enim dicit. 9. de trinitate. quod in illa virtute eterna ex qua temporalia facta supra omnia: formas sunt quae sumuntur et hanc quam vel in nobis vel in corporibus vera et recta ratione aliquid operantur visu mentis aspicimus atque canimus coceptam veritatem nostram respectum temporum verbis apud nos habemus ypsi sunt Angeli. a veritate incommutabiliter quam facta sunt omnia temporalia verbis in nobis accipiuntur. sed illa veritas est sola diuina veritas sicut lumen diuinum. ergo verbum in nobis causetur a veritate diuina lumen in lumine diuino. Propter regulam qua alios vertitur ad formandum verbis alicuius rei aut est commutabilis aut incommutabilis. Si dicatur quod sit incommutabilis.

**Contra** illud quod formatur ad regulam commutabilem ad hoc quod sit conformans sive regule omnes quod mutetur sicut et sua regula. Si ergo regula ad quam formatur in nobis est verbum. De aliis reputare de lapide sit mutabilis opus quod verbum huius rei in diversis temporibus sit dissimile alioquin non conformaret sive regule: nec per consequens est unum verbum: sed hoc est in ipso quod in verbum in quoque tempore formatum de eadem re est semper simile: quod eadem est dissimilitudo eiusdem rei: in quoque tempore. ergo opus quod illa regula ad quam formatur verbum sit incommutabilis. Sed nulla regula est incommutabilis nisi si diuina. ergo verbum non a regula sive veritate diuina causat et erit idem et primus. Propter omnia omnia similia sunt omnia similia. si sunt: sed hoc non posset esse nisi omnia formatur ad eandem regulam. ergo opus omnia verba huius formari ad eandem regulam: sed nullum lumen vel veritas formans animam humana potest esse idem in omnibus nisi sit in omnibus idem intellectus unus quod est hereticus. ergo illud a quo formatur verbum nostrum est aliquid lumen separatum. Propter ipsum est esse idem mouens et motum sed informatione verbi intellectus humanus est illud quod mouetur. ergo non potest esse mouens: sed si aliquis forma iherens intellectui humano est principium actuum formatum per verbum oportet quod intellectus humanus esset mouens quod forma iherens non mouet: sed cuius est forma. ergo non possibile est quod aliqua forma in herens intellectui humana-

non sit principium actionis informatione verbi. ergo opus quod formetur principaliter a lumine separato. Ceterum illud est principium formatum verbis: per quod dicens dicit: quod dicitur est formatum verbis: sed aliquid agens in intellectu humano non est illud per quod et dicit quod intellectus non dicit: quod dicit non est patitur: sed agens opus: ergo quod verbis formatum est intellectus separatus ab obiecto sicut illos qui ponunt spem in modo de ipso obiecto nulla est ambiguitas saltem quantum ad illud quod primo intelligitur a nobis quod sit gradus rei sensibilis cui sit aliquid extra naturam existens: sicut de spiritu intelligenti si aliquid taliter ponitur nulla est ambiguitas quod sit alii quia forma inherens ipsi ait intellectui. Dicendum autem est dubium scilicet de intellectu agente de quo est triplex opinio. Prima est quod nullum lumen intellectuale est inherens ait humana quod sit principium actionis actus intelligenti vel causandi spem in intellectu possibili et quod intellectus agens de quo propositus facit mentionem taliter substantia separata que causat in intellectu possibili spem et ipsum simul cum receptione spiritus illuminat ita quod sicut sol illuminat oculum corporalem et spiritum: ita illa substantia separata illuminat mentem intellectum possibilem: et sic cum lumine illuminat sibi spem intelligibiles. Sed hoc non videtur dictum. Primo quod homo non esset sufficienter institutus: sed non haberet omnia que sunt necessaria ad proprias operationes suas: cum ergo ad suam propriam operationem necessaria esset abstracta est: scilicet non homo non haberet intellectum abstractum tenet agente ut aliquid sui non esset sufficienter institutus. Ita ergo aitia naturalia dicuntur sufficienter instituta ad proprias operationes quas cum non exerceret: non accurret vice corporis celestis. Homo non generat hominem et sunt ergo similiter homo sufficienter est institutus ad intelligentem: sed exigatur lumen separatum. Sed hoc posset statim obviari: quod ait hunc visum est sufficienter institutus: non tamen hoc in se omnia que sunt necessaria ad videndum etiam ex parte potentie visus: quod opus ad hoc quod oculus immutetur ab obiecto quod dyaphanitas oculi illuminetur et quidem oculus lumen recipit ab extrinsecis: sed huius instantia non videtur propter duo. Primo quod comparatio que est sensus ad intellectum non debet attendi sicut particulariter sensus qui est visus: sed sicut sensus communis et ille sensus communis sine additione aliorum extrinsecorum quod regitur ex parte potentie excepta immutatio ab obiecto quod potest exigere actu sentientem presentem obiectum: ita quod quantum est ex parte potentie nihil deficit. Et si dicatur non ad hoc quod nec ex parte potentie intellectus deficit aliud: sed ex parte obiecti. Non potest stare: quod sicut dyaphanum oculi requirit lumen sui generis: ita est in intellectus possibilis ad hoc quod intelligatur regitur quod sit illuminatum lumine sui generis. Secundo est quod datus quod sit recta comparatio inter visum et intellectum non tamen adhuc est simile: quod intellectus non habet sufficientiam respectu eiusdem visus: sed ex parte potentie intellectus possibilis sine intellectu agente: sed visus sine aliquo addito habet sufficientiam principia respectu aliquo per visum utputa respectu lucis. Secundo principali est hoc non potest stare: quod homo est qui abstractus: hoc non expiriatur nos. sed abstractere: sed stat quod principium operandi est forma operativa. ergo opus quod intellectus agens sit for-

## **B**e verbo

ma intellectus humani. Sed contra hoc posset dici quod homo non abstrahit; quod non dat fantasmis virtutem mouendi intellectum polem nec imprimit aliquas species intelligibles per alias virtutes suae; quod huius non experimur in nobis; sed solus experimur nos recte intelligere in abstracto et hoc non est abstrahere; sed abstracta intelligere. Etiam ad hoc dicitur est; quod cum illud lucidum; quod vocamus intellectum agentem non solum huius illustrare fantasmatum ut possint mouere intellectum possibilem. Sed huius informare intellectum possibilem; ita quod intellectus possibilis illuminatus possit recipere spem; sicut pupilla illuminata recipit colorum spem et intelligere per spem receptas. Oportet ergo dicere quod tale lumen sit necessarium ad considerandum in actu; cum enim in potestate nostra sit considerare actum quotienscumque volumen saltem postquam habemus habitum; opus dicere quod tale lumen quod ad hoc requiritur sit aliqua potentia nostra consequens nostra principia essentialia alioquin intelligere non esset in potestate nostra. Et ideo velterius dico quod cum idem lumen ponatur illuminare intellectum possibilem ut sit aptus recipere spem; et irradiare fantasmatum ut sint apta mouere intellectum possibilem; opus dicere quod intellectus agens cuius est abstrahere sit potentia nostra naturalis; ideo quando dicitur quod non exprimit necessarium abstrahere; sed abstracta intelligere; et per sequens; quod non opus ponere intellectum agentem potentiam animae potest dici quod ex hoc ipso expeririur; quod in nostra potestate est considerare quando volumus quod coplerit non potest nisi intellectu agente saltem illuminante intellectum possibilem; sequitur quod intellectus agens sit naturalis potentia anime nostre. Si autem dicatur contra hoc quod in modo est considerare in potestate nostra dato quod intellectus agens sit substantia separata; quod illa substantia separata continet illuminat intellectum creatum; ita quod propter hoc sit in potestate nostra intelligere; quando volumus; dico quod tunc propter loquendo non esset in potestate nostra intelligere quando vellemus; quod nisi illa intelligentia vellet illuminare non possemus intelligere; unde si intelligeremus quando vellemus hoc per accidens est; inquantum voluntas illius intelligentie concordaret cum nostra. Et si dicatur velterius quod in potestate nostra est intelligere; licet deus possit subtrahere a nobis lumen intellectus agentis. Dico quod in potestate dei est subtrahere a nobis lumen intellectus agentis inquantum potest a nobis subtrahere principia naturae; que huius modi sic in potestate nostra; sed ipsis habitibus non; et ideo non sequitur quod intellectus agens sit potentia naturalis intellectus nostri ab eodem. Non debet res et suapotentia naturalis. Sic ergo opus dicere quod intellectus agens cuius operatio est illuminare intellectum possibilem; et irradiare fantasmatum sit potentia anime nostre. Et ideo aliud dicunt quod et intellectus agens sit potentia animae nostrae cum non est sufficiens de se ut habeat certa cognitione et infallibilis de re; et hoc quod est creatura; que est defectibilis; quod ex nihilo. Lectori autem cognitionis regrit quando in defectibilitate in eo ad quod cognitione mensuratur. Et ideo dicunt quod propter lumen naturale requirit lumen diuinum; illustrans nostrum intellectum in quo indicamus oiam que intellectus intelligit de quo dicit Augustinus. Quod est ars sine ratione incomutabilis in quantum non est qualis sit yniuscaiusque mens; sed qualis esse debet iudicamus. Sed contra huiusmodi est; quod sufficit intellectu posse moueri a fantasmatum ad hoc ut moueat in actu intelligendi; sed huius sufficiet sit per actionem intellectus agentis. Ergo ex hoc non requiritur quantitas ad naturam intellectibilium illustratio supernaturalis nisi inquantum deus operatur in scilicet agentibus. Major propter minor probatur. quia ad operationem naturalem alicuius sufficit dispotus naturalis ex parte recipientis etagens naturae; sed intelligere naturae sensibilium est alicuius opatio naturalis; ergo ad intellectum sufficit natura sensibilium sufficit lumen intellectus agentis disponens intellectum polem; ut possit recipere a fantasmatum et dans fantasmatum virutem mouendi intellectum polem. Propter si in omnibus intelligere requiritur illustratio supernaturalis intellectus agentis; tunc non viderentur differre relationes supernaturales facte prophetis et sanctis ab intelligenti naturali quod est inconveniens nisi forte aliquis vellet dicere quod in relationibus nihil facit intellectus agens; sicut facit in actione intelligendi naturali. Sed hoc non valit; quod nullum cognitio nem potest intellectus possibilis recipere sine lumine naturali. Propter illud in quo indicatur aliquid sicut in actione; quod est ars vel ratio rei indicate non se habens ad intellectum indicantem; sicut lumen; sed magis sicut ratio sine ydeia intellecta; si ergo diuina veritas illustrat intellectum ut ars sine ytratione rei indicate; veritas diuina non se habens ex ratione ad intellectum nostrum ut lumen sed magis forma intellecta in qua alias res iudicemus; sed ratione videtur iconueniens. s. quod veritas diuina se habeat ad intellectum nostrum in priuatis sicut ratio vel ydeia vel ars intellecta; quod hoc non differt ab opinione platonis; qui posuit quod per se obiectus intellectus nostri erat ydeus et quod de eius erat per se scientia nisi in hoc quod ille ydeus est platonem erat realiter extra mentem diuinam; fuit autem istos sunt soli in mente diuina; fuit autem ytrationes opus dicere quod scia est in nobis per influxum ab ydeis existentibus in mente diuina vel ab ydeis existentibus extra; et non per abstractionem a rebus; et quod principium scia nostra sit de ydeis; et non de rebus; et velterius quod veritas diuina primo et per se esset obiectum intellectus nostri in priuatis; que oiam manifeste sunt inconvenientes. ergo iconuenienter est ponere quod veritas diuina sit illustrans intellectum naturali; ut s. ratio vel ydeia intellecta vel sit ratio quod in se visa; de aliis indicamus; dato etiam quod ita esset non se haberet ad intellectum ut lumen; sicut dictum est; sed magis ut obiectum cognitionis; nihil autem prohibet aliquid exprimitur secundum ab intellectu nostro facere ad formationem verbi per modum oblecti; dummodo non faciat per modum lumen. Et si dicatur quod est obiectum cognitionis quod modo illuminat intellectum. Dico quod equinoce de intellectus agens et obiectum illuminare; et ideo non est curandum; quod controvergia esset in nomine. Sic ergo dico quod vel mihi non sit necesse ponere aliquod principium actionum verbi extra intellectum per modum oblecti; quod mouet intellectum polem ad intellectum et tale principium est remota excepto yli influxu diuino; quod in actione cuius agens regreditur sed si intelligatur de spiritu non vel mihi necessariis aliis spiritus influxus. Quod autem de certitudine cognitionis dicit quod ad certam cognitionem de re habendum sufficit quod aliis sic recognoscit; quod non possit se aliter habere quam sicut ipse cognoscit; et absolute possit se habere aliter sicut si video fori; sed certe sum quod sedet et actus opponitur sicut cum hoc in esse non esse potest. s. non sedere; et tamen potest absurde non sedere; quod nechabeo certitudinem quod semper sedeat sed solus quod sedet quod dico video cum sedentem; et quod actus opponitur sibi tunc inesse non potest et ad certitudinem quod requiritur in scientiis sufficit quod res non possit aliter se habere; quod autem repudiat per suas rationes yles his enim ratione hois inceptu suo. s. quod ratione hois sit; quod sit animal ratione mortale scilicet certitudinalis quod cunctus participat nam hois sit animal rationale mortale. Et propter hoc de aliquis habere certas cognitiones de rebus in yli; sed non est certus quod aliquis humanitas habeat nunc; vel heri; vel

**ERAS**

## Qōnis prīme

cras: nō forte de se: et de aliis qui cadūt sub sensu suo  
et ideo nō habent certitudinem: quod aliquis debet esse cras  
quisit bono: et propter hoc dicitur: quod de sensibilibus nō  
habetur certitudo nisi in veritate. Ad primū in oppositu  
dōm: quod in veritate sua arte eterna a qua facta sunt oīa  
temporalia dī intellectus noster res intelligere vel iudica-  
re: nō quod ipsum fīm se videat: et ipsa fīm se visa alia iu-  
dicet: sed quod videtur in sua similitudine: quod ut ies dicit  
est creatura in veritate intellecta fīm suā rōne vīcē quā-  
dāz imutabilitate habet: que imutabilitas quodammodo  
imutabilitatez diuinæ veritatis representat et forte  
sic intellexit Ang. Uel forte intellexit de intellectu agente  
que est quedāz participatio diuinæ lumenis quod si alter  
intellexit in hoc vī mīhi fuisse platonicus. Ad secundū  
dōm: quod creatura in veritate considerata h̄z quādā imutabi-  
litate que sufficit ad uniformitatem verbī: quod conceptus  
mēris respicit re in veritate diffinitā. Ad tertium dōm: quod  
ad hoc quod verba oīa hoīum de eadez re sunt similia: nō  
opus est formē ad unā regulā: sed ad similes regulas  
vnde quantū ad hoc arguitur deficit: quod procedit ab insuffi-  
cienti. Deficit etiaz quantū ad aliud quādā dicitur quod  
nō potest ē aliqd cōe pluribz vel oībus hominibz a quo  
sicut a regula formetur verbū: quod res illa potest esse plur-  
iūz hominū obiectū. vnde licet nihil et unū possit esse  
cōe omnibz hominibz vel pluribus per modū inherētis  
forme: bene tñ potest esse eis aliquid cōe per modū obtinere.  
Ad quartū p̄r respōsio in precedēti argumēto vbi  
ostensum est quomodo potest esse mouens motū: et  
quomodo nō.

Articu. III.



**B**tertium sic pcedit. Vnde  
possibliss sit pncipiū formatiū verbī.  
Quod culus est intelligere cuius est verbū  
formare: sed ipsius intellectus possibi-  
lis est intelligere. ergo tē. C. p. cuius est  
forma que est pncipiū agendi ei⁹ est  
agere: sed pncipiū formatiū vbi est forma intellect⁹  
possibliss puta spēs intelligibilis. ergo tē.

**Contra** intellectus possibliss est pncipiū passi-  
uum informatione verbī. nō gāctus.

**Respondeo** dōm: quod impōle est quod cōueniat i-  
ntellectui possibili quocūq; modo  
formare verbū. Quia sicut patet ex premissis dupli-  
cer attribuit alīciū actio aliqua. s. sicut supposito ageri  
vel sicut principio actiū: nūc autem ita est quod intellect⁹  
possibliss nō potest esse suppositum agens in quacūq;  
operatione cuius sit quoddā accidēs inherētis sine  
absolutū siue relatiū: absolutū quidē h̄z ponētes potē-  
tias animi quodā accidētia aie superaddita. relatu vo  
fīm ponētes animi cū quadam relatione ad actū esse  
ipsam potētiam. Nec etiā potest esse pncipiū actiū: quia  
ut prius ostensus est impossibile est quod idem sit pncipiū  
actiū et passiū in eadē actiō: sed in formatione  
verbī intellectus possibliss est pncipium passiū: quod in  
intellectu respectu vniuersitatis actus nō ponitur nisi  
una potētia passiva: et ideo cū verbū sit forma intellectus  
in ipso formatā: op̄z quod intellectus possibliss etiā sit pncipiū  
passiū informatione verbī. non ergo potest esse pncipiū  
actiū: et sic patet quod nullo modo potest cōne-  
nire intellectui possibili formare verbū. Ad primū  
ergo in oppositu dōm: quod culus est intelligere ut sup-  
positi vel principio actiū eius est formare verbū: sed  
isto modo intelligere nō est ipsius intellectus possibliss  
sed solū est eius ut principio passiū: vnde argumētum  
deficit h̄z amēbybologīa: quod hoc esse bul⁹ dicit multi-

## Articulus. III. et III.

16

plex. Ad secundū dōm: quod illud cuius est forma illud  
quod est principiū agendi: ita quod sit eius ut suppositi: est  
agere eo modo quo supposito cōuenit agere. forma at  
que est principiū formādi verbū nō est ipsius ut sup-  
positi intellectus possibliss: sed ut principio passiū. tali  
autē nullo modo cōuenit agere vnde est eadem falla-  
cia que prius.

Articu. III.

**D**quartum sic pcedit. Ut  
decur quod intellectus agens nō sit principiū actiū i for-  
matione verbī seu generatione presen-  
te enī p̄n actiū et principio passiū sequitur  
necessario actio. sed non est necessa-  
riū presente intellectu agente et possibliss  
qui est principiū passiū in formatione verbī verbū  
formari. ergo intellectus agens nō est principiū actiū  
i formatione vel generatiōe vbi. C. p. dato quod nō oporteat  
sequi actionē p̄sente p̄n actiū et passiū salte hoc  
est verū quod nō requiritur ad explēdāz actionē nisi actiū  
et passiū: sed ad formationē verbī nō sufficit intellectus  
agens cū intellectu possibili qui est insufficiens pas-  
siū. ergo intellectus agens nō est principiū actiū in  
formatione verbī. C. p. nullus format in se similitudinem  
rei intellectu que dī verbū nisi prius rem intel-  
ligat: ex hoc arguitur: quod illud per quod aliquis rez intelligit  
h̄z illud format verbū: sed h̄z est spēs intelligibilis. ergo  
ipsa est formatiū verbī principiū et nō intellectus agens  
quod vniūs vna est cā in eadē genere. C. p. Volūtas est  
illud quod impellit aliquē ad considerādū: sed tale ipel-  
lens videtur esse principiū formatiū verbī. non ergo  
intellectus sed volūtas est principiū formatiū vbi.

**Contra** sicut dī. 3° de aīa. sicut intellectus polis ē  
quo est omnia fieri: ita intellectus agens  
est quo oīa facere: sed informatione verbī est principiū  
passiū intellectus possibliss: ergo intellectus agens ē actiū.

**Respondeo** dōm: quod op̄z oīa illa ponere prin-  
cipia actiua verbī fīm voluntatē  
et intellectu agentē et spēm intelligibilez. Quod autem volun-  
tas habeat aliquā causalitatem in formatione verbī esse  
etiam sicut p̄z: quod illud per quod aliquid facimus est cā eius  
quod facimus: quod propter qui dicit cāni. sed fīm Ang. intel-  
ligimus siue considerādū quod volumus: et in nobis expe-  
rimur etiam quod de his quoz habemus habitualē noti-  
tia cōsideramus hec vel illa: que cōsiderare volumus.  
ergo op̄z ponere quod volūtas aliquo modo sit causa ver-  
bi: sed nō potest esse cā finalis: tuz quod obiectū est volū-  
tatis et nō volūtatis: tuz quod finis cuius grā format verbū  
est perfecta notitia rei: ut magis ifra patebit: nec  
etiā est cā nālls: quod hoc est intellectus possibliss. ergo op̄z  
quod sit cā efficiens. C. et autem intellectus agens sit cā effici-  
ens verbī pbatur per illud quod in oppositu tactū est: quod  
quocūd potest in intellectu possibilis fieri h̄z intellect⁹ agens  
facere mediate vel immediate: sed verbū fit in intellectu  
possibliss. ergo intellectus agens habet hoc facere: nec ob-  
stat: quod spēs est cā verbī: quod cā spēs sit effectus intellect⁹  
agens cālitas intellect⁹ agens super extēdit se super oīm  
effectū spēi. nam intellectus agens est cā super excedēs  
spēm: sicut virtus solis est cā super excedēs generabili-  
tia et corruptibilitā: vnde sicut sol agit in actionē agen-  
tū inferiorū: ita intellectus agens in actionē spēi intelligibilis.  
et autem spēs sit cā verbī sicut p̄z: cōstat enī quod nos for-  
manus verbū rei determinante: puta hoīus vel lapidis:  
sed intellectus agens cum sit vle agens rei determinante  
nō posst verbū formare nisi eius actio determinaret  
ad formationē verbī rei spālis per aliquod agēs h̄bēs.

2. c. 17.

## De verbo

ergo preter intellectū agentē op̄z ponere aliquod prīci-  
piū q̄ actionē agētis contrahat ad formādū verbum  
de sp̄ili re: sed hoc est sp̄es. ergo sp̄es aliquo modo est  
prīcipiū actiū i formatione verbī: que quō posse esse  
possumus aliquo modo videre per simile in artificiali-  
bus: videm⁹ n. q̄ ad hoc q̄ per aliquod instrūti ferri  
agat in ligāū regit duritie ferri que est prīcipialr q̄lē  
litas actiua respectu molliciei q̄bz lignū in compara-  
tione ad ferrū: sed ad hoc q̄ p̄ter h̄ sic vel sic agat: puta  
secādo vel p̄forādo regitur p̄ter duritie ferri aliqua  
determinata figura puta ferri vel terebri: sed adhuc p̄-  
ter illa regitur aligd ip̄elles ad secundū vel per sonan-  
dū: puta vītis motiua artificis p̄ter q̄ pdca dūo nō  
sufficeret: sic ergo imaginādū est in generatiōe verbī  
q̄ intellectus agēs regit vt p̄ncipale p̄n⁹ actiū: vt di-  
ctū est de duritie ferri: sed sp̄es regit ad determinā-  
dū actionē cītis ad determinatā formā: vt figura tere-  
bri vel dolabre in ferro sed volūtas regitur vt impel-  
lens: sicut vītis motiua in artifice. Quantū ad dūo pri-  
ma possum⁹ invenire familiaris exēplū in lumine et  
aere et dēsitate adueniētē dūuerla densitate resultat dī-  
uersus color: sicut ēt in lumine itellec⁹ agētis illustran-  
te itellec⁹ possiblē: q̄r nō solū bz irradiare fantasma-  
ta: sed etiā illuminare itellec⁹ pōlem adueniētē dī-  
uersa sp̄e de diversis reb⁹ resultat dīuersa forma i itel-  
lectū possiblē que est verbūz cuius ēt rei sp̄es Intel-  
lectū possiblē p̄imittur. Sic ergo vt predicta tria sunt  
aliquo modo cā verbī. Ad p̄nuz in oppositū dōm:  
q̄ p̄sente p̄ncipio actiōe sufficiēter sequit̄ actiōe in pas-  
so. Si aut̄ nō fuerit sufficiēs p̄ncipiū actiū nō op̄z al-  
quaz actionē sequi in passo: sed solū posset iducere for-  
mani astī in cuius mām non adderet spāle agens. s.  
semē astī: sic etiā est de itellec⁹ agente. Ad scdm  
dōm: q̄ ad aliquā actionē cāndā sufficit habere suffi-  
cientis agens et sufficiēs passuz modo dico q̄ itellec⁹  
agens est sufficiēs sine alīs que dicta sunt: et ideo nō  
valz. Ad tertīū dōm: q̄ nō sequit̄ q̄ itellec⁹ agēs  
nō sit p̄ncipiū p̄ductiū verbī: sed q̄ nō sit sufficiēs  
sine sp̄e et volūtate saltez quantū ad allqua: et per h̄ p̄z  
respōsio. Ad quartū arg⁹ p̄z solutio: nā ostēlū est  
qn̄ et quō sp̄es intelligibilis est causa vībū.



**O**stea querī de actione per quaz  
verbū p̄ducitur et gruntur  
quatuor. Prīnīo vīru oīs operatio itel-  
lectus sit actiōe p̄ductiū verbī. Secun-  
do dato q̄ nō. Utrū op̄z in oī opatiōne  
itellec⁹ formare verbū ad hoc q̄ res-  
ntelligat. Tertio vīru res p̄intelligat  
esse itellecta ad hoc q̄ de ipsa formetur verbū. Quar-  
to vtz cā intellectiōis expreſſe qua aliquis rē intelligit  
in verbō sit lpm vībū vel sp̄es intelligibilis. Arti. I.

**S**prīnum sic p̄ceditur. Vide  
cūs sit actiōe p̄ductiū verbī: Qz vt videſ  
oīs operatio itellec⁹ est aliqua actiōe: sed  
oīs actiōe de necessitate terminat̄ ad aliquā  
formā: sed cōstat q̄ forma ad quā terminat̄ actiōe itel-  
lectus excepta actiōe abstrahēt̄ a fantasmate est ver-  
bum rei itellec⁹. ergo op̄z dicere q̄ oīs operatio itel-  
lectus sit determinata ad verbū p̄ductiū verbī exce-  
pta abstractiōe a fantasmate. Qz aut̄ oīs operatio itel-  
lectus sit actiōe p̄z. Qz q̄ causat̄ de nouo ab aliquo agē-  
te in aliquo passo sit pactionē agētis et passionē patien-  
tis vel recipiētis: sed i oī opatiōe itellec⁹ aliquid sit  
in itellec⁹ possiblē ab aliquo agēte sive h̄ sit itellec⁹

agens sive sp̄es sive vīrūq̄. ergo oīs operatio itellec⁹ est alī  
q̄ actiōe. Qz aut̄ oīs actiōe terminat̄ ad formā p̄bat phīo-  
gnto physico. vbi p̄bat q̄ motus nō est motus ucc ac-  
tioniis actiōe: mo op̄z actionē et motū terminari ad for-  
mā: sic ergo p̄z q̄ oīs operatio itellec⁹ terminat̄ ad  
vībū: sicut actiōe p̄ductiū verbī. C. D. Omnis cōpatio  
intellectus est aliqd itineri vt vīrū: sed itineri est vībū di-  
cere. ergo oīs operatio itellec⁹ est aliqd dicere: sed dice-  
re est actiōe p̄ductiū verbī. ergo omnis operatio itel-  
lectus est actiōe p̄ductiū verbī. ma. p̄z. q̄r oīs operatio itel-  
lectus: vt vīrū est aliqd intelligere: sed oē intelligere est alī  
q̄d itineri. ergo oīs operatio itellec⁹ est aliqd intueri  
minor p̄z per Anselmū. C. D. Oīs operatio itellec⁹  
vt videſ aliqualr se bz ad verbū: sed nō p̄t esse ipsuz  
verbū: vt supra ostēlū est: nec ēt p̄n⁹ actiūm: q̄r tale  
nō est ipsa operatio itellec⁹: sed operatio is p̄n⁹ ergo relin-  
quitur q̄r oīs operatio itellec⁹ sit actiōe p̄ductiū vībū.  
C. D. Omnis operatio itellec⁹ vel est formare cōceptum  
diffinitop̄ q̄ p̄tinet ad icōplexa: sed h̄ est formare ver-  
bum diffinitū vel enūciatiū: q̄r cōceptus est ipsuz  
verbū: vt supra ostēlū est. ergo oīs operatio itellec⁹  
est forma verbī.

**Contra** si oīs operatio itellec⁹ est formatiū ver-  
bi intelligere est formare verbū sed s̄  
intelligere est formare verbū cūicūq̄ conueniret i-  
telligere ei conueniret formare verbū: sed hoc est fal-  
sum: quia in diuinis: ita cōuenit filio et spiritū sancto i-  
telligere sicut et p̄t q̄bus nō cōuenit verbūz p̄ducere.  
ergo intelligere nō est idē q̄ vībū formare: sed stat q̄  
intelligere est actiōe vel operatio itellec⁹. q̄n̄ oīs opera-  
tio itellec⁹ est p̄ductiū vībū. C. D. Intellect⁹ in p̄tis  
sui īmutatiōe assūlat̄ sensu exteriori: q̄r sicut in sen-  
su exteriori fit quedā apparitio vel īmutatio sensibilis  
sensu nihil agēte in se: ita in itellec⁹ in p̄ma sui īmuta-  
tione fit statiz quedā operatio vel apparitio ipso nihil  
agēte in se: cū ergo sensus exterior nō formet vībū nec  
aliqd p̄portionale vībū: q̄r hoc pertinet ad fantasias. q̄  
nēc itellec⁹ in p̄ma sui īmutatiōe a fantasmate nec  
in cognitiōe ipsa statiōte aliqd agit formādo. s. vībū.

**Respondeo** dōm q̄ quātū ad actionē itellec⁹  
agētis qua abstrahit et cā spele  
itelligibile in itellec⁹ possibili: vna cū intelligibili pre-  
senti in fantasmate: nulli dubium est: q̄ illa actiōe pro-  
ductiū nō est vībū īmē: sed est p̄ductiū sp̄ei intelligi-  
bilis: vel etiā itellec⁹ īmē quođam nec ponunt̄  
est: sed quātū ad operationes sequētes p̄quas res h̄t̄  
cognosci est dubium: et ideo de his qđam dīt q̄ oīs opa-  
tio itellec⁹ post sp̄ēm receptā est actiōe p̄ductiū vībū: et  
rō tacta est in opponēdo: q̄r vīrū eis: q̄ cū intelligere sit  
actiōe nō trāstens in māz exteriorē de necessitate ter-  
minaē ad aliquā formā itra itellec⁹ exūtē q̄ vībū dīt.  
S̄z fundamētū illud stare nō p̄t: si enīz oīs operatio  
que est ad itra: sicut que manet ad intra operatē neces-  
sario terminatur ad ipsam formā p̄ductam manentē  
in opante est sentire: sicut operatio mātēa in ipso sensu  
sequeret q̄ ipsum sentire terminaret̄ ad formā in ipso  
p̄ductam: que se h̄eret ad sensum: sicut verbū ad intel-  
lectū nō solū ad sensum īteriorē: sed et q̄bz ad  
sensum exteriorē: q̄ sentire est vīrobz opatio ma-  
nens in sentiente. Sed diceret aliq̄s q̄ operatio sentiē-  
di est actiōe p̄ductiū aliculus nō in sensu sentiente: s̄z  
in quodā alio: puta fantasia vel intellectio: intellectū aut̄  
hoc nō potest facere: q̄r nihil bz supra secū i p̄pniat̄: et  
ideo op̄z formam p̄ductā in p̄mī intellectū p̄ducen-  
ti q̄ non cōuenit sensu exteriorē: et ideo non videſ silē  
esse de

esse de vtrqz: sed hoc nō vñz: qz operatio siue actio siue  
passio terminata ad formā opz: sicut in eodem subo cuius  
forma ad quā terminatur: sicut calefactio est in eodez  
genere cū forma: s. calore ad quam terminat: vnde im-  
possibile est qz calcfactio ligni terminet ad calorem in  
lapide: si tñ calcfactio ligni esset sicut subi: qz hoc esse  
bz dicitur multipliciter. ergo si sentire esset actio pdū  
ctua alicuius fornici ad quā terminet siue per moduz  
actionis: siue per modū passionis terminaret: opz qz il  
la fornix acreret in subo sentiente vel sentiendi et nō  
in alio. ¶ Unde si oculus per suū videre causaret all-  
quem actū in fantasia videre oculinō esset motio acti-  
ua vel passiva ipsius fantasie si esset principium moti-  
tui in oculo mouente: sicut desensus lapidis frägen-  
tis vas non esset fractio: sed fractionis cā p̄incipium  
nō autē idz est aliquid esse actionē terminata ad ali-  
quani formā et esse principiuū motiuū in illa actione. sic  
ergo patet qz nō obstat premissa cauillatione qz si oio  
operatio manens in operate esset actio terminata ad  
aliquā formā qz videre terminaret ad aliquā formaz  
in sensu visus per ipsuz productam que sic se habet ad  
vistum: sicut verbum ad intellectū: sed hoc est falsum.  
ergo et illud ex quo hoc sequit falsum est. s. qz ois ope-  
ratio manens intra terminat ad aliquā formā produ-  
cta per ipsum. Sed forte diccret aliquis qz videre ter-  
minat ad rez extra: sicut ad aliquid p̄puz obm: non  
aut intelligere: cuius obm i est vlc: qz in re extra nō pōt  
esse. sed nō vñz: qz videre nō terminat ad rem extra: sic  
ad obiectū cognitū: puta ad calorem: sicut actio termina-  
tur ad formā p̄ductā per ipsaz: qz videre non est actio  
p̄ductua coloris: sed terminat ad rem extra: sicut ad  
obiectū cognitū: tñ hoc conuenit operatio cognoscē-  
di cum operatione appetendi: qz vtrumqz terminaret  
ad aliquid nō p̄ductū: et ideo nō opz qz operatio intel-  
lectus que terminat ad verbū vt ad cognitum aliquo  
modo terminet ad ipsum: vt ad formā p̄illā operatio-  
nē productā: et ideo dato qz omne intelligere termina-  
ret ad verbū: qz tamen nō est verū: vt p̄z infra: adhuc  
nō oportet qz terminaret ad ipsum: vt actio p̄ducti-  
ua ipsius: sed sufficeret qz verbum p̄ductū p̄ aliquam  
opatōez intellectus: que est dicere sit obm: intelligendi:  
sicut color actione nāc: p̄ductum est obiectū actus vi-  
dendi: et non per ipsum: p̄ductus: qz autē dicit qz omnis  
operatio est actio aliquata terminata ad aliquā formaz:  
dico qz nō opz īmo operatio rei diciē habere quādoqz  
perfectionē aliquā: sicut plz s dicit: qz omne deorsuz est  
perfectio grauis fm qz graue: nec tñ esse deorsum est  
actio vel passio: sed habere tale ubi: iō credo aliter esse  
obm: qz non ois operatio intellectus sit actio producti-  
ua verbi. ¶ Ad cuius evidentiā est considerādū qz in-  
tellectui attribuit formare cōceptū diffinitiū qz signi-  
ficatur p̄diffinitionē et cōceptū emuniciatiū: qz significat  
p̄enūcationē et p̄ceptū ratiocinatiū: qz significat  
per syllin et illa p̄prie loquendo non est intelligere: licet  
sit simul cū intelligere. attributūmur ēt tria intellectui  
que pertinet ad cognoscere. primo bz qdā cognoscere:  
siue apprehendere vel simpli intueri quantum ad sim-  
plicia: et assentire tertiā dissentire quantum ad compo-  
sita: sed nullum horum est dicere siue formare verbū.  
vnde nibil istorū triū est aliquid p̄dictorū: que pertinet  
ad dicere. ¶ Qd enīm intelligere siue apprehendere: yl  
simpli intueri nō sit formale verbū: sic patz: qz forma  
re verbū est similitudinērei producere: ergo appre-  
hendere nō est formare verbuz. ¶ p. Si apprehendens  
vnde apprehendens est cōvenire et formare verbū: tuc

filio et spūi scō cōueniret verbū producere: q; falsuz est:  
vt in opponēdo tactū est. ¶ Qd assentire vel dissentire  
nō sit forniare verbū enūclatiū affirmatiū: vñ ne  
gatiū sic pz: q postq; formanius istud iate cōceptu  
affirmatiū vel negatiū nō statiz assentimus vel dis  
sentimus. Imo dubitamus et inquirimus an ita sit: hoc  
autē nō est: s; formare verbū est idem q; assentire  
vel dissentire: et iō dico q; nō est idem assentire vel dis  
sentire q; formare verbū. Similiter dico q; nō ois ope  
ratio intellecta est actio pductua verbicū proprio  
nulla operatio que sic cognoscet est actio productiva  
verbī: nisi per modū principy: et non per modū actiōis.

**C** Ad primum in oppositum: p*ro*p*ri*o *ratio* per dicta in principali  
solone. **C** Ad secundum d*omi*: q*uo*d non o*is* operatio intellectus  
est intueri: ut ostensum est: nec verum formare verbū: h*oc*  
est formare similitudinē intuitā: vel visani. Q*uo*d aut̄ dicit  
*Anselmus*: q*uo*d verbum cogitando producere est intueri.  
**C** Hoc ut credo: p*ro*tanto dicit: q*uo*d simili est cogitare q*uo*d  
est verbū producere et intueri: et cū cogitare deo p*ro*p*ri*c nō  
conuenit nisi extenso nomine cogitare vocē: producere ver  
bum quo*cūq; modo*: sed de hoc dictū est prius. **C** Ad  
tertium d*omi*: q*uo*d nō op*er*o q*uo*d o*is* operatio intellectus se habeat  
ad verbū: sicut aliquid productū p*re*cebat: sed sufficit q*uo*d se  
habeat ad ipsum: ut ad obiectum: nec tam ē o*is* cognitio  
intellectus h*oc* verbū p*ro* obo: ut sequenti articulo patet.  
**C** Ad quartum dicendum: q*uo*d maior est falsa: ut p*ro*p*ri*e  
dictis in principali solitione. **A**rticulus. II.

## Articulus. II.



**B** secundum sic pcedit: vi  
res possit intelligi nisi de ea vbi formicē  
et picipue a nobis: qz opz obm esse prius  
intelligetur; vel in se vel in sua similitudine:  
sed obz: qz est res exterior in se nō  
pot esse prius intelligetur: qz obm intelle-  
dyle non est in re extranea etiā in fan<sup>re</sup>.  
Intelligit representari intellectū in sua simili-  
tute in intellectu: qz alibi similitudo vbi  
ad similitudo rei formata in quo sicut in  
electus rem intuet est verbū. ergo ad  
uid a nobis intelligat requiritur verbū.  
qz esset angelus adhuc eas intelligeret sal-  
vērōnes generū et specierū. sed non intel-  
lēndo eas in seipsis: qz nō essent: qz opoz-  
et eas in carū similitudine formata in se-  
bus. sed talis similitudo vocat verbū. ergo  
non existentibus nihil videret in verbo  
: sed non videt qz angelus aliter intelli-  
xistentibus. ergo angelus de necessitate  
intelligit in verbo: qz si alij qz sibi in  
se vel rationis. C. D. Considerare actua-  
litez ut cogitare. sed cogitare est forma-  
re. oē considerare est verbū formare: sed  
actu intelligit sine actuali cōsideratione.  
intelligi: qn oporteat formare verbū.

**Contra** intelligere in verbo: ut cōuenit ponē est intelligere expresse. si ergo omne intel- ligere esset in verbo: omne intelligere esset expressum et nullum confusum quod est falsū. C. P. Posito p- lypoli q̄ in deo nō ēet distinctio personarū adhuc de- intelligeret. sed constat q̄ verbū p̄prīe nō esset in deo amota distinctione psonarū. ergo non est de necessita te intelligendi h̄c seu formare verbum.

**Respondeo** dicendus; q̄ non oportet ad hoc  
q̄ hominē qualicūq; intelligat for-  
mare verbū semper q̄ ut videt necesse est ponere res  
**Petrus de Vito** **Lc**

## De verbo

ut aliquo modo intelligat ante<sup>z</sup> de ea verbū formet salte quantū ad nos: nullus enī nūtī manifestare sibi rē aliquā formādo verbū vel similitudinē: nisi ea aliquo modo cognoscat saltem confuse postquā formaret de eayerbū: et hoc experimur in nobis: sed nos postea tpe aliquo mō rem cognoscim⁹ qm̄ inestigenius diffōne⁹ eius: vel ppterat que quide⁹ diffinitio post multum discursum acquirit⁹ et attingit⁹. q̄ vbu⁹ nō est de necessitate cognitionis confuse cu sine co sit: et sic nō est necessariū ad hoc q̄ aliquid intelligat cōfuse formare verbū de eo. ¶ P. vlio intellectualis de simplicibus an̄ q̄ formaret de eis diffinitio nō differt a vliō sensibili: nisi in hoc q̄ obm̄ vnius est vlc: alterius vero pticulare: ut vult phs z⁹ de aia: sed in visione sensibili sufficit pntia obti cui⁹ in mutatione organi ab obti. ergo in visione intelligibili sufficit plentia obti cum mutatione intellectus possibilis ad ipsaz intellectuonem sine aliquo verbo: et similis ratio tacta fuit in pnti articulo. ¶ P. Verbum nō est de necessitate intelligendi nisi ut rem absentem reprezentet vel ut rem intellectā cōfuse expresse manifestet: sed ppter pnu⁹ non semp de necessitate requirit verbū: q̄ cōtingit rem esse plentē intellectui: sicut p̄z in visione dei: et qn̄ angelus intelligit: et aliū intelligit angelū: qz l̄ fū aliquos vnius non pot esse prius alio angelo fm̄ mouentis: et propter hoc: ut ipsi dicunt requirit sp̄s: tñ sufficiēter vn⁹ angelus est p̄s ali⁹ ln̄ rōne obi: nisi ad cuius representationē verbū quādō requirit: pot etiā res esse presens in aliqua similitudine que nō est vbu qn̄q: sicut res sensibilis est p̄s sensui uno in sp̄e existente in fan⁹: que nō est verbū. ¶ Ad pñm ergo in oppositu⁹ dñm: q̄ vle in nullo est formalis: ut forma iherēs et: aliogn illa res cui iheret talis forma esset in esse. ergo realitas illins: qd̄ falsum est: qz nihil est q̄ in suo reali eē sit vle: dico fm̄ p̄dicationē de quo loquuntur: sed posset esse vle in re presentando sine efficiendo: et hoc est verū de intellectu: et sp̄e intelligibili: et de oib⁹ q̄ nihil in esse reali pot eē vle quasi subm̄ vltatis: sed esse vle est esse obm̄ in aliquo: sicut cognitū in cognoscēte sine pncipys individuātibus intelligit: ut aliqd̄ ppter nūlta: adhuc antez nō requirit q̄ sit in reparticulari: sed sufficit q̄ in particulari existēs pot monere intellectū ad hoc cognoscere sine particulari: sicut album ad hoc q̄ posset cognosci separatim a dulci: sufficit q̄ possit mouere visum: si ne hoc q̄ dulce moueat: etiā sic dico q̄ ad hoc q̄ obm̄ intellectus sine vle sit presens in re vel in fan⁹: ipsi intellectu: sufficit q̄ natura intellectua existēs extra in aliquo particulari vel in fan⁹ sine eius cōditione possit monere intellectuz: et sic obm̄ intellectus erit extra coniunctum particulari: tamē sine particulari. s. visuz vel in intellectu. ¶ Ad scđ dñm: q̄ angelus posset videre vel intelligere res: etiā si res non eēt salte quātū ad rōnes generū vel specierū: dū tñ habeat rerū sp̄es: qz angelus nō solū potest essentiā sūa videre: sed etiā oia que sunt in iporecto aspectu: et iō posset dici sp̄es reruz in se existentes videre et per eas res cognoscere: ita q̄ sp̄es nō soluz esset pncipiū eliciendi actū intelligendi: sed etiā eēt vbu: sed solū esset idea: non enī illud q̄ representat rem quocūq modo: etiā si sit in intellectu est verbū: l̄ possit dici idea velexemplar. l̄ illud q̄ sufficit ad manifestandū rem sibi vel ali⁹: angelus aut non producit tales sp̄es in se: et iō non dicit eas ut quedā vba. ¶ Ad tertiu dicendū: qz psona diuinā intelligat oia in verbo: non tamē ppter necessitate intelligendi: qz dato q̄ nō esset in deo: nisi vnicuz suppositū adhuc idem sup-

positū oia in seipso intelligeret nō sicut in vbo: sed sicut in quadam ydea. ¶ Ad quartum dicendū: q̄ si accipiat considerare pro actu intelligere non op̄z q̄ considerare possit esse sine cogitare. Si autem accipit pro inquirere cogitare: sic considerare nō pot esse sine inquirere: et ideo ratio non valeret. ¶ Ad quintū: q̄ possit fieri de coparatione verbi vocalis ad verbum cordis. dicendū q̄ nō est simile de verbo cordis manifestando ali⁹ homi in iper verbū vocis: et de re manifestanda per verbū cordis ipsi⁹ intellectui: qz cōceptus hois alicuius nō pot manifestari ali⁹: nisi per vocē: v̄l salte per aliqd̄ signū exterius. ¶ Unde cōceptus vnius in se non pot agere ali⁹: s̄z pot apparere intellectui in seipso. ¶ Iterū sic dictū est cōcept⁹ vnius pot manifestari ali⁹ siue vbo vocis siue per aliud signū: et si in illo res non pot manifestari intellectui sine verbo cordis siue p̄ alia signa. ¶ Ad sextū: q̄ posset duci de operatione sensus et intellectus. dñm q̄ dato q̄ intellectus nō formet verbū: adhuc differt intelligere et sentire: qz obm̄ vnius est vlc alterius vero particulare.

Articulus. III.



**B** tertium dicendū: q̄ nō intelligere ad hoc q̄ de ea verbū formetur: qz verbū aliqd̄ format ut q̄ ipsi⁹ intelligat: si ergo res ante formationē verbi esset intellecta pro nihilo formaret de ea verbū. ¶ P. Si ad hoc q̄ verbū formetur de re requiritur q̄ res sit preintellecta: quero aut verbum formatum faciat reni manifestans intelligere q̄ prius: aut nou. si dicat q̄ sic. ¶ Contra. quia tunc sequeret⁹ effectus posterior esset sua causa: qz verbū ad cuius formationē requirit intelligere et post ipso intelligere q̄ ad eius formationem requiritur ex quo facit rem magis esse manifestam. hoc enim esset idem ac si calidum remissum calcifaceret ipsum intensem. Si enim dicatur q̄ verbum non facit manifestare q̄ prius: ergo pro nihilo: et etiā vane formaret. ¶ P. Si ad formationē q̄ est rei similitudo requirit intellectio ipsius rei: cuius verbu⁹ format. B nō est nisi vt l̄ illam rem eius similitudo formet: sicut si aliquis respi ciens ad herculem faciat eius imaginem. sed qn̄ res in se ipsa ipsi⁹ intellectui offertur res magis sepiam representat q̄quecumq̄ similitudo eius. ergo intellectio aut formationē verbi esset expressior: q̄ post: et si forma tio verbi plus impediret quā iūaret actuū videndi. ¶ P. In eodē nos formamus verbum de deo: fm̄ aut Aug⁹ in presenti: et quando ipsum intelligimus re aut aliqualit cognoscamus: sed ante formationē talia verbi non possumus deūz cognoscere: tamē nō sic pos sent in intellectu in ratione obiecti nec in se nec in sua similitudine: quia nulla similitudo eum representare potest. ergo non oportet reni preintelligi: ad hoc q̄ verbum de ea formetur.

**C**ontra sicut se habet verbum exterius ad manifestandum alteri: ita videntur se habere verbū interius ad manifestandum aliqd̄ ipsi⁹ dicenti: sed non format verbū exterius nisi de prius noto: ergo nec verbū interius. ¶ P. fm̄ primo physi co⁹ diffinitu⁹ est prius quo ad nos quā diffinitia ipsa: et per cōsequēs q̄ ipla diffinitio. ergo aliqua cognitio rei precedit ipsi⁹ conceptum diffinitum. ergo multo magis alios conceptus.

**R**espondeo dicendū: q̄ ad hoc q̄ de aliqua re verbum format de nouo: op̄z illam rem aliquo modo preintelligi. ¶ Ad cuius cū dientiam

dentiam sciendum: q̄ nō ois similitudo rei existens in intellectu: etiam si ipsa res intelligere est verbum. Si enim deus aliquā similitudinē imprimeret alicui intellectu: ita q̄ in ea illud cuius similitudo esset videtur: cōstat q̄ nō potest dici verbum eius: in cuius intellectu esset: qz verbus alicuius qd̄ est eius: vt dicētis ex eius operatione producitur. **C** Ulterius non quicqđ ab aliquo intellectu producitur: habet rationē verbī: sed q̄ ita p̄ducitur: vt res per ipsū manifestetur: q̄ quidē z in nobis experimur: qui ad huc alicuius dissimilatio formamus: et querimus: vt nobis hoc manifestū fiat. Ex his accipit illa maior: q̄ v̄bū est idcz q̄ format ab aliq̄ intendēt rē: cuius verbū format sibi: vel alteri manifestare. Sed nihil cadit sub intentione alicuius nisi aliquo modo cognoscatur ab illo. ergo res que manifestare intendit ante q̄ verbo manifestetur: op̄z aliquo modo precognosci. Et si dicāt q̄ homo nō intendit formādo v̄bū rez alicuius sibi manifestare: sz q̄ ex necessitate v̄bum format: et hoc nibil est: tum qz contrariuz experimur in nobis: vt dicitū est: tū qz nihil mouet se in finez ln quē per cognitionē alterius: z non per suā dirigitur: ppter q̄ si ita esset q̄ manifestatio reiciuntis verbū format: nō esset intenta ab homine formante verbū: seq̄: retur q̄ homo non moueret se ad habendā cognitionē manifestam per formationē verbī: sed solū q̄ mouetur in eius formatione ab alio: q̄ falsuz est: qz tū illud verbū proprie nō esset huius vt dicētis: sed huius qui moueret hominem ad formādū verbū: sicut grauis motus non est eius: sz mouentis. **C** P. saltem quantum ad nos videz vt ea: que cognoscimus p̄us cognoscantur cōfusus: quā expresse seu distincte. vt patet p̄ physicoz: sed constat q̄ in verbo est cognitio expressa fīni oēs. q̄ op̄z q̄ illa res de qua verbū a nobis format prius confuse cognoscatur q̄ verbū de ea format in quo expesse cognoscitur. **C** P. sp̄s intelligibilis nō potest esse p̄nicipium forniandi verbuz nisi fīm suū ee cōpletivū q̄ habere potest in intellectu nō fīm esse suūz habituale sed intelligere comparaēt ad intellectuz: sic sp̄s forma- tum: sicut lucere ad lucidū: qz nō potest esse in tali actu quin intelligat formare verbuz et sicut illuminare. sed prius saltēz naturalēt lucere: q̄ illuminare. ergo prius intelligere q̄z formare verbū naturalēt: etiā duratio- ne: qz vt infra patebit adueniente verbo fit noua intel- lectio. hec aut similitudo p̄t videti in sensu: nāz sicut aliqd̄ aīl auditu p̄cipiens illud q̄ videre desiderat: sta- tim mouet se versus illud vt ipsum videat: sic aliqd̄ moueret se prius cognoscet: ita z intellectus causat videns rem confuse: et considerans eam videre aperte: mouet se ad formādū verbum ad ipsius manifesta- tionē. **C** Ad primū ergo in oppositū dicendū: q̄ ver- bum non formatur vt cognoscāt res quoqđ modo. sed vt intellecta confuse intelligat manifeste: et lo verbum non frustra format: sed ppter habēdā expressaz cognitionē. **C** Ad secundū dicendū: q̄ non sequit q̄ esse- etus prior sit sua causa: quia verbū non solum est esse- etus sp̄i intelligibilis: nec etiā ipsius intelligere: sed ta- men hic est effectus ipsius intellectus agentis: vt dī- ctum est: et principalius q̄z alicuius alioruz: in quo vir- tute continentur oēs conceptus: toēs actus intellectu- di: nec sequitur ulterius q̄ si intelligere confusum est aliquo modo causa verbī: in quo intelligitur res expesse q̄ hoc sit simile ac si calidum remisse faceret calidum intensum: quia quando caliduz facit calidum. caliduz est principale agens: non sic autem vt dictū est se habet intelligere confusum in formatione verbī: qz principi-

le agens est lumen intellectus agentis: sed est simile. si- cut si faber cum martello uno cu quo posset debiliter percutere: quia martellus parvus non fuit principalis causa in formatione verbi. dum tamen nō sit potior cā principalis: qualis est intellectus agens. **C** Ad tertius dicendū: q̄ illud arḡ in duobus deficit. Primo quia non oportet q̄ res in sc̄p̄a sit p̄tens intellectui: ad hoc q̄ intelligat confuse: sed potest esse p̄sens intellectui sal tem in suo fantasinate: et respectu cā intellectus nostri q̄ angeli potest esse p̄sens in verbo suūsc̄p̄us si sit cā vel econuerso effectus in verbo cause si sit effectus: an- tec̄z de ipso vel ipso verbum formatur: q̄ quidem fan- tasnia sive verbū effectus vel cause manifeste repre- sentat renū: sicut verbū proprium de ipsa formatū. ita est q̄ quidē res ipsa prius est in ratione obiecti. da- to q̄ non ita distincte et perfecte representat se intelle- ctui: sicut verbū eius. Et ratio huius est: qz quedā inuen- iūm in re cōiuncta inter que intellectus separat que res ipsa quantum est de sc̄nūq̄ distincte sine operatio- ne intellectus repugnaret. **V**bi grā. In re que est homo sensibile et rationale sunt vnum per essentiam: nec res ipsa que est homo ex parte sua ita distincta representa- ret sine operatione intellectus: et quia operatio intellectus non solū cōsiderat renū in se: sed etiā in ordine ad aliud qz inuenit in aliquo sensituum sine rōnali. Ideo distinguit in homine vnuz ab alio fīm ratione fīm q̄ in homine dicimus sensitiuu: et rationabile differre ra- tione: et qz intellectus cōsiderat rez in ordine ad dīuer- sa potest formare verbū q̄ ipsaz representat: quātu z ad aliqua que ipsa res per ipsā non posset sufficiēter representare. **C** Ad quartū dicendū: q̄ procedit ab insufficiēti: quia nō op̄z q̄ dūs intelligat solū in ver- bo formato de ipso vel in similitudine aliqua deducta ab ipso immediate: qz p̄t intelligi in similitudine sūtēsc̄- etus q̄ effectū et ipsum representat. Articulus. III.



**D** quartum sic procedit: videz q̄ ver- bum non sit causa intellectio expressam: sic se habet ad eam sicut species intelligibilis ad intellectio expressam: confusam: sed species intelligibilis sic se habet ad intellectio confusam: qz non potest esse cūsternūus: nec sicut productum per eam: nec sicut obiectum cogni- tum. ergo et verbū non poterit esse terminus expressio intellectio: nec sicut p̄ductum: nec sicut obiectum cognitū: hoc autē falsum est: qz ostensum est q̄ verbum aliquo modo est obiectū intellectio expressio. ergo et illud ex quo sequitur. **S** q̄ verbum sit causa eliciens intellectio expressam. **C** P. Si verbū est causa eliciens actū intellectio expressio. ergo verbum in di- uinis est productū intellectio patris: quia intellectio patris est expressa non confusa: hoc autem est fas- sum. ergo tc. **C** P. Sp̄s intelligibilis formatō verbo oportet q̄ maneat manente verbo actū cōplete: quia verbum semper est in fieri non potest manere in absen- tia sue cause: quia species intelligibilis non potest ma- nere in suo esse completo qn faciat intelligere. q̄ ipsa est que facit intelligere rem verbo: non ergo verbum est causa intellectio expressio. qz res videz in aliquo. **C** P. In instanti conuenit formare verbum: sed in illa venieus de vbo **Lc** 2

## De verbo

lo instanti quo intellectus per spēm format verbū intellegit p illā spēni intelligibilem; vt dictum est. ergo vbo formatū simul stat intelligere per speciem. si ergo verbū formatū causat intelligere: aut causat idēz intellegere q̄ causat species: aut aliud: nō aliud: qz tūc eius deni rei essent simul duo intelligere in eodem intellec-  
tū: nec idem causat: qz iam ante verbū saltem ordine nature est causatū: z p̄exigitur ipsi verbo. posterius aut non est causa prioris tñ: qz sufficiens causat a specie. ergo verbū nullius est intelligere cā: z sic idē q̄ prius.

**Contra** sicut se h̄z discursus filogisticus ad faciendū endum assentire alicui. ppōni: ita verbū disfinitiuū vel enunciatiū ad faciendū clare vel expresse rez videre. sed discursus filogisticus facit assen-  
tire ppōni. ergo z verbū facit rem clare videre. **C** p̄. intelligere expressum aut est aliud a p̄mo intelligere: aut est primū intelligere factum intensum: si est aliud a primo. ergo in ipsius spēs per se nō pōt: alloquin suf-  
ficeret species sine verbo: nec etiā si sit idem factus in  
tensum sive expressum: qz si species posset per se elice-  
re actum illum ita intenſum vel expressum frustra for-  
maret ipsius verbū. ergo oportet dicere q̄ causat intel-  
ligere expressum: vel per se: vel cū specie.

**Respondeo** dicendū: q̄ verbū est causa in  
intellectiōis exp̄s de necessitate: quia vt tactū est in opponēdo q̄ res de nouo p̄ forma-  
tionem verbi expresse intelligat: aut hoc puenit ex h̄z  
q̄ intellectio pfectior fiat de nouo: aut ex hoc q̄ intellec-  
tio precedens perficiatur: vt sit expressa aut ex h̄z q̄  
manente eadem intellectione: z eodem modo se babē-  
te obiectū expressius representat̄ intellectū formato  
verbo: vel ex hoc: qz vtrūqz concurredit. s. q̄ obiectū p̄  
fectius representat̄: z intellectio noua fiat qd̄ sit perse-  
ctior: vel saltē precedens perficiat̄. **C** Tertio modo cē  
nō potest. vt. s. manēte intellectione codē modo rep-  
resentato: vel expressivo obiecto q̄ intellectio prius con-  
fusa: ppter hoc debet dici expressa: qz q̄ tantūqz cla-  
re obiectū offerat̄ videnti cōuenit obiectū obstruere  
videti. ppter in imperfectionē actus videndi sicut p̄z de  
colore quātūqz claro q̄ ipso non mutato pōt videri  
clare z obstruere a diuersis: z ab eadem successiue: pro-  
pter hoc q̄ oculus unus perfectior vel magis perfecte-  
mutat ad actū videndi: vt quātūqz mutet obm̄ co-  
gnitio non pōt dici perfectior nūc q̄ prius q̄ ē ipsa in-  
se mutetur. **C** Si vero dicāt̄ res expresse intelligi ver-  
bo: qz intellectio in se expressior est nūc q̄ prius: sive ip-  
sa intellectio sit imperfectior nūc q̄ prius: qz noua in-  
tellectionis causa sine qua precedens pfectit op̄z ponere  
verbū cām huius intelligere expressi: vel saltez cogni-  
tione: qz ad talē actū expressiore intellectus agens cuz  
spē non sufficiens in coparatione verbi aliquin sine  
verbo posset res intelligi expresse. q̄ si dicāt̄: q̄ stelle-  
tus agens cū specie non posset formare expressiōrem  
cognitionē sine verbo representat̄ expressius in ratio-  
ne obiecti. nō valz. qz ad agendum nō requiri nisi suffi-  
cens agens: z sufficiens passum: ynde sicut iam dictus  
est: qualiterqz obiectū se habet in se: potest esse ex-  
presse cognitionū ipso obiecto cōniutato intellectū fm̄ ex-  
pressiore cognitionē. Unde op̄z ad actū intelligēdi ex-  
pressum. Restat aut̄ viderē an precedens intellectio p̄  
verbū pfectiat̄: an noua generetur. Ad qd̄ dico: q̄ ma-  
gis probabile est: q̄ noua generet̄: que eandē rez facit  
expressius cognosci: que virtute contineat precedentē  
vt yna figura alia: qz nunc est eadem operatio: que cā-  
tur ab aliquo imēdiate: z que causat̄ mediāte aliquo

instrumento. **P**rimū autē intelligere causat̄ a specie  
imēdiate. sed fm̄. s. expressum causat̄ mediāte verbo.  
vt quodā instrumento: in hoc vide ē q̄ intelligere: cui⁹  
verbū est causa sit aliud ab intelligere prius calculato o  
sola specie. **C** Ad primū ergo in oppositū dbz: q̄ nihil  
prohibet illud q̄ procedit ab aliquo: vt a causa elicien-  
te terminari ad ipsū sicut ad obiectū cognitū: sicut  
si deus imēdiate sine specie causaret visionē beatā ni-  
bil tamē prohibet ipsum esse cognitū per illā: quia nō  
fm̄ eādem ratione erit p̄m⁹ z terninus. **C** Ad scd̄z  
dicendū: q̄ nō est totaliter sile de mō: quo verbuz eli-  
cit actū intelligendi expressum: z de mō quo elicit spe-  
cies actum suum: qz species elicit per modum potētie  
quasi impellens ad intendendum ad quoddā aliud ve-  
bum: aut nratis mouet per modum ciuisdam obiecti  
quasi trahens visionem eius ad sc. Luius ratio est spe-  
cialiter quantū ad nos: qz proprius obiectū intellectus  
non est obiectū existens in particulari representando  
in fantasmate: z ideo nihil intelligitur directe a nobis  
nisi prius sit natura intellecta: z ppter hoc species mo-  
uens intellectū ad intelligendū hanc naturam nō po-  
test intelligi actu recto. sed nisi per reflexionem hac s.  
natura prius intellecta verbum format ab intellectus  
prius intelligente naturā talem vt eam manifeste re-  
presentet: z ideo nihil prohibet tale verbū simul in-  
telligi cum re representata per ipsum. **C** Ad tertium dic-  
endū: q̄ de ratione verbi: vnde verbuz eli- non est qd̄  
eliciat actum intelligendi solū: sed de eius ratione est.  
vt sit productū ab intelligente per modū intellectus: s.  
icut representas rem manifeste: q̄ aut̄ vlt̄ eiū eliciat  
actum intelligendi expressum per quē actū res videt̄  
in eo sibi inquitū est in natura c̄reata: cuius intellect⁹  
est in potentia ad recipiendū oninē actū suū ab alio: z  
ideo taz actum suum intelligendi simplicē q̄ actum  
expressum recipit intellectus creatus ab aliquo produci-  
ente. scz specie intelligibili vel verbo. sed intelligere  
dīm a nullo producitur vt a specie intelligibilis et a  
verbo intellecto: cuius est natura existens. **C** Ad for-  
mam argumēti dicendū: q̄ sicut de ratione sciētē. vñ  
scientia est nō est nisi vt sit illud quo aliquid certitudi-  
naliter cognoscit̄: q̄ autē qualitas cōuenit sibi de ne-  
cessitate: quia est in natura c̄reata. ita de ratione verbi  
non est: nisi q̄ sit productū per modū intellectus: vt re-  
presentans rem manifeste: sed q̄ eliciat actum intelligendi  
expressum cōuenit et de necessitate. vñ est crea-  
tum. **C** Ad quartū dicendū: q̄ species intelligibilis re-  
manet in actū suo cōpletō nisi faciat intelligere dico q̄  
verum est: z quādō cōcludit̄ vltra. ergo verbū non est  
causa intelligendi. dico q̄ non sequit̄: qz dico qd̄ illud  
intelligere q̄ causat̄ species verbo formatō causat̄ ab  
ea mediante verbo: z ideo ex hoc q̄ ponit̄ species cā  
intellectionis nō excludit̄ verbum mediante quo spe-  
cies talē intellectionē causat̄. **C** Ad quintū dicēdū:  
q̄ si ponat̄ actus intellectus nostri mensurari tēpore p-  
ptie dicto: dico tunc: q̄ intelligere confusum fuit in to-  
to tempore precedente: z in instāti formationis verbi  
est corruptum: z verbum cū intellectione expressa gra-  
tum. z tunc si querat̄ vtrū in eodē instanti sit forma-  
tio verbi z intelligere confusum vel in diuersis instan-  
tibus. neutrū cōcedendū est: qz non est diuerso per īme-  
diata. sed dicendū: q̄ vñ fuit in toto precedenti tem-  
pore. s. intelligere confusum: z aliud in vlt̄mo instanti  
eius in quo primū intelligere fuit prius non ens: z sic  
nō sequit̄ q̄ intelligere cōfusus: z verbi formatio sine  
simul: sicut nec q̄ est in tempore in instāti eius: vt mo-  
ueri z

## Q̄onis sc̄de

ueri et motum esse non sunt simili. si vero operationes intellectus non mensurant tempore quo mensurant operationes angelorum: tunc dōni est quod sicut una operatio succedit alteri in diversis instantibus: ita verbī forma succedit ipsi intelligere confusione: et in instanti et imēdiatē. et si dicatur quod intelligere confusione cū requirat ad formationem verbī debet esse simul cū ipso in formatione. Ad hoc pōtē dicitur quod nō op̄z quod q̄d requiriā ad aliquā actionem quocunq; modo de necessitate sit sūcuz actione illa: sicut patet quod ad hoc quod aliquis teneat columnā requiriā si distat quod moueat localē ad eam. et tamē in instanti cessationis motus incipit tenere columnā: quod motus non fuit p̄ncipiū p̄ncipale agendi: sic etiā intelligere nō est p̄ncipiū p̄ncipale agendi: licet p̄ceptigat: ideo non oportet quod simul maneat cum formatione verbī.

### Articulus. III.

**Ostea** querit an verbū formē ppter aliquē finē: et videt quod non: quod in deo est verbū: et tuū verbū dei nullus est finis. ergo rē. **P.** verbū non videt habere finem nisi in electionē expressaz. sed hoc nō pōt̄ esse finis verbī. ergo rē. pbatio mi. quod illud solum est finis verbī quē intendit formans verbū. sed formans verbū nō pōt̄ intendere cognitionē exp̄ssaz. ergo rē. quod non intendit nisi cognitū: adhuc autem nō nominat formans verbum manifeste. ergo manifestatio rei siue cognitio exp̄ssa nō pōt̄ esse finis verbī: nec per consequens aliquid aliud.

**Contra** verbum est effectus operantis a propozito. ergo habet finem.

**Respondeo** dicendum: quod aliquid nō ordinari ad finem pōt̄ contingere: vel quia non est res que per se: et directe sit ordinabilis in finez ut culpa: vel quod accidit ppter intentionem agentis ut causa sularia que fini quod huius nō ordinā ad finē: sicut si ego dicerem quod invenitio thesauri nō est finis fodie. sed plantatio: quod hoc nō intendebat agens particulare: vel quod est ultimus finis nō ordinā ad aliū finē: modo dico quod verbū nō pōt̄ ordinari ad finē p̄mo modo: quod verbum non est culpa: nec culpā includit: sicut actus deoꝝ dñatus: nec scđo mō potest dici verbū ordinari ad finē: quod sc̄z vtilitas prouenient ex verbis manifestat nō sic intenta a verbū forniente: quod quicunq; forniat verbum actualiter ordinat verbū ad manifestandum sibi alii quid aliud: vel aliꝝ. Quantū vero ad tertium modum sciendū: quod ultimus finis potest accipi duplī: vel in generere: vel simplī: finis simplī ultimus ē solus deus. vñ isto modo verbū nō pōt̄ dici ultimus finis: finis autem ultimus in genere est optimū illius generis ad quod omnia illius generis ordinant̄: optimū autem in unoquoque est ipsius operatio: et inter omnes operationes: operatio per se etiam intellectus est aut respectu eiusdem obiecti: operatio perfectissima intellectus est cognitione expressa ad quam habēdā verbū format̄: ideo ut patet ex habitibus cum verbum non sit aliquis actus intelligendi oportet dicere quod sit ppter aliquē actum intelligendi: nō est aut ppter intelligere confusione: cuius cā est sola species sine verbo. ergo est ppter intelligere expressum. hoc est pōt̄ ostendere alia ratione. illud est finis alicuius: quod efficiens huius intendit assequi partē illā: sed formans verbum intendit attingere ad intelligendū rem illā cuius verbum format̄ expressa. ergo expressa cognitione est finis verbī. et sic patet quod verbū nō est ultimus finis: etiam in genere creature intellectualis: quod est propter aliquē

## Articulus. III.

19

finem. s. ppter cognitionem expressam. **A**d p̄mū ergo in oppoꝝ dōz: quod non est sile de verbo diuino: et de verbo creato: quod sicut nec deus: ita nec verbus eius habet finem aliquē extra sē: creature aut̄ intellectualis sicut et alia creatura: et etiā verbū eius habet aliquē finē extra sē. **A**d scđo dicendum: quod aliud est habere noticiā expressam de aliqua re: et habere aliquā noticiā de noticia expressa: ut possit appeti. habere expressam noticiā de aliqua re est informari noticia expressa illi⁹ rei. sed habere noticiā aliquā de noticia expressa: est habere noticiā expressam pro obiecto. Unde nō habens noticiā expressam de aliqua re determinata: putat de lapide ppter habere aliquā noticiā de noticia exp̄ssa inquantū homo experit̄ in se rem non cognoscere expressa: quod esse non posset nisi homo aliquā noticiā haberet de noticia expressa.



**Ostea** querit: quorū est verbū ut obiecto: et queruntur quatuor: p̄mū est virū de simplicib; formē verbū. Secundū virū de cōplexis. Tertius virū de re presente. Quartum virū in visione beata formetur verbum. **Articulus. I.**



**O primū** sic proceditur: videt quod simplicium nō sit vñ vñ quomodo verbū vel est diffinitiuū vel enū ciatiuum: vel sillogisticū. sed nullū illorum est simplicissimum. ergo rē. maior p̄z. minor etiā patet quantū ad duas partes. s. quod de simplicibus non formetur verbū enunciatiū: vel sillogisticū. mō probat̄ eaz quantū ad p̄mā partē. s. quod verbū diffinitiuū nō formetur de simplicibus: et hoc p̄bō quatuor rationib; **P.** Primo sic. quod diffinitio est vox conplexa. ergo signum verbi complexi. sed verbū cōplexuū nō potest esse simpliciū. ergo verbū diffinitiuū ut vñ: non pōt̄ esse simpliciū. quod aut̄ diffinitio sit vox complexa. **B** p̄z. quod est oro lī imperfecta. Secundo p̄baꝝ: quod fini phz in 7° meta. diffinitio est oīo: et habet p̄tes: et ulterius dicit quod sicut tota diffinitio ad diffinitiuū: et partes diffinitionis ad partes diffiniti. sed simplicis non est pars. ergo per consequēs eius nō est diffinitio: nec per p̄tis eius est verbum diffinitiuū. Tertio sic. quod diffinitio inuestigat̄ per diuisionem et sūlīm. sed nihil cōclusuū p̄ diuisionē et sūlīm est simplex seu īcomplexū. ergo rē. Quarto sic. quod vñ diffinitiuū rūdē mente ad q̄onē qd est: sicut et diffinitione. rūdē vox. sed in simplicibus nō est questio. ut dicitur 7° metaphysice. ergo rē.

T.c.33.

T.c.59.  
vñlīm.

**In cōtrarium** vide quod etiam verbum enūciatiū formē ī simplicib; quila p̄stat quod deus et intelligēt̄ sint simplices: et tamē de eis format̄ enunciatio. ergo rē. **P.** Simplicia sūt que signamus ī cōplexis vocib; sicut hō lapis. lī de talibus formant̄ diffōnes. ergo verba diffinitiuā rē.

**Respondeo** dōm quod duplicitē pōt̄ intelligi alii qd īsc̄e simplex. Uno mō quod non est compositū ex mā et forma: et sic intelligentie discut̄t̄ simplices: et vñrōes formē: sicut sint ī mā siue non: et hō est per oppositū ad subas corporales: que sūt cōpositae ex mā et forma: formā enī lī sicut ī mā non tamē ex mā ut possit dici cōponi. Allo mō pōt̄ dici simplex: quod simplici dictione significat̄. s. noīe vel verbo: ut homo lapis cursus: et talia que ut sic significant̄ simplici itūtuū intelligi cōcipiunt̄. licet sint cōposita ex mā et formā. mō dico quod tamē īstis qd de illis pōt̄ formari verbus diffinitiuū: et etiā enunciatiū. ita tñ quod verbum diffini

Derueus de vñbo Lc 3

## De verbo

L.cis.

tium extendaſt vſq; ad omnem conceptionem ſine rōne q̄ intellectus de re forniat ſine copula verbali: ſi ue a priori q̄ pertinet ad diffinitionē prie dictaz: ſiue a posteriori q̄ pertinet ad dſcriptionē nō enī ois ratio manifestatiua mā rei eſt diffinitione: vt dſ. 7. meta. vñbū autē nō plus requirit niſi vt ſit ratio manifestatiua rei et ſic producta per modū intellectus. q̄ aut ita ſit manu festaſ ſic: qz voceſ exterioreſ ſunt ſigna exterioreſ con ceptuſ fñi modū: qui poſitū eſt in tertio articulo pri me qđnis. ſed conſtat q̄ diffinitiones et enūciationes que pertinet ad voce exteriorenſ ſiunt de ſimpliſib; vtroqz modo dictis. conſtat enī qđ nos formanuſ rōne diffinitioneſ prie dictas de rebiſ ſpoſitiſ ſimpli ci dictione ſignificatiſ: ſicut dicimus hō eſt aial rōna le mortale: formanuſ etiā alſ rationeſ ad modū diffi nitionis ſe babenſ de angelis: ſicut cū dicinuſ q̄ an geluſ eſt in materialiſ ſubā et intellectualiſ: conſtat q̄ de vtraqz enūclianuſ aliqd. affirmando de eis vel negā do. ergo op̄z dicere q̄ coceptioneſ interioreſ que ſunt verba mentis formani de veriſq; ſimpliſib;: et ſic p̄z q̄ de ſimpliſib; qualiterqz accipianſ forniat ver bum. ſciendū tamen q̄ alr et aliter formani verba de ſimpliſib; p̄mo modo dictis. et ſed modo dictis: qz in ſimpliſib; primo modo dictis parteſ eius diffini tionis: vel enūciationis nō poſſunt accipia diuerſi re bus ad eſſentiā rei p̄tinentibus. ſed ab eadem retamē per cōparationē ad diuerſa extra ipſius eentiaſ exiſte tia. ſicut qñ deſcribiniuſ angeluſ dicinuſ q̄ eſt ſubſta tia in materialiſ vel intellectualiſ non ſunt de eſſentia eius iſta plura: ita q̄ ratione vniuſ ſit inālis: et ratione aiteriua ſit iſtellecſtualis. ſed per eadē rē ſimpliçē: q̄ eſt ſua eſſentia vtrūq; ſibi conuenit. hoc tamē ſibi conuenit per poſitionē ad diuerſa. nā in materialiſ or per cōpa rationē ad ināli que per hoc nomē priuatur ab ange lo. ſed in intellectualiſ dicit per cōparationi ad ppriā operationē ſuam: cuiuſ pprium primū principiuſ eſt ſua eſſentia ſubieſto et eodem modo eſt: ſi forniemus enūciationē in terniuiſ ſeſſentialib; ſubā in materialiſ eſt inſtellecſtualis: conſtat enī q̄ ſubieſto et predica tum accipiuñ ab eodenī: in cōparatione tñ ad diuer ſa. vt dictu eſt. ſed ſi fiat enūciatio in termiuiſ accide talib; ſicut qñ dicimus: q̄ angeluſ vult: et angeluſ in telligit et volens in telligit: tunc p̄dicatu et ſubieſto ac ciپiunt et diuerſi inquantu in angelis eſt conpoſi tio accidentalis et ſubieſti. in ſimpliſib; vero ſecundo modo dictis fm q̄ ſimplicia dicunt cōpoſita ex mā et forma. p̄t ſunt ſimpli dictione ſignata partea dif finitionis p̄ncipales a diuerſis p̄t accipi ad eentiam rei p̄tinentibus. ſicut ſi dicat: q̄ homo eſt ſubſtantia animata ſenſibilis inālis: tñ enī ināle et ſenſibile totuſ ſignificant: vñ tamē accipit a mā et aliud a forma. ſez ab anima ſenſibili: que ſuunt diuerſe res: et ſille eſt q̄ſtuſ ad hoc: ſi formeſ in ſeſſentialib; terminiſ enūciatio tamē quādoq; in eis accipiuñ et partes diffinitionis ab eodenī pertinente ad eſſentiā rei: tñ in cōparatione ad diuerſa extrinſeca ab eſſentia rei: ſicut qñ dicit: q̄ hō eſt ſubā aia ſenſibilis rōnalis. conſtat enī q̄ per ean de forniā conuenit honiini ſenſibili eſſe aiatū rationale: tamē accipiuñ per cōparationē ad diuerſas operatio nes: quoq; eſt primū p̄ncipiu aia. ſciendū q̄ ſicut ſimpli cia p̄mo et ſed mō dicto aliter et aliter ſe bñt ad p̄dicta verba: et ita ecouero ſpredicta verba aliter et aliter cō parant qd ſimplicia: ſiue p̄mio mō: ſiue ſed modo di cta: q̄ verbuſ diffinitiu ſormaſ vt res prius ſimpli ci intiuſi uila explicatē intelligat quantu ad illud qđ eſt

vnum in verbo diffinitiu nō videns plura vel alia q̄ prius intelligib; inuitu ſimpli ſideant. ſed idem penitus. ſed modo explicatio ri. vnde et nomē ſimplex: q̄ ſignificat rem diffinitaz ſignificat totum quicquid eſt in diffinitione licet implicite: oia enim iſta. animal rationale in ſignificatione hois includūt. verbu ſero enūciatiu ſormaſ nō vt res ſini pli: quantu ad illud qđ eſt innotescat. ſed vt ei aliquid conuenire oſtenda tur. vnde enūciatio ſignificat aliud q̄ vox ſimpli: q̄ ſignificat rem diffinitam. hec enim vox homo licet ſu gniſſet animal. nō tamē ſignificat hoieſ eſſe animal. qñiſ ſi hoc ſequatur. ita q̄ ipſa diffinitione. tñ ſite ex multis complexa: ſignificat tamē vñ ſiue vñā eſſentiā vt ha bente multa: et nō cōplexione illozu multozu. enūciatio vero non ſignificat ipſiū vñū. ſed plura ſaltē ratio ne differentiū termiuiorū existentiū adiuniciē: ſiue cō nectionem: tñ deo conceptus diffinitionis vocat conce ptu ſimpliū. enūciatiu ſero cōceptus cōplexozu. ſic igī p̄z: quādo et q̄do de ſimpli ſormaſ vñbū: et quo mōdo diuerſi mode diuerſa vña: et de diuerſitate ſimpliū. Ad primū ergo in oppoſitu dicēdū: q̄ ver bu ſiue diffinitiu ſit verbu complexu: ſic diffinitione eſt vox cōplexa. tñ non ſit eodem mō cōp' exa: vt verbu enūciatiu ſit: tñ quādo cōcludit vltra. ergo nō eſt ſimpliſ: dico q̄ nō ſequit. qz ſicut in materialiſ p̄t eſſe verbu ſiue in materialiſ. ita rei ſimpliſ p̄t eſſe ver bu compoſitu vel complexu. Ad ſedz ddm: q̄ vo canda ſimpli ſimpli voce ſignificat: dico q̄ tali ſimpli repugnat b̄re partes. vnde quātu ad tale ſimpli argumentu nō cōcludit: nec ēt de aliquo ſimpli cōcludit. nā poſtea dicit ph̄z q̄ differētia nō additur generi vt diuerſa res a ḡe: q̄ oꝝ dicere ſi partes diffini tionis ſignificareſ diuerſas partes reales reni tertiam cōponēt: tñ deo dicere: q̄ p̄tibus diffonis mōdēt. comparatio ad diuerſa q̄ babz rea diffinita: ita q̄ re ſiue diffinita fm q̄ accipit in cōparatione ad diuerſa ſiue ſint partes eentie illa diuerſa: ſiue ſint aliquo extrinſeca ab eſſentia: vt dictu eſt. respondent toti diffinitioni et partibus eius: ſicut fundamento veritatis: et totius diffinitionis et partiū eius. Ad tertiu dicendū: q̄ qz vi def q̄ concludat q̄ verbu diffinitiu ſit verbu enūciatiu ſola enim enūciatio eſt p̄cōlo ſyllogiſmi. idco nō ſufficit dicere: ſic ad p̄mū. ſ. q̄ rei ſimpliſ p̄t eſſe ver bu cōplexu: et deo oportet addere dicēdo: q̄ ſills inue ſtigatu ſdiffinitionis nō cōcludit diffinitionē: ſed con cludit enūciationē in qua altera differentiū genus diuidentiu denegat de diffinito: vt ſi habitu q̄ hō qui debz diffiniri ſit aial: et aial diuiso per rōnale q̄ in ra tionale p̄bato per ſylli ſi. q̄ homo nō ſit irrōnalis ſi ſit q̄ rōnale ſit differētia eius: et tūc apponit ad aial. dicendo aial rōnale: dato etiā q̄ diffinitione aliquo mō poſſit concludi per ſylli. nō tamē cōcludit: ſicut enū ciatio: ſed ſicut predicatu enūciationis cōcluſe: nullus enī ſylli concludit. ergo aial rōnale in quo ſyllo aial rationale nō eſt cōclusio. ſed predicatu ſcōlōnis. vnde diffinitione nunq; eſt cōclusio: et ppter hoc nuq; diffini tio eſt verbu complexu ſicut enūciatio. Ad qntuz dicendū: q̄ verbu ph̄z. ſ. q̄ in ſimpliſib; nō eſt qſtio p̄t dupl̄ intelligi. Uno modo vt dicit q̄ in ſimpliſib; non eſt queſtio: qz de rebus fm q̄ p̄ ſimpliſib; vo ceſ ſignificantur nulla ſit qſtio: nullus enī querit dicēdo ſolū hō vel aial. ſed hoc non ſequit q̄ de hoie vel aiali non poſſit forniari qđ et ſolua adducendo aliquid qd dicēdo eſt ne honio albus vel aliquid talc. Alio mō poſſet intelligi. q̄ in ſimpliſib; nō eſt qſtio. i. in eis in quibus

quibus non est cōpositio materie et forme: et tunc est B intelligēdū modo quo est questio in rebus compositis, quia in compositis est questio sic: qr scito de eis id qđ pertinet ad materiam et formā adhuc dubitātē de eo qđ exigit rōne alteri<sup>9</sup> partis. Et in simplicib⁹ in g̃bus nō est cōpositio ex diuersis ex quibus nō pōt formari questio supposito ed qđ pertinet vel ad materiam v̄l ad formā tamē de eis potest esse questio supposito aliquo qđ inotescit p̄ effectum supposito. s. qđ sit aliqua cā talis esse, etus puta motus celi: pōt dubitari cuius v̄l qualis nāe sit illa causa cuius est talis effectus. vñ qđ p̄ s dicit qđ in simplicib⁹ nō est doctrina v̄l si est: est aliquo alio modo: quā in cōpositis, qui enim docetur aliquid scit: et aliquid ignorat: qđ quidē in cōpositis cōuenit ppter materiam et formā: led in simplicib⁹ cōuenit ppter effectum et diuersas cōditiones eius. C Ad p̄mū argu mentū ad partē trāriā r̄sūndū: qr sicut p̄z in solone p̄ncipali aliter formatur verbū cōplexū diffinitū de simplicib⁹ aliter enunciatiū: qr verbū diffinitū p̄cise significat ipsiū quidditatē simplicis. vñz vero enunciatiū significat directe cōuenientiā alicuius predici ad subiectū: et ideo non est sile de vtroq. C Ad argumentum cōcedototum. Articulus. II.



**B**secundūm sic p̄ceditur: videtur: qđ cōplexorū nō sit verbum: qr format verbum soluz de obiecto intellectus. sed in obito intellectus qđ est res extra non est aliqua cōplexio: qr cōplexio sine cōpositio que pertinet ad hoc verbum est. est lolum in mente. ergo non potest esse aliquod cōplexū de quo forinēt verbum. Si dicatur ad hoc qđ in suo in quantum intellectus conceptionē suam intelligit. hoc nihil vñ. qr ad intelligēdū res extra formantē cōceptio nes in sc̄letiū realibus: alioquin omnis demonstratio eset de conceptionib⁹ et nulla de rebus. C P̄. enūclatio requirit aliqua plura inter que conponat vel diuidat. sed in substantiis simplicib⁹ saltez in deo non est inuenire aliqua plura. ergo de talibus saltem non cōuenit enunciationem forinari. C P̄. omne complexū quandā cōpositionem importat. sed nulla forma simplex potest esse composita. ergo nulla forma simplex pōt esse cōplexa. sed omnis cōceptus intellectus est forma simplex cu sit accidentis inherens anime: que est ēt forma simplex. ergo nullus conceptus intellectus pōt esse complexus. sed de complexis non potest forinari nisi conceptus complexus. ergo de complexis nullum verbum potest formari.

**Contra** signis r̄sident signata n̄ssi signa s̄nt fal sa. ergo enunciationi que est signū cōceptus cōplexi respondet aliquis conceptus cōplexus: et s̄li cōceptu cōplexo aliqd cōplexū rep̄tatur per ipm̄.

**Respondeo** dicendū: qđ dupliciter pot accipi complexū. uno modō dicitur cōplexum compositum ex materia et forme. velex subito et accidente: et de talibus cōuenit formare verbū enūciatiū: et etiā diffinitū quantū ad cōpositū ex mā et forma: et tunc dīa que est inter predicatum et subiectū fundat super diuersitatē forme et materie: et super diuersitatem subiectū et accidentis. sed veritas quā copula verbalis denotat inter predicatum et subiectū fundat super compositionē forme et māe vel accidentis et subti. sed tamē aduertendū. qđ dīa que est inter subz et predica tu in talibus non sic fundat super dīam māe et forme vel subiectū et accidentis: ita qđ subm et p̄dicatū differat

sicut materia et forma saltē quantū ad illud p̄ quo sup ponit: alioquin predicatione eset falsa: qr forma nō p̄di cat de materia: nec cōp̄. est enim hec falsa. caro est aia. vel homo est albedo: similiter etiā cōuenientia sci: vni tas: quā nā verbalis significat. nō sic fundatur sup cōpositionem māe et forme: vel subiecti: et accidentis: qr veritas que est cōpositio nō facit qđ vñ cōponentiū: sit alterū: nō enim cōpositio materie et forme facit qđ māe sit forma: et qđ sed facit qđ ex amboz resultat aliquod vñu. s. cōpositū vñu. tale autē quod est iter predicatione et subm: et subz qđ nomē verbale signat est talis vñtas fui qđ B est illud. et iō imponē est qđ subm et predicatione dicātē dīversa: sicut nāe et forma: et hoc dico in p̄pōne affirmatū vel etiā dicātē cōuenire pertalē cōponē sicut māe et forma cōuenient. Qui ergo dī qđ in talibus dīa p̄dicati et subti fundat sup dīam forme et māe: et cōuenientia cōp̄ fundat sup cōpositionē materie et forme: hoc sic intelligēdū est inquātū terminū in enūcatione positi a māe et forma iponunt: sicut carneū dicit a carne: et aiatū ab aia: et sic p̄dicatū et subm differunt quātū ad illud a quo imponunt p̄p̄ dīaz materie et forme in substantiis cōpositis vel forme subvalis et accidentalis qđū ad predicationē accidentalē: sed dicuntē cōuenire inquātū ad significandū suppositū vel imponunt vel saltē inquātū pro eodem supposito vel subo supponunt: qđ resultat ex cōpositione amboz: et qđū ad materiam et formā ex quibus fit aliquid vñu simpliciter. Ex subito vero et accidente fit vñu aliquo mō: et sic vñtas quā B verbū ens signat nō ē vñtas māe cu forma in cōposito que est cōpositi. sed est vñtas cōpositi ex vtro qđ ad seipsum: que cōposita dici nō pōt: qr nibil cōponit cu seipso: Iz sit cōpositū ex aliquibus. C Alio mō pot dici cōplexū illud qđ respondet in re cōceptū mētis cōplexo. s cōuenientia eius qđ significat per predicationē ad illud qđ significat per subm g̃bus cuq̄ iuponatur. Et vocādo sic cōplexū: cōstat qđ de tali cōplexo formamus verbum: qr de illo formamus verbum interius qđ p̄nū dicere nobis manifestamus. sed cōuenientia predicationē ad subm nobis manifestamus formādo enūciationē vel syllī: sicut cōceptus eius correspondentes qđ et cō. sed aduertendū qđ de cōplexis formamus dīplex verbum: vñu. s. qđ representat ipsam cōuenientiam que debet esse inter p̄dicatū et subm: qđ est verbū enūciatiū: aliud qđ facit assentire enūciatiōi sicut cōceptio ni formate: et hoc est verbum rōcīnatiū: sic qđ dico qđ de complexis format v̄bū. C Ad p̄mū qđ in oppositū dīm: qđ in re extra que est obm̄ intellectus nō iuenit aliquā cōplexio h̄z esse qđ h̄z in singularibus: nisi voce tur cōplexio cōpositio māe et forme: vel subti et accidētio: vel p̄tūm̄ qđtatiū: tñ fñm̄ cē qđ h̄z in intellectu obiectu cōuenit sibi esse cōplexio inquātū idēre est: qđ significat p̄p̄dicatū: tñ subm sub diuersis tñ rōnib⁹ quarū cōuenientiā significat enūciatio: que fñm̄ acceptionē intellectus duo quedā cōpolia sunt: sicut cōuenit in affirmatiū: vñ et diuersa sic iuenit in negatiū: sic vñtas nō iuenit in re h̄z esse qđ h̄z cē aiam. sed solū fñm̄ esse qđ in anima est obtinē p̄p̄ qđ dī obm̄ intellectus v̄le. C Ad sc̄dū dīz: qđ pluralitas quā requirit enūciatio ē plurilitas rōnū eiusdem rei: sufficit enī ad formandū enūciationē iuenire aliquod vñu: cui diuerse rōnes cōueniant. C Ad tertū dīm: qđ licet nulla forma habeat cōpositionē forme et materie: tñ aliquē forme dicuntē cōp̄site inquātū in eis vīrūte remanent aliqd priorēs: qr s. nō resultaret nisi mediabitibus illis p̄oribus. sicut ternarius cōtinet binariū: et quadrāgulus trianguluz

qđ quo  
dia et cō  
uenientia  
predicatio  
et hoc o re  
bus diffe  
renz su  
mō ex  
stributus

## De verbo

Emolle humidū et siccū: ita qd lī iste sīt q̄lītēs similes: qz nō hñt cōpositionē forme cūz mā: dīcūt tūz  
z pōste ex extremis v̄l simplicib⁹ quālītāb⁹ iquātū iste priores virtute manent in eis: qz q̄ si mālīt se  
hñt ad eas: scīt dī cōceptus cōplexus in quadā conce  
ptione manifeſte cōtinere predicatū et subz: et ipo man  
tent virtute conceptus simpliçiū: sicut etiā ternariū  
virtute continet binarū: ita conceptus enūciatiū  
continet conceptus simplices: et potius sicut mōle con  
tinet humidū et siccū.

Articulus. III.



**D**ertium sic procedit: videt  
sens intellectu per seipſaz in rōne obti  
nō formic verbū: qz verbū nō forma  
nis: vt res exp̄s intellectui manifeſte  
tur: sed nihil pōt remi sic exp̄sse mani  
festare: sicut ipsa seipſaz. ḡ. r̄. C. P. nō  
solū cognoscuntur ab intellectui res exteriores per sua  
verba: sed etiā ipsa v̄ba cognoscuntur ab eo: si ergo sem  
per op̄z de re presenti formare verbū: tūc ēt oꝝ formi  
ri v̄bū de ipso v̄bo. qz vt v̄ falsus est: qz sīc iret in ifi⁹.

**Contra** angelus vt cōitertenēt format verbū  
tā de se q̄zde alij: ied tūc ipse est presens  
suo intellectui in rōne obti: et etiā v̄nū alij: ergo ange  
lus format verbum de re p̄tī in ratione obiecti.

**Respondeo** dōmī qz cū v̄bū formeēt vt res cu  
mī est verbū manifeſte illi qui  
v̄bū dicit: v̄l cui v̄bū dī: sequit̄ qz v̄bū mētis quo aliqz  
loḡs ibi ipsi int̄n sit necessariū in q̄tū aliqz sibypli tē  
aliqz manifeſtāt. Cōnenit aut̄ aliquā manifeſtare si  
byp̄si rem aliquā quadruplī. Uno mō qz aliquā for  
mata aliqua v̄na enūciatiōe dubitat an sit sibi assen  
tiendū: vel non: et tūc nitit̄ formare aliquā enūciatiō  
ne per qnā possit sibi manifeſtare an sit assentendū  
vel non illi enūciatiōe: et tale verbū: et talis ratiocina  
tio nō formiaſt de re p̄sentī in rōne obti. nā si ea q̄ signi  
fican̄ per predicatiō et subm in seipſaz eēt p̄sentia itel  
lectui in rōne obti: ita qz intellectus nō st̄t̄ deducetur de  
intellectui uno ad alterius cognitionē. sīm oia que itel  
ligunt in seipſaz sibi oba munq̄ dubitareſt de cōueniē  
tia v̄nius ad alterū: sed statim assentireſt vel dissentireſt  
sicut p̄z in eis que imēdiatē accipimus a sensu ad q̄ p̄  
banda: nō adducit̄ sillo. v̄nū ph̄a dicit in p̄mo posterio  
rū. qz si hō eset sup̄lunā in hora eclipsis nō dubitaret  
an terra eset canis interposta. C. Alio mō cōnenit qz  
aliqz manifeſtet sibi rez aliquā. vt. s. Illud qd̄ videt cō  
fusio et īp̄licite videat manifeſte et exp̄licite: et sic ēone  
nit formare verbū de re p̄tī: qz re oblata intellectus nō  
op̄z qz statiz a principio explicite quantū ad oia principio  
sua distincte in p̄mo intuitu inotescat ibi de ea verbo  
formato. C. Tertio cōnenit aliquid sibi manifeſtare  
pp̄ter hoc: qz licet res quantū ad illud qd̄ est absolente  
sit̄ in alia: et explicite: tñ quātū ad multas rationes sibi  
conuenientes per cōpositionē ad alia. sicut p̄mū da  
to qz in se videt ab intellectui vt indiuisibile qd̄am  
qd̄ est terminus linee: tñ nō posset de eo ignorare quo  
mō sīm qz est in medio circuli cōtenireſt sibi tō principio  
medio et finis: et tale v̄bū pōt formati de re omni p̄sente  
creata. ino necesse est formari si debet p̄fecte intel  
ligi. Unius ratio est qz diuersitas rōnu cōuenit rebus  
in cōparatiō ad diuersa: vt p̄z in predicto exemplo po  
sito: et ideo cum ois res creata sit linistata nō pōt se suf  
ficienter representare sub oib⁹ rationib⁹ sub quib⁹  
est ab intellectui cognoscibilis: cum representatio talis  
um rationum non soluz ex ipſa re in se dependeat. sed

Et ante  
nare ali  
quid sibi  
ipsi cōm  
bit̄ quātū  
or modis

ētiam ex rebus alijs in cōparatiōe: ad quas tales rō  
nes dantur. et ideo oportet qz per operationem intellectu  
etis qui potest vna re ad alia con ferre inquantū sīm  
esse intelligibile plures res in se habentis manifeſtā  
tio fiat. hoc autem est formare verbū de re presenti.

C. Quarto mō cōnenit formare verbū vt ea que vni  
te et sub uno intuitu vident̄ simul: et que sub forma tot  
tius separati ab inuicem cōſiderent: sicut si aliquis  
videns quoddam totum: tomnes partes eius simul:  
vellet considerare aliquā partem illarū determinate  
sine alia: sicut si aliquis videns totum domum simul  
cum omnibus suis partibus vellet considerare alterā  
illam per se: et simile est si videret simul vnde plures  
rōnes eiusdem rei: quartū vnam vellet per se cōſidera  
re: et isto modo convenient formare verbū de re presenti  
nō solū de re creati. sīc icreat ut patet in sequenti arti.

C. Ad primū ergo in oppositū dicēdū: qz cognitio vel  
manifestatio rei quantū ad oēs rationes nō solū  
ab ipsa re dependet: cuīus cognitio intendit̄. sed etiā  
ab alijs in cōparatiōe ad que ipsius rei que inueniāt  
tur assignantur rōnes. vnde nō oꝝ qz res ita manifeſte  
se representant quantū ad oēs rationes de ipsa cogno  
scibiles: nec etiā quantū ad aliqua sicut forma qz intellectus  
de ea format in cōparatiōe ad alia. C. Ad  
secundū dicēdū: qz verbū pōt cognosci duobus mo  
dis. Uno modo ut quedā ratio intelligendi alterū.  
et tunc non format verbū ad cognoscendum ipsum  
verbū: qz ipsum verbū est cōceptus formatus ad  
cognoscēdū rem extra. et vna cognitione: et tūc ambo  
comprehendunt̄. C. Alio modo potest cognosci v̄bū  
ab intellectui ut quedam res: cuīus cognitio p̄ſentialiter  
queritur: sicut quando aliquis cogitat de nā cōceptū  
de causis corū: et de proprietatibus: et tunc dico qz do  
verbū ut de quadā re format verbū: qz sicut alie res  
non sufficiunt representare seipſaz quantū ad omnes  
rationes de ipsis formibiles: ita nec verbū prout acci  
pitur: vt res quedam suffici representare seipſum quā  
tū ad omnes rationes de ipso formibiles: vt de se pa  
tet: nam aliquis cognoscens verbū non statim com  
prehendit qz de ratione eius sit: qz sit productum ab in  
tellectui vel quomō de sua ratione sit manifeſtare: et  
multa alia: nec tamē sequitur processus in infinitū:  
quantum adea que per se ordinant̄ ad cognitionē. s.  
quantum ad rationem speciei vel generis: nam vnum  
verbū formatum de verbo manifestat sufficienter  
omne verbū: quantū ad rationem verbi. vnde v̄bū  
est verbū. si autem verbū: qz format de verbo in  
vniuersali vel in p̄ticulari vellet aliquis cōſiderare p̄  
alterū verbū p̄ticulare iste processus iuieset in  
particulari v̄nius: in quo non haberetur pro inconuenien  
ti processus in infinitū: sicut nec est īcōueniens ſuſ  
tas cognes ēē in angelis et hōib⁹ ſuſſeſſe. Art. III.



**D**quartum sic procedit  
videtur: qz in  
visione dei per essentiam non formi  
tur verbū: qz verbū formatur ad re  
presentādū aliquid de re vīta. sed ni  
hil qz est in deo per verbū creatum  
vel causatum representari potest. sed  
quicquid est in deo est in infinitū tā sapientia qz boni  
tas qz quodcūqz aliud attributum. ergo nullum verbū  
pōt formati in visione dei p̄ essentiaz. C. P. verbū dī  
ridere forme eliciēti actū intelligendi. sī nullū ver  
bū creatum pōt ridere forme eliciēti actū intelligen  
di deū p̄ essentiaz: cū talis forma ſu cēntia dīna. ḡ. r̄.

C. P. si

**C**ū formatur verbū in visione dei per essentiam quero an formetur vnuꝝ an plura: nō vnum: quia vnuꝝ nō sufficeret ad representandū oēs ratioēs quas beatitudo vident in deo: nec plura: tūm q̄līa sequeretur q̄ es- seī successus in visione dei: tūm etiā quia vnaque q̄ ratio cuꝝ sit infinita. s. ratio bonitatis et sapientie: et sic de aliis qua ratione intellectus non posset representa- re plures simili rationes eadem ratione nec vnam so- lam. Et sic nullum verbum in visione beata formare- tur. **P**reterea scit se habet species ad eliciendū ac- tum videndi: ita se habet verbum ad representan- dum: sed nulla species creata sufficit ad elicēdū ac- tum videndi deum. ergo similiter nullum verbum crea- tum sufficit ad representandum deum sub aliqua ratio- ne. Et sic nullum verbuz ut videtur in visione dei per essentiam formabitur. **P**reterea nō soluz illud ver- bum representaret deum formanti verbuz de ipso: sed etiā alii: quia ut vslīm est supra vnuꝝ angelus potest videre cogitationes alterius quantuꝝ ad ipsam: substa- tiā cogitationis. ergo vnuꝝ angelus in puris natura- libꝝ posset videre deuꝝ in sua similitudine q̄ alius an- gelus formaret: q̄ est inconveniens. ergo r̄c. **P**re- terea aut expressius videat deus formato verbo aut nō: si expressius: ergo expressius potest rideri in aliq̄ crea- ta similitudine q̄ in seipso: q̄ est inconveniens si non expressius: ergo prout illo formatur vnuꝝ tale. **P**re- terea si formetur verbum de deo in visione beata aut elicit aliquaz intellectionez etiam de deo q̄ illam q̄ essentia diuina elicit aut perficit illaz q̄ essentia diuina elicit aut nihil facit: q̄r sicut supra dictum est qualis- terū q̄ se habeat obiectum nō mutatur aliquis intel- lectus vel clare vel expresse nisi per hoc q̄ actus intel- ligendi preexistens perficitur vel quia perfectior de novo causatur. Sed nō potest dici: q̄r nihil faciat: q̄r tunc vane formaretur: nec potest dici: q̄ productus actuū perficiat: quia nihil potest perfectius aliquā visionem causare q̄ essentia diuina: nec posset dici q̄ aliuꝝ actuū de novo causat: quia tunc duo intelligere cōsent in eo- dem: respectu eiusdem obiecti et simul. Cum visio beata nō interrupatur. ergo nullo modo formatur verbū in visione beata. **P**reterea cū beatitudo tollat desiderium boni nō habiti: quia beatitudo facit habere oē bonum q̄ desiderari potest: sed si formaretur verbuz in visione beata: cuꝝ nō omnia verba formabilia de deo simili possunt adesse semper restaret aliquid bonum delectabile secunduꝝ aliquid verbū formabile de deo q̄ nō eēt formatū. ergo sequeretur q̄ nō esset beatitudo in visione beata: B autem est falsum. q̄ r̄c.

**Contra** nō min' potest sibi aliquis lōqui de deo  
quez videt q̄ allicui alteri: sed constat q̄  
angeli superiorēs reuelant inferiorib⁹ per suas locu-  
tiones: etiāz vident in verbo increato que angeli infe-  
riorēs nō vidēt. ergo etiāz possunt sibi p̄fis de deo viso  
loqui: sed h̄ est formare verbūz mētis. ergo in visione  
verbi increati forniatur verbūz mentis. [¶] P. P. oēs  
angeli vident deuni per essentia: quidā ipsūz laudant  
vt maiestatez: quidāz vt sapientia: hoc nō esset nisi  
de istis diuersas cōceptioes formarent. ergo t̄.

**Respondeo** dicendum; quod sicut tactus fuit in preci-  
denti articulo verbis, potest formari  
de re: velut innotescat: aut ad assentendum sic alicui enun-  
ciationi, proposito vel non assentendum: rursum non conuenit  
sicut de re presente: ut dictum est: quod si ea que per terminos. s.  
predicatum et subiectum enunciationis significatur aperte  
videantur in se statim: apparent enim predictatum: conuenit

subiecto vel nō. Alio modo formatur verbū ut rez q̄s aliquis videt cōfusa t̄ implicite videat explicitē t̄ mā nifeste. Alio modo ut ternū qui fñi rōnem conside rat fñi aliaz innotescat: qz eadem res potest habere di uertas rōnēa t̄ cōsiderationes. Alio modo ut de pluri bus sil̄ vīsis p̄alteruz se determ̄inatē cōsideret. Nō dico q̄ in visione beata nō formatur verbū primis tri bus modis de deo: qz quantum ad ea que honio videt in verbo nō cōuenit dubitare an sit ita vel non: t̄ hoc quantum ad prīmū: nec iterū conuenit videre verbū cōfusa: t̄ postea clare: qz in visione beata nō conuenit pcedere de imperfecto ad perfectū. Et h̄ quantum ad secundū: nec iterū cōuenit videre de nono alicq̄ potētiā verbī que prius lateret: qz in visione beata statim a principio vñusquisq̄ videbit quicquid visurus ē in perpetuū. Et hoc quantum ad tertium: sed quantum ad quartū modū s. vt illud qd̄ videtur vñite t̄ idistincte t̄ simili sub diuersis rationib⁹ distincte cōsideret fñi vñāquāq̄ illarū l° modo cōtingit verbū formare in visione beata. Ad cuius cūdientiā sciendū q̄ vide re aliqua vñite t̄ idistincte vñenit dupl. s. ex parte rei vīse: t̄ ex parte vidētis. Ex parte rei vīse dicunt aliqua indistincte videri quādō aliqua aliq̄ cognoscit in suo cō: sicut aliquis cognosceret hominē t̄ bouē in quātūz aialia nō inquātūz homo t̄ bos: t̄ talis cognitio pluriū in vno nō soluz est indistincta: sed est cōfusa: t̄ imperfecta t̄ potētiās ilzenīz talis cognosceret aial actu: nō tamē cognosceret hominē t̄ bouē nisi cōfusa: t̄ in potētia t̄ isto modo nō cōuenit in visione beata pcedendo a cognitione cōfusa t̄ potētiāl ad determinatāz t̄ ac tuale plures rationes videre in deo indistincte: q̄ falsum est: qz vñusquisq̄ beatus in pmo instanti quo videt deūz videt in eo oēs rationes quas in perpetuū est visurus. Alio modo conuenit plura vni t̄ indistincte videre ex parte videntis: quando scilz mens videntis non solum fertur super alterum istorūz: sed super oia: ita tamē q̄ illa videantur distincta ex parte rei vīse: quia s. videntur in suo esse actu distincte sive fñi ren̄ sicut partes videntur in toto sine fñi ratione: sicut si p̄iuncto vīso statim videret in eo ratio principiū t̄ finis t̄ sic videns deūm vñite t̄ idistincte oia que vni in eo videt: videt dia vna t̄ indistincta visione: vna enim visio ne videt quis in verboratiōes attributales t̄ deales: ita q̄ nō potest videre vñani sine alia t̄ propter hoc si aliquis beatus velit cōsiderare vñā sine alia separatiz: opz q̄ propter hoc faciat verbum in quo vna sine alia cōferet: quia in visione: in qua deū inmediate videtur nō potest videri res vna sine alia: vt dictūz est: pbabilē est aut q̄ beat videntes deūz velint cū laudare separatiū de clūs misericordia vel iustitia vel sapiētia: t̄ sic de alijs: t̄ cum hoc fieri nō possit nisi formādo verbuz distinctū de iustitia t̄ mā: t̄ deo dieo q̄ de deo iusti in patria poterūt formare diuersa vba: t̄ hoc est forte q̄ dieit Criso. q̄ quidā angelū laudant deū ut maiesta tez: qdā vt bonitatē: qdām vt sapiētia: t̄ sic de alijs: nec tamē requiri q̄ beatus alius aut vñā illaz rōnu in vbo formato cōsiderat: t̄ desistat videre deū fñ alias rōnes ut ifra in solone ciuisdam argumēti patēbit. Ad p̄m ḡ in oppo" dōm: q̄ ḡ qd̄ est in deo est ifi nitū sō nihil creatū pōt̄ repūtare aliqd̄ exis in deo p̄fete sicut est cognoscibile: qz oporseret q̄ eēt vñtis infi nite in repūtādo q̄ repugnat creature: nihil tñ phibet aliqd̄ ckeatū repūtare deū quantū ad aliqd̄ in eo exis. t̄ hoc imperfecte: sicut ēt aliq̄ creatura imitāt deū quan tu ad eēt vel q̄tū ad lape: t̄ sic de alijs: s̄ perfecte q̄ ex

## De verbo

hoc pater: qz cuius essentia ppter sua sumaz perfectione est id est qz suu sapere: non tamē fm idem iuntatur deum quantu ad esse vel quantu ad sapere. Ad secundū dicē duz: qz verbū debet respōdere forme eliciendi actum intelligendi: etiā fm equalitatē: ita s. qz verbū tātū representat simul quantu per illā formā quis intelligit simul: sed fz ppositionē: qzla si verbū debet representare de re visa illud qz per formaz eliciente actum natū est qualiter: qz videri: z sicut est hīc: nāz cum essentia diuina elicit actū intelligendi deū fm oēs ratios quas beatūs aliquis potest videre simul verbū representat distincte vñāquāqz istarū vt quantu ad hīc sit pportio: qz illud representatur in verbo: qz videt per formaz: sed nō eodez modo. Ad tertiu dicēdu qz verbū vñū de deo formatu nō representabit deū fm plures rationes attributales siue ydeales: sed fm vñāquāqz. Et qz obicitur contra hoc: qzla tunc successio erit in beatūs. Dicēdu qz nō sequitur qz formatis diuersis vñis successiū nanebit eadez vñto idemissibilis vnde illa successio nō erit in vñsione beata: sed forma tōe vñbz: z in vñsione qz erat in talibz vñbz. Et qz vñ terius dicitur qz sicut verbū nō potest representare plura: ita nec vñuz attributū cum illud sit eque infinitus sicut omnia. Dicendum qz aliter respicit infinitas perfectiones vñuz attributū z plura. nāz infinitas directe respicit plura attributa: qz nō possibile est qz vñi rei cōueniat qz sit sapientia bonitas z sic de alijs: z qz sit lēmitata z determinata ad aliquę graduz entiu: sed infinitas respicit vñuz attributū ex cōsequēti inquantū scilz vñi est realiter oīa ista: sapientia enīz dei propter hoc qz est infinita: ideo est nō soluz sapientia: sed est vñta veritas iustitia: z sic de alijs: quia iūt infinitas directe respicit plura: ideo verbū creatu: propter hoc est finituz nō potest tamē principaliter plura simul qz litterūqz: vñuz vero potest lz imperfecte sicut sapientia z iustitia: quia infinitas nō cōuenit vñi attributo nisi inquantū est omnia realiter. Ad quartum dicendū qz licz nō sufficiat alia spēs creata ad elicenduz actuz intelligendi: nō tamē sequitur qz verbū creatu possit representare aliquaz rationē attributale: qz nō equat representatio visioni: z ppter hoc bene sequitur qz nulluz verbū creatu potest representare quantu linea ex eliciens actuz intelligēti facit viderē. Ad quintū dicenduz: qz sicut per id est dispositus oculus ad vidēduz coloz: z coloris similitudinē in speculo resultatē: ita per id est lumen: s. glorie opz intelligēti creatu esse dispositu ad vidēdum deū per essentiā: z ad indissimile formatu verbū de eo in illa vñsione ab aliquo intellectu: z ppter hoc nō sequitur qz aliquis possit videre vñ intelligere deū in isto verbo formato: nisi esset eleuatus super oīa sua naturalia perlumen glorie: qz qz vñ beatūs per lumen glorie possit videre deū in sua similitudine que est verbum existēs in aliquo beato: modo quo iste articulus qui format verbū illud videt in eo nō habeo pro iōnveniēti: licz forte nō totaliter eodez modo videat sicut iste qui format. Ad sextu dicenduz qz deus nō videbitur expressius formato verbo si expressius accipitur pro eo qz est manifestius: nō tñ sequitur qz vane format verbū: qz facit distinctaz considerationē alienius attributi modo quo in pncipali solutione expositu est. Ad septimū dicēdū: qz illud verbū causabit aliud intelligere qz ipsuz videre: qz creatur ab essentiā dīna: nec hīc est inconveniēs qz sic de' simul videtur in se z in creatura simul cuius eodē intellecū: ita etiā poterit videri: z in se z in verbo creato de

ipso formato: qz vtrūqz s. verbū creatu z essentia dīna nō sunt eiusdem rationis nec gradus: sicut nec spēs creaturā cōcreate z essentia diuina. Ad octavum dicendū: qz nō diminuit de ratione beatitudinis: s. ali quis: vñ bz z cuiusqz ḡcqd pōt desiderare alioquin cū coz p̄s gloriōsu: nō possit simul z semel eē in diuersis locis: cū tñ ab aliquo glorificato possit hoc desiderari se queretur qz nullus homo esset beatūs: sed verū est: qz si alijs desideraret aliquid qz nō posset habere ad votū: p̄t desiderat illud nō esset beatitudo: z qz bene in formādo verba de deo habēt ad votū quicqz circa hīc desiderant: lz nō simul possint formare vel habere oīa verba de eo formabilia: nō tamē in aliquo minuit eo: rūz beatitudo: nec n. hīc ipsa desiderat s. formare posse omnia simul z. Qō. IIII.



**Ostea** queritur vtrū angelus formet verbum: z videtur φ nō: qz aut format verbū diffinitū aut enūciam aut rōcinatiū vel syllīni: sed nullus isto: p̄t format: qz omnia sunt vel cōplexa vel discursiva que nō competit modo intellectionis angelis: ergo z. P. Verbum est quo alijs sibi vel alijs ale quid manifestat: nullus autē manifestat sibi qz nō prius dubitat: sed dubitatio vt videtur non cadit in angelō cū ipse apprehēdat quicqz cōprehendit: sicut z nos apprehēdimus p̄ma pncipia in quibus nō dubitatur. ergo z. P. manifestare aliqd qz sibi est dubiū non cōuenit nisi per viaz syllogisticaz: sed in angelis nō est discursiva syllogistica: ḡ angelus nihil sibi de nouo māife stat: qz nō format vñbū. P. pcedere a cognitōe cōfusa ad determinatā z manifēstā: vt vñ est p̄priū nāc humana: lz verbū p̄p hīc format: vt illud qz nō vñ manifeste: expresse z manifeste intelligat. ergo z.

**Contra** sicut vñ agelus p̄t log alijs z logē: ita ēt sibypsi: lz nihil aliud est format vñbū nīētis qz log sibypsi: ḡ angelus format vñbū. P. in an gelo ēt imperfecta ymagio: sicut in hoīe: sed verbum est de perfectione ymaginis. ḡ z.

**Respondeo** dīz: vt supra dīm est: qz cōuenit formare vñbū z dere aliq: vel vt innotescat an xueniat sibi aliqd inesse vel nō: qz pponit: vel vt illud qz cōfuse vel sub rōne determinata videat: vel vt qz sub vñt rōne vñt cōsidere sub alia: vñt vt qz vñt sub pluribz rōnibz sil: z indistincte fz altez modū cōsidetur: mō dico qz angelus nō format vñbū qz tū ad p̄m vt. s. inotescat sibi de aliq xuenētia iter dīo: p̄pōt an sit ei assentīdū vñt nō: puta p̄posito an hō sit rīsibilis vñt bīpes: angelus nō format verbū īgrendo an ita sit vel nō: z rō hītis est: qz ea que p̄ponit agelis aut sunt talia qz cognitioni ageloz subdūt: sicut sūt gdditatis rex nāliū z passiōes ea: aut ei cognitōe excedūt: ita qz p̄ se nō p̄t ea cogiscere: si sunt talia: qz ei nāli cognitiōi subdūt tūc nō ingrit de aliq p̄posito an ita sit: qz statiz inotescit sibi: sicut inotescit nobis p̄ma pncipia: nec de eis ingrīm: an ita sunt saltē in mēte: angelis enīs sic se habēt ad ea: qz nāli ea cognitioni subdūt: sicut nos ad ea qz in mēte accipim: a sensu: z iō non format in talibus verbum inquisitū: sicut nos facimus syllogisticē īnvestigando ea que non statiz a sensu accipimus. Si antem sunt talia que eius naturalem cognitionē excedunt: ita qz ex se sīne alio eos docēte ea cogiscere non possunt: sicut cogitationes cordium: et cōtingētia futura: tunc simil nō format verbū ītisligatī: vt talia sibi manifestet: vñt de eis dubitet: quia ab eis

ob eis per primas investigationes cognosci nō possunt cum eius cognitioni naturali non subdantur. Sed expectant verbum alicuius altioris docentis; ynde angelus in his que per ipsum cognitioni possunt nunquam dubitat; sed in his solum que oportet cum alio docente scire; et ideo nec in his que naturali sue cognitioni subduntur format verbum inquisitum: quia de se sunt in anima nec in alijs: que ab eo per propriam investigationem nō possunt cognosci: et iō expectat ybū alterius.

**Quantum** vero ad secundū et tertium et quartū tū dico q̄ angelus bene format verbum. Et de quarto planum est cuz tale verbum etiam in visione dei per essentias formicē: ut supra dictū est. Sed de secundo et tertio sic potest declarari tā ex parte angelī: q̄ ex parte rel cognite. Ex parte angelī: quia angelus differentes res successivae cognoscit: ita q̄ cuz cogitat de homine: nō simul cogitat de lapide in actu. Utterius vero conuenit q̄ in una re explicite intellecta intelligat aliam rem que implicita et confuse. Utterius dum cogitat aliquam rem fīm ynam rationem est in potentia ad cogitandū de eadem fīm alias rationem: sicut cogitans de homine fīm q̄ est animal sociabile: est in potentia ad cogitandū de eo fīm q̄ est beatificabile vel huius aliquid. Lūz ergo angelus possit sibi illib⁹ ylde in implicita et cōfuse manifestare alr non haberet sufficientia p̄m̄ sue operatio[n]is cū in intellectione expressa perficiatur operatio intellectus: et possit etiam re[bus] q̄ fīm ynam considerationem intelligere manifestare fīm alias: aliter perfecte nullaz rem inteligeret cum nō sit aliqua res cuim non sint diuersae rationes: et hoc sit foruare ybū: si rem sibi manifellare oportet dicere q̄ angelus possit formare verbū de rebus quas intelligit. Ex parte reis sic potest declarari p̄ possum: quia nulla res sufficit ad representandum se alicui intellectū fīm omnes rationes fīm quas est intellectibilis: quia rationes nō solum accipiuntur ex rebus ipsius absolute sunuptis: sed etiā in cōparatione vnius rei ad aliā: sicut ratio potionis q̄ est effectuā sanitatis: fīz q̄ sanitati nō potest scribi nisi in ordine ad sanitatem et ideo in intellectu: cuius essentia nō est insufficienter representativa omnium rationum rerū: sicut est omnis intellectus angelicus op̄z formare aliquid q̄ diuersas rerū rationes importet seu representet: hoc autem est verbū et ideo in omni intellectu creato oportet ponere formationem verbi de nouo primo diversorum verborū. Lūz ergo intellectus angelicus sit creatus: oportet dicere q̄ angelus format verbū de novo. Ad primū ergo dividū q̄ verbum diffinitū dicitur q̄ essentiā rei representat: enunciatiū q̄ representat veritatem enunciabilū: syllogisticū vel discursiu[m] q̄ representat conuenientias cōclusionis ad premisas. verba autē taliū enunciatiua siue sint complexorū: siue incomplexorū in angelis sunt simplicia: nihil enīz phibet cōplexorū signa esse incomplexa: ynde verbum enuncia angeli est simplex: ecōuerso aut in nobis talia verba siue sint diffinitū siue rei enunciatiua siue sint simplicia siue cōplexorū: semper sunt cōplexa: qz nihil phibet complexū signū esse simplicis. Ad scdm dōni: q̄ in angelis nō cadit dubitatio quantum ad ea que naturali cognitioni subduntur: ynde angelis nō dubitat de aliquo cui certitudo per eorum investigationes haberipossit: sed in talibus statim eis appetat an ita sit: an nō: lz in eis que cognitionē eorū naturalē excedunt dubitent: in quibus nō innoteat eis veritas per investigationē p̄prias: sed per doctrinam seu verbus alterius. Ex quo

patet q̄ angelī in illis in quibus dubitat nō certificatur per vias syllogisticā: que est quedam inquisitio: quia aliquis inquirit vel investigat per se aliquid: sed soluz per hoc q̄ reuelatur sibi ab aliquo. Et idco dico q̄ angelus nō format verbū ut manifestetur sibi aliquid de quo dubitet. sed q̄ videat clare q̄ obscure videt: nō enīz ois obscuritas est dubitatio: aliquo dicerent oīcū luž dubitare: cum obscure videt. Per hoc patet responsio ad tertīz. Ad quartū dīcendū q̄ procedere a cognitione confusa ad determinatā et distinctā potest triplū intelligi. Uno modo fīm q̄ aliquis dubitat de veritate alicuius enunciabilis p̄cedit ad inquirendū de ista veritate inuestigando per seipsum et hoc est p̄priū hominis. Alio modo fīm q̄ aliquis cognoscēs quid in cōmuni et si aliquis cognosceret homīnez fīm q̄ aīal soluz p̄ divisionē et syllm veniret in cognitionem eius p̄priam: fīm q̄ est animal rationale: et iste modus etiā est proprius hominis. Tertio modo fīm q̄ aliquis cognoscēs quid in cōi: et si aliquis de aliquo sibi representato implicite representat sibi explicite: et iste modus nō est p̄prius hominis: imo etiā uenit angelis.



**Ostea** queritur de verbo diuino: Et queruntur sex. Primum utrum in diuinis proprie sit verbū. Secundū utrum sit idem. Tertiū utrum esse essentiale vel personale. Quartū utrum soli filio conueniat. Quintū utrum dicat relationes ad creaturā. Sextum utrum eodē ybo dīcat se pater et creaturā. Artic. I.



**D** primum sic p̄cedit. Ulde sit proprie verbū. verbū enim ad hoc formatur ut rem manifeste representet. Sed essentia diuina sufficiēt et manifeste se et omnia alia representat. ergo in diuinis preter essentiā diuinaz nō oportet ponere verbū aliquid: sed essentia p̄prie dicitur nō verbū. ergo in diuinis ut videtur nō est verbū proprie dictum. Preterea ut pater ex dictis: verbū habet cāre actū intelligendi exp̄ssuum: sed in deo nihil intelligitur ut elicitiū actū intelligendi nisi essentia diuina prout est quida intellectus cui p̄prie ratio verbinon conuenit: igitur non est p̄prie verbū in diuinis. Preterea formationi verbī preintel ligitur cognitio rei de qua verbū habet formari. Sed in deo nihil est quo aliqd sit prius. ergo nō potest esse in diuinis verbū proprie dictum.

**Contra** est illud Jo. p̄ In principio erat verbum et verbū erat apud deū r̄c.

**Respondeo** dicendū: q̄ ut ex dictis p̄z. duo sunt de ratione verbi: ynde verbum est. Unū et primum est q̄ sit representativū rei: et h̄ ei cōuenit ut est similitudo vel exemplar ipsius rei cognitio. Secundū est q̄ sit productū ab aliquo intelligēte: nō enīz quodcumq̄ representat p̄t dici verbū ut supra ostensū est. alioquin ymago herculis esset verbū eius: sed productū ab intelligēte: et h̄ per modū intellectus: et q̄ aliqua p̄cedunt ab intellectu: que nō p̄t dici verbū eius alioquin cū creatura p̄cedat a deo eā p̄ducēte per intellectū cū cōparatur ad creaturā: sicut artifex ab artificio sequeret q̄ creatura esset verbū dei p̄prie dictū q̄ nullus cōcedit. Cōstat autē q̄ p̄mū inuenit in deo: et conuenit tā essentia q̄ cuius persone: qz tā cōntia q̄ q̄libet persona rep̄nat manifestissime se: et oīa alia: q̄cūq̄ p̄t esse quocūq̄ mō. Scđz etiā p̄tingit alicui psone diuīcēt scilz p̄duci ab intelligēte per modū intellectus: et h̄ magis

## De verbo

patebit infra: ideo op̄z dicere q̄ in deo p̄prie inueniatur verbuz. Aduertendū tñ q̄ ad hoc q̄ p̄prie dicitur deo aliquod nomē fñi eandē rōnez totaliter dicat deo et creaturis. qz nibil p̄uenit deo et creaturis vniuocē; sed sufficit ad hoc q̄ illud: a quo iponē nomē inueniatur in deo excludēdo illud qd̄ bz̄ imperfectionis ex hoc q̄ est in creaturis: sicut scia est illud quo aliq̄ bz̄ certitudinē vel certam cognitionē dere aliqua: hoc enīz pertinet ad sciam ut scia est: sed q̄ sit qdaz qualitas informans alterū et differēs ab eo realr: et q̄ sit ppter aliqd̄ sicut ppter finē cōuenit sibi in quaūtū crea tura est ex hoc q̄ principium operādi in creaturis dif fert ab operatiōe rerū: et ppter hoc scia creata bz̄ sinez diuersum a se ppter quē est: et ē diuersa ab operante: et ppter hoc est qualitas iherens operāti: vnde nō ē ip̄ni operās: sed est quo operās operat nō fñi q̄ opera nī attribui pncipio operādi. In deo vero inuenit illud quo ipse bz̄ certaz cognitionē de re: ideo est in deo p̄prie scia: sed nō differt ipsa ab operāte: nec ab eius ope ratiōe que est scire: qz scia dei est ip̄semēt dens: et scia subsistēs. Syl̄ verbū bz̄ q̄ sit representatū: et pductū ab intelligēte per modū intelligētis sine intellectus in qua tuz nost̄z est cōuenit sibi q̄ sit ppter aliquē finem di uersuz a se. ppter cognitionē expressau: et q̄ eā elicit at ut quēdā actuaz ab ipso pcedentē: qz ad perfectā cognitionē ab imperfecta pcedinu. In deo aut̄ inuenitur pductū ab intelligēte etiā per modū intellectus q̄ ē ma nifeste representatū oīum: sed nō inuenitur aliq̄ finis ex ipsum gratia cuius sit: nec etiā est cā vel pncipiu eliciendi expressaz cognitionē. Lūz in deo nulla cognitio sit que nō sit expressa nec sit nisi vna: que est eentia diuina et multa alia sunt in vbo que c̄i cōuenire nō pos sunt. ppter nostrā in imperfectionē intelligendo que verbo diuino conuenire non possunt: vnde in deo inuenitur p̄prie verbū: sed nō eiusdez rōnis cūnī nōstro: nō fñi qui qdaz analogiaz. Ad p̄mū ergo dōm q̄ argumen tus nō excludit qn̄ alicui persone cōueniat p̄prie q̄ sit verbū: sed bene pbat q̄ verbū in diuinis nō est ppter aliquā necessitate intelligētis: qz nec hoc est de rōne ei nō in quaūtū creatū est: sed ppter nālē emanationem vnde deposito p̄ impossibili q̄ nulla esset emanatio in diuiniis adhuc densita pfecte intelliget tunc sicut etiā. Ad scđni dōm: q̄ nō est de rōne verbi ut verbū est q̄ eliciat actuaz intelligēdi expressum. Sed hoc sibi conuenit iquantū nostrū est vel angelicū qui proficiunt in intelligēdo: et in gbus intelligere expressuz re differt a verbo: sed in deo inest verbum non propter necessitatē intelligētis in verbo: nec différēs ab ipso intelligere: sed ppter naturalez emanationē sufficit ad rōne verbi ut sit representatiō: ut in eo videant̄ que intelligantur expreſſe: et q̄ procedit ab intelligēte per modū intellectus: vnde non exigitur ut intelligatur: ut pncipiu elicitim̄ cognitionē expreſſe. Ad tertium dicendū: q̄ illud verbū vnuiz est de verbo nostro: qz in vniuersali est pcessus a cōfusa cognitionē ad expreſſani: in deo vero q̄ est vlr perfectus non potens perfici de nouo nō pcedit cognitionē cōfusa expreſſam: vñ nulla cognitionē in intellectu ante cognitionē que est in vbo posset videri alicui q̄ debet adhuc dici qd̄ cognitionē qui pater cognoscit res in se pcedit nālē cognitionē qui cognoscit res in verbo suo: sed cū nō sit nisi vnuim̄ cognoscere in deo nec sit etiā ordo prioris et posterio ris l̄z sit ibi ordo naturalis originis: ideo prima solutio melior est.

Articulus. II.

**B secundū** sic procedit. Ut sit idem qd̄ ydea: q̄ verbū est idem q̄ ratio intelligibilis manifestatua rei: et hoc totūz p̄uenit ydee ut ydea est. ergo videtur q̄ verbū sit totaliter idem q̄ ydea. P. Ydea p̄paratur formae artificia li existēti in mēte artificis: sed verbū patris est ars pa tris plena omniū rationū videntiū. ergo tc.

**Contra** Ydea est essentialis et cōuenit cūlē persone et ipsi essentie: sed verbū est persōnale nec cōuenit nisi vni persone ut ifra patebit. ergo nō est idem q̄ ydea.

**Respondēo** dōm: q̄ rō intelligibilis verbū et ydea dōm. q̄ ratio intelligibilis d̄r̄ ex hoc q̄ rē intelligenti representat sine sit pductū sine nō: et siue sit pncipiu pductū illud: cui est ratio siue nō: ydea vero p̄prie accepta addit super rōnez intelligibile q̄ sit pncipiu pductū positiū eius cūi est ydea: vnde solius q̄ habz cognitionez practicā est habere p̄prie ydea: q̄ antē sit pducta vel nō: nō est de rōne ydee sicut nec de rōne rōnis intelligibilis: verbū autē in sua rationē includit q̄ sit nō representatū rei in quo cōuenit cū rōne intelligibili et cū ydea. Item de rōne verbi est qd̄ sit pductū ab intelligēte per modū intellectus ex hoc addit verbū super rationem ydee et rōnīs intelligibilis: qz neutrū eoz in sua rōne q̄ sit pductū includit. Sed nō est de ratione eius q̄ sit pncipiū productū rei representate per ipsum: vel qd̄ non sit pncipiū alioquin esset verbū in scientiis spe culatiūs: et in hoc differt ab ydea: et cōuenit cum ratione inelligibili: sic ergo patet q̄ verbū includit in sua ratione productū q̄ non includit ydea. ecōuerso vero ydea proprie dicta includit in sua ratione esse pncipiū pductūz pductū representate rei per ipaz q̄ nō includit verbū: vnde non est totaliter idem q̄ ydea nisi eo modo: quo dicimus idem re persona et enītiam. Ad prīuiz in oppositum dicēdu: q̄ sicut dicū est aliquid addit super rationem intelligibilem ydea: q̄ nō addit verbū: scilicet pncipiū productū rei representate per ipsum: vnde licet cōueniat in hoc q̄ est esse rationez intelligibile: nō tamē sunt totaliter idem: immo est falla cōsequētis. Ad scđni dicēdu: q̄ l̄z de rōne verbū nō sit pductū pncipiū tñ sibi hoc nō repugnat: alioquin in scientiis practicis nō esset verbū: vnde ars ita accipitur pro verbo operatio et ars sic accepta addit supra rationēz ydee eē pductū sicut et sapiētia genita: vnde et talis ars ydea nō sunt totaliter idem.

Articulus. III.

**B tertium** sic procedit. Ut sit essentiale nō personale: quia q̄ dicitur est verbum: sed omnes persone dicuntur: ergo verbum est cōnūne toti trinitati: tale autem non est personale. ergo verbum nō est personale. Preterea dicere non est personale cum quelibet persona: ut videt̄ dicat se: alioquin non intelligeret se: ut videatur. ergo verbum non est personale cum sit verbū il lud quod dicitur. Preterea omne personale passus dictum saltem fñi q̄ cōuenit filio et spiritui sancto dicit terminuz alicuius pductonis distinguētis realē pductū a pductente: sed verbū nō dicit terminū talis operationis que distinguēt personaz operantem a ternio opatiōis: qz vbu est terminū dicēdi q̄ est opō in qua

## Q̄onis sc̄e

In qua nō distinguit dices a dicto alioquin paternon diceret se. ergo verbū nō est personale. C P. ad rōnez verbi non regitur nisi q̄ sit representatiū rei: et q̄ pcedat ab aliquo intelligēte: sed fīm q̄ est representatiū rei nō cōuenit sibi q̄ sit personale: qz hoc est cōe cūlibet persone et essentie: nec ēt ex hoc q̄ procedat: qz aliquid intelligitur in deo vt pcedens: q̄ est essentiale et nō personale vt intelligere et velle et vlt̄ ois operatio. ergo nō op̄ponere verbū esse personale. C P. amor est essentiale et personale. ergo et verbū sit eius verūq̄ intelligatur vt pcedens.

**De rōne  
vbi duo  
sunt.**

**Coll̄a** verbū est aliquid pductū: sed in diuinis esse pductū est personale. ergo verbū est personale.

**Respōdeo** dñm: q̄ sicut ex dictis p̄z de ratione verbi sit duo. Unū qd̄ sit representatiū rei: et eius hoc q̄ sit pductū ab aliquo intelligēte. C Primuz autē hoc est cōe trinitati: et est eētiale: sicut et ydea: et ideo si aliquis vellet ut in nomine verbi largo modo pro omnino qd̄ representat rei manifeſte intelligēti: nō est dubius quin verbū esset essentiale: et ideo iuenit fr̄ Tho. posuisse q̄ pot esse et essentiale et personale extēdēo nomen vbi. Sed si accipiam? nō soluz q̄ sit representatiū rei: sed etiaz q̄ sit pductū ab aliquo intel̄igēte et per moduz intellectus sic op̄z dicere de necessitate q̄ sit personale: qz pduci soli persone cōuenit in diuinis qz essentia non pducitur: et sic dico q̄ accipiēdo verbū p̄prie in diuinis est solū personale et ideo etiā frater Tho. alibi posuit: qz subiecto aliqui q̄ est de rōne alicuius nō est iam p̄pria acceptio eius q̄ sit verbū p̄prie accipiat: cum solū personale sic dico q̄ est personale soluz. C Ad primuz ergo in oppositiū dicēdū: q̄ sicut ex dictis patz aliquid dicitur dupl̄iter dici. Uno modo qz verbo representatur: et sic nō oī illud quod dicitur sit verbū: ergo est res in verbo representata: et sic tam oībus personis q̄ essentie: et etiaz creaturis cōuenit dici. Alio modo cōuenit alicui dici qz actu dicendi pducēt: et sic dicitur proprie cōuenit soli verbo vñ sic in diuinis nō nisi persone xuenit: sicut et pduci vnde est personale. C Ad secūdū dicēdū q̄ si accipiatur dicere p̄prie sic est personale: qz idem est q̄ pducere verbū: q̄ soli patri cōuenit. Si autē accipiatur dicere pro intelligere in verbo: sic est cōe omnibz personis nec est personale: et ideo cum verbū respiciat dicere. Primo modo dictuz dicere op̄z q̄ sit personale sicut et illud dicere. C Ad tertiu dicēdū q̄ dicere est actio verbi pducta distinguens realiter terminuz ad quē dicere terminatur. I. ipsum verbū ab ipso dicēte. Et quādō dicitur q̄ nō: qz pater dicit seipsum: et sic nō distinguit dices a dicto: dico q̄ accipiēdo dicere p̄ pducere verbū pater nō dicit se: sicut nec pducit se: Sed si accipiatur pro representante se in verbo: sic pater dicit se. C Ad quartuz dicēdū q̄ dupl̄ potest intelligi aliquid esse procedēs vel per modum quo operatio pcedit ab operante: et talis pcessus est in deo soluz per moduz intelligēdi: vel per modum quo pducens per operationē pcedit a pducente et tale pcedens in diuinis realiter distinguit ab eo a quo procedit et est personale: verbū autē nō pcedit vt operatio sed vt pductū per operationem: et ideo est personale. C Ad quintum dicēdū q̄ nō est simile de verbo et de amore: qz amor potest accipi per operationem que procedit in diuinis soluz per moduz intelligēdi: et vt productus per operationem amādi sive spirādi: vnde potest esse essentiale et personale: nō autē est sic de vbo.

Arti. III.

## Articulus. III.

23

**B** quartū sic procedit.

Videtur q̄ per buz nō cōueniat soli filio: qz sicut filius est pductus ab aliquo intelligēte: ita et spū scūs: et sicut filius oī manifestat re päsentat: ita et spū scūs: aliquo est imp̄fectior filio: nec enim xuci: iret rō ydce

Luz ergo ita duo soluz sint de ratione verbi: videtur q̄ verbū nō soluz filio cōueniat: sed etiaz spū sancto.

C Si dicitur q̄ in hoc differt: qz verbum pcedit per moduz intellectus ab intelligēte. spū autē scūs: et si pcedat ab intelligēte: nō tamē per moduz intellectus. C Lōtriste modus pcedēdīq̄ cōuenit filio et nō spū sancto aut est qz principiū elicitū alicuius pducēdī filius est essentia diuina fīm q̄ intellectus et nō fīm q̄ voluntas et eduerso principiū pducēdī spiritus sancti est essentia diuina fīm q̄ voluntas et non fīm q̄ intellectus aut q̄ filius pcedit ab uno. spū autem sanctus a ducibus: aut h̄ est ex parte pductionis quia. I. filius pcedit per moduz nature: et per cōsequēs per quandam necessitatē nālis mutabilitatis: spiritus sanctus autem pcedit per modum voluntatis quasi libere. C Primo modo nō potest dici q̄ ista est ratio pducēdī in pducēte q̄ pducēt accipit a pducēte vel idem specie sicut in creaturis vel idem numero: sicut in diuinis: sed filiū accipit a patre diuinam essentiaz nō soluz fīm rationez qua est intellectus quida; sed etiaz fīm rationē qua est voluntas: sed etiaz fīm rationē qua est intellectus quia essentie diuine p̄t est in spū sancto: ita bene conuenit ratio intellectus: sicut ei cōuenit prout est in patre vel filio nec ratione secunda: quia nō est de ratione verbi procedere ab uno solo: quia sicut supra dictum est.

verbum producitur in nobis tam a lumine intellectus agentis: q̄ a specie: etiam a voluntate. Consideranī enim fīm beatus August. quia voluntas: vnde vt vide tur magis cōuenire verbum illi qui procedit a pluribus q̄ illi q̄ pcedit ab uno solum: nec ratione tertia: et eque naturaliter et naturali necessitate procedit spiritus sanctus a patre et a filio: sicut filius a solo patre: nec potest poniri differentia ista: quia una necessitatē fit cum coactione et alia sine coactione: quia in deo nulla coactio cadit. Item non ponitur differentia inter unam necessitatem et aliam: quia si una est cuī quadam complacentia producētis: alia nō: quia eam eque bene voluntates sine complacētia cōcomitante accuni producitur filius sicut spiritus sanctus. C Preterea fīm q̄ dicit rationē p̄dicati in subiecto: sed oīs cōcedunt q̄ voluntas fīm q̄ nā est principiū pducēdī spiritus sancti sed in substantiis intellectualibus emanatio cuius principiū est natura: est emanatio verbi. ergo vide tur q̄ spiritus sancto cōueniat q̄ sit verbum. C Preterea multi auctores grecorū inueniuntur attribuere

(spiritū sancto q̄ sit vbo: ergo t̄c.

**Contra** fīm Aug. in diuinis nō est vbo nisi filiū. C **Respōdeo** dōz: q̄ accipiēdo p̄prie vbo soli filio xuenite vbo: I. ples aditōes vbi iueniant sive spū scū. C Ad cui' eū am̄ sūt qdā supponēda. Prīo supponēdū est q̄ filiū pcedit ab uno solo: spū scūs a duobz. 2° q̄ in B solū vel salte p̄n' differt filiū et spū scūs: qz yn'. I. filiū pcedit ab uno. I. patre: ali' vbo spū scūs pcedit a duobz: qz a patre et filio et supponēt ad p̄n'. 3° supponēdū q̄ alīgd potest et a duobz

## De verbo

cedere: vel sicut a duobus principiis agēdi: sicut verbum pcedit in nobis: et ab intellectu agēte: et etiā specie intelligibili: sicut quodāmodo calor resultat in aere ex densitate terminante dyaphanitatem aeris et lumine principaliter hoc cansante. Uel sicut a duobus suppositis agētibus: et hoc dicitur vel ita quod ambo agentia habeant diuersas virtutes: quarum una determinat aliam ad determinatum effectum: sicut quādā cōcurrunt ad eundem effectum agens universale et particolare: sicut sol et iēmen asini cōcurrunt ad generationem asini et in talibus ratio quare cōcurrunt ad eundem effectum videtur esse ordo qui est per virtutes: per quas agit: vel ita quod ambo agentia persimile virtutē: sicut est in creaturis sicut si duo hoīes trahant nauem: vel pynaz sicut in diuinis dicitur et h̄o per eandem virtutem producunt. s. semen et in talibus cōcipit agentibus quādā ad substancialias intellectuales quod cōcurrunt ad eundem effectum vel ad producendū qualitercumq; aliquid videtur puenire ex quādā cōcordia. cordia autem ad voluntatē pertinet. Ulterius sciēdūz quod ultimū ad quod terminatur emanatio nāe intellectuālis ifra naturā intellectuālē existēs pertinet ad voluntatē sicut est amor: si enī in nobis ppter nāz imperfectionē intelligēdo pcedat aliquis amor formationē ibi quod ḡde amor sequitur intelligere cōfusus n̄ibilomūnūst̄ formato aliquo formato sequitur aliquis amor: quālitter cōplacet in notitia rei expresse sine ipsa rei nota. Dico autem infra naturā intellectuālē: quod illud ad quod terminatur emānatio intelligibili: sicut ad terminū extrinsecū nō est verbū vel amor: sicut supremū quod quis facit seu pducit per intellectus et voluntatē nō est verbū et vel amor nisi iproprie. Ulterius sciēdūz quod quod in deo nō est pcessus ab intelligere cōfuso ad expressū: quoniam nō est ita vnu intelligere nō potest esse amor qui sequatur intelligere cōfusum et pcedat pductionē verbī: sed solūz est ibi amor a verbo pcedēs: si amor accipiat ita persona ē fīz quod distinguitur a verbo. Dis ergo pmissis dico quod cū verbo repugnat ēē ultimū ad aliqd quod terminatur emanatio nature intellectuālis intra: quod hoc pertinet ad emanationē. Itēz cūni ratio pcedēdi verbū nō fit cōcordia vel aliquid pertinens ad voluntatē saltem in deo: sed intellectus ut intellectus: esentie autē diuinae put existit in pte solūz nō cōuenit cōcordia: sed magis respectu intellectus et nāe: spūs enī. scītūz sit ultimū ad quod emanatio diuina terminatur pcedit a duobus suppositis agētibus in quibz cōuenit cōcurrere ad oē producendum per quādā ambo rū cōcordiā: ideo bico quod spū sancto ex hoc quod est ultimū in emanatione diuina: et pcedit a duobus suppositis agētibus repugnat quod sit verbū et conuenit quod sit amor personalis cūenit quod solus filius est verbū et solus spiritus sanctus est amor: personalis: amor autem in diuinis et personaliter et essentialiter dicitur: nō sic autē verbū ut predictū est. Ad primū ergo dicendū quod lī spū sanctus pcedat ab intelligēte: et quod sit representatiōnū: nō tamē cōuenit sibi quod sit verbū: tunc quod ultimū est in emanatione intellectuālis quod repugnat verbo: ut dictū est: tunc quod nō pcedit per modū intellectus: et h̄o quod pcedit a duobus suppositis agētibus: quod cōfusus ad vnu ēē que dā cōcordia quod pertinet ad voluntatē quod arguit cōtra hoc quod nō repugnat verbo pcedere a duobus dato quod si intelligatur hoc de duobus principiis agēdi verū est quātū ad verbū creatū lī diuino repugnat: sed si intelligatur hoc de duobus suppositis agētibus nō sibi iūicet ordinatis. Dico quod falsum est: quod ver-

bo tāz cōcreto quod cōfusus repugnat pcedere a duobus suppositis equaliter agētibus: quorū cōfusus est quedā cōcordia que pertinet ad voluntatē: etiā nō ad intellectus. Ad līcōm dicendū quod vtriusq; emanationē principiū est natura. nāz ex naturali ppropriate cōtentie diuine sunt in eo tales emanationes: sed est tāz intellectus quod voluntas que sunt nature quedā: nō sequitur quod si natura sit principiū pducēdi spūm scrīm quod hoc nō sit voluntas et per modū voluntatis vnde dōm ad formāz argumēti: quod non oē quod naturalē procedit vel cuius principiū est natura in nā intellectuali est verbus: quod nō solūz est natura intellectuali: sed etiā natura voluntaria. Ad tertium dōz quod greci largo modo vnuunt nomēne verbi.

Articulus. V.

**B** quīntūm sic pcedit. Ut nō dicat relationē ad creaturāz: quod verbum habet quod sit verbū ab eterno: sed nulla relō est dei ad creaturāz ab eterno: ut videtur. ergo rē. P. vnu vnu opponit relatiōne. ergo vnu ad vnu refertur. Lū ergo verbū referrat ad pīm directe nō poterit referri ad aliquid aliud. ergo nō dicit relōneni ad creaturāz. P. Illud quod dicit relatiōne ad creaturāz est cōē toti trinitati. verbū autē est personale: ut supra dictū est. ergo nō dicit relatiōne ad creaturām. P. Soli filio cōuenit esse verbū ut supra dictū est: Et filius nō dicit relatiōnes ad creaturās. ergo nec verbū. **C** ontra supra frequēter dīm est quod de ratiōne verbī est quod sit representatiōnū. ergo verbū importat relōneni ad esse illud quod representatur in ipso: sed cōstat quod creatura nō solūz ens actu: sed etiā possibilis creatura reputatur in verbo. ergo verbū dicit relationē ad creaturā etiā possibilēz. P. verbū inclūdit quicquid est de rōne yde: excepto quod nō includit quod sit principiū pductiū eius quod repūtatur per ipm. Et addit esse pductū: sed yde dicit relationē ad creaturā ex hoc quod est eius exemplar sive representatiōnū in quo cōuenit yde. ergo verbū dicit relationē ad creaturām.

**R**espondeo dicendū quod ista questio non querit vtriusverbū sit relatio ad creaturā: quia nihil est in deo quod sit relatio ad creaturāz: lī in eo sit aliquid super quod fundatur relatio fīz ratiōne ad creaturāz: vnde ista questio querit vtrū verbū importat relationē ad creaturāz sicut fundamentū proxime relationis: sicut agens et sciētia importat relationē ad patiens et ad icibile. Lū tamē nec actio nec sciētia sint relations. video dico quod oportet de necessitate ponere quod verbū ex sua ratione importet relationē quādā fīm rōnē ad cōmunez creaturāz qualitercumq; possibilē. In deo enīz relatio ad creaturā esse nō pōt fīm sed fīm rationē: et hoc manifestū est ex pmissis. ut enīz supra frequēter dictū est de ratione verbi ut verbū est sūnt duo. s. quod sit representatiōnū alicuius rei scīdūz quod sit pductum ab intelligēte et per modū intellectus: video verbum ex eo quod verbū est importat duplīcē relōneni vnu ad pducentē fīm quā pductum ad pducentem refertur: aliam ad representata per ipsam fīm quam forma aliquid representans sicut est ydea vel exemplar refertur ad significata representata per ipsam. ita quod prima relatio verbi diuini est fīm rem alia fīm rationē. Lū ergo in verbo diuino representatur non solum ea que sunt in deo realiter: sed etiā alia oīa que cōbūz ab ipso sunt vel esse possunt et tāz que

lia que ab ipso sunt vel esse possunt sunt creature acti existentes vel possibles et ideo dico quod verbū ut vñus ē importat relationē ad creaturā. Dico autem ut verbū est quod non solum illud quod est verbū importat relationē ad creaturā: quod constat cum sit creator et deus: sed etiam ex ratione qua verbū est hoc importat: ut ostensum est. Advertendū tamē quod quādo dicit̄ verbū importare relationē ad creaturā: quod hoc non est fīm quod creatura est: quod illud quod refertur ad creaturam vel ut melius dicam ad quod creatura refert̄ sī quod creatura non est creator: sed fīm quod representabilis est sic est illud ad quod refertur representans sī quod representans tē. Ad primum ergo dicendum: quod creatura non refertur ad deum ab eterno relationē reali: nec ex parte rei quod in deo est nulla relatio realis ad creaturā: nec ex parte creature: quod creatura non fuit ab eterno in rerū natura: nihil tamen prohibet creaturā referri ab eterno ad deum relationē rōnis ex vtrāq; parte. Constat enī quod ydea cōuenit deo ab eterno: et ydea importat relationē ad creaturā. Ad sc̄dū dōm: quod vñus refertur ad vñus fīm candē rōnem tamē nihil prohibet vñum referri ad plura fīm diuersas rōnes. Et sic est hic nā verbū sī quod est pductus importat relationē ad patrem: pducētē fīm vero quod representatus refertur ad ea que representant que sunt non solum ea que in deo sunt realiter: sed que a deo sunt sicut creature. Ad tertium dōm quod dāto quod illud quod dicit̄ directe relationē ad creaturā sit cōe toti trinitati: tamē illud cōe potest cōiungi alicui plurōne cuius totū cōiunctū stat pro psonali: sicut sapientia genita sapiā qđē cōe est toti trinitati: sī sapientia genita est psonalis. Et sic est hic nā representatus est cōe toti trinitati rōne cuius verbū importat relationē ad creationē: sed cōiunctus huius quod est pductus stat pro psonali: vnde representatus pductus stat pro psonali: sed autē est quod dicit̄ verbū. Ad quartū dōm: quod lī solus filius sit verbū: tamē filius non includit in sua rōne quod sit representatus saltem per modū verbū rōne cuius verbum refertur ad creaturā: et ideo argumētū non sequitur. Argumēta aut̄ in opp̄ bñ pbāt.

**Sixtū** sic procedit. Vide pur quod pater non comedem verbo dicat se et creaturā: quia non min⁹ distat dea creatura quod vna creatura ab alia: sed pluribus creaturis non respondet vna ydea: sī plures: quod nūlto min⁹ deo et creaturā poterit rēdere vñus verbū. ergo aliud est verbū quo dicit̄ deus et aliud quo dicitur creatura: cū ergo pater sit deus non eodem verbo dicit se et creaturā. Preterea si creature dicerentur verbo diuino: sicut creaturā sunt plures ydeas in deo: ita essent et plura verba: sed sed non potest: quod in deo non est nisi vñus verbū. ergo creature non dñr verbo diuino: sed pater dicit se verbo diuino. ergo pater non eodem verbo dicit se et creaturam. **P.** deus pater et verbū suū et creatura vident̄ se habere ut intellectus noster et verbū nostrū et artificialia quod intellect⁹ noster est cā: sed non est idem verbū quo dicimus intellect⁹ nostrū: seu mente nostrā: et quo dicimus artificialia: ergo similiter etiam idem verbum quo deus pater dicit se et creaturam.

**Contrarium** dicit Augu. **R**espōdeo dicendum: quod idem est dicere verbo quod manifeste representare aliquid in verbo vel subi vel alio: representare autem cōuenit et verbo et pducti verbū. verbū quidē formaliter representat: sed

produces verbū effectū representat inquantū pductus verbū quod representat formaliter vel quasi et ceterū quod in diuinis non regitur pprīcōniū effec̄tū. sic ergo quādo querit̄ vtrū pater codes verbo dicat se et creaturā idem est ac si quereret̄ vtrū pater representat se et creaturā vno verbo a sc̄ pducto: ita sc̄. quod illud verbū vnum existēt̄ ipse producit̄ tamē ipm quod creaturā formaliter manifestet̄ siue representet̄: et tunc dico quod sic. Et ex hoc patz ex actualitate scientie patris et ex perfectione verbi lui. Ex actualitate scientie patris sic: quod quācūq; sunt similiū: vel possunt esse siue diuina siue circa pater simul actu et vna cognitione cognoscit̄. non non succedit intellectus in collectione in deo: quod senip oīa acti cognoscit̄: sed illa que simul actu et vna cognitione cognoscit̄ in vno verbo intelligunt̄. ergo oīa quācūq; sunt vel esse possunt siue diuina siue creata in verbo dei patris simul intelligunt̄ vna cognitione. Luni ergo illa que intelligunt̄ in aliquo verbo: siue que per ipsū manifestant̄ siue representant̄ necesse est dicere quod pater in vñico suo verbo quod producit̄ et se et oīa alia: et per cōsequēt̄es creaturas dicat siue representet̄ quād effectū non gdeni efficiendo vel pducto rem representataz sed pducto verbū formaliter representans. Et hoc patz ex perfectione verbi patris: quod vnaquequā persona habet tantā perfectionē quantā alia: immo et diuina quālī persona ita perfecta est sicut oīa. Ex hoc sic arguitur vñus perfectum est patris: sicut ipse pater et scientia cīnis: sed scientia patris vna existens ad oīa scienda se extēdit: quod et vñicū verbū diuinū ad oīa representāda tam diuina quod creata se extendit: alioquin non ita esset perfectū: sicut scientia patris: cum ergo illa que pater verbo suo dicit que in verbo representant̄ ut dictum est: necesse est dicere quod pater vñico verbo suo se et oīes creaturas qualitercūq; possibiles dicat. **A**d primū ergo dōm: quod lī deus et creatura magis ab inūcē ppterat nāc disferant̄ quād due nāc: non tamē fīm rōnem exēplaris et exēplatis: sicut homo lī magis cōueniat cum asino quam cū ymagine sua fīm pprīcātē nāc: magis tanē conuenit cū ymagine fīm rōnē exēplaris et exēplatis: et propter hoc vñuni verbū potest respōdere deo et creature et vñus representatiū. **A**d sc̄dū dōm: quod non est siile de ydea et de verbo quantū ad vnitatem et pluralitatem: quod pluralitas vel vnitatis ydec dicitur quantū ad rōnes imutabilitatis rei representante per ipsam. Et ideo manente vna re representante pnt esse plures ydeas pp̄ diuersas rōnes imutabilitati eiusdē rei representatis a dīnēsis imutabilib⁹: sed vnitatis verbi attendit̄ fīm vnitatem rei representatis: ideo existēt̄ vna representatione oīa verbū esse vñum: et ideo lī diuersis creaturis respondeant diuersē ydec ppter diuersas imutabilitates: tū non op̄ quod eis respondet̄ plura verba ppter vnitatem rei representatis: **A**d tertium dōm: quod lī quantū ad aliquid sit simile de patre et verbo suo et creatura: et intellectu nostro et verbo nostro et artificialibus: tamen quantū ad hoc est dissimile quod ppter imperfectionem suā verbū vñum existēt̄ non potest representare oīa que in nostra scientia cōtinētur: sicut verbum patris vñum existēt̄ representat oīa que cōtinētur in scīa patris. Et ideo lī vñum nostrū non possit representare vñum existēt̄ intellectū a quo pcedit̄ et ipsa artificialia: non tñ sequitur quod verbū patris possit representare vñum existēt̄ et patrez a quo pcedit̄: et ipsas creaturas.

**E**xplīclunt qōnes de verbo Magistri Veruei ordinis pdcatorū: summa diligētia castigat.

# De eternitate mundi

Tractatus Verue de eternitate mundi.



## B sciēdū

Utrū mūndus potuerit esse ab eterno vel nō: querenda sunt hic sex per ordinem. Primo ut p̄ facere et cōseruare sit idēz; et silt utrū fieri et cōseruari: qz idēz est de verisqz. Secō ut p̄ ei qd̄ est ab eterno et necessario repugnet esse ab alio effectiue. Tertio utrū cī qd̄ est per se necessarie esse et precipue ab eterno repugnet esse ab alio effectiue. Quarto utrū ei qd̄ formaliter per se necessarie est esse repugnet esse effectiue ab alio. Quinto utrū de mente p̄bi surgit q̄ illa que posuit eterna et necessario esse sunt effectiue ab alio. Sexto utrū creatura potuerit esse ab eterno.

Qd̄. I.



**B** primum sic proceditur: et arguitur primo q̄ fieri et cōseruari nō sint idem; et per cōsequens nec facere et conseruare: qz illa quorū vnum est in instantiū indiū sibili et aliud in cōtinua permanentia quantū ad illa que mēsuratur tempo renō sunt idēz: sed facere et fieri cōsistunt in instantiū idēz uisibilis: cōseruari et cōseruare sunt in cōtiā permanentia et successiua q̄tuz ad res temporales: ergo fieri et cōseruari nō sunt idēz: nec per cōsequēs facere et cōseruare. **C** Preterea fieri est res extē faciēdi et nō facti: sed cōseruari est solū respectu facti: ergo et. Major patet: qz factuz ut vidē est terminus ipsius fieri: vnde fieri est ante factū et respicit faciēdu. Minor sic declarat: qz nihil cōseruatur nisi iaz existēs: tale autē in his que fiunt est ipsuz factū et nō faciēdu: ergo et. **C** P. actiones pertinētes ad diuersa agentia sunt diuersae: s̄z cōseruare et facere sunt h̄: quoꝝ vnuz pertinet ad agens particulares: taliuad ad agens vle. ergo et. **C** P. quecū qz sunt vnu et idēz habito vno habetur et reliquū. Sed fm̄ Aug. de immortalitate aie creature in hoc q̄ facta ē nō accipit nā se ipsa esse cōtentā: cum tñ creaturez esse factā pertineat ad perfectionē: sed esse p̄tētaz pertinet ad cōseruationē: ergo factio et cōseruatio nō sunt idēz. **C** P. In Hen. dī q̄ deus die 7°. requieuit ob operādo siue faciēdo: nō autē a cōseruādo: ergo ctiā ipsi deo nō est idem facere et cōseruare. **C** P. p̄mo nunc siue temporis siue eui mūndus crebat: sed tunc nō cōseruabatur sicut nō est idē creare et cōseruare: nec per cōsequens facere et cōseruare. **C** P. Creatura semper cōseruatur nō tñ p̄t dici q̄ semper fiat: qz esse rerum permanētū nō est in fieri. ergo et.

**In contrarium** est qz ille actiones q̄ sunt respectu eiusdem obiecti et fm̄ idē agentē et fm̄ idē p̄n cipiuz formale agēdi sunt idē realiter: et hec maior p̄z: qz diuersitas actionū vel est ex parte obiectoz fm̄ suā rōnez formale vel penes dñuera p̄ncipia formalia a gbus sunt: sed facere et cōseruare sunt ab eodez agente saltē ad agens vle qui agit et cōseruat et ab eodez p̄ncipio formalē agētiis: qz per idē p̄ncipiuz formale per qd̄

agens facit per idē conseruat et respectu eiusdem obiecti qz idē est qd̄ fit et qd̄ cōseruatur et quātū ad idem formale in ipso existēs. q̄ factio et cōseruatio idē sunt realē.

**Respondeo** hic sunt quatuor faciēda: p̄mo. n. distingueđū est de his que fiunt scđo de diuersis modis fiendi: tertio ostēdendū est q̄ ad rōnem ipsius fieri extēdēdo nomen ipsius fieri ad creationē sufficit habere siue recipere eē ab alio diuerso in numero siue hoc sit de nouo siue nō dc nono. q̄rto quid sit de rōne ipsius conseruan.

**Quantum** igitur ad primū notādū est q̄ corū dez que dicūtur esse ab aliquo esse: et siue quedā sunt successiua: quoꝝ esse consistit in quādam successione partis post partez: ita q̄ semper de novo una pars succedit alteri ut motus et cōpus: quedā vō sunt permanētia: quoꝝ esse cōsistit nō in successiua acceptione partis post partē: sed in permanētia eē habiti quod totū simūl accipiunt.

**Quantum** ad secundū sciēdū: q̄ aliquid duob̄ modis dī fieri vno modo p̄ simplicē eminatione: et sic ages correspōdens dī facere per hoc q̄ absolute cōicat esse siue dat esse aly diuerso in cēntia et hoc sufficit ad fieri et facere ut in fra declarabit. alio modo dī aliquid fieri per transmutationē aliquiū subi q̄ fit de nō talitate per talē transmutationē: sed hoc nō p̄t esse nisi cū nouitate essendi siue hoc sit p̄ simpli cēm transmutationē siue per motuz: qz nō oē q̄ fit in aliquo subiecto fit in eo per transmutationē subiecti: sed solū illud qd̄ fit in subiecto: qd̄ eo priori tēpore carerat: vnde si acerab eterno illuminaret a sole quātū ad easdē partes fieret quoddā lumen in aere siue magis p̄prie fieret lucidus a sole: sed nō per transmutationē aeris. **C** Secundū primū modū p̄t aliquid dī fieri habere esse ab alio nū p̄mo siue de nouo: ita q̄ fieri addit supra esse siue super habere esse ab alio nouitatē essendi et fm̄ istū modū dicimus q̄ mūndus factus est in p̄mo nūc tēporis: vnde et quidā dicūt q̄ hoc necessario segē siue regritur ad fieri substātialiter. alio modo p̄t dīcī aliquid fieri per hoc q̄ recipit siue h̄z esse ab alio absoluē siue hoc sit de nouo siue nō: ita q̄ nec includat nec excludat esse de nouo: et fm̄ istū modū fm̄ p̄hī oēs creature totū. s. mūndus sunt a deo ut ifra declarabit.

**Quantum** ad tertii. s. q̄ ad rōnem ipsius fieri sufficiat habere esse ab alio absoluē siue hoc sit cū nouitate essendi siue nō: ita q̄ fieri nihil dicat nisi ipsuz habere esse ab alio diuerso in cēntia. Sciedū q̄ cūm cā siue effectiua siue quecūqz alia dicat ad cuius esse sequitur aliud facere et fieri cōsistunt circa cōicationez ipsius esse fm̄ q̄ cōicatur ab agente ipsi effectui. Cōtingit autē ipsiū esse z̄ cōicari. Uno modo q̄ sit obiectū siue terminū actionis: ita q̄ sit p̄ductuz per actionē ipsam: ita q̄ circūscripta actione illa illud esse nō esset sicut generās cōicat generato esse essentie: et esse existētē ipsius forme. Alio modo cōicatur ipsum esse alicui: ita q̄ nō est obiectū siue terminū actionis: nec fit per istaz actionē: sed solum fit h̄z sicut esse essentialē ipsius māe cōicatur generatio per generationē ipsam: nō ita q̄ sit p̄ductuz per actionē generationis: vt terminū vel obiectuz ipsius generationis: sicut est forma vel cōposituz: nā generās nō facit esse essentie siue essentiā ipsius māe q̄ presupponit: sed facit q̄ sit h̄z: vnde et fm̄ acceptionē māe non dī aliquid fieri vel generari sed fm̄ acceptionez ipsius forme: qz mā accipit

accipit absq; hoc q; pducatur: forma vero accipitur per suaz pductione aliquo modo et quantu ad suā cētiaz dicitur fieri: qz tñ nō sit obiectu pductionis proprie: est tñ termini: et aliquo modo quātu ad cestu tiaz suā dī fieri vt pductu perfectioni q; mā nō cōcūnt quādo ergo aliquid pductu ab aliquo in idētate substātie sine additione accidētis: alicuius nō pōt hoc dīci facere: nec illud fieri nisi quis multū iproprie vteret eo q; est facere et co q; est fieri: sed pōt dīci cōicare suu esse productu: qz est vnl' substātie simplicis in fine sim plicitatis: sicut deus cū in eo nō sit nisi vnicū esse q; est idēz producētis et pducti: tale esse oīno pductum esse nō potest: sed cōicatu alioquin aliquis pduceret suu esse quo effet q; est impole nō solum in rebus creatis: sed etiā in diuīns: sed taniē et si tale esse non pducat eamē per generationē alicui cōlcatur ut sit cīus: tñ sic patz: q; quido aliquis pducti aliuz in idētate substātie sine additione alicuius accidētis: sicut pater in diuīnis pducti filiu nō potest dīci: q; vnu faciat allū sed pducat: et vltērū patz: q; fm modū cōicandi esse nō dicitur aligd facere nec aligd fieri: sed solū fm primū cōstat aut ut prius deductu est: q; fm primū modū cōlcandi esse nō potest esse idē in substālia cōicans: et illud cui cōlcatur: qz ostēsum est: q; aliquid suu esse nō pductit: cōicare autē p̄imo modo esse erat ipsuz pducte in quo cōsistit p̄prie facere et fieri: oportz igitur ut manifeste patz ex predictis: q; facere est cōicare cē al teri diuerso in substātia. Ita q; requiratur diuersitas in substātia inter cōicas esse et illud cui cōlcatur: ita q; sequitur hoc facit hoc ergo cōicat sibi esse: et cum sit diuersus ab eo in substātia. Sequitur etiā ecōuerso q; si aliquid cōicat esse alicui diuerso q; facit illud siue fm qd quantu ad fieri accidentu siue sim pliciter quantu ad fieri substātiaz. Et hoc ostēdo sic. omne q; pductu est a uid in esse ab oluto: qz de talis cē loquimur modo aut pductit illud nullo presupposito: aut aliquo presupposito si nullo presupposito. ergo tota essentia talis est pducta: et per tñs esse: sed ut pniissuz est. quādo ipsuz esse absolutu per actionē nō soluz cōicatur: sed etiā pductitur: ita q; sit termiñ actionis tñ nō subiectu sic est facere et fieri: igitur in talis pductione est facere et fieri. Si vero pductatur aliquid in substātia diuersum in cē absoluto aliquo presupposito hoc nō est nisi trāsnuitādo illud presuppositu ad aliaz forniā que sit terminus actionis et per actionez pducta: et sic etiā est ibi facere et fieri: et sic habemus ex dictis q; facere p̄prie est cōicas re esse diuersa in substātia: et fieri est recipere tale esse. Qz aut ad rationē ipsius facere et fieri nō requirat nouitas essendi sc̄ patz: qz nouitas nō addit super receptionē ipsi' esse vbi solā n̄gationē siue carentiā ipsius esse in tpe et duratiō pcedēti existē vel possibili: sed nihil negatiū vel priuatū pōt esse de rōne positiū qualc est facere et fieri. ergo nouitas essendi non est de rōne ipsi' fieri et facere: hoc ēt patz per Aug. q dicit q; si pes cēt in pulucre ab etemo vestigiū cēt in pulucre ab eterno: q; tñ fz eu nullus dubitaret a calcāte esse fcm. Nec valet hoc q; vñt gdā: q; hoc vep est quātu ad factu esse nō quātu ad fieri: qz in sania est aligd dīre fcm esse absq; aliquo fieri: cū factu eē n̄būl aliquid sit q; b̄re esse acqſitū per factiōnē. Qz aut ad rōnem factiō is p̄prie dicte requiri q; facies et factuz sunt diuersa nō quocūq modo: sed sublecto: ita q; vnu sit extra aliud subiecto: vult exp̄esse p̄hus quis dicit sunt factiōes que sunt transeūtes in exteriorē māz: sed actiōes sunt que manēt in agēce: ex ḡbus oībus manifeste pōt haberi

q; facere est cōicare absolute inesse. **Quantum** ad quartū. s. quid sit cōseruare scien dū q; cōseruare est cōicare cīle cuius quadā permanētia et cōseruari est habere abalio cuius quadā permanētia sine iterruptiō: qz ex hoc p̄z: q; cōseruari est vel cē p̄manētia vel p̄manētia cōscendi v̄l habere ee abalio in cētia diuerso cū p̄manētia. Prīmū et sc̄z nō posset dici: qz cū in dīo sit maxime ens et permanētia: cīle diuīz posset dici cōseruari qd est absurdū: qz nihil cōseruari nō q; depēdet ab alio in suo cē: et idēo relinquit. s. q; cōseruari sit habere cē ab alio cū quadā permanētia. **T**his vīsis ad qōne quādo q̄tē vtrū idē sit fieri et cōseruari v̄dū quantū ad successiū p̄mo q; fieri acceptu pro eo q; est h̄c esse vel recipere esse ab alio absolute nulla determinatiō addita. dico q; sunt re idē sola rōne dīria et nō solū in successiū: s. etiā in permanētib: ita q; vnuq; cui cōuenit vnum et reliquū l̄z nō ecōuerso: qz cuiuscūq; cōpetit habere cē abalio cū quadā permanētia ipsi' esse habiti cōuenit esse ab alio: nō taniē cuiuscūq; cōuenit esse ab alio cōuenit esse ab alio cū quadā permanentia habiti esse sicut qn' esse h̄c de nouo in aliquo p̄lui o instātū in illo instātilz cē habeat ab alio: nō tñ in illo instanti pōt dici h̄c permanentia ab alio: cū fieri sit habere esse ab alio siue de nouo illud habcat siue nō: ita q; ipsi fieri nō intelligitur ipsuz esse prehabitu: inio ut termiñ cīus: l̄z sit si duratione: in ḡbus dā v̄ero cōseruatio vere recipit ipsuz esse quasi prehabitū et presupponit fieri fz: q; ab eo differt ratiō: qz cōseruationē nihil aliud est qz fieri siue influxus cōtinuatus siue nō iterruptus. Ideo dico q; cū habere esse ab alio q; est ipsuz fieri cē si sit de nouo nō staliud q; esse ab alio habere q; nō iterruptit q; p̄tinet ad conservationē: l̄z quodlibz eoz sim plicitet q; dam cōditiones ratiōe quaruz nō opz: q; cui cōuenit vnuz cōueniat reliquū: idco cōseruari et fieri re sit idē in successiū: tēt in p̄manētib quantū ad illa agētia a quibus res nō solū depēdet in fieri: sed etiā in esse siue hoc sit cū transmutatione sim pliciti. vt in illuminatione acris que cēt sine successionē motus: sicut sinc oī transmutatione: vt in creatione p̄prie dicta. **S**i vero accipit fieri pro nō habere esse ab alio absolute: si hoc sit de nouo siue nō: sed pro habere cīle de nouo determinate adhuc est distinguendum quia aut accipit fieri pro habere esse de nouo quantum ad totum successiū: puta totum motus: aut totum tempus: ita q; totuz sit de nouo sic ab alio inchoando in aliquo instanti: q; ante illud n̄būl illus erat: aut accipit fieri p̄ habere esse de nouo quantum ad nouitatem partium: q; est continuo de nouo partem parti succeedere: si p̄imo modo sic fieri et conteriori nō est idem in successiū: quia saltē ordine nature cōseruari presupponit cē habilitū rci conservate: quia etiam presupponit ipsuz fieri: sicut etiam continuatus influxus presupponit siue fluxuz: sed nihil successiū q; sit ipsu: vel pars eius sit in suo idiliustibili p̄mio vel vltimo vel in suo termiñari. **S**i secundo modo sic fieri et cōseruari in successiū est necessario idem: quia cōseruatio successiū: puta motus vel tempus est cōseruare ipsuz in suo esse continue: sed hoc non est nisi acquirendo de nouo partem post partem: ideo cōseruatio motus et cuiuslibet alterius successiū est continue cum noua abiectione partis post partem: imo est ipsa continua abiectione noua fm q; cōmuniter solē dici: q; esse successiūorum consistit in quodam fieri. **S**i vero loquamur quātu ad permanentia: dico quantuz ad eas in quibus nō

## De eternitate mundi

sunt idem fieri et factus esse nec simul duratione: sicut sunt ea que sunt per motum: puta fieri sursum non est idem re nec simul tempore cuius factus esse sursum. In talibus non sunt idem fieri et conservari: et hoc potest ostendit dupliciter in terminis presumptis ponendo rationes scilicet esse sursum et fieri sursum: quod est idem quod moueri sursum: quod nihil conservatur: nec quando id est: sed in permanentibus acquisitis per motum quod fit non est: sicut quando aliquid fit sursum non est sursum: immo est posterius fieri suo tempore: quod fieri sursum est moueri sursum. Sed in permanetibus que sunt per motum quod fit dum fit non conservatur nec per consequens sunt idem fieri et conservari. Si vero loquamur de illis in quibus sunt simul fieri et factus esse: aut agens est tale quod ab eo dependet quantum ad esse et fieri: aut in fieri tantum: si in fieri tantum sicut homo dependet ab homine et martellus a fabro: sic adhuc dico quod fieri a tali agente non est idem quod rem factam conservari: quia res non conservatur nisi conservante aliquid ad esse rei operantemur enim conservari: sed agente particulari nihil operare ad esse rei facte adhuc res facta conservatur in esse: ergo particularis agentis non est conservatio. Si vero loquamur de agente a quo res non solus dependet in fieri: sed in esse: adhuc distinguo: quia aut hoc factus fit per transmutationem ab illo: quia de non tali actu fit actu tale: sicut sol facit de non illuminatio aere: aer est illuminatus: aut facit sine transmutatione: quantum ad primum non est adhuc dicendum: quod totaliter sit idem fieri et conservari: quod fieri est tali forma non ante habita nunc primo subiectum in formari. conservari vero non dicit nunc primo subiectum formam informari: vel formam nunc primo habere: sed formam habere ab alio cuz permanetia sine interruptione: unde unus implicat aliquid quod non implicat aliud: et conuerso: nam fieri dicit nouitatem essendi sive nunc primo esse quod non dicit conservari: et conuerso: conservari dicit habere permanetiam ab alio in esse habitu: ita quod presupponit esse habitum quod non facit fieri: tam est quantum ad illud: quod est ibi positum et materiale idem est fieri et conservari nunc enim habere esse ab alio quod in principio instanti est cum nouitate et primitate quod pertinet ad fieri est illud idem habere esse ab alio quod deinceps habetur cum quadam permanetia. Si vero loquamur de agente quod agit sine transmutatione: hanc duplum: aut quod ab eterno caw sat formam in subiecto quod presupponit: et per consequens non per transmutationem: quod transmutatio requirit semper aliquid prius formam carebat: et non nouari eius acceptatione se habet aliter nunc et prius: et in tali fieri talis forme: si tam est forma dicatur fieri et non magis compositionem: non est transmutatio: propter hoc quod forma ab eterno constat in subiecto: sicut si sol ab eterno illuminaret aerem: sic idem esset fieri et esse ab alio diverso in substancia: sicut idem est illuminari quod aer est luminis habere a sole: ita quod fieri talis nihil includeret repugnans ad conservari ratione cuius non posset dici de eo ut vere dicetur quod fieri in talibus realiter est conservari: tam est aliquo modo differt ratione: quod conservari de sua ratio ne presupponit esse habitum: et hoc est quasi materiale in sua ratione: sed permanetia ipsius esse habitu est formaliter in sua ratione: sed fieri haber pro formulis sue rationis esse ab alio: ita quod sic nihil possit sibi: ita nec preintelligatur: sive hoc sit de novo sive ab eterno: unde fieri absolute idem est quod habere esse ab aliquo modo iam exposito. Alter contingit agens agere sine transmutatione: quod scilicet totam rem praecludit: et quantum ad

materiam et formam si sit composite ex utraque: quia transmutatio esse non potest: nisi quando aliquod subiectum presupponit actionem: quod per actionem ad formam quod prius carrebatur transmutatur et respectu talis actionis vel agentis conuenit aliquid dici dupliciter fieri: uno modo ut dicatur aliquid fieri absolute sine aliqua determinatione recipere esse: sive habere esse ab alio differente in substancia: alio modo dicitur fieri de novo: sive nunc primo habere esse ab alio: et fieri isto secundo modo non est totaliter idem quod conservari: sicut dicebatur de eo quod fit per simplices transmutationem sine successione motus: quod nunc principio sive de novo recipere est ab alio non est proprius et formaliter conservari: sed ipsius esse receptionis habere ab alio cum quadam permanetia sine interruptione: unde unus implicat aliquid quod repugnat alteri: tam est unus quantus ad illud quod est in utroque posse etiam illud recipere quod nunc primo est: sive de novo recipere est idem realiter habere esse quod deinceps permanet sine interruptione. Secundum vero principium modum accipiendo fieri pro recipere totius suum esse ab alio non implicando nunc primo esse vel nouitatem essendi: sic dico quod unus et idem sunt fieri et conservari: ita quod unus vere potest dicere ab alio: quod omnino recipere vel habere est ab alio cuz permanetia est recipere vel habere esse ab alio: licet non ecouerso: quod in plus est habere esse ab alio quam habere esse cuz permanetia: tanum est aliquo modo abducatur ratione differunt: quia illud quod est formaliter in ratione unus est natale in ratione alterius nam aliquid dicitur esse vel fieri: ex hoc ipso quod est ab alio quoque modo: sed conservari dicitur ab eo non solum quod est ab alio: sed etiam ex hoc quod est ab alio cuz permanetia esse haberti sine interruptione. Ad primum ergo dicendum quod de ratione ipsius fieri non est quod sit in aliquo nunc primo indivisibili: et non cum quadam permanetia nisi accipiendo fieri pro nunc primo: sive de novo esse: et tunc verius est: ut ex dictis patet: quod non est oīno idem cuz conservari ratione eius quod implicat. sive nunc primo sive de novo esse. Ad secundum dicendum: quod in illis in quibus acquiritur esse per motum fieri non est respectu facti: sed respectu fiendi: quod fit dum non est factus: quod posterior est factus quod fiat: immo simul fit et factus est: unde dicitur fit factum est: et multo magis in eis in quibus fieri nihil aliud est quam esse ab alio sicut que modum potest dici: quod sicut factus est fieri. In talibus enim non est aliquid fieri de novo quod prius non erat: sed fieri est illud quod a se esse non habere esse ab alio: et in talibus manifesta est falsa: sive fieri non est respectu facti: sed respectu fiendi in posteriori: et ideo processus ultra non valit: et quando dicitur ad confirmationem minoris: factum esse est terminus fieri: dicendum quod non opere semper: sed aliquando est obiectus: ita quod non terminus: sicut enim fieri successus requiret terminum de necessitate. Ad tertium dicendum: quod argumentum supponit falsum: supponit enim quod partim agens agat sive faciat: ita quod agens uniuersale non faciat: sed solum factum conservat: hoc autem est falsum nam agens vel non sicut fieri conservat: sed etiam facit effectum plus quam agens particolare: et factio sua est realiter idem quod conservatio: licet aliquando propter aliquid quod unus implicat: et non aliud non sit oīno idem: per candem actionem enim enim agens uniuersale facit et conservat: actione vero agentis particularis quod agit: ut instrumentum uniuersalis agentis non est conservatio rei facte nec idem regit ea. Ad quartum dicendum: quod quecumque sint idem regit: ita

De hec man  
vix. s. fieri et  
conservari sint  
idem: vide et  
pulchrum Sco  
tii in quolibet  
no. q. 12.

re: ita tamē q̄ in nullo differat: habito yno habetur re liquuz: ycrū est: t̄ quando additur fñ Augm. creature per hoc est q̄ creatura qb̄ pertinet ad fieri non accipit q̄ sc̄ ipsa possit esse contēta q̄ pertinet ad cōseruari di- cenduz q̄ Aug. nō dicit q̄ non est cōtentia vel assecuta perfectionē sua per actionē per quā est facta. Sed di- cit q̄ nō accepit in sua factiōe: q̄ ex sc̄ ipsa sit sicut nec aliquis effectus a causa sua accipit q̄ ex sc̄ ipso sit: ynde nibil facit ad proposituz. Ad quātū dicēdūz: q̄ de⁹ dicitur requieuisse dic. 7° a faciendo accipiēdo facere pro cōscare de nouo esse: nō autem accipit qui eiusse accipiēdo facere pro cōscare siue dare eē absolute: semper enim dat et cōscat: quia tale facere est idem re: cum conseruare ut ysum est. Ad sextum dicēdūz: quādō dicitur q̄ in primo instanti mundus s̄c̄ebat: sed nō conseruabatur ycrū est: nō ratione eius q̄ est esse ab alio q̄ nō repugnat ipsi conseruari: ynde t̄bi accipit fieri nō soluz pro esse ab alio q̄ sufficit ad fieri ut ostēsūz est: sed pro esse nūc primo siue denouo ab alio: rōne cuius differt a conseruari. Ad septimuz dicēdūz q̄ mūndus nō s̄enq̄ sit: ycrū est accipiēdo fieri p̄ nunc primo vel de nouo esse: nō tamē vernuz est accipiendo fieri p̄o esse ab alio absolute: h̄enq̄ tale fieri mūndus sit semper: nec tale fieri cōtinuit repugnat permanen- tibus: q̄ nō dicit aliquid habere de nouo aliud: sed dicit absolute habere esse ab alio: nullam nouitatē inclu- dendo. Argumentuz in contrarium bene probat q̄ agens nō per successionē motus a quo res dependet in esse et fieri per candez actionem re facit rem et factani conseruat.

## Questio.

## II.



**S**ecunduz sic proceditur. Et arguit q̄ ei q̄ est necessariuz esse ab eterno ex hoc ipso repugnat esse ab alio effectiue: q̄ gequid sit ab alio est possibile obiectū sed necessariū excedit omne possibili- le quod ergo necessario ē ab eterno: nō potest esse ab alio effectiue. Preterea fñ p̄hni q̄ sit dum sit nō est: sed quod est effectiue ab alio vel sit semper vel aliquādō: igitur vel est semper non ens vel aliquī: sed q̄ est necessariū esse ab eterno nunq̄ est nō ens: ergo ei necessario ab eterno repugnat eē ab alio. Preterea q̄ est effectiue ab aliquo alio nō in- fluente quantuz est de se nō est: q̄ autē est tale possi- bility est de se nō esse: sed possibile de se nō esse nō p̄t habere necessarie esse perpetuo ab alio: ut p̄hs vult p̄mo de celo. ergo ei q̄ necessario est ab eterno repugnat eē ab alio esse. t̄nū. Preterea sic lē h̄z possibile subie- ctive ad formaz: ita possibile obiectiue ad actuz existē- di: s̄z nihil dicitur possibile subiectiue nisi q̄ potest eē aliquādō sine forma: respectu cuius d̄r possibile subie- ctive: q̄ nihil est in potētia ad actum quez iam habet fñ q̄ ipsum habet simpliciter: ergo nihil est possibile obiectiue: nisi q̄ potest esse sine actu essendi: sed ei q̄ ē necessario ab eterno repugnat aliquādō nō esse vt pos- se nō esse actu. ergo ei q̄ est necessario ab eterno repu- gnat esse pole obiectiue: t̄per 2̄s effectiue ab alio.

**Sed contra** ponatur q̄ sol sit ab eterno siue per pole ut infra, p̄babitur siue p̄ impole: ut quidā dicunt: hoc posito aliquas stellas illu- minas ab eterno nō est cōtingēter: sed necessario ita q̄ ista illuminatio stellaruz suis est necessario ab eter- no: et tamē suis facta a sole. ergo necessario enti ynde tale nō repugnat esse factuz ab alio. Preterea ut iā ostensum est in precedēti questione: fieri nō importat

nisi ab alio h̄c esse: sed necō ab eterno non repugnat esse ab alio diuerio in substātia. ergo t̄c. p̄batio nia. si- q̄ ei q̄ est necessario ab eterno non repugnat esse ab alio: q̄ nō repugnat ei: q̄ ab eterno: sicut nec cause: q̄ multi effectus sunt: q̄bus nō repugnat sinūl esse cū cā nec q̄ necessariuz: q̄ multa sunt ab alio de necessita- te. ergo esse ab alio nō repugnat aliquid: ex hoc q̄ est cē eternuz: nec ex hoc q̄ est necessariuz. ergo enti necessa- rio ab eterno nō repugnat eē ab alio diuerio in substā- tia. ergo nec esse factū: maxime cū esse ab alio nō inclu- dat nouitatēi esendi.

**Respondeo** dicēdūz: q̄ in ista qōne supponit re in p̄ductione creature sit pole: t̄ per cōsequens crea- turaz esse p̄ducta necessario ab eterno: q̄ supponit est tāq̄ falsum t̄ impole: sed hoc supposito querit questio ytrū supposito per impole q̄ creatura esset necessario ab eterno sibi repugnat esse factā ex hoc q̄ est necessa- rio ab eterno. Et dicūt quidā q̄ in accidētib⁹ ista duo nō repugnat: q̄ aliquid sit necessario ab eterno: ee q̄ sit ab alio effectiue: q̄ accidētia nō habet ee in per- manētia ex se t̄ in se: sed ei q̄ nec habet permanētia in se nec ex se: sicut nō repugnat esse per a. iud: ita eti non repugnat necessario esse per aliu: substātia aut̄ habet siū esse in se: t̄ ideo ut dñt siū esse nō depēdet ab alio: ppter quod si substātia haberet necessarie esse t̄ cuius hoc haberet ab alio esse effectiue: fñ eos implicaretur cōtra- dictio. s. q̄ esset per se necessarie esse: t̄ quod nō esset per se necessarie esse: sed per aliu a quo. s. esset effectiue: sed q̄ hoc pertinet ad sequēte questionē an sit. s. repugnās ei q̄ est necessarie esse per se: esse ab alio effectiue: iō ylqz tunc differatur dū uodo habeanus quātuz pertinet ad p̄posituz. s. q̄ nulli repugnat factuz esse necessario ex hoc q̄ est necessario ab eterno: h̄ enim habenius ex dictis corū. De sic p̄z: illud q̄ nō repugnat oī albo nō repugnat alborū: yñ albu est: puta eē grāmaticū nō repu- gnat onini albo: q̄ homini albo nō repugnat: l̄z cuidā repugnet. s. lapidi albo nō ynde albus: sed ynde lapis: sed fñ istos quoddā necessariū ab eterno non repu- gnat posse esse ab alio effectiue: puta accidentis: t̄ per cō- sequens esse effectiue ab alio nō repugnat onini necessa- riu ab eterno. ergo necessario ab eterno ex h̄z q̄ neces- sariū ab eterno non repugnat esse effectiue ab alio. Ad maiorez aut̄ declarationem huius questionis: cum necessariū sit illud q̄ impole est aliter se habere q̄ autē est ab alio effectiue est pole saltem obiectiue: ppter quod videt̄ alicui q̄ sibi repugnarer: iō declarā- duz est aliquid de natura necessariū t̄ polis. Est aut̄ scienduz q̄ preter possibile q̄ dicitur fñ potētiaz acti- uan inuenientur triplex pole: licet fñ mēbruz nō mul- tum expresse inueniantur a p̄hō. Uno enim modo dici- tur aliquid pole fñ potētia passiuz: sicut niā respectu fornic substātialis est polis: t̄ subiectū respectu accidē- tis: t̄ hoc solz d̄ci pole subiectiue. Allo modo dicit̄ sali- quid pole ex eo q̄ est obiectū alicui actionis transcen- tis in alind: puta quodcūq̄ per aliquā actionē p̄ductū q̄ solet dici pole obiectiue: sicut si diceretur creaturaz possibilē fieri: q̄ potest esse obm actionis diuine. Ter- tio modo dicitur pole in p̄ponib⁹ ppter nō repugnā- tiā termioz: q̄z. t̄ termini nō repugnat vt si dicaret q̄ albu esse grāmaticū sibi iūicē nō repugnat: differt aut̄ iste tertii modus a scđo: q̄ nihil est pole scđo modo q̄ nō est pole fieri siue factibile: s̄z 3° mō est aliqd pole q̄ nō est factibile: cōstat enīz q̄ fñ tertiu modū yep̄ est

## De eternitate mundi

dicere: q̄ deū esse trinū est pole: q̄ trinū sibi nō repugnat: alioqñ nisi hnic dicit: deū esse trinū cōueniret eē pole: necessario eius cōtradictoriū cōueniret. s. inpositibile: q̄ nephās est dicere. s. deū esse trinū est impole & tamē cōstat q̄ h̄ nullo modo est factibile. hec igitur dicta sint quantū ad pole. [ Quantū aut̄ ad necessaria rū vt dicitū est supra: dico q̄ necessariū est q̄ in pole est aliter se habere: vnde q̄ necessario est ab eterno: i. possibile est nō esse ab eterno: si igit̄ factū ex hoc q̄ factū est q̄ repugnat ei q̄ necessario est ab eterno: h̄ nō est niss q̄ factū q̄ includit pole obiectine sit possibile nō esse: ita q̄ hoc includat: loquimur aut̄ hic de fieri p̄nt se extēdit ad oē habere esse ab olīo sive per creatiō nem sive aliter. [ Ostensio igit̄ q̄ factū in eo q̄ sc̄m nō includat possibile nō esse: nec etiā sibi cōueniat: vñ factū: sequitur q̄ factū esse nō repugnat ei q̄ est necessario ab eterno. [ Doc̄ aut̄ ostendo dupl̄ p̄mo ex nā possibilis obiectue q̄ est de rōne facti f̄ni q̄ factū secundo ex cōparatione fieri ad efficiens. [ Primum pat̄ sic: de ratione facti: vnde factū est: vt dicitū est: est esse possibile obiectue: sed ex hoc q̄ aliquid est possibile obiectue: nō op̄z q̄ sit possibile nō esse: ergo ad sc̄m vnde factū nō sequitur possibile nō esse: nec per cōsequens repugnat necessario esse ab eterno. ma. p̄z ex dīcis. nūor declaratur. & primo sic. nam f̄ni p̄m sc̄do perihet. nō omnis potētia: nec ēt̄ esse pole est cōtradictionis sive ad opposita: & hoc idē dicit. 9° metaph. vbi dicit: q̄ nō est tūnēdūz q̄ celum quiescat: quia ei⁹ innotūs nō fundatur super potētiaz que le habeat ad opposita: igitur factū per hoc q̄ est possibile obiectue nō op̄z q̄ sit possibile nō esse. [ Secundo hoc idē ostēdit rōne sic: sicut se habet possibile subiectue ad actū eius cuius est subiectū: ita possibile obiectue ad eē actiones agentis: sed nō oē possibile obiectue ē possibile subiectue rōne oppositorū actū. ergo nec oē obiectue possibile est pole respectu actū oppositorū ita q̄ illud q̄ est pole obiectue esse de necessitate sit pole nō esse. ma. sic patet: q̄ sicut aliqd subiectū est: q̄ habz necessariaz habitudinē ad suum actū sicut nā celi ad formā suaz: & homo ad risibilitate: ita etiam aliquod genus esse q̄ h̄z necessariā habitudinē ad suū effectū: vt sol ad illuminādūz aerē: & vrgultū ad can sandūz in aqua ymaginē & ad habitudinez cōcomitan temi vt hominē ad faciendū scāmū: per qd̄ p̄z ma. q̄ sicut se habz possibile subiectue ad suū actū: ita pole obiectue ad esse actu per actionē agentis. mi. etiā p̄z per exēplūz sensibile: nāz nā celi est polis subiectue respectu formie celi: q̄ nūllo modo posset eē pole subiectue respectu oppositi actū: & silt̄ homo respectu risibili: is: per qd̄ pat̄ mi. s. q̄ nō omne possibile subiectue ē ad oppositos acē. ergo nec oē obiectue pole ē respectu oppositorū: per qd̄ habetur p̄ncipale intētūz. s. q̄ nō omne pole obiectue sit pole nō esse vnde tale. [ Secundo p̄ncipaliter hoc ostēdo cōparando effectum ad efficiens: quādo aliquid est effectue de necessitate ab alio posita causa de necessitate ponitur effectus: q̄ habent habitudinē necessariā: & posito uno taliū de necessitate ponitur reliquaz: vt p̄z in exēplis predictis. ergo in talib⁹ sunt simul de necessitate causa effectua & effectus. [ Ex hoc sic declarato vñter⁹ arguo. quecūq̄ sunt simul de necessitate coexistētia sub aliqua determinata habitudine: sicut non repugnat eis esse sive coexistere sub illa determinata habitudine aliquo tēpore ita si essent ab eterno nō repugnaret eis de necessitate coexistere sub illa habitudine: cui⁹ ratio est: q̄ neces-

sitas fundata super habitudines renū: super quas fundantur scientie le extendunt ad semper & ab omni dif ferētia tēporis abstribunt: sed vt p̄z ex rōne immediate posita aliqua sunt de necessitate simul: quoqñ vñ est cā & aliud effectus. Si igit̄ anib⁹ essent ob eterno de necessitate coexisterēt: & tñ vñz esset causa & aliud effectus: & sic māz eē q̄ ei⁹ est necessario ab eterno: vñ tale nō repugnat habere: cām effectuaz. [ Sed forte aliquis posset dicere: q̄ illud argumētū supponit q̄ sit aliquid agēs qd̄ agat ab eterno de necessitate: q̄ vñ eē principiū petere. cōstat enim q̄ si est aliquid qd̄ de necessitate faciat ab eterno: sequitur q̄ sit aliquid de necessitate ab eterno: q̄ sit factū. [ Sed dicēdūz q̄ argumētū nō petit principiū: q̄ in p̄posito nō q̄ritur an sit aliquid agēs ex necessitate nāe ab eterno: cōstat. n. q̄ nō: q̄ solus deus est ab eterno: sed questio q̄rit: an si talis res esset ab eterno: repugnaret sibi ab eterno agere: ita. s. q̄ agenti vnde agens & de necessitate nāe repugnet esse ab eterno: & arg⁹ ostēdit q̄ alicui nō repugnat ex hoc q̄ est agēs de necessitate nāe esse ab eterno. vñ arg⁹ nō p̄bat q̄ aliquid tale nō sit ab eterno: s. q̄ sit nō repugnaret eē nec repugnet: nec alind querebat q̄stio ostēdit enīz argumētūz q̄ cāe nō repugnat coexistētia necessaria effectus etiā ab eterno si esset. [ Ad idē vñterius sic arguit ex cōparatione effectus ad efficiēs sic q̄ q̄ effectus ab eterno nō de necessitate coexistat cū sua cā de necessitate ab eterno existēti: aut est: q̄ de rōne effectū cāe efficiētis: vnde talis est q̄ eius effectus possit nō esse ipsa causa existēti: aut q̄ de rōne sua est esse posterius sua cā: sed neutrū est verūz: q̄ aliquid efficiens de necessitate cu est pd̄ncit effectus suum: vnde si aliquid est de necessitate ab eterno: cui agere de necessitate repugnet: hoc nō est: q̄ eternūz: ita q̄ eterno vñ eternūz de necessitate repugnet agere: s. quia est agēs per libertatē arbitrii: cui repugnat necessitas absoluta s. nō repugnet cōditionata: & sic p̄z q̄ ei⁹ qd̄ est de necessitate ab eterno vnde tali nō repugnat eē factum nec cōduero. [ Si igit̄ querae que est causa quare repugnat alicui effectui eē de necessitate ab eterno: dico q̄ causa hui⁹ est vel q̄ iste effectus fit per motūz: cui nō solum repugnet eē de necessitate ab eternos: etiā absolute esse ab eterno: q̄ tale nō est nisi in termino nūtus: vel q̄ eius causa nō est eterna: ideo nec eius effectus: & maximē in causis efficiētibus: vel quia nō agit de necessitate qd̄ contingit tripliciter: vel qd̄ agit ex libertate arbitrii: sicut deus: vel quia potest impediri in se vel per afflictionē virtutis sive per debilitates sicut agentia corporalia: vel quia potest impediri ex parte recipiētis suam actionē ppter contrariaz dispositionē vt p̄z in effectu corporūz supercelestūz quē habent in illis inferiorib⁹. Sic ex predictis p̄z: q̄ facto vnde factum est nō repugnat essendi ab eterno necessitas: sed solum repugnat sibi q̄ sit tali modo vel quia a tali causa: & nō q̄ sit absolute. [ Ad primū lgiē in oppositu dicēdūz: quādo dicit illud q̄ est factū est pole obiectue. cōcedatur & quādo dicit in mi. necessariuz exclūdit oē possibile: dicēdūz q̄ falsūz est de possibili obiectue & de possibili subiectue. ostēsum est enim supra q̄ nō omne possibile sive obiectue: sive subiectue se habz ad opposita. illud aut̄ possibile q̄ non habz se ad opposita non repugnat necessario: q̄ tale possibile nō est ad aliter se habere: q̄ nō potest aliter se habere sed ad eodem modo se habēdūz q̄ nō repugnat necessario: imo sequitur ad ipsum. [ Ad secundūz dicēdūz: quādo dicitur q̄ fit nō est: verūz est de his que fiunt p̄ motum

*Notent tho/ miste hoc q̄ vñ nō oē pole fabiue est re/ specie opposi/ t. v. na sc̄t iste maxie su/ dante se super hac p̄positōe ad p̄uanduz passionez nō reali distin/ gūt a suo sbo hñi. n̄ sp̄one tanaz famozas q̄ vñ ois po⁹ passi uia est dō con tradicitionis eus in ista b̄z phos & de motu respū celi. & de vñtate tērminis tērminez ma terie vñz auer royz. q̄re zc.*

## Questio

27

motum: i.e. enī talia nō possunt dici oīno nō esse non solū ppter māz: sed ppter aliquid dī forma vel de p/ tinentibus ad formā acquisitā: vnde fīm pīm. 6. ph. q/ mouet iaz motuz est: et q/ sit etiā per motū iaz quan tuz ad aliquid factū est: vnde in actionibz que nō sunt motus falsum est: q/ id qd sit nō est. Ad tertiu dōz: q/ aliquid sit pole nō esse pōt intelligi duplicitē v/ ab solute: ita q/ absolute possit nō esse vel ex hypotesi: ita scilz q/ facta aliqua hypotesi sequitur ipsum possit nō esse: vel etiā tollit non esse. Et si ex hypotesi adhuc du pliciter: qz v/ ex hypotesi possibilis vel ex impossibili hy ptesi modo dico q/ illud qd v/ absolute vel ex hypo tesi possibilis est pole nō esse non hz q/ sit necessario ab eterno ab alio: et fīm pīm nullo modo pōt perpetuari: nec a parte ante nec a parte post: q/ tñ est falsum hz fī dem: saltez a parte post: sed illud quod ex hypotesi lñ/ possibili sequit̄ posse nō esse: vel simpli r nō esse bñ po test habere necesse eē ab alio: et fīm pīm perpetuari po test: vt pat̄ de motu celi. quē cōstat pīm posuisse esse ab alio effectiue: et de necessitate ab eterno: ita q/ si iste motor a quo est: nō mouer: motus celi nō estz: vnde ef fectus qui est possibilis oblectiū: si efficiens nō ageret effectus nō esset: sed quādo agēs agit ex necessitate na ture: pō est impossibilis. Ad quartuz dicendū: quādo dicitur sicut se babz pole subiectiue ad formaz: ita pole obiectiue ad actuz essendi per agens: verum est: et quādo dicit̄ in mi. q/ possibile subiectiue nō dī possibi le nisi respectu fornic qua caret: dicendū fīm pīm scđo de anima. q/ quedā est potētia aby: iens actuz sicut po tentia seminis respectu animi: et veruz est: q/ nihil di citur pole fīm talem potentiaz nisi respectu actus quo caret: sed est alia potentia que nō abyit actu: sicut po tentia ad animaz in corpore organico: cuius actus est anima: et fīm talez potentiaz est aliquid possibile respe ctu actus quo nō caret. Uel, dicenduz absolute per interemptione: q/ nō dicitur aliquid possibile subiecti ue: qz caret forma: sed quia se habet ad formā vt subz recipiens eā siue aī eā careret siue nō. Qd. III.



**B**terciū sic pceditur. Et se habet necesse cē: et pccipue ab eterno nullo modo sit ab alio effectiue: qz esse per se idem est q: esse nō per aliud sed q/ est ab alio effectiue est per aliud ergo ponere q/ aliquid sit per se necesse et ponere q/ ali quid idem sit per aliud et nō per aliud: sed hoc est iplicare opposita inesse eidēz. ergo ista duo subiunctez repugnant. sc̄le per se necesse esse et eē ab alio effectiue. Preterea. Illud qd est per se necesse esse quocūqz alio remoto adhuc necesse est ipsum esse: qz ipso manē te semper inanet illud per quod necesse est ipsum esse cuz sit necesse per se esse: sed illud qd est ab alio effecti ue nō est necesse esse quocūqz alio remoto: qz remoto efficiēt nō est necesse ipsum esse: imo est necesse nō cē ergo impossibile est q/ illud q/ est per se necesse esse sit ab alio effectiue. Preterea q/ aliquid sit necesse cē per se hoc est: vel qz nihil est causa sui cſe: vel qz ipsuz met est causa sibi essendi: sed si pīmo nō dōrūc nō ha bet causam effectiuz: qz ponitur q/ nihil est causa sui esse. Si secundo modo etiam nō potest habere causam effectiuz extra se: qz vnius effectus nō est nisi vna cā sufficiens: sed ipsum est sufficiens causa sui esse: qz suf ficiens causa est ad quā necessario sequitur effectus: po nitur: q/ ipsum per se sit necesse esse. ergo per se necesse

esse nō habet causam extra se per quā fiat: et tale sic nō est effectiue ab alio.

**In contrariū** est: quia si q/ est per se necesse etiue: aut hoc est: qz necesse ē: aut qz ens per se. Primo modo nō: qz ostēlum est in precedenti questione: quia ei qd est necessario ab eterno nō repugnat esse ab alio effectiue. Nec secundo modo: qz esse per se ens cōuenient omni substātie per se: per hoc enim diuiditur ab acci dente: sed constat q/ nō omni substātie repugnat esse effectiue ab alio: igitur non repugnat alicui esse effecti ue ab alio ex hoc q/ est per se ens: et sic nullo modo re pugnat ei q/ est per se necesse cē: cē ab alio effectiue.

**Respondeo** dicendū ad istam questionē di

Illi⁹ opis  
mōis suit  
Hēricus  
de Léda  
vo: et cui  
Gregorius  
arimus  
nēfis l. z.  
kenē. dis.  
l. q. l. laic  
psegit ista  
mām cui⁹  
opiniois t  
pugnatio  
nēvidēas  
in. q. nō  
de tripli  
causalitatē  
te inlūge  
ue et c.

cunt quidam: q/ illud quod est p se necesse esse nullū modo potest esse ab alio effectiue immo hoc sibi repugnat per rationē predictam: qz tūc sequeretur q/ illud quod per se necesse est esse: si cēt ab alio effectiue nō esset per se necesse esse: sed per aliud a quo fieret: q/ est implicare contradictionēz: ppter qd ylterius etiaz pcedunt q/ substātie est ens per se: acci dens vero ē ens per aliud: idco in substātis nō potest esse q/ illud quod est necesse eē sit ab alio effectiue: qz tunc q/ est per se necesse: esset ab alio effectiue: que oīo repugnat et absurdū videt̄. In accidētibz vero nībil p̄hibet q/ aliquid sit necesse: et sit tñ ab alio effectiue: qz accidentia nō sunt per se: sed per aliud: et idco cīs nō repugnat habere esse necessario ab alio. Addicunt etiā ad idem quādam rationē prius positaz in pcedenti q/ stione in suo equipollēti: qz illud quod est effectiue ab alio quāduz est ex se ē pole nō esse: qz sibi dimissuz nō esset: absurdū aut̄ videt̄: q/ illud qd est per se necesse eē sit ex se nō ens vel pole nō esse: vnde oīo cōcludunt q/ in substātis impole est q/ aliquid sit necesse esse: et tamen sit ab alio effectiue. Ulterius vero qz quoddā arguētu z q/ ipsi addicunt cōtra alios videt̄ esse con tra eos quāduz ad illud qd ipsi dicunt de accidentibz: iō illi arguēto nītūt respōdere: est autē tale. oī factū ab alio est pole: sed oī pole p̄pric acceptuz se habz ad opposita. sc̄le et nō esse. ergo q/ ē factuz ab alio ē pole nō cſe: vt ostēlum est fīm q/ cīs videt̄: sed possibili po sito in esse nullū sequitur ipole: licet possit sequi fāluz: sed ponere q/ illud qd est necesse esse: et pccipue ab etero nō aliquādo actu nō sit est impole: qz sequeretur q/ si sit esset et non esset: qz ex hoc q/ ponitur ab eterno necesse est ponit esse in oī ēpōre cuz quo nō pōt stare aliquādo nō esse. igit̄ impole est q/ illud qd necesse est eē et abso lute siue p se sit siue ab alio effectiue: et ista rō vī cē accepta q̄tuz ad scđm pcessum de pīmo ce. et mūdi: et po sita sit in pcedenti qōne in equipollenti et soluta. hoc aut̄ nō videt̄ esse solū cōtra necessitatē essendi substātic: sed ēt̄ necessitatē essendi accidentis: et idco ipsi isti rōni respōdet̄: et dicunt q/ aliquid p̄t dici duplē pole. vno modo dī pole qñ illud qd est necessariū fīm actu vni⁹ forme est pole hz actu alteri⁹ fornic: ita q/ fīm illā for maz p̄ quā hz neceesse hz ordinē et cōnexiouē ad aliō necesse eē a quo p̄ tale cōexionē pīm necesse cē hz scđaz formā siue hz actu hz quē pole est esse: et de hoc ponit exemplū de celo: q/ hz q/ ipsi dicunt fīm pīm est p se necesse esse: ita q/ nō ē ab alio effectiue: et hz p̄ formā ī hz cōexionem ad aliud necesse esse: puta ad motorē sc̄patum a quo p̄ talez cōexionē hz actu q/ est motus fīm quez celū est pole eē: et tale pole moueri mouet ab eterno: et nō cōtigit nō moueri aliud vero est pole hz actu vni⁹ forme: et hz actu nullū est necesse esse: sicut dicim⁹ subam Verue⁹ de etero mūdi Dd 3

## De eternitate mundi

creatā esse pōlē. **C**ontrū fgitur pole esse q̄ ipsi dicunt stat bene cū necesse esse: qz nō pōt poni nō eē nisi per impole. s. ponēdō p̄mū necesse esse nō habere ordinez ad h̄m necesse esse: et cōexionē q̄ est oīno impole pole vero h̄m scđo modo dictū bene pōt poni absolute nō esse: ynde nō pōt stare cū necesse esse: et qz pole p̄rō modo solū cōuenit accidētib⁹. sed secūdo mō solū lūb stantib⁹: ideo arg⁹ p̄rō positū h̄z veritatē in substātib⁹ nō tñ in accidētib⁹. **S**ed ista si recte cōsiderenē valde yana sunt et friuola. nā q̄ dī per se esse vel per se necesse esse: nō est intelligēdū q̄ aliqd sit cā sui esse nisi forte vt mā sui eē ab eēntia differret: q̄ nec in deo nec in creaturis est yerū q̄ aliqd sit cā sui esse: sed sic est intelligēdū per se ens vel per se necesse ens. q. ens vel p̄ aliud vel necessario ens: nō tñ per aliud: q̄ aut̄ aliquid sit: et nō per aliud siue tale ens sit cōtingens siue necessariū pōt intelligi dupl̄r. vno modo q̄ nō sit per aliud quasi siuecētive quēadmo⁹ accidēs per cōparationē ad subaz est ens per aliud: suba vero ens per se: siue sit cōtingeter siue necessario. Alio mō pōt intelligi ens per se. i. nō per aliud effectiue: q. s. ita est q̄ non est ab alio effectiue: et isto mō nō solū necesse esse: et absolute esse nō per aliud soli deo cōuenit: qz soli deo cōuenit nō habere cām effectiū sui esse: oīa enīz alia sunt a deo effectiue. **E**x his igit̄ p̄z q̄ ista duo nō repugnat: s. q̄ aliquid vno modo sit necesse eē per se. i. nō p̄aliud siuecētive. alio modo sit nō necesse esse per se q̄si p̄ aliud effectiue: et sic vno modo tale ens erit p̄aliud: et alio nō erit nō per aliud sine repugnatiā sui: non repugnat enim esse dupl̄b⁹ lōgitudinē et nō esse dupl̄b⁹ latitudinē. **E**x hoc igit̄ vlt̄ri⁹ p̄z q̄ rōnes istoz manifeste peccant fm̄ ignoratiā elenchi. ex hoc et̄ p̄z q̄ ridiculuz sit illud q̄ dī de accidētib⁹ in cōparatiōe ad substātia. s. q̄ accidētia nō habet esse p̄ se: et nō repugnat eis habere esse ab alio effectiue. Sed substātia repugnat qz est ens necesse esse p̄ se qz habeat eē ab alio: qz iaz ostēsum est: qd illud qd per se cōuenit substātia in cōparatiōe ad accidēs nō excludit esse per aliud effectiue: s. vt ita dicā excludit aliud siuecētive. cōstat enīz q̄ tale esse per se per qd suba distinguit ab accidēte oī siuecētiae xuenit i eo q̄ suba et nō in eo q̄ necessariū vel cōtingēs: et per q̄s nō esse p̄ aliud. q̄ ipso tā per ly per se si igit̄ ly nō p̄ aliud q̄ ipso tā per ly per se excluderet causaz efficiētē sequeret q̄ nulla suba haberet cāz efficiētē qd est apte falsuz: qz ly necesse nō excludit habere cām vel efficiētē vel mālē vt apparat de accidētibus necessariib⁹ que habet et efficiēs et māz in q̄ quā substātia substātē nō h̄z: et eaž habeat forma subalit. **R**espōsio etiā data de accidentib⁹ nulla est dūniōdo supponat p̄ncipia sua: qz idē seguit cōtra eos de accidentib⁹ qd seguit cōtra alios de substātib⁹ icorruptibilis: cōtra q̄ adducit illaz rōne. nā Auer. ponit q̄ creature icorruptibiles a deo de necessitate pcederet: ita q̄ in eis esset potētia ad esse: nō aut̄ ad nō esse: etra quē ipsi arguūt supposito hoc p̄ncipio q̄ oī potētia est ad opposita: ita q̄ illud qd pole est esse: est etiā pole nō esse. si aut̄ hoc p̄mū esset yerū nullo modo posset dici vere q̄ celū esset pole respectu alicui⁹ accidētis sibi necessario therētis: qz tūc sequeret sicut ipsi arguūt cōtra Auer. q̄ idē posset inēē et nō inesse eidē et in eodez tēpore: qz ex hoc q̄ ponitur necessario inesse semper et in oīni tēpore iest: et ex hoc q̄ ponitur pole ponit posse nō inesse aliquādo: et sic in isto q̄s: in quo de ncessitate inest: qz ponitur semper et de necessitate inēē poterit nō inēē: et per q̄s simil poterit nō inesse et inēē: q̄

est impole: ynde idē sequit cōtra eos de inesse qd fm̄ eos seguit h̄ Auer. de esse sube absolute. Si aut̄ ita est q̄ iuenit aliquid p̄o⁹ ad eēita q̄ nō ad nō eē: fallum est p̄mū q̄ vtūt h̄ Auer. s. q̄ oīs p̄o⁹ sit ad opposita. **S**i vero dicā vt ip̄sī dicut q̄ tale in eē lī sit pole eē et nō esse: nō tñ pōt poni in actū nisi ex hypotesi impoli. s. q̄ cōnexio celiad suū motorē tollat: friuolū est valde: q̄ nibil dī esse pole q̄ esse vel pole esse q̄ sibi cōuenit ex ypothesi ip̄sī alioq̄ hō posset eē rūdibilis: qz hoc bñ seguit facta ypothesi impoli. s. q̄ hō sit asin⁹: sīl r nibil qd nō pōt nō esse nisi facta ypothesi ip̄sī pōt absolute ex h̄ dici pole siue nō subiective siue obiective: nec ad hoc facit ponere aliquā formā vnāv̄l plures ad hoc q̄ aliqd q̄ nō pōt poni in esse dicat pole vel salutē pole ad opposita cu necessario ad altez: qz sicut habēs vnā formā est pole subiective ad alia: ad quā tñ de necessitate determinat p̄pnecessariā habitudinē ad aliquid aliud ita s̄z acceptionē p̄ne forme pōt aliqd esse pole obiue ad esse: ad q̄ tñ necō determinat si agens agat ex necessitate nā: ita q̄ sicut ip̄sī dicit q̄ allqd est possibile subiective q̄ tñ nō pōt nō esse p̄pitudinē ad suam cām efficientez: ita pōt dicere Auerro. q̄ aliud est pole obiue respectu acr⁹ essend i: q̄ tñ nō pōt nō esse p̄p hoc agens de necessitate: de nēcitate determinat ad agēdū: ex quo p̄z scđs defec⁹ isti solonis: qz eq̄ ita bñ pōt saluare Auer. pole ad opposita ip̄sī obiective q̄ pōt sicut ip̄sī ip̄ossible subiective q̄ ponit: qz sicut illd possibile subiective pōt nō esse ex ypothesi ip̄sī: ita pole obiective pōt nō esse ex ypothesi ip̄sī. **T**ertio est h̄ istaz solonē: qz arg⁹ fundat supra icōpossibilitatē esse et nō esse. hoc aut̄ iuenit equali lm̄poli obiective sicut lm̄poli subiective et econuerso: ynde solo que ponit q̄ argumentuz habz locuū in h̄s. s. possibilib⁹ obiective et non in alib⁹ possibilib⁹ subiective nulla est: q̄ autē additur q̄ in suba creata nulla forma est fm̄ quā sit necessariū ip̄saz esse: p̄p hoc nō est sile de ipsa et de accidētibus fm̄ pōnē Auer. supponit fallum: qz sube icōruptibiles fm̄ Auer. fm̄ formā suā ita sunt poles eē q̄ nō possunt nō eē nisi ex ypothesi: sicut ip̄sī dīt de accidētib⁹: qz ponit agēt agere ex necessitate nā: ynde et licet ēt creature nō sit necessario a deo vt supponunt fideles: sed per libertatē arbitry: tñ si eēt de necessitate nā deo agēt nō repugnaret sibi esse ab alio effectiue q̄ vt ostēluz fuit: facto ynde factū est nō repugnat ab alio effectiue de necessitate esse: et iō om̄issa ista solone q̄si friuola et ip̄tinentē alī dicendū est: qz sicut p̄z ex p̄missis nō dī aliqd per se necesse esse q̄si positivē qz. s. ip̄sī sibi sit cā eēndi nō forte vt subz sui eē dīt ab eēntia vt dīt aliqd: qz nibil est cā sup̄sī: nec ēt sui eē: s̄z negatiue siue p̄tatiue: qz s. est necesse eē et nō p̄ aliud q̄ sit sibi cā essend i: et cū sint q̄tior cāe eēndi: s̄i ad p̄ls p̄ter missa distinctiōe finis et efficiētē de mā et forma disti gneūt est: et p̄ de mā. **E**st aut̄ mā dupl̄r cā eēndi alii cui. Uno mō constitutive: qz s. est p̄s p̄stituens eēntia eius cuius est causa et isto modo sole substātiae cōpositae ex materia et forma habent causam mālem: que q̄dem substātiae vt cōiter dicitur habent niām ex qua alio modo niā est causa essendi alicui nō sicut pars cōstituens ipsum: sed sicut illud in quo quasi sustētāt s̄z q̄ dicit p̄hs q̄ accidētia et etiāz forme substātiales nō habent niām ex qua cuž nō sint cōposite ex mā: scz cōpositiōe ex qua sed in qua: et isto modo possumus dicere materiā causam essend alib⁹ subiective vel sustētae: vt liceat singere verba ita q̄ nō esse per aliud sicut per cām mālez pōt dupl̄t intelligi. s. cōstitutive yl̄ subiective

subiective fm q̄ expositus est: s̄līr forma potest duplī considerari vel dicā cēndi alicui vel cōstitutiue: qz. s. est pars cōstituens essentiam eius cuius dicit̄ forma: & sic solū substātīe cōposite habet cānī formalē vel contentiue vel tertiatiue: vt licet sic vti noib⁹: qñ. s. non est cā ei⁹ formalis cui⁹ dī q̄z ad cēntiā: h̄z q̄m ad actū cēndi. s. nō cōstituit eius essentiā: sed terminat & continet ipsaz: & sic forma est causa esse māe: sicut ecōuerso mā est causa esse formic substātīe: & sic pōt intelligi duplī aliquid nō esse per cām formālē. s. cōstitutiue & cōtentiuue vel tertiatiue. C Ulterius vero ista est distingue da. s. q̄ aliqd est per se necesse vno modo. s. q̄ ly per se sit determinatiū ipsius necesse: vt sit sensus: hoc est p̄ se necesse esse. i. necessitatē sui h̄z ex hoc q̄ est non per aliud: & sic nullo factopōt conuenire necesse esse perse ita q̄ per se necesse esse sic acceptum & factuz esse repugnant ad inuicēz: qz necessitas substātīe facte in eseu do nō suenit sibi ex hoc q̄ est nō per aliud substātīue sed in est sibi ex sua cā agente quādo agit ex necessitate nature. Alio modo li per se pōt eē determinatiū ipsius eē & nō ipsius necesse: vt sit sensus: h̄ existēs per se: & nō per aliud substātīue habet necessitatē essendi & h̄z istū vltimū intellectum respōdenduz est ad hoc divi stinguēdo: qz aut estens per se oīno: ita q̄ nullo modo per aliud: & tamē habet necessitatē essendi: q̄ tñ non oīz h̄ ponere: qz q̄ est: & nullo modo est per aliud: est necesse esse: & sic nulli facto qualitēcūq̄ habeti causam pōt suenire necesse esse per se: qz iaz excludēt oīs causa: aut estens per se nō oīno: sed vno modo per se. i. nō per aliud: & alio modo nō per se: sed per aliud: & tale necesse esse per se aut excludit esse per aliud: sicut per cāz mālem: aut formalē: aut efficicētē: si igitur h̄z per se qd̄ idē est q̄ nō per aliud excludat causam mālē sustētantez: sic substātīe oīs subsistētēs sunt per se: & oīs incorruptiblēs sunt necesse esse per se fm p̄m siue sint forme simplices vt angelī: siue sint cōposite ex mā et forma vt celum: & tale necesse esse nō excludit cāz cōficiuz: vñ talinō repugnat esse factuz ostētuz est. n. supra qd̄ nihil phibz q̄ illud qd̄ nō est q̄ aliud sustentatiū sit per aliud effectiue: si vero ly p̄ se excludit cāz materialez cōstituentē: & cu hoc habeat necessitatē essendi: sic oīs substātīe separate sunt per se necesse esse fm p̄m & fm veritātē: si deus ageret ex necessitate naturae: & tali necesse esse per se nō repugnat esse ab alio effectiue: qz forma simplices pōt esse effectiua eius: qui non agit ex supposita mā qualis est deus: vnde sicut in modo nō essendi per aliud premisso dicit̄ est: q̄ idem q̄ nō est per aliud sustentatiū nihil phibet esse per aliud effectiue: ita h̄ pōt dici q̄ nihil phibet q̄ illud qd̄ non est per aliud: sicut per māz cōstituentēz si per aliud effectiue. Si vero ly per se excludat formā terminantēz siue cōtinētēz: sic oīs substātīe incorruptiblēs siue simplices siue cōposite sunt necesse esse per se fm p̄m: et fm veritātē: si deus ageret ex necessitate nature: qz h̄z forme cōposite habet formaz cōstituentēz: nō tamē habet formaz terminantē eo modo quo expositū est: sed sola mā sic habet cānī formālē nō siue, essentiē: sed sui esse: & tali necesse esse per se simplicē nō repugnat cē ab alio effectiue: qz ly per se nō excludit efficiēs h̄z formaz terminantēz. Si vero ly per se excludat cām formālē cōstitutēz sic oīs substātīe imāles sunt per se necesse esse fm p̄m & h̄z veritātē: si deus ageret ex necessitate nature: qz nō habet formaz suā essentiā constitutēz: quasi partes eius: sed sunt simplices forme: ita q̄ tota essentiā est ipsa forma: & tali necesse esse nō

repugnat esse ab alio effectiue: qz hic nō excludit cā efficicēs: sed forma cōstituens. Si vero ly per se excludat causam efficientē: tali per se necesse esse repugnat esse ab alio effectiue ex quo effectiū excludit: & non soluz esse ab alio effectiue: sed etiā habere qualēcūq̄ cām repugnat tali necesse esse: qz ex quo excludit efficiēs excludit & tali cācē: qz oīa principia rei intrin seca taz nā q̄ forma depēdet a p̄m efficiētē quoq̄ modo: & sic p̄z quo ei q̄ est necesse esse per se repugnat esse ab alio effectiue & quo non. C Ulterius ex hoc p̄z solutio ad quartaz questionē prius possitam: vtrum q̄ est per se formaliter necesse esse sit ab alio effectiue: qz per se formaliter necesse esse potest intelligi duob⁹ modis. Unū modo vt sit sensus: q̄ per se formaliter est necesse esse. i. q̄ habet necessitatē sui esse per hoc q̄ non est per aliud formaliter: qz ly per se idem est: q̄ nō p̄ aliud: & sic nullo modo facto potest conuenire esse per se formaliter necesse esse: qz necessitas cuiuslibz facti in essendo nō est per h̄ q̄ nō est per aliud formaliter vel subiectiue: sed hoc. s. factuz depēdet ex volūtate agentis si a p̄posito: vel ex necessitate si naturalē. Alio modo potest accipi ita q̄ ly per se formaliter determinante ly esse & nō ly necesse: vt sit sensus: h̄ q̄ est necesse esse per se formaliter. i. hoc existēs per se formaliter: ita q̄ nō per aliud: sicut per cāz formalē est necesse esse: siue habet necessitatē essendi. Et fm istū intellectū dicēdūz q̄ sicut ex dictis p̄z siue per ly per se formaliter excludatur cā formalis constituens siue causa formalis terminans & constituens nō repugnat ei q̄ est per se formaliter necesse esse ab alio effectiue: qz sicut ex dictis p̄z esse per aliud sicut per cām efficiētēz: & esse nō per aliud sicut per cām formalē cōstitutētēz vel terminantēz nō sunt opposita: qz tunc accipūnt respectu diueris: vnde substātīs inālib⁹ quib⁹ cōuenit vtroq̄ mō nō eē p̄ aliud: sicut per cāz formalē: talis necessitas essendi nō repugnat vnde factū est: & si essent necesse eē vtposuit p̄hs & Auer. nō repugnarēt eis esse ab alio effectiue: qz spā necessitas cēndi nō repugnat factō: vñ fm̄ est: sicut nec necō agere repugnaret efficiētē: vñ efficiēs. C Ad z⁹ iigī in oppositū dōm: qñ dī q̄ illud qd̄ est per se necesse eē nō est per aliud: q̄ sicut p̄z ex dictis aliqd pōt intelligi esse per se multis modis: siue nō per aliud: & s̄līr esse per aliud: qz vel per aliud effectiue vel subiectiue vel cōstitutiue vel tertiatiue: modo dī co: q̄ illud qd̄ est per se oīo: ita q̄ nullo istoz modorūz est per aliud: nullo modo pōt esse factū: qz a tali excluditur oīs cās: sed illud qd̄ vñ nullo istoz modoz est per se siue nō per aliud nihil phibet alio modo esse per aliud: sicut q̄ nō est per aliud sustentatiue bene est per aliud effectiue: & tale esse per aliud & nō esse per aliud nō cōtradicunt vt assūmebaē. C Ad z⁹ dōm: q̄ illud qd̄ est oīo per se: ita q̄ nullo modo per aliud: quocunq̄ alio remoto adhuc manet in suo esse: sed q̄ est necesse esse per se: vñ modo: puta qz nō est per aliud sustentatiue & alio modo est per aliud puta effectiue: & tale necesse esse per se nō remanet quocunq̄ alio remoto: nunc autē substantie incorruptiblēs essent necesse esse p̄ se si haberent necessitatē essendi: vt posuerūt philosophi & Auerro. Ideo nō remanerent quocunq̄ alio remoto: licē sic sint per se necesse esse. C Ad terriuz dico q̄ nō omne necesse esse per se dicit̄: vcl quia nullaz causaz essendi habet vel quia ipsiū sibi sit cā essendi q̄ nul li potest conuenire: quia est dare medium. s. q̄ dicatur aliquid per se necesse esse: quia habenē necessitatēz cōsiderant est ita per se q̄ non per aliud fm̄ aliquod dcter. Perue⁹ de etiā mūdi Dd 4

# De eternitate mundi

naturae genio cause:puta:qua nō est per aliud sicut per materias instantaneas;iz sit in alio genere cāe per aliud:puta per causam efficientem: vnde arguuntur procedit ab insufficiente:quia non dividit per imputata.

Questio. IIII.



## B quartum

sic proceditur. Et arguit q̄ nō fuerit de mente ph̄i q̄ substantie incorruptibles sint ab alio effectivæ: qz ab eo p̄ nō mouet aliqd:nisi sic amatu⁹ ⁊ desideratum res quantu⁹ ad suā essentia⁹ nō pdicuntur:qz amare ⁊ desiderare presupponunt essentia⁹ amantis ⁊ desiderat⁹: sed fñi sententiā ph̄i.iz.metaphy. P̄tū non in ouerū nisi vt animatu⁹ ⁊ desideratu⁹ substantias celestes.igitur substantie celestes nō pdicuntur ab eo fñm intentione⁹ ph̄i. ¶ Preterea. Omne factu⁹ est per aliquod fieri: sed fñ p̄m omne fieri est motus vel mutatione.ergo fñi cum nihil est factu⁹ ab alio nisi per motu⁹:nihil declaratur qz fñi ph̄z.8.physicoz.in principio:si primu⁹ mobile esset factu⁹ sequeretur q̄ ante primu⁹ motu⁹ vel primu⁹ mutatione⁹ esset aliis motis vel mutatio alia prior: q̄ tamē nō sequitur nisi omne fieri esset mot⁹ vel mutatione. Ex hoc igitur vtlerius arguo fñ ph̄z:omne factu⁹ est per aliquod fieri q̄ est motus vel mutatione. sed constat fñi ph̄m q̄ substantie incorruptibles: ⁊ precipue iūmāles nō possunt produci per motu⁹ vel p̄ductione⁹ alicuius presuppositi: qz nihil eternu⁹ potest esse p̄ motu⁹ vel mutatione fñi mentē ph̄i: ⁊ fñ veritatē ita est fñi ph̄z. igitur substantie incorruptibles nō sunt ab alio effectivæ: qz non sunt facte. ¶ Preterea adhuc facit B q̄ ipse dicit cōtraplatonē de ydeis: qz nihil vt ipse dic̄ facerent ad esse entiu⁹ effectivæ: qz nihil faceret ad motu⁹. ¶ Preterea p̄mo celi ⁊ mun. vult q̄ possibile nō esse nō potest habere necessitatem esse: vt scilicet sit perpetuus ⁊ incorruptible: sed oē qd̄ est effectivæ ab alio est possibile nō esse: qz subtracta influentia alterius nō erit. q̄ fñi mentē ph̄i: q̄ est necessitatem esse ⁊ eternum nullo modo est ab alio effectivæ. ¶ Preterea ph̄s.6. metaphy. ⁊ infra intendit inquirere causas entiu⁹. si igitur fñ ei⁹ opinione⁹ substantie fñi materiales ⁊ celestes haberent causas efficientes: ipse de hoc deberet facere mentionem. cura ergo non faciat videtur fñm ipsum q̄ nullā causam efficientem habeant.

**In oppositum** est q̄ dicit circa principiu⁹ 8° metaphy. q̄ necessariu⁹ ⁊ perpetuū habet esse ab alio effectivæ sine causatiue.

**Respondeo** in istis questionib⁹ non queritur quid sit fñi rei veritatem: sed quid sit fñ in mentē ph̄i. Et ad hoc dicunt qdā: q̄ cu⁹ in rebus sunt accidentia ⁊ substantie gererabiles ⁊ corruptibles ⁊ generabiles ⁊ corruptibles: accidentia perpetua necesse: ratio inherencia fñi ph̄m possunt esse causatiue sine effectivæ ab alio: vt p̄ de motu celi ⁊ de illuminatiōe quarūdaz stellarū: que constat fñi ph̄m esse perpetua ⁊ esse ab alio effectivæ: substantie vero incorruptibles ⁊ quantu⁹: n ad speciem ⁊ quantu⁹ ad individua ⁊ substantie corruptibles quantu⁹ ad spēni: fñi quā sunt incorruptibles nullo modo sunt ab alio effectivæ fñi ph̄m: fñ solaz quādaz dependentia⁹ habent ab aliud: vnde sunt dependentes ab alio: ⁊ nō effectivæ. ¶ Ratio autē quare ponunt ph̄m ita potuisse est: qz vt dicunt sicut accidenti cōuenit esse ab alio: ita cōuenit ei necessitatem habere ab alio: ⁊ ideo accidenti eterno ⁊ necessario inherenti nō repugnat esse ab alio: substantia vero cu⁹ sit ens p

se: cu⁹ habeat necessitatem esse: oportet q̄ habeat necessitatem esse per se: ⁊ sic nō per aliud: q̄ autem est ab alio effectivæ est per aliud: ⁊ ideo substantie repugnat necessitatem esse: ⁊ esse ab alio effectivæ: quia vt dicunt implicat contradictione. ⁊ q̄ sit per se necessitatem esse: ⁊ nō per se necessitatem esse: nō videtur aucte⁹ eis q̄ ph̄us tan⁹ magnu⁹ inconveniens poneret: vnde ad hoc confirmādū dicunt q̄ ph̄s vult p̄m oceli ⁊ mun. q̄ illud quod est possibile nō esse ex se nō possit habere necessitatem esse ab alio ⁊ hoc quantum ad substantias: vt dicunt. nam alia ratio est q̄zū ad accidētia vt ostensu⁹ est: tan⁹ ppter cōexionez rerum adinuicem dicunt q̄ intentio ph̄i est: q̄ substantie incorruptibles habet dependentiam ad primū: ita q̄ primū nō existente sequentia nō esset. ¶ Sed ista opinio sunt valde vana ⁊ frivola: q̄ enī primū dicitur q̄ substantia est ens per se: ideo substantia habens necessitatem esse: eēt necessitatem per se: cui repugnat esse per aliud: qz implicat contradictione: q̄ nō videtur ph̄s debere ponere: oīno nō valet: qz vt visum est per se: ⁊ per aliud: fñi q̄ dīnt substantia ⁊ accidens accipiuntur fñ esse per se: ⁊ per aliud substantiatine ⁊ nō effectivæ: vnde tale per se q̄ cōuenit substantie in cōparationē ad accidens nō excludit esse per aliud effectivæ vt visum est supra: vnde esse per aliud effectivæ: ⁊ esse substantia habentem necessitatem esse non per aliud substantiatine: vt visum est nō implicat contradictione: nec per cōsequens coginatur dicere q̄ ph̄s hoc quasi me⁹ inconveniens evitanerit: vt ipsi dicunt qnū inīo coginatur dicere q̄ B ph̄us non evitanerit ponere vt ipse videatur coactus paralogismo ignorantie clenchi fñm q̄ procedit ratio supradicta quasi talem syllogismu⁹ solueret nesciret. ¶ Qz vero addunt q̄ ph̄us p̄m oceli ⁊ mundi. vult q̄ illud quod est possibile nō cē quale est id qd̄ est effectivæ ab alio: non potest necessitatem habere ab alio: ⁊ hoc in substantiis: de quārum ratione est esse per se: nō aucte⁹ in accidentiis quib⁹ cōuenit esse per aliud: manifeste est contra litteraz text⁹ ph̄i: qui positis distinctionibus generabilis ⁊ ingenerabilis: possibilis ⁊ impossibilis: corruptibilis ⁊ incorruptibilis: ex quib⁹ arguit statim in p̄mo caplo: determinatis autem his r̄c. vbi incipit arguere: q̄ possibile esse: ⁊ nō esse nō potest esse ingenerabile ⁊ incorruptibile expresse dicit suas demonstrationes esse intelligendas ⁊ quantu⁹ ad substantias ⁊ quantum ad accidentia: vnde sic dicit. Dico autē rem nō posse esse: ⁊ tens possibile nō esse fñm quācūq̄ predicatione⁹: puta hominem: aut aliū: aut tricubitus: aut aliud quodcūq̄ talius: ecce q̄z expresse dicit q̄ eque intelligit istas demonstrationes de accidentiis ⁊ de substantiis. ¶ Argumentum fundatum super istas rationes ph̄i: qd̄ ipsi adducunt solutioni est in scđo articulo vbi dictum est: q̄ id qd̄ est possibile nō esse ex se absolute vel ex hypotesi possibile fñi ph̄m non potest habere necessitatem esse: nec etiam perpetuari ab alio. Illud vero q̄ possit nō esse vel potest nō esse posita hypotesi impossibili: bene potest habere necessitatē ab alio fñi ph̄m. ¶ Qz vero adducunt tertio q̄ ph̄us volunt q̄ substantie incorruptibles sunt necessitatem esse fñi specie⁹: nec quantum ad hoc sunt ab alio causatiue sive effectivæ est expresse contra ph̄z.8.physicoz. vbi vult uāfeste q̄ oportet dare alias causas totius generationis ⁊ corruptionis ⁊ omnium generatorū ⁊ corruptorum extra omnia generata ⁊ corrupta: ⁊ hoc dicit esse motores perpetuū: ita q̄ generata nō solum habent causas quantu⁹ ad individuum: q̄ est cā p̄xima fñi ph̄m: sed etiā quantum ad totam suā speciem: immo quantum ad totu⁹ suū genus que est causa per se

per se sibi cum ipsius esse gnati. vnde dictum eorum quan-  
tum ad hoc non est conueniens. ¶ Et vero quarto dicunt  
plani tensisse aliquid dependens ab aliquo vel esse de-  
pendens ab aliquo quod nihil facit ad ipsum esse in aliquo  
genere causae: et tam id dependens ita se habet ad aliud  
quod ipso alio non existente ipsum dependens non est: et  
hoc quod id non implicat contradictionem: sicut ponere quod  
est per se necesse esse et esse effectu ab alio oīno ridicu-  
lum est et falsum. ecōuerso enim est in re: ostensus est. n.  
supra: quod per se necesse eo modo quo expositus est: et ce-  
re ab alio effectu non repugnat: nec contradictionem im-  
plicat: sed ponere quod aliquid dependat ab alio in esse  
suo: ita quod illo non existente illud quod dicitur dependere  
ab eo non est: et quod per se necesse esse: ita quod non habeat  
alia causa sui esse oīnino manifeste implicat contradic-  
tio: quia quod non est alio non existere non repugnat  
sibi non esse nisi per aliud suum propter esse alterius: quod si  
per se ipsum repugnat sibi non esse nunquam per quod-  
cumque aliud non existens: sequeretur ipsum non esse nisi  
forte consequitur: sicut si non est visibile non est bono:  
non tam per non esse visibile non est homo. ¶ magis econuerio: sed ei quod est necesse esse per se: ita quod nullo  
modo per aliud quasi nullam causam habens sui esse  
repugnat per se oīnus alio circumscripsiō non est: quia co-  
modo quo concūnt alicui necesse esse eo modo possibili-  
le non est: vel absolute non est sibi repugnat: igitur  
fin veritatem ponere quod aliquid sit oīno necesse esse.  
ita quod non per alias causas quacumque et ponere quod depen-  
deat ab alio: ita quod illo non existente non est: est pone-  
re quod alio cui cedes repugnat non esse circumscripsiō omni-  
alio: et quod non repugnat non esse circumscripsiō quocumque  
alio: quia manifeste implicat contradictionem: immo est con-  
tradiccio manifesta hoc est contra metemphisi et physico-  
rum: vbi ponit quod nihil est causa ipsius non esse per suam  
absentiam: nisi quod erat causa ipsius esse per suam presen-  
tiā. ¶ Item etiam hic dicit expressio in primo posterio  
rū ubi loquitur de denō stratiō et quod sit per causam remo-  
tam: quia si negatio est causa negationis et affirmatio est  
causa affirmationis: hoc etiam est contra hoc quod ipse dicit  
et physicoꝝ: vbi ipse dicit: quod illud quod mouet a seipso.  
ita quod non habet alias causas suis motus extra se non  
quicunque ad quietem cuiuscunq; alterius a simili quod est  
a seipso suum per se ipsum: ita quod nullam causam sui esse  
babet extra se: non definit esse ad non esse cuiuscunq; alte-  
rius: igitur finis plani quod definit esse ad non esse alterius  
non est necesse per se totaliter esse: quasi nullam causam sui  
ce habent extra se: ita quod valde irrationaliter loquiuntur quod  
cumque imponunt phis. quod ipse posuerit: quod aliquid depen-  
deat ab alio in suo esse: ita quod illo alio non existente non  
est necesse quod nihil faceret in aliquo genere cause ad  
suum esse: ita quod per se necesse esse totaliter non est nisi  
existente alio: dico autem totaliter: quia bene quod est per  
se uno modo potest esse per aliud alio modo: ut oīnus est.  
¶ Et ideo videtur dicendum quod de mente phisi fuerit: quod  
illud quod est necesse esse etiam in substantiis sit effectu  
vel causatiue a phis. ¶ Ad cuius evidentiā sciendum  
quod cum ut positum est in particulo multi modi sint fieri:  
diphys, proprie et stricte vultus est noscere fieri in his: que sunt  
vel per motum vel per mutationem: que sit terminus alicu-  
ius motus: in quibus propriis dicitur esse et fieri: et non so-  
lo absolute esse et fieri: sed etiam est ab alio et fieri non que-  
cumque sunt ab alio mouent vel mutant. vñ etiam in rebus  
corruptilibus: in quibus differunt est quod alio ab ipso suo  
fieri: puta motus et mutationes in illis in quibus non dif-

ferunt est ab alio et fieri: quod non sunt de novo per aliquod fieri  
mediū: sed sunt ipsum fieri ab alio flues. dicit ipse phis  
in proportionē celorum et mundi non esse ab alio per aliquod fieri. ex quo vide-  
tur quod ipse vult quod talia non sunt ab alio effectu: etiam  
fin ipsi. Ex quo manifestepat quod phis vult per aliquod fieri  
creaturā ab aliquo alio effectu per simplicem emanationem  
eēndi ab alio: quod tamē non dicitur esse ab alio per fieri  
strictē dictum: quod sit motus vel mutationem: quod per aliquod  
mediū existens inter faciens et suū factū. ¶ Hoc enim  
premisso dico quod de mente phisi sunt quod omnes creature  
essent a deo effectu inmediate vel mediate. ¶ ea que  
sunt ab eo in immediate ponit ab eterno: et de necessitate  
procedere: sicut lumen procedit a sole: si lumen esset  
aliquid per se subsistens non per motum vel mutationem  
nem cum non poneret ea de novo procedere vel pre-  
supposito subiecto de novo in eo recipi. sed per simpli-  
cēē emanationem: propter quod quia eorum esse ab alio et suū  
fieri non differunt: ut predictum est de motu et mutatione.  
licet posuerit talia a deo sic procedere: non tamē po-  
suit ea proprie fieri: et quia quādō constat de re rāne co-  
tendit de non iūne: ex quo constat: ut magis infra patet  
per hūm posuisse res sic a deo procedere: non est curau-  
dum quo noīe talis processus rex vocetur sine emanatione  
sue fluxus sue est ab alio. ¶ Ratio autem quare po-  
suit res a deo inmediate procedentes procedere ab eo de  
necessitate fuit: quia cum ratione nouitatis in productio-  
ne rerum non posset esse ex parte rerum quia produci-  
tur a deo quantum ad totum quod est in eis: nec etiam ex  
parte dei videntur quō talis nouitas posset habere causas  
propter suā īmutabilitatem: et quantum ad intellectus  
et quantum ad voluntatem non attendens quoniam oīdo  
antiqua voluntas posset producere nouum effectum: ni-  
si ex parte effectus esset alia nouitatis talis ratio: posu-  
it quod omnia que in immediate procedunt a deo ab eterno: et  
de necessitate procedere: quasi voluntate dei nāe ne-  
cessitate in productione iūndū quantū ad partes eius  
principales quasi proprie effectus operante. In produc-  
tione vero rēi: que inmediate procedunt ab eo posuit  
esse motum et mutationem: et per talia processum nouum  
in esse: quia tā ex parte secundariorū causarum: que  
sunt mutabiles: quod ex parte effectuum: in quibus presup-  
ponebatur aliquid actionis agentis: poterat reddi ratio  
nouiter procedi in esse. quod hēc fuerit intentionē phisi de sub-  
stantiis incorruptilibus potest ostendit: et ex eo quod dicit  
in principio. iz. metaphys. et in fine eiusdem: et in octavo  
physicoꝝ: et in quarto metheoricoꝝ. dicit enim in. iz. me-  
thaphysice. vbi loquitur contra ydeas platonis: quas po-  
nebat formas rerū generabilium: et tamē preexistere  
eis: quod causa efficiens bene preexistit substantie compo-  
site: cuius est causa: sed causa formalis fini cuius nunquam  
preexistit ante substantiam compositam: cuius est cau-  
sa formalis: tamē an alla forma remaneat destructo  
composito dicit esse inquirendū posterius: et non de  
quacumque: sed tantū de anima intellectua: ex quo pos-  
sunt duo concludi: unum quod fini eius anima rationalis  
non est tantum in motor corporis humani: sed etiam for-  
ma quod ex hoc patet: quia cum dixisset quod causa efficiens  
potest preexistere substantie composite generabili statim  
subdidit: quod hoc non potest dici de forma quam vocat  
ipse ibi rationem sicut et alibi frequenter facit: sed an  
posteriori aliquid remaneat: dicit esse inquirendū  
quod non potest retorqueri ad causam efficientem: quod  
ex quo estante non indigebat inquiri: an posset esse post

## De eternitate mundi

cum hoc etiam sit notum ad sensum. **C**itez ipse dicit quod nihil forsitan phibet aliquid remanere delectuoso posito; ut anima non omnis, sed intellectiva: ex quo per ipsum quod anima intellectiva in eodem genere cœlestis formalis est cum aliis animalibus in hoc ab aliis differens: quod postea remaneat delectuoso posito. **S**ed est quod est in ipsius animalium rationis est posuit formam substantie composite non pertinet ipsi substantie composite: cuius est forma: quod a generalitate formarum: quantum ad non peresistere composite non excipit anima rationalem. sed solum quantum ad persistere. unde si de mente eius fuisse quod anima rationalis esset ante substantiam composite: sicut remanet post: debet dicere quod restabat inquirendum an aliqua forma: puta anima intellectiva esset ante substantiam composite et post: quod cum non fecerit: constat de mente eius esse animam rationalem non persistere corpori: cuius dicitur. **E**x hoc arguit: anima rationalis secundum platonem est subiecta immaterialis et incorruptibilis. sed secundum eum anima rationalis est ab altero effectiva. secundum eum ergo saltem aliqua substantia incorruptibilis a parte post est ab aliquo effectiva: nechoc est contra illud quod dictum est quod secundum platonem: ea que immediate a deo procedunt sunt ab eterno et de necessitate: quod iesus anima immediate creata a deo. tamem creat in aliquo materia: ut eam informant ex parte cuius post reddit ratio nouitatis processus aie in esse. unde illud est intelligendum de his que sunt a deo nullo presupposito: vel sic sicut materia vel sicut cooperata. Dicit etiam in fine eiusdem. iesus quod bonum universale consistit et in ordine partium adiunctorum: sicut in bono coniunctio et formaliter inherente et in ordine totius ad primorum sicut ad bonorum separatum: in quo secundum eum magis consistit bonum universale quam in ordine partium adiunctorum. **E**x hoc arguit: totum uniuersum est ordinatum ad deum sicut ad finem in quo consistit suum bonum principale: aut ergo est sic ordinatum per accidens ex parte rei ordinatae. ita quod iste ordo non sequitur res secundum suas entitas vel per se proprietas: sed solum secundum quedam accidentia separabilia: aut per se proprietates easdem. primo modo non potest esse: quod secundum platonem principale bonum universale consistit in tali ordine. incognitum autem valde esset ponere quod principale bonorum rei consistet: vel sibi conueniret secundum aliquod accidentem separabilem: nec hoc possit ponere aliquo modo. si dicas secundum modo. scilicet quod iste ordo sequatur essentias rerum aut per se proprietates easdem. primo modo non potest esse: quod secundum platonem principale bonum universale consistit in tali ordine. incognitum autem valde esset ponere quod principale bonorum rei consistet: vel sibi conueniret secundum aliquod accidentem separabilem: nec hoc possit ponere aliquo modo. si dicas secundum modo. scilicet quod iste ordo sequatur essentias rerum vel per se proprietates easdem: aut hoc erit ex quadam necessitate. ita secundum quod iste ordo sequatur res ex quadam necessitate nature: nullo per se hunc ordinem intendente: aut ex aliquo superiore hunc ordinem intendente per se in rebus constitutae et causante. si primo modo: tunc talis ordo esset in rebus casualiter: quod non fit ab aliquo intendente fit casualiter: et vel terius redire error antiquorum qui posuerunt quod utilitas et donecitas que proueniunt respectu aliquius boni a sequenti: proueniunt non ex aliquo agente intendente: sed ex necessitate nature quod plato reprobat et physico ratione. unde isto modo non posuit plato esse ordinem in rebus. si secundum modo ita: scilicet causa aliqua ex intentione causante ipsius et constitutae in rebus: cuius iste ordo sequatur essentias rerum sive per se proprietates easdem: que ab eadem causa dependent: necessario opere dicere secundum mensuram platonem quod totum universum est ab aliquo causante causante per intellectum et voluntatem: et res ipsas ex intentione non ad unum finem ordinante: et eas sic causante quod tali fini competunt: non enim possit dici quod causalitas talis ordinis subiaceret actioni alienans: cuius etiam actio-

ni subiaceret causalitas rerum ipsarum: ex quo per se sequitur eas: similiter ipse dicit: secundum physicum: ppter principium contra democritum qui volebat quod soli eorum que aliquando sunt: et alliquando non sunt querenda erat causa. non autem eorum que semper et de necessitate sunt: dicit quod immo eorum que semper et de necessitate sunt: est quandoque querenda causa: sicut trigonum habere tres angulos equales duobus rectis: habet aliquam causam. unde ibi dicit quod in quibusdam necessariis verum est quod non est querenda causa ut in principiis. In aliis vero ut in principiatis bene est inquirienda quantitas: sint necessaria: ex quo patet secundum eum quod ea que sunt semper et de necessitate habent causas et principia: et sunt ab alio causa tamen. si dicis quod loquitur ibi de causis demonstrandi non de causis essendi: quia ponit exemplum de habere tres angulos equales duobus rectis: quod est quod secundum demonstrandum in geometria. vanum est: nec valet quia demonstratio potissimum habet pro medio non solum illud quod est causa concludi passiones de subiecto: sed est causa essendi passionis conclusae. **S**ed. quia constat quod triangulum habere tres angulos equales duabus rectis habet causam essendi. **T**ertio. quia constat quod ibi loquitur contra democritum quod utrumque naturales rerum in esse reali: ut patet intuienti textu. Si dicit quod verum est: quod plato videlicet quod quedam necessaria habeant causam ut accidentia que sunt principiata: non autem necessaria que sunt substantiae: quia hoc eis repugnat: et sunt principia. similiter non valet: ostensum est enim supra quod substantiae etiam necessarie non repugnat habere causam effectuam. licet sibi repugnet habere causam sustentantem: ut supra est expositum: et per consequens talis substantia licet sit principium actuum aliquarum substantiarum aliarum. tamen bene potest esse principium respectu aliquius prioris. dicit etiam in primo nietheo. quod ordo elementorum secundum platonem est certus a deo: que elementa secundum eum sunt eterna. quod ad totalitatem suam: et cōstat quod talis ordo sequitur elementa a dato formas substantiales motus grauis ad determinatum situm: vel etiam levius: dicit etiam secundum de generatione: quod ignis sine influentia celum esset peior quam instrumenta artis sine artificibus qui habent solum virtutem vel eis: quod ideo est: quia ignis: et similiter omnia alia elementa habent formam: per quam sunt a celo. Instrumentum autem non habet formam suam ab artifice: sed solum operari. unde ex his videntur esse de mente platonis: quod illud quod est de necessitate: et semper etiam in substantiis sit effectiva ab alio. immo et omnes creature certe sunt a deo. **S**ed primus ergo in oppositum dicendum: quod secundum platonem Deus non causat motum celi quasi novens applicatum ad motum: sed hoc facit intelligentia vel anima celi. sic animalium in quantum appetit assimilari priuatum. unde secundum ipsum quantum ad causandum motum est causa in ratione amati et desiderati: nisi forte secundum eum se habeat alter inquantum causat et conservat motorem eius: sicut agens universale: bene tamen vult plato quod essentia celi sit a deo causata non per motum vel mutationem in quibus posuit ipsum fieri stricte dictum: sed per simplicem emanationem: ut expositum est. **C**ad secundum dicendum quando dicitur quod secundum platonem omne quod fit: fit per motum vel mutationem: dicendum quod verum est quod plato non posuit fieri medium inter efficiens et factus: nec absolute fieri: nec stricte dictum: nisi ubi est aliquod productum: per motum vel mutationem: in quo productum differret fieri ab esse ab alio. unde et ipsius motum posuit esse ab alio producente non enim

Sed hoc est  
mibi dubium et  
oppositum versus  
est credo ut  
melle plato. ut  
quod deus etiam  
immediate mo-  
veat primum  
mobile non so-  
lus in ratione si-  
nis. immo et ratione  
ne efficiens et  
nisi agens et fa-  
ctus in intellectu  
geniti non se  
parant sicut  
est finis continuo  
primo capite  
et subiecta orbis  
cora. Aliud est  
et. 12. mci. 36. 39. et. 44.  
vide ples rati-  
ones ad hoc a  
notis i quod  
nostra de triv-  
plici edilitate  
intelligentes.

non tamē posuit ipsum fieri. posuit tamē p̄hs aliquid procedere ab aliquo producente sine motu et mutatione per simplicem emanationem. ut declaratum est. **C**ad confirmationem sumptaz ex dictis philosophi de idcī p̄z per dicta. **C**ad tertium dōm: q̄ illō qđ est potē q̄tū est de se nō cē: q̄le est oē factū ab alio s̄z p̄bz non potest habere necesse esse ab alio p̄z responſo ex scđo articulo. **C**ad quartū dōz: q̄ p̄bs nō dixit exp̄ſe in.iz. metta. nec in libris precedentibus q̄ sube incorruptibiles sint ab alio cāte: puta a dō. tñ ex his q̄ ibidē dicit p̄thaberī q̄ hoc fuerit eius intentio. ut p̄z ex dictis: vel aliter dōm tverius: q̄ illud qđ dicit in.iz. de substātys separatis tradit nō inquirendo cām earū in re. sed ostendēdō modū causalitatis earū super substātias inferiores generabiles et corruptibiles: et etiā super motum localem substātic corporalis incorruptiblēs. s. celi. vnde quicquid dicit ibi de intellectu: et de modo intelligendi totū est. ppter hoc: vnde et in principio i.3. dicit se determinasse in precedentibus de principiis sube sensibilis: yī reprobat alioꝝ op̄ionib⁹ de substātys separatis in.iz. et in.i.4. et forte in alijs libris sequentibus qui nō sunt translati tractauit de substātys separatis in se ostendo quō fluunt a p̄mo. sed hoc ad huc nondū translatū est: vel forte morte preuenctus nō perficit: sicut etiā questio q̄ mouet tertio dāia. quō. s. intelligit anima separata non innenit ab eo determinata: et propter easdem causas.

## Questio. V.



**Q**UINTUM sic pcedit: et vi  
tate creature non potuit esse ab eterno q̄ creature non soluz dependet a dō quantū ad suū factuz esse. sed etiā quātū ad suū fieri. sed omne q̄ sit: sit p̄ motū vel per simplicē emanationē: qđ aut̄ sit per motū nō pot esse eternū: q̄ motus duratio ne precedit rez factā per motū. similr nec qđ sit per simplicē emanationē: q̄ tale sit in istātī. q̄ est dare pri mū instās in q̄ sit. s. istās in q̄ sit. cū gōis creature sic vel sic sit. videtur q̄ nulla creature possit esse ab eterno. **C** p̄. f̄ni Aug⁹ de fide ad petruꝝ. dōs qui sine initio semper est dedit rebus a se creatis esse: non tñ sine initio. ergo ut videſ f̄ni Aug⁹ de ratione creature est h̄re initiū sui esse. **C** p̄. omne illud de cuius ratiōe est habere esse acquisitū ab alio habet initiū sui esse. sed de ratione creature est habere esse acquisitū ab alio. q̄ de rōne eius est h̄re initiū sui esse. sed nihil tale est eternū ergo creature nulla p̄t eē eterna. **C** p̄. res nulla que est in actu p̄t nō esse: nisi per aliquā potētiā preceden teni duratione suum actum essendi: per quā posita in preterito actus ille potuit impediſi. sed actu existente ab eterno nulla potentia p̄t precedere durationē. ergo actus eternus nō p̄t non esse. sed necessariū est ipsuz esse semper. si ergo mūdū esset ab eterno de necessitate pcederet a dō ab eterno. sed hoc est imposlē et cōtra fidē: que ponit dōū agere in productione creature non ex necessitate: s̄z per libertatē arbitry: alioꝝ nō posset nunc producere nec potuisse in preterito nō produxis se. ergo impossibile est mundū fuisse ab eterno. minor patet. q̄. s. actu eternū nulla potētiā p̄t precedere durationē: q̄ ante eternū durationē nihil est: maior declarat. s. q̄ nulla res que est in actu potuit non esse: nisi q̄ potuit impediſi per potentia aliquā precedentē durationē illum actu: q̄ onine q̄ est q̄n est necesse est esse. scđo peryarme. sed qđ est de necessitate non p̄t nō eē. ergo in actu ente nō est potētiā ad non esse tēpore quo

est: q̄ nulla potentia p̄t sinuſe h̄re ad cōtradictoria ſue actua ſue paſſua. si ergo talis actus p̄t non eſſe absolute pro tēpore in quo eſſe. hoc eſſe per aliquā potētiā precedentē duratione illū actu: per quā illū actus potuit impediſi ne tunc eſſet: et ppter hoc dicit q̄ illud qđ est duz eſſet: necessario eſſet: nō tñ necessario absolute q̄ potuit ſic impediſi: et ſic patet maior. **C** p̄. ſi dicas q̄ eadē rōne poſſer dicit: q̄ predestinatus ab eterno nō poſſet nō predestinari q̄ talie predestinatio nō h̄z aliquid precedentē. Instanciā iſta ut videſ non valet: q̄ predestinatio ut videſ importat respectuꝝ ad aliquid posterius duratione rōne huīus prepositionis p̄. propter qđ ipſum predestinatū habuit aliqđ tēpus ante ſe in quo potuit impediſire eſſe predestinatū. ſed eē ab eterno respicit totū tēpus infinitū a parte ante. ita q̄ non conuenit dare aliquid tēpus precedentē ſame actū eſſendī in quo potuit impediſi. vnde uon eſſe ſit. **C** p̄. eſſentie rerū quantū eſſe de ſe eque apte nate ſint p̄to fieri a dō in aliquo individuali ſuo. ita q̄ vnuꝝ non fit de necessitate ante aliud. vnde ſicut dōs potuit face re ſole ante adā: ita ecōuerſo: ex q̄ accipio q̄ ſicut dōs potuit facere iſtu ſolez qui nō eāb eterno: ita q̄ nulluz alium feciſſet ante eu. ita potuit facere ab eterno adā. ita q̄ nullum alium ante euui: et post quez et quo oēs alii deſcediſſent. s̄z ſi adā fuſiſſet ab eterno et generaſſet ipſe et ſequentes ab eo vſq; ad reuolutionē: que nūc eſſet fuſiſſent infiniti hoīes ḡiaſ: et tamē fuſiſſet dare p̄nūz boniū generantem et vltimū generatū. illum. s. qui nūne generat. ergo exiſtēt p̄mio et vltimo eſſet dare media infinita: qđ eſſet incouenies et inimpossibile et p̄tra. naturā rerū. impossibile eſſe ergo q̄ adā potuerit fieri ab eterno: et eadem ratione nec ſol nec qdcūq; aliud individuali creature. ergo nulla creature potuit fieri ab eterno. **C** p̄. ſupponanuſ ſm fidē q̄ eſſentia creature potuit eſſe et non eſſe. ita q̄ in eſſentia creature eſſt potentia ad eſſe et non eſſe. ſed priuſ natura ad non eē. quia hoc competit ſibi ex natura ſui. posterius vero natura ad eſſe: quia ſibi coniunctit ab alio. ex hoc arguitur ſic. potentia ad eſſe et potentia ad non eſſe coniuncta creature: aut ergo ſimil duratione aut non. non potest dici q̄ ſimil: q̄ tunc ſequereſ q̄ eidem in eſſe potentia ad oppositos actus ſimil. ergo priuſ duratione conuenit ſibi alterū: aut ergo poſſe non eſſe priuſ eſſt durationē q̄ poſſe eſſe: aut ecōuerſo: ecōuerſo non potest eſſe. ſc̄z. q̄ poſſe eſſe ſit priuſ q̄ poſſe non eſſe. priuſ q̄ illō qđ conuenit alicui priuſ alio natura natum eſſe ei conuenire et priuſ tēpore q̄ illud aliud ſi vnuꝝ eoz eſſet priuſ duratione altero. ſed poſſit eſſe q̄ potentia ad nō eſſe priuſ natura conuenit creature q̄ potentia ad eſſe ergo et durationē. ſecundo quia potentia ad aliquem actum eſſt prior durationē ipſo actu vel ſaltē ſimil cū actu. ſed ſm fidem inundus fuit non ens ab eterno: ergo habuit potentiam ad non eſſe ab eterno: nihil au tem priuſ durationē eſſt: eo qđ eſſt eternū. ergo nihil priuſ durationē conuenit creature q̄ potentia ad non eſſe. cum ergo oporteat ut preaſum p̄tū eſſt: q̄ potentia ad non eſſe precedat durationē potentia ad eſſe vel ecōuerſo: neceſſe eſſt dicere q̄ potentia ad nō eſſe precedat durationē. **C** Ex hoc ſic. ſicut ſe h̄z potentia ad potentia. ita actus ad actu. Sed pōad nō eē pcedit durationē potentia ad eſſe. q̄ neccio nō eē creature pcedit durationē eius eē. **C** Ad idē ſic. ſuppoſito eodeſ fundamento. ſ. q̄ potentia ad non eſſe precedat durationē in creature potentiam ad eſſe: potentia ad aliquē actum eſſt de neceſſitate prior iplo actu: vel ſimil cū eo. ſed potentia

## De eternitate mundi

ad esse est posterior duratione q̄ potentia ad non esse  
vt probatum est. ergo et esse posterius est duratione q̄  
non esse. sed nihil qd necessario preceditur duratione  
ab alio potest esse eternum: quia eterno est nihil prius  
duratione. ergo esse actuale creature: vt videtur nullo  
modo potest esse eternum. ¶ De sunt rationes quas  
Henricus vocat demonstrationes: cum tamē homini  
intelligenti non probabiliter perludeant. ¶ P. crea-  
tura fit ex nihilo: vel etiam facta est. ita q̄ creare est p/  
cessus a non esse totaliter ad simpliciter esse. sed tale erat  
ante nihil vel non ens: et tale non potest esse eternum.  
ergo creatura non potest esse ab eterno. Si dicas q̄  
non esse creature vel nihil ex quo fit precedit suū esse  
solum natura et nō duratione. ¶ Contra termini mu-  
tationis cuiuscumq̄ sive proprie dicte: sive large sunt in-  
compossibilis: et tanto magis incompossibilis quanto  
vnus terminus negat plus de eē alterius termini. sed  
esse et nō esse sunt termini creationis vnus a quo: et ali⁹  
ad quez: et vnus maxime negat q̄ aliis ponit: q̄ vnus  
negat totaliter esse. aliis vero ponit simpliciter esse. q̄  
totaliter sunt incompossibilis duratione. ergo oportet  
non esse precedere duratione esse: et non soluni natura  
et sic idem q̄ prius. ¶ P. sequeret infinitas animarū.  
multe autē rationes lo. ent ad hoc adduci. sed aduersa-  
ri yidentur magis inniti istis.

**In contrarium** est qd deus potuit facere mū-  
dū in maiori duratione a p/  
te ante quacumq̄ duratiōe data. sed duratio maior qua-  
cumq̄ data nō potest esse nisi infinita. ergo deus potuit  
facere durare in infinituꝝ a parte ante. maior p. quia  
stat q̄ deus potuisse facere mūdū anteq̄ fecerit: aut  
ergo per certum numerum annorū: vt per mille: vel p/  
duo milia: vel non per certum numerū. sed per mā: o/  
rem quocumq̄ dato. primo modo non potest dici: quia  
hoc esset figuramentū: et sine auctoritate et ratione possi-  
tum. sc̄ q̄ potentia dei determinaret ad certū numerū  
annorū. si secundo modo. ergo maior est verificata  
minor etiā sic patet: quia in his in ḡbus est processus  
in infinitum supposito quolibet finito dato est acci-  
re maius. ergo illud quo non est accipere maius est in  
finitum: et patet minor. ¶ P. effectui cause efficientis  
non repugnat cōdurare cause: nisi quia suum fieri est  
motus vel terminus motus. s. fieri creature a deo nec  
est motus: nec terminus motus. ergo creature non repu-  
gnat esse ab eterno cum sua causa eterna.

**Respondeo** dicendum: q̄ quidam ppter ra-  
tiones prius positas quas vocant  
demonstrationes. dicunt creaturā aliquā non posse eē  
ab eterno. sed quia illae rationes. vt patet in respōde-  
do nihil vel modicuz perludeant: quia vel sunt sophy-  
stice vel fundat̄ super falsum. ¶ Ideo videat aliter  
esse dicendū. s. q̄ mundus potuit esse ab eterno: saltez  
q̄ creatura aliqua potuit esse ab eterno: et hoc potest sic  
declarari. qz si creature repugnat finisse ab eterno. aut  
hoc est: quia facta: aut quia substantia facta: aut qz pos-  
sibilis nō esse: aut qz ex nihilo. propter primū: vel etiā  
sc̄ nō potest sibi repugnare esse ab eterno. ostensuꝝ  
est enim supra q̄ nec facto. vnde factum est: nec sub-  
stantie facta. vnde substantia facta est repugnat eē ab  
eterno: vel etiā necessario. si ergo repugnat creature eē  
ab eterno: hoc erit vel quia possibile non esse: vel quia  
ex nihilo: non. ppter hoc: quia est possibile nō esse: quia  
vt cōmuniter dicitur possibile vel magis proprie po-  
tens dicitur et effectiue: et possibile obiectiue: et possi-  
ble subiectiue: et per non repugnantia terminorū: q̄ dici-

tur possibile in propositionibus: quādo. sc̄ termini nō  
repugnant: nunc autē hic logmūr de possibili eē: et nō eē  
quia possibile: qd sequit ad necessariū nihil faceret ad  
nostrum propositum. ostensum autem est q̄ non repu-  
gnat q̄ aliqua substantia sit facta: et cum hoc q̄ sit ab  
eterno et de necessitate. nūc autē h̄ inquirimus. vtrum  
aliqua substantia sit possibilis esse et non esse: et precise  
obiectiue: qz talis potentia solum sit in substātia crea-  
ta respectu creaturis. dico in creatione qua creatur suba  
subsistens. tale autem possibile esse et non esse sive pos-  
sibile quocumq; qd se habet equaliter ad opposita in  
quocumq̄ genere oppositionis non dicitur possibile nō  
esse: quia pōt impediti: vel tuic quando inest ei actus  
oppositus vel ante ut quidā credunt: sicut non dicitur  
aliquid necessariū ex hoc qd non potest impediti. s. po-  
tius econuerso. ideo non potest impediti: qz est necessa-  
rium: similliter etiam ideo potest aliquid impediti ne-  
sit: quia est possibile non esse: et non econuerso. ideo est  
possibile: quia potest impediti: ex hoc enī q̄ potest ali-  
ter se habere est possibile ad opposita: et ex hoc ē q̄ pos-  
sit impediti: sicut et necessariū ex hoc est necessariū: q̄  
non potest aliter se habere: et ex hoc est vltius q̄ non  
potest impediti. et ideo vidēndū est. vnde dicat aliquid  
possibile ad opposito: ad qd sciendū q̄ ideo est aliquid  
possibile: sive in potentia ad opposita: qz nullū eoz sibi  
determinat ex necessitate: et hoc p̄cise de oppositis cō-  
tradictorie: qz alia opposita forte nō ita se extēdunt ad  
omnia sicut ista. vnde dicit pl: s. illud eē possibile sive  
cōtingens: cuius oppositū nō est necessariū: et ideo neu-  
trum sibi repugnat: ex hoc enī per se aliquid repugnat  
alteri: qz eius oppositū sibi īcōpossible inest illi alteri  
de necessitate. si enī nō inest de necessitate oppositus  
aliud non repugnaret: sed possit ei inesse. vt patet ex p/  
dicto verbo ph̄i. ¶ Ex hoc declarato cōcludo vnuꝝ: q̄  
illud cui conuenit aliquid actu post et diuisini est pole  
esse sub opposito actu. p̄ eodē tempore. ita q̄ actualitas  
vnus nisi accipiāt cū tali reduplicatione. s. dū est non  
excludit pole ad alteri: sive subiectiue sive obiectiue p̄ eodē  
tempore: q̄ patet sic: qz vt patet ex dictis: aliquid est pos-  
sibile ad aliud: qz eius oppositū nō inest sibi de necessi-  
tate. sed q̄ inest contingit alicui tempore quo sic inest nō  
esse sibi absolute de necessitate: licet cū hac reduplica-  
tionē dum est sibi insit de necessitate: qz fm ph̄ni: qd  
est dum est necessario est: nō tamen simpliciter est ne-  
cessario. ergo illud cui cōuenit actu vnuꝝ oppositorū: et  
tingit pōt absolute et diuisim pro eode tempore conve-  
nire alterum oppositorū. dico autē absolute et diuisimi:  
qz animo simul tempore non possunt inesse. sed qdlibz  
ezorū diuisimi sumptū. puta hoc vel illud pōt inesse pro  
eodenī tempore: nec pōt dici q̄ ratio quare non deter-  
minat sibi tale possibile alterū oppositorū sit posse im-  
pediri tenupore p̄cedenti: qz vt in precedentibus est oī  
sum. ideo possibile est aliquid ad oppositorū: qz neutrū  
sibi determinat de necessitate. ex h̄ at pōt aliquid impediti:  
qz ē pole alī se h̄re ad oppositorū: sive qz est in poꝝ ad op-  
positorū: q̄ posse impediti nō est cā: quare aliquid nō deter-  
minat sibi alterū oppositorū de necessitate. sed econuer-  
so: qz nō determinat. ideo potest impediti. ¶ P. si cuꝝ  
vno oppositorū nō staret potentia ad reliqui: sequeret  
q̄ nibil posset esse nisi dum est: qz cū suo nō esse q̄ est  
sibi oppositum non posset stare potentia ad suum esse.  
¶ Ex his declaratis arguitur ad propositum. sicut il-  
lud qd est nūc sebz ad posse nō esse nūc. ita qd est ab  
eterno ad posse nō eē ab eterno. dūmō fiat a cā agente  
nō de necessitate nāe: s. illi q̄ nūc ē actu nō repugnat  
absolute

Nota pō-  
nes istas  
Mēriti q  
bus putat  
demōstra-  
re mūdūz  
nō potuit  
se esse ab  
eterno.

absolute posse non esse nūc actu. nō ppter aliquod līm pediens preexistens: vt dictum est: rostensuz: sed quia alterum oppositorum non determinat de necessitate īesse. ergo a simili ei quod est ab eterno nō repugnat posse non esse ab eterno licet nullum impediens pccedat. dummodo non fiat agente ex necessitate: cuius effectus non potest non esse quantum est ex parte eiusnisi quia potest in sua actione impediti. tamen ex parte recipientis actionem: est alia ratio prior talis possibilis: qz scilz non determinatur de necessitate ad alterum oppositorum. Similiter non potest sibi repugnare cē ab eterno: quia est vel sit ex nihilo. quia ly ex potest dicere: vel habitudinem cause materialis: vt cū dicitur q cultellus sit ex ferro: vel habitudinez termini a quo recessus: vt cum dicitur hoc est motus ex tali loco vel habitudinem prioris & posterioris: siue fm durationem: siue fm naturaz: fm q dicitur hoc cē ex hoc: quia est post hoc natura siue duratione. si prior modo sic adhuc dicitur fm q ly ex potest intelligi negatū vel affirmatum: si affirmatū: sic est sensus creatura sit ex nihilo. idest sit non ex aliquo. ita q non aliquid sit eius materia: quasi dicere q sit ex nihilo materialiter: q non est aliquid: & iste sensus est falsus: qd nihil est nullius materia else potest. si ex sit negatū sic est sensus. creatura sit ex nihilo. idest non ex aliquo materia liter: quasi dicere q nihil materiale presupponeretur actioni creantis: ex quo fiat creatura. sed totuz quicqz est in creatura producit a creante: & ista est ratio creationis proprie dicte. quia forte que producunt ī subo p̄existenti non dicuntur ita proprie creari. sicut quād sit totum aliquid subsistens: q sic patet: quia deus dicitur facere ex nihilo per oppositum ad agens qd facit aliquid per transmutationē materie: ex qua de necessitate presupposita facit illud qd facit: quia in hoc differe creans a tali agente q. s. facit toium ex nihilo. sed per opposituz ad facere aliquid de supposita materia ma nente affirmato ipso facere q. vtrig agenti est cōe. est facere aliquid nō ex presupposita materia: ita q sicut in primo ponit̄ ordo ad materiam presuppositam. ita in scđo negat. ergo facere ex nihilo qd cōuenit creanti ī quantū creat: est id est facere nō ex aliquo presupposito: quasi dicere q creare est totum esse rei nullo materialiter presupposito producere. Ex hoc sic arguiā ad propositum. creare fm q est facere aliquid de nihilo: idem est q totū esse rei nullo materiali presupposito producere. sed totuz esse rei nullo materiali presupposito producere non excludit durationem infinitam a parte ante: nec a parte post: nec etiam includit: quia nihil materialiter presupponere nō dicit ordinē ad aliquid prius vel posterius duratione. sed solum ut visum est tollit ordinē ad aliquid materiale presupposituz. ergo creatio per hoc qd est factio ex nihilo nec excludit: nec includit durationē vel a parte ante: vel a parte post. Si vero ly ex importat ordinē ad terminū a quo fit recessus per factioez. similiter debz distinguī ut prius: qz aut ly ex remanet affirmatum aut remanet negatum: si affirmatū sic est sensus creatura sit ex nihilo. idest fieri creature est recessus a nihilo siue a simpliciter nō esse sicut a termino a quo: & iste sensus si ppter accipiatur terminus a quo fatus est: etiaz fm illud q tenet fides de creatione: qz nō omne illud post qd fit res est proprie terminus a quo. sed illud sub quo prius erat subiectu illud qd substermit postea ipsi factio: qd per factioē spoliat a pmo termino sub quo erat: & tendit in alterū terminum prius termino

incōpossibilem. vnde nihil dicitur recedere per aliquā factioem ab aliquo termino nisi qd prius erat subiectu sub eo. vt patet manifeste in dealbatione. nō cni dicimis q albedo per dealbationem recedit a nigredine subqua nunqz fuit. sed dicimus q subiectu albedinis qd p̄us erat sub nigredine recedit per dealbationem a nigredine. & tendit ad albedinem. vnde si sub m albedinis quo ad totuz quicquid est in eo fieret per dealbationem. dealbatione non esset recessus a nigredine in albedinez. sed esset solum simplex & alvoluta acceptio albedinis ipsius. & idco cuz nec creatura. nec ali quid eius vncz fuerit subiecto coniuncto ipsi non esse: absolute non potest dici q creatio etiā nouat recessus a non esse: sicut a termino a quo ad esse: sicut ad terminum ad quē. sed solum q sit simplex & absolute ipsius esse acceptio post non esse vel duratione. si sit neua: vñ saltaci natura. nō modo tanie infra expонendo. Ex quo patet q non potest accipi argumentū ad probandum nouitatem creature ex termino a quo: cum creatio tam terminum a quo non habeat. Si vero ly ex sit negatum. sic est sensus q creatura sit ex nihilo. idest non ex aliquo termino a quo: quasi dicere q creatio est factio quiē requirit aliquid preexistē sub termino op posito a quo per creationē spoliatur vel recedat: & talis sensus est verus: qz factio q̄ ppter requirit terminuz a quo presuppositaliquid exis sub illo termino a q vñ iam visuz est. a quo termino illud presuppositū pertinet factioen spoliat siue recedit: q repugnat ratio ni creationis proprie dicte: que est totalis factio rei subsistentis: de qua est nunc sermo. vnde patet q ille sensus qui negat tamē terminū est verus. Si vero ly ex importat habitudinem prioris & posterioris: tūc aut accipitur in prius duratione: aut prius natura. si prius duratione sic dupliciter: quia aut ly ex est affirmatum aut negatum. si affirmatum sic est sensus. creatura sit ex nihilo. idest post non esse durationē vel post nihil precedingens duratione: & tūc dico q quāuis hoc sit de facto q. fuit ex nihilo. idest post nihil duratione precedingens: non tamē hoc fuit necessarium: nec ex parte facientis: nec ex parte facti: q non ex parte facientis onines concedunt: q ipse ab eterno potuisse facere creaturam si ipsa fuisset factibilis ab eterno. probo etiam q nec ex pte facti: qz factū: vñ factū nō importat habitudinez ad aliquid duratione precedingens: nisi quando est factio: q de necessitate habet ordinē ad terminū a quo incō possibilem: tamē esse qd acquirit̄ per factioez. sed vñ ostēsum est nunc: creatio nō est factio que de necessitate habeat ordinē ad aliquē terminū a quo: qz ostēsum est iaz q creatio non est recessus a termino a quo ad terminum ad quem. ergo factum per creationem. vnde tale non habet ordinē ad aliquid duratione precedingens. vnde qz creatio fuit post non esse factū durationē non fuit propter naturam rei huius necessario exigentem. sed solum ppter facientis voluntatem. probatur maior quantū ad duo ibi posita. scz & quantum ad hoc q factum non habet de necessitate ordinez ad terminum a quo incōpossibilem cuz esse qd acquirit̄ per factioem: nō enī importat de necessitate habitudinē ad aliquid duratione precedingens: quia factum vnde tale non importat habitudinem nisi ad terminos factio nis: & ad cās efficientē finalē formalez: & mālez qn̄ factum habet materiā. sed constat q habitudo ad efficiens non est ad aliquid de necessitate precedingens durationē: qz aliq̄ cāc efficientēs simul sūt cu suis effectibus: nec eos pcedit. sūr nec cā formalis vncz pcedit suum

## De eternitate mundi

Effectus: nec materialis semper precedit effectum duratione: ut patet de materia celi: nec finalis ut de se patet: nec est terminus ad quem: quod hoc esse facti. genib[us] istoꝝ p[ro]cedit f[ac]tum de necessitate nisi terminuꝝ a quo quod ad factorem regriſ: et sic probata est maior: quod ad hoc esse factum. unde factum non habet habitudinem ad aliquid de necessitate precedens durationem: nisi quando factio habet de necessitate habitudinem ad aliquem terminum a quo inco[m]possibilem cum esse quod acquiritur per factorem. ¶ Quā tū ad secundū etiam probō. scilicet quād factio habet habitudinem ad talē terminum factum de necessitate habet aliquid duratione precedens: quod terminus a quo est in compossibilis cum termino ad quem p[ro]cedit eum duratione. sed terminus ad quem factum est ipsum esse factum. ergo esse talis facti: cuius factio de necessitate requirit terminum a quo habet de necessitate aliquid duratione precedens: et per consequētū ipsum factum: et sic est probata maior quantū ad ultimū ibi positiū: et sequitur principia lementū. Si vero ly exsistit negatū: sic est sensus creature sit ex nihilo. id non post aliqd duratione precedens: et iste sensus est verus. ita tamē q[uod] per ly non. non intelligatur q[uod] repugnet creature: tunc post aliqd duratione precedens. sic enim esset falsum. nam esse dei de facto precedit esse creature. sed solum per ly non. neget necesis factus essendi post aliqd duratione precedens. quod scilicet non fuit necessariū q[uod] aliqd precederet duratione esse creature: id est de facto aliqd precederit: et per idem potest iste sensus probari: per quod improbatus est p[re]cedens sensus qui p[ro]ebat ly ex affirmatiue. si vero ly ex dicat ordinem ad prius natura: sic similiter potest dupl[iciter] intelligi: aut q[uod] ly ex remaneat affirmatiū: aut q[uod] negatū. si negatum. sic est sensus creature sit ex nihilo. id est non post aliqd natura precedens suam factiōnem. Et adhuc id est aliqd q[uod] dicit aliqd positiū potest dupl[iciter] intelligi: quod aut aliqd dicit p[ro]p[ter]ius ex quo fiat: aut aliqd prius a quo fiat effectus. si ly aliqd accipiēt p[ro]p[ter]ius non. sic est sensus verus: quod p[ro]hoc denotat q[uod] nihil positiū natura precedens presupponat ipsi creationi ex q[uod] fiat creatum. licet enī ipsi creato composite presupponant ipsa principia cōponētia: non tamē ipsi creationi: quia non solū cōpositū. sed etiā principia cōponētia pdicuntur. si vero ly aliqd accipiēt pro aliquo a quo fiat effectus: sic est: sensus creature sit ex nihilo. id non post aliqd natura precedens a quo fiat: et iste sensus est falsus: quia omne factū lynde tale presupponit aliqd natura precedens a quo fiat. scilicet ipsius efficiens. talis autē prioritas cause ad effectū non repugnat: ut de se patet coeternitatē effectus cum causa. Si vero ly ex remaneat affirmatiū. sic est sensus creature sit ex nihilo. id post nihil sive post non esse natura. ita q[uod] non esse prius natura sibi conueniat q[uod] esse: et tunc adhuc dupl[iciter]: quod aut ly non esse accipit absolute: aut cū determinatione. si primo modo sic est sensus: q[uod] creatura simul duratione sit absolute: et absolute non sit. ita tamē q[uod] prius natura intellegat non esse q[uod] esse: et sic est impossibile q[uod] duo contradictionia ut esse et non esse absolute accepta non possint conuenire eidē simul duratione quocunq[ue] ordinetur finis prius et posterius in natura: quia licet cū similitate temporis vel durationis possint se compati prius et posterius natura. non tamen esse et non esse: qui autē ponit absolute esse: et non esse absolute conuenire simul duratione creature. ita q[uod] unum prius natura altero ponit non soluz q[uod] prius et posterius non stent cum similitate temporis durationis. sed etiā esse: et non esse. si vero accipiēt ly non esse non absolute: sed cum determinatione: quasi diceretur non a se

vel non esse quantū est de se. ita q[uod] intelligat q[uod] creare sit non facere de eo q[uod] non est actu absolute ens actu. licet facere de eo q[uod] quantum est de se non esset: vel nihil ceterum ens actu. ita q[uod] negatio dimittat esse affirmatum: et neget eius ordinem ad alterum: quia si esse creature non est de se. sed ab alio. vel ita q[uod] ly esse negetur cum quādam hypothesi possibili. quod scilicet non esset si sibi dimitteretur: vel alio non influere: sic est sensus verus: quod tale non esse cū deo natū bene stat simul duratione cū esse simpliciter: licet forte unum preintelligat prius natura conuenire creature q[uod] alterius: quod prius intelligitur alii quid quod factū est esse quantū est de se non ens possibile autem fieri: q[uod] esse factum: et quia tale non esse et esse simpliciter stant simul duratione licet habeat ordinem finis prius et posterius in natura: non op[er]e p[ro]pter tale non esse sic precedens ponere q[uod] creatura de nouo necessario incipiat: quasi posterius duratione habens esse post non esse: et sic patet deducēdo p[ro] singula q[uod] non repugnat creature esse ab eterno. ¶ Ad primum ergo in oppositum dicendū q[uod] verū est q[uod] omne q[uod] fit: fit per simplicem emanationem vel per motū. ita tamē q[uod] motus extendat ad mutationē: et quando dicitur ultra q[uod] illud q[uod] fit per motum non potest esse eternū. verū est: et quando ultimus dicitur q[uod] nec illud q[uod] fit per simplicem emanationem sive productionem. dicendū q[uod] falsum est: et quando ultimus dicitur q[uod] immo: quia tale fit in aliquo instanti ante quod non erat. dicendū q[uod] si accipiat fieri per de nouo: sive nunc p[ro]mo esse ab alio: sine fit per transmutationem alicuius subiecti: sive per simplicem emanationem: tunc verū est q[uod] tale producitur in aliquo primo instanti quod non erat. si vero fieri vel product accipiat pro escab alio absolute diuerso in natura. tunc dico q[uod] fieri vel producitur non respicit aliqd determinatum instans in quo primo vel ultimus sive productū. sed totam durationē productū. ita q[uod] tale fieri non respicit aliqd p[ro]mū h[ab]et ut argumentū supponit. ¶ Ad secundū dicendum q[uod] vel loquitur ibi Augu[nstus]. non de eo quod potuit esse. sed de eo quod factū est: et tunc verū est q[uod] creatura habuit inicium sive durationis: cū non fuerit ab eterno: vel loquitur ibi de inicio esse: et sic est in argumēto equiuocatio de hoc quod dico inicio. ¶ Ad tertium dicendum: q[uod] duobus modis potest intelligi q[uod] aliqd acquirat esse. uno modo quia accipit esse de nouo quod prius non habebat alio modo: quod accipit esse ab alio absolute sive de nouo sive non de nouo acquisitum enī potest dici quicquid ab alio habetur. tunc dico q[uod] illud quod p[ro]ximo modo habet esse acquisitum habet inicium effectū inicium sive durationis. illud vero q[uod] secundo modo habet esse acquisitum: licet de necessitate habeat inicium effectū sive esse. non tamē habet de necessitate inicium sive durationis: et sic heret creature esse acquisitum si esset ab eterno. ¶ Ad quartū dicendum: q[uod] maior est falsa q[uod] existenti actu sub uno oppositorū non possit conuenire pro codem tempore aliud oppositioni absolute et diuisum nisi per hoc q[uod] alia potentia precedit: per quā potuit impediiri: et quidē vlt[er] quantū ad quodcumq[ue] possibile ostensum est in principali solutione. quantum vero ad propositum pertinet ostendo q[uod] nullo modo potest sic dici q[uod] creatura ideo possit non esse: quia precedit aliqua potentia: per quā potuit impediri: et hoc dupl[iciter]. Primo sic. quia effectus illi qui non possunt non esse: nisi p[ro]pter impediēs sunt effectus agentiū ex necessitate nature. potentia tamē inpediri per agēs h[ab]ituū: vel p[ro]p[ter] nātū indispositōes: et hoc p[ro]p[ter] manē feste. ignis. n. de necessitate p[re]cedit suū effectū nisi ipse dicit quia non

quia non est dominus sui actus. unde in ligno non est ut agat: vel non agat: sed agit de necessitate nisi impeditatur. unde quod effectus eius possit non esse quantum est ex parte eius ideo est: quod potest impediti. sed homo qui est dominus sui actus: dico quod nullum impedimentum iter ueniat adhuc non de necessitate producit effectum suum quod in ipso est quod agat vel non agat. ita quod effectus suus potest non esse circumscripsiō iū impediente: alioquin non plus esset in potestate sua producere suum effectum: quam in potestate ignis producere suum effectum si effectus suus non posset non esse nisi propter impedens et sic patet maior. sed quod effectus qui non potest non esse nisi propter impedens est effectus agentis ex necessitate. si ergo creatura: que est effectus dei non potuit non esse: nisi quia potuit in precedenti duratiōe impediri a suo esse: sequitur quod sit ab agente ex necessitate nā: et sic quod deus agat ex necessitate nature in productione creaturae: quod est falsus et hereticus. ergo et illud ex quo sequitur se: quod creatura que facta est de nouo non posset non esse nisi ponere aliquam potentiam precedens duratiōem suam esse: per quam potuit impediti: quod erat principium aduersariorū. ¶ Illud impedimentum propter quod creatura potest non esse: et sine quo non potest non esse: aut est ex parte dei facientis: aut ex parte rei factae: non ex parte dei: quia nihil est quod possit in agendo deū impeditire. unde fīm apłz vō<sup>i</sup> eius quis resistit: nec ex parte rei factae: quod impedimentum non potest prouenire in productione aliqua ex parte effectus: nisi quādo effectus non depēdet fīm totū: quod est in eo a causa: sed aliquid ibi presupponitur non productū a causa quod ab agente cōtrario potest reddi indispositū ad recipiendū actionē agentis alterius. sicut autem nō conuenit in productione creature: quia creans totum esse p̄ducit: et ideo in eius actione non potest impediti iteruenire: nec ante: nec post. unde illud assūptum fuit falsum. ¶ Illud autem per quod probabat maior reprobat nihil valz. nā quādo dicit quod nulla potentia sine actua: sine passiuā potest in opposita simili tēpore: vel quacūq; alia duratiōe. ita quod ly simul determinet tēpore verū est coniunctum. ita quod duo actus oppositi coniunctim in eodez tempore sint eidē. sed diuisim bene potest eadem potentia actine et passiuā in eodem tēpore in oppositos actus: vt declaratur est in solone p̄ncipali. Ita quod illa maior. psylli potest distingui fīm cōpositionē et diuisiōnē: fīm quod ly simul potest determinare ly oppositos actus: vel ly tempore. p̄mo modo est vera. scđ modo falsa: vt est expōsum. Ex quo p̄z esse frinolū illud quod dī: quod quādo aliud: d est actus sub uno op̄posito quod absolute pro illo tēpore potest esse sub alio op̄posito fīm verbū pli: i in lib. peryarne. non per potentiam: que sibi insit: tunc quādo est sub uno op̄posito: sed per potentiam que prius insuit. ostensum est enim quod simul stat potentia ad unū op̄positorū et actualis inherentia alterius. inīo absurdū valde est dicere: quod unū op̄positorū nō repugnat absolute et diuisim actus habent alterū pro eodez tempore: et quod potentia ad ipsum repugnet. ¶ Ad quintū dicendū: quod licet deus equaliter se habeat ad dandū esse unū: quod cui vult potest illud dare primo et supposita aliqua finita duratiōe. nō tamē equaliter se habet ad dandum esse eternū ynicuius creature: nec a parte ante: nec a parte post. dūmodo res dimittantur iū nature. ita quod generabilita et corruptibilita generent et corūpanē: et alia similiter habeant permanentiam fīm exigentia nature sue. et ideo nō simpli potest deus facere hominem ynuī numero eternū generabilez et cor-

ruptibilem: et ynuī solē: licet preseruando ipsum a corruptione posset facere cum eternū: et ideo non valet argumentum. ¶ Ulterius etiani dato quod deus ynum hominem ab eterno preseruans cum a corruptione: et ab eterno generasset: sicut sol fīni p̄l: ni ab eterno generat ista inferiora: nullum impossibile vel incontenē sequeret: quia quando dicitur quod inter primū et ultimum non est dare media infinita. verū est in per se ordinatis non in alijs. unde fīni p̄l: m inter solē efficiētē: et asinū quinque generat fuerunt infiniti asini medij generantes et generati. per actiones tamē se habentes ad generationē huius asini: quia sufficit sol cum uno asino. ¶ Item est primū post quod sunt alia potest duplē intelligi. uno modo quod illa alia sunt post illud primum durationē: et tunc talia non posunt esse infinita: quia ubi est dare primum durationē non posunt p̄cessisse infinita sequentia. unde si est dare aliquēs hominē p̄mū post quē durationē essent oēs alijs. impote est inter illum primū et istum qui nūne est esse infinitos homines. Alio modo potest intelligi aliquid esse post aliud natura: sicut effectus est posterior natura cā sua: quocūq; sit de duratiōe: et post tale primū usq; ad ultimum: qui nūne est posse esse media infinita: vt dictum est de sole. si sol esset ab eterno: omnia in inferiora post eum essent ordine nature: sicut effectus post cām. sed non durationē. quia non fuisse dare aliquod tempus in quo non fuisse aliquod generatum ab eo: sicut etiam si deus fecisset ynuī hominem ab eterno imortale: et cōtinue generantem ab eterno ipse fuisse prior omnibus hominibus infinitis generatis: sicut efficiens est ante effectum ordine. scilicet nature. sed non fuisse prior nec primum omnibus hominibus alijs durationē. quia non fuisse dare aliquod tempus vel aliquam durationē in qua fuisse ille homo quin cū illo sit durationē fuisse alijs homines ab eo causati: tunc autem primū et ultimum non excludunt infinita media se habētia per accidentem. vt dictum est. ¶ Ad sextū dicendū quando dicitur quod non sunt: nec esse possunt potentie ad oppositos actus simul durationē in eodem. dicendū quod ly sit durationē potest determinare vel ly potentie: vel ly oppositos actus. si primo modo sic est sensus quod potentie: que sunt ad actus oppositos non sunt simul durationē in eodem subiecto: et tunc maior ista est falsa: quod potentia op̄positorum est eadē: vt ipsi et dicunt: et per dīs in eodem subiecto: et in eodem tempore. si vero ly simul durationē determinet ly oppositos actus: tunc est sensus quod potentie ad oppositos actus habendos simul durationē non posse esse in eodem: et tunc verū est quod non potest esse potentia in aliquo corruptibili potentia habendi oppositos actus simul durationē. id est cōiunctum et in eodem tēpore: tamen vt supra dictum est bene in eodem subiecto: et in eodez tempore est potentia ad habendum oppositos actus diuisim habendos. putabuntur vel illū. ita quod nullus insit de necessitate. argumentū autē fundabat super primū sensuum: quād falsus est. vt patet intuenti. ¶ Ad septimū patet ex principali solutione. et similiter ad dectionē rōnem quādo dicitur quod termini mutationis sunt impossibilēs: quod ostensum est quod p̄prie loquēdo creatio nō habet terminū a quo. licet hēat aliquid post quod sit durationē. sed hoc non fuit de necessitate nā: sed de facto sic fuit. ¶ Instantia quartū argumentū nō solū ab illis quod ponut argū. nā licet predestinatus habeat tempus precedens: quod est in determinato tempore: nunquā tamē ipsū predestinare per habet tēpys precedens in quo posse ponit aliquā

## De eternitate mundi

potentia precedens ipsum predestinare: per quam ipsum predestinare possit non esse: quod ipsum predestinare est eternus: et sic secundum illud principium eorum: quod nullus actus potest non esse nisi quod actus ille precedet ab aliqua potentia: per quam potuit impediti non esset: licet res predestinata posset non esse: ipsius tamen predestinare non posset non esse. Unde deus qui predestinavit ab eterno non posset non predestinare: vel non predestinasse. Iterum etiam licet res a deo predestinata sit in tempore determinato: sed tamen ipsam esse predestinata non est in tempore determinato: sed est eternus: et super omne tempus: sicut licet res sit a deo que futura est non sit eterna: tamen est ipsa res esse a deo scitam est eternus: et super omne tempus: ex quo sequeretur secundum mirabilem istam sapientiam: quod nec ipso predestinare dei posset non esse cum sit eternus: nec ipsum predestinatum esse cum simili sit eternus: licet res predestinata non sit eterna. Unde constat istos esse deceptos per fallaciam accidentis: quod licet esse in tempore determinato conueniat rei: cui conuenit esse predestinata: tamen ipsi quod est predestinatum esse non conuenit esse temporale. hoc enim est falsum: quod hec res ex tempore sit predestinata: unde res predestinata diversa est ab eo: quod est esse predestinatum in comparatione ad illud predicatum: quod est esse tempore: unde licet tempore conueniat sibi secundum quod est res quaedam: non tamen secundum quod est predestinata. sicut coriscus diversus est ab eo quod est veniens in comparatione ad illud predicatum quod est cognoscere: quia non conuenit sibi cognoscere secundum quod veniens: sed secundum quod coriscus. Nec valet quod dicitur quod pars importat ordinem ad posterius duratione: quia pars importat ordinem ad destinari vel destinare sicut ad aliquid posterius vel in determinato tempore existens: sed soli ad ipsorum determinata. unde quoniam dicitur quod deus predestinavit rem esse talis non est sensus: quod deus predestinavit i.e. destinavit antequam destinaret vel antequam res destinaretur: sed est sensus quod deus destinavit rem esse talis: vel quod res destinata esset talis antequam esset talis: unde pars importat ibi positum non denotat quod destinare: vel pars destinare: vel destinatum esse sit post aliquid duratione precedentem: per quod positum in parte non sit: sed denotat quod ipsa res destinata est talis post duratione qua destinata est. unde per hoc non potest ostendiri si eterna sunt necessaria: non potest non esse ut ipsi dicunt: quod non habet aliquod precedentem per quod possint impediiri ne sint: quod predestinari: vel predestinare: vel predestinatum esse propter partem: ibi positum possint non esse: nisi paralogizando secundum accidentem: ut predictum est: quod pars non dicit anterioritatem ad destinare: vel destinatum: sed soli ad rem destinatanam: ut exppositum est. Ad 8<sup>th</sup> dicendum de infinitate aiarum: quod si numerus fuisset ab eternorum continua gnomina hoium fuissent iam actu aie infinita: et ideo supposito quod infinitum in actu non possit esse: potest concludi quod in mundus secundum illud modum non poterit esse ab eterno: sed quod absolute non potuit non esse: non potest concludi nam deus potuisse aliud ordinem dare rebus secundum quem hoies quos produxit in tempore produxisse ab eterno: vel etiam potuisse producere ab eterno vel aliquem hominem: vel aliquos hoies: et dare eis potentias generandas ex tempore: vel etiam aliis productis ab eterno potuisse facere ex tempore: ita quod secundum oportuerit ponere in finitas alias in actu: licet numerus fuisset ab eterno: sed sequitur: ut dictum est: quod non potuit esse mundus secundum quod non habet: sed non sequitur ylterius: quod simpliciter non potuit produce renum ab eterno: sicut non sequitur: iste non potest comedere carnes crudas: ergo non potest comedere carnes.

Si autem quis dicat quod non decuit deum aliqua istorum tria facere: sed vel facere tot hoies immortales ab eterno vel facere aliquos: et postea conferre eis potentiā generandi: vel facere hoies ex tempore mundo existente ab eterno. **C**oncordū: quod si intelligatur hoc secundum istum modum et ordinem quā deus nunc rebus indidit: verum est: sed si intelligatur secundum quoniam ordinem aliū quā deus potuit dare rebus: falsum est: deus enim potuisse tam ordinem statuere in rebus quod quodlibet vel aliquod illo modo decuisse: sicut secundum istum ordinem quā videmus in rebus dici natus quod Christus non decuisse: et incarnari aī: vel postquam fuit incarnatus: et tamen constat quod potuit incarnari vel prius quam fuerit incarnatus: vel etiam post: et factū fuisset: et si non secundum istum ordinem: tamen secundum aliū decuisse. **S**olet etiam hic argumentum illa que sunt simul tempore in codem: licet unum sit prius natura altero de se invenire predicant: si ergo esse et non esse simul invenit secundum creature: ita quod unum posterius est natura altero anib[us] de se invenienti predicabunt saltem in concreto dicendo: quod ens est non ens. **S**ed ad hoc patet in principali solutione quoniam ostensum enini est ibi quod non esse quod invenit creature: et est de ratione eius quod stat simul cum esse eius: quod non est non esse absolute. impossibile enim est: ut ibi ostensum est: quod esse et non esse possint conuenire cideat: sed est non esse cum deo natum: puta non esse a se: vel non esse nisi ab alio: et tale non esse bene stat cum esse absolute simul duratione. simul enim est venit dicere: quod creatura est: et quod non est a se vel quod non est nisi ab alio.

**Quæstio. VI.**



**A**cta prius querit utrum rebus iani factis deus aliquid influat. Et utrum quod non est: quod secundum illud: quod fluit est in termino fluxus stat fluxus et aniplex non fluit: sed reb[us] iani factis: est rerum quod fluit a deo est in termino fluxus: ga in propria natura rex: ergo rebus ianis factis deus nihil influit. **C**ontra. Si deus influat rebus: illud: quod influit tendit in aliud alterum: quod secundum est quasi fluxus in aliud tendens. Sed effectus dei quod tota rem perducit non tendit in aliud alterum: quod effectus dei est terminus subsistens: quod non recipitur in aliud. ergo deus ut videtur non influat rebus.

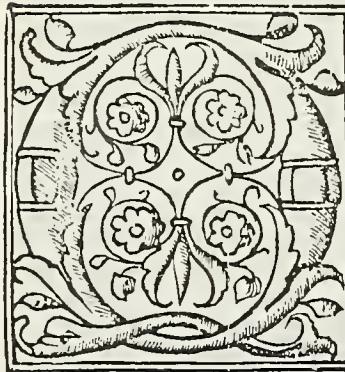
**C**ontra illud influit rei: quod facit ad esse rei: sed deus semper operatur ad esse rex: creaturam iani factarum: ergo deus influat rebus iani factis: per actionem. quod rem conservat: ita quod ipso non operante conservando res non esset: facit ad esse rei: sed deus sic se habet respectu omnium creaturarum: ergo deus semper facit aliquid ad esse rerum creatarum.

**R**espondeo dicendum: quod fluxus proprius dicitur de motu liquidorum: sive humido: rum: que quod non stabiluntur terminis propriis sequuntur secundum motum localis terminos alienos: unum quod humida super alia corpora solida se diffundit vocantur fluida: et talis motus eorum vocantur fluxus: talis autem motus eorum est ab uno in aliud: sicut et alii motus locales: et ideo sunt invenientes propositiones diversae: que adiuncte hinc non fluxus denotant eius habitudinem ad istos terminos a quo: et in quem est talis motus ad terminum ad quemque. Illud autem non secundum quandam similitudinem transsumptum est ad pessimum effectus a sua causa efficientem: a qua effectus procedit non sicut a termino in quo prius existet: vel localiter: vel subiectiviter: sed ut ab eo in quo erat effectus prius virtualiter: ita quod sicut in motu locali corporum liquidorum corpus motum tendit a termino: in quo erat prius localiter: tendit in alterum in quo non erat

Allier radet  
Scot. sedo  
meta. q. 6. ne  
gando quod in ea  
sunt essentiae  
actus infinites  
quod non essentiae  
tum quoniam plus  
res possunt esse  
et ideocausa  
essentiae infinitae  
in potentia,

non erat: sic etiam intelligitur effectus virtualiter existens in causa efficiente prius tempore vel natura per effectuum productionem tendit in esse reale proprie nature ut sit extra causas suam: tunc vero dicitur proprius influxus qui effectus est aliquid receptum in aliquo presupposito: quod tunc quasi procedit ab uno in aliud: quod vero effectus est subsistens: ita quod totum prudetur: licet posset dici effluxus: quod est ab agente: non tamen potest dici proprius influxus: quod non fluit quasi tenebris in aliud: i. quo recipiatur: s. d. solus fluit ab alio ut in se subsistens: tamen quod in omnibus creature est aliquid superadditum esse: potest dici quod deus omnini creature influit: sic ergo influere nihil aliud est quam causa: scilicet facere aliquid in re cui influit: et ideo querere utrum rebus iam factis deus aliquid influat: est querere utrum rebus iam factis deus aliquid ad esse rerum faciat. **C** Ad quod dico quod rebus iam factis operari dicere quod deus ad esse eas conservandum semper aliquid operetur et faciat: hoc ostendo duplum. primo ex parte ipsius factibilitatis et facti: quod in quibus res facta manet nihil operante agente: hoc est id quod effectus non dependet totaliter a tali causa: qua non operante adhuc manet effectus: sicut patet in artificialibus: forma enim donum: que manet nihil operante edificatore non dependet totaliter a motu quod causat edificatorum superponendo lapidem lapidi: sed etiam a soliditate eorum: quibus talia superponuntur: que propter soliditatem suam talia superposita tenentur in tali situ ex quo resultat forma donum. Sicut et contrario si aliquis levaret lignum vel lapidem et non supponeret alicuius solidum non maneret in tali situ: nisi quodcumque ipse teneret: sed effectus dei totaliter dependet a deo: quod non est dare soliditatem: nec motum: nec aliquid aliud in rebus: cuius deus non sit causa: ergo deus iam re facta quodcumque manet ad eius permanentiam operatur. **C** Secundo ostenditur idem ex parte ipsius facere et fieri: quod facere: ut in primo articulo dictum est: per absolute dare esse alteri et fieri per absolute recipere esse ab alio non respiciunt de necessitate nouitatem eslendi: sed absolute ipsum esse nisi quando sunt cum motu vel transmutatione: tunc non respiciunt nouitatem eslendi: sicut ergo secundum res quantum ad esse de novo ad agens per motum et transmutationem ita secundum creaturam quantum ad similitudinem et ad creantem: qui agit sine motu et mutatione: sed res non potest esse de novo quando sit ab agente creato: nisi ipso per motum vel mutationem agentem seu facientem ad habendum tale esse de novo: ergo sicut creatura non potest esse absolute quantum hora vel momento nisi deo actualiter operante: scilicet aegrete conservando. **S**ic ergo deus facit aliquid actum ad esse re factam continuo: et tale facere potest esse effluxus quantum ad substantias: que non recipiuntur in aliquo: quantum vero ad accidentia et formas receptas in membris potest dici non solus effluxus: sed et influxus: et secundum hoc potest deus continuer rebus influat secundum deum in Iohannes. Pater natus us usque modo operari et ego operor. **C** Ad primum ergo in oppositum dicendum: quod illud verum est de fluxu proprius dicto: qui est motus localis: quod sicut illud: quod fluit est in termino non fluxus stat fluxus: quod motus cessat habitu termino motus: non tamen est ut de fluxu metaphorico secundum quod effectus fluit a causa: quod non est similitudo quantum ad hoc: quod utrobius sit motus localis: sed quantum ad procedere ab uno in aliud absoluere sive per motum: sive sine motu. **C** Ad secundum potest ex principali solutione: nam ut in dictum est: agere dei quantum ad causam: quod non recipiuntur in alio est effluxus: quantum vero ad ea: que recipiuntur in alio est influxus. **E** Explicit tractatus de ceteritate mundi.

**C** Incipit tractatus perutulis Heruei natalis Britonum sacri ordinis predicatorum de materia celi. Q[uod] 1.



**Alerit** Utrum aliquis virtus activa sit in natura corporali. Et videtur quod non: quia illud: quod est motum non mouens: quod enim est deus est mouens non motu: angelus mouet et motu vel acti: sed corpus est motum non

mouens. ergo corpus non agit nec habet virtutem agendi. **P** Agens creatum presupponit aliquod subiectum quod agat: sed corporalis natura non habet aliquam inferioritatem: turani se: quod possit sibi subiectum tenet ultimum gradus in entibus. ergo et. **P** Arguebat secundum dominum radet: videtur quod proprietas actualitatis est in quod huius est principium agendi non quod proprietas entis in actu est agere. **C** Contra hoc arguebat sic: quod si ita est: cum qualitas sit quedam actualitas: qualitas erit principium actus: et per suam potentiam activa: hoc autem est falsum. ergo et primus. s. quod proprietas actualitatis in eo: quod habet principium agendi. **P** Si enti in actu in eo quod habet principium agere: sequitur quod in convenientibus et motis sit presentis in infinito: sed autem est inconveniens. quod minor supponit. maior probat: quod nobile producit a moto ad actu: si ergo agere sit proprietas entis in actu: in eo quod huius: illud nobile factum in actu mouebit aliud: nullum sicut aliud: sicut in infinito. **P** arguebat contra quoddam aliud dictum radet: videtur enim quod negare actionem a corporibus est negare sensum: quod sensus patitur a sensibili: et sensus experit sentire rem corpoream. **C** Contra sic arguit: quod sic intelligitur aliud futurum per reuelationem divinam: a quo futuro non mouet. ergo et sensus potest sentire sensibile absque hoc quod ab eo moueat. quod ex hoc quod habet experit sentire aliud non potest concludi quod moueat ab illo. **P** Omne esse fit per creationem: sed nullum corpus potest creare. ergo nullum corpus potest mouere sicut agere: minor probat. quia esse est per creationem actus per formationem: sed ois motus et actio terminatur ad aliquod esse: quod ois forma dat aliquod esse: quod ois actio vel factio est creationis: et per hanc unice quod fit: fit per creationem. **P** aut forma illa ad quam terminatur actio corporis persistit in membris aut non: sicut ergo erat ante ipsum fieri: quod est inconveniens. simili fieri actione corporis: si non ergo fieret forma ex nihilo: quod non potest dici quod persistat secundum unam partem et secundum aliam non: quod cum forma sit simplex non habet partem. **C** Sed dicebat quod forma non fit ex nihilo: quod sic saltem in aliquo potest presupposito esse: quod fit in aliquo presupposito: quod gratia presupponit nam in qua causatur. ergo eodem modo forma naturalis causatur sicut et gratia. **P** potentia passiva debet proportionari potentie actui agentis: sed potentia passiva: que est ad formam subalem est potentia pure passiva ergo et potentia activa: que debet inducere formam subalem: debet esse purus actus: sed in corpore non potest esse aliquid quod sit purus actus: quod in corpore non est aliquia virtus activa ad inducendum formam subalem. **P** forma

Perueniens de natura celi

## De materia

magis dicitur super mām quā īformat q̄ sup mām  
quā nō īformat: sed forma nō pōt esse p̄n agendi in  
mā quā īformat: sicut p̄z: q̄ calor non inducit aliū cō-  
lorem in subm: quod īformat. ergo forma non potest  
esse principiū agēdi: siue actiū inducēdi aliqd in ma-  
teria: quā nō īformat: nec ēt in illā quā īformat:  
et per dñs in nullam: t̄ sic corporalīs forma non pōt ēē  
p̄ncipium actiū. C P. Nulla res agit nisi vbi est: sed  
nullum corpus potest esse simul cum alio. ergo nullū  
corpus potest agere in alīnd: t̄ multomīnus in sp̄ni: et  
per dñs nullo modo agit. C P. Et ex p̄nūatio forma  
et per dñs sit ex nihilo: sed q̄ sic sit p̄ creationē sit. q̄ oīs  
forma sit per creationem: sed nullum corpus pōt crea-  
ri. ergo r̄. C P. Corpus nō pōt agere in sp̄ni: nec ēt  
in corpus. ergo nullo modo. pbatio antecedentis: et pri-  
mo q̄tū ad hoc: qd̄ non posuit agere in sp̄ni: qz nō pōt  
agere in sp̄ni p̄pā virtute cum agens et patiens cōcēt  
l mā: nec recipiunt īstīm alteri: qz īstīm nō agit ni-  
si in virtute alterius: nec attingit effectum p̄ncipalis  
agentis nisi exercendo actionem: que sibi debet f̄ni p̄  
priam naturam. ergo nullo modo pōt agere in sp̄ni:  
corpus aut ut ostensum est non potest agere in spiritu  
actiōe: que sibi debet f̄ni p̄priam nām. ergo nullo mō  
pōt agere in sp̄ni: nec in aliud corpus: qz nulla res agit  
et patiens respectu eiusdem: sed corpus f̄m q̄ corpus pa-  
titur. ergo f̄m q̄ corpus nō agit: q̄ aut patiens f̄z q̄ cor-  
pus p̄z: qz f̄m mām nudā nō agit: nec patiens: nec f̄z q̄tī  
tate: qd̄ est qdā mathematicū. ergo patiens f̄z q̄ corp.  
C P. Agens et patiens sunt ūria: s̄z si sicut due sube cor-  
poree nō sunt vlli ūrie: qz sube nihil est ūrium. q̄ vnuū  
corpus non ager in aliud: multomīnus in sp̄ni. q̄ nullo  
modo agit. C P. Forma ūcta et determinata non pōt  
agere nisi f̄ni q̄ ūcta et determinata: sed forma corpa-  
lis est ūcta et determinata ad mām: quāz īformat. ergo  
nō pōt agere nisi in hāc mām quā īformat: sed in  
mā: quā īformat nō pōt agere. q̄ nullo mō pōt agere.  
C P. Qd̄ est nūsc̄z sicut deus et angeli est maxie acel-  
lūm. q̄d̄ ūz est vlio mō est actiūz: et per dñs corpus  
est nullo nūo actiūm. C P. Sicut deus se h̄z ad mo-  
uēs non motūz: ita corpus ad hoc: qd̄ sit motū nō mo-  
tiens: qz sicut deus ē p̄ in entibus: ita corpus vltimū:  
sed deus est mouens non motū. ergo corpus est motū  
et non mouens: et sic corpus non pōt esse actiū. C P.  
Siē oppositū in opposito et p̄positū in p̄posito: sed q̄tū  
et non q̄tū sunt opposita: et agere et nō agere ēt sunt  
opposita: sed non q̄tū cōpetit agere. q̄ q̄tū cōpetit non  
agere: sed oē corpus est quāntuz. ergo nullū corpus est  
actiū. C P. Arguebat ūqdām dñm r̄ndentis: q̄ di-  
cebat: q̄ agēs p̄ticulare determinat actionē dei: cui ē  
dare eēad nāz determinatā entiū. C Lōtra aut agēs  
p̄ticulare ponet actionē suā circa nō cōs: siue circa non  
esse: et hoc non pōt esse: qz nō esse nō pōt eē suscepitiū  
alicuius actiōis: aut circa niediū: non circa esse: qz cē:  
ut p̄dictū est nec per creationē ē circa mediū: qz iter  
esse et non esse nullum cadit medium.

**In contrarium** est Augi. qui dicit: q̄ cor-  
porā ista grossa regunt p̄  
supiora: sed B nō cētnist vnuū corpus in aliud ageret.  
**Respondeo** circa primā qōnē sic p̄cedā. p̄ po-  
tē nā opiniōne subtrahentū opera-  
tionē suā corporib⁹ et alijs reb⁹ creatis in suis motiūis.  
Secundo ponant īprobationē īstarum opinōnūi  
probando q̄ rebus creatis et corporib⁹ conuenit age-  
re. Tertio respondabo ad motiūa: qd̄is mouentur ad  
argumēta superius facia.

## Questio

**Quantum** ergo ad p̄m sciēdū: q̄ fuerūt qdāz q̄  
reb⁹ creatis operationē suā subtraxe-  
runt in rebus. p̄ qz cū forme nō hēant māni: q̄ sit pars  
eo z: et qua fiant oīs eas fieri ex nihilo: et per dñs crea-  
ti: cū ḡnulla creatura possit creare videbat eis q̄ nul-  
la creatura possit agere ad inductiones forme cuīsli-  
bet vel cuiuscunq̄ actus. C Sēdo qz cūi non ydeat  
q̄ ciūsdem effectus sint plures cause efficiētes ī media-  
te: cū deus īmediate agat in p̄ductione cuīslibet cā:  
et sit cā efficiens non v̄r q̄ aliquid aliud possit quicquā  
efficere nisi deus. C Itēz cū idē non possit īmediate et  
īmediate agere: cū deus qualibz actiōe agat īmediate  
v̄r q̄ nō possit agere īmediate: creatura aut nō pōt age-  
re nisi vt īstīm īmediate quo de⁹ agit. q̄ nullo mō po-  
test agere. C Alij vō nō subtraxerūt actionē v̄l̄ reb⁹  
alys a deo: sed dīcebant sp̄l̄ formas p̄ducī subales  
a formis separatis: quoz quidāz mouebantur ad hoc  
q̄p̄ hoc: q̄ formis: que sunt p̄cipiate debent cāa formis  
que sunt separate a materia: que habēt cē p̄ se. C Alij  
mouebantur sicut Anicebrō ad ponendū hoc: ppter  
hoc: qd̄ ī istis corporalib⁹ non īuenītur pōtētia acti-  
ua nisi accidens: accidens aut non v̄r sufficiens p̄ncipiz  
p̄ducendi formam subalem cū nihil agat vltra suā  
sp̄m: et sic nu'lū agens corporale pōt inducere formā  
subalem: et ppter hoc est: qz q̄alia: que generant ī p̄tu-  
tēfactionē non videntur posse reduci in aliq̄ virtutē  
corporalem: qz non ī virtutē īferiorē corpōz: nec ce-  
lestium cum non sint animata: vnde cā non relinque-  
batur: q̄ īducerentur a datore cārum sine forma: et si  
militē alle forme subales. C Alij vero vt Anicebrō  
in libro: qui intitulā ū formis vite: posuit q̄ nulla vir-  
tus actiua est ī rebus corporalib⁹ et respectu cuius-  
cunq̄ forme accidens p̄p̄ hoc: qd̄ videbat sibi: q̄ quā-  
titas impedit formā: que est ūcta ī quanto agere: cu-  
ins signū accipiebat: q̄ quanto aliquid corpus est maius  
tanto nihil h̄z de motu: et propter hoc: q̄ corpora nō  
erant v̄l̄imia ī ordine rerum: et per consequēns ma-  
gis distabātā p̄nūto mouētē: ppter qd̄ nō poterat mo-  
uere: et ēt ppter hoc: q̄ corpus non h̄z aliq̄ naturam ī  
feriorem se ī quā agat. C Alij vero sicut quidāz in le-  
ge mauroz fuerunt moti ad hoc: qz idē accidens nō  
pōt transire a subo ī subm: illud aut: qd̄ ab agente cā-  
tur in passum transit ab agente ī passum: et iō corpus  
potest īducere formam accidentalē ī alio: et multo  
minus formam subalem. C Dīcebat q̄ Amicebron:  
q̄ virtus substancie sp̄ualis penetrans oīa corpora fa-  
cilebat oīa illa: que a corporibus videntur fieri: p̄dicti  
aut māri dīcebant: q̄ deus faciebat oīa: que videtur  
per corpora fieri: et q̄ ignis requiriatur ad calcifiendū  
sed non q̄ habeat virtutē calcifiendi: sed qz deus or-  
dinavit q̄ non calcifacere nūsc̄z cū p̄ximato igne: vel  
aliō corpore calido: et sic dicebant de alijs.

**Quantum** aut ad secūdū. s. ī probare p̄dictas  
opiniōnes: ītendo p̄nūto ī gene-  
rali p̄bare: q̄ creature conueniat agere. secūdū specia-  
liter: q̄ hoc conueniat sp̄aliter creature sp̄uali et rationa-  
li. tertio q̄ hoc conueniat corporali. quantū ad p̄mū. p̄bo  
q̄ conueniat creature corporali non solū agere ad idū  
cēdū formam subalem: sed ēt accidens. C Quantū  
ad p̄mū ītendo adducere tres rōnes. prima sumē-  
tur ex proportionē potentie actiue ad effectum: et ē ta-  
lis: illud ad quod sufficit potentia finita: potest fieri p̄  
creaturem: sed ad aliquos effectus: qui sunt ī crea-  
tūris sufficit potentia finita. ergo tales effectus p̄t fieri  
per creaturem: et sic cause conueniet agere aliquos effec-  
tus

Opl. plācō  
quaes regas  
diffuse in. 7.  
metaphil. cō  
mē. 31. 7. 12  
metaphil. cō  
mē. 13. 7. 16.

Opl. Anicebrō  
quam ēt rect-  
at p̄metator  
et impugnat  
ī locis addu-  
cis. 22

3d opiniō-  
ne ī tangē cō-  
mētator ī. 9.  
phi. cōmē. 4.  
7. 15. 7. 9. met-  
aphil. cō. 7. 7.  
7. metaphil.  
commē. 18. 7.  
7. metaphil.  
cōmē. 31.

et us utrāq; assumptā pbo: & primo primā. s. q; illud ad quod sufficit potentia finita pō fieri p creature: ad qd sufficit potētia creature: sed potētia finita ē potētia solis creature. ergo illud pō fieri per creature: ad qd sufficit potentia finita. **C**ecidē pbo minorē. s. q; ad aliquos effectus: qui sunt in creaturis sufficit potentia actiuā finita: qz q; aliquid non possit a potētia finita: b est pō infinitatē effectus in se: sicut si non poneremus q; virtus finita non possit facere corpus infinitū: vñ ppter circumstantiā terminop; i infinitū: sicut ponitur in creatione: cuius termini ponunt̄ ens & nihil: q; dicūtur distare in infinitū: tñ ppter loquendo in creatiōe non sit terminus a quo: sed in creaturis non ē aliquis effectus infinitus: nec ē termini factionis in eius esse eti distant in infinitū. Sed si ex frigidio in actu & calido in potentia fiat caliduz in actu: inter calidum & frigidum non est distantia: que nō possit pertransiri i potentia finita: qz Inter potentiam que est ad calorē: & ipsuz calorem recipiēdū nō est alia distantia nisi frigiditas: que est cōtraria calorē: frigiditas aut̄: & idē dico & alijs dñs: non est infinita in essendo: nec ē in resistendo: si cut nec in agendo: nec in cōtra agendo: & video termini factionis non distant in infinitū: & ideo ad calefaciendū sufficit potentia finita & sic probata est minor. **S**ed b hoc posset alijs obycere dupliciter. pmo qz per hoc non probatur q; sit aliqua virtus actiuā i creature: sed q; posset conferri. **A**d hoc dicendum: q; cū deus debeat sua opera perfecta facere saltem conferre deois aliquid q; ad perfectionem naturalem eorum pertinet: cū ostensum sit creature posse cōpetere bz suā naturaz h̄ē potētias actiuām: p̄s est q; hoc ēt sit ei collatum. aliter secundo posset obyci de gratia: qz licet gratia sit quid finium: & per p̄s finite distet a potētia receptiva gratia: qz vnum finitum vñ distare finite ab alio finito: tñ requiritur potentiam dici infinitam a q; fiat. **A**d hoc dicendum: q; & si gratia requirit infinitam deipotentiaz ad hoc q; fiat: tñ in potentia creatura posset cooperari dispositiue: & sic & inquantū distantia subi gratiae est finita: aliquo mō potētia finita pō se extendere ad disponentū subi grā ad gratiā: sed q; subiectū gratie quodāmodo distat in infinitum ab illo. s. deo: cū coniungit gratia: requiritū & ad gratiā indexēdam virtus diuina: non op̄z aut̄ q; vnu infinituz distet ab alio in infinitū: nisi cūn hoc utrūq; sit finitū eius deni rōnis: sicut p̄z: q; punctis & linea distant in infinitum: linea. n. excedit punctum in infinitum. **S**ecūda rō sumitur ex correspondēua effectuū ad cas: iter effectus & causas dū esse correspondēta: ita q; nobiliores & eminentiores effectus reducuntur in nobiliores & eminentiores cas: sed hoc non posset ē si aliquid effectus inducerentur in solā primā. s. am. ergo non solum op̄z aliquos effectus in secundā cas: que sunt creature reducere: & per p̄s creature cōuenient agere ad p̄ducendū aliquos effectus. **T**ertia rō sumitur ex cōnexione vniuersit: & est talis: op̄z ponere vniuersuz: esse cōnexū reali cōnexione: sed inter partes vniuersit: nō potest esse cōnexio: nisi bni q; vna agit in alia: & vna ī fluit alia. ergo tē. maiorē pbo: qz bonū totius constitut in hoc: q; eius partes debito modo sint cōnexe adiunicez: sicut ad bonū b' totius: qd est aīl p̄tinet q; eius p̄tes sint debito modo cōnexe adiunicez: sed vniuersū est quedam cōnexio reruni per actionem oēs creaturas cōprehendens sicut partes. ergo oportet ponere q; partes vniuersi: sint cōnexe adiunicez ad hoc: qd sit bene dispositum. minorē pbo. s. q; cōnexio realis inter p̄

tes vniuersi non potest esse nisi per mutuā actiones: qz partes vniuersi non possint realiter p̄necti inter se ex hoc q; vniuersit in aliquo p̄dicabili: qz hec esset cōnexio rōnis: nec ex hoc: q; vniuersit in aliqua causa vna effici ente vel simili: qz hoc non esset in eis cōnecti inter se: sed in termino: nec ex hoc: q; vna sequat̄ aliam in nobilitate & gradu nāc: qz connecti est in aliquo vniuersi: ex hoc aut̄ q; vna res immediate se bz ad alia non dicūtur vniuersi. relinquit ergo q; cōnectantur per hoc q; vna in fluit alteri: qz sic coicāt̄ i aliquo vno rci: q; vna recipit ab alia inter se: qz idem est: quod recipitur i passo: & qd est ab agente: & sic est probata vtrāq; p̄ter hec etiam solēt adduci alie rōnes. s. qz vniuersibz cōpetit agere fm q; in actu est: & omnis creatura est in actu p forma: alijs q;: & mulea alia: sed hec sufficiant de primo. **Q**uantū ad scđn. s. q; creature intelligibili & rationabili conueniat agere: adduco duas rōnes. Prima talis est: illō quod pertinet ad dignitatē creature: p̄cipue & excellētē dz esse in nobilissimis creaturis. Sed tales sūt creature spūales. ergo illud: quod pertinet ad dignitatē creature eis potissimum conuenit: sed ad dignitatē creature pertinet posse agere: & hoc satis ostensum est supra. ergo maxime cōpetit creaturis spiritualibus. **S**ecunda rō talis est: quicunq; se bz tm̄ passiue ī suo actu: ita q; mouetur tm̄ & nō moueat nō bz. dōtiniū sui actu. Sed creature spirituales habent dñiūm sui actu. ergo ipse respectu sui actu saltem quantū ad aliquos effectus se habent actiue: & per consequens agit. maiorē pbo. actus non est in potestate nobilis in quaūtū est solum mobile: int̄o magis subest potestate nō uentis: sed illud dicitur habere dominūm sui actu: in cuius potestate est actu sius: ita q; ī eius potestate ē exire: vel non exire in actu. ergo illud: quod se bz tantū p̄ticulare respectu sui actu nō bz dñiūz sui actiū. minorem probo sic: q; s. creature spirituales habent dñiūm sui actu saltem quantū ad aliquos effectus siue actiū: qz soli illi imputatur sius actu in pena siue in pmiū: ī cuius dominio est sius actu: ita q; ī potestate sua est agere vel non agere: sed creature spirituali: & etiam boniū imputatur fm aīl sius actu ad penas vel pmiū: hoc. n. est cōdōcōbus habentibus liberū arbitriū grā: creature spūales: & etiāz hō bz dñiūm sui actu. **Q**uantum ad tertiu: s. q; creature corporales agat & sunt actiue adduco tres rationes. Prima talis est: si nullū corpus ageret aliquid ex applicatione ignis non plus sequeretur calefactio qz ifrigidatio vel alia actio corporalis: sed hoc est falsum. ergo & primū. s. q; nulluz corpus agat: vel sit actiūm. utrāq; assumptaz pbo: primo primam. s. illam conditionalem: que dicit. s. q; si nullū corpus ageret aliquid ex applicatione ignis &c. qz ex applicatione eius: qd nihil agit nulla actio. sequitur: sicut ex agente quo nunc loquimur: sed si nullum corpus aliquid agit: ignis nihil agit. ergo ex applicatione ignis ad aliquid non sequitur aliqua actio: nec per consequens ex eius applicatione plus sequit̄ calefactio qz ifrigidatio: vel quecūq; alia actio. **S**i dicas q; calefactio sequitur ex applicatione ignis: nō qz ignis aliquid agat: sed qz deus ita presciuit: vt. s. applicatio igne qui nihil faceret: ipse deo ageret vel calefaceret. **L**ō

Denuo de mā celi

Ee z

## De materia

tra: qz deus nihil facit frustra: sed frustra applicaretur ignis ad calefaciendum si nihil ageret. ergo ut, sed dicitur qz non sicut frustra: qz non applicat ad calefaciendum sed ad ostendendum virtutem dei: qui sic voluit ordinare: vt. s. nihil calefieret nisi ignis applicaretur. cōtra hoc: qz nō ostenderet virtutē diuinam: sed magis ostēderet per oppositum: qz si deus nūc calefaceret mediā te aqua non mediāte igne magis appareret deū face, re oīa et alia preter ipm nihil agere. Item tale verbum esset fatuum dicere. s. qz deus talē ordinē imponeret rebus: ex quo non videtur aliqua virtus sequi. ¶ Secunda ratio talis est: qz omnes humane scientie effectibus pcedunt sensibus ad inquirendum naturam apparentē causam: et precipue hoc h̄z veritatem in sciētia naturali et ētē metaphysicā: sed si nullū corporis est actiūm: nulla cognitio posset haberet de natura alicuius corporis ex suis effectibus: et sic pro effectibus nō possem⁹ cognoscere naturas corporū: hoc autē est maxime incōnveniens: qz periret maxima pars sc̄ientiarū humanaꝝ. ergo relinquitur qz nullū corpus sit actuū. ¶ Tertia ratio talis est: siue sit sensibile proprium: siue cōmune: tñ qd circa sensibile propriū decipiatur semper est impossibile: sed sensu experimunt ignem eē non solū calidū: vel aliquid simile: sed etiā expimir nos calefieri tali calido: vel frigefieri tali frigido. ergo ī possibile est: qz in hoc decipiatur: sed semper decipere mur in hoc: si nullū corpus esset actuū: qz nec a calido: nec ab aliquo corpore calefieremus vel in frigida renur. ergo oportet ponere corpora ēē actiua. ¶ Quātum ad quartum. s. qz corpora possint agere ad introductionē forme substantialis: pono ynam brevē rationē talem. virtuosior est forma substantialis qz accidentialis in corporib⁹ est principium agendi ad introductionē forme etilis accidentalis: sicut calidū generat calidū. ergo agens corporale poterit virtute ynius forme substantialis introducere alias: nulta alia possente adducit: sed pretermittit. ¶ Ad illud ergo motū: pri me opinionis dicendum: qz proprio in formis dependentibus a subo in quo sunt siue accidentia: siue formae sub stantiales non sit forma: sed compositum: non enī sit albedo: sed album. compositum aut̄ non sit ex nihilo: sed ex aliquo presupposito: quod quidem presupponit non est forme inducende sed subiectum: quod subsister nitur forme: ex quo cum forma sit compositum. ¶ Et si dicatur contra hoc: qz non sit gratia sed gratum: scilicet compositum ex gratia et anima: et tamē gratia dicitur creari: et hoc est vt videtur: qz gratia sit ex nihilo: dōm qz non ideo dicitur gratia creari: qz sit ex nihilo: qz proprie non sit gratia: sed compositum: quod sit ex altera parte sui presupposita: que pars est subiectum gratie: et si dicatur qz ex hoc sequitur: qz educatur de potentia materie: sicut et alie forme educuntur de potentia sui subiecti: ad hoc dico: qz non habeo p̄ inconveniēti gratiam educi de potentia subiecti non naturali: sed de potentia obedientiali. ¶ Ad cuiusenidentiam dicendum: qz potentia obedientialis vocatur illud: per quod est suscep tūm alicuius forme: prout nata est obedire potentia diuina: vt si dicamus potentia obedientiale ipsam māni fñi qz nata est obedire potentia diuina: fñi qz ex trūco diuina virtute potest fieri yitulus: potentia vero naturalis dicitur illud: quod est suscepitūm forme fñi qz est dispositiūm dispositione: que facit ipsum natūrā transmutari a naturali agere: sicut materia: put stat sub suis

## Questio

qualitatibus et dispositiōnib⁹ passiū: quibus nata ē transmutari ab hoc naturali agere: vel ab illo: puta p̄ ut est molles sicca vel dura potest dici potentia naturalis: licet materia non sit subiectum istoꝝ nisi in cōposito. ¶ Ulterius vero sciendum: qz formā educi de potentia subi in quo recipit importat ipsas dependere i suo esse: et fieri a subo in quo recipit: et ideo grā cū sit acciūs dependet a subo in quo recipitur: et quo ad suum esse: et quo ad suū fieri: et ideo dī educi de potentia sui subi: qz suum fieri est fieri cōpositū ex ipsa et subo: qz vo subm̄ eius. s. qz non recipit a deo gratiam mediāte aliqua dispositione: quam intellectus requirit: put moēt naturaliter a fantasmate et a bono pūtato ad intelligendū et ad cōmandū: sed put supernālternata est obedire virtuti diuina: ideo dī gratia educi de potentia obedientiā. qz restat qd dicitur creari plus qz alie forme ad hoc dicendum: qz qz actio de omninatur ab agente ve medicatio dī sanatio: que creatur a medicā. ¶ Ulterius vero sciendum: qz creatio dicitur propriē ex parte agentis actio illius: qui agit nullo presupposito: in cuius virtute agat: dicitur fieri ex parte agentis pcreatio nem: ex parte vero patientis dicitur factio grē creatio: in quantum eius receptionem nō est natū recipere eas nisi a tali principio agere qd agit nulla alia virtute cuiusqz agentis presupposta: et sic dicitur grā creari: qz tūc potest obviari de charactere: qui nō educitur de potentia naturali: sed obedientiali. ¶ Ad hoc dōm: qz duplex ē potentia obedientialis quedā est a qua natū est aliquid educi a deo solo nullo instrō creato: mediāte quo pos sit attingere ad efficiendū eius nām ēt instrōliter educi de tali potentia obedientiali est creari. Alia est potentia obedientialis: de qua natū est aliqd educi a deo solo vt a principalī agente: mediante tū aliquia creatura instrumentaliter deo cooperante: et educi sic de tali potentia obedientiali: tū sit quedam factio supernālis: nō tū est creatio: qz attingitur ab aliquo agente salte instrōmetaliter: qd agit in virtute alterius: sicut n. in factiōibus naturalib⁹ ē dare diversos gradus: ita qz quedā ē alteratio: quedā generatio simpliciter ita nihil prohibet sic se habere in factiōibus supernaturalib⁹: qz qdā attingat ad rationem creationis: et quedam non: ideo dico: qz gratia primo modo educitur de potentia obedientialis: et ideo creatur: sed character educitur secundo modo: et ideo non creatur. ¶ Ad z⁹ motū: eiudem effectus non sunt due cause im mediate efficiētes: ita qz eodē nō sint imediate: tñ eiusdem effectus possunt esse cācē imediate efficiētes: ita tñ qz diuersimode sit vtrāqz imediatā: et sic est in pposito: qz fm ordinem duas cārūs: s. dei et cācē secundā ad effectum cōeni amboꝝ deus agit imediate: et secunda imediate: qz virtus cācē secundā in cāndo sui effectū attigit ipm In virtute cācē primē: nā cālitas cause prime ī mediatā attigit effectū cause secundā qz cā scđa: cōparando aut̄ cāni primā ad dños effectus: quoz ynuis pcedit ab alio mediante cā prima: sic cā prima media te se h̄z ad effectū cācē secundā vt imediatā: qz prius intel ligit scđ: et cā habere a deo qz eius effectus: ita qz primo intelligitur esse cācē primē: secundā ēt cause secundā: tertio cē effectus cause secundā: et si arguat yterius qz se quere: qz eadē ēt actio duoz agentium. Rūdet qz si actio dicat aliquid existens in passo ab agere nō est in cōueniēt qz eadē sit actio duoz agentium: qz l̄z idē nō possit ēē duoz vt suboꝝ: tū idē pōt ēē dñoz vel pluriū vt cāz agentiū qz sunt adiunīcē ordinata: idem enim pōt cē a plurib⁹ causis efficientibus. Si aut̄ dicatur qz actio

Note qd sit  
formā educi  
et potētia ma  
terie

Potētia  
obedientia  
us duplex.

Nō h̄z qd  
aliqua actio  
supernaturalis  
nō ē creatio.

nō qd grā/  
ria l̄z nō edu  
cat de pōren  
tia subi nālt  
et educit de  
potētia subi  
obedientiali.

q̄ actio dicat qd: qd sit in agente adhuc poterit eē plu-  
riimi agētiū: sed dīcēs in iōde: qz actio qua p̄ducit se-  
cunda cā effectus erit eius: z vt cā: z vt subi: z illa eadē  
actio est priūne cause nō vt subi: sed vt cause efficiētio.  
C Siniūlī aut̄ ad motinū sedē opiniōis dōm: q̄ licet  
fornic: que hūt esse participatiū in mā sint a fornis: q̄  
habēt esse p̄ se. tū nō opz: q̄ īmediate. ergo vna forma  
corporeā hz esse a deo z ab intelligētis: que sūt fornic  
separate mediante alia forma sine virtute corporea.  
C Ad z<sup>m</sup> dōm: q̄ l̄z in istis inferioribus potētē actiūe  
gb̄ īmediate corpora agunt sint actiūa: qz tū illa actiūa  
sūt infinita īstria forme subalē. C Ad z<sup>m</sup> dōm: q̄ aialia ge-  
nerata ex putrefactione reducunt in virtutē celestēni:  
z l̄z celuz non sit aiatum: est aia tū īstīm alicuius vi-  
ui nobiliozi vita q̄z sit vita aie intellēs virtute p̄t attin-  
gere ad includendū aiani tā vegetatiū q̄z sensitiūam:  
nec est simile de alys aialibz: sicut de cis: que generā-  
tur ex patrefactione: qz aialia alia p̄fectionē suani cuz  
agente nāli generali: qd̄ est celum regnūt agens parti-  
culare īferius. C Ad p̄mū motinū alteri<sup>m</sup> opiniōis  
dōm: q̄ l̄z q̄titas īhat forniā: que est in q̄tio ad de-  
terminatū situm ex hoc non tollit a forma qn agat: s̄  
q̄ non agit nisi bñi determinatū distantiā: z qui dici-  
tur q̄ q̄tio est nālius corpus tanto hz minus de motu:  
vez̄ est de motu violento: sed non est vez̄ de motu na-  
turali: qz q̄tio corporis graue est nālius tanto citius ter-  
dit deorsum. C Ad z<sup>m</sup> dōm: q̄ l̄z tota natura corpora-  
li ī dividendo totā nām in spūalem z corporalem sit ī  
finia: tū non ōz q̄ l̄z corpus signatū sit īfiniū: qz vñ  
īnūcīt īfiniū altero: z fin hoc non tollit agere a  
corporibus. Itēz quid existens in corporibus īnūcīt  
magis remotū a deo q̄z corpus. s̄. mā prima: z ideo cor-  
pora oīa poterint agere in illā: z illa nābil aget. C Ad  
z<sup>m</sup> dōm: q̄ l̄z dato: q̄ nābil eēt substratū nāe corpora-  
li: adhuc stat: q̄ inter corpora vñ potest substerni aliq  
z per oīns non tollit per hoc agere ab oībus corpori-  
bus. Itē etiā illa natura: que est pars corporiū est infe-  
rior onini corpore: z potest substerni oī corpori: z sīc nō  
ōz tollere actionē a corpore aliquo. C Ad motinū aut̄  
illoz de lege in auroz dōm: q̄ ad hoc: q̄ vñ corp<sup>m</sup> mo-  
ueatur ab alio: vel ad hoc q̄ vñum agat in aliud nō ōz  
q̄ illud idēz accīs: qd̄ est in agente sicut in subo: ita q̄  
idem ab uno subo in aliud: in oī aliud accidēs: siue for-  
nia alia quecumq̄ sit: siue accītalis: siue substancialis  
est in passo: preexistit virtualiter ī agēte: z est ab agēte  
in passo nō p̄ modū: q̄ nobile tendit a termino a quo  
ad terminū ad quē sicut gdaž ī imaginātū trāsire acci-  
dēs ī subo: a subo auctores p̄dicte opinionis: sed ē  
ab agēte sicut a causa efficiētē: sed in passo nō sicut in  
termino ad quē: sed sicut in subo: in oī ipsa forma: que  
agreditur in subo est ipse terminus ad quem. C Ad ar-  
gumentā p̄ncipalia dōm ad p̄m: q̄ intentio Aug. est: q̄  
extra totā nām corporeā nō īnūcīt aliquid: qd̄ a nā cor-  
poreā mouēt: sicut ex totā nām angelicā īnūcīt: qd̄  
dā corpus: qd̄ ab angelis mouēt: mā. n. l̄z non sit corp<sup>m</sup>  
non tū est extra nām corporeā: cū sit extra pars corpo-  
rum: non est aut̄ intētio sua: q̄ inter corpora eligd nō  
īnūcīt mouēt z aliquid motum. C Ad z<sup>m</sup> p̄z rñ  
sio ex dictis sc̄dō opinionis. C Ad z<sup>m</sup> dōm: q̄ ponēdo  
q̄ p̄prietas cuiuslibet forme z actualitatis qua aliqd  
actiū sic p̄ illud possit ipm: cuius agere p̄t dici qd̄ l̄z q̄tias  
nō sit p̄ncipiū actiūum in reali trāsmutatiōe: q̄  
nata est terminari ad trāsmutatiōē ḡnationē z corru-  
ptionē subalē: tū est p̄ncipiū agendi ī actiōē intētio

nali: qualitates sensibiles sunt natae in unitate intentionis  
nalter sensum: et ea: que sunt media in sentiendo non per-  
se: sed ut uia sibi inherente: vel potest dici: quod proprietas cutis  
in actu est posse agere: sed in actu virtualiter in quantum  
est actuale per formam aliquid in qua virtualiter continet  
alia: non enim ratione illud: quod est aliqd actu continua  
li sit actu formalis: sicut corpus quod est quantum per intentionem sit  
principium agendi per hoc quod aut dixi immutationem  
sensus a sensibili circa intentionem non intendit exclude  
re quod sit realis: sed ostendere quod est realis: et cum habet intentionem  
alii speculatio est. ¶ Ad 4<sup>m</sup> dicitur: quod processus in infinito in nouentibus et motis in specie ordinatis et diversis spe est ipsius: sed processus in infinito in nouentibus et  
motis per accidens ordinatis: sicut processus in diversis numero est possibilis in infinito: sicut si ex aere generetur ignis et ex illo acri vel terra: et ex haec: et sic erit processus in infinito in agentibus et actis. ¶ Ad 5<sup>m</sup> dicitur: quod non solus habet  
lentit calidum et frigidum sentiendo calidum esse ignem et  
aqua frigidam: sed lentit in se calciferi ab aqua igne et fri-  
geficeri ab aqua: et quantum ad hoc illa potest et hoc: quod  
sensus exprimit dato est quod homo per speciem creatam ab altero  
quod ab igne vel corpore: quod sentit: posit sentire ignem: et  
sic non oporteat ipsi moueri ab igne quem sentit: tu non  
calciferes ab igne: a quo sentit se calciferi quantum ad haec  
deciperetur: quod sentit non solus ignem calidum: sed se calcifie-  
ri ab igne. ¶ Ad 6<sup>m</sup> dicitur: quod est quod fit per creationem  
mediate vel immediate: quod est in eius actione: que sunt ab eius egredi us  
sunt ab eius: que sunt producta per creationem: et hanc esse me-  
diata per creationem: tu dico: quod est magis per creationem quam  
alia in quantum est generalissimum: quod est in rebus creata-  
tis: et quod est creatum reducitur in actionem: que est creatione  
que generaliter: vel immediate respectu eius est creatum: ideo  
vnum quod est magis reducitur in creationem in quantum est ens: quod in  
quantum est tale ens: loquendo de ente creatore: vel secundum phos  
qui posuerunt mundum ab eterno: creari est dependere a per  
secundum suum esse: sed generari est habere formam a particulari age-  
te recepta in materia supposita: et sic dico: vnaque res esse  
per creationem: secundum ens vel quantum ad suum esse in quantum suum  
est dependere a creatori non est ab aliis agentibus. ¶ Ad 7<sup>m</sup> dicitur: quod forma persistit in natura in potentia: et sic persistit quod  
potest produci ad illud aliqd: quod sequitur i arguimento: et ad  
8<sup>m</sup> p[ropositio] ex dictis in soliendo motu prima opinionis.  
¶ Ad 9<sup>m</sup> dicitur: quod potentia actuaria et passiva debet esse per  
portionate quantum ad hoc: quod sicut vnum natura est pati: ita  
aliud sit natura agere: et ita est inter potentiam actuariam et  
que inducit formam subiectam et potentiam passivam in qua re-  
cipitur: nam sicut materia in compagno per qualitates passivas  
nata est pati mediatis illis: ita est qualitates actus virtu-  
te forme subiectas: per quam habet esse similitudinem compositum agere in  
materia disposita ad inducendum formam subiectam: non tamen op[er]at  
quod per portionem quantum ad hoc: quod si vnum est pura potentia  
quod reliquum sit purus actus. ¶ Ad 10<sup>m</sup> dicitur: quod forma  
plus dominat super materiam: quam informat in dando esse quod super  
materiam quam non informat: non tamen operatur: quod in agendo et re-  
mouendo plus dominat super materiam: quam informat  
quod super materiam quam non informat: et ita non sequitur: quod si for-  
ma non est principiu[m] transmutandi materiam: quam informat: quod  
non sit principiu[m] transmutandi materiam: quam non informat.  
Ita falsum est dicere: quod forma existens in aliquo subiecto  
non possit esse principiu[m] actuariu[m] alterius forme in eodem subiecto  
sicut p[ropositio]: quod color est causa claritatis in eodem: sed forma exi-  
stens in aliquo subiecto non est causa effectu[m] respectu alte-  
rius forme similis in specie in eodem: quod due tales formae  
non possunt esse in eodem subiecto. ¶ Ad 11<sup>m</sup> dicitur: quod  
duo corpora non possunt esse simili secundum se tota: tam  
enim

**Q**uid sit et  
ari bin p̄bos  
ponētes eis  
aurāē m̄di-  
t quid gene-  
rari.

**P**ro hoc vi  
de pulchre  
**E**uerroym  
7. metaphisi.  
cōmē. 31. r. 12  
metaphysic.  
12. cōmē.

**P**otuisse  
doctor addu-  
cere in cōfir-  
mationē isti  
solūt. dīs cle-  
ganī. Sniac  
Guerrōys i  
tz. metaphis.  
cōmē. 18. vbi  
rectalit. et i-  
probatis alio  
rū positiōib⁹  
de actuarie  
serum subne-  
ctū sniaz art  
florēs.

## De materia

pist esse simul sūm suā essentiā: et hoc sufficit ad hoc: qd vnu agat in aliud. **C** Ad i<sup>m</sup> dōm: vt pmissum est: qd formā non fit prie: sed cōpositū: qd qdē fit ex aliqua pte sui nō qd sit pars formic: sed ipsa mā: siue subz: et qd dī qd sic fit expressione est p accīs: t ex ipso subo: qd dī ens positū: qd substernit priuationi fit per seipm spōlitū: vnde nō oī qd fit ex nihil illud: qd prie fit. **C** Ad i<sup>m</sup> dōm: qd nunq̄ corpus agit in spūm actione imittisimia qua scilicet aliquid spūm imittat: nisi forte cōsum ad inutrationē intellēs ad intelligēdū si spūs angelicus: vel ēt aīa separata intelligat sensibilia per abstractionē a sensibilibus: sicut quidā ponut: vocādo tñ lar go nō actionē h̄ē actualē habitudinez: put locus pōt h̄ē habitudinē ad lpm extētēt: in loco distatice: sic aut ppria virtute bz corporis actionē: sicut dcm ē in spūn: et ulterius in ediente tali actiōe virtute diuinā pōt h̄ē actionē afflictionam spē: Inq̄stūm deus alligat aliquē spūm alicui corpori bz voluntate suā: et ad hoc: qd dī b̄ dico: qd illud verbū agens et patiens cōcīant in mā bz veritatē qd mutuo agunt: et patiunt̄ actione, vnuoca: sicut calidū agit in frigidū calefaciēdo: et frigidū in calido refrigidādo: sīlī dico qd vnu corpus agit in aliud. **C** Ad illud aut: qd dī b̄ hoc: dico qd corpus nō patitur a corpore: qd primū mouēs: sūc illud: qd bz agere in totā nāni corporeā nō est corpus: tñ determinatū cor pus bz agere vel pati a determinato corpore: et patitur sūm qd est in potētia p mām: vel alia dispositionē: materia. n. l̄ no possit eē p se: est tñ in pposito rō patiēdi sūm quā patiens patit. **C** Ad i<sup>4</sup> dōm: qd maior nō h̄ēt veritatē: nī in cīs: qd mutuo agut et patiunt̄ nō qd nūc pmissū est: ad minorē ēt dōz: qd l̄ sube corpeē nō sint sūc: tñ forme subale bñt aliquid prīmens ad tr̄ietatēz: qd sunt incōpossibiles: tñ annexā tr̄ietatē: pp quaz pñt in seiuicem agere. **C** Ad i<sup>5</sup> dōm: qd forma de terminata et sūcta ad aliquid mām non pōt agere nī sūm qd sūcta est: qd. s. non pōt agere nī sūm exigentianī materia in qua est: pōt tñ agere in aliud preterē in mām in qua est: qd materia in qua est non exigit qd agat in aliud. **C** Ad i<sup>6</sup> dōm: qd l̄ illud: qd est nō qdū sit mai xime actiū: non tñ pp hoc segur: qd illud: qd est qdūz sit nullo mō actiū: sed qd sit pax actiū respectu sube simplicis: que nō est quāta: non. n. segur si albedo est qualitas qd non albedo nō sit qualitas: qd tūc nigredo non esset qualitas. **C** Ad i<sup>7</sup> dōm: qd maior est falsa: et ad pbatōnē dico: qd corpus nō est ultimū in entibz: sed prima materia: que est mota non mouēs: sed notū est: qd non est aliquid cōpletū subo stans inferiōr corpore: sed ens incompletū: que est pars ipotētialis: vñ ē inferius corpore: inferiōr dico in natura. **C** Ad i<sup>8</sup> dicē dū: qd illa regula non bz veritatē in oppositīs tr̄ictōriēnō. n. oī qd si bz nō bz sit nō qd: nūc aut qdūz tñ nō qd: tñ agere tñ nō agere opponunt̄ tr̄ictorie inq̄stū verba p̄tendunt: et dato qd accipiant qdūz tñ nō qdūz p̄tative: tñ adhuc nō segur: qd ad hoc: qd illa regula habeat ve ritatē: oī qd oppositūz cōueniat opposito p̄fle: nūc au tem agere nō cōuenit qdūz inq̄stū est nō qdūz: sed inq̄stū est ens actu. **C** Ad i<sup>9</sup> dōm: qd actio particularis agentis: qd ponitur determinare virtutē diuinā ad par ticularē esse pōt actionē circa subm: qd mouēt ad formā: et esse: qd quidē subm: vñ puz nihil eē: nec inquātū hūiū est ens actu: sed in potētia: tñ nō opz qd causet siue ponat actionē suā circa nihil. **C** Notandum tñ pp bz qd dī bic: qd agentē p̄ticularē determinat actionē pri mit agentis ad determinatū eē: et qd determinat ipsum

## Questio

esse: qd hoc non est sic intelligēdū: qd dens in vnaquaq̄ re: que primo generēt causet esse: et qd illud est diuinū determinatur ad esse particulare: siue ad determinatā formā particulare: qd et ille: qui dat formā dat eē: sī b̄ ideo dī: qd virtus dei qdūtū est de se nata ē se extende re: et se extendit ad oē cōcreatū eē: tñ mediātē isto agente particulare: quod est ignis: vel aqua non agit nisi determinatū ēt determinatū effectū: sicut si virtus aliq̄ ī agit: nisi determinatā ars eēt: que se extenderet ad do landū et perforandū: tñ diceret: qd eius virtus agit me diatē instro: qd est dolabra determinatā ad istū determinatū: qd est dolare inq̄stū dolabra mediātē non pos set exercere nisi actū doladī.

Qd. II.



## Ecundo

querit: vñrūt ponere rōnes seminales ī materia. Et vñ g. non: qd si rōnes seminales essent in mā tales rōnes seminales essent potentie actiū vel passiū: sed b̄ est falsum: qd falsum est rōnes seminales ī mā. maior supponit̄: minor p bat: qd cui inest rō seminalis ipm nō est semē: nec vir. Sed nō oē: cui inest potentia actiū vel passiū est se mē: ergo falsum est potentia actiū vel passiū ēt rōne seminalis. **C** P. Rō dicit aliquid spūale: sīlī in mā corporali non pōt esse aliquid spūale: qd in mā nō potest ēt rō seminalis. **C** P. Illud: qd fit p creationē nō pōt ēt rō seminalis: sed oīa: qd sunt in istis inferioribus fūnt per creationē: qd cī. maior supponit̄: minor pbat p Aug. 3<sup>o</sup> de tri. c. xi. vbi dicit sic: sed qd non parentes dīci mus creatorēs hoīum: nec agricultorēs frugū: qd quis eoꝝ extrinsecus habitis motibus ista creāda diuina virtus operēt: ergo sūm ipm oīa: qd sunt pcedunt ut a creanda virtute deli interiorū operate: et per hūs sunt p creationē. **C** P. Si potentia actiū et passiū collata rebz rō cēt seminalis: tūc qd pcederet a potētias collatis rebz pcederet a rōnibz seminalibz: sed hoc ē falsum: qd cī. Maior supponit̄: minor pbat p Ambro sium: qui dicit in exaymerō: qd cū pde terris et aq̄ pdūta sunt iusti dei plāte et aīal iā semini non erat ī terra: vel aqua ad pdūcendum: sed quedam vīs a deo indīta ad producendum pfectiōes: ex quibz postmodū pdūcenda erant seminā: ecce dicit: qd quedā vīs. s. potētia erat collata terre: nec tñ erat semini: nec per hūs rō seminalis. **C** P. Xps descendit de mīre per potētia passiū cui bñt habuerit ab ea corpus māliter: et habuerit ab ea mām sul corporis pparatam: potētia autē passiū se tenet ex parte māe: et per consequētē mediātē ipa de scendit ab abraham et ab adam sūm potētiam passiū: sed non descendit sūm rōne seminalē ab eis: qd potentia passiū nō est rō seminalis. **C** P. Rō seminalis non est nisi respectu agentis nālis: sed agens nāle nullā for mā inducit: ergo non est ponere rōnem seminalē: maior supponit̄: minor pbat: qd agens nāle aut inducit forma p decisionē: et hoc non pōt esse: qd sūm Lōmentatorē: agens nō dat multitudinē: sed perfectionē. Decisiō autē facit multitudinē: nec p creationē: hoc p p de se: nec p extractionē: qd nec forma esset ī mā ante qdūz i ducere: pagens: ergo nullo modo. **C** P. P. l̄s. 8. metaphi. dicit qd suba: que est bz spēm p̄s bz: sed forma subalīs non bz partes nī sit cū materia: ex quoreling tur: qd forma: que est ī materia bz partes: sed forma: qd bz aliq̄ partem sui potest esse inchoatiū ī mā ante qdūz inducatur complete: ergo inchoatio formaz est pos sibilis: cuius oppositūm dicebat rīndens. **C** P. Prīma elo non est extra ens sūm p̄m: ergo p̄sūtū dicit aliquid entitatem

entitatē. S; nō pōt dicere aliq̄ entitatē nīl iechoationes forme. ḡ est ponere inchoationē formiaz; t̄ sic idēz q̄ prius. C p. Nulla potentia actiua vel passiua ē in rebus mālibus; sed non ponit̄ in eis rō seminalis nisi potētia actiua vel passiua. ḡ nullā rō seminalis est ī rebus mālibus. minor supponit̄. maior pbat̄. t̄ p̄ c̄tū ad potentia passiua matrē: q̄ potētia passiua materie aut̄ est essentia māe: aut̄ est aliqd acciū additū. p̄ non pōt esse: q̄ adueniētē qd̄ forma potētia māe nō manet ad forinā: sed tñ manet essentia māe. ergo cēntia māe nō est sua potētia. Itē ad idē respectus nō est de essentia māe: quod non includit̄ in diffōne māe: sed esse in potentia non includit̄ in diffōne māe: q̄ Lōmetator diffiniēt māe dicit: p̄ est illud: q̄ nullā dicit nām alicuius pdicamēti. Sed hic non fit aliq̄ mētio de potentia. ḡ t̄. s̄lī nec scđm pōt eē. s. q̄ potētia māe sit aliqd additū acciū. primo: q̄ in māe esset in potētia ad illud acciū p̄ allā potētia: t̄ ad illā alia p̄ alia: t̄ sic p̄cedit in infinitū: q̄b̄ est ipole. ḡ t̄. Scđo q̄ sola māe non pōt eē subm acciū: q̄ subm acciū d̄cēens actiū ipsa aut̄ d̄cē subm sue potētia. ḡ t̄. t̄ sic p̄bata ē maior c̄tū ad vñā p̄t̄. s̄lī p̄batur c̄tū ad alia. s. q̄ nō nulla potētia actiua est in reb⁹ mālib⁹ q̄ cuius potētia actiue nāli corrīdet̄ potentia passiua nālis: sed vt p̄batus est nulla est potentia passiua in reb⁹ mālib⁹ nālibus. ergo nulla potētia actiua est in eis: t̄ sic tota maior est p̄bata. C p. Cōtra dēcīm rūndēta: q̄ ponat̄: q̄ cēntia māe est sua potentia arguit̄. s̄lī q̄ māe q̄i q̄ ē in potentia remota ad aliqd: q̄i q̄ in potētia ppinq̄: s̄lī māe per eēntia suā nō pōt eē ī potētia ppinqua t̄ remota respectu eius dē. ḡ potētia māe nō ē sua essentia. C p. Potētia passiua est fundamētū relationis: sed nulla relatio pōt fundari īmedīate supra subam: nee sup ei⁹ p̄t̄. ergo nulla pars sube pōt ē ī potētia passiua: sed māe est p̄ sube cōposite. ergo t̄. C p. Ramus decisus si trasplātef pululat: nec sic pululat manus vel braebiu⁹ ab scīfus: sed b̄ nō est nisi q̄ in ramio est rō seminalis: nō aut̄ in manu vel brachio. ergo saltē rō seminalis nō ē in oib⁹ istis inferiorib⁹. C p. Manchus nō generat manchū: nec eēeū cēeū: sed podagrieus podagrieū generat: sed hoc non est: nīl q̄ rō seminalis ē ī pede: non aut̄ in manu vel oculo. ergo rō seminalis non est in oib⁹ istis inferiorib⁹. C p. Arguchas ī dīctū rūndētis: qui dicebat: q̄ cā quare oportebat ponere ratios seminales in māe rēz est pp appetitū rēz ad cōseruādū se in suo sili: q̄ celū nō appetit se cōseruare in suo sili: cum sit incorpozale: nec sile sit eī p̄ducibile ab agente naturali quoq̄: ergo segunt̄ fñi hoc q̄ in celo non sit rō seminalis. C p. Nulla potentia actiua ē ī semine. ergo nulla actiua potentia potest dici rō seminalis. nītia p̄z ad similitudinem: potētia actiua seminis dieūtūr potētia actiua rōnes seminales. an̄s p̄bāt̄: q̄ si est aliq̄ potētia actiua in semine: aut̄ agit in virtute fornic subalis seminatis: t̄ hoc non pōt esse: q̄ eūi se men sit ens imperfectū ī virtute eius nulla potētia posset attigere ad eis pfectū: sicut est aīal vel viuū: q̄ p̄t̄ fieri a virtute seminis: nec ē a virtute ei⁹ a quo semen decidit̄: q̄ virtus seminis non agit nisi virtute fornic subalis eius ī quo est: nō est aut̄ in illo a quo semine de cīsum est: nee virtute cuiuscūq̄ alterius: vt vī. ergo ī semine non est aliqua potētia: per quam possit agere. C p. Semen est ex quo fit aliiquid māliter. sed illud ex quo fit aliqd māliter nō est potētia actiua vel passiua. ergo rō seminalis nō est potētia actiua vel passiua. C p. Semen est illud ex quo bēt generari sile ex sili:

sed non oēs potētia nāles actiue sunt tales q̄bus gene return sile ex sili. ergo potentia actiua nālis non est rō seminalis. C p. Semēst illud ex quo fit aliqd p̄ potētia intra manētē: sed nō oē qd̄ mouet: mouet nāliter a principio existente actiua in illud: qd̄ mouet̄. ergo non oēs potentia nālis actiua vel passiua pōt diei rō seminalis. C p. Rō seminalis nō remanebit post diez iudicij: sed post diē iudicij remanebit̄ potentia et semina. ergo t̄. minor supponit̄. maior p̄bāt̄: q̄ rō seminalis est pp generationē nālēn rez: sed post diē iudicij non erit generatio vel corruptio. ergo post dīem iudicij nō remanebit rō seminalis: t̄ sic p̄z maior.

**In contrarium** est Aug. 3° de tri. vbi ponit oīa que fiunt ī istis infiroribus nālēr fieri a rōnibus seminales inditū materialib⁹.

**Respondeo** Circa istā qōnem sunt quattuor ostendenda. Primo oīdendū ē rōnes seminales esse ī nālē. Secundo quid sunt rōnes seminales ille seminales. Tertio quō dīantur rōnes seminales. Ultimo respondebitur ad qōnem et ad arguēnta.

**Quantum** ad p̄m ostendo sic: q̄ fñi bñm Aug. qui inter oēs magis traetat de ista mā: rō seminalis dī illud quo nāliter yna res ppagatur ab alia: sed tale aliqd op̄z ponere ī istis nālibus corporib⁹. ergo t̄. maior supponit̄ ab Aug. minor p̄bāt̄: q̄ principiū quo agens agit oē esse in agente: vel per idētateni essentie: si sit agens per essentia: vt sicut in subo: si sit agens per aēnū additū. Sed ī istis rebus corporalib⁹ vna p̄dueit̄ alia: t̄ vna ppagatur ab alia. ergo illud quo vna res corporalis ppagat ex alia est ī rebus corporalib⁹: vel per idētatenē essentie: vel sicut in subo: p̄ idētatenē essentie quidē c̄tū ad p̄ncipiū primū actiū t̄ passiū ī qualibet ppagatione q̄ ḡnatur subo: q̄ potētia receptiua fornic subalis ē sola nā. sed sicut in subo c̄tū ad primū p̄ncipiū īmediatū: q̄ quelibet creatura agit per aliquod aēnū additū ad suam subam: q̄ aut̄ vna res agat ad ppagandū: p̄z ex cōclusione: aliter oportet tollere actiones p̄prias a corporib⁹ omnibus. sic ergo patet p̄mū.

**Quantum** ad z̄m seiendū. q̄ quattuor sunt opinōes quid sunt rōnes seminales: quedā. n. opinō dieit̄: q̄ rōnes seminales sunt īnehoationes forniaz ī nālē que niouent nām ad formam cooptando extēriori agente. Istā aut̄ opinō p̄ternit̄: q̄ in qōnib⁹ de virtutib⁹ ex intentione traetaui hāe nāni īnehoatione forniaz: t̄ ostendit̄ q̄ nō est ponere tales inchoationes forniaz: nīl aliquis aptitudinem materie ad formam: que fit per suēcēntes dispositiones vocet īnehoationē: non aut̄ aliqua potētia actiua: que sit in materia: que d̄z trāsmutari ad formā q̄ sit p̄ncipiū intra manēs. C Seda opinō ponit: q̄ rōnes seminales sint habitudines: que fundant̄ super potentias actiucas t̄ passiucas: nō aut̄ ipse potentie actiue vel passiue: q̄ vt dieūt post diē iudicij non remanebunt rōnes seminales: potentie aut̄ actiue t̄ passiue remanebūt. C Seda ista opinō est ipolīs c̄tū ad duo. p̄ c̄tū ad hoc: q̄ ponit rōnes seminales ī habitudines fundatas super potentias actiucas t̄ passiucas. Sceudo c̄tū ad hoc: q̄ dieūt illas habitudines nō remanēre post diē iudicij nālētib⁹ potētys actiucas t̄ passiucas. C Primū p̄bo sic. fñm. bñm Aug. rō seminalis ē: p̄ quā oriunt̄ res fñm habitudinem cause vel efficientis: vt mālis: ex quo p̄z fñm eum: q̄ rō seminalis est cā rei: respectu cuius dī rō seminalis: s̄lī relationes fundate sup

## De materia

potentias actiūas vel passiūas non sunt cause agendi vel patiendi. ergo rē. Probatio minoris: qz si relationes sile sunt cause agendi non possunt esse cause: nisi sicut illud quo agens agit et patiens patitur. Sed illud quo agens agit vel patitur sunt potentie actiue vel passiue: que non sunt relationes: cum sint fundamenta relationum. ergo relationes super potentias actiūas vel passiūas non possunt esse cause rex: et sic patet minor. Et si aliquis dicat: qz potētia actiua et similiiter passiua nō potest esse causa: nisi put sunt sub relatione: dico qz si lī nisi teneatur consequitue verum est: et est sensus qz tales potentie non possunt esse cause quin sequantur eas relationes: et ex hoc non sequitur qz relationes sunt cause vel concuse rerum. Si aut̄ lī nisi teneatur causaliter falsum est: et est sensus: qz tales potentie non possunt esse cause: nisi tales relationes sub quibus sunt dent eis causalitatem: sive qz sunt cause: et hoc est falsum: qz relationes consequuntur causalitatem earum: et non dant eaz qz super eam fundantur. Sedz. s. qz tales habitudines non manent in potentibus potentias actiūas et passiūas: super quas fundantur impossibile: qz sicut nulla generatio vel corruptio vel pductio p̄t p̄mo et p̄ se terminari ad habitudinem sine relatione: ita nulla corruptio vel desitio p̄t p̄mo et per se terminari ad non esse relationis: sicut i impossibile est si ponatur aliqua duo alba: et per consequens similis corruptionis in eis terminetur primo et per se ad non esse similium: ita p̄mo oꝝ qz terminetur ad non esse albedinis in aliquo duorum alborum: sed huiusmodi habitudines sunt relationes fundate super potentias actiūas et passiūas. ergo i impossibile est si terminari aliquid corruptionem ad non esse predictarum habitudinum: nisi prius terminetur ad non esse potentie actiue vel passiue: et ideo impossibile est predictas habitudines manere non manentibus potentibus actiūas et passiūas: super quas fundantur. Ad rationem ergo corumi dicendum: qz sicut potentie actiue et passiue: ita etiam rationes seminales manebunt post diem iudicij etiū ad illud: quod sunt essentialiter: lz non in anebūt quantum ad suum usum. s. qz ex eis sequitur generatio vel corruptio: sicut modo. Tertia opinio est: qz ratio seminalis est aliqua virtus imperfecta actiua remissa ab agente pfecto generis sui ipsi passo mouens passum ab intra ad formam naturaliter inducēdā. Ad cuius euidentiam sciēdū: qz Augu. 7° super genesis ad litteram. lz. c. ponit quadruplicem esse rex: vnu in verbo tali: et ē rei tale dī ratio causalis ppxie: aliud esse habuerunt mundi: in quibus omnia fuerunt facta in principio in potentia remota: et tale esse non p̄t proprie: ut dicunt auctores predicti opinionis: dīci ratio seminalis: sed large potest dici. q. semen. tertius esse huerunt res in scissis: qn̄ omnia facta sunt in ppxis naturis: vpputa plante et aialia: qd etiam esse non potest dici ratio seminalis. Quartum esse habuerunt in seminibus ab eis deductis: in quibus sunt aialia generanda virtualiter: et tale esse est proprie rō seminalis fīi eos qz semen est illud: qziod descendit a perfectis sui generis: et est virtutis imperfecte: et hoc p̄bant per auctoritatem allegata in opponendo supra in qua rōnes ed potētis actiue et passiue et complete: que sunt in perfectis agentibus nō exigūt necio: qz descendat ab alijs pfectis sui generis: ut p̄z in primis: que in principio nūdi fuerunt facta. Item etiam tales potentie non sunt virtutes imperfecte: et ideo tales potentie non sunt rationes seminales. Secundo etiam arguit ad hoc sic: qz semen est illud: quod mouet ad formam aliquā qz aliquā

## Questio

potentiam existentem in ipsum: sed potētis actiue cōplete nō mouet ab intra: qz nō sūt in ipso mobili: vppz qn̄ ignis calefacit aquam: qz tales potētis nō sunt rōnes seminales: dicunt ergo isti: qz in qualibet pductio ne aliqua virtus in imperfecta iniicit ipsi passo ab age te: que remissa ipsi passo mouet passum ab intra: ita qz quando ignis generat ignem ex aliquo corpore iniicit talē virtutem illi corpori: et similiiter celum quando aliquid generat iniicit taleni virtutē ipsi passo. Sz hoc non potest stare p̄mio fīi beatum Augu. 3. de trini. cap. io. prime plante et prima animalia: que pducta sunt de terra et aqua: pducta sunt a rationibus semina libus virtutis terre et aque: sz tales rōnes seminales: qbus prime plante et prima animalia sunt producta nō possunt dici aliquae virtutes imperfecte: ortu: et h̄ habētes a perfectis sui generis: cum illis: que sunt producta a primis talibus rōnibus seminalibus fuerint prima plante et prima animalia: ergo non potest dici: qz rō seminalis sit virtus in perfecta derivata ab aliquibus sui generis ad generandum similia his: a quibus ortū trahūt. minor est satis manifesta. maiorem pbo. s. qz fīi beatum Augustinuz. prime plante et prima animalia predicta: que producta sunt de terra et aqua sunt producta a rōnibus seminalibus: dicit n. scloquens de rationibus seminalibus: alia sunt. n. hic iam cōspicua oculis nostris ex fructibus et animalibus: alia vero illa occulta semina: vnde ibente creatore produxit aqua natatilia prima terra aut̄ sui generis prima germina: ecce dīcit prima germina: p̄ natatilia. Sed possz aligs dubitare circa istā rōneni: qz cū rō seminalis sit respectu eius: qd sit naturaliter cum prima animalia a deo sup naturaliter facta fuerint quo p̄t dici: qz habuerunt ortu: et rōnibus seminalibus: qz materia: igitur deberē dicifieri a rōnibus obediētialibus. Ad qd p̄t dici: qz quedam sunt animalia: ad cuius productionem virtus celi sufficit actiua et leniēta aliquo modo cōmixta: sicut cōmiserunt in luto: vel in aliquo tali: et quantum ad talia animalia prima animalia potuerunt fieri extera et aqua per rationes seminales. alia vero sūt ad que non sufficit virtus celi: et talia quantum ad prima supposita magis sunt producta ex terra et aqua fīi rōnes obediētiales qz fīi rōnes seminales. Secundo improbat ista positio sic: qz ḡcqd nāliter sit: sit fīi rōnes seminales: sive a rōnibus seminalibz: sz illa virtus quā dicūt iniicti ab agente ipsi passo: que mouet: ē aliquid naturaliter factum: qz non sit per creationem ab agente creato. ergo nulla virtus remissa sit p̄ ratios seminales sed illa virtus remissa non sit per aliquid virtutem remissam ipsi passo: que moueat passum ab intra: qz tunc esset processus in infinitu: qz illa alia virtus remissa qz nō sit per aliam virtutem remissam ipsi passo requireret aliam: et sic in infinitum. ergo non op̄z qz ratio seminalis sit aliqua virtus remissa: sicut ipsi ponunt. Propositionē primo assumptā pbo per bīm Augusti. 6. super gen. ad litteram. c. ix. ybi dicit sic: volens ostendere quō omnia: que futura erant: fuerūt cōsumpta in operibus sex diep: et quō inchoata. Cōsumpta quidē inquit in quantum nihil habent in ppxis naturis: quibus suo et temporum cursum agunt: qd nō in istis causaliter factum sit: inchoata vero qn̄ quidā erant quasi semina futuro: ex occulto locis congruis extrahēda. ergo fīi ipsum in operibus sex dierun: eadem erant inchoata per hoc: qz tunc erant quedā semina: que erant extrahēda sive explicāda in pductōe futuro: et consumata per hoc: qz existerant in operibus sex diep:

**Z. 43.** sex dierum causaliter: sed fin oia: que naturaliter futura erant causaliter quocumq; tempore fuerunt consumatae: q; ad suum esse calc in illis sex diebus operibus scinina: et per hanc a virtutibus scininalibus: tunc collatis rebus producuntur oia: que fin cursu nati sunt: et sic p; prima p;positio primi rationis. **C** Tertio hoc non pot stare precipue quantum ad hoc: qd dicitur: q; scien est illud: qd h;z se virtute: per quam moueat ad formam: qz fin p;h; in de animalibus: scien viri non cadit in natum fetus: et tu transmutat natum fetus ad formam: fetus ergo non est de ratione scienis: qd sit illud: qd h;z principium in terra qd transmutat ad formam: et si tu dicas: qd scien viri: et si transmutat natum fetus ab extra: ita qd non intret materiam fetus: quam mouet: tunc viri scien viri mouet natum in qua est ad aliam formam: hoc nihil est: qd scien viri proprie precipue h;z ratione scienis respectu generatiois fetus: et ideo si respectu generatiois fetus non regitur qd virtus scienis sit intra mobile: sequitur qd non est de ratione: qd vnu semen in respectu illius generationis respectu cuiuslibz h;z qd sit scien: qd virtus eius sit ita mobile. **C** Quarto p; falsitas huius positionis: qd ratione scienis respicit generationem natum: adhuc autem regitur talis virtus remissa ipsi passo: ut dicta positione ponit. ergo et maius p;: minor p;: pbo: qd fin p; de genitide ad hoc: qd agens agat: et patientes patiat non regitur nisi qd agens sit actu et patientes in potentia: hoc non possunt procedere fin ratione: qua agens agit natum: et qua patientes patiuntur. s. qd vnu sit in actu: et reliquum in potentia: sed agens non h;z qd sit in actu pertale virtutem immisam: immo est in actu per aliquem virtutem actuum sibi inherenter: nec etiam patientes h;z qd patientur per tale virtutem immisam: qd passum patiuntur per potentiam passuum: illa autem virtus immisam non potest esse potentia passiva: ergo talis virtus immisam non requiritur ad generationem tale natum: et sic patet minor. Et ideo est contra opinionem: qd ponit: qd potentie actiue et passiue sunt rationes scieniales. **C** Ad cuius evidentiam considerandum: qd h;z materia per essentiam suam sit subiectum cuiuslibet forme sub statiali: sicut quantitas per essentiam suam est subiectum cuiuslibet figurae: tunc natum per essentiam suam non est nata transmutari a quolibet agente: immo medianis diversis et determinatis disponib; nata est transmutari a diversis agentibus: ynde herba: que nata est pati a virtute digestiva bonis non posset pati a scienia bonis: nec patientis a semine hominis: nec lapis vel lignum ab eo virute digestiva: et similiter est de aliis: sicut etiam quantitas per essentiam suam est subiectum figurae: sed prius disponitur quantum ad hoc: qd a diversis agentibus transmutatur ad ipsas figuras: sicut per diversas figuratas figuratur aliquod quantum ab eo: qui agit liquido metallo per aliam ab eo: qui agit sculpido: et sic de aliis: ergo tales dispositiones passiue: que habilitant materiali et patienti diversim modo a diversis agentibus vna cum potentis naturalibus eis correspondentibus continentur rationes scieniales: materia autem quantum ad natum essentiam non dicitur ratione scienialis: nisi put subiectum talibus dispositionibus: ipsa vero essentia natum fin qd abs ordine ad tales dispositiones nata est transmutari virtute diuina ad omne illud: quod deo vult facere de ea: sicut si faceret de trunco vitulum: qd autem tales potentiae naturales tam actiue et passiue sunt rationes scieniales et perfecte: patet: ut dictum est: qd de mente Augustini: videtur esse: qd omne quod fit naturaliter fit per rationes scieniales: sed omne quod fit potest reduci i alii quod principium: sive passuum naturale determinatum

qd sit perfectum vel imperfectum: immo opz: qd accipie do omissa: que sunt naturaliter reducantur generaliter in potentias actiues et passiues tam perfectas qd vel perfectas: ergo rationes scieniales sunt generaliter loquendo potentie actiue et passiue naturales. Spaliter autem qd potentia passiva dicatur ratione scienialis: de qua tunc videtur dubium magis patet: satis ex preallegato yero Augustini: ubi dicit qd in terra erant rationes scieniales: et sicut in aqua respectu animalium generatrix de veraq; cu ita sit: qd utrumque se habeat respectu animalium passiue. **Q** uantum vero ad tertium: queritur utrum dicitur rationes potentes scieniales rationes: scientia dicitur: qd obiectum alicuius potentes vel actus solet notari noise ipsius potentes vel actus: vel est ipsius habitus: sicut dicitur: qd castus vivere est voluntas dei: cu tunc h;z sit ipsi voluntatum a deo obiectum: et non ipse actus volendi: vel principium voluntatis: similiter ostensio aliquo opere ordinata alicuius sapientis: solet dici: cccc sensus vir sapientia talis viri: et sic tales potentie actiue et passiue ad determinatos effectus ordinatae dicuntur rationes: in quantum sunt obiectum factum vel productum: ita ordinatae rationibus eternis: sive a rationibus ydealibus: sive existib; in deo: ita qd sunt obiectum rationis animae: et sicut cognoscentis: et sicut efficientis: qd est agens per cognitionem: eius vero qd dicuntur rationes scieniales duplex ratio assignatur: una qd denotatio solet fieri a digniori: ita autem oia corpora digniora sunt viventia: in quibus coiter non fit generationis nisi virtute eius: in quo est scien, p;rie: et ideo ratio agendi et etiam patienti collata rebus dicitur seminalis ratio: alia ratione est: qd hoc proprie invenitur in generatione viventium: qd vivum a vivo immediate non producitur: sed mediante aliquo semine: cui ab ipso agente generante confertur virtus ad producendum sibi simile: ita etiam rationes: quas deus rebus contulit: mediante quibus erat producturus alia ad similitudinem suarum ydearum: dicuntur scieniales: quia in hoc habent similitudinem cum scienis propriis dictis: qd habent rationes scieniales collate potentes insite rebus ab aliquo agente principaliter producendum alia: quibus mediante rebus: quibus conferuntur: et sic patientia: que proposita fuerant. **C** Ad primum ergo dicendum: qd licet potentie actiue et passiue dicantur rationes scieniales: non tam oportet: qd illud in quo tales potentie inveniuntur sunt propriæ scienies: sed sufficit: qd habeat aliquam similitudinem cum scienis propriis dictis: qd ratio scienialis non dicitur propter hoc: qd sit virtus scienialis propriæ dicti: sed propter aliquas similitudinem talem: quam habet. s. qualis dicta est cu propria dicti scienialis virtute. **C** Ad 2<sup>m</sup> dictum: qd licet ratione scienialis non sit in rebus corporalibus: sicut in subiectum a tali ratione potest esse in rebus corporalibus: et tale obiectum effectum nominatur nomine sic cause: et dicitur ratione et creatura. **C** Ad 3<sup>m</sup> dictum: qd sicut tactum fuit in questione precedenti: omnino quod sit ab agentibus naturalibus potest aliquo modo dici fieri post creationem non immediate: sed mediante in quantum oem: quod sit: fit a rebus et virtutibus rebus collatis per creationem: puta oem quod sit hic naturaliter: fit a corporibus supra celestibus: que facta sunt per creationem: et hoc sicut a terra yli calidus: et quod nunc sit: fit ab aliquo alio calido: et illud ab alio: quo veniatur ad illud: quod factum est per creationem in principio. **C** Ad 4<sup>m</sup> dicendum: qd Augustinus non negat quod in terra et aqua essent rationes scieniales respectu animalium: que primo producuntur de terra et aqua: sed dicit

## De materia

¶ semina proprie dicta non erant: nec hoc regitur ad rationem seminalem: ut dictum est supra. ¶ sit in se mine pprle dicto: et ideo non regrit: q; ratio seminalis descendat a perfectis sui generis: sicut descendit semine proprie dictum: et per hoc p; ad primam rationem ter tie opinionis: vel potest dicitur: q; intentio Anibrosy est: q; respectu animalium perfecto p; ad quorū p;ductionem rerum sufficit virtus celi actus: terra et aqua: prout im mediate veniunt virtute celi ad cōmixtionēz passione non erat in terra ratio seminalis: sed obedientialis re spectu talium: ad quoꝝ p;ductionem sufficit virtus celi cum passione correspondente: sicut tactum est in princí pali solutione erat in terra rō seu in aliis statim q; col lata est sibi potentia activa et passiva. [Ad 5<sup>m</sup> dōm: q; xp̄s hūt a matre mām sui corporis fūi potentiam pa sūam non naturalē: sed obedientialis: l; n. mā pre parata a matre apta fuisset ad hoc q; posset trāsmuta ria semine viri si affuisset: non tū potuisse a qua cinqꝝ virtute naturali ita subito transiuntari: ut statim in instanti illa materia preparata a matre fieret sub alara tionali: nulla alia transmutatione precedente: nam li cer mater dederit passiū materiali corporis xp̄o et de scenderit ab ea fūi potentiam passiū: illa tū poten tia passiū non fuit naturalis q̄stū ad modum p;du cendi: sed obedientialis: nam non fuit rō sentinalis: sed obedientialis. [Ad 6<sup>m</sup> dīcēdū: q; non oꝝ: q; forma: q; Inducitur naturaliter fieri per decisionēz: vel per crea tionem: vel per extractionem: sive eductionē de pot enia māe. Sic. n. potest dicitur: q; fiat per extractionem: l; tū proprie non fiat forma: sed compositum: et ad illud: q; contra hoc dī: q; aliquid forme: vel ipsa forma pre existit in māe: vel est fūi esse in potentia passiū tū: nō aut̄ fūi esse in actu: put aliquid ponere p; latitatio nem formaz: vel inchoationē. [Ad 7<sup>m</sup> dōm: q; illud verbū pōt intelligi sic: q; forma sub alio: que ē in mate ria: h; latitudinem nō in se: sed quo ad suas disponentes acciūtales: que recipiunt magis et minus: tales aut̄ for me recipiētes magis et minus ē pīt esse in māe: sive in subo fūi aliquē gradū: et fūi aliū nō esse: non tū op̄z: q; ante q̄z incipiat subm trāsmutari ad ipsas sit alijs gra dus ipsaz in māe: quasi sit seminarium sequentis quo Inducitur: sicut ponunt ponētes inchoationem formarū in māe. [Ad 8<sup>m</sup> dōm: q; translatio antiqua: que h; hoc falsa est et correcta per nonā: vel si velinius eam su stinere dicere pītūatio nō esse extra esse non q̄stū ad illud: q; pītūatio significat: ita q; significet inchoatio ne forme: sed q̄stū ad subm aptū: q; p̄supponit. [Ad 9<sup>m</sup> dōm: q; yno modo dicitur potentia iūae ad formā illud: per q; est subm forme ex quo recipit forma sub stentialis: et sic loquēdo māe fūi essentiā est potentia ad formā: q; per suā essentiāz ē subm cuiuslibet forme subalii: nō p̄ aliquid aliud additū: sed q̄stūas p̄suā essen tiā est subm cuiuslibet figure: alio nō pōt dīcī pōnta terie illud: p; q; habilitat māe ad h;: q; patiāt a tali age te vel tali: et sic vel trāsmutet et pōnta sic dicte est ali qd additū ad essentiā māe: et sunt q̄litates sue passiue: puta molle: duruz: raru: scū: dentiū: et humidiū: et cō similia. [Ad ea: que dīcūtū contra ista duo dico ad pītū: q; accipiendo potētiaz materie pītū nō potē tia māe non tollit adueniente forme subali: sed potētia pītūata tollit q̄stū ad hoc: q; est esse pītūata: et q; p̄ eē in potētia ad alijs formā intelligit cōter potētia pītūa ta forma cum aptitudine ad esendū sub ea: id adueniente forma tollit eē in potētia: sed nō tollit ipsa potētia q̄stū ad illud: q; est. [Ad aliud dīco: q; illud p̄cī

## Questio

pue assumptū nō ē diffō māe: sed p̄s diffō nīs: sed hoc totum materia est aliquid: quod nullam actualitatē alicuius predicati includit: et est in potentia ad eorum actualitates quodā odie: hec est diffinitio māe: et hec includit potentiam. [Ad allud dōm: q; ad potentiaz que dicit rem additam ad essentiā māe est mā in potē tia pāliā potētia: s. per potentiam: que est sua essentia: sed ylterius nō legitur: q; eadē rōne mā sit in potentia ad illā potētia: fūi quā est in potentia ad illā potētia: q; dī addita: q; illa potētia: que est sua essentia: et illa que ē res addita: s. qualitas passiue non dīcūt eodē modo: nec fūi eandē rōne potētia. [Ad aliud: q; yltra oby cī: q; illud accīs: q; dī potētia māe addita non est in sola mā sicut in subo: per hoc p; ad illud: q; yltra dīv cebatur: q; saluatu est nūc: q; potētia passiue sunt in rebus: et ideo possunt esse potētē cīs correspondentes. [Ad 10<sup>m</sup> dōm: q; materia pōt h̄re relationē ad forām que sibi īheret: et ad agens: quod cā trāsmutat: ideo re latio est relatiōnīs: et fundatur īmediate cui īheret: māe: n. non repugnat esse subm rationis: alia aut̄ rela tio est relatio realis et non fundatur īmediate supra es sentiā materiali: sed super qualitates actiūas: medianī bus qbus patiūt a nāli agenti: dato ēt q; mā per luaz essentiā est īfundūt relationē realis in ordine saltez ad deū: que ēt pōt non medianībus suis qualitatibus passiūt trāsmutare: non sequitūt aliquid īcōueniens: q; l; sola materia non possit esse subm alicuius agen tis realis per se nīs cū alio: sicut nec sine alio pōt ēt: tū pōt īmediātū subm alicuius accidentis ī cōposi to exīs: q; quidē cōposituz magis dī dīcī subm illius accidentis per mām in qua est īmediate: sicut suba cō posita dī subz figure: cui figura īmediate īheret. [Ad 11<sup>m</sup> dōm: q; l; in manu abscisa non sit potentia ad pul lulandū: sicut in ramo absciso: tū in manu est aliqua ratio seminalis: q; in tali manu est aliqua potentia na turalis: fūi quam potest naturaliter fieri vel generari aliqd de ea per pītēfactionē: vel per aliu ni motuz: cā aut̄ quare manus abscisa non h; opa vīte: sicut ra mus abscisis dī ista: q; nec anima rōnalis: nec etiam alijs animalium perfectoz nata est multiplicari p; dīvī sionē: et ideo in parte abscisa a toto non manet lpa: nec virtus animi: et ideo manus abscisa non h; opera vite in plantis aut̄ anima nata est diuidē et per diūisionem multiplicari: et ideo remanet anima in partibus plan tas a toto diūisis: et per consequens opus vīte vegetati ue in elis. [Ad 12<sup>m</sup> dōm: q; sicut ī pede ita in manu et oculo est ratio seminalis: vocando rationēz semina leni q̄stūcūng pōnti naturalē actiūam vel passiūaz: ut dictum est: q; yrōbiqz est virtus digestiū alimen ti transmutatiū ad formam menibrī: causa aut̄ qua re podagricus generat podagricū et non manchus māe: chun vel cecus cecum est: quia manchus vel cecus nō habent humores corruptos: de quorū superfluo re solvatur semen: quod deseruit generationi: sed habent defectum in alijs: que non pertinent ad virtutem digestiū: que deseruit generationi: nec ad virtutes generatiūaz: que confertur semini: sed podagricus habet humores corruptos: qui causant guttaz in pede: et inficiunt superfluum alimenti: de quo resolutur semen: et per consequens inflūunt semen: quod dī deseruit ge nerationi: et idem etiā fieret si quis haberet intertritā in manu: q; talis guttosus generaret alium guttosum. [Ad 13<sup>m</sup> dōm: q; l; cī in celo non sit appetitus conser uandi se in suo simili per generationem similis sibi cū sit ingenerabile et corruptibile: est tū in celo appetitus cōicandi

Hinc ē p̄t les morbi q; tradūconū in filiū p̄ genē rationē a me dīcīs appellā tur h̄ditarij: et ab ista h̄re ditate custo dia nos de: si vis aut̄ ad plenum scire cā istū māe recurre ad Euic. In, zl.

cōleandinaturalis bonitatem suā alys et multiplicare se aliquo mō sue māe in sibi simili non fīm spēni; sed fīm aliqñ nāmū; vel qualēcūg conuenientiā; put oīs effectus aliquo mō assimilat sue cāc: tūlē appetitus naturalis est sua potentia actiua vel passiua: que est rō seminalis. **C** Ad i<sup>m</sup> dōm: qz l*z* aliqd imperfectū nō pos sit virtute p̄pā et ad p̄ncipiale agens attingere ad effectū p̄fectū: bene tñ potest alsq̄d imperfectū p̄ modū lnstrū: et in virtute alterius attingere ad aliqd perfectū: et sic semen in virtute corporū celestū et aialis p̄fēcti a quo descendit attingit ad effectū perfectū: sicut est aial yl aliuū viuuū: et ad illud: qd dī 5: diccdū q̄ vir-  
tus seminis nō solū agit in virtute formie subalii: que est in semine: sed et in virtute illius a quo semē habet et formā subalii et virtutē: sicut calor aque agit in virtute ignis a quo h̄z cēn aq. **C** Ad i<sup>m</sup> dōm: q̄ ex illo ar-  
gumento nō seq̄t: q̄ potētia actiua vel passiua nō sit rō seminalis: sed q̄ nō sit semē: semen. n. p̄prie loquēdo nō est rō seminalis: sed est h̄s rōne seminalē: l*z* et rō seminalis inueniat in eo: qd nō est p̄prie semē. **C** Ad i<sup>m</sup> dōm: q̄ semē p̄prie dc̄m p̄prie inueniū in viuentibus: i qd actiōe vnuoca mediāte generaſ s̄lē ex fili. Sed qz vt dc̄m est rō seminalis nō solū dī potentia se-  
minis p̄prie dicitur: et potētia: que h̄z fīlitudinē euz  
hac pō: q̄ ē in semine: l*z* et pō actiua: q̄ cēn agētib⁹ q̄  
uocis: in qd nō pd̄cūt sile ex fili salte q̄tū ad rōne  
spēi pōt ee rō seminalis. **C** Ad i<sup>m</sup> dōm: q̄ maior est  
falsa: vt p̄prie p̄prie: qui ponit semē viri tñ et actiū in  
generatione humana et nō cedere in nām fetus: sicut  
supra in reprobatiōe scđe opiniōis dēm ē. Qd. III.



**E**rtio Querit: vtrū corpora oia suplora et inferiora cōicēt in nā. Et arguit q̄ sic: qz remota cā remouet effectus. Sed cā distinctionis māc in superioribus et inferioribus: et breuiter in q̄busq̄ dī diversitas formaz qz oīs distinctionē est vt v̄ p̄ aliquē actu. q̄ circūscriptis formis supiōz et inferioriōz corporiōz mā viuū nō h̄z vñ distinguit a mā alterius: et per vñ mā v̄trobīg q̄tū est dī se ē vñ mā rōnis et cōis. **C** P. Plus inuenit forma corporis celestis cum inferioribus istis q̄ aia rōnalis cū forma corporis celestis: q̄ forma est īmersa māe: sicut et alie formie inferioriōz corporiōz excepta rōnali forma: que nō ē īmersa māe: l*z* aia rōnalis cōlat euz aliy corporibus inferioribus in mā cū sit forma cōplexionati. ergo multo fortius forma corporis celestis cōlat cum inferioribus in mā. **C** P. Arguebatur sic h̄z dc̄m rōndentis: qui ponebat: qz qz in istis inferioribus: et in celo erat potentia alterius et alterius rōnis: l*z* et mā alterius et alterius rōnis erat. **C** Lōtra: qz rō māe magis accipit fīm habitudinē et formā sub q̄ h̄z esse q̄ fīm habitudinē ad trāsmutationē: que rēdit ad formā: sed accipiendo rōnē māe fīm q̄ subest forme est eadez rō v̄trobīg: qz v̄trobīg māe est in potētia ad cē substātiale: sicut potentia substituta formie subali. q̄ v̄trobīg est eiusdē rōnis. Sed dicebat q̄ nō: qz potentia: que ē in mā corporis celestis est in potētia tñ ad formā: quā h̄z subalii. **C** Dī: qz nō solū ex diversitate māe p̄uenit: q̄ mā: que est sub vna forma nō sit in potentia ad alia formā: l*z* et pōt p̄uenire ex defectu alterius: qd regritur ad trāsmutationē sicut ex defectu trārietatis. ḡ nō: qz si nā celinon est in potentia ad alia formā: q̄ B sit ppter diversitatē: q̄ p̄uenit ex pte māe: sed pp defec-  
tum trārietatis. **C** P. Dī: que est sub forma cōpleta tota sua potētia nō pōt transmutari ad allā formā q̄:

tūcunq̄ alie forme cōicēt in mā. **S** 3 for<sup>o</sup> celi cōplet totā potētia māe celi p̄tinue: ac virtute p̄tinet oēs for mas: ad quas mā celinon possit trāsmutari ad alia formā nō oēs: p̄uenire ex parte māe fīm se: qz pōt p̄uenire ex alio. **S** ex hoc q̄ formia ce li cōplet totā potētia māe. **C** P. Cōtra p̄dictā rōndentis sic arguebat: qz p̄bare idē est petere p̄cipium: sed mā et potētia māe ad formā sunt idē. ḡ p̄bare diuersitatē māe per diuersitatē potētia est petere p̄cipium: B autē faciebat rōndēs: quare tē. **C** P. Sicut se h̄z purus actus ad gradus diuersos: ita pura potētia: l*z* in actu puro nō p̄t ee diuersi gradus. ḡ nec in pura potētia. **N** dī autē est pura potētia. ḡ nō p̄t ee diuersus gradus māe diuersop̄ gradū. **C** P. Si est alia mā h̄z se a mā istoz in ferioz: aut est supior mā istoz in ferioz aut est in ferioz ea. si est supior ea. contra: quia tūc cāderet mediū inter nāmē etens actu: qd est incēueniēs. Si in ferioz: qz sequeret q̄ inter nāmē et nihil cēt me diū: qd simplē est fallū: qz inter māmē et nihil nō cādit aliqd mediū. **C** P. Nihil pōt ee v̄terius v̄ltimo: nec in ferioz in fino. **S** si essent diemāe diuerso: tūc aliquid esset in ferioz in fino: et v̄terius v̄ltimo. q̄ ipso sibile ē diuas diuersas inueniēs. **M** a. p. nūm̄ p̄bat: qz si essent die māe diuerso: vna esset v̄terior et ferioz altera: qz ambe non essent in eodē gradu: sed quelibet mā cū sit potētia pura ē v̄ltimū et infimū: qz potētia pura est l*z* illud: in quod terminatur resolutio: et est illud: quod maxime distat a dōc: et per vñ s̄t est infimū: ergo si essent die māe diuerso: vna esset v̄terius v̄ltimo: et in ferioz infino. **C** P. Arguebat h̄z qdā dc̄m rōndentis: q̄ dixerat: q̄ mā superior et inferior sunt diuerso ex hoc ipso: qd h̄z ordinē ad diuersos actus. **C** Lōtra: qz ordō mate-  
riæ ad formā est relatio. si ḡ predice māe distinguit p̄ talē ordinē fīm rōne distinguerent tñ: et sic erit ea-  
dē realit. **C** P. Quātitas est magis p̄pinq̄a materie et subē cōpositi: q̄ motus: sed ph̄s non h̄z allā rōnem ad concludendū diuersitatē ināe in inferioribus et su-  
perioribus nisi ppter diuersitatem motus. ergo multo plus pōt concludi vñtas māc fīm rōnem ppter vñta-  
tem q̄titatis fīm rōne. **C** P. Ph̄s primō ph̄sico. non  
ponit nisi duo prima principia rex naturaliū quantū ad principia que intrant essentiaz rei. s. māmē et formā: deus ergo creans celū et terrā aut fecit illa de altero p̄n-  
cipioz illoz: qd est nā: et sic ambo conueniūt in mā: et  
habet p̄positū: aut fecit vñū dc vno principio: et aliud  
de alto: puta terram de mā: et celum de forma: et si sic ī  
celo nō est materia: qd est in conueniēs. ergo relinqui-  
tur primū. s. q̄ cōicēt in mā. **C** P. Que fuit de eadē  
massa h̄z eandem māmē: sed celum et terra fuerunt fa-  
cta ex eadē massa: l*z* celum fuerit factū de parte subtilio-  
ri. ergo celum et terra cōicant in materia. **C** P. Sicut  
tēpus ad formaz ita corpus ad māmē: sed oēs spūs cōi-  
cant in vna forma: qz omnes sunt lux fīm beatum Au-  
gusti. ergo oia corpora cōicāt in mā. **C** P. Frustra fit  
per plura: quod potest fieri per pauciora: sed deus cum  
sit omnī potens potuisse oia corpora fecisse de eadem  
materia. ergo frustra fecisset eadē ex diuersis: sed ipse  
nihil facit frustra. ergo omnia fecit de eadē materia.  
**C** P. Que conueniunt in motu conueniunt in mā-  
teria. qz oportet materiam imaginari in re mota: sed su-  
periora et inferiora cōicāt in motu: qz vtraq̄ mouētūr  
localiter. q̄ cōicant in mā. **C** P. vñius rei vñius est effe-  
ctus: sed mā oīum corporiōz ē vna cā: q̄ est deus. q̄ oīum  
corporiōz ē vna mā. **C** P. fīm ph̄sico primo ph̄sico. non  
ponit nisi vna mā oīum rex nāliū. q̄ fīm eum oia cor-

## De materia

pora edicant in mā. C p. Dia corpora dicunt esse facta de quadam massa: sed illa massa fuit unū numerō: qz fm Boetii oē quod est ideo est: qz unum numero est: ergo oia corpora fuerunt facta de eadē massa māe: et p̄ dūs de eadem mā. C p. Que cōicat in genere cōicat in mā: sed oia corpora cōicant in gne corpis: ḡ oia corpora cōicant in genere uno logico: qz dicit unū fm rōnem tuū: non aut in genere nāli: qz dicit unum fm rem. C Contra. si cōceptui generis non rñdet aliquid fm rem: segnur qz conceptus generis est signētū sicut conceptus cbi mire: cū nibil rñdet in re: hoc aut est sc̄ouentē. ḡ t̄. C p. Obm intell̄s est qd̄ qd̄ est: qz vnu obm intell̄s est unum qd̄ qd̄ est: qz dūs vnu fm re. C p. Que cōicat in uno actu cōicant in una mā: sed oia corpora cōicat in mā actu corporeitatis: ḡ oia cōicat in una materia. C p. Arguebat h̄ qd̄ dīcū rñdētis: qui dixerat: qz subm generationis est prima mā. C Lōtra generatio ē accidens: sed prima mā non pot esse subm accidens. ḡ p̄ mā nā non pot esse subm generationis.

C ontra. ubi ē potētia alterius et alterius rōnis. h̄ in inferioribus et superioribus est potētia alterius et alterius rōnis: qz in superioribus est potētia ad vbi: in inferioribus est potētia ad esse. ergo superiora et inferiora h̄nt diuersas materias diuersarū rōnum.

R espondeo Ad cūvidentiaz istis qōnis gnqz sunt p̄ ordinē ostendenda. Prīo qd noise māe īmportet. Sc̄do quod modis accipit rō māe put dicunt aliqua cōicare in mā eiusdem rōnis. Terio ponentur opiniones: que sunt de ista qōne. Quarto ostendit: qz prius trea non h̄nt veritatem. Quinto ex h̄ excludit vitas q̄rte: et vltimo soluent rōnes inducet.

Q uantum ad p̄ primū sciendū: qz distinguit duplex mā: ex qz in qua: qz qd̄ nō est duplex fm rem: sed fm rōnē tuū: nā cadē mā: que dicitur ex qz respectu cōpositi dī in qz respectu forme: cōpositū aut̄ cuius p̄s est mā dī fieri et eē ex mā: sed forma cuius pars nō est nō dī fieri vel eē ex mā: sed in mā: lz p̄prie forma dependens a mā non dicunt fieri vel esse: sed cōpositū p̄prie. Uno ḡ mō pot dici mā oē illud: qd̄ submternit alicui actui sibi inherenti: ita qz extendatur nomē ī hereticis ipsius formis submaliis in mā: et accipiē do ita large mām non lognur ita nunc de mā: qz forte mā alicuius accidens pot esse aliquo nō eiusdem rōnis in superioribus et inferioribus: et h̄ patet in sequēti. qz Alio nō pot accipi mā magis stricte illud. qd̄ submternit forme submali: et pars subm cōposite: et sic nunc lognur de mā: et hec sufficiant quantū ad primum.

Q uantum ad sc̄d̄ sciēdū: qz mā p̄t duplī cōsiderari. uno mō fz qz est subiectū trāsmutatiōis. Alio mō fm qz est subm forme: id māterie fm quod est subm forme icludit tuū illud: p̄ qd̄ ē subm forme: et qz mā ē subm forme p̄essentiā: ideo rō māe fm qz est subm forme icludit solū illud: qd̄ ē de essentiā māe: vna cū formā: cuius ē subm: qz ponitur in diffinitione māe ut additamētū: sicut suo mō subz ponit in diffōne accidētis: qz sicut accidēs in suo eē dependet a suo subo: sic ecōverso subm forme submaliis dependet in suo eē a forma: cuius ē subm. Rō aut̄ māe fz quā est subm trāsmutatiōis icludit illud: p̄ qd̄ nata est trāsmutatiōi: et qz mā non est nata trāsmutatiōi ad forniā submali ab agente nāli: nisi mediātib⁹ qualitatib⁹ passiūis: eo qz generatio: qz sit a nāli agente ē terminus alicuius alterationis: vñ et ipsa alteratio cū i introdu-

## Questio

ctione forme submali: ad quaz introductionē termīna tur alteratio: vocat qd̄ gnātio. Id de rōne māe put est subm trāsmutatiōis nālis ad formā submalem lunt qualitates sue passiūis: puta siccū: humidiū: ras̄: molle: dulz: et similia. Et de hoc pot poni exēplū sensibile d̄ q̄titate: que per essentiā suā est subm figure. h̄z subm trāsmutatiōis ad figurā est p̄ aliq̄ q̄litatē supadditā sue essentiā: vna cum sua essentiā: qz trāsmutatiō talis ad hoc: qd̄ fiat saltē ab agente creato regriſ in q̄tio diſpositio mollicie: vel siccitatis: vel h̄ad hoc: qd̄ transmutet ad figurā: et sic p̄ de sc̄do.

Q uantum aut̄ ad tertīū sc̄iedū: qz sunt q̄tuor opinioēs circa istā qōne. Prīma ē que dicit: qz in celo non est mā: qz vt dicū isti nō ē potentia ad cē submalem: ad formā submalem: et est positiō cōmētatoris in de subm orbis: et quo rūda nō modernoꝝ: vñ dicūt: qz celū est qd̄ forma substrata q̄titati et extēla p̄ q̄titatem: cui forniē nihil submternit. C Sc̄da opio est qz in celo est materia eiusdē rōnis cum istis inferiorib⁹: et fm qz rō māe accipit nō solū fm qz ē obm formē: sed vt est subm trāsmutatiōis: vnde illi de ista opinione dicunt: qz celū est de nā quattuor elemētoꝝ: ita qz cōicat cū i stis inferioribus in qualitatib⁹ actuūis et passiūis: vnde qd̄ ponit cē celū simplex: vt plato qui posuit ipsum ē ignē: et tñ mouet motu circulaři: qz ppter defectū loci quo vltra ascendet reflectit: si cut flāma reflectit in furno. Aly dicūt: qz est corpus mixtū: tñ non corrupti: cuins cām cē dicūt voluntates diuinā: qz lz sit de se corruptibile: tñ ipsa p̄sentiā et corruptione. Quidā vñ dicūt cām ē velocitatē motus: qz uiuet super ignē: qui est ei īmediatus: et ideo non patit ab eo sicut nec manus: qz cito mouet super flāmā: manū patit a flāmā. C Tertia opinio est: qz corpora superiora cōicant in mā eiusdē rōnis cū inferiorib⁹: p̄ ut accipit rō māe fm qz est subm forme: sed nō cōicat in mā: fz qz mā ē subm trāsmutatiōis ad formā submalem: qz nō cōicant adiunīcē cū q̄litatib⁹ actiūis et passiūis: que sunt calidū: frigidū: humidiū: et siccū: et similia: sicut si due figure: quaz vna ē set in q̄titate: qz non p̄set solū vel diuidi: et alia ē et in q̄tio: qz possit solū et diuidi: et de facilī recipiter ī p̄fessionē dīcāt cōicare in mā eiusdē rōnis fm qz est subm figure: qz hec est q̄titas per essentiā suā: si dīcerentur cōicare non in mā: p̄ ut mā est subz trāsmutatiōis ad figurā: vel q̄titatas: vel magis ipm quantū est trāsmutabile ab ogētē nāli ad aliq̄ figurā per aliq̄ quantitatē additātē ad ipsam q̄titatē: que q̄titates stāte p̄tib⁹ ēēt in uno illorū duoz q̄storū: et non ī alio: et hoc: vt dīcūt est: qz lz cēlū cōicet in mā cū i stis inferioribus: fm qz mā est subm forme: qz tñ non cōicat cū i stis in qualitatib⁹ actiūis et passiūis fm qzas mā ē subm trāsmutatiōis ad formā: id celū est incorruptibile. C Aly aut̄ dicunt cām incorruptionis: qz forma celi cōplet totā cū pōtentia: hoc aut̄ p̄ forme celi: qz vidente cōtinet omnes formas corporū inferiorū: rōnes aut̄: ḡbus p̄bas ista teria opinio ab illis: qui eam ponunt posse sunt ī oppōnendo. C Quarta vero opinio ponit: qz ī celo sit mā et qd̄ nō est eiusdē rōnis cū mā īstōꝝ: nec fm qz mā est subm trāsmutatiōis: nec fm qz est subz for me: ita qz sicut illud: qd̄ est subm act̄ intelligēdī nō p̄t eē subz figure: nec eō: ita ēt qd̄ ē subz for celi circūscrit̄ p̄t quocūqz alio nō bz p̄slem nāz cū eo: qd̄ ē subz for corporū mutabiliū: nec eō: pbō ēt hui⁹ opinione patebit p̄ iprobatō aliaꝝ. C Ad īprobādūm aut̄ p̄m opinonē adducā duas pōnes. p̄ talis ē: illud qd̄ ī i stis inferioribus

Prīma opio  
cōmētatoris.

Sc̄da opio.

Tertia opio  
Egidijroma  
nl.

Difinitio  
māe in qz et  
qua non ē di  
stictio aliquo  
rum reali  
di  
stinctioꝝ: sed  
fm rōne solū

**A**d ista p̄mā rōnēm docto-  
ris dicere p̄-  
mentator q̄  
vez cōclūde-  
ret argumen-  
tum si quātu-  
ras celi c̄stet  
etiusdē ratio-  
nis cū q̄ntia  
et illorū p̄ferto-  
rū: qđ nō cō-  
cedit: qz fm  
spm. z. capti-  
vita orbis. ac-  
cidēta supio-  
rū et Inferiorū  
corporū non  
sunt eiusdem  
rōntis. immo-  
ista ppō apō  
antiquos et  
pertinentios  
assumit rāq̄  
per se nota q̄  
corruptibili et  
Incorruptibili  
et nihil ē cō-  
veniūtū cum si-  
cūr p̄z dec̄o  
metaph̄tex-  
su. c. vltim.  
**A**ld scdm p̄z  
gl̄a dicit. nā  
argumētū  
Imaginacē  
lū cē formaz  
simplices de  
mēte cōmēta-  
toris: qđ est  
falsum. nā cē  
lū ē materia  
in actu: qđ ē  
corpus qntū  
simplex non  
zpostūm ex  
mā t̄ forma:  
talt autē bñ re  
pugnat intel-  
ligētēs nō  
repugnat q̄  
mali subst̄t-  
ri.

In inferioribus magis se tenet ex parte materia non nam posse innueniri nisi in eo in quo est materia; sed quantitas est huiusmodi. ergo tecum sed quantitas est in celo. ergo et in materia. Quia autem quantitas in istis inferioribus magis se teneat ex parte materiae quam ex parte formae; quod enim habet pati et recipere secundum materialia agere vero per formam; nam sicut materia non agit; sed est instrumentum quoddam substratum formae subtili et oibus animalibus et omnes recipit ita et quantitas est substrata oibus aliis accidentibus; et in ea omnia alia accidentia rerum corporalium recipiuntur; et ideo quantitas in istis inferioribus magis se tenet ex parte materiae quam ex parte formae.

Secunda ratio talis est. si forma celi esset sine materia; ei competit actus intelligendi; sed forma; que est principium actus intelligendi; sive cui competit intelligere non potest per se substrati quantitati sine materia. ergo non potest esse; quia enim in celi sit forma sine materia per se ipsam substrata quantitati. Utraqque assumptam probabo; et primo maiorē; quod forma; que excedit capacitatem materiae et cuius esse non est comunicabile materia est nobilior quam subiecta; cui competit est communicabile materia; et propter hoc forme sunt subiecte separatae distincte nobiliores esse in natura quam anima rationalis; quod anima rationalis habet esse communicabile materia; sed ipsa non. ergo si forma celi non habet materialis nec habet esse communicabile materia; forma corporis celestis est nobilior anima rationali; et cum ultimo nobiliori forme debet et nobilior operatio; nulla autem operatio potest esse nobilior actu intelligendi. genere anima habeat operationem intelligendi; sequitur quod forma; que ponitur esse corpus celeste competit operatio intelligendi nobiliori modo quam anima minus probabo; quod illud quod substratum est quantitate operis est quantum sit quantum substantie per accidens; vel enim se totum; vel enim aliqd suum; sed forma cuius competit intelligere non potest esse quam subiecta nec per se; nec per accidens; quod subiectus actus intelligendi non potest esse quam subiectum. quod si forma celestis corporis est forma sine materia; subiecta non potest substrati quantitate; et sic est probata utraqque assumpta.

Motuum autem adducetur per ista opinione potest faciliter solui; quod in celo non sit potentia ad esse subiectum et ad formam subiectam accipiendo potentia distans ab actu; qualis est potentia materiae transmutantis ad formam; est tamen in potentia communica actui; que est potentia materialis secundum quod est potentia non potest esse actu subiecta; sicut et quantitas celi est potentia cuius ad figuram rotundam non potentia distans ab actu et carens actu; sed potentia communica actui.

Secundā positionē iprobo gener. aliter loquendo de quoconque corpore naturae elementaris simplici vel mixto. sed sparsiter quantitate ad corpus mixtū. tertio sparsius quantitate ad corpora simplicia. quantitate ad prius adduco rationē de motu; quod si eōcarent in suis qualitatibus actuum et passuum; que sunt principia motuum comunicarent in motu naturali et violentio; et etiam essent nata agere et pati mutuo adiunicieni; sed hoc est falsum; quod tunc haberent similes motus; quod per se falsum; cum elementa nō concantur motibus permanentibus et motu recto; et cum vero moueatur motu circulatori; cui nihil est contrarium; nec iterum celum; nec inferiora nata sunt pati adiunicieni; cum celum non sit natum pati ab inferioribus; quod potissimum pati passionem; quod magis facta ab intra a substantia qualis est illa; que est secundum qualitates tangibles; quod tunc celum esset corruptibile per naturam; vel quantitate ad totum; vel quantitate ad partem. ergo impossibile est; quod celum eōceter in materia cum istis inferioribus eiusdem rationis; secundum quod non est subiectum transmutationis ad formam substantiale.

Secundo ostendo quod non potest esse corpus simplex; quod si esset corpus simplex esset elementum; elementum autem non potest esse nisi ignis; sed celum non potest esse

ignis. qz. **C** Ultraqz asumpta pbatur. z p prima: qz ignis inter oia elementa est leuissimum: in corporibz autem elementaris illud: quod est leuissimum supernum: in naturaliter omnibz alijs: nec posset esse sibi aliquo alio minus leui: nisi esset violentuz: non autem potest dici qz celum sit violentuz in loco in quo est: qz violentuz non potest duri durare. ergo si celum esset elementum simplex non posset esse nisi ignis: minorem probo. s. qz celum non possit esse ignis preter rationem supra positionem triplici ratione. **P**rima sumit ex eius actuitate: qz corpus: qz habet contrariu z excedit notabiliter omnia corpora alia que sunt contraria in actuitate: ita qz h[ab]et magnas actinas qualitates z quantitates qz aliquid aliud notabiliter statim tale corpus eorum pet ea: qz eent sibi contraria: qz unum triorum h[ab]et corruptere aliud ex victoria: quani habet super ipsum: sed si celus totius esset ignis: qz incomparabiliter excederet oia alia elementa in quantitate: que sunt sibi contraria secundum suas qualitates: constat autem: qz excedit in actuitate. ergo iaz dudum queritur alia elementa in igne: z si dicatur contra: qz ignis maior sit alijs elementis: tunc non conuerit ea in esse: qz maior sit in ambitu: non tam in spissitudine omnibus alijs elementis. Item nimis extensius excederet si totum: celum esset ignis. Item virtus eius non regularetur per aliud corpus: vt alia possent resistere: vt modo regulatur per virtutes celi z non esset aliquid corpus supra ipsum alterius nature ab ipso. **S**ecunda ratio sumitur ex luciditate celi: qz constat corpora quantum ad alias partes excelleter lucere: ignis autem non: nisi prout est in extranea materia: qz connectitur in ipsum: sicut patet in flamma. si ergo celus esset ignis: oportet qz continue materia nova conuertetur in stellas: quod est inconveniens: qz sequeretur qz celus esset generabile: vel saltem nutritibile: vel augmentabile: z sequeretur: qz corrupteretur aliquid de stellis: vel qz corporaliter esset ignis in materia alterius coiuersa in ipsum: vel nihil esset nisi ignis: si semper conuertetur alia in igne: tunc ignis non corrupteretur nisi in aliquid aliud conuertetur: que omnia sunt in conuenientia. **T**ertia ratio sumitur ex diversitate effectuum: qz experimento p[ro]p[ter]o: qz celum h[ab]et multiplicem effectum: sicut infrigidare: calcificare: desiccare: z diversa alia per putrefactionem generare: z multa alia: que oia sunt impossibilita fieri per virtutem ignis: z id impossibile est celus esse igne: nec valet exemplum: qd adducitur de reflexione ignis in furno: qz illa reflexio non est motus circularis: qz non mouetur circulariter: sed secundum utramque partem: sed celum semper est super ignem z super superficiem inferiorem contingit ignem esse. **S**ecundo: qz corpus mixtum diffornie non potest esse nisi unum: celus autem non potest esse unum nisi ex elementis: quia tunc esset nutritibile z augmentabile: quod est inconveniens: nec esset lucidum: quia omnia mixta ex elementis abundant in grosso terrestri: qd est opacum: z id non potest esse celum: qd constat e[st] diffornie in pluribus: sicut corpora mixta. Itē illud corpus mixtū est graulus igne: z id non posset esse naturaliter super ignem. **C**ontra ter-

Pulchra et  
difficultas est  
sci querer a do-  
ctore qm mo-  
tus sive linea  
oio mor<sup>o</sup> cor-  
poris simple-  
cis vici autem  
met<sup>o</sup> recipere  
aut mor<sup>o</sup> cir-  
cularis. In ea  
sua autem illa  
motus ignis  
in furno sum  
doctorem nec  
est circularis;  
nec est illi mo-  
tus recipit; vi-  
ps qm motus.

## De Materia

**E**go et ad h<sup>u</sup>m<sup>i</sup> vi p<sup>o</sup> d<sup>ic</sup>i sciu*n* d<sup>ic</sup>i in famili p<sup>o</sup>ne r<sup>ati</sup>o<sup>n</sup>. s. celi com. 20. t. z. metheoroz cap. 2. q<sup>o</sup> mo<sup>t</sup> circularis ignis a celo non est natus nec violentus sed est motus neutr<sup>o</sup> viol<sup>o</sup> tuus q<sup>o</sup>dem nō est cū semper si: nullū adi violentū p<sup>o</sup> tuum. z. celi. Z.c. 19. nec ē naturalis q<sup>o</sup> ignis nō mo<sup>t</sup> uet illo mou<sup>t</sup> a principio exi stente in eo. Ita i. p<sup>o</sup> possum dicer<sup>e</sup> q<sup>o</sup> mo<sup>t</sup> reflexio<sup>t</sup> ignis a fumo nō est pure re cuius nec pure circularis: t<sup>z</sup> est neutr<sup>o</sup>: t<sup>z</sup> mo<sup>t</sup> cōposi<sup>t</sup> ex rectio<sup>t</sup> et circu<sup>t</sup>ari quod<sup>d</sup> modo.

Etiam opinionem adduco tres rōnes: ad cuius eiusden<sup>t</sup>ian sciendun<sup>t</sup>: q<sup>o</sup> illi qui ponunt celum cū istis inferioribus cōicare in materia eiusden<sup>t</sup> rōnis fm q<sup>o</sup> mā est subiectum forme: non b<sup>z</sup> q<sup>o</sup> materia est subm transmutationis ponut cāni duplēcē: quare materia sit cōis vtrisq<sup>z</sup> primo mō: non tñ est cōis secundo modo: qdā n. ponunt causam huius per hoc q<sup>o</sup> celū non b<sup>z</sup> contra rium: nec cōicat cū alijs: cum qualitatibus actiuis et passiuis. Alij vero dicunt causaz esse: q<sup>o</sup> forma celi cōplete totani potētia nāe exitis sub ea. Intēdo g<sup>o</sup> remouere istas duas cas: t<sup>z</sup> remouendo iprobare ista tertiaz opinionē. Primā cām renoueo duabus rōnibus: qua rū prima talis est: si celū cōicat cū istis inferioribus in mā eiusde rōnis fm q<sup>o</sup> mā est subm formae formae celi et forma inferioroz q<sup>o</sup>tum est de se essent nata successione esse in eadem materia: t<sup>z</sup> eadem materia cōtum est de se cōsiderādo essentia materia eēt nata successione sub esse vtrisq<sup>z</sup> forme. Sed talia nata sunt habere qualita tes actiuis et passiuis. q<sup>o</sup> si celum et inferiora comunicāt in mā eiusde rōnis: prout materia est subm formae ha bent qualitates ūrias actiuis et passiuis: t<sup>z</sup> per h̄is cōicant in mā eiusden<sup>t</sup> rōnis: prout est subm transmutationis. Ut rōne assumptam pbo: t<sup>z</sup> primo p̄liniam: q<sup>o</sup> illud in quo fm se aliqua cōicat natū est stare q<sup>o</sup>tū est de se cum vtrisq<sup>z</sup> illo<sup>t</sup> in ipso cōicantū: q<sup>o</sup> si fm se ali cui repugniaret: iā sequeretur q<sup>o</sup> illa duo non cōicarent in illo fm se considerato: sed materia fm se et fm suaz essentiam est subm forme: ergo si celum cōicat in materia cum inferioribus fm q<sup>o</sup> materia est subm forme sequitur: q<sup>o</sup> mā eadē q<sup>o</sup>tū est de se nisi ipediat q<sup>o</sup> illud sit nata esse successione sub forma cell et sub forma inferioroz: t<sup>z</sup> per h̄is nata est vtrisq<sup>z</sup> forma cē circa idem: cādem minore in ēt probo: q<sup>o</sup> qualitates que sequuntur aliquas formas substantiales debēt cē tales qualites exigit forme substantiales: sed formae substantiales q<sup>o</sup>tū ē de se et fm adiotionez materie: cūlūs forme natae sunt fieri vel esse circa eandē nāi exigunt tales qualitates fm quas nata est fieri transmutatio ab una in alia: t<sup>z</sup> tales sunt qualitates actiuis et passiue. ergo corpora: que cōivent in mā eiusde rationis fm q<sup>o</sup> mā est subm forme nata sūt habere: t<sup>z</sup> debent h̄re qualitates ūrias actiuis et passiuis: t<sup>z</sup> sic probata est maior et minor: seguitur celo p<sup>ri</sup>ncipalis. s. si celum et inferiora cōicant in mā eiusde rōnis fm q<sup>o</sup> materia est subm forme habent qualitates actiuis et passiuis et ūrias: hmōi aut nullus ponit. ergo impossibile est q<sup>o</sup> celuz cōicet in materia cū istis inferioribus b<sup>z</sup> q<sup>o</sup> materia est subiectum forme. De cunda rō talis est: si celum cōicat in mā cū inferioribus celum possit generare de materia istorum inferioribus sibi simile. s. aliud corpus celeste: sed hoc est falsū. ergo et p̄nū. s. q<sup>o</sup> cōicet in mā cū inferioribus: put mā est subm forme: falsitas p̄z: q<sup>o</sup> nullus ponit q<sup>o</sup> corporis celeste ex mā inferiori possit generari virtute corporis celestis: s. n. potius fieri tam fuisse factuz: vel aliquo tpe fieret: alter potētia generandi frustra collata fuisse celo. Etiam pbo: q<sup>o</sup> ad h̄: q<sup>o</sup> ex aliq mā possit aliqd fieri: sufficit q<sup>o</sup> sit in potētia nō ipedita ad for<sup>m</sup> illius. Dico aut nō ipedita: q<sup>o</sup> alijs possit dicere mām inferiori esse q<sup>o</sup>tū est de se in potētia ad formā celi: sed potētia illā diceret ipeditā esse. Nūc aut si celū cōicat cū inferioribus in mā: put est subm forme: mā inferiorū q<sup>o</sup>tum ē de se ē in potētia ad formā celi: q<sup>o</sup> q<sup>o</sup>tum est de se oī alio circu<sup>t</sup>scripto ē clusde rōnis cū mā celi: nec poterit dici q<sup>o</sup> ista potētia sit ipedita: q<sup>o</sup> fm se est apta nata ad formam celi: t<sup>z</sup> ideo non potest ab aliquo ipe-

## Questio

diri nisi per aliquid sibi additum: q<sup>o</sup> non possit natura liter ab ea separari et repugnet forme celi: q<sup>o</sup> cum materia possit separari a forma substantiali multo plus potest separari a quocunq<sup>z</sup> sibi accidente inherentē. Itē nullus ponit inseparabiliter aliquid accidens inherere in materie nisi quantitatem: que non repugnat celo: t<sup>z</sup> ideo potentia materie ad formam celi non potest esse impedita per aliquid. ergo si celi cōicat cum istis inferioribus in materia: put est subm forme: materia ēt isto<sup>t</sup> in inferioribus est in potentia: nec impedita ut ex ea possit generari corpus: posito at q<sup>o</sup> materia isto<sup>t</sup> duorum inferioribus sit sic disposita ut ex ea possit generari corpus celeste sūnile corporis celesti: quod non est nec vī pbabile: q<sup>o</sup> celum ex tali materia existente in potētia ad formam celi possit sibi sūnile generare. ergo si celum cōicet in materia cum istis inferioribus: put est subiectum forme: celū possit generare aliquod corpus celeste sibi simile extra materialē isto<sup>t</sup> inferioribus sic patet consequētia. ergo impossibile est q<sup>o</sup> celum cōicet in materia cū istis inferioribus: put est subiectum forme: t<sup>z</sup> non cōmunicet cum eis: prout est subiectum transmutationis: q<sup>o</sup> saltem materia elemēti poterit transmutari ad formam celi: nec valet si quis dicat ad hoc q<sup>o</sup> ex materia elementorum nō possit aliquid fieri nisi sī ūriū ei ex quo fit: celū nō b<sup>z</sup> aliquid ūriū: ideo nō pōt generari ex mā elenictoz: q<sup>o</sup> non est de necessitate elius: q<sup>o</sup> fiat ex ūrio: sed sufficit q<sup>o</sup> fiat ex p̄nū: id est: stante autē hypothēsi: que ponit consequētia in mā: in mā elemēti erit priuatio forme celi fm q<sup>o</sup> priuatio requiritur ad transmutationez: que est carentia cū aptitudine. Secunda autē cā incorruptionis celi p̄z per posita inconvenientia est nulla: q<sup>o</sup> s. forma celi compleat totani potentiani materie: hoc autē deniō stratur tali ratione: q<sup>o</sup> tota potentia alicuius materialē non conpletur nisi habito omni co ad quod est in potētia: sed niā que cōis plurib<sup>z</sup> est q<sup>o</sup>tū est de se est in potentia ad formas oīum illo<sup>t</sup>: quibus ē cōls: q<sup>o</sup> cōicat materia: t<sup>z</sup> cōicat sue potētia fm illud: q<sup>o</sup> est in potētia. ergo tota potentia materie in qua cōicant plā nō p̄plet ad formā alicuius illo<sup>t</sup>: t<sup>z</sup> p̄nū si celū et inferiora cōicant in mā: tota potentia mā nō poterit cōpleri per formā celi vel elenctē. Si dicas q<sup>o</sup> imo: q<sup>o</sup> forma celi cōtinet vīrtute oīes formas elemētares: t<sup>z</sup> oīum inferioroz hoc non valeat: q<sup>o</sup> potentia mā nō p̄pletur per aliquid nisi illo modo quo est in potentia ad ipm: sed niā non dicit cōis multis per hoc: quod sit in potētia ad h̄ndū illa virtualiter. s. q<sup>o</sup> possit h̄re formā: q<sup>o</sup> virtualiter cōtineat illa: aliter forma scāni et rās effectua scāni cōicarent in subo: q<sup>o</sup> subn artis b<sup>z</sup> formā: que virtualiter continet formā scāni: hoc autē esset ridiculū dicere q<sup>o</sup> ars et forma scāni cōicant in subo: unde mā cōis plurib<sup>z</sup> est in potētia ad h̄ndū formas illo<sup>t</sup> nō virtualiter: sed per inherētia: t<sup>z</sup> iō si mā est cōis celo et inferiorib<sup>z</sup> sola forma celi non poterit cōpleri potentias materie q<sup>o</sup>tum cōiq<sup>z</sup> stineat virtualiter formas isto<sup>t</sup> inferioroz: t<sup>z</sup> hoc sit dictum de reprobatione tertie opinionis. Ex hoc at p̄z veritas quarte opinionis: q<sup>o</sup> ex reprobatione prime opinionis: p̄z mām esse in celo ex reprobatione secunde et tertie opinionis: p̄z q<sup>o</sup> illa niā nō est eiusde rōnis cū mā isto<sup>t</sup> inferioroz: siue cōsidereat ut subm forme: siue ut subm transmutationis: t<sup>z</sup> ideo sustinco cā p̄ vera. Ad p̄m ergo in strarium dōz: q<sup>o</sup> materie vtrisq<sup>z</sup> per essentias suas distinguuntur ab invenienti circumscripta omni forma: sed q<sup>o</sup> diversitas earum inest eis ex suis essentias. Albedo enim et nigredo sunt fortis scipio distinete

distincte: qz non possint esse sine diversis subiis: et ad illud: quod dicitur contra hoc. s. qz distinctio est per actus et formam dicendu: qz verum est de distinctione cōpositoꝝ et specifica: nō aut̄ hoc opꝝ de distinctione simpli ciū formaꝝ: que scipſtis distinguunt: vel pōt dici: qz diversitas formaꝝ est cā diversitatis māeruz fm̄ genus cāe finalis: qz pp diversas formas fiunt diuerse māe si cut propter fine: et tu ille hūt gd quo distinguunt et ita nee et essentialr. s. diuersas essentias: qz scipſtis quantuz ad distinctionem intraneā: et qz ad formas distinguunt circumscripſtis formis: sicut pforare et dolare sunt causa finalis distinctionia terebri et dolabre et māe terebri et dolabre cōreūscriptis perforare et dolare h̄nt suas formas intrinsecas: qz formalr distinguunt. **C** Ad 2<sup>m</sup> dōm: qz forma celi auenit magis cū istis inferioribus formis qz ad dependentias a nā: et māe qz anima rationalis: sed non opꝝ: qz forma celi magis auenit cū formis inferioribus qz ad aptitudine dicēdī eē cōsimili māe: sicut et accīs: qz est in mente angeli magis auenit cū formis inferioribus qz aia rōnalis: et b̄ qz ad dependentiam a subo: nec enī tale accīs plus cōicat cū formis subalibus inferioribꝝ qz ad mām et subm qz aia: qz auenietia in subo nō accipit fm̄ conuenientias ad dependere: sed fm̄ conuenientias in aptitudine dicēdī esse cōsimili materie. **C** Ad 3<sup>m</sup> dicēdū qz huic rōnale sit conuenientia cūiudā analogie: siue cūiudā vnitatis logice in qz veraqz nā est subm forme suba līe: non est enī auenientia nālis et realis fm̄ quā materia vniuers qz est sit esse sub forma alteri us: siue sub forma si bi simili spē de qua hic loquimur. **C** Ad 6<sup>m</sup> dōm: qz ad 4<sup>m</sup> et 5<sup>m</sup> pꝝ ex dictis i reprobatione terrie opinioris: et ideo sic dōm: qz pbare id ē re per Idē re: oū tu illa ambo differat rōne et fm̄ rez: si illa: qz accipit: vt pbans sit notior qz sit illa fm̄ quaz accipit: vt probatu ē nō est petitio pncipij. Sic aut̄ est in pposi to: nam potentia māe et nā saltem rōne differūt: et rō potētie magis est nota qz rō māc: et lō ex diuersa rōne potētie pōt cōcludi diuersitas māe absqz petitione pncipij. **C** Ad 7<sup>m</sup> dōm: qz maior est falsa: qz vnuquodqz magis natū est accipere diuersitatē et differi fm̄ qz est in potentia: qz p̄z qz est in actu: nā et si actus b̄z facere diuersitatē: v̄l fieri diuersus b̄z ex hoc qz b̄z alia p̄tātē. Itēz qz actus purus pōt esse ita purus actus: qz non ha beat potētiā partem suī: nec sit cōmixtus alteri potētie: per quā formaliter pficiat: sed nulla potentia pura pōt esse qn sit om̄ixtra alīciū actui: tu qz potentia pura nec immediate: nec in aliquia re alia pōt adequare actui potētie. **C** Ad 8<sup>m</sup> dōz: qz mā supiorꝝ corpox: qz ē alia a mā inferioribꝝ est superior ista: et est media inter nām istoribꝝ et ens actu: non fm̄ ordinē trāsmutatio nis et subviendit: ita qz vna mā transmutet ad actum vel subviciāt actui mediante alia: sed fm̄ ordinē dignitatis: quia vna est nobilior alia: illa nobilior est minus nobilis qz quicunqz actus. **C** Ad 9<sup>m</sup> dōz: qz ens in potentia generaliter acceptū: et ens actu generaliter acceptū diuidunt ens immediate: et ideo inter ea potest cadere medium: sic aut̄ est in proposito: nā mā istoribꝝ inferioribꝝ nō supponit p̄ pura potētie in generali: vt patuit: sed supponit p̄ determinata potentia pura: et ideo inter ipsam ens actu potest esse medium materia celi fm̄ ordinē dignitatis: sicut dictum est: vt lz nulluz cadat mediū inter rōnale et irrationale in generatione aīalio: tu inter determinatum ve irronale: qz ē equis vel asinus et rōnale potest esse medium in generatione puta bos vel leo. **C** Ad 10<sup>m</sup> dōm: qz ens in potentia pu

ra generaliter acceptum est infimū put accipit in sua generalitate comparando generales gradus adiuuicē: ve ꝑ tu manēdo i pure potētia inueniū gradus: quo rōrum vnuis est superior alio: dicendu: ergo qz si aliquis esset inferius pura potentia generaliter accepta: qz tūc est aliquid inferius infimo: s̄z posito qz sit aliqd inferius determinata: lz possit cē infima respectiue. **C** Ad 11<sup>m</sup> dōm: qz ordo māe ad formaꝝ potest dici vel relatio eius ad formā: vel fundamētu talis relatio is et isto scđo nō ordo māe ē ipla māe cēntia: nūc aut̄ mā istoribꝝ inferioribꝝ et superioribꝝ non solū differunt penes ordine scđo modo dc̄m: et ideo māe nō solū differunt per ens rōnls vtreqz: sed per essentias suas reales. **C** Ad 12<sup>m</sup> dōm: qz lz motus sit remotior a suba qz cōtitas: nō tu diuersitas quantitatis ita est nata sequi diuersitatē substatię: sicut diuersi motus: et ideo diuersitas motus magis est signuz vnitatis substatię: et ideo etiam ex diuersitate motus potest magis cēlundi d̄i ueritas sube: non sicut ex causa: sed sicut ex signo: qz possit concludi ex vnitate quantitatis vnitatis substatię: ratio aut̄ bñiūs est: qz motus consequitur qualitates fm̄ quas attēditur diuersitas substantiarum fm̄ esse corporale et corporale. Ista aut̄ diuersitas non attendit penes qualitates: que abstrahunt a motu et a corruptione: et etiā ab incorruptione: qz non est quantitas: que sit corpora lis: nec que sit incorporalis accipiendo determinatas speciem quantitatis: puta superficies vel linea. **C** Ad 13<sup>m</sup> dōm: qz p̄hs p̄s p̄s p̄s. loquitur de potentys rex mobilium vel mutabilium: et fm̄ qz huius: et ideo non oꝝ: qz celuz sit cōpositum ex aliquo illoꝝ p̄ncipioꝝ ex quibus loquitur ibi p̄hs: nisi inquantum mouet localiter: nec enī sequitur qz non sit cōpositum ex materia et fornia: sed qz non sit cōpositum ex tali materia et ex tali forma: que sunt principia rerum mutabilium: vel dato qz cōnūncient in illis pncipys: hoc est v̄rū fm̄ cōmunicationi analogie: qz tam in illis qz in his sunt principia materie et forme: non tu conueniunt qz ad rationem specialem materie et forme: et ideo non hūt mām et formam eiusdem rōnls spālis: sicut illa qz vniuantur adiuuicē. **C** Ad 14<sup>m</sup> dicēdū: qz celuz et terra dīcunt facta de eadem massa fm̄ vnitatem ordinis: inquantum oīa corpora faciunt vnu vniuersuz corporum: non aut̄ intelligendum est: qz sint facta de eadem massa: ita qz materia vtriusqz partis. s. celi et terra sint vna numero: vel fm̄ continuationem: vel fm̄ eandem rationem specialem. **C** Ad 15<sup>m</sup> dicendum: qz forma: que dicitur cōmunitas oninbus spiritibꝝ: quā Aug. vocat lucem: non est forma eiusdem rationis in oībus spiritibus: sed est diuersarum rationuz: nisi dicatur vna vnitate generis logici: et ita etiam materialia non cōmunicant in materia eiusdem rationis: nisi forte fm̄ cōmunitatē generis logici siue cuiusdam analogie. **C** Ad 16<sup>m</sup> dicendum: qz licet deus sit omnipotens non tamen contradictione esse vera facere potest: hoc autem includit contradictiones: scilicet corporale per materię et incorporale per mām esse eiusdem rōnls: siue h̄re mām eiusdem rōnls: sicut facere boiem et asinum ex forma eiusdem rationis: illa etiam proportionē nullius efficacie est: quia non h̄z veritatem: nisi quando ita bene fit per plura sicut per pauciora: et ideo dato absolute qz deus potuisse facere celum et terrā de eadē mā: tu fm̄ ordinē rebus inditu non ita bene congrueret hoc fuisse factuz sicut faciendo ea ex diuersis materialijs dī

**C** Ideo de non pōt face red uno cōtra contradictionia similē vera: qz qz contradictionē includit nō ē obīm possibile: nec eadē sub oīpoter-

## De materia

ila de te rō e  
qz tale est nō  
hilitimo verit  
simenibl nā  
ve inqz subv  
Scor i quo  
libet. q. 3. ar  
tic. primo. il  
lud excludit  
oē eē t in aia  
tertra atam  
qz nunquam  
prediciorū  
cū stradicio  
rio consupst  
vnu intelligi  
bile; neqz sic  
obm cū obo;  
neqz sic mo  
dus cū oboe  
cio. Diecke  
igis deū pos  
se facere con  
tradicitorū  
mul rē vera;  
ē dicere deū  
nihil posse  
sacere. Et si  
vis ad plent  
scire q dē nō  
pī facere vī  
pulchre scfi  
do: rōz. i. z.  
pī genuiles  
caplo. 23.

uersis formis pportionatis: id eō nō sequitur qz fecerit ea frustra ex diuersis materialis. [ Ad 17<sup>m</sup> dōm: qz mā que est subm motus localis est corpus qz tu: eo qz me  
diatē qz tate ē suscep̄tū motus localis passiu loq  
do: talis aut mā: s. mā: que est corpus: est subm motus  
localis. et sic qz tate est eiusdē rōnis quodā uodo illi fe  
riozibz t superioribz: vt patebit in sequenti qōne: sed  
nō o: qz mā: qz est subm forme subalas sit eiusdē rōnis  
hic tibi. [ Notandum est aut: qz inclinatio qua incli  
nat aliquid corpus ad determinatū locū nō ē eiusdē rō  
nis in inferioribz t superioribz: t iō nō est in eis idem  
in formis nālis fm spēm: sed fm genus tm. [ Ad 18<sup>m</sup> di  
cedū: qz phē logē p phisi. d mā rep. mutabiliū t mobi  
liū fm qz mutabilita: mā aut celi lā sit subm forme: nō  
tū est subm transmutationis ad formā: subm. n. in media  
tū motus localis nō est ipsa mā: vel ipsa suba pposita:  
imotus motus inest sube mediata qz tate. Iteraz t  
vnitas māc rep: de qua logē ibi phē nō ē vnitatis cins  
dē rōnis sp. illis: sed vnitatis cuiusdā analogie cōmuniſ.  
[ Ad 19<sup>m</sup> dōni. qz non o: in causis agētibus p intellīm  
t voluntatem: qz cause plures pīt esse vnius effectus:  
vel dicendū: qz illud hz veritatem de causis equinocis  
agentibus per necessitatē nature. [ Ad 20<sup>m</sup> dōz: qz  
sicut supra dictum est illa massa: de qua dī mūdus fa  
ctus fuisse est vna numero non vnitate continuatatis:  
sed vnitate ordinis: sicut est totū vnitierū: vñ nō o:  
qz pīt illius massae fuerint facte de eadē mā eiusdem  
rōnis: sed qz substituant vnuz totū: qz fit vnu ordine.  
[ Ad 21<sup>m</sup> dōm: qz sicut cōiter dī oia corpora cōlant  
in eodem genere logico: cuīus vnitatis non requirit cōi  
cationem in mā eiusdem rōnis: nō aut cōicāt in gene  
renaturali: qz hoc est cōlcare in mā eadez. [ Ad 22<sup>m</sup>  
dōz: qz fūdānē tētū imediatū bulus intētiōls: que est ge  
nus t siniliū intētiōnū non est ipsa res extra: sed fun  
datur supra ipsam in mediante conceptu: vnde nō o:  
qz vnitatis generis fūde super vnitatē reale extra: lā supra  
vnitatē conceptus: t mediante illo super ipas res inq  
tu rēdētceptu: t qz chimera nec p fundamēto pro  
pinquo: neqz remoto hz rem ex: talis aut intentio hz p  
fundamēto remoto fē extra: idēo non opz qz talis in  
tentio sit signentum seu chimera. [ Ad 23<sup>m</sup> dōm: qz  
vnū obm intellectus est vnu qz qd est: nō vnu re: lā  
ratione: vnde que cadunt sub vnu obo intellectus hz  
vnū qz qd est: loquendo de vnitate rōnis: qz conue  
niunt in vna rōne: que est ipsum qz qd est generis: nō  
tū o: qz habeant vnu qz qd est re: siue cōicent in vni  
tate reali. [ Ad 24<sup>m</sup> dōm: qz corpora inferiora t su  
piora cōicant in uno actu corporicitatis fm cōmunita  
tem generis logici: t talis cōitas in actu non regrit cōi  
cationem in materia eiusdē rōnis: nisi accipiat cōitas  
fm quandam analogiaz t idētitas: qz sicut mā inferio  
rum est pportionata suis formis: ita t materia superio  
rum est pportionata suis formis. [ Ad 25<sup>m</sup> dōz: qz ge  
neratio: que est accidētē est mutatio: que ē fz formas  
substantiales: quarum vna succedit alteri: cuīus subic  
tum est sola materia. Sed generatio: que est accidētē  
est alteratio ipsa precedens: que est fm aliquam quali  
tate accidentalem: cuīus subiectum non est sola mate  
ria: sed suba cōposita corrūpenda: vel dōm fz alios: qz  
forma subalas de novo introducta ē in materiā est gene  
ratio actio vel generatio passio: tñ generatio actio vel  
ratio passio super hanc formā addit aliquā rōnē ac  
cidentale: cui pīt illi mā t forma: ita qz lā materia so  
la sit subiectum generationis quantū ad illud: quod ē  
fm rē: ita est: qz generatio sit realiter ipsa forma sub

## Questio

stantialis: non tñ opz qz sola mā sit subm accūtis: que  
est de rōne generationis. Qd. III.



Qd. querit vtrū in corporibus  
superioribz t inferioribz sit  
aliqd accidētē eiusdē rōnis. Et arguit  
qz nō: qz forme: qz sunt eiusdē rōnis cō  
municant in subo eiusdē rōnis: sed ac  
cidentia superioribz t inferioribz nō cōnu  
nicant in subo eiusdē rōnis: qz nō i sub  
iecto remoto: nec cōicāt ln pīnqio. ergo nō sūt eius  
dē rōnis accidentia superioribz t inferioribz. [ P. Si esset  
in eis aliqd accidētē eiusdē rōnis hoc precipue esset  
qz tatas: sed quantitas in inferioribz t superioribz nō  
est eiusdē rōnis. ergo tē, pbatio nu. qz ille forme: qz ha  
bent pī se suba inmediate diuersaz rōnū nō sunt  
eiusdē rōnis: sed mā pīnia: qz est pī se i mediatū sub  
iectum quantitatis dimensiōne non est eiusdē ratiō  
nis. in vtrisqz: ergo nec quantitas est eiusdē ratiōis  
ln vtrisqz. [ P. Arguitur contra dictum rēdētis: q  
dicebat: qz poterat esse eiusdē rōnis fm genus cāc for  
malis: t non fm genus cause finalis: seu efficientis: vī  
cause materialis. [ Contra: quia illud: cuīus vnitatis t  
probabilitas formalis est fm vnitatem forme effecti  
ue non plurificatur manente vnitate forme effectiue.  
Sed ratio agentis hz vnitatem formalē t pluralit  
atem fm vnitatē t pīluritatē forme effectiue vnius  
rōnis: t dens: qui est vnu re fm alia t aliam rōne cō  
didit hoīem t equiū fm pluralitatem hoīs t equi. er  
go non poterat esse vna ratio fm genus cause formalis  
t pluralitas rōnis fz genus cause efficientis. [ P. Ubi  
est actio eiusdē rōnis est causa efficientis eiusdē ratiō  
nis: qz agens pī se respīt actionem: sed vbi ē for  
ma eiusdē rōnis: est actio eiusdē rōnis: qz fm quos  
dā forma effecta est idē qz ipsa actio. ergo vbi est for  
ma effectua eiusdē rōnis: t agens ē eiusdē rōnis:  
t sic idē qz pīs. [ P. Manente vnitate illi: a quo ac  
cipit rō māe manet rō māe: sed rō māe accipit a for  
qz rō potētē t ipsiū possibilis accipit ab actu: ad quē  
est in potentia: sicut pī pīphm, 3. phisi. vbi dicit qz sā  
bile t egrotabile fm qz hz dūr pp dīrāz actiū que ē sa  
bitas t egritudo: lā sābile t egrotabile sūt idē subo:  
ergo manēt eadē rōne forme manet eadē rō māe: t  
per consequens in eis in quibz inuenit eadē rō fm  
genus cause formalis: est etiam eadē rō fm genus cāc  
materialis: cuīus oppositum dīxerat rēdētis. [ P. Qz  
rēdētis dixerat: qz accidentia cōta: que sequuntur genus  
logicum possunt inueniātū eiusdē rōnis: t fm spēm spā  
lissimā: t fm genus cause formalis vtrobiqz. [ Con  
tra arguitur sic: nullum accidētē eiusdē rōnis: t seqūt  
accidētē rōnis tñ: sed gentis logicū dicit ens ratiōis  
tm. ergo nullum accidētē rōne eiusdē rōnis: t seqūt  
gentis logicū in superioribz t inferioribz: t eqaz i  
glbuscūqz alios. [ Sed dicebat: qz illa accidentia con  
sequuntur non intentionē: que est rōnis: sed rem subie  
tā intentionē. [ Cōtra: Res subiecta intentionē ē res  
nālis. Si ergo accidētē aliqua sequuntur rē subiectā intē  
tione: talia consequuntur magis gentis nāle qz gentis lo  
gicum: t per consequens essent transmutabilia: qz est  
falsum. [ P. In eo posset esse aliqua forma: in qua ē  
rō suscep̄tū illius forme: sed quantitas istoꝝ inferiori  
rum est rō suscip̄tē calore: t frigus: t alias qualit  
ates actiūs t passiūs: qz pī sacra mētē altaris: in  
quo sola qualitas substernit̄ talibz accidētibz. ergo  
vbi ē quantitas eiusdē rōnis cum quantitate istoꝝ in  
feriorū potest esse calor t frigus t similia. Sed talis  
non posuit

non possunt esse in corpore celesti. ergo eius q̄titas nō est eiusdē rōnis cuius q̄titate istoz in serio p: multo nūnus ut videt̄ cōicant in alijs accidentibus. C. P. Prima mā subatur per posse: ut dicit Lōmetator in p̄mo caplo de suba orbis: sed posse h̄z rōne diffinitiuā: et h̄t diffiniri per actū ad quē est. ergo manēte vniocc f̄ni actū: siue genus eē formale manet genus cāc materialis: et sic idē qđ prius. C. P. Diffinitio predicitur eslen tialiter de diffinito: sed cōpositū est diffinitū. ergo nulla ratio vel diffinitio est fm gen⁹ cāc formalis vel mālis tm. C. P. Media: que habet̄ esse inter extrema diuersarum rōnum sunt diuersarum rationū: sed quantitas superiorum et inferiorum sunt hmōi. ergo tē. Major supponit. minor pbatur: qz q̄titas vtrobiqz ē media inter motū et māli primā: sed motus et nā prima in inferioribus et superioribus sunt diuersaz rōnu. ḡ q̄titas in vtrisqz est media inter extrema diuersaz rōnu: et sic p̄z mir: or. C. P. Si in vtrisqz inueniē q̄titas eiusdem rōnis: sequitur q̄ in vtrisqz sit motus eiusdem rationis: sed hoc est fallū. ergo tē. falsitas seq̄ntis p̄z. Mā pbatur: qz motus et locus sunt idē q̄ idē est motus et terminus motus: sed locus ē q̄titas. ḡ si in vtrisqz inueniēt̄ q̄titas eiusdem rōnis: sequitur q̄ et sit motus eiusdem rōnis. C. P. Illud: qđ nō recipit pegrinas im pressione non recipit: nec h̄z in se nisi q̄ est sibi p̄priū: sed celū nō recipit pegrinas im pressiones: p̄z p̄phm prīnō celi. ergo nihil est in celo: qđ non sit sibi p̄priū: et per consequens in aliquo cuius istis in inferiorib⁹. C. P. In cis: in ḡbus non est esse eiusdem rōnis non est forma eiusdem rōnis: qz esse sequitur formā: sed in inferioribus et in superioribus non est esse eiusdē rōnis. ḡ non cōicat in aliqua forma eiusdem rōnis: nec per q̄s in aliquo accītē eiusdem rōnis qz quodlibet accītē est aliqua forma accītalis. C. P. Illud qđ non cōicat in forma generali non cōicat in forma spāli: sed superiora et inferiora non cōicat in aliqua rōne generali: qz generalissima rō est rō p̄nīe māc: in qua nō cōicant. ergo nec cōicant in aliquo accītē eiusdem rōnis. C. P. Si superiora et inferiora cōicarent in accītē eiusdem rōnis: hoc precipue et dyaphanitas: sed illa nō ē eiusdē rōnis vtrobiqz. ergo tē. maior supponit. minor pbatur: qz si dyaphanitas eiusdem rōnis ē vtrobiqz sic dyaphanitas inferioz p̄t inuitari a lumen ignis: ita et dyaphanitas celi b̄ aut̄ est incoueniēs: qz tunc celū posset inuitari realiter ab inferioribus: et lumine qđ h̄z ē in medio reale. ergo dyaphanitas in vtrobiqz nō eiusdē rōnis. C. P. Si q̄titas inferioz et superioroz ēt̄ eiusdē rōnis: sicut q̄titas in serioz p̄t diuidi ita q̄titas superioz: sed hoc est fallū. q̄titas superioz non p̄t diuidi. ergo q̄titas vtraqz nō ēt̄ eiusdē rōnis: et sic p̄z idē quod prius. Sed vicebat: qz q̄titas celi q̄tum est de se est diuisibilis: et q̄ non diuidatur hoc est per accidens. C. Contra: qz potentia est frustra: que non reducit ad actū: sed si q̄titas celi q̄tum est de se est diuisibilis esset in celo potentia ad diuisionem: que nūq̄ reduce ret ad actū. ergo frustra ēēt: qđ ēt̄ coueniēs. C. P. Nullū paccū est perpetuum: sed celū nō diuidi et manere sine diuisione est perpetuum. ḡ q̄titati celinō puenit diuidi per accidens. C. P. Sube diuersaz rōnum non cōicant in illis rebus: que caulant ex p̄pys p̄ncipys ea rū: sed accīta celi cāntur ex p̄pys p̄ncipys celi: et accīta inferioz cāntur ex p̄pys p̄ncipys eoꝝ: q̄ sunt nā et forma: et talia sunt diuersaz rōnu. ergo tē. C. P. Illud qđ de se ignotū est nō ē p̄ncipiū cognoscēti alteri: sed materia de se est ignota. ḡ nō ēt̄ cā cognoscendi al-

terius: sed illud: per quod aliqd diffinit̄ notificat alterum. ḡ non datur per māli: siue per gentilis cause materialis: cuius oppositus dixerat respondens. C. P. Que non cōicant in accītē cōfīlmo non cōicant in alijs accidentibus: sed motus est accīs cōfīlmo. ergo que nō cōicat in motu nō possunt cōicare in aliquo accītē: s̄z superiora et inferiora in motu eiusdem rōnis non cōicant. ergo multo nūnus in alijs accidentibus. C. P. Subiectū figure est quantitas: si ergo q̄titas ē eiusdē rōnis vtrobiqz figure cōicant in subjecto eiusdem rationis: sed que cōicat ī subo eiusdē rōnis cōicat ī aliquo fm̄ genus cause mālis: qz nā accītū est subm̄ in quo sunt. ergo si q̄titas superioroz et inferioroz ē eiusdē rōnis: sequitur q̄ aliquod accidens eius sit eiusdem rōnis fm̄ genus cāc mālis in inferioribus et superioribus: cuius op̄posituz videbatur. C. P. Que cōicant in codē genere nāli sunt adiunīcē traſmutabilitia. ḡ si q̄titas superioz et inferioroz sunt eiusdem rōnis: sequitur q̄ corpora superiora salte q̄tum ad figurās sint traſmutabilitia: qđ videt̄ inconueniēs: et sic idē quod prius. s. q̄ quantitas non est eiusdem rationis.

**In Contrarium** est p̄phs. y. de aia. dicēs: q̄ dyaphanitas nō p̄no cōsequit̄ corpus celeste: sed fm̄ q̄ conuenit cū ḡbusdam corporib⁹ inferioribus in aliquo cōi: sed hoc nō esset nisi dyaphanitas esset vtrobiqz eiusdem rōnis. ergo tē. C. P. Que concurrunt ad eundem effectum cōicat in virtute eiusdem rōnis: qz eoꝝ virtus concurrit ad illū effectuz: sed superiora et inferiora sunt hmōi. ergo tē.

**Respondeo** ad euidentiam q̄onis. 3. p̄mitā et quarto ostendam p̄positū. s. ri mū qđ premitto est distinctio accītū: vñ sciendum q̄ sunt quedam accīna: que consequūtur res fm̄ q̄: cōueniūt in aliquo genere logico: sicut q̄titates. I sequuntur corporis: corpora aut̄ h̄z vnitatem generis logici non nālis: et quedā talia accīna inueniunt in celo: sicut q̄titas ipsa et dyaphanitas: quedā sunt accīna: q̄ sequuntur corpora aliqua fm̄ q̄ conueniūt in uno genere nāli: siue in uno subo: put accīp̄t subm̄ non solū subm̄ formē: sed put accīp̄t subm̄ traſmutationis: sed q̄litates actiue et passiue consequūtur corpora generabilita et corruptibilita: que dispōnes cōueniūt in corporib⁹ supra celestialib⁹: fm̄ quas aueniunt in motu locali: quedā vñ sunt accīna: que sequunt̄ aliquia fm̄ p̄priā sp̄eci: sicut risibile sequit̄ boīci. C. Scđz qđ p̄mitto ē de diversitate diffinitioniū siue rōnum eiusdem rei. Sciedū est igitur: qz vñius rei sit vna cōpleta diffinitio comprehendens oēs cās clūs: nō tñ fm̄ vñūquodq̄ genus cāc p̄t dari diffinitio vna: sed fm̄ diuersa genera causaz eiusdem rei diuersē diffōncē eiusdem rei dari p̄t: et h̄z satis b̄ a pho p̄ de aia. et in z° posterioz. et ex h̄z cōuenit q̄ aliqua sunt q̄tqz eiusdē rōnis fm̄ genus cāc formalis: vel fm̄ formas: que nō sunt eiusdē rōnis: fm̄ genus cāc efficientis: sicut rotunditas pom̄: si oīno esset rotūda: et rotunditas pile facto opere tornatili q̄tū ad formā rotunditatis sunt eiusdem rōnis: in oīo eadē rotunditas est eadē figura proprie: sed causa efficiēs et modus inducendi vtrāqz rotunditatz sunt diuersarum rōnum et diuersarum specierū. C. Tertium q̄ premitto est de diuersitate modoꝝ vnitatis: nam quedam dicūtur eadē numero: quedam eadē specie: quedam genere: quedam analogie: eadem genere possumi distinguī: qz quedam sunt eadē genere logico: sicut oīs suba onini sube: et quedam naturali: sicut que cōcant in eodē subo p̄pīquo vel remoto.

Venerus de nā celi

ff

## Be materia

This premiss

**H**is premissis ad qōnē p̄mō dicamus ea que habent minorē difficultatē & postea alia: q̄ autē acc̄nā existentia in corpib⁹ superiorib⁹ s̄nt c̄iudē rōnis cū acc̄ntib⁹ inferiororū corporoꝝ f̄m idētitatē generis logici, p̄t oīs q̄ttitas est c̄iudē rōnis generalis cū oī q̄ttitate nullā includit difficultatē: q̄r oīs sunt in aliquo genere. 9. p̄dicamentoꝝ dūmodo s̄nt actiua: que hēant eē in aliquo genere: q̄ dico: q̄r aliqui dūt ꝑlumen in dyaphanum nō h̄z esse reale: cui cōpetat esse in genere: nec p̄t dici: q̄ acc̄dētia supioꝝ corporoꝝ s̄nt in ḡbusdā generib⁹ acc̄ntiū & inferioroꝝ in alys: imo op̄z: q̄ s̄nt in eisdē: q̄ impossibili le eſt quin q̄ttitas vtrorūq̄ sit in genere q̄ttitatis: r̄ oīs q̄llitas loquendo de eis: que sunt in genere: q̄ dico ꝑp̄dicta in cām sit in genere q̄llitatis: & ideo nō ē dubiuꝝ qn acc̄ntia vtrorūq̄ s̄nt eiusdē rōnis generalis & logice p̄ut expositū est. [Itē et non est dubium quin i ac cidentib⁹ p̄p̄ys: que solā vnā sp̄m]; cōsequunt̄ st̄piora & inferiora nō cōd̄cant f̄m vnam rōnē sp̄llitatis: quia aliqua eadē specie non inueniunt̄ extra sp̄m: quā p̄c̄pue p̄sequunt̄: supiora aut̄ & inferiora nō sunt eiusdē sp̄i. [Itē et nō est dubiuꝝ: q̄ nō cōd̄cant in acc̄ntib⁹ cōntib⁹ aliquas res: p̄t inueniunt̄ in uno subo trāsmittibili: cū non sunt transmutabilia adiunisci: nec conueniunt in aliquā transmutatione salte f̄m sp̄m sp̄llissimā excepta forte illuminatione: que forte f̄m vnā rōnē inuenitur in eis. [Itē et non eſt dubiuꝝ suppositis his: que dicta sunt in precedenti qōne: q̄ acc̄nā: q̄ con sequunt̄ inmediate acc̄nā vtrorūq̄ corporoꝝ nō cōd̄cat in aliq̄ rōne sp̄li f̄m genus cause mālis, p̄t accipit̄ subm forme: q̄ subm supioꝝ & inferioroꝝ: que sunt immediate sube talium acc̄ntiū non sunt eiusdē sp̄i: nec eſt eiusdē generis p̄p̄ius: sed aliqua acc̄ntia: q̄ inherent mediate p̄nt h̄re subm eiusdē rōnis: si q̄llitas vtrobiq̄ sit eiusdē rōnis q̄ttū ad suī eēntiā. [Itē planū est: q̄ acc̄nā vtrorūq̄ non h̄st cām p̄p̄i efficientē eiusdē rōnis excepto forte lumine in dyaphano exiūte vtriusq;: q̄r accidentia saltē illā: que necessario p̄sequunt̄ celū & cōd̄cat cū eis acc̄ntia inferioroꝝ necessario & p̄secutiue sunt a generante: sicut eſt generantur: sed quantum ad hoc p̄t esse dubiuꝝ vtrū q̄ttū ad ea q̄ cōsequunt̄ ea sicut ad genus logicū: sicut quātitas diuisibilis & rotunditas cōueniunt in uno acc̄ntie f̄m sp̄m: ita q̄ sunt eiusdē rōnis specificē f̄m genus cāe formalis: l̄z nō efficiētis: B̄ nihil aliud ē q̄ vtrū figura circularis q̄ttuz ē ex parte sua sit vtrobiq̄ ciusdē sp̄i: sicut duo colores: & q̄ hoc sit oīus p̄t: p̄mo ex eo: q̄d̄ regritur ad diuersificandū aliquid cōe in diuersas. [Et eſt rōnē talis: ad hoc q̄ aliqua differant sp̄e sub aliquo genere: oīs q̄ inueniāt in eis dīa formalis circūscripto oī alio: q̄d̄ est diuersū ab eis per essentiā: sed supiora & inferiora non habent in eēntia sua vñ formalī dīa differat in eis: sp̄e nō qn corporis & superficies in quocuꝝ differat sp̄e ab inuicim: & silt̄ figura circularis & sperica: sed sic itelligo: q̄ figura circularis in inferiorib⁹ nō differt sp̄e a forma in superioribus: nec sperica a sperica: nec superficies a superficie: nec corpus: q̄d̄ est q̄ttitas a corpe: q̄d̄ est q̄ttitas: vtrā q̄z assumptam p̄bo: & prīmo maiore: q̄ f̄m p̄bī sc̄o pb̄stico: ad hoc: q̄ aliq̄ dīant specie non sufficit q̄: s̄nt in subis diuersarū nāz: sicut ponebant platonici: q̄ po nebat formas differre specificē: q̄r i aliquo alio erat recepte. Sed f̄m hoc: q̄ ip̄sem et ibidem dicit: op̄z q̄ ibi sit dīa specifica in formis: & alia recipiant̄ in aliquo alio: hoc aut̄ non esset nisi in essentib⁹ formaz dīariis esset differentia formalis circūscripto oī alio ab eis in

## Questio

q̄b cōuenit eas recipi: t̄ ideo oꝝ: q̄ forme que d̄ifferunt  
specifice habeant d̄ifferentiā formale in suis essentiaꝝ  
pprie circuſcripto oī alio differente ab eis p̄ essentiaꝝ  
aliogn ad eas specificē sufficeret q̄ recipere nō ē alio t̄  
alio: cuius oppositū vult p̄b: q̄b aut̄ dico de circuſcri-  
bendo non accipio: q̄ acc̄ns possit esse sine subo: sed in  
telligo: q̄ acc̄ns possit circuſcribi a suo p̄ se subo q̄stuz  
ad hoc: q̄ vñū ēt̄ aliud ab aliquo per essentiā: t̄ ideo il-  
lud: q̄b per essentiā cōuenit alicui coꝝ p̄ sibi attribui  
nō intellecto alio: t̄ sic p̄z: q̄ que se ipsiſis differunt circuſcripto  
oī alio possunt intelligi differre: sed differentie  
diuidentes aliquod genus se ipsiſis differunt formaliter. er-  
go circuſcripto oī alio diuerso ab eis p̄ essentiaꝝ d̄rie di-  
uidētes aliquod genus differunt formaliter: s̄z d̄rīc: que ni-  
h̄ll aliud d̄nit q̄ formas d̄ifferentes sp̄e aliquo genere:  
q̄b per se diuidunt: h̄iū d̄riam formale circuſcripto oī  
diuerso ab eis per essentiam: t̄ sic p̄z maior. minoreꝝ p̄  
bo s̄c. accipio vñū quattuor p̄d̄lcamētoꝝ. s. corpus: q̄b  
est quantitas: q̄ de rōne huius quantitatis: quod ē coꝝ  
pus est habere latū longum. t̄ pfunduz: sed hec non in-  
ueniuntur differre vel plurificari formaliter circuſcri-  
pto oī eo: quod est diuersum ab eis per essentiam a q̄  
titate: q̄b vt de se p̄z: in h̄l q̄b est h̄rē trinā dimēſionem:  
accepta precipue dimēſione non est aliqua diuersitas  
formalis: vel diuersi gradus formalis: q̄ ista n̄iſi per  
alitudi diuersum ab eis possunt variari n̄iſi magnum &  
paruum: puta bicubitum: tricubitum: t̄ hmōi: que dic̄t  
placet multis & magnis bicubiti tricubiti dimēſio ac-  
cepta precipue non habent vnde varientur: t̄ ideo bi-  
cubitum vel tricubitum in corpore celesti t̄ inferioribus  
non variabunt quantitatē continuam specificē: siue  
accipiaſ bicubitū vtrobiꝝ diuidendo vel assignando  
fni rem: vel fni imaginationem. ¶ Secūda ratio su-  
mif ex B̄: q̄ illud: q̄b facit formaliter differre alioꝝ alias  
sp̄es est de rōne illaz sp̄erūni: t̄ est talis: illa accidētia  
possunt esse cluſdē rōnis in corporibus inferioribus &  
superioribus: que nō differunt specificē: p̄ ea q̄ d̄ruine  
p̄ se in eo q̄ huius corpora supiora & inferiora: sed q̄t̄i-  
tas & figura sūt hmōi acc̄na. q̄ q̄t̄ias & figura p̄nt esse  
eiusdē sp̄ei in vtrisq̄z corporibꝝ. maiorē pbo: q̄b ablata  
cā auſter effūs: cā plalitatis specificē est vna: p̄ quā  
sp̄es specificē d̄runt. q̄ ablatis eis: p̄ que alioꝝ acc̄na spe-  
cificē d̄runt ab aliquo nō est necesse illa acc̄na differ-  
re specificē in illis: sed corpora supiora & inferiora non  
possunt esse cāe differentie specificē suoꝝ acc̄nū: n̄iſi  
p̄ ea: p̄ que differunt t̄: q̄ illud in quo cōueniunt nō ē cā  
d̄rie. illa acc̄na: q̄ non d̄runt specificē p̄ ea: q̄b supio-  
ra & inferiora d̄runt: possunt cē eiusdē sp̄ei in eis: t̄ acci-  
pio cām d̄rie specificē p̄ quacūq̄z cā: q̄ p̄ se facit d̄riam  
specificā. minoreꝝ ēt̄ pbo: q̄ illa: que per se sunt cāe dif-  
ferētia specificē: t̄ per que alioꝝ d̄runt specificē sunt de rō-  
ne illaz sp̄ez: sed de rōne sp̄ez sp̄alissimaz q̄t̄itas &  
figura non sunt ea: quibus differunt corpora supiora &  
inferiora adiunicien per se: aliquo talia essent de conſi-  
deratione geometrica considerat. n. q̄t̄itas & figuraz & eaꝝ sp̄es sp̄alissimaz: hoc aut̄ est falsum. relinquit q̄  
q̄ q̄t̄itas & figura non differat specificē: nec h̄eat sp̄es  
diuersas p̄ ea: per que corpora superiora differunt p̄ se: t̄  
sic p̄z minor. Tertio rō sumit̄ ex hoc: q̄ sp̄es figuraz  
possunt multiplicari in infinituz: t̄ est talis: illa q̄ p̄t̄  
multiplicari in infinitū nō multiplicant̄ p̄ se & forma  
liter: in oꝝ nec qualitētēq̄z: sicut ucc p̄ se cāe multipli-  
cant̄ per ea: que ex nā sua finita sunt: vbl sit cā eē reni  
sicut est cā efficiens equinoꝝ vel finalis: ex hoc p̄z: q̄  
plurificatis sp̄ebus: oꝝ illa gbus d̄runt plurificari: s̄z ea  
quibus

quibus differentia superiora et inferiora per se sunt de nā sua finita; quod illa sunt; que per se differunt; quod ea per se consequuntur; et que in eis per se inueniuntur; si mō qd sunt ab inuicē dñia; talia autē sicut sunt dñia talis; sicut per se accīa; qbus salte per se et primo iuxta scđni modū dicēdi per se differentia superiora et inferiora sunt ex nā sua finita. ergo spēs nō dñunt psc; per ea quibus superiora et inferiora habeat esse; et sic sequit idē qd prius. Sed forte h̄ istas duas rōnes diceret aligis; qd h̄ honio et bos nō sunt illa; per que spēs figuraz per se differunt; tñ necessario consequuntur et diversa spēs figuraz; ita h̄ superiora et inferiora sicut ea; per que differunt nō sunt ea; ex qd multipli- catur spēs figuraz; tñ eas necessario consequunt spēs figuraz. Sed hoc nō valet; quod h̄ sit qd diversa spēs figuraz sequunt corpora celestia et aliq̄ inferiora; quod alia spēs est figura solis; et talia est figura hoīa; tñ ex pmissis rōnibus sequitur; qd illa figura, que sicut ea est yna spē; ut ex pncipis figure nō h̄ vnde sicut ea est ex hoc; qd iungit corpori celesti et in superiori; et ideo nō plū scatur spē; sicut ēt in hose et boue; que ex coiunctione sua ad illā figuram; que sicut ea est dñia formalē; que speci- fice plurificat non plurificare sicut spē illā figurā; vñ si figura circularis ēt in hose et boue nō pp̄ b plurif- ficant spēcificē; immo manerēt eiusdem spē; et sic ex b qd figura circularis specifica corpori celesti iungit et in- feriori nō plurificat; nec oīgnē pmissilis figura pos- sit sequi corpora superiora et inferiora aliq̄ salte; quin partem possit in corporibus celestibus sic similis figura et corporibus inferioribus. Quarta rō talis est; passio que cosequit per se; et pcpie aliq̄ spēz; sive sit subalterna; sive sit spālissima et sequit eam et principia; per qd h̄ pstitui in tali spē; sed diuidi in infinitū nō cōuenit qd tati cōtinue paligd; qd sequit corpus nāle; nec p qd pali- quid; qd cōueniat corpori celesti in eo qd huius; vel corpori inferiori in eo qd huius; qd ēt alia in eo qd huius sunt corpora. qd qd tatis continua nō h̄ pstitui in specie qd tatis continuae paligd; qd cōueniat corpori celesti vel corpori inferiori in eo qd huius. Eodē mō posset ar- guide spēb̄ qd tatis continuae; sed qd linea terminetur ad puncta; vel hēat esse rectū vel curvū nō qd aliquid qd cōsegur corpora nālia; et sicut de superficie; que hēat terminari ad lineas; et h̄ actiūas passiones suas; qd non cōsegur qd aliquid; qd cōueniat corpori nāli in eo qd huius; et sic sequitur; qd nulla spē qd tatis continuae sit i ali- qua spē p cā; que cōsegur corpora celestia vel inferiora in eo qd h̄; et per qd sive per ea; que sunt corpora superiora et inferiora nō plurificant spēcifice talia accīa; qd pil- lud constituit aliqd in esse spēcifice; per qd differt ēē per se spēcifice ab alijs suigenēris; et sic idem qd prius. Quinta rō talis est; illa que sunt eadē nūero mediū in vniōne ciudē sensus; et respectu ciudē obi videtur esse mediū talis vnitatis sicut eandē dispōnē in specie spālissima; sed qd videntur stellas; inter quas nō sunt aliqua corpora celestia; sicut forte oēs stelle excepta for- te luna; corporis celeste et corpora inferiora dyaphana sunt mediū in vniōne vnlis; et eodē mō videntur stelle per se spēcifice; sicut p acrē et ignē; qd videtur possi- bilita; qd dyaphanitas vtrobiq̄ sit eiusdem spēcifici spālissi- me. maior vñ pbabilis; qd h̄ accidēs vñ idē numero; vñ sicut spēm possit esse in diversis subis et diversax nāruis a diversis agentibus; et simile effectū in diversis subis diversimode inducentibus; sicut eadem qd tatis spēcificē; ut ex eoz dictis suppono; et aliqualr ostensum est; pot est esse in celo et in superiorib̄; et non cōlcant in mā; nec i for- ma ab agente per creationē; et ab agente per generatio-

nein; tñ per aliqua duo imitantur similis imitatioē et manente eadē dispōne sicut spēm non videtur possibile. minor ēt vñ pbabilis; qd eodē mō tam superiora qd infe- riora sunt mediū in tali imitatione vnlis; sicut nūc di- cū ēt eodē modo videtur in numeris in qd tuz sunt imu- tabilia; h̄ qd tuz ad aliq̄ varient; qd vñ tale facit et ali- ud non; et constat qd imitatur ab eodē agente. s. ab eadez stella; et lō vñ qd tam major qd minor sit pbata; sic dico qd aliqua accīa eiusdem spēi spālissime sunt in vtrisq̄ corporibus; et per qd sive qd in eis sunt aliqua accīa eiusdem rōnis; accipēdo rōnē sicut genus cause formalis; sed ac- cipiēdo sicut rōnē cause efficientis qd ad accīa ne- cessario p̄ntia vtracq̄ nō sunt ciudē rōnis; dico autē qd tum ad accīa ea necessario cōsequētia pp̄ illuminatio- nē; vt credo est eiusdem spēi vtrobiq̄ et ab agente et eodē mō accipēdo cām mālem qd tum ad subm ac- cidentiū; que immediate inherēt sube; vel qd tum ad sub- lectū; put est subm transmutationis vel receptiōis for- me de nouo accepte; vt dcm est de illuminatione quo- cīa qd tum ad hoc vñiformi; iter; vt nūbi vñdet vtrobiq̄. Ad p̄ ergo ddm; qd maior est vera de formis; que sunt ciudē rōnis; nō sicut genus cāe formalis; sed sicut genus cāe māle; sic autē accīa superiora et inferiora sal- tē qd tum ad ea; que immediate inherēt sube nō sūt eius- dé rōnis; qd non h̄t subm ciudē rōnis. Sed tūc nūc- net difficultas quo due forme eiusdem rēnis; vel duo accīa; que sunt ciudē spēcīi possunt esse in diversis subis diversax nāruis immediate. Et ad hoc dicendum qd loquendo de accītibus; que consequuntur aliquod cōe genus logicū; qd idem accīs inueniatur in subis di- uersax nārx immediate nō inēouentur; et tale accīs est qd tatis; ad illud autē qd vltierius additū in argumēto; qd s. ea sunt ciudē rōnis qd cōcīat in subo pp̄inquo; ex quo vñ sequi; qd qd tates superiora et inferiora; que sūt i mā in qua sunt; sicut in subo pp̄inquo non sunt ciudē rō- nis vtrobiq̄; ddm; qd illud h̄ veritatē de pp̄inquo et re- moto in eodē ordine pdicamētali; et sicut ordine pdica- mētale; sicut ea; que cōlcant in genere generalissimo; et adē non cōlcant in eodē pp̄inquo; puta que nō cōlc- ant in suba sicut in genere nō cōlcant in aliis vel cor- porē; autē h̄ veritatē de pp̄inquo et remoto sicut ordi- né cāe subiectiū; sicut spēcificē subyctē alicui accidē- ti mediāte alio; sicut suba subyctē figure mediāte qd tate eadē rōne est; que sicut ordinē pdicamētale cēntia liter renouēt xītētē in pp̄inquo et variato eo qd dicit̄ remotū spēcifice op̄ variati pp̄inquiū spēcificē; nō sic autē est in eis; que sunt pp̄inquiū et remotum h̄ genū cause subiectiū; sicut in quantitate; que est subz pp̄in- quiū figure eodē mō quo cōuenit vñ accidēs ēē subm alterius; non autē xītētē essentialē sub essentialē que est subm ipsi figure reduciū sicut ordinē cāe subie- ctū. Ad z̄ ddm; qd sicut dc̄m ad p̄; qd illud nō h̄ veritatē de accītibus; que sequuntur aliq̄ genus cōe genus logicū; qualia sunt accidentia; que ponunt ēē eiusdem spēcificē in vtrisq̄ corporibus; et ideo argumentū nō va- let. Ad z̄ ddm; qd maior non h̄ veritatē si acci- piat; qd vñtās cāe efficientis depēdet pcpie a forma effecta; sive ab vñtate forme; immo dependet etiā ab vñtate spēcifica forme; que est spēcificum agendū; vñ de agens alterius rōnis est ignis calefaciēs et mot⁹ ca- lefaciens pp̄ spēcificla diversa actiua; h̄ eadez suba sit forma effecta; vñde subm est; qd simplē vñtē; qd cē cale- faciens sit eiusdem rōnis omni calefacienti nī agit qd eandē formam; sicut ordinē modū ex parte passi- qd autē additur de differētia dc̄m sicut rōnē sicut bluerū.

## De materia

tatem effectum non pbat: nisi q ad vnitatem cæ efficietis fm rōnē regri vnitatis effectus: sive forme effectus: sed nō pbat q hoc sufficit. Ad 4<sup>m</sup> dōm: q fm q apud illos qui ponūt: q actio realis sit ipsa forma: que catur in passo: dicēdū q vbi est actio eiusdē rōnis vlr s. q oē genus cæ est cæ efficiens eiusdē rōnis: sed non oī ita esse vbi est actio eiusdē rōnis fm genus cæ formalis trh: qz fm idētatis simpli vlr rōnis accidēs regri nō solū idētatis cæ efficientis: sed ēt idētatis pncipy actiū: dato q ipsa actio sit realis ipsa forma effectus: eo modo quo ppetit forme fieri: rō nō excludit. Si autē actio hō sit idē realis: q forma acta: vt quidaz ponūt: minor rōnis simpli est neganda. Ad 5<sup>m</sup> dōm: q scit dñs est ad 3<sup>m</sup> rō māe non solum accipit a forma ad quā est in potētia: imo ēt a pncipio passiuo: p quo mā est receptua forme: sive illud pncipiū passiuum sit idē q mā: sive sit diuersitas in ipsa forma: ad quā mā est in potētia: loquendo de diuersitate specifica est subm alia rō māe: vnde nō opz: q manente sola idētate forme maneat eadē rō māe. Ad 6<sup>m</sup> dōm: q accīa realis: de gbus dcīm est: sequuntur nō ipsaz in tētōne logicalē fz rem subiectam intentionē: retiā diuersas res. Ad 7<sup>m</sup> dōm: q accīa pñs aliquas res in esse reali nō opz: q cōsequātū genus naturale: nō illae res cōueniant in vno subo reali: qd dr̄ genus nāle: rō l3 predicta accīa pñsequātū ipsas res: qz ipse res: qz consequuntur non vniūnt in vno subo reali: nō possunt dici illa accīa pñsequātū genus nāle: sed magis genus logi cū p tanto: qz res quas pñsequuntur non vniūntur: nō in vna rōne cōi logicalē. Ad 8<sup>m</sup> dōm: q sola qz̄tītās nāliter non potest esse subm colidi r̄ frigidū sine aliq suba cū qz̄tītātē subiecta: que suba nō potest esse in corpore celesti. r̄ ideo talia accidētia ibi esse nō pñt: non obstante idētate qz̄tītātē: qz̄tītātē in sacro altaris sola qz̄tītātē sit subm eo: z: hoc est mirabile r̄ supnālīter: vel dōm: q l3 qz̄tītātē sit illud: per qd vñūqdz est natuz suscipere talia accīa: enī qz̄tītātē non potest eque suscipere qñ cōiungit ei: cui repugnat ex pncipiū eius iūgi talibus accidentibus: qualibus corpora in feriore coiunguntur. Et ita in pñposito est de suba celi. Ad 9<sup>m</sup> dōm: q rō materie est potētia: cuius vnitatis non solū accipit ab actu ad quē est: vez̄ ēt ab vnitate pncipiū passiuū: vñ ad vniūtate specifica ipsius potentie non solum sufficit vnitatis actus nāliter: vez̄ ēt vnitatis pncipiū passiuū. Ad 10<sup>m</sup> dōm: q pñ modoloquēdo de diffinītōe: in qz̄tītātē est accīa forme pñdicat essentialē de diffinītōe: qd accīus nihil aliud est qz̄tītātē ad reale diffinītōe: vñ qz̄tītātē ad reale diffinītōe: altera pars mñoris ē falsa. s. qz̄tītātē non pñdicatur de diffinītōe: s. fm 2<sup>m</sup> dōm: est vltra: qz̄tītātē diffinītōe pñdicatur essentialiter de diffinītōe: non tamē qz̄tītātē pñdicatur essentialiter de diffinītōe pñdicatur essentialiter de diffinītōe: sicut in ista diffinītōe: similitas est nasi curultas pñdicat nasi de aliquo: r̄ tamē non pñdicatur essentialiter de diffinītōe: l3 diffinītōe hec: qz̄tītātē curultas nasi pñdicatur de similitate: dr̄ autē diffinītōe dari per cānī mālem aut formā alieni: non qz̄tītātē pñdicat de eo: qd ponēt diffinītōe: sed qz̄tītātē pñsultur in diffōne: fm 3<sup>m</sup> potest dici: qz̄tītātē in abstracto non pñdicat de compōsito essentialē: enī in cōcreto bene pñdicat: nāz l3 hō essentialiter non sit aīa: enī est forma aīata. Ad 11<sup>m</sup> dōm: q maior bz̄ veritatē de medio r̄ extremis: qz̄tītātē sunt eiusdem generis: r̄ pñcipue s. sunt eiusdem generis pñcipiū: sicut pñz de pallore: quod est mediuz inter album et nigrū: r̄ qd est aliud a sapore agresti ab alio medio sapore: qd sit mediū inter amarāz et dulce: vetrolog. n. mediū

## Questio

extrema sunt eiusdem generis: sed B non opz de me dīys: que sunt diversoz generis: sic qūt est qz̄tītātē inter subm et motū: qz̄tītātē in superioribus qz̄tītātē in inferioribus: rō nō concludit. Ad 12<sup>m</sup> dōm: q fm illos: q dicūt qz̄tītātē locū et vbi: qz̄tītātē est distinctū pñdicantē a qz̄tītātē et a pñdicamentis nō sunt idē locū et motus: et qz̄tītātē motus et terminus suncidē. dōm: qz̄tītātē est de termino intrinseco ipsi nō obili: quasi accipiat in potentia mobilis per motum: sic autē locus non est terminus motus localis: sed vbi. Si autē dicātur: qz̄tītātē sit idē qz̄tītātē locū: tūc potest dici: qz̄tītātē non est in otus ultimus: sed media loca pertransit mobile: ut traqz loca nō sunt motus qualitercumqz fm qz̄tītātē passionibus quātitatis: que sunt rectum et circulare sive que cōuenit aliqd moueri recte vel circulatē: que qdē passiones fm qz̄tītātē inueniuntur in motu non sunt cedē vtrobiqz: quia motus in seriori pñnt fm rectū: sed superiorē circulatē. Ad 13<sup>m</sup> dōm: qz̄tītātē illud: qz̄tītātē non recipit pegrinas imp̄siones non hēat pñrūm nō distingueat pñrūm cōtra vtolentū: vel repugnans: non tñ opz: qz̄tītātē nō habet vbi pñrūm pñt pñrūm distinguitē cōde: inīo potest cōmunicare cuz multis alijs: r̄ sic est de celo: qz̄tītātē l3 nō habet aliquid repugnans hēt aliquid cōde cuz alijs. Ad 14<sup>m</sup> dōm: qz̄tītātē l3 in serioribus et superioribus non sit esse subvale eiusdem rōnis: tamē qz̄tītātē ad esse accidētale ēt in eisdē eiusdem rōnis eodem modo. Ad 15<sup>m</sup> dōm: q ea que non cōicant in rōne generali in eodem ordine pñdicabili: et fm ordinem pñdicamentalem sicut que non cōmunicant in ratione aīalīs: vel in rōne corporis: sicut in solutione pñrī argumētū dicūt est: illa autē qz̄tītātē cōmunicant in vna rōne subi remoti vel propinquū fm ordinem cause subiectue bene possunt cōmunicare in vna rōne spāli subi propinquū. Ad 16<sup>m</sup> dōm: qz̄tītātē verbū phī. s. qz̄tītātē conferunt magnā partē ad cognoscendū qd̄ quid est: intelligit non de oībus accidentibus: que causant a pncipiū rei: sed de pñrī: que consequuntur pncipiū rei: pñcipue fm qz̄tītātē speciel: in talibus autē non cōicant superiora et inferiora corpora: vt dictum est: sed in alijs: vel potest dici: qz̄tītātē que causantur ex pncipiū rei possunt conferre ad cognoscendū maximā partem qd̄ qd̄ est rei in generali non in spāli: et illa que conferunt ad cognoscendū qd̄ qd̄ ēt in generali sicut quātātē cōferunt ad cognoscendū rem aliqz̄tātē in quantū est cōis possunt esse cōia diuersis subiectis rōnum et nārum: sed accidentia que conferunt ad cognoscendū in spāli: illa nō sunt cōia nec in illis cōicant superiora et inferiora. Ad 17<sup>m</sup> dicendū: qz̄tītātē celī posse mutari ab igne: vel ab alio corpore lucido de numero inferiorē non est inconveniens: nec ex hoc sequitur: qz̄tītātē celī suscipiat pegrinas imp̄siones: et accidentia sibi vel sue nature repugnātia: qz̄tītātē ex tali alteratione: vel illuminatiōne non alteratur alteratione: que tendit ad corruptionem: vel ad qz̄tītātē forme celī: vel dispositionem sue nature. Ad 18<sup>m</sup> dōm: qz̄tītātē celī rōne qua quantitas non repugnat diuidi: sed rōne māe cōiuncte: que esī incorpōralis: et per qz̄tītātē eius totā itas non potest diuidi vel destrui per diuisionem: vnde cōueniētē dr̄: qz̄tītātē non possit diuidi per accīns. Ad 19<sup>m</sup> dōm: qz̄tītātē potētia: que fm se est qz̄tītātē celī esset nata recipere dr̄: isōnem: l3 numeri reducatur ad actus diuisionis: nō enī est frustra: qz̄tītātē dr̄ aliq potētia esse frustra qū potētia eius pñncipalē ordinatur ad actu illuz: ad quem dicit in potētia et non attingit illū: nūc istud possibile: qd̄ est qz̄tītātē

*Nota qz̄tītātē  
phānū celī fz  
lūm docto-  
rē pñt īmura-  
ti ab igne vel  
ab alio corpore  
lucido de nu-  
mero inferio-  
rū corporū.*

est quantitas non ordinata principaliter per suā potētiani qua plura respicit ad diuisionē: sed magis ad disponendum materias ipsi forme ad hoc: q̄ subiectum cuius est possit recipere mediāte ipsa qualitates sic nature cōuenientes: et suis p̄p̄ys operationib⁹: et iō licet non reducāt in actum diuisionis eius potentia: nō tñ est frustra. [Ad 20<sup>m</sup> dōm: q̄ l̄ illud: quod est per accidentis non sit perpetuum fīm q̄ est per accidentes: tñ alia concurrentia per accīns inq̄stum ambo respiciunt ad 3<sup>m</sup> possunt esse p̄petua: et sic p̄z esse in p̄posito: q̄ licet q̄tum est de se natum est cōuenire: qd̄ transmutaret a figura in figuram: tñ quantitatē celi non contineat nec congruit: q̄z hoc nō conuenit substantie celi: p̄pter quam est eius q̄titas. Argumētū ad aliā partē concedo. Aliud aut̄ non bene concludit: ad qd̄ dōm: q̄ ea que concurrent ad cūnd effectum nec vle et p̄ticulare agens sicut cōcurrē celū et inferorū: non op̄z q̄ hēc virtutem eiusdem rōnis: sicut nec eodem modo ad ilumi effectum concurrent. Qd̄.

V.

[Ad 21<sup>m</sup> dōm: q̄ substantia diuersarū nārūnō non cōicant in accidentibus: q̄ causantur ex p̄p̄ys p̄ncipis ea: q̄ si cōicarentur ex illis p̄p̄ys: precipue fīm q̄ huīus sunt p̄p̄ia: vel alterius substantie: sicut risibili: qd̄ causatur precipue ex p̄p̄ys fīm q̄ bonio non cōuenit cū alijs ab hoīe: sed illa causant ex p̄p̄ys principiis diuersarū subarum: nō fīm q̄ propria: sed fīm cōēz rōnem: fīm q̄ illa p̄p̄ia principia inueniunt in diuersione: possunt cē cōia diversis subis: et talia accidentia sunt cōia superioribus et inferioribus. Ad 22<sup>m</sup> dōm: q̄ l̄ materia fīm se non sit nota: est tñ nota per formā: et nā eius qualis sit innotescit per formā: et ipsa sic facta nota potest esse principiū innotescendi cōposituz alia: cuius cōpositionis q̄l̄ cognitione confusa prīus innotescat q̄z mā: tñ mā op̄z p̄nicio cognoscere ad cognitionē perfectā et expressam cōpositū: et ideo pōt eē diffinitio per cām mālem. Ad 23<sup>m</sup> dōm: q̄ illud argu⁹ deficit in duobus: primo q̄ quedaz accidentia sunt cōiora motu: et quantitas et figura: que de necessitate inueniuntur in oī corpore: non aut̄ motus: cuīz ponatur celū enīpyrum esse imobile: vel salē nō moueri: quicquid sic de moueri posse: ingessio deficit: q̄z dato: q̄ motus ī generali sit cōissimum accidentis: nō tñ determinata species motus: puta circularis vel reflextus non est cōissimum accīs: et ideo l̄ celum et inferiora nō cōicent in determinata specie motus: non tñ sequitur quin cōicente in alijs accidentibus. Ad 24<sup>m</sup> dōm: q̄ siue dicatur quantitas celi cōi edici de potentia materie celi sine ratione: illa rō non p̄bat nisi q̄ q̄titas celi et inferiorū non sit eiusdem rōnis fīm genus cause materialis ī verisq; precipue fīm q̄ nō atēria est subī forme: et loq̄ndo de subiecto īmediato: nec hoc fuit negatum. Ad 25<sup>m</sup> dōm: q̄ illa non cōicant in subō et ī genere naturali: qd̄ dicit ipsum subī forme: fīm q̄ est subī nō solū forme: sed etiam ītransmutationis adiūcīem ad formā talia sunt adiūcīē ītransmutabiliā: nūc aut̄ figure superiorū et inferiorū cōicant in subō eiusdem rōnis: qd̄ est q̄titas: fīm q̄ est subī forme: qd̄ est figura: non aut̄ fīm q̄ est subī ītransmutationis ad formā: q̄ ad hoc regreditur preter quantitates q̄litates actiue et passiue: in q̄bus superiora et inferiora nō cōicant: et iō non sunt adiūcīē ītransmutabiliā: nec op̄z: q̄ si cōicente in subiecto forme: q̄ cōicent in subiecto ītransmutationis ad formā: sicut dictum est de formis subīta

tialibus in precedenti qōnc: q̄z accidentia ordinantur ad subī et non cō: et ideo non talia debent esse accidentia fīm q̄ exigit nā subī fīm se considerate: sed fīm q̄ congruit ei in ordine ad subī cuius est: et ideo l̄ cōtitati q̄tum est de se natum est cōuenire: qd̄ transmutaret a figura in figuram: tñ quantitatē celi non contineat nec congruit: q̄z hoc nō conuenit substantie celi: p̄pter quam est eius q̄titas. Argumētū ad aliā partē concedo. Aliud aut̄ non bene concludit: ad qd̄ dōm: q̄ ea que concurrent ad cūnd effectum nec vle et p̄ticulare agens sicut cōcurrē celū et inferorū: non op̄z q̄ hēc virtutem eiusdem rōnis: sicut nec eodem modo ad ilumi effectum concurrent. Qd̄.

V.

[Ad 26<sup>m</sup> dōm: q̄ substantia īinferiorū īferiorē: sicut ignis generat ignē: et bō bosculi: et sic de alijs. Si ergo tales trāmutationes cū hoc reduci habeant in cās celestes: seq̄tur q̄ cadē trāmutatione: et per h̄is cadē accidentia sint a duobus agentibus. Sed dicebat: q̄ nō est incēue niens eandē actionē esse a duobus agentibus: ita tñ q̄ sit ab uno īmediate: et ab aliō īmediate: et sic est in p̄posito. Lōtra p̄z cā īmediatus et per prius attigit effectū secūde q̄z ipsa cā secūda: cū agat ī virtute eius causa secūda: sed corpus celeste cōcurrēt in istis inferioribus: sicut p̄nia cā ī genere corporū cū cā secūda: ergo corpus celeste agit īmediatus q̄z agens īferius: sed agens īferius agit īmediate: ergo et corpus celeste: et p̄ cōscouens anībo erunt agentia īmediate. Sed dicebat q̄ corpus celeste agit īmediate q̄tum ad virtutē: sed q̄tum ad mediū et īmediationē: que est fīm sūtū agēs īferius agit īmediate: et sic virtutē agit īmediate et īmediate. Sed cōtra: ordo q̄ cōuenit causis ī cōparatione ad effectus est ordo causalitatis: sed ordo fīm sūtū non pertinet ad ordinem cālūtatis: q̄ media tio et īmediatio: que est fīm sūtū quantitatē nihil facit ad hoc: q̄ cā dīca īmediate vel īmediate ordiari ad sūtū effectū. P. Si fīm ordinari attendetur īmediatio fīm qnā cā secūda dī media īter primā cām et sūtū effectū: tūc cū īter deū et rem aliqd non possit esse mediū fīm sūtū q̄titatis: sequerēt q̄ deus nō ageret aliqd īmediatus cā secūda aliqua: sed hoc est falsum. Ergo īmediatio fīm qnā dī cā secūda media īter primā cām et sūtū effectū non ostendit fīm sūtū q̄titatis. P. Posita cā sufficiētiō non op̄z ponere aliā cām: sī ignis per sūtū calorē est cā sufficiētiō calefaciētiō: ergo calefactionē que sit per ignē non op̄z reducere ī causam celestem. Sed ad hoc r̄ndebat q̄ īteremptio nez minoris. Lōtra: celum aut̄ est cā ī fieri: aut̄ ī esse: nō ī cē: q̄ solus deus est cā per modū dātis ī esse: ergo relinquitur: q̄ sit cā ī fieri tātū: sed effectus potest ī esse: sīc īfluentia eius: q̄ est cā ī fieri tñ. Ergo potest actu ī īfluentia celi: sed ignis existens actu ī īfluentia celi: sufficiētiō calefaciētiō: q̄z nō requiritur ad hoc: q̄ agens agat et passum patiat: nīsi q̄ vnu sit in actu et aliud in potentia: ergo ignis est cā sufficiētiō calefaciētiō ī īfluentia celi. Sed dicebat: q̄z hēbat ignis formas ī mā non poterat ī esse cā formē ī īfluentia celi. Lōtra: sicut ignis h̄z formā ī mā: ita celū: ut magis ponūt: ergo sī celū pōt ī esse cā formē et ignis. P. Scđm p̄m 7<sup>o</sup> T. c. 28.

## Bemateria

metaphysice: simile h<sub>3</sub> fieri a suo simili: et ex hoc co<sup>cō</sup>dit ibidem: q<sub>o</sub> forma que est in mā est cā forme: et ē in nā: et non ydeē separate. ergo ex hoc q<sub>o</sub> ignis h<sub>3</sub> formā in mā: non sequit<sub>o</sub>: q<sub>o</sub> non possit esse cā forme in mā: i<sub>h</sub>no magis oppositū. ¶ p. Unicuiq<sub>o</sub> cōuenit agere f<sub>3</sub> q<sub>o</sub> est actu: sed ista in inferiora sunt in actu alicui<sup>o</sup> forme. ergo possint esse cā effectiva alicuius forme. ¶ S<sub>3</sub> q<sub>o</sub> rūdens ponebat p<sub>o</sub> rōne: q<sub>o</sub> q<sub>o</sub> inferiora agunt absc<sub>o</sub> cognitione finis: o<sub>3</sub> ea reducere in cām agentē per cognitionē finis: et per o<sub>3</sub>s in virtutem celestē. ¶ Contra B arguebatur sic: q<sub>o</sub> in aiatū non agit per cognitionem sed ut cōius ponitur celū non est aiatū. ergo reductio: q<sub>o</sub> fit per virtutem celestem non est reductio in causaz agentē per cognitionē finis: et sic illa ratio nulla erat. ¶ p. Scōd illā rōnen: actiones illoꝝ: que cognoscūt finē nō o<sub>3</sub> redūcere in virtutē celestē: sed quedaz sunt in istis inferiorib<sub>o</sub>bus: que cognoscūt finē ad quē tēdunt que tñ nāli in st̄nctu monerit: sicut aialia bruta. g. f<sub>m</sub> predicta non op<sub>z</sub> actionē talium redūcere in virtutē celestem: sed oīs actio eoz est naturalis: cū monerit in st̄nctu nature: ut dcm est. ergo oīs transmutatio naturalis inferiorum nō redūcit in virtutē celestē. ¶ Lōtra aliam rōnen: quam ponebat rūdens: q<sub>o</sub> oportebat componere tale reductionē: q<sub>o</sub> inferiora habent regi p<sub>o</sub> superiora. Lōtra: q<sub>o</sub> si ita esset semp in feris redūcēt in superioris: sicut in cāni. sed hoc est falsum: q<sub>o</sub> inanima/ta sunt inferiora aīatis in superiorib<sub>o</sub>bus: nec tñ in ea redūcuntur sicut in cāni effectuam: put hic loquimur d<sub>cā</sub> ergo illa rō est nulla. ¶ p. Ad principale arguitur sic: dispositio materie fit per aliq<sub>o</sub> transmutationē: sed talis dispō non est a virtute celesti. g. t̄. probatio in ino/ris: q<sub>o</sub> illud: quod impedit virtutē celi nō v̄t cā ce/lo: q<sub>o</sub> nulla cā h<sub>3</sub> impedit ūfū essēt: s<sub>z</sub> dispositio māe q<sub>o</sub> q<sub>o</sub> impedit effectum virtutis celestis. ergo non est a virtute celi. ¶ p. Celum aut regulariter monet ista in inferiora per formā corpoream: aut incorporeā: si per cor/poreā: cū ēt in istis inferiorib<sub>o</sub>nibus nō inveniāt formā cor/poreā: nō o<sub>3</sub>: q<sub>o</sub> eoz motus et actiones reducant in vir/tutē celestē: si dicāt per formā incorporeā: hoc nō p̄t eē q<sub>o</sub> cu<sub>3</sub> celum sit corpus non pōt esse formā incorporeā virtus celi: et sic nullo in o<sub>3</sub> ponere regere ista inferiora. ¶ p. Illud quod est tale per participationē op<sub>z</sub> redūci in illud: quod est tale per essentiā: tñ nō ecōuerso: s<sub>z</sub> celo cōuenit moneri per participationē motus: q<sub>o</sub> per essentiā suā nō mutat<sub>o</sub>. ista aut in inferiora mutant<sub>o</sub> f<sub>m</sub> essentiā: ergo motus istoꝝ inferioroꝝ nō o<sub>3</sub> reduci<sub>o</sub> motū celestē: sed magis econverso. ¶ p. Celū agit in ea: que sunt circa nos: nec tñ tāgit ea. ergo non o<sub>3</sub> celū tangere illud in quo agit: cui<sup>o</sup> oppositū dixerat rūdens dicēdo: q<sub>o</sub> corpus non agit nisi in illud: q<sub>o</sub> tāgit. ¶ p. Celū et cīns motus cū habeat unitatem nō possunt cē disformitatū cā: sed motus istoꝝ inferioroꝝ sunt plē diffornitates. ergo non op<sub>z</sub>: q<sub>o</sub> motus istoꝝ inferiorū reducātur in virtutem celestē. ¶ p. Celū videt cē cā immediatā aialium generatoꝝ expūtrefactione: et tñ ce/lū non tangit talia: nec mām de qua generantur. ergo non op<sub>z</sub>: q<sub>o</sub> agens immediatū in corporib<sub>o</sub>s tangat illud in quod agit: cīns oppositū dixerat rūdens. ¶ p. Si cīt se h<sub>3</sub> motor celi ad intellectū et voluntatē: ita celuz ad corpus humanū: sed motor celi nībil influit intelle/ctū et voluntati. ergo nec celū influit in corpus humanū: et si sit nulla transmutatio: que fit in corpore humano cābitur a deo: et tñ ibi sunt plēs trāsnītātēs. ¶ Sed dicebat: q<sub>o</sub> maior est falsa: q<sub>o</sub> non o<sub>3</sub>: q<sub>o</sub> ita se hēat mo/tor celi ad motorem corporis humani: q<sub>o</sub> magis exten-

## Questio

**d**icit motū sūmū siue mobile ē motor cellū sūmū. **C** Lētra: qz minus excedit intellectus & voluntas: cuī sunt acci-  
dētia ex aia rōnali vna corporis humānū ē intellectū  
gentia excedat celū: sed volūtas & intellectus sunt mo-  
tores corporis humāni: motor autē celi est intellectus.  
ergo motor corporis humāni non plus excedit siuū  
mobile: ino minus ē motor celi sunt. **C** P. Sicut se-  
bz motor ad motorē ita mobile ad nobile: sed iter yl-  
timā intelligentiā: que est motor orbis lune: & aia rō-  
nale: quic ē motor corporis humāni nō est aliquid me-  
diū: qz immediate sequitur in gradu nature vltimam  
intelligentiā: ē inter orbē lunc & corpus humānū nō est  
alind agēs mediū: t per cūs orbis lune agit immediate  
in corporis humānū: & tñ orbis lune non tangit corp' hu-  
manū. ergo falsum est: qd in corporibz agēs immē-  
diatū tangit: culūs opositū dixerat rōndens. **C** P. Su-  
pcrior cā plus agit: b̄ inferior sed cāc inferiores. s. vir-  
tus corporz inferiorz cāt dispōnē cōem accītiale: que  
est in corpore humano: siue in ipso boe. ergo celū: si est  
agēs vlius ē inferiora causabit aliqd vltra oēm tales  
dispōnē: sed non pōt aliqd vltra care nisi efficeret for-  
mā subalem. s. aiam rōnalem. ē celū cuī sit cā vlior  
istis Inferioribus erit cā aie rōnalis: qd est icōueniēs.  
Inconueniēs est & ponere celum cōle causam vlem oni-  
niū trānsmutationū exūtiū nālium in inferioribus.  
**C** P. In oī actione intēndit p̄ncipalr introductio p̄n  
cipalis agēts. Si ē celum est p̄ncipale agēs i oī actione  
inferiorz: ē in oībus actionibz in istis Inferioribus in-  
tēndet p̄ncipalr introductio forme celestis: b̄ autē in  
conueniens. ergo rē. **C** P. Effectus nobilioris cāe non  
d̄z reduci in cām minus nobilē: sed ea q̄ sequunt̄ aia  
ta inq̄stū aia sunt nobilioris cāe q̄ sit virtus celestis  
cū sunt effectus aie: q̄ est nobilior ē virtus celestis: cuī  
celū ponat in esse ināsatuz. ḡ nec ea q̄ sequunt̄ corpora  
aia: nec ea que h̄sit fieri a q̄cūq̄ alia vture inferiorz  
corporz h̄it reduci in virtutē celeste. **C** Sed dicebat:  
q̄ celū est inſtrūm nobilioris cāe q̄ sit aia. s. intelligentiā  
que est cā p̄ncipalis eo p̄: q̄ hic fuit a celo. **C** Lētra: il-  
lud qd nō facit nīsi applicādo localiter illud: qd bz vtu-  
tē actiū nō est p̄ncipale agēs in agēdo sicut illcē: qd ap-  
plicat ignē ad mām nō est p̄ncipale in calefaciēdo: sed  
in intelligentiā nihil facit nīsi applicādo p̄tes cell: que h̄it  
virtutē alteratīnā ad alterandū dīncrīsa alterabilīa. ē  
respectu effectus celīnō est cā p̄ncipalis intelligentiā.  
**C** P. Nō pōt aliqd corpus distās alterari ab alio cor-  
pore distante. S̄z orbes celestes: que sunt inter ista ife-  
riora: & orbes sup̄iores non possunt alterari a superioribz  
orbibz: cū non possint calefieri vel frigesci. ē ista infe-  
riora nō possunt trānsmutari soltē ab orbibz inferioribz.  
**C** P. Quanto vnuq̄bz recedit a silitudine p̄m agentis: qd est dīcūs: tūc est minus actiūnū: sed corpus  
celeste maxime recedit a similitudine p̄m agentis: cuī  
sit illud simplex: hoc vero cōpositū. ē minime est actiūnū:  
t ex hoc seq̄tur: q̄: q̄sto aliqd est maius corporis tā-  
to minus actiūnū: sed corpus celeste est maximū. ē m̄t  
nīme actiūnū. ē actio infeiorz nō d̄z reduci in ipm: sed  
magis e. **C** P. Lū celū circūdet oīa infeiora & cōtincat effectus  
celi d̄z esse gnālis ad oēm regionē corporz: sed quedaz  
sunt spāles in fluentie regionē determinata. sicut p̄z p̄-  
ticulares & multa gnālia. ē tales effectus nō sunt a ce-  
lo. **C** P. Per senō bz reduci ad per accīs: sed magis  
econverso: sed motus conuenit infeioribus p̄ se corpo-  
ribus

ribus autem celestibus per accensum cum non sint in loco sparseri  
est ad virtutem sperant per se: nec per dominum mouent loca-  
liter per se: ergo motus inferiorum non potest reduci in corpora  
vel in motus eorum: sed potius excedens. ¶ Illud quod  
est causa per se corruptionis non est causa per se generationis. Sed mo-  
tus enim per se. 4. physis. est causa corruptionis per se. genere. sed ee-  
lum est hoc: quia causa per motum generalem non est causa generationis istorum  
inferiorum: et per dominum est causa transmutationis.

**Lótra** Probat. 8. pbi. φορέζ motū et mutatio  
ne illorū inferiorū reduci in motū celestē.

**Respondeo** dicitur quod ois transmutatio nalis reducitur in motu celeste sicut in eas: dico autem in quantum natura sua in quantum dependet ab agente nali per hoc quod aliqd agens per libet arbitrii est: cuius actio in quantum est huius non subiectum in virtute celesti: sicut bonus angelus vel malus: vel saltus directe et totaliter subiectus eius virtutis: sicut haec potest aliqd facere circa ista inferioria quod non debet reduci in virtute celesti. Ad primum autem quod ois naturalis transmutatio inferiorum in quantum non reducatur in quantum celestem adducere tres rationes: prima sumitur ex perpetuitate generationis et corruptionis secunda ex qualitatibus: quod in transmutatione nali deseruntur: tertia ex ordine rerum. Prima ratio talis est: generatio et corruptio istorum inferiorum debet reduci in aliqd agens difforme perpetuum et naturale: sed hoc non potest esse nisi corpus celeste. quod tamen sed in originatione et transmutatione inferiorum est ea generatio vel corruptio sicut aliqd intrinsecum: vel aliqd ad tale transmutationem sequitur. quod ergo ois transmutatio inferiorum debet reduci in eam celestem: duabus assumptis ad primum primum est de sonc pbo. et p. h. i. c. s. q. perpetua generatione et corruptio istorum inferiorum debet reduci in aliqd agentem perpetuum: quod generatio et corruptio perpetua autem dependet ab infinitis generationibus et corruptibus: aut ex finitis causis perpetuis: alterum non potest esse per perpetuam: nisi vel per successionem infinitorum generabilium et corruptibilium sibi unice succedentium: vel per hoc quod eadem causa est perpetua et in perpetuum manens: vel per hoc quod virtus permanet. ita yna est perpetua cum infinitis causis generabilibus: nullus autem effectus dependet per se ex infinitis causis: quod infinita non potest per se intendere aliquem effectum unum. quod perpetuitas generationis et corruptionis inferiorum est aliquid modo sit unum necessarium reduceretur in aliqd eam perpetuum unum vel per se finitas: et est quod illud agens sit agens niale non per libet arbitrii: sed per naturalem inclinationem: quia haec ad eam perpetuam immidiatam. per quod generationes et corruptiones nales in inferiorum videntur secundum necessitatem naturae preuenire: secundo quod si causa perpetua inferiorum est ea agens per libet arbitrii opus quod sit deus vel angelus: non deus: quod iesus possit: tamen non vult ois agere immediatiter: sed regit et influit in inferioribus mediatis superioribus: nec angelus: quod nam non obedit angelo immediate in motu ad formam: sed in motu ad locum: generatio autem et corruptio in ipsis inferioribus est ut plurimi: sed motus ad motum: ita est quod nullus motus natus vel localis in inferioribus est: qui consequatur motum ad formam: putat magis iam patet de aia celis si ponatur ait: et sic relinquit: quod causa perpetua generationis et corruptionis inferiorum sit aliqd agens naturale: etiam quod sit difforme: quod eadem causa naturalis uniformiter se habet: dato quod possit causa per se plurimum disparato: non enim possit esse causa oppositorum: generatio autem et corruptio eiusdem sunt opposita: puta generatio et corruptio aquae: et siccitatis et aliorum: tales autem generationes et corruptiones patet esse saltem perpetue: quemadmodum debeant reduci in eam naturalem: sicut

pbatū est: oꝝ q̄ redicanē in cām difformem: t̄ sic est pbatū nāior. Ced ē hoc posset dīcī: q̄ generatio iꝝ ferioꝝ: t̄ corruptio perpetua non est: nec a parte aī: nec a parte post: qd̄ supponebatur in rōne quare nō valeat. Cad quod dīcī: q̄ l̄ generatio t̄ corruptione non sit p̄petua a parte ante: nec a parte post: t̄ q̄ ḡcḡ sit de p̄petuitate a parte ante non potest negari qn fm̄ cursū: quē h̄z nūc generatio t̄ corruptio posset durare salte in infinitū a parte post: sed ad hoc: q̄ possit durare in infinitū regrit cām perpetuam: t̄ ideo oꝝ dicere: q̄ dato q̄ nō durent in infinitū: t̄ q̄ mō reducunt in causis fz̄ q̄s possent durare iꝝ infinitū nulla alia addita oꝝ dicere: q̄ generatio t̄ corruptio: que ē in inferiorib⁹ reducat̄ in cām perpetuam nālem: vt dcī est: deinde sc̄do aslū ptam h̄c. s. q̄ tale agens oꝝ esse corpus: primo q̄ nullum agens agit nāliter trāsmutādō corpus qualrēcūq̄s. s. vel fm̄ locu: vel fm̄ formā n̄isi corpus: q̄ deus t̄ angelus mouent corporis libero arbitrio: t̄ sic aīa rōnalis fm̄ q̄ exceꝝ nām corporis. Sc̄do q̄ diffornitātē requiri agēs nāle ad agēdū opposita: opz q̄ sit diuersitas p̄ partes habentes diuerſas virtutes: vel per motuꝝ loca lē: per quiē ſe habeant fm̄ diuerſos ſitua ad ſiuꝝ uo bile: diſſimilitātē. n. que est fz̄ actus liberī arbitriū non ſufficit imediate: cū cā ſimedita perpetua p̄dicta: vt di cū est nō ſit agens p̄ libez̄ arbitriū: eoz̄ ſuſt aūt p̄petuū non p̄t eſte n̄isi corpus ecclēſtē ſalte q̄ſtū ad corpora: q̄ n̄ota iunt: t̄ q̄ ſunt nāliter p̄petua: q̄ predicta cā t̄ nālis t̄ diffornis nō p̄t eſte n̄isi corpus celeſtē: t̄ ſic p̄ ſc̄do aſſumpta: t̄ per cā ſimēa p̄clo. s. q̄ ois generatio t̄ corruptio inferiorꝝ reduciſt in virtutē celeſtē aſſumpta cū iſta ſclone ad pbandū ſeq̄ntem ſclonē hāc. s. q̄ in oī trāsmutatiōe iſtoꝝ inferiorꝝ eſt generatio t̄ corruptio etiā fm̄ aliqd̄ intrinſecū: vel opz q̄ ſit trāsmutatio iſte quēs ad tale formā: q̄ ois trāsmutatio vel eſt ad for<sup>am</sup> vel ad locū: trāsmutatio aūt fm̄ formāz cū ḡnē alicuiꝝ intrinſeci: t̄ cū corpe cōpoſiti: t̄ patiētia vel infeſorib⁹ ſunt ūris: motus aūt localis nālis iſtoꝝ inferiorꝝ conſe geut ad aliq̄z formā p̄ generationē habitam: t̄ iō oꝝ: q̄ n̄oi transiūtatiōe infeſorꝝ ſit generatio t̄ corruptio et fm̄ aliqd̄ intrinſecum: vel q̄ ſit trāsmutatio ecce ſuſt ūris: motus aūt localis nālis iſtoꝝ inferiorꝝ conſe geut ad generationē: t̄ ſic ſimēa cōcluſio p̄z: t̄ ex hoc eſt p̄ ſc̄do ū: q̄ eſt p̄ncipalr̄ ūtē. s. q̄ ois infeſorꝝ trāsmutatio reduciſt in virtutē celeſtē. Ceda rō talis eſt: ī oī trāsmutatiōe nāli infeſorꝝ deseruiūt q̄litàtēs actiue t̄ paſſiue. s. calidū: frigidū: t̄ hmōi. ſed oēs iſte qua litàtēs reduciſt in celeſtē v̄tutē ſicut in cām. ergo t̄. Ultrāq̄z pbo: t̄ p̄mlorē: q̄ ſicut dcī eſt: ois motus t̄ mutatio infeſorꝝ ē ad locū aūt ad formā: motus aūt localis nālis: vt dcī eſt cōſegtur aliq̄z formā aeq̄ſitā: t̄ ideo qua litàtēs: que deseruiūnt motui ad formā ſal te mediate deseruiūnt motui locali. In oībus aūt nō ūribus ad formā deseruiūnt qua litàtēs actiue t̄ paſſiue excepta forte alteratiōe: que eſt fm̄ lumē a corpe ce leſtī: cū iſte ſint fm̄ quas oia corpora agunt t̄ patiū fm̄. ergo in oī trāsmutatiōe naturali infeſorꝝ p̄dicta qua litàtēs deseruiūnt. minorē eſt pbo: q̄ ad ſenſuꝝ p̄diuer ſas v̄tutē ſtellaꝝ: t̄ fm̄ diuersum accessum diuersa ūtū p̄tium eīlī ad iſta infeſorꝝ qñiq̄z ealcifiūt vel frige ſcunt desiccantur vel humectantur: hoc aūt non eēt ni ſt iſte qua litàtēs cauſarent a corpoſe celeſtē: t̄ iō cōpo ūtē iſtas qua litàtēs reducere in v̄tutē celeſtē: nec potest dici: q̄ aliq̄s calor reducatur in v̄tutē celeſtē: t̄ aliq̄s alter non: t̄ ſilr̄ de aliq̄s p̄dictis qua litàtēbus: t̄ hoc dico fm̄ cursū nāc: q̄ fm̄ cursū nālem non ſit calor in infeſorib⁹: n̄iſi vel ab aliquo alio calido

## De materia

In actu: calidu& a& in actu non potest esse per se e& calo  
ris fm tota spem suam: qd idem esset c& sui ipsius: tio o  
q calor catus a calido in actu: qd agit vniuoce reduca  
tur in agens equiuocu: qd est celu: qd est c& calor fm  
totu spem: t ideo opz: qd predicte qualitates oes re  
ducant in virtute celeste: t sic p tam maior q minor  
t per & principalis. Tertia aut talis est: licet ita  
sit: q non o qdlibet inferius reduci in quodlibet supe  
rius: sicut in c&m efficiete: sicut p in hoce: qui n& est c&  
effici& ex ea p: que sunt inferiorum in potentia: tui ea que  
dunt fm gradus generales: sicut differunt mobile t  
mobile: generabile t ingenerabile debet reduci ita ut  
inferiora t celestia: tio & est inferiora corpora redu  
ci in superiora: sicut in c&m efficiente t c&as transmutatio  
nis: q sit in eis: ita qd sicut oes motus corporum celestium  
gb. ipsa mouent reducantur in creaturam spualez q est i  
mobilit& qdum ad motu prie dicti: qualis est in corpi  
bus ita ois transmutatio generabilium t corruptibilium  
corporum reducuntur in corpora celestia t incorruptibili  
lia t ingenerabilia sicut in c&m efficiente: notandum t  
qd n& intendo: qd motus: q d celu vt c&e oporteat redu  
cere formaliter in creaturam spualez: sed motu: qui dicit  
celu vt subi: quo s. mouet celum illud hz reduci in crea  
turam spuale totaliter: sicut in c&m imediat&: l3 de si vel  
let posset alr facere. sic ergo p ad qdne. Ad p ergo  
d&m in opposit&: qd libel vna actione pcedere  
a diabibus causis agerib; ita qd pcedet ab yna medi&  
te altera: tquo hoc sit ois est supra in prima qone  
de actione corporalis creature in principali solone. Ad  
2&d&m: qd prima c& d& immediate c&re effectu c&e secu  
de: in qdum claus causalitas attingit per prius effectus  
causa secude: t secuda c& dicis imediate agere ad eum  
dem effectu causalit& in qdum influxus t virtus pnie  
cause intelligit recipi in c& secunda qdum in effectu c&e se  
cunde: que catur ab illa virtute c&a secude: sicut ostend  
sum fuit in pdicta qone in principali solutione. Ad  
3&d&n: qd l3 non sit i solutione datam: sustinendo di  
ctu rudentis quo ad agentia corporalis pote dici: qd mi  
nor est falsa quo ad c&alitate corporalium: qd l3 vlt or  
do situs n& regrebat ad ordinem c&alitatis generali in  
gbusq; rebus: regrit t bene ptiuet ad ordinem c&  
alitatis in rebus corporalibus: qd non hnt virtutes acti  
uas t passivas ut qdum p accns: t ideo oea ea hz deter  
minatum sit ordinariad agendi t patiendi. Ad  
4&d&n: qd bene excludit: qd ordo situs n& ptnet gnatli  
ter loquedo ad ordinem c&alitatis. Ad 5&d&n: qd dato  
qdignis cu passo positio sequitur calcfactio: n& tii sequitur:  
qdignis sit c& sufficiens calefaci& sine vture celi: qd a  
vture celi hz subam t virtute qua agit: vnt ignis i igne  
c& in inferioris est sufficiens c&: sed n& e c& gnatli sufficiens  
circumscrip& olio quolz. Ad 6&d&z: qd celu est c& co  
seruans in esse: vt patebit in sequenti qone: n& tii est c&  
dans esse: sicut deus: qd deus est c& a qua dep&det totu  
esse rei qdum ad oia: n& sic aut celu: qd celu n& est c& ef  
fectua mae: t sic aliquo mo n& i& qdum est pars c&po  
sita a celestib corporibus dependet: celuz t d& c& ipsi  
us esse: qd n& solu introductio forme i maz dependet  
a celo: l3 t in sua pmanetia postq; e&introducta. Ad  
7&d&m: qd agentia vniuoca sunt c& formie: ita qd effe  
ctu attingunt ad c&alitate forme: t n& d&re esse c& sp  
sua forme: t vt ab agente: qd non sunt c& totius spem: t  
pp hoc celu: quod est c& cquo respectu inferiorum dici  
tur c& formie fm se magis qdum in inferiora: t p&cipue magis  
qdum in inferiora: qd sunt c&e vnitatis: nec adhuc facit form&  
bre in m& yel n& b&re: l3 adhuc facit agere cquoce t ba

## Questio

bere qdum tota spem. Ad 8&d&m: qd n& est in  
tentio ph& dicere fm ea: que sunt ab agentibus corpo  
rib reducant in c&m imalem: nec tale reductione ipse  
fm probat. 8. ph&st. 7. metaph&. t fm subamnialis sit c&  
magis istoz inferiorum qdlibet: sed intendit ostendere: qd  
non est necesse ponere ydeani nec exemplar ad quam mo  
uens: sive agens aspiciat: l3 oporteat ponere subam sp  
rituale p intel&m agentem. Ad 9&d&n: qd agntia vnl  
uoca non p&t esse c& forme fm tota spem. Ad 10&d&m  
cendu sustinendo d&n rudentis: qd l3 celu n& sit aiatu:  
vt coiter ponit: est tui in stru agntis p coione: tio o  
ducit in c&m celeste reducit in instru agentis p coio  
ne: tper & in ag& per coione. Ad 11&d&z: qd brn  
ta non hnt perfecta cognitione finis: qd n& cognosc& c  
general c& ron& finis nec habitudine co: que sit ad fi  
ne: l3 cognosc& ipsam rem: que est finis: tio o actio  
ne co: in c&m alteratione reduci hntem pfecta cogno  
tione finis. Ad 12&d&m: sicut in pncipali solutione  
in 3&rone: l3 non oporteat qdlibet inferiora reducere in qd  
libet superiora sicut in c&m efficiente: t in eis. qdunt  
fin gradus generales: sicut differunt corpora corrupti  
bilia t incorruptibilia: oys vnum totu gradum. s. gradu  
inferiorum reduci in superiorum: tio oia inferiora: qd  
sunt gnabilita t corruptibilita reduci corpora incorrupti  
bilia celestia. Ad 13&d&m: qd semper dispositio mae e  
ab aliq virtute celesti: t ideo disp& per se loquendo non i  
pedit effectum virtutis celestis illius a qua sit: sed pot  
ipdire virtutem alterius corporis celestis: qd in corpori  
bus celestibus sunt diuersae virtutes. Ad 14&d&n:  
qd celu regulat t mouet ista inferiora per formam corpo  
rea nou inq&tum est absolute corpore: sed inq&tum est  
talis forma corporea: per quam mouet celu. Ad 15&d&  
cedu: qd loquendo de reductione ad c& efficiente: nia  
ior hz veritat& in eis: que d&re perfectione simpli: qd. s.  
tale p participatione reduc& ad tale per essentiam: sicut  
in iustu t bonu p participatione reduc& ad iustu t bonu  
p essentiam: non aut hz veritat& qdum ad ea que d&re  
imperfectione: sicut iniustu t inioueri: qd n& opz: qd il  
lud: qd e in iustu p participatione: vel cui uenit inioueri  
p participatione reducat: sicut in c&m efficiente ad il  
lud: quod fit in iustu vel inioueri per essentiam: tio r&  
non concludit. Ad 16&d&m: qd celu t qdlibet agens  
corporale tangit contactu qdum illud in qd agit imme  
diata: illa aut in que agit mediate n& opz: qd sic tagat:  
t sic agit celum in ea: que sunt circa nos. Ad 17&d  
cedu: qd l3 vnuquisq; motus in celo sit vniiformis: cuz  
celu hz motu tale sit vniiforme: cuz difforniiter respicit  
ista inferiora: qd diversi motus diversorum orbium sunt di  
uersi t difforni t diversas adiniuic t diversas partes celi sunt di  
uersarum virtutum: t propter hoc celu cuz motu suo pote esse  
c& diffornitatis: qd est in inferioribus: nec est inconnic  
nens: qd id& agens n&le per id& re possit creare dispa  
ta multa. Ad 18&d&m: qd maior est falsa: qd celu n&  
agit immediate in n&am de qua generant aialia: que ge  
nerant p putrefactione: uno mediatis corporib in  
ternedys alteratis: vel alterat&: que est fm lum&: vlt  
fm alias qdum. Ad 19&t&n: qd n& oys: qd sicut se  
hz motor celi ad motorum corporis humani in causalit  
ate: ita se habeat celuz ad corpus humanu: primo ga  
motor celi comparat ad celu sicut incorporale ad cor  
porale: motor aut corporis humani ad corpus humanu  
se hz sicut corporale ad corporale. Secundo: qd vt coiter  
ponitur motor celi non est eius forma: sicut est motor  
corporis humani. Tertio: qd motor corporis humani  
qdum ad ronem: per quam mouet plus excedit suum  
mobile

Ponit et de  
ctor allegare  
auctoritatem  
Blaeroy i  
pfirmatione  
missus solu  
nus date ad  
ocianu argu  
mentu n& ipse  
z de genera  
tione. e& s. z  
Inquit i Art  
soluer testi  
sunt plati: qd  
forma non e  
c& agens sim  
plici: sed quia  
sunt c&e p&p  
que t c&emis  
les: ponit en  
Art. formas  
agentes quid  
uis esse caru  
apud fm sit  
aliud ab esse  
apud plati  
tonez: differt  
qd& a plati  
i m& ellendi  
formas: t in  
m& actione  
earu i& m&  
in e& earu sim  
pliciter: neqz  
in e& earu  
simpli.

mobile q̄ motor cell. Item etiā illa ma. non h̄z vītate nisi mobile subiectū in oībus motoribus suo motori p̄prie sīc qui est in corpore humano: qz non subiectū in cā suo motori: qui est intellīs & voluntas. Ad 20<sup>m</sup> dōm sustinendo dūiū r̄sidentis: qz l̄s motor corporis: qz est ipse: vel ipsa humana aīa p̄ intellīs & voluntate nō plus excedit corpus humanū q̄tū ad illud qd mouet: & qd mouet q̄ intelligētia celū tñ q̄tū ad rōne agēdi & patiendi: motor corporis humani plūs excedit corp̄ humanū q̄ intelligentia celū: qz rō motoris fm q̄ bō mouet scip̄m per intellectum & voluntatē est incorporalis. Illud aut: qd est rō patiēdi ex p̄t̄ corporis est aliquid corporale: in motore aut celi & celo est virtus corporale. Ad 21<sup>m</sup> dōm: qd dato: q̄ n̄ maior est et vera: tñ nō oīz ut p̄t̄ patere ex dictis i solone p̄cedētis argumēti: ad buī nō p̄cedit illa rō: qz p̄cedit equinoēdo mediū: qz in maiori accip̄t̄ mediū fm dignitatē: sed in h̄ne fm idem cāe efficiētis: dato et q̄ motor orbis lūne ageret īmediate in aīam rōnaliē: adhuc non sequitur: q̄ motor & aīa rōnaliis cū nō sit q̄ta nec per se nec per accīs carēnt medio: qd innūnītūr inter celū & aīam rōnaliē & fm oībus accīs & passīis corporib̄. s. medio fm ordī nē: sicut qd necessic̄ est eē in corporib̄. Ad 22<sup>m</sup> dōm: q̄ principale agens agit magis vel intēsive: vel extēsive q̄ semī: & ex hoc nō sequitur: q̄ agat p̄la q̄ semī: nec q̄ sit cā aīe rōnaliis: agit et uagis extēsive: qz cāt alīq̄ alterationē: vel illuminādo vel aliniētū alterando q̄ nō facit semī: t̄ q̄ dī q̄ semī cāt oēs dispōnes: t̄ q̄ dato q̄ ita cēt: nō tñ cāt oēs alterationes: q̄ faciunt ad illas dispositiōes in cōi cāndo v̄l alterādo. Ad 23<sup>m</sup> dōm: q̄ n̄ maior h̄z veritatez de forma agētis q̄ dī agēs virtualis: qz introductio forme: que xinet virtuali i p̄ncipali agētē intēdīt p̄ncipali: nō tñ oīz: q̄ hēat veritatē de re: q̄ dī forma agentis formali tale: nec ēt de silī ei in spē: nīs in agētib̄ virtualis: t̄ oī actiōe īferiorē i tendit forme introductio: que est celi virtualis: nō aut que est celū tale formali: vel p̄t̄ dici: q̄ illa maior h̄z veritatē q̄n̄ forma p̄ncipalis agētis est ḡnialis: alī nō. Ad 24<sup>m</sup> dōm: q̄ dato: q̄ celū nō sit aīatum & īferiora aīata sint nobiliora q̄tū ad suā subāni celo: tñ celū est īstīni nobilioris agentis q̄ sint aīata īferiora & t̄lo oīa aīata īferiora & eoī effectus: excepta aīa rōnali q̄tū ad illud in quo excedit corpus debēt reduci ad corpus celeste: sicut in generale īstīni nobilioris agētis q̄ sint aīalīa vel aīata īferiora. Ad 25<sup>m</sup> dōm: q̄ l̄s applicans nō sit cā alterationis absolute: tū applicās p̄t̄ esse cā alterationis p̄ncipalis q̄tū ad determinatū gradū: qz fm q̄ diuersiōne p̄t̄ applicare: ista alteratio attingit ad diuersos gradus ex determinato at gra dualitionis sequitur determinata dispo & determinata forma: t̄o p̄t̄ dicī nō uēs applicans celū cē cā p̄ncipalis effectuū: qui sunt h̄z: vel p̄t̄ dici: q̄ celū nō solū attingit in virtute intelligentie mouētis: sed in virtute esse īseruantis ip̄m & virtutē ei: t̄ illa cā est p̄ncipalis res p̄spectu oīs effectus celi. Ad 26<sup>m</sup> dōm: q̄ orbes medy Inter superiores orbes & regionē cīircularē respiciunt i pressione superiores orbiū: led nō eodē mō sicut corpora ḡnabilia & corruptibilia: qz orbes medy recipiūt illam īmp̄issionē: vel fm illuminationē: vel fm motū locolē sed corpora inferiora recipiūt cā fm calcificationē & frigefactionē. Ad 27<sup>m</sup> dōm: q̄ corp̄ recedit maxime a silitudine p̄m: & p̄positū īq̄tū p̄m ens: qd ē deus: cēt simplicissimus: & p̄ potētialitatē īq̄tū dē ē actualissimus: mō dico: q̄ esse minime actiū cōuenit corpori: nō īq̄tū recedit a silitudine deī per cōpositionē: sed in q̄

tū recedit p̄ potētialitatē: alīoī p̄positū cēt nūn' actiū: unū q̄ nā prima: que est simplex: t̄o illud: qd ē maxime q̄tū ad dōneni potētialitatē ē minimē actiū: sic aut celū non est maximē corp̄: qz inter corpora nō ē maxie in potētia: s̄z minimē: nec ēt dī maxie corporis extēsione q̄tātē vel nebulitate ferme: vel alīq̄oī alioī mō. Ad 28<sup>m</sup> dōm: q̄ uia: est falsa: sed q̄ lu mē non hēat reale esse in medio: qz siue hēat esse reale siue intētōale: siue nō: nullū tñ intendit ponere q̄ nullā realitatē hēat: t̄ dato: q̄ hēret debilē realitatē: nihil tñ pbibet ip̄ni esse cām īstīale respectu eoīz: que h̄t realitatē perfectaz agit. n. vt īstīni corporis celestis. Ad 29<sup>m</sup> dōm: q̄ l̄s totū celū circundet totā regionē eloī: tñ non circūdat cā per suas p̄tes h̄sites diuersas p̄tes & virtutes respicentes diuersa loca: t̄ iō in regiō eloī possunt esse in diuersis partibus terre & aliorum eloī diuersi effectus: dōm ergo: q̄ ḡnialē loquēdo effec tūs celi se extēderet ad totā īferiorē regionē: non tñ ad oēm p̄tem: sed ynis ad yna p̄tem: & aliis ad aliaz: & p̄phoc possent cē particulares post hic. Ad 30<sup>m</sup> di cēdū: sicut dēm est ad l̄s: q̄ illa p̄pō h̄z vītate in his: q̄ dicūt p̄fectionē: loq̄ndo de reductionē: que est ad cām efficiētē: nō aut in his: q̄ dicūt imp̄fectionē: sicut ē mo uerit: notandū aut q̄ maior est falsa: qz l̄s celo nō cōueniat esse in loco p̄ & p̄ se: sedario tñ cōuenit: & p̄ accīs ei esse in loco: qz uenit cī cē in loco: vt magni ponūt p̄ p̄tes. Ad 31<sup>m</sup> dōm: q̄ illud arḡ dupl̄ def̄ cit: qz illō qd p̄līs dicit in. 4. phi. s. q̄ mot̄ ēp̄ se cā corruptiōis ītelligētē de corpore exīte in eo: qd mouet: nō aut q̄ motus in agente sit cā corruptiōis ī passō: vñ l̄s p̄ motu īli corruptū ī cē: oī q̄tū ad p̄tes cē ī tali: ybi nō oīz q̄ motus celi sit cā corruptiōis plus q̄ ḡnatiōis ī īstī īferiorib̄. Scđo deficit: qz nō intēdīt p̄līs: q̄ motus sit cā corruptiōis tñ p̄se: s̄z q̄ sit magis cā corruptiōis ī ḡnatiōis: nō fm q̄tū īrōnē: sed fm rōnē: que facit distare a terminō a quo: fm aut q̄ intēdīt ab agētē: vt ad determinatū terminū m̄ agis est cā generatōis: vel p̄phoc dī motus cē cā corruptionis ī ḡnatiōis: qz est recessus a forma determinata. s. ab illa: que ēt subō . s. nō ēta accessus nec cēlō ad determinatā formā: cui? rō p̄t̄ esse: qz subm: qd dī moueri non dī hēt actū nīs vñ formā vñius ḡnīs: maxie q̄n̄ sunt īcōpolēs: p̄ta corpus nō p̄t̄ hēt nīs vñū colorē in actū: sed ens albū ī actū h̄z multos colores in potentia: t̄ ideo mot̄ ab albedine ē necessario causa albedinis: sed sic potest ēē generatio nigredinis: vel palloris: vel rubedinis: t̄ sic de aliis colorib̄: semp̄ ḡ mot̄ ē cā ḡnatiōis & corruptiōis p̄se: s̄z p̄ se respicit īq̄tū facit distare a terminō corruptionē determinatā: nō ēt ḡnatiōne determinatē forz: t̄o nō oīz: q̄ mot̄ sit cā ḡnōnis & corz. Qd. VI.

**E**XTO querit: vtrū celū sit cā tñ ētē: t̄ vñ p̄ sit cām fieri: qz cā īseruans ī ētē: t̄ vñ p̄ sit cām fieri: qz cā īseruans ētē cā ipsius ētē fm se: sed nulla creatura ētē h̄z: q̄ t̄. ina. vñ plana: qz a cā p̄seruante dēp̄det res h̄z suū cē: illō ētē a q̄ res dependet fm suū ētē est causa ipsius ētē fm se: ergo t̄. minor ētē satīs p̄z: qz ētē fm se ētē p̄ creationē: s̄z nulla creatura p̄t̄ creare: q̄ nulla creatura p̄t̄ ētē cā ipsius ētē fm se: ergo t̄. Ad 32<sup>m</sup> p̄. Dicebat: q̄ illa p̄positū de causis: qua dī ēē ē per creationē nō ētelligētē de cē corporali: qd uenit oī creature: s̄z de p̄mo gradu creaturaz: s. de creatura spūali: q̄ vocat ibi ētē. Lōtra: sic p̄z ī oī exponēt illā p̄ponē B̄ ītēlīd ētē: qd p̄supponit ī quolz entē: sed ētē cōmune oī

Accie dixit  
doctor q̄ mī  
mina acīu  
ras nō p̄pet  
corpi in q̄p̄z  
recedit a p̄p̄  
p̄ponē: sed in  
q̄p̄z recedit  
p̄ potētialita  
tē: t̄ rō ētīz:  
q̄ ūt̄ ratio  
agēdī est ab  
actu: vt p̄z. 3.  
phi. c. 17. 7. 9  
meta. T. cō.  
2. ita p̄ op̄  
p̄stā rō īp̄  
dītua actiōis  
& promotua  
passiōis est a  
potētia: cum  
igēt actiū op̄  
ponat potētia  
t̄ nō p̄p̄z  
q̄ ūt̄ oppo  
nit simplici  
tari: t̄ rō agē  
dītū ab actu  
vt dēsī est p̄p̄  
B̄recie ītē  
ganter dixit  
doctor n̄t q̄  
ētē minime  
actiū nō cō  
venit corpori  
ētē recedit a  
p̄ dī cōpositio  
nē: sed vñ re  
cedit vñ p̄m,

## De materia

Z. cō. 3.

bus entibus p̄supponit. ḡ illib̄ esse nō accipit. p̄ gradu spāli entis: sed p̄ esse cōi. **C**ed dicebat: q̄ dato q̄ in telligit de esse cōi creato: i; tale esse cōe non possit rediuci ad aliquod fieri nisi in creationē nec in aliq̄ ynam cām nisi i; cōatē: tñ nō oꝫ: q̄ qd̄l z ē determinatū creetur: vel fiat p̄ creationē. **C**ōtra: illa q̄ sola rōne dñt: sed sunt idē renō distinguimē fñi fieri: vñ ēt q̄ ens t̄ vñ sola dñnt rōne: dicit ph̄s. 4. m̄etaph. q̄ idē ē fieri ens t̄ vñ: i; idē est fieri hoīem t̄ hoīem vñ: sed esse cōe nō differt nisi sola rōne a quolibet eē spāli. q̄ si ens cōe h̄z fieri per creationē: seḡt q̄ ēt qd̄l z ens est spāle. **C**ō. Eadē ē cā ɔseruans p̄n̄ d̄entialia t̄ accūa: q̄ ɔsei quinē: sed cā ɔseruans p̄n̄ d̄entialia hoīis est solus de us: qui solus p̄t creare rōnalē formā t̄ māni p̄mas: t̄ eas ɔseruare. q̄ solus dñs ɔseruat in hoīe accīa conse quētia p̄ncipia d̄entialia rei: puta q̄titatē t̄ alia perse accīa: sed illa vt vñ non eodem mō ɔseruat in hoīe t̄ in alys. q̄ deus ɔseruat in oībus istis inferiorib̄ talia accūa: t̄ in multo plus subam. q̄ celū nihil ɔseruat i; istis inferiorib̄. **C**ed dicebat: q̄ l̄ celū nō p̄ducat animā rōnalē: n̄i d̄ispō quēcāt i; p̄ni celū medianib̄ accīi tibūs ɔseruat vnitatē forme cū mā. **C**ōtra: qz tunc rō ɔseruandi vnitatē forme accītalis nō ēēt p̄ncipia d̄entialia: sed potius eē: qd̄ est incōuenīs. **C**ō. Arguit ī dcīm r̄ndentis. q̄ dixerat: q̄ ɔseruare ea erat optimū: i; oī cōicatū est optimio. s. celo. **C**ōtra: si opti mū cōicat optimo t̄ melius d̄z cōicari meliori: sed in istis inferiorib̄ aliqd inuenit melius alio: q̄ in istis inferiorib̄ inuenit aliqd cōicatū in eliorib̄ aliqbūs: co q̄ cōiter uenit oībus: sed oīb̄ inferiorib̄ q̄tū ad ea que dñt ens actū t̄ agere t̄ eē cā in fieri. q̄ aliqbūs t̄ aliqd nobilius q̄ eē ca in fieri: sed h̄z nō p̄t esse nisi ɔseruare. ergo aliqbūs inferiorib̄ t̄ ɔseruare: nec p̄ cōis est solū celo cōicatū. **C**ō. In creaturis celū nō ē opti mū: qz creatura spūalis est nobilioꝫ. q̄ dato q̄ illud: qd̄ est cōseniare sit cōicatū optimo in creaturis: nō seḡt q̄ sit cōicatū celo. **C**ō. Arguit ī dcīm r̄ndentis: qz dixerat: q̄ celo uenit ɔseruare: qz virtū indinisibilis ē sit in esse rei: cuius est ɔseruare. **C**ōtra: qz sicut vir tuis inferior est in q̄tā sicut in subo: t̄ est q̄tā p̄ accīs t̄ nō p̄ se: ita t̄ virtū celicū sit v̄tus corporalis: sicut p̄ de luce solis. q̄ si v̄tus ɔseruans d̄z eē p̄ se t̄ p̄ accīs indin sibilis: seḡt q̄ v̄tus celī non ɔseruet: si autē sufficiat q̄ p̄ se nō sit q̄tā: nec diuīsibilis: sed p̄ accīs: seḡt q̄ v̄tus inferior p̄ ita poterit ɔseruare sic v̄t celī. **C**ō. Si celū est cā ɔseruās: tūc vel est ɔseruās māni aut forūm aut accīa: nō niām cū sit a solo deo p̄ creationē nec for mā: qz mā depēdet in suo eē a forū: vñ qd̄ ɔseruat for mā h̄z ex ītī ɔseruare māz: celū autē nō ɔseruat niāz vt dcīm est: nec accīa: qz p̄ accīa ɔseruās forma in mā cū sint dispōnes māe ad formā tenentes i; mā formā: vt declaratū ē: q̄ nō ɔseruat aliqd i; istis inferiorib̄. **C**ō. Effectū desinat ad abnītā cāe ɔseruātis: h̄z effectū solū in istis inferiorib̄ nō desinat cē ad absentiā illius p̄tis celi: cuius est effectū. q̄ celū nō ē cā ɔseruās. nā p̄. mī. p̄baſ: qz ḡḡd ē in istis inferiorib̄ creatū ab aliq̄ p̄ te celi est seni p̄ prius suis effectib̄: cū celū x̄tinue mō uicāt: effectū autē nō sic x̄tinue mouent cū p̄tib̄ celi: vt de se p̄. q̄ effectū celi nō desunt cē in inferiorib̄ ad abnītā pris celi: cuius est cā: t̄ sic p̄. mī. **C**ō. Qz nō p̄t minus nō p̄ maius: sed celū nō p̄t eē cā ɔseruās māni: q̄ in infinitū t̄ gradū in inferiorib̄. q̄ nec alia maiora: sicut formā: vel p̄positū. **C**ō. Si cōicatū ē ce lo: qz optimū ē ɔseruare: multo plus debuit ei cōicari: qd̄ est melius: h̄z nō est. q̄ nec p̄mū. **C**ō. Nā t̄ agēs

## Questio

L. clz7.

nāle est determinatū ad vñū: illud autē: qd̄ corrūpetur agit p̄ motum: t̄ motus est cā corrūptū. 4. ph̄si. q̄ce lū cū sit determinatū ad corrūpedū agēs nāle nō p̄t esse cā ɔseruans. q̄ t̄. **C**ō. Manēt cā ɔseruāte ma net effectus: sed manēt celo nō manet eius effīcūs: imino corrūpet tota die. q̄ t̄. **C**ō. Lā corrūpens nō conseruat: sed celū generando vñū corrūpit alind. q̄nō est cā ɔseruans salē respectu oīum in ferioꝫ: qz si ita cēt nullū corrūperet. **C**ō. Illud qd̄ nō h̄z ex se stabilitatē nō v̄t dare stabilitatē alioꝫ: h̄z nec celū nec alia crea tura h̄z ex se stabilitatē: cū habeat esse ab alio. q̄ celū nō p̄t dare stabilitatē alioꝫ: sed cā ɔseruans dat stabilitatē t̄ permanētā suo effectui. q̄ celū nō p̄t esse cā conseruans. **C**ō. Illud qd̄ est transmutabile nō ē cā ɔseruans eius: qd̄ est intransmutabile: sed elā h̄z totū sicut intransmutabilitā. q̄ celū: qd̄ est transmutabile h̄z lo cū nō p̄t esse cā ɔseruatiū eloꝫ: nec per ītī oīū in ferioꝫ. **C**ō. Unaquaꝫ res est magis intīna sibi q̄ alioꝫ: t̄ per ītī est magis ɔseruatiū sui ipsius q̄ alterī: sed nulla res p̄t ɔseruare seipsam. q̄ nec aliaꝫ: t̄ p̄ cōis celū nō poterit aliqd cōseruare. **C**ō. Celū cū sit agēs nāle agit eodem mō in ea: que sunt eodem mō disposita: h̄z si ponere: q̄ sint duo boīe eodem mō dispositi: tales co dē mō nec regūtur: nec cōseruantur: qz cōuenit vñūm eē bonū t̄ aliu malū. q̄ celū nō cōseruat: nec regit oīa i ferioꝫ. **C**ō. ītelligere rē sine sua cā: q̄ p̄t esse sine cā. aīsp̄. p̄bo ītī. qz qd̄ p̄t effectus p̄t t̄ cā. sed no strum intelligere est effectus rei sensibilis: si q̄ nostrūs intelligere poterit esse sine cā sua: t̄ res: que est cā nrī i telligere poterit esse sine cā sua: nec per ītī īdīgebit celo: vel alia cā cōseruante. **C**ō. Illud qd̄ non sit ab alio nō h̄z eē ab alio: qz oē qd̄ fit terminat ad ens actu mā autē est ens in potētia pura. q̄ mā nō cōseruat a celo: nec ab alio agente: t̄ per idē nec alia. **C**ō. Qd̄ agit p̄ motū v̄l mutationē passi nō ɔseruare: sed celū est h̄z. q̄ t̄. pbac̄to ma. qz actio agētis ɔseruātis non terminatur ad nouā formā: sed t̄ formā p̄existētē in esse: sed actio agētis p̄ motū vel mutationē ipsiū passi terminatur ad nouā formā. q̄ tale agens nō est agēs cōseruās: t̄ sic p̄z maior. minor. pbac̄t: qz illud: qd̄ agit in mā sue actiōi p̄existētē t̄ p̄supposita agit p̄ motū t̄ mutationē passi in qd̄ agit: qz illud: p̄ qd̄ agens alī se h̄z nūq̄ prius est mutari: sed celū agit in māni sue actiōi p̄existētē: t̄ p̄suppositā: q̄ celū agit p̄ mutationē passi: t̄ sic p̄z vtraq̄. **C**ontra Dñs regit ista i ferioꝫ niedītā ibis cor p̄ibūs celestib̄: sed ad regimē nō solū p̄tinet de nono alīq̄ p̄ducent: sed et̄ p̄ducent cōseruare. q̄ dñs cōseruat corpa in ferioꝫ mediātib̄ corpib̄ celestibūs: t̄ p̄ cōis celū vt cā media iter dcū t̄ ista ɔseruare. **R**ūdeo ad qōnē istā sine p̄indicio melioris snīc: dico q̄ celū respectu i ferioꝫ nō solū est cā in fieri: sed et̄ cā cōseruās in esse lā habitō: ita q̄ oīa i ferioꝫ dependēt a celo tanq̄ a cā cōseruāte: excepta aīa rōnali t̄ p̄ma mā q̄tū ad essentias līas: qz cē māe p̄nīc vel aīe nō attingit effectū: sed vñio eoꝫ adiūt cē depēdet a virtute celi rōne d̄l p̄sonū accītaliūni: q̄ ad talē vñione regunt: q̄ a v̄tute celi depēdet: p̄manētia et̄ māe in ferioꝫ in quodcū q̄ dependēt a virtute ce lesti: t̄ oīs formā educibilis de potētia māe nāli: qd̄ dīco p̄pter potentiam obedientiale: sine sit forma suba lis: siue accītalis: t̄ dico celū cāni cōseruatiū istoꝫ i ferioꝫ nō p̄t solū p̄t dici illib̄ ɔseruare: qd̄ ip̄edit actio nēalīcū: sic q̄ ip̄edit lupū a cōestīoꝫ quis: p̄ quiē mōz cōstat celū ɔseruare cū possit ip̄edire actionē alioꝫ in ferioꝫ: q̄ alioꝫ ītī: t̄ sūt eōꝫ corruptibilia: h̄z cū h̄z ēt h̄z ɔseruare

bz cōseruare: sicut illud a quo fluit effectus et p se depēdet ab eo: sicut lumen p se depēdet et seruatur a sole. Ad cuius evidentiā postendo: q̄ effectus celi depēdet a celo in suo esse. et q̄ hoc nō obstante q̄ celū semp̄ mouet & inue et eius influētia senīq̄ perlungat et nūquā suos effectus defnat.

**Quantum** ad p̄m p̄ ostendā quot modis agerent  
q̄ nullo alioz modo p̄t attingere: q̄ effcūs celi nō depēdeata celo nāl̄ loquēdo: q̄ p̄ter cursum nāe dūs posset facere et seruare oēs effectus celi sīc ipso. Tertio colligani ynā breuē rōnē ad excludendū p̄posituz. Effectui ēt alicuius cāe efficiētis depēdere uenit tripl̄. q̄ ip̄l̄ agenti p̄ modū agēdi repugnat h̄re actionē circa rē iā factā: agens. n. seruās h̄r actionem circa rē lā factā: q̄ nō seruat nisi q̄ iā est: video illud agens cui repugnat h̄re actionē circa rē iā factā: sicut actio figuratis nō p̄t eē respectu figure iā extitit: sed statue: sīl̄ mouere sursum nō p̄t esse respectu in loco esse sursum habiti sed h̄sidi: sed tenere aliqd sursum ē sā habiti: q̄ p̄t uenire et uenit seruant. Secundo mō p̄t attingere: q̄ agēs sit cā in fieri et nō in eē pp̄ hoc: q̄ ip̄ressioni agentis aliqd p̄supponit in subo recipiēt: qd natū est absqz influētia talis agētis retinere illud: qd ab eo inprimit: sicut si dicanus: q̄ durūcies: vel soliditas līgnit: vel alicuius corporis duri ē nata retenere figurā iā p̄missaz ab artifice cessante influētia in p̄almētis. Tertio mō p̄t eē: q̄ agens sit cā in fieri em: et nō in eē pp̄ hoc: q̄ res facta postq̄ ē facta bz ordīne īmediatu ad aliquō tertiu: a quo vtrucq̄ depēdet īmediate: sicut ignis: q̄ generat ab alio igne postq̄ est gna tis bz ita īmediatu ordinē in suo eē ad virtutē celestē: sicut ignis a quo ē generatus: si aut̄ ita esset q̄ ignis generatus lā nō posset recipere influētia celi: nīl̄ īmediatu igne gnānte: tū in suo eē iā habito depēderet ignis generatus a gnāntē: sicut si essent due lunc: quaz vna respiceret sole fīni linea rectā: et alia fīni obliquā: lumen secundē lunc dependet a lumine p̄mī lunc: q̄ nō posset īmediate recipere luncē a sole: sed īmediate p̄ma luna: q̄ fīni linea rectā ponit respicere sole: si aut̄ p̄ma luna illuminando scđam daret ei īmediatu ordines ad sole: tūc lumē scđe postq̄ ēt illuminata n̄ depēderet a p̄nia: sic igit p̄z quo uenit tripl̄ agēs ēē cām in fieri et nō in esse. Alter aut̄ non v̄r eē posse: q̄ necessario res efficiētis depēdeat necessario in suo eē ab aliqua cā: op̄z q̄ illud: qd īprimit ab aliquo agente seruat in esse vel ab aliquo dispositione subqua supponit īp̄missio agētis: vel ab ipso particulari agente īmediate: qd fuit cā in fieri: vel ab aliquo superiori agēte: cuius īfluētia effcūs particularis agentis: siue cuiuscunq̄ cāe sit natus īmediate recipere: postq̄ est in suo esse: q̄. s. nunq̄ posset recipere īfluētia p̄mī agentis: nīl̄ īmediate scđo oportere ret effcū depēdere in suo esse a secūdo agente: tīo nō v̄r: q̄ effectus alicuius cāe scđe depēdeat ab ipsa causa secūda in suo cē: nīl̄ vel q̄ cā scđa nō p̄t h̄re actionez circa rē iā extitit: vel q̄ elīs īp̄missioni p̄supponit aliquo dispō in subo: q̄ nota sit retinere ei īp̄missionē sine ip̄l̄ īfluētia: v̄l̄ q̄ effectus ita īmediate sicut eius cā p̄ma respicit aliquō tertiu: a quo anībo alī dependēt: sicut supra explicatū ē. Sic igit̄ restat ostendere q̄ nullo p̄ dictoz modo attingit effectū celi nō depēdere in suo esse a celo loquēdo nāliter: qd dico: q̄ dens si vellet supernāliter posset seruare effectus secūdaz carū sine ipsi cāis secūdios. p. n. mō nō p̄t esse: q̄ qd agēti repugnet h̄re actionē circa rē iā extitit: hoc sō est: q̄ eī actio

est mouere ad formā nō habitā sed acgrēdā et bñdā: et hoc quidē p̄t esse: q̄ si eius actio esset circa formā lā habitam: eius actio esset circa rem iām existentē: s̄z non op̄z celū semper agere mouēdo ad formā non habita datā: dato q̄ a p̄ncipio necessario agat p̄ motu vel mutationē inducendo formā: q̄ attingit q̄ agēs: qd inducit effectū suū per motū hēat actionē circa rez iām extitit: sicut p̄z de imprēniente figuram sigilli i aquā figurā cāt p̄ motu: et iā circa talē figurā īmp̄ssam h̄r actionē tenēdo sigillū ī aq̄ absqz motu: ergo multo plus hoc bz uenire ip̄l̄ celo. s. q̄ l̄ agat p̄ motu vel p̄ mutationē inducēdo formā a p̄ncipio tīi p̄t habe re actionē circa rē iā inducēdo exētem: multo pl̄ q̄ de ea: de gbus positiū est exēplū: cū eius actio sit v̄l̄or et in unior rebus q̄ actio cuiuscunq̄ agentis corporalis: tīo nō p̄t attingere: q̄ effeū sīnō depēdeat a celo: et nō cō seruat in suo esse ab eo pp̄ hoc: q̄ celū non posset habere actionē circa rē iā exētem. Neq̄ ēl̄ scđo mō p̄t hoc attingere: q̄ ip̄ressioni et actioni totius corporis celestis in istis inferioribus cū sit agens nāle respectu oni nū formaz: et vīuz inferiorū corporū: excepta aīa rōnāli cōsientiā efficiēdā nō attingit virtus celi: et nō p̄supponit aliqd nisi p̄ mā: dico aut̄ toti: q̄ ip̄ressio ī hūl̄stelle vel illius: vel alicuius pris celi determinate p̄supponit aliqd effectū ab alia p̄te celi: et p̄cipue bz veritatē q̄tū ad īnductionē fornic subalib: cui ī suo subo nīl̄ p̄supponit: q̄ cū ea īnducta remaneat: cīz fīni magno in īnātione simpl̄ dicta fiat resolutio vñqz ad p̄mā nāmī: sed sola mā p̄ma nō bz virtutez retinendē formā sibi ī īp̄ssam: ita q̄ aliquo mō se hēat in retinēdo actiū: siue vt subm agens: siue vt mediuz aliquo mō agendi cū sit pura potētia: tīo nō uenit effectū nō dpendere a celo pp̄ hoc: q̄ elīs actioni siue ip̄ressioni p̄supponit aliqd in subo suo: ita q̄ agit qd possit siue celi īfluētia fornic īb eo īp̄ssaz retinere: l̄ agētia p̄ticularia: puta ignis q̄tū introducēdo formā subalēnūlo p̄supposito ī subo maneat cum ea: non tīi oīz q̄ seruent p̄g alia cām: q̄. s. res ab eis facte habēt ita īmedia tum ordinē ad certū agēs. s. ad celum postq̄ sunt facte: sicut ip̄la particularia ī eas efficiūt. Simi litter tertio modo non potest contingere: q̄ effectus celi non depēdeata celo: q̄ fīni cōem cursum nāc p̄duce a celo: q̄ non sunt nāte recipere cuiuscunq̄ cāe existētis sūpra celum īfluētia: ita īmediate sicut celuz: qd eā p̄ducit: sicut cōuenit de igne generato ab alio igne: tamē p̄pter ordīnē vñlueris: q̄tū vñdetur non solum requirit fīni fieri: s̄z ēt in esse sua corpora corruptibilā reduci ī idē īmediatib̄ corporib̄: tū q̄ nō v̄r: q̄ deus sit causa īmediata qualitatū actiūaz et passiūaz vel ī fieri: vel ī esse: a gbus aliquo mō depēdeat causa forme ī materia ī istis inferioribus: tū q̄ quedā virtutes ī stōru ī inferiorū seruant īmediate aliquos effectus ī eis: sicut grauitas graue seruat ī suo eē deorsum: nec alī quod agens superius hoc facit nīl̄ īmediate grauitate etiā actiūe hoc facit grauitas fīni quosdā. q̄ multo plus facit virtus celi: b̄ ēt v̄r eē cā seruatua suoz effectū et īctēt cū diuina vīlute vt cā media ad seruādū suos effectus alicuius cāe depēdetis ab ea: et seruat nīl̄ cōtingat eum dependere ab ea aliquo mō dictoz triū: et b̄ p̄z ex dīctis: sed effectus celi nō p̄t aliquo dictoz triū modo dependere a celo: et hoc sīl̄ p̄z ex dīctis: ergo effectus celi cōseruat ī suo eē a celo. Ad scđēdū aut̄ qualiter seruat suos effectus notādū: q̄ aliqd p̄c aliquam rem cōseruare dupl̄: uno modo directe conseruādo rem: que quantum ad esse suū dependet ab eo

## Be materia

deco sūtē directe: qz qzqz eē alicuius rei indirecte depēdet ab aliquo: qd super ipsum non b̄z d̄recte cālitàtē: sicut mā i suo eē aliquo mō dependet a celo: supposu to qz formaz aliquo mō dependeat a celo: nō qz celum attingat effectiue essentiā nīāe: sed qz attingit formaz effectiue: a qua aliquo iuō essentia nīāe depēdet: z sic mā aliquo mō directe depēdet a celo i suo eē: nec dico qz isto mō: quo d̄r res p̄seruari ab aliquo: a quo eius eē zoē aliud: qd ad eius eē seqnt̄ depēdet directe inqz tu p̄seruare xuenit soli deo: qz solus d̄ens est a quo qz quid ad esse cuiuslibet rei regriū directe depēdet: alio mō d̄r aliqd p̄seruare aliquo: rē: nō qz res qz tu ad cē illud: qd ad eius esse requiriū depēdet ab eo directe: sed qz facit ad esse iā habitu qz tū ad aliqd: ita qz eius eē nō duraret sine continua eius influentia: z sic lumen cōseruatur in aliquo corpore luminoso: qd qzqz nō ē cā medy: a quo sicut a subo depēdet eē luminis: z isto mō v̄ qz ista inferiora p̄seruant a virtute celesti: qz lz celum nō attingat essentiā māe cū ois forma que est in mā i inferiorib⁹ excepta aia rōnali zois dispo qua tenet qz cunqz forma inferioroz xuncta nīāe dependet directe a celo sicut lumen a sole: mā aut nō directe: z sic p̄z quo mō celū p̄sernat inferiora. [ Nūc restat ostendere quō nō obstante qz celū cōtinue moueat: z qz effectus cause p̄seruatis regrat xtinuā influentiā sue cause: ad hoc qz celū possit conseruare ista inferiora. ] Ad cuius evide tiā sciēdū: qz lz celū semp moueat: z per oīs aliqua pars celī non possit respicere eadē inferiora fīm lineaꝝ rectā: cū oēs stelle zoēs partes celī respiciunt semp qz quid est hic inferioris: vel fīm lineaꝝ rectā: sicut stelle: que sunt in uno emisperio possunt b̄c actionē fīm lineam reflexam super ea: que sunt in alio emisperio: z iō oēs p̄ces celī scip̄ influit in quolibet ext̄tūm cōi inferioris: vel actione directa: vel actione reflexa: z ideo non obstante motu suo p̄t continne conseruare inferiora: qz variatio fīm motū localē celī non p̄t collere influētiā fīm actionē reflexā: nec obstat qz effectus celī corrū patura celo: tum qz res aliqua inferioris b̄z influentiaz conseruatiua alicuius aspectus conseruantis eani: lz nō oēs partes celī bēant qz iquē aspectū ad eē illud: qd est hic inferioris: cū nō semp habeat cūdē aspectū: nō solū pp̄ motū diuinū quo mouent orbes: lz et pp̄ plures alios motus: qbz diversc planetē cōiungunt z separātur: tū qz quicdā sunt qz qz tūcūqz celū exparte sua vni formiter influeret eis: tñ pp̄ diuersitatem quā habet in partibus: in qbz diversiōdē recipit̄ influentia ce li necesse h̄nt v̄l̄ corrupi pp̄ b̄: qz yna ps agit in alio sicut p̄cipie p̄z in vniētib⁹: sic qz v̄l̄ nūbi sine p̄iudicio melioris s̄nie: qz celū est cā conseruatiua oīuz inferiorū excepta aia rōnali z primia mā qz tū ad essentiās suas sed eaz vniō bñ dependet a celo: z quo hoc sit oīi lumen est. [ Ad p̄m ergo in oppositū dōm est: qz aliquid p̄t dici cā ipsius esse tripl̄ fīm se: primo qz eius cālitas se extēdit ad oē esse creatū: sicut si diceref cā aialis fīm se illud cuius cālitas se extēderet ad oē eē aial: z sic nulla creature est cā ipsius esse fīm se: qz sequeret qz illa crea tura eēt cā sui esse. Sc̄do qz ē directe cā oīi eius a quo esse talis rei dependet: sicut si diceref cā ipsius eē boī fīm se illud a quo directe depēdet bō z qz tu ad formaz z quantū ad mām: z qz tu ad oīa talia: ita qz eius actio ni nihil: qz qualitētēs regraf ad esse p̄supponeretur ex parte effectus: z sic solus d̄ens: cuius solus ē creare p̄t eēt cā ipsius esse fīm se. Tertio mō p̄t dici aliquid cā ipsius esse fīm se: qz non solum fieri rei dependet ab eo: sed esse rei facte non fīm totū qz requiriū ad esse: lz

## Questio

quantus ad aliquid: sicut dependet lumen in aere a sole: vel ab aliquo corpore luminoso: et isto modo omnis causa secunda conservans est causa ipsius esse finis: et sic celum est causa ipsius esse inferiorum finis: quod autem deus quod est per creationem hoc est: non quod est esse in immediate per creationem saltem quantum ad oiam: que reguntur ad esse: sed bene per tanto deus quod est esse. quod se extedit ad esse esse creatum reducitur in creationem: nec tamen opus est in immediate per creationem: ut deus est: sed vel in immediate: ut esse angelorum et celorum: et primorum hominum et postmodum quantum ad ea: quod regatur cum celo aliisque agens particulare sive specie sicut primus homo: primus equus: et bene: vel mediate: sicut quod per dictum sicut ab ipsis creatis: ita quod est esse per creationem mediate vel inmediate: cum non sequitur quod aliquod est non sit per aliam actionem quam per creationem inmediate: ita quod sit per creationem mediate per actionem inmediate. Ad 2<sup>m</sup> dicitur: quod ex dictis: quod non opus est illa propositio intelligenda de primo gradu entium: sed de esse coi oem enti creato. Ad 3<sup>m</sup> dicitur: quod quod est esse creatum differt sola ratione ab esse in coi: et quodlibet est per particulare reducat mediate vel inmediate in illud fieri siue in illa actione: per quam bene fieri est esse finis quantum ad totum suum ambitum reducit in creationem: et hoc est esse creatum reduci mediate vel inmediate in creationem: non tamen opus est esse coe finis se reduci in actionem: vel fieri in quod reducit est per particulare: quod non opus est esse creatum in coi dependere a fieri: a quo dependet esse albedinis: vel alterius entis particulae: quod in oem coe finis se non differat ab est esse albedinis: ratione cuius potest reduci in aliam actionem quam in illa quam sit albedo vel esse albedinis: et hoc est albedinis vel cuiuslibet inferioris potest reduci in aliam actionem a creatione non excludendo: quoniam mediate vel inmediate cum bene reducuntur in creationem. statque solo in hoc: quod ea quae differuntur sola ratione: sicut supius et inferiorius per bene: quod supius in fratre suum ambitum continet in inferiori. Ad 4<sup>m</sup> dicitur: quod in causa servientia principia rei essentialia sunt causa servientia accidens aliquo modo: non tamen opus est causa servientia accidens: tamen quod dato quod superius non est causa aliquo modo in omnibus per se accidens: non tamen sufficiens sine alio ad causandum talia accidens: et multo minus alia accidentia: et ideo et in hoc et in aliis praeter causam conservantem principia essentialia subiecti: requiriuntur alia causa conservans accidentia loquendo finis cursus namque: quod ideo dico: quod deus: qui solus est causa servientia principia essentialia bene possit per se totum conservare si vellet. Itet enim quicquid sit de aliis accidentibus: alius quibus: non tamen credo: quod oiam accidentia disponentia materialia ad formam: per quem forma quasi tenetur in iusta: sequatur ex subiecto necessario: sicut ex causa accidentia. Ad 5<sup>m</sup> dicitur: quod accidens sensibile servientia per principia essentialia subiecta: non tamen opus est effectus sensibilis consenseruent per se sufficiente sine alio in novatione principiorum essentialium in hoc modo est inconveniens servientia per accidens. Ad 6<sup>m</sup> dicitur: quod in inferioribus sit melius alio: non tamen sequitur: quod ceterum illi meliora aliquid: quod sit melius illo: quod generaliter conuenit omnibus inferioribus: tamen tamen illud conveniens non sit vnuus aliquid specie spalassissima vel numero: sed genere tamen vel anima: sicut est etiam in fieri et non in esse: quia tamen causa inveniuntur diversi gradus bonitatis: quoniam unus melior est altero: sicut perducere equum est nobilis quam perducere asinum: et hoc non est: quia ei quod in inferioribus est melius alio: conuenit neccio ex vi binorum argumenti servientia: quod sufficit ei nobilior agere in quantum ad agere a quo dependet res in fieri tamen: nec est omnino negandum quoniam in inferioribus sit vnuus servientia alterius: saltem quantum ad diversa accidentia: sicut grauias conservant esse deorsum effectus finis quosdam: sed tale

tales seruatuum non est optimum in rebus corporibus: quod per hoc est seruatio generalis: quod pertinet ad celum. ¶ Ad 7<sup>m</sup> dñm: quod hinc genitale influentia ad seruandum oia inferiora possit dici optimum et nobilissimum in corpibus: non tamen est nobilissimum in creaturis simpliciter: quod nobilis est dicere et intellectualiter illuminare: tamen tale optimum non oportuit coincidere angelio. sed hinc immedieata influentia ad seruandum oia inferiora: et tamen aliquid actione hinc angelus circa inferiora mediate celo in quantum mouet. ¶ Ad 8<sup>m</sup> potest dici sustinendo deinde remanet: quod virtus celi est figura per accensum quantitate pinantere: sicut virtus in inferioribus: sed non hinc quantitate. tamen successiva in suo esse: quod non mutatur: nec est ternuum motus vel mutationis: cum non sit generabilis vel corruptibilis: virtutes autem in inferioribus sunt generables et corruptibles: et hinc seruari per virtutem celi: individualitas autem quod est figura quantitate pinantere non potest attribuere celo ad hoc: quod consideruet. ¶ Ad 9<sup>m</sup> dñm: quod celum oes formas attingit esse ceterae directe: excepta forma rationalis: et sicut oia accensum in inferioribus exceptis accidentibus: que exentiuntur hinc ait: si sunt intellectus et voluntas: et seruando formam inducunt facit ad seruationem maiorem in quantum dependet a forma: tamen non attingat ceteram nisi effectu. sicut modo si aliquod ageret attungeret essentiam maiorem effectu et non entia formae: illud agens indirecte et ex ceteris faceret ad seruationem formae: in quantum forma dependet a natura: et si defecit hinc: quod sequeretur: quod si agens creature retraheret suam influentiam posset redigere re in nihilum: quod est inconveniens: dico quod si agens creatum posset retrahere tota sua influentias a suo effectu saltem quantum ad agem: quod est celum respectu in inferioribus hoie efficietur redigeret in nihilum: nisi illud: quod siebat per agens creatum supnaliiter seruari a deo: nec tamen sequitur: quod creature nullus posset redigere in nihilum: quod non est in parte creature retrahere influentiam suam ab effectu: sed in parte dei cuius caritas illinitata est in agendo quod est creature agit aliud: sed si deus est et cetera causa soli maius: et aliquod ageret: quod non est subditum virtuti diuina est et cetera directe solius forme ita per utrumque ageret sinuus occurrit faceret compositionem: nullo modo utrumque ageret posset effectum simpli in nihilum redigere per prius determinatum depedentiam maiorem ad formam: et hoc ad maius: ille autem per ponere: quod deus possit seruare et facere naturam sine formule vel posset rendere: sed quod hinc per se non videtur nihil hinc seruare. ¶ Ad 10<sup>m</sup> p*z* ex dictis in principali solutio: ubi oisum est: quod non obstante motu continuo celi: quod oes presceli possit esse presentes ceteris inferioribus quantum ad influentiam: vel secundum linea rectam: vel obliquam. ¶ Ad 11<sup>m</sup> dñs: quod ceterum mitem attingendo eius entia effectu non est minus quam ceterum seruare re quantum ad formam subtile et accensum quod cum actione ageret terminetur neccio ad ens actu: eo quod est pura potentia per se natura est esse vel fieri: quod potest effectu in maius: et possit effectu in totum compositionem quantum ad totum: sed illud: quod potest quantum ad formam effectu non oportet: quod possit effectu in totum quantum ad totum saltem directe: vix tamen sit in inferioribus quam formam: tamen possit in maius quam possit in formam: non enim semper sequitur: quod possit in minoris nobilitate sit facilius. ¶ Ad 12<sup>m</sup> dñm: quod non oportet: quod est coincidibile: sicut ceterum creature: sed tamen illud: quod est coincidibile: sicut ceterum non oportet: quod ageret naturam sit determinatum ad unum: quod non possit facere nisi unum est: et illud verbum sic est intelligendum. sed quod ageret naturam est determinatum ad unum: oppositum dictum est: ita quod non est indifferens ad opposita sicut agens voluntarius: ageret naturam potest esse et oppositorum qui mutantur: sicut per suam presentiam est et unius et absen-

tiam est et oppositi: sed hoc non habet a se sicut agens voluntarii. Item illud: quod dicitur: quod motus est per se et corruptio non intelligitur de motu ipsius ageretur: sed de motu passi: et hoc non oportet: quod est in agente sit magis et corruptio non est seruatio: nec oportet: quod motus in eo quod motus sit et corruptio non est generationis: immo est et per se generationis unius et corruptio alterius: sed dicitur a phisico. 4. p*b*i. quod est magis causa corruptio non est simplis: sed secundum suam rationem quod facit distare a forma abiecta per hunc: quod respicit magis determinata formam in corruptio quod in generando: ut patitur ex solone. quod procedit. ¶ Ad 14<sup>m</sup> dñm: quod mediante et ceterum potest effici corruptio per tria agentes: cuius virtus excedit virtutem ceterae seruatis. Item quod aspectus ceteri non est natum seruare re quam ceteris: sed determinatus de terminata: et hoc illud: quod seruari a celo habet unum aspectum potest corruptio a celo absente illo aspectu et prante hinc alium similem oppositum. ¶ Ad 15<sup>m</sup> dñm: quod celum seruare oia ista infirmitas: cetera quamdiu durat in suo esse: sed quod est determinatum aspectum hinc seruare: contingit quod illud: quod prius seruabat ab eo alio tempore ipsum per corruptio a beato: ita per celum diversis temporibus potest esse et seruare et cetera corruptio respectu eiusdem. ¶ Ad 16<sup>m</sup> dñs: quod maior accipiendo est videtur est falsa: quod non oportet: quod illud: quod dat per naturam et stabilitatem alicuius beat per manum et stabilitatem a se: quod ad hoc: quod aliud det stabilitatem alterius: sufficit per beatum esse ab alio: nec regreditur per se a seipso. ¶ Ad 17<sup>m</sup> dñm: quod tamen celum mutet locum hinc per se: tamen non in natura locum habet se totum: et hoc potest hinc: ut deinceps est hinc oes per se suas influentias super via inferioribus: vel secundum linea rectam: et hinc obliquam: et rectam: et deinde in quantum est influentia continua: tur super oia inferioribus: et in quantum hinc se totum est immobile potest esse et seruans etiam quantum ad transmutationem: quod accedit eis secundum totum. ¶ Ad 18<sup>m</sup> dñm: quod non oportet: quod illud: quod est natura et intima relata et cetera seruare ea: aliquod id est et cetera sui ipsum: quod est inconveniens: sed regreditur: quod sit aliquo modo rei quam ceterum seruari: et potest influere ei: quod nulli rei potest accedit respectu sui ipsius. Dicendum ergo quod non quicquamque maior intimatione magis seruari: sed maior initiatione: quod accedit agenti secundum et magis intime influere. ¶ Ad 19<sup>m</sup> dñm: quod duo boves quantum ceteris sunt codem modo dispositi: non tamen oportet modum regi a celo quantum ad illud: quod celum influere hinc: tamen quod in hoie est aliud motor: qui non subest directe influentie ceteri: ex quo non sequitur: nullus per hoc non seruare quantum ad oiam: que sunt in ipso a celo: quod supra concessum est: tamen quod corpora eodem modo disposita et totaliter a celo dependentia: non operantur eodem modo recipe influentia celi: nulli sunt in eodem loco numeri: quod est ipole primi: et hoc diversa disponit vel secundum duorum corporum: quod aperte eodem modo fuerit disposita si quod sint talia non arguit: quod non regreditur vel seruari a celo. ¶ Ad 20<sup>m</sup> dñm: quod dicitur potest: quod tamen nostrum intelligere possit ceterum de re sine cetera sua intellectu: tamen non possumus non intellecta intellegere esse sine cetera sua: alicuius posset dici et magis ad formam argumentandi: quod tamen non intelligere possit esse de re sine cetera rei intellectu cointellectu: non tamen non intelligere potest esse sine cetera sua: et cetera ipsius intelligere: et per cetera non oportet: quod sub sensibili: quod est cetera non intellectu possit esse sine causa sua: id est sine causa ipsius intelligere. ¶ Ad 21<sup>m</sup> dñs: quod natura est ab alio effectu non per se sola: et cetera alicuius cetera ratione ceterus actio producentis maius terminatur ad ens actu. ¶ Ad 22<sup>m</sup> dñs: quod dato per ageret per motu passionis non possit esse ceterum seruare: cum non possit agere vel per passionem istuc re nisi per motum: tamen agens: quod a proprieate habet agere per motum: vel per transmutationem potest seruare illud: quod induxit per motum: nec postquam induxit suum effectum: efficietur perit mouere: sed quod inducit est tenere et ceterum seruare in esse: sicut ille quod a proprieate habet figuram sigilli aquae: sed a principio facit per motum: sed

An celum mutari loca habet rationem: et quo modo secundum secundum vel habet formam: vide pulchre Buerio. 4. p*b*i. pro trahe multum con*e*. 43. c. 6. p*b*i. rationem. c. 5. c. ibi videtur quod res probat respodit non data a docto: hic per usum calidam moueatur secundum p*c*o et non secundum locum.

## De materia

postq; impressa est figura q; motū sp̄i aque pōt habe-  
re actione: sine motu: tenendo sigillū in aqua & seruā-  
do figuram impressam: agens per motum passi possit  
facere ad cōseruationē alicuius forme: dūniō illa for-  
ma nō necessario acgreret p; motū ad motū celi aliq;  
mo facit ad cōseruationē caloris ei: qd̄ calorē p; motū  
illū nō op; semper de nouo acgr. Qd. VII.



**Eptimo** querit: utrum cessante  
motu celi nālī posset  
esse aliq; actio vel passio in istis inferiori-  
bus. Et v̄ q; nō: qz remoto p̄ncipio pri-  
mo remouēt oia alia: que sunt p̄st. p  
bat p̄bs. 8. phisi. motus celi est p̄nus  
suum motū nāliū. q; renioto motu ce-  
li reniōtēt motus ois & mutatio nālis. **C**z dicebat  
q; motus celi dī p̄nus: qz applicat p̄tes celi: q; habet  
virtutē actuā ad agendū: nō aut p̄p b: q; motus ce-  
li sic cā alio p; motuum. **C**otra: qz p̄bs. pbat illū mo-  
tu esse p̄m: non tñ qz sic applicat: sed et qz pōt eē perpe-  
tuius vñus existēt: qz est magis vñiformis & pfectus:  
& ex hoc ēt pbat idē: qd̄ est cā ppetue generatiois & cor-  
ruptionis. q; nō dī p̄nus: qz applicat: sed & est aliq; nō  
tus. **C**p. Remoto motu celesti renouētur oia alia:  
que reducunt̄ in ip̄z: sed p̄bs. 8. phisi. reducit oēs motū  
& mutationes inferioriōz in motū celi: sicut in cām: qz oēs  
oēiū motū nāliū reduci sicut in cāni in motū ppetuū.  
q; cessante motū celi nullus motus pōt nāliter renione  
re in istis inferioribus. **C**p. Si virtus celi: que est ei?  
qualitas sufficeret ad agendū aliqd̄ in istis inferiorib;  
sine eius motu: sequeret̄: q; generatio & corruptio poss̄  
durare in infinitū sine motu celi: sed b est falsum. q; q;  
litas celi nō sufficit sine suo motu ad agendū: & multo  
minus virtus quecūq; in inferioriōz. Antīam cū maiore p;  
bo: qz si v̄irtus celi sufficeret ad agendū sine motu in fe-  
rioribus: tū stelle calide conuerterent eleniēta frida  
in calida: & stelle frigide in opposita pte semper conuerte-  
rent eleniēta calida in frigida: & sic in infinitū duraret  
qz frigida in loco vbi abundarent fluerent ad locū vbi  
seruarent̄: & sūr calida: & sic in infinitū fieret cōsum-  
ptio & restauratio: sed hoc stante duraret in infinitū  
generatio & corruptio. q; si virtus celi sufficeret ad agē-  
dū sine eius motu: sequeretur q; generatio & corruptio  
posset durare in infinitū sine motu. falso statēt̄ sūtis similit-  
udo: qz ḡnatio & corruptio latē elemēto p;: puta ignis  
in spē & alio p; nō pōt durare in ppetuū: nisi hēat cāz ppe-  
tuā difformē: hoc aut nō pōt esse nisi p; motū ppetuū: q;  
faciat ppetuā difformitatē in cā: infinita. n. agētia non  
sufficeret: qz oēs: vt pbat p̄bs. 8. phisi. reducere ppetuā  
tē ḡnationis & corruptionis in aliq; vñā cām ppetuaz:  
vel saltem in cās finitas: nec sufficeret eē finite cōstum  
cūq; ples ponerent̄ nisi aliq; ea p;: vel oēs cēnt ppetue:  
nullus aut motus pōt eē ppetuū nisi motus celestis. q;  
ipole est generationem & corruptionē durare in infinitū  
sine motu celi: vel in ppetuū. sic q; p; falsitas sūtis.  
**C**p. In p; se ordinatis cessante motu pōris cessat mo-  
tus posterioris: sūt intelligētia & celū i mouēdo ista infe-  
riora se h̄at sicut prius & posterius agens: remota actio  
ne intelligētia: q; prior est renouēbit actio celi: sūt remo-  
to motu celi remouēt actio intelligētia: qz intelligētia n̄  
influit celo nisi motū. q; cessante motu celi celū n̄bil  
posset agere i istis inferiorib; & multo min⁹ vñū inferiorib;  
in aliud: sed dicebat q; sūt celū sit posteri⁹ in agēdo & de-  
pēdeat ab intelligētia cōstū ad ea: que agit nēdiantē suo  
motu: nō tñ cōstū ad oia: q; simili⁹ posset agere. **C**ontra  
nō min⁹ v̄t corp̄ celeste depēdere ab intelligētia q;

## Questio

vñū corp̄ ab alio corpore: sed vñū corpus sic luens de-  
pendere ab alio: qd̄ nihil possit agere sine illo alio: sicut  
corpora inferiora depēdet q; celo cū cōseruent̄ ab eo: ye  
s. ostēnum est: q; celū in oī actione sua dependet ab in-  
telligētia. Ad hoc r̄ndebat r̄ndēs intermedio uiajorē.  
**C**z h̄: qz in tñ vñūq; depēdet ab alio in cōstū ē in  
pō respectu eius: & aliude ē actu: sed corp̄ magis ē i pō  
respectu intelligētiae: & intelligētia magis ē i actu respēcū  
corpis q; vñū corp̄ respectu alterius: q; corp̄ supremū  
magis depēdet ab intelligētia q; vñū corp̄ ab alio: & sic  
v̄t adhuc q; illa maior sit vera. **C**p. Lessate p̄mo ap-  
plicatē cessat ois applicatio: sed motus celi est p̄mū ap-  
plicans agens ad passum in istis inferiorib; sed nō po-  
test ēt aliq; actio noua in corporalibus vel mutatio: ni  
si ponat̄ noua applicatio agentis ad passum: vel passi  
ad agēs. ergo cessante motu celi nō pōt esse aliq; muta-  
tio i rebus corporalibus. **C**p. Sicut se h̄z virtus v̄tis  
ad virtutē particulare: ita se h̄z motus vñiversalis ad  
motum particularē: sed cessante virtute vñiversalis ces-  
sat ois virtus particularis. ergo t̄c. **C**p. Lessante t̄pē  
cessat motus: qui est i t̄pē: sed cessante motu celi cessat  
tēpus: cū sit passio primi mobilis. ergo t̄c. **C**p. Omne  
difforme reducitur ad vñiforme: sed oēs motus inferio-  
rum sunt difformes. ergo op̄z: q; reducant̄ in motum  
vñiformem: qualis est solus motus celestis: sed cessan-  
te motu celi cessant oia: que reducunt̄ in ipsum. q; ces-  
sante motu celi cessant omnes motus inferiorib;. **C**p.  
Illiud quod caret primis qualitatibus actiuis & passi-  
uis: non potest agere per aliquā qualitatē suā: sed ce-  
lū caret h̄mōi qualitatibus: vt sunt calor: frigus: & hu-  
iustmodi: que in celo non sunt. ergo celū nō pōt agere p  
aliquā qualitatē suā in istis inferioribus: sūt tñ p; mo-  
tum suū: sed cessante influentia celi cessat ois actio  
in istis inferioribus. ergo t̄c. **C**p. Dicit quidā sanctus:  
q; celū recipit perfectionē suā a deo per motum: sed  
vñūquodq; intantū agit in cōstū est perfectū. ergo ce-  
lum non agit nisi inquantū recipit motum: & per conse-  
quens cessante motu suo non ageret: & sic idē qd̄ prius.  
**C**p. Non est aliqua cā quare dominatorum corpora  
post diē iudicij nō cōbūrāt̄ ab igne in inferno cōs pre-  
sente: nisi ppter cessationē motus celi: sed hoc nō esset  
nisi cessante motu celi cessaret ois motus inferiorum.  
ergo cessante motu celi nāliter cessat ois actio in istis i-  
feriorib;. **C**p. Si se h̄z i strū ad artificēz sic se h̄z  
ista inferiora ad celū in agēdo: sed i strū nō pōt age-  
re cessante motu artificis. ergo nec ista inferiora ces-  
sante motu celi. **C**p. Celū cū sit distās ab istis i-  
ferioribus non pōt mouere ea vel agere in ea nisi v̄tis eius  
appliceat̄ ad ea per suū motū locālē: sed hoc non posset  
esse cessante motu celi. ergo celū non pōt agere in hec  
inferiora: nisi sit cessationē motus celi: & multo mln⁹ vñū  
inferiorum in aliud. **C**p. Lessante motu celi in istis  
inferioribus cessabit omnis transmutatio naturalis in  
istis inferioribus: aut hoc ergo erit naturaliter: aut sup  
nāliter: aut alio modo: possto q; actio possit ēt cessante  
motu celi. pbo q; hoc non sit supnāliter: qz qn̄ aliquid  
sit h̄ inclinationē rei nālēi b̄ est violentū & nām: nō  
aut supnāliter: sed si calidū existens iuxta calefactib;  
le post dñe iudicij haberet illud calefacere esset contra  
naturalē eius inclinationē & violentū. ergo nō fie-  
ret supernaturaliter: sed magis cōtra naturaliter: nec  
cessatio transmutationum post diēm iudicij poterit ēt  
violentia: quia illa cessatio durabit in perpetuum: nul-  
lum autem violentum perpetuum: relinquatur ergo q;  
actio naturalis. & sic habentur propositū.  
**C**otra

Z.c.37. t̄ in-  
de.

Z.c.55. vñq; ad t̄c.  
ad c. 60.

**E** principi⁹  
vñq; ad t̄c.  
com. 45.4

Z.c.45.

**Cótra** Unūquodqz hz agere inçtum est actu: t pati inçtū est in pō: hz cessare motu celi sal te aliq̄ nianēt in actu: t aliq̄ in pō respectu inferiorz. g cessante motu celi posset cē i cis nāliter actio t passio.

**Respódeo** ad cūdientiā huius. q. Prinio vidē dū ē quō motus localis ipsi⁹ agētis facit ad hz q̄ agens agat. Dico aut̄ motus ipsius agen̄is: qz auenit aliq̄ ipz pasluz moueri locali: t media te suo motu locali alterari: puta calefieri t de motu p ut sic eāt in passo: t put est in passo nō logmūr: qz non q̄rinus quō celū fm suū motu localem moueat: hz quō fm suū motum locale ad alia se habeat actiuē t i alia agat. T̄rip̄l̄ aut̄ potest intelligi motu localē alicuius agentis facere ad hoc: q̄ agens agat: t precipue ad hoc: qd̄ alteret. Uno modo: q̄ ipse motus localis existens in agente sicut in subo sit sibi principium actiuū īmediatu causandi aliq̄ qualitatē vel aliq̄ formā ī passo: vt si dicauis: q̄ motus celi sit principium actiuū a quo īmediate eāt calor: qz auenit: q̄ celū p motu suū locale regionē supioz elemētoz nouet: ad quem motu exītē ī illis elemētis superiorib⁹ segtur ḡatio caloris: t sic motus celi nō attingit ad calorē generandū ī elemētis: sed īmediate motu locali ipsius passi: qd̄ aut̄ motus ipsius agentis localis nō faciat ad hz: q̄ agens agat alterando sic: q̄ motus agentis sit principium actiuū īmediatu inducens aliq̄ formā ī passo: puta q̄ motus celi sit principium actiuū: ita q̄ īmediate ipedi. alicui passo calorem: vel alia formā nō īmediate motu locali passi probō tripli ratioe. Primo vna rōne generali t diuinibus specialibus quantum ad celū. Prima rō talis est: ynūq̄qz hz nouere aliq̄ illud fm q̄ est in actu p illud: sed per motu locale nulla res hz aliquod esse in eo q̄ būiū modi actu nisi esse in aliquo vbi. ergo nullū agens hz per motum locale agere: nisi inçtū ei cōpetit ex hoc: qd̄ est actu in aliquo vbi sed esse in aliquo vbi actu: t directe t fm se circunscripta oī qualitate actiuā nō īportat principium actiuū īmediate alicuius forine vel qualitatatis: qz vbi ē situs: t ea que pertinent ad quantitatē nō īportant agere. ḡ nullū agens agit per suū motu locale: ita q̄ suū motus localis sit principium actiuū īmediatu: quo īprimat alia quam qualitatē vel forinā. Secunda rō talis est: t ē spālis quantum ad celū: si motus localis celi eset principium īmediatu alterandi potētior eset motus celi ad suū effectū inducendū q̄ quecūqz qualitas celi: qz motus celi conuenit celo fm se totū: cū diuersae partes celū sint diuinaz qualitatū: iō motus eēt potentior alius virtutib⁹ celi: si eset de se virtus actiuā īmedia: t per ignis effectus: qui natus est sequi ex motu celi oī tēpore superabundaret: t excederet effectum cuiuslibet virtutis celestis: sed hoc est falluz: qz motus localis natus est cauſare calorē: calor aut̄ nō supabūdat in illis ī superiorib⁹ semp̄inio qnūqz est frigus. ergo īpossibile ē q̄ motus localis in celo sit cī principium actiuū īmediatum alterandi ista ī inferiora: vel īprimēdi cī aliquā forinā. Tertia rō talis ē: t est sūl̄ spālis de celo: dif̄ formitas: que est inter estate t hyemē: t manē t nieri diem op̄ reduci vel in dif̄ormitatem motus: vel partium eius: sed hec non possunt reduci ī dif̄ormitatem motus directe t īmediate: qz oēs motus celestes semp̄ sunt yniformes: ita. s. q̄ glibet motus ī se semper est vno mō: dif̄ormitas aut̄: que est inter motu vnius orbis: t motum alterius orbis si sit cā dif̄ormitatis: q̄ est inter hyemē t estate: mane t meridiē op̄ reduci ī dif̄ormitatem partū celi: que sit fm allud q̄ fm motuz: la

partibus aut̄ celi exlusō motu ē ī diversitas: nisi fm qualitates aliquas. ergo op̄ reducere dictau ī diversitatem tēpoz ī diuersas qualitates celi: qz substātia non est īmediatu principium agendi: sed ea: que fiūt in h̄fē me t estate: puta abūdātia calidi: frigidū: humidi: t sic cī sunt effectus celi ī illis ī superiorib⁹. ergo op̄: qz tales effectus celi reducant̄ sicut ī pncipiū actiuū: qd̄ di recte habeat alterare in qualitates celi t non ī motu: hz. n. motus celi faciat ad hoc: q̄ pars celi aliq̄ q̄litatē actiuani approximet ad passum: nō tñ est principium actiuū: seu alteratiū: sed hec est qualitas partis ap proximatae: hoc p̄z per hoc: q̄ celū enīpyrcū fm q̄ col⁹ ponitur: hz aliq̄ influentiaz sup ī inferiora: hz sit īmobilē: t ideo mibi videāt q̄ principium actiuū quo directe t ī mediate celū hz alterare t īprimere aliq̄ formaz ī illis ī superiorib⁹ non sit motus: sed sit aliqua qualitas celi: puta lumen: vel aliqua h̄mōl qualitas. Secundo modo pōt intelligi: q̄ motus localis alicuius corporalis agētis faciat ad hoc: qd̄ agat alterando. s. q̄ nōr̄ suis vna cū ipso moto suo ī soliditate: vel ī aliq̄ alio sit cā nouendi localiter altez: sicut si bacculus motus moueat aquā: t ex illo motu illius passi sequetur alteratio ī ipso passo: qd̄ nouet a corpore moto: t isto mōres corporalis agens p motu localē aliq̄ corpus sit actus ī aliquo: vbi prius non erat: t pp̄ hoc abicit aliud corpus ibi exīs: pp̄ hoc: q̄ duo corpora ī codē loco sunt ī cōpossibilita: t iō vnu corpus motum localiter pōt suo motu locali nouere aliq̄ corpus localiter: pōt ēt suo motu locali mouere ad h̄ndū eu: ad motu āt localē alii cuius corporis ī quo est motus: cōseq̄ aliq̄ generatio caloris: sicut qñ aliq̄ violēter t ychemēter nouet: t sic ex p̄stil vnu corp⁹ mouēdo altez localē p̄t ipz alterare īmediate locali motu creato ī ipso: qd̄ alterat̄: t sic celū per suū motu localē pōt aliq̄ alterationē facere ī regione ignis: t ī superiori parte: q̄ mouent̄ raptū celi: sicut pbat ph̄s p̄ nierauroz p̄ motu comete: hz qz motus iste quo rapt̄ pars aeris motu celinō peruenie vñqz ad nos: nec ad superficiē terre: pp̄ qd̄ mot⁹ celi nō cāt calorē ī superficie terre: sed eī q̄litas: puta lumen vel aliq̄ alia. Tertio mō pōt intelligi: q̄ mot⁹ localis alii cuius rei corporalis faciat ad hz: q̄ ptes ci⁹: siue ille ptes motus agat: qz illud: qd̄ hz stutē actiuā p motu illū ī propinquiat ad passum: q̄ appropinquatiōe facta agēs agit ī passum nō p suū motu dir ecte: sed p sua q̄litate actiuā: sicut ignis applicitus ad aquā grā calefaciēdi aquā p̄ calorē suū: t sic motus celi facit ad hz: q̄ aliq̄ p̄s celi agat in aliq̄ p̄te terre determinatā: qz p̄ motu celi alii q̄ stella applicat ad hz: qd̄ sit sup aliq̄ p̄te terre: quo factō illa stella pluriē suū vel p aliq̄ qualitatē si sit eas dare agit ī illam partem terre.

**HIS PREMISSI** ḡ r̄ndeō ad qōnē: t dico q̄ qd̄ vt q̄ra: supposito q̄ aliq̄ agēs īferius sit applicitus ad suū passum: puta ignis ad stupā vtrū possit agere in ipm: qz ad hoc: q̄ aliq̄ agēs agat: t aliq̄ patiēs patiatur: sufficit q̄ agens h̄eat virtutem sufficientē ad agendū: t patiens auenitē dispōnē ad patiendū. s. q̄ sit ī potētia ad illud: qd̄ cōtinetur virtutē in agente: hz celi sante motu celi ista possunt īseruari īter ignē t stupā qz ignis hz q̄cqd̄ dz h̄re ad agēdu: nā hz illū: qd̄ debet igni fm q̄ ignis: qz p̄la possunt stare ī suo esē pfecto stante motu celi: t īfluentia celi: cuius virtute agit ignis: potest ignis recipere stante motu celi: vt declaratum est: qz motus non est principium actiuū uno celū agat: sed sua qualitas: quē remanet. stante motu celi:

Mota trebō  
desigb⁹ p̄s  
rur q̄ motus  
cell īmediate  
nō īprūmūt  
aliq̄ formaz  
ip̄p̄ passo,

## Be materia

qz nec alteratio: que est per motū localez cell peruenient ad supe: sicut ē terre: vt supra deductū est: non inquantū effert stellā ad nos: que hz virtutē alteratrinani: t ideo applicata aliqua stella: in cuius virtute hz ignis agere per applicatione: cessante motu celi potest recipere in fluentiam celi: ita vt in virtute celi agat. Item non vi-  
deo: qz celū det alicui corpori calefacere p calorē: ybi i  
ctum dat ei calorē et cōseruat. Constat aut qz cessante  
motu celi adhuc celū pscrivaret ignē et eius calorez: sūt  
etiam passum: lz illud: per qd dī pati cessante motu ce-  
li: qz patitur per māni: vel aliqz qualitatē additā: puta  
siccū vel humidū: cessante aut motu celi possunt na-  
nere tā primia mā qz qualitates passiū elementoz: tñ  
qz ille qualitates creatur ex influentia celi: que nō tol-  
litur cessante motu celi: vt dictum est: sicut influentia  
ignis appliciti ad aquā tollit cessante motu eius: tñ  
qz d̄segunt elemēta: que remanebūt ctum ad acciā: q  
consequuntur ea cessante motu celi: t ideo videtur m̄l-  
bi: qz ignis applicitus stupr: vel cuicūqz posset agere in  
iplini cessante motu celi. C Alio modo potest intelli-  
gi vt queratur: vtrū cessante motu celi quelibet ps ccli  
regionē sub se existentem nata esct p aliqd tempus re-  
ducere corporaliter in actu: quā nata esct illa ps crea-  
re: puta in actu calidi vel frigidī: taliter qz decetero ni-  
bil de nouo ageret: sed tñ conferuaret: qd factum eēt:  
et hoc p defectū noue applicationis: vel sit ita qz cessā-  
te motu celi nulla suppositioē facta duraret actio et pas-  
sio: nona generatio et corruptio i infinitū: tad hoc dico  
qz sine pindicio aliorū: mibi v̄f qz cessante motu celi  
possunt noue actiones et mutatiōes durare in infinitū:  
qz in regione ybi dñaren̄ stelle calide cōsument ele-  
menta frigida: precipue aqua: t ideo ibi eēt dimissior  
qz alibi: t ex alio loco cōcurrent illic: t ecōtrario ybi  
doniūnarentur stelle frigide cōtinē connuertentē ele-  
menta calida: t ad illū locū cōcurrent elementa ca-  
lida generata a loco ybi abundarent: t ppter B videt  
mibi qz simpl̄ alteratio calidi et frigidī: t generatio et  
corruptio elementoz hz partē illo mō possent durare  
in infinitū nāliter cessante motu celi: quid aut sit dī ge-  
neratioē et mixtoz in sequenti questione patebit. C Si  
aut queraf quo cessabit post diē iudicij generatio et cor-  
ruptio in istis inferioribz: credo qz sicut pulchritudinē  
illā: quā habituri sunt celi et elemēta post diē iudicij  
dabebunt non ex virtute nāli principioz: sed ex super-  
naturali influentia dci. ita dico de cessatioē generatio-  
nis et corruptionis. C Tertio mō pōt intelligi qd vt q  
ratir vtrū tāta diversitas generationū et corruptionuz  
quanta nunc est posset manere cessante motu celi: pu-  
ta qz sit diversitas hyemis et estatis in eadē pte mundi  
et qz sit tanta diversitas effectū in eadē pte terre et di-  
versis sicut modo: t sic dico qz talis et tanta diversitas  
esse non potest cessante motu celi: qz illud nō potest eē-  
cessante motu celi: qd regit diversaz stellarz sibi inui-  
tē successionē alterationū super easdez partes terre: di-  
versitas aut effectū: t precipue tanta: sicut mō est i ea-  
dē pte terre: et diversitas hyemis et estatis de necessita-  
te requirit hoc: qd predictum est: vt de se pz: diversitas  
aut qz est i mixtis: B regit sicut magis ex seq̄nti qōne  
apparebit: t ideo dico qz cessante motu celi tāta diver-  
sitas qzta nunc est nō eēt: non tñ nāliter esset vez oēz  
actionē cessare i istis inferioribus: t qzna venerabilis  
doctoꝝ noster frater Tho. teneat oppositū huius i scri-  
pto: t in qōn ibus disputatis: tñ credo finaliter qz fuit  
stius opinionis. L qz celū p qzitatem suā ageret: dato qz  
motu eius cessare: nā lz posuerit in scripto qz celū em

## Questio

preū:qr est im mobile non agit in inferiora:tñ in summa t in quolibet tz oppositū. [ Ad p<sup>m</sup> ergo i oppositū dñi:q illa ppositio credenda est nō dc primo fñi dignitatē solū:sed de primo fñi cālitatē: motus aut̄ celi dato q sit p̄ior dignitatē oibns nō otibus infcrius existentibns t possibilib<sup>b</sup>:z prior ista diuersitate motuiz: que nunc est ēt fñi cālitatē:non tñ fñi cālitatē est p̄or respectu cujuscūqz motus:qui posset esse i inferiorib<sup>b</sup>: vt d̄c̄d̄ctū est:nā sicut dcm est:aliḡs nō motus posset esse hic infcrius cessante motu celi:pl̄s aut̄ loqtur fñi nō dū:q nūc est:non aut̄ fñi cursuiz:qui posset eē. [ Ad z<sup>m</sup> dōm:q ph̄s pb̄t motu c̄lestē eē p̄nūm respectu alioz inq̄tu est p̄petuus nō cālitatē:sed duratione:pb̄t et ipsum esse primū cālitatē fñi cursuiz:q nūc est: non aut̄:q posset esse. [ Ad 3<sup>m</sup> dōm:q oēs motus nāles fñi cursuiz:qui nūc est red̄c̄nt in motu c̄lestē: qr facit ad eos applicādo illnd:qdbz virtutē actiū:sz non ōz reducere in cūm oēm motu nālē: qui posset eē fñi quēcūqz cursuiz. [ Ad 4<sup>m</sup> dōm:q p̄na ē bona t āns et ad id:qdb arguit ḥ p̄nis:dico q illa infinita gene ratio t corruptio:que poslet durare c̄slatē motu celi re duceretur in aliqz vna cāni difformē:sed illa cā diffor m̄is non esset motus:sed celū h̄ns diuersas partes:per qñarū ynam calefacere:z p̄alā frigefacere potest:necc etiā opz ista infinita generationē reducere in vnoz aliqz cām nālē tñ:sed sufficit qr red̄cerēt in cās finitas:z hoc fiet reducendo eam in diuersos orbēs finitos:yl̄ in diuersas partes eiw̄dē orbis:sc̄ut ipse ph̄s non reducit ea in vnu perpetuū motu:sed in plures:vt p̄z,z,d ge neratione.z.i.z.metaphi. [ Ad 5<sup>m</sup> dōm:q recta actiōe p̄loris non remanet posterioris actio q̄tu ad hoc:q̄d posteris dependet a p̄iore: vnde lz actio dep̄det ab intelligentia inonētē cclū localiter q̄tu ad diuersitatem motionū:que sunt fñi istu cursuiz:nō tñ opz:q̄d dep̄det eius actio ab actione intelligentie monētis q̄tu ad quēcūqz motu siue actionē:qm̄ posset h̄re fñi quēcūqz cursuiz:qr motus ille:vt dictū est:non dat celo virtutem actiūam motus:dico quo monēt ab intelligentia:sed hanc bz a solo deo. [ Ad 6<sup>m</sup> dōm:q maior est simpl̄r falsa:qr plus dep̄det aliquod corporis a celo q̄ celū ab intelligentia. [ Ad 7<sup>m</sup> dōz:q lz corporis sit magis in actu respectu corporis celestis q̄tu ad dignitatem q̄z vnum corpus respectu alterins:qr s.actus nāe angelis:ce plus excedit in dignitate corporis celestis actualitate q̄ actualitas corporis celestis actualitatē cujuscūqz corporis alterins:tñ accipiendo eē in actu virtuali t̄i potentia fñi cālitatem plus est aliquod corporis in fieri i potentia celi q̄ celū respectu angelis:z plus est celū i actu respectu inferiori q̄ sit angelus respectu celli:qr act<sup>b</sup> ce liplas t̄inet actualiter t̄ caliter:quod est in inferioribus q̄ contineat angelus illud:quod est in celo. [ Ad 8<sup>m</sup> dōm:q cessante p̄mo applicante cessat ois applicatio de pendens ab illo primo applicante:z ideo cessante motu celi cessat ois applicatio de pendens ab eo:z ille sunt applicationes:que sunt p̄p̄ic isti cursuiz:qui nūc est:sed non opz oēm applicationē yl̄r cessarc:naqz celū alterando ista inferiora daret eis formā ad quam leq̄ret in eis motus absqz hoc q̄ cclnī moueret:vt dcm est in principalī solutiōe. [ Ad 9<sup>m</sup> dōz:q cessante motu vli p̄ predicationem cessaret ois motus inferiorū t̄ superiori:qr si vlr vnu motus esset:nc̄s esset motus in sc̄riorūn t̄ similiter cessante motu superioruz:qui est vniuersalis respectu inferiorūn per cansalitatē cessa rent motus inferiori:inq̄tu dependent ab illo motu qui esset

**L.c.56.**  
**L.c. vacatio.**  
**t c in fl. mea**  
**pbi,**

qui esset ea vniuersalis cop: nō autes motus celi est ea vniuersalis inferiorū motū quantū ad diuersitatē q̄ nunc hñt: sed non est causa vniuersalis respectu oīs motus qualitercūq̄ in istis iſerioib;. Ad decimū dicendū: q̄ cessante in otu celi nō cessaret tēpus dñmō esset alius motus: qz quoq̄ motu n̄ manēt tēpus: in omni eius motū est quātitas successiva sicut in subiecto: sed illa quātitas successiva q̄ est in motu magis vniiformi d̄r tēpus et n̄ ēstura certificās quantitatē aliorū motuum: et ideo quocūq̄ motu manēt uianet quātitas successiva que est motus: et h̄ presupponitū d̄nā tēporis ad presens. Ad 11<sup>m</sup> dōm: q̄ op̄z oēs motus diſformis reduci ad aliquod vniiforme: sed nō op̄z q̄ reducantur in vniſor: q̄ sit in otus: et ideo non op̄z q̄ omnis motus iſerioꝝ qualitercūq̄ possibilis reducatur in aliquę motū vniiformē celeſte. Ad. 12<sup>m</sup> dōm: q̄ calidū et frigidū sunt prime qualitates actiue quātū ad ista iſerioꝝ: nō tñ sunt vtr primū: q̄ qualitas celi puta luni ē vel alia si qua est q̄ celum agat sunt priores et ideo licet nō sit in corpore celeſti calor vel frigus formaliter loquēdō: sunt tñ alie qualitates q̄ quas potest agere. Ad 13<sup>m</sup> dōm: q̄ l̄ motus sit quedam perfectio celi: tñ p̄ter motus sunt alie multe perfectiones per quas posset agere dato q̄ nō moueretur. Ad 14<sup>m</sup> dicendū: q̄ sicut credo causa quare corpora dānatorū nō patiunt ab igne corporeo inducēte mōre: nō erit cessatio motus celi: sed virtus diuina h̄ operās supernaturaliter. Ad 15<sup>m</sup> dicendū: q̄ quantū ad h̄ est ſile de instrumēto et artifice et de iſerioib; et celo: q̄ sicut iſerioꝝ agunt in virtute celi: ita instrumētuꝝ agit in virtute artificis: l̄ quo ad hoc nō est ſimile: q̄ ſicut artifex qui est hominē nō potest dare virtutē mouendi instrumēto: niſi et ipſe hominē mouetur: ita celuꝝ nō posset dare in iſerioib; virtutē mouēdi niſi et ipſuꝝ nō uenatur: hoc enī est de imperfectione hominis: qd̄ non potest niouere ſuū instrumētuꝝ localiter niſi et ipſe niouatur qui intu ad aliquā partem ſuī in otuꝝ localiter. Ad 16<sup>m</sup> dicendū: q̄ virtus celi qua diſtat ab iſis iſerioib; quādo defertur ſuper ea fm̄ lineaꝝ rectam nō dicitur deferrī motu locali ad iſta iſerioꝝ q̄ ſi niouetur in centru in quo est virtus actiua versus iſerioꝝ regioneꝝ: ſed in metaphorice d̄r deferrī in quātū totum mediuꝝ: q̄ est inter celuꝝ et centruꝝ alteratur a virtute celi: et ſic virtus celi alterādo hoc totū attingit virtutē ſuī iſerioꝝ niſi motu locali. Ad 17<sup>m</sup> dōz q̄ nō motu locali a ſuī niſi patitur ab aliquo phibente actioneꝝ recipi in paſſo: ſi enī ego poſlez aquam plus in frigidare q̄ ignis calefacere et frigidare aquaꝝ ita q̄ nō poſſet calefieri dñmodo non agerē in ignem nulla violentia fieret igni: ſed tunc proprie eſt ſua: vel quō in peditur nō a motu quē pōt facere dñmodo nō ipeditur niſi ex parte paſſi: ſed a motu qui natū eſt ipſe ſequi ex ſua naturali inclinatione actiua: ſicut quādo impeditur graue ne deſcedat de orbiꝝ: et ideo q̄ actio iſerioꝝ cefſet post diē iudicij nō eſt attribuēdū virtuti naturali nec violentie: ſed virtuti diuine ſupernaturaliter facienti.

## Quæſio. VIII.

**Clauo** querēt utrū cessante niouentiū celi deſinerent uatura liter oīa mixta eſſe: et videtur q̄ ſic: qz cessante cauſa ceſſat effectus: ſed duplex motus celi: ſi diurnus et ille qui eſt ſuper polos zodiaci eſt cauſa mixtioꝝ et mixtorū: ergo ceſſantibus illis ceſſarent mixta. ma. patet. mi. pbatur. qz illud quod facit q̄ vnu elementū inret

regiones alterius eſt cauſa mixtioꝝ et mixtorū: quida mixtioꝝ nō fit ex elemētis niſi prius ad vnu reductis ſed ut habetur verius ſinez ſcdi de generatione prediſctis duplex motus eſt cauſa q̄ vnu elemētū inret regionem alterius. ergo tē. ſcd dicebat q̄ nō op̄z vnu elementū trāſire in regione alterius ad hoc q̄ mixtioſuſt: ſed ſufficiet q̄ vnu ſit in altero virtute. Contra mixtū nō fit ex elemētis niſi per mutuā actionē: et paſſioneſ elemētōꝝ: ſed vnu elementū nō pōt agere in alterius niſi inret regionē illius et vnu applicetur locaſliter ad alterū. ergo nō ſufficiet q̄ vnu ſit in altero virtute. Preterea nec mixtio nec mixtū hñt eſſe per diuerſas alterationes factas circa idē: ſimilē in actione nō ſufficiet ad mixtū: ſed plures alterationes nō posſunt eſſe circa idē ceſſante motu celi: qz ad hoc q̄ ſint plures ſuic diuerſe alterationes circa idē regriſ q̄ motus celi applicet diuerſa alteratiua. ḡ ceſſante niouentiū celi ſuic ſit in mixta. Sed dicebat q̄ ſtāte inotu non ſtātim ceſſarent mixta: quin per aliquid tēpus manerent: ſed ſatis cito ceſſarent nec generarent amplus. Contra h̄ arguitur multipliciter primo: quia manēt cauſa conſeruatiua manet effectus nec corrūptur ab alia tāq̄ ab illa: ſed poſſet cotingere q̄ aspeceſ celi qui asperceret mixta ceſſante motu celi conueniēt eſſet et conſeruatuuſ illorū mixtorū: que tunc remanerent. ergo illa mixta ſenip̄ ſe maneret niſi conſeruantur ab alio q̄ a celo: ab alio non poſſunt corrūpti: qz oportere: q̄ illud aliud agens eſſe in iſerioꝝ: ſed hoc nō poſſet eſſe: qz omne agens in iſerioꝝ agit in virtute celi: et per coſequens illud quod corrūptur ab alio ageſte iſerioꝝ corrūptur a celo cuiꝝ ergo a celo nō poſſit corrūpi: vt deductum eſt: ſi aliqua niouēta remanerent ceſſante motu celi poſſent naturaliter remanere i perpetuum nec corrūperent. Sed dicebat q̄ ſi vna res coſeruaret: tāniē alia corrūperet. Cōtrapars illius totius q̄ h̄ coſeruare ſe ſe totuꝝ nō h̄ corrūpere. ſi totū celuꝝ h̄ coſeruare iſta iſenora: ergo pars cuius nō h̄ corrūpere ma. p̄z. m̄. pbatur. qz ſi nō totū celuꝝ: ſed aliqua pars cuius h̄ coſeruare aliqua mixta: tūc in abſentia illius partis illa nūq̄ maneret: ſed cum cotinuo celuꝝ in dic naturali cōplicat motuꝝ ſuū cotinuit nō eſt alind adiūtū cui aliqua pars celi ſit preſens per vnu diez nālēni: inio op̄z q̄ ſit absens durāte motu celi. q̄ illud coſeruatū ab illa recedēt deſinat eſſe: nullum autes mixtū iuueniūtale q̄ ſic deſinat eſſe. ergo nullū niouēta coſeruatur in eſſe per aliquā partem celi determinatā precise: ſed a toto celo: et ſic p̄z nīoz. P. ma. nente diſpone que eſt coueniēt: manet illud cuius eſt diſpo: ſed tēperies regionis tēperate eſt coueniens diſpositio mixtōꝝ que ſunt in illa regione: qz eſſe mixtōꝝ coſiſtit in quodā tēperamēto qualitatū actiuaꝝ et paſſiuꝝ. ergo durāte tali tēperie alicuius regiōis in perpetuū durāret mixta illius regionis: ſed poſſet cotingere q̄ ceſſante motu celi aliqua cōſtellatio tēperatiliua poſſet regnare in aliquā regionē in perpetuū. ergo in illa regione mixta durarent in perpetuū. S. dicens q̄ l̄ illa cōſtellatio coſeruaret tñ corrūperent per alias partes celi agetes fm̄ lineaꝝ reflexā. Contra q̄ diu coſeruāt ſortius agit q̄ corrūpens tādiu manet res coſeruata: ſed illa cōſtellatio ſortius ageret in mixto illius regionis q̄ alie partes celi: qz fm̄ lineaꝝ rectas: et alie fm̄ reflexam. actio autes que eſt ſe lineaꝝ ſortius agit q̄ que eſt fm̄ reflexā. ergo adhuc ſtat q̄ mixta alicuius regionis durarent in perpetuū. Sed dicebat q̄ l̄ illa cōſtellatio ſortius ageret Deinde de mā celi Bg



## De materia

Super illa mixta quod alie ptes celi: tamen adhuc alie partes celi corrumperent illa mixta: quia facilius est corruptere illa mixta quod conseruare. **C**ontra. quia facilius est tenere formam ianu existente in materia quod formam ynam nouam edicere et aliam abycere. sed conseruans non facit nisi formam tenere in materia: corrumpens autem naturale non potest corruptere nisi vna forma inducendo et alia abyciendo: quia si non ita faceret anhilaret eam vel faceret materiam esse sine forma: quod virtus est impossibile. ergo facilius potest agere naturale conseruare quam corruptere. **P**reterea stante motu celi possent naturaliter esse plures alterationes circa id est quod aqua posset eleuari a virtute solis per emporationes: postea eleuata converti in pluvias et nubes cum puluere vel fumo terrestri: sed tales plures alterations videtur sufficere ad generationes mixti. ergo cessante motu celi posset esse adhuc generationes mixto. **P**reterea. Sicut se habet nunc celum stans ad conseruandum nunc ita stans in perpetuum: sed celum stans nunc conseruat mixta ad aliquod tempus: quod ut ponebat respondens non statim corrupterent mixta stante nocte celi: ergo celum stans in perpetuum conseruaret mixta in perpetuum. **P**reterea arguit contra quoddam dictum reddentes qui dixerat quod licet mixta possent manere state celo finaliter tamē corrumperent per hoc quod contraria in mixtis existentia agerent inuicem. **C**ontra. quia contraria qualitates que ponuntur esse in mixto non agunt nisi in virtute forme substancialis mixti: sed hoc non potest facere in virtute forme substancialis: quia nihil corruptum seipsum. ergo mixtu nunc corruptitur a contraria qualitatibus existentibus in ipso. **P**reterea ad id est: contraria sunt in mixto actiua potencia: non actu: quia contraria non possunt simul actu esse in eodem: sed in potentia tantum: sed que sunt in potentia tantum non agunt. ergo contraria quae ponuntur esse in mixto non agunt ad corruptionem mixti. **S**ed dicebat quod dicuntur esse in mixto in potentia non passiva: sed activa: quia in mixto est quedam potentia et quedam virtus que est nata creare calidum et frigidum. **C**ontra. quia illa virtus activa aut est aliqua qualitas elementaris sive ut calor aut frigus: aut aliqua qualitas media ut mollicies: aut duricies: aut aliqua qualitas transcendens has derelicta ex impressione corporis celestis: non potest dici quod sit qualitas sive elementaris: quia una qualitas non habet virtutem ad calefaciendum et frigesciendum: sed ad alterum: puta calor ad calefaciendum: frigus ad frigescendum: nec possunt esse sive elementaris ambo in actu formaliter: ut dictum est: nec potest esse qualitas media: quod tales sunt effectus priuarum: nec possunt esse cause causarum: ut possint caleficere et frigescere: nec potest esse aliqua impressio directa a celo in inferioribus: quod talis impressio ordinatur ad altiorum effectum quod sit caleficere vel frigescere: sicut prius de virtute magnetis: que virtute ferrum trahit. ergo nullo modo possunt esse contraria talia in potentia activa in mixto. **P**reterea idividuum materiale sicut obligatur ad hic ita et ad nunc: sed esse mixtu est hoc indumentum. ergo esse mixtu obligatur ad hic et nunc: sed quod est talc non potest stare ultra ultimum nunc: sed instans in quo cessaret motus celi et ultimum nunc mixtum possit remanere per aliquod spaciū ultra illud instans. **P**reterea unum contrarium non est causa alterius contraria: sed motus et quies sunt contraria. ergo quies non potest esse causa motus: sed ista inferiora sunt semper in motu et in fluxu ergo celum quiescens vel stans non potest esse causa istorum inferiorum: nec per consequens ea con-

## Quæstio

seruare: et per consequens cessante motu celi non manerent ista inferiora: nec per consequens mixta. **P**rocreta res motus celi sunt primi. secundi. tertii. et quasi vita oibus rebus inferioribus naturalibus: sed res non potest manere cessante vita sua. ergo nullum inferiorum potest manere per quodcumque modicum spacium cessante motu celi. **P**reterea sicut se habet motus cordis ad alios motus animales et ad operationes vitalibus: ita se habet motus celi ad motus inferiorum et ad operationes coeruleas: sed cessante motu cordis cessat ois motus vitalis et animalis in oibus alijs membris. ergo cessante motu celi cessat ois actio et motio istorum inferiorum: et per consequens cessaret corruptio mixtorum.

**C**onsidera influentia celi cum virtute actina et passiva elementorum sufficit ad generationes mixtas: sed ista maneret cessante motu celi. ergo cessante motu celi adhuc possit esse generationes mixtas. **P**reterea illud quod potest esse sine influentia celi potest manere cessante motu celi: sed aliqua mixta possunt esse sine influentia celi quod vacuum non est medium interiectum recipiens: sed sunt loci loca. 4. phys. motus pressus animalis possit esse in vacuo si esset vacuum: et per consequens ait alia talia: sed sunt quedam mixta possent esse sine influentia celi: et sic probata est minor. **P**otes alteraciones circa id est sufficiunt ad generationes mixtas: sed cessante motu celi possent esse plures alteraciones circa id est quod plures et diuersae stelle possent agere circa id est quodam locum lineas rectas quodammodo sunt lineas reflexas. ergo cessante motu celi possit esse quod adhuc maneret in interiorum et concordium: sed hoc non possit esse nisi maneret ois mixta in perpetuum durate in interiorum. prius minor probatur quod concordio in interiorum stat in loco primorum interiectum attingat in finibus superiorum: sed ablatis mixtis ille spiritus inter quas mixta erat nescio non possent attingere: sed inmediate attingere supremum superiorum non attingeret ad finem interiectum: probatur non attingeret in finibus vel in finibus corporis celestis cuius sunt ordinem rerum non possent attingere nisi ad finibus alicuius mixti quod est in exteriorum quocumque vivente: ergo non possit manere in interiorum unum et concordium non manentibus mixtis. et sic prius minor.

Z. c. p.

Z. c. 71.

**R**espondeo dicendum quod possumus logum de mixtis vel qualitatibus ad suum esse vel quod sunt ad suum fieri: ut queramus virtus cessante motu celi necessario cetera generatio nova mixtorum: dico quod de mixtis que generantur a virtute celesti non mediante agentem eiusdem speciei sicut metallum et mineralia et viventia que generantur ex purificatione et generatio nova talium ois cessaret: et ratio huius est: quod illud quod requirit ad finibus fieri diuersas actiones diuersarum partium celi sunt rectas lineas et reflexas circa id est alterabile non potest fieri ceterante motu celi: sed predicta mixta ad suum fieri requirunt tales alteraciones. ergo etenim utrumque assumptam probo et priori via: quod impossibile est diuersas partes celi habentes diversimodo transmutare sunt rectas lineas aspicere eadem partibus terre in qua habent talia mixta generari nisi quod terra moveatur contra celum circulariter ut sunt eadem partem possit esse sub diuersis partibus celi successivae vel ipsius celum moveatur contra terram ut diuersae partes celi succedant super eadem partem terre: sed terra non conuenit circulariter moueri sub celo: ut probat philosophus in de celo. ergo relinquitur quod talles alteraciones sunt lineam rectam non possint circa eadem partem terre cessante motu celi: et sic prius minor non declaratur. quod illud quod requirit diuersas alteraciones et fortissimas sunt calidum resoluens quam sunt frigidum coagulans de necessitate requiri diversas

z. celi.

Z. c. 96.

z. infra.

fit diuersas partes celi sive rectam linea: quarum una calefacit alia contraria; quod alteratio que est sive linea relexa est nimis debilis ad faciem tamen digestio- nez et tantam resolutionem et coagulationem: sicut requiriunt mixta: igitur predicta mixta requirunt ad suum fieri diuersas partes celi circa eadem partem terre et hanc rectam li neaz: et sic p[ro]p[ter] minor. Hic autem intelligo sive quod alteratio[n]es non possunt fieri naturaliter circumscrip[ta] actione agentis per liberum arbitrio: quod tale agens posset deferre idem sub diuer sis partibus celi eius motu cessante. Secundo autem p[ro]p[ter] sic ratio: quod si influentia celi que posset esse sine ei non potest locali sufficeret ad generationem mixtorum motus celi superflueret: quod motus celi vel est propter generationem mixto et a elemetorum absolute: ad generationem autem elemetorum ut superius patuit non est necessarius nisi celi localis: ergo non est necessarius nisi propter generationem mixto: sed non est ponendum quod motus celi sit superfluus. ergo mixta requirunt ad generationem suam motum celi deferentem diuersas partes celi alterantes. Sed forte contra hoc aliquis diceret quod motus celi est necessarius ad generationem tot mixtorum: non autem omnia cum aliqua mixta de generatione predictorum mixtorum possent sine motu celi generari: sed hoc non videtur: quod experientia nos videmus quod nullum mixtum est apud nos quod generetur sine diuersis alterationib[us] partium celi sive eaundem partem successiue factis per motum localem ipsius celi: quod non est si sine talibus alteratiis libet aliquod mixtum esset natum generari: cuius signum est: quod quanto apud nos tempus est eiusdem conditoris: prout calidum vel frigidum est: atque diminuitur generatione mixto: non autem generatio elemetorum: quod quanto plus durat et intendit calidum tanto plus durat ignis et aer. Et quanto plus intendit frigido tanto plus durat et aqua et terra: cum econtra fit quando est frigidum et calidum temperata tunc mixta generant et gerentur, prout sicut p[ro]p[ter] in platis quando continet siccum et calidum vel humidum et frigidum: sed quando segregatur post frigidum et humidum hyemis calidum et siccum vel aliqua desiccatio estatis tunc mixta multa prout: si autem loquia mire de mixtis que generantur a celo mediante aliquo generate eiusdem speciei: sicut homo generat hominem cum sole: et bos bouem: et sic de aliis: vide mihi probabiliter quod quanto ad talia non erit noua generatio vel si esset passus duraret: quia id cessante motu celi talia aialia possent moueri ad tempus: ut post patet: et eorum virtus digestiva posset consertere cibos in mensu[m] mlieris: quod est mens sive fetus: non est ita conuenienter alteraret ad generationem plis per unam partem celi: quod fieret cessante motu celi: sicut per diuersas alteraciones a diuersis partibus celi factas: quod fit per motum celi: ut dictum est: et ideo non videbis verisimile quod talia aialia generantur cessante motu celi: dato etiam quod posset esse aliquod generatio in talibus cessante motu celi: non tamen est verisimile quod dominus duraret: quod semper non posset ita perfecte agere ad generationem alterius aialis sine influentia diuersarum partium celi hanc lineam rectam que habet per motum celi: sicut cum influentia celi: et ideo proles essent debilioris virtutis quam prius: unde quanto plus distaret generatio a talis influentia partium tanto plus debilitare est virtus plis et virtus semper: et per consequens deficeret a virtute sufficiet ad generationem finali semper: et ideo videbis mihi quod statim cessaret generatio in talibus cessante motu celi vel saltus satius citius. Si autem loquaniur de mixtis quatuor ad esse: ut quod ratur virtus mixta: que tunc essent cessare esse. dico primo quod mixta que essent tunc non statim in primo instanti cessatione

nisi motus celi cessaret naliiter: primo quod nulla res potest destinare esse quantum ad eam substantiale quin semper remaneat aliquod expositum ex materia et forma: sive per hoc quod aliqua precedens forma remaneat hanc ponentes pluralitatem formarum: sive per hoc quod aliqua forma nova introducitur: sicut in generatione et corruptione elementorum adiungit rationum substantiarum corporalium sive ponentes unam formam: quod virtute agentis naturalis nulla res potest annihilari vel remanere quantum ad solam materiam: ideo si mixtum debeat esse opus quod hoc fiat vel per hoc quod forme elementorum ibi preexistentes remaneant oibus aliis corruptis: vel per hoc quod forma alicuius elementi ibi non preexistens de novo introducatur: sed nullum instantem potest naturaliter fieri in instanti: quod nec introductione novae forme: nec abiectione precedentis potest naliiter fieri sine alteratione hanc qualitates actius et passivas que quidem alteratio non potest fieri in instanti: ideo illa mixta que duraret in suo completo esse usque ad cessationem motus celi in ipso instanti cessationis motus celi non destineret esse: immo oportet quod duraret saltus toto tempore quo duraret alteratio que reddebet tota eo quod natus in disposita ad formam eam. Et si dicatur quod non oportet sit talis alteratio: quod non corrupteretur per agens creatum: sed per subtractionem cause eorum sensuatis non sufficit: quod cessatione motus celi non tollit vel dicitur est influentia in ista inferiora. Itē si non est una forma substantialis in quibus mixto non possit corrupti nisi ab agente introducente alias formas in eorumque cum oppositis dispositiōibus: et per consequens opus ponere agens contrarium per contrarietatem corruptus. Secundo hoc secundum p[ro]p[ter] sic: quod sicut ex quoniamibus determinatis p[ro]p[ter] quod celum est causa conservans omnium inferiorum: et certat quod non est dare aliquem aspectum celi qui non sit natus conservare saltem aliquam mixtam vel plura vel pauciora: et sic in quaevum disponere cessaret celum mixta supererent aliqua que duraret in suo completo esse usque ad cessationem motus celi et nata essent conservari ab illo aspectu celi saltus quantum ad plures partes celi: id forte aliquis p[ro]p[ter] celi possent agere in contrario. ostendit enim est supra quod si cessaret motus celi possent agere in contrario. oportet est quod si cessaret motus celi adhuc celum influeret in inferiora: res autem sine aliqua alteratione tendente ad eius corruptionem non potest destinare esse in instanti nisi per subtractionem cause conservantis. In illis autem mixtis que ponentur durare in suo completo usque ad instantis cessationis sive celi motus non procederet aliqua alteratio ad corruptionem eam in ceteris: et ideo qui ponere esse illud instantis cessationis motus possit destinare esse: nec in illo instanti subterahere causa conservans: quod ut dictum est: illa dispositio celi in qua cessaret motus quicunque: esset satis conservans ad conservandum mixtam naturam usque tunc in suo esse completo: ad minus non potest dici probatum: quod quemque esset illa dispositio que non repugnaret vbius in omnibus mixtis vbius existentiibus. ergo mixta que remaneret in suo esse completo usque ad instantis cessationis saltus quantum ad aliqua non desinere esse in instanti illo: huius enim probatur signum potest accipi ex hoc quod accidit tempore iuste quod sol stetit: probabile enim videbis quod tunc omnis motus corporum celestium cessauerit: et id statio solis attribuatur miraculo: tamen mixta tunc remansisse non attribuitur miraculo ab aliquo doctore: id autem ita sit quod non oporteat mixta que duraret usque tunc in suo completo esse in illo instanti cessationis motus desinere esse: et tunc: tamquam mixta non duraret in perpetuum sed finaliter desinere esse: et hoc primo potest patere de mixtis fluentibus que finaliter et naturaliter loquendo opus corrumperi primo quod habent diuersas partes diuersarum qualitatum

## De materia

quarum una agit in alias; sicut in animali aliquando cor agit in cerebri calefaciendo; et cerebri in cor infrigido; et aliquid cōsimile in aliquibus viventibus; I<sup>z</sup> non sit ita evidens in talibus etiam vbi est talis mutua actione partium partes reducuntur finaliter in dispositione et in cōgruo ipsi toti; et forte totius; et per consequens tale totius necessitas est finaliter et naturaliter corruptio nec potest dici quod una pars agat in alias propter cessationem motionis celi; quod ostēlum est superius; quod non obstat tali cessatione celum influeret in inferioribus; posset in eius virtute celie esse actio et passio. Secundo quia viventia natūra ad sui cōseruationes naturalem requirunt siccus calidus et humidus; et propter abundantiam eorum que talia naturaliter requirunt fit in eius naturaliter perperatio; et naturaliter ad eorum cōseruationes ut alimento; alimento enim autem applicantur ad illud quod opus alicuius principio est contrariu*m*; et ideo licet patiatur nutritiū et a nutritio: tamen a principio agit in ipsis; et ipsius alterat; et ideo opus viventia per consequētias alimenti susceptiones patientia alterationes et continue remoueri a sua dispositione naturaliter et per consequens finaliter corrupti: illud autem quod generatur ex alimento cum seniper sit magis ac magis impurum; opus finaliter ad tantam venire ipsi ritatem quod solvatur proprie et esse talis vivi in animalibus. Hoc magis prout in illis: in quibus motus cordis est in calore; et opus semper aliquas resolutiones fieri in corpore animali: quantus autem ad talia mixta que sunt uniformia in partibus; sicut sunt mineralia: ut in etalla vel lapides non videtur quod illa deberent corrupti per hoc quod cōposita sunt ex contrariis quasi contraria existentia in eis inuicem agant; quia contraria non manent in eis actu nec in potentia: ita quod una pars in eis possit infrigidare vel caleficere aliam; sicut fuit tactus in arguedo: tamē alia corruptur: et hoc satis prout quantum ad illa que in hora cōseruationis motus celi esset sub cōstellatione multius calida vel nictum frigida: quia excellētia calidi et frigidi multius contrariantur propter quod mixta que essent in regione calida multius: vel frigida necessario corrupterent. dato etiā quod essent in regione et cōstellatione multius tēperata: ad hoc finaliter corrupterentur. primo quod sub tali cōstellatione plū esset humidum abūdare: abūdantia autem būndi cum aliquā calore est dispositio cōuenientia ad putrefactionē mixtorū: vñ I<sup>z</sup> talis cōstellatione quantū ad hoc quod habet calidus tēperatus cōsiderando calidū fini se esset cōuenientia ad cōseruationē mixtorū: tamen cōcomitante abūdantia humidi finaliter corrupterent mixta que essent sub ea. Secundo prout hoc sic: quod non esset dare aliquā cōstellationem sub qua non esset aliqd elemētū cōtinētū et inmediate contingens mixta que non esset uniformis in qualitatibus actiū et passiū cū elemētis: et ideo oportet quod inter mixta et celi esset disformitas et aliqua cōtrarietas in qualitatib*m* talib*m*: et hoc sequitur actio mutua et passio inter ea: ipso autem esset quod virtus mixtorū preualeret contra virtutem totius elemēti in quo essent: sed potius ecōuerso: tunc propter excellētias elemēti in quantitate rectius mixtorū: tū quod cessante motu celi influentia celi est magis apta ad generationē elemētorū ex mixtis quam ecōuerso: sicut potius patere ex argumēto precedēti: vbi ostēsum est quod cessante motu celi cessaret generatio mixtorū: non aut elemētorū: ideo opus sola finaliter corrupti et definire esse: sic ergo prout fini quod nūbi videtur quod et qualiter cessante motu celi cessaret mixta: et quo ad fieri et quo ad esse. Ad p̄mū ergo in oppositū dōmū: quod nūior ē vera: de eo quod est cā siendi et essendi predictus autem du-

## Questio

plet modus: I<sup>z</sup> sit cā in fieri mixtorū: nō tñ est cā a qua necessario depēdet in eē: et ideo cessante motu celi nō sequit̄ q: nō sit noua generatio mixtorū: I<sup>z</sup> q: mixta tā existētia nō maneat in ea salte quatu ad aliqd tēpus. Notandum autem quod sicut dicebat mīs nō op̄: quod aliqd elemētū ascēdat vel descēdat ad regiones alteri ad h̄: quod fiat nūctio: sed sufficit cū virtute celi in quo virtus litter cōtinētia oīa elemētā: quod vnu elntuz sit in potentia ad alterū. Ad scđz q: est directe cōtra h̄ dōm: quod I<sup>z</sup> aliquando fiat mixtio ex actione et passione elemētōrum sibi abinuicē approximatoz: nō tñ op̄oēm mixtioēs sic fieri: uno pō fieri mixtio ex hoc q: vnu elemētū ē in potentia in altero: et est ex virtute celi in qua sunt virtutales oīa elemētā: et oīs qualitates elutoz: unde celuz ex hoc q: pō calefacere et frigescere siccare humectare absq: hoc quod plura elemēta vadat ad vnu locu pō generare mixtu*m*: sicut p̄z quod generat mineralia in visceribus terre. Ad 3<sup>m</sup> dōm: quod plures alteratiōes regunt mixta quo ad suu fieri: quod nō possunt fieri de nouo sine plurib*m* alteratiōib*m*: et quo ad suu esse inquantū non possunt esse sine suo fieri: sed ad nianētū in suo eē iaz habito et adepto post suu fieri idiget plurib*m* alteratiōib*m*: et ideo cessante motu celi q: est cā plurib*m* alteratiōnū isto modo mixtorū nō seguntur q: statim desinat esse mixta: que tūc essent: sed seḡt q: cessaret generatio noua mixtorū. Ad 4<sup>m</sup> dōm: quod manēte cōseruatē q: tātu*m* b̄z cōseruare māz effectus nisi ponat̄ plus corrupti ab alio q: ab illo cōseruet: sed nianēte cōseruatē q: f̄z aliquid sufficeret ad cōseruationē et fīm aliquid sui ad corruptionē b̄z nianēte tali cōseruatē possit corrupti effectus talis: si nō esset aliud corruptens extra talē cāz sicut dictu*m* est in solutiōe principali: quod cōstellatio temperata inquantū b̄z cāre calore tēperatū et cōgrū cōseruationi mixtorū: et inquantū b̄z causare abūdantia humidi cōcomitatis tāle calorez b̄z corruptere: et sic nihil prohibet q: illud quod cōseruatur ab vna cā quātū ad vnu*m* corruptatur ab eodez quātū ad aliud: et per h̄s illud quod cōseruat a celo pō corrupti a celo: sed diuersiū mode: ad illud quod obijcit pō dicī quod totu*m* celum nō fīm se totū: sed fīm alias partes b̄z cōseruare que cōseruant et fīm alias corruptere habet eadē: ita q: ea q: cōseruat fīm vna partē corrupti fīm allā: et ecōuerso: et sic diuersa que nianēnt in hora cōseruationis motus celi cōseruarent quantū ad alias partēs: et per h̄s fīm fīm corrupterent. Ad 5<sup>m</sup> q: est directe cōtra h̄ vlti dicendū: q: licet pars totius q: nō fīm se totū cōseruat sed fīm aliquid sui cōseruat pō corruptere: et tale est cēlū respectu cuiuslibz mixtu*m*: et ad illud quod vlti p̄ videt p̄bari: quod celi fini se totu*m* cōseruat: dōm q: licet nulla pars celi sit que nō sit absens cūlibz mixto h̄ in seriu*m* et h̄ in die naturali semel quantū ad influentiā que est fīm rectā lineam: tñ pars cōseruans semper est prius quantū ad influentiā que est fīm rectā lineā vel fīm reflexas. Et si dicat quod quādo pars cōseruans ē absens quātū ad influentiā que est fīm rectā lineā et pars corruptens p̄is debeat preualere et statim corruptere: et tunc sequitur quod qd̄z nūctu*m* corrupteret. Ad h̄ dico quod nō op̄: h̄ sequi: p̄mo quod pō esse q: plures partes celi sint que cōseruat qd̄z que corruptū: et ille plures partes licet agant per linea reflexā cū sua inmultitudine: p̄nt vincere influentiā corruptētis. Secundo: quod dispō: p̄si pō reddere ipsu*m* magis obediēt ad recipiēdū influētias cōseruatēs licet reflexā qd̄z rectā corruptētis: quia b̄z qualitates contrarias influere corruptētis. Tertio: quod corruptēs

Scor<sup>o</sup> in Z.  
seri. dñi. 15.  
q. vnu rebus  
que hoc sub  
dubio vnum  
vñ mixta in  
animalia pos  
sunt pāti cōz  
supponit in  
trinsecas que  
vocabus mar  
cedorū h̄cū  
mīs vñ dor  
ctor recit. dñ  
cū lucia sun  
damēta sua.

Nō dicitur  
una stella  
dī facere  
ad corru-  
piones &  
alia ad ge-  
nerationes.

corrumperit nō potest corrumperere nisi alterado: et taliter ratio sit in tempore tantęq; veniat alteratio in terminū quo debeat res corrumpi deficit influentia corrumperitis fīm lineaꝝ rectam et adest influentia cōseruationis. [ Ad tandem autem q; nō op̄z ita esse q; aliqua pars celi sit determinata ad corrumpendū aliquod mixtū et alia ad cōseruanđū: immo cum quelibet pars possit habere diuersos effectus in inferioribus quelibet pars potest facere quo ad aliqd ad corruptionē eius: et adec̄z pars pōt dīc cōiunctionē eius alijs partibus: sicut p̄z de planetis qui h̄z diuersas cōiunctiones possunt habere diuersos effectus cum dī aliquā stella facere ad corruptionem alicuius mixti: et aliqua ad cōseruationē: q; magis facit ad vnu q; ad aliud. [ Ad lexūz dōm: q; sicut dictū est in p̄cipiati solutione: q; h̄z cōstellatio temperata faceret ad cōseruationē mixtorū existentū sub ea inquātū faceret temperatū calidū vel frigidū: tñ quātū ad aliū effectū sc̄z inquātū cauīaret cuius tali calore abūdātias humidi posset facere ad corruptionēz: cōcurreret etiā actio elemēti cōtinētis in iuxtu: vnde sicut ibi dictū est: ideo elementuz in quo essent mixta alteraret ea et finaliter corrumpt: nō autem cōduerit mixta corrumperē elemētuz: et hoc rōnabiliter q; plus regritur ad generationē mixti elemētuz: q; ad generationē elemēti mixtū: q; fortior est q̄litas elemēti actiua q; qualitas mixti actiua: posset dici q; illud quod cōseruat posset corrumpi ab alijs partibus celi agētibus fīm lineaꝝ reflexaz: ut dictū est supra. [ Ad 7<sup>o</sup> dōm: q; sicut illa cōstellatio temperata haberet plū agere in mixta que respiceret fīm lineaꝝ rectā: tamē alie partes celi possent p̄ualere in multitudine agēdo in contrariuz. Item etiā illa cōstellatio posset ut dictum est esse in diuersa: ad quoꝝ vnu faceret ad esse: et ad aliud faceret ad nō esse: vnde cōcedo q; cōstellatio: ut mihi videtur nō sufficeret. [ Ad 8<sup>o</sup> dōm: q; sicut taciū fuit in solutione principalitales plures alteratiōes h̄z ascēsum vaporis et desclēsum in eodem loco nō sufficerent ad generationē mixti sine pluribus alterationib; faciāt diuersis partibus celi circa idē: q; esse nō posset sine motu celi: et video sine illo motu nō posset esse noua generatione mixtoꝝ. [ Ad 9<sup>o</sup> dōm: q; non op̄z q; si celum stans in illo nūc cōseruat: nec ita stans in perpetuū cōseruet in perpetuū: q; illud quod resistit corruptioni ad nunc vel aliquod tēpus est ipsius mixtū: stante autē celo sunt aliqua corrumperita ipsa mixta. s. celum quo ad alias partes. [ Ad 10<sup>o</sup> dōm: q; h̄z illud argumētuz sit extra dictū respōdētis: nō tñ est cōtra aliquod dictū: h̄z quantū ad mixta vniiformia: sed quantū ad mixta disformia in aliquib; sunt partes disformes in qualitatibus actiuis et passiuis: et quantū ad ista credo q; qualitas mixti fīm quosdaz nō habet vnitatem a forma substantiali mixti: sed a causa effectuā: q; nullū subiectū est cā q; subiectū sit aliquo modo cā actiua suop̄ accidentiū: vel potest aliter dici q; nihil p̄biber aliquā q̄litatem esse agentē in virtute forme substancialis: et facientē per se ad cōseruationē totius et facere per accidēs ad corruptionē forme substancialis: cuius virtute agit: sicut in p̄posito est: nāz q̄raia requirit in suo perfectibili partis diuersaz cōplexionuz directe h̄z cāre illas diuersas cōplexiones in diuersis partib; et ille diuersae cōplexiones per se faciunt ad bonā complonē vel dispositiōne totius perfectibilis ab aīa: et tñ per accidēs vna pars agit in alias inquantū est disformis ab ea: et dico per accidēs q; hoc nō sequit ex directa intētione nāe

que est aīa redit eam ut indisposita ad aīam ex q; ex cōsequēti sequit̄ corruptio totius aīati. [ Ad xi<sup>o</sup> dicendū: q; in mixto vniiformi sicut est lapis. nīctallum cōtraria nō sunt in actu nec in potētia actiua: et nō sequitur in eis corruptio ex cōtrarys intra: et ex hac actione: sed ab exteriori agere: sed loquēdo de mixtis difozinib; sicut sunt aīata in eis sunt aliquo modo cōtraria in actu fīm diuersas partes accipieđo intēsum et remissum in eades qualitate: q; vna pars est magis calida vel magis frigida q; alia: et simile est de sicco et hūido q; pōt abundare plus in una parte q; in alia: et ideo q; in vna est plus quā in alia: ideo vna pars pōt agere in aīam et alia pati ab ea. [ Ad iz<sup>o</sup> dōm: q; illa rō bū pbat q; in mixto vniiformi nō possunt esse cōtraria actu vel potētia actiua: sed non pbat quin in mixto sicut sunt aīata possint esse cōtraria h̄z diuersas partes ipsiꝝ mixti: precipue accipieđo cōtraria itemsum et remissum in eadē qualitate: q; h̄ria simul sicut albū et nigrū possunt esse fīm diuersas partes. [ Ad iz<sup>o</sup> dōm: q; stante motu celi dūmodo eset aliis motu adhuc eset tēpus sicut als dictū est: et in nūc illius temporis habereēt esse mixta que tunc manerēt: si autem nulla mutatio cēt post aut aliquid generēt aut corrumperēt: illa que manerent nō obligarent ad nūc tēporis: sed ad nūc eūl: q; cuius et suis nūc sunt mensura permanētū in eadē dispōne. [ Ad i<sup>o</sup> dōm: q; mouis et quies fīm se accepta p̄prie nō sunt cōtraria sed priuatiue oppositā: tñ quietib; quies et quicūq; motus sunt priuatiue opposita: sed ea que sunt circa idē: et fīm idē: et ideo quies celi et motu in sc̄rioz nō sunt opposita priuatiue vel cōtrarie: et video dato q; ponereēt quies celi cā motu in sc̄rioz nō sequit̄ retur q; vnu oppositū eset cā alterius. [ Utteri<sup>o</sup> dōz: q; h̄z quies celi nō sit cā coz que sunt in inferiorib; dāto q; celuz quietescat: sed subiectū quietis bene eset cauſa motus in sc̄rioz nō per quietē: sed per lumen et alias qualitates actiuis: vnde quietescēt bene potest esse causa eius q; est in motu: et ipsius motus nō inquātū quietescēt: sed per accidēs in quātū: s. illud q; quietescit est lūminosuz vel aliqd tale. [ Ad i<sup>o</sup> dōm: q; motus celi est quasi vita respectu oīum in sc̄rioz quātū ad generationes et corruptiōes: et silt se h̄z sicut motus cordis ad alios motus aīales fīm cursuz qui nūc est: nō autem fīm quietū modū polēni: quo celuz possit mouere et agere: fīm q; pōt patere ex qōe imēdiate p̄cedēte. [ Ad is<sup>o</sup> dōm: q; ad generationē mixtoꝝ sufficit nō motus celi cū diuersitate q; motus celi causat: et cū virtute clementioꝝ: s. sine illa diuersitate nō sufficeret ut partitur in p̄cipali solutiōe: et video cessante motu celicessa ret generationē mixtorū. [ Ad i<sup>o</sup> dōm: q; aīal nec moueri: nec eē posset in vacuo: nec securi ex hoc q; aliqua ypoꝝ pōt esse vera ambab; cate<sup>o</sup> existētibus falsis: et sic est in p̄posito: q; h̄z illa cōditionalis sit vna. s. aīal eēt in vacuo posset moueri in eo: tñ viraq; cate<sup>o</sup> est falsa et in polis. s. aīal esse in vacuo: et moueri in vacuo. [ Ad zo<sup>o</sup> dōm: q; si oēs stelle respiciētes mixtū tamē fīm lineaꝝ rectam q; fīm reflexā faciant unaꝝ alterationem vel plures: tales alteratiōes nō sufficerēt ad generationē mixti: q; sicut declaratuz est in p̄cipali solutiōne diuersae alteratiōes requirūtura diuersis partibus celi fīm rectam lineaꝝ circa rectitudinez ad generationē mixti q; sine motu celi esse nō potest. [ Ad zi<sup>o</sup> dicendū: q; cōnexio et imēdiatione in partibus vniuersi potest attendi tripliciter. s. fīm causam efficiētē: finale et fīm dignitatem: tunc dico q; fīm cōnexiōne que est fīm causam efficiētē posset esse cōnexio in partibus

Venue<sup>o</sup> de mā celi

Hg 3,

3. Ita dīll  
cio de mī  
tus vni/  
forūib; et  
disformis  
bus salua  
reverēns  
decōs nī  
cīt alīgrā  
reasr op/  
posicēt  
et fīs us  
fēnitas dī  
st: cīor fī  
vīc dīfī/  
cīo alīq;  
distīctorū  
apo imā/  
gnatiōez  
et sensu3v  
est distin/  
ctio alīq;  
differēnt  
eī magis  
et miūw.

## Be materia

**vniuersi ablatis mixtis:** qz cclū posset agere **imediate**.  
et iō ablatis mixtis posset vniuersuz esse cōnexuz quā-  
tuad hoc: nō enī opz ēt nūc qz celuz agat in elcniēta  
mediatib⁹ mixtis: posset etiā esse cōnexum quantū ad  
causaz finalē ablatis in ixtis: qz clementia poscent ordia-  
ri in boiem nō mediati⁹ mixtis: precipue in statu sup  
naturali quādo boniorū indigebit cibo nec poterit ab  
extra vel intra corrūpi: quantū autē ad Dignitatē na-  
turale esset ibi cōnexio et imediatio: qz actu fm digni-  
tatez vel esset mediu⁹ iter celuz et clementia: nec inter ce-  
luz et boiem qui simpl⁹ et absolute est no⁹ qz celū: si ce-  
lum nō est aiatum: lz fm corpus hō sit corruptibilis et  
Inferior eo: si aut̄ auferret loquēdo naturalr̄: sicut nec  
alta mixta posset diu durare cessante motu celi adhuc  
esset cōnexio inter deū et substātias separatas: qz imedi-  
ate sc̄ cōsequerent fm dignitatē actualē et vnum  
influeret aliquo modo alteri: et vnu esset ppter alteruz  
aliquo modo sicut ppter nobilius esse: et quando dī qz  
Inpremū infimi nō attingeret ad ifimuz supremū: dōz  
qz nō attingeret fm similez attingere: tñ fm dignita-  
tem imediate quantū ad imediationē actualiter: qz lz  
nō cōicaret in simili operatiō: tñ nō haberet aliquod  
mediū actualr̄ fm dignitatē yr dictū est. Itē etiā ista  
imediatio fm dignitatē nō multuz est de necessitate  
cōexionis vniuersi. alie autē que sunt fm cām effi-  
cientē et finalē sunt magis necessarie. Qd. IX.



**N**ono querit ut corpora celestia inponant necessitatem effectibus que hanc causantur ab eis circumscripta actione ageris per liberum arbitrium. Et arguit quod sic posita causa sufficienti necessario ponitur effectus sed celum est sufficiens causa eorum: que sunt ab eo hunc inferius. ergo posito celo cum suis dispositionibus quibus agit est necessarium cum celus et hae dispositiones sunt necessarie. ergo necessarium est effectus celum in inferioribus esse. Sed dicebat quod celum non imponit necessitate effectibus: quia agit immediate particulari agenti et quod potest impediti. Contra. quod opus est quod celum agat hunc inferius aliquid immediate: alioquin si in operatione sua hunc inferius ageret aliomodo immediate: et in his imponit necessitate effectibus: quia agit immediate particulari agenti et quod potest impediti. Contra. quod opus est quod celum agat hunc inferius aliquid immediate: alioquin si in operatione sua hunc inferius ageret aliomodo immediate: et in finitu: si enim a mouere b. immediate c. et illud mediante d. et illud necesse habeat moueri mediante alio modo: ita quod non iuenerit aliquid quod moueat immediate ibit in infinitu: quod est inconveniens. agit ergo aliquid immediate: sed illud quod facit in inferioribus immediate non facit mediante agere particulari. ergo sicut quantum ad illa imponit necessitate effectibus. Præterea. illud quod agit per medium et totaliter subiectum sue calamitatis non potest impedi per hoc quod agit per illud medium per quod agit nisi in eo quod sibi non subdit: sed media per quae celum agit in inferioribus subdatur totaliter causalitati corporis celestis quantum ad omnia que in eis sunt excepta materia prima que non potest prestare impedimentum: quod oportet formam substantialis et accidentalis excepta anima rationali est a virtute celesti. ergo actionem celum non potest impedi per quod agit mediante agere. Præterea ad principale. quoniam non habet causam corporis celestis sequitur de necessitate effectus ageris in materia: sed tamen in inferioribus subiectum corpori celesti: sicut posteriori: ergo effectus corporis celestis de necessitate in istis effectibus inferioribus pueniuntur. Sed dicebat quod in materia inferioribus subiectum corpori celesti quantum ad omnes partes non tantum quantum ad omnes disponit. Contra. quod oportet dispositio per quam in inferioribus nata sunt agere vel pati est aliqua forma subiectualis vel accidentalis: sed oportet formam in

## Questio

**I**stis inferiorib<sup>z</sup> depedet a corpore celesti excepta anima rationali et in fieri et in esse: ut supra ostensum est. ergo tota maiestor et quantum ad oeni entitate et dispositionem suam depedet a virtute celesti: et per hanc subiectum et tota et totaliter. **I**tez arguit contra ratione rindentis qui diccebant quod quae corpora celestia sunt signa inferiorum generabilium erunt signata et non sponuit eis necessitate: quod signum non sponnit necessitate signato. **C**ontra. quod etsi signum quod est modo signum non sponnat necessitate signato: tunc illud quod est signum et causa saltus in quantum est causa sponnit necessitate signato in quantum est causa: ceterum aut respectu inferiorum est signum et causa. ergo sponnit eis necessitate. **C**ontra. quod relationes sunt similares unde posita se ponunt et temptata se puniunt: sed signatae et signatae sunt relationes. ergo positio signo ponit signatum sed celum hoc te est signum inferiorum. ergo ipso positio ponit eius effectus de necessitate. **S**ed diccebant quod vero est de relationibus secundum esse et non de relationibus secundum dici. **C**ontra. quod conuenit relationes in eo quod relationes conuenit relationes omnium siue secundum esse secundum dici: sed si ponit et perimit conuenit et est de ratione elementorum in quantum relativa. ergo nulla relatio possunt dari quod non conueniat si ponit et perimit. **I**tez contra alias cuius ratione est quod secundum placitum ponit. et meta. quod aliquis conueniunt contingenter: ideo omnes effectus celi conueniunt de necessitate. **C**ontra. ex tali contingencia in generali et speciali. primo. quod in tali processu est falla sententiae: sed potius loquitur ibi de contingencia in generali contingencia in rebus ergo ex hoc non potest argui contingencia in speciali in effectibus celi. **S**ed diccebant quod etsi secundum dico non esset ratione sufficiens: tamen ex contingencia celi potest argui contingencia in effectibus generali: quod inveniuntur contingencia in aliis quod in effectibus celi cum sint quodam malitia generabilium et corruptibilium: et ideo si est contingencia in aliquo maxime deesse in eis. **C**ontra hoc arguit tunc ex parte agentis: quod agens naturale in quantum est de se est necessarium determinatum ad alterum oppositorum: nec est quantum de se idifferens ad utrumque: agens autem ex liberto arbitrio quod in effectibus celi ex parte etiam in materia potest: quod quando materia subiectum totaliter agenti non potest conuenire contingencia siue defectus impediens effectum ex parte materie: sed materia et totaliter subiectum celo siue causalitati celi: ut supra deductum est: non sic autem est in omnibus aliis agentibus: sicut patitur in artibus in quibus non est subiectum totaliter agenti. ergo minus habet esse contingencia in effectibus celi quam in aliis rebus. **C**ontra aliam rationem: quia diccebant quod operari ponere causam per accidentem in rebus: quod est de perfectione uniuscuius et talis non conuenit necessarium: quod dependet ex infinitis causis. **C**ontra hoc arguitur sic: quicquid sit de aliis effectibus omnis effectus celi dependet ex aliqua virtute celesti: ut ex aliqua virtute ei subiecta: sed omnes virtutes celi et omnes virtutes ei subiectae sunt finites: ergo unus effectus celi dependet ex infinitis causis: et sic de effectibus non erit tale ens per accidentem. **P**reterea illud quod dependet ex infinitis causis non potest poniri nisi ponantur infinita: sed non possunt poniri infinita. ergo talis quid non potest poniri. **S**ed dicebat quod non conuenit ponere infinitum in actu: quod requirit causam in actu: si ergo aliquis effectus dependet ex infinitis causis non potest poniri ille effectus in actu: ubi positi sunt infiniti in actu: ergo ad salutem talis effectus qui ponitur causam per accidentem ad esse in actu non sufficit esse in potentia. **P**reterea causam per accidentem non est creator ut de se patet: nec creatura: quod omnis creatura habet causam: ens autem per accidentem secundum ipsum non habet causam: ergo non est crea-

tura. omne autem quod est vel est creatura vel creator. ergo ens per accidens saltem non est. **C** Preterea scientie demonstratiue non sunt nisi de necessariis: sed sunt de effectibus celi in inferioribus. ergo effectus in inferioribus de necessitate eueniunt. **C** Preterea sol cuiuscumque stelle coniungatur semper retinet virtutem suam. ergo semper habet effectum suum cuiuscumque stelle coniungatur sol: et sic effectus solis de necessitate eueniens: et sicut est de sole: ita videtur esse de aliis stellis. **C** Preterea ea que praeponit in sua parte ut eueniat semper eueniunt de necessitate: sed huius sunt tempora et moneta et ea que in eis sunt. ergo talia eueniunt de necessitate: sed huius sunt effectus celi. ergo ipsi eueniunt de necessitate. **C** **P** ex maiori de necessario et minori de inesse sequitur et de necessario: sed ista est vera: causa sufficiens necessaria et de necessitate suum effectum inducit: et ista etiam de inesse: virtus celestis causa est sufficiens et necessaria suorum effectuum est similiter vera. ergo sequitur et de necessario vera. scilicet virtus celestis de necessitate inducit suos effectus. **C** Preterea omnis causa que sic habet quod est esse suum effectus respectu ipsius cause est necessaria; necessario producit item effectus: sed omnis causa producens est huius aliquem effectum. ergo recte. ma. ps. mi. probatur. quia omnis effectus respectu eius quod est potentia esse cuius causa aut est necessaria aut possibilis tamen si necessaria habeo propositum: si dicatur quod possibilis tamen. **C** Contra. quod causa non necessario producit effectum suum: si est possibilis ad producendum non producit aliquid nisi ad hoc determinatur per aliquid aliud. aut ergo facta determinatio est possibilis ad producendum illum effectum aut necessaria: si possibilis. ergo opere quod addat aliquid determinans et sic in infinitum: et sic opere quod vel effectus nullo modo procedat a causa. ut si sit tamen possibilis: vel quod sit necessaria ad inducendum suum effectum: si effectus debeat induci: et per consequens patet quod esse cuiuslibet effectus qui procedit ab aliqua causa sit necessaria respectu sue cause: et sic pars. mi. **S**ed dicebat quod causa quantum est de se sit necessaria: tam est contingit impediri: et ideo non necessario eueniunt omnes effectus suus in celo sive in quibusdam aliis. **C** Littera. illud impedimentum aut potest impediiri aut non: si non ergo illud impedimentum saltem de necessitate eueniens: si autem potest impediri: huius erit per aliud: et sic yadit in infinitum: vel opere deuenire ad aliquod impedimentum quod non potest impediri: et per consequens illud impedimentum eueniens de necessitate: et sic saltem in omnibus que impeditur in impedimentoum eueniens necessario: quod ratione ponitur aliud impedimentum evincere necessario eadem ratione et alia. **C** Preterea. illud quod de necessitate sequitur ad necessarium in quantum necessarium est necessarium: sed effectus alicuius corporis celestis impediri aliud de necessitate sequitur ad aliud necessarium. ergo tale impedimentum eueniens est necessarium ma. ps. mi. probatur. quod illud impedimentum prouenit ex hoc quod aliquid corpus celeste habet contrarias virtutes alteri corpori celesti defertur super effectum ad quem non pertinet illud aliud corpus celeste cui contraria: sed corpora celestia sic contrarias virtutes habentia defertur super eundem locum successivae determinatis temporibus sequitur ad necessarium: quod huius sequitur ad motus celestes qui habent ordinem necessarium ad relationem cuiuslibet stelle super determinatum locum determinato tempore. ergo tale impedimentum prouenire sequitur ad necessarium: et sic pars minor. **C** Preterea. quod presupponit actionem celi non impedit actionem corporis celestis: sed omne agens in inferius presupponit actionem celi. ergo nullum agens in inferius potest impedire actionem celi.

tionem namque sive aliquam disponere materie: sed ubi ista concurrent non potest ponit effectus celi non necessarius. ergo recte. **C** Preterea posito passivo concordia et actio sufficiet necessario sequitur actio et passio et effectus idem proueniens: sed inferiora sunt concordia passiva respectu celi et celorum est causa activa et necessaria respectu inferiorum: ut probatur per quedam auctores nostrum mercurium. ergo effectus celi in istis inferioribus de necessitate sequitur.

**C** Ontra probatur ponit in. 6. metaphysica multa in rebus liberi arbitrii: sed est in effectibus rerum corporalium: talia autem sunt effectus celi. ergo inter effectus sunt aliqua contingencia. ergo non omnis effectus celi eueniunt de necessitate.

**R**espondeo domine: absolute quod celi non inponit necessitate rebus suis effectibus et hoc satis faciliter potest ostendere: quod nulla causa que non datur totaliter in suo passo: cuius effectus potest ab alio ipediri inponit necessitatē effectibus absolute loquendo: unde ab effectu ad quem ordinaret deficeret nec deficerere posset: illud autem quod non datur totaliter suo passo et cuius effectus potest ab alio ipediri potest deficerere a suo effectu: et per consequentes talis causa non ponit necessitatē suorum effectuum corpora autem celestia sunt huius causarum: quod res corporales inferiores que recipiunt impressionem celi non totaliter subdatur celo: et accipiendo totum celi non solum aliquam partem eius: quod possunt moueri ab agente per liberum arbitrium: sicut ab hoce vel angelo qui posset mouere ista inferiora immediate. vel sunt subditum celo: huius quod non est subditus quantum ad intellectum et voluntates angelus aut in nullo est ei subditus: per quorum motionem possunt fieri multa: per quod effectus celi possunt impediiri: propter quod faciliter ex hoc parte quod celorum non impotest absolute loquendo suis effectibus necessitatē: sed circumscripta oī actione cuiuslibet agentis per liberum arbitrium circa ista inferiora virtus celi non imponit necessitatē istis effectibus: ita quod de necessitate eueniatur non est magis difficile: propter hoc quod celorum est causa naturaliter agentis: et ideo quantum est de se naturaliter est determinata ad unum et quantum est de se videtur est sufficiens causa: quia posita videtur necessarium est effectus ponit. Primum ergo ad videndum quoniam ex hoc non sequitur omnis effectus celi eueniens necessario ponendum est illud: per quod videtur quod talis necessitas in effectibus celi ex premisso motu non sequatur. Deinde ponende sunt difficultates que sunt circa huius et solvendae. **C** Sciendum igitur quod non obstante predicto motu sicut uatur contingencia in effectibus celi: per quam causa sufficiens per quam alia contraria potest impediiri. scilicet id est disponere nichil in magna ab aliqua alia causa contraria: et ideo licet celum sit sufficiens causa quantum est de se non obstante aliquo opposito: quia tamen potest impediiri eo quod unum corpus celeste huius virtutem propriam alterius: huius dico effectus loquendo: id est effectus celi non eueniens necessario: hoc autem videtur difficultate: quod quantum est unum corpus celeste ipedit effectus alterius saltem huius ipsum quod est talis effectus in impediri necessario eueniens. **C** Sic adhuc scimus quod omnis effectus celi huius necessario eueniens ab aliis virtutibus celestibus vel impedienda videtur: propter quod effectus illius potest eueniens: cuius quantum fuerit fortior: et ideo ad tollendum istam difficultatem addiscit huius. scilicet corporis duorum celerum celi quiaque videtur impedit aliis: sicut quod concurreat stella frigidus cum stella calida faciente: vel aliqd sive estens paccidens autem per accidens cum non sit aliqd unum non causa per se aliqd nabile: et ideo iste cursus non est ab aliis virtutibus per se: nec per his iste cursus potest impediiri cum disponere precedentem quod videtur necessario sequi ex aliis causa per se: cum nulla causa celestis habeat per se ad talis effectus beatitudinem necessariam: et ideo cum tales

## De materia

cursoribus h[ab]et effectu[m] accidens ipsorum corporum celestium sequitur et corpora celestia non ipsis necessitate suis effectibus. Sed adhuc hoc patitur difficultates; quod siue celi ponatur causa per accidens sine taliter qualiter talis cursoribus tamen sicut in arguedo deducebatur necessario sequitur ad motum corporum celestium: quod de necessitate sequitur quod talis stella determinatio tamen sit supra talis regiones: et similiter alia stellae ei opposita sit super eadem regionem eodem tempore: et ideo talis cursus necessario sequitur ut videtur ad motum corporum celestium: siue ergo effectus corporum celestium sint necessarii: sequitur quod talis cursoribus et ipsis determinatu[m] ad ipsum venias. sed cursoribus stellarum et ceteris cursoribus efficiuntur: siue ponant per se: siue per accidens evenire: tamen non necessario eveniet. Ita autem difficultas dupla potest evitari. Primo quod dato quod talis cursorius stellarum et talis cursus effectuum suorum: quod ynu[m] impedit per aliis evenient necessario suppositis talibus motibus corporum celestium: non tamen sequitur quod corpora celestia ipsis necessitate talis cursorius: et huiusmodi est: quod illa ratio ipsis necessitatibus suo effectu[m] quod posita habet ex se necessario inferre suum effectum ubi autem infert suum effectum ex supponente cuiusdam alterius non ipsis necessitatibus suo effectu[m]. V.g. aperta fenestra et sole ex opposito exinde necessariu[m] est lumen esse in domo: nec tamen apertio fenestrae imponit necessitate illuminante: quod ex apertione fenestrae directe: et ex se quasi quodam alio coniunctate supposita presentia solis ex opposito existentis non sequeretur talis illumina[t]io: ita talis cursus posito corpore celesti et positis actionibus virtutibus celestibus non sequeretur: non enim de necessitate sequitur talis cursus nisi alio supposito coherente. sed aliquo mouere intendente sic mouere ut semper ex illo motu sic coherant corpora celestia: quod ad celi et ad virtutes celestes non de necessitate sequitur motus celorum sicut sequitur motus grauius deorsum: ideo illud quod sequitur ex motu celi non sequitur necessario ex virtute corporis celestis directe: etiam si: sed ex virtute alicuius agentis altioris mouentis celum et coherentes cum celo ad hunc efficiendu[m]: et ideo dato quod predictus cursus sequeretur necessario ad motus et virtutes corporum celestium: non tamen talis necessitas ipsis natura virtute corporis celestis. ex hoc ergo quod talis cursorius respicit celum ut ceterum per accidens saluat et in eo ipso mouatur aliqua necessitas a celo: et vel terius sequitur quod celum non ipsis necessitate suis effectibus: et aut iste motus dicendi saluet quod celi non imponat necessitate talibus: tamen adhuc arguitur videtur stare: quod suppositis motibus corporum celestium: yna cum virtutibus eorum actionibus sequitur talis cursus et in corporibus celestibus et in eorum effectibus: et illa necessitas non imponatur a celo: et sic sequitur quod statim ista hypothesi. si quod celi mouentur necessario eveniet effectus celi circumscribitur a parte actione agentis libero arbitrio: et quodam coheredem ppter rationes supra positas in arguedo: h[ab]et non videtur necessariu[m]. Ad huius ergo evidenter scientiam etiam est ynuquod necessariu[m] inquantu[m] imponere est aliter se habere: ynde aliter se habere potest intelligi duplum. Uno modo quod aliquo tempore habet esse et alio tempore non habet esse: sed quodlibet horum habet esse et utrumque necessario: sicut ecclipsis lune non habet esse nunc: et postea habet esse et utrumque necessario: quod necessariu[m] est ecclipsis lune non esse nunc et esse postea: et sic ecclipsis lune se habere aliter et aliter fuit h[ab]ere modum diversis temporibus. Alio modo potest intelligi aliquid aliter se habere: non quod aliter et aliter se habere diversis tempore.

## Questio

ribus modo quo dictum est: sed quod absolute potest esse: et potest etiam non esse sicut sortem currere cras potest esse et potest etiam non esse: ita quod respectu eiusdem temporis eodem modo indifferenter se habet ad esse et ad non esse: sicut per ipsum posito de cursu so[lo] et sic ponimus etiam effectus celi contingentes et possibles aliter se habere. supposito etiam quod celi non mouentur motibus quibus nunc mouentur: quo ergo talis contingencia possit in effectibus celi: premissis notib[us] celi suppositis potest ostendit sic: quod ynuquodque interius est contingens inquantu[m] non est determinatum adynamum. Et interius aliquid est non contingens inquantu[m] determinatum est ad ynu[m]: quod determinatum ad ynu[m] inquantu[m] habet non potest aliter se habere inpedimentum autem quod puenit in effectibus non solum ex cursibus superioribus corporibus: sed etiam ex cursibus causis inferioribus non habet ynam causam determinatam: sed multas et indeterminatas: puta presentia alicuius constellacionis frigide supereexistens: vel etiam comestiones rosary a bonie vel ab alio aiali supuenienti vel aliquo vento fortis puenienti ex aliqua constellacione in regione aliqua: vel etiam aliqua nubes delata super rosarium a quacumque causa deferatur: per cuius resolutionem in pluvia vel grandine: et rora: floritudines rose inveniuntur: ynde tale impedimentum non est ex aliqua causa determinata: sed sunt multe cause indifferentes et indeterminate: quaz yuaqueque potest habere: ea etiam que possunt resistere ipedimento: vt. s. illo excluso rosa floreat sunt multa et indeterminata. verbi gratia: puta calor aia lis proprie in habitatis: vel vetus: vel aliquod simile potest ipedire frigus: et propter hoc talis effectus. s. floritudo neu rose impeditur non est necessariu[m]: sed contingens: quod cause impediunt p[ro]mouentes sunt multe et indeterminate: quod nullaz neceps est absolute possit: sic quod ferat necesse suum effectum: propter indeterminatas plurimi potestum occurere vel non occurere: et si ipediat: non tamen necessario impedit: non solum propter dictum est: sed et propter hunc quod impedit celi quod recipit in inferioribus non quasi aliquod determinatum necessario: sed quasi indeterminatum ad multa in inferioribus sicut ex ipse celi aial appetit cibum non h[ab]et vel h[ab]et necessario et determinata: sed indeterminate ad quae potest determinari quasi per infinita et indeterminata in inferioribus: puta per hoc quod ynu[m] cibum videt et alium non videt: per hoc quod ventus vel aliqua causa consumilis determinat sibi ynu[m]: et non alium: et si aliquid illocum per le et absolute acceptum necessariu[m] sit ponendum tanquam op[er]em vel cum aliis determinante vel sine aliis determinante: ideo non est necessario determinabitur ad suum effectum: propter possibiliter coherenti aliorum: propter quod potest effectus celi: qui fit in istis inferioribus impediti: et esse et non esse: et sic videtur quod etiam suppositis notib[us] qui nunc sunt propter predictas indeterminationes et indifferencias et quod adhuc stat quod effectus celi in istis inferioribus contingenter eveniant. Notandum quod quanto plus vel minoris ynuquodque cadit super predicta indeterminatione et indifferencia causarum: tanto h[ab]et plus de contingencia vel minoris: ynde ea ad que se extendunt actiones brutorum: que etiam actionibus aliorum subdatur minoris sunt determinata ad ynu[m] et plus habet de contingencia: econtra est de aliis: et sic per ipsum ad questionem. Ad primus in oppositum dicendum quod posita causa sufficiet non posito inpedimenti nec ex parte alicuius medy per quod agit nec ex parte alicuius materie indiposite inquit agit si sit agens naturale necessario inducit effectum suum: sed celum non est h[ab]ens agens: quodlibet ex parte inde potest pati defectus virtutis: tamen ex parte inde agens

du agētis: et ex pte māe inq̄s posse pōt ipediri. vtrū at illō ipediēs posuit ce ne cūz vel nō p̄ ex dictis in p̄nci-  
pali solone et ap̄li adhuc parabit. [ Ad z<sup>m</sup> dōm: q̄ q̄ ad ea q̄ celū in i<sup>m</sup> agit i feriorib<sup>m</sup> pōt ipediri: et si nō ex parte medu agētis. cu p̄ b̄ p̄ fieri ex pte māe idispo-  
site. Non<sup>m</sup> at q̄ celū qdā agit h̄ nō nisi me<sup>m</sup> agētis sili  
in sp̄e: sīc aialia pfecta: vt bō et bos: et in talib<sup>m</sup> cāis me-  
dys. si mundus eēt ab eterno eēt pcedēdū i fī<sup>m</sup>. q̄ talia h̄n̄ ordinē p accns: et in talib<sup>m</sup> sic h̄ntib<sup>m</sup> ordinē p accns  
nō est icōueniēs pcedere i fī<sup>m</sup>: vt si ponat q̄ sol sit a ce-  
lo n̄e<sup>m</sup> plācta: et ille me<sup>m</sup> alio: et sic i fī<sup>m</sup>. Et ponēdo mū-  
dū ic̄pisse nō ē pcedere i fī<sup>m</sup>. Et est deuenire in ipsis  
ad p̄ma q̄ nō sunt scā a celo imē<sup>m</sup>. Et a deo crēate: et ibi  
est status. [ Ad z<sup>m</sup> dōm: q̄ l̄ mediū agēs p q̄ celū agit  
circūscripta actio agētis lib. arb. q̄tu ad totū q̄b est i  
eo subyiciat cālitati totū celī: nō tū op̄z q̄ tale mediū  
subyiciat q̄tū ad totū: q̄ in eo ē cuius determinato cor-  
pori celesti q̄ p̄pm natū est agere: et illō q̄ aliq̄ v̄t ce-  
lestis h̄ facere p̄tale uiediū p̄t ipediri: vel h̄lā v̄tū celeste:  
tū i cōtrariū agētē: v̄l p̄ei effectū i fī<sup>m</sup> feriorib<sup>m</sup>  
ex ei<sup>m</sup> ip̄ressionē derclīctū: et iō nō op̄z q̄ aliq̄ v̄tū celestis agat q̄ agēs fī<sup>m</sup> ē necessitate iducat suū effe-  
ctū: nec et oī q̄ totū celū iponat agentiū necessitatē indu-  
cēdī aliquē effectū determinate pp̄ cursuz accūtalez  
siliuz cāz: tā fīerio z q̄ sup̄ioz potētū ipediri et p̄ mo-  
ueret: et pp̄ idifferētia pdictaz cāz: vt pdictū est in solo/  
ne p̄ncipali. [ Ad 4<sup>m</sup> dōm: sic ad tertiu: q̄ tota dispo-  
māc fīerioz et q̄ ad formas subales et q̄ ad accūta-  
les sūt a toto celo. Et nō a q̄lī pte celi v̄l a q̄lī ei<sup>m</sup> v̄tū:  
et iō dispo cāta ab aliq̄ v̄tū celi p̄t impedire effectū  
alteri<sup>m</sup> p̄t. ita q̄ nulla ps celi ne cōtio iducit suū effectū:  
nec ēt p̄ totū celū pp̄ cursuz siliuz cāz polūz eē: per h̄  
p̄z ad 5<sup>m</sup>. q̄ mā fīerio z i quantū ad oēs dispōnes suas  
subyiciat totū celo. Et nō cuius p̄t celi. [ Ad 6<sup>m</sup> dōm: q̄  
corpa celestia nō solū sūt signa fīerioz. Et r̄ cāe: sed nō  
sunt cāe de ne cōtate iducentes suū effectū. Illa aut que  
sūt signa: et cāc q̄ nō ne cōtio fīerūt suū effectū: nō iponūt  
ne cōtate rebus. [ Ad 7<sup>m</sup> dōm: q̄ illa nra. est v̄a. de re/  
latiūs iquātū rela<sup>m</sup> sūt. Et q̄tū ad sinas relones. Et nō  
est v̄a de subo relonis: sūt q̄tū ad illud q̄b est: et iō licz  
signū et signatū sūt sil de ne cōtate q̄tū ad h̄ q̄ sūt rela-  
tia. nō tū illō q̄b est signatū op̄z eē simul. ita q̄ posito  
vno de ne cōtate ponat reliquū. et iō nō op̄z q̄b positiū  
corpib<sup>m</sup> celestib<sup>m</sup> de ne cōtate eponā i fīerio: q̄z sunt  
signa. [ Ad 8<sup>m</sup> dōm: q̄ q̄tū ad rela<sup>m</sup> h̄m eē: et h̄z dīci si  
bñ assīgnēt sil ponut et sil interiūt i q̄tū r̄la<sup>m</sup> sūt. nō tū  
rela<sup>m</sup> q̄tū ad illō q̄b vñūq̄bē h̄m se p̄ter illō q̄b rela-  
tione v̄r. sic lōz. q̄ est p̄t plōnis p̄t eē: dato q̄ plato nō sīt  
l̄z nō sīt p̄t sin plōne. [ Ad 9<sup>m</sup> dōm: q̄ simūl poni et si  
mul perimū non est de rōne eoz: que sunt subiecta re/  
lationū: nec etiā est de rōne ipsarū relationū: sed est q̄/  
dā p̄prietas p̄nād rationē relonū per se: et sic cōsequit  
ur per se rationē eoz que sunt subiecta relationū: et iō  
relones sūt ipsa relativa sil ponunt et sil interiūt in  
q̄tū rela<sup>m</sup> sūt. Et subiecta reloni q̄ p accns ipsi reloni  
referit nō oī q̄tū ad illō q̄b sūt sil poni et simūl perimū.  
[ Ad 10<sup>m</sup> dōm: q̄ sustinendū r̄fīsione r̄dentis q̄ licz  
absolute ex cōtingentia in effectu alicuius cāe v̄tūt  
agentis: sequit cōtingentia in effectu celi esse: q̄ vel oīa  
agētia nālia sunt celū: vel ea que sunt infra celuni: vel  
h̄ possit esse aliud agēs nāletū in effectibus cuiuscumq;  
cāe nālis nō sunt effectus variabiles: et poset tū ipediri  
r̄fīscit sunt effectus qui causant in fīeroribus media-

te vel immediate. [ Ad ii<sup>m</sup> dōm: q̄ illud q̄b arguit ex  
parte agentis. s. q̄ minus est de xtingētia in effectibus  
celi q̄ in effectibus quorūdā agentiū: verū est cōparā-  
do effectus celi ad effectus agentis liberty arbitry. sed  
cōparando celum ad illud agens nāle extra ipsuz si ex  
sit tale nō b̄z veritatē: q̄ magis necessario excēt subo  
spūales in actionib<sup>m</sup> suis: que cōpetūt eis ex nāli sua  
inclinatione que naturalē tendunt ad vñū determīna-  
tē: sicut hoc q̄b est appetere beatitudinē quā celū excat  
in quēcūq; actuz in fīeroribus cātūm. vnde facilius  
eslet celuni cessare ab omni motu quā creaturā spūale  
non appetere beatitudinē in gñali. [ Ad illud q̄b arguit  
de mā patuit supra quo. s. tota mā fīerioz subyiciat ce-  
lo: et quo nō. [ Ad i<sup>m</sup> dōm: q̄ ibi est equiūcatio de  
infinito: nam vno modo i finitu in causis accipit p eo  
q̄b nō est h̄re finē multitudinis cāz: et sic nō oīz ponere  
i finitatē in cāis entis p accns. Alio p idetermīnatiōe  
sūt in dīctia cāz multaz re<sup>m</sup> eiusdē effēctū. et isto<sup>m</sup> ponit  
i fī<sup>m</sup> in cāis entis p accns. rō at pcedebat de i fī<sup>m</sup> p mō  
dicto. [ Non<sup>m</sup> aut q̄ sicut dīctū est in solone cuiusdā  
argumenti. si mundus eslet ab eterno possit esse insi-  
nitē cāe p̄ticulares elusdē loquēdō aut de i finito p̄rio  
mō dicto nō ēt hoc incōueniēs: vt ibi dīctū ē. [ Ad  
i<sup>m</sup> dōm: q̄ pcedit equiūcando de i finito sicut p̄fens  
rō. Notandū aut q̄ l̄ i finitu nō possit esse in actu. tū  
pōt ēt in potētia: vt si mundus fuisset ab eterno: potuiss-  
et esse in finita p̄ticularia p̄terita: quo p̄ vñūquodq; s̄  
eslet causa alterius v̄lq; ad illud q̄b nūce est: et sil de-  
inceps in futurū posito q̄ mundus duraret in i finitu.  
[ Ad i<sup>m</sup> dōm: q̄ effectus in acture regrit oēs suas cās  
in actu: que non per accns h̄t ordīnē: sicut sunt i fini-  
ta p̄ticularia eiusdē spēl: quo p̄ vñū est causa alterius  
causa quidē in fieri nō cā cōseruās in esse: declarare q̄  
modo illa habent ordīnē per accns est p̄ter p̄ncipale  
intentionē. [ Ad i<sup>m</sup> dōm: q̄ ens per accidētis: sicut  
est per accidētis: ita h̄z cām per accidētis: licet nō h̄tēt cāz  
per se saltē immediate: et ideo est casuale. [ Ad i<sup>m</sup> dōm: q̄  
astrologia nō est de hoc q̄ oēs effectus celi euēiat.  
sed est de Xurisbus: et de motu corporū cele<sup>m</sup>: que ne cō-  
tate habent in se: et est de effectibus celi in gñali. s. q̄ ta-  
lis effectus euēiant a tali stella: nisi sit aliquid impedi-  
mentū: de effectibus autē celi in sp̄li. vtrū de ne cō-  
tate euēiant astrologus nihil tradit demōstratiue. Et  
opinatiue: et iō ex certitudine astrologie non sequit q̄  
talis effectus determinatū euēiat nū ex suppōne. s.  
q̄ non in i pediañ saltē quātum ad oēs effectus. [ Ad  
i<sup>m</sup> dōm: q̄ nō simili se h̄z sol ad habēdū suū effectū  
et suā v̄tūtē: cū nihil occurrat soli q̄ suā v̄tūtē tollat  
vel debilitet. tanē aliqd p̄t occurrere q̄ suā v̄tūtē  
sūt effectus in impediet p̄pter hoc q̄ eius effectus p̄t iu-  
ari vel impediti: et q̄n dīci q̄ hoc q̄ habēdū v̄tūtē suā  
agit. dicendū q̄ nō solū agit h̄m q̄ habēdū v̄tūtē suā  
absolute. sed etiā ex hoc q̄ aliqd p̄t cōcurrere cuīz co-  
q̄ p̄t ipsū iuuare vel impediti in suo effectu: vt di-  
ctū est. [ Ad i<sup>m</sup> dōm: q̄ ea que deus scīt p̄nit in  
sua potestate disponēdo et ordinando q̄ ea producant.  
Et ideo ne cōsideriū est euēire ne cōtate v̄tūtē: non  
aut ne cōtate cōseqētis: q̄ ista v̄tūtē est ne cōsideriū.  
Et q̄ si deus absolute ordinavit aliqd facere: illō fiet  
nō tū ne cōtare est absolute illud fieri: et iō nō est absolu-  
te ne cōsideriū euēire ea que fiunt temporibus et iūo  
metis: et dato etiā q̄ ne cōsideriū eslet absolute euēire  
ista ne cōtare nō inescit eis a celo. sed a deo. [ Ad i<sup>m</sup>  
dōm: q̄ nra. est vera qualitercūq; esse accipiat i mino-  
ri: q̄cqd alij dicāt. dūmodo minor accipitur h̄m q̄ i-

## De relationibus

etudie in maior. nam maior sub q̄ sit sumptio ad hoc q̄ bona sit. p̄ia syllogistica dicitur implicite continere. vñ si dicatur. oē. b. de necessitate est. a. sub hoc sensu. s. q̄ qualiter cūq̄ est. b. de necessitate est. a. raccipit in minor. c. ē. b. etiā de iesse. vt nūc sequitur de necessitate: q. c. de necessitate est. a. l̄ maior & p̄ sint false. bñ enī dñia ē necessaria ex ppōnib⁹ falsis p̄sequēdā. cedēda ḡ est maior. s̄l̄ ad mi. dico q̄ si accipit cā neccia i eēndo nō op̄ q̄b̄ sit v̄a. īmo p̄ esse falsa. nā cā neccia in eēndo etiam sufficiēs q̄tū ē in se ad cāndū p̄t ipedirt: & nō induce re suū effectū. r̄iō nō op̄ q̄b̄ sit neccia. s. q̄ celū idicat neccio suū effectū: nec q̄ celū sit cā sufficiens & necessaria in essendo. s̄z si accipit cā neccia in cāndo. tūc illa p̄positio que dicit cā neccia & sufficiēs t̄. est v̄a simpli. l̄ ea q̄ serue sub ea eēt falsa simpli. s. q̄ celū sit huius cā: & l̄ celū hēat necessitatē in eēndo: nō t̄ in cāndo.

Ad 20<sup>m</sup> dñm: q̄ oīs cā respectu cuius eē sui effectus est absolute neciū: cā possit de necessitate idicat suū effectū. si talis cā nō posset nō ponit: adhuc talis effectū nō eueniret de necessitate absolute. sed ex suppōne: sic posito q̄ deus simpli vult hoc facere illō de necessitate fiet. sed q̄ absolute p̄t p̄nt deū non velle q̄b̄ fiat nisi ex suppōne q̄ cā ponat sic determinata etiā posita cā sufficiēti re<sup>u</sup> cui<sup>u</sup> eē. ii effectus est necessariū nō absolute. s̄z ex suppōne: q̄ supponat eē cā. s̄z et q̄ supponatur nō ipediri. tñ cā q̄ ipediri p̄t: talis in qua cā re<sup>u</sup> cui<sup>u</sup> eē sui effectus ē sic necciu: ex suppōne rōne: necessariū est absolute iferre suū effectū: r̄ ipsa cā poni. s̄z ex suppositioē ēt si nō ipediri: & sic enī cā sufficiēs & determinata ad p̄ducēdu suū effectū: nec tñ neccē inducit suū effectū: q̄ p̄t ipediri: & p̄n̄s nō op̄z enī cāz eē sufficiētē: & nō posse p̄ducē suū effectū: q̄ posito q̄b̄ sit sufficiēs nō neccio idicat suū effectū: q̄ cā sufficiēs & determinata p̄t ab aliq̄ cā ipediri.

Ad 21<sup>m</sup> dñm: q̄n̄ q̄riē v̄z illud ipedimentū quo ipediri effectus alicuius cāe sufficiētis potuerit ipediri: & illud alius potuerit ipediri palūd. dico q̄ nō op̄z q̄ procedat in infinitū: q̄ nec op̄z venire aliō ipedimentiū q̄ nō possit absolute loquēdo ipediri: & sic nō est neccium nō ipediri: nec oīz. & cede re i infinitū q̄ stē ad nō ipedimentiū: q̄ nō fuit ipedimentiū nō obstante q̄ absolute potuerit ipediri.

Ad 22<sup>m</sup> dñz: q̄ mi. ē falsa: q̄ nō oīz illud ipedimentiū p̄dere. q̄ posito aliq̄s effectus ipediri seq̄ necessariō ad morte/est. Ad p̄bationē ār dñm: q̄ l̄ delationes stellarū dicto tpe sup̄ determinatā p̄t terre sc̄q̄ neccio supposi tis motibus celestibus: nō tñ neccio seq̄ ipedimentiū q̄ ex tali delatione natū est cāri ppillaz cāz iferiorū in differētiā cōcurrētiū v̄tate celi: sicut dictū est in p̄ncipali solutione.

Ad 23<sup>m</sup> dñm: q̄ sicut sepe dictū est l̄zoa iferiora reducant̄ in actionem celi exceptis actio nibus liberi arbitrii. nō tñ oīa reducunt̄ in oīs p̄tes celi saltē equalitē: r̄iō dico q̄ forte totū celū p̄t ifluere cui libz p̄t terre vel fm̄ linea rectā vel fm̄ obliquā seu reflexā. s̄z vñ reducunt̄ in vñā p̄te: & aliud in aliā: r̄iō illud q̄ p̄supponit actionē q̄tū ad vñā p̄te p̄t ipedire q̄tū ad aliā.

Ad 24<sup>m</sup> dñm: q̄ causa p̄t dici neccia vel in essendo vel in cāndo. mō dato q̄ celū hēat eē necciu. & sit causa necessaria in eēndo: non tñ est necessaria in cāndo: nisi forte ex suppōne. s. q̄ nō ipediri ab alio. cāz aut̄ sic neccia vel in eēndo vel causando: & hoc ex suppositione tñ nō est necciu: absolute inferre suū effectū: sufficiēs etiā cā que p̄t ipediri nō iponit necessitatez suo effectui: & sic respondeſ ad obiecta.

Ep̄licit tractatus de materia celi.

Tractatus Heretici de relationib⁹ feliciter caput. Qō. L



**Aeritur** vtrū uinis relatio differat realiter ab essentia: & arguit: q̄ sic: & primo ex habitudine relatio nis ad eētiā sic. si re latio esset realis idēz cuī essentia sequeret q̄ vna relo esset alia sibi opposita. puta p̄nitas cēt filiatio: p̄n̄s est falsiz & hereticū. ḡ t̄. s̄l̄ falsitas cō se

quentis de se p̄z. pbatio dñtia dupl̄. Primo sic. q̄ quecūq̄ vni & eidē numero sunt idem realiter inter se sunt eadez realis. sed stante hypothēsi paternitas & filia tio sunt eadē numero & reali vni & eidē. puta eētiē. ergo inter se sunt eēdem. Secundo pbatur hoc per syllam expositoriu: hec essentia est hec paternitas; hec essentia est hec filiatio. ergo hec p̄nitas est hec filiatio & sic p̄z dñtia. Si dicat ad p̄mū q̄ illa ma. est vera de illis: que vni & eidē sunt eadē cōuertibilis: nō aut̄ q̄n̄ sunt eadē eidē in plus se hñtū. Cōtra. p̄z q̄ eētiā & relo: ant̄ sunt eadē realis totalis: aut̄ nō. si sic. ergo & cōuertibilis sunt eadē. si nō. ḡ non sunt eadē realis totalis & sic differunt aliquo mō realis. Secundo arguit ad idēz sic. q̄ distinguere inter aliqua q̄ non sunt eadē cōuerti bilis: vel q̄ sunt eadem cōuerti bilis est in illis in quibus est excessus fm̄ totum vle: vel fm̄ totū integrale. sed in diuinis nō est aliquo totū vle: vel integrale. ḡ t̄. Tertio sic. cū idem & diuersum diuinidant totū ens. ergo q̄dūcūp̄ comparatū alteri est idem vel diuersum cū eo. sed hñt te eētiā nō est eadez oī modo cū relone q̄ non cōuerti bilis. ergo differunt aliquo mō realiter. Quarto sic. q̄n̄ dñcimū q̄d̄ essentia & relatio nō oī modo vel non cōuerti bilis est eadē cū essentia qui in telligit fm̄ esse reale: ant̄ non: si sic. ergo fm̄ esse reale habet relatio & essentia q̄ isto modo nō conueniant: & per dñs aliquo modo differunt. si nō fm̄ esse reale. sed fm̄ ratione tñ: sequit̄ q̄ fm̄ esse reale sunt cōuerti bilis idenī: & non cōuerti bilitas nō cōuenit eis nisi fm̄ rōneū. sed hoc est falsiz. q̄ circūscripto oī opere intellectus verū est dicere q̄ eētiā cōuenit alicui: cū nō cōuenit paternitas: & q̄ dñs q̄d̄ nō cōuerti bilis. Si dicatur ad sc̄dānī rōnem de syllō expositorio q̄ talis sylls bz locū q̄n̄ termin⁹ medius nō se bz in plus quā extremitates nō vñ in p̄posito: q̄ q̄n̄ ea que sunt realis eadē & oīno simplicia in singulari accipiunt̄ nō habet locuz responsio data: sicut patet de hoc colore: & de bac albedine: quā licet color in plus se habeat quā albedo: non tamen hic color in plus se habet quā hec albedo. sed in diuinis essentia est ita singularis: ita singulariter accipitur q̄n̄ dī: hec essentia est hec p̄nitas: & hec filiatio. Si dicatur adhuc ad predictam rationēz q̄d̄ nō vñ. q̄ idem sequetur de deo & patre & filio. dicendo sic. hic deus est pater: hic deus est filius. ergo hic pater est hic filius. videt̄ q̄ hoc non valet ad infringendū predictā rationēm: q̄ deus supponit pro supposito & nō p̄ essentia: q̄ supponit vel pro patre vel pro filio vel pro sp̄u sc̄o: & sic semper altera p̄positio c̄l̄ falsa. nā si deus in veraqz ppōne supponit pro patre: tūc ista. que dicit deus ē filius. erit falsa. si aut̄ supponit pro filio hec. hic deus

deus est pater: erit falsa. si aut̄ supponit in vna pro p̄e in alia pro filio. tūc erit syllē ex quatuor terminis & n̄ bil sequetur. **S**cđo p̄ncipalr arguit ex habitudine essentie & relationis ad oppositaz relationē: sive persona: & hoc quadrupliciter. **P**rimo sic. qz quecūqz diuersimode realr se habēt ad tertium differunt realiter in ter se. sed essentia & paternitas diuersimode se habēt ad filiationē: sive ad filiū. ḡ r̄. pbatio ma. qz quecūqz diuersimode realr se habent ad tertiu op̄z q̄ includat diuersos modos realiter differentes: qz fm vnu & eundem modū realr non possent se h̄c diuersimode realiter ad tertium. sed ista que includit diuersos modos realiter differentes nō possunt esse idē realr. ergo r̄. m̄ etiā patet: qz essentia & paternitas se habēt ad filiationē fm affirmationē & negationē realr: qz realr eēntia est filiatio & realiter paternitas nō est filiatio. ḡ r̄. **S**e cūdō sic. in ipso est qd̄ cōtradictoria cōuenient eidē & fm idem & respectu eiusdem. sed si essentia & relatio essentia idem realr & totalr cōtradictoria cōuenirent ei- dem & fm idē & respectu eiusdem: qz eēntia conuenit esse filiationē & paternitati cōuenit non esse filiationē qm̄ eēntia & paternitatē tu ponis oīno idem re & affirmatio & negatio accipiunt respectu eiusdē. s. filiatōis. ergo r̄. **T**ertio sic. illa quoqz vnu inuenit formalr in aliq: in quo nō inuenit aliud realr differunt realr: s. sic se habet paternitas & essentia: qz eēntia in filio inuenit formalr: vt quo. s. filius est formalr de nō sic p̄mias. ergo r̄. **Q**uarto sic. aut esse paternitatis est esse filiationis. aut nō. si sic. tūc paternitas est filiatio: qd̄ est falsum. si nō. tūc arguo. esse paternitatis: vel p̄mias nō est esse filiationis. sed eēntia est totalr esse filiationis realr. ergo paternitas nō est totalr realiter ipsa essentia. **Q**uinto sic. per syllē ex oppositis. hec eēntia est filiatio. sed essentia nō est filiatio: & hec paternitas: que est hec eēntia nō est filiatio. ergo hcc filiatio. nō est filiatio: & sic negab̄t idē de scipio & cōtradictoriū verificabit̄ de suo cōtradictorio: qd̄ est maximum incōueniens. **T**ertio p̄ncipalr arguit ex habitudine personarū ad sua formalia cōstitutina: & hoc dupl. pri- mo sic. si relatio est oīno idē re cū essentia: & eccl̄sio. sola essentia est cōstitutua personarū. sed p̄s ut v̄ est falsum. ergo antecedens. pbatio r̄. **P**rimo sic. qz illud cōuenit essentie realr qd̄ cōuenit essentie & nulli ali realr differenti ab essentia. sed cōstituere per sonas conuenit essentia: & nulli ali realr differenti ab essentia. sed ita est q̄ realitas relationū in nullo differt realr ab essentia. ergo r̄. **S**cđo sic. essentia per se sola p̄t illa realr cōstituere: que p̄t constituerre, cū illis: que fm totā realitate suā sunt ipsam̄. sed stante hy- potesi re lōnes fm totam suā realitatē sunt ipsam̄ essentia. ḡ r̄. falsitatem sive impossibilitatē cōsequēt̄ p̄bant aduersari tripl. **P**rimo sic. qz tunc relatiōes superfluerent si sola essentia cōstituit personas. **S**e cūdō sic. qz sequeret̄ in diuinis tūc suppositū absolu- tū: & tm̄ essentia supposita cōstituta per absoluta: qd̄ est inconveniens. **T**ertio. sequeret̄ qd̄ vnu absolumentum constitueret plura supposita absoluta vel q̄ in diuinis esset tm̄ vnu suppositū absolutū: que omnia illa sunt impolia. **S**cđo p̄ncipalr quātū ad istā viā arguit sic p̄sona cōstituit ex essentia & relatione. aut ergo sicut ex duobus differentib⁹ re. aut sola rōne. si p̄ mō ba- betur p̄positū. s. q̄ essentia & relatio differunt re. si scđo modo. sequit̄ fm labelliu op̄z q̄ distinctio personarū est tm̄ fm rationē. **Q**uarto arguit p̄ncipalr ex habitu- dine personarū ad sua formalia distinc̄tua: & hoc du-

pliciter. **P**rimo sic: qz pater distinguuit a filio realr. aut ergo realitate eēntie. aut alia realitate. si realitate eēntie. ergo pater & filius differunt in essentia. si alia. ergo realitas: in qua pater differt a filio ē alia realitera realitate eēntie. sed ista est paternitas. ergo r̄. **S**cđo sic. qz realitates: in quibus distinguunt̄ personae est so- la realitas eēntie: qz si relones in nullo realr differunt ab eēntia personae nō distinguunt̄ aliqua realitate diffe- rente a realitate eēntie: & ē est realr. s. realitate eēntie ipse net sūt idē: ḡ persona distinguere ē sola eēntia qd̄ est ipso. **T**ertio sic. illud in quo p̄ distinguunt̄ a filio est paternitas. sed fm̄ eēntia in nullo distinguunt̄ a paternitate realr. ergo pater & filius distinguunt̄ in eēntia: & sic idē qd̄ p̄m. **Q**uinto arguit p̄ncipalr ex habitudine essentie & relationis ad actū cēmūniciē di- & arguit tripl. **P**rimo sic. qz pater aut cōmunicat totā realitatē suā filio: aut nō. si sic: ergo & paternitatē: qd̄ est falsum. si nō. ergo aliqua realitas est in p̄e alia a realitate cōicata filio. sed tota realitas eēntie est cōicata filio. ergo aliqua realitas ē in patre a tota realita- te eēntie. sed illa realitas nō est nisi paternitas. ḡ r̄. **S**cđo sic. realitas paternitatis: aut est cōicata filio. aut non. si sic. ergo paternitas est cōicata filio: qz reali- tas vniuersaliqz & ipsius non differunt realr. hoc autē est falsum: qz paternitas nō est cōicata. ergo r̄. si non. ergo realitas in p̄e ē alia a realitate cōicata: & sic seḡt idē qd̄ p̄m. **S**cđo sic. op̄z ponere aliquā rēnē- qre eēntia est cōicabilis filio: nō aut̄ paternitas. ratio ergo qre hoc est aut̄ est perfecta idētitas ipsarū. s. eēntie & relationis: aut nō cōvertibilitas: aut aliquā distin- crio realis antecedēs ad differentiam que est inter cōica- bilitate & nō cōicabilitate: nō p̄m: qz perfecta idētitas nō est cā differētē: qz tunc idē est causa sui eēntie: nec scđom: qz tunc idē est cā suyptius: qz nō p̄uertibilitas idē est qd̄ vnu esse cōicabile: & talium nō cōicabile. re- linquit ergo tertiu: t̄ sic habet p̄positū. **Q**uarto sic si oīno paternitas & essentia sunt idē realr. sequit̄ qd̄ idē realiter est cōicabile: & nō cōicabile: & sic verifica- bunt̄ cōtradictoria de codez: & qd̄ plus est: sequeret̄ q̄ est cōmunicabile & nō cōicabile. **S**exto arguitur p̄ncipalr ad propositū ex oppositione relationū: quia si essentia est eadē re cū relationib⁹. sequit̄ qd̄ oppo- sita cōuenient eidē & fm idē. in oīno vna & eadē res sic opposita. led hoc est in ipso: qz tunc cōtradictoria con- uenirent eidē: cū oīis oppositione includat cōtradictio- nem. **S**i dicāt ad hoc: q̄ hoc nō est incōueniens de vna & eadē essentia illimitata. **L**ōtra. qz hoc est genera- le ad finitum & infinitū: qd̄. s. ipso est cōtradictoria in- esse eidē finito vel infinito. sed stante hypothesis cōtri- dictoria inessent eidē. s. eēntie. ergo hoc est impossibile. **S**i dicāt ad hoc qd̄ nō est impossibile opposita cōuenire eidē: dū modo non cōuenient eidē. s. illud idē subiecto & supposito. sic autē est in preposito: qz eidē subiecto & supposito nō cōueniunt opposita. in oīno essentia cōueniunt ista fm̄ diuersa supposita opposita. **L**ōtra. qz q̄ dicimus aliqd̄ cōuenire alicui fm̄ ali- quid hoc p̄t intelligi vel subiectine: sicut q̄ dicimus aliqd̄ cōuenire alicui: qd̄ etbiops est albus fm̄ dēcēs hoc intelligit subiectine: dentes sunt subiectū albedis. aliquando vero accipiē formalr: vt si dicāt q̄ aliquis est albus f̄z albedine: & vtrōqz modo ipso est q̄ oppo- sita cōueniāt eidē fm̄ idē: qz nihil est albu & nigrū: vel fm̄ idē subim̄ vel fm̄ eadē albedine: sed qui ponit q̄ eadē eēntia est opposite reloni vel opposite p̄t qd̄ idē & f̄z eadē formē simplicē ē eadē opp̄: qz f̄z eēntia

## De relationibus

que est ipsam et opposita quod est plus quam esse opposita est idem subiectum. Sed arguit ex opponere absolutum ad relatum et hoc sic purus respectus non est absolutum; nec cetero, sed parentitas dicit purum respectum; essentia vero dicit purum absolutum. ergo tunc. [Sed] ad idem sic; quod si subiectum et relationem in divinis ut distincta re non plus remaneret ista dico predicata in divinis quam alia. sed hoc est falsum. ergo nullum ex quo sequitur. [Tertio] ad idem; quod impole est quod nullum quod est a se sit nullum quod est ad aliud. sed rebus est ad aliud; essentia autem non est ad aliud. ergo tunc. [Quarto] ad idem sic; ipole est sed quod continet unitatem in trinitate esse nullum quod multiplicat trinitatem. sed entia continent unitatem relationis multiplicat trinitatem. ergo tunc. [Item] ad principale; quia ratione persona non esset essentia nec relationis; sed persona non est essentia. ergo nec relationis; probatio mea. quod nullum cui conuenit assumere naturam creaturam in unitate sui; et refert non est idem re cum eo; cui non conuenit assumere nam in creaturam in unitate sui. sed persona et essentia sunt huiusmodi. ergo tunc. [Item] argumentum sic; relationis aut additum supra entitatem; aut non. si sic habet propositionem. si non. videtur quod non differat res de origine a relationibus ex tempore; quod ille addidit aliquid secundum rationem super entitatem. [P]ropter haec responderemus aliquid ex parte rei ipsius rationis inter relationem et essentiam aut non. si sic. videtur quod nullum responderemus ex parte rei sit ratio realis eorum; et sic habet propositum. si non. ut quod illa ratio sit signum rationis. [P]ropter illa differentia; cuius extrema sunt res videtur esse realis. sed extrema rationis; que est inter essentiam et relationem sunt res; quia tam relationis quam essentia sunt res quedam. ergo tunc.

**In contrarium** arguit una ratione sic. si relationis et essentia in divinis differunt rebus; esset in deo compositione. sed hoc est falsum. ergo tunc. **Respondeo** ad evidentiā istius questionis tria sunt facienda. Primo videndum est de ratione rei et rationis. Sed responderemus debet ad rationem. Tertio ponemus diversi modi differencem realiter. Quarto ostendemus quaequeque differunt realiter sic differunt rationem non est realiter aliud. [Quantum] ad primum primo ostendemus quid importat differere re; et differere ratione. Sed ostendemus quod inter ista non est dare inmediata rationes in divinis que non sit hec vel illa. Tertio ponemus diversi modi differencem realiter. Quarto ostendemus quaequeque differunt realiter sic differunt rationem non est realiter aliud. [Quantum] ad prius sciendū; quod sicut cetero dicit ratio secundum rationem tamen est ratio que conuenit aliquibus differere mediante opere intellectus tamen. ita quod circumscripsiō quocumque opere intellectus talis ratio non est. [Ad] cuius evidentiā sciendū; quod duplex est operatio intellectus videlicet in operata et elicita. ubi ergo operatio elicita dicitur intelligere; operatio vero impensa que conuenit intellectui pratico percepere est secundum edificare qualitatem ad mechanica; vel solum vivere; vel fortiter; vel huius. quantum ad agibilita moralia; quando dicitur quod illa ratio est ratio secundum rationem que conuenit rebus mediante opere intellectus non est intelligentia de operatio; ne impensa intellectus practici sicut et ratio rerum in esse reali. non mediante operatione diversarum artium impensa sunt diverse res realiter differentes; sicut domus scānū et huius. qualiter ad mechanica; experientia experitate vivere; iustitia et iuste vivere quantum ad iusticiā. [Quātū] autem ad actum elicitiū intellectus duplex ratio potest considerari; una quod copetit ipsis actibus intellectus inter se; quia sicut unus actus differt ab alio et unus conceptus differt ab alio et talis ratio non est adhuc illa ratio de qua loquimur. sed secundum rationem; quod unus actus intellectus realiter differt ab alio et unus conceptus differt ab alio. Alia ratio est que dicitur copetrere ali-

cui mediante opere intellexis; que sicut copetit alicui potest obiectum in intellectu; prout sicut dicimus quod hoc et sor. differunt secundum rationem aliquo modo; et prout dicimus quod universalis et particularis differunt; vel prout dicimus quod deus secundum rationem diversit a seipso secundum quod est sapientia; et sic de plurimis; et de talis rationis loquimur quod dicimus quod rationis rationis est sic differere mediante opere intellectus; vel ad quod se habet ista que dicuntur differere obiectum. [D]icitur autem ratione dicimus illam rationem que copetit ratione ex natura rei circumscripsiō omni opere intellexis ad quod obtinet se habent que dicuntur differre. ita quod dato quod non est habent in ratione obiecti respectu cuiuscumque intellectus adhuc differunt. [Quantum] autem ad secundum sicut quod non est dare aliam rationem media iter differere re et ratione pote duplum. Primo sic. quod oportet ratione que copetit aliquibus; aut copetit eis circumscriptio omni opere intellectus modo quo dictum est; aut non; et inter ista non est dare medium; quod contradicit ratione sicut. si sic. ergo est ratione realis; ut per patere ex dictis. si non. ergo est ratione rationis tamen. quod sicut dictum est illa ratione est ratione rationis que non copetere differentibus circumscriptis omnibus opere intellectus. Sed sic. passio non exceptit proprium subiectum; sed idem et vulnerum est passio entis coisimile dicti. ergo non excedit ens coisimile dictum. sed omne ens; vel est ens secundum esse rationis tamen; vel secundum esse reale. ergo omne differens vel est differens secundum rationem rationis tamen. [Quantum] ad tertium sciendū; quod extrema differere realiter possunt tripliciter habere sic. sicut ambo sint privatiū sicut cecitas et surditas; et illa differunt in quantitate sunt negatio vel privatio alterius et alterius possunt; vel quod ambo sint positiva; sicut qualitas et quantitas; vel quod unum sint positivum et aliud privatiū; sicut cecitas et visus; ratione autem cuius ambo extrema sunt positiva subdistinguitur; quod autem se habent sicut quod realiter lequedo sine oculo diversa; sive sicut opposita; sive sicut desperata; sicut substantia qualitas qualitas; vel sicut bos et asinus; aut se habent sicut quod unum includat aliquam realitatem ultra aliud; sicut patet de compositione et parte; et hoc sufficiat de tertio. [Quantum] ad quartum. sicut ea que differunt realiter. sicut ea que talia sunt sicut se habent quod unum non est realiter alterius; pote dupliciter. Primo sic. quod autem talia sicut se habent quod unum realiter est alterum; aut non; quod de quolibet affirmatio vel negatio; si non habet propositum. sicut unum eorum non est alterum realiter. si sic. Contra. quia quecumque sicut se habent quod unum est realiter alterum sunt idem. re. quod eo modo quo unum est alterum eo modo sunt idem cum affirmatio sit vera idem in predicatu et subiectu. sed idem re et differens re sunt in impossibilia circa eadem; cuius sunt opposita. ergo impossibile est quod ista quorum unum est alterum realiter differant; et cetero cetero ea que differunt realiter quod unum eorum sit alterum; et quod unum sequitur quod ea que differunt realiter unum eorum realiter non est alterum. Sed sic. sicut se habet differentia ratione ad non esse idem secundum rationem; ita illa que differunt re ad non esse idem secundum rationem. sed illa que differunt ratione non sunt ita secundum rationem; ita illa que differunt re non sunt idem secundum rationem. sicut enim unum eorum realiter non est alterum. ergo tunc. sic ergo per generaliter quod eorum que realiter differunt unum eorum non est realiter alterum. [Sed] contra hoc dicunt quidam; quod immo. sicut illa que sunt idem re et simpliciter quorum unum est realiter alterum possunt habere differentiam realiter; sicut patet; ut dicunt de relatione et essentia; etiam secundum eos qui ponunt ea esse perfectissime realiter idem; et hoc ut videtur. probatur sic; quod quibus conuenit aliquod non idem est realiter; sicut differre realiter; sed essentie et relationi conuenit habere aliquam non idem est realiter; sicut

Ad illas secundas rationes formalizantes respondet distingueendo de distinctione rebus singularibus et artibus sumptuariis de per eos.

Item: quia non habent idem: itate cōuertibilem. ergo tē.  
**C**Et ad hoc dicendū q̄ mī est falsa. ad probationem  
 dicendū q̄ aliud est habere aliquā nō idētitatē: t̄ non  
 habere oēm modū idētitatis: quia in p̄nia que est af-  
 firmatiua: licet de predicato negato affirmat quedam  
 non idētitatis: t̄ per cōsequens ponit quedā diuersitas:  
 quia idem t̄ diuersum imēdiatē dividunt ens. sed hoc  
 qđ est non habere oēm modū idētitatis nō pot̄ habe-  
 re aliquā idētitatem. sed negat oēm idētitatem habe-  
 re vel modū idētitatis: nūc autē nō sequit̄ q̄ si aliq̄  
 non habent onine idētitatē: vel onine modū idētitati-  
 sis. ergo habent aliqua non idētitatē vel aliquā modū  
 non idētitatis: sicut non sequit̄. iste nō est oīs bono. q̄  
 est aliquis bono. vnde non sequit̄. qđ si essentia t̄ rela-  
 tio nō h̄t idētitatē cōuertibile q̄ habeat aliqua non  
 idētitatē. ita q̄ p̄positio sit affirmatiua. sed de predica-  
 to negato. **A**d p̄bationē q̄ dicit̄. qđ inīo q̄ non ha-  
 bent idētitatē conuertibile. dicendū q̄ est fallacia p̄se-  
 quētis procedendo ab inferiori ad superius negando.  
 nā idētitas: t̄ etiā aliqua idētitas accipiēdo dividū  
 vagum est superius ad idētitateni conuertibile. t̄ ideo  
 non sequit̄. q̄ si aliqua non habet idētitatē conuertiblē  
 qđ nō habent aliquā idētitatē: vel q̄ habent ali-  
 quā non idētitatē. nā semper nō idētitas ifert nul-  
 lam idētitatē: quia negatio preposita alicui non facit  
 ipsum teneri pro oīs contēto sub eo. vnde non bono in-  
 fert: nullus homo: t̄ non aliquid nibil.

**Q**uantuī ad scđm p̄ncipale pono tria. **P**ri. q̄ relatio non differt realiter ab esen-  
 tia. Scđm est. q̄ relatio non est realiter idem cōuertibili-  
 liter cum essentia. **T**ertio. ostendet̄ quō posuit dīci cēn-  
 tia t̄ relatio totaliter idem re: t̄ quō non. **P**rimū p̄bo  
 tali rōne. illud qđ differt realiter ab aliquo non est rea-  
 liter illud. sed relatio realiter est essentia in diuinis. q̄ in  
 diuinis relatio non differt realiter ab essentia. nā. p̄z.  
 ex dictis. mi. probō tripli. **P**rimo ex diuīsione entis in  
 creaturā t̄ creatrice essentiā. Scđo ex diuīna simplicitate.  
**T**ertio ex eius perfectione. **P**rima ratio talis  
 est. oīs res vel est creatura vel creatrice essentia. sed re-  
 latio est quedam res. ergo velest creatura vel creatrice  
 essentia: t̄ sic patet p̄positū. **A**d hoc autē r̄ideat du-  
 pliciter. primo dicendo q̄ relatio non cadit sub cōi: qđ  
 est res: q̄ non est res. p̄prie. sed modus rei: t̄ per conse-  
 quens ratio non est ad p̄positū. **S**cđo. dicendo q̄  
 est ibi fallacia cōsequētis ab insufficienti: qđ distinctio  
 rei per creaturā t̄ creatricē essentiā nō est sufficiente: nec  
 per imēdiata: quia est dare mediū. s. proprietate crea-  
 tricis essentie. ita qđ deberet dici. q̄ oīs res aut est crea-  
 tura: aut creatrice essentia: aut proprietas creatricis cēn-  
 tic. **I**ste responsio nō valeat. t̄ primo quantū ad  
 p̄mū sequunt̄ duo incōuenientia p̄mū: qđ dicit̄ q̄ rela-  
 tio diuina sit vñi nihil. bz qđ illud p̄cēluz fuit in cō-  
 cilio nihil est. **P**rimū p̄z. qđ nō est res aliq̄ est nūl-  
 la res: t̄ per vñi nihil. sed si relatio nō cadret sub hoc  
 cōmuni qđ est res: relatio est nulla res. ergo tē. p̄ba-  
 tio mi. qđ qđ non cadit sub aliquo membroū sufficien-  
 ter diuidentiū cōe: p̄t illud cōmune vñi negari. si  
 eit animal vñi potest negari ab eo q̄ nō cadit sub ra-  
 tionali vel irrationali: qđ ista sufficienter diuident aīal.  
 sed stante hypotesi relatio non cadit sub aliquo membro  
 rū diuidentiū hoc q̄ dico res. ergo res vñi pot̄ negari  
 de relatione diuina t̄ quacūq̄ alia: t̄ per p̄sequens relatio  
 erit nulla res vñi nihil. **S**cđetiā faciliter patet: quia  
 vel nihil concludit vel minor erit falsa: qđ p̄z sic: qđ in  
 p̄batione que est per locū t̄ diuīsione neutra. para pos-

test cōcludi nisi de eo q̄ cōtinet sub cōi diuiso: nec etiā  
 fornia arguendi aliquid valet: nisi illud de quo debet  
 altera pars cōcludi accipiat sub cōi diuiso. vnde si or-  
 guat sic. onine ens vel est substantia vel accidentis. sed  
 chimera nō est suba. ergo est accidentis. nō sequit̄: qđ nō  
 sumus chimera contineri sub hoc cōi qđ est ens. si autē  
 assumere chimera sub cōi: qđ est ens. vñia estet bona.  
 sed p̄positio hoc assumens in minori estet falsa. di-  
 cendo sic. onine ens vel est substantia vel accidentis. sed  
 chimera est ens. ergo est substantia vel accidentis. lz nō  
 est substantia. ergo est accidentis. p̄sequētia estet bona. lz  
 ista minor que dicit̄. sed chimera est ens: estet falsa. sic  
 in p̄posito. si relatio diuina non est res. si sic arguat.  
 oīs res vel est creatura vel creatrix essentia. sed relatio  
 non est creatura. ergo est creatrix essentia consequen-  
 tia nulla est nisi assumatur relatio sub cōi. qđ est res. si  
 autē relatio assumatur sub cōi. qđ est res sic dicēdo. lz  
 relatio diuina est res. tunc p̄positio assumpta est fal-  
 sa. si relatio cadit sub hoc cōi: qđ est res. **S**cđo nō  
 adhuc minus valz: qđ ad istū sequunt̄ ista incōuenien-  
 tia. **P**rimo. qđ maior. p̄positio bernardi est falsa. **S**cđo  
 qđ relatio diuina inheret. **T**ertio. qđ facit cōpositio  
 neni cum isto: cui inheret. **Q**uarto. qđ adhuc stat qđ sit  
 creatura. **P**rimū p̄z sic. qđ oīs p̄positio in qua diu-  
 nit̄ terminus cōis cū signo vñi acceptus in membra non  
 sufficienter euauantia totū cōe est falsa. qđ cū talis p̄  
 positio importet omne q̄ cōtinet sub isto cōi cadere  
 sub altero illorū membroz: si aliquid cōtinet sub isto cō-  
 muni q̄ nō cōtinet sub altero membroz. p̄positio est  
 falsa. sed sic ē in p̄posito. si ita sit q̄ creatura t̄ creatrix  
 essentia nō diuidant sufficienter hoc qđ dico res. qđ res  
 cū signo vñi distributio assumunt̄. ergo tē. **S**cđo  
 p̄z sic. qđ oīs illud qđ qualiter cūbz est oīs q̄ bēat cē  
 innixū alteri vel nō innixū: qđ ista sunt cōtradictoria:  
 quoz alteruz neccio est verū. tunc ḡaut relatio diuina  
 habet esse innixū: aut nō. si sic. qđ cui initis: aut. s. p̄sonē  
 aut eētis: t̄ siue sic. siue sic: aut initis sic p̄ toti. vñelbz.  
 aut in humana nā supposito diuino: aut sicut accidens  
 subto. nō p̄mo modo. qđ ibi nō est pars t̄ totū t̄ p̄spue  
 integralē: de quo loquimur: nec scđo mō: qđ tūc relatio  
 posset esse sine illo: cui initis qđ falsuz est. relinquitur  
 ergo q̄ si initis q̄ innitā per inberentia. s. sicut accidens  
 subiecto: t̄ sic habet p̄positū. s. q̄ stante hypotesi relatio  
 erit inberens. **S**i autē nō initis ita. s. q̄ habeat esse  
 non innixū. sequit̄ q̄ relatio sit substantia t̄ subsistēs:  
 aut ergo aliud subsistēs ab essentia aut nō. si nō. habet  
 p̄positum p̄ncipale: q̄ relatio est essentia. si sic. ergo  
 essentia t̄ relatio erit duo subsistentia realiter distin-  
 cta: t̄ per cōsequēs duo supposita: qđ est incōuenientia.  
**E**x hoc sequit̄ scđm incōuenientia: q̄ omne inberens  
 alicui facit cōpositionē cū isto cul inberet. ex his sequi-  
 tur tertium. s. q̄ relatio diuina sit creatura: qđ onine q̄  
 habet cām efficiētē est creatura. sed stante hypotesi  
 relatio diuina habet cām efficiētē. ergo tē. ma. p̄z.  
 p̄batio mi. qđ omne qđ dependet in suo esse ab alio bz  
 causaz efficiētē: quia quicquid habet esse per aliud bz  
 onine cām q̄ requiriā necessario ad hoc q̄ de nō ente  
 fiat ens. sed talis est causa efficiētia. ergo tē. de hoc autē  
 satis als dixi. **S**cđo p̄ncipalē probat idem ex simili-  
 plicitate diuina: t̄ hoc dupliciter. **P**rimo sic. q̄ per-  
 sona patris cōprehendit essentia t̄ relationē. aut ergo  
 cōprehendit ea vt illud qđ est sicut cōprehendit aīal rō-  
 nalc: aut cōprehendit ea: vt ex quibus est. ita q̄ non sit  
 ipsa. si scđo mō. tunc pater dicit aīal cōpositum rea-  
 liter ex essentia t̄ paternitate: q̄ pater sic. ga autē dicit

## De relationibus

vnu cōpositione aut dicit vnu simplicitate cōpetenti simplici si primo modo habeat ppositum. si scd modo. **C**ōtra qz in omni simplici non est dare b:z hoc ex quibus sit. ita qz non sit ipsa: esse enim aliquid vnu eius sunt plura re ex quibus est: z non sit ipsa: est esse vnu cōpositione. relinquit ergo qz pater cōprehendat paternitatem et essentiam: sic qz sit ipsa. ita qz est essentia et paternitas. **I**tem etiā pot probari aliter sic: qz cūqz plura concurrunt ad constitutionē alcunis quā ratione vnu predicatur de illo et reliquā. sed paternitas et essentia concurrunt ad cōstitutionē patris qualicūqz ista cōstitutio intelligat. ergo qua ratione vnu predicitur de eo et aliud. ied fm inīam concilij generalis cēntia predicatur de patre. nam fm ista inīam hec est vera. essentia est pater: z per hoc pater est cēntia. **E**x h arguit sic. qz fm pūissa. hic pater est hec essentia. hic pater est hec paternitas. ergo hec essentia est hec paternitas per syllogismū expōitoriu qui inclusus est quaz syllogismus expōitoriu saliorū: qz mediū nō se habet in plus quā extrema. vnde nou habet instantiā. **S**e cundo sic ex eodē: qz fm omnes lē. s tanta est simplicitas in deo qz in deo illud qz habet est illud qz habetur. puta. deus est deitas: z sapientia sapientia: z per cōsū pater est paternitas: ex hoc sic arguit sic ut pūissa: hic pater est hec paternitas: z hoc habet ex simplicitate diuina: vt patet statim: qz in deo his est habitu. sive illud qz habet. hec paternitas est hec cēntia: z hoc habet fm inīam conciliū generalis. ergo idē qz prius. **S**i dicat quod excipiuntur relationes: quo p vnu habet aliud: nec est ipsius non valit: qz aliquid pot dici habere aliquid per modū forme: quā est formā altr tale: z isto modo vnu et saliter in diuinis est verus: qz habens est qz habet: pater isto modo habet p̄nitatem et est paternitas. Alio modo sicut vnu vel correlatiū hz aliud: sicut pater habet filium. z sic est exēplū qz in diuinis: huius nō est illud qz h̄r. **T**ertio cōclusio eadē pbat pncipalē ex perfectiō diuina sic. quicquid est in deo est subsistēt: qz in deo nihil est qz habeat esse innixum: z ideo taz paternitas qz essentia est ens subsistens. aut ergo vnu istorū subsistētiū est alterū: aut nō. si sic habet. z possum videlz qz relatio est essentia. si non ergo relatio et essentia sunt diuersa subsistentia: z per cōsū diuersa supposita: z sic cēntia et paternitas distinguenter supposito: qz est absurdū: qz sequeret qz in diuinis essentia quā supposita: qz essentia faceret distinctū suppositū a relationibz: z p̄f non est vnu suppositū. sed plura: qz p̄f est paternitas et essentia: vt probatū est. **S**cd pncipale. s. qz nō sine idem cōvertibili p̄f sic. qz quā docūqz aliqua sunt idē qz non quicquid est idem. vni est idem alteri non sunt idem cōvertibili. sed non quicqd est idem essentie est idem paternitati: sicut patet de filiatione: que est idē cum essentia: z est eadē in essentia: nō tamē est paternitas. g. z. **N**otādū tñ qz lē p̄nitatis nō sit filiatio realiter nec ecōuerso. tamē p̄nitatis est illa res: que est filiatio: puta essentia et ecōuerso: z hoc est singulare in ista materia: in qua vna et eadē res absoluta est plures res re: que sunt persone plures. **Q**uantū ad tertium pertinens ad istum articulū. s. quo pot dici essentia totaliter paternitas vel filiatio: z quoniam non. scinduz qz quantū ad presens pertinet triplex est totū. s. totū integrāle et vnu et saliter: z totū in quantitate. s. terminus cōsū cū signo vli acceptus: sicut hoc qz dico. oīs homo quātū ergo ad primū totū duplē pot aliquid dicit totaliter tale. s. affirmatiue: sicut quādō dicit qz totū hz ē album: qz s. fm omnes partes integrāles. Alio mō po-

test dici negatiue: sicut si dicat: qz alia tota est in qualibz parte corporis: nō enī intelligit hoc p̄rie affirmando totalitatē. ita qz ipsa habebat partes: z sic fz oēs illas in qualibz parte corporis. imo magis intelligit negatiue: vt sit sensus qz ita est tota in qualibz pte: qz nō est in qualibz parte fm aliquid sui: nō sic ibi: qz non bz aliō z aliud cuius sit simplex. Scdm autē totū vnu et saliter dicit aliquid idem cum alio totaliter: qz quicquid cōuenit vni per predicationē cōuenit alteri: z econuerso: sicut risibile et homo: vel diffinitio et diffinitus. Scdm autē modū tertium dicere aligd esse idem alteri s. l. oī modo esset idē in sibi. vt. s. ponerent habere oēm modū idētitatis. Applicando ergo ad propositū dico qz loquendo de p̄ria totalitatē: essentia est totaliter quelibz relationū accipiēdo nō affirmatiue: quia nō habet p̄tes integrales. sed magis negatiue sub hoc sensu: qz. s. essentia est relatio. puta paternitas: nō ita qz fit ipsa fz aliquā partē integralē iū: z fm aliquā nō: qz tales p̄tes non habet. sed similitr: z sine quacūqz diminutione est ipsa. **Q**uantū autē ad totalitatē vle sic. essentia non est eadē totaliter cū relationē. puta cū paternitate: qz non quicquid cōuenit essentie cōuenit paternitati. nā esse filiationē vel filiū cōuenit essentie: nō autē paternitati: licet enim in diuinis non sit p̄prie vle z pars subiectiva: tamē ibi est aliquid p̄portionale his: quia ibi est aliquid vnu numero re: nō tñ rōe sicut vle qz est plurā: quorū vnu nō est aliud realiter: fm enī inīam conciliū generalis: eadē cēntia est pater et filius et spūs scūs: quo rum vnum non est aliud realiter: z propter hoc modo predicto essentia non est totaliter aliqua persona rū vel relationū. **Q**uantū autē ad tertium modū totalitatatis essentia non est totaliter idem cum relationē: qz essentia et relatio non habent modū oēm idētitatis: qz non habent modū idētitatis conuertibilis: nec tamē ex hoc sequit qz differantre vel qz non sint idem re. si enī differet re oportaret qz non essent idē re. **A**d cuīus euidentiā sciendū qz vbiqz est bona cōsequētia semper ad destructionem cōsequētis: sequit̄ destructione antecedentis. sed non ecōuerso. imo inferendo ecōuerso est semipquantū ad formā fallacia cōsequētis. vbi grā. sequitur. est homio. ergo est animal: z per cōsequētis procedendo a destructione cōsequētis: sequit̄ destructione antecedentis. sequitur enī nō est animal. ergo non est bo. sed si procedatura destructione antecedentis: nulla est cōsequētia. imo est fallacia cōsequētis. vñ lē sequit̄ h̄ est homio. ergo est animal. non tamē sequit̄ nō est homio. ergo non est animal: z similē sequit̄. omnīs homio currit. ergo sor. z si procedat a destructione cōsequētis erit bona cōsequētia. dicendo sor. non currit. ergo non omnis homo currit. sed si procedat a destructione antecedentis. dicendo non oīs homo currit. ergo sor. non currit. nō sequitur. **A**d propositū sequit̄. ista sunt eadē fm omnes modū idētitatis. ergo sunt eadē. non tamē ecōuerso. non enī sequit̄ ista sunt eadē. ergo sunt eadē. sicut vnu modū idētitatis. vnde si procedat a destructione cōsequētis erit bona cōtia dicēdo. nō sunt eadē. g. nō sūt eadē fm oēs modū idētitatis. sed si econuerso procedat dicēdo. non sunt eadē fm oēm modū idētitatis. ergo nō sunt eadē non sequit̄. nec sequit̄ et qz habet. aut aliquā modū nō idētitatis vel etiā diuersitatis. ita qz modū maneat affirmatiue. sed bene sequeretur. ergo est aliquis modū idētitatis quem talia eadem non habent. Ex hoc autē non sequitur quod habeant aliquam modū non idētitatis. sed bene

sed bene sequit̄ q̄ habcant nō oēm modis idētitatis. Ita q̄ omnis propositio ponens vel non idētitatem vel modum non idētitatis vel diuersitatis conuenientē eis est falsa manente propositione affirmata; licet de predicato negato. sed propositio negativa denotans non omnē modū idētitatis conuenire eis est vera: sic patet de tertio quantū ad istū articulū.

**Quantum** ad tertium p̄ncipale sciēdū q̄ fī s̄en-  
tentiā cōcilio generalis laterali. vbi  
dicit̄ sic. Nos autē sacro approbare cōcilio credimus  
et cōfitemur una cū petro: q̄ vna quidē est res incon-  
prehensibilis quidē et ineffabilis que veraciter est pa-  
ter et filius et sp̄us sc̄us: tres simul persone et signatim  
quilibz corūdē: t̄ ideo in deo solū modo trinitas est et  
nō quaternitas: qz quelibet triniti personarum est ista  
res videlz subā essentia seu natura diuina op̄z ponere  
q̄ eadē essentia numerico est pater et filius et sp̄us sc̄us: et  
q̄ plus est: q̄ fī illā p̄positionē approbatā in isto con-  
cilio vbi fuit cōdēnata s̄nīa pōnis de oīstēta relonū:  
qua dicit̄: oīs res vel est creatura vel creatrix: essentia  
diuina est omnis res que est in deo formaliter. **T**ē h̄z  
s̄nīani eiusdem concilio oportet ponere: q̄ pater realiter  
distingua a filio et a sp̄u sc̄o: et cōcuerso. similr vna re-  
lationis sibi opposita. **E**x hiscōcludo quinq̄ cōclusio-  
nes. **P**rima ē ista: q̄ oīs p̄positio que importat vni-  
tē diuine essentie realē cum quoq̄z existente in diui-  
nis. dūmodo aliud repugnans non importat: est vera:  
qz ita est: vt patet ex dicit̄. **S**cđa est ista: q̄ oīs p̄po-  
sitio que importat distinctionē realē et entīa a persona  
vel ab aliquo q̄ sit realiter in diuinis est falsa: qz eius  
opposita est vera: vt patet ex p̄nia cōclusionē. **T**er-  
tia cōclusio est ista: q̄ oīs p̄positio que importat distin-  
ctionem realē persone a persona. dūmodo non impor-  
tat aliud repugnans: est vā: qz alius est p̄: alius est fili⁹  
alii sp̄us sc̄us. **Q**uarta cōclusio est: q̄ oīs p̄positio  
que importat vniitatē oppositā huic distinctioni: est fal-  
sa: qz opposita eius vera. dico autē huic distinctioni: qz  
esse vnu in essentia et quoq̄z absoluto non repugnat  
salte in diuinis ei: q̄ est distingui relonibus. **Q**uin-  
ta cōclusio est ista: q̄ nō op̄z q̄ quicquid neget de per-  
sona hac vel ista negat de essentia: qz in plus se h̄z cēn-  
tia et plures: quoq̄z vnu nō est alius. alius enī est pa-  
ter: et filius: quoq̄z vnu nō est alius: nec op̄z q̄ quicquid  
attribuit persone huic vel illi quantū ad illa que ipso  
tant distinctionem ab aliquo q̄ sit in diuinis conueniat  
essentia: vnde quātū ad prīmū non op̄z q̄ sequat̄ qd̄ si  
essentia est pater: et pater nō est filius qd̄ essentia nō sit  
filius. sed bene sequeret̄ qd̄ est quedā res que nō est fi-  
lius: quia in hoc non ponit distinctionē realis essentie a  
filio. sed ponit idētitas realis nō cōuertibills enī essen-  
tiae cū aliquo: qui nō est filius: et hoc nō est incōueniens  
sic enī videt̄ conciliū r̄ndere quādo dicit̄: qz licet es-  
sentia nō generet nec generet̄: qz l̄ importaret distinctionē  
agendo v̄l generando: qz nulla res gignit seipsaz cū  
ipsa est res que generat: et res que gignit. et similr licet  
pater nō sit cōnūnicabilis vel sit icōnūnicabilis: nō  
sequit̄ q̄ essentia nō sit cōcabilis vel sit icōnūnicabi-  
lis. sed sequit̄ q̄ sit quedā res: que nō est cōnūnicabi-  
lis. nam negare cā esse cōnūnicabile est negare cā eē  
cōm̄ tribus personis: qd̄ est falsū: sed dicere eaz esse  
aliquā renū: que non est cōnūnicabilis: est ponere idē-  
titatē eius cū aliquo qd̄ nō est cōcabile: et istud in diui-  
nis nō est incōueniens: vt dictū est: et sic patet ad tertium  
p̄ncipale. nūc restat r̄ndere ad argumēta. **A**d p̄mū  
ergo q̄ p̄cedit ex p̄nia via. i ex habitudine relationū

od essentiā. dōm q̄ nīa. est vera de hisque sunt eadez  
vni et eidē non in plus se habēti fīm p̄dicationē: nūc  
autē essentia se habet in plus fīm p̄dicationē quā rela-  
tiones. Et idē est q̄ dicit̄ cōiter q̄ ista p̄positio habet  
veritatē de illis que sunt idē vni et eidē cōnūticiblē.  
**A**d illud qd̄ p̄mū obvīcē cōtra istā respōsionē dōz  
q̄ essentia et relationis sunt idē totaliter quātū ad tota-  
litatem integralē negatiū: modo isto quo sup̄a ex-  
positum est: nec tanīē sequit̄ qd̄ cōmūnicat̄: quia hoc  
pertinet ad totalitatē vniuersitātē: quantū autē ad istam  
totalitatē: nec quantū ad totalitatē in quantitate re-  
latio et essentia non sunt idē totaliter: sicut expositū  
est: nec tanīē sequit̄ qd̄ differant realiter vel q̄ nō sint  
idē realiter sicut in parte est ostēsum: nou enī sequi-  
tur: non sunt cōuertiblē idē vel non sunt oīmodc idē  
ergo differunt vel nō sunt idē realiter. īmō est fallacia  
cōsequētis: vt ostēsum fuit. **A**d scđmī qd̄ inducit̄  
contra idē: dicendū: q̄ in diuinis nō est excessus fīm  
totū integrāle. licet autē ibi non sit totū: et p̄ie vnuer-  
sale et pars subiectūa. enī ibi est aliquid cōrrespondē-  
p̄portionatū his: quia ibi idē numero absoluū est  
plura relationis: quoq̄z vnu non est alterū: et p̄ter h̄z  
postulat̄ ibi aliquo esse eadez nō cōuertiblē. **A**d ter-  
tium dicendū: q̄ licet omne qd̄ est cōparatum alteri se  
habeat ad ipsum v̄idein vel diuersūz: non tamē op̄z  
q̄ onine ens comparatum alteri est idē oīnude vel  
diuersūz. īmō impossibile est q̄ oīs modus idētitatis in-  
ueniatur in quācūz idētitate reali. naz idētitas com-  
positionis non potest stare circa eadez cū vniitatē sim-  
plicitatis: nec tū dicendū est q̄ ea que sunt eadē vniitatē  
simplicitatis habeant aliquā diuersitatē realē: et de h̄z  
satis dictum est in corpē qōnis. **A**d quartū q̄ est h̄z  
idēti dicendū: qd̄ nō habere cōuertiblētēz cōuenit̄  
essentia et relationis in esse reali non positivē: qz sic nō  
cōuertrū nō dicit̄ aliquid positiū. sed dicit̄ negationē ali-  
quā modi realis qui inuenit̄ in rez natura inter ali-  
qua sicut in esse reali: vēz est q̄ ignis non est frigidus.  
**A**d scđmī rōnē p̄ncipale fīm istā viāz dōmī. q̄  
sylīs expositorius nibil cōcludit q̄n terminus nūc dius  
in plus se habet: quāz maior et minor extremitas: sic at  
est h̄z: qz terminus medius. s̄entia s̄habz in plus fīm  
p̄dicationē quā allē relationū. **A**d illud qd̄ pri-  
mo īnducit̄ cōtra hoc dōmī: q̄ illā responsio nō habe-  
ret locū in creaturis: in quibus eadez res numero non  
pot̄ esse plures res regliter ab inuicē differentes cuz in  
diuinis: in quibus vna res numero pot̄ eē plura habet  
locuz: qz ibi vna res numero pot̄ se habere in plus fīm  
p̄dicationē: quā illā quibus cōuenit̄. **A**d secundū  
q̄n dicit̄ qd̄ non est idē de deo et essentia: qz deus  
supponit enī pro hac persona vel illā etē. Istud penitus  
nibil valet. **P**rimo. qz assūmit vnu falsū. **S**cđo. quia  
concesso illo falso adhuc nō euadit̄. **P**rinū patet.  
qz falsū est: qd̄ deus non supponat nisi pro hac perso-  
na determinata vel illā. īmō supponit pro natura: que  
est oīs persone simili: sicut ibi regi seculorū imortali in-  
uisibili soli deo etē. Et brevis Aug. volde in multis locis  
dicit̄: qd̄ est deus op̄s pater et filius. et s. s. qd̄ est falsū  
si deus starat ibi pro aliqua vna persona. Ipse etiā tra-  
ctus dicit̄ illud v̄bū: deus charitas est: qz dubiū est an  
dicatur de deo p̄fe: aut de filio: aut de s. s. aut de deo ip-  
sa trinitate. vnde assūmptū est falsissimū. Esto etiā  
q̄ ita est adhuc nō euadit̄: qz fīm s̄nīaz conciliū ḡnā-  
lis hec essentia est hic p̄. bcc essentia est bic filius: non  
tamē sequit̄ qd̄ bic pater sit bic filius: et cōstat q̄ essen-  
tia supponit pro ipsamē essentia vnu illud statutū

## De relationibus

est. Cad illud qđ p̄mio arguit fīm sc̄daz viam dōm: q̄ aliqua diuersim odc se h̄c ad tertiu dupl̄r est vno mō qđ includint diuersos modos positiuos realit̄ dif- ferentes: sicut si aliqua duo includerent albu & nigrū vel aliquid sile: & de talibz se habētibus diuersim odc ve- ra est minor: & p̄positio eius bene hoc probat. Alio modo possumt aliqua se habere ad terriū diuersim odc: s. fīm affirmationē & negationē eiusdem modi. qz. s. vnu co- rum cōparatū ad illud tertiu est realit̄ illud: & aliud nō est realit̄ illud: & illa que sic se habēt diuersim odc ad ter- tiū nō opz qđ differat inter se realit̄: sed sufficit qđ sunt idē & nō cōuerit. ita q̄ vnu coz in plns se habeat fīm predicationē quā alterū: & ex h̄ leḡ qđ aliquid vnu p̄t affirmari de vno q̄ p̄ negari de alio: sicut si posset cē q̄ vnu homo esset fr̄z & p̄lo: sicut vnu dūs est pater & filius. līcz p̄lo & h̄ stante hypotesi essent idem re. tñ aliquid posset affirmari de hoīe q̄ negare ē vere de pla- tonc. ppter hoc q̄ se habz in plus quā plato: & sic est in proposito: qz cadē esentia in plus se habet fīm predi- cationē quā habz h̄ rclō vel illa: & quā hec p̄sona vel illa. Cad sc̄dm ad idem dicendū: q̄ minor est vera si esentia & relatio esentia totalit̄ idem fīm totalitatē totius v̄lis ita qđ quicqđ conueniret vnu & alteri: & tecō- verio. nūc aut̄ sic nō ponit. imo vt dictū est isto modo esentia est in plus: & ideo nō obstante q̄ esentia & relatio sint idem totalit̄ quātū ad totalitatē integralē mō quo expositū est: tamē affirmatio & negatio eiūdē p̄t yeri- ficari de eis absq̄ cōtradictione. ppter hoc q̄ non sune- idem tot. līcz fīm totalitatē v̄lis: qz alterum se habet in plus fīm predicationē. affirmatio aut̄ & negatio cuiusdē de his que iunt idem: sic q̄ vnum in plus se habet fīm predicationē quā aliud non cōtradicunt. Cad tertiu ad idē dōm: q̄ ad hoc qđ aliquid inveniatur in aliquo formalibz: in quo nō inu: nūt aliud nō requiri qđ talia differant realit̄: sed sufficit qđ nō sint idem cōuertibilr ad qđ vt ostensum est non sequitur dīria realis: sufficit enim q̄ vnu eoz sc̄ habeat in plus fīm predicationē quā aliud. Cad quartū ad idē dicendū: q̄ nec p̄nitas nec esse p̄nitas est filiatio vel cē filiatōis & p̄ acci- picendo: cū aliqua res est esse paternitatis: que est filius quia per hoc non denotat idētitas paternitatis & filia- tionis inter se. ita q̄ hoc sit illud. sed denotat idētitas alicuius vnius cōis realit̄ vtriqz qđ est vtrūqz: & hoc ye- tuni est: & istuz modū loquēdi opz frequēter tenere in diuinis: ybi vna & eadē res numerico est plures res: qua- rum vna nō est alia. q̄ vltra dīci q̄ esentia est tota- liter esse paternitatis: dicendū sicut supra dictuz est q̄ non totalit̄ loquēdi de totalitate v̄lis: & ideo nō opz ne- garē dc esentia q̄ negat dc paternitate vel dc patre: dc quo constat qđ idē realit̄ est q̄ cērtia: & est ipsa reali- tē. Cad quintū ad idem dōm: q̄ altera p̄pōnū est falsa. hec. s. esentia nō est hec filiatio: ad p̄bationē dōz quādo dīci qđ imo: qz ē. hec est paternitas que nō est hec filiatio: nō valz. qz līcz hec cērtia sit hec p̄nitas: nō tamē opz q̄ quicqđ negat de paternitate negat de ipsa. ppter hoc qđ in plus se habz: vt plures dictuz est. nec per ḥns sequit qđ idem negat de se. Cad primū q̄ p̄mio arguit fīm tertia viā que p̄cedit ex habitudi ne personarū ad sua formalia constitutiua dicendū: q̄ aliō est dicere q̄ aliqua cōueniat dōm fīm rōne: & aliō est qđ dīria aliquorū cōuenientiū dōs sit dīria fīm rōne nā aliq̄ realr cōuenient deo: sicut esse intelligētez & esse volentē: quorū tñ dīria est fīm rōne tm. Qū ergo di- ctio exclusiua addit̄ alicui termino in diuinis: talis di- cīo p̄t facere exclusionē oīs eius: q̄ realit̄ differt a ter-

mino: cui adiūgī dictio: & si fiat talis exclusiua: & dictio exclusiua addat̄ absoluto ternino nibil q̄ realit̄ est in deo per tale exclusionē excludit: qz nulla res in deo est realiter que realit̄ differt a quoqz absoluto. s. fīm hypotesim nō excludit nisi diuersus re. q̄ tñ. vñ si di- catur sic. tñ intellectus est in deo. i. intell̄s est in deo & nibil aliud q̄ si realit̄ differt ab intellectu: hic non excludit voluntas vel qđcūqz aliud absolutū vel rela- tioni & est vera. Alio modo pot facere exclusionē: vt. s. fiat exclusiua. i. oīs eius q̄ realit̄ conuenit deo qđ differt re vel rōne a termino: cui adiungit̄ dictio exclusiua: vt si dicat: dōs est tñ itello realiter sub h̄ sensu q̄ deus est realit̄ intellectus: & nihil aliud re vel rōne differt ab intellectu conuenit realit̄ deo: dictio exclusiua exclude- ret a deo esse voluntatē vel paternitatem: & p̄positio q̄ dicit: deus tm̄ est intellectus estet falsa: ita redicendo ad vnu: in summa p̄t dici qđ dictio exclusiua adiuncta alicui termino p̄t excludere illud qđ est aliud re vel ratione differto aternino: cui adiungit̄ dictio exclu- siua modo predicto & exposito. tunc ad propositū dico q̄ si fiat exclusiua primo modo: p̄fīcia est bona & tūc p̄- bationes illius ḥntic fīm istā viā procedit. sed tunc non excludit relatio. nā non sequit q̄ si nihil est re dif- ferens ab esentia nō cōstituit personā q̄ relationē cō- stituit: qz nō est aliud re ab esentia: nec cōsequēs erit falsum. Ille autē que probant q̄ ḥns sit faliū nō ya- lerēt: qz procedunt ex falsa suppone. s. q̄ fīm talcm̄ ex- clusionē excludant̄ relationes: qđ faliū est. vnde nec supfluūt: nec ē ibi supponūt̄ absolutū: nec vnuz absolutū cō- stituit plura supposita. Si aut̄ fiat exclusiua sc̄do nō: sic ḥse quēria nulla est: qz nō sequit q̄ si esentia est rea- liter relatio q̄ so'a esentia constituit personā excluso- omni eo q̄ realiter cōuenit dōs re vel ratione differen- tc ab esentia: sic enī excludit relatio: nō qz sit alia res ab esentia. sed qz est predictat̄ realit̄ cōuenientēs cōstitu- tione p̄sonae differens rōne ab esentia. ita qđ est falsa. p- pter exclusionē cōuenientie realis eius q̄ realiter con- uenit līcz non realiter differt ab esentia: & tunc bene p̄batur falsitas cōsequētis. sed non est cōtra p̄positū. Cad sc̄dm quantū ad istā viā dicendū: q̄ p̄sona nō cōstittuit ex esentia relationē: sicut ex diuersis rebus vel diuersis fīm reī: nec ita constituit ex ip̄sis q̄ non sit ip̄sa. sed suuz constituit ex ip̄sis est: qz persona exigit ad hoc q̄ sit suppositū tale q̄ sit subā & relō: nec sequit̄ error fabclly: qz nō sequit q̄ aligd corū cōueniat per- sonē tñ fīm rationē: nec fuit error fabclly in hoc qđ di- ceret relationē diffidre tñ rationē ab cērtia. s. in h̄ q̄ posuit p̄sonā vel relatiō sola rōne differre a sua oppo- sita. Cad illud qđ primo obvici fīm quartā viā dōz: q̄ non est concedendū q̄ pater distinguat̄ a filio reali- tate esentie: nec per hoc significat q̄ cērtia patris sit alia ab esentia filii: nec cōcedendū est qđ distinguat̄ alia realitate ab cērtia: qz tūc significaret distinctio esentie a paternitate. sed cōcedendū est q̄ distinguat̄ a filio realitate que realit̄ est esentia. sed nō cōuertibilr: sicut etiā nō dēdit q̄ esentia gereret vel sit generās quāuis cōcedat̄ q̄ sit res que genērat. Cad sc̄dū quā- tū ad hanc viā patet ex dictis. Cad primū fīm ter- tiā viā put in diuinis p̄t fieri dupl̄x exclusiua quādo dīci sola esentia: & fīm vna viā p̄positio est vera. sed non excludit relatio. fīm aut̄ alia viā que excludit rela- tionē p̄pō est falsa. Cad tertiu quātū ad istā viā dōz ad minorē q̄ līcz pater & filius distinguant̄ re. ita q̄ to- taliter quātū ad totalitatē integralē modo supra ex- posito sunt idem re. non tamē sunt idem re convertibilis nec idēz

## Questio

nec idem totaliter sum totalitate totius visus: tideo non potest distinguiri ab esse illud in quo filiatione distinguitur parentate. Ad promptus obiectum fuit alia viaz dicitur. ad ma. qui dicitur: aut per concilium totam realitatem suam recte dicitur: qui totam quantum ad totalitatem integraliter: non quantum ad totalitatem totius visus: tideo non concilium sibi paternitatem: nec etiam scipsum: sed concilium sibi illud: quod est paternitas: et quod est ipsius enim pater: non tamen conuertibiliter. Ad zecundum quantum ad hanc viam dicitur: qui realitas paternitatis potest intelligi duplum. uno modo: qui ipsa paternitas concilium est: ter hoc est falsum: quod hoc tolleret distinctionem patris a filio. alio modo qui realitas: que realiter est paternitas: sed non conuertibiliter concilium filio: ter sic est yez: ter ex hoc non sequitur: qui paternitas concilium: quod ista res: que concilium sic est paternitas: que tamquam predicationem se habet in plus quam parentitas. Ad zecundum quantum ad hoc propter distinctione ad promptus: qui autem dicitur: qui realitas vniuersitatis: ter ipsum non dicitur dicitur: qui yez est: sed non sequitur: qui in diuinis realitas vniuersitatis: qui sed idem realiter cum eo sit identem conuertibiliter cum eo. Ad 4th quantum ad hanc viam dicitur: qui ratione enim concatur ter non relatio: nec est deus realis eoz precedens divitiam eoz in conciliatione: quod realiter nec prius: nec posterius: nec divisa ratione: nec non conuertibilitas. Sed quia essentia non habet oppositum cum aliquo existente in diuinis: relationem autem habet: unde et Anselmus dicit: qui persona producere concilium esse illud: in quo ei non opponitur. Sed si veliter quisquerat cum habere est querere nihil: quod hoc est quare quare una relatio habet oppositum ad suam correlationem et fundationem: nam sic non est assignare eam alias: nisi qui scipsum sunt formaliter talia. Ad 5th quantum ad hanc viam dicitur: qui primo illa deus possit impediti per illud: quod frequenter dicuntur est: qui non sunt idem oinos. id est omnes non sunt identitatis: quod non conuertit: nec tamen sequitur deus realis. Secundo dicitur: qui id est res sit ista: que est concilialis. sed essentia: ter que est et est ista res: que est inconciliabilis. sed persona: qui nullus catholicus potest negare: non tamen sequitur qui conuincibile sit inconciliabile: ita qui hoc adiectiuum inconciliabile ponat rem suam circa essentiam: vel circa conciliabile: ter hoc sp\u00e1liter in diuinis accidit: sicut id est pater sit generans: non tamen essentia est generans vel genita: ter pater sit distinctus respectu a filio: non tamen ppobus sequitur: qui essentia sit distincta a filio: quod dicere: qui essentia est inconciliabilis est ponere non soluim: qui non sit eadem patre: sed est quod sit distincta a filio: ideo propositio est fallax: sed quod dicitur: qui ipsa est res illa: que non est concilialis non ponitur: qui ipsa sit distincta a filio: sed qui sit eadem patre: qui est inconciliabilis et distinctus a filio: ita qui inconciliabilitas vel distinctio a filio non ponitur circa essentiam: sed circa patrem: ex hoc apparet: qui non sequitur: qui inconciliabile sit conciliabile. Ad illud: quod per obiectum fuit sexta viaz. sed qui ppropositio oppositorum relationum recte dicitur: qui opposita conuenire eidem fuit diversa supposita non est inconveniens: sic est in proposito. Ad illud: quod dicitur hoc dicitur: qui opposita. sed paternitas et filiatione: vel pater et filius non conuenientur essentie fuit idem subiecto et supposito: sed conuenient bene eidem essentie in diversis suppositis: que quidem essentia est ipsam et diversa sed supposita: quod nulli opponitur: ter id est quoniam predictus pater de essentia numeri predicatur oppositum de opposito: nec impeditur quin in eadem essentia possit esse aliud suppositum: ter hoc ppropositum est in diversis suppositis cum oppositis respectibus: ita secundum essentiam una numero ppropositum est finitus. Ad illud: quod dicitur hoc dicitur: qui esse est finitus

Secúda

z infinito: q̄ eidē & fui idem: non possint conuenire op-  
posta dōm: q̄ yez est q̄ eidē & fui idē supposito nō  
possunt conuenire opposita: sed q̄ eidē fui diversa sup-  
posta: vel eidē: z fm idē ex parte sola dūtē conue-  
niant ei in diuersis suppositis nō possint cōuenire nō  
est yez. Ad illud: qd̄ obyct̄ fm septimā viam dōz  
q̄ quicqd sit in creaturis: indūr̄: is tū eadē re est: que  
est res absolute: z que ē respectus: nec vnu excludit al-  
ter. Et si dicat q̄ paternitas est solū respectus dōz: q̄  
fm q̄ supra dcm̄ est: q̄ fm vnu modū excludendi pro-  
positio est vera: z tunc non excludit absolute: fm autē  
alium modū excludēdi: ppositio est falsa: sicut patuit  
ex supradictis: dato q̄ essentia non sit alia res a respe-  
ctu. Ad aliud dōm: q̄ non est necūm ad hoc: q̄ sub-  
stantia & relatio remaneat p̄prie in diuinis: q̄ vnu dif-  
ferat realiter ab alio: sed sufficit: q̄ rō p̄pria vtriusq; re-  
maneat in diuinis: ita s. q̄ vtrūq; vere cōueniat dco.  
Ad aliud: qd̄ dī post dōm: q̄ non oꝝ qn̄ illa res: que  
fm se accepta non est ad aliud: sc̄ ista res eadē: que est  
ad aliud: dūmodo non sit cōvertibiliter illa: ita q̄ vnu  
eoz nō respiciat aliquid in diuinis: q̄ sit aliud ab eo: z  
aliud possit respicere aliquid in diuinis: qd̄ sit aliud ab  
eo: vnde l̄z essentia non sit ad aliud: qz nihil est in diui-  
nis aliud ab ea: est cū illa res que est ad aliud. Ad il-  
lud: quod dī postea dōm: q̄ non est inconueniēs: q̄ ll̄  
l̄lud: qd̄ continet vnitatem in diuinis sit illud: qd̄ mul-  
tiplicat trinitatem in diuinis: dū tñ nō sit idē conuerti-  
biliter: qz eadē res absolute potest esse plures res rela-  
tive. Ad illud: qd̄ sequitur postea dōm: q̄ minor est  
falsa ad p̄bationē dōm: q̄ dīa p̄sona & essentia inter se  
non est cā: quare dicatur fieri assumptio in vnitate per  
p̄sona & non in vnitate essentie: s̄z diuersa habitudo quā  
ipsoꝝ vnitas ad re: que assumitur: qz qd̄ vnlitate sup-  
positu: nō rcgr̄ nisi qd̄ id qd̄ dī assumere sustēt et nām  
assumptā: ad vnlitatē autē nā regrit: q̄ nā assūniēs v̄l  
ipni assumens sit nā assumpta: ita q̄ l̄z nā assumpta p̄  
sona & nā sint idē re: dūnt tñ ista re esse suppositū natu-  
re assumpte: ad qd̄ sufficeret ista sustētatio: z eē nāz as-  
sumptā: ad qd̄ non sufficeret ista sustētatio. Ad illud  
qd̄ obyct̄ postea dōm: q̄ non opz: sicut supra dcluz  
est: q̄ relatio originis differat re ab essentia: ad hoc q̄  
differat a relatione ex tpe: qz illa non solū differt rōne  
a fundamēto: sed et̄ dicit ens rōnis tm̄. Relatio autes  
originis: z si rōne differat a fundamēto: nō tñ dīc̄ ens  
rōnis: imo dicit ens reale: ita q̄ l̄c̄ eius dīa sit ens rō  
nis: tñ ipa est ens reale: z realis suenit deo. Ad illud  
quod postea obyct̄: q̄ st̄ differētie fm̄ rōne nō rñ  
det diuersitas i re: bene tñ rñdet res vt fundamētu re-  
motū manente opere rōnis modo quo dc̄m̄ est: figmē  
eum aut̄ nec pp̄inquit nec remotū fundamētu h̄z in  
re: imo dicit oppositū vere rel: sicut qui diceret: q̄ bō ē  
asinus: z ideo talis differētia non est figmentū. Ad  
aliud quod dicitur post dōm: q̄ ad dīam realē nō suf-  
ficit realitas extremp̄: sed cū h̄ regrit realitas dīe q̄  
non est hic. arg⁹ in opp⁹ cōcedo. Qd̄. II.



# Aeritu

major trinitate: et arguebat quod sic p. mo ex habitudine essentie ad relationes. p. sic. essentia ponit in numero eius cuius tribus relationibus: quod distincta est ab eis: sed hoc posito est in diuinis quaternitas pluralitasque trinitatis. ergo et p. b. ma. a ponat in numeris cum relationibus: siue litter est distincta ab eis: quia ei cui non numerus de relationibus. p. b.

## De relationibus

conuenit rō formalis allius nec ipsius; sed rō formalis essentie non conuenit alicui persone nec relationi: qz eius rō formalis est esse aliquid vnu: quod est tres res quod non conuenit alicui persone vel relationi. g. tē.

**S**ed rō: qz si essentia n̄ esset diversa a psonis v̄ relationibus: sequeretur q̄ eidem et respectu eiusdem in essentia dicitur, verbi gratia: acceptamus personam patris: si essentia est totaliter eadem cu persona patris: segn q̄ idem sit filius et nō filius: qz essentia est filius: pater aut non. **I**tem sequeret: qz idem esset cōicabile et non cōicabile: qz essentia est cōicabilis: pater aut nō: s̄ hec oia sunt ipossibilia, ergo tē. **S**ed principaliter arguit ex parte relationum adiuicem: qz vbi est quaternitas ibi est maior pluralitas q̄ trinitas: sed in diuinis ē quaternitas relationum realiter abiuicē differentiū. ergo tē. m. p. probatio mi. qz constat q̄ paternitas et filiatione et spiratio passiva differunt abiuicē: q̄ aut spiratio activa differat a paternitate et a filiatione pba sic: quia iste relationes sunt ad diuersos terminos realiter et specificie differentes realiter: sed generare et spirare sunt h̄: qz respiciunt genitum et spiratum. ergo tē.

**In contrarium** est qd̄ dicit conciliu latera, neñ. cap° damnatus. vbi dicit. In deū solū modo est trinitas et nō quaternitas: et per cōsequens nec maior pluralitas.

**R**espōdeo ad evidentiā istius qōnis duo sunt p̄ncipaliter facienda. p̄mū est oūdere vītātē de qōe. Z̄' ē mouere qdā dubia et soluere. **Q**uantū ad primū p̄mo p̄bo p̄positum rōne. deinde auctoritate concilij generalis. Ratio talis est. si in diuinis sit maior pluralitas q̄ trinitas: vel hoc est propter distinctionem essentie a relationibus: vel p̄p distinctionem relationum adiuicem: sed neutro isto modo potest ponи distinctione: que faciat maiore pluralitatē trinitate. ergo tē. m. p. qz cū non sit in diuinis nisi ab solutum et relatum: qz in absolutis nulla sit distinctione realis: op̄zoēti distinctionem realem ibi accipi inter essentiam et relationem: vel inter relationes abiuicē. minor p̄ ex precedenti qōne quantū ad primā partē: v̄z q̄ centia nō distinguit realē a relationib⁹ v̄l psonis.

**Q**uantū aut ad secundā partē videlicet q̄ nō sit maior numerus relationum adiuicem q̄ quaternarius: p̄z sic: qz si aliqua distinctione est inter relationes: q̄ faciat maiorem numerū q̄ ternarium: hec est distinctione spirationis actiue a paternitate: vel a filiatione: sed h̄ est falsus. s. q̄ spiratio actiua distinguatur a paternitate: vel filiatione. ergo tē. minor p̄bo duplii via pncipaliter. s. ex diuina simplicitate et ex diuina pfectione. **E**x diuina simplicitate arguo tripli. primo sic: qz p̄cōprehendit ista. s. paternitatem et spirationem actiua: aut ergo pater p̄cōprehendit ista. s. paternitatem et spiratio nē actiua: vt ex quibus est et non est ipsa: aut quibus cōiungitur et non est ipsa: aut ita vnu cōprehendit ut q̄ ē ipse: et aliud ut cui cōiungit et nō est ipsum: aut ita q̄ ip se est vtrūq; ipso: sicut h̄ est aīal et rōnale ex quibus dī constituit: si isto ultimo modo: tūc arguo sic: pater ē hec paternitas: hic pater est hec spiratio. q̄ hec p̄nitas est hec spiratio realē: tīc h̄ p̄positū: si aliquo p̄dictoriū triū modoz: segn q̄ in persona patris sit p̄positio: qz vbiq; est aliquid ex his: ton est ista compositio: vt p̄z ex precedenti qōne: et vbiq; est coniunctio diuersi cū diuerso est semper cōpositio: sed in diuinis nō est cōpositio. ergo nullus triū p̄dictorū modoz p̄t ēē verus. **S**ed sic. p̄p perfectā simplicitate dei in deo babes est habitu: qd̄ h̄ p̄modū forme q̄ aliquid ē tale: vt expo-

sitū fuit in p̄cedēti qōne: sed isto mō p̄bz paternitatē et spirationē actiua: ergo pater est paternitas et spiratio actiua: et sic idē qd̄ prius arguendo per sulim expositorū: hic pater est hec paternitas tē. **T**ertio sic ex eodē principio: qz in diuinis sicut h̄ns ad h̄ns: ita habi tu ad h̄stū: qz h̄ns et forma quā h̄z est idem: sed gn̄ans est spirans: ergo generare est spirare. **S**ed h̄ b̄ obv: cūnt quidam oñdendo: q̄ plures res possunt et simul absq; hoc: qd̄ sit ibi cōpositio. primo ples persone sunt in dō realē distincte: et n̄ nulla ē p̄positio. **S**i dicat ad hoc: q̄ plalitas rex nō facit cōpositionē nisi q̄ndo sunt in eodē supposito. **L**ōtra: qz si facerēt cōpositio nē in eodē supposito et non aīr: hoc nō esset nisi p̄ vnu actum subsistendi in quo cōcurrunt: sed in diuinis est vnu actus subsistendi: cū talis actus sit absolutus. ergo si plalitas rex faceret p̄positionē in eodē supposito persouaz plalitas faceret compositionem in diuinis. **S**ed sic ad idē: qz modi sube et accēntis sunt diuise res ab ipso accidente et suba. s. esse non in alio: et ē in alio: sed suba et accēntis possunt esse sine talibus modis: qd̄ p̄z: qz suba est in xp̄o sine tali mō: et accēnts est in sacramēto altaris siue suo mō: qz ibi est sine inherentia: et tñ tales modi faciunt cōpositionē cū suba et accēnte. ergo tē. **T**ertio sic. vñitas vt fm se et absolute accepta: et vñitas vt est pars numeri differunt realē: et tñ līnea vt ē pars numeri nō ē cōpositio q̄ vñitas fz se accepta. g. tē. **I**sta nō valent: qz vbiq; est cōiunctio cū aliqua re diuersa a se est cōpositio: et vbiq; ē aliquid constitutum ex aliquibus: que non sunt ipsum. **A**d p̄m ergo dōm: q̄ psonē non faciunt pluralitatem in diuinis tale ex qbus sit aliquid: qd̄ nō est ipse: qz essentia non constituit ex relationibus vel personis: s̄ vna queq; ipsaz: s̄ si essentia cōstitueret ex eis: ita q̄ essentia nō esset ipse psonē et ē ibi vera cōpositio. Et si dicat q̄ saltē trinitas vel ternarius numerus in diuinis ē qd̄ dā cōstitutū ex personis: nec ē ipse psonē: et tñ nō est ibi cōpositio nō fz: qz vbi est cōpositio p̄prie dēa oīz cēplā que sic se habeant: qz vnu non est altep̄: nec ē vnu eoru est aliqua res simplex: q̄ sit altep̄: sic aut nō ē in diuinis: nā l̄ vna psona nō sit ples psonē: tñ qlz psona ē aliquid simplex nā. s. essentia: que est oēstres psonē: et ideo n̄ ē ibi cōpositio. **A**d z̄' d̄ illis modis dōz: q̄ illi modi nō dīt rē diuersaz a fundamēto suo: l̄ aliquid extrinsecū ab essentia fundamēti importent: vñ inherentia accēntis actualis vel habitualis n̄ dīc al iā rē ab eēntia accēntis: l̄ iportet alī rem extrinsecā ab eēntia accēntis. s. illud in quo ē accēns. **A**d 3̄' dōz: q̄ vñitas p̄t est pars numeri nō ē cōpositio q̄ vñitas fm se accepta: ex pōne tali: qua aliquid dicat cōpositū: ex his ē tñ cōpositū mō quo aliquid ē oppositū: sicut dīcē p̄positū huic. s. p̄ parti cōtū ad ptes totius discreti: vñ vñitas sic accepta nō h̄z ples ex qbus sit q̄ vñitas absolute accepta: sed iportat aliquid cum quo constituūt tertii: sicut dīctū ē de accidente et de eius inherentia. **S**ed pbaetur idē ex perfectione diuina: qz si spirare et generare et p̄nitas et spiratio accēnia essent diuersae res: sequeretur: q̄ essent diuersa supposita. n̄ s̄ ē falliū: g. tāns. p̄batio m̄ne: qz in diuinis q̄cūq; sunt diuersa incōicabilitā: sunt diuersa supposita: sed si spirare ēē diuersum a p̄nitate et filiatione ēē tētū incōicabile distinctione ab alijs trib⁹ relationibus. s. p̄nitate: filiatione: et spiratio passiva. g. si spirare differat a p̄nitate et filiatione: pater: n̄itas et spiratio actiua essent diuersa supposita: et sic p̄z m̄na. m. p̄z: qz stante ypothesi si spirare differat a pater: n̄itate et filiatione: qd̄ ē incōicabile distinctione ab illis trib⁹

## Questio

tribus. ma. p<sup>z</sup>; q<sup>r</sup> in diuinis quecumq<sup>z</sup> sunt plera in eōt  
cabulia; sunt plures res in cōcibiles; et sunt p<sup>l</sup>a subsistē-  
ta; sed talia dicunt plura supposta. ergo r̄. Ad hoc  
dicunt quidam: q<sup>r</sup> non op<sup>z</sup>; q<sup>r</sup> quecumq<sup>z</sup> res in cōcibili-  
les diuerte in sint in diuinis diuersa supposta; q<sup>r</sup> vt di-  
cunt in diuinis non est nisi vniuersus actus subsistēti; vt  
subsistere sit absolutū et dicat ad se; vt dicit Aug. 7. de  
tri. et iō l<sup>z</sup> in diuinis; vt dicunt quecumq<sup>z</sup> res sit subsistens  
non op<sup>z</sup>; q<sup>r</sup> quecumq<sup>z</sup> diuerte res sint diuersa supposta.  
Cōtra: q<sup>r</sup> hec plalitatis supposito p<sup>z</sup> in diuinis aut est  
fm plalitatem actuū subsistēti aut fm plalitatē rez i  
cōcibiliū; si p<sup>o</sup> mō seguntur; q<sup>r</sup> in diuinis nō sit nisi vnu  
suppositū absolutū; q<sup>r</sup> est hereticū. si scđo mō br̄ possi-  
tu. s. q<sup>r</sup> p<sup>l</sup>a incōcabilia reali dīa sunt vnuersa supposi-  
ta. Et ad hoc adhuc dicunt: q<sup>r</sup> in diuinis nō quecumq<sup>z</sup> di-  
uersa incōcabilia sunt diuersa supposta; sed solū ista i  
cōcabilia; que sunt opposita; sicut paternitas et filiatione  
et spiratio passiva. Sed hoc nihil est; q<sup>r</sup> oppositio l<sup>z</sup> fa-  
ciat incōpossibilitatē opposita in eodē subo; vel in co-  
dem supposito; cu faciat; q<sup>r</sup> ista sint diuersa supposta;  
sicut p<sup>z</sup> de albedine et nigredine in creaturis; l<sup>z</sup> regrāt  
diuersa suba vel supposta nō faciūt vel cōstituunt di-  
uersa supposta; sed requirunt iam cōstituta in eē suppo-  
sitali. Ex hoc g<sup>r</sup> p<sup>o</sup> formari talia rō; q<sup>r</sup> distinctio quecumq<sup>z</sup>  
sive dispator; sive oppositor non facit ad diuersa sup-  
posta; illi inq<sup>z</sup>tūtū sunt diuersa supposta subsistentia  
ita q<sup>r</sup> diuersitas in subsistēte solū facit distinctionē in  
suppositis; q<sup>r</sup> quecumq<sup>z</sup> diuersitas rez in diuinis est di-  
uersitas subsistentiū. g<sup>r</sup> r̄. Istud aut qd pbatū ē rō-  
ne. pbo auctoritate x̄cily ginalis lateranensis. cap<sup>o</sup> dā  
nāmūs. vbi dī sic. danianus et reprobamus libelluz;  
seu tractatum quē abbas Joachin edidit ī magistrū  
Petrū lombardū r̄. et infra. ptestans; q<sup>r</sup> nulla res est;  
que sit pater et filius et spūs sanctus; nec cēntia; nec sub-  
stantia; nec nā; q<sup>r</sup> nō cedat; q<sup>r</sup> p<sup>z</sup> et filius et spūs scūs;  
sunt vna essentia; vna suba; vnaq<sup>z</sup> nā r̄. Ex his ar-  
guīt ad ppositū; et suppono q<sup>r</sup> hic logē de plalitate rea-  
li; non de plalitate rōnis; vel de plalitate cōi. plalitati  
reali et rōnis; q<sup>r</sup> plalitates rōnis; vel cōes vtrisq<sup>z</sup> sunt  
infinite; et ideo relinquit; q<sup>r</sup> loquī de plalitate rea-  
li tñ. Et tūc aut loquī de plalitate reali cōiter dicta  
aut de plalitate reali determinata. si p<sup>o</sup> argui<sup>r</sup> dupl.  
pmo sic; q<sup>r</sup> quecumq<sup>z</sup> dictio exclusua addit ternuino nume-  
rali excludit oēni plalitatem i n nā; que plurifacēma-  
iore illa quā exprimit terminus nālis. verbi gratia;  
si dicat solūmodo tres hoies sunt hic dictio exclusua ex-  
cludit h̄re plalitatē maioren trinitate vel ternario.  
Si in predicta auctoritate conciliū addit dictio ex-  
clusua trinitati reali. g<sup>r</sup> conciliū excludit a diuinis oēs  
plalitatē maioren trinitate. Scđo sic. quanto ma-  
gis alijs exp̄mit exclusionē maioris plalitatis plalitati  
concessa; tanto plus v̄t intendere non eē aliā plaliti-  
tē maioren illa; sed conciliū generale non solūmodo di-  
xit; q<sup>r</sup> in diuinis est solūmodo trinitas; sed et negationē  
spicitā in dictio exclusua explicite voluit ponere di-  
cens; et nō q̄ternitas; ex quo v̄t p<sup>z</sup> intentio x̄cily fuit ex-  
preſſe oēm realitatē plale maiorem trinitate excludere  
a diuinis. Si aut dicat; q<sup>r</sup> intentio conciliū fuit ex-  
cludere maioren plalitatē trinitate q̄tūm ad plalitatē  
psonaz tñ. Cōtra. primo q<sup>r</sup> vt de se p<sup>z</sup>; conciliū  
intendit reprobare Abbatē Joachin: non solū in B qd  
imponerbat magistro Pe. lombardo; q<sup>r</sup> ponebat essen-  
tiā esse quartā rez; sed et in hoc; qd posuit; q<sup>r</sup> nulla vna  
res et pater et filius et spūs sanctus; qn sequret; q<sup>r</sup> eēt  
quēdā quarta res; et quo v̄t et de exp̄ssa. intentione cō-

## Secūda

ciliū q<sup>r</sup> nulla res sit in diuinis; que ponat in numerū  
rez quarūcumq<sup>z</sup> sive personis. Tūc arguo fm intē-  
tionē cōciliū sic. intentio cōciliū est excludere a diuinis  
nō solū maioren plalitatē trinitate q̄tūm ad plalita-  
tē psonaz admittēdo alia; sed est intentio eius excludere  
re quecumq<sup>z</sup> plalitatē cuīscumq<sup>z</sup> alteri<sup>r</sup> rei ponēti i nūe-  
rū cu psonis; q<sup>r</sup> excludere oēs plalitatē realē cuīscumq<sup>z</sup>  
ponēti i nūe p<sup>z</sup> cu psonis ē excludere a diuinis bēni  
plalitatē realē; alioz a plalitatē psonaz; q<sup>r</sup> ista ē sola tri-  
nitatis. g<sup>r</sup> r̄. Si dicat adhuc q<sup>r</sup> spiratio nō pōt i nu-  
mero cu psonis; sed ponit in numero cu relationibus p<sup>z</sup>  
nitatis et filiationis hoc nihil est; q<sup>r</sup> si nō ponit in numero  
cu pater et filio; nec cu paternitate et filiatione; cu pater  
et filius sint paternitas et filiatione; vt pbatum est supra.  
Scđo q<sup>r</sup> h̄c conciliū generalis ēēt falsa de virtute lo-  
cutionis; q<sup>r</sup> q̄tūz est de se de v̄tute locutionis excludit  
oēm plalitatē realē maioren trinitate sine quacumq<sup>z</sup>  
restrictione. si ergo intentio conciliū generalis est; q<sup>r</sup> ibi  
fiat restrictio ad plalitatē psonaz supponēdo sibi ali  
q<sup>r</sup> plalitatē maioren realē; h̄c generalis conciliū q̄tūz  
ad v̄tute locutionis ēēt falsa; et erit fallacia. Iūc p<sup>z</sup>  
cedendo cū dīctō exclusua ab exclusione plalitatis  
talis inferioris ad exclusionē plalitatis superioris; sic  
si dicere ēt; hic sunt triūmodo tres hoies. ergo sunt triūmodo  
tria aialia; et sic ē de plalitate personaz ad plalitatē  
rei cōiter dicta; vñ manifeste apparet; q<sup>r</sup> nisi exclusua  
intelligat de exclusione cuīscumq<sup>z</sup> plalitatis realis  
maioren trinitate; erit h̄c generalis cōciliū de virtute lo-  
cutionis falsa; et in deductione erit fallacia. sequentis;  
et sic patet p̄imum principale.

**Quānclūm** ad z<sup>m</sup> pncipale. s. de difficultatibus  
q<sup>r</sup> sunt h̄c; sciēdū q<sup>r</sup> difficultates  
iste sunt facte in opponēdo; q<sup>r</sup> s. h̄dictoria. q̄uenirēt elde  
et quelibet persona erit tres psonae; et istud est cōētā idē  
tūtati q<sup>r</sup> essentie cū psona q<sup>r</sup> identitati cōl spiratioi cū  
paternitate et filiatione. Si dicat adhuc; q<sup>r</sup> ista sol  
uante p<sup>z</sup> hoc; q<sup>r</sup> nō est ibi identitas conuertibilis argui-  
tur h̄c hoc multipli. Primo sic; ista r̄sisio est incōne-  
niens; que ponitur ad soluēndū; h̄dictoria; qua posita  
magis sequuntur h̄dictoria q<sup>r</sup> prius; sed sic est i pposito.  
g<sup>r</sup> r̄. probatio nū. q<sup>r</sup> data ista r̄sisio sequuntur ista tria  
h̄dictoria. s. q<sup>r</sup> idē sit in plus r̄nō i plus sciplo; et q<sup>r</sup> idē  
sit cōicabile i nō cōicabile; et q<sup>r</sup> idē sit conuertibile et  
non conuertibile; et ista pbantur sic; q<sup>r</sup> tu dicis q<sup>r</sup> cēn-  
tia et relatio determinata; puta paternitas sunt omni-  
no idem re; et cū essentia est in plus q<sup>r</sup> paternitas. ergo  
essentia se h̄z in plus q<sup>r</sup> ipsamet; q<sup>r</sup> ipsamet ē p̄nitas;  
ad hoc et seguntur; q<sup>r</sup> sit in plus et nō in plus sciplo; q<sup>r</sup> fm  
tuā positionē est in plus; fm autē veritatē nō ē i plus;  
q<sup>r</sup> nulla res est in plus sciplo; q<sup>r</sup> nō excedit sciplo; et  
codē modo pōt deduci; q<sup>r</sup> essentia sit conuertibilis sibi  
et non conuertibilis; q<sup>r</sup> est ipsamet res; que nō est con-  
uertibilis. ipsa paternitas. Et si l<sup>z</sup> pōt deduci de alio;  
q<sup>r</sup> est cōicabilis fm veritatē; et fm positionē est incō-  
cabilis; q<sup>r</sup> est ipsamet res oīno que est incōcabilis vñ  
non cōmunicabilis. Secundo argui<sup>r</sup> sic ad idē; q<sup>r</sup>  
q<sup>r</sup> dicitur; q<sup>r</sup> res essentia est sibi conuertibilis et res pa-  
ternitas non est essentia conuertibilis; aut eadem res  
omnino accipitur in subiecto. ppositionis vtriusq<sup>z</sup>; aut  
res vtrobiq<sup>z</sup> aliquo modo differūt; si primo modo: tñ  
idem non est conuertibilis sub ipsi fm te; et est conuert-  
ibilis sub ipsi fm naturam rei. si scđo modo habetur p-  
positura; videlicet q<sup>r</sup> paternitas et essentia aliquo mo-  
do differūt; vel q<sup>r</sup> illud est aliquid modis nō identita-  
tis. Tertio sic. sicut se h̄z aliquid ad excedendū se  
venieus de relationibus D<sup>b</sup> z

## De relationibus

Eni quantitatem: sic se hz ad excedendum se fmi enctem: sed impossibile est: q; aliquid excedat se fmi q; titatem qn sequat q; excedat et nō excedat se. ergo t̄c. **C**uarto sic: qr sicut se hz aliquid ad excedendum se fmi durationē ita ad excedendum se fmi entreatem: sed quicunq; ponit aliquid excedere se fmi durationē ponit ipz eē prius et non prius seipso: sicut ponit Aug. primo de trini. pbans ex hoc: q; ipossible ē aliquid pducere seipsum: qr esset plus et non plus seipso. **Q**uinto sic: qr nibil pōt esse aliquid equale et inequale si bī: sed fz Aug. 8. de trini. nullā res est equalis sibiip̄si. ergo multo minus pōt ē equale et inequale sibiip̄si: sed qui ponit aliquid excedere seipsum ponit ipsliz esse inequale sibiip̄si et ex nā reino potest esse inequale sibiip̄si. **S**exto sic: qui ponit aliquid excedere seipsum ponit idē extremitū relationis: que est inter excedens et excessum: q; videntur relatio realis: qr talis excessus ponitur ex nā rei alioquin essentia non se haberet in plus fmi rei: sed impossibile est vnū et idē extremū solū esse alicuius relationis realis: cū relatio sit quedā oppositio. ergo t̄c. **C**Septimo sic: qr ybicum est totū vle et pars subiuncta: opz dare rōneni quare hoc est totum: et illud pars subiecti: sed qr oīo essentia est eadē cū p̄nitate: nō pōt dari rō quare vnum est totū et aliud est pars subiuncta. gōz ponere q; aliquo modo differant: vel q; sit ibi aliqua non identitas re alio. **O**ctavo qñ dicit sic: res essentie et res paternitatis aut sunt oīo idē reali: aut nō: si sic: nec vnū nec aliud potest esse cā non conuertibilitatis: qr nulla res potest esse cā non conuertibilitatis ad seipsum: si non. ergo est ibi aliqua diuersitas: vel aliqua nō identitas alia a non conuertibilitate. **S**i dicatur q; sunt conuertibiles in codiū supposito non autē in diuersis. **C**ōtra. qr qd̄ conuenit absoluto in aliquo que, nō sibi i oī: s; eēntia dīcqd̄ absolutū. ḡ si conuertibilitas cū p̄nitate conuenit eēn̄ i suppō p̄ris conuenit in oī suppō. **C**uantū qñ ad relationes. s; quantū ad distinctiones spirationis actiue ad p̄nitatē et filiationē sunt et qdaz difficultates. **P**riō sic: qr cōiter tenet: q; in diuinis sunt quatuor relationes realiter: sed quatuor relationes reales sunt quatuor res: qr plurificato in feriori plūficiatur superius. oz ergo q; in diuinis sunt quatuor relationes sunt quatuor res: sed hoc non posset esse nisi spirare esset alia res a paternitate et filiatione. ḡ t̄c. **S**e cūdo sic: qr eadē res relativa non pōt habere diuersos terminos relationis differentes reali et quasi spē: s; spirare et generare hūt diuersos terminos quasi spē differentes. ergo t̄c. **E**t confirmatur rō: qr l; tendens ad diuersos terminos posset esse idē: tñ videt: q; eadē tendētia sit ad diuersos: sed relatio est ipsa nec tendētia in terminū. ḡ t̄c. **T**ertio: qr sicut gnari ad spirare: ita et vñ generare ad spirare: s; generari et spirari realiter differunt. ergo t̄c. **Q**uarto sic: qr ab eadē actiōe nō pcedunt immediate diuerse passiōes: sed generari et spirari: vel genitus et spiratus pcedunt immediate a genera re et spirare. ergo non sunt eadem actio reali. **Q**uin to: qr quecumq; vni et eidē sunt eadē: inter se sunt ea deni: sed si spirare non differt realiter a p̄nitate et filiatione: tunc paternitas et filiatione sunt eadem eidēnumero. ergo inter se sunt eadē: et per tñ p̄nitatas et filiationes sunt vna relatio: quod falsum est. ergo et illud ex quo se querit est falsum. s; q; spirare non differt realiter a paternitate et filiatione. **S**exto sic: qr illa non sunt idem realiter: quorum vnum stat cum opposito alterius: sed spirare stat cum opposito paternitatis: scilicet cum filiatione. ergo t̄c. **C**Septimo sic: qr ista nō sunt idē rea

liter: quo p̄vnū est p̄us altero: sed generare est tñ p̄lita q; spirare. ergo t̄c. ma. p3. probatio mi. qr pater pōt intelligi in aliquo priori si ergo generare intelligitur i ali quo priori: in quo non intelligit spirare. ergo t̄c. **A**d euadendū istas difficultates ponit aliqui: q; opz pone re inter essentiā et relationē: et inter relationes diligatas aliquid non identitatē priorē non conuertibilitatem: et p̄lmo probant ita esse. Scđo declarant qualiter hoc sit. **P**rimū pbant sic breuiter: qr opz ponere aliquid: per qd tollantur distinctiones p̄missae: siue inconuenientia p̄missa: sed hoc non pōt esse non conuertibilitas. ergo oī q; sit vel aliqua diuersitas: vel aliqua non identitas por nō conuertibilitate. **Q**ualiter aut̄ hoc sit declarant sic: et videntur facere tria. p̄imū est distinguere de identita te in generali. Scđo dicta de hoc applicant ad diuinam. **T**ertio ex hoc volunt satisfacere difficultatibus. **C**uantū ad primū sciēdū: q; ipsi ponut duplice identitatem: vñ identitatē absolutā: et identitatē relativa: et hoc negatiue nō quo infra exponeat. dicūt ergo q; cū identitas dicat negationē distinctionis: siue diuisiois: hoc pōt esse duplī. vno mō: q; sit negatio distinctionis: siue diuisiois rei a seipso: siue eiusdem a seipso: et hāc vo cant identitatē absolutam. alio mōdo: q; sit negatio distinctionis ab alio nō ponendo relationē distinctionis: vel eius extrema: sed negando utrūq; vt sit sensus q; ista identitas dī: q; p̄ā negatur distinctionis alicuius rei ab aliquo alio: et illud aliud esse extremū distinctionis vel distinctionis: ita q; talis identitas negat illud in quo res dī eadem esse extremū distinctionis rei: q; dici tur esse eadē cū illo. **E**t hoc manifestat p̄ dupli cem p̄prietatē vnius: qd̄ conuertitur cū ente: vñ enim qd̄ conuertit cū ente dicit aliquid indistinctum in se: vel distinctum ab alio: et istud distinctum ē ab alio est posterius ipsa in distinctione ipsius rei ad seipsum: vñ etiā hoc. s; ēē distinctum ab alio accedit rei non ēē indistincta a seipso. **E**x his videtur: q; possint concludere tres h̄nes. **P**rima est: q; talis identitas relativa sit possibilis. Scđa est: q; est alia ab identitatē absoluta. **T**ertia est: q; est posterior illa. **P**rima cōclusio p̄z sic: qr primū pōt separari a posteriori: sed re esse distinctā ab alio est posterior ipsa re. ergo rez esse distinctā ab alio pōt tolli vel negari manēte re: sed hoc importat identitas relativa. ergo t̄c. **S**cđa p̄z sic. negatiōes diuersorum distinctionū sunt diuersae identitatis: s; negatio distinctionis alicuius a seipso: et negatio distinctionis alicuius ab alio sunt negatiōes diuersarū distinctionū. ergo t̄c. **T**ertia cōclo: qr ista identitas est posterior: q; dicit negationem posteriorē distinctionis: sed distinctionis alicuius posset fmi intellectum esse distinctionis a se est prior distinctione rei ab alia. ergo t̄c. **C**uantum ad z". s. de applicatione istorum ad diuinā sciēdū: qr sicut dicunt in qualibet persona sunt tres identitatis realiter distincte: puta in p̄re vna: quia essentia est eadem sibiip̄si. Scđa: q; paternitas est eadē sibiip̄si. Tertia: quia essentia est eadē paternitati. **P**rimū pbant sic: qr ille identitatis sunt realiter diuersi: quibus opponuntur diuersi errores: sed identitati poteritati ad se: et idētati eēntie ad se opponunt diuersi errores: qr aliis erroris est ponere plures paternitates in diuinis. ergo t̄c. **D**a aut̄ identitas relationis siue paternitatis ad essentiam sit alia a predictis pbāt duplī. **P**riō sic: qr est posterior: qd̄ p̄z sic: qr quod negat distinctionem rei ab alio est posterior negatione: que negat distinctionē alii cuius a seipso: vt p̄z ex dictis: sed identitas essentiae ad p̄nitatem

paternitatem sic se habet ad paternitatem essentie: vel paternitatem ad scipsem ergo et. Secdo sic. quod id estitas essentie vel relationis ad scipsem est identitas conuertibilis: sed identitas relationis ad essentiam non est identitas suvertibilis. ergo et. sicut in patre ita in aliis duabus personis: unde ipsi ponunt in diuinis: vel. 7. identitates si ponant identitatem essentie esse eandem ad scipsam in tribus personis: vel. 9. si ponant identitatem essentie ad scipsam plurificari in tribus personis: quod in qualibet persona per identitatem essentie ad scipsas ponunt duas alias identitates. s. identitatem relationis ad scipsam: et identitatem relationis ad essentiam.

Quantum ad tertium: quod si stud soluuntur oes diffi-  
cultates; quod si dicitur non conueniunt eidem  
veritate est loquendo de eodem secundum identitatem absolutam: non  
autem est veritas de eodem: quod est idem tunc secundum identitatem re-  
lativam: quod talibus ceteris deficiens identitas absoluta;  
vnde non sunt eadem: et per duas per hoc primum: quod non est in-  
conueniens eidem: quod sic est idem: quod conuenientia coicibile et in  
coicibile: conuenientia et non conuenientia: et sic de aliis: nec  
est inconueniens: quod eidem: quod est idem in identitate ab  
soluta conuenientia opposita: que non sunt idem cum eo  
identitate absoluta: sed relativa tamen: et non est inconueniens  
quod eidem essentia conuenientia diversa possit: vel diversa  
relationes: cum non sint idem cum essentia: nisi identitate re-  
lativa. Tertio dicunt in generali quatuor. Primum est: quod  
opus est in diuinis aliquo non identitate inter essentiam et re-  
lationem. Secundo ponunt duplicem identitatem. scilicet absolutam  
et relativam negatim accipiendo. Tertio applicat ista  
ad diuinam. Quartum applicant ad solutionem difficultati-  
tum. Per ordinem arguo istas quatuor sententias. et primo est primaria: et hoc sic. secundum te inter priuatem et essen-  
tiā est aliqua ratione identitas. ergo nulla identitas. duas non  
sunt enim falsum immo hereticum: et per duas est hereticum non est diuinum. probatio tertia. ad cuius evidentiā sciendum: quod nega-  
tio priuata terminū cōvenientia: siue sit negatio negans: si-  
ue infinitas semper facit terminū cōvenientia: per quolibet  
tentum sub eo. verbī graeci: non homo facit hominem teneri per omni-  
boem: ita quod cuiuscumque attribuitur non homo ab eo remouetur  
oē cōtentū sub homine: siue accipiatur indefinite: siue sin-  
gulariter: siue cum signo particulari: vnde oēs iste sunt  
false. homo est non homo: sive est non homo: et alius homo  
est non homo: quod in omnibus his: vel remouetur idem a seipso eo-  
dem modo accepto: sicut quod dicitur homo est non homo: vel re-  
mouetur superius ab aliquo sentento sub eo: ut quod dicitur sive est  
non homo: vel aliquis homo est non homo: vnde oēs sunt false: si  
hoc est: quod occipit homines ignorantes logicā siuā: quod si-  
gnū particulare non distribuitur tamen cui adiungitur: nec ad  
uerentes quod negatio infinitatis facit tamen teneri per quo-  
libet sententum sub eo credunt: quod sicut potest dici aliquis homo  
non est sive est: ita posset dici: quod sive est non homo: quod  
est falsum: quod negatio postposita in hac propositione quidam:  
vel alius homo est sive non homo: non facit hominem teneri per omni-  
boem sub cōvenientia negatio procedens quod dicitur non homo facit ho-  
minem teneri per quolibet sententum sub cōvenientia negatiue: vnde:  
quod est non homo: vel non alius homo: et similiter ad alios non  
identitatē et ad non identitatem: sequitur nulla identitas:  
sed secundum te essentia et relatione habent aliquo non identitatē.  
ergo nullam: et sic per sententias. Secundo sic. vbi est immo-  
da identitas ibi est aliqua non identitas: sed inter pater-  
nitatem et essentiam est immoda identitas. ergo tecum ma-  
videt plana. probatio tertiā. quod secundum te inter essentiam et re-  
lationem est identitas relativā: secundum autem veritatem ista identitas  
est identitas absoluta: nec sunt plures: vel tua di-  
uisio fuit insufficiens. ergo ibi est omnimoda identitas.

**C**ertio sic: aut est ibi aliqua distinctio aut nulla: si nulla. ergo nulla non identitas: quod idem et diversus vel distinctus dividit totum ens: si aut est ibi aliqua distinctio realis hoc est contra te: qui ponis: quod oino nulla distinctio realis est ibi. **S**i dicatur quod idem et diversum dividunt totum ens: non dividunt totum ens: quod est dare medium. sed idem identitas relativa: non videtur: quod sic patet in identitas relativa et idem identitas absoluta si cadet in identitas: non apud fantasticos homines. **Q**uantum ad secundum. sed distinctione: quia ponit. sed quod identitas est duplex. sed indistinctio alicuius ad seipsum: et indistinctio alicuius ab alio sine medio distinctione alicuius ab alio. **E**t primum probabo: quod ista distinctione intermit se ipsam: quod identitas relativa est in istis non negatio distinctionis eiusdem: quod est idem cum aliquo in isto modo: ita. sed quod illud se habet ad rem: que dicitur idem: quod non est extrenius in aliquo distinctu. Nam realiter: sed quod sic se habet ad illud: quod est idem ipsum: quod illud: tunc arguo hinc: Identitas relativa est negatio distinctionis alicuius ab eo: quod est idem ipsum: sed negatio distinctionis alicuius ab eo: quod est idem ipsum: est negatio distinctionis alicuius ab eo se ipso. ergo identitas relativa: quam tu dicis est negatio distinctionis eiusdem a se ipso: sed negatio talis distinctionis est in te identitas absoluta. ergo identitas absoluta et relativa non differunt in aliquo realiter: nisi in capite tuo. **S**econdo sic: illud aliud extrenius negatur: quod negatur esse aliud ab ipsa re cum qua de idem: aut est idem ipsum quod ipsa res: que dicitur esse idem: aut aliud: sed est idem ipsum: quod dicitur ipsa res: cui dicitur idem: aut diversum aliquid ab eo: si primo modo negatio distinctionis ipsius ab ipsa re: que dicitur idem: est negatio distinctionis ipsius rei a se ipso: et sic idem quod prius: si autem est aliquid aliud diversum ab illa re: tunc ponitur quod sit idem cum ista re: a qua est diversum est identitate relativa: et hoc est ponere definitionem: quod sequitur: quod sit idem in nullo distinctum: et quod sit realiter diversus et distinctus. **T**ertio: quod extrema istius distinctionis: quia tu ponis negativam: et quantum ad distinctionem: et quantum ad extrema: aut sunt ens et non ens: aut sunt duo entia posita: si sunt ens et non ens: tunc arguo: Nam in extrema distinctionis: cui opponitur identitas relativa sunt ens et non ens: et per hanc identitas relativa erit inter ens et non ens: sed illa realiter: que est identitas relativa sic se habent quod unum realiter est alterum: et hoc tu concedis. quod ens est non ens: quod est definitionem ponere: si autem illud aliud: quod dicitur extremum negatum sit aliquid positivum: aut in nullo est: aut a re: que dicitur idem: aut in aliquo est aliud ab ea: si in nullo: quod est idem quod ipsam et res: cui dicitur idem: et sic negatio distinctionis talis extremi nihil aliud est quod negatio distinctionis rei se ipsa: et sic idem quod prius. **S**i autem sit in aliquo aliud a re: cui dicitur idem: aut hoc est aliud ratione: aut re: si est aliud ratione non est ad propositionem: quia ad hunc manet: quod realiter nihil est aliud quam res ipsa: cui dicitur idem: et sic idem: quod prius: si autem est aliud: vel differt re ab illa: cui dicitur idem: et ponit definitionem: quod sit idem et non idem illi rei: quod tu dicis quod identitas illa negat omnem distinctionem realem inter illa: quod vero est identitas. Et cuni hoc ponis: quod unum est realiter distinctum ab altero: quod est manifeste ponere definitionem. **C**ontra: quod differentia negationum accipitur vel in differentiam predicatorum negatorum: sicut si volcerem: quod bono est non alba: et bono

## De relationibus

mo est non nigrū: vel fīm distinctionem suboz: de qui bus pdcata negantur: sicut qñ dī homo est non albus lapis non est album: sed fīm neutrum istoz: modo uoz possunt negationes implicite in illis identitatibus distingui. ergo r̄c. probatio m̄i. qz sicut pbatu est vtraqz idētatis est negatio distinctionis eiusdem a seipso: sed distinctio eiusdem a seipso neutrō istoz: modo uoz pōt distingui. ergo r̄c. Et adhuc dicūt aliqui: qz non oꝫ negationes distingui realiter fīm distinctionē suboz: vel predicatoroz: qd probant tali exemplo: qz prout ipsi dicunt tenebra dicitur cecitas: iuxta llud: qui ī tenebris sed eo: dicitur etiā carentia lumenis: vtraqz pūatio connenit ceco qz est in tenebris sine lumine: et fīm idem: qz fīm eundem oculum inest ei cecum esse et tenebroſū ēē. Ad hoc dico: qz illa instantia est valde ceca: qz l̄z s̄t vñ subm: cui uenit cecū et tenebroſum esse: tñ tenebra proprie dicta et cecitas dicūt negationes et priuationes diuersaz formaz: video illa distinctio est penes res diuersas negatas. Item dicant qz iste differunt: qz vna tollit distinctionem omnem scz idētatis absolute: alia vero non. idētatis relativa. Contra: qz idētatis relativa fīm te non tollit omnem distinctionem: aut intelligitur de distinctione rei: aut rationis: si de distinctione rei: tunc sequitur: qz ista que dicuntur eadē idētate relativa sunt distincta realiter alqua distinctione reali: sed isto modo est eadem relatio: et essentia in diuinis fz te. ergo aliquo modo sunt distincta realiter: quod est contra te: qui negas oēni distinctionem realē inter ea esse: si aut tu loquaris de distinctione rōnls: tunc nihil ad propositum.

Quantū ad tertium qñ ponunt: qz in vnaquaqz pso na sunt tres idētates. s. due absolute: essentie. s. ad essentiā: et relationis ad relationē: et tertia relativa. s. eētie ad relationē modo quo supra expositum est: qz tñ ad nūc: qz magis diffuse tractabitur qñ queret de numeroidētatiū diuinaz. probō p̄imo: qz idētatis relationis ad seipsum: et idētatis essentie ad seipsum: nō sunt diuerse idētates: et hoc pbo ad nunc dupl̄r: idētatis que conuertitur cū ente fīm quam vñuni quodqz est indistinctum a seipso non plurificatur nisi fīm plurificationē entis realis: cum sit eius passio: que non dicit aliquam realitatem diuersam ab ente: sed iter eētiā et relationem fīm te nulla est diuersitas culuscum qz diuersitatē realis. ḡr̄c. Secunda talis ē. negatio eiusdem distinctionis non ē nisi vna: sed distinctio negat per idētatem essentie: et per idētatem relationis. ergo r̄c. m̄a. p̄z. m̄i. probatur: qz distinctiones nō possunt plurificari nisi ex parte extremozm̄ distinctionoz: ita. s. qz op̄z accipere diuersa extrema: vel ex vtraqz pte: vel ex altera: sed extrema distinctionis essentie ab eētiā: et paternitatis a paternitate nō sunt diuersa extrema: nec ex vtraqz parte: nec ex altera: qz fīm te et fīm veritatem essentia et paternitas sunt vna res indistincta realiter. ergo distinctionē eētie ab essentia: et paternitatis ad paternitatem non sunt diuerse distinctiones: et sic patet minor. Et aut idētatis essentia ad relationem: nō sit alia ab idētate cuimlibet in se pbo eisdem rationibus propter. s. idētatem realē totalem modo quo superius est expositum inter essentiam et relationes: qz sicut non pōt plurificari realitas ita nec idētatis quantum ad primam rōnem: quantum ad distinctionem essentie ab essentia: et essentie a relationē nō possunt fungi alia et alia extrema: sicut deductum ē: de hoc autem diffusus dicitur infra. Ad prīmū ergo: qd ipsi inducūt ad p̄bationem sue fictionis dōm ad ml. qz errore

esse alium et alium pōt esse vel ex parte ref: vel ex parte intelligentis et errantis. modo ergo qñ dicit: qz aliis error oppositus distinctioni essentiae a seipso: et distinctio ni relationis a seipso si intelligatur ex parte erratis: qz s. ex parte errantis diuersi conceptus errati p̄nit forma ri: conclusio est vera. Ex parte tñ rei non sunt diuersi errores: qz diuersitas: que poneretur in essentia: et diuersitas: que ponere ē in relatione quantum est ex parte rei non essent distincte diuersitates: et de hoc magis apparet in qñibus sequentibus. Ad 2<sup>m</sup> dōm: qz ista rō non concludit: qz idētatis eētie cum paternitate non sit eadem cū idētate paternitatis ad seipsum: sed solū concludit: qz idētatis eētie non solū est idētatis patris quantu: ad illud: qd realiter importatur ibi: sed ēt est idētatis filii sicut et sua realitas: vnde qñ dicitur: idētatis essentie ad paternitatem non est conuertibilis: idētatis autē paternitatis ad seipsum est conuertibilis. ergo hec idētatis non est illa: est falla figure dictiōs quantu: ad formā arguendi mutando quale ī quid: qz ex non esse hanc illam conuertibiliter vel non conuertibiliter infertur: qd simpl̄r nō ē illa: et dīl̄z i alia qñibz magis patebit. Quantum autē ad quartū. s. qz euadunt inconuenientia: que videntur sequi ī diuinis ex idētate essentie et relationis qñ dicunt: qz affirmatio et negatio nō sunt oīno de eodem: qz non de eodem idētate absolute: qñ dicitur: qz essentia est cōscibilis et relatio incōscibilis: et qñ vterius dicitur: qz qñ dicitur: quecumqz vñi et eīdem sunt eadem: inter se sunt eadē: qd dīl̄z ē principiū non intelligitur de hisque sunt eadem in tertio idētate relativa. Et similiter qñ dicitur: hec essentia est pater: et hec essentia est filius r̄c: quod non infert per sillo gismum expositorū: dīl̄z est hoc de extremitatibus: quia non sunt idem in tertio nisi idētate relativa: torum est falsum: et vanuz: et primo probō quantum ad hoc: qd est cōe omnibus: qz fz hoc ipsiū met ponunt: qz idētatis absolute est qua aliquid ē indistinctum a seipso: sed sicut pbatum est: idētatis essentie et relationis est huiusmodi. ergo r̄c. Secundū istam viāz non possunt verificari affirmatio et negatio de eodem et iusdem de relatione et essentia: sicut ipsi volebant facere. Secundo qz tum ad prīmū mēbrū specialiter. s. de vitatōe cōtradictionis: et hoc pbo dupl̄r. primo sic: qz ista ratio idētatis requiritur ad vitandum: qz cōtradictoria nō verificantur de eodem: que sūt inter illa: quoz hoc non ē hoc: qz illa: que sic sunt eadem essentialiter: qz hoc ē fz singulariter: de tali ēt eadē non possunt verificari affirmatio et negatio eiusdem qn sequetur: 3dictoria verificari de eodem: sed fīm te idētatis non tollit qn essentia et relatione sunt eadem: ita qz hoc est hoc essentialiter. ḡ adhuc stabit fīm istam viāni: nisi aliud ponatur: qz 3dictoria in diuinis verificantē de isto eodem: de quo dicit: qz est cōtra prīmū principiū: qz 3dictoria verificantē de eodem sunul. Secundo sic: non mēbrū est idētate relationis qz homo: sicut idem sibypst: qz et si inter hominē et ipm̄ met non cadat compositio: cum homo ē qdām vñuni compositum ex diuersis partibus: essentia autē et relatione sunt vnum simplex per essentiaz: sed de hoc eodem: qd est homo: non possunt verificari affirmatio et negatio eiusdem: albū et non album: vniuocum et non vniuocum. ergo r̄c. et sic fīm istam viāni non vitat inconveniens de contradictorū siue de cōtradictione. Et affirmat

**C**et confirmatur tertio sic quod non est dubium: quod minor est identitas inter risibile et bosem quam inter canticas et paternitatem: et tamen demonstrato qui est hic homo et hoc risibile non potest verificari affirmatio et negatio eiusdem de hoc risibili et hunc hominem etiam in predictatis realibus. ergo etenim pro tanto dico quod in predictatis secunde intentionis posset aliquid affirmatiue et negatiue verificari de eisdem: ut videtur hoc non est probandum: risibile est per se.

**Q**uantum autem ad secundum: quod illud principium: quod canticus unius et eidem ratione non intelligi de his: que sunt eadem identitate relativa: et ideo non sequitur: quod si paternitas et filiatione sunt eadem in essentia: quod sunt idem inter se. **A**rguo nam hoc tripliciter. Primo sic: quod saltem que canticus unius et eidem ratione sunt eadem: inter se sunt eadem modo quo sunt eades in illo tertio: sed paternitas et filiatione sunt eadem in essentia identitate relativa: quod erunt inter se eadem identitate relationis: sed identitas relativa facit: quod illa: que sic sunt eadem: quod de his potest dici: hunc est homo. ergo adhuc sequitur: quod hec paternitas erit hec filiatione: quod est falsum apud omnem catholicum. **A**d hoc dicendum: quod non sequitur: quod sunt eades inter se est identitate relativa: quod sunt unius in tertio: quod quelibet eorum retinet suam propriam identitatem absolutam: que est eadem sibi per se: unde paternitas retinet identitatem: quod est eadem sibi per se: et similiter filiatione. **L**outra: quod enim est essentia huius propriam identitatem qua est eadem sibi ipsius et econverso paternitas huius identitatem distinctam ab identitate essentiae: sed enim ratione: ratione quod non sequitur: quod paternitas sit filiatione: quod quilibet retinet propriam identitatem distinctam ab identitate alterius. ergo eadem ratione sequitur: quod essentia non erit paternitas: quod est contra te et veritatem. **S**ecundo sic ad idem: quod opposita potest esse eadem alicui tertio identitate relativa: sed album et non album non potest habere maiorem identitatem cum homine quam relatio divina huius cum essentia: sed enim te opposita possunt verificari de eodem quod non sunt eadem cum illo nisi identitate relativa. ergo de eodem homine forte poterunt verificari opposita album et non album: et potest dici: quod fortis si simul album et non album: quod est absurditas manifestissima. **E**t ad hoc dicendum: quod nam dicitur quod diversa subiecta: tunc non possunt verificari de eodem: sicut in predicto de albo et non albo: sed quod non requirunt diversa subiecta possunt de eodem verificari: sicut duplum et non duplum de linea. **I**n ista ratione est duplex absurditas. prima quod dicunt: quod quaedam contradictiones requirunt diversa subiecta: et quedam non: cum omnia contradictiones requirunt diversa subiecta: vel saltem subiecta non adequata correspondencia contradictiones: quod ideo dico: quod contradictiones accepta ratione esse rationes requirunt diversa subiecta ratione: sicut esse specie non esse speciem: et contradictiones ratione esse reale requirunt diversa subiecta realia: vel saltem non adequata. **S**ecunda est de exemplo positivo de linea: et duplo et non duplo: quod duplum et non duplo per comparationem ad diversa non contradictiones: sed quod accipiuntur de eodem et ratione idem et in comparatione ad idem: tunc sunt contradictiones: et sicut impossibile est eundem hominem esse albus et non album: ita impossibile est eandem naturam et respectum eiusdem esse duplum et non duplum: unde mirabile est de ista ratione. **T**ertio sic: quod si illud principium: que canticus unius et eidem sunt eadem: intelligetur solum de illis: que sunt eadem in tertio identitate absoluta: modo quo isti exponunt tales identitates nullam formam filologisticam posset aliquid concludere affirmare

tiue nisi in terminis essentialibus dicendo. homo est animal: vel albedo est color. sequens est falsum. ergo et antecedens falsitas consequentis probatur: quod ita bene ostendit ad formam arguendi concluditur aliquid in terminis accidentibus dicendo sic. oportet album est musicus: oportet homo est albus. ergo omnis homo est musicus: sicut in terminis essentialibus: omnia etiam satis patet: quod omnino forma filologistica concludens aliquid affirmatiue fundatur super illud principium: que canticus unius et ceterum ratione quod ppter identitatem extremitatum in medio concluditur identitas carum inter se.

**Q**uantum ad tertium quantum ad illud: quod tunc de filologismo exppositio probo esse fallum: videlicet quod sequentia filologismi exppositio non tenet nisi in eis: que sunt idem illa identitate absolute: eo modo quo ipsi ponunt eam: et maior est identitas paternitatis et filiationis in essentia quam albi et musici in sorte vel platonice: sed ifallibiliter et necessario sequitur: hic homo est denique strato. sor. est musicus: hic homo est albus. ergo hoc album est musicum. ergo a simili sequeretur de relationibus et essentia: nisi esset alia causa. s. quod terminus medius est in plus: ita etiam sequeretur negative dicendo sic: hic pater non est filius. hic pater est hec essentia. ergo hec essentia est hic filius: nisi esset alia causa: quam illa facta identitas quam ponunt: sicut est sequitur. sor. est homo album. sor. non est hoc musicum. ergo homo est musicum non est hoc album. Causa autem: quare non ita sequitur de essentia et relationibus affirmatiue vel negative est: quod essentia est huius in plus ratione predicationem. sic ergo patet breuerter: quod quicquid isti dicunt est ponendo inter essentiam et relationem alicuius non identitatem: et siue dabo positionem suam de duplice identitate et applicando ad diuinam et etiam applicando ad euadendum difficultates: totum fallum est et fruoluni. **A**d primum ergo dicendum: quod ipsi inducunt ad probandum istam non identitatem: quod dicitur oportet dare aliud: et quod respondeatur illis difficultatibus: que apparent in diuinis ex identitate essentiae et relationis concedendum est loquendo de non ratione plene satisfacente intellectum: sed etiam quod possibile est visio: et quando dicitur ultra quod hoc non potest esse identitas non conuertibilis: dico per interpretationem: dum tamen identitas non conuertibilis nuda intelligatur. **A**d primum quod inducitur contra hoc dicendum: quod minor est falsa ad probationem: quod non sequitur absolute loquendo: quod aliquid excedat et non excedat seipsum: vel quod sit et non in plus quam seipsum: vel conuertibiliter et non conuertibiliter sibi per se: led tamen sequitur quod est aliqua res: que realiter est illud: quod sibi non adequatur ratione predicationem: non autem per totum totius integralis: sicut deductum fuit in precedenti questione. **Q**uod autem oporteat ponere in diuinis. s. quod aliqua res sit eadem alicuius rei: que non est sibi identia adequare ratione predicationem patet sic: quod ista duo: que sunt idem et unum predictatur universaliter de alio: et non econverso sunt idem: non tamen adequata est ratione predicationem: sed sic est de patre vel de paternitate et canticis: ergo etenim major potest: quod aliquid predicari de alio universaliter: et non econverso est non adequari ratione predicationem. minor potest: quod omnis res: que est pater: est essentia et non econverso: aliquoquin pater est filius: et si arguitur sic: omnis res: que est pater est essentia: sed pater est incommunicabilis. ergo essentia est incommunicabilis: non sequitur: immo est fallacia figura dictio mutando modum predicandi in quid in modum predicandi in qua: le: sed si diceretur sic: omnis res: que est pater: est essentia

## De relationibus

tia; sed pater est quedam res: que est incommunicabilis bene sequitur: non tamen sequitur: quod essentia est incommunicabilis: unde non sequitur: quod si essentia est quedam res: que est incommunicabilis: quod essentia est incommunicabilis: quod nuntiatur modus predicationis substantiae in modu<sup>m</sup> predicandi adiecius: quod quoniam dicitur entia est res: que est incommunicabilis est predicationis substantium: et accipiatur cum determinacione adiectiva: si autem querat quid rident ex parte rei illis locutionibus respondet: quod quoniam terminus predicandi de essentia tenetur substantiae: non denotatur nisi idem sit realis inter essentiam et predicationem: quoniam si dicitur enim est per: vel entia est res: quod genitum: vel quod est incommunicabilis: quoniam vero predicationis tenetur adiectiva: tunc ponit rem suam circa entiam: et tamen non denotat: quod ipsa sit illa res: que est incommunicabilis: sed cum est denotata: quod ipsa non significat aliis: quod terminus incommunicabilis formatum ponit rem suam circa essentiam: et quod omnis ppositio: que importat negationem essentiae ab aliquo: quod sit in divinis: est falsa: et omnis ppositio: que importat identitatem essentiae: cum quoque exire in divinis: dum non importet plus est vera: ideo ppositio cum termino substantiuo de essentia est vera cum termino adiectivo: quoniam ad illa: que important distinctionem est falsa. ¶ Sed potest aliquis dubitare circa istam identitatem: quod cum essentia sit ipsum: quod est paternitas: quoniam dicitur quod essentia excedit patrem: vel paternitatem secundum predicationem ratione: quod idem excedit seipsum secundum predicationem: dicto: quod non sequitur: nec dicitur concedi: sed dicitur concedi quod enim est aliqua res: sicut est eadem cum aliqua re: que secundum predicationem excedit ab ea: sicut quod est aliqua res: que est ipsanet essentia: quod sibi non adequantur secundum predicationem.

¶ Ad cujus cvidetiam sciendu<sup>m</sup>: quod si absolute comparatur res ad seipsum sine qualitate determinatione: tunc comparatur res ad seipsum secundum totum ambitum sue predicationis: unde idem est rem excedere seipsum absolute: et rem excedere se secundum ambitum totum sine predicationis: unde si dicaretur sic: essentia excedit seipsum absolute secundum predicationem sensus esset: quod essentia secundum totum suum ambitum excedit se in predicando: quod est falsum. ut: quod essentia secundum totum suum ambitum non predicatur de pluribus quam ipsa secundum suum ambitum: quoniam vero essentia non comparatur ad seipsum absolute: sed ad aliquid: quod est ipsam et non opus quodcum illa res sit ipsam et essentia: quod sit eadem sibi. scilicet secundum totum ambitum suum: ita quod de quoque predicatione entia: et illa res prediceat: et non opus: quod si essentia excedit prem secundum predicationem: qui pater est ipsanet essentia: quod vero sit dicere: quod essentia excedit seipsum: vel quod idem ab solute excedit seipsum secundum predicationem: sed quod aliqua res possit esse eadem illud: quod excedit ab eo secundum predicationem: quod in una datur intellegi: quod res secundum totum ambitum suum excedit: in alia autem non: sed quod res est aliquid realiter contentum subesse: quod secundum predicationem excedit ab ea: et hoc non est incommunicans in illa re vel non: in qua eadem res potest esse plures res: quam una non est alia. Et sic per ad illud: quod dicitur. scilicet quod nihil excedit seipsum: vel est in plus seipso: vel non conuertibilis sibi ipsi: quod propter hoc non sequitur: quod aliquid absolute excedat se est secundum predicationem: propter causam predictam: ne denotetur: quod accipiatur secundum totum suum ambitum: et bene legitur: quod plures res: quam quelibet est ipsam: nulla tamen est ipsam et adequate: sicut secundum totum suum ambitum. ¶ Ad prius quoniam dicitur: quod res essentia est sibi conuertibilis: et res paternitatis non est essentie conuertibilis: dicendum: quod res accepta in subiecto virtusque propria est eadem res: non tamen adequate ita quod una sit eadem cum alia qualitate ad totum suum ambitum: et ideo non oportet quod res propria sit conuertibilis essentiae: nee

tamen ex his sequitur: quod essentia absolute non sit sibi conuertibilis: sed sequitur quod non omnis res: que est essentia est sibi eadem secundum totum ambitum suum: nec tamen sequitur quod paternitas sit aliquo modo diversa realiter ab essentia: sed solus significatur: quod non sit eadem omnibus eis: quibus essentia est eadem. ¶ Ad tertium dicitur: quod aliquid excedere aliud potest duplum esse vel per modum totius integralis: vel per modum totius ylris. primo modo impossibile est vel quod idem excedat: vel quod exceedat illud: quod est ipsum: quod totum integrale non est aliqua pars sui: nec aliquid: quod excedat ab ipso: tunc autem yle et si non excedit seipsum secundum totum ambitum suum: tamen secundum predicationem potest excedere aliquid: quod est ipsum: nec tamen sequitur quod simili excedat seipsum: nec detur intelligi: quod ipsum acceptum secundum totum ambitum suum excedat seipsum: sed cum tali determinatione: quod secundum excedit secundum predicationem aliquid quod est ipsum. ¶ Ad quartum ergo dicitur: quod veritatem habet de excessu quo aliquid excederet aliud secundum extitatem per modum totius integralis. scilicet non quantitas excedit qualitatem quantum ad illud: quod est proprius quantitatis excedit qualitatem quantum ad illud: quod est ipsa: nam qualitas est hec qualitas particularis: et tamen secundum predicationem hec habet in plus quam hec qualitas particularis: que est ipsa: sic ergo illa recordatur secundum excessum totius integralis: quod non habet locum in divinis: non autem secundum excessum totius universalis: cui aliquid simile est in divinis: nec tamen secundum modum talis universalis scilicet universalis: sequitur quod idem excedat seipsum absolute: sed secundum se accepit excedit aliquid: quod est ipsum per modum proprii subiecte aliquo modo. Et per hoc probatur ad quartum: quod recordatur secundum excessum proprii: quod est quantitas successiva: unde eodem modo est ad illud ridenter secundum recordatur ad precedens. ¶ Ad quintum dicitur: quod sicut sepe dictum est non ponitur: quod absolute idem excedat seipsum propter causam supra positam: sed quod aliquid excedat secundum predicationem illud: quod est ipsum per modum partis subiecte. ¶ Ad sextum primo potest dici quod excessus secundum quod superius videtur quasi superius excedit inferius vel quasi per modum inferiorum se habens non est relatio realis: nec requirit diversa extrema re: sed secundum diversam rationem: et excessum non sunt extrema diversa re: sed secundum rationem: et tamen iste excessus dicitur habere fundamento ex parte rei: in quantum hoc potest esse aliquid aliud in dividuum: quod non est sors ita tamen quo ad aliquid est in pposito de essentia: et hoc persona vel illa. Uel potest dici excedere modo predicto hanc personam vel illam: sicut comprehendens plures personas excedit unam solam: et sic essentia huius relationis erit una persona et comprehendens plures: et isto modo extrema non sunt omnia idem non per dictionem essentiae secundum se absolute accepte ad personam: sed propter dictionem: quod potest esse inter plures personas et unam solam. ¶ Ad septimum dicitur: quod ubi est pars subiecta et totum vel quasi totum yle non dicitur querere aliquam causam aliam: quare hoc est totum tale et illud pars: nisi quod hoc: quod dicitur totum yle de isto predicto: quod dicitur pars subiecta: et de pluribus aliis: sic autem est iter essentiam et personam vel talorem. Si autem ylterius queratur quare hoc predictatur de pluribus et non illud: et si ylterius queratur quare hoc est eodem modo et non illud: ad hunc potest in pposito dici: quod hoc dicitur absolutum: nullum relationis repugnat: non sic autem est de relatione: quam una opponitur alteri: ut si queratur ylterius causam huius dictionis: non est querenda alia causa nisi naturam rei esse taliter nisi yle potest in infinitum. ¶ Ad octavum dicitur: quod quoniam dicitur realitas non est

Recite sexti  
doctor cui ali  
qd simile est  
aliquid in diui  
nis. ut pposi  
tio non inuen  
itur vltis vel p  
ecularis ratione  
et illa potest  
inveniatur et im  
plicacione im  
ponit. sicut eto  
minus est  
et solu rōmō  
sed cōrūas es  
senit diuine  
res pscipitū et  
supposito et  
rei ab ipso p  
tione et dimis  
ne suis: sic re  
cie dixit Dic  
masenus.

non est adequata sicut in predicatione: et quia non dicitur quod non est ratione  
quare una sit causa non conuertibilis quam alia de domino: sed vero  
est: sed ex hoc non sequitur: quod identitas sit conuertibilis  
sed solus sequitur: quod ex utraque parte est: quod identitas eorum  
non sit conuertibilis: quod ex utraque parte est: quod unum predicatur  
dicatur de pluribus: et aliud tamen de uno: qui vero dicitur  
quod accipiendo est secundum rationem: sed predicatio de pluribus  
quantum ad essentiam et predicatio de uno tantum quantum ad  
personam accipiendo est secundum rationem. Ad quarto de dominio: quod esse  
tunc secundum rationem est in uno supposito: puta in supposito patris  
non dicitur non conuertibile cum precio: quod si esset in solo precio esset  
conuertibile cum precio: quod autem ultius dicitur: quod quod essentia  
est absolute genere conuenit sibi in uno et in omnibus: istud  
est manifeste falsum: quod non genere conuenit absolute in cetero  
in uno supposito conuenit sibi in omnibus: alioquin genere  
conuenit hoc in sor. conuenit hoc in quoque alio hoc:   
quod manifeste est falsum: nisi de illis: quod conueniunt cetero in  
eo quod tale: sed utrumque est: quod illud quod conuenit alicuius absolute  
et non in habitudine ad aliud conuenit sibi non est habi-  
tudinem ad hoc vel ad illud: scilicet si alicuius conueniat cetero al-  
bum absolute: non conuenit ei in habitudine ad bellum vel ad illud  
scilicet magnum vel parvum. uno modo accipiendo magnum vel  
parvum dicitur in habitudine ad alia: que sunt sui generis:  
unum de non parvis: et granum nullum magnum: essentia autem  
et si sit quod est absolute: tamen essentia conuertibilis cum priuile-  
tate: vel non conuertibilis in hoc supposito: vel in illo in  
uno supposito: vel in pluribus non conuenit isti absolute  
secundum rationem: sed in habitudine ad alterum quod est alterum re vel  
rore. scilicet ad supponendum: vel plausibile in habitudine: et id obiectio nihil videtur.

Quantū ad ista: q̄ opponunt ex pte relationis dispartaz: primo sc̄dū: q̄ relatio duo iportat. s. rem quāz ponit in relato: que est ipsamet relatio: et hoc iportat in recto: vt ḡ est ipsa relatio. aliud iportat in obliquō. s. terminū ad quēz est: thoc iportat in obliquō: qz illud ī portat: non vt qd̄ est ipsa: sed vt ad qd̄ est ipsa: sicut ipa p̄nitatis siue in deo: siue in creaturis dicit aliqd: qd̄ ē in patre: qd̄ est ipsamet relatio: et iportat filium: nō vt qd̄ ē ipsa p̄nititas: sed vt illud: ad qd̄ eī p̄nititas: tūc ḡ dico q̄ p̄nititas et spiratio actiuā q̄tū ad illū: qd̄ sūt et ponit in eo: qd̄ per ipas referunt sunt vna res simpliciter: sicut supra est p̄batū: sed bene iportat distinctos ternarios realiter: ad quos sūt: qz vna ē ad genitū et alia ad spiratum. vnde potest duplū dīci: q̄ generare vt paternitas et spiratio actiuā sunt plura fundamentaliter: vt est ibi plurimalitas fundamentalis: sed non formalis: sed dico ḡ ī terinīnis est plurimalitas actualis et formalis: et ista bene stant: sed dico q̄ essentia et relatio sunt plura equipollentes: sed non formaliter. Ad primum ergo quando dicitur: q̄ in diuinis sunt quatuor relationes realiter potest determinari ly relationes vt sit sensus q̄ ille relationes spirare: et paternitas: et filiatione: et spiratio passiva sunt realiter in diuinis: et sic ē vix: q̄ s. iste relationes siue sunt quatuor secundum rem: siue secundum rationē sunt realiter in diuinis: ita q̄ suū cē in diuinis ē h̄z rē et nō tñ h̄z rō: nē. alio nō pot̄ intelligi: q̄ ly realiter determinari ly quatuor vt sit sensus: q̄ q̄ternitas eaꝝ sit realis q̄ternitas: et sic est falsum: qz secundum veritatē nō discut quatuor res realiter differentes: vt p̄batū ē: sicut ē dīcimus: q̄ duo p̄dicamēta: ea sunt realiter in diuinis. s. subā et relatio: si referat ly realiter ad p̄dicamēta largo nō accipiendo q̄tū ad illud qd̄ p̄fectionis in primo ipso sit realiter sunt in diuinis ista duo p̄dicamēta: si aut̄ referat ly realiter ad ipsas dualitas ē falsum est: qz falsum est: q̄ dualitas istoz duoꝝ p̄dicamētoꝝ sit realis dualitas: et qn̄ vlecrius dī: q̄ plūifica to inferiori plificat superioris: dīm: q̄ vix ē si accipias

pprie inferius: qd dico pp essentiam et psonas: quoru*s*  
vnū nō plificatur plificato altero: et si tñ hoc inferius  
plurificē quantui: quod est: nunc aut̄ p̄nitias et spira  
re nō plurificantur realiter quantu*m* ad id: qd sunt: t̄ iō nō  
oz: q̄ sunt plures: requiri tñ plures res sicut terni*n*os  
ad quos sunt. Ad 2<sup>m</sup> ddm: q̄ maior est falsa quātū  
et ipsam realitatē: que est ipsa relatio: lz enim idem  
nō posset terminari ad diuersos terminos intrinsecos  
sicut mutatu*m* esse fm candeni formam est terminus  
mutationis fm candeni formam: tñ idē pot̄ termina  
ri ad diuersos terni*n*os extrinsecos: vnū aut̄ correlati  
uoz cōparat̄ ad altez: sicut ad terminū extrinsecum.  
Ad id qd d̄ de tendentia: qz stendens ad diuersos  
terminos possit ē idē: nō tñ ipsa tendentia: d̄n: q̄ ipa  
tendentia q̄tū ad relatiū nō est nisi respicere aliud  
vt correlatiū: et talis tendentia pot̄ ē yna q̄tū ad il  
lud: qd ē respectu diuersorū termioz: qz vnu*s* correlati  
uum: vt dñi est: respicit aliud ut terminū extrinsecuz.  
Ad 3<sup>m</sup> ddm: q̄ maior est falsa: aliqui sicut illa gna  
ti et spirari distinguuntur supposito: ita generare et spira  
re: qd est manifeste fallsum: cā aut̄ dissimilitudinis est:  
qz generari et spirari: sicut alias declarauit: h̄ sit aliquaz  
oppositionē: non sicut generare et spirare. Ad 4<sup>m</sup> di  
cenduz: q̄ si in creaturis actio et passio essent respectus  
agentis ad passus et passi ad agens: nullū inconueniēs  
esset ponere: q̄ ab yna actione procederet diuersae passio  
nes illudicatae: qz non habeo p̄ in conuenienti: q̄ ynum  
agens calcificans ad plura calefactaper yna et eande*m*  
relationē referat̄ illudicatae ad illa calefacta: nūc aut̄ e  
qz in creaturis: vt cōiter ponitur actio et passio nō ponū  
tur esse ipse relationes p̄ducētis ad productum: et pro  
ducti ad producētis: sed magis dicunt formam creatā  
in passo: ideo plurificata passione necesse est plurifica  
ri factio*m*: et econuerso: et qz in diuinis agere et pati. s. p  
ducere et producere non dicunt nisi relationes producen  
tis ad productum: et econuerso non videtur sequi incō  
uenientia si ponantur dñe passio*m*. i. tales duos respe  
ctus ipsorum productorum procedere ab eade*m* actio*m*:  
sine ab eode*m* respectu actio*m*: nido quo respectus  
conuenit procedere ex respectu et respectuum ex respe  
ctu*m*. Aliud etiam supponit in illa ratio*m*. q̄ iste  
duo passio*m* procedunt in illudicatae ab eadem actio*m*:  
qz licet ibi non sit virtus media inter generantem  
et spiratum: tamē ibi est suppositum nūc: sicut als  
habet declarari spiratus procedit a patre aliquo modo  
mediante genito: ita q̄ aliquo modo de rōne spirati ē  
esse a genito. Ad 5<sup>m</sup> ddm: q̄ sicut alias frequenter  
dictum est: p̄positio nō h̄z veritatē qñ terminus p̄ce  
pue medius se habet in plus: sicut est in p̄posito. Ad  
sextum dscendum: q̄ ista p̄positio non habet veritatē  
in diuinis: ybi idem potest stare cu*m* oppositis: sicut pa  
ret de essentia diuina: et qñ dicitur contra hoc: quod nō  
est simile de cēntia et relatio*m*: qz relatio distinguunt nō  
sic essentia: ddm: q̄ relatio in diuinis non distinguunt in  
differēter a quocu*m*: sed tñ ad sua opposita: spirare au  
te non h̄z oppositionē ad generare. Ad 7<sup>m</sup> ddm: q̄  
fm rei interspirare et generare nullus est ordo p̄oris  
et posterioris ēt dato q̄ intellectus noster possit intelligere  
generare nō intellecto spirare: nullo tñ vero intel  
lectu pot̄ intelligere p̄fēt generare in aliquo nūc i quo  
nō spiret: et hoc ex parte rei intellecte: ita q̄ sic intelligat̄  
bec res posse ēē sine illa. Tres at̄ fictio*m* ille: sine fi  
cto: q̄s alij addicūt: et sine p̄batione sunt manife  
ste false: et implicant īdictoria: nam ēē distinctū: qd seg  
tur ynu*s* qd cōuerit: et distinctū ēē a tali manife*m* nā rei

## De relationibus

distincte est ponere contradictoria: et per sequens patet conclusio sequens: ponens illam duplarem idem tam factam: est fallacia quamcum ad secundam identitatem: et vterius conclusio tertia ponens illum ordinem falsus et fictum est nulla: quod fundatur super duas conclusiones precedentibus: que sunt false. ¶ Ad primū facit ad quoniam dōni p̄ interemptionē mī. ad pbōnē dōni: quod accipiendo rōnem formale alicuius illud. s. q̄ est de eius intellectu in quo cūq̄ sit sibi pprium: sed rō formalis sic accepta est esse diuinitatē: et iō nō sequitur. ¶ Posset ēt dīcī: quod rō essentie ēt esse vñū: qd̄ est tres: adhuc illud: cuius est illa rō cuiilibet cōuenit p̄ sone conueniat esse illud: quod est tres res: non tñ cōcedendum est: quod quelibet persona sit vñū: qd̄ est tres res accipiendo vñū adiectitie: quod tunc denotaref: quod quelibet psona esset tres p̄sonae: quod est falsum: l̄z quelibet p̄sona sit vña res: quic est tres persone. s. essentia. ita q̄ quā docūq̄ vñū supponit p̄ essentia q̄libet psona est illud vñū. s. essentia: x. qd̄ est tres: qñ vñū supponit pro p̄sona: tunc falsum est: quod quelibet psona sit vñū. i. vna p̄sona: que ē tres: qz nullā psona est tres p̄sonae. ¶ Ad illud. qd̄ dī de ðictorīs p̄ ex dictis: quod affirmatio et negatio eiusdem de hīs: que sic sunt eadē qd̄ vñū le h̄z in plus fū pdicationē quā aliud nō est ðictio: nec seq̄ ut p̄ ex dictis: quod vñū et idē absolute acceptū sit cōcivable et incōcivable: vel in plūs et nō in plus: sed solū sequit̄ quod sit aliqua res: qd̄ est aliquid: qd̄ est ipsamē: quod non est cōe tot rebus: sicut ipsa.

Qd̄. III.



**Clericus** tertio: vtrū in diuinis sint plura subsistere. et arguit q̄ sic: quod ista que differunt tñ fin modū significandi verbali et noialiter plurificato uno plurificat̄ altez: sed sic se h̄t subsistentia in diuinis et subsistere: quod vñū significat p̄ modū verbī: alterū significat p̄ modū noīs: sed in diuinis plurificat̄ subsistentia: sicut et ypostasis. ergo r̄. ¶ Saltem subsistere dī a subsistentia: vel ecōuerso. ergo plurificato uno plurificat̄ et reliquum: et sic idem qd̄ prius. ¶ Et qd̄ r̄dens dīcebat: quod subsistentia non stat p̄ nā: que dicitur secūda suba: sed p̄ supposito: qui dī prima suba. ¶ Lōtra hoc arguebatur sic: quod sicut hec suba: que dī prima suba se h̄t ad primā subam absolute acceptā: ita hic de us ad deum absolute dictū: sed non dicinūs tres p̄mos deos et vñū deum. ergo a simili non debemus dicere tres primas subas et vñam scđam subaz. ¶ Sicut est dare individuum in genere sube: ita et alijs generibus: sed hoc non obstante non ponimus in diuinis tres virtutes: vel tres sapientias. ḡ r̄. ¶ Licet subsistere excludat habitudinem ad aliquid: cui innitiur: non tñ excludit alias habitudines: sicut p̄ de suba creata: que h̄t habitudinem ad creatorē: et ex hoc arguitur sic: relatio plurificat̄ in diuinis: sed subsistere: vt di etuni est: non excludit ēē relatum. ergo subsistere plurificatur in diuinis. ¶ Quicqđ est in diuinis h̄t esse non innixū: sed in diuinis sunt plura realiter. ergo i diuinis sunt plura esse non innixa: sed subsistere est idē qd̄ esse non innixum. ergo r̄. ¶ In diuinis ponuntur plura esse. ergo plura subsistere. atq; p̄: qz i diuinis concedimus saltem plura esse relatiua. probatio ñt̄. qz si qd̄ videtur minus inesse: inest et illud qd̄ magis: sed minus videtur conuenire diuinis plura esse. Et plura subsistere: sicut minus videt̄ conuenire diuinis plures essentie q̄ plures substantiae: quod plures sube aliquo modo concedunt̄: nullo aut modo concedunt̄ plures

essentie. ¶ Si eadē humanitas esset in sor. et in plato ne causaret vñuz esse in se: et tñ causat p̄la subsistere: quod corrupto uno adhuc remanet aliis: sed sic se h̄t cōntia liter ad p̄res et filiū: sicut se haberet humanitas ad sor. et platonē: si et eadē humanitas in sor. et platonē. ḡ ve videtur duo subsistere sunt in patre et filio: l̄z non sit n̄ si vñum esse. ¶ Et qd̄ r̄dens dīcebat: quod quelibet relatio erat ipa suba: et p̄sequens erat subsistēs. ¶ Lōtra hoc arguitur: quod in creaturis relatio differt a fundamēto. ergo et in diuinis. pbatio ñt̄: quod si hoc non sequeret̄ hoc non esset nisi ppter infinitatem diuine essentie: l̄z hoc non obstat: quod finitū et infinitū nō variant rōnē rei: siue sit relatio: siue sit aliquid absolutū. ergo r̄. ¶ Subsistētia: siue suppositū dicit perfectionem sumā: sed tale quid non cōpetit relationi cū habeat minimū de entitate. ḡ r̄. ¶ Sicut essentia ad esse: ita subsistentia ad subsistere: sed plurificata essentia plurificatur esse. ergo plurificata subsistentia plurificat̄ subsistere in diuinis plurificatur subsistentia. ḡ r̄. ¶ In diuinis non potest plurificari subsistens: quod aut hoc esset ex parte essentie: aut ex parte relatiōis: aut ex parte vtrū: quod non primo nō: quod essentia nō plurificatur: nec scđo mō: quod relatio nō subsistit: nec ex pte vtrū: qz: quod tunc vtrū: quod plurificaret̄: quod falsum est. ḡ nullo mō: quod relatio non subsistit: probat̄ sic: relatio in creaturis non subsistit. ergo nec in diuinis. probatio ñt̄: quod si relatio non subsistit. h̄t: quod si b̄si repugnat subsistere: sed quod repugnat alicui in nullo potest ei conuenire. ergo relationem creare vel increare non potest conuenire subsistere. ¶ ¶ In diuinis: vt videt̄: non est nisi vñū suppositum. ergo quod quelibet modū non est nisi vñum subsistere. ¶ Ita p̄ probatio antecedentis: quod in nā simplici minus potest plurificari suppositum non plurificata nā q̄ in natura composita: sed in natura composta non potest plurificari suppositum nisi plurificat̄ natura. ergo multo minus in natura diuina hoc p̄ fieri. ¶ ¶ Plurificato supposito plurificatur subsistere: quod suppositū dicitur a subsistendo: sed in diuinis sunt plura supposita. ergo r̄. ¶ Plurificata forma plurificat̄ effectus formic: sed effectus formalis subsistentie ē subsistere. ergo plurificato uno plurificatur reliquum: sed subsistentia plurificatur in diuinis. ergo r̄. ¶ Eo habet aliquid subsistere quo habet: quod sit subsistentia: l̄z ēm̄ te esse subsistentia conuenit alicui in diuinis per relationem ad subsistere. ḡ conuenit alicui per relationē sed relatio plurificatur. ergo et subsistere.

**Contra** Nullum absolutum plurificatur in diuinis: sed subsistere est aliquid absolutum: vnde Aug. 7<sup>o</sup> de trini. oīs res ad se subsistit quāto māgis deus: esse aut ad se dicit absolutum. ergo r̄.

**Respondeo** ad evidētiam illius qōnis duo sunt p̄ncipaliter faciēda. Primū est ostendere veritatem de questione. Secundum est mouere dubia et respondere.

**Quantum** ad primū facienda sunt quatuor p̄ncipaliter. Primū est ostendere ē generali: que sunt plurificabilia et qd̄ ad hoc requiritur. Scđm est applicare ista ad diuinā. Tertium est distinguere de subsistere. Quartū est descendere ad p̄positū. ¶ Quantum ad primū sciendū: ḡ illi soli conuenit plurificari: siue plura esse realiter: quod conuenit plibus realiter distincis: et plurificatur in eis: dico aut̄ q̄ vñū est pluribus: quod conuenit vñi soli numero conuenit nō esse plura: dico aut̄ q̄ plurificatur in illis: ita scilicet q̄ per pluralitatem illoꝝ: quibus et illud cōe plurificetur realiter.

old & new  
leit plurificari

realit. **C** Ad cuius evidentiam sciendū: quod duplex est cōstās  
et duplex cōē: vna. s. fīm quod vntin numero est cōē pluri-  
bus: nec plurificatur fīm pluralitatē illo p: quibus di-  
citur cōniunctio: sicut est cōitas subjecti respectu plurius  
accidentiū: vel simul existitum: sicut subīm diversarūz  
scientiarū est vnum respectu oīum vel successiue in/  
heretiū: sicut idem subīm cōē est albedinis et nigredi-  
nis: nec plurificatur fīm plalitatē istaz qualitatū: qz  
idem numero subjectum manet cuīs albedine et nigre-  
dine: alla est cōitas: fīm quā aliqd est cōē plībus: et plu-  
rificatur realiter in eis: l3 sit vnu fīm rōnenu: sicut hō ē  
qd cōē sorti et platonī et alīs hoībus: et plurificat in eis:  
Ita quod fīm pluralitatem partiuīz subjectuarū homīnis  
plurificatur hō: et vbi cūqz est proprie superius et infer-  
rius fīm primū modū dicendi p se plurificato inferio/  
ri semper plurificatur superius: ita quod plures partes subic-  
tiue hoīs sunt plures boniūnes: et plura alia alia: et plures  
substantie: et plura entia. **C** Est autē sciendū: quod aliquid  
dicitur plurificari duplī. vno mō i partes subjectūas:  
sicut homo plurificatur in sorte et platone. alio mō in p  
tēs integrales: nūc autē loquimur de plurificatiōe qua  
aliqd plurificatur primo mō non scđo.

**C**Quantū ad scđni sciēdū: qđ primo videndū est: qđ sūt que plurifiscant̄ in diuinis fm̄ rem. Secundo declara bitur quibus modis auctenēter talis distīctio exp̄mat̄. **C**Quantū ad primū p̄tinēs ad istū articulū sciēdū: qđ in diuinis nō est aliqua pluralitas realis nisi plalitas relationū originis; qđ nullū absoluuz ibi plurifiscatur: nec ēt absoluū facit plalitatem cū relationib⁹; vnde fm̄ rē nō est ibi aliqua plalitas realis nisi psonaz t̄ relationū oppositaz personaliū. ergo si crelatio t̄ si cōe ē relationui t̄ absoluuto: sicut hoc: qđ dico res t̄ vñū t̄ vni cas t̄ incōcibile sunt in diuinis p̄la: vnde sunt ibi plus res relationes: t̄ ples t̄ ples vñtates: t̄ ples icōcibilitates: ita qđ in diuinis est aliqd̄ cōe plurifiscatum in plurib⁹: sicut dc̄m est ibi: ēt est aliqd̄ cōe plurib⁹: nō tñ plurifiscat̄ in plurib⁹: sicut in essentia: que est oēs psonē similitudinē: qđ quelibet eaz̄ sigillatim: nec plurifiscatur fm̄ plalitatē psonaz vel relationū: sed vna numero existens est ille tres rcs. s.t. tres psonē: t̄ tres relations nō plurifiscata in eis: sz̄ manet eadē numero: t̄ idē dōz̄ ē de oī ab⁹. **C**Quantū ad z̄m sciēdū: qđ duo sunt in cōi genera no-  
t̄iū: sc̄m et p̄tinēs: a p̄tinē obstrā cū p̄tinē facit ex-

Quantu ad zu sciendu: quod duo lunt in coi genera no  
minu scz abstracta z recreta: abstractu significat formaz:  
Em quam allgd dicit reale: sicut albedo dr qua aliqd  
est albu: z humanitas qua aliqd est ho: z eretop aut qd  
da sunt adiectiu: vt diuinu humanu: quedam vo sunt co  
cretiu: vt deus z homo: quisque driam dicut quidam cons  
tere in hoc: qd dr nomie z crectu substantiu qn descen  
dit cocretu a forma prestituente suppositu: sicut qn dic  
tur ho ab humilitate: que est na nata consituere hoc  
suppositu: adiectiu vo dicitur illud: qd descendit a for  
ma accidetali: quem oe nata consituere suppositu: sicut  
albu descendit ab albedine: z niger a nigredine. C Sz  
ista opinio manifeste apparet est falsa: quod tame ho qui bea  
num: tam deus qui diuinum respicunt diuinitate z hu  
manitat: z ab eis aliquo nid descendit: z tame vnu isto.  
ru est adiectiu: z aliud substantiu: ergo falsum est  
dicere quod adiectiu z substantiu differant penes for  
mas a quibus descendunt. C Et io aliter est dicendu:  
quod ista differunt penes modu signandi: ad cuius euiden  
tiam sciendu: quod cocretu dr a cocernere: quod si concernit  
aliqd ex mo signandi diuersum re vel rone a forma a  
qua descendit: vnde qui ex ho mo signandi vtrumque si  
gnificat beans formam a qua descendit: sed alt substant  
iu: vel illud: quod significat pro modu beantis substant

ex:qr tale nōmē cōcretū nō pōit suūb̄e q̄tū ē ex nō significandi circa aliquod aliud ab eo: quod importat ex modo significandi: ita q̄ illud circa qd̄ ponit iūm̄: b̄bere excludit ex suo in dō significādi: lz ideterminate vnde hō idem est q̄ illud: qd̄ b̄z humanitatē: ita q̄ cōcludit illud: qd̄ b̄z: t ipsum b̄e: t pp hoc d̄r: q̄ nō ponit rē suā b̄e talē formā circa aliud: qd̄ importat ex suo modo significandi: vnde q̄n d̄r. s̄oz. est hō: vel albusz est hō: homo nō ponit rē suām̄ imēdiate circa subm. l. ba/ b̄ere humanitatē: sed imēdiate ponit circa illip: qd̄ cōcernit: qz sicut dc̄m̄ est: hō idē est q̄ illud: qd̄ humār̄ ita tem b̄z: ita q̄ b̄e humanitatē ponit imēdiate circa B̄ qd̄ d̄r illud: qd̄ a ternino cōcreto substatiō cōcernit adiectiuū magis stat p̄ ipso b̄e: t magis cōcernit ip̄m̄ b̄e humanitatēm̄: vel q̄ b̄z istā habitudinem̄ ex suo modo significandi: vnde ēt t a cōcreto substatiō fre quenter descendit adiectiuū cōcreto: sicut ab homi/ ne b̄uniāntas: t pp hoc vt cōiter d̄r substatiuum̄ b̄z plurificari ex se: adlectiuū vero ex eo: cui adiūgitur: vñ possimus dicere tria humana: vel plura humana: non tñ plures boīes. C Applicādo ergo ista ad diuina ī diuinis plurificata pferrinius in abstracto oia illa que dicunt diuersas realitates: vnde fm̄ pluralitatem realem forme plurificate plurificanūs ibi noia abstracta: dicendo tres relationes: tres vnitates: tres res: t si militer noia cōcreta substantiua maximie in diuinis vbi abstractum predicatur de cōcreto: t maxime substatiū: vt infra apparet: vñ sicut dicim̄us tres plālitates: ita dicim̄us tres subbas: t tres subfistentias: vñ de sicut dicim̄us vñā diuinitatē: ita dicim̄us vñū deū oipotentē: sic ut oipotens accipiatur substantiue: ita q̄ oia noia abstracta: t oia noia cōcreta substantiua signifcantia vel importantia formā: siue realitatē plurificata: puta plures personas: t plures pluralitates: noia aut importantia vel significatiā abstractiue vel cōcretiue substantiue formā non plurificata pferrinius singulariter em̄: dicendo vna deitas: vñus deus: vna oipotentia: vñus omni potens: accipiendo omnipotens substatiue: noia aut concretiā adiectiā [non proferunt singulariter vel pluraliter fm̄ vnitatem vel pluralitatem foriue a qua descēderūt t pdicant̄: vel terminoz substantiuo p̄: quibus adiunguntur: vnde lz deitas vel diuinitas sit vna forma ab<sup>am</sup>: tñ dicim̄us plura supposita divina: t pater est vnum suppositum: t sic de alijs. C Quantū ad secūdum principale sciendū: q̄ subsistere tam in creaturis q̄ in diuinis dupliciter pōit accipi. C Ad cuius euidentiam sciendum: q̄ subsistere qualitercunq̄ accipiatur dicit̄ cē non innixū alteri subiectiue: vel suppositiue: quod dico propter independentiam vel innixū ad causam efficientē: a quo innixū nulla substantiā creata: vel quodcūq̄ creatiū potest absoluit̄: tale ergo esse non innixū qdā subsistere potest respicere duo: puta ipsam naturam ab<sup>am</sup>: que dicitur in predicanientis secunda substantiā: vt homo animal t consimilia: vel ipsum ī diuinidūm̄ sube: vt hic hō: hic bos: qd̄ d̄r in pdicantēs a phō primia suba: t d̄r yposta sis: siue suppositū: ita q̄ subsistere sic dc̄m̄ n̄sib̄l alīnd ē q̄sidiuū siue icōicabile subsistēs: t nouū abstractū ei corrīdens d̄r substentiā siue ypostasis. Et applicando ista ad diuina subsistere p̄ mō dc̄m̄ est hic esse simpliciter t absolute nō innixā: cui r̄det B̄: qd̄ dico suba absolute accepta in generali: in spāli B̄ qd̄ dico: deitas vel diuinitas: vel deus: subsistere aut scđo mō: qd̄ p̄tne ad illud: quod dicit̄ primia suba est eē icōicabile non innixū: siue esse icōicabile subsistēs: t sic sūt ibi

## De relationibus

plures incōscibilites: et plures res incōmunicabiles subsistentes: ita sunt tot esse incōscibilia subsistentia. Ex his faciliter p<sup>z</sup> a 1 quartū. s. ad propositum: nam sicut dicitur est: si accipiatur subsistere prout dicit naturam substantiam absolute acceptam: sic in diuinis non est nisi unum subsistere. si autē accipiatur subsistere secundo modo. s. prout respicit: siue dicit esse incōcivable subsistens: sic sunt ibi plura subsistere fīm plurilitate suppositorum. Primum p<sup>z</sup> ratione auctoritate. Ratione scilicet quia nullum absolutum in diuinis plurificatur: sed subsistere primo in odo dicunt est actus substantie absolute accepte: sed substantia absolute accepta et actus eius dicunt quid absolutum cum substantia sit predicationemtum absolutum. ergo ic. Secundo p<sup>z</sup> idem auctoritate Augu. 7<sup>o</sup> de trini. vbi dicit sic. una quicq; res ad se subsistit quanto magis deus: sed essentia ad se dicit qd absolutum. ergo ic. et sic patet de principio principali.

**Quantum** ad secundum principale sciendum qd contra pmissa potest instari tripli citer. Primo sic quantum ad illud: quod dictum est inmediate: qd cū in diuinis absolutū et relatiū sunt idez re: potest ut videt dici: qd in diuinis substantia est relationum: et deitas: et consimilia: sed qd in diuinis relatione dī plurificatur. ergo in diuinis substantia est relationum: et deitas: et consimilia: sed qd in diuinis relatione dī plurificatur. ergo in diuinis substantia et deitas et consimilia plurificatur. Secdo sic ad idem. ppter vnitatem relationis et essentie vt qd esse diuinū est ēē relationum: sed ut dictum est ēē relationum plurificatur in diuinis. ergo sequitur idem qd prius. Secdo arguitur hoc: qd dicit: qd hūs est forma habita in diuinis: et qd cōcretū substantiū predicitur de abstracto nō aut adiectiuū. Contra: qd in diuinis sapientia est sapiens: siue sapiens accipiatur adiectiuū: siue substantiuū: et similiter oī potētia est oīpotēs. Tertio arguitur principaliter hoc: quod dictum est: qd subsistere respicit p̄lmaz substantiā: siue indiuidua sube: et sic plurificatur. Secunda: sicut suba h̄z indiuidua et incōcabilia: ita et alia ḡna: s̄z non dicimus alia genera plurificari in diuinis quantū ad indiuidua sua. ergo nec subam. Secdo ad idem sic. sicut genus generalissimū h̄z indiuidua: ita et quelibet sp̄s contenta sub eo: vnde sicut dicimus: qd for. et plato sunt indiuidua sube: ita dicimus: qd sunt indiuidua hominis: sed incōcabilia subsistentia in deo se habet ad subam vniū ēter dictam: sicut indiuidua ad genus generalissimū ad deū se habet aliquo mō sicut ad sp̄m. qd qua rōne dicunt̄ tria incōcabilia tres sube: qd sunt quasi tria indiuidua sube: ita deberet dici tres dī: qd sunt quasi indiuidua h̄z: quod dī deus. Ad p̄m istoz dōz: qd l̄ abstractū pdicet de concreto in diuinis: et recouerat: siue adiectiuū: siue substantiuū: qd ad aliqua: tñ concretū adiectiuū nō verificat vlt̄ de abstracto: vnde ista est falsa: trinitas est trina accipiendo trinum adiectiuū: si autē accipiatur substantiuū: sic pōt̄ esse vera dīcendo sic. trinitas est illud: quod est trinum: vel deus est trinus: ppter quod ēt̄ non potest dici qd essentia sit incōcabilis: vel relatione opposita filio: l̄ sit illud qd ē relatione oppositu filio: et cā hūs ē: qd adiectiuū ponit rem suam circa terminos: qui bus adiunguntur: vt supra dictum est. Quā autē oīpotētia vel sapientia sit oīpotēs vel sapiens et substantia: hoc ē rōne māe: qd. ex modo significādi: nec ex significato iportat aliquid in uno repugnans alteri: si autē applicaret vtrūq; ad supposita vel psonas nō codē mō verificaret vnu et alte-

rū: nā vere dīcimus qd tres psonae sunt vna oīpotēsa et vna sapientia: tñ nō dicere vnu est sapiens. dumta men vnu et sapiens acciperent adiectiuū: imo sunt plures sapientes sic: et causa est: qd qd plurificatur non men adiectiuū non importatur pluralitas in forma signata: sed in termino: cui adiunguntur: siue in habenti bus ipani formā: vnde quando dicitur: qd tres persone sunt sapientes adiectiuū non denotatur: qd sint ibi tres sapientes: sed qd sint ibi tres: qui habent sapientiam. Ad illud: quod dicit postea quantum ad hoc: qd l̄ sit absoluū: ut et relatiū in diuinis sunt idez: ita qd vnu est aliud reali: et oīs ppositione: que denotat inter ea solū identitatem nihil plus denotando sit vera: tñ non ē cōcedendum adiectiuū: qd absolutum sit relatiū: vel qd essentia sit relatiū: vel qd esse deum sit relatiū: qd esse relatiū adiectiuū acceptum: non soluz ipot̄at esse eandem rem cum relatione: sed ēt̄ importat oē relatiū oppositu ad aliquid existens in diuinis: quod falsum est de quocuq; absoluū: vnde l̄ sit vera: esentia est relatiū: et essentia est illud: quod est relatiū: non tñ dōz concedi: qd essentia relatiū dicatur: vel qd essentia relatiū se habeat ad aliquid adiectiuū loquendo: et similiter non dōz concedi: qd esse deum sit esse relatiū: vel esse relatiū se habere: sed potest dici: qd esse deum est illud: quod est relatiū: vel relatiū se habet. Et per hoc p<sup>z</sup> ad primum: quod omissum est. s. qd esse deum est esse relatiū et totum illud. Ad 3<sup>m</sup> dōm: primo qd in solo genere substantiā inuenta sunt diversa nomina ad signandum indiuiduum substantię: et substantiā absolute dictam: quoq; vnu vocatur prima substantia: et substantiā: et ypostasis: alid vero vocatur substantia absolute dicta: non autem in alijs generibus: l̄ sit habeat sua indiuidua: nec etiam in speciebus substantiā: vnde non est nomē inpositum ad signandum indiuidua substantię: ut sunt indiuidua huīns substantię vel illius: vnde non dicitur primus homo et secundus vel primū animal et secundū: sicut dicitur prima substantia vel secunda: propter qd nec in diuinis dicimus plura incōcabilia: quorum: vnu quod qd est deus: et plures deos. Ulterius sciendum: qd in diuinis incōmunicabiles vel subsistentie non se habent ad subam absolute dicta: que vocatur secunda substantia: sicut inferius et superior: qd ppter loquēdo vbi est sup̄ius ibi et inferius: vnde superior plurificatur plurificato inferiori realiter: quis quantum ad hoc substantia absolute dicta: que vocat̄ seca suba habeat similitudinem superis respectu psonaz: qd est in plus l̄ p̄dicationē: vnu ppter nō ē sup̄i se hūs ad supposita vel substantiā: l̄ qd dico suppositū vel substantiā cōiter accepta se h̄z ad sup̄i: vt illa. Qū qd dī: qd suba sic h̄z indiuidua ita alia genera dōm: qd sic: et qd ad h̄z yrobiq; iūnīt̄ in diuinum: sed alia genera: nec qdū ad genus: nec qdū ad indiuidū pontū in diuinis excepta relatione: que realiter plurificat: et que magis accedit in diuinis ad rōne superioris et inferioris qd: qdūq; absoluū: et non ponit ibi prima et secunda qualitas: nec et in creaturis sic ponit: l̄ sit dīcatur qualitas et quantitas indiuidua. Quantū autē ad hoc: quod dicitur de indiuiduū spezie et dōm: qd in creaturis non est nomen inpositū ad signandum indiuidua sp̄e: put̄ sunt indiuidua sp̄e: dico autē nomē cōē: qd nomē p̄priū hūs nō nisi forte in specie talis nāc in qua psona signat indiuidū: et est quid cōē indiuidua omnib: vnde qd dīc suppositū i alio dīcitur persona in natura rōnali. P. Qued in diuinis comparando supposita ad nām diuinā: l̄ nō hēamus plura

Notarōnem  
diuersitatē q  
re in diuinis  
cōcretū adie  
ctiuū vlt̄ non  
plurificat de ab  
stracto: p̄t̄  
et autē substi  
tuū verificat  
tur de abstra  
cto.

plura: que debent dici plures dicitur: henus enim plura in cibilia: quibus cibis est esse personam: quod pertinet ad nam in intellectu: vni tria in cibilia diuina bni possunt dici tres persone: sicut tria supposita: vel tres subsistente. descendit ergo in generali: quod non est ibi nam signas in dividua alioz genere a substantia et relatione: et ideo non est simile trinitate ad diuina de individuis subiecta et relatione: et alioz genere: que et quoz individua non sunt ibi: et si militer et non est ibi sicut de individualibus subiecta: ut sunt in dividua subiecta: et ut sunt individua speciei: quod ut sunt individua speciei non habent nomine cibis: sicut habent cibis: put sunt individua subiecta in cibis nisi in nam intellectuali: quod quod nomine est persona: vni non possunt ibi dici plures dicitur: sed bene possunt dici plures persone diuinae. Sed contra hoc posset obiecti sic: quod ex parte rei non possunt dici plures dicitur: vel plures sapientie: sicut plures persone: quod vere potest dici: quod sunt plura in cibilibus: quoz vnuquodque est deus et sapientia et iustitia: et ad hoc dico: quod ista est vera: quod ibi sunt tres res in cibilibus: quoz vnaqueque est deitas et sapientia et iustitia: sicut est ista est vera: quod sunt ibi tres res: quoz vnaqueque est subsistens: et non si inuenita essent noia: que signarent ista: prout sunt in cibilibus: quod sunt iustitia: vel sapientia: vel deitas: sicut inuenita sunt noia ad signandum ea: put sunt in cibilibus subiecta: vel naturae rationales: possent illa noia per aliter pferri: sicut persona vel ypostasis: et pro hoc si huic: quod est et plures in cibilibus: quoz vnaqueque est iustitia: puta si vocem. b. posse dicere: quod in diuinis sunt plura. b. et cauedis est semper a talibus noibus: ne non est quod iponere ad signandum plures in cibilibus: quoz vnaqueque est iustitia trans ferat ad supponendum: ipsa iustitia: et per inuolutionem nouum concederet pluralitas in absolutis: sicut et in relationibus. Ad p. et z. p. quod sicut ibi plurificatur subsistencia: ita et subsistere corindens ei. s. et non innixum in cibibile: vnde ibi sunt tria in cibilibus non inveniuntur. Ad 3. et 4. p. ex dictis in solone principali difficitur. Ad 5. d. quod aliquid potest dici excludere relationes dupl. vno modo ut fundantur: ita. s. quod excludat oem fudamenter relationes: vel formaliter: quod s. excludit et relationem: primo modo: et secundo modo subiecta excludit relationem: et nictem alteri subiectum: vel suppositum: quod nulla subiecta est fundamentum relationis innitetur: vel innixe isto modo: scilicet aut modo subiecta excludit oem relationes: eo modo quo est absolute excludit et relationem: quod ideo dicitur: quod in diuinis subiecta non excludit relationem: quod in idemtate reali: excludit et in sua predicatione formaliter: et adiectiva modo quo frequenter dictum est aliqua: que conuenienter relationi: sicut plurificari: opponi: et distinguiri. Ad 6. d. quod quicquid est in diuinis hoc esse non innixum: sed esse non innixum dividitur in absolutis et in cibilibus: et vtrum possit dici subsistere: et vnu plurificatur: et aliud non: ut patiuit ex precedentibus. Ad 7. d. quod sicut ibi plurificatur et in ita et subsistere secundo modo acceptum. s. pro esse non innixum in cibibili: vnde sicut sunt ibi plura subsistente: et vnu plurificatur: et aliud non: ut patiuit ex precedentibus.

habet: esse autem quasi in plus se habet. s. tamen ad esse finitum quod aliqua res de absolute esse et ad esse hoc: finitum potest dicere aliquid existens de novo esse ad hoc: id est quasi cibentia aut magis de absolute: quod essentia stat per non aliqua assertio nes secum suum propositum est quod de novo aduenit aliud ab eo existente. Ad 8. d. quod trinitas est falsa ad probationem dicitur: quod assumit falsum: quod stante ypothesi corrumpitur uno corrumpentur ambo. Ad 9. d. quod trinitas est falsa: ad probationem dicendum: quod finitum et infinitum infra eandem spem accipit: si hoc possibile esset non varians rationem rei spalem: sicut si aliqua linea est infinita esset eiusdem rationis cum linea finita: sed finitum et infinitum: quorum unum est limitatum ad spem et aliud non: sed est extra omnem species: et extra omnem genus non solum varians rationes species: sed et variat rationem generis. Ad 10. d. quod quicquid sit in creaturis relatio in diuinis dicit perfectiones sumiam: vnde potest sibi competere subsistere. Ad 11. d. quod sicut subsistencia plurificatur ita subsistere potest accipit: pro esse in cibilibus non innixum. Ad 12. d. quod ibi plurificatur subsistente ratione relationis: ita quod pluralitas est divisione ratione relationis: quod aut illa subsistente est ex hoc: quod relatio est substantia in diuinis. Ad 13. d. quod dicitur in trium dominum: quod nihil prohibet illud: quod non repugnat superiori repugnare inferiori: sicut irrationalis non repugnat animali: repugnat enim homini: sic et subsistere potest repugnare relationem create non relationi modi propter se extendit ad creatum et in creatum. Ad 14. d. quod antecedens est falsum: ad probationem dicitur: quod assumit falsum quod de: quod in natura simplici minus possunt plurificari superposita manente unitate namque in non composta: in natura non composita plures nature concurrunt ad unum suppeditatum propter imperfectionem talis unitatis: sed in natura simplici et unitate una natura potest esse plura supposita. Ad 15. d. quod excludit solum: quod sunt ibi plura subsistente accipiendo subsistere: sicut sepe dictum est: pro esse in cibibili non innixum: per id est p. ad 16. d. III.

 Quarto queritur: vnu in deo sint tria virtutes vel identitates. Et videtur quod sint plures. et primo arguitur ex habitudine essentiae ad relationes probando. s. quod essentia habet identitatem diversam ab identitate relationum. Primum sic: quod iste identitates sunt diverse: quibus opponuntur diversi errores: sed identitati essentiae: et identitati relationis opponuntur diversi errores. ergo et probatio minoris: quod alius error certum ponere in diuinis plures paternitates: et alius plures essentias: sed primus error opponitur identitati relationis: alius vero identitati essentiae. ergo et. Secundo sic: ille identitates videntur diversae: quarum una plurificatur: altera non plurificata: sed sic est de identitate et essentiae et relationis: quod manente una essentia sunt plures relationes. ergo et. Tertio sic: illud quod potest fundare propriam distinctionem ab alio ab aliis: quod concurrat essentia potest fundare propriam idemtatem distinctam ab identitate essentiae: sed relatio est huiusmodi: nam paternitas potest fundare distinctionem sui a filiatione: in qua distinctione non conticat essentia. ergo et. Quarto sic: identitas illius est alia ab idemtitate essentiae: quo ablato manet essentia: sed relatio sic se habet ad essentiam. ergo et. maior patet de se: quia res non manet ablata identitate sua: minor potest per beatum Augu. s. de trinitate. cap. 6. qui dicit

Declaratio  
diuinitatis  
specie<sup>e</sup> et  
ratio  
m<sup>e</sup>: quod ego  
intelligo  
iden<sup>t</sup>iam  
et non formali  
ter. Et eniz  
aliqua persona  
duius care  
re sima et in  
finita. perfe  
ctione: quod est  
dicitur  
docto<sup>r</sup> h<sup>ab</sup>et  
et sic.

## De relationibus

¶ si pater non genuisset adhuc maneret innascibilis: et per consequens ablata paternitate maneret essentia innascibilis. ¶ Quinto sic. quod si eadē est idētatis eētie et idētatis relationis. an ergo maxime fuisset vñus idētate essentie et relationis ad concludendū idētita tē syllo contra Maximū hereticū: hoc aut̄ non fecit: ut de se p̄z lib. illo. ergo r̄c. Et cōfirmatur quod null⁹ doctor arguit ex vnitate essentie vnitatem relationis. ergo vt videntur alia vnitatis est vnitatis hec et ista. ¶ Sexto sic. iste identitatis sunt diuersae: que dicunt priuationem diuersorum multitudinū: sed idētatis essentie: et idētatis relationis sunt h̄mōi. ergo r̄c. ma. p̄z. quod priuationes multiplicantur s̄m multitudinem affirmationū. minorēt pbatur supra: quare sequitur: vt vñ: quod alia sit multitudine opposita vnitati paternitatis: et alia opposita vnitati essentie. ¶ Septimo sic. quod potest fundare i divisionem suam ab aliquo absq; paternitate h̄z idētate suam aliā ab idētate paternitatis: sed essentia ē huiusmodi. ergo r̄c. Probatio minoris. quod essentia fundat i divisionē suā: sicut indistinctionem cū filiatione sed p̄nitas non occurrit ad fundandū istā indistinctionē cū sit diuersa a filiatione. ergo r̄c. ¶ Octavo sic. idētate et respectu eiusdem idētatis non potest fundare opposita: sed paternitas et essentia fundant opposito: quod essentia fundat idētates cū filio: paternitas aut̄ fundat distinctionē ab eo. ergo r̄c. ¶ Nono sic. identitas illius non est eadem cum identitate persone: quod manet eadē plurificata persona: sed essentia manet eadē nūero plurificatis personis. ergo r̄c. ¶ Decimo sic nulla priuatione stat cū habitu opposito: sed identitas est priuatione multitudinis. ergo idētatis non potest stare cū multitudine opposita illi identitatē: sed idētatis essentie stat cū plurilitate personarū. ergo idētatis essentie non est eadē cum identitate personarū: quod tunc identitas personarum stat cū opposita multitudine. ¶ Undecimo sic: quod vt videſ aliquo modo se h̄z essentia ad personas sicut totū vñle ad partes subiuas: sed vnitatis: sive identitatis totius vniuersalis non est eadē cū identitate pluri subiuaz: quod vñtu totū vniuersale h̄z plures partes subiuas. ergo r̄c. ¶ Duodecimo sic. ille idētates nō sunt eadem: que ex opposto dividuntur: sed identitas essentie: et idētatis persone sunt h̄z. ergo r̄c. probatio mihi. quod dicimus: quod natura assumpta est in vnitate persone: nō autē in vnitate nature. ergo vnitatis nature est ex op̄o posito diuisa contra vnitatem persone. ¶ Tertiodecimo sic. illoꝝ idētates non sunt eadem: quod vñum plurificat altero nō plurificato: sed plurificata persona non plurificantur essentie: quod supposita diuina sunt plura personaliter: nō aut̄ sunt plura essentialeiter ergo r̄c. ¶ Quartodecimo sic. quod iste due identitatis non sunt eedem: cū quaꝝ altera stat affirmatio et negatio: cū alia aut̄ nō: sed sic se h̄z idētatis essentie ad seipsum: vel idētatis rōnis ad seipsum. quod r̄c. probatio mihi. quod cōcibile et nō cōcibile verificantur esse essentia et paternitate: nō autē verificantur anībo de essentia h̄z se accepta: vel de paternitate h̄z se accepta. ergo r̄c. ¶ Quintodecimo sic. ille idētates non sunt eadem: quarum vna p̄exigit aliam: quia idem non p̄exigit: vel non supponit seipsum: sed identitas essentie et relationis presupponit identitatem essentie ad seipsoꝝ et relationis ad seipsoꝝ. ergo idētatis relationis et essentie non est eadem cū identitate essentie ad seipsum et relationis ad seipsum. ¶ Preter ista arguebantur quedam: quoniam habent tantas difficultates: et arguebatur sic: quod sicut realitas alicuius rei se habet ad fundandum identitatem ad se-

ipsum: ita se h̄z ad fundandum distinctionem ab alio: sed eadem realitas potest fundare diuersas distinctiones a diuersis: sicut eadē diuersitas fundat distinctionem diuersam a diuersis creaturis. ergo r̄c. ¶ P. Idētatis aut̄ est relatio realis: aut rōnis: si dicatur quod sit relatio realis: tunc idem differret realiter a scipso: quod talis identitas est rel ad seipsum: si ponatur quod sit relatio rationis: tunc poterunt multiplicari in infinitum: quia entia rationis possunt multiplicari in infinitum: et p̄cōsequēs poterunt eē multe idētates in diuinis. ¶ P. In diuinis voluntas et intellectus dicunt diuersas realitates. ergo et diuersas identitates. ¶ sequentia p̄z: quod plurificata re plurificat identitas rei. ¶ Probatio antecedētis: quod ista non ē dicū: intellectus diuinus intelligit voluntas non intelligit: sed tonē ē dicēt si essent idētates re. ergo r̄c. ¶ Item ad idētate intellectus scit malum: voluntas non vult malum: hoc non ē: nisi different. ergo r̄c. ¶ Præterea hic arguebant nūlta de relationibus di'paratis: de quibus supra positum est.

¶ In cōtrarium arguitur sic vñico medio: quod non multiplicato uno: nec reliquā multiplicat: sed vñus etens auertunt: et similiter entitas et vnitatis: sive identitatis: sed in diuinis non sunt nisi tres entitatis realiter differentes: vt supra pbatum est. ergo r̄c. ¶ Circa istā questionem duo sunt principaliter facienda. Primum ponetur quedam opinio: quanam ego reputo falsam cū sua declaratione: et probatione: et improbatione. Secundum ponam istam veritatem quanam credo de questione.

¶ Quantum ergo ad primū positionem cū sua declaratione. Secundū est ponere rōnes probantes. Tertium est ponere iñprobationes eius. Quartū est respondere ad rationes probantes eam.

¶ Quantū ergo ad primū sciendū: quod quidā ponunt duplex idētatem in rebus tam in creatis et creatis. s. ab solutam et relatiuam. ¶ Ad cuius declarationem dñe p̄ diuīsio aliqua dupliciter respicit rem: uno modo quasi intrinsece: sicut diuīsio bovis i p̄ ures boves intrinsece respicit bovi: et in diuīsio opposita huic diuīsioni p̄prie dicūt in diuīsio vel identitas absoluta. ¶ Alia diuīsio est que respicit rem quasi extrinsece: sicut diuīsio rei a quoconq; alio a seputa diuīsio bovis ab irōnali: et in diuīsio huic opposita dicit in diuīsio: vel identitas relativa. ¶ Et de hoc ponit exēplum in creaturis tale. s. linea et concavū et cōnexum: nā indistinctio lineae a seipso: et idētatis absoluta: quod est in diuīsio lineae a seipso: et opponit diuīsionē lineae in plures lineas: et similiter idētatis concavū ad seipsum: et conuixi ad seipsum dicitur isto modo absoluta: in diuīsio autē conuixi vel concavū ab ipsa linea est idētatis relativa: quod dicit in diuīsionē rei ab aliquo: vel quacunq; re et opponit diuīsionē rei qua diuīditur ab alia re.

¶ Quādū ad z⁹ sciēdū: quod ipsi pbat h̄ primo in creaturis: deinde in diuinis in creaturis. pbat sic. p̄ rōne. scđo exēplo: quod autē. ¶ Rōne sic. quod remoto posteriore p̄t remanere prius: sed eē distinctū ab alio ē qđdā posterius ad eē indiūsū a se. quod remota ab aliquo ente distinctione ab alio p̄t adhuc remanere idē in se: vel indiūsum a se: h̄z idētatis relativa vocat illa que tollit distinctionē entis ab alio a se. quod alicui entipōt cōuenire p̄ter idētate absolutā: quod ē indistinctio ab alio. ¶ Scđo pbat idē exēplo: quod alia est idētatis quia linea ē indistincta a scipa: et alia quia cōcxitas est indistincta a linea: sed idētatis qua linea est indistincta a scipa est idētatis

Op̄io em  
recoli

titas absoluta. q̄o ponere aliq̄a illa identitatem p̄ter istā qua cōnexitas sit indiuisa a linea; sed illā vocam⁹ relativum. q̄ p̄ter idētitatem absolutā oī ponere alias que dī relativa. **T**ertio idē p̄baē auctoritate sic: fz Lōmentatorē. 3. cc. 2. mun. cōmē. 29. mā differt a nibi lo: qr̄ est in ente actu: a quo mā non est disticta: ex B arguit sic. fm̄ hoc inā est indistinctio ab ente in actu: fz ista indistinctio ab ente in actu nō ē indistinctio eiusdē a seipso: qr̄ mā nō ē ens in actu. q̄ per cōsequens non est idētitas absoluta: relinquit ergo q̄ sit idētitas alia ab absoluta: hec autem vocatur relativa. ergo r̄c.

**Q**uartū aut ad diuinā p̄mo pbant talē duplē idētitatē cē in diuinis. Scđo applicat eā ad soluēdū diffi- cultates: q̄ vñr eē in diuinis ex idētitate eēntie q̄ p̄sonē. **Q**uartū ad primū sc̄endū: q̄ illud: q̄ adduciē ab eis de ista duplē idētitate in diuinis cōptum ad r̄p̄tinet: fz modos diuersos loq̄ndi hēat: idem est de personis et relationibus: et ad ista duo totum q̄cqd dñt p̄t reduci fm̄ duo: que n̄tūn̄ p̄bare. **P**rimū est q̄ idētitas essentie ad seipsum: et idētitas persone ad seipsum sunt diuerse idētitates absolute. **S**cđni: q̄d n̄tūn̄ probare est: q̄ idētitas essentie ad personā est alia ab idētitate eēntie ad seipsum: vel p̄sonē ad seipsum. **P**rimū aut: vt vñr pbāt duplē: vno mō p̄pando gn̄alr cētiā ad p̄sonas: alio p̄pando determinatā p̄m ad eēn̄m. **Q**uartū ad primū addicūt. xi. r̄ones. **P**rima talis est: qr̄ iste idētitates sunt diuerse idētitates reali: siue ex nā rei: quaz vna stat cum opposito alterius: fz sic se habēt idētitates persone: et idētitates essentie in diuinis. ergo r̄c. mā. p̄z. qr̄ nulla res stat cuz opposito sui. m̄l faciliter pbatur: qr̄ oppositum idētitatis est multitudō: sed idētitas essentie stat cum multitudine perso- naꝝ. ergo r̄c. **S**cđa talis est: ille due idētitates nō sunt eadem idētitas: fm̄ quarum vnam distinguuntur et plurificantur persone: et fm̄ aliam sunt vnum: sed sic se habent idētitas persone: et idētitas essentie ad seip- sum. ergo r̄c. mā. p̄z: qr̄ impossibile est: q̄ aliqua sint ea- dem et distincta fm̄ eandē idētitatem. minor etiam faciliꝝ p̄z: qr̄ persone sunt distincte personaliter: et fm̄ idētitates personales: et sunt vnu fm̄ idētitate essentie qr̄ sunt vnu essentiaꝝ: siue in essentia ergo r̄c. **T**ertia talis est. quia iste idētitates nō sunt eadem idētitas: que sunt opposite: sed sic se habent idētitas essen- tie ad seipsum: et idētitas persone ad seipsum. ergo r̄c. mā. p̄z: qr̄ vnum oppositō p̄ non est alterū. minor pbatur: qr̄ cōcabilitas et incōcabilitas sunt opposita: sed vnitas essentie est cōcabilitas: vnitas aut persone ē in cōcabilitas. ergo r̄c. **Q**uarta talis est: sicut p̄sonē se habent ad habendū p̄prias affirmationes: ita se habēt ad habendum p̄prias negationes: vel priuationes: sed persone habēt p̄prias affirmationes in quibus nō cōi- cat essentia: sicut esse distinctū cē oppositū. ergo habe- bunt p̄prias negationes et priuationes: et per vñs p̄prias idētitates in ḡbus nō cōicabili essentia. **Q**uinta talis est: sicut persone se habent ad hñdū negationes p̄prias: in q̄b⁹ eēntia nō cōicat: ita se hñt ad hñdū negationē et priuationē quā idētitas importat: sed persone habent alias p̄prias negationes et priuationes: in q̄b⁹ essentia nō cōicat: sicut esse incōicabile: et non esse ad se: et non esse in plus. ergo r̄c. **S**exta talis est: illō quod fz p̄prias aliquitatē in qua non cōicat eēntia fz p̄pria idētitatem: in qua non cōicat essentia: vñ sua idētitas: sed persona est fz. ergo r̄c. minor p̄z: qr̄ si cōicat aliquid se fz ad esse aliqd: ita ad eē vnu vel idem. pbatio mi. qr̄ illud: q̄d fz esse incōicabile fm̄ p̄pria-

aligatē fz p̄pria aliquitatē: sed persona fz esse incōicabile fm̄ p̄pria aliquitatē: qr̄ in hoc nō cōcurrat cuz essentia aliquitas essentie. ergo r̄c. **S**eptima talis est: qr̄ cuiq̄s cōpetit h̄re p̄pria multitudinē: sine alio ci cōpetit h̄re p̄pria idētitatē: sed p̄sonē cōpetit h̄re p̄pria multitudinē: in qua non cōicat cuz essentia cuz exntib⁹ plib⁹ p̄sonis maneat vna essentia. ergo r̄c. **O**ctava talis est: idētitas p̄sonalis intrat multitudi- né p̄sonalē: vt pars subiua: sed idētitas essentie nō in trah multitudinē p̄sonarꝝ: vt pars subiua. ergo hec nō est ista. **N**ona talis est: sicut se fz totū vñc ad p̄tem subiuan: ita se vñ habere essentia ad p̄sonā: sed idētitas totius vñcis est alia ab idētitate partis subiuae. ergo r̄c. **D**ecima talis est: illud: q̄d fundat suā p̄pria distinctionē ab aliquo sine aliquo tertio potest fundare propriam idētitatem sine illo: sed persona fundat p̄pria distinctionem suam ab alia persona: in qua nō cōicat persona cum essentia. ergo r̄c. **U**ndecima talis est: eadem idētitas non potest fundare opposita: sed idētitas p̄sonalis et idētitas essentie fundant opposita qr̄ idētitas persone fundant distinctionē ab alia per- sona: idētitas vero essentie fundat indistinctionē a quacunq̄ persona. q̄ r̄c. **I**dē potest p̄bari cōparan- do aliqd determinata personam ad essentiā: puta pa- trem: qr̄ iste idētitates sunt diuerse: que opponuntur di- uersis multitudinib⁹: sed idētitas persone: puta pa- triis: et idētitas essentie opponuntur diuersis multitudi- dinib⁹. ergo r̄c. maior patet: quia diuersitas priuatiō- num est fm̄ diuersitatem habituum priuatorꝝ. maior pbatur. **P**. Sic: qr̄ qua r̄one idētitas essentie potest stare cum multitudine relationum eadē r̄one cu multitudine paternitatum: sed ista idētitas: que potest sta- re cum multitudine paternitatum non est eadem cuz idētitate patris vel paternitatis: q̄tunc aliquid pos- set stare cum suo opposto. ergo r̄c. **S**ecundo sic: ga- si eadē esset multitudo opposita idētitati fili⁹ et idē- titati essentie: tunc per idem posset probari multitudo filiorum et multitudo essentiarū: sed tali modo pro- bandi non est vñsus btus Aug. contra Maximū here- tici. ergo vt dicuntur multitudo opposita idētitati de- terminata persone non est eadem cu multitudine op- posita idētitati essentie. **S**ecundo arguitur principi- liter sic: illud quo ablato remanet idētitas essentie nō fz eadem idētitatem cū essentia: qr̄ ablata re nō ma- net idētitas eius: sed ablata paternitate adhuc potest intelligi essentia manere innascibilis fz Aug. 9° de tri- vbi dicit: qr̄ si non genuissit pater adhuc maneret deus innascibilis. ergo r̄c. Adhuc minor p̄m rationis po- test p̄bari sic: qr̄ qua r̄one possunt esse in diuinis plures similitudines realiter differentes: eadem r̄one possunt esse plures paternitates nisi aliud obviat q̄ idētitas paternitatis cum essentia: sed fm̄ doctores aliquos: q̄ non dicuntur in hoc errare plures similitudines realiter differentes sunt in diuinis. ergo r̄c. **E**t confirma- tur illud dictum: qr̄ doctores assignantes r̄onebulus emanationis vel illius: buiūs persone vel illius nō ar- guunt hoc ex idētitate essentie cu persona: sed ex alia causa: puta ex materialitate: vel aliquo tali. **Q**uartū aut ad z⁹: q̄d p̄cipali intēdū, pbare in diuinis. s. q̄ idētitas essentie cum p̄sona est alia ab idētitate essentie ad se: vel persone diuine arguunt p̄mo sic. illa idētitas: que compatitur secum affirmationem et negationem eiusdem non est eadem cum illis idētitatibus: quarū neutra hoc potest compati: sed sic est de idētitate essentie ad relationem in comparatione ad

## De relationibus

idētates: quibus essentia est eadem sibi: et relatio eadē sibi ergo rē. nā. p̄z. pbatio nū. qz idētates essentie et relationis possunt copati cōicabile et nō cōicabile: eē filiū et non esse filium: nam pater non est cōicabilis: essentia est cōicabilis: pater non est filius: essentia est filius: sed idētates persone ad seipsam s̄nō compatitur: nāi persona non potest dici filius et non filius: nec sūmiliter idētates essentie ad seipsam. ergo rē. **C**redo sic: identitas adequata et identitas non adequata nō sunt eadem identitas: sed identitas persone ad seipsam est idētates adequata: et similiter identitas essentie ad seipsam: idētates vero essentie ad personam nō est idētates adequata: qz persona nō adequatur essentie. ḡ rē. **C**ertio potest similiter argui sic: identitas essentie ad seipsam: vel persone ad seipsam est idētates conuertibilis: sed idētates eētiae ad personam nō est idētates conuertibilis: qz persona non conuertitur cum essentia. ḡ rē. **C**uarto sic: idētates que est indiuisio alicuius rei a quadam re: que vocatur relatiua: nō est identitas qua aliquid est indistinctum a seipso: que vocatur absolta: sed sic se h̄z idētates essentie ad personam in compara tione ad idētatem essentie ad seipsam: et persone ad seipsam. ergo rē. **C**inquo sic: nulla res presupponit seipsam sūm rem saltem: sed identitas essentie ad relationem presupponit identitatem essentie ad se: et relationis ad se. ergo rē.

**Quantum** aut ad secundum pertinens ad istūz articulū de diuinis sciendū: qz difficultates: que apparet in diuinis ex hoc qz ponit essentia eadem res cum persona reducitur ad duo. **C**primū est: qz supposito qz essentia sit eadem cum perso na: videt sequi qz ūdictio et verificat de eodē: nam affirmatio et negatio eiusdem de persona et essentia: verbi gratia: cōicabile verificatur de essentia: non cōicabile verificatur de persona: et similiter esse filium verifi cur de essentia: non esse filium verificatur de persona patris. **C**ecū est: qz videtur illud principium coni mune plurificari: quecumqz et eidem sunt eadē rē. qz cum persone ponantur eadem oīno per essentiā cū ipsa essentia: sequitur vel qz persone sint eadem inter se: qd falsum est: vel qz istud principium: quecumqz vni et ei dem rē. falsificet: quod est inconveniens. **C**Dicunt ergo ponentes istā duplicitē idētatem: qz ista via du plicis vnitatis est inconvenientissima ad soluendū dictas difficultates. Et primo quantum ad primū de ūdictio. et pri mo hic ostendit ex parte sibi: de quo videtur contra dictoria verificari. Deinde ex parte p̄dicati siue p̄dicatori: quoqz vnu ē affirmativū: allud negatiuum.

**C**uantū ad p̄m ostendit: qz per istā duplicitē vnitatē tollunt inconvenientia de ūdictio: sic: qz iste modus est inconvenientissimus ad tollendū ūdictio: per quē ostendit: qz affirmatio et negatio nō oīno sunt de eodem subo: sed sic est in p̄posito: ponēdo duplicitē idētatez et vnitatem p̄dictam. s. absoluntam et relativam. ḡ rē. **M**aior p̄z: qz cum ūdictio sit affirmatio et negatio eiusdem de eodem subo: optimius modus tollendi ūdictio: est ostendere: qz affirmatio et negatio nō oīno: vel non oī modo sunt de eodem subo: minor ēt pbatur: qz ista que sunt eadē idētate relatiua: tñ non sunt oīno vñ oīmodo eadem: qz non sunt eadē idētate absoluta: talis aut sūm hanc rōnem ponit inter essentiam et personam. ergo rē. **C**Ex parte aut p̄dicati est iste modus convenientissimus ad tollendū ūdictio: qd p̄bat sic: qz iste modus est convenientissimus ad tollendā cō traditionē ex parte p̄dicati: per quem ostendit: qz

affirmatio et negatio requirunt diuersa suba: et que nō: sed talis modus est h̄z: ergo rē. maior p̄z: qz ostendere qz affirmatio et negatio requirunt diuersitatē in subo: est ostendere qz tollitur ūdictio: et qz non. **M**enor ēt faci liter p̄bat: qz affirmatio et negatio sūm idētatem relatiua non requirunt diuersa suba: sicut manifeste apparet de duplo et non duplo circa eandem lineam: et simili le est de cōicabili et nō cōicabili: non. n. ista requirunt diuersitatē in subo: sed esse in filio: non esse in filio requirunt diuersitatem in subo: et ppter hoc impole est qz cōueniant eide subo: ppter qd qz essentia et pater sunt idē oīno re: non pot estentia esse in filio sine paternitate: et qz paternitas sit in filio ēt: qz essentia inesse cōicabilez filio: non est essentia esse in filio sine paternitate: sed ē esse quandam rem. s. filium: a qua. s. nec ēt a paternitate est essentia distincta relatiua: ideo cōicabile et nō cōicabile nō regnūt diuersa suba: sicut ēt filii: nē ēt filiū. **C**Quantū ēt ad scdm. s. ad soluendū illud principium quecumqz vni rē. iste est coruidentissimus modus: qz illud principium quecumqz vni rē. non intelligit de his que sunt eadē eideni idētate relatiua: sicut p̄z in exēplis istis: qz cōcauū et leuc: vel concavū et cōcavuz sunt eadē superficii relatiua: non tñ sunt eadē inter se: et silt eadem est disciplina hoīs et ūrio: et tñ ista inter se non sunt eadem. s. bono et ūria. **C**ertio p̄bat simul quantum ad vtrung: qz. s. iste modus est convenientissimus: ad quē oēs ali reducuntur: sed talis modus ēt huīusmodi: ergo rē. p̄batio minoris: qz ali modi: vñ sunt cōicabile et incōicabile: vel pars subiua et totū: sed op̄z ista reduci ad aliquā dīversitatem: vel ad aliquā nō idētate p̄iorē: ergo rē. p̄batio minoris istius p̄sillū: q̄tūz ad vtrang: partcu: et primo q̄tū ad cōicabile et nō cōicabile: tñ qz isti modi oppositi requirunt aliquā: non idētatem vel diuersitatē: tñ qz dicūt respectus rōnis cū in diuinis nō sunt respectus reales nisi originis: et iō op̄z qz reducantur ad aliquod p̄sins fundamētū ex p̄te rei: et idē dōz est de toto vñ et parte subiua. dñt ḡ p̄z op̄z ponere inter personam et essentiā aliquā nō idētate s. absoluam: que stat cum identitate relatiua.

**C**Quantū aut ad scdm principale pertinens ad istā positionem. s. quantum ad reprobationem istius opinio nis primo premitto duo: et deinde ad p̄positū. **C**Quā tum ad primū duopremitto. Primiū est distinguere dīplici vnitate: vel dupliciti uno. **C**ecū est ostendere quasdam p̄prietates vniū: quod conuertitur cū cnte. **C**Primiū ergo est ostendere: qz duplex est vnu: siue du plex est vntas. s. per cōpositionez et per indiuisio nē alicuius o seipso: vnu p̄ modo dīctū. s. vnu p̄ cōpositio nem respicit totū cōpositū: et partes ex quibus compo nitur: et put respicit totum cōpositum dī cōposituz: ex his p̄tib̄ aut nō cōuenit ēt cōpositū ex his: sed cōuenit cōs et ēt cōpositū huic: vel cōlectū huic: et ēt vnu isto modo: put cōuenit toti cōposito: idē est qz esse indiuisum vel non diuisum in partes actu separatas abiuicēz: vnde cōtinuum sic dī vnu in cōstum est actu indiuisum in p̄tes actu separatas: et silt cōpositū ex mā et forma sic dīcitur vnum: partes autem in tali cōposito dicuntur vnum: vel magis p̄prie vnta in cōstum nō sunt in actu abiuicē separate vel disiuncte. Ita qz vntas totius ē non diuidi in partes actu separatas: vntas aut p̄tis est non disiungi vel separari ab alia parte: et in talibus in uenit non solum indistinctum: sed etiam indiuisuz p̄prie: et ista vntas posset dici aliquo modo vntas relatiua: qz talis vntas est coꝝ: que sunt vnum ex multis: put respicit ipsum totum: vel est relatiuorn̄ distin ctorum

Et utras dīplex per com positionem et per indiuisio nem.

etorum per essentiam quoꝝ vnuꝝ est cōiunctuꝝ vel vnuꝝ alteri: t̄b quantuꝝ ad partes: t̄in ista vnitate p̄iuꝝ vnitatuꝝ licet vnuꝝ eoꝝ possit dici vnituꝝ alteri vel cōiunctuꝝ nō t̄ p̄t dici vnuꝝ istoruꝝ sic esse vnuꝝ cum altero ꝑ vnuꝝ sit essentialiter alteruꝝ: qz nec nā est cēntia liter forma nec ecōuerio: t̄ sili vna pars cōtinui nō est altera: nec ecōuerio: nec etiā p̄t dici ꝑ composituꝝ sit aliqua partiū vel oꝝ simul: qz nō respicit partes: vt ꝑ est ip̄ie partes: sed qd̄ est ex partibꝫ: sicut alias difusis ostendit: talis autē vnitas: put est totius cōpositi ex his nullis simplici cōuenit: quod p̄s facilr sic: qz nouē sum plexbz aliud t̄ aliud ex gbus fit: sed tale vnuꝝ totuꝝ h̄z aliud t̄ aliud ex gbus fit: ergo t̄c. cōposituꝝ aut̄: put cōposituꝝ cōuenit partibus cōiunctis adiuicē potest cōuenire simplici vniēti in cōpositione aliorum: uno necessariuꝝ est omne tale resoluti ad partes simplices vel pcederetur in infinituꝝ: qz omne cōposituꝝ habens aliud t̄ aliud ex gbus fit op̄s resoluti in aliquid p̄i: talis autē vnitio vel cōpositio cum alio nō p̄t cōuenire illis simplicibus: que nō cōcurrūt in cōpositione aliorū: vt de se p̄s. **C** Aliuaut est vnitas que non dicitur ꝑ cōpositionē pluriū: sed per indiuisiōnē alicuius scipso t̄ de ista vnitate dico tria. **C** Primiū est qd̄ d̄r ab alia vnitate que dicitur cōpositio sive accipiatur cōpositio prout cōuenit toti: sive put cōuenit partibꝫ. **I** Se cunduꝝ est qz ista vnitas cōuenit omni enti. **C** Tertiū est qz licet ista vnitas cōueniat omni enti: non tanq; cōuenit omni enti in habitudine ad qd̄cūḡens id̄nter. **C** Primiū p̄s sic: qz vnitas: qua aliquid est indistinctuꝝ a scipso est illa vnitas: qua aliquid est idem scipso: sed nulla res est eadē scipso per spōneꝝ que fit ex his vlc̄ h̄z ꝑ nulla res est cōposita ex scipso vel cum scipso: ergo t̄c. **C** Secunduꝝ p̄s sic: qz omne ens sive oꝝ qd̄ est: qui est indistinctuꝝ a scipso aut nō: si sic habet cōposituꝝ scz qd̄ talis vnitas cōuenit omni enti: sūd̄. ergo idem est distinctuꝝ a scipso: qd̄ est oꝝ impossibile. **C** Tertiū p̄s de se: qz indistinctio: qua aliquid est indistinctuꝝ a se scipso nō cōuenit ei in habitudine ad aliquid qd̄ est ab eo diuersuꝝ: sed talis idētitas est idētitas de qua loqui nūt̄. ergo t̄c. **C** Circa tamē ista occurruꝝ duo dubia. **C** Primiū est: vtꝝ idētitas totius: que est indistinctio totius a scipso sit ali. i. ab ista: qua dicit vnuꝝ per oppositionez que est idētisio ipsius cōpositi: opposita diuisio ni ipsius in partes actu separatas. vnd. h̄z vnitas opponitur diuisioni sive separationi partiū: nō aut̄ distin ctionē essentiali partiū adiuicē: scilicet enī sunt distincte adiuicez essentialiter sic ꝑ h̄z essentiali nō est illa: si ergo ponatur ꝑ vna ista idētitat sit alia: sequitur ꝑ vnitas cōpositioñis t̄ vnitatis indistinctionis qua aliquid est indistinctuꝝ a scipso: sit eadē vnitatis cuꝝ alia ꝑ eis superiꝝ reprobatum: si aut̄ ponatur ꝑ sit alia t̄ alia vnitas sequitur ꝑ triū rerū erūt quatuor vnitates qz p̄ter vnitates gbus due partes: t̄ ipsius totū sunt vnuꝝ vnitate qua sunt indistincta a scipso erit d̄arc qz tam vnitatez: qua ipsum cōpositū est vnuꝝ vnitate opposita diuisioni in partes: qz etiā videtur incōueniens scz qz triū rerū sunt quatuor vnitates. **C** Secunduꝝ dubiuꝝ est: vtꝝ vnitas cōponis sit vna in uno partiū t̄ totius: qz si ponatur ꝑ sic: legitur ꝑ idem erit aliquid cōponi huic t̄ cōponi cuꝝ hoc: qd̄ est falsum: si autē ponatur ꝑ sint diuersae vnitates cōponis: sequit ꝑ in eodem cōposito ex eisdē partibus sint plures cōpositiones: qz est simili fallum t̄ incōueniens. **C** Ad istud zmo dicēduꝝ: qz si accipiamus vnitates partiū pro relatione earū adiuicez sive sicut relatio rci sive ronis ac

llo qd̄  
cades est  
vnitas ro  
tius cōpo  
sūt t̄ par  
tuꝝ cōpo  
nenius t̄  
quo nō.

Noīa de  
ppreciati  
bus vnius  
qd̄ ē fīno  
noniū ēt̄b

cipiendo: s. vnuꝝ vnitio vnuꝝ: sicut simile simili simili  
le impossibile est imaginari cades vnitatē partiū adin  
uicē: qz iste relationes sunt diuersae que sunt diuerso  
ruꝝ subiectoꝝ t̄ ad diuersos terminos: sed tales sunt re  
lationes partiū adiuicē vnitaz: ergo t̄c. nūa: p̄s. de se  
nūor etiā sili appetat facilr verbi grā: de nā t̄ for  
nia in cōposito: qz relatio nā ad forniaꝝ est materie  
vt subiecti: t̄ fornia vt terniini t̄ econuetio: relo fornia  
ad nām est fornia vt subiecti t̄ nāc vt terniini: ḡ t̄c.  
Si autē imaginari vnitatē cōpositi entitatez resul  
tantē ex partibus sic cōiunctis: vt. s. curitas indiuisa in  
partes in actu vocetur entitas indiuisa vel cōposita  
que nihil aliud est qz ipsa natura cōposita: sic eades  
vnitas est partiū t̄ totius cōpositi: vnde isto modo  
vnitas que est cōposito ex anima t̄ corpore nihil ali  
ud est qz humanitas prout fundat indiuisionez in par  
tes: quia accipiendo sic vnitatem simile est de vnitate  
sic accepta: sicut de natura cōposita: sed eades nā est  
que est nā cōposita t̄ que est resultans ex partibꝫ: ergo  
eades est vnitas cōpositionis sic accepta: t̄ totius ꝑ ex  
partibꝫ resultat: t̄ partiū ex gbus resultat totū. **C** Et ꝑ  
dicit qz idem erit compōni huic t̄ spōni ex hoc dōni  
ꝑ nō sequit: sed bene legitur ꝑ eadē cōpositio erit vel  
vnitas cōpositionis eadē que est partiū vt ex gbus re  
sultat totū: que est totius vt resultatis ex partibꝫ. **C** Ad  
primiū dubiuꝝ p̄t aliquo modo patere ex solutione se  
cundi: ꝑ triū rerū sint plures vnitates diuersarū rōnuꝝ  
qz trcs: nūc aut̄ vnitas xpōnis t̄ vnitas indistinctiōis  
a le ipso sunt vnitates diuersarū rationū: vnde licet ibi  
nō sint nisi tres res: quaz vna est ipsam cōposita nā  
vna: sive vnitas cōponis t̄ alia sunt partes ex quibꝫ re  
sultat: ita sunt ibi tres vnitates cōuertibiles cum ente  
quarū vna fundat super ipsam cōpositioñi que dicit  
vna que fundat idētitatē de idētitate conuertibili cuꝝ  
ente: licet enim cōpositio sit vnitas totius fni rōreni  
ppriaz qua est cōpositio: t̄ ipsam cōpositio h̄z vni  
taten que est indistincta a scipso: cuius ipsa est funda  
mentuz: t̄ ista idētisio nō est cōpositio: qz cōpositio  
nō est indistincta a scipso per cōpositionē: sed talis in  
distinctionis: quia pertinet ad vnuꝝ ꝑ conuertitur cuꝝ  
ente est compōnis vnitas fundamentuz. **C** Si ergo  
arguitur sic: vniꝝ plurificat sicut t̄ ens: sed in cōposi  
to nō sunt nisi tres entitates: s. entitas totius t̄ entitas  
aliarū partiū: si sit ex duabus partibus: ergo sunt ibi so  
lum tres vnitates. **C** Dicendū ꝑ verum est loquēdo  
de vnitate velyno ꝑ cōuertitur cuꝝ ente: sed p̄ter istas  
tres vnitates cōuertibiles cuꝝ ente est ibi vnitas cōpo  
sitionis habens ppriaz rōreni vnitatis que magis so  
nat in positiuꝝ t̄ est fundamentū vniꝝ illarū trium  
vnitatuꝝ cōuertibiliꝝ cuꝝ ente: t̄ sic pat̄z priniū: qz erat  
preniūtenduꝝ videlz de duplaci vnitate: quaz vna est  
cōpositio: alia vero indistinctio alicuius a scipso.  
**C** Quantuꝝ aut̄ ad scđni. i. de ppriatibus vnius qd̄  
cōuertitur cuꝝ ente: sciendū qz duo sequunt̄: vnuꝝ ꝑ cō  
uertitur cuꝝ ente: t̄ cōuenit oī tali vnl̄: videlicet esse in  
distinctuꝝ in se: t̄ distinctuꝝ ab omni alio. **T**unc ergo qn̄  
d̄r ꝑ cōuenit fibi eē distinctuꝝ ab oī alio: hoc ꝑ d̄r ab oī  
alio aut̄ accipit p̄ eo ꝑ ē distinctuꝝ a tali vno sic: ꝑ illō  
aliud supponat pro oī eo ꝑ nō est idem cuꝝ eo idētitatē  
t̄ que cōuertitur cuꝝ ente: aut̄ illud aliud supponit pro  
aliquo alio quā p̄ illo ꝑ distinguitur a tali vno: t̄ ꝑ sic  
distinguuntur a tali vno ꝑ nō est idem cuꝝ eo idētitatē ꝑ<sup>qz</sup>  
cōuertitur cuꝝ ente. **S**i primo modo tunc hēetur: ꝑ oē  
illud quod nō est idem cuꝝ ente est aliud ab eo. **C** Si dicatur scđo  
Verue de relonibꝫ **Ji**

## De relationibus

modo contra. quod hic accipitur distinctum ab omni alio per oppositum ad idem quod conuertitur cum ente: sed non aliud ibi positus supponeret pro aliquo alio quod pro illo quod non est idem in cuius ente identitate que conuertitur cum eo: tunc alio ibi positus quando de distinctum ab alio non acciperetur per oppositum ad idem quod conuertitur cum ente: sed oportueret quod acciperetur per oppositum ad aliquod illud unum sive idem quod conuertitur cum ente vel aliquid coius illo quod esse non potest: quod impossibile est ceterum aliquid coius unum uno quod conuertitur cum ente. Ex hoc accipio istam propositionem videlicet quod omne illud quod non est idem cum aliquo identitate que conuertitur cum ente: est aliud ab eo et distinctum. Secunda proprietas unius quod conuertitur cum ente est: quod omne quod est comparatus alteri considerandi cum eo identitate qua unum quod conuertitur cum ente dicitur unus vel idem vel est diversus ab eo. Et hoc probabo quod omnes vestigia ad tempora ista concesserunt quod idem et diversum dividunt sufficienter omne ens: quod si omne ens comparatum alteri est idem cum eo identitate que conuertitur cum ente vel diversum ab eo: quod propter sufficiendum omne ens: aut diversus ibi acceptum accipitur per oppositum ad idem quod conuertitur cum ente: aut per oppositum ad idem secundum modum dictum: non secundum modum quod tunc idem diversus non dividunt omnia ens. ergo relinquitur quod diversus ibi accipitur per oppositum ad idem quod conuertitur cum ente: et sic propter illa propositionem: quod si omne ens comparatus alteri est idem cum eo vel diversum. Tercia suppositis intendo reprobare predictas positiones. et primo in generali: postea quantum ad divisa. Primo ergo intendo arguere contra positionem in se. Secundo contra rationem qua confirmatur. Tertio contra exempla.

**Quantum** ad primum primum arguo ex duplice proprietate entis. Secundo hoc probato ostendo rationes prius factas esse solidas et non solutas. Ex prima proprietate entis arguo sic: omne illud quod non est idem cum aliquo identitate que conuertitur cum ente est distinctum ab eo: sed identitas qua aliqd est unus unitate que conuertitur cum ente est idem identitas absoluta. quod omne quod est comparatus alteri est idem cum eo identitate absoluta: vel est distinctum ab eo realiter. Ex hoc arguo ultra: sicut modo probatum est: omne quod est comparatus alteri est idem cum eo identitate que conuertitur cum ente vel est distinctum ab eo realiter: sed secundum te illud quod est idem cum aliquo identitate relativa nec est idem cum eo identitate absoluta nec distinctum realiter ab eo: ergo ista identitas relativa quam tu ponis esse: est nulla identitas: ita quod nec est identitas nec est distinctio nec aliquid in mundo nisi in pura fictione. Ideo probabo ex secunda proprietate entis. scilicet quod idem et diversus sufficienter dividunt omne ens comparatus alteri: sicut supra expostum est. ubi probatum est: quod omnes comparatus alteri est idem cum eo identitate que conuertitur cum ente vel diversus: sed sicut probatum est: iam idem quod conuertitur cum ente est identitas absoluta. ergo omne quod est comparatus alteri est idem cum eo identitate absoluta: sed secundum te quod est idem identitate relativa: nec est idem identitate absoluta: nec est realiter diversus. ergo identitas nihil est penitus sicut prius. Si dicatur ad hoc: quod idem quod conuertitur cum ente se habet in plus quam idem identitate absoluta: quod est ceterum idem identitate alterius et identitatis relativa: et inter tale idem et diversus non est nichil: istud nihil est: quod secundum te est non ente: sed non aliud ibi positus supponeret pro aliquo alio: sed distinctio qua aliquid est distinctum in se vel a se de distinctio sive identitas absoluta. ergo tunc. Ex hoc ostendo quod rati-

tiones alias facie stant: quarum prima fuit talis. extrema istius identitatis relativa aut sunt ens et non ens aut ens et non ens. primo modo non potest esse: quod secundum te identitas relativa facit extrema: sicut esse unum quod est est realiter: sed impossibile est quod ens sit non ens realiter: ergo tunc. Si secundum modo aut extrema sunt entia extra animam aut sunt animalia: si secundum animam vel quantus ad utrumque: nihil ad ppositionem: quod nos logmum de identitate: que conuenit rebus in esse reali non secundum rationem intelligendi tunc: si aut extrema sunt positiva secundum rationem esse extra animam: tunc aut ista extrema sunt una et eadem res aut diuersae res: si sunt eadem res: tunc indistinctio istorum extremitatum est eiusdem rei a seipso: sed talis identitas secundum te est identitas absolute. quod identitas quod tu dicas relativa est identitas absolute. Si sunt diuersae res: tunc legitur quod una non est alia realiter et quod sunt ab invicem distincta: sed secundum te identitas relativa tollit omnem diuersitatem realem et facit extrema sic unum: quod unum realiter est alterum. ergo secundum hoc secundum quod ista extrema sunt unum et non sunt unum realiter et quod unum est realiter alterum et non est realiter alterum: que sunt manifeste contradictiones. Ad istud respondet duplex. Uno modo sic: quod ista ratio procedit in imaginando: quod ponentes identitatem relativa non ponunt quod ista identitas ponat distinctionem vel distincta extrema affirmatiue: immo negatione sub hoc sensu. scilicet quod identitas relativa negat distinctionem et diuersitatem omnium inter extrema: et negat extrema distincta: et ideo ratio non valet. Alio modo respondet ut domini: quod extrema identitas relativa non debet dici diuersa: quod identitas relativa tollit omnem diuersitatem realent: sed debet dici aliquo modo non eadem: quod non eadem identitate absoluta: ita quod idem identitate relativa est mediun inter diuersum et in idem: quod est idem identitate absoluta. Prima ratio cocludit nostrum ppositionem: quod ponere quod identitas relativa tollat inter extrema omnem distinctionem realem est ponere quod extrema identitas relativa in nullo est totaliter distincta: et quod unus ipsorum est id ipsum quod alterum realiter: quia si non esset unum ipsum quod alterum realiter: realiter essent distincta: sed identitas que est indistinctio alicuius ab eo quod est ipsummet: est indistinctio alicuius a seipso: et hoc est identitas absoluta. ergo tunc. Secunda etiam respondit quod videtur posse dari ad istas obiectiones non vestrum: quod sicut probatum est supra inter idem identitate absoluta et diversum non est dare niediu: unde ista respondit petit: quod supponit quod debet probare. vestrum quod inter idem identitate absoluata et diuersum est dare mediun: cuius oppositum probatum est supra efficaciter. Secundo arguenda sic: quod secundum te identitas relativa est ista que tollit omnem distinctionem realem inter extrema: ita quod de relativa non a pone relationis vel extremitum: sed a negatione relationis: sed omnis identitas absoluta talem relationem negat. distinctiones inter extrema que sunt eadem: ergo omnis identitas relativa est absoluta. et secundum vero. Ad hoc respondet sic: quod est quedam distinctio una que est intrinseca rei in se: sed est distinctio rei a quodam alio extrinseco: sicut distinctio hominis ab irrationali: et distinctio hincibilis a rudibili. dicunt ergo quod identitas opposita vel me distinctioni est identitas absoluta: quia tollit distinctionem intrinsecam rei. scilicet distinctionem rei in se: identitas vero opposita aliis distinctioni dicitur relativa: quia tollit distinctionem cuiusdam rei ab alio extrinseco. Ita respondit deficit in tribus et satis ruditer. Primo quia omnis distinctio est alicuius distincti ab alio dis-

## ~~Questio~~

stincto a se. omne enim distinctum est ab alio distinctum: sed si te identitas relativa est illa quod tollit distinctionem alicuius ab alio a se. ergo ois identitas est identitas relativa: ita quod adduc stat dictu. **C**Secundo. quod si dividatur vel distinguatur bonum in homines quod tu dicis pertinere ad intrinsecam divisionem rei opoziteret dare plurimos homines quorum unus esset realiter distinctus ab alio: sicut sor. distinctus est a platone: sed si te identitas tollens eadem distinctionem est identitas absoluta. ergo identitas tollens distinctiones alicuius rei ab alio est identitas absoluta. sed hanc tu ponis relationem. ergo absoluta et relativa sunt eadem identitas. **C**Tertio. quia quando dicis quod identitas relativa tollit distinctionem alicuius rei ab alio: aut hoc est manifeste illo alio in alicetate sua: aut non: si manente illo alio in alicetate sua sequitur quod tollitur et non tollitur distinctione: quia a duobus existentibus adiuvicem aliis impossibile est finis unitatem quod tollatur distinctione unius ab altero: sed si te tollitur distinctione alicuius ab alio manente in alicetate sua: si autem ita sit quod identitas relativa dicitur tollere identitates alicuius ab alio ablatas alicetate sua. Tunc ergo illud a quo tollitur distinctione ab hac resignata cedit in eandem rem cum ipsis: et sic tollere distinctiones eius ab hac re est tollere distinctiones alicuius ab eo quod est ipsum realiter: et hoc est tollere distinctiones alicuius rei secipsa: et ita est identitas relativa. ergo identitas relativa est identitas absoluta. **C**Tertio dicunt quod identitas relativa est indistinctio alicuius rei indivisa in se: et non divisa a quadam re: quero utrum illares a qua prima dicitur non divisa sit eadem res cum illa a qua dicitur non divisa: aut non: si sit eadem res cum illa a qua dicitur non divisa: sequitur quod indivisio eius ab altero sit indivisio eiusdem a se ipso: sed hoc pertinet ad identitatem absolutam. ergo identitas absoluta et relativa sunt idem: sed non est eadem res cum illa a qua non dicitur divisa. ergo est alia res ab illa: sed ponere quod aliquid sit indistinctum vel non divisum saltem essentialiter ab esse quod est alia res vel aliud realiter ab eo est ponere quod aliqua sunt distincta et non distincta essentialiter: et divisa et non divisa: sed hoc est ponere contradictionem. ergo rati. **C**Alia ratio procedebat consimili modo: quia ista res: a qua tu dicis hanc rem que est indistincta in se esse non divisa: aut est alia res ab ista a qua tu dicis eam indivisam: aut non: si est alia tunc est distincta ab ea: et tunc erit distincta et non distincta: si autem est eadem tunc indistinctio unius ab alio erit indistinctio absoluta. et quando argueretur tertio posterius ad idem quia dicebatur quod iste due res non divise sic se habent quod nominatio utriusque non est repetitio eiusdem rei. Contra quod argueretur sic: quod si non est repetitio eiusdem rei. quod haec res et illa non sunt eadem res: et per consequens sunt diversae res quod est contra eos: quia ponunt quod inter ea que sunt eadem etiam identitate relativa non est aliquod diversitas realis. ergo rati. **C**Ad ista inquit ad tria dicitur quod in eis est fallacia consequentis procedendo a duplice identitate ad unam. vel a duplice causa unitatis ad unam: unde quando dicitur illa res a qua illa prima dicitur indivisa aut est eadem res cum prima aut non: dicunt quod eadem res potest intelligi vel de identitate absoluta vel relativa: et quando infertur si est eadem res. ergo identitas eius est indistinctio eiusdem a se ipsa: vel identitas absoluta: procedens a duplice identitate ad unam determinata: quod etiam dicitur quod si non est eadem. ergo est diversa proceditur a duplice causa unitatis ad unam determinata: nam quod aliquid non

III.

fit idem alteri identitate absoluta potest prolenire vel quia est diueria; vel quia eadem identitate relativa; vñ quando nō est eadem identitate absoluta. ergo diuersa; pceditur a duplice causa ynitatis ad ynaꝝ determinatam. Et eodeꝝ modo respondet ad secundū quādo dicitur; aut alia; aut nō alia; qꝝ ex nō alia nō sequit̄. ergo eadem identitate absoluta. Et similiter si repetitio illius rei nō est repetitio eiusdem rei nō sequitur. ergo est repetitio alterius rei; quia qꝝ nō sit repetitio eiusdem rei identitate absoluta potest esse; vel quia est repetitio eiusdeꝝ rei idētate relativa; vel est repetitio alterius vnde quando infertur nō est repetitio eiusdeꝝ rei idētate absoluta. ergo est repetitio alterius rei; pceditur a duplice cā ynitatis ad ynam. Ista responsio deficet in duobus; primo quia supponit falsum. Secundo. qꝝ interimit scip̄sā. Prinuꝝ patet; quia ista responsio ponit; qꝝ inter idem identitate absoluta et diuersis cadit mediis; cuius oppositum pbatuꝝ est supra; quia supra pbatum est qꝝ; nter idem qđ conuertitur cū ente; et idem identitate absoluta vt ipsi concedunt et pbatum fuit supra; et diuersum vel distinctum non est dare mediis. Secundū etiam patet; quia fī rationē nomini response nō te date; in distinctionē alicuius a seipso est identitas absoluta; sed indistinctio vel indiuisio illarum reruꝝ; quarum ynam ponis nō diuersas ab alia est indiuisio eiusdem a seipso; cum ponas eas esse ynam et candeſent. ergo talis indiuisio est identitas absoluta. pbatio nī. qꝝ ista duo; que tu ponis ynas et candem rem aut est ita qꝝ ynum coruꝝ est idipluꝝ qꝝ alterum realiter aut nō. si sic. ergo indiuisio ynius ab altero est indiuisio eiusdem a seipso; que est indiuisio eiusdem ab eo qđ est ipsummet; qꝝ est idem qꝝ scip̄sā; et B qꝝ dico ee qꝝ est ipsummet refert identitatem. si nō. ergo distinguuntur realiter; quia uega? dicit diuersitatem vel distinctionē predicati a subiecto realiter; si B dicat nō esse idem realiter vel fī rationē; si hoc dicitur nō esse illud fī esse rationis; sed hic loquuntur de hoc qꝝ erit B nō esse idem fī esse reale. ḡ r̄. Si dicat ad B; qđ hoc est illud non absoluta; sed relativa idētate. Contra; quia tunc sequitur qꝝ rō nominis male posita est atē ponēdo identitatem absolutam indiuisio nem alicuius a seipso; et ylearius indiuisio alicuius a se ipso erit quoddam cōe ad identitatem absolutam et relativaz. Quantum ad reprobationē rationis sciendum; qꝝ ratio istozim ad probandum talem duplicem identitatem talis fuit. dicunt euim qꝝ duo sunt que cōsequuntur ynum qꝝ conuertitur cum ente. Primum est qꝝ sit indistinctum in se. Secundū qꝝ sit distinctus vel diuersum ab alio. Tunc ergo dicūt qđ identitas ab soluta dicitur qua aliquid dicitur indiuisum in se sive a se; sed identitas opposita distinctioni qua ynum qꝝ conuertitur cum ente est distinctum ab omni alio; est identitas relativa; sicut in secunda questione dictuꝝ est ita qꝝ talis identitas tollit distinctionē; qua ynuꝝ qđ conuertitur cum ente dicitur distinctuꝝ ab alio. Et qꝝ B sit possibile probant sic; quia posterius potest remoueri manente priori; sed esse distinctum ab omni alio qđ consequitur ynum qđ conuertitur cum ente est posteriorius qđ esse indiuisum in se. ergo illud qꝝ est distinctuꝝ ab omni alio potest tolli ab aliquo ente; sicut patet in exemplis que adducunt de linea et superficie et concavo vel leui. Contra autem istam rationem arguit sic; et argutum fuit supra; qđ scilicet distinctionem entis tolli ab omni alio dupliciter potest intelligi. Uno modo qꝝ s. ponat aliquid res puta angelus yn?; et ponatur qꝝ

## De relationibus

nulla res sit nisi ipse: tunc verū esset ꝑ stante ypohesī angelus maneret indiutus a se absqꝫ hoc ꝑ esset dñi sus vel distinctus a quoqꝫ alio: quia sic nō esset aliud a quo distinguetur fñi ypohesim. **C**Alio modo potest intelligi: ꝑ ab ente aliquo manente indiutus in se collatur esse distinctum ab alio: rebus alio manentibꝫ et sic est impossibile: quia ꝑ ab aliquo ente collatur esse distinctum ab alio rebus manentibus: aut hoc intelligi tur rebus in sua entitate: quia distinguuntur ab isto vno manente: aut nō: si sic contradic̄tio implicatur. **I**ꝫ ꝑ sint distincta ab illo et econverso et ꝑ nō sint distincta: quia ꝓ ypohesim ponuntur nō distingui ab illo: et ponuntur etiam manere in suo esse distincto ab illo. **S**i vero h̄ etiaz est impossibile: quia in impossibile est res inane, re et non recipere iūz esse: in quo distinguitur ab aliis saltem quantu ad res nō conuertibiles in alia. **A**d istam autem rationem responderet dicendo: ꝑ identitas relativa non tollit distinctum esse ab alio in omni materia: nō enim tollit distinctiones boni inis a bruto vel equi ab asino: sed in determinata materia: sicut in exemplis predictis de passione et subiecto: quia passio ut dicunt nō est diversa a subiecto: et est tñ cun eo eades identitate relativa. **L**ontra istam responsionem arguotripli. **P**rimo: qz qui omnne dicit nihil excipit: sed sicut omni ente conuenit esse indistinctum a sciplo: ita conuenit omni ente esse distinctum ab omni alio. ergo ista distinctione cuiuslibz entis ab alio in nulla materia potest tolli. **S**ecundo: quia fñm eos identitas relativa est inter illa: quorū vnum est idē re cum alio: et sic ista identitas tollit distinctiones alicuius ab eo: qz est idē qd ipsius: sed hoc nō est tollere distinctiones alicuius ab alio ꝑ sit alio a re. ergo t̄c. **T**ertio: qz adhuc stat ꝑ impossibile est ꝑ tollatur distinctio alicuius ab alio manente in alienate sua: quia tunc talia essent distincta et nō distincta si ante non manet in alienate sua: tunc identitas eorum nō est indiutio rei ab alio: sed magis ab eodē sunt ab eo: qz est ipsa: de exemplis ante ptebit ꝑ nullā sunt. **Q**uātu ad exempla sciendum ꝑ nō vñfo: miter accipitur: nam similitas et figura nā si sunt idem per essentialia: led similitas et figura sunt diversa per essentialia: et omne accidente saltem de accidente ab solito est essentialiter diversum a subiecto: accipiendo ergo exempla que adducunt ad propositum: scilicet de linea et curvitate et quocūqꝫ consimili sciendum: qz ista esse vnuz vel indiutia ab inimicem dupliciter potest intelligi. **U**no modo per compositionē: ita. **s.** ꝑ sunt vnu compositum per accidentem: et dicuntur vnu talia subiecto: qz vnu est subiectum alterius: dicuntur nibiliter nū vnu subiecto: quia sunt in eodē subiecto: sicut album et musicuz et leue: et concavu vel convexu et planuz. **A**lio modo possunt intelligi ista esse vnu essentialiter: ita ꝑ vnu sit essentialiter alterius: et hoc est impossibile: sicut statim pbabitur: et loquedo de talibus ex eius preter illud quod dicitur est in aliis questionibꝫ de linea chiuierca et cano et convexo quantu ad propositum pertinet inconuenientissima sunt: quia ostendo qd ista exempla adducere ad aliquod ppositum: per que directe potest probari oppositū ppositū: est inconuenientissimum: sed sic est in pposito. ergo t̄c. maior de se p̄z: quia adducere ad ppositum illud: quod pbat oppositū eius inconuenientissimum est. minorem pbo. quia ipsi adducunt ista exempla ad ostendendū quomodo in ipsis est identitas relativa: sed ista exempla magis ostendunt oppositū identitatis relative. ergo t̄c. **I**stū assumpciuz pbo. **s.** ꝑ ista exempla pbant directe oppo-

situm identitatis relatiue: quia fñm eos identitas relativa est inter illa: que oīno sunt indistincta realiter: ita ꝑ vnu realiter sit alterū nō solum in cōcreto: sed etiā in abstracto: sed totuꝫ opositum est in predictis exēplis: tūn qz predicta sunt imperiuta: et ideo res vni nō est realiter res alterius: tuꝫ qz p̄s p̄nō posterior. oīdeō esse statuꝫ in predictis tam in affirmatiis ꝑ negatiis dicunt: ꝑ in negatiis prīne propositiones et immiediate sunt quibus negatur vnum predicationem de alio. dicēdo substāta nō est quātua: quantitas nō est qualitas: sed exempla posita comprehendunt res diversorū p̄dicātꝫ ergo t̄c. **S**ecundo ad idem sic. illa quorum vnum est realiter alteruꝫ non sunt idem per compositionē: quia illud: quod est cōntialiter aliud nō cōponitur cum illo: sed vnitas lineæ cuꝫ curvitat. vel vnitas passionis cum subiecto est vnitas per compositionē. ergo in istis exemplis nō est talis vnitas: ꝓ quā vnu sit realiter alterū exclusa oni diversitate reali: sed fñm eos identitas relativa est istoꝫ: quoꝫ vnu est essentialiter alteruꝫ exclusa diversitate reali. ergo t̄c. et sic p̄z: ꝑ per exempla nō pbatur ppositum: sed oppositum. **A**d hoc autem respōdetur sic videlicet: qz ibi est cōpositio et distinctio essentialis: qz nō est ibi indistinctio vel indiutio vel identitas mutua: quia licet ut dicunt cōntialta passionis vel accidentis nō sit diuisa ab cōntialta subiecti: ut supponunt se p̄basse: tñ essentia subiecti est diuisa ab essentia passionis: et ppter hoc dicunt nō esse idem essentialiter: et habere ppositionem. **I**sta autem responsio videtur magis fatua quā ꝑ oporeat eam improbare: nam quād dicitur ꝑ passio vel accidentis nō est diuisuꝫ a subiecto: aut per hoc intelligitur accidentis nō esse diuisuꝫ a subiecto: qz habeat esse per se sine subiecto: sicut quātua in sacramento altaris: et sic nihil ad ppositum: quia non loquimur de tali distinctione vel diuisione: que est per tale separationem: sed loquimur de tali distinctione vel diuisione que est inter realiter distincta: aut intelligunt accidentes sic esse non diuisimi a subiecto vel ab essentia subiecti: sic. **s.** ꝑ cōntialta accidentis nō sit alia ab essentia subiecti: sed omnino indistincta cōntialterabat: et cuꝫ h̄ ꝑ essentia subiecti sit realiter distincta ab essentia accidentis: istud est absurditas maxima. **P**rimo: quia ybi cūqz est aliquid realiter indistinctum ab alio realiter est illud: sed ꝓ te essentia accidentis est realiter indistincta omnino ab essentia subiecti. ergo essentia accidentis est realiter essentia subiecti. **A**d hoc autem sequuntur tres absurditates. **P**rima est qd accidentis essentialiter et realiter est subiectū. **S**econdū est: ꝑ realiter subiectā erit accidentis per locum a cōuersione: et ad hoc sequetur qd erit numerū identitas inter subiectā et accidentis: qz est cōtra te. **T**ertia est: ꝑ sequeret qd illoꝫ quorū est eades essentia vnu poterit manere sine alio: qz fñm qd probatus est ex dicto tuo: sc̄qrēt ꝑ accidentis est essentialiter substantia: sed illorū quorum vnu est essentialiter alterum est vna cōntialta. ergo accidentis et subiectā est vna essentia: sed fñm te et fñm vñtates substantia potest manere sine accidente. ergo illa quorū vna est essentia sic se habebūt: qd vnu potest manere quantu ad illud qd est sine alio. **S**ecundū principaliter arguitur sic. fñm te essentia subiecti est distincta ab essentia accidentis. ergo essentia accidentis est distincta ab cōntialta subiecti: pbatio p̄s: qz distinctio subiecte ab accidente: aut est distinctio subiecte ab eo qd est distinctus ab ea: aut ab eo ꝑ est idistinctus ab ea: si p̄ modo habetur ppositū. **s.** ꝑ ad distinctiones subiectā ab accidente sequitur distinctio accidentis

**Natura subtilis expositio-**  
nem dicunt cō-  
mētatoris in  
8. metaph. cō-  
mēto. 15. quāo  
vz. agens nō  
largitur mul-  
tuūdinem sū  
perfectiones.

accidētis a subiecto: si secūdo modo. Cōtra. sicut se h̄z simile ad dissimile: ita diuisum ad indiuīsum: sed ini- possibile est q̄ aliquid sit diuisum ab indiuīso a se. ḡ t̄c. Cōterio principaliter: quia sicut accidens inmediatū puta quātitas est passio substātie: ita accidens q̄ inest substātie mediāte quātitate: puta figura est passio quātitatis: sed fūi te passio est indiuīsa realiter a subiecto: ergo qualitas puta figura est essentialis indiuīsa a quātitate: quātitas a substānciā: z sic omnia ista tria erunt indistincta realiter: q̄ est magna absurditas: vnde respoſto est nūmis absurdā: z sic pat̄z q̄d illa positio in generali nulla est: z specialiſt offendit quo ad nūc: q̄d in creaturis nibil valz: rō et suppōit absurditates nūlitas ut patuit. Cō Ad auctoritatē Lōmetatoris: dicenduz q̄ materia est in ente in actu indistincta ab eo vel indiuīsa nō est intelligēdū: q̄ nō sit diuisa p̄ essentiā: ita q̄ nō habeat essentiā distinctam sive diuisam ab essentiā formae. hoc enim absurdū est et deſtruere totā philosophia Aristo. in p̄mo physico. z. vbi pb̄at q̄ preter ternūnos trāmutationis qui sunt oppositi oportet dare ternūnū cōnūmē vtr iq̄z diuersū ab vtrōq; z similiter cum eadēz materia per essentiāz sit in generato et corrupto oportet ponere q̄ essentiā materia sit diuersa a formā vtrūsq; itēligit ergo Lōmetator: q̄d materia nou sit distincta ab ente in actu sic. s. q̄ habeat esse separatuz fūi se sine cōiunctione ad formaz et extra compositū. Cō autem vlt̄rius dicit q̄ agens nō largitur multitudinē sed perfectionez nō sic intelligendū est q̄d agens nō cāt in composito formaz essentiāliter distincta ab essentiā subiecti sive materiae sed hoc pro tanto dicit: q̄ agens nō potest cāre formā ex p̄positū: quasi per se separatū: sed causat eaž cōiunctionē subiecto et cōcurrente in idem cuž subiecto non in idem identitatē essentiā: sed in idem identitatē coniōnis. Cō Quantuz autē ad illud q̄ dicunt de diuinis vīdēcīz: q̄ in qualibet persona sunt tres identitatis. s. vna essentiā ad seipsum: alia persone ad seipsum: et 3<sup>a</sup> persone ad essentiā vel econuerso. Arguo cōtra h̄z sicut alias argutuz est. Primo quia idētudicuz est de vniūtate vel identitatē et entitatē: quia vnu et ens cōueruntur: sed in vna et eadē persona et h̄z eos nō est nisi vna et eadē entitas simplicissima. ergo nō est nisi vna vniūtas vel identitas. Cō Ad hoc respondebit q̄ bene v̄z est q̄ vnu et ens cōuertuntur: sed nō vnitatis et ens: et iō ibi est vnituz vnu sive vna res tātuz: sed nō vnitatis rel. Cō Sed contra hoc arguo tripliciter. Primo. quia indiuīs alicuius ab aliquo nō potest plurificari nisi vel ex illius parte cuius est: vel ex parte ei<sup>a</sup> a quo est: quādo dicinūs indiuīsione ē huius ab hoc: sed indiuīsio eiusdem rei a seipsa neutro modo potest plurificari: q̄ eadem res est cuius dicitur indiuīsio et aqua dicit indiuīsio. ergo t̄c. Cō Secundo sic. quia sicut indiuīsio ad diuisa: ita indiuīsio ad indiuīsa: sed līmō possibile est q̄ indiuīsio corūdez extremonū diuersorū nū anētibus esse dem terminis multiplicetur: ergo impossibile est q̄ indiuīsio oīno indiuīsi multiplicetur. Cō Tertio sic. q̄ si eiusdē indiuīsi possunt esse plures indiuīsiones qua ratione due eadē ratione infinite: sed si pluralitas indiuīsionum nō repugnat eadē indiuīsio: eadē ratione quecumq; pluralitas potest sibi competere: sed h̄z et h̄z veritatem vna et eadē persona nō est nisi vna realitas indiuīsa. ergo qua ratione ponis ibi duas indiuīsiones eadē ratione possunt ponī infinite: hoc autē est absurdū: ergo t̄c. Cō Secundo arguitur principaliter sic. q̄ negationes nō possunt multiplicari nisi vel ex parte subie-

ctoz: de quib est negatio: vel ex parte negati. vbi grā. iste due: oculus nō videt. oculus vero est illuminatus differunt ex parte predi<sup>t</sup> negati: q̄ aliud negat in yna et aliud in alia. Iste autē duen egationes differunt ex parte subiecti: si dicamus q̄d honio nō est albus: corū nō est albus: licet enim idēz spē negetur: tñ negatur in diuersis: et hoc dico quantū est ex parte rei. ex parte enī intellectus eius: de eadē rei et eiusdē predicatione de eadē pos- sunt infiniti cōceptus negari: vel infinite orationes negationes: sed ex parte fundāti realis nō est nisi vna. Cō Ex hoc sic arguo. negatio qua dicitur cēntia nō est aliud a se: et negatio qua dicitur pater non est aliud a se: nō est alia et alia negatio ex parte rei: sed eadem: sed essentiā dicit aliud a se: dicit enim identitatē essentiā ad se: et patrē nō esse aliud a se dicit idētatem pris ad se. ergo idētatis essentiā ad se: et identitas patris ad senō sunt due idētates: sed vna sola. Cō Ad hoc respō dent isti q̄ idētates essentiē dūt negationes diuersarū multitudinū. nam idētatis patris ad se negat nūlitudinē paternitatiū: et idētatis essentiā negat multitudinem essentiārū: et vt dūt h̄z et illa sunt diuersē multitudines. Cō Contra. corūdeū extremonū realiter nō sunt diuersē multitudines: sed extrema multitudinis imaginialis de patre et extrema multitudinis imaginialis de essentiā nō sunt alia et alia extrema ex parte rei etiāz fūi te: quia pater et essentiā sunt vna res simplicis: sive: et iō non possunt esse diuersa extrema multitudinū. ergo per idētatem vtrūsq; nō negant diuersē multitudines: sed eadē realiter. Cō Tertio principaliter sic plus dūt vel saltē nūnus sunt idēz differentia et genūs in creaturis quārē et essentiā in deo: sed differentia et gentis nō dūt diuersas identitates: vt probabo. ergo t̄c. maior. p̄z. quia quanto aliisque sunt vnu sunt simpliciora tanto identitas corū est maior et minor differentia: sed nulla maior simplicitas pot est quam simplicitas diuīne essentiā cum relatione. ergo nō pot est inter differentiaz et genus maior identitas quā inter essentiā et relationem. nec etiāz maior identitas identitatū: minorē p̄bo. quia in quolibet idētudo cuiuslibet generis est gen<sup>t</sup> generalissimū et oīs differētis v̄sq; ad idētudo. Cō Ex hoc sic arguo: identitas generis generalissimū et vñitas omniū differentiarū: que sunt a genere generalissimo v̄sq; ad idētudo sunt idētudo: ergo ponatur q̄ idētatis differentiarū et genera sunt diuersē: seq̄tū q̄ tot identitates differentes reali sunt in idētudo quo sunt differētia a genere generalissimo v̄sq; ad idētudo: sed ponere tot idētates re differētis in vno idētudo salte simplici: puta albedo v̄t satis absurdū. ergo t̄c. Cō Ad hoc autē respōdetur ab ipsis sic. qz. sille differētia spēz vel differētiarū a generibus nō sunt fūi rem: sed fūi rōnem intelligentiā: sive h̄z acceptū: iō nō sunt ibi diuersē idētates realiter. Cō Contra. qz minor idētatis ex parte rei est iter ista: q̄ inter essentiā et relationē: sed fūi te inter ista in vno idētudo nō possunt esse plurē idētates fūi rez sed h̄z acceptū tñ. ergo multo minō possunt diuersē idētates essentiā et relationis in idētudo: que sunt magis idē. Cō Secundo. qz hoc est directe contrā dictū expresse positz: quia tu dicis q̄ totius v̄lis et partis subiecti nō est eadē vnitatis: sed quot sunt genera vel spēs in re: et a linea a genere generalissimo v̄sq; ad idētudo sunt realiter in idētudo: ergo si alia est idētatis: sic tu ponis expresse totius v̄lis et pris subiecti: tot erūt in vno idētudo identitates differētis realiter ab invicem: quot sunt predicata in recta linea iter genus ge-

## De relationibus

neralissimū et individualis. **C**Quātum aut̄ ad identitatem essentie cū persona: et cōuerso: id qđ dñt videlicz qđ nō est eadem idētitas cuz idētitate qua essentia est eadem sibyp̄si: vel cum identitate qua persona est ea- dem sibyp̄si: potest pbari esse falso ex rationib⁹ supra positis: qz totum quicquid est in vna persona est vna realitas: et per cōsequens eorum omniū est vna identi- tas realiter: quia pbatuz est qđ vnius realitis nō est nisi vna idētitas realis. **C**Qd aut̄ dñt specialiter qđ iden- titas essentie cum persona nō est idētitas absoluta: s̄z relatiua manifeste potest pbari ex premissis esse fal- sum: quia probatus est supra: qđ illud qđ nō est idēz cū aliquo idētitate: que pueratur cuz ente est diuersuz ab eo: sed illud qđ est idem cum aliquo idētitate que conuertitur cum ente est idēz cum eo idētitate abso- luta: et hoc similiter pbatuz est: ergo illud qđ nō est idem cum aliquo idētitate abso- luta: est diuersuz cū eo: sed fm te essentia et persona nō sunt idēz realiter idētitate absoluta: ergo sunt diuersa realiter: sed hoc est fallsum et hereticuz h̄m veritatē et fm te. ergo et illud ex quo se- quitur: videlicet qđ persona et essentia nō sunt idēz idē- titate absoluta. **C**Quantuz autem ad illud videlicet quantuz ad hoc qđ ipsi dicunt: qđ potest satisficer diffi- cultatibus que apparēt in diuinis ex ista dupli disti- ctione est in manifeste faisum: et hoc pbo primo de con- tradictoriz: et hoc pmo sic. iter ista que sunt eadē idē- titate absoluta nō possunt saluari affirmatio et negatio de eodez: quin sequeretur cōtradictio simpliciter ince- eidem: sed sicut pbatuz est: inter essentia et personaz ē idētitas absoluta et nulla alia. ergo h̄m eos nō potest saluari quin cōtradictoria cōueniant eidē simpliciter. **C**Secundo. qz qđ nihil est: nullū incōueniens potest vitare sed idētitas relatiua nihil est: ut pbatum est. ergo et. **C**Tertio sic. quia ad vitandum cōtradictoria nō inesse eidē: oēbet dare taleni nō entitatē: quia h̄ nō sit id: vel saltē qđ vnu coruz in plus nō schabeat quā alterū: sed nō idētitas absoluta manente idētitate re- latiua h̄m eos nō facit: qđ hoc non sit h̄: immo hoc est h̄ simplicissime. ergo talis idētitas relatiua nihil valeat ad vitandum illud incōueniens de cōtradictoriz. minor cōceditur ab eis. pbatio maioris: qz dīcēdo h̄ album est musicū: h̄ album non est musicuz: ita est contradic- tio: sicut dīcēdo: hic homio est animal: hic homio nō ē animal: sed h̄ albu est musicuz: cū h̄ album nō sit mu- sicum cū h̄ predi⁹ cū subiecto habent minorē idēti- tatem qđ essentia cum relatione: et per cōsequens non abso- luta h̄m eos: sed minor quā relatiua. ergo idētitas tua relatiua nō vitat inconveniens de cōtradictioē affirmando et negando idēz de h̄: qđ est idēz relatiue. **C**Ad hoc aut̄ reip̄detur ab eis: qđ concretū cum cō- creto: qui idō dicitur album et musicuz: habēt idētita- tem absolutaz: qz h̄ formae sunt diuersitatem subiectū habens formas est idēz idētitate absoluta ut dicunt. **C**Contra hoc arguo duplicitē. Primo sic. qz h̄ ib- solute acceptus: et homo ut habens albedinez plus dif- ferunt et minus sunt idēz quā essentia et persona: qz sal- tem cōcretuz habens albedinez importat ex modo si- gnificandi formaz aliam ab homine: persona aut̄ nō importat formaz aliam ab essentia: sed est ipsam et es- sentia essentialiter: sed fm te essentia et relatiō nō sunt eadez idētitate absoluta: sed relatiua tantū. ergo multo minus h̄ et h̄ albus: vel homo et habēs albedinez sunt idem idētitate absoluta: sed minus quā relatiua ergo et multo minus adhuc albus et musicū: que nō ha- bent idētitatē quantū ad formas nīl in tertio. **C**Ex-

hoc vlt̄erius arguo: homo et h̄ albus minus sunt idēz quā essentia et persona: ut pbatuz est: sed accipiendo p- codez homine: de homine et boe albo nō possunt veri- ficari affirmatio et negatio eiusdem: vnde impossibile est duas istas eē veras demōstrato sorte. h̄ homo cur- rit: hic homio habens albedinez nō currit. ergo multo minus tua idētitas relatiua poterit saluare: qđ affirma- tio et negatio verificetur de eodē: nisi sit alia cā. **C**Se cundo sic. si ponat albedo et nigredo inesse homini nō habebūt cum homine nisi idētitate relatiua: sed h̄z te opposita possunt inesse eidem dūmodo non sint ea- dem ei nisi idētitate relatiua. ergo albedo et nigredo poterunt inesse eidem homini: qđ falsum est et impossibi- le. **C**Ad hoc dicūt etiāz: qđ impossibile est qđ eidem et relative insunt opposita informatiue: sic aut̄ inessent ei- dem albedo et nigredo si ponerent in uno subiecto: qđ infor- marent idē subiectu: in diuinis autēz relatio non infor- mat essentiā: et ideo nō est simile: vnde in diuinis opposita possunt inesse eidē relatiue. **C**Dz ista respō- sio videtur satiis absurdā: qz minus possibile est aliqd esse essentia liter oppositu quā aliquid esse informatuz oppositus: sed in diuinis vna et eadē cēntia essentia liter est opposita. ergo plus repugnat in diuinis illa opposi- ta sic cōuenire essentie: quā opposita inesse eidē subie- cto. minor patz. pbatio maioris: quia quāto maior est idētitas cū oppositis: tanto ponitur maius impossibi- le: sed maior idētitas est eož: quoruz vnum essentia- liter est alterū: quā corū quorū vnu inest alteri infor- mative. ergo magis eēt impossibile: qđ essentia eidem esset opposite relationes: quā duo opposita inessent ei- dē informatiue: nisi esset alia causa et aliis modis sol- tuendi: sic ergo nō euitant cōtradictoria per istam du- pli idētitatē ex parte subiecti: sicut ipsi dicūt: nee etiāz ex pte predicatori sicut ēt dicunt. Dicunt enīz sic. qđ iste modus optime ex parte predicatori ostendit quomo- do affirmatio et negatio cōueniat eidē subiecto: quia s. duplum et nō duplum nō requirunt diuersitatez subie- cti: qz affirmatio et negatio eiusdem de codē et respectu eiusdez sunt cōtradictoria: nec vnoqđ verificatur de eo- deni adequate saltē: sed tu dicis qđ h̄m istaz relatiuez vnitatē cōtradictoria possunt verificari de eodez idē- tate relatiua: qz s. affirmatio et negatio h̄m idētitatez relatiua possunt verificari de eodez. ergo fm te cōtra- dictoria quādoqđ requirunt diuersa vel non eadē sub- stantia: et quādoqđ nō: sed h̄ est impossible saltē de subie- cto adequo. in omni enīz materia cōtradictoria reg- runt diuersa subiecta: vel nō eadez adequate saltē. **C**Oraūt dicit de duplo et nō duplo que cōuenient ei- dem linea: aut̄ tu accipis dupluz et nō dupluz respectu eiusdez: et sic cōtradictū nec possunt cōuenire eidem li- nee: aut̄ accipis respectu diuersorum: et sic nō sunt affir- matio et negatio eiusdez: sed est affirmatio viuus rela- tionis: et negatio alterius: sicut si ego affirmarē de aliq̄ albo qđ est simile ali albo: et quod nō est simile nigro. **C**Si dicatur ad hoc qđ h̄ est: qđ in relatiuis de eodez respectu diuersoz potest diuersificari affirmatio et ne- gatio: nō sic in absolutis: et ideo idētitas relatiua pōt̄ vi- tare cōuenientēs cōditionis qđ est in affirmatiō et nega- tione. Hoc nihil est: qz aut̄ tu vocas idētitatē relatiua: que est in terminis relatiuis: aut̄ vocas idētitatē relati- ua: que differt ab idētitate qua aliqd est idē sibyp̄si in qbuscūqđ terminis sit: si pmo mō: tūc idētitas relatiua nō semp̄ est iter passionē et subiectū: qz passio subi et sub- iectū sunt qnqđ predi⁹ absoluta: sicut de quantitate et suba: qđ est h̄ te. Si scđo mō: tūc nō soluz mō in relati- uis: sicut

nis: sicut duplū et nō duplū: sed in alijs poterūt opposita verificari: q̄ est h̄ r̄ solū datā. [C] Itē ad ideū non plus in relatiūtis quā in absoluūtis pot v̄ificari affirmatio et negatio eiūdē de eodē: aliogn in relatiūtis nō p̄nt accipi h̄ dictoria: q̄ falsuz est: q̄ in oī mā possunt accipi h̄ dictoria. [C] Qū aut̄ vna linea dicat duplū vnl et nō duplū alteri: nō est affirmatio et negatio eiūdēz relo- nis: sicut eiūdē ad diuerſa sunt diuerſe relones: sicut ēt nec affirmare albedinē de aliquo et negare n̄gredinē de eodem est affirmatio et negatio eiūdē q̄lūtis. [C] Quātū aut̄ ad illud q̄d d̄r de illo p̄n cipio: quecūq; vni et eidē t̄c in nullo satissaciūt: q̄n dñe videlz q̄d illud p̄n it̄lligit de his que sunt eadē in 3: Idētate absoluūt et nō relatiūt. Et p̄bo h̄ p̄: q̄z q̄cūq; vni et eidē sunt eadē: iter se sunt eadē salte isto modo quo sunt in 3: z opposite p̄sona vel relones sunt eadēz cū eēntia saltē idētate relatio: ḡ erūt eadē iter se idētate relatiūt: sed h̄ est falsuni ēt f̄m te: q̄z illa que sunt eadē idētate relatiūt p̄dicat de se iūcē dicēdo: h̄ est h̄ q̄ nō p̄ot dici de p̄sonis. [C] Ad h̄ aut̄ dīt ip̄i q̄ nō: q̄ in syllogismis ex obliq; illa que sunt vnl et eadē in 3: nō c̄cludūt esse eadē iter se: sicut ponit ex<sup>m</sup> de disciplina: que est eadem h̄zoy vt obti: et hois vt subt: et h̄ bo et h̄zia nō sunt ide. [C] Ista aut̄ r̄n̄sio nulla est in se et stolida in ex: in se gdē: q̄z h̄c nō agim<sup>n</sup> de hoc q̄ ēt ea hui<sup>o</sup>: q̄ nō est hoc: q̄z nō solūmō ista est veraeēntia est p̄ris et filiū: sed oī modo rectissime eēntia est p̄t et filiū s̄cretive et abstractive. ḡ ista r̄n̄sio nibil est ad p̄positū. [C] Si dicat q̄ iūo: q̄z l̄z nō sit ibi obligas p̄ponum: dicēdo tūt h̄b<sup>o</sup>: l̄z ēt hoc est hoc: tūt est obligas ex p̄te rei: q̄z dicēs eēntia nō dicit reloniē nissi idirecte. [C] Contra: q̄z istud idirecte dicere aut̄ est ex p̄te intellect<sup>r</sup> t̄m: aut ex p̄te rei: si p̄mo mō: tūc ēt eēntia et sapia obliq; se h̄rent: ncc h̄rent idētate aboliūt: q̄z ex p̄te itelligen- tis signs directe eēntia nō s̄igt directe sapiam: z s̄igt illud q̄ est directe sapia: et sic sapia et eēntia nō eēnt idētate absoluūt: q̄d ē falsuz. [C] Si aut̄ accipiat ex p̄te rei: tūc obliquariab aliquo est recedere ab eius idētate reali: z relatio p̄t v̄tate et f̄m te nō recedit ab idētate reali eēntie. ḡ t̄c. [C] Sed ad hoc dñt q̄ relo recedit vel obliquat ab idētate eēntie nō icidēdo in diversitatē realē: z icidēdo in aliū modū idētatis. s. incidēdo in idētate relatiūt et recedēdo ab absoluūt. Sed istud nihil est: q̄z p̄batū est supra: q̄ illud q̄ rece dit ab idētate absoluūt alicuius icidit in diversitatēz realē ab eo. [C] Exemplū aut̄ est valde incōgruū ad p̄- positū: q̄z illa q̄ occurrit in 3: in obliquio: sicut illa q̄ s̄ue eiūdē nō s̄it eadē inter se: z fit obliquo trāstitua nō solū f̄m vocē: sed ēt p̄z r̄: sicut dicinuis domū sortis et capā sortis nō est mirū s̄it nō sunt eadem iter se: q̄z nec sunt idē cū eo cui<sup>z</sup> sunt quacūq; idētate reali relatiūt vel absoluūt: lic̄z illud cui<sup>z</sup> sunt sit idem: z in obli- cione obliqua trāstitua t̄m f̄m vocē nō f̄m r̄: sicut p̄- sona sortis et creatura salis: que sunt ita hui<sup>o</sup>: q̄z sunt h̄: sicut eēntia est ita p̄ris q̄ est ipsamet p̄sona: q̄cūq; isto modo eēnt vnl et eiūdē: eēnt eadē reali iter se: sicut p̄- sona sor. et suppositū sor. quoq; est sor. et s̄lt est de creatura et nā salis. In alio ēt deficit illud pulchru exē plus: q̄z dato q̄ ita eēt: q̄ illa que sunt eiūdēz v̄nitate: deberēt esse eadē iter se: cum nō sc̄q̄re ex hoc q̄ illa q̄ essent eiūdē equoce deberēt esse inter se eadē: vel ista quoq; est aliqd vnl equoce: nō op̄z q̄d sunt eadēz inter se: ncc aut̄ disciplina ē eadē h̄zoy et hois equioce: q̄z vnl est sicut subit et alteri<sup>z</sup> vt obti: vnde ex<sup>m</sup> est p̄oia in- cōueniēs et incōgruū. [C] Secō p̄cipalē ad idē argu-

tus, est sic alias: q̄z sicut in terminis essentialib<sup>z</sup> segtut quecūq; vni et eidē t̄c. ita in terminis accidentalib<sup>z</sup> ar- guēdo per syllogismū exp̄positorū dicēdo sic. h̄ album est niūscū: h̄ albū est grāmaticū segtut in fallibilis. ḡ h̄ grāmaticū est h̄ musicū: sed isto p̄ termino p̄ satis ē m̄lnoz idētatis: q̄z eoz quoq; vnl est essentiali r̄ alterū sicut est de p̄sona et eēntia: ergo multo plus sequeret de p̄sonis diuersis: q̄d cent inter se idēz quā de musico et grāmatico. [C] Si aut̄ dīt ad hoc q̄ termini cōcreti supponūt pro eodē idētate absoluūt nō sic de eēntia et relone ostēsūt est supra: q̄z nihil est: ostēsūt enī sūt q̄ h̄ et h̄b̄ h̄s albedinez plus d̄rnt et minus sūt idē: quā eēntia et relatio: et sic p̄z q̄ ista p̄o et i creaturis et in diuinis et in soluēdis difficultib<sup>z</sup> est nulla q̄zū ē ex p̄te rei q̄lūcūg fit de imaginatōe opinatōis. [C] Pro solutionib<sup>z</sup> aut̄ argumētoz que sūt circa h̄ p̄metto duo: vnl est q̄d v̄nitas vel idētatis duplū p̄ intelligi. Uno mō q̄d dicat v̄nitas entitas idiuila: et isto mō vi- cimus et eēntia v̄nitatē: isto mō idēz iudiciū est de v̄nitate et entitate. Alio modo p̄ot accipi v̄nitas per p̄n- uationē diuisionis in talientitate vel p̄ ipsa idiuilia eēntitatis: et isto mō ēt sicut p̄batū est supra: et si non sit formaliter loquēdo ipsa entitas rei: sed priuatio diuisionis eius sive indiūsio eius: tūn nō multiplicat̄ nisi f̄m multiplicationē rei idiuise: sicut p̄batū ē supra. [C] Se cundo prenīsto: q̄ v̄nitas personalis triplū p̄ot accipi vno mō p̄ v̄nitate vel identitate qua oēsp̄soncē tres sunt vna p̄sona: et ista idētatis est im̄polis et i opponi- tur multitudi personalaz: que nō solū est polis: sed ne- cessaria: q̄z q̄cūd est i diuinis est necessariū. Alio mō p̄ot dici v̄nitas p̄sonalis v̄nitas p̄sonaz in eēntia f̄m q̄d dicin<sup>r</sup> tres p̄sonas vnum in eēntia: vnanī eēntiā vnum essentiali: et isto modo v̄nitas personalis idem est q̄v̄nitas eēntie in qua sunt vnl essentiali: et h̄ nul- lus p̄ot negare. Tertio mō p̄ot dici v̄nitas personalis v̄nitas in qua vnaqueq; p̄sona est in se vna: et huic idē- titati distincō p̄sonaz sive multitudi personalaz non opponit̄: sed multitudi vniūscūq; p̄sonae que est im- possibilis huic v̄nlati sive idētati opponit̄: vnde illō q̄d stat cū multitudine diuinaq; reloniē vel personalaz nō stat cū multitudine opposita huic idētati. [C] His ergo p̄missis ad rōnes eoz dōm: q̄ maior est vera: ad minorē dōm: q̄ idētatis eēntie nō stat cū multitudi- ne opposita idētati qua vnaqueq; p̄sona est eadēz: et ideo cū qualz eaz p̄ot stare: z vez est q̄ idētatis eēntie nō p̄ot stare cū multitudine opposita illi idētati qua oēs p̄sonae essent vna p̄sona: q̄z illa idētatis est im- possibilis: vt idētatis eēntie sit ista idētatis: q̄z idētati- tas eēntie non est aliqua idētatis qua tres persone sint vna p̄sona: licet idētatis eēntie sit ista idētatis qua tres persone sunt eēntia eēntie. [C] Ad secūdū dicē- dum ad maiorē per iteremptionē: quia sicut vna et ca- deni realitas est opposite realitates: ita vna idētatis absoluūt est plures idētates relatiūt: lic̄z vna sit alio nō conuertibiliter: sicut in sequenti questione magis ostendetur: nec tamē sequitur q̄ distinguūt in enti- tate eēntie formali predicatione: sed debet dici q̄ di- distinguūt illis realitatibus: quarum vnaqueq; est eēntia. [C] Sciendum etiam q̄ i propriis dicitur aliqua distingui idētatis nō accipiatur idētates pro entitatibus indiūsis: quia diuisiones vel distinctionē alicuius ab alio fundat entitas vniūscūq; eadē enī est entitas vniūscūq; que fundat indistinctionem būius in se: et distinctionem eius ab alio. [C] Ista enti- ratio ita currit contra realitatem: sicut contra v̄nitatē Verue<sup>r</sup> de reloniē 36 4

## De relationibus

vel identitatem; et est illa ratio in re quaz magister re-  
citat. 23 distinctione priui sententiaruz. quia scilz ini-  
possibile videtur qd eadē realitas sit in qua persone di-  
stinguuntur et in qua cōueniunt. Ad tertiu dicendū  
qd maior est vera. sed minor est falsa. s. qd ynitatis essen-  
tiae est opposita ynitati persone loquendo de ynitate per-  
sonae quia vnaqueq persona est eadē: licet sit opposita  
ynitati qua ponētur oēs persone vna persona: vt dictū  
est: et ynitatis essentie nō est illa ynitatis qua oēs persone  
essent vna persona. Ad p̄bationem dicēdū: qd pro-  
prie loquendo ynitatis essentie vel indiuisio essentie ad  
seipsum non est cōicabilitas: quia adhuc essentia esset  
vna ad seipsum; si nō esset nisi vna persona: et tamen tūc  
essentia non esset cōicabilitas: sed cōicabilitas essentie  
est cōuenientia eius ad plures personas: et similiter idē-  
titas persone nō est p̄prie loquēdo cōicabilitas: sed  
est indistinctio persone ad seipsum: ad quā h̄ sequitur  
per modū passionis. sic ergo ynitatis essentie et ynitatis  
personae nō se habet: sicut cōicabilitas et cōicabilitas  
sed sic se habent: sicut indiuisio rei cōis multis: et indi-  
uisio rei nō cōis multis et iste nō opponuntur. Et si  
tu dicas saltem vna est cōicabilitas: et alia cōicabilitas:  
verum est: sed istud ita cnrrit contra te: sicut cōtra me.  
nam sicut est ibi ynitatis cōicabilitas et ynitatis cōicabi-  
litas: ita est ibi realitas cōicabilitas et realitas cōicabilitas:  
et cum hoc realitas est illa sūm te et fīm veritatem. dīce  
dū ergo: qd h̄ vitare contradictionem in h̄ qd dicitur  
h̄ cōicabile et hoc cōicabile nō prouenit ex tua duplē  
ci identitate ficta: sed prouenit ex hoc qd ynum se ha-  
bet in plus fīm p̄dicatione quā aliud: sicut etiam in  
creaturis: qd etiā homo sit cōicabilis: et h̄ homo non sit  
cōicabilis vel sit cōicabilis vitare contradictionem in  
h̄s nō est ppter duplēci identitatem que sit in sor-  
te et in homine: quia etiam fīm te et fīm numerum pre-  
dicatoruz in recta linea existentiū nō accipiunt̄ dñuer-  
se idētates realiter: tamē nō est simile per omnia: qd  
iste idēz homo numero qui est sor. nō est cōis plurib⁹  
sicut eadem essentia numero est cōicabilitas tribus per-  
sonis. Ad quartu dicendū concedatur maior. ad minorem  
dico qd personas habere proprias affirmations: p̄ta  
esse distinctum et oppositum et consimilia: que tamen  
includunt negationes: quia distinctuz est aliquid qd nō  
est alteruz sine essentia vel nō cōcurreret eēria dupli-  
citer potest intelligi: vno modo qd entitas persone fun-  
det ista sine essentia: et sine hoc qd eēria nō sit illud qd  
est fundamētu illius distinctionis: et hoc est falsum.  
Alio modo qd h̄ sit sine essentia concurrente ad hoc vt  
condistincta: et sic est veruz: qd essentia nō cōmittatur  
personaz vel nō concurrit cuz persona: vt condistincta  
ab alia persona. Est autem sciendum: qd non debet  
aliquo modo concedi qd essentia sit fundamentuz sue  
distinctionis a quacūq persona: est tamē illud qd est  
fundamētu distinctionis ynius psone ab alia. Ad quintu  
patet per idein: qd in fundādo illas negatioes  
essentiaz nō cōcurrere potest intelligi modo quo expo-  
situs est in solutione quarti argumenti. Circa hoc  
autem qd dicitur p̄prie scienduz est qd iste negationes  
possunt dici p̄prie personis quantuz ad cōuenientiam  
qd soli personis cōueniunt: quantu autem ad esse il-  
lam rem cui cōueniunt vel illam rem: que hoc fundat  
nō p̄prie personis: qd essentia cōcurrat vt existens res  
que ista fundat. P. idem etiā p̄z ad sextu: qd perso-  
na nō habet p̄prie aliquitatem distinctā ab aliquita  
te essentie: ita qd sua aliquitas nō sit aliquitas essentie  
sicut et nō habet quidditatem que nō sit quidditas eēn-

tie: nā sicut aliqd h̄ se ad habēdū qditatē: ita ad habē-  
dū aliquitatem. Ad p̄bationē qn dī psone cum pro-  
pria aliquitatem est incōmunicabilitas sine aliquitate essen-  
tiae: si intelligat: qd aliquitas psone que est incōicabilis  
nō est aliquitas essentie falsa est. si autem intelligatur  
qd aliquitas essentie precise: et fīm se accepta non cōcur-  
rat cum aliquitate persone in hoc qd incōmunicabili-  
tas sibi cōueniat: sicut et persone vna est: et tamen est ea/  
dein aliquitas: quia licet essentia nō sit incōmunicabili-  
tas: sicut distincta ab aliqua persona diuina: que est in-  
cōmunicabilis et illa res: ipsa tamē est: que est distincta.  
Ad septimuz conceditur maior. ad minorem dicen-  
dum: qd persone nō cōuenit habere multitudinē sine  
multitudine essentie: quia vnaqueq persona sit mul-  
ta: tamen persone in generali cōuenit habere multitu-  
dinem qd nō habet essentia: qua persone sunt plures: et  
nō eēntia: modo dico qd idētitas persone opposita pri-  
me multitudini est idē cum idētate essentie: idētati-  
tas essentie est cūm ea idem: et opposita multitudino est  
impossibilitas: quia s. plurificetur h̄ persona vel illa: sed  
identitas essentie nō est idētitas opposita secūde mul-  
titudini: quia nō est identitas qua oēs persone sint vna  
persona: vnde sicut persone habent multitudinem p-  
plam quantū ad hoc qd sunt mule: et non essentia: ita  
etiaz idētitas illa que est alia ab idētate essentie: illa  
enī idētitas est iūpolis: vnde est alia ab illa: sicut ipsoſi  
bile est esse aliud ab eo: qd est in rerū natura. Ad 8<sup>m</sup>  
dicendū qd hoc qd ynu est pars subiectua alterius nō  
cōcludit diuersitez vel idētate vel entitatē: sed cō-  
cludit qd ynu se habet in plus h̄z p̄dicationē quā aliud:  
sicut sunt sor. et homo: quātū ad hominē qui verificat̄  
de sorte nō habet diuersas entitates vel idētates: licet  
ynu sit pars subiectua alterius: et idē etiā esset: si idēz  
hō numero esset sor. et alia. Ad 9<sup>m</sup> dīm: qd quantum  
ad hoc qd idē est cōe pluribus differētib⁹ realiter hinc  
inde: quantum ad hoc est simile de eēntia et persona et de  
toto ylī et parte subiectua: sed quātū ad hoc differt: qd  
cōe qd est totum ylē p̄prie dictu nō est ynum numero  
in pluribus partibus subiectuū: sed diuersum: et ideo  
ynitas eius qua dicitur esse ynum plurū partū subie-  
ctuaruz nō est ynitatis fīm rem: sed tantum fīm ratio-  
nem: sed essentia et eius ynitatis in pluribus personis  
est numero yna: et est ynitatis realis: et quantum ad hoc  
est dissimile. Dico ergo ad maiorem quando dicit̄  
sicut se habet totum ylē et. vt sic: et vt nō visum est. Et  
quādo dicitur in minori: qd alia est ynitatis totū ylī et.  
verū est sicut alia est ynitatis fīm rationez et ynitatis fīm  
rem: et in hoc differt totū ylē ab essentia: vt dictu est.  
Quantū ad rem pertinet ylitas totius ylī et partis  
subiectua in ipso parte subiectua nō sunt diuersae rea-  
liter identitates: vnde sortis et hominis qui verificant̄  
de sorte nō sunt diuersae idētates realiter: alioquin: si  
cūt dictum est: ynum individū esset ynis saccus ple-  
nus identitatibus. Ad decimuz patet ex dictis: scilz  
qđ entitas psone fundat distinctionem et similia sine  
essentia: quia sicut patuit non fundat ista sine essentia  
existente illud fundamentum et concurrente vt illud  
quod est ipsum fundamentum: h̄z non cōcurrat vt con-  
distinctuz: ita qd distinctio ponā circa essentia. Ad  
yndecimū dīm: p̄ circa maiorē: qd in diuinis idēz p̄t  
fundare opposita: sicut eadē eēntia oppositas relatio-  
nes: vnde absolute loquēdo maior i diuīns est falsa:  
minor etiam non habet veritatem: quia distinctio pa-  
tris a filio: et indistinctio essentie ab eodez non sunt op-  
posita ynius partis subiectua ab alia: et idētinctio to-  
tius

etius cōis a qualibet parte subiectiuā: vnde mīnor supponit falso: quare ante<sup>z</sup> distinctio et indistinctio talis non sunt opposite: causa est: quia vnu se habet in plus fm predicationē quā alterū. Ad p̄m autem quod opponitur comparando determinatam personam ad essentiam: dēcendū per intercūptationē minoris: ad probationē p̄mā: qz sicut patuit idētias essentie nō est idētias opposita multitudini relationū in cōi vel personarū in cōl: qua s. oēs p̄sonae ēēte vna p̄sona stat est ipsa idētias opposita multitudini: qua vna persona essent iūlē: vnde multitudino opposita vnitati: qua oēs persone essent vna stat cū idētate essentie: qz ipsa uō est illa idētias: sed opposita multitudino qui intū ad res vel entitatis multas: quia ipsa est trinitas personarū: t̄ ipse tres persone: vnde nō est sile de plurificatione vnlis persone determinata: et de plurificatione p̄sonarū in cōi: ppter qz ista maior est manifeste falsa. Ad alia p̄bationē dicendū qz verū est quantū est ex natura rei: qz per idēpōt reprobari multitudino filiationū quantū est ex natura rei et multitudino essentiarū: et cōcurso: sed hoc non pōt probari equaliter apud omnes: qz non oēs eadē cū cōcedunt: et ideo Aug. quantū ad illa nō potuit vti tali medio: sicut potuisse quātum ad alterū. Est autē notandū qz alius defecetus est in isto arguimento: qz supponit falso: nā procedit ac si ille maneret ponere plures filiations in una essentia qz falso: qz ipse uō ponebat plures filios in diuinis: sed negabat filium esse omnipotentē: qz generare non poterat aliū filium: cōtra quē dicit beatus Aug. qz si omnipotētia nō posset cōuenire filio qui generaret aliū filiū idē esset de scđo filio et tertio et qz: et sic in infinitū. Et ideo concludit qz inordinata esset ḡnatio diuina: vñ non intendit arguere directe cōtra multitudinē filioꝝ: vt falso supponit argumentū: sed cōtra negationem oipotentie in filio. Ad scđm principale dōm: qz maior est vera accipiendo ablationē fm re: ad minorē dico qz est falsa. s. qz si auferē paternitas fm rem maneret essentia: vel etius idētias: qz ablato quo cūqz existente in diuinis quantū ad ea que sunt in tra: auferetur qz qd est ibi: loquēdo autē de ablationē qz est fm intellegētū nrm vel rationē intelligendi: verum est qz ablata paternitate nō tollitur adhuc essentia fm rationem: et quando dicitur qz Augustinus dicit: qz si pater non genuisset adhuc maneret essentia innascibilis: si intelligat ablationem scđm rationem in nullo est contra nos: si autem intelligat fm rem: tunc adhuc dico qz consequentia est vera: tanien vtrumqz oppositorum potest inferri: scilicet qz maneret: et non maneret: quia quādō ponuntur incompōsibilia sc̄per potest inferri vtraqz pars cōtradictionis: vnde si aliquis ponere qz homo manens hō esset irrationalis: sequit̄ ex natura rei qz et̄ rōnalis: qz homo: et̄ ex hypothēsi qz irrationalis. Ad tertią p̄bationē minoris prima rationis: dicendū qz sicut dicunt arguendo cōtra cōueritabilitatem: qz non possunt dicere respectus reales: quia sc̄z in diuinis nō p̄nt eē respectus tales nisi relationes originis: ita possum ego arguere cōtra illos doctores: et̄ istos qui sustinent eos: qz in diuinis non sunt relationes reales nisi relationes originis: sc̄z similitudo nō dicit relationes originis: ergo in diuinis similitudo nō est relatio realis: nec per h̄s pōt esse qz sint realis: plures similitudines. Et qn̄ dicit qz doctores hoc dicentes nō dicunt errare: n̄ideo dupl̄r. Primo. qz nō sequit̄ non dñr errare: ergo non errant: qz multa sunt que non dñt: et̄ que etiāz non sciunt̄: et̄ quicquid sit de alijs: isti

saltē neē habent dicere qz illierrant: que hec dlcūt si volunt salvare illam p̄positionem: qz in diuinis nō sunt relationes realiter distincte nisi relationes originis. Ad illud quod adduciur de ratione quāi assi gnant magistri in dando distinctionem vel determinatani pluralitatē emanationum: vel etiāi persona rum quia scilicet non arguunt ex vnitate essentie: dlcēdū qz loquendo dep̄luralitate predicta: quasi spe cifica: scilicet spirare et̄ generare: non ponunt doctores pro ratione vnitatem vel pluralitatem esse et̄ non pluralitatem: quia non est nec vnitatis: quia magis videtur esse causa vnitatis qz pluralitatis: bene tanien n̄ tūtū ostendere quoniodū cū vnitate essentie possit stare pluralitas personarū: quare autem vnaqueqz persona est vna non numerāliter plurificata ostendunt̄ et̄ immutabilitate: et̄ similiter de essentia: p̄bant enī dūcū et̄ diuinitatem esse vnum propter inuitabilitatem: et̄ similiter persona. Quantū autem ad personas addūt als cās: qz in diuinis non pōt esse distinctione nisi de distinctione formalē: vel p̄ oppositionē relativā. vñ per easdem probant vnitatem persone et̄ essentie. Utruz autē identitas vnius sit identitas alterius non intuīt̄ hec q̄stio mota a doctōribus: et̄ si fuisset mota: illi ḡdēz realiter dixissent qz sicut entitas vnius est entitas alterius: ita vnitatis vnius est vnitatis alterius. Aliud enī est querere: vtrū vnitatis vnius sit vnitatis alterius: et̄ probare vnitatē vnius per vnitatē alterius: et̄ forte p̄bare vnitatē vnius per vnitatē alterius reputassent p̄cūtio nē p̄ principiū salte qz ad vnitatē vniusculisqz p̄sonē in se. Dicendū ergo qz doctores non probauerunt idētatem vnius per identitatem alterius: quia forte reputassent p̄cūtio nē p̄ principiū: sed quantū ad aliqua ex eisdēi niedys probauerunt vterāqz identitatēz. Quantum autem ad secundū qz n̄ intūntur probare: scilicet qz identitas essentie cuius persona est alia ab idētate essentie cum seipsa: et̄ ab identitate persone ad se ipsam. Ad p̄m dicendum: qz maior non est vera: vt ponunt nisi accipiatur sub tali dislūctione. qz s. ille identitates non sunt eadē: quarum vna compātitur affirmationē: et̄ alia non: vel qz saltē vna illarū sit īstorū: que non conuertibiliter predicanter de in uicēm: sicut homo et̄ sor. quorum est eadē identitas in sor. quantū ad rem pertinet: et̄ tamē de talibus eis deīn verificantur affirmatio et̄ negatio. scilicet de hoīe et̄ sor. Ad scđm dōm: qz adequatio potest referri vel ad ipsam identitatem sub hoc sensu. sc̄z qz ille idētates quarū vna non est adequata alteri non sunt eadē: et̄ tunc non esset cōparatio identitatis essentie ad sc̄plaz et̄ identitatis persone ad sc̄plaz ad identitatē essentie ad personam: quia non dicitur quod identitas essentie cuius persona exceedat identitatē essentie ad sc̄plaz vel p̄sonē ad sc̄plaz. sed bene dicitur: qz identitas est extremonū: quorum vnu excedit alterū: ita qz cōparatio identitatis adequata ad identitatē non adequatā erit cōparatio identitatis persone ad se ad idētatem essentie ad se: et̄ sic ista ratio esset ad conclusiōnē precedentē. Et tunc dicendum: qz sicut non est inconueniens quod eadem realitas sint ille realitas: quarum vna se habet in plus fm predicationē quam alia: sicut pater de sorīe: et̄ bonūne: ita non est in cōueniētate: sicut nec de realitate. Alio modo potest referri adequatio: vel inadēquatio ad extremonū identitatis: vt sit sensus quod ista idētatis: cuius extrema nō sūt adeqta fm p̄dicationē nō ē illa ea dēcū ille: cui⁹ extrea sūt adeqta fz p̄dicationēz: nūc dico

## De relationibus

qd falsum est: sicut patet de Inferiori et Superiori quantu[m] ad rem pertinet eadem est identitas bois ad sor. et sor. ad se. vel bois ad se: et h[oc] in sorte. ¶ Ad tertium dicendum: qd nō sequit[ur] ista non habet identitatem connerti- blem ad inuicem. ergo non habent identitatem ad in- uicem. immo est fallacia cōsequenter procedendo ab in- feriori ad superioris negando. scilicet a parte in modo ad totu[m] in modo: et est fallacia figure dictionis procedendo a qd in gd: eo modo quo quid potest auentre idētitati: vel alii p[ro]positioni: sicut si dicere: iste nō fuit excecatus for- malis: qd nō fuit excecatus. vñ nihil phibet ee eadē idēti- tate quantu[m] est ex p[re]te rei: qd est sup[er]ioris ad seip[s]as ade- quate: et iusde superioris ad p[re]te subiectiu[m] inadqua- te: et hoc magis queret in qdne sequenti. vbi quiret de ista cōvertibilitate. ¶ Ad quartu[m] d[omi]ni: qd ois iden- titas est in diuisio[n]e quedam rei. s. rei a re: que est ipsa: nō aut[em] re: alioquin statim implicaret dictionem. illud aut[em] qd dicitur de idētitate relativa et absoluta: supra est sub- sufficiet improbatu[m]. ¶ Ad q[ua]ntu[m] d[omi]ni: qd minor est fal- sa quātu[m] ad suppositionem fm re: qd in diuinis fm rem- nibil est prūs aut posterius fm re: si aut[em] intelligat fm ordinem rōnis: nibil ad propositu[m]: qd nihil phibet ean- dē idētitate: vel eandē realitatē h[ab]et ordinē p[ro]p[ri]atis et po- sterioris fm rōne. Iste aut[em] dicunt cōtra se: quia dicunt qd sunt due idētitates absolute extrema idētitas re- lativae: in quo cōtradicunt sibi in duobus. Primo in hoc qd dicunt vna p[ro]ponere aliā fm re: qd aliter nō pos- sent p[ar]bare ex p[ro]p[ri]one distinctione reales inter eas. ¶ Secundo in hoc qd dicunt qd extrema idētitatis relati- ue sunt ambe idētitates absolute: qd quero vtrū ambe idētitates absolute sunt extrema idētitatis relativae fu- dametalis: vel formalis. si fundametalis: tūc idētitas ab soluta est p[or]: qd fundamētu[m] est p[ro]p[ri]us fundato: si forma- liter: tūc vtrāq[ue] idētitas erit eadē: qd extrema forma- lla relatio[n]is siue affirmativa: siue negative accepte sicut ipse relones. vbi grā. p[ri]mitas et filatio et silia. ¶ Quātu[m] aut[em] ad secundū p[ri]ncipale p[ri]mū ad diuinis. s. qd nō potest illa iōniciētā qd apparet in diuinis euadere: et qd motu eoꝝ nullus est: p[ro]p[ri]o ex supra dictis. ¶ Quātu[m] ad p[ri]ncipa- le qdne: vtrū. in diuinis sunt p[le]s idētitates quā tres potest patere ex dictis: et potest formari brevis rō sic: qd qdū ad plūtate et vnitate idē est indicium de realitatibus et idētitatibus. sed in diuinis nō sunt nisi tres realitates ergo in diuinis nō sunt nisi tres idētitates. maior patet ex supradictis: tūc qd idētitas eiusdem realitatis non potest h[ab]ere nisi eadē extrema: tūc qd idētitas cōuertibilis cū en- te: sicut cōvertitur idē cū ente. tūc qd illud qd nō est idē cū aliquo: nec que cōvertitur cū ente est diuersum ab eo: eiusdem relati aut[em] nō potest esse nisi vna idētitas que con- uertitur cū ente: que est in diuisio[n]e rei a se. mi. etiā patet ex p[re]cedētib[us] qdnebus. ¶ Ad p[ri]mu[m] in opp[os]itu[m] ex dictis p[ro]p[ri]o scz quātu[m] est ex p[re]te rei: qd error ponens plures p[ri]mitates nō est aliud error: ab errore ponente p[le]s essentias: et ad oppositū sunt solute in qdnebus solone p[ri]ncipali: soluedo ad obiectiones alioꝝ. ¶ Ad secundū d[omi]ni: qd maior non est vayl[er]: qd nō h[ab]et vnitatem in ista mā: in qua idē potest esse p[la] nō adeq[ue]te: sic est in diuinis. ¶ Ad 3<sup>m</sup> aut[em] p[ro]p[ri]o ex p[ri]ncipali solone: soluedo. s. rōnes alioꝝ. ¶ Ad 4<sup>m</sup> d[omi]ni: qd diuisio[n]e idētitatis in idētitate personali et essentiale nō est diuisio[n]e in opposita. ¶ Ad p[ro]batio[n]e d[omi]ni: qd aliqd assumi ad vnitatem suppositi et nō ad vnitatem nāe potest in- telligi dupl[er]. vno mō qd aliqd assumat ad h[ab]et qd sit sup- positū diuinū: et nō sit nāe diuina: et sic nō potest aliqd assu- mi ad vnitatem suppositi diuini: nec ad vnitatem nature. Alio mō potest intelligi: qd aliqd assumat ad vnitatem sup-

positi et nō ad vnitatem nāe: qd s. assumit ad vnitatem que est iter sustentās et sustentatū: nō aut[em] ad vnitatem essentiā- lē: quia hoc essentiāliter fit illud: et qd in creaturis dicitur suppositū nō solū a subsistēdo et a sustentādo: iō dicuntē b[ea]tū vnitatem suppositi illoꝝ alioꝝ. vñ h[ab]et aliud ut suste- natū per ipsum. vñ etiā in creaturis suba et accūs dicuntē vñ subo vel supposito cuius vñ nō sit essentiāli aliud. dicū g[ra]mā assūmū ad vnitatem suppositi nō nāe non pp diversitatē suppositi nāe: vel pp diversitatē suarū idētitatum adinuicē. sed pp diversitatē sustentationis: que est inter sustentans et sustentatū: et iter vnitatem essentiālē fm quā essentiāli vñ est alterū qd idētitas nō solū est inter essentiā et nām assumptā: sed nāe inter psonā diuinā et nām assumptā. ¶ Ad 12<sup>m</sup> i4<sup>m</sup> et 15<sup>m</sup> p[ro]p[ri]o ex di- citis. ¶ Ad 13<sup>m</sup> d[omi]ni: qd maior est falsa. qd in fundando distinctionem potest multiplicari extrema distinctiones ex una parte manete eodē extremo ex alia. sed in idētitate eiusdem ad seipsum ex neutra prepotest multiplicari extre- ma. ¶ Ad 17<sup>m</sup> d[omi]ni qd idētitas est realis: qd in re idē non est diuersum a se realiter. unde est realis negatio distinctionis cū fundamento relonis rōnis si ue ille relones possunt multiplicari: siue nō. cū idētitas: que est realis in eadē realitate multiplicari nō pos- tet. ¶ Ad 18<sup>m</sup> d[omi]ni: qd h[ab]et vocē non sit cōtradictio. dicēdo itell[er]s intelligit in deo: et voluntas nō intelligit: tñ ex parte rei est ita cōtradictio dicēdo: itell[er]s intelligit: et voluntas nō intelligit. i. res que est voluntas: sicut dicendo itell[er]s intelligit: et itell[er]s non intelligit. ¶ Ad 19<sup>m</sup> dicendum: qd in deo nolle malum accipiendo affirmationem ex parte actus: et negationem ex parte obi: et intelligere malum non sunt opposita: sed sunt idē actus: et ideo non sequitur qd voluntas et intellectus in deo sint diuersa realiter.

Questio. V.



**Ainto** querit. vtrū h[ab]et vera in diuinis: essentia generat: et arguit qd sic: qd quicq[ue] cōuenit inferio- ri et superiori. led patri cōuenit genera- re: qui est aliquo nō inferius ad essentiā. ergo t[er]c[u]o. Si dicat qd ista ppō ya est de illis: que nō importat distinctiones. nūc aut[em] generare importat distinctionē generatis a ge- nito. t[er]c[u]o nō yz. ¶ Contra. qd sequit[ur] si sor. generat: h[ab]o gnāt nō obstante qd gnāt importat distinctionē gene- rantis a genito. sed homo et sor. se habet ut supius et in- ferius. g[ra]mā. ¶ Secundo sic. cuicūq[ue] cōuenit esse p[re]mi ei cōuenit gnāt. sed essentia cōuenit esse p[re]mi. ergo t[er]c[u]o. ¶ Tertio sic. hic p[re]gnāt: hic p[re] est essentia. g[ra]mā p[ro]lym expositoriū: sequit[ur] qd hoc essentia gnāt. Et qd respōdes in rōne sic p[on]is posuerat: qd ideo essentia nō gnāt: qd nō est realiter distincta ab aliquo existente in diuinis. arguebas contra hoc: et qd ad hoc adducebas quedā posita in p[re]cedenti qdne: ob h[ab]ebit ista. Preter ista aut[em] adducebas quedā alia: et p[ro]mo sic: qd circumscrip- to ope itell[er]s psonā et essentia differunt realiter. sed dīria que est circumscrip- to ope itell[er]s est realis. ergo t[er]c[u]o. nūi. p[ro]p[ri]o. p[ro]batio maioris. qd si itell[er]s diffiniret psonā et essentia al[ter] diffi- niret vtrūq[ue]: nec hoc p[ro]ueniret ex parte itell[er]s. sed ex p[re]te rei: qd ob h[ab]et itell[er]s p[re]cedit ipsum. ergo t[er]c[u]o. ¶ P[ro]p[ri]o ista predi- catio. essentia est essentia: est predicatione formalis. sed ista. essentia est relatio: nō est predicatione formalis. et hoc est ex natura rei. ergo essentia et relatio differunt ex na- tura rei. ¶ P[ro]p[ri]o ad p[ri]ncipale arguit sic. essentia cōuenit gnāti. g[ra]mā et gnāre. p[ro]batio p[ro]utile: qd qua rōne ei cōuenit gnāti: eadē rōne cōuenit ei gnāre. p[ro]batio est alicetatis. qd trāsfundit et cōmunicari pertinet ad gnāri. s[ed] essentia trāsfundit

transfunditur et comunicatur. ergo ite. C. p. cui convenit elicere actum generandi et principium quo generatur generat ei conuenit aliquo modo generare. sed non maiores doctores essentia est huius. quod est potentia generandi. ergo ite. C. p. magis conuenit alicui eterno illud quod est eternum quam illud quod est temporale. sed creare est temporale. essentia autem est eterna: et generare est eternum. ergo magis conuenit essentie generare quam creare. sed creare conuenit essentie. ergo et generare. C. p. illud quod conuenit posteriori per prius conuenit priori. sed generare conuenit patrem: qui est posterior essentia. ergo et essentia. C. p. memoria generat verbum. ergo et essentia. sequentia p. quod memoria gerit vicem essentie. probatio antecedens: quia quicquid ita est quod duo actus se habent per ordinem: cui conuenit primus et secundus. sed intelligere et dicere sunt duo actus per ordinem se habentes. ergo cui conuenit prius. secundus intelligere. ergo ite. C. p. essentia aut est generans: aut genita: aut procedens: aut aliud quartum ab istis: non potest dici quod sit aliud quartum ab istis: quod tunc esset quaternitas in diuinis. ergo relinquuntur quod sit generans: vel genita. vel procedens. sed qua ratione conuenit sibi esse genita vel procedente eadem ratione et generare. ergo ite. C. p. pater: aut generatrix paternitatis: aut ratione essentie: si ratione essentie: habet propositum. videlicet quod essentia generat si dicitur quod ratione relationis. C. contra. quod si hoc conueniret relationi: aut conueniret in quantum relatio est in essentia: et sic transit in essentiam: et sic conueniret sibi quae ratione entia: et sic adhuc conueniret ente generare: aut quantum ad hoc quod dicit modum essendi ad alterum: et sic non potest esse: quod ut sit relatio non est principium: nec termininus alicuius actionis. C. p. operatio perfectissima requirit perfectissimum operatum. sed generare est operatio perfectissima. ergo conuenit perfectissimo operari. sed esse perfectissimum conuenit essentie non relationi. quod ite. C. p. arguebam sic ad probandum quod essentia est distincta a persona et per consequens posset generare personam sic: generare non ponit repugnare essentie nisi quod pro tanto quod essentia est distincta a genito. sed hoc est falsum ut probabo. ergo ite. probatio assumpta: quod illud quo formaliter: ut videtur generans distinguunt a genito est illud quo generatur genitrix. sed illud quo generans generat est principium quo generans elicit actu generandi: et huius principium ut a multis ponitur est entia. ergo ite. C. p. prae generat aut ratione pater natus: aut ratione essentie: non ratione paternitatis. ergo ratione essentie: et per se essentia generat. probatio numero. quia quicquid communicatur a producente producto opus cotineri virtualiter in principio producente. sed paternitas non continet virtualiter quod communicatur pater filio. ergo ite. C. p. generare conuenit alicuius quod est prius patre. sed nihil est in patre quod est prius patre: nisi essentia. ergo ite. probatio maiori. quia generare est prius patre: quod est prius filio: qui est simius cum patre. sed quod est prius patre opus quod conueniat alicuius prius patre. ergo ite. C. p. essentia generatur. ergo et generatur. dicta satis patrum: quod qua ratione conuenit sibi generari et generare: probatio auctiorum: quod quicquid toti conuenit: conuenit saltu per accidens partibus: sed toti per sonae constitutae ex relatione et essentia conuenit generare. ergo saltu per accidens constitutis. scilicet relationi et ente conuenit generare. C. p. non negatur ab entia genera rensis quod non potest esse distincta ab aliqua persona. sed hoc non obstat: quod essentia aliquo modo est distincta a persona. ergo ite. probatio minima. quod nihil id est idem in

plus idem scipso. sed essentia se habet in plus quam pso-  
na. ergo aliquo modo distinguuntur. **C** **P.** deus generat  
deum. ergo dicitas generat deitatem. antecedentes conceduntur  
ab omnibus; probatio patitur: quod in divinis hinc et habitum sunt  
ideni: et ideo quicquid conuenit concreto conuenit abstracta.  
sed deus et dicitas se habet sicut concretum et abstractum.  
ergo et ceterum. **C** **P.** sancti concedunt istam essentiam esse de entia.  
sed idem est essentiam esse de essentia: et essentiam genita-  
re essentiam. ergo et ceterum. **C** **P.** generare conuenit enti per se  
sed essentia dicit ens per se. ergo et ceterum.

**In contrariis** est auctoritas concilii generalis. **ybi** dicitur: quod essentia: nec genera: nec dignitatis: nec procedit.

**Respondeo** ad euidetiam istius quoniam tria sunt facta. Primum est videre quo in creaturis se habent producere et produci: vel facere et fieri. Secundum est applicare ista ad diuinam. Tertium est ex predicta applicatione concludere propositum.

**Quantum** ad primū sciendū q̄ sicut dicit ph̄s  
p̄mo ph̄ysicoz alicui competit du-  
pliciter fieri. uno mō fieri in plr̄. alio mō fieri hoc. fie-

pm'art.  
L.C.62.

## De relationibus

Ipsum: quod est impossibile et modo dicendum est de forma comunicata pducto non est de ratione sua quod sit, per ducere ab absolute: licet sit de ratione sua quod sit pducta in hoc vel facta in hoc: sicut fuit dictum de qualitate symbola. Sic ergo ex premissis habemus ista tria. videlicet quod potentia activa in eo quod talis non habet quod sit producens: sed quod sit principium quo producens pductit. Secundo quod forma communicata pducta pducto in eo quod talis non habet quod sit pducta: sed solum quod eius communicatione pductum sit vel similitudine: et quod sit in hoc: non autem quod fiat similitudine: et ceterum. Tertio quod illud quod dicit fieri hoc: ut quidam dicit quod homo sit albus non sit similitudine: quod fieri sibi non attribuitur similitudine: sed obiecto factionis in habitudine ad tertium ut dictum est. Licet autem sit per se loquendo quod potentia activa non sit illud quod producit nec large: nec proprie: nec forma communicata in eo quod talis sit forma pducta: cum in creaturis ratione maius potentia activa non solam est quo producens producit: sed etiam illud quod producit formam communicata non solam est quo producens habet esse vel esse tale: sed etiam est forma producta: licet non ita proprie conueniat sibi esse productum sicut supposito habebit forma: et hoc ideo est quod agens non potest coicere eandem formam in numero: quam habet ipsi pducto. unde in creaturis: et forma per quam agens agit est diversa a forma communicata pducto: et tamen est etiam quod forma producens pro qua agit non solum modo est potentia qua agens agit: sed etiam est producens: licet proprius: et etiam forma communicata est producens licet improprie.

Sed etiam.

**Quanticum** ad secundum principale. scilicet de applicatione istorum ad divinam. Primo videndum est qualiter ista se habet differenter in divinis et in creaturis. Deinde accipienda sunt quedam in quibus communicantur hinc et non. Quantum ergo ad primum sciendum quod quod in creaturis agens non potest communicare eandem formam quam habet producto: ideo forma communicata est et producta: ex hoc sequitur secundum quod actione et passione in creaturis dicit aliquam formam absolutam pductam: que nec de nomine: nec agens dicit actionem: nam calefacere nihil aliud est quam habere calor em: et factum in alio: purum autem denotatur ab agente dicitur passio: nam calefactio passio nihil aliud est: et quam esse calorem in fluxu habentem causam efficietur: et de hoc poterit alias diffusus tractari. Ex hoc sequitur tertium: quod in creaturis inter producens et productum non solum est distinctio formalis relatives: sed etiam formalis absolute: in divinis autem totum contrarium: quod nec ibi principium quo agit agens est producens ut forma communicata est pducta: nec actione et passione dicunt formam absolutam pductam: sed tamen ibi importat oppositos respectus: nec etiam est ibi distinctio producentis et producti formalis aliqua absolute: Et autem secundum quod quantum ad aliqua invenimus in divinis ea que dicta sunt de creaturis. nam sicut invenimus in creaturis aliquid non factum similitudinem: et tamquam factum in hoc: sicut si aliqua forma praecexistens de novo vniuersetur alicuius subiecto. ita invenimus aliquid modo: sed large valde in divinis. unde licet essentia non sit simpliciter producta: tamen potest dici multius large videndo de facere et fieri facta in hoc: et quod ibi proprius non accipitur loco huius: quod est factum in hoc accipitur communicatum huius vel transclusum in hoc: et sicut ibi est aliquid: cui convenit pducere et producere: similiter in divinis: sicut patet in personis quibus communicatur pducere et producere: similiter et vrobius et produces et productum similiter distinguunt realiter. Unius ratio est: quod vrobius producens et pductus habent oppositos respectus: scilicet respectum eius a quo est alius: et respectum eius qui est ab alio: sed tales opposit

ei respectus non possunt inesse eidem respectu eiusdem: ergo tamen. Item etiam vrobius inuenit istud communione quod est factum in hoc: siue large: siue proprie: vel quod cum fieri sine produci aliquid dicitur factum in hoc non potest esse sine aliqua distinctione reali vel producentis ad productum: vel produci in hoc ad illud in quo sit sicut si forma praecexistens vniuersitatem materie vel saltus producentis ad illud cui forma communicatur in quo. scilicet dicit fieri formam. Unius ratio est: quia ubi non est aliqua distinctione hec vel illa: omnes constructiones sunt intransituae formaliter. unde essentia est in persona: et ipsa est persona: et tamen pater communica essentiam: et est ipsa essentia. unde oes constructiones ille transitus formaliter vocem sunt intransituae formaliter rem: sed ubi totum est intransitum formaliter rem nihil realiter producitur vel productio quia producitur similitudine vel productio: quia aliquid sit in hoc. ergo tamen. Quartus autem aliter potest probari: quod impossibile est quod productione reali aliquid vnu et idem communiceat se vel faciat se in seipso: sed hoc non esset: nisi quod omnia fieri reale siue in hoc requirit aliquam distinctionem realiter. ergo tamen. Ex hoc accipio quinq[ue] propositiones conclusas. Prima est quod essentia non generat essentiam. Secunda est quod persona non generat essentiam. Tertia est quod essentia non generat personam. Quarta est quod essentia non coicat seipsum per seipsum. Quinta est quod una persona communica aliam essentiam: et una transfundit essentiam in aliam. Prima patet sic: quod producens et productum similitudine loquendo differunt realiter: essentia non differt realiter ab essentia. ergo tamen. minor etiam est manifesta: maior etiam satis patet ex premissis: quod producens et productum habet respectus existentes ab alio: et existentes a quo aliis: sed nihil realiter respicit aliud ut aliud a le: nisi sit distinctum ab eo realiter. ergo tamen. Secunda conclusio etiam et tertia per idem patent: quod producens et productum opere esse distincta realiter: sed nulla persona in divinis est distincta realiter ab essentia. ergo nulla persona in divinis potest producere essentiam: nec essentia personam potest producere. Quarta sic patet: quod in omnibus communicatione reali opere quod vel communicans differat a communicato: vel ab eo cui fit communicatio: vel quod ipsi similitudinem communicatur differat ab eo: cui fit communio. sed nihil realiter potest esse iter essentia et personae: si ponatur essentia communica se persone. Et idem posset probari ex similitudine communicationis ad fieri in hoc: quia non potest fieri aliquid ab hoc in aliquo nisi vel facies differat a facto: vel ab illo quo factum sit: vel saltus factum differat ab eo in quo sit: sicut si aliquis faceret se in loco alicuius: sed communicatio in divinis est simili taliter fieri in hoc: ergo impossibile est in divinis quod aliquid communicaret se oino indifferenter a se realiter: quod nulla illarum distinctionum posset ibi inneniri. Quinta conclusio scilicet quod una persona communica vel aliquo modo facit extendendo nomine fieri vel fiendi essentiam in alia persona patet: quia omnes sancti concedunt: quod una persona communica essentiam alie persone: et quod pater communica et transfundit essentiam filio per generationem: pater facit quod essentia sit in filio: et ratio huius est: quod ad taliter productionem sufficit: vel quod faciens siue communicans sit diversus a communicato: vel ab eo: cui communica. licet autem pater non sit distinctus ab essentia communica est tanien distinctus ab eo: cui communica eam. Iohannes. Quicquid alibi solutiones.

**Explicit tractatus de relationibus.**

**C**Incipit tractatus de ynitate formarum. editus a ma-  
gistro Hertero ordinis fratrum predicatorum.



**A**nnes boies nā  
derant p̄hs in p̄ meta.  
fui q̄ patz ex auēitate  
pmissa: dicit oī homi-  
ni nāle inesse deside-  
riū ad sciendū. Lnius  
rationnulla alia esse vi-  
det: nīl q̄ cum deside-  
rinz oīs creature natu-  
raliter ferae in bonuz:  
eo q̄ ipsuī est primū  
et vle appetitus seu vo-  
luntatis obiectū. bonū

autē oīs rei cū sit eīus per fectio: op̄z vt in hoc nāle ho-  
mīnis desideriū incline: q̄ ipsuī hoīem perficit iquā-  
tum est homo. Et idecū homo id q̄ est sit per intellectū  
cū fm p̄hni in 3° ethico: intellectus autē pfectio sit  
scia seu cognitio veritatis: sequit q̄ oīs homo fm nāz  
et scire desideret: et cognitionē appetat veritatls. Et autē  
hinc p̄mū q̄ cadit in intellectu ētens: ex quo vltierius  
sequit: q̄ cum scia per intellectū acquirat: desiderare  
sciam nihil est aliud quā entis cognitionen appetere.  
Manifestū est autē q̄ vnuq̄dē intantū est ens inquā-  
tū est actu: fm aut p̄hni in 3° physico: vnumq̄dē est  
actu per formā suā: q̄re cuīz cognitio rei ex suis causez  
pncipis: p̄z q̄ cognitio entis ex cognitione formarum  
depēdet ad in inus in ipsis rebus naturalibus et muta-  
tioni subiectis: licet etiā hoc in oībus habeat veritatem:  
sicut p̄z in rebus diuinis: de quibz perfecta tūc habe-  
tur scia: quādo earū cognoscunt quidditates: que nibil  
sunt aliiud quā ipse forme subsistentes et simplices: ex  
gbus oīb: satis p̄z: q̄ cū oīus rerū cognitio quodā nō  
Dependeat ex cognitione formarum: ex quo nāle inest  
hoī desideriū ad sciendū q̄ multuz obsequemur hoīs  
desiderio nāli: si de formis fm facultatis nre modulū  
elucidauerimus fitatē: et hoc qdē neciūz indicauimus  
ē: tu q̄ doctoz p̄phoz de formis diuersas srias: tuz  
q̄r paucā et obscura adeo vt rudiū excederent ingenia  
inuenicbanē esse dicta de formis: vt sic duz inuenes et  
imbecilles ingenio maiorū nostro p̄ deformis altas et  
pfundas srias: et licet sufficiētissime traditas ad plenū  
cape seu intelligere nō valebant: salte et si minus suffi-  
cienter aperte triū: et si rudiiter hec tradita a rudi discipu-  
loruīs discipilli facilis capiant et addiscant. Erat at  
hic ordo scriuandis in tractando de formis: vt s. prius  
tractet de formis fm sc: et in sua natura consideratis.  
Sed oī vero de ipsis in comparatione ad alia. Circa  
p̄mū autē erit disputatio de tribus. Et p̄ de ipsaz foraz  
suba. Sed oī de ipsaz foraz origie: seu pductio: nō.  
Tertio at de ipsaz foraz aditione seu q̄litatib: et ppe-  
ratibus. Circa p̄mū vero querāt duo. Et p̄mo gde in  
quaerat de ipsis formis: an sint. Sed oī qd̄ sint. Qd. I.

**B** primum autē sic pceditur  
les nibil sint. In omni enim re natura/  
li inuenimus acciūtia et dimensiones p-  
prias et passiones: et q̄ preter hoc est: vt  
esse substantia rei. Sed si per intellectuz  
a quacūq̄ re nāli separant dimensiones  
et accidētia oīa: nibil videt remanere nisi mā. ergo ipa-  
mā sola videt esse rei suba: ac per p̄mī forma subalit

nihil erit. C p̄. omne q̄ est in rebus nālibus: est p̄ ge-  
nerationē pductū: sed formē fm p̄hm in 7° neta: nec  
gnāt nec corrūpuntur: quare vt vī in rebus nālibus  
nulle formē sunt nec substātiales: nec accidentales.

**In Contrariū** est: qz p̄hs in scđo physi. ponit  
quatuor genera carū: inter q̄s  
vnā dicit esse formā. C p̄. Unūq̄dē cognoscit p̄ for-  
mā suā eo q̄ mā cū hēat rationē infiniti de se cogno-  
scibilis nō est fm p̄hm in 2° physico. Si ergo in re-  
bus nālibus nulla sit forma: sed solū mā: de ipsis nulla  
poterit b̄ri cognitio: cuius d̄ruiz manifeste videmus.

**Respondeo** dōm: q̄ humana cognitio est  
potētialitati permixta: sicut patz

q̄ h̄zortū a sensu: cuius obī nō est oīno a nāe condi-  
tionibus denudatū: vt plurimuz humana nā facilius  
venenit in cognitionen eoꝝ que sunt nota sensui: cu-  
suisnodi sunt mālia et potētialitati pmixta: quā in co-  
gnitiōe corū: que sunt nota nāe: cuiusmodi sunt forme  
et tactus: ppter q̄ etiā oēs antīq nāles solā mām dixer-  
int eē rerū nāni: sicut p̄z per p̄hnī in p̄ meta. et in scđo  
physico. sed tñ hec positio et falsa est et in ipolīs: sicut  
p̄t multiplū oīdi. C Et p̄ ex actualitate essendi. cū. n.  
fm oīum cōem srasam: mā sit illud: ad q̄ stat oīum re-  
solutio reruni: zoē tale de necessitate sit simplex: eo q̄  
als oportet in infinituz abire: op̄z necessario vt ipsa  
mā in se cōsiderata sit simplex: q̄ etiā alibi pbatū est  
dū. s. de ipsa mā agere: per nomē gnāe aut significa-  
tū actus: aut poꝝ: q̄ cōpositū cu ipsa sit simplex: vt di-  
ctū est: significari nō p̄t. Si autē dicat q̄ per nāe no-  
men significat nā quedā: que fm se est actus triū: tunc  
iaz in equinoco disputamus: eo q̄ per non iē māe signi-  
ficamus formā. sed tñ fm istū intellectū adhuc ipole  
est: q̄ res nāles sunt sola nā: eo q̄ fm p̄bz nono metu.  
vnuq̄dē intū est intelligēs sruātū est actu: et ita si oēs  
res nāles fm subam essent solū mā: sequeret q̄ essent  
actus: et per triū: q̄ oēs eēt actu intelligentes: q̄d̄ est 3  
sensum. Relinquit ergo: q̄ p̄ māe nomē designet qdā.  
nā: q̄ fm se sit sola poꝝ passiva: hoc autē per se subsistere  
nō p̄t: videmus autē nos ad sensuz: q̄ res nāles sunt  
actu sube: et qd̄ actu subsistunt. Quare cū fm nāz ex in-  
poꝝ suba nō possit fieri suba in actu: nisi per aliquid q̄ fm  
se est suba et actus: oz necio d̄re: q̄ in rebus nālibus nō  
solū sit mā: verū etiā quedā alia nā: que fm suā eētis  
sit suba et actus: et p̄ hoc nos intelligint formā. C Scđo  
ex modo agendi ipsius cause prime. Luni enī onine  
agens agat sibi simile: in quaerātū est agens: necesse est in  
omni effectu aliquā similitudinē agentis existere: qd̄  
verū est in agentibus per intellectū. In hoc enim diffe-  
runt agentia per intellectuz ab agentibus per nām: q̄z  
scz ad ipsorū actionē sufficit sola nā seu quidditas pro-  
ducēt: ad actionē autem agentium per intellectuz  
In quaerātū agentia sunt non solū natura requiri: ve-  
rum etiam exemplaris formia: quā habent in mente: q̄  
quā et suas ordinant et regulant actiones: et ideo ad per-  
fectione in effectus productū ab agente per intellectuz  
requiri: et aliquā similitudinē gerat forma: que fuit  
in agente sue productionis pncipiū vel exemplū. Lus  
ergo deus s̄ agens per intellectum: op̄z vt oīum que-  
cuīz produxit in se phauerit similitudinē ydeales  
et per cōsequētē vt eius effectus in tantū perfectū dicant  
In quaerātū formarū ydealiū aliquā similitudinē repre-  
sentant: vt sic in rebus nālibus nō solū inueniat mate-  
ria: verū etiā illaz formaz ydealiū aliqua similitudo:  
quā alio noīe nos dicimus formā. Quare manifestū ē  
q̄ ad perfectionē rerū naturalū requiri: vt in eis nō

T.c.26.  
227.8  
32.  
T.c.28.  
2.29.

T.c.9.

T.c.28.

## De unitate formarum

Si sum sit materia: verum etiam forma: sed enim illa yde non solu forme: verum etiam materie similitudines et ceterae sunt in se tamem considerate forme sunt: et ideo ad perfectionem yniuersitatem requirebat: ut in rebus non solu materia: verum etiam forme essent. **C**ertio ex naturali rerum origine. Cum enim in res naturales producant per generationes et motum: illud de necessitate opus esse in rebus naturilibus ad quod non otia de necessitate terminari: et sine quo motum est impossibile terminari. Manifestum est autem quod radix et principium motus est potentia secundum principium: quare tamdiu durabit motus: quia diu potentia imperfecta manebit. In ipso est autem quod potest aliquid perficiat vel terminetur ad potentiam solam: quod tunc id est per motum et terminum: quod est ipsum. Opus ergo si motus generationis terminari debeat: quod hoc stat per aliquem actum terminantem mobilis potestate. hoc autem non potest esse via forma: cum esse actuale a forma non possit separari. quare yel opus dicitur quod non possit alicuius rei naturalis generatione terminari: quod est sensus: yel quod forma aliqua males sunt in rebus naturalibus. **A**d primus autem de divisione in re naturali non solu sunt accentia: et propter passiones in modo ylterius cuius accensio presupponat subiectum: et ad ipsorum sequentiam: opus generationis in re aliqd aliud praexistere oibus accidentibus secundum nam: per quod res beat est subale: seu nam subiectum: et hoc est forma subiectum. **A**d secundum dividitur: quod corporis est illud quod per se generatur: et per se habet esse: forma males autem non habet per se esse: et ideo secundum principium non generantur per se: sed per accidens. videlicet ad generationem compositi: cuius dant esse.

### Quæstio. II.

**B** secundum sic procedit: yel quod forma sit aliqd positum: et non actus simplex. De enim ens aut est actus purus: aut est per se pura: aut est compositum ex parte et actu. sed forma non potest esse actus purus: quod enim conuenit soli deo: sicut etiam non potest esse pura pars: quod hoc dicitur esse materialiter et non forma. quod opus quod forma: si debeat esse quod sit aliqd compositum ex parte et actu. **E**t pterea constat: quod nihil est simplex cuius sit etiam nulla autem causa efficientis est actus purus. sed oibus formae males producent per generationem ab aliquo naturali agente: quod nulla forma naturalis erit oīo simpliciter purus actus. **P**er hanc si forma sit aliqd opus sit causa eendi ipsius: cuius est forma: sed forma nullo potest esse alicuius rei causa eendi: quod forma vel nibiliter: vel ad minus non erit causa effendi ipsius rebus ut continetur evidenter ponere. **P**ratio media. Nihil ergo accedit esse ad esse alterius potest esse causa eendi eius: sed forma cum non generetur per se secundum principium in 7<sup>o</sup> metra. accedit esse vel non esse per accensio ad esse complicitum. quod forma non est causa esse rei. **P**er illud est exemplar: et ratione greditatis rei: per quod res habent causam quod est. sed ynaque res naturalis esse et subiectum habent ab ipso agente specifico. quod cum agentes specifici non sit forma tantum: yel ad minus quod forma non sit ratione et exemplar greditatis rei. ut dicitur per se in secundo physico. **P**er hanc rationem est forma quod naturalis: cum de ipsa per se naturalis determinaret. sed causa non potest esse ratione effendi ipsius hoc: cum esse humanum sit corporale et causa sit incorruptibilis. sicut et causa rationis non est ratione simplex actus: cum sit hoc aliqd: et per se non posita ex potentia et actu. quod cum eadem sit ratione de yna forma: et de oibus: yel quod nulla forma sit ratione eendi ipsius rei: yel quod sit actus tantum.

**I**n contrario est quod actus proportionatus est: cum forma est simplex. ergo et forma ad quam talis actus sequitur erit simplex. **P**er hanc dicitur expresse in secundo physico: et in 5<sup>o</sup> metra. quod forma est ratione et exemplar ei quod erat causa. **R**espondeo dicitur: quod oibus formae physice non in hoc consistit: ut sit actus: et ratione et exemplar

greditatis rei: cuius est forma secundum principium in secundo physico: et in 5<sup>o</sup> metra. **A**d cuius evidentiā sciendum est quod olaque sunt in mundo: sive in universo: in terris sunt: in quantum pertinet etiam sunt luminosa: in quantum pertinet nātūrā lucis: et esse lucis principium: que est in sole: ut permaneat in per se. quod est in calido: quod est ignis. Lumen qui dem dicti veritas fundatur super hoc: quod est per participationem reducitur: et est ab eo quod est per essentiam tale secundum principium in secundo metra. et in 5<sup>o</sup> et 7<sup>o</sup>. et ideo cum solus deus sit ens per essentiam suam: oia alia ab ipso instanti sunt entia iquantū eis per modum cuiusdam participationis coicata esse diuinū: quod est esse principium causae. Non quod ita quod est diuinū veniat in compositionem rerum: sed quod ab ipso esse diuinum oia participant esse per modum quo effectus participat eis sive causae supradictae: et hoc est quod dicit Dionysius in 4<sup>o</sup> capitulo celestis hierarchy: quod est omnis est: que super eum est diuinitas. quod vero est diuinū est yle et infinitum: nulla autem participationem potest vel infinita participationem ab aliquo creatura habere: et quod si creature debet esse participantem ab aliqd est participationem: quod ipsorum esse diuinum de terminat et finiat secundum modum creature quod debet ipsorum: et cipere: et hoc ynuquod recipi secundum modum recipientis. hoc autem fieri non potest nisi mediante aliqua secunda causa yle principio vel participatione: quia mediante ipsa res stat debita et proportionata ad receptionem talis esse sic limitati et determinati secundum naturam positatis create in divinis rebus: et hanc quidem naturam imperfectionem: per quam ynaque res sit causa et receptibilitas ipsius esse nos dicimus formam. ita secundum secundum diuersitatem forme erit diuersitas ipsius est: et bonus quidem exemplum videmus in participationibus luce. Nam quod lux in fonte proprio est yle et indeterminata: nullum autem aliud corpus potest recipere yle et lucis: sicut est in fonte sive: id est quod opus aliqd est in divinitate et universaliter corporibus participationibus esse lucis: quo mediante corpus stat suscepibile lucis: et hoc secundum determinatum gradum et finitum: **B**ut autem est diversitas: per quam ynuquod non sit susceptibilis lucis: sicut etiam et per formam ynuquod non sit natura constituta in tali gradu ut sit capax esse actualis secundum determinatum gradum: et quod illud per quod aliqd sit susceptibilem propriam est yle et indeterminata: sicut illud per quod ferrum sit susceptibilem propriam lucis est aliqd solidum ignis: puta calor yle lignitudo: per formam autem res sunt susceptibiles diuinum esse: inde est quod ipsam formam opus esse quandam participationem vel similitudinem principi actus et esse diuinum: ex quo opus quod per ipsorum formam oibus res secundum assimilatum agenti: quod vero ynuquod interius est id quod est: in quantum sive causa similitudinem gerit: et yllo similitudo actus secundum rebus impressa: per quam effectus dei diuinum assimilat agenti. sicut oibus rebus cendi et nātūrā secundum quod nos proprio nomine appellamus formam: quod quidem tanto est perfectior quanto magis ad primi actus similitudinem appropinquat: sive igitur plures illius actus secundum perfectiores participant: yllo illa forma quod representant de participatione secundum actus solu actum cendi sunt in primo et in finio gradu formarum. Quae autem sunt similitudines secundum actus secundum formarum: que alio nomine vocantur vegetative. que autem non solu sunt similitudines secundum actus quantum ad esse et vivere: verum etiam quantum ad hoc quod est aliquatenus cognitionem babere. licet imperfecta: constituant allum gradum formarum: que a pluribus vocantur anime sensitivae: nam sensitiva anima est prima forma: que cognitionem participat. Quae autem sunt similitudines secundum actus non solu quantum ad esse et vivere: et quantum ad hoc quod aliquatenus

Ubi. s.

T. cō. 4.  
iz. metra  
phy. i. s.  
nc.

# Questio

72

cognoscunt: verum etiā quantū ad hoc q̄ cognoscunt cognitione intellectuā: cōstituunt vltimū t nobilissimum gradū formarū in natura. līc̄ etiā inter istas sit gradus: t̄ būc gradū formarū nos vocamus subas intel lectuales. q̄ id qd̄ res est: est per huc nature quidditatē fīm p̄bīm in 7 meta. forma aut̄ est que cōstituit naturā rei: vt dictū est. ideo a platonicis forma vocat̄: t̄ est rō quidditatis rei: sive q̄ quid erat esse: t̄ q̄ ult̄ius per formā nō solū datur eē cōposito. vt dictū est. sed etiā cōfertur vlt̄ius cōposito quedā virtus: qua mediāte ipsū pōt sibi sile pducere in nā: vt alio ostē sum est. s. in summa primo libro. inde est q̄ forma nō solū dīrō quidditatis inquātū est gdditatis p̄n<sup>m</sup>: verū etiā dicit exemplū inquātū ab ipsa cōpositū habet virtutē pducēdi sibi sile in natura. Ex quibus oib⁹ sp⁹ qd̄ sit forma: q̄ videl; silitudo quedā seu participatio primi actus rebus in pressa: que qd̄ silitudo in rebus: est ratio t̄ exēpli eius q̄ qd̄ erat esse: seu gdditatis rei q̄ idem est. Ad primū dōm: q̄ forma nō est potentia. sed actus tm̄. sed tamē ppter hoc nō sequit̄ q̄ ipsa sit actus purus vt deus. nō enī solū requiri ad hoc vt aliquis actus hēat simplicitatē t̄ puritatē diuinā: q̄ nō sit cōpositus ex potētia t̄ actu. sed vlt̄ius q̄ nō sit cōponibilis alterius: q̄ per se subsistat: t̄ q̄ sit suū esse: t̄ q̄ oēs pfectioes in se cōtineat t̄ multa alia: quo p̄ nullū pōt cōuenire forme nāli. qn̄ aut̄ dicit q̄ effectus nō est simplicior sua cā: dōm q̄ agens non pducit formā ali quā: usū virtute forme pprīe: t̄ ideo līc̄ forma pducta sit simplicior agēte: tamē nō est simplicior forma agētis cuius vltute pducta est: vel dōm q̄ effectus per se: nō est simplicior sua causa. forma aut̄ nō pducit p se ab agente. sed per accidens solū fīm p̄bīm. s. ad gnatiōne cōpositi. Ad scōm dōm: q̄ aligd acgrere esse ad esse alterius pōt intelligi dupl̄r. vno mō per se efficiēter: vt sic dicā illud acquirere esse ad eē alteri<sup>r</sup> q̄ cau sat fīm suā essentiā t̄ nām ab illo: t̄ hoc modo pcedit argumentū. Alio mō pōt aliquid acquirere esse ad eē alterius: per accīns: inquātū. s. requiri ad sustentationē esse eius: t̄ hoc modo se habz forma ad cōpositū. int̄m enī dicit forma acgrere esse ad esse cōpositi inquātū ipsa nō inueniē subsistere nisi in cōposito. Ex hoc autē nō sequit̄ ppter hoc: q̄ forma nō sit causa eius. sed potius ecōuerso. Nā per hoc cōposituz participat esse: q̄ ipsa forma est in ipso cōposito. vnde rīdendū est p distinctionē nūnō in p se t̄ p accīns: vt dictū est. Ad certū dōm: q̄ hēce t̄ subaz ab aliquo pōt intelligi dupl̄r. vno mō effectiue: t̄ sic vnaqueq̄ res subaz t̄ eē b̄ ab agēte fīm q̄ modū dīr paries hēce albedinē ab ipo pictore. Alio mō formalit̄: t̄ sic subaz t̄ eē dīr vnuq̄d̄q̄ b̄re a sua forma p̄ q̄ modū paries dīr eē albū p̄ ipsaz albedinē. Ad 4<sup>o</sup> dōm: q̄ alit̄ est de aia t̄ de alys for mis nālibus. nam alys formis nō debet p se esse: t̄ iō eē cāt̄ in cōpositis ex cōiunctione ipsarū cū materia: t̄ ita illud esse nō est māe neq̄z forme. sed resultat ex cōpositione vtriusq; ex quo sequit̄: q̄ sicut cōposituz est corruptibile. ita t̄ esse eius. sed aia rōnalis nō soluz est forma: verū etiā suba: t̄ ideo sibi debet esse: t̄ ita aia nō acq̄uit esse ex cōpositione sui cū mā. līc̄ non acq̄rat esse nisi in mā. sed potius illud idem esse q̄ sibi acq̄rit per creationē cōicat māe: t̄ iō cū aia sit icorruptibili poterit esse buni anū icorruptibile remanere in sua cā. s. aia etiā corpore corrupto. q̄ aut̄ dicit q̄ aia non est oīno simplex dōm: q̄ hoc cōuenit sibi rōne qua est suba: t̄ nō rōne qua ē forma. est enī aia nō solū forma sed etiā substātia: vt dictū est. vel dōz q̄ esse nō est de

# III.

quidditate aie: t̄ iō lic̄ aia sit cōposita ex essentiā t̄ eē: tamē in essentiā aie ex hoc nulla causat cōpositio.

**Linde** cōsiderandū est de modo originis: seu productionis ipsarū formarū. Circa q̄ querunt̄ duo. C̄ primo. vtruz ipse forme pexistant̄ fīz aliquā sui inchoationē in mā: vīl vtrū producant̄ de nihilo. C̄ Scōdo. vtrum per generationē de ipa potētia matricie educant̄ vel per creationē a deo. Questio. III.

**B. Primum** sic procedit: videntur q̄ in mā oīus formarū inchoationes pexistant̄. gnationes cn̄z seu pductiones formarū nāliū dīr nāles. sed nāle dīr q̄ b̄z p̄n<sup>m</sup> mouēs intrā: eo q̄ nā est p̄ncipiū motus in eo: un quo est fīm p̄bīz in scōo phy sicoz. ergo in omni gnatione nāli: opz pexistere aliquid p̄ncipiū motus actiuūz in ipsa nā. hoc aut̄ nos vocamus inchoationē forme. C̄ P. Aut̄ ln nā pexistit ali quo modo forma: aut nō. si pexistit: habeo. pposituz. si aut̄ nihil est ibi de forma. ergo pducit de nihilo: qd̄ est cōtra lniam p̄bīz: que est: q̄ ex nihilo nihil fit. C̄ P. fīm p̄bīz in etibīcīs illud est violētū: cuius p̄n<sup>m</sup> est extra nihil cōferente vīm passo. sed in gnatione nāli ipsum passuz est mā. Si q̄ in ipsa mā nō sit aliqd actiuū p̄n<sup>m</sup> per qd̄ ipsa aliqd cooperet extēriori agenti. sequit̄ q̄ oēs nāles gnationes sint violentē. C̄ P. Illa ppē dīr nālia. que ita fiunt a nā q̄ nō p̄n̄ fieri ab arte. sed p̄bīs expressio dicit in 7<sup>o</sup> meta. q̄ aliqua dīr fieri a nā: t̄ nō p̄n̄ fieri ab arte: q̄ pars forme pexistit in mā. ergo in nā est aliqua inchoatio. C̄ P. Illic̄ denotat̄ ab eo q̄ nullo modo participat. fīz motus māe ad formā ignis dicit gnatio ignis. opz ergo q̄ in mā aliqd pexistat de forma ignis q̄ nos inchoationē dicimus.

**In Contrariū** est aut̄: q̄ si aliqua inchoatio gnationē: aut̄ per creationē: nō aut̄ per creationē: q̄ terminus creatiōis nēcō ē aliqd actu pfectū. huius aut̄ inchoatio ponit esse forma iperfecta. similī nec p gnationē: q̄ gnatio est terminus alterationis. illa aut̄ inchoatio ponit esse p̄n<sup>m</sup> illius alterationis: t̄ ita inchoatio vī pcedere gnationē: q̄re nullo mō talis inchoatio p̄t pōi.

**Respondeo** q̄ circa istā qd̄nē diuersi diuersi mode opinati sunt. Nā gdā dixerunt q̄ in mā ex qua res physice generant̄ nō est potētia passiva tm̄: alias gnatio esset violenta. sed opz pexistere in nā ipsam formā: que per gnōnē educenda est fīm quandā actiuā inchoationē: t̄ esse icōpletū. t̄ ideo nō b̄z perfectā vltutē ad agendū. sed tm̄ imperfectā: t̄ iō per se nō pōt agere nisi quodā mō exciteb̄ ab agēte extēriori. Sic enī excitata coopat̄ ei: vt sic pp̄ tale actiuū p̄n<sup>m</sup> motus dicā nālis. Sed hoc nō vī cōuenientē dicit̄: sicut manifeste pōt oīdi multipli rōne. Et pri mo quidē ex effectu ipsius forme. Lū enī esse necessario sequat̄ eēntiā fīz q̄ in aliquo inueniē eēntia forme sic in ipso inuenitur ipsuz esse: ipsa ergo essentia forme inchoate in mā. aut̄ est ibi fīm partē tm̄: aut̄ fīm se totā. si est ibi fīm partē: sequit̄ qd̄ for<sup>r</sup> subalīs hēat p̄tē t̄ p̄tē qd̄ est impole. si aut̄ sit ibi fīm se totā. opz q̄ sic ibi totū esse q̄ cōsequit̄ formā talis spēi. fīz vbi cūq̄ est forma fīm totā essentiā: t̄ fīm totum esse: ibi necessario est res aliqua nature perfecta in aliqua specie. q̄ res erit prius perfecta q̄ generata: vt inchoatio forme nō est in mā. Nec pōt rōni obuiari dicēdo q̄ līc̄ sit ibi totum esse forme. t̄ iō illud eē est imperfectū. q̄ tm̄ postea per gene

## De vnitate formarū

rationē perficiēt. **C**Quia cū lā dletū sit q̄ ibi est totuz esse: illa īperfecio nō pōt attēdi: nisi fīm maiore perfeccioneū actus: que quidē in rebus ciudē ordinis nec esse: nec intelligi pōt nisi b̄z nīnorē vel malorē admixtionē potentie. licet autē alicui actui: vel in aliquo qd̄ est actu fīm bo<sup>m</sup> possit esse vel intelligi maior vel minor admixtio potētie: tñ ei q̄nibz est aliud quā actualitas actus subalit & simplicis ipole est esse vel intelligere admixtū aliqd potētie: tper vñs cū illud qd̄ nō potest suscipe admixtionē aliquā strarū nec possit intēdi vel remitti: impolē est q̄ aliqd tale suscipiat magis & minus: qn poti<sup>o</sup> opz q̄ fīm se totuz in instanti introducat. Manifestū est autē: q̄ oēs formā subalē est actualitas quedaz actus simplicis: quare opz dicere q̄ forma subalit & vel nullū hēat esse actuale in nā: vel q̄ in eodem instanti statiz cū elt: sit totalr perfectū. vñ dicere q̄ esse vñs formā inchoatā sit p̄mo īperfectuz: t poſtea perfectū: sit dlcere q̄ esse subalē nō sit esse subalē: t q̄ sit cōpositū ex potentia tactu: t q̄ recipiat magis & minus: que oia falsa sunt: t cōtra cōdem oiu<sup>z</sup> opionē. Scđo ex diuersitate forme & māc. si est forma est aliqd modo in materia. tunc aut illa inchoatio est idem q̄ ipsa materia: aut est aliquid ab ea diuersum fīm cōſentiam: vt large ſūniamus esentia ad cōſentia & naturā. si aut est idem: q̄ fruſtra t̄ in equiuoco disputādo cōtēdimus appellando. s. materia ipsa fornia & cōuerſo. Si aut est diuersa ab ipsa. tūc queror: q̄ aut illa forma ſue inchoatio b̄z esse actu in ipsa materia: aut nō. si nō cū cē ſit actus entis. ergo nihil est ibi de fornia. Si aut est ibi: ergo eſſe actuale ſequit̄ ipsa in nā: t tūc q̄ro de illo eſſe. aut enī eſſt illius fornie tñ: ita q̄ p̄ illud cē ſola forma ſit: vel eſſt nō ſolū fornic. ſed etiā nā: vt ſic nō ſolū forma. ſed etiā materia actu ſit p̄ illud eſſe. ſi primo modo. ſequit̄ qd̄ forma illa per ſe ſubſiſtat in materia: tāq̄ oīno diuersa ab ea: t fīm esentia: t fīm eē qd̄ eſſt in polē. q̄ forme nō debet per ſe eſſe fīm phī: ſequit̄ etiā vlt̄rius: q̄ cū mā que nullum b̄z eſſe actu ſit oīno non cns: q̄ ens ſit actu in nō ente. s. in nā mañente ſenper ipsi in rōne non entis. ſi aut ſcđo nō: ſequitur q̄ iā mā ſit redacta in actu p̄ ſe fornia illā: t ita erit ex eis aliqd cōpositū actu: t per vñs cū talis mā ſubyciaſ ḡatiōi: ſequit̄ q̄ generatiō ſubyciaſ cns in actu qd̄ eſſt ū ſniam phī in ſcđo de ḡatiōe: t contra ipsam veritatē: q̄re relinquit: q̄ inchoatio fornia in materia eſſe non poffit. **T**ertio hoc pōt ostendi ex humana ḡatiōe. Cōstat enī q̄ motus in generatione hoīs eſſt nālis. Scđo ibi nō pōt dici motus nālis ppter inchoationē aīe: que ſit in materia. ergo aut motus ad ḡnōnē hoīs nō eſſt naturalis: aut ſi eſſt nālis ille motus: t non eſſt ibi inchoatio fornia: pari facilitate & alij motus pōterunt dici nāles abſq̄ hoc q̄ regrat̄ ibi aliqua inchoatio forme. dico ergo q̄ eſſet polē adhuc: ad minus vñnu & inutile eſſe inchoationē formarū. **Q**uarto ex ſubiecto inchoationis. Manifestū eſt enī: q̄ per ḡnōnē nō ſolū pducunt̄ forme ſimpliū. vñru etiā ſorme ſimpliū ſe inchoatio ſe alicuius cōpositi: ſicut ridiculū eſſt dicere q̄ in mā ignis vel aqua ſit inchoatio forme capre v̄l fornia ferri: nāxine cū nullū ſimplex elemeñtu ſoſſit eſſe ppter materia alicuius cōpositi. Quare cum cōpoſita generent̄ ex hoc q̄ elemēta uiſcenē adiunice: ſi nullus motus ḡatiōe pōt eſſe nālis: nī ſit in mā ſit inchoatio fornia: ad quā eſſt nō motus: ex q̄ in nullo elīto pōt eſſe inchoatio forme ipsius cōpoſiti: ſequit̄ fīm eoz opionē q̄ generatiō ſium cōpoſiti.

torū ſit violenta. Et p̄imo cōstat q̄ ipoſſibile eſt dice re q̄ in aliquo vno elīto puta in aqua ſit inchoatio forme mixti. ſed elīta fīm naturā a genrātē mouent̄ ad mixtione. ergo ſi nullus motus eſſt nālis: niſi ppter inchoationē fornia: vt illi dicūt: ſequit̄ q̄ nūqua forma mixtione introducatur in elīta: niſi per violentiam. **Q**uinto ex natura introductionis formarū. ſiue enīz preparatio materie alicuius ſci cōpoſite ſiat per cōuerſionē vnius elīti in quātor. vt quidā volunt: ſiue per cōgregationē quatuor elītoꝝ ad vñū locū ſiue vnum mixtu. certuz eſt q̄ in quolibz nullto opz eſſe ex oībus quatuor elementis: iſta autē elīta q̄dīn ſtradicat per fecit ſubalit ſorma: opz eſſe abiniuē distincta per proprias ſormas: ſicut videmus q̄ in luto ex quo dī gene rari lapis: t ſi ad oculū nō apparet: tñ aqua & terra in lupo ſunt per ppter ſormas distincta: quo adiufq̄ ſorma lapidis introducta ſit. t humiſratio eſt. q̄r qui iam elīta ſunt adiunice perfecta mixtione cōiuncta opz vt in eis ſubito ſit introducta dispositio: que eſt neceſſitas ad ſormā introducēdā: t per vñs ipſa ſorma. Cum ergo qdlibz illoꝝ elītoꝝ naturalr mouent̄ ad ſormā mixtu: ex quo b̄z opionē iſtorū: nullus motus eſſt nālis niſi ppter inchoationē ſorme: oportebit neceſſario dicere q̄ ibi ſint quatuor inchoationes ciusdē ſorme. In tertii no ergo alterationis aut oēs iſte inchoate fornic perficiunt̄: aut oēs corrumpent̄. Nō enī ſit assignare rōnem quare potius vna corrumpat̄ q̄ alia. nā ſi ponat aliqua ipsarū corrūpi. hoc nō crit niſi per actionē agen tis. agens autē vel generat̄ nihil corrumpit: niſi inquantū eſt ſibi cōtrariū: cū oīs corrupcio ſit a ūrio fīm phī que eſt per aliquā actionē. Lū aut quilibz dictarū inchoationū ſit ſilūtido agentis: ſiue generatiōis: co q̄ fornia generatiōis ſilūtido ḡnātis: t inchoatio illa eſt q̄dā pars ſorme generatiō ſīm eos: nō plus vna illarū contrariaſ agenti q̄ alia: quare neceſſarius corrūpet̄. ſi ergo detur q̄ oēs corrūpan̄ in termino alterationis & ſtradicat̄ aliqua alia ſorma: ſequit̄ ſīm eoꝝ opionē q̄ inductio illius vlt̄me ſorme nō ſit nālis. ſed vio lenta: cū eius inchoatio nō preceſſerit in materia. Si autē detur: q̄ oēs ille fornia inchoate perficiant̄: ſequit̄ q̄ i vno & codē ſint quatuor fornia ciusdē ſpeciei: puta q̄ in vno hoīe ſint quatuor anie rationales vel in vno igne quatuor fornia ignis: qd̄ eſſt ipolē. nullo ergo mō potest ponit̄ inchoatio formarū. **S**exto ex naū infor matiōis. ſi enī ſorma p̄pedit̄ in mā ante generationē ſiue perfecta ſiue imperfecta: aut ipſa eſt in formans & contineat̄: aut cōtent̄ & in formata. ſi primo modo: tūc cū ad oēm informationē materie per actu ſequat̄ eſſe actuale: ſequit̄ q̄ in generatione ſubyciaſ ens in actu. cōſequentia autē probat̄ per hoc. q̄ oninc in formans & cōtinenſ terminat̄ cōtentū & in formatū: quādociuꝝ aut̄ potentia materie cōtinet̄ & terminat̄ per actu ſe ceſſario ipa fit ens actu: neq̄ p̄ dici q̄ ille actu ſit im perfectus: t̄ ita im perfectiō ſc̄t̄ cōtinet̄ & reducat̄ materiam in actu. q̄ ſicut inter affirmatiōe & negationē nō eſt nīcīdū: ita etiā inter potentia purā nā & tactum p̄mū: qui eſt eſſe actuale im polē eſſt aliqd mediuz ca dere. ybi. ſ. materia pertinet ſit in potētia pura & ppter in actu quia tūc ſequereſ ſi ſiue ſit ens & nō ens: ppter q̄ etiā dixit phī ſi ſe generatiō eſt inter contradic tia. ſi ſcđo modo: ſequit̄ q̄ potētia termīnet actu: t q̄ eſſe ſit effectus ſeu ppter ſiaterie: t nō ipsius ſorme que omnia manifeſte ſunt falsa. Quare opz dicere nūlā eſſe in materia inchoationē formarū. **E**zeptimo hoc pōt oīdi ex parte actionis. ſi ergo ſorma inchoata eſt in

est in materia: aut est infra essentia cūs: aut nō: si non ergo inchoatio forme iū est in mā: si aut est infra essentia māc vt coadiuvans extrinsecū agens: tunc autilla forma agit in mā. n. p̄pria: seu in essentia māc ī est: aut in sc̄p̄la: aut potius ipsa nō agit: sed poti⁹ illud: qđ agit est ipm̄ aggregatū ex illa inchoatione et ipsa mā. si dicat prūm̄: sequit⁹ ipsa essentia māc p̄pria alteret: silt et sequit⁹: qđ forma alteret p̄pria subz in quo est: qđ est ipole: silt et ī p̄bz: qđ dicit p̄ for⁹ nō est agere: s̄l. 2po siti. Si aut dicat fz. s. qđ aggregatū agat in sc̄p̄m̄: seq̄t⁹ qđ idē s̄m̄ qđ idē agat in sc̄p̄z: et qđ idē sit simul in potētia et in actu: qđ oīa implicat̄ ūdīt̄ionē: ex ḡbus oīb̄ cui deuter apparet: qđ impolc est in māc cē alīqđ actinalē inchoatione formaz: qn̄ potius sunt ibi in potētia tūm̄: et p̄actionē nālis agētis educunt̄ i actu. Ad p̄m̄ ḡ dōz. qđ s̄m̄ p̄bz in 7° ph̄lī. nā non solū d̄r de forma v̄ez et de mā: et ideo cū forma sit actu: mā v̄o potentia: nāle alīqđ dicet̄ non solū a p̄ncipio actino: qđ ē forma: verū et a p̄ncipio passiūo: qđ ē mā. Ad 2° dōm̄: qđ nihil negat ens similiens aut s̄m̄ p̄bz in 7° et 9° meta: et in primo ph̄lī. diuidit p̄ potētia et actu: et lō illud solū p̄p̄c p̄t̄ dici fieri ex nihilo qđ fitneqz exente actu: neqz potentia: forme aut cū educant̄ de potētia māc sunt exente in potētia: et lō nō sunt ex nihilo: nec tū pp̄ bz d̄ci tur forma: ita nā ex mā: quasi mā iter essentia formaz: qz nec forma sit per se: sed p̄ accidēs ad factioñē p̄positi. Ad 3° dōm̄: qđ ipsa māc qđ in generatione fz bz p̄mo dū passi satiscōfert agenti: dū sibi p̄bet potētia nāliter disposita ad actionē agētis recipicndā: et ad formā educcendā dc ipsa: nisi. n. forma est potētia in mā nunqz agens nāle possit formā educcere in esse: vñ argumētū non seq̄t̄. Ad 4° dōm̄: qđ s̄m̄ p̄bz in 8. ph̄lī. sola v̄ uentia mouent sc̄p̄la. Alio aut̄ vel mouent ab extirnseco: vel a generante: vel a remouente phibēs: et idco si cut in viuentibz est p̄ncipium actini motus in motu locali: s. virtus motu: et in motu augmētati: virtus augmentatina: ita et in motu alteratiōis: sicut virtus nālis et calor nālis totum corpus alterant ad sanitatē. Et pp̄ tale ergo p̄ncipiu sanationis existens intra ipa sanitas p̄t̄, p̄duci et ab arte et a nā: et de tali p̄ncipio intrinseco loquit̄ ibi p̄bz: et nō de rebus inanimatis: qđ p̄z ex ipso eius exēplo. Ad 5° dōz: qđ oīs denoſatio est a fine: et tū nō sequit̄ aliqua pars finis preexistit in his: qđ tē dūt̄ in fine: et sic motus tendēs in nām̄ d̄ nālis: et autē aliquo modo possit dici: qđ denoſiat̄ a nā: qđ p̄existit i mā: non qđ actu: sed potentia.

III.  
Secundū sic p̄cedit. Videlicet p̄ formaz non educcatur p̄ generationem de potētia māc: sed sunt p̄ creationē a datore formaz. Omne. n. qđ educit de potētia māc educit p̄ generationē: sed ipole est alīqđ formaz p̄re nālē generari. ergo ipse non educcuntur de potentia māc. p̄batio minoris est: qz cū oē agēs nāle sit cōpositū ex potētia et actu: et oē agens agat sibi simile: ipole est vt effectus alicui⁹ agētis nālis sit actu purus: sed oīs forma nālis est actu tūm̄: cū nō sit cōposita ex actu et po⁹: eo qđ est simplici et innvariabili essentia. D̄sistens s̄m̄ qđ b̄f in 6. p̄ncipys. qn̄ nulla forma nālis p̄t̄ per generationē educi d̄ potētia māc. Ad Actualitas rei et ipsares ab eodē agēte p̄ducunt̄. Et actualitas oīs forme: que est ipsum esse p̄ducit p̄ creationē: qz s̄m̄ auctoritatē libri de causis prima rep̄ creataruz est esse. qđ oīs forma p̄ducit per creationē a deo: et ita n̄ de potentia materie.



In contrariū est p̄bz in 7. metaphi. vbi im probado positionē platōis dicit formas nāles cē p̄ generationē ab agentibz nālibz. dōm̄: qđ circa p̄ductionē formaz diuersa fuit antiquorum opinio.

Nā qđ dixerūt formas cē p̄ generationē: ita tū qđ s̄m̄ sui actualē inchoationē p̄existerent in mā: qđ dōm̄ pos̄itio est in p̄cedenti articulo iprobata. Quidam aut̄ dixerunt formas rep̄ nāliū cē quādā im̄p̄ssiones: seu resultatiōes formaz separataz: ita tū qđ formaz nāles separet̄ esent ab oī mā s̄m̄ sui essentiam. Et hanc positionē satis iprobat p̄bz in 7. et in p̄. et in 13. metaphi. co. s. qđ deſtruit rep̄ cognitionē: cū vñūqđ qđ cognoscatur per sui qđitātē et formaz nāleni inclinatioñē: que yz est ad mām̄ dīfīnitioñē vnitatē: vt p̄bz ibidem dicit. Quidā aut̄ dixerūt formas nāles cē oīs p̄ creationē a datore formaz. Sed hec positio ē impolis pp̄ duo. p̄ qđ p̄ nāni factionis: cū. n. terminus factionis sit cē. sicut s̄bz alīqđ ad ipsuz esse: ita et s̄bz ad fieri: nulla aut̄ forma pure nālis bz per se cē ex quo sequit̄: qđ nullala forma nālis potest per se fieri: sed solū per accidēs: cuiqz aut̄ vuenit creari vuenit per se: cū rō est: qz cū creationē nullū agens nāle possit coadiuvare: co qđ ipsa est ex nihilo: op̄z vt creatio per se et non p̄ accidēs terminat̄ ad id qđ creat̄: oē aut̄ ad qđ p̄ se terminatur actio dāns esse: qz qđ per se hecat̄ esse: vel saltē possit habere. Quare cū formaz nāles nō hecant̄ p̄ se esse: seq̄t̄ qđ ei⁹nō conuicit p̄ se fieri: et p̄bz nec p̄ creationē p̄duci: sed solū p̄ generationē dc potētia māc: et in hoc nō in tēdāniū alīqđ subtrahere diuine potētis: qđ p̄t̄ oīa p̄ suo arbitrio voluntatis. Scđo p̄p̄ nobilitatē agentiū nālis. In hoc. n. maxia rep̄ nāliū nobilitas cōfilit s̄m̄ p̄bz in 4. metheoroz. et in 2. de aia: qđ p̄cipiat cē dīvīnū: in qđt̄um vñūquodqz p̄t̄ sibi sile gnāre: oīs autē assimilatio sit s̄m̄ formaz: quare si forma nō p̄ducrent̄ per generationē ab agētibz nālibz de potētia matēris: sed per creationē a datore formaz: sequeretur qđ nulla res nālis possit sibi simile p̄ducre: et ita tolleret̄ a rebus nālibz illa nobilitas: que potissimia est in cīs: qđ est in dōcūlēs. Et idco alī dōm̄: qđ cū prima rerū p̄ncipia oporteat cē impermixta: hec aut̄ in rebz nāliū bus sint mā et formaz: sicut in essentia forme nālis ē de ipsa mā: ita et in essentia materie nālis est dc ipsa forma sūi actu: qn̄ potius sicut forma naturalis est actus tūm̄: ita et in materia nālis est potentia tūm̄: ex quo p̄z: qđ in ipsa forma nulla est admixtio māe: neqz etiā in materia est aliqua actualis inchoatio forme: v̄ez tū ex nālē lo: qz nālis sit s̄m̄ mā: op̄z dicere qđ oīs formaz nāles sint in potētia māe: nō qđ ita qđ s̄m̄ alīqđ actualē inchoatioē sit ibi: sed potius qz in mā est nālē passiva potētia inclinatio ad hoc: vt per actionē agentis naturalis forme dc eius potētia per generationē educcatur in actu: non qđē per se: sed per accidēs ad generationē s. cōpositi. Ad p̄m̄ aut̄ dōm̄: qđ illud argumentuz deficit in duobz: et primo: qz ad hoc vt alīqđ sit actus purus: recgit̄ur non solū vt non sit cōpositū: sed vltērū qđ sit sūm̄ eē: et qđ non sit cōpossibile alteri: et vt sit sua actio: et qđ nullius accidēs extranei sit suscepitiūz: quo rū nullū cōuenit formaz naturali: vt predictum est: vñbz in ipsa non sit admixtio potētis: non tū sequit̄ ppter hoc: qđ sit actus purus. Scđo deficit in hoc: qđ nos non dicimus effectum agētis nālis esse formaz tūm̄: sed cōpositū: eo qđ forme nō generat̄ p̄ se: sed per accidēs. Ad 2° dōm̄: qđ s̄m̄ qđ p̄z per Lōmen. super illo loco esse sumitur ibi p̄ ente: ens. n. in qđt̄um ens educcit per venetus de yni⁹ for⁹

## De unitate formarum

creationē: neq; enim in generatōe pducit ens simpliciter ens: s; inq̄tū tale ens: vñ tibi semper p̄stupponit mā qd̄ ē ille sub: q̄ simpl̄ sunt entia: cuiusmo dī sunt angelī nō paucunt nisi p creationem.



**Einde** considerandū ē de qualitatibus et adōnibus ipsa rum formarum s; se. Et circa hoc queruntur quatuor: p̄ vtrū ois forma naturalis sit simplex. 2o vtrum aliqua forma nālis sit hoc aliqd et per se existēs. 3o vtrum forma sit suum cē vel non. Et 4o vtr̄ ipm cē for nālis sit subā vel accūs. Q.V.



**B** prīmū sic pcedit. Ut q̄ nulla for nālis sit simplex. Scdm.n. Boetii. oē qd̄ est citra primū ē cōpositū ex quo est et qd̄ est: sed ois forme nāles sunt citra primū. ḡ ois forme naturalis sunt cōposite: et per q̄s nulla ē simplex. C. P. In formis nālibus aut nullū penitus est cōpositio: aut alia. Si aut dicat q̄ in eis nulla penitus sit cōpositio: sequit q̄ quelibet forma sit simplex eadē simplicitate qua et prima cā nō. n. alia simplicitatē ponit in deo nisi ē: que dī per negationē ois cōpositionis: sed hoc ē ipole. s. q̄ aliqd sit adeo simplex ut deus: quare relingtur aliud in eis. s. q̄ in ois forma sit alia cōpositio: et per q̄s nulla forma sit simplex. C. P. Efectus assimilatur agenti: sed nullū agēs nāle elt oīo simplex. ḡ cum forme nāles pducant ab agētibus nākib: ipē nō erunt simplices. C. P. Quocūq; aueniūt in genere et differunt spēs in cōposita ex ḡie et dīa: et per q̄s ex p̄tib; essentia libus: et q̄bus accipiunt genus et dīa: sed forme nāles aueniūt in genere et differunt in spē: ut de se p̄z. ḡ ois forme nāles sunt cōposite. C. P. Dē cōpositū est vñ ab unitate forme: in aīatis ante cum sit ibi corpēitas et aīa vegetatiua et sensitina nō possetponi unitas formarum ex oīib; istis formis et cōpositionē resultaret una forma subālis et pfecta: q̄ vñ ois forma ad minus uiatorū sit cōposita ex mixtis formis. C. P. Forme naturales sunt subiecte motu et variatio: s; nullū actū p̄mū et simplex p̄t subiecti motui: sicut p̄z ex ipmū motu definitione ergo nulla forma est simplex.

**Sed cōtra** est: q̄r in sex principiis dī. q̄ forma est simplici et inuariabili cēntia cōsistens. C. P. Scdm p̄mū in .9. metaphi. actus est simplicior potētia: sed potētia māc prime est oīo simplex. ḡ multo a. nplū ois forma erit simplex. C. P. Scdm p̄mū in p̄phisi. oīum rez nālū resolutio stat ad materia et formā: sed oīa h̄opz esse simplicia. ergo omnis forma naturalis est simplex.

**Rūdeo** dī. n. q̄ circa simplicitatē formarum nāliū diverse inueniuntē phop sñie: quas etiā viq; hodie diversi diversimode sunt securi. Nā qdām dixerūt: q̄ oīum rez nālū forme erat cōposita ex plurib; et diversis tanq; ex p̄tib; essentialib;: sicut hūa nitas ex aīa et corpore. Sed huius positionis falsitas ex multis p̄t ostēdi. et p̄ ex nā principio. Lōstat. n. q̄ ois passione potētia in rebus phisicis p̄ncipiū ē mā: et per dīriū p̄ncipiū ois actus est forma. Lōstat aut q̄ prima oīnni p̄ncipia in nā sunt mā et forma s; p̄mū in p̄phisi. Scdm aut p̄mū in eodē lib. prima p̄ncipia eo ipso q̄ prima sunt ex alterutris cē nō p̄nt: q̄r sic alterz corū nō cēt p̄ncipiū p̄ncipiū: s; potius p̄nciplatū: et quo p̄z: q̄ ipole est vt forma sit p̄ncipiū cēntiale mā: et vel mā ipsius nālis forme: nulla ḡ forma cōposita erit ex mā et forma: sed cum mā sit ois potētia p̄ncipiū i reb?

physicis: ut dcm̄ est: et forma ois actus: illud casus etiam p̄ponere nō possunt mā et forma: et p̄ q̄s nec cali, q̄ potētia vel actus ex eis creati: q̄r sic p̄ncipia essent posteriora suis p̄ncipiatis. quare oīr ut ois nālis forma sit adeo simplex: ut nec ex potētia et acut: nec ex mā et forma ponat cōposita. Scdm̄ hoc p̄t oīdi ex diuersitate cōpositionis. Si. n. aliqua nālis forma ponat cōposita: aut hoc erit ex nā et forma: aut ex forma et forma. Si aut ex mā et forma: tūc sequerent̄ tria incōuenientia. et p̄mūz quidē q̄ vna forma duas informet materialias. s. māz: quic̄ est pars forme cōposite: et nām: q̄ est p̄ totius cōpositi: qd̄ el̄ ipole de essentiali cōpositiō. Nā forma illa aut vñc̄ essentiali vtrūq; nō ī dīcto: aut per accidens. Non aut potest dici q̄ per accidens: q̄r sic cōstitutum eset vñc̄ et cōns per accidens. Quare necesse est: q̄yterq; essentialiter vniatur: sed que sunt vñc̄ cēntialr cū tertio: sunt necessario vñc̄ cēntialr in ter se p̄ regulā ph̄i: et infra ēt p̄babit. ḡ nā ex quia ē cōposita aliqua forma: puta aīa et mā subā: puta mā corporalis erunt vñc̄ essentiali: qd̄ est ipole: cu hec sit mā corporalis: et aīa sit oīno inālis: s;lt sequit necessario: q̄ totū cōpositū vbeat dici forma trñ: nā forma ponit ee cōposita ex mā et forma: et tñ q̄r nā illa est forme cēntialr vñc̄ forma. ḡ cū nā subā sit idē cēntialr cū illa mā forma: ut oīliūz est: pari rōne erit de cēntia forme sicut illa: et ita totū cōpositū erit forma trñ: qd̄ ē de risio. Scdm̄ vo: q̄ forma sit cōposita ex nā et forma: se querit: q̄ vel forma nō se totāz informat: vel q̄ mā infor met māz: quic̄ vtrūq; est impole. Tertio vo: si forma est hoc nō cōposita cū ex p̄iūctiōe forme sup nām resultet ee subale: et cā huius sit hoc aliqd: sequit q̄ ois forma nālis sit hoc aliqd: et p̄ q̄s separabilis. Quarto et cū in forma sic cōposita sit mā et forma queraz de forma illa: q̄ dī p̄s forme: illa. n. aut erit cōposita iterū ex mā et forma: et sic pcedet in infinitū: aut erit simplex: et ita sequit: q̄ salte alia forma sit simplex: si aut forma sit cōposita ex forma et forma: ita q̄ vna sit cōposita ex diabib; tūc aut erit ambe eiusdē spē: aut diuersaz: si eiusdē: sequit p̄mū q̄ in vna mā sint due corporeitas: et due albedines eiusdē spēi: qd̄ el̄ p̄mū in .5. metapb. et oīni rōnem. Scdm̄ vo: sequit: q̄ admīnus ille due forme sint simplices: alias opozitae abire in infinitū: ut prius dcm̄ est. Si aut sint diuersaz spērū: tūc impole erit ipsas essentiali cōpositione cōponi adinū cē: neq; n. est intelligibile ut forma osseitatis cum illa carneitatis: vel cū quacūq; alia diuersae spēi essentiali vñc̄: et ita adhuc reniane būt ille forme pure et simpli cēs: et nō vna cōposita: nisi sit pcedere in tali cōpositiōe in infinitū: ut p̄mū dicebat. reliquā ḡ q̄ ois forma sit simplex. Tertio ex p̄dōne actus et potētia nālis. Nā si forma sit cōposita: aut hoc crit ex actu et actu: aut ex potētia et potētia: aut ex actu et potētia: si ex actu et actu: tūc cum in nālibus nō inueniāt nī duplex actus. s. forma et p̄pm̄ esse querat de illo dupli actui: aut. n. vterq; eo rū erit forma: ut sic forma sit ex diabib; cōposita: aut vtrūq; erit extra: ut sic forma sit ex dupli esse cōposita: aut vñus eo p̄t erit forma: et alter esse: ita ut forma dicāt nō ee simplex: q̄r ē cōposita ex cēntia et ee. Sed p̄mū modus est impolis. s. q̄ vna forma cōponat cēntialr ex diabib; formis: cum. n. forma quellbct fin id quod est sit actus qdā formalis: ipole est duas formas cōtingi: qn̄ vna informet alia: et ita vna ceder in rōne informati: et altera in rōnem informantis. deinceps ḡ grā exēpli: q̄ vltima forma p̄ponat ex diabib; formis p̄cedētibus: puta ex forma carneitatis: et ex forma osseitatis:

4. metaphi.

La. de codē et diuerso

Eccl.

Gide Scord  
L.7. metaphi  
f. q. 20.

Eccl.

tatis: vel ex forma aie sensibilis: sic. n. ponunt fieri forme cōpositiōē istius positionis sectatores: sed mirūz est q̄ informatiū recipit esse informantis: quare sequitur q̄ forma carnis tatis sit et posse dici ossa: et q̄ sit aiata et per cōsūmū q̄ formae erūt palpabiles et aiata: quod est ridiculum. Si rō sc̄o modus est impolit. s. q̄ forma cōponat ex duplicitate: qz v̄z ip̄z eē nunq̄ derelinge ipsa formā: tō si cōpositionem forme intraret duplex esse oporteret: q̄ essent et ibi due forme ad quas sequeret illud duplex esse: tales aut̄ formas informatas p̄pprū esse subale impossibile est adiuicē vñiri essentiali cōpositione ad cōstitutionē aliciūs tertii. Si rō et tertii? modus est impossibilis in nālibus formis: l̄z. n. forma sit p̄n cip̄lū esendi: tñ ipsum esse in cōpositis sequitur totum cōpositū: et nō formā solā: cuius rō est: qz illud solū consequit p̄ sc̄ip̄m esse qd̄ p̄t dici ens: mā aut̄ nec forma in cōpositis possunt dici ens: sed potius ip̄m cōpositus: in simplicib⁹s aut̄ sicut i angelis talis cōpositio potest ponit: sed sine in cōpositis: sicut in simplicib⁹s ponat talis cōpositio. s. formae et esse: ppter hoc nō totū simplicitas formae: q̄ esse nō est pars aliciūs create essentia: et ideo iste tertius modus et si cōcedat polis in oībus nihil facit ad p̄positū. Relatingur ergo necessario oīm formā nālē esse simplicē: cu nullus modus essentialis cōpositionis inueniat in ipsa. Quarto ex cōditione cōponētiū. Dicūt. n. isti q̄ hanc positionē sequuntur q̄ primo aducit nāe vna forma: puta corporitas: sc̄o alia puta carnitas. tertio alia: puta aiā vegetativa: et postea oēs iste vñiunt adiuicē cēntiali vñiōe et ostiūt ex eis vna perfecta forma: hic aut̄ nō d̄ est ip̄olis. Ucz ē. n. q̄ ille formae. s. carneitas et corporitas sunt diversarū spērūn adiuicēti et cū vñima forma cōpletuia: et rō aut̄ que sunt diversa spē vñū nō est in potētia ad aliō: et hoc dico in formis: impossibile est enī: q̄ albedo sit in potētia ad nigredinē: vel ecōuerso: sed q̄ p̄tes cōponētes aliquā essentiali alioq̄ tertii formā constituit vñ cōponant: quare p̄z istā positionē cē impolē. Et ideo alio aliter dixerūt: posuere. n. q̄ forme nāles non erant cōposite cēntiali cōpositione: vt deūi est in p̄cedēti opinionē: sed potius erant cōposite illo nō: q̄ cē p̄aggregatiōē plūm formaz ad efficiendū et cōplendū vna formā resultante ex eis: sicut ex plibus mēbris cōnexis et colligatis resultat vnitatis corporis humani: nianētib⁹ tñ singulis mēbris sub p̄p̄ys formis et p̄p̄ys actionib⁹s: ita. n. ex aggregatiōē multaz formarū resultat vna forma ex oībus illis cōposita: que cōpletiua dicit̄ esse rel. Sed hec positio magis irrōnabilis est q̄ p̄ma et magis ip̄olis. Primo qd̄ qz qñ alioq̄ sunt vñiū soluz aggregatione illud vñū cōstitutū ex eis: in quo et cōne nient: impole est cē subam: cuius rō est: qz suba cōposta: ex alib⁹s cōponi nō p̄t: n̄ si illa cōponētia in ipsa essentiali vñiant: isto aut̄ que sunt aggregateda soluz im possibile est in aliquo tertio vñiri essentiali: q̄ que vñi et eidē sunt cadē: sunt et eadē inter se eodē mō vñiōls: quare si aliqua aggregateda vñirent alicui tertio eēntia liter: sequeret q̄ essent inter se essentiali vñū: qd̄ est 5 hypothesis: qz dc̄iū ē q̄ erant vñū solū aggregateda. Ex dictis ergo p̄z veritas prime p̄positiōis bulus. s. q̄ cōstitutū ex aggregatione aliquoq̄ impossibile ē esse substantiā. Si ergo ex plurib⁹s formis aggregatedis constituta alia forma: vt isti dicūt: sequitur primo: q̄ illa forma erit accēns et nō suba: et p̄n q̄ nō erit forma cōpletuia: vt illi dicūt: vel si sit vñima sequitur cū per vñimā formā vñū quodē colloctē in spē: q̄ oēs res nāles sint in genere accēntis. Sc̄o q̄o cuz vñima forma

det vñitatē cōposito: sequit̄ q̄ oēs res cōposita sit vñū per accēns: impossibile est ergo talē modū cōpositiōis p̄nere in ipsis formis. Sed hoc idē p̄t ostendit ex hoc: qz oēs ille formae: ex quaz aggregatione isti dicūt resul tare vñimā formā aut̄ vñiūt essentiali cū ipa materia aut̄ nō. Et si qd̄ dicāt q̄ nō: sequit̄ q̄ nō dent sibi aliquod esse substāiale: et ita nō dabunt sibi esse carnis et corporicitatis: vt ip̄i dicūt. Si aut̄ dicāt: q̄ sint vñūt essentiali cū mā: oportebit q̄ sint vñūt essentiali inter se: qz que vñi et eadē sunt cadē: oēs esse cadē inter se: qd̄ ē 5 hypothesis: qz dc̄iū erat q̄ cēnt vñūt solū aggregatione. Tertio hoc idē p̄z: qz cū impossibile sit plura cēntia liter eidē vñirūt n̄si quodā ordine: si plures formae sint i cōposito: ex quaz aggregatione resultet vna forma: oēs necessario dicere: q̄ secunda iter cas vñiāt māe in mediāte prima: et tertia mediante secunda: qd̄ si cōcedat sequitur multa incōueniētia: qd̄ sic p̄z: ad quālibet. n. Infor mationē nāe per formā: oēs necessario vt cōsequatur aliquid eē: et siquidē sit forma accēntalis sequit̄ cē accēntale: si aut̄ sit forma subalisa: sequit̄ esse subale. Lūz ergo ille formae p̄cedētes ponant esse subales: alias ex ac cidentib⁹ p̄stinenti suba: sequitur q̄ p̄mā. s. formae corporicitatis det ecē subale ip̄iūt nāe: quo habito sequit̄ tria impossibilia. Et prīmo q̄ sc̄o forma. s. carnitas non det nāe esse subale: sed accēntale: et silr tertia et quarta: et ita corpus nō erit caro: vñū: et aiātū n̄si p̄ac cīdens. Si aut̄ dicāt: q̄ quelibet illaz det esse subale ip̄iūt nāe: sequit̄ q̄ in vna mā sint quatuor vel quinq̄ cē substāntialia: et vñterius cū numeratiōne forme et cē subalisa super mām necessario numerēt et multiplicēt essentia: eo q̄ cū cē sit actualitas essentia: vt infra patebit: nō est possibile neq̄ intelligib⁹: vt vñiūt essentie sint quatuor esse subalisa: sequit̄ q̄ i vno cōposito sint quatuor vel quinq̄ essentie: et totidē eē subalisa: et vñterius cū oēs ille formae differant specie: vt per se p̄z: sequitur: q̄ in vna mā sint quinq̄ esse substāntialia: et quinq̄ essentia: seu nāe differentes spē: oēs tñ in vna et eadē p̄t nāe fūdate: cū eadē p̄s māc et sit corpus: et sit caro: et sit vñia: et sit aiāta: que oia ridiculosa sunt etiā vulgo. Sic ḡcū impossibile sit plures formas in mā aggregari in considerate tēliter dc̄iū esse apparēt: q̄ ex aggregatione plūm formaz in nār resultet vna forma cōpletuia rel. Quarto hoc idē sic p̄t ostendit: quālibet. n. istarūn formaz in materia existentiū aut̄ sequitur aliquā eē subale: autnon: et si dicāt q̄ non: sequitur primo triū positionis eoēz qua ponūt: q̄ p̄ma dat esse corporis. sc̄o esse carnis: et sic deinceps. sc̄o vero sequitur ipole: cuz. n. iste forme ponant eē solū aggregate sup̄māt: et in his que sunt vñū solū aggregatione a quocūq̄ oēs partes sunt separatae: op̄z q̄ separēt et totum: si nullā illaz formaz sequit̄ aliquod esse in mā: sequit̄ q̄ nec et ipsam formaz: que ex illis est aggregateda sequit̄ aliquā eēc in mā: et ita frustra erit oēs. Si aut̄ dicāt: q̄ quālibet illaz cū esse sit actualitas forme: vt infra ostendit: sequetur q̄ quelibet illaz formaz sit p̄p̄ia actualitate disticta ab alia: ex talibus aut̄ impossibile est fieri aliquā vñū. quare ipole est vt ex eis constituant aliquā vna forma. Et p̄terea: si ille forme nō habent vñitatē adiūtūtē n̄ si forte per accēns: sequitur q̄ ip̄iūt aiāl: in quo sunt iste formae: non sit vñūt similit̄: et per dñs cū dñm diversas formas fin coēt opinionem accipiant rōnes generis: et dñe: sequit̄ q̄ hec p̄dicatio: homo est aiāl: sit predicatione per accidentem: que oia manifēstā cōtinēt falsitatem. Et ideo alr dōm. s. q̄ forma nālis est simplex: nō q̄ Verueus de vñiūt for⁹ Kk z

## De unitate formarum

dem ea simplicitate qua deus dicitur esse simplex: in quo est idem essentia et esse: et qui oī accidente caret: qd de nulla forma dici potest: sed potius ea simplicitate: que catur ex hoc: qd aliquid est unius naturae trahit: nec hz dineras partes componentes essentiam eius: sic n. mā simplex est: et si hz est unius oī naturae forma: qz s. utraque est unius nature trahit: per hoc qd mā est potentia solū: et forma est actus trahit: et neutra hz diuersas ptes sui essentiae ponentes: ut ostensum est. Ad p<sup>m</sup> dōm: qd illud argumentum deficit in duobus: et primo in hoc: qd in rebus naturalibus esse non consequitur formam trahit: sed compositum: et ideo non se querit ex hoc aliquam compositionem esse in natura forme: sed potius in natura compositi. Secundo vero deficit: qz s. hz in simplis subiis esse sequatur ipsius: formam trahit ipsum esse ac cedit ipsius: et non est pars essentiae ipsius: propter quod non facit aliqz compositionem in forma: que in subiis simplicibz significat noīe qualitatatis: sed potius in supposito subsistente: quod intelligit compositum ex esse et forma: quo z enim utrumque est simplex. Ad z<sup>m</sup> dōm: qd non oī illud: qd caret compositione essentialium partium est simplex: simplicitate primae causa: eo qd in illa idem est essentia et esse: et nullo extraneo accidente afficitur: quod de nulla forma dicitur potest: et ideo argumentum non sequitur: qz s. hz in entia forme nulla sit compositio: ipsa trahit est compounibilis alterius: et est confusa acciuntibus: que oīa sunt infra simplicitatem divinam. Ad 3<sup>m</sup> dōm: qd fīm pīhi sūniam in. 7. metaphysica. forme ab agentibus naturalibus non producuntur per se sed composita: et non sequitur: hz est possimus dicere: qd illud cuius virtute forma geniti producitur a generante est forma generans: que quidem in se simplex est: et ita quodammodo simplex generata a simplici. Ad 4<sup>m</sup> dōm: qd forme naturales non sunt per se nec in generent: nec in specie: nisi ratione suorum oppositorum: et ideo nec compositione talis dicitur attribui formis suis compositis. Ad 5<sup>m</sup> dōm: qd oī forma naturalis est simplex: et qd in nullo composito sunt diuersae forme subiis: sed sunt ibi diuersae pfectiones. essendi ab una et eadem forma causate. s. esse corporeum esse vegetativum: et sic de aliis: ut infra ntelius patet. Ad 6<sup>m</sup> dōm: qd nihil potest per se esse subiectum motus: nisi sit compositum: forme autem non dicuntur subiecte motui: qd ipse per se mouetur: sed potius qd varians per accidens ad variationem compositi. Qd. VI.

**Secundū** sic procedit. Videatur qd oī forma naturalis sit hz aliquid per se subsistens. Secundum n. pīm, propter quod uniusquisque et illud magis: sed propter formam subiectam est hoc aliquid oī quod subsistit in natura. ergo multo fortius ipsa forma erit hz aliquid. Ad pīm. Omne quod est hoc aliquid est per ipsum esse: et n. dicimus hoc aliquid: que habuit per se esse. Si enim pīncipaliter et precipe consequitur formam. ergo est hoc aliquid.

**Sed contra** ei quod est hoc aliquid per se convenienter esse: et non esse: sed fīm pīm in. S. metaphysica. forme sunt: et sunt per acciūs et non per se. qd ipse non sunt hoc aliquid: et hoc dico de formis naturalibus: qd de aliis non est lemo ad presens.

**Rūdeo** dōm omissis diuersis opinionibus diuersos: qd nulla forma naturalis potest esse hoc aliquid per se subsistens: cuius ratione potest sumi ex duobz. Et pī quod idem: qd potest per se esse: potest et per se operari: nulla autem forma naturalis potest per se operari: qd potius carum opera attributum compositum fīm pīm. quare manifestum est: qd nullam formam naturali potest esse hoc aliquid. Secundo vero: quia cuius oī hoc aliquid habet per se esse: et oī tale sit separabile: si for-

me naturales essent hz aliquid: sequeretur quod essent separabiles a mā: oī autem a mā separatum seu separabile fīm pīm sūniam in tertio de aīa est cognoscitum: quare sequerentur duo inconvenientia: ynu. I. quod forme possent a mā separari. secundum vero: qd oī res naturales tamen lapides et metalli essent cognoscitina: vel admīnus hūtria aīa intellectū seu cognoscitina: que cuī sint inconvenientia relinquuntur: quod forme naturales non sint hz aliquid. Ad p<sup>m</sup> dōm: qd in rebus naturalibus forma non est tota causa subsistente: sicut n. mā non potest subsistere sine forma: ita nec forma natura non est sine mā: et ideo argumentum non sequitur. Ad z<sup>m</sup> dōm: qd et in rebus naturalibus pīncipaliter sequitur ipsum pīpositum non ipsam formam: ut ex pīdictis pīz. Qd. VII.

L.c. 4. t. 3.

**Terciū** sic procedit. Ut qd forma sit sūniam esse. Forma non dat eē mā: sed illud eē non dat mā: qd aliquid aliud est per substantiam suā: ergo esse est ipsa subiecta forma. Ad pīm. Generatio terminata est ad formam: qd pīs dicit in primo metaphysica. qd forma est terminus generationis: sed oī generatio terminatur ad aliqd eē: ut pīz. ergo forma est idem qd esse.

**Sed contra** est Boetius: qui dicit: qd in omni eo quod est circa primum: aliud est: qd est: sed illud quo aliquid est in simplicitate administratur: cuiusmodi sunt angeloi est ipsum eē. qd administratur in eis differt esse et forma. Ad pīm. Omnia coīs sūniam esse videt: qd eē est actualitas subsistentis in natura. Actualitate autem existit in actu inquātum actu impole est eē in potentia ad aliquid: vel respectu aliquius fīm Boe. in li. de ebdomadiis: ac pī hoc nec potest eē aliquius variationis subiectum. Qd autem non potest esse hz: potētia ad aliquid: nec est potest eē subiectum aliquid accidit: quare si forma sit idem qd eē: nulla forma poterit subiectum aliquid accidit: qd trahit est falsum de aīa ratione naturali. quare ipsa non erit idem cuī suo esse: et pīns multo minus aliae forme naturales: cum ipsa sit nobis licet aliis. Ad pīm. Qd qd est circa primum est participans eē: sed pīcipans et participatus non potest esse idem: nec hz: nec fīm ratione. ergo in qualibet re circa prius aliud erit ipsum eē participatus: et aliud ipsa res participans. Neque potest dici: qd ipsa forma differat ab ipso eē solū hz ratione: qd cuī esse sequatur formam sicut effectus causa: et huius dīria causet ex participatione naturae: talis oī qd sit difference inter participans et participatus: qualis est modus participandi certum est autem: qd forma realiter participat ipsum esse: alias est ens actu solū fīm ratione. quare oī necessario ut forma realiter differat ab ipso esse.

**Respondeo** dōm: qd in nulla creatura eē est idem qd essentia: seu idem qd forma: eo qd esse est actualitas oī rei est ipsa pī forma: ipole est autem ut aliquid: qd non est actus purus: sit sua actualitas: eo qd potētia actualitati repugnat: et ideo pīter deū: qui solus actus purus et simplex est: nulla res creata est idem oī cuī suo esse: neque fīm ratione neque fīm ratione: veritatis aduentus est: qd cuī esse sit prima entis pfectio: ipsum eē maiorem hz unitatem cuī suo pfectibili est aliquid alia pfectio naturae. Ad cuius evidentiā sciendū est: qd oī rei create seu generate ordo ut sit principium. Nam ex hoc aliquid pīducit: qd agentis intentio ordinat in fine: et agens ex intentione suā suā actionē ordinat ad aliquid pīducendum: ex quo pīz: qd remoto ordine remouet et destruit causam oī rei: ordinis autem pīncipiū est unitas: et oī oī res ex ordinatione ab unitate pīcedit: et iō tā in absolute est et in hīo: que dependet ab iniunctio: oī ut prioritatem in quo libet generis ordine unitas consequatur: et sic et in absolute tā tanto

tis tāto aliqd sit magis vñ in se q̄to est prius fm naturam sui generis: r̄ in b̄s que dependet ab inuicē: tanto aliqua ad inuicem maiore habeat vnitatem q̄to sunt priora fm nām. Manifestū est aut̄: q̄ in genere pfectibilium r̄ perfectionū. priū gradū obtinet essentia r̄ cē: seu esse r̄ forma: co q̄ r̄ ipm ens est priū in genere rerum: t̄ esse est prima entis perfectio. Quare necessit̄ est vt ipsiū esse cum essentia seu forma maximā habeat vnitatem: q̄d qd nec ex aliqbus exemplis pot̄ sufficiet̄ in triū argui: eo q̄ sicut dē est prima pfectio oīum: pp qd r̄ maiore sup oēs alias pfectioēs b̄z vnitatem cuo suo pfectibili: qd t̄ ita intelligēdū est: q̄ cum esse sit efficiens formē fm cōemniam: vel pfectio eius: cām aut̄ r̄ cātūm: sicut pfectioē r̄ pfectibile in nālibus imposibile sit eē oīo idē ēt fm rem: impole est ipsiū eē cuo sua essentia oīmodā identitate h̄re. Et hoc quidē pot̄ dupl̄ ostendit. Primo gdē ex nā accidentis: cuo enī oē accēs sicut r̄ oī forma seu pfectio se h̄eat ad prop̄lū subm aliquo mō vt actus ad potētia: impole ēt p̄rū actuū alīcū accētī subyici: cuo aut̄ eē sit actualitas oīis rei: impole est ipm esse aliqd h̄re potētia admixtū: seu q̄ ad aliqd aliud se h̄eat vt potētia ad actuū: co q̄ nibil pot̄ esse nec intelligi in actu nisi p̄ ipm esse. quare si forma esset idē qd eē fm subam. s. dato ēt q̄ differret rōne: sequeret̄ q̄ in talī forma nullum esset accēs: si esset octus purus absolutus ab oī accētē: qd de nulla creatura dici potest: eo q̄ oēni creaturā: coipso qd creature eōsequuntur multa accētā extrancea a sua suba. Sed ex nā participationis: certū est. n. q̄ oī forma creata participat esse: q̄r̄ ens non ab alio nō est nisi vñiū. s. deus. Aut̄ ḡparticipans r̄ p̄cipiatū sunt idē: aut non: si sunt idē: ḡ cuo oīa participantē esse a p̄ente: sequitur q̄ oīa sunt ipm priū ens: qd r̄ falsū r̄ hereticū est. Si aut̄ nō sunt idē: ergo forma nō ē idē cuo suo esse: nec ēt aliq̄ qd ditas. Nec potest adhuc r̄deri: vt qdā volunt. q̄ esse r̄ forma different fm rōne: sed t̄t̄ sint idē fm r̄: q̄r̄ enī nos non ponamus ad presens d̄riam inter formā r̄ cē: nisi rōne participationis: op̄z necessario vt fm modus participationis sit modus difference: maxime cuo effect̄ sequat̄ cām: r̄ huius d̄ria causeit̄ exp̄ participationis nā: sed forma participantē non solū fm rōne: sed ēt h̄z r̄: alias cum vñiquodq̄ sit ens simpliciter in actu fm q̄r̄ participantē eē: sequeret̄ q̄ forma esset ens actu solū fm rōne. Quare necessario oīr̄ forma differat a suo esse realiter: r̄ non fm rōne t̄m. Ad p̄m d̄m: q̄ sic mā r̄ forma sc̄p̄sis: r̄ nō per aliqd aliud p̄stitutū qdditatē ref̄: r̄ t̄n qdditatis neutra coq̄ est: ita r̄ forma sc̄p̄sa dat esse: r̄ t̄n eē nō est ipsa forma: sed effectus forme r̄ actualitas eius. Ad z̄ d̄m: q̄ sicut pictoris opatio terminat ad parietē coloratū p̄ se: r̄ terminat̄ ēt ad colores quo dāmodo: ita r̄ generatio terminat ad formā: in q̄tū ipsa est: que terminat̄ motū generatiōis: r̄ terminatur ad ec̄ in q̄tū cē est pfectio forme: vñ sicut pfectio r̄ pfectibilicō h̄st rōne nisi vñius subi: ita nec forma r̄ eē habet rōne nisi vñius termini: l̄z p̄prie loq̄ndo gnatio ad nullū isto r̄ terminat̄: sed ad cōpositū.

Qd. VIII.

**B** quartum sic pceditur. Et est actus essentie sit in genere accētis. Ec̄z. n. p̄bm in. z. de aia: suba diuidit̄ in mām formā r̄ cōpositū: sed eē non ē mā neq̄ forma. als cēnt due forme in cōpositū: neq̄ ēt est cōpositū. q̄ ipm eē nō est suba sed accēs. C. p̄. Esse accedit oī cēnt crea te: sed suba nulli accedit fm p̄bm in primo p̄bisi. q̄ esse

est accēs r̄ non suba. C. p̄. Ipsum esse cuo non sit pars cōpositū inest ipsi cōposito r̄ recipit̄ in ipso: sed suba neq̄ dicit̄ de subo: neq̄ est in subo fm p̄bni in p̄dicamentis. q̄ esse est accēs r̄ non suba. C. p̄. Illud qd fluit ex p̄ncipib⁹ cēntialibus rei est de genere passionis sui accidentis: sed esse fluit ex p̄ncipib⁹ essentie. q̄ ipsiū eē est de genere accētis. C. p̄. Illarius in. 7. de trinitate distinguens cē dūmū ab esse creato dicit̄: cē nō est ac cēdens in dō: sed subsistens veritas: per qd vñ cōcludi q̄ in alijs creaturis sit accēs. C. p̄. Diffinitio d̄z dicit̄ re totā subam diffiniti: sed si eē est suba cum diffinitio nō includat eē: sequit̄ q̄ non dicat totā subam: ac per h̄: q̄ diffō nō cōuertat cuo diffinito: qd est in cōuincēs. Sed contra nālibus per generationē ternia tur ad subam: sed vñio partiū subaliū ipsius cēntie ad inuicē terminat̄ ad ipm esse. q̄ cē est in genere sube.

**R**espondeo d̄m: q̄ cuo suba fm sue p̄prietātis originēa subsistēdo dico: illud, solū directe r̄ primo est in p̄dicamēto sube: qd p̄ se p̄t, subsistere in nā: r̄ iō cuo nec forma: nec mā: nec ēt ipz eē in nālibus per se subsistant: neutrū boz p̄mo r̄ direc̄te sunt in p̄dicamēto sube. Ucrūtū: qz p̄ncipia rez r̄ pfectioēs primas: que dant rebus vltimū cōplementū oīz eē cīusdē nācē cuo ipm: eo q̄ nec suba ex nō subiectio cōponi pot̄: neq̄ ēt possibile est subam ab accētē h̄re sue subalitatis inediatū r̄ vltimū cōplementū: inde ē q̄ l̄z p̄m r̄ p̄ncipial r̄ p̄dicamēto sube sunt sola subsistētia: per t̄n t̄n r̄ p̄ncipia essentie: cuiusmodi sunt mā r̄ forma: seu potētia r̄ actus: necnō r̄ primū r̄ imēdiatā oīis sube pfectioē: cuiusmodi est ipz eē q̄z actua litas oīis substatice r̄ vltimū cōplementū: a quo gdem r̄ oīis suba actualitatē h̄z sube: r̄ oīens sue entitatis nāz: vnde qz sole ille p̄prie sube appellant̄: que p̄ r̄ directe sunt in p̄dicamēto sube: cuiusmodi sunt subsistētia: nec ipm formā: nec ipm esse p̄prie loquēdo dicemus eē subas: sed potius pfectioēs quasdaz subales: q̄ p̄ reduc̄tionem sunt in p̄dicamēto iōm dicto: l̄z differenter in q̄tū. s. forma est in dicto p̄dicamento vt p̄ncipiū cōponens: cē aut̄ vt sūma r̄ imēdiata pfectio oīis entis. Et hoc gdē pot̄ multipl̄ oīidi. Primo gdē ex p̄prietate nature: cē. n. sube est prius fm nām ipo accēte: sed p̄s h̄z gradū nācē nō est cīusdē generis cuo posteriori: sicut nec corpus r̄ aīal. q̄ esse sube non est cīusdē generis cum ipso accēte. Relinquit̄ ergo ipm esse in genere substātie: huius aut̄ rōnis maior, p̄positio sic p̄bat: impole ē enim aliiquid inesse alīcū nō exīti in actu: qz cuo illud qd non est actu sit non eē simpl̄ fm p̄bni: sequeret̄ q̄ eius esset in non ente: qd est impole: sed accētis eē est iō esse: ex quo sequit̄: q̄ suba in actu p̄supponat̄ oī accētis fm nām. Quare cuo nulla suba sit actu: nisi p̄ suum esse subale: op̄z necessario diceret̄: q̄ cē subale ipm sube p̄cedat fm nām oī accētis. M̄r̄: oīis aut̄ p̄batio ē: qz sub eōdē genere nō cōtinent̄ nīl p̄cōs: sp̄es aut̄ cuo equalr̄ p̄ticipent genus sunt coequē iub genere: relinq̄t̄ ergo ex dictis: q̄ esse substantiale sit per reductionē in genere sue essentie quā informat̄: r̄ nō in genere accētis. Sc̄cūdo hoc pot̄ ostendit̄ ex d̄ria sube r̄ accētis: s. n. sint als qua duo d̄uersoz generū: quoq̄ vñū differat ab altero p̄ aliquid sibi iūnctū: ipole est vt illud: per qd vñū ab altero differt p̄dice ēt de altero extremo a quo differt: sc̄t si nigrū differt ab albo per nigredinē: īn impossibile ē vt albu predice ēt de nigro: vcl̄ albedo de nigredine: vt s. dicat albu in q̄tū albu est nigrū: vcl̄ albedo est nīgredo: hoc. n. impl̄caret̄ p̄dictionē. Modo aut̄ ita est: Verueus de vñiſ ſoz⁹ Kk 3

## De vnitate formarum

¶ suba differt ab accidente p ipsam subsistetia: siue in hoc: qd subsistit per se: nō autem accns: subsistetia autem substantiae est ipsum esse substantiale: nā nulla suba subsistit: vel subsistere potest: nisi per ipsum: eē subale: ipole est ergo ut eē subale sit accns: qz tūc illud p qd differret duo extrema dierlorū genex esset alterz extrempz: qd implicat dictionē: ut dcm est. Tertio h̄ pot ostēdi ex ppor- tiōe actus et potētia. Nullū n.ens est in nā: neq; et ipsa forma qd sit actu nisi p esse: vñ separato eē per intellētiū et a formis remanet in potētia et nō in actu: ex quo p: qd esse se h̄ ad oīa ut actus et perfectio: et qd oīa cōparata ad ipm h̄ rōnem potētiae et rei imperfecte. Quare cuī actus et potentia sint in codē genere: cū ē illud: quod ē nobilissimū in genere subaz: et cū p̄mū ipsaz comple- mentū non possit eē accns: qz sic suba depēderet ab ac- cidentē qz ad id: qd est nobilissimū in ea: et sic et acci- dēs eē nobiliss suba: p: qd impole est: et incōueniēs ipsum eē subale in genere accidentis: cuius et alia rō po- test eē: qz cuī oēs sube sint entia in qzstum p̄cipiant eē: si eē subale eēt in genere accntis: sequeret qd oēs substan- tie essent entia per accns: qd ē incōueniens. Nec aut qd hic diximus: dicimus sine p̄iudicio alioz: scimus enīz multos h̄rie esse opinioīs: sed h̄ dicimus: qz illa vñ no- bis falsa et impossibilis: et paucis roborata rōnibus vñ ar- gumentis. Ad p̄m aut ddm: qd ens fm p̄bni in p̄bhi. diuidit duplci diuisioē: vñ per potētia et actu. et scđo per x. pdicāmera. et quidē fm qd diuidit per x. predica mēta sic cōuenit ei illa diuisioē: que tangit in argumē- to rōne. s. vnius mēbris sue diuisioīs: qd est suba: in hoc n. solo inuenit mā forma et cōpositū. Nam in accntali bus nō sunt vere illa tria: sed aliqd aliud ad siliudinē istoz: puta suba loco nīac z. et in ista qdē diuisioē nō cadit esse: nisi forte valde distorte: inqz. s. ut infra pa- rebit cē aliqualr p̄t reduci ad formā: ut effcūs ad cau- sam: fm aut qd ens diuidit per potentia et actu sic circu- lit oē genus: et est vñ de transcendentibz: qz in quolz genere inuenit potētia et actu: et sub hac diuisione ca- dit ipm esse inqz. s. reducit ad actu. Et huius signuz: qd esse silr inuenit in quolz genere sicut et actu: nam eē subale est in genere sube per reductionē: eē aut accidē- tui forte est in genere accntis: et ita p: qd argumentū nō sequitur. Ad z̄ ddm: qd aliqd pot dicit accns alteri duobus modis. vno qdē mō ut dicat aliqd accns ali- cui dē: qd nō est pars eētē eius ēt si ipm fm suā nām non sit in gēne accntis: sicut dicimus: qd̄ia accidit ge- neri: eo qd non est pars eētē eius: z. ipsa dīla sit in ge- nere sube. Alio mō dī eligit eē accns: qz et inest alteri p̄ mo accntis: et est accidēs fm suā nām. Et ad huius qdē euidentia sciendū est: qz ad hoc ut aliqd insit alteri per iuō accntis requirunt tria. Nā cuī accns sit qdaz fornia: oīs autē forma sit quedā perfectio. Primo regri- tur ut illud: qd inest p̄ modū accntis p̄ficiat suba: pro priū p̄fectioē extranea a nā sui subi: sicut albedo: qd in- est aīal p̄ficit aīal p̄fectione extranea a nā sensitivā. Scđo vo: qd accntis eē est inesse subo: subiectū au- tē duplī gd actu exns regrit: ut illa perfectio: que dī s. eē p̄ modū accntis p̄supponat subz actu cē: sicut color p̄supponit actu qz. Tertio vo cuī accns sit p̄fectio ex- tranea: ut dcm est regrit: ut suba accntis possit esse si- ne eo si sit accns separabile: ut lapis sine albedine: vel qd suba possit intelligi perfectū allq actuali p̄fectione: si sit accns inseparabile ēt absq; hoc: qd aliqd intelligat de illo accntē: nā sicut hō pot intelligi actu hō absq; h̄ qd intelligat actu aliqd de risibilitate ipsius: cuius rō est: qz cuī oē accns sit de perfectionibz extrempz: vel admī-

nus de p̄fectionibz scđis: necesse ē ut subz culisbz accen- tis siue separabilis: siue nō saltē possit intelligi actu eē absq; h̄: qd aliqd intelligat h̄ herētia accntis. Nullū autē istoz erū cōuenit ipsi esse subali: nā esse subale nō p̄ficit subam p̄fectione extranea a nā ipsius: sicut nec actualitas rei p̄ficit ipsam rē extranea p̄fectione: eē au- tē est actualitas oīs rei. Silr et scđo: ipm eē subale nō p̄supponit subam in actu: qn potius: ut dcm est: ipsum est actualitas oīs sube. Silr et tertio: ipsa suba nūq; po- test intelligi esse actu aliquo mō: nisi intelligat h̄re eē subale: eo qd fm Aluīen. prīmū qd cadit in intellectu ē ens. Ex qz p: qd ipz ē nullo mō inest p̄ modū accntis: neq; n. oē qd ē nō inest alteri: vel est in alio est accns: sicut videmus: qd forma ē nō inest māe et est in ipsa: et tū non est accns: sed regrit qd cōcurrat illa tria: que dcā sunt: quo rū nullū cōuenit ipsi eē. Ad argumētū qd ddm: qd l̄z esse accldat essentie: non tñ accidit ei p̄ modū accntis scđo mō dīcti: sed p̄ mō dīcti: l̄z ēt in illo exēplo non sic oīmoda silitudo: eo qd genus ūbit p̄ dīam: nō autē cēn- tia per esse: sed potius ecōverso: sed in hoc nō ē vñ: exē- pla ponimus nō ut oīno ita sint: sed ut sentiat qui addit- scūt fm p̄bz in li. p̄loz: et per hoc p̄bz solutio ad 3" et ad 5". Ad 4" dōz: qd illa p̄positio est simplicē falsa: si ab solute intelligat: illa gđditas rei cātūr et resultat ex p̄n- cipioz essentialiū cōpositione: et tñ ipsa nō est accidēs: sed potius cuī effectus debeat assimilari sue cāe: illa qd primo et imēdiate ex eoz cōiunctione cātūr: opz esse in eodē genere cuī ipsiū: cuiusmodi sunt nār rei et eē suba- le ipsius: sed tñ si volumus verificare illa p̄positionem opz nos addere illa tria: qd posita sunt in solone alterius argumenti. Sic. n. illud. s. qd fluit ex p̄ncipiy essentialibz bus lā cōstitutis in eē subali vel fm t̄p: vel fm nāni: et illud: qd fluit ab eis ut perfectio extranea a nā coriz: et illud: qd ita fluit: ut sine intellectu eius possit intelligi p̄ncipia cēntialia sine dubio erit accns. Si autē iste tres dōnes nō addant p̄positio ētinet falsitatē. Ad 5" ddm: qd qd sola forma specifica cōstituit indētermīna- to gradu entis nām rei: inde ē qd fm p̄bni in. 7. meta p̄bhi. sub spē diffīltē: ipsum autē eē consequit nāz spē: non inqz nā talis est: sed potius fm qd h̄z indīvidua- ri in certo supposito: qd per hoc determinat ad cē: et iō non opz: qd esse ponat ē diffīltē: cuni nā specifica non diffīlia ēt indīviduata est: sed inquantum talis est: vñ non seguit: qd diffīltē non p̄tient diffīltē ēt sola nā diffīlia ēt dictū est.

Z.c.43.1.53



**B** quintum sic p̄cedit. Uli- def qd esse nou- sit effcūs forme. Nam oīs forma sicut et oīs creatura est ens per eē suū: sed nē hil est subypsi cā esendi. ergo eē nō est effectus forme. Ad p̄. Cum oīa cōparetur ad esse ut potētia ad actu ēt ipē for- me: opz dīscere: qd esse et rōne actualitatis: et rōne similitatis sit nobiliss oībus entibus: sed cā dōz eē nobillorū suo effectu. ergo esse non ē effectus alicuius forme crea- te. Ad p̄. Ut qd similitū nō possit cē effectus alicuiū agē- tis nāllis. Nā oīs cā est simplicior suo effectu: sed nullū agēs nāle est simplicius ipso esse. ergo z.

**Sed contra** est inīa p̄bhi et cōis opinio: qua tene- tur: qd forma est: que dat esse rei. Dōz: qd ista qd duplī solui potest. Vno modo: ut dicamus ipsum eē vere cāris forma: nam generatū in lu nā est effectu omniū quatuor cāruz: eo qd oē cause ad qdlibet genera- tionē concurredit. Sed tñ qd cā a causando dī: ideo cū quatuor

quatuor sunt cause: id cōpositū sit oīum causā, cōis effectorū: oīz tñ cuius cāe aliqd i ipsō cōposito assignari: q̄ sit eius p̄prios t̄ sp̄alis effectorū: sicut videmus: q̄ effectorū finis est ordo alterationis et moti: et oīum p̄ncipiorū ac totius generationis in re ḡnētā: effectorū autē ināe ē patiēdi: seu sustētādī formā in nā in re ḡnata: vel aliqd sile. Effectorū autē efficiētis est factio ipsi⁹ ḡnata. Quare cū forma sit nobilissimā: inter cās q̄tū ad rōnē agēdī cū ipa sit actū: oīz vt ei aliquē sp̄ile t̄ nobiliorē ceteris assignemus efficiētis: et b̄ nos d̄cimus i pm eē: vbitū adnertēdū est: q̄ ipsa formalis cā oēs cās excedit in tribus. Ad cui⁹ cūdētā sciēdū ē: q̄ nomē cāe originē būt abactu cāndi: seu a cōlōcatione nāe: illud. n. dicimus h̄fē rōnez cāe: q̄d p̄t alteri suā cōicare nām: cōdicatio autē nāe cōseguntur actū: vñ videmus q̄ q̄to aliq̄ magis sunt actu tanto in agis se cōificant fm nām: in ter oēs autē cās ipsa forma plus b̄z de actualitatē nā: q̄ ipsa est eēntialiter actus: et iō inter oēs cās ipsa ē nobilior q̄tū ad rōneni cāndi: lñ: n. in mouēdo finis oēs excedit cās: tñ in cāndo ipsa forma maiore nobilitatē vñ h̄fē rōneiā dicta: ex quo ēt sequtur: q̄ ipm esse ināmā b̄z nobilitatē iter oēs effectorū. Q̄ vo oīis cause: seu agentis intētio ē suā si multitudinē p̄ducere in effectū: vñ q̄d q̄tū ad potētialitatē: et plus de actu tātō siliōrē sib⁹ p̄ducit effectū: et iō cūz iter oēs cās ipa forma plus h̄eat de actualitatē et min⁹ de potētia: vt dc̄m ē: op̄s vt eius effectorū. s. ipm esse maiore h̄eat siliōdine ēt nā cū sua cā: adeo vt ad idē gen⁹ reducat cū ipa. Et q̄ siliōdo et actus sunt cā ynitatis: iō ille cause: que nūltū būt de admīxtione potētiae: oīz vt distētā suis effectib⁹: et b̄z subam: et b̄m subm: pp q̄ ille q̄nihil vel modicū de potētialitatē p̄cipiat: tantaz būt cū suis effectib⁹ ynitatē: vt ipse effectorū nō exeat ab ipsa cā separati: sed remaneat i ipsa q̄s pfectio: sicut p̄z in luce: cuius effectus est lucere: q̄ tñ effectus in ipsa luce remanet quasi eius pfectio: sicut ēt p̄z in effectib⁹ et actionib⁹ intellēt: q̄ nō diuidunt ab intellectu: s̄z remanet in ipso quasi eiusdē sue cāe perfectio: et vltimū d̄ple mētū: huius autē ḡnctōis et ynitatis nulla alia rō est nisi actualitas talij cāp̄: et cū forma sit actus tm̄: id ē q̄ effectorū eius: q̄ est cē tantā b̄z ynitatē cū forma vt ab ipsa nullatenus separat: q̄n potius in ipsa forma remanet huius effectorū quasi sue cause pfectio: sicut lucere est et effectus et pfectio lucis: et verbū s̄lēr̄ est effectus et pfectio intellectus: ita tñ q̄z forma in reb⁹ cōpositis nō p̄t p̄se subsistere: sequtur q̄ nec ipsa p̄se possit cē subm ipsius. Ex his ḡobis p̄z: q̄ in trib⁹ differt effectorū forme ab alijs causis: videlicet in nobilitate ppter nobilitatē sue cāe: in identitate nāe: et ynitate ad suā cām pp eius actualitatē perfectā. Ad p̄m d̄cm: q̄z sicut lā dictū est: effectus forme est adeo ḡnctus sue cāe: vt sit eius qđā pfectio: huius autē effectus est esse: vt p̄z ex dictis: Inde est: q̄ necessario forma oīz esse aliquo mō cāni sui esse: thoc qđem nō est incōueniēt. s. q̄ aliqd sit sib⁹ cā eēndis formaliter: lñ nō efficienter. Et q̄ hoc qđem non sit ipole: p̄z ex actiōe agentis: p̄t. n. aliqd esse cā alicuius effectus dupl̄t. Et vno qđem mō vt sit cā sufficiēt et to talis ad illū pducendū: sicut efficiēt est sufficiēt cā factōis. Allo mō vt sit aliqd cā alterius: et si aliquo mō: nō tñ sufficiēt et totalis: sicut virtus nutritiva ē factua carnis: sed hoc nō n̄lī in virtute aīc. Si ḡ primo mō loq̄ mur de cā: sic n̄lī est sib⁹ cā essendi: eo q̄ ad pductio nē ipsius ēē regrit pductio forme: q̄ pducti nō p̄t nisi per actionē agētis. Ex quo p̄z: q̄ ad pductionē ipsi⁹ esse regrit agens et regrit forma: ita tñ q̄ neutrum est per

se sufficiēt cā pducti illud: sed ambo simul: nā agēt efficit ipm esse iūq̄tū pducti subam forme: ad quā esse consetur: forma autē pducti ipm esse iūq̄tū ab ea in immediate fluit: et sic p̄z: q̄ lñ forma sit sibi aliquo inō cā esendi: tñ nō sufficiēt vel totaliter: eo q̄ illud nō pducti n̄lī in virtute agentis: seu creantis ipsam. Scđo autē p̄t oīdi ex intellectu ppositionis: nāz q̄n d̄r̄ q̄ n̄bil est sib⁹ cā esendi: ly esendi p̄t supponere vno mō fm eē: q̄d est qdditas rei vt sit sensus: n̄bil est sib⁹ cā esendi. Lñ n̄bil est cā sue sube: vel nāe: et sic ppositio ē vera: alio mō ly esendi p̄t supponere p̄ ipso cē: qui ē actus cētē: et sic ppositio est falsa. Vldemus. n. q̄ lux ē sibypsi cā lucēdū: et b̄o elbus: lñ nō sit cā sue sube: p̄t tñ esse cā sue albedinis. Et sit ergo forma et si nō sit cā sue sube: q̄ illā b̄z ab agente: n̄bil tñ pbl̄bet ipsam dīcere cām lui eē: maxime cūz et b̄ ipm causet in virtute agentis vel creantis ipsam: vt dc̄m est. S̄l autē obviciāt q̄ nō ens nō p̄t cē cā alicuius forma autē nō b̄z rōnez entis in actu n̄lī per cē: d̄dm: q̄ ln his: que nō pducti tur p̄ motū n̄bil pbl̄bet simul pducti cām et efficiēt p̄p: et si non nā: sicut videnitis: q̄ simul et in eodē instati pducunt lux et splēdor: et ignis et calor: et ponū et color: et taniē splēdor est effectus lucis: et calor effectus ignis: et color poni. s̄lē ergo cū cēnon causet a forma p̄ motū simul poterit vtrūq̄ pducti: et tñ yntui erit cā alterius. Ad z⁹ d̄dm: q̄ esse pducti a forma in virtute agentis: eo q̄ esse a forma simul pducti. vt dc̄m est: et in oībus talibis: q̄. s. s̄l pducunt: vel oīz q̄ ambo simpli pducant ab agente aliquo: vel q̄ p̄tū pductat in eodē instati: scđz in virtute agentis vel cr̄cantis ipm. Manifestū est autē: q̄ agens nō pducti ipsam formā: et p̄t q̄nū ipsum eē: nī in q̄tū actu b̄z esse: ex quo p̄z: q̄ et si eē pōneret nobilissimū q̄ forma: nō tñ cē nobilissimū q̄ agēt considerat in q̄tū b̄z actu cē: sic. n. eq̄litas nobilitatis: et si non attendat in forz: erit tñ ln eo cuius virtute forz cāt ipsum eē: et hoc sufficit: sic. n. vldemus: q̄ lux sua virtute pducti formas substātiales: que sunt nobiliores ipsa luce: s̄z tñ non sunt nobiliores aīa orbis: ln cuius virtute lux illas efficit. Uel d̄bz et mēll: q̄ lilla ppositio. s. q̄ effectus est nobilior sua cā: sic d̄z intelligi: qz. s. effectus simpliciori mō: et per d̄bz nobilioz p̄existit in virtute cāe q̄z ī re: sicut videnitis: q̄ accētia cū sūt forme simplices: vñr esse simpliciores in suis causis: que vñ sunt sube cōposite: sed tñ si cōsideret virtus qua sube pducti huius accētia: sic nō est dubium: q̄ accētia simpliciori et nobiliori mō sunt in virtute pducti sube q̄z ī re. S̄lē ergo d̄co de cē: q̄ simpliciori mō et nobiliori modo est in virtute pducti forme q̄z in ipso supposito: nec p̄t instar per hoc: q̄ esse est actus tm̄: et est omnis actus: et q̄tū niagis est absolutus a potētialitatē: et tāto ē pfectio: et ita cū cēle q̄n est in virtute forz videat cē magis p̄mixtus p̄o: q̄q̄n est lñ supposito vñ solo predicto nulla cē. Nam lñ esse q̄tū ad pfectio nāe pfectio sit in supposito q̄z in virtute forme: tñ q̄r virtus forme est actiua et non passiua: et q̄r ipm eē in virtute qđem forme est quasi intentionaliter: in supposito autē est realiter: inde est simpli loquendo: q̄ ipm eē in virtute forme est simpliciori et nobiliori mō: et hoc sufficit ad rōnē cause: in supposito autē est pfectiori modo: et bec non regrit ad cāe nobilitatē. Nā de oībus effectibus hoc vñr est: q̄. s. et si non nobilissimū vel simplicioris: tñ pfectio sine in seip̄sis q̄z in suis causis. Ad z⁹ p̄z per ea que dīcta sunt: q̄z et si agens sit niagis cōpositū: tñ q̄r non agit nisi in q̄tū est actu: et non est in actu n̄lī per ipm esse: id fm hoc pportionaliter seruat simplicitatis equalitatis.

## De unitate formarum

E.c.4.2.5. in causa et effectu. Et hec de ipso esse dicta sufficiant. Hic est ergo unus modus soluendi quoniam ista satis probabilitas: sed quod hic: id forte non sit veritas. Tunc quod non eius est: nec oīno cordare ut cū dictis maiorum nostrorum non possumus alii rūdere: dicamus quod ipsa forma est per principia quidditatis cōpletens rei nām: solum. n. tunc fīm p̄bni in. z. phisi. aliqd dī h̄c nām: quod h̄z formaz: ad cōpletionē aut nāe rei cōseq̄tū ipsum esse: sicut ad cursum cōfēctū currere: et aliquālē ad lucidū esse cōsequētū in cere: eo quod esse nihil est aliud q̄d actualitas et complemētū nāe cuiuslibet rei. Lūzant potissimum rei pfectio i nā precipue sit intenta: necesse est ut istud rei ultimū cōpletū: quod appellamus eē sit ab agente et pducere subaz rei efficienter pductū: tanq̄ illud: quod est ultimū et pfectissimum in effectu cuiuslibet nālis agentis: ut si cā pncipalis ipsius esse per modū eff. cōientis sit agēs: et tū nibi lōminis ipsa forma dīcat: et sit cā ipsius eē in q̄stū per formā cōpletū nā rei ad quā sola cōsegrat: tūn̄ qua soluz esse innenit receptū: et h̄i hanc potētiā quā credimus esse nā: in p̄z rūsio ad obiecta: quod procedunt ac si forma cāret eē per modū efficientis: quod non cōcedimus.



**D**icit quod fīm se: et ea p̄rietatibus q̄d h̄i pertinet ad p̄fens uengociū: consequētē agēdū est de ipsiā p̄paratiōne ad alia. Ex h̄i. n. quod ipsa forma vel ad actus rōnis: vel ad operationes p̄pas: vel ad ipsam mām: seu ad p̄pria supposita a diuersis diuersimode cōparant̄: multiū variis incidere errores: quos hic fīm nostre scie modulū elminare intendimus: propter quod circa h̄i quatuor versabitur disputatio sequētū: ut s. primo querat de ipsis formis p̄cōparationē ad actus rōnis. Secōdo vō d̄ formis in cōparatione ad actus et operatōes ipsaz. Tertio vero de ipsis in cōparatione ad māz. Quarto et ultimō de illis in cōparatione ad suppositū. Circa p̄m aut queratur tria. Et primo querat quod est illud: quod designat p̄ definitionē: utrū s. forma tūn̄ vel potius cōpositū ex mā et forma: seu aliqd tertiu cōsū ista. Secōdo vō querat ut p̄ forma possit p̄dicari de eo: cu: us est forma: vel si nō: quod ratur quod sit illud: quod importat in rōne p̄dicari cōntia. Tertio aut queratur utrū supposita pluralitate forma rū possit saluari p̄dicatio superioris de inferiori vel non: ut cū dico: homo est animal. Qd. X.



**B** primum sic p̄cedit. Uide quod diffinitio dicat sōla formā. Scđm. n. p̄bni in. z. phisi. forma ē exemplū et rō quidditatis rei: sed oīs vā diffinitio significat quidditatē rei: vñ et fīm p̄bni diffinitio nihil ē aliud q̄d orō indicans quid est esse. quod diffinitio dicit formā tūn̄. C. p. Scđm p̄bni in. z. phisi. p̄tes diffinitiois rediunt ad genus cōnse formālis: sed nullū cōpositū est in genere cōnse formālis. ergo diffinitio non dicit quod cōpositū: sed formā tantum.

E.c.4.4. **In contrarium** est: quod fīm p̄bni in. z. metaphysice cognoscendi: sed p̄ncipium cognoscendi potissimum est diffinitio: cū ipsa sit denū dīstrationis mediū: cū effectus est scia fīm p̄bni in p̄posterior. Quare cū p̄ncipiū essendi sit non solū forma: vñ et mā: op̄z quod p̄ diffinitio utrū q̄d ipsoz designetur.

**Rūdeo** dicendū: licet et rōne: et antiquoz cōnuini assertione probatuz: quod s. per diffinitio nem rei natura seu quidditas designatur: et ideo ad hūus quoniamis elucidationem q̄d videre quid in nature seu

quidditatis nonūne ipoteſ. C Ad cuius evidentiam sciendum est: quod cum forma substancialis fīm sui subaz sit actus in genere sube: materia vero fīm id quod est sit potētia in codē genere: potentia vero et actus eiusdem generis nāle habeant inclinationē adiuncticē: necesse ē ut ipsa materia cuz forma in cōpositis essentialiter vniānt: alias. n. sequeret: quod oīs forme nāles essent separabiles fīz: pl. itonicoz sūiam: et quod oīs haberet cognoſcendi: seu intelligendi virtutē: eo quod vñūquodq; in tūm est cognoscitū in q̄stū est separabile a mā fīm p̄bni in 3. de aia. Manifestū ē aut: quod ex his: que cēntial vñiū: unū: necesse est aliqd tertiu resultare: quod impossibile ē esse alteroz extremoz: quod gdē sit cōpositū ex vñūq;: ut p̄bat p̄pha in fine. 7. metaphi. Quare cū hanc oīs dicat rei esse nāli: que est ex principiis essentialib⁹ cōstituta: hanc aut ut p̄z ex dictis p̄stet cē cōpositū: manifestū ē rei cōposite nām: et per cōsū illud: quod significat p̄ diffinitionē ipsius non ee solū formā: non materia tūm: sed aliqd ex vñūq; cōpositum. C Ad primum dōm: quod h̄z forma a p̄phō dicatur esse ratio quidditatis rei: eo. s. quod per ipsam cōplete rei suba: a qua trahit quidditas rei: tūn̄ p̄bni nō dicit: quod forma sit quidditas: sed rō quidditatis: ut dīm est. C Ad z. dōm: quod duplex est mā: quedā. n. est mā ī diuinalis: et hec nō intrat diffinitionē: quedā autē est mā cōis: et hec intrat diffinitionē: eo quod est pars nature rei: ut ex superioribus p̄z: vñ ipsa nā ex forma et tali mā cōstituta se h̄z ad idividuum quasi formale respectu mālis: sicut. n. forū limitat in mā: ita uā hūi cōis limitat et individuat in ipso individuo p̄ determinata accidētia: et ad certū suppositū vñ arguitū nō tū. Non. n. p̄tes diffinitionis reducunt ad formā tantum ipē sint for me tūm: sed quasi quiddā formale: ut dīm ē. Qd. XI.



**B secundum** sic p̄cedit. Ut quod forma possit p̄dicari de eo cuius est forma. Rō. n. rei p̄dicat de ipsa re: sicut disgregatiōnū vñū p̄dicat de albedine: sed fīm p̄bni in. 7. metaphi. forma ē rō quidditatis rei. quod forma p̄t p̄dicari de quidditate et suba rei: vñūquodq; aut est idē cū suā quidditate fīm p̄bni in. 7. metaphi. C p. Scđm Boc. esse p̄dicatum h̄z rōnem formae: sed illud: quod p̄dicatur d̄ aliquo essentiali: verisime h̄z rōnē p̄dicati. ergo ut videtur illud: quod de aliquo essentialiter p̄dicatur: habet rōneni formē et non cōpositi.

**Sed contra** est: quod pars nō p̄dicatur de toto: sed forma h̄z rōnē p̄tis. q̄re tē.

**Respondeo** dōm: quod noīe forme aliquā signifatur ipsa pars cōpositi: que dat esse materie. Aliqñ aut noīe forme significatur cēntia vel nā rei. Et si q̄d formā accipiantur primo mō: sic impossibile est ipsam essentialiter p̄dicari de eo: cuius est forma: p̄t tū p̄dicari denōiatine: non. n. dicim⁹: quod bono sit aia: sed aīatus: et hūus gdē sic p̄t rō assignari: sicut. n. vult Porphirius. Qd. p̄dicatio aut ē superioris de inferiori: aut equalis de equali. Inferius enī de superiori ipole est p̄dicari: ut ipse dicit. Manifestū est aut: quod oīs pars cōparata ad totū h̄z rōneni nullū cōis et inferioris respectu sui totius: sed oīs forma p̄m mō accepta est pars nāe rei: ut supra h̄stēlū est. Quare impossibile est: ut ipsa de eo: cuius ē forma cēntialiter p̄dicet. Rō autē quare pars de toto p̄dicari non potest est ista. Necesse est. n. ut in oī essentiali p̄dicacione p̄dicatū sit idē essentialiter cū ipso subo: hoc aut ē esse non potest: si in noīe p̄dicati ipoteſet p̄cīsio aliquius

qui dītatis nonūne ipoteſ. C Ad cuius evidentiam sciendum est: quod cum forma substancialis fīm sui subaz sit actus in genere sube: materia vero fīm id quod est sit potētia in codē genere: potentia vero et actus eiusdem generis nāle habeant inclinationē adiuncticē: necesse ē ut ipsa materia cuz forma in cōpositis essentialiter vniānt: alias. n. sequeret: quod oīs forme nāles essent separabiles fīz: pl. itonicoz sūiam: et quod oīs haberet cognoſcendi: seu intelligendi virtutē: eo quod vñūquodq; in tūm est cognoscitū in q̄stū est separabile a mā fīm p̄bni in 3. de aia. Manifestū ē aut: quod ex his: que cēntial vñiū: unū: necesse est aliqd tertiu resultare: quod impossibile ē esse alteroz extremoz: quod gdē sit cōpositū ex vñūq;: ut p̄bat p̄pha in fine. 7. metaphi. Quare cū hanc oīs dicat rei esse nāli: que est ex principiis essentialib⁹ cōstituta: hanc aut ut p̄z ex dictis p̄stet cē cōpositū: manifestū ē rei cōposite nām: et per cōsū illud: quod significat p̄ diffinitionē ipsius non ee solū formā: non materia tūm: sed aliqd ex vñūq; cōpositum. C Ad primum dōm: quod h̄z forma a p̄phō dicatur esse ratio quidditatis rei: eo. s. quod per ipsam cōplete rei suba: a qua trahit quidditas rei: tūn̄ p̄bni nō dicit: quod forma sit quidditas: sed rō quidditatis: ut dīm est. C Ad z. dōm: quod duplex est mā: quedā. n. est mā ī diuinalis: et hec intrat diffinitionē: quedā autē est mā cōis: et hec intrat diffinitionē: eo quod est pars nature rei: ut ex superioribus p̄z: vñ ipsa nā ex forma et tali mā cōstituta se h̄z ad idividuum quasi formale respectu mālis: sicut. n. forū limitat in mā: ita uā hūi cōis limitat et individuat in ipso individuo p̄ determinata accidētia: et ad certū suppositū vñ arguitū nō tū. Non. n. p̄tes diffinitionis reducunt ad formā tantum ipē sint for me tūm: sed quasi quiddā formale: ut dīm ē. Qd. XI.

T.c.4.5. **T. c. vñūm**

In hac tāki mā Lōmēta tor. 7. metas cōmē. 3. 4. 15 oppositū: et ēt ēt h̄emillī lu p̄t. cōmē. 9. terū d̄ aia. vñ fīm iplos forma ēt 10. rei quiddatas: mā autēs nō ēt p̄s q̄dā duātū: tū nē fundamētū seu appārētū q̄dā duātū.

T.c.2.

E.c.20.

alicius contenti in significato subi: nā illud: qd ab ali-  
quo intelligit p̄cisiū non est idē cū illo: et ita dicere: qd  
predicatum sit essentialiter Idem cū subiecto: et qd aliquid  
predicatur a significato p̄dicati de significatōe subi:  
est implisseare dictionē exēpī: est aut: qd ab intellectu  
partis p̄cidiē intellectus totius: imposse est qd vt pars  
p̄dicetur de toto: et per h̄is nec forma de eoculus ē for-  
ma. Si aut̄ forma accipiat secundo modo. s. p̄ essentia  
vel nā: sic dico: qd ipsa essentia potest significari vt ps:  
vt cū dico aialitas: vel humanitas: et dico qd significat  
vt pars: eo qd sic accepta a suo significato p̄cidit mate-  
ria designata et accedit: qd humanitatē. n. non signifi-  
catur nisi illud: yā bonum est bonus: hic aut̄ non sunt ac-  
cidentia neqz materia signata: et ideo cū pars nō predi-  
cetur de toto: vt dictū est: essentia sic accepta non predi-  
catur de toto. Allo mō potest significari essentia vt to-  
tum: vt totū dico: eo qd p̄ nomē non includit: nec exclu-  
ditur aliquid: qd inveniat in supposito: sic aut̄ significat  
qd nomine aialis et hominis: et sic essentia predicit. Pa-  
ret ergo: qd forma non predicatur: et quid est illud: qd p̄  
dicatur: qd essentia vel natura absolute considerata et  
significata vt totum: sicut etiam tali essentie non conve-  
niat ratio generis vel speciei: nisi f̄esse qd habet in in-  
tellectu: vt alibi habet ostendit. ¶ Ad primum dicendum: qd  
rō aliqui sumunt pro quidditate: seu diffinitiōe rei:  
et sic rō rei p̄dicat de ipsa re. Aliqui sumunt rō: p̄ p̄ncipio  
seu p̄ aliqua p̄re p̄ncipali ipsius rei: sicut dicim⁹: qd lux  
est tota rō coloris. p̄mo qd modo p̄cedit argumentū. se-  
cundo aut̄ modo intelligit verbū ph̄i dicētis: qd forma  
est rō qd ditatis rei. ¶ Ad z⁹ dōm: qd per illā rōnē nō  
excludit: qd predicatum sit forma: sed qd teneat locum  
forme quasi quoddam formale respectu subi: thoc be-  
ne concedendum est.

Qd. XII.



**B** tertium sic procedit. Ut si  
supposita plalitate  
te formaz possit saluari pdicatio supe-  
rioris de inferiori:puta generis de spē.  
De quolz n. affirmatio vel negatio va:  
sed supposita vnitate formaz impole  
est saluari pdicationē generis de spē. g  
ad saluandū huius pdicationē opz supponere ples for  
mas. pbatio uiatoris est: qz formae diversaz spēnū in  
possibile est: qz sint euales: cū sint sicut numeri fz phz  
in 8° metaphi. sed forma generis equaliter inuenit in  
oibus spēbus. ergo vel opz dicere: qz alia sit in cōposito  
forma generis a formis specifictis: vel opz destruere eq  
litatē pdicatiōis: que est inter genus et spēm. C P. De  
superius et magis cōe pōt pdicari de suo Inferiori fm  
sniam Porphi. sed supposita plalitate formaz adhuc  
genus erit inferioris et magis cōe respectu speciei. g sup  
positis pluribus formis adhuc saluat pdicatio supe  
rioris de inferiori. C P. Si est eadem forma generis  
et forma speciei cu genus dicat totam essentia spērum:  
sequetur qz eadem sit essentia omnium specierum: sed  
que cōueniunt in essentia conueniunt in specie. quare  
omnes species conueniēt in specie.

**Sed cōtra** est: q̄ si alia est forma generis a formis spērum: tunc aut spēs sunt idēz generi essentiali: aut non. Et si ḡdem non sunt idē: sed potius est alia speciei essentia: et alia generis: cū utrāq̄ essentia sit in spē: seḡtur: q̄ in qualibet spē sint due etenim oīno diuersit̄: et per h̄s cum due nature vel essentie non possint predicari de inuicenti: nec informari unius etiā esse: sicut nec potest esse yna actualitas albi et nigrī: sequitur q̄ sub speciei non sit aliquid ynum simplici

ter: sed multa: et quod genus non predicetur de specie. Si autem dicatur: quod species sint idem cum essentia generis. sequitur quod sint etiam essentia alter idem. Inter se: et ita erit eadem essentia omnium species: quod est inconveniens: ac per hanc unam species poterit predicari de aliis. quare cum hec inconveniens non sequantur supposita una forma: ubi patet in solutione tertii articuli: nichil dicitur dum est: quod sit tamen una forma generalis et species differens soli penes determinatum et indeterminatum.

**R**espondeo dōz:q; supposito plalitate formis  
rū subaliū in eodē supposito p̄di-  
dicatio superioris de inferiori saluari nō p̄t. **C** Ad cu-  
lus euidentiā scelendū est: q̄ tria requirunt ad hoc vt  
vnū possit de altero essentialē p̄dicari. Et p̄ qdē vt ip̄z  
qd̄ predicat̄ sit superioris et magis cōe: vel ad minus cō  
le cū ipso subo: nā inferi⁹ de supiori p̄dicari nō p̄t: vt  
pz ex dictis. Scđo vero regr̄s vt p̄dicat̄ et subī sint  
essentialē yñū:lz.n. p̄dicatio compleaſ per actum rō  
nū cōponētis vel diuidentis vnum cuž altero: vel ab  
altero:ti⁹ p̄ fundamento hz, in re idenitatiē eo:p; quoꝝ  
vnū de altero dī: et ideo cū in oī p̄dicatione p̄dicat̄, sit  
aliquaſr vnū cū ipso subo:oz vt in essentiali p̄dicatiō  
vtriusq; extremoꝝ essentialē habeat vnitatē. Tertio  
vero exigit vt ab intellectu p̄dicationi nihil precidatur  
seu intelligat p̄cissū de his que pertinēt ad intellectū  
vel rōnem subi. Alias. n. cū p̄dicat̄ fui se totū affi-  
mari debeat de subo et cōuerso: p̄cissō aut negationeꝝ  
iportet eius qd̄ precidit: sequeret q̄ de eodē esset nega-  
tio et affirmatio vera: vt pz ex dictis. Si aut supponat  
alia cē forma generis ab illa spē: siue vt verius loqua-  
mur et p̄p̄nus alia forma: que dat esse generis ab illa: q̄  
dat esse specificū: duo vltimia ipole erit reperire in ḡne  
et specie. Nā cū forma generis sit idē essentialē cuilibz  
spērū. als oporteret dicere: q̄ hō et asinus essent alia  
paccūs: spēs aut sint opposite et diuerse: sequeret q̄ vna  
et eadē forma specie sit idē essentialē oppositis et diuer-  
sis formis: ac si diceret: q̄ albedo esset ldem essentialē  
cū nigredine et albedine: quod est impossibile. Quare vt  
oz dicere: q̄ genus nō habeat vnitatē essentialē cū spē  
vel q̄ eadē sit essentia vtriusq; differens soluz p̄ de  
terminatum et indeterminatum: et sic pz: q̄ deficit seda  
deditio: q̄ regrebat̄ ad essentialē p̄dicationē: si lrcias  
deficit tertia. Nam si est alia forma generis ab illa spe-  
cici cum diuersas formas naturales impossibile sit se  
mutuo includere per p̄p̄nus nominis significationeꝝ: es  
q̄ ipse multiplicantur fui differentias oppositas: seg-  
tur q̄ anima sensitua: que est forma generis fui q̄ ab  
ipsa sumitur ratio generis sit talis forma: que det ita es-  
se sensituum: quod non posuit dare aliquid aliud esse:  
ac per hoc: quod ab intellectu eius precidatur omnis vlti-  
mior perfectio: puta rationale: vel intellectuum: et its  
cum in significato subiecti: quod est homo includatur  
rōale: sequitur vt ab intellectu p̄dicationi: quod est ani-  
mal precidat̄ aliquid de eentialibus subiecti: ac per co-  
sequēs q̄ se habeat per modū partis: et de ipso essentiis  
liter p̄dicas non possit. Quare si debcamus saluare  
p̄dicationem generis de specie: et specii de individuali  
oz dicere: q̄ vna sit forma seu cēntia generis et specie:  
et spēi et individuali differens solū penes determinatum:  
siue signatum et nō signatū:lz alius sit iudicis designa-  
tionis vtrobiq;. Nam designatio individuali respectus  
speciei est per mām individualē: designatio autē spē  
ciel respectu generis est per differentialē cōstitutiuas: q̄  
sumit ex principali perfectiōe quā dat forma rei. Qd̄  
est ita intelligēdū ē: q̄. b. b. u. determinatio: q̄ iuueni ī spē

## De vnitate formarum

respectu generis non est per aliqd ex his ita in eentia spei: quod nullo modo sit in eentia generis; in ipso genere est in specie ut determinata: est et in genere ut determinata. Nam si genus non diceret totum: genere est in specie non posset predicari de ipsa. Ad ipsum dominum: quod ad euidemtiam huius argumentum et alioz filium oportet scire quod forma generis continet essentiam spei: et quod est in ipsis speciebus. Ad ipsum ergo notitiaz sciendu est: quod genus et species et dominus de sui significatiōe dicunt totum et non partē rei: als non possent predicari de toto: sed tamen quod sub rei: quam significat oportet ista est una tantum: non possumus dicere: quod hec tria. s. genus et dominus et species eo deinde modo ipsaz significat: als oportet dicere: quod ista tria nona essent synonyma: quod est falsum: significant generalia diversimode. Quod ut melius possit intelligi sciendu est: quod cum species rex sint admodum numeroso: in quibus unius ad diū pfectiōne sup alii: opere necessario dicere quod pfectiōnes inferiores sint in superioribus: ac p hoc quod in una rea dē re sint diversae pfectiōnes essendi: sicut videmus quod in hoīe est pfectio esse et vice: et sensus et intellectus: tunc cuīz rō rei sumat ab ipsa re finit: quod stat sub aliqua pfectiōne vel actus: rō autē rei sit quā signat nominem: contingit ipsaz re diversis nominibus noscari: vel significari: finit: quod diversae sunt essentiales pfectiōnes ipsius: sicut videmus: quod hec noia dominus pater: et hoc: yna et eadem rem exprimere potest: si aliqd sit cui pueniat ista tria: et tamen hec noia et eadem re significant: non erunt synonyma: eo quod illa rem exprimit etiam quod est sub diversis pfectiōnibus constituta. Dato. n. quod unius solus esset hoc: quod est etiam dominus: et eadem pfectio: adhuc illa noia non essent synonyma: nec yna et rō significata per ipsa. sic ergo id ex eius pfectiōne non sit forte quo ad oīa sile: contingit de genere: et species: et dominio. Nam quod in hoīe est triple pfectio. s. visus: et intellectus: Inter pfectiōnes autem yna est essentia oīe semper esse aliquē ordinē: eo quod alter yna est principiū ordinis: ordo est pīmū yna: inde est quod inter pfectiōnes busus aliqua est quasi pīncipalior et formālior: et quasi determinativa alia: et ultimū comple mentum: finit ergo quod aliquod suppositū stat sub ultimā pfectiōne: puta finit et stat sub pfectiōne intellectu: sic exprimit per nominem dominum cōpletivem: puta pīnciale: et quod stat sub pfectiōne: vel sub pfectiōnibus: quod quasi māles cōparant ad ipsam ultimā: sic exprimit per nominem generis: seu per noīa generem: in quibz illa species continet: puta finit et stat sub pfectiōne sensus: sic exprimit per animalia: et quod sub pfectiōne vice: per ynu et vegetabile: finit autē quod sub pfectiōne trine divisionis exprimit per nominem alterius generis: quod est corpus: species aut nonen significat totum: finit et est ex virtutibz pfectiōne cōpositus s. generis et dominii. Et quod ut dicim illi ynterius dicto non minus s. generis: et dominii: et species rūdet pīnciale rō finit quā significat talē re: rō autē finit quā nominem generis significat ipsam rem sumit ab eo: quod est quasi nūiale: ut dicitur ē. De autē nūiale est in se: est in determinata: tamen potest: inde est quod pīncipaliter significat: seu exprimit ipsam rei nūam: finit id quod nūiale est in ipsa: in determinata tamen et in potētia existent ad quicunqz alia pfectiōne: yna pīncipaliter: quod de intellectu pīncipaliter non sit ultima forma: siue dominus: sed solū id: quod quasi māliter se habet: tamen pīncipaliter hoc ipsam non excludit nec pīcedit: quoniam oīe nūiale sit in potētia: ad quēlibet actu in determinata: oīes pfectiōnes formales: que possent illi māli adiungi exprimit: in determinata tamen sicut potētia oīes actus: et hoc est: quod dixit Porphyrius: quod genus nullā dominā continet actum: eo s. quod non sūt de primo intellectu eius: pīncipaliter nec ipse pīncipaliter loquendo pīdicant finit pīncipaliter in 4. theopī. pīrāte yōdes. Rō autem finit quā nominem dominii exprimit re: sumit ab eo: quod est ynterius

ma rei perfectio: et hoc cuī oīe tale ad nihil aliud sit in potētia: inde est quod dominus precedit intellectū oīis alterius pīfectionis: pīncipaliter quod ipsa nihil dicit indeterminata: ideterminatione formalis: sed solū indeterminatae māli. ipsa individualia: in quibus suba spei determinat ad māz certam: ynde sicut genus indeterminatae dicit tota substatia spei: ita et species tota subiecta individuali. Ex quo etiam sequitur: quod sicut de intellectu primo generis non est dominus: ita nec de primo intellectu dominus est genus: sed neutruz a sub intellectu precedit alterius intellectu. sic et pīncipaliter: quod species continet in genere: quod s. quod quodā determinata iī ideterminatione: pīncipaliter et ex hoc secundum: quod species s. essentia genis sit in species: quod s. quasi indeterminata in re limitata et determinata pīactū. Ex quo et manifesta est solo oīis argumentorum. nam quod dominus: quod genus equaliter pīdicas de speciebus: est intellectus pīfectus: quod equaliter pīdicas: non quasi aliquid ynu rō numero vel spē ex his in oīibus speciebus: sed quasi aliquid ī distinctū: et in potētia ens equaliter ad oīis actus terminations: yna ab eadē forma datur esse māle: a quo sumit nomē rō generis: etesse formale a quo sumit rō spei. Ad zī et pīncipaliter: quod non solū illud ynu requiriāt ad pīdicationē essentialem: sed requiriāt alia duo: que dicta sunt. Ad zī et pīncipaliter: quod genus significat totā eentiam spei: non tamen opere: ut diversaz species: quarū est ynu genus sit una essentia: quod yna significans ex ipsa indeterminatae pīdicit: non autē ita quod illud: quod significat per genus: sit yna nā numero in diversis speciebus: cui su pueniat res alia: que sit dominus determinans: sicut forma determinat mām: que est yna numerus: sed quod genus significat aliquod formā: non tamen determinata hanc vel illam: quam determinata dominus exprimit: que non ē alia quā illa: que indeterminata significabat per genus: yna de pīncipaliter: quod remota per dominum illa indeterminata re manent species per essentiam diversae.



**E**nde considerandum est de formis in comparatione ad actus et operationes ipsaz. Et circa hoc queruntur duo tamen. Et primo quod est utrum yna et eadem forma possit habere diversas operationes a specie et genere. Secundo vero utrum supposita yna est forme necessario ipsa forma conferat incorruptibilitatem materie: ita scilicet ut hoc supposito omne corporis sit incorruptibile.

Dō. XIII.

**P**rimum sic procedit. Videat quod yna eadem forma non possit esse diversaz operationum pīncipiū. Unius enim rei yna est finis ultimus: sed finit pīncipaliter in lib. de celo et mundo operatio est ultima rei pfectio et finis eius. ergo ab una forma non procedit nisi yna operatio. **P**. Operatio sequitur nam rei: sed nam cuīlibet rei est yna: et aliq yna determinata spe et determinata genit. quod ab una forma non potest cari operationes diversae in genere et specie.

**Sed contra** est: quod alii diversas operationes s. intelligere: yelle et filia: et aliam nullus yncipit possit ex diversis formis compositam. ergo ab una forma possunt diverse operationes causari.

**Respondeo** dōm: quod yna res potest habere diversas operationes: et yna et eadem forma mediatis suis potētis potest esse diversarum operationum pīncipiū. **A**d cuius eidemtiam sciendum est: quod ynu quodque operari inquit actu finit pīncipaliter: inquit autē actu ynu quodque in tamen est ens: finit autē pīncipaliter ens et ynu duertunt: yna etiam autē est simplicitatis pīncipiū. Ex quo pīncipaliter

Scđocelē. E.  
c. 64. 1 lude 1

3 pīncipaliter. E. c. 17  
z. 9. metapīncipaliter.  
E. c. 20.

q̄ q̄to aliquid magis est vnū et magis simplex tanto ē magis v̄t̄nosum ad op̄andū: vnū oīs formia et oīs res q̄to simplicior est tāto p̄les b̄z opatōes: pp̄ q̄d aīa hūa na inter oēs inferiores formas p̄les b̄z opationes. Q̄d tñ aduertēdū est: q̄d q̄to aliqd est magis acti: tanto est magis ens: t̄ q̄to est magis vnū: tanto est magis in actu et virtuo suz ad op̄andū: vt d̄cīn est: iō q̄to forme siue res quecūq; sunt magis simplices: tāto q̄d vnū p̄la opari p̄nt: sicut angelus p̄ soluz intell̄ni oīa illa cognoscit: que aīa per diuersas potentias v̄ix cognoscere p̄t: vnū p̄z: q̄d vna et eadē forma p̄t diuersaz operationuz eē p̄n̄. Ad p̄m d̄dm: q̄d vnius rel vnius est finis p̄nci palis et vltimū: secūdary aut et proximi possunt eē plures: et ita d̄dm est de operationib; Ad z̄m d̄dm: q̄d l̄z res sit vniusnāe: habet tñ multas v̄rtutes: et p̄ c̄s p̄ test habere multas operationes. Q̄d. XIII.



**B** secūdum sic pcedif. Ut q̄ suppo<sup>ra</sup> vniestate forme necessario oē corpus sit incorruptibile. Dē. n. q̄d carce ɔrietate ē incorruptibile: s̄z supposta vnitate forme oē corpus carebit ɔrietate. q̄d erit in corruptibile. probatio minoris est: q̄d si vna for<sup>r</sup> sit tñ in cōposito: ipsa zo ymrl̄ nāe p̄: sed forme subalii nibil est ɔritū: s̄m illi etiā nec materie pime. q̄d oē corpus erit incorruptibile. Ad p̄. Q̄d est cōpositū ex incorruptib; libus est incorruptible: sed supposta vnitate forme hō est cōpositus ex incorruptib; b̄z: q̄d videlz ex aīa et mā prima: quoq; vtrūq; ē incorruptibile b̄z p̄m in. 3. de aīa. et in p̄ phisi. q̄d adnūlnus oīs homo erit incorruptibilis: quod est fallsum.

**Sed cōtra** est: q̄d ybīcūq; sunt ɔrte q̄litates ilud op̄z corrūpi: sed supposta vnitate forme adhuc manet in corporib; ɔrte qualitates: vt infra patebit. q̄d supposta vnlstate forme non oportet omne corpus esse incorruptibile.

**R̄ideo** d̄dm: q̄d ista ē vna de radicib;: pp̄ quā q̄dā leuiter moti sunt ad ponēdū plallitate formaz. Credebāt. n. necessario seg oē corpus esse ī corruptibile: supposta tñ vna forma ī supposito nāli: sed hoc nō est necessariū: vne enī cāe corruptib; cōsueuerūt cōiter assignari: vñ ɔrietas actionū: et p̄uatio p̄fectionū: q̄rū quelibz inueniri p̄t ī reb̄nālib;: et supposta vnlstate formaz. Nā p̄ma cā vñ ɔriaz action q̄litatu necessario ī cōposito corruptionez īnducti: eo q̄d fñi p̄m oīs passio magis facta ab ycit a suba: b̄z aut p̄ vnitate forme nō tollit: nā l̄z ī mixto forme elozū nō maneāt fñi actu: tñ q̄d m̄xtū est q̄sl mediū ex extremis ɔstitutū: vt ī seqnti q̄d ne d̄cēt: oz vt ī ipo remaneat virtus ad p̄ducēdū s̄les q̄litates illis: q̄d fundant ī extremis: pp̄ q̄d sicut ī extreñis sunt calidum frigidū: humidū: t̄ siccū: ita ēt cū extreñi accītia ex extreñistrabāt originē: oz vt ī mixtis īuenianē s̄les ll̄lis q̄litates ɔrte passiu. s. et actiu: eo q̄d ip̄m mixtuz ex el̄is passiu b̄z virtute p̄ducēdū q̄litates passiuas: et ex actiuas: l̄z ip̄se ī mixto sint cēntial ɔiūctione vnlste: vt sic p̄ tale vnlone vñā q̄litatē mediā ɔstitutāt. Manifestū est aut: q̄d oē tale ī quo sunt huius qualitates ɔrte: op̄z eē corruptibile quare p̄z: q̄d ēt supposta vnlitate formaz corpora nālla erūt corruptib;: s̄l̄r vt d̄cīn ēt sc̄da corruptionis cā ē defectus p̄fectionum. ex hoc. n. q̄d mā el̄i ī potētia ad oēs perfectiones nāe: nulla aut for<sup>r</sup> p̄t ip̄z oī nāli p̄ficiōe perficere: oz vt semper ī mā dū b̄z vñā formā remaneat ī ea p̄uatio et appetitus ad aliā: ex quo necessario sequit̄ corruptibili

tas: siue sit vna forma: siue p̄les: pp̄ q̄d dicit p̄hs ī p̄mo phisi. q̄d altera pars ɔrietatis. s. p̄uatio senipima/ ginaf ad malefactū. i. ad corruptionē. Ad p̄m d̄dm: q̄d p̄z r̄isito: q̄d est ibi ɔrietas q̄litatū: et ɔrietas nāe et for<sup>r</sup>: et ɔrietas p̄natiōis et actus: et p̄ b̄z p̄z ad secūdū.

E. 68,

**Abito** de fornīs p̄ opationē ad

actus rōnis: et p̄ cōparatio nē ad effūs et opationē ipsa: uūc agē dū ē de ipsis p̄ opationē ad nāz p̄paz. Et q̄d nānālis nullius rel p̄t cē p̄n̄: n̄li p̄ ḡnatiōnē et motū: iō q̄redo de for nūs p̄ cōparationē ad mām: op̄z etiā simul q̄rere de ipsis put p̄panē ad generationē et motū. Et circa b̄ querunt̄ tria. Et p̄ vtrū el̄oꝝ fornic ma neant ī mixto actu: vel potētia tñ. Sed vtrū oīs for ma subalii īniediate vniat̄ ī materie pme. Tertio vtrū nō ī anentibus formis possint remanere aliq; virtutes: vel qualitates el̄oꝝ codē numero. Q̄d. XV.

E. 68,

**D** p̄uiniū sic pcedif. Ut q̄ forme neant actu ī n̄lxtō. Dicit. n. p̄hs ī p̄ de ge neratiōe. q̄d si ela non manet ī n̄lxtō: ne q̄d vñū: neq; pla: nibil relinquit n̄li nā: s̄z mā sola cū forma nō facit mixtione. q̄d si ela non sunt actu ī mixto: sequit̄ q̄ nibil sit n̄lxtū ī nā. Ad p̄. Si ela corrupunt ī n̄lxtō cū corruptio vnius sit gene ratio alteri: sequit̄ q̄ mixtio sit generatio: q̄d ē ɔph̄z. Ad p̄. Nullū accīns est separabile: sed q̄litates el̄oꝝ ma neant ī mixtis. q̄z: q̄d ibi maneant ela. Ad p̄. Nibil cor rupte n̄li s̄li suo ɔrio: sed si ela corrupunt ī mixto nō erit assignare ɔrietatē corruptiuā: et ita nullū n̄lxtum erit corruptib;le. Ad p̄. Nibil agit n̄li fñi q̄ ē actu: sed ela ī mixto h̄it p̄prias operationes: dicit. n. p̄hs ī p̄ ce. et mun. q̄d n̄lxtū mouet fñi elm̄ p̄domlnās. q̄d t̄. Ad p̄. El̄a īueniunt ī n̄lxtō: aut q̄d fñm excessum: aut fñm eq̄litatē: si fñm excessum: tūc excedēs nō corrupit: sed potius generaē p̄ corruptionē excessi: et sic adm in elm̄ excedēs manet actu ī mixto: si aut fñm eq̄litatez: tūc nullum corrupet alterz: et sic oīa manebūt ibi actu. Ad p̄. Nibil resolutū n̄li ī ea ex q̄bus p̄ponit: si q̄d ta lis resolutio ponat̄ esse mutua el̄oꝝ generatio nō pote rit d̄cl: q̄d magis mixta fiat ex el̄is q̄d ecōuerso.

E. 67.

**Sed contra** est p̄hs ī 3. de celo et nūdo. ybi exp̄sse dicit: q̄d ela nō manent ī mixto fñm actu: sed virtute tñ: et d̄cēt ī p̄ de ḡnīne.

E. 68, i de p̄ de ḡnīne

**Respondeo** d̄dm: q̄d clara b̄ fuerūt s̄l̄t vlsq; bodie diuersoz diuersē s̄nie. Nā qdā obligati penit̄ in ludicādo sensib; corporis ol̄serūt mixtione ad sensum eē mixtione verā: dicētes ela im miseric̄ adinūcē: q̄d tñ subales forme el̄oꝝ actu rema nerēt ī mixto: et rōnes qdē istoꝝ tacte sunt in argumētis. S̄z huius positiōis falsitas p̄t multipl̄oñdi. Et p̄ ex nā el̄i ex plib;. n. exūtib; actu nō p̄t cōponi aliqd ēentialr ynu: sed manī ē: q̄d m̄xtū b̄z nāz oīs ēentialr vñū ē: eo q̄d ens et vñū querunt̄: q̄d si ela manent ī mixto b̄z actu: sequit̄ q̄d ex eis nō possit aliqd ēentialr p̄ponit: q̄d ē ɔrōne el̄i. Oz aut ex plib; actu entibus nō possit fieri allgd ēentialr ynu p̄z sic. Ea dicūtur vnum ēentialr: ex q̄b; ɔstituit̄ vna cēntia: vel nā: vna ēt een̄ ipole est vt hēat n̄li vñū ēē subale. Manifestū ē autē cū ēē sit acēntia: q̄d ī ipole ē aliq; formā subale actu manere n̄li maneat cī subale ēē: ex q̄d seq̄t̄: q̄d si forme el̄oꝝ manet actu ī mixto: q̄d hēat pla ēē: q̄d sint actuali tates ipsaꝝ. Nā s̄l̄t pluꝝ supposito p̄ actu exūtū ipole est ēē actualitatē vñā: et duaꝝ lineaꝝ vnum punctum;

E. 68, ii de p̄ de ḡnīne

Op̄tino Aut cen. in sua sul sc̄cētia: quaz cī recitat̄ tre probat̄ cōmētator. s. celeb. cō. 67.

## De unitate formarum

Ita impossibile est esse plures actus formas: quin habent plura esse, quare cum ex talibus non possit aliud esse, si aliter unum fieri: sequitur necessario: quod elementorum forme non maneat actu in mixto. **E**sco ex nam in mixtis: manetibus, n. formis: sed manente forma subali in re: non possibile est in ipsa aliquam mutationem fieri nisi accidentale. Cum n. esse subales consequuntur formam: dicere quod aliud substantiales mutentur: et quod maneat forma est implicare hunc dictum. Si ergo forme elementares manent actu in mixto, sequitur quod ea non mutentur aliquam mutationem nisi accidentali: ex quo veterius sequuntur tria inconvenientia: quod unum est: quod mixtio nihil sit aliud quam alteratio: quod est falsum. secundum vero est quod generationi subiecta est ens actu. Nam cum subiecta actualitate ex sola alteratione non perdat nisi accidentem est subalitatem formam: et cum ad perfectam mixtionem sequatur generatio: si forme subales elementorum ibi manent etiam usque ad perfectam mixtionem iam factam: sequitur necessario quod generationi subiecta ens actu. Tertius vero inconveniens est: quod cum omnis alteratio possit aliquo sensu principi filii per ipsum, i.e. per hunc in prout de generatione. **T**ertio ex dicta generationis et mixtionis: i.e. n. mixtio sit aliud a generatione: tunc in mixtione omnis est generationes alias cuius tertiarum: quod neutrum extremorum sit actu. At sequetur quod omnia mixta essent eiusdem naturae. Nam si ex eiusdem que miscetur non resultaret aliqua altera a quolibet miscibili: sed potius omnia mixta nihil aliud esset nisi elementa in actu aggregata tunc ad numerum: cum ad omnia mixta conueniant omnia quatuor elementorum: sequeretur quod nullum differret ab altero subiecto in natura: sed solum accidentem secundum plus et minus: sed manentibus formis elementorum in actu nulla potest tertia resultare natura: que non sit qualiter eorum in actu: ut per ipsum ex dictis, quare impossibile est ibi esse elementum formarum nisi in potentia et virtute. **Q**uarto ex nam formarum: i.e. n. formae elementales proprie loquendo hinc non sunt ratione sine simplicitatis et actualitatis: tunc in se oppositionem includunt: seu oppositas rationes. **L**uius probatio est: quod elementales rationes earum: cuiusmodi sunt dictae subales specificae: que ex opposito dividuntur: que quidem dictae nihil aliud sunt quam illud: in quo ratione forme subales consistit per intellectum abstractum. Ea vero que elementales oppositas rationes includunt elementales rationes in una simplici essentia includi non possint. quare si forme elementorum sunt actu in mixto: cum sint opposite et differentes specie: eo modo quo dicuntur: ut per ipsum ex oppositis dispositionibus et qualitatibus: quas efficiunt in natura: aut per ipsum dicere: quod unum est elementariter: ex quo sequitur: quod mixtum non sit unum simpliciter: sed secundum quod: sicut acer et lapis: aut quod ille forme non sint in actu: sed in potentia soli. **Q**uinto vero ex nam rationibus: oem. n. subiectis ex natura et forma subalitatem composta necessario consequitur substantiale: oem autem tale hoc ratione suppositi in natura: sed si elementum ratione forme manent actu in mixto: cum sint diversae in specie: et non sint dare quod omnia sint in eadem parte naturae: sequitur quod sint ibi quatuor res diversae specie composite ex diversis partibus materie et diversis formis subalibus: et per hunc quod sint ibi diversa supposita. scilicet rationes. Diversa autem supposita in specie ipso est elementariter ratione: vel aliquid unum est elementariter: que sequitur vel quod mixtum non sit aliquid unum: vel quod forma non sint ibi actu: sed virtute tunc vel potentia. Quod autem impossibile sit illas formas esse in eadem parte naturae: per ipsum diversas formas consequuntur diversa et elementaria: que impossibile est intelligere in eadem parte naturae: et quod autem mixtio non ille forme sunt in diversis naturae partibus: et ita si postea per mixtionem reducerentur ad eandem partem naturae: sequeretur quod

forme subales mutarentur de subo in subum: quod est ridiculum dicere. **S**exto ex nam in mixtis: s. n. ille formant actu in mixto: cum ipsi sint diverse in specie et natura: et quod per se est: sequitur quod constituent in ipso mixto diversas partes etiam specie differentes. Constat autem quod quelibet pars mixti est equaliter et subiectum forme ultime: puta carnis vel aquae cuius alterius: ex quo relinquatur: quod eadem forma subiecta est in diversis subiectis specie: et dispositis diversis specie dispositionibus: quod est manifeste subiectum: cum determinatus actus necessario requirat determinata positionem secundum filium per ipsum. **S**eptimo ex nam propriis susceptibilis: c. n. probatur sic: quod manentibus formis elementorum in mixto in alia parte naturae operari recipi unam formam: puta ignis: et in alia formam aquae: et ideo: quod ex compositione formae subalitatis aquae vel ignis cum materia resultet necessario elementum aquae vel ignis: sequitur quod mixtum secundum aliquam suam partem sit ignis: et secundum aliam aqua vel aer: sed manifestum est: quod in qualibet parte mixti recipitur ultima forma: puta carnis vel ossis: quare cum secundum eorum positionem partes mixti non sint nisi diversa etiam in actu: ut ossis est: sequitur quod secundum elementum absque sua corruptione: sed solum per aliquam alterationem possit esse subiectum cuiuslibet formae subalitatis: puta carnis vel ossis: ita ut ideo sit dicere: quod ignis in actu est caro: et terra vel aer in actu est sanguis vel os: que cum omnia sint falsa omnia melius dicere: ideo quod formae elementorum non manent nisi virtute. **O**ctavo ex nam idem: c. n. formae elementales et sunt subiectales formae: et sunt differentes specie: per ipsum vel subiectum diversitate causent in diversis partibus mixti: sed manifestum est: quod omnes partes mixti conueniunt in una ultima forma subalitatis: ac per hoc omnes dicere: quod sic constituant aliquid essentialiter et subiectaliter unum: quare si forme elementorum manent in actu: sequitur quod partes mixti habent ad numerum subiectalem idem: per dicitur: et dicitur subiectum diversitate formarum elementarum: quod implicat hunc dictio: ut secundum aliud secundum subiectum sit idem et non idem. Si autem dicatur: quod ille forme omnes sint in eadem parte naturae: idem sequitur inconveniens: et adhuc maius: quod ideo sequitur: quod secundum ipsas naturas vel mixtum sit eadem et diversa subiectalia et subiecta seipsa. **N**ono ex introductione formae subalitatis: s. n. forme elementorum manent actu in mixto: omnes enim in diversis partibus mixti sunt ratione: Ad diversas autem formas specie ipso est consequentes diversae dispositiones vel accidentia in natura: quare si hoc dicatur oportebit dicere diversas partes mixti esse dispositiones et affectas rationes et oppositis dispositionibus vel accidentibus: puta quod ipsa illa in qua est forma ignis sit affecta raritate et caliditate: illa in qua est forma aquae vel terre frigideitate vel siccitate: seu humiditate: neque nam est intelligibile: quod illa per naturam in qua est dicta forma ignis in actu afficiatur humiditate: vel in qua est forma aquae afficiatur siccitate: sed ea que sunt disposita rationes et oppositis dispositionibus ipso est in formari eadem forma: quare si forma huius sunt in actu: sequitur quod forma ultima nunquam possit introduci: nisi prius ille forme abiciantur: et ita non sunt actu. **H**ic est veterius: sequitur: quod non omnes partes mixti sunt affectae diversis qualitatibus: quod est rationes: quod secundum ipsas carnis et caloris et huiusmodi. **D**ecimo ex nam actionibus: i.e. n. formae elementales non sunt rationes: per loquendo: tunc quod ex oppositione rationes in inclusu dicitur: omnes ut in diversis specie formis caent rationes diversae et affectae: sicut a forma ignis caliditas: et a forma aquae frigiditas: quod tunc non agunt nisi in virtute subiectum formarum. **S**i ergo manent ibi diversa forme opposite: aut sunt equeles in virtute: aut non: si sunt equeles cum sint opposita rationes et opposita mutuo se expellant impossibile est etiam unum in mixto. **S**i autem non sunt equeles: una quod maioris virtutis fuerit

fuerit aliam corrūpet: et sic adniuius nō manebit oēs actū in mixto. Ex q̄bus oib⁹ sp⁹: q̄ ipole ē formas actū manere in mixto. Propter qđ alij alr dixerē pōnetes: q̄ nō solū q̄litates alterantur: sed et̄ sube: et̄ formē clo-  
ru⁹ in ḡne formā: q̄ sūt in imperfectissime et̄ quasi medic-  
iter subales formas et̄ accidentales: et̄ ita suscipiūt magis et̄ minus: ac per hoc ex virtute intensiōis et̄ remissiōis  
reducere ad mediū possunt vñirī in mixto vñlō perse-  
cte'mixtionis: sed hec positiō est adhuc irrōnabilior q̄ prim⁹. Primo qz ad eam sequit⁹: q̄ mixtionē soluz sit in accidentib⁹: sed et̄ in subys: q̄ est ī phm in lib. de aialibus: yb⁹ exp̄esse dicit: q̄ mixtrio fit solū fm accū-  
tia. Sūlēr ēt̄ est contra rōnem: nā in oī mixtione op̄z vt vñum miscib⁹linū sit in potētia ad altez: pp̄ qd̄ dicit ph̄s: q̄ illa sola sunt miscib⁹lia: que cōcānt in mā: lz etiam hoc non sufficiat: sed vna forma subalis nñq̄ est in potentia ad alij formā subale: puta forma ignis ad formā aque: neq̄z for⁹ acris ad formā vel nāz terre. quare impossibile est formas subales cloz et̄ q̄tūcum q̄ remissas n̄t̄ceri adniuicē mixtione perfecta. Pro-  
batio aut̄ maioris est: qz impossibile est fieri vñū cēntia/  
liter in actu: quoꝝ vñu non est in potētia ad altez: mi-  
scibilia aut̄ certū est: qz p̄ mixtione sunt vñu in actu. Sc̄do fallitas hui⁹ positiōis p̄z: qz si forme cloz re-  
mittunt cū admixtione vñiunt p̄ tale remissionē aut  
pdunt esse subale: q̄ vñu quod illaz consequerat̄: aut  
non: si perdunt: tunc cum̄ esse sit actus entis: et̄ impossibile sit alq̄b⁹ ens ponere in actu sine actu: q̄ est esse:  
seḡt̄ nec̄ssario: q̄ per talē remissionē forme etiāz  
corrūpan̄t̄: et̄ ita nō remanebūt ibi ille forme nec actu  
nec virtute: cū impossibile sit esse separari a forma. Si  
aut̄ pertale remissionē nō perdiſ: cē subale lpsaz: seq̄-  
tur q̄ ipse sūt ibi actu distincte abniuicē: qd̄ supra oī-  
sum est cē ipole. Tertio: qz certū est cū cē sit actuali-  
tas forme f̄z aditionē forme q̄z ponere aditionē sp̄-  
sus eff̄scit impossibile est: q̄ subale cē alicuius recipi  
at magis et̄ minus: eo q̄ ipm̄ est actualitas rei: ac per h⁹  
actus tñ: lz aut̄ talcui actu⁹: vel i aliquo: qd̄ est actu fm̄  
bonū possit cē vel intelligi major vel minor admixtio  
potēt̄: tñ ci ḡnib⁹ est aliud q̄actualitas actus suba-  
lis et̄ similiqz impossibile ē esse vel intelligere admix-  
tu allgd potēt̄: et̄ per h⁹s cū illud: qd̄ non pōt̄ suscipe-  
re admixtione aliq̄z h̄y nō possit intendi vel remittit̄:  
vt supra habitū est nec̄sse est dicere: q̄ esse subale nō  
suscipiat magis et̄ minus: ac p̄ hoc nec forma quā illud  
ēt̄ consequitur. Quarto: qz cōstat: q̄ forme subali n̄t̄  
bil est h̄riū: intensio aut̄ remissio non sit nisi per ac-  
cessum vel recessum a h̄rio. quare impossibile est huius for-  
mas intēdi vel remitti. Quinto: qz dato q̄ large lo-  
quēdo forme esset aliqd h̄riū: hoc fm̄ phm̄ in p̄ phisi. non  
crit nisi priuatio. quare si forme sp̄ales receptorunt  
magis et̄ minus: sequeret̄ q̄ priuatio simul posset stare  
cū forma subali: qd̄ est ī phm̄ ibidem. Sexto: qz si  
forme subales recipiūt magis et̄ minus: seḡt̄ nec̄ssario  
q̄ generatio sit motus: ac per hoc: q̄ in suba sit motus  
qd̄ est ī phm̄ in s. phisi. Similēt̄ ēt̄ cum forma subalis  
ignis cōstituat nām ignis ēt̄ q̄tūcūqz remissas: et̄ ignis  
q̄tūcūqz sit remissas et̄ imperfectus semp sit ignis:  
ac per hoc sit imp̄mixtus cuib⁹ alteri elo: puta aque  
vel terresque q̄ erūt̄ elā fm̄ actu⁹ distincta: ac per  
hoc nō crit ibi vera mixtio. Septimo p̄z huius possi-  
tionis fallitas q̄tū ad hoc: qd̄ dicit formas elorum eē  
medias inter accidentales et̄ subales: hoc n. est impossibile:  
nā cum suba sit ens per se et̄ non in subo exñs: accessis au-  
te sit ens exñs in alio: p̄z q̄ suba et̄ accessis dñuiduntens

oppositione ūdictoria: que s. sumit̄ penes cē et̄ non esse  
in subo. quare sicut ipole est inter ūdictoria cadere me-  
diū: ita et̄ ipole est cē mediū inter subam et̄ accidentis:  
sūt̄ inter formas subales et̄ accidentales. Octauo: qz h̄z  
phm̄ in. 8. metaphi. sp̄s: que trahunt̄ a formis sunt si-  
cut numeri: in q̄bus vñtas addita vel subtracta vari-  
at sp̄em: ex q̄bus verbis p̄z: q̄ dñla in formis specificis  
attendit̄ fm̄ magis perfectū et̄ minus perfectū. quare  
si forme cloz remittunt̄ in mixto: iam non crit cedez  
formis sp̄s: sed diuise: sicut verbi gratia. Constat q̄ nā  
forme ignis in hoc cōsistit̄ vt cōstituat sūme calidus.  
Quare si talis forma in sūle essentia aliq̄z remissionem  
patia: sā nō cōstituet sūme calidus: ac p̄ hoc nō crit cīn-  
dē sp̄et̄: et̄ fili pōt̄ dici dc oib⁹ elemētis. Rō ibi essen-  
tia vel nāc cuib⁹ sp̄el̄ in indiuisibili cōsistit̄: ppter  
quod ipole est formas subales: a quib⁹ huīs rōnes  
specificis trahunt̄ magis vel minus recipere. Nono  
qz fm̄ phm̄ in. 2. phisi. tunc vñu quod q̄ dñ ec̄ aliquid  
tale: puta caro vel os q̄ h̄z formā suā: puta osis vel car-  
nia. Si ergo forme cloz recipiūt magis et̄ minus aut̄  
post talē intēsionē vel remissionē sunt tales: vt possint  
cōstituere nām elementi aut̄ non: si non. ergo nō sunt  
ille forme cedē sp̄: cū lēdēt̄as effectus demōstret lēdē-  
titat̄ es̄. Si aut̄ possunt: cū fm̄ phm̄ in. 9. metaphi. In  
nāllbus agentibus presentibus actiūis et̄ passiūis stat̄  
sequit̄ actlo: sequit̄ q̄ vñaquez forma elemētī in lm̄  
mixto exñs cōstituat sūle elementi nām: puta q̄ forma  
ignis cōstitut̄ ignē: et̄ acris aerē: et̄ sic de aliis. Qē autes  
actiūlū: puta ignis vel aer de necessitate est corpus.  
Quare cū corpora diuersaz nāruni distinguant̄ ab in-  
uisem p̄p̄ys dimensionib⁹: sequitor q̄ in mixto sine  
actu diuersa corpora: et̄ ita q̄ ibi nulla sit mixtio: nisi for-  
te ad sensū. Declinio: qz cū actio nāc sit ordinata: co-  
q̄ ipsa ē principiū ordinis fm̄ phm̄ in. 8. phisi. Stat̄  
q̄ elā non vñiunt̄ a constitutiōe altciūis rei nobilis:  
puta eq̄ vel hois: n̄t̄ p̄ multas generatiōes: sed genera-  
tio fm̄ phm̄ est mutatio de toto in totū: non ergo man-  
serint ibi elemētā: neq̄z cloz forme: vt isti dlcūt̄. Ex q̄-  
bus oib⁹ euidenter apparet impossibile: formas elorūz  
vel actu manere in mixto: vel suscipere magis et̄ min⁹.  
Et lēdo alr dōm. s. q̄ forme cloz manēt qd̄ in mixto  
potēt̄ et̄ virtute: sed non actu. Nā cū fm̄ phm̄ in qn̄  
to metaphi. elūm sit ex quo sit aliqd cū insit: hec aut̄ q̄  
tuor. s. acr. ignis: aqua: et̄ terra fm̄ sñaz ph̄i sunt elemē-  
ta oīni corpor̄ mixtoz: oz dicere nec̄ssario: q̄ ipsa et̄  
lpsaz forme aliquo mō maneant̄ in mixto. Quare cū  
non possint ibi manere neq̄z in actu pfecto: neq̄z remis-  
so: vt iam multis rōnibus est ostensum: restat nec̄ssario  
dicere q̄ maneant̄ in virtute. Qd̄ vt melius videa-  
tur qual̄ posit̄ attingere ingrēda sunt tria. primo qua-  
liter ex elemētis possit cōstitui suba mixti. sc̄do qual̄ in  
suba mixti salue elo: nā. tertio qual̄ abloz mixtioe  
subalium formaz possit fieri in mixto in accidentibus.  
Ad cuiudētia aut̄ primi sc̄dū ē: q̄ ap̄hō in p̄ de ge-  
ratione tria excipiunt̄: q̄ fm̄ nāz p̄p̄te miscri nō p̄st̄:  
vñ ea q̄ caret̄ p̄portide seu q̄tūtātis: seu vñtis: pp̄ qd̄ ex  
vna gutta aque et̄ mille amphoris vñtis: seu ex nutrime-  
to et̄ nutritio fm̄ phm̄ nō pōt̄ fieri mixtio. Sc̄do ea que  
nō sunt apta nata agere et̄ pati in inuicē: cuiusmodi sūt  
oia: que non cōcāt̄ in materia. Tertio ea que noui pos-  
sunt abniuicem separari: culis nōdi sunt mā et̄ forma:  
pter quod dicit ph̄s: q̄ cera nō misceatur figure: eo q̄  
vñuz ipsoz se h̄z per modū forme: aliud q̄ modū māc.  
Sic q̄ cū oia quatuor elā cōcēt̄ in mā: ac p̄ h̄ mutuo  
patiant̄ et̄ agat̄: cum passo magis facta abyciat̄ a suba:

E. c. 1.5.

T. 64.

T. 67. 88. 89.

T. 65.

## De vnitate formarum

Opz ut per talem actionem sequatur alteratio non solu in qualitatebus: sed in subiectis eorum: et id si in talibus elementorum coniunctione: seu mutua actione: unius eorum oino excepto in virtute sequetur corruptio oium aliorum et transmutatione in illud. Si autem sunt adequate virtutes unius non poterit alterum transmutare in selpsum: propter quod ex actione: os ut oia vniatur in tertium: in quo oia est in potentia: et hoc vocatur mixtum. Est autem hic aduentum: quod est in perteoribus: hic apud nos nullum inuenimus elementum prout: sed oia quodammodo sunt mixta ex quatuor elementis: quod intelligendum est vel mixtione vera: vel mixtione que est ad sensum: sed tamen quod est inuestigamus mixtione nam: logiorum de elementis et eorum mixtione ac si oia essent ab initio distincta: et nulla in eis esset mixtio: id est quantum ad ppositum nihil referat. Nam sicut si elementa centrum oino impernata: ex mutua eorum actione vniuntur in mixto: ita etiam nunc existentibus elementis mixtis aliquantus mixtio: seu mixtione ad sensum: seu mixtione vera: cum ad diuersas formas exigatur diversa mixtione natura: opz ut ex mutua actione qualitatibus mixti: si ibi existat vera mixtio vel qualitatem elementalem: si preexistat mixtio ad sensum: conficiatur mixtio: seu uno elemento in mixto. Ad evidentiā autem secundi sciendum est: quod est in subiectis elementis phis: oī agens agat sibi simile. Cōtingit autem aliquis: quod ad unum effectum concurrunt pluriū agentium actiones: et ideo tunc opz ut in illo effectu oium illorum agentium similitudo nature inueniat in ipsa. ita tamen quod si illa agentia habeant aliquod agens specificum supra se regulans et ordinans operationes ipsorum: opz ut ipsorum naturae sint in tanto inueniantur alio modo et nobiliori in effectu: quanto illud agens: quod ipsorum regulat actiones est nobilis ipsis. Luius vero est: quod nobilitas effectus dependet ex nobilitate principalis agentis. Manifestum est autem: quod ad constitutionem mixti cōcurrunt actiones omnium qualitatum elementorum: sicut n. dicimus est ex mutua elementorum actione constituit subiecta mixtum. Quare opz ut in mixto sint omnia elementorum nature: seu virtutes: cuius ratio est: quod effectus cum sua causa conuenit in natura. Quare cum elementa per suas mutuas actiones constituant mixtum: opz ut in mixto sint naturae et virtutes oium elementorum: tanto quod sublimius quanto specificum agere: ex cuius intentione mediante virtute celesti regulantur actiones elementorum est nobilissimus ipsis elementis. Quod ut lucidius cognoscatur sciendum est: quod in natura rei composite non sit sola materia: nec sola forma: tamen vero nature cuiuslibet maxime consistit in ratione formalis: sicut in ratione nature hominis in quantum est homo in hoc consistit quod sit rationalis: ratione autem formalis est quedam perfectio: propter quod vbi cunctis est materia et formalis perfectio alicuius rei: ibi vere potest dici esse illius rei natura: maxime si perfectio talis sit per actionem ipsius causatiue in alterum introducta. Manifestum est autem: quod in mixto est maxima elementorum: similiter est in mixto est oium elementorum formalis perfectio: eo quod nulla perfectio: que sit in elementis deest ipsis mixtis. Quare propter quod in mixtis sunt oium elementorum nature: quod autem oī elementorum formalis perfectio sit in mixtis: propter ratione praetexta. Nam cum mixtum causatum sit ex elementorum actione: et oī agens agat sibi simile quamcumque potest: opz ne cessario: quod in subiecta formaliter mixtum continet oī perfectio: que fuit in elementis: ita tamen quod in mixto illo elementorum nature seu perfectiones sunt nobiliori et perfectiori modo quam in ipsis elementis. Et hoc quidem necesse est ponere finis nam: nam quanto aliqd magis est actu tanto magis est unus: eo quod actus est principium unitatis: quanto autem aliquid

est magis unus tanto est magis perfectum et magis noble. Manifestum est autem: quod quoniam plura agentia ad unum alterum ostenduntur: quod perfectiones: seu similitudines illo per agentium ex propriebus actionibus in illis affectum imprese necessario magis unitate continet in effectu quam in sciplis cum agentia sunt plura: et effectus sit unus. Quare cum ita contingat in mixtione: s. quod plura sunt agentia: s. quatuor elementorum et unus effectus: s. mixtum: opz necessaria dicere quod naturae virtutes elementorum magis sunt unitate: et per se nobiliori modo sunt in mixtis quam in ipsis elementis: et est elementa virtute contineri in mixtis secundum eorum subiectum. Nam quo continet in eis secundum proprias qualitates dicitur statum. Ad evidentiā autem tertii sciendum est: quod in nomine mixtione seu mixti tria vnius includi. Et primo est ut sit ex diuersis naturis constitutus. Secundum vero ut in se diuersorum nam seu perfectiones continentur. Tertium autem ut non sit oī et similes eiusdem naturae cum miscibilibus. Et siquidem attendatur secunda conditione: sic quodammodo possumus dicere mixtione esse non solu in accidentibus: vel est in subiectis elementorum: nam sicut dictum est: subiecta mixta in se continet oium elementorum naturas et virtutes: non solu quo ad accionem: vel est quo ad subiecta ipso: sicut est si attendatur ratione conditione aliquo modo subiecta mixta per dictum ex diuersis naturis composta: in quantum. s. in cuius subiecta sunt perfectiones diuersae ex actione diuersorum elementorum causa: propter quod in corruptione ipsius mixti in ea eadem resoluuntur: ex quo mutua actione fnerat catum: sed si attendatur tertia conditione: sic absque dubio in solis accidentibus vera mixtio inuenitur. Ad cuius evidentiā prenotanda sunt tria. Primo per quod necessarium est persistere dispositiones in maxima cum postea abscondatur. Secundo per quod necessarium est in accidentibus fieri mixtione. Tertio quo possit fieri mixtio ante aduentum formae: et quod post. Ad primi evidentiā sciendum est: quod nulla pars maxima vnde invenitur: nec iueneri potest in ratione nam: nisi subiectu alicuius forme: quilibet autem formam sequuntur proprie et determinante dispositiones: sine quibus in maxima manere non posset: et ideo si noua forma in maxima debeat introduci: opz necessario ut maxima illa nouis dispositionibus disponatur: nam cum illa maxima actus sit determinata dispositionibus conuenientibus illi forme quam habet: in se vero considerata sit ideterminata ad qualibet: maxima posset determinata hec vel illa forma introduci: nisi prius abycerentur dispositiones quas habet in actu et inducerent noue. Nec obstat: quod ille dispositiones abycuntur: maxima autem est forma introduci: et aliud est maxima vniuersitatis. In vniione enim: ut infra ostenderemus: impole est esse aliqd dispositionem niediam: sed in introductione necessario requiritur dispositio exiens materialia forma prima et veteri: et habilitans ad secundam propter quod sicut in termino cessat via: et in puncto linea: ita opz ut in introductione forme cesset omnis dispositio preinducta. Ad evidentiā autem secundi sciendum est: quod sicut prehabitu est: in substantia formali ipsius mixti continentur omnes nature et virtutes elementorum propter quod oportet dicere: quod in ipsa forma mixta sunt virtutes ad producendas qualitates omnium elementorum: secundum autem suam Aug. quilibet substantialis forma est tota in toto: et tota in qualibet parte corporis mixti: etiam secundum quodcunq; punctum datum continentur omnes qualitates elementorum: maxime cum hec dispositio aliquo modo impediri non possit: cum huius qualitates sint de primis dispositionibus eius. Ille autem qualitates cum sint tria ipole est ut sint in una et eadem parte nisi remittantur a propriis actualitatibus: ut sic possint adiuvicem in eadem parte vniuersaliter vniode. quare

Quare cum B nihil sit aliud quam mixtio; eo quod mixtio est miscibiliū alterato per yniō fīm p̄m in p̄ de genitio eoz necessario quod subam mixti consequatur mixtio qualitatum. Ad cūdientiam autē tertii sciendū est mixtio nē sic fieri: nā calidū in principio mixtione p̄mo agit in frigidū: et agendo in ip̄m reuertit et alterat frigiditatē ab actualitatē sua sūmūlū imprīmedo in ip̄m sūtitudinē sua: et simili modo huīndū agit in siccū alterādo et contē perando ip̄m: et hoc quidē tādiū sit: quod vñqz predicere qualitates per mutuā actionē adequentur in p̄p̄ys virtutib⁹: et alteren̄ ab actualitatibus suis: vt sic que disti cte per actualitatēs p̄p̄ias in eadē parte subiecti eē nō poterant sā alterate: et a p̄p̄ys actualitatibus remissi: Iz sint diuersi in se: per essentialē tuū yntionē ex tali actioē cātam termīnētur per ynu et cūdē actū esendi: vt statim melius declarabit: ac per hoc possint sūmūlū esse in eadē partē subiū: et hic est modus mixtioneis qualitatū: sed tñ adiūtendū est: quod alia ē mixtio an introductionē forūe subalī: et alia post. Est. n. quedā mixtio per accīns: et quedā mixtio essentialis fīm nām seu p̄ se: et mixtio qdē p̄ accīns est: qdī in aliquod subīm affectū nāliter aliqua qualitate: puta in aquā: que fīm nām frigiditate affectit: hūp̄indūcīt violēter alia qualitas trīa: puta caliditas: que quidē nō est cōueniens forme subalī ipsius subiecti. I. aque. Tūc. n. antecēdū sit ibi pfecta caliditas: et cōmixtū esse calidū violētū cū frigido nāli: pp̄ qd̄ talis mixtio dī esse per accīns et innālis: eo quod ē ī naturā forūe subalī existit in subito: cuius signū ē p̄mo qd̄ illa mixtio nō est gescens: sed in quodam motu: nō enim manet ibi calor cū frigore nisi fīm quedā motū: inq̄stū. I. caliditas corrūptū paulatim frigiditatē: pp̄ qd̄ in fine tādē non est ibi mixtio: sed corruptio totaliter alterius illaz qualitatuz. Secō qd̄ statim cessante actione violenti agentis illa mixtio soluit p̄ corruptiōne calidi: et reintegratiōne frigidū. Tertio qd̄ talis mixtio nunq̄ pfectū: cū ille q̄litates nunq̄ sint ibi ambe vītute et essentialē coniuncte: sed sc̄mp vel sint ibi ambe in actu nūtu se corrūpedo: vel sit ibi vna sola altera iā corrupta: vnde nērōtō hec mixtio p̄ accīns appellat: et talis qdē mixtio est in subito an introductionē forme subalī: qdī mediante mā habiliś redditū ad ynio nē subalī forūe qd̄ postea sequitū mixtio fīm nām pfecta: et hoc qdē cōueniens ē: vt. I. talis mixtio formā pcedat: que cōsiderata in relatiōe ad p̄p̄y subī formaz subalē sit innālis et pfecta: et relata ad sequētē forūe: et vīle agēs: qd̄ intēdit sūmūlū cū agēte specifico alia forūmā introducere sit qdē nālis: sed imperfecte: vt sic talis mixtio pīnnālitatē ad p̄p̄ia formā ipsaz abyciat et cōnālitatē ad sequētē mām ad illā introducendā disponat: et per iniūctionē generationē nālē reddat: cuius s. nāe est p̄p̄ium dc imperfecto ad pfectū venire. Mixtio autē essentialis et per se: et fin nām est illa qd̄ cōsequit exigētā et nām subalī forme ipsius rei: de qua vt pfecte scīat vtrum sit possibilis fieri: et quō fiat cōsiderandū est: quod esse ē actus entis: actus autē h̄z distinguere naturas et entias rep̄: pp̄ qd̄ ipole est aliq̄ p̄la: si habeant essendi actū: et essentialē iniūctā ēē iūcta. Mixtio autē quedā essentialis miscibiliū ynio: pp̄ qd̄ ipole est aliq̄ plura: quoꝝ singula sigillatim necessario sequat̄ actus essendi miscri ad iniūctā mixtione perfecta: qd̄ potius si debeat ēē perfecta mixtio: et ut oīum miscibiliū essentie eodē terminū essendi actū: hoc autē ipole est distinguere nisi in formis accītālib⁹. Nā cū subalī forma det esse simplē: et elus nō dependet ex aliquo subiecto: qd̄ potius ipsa pfectū subī in actu: ex quo p̄: qd̄

liber formā subalē necessario cōsequiture: q̄ ē actu  
entis: ac per hoc: impōle est in formis subalib⁹ inue  
nri pfecte mixtioneis nām: sed in formis accītalibus  
sic: l. n. iu. ipsi forte: sicut et in formis subalib⁹ differat  
esse ab ipsa fornia: tñ ipsum esse accītalalis forme nihil  
aliud est q̄ inherētia quedā ipsi subiecto: vel si aliud  
sit: eius perfectio et nā oīo dependet ex inherētia ad  
subm: pp qd dicit Boetius: q̄ accītis esse est inesse: et  
idco fin dōnem subi opz log de vnitate et plalitate:  
scu pdōne ipsius eē forme accītalis: fornia. n. acciden  
tal is nō dat subo eē simiplr: qz illud plalpositū a suba  
li fornia conseqt̄: sed solū dat subiecto pfectione q̄dā:  
que est pfectio fz qd: vñ sicut eē subale est esti simiplr:  
esse vero accidentale est esse fni qd: ita fornia subal is  
est pfectio simiplr: fornia aut accītalis est pfectio fni  
qd. Manifestū est aut: q̄ ipsum subm ēt fm candeni  
pt̄ sui est in potentia ad recipiendū plures pfections  
fz qd: ex quo p: q̄ ples et diuerse accītales fornia pos  
sunt eidē parti subiecti incisse si hēant remissas p̄prias  
virtutes. Quare cū esse accītis nihil aliud sit q̄ inherē  
tia qdā: vel ad minus oīo depēdeat ex inherētia ad  
subm fm q̄ ples essentie et diuerse accītalū fornia p  
possunt hēc eadē inherētia: et per p̄ns terminari uno  
et eodē actu essendi: neq. n. potest dici: q̄ calor eidē par  
ti subiecti insit mediante frigidō: sed opz: q̄ sicut eadē  
pars subiecti imēdiate est in potētia ad calidū et fridū:  
ita vtrūq̄ imēdiate eidē parti inherēt: l. fz eē renū  
sum: et sic eadē inherētia terninat̄: et eodē essendi  
actu: qd est essentiali ynidē vñ: r̄i: cū illa sint ynita eēn  
tialiter: que hñt vñ esse: ac p̄ hoc: qd in eis p̄t saluari  
perfecta mixtioneis nā: sic. n. cū illa: q̄ carent p̄t p̄  
actu: non sint nisi virtute in aliquo: et cū illa sint eēn  
tialiter ynita: que habēt vñ cē: et ylterius cū illa sint  
ex diuersis naturis cōmixta in quibus diuerse nāe ad  
vñ terninan̄ actu essendi: et cū illud non sit oīmoda  
simplicitate vñ: in quo diuerse innueniunt̄ nāe: cū bec  
dia saluentur in accidentalibus fornia sic cōiunctis:  
vt p̄ ex dictis notū est: qz ln eis vere saluat mixtiois  
natura: hec. n. vere mixta dicunt̄: que multa in se cōti  
nent: et que ex diuersis cōmixta sunt: ac per hoc nō sūt  
omnino simpliciter vnius nature: et n̄ habent essentialis  
leni ynitatem. Ad primū dicendum: q̄ aliqua pos  
sunt manere in aliquo dupliciter. s. actu et potentia in  
eo aut quod essentialiter est: ynde ipossible est aliqua  
plura actu manere: vt supra p̄batum est. Quare cum  
mixtu sit essentialiter vnius: impossibile est vt elemen  
ta sint ibi nisi virtute: vnde verbum p̄bi veritatē ha  
beret: si non maneret ibi nec actu: nec virtute: quod est  
fallū: q̄ aut sit: elemēta virtute manere in mixto di  
ctum est. Ad z̄m vñ: q̄ fni p̄bi in octauo p̄blic.  
in onini motu est aliqua generatio et aliqua corruptio  
pter quod etiam in mixtione opz aliquo esse generatio  
nem et corruptionem: sed tñ licet generatio vel corru  
ptio in aliquo p̄ mixtione concurrant: tñ ratio p̄m  
cipalis ipsius mixtione non consistit in hoc: q̄ aliqua  
corrupant: vel aligd genere: sed potius in b̄ q̄ aliqua  
essentialiter vniāt: pp quod fni p̄bi mixtio est ele  
mentoz alteratoz vñio. Ad 3̄m vñ: q̄ accītia nūx  
ti non sunt eadem in numero cum accidentibus elemen  
toz: sed eadē specie: nec tñ ppter hoc renuant sine  
subiecto proprio: cum ad sublātiam mixti etiam fm  
quamlibet partenī sui omnia huius accidentia de ne  
cessitate consequentur: vt supra ostensum est. Ad  
quartū dicendum: q̄ illa propositio natura est t̄c. ali  
cer verifica in substātia: et aliter in accidentib⁹. Ad

# Be uinitate formaz

enim evidentiam sciendū est: p̄ modus operandi se  
quitur modis essendi. Est autē hec differētia inter sub-  
stantiam et accidens: q̄ esse substancialis forme cōsistit  
in individuibili: nec potest magis v̄l minus recipere: vt  
supra probatum est: esse autē forme accidentalis et magis  
et minus recipit: et ideo cum unum quodq; agat in q̄stū  
est actu: eo q̄ potentie non est agere: sed potius pati ad  
hoc vt substantia aliquid agat: non solum requiri q̄  
sit actu: verum etiam q̄ sit in actu perfecto. Nam vt  
diximus esse sube in individuibili consistit: forma autē  
accidentalis cu fui esse suum et intentionem et remis-  
sionem suscipiat: ex quo modus operandi consequitur  
modus essendi: ad hoc vt ipsa possit aliquid agere: non  
requiritur semper: q̄ sit in actu perfecto: sed si est in actu  
perfecto perfecte agit: si autem in actu remissore missus  
agit. Huius autē probatio est: qz vnūsciuusq; summa  
perfectio est eius operatio: nam vnuquodq; est propter  
suam operationem fin p̄m in primo de ce. per quod  
illud dicitur esse frustra: quod caret propria operatiōe.  
sed fui suam p̄bi in sedo celi. et Lōmetato. in secundo  
metaphi. impossibile est aliquid frustra esse in natura:  
quare cum ex premissis concessu sit accidentia posse  
inueniri in rerum nā fui esse remissum: op̄z de necessi-  
tate dicere: q̄ ipsa p̄prias et si non perfectas remissas  
habeat actiones: alias enim essent frustra: quod est in  
possibile. Qn ergo dicit q̄ nihil agit nisi fui q̄ est actu  
dicendus: q̄ qualitates elementorum sunt in mixto sm  
actu remissum: ita remisso possunt agere. Qn autē  
dicit: q̄ in mixto mouetur fm predominans elemētū:  
dicendū: q̄ lī i mixto clā reducant ad mediū: tu illud  
mediū nō est individuibile: sed b̄z quandā latitudinem  
sicut et qualitas humorū respectu sanitatis: ita p̄t i  
mixto alterū elemētorū aliquāl p̄ predomīnante est in sta-  
tia: q̄ elā nō sunt in actu: lī. n. p̄dūans nō sit actu inmix-  
to: tñ qz per suā actionē p̄ us dispositū māni ad simili-  
tudine sue forme q̄b alind: ideo illa forma: que postea ī  
tructa tinet clā virtutē: sequit̄r in accidētū cuiusmo-  
di sunt granitas vel leuitas et similia: magis nānū vnt  
us elemētū et alterius: nec potest fieri istatia: qz hmōi  
accidū ī mixto non sunt sub actu: lītātibus p̄prias: sed  
sub vna actualitate qualitatib⁹ symbolo: que qualitas  
mixti appellatur: vt supra oīsum est: ita nō poterunt  
diversas et trias actiones h̄re. Nam manifestū ē q̄ ac-  
cidētia sicut entitatiē trahunt a suba: ita et operādi vir-  
tutē. Inveniūt autē quedā forme subales: que sūt pau-  
cas virtutiz: eo q̄ sunt constitutae alicuius nāc ignobi-  
lis et simplicis: cuiusmodi sunt nāc vel forme et clorū: et  
ideo ad istas tales non cōsequunt̄r de accidētibus: nāl  
tera para trictatis tñ: sicut videmus: q̄ ignē et equit̄r  
sola caliditas et non frigiditas: et aquam sola frigiditas  
et non caliditas: et ideo si per aliquid accidens in aquā  
induccretur calor: ille calor nō ageret in virtute forme  
substancialis aque: sed alterius agentis: eo q̄ forma q̄  
cum sit vnius simplicis et ignobilis virtutis: sicut nō p̄t  
cōferre virtutē eēndi nisi alteri p̄t trictatis: ita nec v-  
tutē op̄andi. Qnēdā autē for̄ sunt multarū v̄tutū: eo q̄  
sunt constitutae alicuius nāc nobilis c̄s sūt nāc mixtoz et  
alatoz: et ideo ad tales subas seu formas sequitur de  
accidētibus vtracq; pars triquetris sicut ad formā mix-  
ti oīa accidū elemētorū sequunt̄r: puta calidū et frigidū  
siccū et humidū: ita tñ q̄z tria non possunt sinunt ēē  
fm actu perfectū: oīz vt mixtu: cuius accidēta cū sūt tria  
sequunt̄r fm ēē remissum: qd̄ alio noīe dī ēē mixto-  
nis. Manifestū est autē: q̄ ab eodē p̄t cōferri agēdi v-  
tutē qd̄ p̄t cōferre virtutē essendi. Quare sicut ī simpli-

cibus ex virtute subalba forme operari vni qualitatē et virtus essendi fini actū pfectum et virtus operandi: ita in mixtis est vniuers nobilis forme subalbae virtute poterit cōfieri diversis accētib⁹ et trias virtus essendi renūisse tū: et p̄ dīis virtus agēd̄: ita s. vt sicut per vnu cō subalba forme ignobilis rna cābat qualitas et vna actio: ita p̄ vnu cō subalba forme nobilioris: et diuersa causēt accidentia: et cōferat eis nihilominus virtus hūdi diuerſas et trias actiōes: nā et fm̄ phiſianae virtus q̄to magis est vnitatis et nobilis tanto ad plā se extēdit. Et p̄ B̄ p̄ solutio ad vnu. Est. n. ibi trias qualitatū: l3. n. illa qualitas sit vna. cest. tū ex diuersis cōnūcta; vt supra dictū est: p̄. n. h̄c trias actiones: vt p̄ ex iniediate iaz dicitis. Uel dōni fini p̄ qdam r̄ident: g. s. in illa qualitate sunt diuerſie et trias virtutes. Et si dicāt: q̄ nihil corrupit scipiam: dōm fini eos: p̄ sicut motus est p̄ncipiū: p̄ qd̄ de necessitate mouent: ita in mixto sunt p̄ncipia corruptionis. l. b̄ virtutes trias: sed tū corruptio ē a celo: qd̄ intendit hoc corrupere et illud generare: sed tū p̄ mā solutio magis v̄ saluare mixtioneis nāz. Ad 6<sup>m</sup> dōm: p̄ dato ḡ sit oīmoda eq̄litas adhuc vnu aget i altez: cū vnu sit actiuū vel pastiuū respectu alterius: si nulliter et sīnō sit oīmoda equalitas: dūm̄ altez non sit oīno sup̄iuncens: adhuc erit mutua actio et mutatio in tertiu in quo oīa xinebunt virtute. Nā sicut deī ē mcdiū mixtioneis nō est indiuisibile: sed b̄ qdā latitudinē. Ad 7<sup>m</sup> dōm: p̄ eli fiunte ex mixtis: et mixta ex elis: et tū mixta nō habent rōneni elementi. Nam ad rōnelementi fini ph̄m requirunt̄ tria. Et primo vt sibi p̄ et per se conueniat rōelementi: et non per accēns: seu p̄ aliquod aliud: s. n. rō eli conueniret alicui secūdario: vel per accēns suic per aliquid aliud: illud nō posset ve- re dici eli: sicut domus non dī esse elemētum laterū: l3 per destructionē doniū lateres fiant ex domo: nam hoc p̄ lateres fiant ex ipsa non conuenit domui p̄mo: sed secūdario. primo. opz. p̄ preintelligaf domus sie ri ex lateribus anteq̄ lateres fiant ex domo. Sunt etiam hoc nō conuenit doniū per se: sed per accēns solū: non enim xūcūt doniū p̄ ex ipsa fiant lateres: nisi in q̄stū ipsa p̄ est constituta ex lateribus: vñ rō eli p̄rie conuenit laterib⁹ et non domui nisi p̄ accēns. Sed oī requiriēt ad rōnem eli vt aliquid fiat ex eo iniediate. Nāz l3 cu p̄uz fiat ex aqua vel terra: tū terra non dī esse elemētū phyale cupree: eo p̄ phyala nō fit ex terra vel aq̄ta: et ex primo et iniediate principio: sed tāq̄ ex remoto iniediate at fit exere. Tertio requiritur vt maneat i re facta: quod dicitur ppter priuationē et trium: que non manet in re facta: et hoc est quod dicit p̄hs in. s. meta. phi. p̄ elemētū est ex quo aliquid fit primo cū insit. Nec aut̄ tria conueniūt qdē elemētis quatuor: vt per se p̄z: non aut̄ conueniūt mixtis: nā l3 clā p̄ re solutionēz fiat ex mixtis: tū nec sunt ex eis iniediate: l3 per multas generationes et corruptiōes: neq̄ p̄ se: sed per aliquid qd̄ elemēta non sunt ex mixtis: nālī qd̄ mixta p̄mo fuerant constituta ex elis. neq̄ manet in eis. Ridiculum enī est dicere: q̄ mixta maneat in quolibet elemētōrum: qd̄ per resolutionem generalē ex mixto. Et hec de mixtione dicta sufficiant.

**D** secundum sic proceditur. Vide  $\varphi$  for  
ma substantialis non vniat immediate  
matrici prime. Illud enim quo media  
te aliquid est in potentia ad aliud vide  
tur esse medium vniuersale illorum: sed ma  
teria prima non est in potentia ad for  
mas mixtas.



## Questio

mas mixtoꝝ n̄iſt mediantibꝝ formis elementoꝝ. ergo  
forma non vniſt inmediate materie priue ad minus  
i mixtis: sed inmediatibus elemētaribus formis. C p.  
Luna materia ſit vna oīum generabiliuꝝ t corruptibiliuꝝ: i impossibile eſt q̄ diuerſe forme habeat diuerſas  
materias n̄iſt mā diuidat in diuerſas partes. ſed diuiſio non pōt intelligi in uiā: n̄iſt per dimēſiones: q̄ ſunt  
diuifionis pncipiuz ergo forma nō poterit māe yniſi  
n̄iſt mediatiſdispōnibus quantitatibꝝ. C p. Nā nihil  
operaſ fruſtra: ſed ſi oīis forma vniſet inmediate māe  
pmie: tunc fruſtra fuiffent oēs forme t dispōnes prece-  
dentes. quare cū ſit impole vñ q̄ forma nō inmedia-  
te yniat māe. C p. Si oīis forma ſic yniſet māe: ſeq-  
reſ q̄ oēs res nihil ſit aliud q̄ nuda prima mā cū for-  
ma: t ita vna res nō erit ni agis cōpoſita q̄ alia q̄ ē cō-  
tra ſenſum. C p. aut mācū vniſet forma eſt diuifita  
aut nō: ſi nō. ergo forma vniſt māe indispoſite: t ita  
qđl; poterit fieri ex quolz abſqz aliq̄ alteratioꝝ. ſi autē  
eſt diuifita. q̄ vniſt ei ad min⁹ mediatiſdispōnibꝝ.

**Z. c. i5**  
**z° de aia**  
**Z.c. 7**

**In contrariis** est quod per se est de dicto. id est meta-  
teria. et in libro de anima dicit: quod non opus est querere inter materia et formam medium nisi sicut inter ceras et figuram. **C P.**  
Per hanc formam codes modo vniatur materia: per quod vel simili-  
quid materia est in potentia ad formam. sed sicut phantasmum est in  
sciendo libro summae naturae phantasie: in qua cum sit oīus simplex  
non est in potentia ad formam per aliquam potentiam: que sit  
aliud a substantia sua. ergo forma ipsius essentie materie imme-  
diata vniatur.

**R**espondeo dñm: q̄ eūz mā in se cōsiderara  
sit potētia tūr:nec fiat actu suba  
nisi per formaz substātiale: necesse ē q̄ ois forma sub-  
stantialis imediate ipsi essentie prime māe vniat. Ita  
ut nulla forma: neq̄ substātialis: neq̄ accidētalis itel-  
ligatur posse esse mediu ynionis. Et hoc quidez de for-  
maz elemētoꝝ in pcedēti qōe sufficiēter ostēsūz ē. De  
alyz autē formis: q̄ videlz nulla carū sive substātialis  
sive accidētalis possit in tali vniōne media iueniri po-  
tēt multipliciter ostēdi. **P**rinio ex fundamento z  
radicc ipsius vniōnis: quicūq̄ enīz aliqua cōditio in q̄  
cūq̄ genere cōuenit aliquibꝝ per aliud: opz vt ei per se:  
z p̄mo z imediate cōueniat: ex cuius participatione ad  
oia alia deriuatur. sed in genere vniōnis seu vniōlibiūz  
ita est: q̄ nibil in nālibiūz est vniōbile alicui: nisi in qua-  
tūz est in potētia ad illud: ppter qđ dicit phs in. 7° ne-  
taphy. q̄ actus b̄z separare: z q̄ ex duobꝝ existētibꝝ ac-  
tu impole est fieri aliquid vnu. Illud ergo q̄ est pura  
potētia: oīz esse per se z imediate vniōbile suo actui: huiꝝ  
aut̄ est mā prima: quare opz vt ipa per suā essentiā nul-  
lo alio mediante vniātūr ipsi forme z cōcuerso. **S**e  
cundo pōt b̄ ostēdi ex rōne oppōnis. Aut. n. aliqua for-  
ma substātialis imediate vnitur māe prime: aut nul-  
la: si nulla. ergo nā p̄ma nūq̄ poterit redudi in actuū.  
eūz b̄ nō fiat nisi per formā: s̄t etiā sequit̄ q̄ ex mā z  
forma nūq̄ fiat aliquid essentialr vnum: q̄ quorū est  
vna eēntia: illa imediate oīz esse piuncta. **E**t pterea  
si forz subalil vniō māe mediāte forz accidētali oīz vt il-  
la forz accidētalis sit māe eēntiāl alr vniāt: z et ipsi forme  
subali: sed q̄ eēntialr vniāt. vniāt vna essentia: q̄  
re sequit̄: q̄ essentia sube sit cōposita ex subz z accidē-  
te: q̄ est impole. Si aut̄ dicat q̄ aliqua forma imediate  
vnitur māe p̄me: iam hēo ppositū. Nam eade rō est  
de oībꝝ formis quātū ad b̄ ḡ est reducere māz in actuū  
cū oīs formis subalil det esse substātiale: z per esse sub-  
stātiale mā fia: ens in actu. **T**ertio ex nā ipsius for-

XVI.

me mediatis. Nam si forma vniatur mae mediae aliqua alia forma: opz ut p vniat illi formae medie. Sed forma no vniat alicui nisi per modum iformatis et datus ee: quare sequitur q illa media forma recipiet esse illi vltimae forme: et q iformabilis ab ea: ex quo sequuntur duo inconvenientia: et primo qz formae erit forma. sed q illa media forma: puta corporeitas: ex quo recipit ee vltimae forme: puta aie: poterit dici aia: et per hanc oem aia talia aia possit dici aial sequtur q corporeitas illa sit aial et vltimae: nam illa no sit de centia aialis: que oia sunt impolia. Quarto qz pp qd vniuqdc et illud magis. si ergo forma subalies vltimae vniatur mae mediae aliquam formam: sequitur q multo magis vniat illi formae medie. sed duas formas subales vniiri adiuicentia vniione est imposse: que et imposse erit illa media forma centialiter vnitam esse mae: et ita sequitur q nulla forma nec pma nec vltia sit mae centialiter vniata. ac per hq q nihil sit centialiter vnu: neq; simpli ens: sed solu ens fz qd: cu ens et vnumi auertant. Probatio aut medie est: q ad oes formam subale sequt est subale. esse aut subale est actualitas simplex nihil hns dc ad mixtio potetic: q re si sint due formae subales: illaruz erut duc actualitates: quoq; aut sue due actualitates: illa nccio sunt duo in actu: q autem aliqua sint duo actualia: et q sint vnumi centialiter implicat contradictione: que imposse est duas formas subales adiuicentia vniione hrc. Quito ex na infinitatis. si. n. iter maz pma et formam vltimam cadat aliquo mcdiu: tunc aut illud erit forma aut na: autesse. Qz aut neq; ma neq; esse possit ponere mcdiu talis vniuersus per se p. qz nec esse separari a forma: nec vni'rci est duplex na. Si aut dicat: q illud mcdiu sit forma: tunc aut subalis aut accidentalis: si subalis: tunc quero iteruz de illa media forma. vt s. immediate vniat mae pme aut no: et sic velerit abire in infinitum: q est iposse: vel erit deuenire ad aliquam formam subalem: q immediate vniatur mae pme. Si aut illa forma medie sit accidentalis: tunc cu subm forme accidentalis no sit nisi suba in actu: vel oportebit dicere q na in se considerata absq; o forma sit ens actu: vel q in illa ma pexistat aliquam subalis forma: q si accedit: qra itez de illa: vtrum medie vltimae sibi illa forma vniat: et sic in infinitu. Quare cu oia h sunt ipolia: melius est stare in p: vt dicat q nibh est mcdiu iter maz et formam. Sexto ex vture princi py iformatis. Si. n. dicat q inter formas vltia forma vniat pme mae mediae mcdiib pcederib formis: puta aia sensitiva medie forma corporeitatis et forma carnis: et h. h. si ipsa p forma. s. forma corporeitatis: vel qcung sit illa vniat prie mae immediate: vt gdaz dicere voluit sequuntur multa impolia. Manifestuz est. n. q quiato pncipiu seu ca est vtuosior: tanto magis pot sibi assilare partes: sicut si modic ignis pot aliqd poterit calidu reducere in actu caloriz: multo fortius maiores ignis poterit h facere. sed fz data a tenetib hri ponez forma corporeitatis: que est imperfectissima forma p. pot ipsaz pma maz: nullo alio mediate: in actu reducere. ergo multo fortius forma perfectior. s. aia h id poterit facere per seipsaz. Ps. Lz vna forma substantialis differat ab alia: fz q vna h plures et nobiliores vtures qalta: in h oes forme nales conueniunt: q. s. fm suu essentiaz quelzeaz est actus trn: fz nulla forma substantialis vniatur mae nisi per essentiam: ergo qua rone pma forma pte vniiri immediate pme mae. cade rone et vltima: cu no fiat vno rone alicuius perfectiois vel nobilitatis scde: sed rone essentie: eo q secunde pfectioes presupponit primam. Septimo ex rone essentialis vnionis. Si eniz

# Venue de vni<sup>e</sup> for<sup>e</sup>

## De vnitate formarū

anima vnitur mā pme mediante forma corporeitatis: tunc aut iter aiaz t corporeitatē illā est vniō centialis aut accidētalis: si essentialis ergo nūc poterūt ab initio cem ieg iri usq corruptionē vtriusq si veraq sit corporalis. vel alterl tñ. si vna sit icorporalis: quare post separationē anie a mā equinūq ibi remanebit corporis: q est contra tenētes hāc pōne. Si aut accidentalis seqtur q̄ est accidētalis ille formie vniāt mā: t ita totū erit vnu per accidēs. illā que sūt vnuz accidētalis inter se: nō possunt esse tertio essentialis vnu sūt sūt pō. ¶ Octauo ex conditione corporeitatis. Si enī dūcatur q̄ forma vltia vnitur pme mā mediante forma corporeitatis: tūc aut corporeitas est eadē spē in oībus puta in acre corrupto t in igne generato ex acre: vel in elemētis: t in mixto ex elemētis: aut no: si est eiusdē spē aut ex mā constituet corporis in atheūaticū: t h̄ est ipos sibile: q̄ tūcilla formi nō ēt nālis: sed mathēmatica: aut constituet corp̄nāle: t tunc oporebit neq̄: q̄ illud corpus sit actu affectu qualitatibus actinib t passiuib. Uel si h̄ nolint cedere ad min' op̄ dicere q̄ uō cōllimat corpus viuu: als oīa corpora esent vnu t anata. Adueniēt ergo anima vegetativa vel sensitiva: aut mā net idē corporis q̄ prius: aut nō: sed corrupit illa corporeitas. Si corrupit ergo q̄a superuenies iuenerit māz pā. u. i nndā: t per sīs sibi immediate vnitur. si aut non corrupit: sed potius manet ibi eadē forma corporeitatis: op̄ māncatib: id ēt esse q̄ cābatur a forma illa sed illa forma vt dictū est cōstinebat corpus nō viuu. ergo etiā post introductionē aie manet nō viuu. Sed q̄ aiaz illud corpus efficitur viuu: ergo manete nō viuo efficitur viuu. q̄ est impole: sicut q̄ albū sūt nigru mānens albū: t q̄ frigidū sūt calidū mānēs frigidū. ¶ Et p̄terea si est euī dē spē formia corporeitatis i oībus: aut est forma accidētalis: aut subalib: si accidentalis. ergo accidēs precedit subalib in actuq: est impossibile. si subalib cū oīs formia subalib: et quātūcinq̄ impfecta sūt suā subalib sit actus: vt supra ostēlūz est. actus autē formalr cōiunḡ potētie impole sit: q̄ det ēt actu sicut albedinē impole est diūg: subiecto formalr: quin faciat ipsiūz actu albū: oporebit q̄: p̄a faciat māz illā actu corporis: t cū corp̄ phīcūz esse nō possit: q̄ in ipso sūt cōtrarietates actiuaq t passiuaz qualitatuz: oporebit q̄ ipsiūz sit talib q̄līcitatib affeciū: t ita per sīs aduenies vniēt corpori existēti in actu: sed de h̄ inconueniēti nō sit cura ad p̄seno. ¶ His ergo sic suppositis querat vtrū illā corporeitas sit eadē p̄c cū oībus formis rerū nāli subalib. Si dicat q̄ sic: sequēt q̄ dno vel plures forme eiusdē spē sint in eadē mā: q̄ est impossibile: puta dne albedines vel due rubedines. Segatur etiā q̄ frustra sit alia forma inducta in māz cū nō sit alia ab ea nisi in numero: t vltiū q̄ ipsa vltima nō det aliquā alia essentialē perfectionē nisi corporeitatē: q̄ formie eiusdē spē: t diuerse numero cūdē effectum subalem cānt. Segutur ēt vltiū q̄ sicut corporeitas vniēbatur in edi: ite p̄me mā: ita t formi a vltima: cūz sit eiusdē spē: que oīa sunt impolit. Si aut dicat q̄ nō sint eiusdē spē: t cū diuerse formie spē accipiant p̄nes oppositas dñas formiales: sicut p̄ de rōnali t irrōnali: t homie t alno: t ad oppositas formias vel quocū q̄ modo spē diuerse regrantur necessario diuerse cōtrarietates: t diuerse p̄portiōes qualitatū in mā: sicut vidēmus q̄ forma ignis regrit calidū t siccū in excessu: t forma aeris calidū t humidū tēperatū: oporebit q̄ si supueniētib formis subalib nīc: q̄ sint ibi cōtrarietates p̄portiōes t cōtrarietates in mā: vt puta q̄ adueniēt for-

ma ignis: sit ibi calidū t siccū in excessu: t si forma corporeitatis ibi maneat adueniēt tali forma: ex quo formi a corporeitatis nō est eiusdē spē: t oporebit q̄ sint ibi diuerse t opposite cōtrarietates t p̄portiōes qualitatū fīz exigētā illā forme: que est corporeitas: ac per h̄ crunc opposite cōtrarietates t p̄portiōes qualitatū in eodē: ita q̄ eadē mā: que est tēperat calida t humida: eo q̄ tales dispōneat exigat forma corporeitatis. H̄enī mōdo q̄ extra supponatur: t postea adueniēt forma ignis fiat in excessu calida t siccā: t ita vna t eadē mā seu res sūt erit t calida t humida tēperate: t calida t siccā in excessu: que oīa manifestā cōtinet falsitātē. Neq̄ enī p̄t dīci: q̄ maneat forma corporeitatis t corruptā cōtrarietas t qualitates cā p̄tētes: eo q̄ impole est formā fīz cē phīcūm remanere in mā corruptis p̄p̄ys dispōnib. Unde vel op̄z dicere q̄ forma corporeitatis corruptā t ita vltia forma immediate vniāt pme mā: v̄l q̄ eidē mā īsint opposite cōtrarietates: vt dīci est. Ex quo p̄z q̄ nullo mōdō dīci q̄ formia vnyāt mā pme mediante corporeitate: si corporeitas sit eadē spē in oībus t ingenerato t icorrupto. ¶ Et p̄terea si dicat q̄ forma corporeitatis nō sit eadē spē in oībus: sed diueria in diuersis: tunc autē forma corporeitatis erit eadē spē cū forma vltia subalib: aut diuersa. si eadē sequunt incōuenientia superflacta. s. q̄ dne forme eiusdē spē sint in eodē subiecto: t q̄ frustra inducta fuerit vltia forma cū p̄tē estet ibi alia eadē spē: si aut sint diuerse spē: forma corporeitatis t vltia forma subalib: tunc aut introducit aut aduentū formie subalib: aut post: aut sūl: si ante: puta q̄ q̄ ex aere generat ignis corporeitas ignis introducat ante aduentū formie ignis: tūc ad introductionē tali corporeitatis: aut cedit forma aeris: aut non: si corrupit: ḡ mā alīq̄ sit sub corporeitatis forma solū: ita q̄ nulla alia: q̄ etiā ipsi q̄ tenet hāc positionē reputat in ipsib: sūl t sequitur q̄ sit aliqd complectuū ac tu subsistens in mā: t h̄ aliqd: t per sīs: q̄ nullaz alia formam substatiale possit recipere: h̄ enī oīs cōcedūt esse ipos sibile. s. q̄ aliquid per se subsistēt nō corruptū in alia spē trāseat: vel ad eīns veniat cōpōne. ¶ Si autē dicat q̄ manet forma aeris: tunc manebit ēt corporeitas cōuenientia formie aeris: t ita erit ibi due forme corporeitatis: t dne corporeitatis. s. aeris t ignis: q̄ est impossibile: eo q̄ vel ambe vniāt mā pme: q̄ nō est intelligible vel vna mediāte alia: t tūc sequent incōuenientia supposita: t q̄ sic essent duo corpora in eodē loco: que oīa sunt absurdā. Si aut dicat q̄ forma illā corporeitatis introducat sūl cū vltima forma substantiali: cum iste formie sint diuerse specie: vt dictū est: sequitur q̄ vnu motus numero in viuo t codez instanti terminis ad diuersas formas specie q̄ est oīno impossibile. ¶ Si autē dicatur q̄ illā corporeitatis forma introducatur post introductionē formie substancialis: sequetur primo: q̄ cum corporeitas fīz istos nō sit nisi a forma corporeitatis: t esse substancialis puta viuum vel animatum sit ab anima: q̄ sit aliquādo homo sine corporeitate aliqua: t sine carnisbus t ossib: q̄ a seculis non est auditum. Relinquitur ergo q̄ forma vltima nō vniāt materie prime mediante corporeitate: t q̄ ipsa corporeitas sūt q̄ dicit substantiam t corporeitatem phīsicā: nō sit nisi ab vna t eadē formi: que dat etiā vltimūz t completum esse substancialē. ¶ Ultimū potest ostendī q̄ nō solū nulla substancialis forma potest esse medianū in tali vniōne: vrum etiā vltiū q̄ nulla dispositio seu accidentis aliquod vel aliquid simile accidenti: t h̄ ex natura esse substancialis

et alis. Nam cu[m] materia nō fiat actu ens nisi per esse substantiale. esse aut[em] substantiale non sit nisi a substanciali forma: in impossibile est q[uod] aliquid accidens in materia precedat ipsam substantialē formā: q[uod] sit mediū in ipso vnione. alias sequeretur q[uod] nō ens cēt subiectū accidentiū: q[uod] materia ante esset accidentalibus formis affecta: q[uod] eset: vel rationē entis haberet: q[uod] est im possibile. Quare simpliciter dicendū est fīm sententiā glorioſi doctoris sancti Thome de aquino: q[uod] tūli aliquā dispositionē precedat in materia formā substantialē: q[uod] tū ille sunt imperfecte: nec sunt inducēt ut sint: s[ed] ut disponant ad eis adueniētē forma perfecta et vltima. oēs necessario cedunt et corrupuntur: ita q[uod] ipsa vltima forma virtute in se continēt oēs illas: que precesserūt per nō modū dispositionū īmediate: nulla. s[ed] forma substantiali media: nec mediante aliqua dispositionē: vel aliquo accidente: sed per suā essentiā essentie p[ro]mōtō nō essentialiter et īmediate coniungit[ur]: sicut cera figure. Ad prīmū dicendū: q[uod] materia prima de se nullaz habet perfectionē vel actuū: sed quātūz est de se ē ad oēs in potētia. Actus autē sive perfectio in ipsa materia causatur a forma: et ideo cū fīm naturā minus perfectum includatur in magis perfecto quātūz ad id q[uod] perfectionis est in eo: sicut parva lux in magna: et pars in toto: inde est: q[uod] fīm naturā nūq[uod] aliquid perfectib[us] potest recipere maiorez perfectionē: quinē recipiat minorēz. Minoris autem perfectionis collatio nō o[ste]ntat intelligatur ab alio fieri: sed ab eoz a quo et maior confertur: nec prius fīm tempus: sed soluni fīm naturaz originis: sicut vidēnus in totas potestates q[uod] bus maxime ipse forme assimilatur: q[uod] potestas militis ē imperfection[us]: illa q[uod] ē ducis: et ideo potestas militis est in duce: quantu[m] ad id q[uod] perfectionis est in ipsa: sicut p[ro]p[ter]as ducis est imperfectior: illa q[uod] ē regis: et ideo potestas ducis est in rege. Nec est possibile ut aliquis habeat potentiaz ducis quin babeat illaz militis: nec potentiam regis in ipso presupponatur po[ss]t ducis. S[ed] enī pp[ro]p[ter] hoc nō op[er]a rex p[ro]p[ter] fuerit dux et postea rex vel q[uod] alia sit potestas a qua potest q[uod] p[ro]p[ter] rex: et alia a q[uod] p[ot]est q[uod] dux eo q[uod] illa ducis et militis virtute continetur i[n] una potestate regis: s[ed] fīm intellectū et naturā preintelligat in ipso rege minor potētia maior: sicut parvot[er]: et imperfectū perfecto. Et fīm hūc modū intelligitur: q[uod] mā sit in potētia ad formas alias mediatis illis elementorū: nō q[uod] ordinatim diuersas formas substanciales recipiat: sed q[uod] materia prima nō recipit id q[uod] est propriū perfectioris forme: nisi īmediate: et q[uod] est īimperfectioris: cuiusmodi sunt forme elementorū: licet tam nā loarem q[uod] minorēz perfectionē ab eadē formā recipiat: vnde p[ro]pter hoc nō sequitur: q[uod] forma vltima vniatur mediatis formas elementorū: sed potius q[uod] nulla forma substancialis possit dare mā aliiquid esse perfectū puta sentire: vel viuere: nisi etiā intelligatur illa eadē forma dare sibi esse minūs perfectū: puta corporeū: et calidū et frigidū: et h[ab]itū: in q[ua]bus virtute cōsistunt elementa: ut supradictū est: puta sicut potestas imperialis nō cōfert boniū regiā dignitatē: nisi preintelligatur ei cōferre etiā dignitatē ducis: et sicut nullus potest ferre. c. lib[er]t. nō p[re]intelligatur posse ferre duas. Sic. n. nec anima cōfert mā eē sensitiuū: nisi preintelligat ei cōferre esse corporeū: ut dictū est: sed tū h[ab] nō est nō si fīm prioritatē que attendit[ur] in natura originis non fīm prioritatē: que attendit[ur] fīm tēpus vel fīm diuersitate formae: vnde p[ro]p[ter] q[uod] qui sic arguit nō intelligit p[er]positiones: quas inducit. Ad secundū dicendū: q[uod] sicut

docet p[ro]p[ter] in 8° metaphys. nihil est causa vniōnis materie cu[m] forma: nisi agens specificū: et agens vle que preparant et diuidunt coaptādo diuersis formis diuersas partes mā: et h[ab] quidez facit per motū: et ideo cu[m] motus requirat corpus actu: cu[m] sit accidens: dico q[uod] quando mā ab agente nāli diuiditur in diuersas partes est sub diuersis formis et diuisionib[us] quantitatis: sicut p[ro]p[ter] q[uod] animali per motū generationis preparatur debita et distincta pars mā per decisionē seminis ab eius substātia. Sed tanē h[ab] nō est: q[uod] quantitas diuisionis num̄ sit principiū effectiū diuisionis materialis vel introductionis seu vniōnis forme: sed potius h[ab] cōuenit per accidens: in quantu[m] s[ed] cū mā sit ens in potentia: nec esse: neq[uod] motui subyici p[ot]est: nisi sit actu sub aliq[uod] forma: vnde p[ro]p[ter] q[uod] argumentū nihil valat. Cum enim nulla actio vel passio vel operatio possit fieri circa materialia quin sit actu: et per cōsequēt[er]es quin sit affecta aliqua qualitate: posset sicut aliquis dicere: q[uod] qualitas est p[ri]ncipiū vniōnis mā cum forma: et principiū oīum aliorum. Sicut etiā cū mā creari nō potuerit: nisi inquantu[m] b[us] ē sub forma: eo q[uod] terminus creationis est ens actu: possemus etiā dicere: q[uod] principiū creationis mā fuit forma: et qdā nō per se īmediate: s[ed] īmediate forma māz creauerit: que oīa sunt falsa. Ad tertium dicendū: q[uod] aliud est formā introduci in māz: et aliud est ipsam vniōni mā. Nam sicut p[ro]p[ter] aliquā ex supra dicitis: s[ed] forma vniatur māc prime: et amē id: ex quo aliquid generatur: op[er]a esse aliquid in actu: sicut mā ex qua generat ignis ante introductionē forme igris seniper op[er]a q[uod] sit sub aliqua alia forma: sive aeris: sive cuiuscūq[ue] alteri. Unius rō est: q[uod] cum mā sit ens in potētia nūq[uod] potest inueniri denudata omni forma: et ideo cū forma ignis nō possit introduci in māz aeris: nisi sit disposita ad formam ignis: op[er]a vt mā illa disponatur: ex quo p[ro]p[ter] q[uod] ad introductionē forme necessario requiruntur aliquae dispositiones medie. Sed tanē ad vniōni forme cū mā īnpossibile est aliquid mediū cōcurrere. Nam cu[m] ille dispositiones sint quasi quedā via ad substancialē formaz: ideo sicut ī tercio cessat via: ita adveniente forma substanciali cedunt dispositiones ille: vnde nō seḡt q[uod] frustra laborauerit natura. Nam sicut ad terminu[m] nō potest pueniri nisi per vīaz: et tamē via cessat in termino: ita forma nūq[uod] posset introduci nisi ex virtute illarū dispositionū: et tanē adveniente forma cedat: nec fuere frustra: cū assecute sint finē ad quē erāt. s. ītrōductionē forme. Ad quartū dōm: q[uod] res nō dī esse māgis cōposita vna q[uod] alia soluū: q[uod] ī ea sint plures forme: sed potius: q[uod] ī ipsa sunt plures perfectiones gra[du]s: et h[ab] dico ī reb[us] corruptibilib[us]: in q[ua]bus p[ro]pter eoz ī imperfectionē ad multiplicationē perfectiōnū sequit[ur] cōpositio et simplicitatis ī ioratio. Nam oīis forma fīm essentiā est principiū īmediatum essendi: et radix p[ro]p[ter] oīum potētariū suarū. Ipse autē potētiae eius sunt īmediatus p[ri]ncipiū operādi. Et ideo cū essentia fīm nāz nō cōficiat in his que necessario exiguntur ad operatiōes diuersas suarū potētia: eo q[uod] oīis essentia sive p[ro]p[ter] natura virtutē: op[er]a cu[m] ad diuersas potētias operatiōes diuersae requirant ī diuersis dispositiones: q[uod] ipsa essentia diuersas partes mā ī diuersis cōstituat perfectiōnū gradib[us] erit. s. quādā cōstituat ī esse carnis: quādam ī esse nerui: et sic de aliis: s[ed] q[uod] virtutē eius diuersas requirat. Neq[uod] p[ro]pter hoc seḡt[ur]: q[uod] sit ibi nisi vnu esse substātiale: nisi potius q[uod] sicut ibi diuersae perfectiōnes: vna forma: et vnu esse substātiale p[ro]p[ter]es: sicut nec rex s[ed] babeat oīuz p[ri]ncipiū dignitates et gradus p[ro]p[ter] dicitur.

## De unitate formarum

q[uod] nō sit unus princeps: sed plures: sed potius debet dici: q[uod] rex ab una sola potestate: que: s[ed] est potestas regia habeat unius esse et unius sit princeps: ad quod tamen esse multe aliae perfectiones sequuntur. ¶ His ergo sic premisis quando dicit q[uod] anima vel cuius alia forma: unius in eiusdemate māc p[ro]me t[em]p[or]e. ¶ Dicendum q[uod] si intelligatur de ipsa anime collectivae essentia: vel cuiuscumque alterius forme: nō solum vix: sed etiam necessariū est q[uod] inmediate prime māe uniat[ur]. Si autem intelligatur de ipsa potentiā intellectiva: dicendum q[uod] non sequitur: q[uod] illa ex p[ro]p[ri]etate nullius partis corporis est actus. ¶ Sicut autem queras de alijs potētys: yrru. s. vniāntur uiae priuilegia. ¶ Dicendum q[uod] nō: sed potius vniāntur diuersis partibus māc in diuersis iam perfectionib[us] gradibus constitutis per ipsas anime essentiā: preparantē debitum esse et diuersum in diuersis partibus māc suis diuersis virtutib[us] vel potētys: vnde quādō dicit q[uod] tūc oīs res naturalis erit solo nuda māc cum forma. p[ro]p[ter] h[oc] argumentū nihil valeret: nec quo ad apparētiaz: nec quo ad existētiaz. Multū enim rūdis est qui nescit q[uod] forma in naturalib[us] dat aliquod esse nāle et reale ipsi māe. Et māe ensim et formic cōiunctio resultat realis quedam natura cōpositi: que nec est māe: nec est forma: s[ed] aliquid ab his causati: p[ro]pter q[uod] etiā p[ro]p[ri]etate in fine. 7. metaphy. vbi querit quid sit ipsa rei quidditas dicit: q[uod] nō est aliquid elementorum cōponentium rem: sed aliquid resultans ex eis: vnde uon sequitur: si forma inmediate vniātur māe prime: q[uod] res nō sit nisi materia nuda cuius forma: sed potius q[uod] sit aliquid ex vtriuscumque cōpositione resultas: pura corpus aniuatu[r] rōnali anima. Innu etiā tenēdo q[uod] anima vniātur māe prime mediante corporeitatis forma: adhuc stultuz et puerile esset deciū q[uod] homo nihil esset aliud nisi anima et māe prima et forma corporeitatis: q[uod] cu[m] forma dans esse corporeitatis ipsi corpori nō sit corpus: sicut nec forma dans esse carnis est caro: sequeretur q[uod] in hominē nō esset nec corp[us] nec caro: sed q[uod] esset solus māe prima et forma corporeitatis: et forma carnis: et anima: que oīa sunt ridiculosa. ¶ Posset autem ista cōsequētia tolerari forte in artificiis: in quibus forme sunt accentia: et per cōsequētia nullum dant esse substātiale: vt dicant q[uod] dominus substantia nihil est aliud quam lapides et ligna et cemētū: sic ordinata: licet etiā ista locutio fīm p[ro]p[ri]etate in. 7. uita. sit fīa vbi expresse dicit q[uod] non debenius dicere q[uod] domus sit lateres vel lapides: sed lapidea vel lateritia: vnde et nō sequitur q[uod] una res nō sit magis cōpositus quam altera: cu[m] maior cōpositio nō atēdatur in multitudine formarum solum in rebus corruptibilibus: vt dictu[m] est: s[ed] etiā in multitudine perfectionū. Unde patet q[uod] argumentum rude habuit fundamentū. Ad quintum dicendum: q[uod] vniāquodq[ue] instantiū est vniābile alterius in quantum est in potentia ad illud: et similiter vniāquodq[ue] instantiū reducit aliquid in actu[m]: in quantum est actu: et ideo cu[m] forma fīm essentiam suam sit actus: et materia fīm essentiam suam sit potentia: nihil requiritur disponens māe vel disponens formaz per modum niedu[r] habilitatis et cōiungentis ipsa adiuicē: s[ed] seip[s]is disposita sunt: vnde q[uod] dispositiones inducunt in materiaz: h[oc] nō est: quia essentia p[ro]me materie de se non sit vniābilis forma: sed quia vt dictum est: ante generationem materia est sub forma cōtrary: nec potest illa abici: ac per hoc alia introduci: nisi materia ad cōtrarium disponatur: vnde patet q[uod] dispositiones necessarie sunt ad introductionem forme: et non ad vniōrem.

Questio.

XVII.



**B** tertium sic procedit. Vi-

de q[uod] corruptio i mixto elementorum formis possint remanere aliqua qualitates eccl[esi]e numeri in generato et corrupto. Dicit enim p[ro]p[ter]s in scđo de generatione: q[uod] in habētibus simboluz facilior est transmutatio: cui rationē assignat[ur] dicit: q[uod] nō est tanta contrarietas: vbi etiā dicit q[uod] cōia manet. Et multa inueniunt[ur] cōia in generato et corrupto: sicut corpeitas dyaphanitas: et multa h[oc]. ergo aliqua accidētia manet ibi eadem numero. ¶ P[ro]p[ter]s. Quicquid nō habet cōtrariū in illud nō pot est transmutatio: sed h[oc] cōla nō habent cōtrarietātē: in generato et corrupto: q[uod] potius habet similitudinez. ergo in ipsis nō erit transmutatio. ¶ P[ro]p[ter]s. L[et]is in generatiōe cōcurrat et abiecto et introductio aut in eodē instantiū vna abiciet et alia introducit: aut in alio et in alio: si in eodē: ergo cū corruptio terminet ad nō ens: generatio autenī ad ens: simul in eodē instantiū aliquid erit ens et nō ens: si aut in alio et alio: cu[m] inter quelib[us] duo instantia cadat tempus nō edū: ex quo terminus corruptionis est non ens: vel op[er]e dare q[uod] in illo medio tempore mā sit absq[ue] aliqua forma: q[uod] est impole: vel q[uod] ibi remaneat aliqua accidētia cu[m] ipsa corporeitate. ¶ P[ro]p[ter]s. S[ecundu]s nō decipitur in proprio obiecto: sed nos videm⁹ ad sensum q[uod] quedā accidētia remanet in mortuo eadem: que fuerūt in corpore viuō: sicut lincamēta: et fig[ur]a: et h[ab]it[u]s: quare op[er]e cōcedere: q[uod] ibi sint. ¶ P[ro]p[ter]s. Tā vniō etiā introductio forū et in mās fīm sūmā phī in. 8. metaphy. est p[ro]actio nez agētis: s[ed] cū actio agētis sit accidētis: requirit subiectū aliqualiter in actu: quare necessario op[er]e dicere q[uod] remaneat ibi corporeitas cu[m] aliq[ue]bus alijs accidētibus. ¶ P[ro]p[ter]s. Idem v[er]e ex actione qualitatū elemētariorū.

**I**n cōtrariuz est: q[uod] cum rō suppositi in mā cause ut ex forma substātiali: op[er]e vt per separationē forme substātialis a mā cōtrariū pat suppositum seu indiuisduū: sed destructa p[ri]ma subiectū que h[oc] nomine suppositi vel indiuisduū appellatur: ipsissime est aliquid aliorū remanere fīm p[ro]p[ri]etate in p[ro]ficiētis: ergo in ipole est vt in generato et corrupto aliquod accidētio maneat idē numero. ¶ P[ro]p[ter]s. Princípio mutatione cesset est principia mutari: sed dyaphanitas et corporeitas: et h[oc] causant[ur] a cōposito: q[uod] nec mā nec forma per se alii accidentis causa esse pot. ergo oportet necessario vt et oīa illa mutent[ur]. ¶ P[ro]p[ter]s. Raritas et vēstis sunt p[ro]iuste dispōnes et qualitates uiae: ac per h[oc] ad mutationem illarū oīa mutari oīes alias qualitates: sed ille mutantur: vt per se patet. ergo et oīes aliae.

**R**espondeo v[er]o: q[uod] cu[m] oīe occidens a substātia sua nāc trahat originem: et sui esse cōseruationē: eo q[uod] accidentis esse est ince fīm boem⁹ et p[ro]p[ri]etate: ex quo per corruptionē subiectū rei corrūptur: in ipole est oīo: vt aliqua forma: vel aliquod accidente: seu aliiqua dispositio eadē uincit uaneat in generato: q[uod] fuerat in corrupto. Nāc cu[m] forma subiectū in immediate voluntate nāc p[ro]iuste: vt supra ostēluz est: nāc autē p[ro]iusta de se sit sola potētia: op[er]e vt oīs res ab ipsa forma subiectū: et suū cōe habeat: et sue q[ui]ditatē nāc. Et cum oīe q[uod] subsistit in natura subsistat: per h[oc] q[uod] eius essentia est perfecta p[er]esse op[er]e v[er]terius vt rōne suppositi vel subiecti: et subsistētis in actu acquirat et forū. Quare cū l[et]is in generato et corrupto sit alia et alia subiectū forma: op[er]e dicere: q[uod] sit ibi aliud et aliud suppositū vel subiectū: et cu[m] oīe q[uod] sit fiat ex cōtrario fīm p[ro]p[ri]etati. h[oc] et in p[ro]p[ter]ico: ea autē q[uod] sunt in eadē spē impole sit adiuicē cōtrarietaz habere: seguitur

T.c.25.

T.c.19.  
T.c.43  
T.c.46.

seguntur vltterius q̄ generatim & corruptū habeat ratio-  
neū nō solū diuersorū numero: ycrū etiā diuerso-  
rum in specie subiectorū. Quare si ibidez maneret alī  
quod accidens idēz numero sequeret. Primo q̄ acci-  
dens transiret de subiecto in subiectum: subiectum dī  
eo diuersum specie: q̄ est ī impossibile. Secundo vero  
cum accidens sit dispositio substātie: sequeretur q̄ ea  
denī dispositio numero esset oppositorū & diuersorum  
in specie: que cum sine impossibilita: dicenduz simplici-  
ter q̄ nihil in generato & corrupto potest idēz numero  
remanere. Ad p̄tinū dōm: q̄ nō dicūtur habere  
simbolū: ideo q̄r aliqua forma in qua cōuenient nō  
destruatur: sed q̄ minor est contrarietas contraria ad nū  
dūm: q̄ contraria ad extremitū: ideo facilior traſmuta-  
tio: eo q̄ nō op̄z q̄ sit aliquid per se corrūpens: sed cor-  
rumpatur solū per accidēs illud cōe vel simbolū & q̄i  
dicit q̄ manēt cōlā: verū est cadē specie: sed nō nūme-  
ro: q̄r hoc est impole. Ad sc̄dū dōm: q̄ illa p̄positio  
tenet in his ique perse aliqd mutatur: vel s̄ que per se  
corrūpī: b̄s autem cōlā nec per se corrūpunt: sed per  
accidēs: vt dictū est: nec in ea aliquid per se mutatur.  
Ad tertū dōm: q̄ circa istud argumētū diuerse  
dantur solutiones. Sed obnūsis opinōibus aliorū  
& carū ip̄probationib⁹. Dicenduz fūm sūmā ph̄i in. 8°  
physico. q̄ cuz tēpus nō couponatur ex instantib⁹  
sicut inter linea & punctū nullū est mediū: ita nec iter  
tēpus & ip̄m nūc: & ideo quādōcūq̄ ex aliquo corrupto  
aliquid generatur: uā in vltimo instāti est sub formā  
nouā: in toto autē precedēti tēpore est sub formā abu-  
cienda: vnde sicut nō est mediū inter nūm & tēpus: ita  
nec inter abiectionē ynius forme & introductōe al-  
terius: vnde quādo dīcī q̄ vel in alio vel in eodez in-  
stanti. Dicendū q̄ cū i mutationib⁹ subtilis p̄prie nō  
sit fieri: sed factū esse: si generatio & corruptio p̄prie &  
strictē sumant̄ put̄ sunt mutationes: dico q̄ introduc-  
tio & abiection̄ put̄ sonāt fieri vel motū nec sunt in co-  
dez instanti: nec in diuerso: sed in tēpore: si autē suman-  
tur put̄ dicunt mutationes subitas: sic in eodē instan-  
ti est abiection̄ esse: & introductū esse: & b̄s nō est incōueni-  
ens: cū ipsa abiection̄ vnlus sit introductio alteri⁹. Et  
qui dicit q̄ termini sunt oppositi. s̄ ens & nō ens. Dicen-  
dū q̄ l̄z sint oppositi: nō tamē respectu eiusdem: & non  
possunt simul cē. Nā quādo ex aere fact⁹ est ignis: cor-  
ruptio termiñat ad nō aerē: generatio autē ad ignē: sūr  
autē eadē nā & est nō aer: & est ignis: ppter q̄ est dīcī  
ph̄s: q̄ semper nāc est annexa primatio. Nec est intel-  
ligendū: q̄ l̄z corruptio aeris terminetur ad nō aerez:  
q̄ nō terminetur ad nō ens simplē: vel q̄ remaneat ibi  
solia formā. Nā cum forma aeris vniatur immediate  
pn̄ie nāc: idem est terminari ad nō aerez: ad nō ens  
simplē. Quāt illud nō ens simplē in eodē instanti per  
aliā formāfiat: & factū ens actu sit: q̄ idē est ibi fieri &  
factū esse: b̄s est per accidēs: in quātūz alia formā est i-  
ntroducta: eo q̄ corruptio ynius est generatio alterius.  
Nō autē dico per accidēs: q̄ nō per se intēdatur ab agē-  
te: sed q̄ nō ex virtute abiectionis forme: seu nō entita-  
tis dicit: q̄ determinata quedā alia formā: puta ignis i-  
ntroducta sit. Ad quartū dōm: q̄ obiectū p̄priūz sen-  
sus visus est color: ille autē in vnu & mortuo manifeste  
mutatur: ex b̄s ante potius haberetur q̄ nō remaneret  
sbl̄ ydēcitas formarūq̄ contrariuz: forma vero subalis  
& idem & diuersuz potius pertinet ad intellectū q̄z ad  
sensuz: iō vnu b̄s sint eadē numero vel nō: nō est sens-  
sus iudicare: sed intellect⁹. Ad quintū dōm: q̄ vnu  
forma cū mā nō est actio agētis p̄prie loquēdo: sed ē

effectus vltterius actionis sp̄st: actio autē eius pre-  
cedit vnuonē tāq̄ cā effectū: & ideo cū ante vltiniū in-  
stans vnuonis mā sit sub actu forme abyciēde: nō est  
incōueniēs in ipsa fundari & recipi actioni cui agentis.  
Or si dicat iterū de vnuone q̄ est accidens. Dicendū  
q̄ vnu cū sit subita muta: io: in ipsa est idē vnuiri & vni-  
tum esse: tale autē accidēs fundabitur in ipsa subā iā  
vnu: sicut & creatio in creatura. Ad lextū dōm: q̄  
ex hoc nō cōcludit ydēcitas numeri: sed sp̄i.



**D**icitq̄ actū est in precedētib⁹ de-  
coꝝ p̄prietatib⁹. Nec nō & dc ipsis fūm  
q̄ coparant̄ ad operationes p̄prias: &  
ad actus rōnis: & ad ipsaz inānī: sā nūc  
vltimō restat dc ipsis cōsiderare p̄ cō-  
parationēz ad suppositionē: sic enī de  
ipsis b̄ principaliter intendimus. Et circa hoc q̄ra-  
tur vnu solū: vndez vnu sint plures: & diuersorū ge-  
neruz difficultates includat: eo q̄ quādāz pertinētis  
ad logicaz: quādāz p̄tinentes ad nālē p̄blam: quādāz  
autē pertinētēs ad fidem catholicaz iūnum⁹: tñ q̄ oēs  
vidēt̄ abūnūcē dependere: melius esse iudicānum⁹:  
totuz sub vna q̄ōne tradere: vt sic & breuitas ex vrtata  
multiplicatione questionū fastidiū tollat mētis: & cō-  
tinuatio sermonis sit cōncep̄ sibi inuicem elucidatio  
veritatis.

## Questio.

XVIII.



**I**detur. q̄ in vnu & codē supposito  
necessario sint plures forme  
substantiales. Lū. n.oē esse sit a forma vbi  
iueniūt̄ plura esse: iueniūt̄ plures for-  
me. Sed in qualib⁹ re nālī iueniūt̄: ut plu-  
ra esse: sicut esse corporitatis: & esse p̄prie nāc: & iū q̄bus-  
daz esse carnis: & b̄s: & in oī cōposito sunt plures  
formē. **P.** Forma imēdiatē vnl̄ māc p̄me: vt dēz  
est: sed forma oīs simplex est: & mā simili simplex est.  
Nullū autē cōpositū ex duob⁹ simplib⁹ p̄t dici: mīx-  
tuz ex diuersis. ḡ nulla res nālis erit cōmixta ex diuer-  
sis: s̄z b̄ est absurdū. ḡ necessē est dicere q̄ forma suba-  
lis in corporib⁹ mixtis nō vniāc imēdiatē māc p̄me:  
sed corpori habenti alias formias. Est liḡ dare plures  
formias in cōpositis. **P.** Mixtio est miscibilū alte-  
ratorū vnu b̄z p̄bz in p̄ de gnōne. S̄z elemēta sūt nū-  
scibilla: vt d̄ in eodē: ḡcū admīxtiōnē veniūt: solū  
mō alteranē. Alteratio autē non est corruptio: vt p̄baē  
ibidē. ḡ cuz miscēt̄ nō corrūpuntur: sed solū modo  
alterat̄ur. & sic forme miscibilium imēxto manēt sinū  
cuz forma substātiali vltima. ac per hoc sūt ibi plures  
forme. **P.** Diuersitas operationū ostēdit diuersita-  
tem formarū. S̄z in vna & eadē re iueniūt̄ diuersē  
operations in specie: sicut patet in herbis & lapīdib⁹  
in quib⁹ diuersē operations iueniūt̄: sicut patet etiā  
in animalib⁹: in quib⁹ iueniūt̄ operatio vegetatiū:  
topatio sensitū: & in hoīe vltterius opatio intellectū  
e. Quare cū oēs iste operations sint diuersē specie: &  
quādāz diuersē genere: sicut intelligere & sentire: & oēs  
sint in eodez subiecto: op̄z q̄ in ip̄le sint plures forme.  
**S.** Ferruz ignitū b̄z verissime formā ferri. habz ēt  
verissime formā ignis: p̄z ex B: q̄r sicut ignis combu-  
rit: ita ferruz ignitū: & efficit operations ignis. ergo in  
eodē possunt esse plures forme. **P.** Eductū de potē-  
tia materie: & nō eductū sunt diuersa sp̄e: sed aīa rēna-  
lis nō educitur de potentia materie: sed ab extrinseco  
fūm p̄bni. aīa autē sensibilis eductur. ergo sp̄e diffi-  
rūt: sed sunt in eodem: ergo in vnu sunt plures forme.  
**P.** Coruptibile & incorripibile disserunt plures q̄z  
Derū de yni⁹ for⁹

L.c.vt.  
L.c.88.  
L.c.23.

21

## De unitate formarum

genus: sed anima rationalis est incorruptibilis: sensibilis autem corporalis, ergo differunt substantia liter: sed sunt in codice ergo sunt ibi plures forme. T.c.26. **P.** Corpus viuum et mortuum que coicant in aliqua forma aut non: si sic habeo propositum: quod si, dum vulnerer erant ibi plures forme: videlicet anima et forma corporeitatis que remansit. **S**i dicatur quod non. **C**ontra in mortuo tyluo vulner remanet idem numero: quod probatur per hoc: quod cum ille qui vulnerauit aliquid: si illo vulnerato mortuo respiciat vulnerum: statim de vulnera effluit sanguis: quod non sicut nisi idem numero remanserit. Nam si non esset idem numero: eque bala intersector aspiceret vulnerum cuiuscumque alterius emitteret sanguinem: quod experientia probatur esse falsum. Quare opus dicitur necessario: quod sit idem vulnerum numero: et per hoc: quod sit unum idem corporis numero: quod prius: et sic fuerunt ibi plures forme. **P.** Genus et differentia sunt partes essentiales propositi: sed fortius generis necessario est anima et forma omnia. Cuius probatio est: quod non predicanter de se inveniuntur nisi per hoc. Ergo cum virtutibus sint in codice idem numero: in uno erunt plures forme. **C**ontra. Quidditas componitur ex diversis que sunt partes forme. nam partes distinctionis sunt forme: sed partes distinctionis non sunt eadem species: sicut in hac substantialitate animata sensibilis. ergo in uno et eodem sunt plures forme. **P.** Dicit enim in physico: quod oes forme inter primam et ultimam formam sunt composite: sed non nisi ex formis. ergo sunt multe forme in eodem. **P.** Cum de vino fit actus: non est ingressus in primas vias. ergo aliquid corpus medium est in vino et actus: sed illa via non differt a via prima per maiorem: ergo per formam: et sic erant ibi plures forme. **P.** Cum forme distinguantur ad modum numerorum: ybi cumque est inuenire nobiliorum: et minus nobile et viles: ibi est dare plures formas: sed in corpore est inuenire nobiliorum ut cor: et nobile ut carne: et viles ut pilos et ossa. ergo alia et alia forma. Rude enim videtur dicere: quod eadem sit forma pili: et ossis: et carnis: cum nullum conuenientiam habeat. **P.** Diversitas predicatorum necessario ostendit diversitate formarum: sed in eodem subiecto numero sunt diversa predicationes: siue res diversorum predicatorum: quare oportet ut ibi sint diverse forme. **P.** Cicatrix in corpore mortuo et viuo que est eadem aut non: si eadem habet propositum: si non: aut discetur quod illa cicatrix sit anima aut ab arte: non autem est anima: cum illud sit quod dicitur privatio: que nam opus esse non potest. ergo ab arte sed forma artis est quoddam accidentem semper remanens idem numero: sed talis in viuo quam in mortuo cicatrix forma: artis hoc: ergo remansit eadem numero: quare et idem corporis: siue eadem corporeitas: et ita fuerunt ibi plures forme. **P.** Hoc idem potest argui de aliis litteris sculptis per arte in corpore canis: que post mortem ibi remanente vel in ligno aliquius arboris: que post abscissionem et desiccationem remanet. Nec vero credibile quod cum ista sit opinio artificiale: quod fiat anima. **P.** Dimensiones sunt eadem in corpore viuendo et mortuo. Nam ita longum est sicut viuus et ita de aliis dispositiis: quare est ibi eadem corporeitas: et per hanc plures forme. **P.** Fons phreni in libro de animalibus. fetus in matre prius viuit vita plena quam vita animalis: deinde viuit vita spiritus: puta vita bouis vel leonis sed hoc esse non posset nisi hoc perfectiones essent ad divisionis spiritibus: quare in animali erunt plures forme. **P.** Genius enim fons phreni hoc locum maiorem suae potentie. differentia vero forme: sed certum est quod genus non est pura materia. ergo alia est forma generis ab illa spiritu. **P.** Anima sensitiva autem est potentia pura: aut actus specificus: aut potentia per initia actionis: sed non potentia continua: quod sic non recipere spiritus in maliter: sicut nec est actus specificus: puta datus

Contra. p.

spiritus homini: vel equo: vel alicui alteri: quare relinquuntur per eum forma media. Nam sensibilis est forma subiectum: quod informantur in potentia: tam existens respectu ultioris forme. **P.** Homo generat homines et filii proprii in secundo physico. hoc igit generaliter: sed termini generationis non est mensa sola: sed forma in mensa. Hoc autem non est anima rationalis: quod ipsis per generationem non datur: sed ab extrinseco fons proprius in libro de animalibus. ergo in homine est alia forma quam anima rationalis. quare in homine erunt duas formae: una que edicitur per generationem: alia que ab extrinseco venit. **S**i autem ad hoc dicatur: quod ante aduentum rationalis anima est quidem ibi alia forma: sed adueniente ipsis cedunt oes precedentes: eo quod generatio viuenda est corruptione alterius: et quod adueniente perfecto cedunt in perfectum. **C**ontra. nam nibi frustra operari: sed quod fit a natura fit propter finem proprium proprii: et si alteri deficiat: hoc est in paucioribus: cum igitur videtur quod non ex semine format anima vegetativa et sensitiva et hoc cedendum est: quod hoc propter finem quod est anima rationalis. Nam in generatione formarum et finium coincidunt in idem fons proprius ibideinde sic iste finis. sicut comparatur ad illas formas: que sunt ad finem istum aut sicut actus ad potentias: aut conuersio aut sicut efficiens ad effectum: vel conuersio: sed non sicut potentia ad actum: neque sicut efficiens ad effectum: vel conuersio: sicut nec anima efficiat illas formas: nec conuersio: ergo sicut actus ad potentias: sed potentia adueniente actu non destruitur: sed perficitur. ergo nec ille forme adueniente anima rationali. **P.** Illud deus frustra quod non accedit finem ad quem est: sed forme precedentes animam rationalem sunt inducere propter ipsorum tantum propter finem: ergo attingunt ipsorum: si autem ipsorum attingunt: non destruuntur in aduentu eius: quare erunt ibi plures forme. **P.** Cum ois anima de se sit indifferens ad oenam formas et fons proprius in libro de animalibus. propter actum non sit nisi in propria anima: quero quod est illud quod appropriat animam propriam ad hanc formam determinatam. Non enim ager extrinsecus: nam ager extrinsecus non inducit formam nisi in maiore disposita: quod est ut aliquid fortius procedat dispenses. Nam si nihil disponendo agens imprimeret in maiore: non magis esset disposita per actionem agentis quam per se ipsum. Illud autem quod ipsam appropriat hunc formam: quod est in ea: siue fluctuat ab extrinseco: siue non. De illo ergo quod est in anima propriam ipsorum aliorum formarum: quero quid sit: quod autem forma substantialis: aut accidentialis: non autem accidentialis: quia materia cum forma substantiali est causa omnium accidentium: ergo est forma substantialis. Si autem hoc concedatur: sicut quod forma substantialis illud quod appropriat materiam huius formae: tunc autem maneat adueniente forma ultima: aut non: si maneat: habeo propositum: si non: ergo recedente dispositio redit in materia indisposita: non ergo erit plus appropriate huius formae quam cumque alteri: quia ablata causa appropriationis debet auferri eius effectus. sicut ipsa appropriate. **P.** Preterea. Cum illis dispositionibus nihil sit contrarium: non poterunt corrupti a contrario: est hoc probatur: quia ipsa dispositiones sunt cause proportionis et assimilationis materie ad formam: quare ad ipsorum nullaz habent contrarietatem: oportet ergo ut maneat simul cum ultima forma: et ita erunt ibi plures forme. **P.** Preterea illa forma prior dispositio est respectu ageris: ergo est consona actioni agentis et non contraria. ergo magis confert ad actionem agentis: et ad productionem formae ultime: quanto plus perfectur. sed omne agens per actionem suam tollit illud quantum est siue contra actionem: et perfecte quantum est sibi consonum: quare adueniente forma ultima prior non corruptitur: sed potius perfectetur

T.c.24.  
T.c.26.

## Questio

p cell.  
L.c.iz4

3: celi.  
Lii.67.

perficietur. ¶ Huius autem signum est: quia forma posterior introducitur: quando accidentia prioris forme maius vigent: nec videmus illa deficere: quia forma posterior introducitur. ergo nec forma substantialis ex quibus causantur: immo quanto sunt in maiori compleimento: tanto opus formam ipsorum esse magis perfectam: non ergo corruptitur: sed simul manet cum ultima forma. ¶ P. Etiam per hoc in libro de generatione: omne generatum est corruptibile: sed homo est generatum. ergo erit corruptibile: quod est per se ad sensum: sed si in hoc est tantum una forma substantialis numerus corruptetur. Lumen probatio est: quod et anima est incorruptibilis et anima rationalis. ¶ Si autem dicitur quod non sequitur: quod haec forma: quae est anima relinquit priuationem in materia: que in alia inclinatur ad maleficium: et anima autem rationalis appetit esse separatum et nobilium. ¶ Contra. si inmediate anima rationalis supervenit prima materia: tunc statim post eius unionem fieri eius separatio. Non enim est maior ratio: quod separetur post annos: quam post unum dies. ergo opus dicere quod anima vniatur materia mediante aliqua forma substantiali educta de potentia materiali: et habet et contrarium: ac per hoc relinquent ibi priuationem. Animam enim rationalis non habet contrarium in materia: quod non educitur de potentia eius. Ita etiam anima rationalis priuationes non potest relinquere: ex quo est nobilior quam forma corporis: quem nullaz ibi relinquit priuationes supposito: quod forma vniatur in immediate prima materia: quare necessario opus dicere quod sunt plures forme in hoc. ¶ P. Idem apparet etiam in aliis. In asino enim et bono secundum hunc interfecto: caro et os et ossa partes heterogeneae aut differunt substantialiter: aut accidentaliter: non autem accidentaliter tantum: ita quod in solis accidentibus: tunc enim nutritire non possunt: vel sicut nutritur unum sicut aliud. Nam materia cuz solis accidentibus non nutrit. ergo differunt per alias naturas formales et substantialies. Videntur ergo quod vel per formas substantialies subito per intersectionem introductas: vel per formas preexistentes: id est per latitudinem ad corruptionem tendentes. Non primo modo: quod tunc esset potenter violencia quam natura in generando subito tot formas substantialies alias quas natura per varias et multas mutationes operata est. Si scero modo: ergo cum non differant per formam animae: opus dicere quod aliae formae preexistebant simul cum anima. ¶ P. Etiam per hoc: sicut forma substantialis habet materialia: ita accidentalis subiectum in actu completum. ergo si in hoc non est alia forma: nisi anima rationalis: sequitur quod subiectum alterationis non est materia prima pura calcificationis et infirmitationis et similius: vel erit dare quod anima suscipiat peregrinas impressiones: que disponant ad corruptionem sui: quod fallitur est: anima enim rationalis est incorruptibilis et calcificabilis. ergo necessario est in homine forma alia: ex cuius vnlione cuz materia sit subiectum alteracionum. ¶ P. Etiam secundum et probatio est: quod mixtio non est summa materialis tantum: neque est generatio: si autem corrupteretur forma elementorum: mixtio esset generatio vel corruptio: quod est contra per hoc. Sed corpus humanum est mixtum ex quatuor elementis. ergo sunt in eo plures forme. ¶ Si autem dicitur quod qualitates elementorum manent actu in morto. Quibus est probatio est: sicut mixtum est mixtum: sed mixtum est actu mixtum. ergo miscibilia in ipso actu sunt. Nam si miscibilia essent virtute in mixtuo: sequeretur quod mixtum esset mixtum virtute tantum et non actu: quod est falsum. ¶ P. Docimur ergo arguitur ex elementorum qualitatibus quas videmus

## XVIII.

84

p. gno.  
T.c.83.  
L.c.7

Lap.2.

In mixto: cuz nullum accidens possit esse sine proprio subiecto. ¶ P. Hoc est contra intentionem per hoc: qui in libro de generatione vult quod qualitates non sint miscibilis: sed elementa. ¶ Preterea enim per hoc in secundo de anima. anima est actus corporis organicus phycus et. Et omne corpus physicum cum habeat quantitatem habet aliquam formam substantiali: quare erit ibi alia forma propter animam. ¶ Si autem adhuc dicatur quod anima est actus corporis et. sicut et lux est actus corporis lucidus: non quod lucidus sit lucidus per aliud quam per lucem. ¶ Contra. ad sensum videmus: quod si occidatur honus subito cum gladio remanet id est corpus: ut prius: ergo erat ibi alia forma. Negat enim in instanti posset alia forma induci cum nulla in illo corpore procedat dispositio. ¶ Preterea. Corpus humanum est calidum et frigidum. et hoc. sed anima non potest dici alba vel nigra vel hoc. ergo oportet esse ibi alia forma: que constitutam horum subiectum. ¶ Preterea. Ad sensum videmus quod maior inclinatio est hominis ad hominem: quam ad aliquid aliud animal: et maior ad propinquos: quam ad alios. Ita autem inclinatio non potest fundari radicaliter super animam rationalem cum illa sit per creationem: in principio super illud quod datur a parentibus: cuiusmodi non est anima rationalis: cum sit ab extrinseco. Inclinatio enim et dilectio est per hoc fundatur super convenientiam. Item nec fundatur ipsa inclinatio super materiali primam: quia sic affectio vel inclinatio hominis equaliter esset ad hominem et ad ignem vel aerem vel ad quodcumque aliud. ergo restat quod haec inclinatio fundetur super materialia et formam: quam habemus a parentibus: propter quod dicit per hoc in quarto ethico. quod homines magis diligunt sua opera quam aliena: ut parentes filios. ¶ Preterea. Constat quod in corpe animali sunt diversae partes habentes diversas operationes in specie sicut quarundam est palpare: quarundam autem ambulare et sic de aliis: sed hoc non videtur posse esse nisi a diversis substantialibus formis: quare in animali erunt plures forme. ¶ Si autem dicas quod a diversis organis inserviant diversas virtutes: quilibet in diversis diversas operationes exercet. ¶ Contra. Ille forma que fluit ab anima: aut sunt accidentales: aut substantialies: non substantialies: quia sic ipsius animi esset creare quod est hereticum negare accidentales: quia non possent dare esse substantialia: cuz causa sit nobilior causa: sed per hoc formas habent huius partes diversas esse substantialia. Quis signum est quia sunt diversarum complexiorum et compliciorum: quod esse non posset: si differrent solum accidentaliter. ¶ Preterea. Illa que sunt diversa obiecta intellectus non includentia se mutuo necessario habent diversa quicquid est: et si sunt nature substantialies habent diversas formas substantialies: sed animal et homo sunt diversa obiecta intellectus: circumscripita etiam omnini materia accidentali ab eis: et sunt nature substantialies: ergo sunt diversas formas significantes. Maior patet quia obiecta intellectus quantum ad id quod sunt differentia substantialiter et essentialiter. Minus etiam patet: quia animal distincte: ut est distincte obiectum intellectus: potest intelligi nihil intelligendo de homine. ergo alia est forma substantialis a qua sortes dicitur animal: et a qua dicitur homo: et ita plures forme sunt in eodem. ¶ Preterea. Hoc propositione est vera: homo est animal: et haec est animal: et utrobius predicatur genus de specie uniuerso: et per eadem definitionem: et per idem nomen. Et certum est hominem non esse animum. ergo oportet preter forma generali: in qua realiter et uniuerso conuenient homo et animus: quod homo habeat formam contrarie

Venue de ymfor

L 4

# De unitate formarum

¶ priop.  
Cap. 35.  
z. 36.  
ppostcr.  
Z. c. 13.  
z. i. 4.

tem formarum generis: per quas homo specifice differat ab asino: quare in homine sunt plures forme. ¶ Preterea physis in fine primi priorum: t. in principio posteriorum ostendit istam propositionem esse fallam. yloches habet tres et in eo est triangulus. ergo per alias formas est yloches: t. per aliam triangulus: alioquin determinaret regula philosophi de reduplicatione. ¶ Preterea. Impossibile est unum et idem per candem formam substantialez cum aliquibus eisdem substantialiter conuenire et substantialiter differre. Cum igitur homo conueniat cum corvis per esse corporeum substantialiter: et differat ab eisdem substantialiter per esse intelligibile: oportet quod per diuersas formas h. fiat: alioquin esset ibi implicatio contradictionis. ¶ Preterea. Que dissenserunt specie: differunt numero: sed non et caro et os differunt specie: ergo differunt numero. sed quod aliqua differant specie et numero hoc est impossibile nisi habeant diuersas formas substantialia: quare cum opinio h. sint in eodem animali: in ipso erunt plures forme. ¶ Preterea. Corporum et incorpororum sunt differentiae priorum substantialium dividentes: ac per hoc sunt differentiae substantialiter diuersae et opposite: sed oppositorum differentiariam substantialius impossibile est esse actus nisi oppositos: sed anima intellectiva est substantialia incorporea: ergo non poterit dare esse corporum: ita in homine erunt plures forme. ¶ Preterea. Ordo predicationis non est fictus vel vanus: sed est realis et verus. ergo opus quod fundetur super aliquam rem. Cum ergo ponamus ordinem generum a primo generalissimo usque ad ultimam speciem: et cum genus est Boe dicat compositum ex materia et forma: aliter enim non predicaretur: opus ponere aliquas formam: per quam reponatur in genere substantialie: et aliquam per quam reponatur in genere substantie corporis: et aliquam per quam in genere substantialie viventis: ita tamquam sicut genus in materia est respectu differentie specifici: ita forma generis materialis est respectu forme speciei: sunt ergo plures forme in homine. ¶ Preterea. Predicatio generis de spiritibus est uniuersa: si ergo eadem est forma: per quam homo est homo et animal et vivens: quando ista predicatione de homine: idei predicatione de se: quod est absurdum. Neque valet si dicat: quod sub alia ratione predicat animal de homine: et homo de homine: nam diversitas rationis non diversificat realitatez predicationis. ¶ Preterea. Hoc idem probatur per auctoritates philosophorum. Nam dicit physis in primo physicoz. q. ex semine hominis generatur homo: et ex semine omni genituro non sicut ex prima materia: sed ex prima: quare sunt ibi plures forme. ¶ Item Lomen super secundum physicoz. super illud verbum: igitur est unus modus eorum et. dicit quod prima materia subiecta est omnibus formis: quoniam non prima composita est ex materia et forma: et quod unumquodque entium habet quod habet principiis motus proprium: necesse est ipsum habere subiectum proprium preter commune subiectum: sed hoc non est materia prima: sed sunt verba commentatoris. ¶ Ita Lomen super. 7. physicoz super illud: sicut igitur dictum est in sillogismis et. Dicit quod anima est addita materie cuius formis complexionalibus: et infra post pauca dicit: quod non possumus fingere: quod anima fiuit a complexione nisi sunt opiniones dicentium: animas esse complexiones: ex quo vult quod anima aduenit corpori complexionato. ¶ Preterea. Corruptio hominis non est omnimoda annihilationis: sed paulatim resolutur in componentia: sed si uniuersitur forma materie prime: et non sicut nisi una forma: tunc statim subito corruptetur in

nihilizcum fiat resolutio ad materiam primam: quod est falsum et contra sensuum: quare domini potius: quod sunt ibi plures forme. ¶ Preterea. In plurimi in scđo physi altera forma est alia materia: sed prima forma perficit primam materiam. ergo et ultima: s. anima perficit ultimam. erit ergo ibi non solus una forma. ¶ p. In corpore hominis sunt actiones contrariae: sed h. contrarie actiones. colefasatio et frigidatio et h. non sunt ab aliis: ergo sunt ab aliquo alia forma. ¶ p. In prima et in physi plurimi probat positiones dicentium: omnia unum esse: sic arguit. si tantum unum est illud difficultum: si difficultum est: ergo est difficultatio: et si est difficultatio: ergo multa sunt: quia multas partes habet difficultatio: sed sunt in eundem phisi in scđo physi. partes difficultatiois sunt forme: ergo plures forme sunt in omnibus eo quod haber diffinitionem. ¶ p. physis in 7. metaphysica inquirit rerum diffinitiones respondentes earum quidditatibus dicit: quod est diffinitione constitutio: et constare ex forma generis et forma differentie: et in eodem opere probat: quod partes diffinitionis sunt forme respectu difficultati. si igitur diffinitiones vere indicant natureas rerum: opus ut in qualibet res sint plures forme: quia rurum alia respondent generi et alia differentie: alias difficultatio non constaret ex genere et differentia: nec realis erit alia quod difficultatio: immo oculi essent logice et vane: quod est inconveniens. ¶ Preterea. Lomen. p. meta dicit: quod natura prima recipit formas magis velles et mediantebus formis magis velibus recipit formas magis particulares: et sic procedendo usque ad formas individuales. Ex his autem verbis manifeste habetur propositus. ¶ p. physis in 8. metaphysica distinguunt duplum naturam: s. propinquam et remotam: et dicit quod si ex vino debeat fieri acetum: non opus quod resolutio fiat usque ad matrem priuam: et appellat ibi priuam materiam aquam: quod non esset nisi in vino essent plures forme. ¶ Preterea. Materia de se extensionem non habet secundum phisi. extenditur autem per formam. Istius autem extensionis cum non potest esse anima intellectiva: quia si ipsa extenderet materiam aut faceret h. formaliter: aut effectivem: non formaliter: quod est forma que formaliter et substantialiter extendit materiam simul extenditur cum ipsa: quod de anima absurdum est credere: similiter nec virtualiter seu effectivem: quod est forma que virtualiter extendit materiam: presupponit alias formam: que extenditur cum ea: nam opus necessarium esse aliquam formam que totaliter extendat materiam et extendatur cum ipsa: ergo quodcumque modo dicatur: necessarium est ponere plures formas. ¶ p. Si anima uniuersitur inmediate in naturam priuam: tunc cessabit studiis medicinae: quod in homine non erit forma complexio vel mixta vel elementi: sed sola anima cum prima materia. ¶ p. Si dicatur quod in homine sit sola prima materia cum anima: sequitur quod natura prima habeat gravitatem et levitatem de se vel ab anima: et non a forma elementi: quod est contra phisi in 4. de celo et mundo. ¶ p. physis probat in 3. metaphysica. quod ens et unum non sunt genera aliorum: propter hoc quod de omnibus predicantur: genus autem opus habere differentias: de quibus non per se predictur. Ius ergo remotio predicationis sit ex diversitate naturarum: opus quod natura generis sit oculo extranea a natura differentie: unde etiam Porphyrius dicit quod species abundata genere differentia: quare cum genus ad unius essentialem non sit compositum ex genere et differentia: et genus sit altera pars speciei: opus quod plures differentiae ingrediuntur compositionem speciei diversarum naturarum. Sed cum opinio differentia sit a forma: plures forme erunt in omni specie. ¶ p. phisi dicit in 6. Topica. quod si genus predicaretur per se de differentia sequetur

Z. c. 21

p physi.  
Z. c. 28.

Z. c. 28.  
Z. c. 35.

Lom. 17

Z. c. 14.

Z. c. 26.  
inde.  
Z. c. 10.

Cap. 8.

Z. c. 62.

Lom. 10.

**T.c.17.** retur q̄ homo vel sor. eēt plura animalia. hoc autem non est nisi animal esset aliud per naturam generis: et aliud per naturam dñe: quare cum hoc non sit: op̄z q̄ differentia addat aliquid supra speciem non pertinet ad naturam generis: et sic idem ut prius. **C.** Preterea. metaphysicus et naturalis considerant res: quarum logica considerat intentiones. sed intentio speciei est composita ex intentio generis et differentie. ergo ipsa res erit composita ex re vera iusq; sed quādōcūq; due res veniunt ad compositionē tertie: oportet q̄ sint adiuvium diversae non solum fīm rationem. sed etiam fīm reū: et sic species erit composita ex diversis rebus: q̄ constat: quia non sunt tantum materia vel forma: et ita aggregatum ex veraq; quare et plures forme. **C.** Preterea. ph̄s dicit in 7° metaphysice. q̄ accidentia non habent vere diffinitionem: ppter hoc q̄ cum subiectum intellegatur in passione: in diffinitionib; corum esset nūgatio: vt si diffiniens synū dicāt qđ est ualus synū: cū in symo intelligat nasal: erit sensus nasal: nasal sim? sed eadē ratione si genus realiter intelligit indifferētia: erit nūgatio in diffinitionib; substantiarum: erit enim sensus. homo est animal rationale: quare oportet q̄ differentia addat supra speciem quandā naturam omnino extraneā a natura generis: et erit omnino alia a forā: et a differētia. **C.** Preterea. fīm ph̄m in p̄mo ph̄y. duo sunt principia nature. sc̄z materia et forma. ergo sicut est vna materia p̄na que saluat in omnibus habentibus materiali: eadē ratione oportet esse viam prūnani formam ibi correspondēt: que saluetur in omnibus habentibus formā: quare eadē ipsa sit alia ab omnibus formis sup̄: rūnū tib; oportebit ad minus in quolib; est duas formas substātiales. **C.** Preterea. fīm ordinēt et pluralitatē intellectū oportet esse numerū et ordinēt intelligibilū: quia intellectus causatur ab intelligibili: sicut scientia. sed quāto ali quid est yniuersalitudo tanto prius cadit in intellectu. q̄ quanto forma est yniuersalior: ato habebit prius esse in re: quare oportet q̄ forma yniuersalis sit alia a forā particulari. **C.** Preterea. ph̄s in septimo topico assignt differentia inter formā et passionē: quia forma saluat substātiām cui aduenit. passio autem abicit a subiecto. si ergo forma est salutiām nō corrupte formā in materiali precedentē. **C.** Preterea. dispositioines accidentales que disponunt materiali ad formā accidentalē op̄z q̄ maneat introducta forma: alioquin disponerent ad sui corruptionē: cum ergo accidentia non possint manente subiecto: oportet remanere primā formā: per quā erit eorum subiectū. **C.** Preterea. nos videmus q̄ quedāres habent naturales quādam operationes: que consequuntā tota specie: nec aliquo modo possent causari a forma mixta s̄z aliquā proportionē elementorū: sicut q̄ magnes attrahit ferrū et similia. ergo op̄z q̄ in talibus ad minus sint plures forme. s. forma mixta et ppter illaz forma speciei. **C.** Preterea. materia fīm eandem partem sui non potest recipere formas oppositas: impossibile est autē su ip̄a accipere partem et partem nisi presupposita quātātē: quātātē autē cuī sit accidentis necessario presupponit formā substātialē. ergo impossibile est q̄ materia subsistat diversis formis non per aliquā formā primā: ratione cuius recipiat partiōes et diuersas partes. **C.** P. forma que est omnino indiuisibilis et per se et per accidentem est alia a forma que dividitur: vel p̄ se vel per accidentem. sed anima rationalis est penitus indiuisibilis: et per se et per accidentem: cuī non sit distincta per materiam.

**T.c.40.** sed sit in qualib; parte eius tota fīm Augu. forma autē corporeitatis est diuisibilis per accidens ad diuisiōne materie. ergo anima rationalis est alia per essentiam a forma corporeitatis. **C.** Preterea. fīm ph̄z in octavo physico in omni eo q̄ mouēt per se op̄z eēt duas partes: quātū vna sit nouēs et alia mota. sed animata mouēt ex seip̄s quedam fīm augmentū et alterationē quedam fīm locum: quare cum tale mouens in anima libus sit anima: oportet assignare aliam partē: que sit mota: talis autem non potest esse materia tñ. ergo composta ex materia et forma: quare in quolibet animato erunt plures forme. **C.** Preterea. quēcūq; aliquid inueniunt separata loco et subiecto: oportet esse diuersa fīm essentiā: etiā quādō sunt in codē subiecto. sed perfections que inueniunt adunata in uno animali: quāq; inueniunt separate loco et subiecto. Inuenitur enīz alii quādō corporis sine vita et in lapidibus. vita sine sensu et in arboribus: sensus sine intellectu: et in brutis animalibus. ergo cuī inueniunt sinul in aliquo uno: siue omnia: siue plura: erunt nihilominus per essentiā diversa. **C.** P. Omnis effectus recipit aliquid a sua causa. sed filius a patre non recipit materialē neq; animi intellectū. ergo op̄z q̄ recipiat aliquā formā nūc dīz. scilicet corporeū vegetatiū et sensitiū: et sic iste forme cum sint et diversis agentibus: erunt per essentia etiā diuersae. **C.** P. Natura sicut nō deficit in necessariis: ita nō abūdat in superfluis: s̄z si ultima forma dare posset materialē quicquid dant ei precedentes: superfluiū fūsūt: q̄ natura cum tanta intensione et studio ipsas p̄mo in materia generaret. sed statim sine ipsarū introductione induceret formam ultimā aqua esse omnīs materialē p̄fectio: q̄ cuī natura non faciat: videt q̄ ultima forma non habeat in se virtutes oīuz cedētū. **C.** P. Prinatio et habitus fīm ph̄m habent fieri circa idem subiectū numero. sed mors est prūtatio vite. ergo habet fieri circa idem corpus numero. sed corpus non posset esse idem numerū mortuū et vivū: nisi per aliquā formā cōcētiū vtriqz: quare cuī illa non sit anima: illi hōis erūt plures forme. **C.** P. Cum idem et diuersum cōsequant̄ essentiam reūbil per suum accessum vel recessum potest causare identitatem vel diuersitatem in re aliqua: q̄d non est de essentia eius. sed vita nō est de essentia corporis fīm q̄ est corpus. ergo accessus vel recessus vite a corpore non causabit identitatem vel diuersitatem essentiae: et sic idem corpus: et per sūs plures forme. **C.** P. forme sunt sicut numeri rerū fīm ph̄m. sed in numeris vnitatis subtracta non causat diuersitatem in numero remanēt: sicut vnitatis subtracta a senario: nō causat aliquā diuersitatem in quinario remanēt: quare eadē ratione vita subtracta a corpore non variabit corpus: et sic plures erunt ibi forme. **C.** Eadē accidentia manent in corpore vivo et mortuo: cuius p̄batio est: quia ducunt nos in cognitionē vni discernētis corporis sor. ab alijs: quare cuī accidentia nō maneat absq; formis sublī in corpore hōis: erūt plures forme. **C.** P. motus sequit̄ formā. s̄z mortuū corpus hōz eūdē motū nālē cuī vnu. s. ad mediū. ergo idē corpus est. cui etiā p̄batio ē per expimētū: q̄r herbe virides et siccē eadē retinet vnu tē: et casdē infirmitates. **C.** P. Si non est idē corpus vivū et mortuū: nullus potest vere dicere: q̄ comedat carnes bouis: vel cuiuscūq; alterius: q̄ si essentia liter sunt corruptio: non plus vident̄ bouis q̄: alterius animalis quare cuī omnia hec sint falsa. necesse est dicere: q̄ corporis sit idem numero vivū et mortuū ppter identitatem forme corporeitatis: ita sunt in animali plures forme.

## De vnitate formarū

¶ Preterea. Diversorum motus species sunt necessaria diversi termini. sed nulli duo motus adeo differunt large sumiendo motus; sicut generatio et creatio: quare impossibile est esse eorum unum terminum. cuz ergo in productione hominis perfecti sit generatio ex parte corporis: et creatio ex parte anime: necesse est esse aliud terminum hinc: quare est terminus creationis si anima terminus generationis erit aliqua alia forma corporea: et sic erunt in homine ad minus due substantiales formae. ¶ Preterea. Si non est nisi una forma in homine: sequitur quod intellectus sit unitus primae materie: et quod intellectus sentiat sensu proprie dicto. Et preterea. si intellectus anima omnium formarum habet virtutem: quare non ponitur intellectus forma omnium corporalium. forma etiam omnium vegetabilium et omnium brutorum: si enim ponitur quod in homine omnissimae formarum perfectiones dat: pars facilitate et natura omnibus debuit dare intellectum: ut sic: cum quod potest fieri per unum non fiat per plura secundum naturas; videtur quod omnibus rebus naturalibus natura debucrit conferre intellectum. ¶ Preterea. hoc posito non solum est contra phizos. verum etiam contra fidem catholicam. et primo quidem contra ea que supponunt ex articulo creationis. Nam anima rationali separata a corpore renaret corpus vere corpus. led constat quod non est ibi veritas corporeitatis. sicut nec entitas: quare in corpore post separationem sit noua forma et vera subito alia ab anima rationali: per quam primum habebat naturam corporeitatis secundum ponentes unam formam tantum. quod cum hec forma sit subito introducta. sicut et subito separata: sequitur quod non sit per generationem: quod cum generatio sit motus: et motus sit in tempore et non subito. ergo erit introducta non per motum: et sic per creationem: quare sequitur primo contra fidem quod natura possit creare. secundo sequitur quod omnes huius formae sint incorruptibles: quia quod non subest motui generationis nec corruptionis est incorruptibile. ¶ Preterea contra articulum fidem: de ratione humanae nature est caro. sed in homine non est forma carneitatis. si est in eo sola anima cum materia prima. ergo non assumpsisset christus humanam in naturam. si esset una sola forma in homine: cum tamē sit verum: quod assumpsit humanam naturam. ¶ Preterea. Constat quod caro non est anima: nec materia prima. sed verbuni caro factum est. ergo in homine non est solum anima et in materia prima. ¶ Preterea. falsius esset quod dicit apostolus: quod filius dei per carnem dabanuit peccatum in carne: et talie scripture multe istis consitentes: in quibus fides nostra consistit. ubi enim non est forma carnis: nec caro. Intellectus autem nec caro: nec forma carnis esse potest. ¶ Preterea caro et actus eius per opere nature producitur. sed secundum fidem anima est a deo. ergo alia est forma carnis ab anima. ¶ Preterea. Caro corrumptitur non fidem. sed anima secundum fidem non corrumptitur. ergo non est eadem forma. ¶ Preterea. Constat quod in incarnatione subito et sine tempore formatum et figuratum est corpus christi: et in eodem instanti creata est anima: et insisa: et eis unita diuinitas. si ergo adveniente corpori anima rationali perirent omnes forme precedentes: sequitur quod in eodem instanti essent non essent simul: quod est impossibile: quia rectum necessarium sit confiteri incarnationem filii dei videtur necessarium negare positionem unitatis formarum. ¶ Preterea. contra articulum dominice passionis et mortis sequuntur inconvenientia. nam si est una forma tamen in homine: tunc alia est forma corporis vii: et alia mortui. ergo corpus christi mortuum aliam formam habuit quam yv-

num: et per consequens cum identitas numeri causefa forma sequitur quod aliquid corpus numero fuerit natum de virginie: pendens in cruce et lacens in sepulchro: quod est contra fidem. ¶ Preterea. Si quis dixerit propter identitatem materie idem fuisset corpus numero obuiat ratio. quod materia sola sine forma non est corpus. sed corpus christi in sepulchro et fuit corpus et fuit idem numero. ergo aliqua forma a eadem numero ibi remansit: que primo erat viuus. ¶ Preterea. Si dicatur quod virtute diuinitatis illa materia retinuit identitatem suppositi absque formam: sicut accidentia in sacramento eucharisticie manet absque subiecto: sequitur duplex inconveniens. Et primo quod illud diceret corpus quod non esset vere corpus: et sic falsitas esset circa sacramentum salutis nostre: quod est maximum inconveniens. Secundo. quod si forma possit esse sine materia. materia tamē nec intelligi: nec esse potest sine forma. nam si in materia sine forma ponamus esse. cum omnia esse sit a forma. iam ponimus ipsam habere formam: et ita dicitur non habere formam: habere formam quod est ipsa care ostensione: cuiusmodi etiam facere non potest. ¶ Preterea. Cum omnis forma adveniens materie constituerit aliquamnam: si alia forma fuit in corpore christi mortuo: sequitur quod et alia natura. sed dei unitas fuit unita illi corpori. ergo et fuit unita alteri namque non naturae humanae: quod videtur inconveniens. ¶ P. Si est alia forma corporis mortui quam viventis: legitur quod diuinitas fuit separata in morte a corpore christi: quia mediante forma fuit sibi unita: et hoc est hereticum: vel opus dicere quod fuerit ibi nulla unitio: quod iterum est hereticum. ¶ Preterea sequuntur inconvenientia contra sacramentum eucharisticum. nam secundum fidem panis ita transubstantiat in corpus christi: quod totus panis et fons materialis et fons formarum conuertitur: quare si non est alia forma corporis christi nisi anima: sequitur quod forma panis convertitur in animam quod est contrarium dictis sanctorum: qui omnes dicunt animam esse in illo sacramento per concomitantiam et non per transubstantiationem. ¶ Preterea. ex hoc sequitur quod si in triduo mortis dominice fuisse consecratum: quod panis substantia conuersa fuisse in unitam tamen: vel quod forma panis remansisset non convertita in aliud: quod utrumque est contra fidem. ¶ P. sequuntur etiam inconvenientia contra remissionem peccatorum. nam baptismus qui est ad delendam peccata personalis institutus est ad delendum peccatum originale: peccatum enim principale fundamentum habet in anima: quare si anima non potest infici per corpus videtur quod nullo modo peccatum originale contrahatur. sed supposita una tamen forma: sequitur quod corpus se habeat ad animam in ratione unitatis punitum tamen. Cum ergo materia prima nihil agat: nec est aliquid agere posset: quod nihil agit nisi fons est actu: nec anima ex sua creatione possit esse obnoxia alicui peccato: sequitur quod anima nullo modo inficiatur per peccatum aliquod: quod frustra esset baptismus vel confessio: quod est hereticum. ¶ Si autem dicitur quod ex unitate esse ad tales materiam inquitur est traducta ab adam inficiatur. ¶ Contra. quod nec materia in ratione materie non differt in corpore petri: et in corpore christi. ergo si in corpe petri habuit vim infectiū et non habuit in corpe christi: consequens est quod hec virtus sit ab alio quam ab unitate: et ab aliqua forma accidentaliter inbereute materie absque formam substantiali: vel cuius forma substantiali. si primus sequitur quod accessus sit ante subiectum in actu. si secundum: habeo per positum. scilicet si sit in unitate alia forma subiecta ex cuius unitate anima in ipsa unitate contrahit maculam: ex quo per quod positio de unitate formae est heretica ut videtur. ¶ P. Iterum est fidem potest ex ista positione sic arguit: corpus christi viuuus et mortuum

mortuum aut fuit idem numerus: aut non: si fuit idem numero: habeo propositum: si non: tunc quero utrum si quis confessisset in illo triduo: si fuisse conuersio facta in corpus christi: et constat quod non fuit istam positionem. cuius probatio est: quia si quis confessisset Christum viuente esset conuersio facta in corpus Christi idem numero. ergo cum viuus et mortuus non sint idem numero. si Christus existente in sepulchro aliquis confessisset: non fuisse facta conuersio in idem corpus Christi numero: quod est erroneum. **C.** P. Christus inquantum Christus vere fuit idem numero: sed mortuus et viuus fuit verus Christus. ergo mortuus et viuus fuit vere idem numero. maior patet. quod sic sor. inquantum sor. est idem numero. ita Christus minor autem non eget probatione. sed si Christus fuit idem numero et corpus eius fuit idem vere numero: et renians idem mortuus et viuus: et ita fuerunt ibi plures formae. **C.** P. cum in corpore humano mortuo non sit aliquid de humana natura nisi sola materia: sequitur quod deus alii quando disposuerit humana natura quam assumpsit. nam in triduo mortis Christus fuit banc positionem non fuisse humane nature: nec in toto: cum tunc non fuerit hominem in partibus: cum corpus quod est altera pars ficerit alterum fuit naturam. **C.** P. propheteta dicit non nobis dabitis sanctum tuum videre corruptionem: et exponit de Christo: constat autem quod hoc non potest intelligi de corruptione mortis: cum omnium euangelia cum concorditer dicant fuisse mortuum: quare opus est intelligatur de corruptione corporis a sua natura. **C.** P. hoc quod dictum est non dabitis sanctum tuum et dicunt est in preconio Christi ad differentiam aliorum hominum quibus dictum est in persona primi parentis: puluis est et in pulucrem reuertentis. sed si corpus Christi mortuum ita corruptitur: ut ex eo alia natura generetur et fiat redditus ad materiam primam. ita inclineretur et corruptus sit sicut alia corpora: quare esset preconio prophetae: oportet ergo dicere: quod aliqua forma ibi remanserit. **C.** P. Ambro. in lib. de sacris dicit. Idem vere: idem sane corpus: quod sumptum est de virginie: quod passum et sepultum: quod resurrectum et ascendit ad celum: et sedet ad dexteram dei proprieatis: et venturus est iudicare viuos et mortuos. **C.** Item idem in codicem sic dicit: caro Christi que peperit in cruce: que iacuit in sepulchro. sicut veritas yniuersusque rei est a forma sua. si ergo caro Christi: qui iacuit in sepulchro fuit vera caro: opus est habuerit formam carnis: quare caro Christi viua et mortua cum fuerit una caro: opus est habuerit eadem formam.

**In contrariu** autem est: quia si sint plures forme in codice supposito: aut illae oes inducent in ultimo instanti generationis: aut plus aut post. si in codice: ergo idem motus et in codice instanti terminabitur ad diuersos terminos numero: et diuersos in specie: et quod plus est desperatos: cuiusmodi sunt anima et corporitas: quod non possibile: nec intelligibile est. Si autem plus tunc constat quod generatio proprie sunt pote in illo ultimo instanti: generatione autem est mutatione substantialis. ergo opus est illud subiectum questionis in illo instanti substantialiter mutetur. sed dictum est quod ante illud instantes non informata quibusdam formis substantialibus. ergo vel in illo instanti corrumperetur: sicut non remanebit nisi una forma: vel maneretur: et sic materia non mutabitur substantialiter. ad quod sequitur contradictionis implicatio: quod scilicet in illo instanti mutaretur substantialiter: et maneret in transmutatione fuit subiectum. non sunt ergo plures forme in uno supposito. sed una tantum substantialis.

**Respondeo** dicendum: quod circa istam materiam diuersi si inueniuntur errores. nam quidam sensum preponentes intelligibili veritati: volentes ponere

plures formas subiectas in rebus diversis tentant recedere ab unitate: in qua precipue consistit ratio veritatis: si et entis: quod et cum ipso conuertitur: in diuersas dilaپsi suas diuersimodo errauerunt. nam quod posuerunt in rebus naturalibus esse duas formas subiectas: quod vero tres: quod etiam formas duas: quo genera: quidam fuit quoniam perfectio totius vel partis posuerunt diuersas formam subiectam. quidam autem posuerunt plures alias: quidam ex his duas etiam cum forma corporis: quidam vero in hoc solo duas formas: in aliis autem oib[us] vnam tamen. Et ut breuius dicani: quod isti oes reliquerunt unitatem formae et veritatis: quicunque uno modo se habent: et adhuc erunt falsitati: que infinitis modis potest contingere: in tantos: et tamen variis incident erroribus: ut etiam sentientibus cum eis difficiilem in imponeat sit rationi aliquam eligere tutiorum. sed tamquam quia oes isti ut videatur in uno contineantur. quia scilicet in pluralitate formarum: et quia veritatis manifestatio est eliminatio falsitatis. ideo ad prolixitatem vitandam primum premitur est veritas huius quoniam postea per rotationibus confirmanda: ut sic simul et comprehendatur veritas et falsitas confundetur: et ideo dicendum quod impossibile est esse nisi unica sola forma substantialis in supposito naturali. **C.** Ad cuius evidentiā prenotandum est quod in ynaque re est natura originē simplicitas causari videtur ex idem natura. Illud enim cuius natura est indivisibilis in toto et in parte simplex esse videtur: propter quod illud: cuius natura consistit in indivisibili unitate adeo ut nec sit ibi inuenire partem et partes summi similitudis optinet gradum: sicut pars in prima omnia causa. Id est autem oes unitates includit: propter quod dicitur plures in gno metaphysic. quod ynum in subiecta facit idem. unitas autem in uno quoque actu est secundum: sicut et multitudo potentiam: ex quo pars quod tanto aliud est simplicius quanto plus habet de actu: propter quod etiam cum oes forma est essentianis suis est actus: cum enim sermone oes formae simplices appellantur: sicut in veritate una forma minus principet de simplicitatis natura quam alia: ut alibi ostenditur. Quanto autem aliud est magis in actu: tanto est nobilioris naturae et majoris virtutis: ex quo sequitur quod quanto aliud est simplicius: tanto nobilius et virtuosius. Virtus autem cum inmediate consequatur essentiam et naturam rei: opus est tanto sit maioris unitatis et simplicitatis: quanto nobilissimus et simplicius est habens virtutes illanias per hoc cum agens tanto sit maioris virtutis: et ad plura se extendat: quanto sumplicius: ut ostenditur est: opus est ut agens huius: per ynicam virtutem possit diuersas et multiplices effectus producere: quos inferiores et ignorabilius agentia non possent prudenter nisi per varias et diuersas virtutes: sicut videtur in manente in naturalibus. Nam agens compositus et particulare: puta equus potest in productionem ynlus forme tantum: per cuius productionem generat sibi simile. ipsum autem corpus celeste non potest in ynius: verum etiam in plurim formarum productionem: de quo tamen constat: quod et simpliciores habent naturam: et magis unitate virtutem. sic videtur quod super yna et candide lucem: que est naturalis solis proprietatis seu qualitas: et illuminat et calefacit: et ad diuersarum in specie productionem non operatur. sicut etiam videtur quod in parte sensitiva ad alieni potentiam pertinet recipere: ad alienam retinere: et ad alienam iudicare de sapientia: et ad alienam coloris: que omnia alterius et simplicioris potentia. et inter se ynius virtute operatur: et ita est in angelo respectu corporis celestis: et in deo respectu ois agentis: quod scilicet simplicior et nobilior gradus agentis: tanto maior et ylorum et simplicior et magis unita est virtus: quod est per actionem.

Etide eadem  
mille a die  
doce et  
tria et  
plurality  
et formarum  
et in quoniam  
duo dispu-  
tatu[m] ois  
q. 1. t. xl. e  
in prima ge-  
re sum. q.  
76. et. 4.

## De unitate formarum

Sic ergo cum in rebus naturalibus principiis operatio-  
nis et naturalis virtutis sit forma ipsa ut quanto nobilior  
forma et maioris virtutis: tanto sit simplicior et plura  
per unam virtutem possit operari: et hoc dico ceteris pa-  
ribus. Licet enim anima rationalis sit nobilissima in  
ter formas naturales: tamen aliqualiter videtur esse  
magis composita: cum sit composita ex actu et poten-  
tia: vel carentia et esse forme autem naturales sunt actus  
tantum: sed in veritate hoc non est: quia ipsa substantia seu  
quidditas animae sit minus simplex quam forme naturales:  
quoniam potius est multo simplicior: sed hoc conuenit: ga-  
ipa est hoc aliud et poterit per se subsistere: et ideo opus quod sit  
composita ex essentia et esse: quod aliis formis que per se esse  
non potest conuenire non potest. Unde igitur ex predictis omnibus  
quod sicut sol per unam lucem: que est sua propriae na-  
turae: potest multis et diversis effectus causare in ipsis  
inferioribus: quinque potest causari nisi a diversis agen-  
tibus particularibus. ita etiam ipsa anima seu quecumque  
alia forma substantialis: quanto est nobilior et simplicior per  
unum et idem esse subtile poterit dare materie plures et di-  
uersas perfectiones essendi: que quidem non possunt con-  
ferri vel causari nisi a diversis formis inferioribus loquendo. scilicet de formis minus nobilibus. ¶ Uterum aduertemus  
dum est quod alius est considerare formam secundum suam conditionem  
naturalem absolute: et alius secundum proportionem et habitudinem  
naturalis quod habet ad eam sibi subiectam. nam si prius modo  
considereremus quanto nobilior est forma: tanto plus distat a materia: et eni actus alterioris non est ipso potentia.  
Unde et propositum dicendum in 9<sup>o</sup> metra. quod actus est prior ratione naturae et distinctione: quanto autem aliquid est nobilior altero  
acto plus distat ab eo secundum naturam. Et ideo cum multiplicatio  
actuum seu formarum secundum spem sit ad modum numerorum  
secundum probos in 8<sup>o</sup> metra. in quibus secunda unitas una additur super  
aliam: opus ut quanto magis ascendit in multiplicatio  
ne specierum in formis seu actibus: tanto maior inveniatur  
perfectio et altitudo nobilitatis in ipsis: et igitur ut magis  
elongentur a natura potentie seu naturae: ex quo patet  
quod forme elementorum a materia minus distante quam for-  
me mixtae: et forme mixtae minus quam animatorum:  
quod quidem per se potest esse cuiuslibet manifestum ex ipsarum  
formarum effectibus. Ex hoc autem veteris sequitur quod hu-  
minali forme sint nobiles: quod ad hanc separata se habet  
sicut infinitum ad finitum: et ideo ad particulare: vel superiori  
ad inferius: sic enim secundum auctorem de causis se habet no-  
biliora et superiora in entibus ad inferiora et minus no-  
bilia. Latus ratio est: quia ut dictum est in superioribus  
virtus est magis visus et magis simplex: in inferioribus  
autem est magis limitata et minus simplex: et ideo  
cum id quod est limitatum et particulatum non possit capi  
re effectus veritatis visus in sua simplicitate: oportet quod  
recipiat ipsum partimare diversimode: ut sic quod in vir-  
tute superiori est unus: in inferiori receptu quidam mul-  
tiplicitatem acquirat. sicut videmus quod calor in natura et  
splendoris: et nam forme oline et fuscus sunt unita in una vi-  
tute simplici lucis solaris: sed tamen hec virtus impensa  
in materia: licet in se sit una: diversificatur tam in ipsa:  
quia aliud est calor: et aliud splendor: aliud oline: et aliud  
fuscus. similiter etiam videmus quod ipsa lux est omnes colorum  
hypostasis: sed tamen nulla materia vel extremitas corporis est: que omnes colorum non possit unitate participare  
sicut unitate et simplicitate existunt in luce: et ideo si acer ipsa  
lux infundatur: in diversis partibus diversos causabit co-  
lores secundum diversarum partium dispositiones: quia rabi erit  
plus de humido causabit color rubens: et sic de alijs. hys  
ce tamen una manente in omnibus partibus aceris. Lu-

ergo ipsa materia tanto plus distat a forma: quanto for-  
ma est nobilior et multipliciter in virtute: opus cum no-  
bilioris gradus forma contingit in natura: ut illud quod vnde  
et simpliciter est in ipsa essentia formae: et quod unitate conti-  
netur in ipso actu forme: qui est esse diversimode et diversi-  
sim recipiat in ipsa materia: sicut illud quod unitate et sim-  
pliciter est in sole: et unitate et simplicitate influatur materia in  
inferiorum per lucem: multifaciter diversificatur in ma-  
teria naturali. sic enim licet essentia formae substantia  
lis sit una multas continentias virtute perfectiones: et licet  
actus eius communicietur materiae. scilicet esse subtile sit una  
cuius simpliciter et unitate in se continens diversas perfe-  
ctiones essendi: tamen in materia receptus diversifica-  
tur: propter imperfectionem materie non volentis recipe-  
re unitate et simplicitate: quod unitate continetur in ipso esse substan-  
tiali et sequente formam: et in ipsa forma: sic ergo talis est  
conditio forme in sua natura considerate. ¶ Si autem  
considereremus quantum ad proportionem et habitudinem natu-  
ralem: quam habet ad materiam sibi subiectam: sic non so-  
lum convenientiam naturalem habet cum ipsa: verum etiam

seu cōmunicationis: sicut luminositas vel splēdoz eau-  
satur in aere ab ipsa luce et caliditas in calcfacto ab ip-  
so calore: et dealbatio ab ipa albedine inquantū scilicet  
et luminositas consequitur dyaphanitate supposita pre-  
sentia solis: et caliditas cōsequit̄ vñionez caloris cum  
subiecto presupposta actione agētis: et hoc modo esse-  
ctus non soluni recipitur in paciente: sicut aqua fontis  
in rūnlo. verum etiā in ipsa sua causa: seu natura quaz  
consequit̄. vnde luminositas causata a luce dyaphano  
informato per lucem: et caliditas nō solū est in ipso ca-  
lefacto: verum etiā in ipso calore. Et huius quidez rō  
est: qz isti effectus nūbilalud sunt: quā cōplementum  
quoddā et actualitas ipsarū causarū suarū: sicut lumi-  
nositas est actualitas lucis: et caliditas actualitas calo-  
ris. vnde nō pōt dīci q̄ inter luce et aere sit medium lu-  
minositas. sed potius q̄ recipiat in vtroqz: vel vt pro-  
prius loquamur consequit̄ vtrūinqz: sc̄z aere infor-  
matum: luce. presupposta superioris agentis actione,  
sc̄z solis. sed tamen qz luminositas in aere causat ali-  
ce. ideo ex cōmuni cōsuetudine dicimis: qz luminosi-  
tas recipit in aerexuz tamē recipiatur in vtroqz: et fñi  
stūni modū intelligendū est de ipso esse respectu for-  
me: quia ipsum est cōplēcentū et actualitas oīum for-  
marūque taniē actualitas formas naturales nō cōse-  
quit̄: nisi cūm vñium ipst̄ in materia: non quidem q̄ esse  
principiū et effectiū causet̄ a forma. sed ipsaz cōsequit̄  
presupposta actione diuina et nālis agentis: et idco p̄  
pter talē cōcomitantia dicit̄ causa inquātiū compleet  
natūra rē ad quā ipsum esse cōsequit̄: et per hūc modū  
intelligenda sunt oīa que hlc diximus vñ dicemus de  
ipso esse: licet etiā predicta exempla nō oīo assimilent̄  
ipst̄ esse substātialis: ppter q̄ nec ex eis argui pōt cōtra  
predicta. ¶ Hys ergo sic premissis ad eisdēlā qōnis  
dīcendū q̄ vna sola forma substātialis est a qua con-  
positū. puta honio habz et ese sube et corporis et astatuz  
et sensibile et intellectuale sive humianuz: et oīa alia que  
pertinet ad nām et essentialē perfectionē ipsius. Nam  
illud per qd forma fñi totā suā subam cōicāl in materia  
est ipsa forma essentia que im̄mediate p̄me nāc vñit: p̄  
quā etiā vñionēcōicāt vel acquirit̄ māe ipsuz esse: qd  
est ipsi forma: vel ipsius cōpositi actualitas et vlt̄muz  
cōplēmentū. int̄m enī forma cōmunicat materie in-  
quantū sibi actu vñit̄. Qñicūq̄ aut̄ alicuius suba fñi  
se totā et essentialiter cōmunicat vel vñit̄ alteri cuz  
virtus radicata sit in essentia: oportet vt eidē cōmuni-  
cent̄ etiā omnes virtutes ipsius: sicut in pōle est. Et qz  
perfectionē seu actū vñl sc̄iūlq̄ essentiale op̄z esse: p̄  
portionāt̄ ipsi nāc: quā cōsequit̄: inde est: qz sic forma  
que cōmunicat est vna et simplex multas in se oīnes  
virtutes simplē et vnite: vt predictū est. ita etiā ipsum  
esse q̄ ab ipsa forma causat op̄z q̄ sit vñū et simplex in  
se oīes perfectiones forme continens simplē et vnitē: si  
cūterant in ipsa forme eēntia. Nam licet forma ipsuz  
esse ab alio participet: tanien in ipso composite causat  
a forma. Et ppter ea cuz ipsa materia cōparet̄ causa  
materi: tēns es: sicut līmitatū et determinatū ad sim-  
plex et vle: vt dictū est: ex hoc q̄ forma que dat esse ma-  
terie est vna: sequit̄ q̄ esse substātiale sit vñū. sed ex B  
q̄ in ipso esse et in ipsa forma multe perfectiones cōti-  
nen̄t̄ simplē et vnitē: quas mā vñiformiter recipere nō  
pōt: sequit̄ q̄ ad vñū cē subale receptū in materia seu  
in cōposito cōsequātur diuerte perfectiones essendi. sc̄z  
q̄ hoc q̄ ania inquātiū est virtus oīum precedentū for-  
marū. vt p̄dictū est: recipit̄ in ipsa materia et cōmuni-  
cat sibi vñicū esse substātiale et simplex: in quo onincs

virtutes quas habet aīa cōt̄lnēt̄ simplē et vnite sicut  
in ipsa forma: sicut et tota vñis caloris in caliditate cō-  
sistit: que est caloris actualitas ad modū et similitudi-  
nē ipsius esse subal. sed istud esse: licet mā in se p̄sde  
ratu vñite recipiat: tū virtutes i ipso eē: seu formas cōtē  
tas p̄p̄ne nāc p̄fectionē vñiformiter recipere nō pōt. sc̄z  
dīc̄r̄t̄ sūmōde. vnde ad vñū esse substātiale causatū ab  
aīa vel quacūq̄ alia forma quādō recipit̄ in materia:  
cōsequit̄ quidē vna materia substātificatio tñ. puta  
sicut substātia: vel natura humana. sed taniē diuerse p̄  
fectiones essendi: cuiusmodi sunt esse carnis: et corpi-  
catis: et nerui: et sanguinis: et hñ. Non enim horū trūm  
sunt diuerse forme subales: niss dīc̄r̄t̄ esse substā-  
tiale. sed vna tñ forma et vñū eē substātiale: licet in eis  
possit dici esse diversa nāc p̄fectio: qz sc̄z alia est natu-  
ra carnis: et alia ossis. hoc aut̄ quomō possit esse. vt sc̄li-  
cet aliquoꝝ sit vñū esse subale: et diversa nature perse-  
ctio. considerādū est q̄ aliter recipit̄ in ipsa materia  
forma subal: et ipsuz esse substātiale: et aliter virtutes  
cōcente in ipsa forma: et in ipso esse substātiali. nāz cū  
materia nūbl̄ habeat de actualitate essendi nīl per ip-  
sam formam: et esse substātiale ab ipsa influxuz: vel in  
ipsa re mediante forma recepta de necessitate oīz: q̄ si-  
cuit forma est vna et actualitas eīis vna. Si ipsum eē. ita  
etiam vñite et simplē a materia recipiat̄. Nāz sic actua-  
lis entitas: ita et vñitas in materia causat̄ per ipsaz for-  
mā. sed qz materia ppter elōgationē potentie ab actu  
omnes effectus virtutū et p̄fectionuz: que sunt in ipsa  
forma simpliciter et vñite capere non potest: oportet ve-  
illarum virtutum seu p̄fectionum effectus diuersos  
in diversis sui partibus diuersimode recipiat simul cū  
ipso esse subal: vt sic quia in ania vel quacūq̄ alia for-  
ma est virtus et potestas ad causandū esse carnis et esse  
nerui et ossis: que omnia vñite continent̄ et simplē in ip-  
sa ania essentia: sicut in causa: et simul et vñite influen-  
t̄ in ipsam materiam ab ipsa ania inquantū ei dāc  
vñicum esse substātiale: in quo simpliciter et vñite oīa  
ista continent̄ in ipsa materia seu composito: et in oī-  
nibus partibus eius esse substātiale sit vñstū. sed effec-  
tus diversarū virtutū et p̄fectionū in uno esse substā-  
tiali cōtēt̄ et vñite et simpliciter: qz ibi materia in uno  
capere nō potest necesse est diuersificari in diversis par-  
tibus materie vt inueniant̄ impressi vel causati: vt sic  
iz vñū esse substātiale sit in hac parte materie: et in il-  
la: tamē quia ipsum esse substātiale seu forma in hac  
parte materie vñum effectuz dc numero virtutū que  
simpliciter et vñite continent̄ in ipso vel ipa causant̄ et  
influxit̄. videlicet carnis p̄fectionē et in alia aliuz. sc̄z  
p̄fectionē ossis: inde est q̄ hec pars dī caro: et illa os.  
Ex quo patet q̄ iz vñm sit esse substātiale diversaruz  
partium materie: tamē aliquid pertinet ad essentialēz  
p̄fectionez vñis partisz: q̄ non pertinet ad p̄fessionē  
nem alterius. Cuius ratio est: quia sicut dixi: cum alio  
sue virtutis effectu recipit̄ ipsum esse subale: et ipsa for-  
ma in hac parte materie quā in illa: et ideo cuz ille par-  
tes: que habent diversas p̄fectiones cēntiales et phy-  
sicas possit dici h̄re diversas naturas: nānifestū est  
q̄ caro et nernis poterū dici q̄ habuerū diversas na-  
turaz: et tamē habeat vñicū eē substātiale. ¶ Et si que-  
rat quid causet̄ istaz diuersitatē: vt sc̄z forma huicpar-  
ti materia influit̄ vel in ipsa causet̄ hunc effectum: et in  
alīa allū. Iam dicta est causa. videlicet im̄pfectio māe: q̄  
non pōt oīum virtutū effectus: que in forma vñite cō-  
cinctur: vñite et simplē in eadem parte recipere. Si au-  
tē queratur: quare in bac parte potius recipitur ipsum:

## De unitate formarum

esse substantiale cuius hoc effectus quod est dare esse carnis quia in alia. Dicendum quod est: quod una pars materie est sic disposita: talia non: licet enim omnes partes materie equaliter sint dispositae ad receptionem esse substantiales et formae: tamen est una est magis disposita: vel per se substantiale recipiat perfectionem carnis quam alia. Et si tunc querat quid diuersas partes materie diuersimodo disponantur: dicendum quod cum omnino agens intendat agere sibi simile: et materia sit propter formam: et non ex conuerso: ipsius agens quod preparat materiam genito: vel rei generante mediante in tribus qualitatibus acquisitum et passuum: et virtute sue formae subtilis et plures agentes diuersas partes materie diversimodo disponit huius quod congruit diversis perfectioribus formae subtilis quam intendit inducere. Quia vero quedam perfectiones in natura talium habent ordinem ad initium: quod una est dispositio ad alteram: sicut minus perfectum ad magis perfectum: inde est quod quando ipso forma coniungitur maius nihil prohibet: quoniam est necessarium: ut unius et eidem parti materia conferendo esse subtile: conferat etiam plures perfectiones essendi. Quia ratio est: quod licet maius non possit in una et eadem parte diuersas recipere perfectiones: quarum una non sit dispositio ad alteram: sicut diximus de carne et os: tamen bene potest plures recipere: si una disponat ad alteram: eo quod una unit et ampliat potentiam maius ad receptionem alterius: et maxime quia omnia illa sunt effectus unius et eiusdem formae: et eiusdem subtilis est: quod alius esset impossibile. ut infra ostendetur: sicut corporeitas disponit quodammodo ad esse carnis: et caro ad esse viuum: et esse viuum ad esse sensitum. unde in calibus potest materia huius eandem partem recipere diuersas perfectiores: sicut eadem pars est subtile et corpus: et caro et viua: et est sentient. Non tamem iste perfectiones sunt nisi ab una forma: ut dictum est. Quia vero ad qualibet preceptionem essendi consequuntur determinata accidentia: id quodlibet partem compositi diversa accidentia consequuntur huius quod est diversis perfectioribus informata. puta huius quod in materia recipit esse subtile consequuntur ipsam omnia accidentia: que consequuntur nam substantiae compositione ex contrariis: cuiusmodi sunt qualitates actus et passus et actiones et passiones et huius. Secundum autem quod recipit esse corporeum: consequuntur ipsam omnia accidentia: que continentur corpori in quantum est corpus: sicut tria dimensiones: prout tria dimensiones est in genere qualitatis: et albedo et nigredo: et huius. quod quilibet est primus subtilis coloris. Secundum autem quod in ipsa est ultimus perfectio nervi vel carnis consequitur ipsam durities vel mollescias vel rubedo et huius. quia nervi vel carnis natura conuenient. Cum enim forma accidentales carent non ex ipsa forma: vel ex ipsa materia tantum. sed potius ex ipso composite: seu esse composite diuise inveniuntur perfectiones eendi: et huius hec diuise ex eis causant formae accidentales: et quas partes eiusdem compositi habentes unius esse subtile: et diuersas perfectiones non ab invicem differant. Ex quo potest manifeste ruditates et imbecillitas itellens illo: qui dicitur quod si sit unius una forma in composite sequitur quod fantasie nobis apparet diuersitas inter carnem et nervum: potest etiam quod huius nec sensus decipitur: cum sint ibi diuersae forme accidentales: quas scilicet pertinet ad sensus percipere: nec etiam itellens: cum sint ibi diuersae perfectiones nonae. Et ut hoc quidem manifestius appareat: ponemus in exemplo sensibili. Deinde enim quod sit aliud corpus composite ex circa et luto: cui quidecumque primat calor ignis ad modum quo in maius est forma subtilis. tunc enim calor in toto illo composite erit unus: sicut et forma subtilis in materia est una: et effectus eius principialis: qui est calefactio in toto

illo composite: tunc qualibet parte eius: erit etiam unus: eo quod singule partes calefiantur: sicut et effectus principialis formae qui est esse substantiale in toto materialia: tunc qualibet eius parte est unus: sed tunc quod in calore est virtus calefaciens: et virtus indurans: que quidem virtutes non possunt adeo unitas et similiter recipi in illa materia: sicut iunctus in ipsa caloris virtute. ideo ipsa calefactio: que posita est esse actus calor: sicut et esse est actus formae in una parte illius compositi: sicut in cera recipitur cum hoc effectus quod est liquefacere et in alia: sicut in luto cum hoc effectus qui est indurare. Sic enim et ipsum esse subtile: et ipsa forma subtilis in una parte maius recipitur ut das esse carnis: et in alia ut dans perfectio et natus nervi: et tamem nulla pars est: que non habeat unius esse subtile: sicut nec aliqua pars erat in illo composite. sicut nec cera: nec lumen: que non esse calefacta. Hoc autem exemplum: sicut forte in aliis est dissimile: in quibus posset formari instantia: sicut enim plumbum in libra: potest exempla non ponuntur: quod omnino ita sunt: sed ut sentiantur qui addiscant. Ex oibus ergo supra dictis potest quod omnes perfectiones nonae saluant supposita unitate formae: propter quod frustra ponere unius plures formas: cum natura paucis minimisque contenta sit enim Boetius. quoniam nonesse est cum falsum opponatur vero contraria positione eorum. sicut ponuntur plures formas ratione et fantasticae: et contraria veritati. Que quidem duo: sicut nostra positionis necessaria veritas: et contraria positionis falsitas multipliciter potest ostendendi. Et primo ponatur ratio nostri doctoris in theologia fratris Thome de aqua: quod huius positionis et plumbi fuit auctor precipius et defensor: et sumitur ex coniunctione esse subtile cum ente. Inter omnia enim esse est illud quod in mediatus et intimus conuenit rebus: ut dicitur in libro de causis. unde oportet quod in materia habeat esse actum per formam et quod forma das esse in materia autem omnia intelligat aduenire materie: et in mediatus ceteris inesse sibi. Est autem hoc prius forma subtilis: quod dat maius esse simpliciter. Ipsa enim est: per quia res est ipsius quod est: non autem per formas accidentales habens esse simpliciter: sed esse huius quod: puta esse magnum: vel coloratum: vel aliquid tale. si qua igitur forma est quoniam det materie esse simpliciter: quod est esse in actu: sed adueniat maius igitur existentia in actu per aliquam formam: non est forma subtilis. Ex quo potest quod inter formam subtilem et materialia non potest cadere aliqua forma subtilis media: sicut volunt potentes plures formas: et diuersas huius ordinem diuersorum generum: ut puta si dicamus quod huius unius formam habens quod sit substantia in actu: et huius alia quod sit corpus: et iterum huius alia quod sit animal: et sic deinceps: huius enim hanc positionem sola prima formaque facit substantiam in actu: et sit subtilis: oportet alie accidentales. opere ergo dicere quod eadem numerus formarum sit: per quam res haec quod sit substantia et corpus: et in ultima specie specialissima: et in oibus intermedios. Non ergo est nisi una forma substantialis in uno composite. In ista autem ratione: nulla propositione est dubia: nec probatione egitur: sed tunc quod intelligit quodrumad se habens ad propositiones veritatis et certas: sicut oculus noctis ad lucem solis. sed ipsas ruditates explanando confirmabimus: et sic ruditibus ingenibus: probationis locum obtineat explanatio veritatis primi ergo quod dicitur quod esse intimum inest rei: licet probatur sit per auctoritatem plumbi: potest tamem sic probari. Ultimum et per se complementum ois nonae huius est maximus manifestius et sicut ultimus complementum certe designatur per diffinitionem est tria ultima: que maxime est intima ipsius nature diffiniti: ut rationale nature humanae: sed omne ens ultimum complementum in actu acquirit per ipsum esse: ergo esse inter omnia est maxime intimum

tinū ipsi rei. **C** illud sine quo nullū ens pōtē est vel intelligi ut ens simpliciter: qd est esse in actu sūmī plz in pōto & gnto physicoꝝ: & pbari pōt: qz qd nō est in actu: nihil est sūmī rem: sed soluz in intellectu est in maximie intinuz ipsi enti. Nā tñ nō esse saltē nihil est adeo parū extremitate rei: quin posuit intelligi sine illo: sed nullū ens sub rōne entis simpliciter: qd est esse in actu: vt probatū est: potest esse vel intelligi ab ipso esse subali de rebus physicis loquēdo. ergo iter oia esse est in maximie intinū ipsi rei. Qd autē scđo assumebat ratio pinducta. s. qd forma daret esse simpliciter: qd est esse in actu: sic pbat. Dis forma essentialiter vñita māe cōfert sibi & cōntialr cōiungit id qd ipsa forma essentialiter est: & quantū ad eā sequit̄ huus autē pbatio est per cōnūnē anūl cōceptionem que est: qd de quolibz est affirmatio vel negatio vera. s. opposita contradictione illi. hec. s. qd forma quedā subalil essentialiter vñita māe nec cōfert sibi vel ei essentialiter coiungit id qd est: neqz aliquid quod ipsaz cōsequat̄ est manifeste falsa. ergo pma est yā. sed ois forma subalil essentialiter est actus: & est suba: & ad ipsam cōsequit̄ esse subale. ergo ois forma subalil cōfert & cōiungit māe essentialiter actu & nām suba. sed ois potēta essentialiter vñita actu subali & nām esse subale & est suba: & est in actu. ergo ois forma subalil cōiuncta materialie faciet ipsaz subaz in actu: qd est dare esse simpliciter. **C** Qd autē tertio assumebat. s. qd si aduenirent aliquae forme rei existentium actu: essent accidentales per se pōt & probabat ex dictis. Nam id qd est nō fit. si ergo aliqua forma adueniat existenti in actu: non facit ipsam subalil cōstantiaz in actu: qd iam est. sed sicut in o. pbatū est. ois forma subalil cōstituit necessario subaz in actu. g. nulla adueniens existenti in actu est forma subalil. vna g. est forma tm̄ in supposito: vt doctoris theologi denidō stratio cocludebat. **C** Scđo veritas huus positionis & cōtrarie positionis fallitas pōt ostendi ex eiusdē esse vñitate. quecumqz enihabet plura eē subalia impossibilis: le est esse essentialiter vñu. sed oēs partes cuiuslibet subalil sunt essentialiter vñuz. ergo impole est vt in aliqua suba nāli sunt plura eē subalia. vt. s. sit aliud cē suba: aliud carnis: aliud corporis: & sic b. ceteris. s. ad ples foras necio consequuntur plura esse subalia. ergo ipole est in aliquo supposito esse plures formas subales. Probatio maioris: esse subale eit actualitas eētientie vel forme: cum per ipsum vñu qd est actu vt ex supioribus pōt. ybi g. sunt plura eē subalia: sunt plura actualiter: que aut sunt plura actualiter: sunt actualiter distincta: qz actus distinctionem importat: & si illa esse sunt subalia sequit̄ necio: qd sunt actualiter & subalit̄ distincta. sed que sunt plura actualiter: & subalit̄: vel essentialiter distincta: qz vñu qd est ex vñtate argumēti. In ipole est qd sunt essentialiter vñu: qz hoc ipsi erat contradictione. s. qd aliquid sit essentialiter distinctū & eētientie vñu. ergo impole est ca que hñt plura esse subalia & esse essentialiter vñu. Probatio maioris est: qz si non sunt essentialiter vñum. ergo accidentaliter vñu. sed modū vñtatis sube cōsequit̄ motus entitatis: qz ens & vñuz cōuerunt̄. ergo si nō sunt essentialiter vñu estens per accīns: vel ad minimis id qd cōstifteret erit ens p accīns. Probatio autē alterius cōntie illius. s. qd ad oēm formā cōsequit̄ eē est: qz vñu qd est actu hñ actualitatē suā. sed impole est formā esse in mā: gn̄ sit actu g. iposibile est formā esse in materia: quin consequat̄ ipsam actualitas eius que est ipsum esse. **C** P. forma duz est in materia statiz & est ens & cōstuit ens. sed ens actu nūl est nisi per esse. ergo statim cō formā est iu mate-riæ: cōsequit̄ necessario ipsum esse substantialis: si sub-

stantialis sit vel accidentale: si sit accidentalis. **C** Tercio ex natura effectus substantialis forme. Ceterum est enī qd quelibz forma substantialis habet aliquę effectum: puta quia forma lapidis cōfert lapideitatē: & aia rationalis rōnalitatē. aut ergo ultimus effectus & pncipalis vñtine forme substantialis. puta lapideitas: vel rationalitas: vt ita loquamur: includit in sui rōne substantialiam. ita. s. qd cōstitutū vel effectū per vñtina formā inquit̄ huus sit substantialia vel in genere sube: aut non. si dicē qd natura cōstituta per cā nō est suba. ergo illa forma est accidentis & nō substantialis: cum probatū sit oēm formā substantialē cōstituere subam. si vero illa natura est in genere substantialē sequit̄ duo. Et pmo qd ab yua & eadē forma p̄nit esse diversē pfectiōes & diversōz genē. s. pfectio sube & pfectio lapideitatis vel aiactionis. manifestū est enī qd vñtina forma dat aliquę esse specificū p̄ter esse substantialie. hoc autē est cōtra ponētes plures formas. Scđo vero: qd si illa vñtina forma constituit substantialia cōstat qd vñtina facit ipsaz animatā. supposito qd illa forma sit aia. Scđ substantialiam aiatani imposibile est esse vel constitui in nā quin sit corporea. ergo si illa vñtina forma constituit substantialiam animatā: vt probatū est. sequit̄ necessario qd constituit ipsam in esse corporeo: & per dñs carneo: cuz solum tale corpus in natura possit esse animali: & ita oēs perfectiones essent ab vñtina forma. Quare vel oportet dicere qd p̄pria forma corporeitatis vel substantialie que ibi proponit pfectus corrupcā: vel qd sunt ibi qd tnoz sube & due corporeitates: vel quatuor: cuz impole sunt aliquā formā cōstituere aliquā substantialia p̄t. yscaz: quin faciat ipsam corporeā: & sic erunt ibi frustra: qd ē impole. neqz enī potest dici qd aiactionis & substantialitas & corporeitas sunt a primis formis: & lapideitas vel rationalitas sit ab vñtina forma: quia vt iā dicit̄ est: de illo solo vñtino effectu seu cōstituto per vñtina formā querinius. verum. s. s. sit in genere substantialie: vel non. **C** Quarto ex partili cōstentialiuz: adiuicē. Pō enī sine qd aliquid composituz: & partes eius & omnia que cunqz sunt in ipso preter accidentia aut differt obinuicē per essentialiam vel cōstentialiter: aut non. si differt. ergo partes cuiuslibz compoſiti habent alia essentialiam & aliud esse substantialie ab ipso toto: qd que inter se diversa sunt: alteri cōstentialiter vnum esse non possunt. sed illud qd differt ab aliquibus per essentialiam habet aliam essentialiam ab essentialia ipsorum: quare sequit̄ qd totum habeat aliam essentialiam a suis partibus: quod est oīno imposibile. nam sūmī hoc totum non esset essentialiter compoſitū ex partibus. sed haberet quandam aliam essentialiam simplicē non ex partibus constitutā: & per cōsequēs partes quotcūqz essent nō facerent cōpositionem in toto: ac per hoc vñu non esset magis compoſitum. scz qd haberet multas partes: qd aliquid qd nullam partem haberet. Si autē sunt idem per essentialiuz adiuicēz. ergo possunt essentialiter de se inuisce predicatori. nam cum in essentiali p̄dicatione predicatu designetur babere essentialē vñtatez cū subiecto: omnia que sunt essentialiter vñu poterint sic de se inuisce p̄dicari. sed que sunt a diversis formis non p̄dicantur essentialiter de se inuiscez. ergo omnes p̄tes id qd sunt erunt ab vña forma substantiali: & per consequens ipsum totum. Probatio autē assumptē est. quia ad diversas formas sequit̄ diversa esse: vt supra ostensuz est. ergo si ea que sunt a diversis formis de se inuisce essentialiter predicatori possunt: sequit̄ qd esse vñus possit unesse alteri: & vnum de altero predicatori. vt discam

## De vilitate formarum

q[uod] aurum est cuprum: et esse aurum est esse cuprum: quod est impossibile: non sunt ergo plures forme in supposito. ¶ Quin to ex nā subtantia enī pīnū et immediatum subz forme subvalis est nā prima ab q[uod] omni forma: aut nā rati actus informata per aliquā formā subalē. si pīna nā ha beo p[ro]positū. s. q[uod] una sola forma erit in cōposito: ex q[uod] enī viteri forma immediate vniū māe pīne: nulla alia inesse potest. ¶ Si autē dicat esse māz iaz actu informata per aliquā formā subalē. tūc aut illud subz sic forma tu in recessu vltimae forme corruptum: aut nō. si nō cor rumput. g[ra]lla nō erat forma subvalis: q[uod] fīm phīlī soluz forma a accūtalis est que potest adesse et abesse p[er] subtil corruptionem. Si autē corruptum: ex quo māz nō est pīmū et immediatum subm formae: nisi per illas formas: sequitur necessario q[uod] ille forme i separatiōne aie: vel cūnsciuq[ue] forme subvalis p[er]fice corrumpantur: q[uod] est cōtra positionē aduersari: et per p[ro]p[ri]is cū corruptio vniū sit gnātio alterans: nec in eodē instanti possibile sit diuersas formas spē in mām introduci. sequitur necessario q[uod] alia forma que introducit post corruptionē vel vt p[ro]prius loquuntur in ipsa separatione: q[uod] totū fit in uno instanti. puta grā exp̄li. forma ignis vniū immediate māe pīne: et ita ad minus in illo erit una forma: et per p[ro]p[ri]is in oībus que q[uod] corruptionē vnuis ex altero gnānt. quare cūz oia que sunt generent p[er] corruptionēz alioz. sequitur q[uod] in oībus sit una tūm forma: vel si hoc nō concedat: sequitur q[uod] oīs forma subvalis sit accidēs: cū sibi aueniat diffinitio accidentis: que est adeisse et abesse p[er] subiecti corruptionē. nō g[ra]nt plures forme in uno. ¶ Sexto ex modo essendi in toto et in parte. nāz si alia est forma subvalis carnis: et alia ossis: et sic de ceteris partibus. sequitur q[uod] p[otes] sunt actu distictae in toto et in toto. sed p[otes] in toto nō potest esse nisi in p[ot]o. ergo nō sunt plures forme in supposito uno. p[ro]batio maioris est: q[uod] oia quoq[ue] est aliud et aliud esse actuale et subale. illa sunt actu disticta inter se et a tertio. ¶ huius p[ro]batio est: q[uod] eius dicitur est ip[s]is. hoc scz q[uod] qdā habet. ut diuersaz subaz et habeat aliud et aliud esse actuale: et tū sint vnu actuale et fīm subam: scieniz esset vnu et nō vnu fīm idē. s. actualit. sed quoq[ue] sunt plures forme subales et diuersaz spē. illa ēt h[ab]it diuersaz sue essentie nām: cū forma subvalis nām rei cōstituat: et distinctu esse: cū quālibz formā subalē necessario cōsequit[ur] ēt subale. ¶ Manifestū ēt autē: q[uod] ea q[uod] sūt disticta cēntia: lī ab iūcē nō p[ot] ēt vnu cēntial cū tertio p[er] locū fundatū sup[er] op[er]o illius maxime: q[uod] quicūq[ue] vni et cides sunt eadē: ipsa sunt eadē inter se. q[uod] vterius sequitur q[uod] partes sunt distictae a toto per essentiam: quod est impōle et improbatū sup[er]ius. minor p[ro]bat p[er] auctoritatez p[hi] in 8° physi. vbi hoc expresse dicit: et in 4°. s. q[uod] in toto p[otes] non sunt actu. sed potētia. Scđo vo q[uod] si partes essent in actu: vt ostensum est. sequeret[ur] q[uod] essentialiter essent distictae et inter se et a toto: et sic sequitur q[uod] non sunt vnu inter se et cu toto: nisi per accidē: et vlerius q[uod] totuz ex eis cōstitutū sit ens et vnu per accidē: cū ens et vnum cōvertantur. ¶ Septimo ex vnitatis p[er]fectiōe: formarū enī diuersarū spē op[er]e ut essentiales virtutes sint opposite et diuersae. virtus autē vnuis opposite impōle est ut p[er]ficiat aliud essentiali perfectione: nec eius p[er]p[ri]as passiones et accidentia cōsequētia illā spēm iniquātū binus: sicut virtus albedinis nō potest essentiali perfectione perficere magnitudinē: q[uod] potius ipsam attingēdo corrūperet: neq[ue] etiā potest a p[er]ficere quo ad certa accidentia v[er]a passiones. puta quo ad disgregationē vel aliqd huius. sed virtus aie in corpe aialis essentialē perfectionem confert quātitati p[er]p[ri]u corporis: vel ad minus perficit

ipsam quo ad eius propria accidētia: et carneitatē similiter et neruo et osi. ergo ab eadē formā est quātitas corporis: et per p[er]s[ec]toritas: et caro: et os: a quo est aiatū et similiter posset argui de alijs formis. non ergo sunt plures forme in supposito: cū oīs perfectiones sint abyna. Probatio maioris est: q[uod] formē fīm p[er]p[ri]am essentiaz sunt actus. actus autē ab actu distinguitur non potest nisi vel formaliter vel materialiter: et si quidē inmaterialiter causat diversitatem materialē. si autē formaliter: hoc nō potest esse neq[ue] intelligi nisi per oppositionē in nālibus: que causat diversitatem in spē: ex quo patet q[uod] p[er]cipiū diversitatis specificifice est oppositio. Manifestū est ut q[uod] essentialiter virtus cōsequit[ur] nām essentia: a qua fluit: q[uod] necesse est ut oppositari vel diuersarū specie sint opposite virtutes: eo q[uod] diuersitas speciei oppositiones includit. hoc etiā potest probari per inductionē in oībus: q[uod] scilicet diuersarū specie essentiales virtutes inueniuntur opposite et diuersae. Probatio autē minoris est: q[uod] distensio est essentialis perfectio quātitatis: vel ad minus est p[er] propriū accidentis sine passio: cū in nullo inueniat: nisi vel in quātitate: vel grā cōstitutio: neq[ue] enī ens vel substantia diensionē h[ab]et inquātū ens vel substa. sed potius inquātū quāta est. similiter etiā figure eadē rōne est p[er] passio quātitatis. Nec autē in corpore humano cantantur ex virtute aie: nutritiā. s. augmentationiā: et similiter etiā cōstat q[uod] complexio est nālis et cēntialis perfectio carnis. hoc autē causat in corpe ab aia. ¶ Unius p[ro]batio est: q[uod] ubi diuersae aie. ibi diuersae complexiones in carne: sicut in hoie et bone. forma autē carneitatis sicut vna in oībus ut aduersari fingunt: talem diuersitatē nō possit causare: quare oīs ut corporeitas et carneitas v[er]a sine ab eadē forma specie cū ipsa aia et diuersa numero: et sic esset superfluitas in oīp[er]o nāe: quod est impōle: vel opozit dicere necessario: q[uod] oia hec sint ab eadē forma numero. s. ab ipsa aia: et sic h[ab]it p[er] p[ro]positū. Stultū enī esset dicere q[uod] vna sit forma corporeitatis in oīp[er]: et tamē hoī cōferat figurā humānā: et alijs aliqua: q[uod] dōni est q[uod] sit ab aia: et cū figura sit p[er] p[er]cipitā passio: et passio cansef[er]it ab codēa quo et rei essentia: cōsequit[ur] enī essentialia p[ri]ncipia: sequitur q[uod] corporeitas sine quātitate non sit ab alia forma nisi a sola aia. ¶ Octavo ex effectu subvalis forme. Per aduentū enī forme subvalis aut constituitur suba similitudinē: aut suba aliquā p[er]sistēt fit talis. Si autē dicat q[uod] p[er] aduentū vltimae forme nō cōstituitur suba similitudinē: sed p[er]sistēt fit aliquā solū. q[uod] est de nā accidētis: cū faciat quale: et nō qd. Si autē cōstituitur subaz similitudinē: cū illa fīm sit suba in actu. sequitur q[uod] in aduentū illius forme nām nullo modo esset actu suba: et ita erat sola suba māe prime: quare aduentū māe pīne: et in recessu vel corruptione ipsius pari rōne fiet rediens ad māz pīnā: et ita una sola forma erit in supposito. ¶ P. si dicat q[uod] forma vltimā adueniens cōstituitur substantia: et tū aduenit et vnu sube. puta māe in formate formā aliquā subali. puta corporeitatem. tūc cū illa forma vltimā differat spē et corporeitate: sequitur q[uod] erunt ibi diuersae sube diuersae specie. s. duas subas diuersas spē. in uno et g[ra]ne scūt aia et corporeitas impossibile est h[ab]ere eandem actualitatē: quare op[er]e q[uod] sint ibi diuersae sube actu distictae et spē et g[ra]ne distictae: et tamē cōstituitur essentialiter vnam essentiam: q[uod] implicat contradictionem. Nō ergo erunt plures forme subales in rebus. ¶ Decimo ex diuersarū perfectionū causalitate. aut enī hec est vera: caro et neruus et os sunt suba et corpus et vna inquantū aia et aia rōnali: aut nō. si nō ergo p[er]dicatū nō inest istoie: cōtio essentialiter: et per p[ro]p[ri]is nec res significata per p[er]dicatū. sed per

Eccl. 27.

Eccl. 32.

## Questio

Lc.37.

sed per accidens tū. Nam que insunt alicul essentialiter predicatorum de ipso; sicut est: hō inq̄tū homo est rōnalisit triangulus inq̄tū triangulus h̄z tres; hec n. sunt vera; qz sunt de p̄dicato essentialiter exēdēdo essentiale et ad passionē. Ex hoc aut sequunt̄ tria incoquēntia. Primo qz aia nō inheret corpori et eius p̄tibus n̄ si accidit aliter; et cū homo sit homo per aia: sequitur qz bō sit hō per accidens: nam in diffinitione hois fin p̄bū in. 7. metaphi. includunt̄ carnes et ossa. Sed vero seq̄tur: qz oēs partes hois: seu humani corporis sit vna solū i quodā esse accidit aliter; et ita nec hō: nec aliqua res erit vna nisi fin quid. Tertio sequitur: qz partes differat eēntialiter ab inicē: cuīus tr̄ium p̄batū est supra. Quare op̄z concedere aliam partem. s. qz neruus et os et caro et nā sube et corporis: et quicqz sunt habent ab ipsa aia inq̄tū. s. sunt aiata aia rōnali: et sic vna sola forz erit in supposito. Undecimo ex immediato subo ipsius formie: aut n. subi forme p̄ximū et immediatū differt a subo formie accidit aliter: aut nō: si non: ergo erunt eiusdem generis: cuī illi actus sint idem genere: quoz est eadem potētia susceptua fm p̄bni: si aut̄ differt: ḡ cuī subz forme accidit aliter sit mā cuī forma subal: subz formie subialis erit mā sola. Duodecimo ex dispositioni necessitate: ad vniōne. n. vālē cuīus fornie subalio cuī mā: et p̄cipue vltimē: puta aic p̄sequim̄ aliq̄ accidit: aut qz oia illa: que sunt necessaria ad esse p̄prium: aut nō: si non: qz nā deficit in necessariis. Et p̄terea qz prima forma vniatur māc: puta forma corporeitatis aut consequunt̄ ipsam oia accidit necessaria ad esse eius in mā: aut non: si non: qz statim cuī inerducta est abycit. si aut̄ sic: qz cum oēs alie forme sunt nobiliores illa: multo magis ex ea rū vniōne cabuntur oia accidit: que sunt necessaria ad esse p̄prium. Sed ante aduentū forme p̄xistit quedā formie disponentes inām. quare op̄z vt in aduetu ipsi oēs corrumpant̄: alias esent superflue: cuī ipsaz formā oia necessaria consequant̄. Probatio aut̄ maioris est: qz ex vniōne forme cuī nā oītūm̄ suba rei in eē actua li: sed suba quā nulla p̄sequit̄ accidit est actus p̄sum̄ et p̄fimus et vlt̄ perfectus: qz nulli forme cōuenire p̄t. Iz⁹ ex forme subalis in diuisibilitate. Rō enī qd̄ dicitis seu forme subalis in diuisibiliū cōsistit: sed quo rū rō in diuisibiliū cōsistit: illa non p̄t se habere alr et alr: dūmodo per ly alr ip̄oret̄ diversitas substancialis. Que aut̄ non possunt se habere alr et alr: nō possunt recipere additionez aliecius sibi essentialis alterius: vel alicul extrance nāc de nouo cēntialiter vniiri: et postea essentialiter separari: nam tunc hērent se alr et alr: si qz aliq̄ p̄ma subalis forma aduenit nāc aut simili cuī ipa adue n̄lunt oēs alie vlsqz ad vltimā: aut nō: sed vna p̄mo et alia post: si aut̄ dicat: qz non adueniunt simili: tūc ip̄fibile erit vt sequentes vniā p̄mū vnlone essentia: li: qz tūc hērent se alr et alr: et p̄dūs nec effect̄ illarū formaz hēret vnitatē essentialiē: ex quo vlt̄ius sequitur qz totū sit vnu paccidens: et ita oēs dicere: qz vna sola forma sit in cōposito. s. que primo aduenit quecūqz sit illa: vel si alia adueniat: qz p̄ma corrūpat. Si autem oēs simili: sequit̄ primo: qz vnu motus in codē instātiā ad disparatos et oppositos terminos ternūlēt: qd̄ ē ip̄ole: cuī motus recipiat spēm et vnitatem extermino. Sed vo: qz ip̄ole erit vna corrūpi sine alia: tū qz simili introducte: tūz qz sic illa: que remaneret haberet se alr et alr. Si aut̄ recedente vna oēs corrumpant̄: sic erit reditus ad mām p̄lmanū: tūc corruptio vnu sit generatio alterius: sequitur ū aduersarium non solū qz nulla forma maneat eadē in re exēte et corrupta: yetū et qz

## XVIII.

89

seq̄nens formia imēdiate vniatur materie p̄mū: et ita erit vna tū formia. Probatio maioris est p̄bni qd̄ dicit: qz forz sunt ad modū numero p̄: cuī vnitates cōstāt ga sunt indiuisibiles. Et p̄terea forma fz cōutia ē act: actus aut̄ subalis rō si debeat se alr et alr h̄se: h̄ nō erit nisi pp malorē vel misnorē sui perfectionē: magis autē et inūus in subz diversificat spēz. Et p̄terea p̄batū ē supra per multas rōnes cuī de mixtione agere ē: qd̄ im possibile est formā subalem recipere magis vel min. quare et ipole erit qn cōsistat in indiuisibiliū. Qd̄ autē oē h̄mōi impossibile sit se h̄re alr et alr: p̄z: qz cuī illud cui⁹ essentialis rō p̄t alr et alr se h̄re cōtingat esse multis et diuersis modis: illud aut̄ cuius rō in indiuisibiliū cōstāt indiuisibiliter: ac per hoc vno tūmodo se h̄at: dicere: qz rō alicuius in indiuisibiliū cōsistat: et qz possit se aliter et alr habere fm sui essentiam est implicare h̄dēctoria. Ex quo ēt p̄z n̄ inor: nā quoz subapot se aliter et aliter h̄re: illa possunt diuersitatē essentialē recipere: qz aut̄ possint diuersitatē essentialē recipere: eoꝝ rō non cōsistit in indiuisibiliū. I4⁹ ex actuali plurilitate: nā quecūqz sunt actu p̄la sunt actu distincta: que aut̄ sūc actu distincta non sunt adinūcē mixta essentialiē mixtio. qz si sunt forme elemētoꝝ actui mixto: v̄l si sunt plures forme subales actui i mixto quecūqz sunt ille: n̄ll erit mixtu in nā essentialiē mixtione: quod est impole. Major p̄z de se: nā si nō cōcedat illa: oportebit concedere eius cōtradictoriā. s. qz quedam sunt actu p̄la: et tū sunt vnu et actu indistincta: et ita distincta et indistincta fm actus: quod implicat cōtradictionē. quare cum iusta sit impossibilis et falso op̄z eius cōtradictoriā ēē verā. Minor p̄bat per hoc: qz fm sūiani p̄bi i p̄ de generatione: eoꝝ que sunt essentialiter mixta quelibet particula continet oia miscibilia et qualitates eoꝝ: sed que sunt actu distincta vnum non est in altero. quare in impossible est ea que sunt actu distincta esse essentialiter mixta. Et plures forme sunt actu i mixto supponit ab aduersariis. I5⁹ ex essendi cōditio: quo rūcūqz enim suba et esse in motu et successione cōsistit op̄z vt in acceptione sui termini cōscent et deficiant̄: suba et esse oīm formaz et dispositionū precedentiu⁹ vltimam formā consitit in motu: qz op̄z vt in aduentu vltimae forme corrumpant̄: et sic ipsa imēdiate p̄me materie vniatur: ac per hoc non sit nisi vna forma i re. Probatio maioris est: qz finis vniūcūlēqz re i quietōtē quādam et p̄fectionem importat: natura autē motus et oīm successivoꝝ et quieti opponit̄ et p̄fectio ni. quare necesse est vt tali fine aduentiente ipsa corrūpat: sicut videnius: qz motus aduentiente sui termino s. quiete corrumpit̄ tēpū in nūc. Est enim de specificatione successivoꝝ imperfectio et mobilitas. Minor aut̄ probatur per hoc: qz quecūqz in sua natura et rōne: et in suo esse includunt potentiam ad aliud: includunt i imperfectionem: eorum sube conditio in transmutatione et successione cōsistit: qz est imperfectu et in potentia: propter quod etiam motus dicitur actus existentis in potentia: nec potest argui similiter de materia: qz illa caret omīnō quolibet actu: et ideo nec etiā subi inmediatū motus esse potest: sed oīs homo et oīa que in ipso sunt: et similiiter quecūqz vltimam formam precedunt fm hoc qz sunt i p̄fectionem includunt et ad aliquid ordinant̄: quare necesse est vt eorum sube conditio et esse in motu et successione cōsistat. Et p̄terea cōstat: qz oīm illoꝝ rō et esse in motu cōsistit: ad que inpossible est terminari actionez agentis: hec aut̄ sunt omnia: que precedunt vltimam formaz. Illa

g. metaph.  
Lc.386.

Venetus de vniūcū forz

20

## De unitate formarum

enim sola terminant intentionem et actionem agentis.  
**C** 16° ex parte naturalis dependentie: cu. n. spes dixerit se sint opposite: et si contineantur in diversis generibus sint disparate ea que a sic disparatis principiis seu formis causantur non dependent ab initio: ac per hoc impossibile est ut uno corrupto vel impedito aliud corrumpatur vel impedita: sed in aīali ita contingit: quod corrupta vel impedita operatione naturali ipsius nutritiū: que est nutrīre: operatio et esse vegetativa: que est vivificare corruptum: et ultius sequitur dissolutio in omnibus alijs formis: seu perfectionibus existentibus in anima li: nam statim cum nutritiū alteratur ad sensus vide mus alterationē sequi in carnibus et corporeitate: quod et carnes mollificantur et incipiunt corrupti: et corpus rugatur et nigrescit. gōsō hec sunt ab eadem forma spē: et per pīlī numero: frustra n. eēt ibi plures: ex quo eēt eadem specie. Maior est h̄z pbata sit: potest sic declarari. aīa rōnalis vel vegetativa et corporeitas sunt in diversis generibus: ac per hoc sunt in disparatis speciebus: ille enim species disparate sunt ab initio: que in diversis generibus continentur: ea autē quoq; natura est opposita vel disparata in prima mā oppositas vel disparatas dispositiones reguntur. In talibus autē impossibile est ut dispositio unius disponat ad esse alterius: quod potius deberet corrupti pere. quare in talibus formis non soluz corruptio vel impedimentū unius non dicitur corruptio vel impedimentum alterius: sed potius una corrupta aliam op̄i perfici et vigorari: tam in esse q̄ in operatione. Minor p̄i per sensum et exēplū supra positi. **C** 17° ex diversarum perfectiōnū cālitate: aut enim una et ea dem forma potest conferre diversas spēfectiōes: aut nō. si potest: gō cu natura non deficiat in necessarys quā possibilia sunt: et non abundet in superfluis fīm pīlm: sū potius q̄ potest operari per unius non faciat per multa: p̄ ynam solā formā: puta aīam: omnes operationes exercet: et omnes perfectiones conferret māe: que necessarie sunt ad operationes ipsius forme. Quare cu ad operationes anime rōnalis requirantur et carnes et ossa: et oīa organa: quod oīa deserunt intellectu: oēs istas confert aīa: et ita nulla alia erit ibi forma. Si autē dicāt: quod ab una forma non possunt esse diversae perfectiones. gō ybiciunḡ erunt diversae perfectiones vel operationes: ibi erunt diversae forme substantiales: hoc autē est falsus. ergo et pīm ex quo sequitur. Nam lux diversas perfections confert corpori lucido. s. splēdore et caloreni: et multa alia: et tñ lux est una tm̄ forma: similiter figura trianguli ipsi triangulo confert esse generis: sc̄z figure et esse speciei. s. trianguli: et tñ figura triangularis una et simplex est forma. ergo cu hoc possint accidētales forme: multo fortius subales. Sūt nos videmus in ferro ignito verissime diversas operationes in spē. s. ferri et signis: et tñ non est ibi forma subalii ignis: cuius pbatio est: quod potest adesse et absesse p̄ter subi corruptiones est accidens: talis autē calor absq; corruptio ferri p̄t adesse et absesse: vñ op̄i dīscere: quod vel forma subalii ignis sit accidens: vel q̄ non sit ibi: sed tm̄ qualitas ei. Ex quo p̄i q̄ una et eadem forma diversis suis virtutibus potest diversas operationes exercere: et diversas pfectiōes conferre: et ita non erit nisi una forma in cōposito: sūltum enim et vñā eēt ponere plures: ex quo potest fieri p̄ vñā. **C** 18° ex medy cōditione. Inter ea. n. que sunt vñibilia per essentiam suā nō potest esse mediū vñiōis ipsorum aliqd q̄ differat genere et in nullo cōuenienter nisi in solo noīe cu altero extremop̄: sed educit de potentia materia et non educit plus q̄ fīm genus. gō cuius po-

tentia et actus de se vñibilla sunt inter potentia māe p̄ me: et aīam rōnalenī: nulla forma educta de potentia materie poterit cadere mediū q̄tū ad vñionem: et sic erit vna tātū forma in hoc. Maior autē pbatur sic. nā q̄ anima et mā prima de se sunt vñibilia: ostendit p̄mo: quod cu mā prima sit in potentia ad oēs formas natūrales: op̄i ut sit in potentia ad ultimā formā māe: h̄c autē fīz pīlm̄ in. z. phisi. est aīa rōnalis. quare habeo quod materia est in potentia ad aīam rōnalem: sed vñiōquodq; est receptibile aliculus actus: et per eāns etiā vñibile ē q̄tū est in potentia ad illud: cuius pbatio ē per ūdīctio: que est impossibilis. ergo illud: quod fīm suā ēētiam erit potentia tm̄: fīm suā essentia erit sūceptiōiū actus et sibi vñibile: hoc autē est mā prima: sed quod per suām essentiam est vñibile alteri: non potest fieri mā gōs vñibile per aliqd alīnd: p̄nullā gō formam mā poterit fieri magis vñibilis ipsi forme subali q̄ sit h̄z se: et sic p̄ pīm: quod supponebat ē rōne illa. s. q̄ aīa et materia fīm se ēēt vñibilla: h̄z autē q̄ in ea supponebat pbatur per hoc: quod vñio fundat super p̄portionē et conuenientia: talia autē noui sunt equoca: vel diverso: genex. Et quod mediū essentiale vñionis op̄i essentialeliter ēēt vñitū vñisq; extremis: quod de equocis nō potest contingere: illud quod supponebat ē ibidē: pbāt per pīlm fīm quē gōnū diversificat fīm diversitatē potentie: et quod corporale et incorporale nihil h̄nt cōe nisi solū nōmen fīm pīlm in. lo. metapbi. **C** 19° ex supposita vñitate. cu enī ab oī forma possit haberis aliqua dīria specifica: oīs autē dīria specifica dicat aliqd diversam naturā: si in hominē sunt plura esse a diversis formis: erunt ibi plures et diversae māe specificae: et ita hō erit cōpositus ex plurim naturis: quāq; quālibet consequēt esse actuale: cu oēm formā esse actuale cōsequat: sed oīs nā informata per eē actuale constituit suppositū: gō in vñio et eodem erunt plures supposita: nec potest rūderi: quod ille nāe sint in diversis partibus: quod eadē pars est subā et corpus et caro. Quod autē diversae forme subales necessario cōstituant diversas nāe pīlī: nam cu oīs forma subalii fīm suā ēētiam sit actus: actus autē ab actu non distinguitur nisi vel nūero: si sit in diversis partibus māe: vel spē: si sit per se existens: cu diversae forme ponant ēēt in cōposito: nec sint eedē spē: quod sic essent superflue: nec sint in diversis partibus māe: op̄i dīscere: quod sint diversae spē. Quod autē oīs nā informata p̄ē subale cōstituat supposiō pīlī: quod oē h̄nt ēēt actus ale in gōne sube actu subfīstis: quod autē actu subfīstis h̄z rōne suppositi: sū oīs nā informata esse subalii h̄z ēēt actus ale: gō oīa natura ēēt informata ēē subalii h̄z rōne suppositi: et constituit suppositū. **C** 20° ex differentiā diversiōe. Cu enī generis nā sit diversa sufficienter h̄is differentiis: ita quod nihil de nā generis est: quod dīclarū diversiōes effugiat: genus autē sit in potentia: et nō reducat in actu nisi per dīrias: impossibile est aliqd de nā generis in aliquo inveniri nisi sub actu dīrie dividētis: sed dīrie dividētis genus: si sūt actus: constituit spē fīm suā ēēt Porphyrii dīcentis: quod eedē dīrie sunt diversae genera: et constitutive spērū: gō in pīle est in aliquo inveniri forma mā generis: nisi determinata ad aliqd spēm. Si gō corporeitas inveniāt in mā: hoc nō potest ēēt: ita quod illa cōstituat mām solū in mā corporeitatis ēētū ēēt genus: et non ēēt determinata ad aliqd cōpletā spēm: et si militer erit de carne et osse: et vñio et sensitivo: quare si ēēt hoc vel quolibet alio sunt plures forme: segēt necessario: quod in ipso sint plures nature specificae complete. h̄z. n. inter spēs una sit perfectior altera: tñ in se quelibet completa est. alias subā suīciperet magis et minus: quod ipso batum

T.c.264

T.c.265

## Questio

batum est supra. Quare cu<sup>z</sup> quelibet sp̄es multiplicet actu suum genus et eius p̄dicationē fīm p̄bni: et Aug. in li. de trinitate: sequit̄ q̄ bō sit plā corpora: t̄ plā alia: t̄ plures sube: et plā entia: qđ est abusio: non ergo est nūs vna forma in supposito. Qd aut̄ nibil de nā generis sit extra dīrias dividentes: probat̄ ex hoc: q̄ si aliqd esset extra ipsas: cu<sup>z</sup> nibil continet̄ in sp̄ebus de nā generis: nisi q̄ per dīrias diuidit̄: sequeretur q̄ natura generis non esset tota in qualsibet sp̄e: sed et sic non posset de cīs predicari. C 21° ex diversitate figure: fīm. n. ponentes plures formas corporētatis nunq̄ p̄ motū vel generationem corruptit̄ in nā: sed manet semp̄ eadem: eo q̄ mā de sujnā hoc regrit̄: vt semp̄ sit induita corporeitate. Sed p̄plū accidens: seu p̄plā passione ipole est corrupti nō corrupta forma quā cōsequitur: sicut manente forma ignis manet calor: et luce splēdor. Certū ē aut̄: q̄ figura formā corporētatis seq̄t̄ et ab ipsa cātur: cu<sup>z</sup> sit passio cōstatatis: q̄ impossiblē ē vt p̄ generationē vel motū figura mutet̄: et ita oia erūt eiusdē figure: cu<sup>z</sup> vñlūm vñdeimus ad sensuz. Nō ergo sunt plures formie in supposito: cu<sup>z</sup> hoc supposito sequat̄ impossibile fīz nām: illud. n. c̄t̄ impossibile: vel admīnus fālsum: ad qđ sequit̄ impossibile. C 22° ex corporis corruptione. Manifestum est. n. q̄ nulla species cōpleta: seu nulla forma subalib potens cōstituere aliqd sp̄ez cōpleteam in rep̄ nā est: que non possit per seipsum aliquā diu dare ee nā: sed sicut mō. pbatu est: species corporētatis: sicut forma constituit mām in esse alsciuū cōplete et determinate speciei: ergo si post separationem forme subalib remanet idem corpus numero: et p̄ cu<sup>z</sup> eadē forma corporētatis aliquādiu poterit ipm̄ seruare incorruptum: culus vñlūm vñdeimus: qz. s. statim fīm p̄bni marcescere incipit: non ergo ibi remanet aliqua forma: et per cōsequēt̄ cōrūptio vñlūs sit generatio alterius: nec in codē istāt̄ possint induci diverse forme: sequitur q̄ sequens forma vñlat̄ immediate nā terē p̄lme: et secūda sequens corruptionē p̄lme et sil: et sil et terē sequens corruptionē secundē: et ita de oībus. quare in oībus erit vna forma tñ et non plures. C 23° ex p̄prie materie dispositione. Nam in vñlo et mortuo aut remanet alllqua eadem forma subalib: puta corporētatis: aut non: si non: ergo sit reditus ad nām p̄nias: et sic habeo p̄positum: qz. s. tunc sequens immediate vnicur materie p̄lme: si aut̄ remanet: q̄ ipsa corporētatis per se det esse subsistens materie: cum post aic separatiōnē corpus per illam formā subsistat idem numero et constet: q̄ per aic separationē nullā virtutē illa forma aegsicerit: ex hoc autē necessario sequit̄: q̄ aia corpori vñita fuit: vt accīs subo subsistenti: cu<sup>z</sup> ei qđ ē b̄ aliqd subsistens non possit aliqd nūs accītālter aduenire: vt supra ostēsum est. quare ipole est vt alllqua ibi forma remaneat eadem numero. C 24° ex p̄tium essentialium corruptione. Aut. n. mā induita forma subalib corporētatis est pars eēntialis hoīs: aut nō: si nō: hoīs natura potest ee vel ad minus intelligi absq̄ corpore: qđ est ī p̄bni ln. 7. metaph. vñl̄ dicit: q̄ in distinctione et intellectu hoīs necesse est cadere carnes et ossa: si aut̄ est essentialis pars: op̄z vt adīnūcē eēntialib̄ conlungenē: sed ea que essentialib̄ sunt vñlū impossiblē est abīnūcē separari: nulla partium essentialiter corrupta. ergo cum anima sit incorruptibilis: vel op̄z dicere: q̄ forma corporētatis in separatione aic corruptat̄: et ita nō maneat eadem corporētatis numero: vt isti finiunt: vel q̄ nō vñlācē partes hoīs essentialiter. Et p̄ rea aia est incorruptibilis: et hoc aliquid: si ḡ corpus nō

## XVIII.

corriuptur: sed manet idē numero: cu<sup>z</sup> idētāta nume ralis sit identitas suppositi: sequit̄ q̄ corpus sit incorru p̄bile: et hoc aliquid. quare ex duobus actu exūtibus: et hoc aliquid in corruptis ficit vñlū essentialib̄: et corruptio corruptione essentiali nulla in eis essentiali facta cor ruptio: qđ est inauditū et incredibile ē aurib⁹ vulgi. C 25° ex materie et forme p̄portione. Si. n. alia est for ma: que dat esse vñlū: et talia sensitū: et alia intellectiū: op̄z q̄ in hoīe sit aliquid exīs in genere vegetatiū: op̄z: et cu<sup>z</sup> homo inq̄t̄ homo non sit de hoc genere: qđ p̄z: qz aia intellectua: a qua homo est bō: nō cōtinetur sub vegetativa: a q̄ vegetativa vñlū: op̄z ḡ q̄ sit i hoīe mā cōuenientia vegetativa aic: inq̄t̄ differt a rōnali: hoc aut̄ nō est nūs lignū vel herba: hāc. n. mām inueni mus esse p̄portionat̄ vegetativa: ḡ aut̄ vegetativa in hoīe et oī aialib̄ idē erit cu<sup>z</sup> ultima forma: aut̄ in oī aialib̄ erit lignū: vel forma vñlū generis erit in mā alterius generis: que oia inconveniētia sunt. C 26° ex hoīis op̄atione. In parte. n. intellectua aic nō sunt nūs duc potē tle. s. intellectus et volūtas: hec aut̄ nō sunt cōluncte cor pori: nec p̄ organū corporis separant̄. si ergo ī homine alia sit forma intellectua: et alia sensitua: et alia vegetatiua: sequit̄ q̄ aia nō sit forma corporis. Nā vt dcīn est: aia fīm partē intellectua oīno supergrediēt̄ materia corporalē: vel ad mīnūs nibil i corpore opabitur: et ita nulla operatio hoīsp̄ corpus poterit dici opatio hoīs. C 27° ex ipsa corporētate. Nam certum est: q̄ aia in intellectua differt sp̄ē a sensitua: diverse aut̄ forme i sp̄ē requirunt diuersas p̄portiones miscibilium in nā: q̄ re si aia intellectua vñlū corpori fīm suam essentiā: op̄z vt in ipso allā miscibiliū p̄portionē regrat̄ q̄ ipsa sensitua vel vegetativa: sed hoc est ipole in eadē pte. quo re vel oportebit dicere: q̄ in alia parte sit sensitua: et in alia vegetativa: et in alia intellectua: sicut dicebāt p̄la tonici: qđ est impole: qz. s. ex hoc sequeret̄: q̄ aia nō daret esse subale toti hoī: vel op̄z dicere: q̄ aia rōnali nō sit vñita corpori p̄ essentiā: et per cōns nullo mō: cu<sup>z</sup> p̄ intellectū et volūtātē vñlū nō possit: nisi forte vt motor. C 28° ex actus determinatione. Dis res: que actu ē in nā: op̄z q̄ habeat determinatum esse: nam cum actu de se distinctionē ab oībus et determinationē iportat: dicere: q̄ aliquid habeat esse actuale in genere sube: et q̄ non sit determinatum implicat contradictionem: sed nā generis de se nullā determinationē hz: determinat̄ aut̄ teni per dīriam specificam. ergo ipole est vt sit aliqd for ma: puta corporētatis quin det esse alicuius sp̄ē in genere corporis: puta lapidis: vel ligni: vel hmōl: si ḡ for ma corporētatis est alia ab animali in hoīe: erit ibi lapis vel lignū: vel aliquid tale. C 29° ex actū oppositione. Aut enim forma corporētatis dat esse alicuius speciei complete: aut dat solum esse generis: sed utrumq̄ est īm possiblē. ergo ī impossiblē est: q̄ in hoīe: vel quocunq̄ allosit aliquid alie subalib forma dans esse corporētatis preter ipsam aiam. Minoris p̄batio est: qz. si dīcaet q̄ det ee alsciuū speciei existēt̄ in genere corpori: tunc cu<sup>z</sup> nulla forma existēt̄ in genere sp̄ērum corporis det ee carnis fīz eos: qz hoc hz facere forma carneitatis: se quirit̄ q̄ illa materia fiat actu non caro: puta qz erit lis pis vel auz: vel aliquid tale: sed per formā carneitatis illa eadem materia sit actu essentialiter caro: ḡ eadem materia fīm idē essentialiter et in eadē parte erit actu caro: et actu non caro: quod est impossiblē: cum ipsi nō ponant actus precedentium formaz ex sequentibus corrupti. Et p̄terterea constat: q̄ sp̄es corpori sunt nobis note: precipue inātator: nos aut̄ nibil tale vñdem⁹  
Derueus de vñlū for⁹ Mm z

## De unitate formarum

In homine:puta qz nec lignu: nec lapidez: z sic de alijs: corpus aut in actu est cognoscibile sensu: impossibile est ergo sic dicere: si aut dicat: qz illa forma dat soliui eē generis:puta corporis: z non alius determinare spe ciet: tunc quero: qz illud esse: vel ista nā quam cōstituit talis forma cū sit actus qdaz z in actu: qz p3 ex hoc: qz mām reducit in actu talis nature: aut est idē cū oibus alijs actibus z formis seu naturis: aut est ab eis distin ctuz: si dicat: qz est idēz: ergo nō plus dī corporis qz aia vel albedo: qz est dērīsio: si aut non est idēz sed ab eis distinctus: tunc aut numero: aut spē: sed non solo numero: qz sic est idem specie cū anima rōnali: z p cō sequens esset ibi frustra. Quare necessē est vt ab omni bus alijs actibus differat in spē: z ex h sequē: qz nō so lum det esse corporis in genere: sed etiā in determinata spē:puta lapidis vel ligni: hoc aut supra ostendit est eē impossibile: nullo ergo nō potiū ponī alia forma dans esse corporeitas: esse dico subale: nīsī aia ratioa lis. Probatio autē sequentie est: qz omnīs natura crea ta in actu existens contineat in aliquo: i.e. generis fīm pīm in. 3. phīsicoz. Qē autē qd cōtinetur in aliquo ge nere: vel ē distinctum: z tunc cadit sub aliqua differen tia distinguente z diuidente: z si coē tale est in determi nata specie: si velinius fingere esse distinctum. C 30° ex effectu fornic. Si. n. sunt plures forme subales i co dez aut dant singule aliquod esse: aut non: si non dant ergo non sunt ibi acti: sed virtute tñ: z hoc pcedimus: si aut dant aliquod esse: aut illa diversa esse sūt aliquo modo vnu: aut non: si nō: ergo nec ex eis composituz erit aliquo modo vnu: qd est dērīsio. Si autē aliquo modo sunt vnu: tunc vt vlt loquamur aut vnuone ac cīdētali: aut essentiali: sed non accīdētali: qz sic totū cēt vnu per accīdēs: similiter nec essentiali: nam qz aliqua essentiali vnuuntur cōuenit vel scīpsis: vel aliquo me diante: sed plura esse substantialia: cū sint actus scīpsis vnu nō possunt. Luius probatio est: qz actus simplex ab actu simplici differt scīpsis. quare cuz esse substatalia sint actus simplices: si debeant esse plura: opz qz di stinguantur scīpsis: sed qz scīpsis diversa z distincta sint inpossibile est vt scīpsis vnuantur essentialiter: qz fīm idē essent vnu: z plura: z conuenienter z differrēt: qd implicat contradictionem. quare scīpsis vnu non pote runt: similiter nec mediāte aliquo: nam tunc querā de illo medio aut erit enim potentia: aut actus: si potētia: tunc non poterit vnuere: qz potentie non est cōlūngere: sed potius diuidere: cum omnīs vnuas sit ab actu. Si autē illud mediu sit actus: tunc querā sicut prius: z sic in infinitu: quod est in ipso. Relinquit ergo: qz nul lo in modo in eodem supposito possunt esse plura esse subal ia: vel plures subales fornic. C 31° ex ipsa diffinitione. Partes. n. diffinitionis cōparate ad diffinitum tenent locum forme: sed fīm pīm in. 7. metaph. partes diffi nitionis non sunt quodāmodo vnu: sed simpli vnu: sicut z vltimā dīa totani complectens diffinitionem: que quidem constat: qz est simplex z indistibilis. quare z pōes pīces diffinitionis: z si sint diuerse pfectio nes: vna tamē designabitur simplex z indistibilis forma. C 32° ex continentia species in genere. Sedz enī sen tentiam Porphyrii. dīe oēs sunt potētia in genere: po tentia aut generis est ideāl essentialiter ipsi generi. ergo z species vel dīe fīm potentiam accepte sunt idē ip si essentie generis: sed per eundem modum species cōtinent essentiam generis in actu: per quā genus continet ipsas in potentia. ergo si aliqua species sit actu in gene re substantie: forma generis erit ipsa essentia speciei in

actu: sicut z potentia generis erat ipa essentia generis. Quare ab eadē forma habebit z qz sit suba: z corporis: z vnu: z sic vlsqz ad vltimā sue speciei. C 33° ex intellectu habituatu. Ea. n. que differunt genere vnum non est de intellectu alterius: illud autē fīm qz aliquid cōparat ad aliud necessario ē de intellectu citius in tali compa ratione accepti: sicut si sor. est simili pītro inqz: tum ali bus de intellectu sor. inqz: tum simili est necessario est albedo. Actus autē z potentia sunt diuersoz generum. ergo actus non est de intellectu potentie: quod etiā p batur ex hoc: qz quoqz vnum est de intellectu alterius: illa non diuidunt ex opposito: actus autē z potentia ex opposito diuiduntur apīo vbiqz: i.e. n. potentia non intelligatur nisi per analogiaz ad formam: tū de intellectu potentie non est actus: sed materia z for na se hñt vt potentia z actus. ergo de intellectu materie: que est subiectum formie subali nulla fornia esse potest: si si materia non esset in potentia ad subalem formā: puta aliā: nīsī mediante aliqua fornia subali vel accīdēta li: tunc illa forma esset de intellectu māe. quare cuz h sit falsum: z illud ex quo sequit erit falsum. s. qz mate ria vnlāt subali formie: vel eē nisi immediate. C 34° ex pō nīae. Illud. n. qd est de intellectu alterius est idē ei ad minus fīm qz ē de ipsius intellectu: sed nihil est in potē tia ad id: qd est idē ei. gñbīlī ē i pō ad id: qd ē de intellectu eius: sed mā de se est in potentia ad oēs formias: h̄ enī negari non potest. ergo nulla fornia est de intellectu ma terie: si sicut se h̄ mā ad forniā: ita hec mā ad hāc for niā p auctoritatē phī in. 2. phī. vbi dicit: qz sicut se hñt cīe vles ad vles effūs: ita particulares ad pīcula res: gñ sicut de intellectu māe simpli nō est forma: ita nec de intellectu māe signata: puta hoīs est alīq signata fornia. nō ergo corporeitas vnitur. ergo aia z quelz alia forma immediate vnitur māe pīne. C 35° ex habitudine effectus z cause: id. n. non est de intellectu hoīs inqz: est homo: qd non est a forma hoīs inqz: est homo: sed esse carīls: z esse ossis: z esse vite: z ē nerū: non sunt ab aia bonūis rōnali: qua hō h̄ qz sit hō: fīm qz etiā pouētes plures formas concedunt. gñ ista nō sunt de intellectu hoīs: sed dicit pīs in. 7. metaph. qz impossibile est intelligere vel diffinire hoīs sine carni bus z ossibus ergo illa sunt de intellectu hoīs inqz: hō est: cū sine eis diffiniri non possit. sunt ergo ab eadē forniā. i.e. aia rōnali: z ita vna sola forma erit in homine. C 36° ex nā corruptionis. Manēre. n. forma subali in re nāli impossibile est illāli corrupci: sed separata aia a corpore statim corpus incipit corrupci: gñ aia erat fornia subalilis corporis inqz: corporis z non alia. Maior pīz ex hoc: qz qdū manet cēntia z actualitas rei incozru pīta: ipsam inpossibile est corrupci: sed cum esse subale consequatur formam inseparabiliter: impossibile ē vt manente forma corrumpatre se. quare manente fornia inpossibile est aliquid corrupci. Minor etiā pīz qz fetor z resolutio elemētoz est signum corruptionis necessarium: sed statim separata aia a corpore: z natu rali calore evaportato incipit corpus fetere: vel ad mo dicum tīps postea: z incipit ex eo aqueus quidā humor resolui: z sinuiliter acr z ignis evaportare admodūz fu mi. ergo incipit corrupci: hoc autē precipue appetat in corpore hoīs pīpē nobilitatem complexionis: in quibusdam enī alijs propter terrestritatē z siccitatē seu duritiam complexionis dulius conservat: si in veritate in oibus pīpē. Probatio autē istīc est: qz si corpū sue corporeitas nām non haberet ab aia: sed soluni vītā: recedente alia adhuc in eo maneret forma subalilis cor poris

C. 4.

C. 38.

C. 43.

C. 37.

poris: et ita non corruperetur. **C 37° ex næc curatione:** Iz.n.infirmitas curat aliqui per artem: tū certum ē: q̄ non nisi virtute nāc. Nam fū p̄m̄ ars cooperat nāc per modū instrumentalis agentis. ybi cūq̄ ergo est nā rei ibi et possunt adhiberi remedia artis: et illaz infirmi tatem aliquā possibile est curari: sed fū istos in carne mortua est vere nā carnis: et eadem que prius fuit et in tegre cuz sit ibi eadem forma subalisa. ergo et separata aīa talis caro si in ea fuerit aliquod ylūnus d̄ posse sanari. Non.n.viiente hoc cura exhibet ad restituēdaz vitam: qz ppter ylūnus non efficitur caro mortua: nisi forte sequatur diutina putrefactio: sed ad reintegrandum esse carnis inq̄tū caro est. quare sicut primo ita et postea poterit curari: cuz at hoc sit stultū dicere: p̄z: qz denūtia et stultitia est ponere plures formas in homine: ex quo. s.hoc sequebat. **C 38° ex passionis editio:** Manete enim eadē forma subalisa in re: possibile est ei easdem passiones essentialies conuenire: qnūmo necessaria est: sed ppter a passio carnis est: q; possit est uicidū in sensu tactus qnūmo in hoc rō diffinitiuā carnis p̄sistit: sed post separationem animie fū ponentes plures formas remanet eadem caro et quo ad numerū: et quo ad formā subalisa. q; post mortem illa caro possit etē niedū in sensu tactus: et per consequēs possit sibi iterum vniūti anima absq; eius corruptione: quod est etra p̄m̄ in 2° de ḡulatione. ybi ponit: q; op̄z necessario fieri redditū ad mām̄ primā: si idem ex ea debeat generari: q̄c euz hoc sit falsum: et p̄m̄ ex quo sequitur falsum. s. q; sint plures forme. **C 39° ex nāc et forme ylūbilitate:** Aut.a. caro aialis inq̄tū caro ē: est ylūbilis aīa sensitiae: aut nō inq̄tū caro: sed nō inq̄tū caro. ergo etiā nāc nō carne poterit vñri aīa sensitiae: et ita erit aīal sine carnis: quod est impossibile: similiter etiam si non inq̄tū caro: sed inq̄tū vñria: q̄oī nāterie informate vita: poterit vñri aīa sensitiae: et sic poterit vñri ligno euz habere vitam. op̄z ergo dicere: q; anima sensitua sit vñribilis carni inq̄tū caro est: sed fū ponentes plures formas post mortem animi alla carnis natura est eadē numero: et h̄z eadem formā substantialē. ergo sibi poterit aliqua anima vñrī: quod est falsum: et hoc quidem non impedit: qz p̄bātum est: q; anima vñebatur sibi solum inq̄tū caro: et non ratione alius accidētis: et hoc dato ad nūs nūs sequitur: q; modica alteratio facta in carne mortua: et ipsa non corrupta substantialiter disponit̄ dispositione: que est necessitas ad animam: et sic poterit sibi vñri: quod est falsum et contra p̄m̄: qui dicit: q; oī fieri redditum ad mām̄ primā. **C 40° ex ñtimentia vltimae dñie:** fū ponentes plures formas per singulas partes diffinitionis designantur singule et diversæ forme substantialiales: sicut in diffinitione hominis: que est substantialia animata sensibilis: per subam exprimit̄ forma substantialis: per aīata. s. vegetatiua: per ly sensibiles aīa sensitiae: et sic de ceteris: aut ergo in vltimā dñia continentur virtute oīs precedentes: aut non: si sic: habeo p̄positum. s. q; precedentes dicent non diversas formas: sed diversas perfectiones formales virtute cōtentas in vltima forma designata per vltimam diffinitionem: si autem non cum p̄s dicat in. 7. metaphys. q; vltimā diffinitionem est tota diffinitione: sequitur q; diffinitionē nō dicat quidditatē rei complete: quod est falsum: aut ille forme non sunt de quidditate rei: et per consequēs nō sunt substantialiales. **C 41° ex diffinitionum perfectione:** Nihil. n. est de quidditate rei nisi q; ponit in diffinitione: sed multe forme sunt in hoc et alijs animalibus fū

istos quas nunq̄ aliḡ sp̄hs exp̄ssit in aliqua diffinitione. s. forma subalisa et corporeitatis: et carneitatis: et osseitatis: et sanguinis: et infinitoꝝ alioꝝ. quare oīs forma cuz subalisa sit de qdditate rei: vel istenon sunt forme substatiales: vel diffinitionē non exprimit quidditatē rei: yl nullus ync̄p̄hs alioꝝ rē sufficiēter diffiniuit: s. oīs sunt false et insufficiētes: vel certe isti soli sunt homines scientes rex nās diffinire. **C 42° ex corporeitatis dispositione:** Corporeitas. n. aut est necessaria dispositio ad formā subalem: aut non: sed quoceq; modo ponat impossibile est saluari generationē illa manete i adūte tu anime: vel cuiuscunq; alterius forme. ergo cuz illa sit prima forma mām̄ inducens fū eōm̄. in libro de suba orbis: illa enīta forma oīs ynic̄t nāc prime immediate: et ita non erit nisi yna forma subalisa in re. p̄bario minoris est: qz si dicat: q; corporeitas nō ē visus dispositione necessaria ad formā: oīz q; aduentente ultima forma ipsa abycaē. Nam in termino alterationis oīz oīs dispositionē abycaē preter eam: que est necessaria ad formam ēt fū aduersarios: als natura abudaret i superfluis. Et preterea si ipsa non est necessaria aut ad introducendā dispositionē: que est necessaria: oīz eam corrupi: et si habeo p̄positū: aut sufficit sola alteratio: et tunc generatio nihil erit: nisi alteratio: poterit enīt in quod cuz corporis: p̄ita lapidis introduci aīa modica alteratio facta in ipso: quod est falsum. Si aut est dispositio: que est necessaria ad formam: tunc sequunt̄ duo: et primo quidez: q; aīa nunq̄ possit separari a corpore: nē si corporeitas corrupta: et ita et corpus mortuum nō remanebit idē numero: et forma sequēs necessario ynic̄t materie palme immediate: et ultimus cuz fū p̄m̄ oīs generatione fiat ex aliquo corrupto: sequitur q; oīs forma p̄me materie immediate ynic̄t. Sedo vero sequitur: q; ybiscunq; erit forma corporeitatis erit forma mixtioinis: que oīa cuz sint falsa: p̄z: qz et illud ex quo sequitur hoc erit falsum. **C 43° ex finis ratione:** Uniuscuiusq; enīt rei naturalis perfectio et esse ex sua nature fine dependet: propter qd op̄z vt illo irrecuperabiliter corrupto: ipsum etiaz corruptatur: sed omnes forme precedentes ultimam formam: et dato q; sibi inaneat simul cum ipsa: certum est q; ordinantur ad ipsam ultimam formam tanq; ad finem: quare ipsa corrupta necesse ē omnes alias corrupti: ex quo possunt due cōclusōes clici. Et p̄m̄: qz et dato q; essent plures forme: adhuc impossibile esset manere aliqd idem numero in genere et corrupto: vt ipsi fingunt. Sedo vero cum in codez instanti impossibile sit diversas formas substantiales introduci: et cuz quodlibet qd fit ex aliquo corrupto: ex quo in instanti et subito forma subalisa recedit: et per consequēs omnes alie: oīz vt sequens forma: in eo omnis substantialis forma immediate prime materie ynic̄t: et per consequēs: q; sit vna sola forma: hoc euīm necessario sequitur ad illud: cum plures simul non possunt introduci. Probatio autem maioris est: et nihil potest ē frustra in natura ēt in uno instanti: quā aut res p̄p̄lūz s̄ nez perdit p̄ corruptionem tali modo vt ipsum nūcsequi possit: omnino frustra est: sed q̄i hm̄i finis res naturalis corruptio: cum non possit reiterari idē nūne ro fū p̄m̄: impossibile est vt res: que erat ad finem illūm ipsum ync̄p̄s consequatur: quare necesse ē vt simul corruptatur cum ipso. Probatio autem minoris est: qz illud ē finis omnis rei fū naturam: propter quod illa res ab agente principaliter producit: sed certum est q; agens naturale hm̄i dispositioꝝ et formas nō inducit principaliter nisi propter formam vltimam: quā

Pericus de yniꝝ forꝝ

Mm 3

## De unitate formarum

principaliter intendit. Quare p:z: g ipsa est finis oium eo:z: et per ois g illa corrupta cu nunc possit eadē numerico reiterari pm nām omnes alie simul corrumperunt cu ipsa. C. 44° ex essentiali predicatione. Ea enim que differenti essentialiter nō possunt de se inuicē cēntialiter predicari: sed si per diuersas partes diffinitio is designentur diuersae forme: qd necesse habet dicere non plures formas: tunc opz vt ptes diffinitionis differant essentialiter. Quare non poterunt essentialiter de se inuicem predicari: et per consequens nec de diffinito: quia que differenti essentialiter inter se non possunt essentialiter idem esse tertio: et ita nec ista erit essentialis predicatione. honio ē animal: nec ista. animal est substantia animata vel sensibilis: nec ista homo est rōnalis. pbarlo maioris est: qz in oī predicatione affirmativa i portatur aliqua vntas. quare in predicatione essentialis opz vt importat vntas essentialis: que aut̄ differunt essentialiter non possunt esse vnu essentialiter: qz hoc implicat cōtradictionem: et ideo impossibile ē ea que essentialiter sunt diuersa essentialiter de se inuicē pdicari. Minoris aut̄ pbatio est: qz ille forme aut̄ sunt eadē specie: aut̄ diuersae: si eadem ergo nūgatio erit in diffin: et superfluitas in nā rei: si aut̄ diuersae ergo et diuersae essentialiter. Nam differentie designantes diuersas formas in specie sunt opposite: ac per hoc essentialiter diuersae: vt rōnale et irrlonale. non ergo sunt plures forme in supposito: cu diffinitio dicit rei qdditatē. C. 45° ex nā actualis esse. Si enī plures forme ponant in re: cu vnius motus et in eodē instanti terminati vntis sit terminus: opz vt ille plures forme diuersis motibus inducantur: et cu materia non possit indui in eodem instanti diuersis perfectionibus substantialibus: opz vt pmo inducatur vna et postea alia: qd ēt aduersary concedūt allegantes pro se p̄bni in lib. de arialibus: qz homo p̄ vniū vita plāte: postea vita arialis: et vltimū vita hois. in illo ergo medio tpe oī g materia subsistat per alioz formam: alias nec ēt rōnem entis possit habere: aut̄ g per formā: que oī abyci: aut̄ per formam: que oī introduci: non quidem vltimam: sed vnam de m̄edys: puta vel corporeitatis: vel sube: vel carneitatis: vel simillū: si per illam: que oī abyci: cum illa substitut subiectum actu completo subsistentē et hūitem rōnem suppositi: aut̄ illa forma: introductory. s. Corporeitas est accidentis: cu adueniat supposito subsistenti: vel opz dicere: g quelibet res subsistens: puta lapis absqz sui corruptio de possit recipere aliam formam subiecti: qd est impossibile: sic enim et forma substancialis est accidentis: et generatio ēt alteratio. Nā accīs ēt pōt abesse et adesse preter subi corruptionem. Si aut̄ subsistit per iām introductory: tūc sequit p̄mio: g aliqd sit in nā actu subsistē et corpus: qd tū nō sit neqz lapis: neqz lignū: neqz aliqd aliud: qd neqz ēt fingere est possibile. Scđo vero sequit necessario: g forma subiecti adueniat subsistenti actu in natura: qd est oī impossibile: vt p̄z ex dictis. non est ergo possibile ples subiectae formas esse in eodez. C. 46° ex iudicii veritate. In recessu. n. anime vel cuiuscunqz alterius forma manet in mā aliqua forma: eadē numero: aut̄ nulla: si nulla habeo: p̄posituz: qz tūc forma sequens vnicē māe prime: et cum nulla forma possit induci nisi per abiectionem alterius: qz generatio vnius est corruptio alterius: sequit g semper forma oīs vntatur materie prime. si aut̄ manet aliqua: tūc de hoc aut̄ stabitur iudicio sensus: aut̄ intellectus: sed vtroqz nō do est impossibile ibi remanere alioz formam. ergo et illud ex quo hoc sequitur. Probatio medie est: qz obie

ctum sensus est color: nūc aut̄ repertum est: vt Idem color sit i viuo et mortuo: et hoc dico postē expirauerit calor ait: nam manet ibi calore forsitan aliqua deceptio posset esse: nam in viuo est color albus vel rubeus: in mortuo aut̄ est pallidus: g ēt differunt spē ab illis: et hoc quidem manifestius apparet in aliis: nā si aqua in cipiat corrūpi et putrescere statim mutat colorē: et ita ē in aliis: tūz in qbusdā sit magis manifestū: et in qbusdā minus. Quare si debeamus stare iudicio sensus: t̄p̄c p̄e v̄sus: qui est certissimus iinter oēs fm p̄m: nulla forma manet ibi: eadē numero: nā sensus p̄ variationē accidētiū iudicat de suba. Mirabile est: n. de quibusdam: g decipiuntur i obiectis cōibus ipsius sensus: cu iustimodi sunt cōitas et figura: que elis apparent eadem numero: qz sunt equales et similares: et dūiūtūt iudicūtūt sensus p̄prium: quod habet ex obiecto eius p̄prio: qz est color. Si aut̄ de hoc stemus iudicio intellectus: tūc cū iudicium intellectus sit per quidditatē: que est eius p̄prium obiectū: quoqz erit diuersa quidditas: erit diuersa nā: tūz corporeitatis et carnis existentis in viuo et mortuo ē diuersa quidditas. ergo et ipsa diuersa. Probatio minoris est: qz essentialis complemetū et finale rei est de diffinitione eius: sed carnis et oīum: qui vltimā formā precedunt essentialis perfectio et vltima ēt fm possitione aduersary est vita: cuius probatio est: qz spē dicit g caro est potēta respectu vite: et imperfecta quoisqz illam habeat. Et preterea dicit g carni essentialiter vntē vita: alias oportet dicere: g alia esset vnuum per accidens: eoz aut̄: que sunt vnu essentialiter ē vna diffinitio. quare necessario eadem erit diffinitio carnis et carnis vnu. separata ergo alia et vita caro non habebit candē diffinitionē: qz subtracta inde vita: et subtracta vna dif ferentia mutat diffinitio fm p̄m: vñ cū diffinitio dicit qz nec eandē habeat qdditatē. Quare tam fm iudicūtūt sensus qz et fm iudicūtūt intellectus nulla remanet ibi forma. tūz in veritate de identitate vel diuersitate qdditatum nō sit standū iudicio sensus: sed solum intellectus: cuius obni est qdditas: il lud. n. qd possumus de sensu: tūz yez sit: tūn nō diximus tanqz illud nos moueat: sed potius pp quosdā: g de intelligibiliibus p̄p̄z vel in hil p̄cipientes soluz sensu: vel sensibiliibus argumētis et logicis: que vanitatem continent fm p̄bni: putant se posse defendere falsitatē vt possint cum adiutorio vulgi: qui sensibilia sequit: veritatem siue ignoram: siue agnoscere impugnare. C. 47° ex specifica diuersitate. Si. n. sunt plures forme in eode: aut̄ sunt eadē spē: aut̄ diuersae: si eadē cū formaz eiusdem spē sit idem effectus: erit superfluitas in operatione nāc. Et preterea est h̄p̄bni in s. metapbi. vbi exp̄sse dicit: g ipole est plures formas eiusdem spē esse simul in eode. si aut̄ diuersae: g compositum ex eis non habebit vnu diffinitio: qd est inconveniens. probatio aut̄ cōntie est: qz diuersae spēs subiectae habent diuersa diffinentia: et diuersas oppositas dīrias: que ad vnam diffinitionē conuenire nō p̄nt. qre sequit: g ptes diuersaz hēant diffōne a toto: tūz oīs diuersaz qdditatē: et p̄ oīs g de tali toto nulla possit dari diffō: nisi sc̄ de acero lapidū. C. 48° ex uali dispositione. Si. n. sunt plures forme in eodez: certum quidē est: g non possunt esse eadē spē: vt p̄bam est: hec enim esset derisio et superfluitas in ope nature. Quare opz vt sint diuersae: hec. n. diuisio est p̄mē diata in ordine specierum substantialium: sed tūc quo: qz ille diuersae spēs aut̄ erūt eiusdem generis: aut̄ diuersorum: si eiusdem generis. ergo opposite: quod ēt possibile. Nā in eodem genere impossibile est cē duas species

species: quarum forme oppositionē non includant ad minus in rebus phisicis: propter qđ etiam dīcē ab eis accepte fūi phīm sunt opposite: si aut̄ diuersorū genēz ergo disparate: qđ est adhuc impossibilius. Probatio aut̄ consequentie est: qz cū materia sit ppter formā am̄ t̄ nō ecōuerso fūi phīm: opposite vel disparate forme regunt oppositas vel disparatas in mā dispositiones: que vni et eidez parti materie simul inesse nō possunt. Quare vel ille fornīc:puta corpētas: t̄ carneitas: t̄ cōsimiles non erunt ibi vel in diuersis partibus:puta: q̄ in manu erit corpētas: t̄ in pede aia: t̄ in oculo carnētas: t̄ per h̄s aliqua pars hois v̄l aialis erit ita caro: q̄ non erit corpus: que oia sunt absurdā. Si aut̄ dicāt: q̄ oēs ille forme preter vltimā sunt forme genēz t̄ nō forme speciez: hoc quidem improbatū est supra. Sed t̄n̄ cōtra: cum illa genera nō sunt generalissima: cū oēs ille forme continētantur in genere sube: cuius subales dīcātur: erit necessario omnia illa genera subalterna: genera qū subalterna sunt spēs inq̄stū alicui subalternat̄: t̄ ita eodem mō forme ille regunt oppositas vel disparatas dispositiones: sicut primo dictum ē de speciebus: nam sicut species in eodē genere multiplicātur per oppositas differētias: diuidētes genus: ita etiāz diuersa genera subalterna multiplicant ex oppositōe dīcāriū diuidētiūz genus: cui subalternata sunt. C P. Nullum cōmune inquantum cōe est actu distinctum t̄ determinatū: qz hoc s̄n̄ implicat dīctionem: s̄ omnis forma actu recepta in mā est actu distincta t̄ determinata: ergo nulla forma potest esse in materia nisi actu distincta t̄ determinata ad actu alicuius indiuidui: t̄ per h̄s specie: naz cū specifica ratio nihil sit aliud q̄ distinctio cēntialis actus ab actu: dicere q̄ actus alijs vel forma sit actu determinata t̄ distincta: t̄ non sit ea deni specie cuz alia: t̄ diuersa numero: t̄ tu nō differat specie ab ea est implicare opposita. Probatio autē nō noris est: qz forma recepta in materia actu perficit ipsam: vel quo ad aliquem actum t̄n̄: vel quo ad nullū: vel quo ad aliquos: vel quo ad omnes: si quo ad nullū ergo non est ibi: si quo ad oēs: ergo frustra induceretūt̄ alie forme: si quo ad aliquos:puta omnes t̄ vniū genes:puta oēi actuū in genere carnis: sequitur q̄ in eo nulla sit distinctio per comparationem ad alia: hoc aut̄ em est impossibile: co q̄ sequeretur primo implicatio contradictionis. Nam qđ est bic t̄ nūc est determinatum t̄ distinctū ab alijs: qđ aut̄ est indistinctū t̄ nullaz h̄z differētiaz per cōparationē ad alia nō ē distinctū vel determinatū: ita simul est distinctū ab oībus: t̄ a nullo. Scđo vero sequret̄: q̄ caro hominis non differet a carne bouis: n̄i forē accidentalē: qđ est ī sensu. Tercio vero sequeret̄: q̄ anima humana posset ita in fundi in embrione: qui est in ventre bouis: sicut in illū qui est in ventre mulieris: que oia sunt falsa. C 50° ex formati ad formā habitudine: sicut enim se h̄t̄ for̄ma ad formaz: ita p̄portio alter se h̄z formatū ad formatū: si accipiat̄ cū reduplicatione: sicut si albedo non est nigredo: nec albū inq̄stū album est nigrum: sed diuersae forme in specie non possunt predicari de se inūscen̄i: qđ verū est tam in subys q̄z in accidētib⁹: sicut amaritudo non est dulcedo: nec albedo est linea: nec anima ē corporeitas: nec aia vegetatiua ē anima sensitua: q̄ nec forma: cū p̄ vñā formā poterit p̄dicari de alio for̄niato per alia diuersam spē formā ad mīnus cū reduplicatione actus illius forme: ergo si h̄z singulas perfectiones essentiales in hoie vel alio animali op̄z dare diuersas formas: sequit̄ q̄ bec sit falsa predi-

cato. s̄ homo inq̄stū hō est suba: t̄ homo inq̄stū anīmatus anima rationali est homo viuens: t̄ sic de alijs: sed de quolibet est affirmatio vel negatio vera. ergo si iste non sunt vere: eaz dīctiorē cōsent vere. s̄ homo in quantuī homo est non substantia: t̄ homo inquātū homo est non viuum: t̄ per consequētia vel nihil: vel mortuum: que omnia ridiculosa sunt. nō ergo sunt diuersae forme substantiales in homine. maior patet: q̄ eius p̄tradictoria est impossibilis. minor ē manifesta est per candem pbationē. C Si ex ipsa mixtione. Aut enī forme elemētōz manēt in mixto: aut non: si non manēt: ergo in aduentu subalis fit redditus ad māz pri mā: t̄ sic habeo p̄positū: v̄. n. frequenter ostensum est: hoc sequitur ad illud: huius autem probatio est: qz cū elementū sit quo aliquid sit primo fūi phīm op̄z for mas elorū esse primas formas māe. si aut̄ manēt: ergo manebūt operationes ipsaz: cuius pbatio est: qz nībile est frustra in nā: eset aut̄ frustra: si nō attungeret p̄ priū finē: qui est eius operatio fūi phīm in lib. de ce. quare sequit̄: q̄ ignis ibidez comburet: t̄ aqua fluet: t̄ sic de alijs: que omnia cum sint falsa manifestum est: qz ille forme ibi nō manēt. C P. Inter ceteras dispositions: sine quibus forme elemētōz non p̄st in natura cōseruari: sicut raritas t̄ densitas: sicut ignis natura non potest esse nisi in lū: raro: t̄ sic de ceteris: si in mixtis oēs partes h̄nt eq̄alem raritatē: vel si differentē: non tu est ibi tanta dīcā: q̄ta requiritur ad formas elemētōz: ergo forme ille in aduentu for̄ni subalīs oēs corrumptū: t̄ per h̄s oēs qualitates ipsaz: ac p̄ hoc nihil manet idē i generato t̄ corrupto: vt aduersari dīcunt. C P. Modus cōsendi qualitatū consequitur modū cōsendi formaz subalīm: sed qualitates elorū in mixtis non sunt fūi actualitates pprias: qz sic cum sint h̄s nō possent ēē in eadē pte mixtū. q̄ t̄ forme substantiales non sunt ibi fūi actualitates pprias: sed v̄l tūtē tuī: ostensuz est aut̄ supra cū de mixtione ageret: q̄ forme subales non possunt recipere magis t̄ minus: quare op̄z eas oēs corrūptū: t̄ sic fieri redditus ad mām p̄ mām: t̄ per h̄s h̄r p̄positū. C 54° ex parte figure: figura. n. necessario consequit̄ illam formā a q̄ res h̄s sūt sp̄ci p̄plemētū t̄ sp̄cificā rōnem: ppter quoz v̄l demūs: q̄ oē aial differens spē differt t̄ figura: qđ non cōtingeret: si cēt ab alia forma: sed figura corporis humani cōsistit in hoc: qđ est organiūtū. ergo op̄z vt ab eodē hēat q̄ sit aiatū: t̄ q̄ sit organūtū t̄ multo fortius oia alia. C 55° rōne dīcē. Cū. n. ois for̄ alia nām cōsti tuat: vbi cūqz sunt diuersae forme spē: sūt t̄ diuersa nāe spē: sed q̄ differunt specie fūi nāz nēcō differūt numero. q̄ vbi cūqz sunt diuersae forme subales: ibi sunt diuersa nāe numero t̄ spē: que aut̄ differunt fūi nāz subalez in spē t̄ numero: si ille nāe sint actu necessario differūt supposito: quare si sūt ples forme: sequitur q̄ nulla res nālis sit vna numero t̄ spē: nā diuersa supposita nō possunt esse vnu numero. Maioris pbatio est: qz tūc vnu qđ dīcē id qđ est: ī h̄rē ppriam nām fūi phīm in. z. phīs: q̄ h̄z ppriam formā: sed diuersificata cō oīz diuersificari efficiū. quare vbi sūt diuersae forme subales ibi op̄z diuersas esse nās. Qz nā in actu cōstituat rōnez supposito: p̄z: naz suppositū nihil aliud dicit q̄ subalīs actu in nā alicuius rei: vbi aut̄ sunt diuersae forme substantiales specificē sunt diuersa nāe in actu: qz ēē subale qđ est rei actualitas necessario consequit̄ oēm subalez formā. C 56° ex vnitate suba: forma. n. subalis ultima aduentens nāe aut̄ constituit subam actualē: aut nō: si non: ergo nō est subalis forma: si sic: cōstat qz per pri-

## De unitate formarum

mam formam:puta corporeitatis ex mā sit suba ī actu: per secūdam ergo constat: qd non cōstituitur eadē substantia:que cōstituta fuit a prima forma: qd qd factū est non fit fīm p̄fīm: nec possiblē est fieri nisi illud corrumptur. ergo erit ibi dare duas subas cōpositas diuersias numero: sīlī tertia forma ē quarta adueniētes cōstituent tertiam ē quartā subam: et sic ī qualz re erūt quatuor vel quinqz sube p̄posite: et quinqz essentie diuerse spē ē numero. Nam si essent eadē spē essent frustra: quare cū oīa hec sint īpossibilia īipole est ples forniās esse īiū composito. ¶ 57° ex īdictio ī implicatio ne: hec enīm predicationē hō īquātūm homo ēt aīal: et honio īq̄tūm homo ēt suba aut ēt vera: aut non: si ēt vera. ergo cū hō īq̄tūm huius nō sit honio nisi p̄ animā ī rōūale: sequitur qd ab eadē forma bēat qd sit suba ēt aīal ēt corpus: et sic d̄ ceteris: et ita non erūt ibi plures forme: si aut̄ non sunt vere p̄dicationes p̄dicte: ergo carum īdictio ēt vere. Iste s̄. homo īq̄tūm ho non ēt aīal: vel non ēt aīal: nec corpus: nec suba: et p̄ oīis cū nō suba necessario sit accēs vel nihil: oportet dicere: qd īq̄tūm hō sit suba vel nihil. ¶ 58° ex diffi uitionis apparitione. Aut enim rei īq̄tūm talis:puta lapidi īq̄tūm lapis: vel ligno īq̄tūm lignum cōuenit diffinitio essentialiter ēt oēs partes eius: aut̄ non: si que nit: ergo cuīz res non sit talis res nisi ab ultimā forma: puta lapis a lapideitate: sequit̄ qd eadem sit forma si gnificata per lapidem īquantum lapis ēt: et per oēs p̄ te positas ī diffinitione: ac per hoc cū diffinitio dicat totum quicquid est formale ī re: nulla forma ēt ī re nisi vna: si non: ergo nulla erit p̄p̄la diffinitio aliculus rei īq̄tūm huius: nihil. n. diffinitur: nisi īq̄tūm ēt ī tali spē:puta hoīs: hoc aut̄ non h̄z per alīqz formaz ul̄i per ultimā: quare cuī illa sit vna: vel nihil: p̄p̄re diffiniēt: vel tñ erit vna forma ī re. ¶ 59° ex predicationē dīc. Dicit n. p̄phs īn 6° thopī. qd si generis p̄dicat̄ p̄ se d̄ dīc. honio ēt duo aīalia: sed hoc nō posset sequit̄ nisi in dīc significato icludere aīalitatis perfectio: dīuersificat̄ ī tñ ēt restricta per actū specificū. qd eadē forma ēt designata per nomē generis et nomē dīc: vñ dīc designatur ut coartata ad determinatum ēt: et p̄ oīis ad spēz: et ita vna sola forma ēt ī diuiduo: que dī ēt perfectionē generis: et dīc: et spē: pp̄ quod dixit p̄porphi. qd spēs ēt tota suba ī diuiduo. ¶ 60° ex ip̄sum rei corruptione. In recessu n. aīe: vel cuiuscunqz ultime forme aut̄ corrumptē corporis a corruptione suba li: aut̄ non: sed aīal solū: si subal: qd cuī fīm p̄bz terminus corruptionis subalis sit nō ens simplicē: qd ēt ēt actu: fiet reditus ad mām primā: ita habebitur p̄positus. Si aut̄ nō corrumptē nisi aīalitatis: qd sic aīa fuit essentialiter vnta: vel fuit accēs: sed hoc ēt īpossibile: ergo et illud ex quo sequit̄. ¶ 61° ex radicis falsitate. Illi n. qui ponunt ples formas īter alia sue positionis vel erroris motuā dicūt ēt qd alia ēt ītētio generis: et alia speciei ī intellectu: pp̄ qd cū intellectū nō sit falsus op̄z diuersas formas rūdere ī re ipsi intellectu. ¶ Sed ī hoc est: qd ītētio apprehense ab intellectu: et designantes perfectiones essentialies non semp̄ ab intellectu considerant̄ ut essentialiter p̄st̄tūnt hanc rem vel illā: sed potius ī cōi: fīm qd pluribus conuincunt: sed intellectū rēquā significat vel representat p̄ intentionē abstractā attribuit pluribus: quare necesse est ut ab intellectu sic apprehensa non consideret̄ ut pars essentialis constitutus hanc vel illam rem: qd sic non īvenire ēt in oīo: sed prout ī talis perfectione p̄la com mūnicat: sic, n. qd forma cuiuslibet speciei dat p̄fectio-

nem ēt ēt ī generis: intellectus ex tali consideratio ne qdā intentionem sibi format de genere: nō quia alia sit forma generis ēt spē: sed qd ab alia perfectione sumitur rō generis: et ab alia speciei. ¶ 62° Si hoc ēt vero qd̄ isti dicunt: cū intellectus possit p̄ se intelligere albedinem: et p̄ se hanc eius p̄p̄tate: que ēt nouere vñlūm: vel ēt colorē sequeret̄: qd ab alia forma habetur nām albedinis: et ab alia formā nām coloris: qd ēt falsum: sīlī cum ī sapore anaro sit ī nām saporis et amaritudinis: sequeret̄ qd sapor ēt compositus ex forma saporis et forma amaritudinis: que oīa manifestā continent falsitatem: cū oīis aīitalis forma sit simplex ī essentia fīm auctore sex p̄ncipioz. ¶ 63° Cōstat qd intellectus aliam intentionem format de entitate rei et aliam de unitate. quore si ad multiplicationē ītētio num sequeret̄ multiplicationē formaz subalium: sequeret̄ qd alia ēt forma: que dat rei entitatem: et alia qd dat rei unitatem: quod ēt oīo īipole: sīlī etiā constat: qd de p̄cto diuersis ītētioz et cōceptoēs formamus: qd s̄. p̄ncipiy īcēdē et finis: quare sequeret̄ p̄ncipuz ex diuersis formis ēt īcompositi. ¶ 64° ex rei entitate. Si. n. sunt plures forme subales ī codē: aut̄ vñitas rei: vñitas dico non hec vel illa: seu fīm qd: sed vñitas: que p̄i erit ī ītētate aut̄ simplē consitit̄ necessaria ī aggregatione oīum illaz formaz: aut̄ nō: si nō: ergo absqz aliqua illaz p̄tēt̄ rei vñitas vel entitas ēt: et sic frusta ēt īducta a nā. Et si enīm ad bñ ēt rei possint concurrere aliqua non necessaria: tñ ad cē substantiale: vel essentiale: rei p̄st̄tūndam īpossibile est aliquid ēt currere nisi necessarium: et sine quo suba rei es̄t uō posset. Si aut̄ ad entitatem rei necessario regis tur oīum illaz formaz aggregatio: qd īipole erit vñā illaz corrup̄t sine alia: et ita qd̄ corrup̄t forma subalitatis necessario fiet redditus ad mām primā: ac p̄b̄ se quens forma vñief māe prime: et vñterius nihil idem erit ī generato et corrupto: ut aduersarij fungūt. ¶ 65° ex subiecto forme. Si enīm sunt plures forme ī eodē tunc aut̄ forme precedentes ultimā formaz reducent nām ī actu suba actualis: aut̄ nō: si nō: qd̄ frusta sunt ibi: nam forma: que nullā actualitatē cōfert māe frustabili ponitur: tñ hoc non ēt ītelligibile. L. qd̄ forma sit ī nā: et qd̄ non reducit ipsam ī actu. Si aut̄ reducit ipsam ī actu op̄z: ut habeat rōnem subi: nam subi nihil aliud est qd̄ suba ī actu qualiscunqz actu sit ille: sed nulla forma subalitatis est ī subo: ut dicit de subo fīm p̄bz̄m: ergo īipole est post primā formā aliquā subalitatis forma ī aduenire nūtērie: ex quo p̄z: qd̄ nō ēt possibile ī aliquo ēt ples formas. ¶ 66° ex rōne p̄tētū. Si ligit sunt plures forme ī re: aut̄ id: qd̄ ī vñā cōtinet: p̄tēt̄ ī alia: aut̄ non: si cōtinet: ergo frusta ī ducere īllī vñtia: cū ī illa virtutes oīum p̄cedētū cōtineant̄: si aut̄ non: tunc cū primus effectus bēat rūdere primē forme: h̄z aut̄ ī oī subiecto sit rō substantia: oportebit ut prima forma det subalitatem rei: et per oīis qd̄ ī nulla sequenti rō subalitatis includat̄: et ita īipole est ut aliqua sequentium sit forma subalitatis: s̄z omnes erūt aīitales: vñā ergo solū subalitatis forma ēt ī re. ¶ 67° ex nāli corruptione. Qū separat̄ aīa a corpore: vel quecuqz alia subalis forma: aut̄ postea remaneat aliqua forma ī aīadi que prius: aut̄ non: si non: habef p̄posituni: qd̄ s̄. sequens vñief māe prime. Si aut̄ remaneat: tñm aut̄ illa qd̄ corrumperet̄: aut̄ non: si nō: ergo aliquod corpus p̄ter celū erit ī corruptibile: qd̄ ēt ī impossibile: cū nulla hñi ūi forma totam sufficiat̄ et plere capacitate ī māe. Si aut̄ corrumperet̄: tñm cuī fīm

p̄m corruptio vnius sit generatio alterius: oportebit forma aliam introduci et vniuersitate māc prime: alias oportere aliquid de nā in nibilū redigi: hec autē non erit forma elementi: qz illud corporis est mixtum. et goaletius cōpositi: sed nā in tali corruptione: vt datū est deuidatur a prima forma: ac per hoc remaneat nulla. ergo forma alicui⁹ mixti: vel ad minus aliqua forma naturalis poterit immediate vniuersitate māc prime: et per dñs eadem rō erit de alijs. nō ergo sunt plures forme in supposito. ¶ 68° ex nāc iperfectiōe. Si. n. aliquid forme subales sunt in cōposito p̄ter vltimam formā: certum est: q. oēs: qui in generatione precedunt vltimā formā p̄ficiunt nām perfectione i perfecta: ita. s. q. in p̄prie nāc dictione i imperfectio includit: cuius p̄ba-  
tio est per hō dictionā: que est im polis. cū ergo manēte cā maneat effectus: manētibus illis formis necesse est nām esse perfectā perfectiōe imperfecta: sed adueniente vltima forma mā p̄ficitur perfectione comple-  
ta. ergo si maneret p̄cedentes forme mā simul erit p̄-  
fecte reducta in actu et in perfectionē: quod est ipossib-  
ile: nā cū esse subale sit indiuisibile et inseparabile a for-  
ma: sicut vltima forma adueniente manet prima: ita  
effectu vltime forme adueniente: qui est perfecta actua-  
litas māc op̄z manere effectū prime: qui est i imperfecta  
actualitas ipsius. ¶ 69° ex nā subsistēt. Esse. n. cuius-  
libet quo subsistit in nā est actus suppositi. Rōne autē  
suppositi vnuquodq; b3 ab vltima forma: als sequere-  
tur: qz vltima forma vniuersit̄ supposito subsistēt: qd ē  
im posse de subali forma. Manifestū est autē: q. supposi-  
to corrupto necessario corrupti⁹ esse eius: corrupto autē  
esse suppositi ipossibile ē aliquid exīs in supposito nō  
corrupti: qz cū tota suba suppositi subsistat per cē sup-  
positi: si aliquid de suba eius maneret incorruptus: seque-  
ret: qz aliquid esset ens et nō haberet esse: qd est im posse:  
sed per separationē vltime forme a mā corrupti⁹ esse  
suppositi cū illam consequat̄. ergo separata illa ipossi-  
ble est aliquid forma: vel aliquid aliud idē numero rema-  
nere in mā: op̄z ergo vt fiat reditus ad nām primā: ac  
per hoc: qz sequens forma prime mā vna. ¶ 70° ex  
effectu vltime forme. Si. n. in nā sunt plures subales  
formi tunc aut oēs inducunt̄ simul pactionem agen-  
tis: aut non: sed successiue: sed simul hoc erit in instāti  
cum ponant̄ esse subales. quare in codem instāti vna  
et eadem agētis actio terminab̄ ad disparatos termini  
nos differentes et genere et spē: quod est im posse: si aut suc-  
cessiue: tunc aut quelibet illaz formaz reducit nām  
in actu subsistentie: aut soluni vltima: si quelibet. qz se-  
gur primo: qz in re tot sint supposita quod forme: cum  
suppositum nibil aliud sit qz inā subsistens in nā p̄ for-  
ma subalem: vel aliquid subsistēt ex mā et forma sub-  
stantiali cōpositum. Sedo vero segitur: qz vltima forma  
et oēs post primā vniā supposito actu subsistenti  
in genere sube: qd est im posse et improbat̄ supra. Ter-  
tio vero: qz in tali renulla sit vnitas essentia. Nā di-  
uersa supposita vel subsistentia seu individualia vnuz cē-  
tialiter esse non possunt. Si aut nullā reducit nām in  
actum subsistentie nisi vltima: segitur necessario: qz nō  
sunt ibi: nam cum mā sit non ens actu absq; actu for-  
me facientis ipsam subsistere: si aliqua forma esset i ea  
que non reduceret ipsam in actu subsistentie: se qz  
qz vel forme essent ibi solum in potentia: vel qz nō cēt  
vel qz potentia esset informata per actu subalem: et tñ  
non esset actu: qd implicat dictionē. Quare vel oēs di-  
cere: qz nulla forma p̄existat in mā ante vltimā: vel  
qz si p̄existunt: et in aduentu vltimae forme nō cedūt:

¶ vltima et oēs p̄ter primā vniāntur subsistēt i actu:  
et ita sintplura supposita in eodem: vel qz semp̄ vltori  
adueniente necessario semper cedat et corrupat̄ pre-  
cedens: et ita semper vna sola forma sit in supposito.  
¶ 71° ex ipsa diffinitione. In diffinitione enim homi  
nis fm p̄m cadit et suba: et corpus: et carnes: et ossa: aut  
ergo illa diffinitione est vna simpli⁹ essentiāl vnitate: aut  
non: si non: ergo necres significata per ipsam essentials  
ter erit vna: si autem est vna simpliciter. ergo quacūq;  
differentia subtracta tota destrictur diffinitione et transi-  
bit in aliam speciem fm p̄m: sed quando separatur  
anima a corpore: vna de principalioribus differentiis  
tollitur ab eius diffinitione. ergo cum idem sit indicū  
de diffinitione et diffinitio: sicut nibil remanebat idem  
in diffinitione: eo qz datuz erat: ipsam esse simpliciter  
vnam: tñ quod est vnum simpliciter: vel fm totum.  
vel fm nibil corruptitur: ita erit et in diffinitio: qz sepa-  
rata anima nibil idem numero remanebit: ac per hoc  
fiet reditus ad primā materialē. ¶ Sicut dicitur  
qz hō viuus et mortuus non habent eandē diffini-  
tionē: tñ nibil omnis remaneat idē esse carnis et ossis.  
¶ Contra ē: qz carnes et ossa sunt de diffinitione homi-  
nis: ut dictum est: et ita oportet ipsa mutari sicut et talia.  
¶ Et preterea aut carnes et ossa sunt materia anime i  
quantum talia sunt: aut non: si non: ergo nō necessario  
semper anima erit in tolli materia: quod est falsum. Si  
autem sunt materia anime inquit talis nature sunt:  
puta carne et ossa: cum materia eadat in diffinitione  
naturali: et cum materia fm actu corruptatur ad  
corruptionem formē: oportet necessario vt carneitas  
et ossitas corruptantur: et ita fiat reditus ad materiaz  
primā: nō similiter potest argui de quibuscūq; alijs  
formis. ¶ 73° ex ratione naturalis dependentie. Nam  
quecūq; sunt essentiāliter vnu dependent ab inicem  
necessario quantiu ad suum esse actuale: sed quando  
nec generantur simul: nec corruptuntur simul nō de-  
pendent ab inicem quantum ad suum esse actuale.  
Nam terminus fieri et corrupti⁹ est esse actuale et non  
esse actuale. quare impossibile est hōi essentiale ha-  
bere ad inicem vnitatem: que nec simul generantur: nec  
simul corruptuntur. ¶ Preterea videmus: qz si plures  
forme ponantur in hominē ille non possunt simul ge-  
nerari: vt ostensum est: nec simul corruptuntur vt hu-  
iis positionis sectatores affirmant: propter quod dicunt  
corporitatis et carnitatis formam candem numerico  
remanere post corruptionem anime sensitiae. ergo im-  
possibile est: vt essentiāliter vniāntur: cū ergo istud sit  
inconveniens: relinquitur qz vna sola forma sit in sup-  
posito. ¶ 75° ex substantia corruptione: substantia enī  
rei aut est solum vltima forma: aut totum quod cōsti-  
tuīt ex vltima forma cum materia et omnibus for-  
mis: que ponuntur in supposito: si sola vltima: ergo alie  
forme erint accidentia: vel non vniāntur illi essentiā-  
liter: quod est inconveniens: similiter hoc est ē p̄m ex  
prese in. 7. metaphisi. ybi dicit: qz oēs p̄tes formales et  
ipsa materia sunt de substantia et diffinitione rei: si au-  
tem omnes ille forme simul cum ipa materia sunt de  
rei substantia: ergo cum ea generatio qz corruptio sine  
mutatione in substantia aut per corruptionem vltime  
forme omnes alie transmutantur: aut non: si non: ergo  
per corruptionem substantialem nulla mutatione sit in  
tota rei substantia: sed solum in parte ipsius: similiter  
etiam cuz fm aduersarios omnes ille forme respectu  
vltime habeat rōne subi: segitur qz forma substancialis  
edsit et absit nulla mutatione facta in primo subiecto:

## De unitate formarum

quod est impossibile. Si autem aliqua in eis fit mutatio; tunc aut subalit; aut accidentalis; si accidentalis, ergo et illi forme solum accidentiter vniuersit; sit et sequitur; quod illa forma fuerit accidentis; cum abs corruptione subi aduenierit et corrupta sit; sit etia sequitur; quod corruptio subi; et per hanc generatio sint alteratio triplex; opus ergo dicere; quod illae forme subaliter corrupti sunt; et ita fiat redditus ad materiam primam; ex quo haec propositum. ¶ 76º ex unitate naturae. Actus non primus alicuius rei necessario est unitus; actus autem primus essentie est ipsum esse. quare necesse est ut unius essentie sit unitus unum esse alias non. cum unius quod sit ens actu pote esse; sequeretur quod una essentia est duplex et duo in actu; quod est impossibile; que autem sunt unum essentialiter unam essentiam constitut; quare necesse est omnia haec sicut essentialiter unitur; ita et unius esse constituant; cum uno esse conueniat; si ergo plures forme sunt in eodem; aut opus dicere; quod non unitantur ad uniuersum unione essentiali; quod est impossibile; aut quod oes illas consequatur unitus unius esse; et ita vel diversae forme specie erunt ibi frustra; cum non dent oes nisi unius esse in specie; vel non erunt ibi; vel si dicatur; quod quelibet eorum alius quid est; sequitur quod esse subaliter sit compositum ex diversis actibus specie; quod est impossibiliter oibus predictis. ¶ 77º ex habitudine generalis et subalit forme. Sicut enim se haec genus ad speciem; ita proportionaliter se haec forma generis ad formam speciei; sed genus non haec aliquid actuale esse nisi illud differre; neque ibi entia generis reducuntur in actu nisi per directam dividentem et distinctivem speciem; quare nec forma vel natura generis inuenietur in natura; nisi subactu alicuius speciei. Ex hoc autem sequitur unitus dico contra ponentes plures formas. Et primus; quod corrupta forma specifica; puta anima necessario advenit ibi noua subiecta vel forma; alia natura generis esset actu preter actuum specificum directe; aut quod fiat redditus ad materiam primam. Scilicet vero sequitur; quod cum genus non habeat aliud esse actuale nisi illud specie; quod forma generis non sit alia a forma speciei; cum oem formam de se consequatur esse actualem; non aut illam generis sine illa specie. ¶ 78º ex corporeitate productionis. Dicunt namque aliqui; quod materia cum forma corporeitatis generationi subiectur; quod si dicatur queratur de illa corporeitate; aut non est producta per voluntatem; aut per naturam; si per voluntatem; hoc esse non potest nisi per creationem a deo; sed creatione non terminatur nisi ad hoc aliquid et substantens; quare illa forma constituit hoc aliqd; et ita generationi subiectum non solum eius actu; sed etiam hoc aliquid; quod est impossibile; terror antiquorum. Si autem per naturam ab aliquo agente naturali cum oem agens per naturam necessario imprimat sui similitudinem in effectu; nisi aliquid impedit; ex quo oem agens naturale est in aliqua determinata specie; oportebit eius actionem ad aliqd determinatum et completum in specie terminari; et ita corporeitatis forma non solum reducit materialiter in actus alicuius communis; verum et in actuum completum subsistit; vel hoc aliquid; et ita sequitur idem; quod prius. nihil ergo potest esse immediatum generationis subiectum; nisi sola prima natura; ex quo relinquatur unam solam formam subiectam esse in rebus. ¶ 79º ex natura continentie. Ceterum est enim haec omnia communis causa; quod per naturam continetur in genere; sed si ponatur aliqua forma communis; que datur esse generis sit alia a forma specifica; impossibile est species in genere contineri. ergo impossibile est talem formam dare in natura; puta corporeitatem; vel aliquid haec. Probatio minoris est; quod forme species aut continentur in forma generis solum haec intellectum; aut etiam haec esse; si haec intellectum tantum. ergo ex genere et specie; seu forma

generis et forma speciei sicut unum soluz haec intellectum et non haec rem. Si autem haec esse nature tantum. Contra formae specificae continentur in formae generis haec esse quod habet in natura; sed haec forma generis haec istos habet esse actus in natura est preter formas specificas. ergo forme specierum erunt actus in genere quantum est impossibile; quod sicut haec Porphi opposita essent actus in eodem; si multiter est sequitur; quod sibi essentiali unitio uniti non possint. ¶ 80º ex corporeitate transmissione. Si enim generationi subiectur materia cum corporeitate; tunc per aduentum ultime forme antea corporeitas non mutatur; aut mutatur accidentaliter tamen; aut substantialiter; si autem non mutatur; siue mutatur accidentaliter tamen; sequitur quod forma illa aduentans sit accidentis; et quod generatio sit alteratio. Scilicet vero sequitur; quod illa substantialiter maneat distincta a corporeitate; et ita erit inter ipsas unitio solum accidentalis; que omnia sunt impossibilia. Si autem unitio subaliter cum subiecto magis et minus non suscipiat; ut supra probatum fuit; oportebit ipsam corrupti; et ita immediatum ultime forme et generis subiectum erit materia prima; ex quo sequitur unam unitum formam esse in uno. ¶ Si ex naturae identitate. Impossibile est enim ut aliqua diversorum generum sint idem numero; sed posita pluralitate forme hoc sequitur. ergo una forma solum est in uno. Probatio plausibilis est; quod haec istos corpus recedente anima manet idem numero; sed corpus mortuum et vivum differunt genere. ergo aliquid erit diversus generis; et idem numero; quod est absurdum. ¶ Ex his ergo oibus evidenter concluditur necessaria et incomparabilis veritas et positio de unitate formarum; per que etiam eius contraria opinio falsa esse convincitur et opposita veritat tam philosophice quam divina; et enim veritates demonstrare naturali lumine rationis ad fidem indirecere pertineant; tamen veritatem probie innat et presupponitur veritas fidei christiane; sicut et gratia consummata et presupposita naturam; ideo si has positiones velim us ad fidem reducere; cum veritati veritas opponi non possit inuenientur sine dubio nostra positio consonare fidei documentis; prorsus vero; que scilicet formarum pluralitate affirmat non solum non obsequit; vex etiam fidei catholice inuenientur in pluribus obulare; ut immediate sequens disputatio declarabit. Nam primum dicta opinio tollit traditionem originalis peccati; et per hanc sacramentum baptismi. ¶ De quidem primo seu 83º potest ostendari ex ipsius esse distinctione. Dicunt enim isti; quod supposita unitate forme peccatum originale traduci non potest; et quod accidentis destrutio destruet subiectum; et ita si in aduentu ultime forme omnes precedentes cedunt et unitur illa forma materies propria; sequitur quod infectio nulla traduci possit; et enim est motus quo illud peccatum traducitur per modum scilicet accidentis traduci; cum aliquo subiecto ipsi dicunt; hic autem modus est omnino impossibilis; aut enim corpus haec aliquid esse distinctum preter esse; quod haec ab animali; aut non; si non habet; ergo ibi non est aliqua forma subiecta preter animalia; cum omnem subiectum formam necessario consequatur aliquid esse haec naturam. Et propterea cum isti dicunt; quod corporeitatis forma et carneitatis inducantur primo et haec ipsa quod ait; opus eos necessario dicere; et aliquid esse subiectum hec distinctum ab esse ait; siue propter esse recipiat ab anima. Si autem hoc dicatur; scilicet et ipsi dicunt; et dicere opus suppositis eorum principiis arguitur ulterioris sic deformitas vel infectio non fundatur in aliquo nisi haec modum actualitatis subiecti in quo radicatur; nullum non accidens est nisi in acuente. si ergo per se immem traduciatur peccatum

peccatum originale: opz ut deformatas illa fundet in ipso: fñi q̄ tale esse h̄z: in quo a patre decidit. adueniente ergo aia aut illud esse subvale corruptum: aut manet. si corruptum ergo et forma quā cōsequebat: t̄tā remanebit vna sola forma: et tollet talis infectio super illud esse fundata: si aut manet illud esse distinctū: quod h̄z semē vel embriono p̄ter esse aie: impossibile est animam h̄z peccato infici: nam impossibile est per distinctionē aliquo p̄ altero: eoz infici q̄ntum ad id in quo invenient distincta: sed aia et corpus q̄ntum ad esse corporeū manent distincta: qz nec aia dat esse corporeū vel carneū corpori: nec corporis ab aia illud recipit: nec per aduentū aie destruit: sed manet h̄z esse distinctū: ut isti dicunt: et probatum est. ergo impossibile est aiam a tali corpe infici: nulla est ergo via eoz de traductione huius peccati. s. originalis. [C] 84° positiō de pluralitate formarū ostenditur impolis et ī fidē ex eoz suppositione. Dicit enim ipsi: q̄ postea vna forma peccatum originale traduci non pot: qz adueniente aia oēs forme corruptum tur et remanet sola prima mār ita destructo subi: sup quod fundat huius accidens tollit originalis peccati traductio: ut dicitur est: sed ex hoc p̄z: qz querunt festucā in oculo fratris sui: et in suo trabē ignorāt: vel maliciose negligunt: nam si peccatum ori ginalē fundat ī illa materia: que a patre traducit tanq̄ accidens in subiecto: aut fundatur in ipsa inq̄ntum corporis est: aut inq̄ntū tali forma et dispositione affecta: stultū est aut dicere: q̄ inq̄ntum corpus: nam fm h̄z rōnem non h̄z q̄ magis sit semen viri q̄ capre vel asini. Et qz f̄z hoc sequitū: q̄ non consequerē originalis infectio semē bovis inq̄ntum humani est: non n. ex rōne corporeitatis h̄z rōnem humanitatis. quare necessario opz eos dicere: ut intrī in illa materia Infectio originale fundet inq̄ntum est sub tali forma et tali dispositione qualitatim affectu: puta seminaria: que est a patre decessa: et eius virute in materiali introducta: sed impossibile est illam formam et illas qualitates ibi manere b̄sq̄ ad introdictionem anime sensitiū: et multo minus b̄sq̄ ad introductionē rationalis. ergo supposita positione de pluralitate formarum: impossibile est peccatum originale traduci: et per cōsequens frustra erit sacramentū baptissimū. Probatio autē assumptio est primo per sensum: nam fm Aug. in lib. 83° q̄oniu: et etiam fm phm in semine primo est forma lactis: et postea sanguinis: deinde carnis: et sic de alijs. Constat autē: q̄ accidentia lactis et sanguinis sunt sensibilia: nunc autē in embrione introducta aia sensitiva nō vñr accidētia lactis nec sanguinis. quare h̄z forme corrupte sunt: vel iūlatē: qd est impossibile. Secundo hoc potest probari per rationē: nam determinata forma requiri deterninata accidētia: inter que sunt precipua quantitas et qualitas: nulla enim forma potest in materia cōseruari absq̄ p̄ prys accidentibus: sicut ignis sine siccitate et raritate: et determinata q̄ntitate: sed adueniente forma sanguinis nec quantitas: nec raritas quaz exigit forma lactis: nec color manent. ergo nec illa forma. quare nec ille forme p̄cedentes ibi manent. Præterea constat: qz forma lactis et carnis et sanguinis sunt forme mixtionis: h̄mōl autē formas: que s. mixtionem consequuntur impossibile ē saluari destruta: vel in contrariis mutatā mixtionis armonia: sed certum est: q̄ allam mixtorum armiani et dispositionem opz esse in carne: et in lacte: et in sanguine. ergo adueniente vna illarum impossibile est aliam remanere: et ita tenendo viam isto: impossibile erit peccatum originale traduci; quod est erroneum

contra fidem catholicā. [C] 85° ex traductionis huius peccati radice. Scdm enim s̄niā p̄hl in 15° de animalibus. materia corporis ministratur a matre et non a patre: semen autē v̄tri habet rationem actuum principiū: sed fñi s̄niā sautorum peccatum originale inq̄ntū habet rationem culpe non contrahitur a matre: sed a patre. ergo si peccatum originale traducitur solum ratione alicuius partis corpore tradicentis talē: maiusculā per modum quo accidens traducitur eis subiecto: ut isti dicunt: sequitur q̄ peccatum huius nullo modo traducatur. Quare vel ipsi nesciunt modum traductionis huius peccati: vel cēca scientia defendant hereticā prauitatem. [C] 86° ex infectionis naturali ordine. Impossibile est enim illius naturam ab altero infectio infectione dicopertine non proprie ad, suppositū sed ad naturam ref: quod non est nature illius rei eēntialiter coniunctum: sed deformitas originalis est infectionis nature: substantia autē seminis nō est natura rei a qua deciditur essentialiter coniuncta: cum fm phm sit de superfluo alimenti: ergo nullo modo talis infectionis nature s. generantis naturam seminis poterit infectare. Quare per istum modum impossibile erit peccatum originale traduci: nulla est ergo via vel ratio istorum de traductione huius peccati. Quare vel oportet eos negare et retractare q̄ affirmant: et qd scripsérunt et uenire alium modum traductionis huius peccati: vel incidere in hereticā falsitatem: concedendo. s. q̄ nō traducitur. Scdm autē nostram positionē nullum in conueniens sequitur: nam eo modo dicimus peccatum originale contrahere: quo et naturam accipimus: ylide licet destitutam per carentiam originalis iustitiae fm Dlonij. In celesti yerarchia: z hoc in quantum destitutio talis cāta fuit ex voluntate primi parentis: in quo tota erat humana natura: talem autē naturam accipimus per generationē vnam: in qua tñ sunt plures generationes et corruptiones medie ylqz ad perfectum generatum: ut dicit Anicet. cum autē fm phm in pmo de generationē. sublim generationis et corruptiōis sit yle: vel nā p̄lmā: in polē est ut adueniente ultima forma: que est generationis terminus illa forma remaneat in nā: ylqz sicut l̄ sola nā sit: que aie vñt: tñ ppter B nō sequit̄: q̄ nā humana nō traducat a parente in plem: eo q̄ ex ylritate dispositionē generantis talis forma inducitur: ita opz concedere ut traducta nā et nā destitutio: que originalem infectiōem significat: vel traducta: et per dñs cum illa destitutio fuerit voluntaria: et ī culpe obnoxia in generante: opz ut similē in genito habeat rōnem peccati: neqz n. peccatum originale aliquid ponit. sed potius destitutio et priuatione gratie dicit que tñ: qz voluntaria fuit: rōnem peccati addit. [C] 87° ista positionē impossibilis est ex intellectus ynitate: nam si ponantur plures aie in hoc et diversē formae subales in hoc nō est assignare modum quo sint plures aie intellective: nam forma et actus si sint oīno fm sui essentiā a mā separati: impossibile est ab inuicē distinguī: nisi ī distinctionē formalē et essentialiē diversitate: que cāt distinctionē specificam: p̄ quod dicit p̄bs in 7° metaphisi. q̄ si esset aliqua albedo separata: illa nō esset nisi vna. Impossibile est autē aliquā formā vel actum alicui nācē essentialiter cōlungi: quin sibi aliquā det p̄fectionē subalē. quare si aia ponat̄ essentialiter cōlungi corpori: opz ut det aliquā essentialē perfectionē: sed suppositū pluribus aialibus et pluribus formis: hoc ē impossibile: nā perfectionē et naturam sube non potest dare: qz illaz b̄z a p̄mā forma necessario: als sequeret: q̄ accidēs

## De unitate formarum

et ante subam: similiter nec corporeitas: nec vita: nec animalitatis: quod oes istas materia hæc ab alijs formis similiter nec intellectualitatis: quod talis perfectiois mæ non est capax: ergo nullam dabit essentialē pfectioem: ac per hoc non erit essentialiter cōiuncta: ex quo vtterius sequitur: quia intellectua vel rōnalis non sit nisi vna in oībus: quod est hereticus et error cōmētatoris: et vt eritis: cū ea que non cōueniunt ad rnum esse non debent plurificari in p̄mio: maximè si vnu sc̄ hz p̄ modum instruēti: sequit q̄ corpora non debeant resurgere nec premiari: similiter sequit: quod si vnu saluat omnes saluentur: et ita frusta abstineremus a peccatis: et seruaremus euangelia: sufficit enim: quod xp̄s ea seruauerit: hec aut̄ oīa sunt heretica. ¶ P. 87° hoc id est potest confirmari auctoritate: et primo p̄ Augustinū de eccl. statisticis dogmatibus: vbi loquit̄: neq̄ duas animas dicimus: sicut Jacobus et alijs syroꝝ dicunt vnam q̄ aīēt corpus et aīam rōnalem: que rationem ministrat: sed dicimus vnam et tandem aīam: que et corpus sua societa te vivificat: et semetipsam sua rōne disponat. Itē Aug. de immortalitate aīe. c. i. z. hoc ordine intelligit a summa essentia species corpori tribui: quod per animam est corpus quod est: et quocunq; est. Item idem in libro retracta. Hā continet corpus ne dissoluat. ḡ t̄. Et Ugo de sancto victore super expositionē cantici beate virginis sic dicit. Sancta ecclēsia catholica hanc assertionē nō recipit: ut s. plures sint in corpore anime: sed vnam cādēq; aīam esse testatur in hoīe: que corpus vivificat per sensum: et in semetipsa vivit per intellectū: deinde subdit: quod si forte de ipsa geminata vocabula innenimus: nisi propter diuersas essentias dīm̄ est: sed ppter eiusdem entitatis diuersas p̄petratae: ponere ergo plures formas vel aīas est erronē. ¶ 88° hec positio impossibilis est: quod repugnat incarnationi xp̄i. Constat. n. q̄ filius dei assumpsit aīam et carnem humanam: caro igit̄ humana: seu forma carneitatis in hoīe aut est eiusdem sp̄ei cuius formis alias carniū: ut ita loquar: aut non: sed sīm̄ posnetes plures formas non potest dici q̄ non. nā distinctio specifica inter actus et formas subales esse non potest: nisi sī vna confert alīq̄ essentialē pfectioem quaz non differt alia: si ḡ forma carnis in hoīe differat specie a forma carnis aīini: vel cuiuscunq; alterius: oī q̄ det nām carnis in col: et vtterius q̄ addat alīq̄ essentialez pfectioem: sed hz istos ab vna forma substanciali nō pot est nisi vna entitatis pfectio. quare sequit: quod illa forma vel non det naturam carnis: vel q̄ illa vtterior pfectio non sit ab illa forma: que dat naturam carnis: quā et nos formā carnis appellabamus: sed a quādam alia. quare sequitur oppositū datus. s. q̄ illa forma nihil plus det in hoīe q̄ in alijs. Quare suppositis eorū p̄ncipis necessario sequit: quod eadē sit forma carnis in hoīe et in alijs: sed nā reū trahit̄ forma specifica. ḡ eadem est nām carnis humana et aīina: sive canina. Constat aut̄: quod deus assumēdo carnē nostram non assūpsit suppositū: sed potius nām. ergo nō solū assūpsit carnem hominis: et aīini: et canis: vel serpēti: quod est ab hominabile et hereticū: cū eadē in oībus sit carnis natura. impossibile est ergo plures formas ponere ī uno et eodem. ¶ 89° ex formarum ordine. Sicut. n. potētia q̄t̄ terminatur suo termino: puta sicut linea per punctum: ita potētia māe terminat̄ pactum subalī formē: ipos sibile est ergo: ut eadem potentia materie simul: et sīm̄ eandem partē: et in eadem instanti ad diuersas formas subales specie et generē: ac per hoc ad disparatos terminos terminetur: sicut nec vna linea ad diuersa puncta.

Si ergo ponantur plures forme ī homīne: cum xp̄s fuerit verus homo: necesse est ut primo in materiaz il lam benedictaq; ministratam a gloriose vīrgine maria prius inducta fuerit for̄ vna: p̄puta carnis et postea alia: sed sīm̄ fidē catholicā caro uon fuit prius assūpta q̄ animata: quod fin Dama. per aīam totam sibi nostrā copavit naturā: sequitur aut̄ hz ponētes plures formas quod caro xp̄i prius fuit cōcepta q̄ assūpta: quod ē erro neum: et cōtra sīm̄ cōdem sanctoz. ¶ 90° ex suppositi vnitate. Si enī illa caro prius fuit cōcepta q̄ assūpta: ut necessario ad istoz positionem sequitur: aut illa caro erat actu subsistens: aut non: si non: ḡ nullam for̄maz subalem habebat: et ita erat caro absq; forma carnis: quod implicat cōtradictionem: si aut̄ erat actu subsistens: sequunt impossibilia. Et p̄mo: quod xp̄s fuit duo subsistentes: nam illud ē in quo subsistebat caro illo adveniente diuinitate aut fuit destructum: et sic etiam formē quas tale ēesse consequebatur: destructe sunt necessario: cuī z ēsse separari non possit a forma: aut uon: et sic fuerunt duo subsistentes: et duo supposita in xp̄o: vnu humana: aliud dñi: quod est hereticum: et in multis concilys damnatum: et maximē ī gnto sinodo constātinopolitana. Secundo vero sequitur: quod xp̄s non fuerit vere vnu: cum fuerint ī eo due ēste distincta: quod si des abhorret. Tertio vero sequitur: quod natura humana non fuerit assūpta ī vnitatem suppositi: nam qd̄ per se existit est per suum ēesse actualiter distinctum: et ideo nī illud ēesse corruptum non potest vñiri alteri ypostaticē: alias sequeretur: quod eadem essent distincta actualiter et non distincta actualiter: quod implicat cōtradictionem. Similiter sequitur: quod nec anima illa beata illi carni fuerit entitatis vñita: ut ex superioribus patet. destruitur ergo tota fides incarnationis per plurimatē formarum. ¶ 91° hec positio est impossibilis: quod repugnat passioni xp̄i. Constat enim: quod mors est substancialis et essentialis corruptio hominis aut ergo per mortem aliquam partē eius substancialiter corruptitur: aut non: si nō: ergo substancialis corruptio ē absq; aliqua substanciali mutationē: similiter sequitur: quod tota quidditas et natura substanciali possit substancialiter corrupti: nulla substanciali mutationē vel corruptiō facta ī aliqua parte eius: quod est omnino ī impossibile. oporet ergo dicere: quod alīq; partē hoīs substanciali corruptione corruptum: non aut̄ anima. ergo corpus. Ergo necessario probato arguitur sic. Illud quod substancialiter corruptum necesse est priuari perfectiōe substantiae et substancialitatis actualis ratione: cuīs probatio est: quod corruptio alīq; priuat. quare corruptio subalī oporet ut tollat naturam sube in actu. Mani festū est aut̄: quod nihil ponitur in p̄dicatiōe substanciali p̄f: nisi per substancialitatis rationem. ergo si ī materia aliqua fiat substancialis actualis corruptio: oī necessario ut nihil quod sit in genere sube actualis ī ipsa remaneat: quo habito pcedo vtterius sic. In corpore ergo xp̄i aut̄ renūsit aliqua forma subalī post mortē: aut nulla: si aliqua: aliqua dico eadē que prius: ḡ necessario sequit̄ ex p̄habitū: quod nec corpus illud beneficiū: nec xp̄s fuerit vere mortuus: cuī mors subale corruptiōem dicat: quod est hereticus: si aut̄ nulla: habetur p̄positum. s. q̄ non fuit ibi nīl vna forma: et q̄ alīa forma introducita est. Quō aut̄ hec vltima p̄na sequit̄ p̄batū est frequēter in audiōtis. ¶ 92° ex nā vīte. Scđz. n. p̄m̄ vivere viuentibus est esse: aut ergo subale: aut accītale: si accītale: ergo viuentia sunt viuentia p̄ acīdens: quod ē impossibile: si aut̄ subale: ergo corpus p̄missionē

per amissionē vite perdit suam subam: si aut̄ subam, q̄ post mortē nihil remianeret in mā corporis sube actualis rōnem habens: sed isti dicunt: q̄ corporis xp̄i mortuum habuit eandem formā subaleni q̄ primo: q̄ nō fuit vere mortuū: quod est hereticū. ¶ 93º ex essentiali predicatione. Ea enim q̄ predican̄ per se de inuisiōne in . pri mo modo descendit per se sunt oīo inseparabiliā: hec aut̄ p̄positio. corpus est iūū: et si non sit per se v̄a acci piendo corpus in cōt: tñ accipiendo in spāli p̄ corpore aialis vel hoīs est per se vera et per se predicatum conuenit subiecto: si. n. dicatur: q̄ sit per accidēs: sequitur q̄ per accidēs vita in isti corpori aialis: quod est falsum: sed vt dicitur est: ea que per se de inuisiōne pdicantur: nec s̄ia rōio sunt inseparabiliā: cū vñū includat in alterius itel lecti. ergo recedente vita seu aia a corpore necessario recedit corporeitas: et manente manet: sed isti dicunt q̄ in corpore xp̄i mortuo fuit eadē corporeitas. ergo fuit ibi vita: et ita non fuit vere mortuū: qd̄ est hereticū: vel nulla ibi forma remansit: ex quo habet p̄positum. ¶ 94º ex dispositionis necessitate. Manete enim dis positione: que est necessaria ī impossibile est formā se parari. Iste ergo forme pluribz: que ponuntur in codez: aut̄ ita se habēt: q̄ vna eaz̄ est necessaria dispositio ad allant: aut̄ non. Si aut̄ vna non est necessaria ad introductionē alterius. ergo frustra ipsam induxit nā: cū sine ipsa possit res esse: et cū per ipsaz̄ nō necessario introducatur ultimia forma. Et preterea adueniente termi no motus ī impossibile est manere aliquid: nisi qd̄ ē ne cessarium ad termini ī introductionē: vñ si vna non disponeret necessario ad allam: puta prima ad secundam: et secunda ad tertiam: oportet aliaz̄ aliani superinduci: que esset necessaria ad secundam: et tunc de illa iteruz̄ petrerem: et sic in ī finitu: vel oportet et illani corrum pi. Slaut̄ est dispositio necessitatis vno respectu alterius: sequit̄ q̄ vna eaz̄ nec separari: nec introduci pos sit sine altera. Quare si in corpe xp̄i mortuo fuerit corporeitas: op̄z ibi ponere etiā vitam: et ita non fuit mortuū vere. ¶ 95º ex anime separatiōe: post separationē enim anime aut̄ mansit eadem corporis nā: aut̄ nō: si nō: habeo p̄positū: si mansit eadem: tūc sic: stat q̄ mors est corruptio nature: sed corruptio nāc non pōt̄tingere nisi vel per destructionē suppositi et divisionem ipsius: cuius est nā: vel per corruptionē alicuius substancialis pris ipsius nāc: nā si nulla p̄s nāe corrupti: nec suppositū variae non v̄ via ad corruptionē: sed supposita plalitate formaz̄ in morte xp̄i: ce suppositum fuit variatū: nec aliq̄ eius pars corrupta: q̄r̄ nec aia: nec corp̄: nec aliq̄ pars nāc: cū etia corporis eandē retinuerunt nām: vt ipsi dicunt. q̄ xp̄s non fuit vere mortuū: qd̄ ē falsum. ¶ 96º oñditur huius positionis falsitas ex corporum resurrectionē. Scdm. n. Dama. resurrectio nō ē nisi ei: qd̄ cecidit et dissolutū ē iteratore surrexto: vide mus aut̄: q̄ corpora nr̄a cadunt in corruptionē: et q̄tuz̄ ad nām corporis: et q̄tuz̄ ad nām ciuncti: hoc aut̄ v̄r̄ ē ī resurrectionē potissimum: qd̄ virtutis diuine maxime est ostensiū. si reintegratio corporis a corruptione: nā aia non corrupti: sed fm̄ istos nā corporis xp̄ie adēs fuit post mortē: que in v̄ita. q̄ ipsius resurrectio nō fuit ita p̄fecta: nec tāte virtutis sicut erit nr̄a: qd̄ est hereticū. Preterea ipole est aliqd̄ in nobis resurget: nisi q̄ resurrexit in xp̄o: nā nostra resurrectio ex ipsi resurrectio v̄ritutē h̄z: sed nā corporis in xp̄o fz̄ istos nō resurrexit: qd̄ nec corrupta fuit. ergo ī impossibile est: vt nostro corpore nā corrupta resurgat: quod est hereticū. Nec. n. potest s̄il argui de īcineratione: qd̄ p̄scine-

rationē non tollitur natura corporis humani: qz illa ſam ablata est per separationē aīc fm̄ nostraz̄ positionē: et ideo incineratio pertinet ſolum ad q̄dam vilitate infirmitatis: non aut̄ ad v̄ritutē resurrectionis: nam ex quo nā humana corrupta est ibi et corporis: ita q̄ nihil est ibi idē numero: qd̄ prius fuit n̄i ſola mā: nihil aut̄ refert q̄tuz̄ ad v̄ritutē resuſtitantibz: vtrum incineret vel non: et iō non decuit corpus xp̄i incinerari: ſed reparationē corporē māxime pertinet ad resurrectionis v̄ritutē: et ideo ſi corporis xp̄i in q̄tuz̄ corpus non fuit corruptuz̄: ſequitur necessario: q̄ non fuit perfecta eius resurrectio ſicut noſtra: et per dñs q̄ oīo ſit ipole noſtra corpora reſurgere. ¶ 97º ex reſurgēdi v̄ritute. Nam certū est: q̄ resurrectio non est v̄ritutē nāe: ſi aut̄ ponantur plures forme: hoc ſequit̄: ille enim fornici: que p̄inducuntur in generationē: puta carnitas et ſinuiles: aut̄ h̄ſt naturalem ordinem ad ultimam formā tanq̄ ad finem: aut̄ v̄olētū: ſi v̄olētū: ergo et v̄olēta erit coniunctio: et per dñs non essentialis. Op̄z ergo q̄ naturalē ordinē ad ipſam habeant tanq̄ ad ſue na ture finem et ultimum cōplementū: et q̄ ipſi bene concedunt: ſed ea que ſunt in motu et habet nālem ordinē ad aliquē finem: a quo ſuū recipiunt cōplementuz̄: necessario tādū tendunt in ipsum: quo ad v̄lq̄ illū attin gant. Manifestū est aut̄: q̄ manente nā manet natūralis ordo rei et inclinatio in finem: quare neceſſe ē vt omnia talia q̄ iām adepta ſunt fine: ſi illū perdant q̄ ſtez̄ in illū tendant fm̄ nām: ſi tū eoꝝ nā non est cor rupta: huius aut̄ exēplum appetat in motu leuiū et grauiū: que mouentur ad locuz̄ p̄prium: et ſi inde trahātur statim iterato tendunt in ipsum. Si ergo q̄i separat aia alie forme corporis manet ibi icorrupte: vt iſti dicunt: op̄z necessario vt statim poſt mortem ille forme nāli appetitu et ordine moueantur ad animam: et ita ſicut ante introductionē erant in motu ad dispositionē que est necessaria ad animam ſenſitūaz̄: et ylterius ad intellectūam: ita et poſt necessario mouebuntur ad diſpositionem: que est necessaria ad ſenſitūam: et ita inducetur ibi anima ſenſitūa: et ylterius ad diſpositionē que est necessaria ad intellectūam: et ita non ſolū poſſibilis: verum etiam necessaria erit resurrectio fm̄ na tura: ex quo enim ille forme non corrumpuntur: et nā manente natura manet ordo in finem: et ad ordinē ſequitur inclinatio: et ad inclinatioz̄ motus: non est ali signare rationem, quare ſi ante introductionē: cur non ſimiliter poſt separationem: non enim potest dici: q̄ deficiat agens. Nam cum agens vniuersale vñſuer ſaliter omnia moueat fm̄ ſue nature conditionē: vbi cunq̄ est actiuū motus principiū. ſ. ipsa rei natura vel forma: necessario op̄z q̄ ſequatur motus: ſicut p̄z ī grauibus: ad quoꝝ motu a principio anteq̄ habeant formā cōcurrat et vniuersale agens. ſ. celum et particolare: gaſc ignis generat ignem: et aer aerem: ſed quando iam habent formam: que est actiuū motus principiū: licet propter hoc non habeat rationem mouentis: statim ſolū agens vniuersale ſufficit ad mouendum: ſi militer ergo ille forme precedentes animam: ex quo ſemel proprium adepte ſunt finem. ſ. introductionē aīc: ſi per eius separationē non corrumpuntur: pari ratione poterit earum v̄ritute anima introduci: tenēdū est ergo corpus christi fuſſe corruptuz̄ corruptionē na ture corporē: non autem in cineratione: vnde glosa ſuper illo verbo. ſolnīe templū hoc. t̄c. Joan. ſecundo ſic dicit: illud corpus: quod quadragintaſex diebus ſuit per membra formatum: ſuit a iudeis deſtructum.

## De unitate formarum

**C**98° ex forme annihilatione. Nam illud: quod animalia est uero potest idem numero resumti: sed supposita pluralitate formarum multe forme cedunt oino in nihilum quantus ad actum: nam quod remaneant in potentia materie nihil ad propositum: quia sic pars ratione etiam non posset regere eandem numero regare: hinc autem sunt corporeitas carnis: forma et sanguis et mixtione: et sunt aliquods oia sensitiva et vegetativa. ergo homo non resurget idem numerus. **C**99° ex ipsis esse continuatione. Nam hoc per hunc in sensu phisico discontinuatio in esse subali: in quo est in accidentaliter ceterum diversitatem numeraliter: sed si est humanus consurgit ex diversarum formarum aggregatione: ut isti dominus cum multis ex eis oino corruptantur: sequitur necessario in esse humano discontinuatio. ergo ceterumque presurrectione repararetur: nunquam tamen erit idem numero. Nam quod aliquid totaliter corruptum deest esse hoc: quod autem non est hoc: illud idem resumti non potest. sic ergo ponendo plures formas oī negare unitatem et identitatem corporum resurgentium. **C**100° hec positio ostendit in ipso: quod repugnat sacramento eucharistie. Nam enim per hunc genus impossibile est predicari denotatiue: non. n. dicitur: quod animal est subale sed substantia. Sed enim istos quod panis convertit in corpus Christi: illud corpus: in quod virtute sacramenti sit talis conuersio est maxima cum forma generis: inconveniens est ergo forma verborum qua dicitur: hoc est corpus meum. debuit. n. dicere. hoc est corpus: quod sum ego. sicut. n. ista est falsa et improrpiaria: hoc est animal meum: quod genus non potest predicari denotatiue: ita et ista erit improrpiaria et falsa. Hoc est corpus meum: quod est erroneum dicere. Preterea enim quod isti dicunt: panis ex vi sacramenti conuertitur in maxima corporis Christi cum forma generis: sed forma generis cuius predicitur essentialiter de re: ut ipsi est concedunt: oī quod dicat totum et non partem: alios pars predicari de toto: quod est impossibile. ergo ex vi sacramenti tenendo positionem eorum: panis subaliter convertitur in corpus et in animam et in sanguinem: quod est erroneum. Preterea nulla essentialis perfectio potest importari per aliquid nomine: quod non conferit ab illa forma quam nomine significat: sicut cum dico: hoc est corpus: per hunc corpus non importari animal: quod non est ab animali forma: ut ipsi dicunt: imponere est autem ut ex vi sacramenti fiat conuersio in aliquid: quod imponere est importari per nominem posita in ipsa forma sacramenti: sed ut dicitur est: quod non nomen corpus non potest importari: nisi quod est a forma corporis: quod et ipsi concedunt dicentes: quod per hunc corpus ipsorum solum maxima cum forma generis: ergo cum carneitas non sit ab eadem forma: ut isti dicunt: sequitur necessario enim eos: quod ex vi sacramenti non fiat conuersio in carnem: quod est hoc sanctorum in sanctam et euangelium. Dicitur. n. Jo. 5°. Caro nostra vere est cibus: et loquitur ibi enim glo. de sacramento altaris: cuius hec sunt verba. Transmutatur in quid inenarrabilibus verbis per benedictionem et inhabitationem spiritus. s. iste panis in carnem: sed non videmus carnes: quod horror nos eius assumptione iniaderet. Ex verbis ergo huius glo. oī per benedictionem et istorum verborum virtutem sit conuersio in carnem: et ita ex vi sacramenti. Item Augustinus in glo. super epistola s. ad. xy. sic dicit: Res in quid significata et cetera in ipso sacramento est vera caro Christi quam de virginine traxit. Sed manifestum est quod in illud ex vi sacramenti sit conuersio que in sacramentis et ceteris formis significata. sequitur ergo enim istos: quod non fiat conuersio in carnem: quod est erroneum. Patet ergo: quod positio vel potius error de pluralitate formarum subalium est falsa oī et impossibilis: cum et phisica veritate: et Christi incarnationem: et eius passionem: et corporum resurrectionem: et meritorum promissionem exterminet. Sunt autem talie multe errores hanc possi-

tione efficaciter improbantes: et firmantes oppositum: quas ad presentes causa breuitatis non ponimus: maxime cum satis sufficiente preinducte. Quoniam autem veritas phisica et catholicae veritatis salutis possita unitate formarum: ex fam dictis est manifestum: et adhuc amplius in argumentorum solutionibus patebit.

**C**101° Ad primum ergo: quod obiectum in trium domini: quod quoniam dicitur: quod vicimus sunt diversa esse recte. per hunc etiam potest intelligi vel diversificatio perfectionis naturae: vel diversificatione ceterum subalium et specifici. Et si ergo per diversum esse intelligatur diversa naturae perfectio: sic vox est: quod in una et eadem re sunt diversa esse. id dinerves perfectiores esse dicitur: puta esse corporeitas et esse carnis: et huius. Sed hec perfectiones oī possunt esse ab una forma nobiliori oī omni formarum inferiorum in se perfectiones continent: ut in solutionis corpore est ostensum: unde propter hoc non oī: quod sunt ibi plures forme: quoniam hoc est impossibile: ut ostensum est: quod tunc iste partes adinuicem essentialiter unitate habere non possint. Et autem per diversum esse intelligatur diversificatione ceterum subalium et specifici: sic dico quod in nulla re inuenitur nisi unum etesse subale: sed tamen ad illud unum esse consequuntur diversae perfectiones: ut dictum est: qualiter autem existente uno esse subale possit diversa esse natura carnis et ossis: et similiter declaratum est in solutione generali: et per rationem probatum. Quoniam autem posteriorius dicitur quod videmus ibi diversa esse et diversas formas: dicendum: quod si intelligatur de formis accidentibus: verum est quod sunt ibi diversae: sed hoc non impedit unitatem forme substantialis: immo potius eius perfectiones determinantur: dum scilicet ab una forma substantiali diversae fluunt perfectiones essendi: ad quas consequuntur diversae forme accidentales. Si autem intelligatur de formis substantialibus et esse substantiali descendunt: quod hoc incrudit: et pueriliter dictum est: cum enim esse substantialia et forma substantialis non subveniant sensibus: stultum est dicere: quod aliquis in composito videat plura esse: vel plures formas: quod ibi nec plures nec una videri potest: unde per hoc argumentum illud procedit ex hoc: quod aliquis relicta ratione de intelligibilius volunt iudicare per sensum. **C**102° Ad secundum obiectum: quod ad hoc quod aliquid sit ex diversis naturis comixtum regreditur ad minus tria. Primo ut in ipso sint diversa et plura: illud enim: quod est unum et simplex mixtum non dicitur. Secundo vero ut illa plura sint unita essentialiter. Nam si in aliquo essent plura et diversa: et non essent unita essentialiter: illud non dicetur et mixtum ex diversis: sed potius aggregatum: sicut patet in acerulo lapide. Tertium vero sequitur ex secundo. scilicet ex eorum coniunctione aliqua realis natura resultet: nam si in aliquo essent diversa: et ex eis non resultaret aliqua phisica et realis natura: illud non dicetur mixtum: sicut patet in domo et omnibus artificiis. Comixta igitur natura ratio non causatur solum ex pluralitate partium: quod sic arca esset comixta ex diversis naturis: quod est falsum: sed potius ex unione aliquorum essentialium et diversarum naturarum seu perfectiorum resultatione: que talem unitam consequitur: nam si milles forme essent in uno et non essent essentialiter unita: nec materie diversas conferrent perfectiores essendi: adhuc illud non diceretur ex diversis commixtum: sed potius aggregatum. Manifestum est autem ex probabilitate: quod formas elementorum impossibile est esse actu in mixto: ut ostensum est: quod substantialia forme non recipiunt magis et minus: quod est ut comixtio ex diversis ratione articulata est re ceterum ad multiplicationem formarum subalium: et potius ceterum ad multiplicationem perfectionum.

perfectionum. Non enim dictu' aligd mixtum ppter plures formas: nisi q' ille cōstituant diuersas nās tō diuersas perfectiōes esendi: sed diuerte perfectiōes eēn dī ab yna t' eadem forma possunt cāri: vt p' p' dictis: t' tāto plures q' to forma fuerit magis simplex: nā sim' plicitas in subā vnitatē consequit: t' vnuquodq' quanto magis est vnitū tanto p'les hz virtutes fui p'hi. Il ludergo in reb' nālibus ex pluribus t' verius dicet eē cōmixtum: cuius forma nobilior pluribus t' verius p'fectionib' suū informabit subm: cuiusmodi ē aia: t' oēs alie forme mixtoꝝ. Mirabile.n. ē dictu': q' sityna forma sit in re: ppter q' hec sit sola mā cū forma: mul'lu. n. rūdis est ille q' uestit: q' forma dat aliquā cē mā: ex cōiunctione.n. mā cū forma resultat realis quedā nā cōpositi: que f'm p'hi nec est mā: nec est forma: vñ nō segt: si forma vni' t' mediate māe: q' pp hoc res sit sola nuda nā cum forma: sed potius q' sit aliquid ex vtrūq' cōpositione resultans: q' tanto est magis cōpositum q' to illa forma plures p'fectiōes p'ot cōfere: dū modo mā illas possit recipere: g'ni'imo sicut dcm fuit cum agere de forme t' māe ynone ē tenēdo: q' p'les essent forme: t' q' aia siue vltimā forma vni' t' māte'rie mediāte forma corporalitatis: adhuc stultū esset dicere t' puerile: q' homo nibil aliud eet nisi anima t' forma corporalitatis t' materia primia: q' cū forma dās cē corporis non sit corpus: sicut nec forma dans esse carnis est caro: sequeret q' in hoie non esset nec corp': nec caro: sed soluz aia t' forma carnalitatis t' corporis: t' materia primia: que oia sūt ridiculosa: ynde p'z: q' argumē tū non valet. Ad 3<sup>m</sup> dōm: q' sicut habitu ē supra cū de mixtione ageret f'm p'hi in. 8. pbisi. in omni motu necessario est aliqua generatio t' aliqua corruptio: t' lō etiā in mixtione op'z esse aliquā generationem: t' aliquā corruptionem: maxime cū forme elorum nec possint actu manere: nec recipere magis t' minus: vt supra om̄ sum est: sed tñ lō admixtione cōcurrant generatio t' corruptio principalis ratio mixtione non cōsistit in B q' aliquid generet vel corruptatur: sed potius in hoc q' aliqua essentialiter vnlantur. Et q' vnto aliquorum adinuicen: que primo non fuerint vnta: dicit aliuz t' alium modum se habendi in ip'sis vnsibilibus: t' per cōsequēs q' dam alteritatem: ideo p'hs dixit: q' mixtio ē alteratoꝝ vno large alteritatem sumedo. Ad 4<sup>m</sup> dōm: q' diuersitas operationū ostendit diuersitatēs p'ru: que p'les possunt fluere ab eadē forma: t' nō diuersitate formaz subalem: quinimo colligatio operationū in hoie ostendit: q' oēs sunt ab vna forma subali. Ad 5<sup>m</sup> dōm: q' suba nulli accidit: t' lō impole est vt forma subali ignis sit in ferro: cu' ille calor adueniat t' recedit: sed est ibi qualitas necessaria ignis. s. calor: q' t' vere operationes ignis exercet: q' non nisi in virtute forme subali: t' hoc intelligendū est nisi ferruz fiat cādes ita vt emittat flāmam: q' tunc ignis suba adheret sub statici ferri per suā virtutē actiua: sicut ferrum adheret magneti. Ad 6<sup>m</sup> dōm: q' aia sensitua educta de potentia māe: illa dico: que est in embrio: sed tñ sic ad ueniente forma lactis i' nām redit for' sanguinis: ita adueniente intellectua cedit sensibilis: t' tunc intellectua hz diuersas potētias: q' opa oia priorꝝ opa formaz: inter quas vna est potentia māe: hic autē potētia ase: ibi educta de potētia māe: hic p' creationes simul cū aia introducta: q' ē nobilitas operationū sensitiae in hoie t' equo ostendit. Ad 7<sup>m</sup> dōm: q' sensitua i'

hoie p'ot cōsiderari vel q'ntū ad esse subli: t' sic corrūp' corrupto corpore: vel q'ntū ad eēntiā t' radice: t' sic est incorruptibilis: sicut t' aia rōnalis: cuius ipsa est potentia. Ad 8<sup>m</sup> dōm: q' nihil idē nām remanet in viuo t' mortuo: potest tñ ibi remanere aliquid simile: q' est: q' sequens forma in illa pte: ybi nō inuenit mā nō introduxit aliquid p'fectionē vel nām: t' lō cū in foramine vulnēs defuerit mā: forma sequēs ibi nihil potuit operari. Q' autē dī de fluxu sanguinis: dico q' f'm nām non est vpx: pp q' nec semp cōtingit: sicut ip'sis ab exp'ptis audiuius: si tñ hoc aliquā cōtingat: vel si ēt freq'nt cōtingeret ēt iter diuina miracula cōputandū: ciu'ius iustitia B permittit ad correctionē nostrā: t' signu'z enornuitatis illius peccati. s. homicidy: nā f'm veritate ibi neq' forma subali: neq' vulnerati est eadem nūro: que prius fuit. Ad 9<sup>m</sup> dōm: q' eadē est forma: que dat esse generis t' eē spē: sed tñ alia est perfectio a qua īponit nōmen generi: t' alia p'fectiōis rō a q' īponit nōmē dī: t' lō lō p' genus significēt ēt nā spē: t' p' species nā generis: eo q' vtrūq' eoz dicit totā subani rei: t' silr vltima dfia. alias nec genus p'dicaret de spē: nec diff'rentia de spē: cū pars non prediceat de toto: tñ aligd est de primo intellectu dī: q' non est de primo intellectu generis: t' ideo de dīa p'dicari non potest: sicut plenus est ostensum in q'one: qua qucrebat: vtrū positis pl'bus formis saluari possit p'edicationis superioris de inferiori: nec hic illud op'z repeteret. Ad 10<sup>m</sup> dōm: q' que libet pars diff'initionis p'dicat in recto de ipso diff'initio: nulla autē forma cū hēat rōneni p'tis p'edicationis de eo cuius est forma: quare op'z vt partes diff'initionis dicant totū: lō sub' dīne alterius t' alterius perfectiōis: pp q' f'm p'hi inām sc̄nq' posterior dīa continet i' sui intellectu priorem: ynde p'tes diff'initionis sunt forme tñ: sed significant totū: sub' rōne tñ diuersaz formaz. Ad 11<sup>m</sup> dōm: q' for' q' to nobiliores sunt tāto p'les i' se continent p'fectiones: t' ideo cū p'fectionū p'latitas q' dam videat importare cōpositionē hoc mō loquendo dicit cōmetator: q' oēs formaz t' c'z q'z s. inter primā t' vltimā semp ascendit in gradu nobilitatis: sicut multi p'licat huius cōpositioꝝ p'fectionis: lō impropri cōpositio dicaat. Ad 12<sup>m</sup> dōm: p' interēptionez: q' q'cunq' abycitur forma subali sit redditus ad primā materiaz hoc modo. s. q' sequēs forma īmediate prime materie vni'itur sicut t' p'cedens. Ad 13<sup>m</sup> dōm: q' nobile t' māglis nobile si pertineant ad gradum t' essentiānāe specifice sic variant spēm t' formaz: sicut homo t' osinus. si autē p'lineant ad eiusdem spēi integrales partes: cuiusmodi sunt caro t' nervi. necesse est illas ad eandē substantiam in spēcie pertinere: nam cū pars in toto sit potentia tñ f'm p'hi: impossibile est aliam esse specificā t' substantialem formā totius t' partis: capilli autē t' p'li non sunt de esse sed portius de bene esse: q' t' ex superfluitatibus generatur: t' ideo de illis non p'otargui ad propositum. Ad 14<sup>m</sup> dōm: q' substantia t' accidens dicunt diuersa p'edicationēta: t' ideo cum in omni re sit t' forma subali t' forme accidentales: necesse ēt in qua liber re creatu' esse res diuersoꝝ p'edicationētoꝝ. Ad 15<sup>m</sup> dōm: q' illa cicatrix: vel littere: que sunt in mortuo vel re corrupta: non sunt opus artis: sed sunt aliquid si misle opere artis. Cuius ratio est: quia vt predictuz est secunduz dispositionē, materie est introductory forma: t' ybi non inuenit materiam forma sequens nullaz de dī naturam vel perfectionem: t' ideo bniōi formaz na vulnerum vel litterarum remanet filia priorib'us: nec est mixt: si a nā p' accidēs fiat aliquid simile operi

## De vnitate formarum

artis: quod cum ars finiterat nam: et non econuerso: illud quod poterat: non habet: nisi in quantum alicuius natus imitetur exemplar: et per ista pars solutio et ad istud et ad sequens. [Ad 17<sup>m</sup>] dñi: quod dimensiones sunt similes: sed non eadem: nam et qualitas non est idem: sed similitudine. [Ad 18<sup>m</sup>] dñi: quod auctas plures sunt: sed adueniente aia ratione propter naturam corrupit. [Ad 19<sup>m</sup>] dñi: quod tam genus quoque est diversa ultima dicunt totam subiectam rei: ut pars ex dictis: video argumentum non facit ad positionem. [Ad 20<sup>m</sup>] dñi: quod aia sensitiva sic nec quicunq; alia natulemente per se in rebus naturae nisi determinata ad aliquem speciem: unde non est potentia: sed est actus diversus tamen spei in diversis: unde in alijs est forma subiecta: in hoc autem est potentia quedam subiecta forme: neque non. Inuenitur natulemente in aliqua natura sensitiva: que nec sit bona: nec equus: nec capra: sed per tanto habet rationem generis: quia in aia cuiuslibet animalis dat hanc perfectionem: que est sensitiva: quia quis et sensitiva noatur. [Ad 21<sup>m</sup>] dñi: quod agens vel operatio necessaria ut concurreat ad eundem effectum cum particulari agente: nec propter hoc necessaria est posse per se formas: alioquin enim ad productionem cuiuslibet formae perfecte concurrat necessaria actio agentis vel ipsius causa actionis agentis particularis: sequeretur quod omnis forma esset due forme: quod est inconveniens: sunt autem agentia particularia quasi iunctum agentium universalium: actio autem istri cum principali agente non ponit in numeris ut multius plicetur effectu: unde non sequitur argumentum ad id: quod ultius obyicitur: dicendum quod ille forma cedunt in aduentu alicuius: et sic sicut motus ad terminum: et id sicut in termino non cessat motus: et tamen non fuit frustra: quod non erat inducitur ut esse: sed ut ad terminum duceretur: ita adueniente anima cessant omnes formae precedentibus: nec tamen fuerit frustra: quod non erant propter se inducere: ut scilicet essent: sed ut per eas ultima forma introduceretur. [Ad 22<sup>m</sup>] dñi: quod finis illarum formarum est introductione ultime formae: et huc sine bene attingunt: quod nunquam forma introducitur nisi per illas: sed tamen quod imperfectum non potest stare cum perfecto: sicut nec motus cum suo termino: ideo sicut motus attingit terminum: et tamen simul dum attingit destruitur: ita forma ille attingunt introductionem ultime formae: et tamquam simul dum introducitur: sicut in codem instanti: ille corruptitur: non quidem per se: sed per accidens. [Ad 23<sup>m</sup>] dividendum: quod secundum in 8<sup>o</sup> metaphysicae: illud: quod appropriae materie et ratione huic forma est agens: effectus dico: forma littera autem est dispositio ab agente inducita in materiam. Si autem queratur utrum sit forma accidentalis vel substantialis: dico quod aliquis est accidentalis: et aliquis substantialis: ita tamen quod non est sine substantia: sed ita quod existere aliqua forma substantiali in materia: agens potest alias quasdam formas accidentales inducere: quibus mediante dispositio materialiam ad affectionem illius formae substantialis quam habet: et ad introductionem alterius: et tunc in ultimo instanti dispositio in necessitate vertitur: et simul una abyicit: et alia introducit: nec potest argui: quod cessante forma dispositio ceaseret dispositio: et sic forma unica naturae indisponebitur. Nam forma substantialis introducitur in instanti: et ideo non differt quantum ad tempore introducitur et introducitur esse: sicut nec illuminari et illuminatum esse: et ideo in ultimo instanti: quo est ibi necessitatis dispositio simul illa abyicit et forma introducitur: quoniam una abiectione est alterius introductionis: ita quod non est sine dispositio illa: nisi si quae iam forma est introducta: tunc autem quae. Ita est ibi forma: frustra esset ibi illa dispositio: cum iam forma se ipsa materiam disponat et informet: neque non. Dispositio fuit inducita ut esset: sed ut ad formam disponeret. [Ad 24<sup>m</sup>] dicendum: quod ratione corruptionis stellarum formarum est

duplex. Et prima est cessatio actionis agentis: nam quoddam sunt de numero entium: que habent etiam formam traui in natura: cuiusmodi sunt oes sube composite: ad quas per se terminatur generationis actus. Quedam autem sunt quae esse consistit in fieri: sicut sunt oia successiva: vel tempore et motus: et oia: que non sunt per se specifico agentes intenta: et in quibus non est completa ratione species: sicut sunt omnes dispersus: que nec propter se intendunt: nec completi in se habent species rationem: et hox subiecta sunt eis cum consistat in quodam fieri: tandem sunt quodam sunt: sicut tandem durat in motu quodam fit ab ipso mouente: et statim cum factus est deficit: unde cessatio mouentis a mouendo est corpus motus: non quod motus contrarietur actioni agentis: sed per accidens propter causam talis dictam. Similiter ergo dñi est de ipsis dispositionibus: seu formis dispositiis materialibus ad ultimam formam: illarum non est causa stat in fieri: tandem manet quodam sunt: qui autem totaliter facte sunt statim corrupti sunt: sicut dicebat de motu: unde quodam materiali cessat disponere in ultimo instanti in introductionis forme: et introductum et introductum esse in subiectis est simul: opere ut in codem instanti ipse sine corrupte. Secundum est strictas perfecti ad imperfectus: si enim ille forma non habeant contrarietatem ad formam nisi ad agens: tamen quod in se natulemente imperfectionem et motum includunt: ultima autem forma perfectionem gerit: quod imperfectum cum perfecto stare non potest: sicut ad ueniente termino cessat motus: et adueniente perfecto cessat imperfectum: ita adueniente ultima forma operatur oes alias corrupti ratione. Sicut strictas: non quidem per se: sed per accidens: et per hoc ipsum solutio ad 25<sup>m</sup>. [Ad 26<sup>m</sup>] dñi: quod iesus primus inmediate unitus ait: tamen materia prima per talis unionem aliquid esse subiecte consequitur: video cum per illud prodit per separationem ait dicit corrupti quantum ad actuum suum esse. Ad talen autem unionem: ut ex superioribus partibus: sequuntur qualitates actiue et passione secundum debitam armoniam: ideo quod illa armonia dissolvatur sicut per actiones exterioris agentis: sicut per mutuam qualitatum actionem: sequitur necessario separationem anime: unde quod dicitur: quod non est maior ratio separationis nunc quam primo: partibus: quod non intelligitur quod loquitur. Quod autem dicitur de anima: quod est nobilior quam forma celum: dicendum: quod non est simile. Nam illa materia non est eiusdem ratione cum ista: nec est in potentia nisi ad uniuersam substantiali perfectionem: quam certe sibi confert forma celum: hec autem materia est in potentia ad innumerabiles perfectiones: quas anima conferre non potest: sicut ad naturam ferri et cupri: et horni. [Ad 27<sup>m</sup>] dñi: quod sicut in viuo: iesus sit eadem substantialis forma: tamen alia est natura carnis et alia ossis: ut supra ostensum est: ita etiam in corpore imperfecto: etiam si ponatur una tamen forma: nihil prohibet aliam esse naturam unius: et aliam alterius. Quod si dicatur: quod videmus horni carnes mortuorum animalium incidi: et ita non poterit esse una forma: dicendum est: quod illa forma est valde imperfecta ut potest et ad corruptionem tendens: et ex corruptione causa: et ideo sicut de annulosis ponit phis: quod per divisionem resultat in tripartite eadem forma propter propinquitatem dispositionis materie ad actum: ita etiam contingit in istis. Sunt autem quidam: quidicunt: quod corpus mortuum non est unum unitate essentiali nisi sicut aceruns lapidum: et ideo non est ibi tamen una forma: sed plures: quod certe non videtur esse contrarium veritati iesus dicte. Quod autem dicitur: quod non possunt induci subito: dicendum quod per intersectiones non abyicit aia subito: iesus forte in tempore perceptibili: quod est propter ubem et actionis alteratis et dissolutionis

et dissoluētis armonias corporis in perceptibili tempo re: sed tamē si subito posset abyci anima: subito intro ducetur alia: sicut aliquādo corruptionē vni subito per tonitruū sequitur forma acerī: Iz illud subito non p̄p̄rie habeat rōnē instantis: sed iū perceptibilis temporis: vt dictum est. ¶ Quid autē dicitur q̄ fīm b̄ violentia eset potētior q̄ natura dīcēdū: q̄ nō sequitur. Nam q̄ illa forma in occisione inducit: b̄ non est nisi per virtutem et actionē nature: sed q̄ tāz cito inducit: b̄ nō attestatur potētia: sed potius deordinationi dūz. s. per extrinsecū agens tollitur naturalis ordo: fīm quē de ī perfecto res paulatim et ordinate ad perfectū dūcunt: vnde quicquid est ibi virtutis totū est ex virtute et operatione nature: sed q̄ est ibi deordinationis est a violēto agente. ¶ Ad 28<sup>m</sup> dicendū: q̄ illud argumētū est rude valde: pcedit enim ac si animanūlū esse substātiale daret in materie p̄mē: sicut nec forma artificialis p̄ prie materie: q̄ est falsum: vnde subjectū accidentiū est mā informata et perfecta per esse substātiale q̄ recipit ab anima. ¶ Ad 29<sup>m</sup> et 30<sup>m</sup> dicendū: q̄ elementā nō sunt actu in mixto: vt ostēnsum est: cum de mixtione agere: et p̄cera que ibi dicta sunt: pat̄z solutio ad ista 23<sup>m</sup>. ¶ Ad 32<sup>m</sup> dicendū: q̄ qualitates non sunt miscibiles per se: sed permixtione substātiārū: sicut nec ēē habent nisi ad esse substātiārū: vtrūq; autē et quonodo in substātīs possit ēē mixtio supradictū est. ¶ Ad 33<sup>m</sup> dicendū: q̄ fīm ph̄z potētia illa nō est abyciēs animā: sicut pat̄z in exemplo posito de luce. Ad istantiā autē dc subita occisione: pat̄z respōsio ex prehabitio. ¶ Ad 34<sup>m</sup> dicendū: q̄ istud arg<sup>m</sup> ex eadē ignorantie radice pcedit qua et 29<sup>m</sup>: et iō ea solutiōe dissoluit: qua et ill. ¶ Ad 35<sup>m</sup> dicendū: q̄ vnuquodq; generat sibi simile fīm naturā: et ideo sicut ex virtute agentis pducitur nā eadem spē in effectu: nō obstante q̄ in vltimo instanti oēs ille forme cedūt: ita ex agentis virtute talis similētudo determināt in effectu: nō soluz quātū ad cōēs rōneznāc: verū etiā vper b̄ quandā spālē sui agentis inquitū tale est: similitudinem cōsequatur. Quidē ex tribus puenit: primoratione originis: et si enim ille forme cedūt: tū certū est: q̄ fili<sup>m</sup> origināt ap̄re: et ex ei<sup>m</sup> actiōis vture sua nā pdicūt: q̄ p̄q̄ sicut nā: ita et qdaz p̄icularis similitudinis affinitas oēs vt i effectū cāet: scđo rōne ministratiōis: fīz enī phīm mā corporis tota muni stratur a matre ppter quod quātūcūq; ab ipsa abyciātur forme: tamen q̄ b̄ mā a matre decisa est: et virtute paternī sc̄minis talē cōsecuta est formā: necesse est iter parentes et filios affinitatis quādā similitudinē remanere. ¶ Tertio rōne dispositionis: que etiā hui<sup>m</sup> similitudinis principialis est ratio. Neq; enī effectus assī milatur cāc nī rōne nature: naturā autē habz a forma et tali vel tali informatione nīāc: semē autē viri habet se in generatione hoīs per modū actiū principij: et ideo necesse est in effectu talē induci naturā: et talē etiā materie informationis modū: qualis cōtinctur in virtute sc̄minis māz disponentis ad formā: vnde sicut calor assimilatur calor generationis: non q̄ aliquid de generante calore sit in calore generato: s̄p̄tius: q̄ generatis virtute similius quidā calor de potētia est reductus in actū: ita etiā Iz nulla in aduentu ac maneat forma in mā tamē: q̄ etiā etiā in mot<sup>m</sup> informationis māc vture dispositionū agentis cōsequitur: necesse est vt effectus sine cause nō solū in cōi: verū etiā particulatū quādāz sui agentis similitudinē representet. Et si queritur sup quo talis affinitas vel similitudo fundetur. Dico q̄ su per eo q̄ effectus recipit ab agēte: effectus autē q̄ agē

et siue filius a parentibus recipit naturā humānā sic ī dur: du: itā: et ideo super illa fundatur: nīb̄ autē differe vtrū illam naturā cōsequatur per vna<sup>m</sup> generationem vel plures: q̄ sicut naturā cōsequitur: ita et in ipsa natura talis affinitas vel similitudo fundatur rōnēbus preinductis. ¶ Ad 36<sup>m</sup> dicendū: q̄ videre et audire et gustare sunt diuēse operationes in spē ipsius oīalis: et tamē fatuitas est dīcē: q̄ alia sit anima vīsina: et alia auditua Unde oēs iste operationes possunt esse ab eadē forma mediātib<sup>m</sup> diuersis potētis. Et q̄ vltēris arguit: quia vel accidē tales tē. Dicendū q̄ oīa hō organa esse substantiale vnu et idem habet ab aīa: sed tamē sup istud esse substantiale aliam perfectionē accidentalē confert vni et aliam alteri. ¶ Ad 37<sup>m</sup> dicendū: q̄ intellectus potest intelligere per se quecumq; habet diuersas nature pfectioēs: etiā si in re cōiuncta sint: et ideo cū ab eadē forma possint materie diuersē pfectioēs essentiales cōferri: nō est incōueniens intelligere vna<sup>m</sup> illarū pfectioēs sine altera: ita tamē q̄ q̄ ille sunt idē fīm rem: impossibile est vna carū in hoc intelligere actū ēē sine altera. Unde argumētū nō valet: nō enim semper q̄ intellectus distincte intelligere potest: est distinctū fīz rem: obiectū autē intellectus nō est p̄p̄ aliqua quidditatis pfectio: sed potius tota quidditas. Quidē dicit q̄ obiecta intellectus differunt essentialiter: dicendū q̄ obiectū intellectus est vnu<sup>m</sup> tantū: sed tamē etiā concessio b̄ q̄ dicit nihil ad ppositū. Nam essentialis difference accipit quātū ad rōnē formālē in ipsis obiectis: sicut p̄z in visu: et ideo eūz diuersē pfectioēs formāles possint ab eadē forma cōferri: vt ex dictis pat̄z nō est incōueniens per cōparationē ad intellectum in vna et eadē re diuersa obiecta accipi large loquendo. ¶ Ad 38<sup>m</sup> dicendū: q̄ genus vel differētia nō sunt formē: sed dicit diuersas pfectioēs formāles: et ideo de omnib<sup>m</sup> illis: i quibus iūnit natura illius pfectio, nīs: quam significat genus: puta natura sensitua: potest genus vnuoce predicari: et quibusq; vltēris cōuenit pfectio vel natura iportata per nōmen differētia: oībus potest illa differētia puenire: et ideo cū forme distinguatur ab inīcē fīm maiore vel inīores nobilitate: sicut forma asini et forma hominis: ideo Iz oīal p̄dicitur vnuoce de homīe et asino: ppter hoc q̄ vtrūq; istaz formārū dat esse sensitūz: tamen q̄ forma hominis: ppter natura sensitua pfectioē: addit etiā quādam aliā: puta rationē: quā nō addit forma hominis: ideo Iz animal predicit de homine et asino: tamen nō est asinus nec ecōuerso: quinīmo: q̄ totū est ab eadē forma: homo et asinus nō sūt vnu animal: sed duo. ¶ Ad 39<sup>m</sup> dicendū: q̄ p̄z solutio: mā sicut homo ab alia pfectioēs hō rōne specificā: et ab alia rōnē sui genēris: ita vtrūq; p̄t hō ab eadē forma. ¶ Ad 40<sup>m</sup> dōz: q̄ sīly substātialiter dicat essentiale differētia et realē sic corūs differt specie ab homīe: si autē ly substātialiter dicat cōuenientia vel differentiaz alicuius substātialis vel essentialis pfectioēs in cōi: sic cum tā forma corū q̄ forma hominis dent hāc pfectioē: que est esse corporeū: dico q̄ possunt dici cōuenientia in quādā cōi rōne corporeitatē: nec ppter hoc in pfectioē contradictionē: quia fīm alia<sup>m</sup> pfectioē pueniunt: et fīz alia differētia. ¶ Ad 41<sup>m</sup> dicendū: q̄ nētū et os possunt cōsiderari dupliciter. Uno modo: p̄t sunt in suo toto et idem essentiali cum ipso: et sic sunt solū in potentia fīm phīm: nec p̄p̄ habent vnitatem: nisi vnitatem sui toriū: et sic nec diuersa: nec idē numero sunt p̄p̄ loquendo. Alio modo possunt cōsiderari fīz p̄ Verue<sup>m</sup> de vnu<sup>m</sup> for<sup>m</sup>

## De unitate formarum

prias rationes que quidem rationes non sumuntur a diversis formis substancialibus: sed potius a diversis perfectiōibus cōsequētibus vnu et idem esse substātiale: et sic posunt dici habere et diversitate specificā et numerale: sed tamē quia talis diversitas vnu et idem esse: et una et tandem forma a potest consequi ut ex superioribus p: ideo argumentū quod non tenet. Non enim illa diversitas numeralis est diversitas simpliciter: sed solum fīm quid: ut dicitur: simplificatio loquēdo sunt vnu: unitate. scilicet sui toti? Ad 4<sup>z</sup> dīcendū: quod etiā valebit ad solutionē oīus argumentoz: quod tangunt genē vel spēz et differentiā: quod duplex est forma: una quidez que dat esse materie: que alio nomine dicitur forma partis: et hoc non predicatur de toto: sicut non dicimus quod anima sit homo: et tali modo accipiendo forma: nec species: nec differētia: nec genus possunt dici forme: quia sic non predicantur de īn: dividuis: vel de tota substantia rei: quod tamē est falsus. Alio modo sumitur forma non pro ipsa natura que dat materie esse in actu: que scilicet dicitur forma partis ut dictum est: sed pro ipso cōposito seu compōsito substātia fīm quod stat sub aliquo esse siue sub aliqua perfectione essendi sibi collata per formā partis: et hoc modo sumēdo forma significatur per non in generis et differētiae: sic hoc fīm quod stat: siue fīm quod intelligitur ut perfectus perfectione: que est esse sensitivū: sic significatur per non īlūme differētiae: que est rōnale. Et quod est sensitivū ad esse intellectum: se habet sicut in imperfectis ad perfectū: et sicut māle ad formale: ide est quod genus. scilicet animal quod significat hōies fīm quod stat sub tali perfectione dīrū sumēt a materia: differētia vero a forma: nisi enī genus: et oīes partes diffinitionis sumierenēt a toto: ut dictū est: nūcē predicantur de ipso. Et per hoc p: quod forma: que predicitur essentialiter de spē vel individuo: non est forma partis: sed potius est aliquid abstractū: vel cōsequens ipsius totū: vel ut verius loquamur: est ipsa tota rei substātia diversimode accepta: fīm scilicet quod stat sub diversis p: fectionib: vnu nec genus: nec differētia: nec spēs: nec aliqua diffinitionis pars p: prie loquēdo potest dici forma: sed aliquid formale seu formaliter se habēt ad illud de quo predicatur. Ex his ergo patet triuia est oīa argumēta quod procedunt ex tali partiu diffinitionis intellectu. Unde quod dicit quod dīrū opposite tē. dībz quod verū est: quod autē vltē dicit quod anima est in corpore: dībū quod hō differētia incorpo reū in hōie: et in quocūq; alio non dicit solā animā: vltē quā: cūq; alia forma: sed potius dicit totā rei substātia fīm quod stat sub hac perfectione sibi ab anima collata: que est incorporeitas: nihil autē p: biber: quin anima ppter hoc non possit plures alias dare perfectiones: et ita ab ipsa ples aliae sument differētiae: etiā essentiales: vnde argumētu non est ad p: positum. Ad 4<sup>z</sup> dībz: quod ordō predictorum non est genus: nec est generū: quod eis respōdet diuise p: fectiones essentiales: vel potiū totū fīm quod stat sub diversis p: fectionib: ut dictū est. Ad 4<sup>z</sup> dībū: quod in ostendit p: fectione etiā essentiali predictiū includit in rōne subiectū: et ideo cuī oīes iste sint predictiū es essentiales scilicet homo est animal: et vnu: et rōnale: et subā: in oībus opz aliquālē idē predictari de secū subiectū includat predictiū: scilicet oīo idē predictiū de sc: quod fīm alia et alia essentiale p: fectionē: nec dīcim⁹ quod illa rō sit logica tñ: scilicet rea lī: alia enim realiter perfectio est p: fectionē sensitiva a qua dīrū animal: et alia perfectio intellectua: a qua dīrū honio: scilicet totū sit ab eadē forma: et in supposito essentiale et idē uiduale habeat unitatē. Ad auctoritatē p: hīi non opz respōdere: quod vera est: et plures forme sūt ibi successiue una post aliā: sed tamē oīes cedunt adueniēte vltima.

Ad auctoritatē Lōmē. dībz: quod accepit ibi formā p: dīrū: ergo vel spē vel dīrū: et sic cōplicet nīām et formā. Ad aliā auctoritatē dībū: quod cū anima diversas possit ferre perfectiones māe: et tpe oīes simul cōferant: et fīm nāz attēditur ibi quidā ordo: nam sicut potētia fantastica et sensitiva: et ambe sint in eadē essentia: et sīl cōveniunt in hōie: tñ una eaz fīm nāz fluit ab anima mediane et alta: cuius signū est: quod una cadit in diffōne alteri⁹: ita est in aliis perfectionib: corporalib: nam et simili mā per aliā reducat in actū carnis: et substātia et corporis et vte: et sensus: tñ fīm nāz una mediātē alia scilicet ad mām: ita. scilicet quod nāz fīm et informata corporeitate intelligitur: ut p: prium subiectū carneitatis: et postea vite: et sic deinceps: et fīm hūc modū bñ dīxit Lōmē. quod anima intellectua aduenit corpori cōplexionato: quod fīm nām talis p: fectionē non attribuitur nāe nisi fīm quod anima intellectū p:fecta oīb: aliis perfectionib: Ad 4<sup>z</sup> dībū: quod aliud est resolutiū et aliud corruptiū: nam non oīe quod corruptiū resolutiū: alias cū qñcūq; aliquid gnatūt: corruptiū et aliud: sequitur et quod qñ generat p:positū ex semine cōposito et corrupto: quod semē resoluteū p:nitio in aquā aerē et ignē et c: quod est falsum: et ideo dībū: quod in corruptione hoīis remota forma subāli aduenit alia: que inmediate vniū māe p:me: sicut et anima vniēbat: sed postea: quod illa sequēs forma est valde inperfecta: adeo ut non possit conseruare vniōē cōtrario p: agentiū: opz ut sequāt dissolutio in ipsa mā. Ad 4<sup>z</sup> dībū: quod si vnlō accipiatur quantū ad essentiā formē: sic oīs forma eque vniū māe p:me in p:nitio sicut vltima. Si autē talis vnlō intelligat quantum ad vltimā et nobis lissinā formē et perfectionē: quod dare potest: puta sicut in anima sensitiva est dare sentiēti actuū: sic vltima forma intelligit vniū māe latē iornata oīb: aliis perfectionib: eo mō quo supra dictū est ad 4<sup>z</sup>. Ad 5<sup>o</sup> dībū: quod calor et frigus cānt negat a māe negat a forma: sed a cōposito virtute tñ formē: et ita calefaciō et hō actiones reducent in proprias formas accidentales tāq; in p: pria p:ncipia et p:ncinia: sed in aliā tāq; in p: re motū: et cōpositū autē tāq; in p:ncipale et siue originis p:ncipiū. Ad 5<sup>o</sup> p: dicta: et p: dicta etiā p: ad 5<sup>o</sup>: non enim partes diffōnis dicūt formas partis: de qdīrū logiū: et iō argumēta illa non faciūt ad p:positum. Ad 5<sup>o</sup> dībū: quod illa dīrū forma magis vltis: que plures in se perfectiones cōtinet: verbū tñ Lōmē: est intelligendū de formis non qdē partis: sed de formis: que sunt ptes diffōnis: ut sic sit locutio per casū: ac si diccre quod corpū non recipit p:fectiōē hui⁹ dīrū seu forma: que est sensitib: lenis: put intelligit perfectū hac forma seu p:fectiōē: que ē veg: et sic dīrū non recipere formas magis vltis nisi mediātib: nun⁹ vltibus: quod p:fectiōē vltimas in nā non recipit nisi mediātib: p:mis: ut supra dīcū ē. Ad 5<sup>o</sup> dībz: quod aliud est corruptiū et aliud resolutiū: et iō quod de vino fit acerū: et si fit oīmoda et subālis corruptione: non tñ resolō: et hō declaratū est in rōfōne. 48. argumēti. Ad 5<sup>o</sup> dībū: quod virtualē extēdit māz: et tñ non p:supponit alia formā subālē que extendat cuī ea: nec hō est necessariū: ab ipsa tñ subā rei vltute aīe causat forma qualitatib: que est accidētē: et simul cuī mā extēditur: et hoc sufficit: vnde illū argūt p:supponit falsum. Ad 5<sup>o</sup> dībū: quod non legitur: aīa virtute aīe cōferunt māe oīes p: fectiones: quas alie precedētēs formē cōferebāt: ut patuit cuī de mixtione ageret. Ad 5<sup>o</sup> dībz: quod nā p:ris nec est leuis: nec grauis: sed ista acgrīt ex p:fectiōib: diversas formāz: et iō cuī oīa hō possint causari ab una forma nobili ei⁹ virtute cōsequēt cōpositū bñ accidētia: quod autē dicit: quod sic non erūt a forma elemēti: dībū quod sicut

scut sunt in mixto forme elementorum: ita et ab eis canticum huius accidentia: sunt autem virtute in suba mixta: et hoc sufficit ut ex superioribus per ipsum cum de mixtione ageret. Ad 58<sup>m</sup> dicendum: quod diversitas predicationis non est tantum ratione diversarum formarum: sed potius diversarum perfectionum estentialium: ut ex prehabitu per ipsum: et ideo non tenet argum. Ad 59<sup>m</sup> dicitur: quod ratione quare genus non predicatur per se de differentia non est diversitas formarum: sed estentialium perfectionum: ut patitur cum de talis predicationis non ageret. Ad 60<sup>m</sup> dicitur: quod per ipsum ex dictis: quod diversis intentionibus non respodetur diversae forme subales: sed potius unius et idem est per stat sub diversis perfectionibus estentialibus. Ad 61<sup>m</sup> dicitur: quod eadem ratione subjecti intelligitur in passione: et communior: sed sub rei non exprimitur per non esse differentiam ut stans sub eadem essentiali perfectione sub quantum intelligitur stare quod significatur per nomen generis: et id non est ibi nugatio: habet enim se partes distinctionis ordinatae: ita quod illud: quod est magis esse super determinatur per minus? cetero: sicut suba per corpus: corpus per aitutum: aitatum per sensibile: et sic deinceps: si autem partes distinctionis ordinarentur conuerso modo: esset in distinctionibus navigatione: quod idem repeteretur bis: sicut si dicaretur: hoc est ratione animal suba secundum. Nec est simile de distinctionibus accidentiis: ut dictum est: quod quod est subjectum determinatum per passionem non determinatum per aliqd sibi esse essentialie neque ratione recte: neque ratione: sed per id quod est oino extrancum a non sua. et ideo opus quod subz ponat in distinctione bis: scilicet sub uno: et scilicet sub uno passionis: in cuius ratione intelligitur. Ad 62<sup>m</sup> dicendum: quod non nullum ratione recte est eadem loquendo de identitate simpli: quod nec est per se hoc ratione entis simpli: sed hoc identitatibus ab actu: quem non habet nisi forma: potius tamen dici eadem ratione per prinationes omnium formarum: et ratione in omnibus respondet ex parte formae identitas unius perfectionis formalis: quod omnis forma natura dat hanc perfectioem: que est corporeitas vel subalitatem: et hoc sufficit: neque enim opus ut idem modus voluntatis sit ex parte formae: et ex parte naturae: cum non sit potentia et forma sit actus. Ad 63<sup>m</sup> dicitur: sicut patet ex dictis: quod unus intellectus accipiat cognitionem a ratione: non tamen propter hoc ratione recte sit ordo in ratione qui est in apprehensione intellectus: quod objectum intellectus est ens actu: acrum autem diversificans ratione diversas perfectiones estentiales: que quidem possunt esse ab una et eadem formam: et ideo una et eadem res potest habere ratione plurius et diversorum intelligibilius quam diversitate perfectionum: que tamen non habebit nisi unam formam substantialiter. Ad 64<sup>m</sup> dicitur: quod proprium subjectum formae subalis est natura prima: et illa non corripit formam adueniens: sed perficit: unde argumentum supponit quod per se habere ratione plurius et diversorum intelligibilius quam diversitate perfectionum: que tamen non habebit nisi unam formam substantialiter. Ad 65<sup>m</sup> dicitur: quod falsum est: quod tales distinctiones non possunt manere casu de numero: sed specie. Ad 66<sup>m</sup> dicitur: quod ab eadem forma cari potest et natura mixtione et aliae perfectiores operationes: ut ex dictis per ipsum: argum autem procedit hanc positionem: non enim ex parte ratione dicuntur alia esse formas mixtionis a forma specifica rei: quod tamen nos non possumus. Ad 67<sup>m</sup> dicitur: quod sicut docet phisicista metaphysica nihil est causa rationis materialis cum forma nisi agere specificum: et agens vel: que praerant et dividunt inclinando vel coaptando diversas formis diversas partes non: et hoc facit per motum: et cum motu regnat corpus actu. dico quod quia non dividitur in diversas partes est sub diversis formis et divisionibus qualitatibus: sicut per ipsum etiam per motum generatio preparatur debita et distincta pars naturae per occasionem secundum ab eius suba. Sed tamen hoc non est: quod qualitates divisiones sunt principiis effectuum divisionis naturae: vel principiis introductionis formae: sed potius hoc convenire per accidentem: inquam.

Ba f3 rem  
nunquam est ea-  
de haec ratione  
ratiore simpliciter: sed est ea-  
de ratione ratiore  
et suauiter id  
alveo. 12.  
metra. comis  
14. Scoule  
eo opposita  
seculum,

tum. s. cum non sit ens in potentia: nec esse: nec motui subiecti potest: nisi sit actu sub aliquo forma: vel per ipsum: et argum non est. Cum enim nulla actio vel operatio possit fieri circa naturam quam sit actu: et quod non sit affecta aliqua qualitate posset aliquis filius dicere quod qualitas esset mediu[m] unionis naturae cum forma et per ipsum omnes alios: filius est cum non creari non potuerit: nisi in quaestione hoc esse sub forma: eo per terminum creationis est ens actu: possemus pari ratione dire: quod per ipsum creationis naturae fuit forma: et quod de non per se immediate: sed media te forma naturae creauerit: ut supradictum fuit: que oia falsa sunt: quod oia hoc non habet ratione causa: sed secundum rationem efficiuntur causa principalis: unde ista existat formae subalitatem quodammodo forme in disponere naturae ad divisionem subalem: tamen in introductione subalitatis formae et complexe distinctione: et cessat forma procedere. Ad 68<sup>m</sup> dicitur: quod per formam corporeitatem uno modo intelligi potest ipsa essentialis natura corporis in quaestione corpus est: et sic non est aliud nisi aia ratione quod est dans tale perfectionem. Et talis quod est subalitatis perfectio proprie non dividitur: quod tamen est in minima parte: quanta in natura quamcumque ad specificam rationem. Alio modo potest intelligi per corporis existentiam ipsa trina dimensione: et sic hoc naturae accidentis ratione forma et dimensionis ad divisionem naturae: quoniam per ipsam naturam non sit actu divisibilis: tales autem formas esse in ratione non negantur. Ad 69<sup>m</sup> dicitur: quod aia non mouet corpus per suam essentiam immediate: sed per potentiam motuam et appetitum: et sic ipsa natura informata per ipsam aiam quo ad alias perfectiones erit nota: talis autem potentia erit nociens. Ad 70<sup>m</sup> dicitur: quod vera est propositione: si tamen illa que sunt in eodem sunt eiusdem rationis cuius erant separata: sed vita et carnis: et hoc sunt nobilissimi in hoc quod in aliis: tamen non segregatur quod sunt diversa per essentiam: alias cum omnes virtutes que sunt in inferioribus: sunt in virtute incisive et in deo: sequitur returnum lux est et composta: et quod deus non esset oino simplex quod est ipole. Ad 71<sup>m</sup> dicitur: quod ratione proprieta tota natura in inferioribus et locis non acquiritur nisi per motum: et tamen motus non est frustra: sed cesset in termino: ita nec ille distinctiones sunt frustra: sed cessent: maxime cum per eas abducantur forme contrarie: sine quibus impossibile est esse naturam cum omnis generatione sit de contrario in contraria. Ad 72<sup>m</sup> dicendum: quod vivere iste est positum a quibusdam suis effectibus: cuiusmodi sunt mouere seipsum: et alimento ut et hoc eo quod omnia nostra cognitione ortum habet a sensu: cuius per ipsum esse videtur cognoscere accidentia et effectus sensibilis: et ratione cognoscimur: ita et nominamus: tamen si proprietas summa vivere est ipsum esse subale viventis: per quod dicitur phisicista in predicto de aia: quod vivere viventibus est esse: et ideo in habentibus intellectu et ratione vivere est ipsum esse subale ab ipsa aia intellectu secundum: propter quod dicitur phisicista in eadem libro: quod intelligere intelligitur est esse. Et tamen illud quod est per ipsum subiectum subalitatis formae: et ipsum est etiam subiectus ipsum vivere. Manifestum est autem in prehabitu: quod per ipsum subiectum subalitatis formae: et esse ei est non prima consideratio in quaestione hoc ordinare ad talis formam. Cum ergo per motum et vita habet fieri circa idem venire de yni foris. N n z

## De vnitate formarum

Subiectum p̄mū. s. circa māz p̄mā: vt est determinata et ordinata ad talem formā: et ideo cū ordo ad tamē māz remaneat ēt post mortē in ipsa mā. dico q̄ remanet etiā idē subiectū: ynde q̄m dī q̄ subiectū vite est corp⁹: dico q̄ falsus est: cū enī vivere vimentiū sit esse: vt dictū est: illud q̄ est p̄mū subz forme et esse subalī in actu: et nō esse in actu: op̄z q̄ sit ēt p̄mū subiectū vite et mortis: et h̄ adhuc ī sequētib⁹ amplius declarabī. Ad 74<sup>m</sup> dōm: q̄ vita p̄t duplī accipi. Uno modo p̄ ipsa cōpa ratione vite fūi q̄ spālē quādā dicit hui⁹ operatiōis p̄fectionē: et sic de rōne corporis: siquātū corp⁹ est: nō est vita. nā ab alia p̄fēctione dī corp⁹: et ab alia vivū. Alio modo p̄t accipi vita. p̄prie. s. p̄ ipsō eē vīnetis: et sic eē subale corporis est ipsa vita. Qz aut̄ dicit: q̄ nō includit in rōne corporis dōm: q̄ l̄z nō includat vita in rōne q̄ significat nomē corporis: tñ illa perfectio a qua nomē corporis sumit: nō p̄t in hoīe separari ab ipsa vita: eo q̄ illa p̄fectio est quasi xcomitās ipsius eē subale q̄ dici mus vita. Et est simile si dicerez: q̄ disgregare nō sit a forma albedinis: vel ip̄m̄ videre nō sit ab aia: q̄ in no mīne vīsionis nō īportat aia. Nā et s̄ in omen vīsionis sit īpositū a quadā aliq̄ p̄fectione: et nō ab hac q̄ ē esse aiatū: pp̄ q̄ nec illā p̄ncipalit̄ significat: tñ h̄ p̄fē ctio que est videre nō p̄t esse sine aia: q̄ seq̄tūr ip̄az. Ad 75<sup>m</sup> dōm: q̄ l̄z ī ḡbusdā sit eadē res ī numeris et spēb⁹: nō tñ quo ad oia: nā ī numeris nō est cēntial et ph̄yca vītas qualis est ī nālib⁹: sed tñ si vīlini⁹ sal uare similitudinē et diligētiū attendere: dōz q̄ nume rūs p̄nīa senarius vel q̄sīcūq̄ aliū p̄t duplī conside rari. Uno modo ī proprie et mālī solū: et sic nullā h̄ es sentiale vītātē: pp̄ q̄ nec vītas subtracta aliq̄ va riāt in relichto. Alio mó p̄t cōsiderari. p̄prie: et fūi for male rōne nūerī: et sic fm̄ fūiāz pl̄bi gn̄q̄ vītates ī se nario nō sunt nīsi ī potētia: sicut nec tetragonū ī pentagono: et iō ī senario gn̄ariū nō est actu: sed potētia tñ: per remotionē aut̄ vītatis destrukt̄ senari⁹ ī actu: et sit gn̄ariū ī actu q̄ p̄mō nō erat nīsi ī potētia: et ita p̄z q̄ sit mutatio et ī senario q̄ destrukt̄: et ī quīnario: qui sit actu: q̄ tñ p̄mō nō erat nīsi ī potentia: vñ ista rō magis obsequit̄ veritati p̄determinata q̄ errorī de plur alitate formarū: l̄z nō esset īcōueniēs. Ad 76<sup>m</sup> dōz: q̄ per accidētia que sunt ī mortuo nunq̄ possent̄ de uenire ī perfectā cognitionē quidditatis hoīis: possimū īm̄ ī per ipsa deuenire ī aliquale cognitionē cī⁹ p̄ta: q̄ h̄ corp⁹ fūit rālis hoīis: h̄ aut̄ nō est īcōueniēs. Nā reg nō senū cognoscunt̄ per p̄pria accidētia: l̄z ēt per cōsimilia. nā s̄ ī situando est cā vītati⁹ et cognitionis ī rebus: accidētia aut̄ illa: et s̄ īo ī eadē hūc tñ ī similitudinē cū accidētib⁹ corporis vīnī. Ad 77<sup>m</sup> dōm: q̄ motus ī corporib⁹ mixtis seq̄tūr elemētōrum mixtōrum et ideo cū ī corpe mortuo et viuo maneat eadē elemēta: et fm̄ ī eadē quātitatē nō est īcōueniēs: si habeat cū dez motū nālē. nā et q̄m̄ vivēbat ex eadē cā erat ī ipso būi⁹. accidētia: quo aut̄ elemēta sint ī mixto. dictū est supra. Qz aut̄ dicit de virtute barbarū. Sciendū est q̄ sicut gn̄atio nō terminat̄ ad quēcūq̄ terminū: sed ad dētermīnatū: ita et corrup⁹. s. ad nō eē. Ulerūt̄: q̄ mā nō p̄t esse sine forma: op̄z vt aliqua forma habeat natūralē ordinā ad abiectionē forme substātialis dētermīnate: ita q̄ abiectionē forme carnis cōseq̄tūr dētermīnata quedā forma: et ad abiectionē ossis quedā alia di uerla ab illa: et ita est ī oīb⁹. Ita aut̄ forma: que seq̄t̄ corruptionē forme subalīs: tāto plus distat fm̄ gradū nāe a for⁹ corrupta quādā illa. s. corrupta fuit nobilior. lignū aut̄ et herbe h̄nt formas valde ignobiles: ppter

q̄d forma vñ corruptionē taliū formarū parū distat ab eis in nobilitate: ppter q̄d nō est īcōueniēs: si ha beat easdē vel pene cōsimiles virtutes: vt dictū est de herbis. Ad 78<sup>m</sup> dōm: q̄ creatio non est motus: et iō argumētū nō valz. S̄ tñ aliter dōm̄ est: s. q̄ duplex ē terminū generationis: vñus p̄ncipalis et vñtūs ad quē: s. terminat̄ intentio agētis p̄ncipalis: et iō op̄z cē vñu et cīndē tā in cōparatione ad motū generationis: que est quātū ī strūtū agentis: q̄ in cōparatione ad agens: et iste terminus est aia. Alius est terminū secūda rius et p̄ximū nō agētis: sed actionis: et iste terminū est dispositio necessitatē ad talē aiam. Vnde creatio ter minat ad aiam nō simpli: sed vt ī corpore est: q̄ fm̄ Angi⁹ infundēdo creat̄: actio aut̄ agētis terminat̄ q̄ si ad sedariū et p̄ximū terminū ad dispōnē: que est necessitas ad aiam. Nec h̄ est īcōueniēs: q̄ vñus effe ctus sit ī diversis agētib⁹: maxie q̄m̄ agētia sunt ordinata. Nā q̄m̄ sunt agētia ordinata ēt ī alīs generationib⁹ nihil phibz vītutes superioris agētis pertīngere ad vñtūs formā: vītutes aut̄ ī inferiorū agentiū p̄tin gere solū ad aliquā māe dispositionē: sicut vītū ignis disponit̄ māz. Virtus aut̄ aie dat formā ī generatiōe aialis. Manifestū est aut̄ q̄ tota corporalis nā agītū īstrūti spūalis vītutis: et maxie del: cū opus nāc̄ sit op̄ intelligētē: et iō nihil phibet quin dispositio corporis ī hoīe sit ab aliqua vītute corporali. aia aut̄ intellectū sit ī solo deo. Ad 79<sup>m</sup> dōm: q̄ si per intellectū ītel ligāt̄ essentia aie intellectū: sic vītū est: īmo et neces sariū q̄ vñat̄ ī mediate māe p̄nīc: sed q̄ ip̄a est forma nobilis adeo q̄ nō totalē īnergit̄ māe: ideo fm̄ aliq̄ sui partē. s. fm̄ potētia ītellectū ī nullius partis corporis est actus h̄z pl̄m̄: puerile est dī: q̄ pp̄ h̄ ītellectus sentiat: cū ab aie essentia nō solū fluat intellectū: sed ēt multe alie potētiae sensitiū. Ad 80<sup>m</sup> dōm: q̄ illa est scūltā q̄d. nā s̄ aia eset oīum forma: tūc nullus ēt gra dus ī entib⁹: et p̄ vñis tollerē pulchritudo ordinis vñv uerū. Et p̄terea l̄z oēs p̄fēctiones ī inferiorū sint ī superiorib⁹ h̄z. Diony. tñ nō sunt fm̄ ēadē rōne: et iō aia nō posset esse forma oīum rez. Pat̄ ergo ex dictis q̄ positiō ī vñtate formarū ī nullo ītradic̄t̄ verita ti nālē: et q̄ argumēta ī cōtrariū facta nō excludūt̄ alī quid cōtra ipsam. Manifestūz est aut̄ q̄ for⁹ nō tollit māz: sed perficit: et ipsūz supponit: et iō illa q̄lpl̄s nitunt̄ inducere cōtra fidē: impōle est necessario excludere qn̄ potius oīa vel crūt̄ difficultates quedāz cōdes cīs et nob̄ vel s̄ nō: crūt̄ sophistica et p̄babilla argumēta. Nā cū demonstratiōnis conclusio necessario sit de vñ manif estū est: q̄ veritas denīrōnib⁹ impugnari nō p̄t vt ī mediate p̄tebit per argumētōz solutionē. Ad p̄g q̄ obīciūt̄ de forma īt̄roducta ī morte: dōm̄ p̄mō: q̄ nihil est ad p̄positū. nā certū est: q̄ qñ de aqua sit aer: q̄ ī vñtū īstātē alterationis subito introducīt̄ for ma aeris: et s̄līt̄ est de oībus alīs formis substātialib⁹: q̄re part̄ rōne possem̄ arguere: q̄ oīs forma est p̄ crea tionē cū subito īt̄roducta. Et tñ est falsūni: q̄ ī talē subi taž īt̄roductionē precedit motus alterationis: cuius. s. motus terminū est ip̄a forme īt̄roductio. Uiderū aut̄ oīo cīndē modū seruari ī morte: q̄z s̄. p̄mō per infir mitatē alteratur mā et dispositio ad alias formas ī tā tuz: vt adhuc existēt̄ anima ī corpore: multe partes fū ant insensibiles: et ī vñtū īstanti illius alterationis abycit̄ aia et introducīt̄ alla forma. Mirabile est enīz si isti homīnēs quādā habēt febres fortissimas et apostemata mortalia: nullā ī corpore suo percipiunt̄ alterationē et dispositiō ī cōtrariā formā: cū tamē nos

nos aly manifeste h̄ percipianius i corporib⁹ nostris  
Si aut̄ obyctat de morte violenta; h̄ solutū est supra.  
¶ Ad scđ dōm: illud argumētū t sequēs sunt adeo  
rudia: vt solutiōe nō egeāt: supponūteniz q̄ aīa nullū  
det esse vel nullā nām cōstituat: sed sicut in artificiali  
bus dicimus: q̄ dom⁹ uib⁹ aliud est q̄ lapides t ligna  
ɔ paginata: ita etiā res nālis nib⁹ est aliud q̄ forma t  
mā p̄m: sed ista delecta sunt in prehabitiō: ybi ostē  
suz est: q̄ b̄bz verā nām carnis rōssis: t b̄bz tam in so  
lutione generali: q̄z in solutione secūdū argumēti: t p̄  
bz ad 3⁹ t ad 4⁹. ¶ Ad 5⁹ dōm: q̄ illud qđ pdūcitur p  
generationē pprie est ipsuz cōpositū: dr aut̄ caro p ge  
nerationē pdūciū quantū per virtutē seminis t speci  
fici agētis inducit dispositio: que est necessitas ad nāz  
carnis: per h̄c euini modū dr generari tor⁹ b̄bz. ¶ Ad  
6⁹ dōm: q̄ illud argumētu⁹ est cōē ad oēni generatio  
nē: nā in omni generatio subito fit abiectione vnius for  
me: t introductio alterius: nec sunt ḥdicatoria simul qz  
in toto tēpore p̄cedēti est sub yna: in yltio aut̄ sub alia:  
vt docet ph̄s in 8⁹ physi. Sicut ergo in generatione xp̄i  
per operationē diuinitatis ponili⁹ in istātī t subito fa  
ctū boic⁹ ex aīa rōnali t carne: in istātī dico sic cōce  
ptionis: sicut in alij hominib⁹ fit in istātī ifusionis aic  
que est post fornia corporis: que fit i tēp: ynde sicut nō  
dicim⁹ cu⁹: aīa infundit corpori petri: q̄z sūt ibi for  
nie corporis t nō sūt: ita nec in cōceptiōe xp̄i. t b̄bz rō  
est: qz in nullo motu cōtinuo est accipere penultimū i  
stantis: in quo peruenit ad terminū: sed est accipere vlti  
mū tēpus in quo subiectu⁹ est sub fornia termiñi a q̄  
t in vltimū instātī: illius temporis est sub fornia termi  
ni ad quīē: nec est ibi dare mediū quo sit t non sit: vel  
quo sūt ibi opposita: sicut nec est mediū inter tēpus t  
vitiū instātī ipsius. Sic ergo cōceptio xp̄i lic⁹ nō fue  
rit motu: cōsecuta fuit tū quēdā motu: ad min⁹ mo  
tum locale: quo sanguis virginis cōgregatus est ad lo  
cu⁹ generationis: t sic in toto illo motu: t tēp mensurā  
te illū motu illa benedicta mā fuit sub fornia sanguis:  
in vltimo aut̄ instātī illius tēporis fuit corpus xp̄i  
perfectū t aīatū: ita nō sequit̄: talis enīz organiçatio  
etiā in instātī fit in ifusione aic alioz: sed qz b̄y ḡbus  
dā impole: qz nesciūt modū: t oē illud qz nesciūt repu  
tant impole: ideo sciēdū est: q̄ in oī corruptione neces  
sariū est illig⁹ accidēt: b⁹: fin⁹ que nō est trāsnutatio nī  
si per accidēs ad corruptionez subyci subito q̄ similia  
accidētia adueniāt i eo: q̄ generat. Nā rō quare natura  
ra nō statī introducit formas nāles est idispositio ma  
terie per cōtrarias formias: quas expellere nō pōt nisi  
per motu: ppter qđ in yltinio: qn⁹ iāni oīs cōtrarietas  
abiecta est sumul cū illoz abiectione subito fornia itro  
ducit: sicut qn⁹ in aere nō est aliqd contrariū fornia lu  
cis: subito lux in aerē introducit: quādōcūq̄ aut̄ gene  
rāns t generatū ueniūt in aliquo cōi:puta aqua t aēr  
in dyafanitate: tū cū nō oī disponi māz ad illud cōē per  
abiectionē alicui⁹ cōtrarietatis: qz iāni de se est mā ad  
talē nām disposita per primā formāz: nib⁹ aut̄ perse  
intendit agēs corrūpere: nī q̄ est cōtrariū fornia idu  
cēder: t ideo tales nature rōnes ī generato t corrupto:  
tūnūmodi est dyafanitas cū nō habeat contrarietati  
ad formā inducedā nō corrūpūtur nīsi per accidēs ad  
corruptionē subiecti: t ideo cū ad tales inducedās nō  
regratir aliqua nāe dispositio: nec corrūpāt nīsi p̄ ac  
cidens: op̄z necessario vt subito introducant vel abyci  
antur ad introductionē vel abiectionē fornia: de talib⁹  
aut̄ est organiçatio precedēs aīaz rōnale: t ideo in ad  
uentu aic subito corrūpitur: t cōsimilis introducūt ylt

tute: s. illi⁹. ¶ Ad 7⁹ dōm: q̄ in xp̄o nō est ydētitas na  
ture: t illā bene cōcedo mutatā esse: t dōfē cōtrariū esz  
hereticū: qz sequeretur: q̄ nō esset mortuus veraciter.  
¶ Ad 8⁹ dōm: q̄ in corpore xp̄i est cōsiderare ydēti  
tatē nāc: t ydētitatē suppositi: si nāc sic nō fuit simpli  
dez: illā vita est eēntialis predicatū de corpore huma  
no: t tamē vita uō fuit post mortē. Unde cōtrariū dōfē  
esset dōfē qđ nō fuit mortuus: q̄ est hereticū: t mani  
feste fallium. ¶ Si aut̄ cōsideremus ydētitatē nume  
rale: sic simpli fuit idē: cu⁹ habuit idē suppositū: yl̄ fiv  
it idē corpus numero simpli: sed diuersis fm nāz. Oz  
autē vltēr̄ dicit: qz fuit corpus xp̄i: dōz q̄ illud corp⁹  
bz heret alia nām: t alia formaz: tñ fuit nāe corporis xp̄i  
t nullius alteri⁹ pp tria. Nā sicut dictū est supra t in se  
quēt solutiōe aīpli p̄atebit: fornia ītroducta ī able  
ctione aic bz nāle ordinē ad aīam: ita q̄ l̄mopolē est alia  
quā alia fornia introduci ī abiectione aic nisi illā: bz  
etia siuile ordinē ad nām humana: qz sicut in l̄mopolē ē  
esse nāz humana ī actu perfectā ablqz aīa rōnali: ita  
l̄mopolē est nām humana ī nānere fm ī perfectū t  
vītūale: q̄ bz fm q̄ est ī suis p̄incipiis seu partib⁹: qñ  
sunt separate absqz illa forma: ppter quod sicut nā hu  
mana virtute quodāmodo est ī suis partibus quando  
sunt separate: t tamē cu⁹ toto h̄ ī cīs dōfē humans  
nā: ita illa fornia: que postea ītroducit virtutē ī cī  
l̄psis partib⁹: qñ sunt cōiuncte: lz aliqua forte sit ibi dīk  
ferētia: ynde illa fornia nō dicit pprie loquēdo aliam  
nām q̄z nāz humana: qz nec aliquā spēm cōpletā cōsti  
tuit: sed potius dicit diversis modū īscendi partib⁹ nāe  
humana: ita. l. q̄ sicut per aīaz cōfert nāe esse q̄ cōpe  
tit nāc hūanc fm q̄ est cōiunctū ī suis partib⁹: ita il  
la cōfert nāc tale ēsse quale cōpetit nāc humane fm  
q̄ est ī partib⁹ suis disiunctis: vel bz q̄ partes ei⁹ sūne  
distincte: ynde patz q̄ illud vere fuit corpus humaniū  
nō quidē yūū sed mortuū. Sicut ē illa fornia uō solū  
bz ordinē ad aīam vel nām humana: vt dictū est: ita  
q̄ illa fornia que ītroducit ī abiectione fornia eq  
nullo modo posset ītroduci ī abiectione fornia hūa  
ne: verūtē habz ordinē spālem t determinatū ad hāc  
aīam: t hanc naturaz: ita vt fornia que ītroducta fui  
t ī abiectione aic pauli: ppter qđ illud corpus nō so  
lumi vere dōfē corpus humaniū: sed tñ mortuū ppter p̄  
ordinē: verūtē dōfē vere corp⁹ b̄: puta xp̄i ppter ordi  
nē fm: bz est ergo prima rō: quare illud corpus fuit ve  
re corp⁹ xp̄i. l. rōne fornia. Scđ fuit vere corp⁹ xp̄i  
ne nāe: qz eadē oīo mā fuit v̄trobz. Tertio rōne sup  
positi: mirabile ē. n. de istis yritis: q̄ dū volūt arguere:  
q̄ illud corp⁹ nō fuit idē nō: arguūt q̄ nō fuit mortuū.  
Nā sūt nō habuīt tale ēsse t talē formā: q̄ ne cīum bz  
ordinē alioz ad nāz humana: vt est ī partibus sepa  
ratīs: nō fūsset mortuū: vt patet ex dictis. ¶ Ad 9⁹ p̄z  
ratio: q̄ nō dicim̄t bz q̄ supponit. ¶ Ad 10⁹ dicēdūz  
q̄ ad illud argumētu⁹ yidentur sequi tria īcōueniē  
tia: primūz est q̄ si fuit ibi alia natura: q̄ fuerit ibi no  
ua assumptio: bz est quia v̄derur sequi q̄ fuerit ibi no  
ua yrito. Tertiū est: qz ydēt oīo īcōueniens q̄: qdāz  
alia nā p̄ter nāz humana fuerit yrita verbo de: cū  
nec fuerit assumptib⁹līs nec meruerit: t ideo lz p̄teat  
iam solutio ex dictis: tāniē ad maiore evidētiaz: op̄z  
ista tria declarare qūo. l. nō sequiatur. ¶ Ad euīdētiaz  
ergo primī sciēdū est: q̄ sicut tactū fuit superius: natu  
ra humana bz duplīcē nōdū esendl. Unum perfectū  
t cōpletum. Alium autē īperfectū t dimūtū: q̄ tñ  
alij naturis corrūpib⁹līs sūt: ac per hoc nec remaneat fornia:  
Perue⁹ de ynī⁹ for⁹ N n 3

## De unitate formarum

nec ex diuina ordinatione in mā ordo conséructur ad formā: perfectū quādō esse dī habere: quādō cius partes sunt essentiali cōunctione ynite. Nam in tñ vñūqđg est perfecte ens: inquātuz est perfecte vñū. Impfectus autē esse bñ natura hūana quādō deficiēte ynitate es-  
sentiali partiū deficit: perfectio entitatis ipsius: tūc. nā  
lz natura hūana corrupat quātum ad esse perfectū: tñ  
qz t forma manet: t diuina virtute quidā ordo ad for-  
maz in nā cōseruatur: dī manere in ipsa humana na-  
tura fīm esse diminutū: quasi in suis p̄cipiys. Modo  
aut̄ ita est qz fīt diuersus modū essendi: t varie perfe-  
ctiones: t diuersi etiā vñā t eandē rem ɔsequunt̄ defi-  
ctus: sicut p̄z in aia quā alle p̄fessiones cōfessiūnt: vt  
est separata: t vt est cōiuncta: quicqđ aut̄ ɔsequitur ne-  
cessario diuersis modū essendi rez ad ipsam rē nām  
ordinē nāle op̄z habere. nā qz nō bñ nāle ordinē ad  
rei nām: ipsaz nō cōsequit̄ necessario etiā quōcūqz in  
ea variet̄ modū essendi: quecūqz aut̄ habet naturalē  
ordinē ad alio: us rei naturā necessario in ipsa re yta  
liter cōtinēt: quare cū natura hūana aliū essendi mo-  
duz habeat: vt est in partib⁹ essentialiter cōiunctis: t vt  
est in eisdē iāni abinuicez separatis: op̄z vt quecūqz ta-  
lez vel talē modū ɔsequunt̄ ipsius t nālē habent  
ordinē ad ipsam naturā: t in ipsa virtualē cōtineantur  
de numero aut̄ taliaz: que. s. cōsequunt̄ naturā hūana-  
nāz: vt bñ esse in p̄cipiys suis: seu in partib⁹ iāni dīstī  
ctis est forma illa quā de novo ponim⁹ introduci. Nam  
sicut sine aia natura nō pōt habere esse ytuaz: ita sine  
illa forma nō pōt habere esse mortuaz: vt p̄z ex dictis  
h̄ t in precedēti solutione: quare op̄z necessario dī illā  
formā sive cōputetur inter defectus: sive iter perfectio-  
nes humane nature: in ipsa natura seu in ipso homine  
virtutē liter cōtinerit: t nālē ordinē habere ad ipsam:  
lz aliqualiter per accidens. Manifestū est autē qz ver-  
bu⁹ dei assump̄tū hūanā naturā t oīa illa que habe-  
bant ad ipsaz ordinē naturalē: etiā si actu nō fuerit in  
ipsa: quādō illā assump̄tū: dū modo ibi fuerint virtute:  
bñ tamē inter h̄ est differētia: qz ipsaz naturā t partes  
eius: t oīa pertinētia ad nobilitatez ipsius assump̄tū p-  
se: alia aut̄ que solum virtute cōtinebāt in ipsa: t pre-  
cipue pertinētia ad defectū assump̄tū quasi per accidens:  
lz p̄pria voluntate: t ideo sicut famē t frigus t calor: t  
bñ per successionē tēporū aduenient corpori xp̄i: nec  
enī fuit ppter h̄ nouā assump̄tū: lz tales forme sibi de-  
novo aduenirent: eo qz oīs virtute cōtinebāt in assū-  
pto t naturalē habebāt ordinē ad determinatū mo-  
duz essendi nature assump̄tū: ppter quod totū pertine-  
bat ad primā assump̄tū: ita lz per morte aduenierūt  
nouā forma: tamē qz illa virtute fuerat in natura assū-  
pto: yepote qz naturalē habebat ordinē ad nām mor-  
talē quā assump̄tū: t h̄ fīm modū essendi quez h̄ habebat  
in partibus iāz separatis. dico qz nō fuit ibi aliqz nouā  
assump̄tū: sed totum pertinuit ad primā assump̄tū  
nem. Et sic p̄z p̄mū. s. qz nō fuit ibi nouā assump̄tū: sic  
enī paritōne posset dici de oībus formis accidētali-  
bus: t de ipsa morte. s. qz quādō ei aduenierūt de nouo:  
qz fuerit nouā assump̄tū: t silr de morte: qz. s. eaaz tunc  
in cruce de nouo assūperit: qz tamē cōstat esse falsūz:  
qz t cōiter tenetur ab oībus qz mortez assump̄tū simili-  
dū assump̄tū nāni: t alia et accidētia. s. frigus t calorē  
t dolorē: qz aliter verificari nō posset: nisi qz ista t vir-  
tute cōtinebāt in assump̄tū nā: t naturalē habebant  
ordinē ad naturā. Ad cuiusdētia aut̄ secūdi sciēdūz  
est: qz sicut se bñ mā ad formā: ita p̄portionaliter se bñ  
natura vel forma ad ipsaz esse: nā sicut mā est in potē-

tia ad formā: ita nā vel forma est i potētia ad eē. Ma-  
nifestū est autē: qz absqz nouā ynicē māe pōt cōicari  
nā forme quā prius nō habebat: sicut yden⁹ qz substā-  
tia mālis alimēti transit in nāz corporis t cōicatur sū  
binatura forme: quā p̄i nullo modo habebat: preter  
h̄ qz siat nouā ynio ale ad corpus vel aliquā eius par-  
tem. Non enī, ppter nutritionē interrup̄tū vel ino-  
uatur ynio forme substātialis ad nāz: si lē etiā per ac-  
tionē caloris mālis quedā partes nāe defluūt t illam  
nām forme: quā p̄i habebāt: perducit absqz īnūatio-  
ne talis ynionis. Quare cū silr se habēat natura v̄l for-  
ma ad esse: si sit aliquid esse qz ad variationēz nature  
nō corrūptur: sicut nec forma ī nutritio corrūpitur  
ad variationē partiū māliuaz: vt dictū est: poterit absqz  
dubio sub tali esse fieri variatio forme v̄l nāe absqz  
ynionis īnūatione. Nūc aut̄ tale est esse verbī dei: qz  
nō fuit corruptū recedētē aia: quare adueniētē alia for-  
ma fuit quidē yeri dī: qz illud esse per accidētē fuerit  
alteri forme cōicatū: sicut t nā forme cōicatur substā-  
tienūtrīmētū: sed tū nō fuit ibi ppter h̄ nouā ynio: ma-  
xime cū h̄ sit possibile ī natura: t plus possit deus qz  
natura: ppter qd̄ etiā dato qz ī aliquo deficeret exē-  
pliū naturale: adhuc illud posset supplere ī ynione  
verbī ī potētia diuina. Ex his aut̄ iāz p̄z tertium  
nō esse īcōueniēs: nā illa forma nāle: bñ ordinē ad  
naturā hūanā: t nō solū ad naturaz spēi: sed ad natu-  
rā hūanā īndividui: vt dictū fuit ī solutiōē precedē-  
tis argūntētī: t ideo lz de esse nāe humane simpliciter  
nō sit illa forma: pertinet tamē ad naturā hūanā t  
talem modū essendi. s. ī suis partibus: silr etiam dato  
qz: esset oīno exteranea: adhuc nō esset īcōueniēs: cum  
ponamus illaz assump̄tū per accidētē: t quasi secūda-  
rio: silr etiā cōstat qz ynio quādā relationē importat  
dū: nitas aut̄ seu diuīa subsistētia illi vere cōicata nō  
fuit ppter se: sed solū īquantū aliquēz habebat ordi-  
nē ad talē modū essendi humanc nature: t ideo nec  
per se illi ynitati fuit: sed quasi per accidētē: h̄ autē nul-  
lum est īcōueniēs: posset aut̄ ad istud argumentūz: t  
precedens h̄nī quorūdā sīlāi aliter respōderi. nā cuī  
causa prima plus influat causatū sū: qz causa secūda  
vt habetur in lib. de causis: potest causa prima conser-  
nare effectū cause secūda: etiā ipsa causa sedā amota:  
t ideo lz causa secūda t ppinq̄a ipsius corporitatis:  
scz anima separata esset a materia corporis xp̄i p̄mōz  
tētū: potuit tamē virtute hypostasis verbī dei confū-  
ri ibi corporeitas illa eadē que prius per miraculū: p-  
pter quod t fuit corpus vere: t idem corpus nō per na-  
turaz sed per miraculū: h̄ autē solutio ḡbusdā mul-  
tū placet: sed lz sit pbabllis: tamē credo ipsaz habe-  
re īstantiā valde fortē: ppter quod magis placz mū-  
bi prima: lz sit nouā t īcōstieta: quāz tū si lector acce-  
ptare voluerit ipsius iudicio relinquatur. Ad xi⁹ di-  
cendūz: qz in illud solū sit cōuersio ex vi sacramētū: qz  
significat nomē: vel qz cadit ī v̄l sum cibī vel potus.  
Manifestū est autē qz per nomē corporis nō exprimit  
animā quantū est de rōne significata per nomē. Nam  
cum nomē significet rem mediātē conceptionē stelle-  
ctis: illud ppter significat nomē: qz intellectus cōcīpīt  
de re: īquantū illaz nosat. Manifestū est autē qz in ra-  
tione cōceptus designati per nomē corporis nō est aia  
intellectua: sed solū corporeitatis natura: īquantū  
est in genere substātis: t ideo h̄ solū principaliter expri-  
mit nomē: t per cōsequētē in illud solū sit conuersio ex  
vi sacramētū: sed tamē qz corporis hanc naturā nō habet  
nisi abala: ideo ex naturali xcomitātia erit in sacramē-  
to etiā

eo etiā ipsa aia. Quia vero vterius in vslū cibi & pot<sup>9</sup> cadit corpus nō solum inquātū corporis: verū etiā inquantus caro: ideo cōiter dicitur q̄ ex vi sacramēti fit etiā cōuersio in carnē. Ad cuius maiore cūdientiā sciendū est: q̄ sicut dictū fuit in solutione generali: forma quāto nobilior: tāto plures habet perfectiones: q̄ in inferiora fūt Dionysius in superioribus cōtinetur: sed tū excellētorū modo: ppter qd̄ oēs ille perfectiones simpliciter & vnite cōtinetur in spā formia essentia. S̄z tū q̄ vt dictū est supra in solutione: mā ppter sui imperfectionez non potest adeo simpliciter & vnite recipere huius perfectiones: sicut pexistunt in natura formie: & q̄ per actionē agentis est diversus mode in diversis partibus dīposita: ideo l̄ in anima vnite: & simpliciter cōtinetur in natura carnis & ossis & nernitamē in mā diversificatur: vt sic alia sit natura carnis & ossis: nō quidem h̄ sit ab alia forma: sed potius: q̄ in diversis partibus formia recipitur: vt dans diversas pfectioēs esfendit: l̄ in omnib<sup>9</sup> partibus materie sit tota anima: tū q̄ mā nō potest vnite capere nobilitates formie: oēs vt in vna parte recipiat ut dans perfectionē carnis: & in alia ut dans perfectionē ossis: vel in vna & eadē ut dans diversas perfectiones: si ille se habet sūmū ordinē ut vna sit potentia ad aliam: sicut perfectio substātia ad perfectionē corporis: vt declaratū fuit supra: ex quo p̄z q̄ alia est natura carnis & alia ossis: licet ab vna formia. Quia vero effectus nō refertur ad causas nec in sui intellectu illā claudit nisi quātū ad id qd̄ recipit ab ipsa. Inde est q̄ in nomine carnis nō includitur aia inq̄tū b̄: sed solū inquātū est dans naturā carnis: & nō inquantus est dans naturaz animatioē vel vite: immo in tali argumēto icideret falla accidētis. Et ideo l̄ h̄ q̄ dicitur corpus meū nō includitur anima inquātū anima seu inquantū intellectua: q̄ sic de ratione corporis inquātū corporis esset animatio & intellectus: q̄ est falsum: sed solū illud quātū pertinet ad naturaz corporis hominis. Et q̄ conuersio fit in illud qd̄ significatur per verba principaliter: ideo ex vi sacramēti fuit facta cōuersio in corpus: & nō in animā inquātū anima: sed soluz inquātū est dans tale esse: licet etiā h̄ nō sit ppter dictū. Nō enī ita fit illa cōuersio q̄ materia in mā & forma cōvertatur in formā: sed potius q̄ tota substātia panis cōvertitur in totā subānī corporis xp̄i: & ita cū substātia corporis inquātū corpus nō includat animā inquātū anima est: alias animatio esset de rōne eius: sed solū ex cōsequēti inquantū. s. talis nā est a forma: que nō soluz est forma: sed et aia intellectua ideo ex vi sacramēti fit cōuersio soluz in corpus xp̄i & nō in animā: per cōcomitantia & aut est ibi aia. Quia vō in forma sacramēti nō solū dī: h̄ est corpus: sed addit̄ meuz: ideo illa cōuersio fuit facta & fieri pōt in corpus xp̄i: quocūq̄ modo dī vrcē corpus xp̄i: & ideo si fuisset facta vniēre xp̄o ante mortē: fuisset facta conuersio in corpus mortale. Si vero post resurrectionē in corpus imortale & in vtrōq̄ tēpore in corpus pūt est subiectū vite. Si vero in triduo facta fuisset in corpus mortuū quale erat in sepulchro fūt illā rōne: qua etiā tunc vere dicebatur corp<sup>9</sup> xp̄i: q̄ exprimit per ly meuz. Nec seguitur q̄ cōuersio fuisset in solā mā: q̄ ponimus ibi fuisse vere corpus xp̄i: & nō solū mā: vt p̄z ex dictis. & p̄ hoc p̄z solutio ad iz<sup>m</sup>. Ad iz<sup>m</sup> dōm: q̄ illud argu<sup>m</sup> n̄ibil valz. Sicut enī ostēsum est supra inpole est peccatum illud traduci per modū alicuius accidētis iſcien‐tis. S̄z peccatum originale nihil dicit nisi solaz destitutiōne nāe būane a grā iſtitie originallis: ppter qd̄ nā

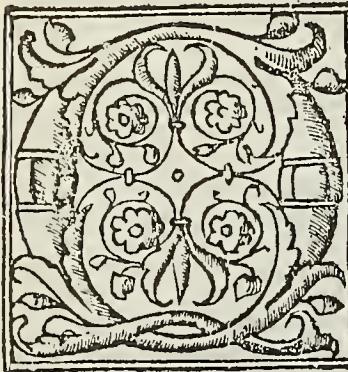
relicta p̄p̄ys i p̄ncp̄ys generat filios simili destitutio ne destitutos: sicut enī traduciē natura: ita & destitu‐tio illa: qm̄ nō acquiratur per generationē in pole est naturā sine tali destitutioē traduci: cuz sic relicta s̄byp̄s: talis aut̄ destitutio habet rōne peccati: inquantū fuit voluntaria: eo q̄ ex voluntate primi pa‐rentis natura in ipso destituta est per voluntariā trāgressionē precepti: & per h̄ p̄z ad i 4<sup>m</sup>. q̄ nec ponimus: nec pole est ponit illuz modū in traductioē huius pccati quē argumēta supponit: de xp̄o aut̄ est alia ratio: q̄ & mā corporis eius fuit sacrificata in virgine: & for‐matū fuit corpus: nō hoīs a quo nacula huīus peccati contrahitur: sed sp̄us sc̄i virtute. Ad i 5<sup>m</sup> p̄z ex dictis q̄ illud corpus & fuit idem numero & vere corpus xp̄i. Ad i 6<sup>m</sup> q̄ xp̄s ratione suppositi diuīni semper fuit idēz numero: rōne aut̄ suppositi diuīni nō attribuunt̄ sibi mōrē & vīta: sed rōne nāe humane: & idco nō seq̄t̄ simpliciter loquēdo: sed tū q̄ vterius cōcludit: q̄ fuit corpus mortuū idem numero cōceptus: sed tamē hoc fuit nō rōne forme: sed suppositi. Nam dī q̄ corpus xp̄i habuerit idētātē vel diuīsitatē numerālē: illo nō quo argu<sup>m</sup> supponit est hereticū. Ad i 7<sup>m</sup> dōm: q̄ verbū nūc dimisit nāe humānū: vnde in morte fuit vnitū partib<sup>9</sup> būane nature. s. corpori & anime: q̄ auez altera partiā variata fuit: nō impedit quin sibi vītas fuerit diuīnitas: nā illa variatio necessario cōsequebatur naturā humānā in tali esse: vt p̄z ex dictis. Et p̄terea l̄ eset ibi alia forma: cu mā semper fuit illa ca‐dē in qua cōmāsl̄ ordo naturalis ad ipsam aiam xp̄i: similētā aia mansit incorrupta: & ideo non sequit q̄ diuīnitas nō fuerit nature vīta: sed sequit̄ ex vi argu‐mēti: q̄ fuerit vīta partib<sup>9</sup> humane nature: que tū erant variate: & p̄cipue altera ipsarū: & h̄ bene concedēmus. Nā dī cōtrariū: l̄. q̄ partes in nullo fuerint va‐riate per mortē est negare veritatez mortis in xp̄o: q̄ ē hereticū. Ad i 8<sup>m</sup> dōm: q̄ verbum p̄hi intelligitur de corruptionē cōincērationis & resolutionis: que nō fu‐it in corpore xp̄i. Nō est autē idēz resolutio & corruptio vt supra ostēsum fuit: & per hoc p̄z solutio ad i 9<sup>m</sup>. Non enim idēz est corruptio & resoluto: vt supra ostēdimus. Ad auctoritates Ambrosy dōz: q̄ intelligūt de vītate simplici que est vītas suppositi. P̄z ergo ex di‐ctis necessariū esse vīaz solani formā substancialē in supposito: & q̄ rōnes in cōtrarium nō concludūt: quin potius positio pro qua inducūtur debili & vano innitiē fundamēto: p̄z etiā q̄ nostra positio nō est fantastica vel falsa: vt ipsi singunt: sed consona fidei & catholice veritati. Illa vero de pluralitate formarū & veritati & fidei catholice cōtradicit: vt superius est ostēsum. Sūt autē multe alie demonstrationes ad partem istā: que demōstratiōna necessitate veritātē cōcludūt: quas propter breuitatē obmīsimus: & q̄ suprapositā falsitatem sufficiēter impugnat ad honorē & gloriā veritatis eter‐ne: & baciō Dīscī patris nři: necnon & auctoris & defen‐soris p̄cipue veritatis l̄az dicte: videlz glōziosi doctoris in thcologia fratris Thonie de aquino ordinis fratrū p̄dicatoꝝ: q̄ lā in celi palatio eterne vītatis lūmīe splēdīdus & diuinā vīsione beatus cum deo patre lūmīnū gloriatū & gaudet in secula seculoz Amen.

Explicit perutilis & subtilis tractatus de vītate for‐marum editus a magistro Berueo natallordinis pre‐dicatorum.

## De virtutibus

**I**ncepit tractatus de virtutibus.

### Questio. I.



## **Æterif prio**

**U**tq; v̄tutes s̄nt nobis a nā. Et arguit q̄ sic. Qd̄ oē q̄ e aut est nāle: aut supnāle sed virtutes saltez ali que sunt: q̄ non sunt supnāles: sicut et alii q̄ felicitas ē nālis. ḡ aliq̄ v̄tutes sunt nāles. Sz illō d̄f nāle q̄ iest a nā. ḡ aliquie v̄tutes saltez sunt in

¶ colores ad visum: ita intellectus agens et fantasmatu se habet  
ad intellectum posse: sed lumen corpale potest imitare visum  
ad videndum sine calore. ergo et intellectus agens potest imito-  
re intellectus posse sine fantasmatu. ¶ Virtus ea

re invenient potest in tantum. C. p. C. invenit aut sunt a nā: aut per creationē: aut p. transmutationē: nō per creationē salte quātūz ad aliquād: nec per trānsmutationē: qz trānsmutatio fit a ūlo in ūriūz: et h̄ non pōt est in aia: qz q. fit sic educī de potētia nāe: Relinqē ergo q. vñtes s̄int a nā. C. p. Nō c̄t regreslus a p̄mutatione in habitū: sed si aia creareū sine vñtib⁹s numer⁹

posset fieri vñosa: sed B est falsis, g relingt q ania ha  
beat vñutes a sua creatione: per ñis de nñ sua. C P.  
nulla suba est ociosa: s suba q caret opatione sibi debita  
est ociosa. g nulla suba caret opatione sibi debita: sed  
opatio aie itellecione est itelligere. g ania nñq est sine  
actu itelligedi: sed nñq est actu intelligedi sine habitu

qui est sp̄es. q̄ aia nūq̄ est sine habitib⁹: q̄r s̄le v̄f eē de  
vno & de alijs: & p̄ dñs habit⁹ v̄tuos̄ iunt sibia natura.  
¶ Aia itelligēdo nō p̄t subterfugere ens. q̄ saltez  
habit⁹ v̄tuos̄: quo itelligit ens: sicut ip̄es entis īnest ei  
a nā. ¶ Dei pfecta sunt opa: sed aia est op⁹ dei cr̄a-  
tis. q̄ creamit ea pfecta v̄tutib⁹: & sic aia a sui creatiōe  
h̄z v̄ntes: & p̄ dñs a nā. ¶ Qđ q̄ recipit in aliq̄ reci-  
pit p̄ modū recipiētis: sed v̄ntes recipiunt̄ in aia. q̄ p̄  
modū aie: s̄z aia est nā. q̄ recipiunt̄ v̄ntes p̄ modū nāe  
& p̄ dñs iunt̄ ei a nā. ¶ Res h̄z nālitatē ab eo a q̄  
h̄z v̄nitatē: sed v̄ntes h̄st v̄nitatē ab aia: cū aia sit ea-  
ri subm̄. q̄ v̄ntes h̄st ab aianālitatē: quā possit h̄re: &  
p̄t aia dare: sed aia est nā qdā. q̄ virtutes anie sunt na-  
turales. & p̄ dñs sunt a nā. ¶ Dabit⁹ p̄ncipioz sime  
a nā: s̄z tales habit⁹ sunt v̄ntes. q̄ t̄c. ¶ Pueri statī  
post baptis̄mū volāt ad paradisuz: sed b̄ nō posset esse  
niſibrent̄ v̄ntes pfectas. q̄ post baptis̄mū statīz h̄se  
pueri v̄ntes pfectas: nec p̄t h̄re eas p̄ acq̄stionez ab  
accidētib⁹. ergo h̄st a natura.

**Contra.** q̄r fm Aug.vt<sup>o</sup> est quā de<sup>o</sup> in nobis sine  
nobis opat: sed q̄ deus in nobis sineno

bis opat non inest nobis a nā: sed supnālīr. g. v̄tutes nō  
sunt nobis a nā: sed sunt nobis supnālīr. C. P. Ania  
creat: sicut tabula rasa in qua n̄ibil est depictu: s; in eo  
in q̄ n̄ibil ē depictu nō p̄nt eē v̄tutes. g. v̄tutes nō sunt  
aīc a sua creatōe: nec p̄ 2̄ns a nā. C. P. Aie iest a nā: p̄  
nitas ad passiōes sequēdas: s; p̄nitas ad passiones nō  
st. it cū v̄tute. g. v̄tutes nō sunt anime a nā. C. P. Nullū  
oppo<sup>r</sup>tū p̄t stare cū alio oppo<sup>r</sup>: s; p̄nitas ad malū oppo<sup>r</sup>  
tur schoatne & choatōi v̄tutel: t̄ b̄ fest aīc a nā. g. ichoa  
tio virtutis nō p̄t inesse anime a nā. C. P. Magis iest  
alicui q̄ inest ea se q̄ q̄ inest ei ab alio: sed posse defi  
cere & cadere in malū inest creature a se: p̄ficere autē  
inest ei ab alio. ergo posse deficere & p̄nitas ad malum  
magis inest anime q̄ p̄nitas ad bonum: sed prouitas  
ad bonu: est inchoatio v̄rtutis. ergo inchoatio virtu  
tis nō iest anime a natura: imo magis oppositū. C. P.  
illud quod nō est virtuosum n̄ibil habet virtutis: sicut  
illud quod est nō albn̄z n̄ibil habet albedini: s; homo  
ex nō virtuoso efficitur virtuosus: quia ex quo sic vir  
tuosus fit ex nō v̄tuo: sicut q̄ fit albū p̄ se: fit ex nō al  
bo: g. in hōice a nā n̄ibil v̄tutis est: nec p̄ 2̄ns b̄z a nā v̄tu  
tes ichoatne. C. P. Nō dñr v̄tutes iesse a nā: nisi q̄ i  
nobis aliq̄ p̄ p̄n<sup>a</sup> dicatur esse a nā: que sunt q̄si semia  
ria virtutis: sed prima p̄ncipia speculabiliu: nec p̄ 2̄ns  
operabiliti in sunt nobis a nā. g. v̄tutes ichoatne nō in  
sunt nobis a nā. pbatio m̄ioris: q̄ inest nobis p̄ arte  
inductiu: non inest nobis a natura: sed h. ibitus p̄  
mornz p̄ncipiorū inest nobis per artem inductiuam:  
quia

quia per inductionem. ergo rē. **C** Itēz q̄ inest nobis per artē diffinitiū nō inest nobis per nāni. s̄z habitus p̄mioz p̄ncipioz inest nobis p̄ arte diffinitiū: qz p̄mia p̄ncipia cognoscīnūs inquātū terminos cognoscim⁹: et terminos cognoscīnūs p̄ diffinē. ḡ t̄. **C** D̄. Aut v̄tutes s̄lunt nobis a nā: qz s̄lunt ex p̄ncipys nāne: r̄ sic cē nō p̄ot: qz tūc inessent nobis cōplete: aut s̄lunt nobis a nā: qz ex inclinacione nāne: r̄ hoc esse nō p̄ot: qz tūc facile r̄ delectabile eēt acqrere v̄tutes: qz illō ad qd̄ iclinat nā est delectabile: qd̄ falsuz est: qz v̄tus est de bono r̄ diffīcili: r̄ quod est difficile non est facile nec delectabile. ergo nullo mō insunt nobis v̄tutes a natura.

**R**espondeo tria sunt p̄ternitēda ad cuiudētiā būius qōnis. **C** Primū est distinguere quot modis d̄r nā: r̄ p̄cipue q̄tū ad modos q̄ p̄tinet ad p̄po⁹. Scđo est ostendere q̄uō d̄r aliquid ē a natura. Tertiū est distinguere de v̄tutib⁹. Et tūc q̄rto r̄ v̄tū nō oñdē de vnoqz ḡne v̄tutū q̄uō insut nobis a nā r̄ q̄uō nō. **C** Q̄tū ḡ ad p̄m sc̄lēdū: qz q̄tū ad p̄ns p̄tinet trib⁹ modis d̄r nā. Uno mō d̄r nā q̄l̄z qd̄aitas ciuiusl̄z rei: r̄ tūc d̄r nā tā suba q̄ accūs: tā creatorz q̄ creature: r̄ breuiter q̄l̄z res. Alio mō d̄r nā q̄cunq̄ v̄tus creata r̄ potestas. li. arb. r̄ fm nāni sic dictaz distinguis nāle s̄ supnāle. Nā vno mō d̄r fūi nām euenire q̄cqd̄ fūi facultates nāl̄ iditas puenit: supnāl̄ v̄o q̄cqd̄ p̄ter cursum r̄ ordīnē talū v̄tutūz puenit. Tertiū mō d̄r nā r̄ hoc magis. p̄p̄e po⁹ s̄lue p̄n⁹ determinatū ad v̄nū: r̄ sic accipiēdo nāni potestas li. arb. distinguis s̄ nāni q̄tū ad hoc q̄ d̄r q̄ nā est p̄n⁹ determinatū ad v̄nū: nō est sic accipiēdu⁹ q̄ p̄n⁹ nāle sit p̄n⁹ v̄nius effect⁹. i. mō p̄n⁹ nāle saltiz quodā ordīne p̄ot eē p̄n⁹ multoꝝ. s̄z b̄ intelligēdu⁹ est q̄ p̄n⁹ nāle in p̄duce⁹ v̄nūq̄bz nō est idifferēs ad oppo⁹: v̄l̄ ad diuersos mōs pd̄ncēdi. imō nečio q̄tū est de se est determinatū ad alterū oppo⁹ r̄ ad v̄nū modū agēdi: sic ignis est determinatū nečio ad calefaciēdu⁹: dum mō assit cōbulstib⁹ s̄lue calefactib⁹: r̄ vno nō q̄tū est exp̄te sua semp̄ opa⁹: nā aut̄ dicta sic subdiuidit in nāz idiuindū: r̄ lī nāni spēi. Et dicit nā spēi ipsa forma a q̄ bz v̄nūq̄bz spēm. nā aut̄ indiuis dūi d̄r mā nō bz p̄portionē q̄ recipit formā specificā s̄z bz q̄ diuersimode p̄ot disponi ad ipaz formā dīner sis idiuindūs: qz dispō q̄ mā dispō itad aliquā for⁹ spe cificā nō ē p̄ncitalis. imō bz q̄dā latitudinē. r̄ p̄t varia ri in diuersis idiuindūs. **C** Q̄tū v̄o ad z⁹ sciendū: q̄ a nā p̄ot aliqd̄ dici dupl̄r: loquēdo de nāz mō d̄cā: qz iste modus in agis p̄tinet ad p̄po⁹ q̄z ali⁹ vt statiz patebit. vno⁹ inchoatiue. alio⁹ cōpleteue: inchoatiue adhuc d̄r dupl̄r. vno⁹ q̄ dicat v̄tus eē ichoatiue a nā: qz aliqua p̄scētie ei⁹ sit a nā: r̄ alia p̄s nō. Alio⁹ q̄z aliquid iclinatio r̄ aliquid p̄n⁹ sunt in nā p̄q̄ iclinat: r̄ p̄t asseq̄ ipsas v̄tutes q̄s hō p̄t cōseq̄ ex nālib⁹. cōpleteue ēt d̄r aliqd̄ dupl̄r eē a nā. vno⁹ d̄r eē cōpleteue a nā: qz fūi sūi eē cōpleteui cāt̄ ex solis p̄ncipys nāne. ita q̄ nāz statiz cū ē ex nečitate fūi sūi este cōpleteū ɔseq̄: sic īrellis agens v̄l̄ polis. alio⁹ d̄r eē a nā cōpleteue: q̄ nō de nečitate ɔseq̄ nām statiz cū est ex solis p̄ncipys nature. imō aliquo agente extrinseco cōcurrēte vna cū nā rei r̄ p̄ncipys nāe cōcurrētib⁹ cōplete. mō tī nāl̄ ɔseq̄ ex illo p̄ncipio ex trinseco vna cū nā rei: qz seḡ ex v̄troꝝ p̄t sūt determinata ad v̄nū: r̄ vno⁹ ad excēdū in actū: sic sentire r̄ cōcupiscere d̄r eē a nā: r̄ p̄cipue in brutis in ḡbns appētitus nō subest rōni: qz p̄ntē actīno statiz: r̄ de nečitate nisi aliō ipediat determinate: r̄ vno mō tales actus sequū: nec subest p̄tāl̄ agentis sic vel alī exp̄re in actū. **C** Quātū v̄o ad z⁹ sciendū: q̄ in nobis ponūt duo ḡtis

v̄tutū respectu dupl̄cī finis: v̄nū respectu finis super nālis: q̄ est b̄tūtudo p̄fī: aliud re⁹ felicitatis nālis quāz hō ex puris nālib⁹: s̄lue q̄ s̄lunt re⁹ finis nālis disinguūtūr qz qdā sūt itellectuales: sic ille q̄ p̄tinet ad itellī: puta scīa p̄ndētia r̄ cōsilia. qdā sūt iuorales q̄ p̄tinet ma ḡis ad appetitū: sic tēperātia iuistitia r̄ ɔsilia. **C** His ḡ p̄missis. Prīmo ostendēdū ē quō sc̄ hēat de v̄tutib⁹: q̄ sūt re⁹ finis supnālis q̄tū ad hoc qd̄ ē ē a nā. Scđo dc̄ v̄tutib⁹ itellectualib⁹ q̄ p̄t acqr̄ ex nālib⁹. Tertiū de moralib⁹ q̄ sūl̄ sūt re⁹ felicitatis nālis r̄ polis acqr̄ ex nālib⁹. **C** Quātū ad p̄m genus v̄tutū pono q̄tuor p̄nes. Prīma est: q̄ v̄tutes p̄dicte sūt cōpleteue a nā p̄dicta. Scđa ē: q̄ nō sūt a nā scđo cōpleteue: nec ichoatiue vocādo ichoatiue oē illō qd̄ p̄t asseq̄ ex p̄ncipys sue nāc individualis. Tertia est: q̄ nō sūt a nā sūl̄ 3⁹ dcā nec cōpleteue: nec inchoatiue. Quarta p̄ est: q̄ in nārā nā respectu talū v̄tutū p̄t eē aliquid dispō iperfecta: nō tū in nārā natura: vt nā est: sed p̄t est in ea lib. arbitriū. **C** Prīmū p̄z: qz p̄mo nō ois res in rerū nā exīs natūra dicitur esse: oē enī q̄ fit quocunq̄ mō fit sic ab aliquid re⁹. r̄ iō v̄tutes p̄dicte nečio etiā quātū adeē cōpleteū sūt in nobis a nā p̄ nō dicta. **C** Scđm. l. q̄ v̄tutes p̄dicte nec cōpleteue: nec inchoatiue: accip̄lēdo ichoatiō nē modo supra posito sūt a nā scđo nō dicta. patz sic. qz illō qd̄ exceedit facultatē totius nāc rei create non seḡ fūi sūi esse cōpleteū aliquā nāni creataz: nec aliquid res create p̄t illō ex facultate sue nāc assequit: sed v̄tutes p̄dicte excedunt facultatē totius nāc create. ergo p̄dicte v̄tutes nō insunt alicui a nā cōpleteue: nec inchoatiue: nō quo expo⁹ est. nā. p̄z. qz illō qd̄ res crea ta p̄t attingere ex p̄ncipys sue nāc nō est supra facultatē totius nāc. mil. declarat: qz nō solū hēritā eternā est supra facultatē humāne nāc: sed etiā possē fieri v̄l̄ eternā: r̄ habere potētias p̄portionatas ad hoc q̄, hō ordīnē per meritū in vitā eternā: est supra facul tatem totius nāc create: sed predictis virtutib⁹ ordina mur r̄ efficiuntur potentes fieri vitā eternā. ergo p̄dicte v̄tutes sunt supra virtutē r̄ facultatē totius na ture create: que dicebat nā scđo modo. **C** Zertiū p̄z sic: quātū p̄dicte v̄tutes sūt a solo deo: sicut a causa effidente p̄ncipali. sed nihil agit in creatura nō nālis p̄ncipy determinati ad v̄nū: qz q̄cqd̄ agit in creatura agit li. arb. po⁹ ēt passiua: q̄ est in creatura re⁹ talū vir tutū ē po⁹ nō nālis p̄p̄e: s̄z obedietialis. ḡ tales v̄tutes nō sūt a nā 3⁹ dcā: put nā est p̄n⁹ ex nā sua determi natū ad v̄nū. **C** Quātū sūl̄ de facili p̄z: qz in nobis quātū ad adultos ponūt p̄tē eē dispō qdā de cōgnitio re⁹ talū v̄tutū: talis aut̄ dispō: s̄lue p̄operatio est dispō qdā iperfecta: r̄ b̄ cōuenit nobis fūi p̄tē li. ar. qz hoc nihil est aliud quā conat⁹ li. arb. ad habēdū grāza dco. r̄ iō in nārā nō put h̄z rōnē nāc: q̄ est p̄n⁹ determinatū ad v̄nū. s̄z rōnē lib. ar. q̄ in nārā fundat̄ p̄tē eē aliqua dispō iperfecta re⁹ talū v̄tutū. **C** Q̄tū v̄o ad z⁹ ge nūs v̄tutū. l. q̄tū ad v̄tutes itellectuales distinguo. nā quidā est hitus p̄moz p̄n⁹ q̄ d̄r itells. qdā aut̄ est hit⁹ z̄nū q̄ d̄r scīa: ars: sapīa: vel prudētia. **C** Quātū ad ha bitū p̄moz p̄n⁹ p̄pono tres p̄nes. Prīma est: q̄ talis ha bitus nō est in nobis cōpleteue a nā tertio mō dicta: qz dc̄ isto mō nāe est p̄n⁹ intentio qōnis: vocādo esse a nā q̄ statim r̄ de necessitate cōsequit̄ nām rei. **C** Scđa p̄ est: q̄ isto mō sūt a nā inchoatiue. **C** Tertia p̄ est: q̄ etiā cōpleteue sūt a nā 3⁹ nō dcā yecādo esse a nā id qd̄ ēt in instāti de nečitate seḡ nām rei: nec cāt̄ ex solis p̄ncipys nāne: sed etiā ex aliquo extrinseco cū nā: r̄ cū

## De virtutibus

minus nāli: sequit̄ ex pncipys nāe stari cū coopante ex  
trinseco: sicut dictū est de sentire. **C** Prīma ḥnē oīdo  
duplici ratione. Prīma rō talis est: qz cuiuscīqz inest pñ-  
cipiū completu alicuius ordinis t̄ inest posse cōparari  
fīm illud pñ<sup>m</sup>: nīli sit iūpedimētū. sed hñti nām hñu-  
nā cū eā st̄: z hñ nō cīnēt posse opari opationē: qz est  
intelligere pma pñ<sup>a</sup>: nec pōt dici qz hoc sit pñ iūpedimē-  
tū: qz iūpedimētū accidit pac̄cēs: t̄ pñia est casuale: t̄ ē  
vt in pñuoribus. Bānt est in oībus qz non pñt in ta-  
lē opationē statim cū sit. ḡ hitus pmoꝝ pñ<sup>oꝝ</sup> nō inest  
nobis a nā: sic qz ex solis nālibus pncipys zsequat̄ de  
necessitate fīm suū esse zpletū. **S**ed alīgs posset di-  
cer ī hoc: qz poꝝ itellectua inest hoī a nā cōpleteine: t̄  
tñ nō pōt hñ statim cū est intelligere: t̄ idē posset argui  
de potētia gressiua. **A**d hoc dōz: qz l̄z poꝝ itell's agen-  
tis t̄ polis insit nobis ex solis pncipys nāe zpletue: tñ  
intell's agens t̄ polis nō sunt sufficiētia pñ<sup>a</sup> intelligēdī  
sine hitibus supadditīs: t̄ iō non est mirū si ipsis habi-  
tis: adhuc hñ nō pōt intelligere: t̄ sīl̄t potentia gressiua  
fīm suū esse cōpletū: quātū ad hoc qz dependet ex di-  
spōne corpīs nō inest hoī statiz cū est de necessitate: t̄  
iō nō est mirū si nōx natus nō pōt ambulare. Sz hitis  
itellectualib<sup>z</sup> hitibushaben̄t sufficientia pñ<sup>a</sup> gbus hñ  
pñp̄tē t̄ facīr pōt intelligere: etiā loquēdō de hitu pri-  
moꝝ pñ<sup>oꝝ</sup> qz ad intelligēdū pma pñ<sup>a</sup>. t̄ iō nō est sīle  
de potētis itellectuīs t̄ poꝝ gressiua: t̄ de habitu pmo-  
ru pñ<sup>oꝝ</sup> qz ad hoc qz assumebat. **S**cđa rō talis ē.  
illud qd̄ cōpleteine inest a nā nō hñ aliquo mō p acqsi-  
tionē. Sz habit<sup>z</sup> pñ<sup>oꝝ</sup> hñ pñ<sup>oꝝ</sup> acqsiitionē: qz fīm pñ<sup>oꝝ</sup>  
in fine scđilb. politi. acgrunt̄ via sensus nīe t̄ expe-  
riente. ḡ non hñ cōplete a nā: sic qz habeant̄ ex solis  
pncipys nāe. ita qz st̄: am neccio cōsequat̄ fīm suū esse  
cōpletū a nā. **S**cđa z pñ sīc. nā hoc mō dico esse in-  
choatiue a nā: non qz aliqua pñ esentie ipsius hitus a  
nā. sed qz in nā est habilitas nālis ad ipsius habituī: t̄  
fīm genus cāe efficiētia: t̄ fīm genus cāe mālis siue pñ-  
cipiū passiū: t̄ hoc dico etiā a nā qz neccio statim cuius est  
sequit̄ solū ex pncipys nāe. **E**x his sic arguo. illd̄ dī  
esse inchoatiue a nā: re<sup>u</sup> cuius est in nā ex solis st̄: pñ-  
cipys t̄ sola habilitas: t̄ p̄cipue qñ est habilitas actina  
t̄ passiua. sed respectu p̄dictoz pncipioꝝ iest nob̄ v̄ra  
qz habilitas ex solis pncipys nāe: qz ex nā nār̄ iest no-  
bis intell's agens t̄ polis: qz sunt pñ<sup>a</sup> actinū t̄ passiū re-  
spectu habitus talii pmoꝝ pncipioꝝ vñacū extēriori  
sensibili mouēte mediāte fantasmatē. ḡ talia pñ<sup>a</sup> siue  
habitū pñ<sup>oꝝ</sup> inest nobis a nā inchoatiue: vocā  
do esse a nā id qd̄ neccio cōsequit̄ nām statim cuius est.  
**T**ertia z sīc pñ qz illud dī cē a nā alīci, pñt pcedit  
tertia z: qz st̄: am cū est: nō neccio seq̄ solū ex pncipys  
nāc: tñ ex pncipys nāe vna cū coopante extrinse-  
co nāli ter p̄sequit̄ illo pñ<sup>a</sup> extērseco adueniētē: t̄ mō  
nāli acquirit̄. sed sīchñ habitus pmoꝝ pncipioꝝ. ḡ z  
ma. pñ: mī. declarat̄. qz illud dī hñ mō nāli ad qd̄ icli-  
nat nā: put̄ est determinata ad vñū. Sz sic hñ a nobis t̄  
acgr̄ habitus pmoꝝ pñ<sup>oꝝ</sup>. qz oēs scito qd̄ est qz dicit̄  
per eos statiz aſtentia: nec in his diversificant̄. ergo  
habitū pmoꝝ pñ<sup>oꝝ</sup> a nobis hñ mō nāli: t̄ inest a uā no-  
stra: t̄ cooperante extrinseco: sic ex pncipys determinatis  
ad vñū. **Q**uātū aut̄ ad v̄tutes itellectuales re<sup>u</sup> z  
sic sc̄a prudētia z: pono duas z̄nes. Prīma est: qz ta-  
les habitus virtuosi inest nobis a nā inchoatiue t̄ q  
ad nām spēi t̄ nām indiuidui. **S**cđa z est: qz cōple-  
tue nō inest nobis a nā: sic qz necessario nām nām  
statim cōsequant̄. nec nō nāli. s. modo determinato  
ad vñū ex pncipys nālibus cōsequat̄. **A**d euidentiā  
aut̄ pñie z̄nis sciendū est: qz sīc dictū est: nō dī nūc alī-  
quid esse inchoatiue pñ hoc qz aliqua pars eētis eius  
habeatur. sed qz aliqua habilitas ad ipni habet v̄ pre-  
missum est. **E**x his sic arguo: idē est esse in nā inchoa-  
tue: vt dictū est: t̄ hñt̄ a nā habilitatē ad alīg dñdnz.  
sed in nobis est habilitas t̄ actiua t̄ passiua: t̄ ad acqui-  
rēdū p̄dictas virtutes a nā nār̄: ppter intell'm agen-  
tē t̄ poleni qui cōsequunt̄ necessario nām nām: tū  
pter pma pncipia: quoꝝ cognitio aliquo mō hñ a nā:  
vt dicēt̄ est: ḡ predicte v̄tutes iſunt nobis a nā inchoa-  
tue spēi: qz ista inchoatio cōuenit nobis fīm aīam a q  
haben̄is spēm. inest nobis aliquo mō inchoatiue  
a natura indiuidui inquātū: itē dispōnes organoz  
t̄ virtutū sensibiliū: que deserviunt nobis in intelligēdō  
vñus est magis aptus ad sciaꝝ qz alīns. **S**cđa etiā  
z̄lo pñ sīc. t̄ pmoꝝ qz ad hoc: qz predicte v̄tutes non  
inest nobis cōpleteine a nā. ita qz neccio fīm suū esse cō-  
pletū cōsequat̄ nām naturā statim cū est: t̄ hoc parce  
per easdē rōnes: per quas probatum est habitus pñ<sup>oꝝ</sup>  
nō esse sic a natura: qz s. statiz iessent: cū eset facultas  
operādi opera talii v̄tutū: nec haberent̄ per acqsiatio-  
nē: quoꝝ v̄tūqz falsuz est. qz etiā tales v̄tutes nō inest  
nobis a nā: sic qz ex pncipys nālibus vna cū cooperante  
extrinseco mō nāli acgr̄t̄ p̄t alīg dñduat̄ a pnci-  
pētē dñplici rōne. **P**rīma rō talis est: qz qz  
acgr̄t̄ sic naturalr̄ vno mō se hñ in oībus hñtibus na-  
turā. sed cognitiones cōclusionū nō codē mō acgr̄t̄  
nec codez modo hñt̄ ad eas declarandas oēs qz sunt  
in nā humana. inio gdā voluntoia talia pbore pñ  
re matheuaticā: gdā per mere naturalia: gdā pñ  
habiliā: gdā pñ iūere denūratū. ḡ habitus talii z̄nt̄  
nō inest nobis a nā p̄dicto mō. **S**cđa rō talis est:  
oppositū illius qz cōpleteine inest nobis a nā uō pōt in  
esse p̄quācūqz assūfactionē v̄l exercitiū: sic Ari. ouide  
scđo ethi. qz lapis nō p̄t assūescere ascēdere: qz hoc est  
z̄nū suā. vñ etiā 4<sup>o</sup> nieta. d̄cīt phs: qz nullus mente  
pōt assūtire opposita pñ<sup>oꝝ</sup> pñ<sup>oꝝ</sup>: ḡcḡ dicat ore. Sz  
oppositū v̄tutū itellectualiū: qz sunt circa z̄nes pōt in  
esse: t̄ nō inesse multis. Sz habitibus erroreis: sicut de se  
pñ: ḡ z̄. **Q**uātū vñ ad v̄tutes morales. pura tēperā-  
tia: t̄ iūstitia: t̄ z̄similes pono duas z̄nes. Prīma est: qz  
iſunt nobis tā a nā spēi qz idividui inchoatiue. Sz  
est qz iſunt nobis a nā cōpleteine. pma pñ: qz sicut dictū  
est hic: accipio alīg dñqd̄ esse inchoatiue respectu cuius hñ  
aliqua habilitas. sed respectu talii v̄tutū inest nobis  
abilitas tā actiua qz passiua t̄ ex pte intell's inquātū  
aliquo mō naturalr̄ cognoscimus pma pncipia opabi-  
liū: ex gbus cōcludinūs alia. t̄ fīi affectuz: inquātū  
naturalr̄ volūtas appetit bonū in vñi. Dico at natura-  
liter nō qz necessario statim cōsequit̄ naturā rei: cū est  
ex solū pncipys suis. sed qz vna canis cooperante extrin-  
seca naturz est sequi nō naturali: ex quo qd̄ appetitu  
natus est homo mouere se ad appetēdū bonū in spe-  
cialib⁹ vñtutis vel illius: t̄ ipsa etiā voluntas: que  
est eodēz inclinatio in bonū nālē: inest nobis a natura:  
que quidē volūtas pōt dici inchoatio vñtutis: iquā  
tū est quidē habitus iclinatio in bonū i vñi. **S**e-  
cundū etiā nām idividui pōt dici etiā in nobis esse vir-  
tutum inchoatio: put̄ hic accipitur inchoatio inquātū  
z̄ fīi cōplexionē corporis aliqui sunt magis nati in-  
clinari ad aliquā vñtutē: siue ad bonū alīciūs vñ-  
tutis. puta ad temperate vñtudū. **S**cđani cōclusionē  
sez: qz tales vñtutes nō iſunt nobis a natura cōplete-  
ue: ostēdo triplici ratione. Prīma sumiē ex depēdētia  
earum

earū ad prudentiā sic: qz virtutes morales dependēt a prudentia cōpletive: et conuertuntur in ea. sed prudentia sic nec alie virtutes intellectuales non est a nā cōpletive sicut deductū est. ḡ nec virtutes morales. ¶ Secunda rō sumit ex ideterminatione quā hēnius circa opa virtutum moraliū: et est talis: illud qd̄ inest nobis a nā iquātū est de se: eodē mō se b̄z̄ boies valde dissimilat et diversimō de se habet circa ea q̄ p̄tinet ad virtutes morales: adeo q̄ vix inueniuntur duo hoīes q̄ per oīa hēant s̄iles mores: licet cōueniantē cōicare in ḡnali: in eo qd̄ est h̄re bonos mores: vel malos mores. ḡ virtutes morales non insunt nobis cōpletive a nā. ¶ Tertia rō sumit ex politate ad virtua opposita: qz nulli rei pōt inesse per cōtitutē asseſfactionē oppōm̄ eius q̄ sibi inest cōpletive a nā: nisi forte violenter. sed virtua opposita virtutibus insunt multis hoībus nō violēter cū sit nālī volūtarie. ḡ virtutes nō insunt nobis a nā cōpletive: et sic p̄z̄ qd̄ virtutes insunt nobis a nā: et qd̄ nō. ¶ Ad arguimēta ad p̄mū dōm: q̄ accipieō nāle et esse a nā oē illud qd̄ non inest nobis a virtute supnāli: sicut virtutes insunt nobis a nā etiā cōpletive. nunc autē h̄c accipimus nām put distinguit cōtra virtutē supnālē: et put dicit p̄n̄ determinatiū ad vnu: et p̄t distinguit nā contra illud qd̄ subest in imperio voluntatis. ¶ Ad sc̄d̄ s̄i rō dōm: q̄ vocādo naturā quācūq; rem in rerū nā existentē oīis virtus completie est a nā sic dicta: s̄z sic non logiūr h̄le de nā. ¶ Ad 3<sup>m</sup> et ad 4<sup>m</sup> p̄z. qz vocādo nāni primo nō et sc̄d̄ mō nō solū ichoatiue insunt nobis virtutes: t̄ p̄cipue virtutes potētiales h̄ri ex nālibus p̄ncipis: sed etiā cōpletive: ipse etiā virtutes infuse sunt a nā sc̄d̄ mō dicta. sed dc nā sic dicta nō logiūr. ¶ Ad 5<sup>m</sup> dōm: q̄ illud qd̄ est a nā corporis in eo q̄ corpus sequitur: tale qd̄ nō est a nā iduidui. sed magis a nā ḡnū. sicut illud qd̄ sequitur corp' h̄z̄ p̄portionē quā oīa rōnalis regit nēctō in corpe q̄: p̄ficit nō est a nā indluidui. in eo a nā sp̄i. sed illud qd̄ sequit̄ corpus diversimode in diversis indiuitus s̄m q̄ diversimode a nā est in eis disposita. nam armonia corporis in ordine ad diām nō est in puncto indiuitibili cōstituta. put vñ vnu est nīagis calide complexio vel humide q̄ aliis: tale autē qd̄: q̄ consegit̄ corpus h̄z̄ determinatiū gradū quē habet in determinatio gradu iu iduiduo est a nā iduidui: et de eo q̄ sic p̄se quīt nām corporis logiūr bic: qñ dñ q̄ id qd̄ est ex p̄te corporis est a nā indiuidui. ¶ Ad 6<sup>m</sup> dōm: q̄ diplr p̄t intelligi h̄o esse dispositus ad grām et charitate p̄ nām suā. vno mō q̄ sit dispositus per rē que sit nā sua: put b̄z̄ rōnem p̄ncipy nālis: et put habet rōnem sic nāe in agendo siue in patiendo: et sic h̄o nō est per nāz̄ suā imēdiate dispositus ad grāz̄. Allo nō q̄ dicāt̄ dispositus ad grāz̄ p̄ suā nām. s. per rem: que est nā sua: nō tñ put est nā: sed put est pōa obedibilis ut de ea fiat q̄cqd̄ vult deus facere: et sic h̄o imēdiate dispositus per nām suā. Id est per rez: que est nā sua: nō tñ put est nā imēdiate dispositus ad recipiendū grām quātū pertinet ad p̄ncipiu receptiū grāe: et ppter hoc etiā nō sequit̄ p̄cessus in infinitū: qz nō dñ aligd̄ addere sup rem: que est nā bōminis ad receptionē grāe: nec seq̄tur q̄ sit nālis: vñ a nā tertio mō dicta: siue recipiat̄ actiue: siue passiue: qz res que est nā respicit grām: nō vt est nā. sed vt est potētia obedibilis. ¶ Ad 7<sup>m</sup> p̄z: qz nec actiue nec passiue ponitur nā hoīis h̄re imēdiate ordinē ad grām: vt est nā. s̄z put est pōa obedibilis. ¶ Ad 8<sup>m</sup> dōm: id qd̄ inest anīe a cōrēte ex dono supnāli creato nō op̄z̄ q̄ sit a nā: vel q̄ sit naturale: sicut illud qd̄ a p̄ncipiu nāecreat̄ et eas necessario ex se cōsequit̄. nūc autē virtutes: qd̄ deus in-

fudit anīe ade in sua creatione fuerunt ex dono supnāli dei: nō autē ex p̄ncipys nāc: nec cōsequit̄ quālibz̄ aīaz̄ sed solū hoc fuit p̄nīlegū spāle. et ideo ratio nō valet. ¶ Ad nonū dōm: q̄ ratio superior et inferior nō dicūt diuersas virtutes vel vna virtutē: sed dicūt candē potētū natā duci in cognitionē diuersor̄. ¶ Ad decimū dōm: q̄ aīa dicūt creari ad cognitionē dei: nō quantū ad hoc q̄ in creatione sua sit sibi s̄iliā quantū od̄ h̄ q̄ hēant virtutes sic deus: sed quātū ad h̄ q̄ in ea ex nā sua sunt memoria: intelligentia: et voluntas: in ḡbus est aliqua similitudo trinitatis inquantū actus vnius procedit ex actu alterius. ¶ Ad vndecimū dōm: q̄ intellectus agens et polis nō sunt sufficiētia p̄ncipia intellectualiū virtutū: vel cuiuscūq; actus intelligēdi absqz fantasmatē: et etiā qd̄ ad virtutes nō sufficit fantasma absqz frēquētia actus salē quātū ad aliquos h̄itus intellectuales. ¶ Ad iz<sup>m</sup> dōm: q̄ inter lumen corporale et lumē intellectus agentis est similitudo qd̄tū ad hoc q̄ sicut lumen corporale luuat ad vidēndū colorē: ita et lumen intellētis agentis ad intellētū: qd̄tū ea que sunt nata a nobis intelligi. sed quantū ad hoc q̄ p̄t videri sine colore nō est sile sibi lumē intellētis agentis: ita q̄ posset intelligi sine fantasmatē per se: qz aīa h̄ni statū p̄tis vīte nībil intelligit sine fantasmatē: cuius cāz̄ reddere eēt nīnis longu. ¶ Ad iz<sup>m</sup> dōm: q̄ vocādo transmutatiōne motū cōtinū successiū sicut est in alterationibus que sunt s̄m qualitates actiūas et passiūas virtutes nō acquirunt̄ per transmutationē: sed vocādo transmutationē simplicē mutationē: que est a priuatione in habitū: sic acquirunt̄ virtutes per transmutationē: qd̄qz ēt illa mutatio est a trīo in contrariū: sicut qñ fit ex vīuo so virtuosis. sed hoc accidit qz nō est de necessitate generationis virtutis q̄ sit mutatio in contrario in contrariū. ¶ Ad i 4<sup>m</sup> dōm: q̄ quedā sunt forme q̄ habent fieri quodā ordine in subo: cuius sunt: iter qd̄s nō est reciprocatio immediate. ita q̄ subū inoueat̄ vna in aliā: et ecōuerso: sicut est inter formā vīni et formā aceti: et idē est de vīuo et mortuo: et in talibus nō p̄t esse regressus a priuatione in habitū. s. a priuatione forme in ipsaz̄ forūa que habitus dicit̄ immediate: et de talibus est intelligētā auctoritas phī in p̄dicamētis. Alii sunt forme inter quas nata est fieri mutatio: sicut de albo in nigrū: et calido in frigidū: et ecōuerso: et in media te in talibus p̄t p̄ nām fieri regressus a priuatione forme in formam: et de talibus est virtus: vnde sicut circa aerē potest esse vicissitudo tenebre et luminis. ita et circa etiam p̄t esse yīci: situdo vīty et virtutis. ¶ Ad 15<sup>m</sup> dicendū: q̄ p̄t dici: q̄ subā nō est ociosa: si qñqz nō agit. sed esset ociosa: si nunqz̄ possit agere. vel dicēdū ad minorē: qd̄ Iz̄ aīa qñqz nō intelligat. nō tñ ē ociosa: qz seni, per est in aliqua alia operatione. ¶ Ad 16<sup>m</sup> dōm: q̄ si intelligat̄ aīa nō possit subterfugere intelligēdo ens sic q̄ nō possit cē absqz̄ cōsideratione entis: falsuz̄ est: et s̄m istū sensu fallū p̄cedit ar̄. ¶ Ad 17<sup>m</sup> dōm: q̄ dei p̄scā sūt opa qd̄tū ad h̄ qd̄ dat vnicuiq; saltē id p̄ qd̄ p̄tasse: q̄ p̄fectionē suā: nō tñ ita p̄scā sūt opa dei: q̄ statiz̄ qñ sūt hēant oēz̄ p̄fectōez̄: quātū p̄t h̄re. ¶ Ad 18<sup>m</sup> dōm: q̄ virtutes recipiūt in aīa s̄m aliquē modū aīe. s. h̄z̄ q̄ aīa est libera ar̄: non autē h̄z̄ q̄ aīa est p̄ncipiū determinatū ad aliquid vnu qd̄ pertinet ad nām tertio mō dictaz̄. t̄iō non op̄z̄ q̄ virtutes sūt a nā licet recipiāt̄ in anima: et sūt aliquo modo ab ea. ¶ Ad decimumnonū

## De virtutibus

Obm: q̄ virtutes nālitate quā h̄nt: r̄ quā nate sūt h̄re h̄nt ab aia in qua sunt: r̄ a q̄ h̄nt vnlitatē sed ex hoc: nō seq̄t q̄ sunt a nā tertio mō dicta: qr̄ nec nate sunt h̄re nālita tē talis nāe. Ad 20<sup>m</sup> obm: q̄ habitus p̄n<sup>o</sup> nō sic est a nā: vt ostensuī est: q̄ necessario sequit nām statuī cū est: r̄ ex solis p̄ncipys nāe. vii q̄tuī ad aliquid acq̄ri: tñ dicit plus esse a natura q̄ alij habitus: qr̄ mō nāli vt predictū est r̄ declaratū acq̄ri. Ad 21<sup>m</sup> obm: q̄ habitus sūt virtutes q̄s h̄nt pueri statuī cū sunt bapti cati nō sunt a nā: sed per iſfusionē. Ad 22<sup>m</sup> in cōteriuī obm: q̄ Aug. loquor lbi de virtutibus iſus: nos aut̄ log mur de virtutibus acq̄s. Ad 23<sup>m</sup> obm: q̄ l3 aia crea tur sine actu habitu slue virtutū: qr̄ nō sunt in ea actua liter q̄ p̄mo creat. tñ nō creat sine potētys per q̄s vir tutes p̄t acgr̄ere: r̄ sic h̄z virtutes a nā. Ad 24<sup>m</sup> obm: q̄ aie non inest p̄nitas a nā ad sequēdū passiones nisi fm̄ sensualitatē: fm̄ aut̄ rōnem r̄ inclinationē gialez voluntatis in bonū inest sibi p̄nitas ad bonū virtutis: r̄ sic iste p̄nitas nō repugnat: r̄ sic adhuc stat q̄ in aia fm̄ rōnem inest sibi p̄nitas ad virtutes. vel obm: q̄ aie nō inest sibi p̄nitas ad passiones ī imperiū rōnis mo uentis ad bonū honestū: quin rō possit refrenare: sō il la p̄nitas nō repugnat iſhōationi virtutuz. Ad 25<sup>m</sup> p3: q̄ s̄ p̄nitas ad viciū accipiat p̄ inclinatione sensua litatis pat̄z q̄ nō opponiē iſhōationi virtutū. Si aut̄ recipiat p̄nitas p̄ flexibilitate lib. arbi. adhuc talis p̄nitas nō opponiē iſhōationi virtutū: qr̄ p̄tās lib. arbi. est ad opposita. vii po<sup>a</sup> ad virtutes nō opponiē potētē ad vicia. Ad 26<sup>m</sup> obm: q̄ liz creature fm̄ se con siderata facilis posse deficere: r̄ per q̄s possibilatē ad p̄ ficiendū nō repugnat facilitas ad deficiendū q̄ possit stare cū alio: nec tam ē creature fm̄ id q̄b̄ est positū in ea h̄z p̄nitate qd̄ malū fm̄ se: qr̄ tūc deus ēt causa mali: sed cōperit sibi inquantū deficit ab aliqua per fectione: puta iquantū sensus vel rō aliqd̄ prosequit̄ pre ter imperiū vel cōtrai imperiū legis dei. s. p̄tīn. Et q̄ dicit q̄ creature de se est nihil: dico q̄ si hoc accipiat in vi affirmationis vt sit sensus q̄ eē creature sit quod dā nihil: falsuī est. Si aut̄ accipiat in vi negationis vt sit sensus q̄ creature de se nō est aliquid: r̄ accipiat h̄z genus cā efficiētē vt sit sensus q̄ nullā entitatē habz n̄t ab alio efficiētē: verū est: sed si accipiat fm̄ genus cā formalis vt sit sensus q̄ nā creature est formalis r̄ eēntialis quoddā nihil: falsuī ētimo est per se formalis aliqd̄: r̄ eo nō d̄r̄ quo ponit̄ creature esse: nece est eam ponere aliqd̄ esse. vbi gr̄a. Creatura in po<sup>a</sup> est aliqd̄ in po<sup>a</sup>: r̄ creature in actu ē aliqd̄ in actu: r̄ pp̄ b̄ d̄r̄ h̄re habituī ēt inclinationē ad bonū: r̄ non ita ad malum. Ad 27<sup>m</sup> obm: q̄ nō d̄r̄ virtus esse in nobis iſhōati ue a nā: qr̄ aliqua pars eēntie virtutis inist nobis a nā vt ponit̄ ponētē iſhōationē formaz. sed hoc iō d̄r̄: qr̄ aliqd̄ p̄n<sup>o</sup> q̄bus possimus acgr̄e virtutes. In sunt nob̄ a nā: r̄ iō aliqd̄ ex simplr̄ nō virtuoso fit virtuosus quā tum ad hoc: q̄ ante acq̄sitionē virtutis nihil q̄ esset pars eēntie virtutis erat in eo: r̄ tūc cum hoc stat q̄ pre habebat p̄ncipia iſelinatiua ad virtutes: r̄ per q̄s iſhōationē virtutis: put hic logmur de iſhōatione. Ad 28<sup>m</sup> obm: q̄ p̄nia p̄ncipia sine cognitio p̄mo p̄ncipioz aliquo modo iest nobis a nā copulatiue: quia mō nāli acq̄ri per artē denōstratiū: vel per artē īnductiū: vel diffinitiū: licz acgr̄at p̄ inductionē: r̄ p̄ diffōneni saltē q̄fisiāz indicantē q̄ d̄r̄ p̄ terminos: qr̄ aliqd̄ est p̄ iductez: r̄ aliqd̄ ēp̄ artē īnductiū. Itē etiā non dicit̄ virtus inesse nobis a nā: ppter hoc tūc: qr̄ talia p̄ncipia s̄int nobis a natura allquo modo: sed ppter potentias

animi e quibz possimus quācūq̄ virtutē inatā nobis inesse acquirere. Ad octauū obm: q̄ inchoatio virtutis: de qua logmur n̄bil aliud est quā potētē aie: que sunt intellectus agens r̄ possibilis: r̄ volūtas q̄bus pos sumus assequi virtutes: r̄ ista inchoatio ex p̄ncipys no stre nāe causaf: īnquantū aia est causa suarū potētiaz aliquo modo: nec op̄z q̄ si virtutes iſint nobis a nā quā tu ad talem inchoationē: q̄ etiāz cōpletive inſit nobis a natura: ad virtutes etiāz habemus inclinatioē in gīali a natura ex solis p̄ncipys nature īnquantū inest nobis inclinatio ad cognitionē veri r̄ ad amorē boni: r̄ talis inclinatio est facilis r̄ delectabilis: l3 acq̄nisiō virtutis in spāliſt̄ difficultis.

Questio. II.



**E**cundo querit. vtrū virtutes generēt̄ in nobis ex actibus. r̄ videſ q̄ nō: qr̄ virtus cōparat̄ ad actu q̄ est op̄atio: sicut actus p̄ni ad secundū. sed sc̄ds uō est cā p̄ni. īmo econ uero. ergo actus nō est cā virtutis. l3 ecō uero: nec per q̄s gīas virtus ex actibz.

Dec dī. q̄ nū. p̄positio intelligitur de actu elicitō a virtute: ex quo nō cauſat̄ virtus: nō autē h̄z veritatē de actu qui est ante virtutē. Contra hoc sic arguit: qr̄ s̄t cōenit op̄ari ante acquisitionēz habitus vel virtutis: tūc sequit̄ q̄d̄ mūda potētia itellēs posset exire in actuū absq̄z aliquo habitu supaddito: hoc aut̄ yr̄ īcōueniēs. q̄ semp̄ est habitus ante quēcūq̄ actu: nec est dare actuū aliquē priorē babitu: p̄ quē habitus gīet̄.

S3 di. q̄ liz ante quēcūq̄ actuū intellectus oporteat dare aliquēz habitu. ille trii habitus que op̄z dare ante quēcūq̄ actuū nō est habitus acq̄s. s̄c̄ sunt habitus: de q̄bus hic lo quimur: sed est habitus nālis: s̄c̄ est habitus p̄niorū p̄ncipioz: r̄ p̄ actus elicitos ab isto p̄ncipio acq̄runt̄ alij habitus qui s̄nt acq̄s. Lōtra hoc arguit dupl̄r̄. P̄ r̄imo sic. qr̄ ad habitu p̄moz p̄ncipioz p̄tinet sp̄es ītelligibilis cū n̄bil ītelligat̄ sine tali sp̄e. l3 talis spe cies h̄r̄ p̄ acq̄sitionē. q̄ habitus p̄moz p̄ncipioz est acq̄stus sicut r̄ alij. r̄ per q̄s gīas ex actibz. S3do: qr̄ si ita esset q̄ alij habitus sequētēs. puta habitus sc̄ie ge nerarēt̄ ex actu elicitō ab habitu p̄ncipioz: tñ ex is li actu: tūc sequereſ q̄ nō generarēt̄ s̄iles habitus ex silibus actibz: qr̄ sc̄ia nō generarēt̄ ex scire: qr̄ est actē intellectus respectu īnū. Sed ex intelligere r̄ ex sentire qr̄ est actus itellēs absq̄ discursu respectu p̄n<sup>o</sup>. hoc at̄ est īcōueniēs cū ph̄o dicat sc̄bo ethi. q̄ ex silibus actibz generarēt̄ s̄iles habitus. puta ex citariare artē cīti riandi. ergo yr̄ q̄ ex actu elicitō ab habitu p̄ncipiorū nō generarēt̄ habitus sequētēs. S3. si exhibitu p̄ncipiorū p̄t̄ elicit actuū sciēdi: q̄ est re<sup>a</sup> īnū: tūc habitus īnū sus ficit ad sciēdū īnes absq̄ habitu q̄ est sc̄ia. hoc aut̄ est īcōueniēs. q̄ īcōueniēs ētponere: qr̄ exhibitu p̄t̄ elicit actē sciēdi: q̄ est respectu īnū. ergo op̄z ponere sc̄ia z at̄ oēz actu sciēdi: nec per q̄s p̄t̄ gīari ex frequētia sciēdi.

P̄ arguit ad p̄ncipale sic: agēs r̄ operās in eo q̄ h̄z n̄bil recipit. sed emittit aliqd̄ a se. sed acgr̄s habitus in eo q̄ h̄z aliqd̄ recipit. q̄ op̄ans in eo q̄ operans non acq̄runt̄ habitu: r̄ per colequēs habitus nō acq̄runt̄ ex operibz. Sed dī. q̄ ista ratio bene procedit de actione tranſunte. nō aut̄ de actione īmanente: sicut est intelligere r̄ velle. Lōtra. actio īmanēs quantū ad hoc q̄b̄ est īmanens habz magis rationēz passionis quā actionis: r̄ ppter hoc dicit ph̄o: q̄ sentire r̄ intelli gere quantū ad rem pertinet est quodā pati: sed patiēs in eo q̄ patiens nō est causa alijius formae vel habitus ergo actio īmanēs q̄tuī ad hoc q̄ est īmanēs non p̄t̄ esse cā

esse cā alicuius habitus. ¶ P.cōtra positionē rūdētis q dicebat: q̄ sicut formarū que sunt in niā quedā sunt que p̄ducuntē ope māc.puta forūe in aia eoꝝ: r̄aia ve getatiua & sensitiuā: qđā bō forē p̄ creationē a dō. ita ēt & i perfectionib⁹ accīntalib⁹: q̄ sunt v̄tutes: qđā acq̄runt̄ ex actibus nřis: qđā sūt p̄ ifusionē a deo. ¶ Lōtra b̄ ar guī sic: qz sīc for̄ subales sūt in po⁹ passiua niāe. Ita & v̄tutes aīq̄ gūent̄ sunt in po⁹ passiua aie: & hoc accip̄ bat̄ ex dictorū dētis. s̄ for̄ ad q̄s p̄ inō ē i po⁹: nō redu cūt̄ in actu⁹ ope māc: q̄ nec h̄itus q̄ sūt in po⁹ passiua aie reducūt̄ in actu⁹ ope aie: seu p̄ op̄ationē aie. ¶ Sz dīc. q̄ nō est sīle: q̄ aia dicit actu⁹: nō sīc niā. ¶ Lōtra b̄ arḡ. qz l̄ aia sit actus q̄t̄ ad eē subale. re⁹ tñ eē ac cīderalis ip̄si⁹ nō b̄ rōne actus s̄ po⁹. s̄ mā p̄ aliquaz op̄ationē suā nō pōt̄ eēcā alīcn⁹ for̄ subalib⁹ cāte in ea: p̄ b̄ qđ est po⁹ re⁹ eē subalib⁹. q̄ nec aia p̄ eē cā v̄tutis q̄ est accīns aie p̄ aliquā suā dispōnē v̄l op̄ationē: pp̄ hoc q̄ aia est in po⁹ passiua re⁹ eē accīntalib⁹ v̄tutis. ¶ P. ar guīt̄ ad p̄nci⁹ sic. sīc gn̄at̄ in nob̄ v̄tus. ita & v̄tiū. sed aliquō v̄tiū gn̄at̄ in nob̄ nō ex open̄o. inō ex nō op̄a ri: sīc ducuit in pctō dīmissiōis. q̄ v̄tus poterit gn̄ari in nobis nō ex ope n̄o. ¶ P. sīc se b̄ itelligere incōplexū ad sp̄es: ita itelligere cōplexū qđ est cuž discursu ad sciam. sed sp̄es p̄cedit oē itelligere incōplexū. q̄t̄ h̄ir⁹ scie p̄cedit oē itelligere discursuū: sīc oē scire. sed illō qđ p̄ceddit aliqd nō pōt̄ cāri ab eo. ergo scia nō potest causari ab aliquo vel per aliquō scire sīc per frequen tia in sciēdi v̄l discurrendi. ¶ P. nulla res potest assue scere in ūrū ei⁹ qđ est sibi a nā. sed anic inest ex cōplō ne corporis iclinatio: vel ad trīnenter viuēdū: vel ad viuēdū lubrice. ḡ nō pōt̄ assue scere in cōtrariū istoꝝ: & si sic: aia erit a nā v̄tiosayl viciosa: tñō p̄ assuefactoꝝ operū. ¶ Sz dīc. q̄ lic̄ in appetitu sensitivo sit iclinatio ad bonū fm qđ. s. ad bonū sensus. in rōnetiū est iclinatio ad bonū simipl̄r. & rō inclinat appetitu sensituum: & regulat inclinationē ei⁹. sed tñ senip manet in eo iclinatio nālis. ¶ Lōtra. si in appetitu semp̄ esset iclinatio ad bonū sensus: quā inclinationē h̄z a nā & nullā alia: tūc nō generaret̄ v̄tus in appetitu sensitivo: qz & si in appetitu sensitivo est v̄t̄ sīc i subo: tūc iclinatio appetitus sensitivi erit in bonū v̄tutis: & p̄ v̄tis recedat ab iclinatio e nāli. s̄ v̄tutes nō gn̄ari in appetitu sensitivo est incōueniēs. q̄ icōueniēs est dīc: q̄ appetitus sensitivus recedat ab iclinatione nāli p̄ assuefactionē opeꝝ & q̄ nō inclinet̄ ex se in bonū v̄tutis: ad cuius oppositū h̄ebat iclinatio nālē. ¶ P. illud qđ reddit aliquō op̄ bonū nō cās ab illo ope: s̄ magis eēcā ei⁹. s̄ v̄tus facit bonū h̄ritē: & opus eius bonū reddit. q̄ v̄tus est cā boni op̄is & eꝝ. ¶ P. sicut se h̄it̄ pctā venialia ad pctā mortalia. ita actus ip̄fēcti q̄ sunt aī gnōnē v̄tutis ad ip̄az v̄tutē: q̄ est h̄it̄ p̄fectus. s̄ explib⁹ venialibus non fit mortale. q̄ nec ex plib⁹ actib⁹ ip̄fēctis: q̄ sunt aī v̄tutē pōt̄ gn̄ari habitus p̄fectus q̄ est v̄tus. ¶ P. ḡlatio terminat ad formā. s̄ for̄ oīs v̄tutis est charitas. q̄ ge neratio cuiusl̄ v̄tutis terminat ad charitatē. s̄ gn̄atio v̄l p̄ductio q̄ terminat ad charitatē ē a solo deo: a quo solo pōt̄ esse charitas. q̄ gn̄atio cuiusl̄ v̄tutis est a solo deo. nō q̄ ex opib⁹ nřis. ¶ P. fm Aug. q̄ nō est ex fide p̄cīm̄ est: s̄ cū pctō p̄cipue mortale nō pōt̄ stare v̄t̄. q̄ ḡcqd est sine fide nō est v̄tus. s̄ fides nō pōt̄ b̄ri nisi a soꝝ o deo. ergo nec aliqua v̄tus pōt̄ b̄ri nisi a solo deo: & sic idē q̄ p̄us. ¶ P. si operās in eo q̄ operans acgreret habitū: cū acgrēs habitū in eo q̄ huīns sit motū: & ope rās in eo q̄ huīns sit mouēs: sequerēt̄ q̄ idē esset mo uēs & motū. inō plus yl v̄t̄ sequeret̄ q̄ mouēs fm q̄

molies cēt motū: qd est icōueniēs. ¶ Itē fīm p̄fīm for  
ma nō gñat: sed habitus est formā. gñō gñat. s̄ illud  
qd nō gñat: nō gñat ex actibus. ḡ r̄. ¶ D̄. illud qd nō  
possumus sine deo cāt in nobis a deo. sed sine deo nul  
lii bonū possumi<sup>1</sup>. iuxta illud. sine me nihil potestis fa  
cere. ḡ vñis: t̄ qcgd boni hēuius cāt in nobis a deo. nō  
ergo vñis est ex actib<sup>n</sup>ris. ¶ P̄. si illud qd magis vñ  
in esse nō est in esse: nec illud qd nūnus. sed magis vñ  
aligis ex p̄pō actu posset acgrere cōtinēti: q̄ est habitus  
iperfectus re<sup>u</sup> vñtis q̄ vñtē: nec tñ aligis ex p̄pō actu  
pōt b̄re cōtinēti: qz sapiēs dicit nō possumus esse cōtinēs:  
nisi deus dēt. ḡ multo in innis pōt b̄o acgrere vñtis ex  
p̄pō actu. ¶ P̄. illud qd ē cā habite<sup>2</sup>: est cā r̄c<sup>3</sup> elicit  
ab habitu. sed actus ante habitum non pōt esse causa  
actus elicit ab habitu: qz actus elicit<sup>4</sup> ab habitu est p  
fectio<sup>5</sup>: qz actus aū habitu: t̄ imperfecti<sup>6</sup> nō est cā pfectio  
ris. ḡ actus ante habitu nō pōt esse cā habitus. ¶ Sed  
di<sup>c</sup>. ḡ imo: qz pcessus nāe semp est ab imperfecto ad p  
fectu. ¶ Lōtra. qz illud b̄z vñtē in pcessu nāe b̄z cāz  
mālē. nō aut fīm cām efficientē: qz cā efficiēs nobilior  
est suo effectu: pcessus aut quo habitus gñat ex actib<sup>7</sup>:  
t̄ actus postea elicit ab habitu est fīm genus cāc efficiē  
tis. ergo actus ante habitu nō pōt esse cā act<sup>8</sup> elicit ab  
habitū. nec p̄ vñs ipsius habitus: qz qcgd est cā cāc: est  
cā cāti. ¶ P̄. in eis q̄ dñnt spē vñu est nobilior alio. s̄  
actus t̄ habitus dñnt vel spē vel plusq̄ spē. ḡ vñu ē no  
bilior alio fīm totā suā spēz. s̄ cā est seu p nobilior suo  
effectu. ḡ si acius est cā habitus actus fīm suā totā spēz  
est nobilior habitu. s̄ ignobile nō pōt cē cā magis no  
bilis. ḡ habitus nō pōt cē cā eliciēs actū cōsilēti cī: a q̄  
gnāt: t̄ si sic: habitus nō gñat ex actibus silibus eis quos  
elicit. ¶ P̄. nullus actus potest elicit nisi assint p̄n<sup>9</sup> suffi  
ciētiā ad eliciēdū illū actu. sed habitus sufficiētibus p̄n  
cipijs re<sup>u</sup> alicuius actus nihil plus regrit ad eliciendū  
illū actu. ḡ si aligis actus elicit anteq̄ acgra<sup>10</sup> habit<sup>11</sup> re<sup>u</sup>  
illi<sup>12</sup> vel s̄silis: nō regrit habitus: t̄ si sic: seq̄ q̄ nō gñā  
tur habitus ex s̄silibus actibus eis quos elicit: qz re<sup>u</sup> co<sup>13</sup>  
ex qbus gñat: t̄ s̄sili nō est necessarius: t̄ p̄ vñs super  
fluit. ¶ P̄. p̄n<sup>14</sup> actiū re<sup>u</sup> alicuius pducēdū nō est ni  
si for<sup>15</sup>. sed opatio nō est forma vt vñ: ḡ opatio sine act<sup>16</sup>  
q̄ est opatio nō est p̄n<sup>17</sup> pductiū habitus: vel cuiuslib<sup>18</sup>  
t̄ per p̄n<sup>19</sup> non generat habitus ex actibus.

**In contrariū** est. qz fīm bīm D̄fonisius bo  
nū est potētis quā malū. s̄ ex  
malis actibus generatūr vicia. ergo multo plus ex acti  
bus bonis generantur virtutes.

**Respondeo** ad eidētiā malorez illius qōnis  
intēdo tria per ordinē ostendere.

P̄imū est q̄ vñtis ad quas pōt homo p̄tingere  
ex p̄ncipijs naturalib<sup>20</sup>: de qbus ad nūc hic ē mentio  
acquirunt ex actibus n̄fis. ¶ Secōdā quō acq  
runt per actus n̄fis. ¶ Tertiō quō vñtis: t̄ ex q̄ actu  
cāsent. ¶ Ad primū ostēdēdū pono talē rōnē. pdu  
ctio illius est: cuius nos sumus causa effectiua p̄ aliquod  
p̄ncipiū actiū existens in nobis: sicut po<sup>19</sup> n̄ra actiua: t̄  
q̄ in nobis acquirit sicut in subo est opus siue opatio  
n̄ra t̄ sicut agentis patientis. sed predicte vñtis siue  
huiusmōi. ergo pductio taliū vñtutis est actus nōst̄  
siue opatio nōst̄: t̄ agentis t̄ patientis: t̄ per conse  
quens generant ex actu nōst̄. maior patet. quia pro  
ductio effectus est opus: t̄ actus cause effectiue vt agē  
tis: t̄ similiꝝ quātum ad alterum patet: q̄ generatio ali  
cuius forme in aliquo subo est actus illius subiecti vt  
patientis. minorēm p̄bo: q̄ois vñtis humana est cāta  
in intellectu vel in appetitu ab intellectu practico recto

## De virtutibus

In actu factu. sed ois habitus factus in intellectu salte quantu ad habitus cōplexoꝝ causaꝝ in nobis per nrm intellectu agentē mediate vel immediate: et in nobis quā tū ad intellectum pōlem. ergo ois virtus humana possibili haberi ex nālibus causaꝝ in nobis et in nobis: et p cōsequēs huius virtutel sumus causa effectu: et subm f3 aliquid n̄t. Ut rāq; bulus sylli ad hoc pbo. et pmo pri mā: qz virtus est que opus bonum et perfectu reddit. sed perfectio est bonitas hois in eo qz est vivere et operari fmi rectam rōneꝝ. ergo opz qz virtus hois sit habitus intellectu recti speculatiu vel practici: vel sit habitus appetitivu inquantu obedit rōni recte mouenti ad bonu rationis. Scd etiā pbo: qz aia cōsiderat quātu ad v̄tutes sīc tabula rasa: nec habz aliquid nisi intellectu agentē et polen quantu ad ea que sunt in solo anima: qz qd eni causaꝝ in intellectu possibili causaꝝ ab intellectu agente mediate vel immediate: quia res sensibiles no sunt sufficientes mouere intellectu possibilē absq; adiutorio intellectus agentis: et etiā res sensibiles non mouent nisi mediante fantasmatu: qd est aliquid n̄m. ergo ois habitus qui causaꝝ in intellectu poli cat a nob per aliquid n̄m: qz per n̄m intellectu agentē: et precipue quantu ad habitu complexoꝝ: et sic pbata est vtraq;. C Dico autē precipue quantu ad habitu complexoꝝ: qz forte in gnōne spē intelligibili no prie mouemus nos. sed magis prie mouemur a cōseruante intellectu agentē et causante fantasmatu. licet in nobis sit pncipiū actiuū: sicut licet in graui sit p̄n actiuū respectu sui motus: non tñ dī prie se mouere: sed moueri a generāte. sed postq; bō facetus est i actu intelligibili p̄ vō cōplacentē in actu intelligibili p̄ mouere se ad frequētiā acē et glāre in se habitu quēcuꝝ: quicqd sit de hoc: tñ semi per est veruꝝ. quia ois habitus virtuosus siue sit spē: siue aliud: loquēdo de v̄tate humana poli acgrī ex p̄ p̄is nālibus: gñat ex alio p̄ra actiuꝝ. s. ab intellectu agente mediate vel immediate. C Quantu ad scđii. s. quo v̄tutes pdicte generēt ex actibus n̄is: scđendū ē. qd aliquid dī fieri per alio triplū quantu ad p̄sens p̄tinet. Primo mō sicut per p̄n actiuū: sicut aq; calefit p̄ calore ignis calefacientis aquā. C Scđo sīc per p̄n passiuū: sicut si dicereſ cera figurari per quātitatē vel molliciē. C Tertio mō per ipsaꝝ actionē: vt si dicereſ aq; calefieri per calefactionē. Modo dico qz v̄tutes vel qz cūq; habitus nō generant per actus intelligēdi qz sunt apprehēdere assentire vel dissentire: sicut per actiones qua p̄ducit modo quo aq; dī calefieri p̄ calefactionē: nec sicut per pncipiū passiuū: sed sicut p̄ p̄n actiuū. C Primiꝝ faciliter si p̄t qz actio et passio sunt idē re cū forma que acgrī per actionē: qz habitus nō est opatio intelligēdi: que est apprehēdere assentire vel dissentire: qz tūc manēt habitu bō semper esset cū actu intelligēdi: qd est falsuꝝ. Si aut ponat qz actio differt re a forma acgrī per motū: adhuc p̄t idē pbari sic: qz ipole esset ponere actionē aliquā ab alio forma p̄duci: sic per actionē ad ipsaꝝ terminatā: qn oporeat il lam formā intendi vel produci: sicut impole est actio: nē esse calefactionē: qn oporeat calorē simplē fieri: vel fieri magis intensuꝝ. sed in habete perfectas v̄tutes cōuenientiē intelligere absq; aliquo istoꝝ. ergo rē. C Idē ostendo sicut qz impole est quacūq; virtute fieri calorē nisi per calefactionē. s. pōle est aliquos habitus generari absq; aliquo actu intelligēdi: sicut patet de v̄tute infusa que est fides. ergo actus intelligēdi non sic se habz ad habitu generātū intellectu: sicut calefactio ad calorē: nec per p̄ns habitus intellectuū generat per

actu intelligēdi sicut per actionē: que sit generatio ei? et idē dico de habitibus quantu ad hoc. Sed p̄z qz ois habitus intellectuū generat̄t in intellectu possibili: et v̄tutes in ipso appetitu: tio intellectus polis et appetitus et nō actus eoꝝ sunt pncipia passiuꝝ p̄ modū subti respectu virtutū intellectualu et moralu: nec p̄ etiā dici qz acē intelligēdi: nec segē qz actus appetēdi sint disponēs p̄ siue subiectoꝝ respectu taliu virtutuz: sicut mollicies disponit cera respectu impressioꝝ figure: cū actus sint magis actuales quā habitus virtutu. C Tertiū etiā patet. s. qz actus intelligēdi sint pncipia actua respectu generationis habituū cōplexoꝝ. qz intellectus non est natus causare aliquid in intellectu poli immediate nisi speciē fmi illos qui ponat spēs. Primū aut qz natū est elici a spē est actus intelligēdi. Et iō opz qz ab intellectu agente immediate: et a spē mediante actu intelligēdi confuso generat̄t habitus cōplexoꝝ. Si aut nō ponat spēs adhuc idē sequerēt: qz primū qz natū est cari ab intellectu agente in intellectu poli mouens vna cū fantasma te est actus apprehēndendi simplicia: nisi ponat spēs. et ideo qz aliud ab intellectu apprehēdēdi simplicia predicta causaꝝ ab intellectu agente in intellectu poli generat̄t ab eo mediante actu intelligēdi simplicia: et per p̄ns sunt pncipiū actiuū respectu oiuꝝ alioꝝ: que sequuntur predicta apprehensionē. Idē dico de actu appetendi respectu habitus existentis in appetitu quo ad p̄ma appetibilitia: vt magis patebit in sequenti articulo. Si at ponat spēs esse in intellectu poli: causabili ab intellectu agente vna cū fantasmatu: nō aut ab aliquo actu intelligēdi. C Si aut querat: qd est illud per qd sicut per actionē terminatā ad ipsam p̄ducit̄ virtus: siue habitus virtuosus: dī: qz cōter h actio nō est noiata. sed p̄t dici virtueſcō: sicut dī v̄tutis productio: caloris calefactio: licet eni intelligere sit quidam actus et quedaz opatio intellectus: tñ nō est generatio ipsius habitus intellectus: sicut l̄z deſcenſis lapidis sup pocilū terreū sit qdā motio: nō tñ est fractio pocilī: in p̄tinet ad p̄n actiuū fractionis. C Quantu aut ad tertiu sciendū: qd fmi ponentes spēs in operatione intellectus est talis processus. Primo sit spēs in intellectu poli v̄tute intellectus agens et fantasmatu vna cū intellectu agente mouentis. Deinde ex tali specie sequit̄ apprehensione simplicia et cōfusa: et postea pluribus sic apprehensionis sequit̄ compoſitione et diuisio que signat̄ per affirmationē et negationē: et talia distinguunt̄. nā quedā sunt que statuꝝ et per se sunt nota: et eis absq; iquisitiō et discursu lumine intellectus agētis nota sūt: et talia dī p̄n: et hīt̄ taliu dī habitus p̄n. Alia vō sunt qbus nō statuꝝ assentit intellectus vel dissentit sed postq; appetit sibi ea seg ad p̄ma p̄n pdicta vel eis repugnare: et habitus taliu dī habitus s̄nū: et dī scia: qz v̄terius didicit̄ in diuersos habitus fin diuersas mās. s. in sapiaz prudentiā et arte. In istis duobus gñib⁹ habituū cōsistit ois v̄tus intellectuū. nā licet qnq; distinguat̄ scia et sapiaz restringēdo sciani ad cōsiderationē cāp; iferioꝝ. scia tñ put gñalit̄ accipit̄ pro habitu scđonū nō distinguit̄ et sapiaz. sed est genus ad eam: et sic lognuit̄ nunc de ea. C Tunc his p̄missis: dico qz si ponereſ habitus in intellectu vt dispo passiuꝝ: p̄r quā faciliter recipit̄ actū intelligēdi ab aliquo alio mouēt̄: esset tūc facile sustinere qz v̄tutes intellectuales gñarent̄ ex actibus s̄libus spē eis: qz post gñatiōes v̄tutū eis attribuit̄: qz quanto frequētius reducit̄ aliquo potentia in actu tanto magis reddit̄ disposita ad recipiēdū cōsimilē actū facilis. sed si predice v̄tutes ponuntur vt qbusdā v̄t̄ esse pncipia actua respectu actuum suorū

suorum: tunc licet per actus virtutum sequentes possit ipsa virtus magis ac magis in subiecto firmari ac perfici in quantum exercito tales actus ordinant fantasmatum: que ordinatione postea mouet intellectum ad perfectius apprehendendum: tunc non vir quod similes actus actibus quod elicunt a virtutibus primis et primis eentia virtutis. quod in causis equo cito: sic lumen est causa caloris: calor causa raritatis non vir quod possit esse reciprocatio saltem in eodem sub uno corrupto. ita s. quod calor quod est in aequali possit causare in ea lumen vel rarus calor: sicut est: et quod habitus est causa quo respectu actus: quod non est eiusdem speciei cum eo: non vir quod si habitus natus est effectus elicere actus: sicut lumen calorum: quod est: actus consilios causat ipsorum habitus essentia quod primo ipso non subi. Et iuste secundum ista via iste erit processus in genere habituum intellectualium: quod per fieri species in intellectu poli ab intellectu agente: et a specie niediante apprehensione confusa generabit habitus principiorum: et ulterius ab omnibus his mediante assensu primo per principiorum generis habitus primum: ita quod ascendendo ex parte causa erit status in intellectu agentis: procedendo autem ad habitus caritos quantum ad intellectum erit status in scia: et ista via ultima vir probabilior: quod probus secundum physicos dicit: quod scia se habet ad scire sicut gravitas ad motum: respectu cuius gravitas non potest poterit per passuum sed actuuum: et hoc supponimus ad hunc. Quatuor vero ad voluntatem vir inhibet per recte appetibilium: sicut est bonum in conatu: vel felicitas non indiget habitu: sed passiuum se habet respectu talium quantum ad determinationem actus: respectu autem aliorum ad quem voluntas facta in actu talis se mouet niediante consilio: sicut quod vult se temperare a delectationibus carnium: quod est honestum vel aliquid tale generatur in ea habitus: et iste habitus constat quod sit in ea actus ab appetibili: vel ab actu appetendi prima appetibilitas mediante acturum. Sed utrum fiant tales habitus ab actibus sensibilibus eis quod elicuntur ab eis in generalitate: aut non. dico quod si predicti habitus actus se habent dictorum actuuum et imitare eos elicuntur: id est dico quod dixi de genere habituum intellectualium. Si autem sunt passuum recte dictorum actuuum principiis: sicut si de intellectu: quod si ita est: primo generari ab actibus sensibilibus eis quod elicuntur. Si autem illi habitus moueant voluntatem in quantum faciunt appetere bonus vel apparere cum ipsum appetitum esse bene dispositum ad partendum faciat appetere appetibile respectu cuius est bene dispositum esse bonum habitus: sic mouens potest generari a simili actu ei quem elicit predicto modo: et potest satis esse probabile: et idem dico de habitu appetitus sensitivus: qui est in eo a ratione et voluntate parante et monente. s. quod si sit dispositio passiva respectu actus proprii: causans ab actu sensibili suo proprio actuum una cum voluntate et ratione. Si autem esset per actum inmediate elicias non causaretur ab actu sensibili suo proprio actuum quem elicit: sed a voluntate et ratione mediatis actibus voluntatis rationis. Et sic per quod habitus ex quo actu: et ex quo principio actuum generatur. Si autem aliquis querat quod est intellectus respectus per intelligibili ab eo regitur habitus addiditum plusquam voluntas: quod vir supponit in predictis. Quatuor ad hunc potest dici quod: Et iuste est: quod res exteriores: vel fantasmatum non sunt ita proportionata ad mouendum intellectum ad aliud intelligendum sicut intellectus factus in actu est proportionatus ad mouendum voluntatem. Alio est: et quae sunt quod non permanent per plenitatem existentiam. Ad prius dominum: quod secundum negantur species non est inconveniens intellectum polemum extire a principio in actu intelligendi absque aliquo habitu quod sit vel species vel aliud: nisi quod vocet habitum intellectum agentem quod est potentia. Secundum autem alios dominum: quod licet nullus actus intelligendi procedat a sola potentia intellectus absque habitu addito: tamen est alius actus intelligentius quod non est actus intelligendi quod procedit a sola potentia intellectus agentis actus: tunc recipit in potentia nuda intellectus possibilis passus. s. generatio speciei intelligibilis quod est actus primus habitus intellectus: tibi est stat. Et per hoc proposito solo ad tertium quod uero aliquem habitum in intellectu quod non sit acquisitus: sed beque possum ponere per actum non acquisitus: quod per actum non est habitus: sed potentia in qua est status: licet large dicatur lumen intellectus ageris habitus. Ad quartum dominum: quod verbis probi quo dicit: quod siles habitus genitum ex sensibilibus actibus: vel intelligitur quo ad radicationem habitus ut supra expositum est: non autem quantum ad prius impressionem sue centem ipsi intellectui: vel aly potest: vel intelligitur secundum genus causae finalis in quantum homo mouendo se ad actuum intelligendi vel considerandi acquirit habitus: quo peremptio consideratur. Hoc autem non loquuntur de causa finali: s. de causa efficiente. Ad quintum dominum: quod dato quod ex habitu principiorum mediante actum intelligendi prima principia possint elicere actus sciendi absque habitu scientiae: tamen non potest peremptio elicere absque habitu: et iuste predicta hypothesis posita: adhuc est necessarius habitus scientiae ad peremptio excedendum in actu sciendi: vel dato quod absque eo quod est realis habitus scientiae non possit homo exire in actu apprehendendi: tamem antequam habetur habitus quod est disponitio firmata potest exire in actu sciendi: et quatuor ad hunc inveniatur et firmetur regitur frequentatio actus. Ad sextum dominum: quod acquisitus habitus actus ut acquirere non tantum sic reciperet: sed habitus quem recipit carere: quod acquisitus sic actus in eo quod actus sic ut acquirit non recipit: sed emititur: eo modo quo agens emittitur: et ideo agens et operans eum modo quo operans potest sic acquirere quatuor ad illud quod actus importat in acquirere: quantum vero ad illud quod passus est ipos tantum in acquirere quod est recipere: sic agens in eo quod agens non acquirit: sed in eo quod patiens. Et iuste habitus conqueritur ei: quod utrumque non potest se habere: s. et actus et passus est diversa. Et per hoc proposito solo ad septimum quod non est secundum solonem: tamen potest dici: quod patiens est operatione patientis in eo quod habet: et quod per operationem potest acquirere habitus saltem passus. Ad octavum dominum: quod illa ratio non cocludit totum propositum: quod ex similitudine corporis: quod inueniuntur in prima natura respectu formarum subtilium non potest cocludi: nisi quod ait se habere ad habitus virtutum tuos passus: et quod ab aliquo agente naturali non possit reduci in actu: non autem quod ipsa possit se reducere. Ad nonum quod est aliquo modo principale dominum: quod licet ait secundum intellectum potest sit potentia respectu accidentis: quod est virtus: et similiter secundum potentiam appetitivam: nihilominus secundum intellectum agentem est in actu in esse actualis: quod est principium actuum respectu illius accidentis: quod est virtus. Ad decimum dicendum: quod licet vicium omissionis causatur in nobis omittendo actuum voluntatis sicut adhibile quem debet velle: tamen causatur in nobis etiam exercito actu voluntatis: ut dicunt quidam: vel dicendum: quod virtus omissionis non est vice quod sit habitus vicious: sed est vice prout vice vel peccatum dicitur offensa: quia quilibet omissionis vel commissio culpabilis relinquit in ait: non arguit non est ad proprieatem: quod equiuocat vice. Ad undevicesimum dicendum: quod maior est vera: s. quod habitus scientiae quam actu ad id quod est procedit actum sciendi: sed non sub ratione habitus: qui est dispositio firmata: vel potest dici: quod non est simile de specie respectu simplicis intelligentie: et de scia respectu actus scientiae conclusionis: quod ante prius per nullam actionem potest esse: sed sine secundary principiis potest esse: licet non ita bene non possit esse: scientiam tamen quod ego non pono species prius prius similes respectu intellectus: sed tamen in genere

Flora an  
alige act  
intelligendi  
procedat a  
sola po  
nuta spes  
nua intellectu

## De virtutibus

habitum additi ad potentiam: quod intellectus agens est pot. Ad duodecimum dominum: quod nulla res potest aspergere contra naturalem inclinationem: que nec sequitur ex natura nisi violenter impellat: sicut graue dicitur breve inclinationem deorsum: taliter autem inclinationem naturalem non habet anima ex complexionem corporis: et quantum ad appetitum sensituum: quod appetitus sensituum non solum est naturalis sequitur complexionem corporis: sive inclinationem ad quam inclinatur complexio corporis: immo sequitur inclinationem rationis: vel per modum redundantie: inquit in magnu[m] gaudiu[m] voluntatis redundantia in appetitu sensituum: vel per electionem inquantum ratione ponit in imaginationem aliqua terribilia: que horre scit appetitus sensitius: ut sequestrat ab his ad que inclinatur complexione corporis: et ideo potest fieri in appetitu sensitivo aliqua impressio spiritu quia prompte sequitur id ad quod inclinatur ipsa ratio: vocando autem inclinationem naturalem id ad quod inclinatur natura non tantum necessitate sed magis propria ad illud quod est ad oppositum: bene tamen potest aliquis aspergere contra tales inclinationes: Per hoc potest ad iustum quod non vadit contra istam solonem. Ad i. d. dominum: quod virtus reddit bonum illud bonum opus quod elicit: nec ex tali opere generalis: sed ex alio procedente ipsam quod ipsa non facit bonum. Ad i. d. dominum: quod actus peccati venialis quod sunt imperfecti in genere virtutis sive habent per se ordinem ad causandum peccatum mortale: sicut actus imperfecti qui sunt ante virtute secundum ad generandum virtute: quod peccata venialia: que sunt ex surceptione absque deliberatione et pleno consensu non procedunt ex electione sequente deliberationem: ex qua solum prouenit peccatum mortale: pectus autem venialis quod sunt veniales ex generatione cui sunt contra ea que sunt ad finem: pectus autem mortale est deordinatione ab ipso fine: propter quod nec ista venialia: nec alia habent ordinem per se ad causandum peccatum mortale: sed actus quibus generantur virtutes procedunt ex principiis quod per se habent ordinem ad causandum virtutes: puta a lumine intellectus agentis: et a cognitione primorum principiorum: et ideo minor est falsa: posset enim dicere ad nullorum quod plura peccata venialia non possunt facere unum mortale: sic ut plura venialia equipollent unum mortali. tandem plura venialia possunt generare aliquem habitum sive dispositionem quare homo posset de faciliter inclinari ad peccatum mortale: et sicut etiam actus qui sunt ante generationem virtutis sunt causa alicuius disponitio[n]is quod homo prompte exeat in opus virtutis: et talis dispositio firmata est virtus ipsa. Ad i. d. dominum: quod caritas non est forma virtutum politicarum et acquisitorum de quibus loquuntur: et ideo maior est falsa quantitas ad dictas virtutes: ad minorum etiam potest dici: quod gratia alicuius virtutis terminatur ad formam: quod est ipsa virtus: sic autem non est caritas forma alicuius virtutum: sed dicitur forma ex qua est effectiva: inquantum importat actus alicuius virtutum: et ponit modum suum circa actum unius usque inquam virtutis: ad ylem autem formam virtutis non operatur generatione virtutis terminari. Ad i. d. dominum: quod bene cum peccato mortali stat virtus acquisita: de qua habet lognum quod autem de illud quod est sine fide est peccatum: intelligendum est vel concupiscentia: quod est cum peccato solum infidelitatis: vel est intelligendum quod ad illa que procedunt ex parte ipsius infidelitatis: non autem est intelligendum quo ad hoc quod oportet actus illo: qui non habet fidem sicut peccatum. Ad i. d. dominum: quod sic ad sextum dictum est: quod si acq[uis]tare habet actus in eo quod sic acquires est operas et motus: sed acquires spiritu illud quod passum habet importat conuenit alicuius in eo quod motu: et loquuntur non sequitur quod sicut sit in ouens et motu. Ad i. d. dominum: quod licet forma propria: et per non generetur: sed compositione: in ex consequenti sibi conuenit generari: et sic virtus de generari. Ad i. d. dominum: quod non operatur quod illud quod non possum sine deo quod stat in non

bis a solo deo: quod uilibus possum sine deo: et tamen sunt quodammodo in nobis a deo niederit activitas nostris: et de numero istorum sunt virtutes acquisitae: et per hanc partem ad i. d. dominum: quod aliud quod potest esse in perfectu causa alicuius quod est perfectus in virtute alicuius alterius quod est perfectus virtus: et sic non possibet actus imperfectus: quod est autem virtute causa actus perfecti quod elicetur a virtute mediante virtute causa ex actu imperfecto. Aliud dicunt: quod h[ab]it[us] actus a generatione virtutis sunt minus perfecti quam actus eliciti a virtute causa quod est per promptitudinem operantur quod pertinet ex disponitio[n]e operantis: tamen sunt eque perfecti quantum ad speciem et nobilitatem specificam operationis vel actionis: sed propria solo virtute melior: quod dato quod virtus actus sunt eiusdem speciei: ut ipsi ponunt: actus tamen post habitum acquisitum sunt magis intensi: sicut ille quod habet scientiam claram videt quod ille qui incipit acquirere: et ideo ibi est aliquid perfectio per maiorem promptitudinem in agendo. Et per hoc quod dictum est per hanc rationem sequitur: quod non est in ratione ista. Ad i. d. dominum: quod per hanc rationem solo sustinendus est: et non generatur effectus ex similibus activis: sed per posteriores actiones generantes ex actionibus prioribus habitum sicut fuit supra expositus. Si etiam ponatur quod habitus faceret ad eliciendum actum tamen passim: facile esset tunc ridere dicendo quod actus est similis nobiliorum habitum: et est causa ei[us] spiritus genitrix efficiens: tamen h[ab]it[us] stat quod habitus sit aliquo modo causa actionis spiritus genus causa malorum: sicut autem illos qui ponunt quod habitus actionis elicunt actus: et quod generatione ex similibus actionibus possunt dici quod habitus non facit similiter posse in actus: sed posse facilius: actus autem similiter spiritus sicut ratione specifica nobiliores est habitus: et habitus comparet ei ad similes actus elicendos etiam actiones. Ad i. d. dominum: sicut ad i. d. dominum: Ad i. d. dominum: actus intelligendi et volendi sunt formae generales existentes in genere qualitatis: sed significant per modum verbis: sicut lucere significat formam: que est lux per modum verbis: vel dato quod non esset sicut forma potest dici quod h[ab]it[us] in omnibus actionibus oporteat ad aliquod proprium agendi denunciare quod sit formatio posita tali principio potest alicuius operatione ab eo procedere esse causa actionis alicuius habitus: vel alicuius alterius rei: sicut motus lapidis politicorum est causa fractionis pugnuli super quem cadit. Argum[entum] ioculatorium procedo. Q. III.

**E**rgo queritur utrum sit aliqua virtus moralis infusa: et arguitur quod non: quod si esset aliquis virtus moralis infusa infundere est cum charitate: sed virtutes morales non infunduntur cum charitate: quod est per battum in mortalibus: quod non infunditur cum charitate habet ab omnibus habente charitate: sed virtutes morales non habent ab omnibus habente charitate: quod si ita esset omnis habens charitatem absque difficultate et delectabiliter exiret in opera virtutum moralium: quod falso est: quod nouiter conuersi a mala vita patiuntur difficultatem in abstinentia: et in operibus alicuius virtutum moralium: ergo virtutes morales non infunduntur cum charitate: et sic probata est minor. Sed dic: ipse quod hoc est per aliquam disponitio[n]em subiecti inclinatio in contraria. Contraria: quod imponit est contraarias disponitio[n]es et inclinationes inesse eidem: sicut imponit est gravitatem et levitatem inesse eidem: sed dispositio illa: que inclinat in oppositum boni virtutis est contraaria ipsius virtutis: que inclinat ad bonum virtutis: ut sunt inclinationes opposite: ergo imponit est: quod cum talis inclinatio sit virtus moralis. Sed dic: quod non patitur taliter difficultate: quia aggredit operis aliquod quod est ultra proportionem virtutis: et excedit eius inclinationem. Contraria teperantia que debet respondere charitati debet magis abstineremus quam teperantia quod ad bonum politicum habet ex puris naturalibus: sed nouiter conuersi habent charitatem non possunt exercere tam obstinatam quam sit yni bonum politicum

politici per virtutem acquisitam absq; difficultate et delectabiliter. quia difficultas non est ex hoc quod talis aggreditur opus proportionatum virtuti: immo quod oportet tali virtute. **C. p.** Arguitur sic ad ipsum: et critetur in ratione rudentis: quod sic se habent virtutes politicae ad dictam rationem naturalis: et ad alia seminaria virtutum: ita se habent virtutes morales corrispondentes charitati: et aliis virtutibus theologicis ad ipsas virtutes: sed ad hoc quod hoc sit sufficiens in virtutibus finitam naturam: non regredi posse screenit virtutes cum aia: sed sufficit quod coincident vel screenit virtutem seminaria virtutum: et quod per ea postea virtutes acgratentur a simili sufficiens fundere virtutes theologicas et postea virtutes morales per ipsos eis corrispondentes acgrantur. **C. p.** Sicut peccatum prius parvum sumum damnatur in aia: ita et in corpore: sed hoc non obstat possumus sufficiens agravare ea quae sunt necessaria corpori: quia simili possemus pacificari ne hinc oportet quae sunt necessaria quo ad aiam: et si nulla virtus erit infusa: sed oportet acgrari. **C. p.** Opposito non se habet status inocentie: et status naturae lapsi: sed in statu inocentie habuit grauia et virtutes per infusionem: et in statu naturae lapsi habent virtutes non per infusionem: sed per acquisitionem. **C. p.** Plus accessum est naturae superiori quam in inferiori: sed naturae animalium: que est inferior quam naturae animalium est accessum quod habet per acquisitionem quod est sibi necessarium: quod et aia per acquisitionem potest habere quod est sibi necessarium. **C. p.** Illa virtus que nos ordinat ad finem semper habet dominum per oblationem et per finem: sed sole virtutes theologicae ordinant nos in finem supernam: et sole virtutes ordinantes nos in finem supernam sunt per infusionem. **C. p.** Dona faciunt quodcumque tales virtutes facientes infusa: quod dona inclinatae hominem ad actus virtuosos: quod tales virtutes superfluent. **C. p.** Huius charitatem habet necessaria ad salutem: quod in imperio est: quod ille vanetur quod habet charitatem ergo imperio est: necesse est necessarius ponere virtutes morales infusas per necessitatem salutis: sicut ponebat respondens. **C. p.** Magis et minus non diversificatur species: sed virtus moralis infusa: si ponatur aliquis esse talis: non differret a virtute acquisita: nisi enim plus et minus: puta quod temperatia infusa faciat plus abstinere quam temperatia acquisita: quod si esset aliquis virtus moralis infusa non differret species ab acquisita: et per hunc habet posse per acquisitionem: nec per hunc operem ea inveni. **C. Sed** dicitur differunt species diversos fines. **C. d.** Extra quod differre species est differre formaliter: sed res non differunt formaliter per fines suos: cum finis sit extra re: quod non differunt species differentes fines. **C. p.** Plus et minus sunt qualitas in multis non faciunt differentiam specificam in potentia: nec in habitibus: sed abstinenciae correspondens charitatem: et abstinentia acquisita non diffinet: sed habet plus et minus coinedere vel bibere: ergo nec differunt species: et sic idem quod prius. **C. p.** Plus differunt opus virtiosum: et opus meritorium vite eternae: quoniam ad genus moris quam est politica et virtus moralis infusa: sed idem actus species quamcum ad species nature potest esse meritorius vite eternae: et virtiosus: sicut quando aliquis facit aliquid opus propter vanam gloriam: per quod poterat mereri vitam eternam: ergo virtus moralis acquisita non differret species quamcum ad esse reale in rerum naturam a virtute moralis infusa. **Sed** si ita est: sufficit virtus acquisita cum charitate faciente per suum impium eliceret opus meritorium vite eternae: ergo non opus ponere virtutem moralem infusam. **C. p.** Ultra theologia idem est quod virtus divina sive virtus a deo infusa: sed nulla virtus moralis est theologica: ergo nulla virtus moralis acquisita non repugnat charitati: ergo virtus moralis acquisita potest recipere perfectionem charitatis: et per hunc informari charitatem: etesse meritoria vite eternae:

maior v̄ pbabilis & manifesta. p̄batio minoris: qz sicut nā ad grāz ita virtus acq̄sita ex nālibus ad charitatem. sed nā nō repugnat grē. imo est nečia perfici per cā. ergo nec virtus moralis acq̄sita repugnat charitati. imo est nata perfici p cā. C P̄. q̄cqd repugnat charitati est peruersum. sed inclinatio virtutis moralis acq̄sita nō est peruersa: cū ordinet hoīeni ī bonū p̄portio- natū nāc hoīis. ḡ nec repugnat charitati: sic idē qd p̄? **Contra** pueri mox baptiçati hūt oēs vtutes: t p̄nibūt vtutes morales ī fusas: qz acq̄sitas p̄p̄ys actibus nō p̄nit h̄c. ḡ op̄z ponere vtutes ī fusas. C P̄. illud est ī fusas: qz nō p̄t h̄r̄iniſi d̄ det. sed f̄m q̄ d̄ li. sap. nō possunt cē contīnens nīl deus det. ḡ multo mīnus p̄t vtutes morales: que sunt habitus p̄fectiores quā sit cōtinēta: nīl p̄fusionē a dco b̄ti: t per p̄nibūt oēs vtutes morales sūt p̄fusionē a dco. **Respondeo** dēlīta qōne ē triplex opio. P̄ris est: q̄ ōz ponere als vtutes morales p̄ter illas: quas ex puris nālibus p̄t h̄o acquire: t ille sufficiunt cū charitate eis in imperāte & faciēt opera eoz meritoria vite eternae: t hanc positionē pbant per auctoritates & perrōnes sic virtus moralis p̄stuit & d̄stituit finē ī actibus virtuosis. sed sup̄ fines moraliū virtutū ī finem sup̄nālēni: qui est deus: sufficit omnibūs virtutibūs acquisitis predictis. ḡ t̄. C Sed ista positio nō videt mīhi pbabilis. P̄rio qz f̄m p̄b̄m ī polliticis. diuersē virētes requirunt ad h̄ḡ. hoīes bene sc̄ hēant ī diuersis politys. vnde f̄m enīz vtutes que essent p̄portionate ad bñ viuendū ī vna politia nō essent p̄portionate ad bene viuendū ī alia. s̄z politia xpiana & civilitas sc̄oꝝ magis exceedit politiā quē cūq̄ huīanā q̄ vna politia humana exceedat alia. ḡ virtutes acq̄sitive ex puris naturalibūs nō sunt p̄por- tionate ad bene viuendum f̄m moduz v̄lucendi ī politia xpiana: t dico preter eas ōz ponere alias. C Se cūdo: qz diuersoꝝ agētiū diuersa sunt īstr̄a p̄p̄ia. vir- tūs āt moralis: cui imperat charitas: est q̄si īstr̄ charitatis ī imperādo actibꝝ qui cōpetūt virtutibūs moraliū: t sic virtus acq̄sita ex puris nālibus respectu rōnis nālis imperantis. sed chariās: t rō nālis sunt agen- tia & imperātia diuersa: t f̄m diuersas rōnes mouent. ergo nō p̄t cē q̄ cedē virtutes morales specie eis cor- respōdeāt. t hoc sequit si ponat virtus cē actiuā respe- cti actus quē dīcit elicere. Idē cītā sequit si ponat di- spositiō passiua. nam respectu diuersoꝝ agentiū requi- runt diuersē dispōnes appropriātes eis mām ad h̄ḡ diuersimode a diuersis agētibus mouēt ad diuersa. C Tertio qz cū pueri mox cū sūt baptiçati hēant cha- ritate ī fusam: si nō haberent vtutes morales ī fu- sas nō essent oēs vtutes mīxe. C Et si dīcat q̄ essent cōmēte ī radice charitatis. nō valz: qz etiā carēs vtuti- bus moralibūs acq̄sitis: cū hēat a nā sua seminaria v- tūtu taliuī: in q̄bus sunt q̄si in radice sequerēt q̄ talis hēret a nā oēs vtutes: que p̄nt acqri: mīxas q̄ tñ nō ponit. C Ad rōne āt eoꝝ dōz: q̄ l̄ sup̄ fines: ad quos inclinant virtutes morales acq̄sitive ex naturalibūs nō s̄t̄nīl ynuis finis sup̄naturalis v̄tūtu: tamē plures fines sunt sup̄naturalē p̄p̄y f̄m numerū virtutūz moraliū acq̄sitarū: qz mediū q̄ tenet vnaquez vir- tutes moralis īfusa ī sup̄naturalē: t sup̄ p̄portio- nem nāc quātū ad hoc: q̄ ī illō hominō ūd̄cret nīl adiutorio aliquo sup̄nālē: sic nec p̄t in actu meritoriu ī ūd̄ hoc. C Sc̄a opio est: q̄ p̄t q̄ nō sūt in nob̄ aliq̄ virtutes morales īfusa: sed īm̄ acq̄sitive. sed ille acq̄- site nō sūt acq̄sitive ex puris nālbꝝ: imo acq̄sitive

## De virtutibus

virtute virtutum theologicarum infusarū: ita q̄ sicut virtute lumīnis nālīs rōnis: et p̄niorū p̄ncipioꝝ speculabiliꝝ: et tertiū practicarū acquirūtur virtutes: que habent ex naturalibꝫ puris: ita virtute theologicarū virtutus exercēdo per imperiū charitatis opera virtutū moraliꝝ generan̄t virtutes morales corresponsive charitati: q̄ aut̄ virtutes morales nō infundant cū charitate pbant per primā rōneꝝ factā in opponēdo ad istā partem. **C**ed h̄ isti multū pbabilr̄ dicant: pbabilius tñ v̄ sicut alij dicit dōz esse. s. q̄ virtutes morales corresponsive charitati infundant cū ea. **C**Primo propter cōnexioꝝ virtutū in charitate que z̄nxi: vt predictuz est: nō solum requirit virtutes fini esse inchoatiuꝝ: et in sua radice: que est charitas: sed fini seiplas. **C**Secundo. qz nuda potētia appetit⁹ sensitui vel quae sunt saltē quedā virtutes morales nō est ita p̄portionata ad mediuꝝ: q̄ charitas statuit in passionibꝫ: nec voluntas nuda absq; virtute moralibꝫ: si virtutes morales ponantur ab aliquo in volūtate: est ita p̄portionata ad mediū q̄ statuit charitas i talibꝫ: nec per z̄ns potētia nude predite virtutibꝫ moralibꝫ sunt ita p̄portionata in imperio et motioni charitatis: sicut sunt p̄portionatae in imperio et motioni: quo nō ouent fm dicitamē rōnis nālis: sed incōueniens et improbabile v̄ q̄ deus instituat honiūne in esse gratic minus p̄portionatū ad assequendū ea: que requirunt charitas exercere in adulto q̄ institutuꝝ in esse nature ad assequēda ea: que rō nālis dicitat: cū illa: in qbus homo agit fm imperium charitatis sic sunt niagis neccia salutē q̄ illa que agit ex imperio rōnis: ergo nō videtur pbabile: q̄ cuꝝ charitate maneant potētia: que nate sunt charitati obedire nēdiantibꝫ virtutibꝫ moralibꝫ: nō illis virtutibus: imo niagis debent infundi cū charitate. **C**Tertio. qz alij de nonō cōuerſia mala et valde peruersa vita ad bona vitā quādo adhibet niagnū conatū in sua cōuersione et multū cōtererint et sunt pmpti ad oīa: que p̄cipit charitas: nec aliquaz difficultatē patiūtūr siue ex parte appetitus sensitui: siue alijnde: et bene inueniūtūr plures tales. ergo si signiꝝ babēdi habitū est operari delectabiliter et absq; difficultatem fm pl̄m: s̄equit⁹ q̄ tales habent virtutes morales: nec possunt eas habere nisi infusas: cuꝝ an extiterint in malis actibus. Et sic est dōz: de illis qui concipiunt de nonō charitate: q̄ aut̄ in aliis bus charitatē de nouo recipiētibus remaneat difficultas ad opera virtutū moraliꝝ: h̄ est q̄ nō preparant se nisi tepide: nec adhibent fortē conatus: sed debilē respectu aliorū: et ideo virtutes tales eis infundūtūr fm esse remissiūt: nec sufficiunt perfecte ad excludendū contrariaz dispositionem. **C**Ad rationē autem huius opinionis secūde: que ponit v̄ntes morales corresponsive charitati nō infundi cū charitate patebit respōdendo ad argumēta. **C**Ad primuz in oppositū dicendum: q̄ virtutes morales corresponsive charitati infundūtūr cum charitate et habentur vel intēse vel remisse ab omni babēte charitatē. **C**Et q̄ dī contra h̄: q̄ nō quia habens charitatē patitur difficultatem in opere virtutis moralis: sic nō habz virtutē morale. **C**Dico q̄ nō sequitur qz habens virtutē morale p̄t pati difficultatē in eius opere: h̄ autē cōuenit duplicit̄. Uno modo propter hoc q̄ appetitus sensituius in quo sunt virtutes morales saltē quo ad aliquas: et quo ad illas patitur precipue difficultatē: et uersus de nouo ad deūz natus est moueri ab eo: q̄ est cōueniens: siue cōueniat charitati sine repugnet: et quādoq; ex aliquo accidenti cōuenit: q̄ illud: quod est cōueniens fm sensu

sum: sit repugnans charitati: quia virtus fm cōmuneꝝ cursuꝝ presentis vite nō doni: in natura ad plenū appetitūti sensitivoꝝ: et ecōtrarioꝝ: qz charitas que est virtus moralis sibi correspōdens inclinat in illud quod est discōveniens fm sensuꝝ: et sic virtus moralis sibi correspōdens: s. fortitudo ad sustinēduꝝ combustionem ppter fidei: sicut homo virtuosus: nec vñq; quantūcunq; sit honio virtuosus siue ponatur virtus infusa: siue acquista: loquēdo fm curiuꝝ cōmune: potest homo sustinere cōbustionē delectabiliter: et absq; difficultate: vnde etiaz p̄hus dicit: 3. ethicoꝝ: q̄ nō oportet delectari fortem in exercēdo opus fortitudinis: ita q̄ delectetur fz sensum in illis plagiis: et aliquam delectationē habeat ex cōsideratione finis ppter quē sustinet: et sic h̄ delectationē in opere cuiuslibet virtutis habens charitatem. Alio modo p̄t habens virtutēi morales pati in opere virtutis moralis difficultatē propter aliquam dispositionem subiecti in quo est virtus inclinanteꝝ in contrarium virtutis: q̄ potest contingere: vt predictum est: quia virtus est remissa: nec sufficienter repellit contrariaz dispositionē: vel quia contraria dispositio est nimis radicata: sicut habens habitū scientie potest pati difficultatē in actu considerandi propter malaz dispositionē fantasie: et equus habens dispositionē ad ambulandum patitur difficultatē in ambulando ppter debilitatem virtutis motuꝝ: et ppter lassitudinem: et isto modo precipue habens virtutēi iufusam patitur difficultatem non sicut habens acquisitam: cuius ratio est quia acquisitionis virtutis infuse cuius dator est deus nō dependet ex dispositione subiecti. actio enīz diuina nō dependet ex dispositione māc: saltem ex dispositione naturali: et requirat potentiaz obediēt̄ in eo q̄ monet et ideo virtutes: quas deus infundit creari in subiecto virtutis nō manēt aliqua dispositione ad virtutem: dum modo illa dispositio nō sit omnino contraria: sicut contrariaz albedo nigredini. Virtus autē acquisita dependet in sua acquisitione ex dispositione subiecti: et nō nō potest acquiri nisi ablata dispositione: que est in contrarium: vel valde remissa. dico autē que est in contrariis: vel valde remissa: qz due dispositiones: que sunt directe contrarie nō possunt stare: et ideo virtus acquisita nō patiatur difficultatē ppter dispositionē preexistente: quā debet abyci: generatur virtus acquisita: potest tamen pati difficultatē ppter dispositionē superuenienteꝝ: stat ergo solutio in h̄: q̄ habens virtutē morale patiatur quandoq; difficultatem in operatione virtutis proper causas predictas. **C**Ad nonū dicendum: q̄ duas inclinations contrarias inesse eidem simul dupliciter potest intelligi. Uno modo q̄ accipiatur inclinations pro notibꝫ contrariaz: sicut est moueri sursum et moueri deorsum: et duas tales inclinations inesse eidem est impossibile: nec duas tales inclinations sunt virtus et dispositio ad contrariis: sed tales inclinations sunt appetere actum bonus virtutis: et appetere actum malum contrarium: et talia duo non possunt inesse eidē: Alio modo potest accipi inclinatio pro forma inclinante: et duas tales inclinations eē contrariaz est: vel s. fm se: sicut grauitas et levitas sunt contraria: et sic tales due inclinations contrarie non possunt inesse eidē: vel fz effectus: sicut appetitus ascendendi montez et grauitas inclinās deorsum sunt inclinations opposite fm suos effect̄: nō fz se: et tales due inclinations formales dupl̄ p̄t se habere in inclinando. vno nō q̄ de necessitate inclinat in motum sine in actuz ybi ipcediat: sicut grauitas inclinat deorsum: et tales due

Actio diuina nō dpe det ex dis pōne ināe saltē yl dū posidōc nāli h̄ requirat potētia obedietia lē in eo q̄ mouet.

les due inclinationes possunt sibi inesse eidem ad tempore: sicut adamas ex his super ferrum alterat ferrum: et dat sibi inclinatio te et deinde sursum cui pertinet gravitas quantum ad suum effectum. alio modo quod illa inclinatio formalis sit talis ad quam non de necessitate sequitur motus: sed posset secundum aliquo mouente: et talis est inclinatio sensus in bonum secundum sensum: et inclinatio virtutis in bonum virtutis: et tales duas inclinationes: que sunt hinc non secundum se: sed secundum suos effectus tamen non de necessitate ad eas sequentes possunt esse sibi: et tales inclinationes hinc non secundum se: sed secundum suos effectus sunt virtus infusa: et dispositio existens in appetitu inclinans ad hinc. Ad 3<sup>rd</sup> dicitur: quod illa difficultas non est propter hoc: quod virtus moralis infusa aggrediat effectum te perantem proportionatum virtuti morali et infusa: sed propter hoc cursum disponit inclinatis in hinc modo quo dicimus est. Ad 4<sup>th</sup> dicitur: quod sicut virtutes morales acquisitae se habent ad dictam rationem naturalem: ita morales infuse se habent ad virtutes theologicas: et precipue quantum ad charitatem quantum ad suum effectum: postquam sunt acquisitae: quod sicut ratio imperat virtutibus moralibus acquisitis: ita charitas virtutibus infusis: sed quo ad suos acquisiti: vel fieri non est simile: quod nuda poterit absque virtute morali non est ita proportionata ad recipientem motionem: nem charitatis absque virtute moralis: ut per frequentiam actus possit virtus moralis acquisiri proportionata charitati: sicut est proportionata motioni naturali dictam ratione: ut per frequentiam actus possit acquiri virtus moralis correspondens rationi naturali. Ad 5<sup>th</sup> dicitur: quod necessaria natura naturalia possumus acquirere ex actionibus nostris tam corporis quam animi: non autem necessaria supernatura: sicut sunt impassibilitas corporis vel incorruptibilitas: et simile est de virtutibus moralibus hinc charitati: quod exceptum facultatem naturalem hominis. Ad 6<sup>th</sup> dicitur: quod status innocentie et status naturae lapsus opposito modo se habent quantum ad aliquam: sicut quantum ad corruptionem et mortalitatem que nunc est: et immortalitatem et incorruptionem: que tunc erat et quod ad hunc modo est nasci cum iustitia originali: vel non nasci: quod finis natus cum tali iustitia si status innocentie durasset: sed non opponunt quantum ad hoc quod est recipere aliqua dona supernaturalia per infusionem: unde non opus est tunc haberetur talia aliqua dona per infusionem: quod non habentur nunc iterum. s. per infusionem. Ad septimum dicendum: quod ibi est figura dictions mutando tot in qualiter: quod in maiori proportione quando dicitur quod plura sunt concessa: accipit ibi numerum signantem pluralitatem: sed in minori quando dicitur quod natura inferiori: que est corpus: scilicet est habere quicquid habet per acquisitionem: siue acquisitione: dico quod accipit qualiter: quia habere per acquisitionem non dicit numerum eorum: que habentur: sed modum habendi: posset etiam dici ad minorem: quod corpus non habet omnia: que qualiter possit habere per acquisitionem: sicut patet de dotibus: sed sibi habet omnia: que sibi naturaliter continentur: exceptis: que suorum naturae necessario consequuntur: que habet a natura: et non per acquisitionem: et sic etiam est de anima quantum ad ea: que sive nature competit per ut consideratur absque supernaturalibus. Ad octauum dicendum: quod virtus theologica ordinat nos in fines supernaturales immediate: et ideo habet deum pro fine et per obiectum: sed virtutes morales infuse ordinant nos in finem supernaturalem mediate: unde illa maior debet tantum intelligi de virtute immediate ordinante in fines supernaturales. Ad nonum dicendum: quod dona vel non faciunt inesse ut virtutes: vel faciunt aliter quam virtutes nam homo operatur opus virtuosum per virtutem mo-

do humano: sed donum huius facit modo diuino: et super humano: explicare autem quonodo hoc fit non pertinet ad presentes questiones. Ad decimum dicendum: quod dato quod ad hunc modo homo habeat meritum habituale: vel etiam meritorium actuale: quod est in actu amandi deum sufficeret charitas: tamen non ad merendum aliis actibus quos imperat charitas absque aliis virtutibus: homo enim debet instituere in esse gratias: sicut quod non actu qui est dominis in eo quod homo possit mereri vitam eternam. Ad xi dicendum: quod magis et minus: que sunt finis maiorem et minorem participationem eiusdem forme numero vel specie non variant species: sed magis et minus: que dicunt diversos grades perfectionis secundum diuersas rationes specificas benevolentiae variant species: et isto secundo modo differunt virtus moralis acquisita et virtus infusa: quod formale in virtute: a qua species habet virtus: est facere debitas proportiones in natura circa quam est in ordine ad finem proximam: et ideo nec tunc diversi finis formales: talis proportionis variatur formulariter et specificiter: et una species est magis perfecta quam alia. Nunc autem finis moralis infuse virtutis est exercere actionem suum prout imperat charitas: et prout exigit amicitia dei: finis autem acquisitus virtutis moralis est facere quod dictat recta ratio ad recte coniungendis in civilitate humana: et isti sunt diversi finis formales: et regunt diversas proportiones in eis: que debet eis correspondere. Ad iz dicendum: quod id finis sit aliud extra rationes eius cuius est finis: tamquam genus cause finalis varietur species: ea que sunt ad fines: inquantum diversi finis exigunt diversas formas ordinari ad eos: sicut servare requirit alias formas in instrumento secundum quam requirat perforare in instrumento forato. Ad iz dicendum: quod in obiecto temperante formale non est quantitas: cibis assumptis: vel cibus ipsius absolute: alioquin ipsa virtus etiam differret species a virtute: quia si secundum se consideretur cibus: quem accipit sobrius: et quem accipit gulosus: quod non differunt nisi secundum qualitatem molis: sed formale in temperante est quantum ad cibos debita proportiones eius quod assumitur ad finem: ad quem ordinatur: unde et homo sobrie vivens: nunc plus nunc minus comedit secundum diversos status: et tamquam totum prout ex eadem virtute temperante seruante modum in omnibus prout exigit finis: ad quem finem actus debet dirigere. Non est ergo inter tales virtutes: quarum una est infusa: et alia acquisita tantum differentia secundum plus et minus secundum qualitatem molis: sed secundum diversas proportiones ad diversos finis: quod est formale in obiecto virtutis. Ad i4 dicendum: quod opus quod de genere suo est natum esse meritorum vite eterna: sicut ire ad ecclesiam: quando sive virtiosi: et propter malum finem differret actu plus quam secundum genus moris ab actu: quo quis meretur vitam eternam: faciendo consimiles actus propter finem bonum quod differat sive politica et virtus moralis infusa: sed loquendo de differenti habituali plus differret virtus politica: et virtus infusa quam tale virtus: et consimile opus virtiosum si consideretur secundum se proportionatum est finis: quem intendit charitas: que inclinat in virtutem eternam: non sic autem virtus politica: cum autem huius est: quia virtus includit secundum id quod est determinationes ad determinandas finem: ultra quem non est nata se extenderet: ita quod si fiat propter alium finem: ideo non est opus illius virtutis: non sic autem opus exterius. Ad i5 dicendum: quod virtus politica non repugnat charitati possit: sive contrarie inclinando: sive contrarium illius ad quod inclinat charitas: sed repugnat priuatius: quia sive deficit a tanta proportione et perfectione: qua sit propria

Venue de virtutibus. Oo z

## De virtutibus

natae charitati et eius imperio. Ad 16<sup>m</sup> dicendum: quod non ita se habet charitas ad virtutem acquisitam ex puris naturalibus: sicut gratia ad naturam: quia gratia comparatur ad naturam: ut forma ad subiectum: sed charitas comparatur ad virtutem moralem: sicut noues per imperium ad istum motum: sed magis sic se habet charitas ad virtutem acquisitam ex puris naturalibus sicut se habet deus ad mouendum hominem in puris naturalibus existentez ad merenduni vitam eternam ex hac autem similitudine magis sequitur propositum quod oppositus: postum scilicet quod ego teneo: quia non posset homo moueri ad merenduni vitam eternam sine gratia addita naturalibz. Ad 17<sup>m</sup> dicendum: quod sic virtus politica humana repugnaret charitati contrarie. scilicet inclinando in contrariuz: et charitas esset peruersa: sed ad hoc quod repugnat primitu: quia scilicet deficit a perfectione proportionata charitati: non opus quod sit peruersa: sicut non opus inclinationem nam esse peruersam: licet deficiat a perfectione: que est proportionata fini superaturali. Quantus ad primum argumentum in contrarium concedo. Ad secunduz autem quod videtur probare quod nulla virtus moralis sit ex nostro opere acquisita. Domini scient supra in alia quoniam dictum est: quod deus aliquid dat per se solum: et immediate talia dicuntur infusa. aliquid autem dat deus mediante opere nostro: et tale sic datur a deo: quod potest acquiri ex opere nostro: et tale datum est virtus moralis acquisita tecum. Quid. IIII.



**Claro** quod: utrum virtutes morales que sunt circa passiones: puta temperantia et fortitudo sint in appetitu sensitivo sicut in subiecto. Et arguitur quod non. quia virtus humana non est in eo: quod est nobis et brutorum ceteris: sed appetitus sensitivus est huius quod tecum. **P.** Virtus est habitus electivus: sed solius voluntatis est eligere. ergo virtus quecumque moralis est in sola voluntate: non ergo in appetitu sensitivo. **Sed di.** quod appetitus sensitivus est electivus participative. **L** contra. quia autem est electivus: quia eligit actus: vel quod elicit actum eligendi: et hoc non potest esse: aut quod motus a voluntate: cuius est eligere et mediante electione anima mouere et si sic: isto modo et manus et pes: et quodcumque instrumentum ab homine eligente motu participat electione: nec tamen est: ut potest esse virtus humana in eis subiectu: ergo a simili nec in sensitivo. **Preterea.** Quando aliquid compiratur ad alind: sicut menens ad motum: bonitas actus videtur esse vel totaliter vel saltem principaliter a mouente et non a moto: sed quando appetitus sensitivus ordinate concupiscit vel ander: comparatur ad voluntatem ipsum mouentem ad hoc per electionem: ut mouens ad motum: ergo tota bonitas talis actus est a voluntate: et per consequens virtus: que facit bonum actum: est a voluntate. **Preterea.** In illa potentia est ponendus habitus virtuosus ad eam determinandum ad bonum: que est indeterminata respectu boni sui quod debet coequi: sed voluntas est indeterminata siue non determinata ad eligendum quod rectum et bonum est in ipsis passionibus: ergo in ipsa est ponenda virtus moralis: que inclinet eas in hanc electionem. **Preterea.** Virtus moralis habet esse in appetitu rationali: quod per quia ex hoc quod est moralis habet quod sit in appetitu. Sed ex hoc quod est quedam virtus humana: habet quod sit circa bonum rationis: sed sola voluntas est simplex appetitus rationalis: ergo virtus moralis simpliciter dicta est in sola voluntate: et sic non est virtus moralis in appetitu sen-

sitino nisi diminute: et non quid. **Preterea.** quod est de sua natura determinata ad aliquid non indiget habitu determinate ad illud: sed appetitus sensitivus naturaliter est subiectus voluntati recte eligenti: et ei obedit. ergo ad obedientem voluntati recta eligenti circa passiones non regitur alijs habitus virtuosus in appetitu sensitivo. **Preterea.** In illo appetitu est virtus ybi potest esse bona delectatio: sed in appetitu sensitivo non potest esse bona delectatio: ergo etiam maior patet: quia signum generationis habitus est fieri delectatione in opere. minor etiam patet per Aug. super illo verbo ps. Scrutans cor da et renes deus: ybi dicit: quod in rebus non est delectatio bona: et videtur intelligere per renes appetitum sensitivum. **Preterea.** Sicut se habent virtutes theologice adiuuantes: ita et virtutes morales adiuuantes: sed virtutes theologice: ut videtur cum sint circa idem. scilicet deum sunt in eadem potentia: sicut in subiecto. ergo et virtutes morales: sed aliqua que ponitur iter morales puta prudenter: est solus in ratione. ergo omnes virtutes sunt a ratione: et nulla in appetitu sensitivo. **P.** Si virtus moralis que inclinat in bonum rationis est in appetitu sensitivo: tunc saltus in homine virtuoso eadem lex est et inclinatio mentis et appetitus sensitivus: sed hoc est falsum: cum aplius qui est virtuosus dicat: se videre alias legem in membris suis contrariae: hoc est in appetitu sensitivo contra legem mentis sue. ergo etiam. **Preterea.** Illud quod de se est naturaliter determinatum ad aliquid non indiget habitu virtuoso superaddito determinante ad illud: sed appetitus sensitivus est naturaliter determinatus ad electionem suam: quia naturaliter est in entibus ordine: quod inferiora obediunt superioribus: quod tecum. **Preterea.** Virtus ut videtur est in anima: sicut in subiecto: et per consequens est in subiecto indubitate: sed quod est in appetitu sensitivo: sicut in subiecto: non est in subiecto indubitate: cum sit in organo corporeo sicut in subiecto. ergo nulla virtus est in appetitu sensitivo. **Preterea.** Corpus sequitur animam in suis actionibus: sicut econuerso: anima sequitur corpus in suis passionibus: ex quo habetur quod agere est ex parte anime et partem ex parte corporis: et illud quod pertinet ad agere se tenet ex parte anime: sed virtus pertinet ad agere. ergo virtus se tener ex parte anime: et est in anima sicut in subiecto: et sic idem quod prius. **Preterea.** Sicut cum charactere insfunditur gratia: ita simul cum virtute: sed character est in sola anima. ergo et virtus: et per consequens non in appetitu sensitivo. **Preterea.** In eo est virtus sicut in subiecto: in quo est consumatio boni operis: sed consumatio cuiuslibet boni operis est in voluntate. ergo omnis virtus est in voluntate: et nulla est in appetitu sensitivo. Maior videtur probabilis. Minor probatur: quia sicut se habet veritas ad intellectum: ita bonum ad voluntatem: sed ratio non coquuntur in intellectu. ergo et ratio boni cuiuslibet consumatur in voluntate. **Preterea.** In eodem subiecto habet esse dispositio: et illud ad quod disponit: sed quelibet virtus est quedam dispositio ad gloriam. ergo quelibet virtus est in eo: sicut in subiecto: in quod est gloria sive habitudo: sed nullus ponit beatitudinem in appetitu sensitivo. ergo nulla virtus est in appetitu sensitivo. **P.** Arguebat dominus in respondentibus: qui dicebat: quod in eo cui competit agere est principium quo actio exercetur: quia sacramenta mundant a culpa: sed gratia que est primum principium mundans a culpa non est in sacramento: saltem sicut in subiecto. ergo non opus quod principium agendi sit in agente: sicut in subiecto. **P.** Sicut se habet artifex ad artificiatum: ita se habet voluntas ad appetitum

ad appetitum sensituum quantu[m] ad actum virtutu[m] moralium; sed o[ro]s qdā si sit in opere artificiali non est in artificio; sicut in subo. ergo virtus moralis: que dirigit in operibus moralibus nō est in appetitu sensitivo: sed tū in volūtate. **C** p. Virtus est maximu[m] i q[ui] potētia aliqua pōt: sed voluntas in plus pōt q[ui] appetit sensitiu[m] ergo virtus magis est in volūtate q[ui] i appetitu sensitivo. **C** p. Virtus huana de qua loquuntur h[ab]e[re] in eo: q[ui] est hois in eo q[ui] bō: s[ed] appetit sensitiu[m] nō est bō vt vr: cu[m] bō sit bō p[ro]nē. g[ra]m. **C** p. Q[uod] n[on] critu[m] p[ro]ficit in volūtate: s[ed] actu[m] cuiusl[et] virtus est meritoriu[m]. g[ra]m est in volūtate: s[ed] p[ro]p[ter]ius ql[et] virtus est in volūtate. **C** p. Bonu[m] f[ac]t[us] q[ui] bō respicit volūtate: sed ois virtus est bona. g[ra]m ois vt: vt vr: respicit volūtate vt subz. **C** p. Qua rōne aliquiu[m] moralis est in volūtate eadē rōne et oes: s[ed] aliqui v[er]o moralis est in volūtate: puta iustitia: g[ra]m et oes alie par[te] rōne m[or]to: supponit tāq[ue] va. ma. p[ro]bat. q[ui] ea q[ui] eq[ui]l[ar] respicit voluntas qua rōne voluntas bō habitu respectu vnius eoz: c[on]adē rōne et respectu cuiusl[et]: s[ed] voluntas eq[ui]l[ar] respicit oia bona hois nō exceedēta facultatē nāle: q[ui] bonu[m] in gnali acceptu nō exceedēta facultatē nāe est obm voluntatis: s[ed] sub subali bono xtinēt oē bonu[m] huianu[m] non exceedēta facultatē nāe: g[ra]m qua rōne voluntas habz habl tu[i] inclinatē in vnu istop: eadē rōne xh[ab]itus inclinates in alia. **C** p. Quātu[m] ad habitu[m] laudabiles: q[ui] sunt circa passiones idē iudiciu[m] v[er]o de vno: s[ed] dc oib[us]: s[ed] ois hitus laudabilis exiis circa passiones: puta xtinētia: est in volūtate. g[ra]m. **C** p. Ima. supponit ee va. n[on]. p[ro]bat. q[ui] in illo est cōtinētia: sicut in subo in quo differret xtinētia a xtinēte: s[ed] bō est voluntas: q[ui] nō d[omi]nt penes intellectu cū vterq[ue] beat rectu iudicu[m]: nec penes appetitu sensitivu[m]: cum vterq[ue] beat vchenēter passiones. g[ra]m solu d[omi]nt penes voluntates. **C** p. Virtus q[ui] est circa passiones ē in code subo cū passionib[us]: s[ed] passiones sunt magis in volūtate q[ui] in appetitu sensitivo. g[ra]m. **C** p. mi. p[ro]bat. q[ui] mobile cui r[ati]ndet fortiu[m] et potētia actiu[m] bō maiores passiones: s[ed] bonu[m] cōnumne: qd est bonum voluntatis est fortius mōr[um] et potētius q[ui] bonu[m] sensibile p[re]cūlare: q[ui] est obiectum appetitus sensitivu[m]. g[ra]m.

**Sed contra.** In eo est v[er]o modificativa passio[n]iū: in quo sunt passiones: s[ed] passiones quas modificant temperatia et fortitudo et māsic[ur]tudo: de qbus nunc loquuntur: sunt in appetitu sensitivo: ergo predicte virtutes sunt in appetitu.

**Respondeo** p[ro]ponit opionē: quā credo nū in cōf[ide]re r[ati]o: postea ponā bō q[ui] mihi v[er]o verā: postea ponā bō q[ui] mihi v[er]o r[ati]o de ista qdōne. **C** Sciedū igit[ur]. q[ui] qdā ponūt predictas virtutes: q[ui] sunt circa passiones appetit sensitivu[m] i volūtate. In appetitu aut sensitivo d[omi]nt nō esse p[ro]p[ter]e loquētū v[er]itate: s[ed] p[ot]est ibi cē qdā virtus ip[s]e[rum] exiis in volūtate derelicta ex frequētia actuū: ad qd aut regatur h[ab]itus v[er]tutis in volūtate respectu taliu[m] passionis d[omi]nt: q[ui] ad inclinadū volūtate bō q[ui] est deliberativa: nō aut bō q[ui] est liberu[m] ar[bitrio]: v[er]o d[omi]nt q[ui] voluntas pōt considerari tripli: vt lib[er]o ar[bitrio]: put autē est nā idēt[er] habitu[m] p[ro]sech[er]t: q[ui] inclinatē in bo[m] put v[er]o est deliberativa idēt[er] aliq[ue]: q[ui] inclinet ipsas i alterā p[re]dictiōnē: s[ed] put est liberu[m] ar[bitrio] a nullo. s[ed] nec ab habitu: nec a iudicio rōnis determinat aliq[ue] mō ad alterā p[re]dictiōnē: s[ed] ē oīo determinata: s[ed] p[ot]est iudicatu[m] rōnis: et h[ab]itu[m]: al[er]t vt d[omi]nt p[er]t[er] liberu[m] ar[bitrio]: q[ui] autē pdicte virtutes morales sunt i volūtate: s[ed] nō i appetitu sensitivo p[ro]bat sex rōnib[us]. **C** Quaz p[ro]p[ter] talis est: q[ui] voluntas ē magis idēt[er]ia respcū bō: q[ui] nō ponit circa passiones pdictas: q[ui] appetit sensitivu[m]: tō magis idēt[er] habitu

determine v[er]tuoso. **C** Scda est. q[ui] voluntas est simpl[er] appetit rōnalis: s[ed] nō appetit sensitivu[m]: s[ed] iō ois v[er]o rōnalis: q[ui] d[omi]nt cē in appetitu rōnalis: d[omi]nt cē in volūtate māgis q[ui] in appetitu sensitivo. **C** Tertia rō talis ē: vt v[er] Aug. velle: q[ui] in appetitu sensitivo nō p[ro]t cē bona affectio nec bona delectatio: s[ed] p[ro]lis: nec virtus moralis: que facit bonā delectationē. **C** Quarta rō est: q[ui] in z. ethico. d[omi]nt vt v[er]o: q[ui] codē nō virtus sit in hoc: s[ed] oculo s[ed] in equo sicut in appetitu sensitivo: q[ui] v[er]o oculi facit bonu[m] oculu: s[ed] op[er]e ei[us] reddit bonu[m]: s[ed] idē dicit de equo. **C** stat autē q[ui] in equo. s[ed] oculo nō est p[ro]p[ter]e virtus moralis. g[ra]m nec in appetitu sensitivo. **C** Quinta rō est: q[ui] appetit sensitivu[m] nāl[er] est determinata ad obedie[re] rōnū t[er] volūtati: nō ita voluntas ē determinata ad eliciendū q[ui] indiscat nō cē bo[m] g[ra]m v[er]o appetit sensitivu[m] nō idēt[er] habitu[m] virtuoso determine. **C** Sexta rō est: q[ui] bō p[ro]p[ter] virtus p[ri]ncipal[er] regrit magis in d[omi]no q[ui] in seruo: s[ed] in hocie voluntas est libera et p[re]cipit: nō autē rō. g[ra]m ad bō q[ui] bō p[re]cipiat appetitu sensitivoregrit in ea virtus moralis respectu passionis. Ultra autē has sex rōnes addidit qdā tres. Prima est q[ui] ex frequētia eligēti q[ui] rectu est circa passiones: v[er]o q[ui] alk[oh]ol[us] habitu generet in volūtate: s[ed] ille habitu erit virtuosus g[ra]m. **C** Scda est: q[ui] si sola xtinētia cēt in volūtate et tēperantia cēt in appetitu sensitivo: ita q[ui] nō in voluntate p[ro]fectior esset habitu sensitivu[m] q[ui] habitu volūtatis: sed bō est incōuenies. g[ra]m incōuenies est nō ponere tēperantias in volūtate. **C** Tertia rō ē: q[ui] cū voluntatis sit p[ro]p[ter]e eligere: s[ed] virtus moralis sit habitu electiu[m]: ois virtus moralis v[er]o solum vel saltē oīo: eē in volūtate p[ri]ncipal[er]. **C** H[ab]it[us] ista non v[er]o bō d[omi]na. s[ed] p[ro]p[ter]e distinctio qua distinguit voluntas vt est libero ar[bitrio]: vt est deliberativa v[er]o valde incōpetens: q[ui] vel iputat[ur] bō in bonu[m] vel in malu[m]: sicut ēt uerituz sicut demeritū: nisi ea q[ui] subsunt libero ar[bitrio]: sed si voluntas vt est deliberativa non est libero arbitrio: vt predi cta ratio ponit: ca que subsunt libero ar[bitrio]. bō q[ui] bō non p[re]sint ad voluntate bō q[ui] deliberativa: g[ra]m actu voluntatis bō q[ui] est deliberativa nō est bonu[m] meritoriu[m]: nec malu[m] demeritoriu[m]: s[ed] hoc est valde absurdū: tū q[ui] meritū et demeritū p[ro]ficit in electione voluntatis: que est actu voluntatis f[ac]tū q[ui] deliberativa: q[ui] est acceptatio p[ro]cessus bō p[ro]p[ter]e 3. ethico. tū q[ui] acr[er]t qui egredit[ur] a virtute huana est meritoriu[m]: virtus autē bō eos inclinat voluntates f[ac]tū q[ui] est deliberativa: tō idēt[er] incōuenies est distinguere voluntate vt est libera arbitrii: vt est deliberativa. D[omi]nū at tēperantia vel alie virtutes: q[ui] sunt circa passiones appetitu sensitivu[m] nō sint in volūtate ostēdā ponēdo opinione quā credo cē verā: p[ro]qd p[ro]tatebit: istā opionē est falsa: quātu[m] ad bō q[ui] ponit virtutes pdictas eē in volūtate. Ad motiuū at eoz r[ati]nde p[ro]ordinē. **C** Ad p[ro]p[ter]e g[ra]m d[omi]nū: q[ui] voluntas nō est idēt[er]ia voluntas ut determinabilis cū tanta difficultate ad appetitu[m] bonu[m] rōnis circa passiones: sic appetit sensitivu[m]: q[ui] nāl[er] vnu[m] g[ra]m est natu[m] appetere illud q[ui] iudicat sibi esse vtilenissi p[ro]pediat p[ro] aliud: rōne cui possit apparere nō bonu[m]: illud autē rōne cui bonu[m] tale posset apparere malu vel granc vel defectibile est ex p[ro]p[ter]e sensitivu[m] q[ui] bō inclinatē ad passiones ē in ipetu rōnis: q[ui] ille in quo cēt voluntas sicut appetitu paru[m] afficeret: imo in nullo afficeret ad delectationes sensuū: vel tiorē: vel aniorē: sequēdo: vel fugiēdo: tō ista nō idēt[er] voluntas habitu inclinatē in tale bonu[m]: sicut appetit sensitivu[m]. **C** Ad z. d[omi]nū: q[ui] vocādo appetitu rōnal[er] appetit[er] obedie[re] rōni nō solu[m] voluntas: s[ed] etiā appetit sensitivu[m] est appetit rōnalis: s[ed] voluntas sit magis appetit rōnalis q[ui] appetit sensitivu[m]: ex hoc autē nō seguit: q[ui] virtutes morales sunt in sola voluntate: s[ed]

Verue de virtutib[us] **O** 3

## De virtutibus

hoc solū seguntur: q̄ virtutes morales: que sunt in voluntate sunt simpliciter nobiliores: q̄ ille q̄ sunt in appetitu sensitivo. Ad 3<sup>m</sup> dñm: q̄ intentio Aug. nō est negare bonā delectationē esse in appetitu sensitivo: sed intentio sua est dicere: q̄ illa delectatio bona non est ex nāli inclinatione appetit⁹ sensitivū: rōne cui⁹ in hōie ēt quocūq; vir tuos: nisi oī sit confirmari: sunt alīq; morū inordinati: h̄ etiā necesse h̄ sit aduersari dicere: q̄ saltē alīq; inclinatioē in bo⁹ rōis: quā dñt ip̄ressionē virtutis ponūt i appetitu sensitivo: et per consequens necesse h̄ sit ponere ibi alīq; bonā inclinationē. Ad 4<sup>m</sup> dñz: q̄ p̄hs q̄ dicit: q̄ v̄ oculi facit bonū oculū: nō itēdit log de habitu virtuoso: q̄ est virtus humana: sed intēdit ibi log gnāliter de virtute: p̄t q̄l̄z potētia pfecta potēs in op̄pfectū sibi cōuenientē dī virtus: vñ fīm illū modū: po⁹nālis pfecta dī virtus: et h̄ p̄z itēti l̄az: nīsi velit puerere textū: et quātu ad h̄ ponit p̄hs codē mō virtutes in oculo et in appetitu sensitivo: et ēt in voluntate: q̄r virtus vniūsciuīs facit ip̄ni bonū: rōp̄ia ei⁹ bonū reddit. nō aut̄ intēdit pone re sūlitudinē quātu ad h̄: q̄ sic ut appetit⁹ sensitivū p̄tici p̄t alīq; habitū: q̄ sit virtus humana fīm q̄ hōita et oculus vel equus. Ad 5<sup>m</sup> dñm: q̄ appetit⁹ sensitivū nō est determinat⁹ nālē ēt ponēdo hōiez i puris nālib⁹ ad obediendū ab q̄ difficultate rōni et voluntati: sicut voluntas quātu est de se: est uata eligere bonū cōuenientē volē ei⁹ h̄ iudicū rōnis. Ad 6<sup>m</sup> dñz: q̄ p̄ncipans q̄ p̄cipit p̄ncipalit̄ in hōie est rō: et p̄cipue rō pfecta q̄ prudētia: et illa est q̄ p̄cipit appetitū sensitivo et voluntati: cui⁹ op̄positū accipit. 6<sup>o</sup> rō: et iō pcedit ex falsis: rō autē q̄ p̄cipit est pfecta nobilioz virtute q̄ appetit⁹ sensitivū: et illa virtus est prudētia. Ad 7<sup>m</sup> dñm: q̄ in potētia: que quātu est de se: est determinata ad alteruz: nō op̄z ex frequētia act⁹ generari habitū: sicut p̄z in oculo: in quo nō gnātur habit⁹ pp̄ frequētia act⁹ vidēdi. dato ēt q̄ alīq; habit⁹ in voluntate gnāret: nō op̄z q̄ ille habit⁹ sit tēperatīa: vel fortitudo: vt patebit istra. Ad 8<sup>m</sup> dñm: q̄ l̄z oīs v̄t⁹ voluntatis sit nobilioz et pfectior quātu ad subz quocūq; habitu appetit⁹ sensitivū: sicut acuties exūt in euro quātum ad subz nobilioz est quācūq; acutis exūt in ferro: nihil tñ phibet aliquē habitū sensitivū appetitus eē pfectore quocūq; habitu voluntatis quātu ad faciēdū op̄ virtuosū p̄mp̄tū ad delectationē: quātum ad op̄: q̄ dī exerceri mediāte appetitū sensitivo: sic ē moderate cōcupiscere: timere: laudare: sic et acuties ferri perfectior est q̄tuz ad secādū q̄ acuties auri. Ad 9<sup>m</sup> pōt dīci vno mō distingueō de habitu electiū: q̄ vno mō pōt dīci habit⁹ electiū eliciēs actū eligēdi: et sic h̄abit⁹ electiū recipiendo stricte electionē est in voluntate: nec op̄z q̄ oīs habitus virtuosū sit habit⁹ electiū: nec p̄ 2̄ns: op̄z q̄ oīs virtus moralis: vel oīs virtus gnālis sit in voluntate. Alio mō pōt dīci habit⁹ electiū: habit⁹ inclinās in rectū finē: et tollēs a voluntate difficultates eligēdi id: q̄d est bonū: et talis habit⁹ electiū est v̄t⁹: nec oīz oīz habitu sic electiū eē in voluntate. nāz habit⁹ existēs in appetitu sensitivo pōt in bonū finē iclinare: q̄ ē moderate cōcupiscere: vel timere: et pōt tollere a voluntate difficultate eligēdi bonū circa passiones: q̄r nō patitur circa b̄z difficultatē nisi pp̄ tractū appetit⁹ sensitivū. Ad p̄positū ēt pōt dīci vel solui adhucrōnē distingueō de eligere pp̄zie dōcō: p̄t eligere est act⁹ voluntatis accipietis precōsiliatū: et sic est soli⁹ voluntatis eligere: et de eligere large dōcō yr̄ dīcaſ eligere q̄cūq; act⁹ appetēdi seqns iudicium rōnis et eiobediēs: et sic pōt dīci eligere act⁹ appetit⁹ sensitivū p̄t obedit rōni. Et iō alt̄ videtur mībi dīcēdū: yidelz q̄ virtus q̄ est circa passio

nes inclīndū in illud: quod est bonū circa passiones: sicut temperatīa est in appetitu sensitivo tantūz. Ad cuīs in aīorē evidētā quatuor sunt per ordinem declarāda. Primū est distinguere de habitibus: que sunt circa passiones. Secundū est ostendere quis habitus in potētia habeat esse. Tertiū est qui habet habeat rōez virtutis. Quartū est ostendere quomođ illud quod participat appetitus sensitivū a ratiōe habeat rationē virtutis humane plusq; illud quod participat manus vel oculus motus a ratione.

**Quantum** ad primū sciendū: q̄ circa passiones rigens et ostendēs et p̄cipiēs quid sit rectū et bonū h̄ rationē in ipsis passionibus: et iste habitus est prudētia q̄r prudentia est quedā ratio agibiliū: quedam autem sunt ab homine moderate concupiscere et timere. Ali⁹ est habitus: qui motū inordinatus passionū refrenat et retinet cōsensuum voluntatis: ne a vēhenētīa passionis trahatur: et h̄ vocant cōtinētia: q̄r siūl tenet: siue cōtra tenet voluntate: ne trahatur a passionib⁹ p̄cipue delectabilibus in cōsensuī malū: q̄r tales passiones maxime habent ad se trahere. Eius habitus est qui facit actū virtuosū: qui est circa passiones sic moderate cōcupiscere: prompte et faciliter exercere et delectabiliter: sicut motus qui sequitur rem ex p̄pria inclinatōe est nālis et facilis et delectabilis quātu ad rē habentē cognitionē: et talis habitus respectu passionū dī temperatīa et fortitudo: q̄r s. tēperatus faciliter et delectabiliter abstinet ab illīctis.

**Quantum** autē ad scdm: dico q̄ primū habitus est in intellectu: scdūs in voluntate: tertius in appetitu sensitivo. Primū satis p̄z: q̄r oīs habitus directū rā in agibiliū q̄z in factibiliū: est in intellectu. Secūdū aut̄ p̄bo tripli rōne. Prima talis est: et est cōis. In illa potētia h̄z quā differt cōtinens ab incōtinenti est cōtinētia: sicut in subiecto: sed hec est sola voluntas. ergo rē. nātorem suppono: quia videtur satis plena. minorem p̄bo. q̄r aut̄ differūt fīm intellectū: aut fīm voluntatē: aut fīm appetitū sensitivū nō fīm intellectū: q̄r v̄terq; haber rectā estimationēz habitualiter: l̄z actualis corrum patitur in incōtidente in hora cōsensus in delectationē: nec fīm appetitū sensitivū: q̄r v̄terq; h̄z vēhemētes et iordinatas passiones: Voluntas autē differt in v̄troq; quia in uno consenit in malum: et in alio nō. ergo continēs et incōtinentēs in eo q̄r huiusmodi differunt fīm solam voluntatem: et sic patet minor. Sed forte contrahēc aliquis dicet q̄ continentia est in appetitu sensitivo: et q̄r continēs et incōtinentēs differunt penes appetitū sensitivū: quia incōtinentēs habet grauiores passiones q̄ continebēt. Sed istd nō valet: q̄r experimēto potest haberi: q̄r frequenter ille continet qui nātorem et grauiores passiones habet: ille qui labitur in consensuī habet minus graues. Secūda ratio talis est: habitus qui retinet voluntatem ne consentiat in malum actū existētē vēhemēti passione in appetitu sensitivo nō est in appetitu sensitivo: et hoc videtur planū: q̄r appetitus sensitivū habitus nō facit ad hoc q̄r voluntas eligat q̄r est bonū circa passiones: nisi reprimendo: vel diminuendo passionē et impetū siue tractū: talis autē repressio: vel diminutio saltem actualis nō est causa vēhemēti passionis: sed cōtinētia retinet voluntatem a malo cōsensu existētē vēhemēti passione in appetitu sensitivo: existētē etiā vēhemētore passione q̄ sit quandoq; in incōtidente. ergo continentia non est

non est in appetitu sensitivo. relinquitur ergo q̄ sit in voluntate: q̄ in intellectu nullus ponit. **C** Tertia rō talis est: ex parte vehementia passionis in appetitu sensitivo pro illa hora vincitur oīs habitus pertinēs ad gen⁹ vīrūtutis exūs in appetitu sensitivo: q̄ stante ypothesi ad plenū dūatur passio sup appetitus sensitivū: qd̄ ēt pōt̄ ptingere in p̄tinente hūc virtute tēperātic vel fortitudinis: sed existēte tali vehementē passionē in appetitu sensitivo nō vincit continentia: t̄ sic p̄z in illo: q̄ b̄z graues concupiscentias: t̄ n̄ p̄tinet. ergo p̄tinentia non est in appetitu sensitivo. **C** Sz forte alijs dicet ī p̄missoia: quia sicut in precedenti q̄one dc̄m est: virtus insuffla pōt̄ esse in appetitu sensitivo: non obstante q̄ sit i eo difficultas ad opus virtutis et tractus passionis ad oppositum. ergo non obstante: q̄ passio frequenter distinguit appetitū sensitivo in ipso cōtinente pōt̄ adhuc stare p̄tinentia: et potest esse in appetitu sensitivo. **C** Sz hoc non valet: q̄ posito q̄ habitus: q̄ natus inclinare i oppositum passionum possit stare cū vehementi cōcū p̄scētia: t̄ n̄ pōt̄ dicti: q̄ aliquid opere f̄m inclinatio nē talis habitus p̄sistente vehementi concupiscēta: t̄n̄ stante ypothesi p̄cupiscentia dñatur appetitui sensitivo et vincit inclinationē talis habitus: cōteraut dictē q̄ bono presente vehementi p̄cupiscentia operē ēt f̄m inclinationem continētie: q̄ stante ypothesi cōtinet: et ideo continentia non potest esse in appetitu sensitivo. **C** Item etiam cōcupiscentia non est ita vehementis et inflans in illo: qui b̄z virtutē insulam: l̄z n̄ habeat aliquā difficultatem: sicut in illo: q̄ p̄tinet nisi in casu propter aliquā cām extra adiumente inflantē carnē: et tūc ille qui est in charitate no resistit f̄m inclinationē virutis moralis infuse: sed f̄m inclinationēz charitatis. **C** Tertiū ēt p̄bo. s. gr̄ habitus quo p̄mpt̄ et delectabiliter inclinat aliquis in opus bonū circa passiones: puta ad moderate concupiscentium: sit in appetitu sensitivo: q̄ tunc est virtus vel aliqua operatio conueniens p̄mpta et delectabilis q̄n̄ est f̄m inclinationē mobilis in quo est virtus vel operatio: sicut p̄z per simile in nālibus: in ḡbus motus est conueniens et nālis q̄n̄ est b̄z in inclinationem mobilis: ut p̄z in motu grauitū deorsum: sed moderate concupiscere est in appetitu sensitivo: sicut in subo. q̄ habitus faciens p̄mptam et delectabilez inclinationē m̄ in hunc actū pot̄ esse in appetitu sensitivo. **C** Sed forte alijs dicet ī hoc: q̄ charitas magna et perfecta virtus voluntatis facit tale actū p̄mptū et delectabilem: sicut alijs formaliter p̄mpta et delectabilis posset leuare aliquid corpus graue. **C** Sed b̄z n̄ valet: q̄ l̄z robur talis hoīs faceret ēē actū conuenientē et delectabili ipsi hoī leuāti graue: nō t̄n̄ faceret talē actū ēē conuenientē et delectabili corpori graui si esset capax delectatiōis in eo q̄ tale: t̄ sic ēt l̄z charitas vel alia perfecta virtus voluntatis faceret actū eliciēdi moderate concupiscere ēē delectabili voluntati: non t̄n̄ faceret actū p̄cupiscedi moderate ēē conuenientē appetitū sensitivo et delectabili: t̄ iō op̄z habitū faciēte sensitivū appetitū p̄mpta et delectabili inclinare i actū moderate concupiscere ēē in appetitu sensitivo. vñ et actus virutis moralis infuse facientis appetitū sensitivū moderate concupiscere: l̄z cum labore et cum aliqua diffūltate propter dispositionem inclinantem in atrium: inquantum t̄n̄ est ex habitu inclinante existente in appetitu sensitivo est simpliciter delectabilis: sicut ascensus aialis: l̄z sit laboriosus rōne grauitatis in ūrium in clinantis: inquantum t̄n̄ ēē ex inclinacione appetitus sensitivi appertenēt ascendere est delectabilis.

**Quantum** ad 3<sup>m</sup> principale dico: q. primus habitus est virtuosus & tertius: sed secundus non s. continentia. **C**ontrarium faciliter per quantum ad pri-  
mam partem primo s. quantum ad hunc: q. prudenter sit virtus  
q. dirigit hominem circa passiones: & circa honestum: & circa aia-  
lia agibilita: q. facit bonum actum quantum ad bonum humana-  
num tanquam ad speciem actus: q. facit recte iudicare: & quantum ad modum agendi: q. facit proprie-  
tatem agere: quantum etiam ad secundam partem ostendo id est q. temperantia huius vere ratione  
nem virtutis. Primo quod si ille habitus per quem opus bonum consumatur: & hoc quantum ad bonum ratione vir-  
tutis humane: sed moderate concupiscere quodcumque est bo-  
num opus honestate ratione: put in passionibus concupiscere  
bills tale bonum invenit completum per habitum temperantie  
existente in appetitu sensitivo: q. moderate concupiscere  
re talia est solius appetitus sensitivus ut elicet actum: Iz  
possit enim voluntatis & intenti pantis. g. predictus habitus huius ratione  
virtutis. **C**ecidit quod perfecta virtus facit elicere bonum actum  
& bene: q. facit elicere actum: in quo fit bonum ratione & per  
propter & delectabiliter: sed hoc imponere est fieri circa actum  
concupiscendi moderate: q. est actus appetitus sensitivus  
nisi per habitum existente in appetitu sensitivo elicente  
predictum actum: q. posito quocumque motoe extrinseco  
nisi mobile moueat secundum inclinationem convenientem non  
monet nisi cum difficultate & resistendo: & cum tristitia:  
q. motus est in eiusmodi habitu cognitione & appetitu:  
g. predictum habitum existente in appetitu sensitivo non  
est inconveniens habere ratione virtutis. Nechoc est secundum illud  
quod dicimus est de virtute morali infusa: cu. qua stat difficultas  
in opere. Primo quod dato perstante disponere: que est  
ad oppositum Iz sit difficultas: nec opus habeat ad plenum  
quantum ad modum facilius ratione opis virtuosi per dispositio-  
nem impedientem inclinationem virtutis: tamen ablata ta-  
li dispositione facit opus virtuosi exerceri delectabiliter:  
quod non est nisi ipsa esset in appetitu sensitivo. Secundo quod  
Iz dispositio secunda faciat difficultatem: non tamen totaliter tollit  
perpetuitatem & delectationem ab ope honestis tales virtutes: si-  
c ut nec grauitas: que facit ascensum intentis difficilez  
tollit totaliter a motu tali delectationem: sic autem nulla fit in  
clinatione in appetitu sensitivo ad opus virtuosi: nec pos-  
set esse aliqua delectatio in eo respectu talis operis.  
**C**ecidum similiter ostendo: videlicet quod continentia  
non habet perfectam rationem virtutis: quia iudicium  
accipitur secundum conditionem actus: ad quem continetia  
ordinatur: sed actus ad quem continentia huius ordinem  
non huius perfectam rationem operis boni & virtuosi nec quan-  
tum ad speciem actus: nec quantum ad modum agendi:  
& ideo continentia non huius perfectam rationem virtutis.  
**M**aior per quantum minor per obiecto: q. opus continentie est per logi-  
mum hic de continentia tenere voluntatem & firmare ne tra-  
hatur a vehementia passionis in sensum malum: & huius ip-  
sum non nomen sonat: q. non dicitur aliis tenere re aliquas  
vel continere nisi impediendo ne trahatur ab alio: in quantum  
aliquid quod est ei suorum: ad quod continentia inclinat: sed  
hoc non huius perfectam rationem boni operis virtuosi nec  
quantum ad speciem actus: nam perfectus actus & simpli-  
citer bonus circa passiones: prout regulatur a ratione  
est moderate concupiscere: non autem vehementi con-  
cupiscere resistere: q. hoc huius imperfectionem ut quantum ad  
modum agendi: q. talis actus est cum rebellione & difficultate  
& tristitia: saltem tristitia appetitus sensitivus: q. continentia non  
huius ratione perfecta virtuosi opis: & sic patet minor.

## De virtutibus

mēbroꝝ:puta virtus motiu manus:iz obediant rōni non babeant virtutem humānā nec sit subīn virtutis humāne: dico ꝑ h̄ ad p̄sens p̄t eē triplex cā. ¶ Prima: qz illud: qd fit in mēbris: sive i potētia motiuū mēbroꝝ non est natū facere p̄mptitudinē vel difficultatē in electione voluntatis circa bonū: qd appetit rō: sicut il lūd: qd fit in appetitu sensitivo: cuius cā est: qz alia non sunt ita nata trahere voluntatē: sicut appetitus sensitivus: qz virtus est habitus electiūs: lō nō ita p̄t hēre rōnē virtutis illud: qd fit in mēbris corporis: vel in potentia motiuū: sicut illud: qd fit i appetitu sensitivo. ¶ Secunda est: qz virtus est circa bonus: qd est difficile: redigere aut appetitu sensitivo sub regula rōis et electione voluntatis est difficile: qz appetitus sensitivus nō est natus obedire ad nūtū rōni: sicut difficultate et frequenter monet in ſtru. Mēbra aut ad nūtū sunt natae obedire voluntati et rōni absqz difficultate: et lō dispō: que fit in appetitu sensitivo h̄ rōnē virtutis: non sic q̄ fit in mēbris. ¶ Tertia est: qz qd fit in mēbris ex directione rōnis se h̄ p̄ modū motus trāseūtis: nō aut per modū forme ūnanētis. In appetitu aut sensitivo acgr̄itur forma manēs: motus aut non d̄ virtus: iz posset dici opus virtuosum: et lō illud: qd acgr̄itur in appetitu sensitivo h̄ rōnē virtutis: et sicut illud: qd ex directiōe rōnis acgr̄itur in mēbris. Nec obstat: ꝑ in mēbris acgr̄itur aliquā aliqua dispō habitualis: qz illa valde modicū cōferret ad actus p̄mptitudinē respectu eius: qd est in voluntate: et sicut p̄z de qōne. ¶ Ad 3<sup>m</sup> in oppositū dōni: ꝑ iz appetitus sensitivus in cōstū sensitivus sit nobis et brutis cōs: nō tñ put est obediēs rōni est cōmūnis nobis et brutis: et sic potest esse subz virtutis humāne. ¶ Ad 2<sup>m</sup> p̄z ex dictis in principali. ¶ Ad 3<sup>m</sup> dōni: ꝑ loquēdo largo modo de electione put expositū est in principali solutione appetitus sensitivus elicit actus eligēdi largo mō dōciū: dato et ꝑ alia: puta mēbra: vel aliqd tale p̄ticipent aliquo mō rōnē et electionē: nō tñ eodē nō sicut appetitus sensitivus: nec illud: qd p̄ticipat appetitus sensitivus: et rō dicta est in principali solone. ¶ Ad 4<sup>m</sup> dōm: ꝑ bonitas actus nō solū dependet ex bonitate: sine ex bona dispōne monētis: sed et ex bona dispōne: et p̄cipie cōstū ad h̄: qd p̄mpte et delectabilis fūiat: et ideo regr̄itur ex parte mouentis prudētia: ex parte aut mobilis tēperantia: ex parte aut voluntatis non ita regr̄itur: qz cōstum ad illud: qd pertinet ad voluntatē non est difficultas nisi p̄ueniat ex alio: et lō in alio regr̄itur habitus tollens difficultatē. ¶ Si aut alius q̄rat quō bonitas rōnis. s. prudētia cat v̄tutes in appetitu sensitivo: cū v̄tus cāet rectā extimationē prudētē. ¶ Dōz: ꝑ hē rectā extimationē circa bonū p̄ticularē: qd ē recte et moderate p̄cupiscere delectabili corporalia: vel ali quid tale d̄ dupl̄. Uno nō deducēdo ex p̄ncipib⁹ v̄tutis ad p̄ticularia eligibiliā: vt quī alius h̄ extimationē de h̄: qd tgate est v̄tendū delectatōib⁹: obseruādaz honestatē: et v̄llipēda: et talis extimationē prudentiē nō cātura v̄tute moralis: sed a gñali inclinatiōe: quam hō h̄ nāl̄ ad bonū in gñali: ex q̄ ducit se ad gñale bonū. Alio mō ēē talē extimationē circa tale p̄ticularē eligible: qd fñi se appetit bonū: et expertat h̄ esse subi delectabile et v̄uenies: et talē extimationē facit v̄tus moralis i appetitu sensitivo: vñ p̄ extimationē ē cā v̄tutis: iz z̄ cātura v̄tute. ¶ Ad 5<sup>m</sup> 6<sup>m</sup> 7<sup>m</sup> 8<sup>m</sup> p̄z solo p̄ ea q̄ dōci sunt in solone alioz. ¶ Ad 9<sup>m</sup> dōz: ꝑ nō oēs v̄tutes theologice sunt i eadē p̄o sicut i subo: et iz sint circa idē re: nō tñ circa idē rōne: qz de h̄ alia rōnē ē obm̄ fi

dei: q̄ ē in intellectu: et b̄z alia rōne ē obz charstatis et spēl: q̄ sūt i vo<sup>c</sup>: nec oꝝ ꝑ v̄tutes: q̄ circa bouū dīnū sūt: sūt in tōe pōtētis: sic v̄tutes: q̄ sunt circa bonū morale: ga bonū morale natū ē diuidi i diversa loca respiciētū diuersos appetitus: nō sic bonū dīnū: circa qd̄ sūt v̄tutes theologice. Ad x<sup>m</sup> dbz: ꝑ i hōie h̄ntē v̄tutes qñz appetitus monet: et freq̄nter fm inclinatioē v̄tutis: et q̄tū ad b̄ est eadē inclinatio in isto hōie in rōne seu mēte: et in appetitu: qñz v̄o insurgūt aliq̄ mot⁹ subiti i ordinati: q̄ pueniūt ex somite: ꝑ p̄ v̄rtute nō totali tol līt: et q̄tū ad b̄ manet in quolz v̄latore nisi sit 2firma tis aliq̄l rebellio ad mēte: vel pōt dici: ꝑ aplūs log tur nō referēdo ad se: q̄ erat iust⁹: sed loḡ i p̄sona hōis ex̄tis in pctō. Ad xi<sup>m</sup> p̄z soluedo motuā aliorum. Ad iz<sup>m</sup> dbz: ꝑ v̄tus moralis: q̄ ē circa passiōes nō ē tīm in aia sicut i subo: sed i ip̄o p̄iucto: sive i cōposito ex aia et corpe mediāte appetitu sensitivo: q̄ b̄z ē in orga no corpeo: et iō nō oꝝ ꝑ sit i subo idiusibīlī. Ad iz<sup>m</sup> dbz: ꝑ l̄ agere i sit hōi ex aia p̄ncipalit̄: tñ multe actio nes p̄petuit hōi p̄ v̄tute aie ex̄tē in organo corpeo: et iō nō oꝝ: ꝑ ois habit⁹ actiuis: quo hō agit sit in sola aia sicut in subo. Quidā ēt ponūt tales h̄tus magis ad b̄jfa ciēdi ab obis q̄z ad agēdū: et iō istos rō nihil valz. Ad i<sup>m</sup> dbz: ꝑ oia: q̄ nata sūt infundi cū grā: sic character nō oꝝ ꝑ hēant p̄ subo ldē subm cū charactere: qz nō i fundiūt ad p̄ficiēdū easdē potētias: nec ad eligēdū eos dēact⁹. Ad i<sup>m</sup> dbz: ꝑ nō p̄sumatio cuiusl bōi opis est in volūtate saltem sic i subo: qz moderate 2cupisce re: in q̄ p̄sumat̄ bonū op̄ appetit⁹ sensitivū ē in ip̄o app etitu sensitivo: nec ē sile de v̄o r<sup>u</sup> itellī et bono r<sup>u</sup> volūtatis: qz vt dī. 6. meta. bonū et malū sūt i reb<sup>u</sup>: s̄ verū et falsum sūt in intellū. Ad i<sup>m</sup> dbz: ꝑ dispō q̄ dispōit aliquē p̄ modū meriti ad aliqd̄ p̄miū b̄ndū: nō oꝝ ꝑ sit in eadē pōi: q̄ ē illa p̄fectio: q̄ ē p̄miū: et sic disponit v̄t⁹ et qd̄l̄ opis bonū ad gliaz: sed dispō: q̄ modifīcat aliqd̄ p̄oni vt sit habiliš ad actū ē i līsta pōi cu eodē actū: sic aut̄ q̄l̄ v̄t⁹ dispōit ad gliaz: s̄ p̄niō. Ad i<sup>m</sup> dbz: ꝑ l̄ grā: q̄ mūdat formalit̄ nō sit in sacro: nisi forte v̄tua liter: tñ aliq̄ v̄t⁹ mūdificās effcine ē i sacris b̄zeos: q̄ po nūt sacra cāre grām dispositiue: et sic adhuc stat: ꝑ v̄t⁹ sive forma: q̄ ē pn<sup>m</sup> actiū alicui⁹ actiōis ē i agēte: sive in eo cni p̄ agere. Ad i<sup>m</sup> dbz: ꝑ nō sic le b̄z volūtas ad appetitu sensitivū q̄z ad actū mōrālē: sic le b̄z artifex ad artificiatū: s̄ magis sic v̄t⁹ motuā ad inst̄m q̄ artifex opat: et iō sic ex pte in līsti regri⁹ bona dispō: vt p̄ ipm exerceat actio artificis: ita ēt ex pte appetit⁹ sensitiū ad p̄ueniēter eliciēdū opōne suā: nō sic aut̄ ex pte volūtatis q̄z ad opōnes: q̄ sūt circa passiōes: sic nec regri⁹ h̄r⁹ aliḡ supaddit⁹ v̄tuti motuā ad exeqndus opōne artificis: qz ex pte ei nō accit difficultas. Ad i<sup>m</sup> dbz: ꝑ ex b̄: ꝑ volūtas in plus pōt q̄ appetit⁹ sensitiū: seḡt ꝑ volūtas ē v̄tuosior q̄ appetit⁹ sensitivū: et ꝑ v̄tutes: q̄ sunt i volūtate sint nobiliores q̄ v̄tutes: q̄ sunt i appetitu sensitivo: s̄ ex b̄ nō seḡt: ꝑ v̄tus: q̄ ē circa maximū: i qd̄ pōt appetit⁹ sensitivū sit i vo<sup>c</sup> q̄tū cuqz volūtas moneat ipsā. Ad zo<sup>m</sup> dbz: ꝑ appetit⁹ sensitivū fm ꝑ ē mobilis a rōne ē pō hōis i eo qd̄ hō. et ideo opatio et v̄tus exūs i eo b̄z ꝑ b̄z ē opatio b̄zana et v̄tus b̄zana. Ad zi<sup>m</sup> dbz: ꝑ v̄t⁹ meriti ē in volūtate: vel sicut in pōtūpante: vel sic i eliciēte: nō tñ oꝝ: ꝑ oē meritiū sit in volūtate sic i pōtū eliciēte: in iō pōt ē i alis pōtētis: et sic meritoria opō v̄tutes: q̄ est circa passiōes: et appetitu sensitivo: sic in eliciēte: i eo aut̄: qd̄ elicit actuz ineritorū d̄ esse v̄rtus in p̄ncipali operāte: qd̄ ē rd̄ in q̄ debet esse prudētia: non aut̄ oporet ꝑ sit in eo: quod p̄cipiatue

participatiue h<sup>z</sup> tale iheriu<sup>z</sup> sicut est voluntas. Ad zz<sup>m</sup> dōz: q<sup>z</sup> voluntas respicit bonū in generali vt obiectum: r pōt ē tē ex h<sup>z</sup> ferri in quolibet p<sup>c</sup>ticipatiue bonū: nō tñ opz q<sup>z</sup> respiciat oē bonuz vt forniā sibi inherentez: r propter hoc potest voluntas respicere p<sup>c</sup>edictas virtutes vt obm in quo sibi cōplacet: r tñ pdicte virtutes erūt in appetitu sensitiuo sicut in subo. Ulteri<sup>a</sup> aut l<sup>z</sup> voluntas bonū respiciat fīm q<sup>z</sup> bonū: nō tñ sola voluntas fer<sup>r</sup> in bonū vt in obnū: imo etiā appetitus sensitiuo fer<sup>r</sup> in bonū nō fīm generalez rationem bo ni: sed fīm q<sup>z</sup> cōnciencie subiectuz vt in obni. Unde sibi cōpetit habere virtutem vt ordinate fera<sup>r</sup> in illud. Ad z3<sup>m</sup> dōm: q<sup>z</sup> nō eadez rōne qua possunt eē que dā virtutes morales in voluntate cadē rōne r omnes alie: q<sup>z</sup> quedā sunt que sunt circa illud q<sup>z</sup> est bonuz volentis r ordinat<sup>r</sup> in bonū volentis: q<sup>z</sup> fīm est ei bonū fīm rōne: r conueniens nāe sic: r ad hoc similiter inclinatur voluntas: nisi patiat difficultatē ex parte appetit<sup>r</sup> sensitiui: r ideo virtutes que sunt circa tale bonum pondene sunt in appetitu sensitiuo ad itellēdū difficultatē eius. Alie aut sunt circa bonū put p<sup>c</sup>inet ad alterū: ad q<sup>z</sup> nō ita inclinat<sup>r</sup> voluntas sicut ad bonuz propriū: r iō circa hoc est habitus in voluntate inclinans ad hoc q<sup>z</sup> facili<sup>r</sup> inclinat<sup>r</sup> in tale bonū: r iō nō eadē ratio est de vna virtute morali: r de alia q<sup>z</sup> tuz ad hoc q<sup>z</sup> sicut vna est in voluntate ita r alia. Ad z4<sup>m</sup> p<sup>c</sup> p<sup>c</sup> pdicte in p<sup>c</sup>ncipali solone. Ad z5<sup>m</sup> dōm: q<sup>z</sup> sicut cōter dicatur magnitudo passionis nō solū iudicat fīm virtutes mouentis: sed fīm dispōnē mobiliis: rōne cuius motio voluntatis ab obo nō h<sup>z</sup> ita rōne passionis: sicut mōr<sup>r</sup> appetitus sensitiui rē.

Qō V.



**Ainto** querit. Utz de rōne virtutis humane sit: q<sup>z</sup> sit habitus opatiu<sup>s</sup>. Et arguit q<sup>z</sup> nō: q<sup>z</sup> nullus habitus est opatiu<sup>s</sup>. q<sup>z</sup> virtus humana nō est habitus opatiu<sup>s</sup>. Aius p<sup>c</sup>atur: q<sup>z</sup> illud fīm q<sup>z</sup> aliqd est in potentia magis est passiu<sup>s</sup> q<sup>z</sup> opatiu<sup>s</sup>. Sed bābens habitu<sup>s</sup> est adhuc in po<sup>r</sup> ad opanduz fīm ipni habituz. q<sup>z</sup> nullus habitus est opatiu<sup>s</sup>: uno magis est passiu<sup>s</sup>. Ad. Ultimū r illud cui<sup>r</sup> ē vltimū p<sup>c</sup>inet ad idē genus: sicut p<sup>c</sup> de puncto r linea: sed virtus fīm p<sup>c</sup>ce. r mun. est de po<sup>r</sup> vltimū. q<sup>z</sup> virtus p<sup>c</sup>inet ad genus po<sup>r</sup> r nō ad genus habitus. Ad. Arguebat s<sup>r</sup> quoddam dcm rīdētis: q<sup>z</sup> dicebat: q<sup>z</sup> iō po<sup>r</sup> aie p<sup>c</sup>nt dici virtutes. Ad. Lōtrapo<sup>r</sup> nō h<sup>z</sup> rōne virtus nisi q<sup>z</sup> est perfecta: r perfecte potēs in opus: sed po<sup>r</sup> rōnales: que sunt homini<sup>s</sup> in eo q<sup>z</sup> hō: nō possunt perfecte in opus suū sicut habitu addito. q<sup>z</sup> po<sup>r</sup> anie que sunt hominis fīm q<sup>z</sup> hono per se nō sunt virtutes. Ad. Sicut po<sup>r</sup> ad habitu<sup>s</sup>: ita zpo<sup>m</sup> ex po<sup>r</sup> r habitu ad actu<sup>s</sup>: sed po<sup>r</sup> respectu habitus est passiu<sup>s</sup>. q<sup>z</sup> zpo<sup>m</sup> ex po<sup>r</sup> r habitu respectu operatio<sup>s</sup> nis siue actus est passiu<sup>s</sup>: r sic habitu<sup>s</sup> po<sup>r</sup> humane est passiu<sup>s</sup> r nō opatiu<sup>s</sup>. Ad. Arguit s<sup>r</sup> dcm rīdētis dicētis: q<sup>z</sup> habitu<sup>s</sup> q<sup>z</sup> est spēs qualitatis dīt a po<sup>r</sup>: q<sup>z</sup> po<sup>r</sup> est a natura: habitus aut est p<sup>c</sup>acquisitionē. Ad. Lōtra. drītia per quā aliqua spēs dīt per se reēntialr ab alia sicut illi spēs: nec pōt cōcūnire ei a quo distinguit p<sup>c</sup> illā drītiam: l<sup>z</sup> aliquib<sup>r</sup> habitibus cōcūnire esse a nā: sicut p<sup>c</sup> de fantasmate. q<sup>z</sup> po<sup>r</sup> non distinguit ab habitu per hoc q<sup>z</sup> po<sup>r</sup> sit a natura r habitus ex acquisitionē. Ad. Illud quo q<sup>z</sup> imēdiatē opa<sup>r</sup> est po<sup>r</sup>: sed si ponat virtus aliqua in nobis p<sup>c</sup> illā imēdiatē opamur r imēdiatē se habēt ad actu<sup>s</sup> q<sup>z</sup> qdcūq<sup>r</sup> aliō. q<sup>z</sup> virtus est po<sup>r</sup>. mōr v̄ plana: nālōre p<sup>c</sup>bo: q<sup>z</sup> po<sup>r</sup> aut ē illud quo aliqd q<sup>z</sup> literūq<sup>r</sup> opa<sup>r</sup>

Z.c.6.

aut illud quo aliqd me<sup>r</sup> opa<sup>r</sup>: aut est illud quo aliqd imē<sup>r</sup> opa<sup>r</sup>. p<sup>r</sup> nō pōt stare. s. q<sup>z</sup> po<sup>r</sup> sit quo aliqd qualitercūq<sup>r</sup> opa<sup>r</sup>: q<sup>z</sup> tū cū vnuquodq<sup>r</sup> agat p<sup>r</sup> sua formā subalem: l<sup>z</sup> imē<sup>r</sup> forma subali esct po<sup>r</sup> opatiua: q<sup>z</sup> est incōuenies. Sūl<sup>r</sup> scdm nō pōt stare. s. q<sup>z</sup> po<sup>r</sup> sit illud q<sup>z</sup> aliqd me<sup>r</sup> opa<sup>r</sup>: q<sup>z</sup> sequeret idē incōuenies q<sup>z</sup> p<sup>c</sup>us s. q<sup>z</sup> forma subalis sit po<sup>r</sup> cu<sup>s</sup> qua vnuq<sup>r</sup> opa<sup>r</sup> uie diāte alio. Sequeretur ēt aliud incōuenies. s. q<sup>z</sup> nulla po<sup>r</sup> possit ēē p<sup>c</sup>n<sup>m</sup> imēdiatū alicur<sup>r</sup> opatiōis. Reliqui tur g<sup>z</sup>m. s. q<sup>z</sup> po<sup>r</sup> est quo q<sup>z</sup> imē<sup>r</sup> opa<sup>r</sup>: r sic p<sup>c</sup> maior. Ad. Po<sup>r</sup> facit simplr possit in actu. q<sup>z</sup> illud sine q<sup>z</sup> fini pl<sup>r</sup> nō h<sup>z</sup> q<sup>z</sup> possit in actu ē po<sup>r</sup>: l<sup>z</sup> sine fide nullus pōt exire i actu credēdi. q<sup>z</sup> fides est po<sup>r</sup>: sed fides est virtus. q<sup>z</sup> fides ē po<sup>r</sup>. Ad. Nulla dispō est habitus: q<sup>z</sup> habitu<sup>r</sup> r dispositio ex oppo<sup>r</sup> distinguunt: sed virtus est dispositio pfecti: r ad oppo<sup>r</sup> vt h̄. 7. p<sup>c</sup> h̄. q<sup>z</sup> virtus nō est habitus. Ad. Se cundū q<sup>z</sup> aginur magis q<sup>z</sup> aganis non est p<sup>c</sup>n<sup>m</sup> opera tūlū l<sup>z</sup> magis passiu<sup>s</sup>: l<sup>z</sup> fīm virtutē magis aginur q<sup>z</sup> aganis cū virtus inclinat ad modū nāe: naturalia autē magis agun<sup>r</sup> q<sup>z</sup> agat. q<sup>z</sup> virtus nō est habitus opatiu<sup>s</sup>: imo vt v̄ passiu<sup>s</sup>. Ad. Lōtra quodā dcm rīdētis q<sup>z</sup> vledebatur ponere oēm virtutē humana in intellectu. arguebat sic: q<sup>z</sup> tēperan<sup>r</sup> est virtus humana: l<sup>z</sup> tēpan<sup>r</sup> est in appetitu sensitiuo. g<sup>z</sup> nō oīs virtus humana est in itellu. Ad. Sic se h<sup>z</sup> virtus ad po<sup>r</sup>: sicut in itellu ad agēs p<sup>c</sup>cipiale. q<sup>z</sup> actio fīm op<sup>r</sup> nō attribuit inistro l<sup>z</sup> agēt p<sup>c</sup>cipiale: q<sup>z</sup> nec opari d<sup>r</sup> attribut virtuti: r per p<sup>c</sup>ns non d<sup>r</sup> dici habitus opatiu<sup>s</sup>. Ad. P<sup>c</sup>bs cōputat inter virtutes intellectu<sup>s</sup> habituz p<sup>c</sup>ncipio<sup>s</sup>: l<sup>z</sup> itellu<sup>s</sup> p<sup>c</sup>ncipio<sup>s</sup> nō pōt dici habitus opatiu<sup>s</sup>. q<sup>z</sup> oīs virtus humana nō ē habitus opatiu<sup>s</sup>: maior p<sup>c</sup>: minor p<sup>c</sup>: p<sup>c</sup>ba<sup>r</sup>: q<sup>z</sup> habitus stupaddi ti potētys acgru<sup>r</sup> ex actib<sup>r</sup>: l<sup>z</sup> intellectu<sup>s</sup> p<sup>c</sup>ncipio<sup>s</sup> non acgru<sup>r</sup> ex actib<sup>r</sup>: q<sup>z</sup> cum talia sint que p<sup>c</sup>mo intelligi nūs: r aut cognitionē eorum nullus actus cognitionis inē possit. q<sup>z</sup> intellectu<sup>s</sup> p<sup>c</sup>ncipio<sup>s</sup> nō agrif ex actib<sup>r</sup>: r sic p<sup>c</sup>z minor. Ad. Habit<sup>r</sup> itellu<sup>s</sup> spē<sup>m</sup> sunt virtutes: sed tales habitus cū sint speculatiu<sup>s</sup> nō sunt practici nec p<sup>c</sup>ns opatiu<sup>s</sup>: non g<sup>z</sup> oīs virtus humana est habitus opatiu<sup>s</sup>. Ad. Virtus est dispositio pfecta ad opōnē: sed in hoīc nihil est q<sup>z</sup> ipsum disponat ad opationē q<sup>z</sup> est virtutius termin<sup>r</sup> nisi virtutes theo<sup>r</sup>. q<sup>z</sup> in hoīc v̄lis habitus est virtus exceptis virtutibus theologicis. Ad. Sic? bene r non bū: recte r nō recr<sup>r</sup> r agere i potentys rōnalib<sup>r</sup>: sic r in naturalib<sup>r</sup>. Sed in naturalib<sup>r</sup> potentys: l<sup>z</sup> sint idētate ad recte r nō recte agēdū nō ponit aliqd habit<sup>r</sup> perficiens eas. q<sup>z</sup> nō sūl<sup>r</sup> d<sup>r</sup> ponii potentys rōnalib<sup>r</sup> v̄l per cētiā vel per participationē. q<sup>z</sup> virtus humana non est habitus. Ad. L<sup>z</sup> habitus bēant rōnem actus respectu po<sup>r</sup>: tū respectu opis nō bēt rōne actus: l<sup>z</sup> magis rōnem po<sup>r</sup>: sed rō po<sup>r</sup> sūl<sup>r</sup> in patib<sup>r</sup>. q<sup>z</sup> viri<sup>s</sup> cum cōparat ad opus nō tā h<sup>z</sup> rationē passiu<sup>s</sup> q<sup>z</sup> opatiu<sup>s</sup>. Ad. Nō laudanur potentys: sed tū nos laudanur virtib<sup>r</sup>. q<sup>z</sup> po<sup>r</sup> non sunt virtutes: cui<sup>r</sup> oppo<sup>r</sup> vide<sup>r</sup> dicere rīdēs. Ad. Principio actiu<sup>s</sup> ipsi passiu<sup>s</sup> approxiato semp legit necio actio: sed si habit<sup>r</sup> potētia<sup>r</sup>: in quibus sūt virtutes cēnt p<sup>c</sup>ncipla opatiu<sup>s</sup>: p<sup>c</sup>ncipiū actiu<sup>s</sup> semp esct approximat<sup>r</sup> passiu<sup>s</sup>: q<sup>z</sup> habitus semp est p<sup>c</sup>sens potētie. q<sup>z</sup> homo semp actiu<sup>s</sup> esct operās actiōes virtutū: q<sup>z</sup> falluz est. q<sup>z</sup> falsuz est dicere q<sup>z</sup> virtus humana sit habitus opatiu<sup>s</sup>. Ad. Virt<sup>r</sup> fīm p<sup>c</sup>h̄m est media in passiu<sup>s</sup>: l<sup>z</sup> mediū r extremū sunt eiusdē generis. q<sup>z</sup> virtus est passio: r nō habitus. Ad. Po<sup>r</sup> rōnales nō sunt min<sup>r</sup> nobiles q<sup>z</sup> naturales: l<sup>z</sup> po<sup>r</sup> naturales nō indigēt habitib<sup>r</sup>. q<sup>z</sup> nec rōnales. Ad. Scdm auētē multop sc̄to<sup>r</sup> virtutes insunt a natura: l<sup>z</sup> habitus nō p<sup>c</sup>nt inē a nā cum perue<sup>r</sup> de virtutib<sup>r</sup>

Dō 5

Z.c.18.

## De virtutibus

acquiratur exactibus q̄tis qui habent naturaz nūn-  
dum habeant exercitium actuum. ergo virtus huma-  
na non est habitus. **C** p̄. Potentie corporis nō indi-  
gent habitibus. ergo a simili nece potentie anie. **C** p̄.  
Ad idem vt videt ordinatur po<sup>s</sup> et habitus: sed po<sup>s</sup> in  
intellectiu et tiaz voluntaria cū sint receptiue actiu-  
suorū ordinarū ad patientiū: et in eis sunt virtutes  
humane precise. ḡ virtus humana nō est habitus ope-  
ratius: sed magis passiuus.

**Contra.** quia phis z: ethicoz ponit virtutes hu-  
manas esse habitus: et dicit ibidem: q̄  
virtus est que perficit habentes: et opus eius reddit bo-  
num: sed habitus: qui opus habentis bonuz reddit: est  
habitus operatiuus. ergo virtus humana est habitus  
operatiuus.

**Respondeo** v̄d̄m: p̄ de rōne virtus humanae: que  
s̄. est boī fm p̄ hō: est p̄ sit ha-  
bitus operatiuus. **C** Ad cui<sup>o</sup> euidentia p̄ ondēdū est qd̄  
sit habitus. **C** z: qd̄ sit habitus operatiuus. **C** z: qd̄ sit  
virtus humana. **C** 4: ostendetur: q̄ virtus humana  
est habitus operatiuus.

**Quantum** ad p̄<sup>m</sup> sciendū: q̄ habitus d̄ ab habē-  
do: ab eo aut̄ p̄ est h̄re q̄ habitus du-  
pliciter. Uno mō fm q̄ hō: vel q̄cūqz alia res d̄ h̄re  
aliq̄ rē. Alio mō fm q̄ aliqd aliquā d̄ se h̄re: puta  
bñ se h̄re: vel male: vel in se: vel ad alterz: habitus ḡ p̄mo  
mō dictus est post p̄dicomētū: qz ad diuersa p̄dicamē-  
ta se extēdit. Et habitus sit dictus: videtur variari gnāli-  
ter loquēdo: qz q̄libet mō accept<sup>r</sup> diuidit in alios mo-  
dos spāles fm diuersaz: p̄siderat̄ez eoz: que h̄ntur in  
spālio ad ipm p̄ h̄r: vel nihil reale cadit mediuz s̄cē  
subm h̄z acc̄ns et totū d̄ h̄re ptes iter q̄ non cadit me-  
diū: nisi forte aliq̄ relō rōnō. **C** Quedaz vo h̄ntur sic  
q̄ iter bñz et id qd̄ h̄etur cadit relō media: sicut inter  
dñz et seruū quē h̄z: et iter hocē h̄ntē amicū: et amicū  
quē h̄z cadit relō media. **C** Quedā vo habenē sic p̄  
iter bñs et id qd̄ habēt cadit mediū: nō q̄ sit pprie  
actio vel passio: sed quasi qdaz actio inq̄ptū vñū se h̄z  
vt ordinās et regēs: aliud vt rectū et ordinatū: et est de-  
terminatū p̄dicamētū: et vocat p̄dicamentū habitus.  
**C** Scđo aut̄ modus p̄ncipalis habitus: prout habitus d̄ il-  
lud: fm q̄ hñs d̄ h̄re se aliquo mō in se vel ad alterz  
est sp̄es q̄litatis: q̄ d̄ habitus et dispō: differt aut̄ habitus  
sic dictus ab alijs nō modis habitus: qz in alijs non d̄ habi-  
tus pprie ipsa res que h̄etur: s̄z ipsa h̄ntudo habēt ad  
id qd̄ h̄etur: siue sit h̄ntudo rōni st̄m: siue in p̄ mō: in  
quo nihil reale cadit mediū inter bñs et id qd̄ h̄etur: si-  
ue sit h̄ntudo realis: que sit q̄si actio media. **C** Sed in  
scđo mō habitus: q̄ p̄mo et p̄ncipalr positus est: habitus d̄ il-  
lud: fm q̄ hñs d̄ h̄re se aliquo mō in se: vel bñ se ha-  
bere: vel in se: vel ad alterz: et habitus sic dictus: vt dictū  
est: est q̄litas quedā. Nā illud fm q̄ res aliq̄ aliquā se h̄z  
vel in se vel ad alternum facit ipm qualē formā-  
liter: illud aut̄ p̄ facit aliq̄ reni q̄lē formalē est quali-  
tas. iō t̄. **C** Sed qualr q̄litas h̄: que est habitus: distin-  
guī ab alijs speciebus qualitatis difficile est videre.  
**C** Quidā. n. distinguūt eā ab alijs: qz habitus et dispō p̄-  
tinent ad animā. Alije vo qualitates p̄tinent: ad corpus  
vel ad totū p̄iunctū. **C** Sed hoc p̄z esse falsuz dupl̄.  
Primo: qz sunt qdā habitus q̄ p̄tinent ad corpus: sicut  
sanitas et egritudo: quas ponit p̄hs inter habitus et dispō-  
nes. Scđo qz in sola anima iueniunt̄ quedā po<sup>s</sup> nāles s̄-  
cut est istellus agens et possibilis et voluntas. vñ nō p̄t  
habitus distinguī ab alijs sp̄ebus qualitatis p̄ h̄ et habitus  
pertineat ad solā animā: et alie ad corpus. nāz qua-

litates alie ab habitu et dispōne: vt premissum est de  
volūtate et intellectu: iueniunt̄ pertinere ad solā ani-  
mā. **C** Et ideo ali d̄ habitu et dispōne distingui ab  
alijs: qz habitus et dispōnes iu sunt p̄acq̄stionē: et sunt  
q̄litates aduentitiae: alie aut̄ sunt anā. **C** Sed hoc ēt  
pz esse falsuz q̄tū ad duo q̄ assumit. **C** Primo quātū  
ad hoc p̄ dicit habitu ēt q̄litarē aduentitiae: ita p̄ ois  
bitus sit talis: quia dicere sic esse aduentitiū est d̄rītia  
specificā eius. Nā dñia specificā p̄uenit oī p̄tēto subil-  
lo: cu<sup>o</sup> est d̄rīa. h̄ aut̄ est falsum. Nā aliq̄ habitus iuunt  
a nā: sicut pz de sanitate: que sequit̄ nāni aialis: h̄z ali-  
quādo impediāt p̄q̄ ūrū agens: sicut et frigiditas. Seq-  
tur nām aquē: tñ qñq̄ impediāt h̄ per agēs strariū.  
Sūlt hoc ēt falsuz q̄tū ad aliud: qz plures figure: et plu-  
res qualitates possibiles sunt aduentitiae: et ideo aliud  
dicit et pbabili<sup>r</sup>: q̄cū qualitas sit modus qdaz rei ha-  
bētis ea: modus aut̄ fm brū Augu. est: quē mensura  
p̄figit: iō qualitas v̄r̄ esse qdā modus: et quedam deter-  
minatio rei fm aliq̄ mensurā rei. Aliqd aut̄ p̄t modi  
ficari in ordine ad nām subi h̄ntis ipsam q̄litarē: et ta-  
lis modus cū determinatio ēt est bic<sup>r</sup> et dispō: et p̄tinet  
ad p̄nā sp̄ez q̄litaris: fm quā aliq̄s se h̄z bene vel ma-  
le: et in qua p̄uenit aliqd esse facilē mobile et p̄manēs:  
habitus ḡ fz istos iuātū est modus rei in ordine ad na-  
turā rei: cu<sup>o</sup> nā sit illud qd̄ p̄nō p̄siderat̄ in se: iō habitus  
est p̄nā sp̄ez q̄litaris: qz v̄o nā rei h̄z rōnem finis et bo-  
ni: p̄siderat̄ ēt in p̄nā sp̄ez q̄litaris rō boni et mali: nāz  
quādo modus est conueniens nature rei: que natura ha-  
bēt: vt d̄cīn est: ratione finis: dicit̄ res fm illū modus  
bene se habere: quādo nō est conueniens dicit̄ res ma-  
le se habere: fd qz natura rei est quādoq̄ finis genera-  
tionis: et per z̄nā est ex conuenienti generabilis et corru-  
ptibilis: in rebus aut̄ generabilibus et corruptibilibus  
conuenit res plus vel minus durare fm p̄ dispositiōe  
qbus disponit vñuquod p̄ in ordine ad suā nām sunt  
magis radicate vel min<sup>r</sup>: p̄sideratur in p̄nā sp̄ez quali-  
tatis aliquid ut trāsīens vel ut diuīturnum et p̄manēs.  
Res ēt habēs modū et determinationē aliq̄ p̄t p̄ illā  
modificari in ordine ad actionē et passionē: et talis mo-  
dus pertinet ad scđaz et tertia sp̄enī qualitatis de qua-  
ruz distinctiōe pretermitto ad p̄p̄sens. Et qz motus et  
mutatiōes fm se p̄siderate nō h̄nt rōnem finis et bo-  
ni: s̄o in scđa et tertia sp̄ez qualitatis non p̄siderat̄ ratio  
boni vel mali: sed p̄siderat̄ aliqd ut trāsīens vel p̄ma-  
nēs: qz in rebus fm ea que mouēt et gescunt iuenit̄  
aliqd durās plus vel min<sup>r</sup>: et per z̄nā cito trāsīens vel  
diuīturnini. Qualitates aut̄ fm q̄ aliquid nō modificatur  
q̄tū ad quantitatē dimensiūz: p̄tinet ad quartā sp̄ez  
q̄litaris: que est forma vel circa aliqd p̄sistens figura.  
Et qz in genere q̄litaris fm se non p̄siderat̄ rō motus  
vel finis: nec etiā in figuris: que q̄titatez sequunt̄: iō  
in q̄rtā sp̄ez q̄litaris nō p̄siderat̄ rō boni vel mali: nec  
p̄siderat̄ aliqd ut trāsīens vel permanens. Hoc aut̄ h̄z  
sit bene d̄cīn: v̄r̄ tñ quādā difficultatē h̄re: qz cū qdaz  
habitū modificēt potētias aliquas opatiūas: sicut  
habitū po<sup>s</sup> intellectue et volitine: et tales ordinentur ad  
agendū vel ad patientiū vel ad vtrūq̄: v̄r̄ p̄ habitū  
modificet illud: cui<sup>o</sup> est in ordine ad actionē et passio-  
neni: salte q̄tū ad aliquos habitus: et sic habitus nō  
erit distinc<sup>r</sup> v̄lī a scđa et tertia specie q̄litaris. **C** Ad  
hoc aut̄ eslet facile respōdere ponēdo: vt qdā ponunt̄  
q̄ sp̄es qualitatis nō differunt nisi fm rōnem: qz fm  
hoc posset dici: p̄ idem fm p̄ ordinatur absolute ad  
agendum et patientiū sine conuenientia nature rei: siue  
non dicatur potentia: illud aut̄ idem fm p̄ ordinatur  
ad agendum

ad agendum in ordine ad nām rei: vt. s. congruat vel nō congruat rei dicas habitus; vel q̄ dicat habitus in quātū pficit aliq̄ potentia pōrē: sed vice pōrē inquātū ordinat ad agendū vel patiendū. Sed q̄ impole est q̄ idē per aliquid immediate sit ordinatū: et determinate r̄ in determinate ad bñ et male agendū: et sit determinatū ad altez: nisi forte bñ et male accipiat intense v̄ remise agere. q̄ puenit scripi per eadē potētiā recipiē tem intēsionē vel remissionē: que indīria nō solū conuēit potētiā: in q̄b̄ ponunt̄ habitus: immo bene et male accipiunt̄ in eis fīm actiōes diuersas spē: nec rō habitus accipit tñ ex ordine ad aliq̄ potētiā pōrē ipso quā pficiat: immo ex hoc q̄ bene vel male ordinat pōrē fīm ipm actū: nec p̄ iūs pōrē dici: q̄ hēat rōne habitus p̄ p̄parationē ad potētiā tñ: et rōne pōrē per comparationē ad actū. Iō sustinēdo q̄ eadē esentia p̄ p̄rie loquēdo non sit nec esse possit habitus et potentia pōrē ad predīctā diffīl. Ad cuius evidentiā sciēdū: q̄ sem p̄ habitus est alicuius pōrē ordinate ad aliquē actū: nihil. n. aliud v̄ esse habitus q̄ habilitas alicuius pōrē ad aliquē actū. Actus aut ad p̄n̄s duplex est vñ q̄ est forma subalē: q̄ et nā dī: ad quā ordinat ipsa pōrē māc: et aliis est actus q̄ est operatio: q̄ p̄sequit̄ subam iaz cōpletaz: ad quā ordinat pōrē: que p̄inet ad gen⁹ qualitatē. Lū aut ita sit q̄ tam pōrē habitus ordinat ad actū q̄jū ad potentias: que idēntic habitus: in hoc tñ dīfīl q̄ pōrē dī illud per q̄ aliquid ab tñ ordinat a exēdū in actū siue bñ siue male: siue xūciat nāe rei siue nō: sed habitus determinat pōrē ad h̄. q̄ exit in actū v̄l bñ v̄l male: et h̄ siue q̄ puenit nāe rei: et tūc dī habitus bonus vel bona dispō: vel fīm q̄ determinate est idēntic nāe rei: et sic dī habitus nālūs: l̄. n. alijs habitus modifacet subm in ordine ad age- duz et patiēdū mediante potētiā: que ordinat ad actū qui est operatio: q̄z tñ talis habitus magis respicit conuenientiaz vel disconuenientiaz illius actus ad naturaz rei: cuius est q̄ ipsum actū fīm se: potentia autē cōuenit so magis respicit ipm fīm se q̄ h̄ cōuenientia vel disconuenientia ad naturam: ideo vñuersaliter habitus distinguit̄ ab alijs spēbus q̄litatis p̄ hoc q̄ modifacit subm: cuius est in ordine ad nām: l̄ etiāz alijs habitus modifacit mō quo dīn̄ est illud: cuius est in ordine ad operationē: l̄ atē alijs habitus sit posterior pōrē put̄ ordinat ad operationē inquātū est qd sup̄addituz ipsi talis potētiā: tñ nālū loquēdo pōrē est habitus tali pōrē: q̄z habitus modifacit potentiam māe in ordinatione ad formā est prior tali potentia.

**Quantum** v̄o ed z̄ p̄ncipale satis facili appz exp̄missis: nā put̄ dīn̄ est qd̄z habitus est q̄ pficit pōrē māc in ordine ad formā subalē: sicut est sanitas: v̄l aliquid sīle: et iste habitus magis respicit esse rei q̄ opationē inquātū operatio p̄supponit esse: ex x̄stī autē respicit opationē: tñ ex x̄stī etiam talis habitus posset dici operatiū. Alius est habitus q̄ pficit pōrē ordinat ad operationē: et talis habitus dī simili opatiū: sicut habitus intellectus et voluntatis et simili pōrē: sīc p̄ de scđo principali: s. qd̄ sit habitus opatiū: et qd̄ sit p̄prie: qz p̄prie habitus operatiū est p̄fectio pōrē ordinate ad actū: q̄ est operatio in ordine ad naturam.

**Quantum** v̄o ad z̄ p̄ncipale: s. qd̄ sit virtus huma- na: sciendū et rō virtus ḡnaliter dīcē trahit originē a vi vel a vigore. vñ fīm robur corporis virtuosi dīr q̄ possunt p̄ vim alios vincere. vñ vir- tus dicere videt̄ quandā p̄fectionē pōrē: vñ pōrē que fīm seipſaz est sufficiens ad exēdū perfecte in actū dīcē

v̄tus: sicut p̄z de potētiā actiū nālibus: et lō v̄tus hu- mana est illius pōrē perfectio: que est pōrē hoīs in eo q̄ hoī: illud aut̄ xuet̄ homini in eo q̄ homo q̄ cōuenit sibi in eo q̄ rōnale: potētiā aut̄: que cōuenit homini in eo q̄ homo: sunt potētiā rōnales: siue sint rōnales per esentia: siue per participationem: et ideo virtus hu- mana est perfectio potētiā rationalis: vel per esentia vel per participationem. Vis premissis p̄m̄ intendo ostēdere q̄ virtus humana sit habitus. Secdo q̄ sit habitus operatiū. Ad euidentiā p̄m̄ sciēdū: q̄ quādō potētiā est per se sufficiens ad perfectionē et de- terminata exēdū in actū: tunc ipsa potētiā: vt dīn̄ est: habet fīm se rationē virtutis: sed quādō potētiā nō est fīm se perfecta et determinata ad per se et perfecte et prompte operandū: siue exēdū in actū: sīc indiget alli- quo addito ad hoc q̄ determinata et prompte possit exire in actū: tunc perfectio potētiā dīcī illud additū q̄ disponit̄ eam in ordine ad opus: siue ad actum: et ta- le additū dicitur habitus: sed potētiā q̄ sunt rōnales nō sunt fīm se sufficiētes ad perfecte et prompte exē- dum in actum: q̄ p̄z ex hoc: quia non nisi cum magna difficultate et cum magnō exercitio acquirit homo q̄ prompte et faciliter possit exire in conditionē virtutis et in actū appetendi illud: quod bonū est fīm rationēz: et tales etiāz potentie sunt indeterminate ad multa: et ideo opz q̄ tales potentie determinant̄ et perficiantur per aliquid additū ad exēdū prompte et perfecte in actum bonū: quia actus nō inclinat nisi in actū bo- nū, vnde opz q̄ virtus humana: que, s. est hominis in eo q̄ homo sit habitus. Secundū ostendo sic bre- uiter. s. q̄ virtus humana sit habitus operatiū: quia virtus humana est perfectio potētiā: que est hominis in eo q̄ homo: illud aut̄ q̄ est hominis in eo q̄ homo soli homini cōuenit: et ideo virtus humana est per- fectio illarum potentiarū: que soli homini cōueniunt: po- tentia aut̄: que soli homini cōueniunt: sunt potentie ra- tionalez vel per esentia vel per participationem: talis aut̄ potentia nō est potētiā ad formā: que disponit̄ per sanitatem vel erudititudinem: sed est potentia ordinata ad opus: ideo virtus humana est habitus operatiū. vnde manifestū est: q̄ de ratione virtutis humanae est q̄ sit habitus operatiū: et q̄ sit habitus operatiū boni: quia virtus sonat in perfectionē: et per cōsequens dicit inclinationē in bonum: quia male operari est ve- sicere. Ad primū in oppositum dupliciter pōrē dici. Uno modo q̄ pati fīm q̄ pati dicit receptione alicuius p̄fectionis est etiāz operari. vnde et habitus qui ad sic pati ordinat: l̄ per ipsum sit aliquid in potētiā etiā passiuā: pōrē dici habitus operatiū. Secundo mō pōrē dici: q̄ habēs habitus est in potētiā actiū ad actū fīm illū habitus: non aut̄ in potentia passiuā: de qua pro- cedebat argumentuz. Ad scđo dīm: q̄ illud argu- mentuz dupliciter deficit. Primo quia virtus nō acci- pit̄ in illa auctoritate p̄ habitu potētiā: sicut nos log- aur: sed p̄ obiecto potētiā p̄fecte. Secundo: quia illud quod dīcī ibi vltimū potentie nō est vltimus intrin- secum ipsi potētiā: que reducat̄ ad idē genus cuius eo: cu- ius est vltimū: sicut p̄z de linea et pūcto: sed est vltimū extrinsecū ipsi potētiā: quia vltimus stat ibi pro sum- mo obiecto potētiā. vnde auctoritas nō est ad p̄posi- tum. Ad tertīū dicendū: q̄ potētiā rationales pro- prie non possunt dici virtutes: nisi large quis vellet vo- care virtutem quanicūqz potentiam: que est p̄ncipiū alicuius opatiōis q̄litterūqz. Ad 4̄ dīm: q̄ non sic est cōpositū ex potentia et habitu in pōrē ad actū: sicut

# De virtutibus

po<sup>a</sup> ad habitus: qz po<sup>a</sup> est tm̄ in po<sup>a</sup> passiva ad habitus  
quē suscipit: s̄z p̄positū ē in po<sup>a</sup> actua q̄tū ad ip̄z actū  
dato ēt q̄ po<sup>a</sup> et po<sup>a</sup> t̄bitū eēt in po<sup>a</sup> passiva nō seq̄t  
aliqd sc̄uenies: vt pz ex solone p̄ni argu<sup>i</sup>. C Quin-  
tūz zcedo. C Ad 6<sup>m</sup> dōm: q̄ po<sup>a</sup> in e<sup>c</sup> elicit actū nō ob-  
stante q̄ addat habitus: qz habitus additū n̄ elicit actū: s̄z fa-  
cit ad h̄ q̄ po<sup>a</sup> d̄terminata p̄ habitus elicit h̄ mō vel illo  
actū: sicut figura addita po<sup>a</sup> diuisire: puta durictei nō  
elicit actum diuidēdī: sic po<sup>a</sup> d̄eterminata elicit ipsu<sup>s</sup>  
actū diuersimode fni q̄ diuersit̄ d̄eterminat: dato  
etīa q̄ po<sup>a</sup> eliceret: z po<sup>a</sup> me<sup>c</sup> habitu: po<sup>a</sup> adhuc differet  
tā a forma subali q̄ ab habitu: qz po<sup>a</sup> p̄n̄ ordinat ad actū  
q̄ est op̄o: forma aut subalis p̄n̄ ordinat ad h̄ q̄ p̄ ea<sup>s</sup>  
res subfūstat: habitus aut ordinat ad h̄ q̄ actio sit conue-  
niēt ei: cui<sup>i</sup> ē: ita q̄ rō po<sup>a</sup> erit oē illud qd̄ p̄n̄ ordinat  
ad op̄onē. C Ad 7<sup>m</sup> dōm: q̄ po<sup>a</sup> q̄ indeterminate se h̄  
ad pla: nō semp̄ facit sim pl̄ posse absq̄ habitu: sicut fer-  
rum nō ē simpl̄ potēs p̄forare absq̄ figura terebrī: s̄z  
figura terebrī nō sit po<sup>a</sup> p̄foratiua: z iō l̄ itell̄ nō pos-  
sit i actū credēdī sine fide: fides tñ nō est po<sup>a</sup> s̄z habitus:  
vel pōt dici: q̄ po<sup>a</sup> pōt i aliquē actū p̄tinēt ad po<sup>a</sup> si-  
ne habitu: s̄z nō in oēni: s̄z nō ōz q̄ si po<sup>a</sup> nō pōt in aliquē  
determinatū actū sū: e aliq̄ addito q̄ illud nō sit habitus.  
C Ad 8<sup>m</sup> dōm: q̄ dispō aliquā accipit, p̄ habitu ipfecto si-  
ue ipfecte radicato: z talis dispō est bñ habitus ipfect<sup>r</sup> z  
vt<sup>r</sup> ipfecta. C Alio<sup>r</sup> dispō d̄ illud supadditū po<sup>a</sup> q̄ d̄  
nā sua facilramētit: sicut sunt dispōnes cor<sup>lo</sup>: z dispō  
sic dicta distinguit: sicut oppo<sup>a</sup> sp̄es h̄ habitus: pōt h̄ d̄  
ci aliqd supadditūz po<sup>a</sup> q̄ de nā sua ē de diffīcili mole  
sic sūt potētiaz imāliū hit<sup>r</sup>. C 3<sup>m</sup> d̄ dispō qd̄cūq̄  
supadditū po<sup>a</sup> z dispō sic dca ē gen<sup>r</sup> ad habitum: z habitus  
est dispō sic dicta bñ: z isto mō accipit dispō in illa au-  
ctoritate: qñ d̄ q̄ vtus ē dispō pfecta i cōpōne ad opti-  
mū. vñ in arg<sup>r</sup> ē equocatio de h̄ q̄ d̄ dispō. C Ad 9<sup>m</sup>  
dōm: q̄ q̄tū ad h̄ ē silūndo q̄ sicut pñaz determinat  
ad vñ: ita p̄ habitu: s̄z h̄ magis fiat pñaz q̄ p̄ habitu:  
qz habitus nō ita neōi determinat s̄c nā: z q̄tū ad h̄ ha-  
bitu h̄ nōdū nā: nō āt ōz q̄ h̄eat modū nāc q̄tū ad  
h̄ q̄ h̄z ip̄z magl agamur q̄ agam<sup>r</sup>: dato ēt q̄ h̄z habitu  
magl agamur q̄ agam<sup>r</sup>: tñ adhuc non seq̄t: vt dcm ē:  
gn̄ habitus eēt op̄ati<sup>r</sup>: qz sic pati vt patimur p̄habit<sup>r</sup> ē  
qd̄a op<sup>r</sup>: vt dcm est. C Ad 10<sup>m</sup> dōm: q̄ nō op̄o oēm vtus  
h̄uānā ēē in itellectu: op̄o tñ q̄ sit vel in eo q̄ ē itel-  
lectus: vel in eo q̄ ē itellectuale: vel magis pprie rōna-  
le per participationē: z s̄c ēē habitus sentiēs i quo est tēpe-  
ratia ē rōnale. C Ad 11<sup>m</sup> dōm: q̄ l̄ q̄tū ad aliqd sit sile  
de habitu z po<sup>a</sup>: z de instrō z ar<sup>c</sup>: nō tñ op̄o q̄ q̄tūz ad  
hoc sit simile q̄ op<sup>a</sup> nō attribuiāt habitui: sicut nō attri-  
buit instrō: cui<sup>i</sup> rō pōt esse: si ponāt q̄ habitus eliciat  
actū cū po<sup>a</sup>: qz plus deficit ar<sup>c</sup> s̄suppositi agētis instru-  
mēti respectu ar<sup>c</sup> q̄ faciat habitus respectu po<sup>a</sup> q̄tūz ad  
rōne<sup>r</sup> p̄ncipu<sup>r</sup> actui. Vel pōt dici: q̄ sicut opus nō  
attribuit simili instrō: attribuit tñ ei vt cooperanti:  
ita opatio nō attribuit simili habitui sed cooperanti.  
C Ad 12<sup>m</sup> dōm: q̄ intellīs q̄ est habitus p̄ncipio<sup>r</sup> di-  
cit aliqd supadditūz po<sup>a</sup> itellective: sicut illud sit sp̄es  
vt qd̄a ponit: sicut aliqd aliud, nā p̄bus dicit in fine po-  
sterior<sup>r</sup>: q̄ intellīs p̄ncipio<sup>r</sup> causat in nobis: z s̄c ali-  
quid iniāens ex frequētia memorādi z experiēndi: z  
qñ d̄ q̄ nō pōt gnāri ex actib<sup>r</sup> cum sit p̄mus actus  
in nobis. Dōm: q̄ l̄ actus cōsentlendi p̄mis p̄ncipus:  
quo<sup>r</sup> est intellīs sit p̄ni actus intelligendi compara-  
tive: nō tñ est simili p̄mus actus intellīs: qz p̄mus act<sup>r</sup>  
est receptio sp̄ei fm̄ ponētes sp̄es: z p̄or est actus intel-  
ligendi similitudina: dato etiā q̄ p̄fusa cognition p̄ncipio<sup>r</sup>

rū nullū habitū requireret additū sup potētia intelle-  
ctuā: tñ adhuc nō sequeret q̄ vtus h̄uānā nō esset ba-  
bitus: qz itellīs sic dictus nō esset virtus: qz talis ope-  
ratio nō h̄eret rationē perfecte operationis: nec h̄is talē  
intellectu<sup>r</sup> op̄o d̄ bēre virtutē nisi forte large. Sed  
intelligere q̄ est habitus quo quis nō solū p̄fusa appre-  
hendit p̄n̄: sed etiā de sua apprehensione circa ea iudi-  
cat p̄b̄ dicit esse virtutē: z itellīctus sic dictus d̄ esse  
habitū. C Ad 13<sup>m</sup> dōm: q̄ speculatio veritatis ē qd̄a  
operatio: aqua scie speculatio h̄t q̄ sint habitus ope-  
ratiōnē tñ talis operatio facit sciam practicā q̄ sciētia  
practica nō d̄ practica ex h̄ q̄ h̄z opatione<sup>r</sup>, p̄ fine: qz  
sic speculatio h̄t esset practica: sed ex hoc q̄ h̄z aliud op<sup>r</sup>  
vel aliqd opabile sinu<sup>r</sup>, p̄ fine z p̄ obiecto: z hoc suffic̄  
ad p̄is de ista materia: qz lōgum tractatū requireret.  
C Ad 14<sup>m</sup> dōm: q̄ qñ d̄ q̄ vtus est dispō perfecta ad  
optimū: nō accipi<sup>r</sup> ibi optimū pro sumo q̄ est deus: s̄z  
p̄ optimū in genere: q̄ gdē optimū est opatio: qz opa-  
tio h̄z rōnem optimi z finis respectu po<sup>a</sup> z respectu ha-  
bitus: z quelib<sup>r</sup> vtus humana ordinatū immediate ad ta-  
le optimū. C Ad 15<sup>m</sup> dōm: q̄ in potētia nālibus acclī-  
dens z defectiū agere nō ppter defectu alicuius di-  
uerſi a po<sup>a</sup>: q̄ si nēcēsē supaddi potētia: sed ppter de-  
fectu potētia: sicut z defectiū calefacere, ppter defec-  
tu caloris q̄ est remissus: z ppter hoc pfectio po<sup>a</sup> nō  
dicit aliqd supadditū po<sup>a</sup> diuersuz ab eēntia eius: s̄z in  
potētia rōnaliū p̄uenit male z defectiū agere: nō p̄  
pter hoc q̄ aliqd prīnes ad essentiā potētia deficiat: s̄z  
ppter defectu alicuius diuersa a potētia supadditi po<sup>a</sup>:  
z iō nō est sile de potētia rōnaliūz nālibus quātuz  
ad hoc. C Ad 16<sup>m</sup> dōm: sicut ad 5<sup>m</sup>. C Ad 17<sup>m</sup> pōt co-  
cedi: qz pprie potētia rōnales nō sunt vtutes: nīsi gdā  
large vtat noniū vtutes. C Ad 18<sup>m</sup> dōm: q̄ p̄ncipio  
actuō sufficiēt z nō impedito approximato ad passu<sup>s</sup>  
sequitū actio<sup>r</sup> habit<sup>r</sup> aut q̄ sunt in potētia rōnaliū nō sūe  
sufficiēt p̄n<sup>m</sup> sine fan<sup>c</sup>: nec habitus appetitus sine actua-  
li p̄sideratiōe boni. Iē bene possent impediri vel per  
idispōnē corporis: vel per actū p̄siderandi aliquid: cū  
quo actus talis nō pōt stare. vñ nō sequitū q̄ habit<sup>r</sup> nō  
sit p̄ncipiu<sup>r</sup> opatiū: s̄z q̄ nō sufficiat sine alio: z q̄ non  
possit sp̄ediri. C Ad 19<sup>m</sup> dōm: q̄ vtus d̄ media in pas-  
sionib<sup>r</sup> nō formal<sup>r</sup>: s̄c essential<sup>r</sup> sit passio media: s̄z  
q̄ esse<sup>r</sup>: s̄c est mediariua passionū. C Ad 20<sup>m</sup> dōm:  
q̄ minor nobilitas po<sup>a</sup> rōnalis respectu po<sup>a</sup> naturalis  
facit eā indigere habitu: sed indeterminatiū sua ad di-  
uersa z diuersimode: que se extēdit ad multa q̄ malo-  
ris est nobilitatis q̄: si p̄ se determinaret ad vñuz tm̄:  
sicut fm̄ p̄bz: nobilius est assequi perfectū bonū mul-  
tis motib<sup>r</sup> q̄ assequi modicū vno motu. C Ad 21<sup>m</sup>  
dōm: q̄ vtutes dūr nobis inesse a nā nō simpl̄ z in  
actū: sed fm̄ qd̄a aptitudinē z fm̄ talē aptitudinē ha-  
bitus sunt a nā. C Ad 22<sup>m</sup> dōm: q̄ nō est simile de po-  
tentia corporis que sunt determinate ad vñuz: z de po-  
tentia ratiōalibus que se extendunt ad multa. C Ad  
23<sup>m</sup> dōm: q̄ po<sup>a</sup> z actus ordinant ad idē: q̄ ordinant  
ad eundē actū: q̄ est actus itellīcti vel appetendi: sed  
nō codē mō: q̄ vñuz ordinatū ad hoc actū: z aliud pas-  
sione. vñ nō ordinant ad idē q̄ est agere v̄l pati: s̄z ordi-  
natū ad eundē actū itellīcti vel appetendi: vel da-  
to: sicut lepe dcm est: q̄ ordinaret ad patiendū: ipē ha-  
bitus adhuc possz dici operatiūs: vt lepe argutū est.  
C Argumentū ad oppo<sup>m</sup> zcedendū est z.

C Explicit Tractatus de Virtutibus.

C Incipit

## De motu angeli

**E**Incipit tractatus de motu angeli magistri Heruei.



**U**trū angel⁹  
mouat localiter.  
**E**t arguitur q̄ non  
q̄ motus est actus  
imperfecti: angel⁹  
aut̄ saltez beat⁹ est  
perfectus. q̄ saltem  
angeli beati nō mo-  
uetur localiter. **P.**  
Motus est p̄ lindi-  
gentia: sed angelus  
beatus nullo indi-  
get. ergo saltem an-

gelus beatus non mouetur localiter. C. p. Qui ruides dixit: qd angelus est in loco non situabile: nec sic locatum est in loco: sed sicut ea est in suo effectu. C. Littera vnu opposito per non pertinet alicui recte et aliud oppositum: sed etiam in loco et esse in effectu sunt diversi modi essendi exposito distincti. qd hoc qd angelus in aliquo corpore est sicut ea in effectu non potest dici qd sit in loco. C. p. Primitus est applicatio et approximatio agentis ad passus qd agere: sed nullus est applicari vel approximari nisi ei: qd est in loco. qd primitus pertinet angelo est in loco qd operari. qd est in loco non est angelo per operationem: immo ut vir magis est. s. qd operari pertinet sibi per est in loco: cuius oppositum dicitur. C. p. Unus angelus aliquid operatur in alio angelico: sicut qd unus angelus illuminat alium: sed unus angelus non dicitur esse in alio: quia unus non possit esse in alio nisi per lapsus: illabi autem non est angelus. qd angelus non potest dici est in loco per operationem: nec per se est in loco. C. p. Sol operatur in lumen inferioribus: et tunc sol non dicitur esse in lumen inferioribus: qd a sensu non potest dici: qd angelus sit in aliquo loco per se: qd operatur in loco. C. p. Illa res potest dici esse in loco per illud quod est diversum in subiecto ab ea: quia quis aliquid inest alicuius rei per aliud: operatur in eis illi recte: et quod inest alicuius non differt subiecto ab eo: operatio autem quam est angelus in eodem loco per aliquid corporis non est angelus: nec est idem subiectum eius: cum sit in corpore sicut in subiecto: qd per operationem quam est angelus in corpore: qd mouet non potest dici est in loco: nec per operationem: qd est in eo: qd est vellet et intelligere: quia tales operationes angelis creditur sita absolute a situ et loco: sicut essentia angelorum. qd nullus angelus est in loco per operationem. C. p. Ille qui mouet localiter est viator: quia tunc suum agere per aliquid per motum localem: sed angelus beatus non est viator: qd saltem beatus non mouet localiter. C. p. Dicitur in libro de intelligentiis: qd magnitudo spacy non facit distantiam in operatione: qd intelligentia: sive angelus non mouet localiter. C. p. Vulgariter dicitur: qd qui non beatus non se moueat: sed angelus beatus semper beatus: qd non se mouet: nec per se mouet localiter. C. p. Ille qui est in perfecta aliqua operatione non se extedat ad alias dimittendo illam: sed angelus beatus semper est in perfecta operatione: qd est videlicet per essentiam: qd numerus se extendet ad operationem: qd est motus localis. C. p. Secundum quod probat physio nullus est partibile mouet: sed angelus est immutabilis cum sit simplex: nec est compositione ex partibus. qd non mouet localiter. C. p. Arguebat enim ruidus: quod ponebat: qd angelus est per placere sibi poterat esse in loco punctuali et indivisiibiliter: quia per se est indivisiibilis non est susceptibilis operationis: quia causat angelus circa corpora: cum talis operatio moueat localiter: sed angelus non est in loco nisi per operationem.

## Q̄o prima

108

ergo non potest esse in loco punctuali. C. P. In eo quod mouetur opus ponere partibilitatem; sed in angelo nulla est partibilitas; in corpore: quod mouet ab eo possit esse partibilitas. angelus non mouet localiter. C. P. Si angelus moueretur oportaret: quod transiret medium: hoc autem est fallitur. quod fallitur est: quod moueat localiter. probatio utriusque assumptio. primo ponitur. si oporteat angelus transire in medium: quod si ponatur angelus moueri a. in. b. tunc quero utrum dum mouet sit in a. vel in b. totum: quod neutrum potest dari quod dum mobile est totum in termino a quo: vel totum in termino ad quem non mouet: nec est potest esse primum in medio: quod in partibus est. quod si mouet: opus est quod sit in medio iter. a. et b. Quod autem non possit transire medium in motu suo: probatur: quod inter quoslibet duos terminos signatos in magnitudine est dare infinita media secundum divisionem magnitudinis in infinitum: sed infinita media non possunt praeservari nisi motu continuo: quod in angelo esse non potest cum non sit mobile continuo: continuitas autem motus causatur ex continuitate mobilis. angelus non potest moueri per medium: et sic utraque propositio probata est. C. P. Si angelus moueretur: oportaret eum moueri in instanti: sed hoc est impossibile. quod impossibile est angelum moueri. Probatio maioris: quod ponantur duo loca immediate se habentia: quod sint a. et b. et mouetur angelus ab a. in b. si ponatur moueri in tunc in illo tempore ubi ponitur moueri quod ubi sit: non potest dici quod sit in b. quod b. est terminus ad quem: et in termino ad quem non est motus: sed mutatum esse: nec potest dici: quod in tunc illo quo ponatur moueri sit partim in uno et partim in alterius: quod angelus impossibilis est: nec potest dici: quod in tunc illo sit corpus in a. quod tunc in tunc illo gesceret: quod gescerere est esse in loco: vel aliquo tempore esse: aut in eodem loco statim hypothessi in tunc quo ponitur moueri: quod in toto tempore ponitur esse in a. quod est terminus a quo: et sic tempus in quo ponitur moueri esset tempus geris sive et non tempus motus: et sequitur: quod simul gesceret et moueretur: quod est impossibile. ergo impossibile est angelum moueri in instanti: et sic probata est utraque assumpta. C. P. Si angelus moueat opus ipsum moueri motu continuo: sed hoc est impossibile. ergo recte. Minor supra declarata est. probatio maiori. quod infinita divisione non possit esse nisi in motu continuo: quod si est in motu discreto: essent actus infinita: quod est impossibile: sed in motu angelii opus est esse infinita instantia: si ponatur moueri. quod si moueat etiam quod mouetur motu continuo: quod est in motu discretio: essent actus infinita instantia: quia opus habet in instantia ponere: quot sunt in motu corporis: in quo sunt infinita: haec autem sic per se: quod ex quo angelus mouetur per aliquid spatium in aliquo tempore finito et corpus mouetur per idem spatium. alii finito aliquo dicunt quod angelus moueat: cum ob tempus finitum comparatur alterum temporum finitum excedat ipsum: vel deficit ab ipso: secundum determinatam instantiam: ponamus: quod tempus motus corporis: quod mouetur tardius quam angelus excedat tempus motus angelii in tribus partibus: quod non referetur tempum ad propositum: que portio accipitur: et cum ita sit quod secundum et auferatur de magnitudine spaci: per quod est motus auferatur de tempore: tunc ablatis tribus partibus magnitudinis per quam motus corporis fit: et mouet angelus auferrent tres partes temporis: et per consequens corporis: quartam partem magnitudinis predictae transibit in equali tempore: in quo enim tempore: in quo transit angelus

## De motu angelis

lus totam magnitudinem. Ad idez sic arguo in illo nunc: in quo corpus est in medio precedentis partis magnitudinis est angelus in medio totius magnitudinis: et sitr in illo nūc: in quo corpus est in medio medy: ita sitr angelus: et in eodē nūc: et in medio medy: quod proportionale pōt angelus moueri in tota magnitudine: sicut corpus in parte magnitudinis: sed in motu corporis per ipsam partem spaci sunt infinita: nec in gbus ē in medio 4. p̄tis: et in medio medy: et sic deinceps. quod si sitr angelus erunt instantia infinita: in gbus poterit esse in medio totius magnitudinis: et in medio medy: et sic deinceps. ¶ P. Non plus resistit angeloplumen quod vacuum corpori: sed si esset vacuum corpus moueretur in instanti: ut ait p̄bs. 4. phili. ergo si angelus moueatur in loco non mouebit in instanti: hoc est in impossibile: ut supra p̄batū ē. ergo ipole ē angelū moueri localiter.

**Contra** proprium est dei non moueri etiam localiter: ut videtur: quod deus est ubiqz. ergo oībus alijs ab ipso: et per consequens angelo conuenit moneri localiter.

**Rūdeo** ad evidentiaz huius qōnis gnc̄ sunt declarāda. ¶ Primum ē quō angelus sit in loco et p̄petit ei ēē in loco. ¶ Secundū est quō p̄petat sibi localis motus. ¶ Tertiū ē quō in motu eius sit continuitas et quomodo non. ¶ Quartū est quō in motu eius possit esse trāscitus medy et quomodo nō. ¶ Et gntum est quō se habeat motus eius ad tempus.

**Quantum** ad primum sciendum: quod de esse angelū in loco sunt quattuor opinōes. Prima fuit p̄borum ponentium angelum non operari in immediate circa aliquod corpus: sed tantum circa animas corporum celestium: que ponebant esse animata: vnde isti posuerunt angelos nullo modo esse in loco. Quorū opino modo non tenetur: quia angelū nō possunt solum in immediate operari circa animas corporū celestium si sint animata: ut ipsi posuerunt: immo etiam possunt operari et circa corpora celestia in immediate: et etiam circa corpora inferiora: propter quod possunt ēē in loco per operationem: ut infra exponetur. ¶ Secunda opinio est: que ponit angelos esse in loco per essentiam: ita. s. quod essentia angelū est determinata ad locū: sicut subiectum determinate distantie et determinati situs: et per consequēs quod essentia angelū sit terminatio ipsa sui esse in loco: et ad hoc ponendum moti sunt propter hoc: quod essentia angelū est limitata et determinata et finita. ¶ Sed ista positio stare non potest: nec quantum ad hoc: quod essentia angelū sit ratio sibi essendi in loco. quia quod est totum extra genus eorum: que sunt quāta quantitate dimentiuia nō potest esse ratio determinandi ad determinatum situm: sic quod sit subiectum determinati situs: vel ad determinatum locuz: quod prima ratio determinandi ad situm: vel ad totum determinatum est quantitas: essentia autem angelū est extra totum genus eorum: que sunt quanta quātate dimentiuia: t. video impossibile est: quod essentia angelū sit ratio essendi in loco: et precipue predicto modo: ut ipsi ponunt. Nec etiam quantum ad hoc: quod essentia angelū: ut ipse angelus sit subiectum propinquitatē vel distantie ad aliquod corpus: dummodo accipiatur propinquitas et distantia finitatem dimentiuam: quod omne sic propinquuz et distans necesse est se habere in determinato situ ad illud: respectu cuius dicitur esse propinqua: quoniam vel distantia: quia quod se habet in determinato situ ad aliquid est subiectum situs: que est differentia quantitatis vel situs: quis est predicamentum: quorū

nullum angelus potest esse subiectum: quod talia non possunt inesse nisi mediante quantitate dimentiuia: que in angelo esse non potest. Motiuū autē coꝝ nullum fuit quod decepti sunt per equiuocationem finis: quia finis est quoniam dicitur esse essentia angelī finita et determinata ad genus et speciem: et finis quantitatis finitam quam corpus dicuntur esse finitum: sive finite quantitatis nō sunt eiusdem rationis: et ideo finitas essentie angelī non oꝝ per determininet eam ad locum. ¶ Tertia positio est: quod angelus est in loco per suam virtutem: que est sua virtualis quantitas: et quod per talem quantitatē virtutam appropinquat se angelus ad locum: et est subiectū propinquitatis et distantie localis: ita quod est in determinata distantia ad corporis: quod mouet et ē ei propinquū. ¶ Sed ista positio omnino nō potest stare. Primo quod illud: per quod primo et per se conuenit alicui rei situs: vel esse in determinato situ est quātitas dimentiuia: quantitas autem virtualis cuī sit qualitas est extra totum genus quantitatis dimentiuia: ideo per quantitatem virtualē non conuenit aliquid determinari ad locum: ita quod proprie sit in aliquo sicut in loco: vel sit subiectum determinati situs: vel propinquitatis: vel distante. ¶ Secundo quod nulla res mediante virtute sua actua respicit aliquid: nisi sit causa efficiens respicit effectum: ex hoc autē quod aliquid respicit aliquid: sicut causa efficiens respicit effectum non habet esse in loco: nisi sicut causa dicitur esse in effectu: esse autē in aliquo sicut causa in effectu non facit: quod aliquid sit subiectum propinquitatis vel distantie: et ideo non conuenit angelo predicto modo esse in loco: sicut per principiū passuum. Nam sicut dictum est: illud per quod passus est conuenit alicui esse in loco predicto modo est quantitas dimentiuia. Nec potest dici: quod per virtutem suam sit predicto modo in loco sicut principium actuum: quod moueat se ad essendum in loco: si autem preter priū actuum: quod actus dicitur aliqd ēē in loco requirit aliqd subiectū talis actus: quod est esse in loco: nihil autē est in angelo: per quod passus possit ēē subiectū determinati situs finitam distantiam vel propinquitatē: quod per solam quantitatē dimentiuam est unumquodque situatum subiectū accidentium. ergo angelus nullo modo pōt posuerire angelō predicto modo per operationes ēē in loco: quod si ad hoc quod angelis operatur circa locum vel esse locatum: p̄exigitur quod sit propinquus finitum rei circa quē operatur: tunc sequitur: quod angelus non est in loco per operationes: sed magis cōcūrso operatio puenit sibi p̄esse in loco: si autē ad h̄ quod angelus operet circa aliquod corporis locatum nō p̄exigit: quod sit propinquus sibi corpori locato tñ finitum locū: tunc nulla necessitas est ponendi angelū esse in loco predicto modo. s. sicut subiectū propinquitatis et distantie. ¶ Et iō est quarta positio: quod v̄ mībi inter alias p̄habilior: que ponit angelum esse in loco proprio sicut in loco: non ita quod sit subiectum propinquitatis vel distantie localis: sicut predicta positio ponit: sed sicut cā efficiens dī ēē in suo effectu: vnde sicut esse in loco idem est: quod h̄ habitudinem ad locuz: vel magis ad corporis: et tñ in loco et in cōcato corpe ad locum: in quo est: sicut cā efficiens h̄ habitudinem ad effectū. ¶ Cōtra autē hanc positionem videntur esse quād difficultates. ¶ Prima ē quod n̄ videat quod possit de novo mouere aliquod corpus: nisi preintelligatur approximari corpori: quod moueat: nec possit intelligi eius ap proximatio: nisi sit subiectum propinquitatis et distantie. ¶ Secunda difficultas est: quod si angelus est in loco

¶ Doc p̄tib⁹  
ex. 4. phl. L.  
c. 76. vbi h̄  
p̄bs q̄ sic cor  
pus cubus se  
parat: a q̄  
litteris seni-  
bilibus pona  
tur in aqua a  
qua sibi cede  
ret luxia incē-  
sura sue ma-  
gnumdiuerso,

loco tñ per operationē inquantā habz habitudinē ad aliquid corpus pertinetū in loco sicut mouens ad mobile: tūc cū possit sic operari circa locū poterit virtus eē: qd videt aliquibus inconueniens. **C**ertia est: qd ex quo est absolutū appropiatate et distatia locali: ex hoc qd opat aliquid in oriente nō ipedie: qd non possit simul opari cū hoc in occidente: et sic poterit esse simul in pluribus locis: qd est inconueniens. **Q**uarta est: qd duo angeli poterunt mouere idem corpus: et sic duo erūt in eodem loco qd similiter vī esse inconueniens. **Q**uinta est: qd cū anima separata vt pōit a magnis nō possit mouere aliquod corpus: a pari nec angelus. **A**d primum ergo isto z dicendum est: qd in corporibus: quoz vnu agit in alio: qd potētie: per qd agunt et patiuntur sunt formae seu dispōnes alii cuiusquāti: opz attendere determinatū sitū fui determinatā distantia inter agens et passum: et mouēs et motum. sed si cū spūs agit in corpus: ita spūs in spūi: qd potentia per quaz spūs agit est oīno absolute a quāto: sic a subo: et ideo in talibus nō opz attendere determinatā tuū sitū fui determinatā distantia locale inter agens et passum. sed tuū regit qd vnu cōtineat virtute aliquid ad qd alterū est in potētia. sicut in angelo est virtus causativa motus localis: ad quē corpus est in potētia: et sufficit: circū scripta tñ proportionē inter eos fui distantia locale vnius ab alio: ad hoc qd hoc vel illud mouetur. **S**ed cōtra hoc videt esse. qd si ex hoc sequit angelū mouere corpus: qd habz potentia causatiua nō localis: ad quē corpus est in potētia: cū vt videt: angelī habeat semipotētiam: et corpus sit semipotētia ad motū: sequit qd angelī se moueat: ad qd possint mouere: qd videt inconueniens. **E**t ad hoc dōz: qd si ponat angelū mouere per voluntatem: cū p̄ncipium iniediatū nouendi non est voluntas: que est potentia voluntua: sed actus volendi qui est eligere nouere corpus hoc vel illud: nec oportet qd angelus semipotētia moueat corpus qd pōt mouere: qd p̄ncipiū inmediatū: per quod mouer: quod est predictus actus eligendi: non semper adest. **S**i autē ponat mouere per aliā potentianā qd per voluntiam: idem sequit. nam ista potentia motus est subiecta imperio voluntatis: que mouet alīs potentias ad exercitium actus. Et idcōsta potentia nō est sufficiēs mouere nisi sit cū ea ī Imperiu voluntatis eligētis mouere hoc vel illud. talis enim electio nō opz semper ad esse: nec per hīs opz angelū semipotētia mouere. **A**d scđ dicunt gdā: qd ponere angelū nūq; esse nō sapit doctrinā sanā: qd per hoc tollit conexio vniuersi: qd pbant sic: qd p̄ma diuisio vniuersi ē iter creaturā spūale et corporalē: et iō ad cōexionē vniuersi nece ē istas ptes esse cōnexas: pdicte autē ptes non p̄nt cōnecti per tactū quātitatis dimensiue: qd dicit cōtinuitas vel contingēt. vñ reliquit qd cōnectant per tactū virtutis. talis autē cōtactus est per operationē: et iō oīz qualib; creaturā spūlez semper aliquid opari circa corpus: et per cōsequēs semipotētia alicubi per operationē: tñ vt dicunt. ista opatio nō semipotētia transferre vel mouere corpus: sed est qdā applicatio virtutis ad locū: sed ista vba sunt vanæ: qd angelus opat circa locū nō neccitate nāe. sed lib. ar. vt istiniet dicunt et nece hñt dicere. sed agens lī. arb. pōt non agere: quia in p̄tate sua est agere vel nō agere. qd pōt nō opari in loco: et per cōsequēs si angelus nō est nūi p̄ operationem in loco: vt isti ponant: pōt angelus non esse in loco: et si ponat angelū nō esse in loco: nullū inconueniens sequit: qd nec hoc est ī rōnem: nec ī fidē: nec cōtra sacra doctriṇā. Qd autē ipsi dicunt de cōexionē vniuersi non valz. **P**rimo qd ista connexio potest esse absq; hoc qd

spūs moneat corpus per inmediatū ordinem nāe fū qd vna natura inmediate sequitur alia in gradu perfectio nis et nobilitatis: vnde est fallacia p̄nitis in argumēto ab insufficientib; quia nō ponuntur modi quibus vniuersum potest dici connexuz. **S**ed qd dato qd vniuersum sit cōnexum per contactū virtutis: et oporteat spūale creaturā opari circa corpus: nō tñ opz qd oēs spīritualis creatura agat inmediate aliquid circa corpus: sed poterit esse: qd vnu spūs inmediate agat circa aliū spiritum vel illuminando: vel docendo: vel predicando: vñ aliquid ē faciendo: ille autē spūs circa aliū spīn: et ille vñterius aget circa corpus: et erit sic vniuersum cōnexuz: nec ppter eius p̄nectionē oportebit ponere oēs spīritus agere inmediate circa corpus: sed aliquos: nec per conse quens necesse est ponere oēs angelos eē in loco. **O**r autē dicunt qd operatio angelī circa locū nō seni per est transmutare corpus: sed quādoq; applicare suā virtutem ad locum: vel corpus fui approximationē locale que nō cōnenit nisi habentibus quātitatē diuisiūz et sic quāta: talia autē nō cōpetūt virtuti angelī. **D**ōz ergo qd ad hoc qd opet angelus circa corpus: oīz qd dicitur virtutē applicare circa corpus inquātū per virtutē suaz cāt aliquid in corpe: qd actio sua: qd agit circa corpus est actio transiens: per quā seni absolute fit in eo in quo agit agens: qd actio nō terminata ad solū respectū: sed impote est aliquid creari de nouo in aliquo p̄existente illi nouo effectui nisi per eius mutationē: qd saltem mutet: qd mutari est aliter se habere nūc qd p̄us: impote ē autē aliquid absolute de nouo aduenire alicui ipso nō se babere alīr nūc qd p̄us: quia hoc ipsuz qd est h̄re se ad aliquid: ad qd p̄us se nō habebat: est se alīr h̄re nūc qd p̄us: vel saltiū necō sequit ad alterum: et ideo dicere qd angelus de nouo aliquid operet circa aliquod corpus corpe nō mutato est ignorare propriā vocē. Dicendū ergo: qd h̄z habituāt loquendo semipotētia angelus sit in loco: quia semper h̄z habitudinē ad aliquod corpus: si cut ad illud qd pōt moueri ab eo: tñ angelū nō ē quādoq; actualiter in loco nullū inconueniens est. **A**d tertium dicunt: qd qd essentia angelī est finita: opz operationē suā esse finita: nō autē opatio sua eē finita: si posset opari et agere simul plura: nec pōt esse in pluribus locis vt plura sūt. **S**ed hoc parū valz: qd opatio angelī est finita iquātū pōt in omnī suū: qd pōt mouere tñ vnu corpus: et nō magis: virtus tñ eius nō est finita si nitatione quantitatis diuisione plura tamen corpora si accipiāt vt plura: sunt quāde finita quantumcūq; dissentiant ab inuicem: nec distantia maior vel minor inter ea: que mouet facit qd requirat maioren vel minoren virtutem: quia non oportet ipsum se habere in determinato situ ad corpus qd mouet: et ideo pluralitas que prouenit inter corpora: que mouet angelus ex iter posizione spatij: parum arguit in inūitate virtutis angelice: nec sequitur etiam: quin esset differre in loco: qd licet eē in pluribus locis: tamen non posset omnia corpora mouere: et ideo ita est in eis quod non in alijs: et hoc est se habere diffinīte ad locum prout angelo concipit differri ad locuz: si ergo istō sit per quod angelus nō possit esse simul in talibus locis vere ideo est: quia angelus mouet per similiūz voluntatis in speciali aliquid prosequi eligendo: sicut autē angelus non potest in speciali distincte et complete plura vt plura intelligi. ita etiam nec circa plura vt plura in speciali et complete suā operationē exercere: sicut iste qui vult prosequi eades potest velle vel eligere: et ideo nō pōt esse vel opari si in pluribus vt ordinant ad aliquod vnu: et ideo angelus nō

## De motu angeli

pōt vel mouere plura corpora vnu in oriente: et aliud in occidente: non ppter magnitudinē distantē vt pcedit obiectio: et vt vī imaginari pō premisa. sed ppter hoc plura: vt plura etiam specialiter non potest velle vel elivere. sed forte bene posset mouere duo corpora vnum ab oriente: et aliud ab occidente: inquantū veller ea ordinare ad aliquid vnu cōponēdū ex eis. ¶ Ad 4<sup>m</sup> dicunt quidā: q̄ duo angeli nō pnt esse simili in eodē loco. qz duo vt duo sunt eodē tamē mō nō pnt esse similē in eodē. Sed hoc q̄ dictū est uibl est: qz līz duo nō possint esse in eodē loco modo quo dictū ē quātūz ad ista: qz plalitas depēdet a loco i quo est: tñ de illis q̄ videtur esse in aliquo: sicut effectus in cā: vel sicut cā in efficiendo nō h̄z veritatē: sicut in deo sunt plura et eodem modo sic in dante esse et cōseruāte. Angelū autē dñr in loco esse sic cā in effectu: vt dictū est: sive q̄ silem modū fñi quē nō repugnāt plura esse in uno: qz nō op̄t ut sequant illū: in quo sunt in vitate: et plalitate. ¶ Tertū istimer dicunt reprobando quādā pōnē quorūdā aliorū: q̄ duo angelī cuīz agant per lib. ar. pnt cōuenire ad mouendū idem corp̄: angelus f̄z eos est in loco q̄ operationē. ergo legē fñi eos q̄ duo angeli pnt eē in eodez loco. ¶ Et iō alter dōm est: q̄ sicut duo corpora pnt eē in loco eodē: cōmuni: q̄ nō elt locus adequatus: sic duo hoies in eadē nauī: et iā sicut i eodē loco adeqto duo corpora nō pnt eē. ita duo angeli mouētes pnt eē nō p̄dicto essendi in eodē loco sicut in effectu non adeqto p̄prio. nō tñ pnt esse plures simul in eodē corpore: sic in effectu p̄prio et adequato: qz effectus p̄prios non pōt esse virtute nisi vniuersi motoris et mouētis nisi fuerint duo tales: quoq; vnu agat in vture alterius. nō tñ segitur: q̄ si duo angelī p̄dicto mō pnt esse in eodez corpore q̄ vnū illabat alteri et q̄ duos angelos h̄re habitudinē ad aliquē vnu effectu: cum in corpe nō arguit vnu eorū esse in effectu: sicut in infra terminos essentie alterius. ¶ Ad 5<sup>m</sup> dōm: q̄ sub spūalis dicit̄ esse in loco iquātum h̄z habitudinē ad locū: talis autē habitudo p̄cipue est inter angelū: et ideo cum fñm mouere et moueri potest etiā esse fñi aliquā p̄sidentiā q̄ deputat suba spūalis ad p̄fidendū alii loco p̄ custodiā: vel per aliquē aliū niodū inquantū deputat ad corporis finitū in perpetuū in tali loco: et fñm talem deputationē pōt nō aī esse in inferno vel in paradiſo: vel posset dici: q̄ līcī aī se parata nō h̄eat naturalē habitudinē ad locū terminatum virtute sua: pōt tamē h̄re habitudinē operādi in loco. ¶ Ad scđm p̄ncipale est dōm: q̄ nō intendo log de motu angeli metaphorice qui est fñm reditiones in deuni et exitū a deo: nec de motu quo mouēt angelus de cognitione in cognitione: nec de affectione in affectionē: sed de motu eius locali quo mouēt de loco ad locū: fñi q̄ sibi cōperit esse in loco. loquēdo ergo de tali motu: cuī angeli dicant̄ esse in loco per hoc q̄ h̄it habitudinē ad locū: sicut cā efficiens ad illud in quo aliū quid facit: et angelus nūc op̄et in uno loco et nō in alio et habet nūc talē habitudinē ad vnu locū nō ad aliū: habent angelū moueri fñm locū: sed nūc h̄re talē habitudinē ad vnu locū nūc ad aliū et moneri sic localiter conuenit sibi per hoc: q̄ sua virtus nō extendit ad oēni locū: nec etiā determinata sit ad vnu tñm mouēdū: vel ad vnum locū solū: qn successiue possit nūc op̄ari in uno loco: nūc in alio. ¶ Quantū vō ad tertīū p̄ncipale sciēdū: q̄ angelus pōt se h̄re tripli ad corpus q̄ mouet. uno modo q̄ aliquā corpus moueat per totū vnu spatiū: sicut si noueat vnu lapidē v̄l corpus ab eo ossū ptum per aerem: et fñm motum talis corporis dicit̄ an-

gelus successiue esse in diuersis locis: sicut et corporis q̄ mouet: et dicit̄ moueri per ista loca: q̄ quidē moueri nō h̄i aliud est q̄ habere habitudinē successiue ad diuersa loca: per quē corpus ab eo motu transit: ita tñ q̄ ista cōtinuitas est per se in motu ipsius corporis: sed per accēdens respicit angelū inquantū per talē motū eius habitudiū est ad diuersa loca: p̄que trāst corpus: q̄ ipse mouet: et in tali motū est necessario trāstio medy: qz ex q̄ mouet aliquod corpus de extremo ad extremū: op̄z q̄ moueat ipsum per medium: qz corpus nō pōt trāstire ab extremo ad extremū nisi per medium: et per tñs oportet q̄ habeat habitudinē necessario ad mēdiū locū an quā ad extremū. ¶ Scđo mō pōt se h̄re ad angelū corp̄ q̄ mouet sic q̄ ad totū corporis fñm diuersas sui partes successiue moueat: sic si moueret aliquaz aquā nō fñm totum: sed fñm diuersas sui partes: si ita moueret partes talis corporis q̄ successiue et cōtinue dimittat p̄mā partē: et similēr cōtinue et successiue occupet partē inmediate cōsequētē: quā gdē occupationē itelligo aut per effectū quē angelus causat in corpore q̄tō: et tunc ad huc angelus dicit̄ moueri tñm: f̄z que motū quē cāt cōtinue et successiue occupat partes talis corporis: et sic transit in suo motu medium. ¶ Tertio mō angelus pōt se h̄re ad corpus q̄ mouet videlz q̄ simili applicaz suā virtutē ad aliquā totū corporis extēs in eodē loco: sic si sumeret vna rotam: vel moueret vna rotā in eodez loco: et postea totū illū corpus similē dimitteret: et applicaret suā virtutem ad aliud corpus existens in alio loco: motus angelī q̄ sic esset nūc in uno loco: nūc in alio eēt disceretus et nō cōtinuus: sicut et motus quos cāret nūc in uno loco: nūc in alio essent diuersi et distincti: et in tali motu non op̄z angelū transire medium. ¶ Lūlus rō est: qz angelus: vt dictū est nō est subm̄ propinquitatis vel distantie loci: vel nec ad hoc q̄ moueat aliquā corpus oportet ip̄ni se habere in aliqua distantia locali ad corpus q̄ nouet: et iō cuī dimittat mouere aliquā corpus in oriente statim inmediate pōt mouere corpus existēs in occidente fñm q̄ sibi placet: nō op̄z q̄ moueat corp̄ inmediate se habens ad illud qd̄ p̄mo mouebat. ¶ Et cōtra istū vltimū dictū dicunt aliqui: q̄ līcī angelus fñm se non sit determinatus ad locum: tamē inquantū est pars vnuversi semper op̄deret eū operari: et esse per operationē in loco aliquo ppter cōexionē vnuversi et ppter eandē cōexionē et ordinē spatiū vnuversi non potest: vt dicunt: transire ab extremo in extremū nūc per medium. Quod autē possit mouere partē sibi magis p̄pinquaz q̄ partē remotā declarant vt dicunt per grossum exemplū: q̄ līcī aliquod corpus nō sit determinatum partibile ad hunc locū vel illū: quia pōt indifferenter esse in hoc loco vel in illo: tñ postq; est in tali loco nō potest equaliter esse. ¶ Prēterea in quo cūq; loco p̄nis se debeat noueri oportet et p̄nis ipsum esse in ppter quo loco v̄l in remoto. Sed hoc nūbū valz. p̄mo qz sic supra ostensiū est non oportet angelū ponere esse in loco i actū per operationē ppter cōexionē vnuversi. ¶ Scđo qz dato q̄ oporteat inter angelū et corporis eē cōexionem: que est fñm p̄portionem motoris et nūbilis: non tamē est inter eos cōnexio: que est fñi situū vel distantia localē fñm q̄ ordinanē corporalia ad inuicem: ideo dato q̄ semper oporteat angelū operari circa aliquā corpus: tamē distantia localis: a q̄ oīo angelus ē absoluū q̄ est inter duo corpora distantia nō pōt impeditre: qn angelus possit inmediate circa duo corpora distantia successiue op̄ari absq; hoc q̄ optur in medio q̄ hoc q̄ ab inuicē distant. Exemplum autē qd̄ adducunt

dicunt est vere grossum: et nude: quia corpus quodcumque necessario habet coniunctionem et ordinem ad alia corpora secundum determinatam situm et distantiam localem. propter quem ordinem necessario habet corpus transire medium: talis autem ordo vel connexionem non competit angelo. propter quod non oportet transire angelum in medium sicut corpus. sic ergo patet de tertio et quarto principio proposuit: omnis. quod in primo et secundo modo est continuitas et trahitur per medium in motu angelii. sed in tertio modo mouere di non est continuitas: nec necessario transire per medium. **C**Quantum autem ad quintum principale. si quod motus angelii se habeat ad tempus: dicunt quidam quod angelus mouetur in instanti. ita quod toto tempore precedente illud instans quiescat in termino a quo et ultimo instanti illius temporis unito ad terminum ad quod: et sicut in termino ad quod: sicut etiam quaedam alteratio dicuntur apud nos esse istantaneae vel illuminationes. **S**ed hoc est impossibile: primo quod quiescat in aliquo loco in aliquo tempore est in illo loco in quod nunc illius temporis: et per consequens est in illo loco in ultimo instanti illius temporis. ergo impossibile est aliquid quiescere in aliquo loco in toto tempore: et esse in alio loco in ultimo illius temporis. **I**tez omne quod mouetur mutatur de opposito in oppositum: que simul esse non possunt. sed illa que insunt alicui non simul oportet successione esse. ergo in omnibus motu et mutatione opere esse successionem alicui. impossibile est autem successionem esse aliquam sine tempore: et ideo impossibile est motum aliquem vel mutationem esse sine tempore mensurante vel ipsorum mutationes vel aliquem motum accedentem ad ipsum: sicut signis est terminus alterationis: et illuminatio est terminus motus localis solis. motus autem angelii non potest esse terminus alicuius motus prioris. et ideo oportet motus angelii esse in tempore. Nec quod de mutatione in multis instantaneis: que sunt apud nos valit: quod isti sunt termini aliquorum motuum continuerunt: qui sunt in tempore. quale autem sit illud tempus: dico quod cum angelus mouetur motu continuo modo quo expositum est: motus eius semper est in tempore continuo: que tamem continuitas non ponitur in angelo sicut in subiecto: sed in eius esse eti. s. in corpore ab eo moto: per cuius motum continuus angelus habet continentiam habitudinem ad diversa loca tamen. habitudo vel angelii ad diversa loca talis ponitur eis per accidens in isto tempore: sicut petrus est predestinatus est eternus: non tamem eternitas: quod per se respicit petrum qui est predestinatus: vel eius gloria: ad quam est predestinatus. sed per accidens: sed ipsam predestinationem per se. quod mouetur motu discreto: tunc motus est in tempore discreto composto ex pluribus: nunc. ita quod motus non est in termino a quo: vel in termino ad quem: nec in aliquo loco medio. sed est ipsa ratio successionis vnius post aliud: sicut binoribus non est unitas hec vel illa: sed comprehendit ambas simul. Nec obstat quod certum in eodem loco aliquique motu continuerit admouendum aliquod corpus ibi. quod secundum talenmotum angelus non habet habitudinem ad diversa loca. sed ad unum tantum locum: et ideo in tempore illius motus non potest dici intrare locum vel localiter moueri. unde in illo loco non est nisi in uno nunc indivisibiliter mensurante suum yelle: per quod mouet corpus ad locum: et sua habitudinem ad locum: et sit in alio nunc et in alio loco: et tempus sui motus: pro quo ponitur esse in pluribus locis: et ponitur ex ipsis nunc: sic ergo patet quod angelus mouetur localiter: et quod est in loco successione. **D**ico autem quod successio conuenit duplere esse. uno modo in acceptione vel acquisitione eiusdem perfectionis: vel cuiuscumque al-

terius: sicut successio ante acquisitionem loci est in loco mutatione vel quantitatis perfectionis: sic est in motu angusti et in talibus in individuis: non autem in successione: si nec in quantitate continua individualis faciunt aliquid magis: realis successio facit tempus continuus. Alia est successio plurius perfectionis incompossibilitatis: et non habent aliquid habitudinem sed quam successio possit esse in acceptione alterius eorum: et in talibus individualibus successio causant successionem: in qua successione consistit ratio temporis discreti: et tali tempore mensuratur motus discretus angelii. **A**d primum in oppositum potest dici: quod illud quod motus est actus imperfecti habet veritatem de motu naturali rerum naturalium: et sic non habet locum in proposto: vel potest dici: quod motus est actus imperfecti vocando illud imperfectum esse quod non potest habere esse: natum est habere et esse: et sic imperfectum convenienter ostendit creaturae quantumcumque bone: quod in hoc deficit ois creatura a perfectione divina. **A**d secundum dicendum: quod dato quod motus angelii esset propter indigentiam: non tamen sita esset propter indigentiam suam: sed propter materiam: nec sicut propter ultimum finem: sed sicut propter finem ordinatum ad ultimum. scilicet ad honorem dei: vel imitationem dei in cooperando ei in salutem nostram: et sic moueri propter indigentiam alterius non repugnat. secundum non oportet propter indigentiam prout dictum cuique: que quidem est quod carmenta necessary alicui pro tempore: pro quo est necessarium moueat hoc vel angelus: bene carmenta eo ad quod mouet: non tamen caret eo tempore: pro quo vult ipsum habere: et quo est sibi necessarium: quod non vult ipsum nisi pro nunc: in quo sit motus suus. **A**d tertium dicendum: quod quod omne in loco: sicut in loco: et esse in aliquo: sicut causa in effectu sunt oppositi modi essendi: sed esse in loco sicut in quadam re remota: et esse in effectu nec sunt diversi modi essendi: in angelis autem non potest esse in loco: sicut in loco: et id arguit non valit. **A**d quartum patet ex dictis in principali solone: quia non requirit quod applicet se ad corpus: quod mouet approximatorem localis: nec se quititur quod se habeat in determinato situ: vel distantia locum ad corpus quod mouet: et propter limitationem sue virtutis requirat in corpore quod mouet determinatam quantitatem: quia non posset sic corpus quantumcumque magnitudinem mouere. **A**d quintum dicendum: quod effectus angelii in loco recipitur intra terminos dimensionis loci et corporis quod mouetur: non sic autem effectus eius recipitur intra terminos essentiae angelii: quem illuminet: et ideo non dicitur angelus esse intra angelum quem illuminet: sicut dicitur esse intra locum: vel corpus quod mouet. **A**d sextum dicendum: quod sol non solum est in aliquo sicut in effectu: sed etiam sicut in loco: non sic autem angelus: et ideo non debet concedi quod sol sit hic: nisi cum hoc: sed quod est hic: sicut causa in effectu: vel potest dici: quod causa non proprie dicitur esse nisi yel operatur immediate: sicut causa non operatur in aliquo corpore inferiore immediate: sicut operatur angelus: et ideo non est simile de ipso et de angelio. **A**d septimum dicendum: quod angelus est in loco modo supra exposito: per quid est in eo. s. per illud per quod mouet corpus: sicut sit suum yelle: sicut sit aliud: et quando dicitur contra hoc: quod yelle angelus: sicut quodcumque est in eo: ita est absolute in loco sicut essentia sua: dico quod yelle est quantitas ad hoc: quod nec virtus: nec yelle angelii est subiectum alicuius situationis localis: sed quantitas ad hoc quod est habere habitudinem ad corpus quod est in loco recte ad regem motum non est ita absolute virtus motiva: sicut essentia: quod angelus agit in corpore non per essentiam suam sed per aliquam virtutem additam: sicut illa virtus sit yelle sive aliud. **A**d octavum dicendum: quod ibi est equivoqua-

## De motu angeli

tio de viatore: qz vocando viatore illum qui est in statu tendendi ad beatitudinem non habitam: non oportet illum qui mouetur localiter sic esse viatorem: licet posset dici viator: quia monetur per viam localem. et ideo non oportet angelum q mouet localiter non esse comprehensorem. **A**d nonum dicendum: qz quando dicitur qz in operatione intelligente non facit differentiā magnitudo spati: loquitur ibi de operatione intelligendi: non aut logit de operatione: qz aliqd efficit angelus in extremitate: de qz hz logmunt: et tñ in ista operatione non est immaginadū aliquā distatiā: qz si inter angelū: et illud in qd opat: s̄z bñ ē imaginadū distatiā iter terminos spati p qd mouet aliqd corporis iter terminos corporis qz monet p̄m qz corpus qz ipse mouet pōt eē maioris vel minoris quantitatis. **A**d decimum dōm: qz ille qui bene stat nō dñ se mouere recedēdo a bono statu: in quo est. nec sic angelus bñ mouet recedendo a bono statu sue beatitudinis: in qua semper quoque moueat. **A**d xi<sup>m</sup> dicendum: qz ille qui est in aliqua operatione perfecta nō pōt s̄l cū ipsa operatione in alia repugnatē illi: et sic se habet: motus angelī ad habitudinem: qz nō repugnat illi. **A**d iz<sup>m</sup> dōm: qz nulluz īpartibile pōt moueri motu continuo ita qz ipse motus: qz est subī continuitatis etiani sit sibi: sed bene īpartibile pōt moueri motu discreto: et motu etiā continuo: mō quo motus continuus conuenit angelō: qui qdē motus continuus nihil aliud est quā h̄ē habitudine ad aliqd corporis motu per diuersa loca: et per h̄ē habere habitudinem ad illa diuersa loca per que illud corpus mouet. **A**d iz<sup>m</sup> dōm: qz nō est iūtio alicui<sup>m</sup> niagri ponere angelū in loco punctali p̄prie loquēdo: s̄z iproprie p̄t illud qd est p̄t p̄tūtālis respectu alterius dr̄ punctale respectu eius: sicut astrologi dicunt terrā esse quasi punctū respectu totius circūferētie celi: et sicut ēt qnqz dicūt: qz angelus pōt esse fz qz placet in loco punctali: vel in loco diuisibili: accipie do punctale nō p̄prie: vt dictū est. sed iproprie. **A**d i4<sup>m</sup> dōm qz motus discretus: qui etiā pot eē in successione cognitionū nō regrit pribilitatē mobilis: nec etiā in eo qz mouet continuo modo quo copert angelō moueri continue requiri pribilitas in eo: sed sufficit qz sit pribilitas in corpore: qz mouet: ad qd hz habitudinem. **A**d i5<sup>m</sup> dōm: qz in motu discreto angelī nō regrit: qz p̄rāseat mediū: et ad illud qd dicit in contrariū dōni qz si angelus moueret motu discreto ab. a. in. b. nō moueret dū ē in. a. tñ: nec dū ē in. b. et etiā dū ē in alio alio medio: nec per hoc esset p̄tū in. a. et partim in. b. s̄z moueret per hoc: qd est tñ ē in ytre: qz in duobus nūc cōsequēter se bñtibus: que in motu discrete se p̄t h̄ē

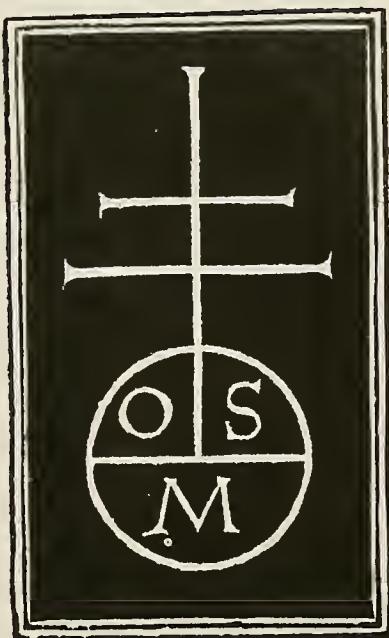
bere cōsequēter. loquēdo aut de eius motu cōtinuo: qd transit infinita media p̄ motu cōtinuum: qz est in corpore: ad qd hz habitudinem: et isto modo nō est scientiē ipsius pertransire infinita media: qz nō sunt in actu. s̄z in potentia. **A**d is<sup>m</sup> dicendum: qz in tēpore in quo nō ueretur angelus motu discreto ab. a. in. b. nec est tñ in. a. nec tñ in. b. nec partim in. a. et partim in. b. sed in una parte illius t̄pis est totus i. a. et in scđa est totus in. b. qz quidem partes sunt duo nūc: ex quibus tale tēpus iūte gratur. si auem moueat moui continuo ab. a. in. b. est in toto tēpore parvum in uno: et partim in alio: nō propter partes: que sunt in eo: sed ppter p̄tes qz sunt in obito sine virtutis. vnde solet dici: qz fīm p̄tes sine virtutis partis est in uno: et partim est in alio dū moneū: nec tñ virtus sua hz partes reali diuersas. sed obīm eius habet p̄tes. **A**d i7<sup>m</sup> dōm: qz angelus pōt moueri motu cōtinuo modo quo dictum est: nec tñ oportet ipsius moueri motu continuo: et qz dī imo: qz op̄z ponere in motu eius infinita instantia. dico qz loquēdo de motu discreto: falsum est: et ad illud qd dicit cōtra hoc: dico qz inter motum angelī discretu: et motu corporis nulla est proportio: sicut nō est p̄portio inter quantitatē discretā et cōtinua: qz unus illozu motuū cōponit ex nutrātis: et alias nō: vnde etiā dū corporis est motu per infinita instantia sui tēporis: angelus pōt eē in uno nūc sui tēporis: vnde in argū accipieb̄tur falsū. s̄. qz in instanti in tēpore ytri usqz cōrespondent sibi unūc p̄portionalē. **A**d decimū octauū dicendum: qz lñ mediū nō resistat augēlo: resistit taurē corpori: qz angelus mouet: yl̄ potest dici et melius: qz si motus esset in vacuo: dū iūdoper va cūm intelligatur spaciū habens distantiam localē est in tēpore: et ad illud qd adducit de quarto phisico. dicendum: qz p̄ls loquitur ibi fīm opinionē antiquoz: qui ponebant motum non esse in tempore: nisi propter resistētiaz medy. Et per hec ad laudem dei sit finis subtillissimi tractatus de motu angelī.

**E**xplīcūt subtilissime questioes quodlibetales qd libetoz vndecim: nec nō tractatus de beatitudine: de verbo: de eternitate mundi: de materia celi: de relationib⁹: de unitate formarū: de virtutib⁹: de motu angelī accūissimi doctoris i theologia niagri Heruci us talis Brionis: nūc prīmū oīa in lucē edūa: acutissimi meqz emendata. Mandato et impensis Heredus nobilis viri dñi Oclauiani Scotti cuius Modoetensis: et sociorum. Impresa Uenetus suunia diligentia per Georgium Arriabenum Anno reconciliare nativitatis. i 513. die primo Octob.

**C**finis.

# Registrum

<b>A</b>	<b>I</b>	<b>R</b>	<b>Bb</b>	<b>KK</b>
<b>C</b> Subtilissima qd est in potestate ter:qr dictamē dico qr idē	<b>certificandā.</b> ita q alio autē casu aliud fm̄ habitū. fm̄ rem. prima	<b>ppositio obti sua: r p essentiā dico:q relatio dere:q distinctio dere:q distinctio</b>	<b>apprehendat ipsuz non videtur Contra verbū est bum:sicut dicimus</b>	<b>est in materia: tatis:vel ex forma ris rāto aliqd sit quatuor sint cause</b>
<b>B</b>	<b>K</b>	<b>S</b>	<b>Lc</b>	<b>L</b>
quiritur motio formaliter.i. lis ex natura prīus r posterius.	Id qd dicunt Sed prima pole subtue. est inuenire	<b>Sed ista solo runi est nata Terti⁹ modus tiā sit in po⁹ adhuc</b>	<b>esse de vtroqz denitiam sciendū: ueri r motum quibus non est</b>	<b>mas nuxtoz null tialis. Nam cuz segtur ylterius perficietur.</b>
<b>C</b>	<b>L</b>	<b>Z</b>	<b>Dd</b>	<b>Mm</b>
agit ppter finem sequēdi ipsum: malitatis.niaior represntantes.	vnum numero mero in diuersis in potentia est finitum est	<b>est rō sentiēd: idem quandoqz re filij:non rōnes attributales</b>	<b>accipit absqz re:ita tamē motum:iz enlz subiective fm̄</b>	<b>sed per accidens barum est supra. poris: r ita non species:quarum</b>
<b>D</b>	<b>M</b>	<b>U</b>	<b>Ee</b>	<b>Mn</b>
ligendi. <b>G</b> sexto de aia. quātū mo q si intelligaf Postea querebat	ista differant erit idēltas cto: vel nō per ex parte passi	<b>lis.sz carecta māe in aggrediendo se diuinis:sue r in hoc pōt</b>	<b>non erat:sic ctus vtrangz q actio dicit entitate. Sed nō</b>	<b>sicut sunt in mixto nos alij manifeste to etiā ipla aia.</b>
<b>E</b>	<b>N</b>	<b>X</b>	<b>Hf</b>	<b>Oo</b>
siunt cōtra xionē.sicut qd est cā Inuere alij	lud qd nihil Tertio de tor est falsa bz veritatē illa	<b>pture:vel scō p sunt diuersæ res: ee de diuersis altera:sicut sūmū</b>	<b>non possunt esse quibus differant et quantitas ribus autē</b>	<b>politicū per les due inclinatiōes ad appetitum non est in appetitu participatiue hēt</b>
<b>F</b>	<b>O</b>	<b>y</b>	<b>Hg</b>	<b>Cfinis</b>
necessario velit ad aliquid manēs Idem subiectum se declarauit	est actualis formalis terni:n? posta ordine nisi plus dicāt	<b>nec cōnter: r sic sz sola rōne qzdā cōueniētā trem r ad filiū</b>	<b>qui eset cā rit diuersas corrumipens nō tura.omne</b>	
<b>G</b>	<b>P</b>	<b>Z</b>	<b>Hb</b>	
buni qz confusus actum intelligendi ad id per se magis dispositus	cunstantie:sicut nec pla.isto dei.scilicet presupponunt	<b>sua agere hoc: dicere:gn facto cedit tr̄ in in allo:sic autē ua assumptio</b>	<b>nec idē totaliter tribus.ma.pz paternitatem sic</b>	
<b>H</b>	<b>Q</b>	<b>Aa</b>	<b>C Et confirmatur</b>	
vnitatis nūralis aliqua mēlura Subti sufficeret ditatē.qz pz	illas passiones: dicit nā specifica: qua ponit diction rio fidei informi.	<b>Incipit tractat⁹ tanqz accītalit⁹ sua creatiōe bz Ex bispz maior</b>	<b>ctozini per essentiā stincto a se: accidētis a uis:sicut dupli</b>	







## DATE DUE

SAN. 68	DR ZWELL	
JUL 2 2 2009		
GAYLORD		PRINTED IN U.S.A.

BOSTON COLLEGE

3 9031 01658527 5

373880

BT  
70  
.H37  
1513a

Hervaeus Natalis

**Bapst Library**  
**Boston College**  
**Chestnut Hill, Mass. 02167**

